BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE ROMA
8
29 N
9

Digitized by Google

Digitized by Google

R. P. THOMÆ SANCHEZ CORDVBENSIS,

SOC. IESV THEOLOGI,

OPERIS MORALIS

IN PRÆCEPTA DECALOGI,

TOMVS SECVNDVS;

In quo de Religioſo ſtatu, ac profeſſione, déque tribus ſolemnibus Caſtitatis, Obedientiæ, & Paupertatis votis, accuratiſſimè ad extricandos dubiorum nodos diſſeritur.

EDITIO NOVISSIMA

Cum duplici Indice vberrimo: vno Capitum quæ hoc opere continentur; altero rerum ſcitu digniorum.

LVGDVNI,

Sumptibus LAVRENTII ANISSON.

M. DC. L-XIX.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

HIC LIBER EST CONTUS IESU-MARIAE FF. E M. EXCAL. AUG.

Digitized by Google

Digitized by Google

SANCTISSIMO
DOMINO NOSTRO
GREGORIO XV.

POSTHVMVS hic Patris Thomæ Sanchij fœtus, quia patrem non agnouit vllum, in tuum ſinum perfugium habet, BEATISSIME PATER, ad communem patrem; quanquam habet ille ſingulariter aliquid, quo te parentem appellet. Eſt hic liber de iis hominum religioſorum nexibus, quibus illi diuinæ Maieſtati præ cæteris hominibus arctiùs alligantur, at enim verò vt eos præſertim ſibi filios Deus homo adoptauit: ita tibi, quem habet ſuæ in terris Vicarium auctoritatis, voluit ſingulariter eſſe commendatos. Accedit huc præterea, quòd hic liber in ea obligatione verſatur plurimum, qua ſe, ſuámque Societatem Pontificiis imperiis more prorſus nouo mancipauit huius inſtituti primus auctor Ignatius, ad barbaros populos, Chriſtianæque diſciplinæ rudes edocendos; ad Euangelium in remotiſſimas orbis terrarum partes proferendum; ad eos in rectum tramitem reducendos, qui à Romanæ caſtris Eccleſiæ, hoc eſt, à Dei præpotentis imperio deſciuerunt; ad quodcumque demum opus, vt vno verbo complectar omnia, tibi eos placuerit allegare. Theſeum memini hoc loco me legere, domitorem illum monſtrorum, ad Ægeum parentem veniſſe cum gladio, & calceis, quæ ille apud Trezænem, ſub ingenti ſaxo condita reliquerat, ſigna filio generis, & paternæ nobilitatis. Gladium recognoſce, PATER BEATISSIME, in Romana cuſum officina, quo armata tua proles accedit ad te gladium ex vtraque parte acutum, quo cadant vltore monſtra illa teterrima peruerſarum opinionum, è tartareis identidem locis erumpentia, contra Religioſorum cœtus, aduerſus manum vndique collectam ad propugnandam ciuitatem ſanctam Hieruſalem, ad ſupremæ Maieſtatis, hoc eſt, Dei vicariæ cuſtodiam, & defenſionem. Calceos autem quos alios

monſtrat, niſi eos, quibus calceata laudabatur in ſacro Epithalamio Dei Eccleſia, tua, BEATISSIME PATER, ſponſa, quibus pulchri ſunt pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona? His ille non tam ipſe indutus accedit, quàm omnes induit noſtri homines inſtituti, eius vi obligationis commonſtrata, qua poſt Deum tibi præcipuè deuinciamur. Filium accedentem ad te, qua ſoles, benignitate amplexare, PATER BEATISSIME, vt non tam doleat ereptum ſibi Sanchium parentem, quàm à te communi omnium gentium patre adoptatum ſe gaudeat ſingulari cum ſignificatione benignitatis.

RELIGIO

RELIGIOSO LECTORI.

PRODIT *in lucem,* RELIGIOSE LECTOR, *in Decalogi præcepta volumen Patris Thom. Sanchez. Si ordinem ſpectes, ſecundum; ſi indefeſſum Auctoris ſtudium, iudicijque maturitatem in re difficili enodanda conſideres, nulli ſecundum, ſed qualia ſunt cætera tanti ingenij monumenta, inter prima numerandum. Poſthumus quidem partus eſt, ſed non ſuppoſitus, nec degener. Facilè enim acre parentis acumen, facilè reconditam eruditionem, & operoſam in ſcribendo facilitatem, quauis ex pagina, ſine errore deprehenderes, quamuis tacito Auctoris nomine in vulgus daretur. Egit ille priori volumine de voto generatim. In hoc ſecundo, ne quid ſuſcepto deeſſet operi, Religioſorum vota complectitur, Paupertatem, Caſtitatem, & Obedientiam; ita accuratè, vt in materia ſatis obſcura nihil accuratius poſſis deſiderare; ita religioſè, & candidè, vt Sanchez eximiam religionem, & animi immaculatum candorem, oculis etiam valeas aſpicere. Potuit ineluctabile mortis imperium, tam ſanctum, tam religioſum, ac doctum virum nobis eripere, & in cæli tranſmittere poſſeſſionem, quam ea vitæ innocentia, diſciplinæ religioſæ obſeruantia, virtutúmque omnium indefeſſa exercitatione promeruit, quæ paucis potius indicata, quàm expoſita à nobis eſt ſuperiori volumine, quod primum ab eius morte in lucem prodijt, primúmque eius laudibus locum præbuit, quas ille in vita, ſeu virtutum, quarum rigidus cuſtos erat venenum auerſatus, nuſquam apud ſe locum habere voluit. Non poterit tamen efficere, vt eius nomen obliuione deleatur. Immortalia ſunt, quæ nobis induſtriæ, ſcientiæ, & religionis monumenta reliquit, quibus eam nominis celebritatem promeruit, quam vbique poſſidet, immortaliáque beneficia, quæ ſcribendo omnibus contulit. Teſtantur id qui iuri dicendo in Eccleſiaſticis præſertim tribunalibus inſudant. Et quam Sanchez in rebus difficilibus enodandis monſtrat viam, non ſolùm tutam tanti Auctoris approbatione iudicant, ſed omnino tenendam præiudicata, ſine temeritate, vt temeritatem effugiant, opinione, decernunt. Qui tamen reliquo hominum generi tantùm profuit, religioſis familiis deeſſe non potuit. Imò, quas præcipuè amabat, præcipuo forſan voluit demereri labore, & ſui amoris excellentiſſimo exornare teſtimonio. Proptereáque vltimam vitæ partem, in qua animus, vt luci vicinior immortali, ita acutiùs intuetur, quæ illi comparandæ aptiora ſunt, huic operi ſacrauit. Cygni ſupremam, & ſuauiorem vocem meritò dixerìs, qua mortem illam mundi, quam religioſa vita profitetur, dulciùs in ſuprema ætate celebrauit, ſeu potiùs, qua quicquid in illa vitali morte boni eſt, quod ſanè multum eſt, & nullâ non emendum vitæ, & fortunarum iactura, iucundiſſimè expertus, iucundiſſimè prædicat. Cui operi alioquin importuna mors, non interruptionem, ſed opportuna approbationem attulit. Iam enim ſcribendi finem fecerat, & extremam illi impoſuerat manum, cùm ad præmium in cælum euocatus eſt. Quaſi verò ſupremi Iudicis arbitrio maiorem tantum opus diligentiam, & curam non deſideraret, meritorúmque fuerit culmen, quibus ille exornatus ad ſuperos abijt. Inuenies verò in hoc volumine, non ſolùm quæ religioſis familiis communia ſunt omnibus, in votorum nuncupatione ad valorem obſeruanda, & in ſoluendis religioſè adimplenda; verùm etiam quæ cuique, iuxta peculiare ſuum inſtitutum, peculiaria ſunt. Qui enim omnes eximia charitate dilexit, omnibus quantum potuit, inſeruire ſtuduit. Parcendum tamen, ſi in his, quæ noſtræ Societatis ſunt, explicandis latiùs ſpatietur. Fuit enim hoc à filio præſtandum ma-*

tri, cuius in gremio adoleuit, & conſenuit, & cuius diſciplinæ rationem à puero ad ſenectutem, mira vitæ conſtantia, & exemplo ſecutus, cognitione etiam fuerat aſſecutus. Adde, quòd in pleriſque è reliquis religioſis familiis ſuorum diligentia exornatis, & annorum ætate approbatis, non multa ſunt, quæ noua indigeant commentatione. Societas verò noſtra, licèt ſub tutela nominis Ieſu *ſecura progrediatur, nouitia tamen, & minima inter reliquas eſt, & Hæreticorum impoſturis acriter impugnatur: quapropter propugnanda fuit, & in apertam lucem proſerenda, quæ inſulſi cauillatores mendaciorum nebulis obſannare conantur, vt illi inuidiam apud indoctos conflent. Eſt enim hoc illi, tum ipſa virtute, ac reliquis commune religioſis familiis, vt ſolùm illam oderint, qui non viderint, & ament omnes, qui vident. Quapropter, vt inter Hæreticos ignorantia, & nox illa, qua cæci præcipites in exitium ruunt, indoctos, & ſcelerũ furiis inflammatos animos in nos concitat: ita Catholos doctos, & bene moratos, ipſa religionis quam profitemur ſpecies ob oculos propoſita, excitabit ad defenſionem. Tu verò,* Religiose Lector, *ſi quam gratiam Auctoris diligentiæ, & ſtudio te debere exiſtimas, Deo referas: referéſque gratiſſimam, ſi huius ex operis præſcripto vitam inſtituas, vel ſaltem, quantum potes, eos imitere, qui illud ſequuntur. Hoc enim vnum Sanchez dum vixit, omnibus perſuadere exoptauit, hoc poſtremo quod offerimus volumine, & clariùs vitæ exemplo docuit, Docentem audi, & vale.*

FACVLTAS R. P. PROVINCIALIS

Societatis Ieſu *in Prouincia Lugdunenſi.*

EGo Bartholomævs Iacqvinotivs, Societatis Iesv in Prouincia Lugdunenſi Præpoſitus Prouincialis, iuxta priuilegium eidem Societati à Regibus Chriſtianiſſimis Henrico III. 10. Maij 1583. Henrico IV. 20. Decembris 1606. & Ludouico XIII. nunc regnante, 14. Februarij 1611. conceſſum, quo Bibliopolis omnibus prohibetur, ne libros ab hominibus noſtræ Societatis compoſitos, abſque Superiorum eius permiſſione imprimant, permitto Iacobo Cardon & Petro Cauellat Lugdunenſibus Bibliopolis, vt Opus quod inſcribitur, *Operis moralis in præcepta Decalogi, R. P. Thomæ Sanchez Cordubenſis, Societatis* Iesv *Theologi, Tomus ſecundus*, ad ſex proximos annos imprimere, ac liberè diuendere poſſint. Datum Lugduni die 18. Decembris 1620.

B. IACQVINOTIVS.

APPROBATIO.

NOs infraſcripti ſacræ Theologiæ Doctores fidem facimus, nos *Operis moralis in præcepta Decalogi, R. P. Thomæ Sanchez Cordubenſis, Societatis* Iesv *Theologi, Tomum ſecundum* perlegiſſe omniaque in illo iuxta orthodoxam Catholicæ Apoſtolicæ ac Romanæ Eccleſiæ, & Sanctorum Patrum ſanam doctrinam ſumma cum eruditione exponi. Lugduni die 22. Ianuarij 1621.

Fr. Robertvs Berthelot, *Epiſc. Damaſci.*

Devilly.

R. D. D. THOMÆ DE MESCHATIN LA FAYE

huius libri imprimendi facultas.

THomas de Meschatin la Faye, Comes, Canonicus & Camerarius Eccleſiæ Lugdunenſis, in ſuprema Dombarum Parlamenti Curia Conſiliarius, Galliarum Primatiæ Officialis, & Vicarius Generalis in Archiepiſcopatu Lugdunenſi, Opus inſcriptum, *Operis moralis in præcepta Decalogi, R. P. Thomæ Sanchez Cordubenſis, Societatis* Iesv *Theologi, Tomus ſecundus*, vt in lucem edatur, facultatem concedo. Lugduni die 10. Aprilis 1621.

MESCHATIN LA FAYE.

INDEX CAPITVM,

Quæ in hoc Tomo ſecundo continentur.

LIBER QVINTVS

De voto ſolemni in communi, & de ſolemni caſtitatis.

CAP.I. *IN quo ſolemnitas voti conſiſtat: & qualiter à ſimplici differat: & quo iure matrimonium ſubſequens dirimat: & vtrum ex his ad veru religionis eſſentiam deſideretur.* pag. 1.

2. *An Pontifici integrum ſit in quibaſcumque votis ſolemnibus diſpenſare?* 9

3. *Quot modis religionis profeſſio fieri valeat: & quando dicatur profeſſio tacita fieri.* 10

4. *Ex quibus cauſis reddatur profeſſio tacita irrita.* 15

5. *Quibus priuilegiis gaudeat religionis profeſſio: & an iis quoque gaudeant ſimplicia biennij vota emiſſa in Societate IESV.* 37

6. *De voto ſolemni caſtitatis.* 49

LIBER SEXTVS.

De voto ſolemni obedientiæ.

CAP.I. *QVid ſub voto obedientia religioſorum comprehendatur, & quibus ſuperioribus obliget obedire.* 52

2. *An votum obedientia obliget religioſo ad obtemperãdum ſuis Prælatis in omnibus licitis, etiamſi ſint præter, vel ſupra regulam.* 57

3. *Qualiter religioſus, vel quiuis alius ſubditus teneatur obedire, dum dubitat, an res præcepta ſit illicita, aut excedens limites poteſtatis Prælati: aut opinatur eum eſſe illicitam, aut excedentem eos limites: vel dubitat, an ſuperior habeat legitimam in illum poteſtatẽ: aut opinatur eam non habere: aut quando res præcepta eſt contra regulam.* 67

4. *An religioſus teneatur ſub culpa mortali, aut veniali, omnia in regulis ſuæ religionis contenta obſeruare, & omnia à ſuperioribus religionis legitimè ſibi iniuncta exequi?* 75

5. *Qualiter religioſus ad perfectionem tendere obligetur.* 91

6. *Qualiter religioſus ad Epiſcopatum, aut Cardinalatum, aut beneficium aliquod parochiale promotus teneatur ad vota religioſi ſtatus, & ad alias obſeruantias regulares.* 94

7. *Qualiter regularibus integrum ſit de vna religione ad aliam migrare.* 104

8. *De pœnis apoſtatarum, & fugitiuorum à religionis obedientia, & qualiter religioſis ab illa appellare permittatur, aut Prælatos regulares recuſare.* 125

9. *De religioſis à religione eiectis, ad quid obligentur, & quæ poteſtas ſit Prælatis regularibus in illos.* 145

10. *Qualiter nouitij ſubijciantur præceptis regularum, & ſuperiorum, ab ipſiſque puniri valeant.* 159

11. *Qualiter religioſis interdictum ſit eſſe executores teſtamentorum, aut commiſſarios ad teſtamentum nomine committentis conficiendum, abſque ſuperioris licentia.* 164

12. *Qualiter religioſus poſſit eſſe actor, aut reus in iudicio.* 174

13. *Quæ munera obire, aut quos actus exercere in iudicio religioſis interdictum ſit.* 179

14. *De aliis rebus extraiudicialibus religioſo interdictis.* 194

15. *De clauſura monialibus indicta quoad egreſſum è monaſteriis.* 199

16. *De clauſura monialium quoad ingreſſum cuiuſcumque perſonæ in earum monaſteria.* 214

17. *De clauſura monaſteriorum virorum quoad ingreſſum fœminarum in ea.* 235

LIBER SEPTIMVS.

De voto paupertatis.

CAP.I. *DE poteſtate, quam nouitius, vel volens ingredi religionem, habet ad diſponendum per viam donationis, aut renunciationis de propriis bonis, attento iure antiquiori.* 250

2. *Qualiter valeant renunciationes legitimæ parentum, & aliorum bonorum facta in Societate IESV, quando fiunt abſque parentum conſenſu in fauorem ipſius Societatis, vel cuiuſcumque operis pij.* 263

3. *De facultate nouitij, aut volentis ingredi religionem, ad diſponendum per teſtamentum de ſuis bonis, & de firmitate eius teſtamenti ſequuta profeſſione, & quis ei ab inteſtato morienti ſuccedat, & hæc attento iure antiquiori ante Tridentinum.* 279

4. An

LIBER QVINTVS
DE VOTO SOLEMNI IN COMMVNI, ET DE SOLEMNI CASTITATIS.

CAPVT PRIMVM.

In quo ſolemnitas voti conſiſtat: & qualiter à ſimplici differat: & quo iure matrimonium ſubſequens dirimat: & vtrum ex his ad veræ religionis eſſentiam deſideretur?

SVMMARIVM.

Quot quæſtiones diſputandæ ſint? num. 1.

An ſtando iure naturali differant votum ſimplex, & ſolemne, & differant ſpecie: & in quo vtriuſque eſſentia conſiſtat: & quo iure per ſolemne dirimatur matrimonium ſequens? Referuntur variæ ſententiæ à n. 2. vſque ad 5

Explicatur ſententia Authoris circa hæc: & an eodem modo obliget vtrumque, ac votum ſolemne ſit ens per accidens? à n. 6. vſque ad 9

An ſolemne paupertatis votum reddat iure naturæ vouentem incapacem dominij acquirendi, & illius transferendi? eodem num. 9.

Poſt num. 9 inuenies alia ſummaria.

1 HACTENVS de voti ſimplicis obligatione egimus: iam de voto ſolemni agendum eſt. Et primò quidem in genere: deinde autem de ſingulis ſolemnibus obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis votis agemus. Triplex ergo quæſtio in hoc capite diſputanda eſt. Prima, an ſit aliquod diſcrimen ſtando in ſolo iure naturæ inter votum ſolemne, & ſimplex: & quo iure per ſolemne dirimatur matrimonium ſubſequens? Secunda, eſto totum diſcrimen ſit ex iure Eccleſiaſtico, in quo illud conſiſtat? Vltima, an ad veram religionis eſſentiam profeſſio ſolemnis deſideretur?

2 QVÆSTIO prima. An ſecluſo iure Eccleſiaſtico, & ſtando in ſolo iure naturæ, ſit aliquid diſcriminis inter votum ſimplex, & ſolemne: an potiùs tota voti ſolemnis ratio, ac differentia à ſimplici, ſit ex ipſo iure Eccleſiaſtico: & quo iure per votum ſolemne dirimatur matrimonium ſubſequens? Triplex eſt ſententia. Prima ait, eſſentiam voti ſolemnis conſiſtere in quadam benedictione. Hanc retulimus, & impugnauimus *lib. 7. de matrimonio, diſp. 25. num 1.*

3 Secunda ſententia ſuſtinet, eſſentiam voti ſolemnis conſiſtere in actuali dominij ſui ipſius traditione in manus Dei, ac Prælatorum vices Dei gerentium, ipſiuſque nomine eam acceptantium: ac proinde differre eſſentialiter, & ipſo iure naturæ attento, à voto ſimplici, quod in hoc aut nulla ſit traditio, aut quando promittitur aliquid quod in futurum tempus confertur, vt eſt votum ingreſſus religionis: aut ſi ſit traditio, vt contingit in ſimplici caſtitatis voto, eſt imperfecta, nec dominio ſui corporis vouentem ſpolians, ſed licito vſu ſolo. At in voto religionis ſolemni eſt perfectiſſima traditio à ſuperioribus nomine Dei acceptata, abdicans omne vouentis dominium, & transferens illud perfectè in Deum, & ſuperiores nomine Dei acceptantes: ita vt Deus ſit iam dominus eius, non tantùm tanquam cauſa vniuerſalis, quale cæterarum rerum dominium habet, ſed comparet ſpeciale huius perſonæ dominium, quod ipſa antea habeat in ſeipſam tanquam peculiaris perſona, ac ſuorum actuum domina: ac proinde reddatur incapax per ſe, & ex natura rei transferendi in alterum ſui dominium. Quare ſicut ipſo naturæ iure differunt ſponſalia, & matrimonium, quod illa ſint futurarum nuptiarum promiſſio, nec dominium ſui corporis à ſponſis auferant; hoc autem perfectiſſima traditio, priuans omnino corporis dominio coniuges ipſos: ſic naturæ iure eadem differentia eſt inter votum ſimplex, & ſolemne. Quamobrem iuxta hanc ſententiam, ſicut matrimonij eſſentia perfectè, & integrè, iure ipſo naturali conſiſtit in corporis traditione, per alterum coniugem acceptata: ſolemnitates autem quas Eccleſia poſtulat, vt valida ſit ea traditio, ſunt ex iure Eccleſiaſtico, & conditiones ſine quibus non matrimonij eſſentia conſiſteret; vt celebrari coram parocho, & teſtibus, in tali ætate, &c. Ita voti ſolemnis profeſſionis eſſentia eſt integra, & perfecta ex ipſo naturæ iure, conſiſtens in prædicta traditione: circumſtantiæ autem ab Eccleſia præceptæ ad illius traditionis valorem, ſunt accidentales, & conditiones ſine quibus non, ſicut profeſſionem emitti in religione approbata, in ætate determinata, tranſacto nouitiatus anno, &c. Et ſic explicat hæc ſententia decretum Bonifacij VIII. *cap. vnico de voto, in 6.* dicentis ſolemnitatem voti eſſe ex Eccleſiæ conſtitutione, vt intelligatur de ſolemnitate extrinſeca, & accidentali. Authores huius ſententiæ, & eius

fundamenta retulimus *lib. 7. de matrim. diſp. 25. à n. 7. vſque ad 20.*

4 Hinc deducitur hæc ſententia, non tanti vinculi eſſe ex ipſa rei natura votum ſimplex, quanti eſt ſolemne, & vtrumque ſpecie differre. Cuius rationem, & Authores retulimus *ea diſp. 25. n. 18. & 19.*

5 Secundò deducit hæc ſententia, ſolemne profeſſionis votum ex vi ſua, ac iure naturali, atque ſecluſo quocumque eccleſiaſtico, vim ſortiri matrimonij poſtea initi caſſandi. Sicut matrimonium reddit ipſo iure naturæ irritum quodcumque aliud matrimonium initum ipſo ſtante. Putatque hæc ſententia hoc modo intelligendum decretum Syricij Pontificis *in epiſtola 1. c. 6.* quod refertur *c. ſi quis ſacro, in fin. 27. q. 1.* dicentis, contrahentes matrimonium poſt ſolemne religionis votum, ſeparandos eſſe verbo Domini, & Authoritate canonica. Et decretum Tridentini *ſeſſ. 24. de matrim. can. 9* anathematizans dicentes matrimonium in ſacris ordinibus conſtituti, aut profeſſi, valere non obſtante conſtitutione Eccleſiaſtica, & voto. Vbi lex eccleſiaſtica refertur ad ordines, votum autem ad profeſſionem: quaſi ex vi huius voti matrimonium poſtea initum dirimatur. Authores huius ſententiæ, eiuſque fundamenta retulimus *lib. 7. de matrim. diſput. 26. n. 4. vbi n. 5.* retulimus aliam dicentem, id habere ex ſolo iure diuino poſitiuo. Et quamuis hi Doctores non agant de ſolemni paupertatis voto: at iuxta ſuam ſententiam deberent conſequenter dicere, iure naturali reddi per illud voventem incapacem dominij acquirendi, ac illud in alterum transferendi.

6 At ſententia (quam veriſſimam puto) ait ſolemne profeſſionis votum, & ſimplex non differre per ſe, & eſſentialiter, ex vtriuſque voti natura, ſed ſolùm accidentaliter, & extrinſecè, ex ſola Eccleſiæ conſtitutione: ac proinde totam voti ſolemnitatem eſſe ſolius iuris eccleſiaſtici, quamuis ipſa voti obligatio erga Deum, ſit iuris diuini naturalis, cuius eſt etiam obligatio voti ſimplicis. Cuius ſententiæ Authores, & fundamenta retulimus *lib. 7. de matrim. diſput. 25. n. 2.* & poſt ibi ſcripta, defendunt lauſſimè, & eruditiſſimè è noſtra Societate Patres Petrus Ribadeneira *in libro de inſtituto Societatis IESV, toto c. 15.* & Gabriel Vaſquez *1. 2. q. 96. artic. 4. diſputat. 165. toto c. 2. & multis ſequentibus*, & ſpecialiter *c. 7. & 8.* Nunc autem amplius id probamus aliquibus rationibus, aut magis explicando aliquas, quas ibi adduximus. Probatur ergo primò, ex decreto Bonifacij VIII. *c. vnico de voto in 6.* vbi Epiſcopo Ratenſi interroganti, quod votum debeat dici ſolemne, ad matrimonium ſubſequens irritum reddendum, ait ſolemnitatem voti ex ſola Eccleſiæ inſtitutione inventam eſſe. Nec valet ſolutio contrariæ ſententiæ licentis id intelligi de ſola ſolemnitate accidentali. Quippe ex hac ratione colligit ibi Pontifex, duplex ſolum eſſe votum ſolemne, eum effectum pro ducens: quaſi dicat, quia tota voti ſolemnitas eſt ex Eccleſiæ conſtitutione, & ipſa duplex ſolùm votum ve ſolemne, & matrimonium dirimens ſtatuit: ideo duplex ſolum eſt huiuſmodi votum. Quæ ratio omnino corrueret, intellecto textu de ſola accidentali ſolemnitate. Nec enim ex accidentalibus res definienda eſt. Inſuper Pontifex ibi conſtituit diſcrimen inter vinculum matrimonij, & voti ſolemnis vt ſic, quod illud eſt ex Dei inſtitutione, hoc autem ex ſola Eccleſiæ conſtitutione ſit. Non ergo loquitur de ſola accidentali ſolemnitate: hæc enim tam in voto, quàm in matrimonio eſt ex Eccleſiæ ſolius conſtitutione, & ſic nil diſcriminis eſſet. Vult ergo totam voti ſolemnitatem eſſe ex Eccleſiæ inſtituto. Præterea, quia nouiſſimè Gregor. XIII. *in ſua extrauag. Aſcendente*, referens errorem eorum, qui hic noſtra tempeſtate dicere, emittentes ſimplicia biennij vota in Societate IESV, non eſſe verè & propriè religioſos, rationem erroris eorum reddit, eo quod non conſiderarint ſolemnitatem voti ſola Eccleſiæ conſtitutione inuentam eſſe, iuxta prædictum Bonifacij VIII. decretum. At non latebat Pontificem id, quod luce meridiana clarius eſt, nempe, ens omnes, & patronos contrariæ ſententiæ eum textum explicuiſſe de ſolemnitate accidentali. Ergo decretum vtrumque de eſſentiali ſolemnitate eſt neceſſariò accipiendum. Atque aliis etiam modis vim huius decreti ponderat Vaſquez *ea diſp. 165. c. 5. à n. 14. vſque ad 18.* Secundò probatur, quia etſi in ſolemnibus paupertatis, & caſtitatis votis poſſit inueniri ea dominij translatio, & inhabilitas ad matrimonium, & ad acquirendum, transferendúmque rei alicuius dominium: at in reliquis æquè ſolemnibus votis id nequit reperiri; vt in voto obedientiæ, manet enim adhuc dominium voluntatis in profeſſo, ad multa validè facienda, etiam contra ſuperioris præſcriptum. Vt, illius ne abſque licentia voueat, aut ne ſacra pro aliis faciat, efficiet validè vtrumque, &c. Et votum vitæ quadrageſimalis fratrum Minimorum eſt ſolemne, vt eorum traditio habet: & conſtat ex eius forma, quod æque ac ſimul cum aliis tribus ſolemnibus emittitur. Et docent eſſe ſolemne Palacios *4. d. 38. diſp. 1. fol. 858. column. 2. verſ. verum horum diſcrimina.* Azor *lib. 12. inſtit. moral. c. 6. q. 9.* cum tamen in ipſo dari nequeat ea tradictio priuans dominio, & facultate contrarium validè faciendi. Tertiò, quia ſecluſo omni iure humano irritanti, impoſſibilis eſt traditio quacumque ſolemnitate, aut firmitate ficta, quæ inhabilem contrahentem reddat ad matrimonium, dempto alio matrimonio nondum diſſoluto. Nam ſeruitus, quæ maxima omnium traditionum eſt, qua ſeruus traditur in ius, & dominium ſui domini, non impedit matrimonium futurum: & quamuis ea lege, & ſtipulatione ſpeciali ſe traderet quiſpiam in ſeruum, & totale ſuæ perſonæ dominium, vt nec valide poſſit ad nuptias tranſire, idque iuraret, ac quacumque firmitate muniret; poſſet quidem inde conſurgere vt illicitè matrimonium iniret, at eſſe irritum fieri non poſſet, niſi iuris humani irritate potentis authoritas accedat. Neque ad alios actus legitimos, & comparandum rei dominium poteſt qui piam ſola propria authoritate, quantumuis iuramento, & quibuſuis pactis ſub quibuſuis clauſulis firmetur, ſe inhabilem efficere, niſi iuris humani authoritate inhabilis reddatur, vt conſtat in ſeruo, cuius maxima eſt traditio: & tamen proprium poſſidere poteſt ex domini pacto cum ipſo inito. Ex quo pacto eſt non ciuilem obligationem, tamen naturalem conſurgere, probauimus *lib. 7. de matrim. diſp. 24. duobus vltimis numeris.* Et quamuis ſecluſo iure humano irritante, omnium bonorum dominium poſſet dari caſus, quo non directè, ſed indirectè redderet ſe quiſpiam inhabilem ad acquirendum bonorum dominium, vt tranſferendo in alterum, vt ſi donaret omnia bona præſentia, & futura, & omnia iura, & actiones, at oportet tamen id accedere acceptationem eius, cuius intereſt, & ex ipſius voluntate ceſſaret inhabilitas illa. Sed per ſolemne paupertatis votum non fit ea donatio, cùm in ea non transferantur iure ipſo naturali ea bona, & actiones, ſed ſolo iure humano: & hoc tantùm quando monaſterium eſt ſucceſſionis capax. Atque quando monaſterium eſt ſuccedendi incapax, devoluuntur ea bona ad hæredes profeſſi: illi autem non acceptarunt, neque acceptant, quando ille religioſus, in eo profitetur, nec Prælatus religionis nomine ipſorum, vtpote qui non habet poteſtatem acceptandi ab ipſis. Nec ex monaſterio ſuccedendum conſenſu, eſſet profeſſus ille capax dominij. Atque ita totalis inhabilitas, qualis in ſolemni paupertatis voto reperitur ad acquirendum dominium, illudve transferendum, excogitari nequit ex propria acceſſus voluntate conſurgens, niſi authoritas Eccleſiæ illam inhabilitatem voto illi annectens

accede

accederet. Adde ſaltem reſpectu matrimonij, nec eum modum excogitari poſſe, dirempto alterius matrimonij adhuc durantis vinculo. Quorum omnium ea eſt ratio, quia voluntas cuiuſuis priuatæ perſonæ recluſa donatione poteſt validè reuocari ab eadem perſona, per aliam contrariam voluntatem, qua reuocata ceſſat inhabilitas ex priori voluntate conſurgens. Siquidem exiſtenti contrahendi voluntate contractu naturali iure permiſſo, nec irrito per ius poſitiuum, nil deeſſe videtur vt contractus firmus ſit, quantumuis contraria voluntas anteceſſerit. Non ergo poteſt ratio voti ſolemnis conſiſtere in traditione reddenti inhabilem profeſſum ad actus legitimos, ſed ea inhabilitas in ipſo reperta erit ex mero iure eccleſiaſtico. Tandem, quia attento iure antiquiori, eſt ſatis probabile profeſſos habuiſſe in aliquo caſu bonorum dominium, vt latè probant Patres Petrus Ribadeneira *eo tractat. instituti Societatis* Iesv, *c.*18. & Gabriel Vaſquez *ea diſput.*165.*c.*6.*à n.*30. Azor *lib.*12 *institutionum moralium c.*6.*q* 4 Non ergo id ſolemne votum conſiſtit in ea inhabilitate ex iure naturali conſurgente; ſed ea inhabilitas, & ſolemnitas ſunt ex ſolo iure eccleſiaſtico.

7 Hinc deducitur primò contra primum corollarium contrariæ ſententiæ relatum *n.* 4. votum ſolemne & ſimplex eſſe protſus eiuſdem ſpeciei, & ſola extrinſeca accidentali differentia inter ſe diſtare, quod ſolemne muniatur ea ſolemnitate ab Eccleſia inſtituta; illa autem ſimplex careat. Quare ex hac parte diſtant tanquam priuatiuum, & poſitiuum, vt bene ait Metina *lib.*4.*de ſacrorum hominum continentia, controuerſia* 7.*c.*38.§ *hinc iam ſolemne.* Et ita vtrumque per ſe, & ſuapte natura æqualis eſt vinculi, & tantùm per accidens magis obligat ſolemne ex Eccleſiæ inſtitutione. Atque hoc eſt quod dixit Cœleſtinus Pontifex *c. rurſus, qui cleric. vel vou.* votum ſimplex non minus obligare apud Deum, quàm ſolemne. Doctores huius ſententiæ retulimus *lib.* 7. *de matrim. diſp.*25.*n.*5.*&* 6. Et quamuis Azor *ibi* allegatus hoc temperet, quando eſt votum ſimplex quo aliquid de præſenti Deo promittitur, ſecus quando eſt votum alicuius rei in futurum Deo præſtandæ, hoc enim ait ſpecie differre à ſimplici, & per ſe, ac ſuapte natura maius vinculum eſſe: at meliùs reliqui Authores *ibi* allegati dicunt abſolutè, & indiſtinctè votum ſimplex, & ſolemne eſſe eiuſdem ſpeciei. Tum quia in quolibet voto ſimplici eſt etiam traditio, cùm per illud voluntatis libertas ſtatim Deo tradatur, ac mancipetur, alligetúrque ad illud obſequium in poſterum ipſi præſtandum. Et proinde non differunt niſi ſicut traditio perfectior, & minus perfecta, quæ ſpecie non variant. Tum etiam, quia traditio vouentis, & acceptatio Prælatorum inuenta in voto ſolemni, & ad id requiſita, ſunt accidentaria voti differentia, & ſolo iure eccleſiaſtico petita (vt optimè ait Vaſquez 1.2. *q.*96. *art.*4.*diſp.*165.*c.*7. *n.*73) & ita non conſtituunt ſpecificam, & ſubſtantialem voti differentiam.

8 Secundò deducitur, votum ſolemne eſſe totum quoddam per accidens, ſicut corpus album: componitur enim ex voti ſubſtantia, & qualitate extrinſeca, quæ eſt ſolemnitas, vt bene ait Metina *eod.c.*38 §.*ſed ne iuxta illa ipſa eſt.*

9 Vltimò deducitur contra corollarium contrariæ ſententiæ *n.*5. relatum, per ſolemne profeſſionis votum non dirimi ex natura rei, ſed ſolo iure eccleſiaſtico matrimonium ſequens. Quod latiſſimè probauimus huius ſententiæ Authores referentes *lib.*7.*de matrim. diſp.*16. *n* 2. & probant rationes adductæ *n.* 6. Quod idem poſt *ibi* ſcripta ſuſtinent latiſſimè probantes è noſtra Societate Patres Petrus Ribadeneira *in lib. de instit. Societatis* Iesv. *c.*18.§.*pero para reſponder.* & Gabriel Vaſquez 1.2 *q.*96 *art.*4.*diſp.*165.*toto c.*6.*&* 7. Atque idem protſus dicendum eſt de ſolemni paupertatis voto: id enim ſolo iure eccleſiaſtico reddit profeſſum inhabilem ad acquirendum rei alicuius dominium, & ad illud in alium transferendum. Quia eædem rationes vtrunque probant, & docent latè probantes iidem Patres Ribadeneira, & Vaſ-

quez *ibidem*, Azor *lib.* 12. *instit. moralium c.*6. *q.*4. Nec obſtant duo decreta in contrarium adducta *n.* 5. Non prius, quia Syricius Pontifex per illa verba (*verbo Domini*) tantùm intendit ſignificare, miniſtros Eccleſiæ habere authoritatem à Chriſto ſeparandi malè coniunctos matrimonio: & eandem quoque authoritatem habere ab Eccleſia. Adde, ſuppoſito decreto Eccleſiæ irritantis ea matrimonia, non tantùm eſſe contra ius eccleſiaſticum, ſed etiam contra diuinum naturale, illos permanere coniunctos, cùm tunc ſit copula fornicaria. Et ideo rectè dicitur eos vtroque iure ſeparandos. Nec obſtat etiam poſterius Tridentini decretum, quod ideo duplicem illū irritum reddendi matrimonium modum coniunxerit: quia ſolùm contra hæreticos decidere intendebat, matrimonia clerici in ſacris conſtituti, & profeſſi eſſe irrita: ſiue id ſit ex vi voti, ſiue ex Eccleſiæ conſtitutione. Quæ in re nil decidere voluit, ſed opinionibus ſubiectum reliquit.

SVMMARIVM.

*In quo conſiſtat voti ſolemnitas iure eccleſiaſtico? Referuntur duæ opiniones n.*10.*&* 11.*& explicatur eo n.*11. *qualiter dimiſſus à Societate* Iesv, *poſt ſimplicia biennij vota, maneat à votis liber, an id ſit per diſpenſationem? ibid.*

*Proponuntur argumenta contra ſecundam ſententiam, n.*12.

Explicatur ſententia Authoris, & ſoluuntur argumenta. n. 13. *Et ibi, cur vota in Societate* Iesv *à profeſſis poſt emiſſa ſint ſimplicia, & ipſis eiectis an ceſſeat?*

*Poſt n.*13. *inuenies omnia ſummaria quæ deſiderantur.*

Qvæstio ſecunda. Dato ſolemnitatem voti eſſe ex ſolo iure eccleſiaſtico, in quonam ſolemnitas hæc voti conſiſtat, quæ à ſimplici differt? Doctores nobiſcum tradentes votum ſolemne, & ſimplex ſolo iure eccleſiaſtico diſtare, & ſolemnitatem voti eſſe ex ſola Eccleſiæ conſtitutione, dicunt communiter hanc ſolemnitatem in eo conſiſtere, in eoque ſolemne votum à ſimplici diſtare, quod per illud iure eccleſiaſtico matrimoniū ſubſequens dirimatur, non autem per hoc. *c. vnico, de voto, in* 6. At in hoc nō conſiſtere colligitur clarè ex eo textu, vbi tanq; à effectus voti ſolemnis aſſignatur, per illud dirimi ſubſequens matrimoniū: ac proinde ſupponit iam votū ſolemne conſtitutum. Præterea, quia votum caſtitatis emiſſum in Societate Iesv poſt biennium nouitiatus eſt ſimplex: & tamen per illud iure non eccleſiaſtico dirimitur ſubſequens matrimonium; ſicut vtrumque conſtat *ex extrauag. Aſcendente* Gregorij XIII. Item votum paupertatis coadiutorum formatorum Societatis Iesv eſt ſimplex, & tamen ſemper reddidit eos incapaces dominij acquirendi, ac in alium transferendi, ſicut vtrumque conſtat ex eadem extrauaganti, & ex conſtitutionibus eiuſdem Societatis à Sede Apoſtolica approbatis, *in* 6 *p.c.*2 § 12. *& c.* 4. *examinis.* §. 5. Tandem, quia id ſoli caſtitatis voto competit, cùm tamen alia ſimiliter ſolemnia ſint. 10

Alij dicunt de ſolemnitate voti eodem modo philoſophandum eſſe, ac de aliis contractibus, ac teſtamentis, quæ in iure ſolemnia dicuntur. Sicut enim cæteris contractibus, ac teſtamentis accidentalis eſt ſolemnitas, & ſolo iure humano inuenta: ita & in voto contingit, vt ſatis probauimus *n.* 6. Sicut ergo cæteri contractus ſolemnes dicuntur quando ſolemnitatem iure petitam habent, & vt tales in iure recipiuntur; atque tunc teſtamentum dicitur ſolemne, quando eſt cum tabellione & certo teſtium numero, & aliis conditionibus iure requiſitis confectum, & in eo ſolùm ſolemnitas ſua eſt: ita votum dicitur ſolemne, quod vt tale acceptatur ab Eccleſia, emittitúrque cum cæremoniis, & ſolemnitatibus ab ipſa præſcriptis. Quare Greg. XIII. *in extrauag. Aſcēdente*, & conſtitutiones Societatis Iesv, *in* 5.*p.c.*4.*in commento, litt. A.* eam rationem reddunt, cur vota coadiutorum formatorum noſtræ Societatis non ſint ſolemnia, eo quod ex Sedis Apoſto- 11

licæ præſcripto, & ex intentione emittentis & acceptantis, nec emittuntur vt ſolemnia, nec vt talia acceptantur. Et ita docent ex noſtra Societate Patres Ribadeneira *de Inſtituto Societatis* IESV, *c.17. in ſolutione ad 5. & c.19. ad fin.* Vaſquez *1.2.q.96.art.4.diſp.165.c.8.n.83.* Azor *lib. 12. inſtit. moralium, cap.6.q.2. fine.* Quod ſi iterum roges, quæ ſint ex cæremoniæ ab Eccleſia petitæ, in quibus ea voti ſolemnitas ſita eſt, & quibus à ſimplici differt: reſpondent iidem Ribadeneira *eo. c.17 ad 5. & c.19. ad fin.* Vaſquez *eo. c.8. à n.83. vſque ad 92.* eas eſſe, vt vota emittantur ſub certa regula à Sede Apoſtolica approbata, iuxta ritum ſubſtantialem in eadem regula præſcriptum, cum traditione, & acceptatione ex vtraque parte perpetuis, & via ordinaria indiſſolubilibus. Et ob hanc rationem dicunt vota biennij, & coadiutorum formatorum emiſſa in Societate IESV, eſſe ſimplicia, nec acceptari vt ſolemnia. Quia etſi emittantur ſub regula per Sedem Apoſtolicam approbata, & cum cæremoniis in ipſa præſcriptis, & ſint ex parte vouentis perpetua, non acceptantur vt perpetua ex parte Societatis. Quippe eius intentio eſt, iuxta conſtitutiones à Sede Apoſtolica approbatas, vt tamdiu maneant vouentes ligati votis, quamdiu Generalis Præpoſitus eiuſdem Societatis eos duxerit in illa retinendos. Quare Generali eos expellente, liberi manent à votis, vt dicitur in dicta extrauag. *aſcendente*, & in noſtris conſtitutionibus *p.5.c.4. in commento littera B.* Atque (optimè aiunt Vaſquez *eo c.8. n.86.* & Valentia *2.2. diſp.6.q.6. puncto 7. columna 11. verſ. & hoc modo,*) Generalis eos expellens non dicitur eorum vota relaxare, aut in eis diſpenſare; ſed tollit conditionem, qua ſublata vota extinguuntur deficiente conditione. Quod adeò verum eſt, vt etſi Generalis expellens vellet eos manere votis ligatos, non poſſet id efficere: nam deficit conditio vt obligent, nempe, quamdiu Societas eos retinuerit. Et ideo omnes illi dum hæc vouent, addunt iuxta modum in noſtris conſtitutionibus expreſſum: qui eſt (vt dicitur in illis *p.5.c.4. littera B. in commento*) vt non ſint perpetua ex parte admittentis, ſed quandiu Generalis eos non expulerit. Quid autem quando non vouent ſecundùm formam Societatis dicemus *n.30 fine.*

12 Sed hic dicendi modus videtur ex multis improbari. Primò, quod ad libitum videatur dici, in ea perpetuitate ex parte vtriuſque ſolemnitatem conſiſtere: vtpote quod nulla ratione nititur, & nulla iuris canonici deciſione; cùm tamen tanquã ſolo iure eccleſiaſtico ſtatutum, deberet alicubi à iure definiri. Secundò, quia ea perpetuitas non deſideratur in aliis contractibus ſolemnibus. Quippe omnes illi præter matrimonium poſſunt mutuo cõſenſu diſſolui: & teſtamentum ſolemne ſolo teſtantis conſenſu. Nil ergo ea ad ſolemnitatem confert. Tertiò, quia nõ minus ad ſtatum conſtituendum deſideratur perpetuitas; id enim *ſtatus* nomen præ ſe fert. At huic voto ſtatuendo ſatis eſt perpetua obligatio ex parte ſolius vouentis (vt ſtatim probauimus.) Eadem ergo voti ſolemnitati ſufficiet. Quartò, quia etſi certũ ſit, profeſſum expulſum à religione in perpetuum, teneri ad votum caſtitatis; valde tamen dubium eſt, an teneatur ad obedientiam, & paupertatem (vt videbimus *lib. 6. in tractatu de voto obedientiæ.*) Et certum videtur, profeſſum in ordine Minimorum ſic expulſum, non teneri ad ſolemne quadrageſimalis vitæ votum: nec profeſſum in Societate IESV, ad ſolemne ſpecialis obedientiæ circa miſſiones Pontificis factum votum. Ea enim habent tacitam conditionem, dum profeſſus ille in Societate, vel in ea Minimorũ religione permanſerit. Et ſaltem eſt certum, eos non teneri, vbi tranſeunt ad ſtrictiorem religionẽ, & in ea profitentur; vel quando perpetuò à ſua expulſi profitentur in laxiori. Non ergo ſolemnitati voti obſtat, ea nõ eſſe omnino perpetua. Quintò, quia iuxta veriorem ſententiam, *cap. ſequenti* explicandam poteſt omne votum ſolemne ceſſare per Pontificiã diſpenſationem: ac proinde nullũ eſt omnino perpetuum. Sextò, quia non minus eſt omnino perpetuum votum abſolutum, ſimpléxque caſtitatis. Et vota biennij, & coadiutorum formatorum in Societate IESV emiſſa, forent ex ſe perpetua, nec deſinunt eſſe talia, eo quod ſimplicia ſint, ſed quia conditionem adiunctã habent, quæ ceſſare poteſt. Et voto ſolemni ſub eadem conditione emiſſo deficiet quoque perpetuitas deficiente conditione. Tandem, quia vota illa quæ profeſſi Societatis IESV poſt ſolemnem profeſſionem emittunt, ſunt ſimplicia (vt dicitur *in extrauag. Aſcendente* Gregor. XIII. & in noſtris conſtitutionibus *p.10.§.6. in commento, littera A. fine*) At ſunt perpetua, cùm nulla conditione afficiuntur, ſed abſolutè emittuntur in religione approbata, & iuxta eius ritum. Et confirmatur, quia votum ſolemne iure naturæ habet perpetuò obligare. Si ergo in hoc ſolemnitas conſiſtit, ea erit ex iure naturæ.

Sed his non obſtantibus, ſuſtinenda eſt ſententia *n. 11.* 13
relata, tanquam veriſſima, quod conſtabit ex ſolutione obiectorum in contrarium. Ad 1. reſpondetur, eam differentiã inniti maximè rationi, quæ colligitur ex D. Thom. *4 d. 38.q.1. art. 2. quæſtiuncula 2. corpore, & quæſtiuncula 3. corpore,* vbi ait, in voto ſolemni eſſe completè vim obligandi, cuius obligatio in nullo caſu diſſolui poteſt, & inde dici ſolemne, quod completam obligandi vim habeat. Ratio ergo ex hoc colligitur ſic. Cùm enim ſolemnitas ſit vltimum voti complementum, & quaſi ipſius obligationẽ perficiens, & corroborans, vt in cæteris contractibus accidit, ac de voti natura ſit obligare; rationi conforme eſt: vt id votum tanquam ſolemne acceptetur ab Eccleſia, taléque indicetur, quod vndequaque, perpetuò, & immobiliter, via ordinaria obligat, concurrentibus aliis requiſitis: & quamuis non ſit textus hoc decidens, ſufficit ipſa Eccleſiæ traditio, quæ nunquam hactenus nomen voti ſolemnis tribuit, niſi voto vtraque ex parte perpetuo. Idque etiam colligitur ex *c. vnico, de voto, in 6.* dum decidit duplex ſolùm eſſe votum ſolemne, nempe, quod emittitur in profeſſione religionis approbatæ, & in ſuſceptione ſacri ordinis. Vtrumque enim conſtat ſtatũ ita perpetuũ, & immobilem, vt nullo pacto via ordinaria diſſolui poſſit, conſtituere. Ad 2. fateor, eam perpetuitatẽ nõ reperiri in aliis contractibus ſolemnibus. Cùm enim ſolemnitas hæc ſit de ſolo iure poſitiuo, ea erit in vnaquaque re, quàm ius ipſum præſcribit. At in cæteris hanc perpetuitatem non præſcripſit, ſed in ſolo voto. Verùm cùm ex Eccleſiæ poteſtate res hæc omnino pendeat, poſſet quoque ſtatuere vt abſque ea perpetuitate votũ eſſet ſolemne. Ad 3. dico, minorem perpetuitatem ſufficere ad ſtatum conſtituendum, cùm conſtet pleroſque ſtatus perpetuitatẽ ex parte vtriuſque nõn petere (vt *n.26.* probabimus.) at votum ſolemne eam ex parte vtriuſque petit ex Eccleſiæ ſtatuto. Ad 4. dico, id medium, quo ea vota ſolẽnia ceſſant per totalem expulſionem, & per profeſſionem in alia laxiori religione, eſſe valde extraordinarium; cùm petat expulſionem quæ in profeſſis difficillima eſt, cauſaſque vrgentiſſimas exigit. Nec voti perpetuitati obſtat, poſſe medio valde extraordinario eius obligationem ceſſare. Si autem profeſſio fiat in ſtrictiori religione, ad quam ſi profeſſus iure permittente tranſire poteſt, non obſtat etiam eius perpetuitate; cùm nulla eius vis poſſit maius hoc bonum impedire. Nec tunc dicitur proprie obligatio voti ceſſare, ſed in melius commutari. Tandem, ſi ſit per ſolam perpetuam à religione expulſionem, in nulla alia profitendo, nulla vota ſolemniã extinguuntur, ſed aliquorum obligatio vt religioni annexa ſuſpenditur, dum extra religionem profeſſus ille eſt. Cuius ſignum eſt, ſi correctus admitteretur iterum, obligari eum prioribus votis, nec noua profeſſione indigere. Quod non contingit in ſimplicibus biennij, aut coadiutorum formatorum Societatis IESV votis. Cùm enim per repulſam ceſſet prorſus eorum obligatio; ſi ſemel expulſi admittantur iterum, indigent noua votorum

rum emiſſione, vt illis ligentur. Ad 5. dic, id eſſe medium valde extraordinarium in voto ſolemni, cùm eius diſpenſatio ſit difficillima, & rariſſima, & cauſas vrgentiſſimas, & valde extraordinarias petat. Ad 6. fateor, omnia vota ſimplicia abſque conditione, & temporis limitatione emiſſa, eſſe perpetua quodammodo: nempe in quantum nequit vouens ſe ab eorum obligatione, propria auctoritate eximere. At non habent rationem vinculi vndequaque perpetui. Quippe ex eo quod ſimplicia ſunt, eſt multo facilior eorum diſpenſatio, atque ex cauſis communibus paſſim conceditur. Atque ita iure optimo dici poſſunt via ordinaria ſolubilia. Quod enim ſæpe fit, dicitur modo ordinario poſſe fieri. Atque ideo ea vota biennij, & coadiutorum formatorum, etſi modum liberationis quem *n. 11. fine* explicuimus, habeant ratione conditionis adiunctæ, at ex eo quod vt ſimplicia tantùm admitterentur, quamuis abſque ea conditione fierent, poſſent per ordinariam Pontificis diſpenſationem ſolui, multóque facilius quàm ſi ſolemnia eſſent. Quod ſi votum ſolemne fieret cum ſimili conditione repugnante omnimodæ perpetuitati, non eſſet ſolemne, ſed ſimplex, niſi Eccleſia, de cuius inſtitutione eſt voti ſolemnitas, aliam ſolemnitatis rationem inſtitueret. Ad vltimum reſpondet Vaſquez 1. 2. *q. 96. art. 4. diſp. 165. c. 8. n. 91. & 92.* duplici nomine ea vota non eſſe ſolemnia. Prius eſt, quia non ſunt perpetua, eo quod expulſum è Societate non obligant. Poſterius, quia non continent traditionem, ſed eam ſupponunt iam factam per ſolemnem profeſſionem, quæ illis præmittitur. At neutra ratio mihi placet. Non prior, quia etſi in fine eorum votorum addatur, omnia intelligi iuxta conſtitutiones Societatis IESV: at nullibi habetur in conſtitutionibus Societatis IESV, profeſſos expulſos liberari eorum votorum obligatione. Nec Greg. XIII. in ſua extrauag. *Aſcendente*, vbi latiſſime & ad vnguem Societatis IESV inſtitutum explicuit, eam liberationem declarauit; ſicut declarauit, & declarant conſtitutiones, eiectos poſt vota biennij, & coadiutorum formatorum, liberari omnino votorum obligatione. Nec obſtat addi, iuxta conſtitutiones Societatis, intelligi: quia idem additur in profeſſione ſolemni, cuius perpetuitatem non tollit id additum; eo quod nil contra eius perpetuitatem in conſtitutionibus continetur: ſed id additum refertur ad modum quo ea vota obſeruanda ſint, qui in conſtitutionibus declaratur. Sicut dum alij religioſi vouent tria vota, adduntque, iuxta talem regulam id additum nullam conditionem importat, ſed modum obligationis eorum votorum. Et confirmatur, quia ſi profeſſus ille expulſus admitteretur iterum, non indigeret noua horum votorum emiſſione, ſicut nec noua profeſſione. Quare ea vota ſunt ſolùm ſuſpenſa, nec obligant dum ille extra Societatem eſt. Sicut idem dicendum eſt de voto ſolemni ſpecialis obedientiæ Pontifici emiſſo in Societate: & voto ſolemni vitæ quadrageſimalis emiſſo in religione Minimorum. Neque etiam placet poſterior ratio. Quia eadem ratione votum illud ſpecialis obedientiæ, & votum vitæ illius quadrageſimalis, non eſſent ſolemnia. Cuius contrarium in illo voto obedientiæ, conſtat ex extrauag. *Aſcendente* Greg. XIII. & de voto vitæ quadrageſimalis retulimus eſſe ſolemne *n. 6. in 2. ratione*. Id autem ſequi probatur, quia vtrique voto præmittuntur tria ſubſtantialia omnium religionum vota, per quæ religioſus perfectè traditur. Quare ſicut per hæc nouo modo traditur ad obſequium illud diuinum per illa promiſſum: ita idem dicendum eſt de illis votis ſimplicibus poſt profeſſionem in Societate IESV emiſſis. Et ideo ad argumentum reſpondeo, ea vota non habere id eſſe perpetuum, & immobile, quod vota ſolemnia habent. Nam ſi expediret in eis diſpenſare, multo faciliori negotio, & ex leuioribus cauſis, in eis diſpenſaretur, eo quod ſimplicia ſint. Et ſi quam maiorem perpetuitatem habent quàm alia ſimplicia, id non competit eis per ſe, & quatenus ſimplicia ſunt, ſed ex connexione quam cum ſtatu votorum ſolemnium in Societate habent, cui ſunt quaſi connexa, & illum ſtatum comitantia. Ad confirmationem dico, vota ſolemnia habere ex iure diuino naturali eam obligationem perpetuam, qua vota abſoluta ſimplicia abſque temporis præfinitione emiſſa potiuntur: quam in ſolutione ad 6. explicuimus. At peculiari illa perpetuitate, & immobilitate, vt difficillimè, & rariſſimè ſolui queant per ſolam diſpenſationem Pontificis, gaudent ex ſolo decreto Eccleſiæ conſtituenti ea eſſe ſolemnia, & vt talia admittenti.

SVMMARIVM.

Quid ſit ſtatus religioſus? n. 14.

An ſit ſolo iure eccleſiaſtico inuentus: & olim ſat eſſet approbatio Epiſcopi? n. 15.

An ſint de eius eſſentia, paupertas, obedientia, & caſtitas? n. 16. & 17.

An ſit neceſſarium hæc voto firmari? n. 18.

An ſit opus, vt in religione approbata per Sedem Apoſtolicam? n. 19.

An ſit neceſſaria iuriſdictio alicuius in ſic vouentes: & à quo deriuetur: poſſitque ſuo voto illam alicui communicare? n. 20.

Quo iure religioſus ſit ſub ſui ſuperioris poteſtate? n. 21.

An vota ſolemnia ſint de religionis eſſentia? refertur quadam ſententia. n. 22.

Refertur alia dicens emittentes vota biennij in Societate IESV, *eſſe ex ſolo priuilegio religioſos? n. 23.*

Refertur alia diſtinguens gradus religionis n. 24.

Impugnantur omnes tres ſententiæ, & explicatur ſententia Authoris, & ſoluuntur contraria n. 25. 26. 27.

An ſi in Societate IESV, *vel alia religione approbata cum ſolis votis ſimplicibus, nulli eſſent profeſſi, eſſet perfecta religio? n. 28.*

An per vota ſimplicia biennij Societatis IESV *dirimatur matrimonium ratum præcedens? n. 29.*

An ea vota ſint conditionalia? n. 30.

14 QVÆSTIO vltima. An ad veram religionis eſſentiam profeſſio ſolemnis deſideretur? Ad veram naturæ ſtatus religioſi conditionem dignoſcendam, præmittenda ſunt aliqua. Primò, præmittendum eſt, quid ſit ſtatus religioſus: quem ſic optimè definit Bellarminus *in ſuis controuerſiis, tom. 2. lib. 2. de monachis. c. 2. init.* Religio eſt ſtatus hominum ad perfectionem Chriſtianam per paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ vota tendentium. Quæ definitio deducitur ex doctrina D. Thomæ 2. 2. *q. vltimâ art. 1. vſque ad* 8. & conſtabit ex conditionibus ad veram religionem petitis, quas ſtatim explicabimus.

15 Secundò, præmittendum eſt, dupliciter poſſe nos de ſtatu religioſo loqui. Primò, quoad ſuam eſſentiam in tribus votis conſiſtentem. Et hoc modo inſtitutor eius eſt Chriſtus Dominus noſter, in quantum illum perfectionis ſtatum aliis prædicauit, ac ſequendum propoſuit; vt ex multis Sanctis, & Scripturæ locis probant Bellarminus *eod. lib. 2. de monachis. c. 4.* Platus *de bono ſtatu religioſi. lib. 2. c. 20.* Vaſquez 1. 2. *q. 96. art. 4. diſp. 165. c. 5. à n. 44. vſque ad 49.* Azor *lib. 11. inſtit. moralium. c. 23. q. 5.* Atque in ipſiſmet Apoſtolis initium habuit hic viuendi modus, tribus his votis ad perfectionis ſtatum pertinentibus emiſſis, vt docent D. Thom. 2. 2. *q. 82. art. 4. ad* 3. & multi alij Sancti, & Doctores Scholaſtici, quos referunt, & ſequuntur Platus *eod. c. 20.* & Vaſq. *eod. c. 5. n. 45.* Et quamuis eius perfectio à ſolo Apoſtolorum tempore fuerit, quædam tamen eius adumbratio fuit in lege veteri, vt latè probat Platus *eo. lib. 2. c. 19.* immò ante diluuium, vt probat Bellarminus *eodem lib. 2. c. 5.* Secundò, poſſumus loqui de ſtatu religioſo, quoad eius eſſentiæ determinationem ad certum viuendi modum, & illius ſtatus

erectionem ſub alicuius capitis poteſtate, & iuriſdictione. Et hoc modo eſt ſolius iuris eccleſiaſtici: quippe tria hæc vota non habent iure naturali, aut diuino poſitiuo, vt vouentem ſub peculiari alicuius iuriſdictione conſtituant; quam ad religionis eſſentiam deſiderari probabimus *n.* 20. vbi amplius vis huius rationis declarabitur. Et ita docent Bellarminus *eo. c.*4.& clariùs Vaſquez *eo. c.*5.*num* 48. Et quamuis Bellarminus ibi, & Azor. *quæſ.*5. proximè allegata dicant non fuiſſe olim Eccleſiæ approbationem neceſſariam ad veram religionis rationem; quod D. Antonius, D. Benedictus, D. Baſilius, D. Auguſtinus non petierint aliquam ſuæ religionis approbationem: at dicendum eſt, ſemper ea fuiſſe opus, atque olim ſuffeciſſe Epiſcoporum approbationem pro ſuis diœceſibus, donec id Romano Pontifici reſeruatum eſt. *c. fin. de relig. dom. & c. vnico, eod. tit. in* 6. Atque ita ex multis probat Vaſquez *ea. diſput.* 165.*c.*4 *n.*38.*&* 39.

16 Tertiò, præmittendum eſt, ad veræ & propriæ religionis ſubſtantiam quatuor conditiones deſiderari. Prima eſt, caſtitas, paupertas, & obedientia, quæ ita eſſentialiter religioſo ſtatui annexa ſunt, vt ſine illis conſiſtere nequeat, vt conſtat ex *c. cùm ad monaſterium, in fine, de ſtatu monach.* vbi Innoc. III. ait caſtitatem, & paupertatem adeo eſſe annexa ſtatui religioſo, vt contra ea nec ſummus Pontifex indulgere poſſit. Quem textum intelligi, vt nequeat Pontifex diſpenſare in his, cum religioſo manente tali, quaſi illa ſint de religionis eſſentia, latè probauimus *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 8. *n.* 12. Et probant ex multis D. Th. 2. 2. *q. vltima, art.* 3. 4. 5. Bellarminus *in ſuis controuerſiis, tomo* 2. *lib.* 2. *de monachis, c.* 9. *&* à *c.* 20. Et ratio eſt, quod religioſi ſtatus ſit ad perfectionem anhelare, eique adipiſcendæ neruis omnibus incumbere. Ad eam verò adipiſcendam deſideratur animi auulſio ab iis omnibus, quæ non modico obſtaculo ſunt ne religioſus expeditè in Deum feratur; qualia ſunt Venereorum vſus: tum ex vehementi delectatione, quæ animum ad terrena rapit: tum etiam ex cura familiæ, filiiſque prouidendi, quæ variis curis, ſollicitudinibuſque animum obruit, & cupiditas bonorum temporalium, & propria voluntas, quæ multum à ſpiritualibus auocant. Cùm hæc ergo tria coërceantur votis paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, hæc erunt de eſſentia ſtatus religioſi. Præterea, quia per profeſſionem religioſus nuntium prorſus ſæculo remittit, eique moritur, ad vitam ſpiritualem ſe omnino transferens, mancipanſque ſe Dei obſequio. Et ita nomen monachi ab vnitate ſumitur, quaſi vni Deo vacare debeat, nec in alia diuidi. *c.* 1. *& c. placuit, el* 2. 16. *q.* 1. At matrimonio iunctus in alia diuiditur, vt docet Apoſt. 1. *ad Corinth.* 7. Et cupiditas bonorum temporalium, eorumque dominij retentio, & propria voluntas diuidunt in alia religioſum, impediuntque ne omnino, & liberè ſe Deo tradat, & ne perfectè renuntiet mundo, eique moriatur. Ergo paupertas, caſtitas & obedientia, per quæ hæc impediuntur, erunt ad ſtatum religioſum neceſſaria.

17 Quæ tamen conditio eſt cautè intelligenda. Et primò, de caſtitate non omnino conſtat, an omnimoda caſtitas ita ſit ſtatui religioſo annexa, vt nec ex diſpenſatione Pontificia poſſit dari ſtatus religioſus cum ſola caſtitate coniugali. Nam qui defendunt eſſe verè & propriè religioſos, equites D. Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ, quos retulimus *lib.* 4. *c.* 16 *n.* 11. dicunt ſatis eſſe in hoc caſu votum caſtitatis coniugalis. Quod eruditiſſimè ex multis defendit Mota *lib. de confirmatione ordinis militaris, lib.* 2. *c.* 5. § 12. *& ſequentib.* quamuis negantes eos eſſe verè religioſos, quos *eod. n.* 11. retulimus, dicant exigi omnimodam caſtitatem. Quoad paupertatem verò intelligenda eſt hæc conditio, ita vt eſſentiæ religionis repugnet religioſum retinere rei alicuius dominium, ita vt nequaquam re illa vti liceat abſque ſuperioris facultate, eſt paupertas ſufficiens ad verum propriùmque religioſi ſtatum. Quod nouiſſimè ex multis latiſſimè probant ex noſtra Societate Patres Petrus Ribadeneira *lib. de inſtituto Societatis c.* 18. & Vaſquez 1. 2. *q.* 96. *art.* 4. *diſp.* 165. *c.* 6. *à n.* 50. *& c.* 9. *n.* 194 vbi bene vterque explicat *c. cùm ad monaſterium, in fine, de ſtatu monach.* vbi Innoc. III. decidit abdicationem proprietatis eſſe de ſtatus religioſi eſſentia, vt intelligatur, ita vt non retineatur proprietas cum libera vtendi facultate. Nec de hoc dubitare iam licet: quia Greg. XIII. in extrauag. *aſcendente* decidit, eos qui abſoluto probationis biennio vota in Societate Iesv emittunt, eſſe verè & propriè religioſos, non ſecus ac profeſſos eiuſdem Societatis, & cuiuſcumque alterius religionis, & retineri ad tempus bonorum ſuorum dominium, donec renuntiare iubeantur, ita tamen vt integrum non ſit illis vti abſque ſuperioris facultate. Vt in conſtitutionibus eiuſdem Societatis habetur. *p.* 4. *c.* 4 *in cōmento, littera E. & p.* 6. *c.* 2. *in cōmento littera H.*

Secunda conditio eſt, vt hæc tria voto aliquo firmentur. Quod docet D. Tho. ab vniuerſis receptus 2. 2. *q. vlt. art.* 6. Et ratio eſt, quia ſtatus petit immobilitatem, & obligationem operis ad illum ſtatum pertinentis, vinculo aliquo firmatam (vt probat D. Tho. 2. 2. *q.* 183. *art.* 1.) & conſtat in ſtatu coniugatorum, & Epiſcoporum. Sicut enim inter homines, vt quiſpiam ſerui, aut liberi ſtatum adipiſcatur, deſideratur obligatio aliqua, aut abſolutio. nec enim ſeruus quiſpiam efficitur, aut eſſe deſinit, eo quod ſeruiat, aut deſeruire deſinat. Quia & liberi aliquando ſeruiunt, & ſerui fugitiui ſeruire deſinunt. Sic in ſpiritualibus, ad ſtatum deſideratur immobilitas, & obligatio aliqua. An verò debeant hæc firmari votis ſolemnibus, diſputabimus à *n.* 21. 18

Tertia eſt, vt emittantur in religione per Sedem Apoſtolicam approbata: nec ſatis eſt vt modus viuendi ab illa approbetur, niſi tanquam vera religio approbetur. Quod bene docent Gloſſa *Clem. eum ex eo, verb. tertiò, de ſent. excom.* Abbas *rubrica de regul. n.* 1. Angelus *verbo religioſus n.* 1. Sylu. *verbo religio* 1. § 1. Armilla *verbo religio, n.* 4. Nau. *comment.* 1 *de regul. n.* 18. *in corollario* 23. Et ratio eſt, quia Eccleſiæ eſt religiones erigere, atque eas approbare: & quamuis olim id Epiſcopi poſſent efficere in ſua diœceſi, iam id Pontifici reſeruatum eſſe probauimus *n.* 15. 19

Vltima conditio eſt, vt hæc vouens conſtituatur ſub alterius iuriſdictione, & poteſtate. Quod non ex vi, & natura votorum conſurgit, ſed deriuatur à Pontifice erigente religionem. Et hac ratione probauimus *n.* 15. nullum poſſe conſtitui verum religioſum iure ipſo naturali, & ex vi votorum, ſed oportere accedere Eccleſiæ conſenſum. Nemo enim poteſt vi ſolius voti ita alteri ſe ſubiicere, vt iuriſdictionem in ipſum illi præbeat. Quippe etſi perſonæ non ſubiectæ Principi, aut Reipublicæ perfectæ, poſſint inter ſe conuenire ad eligendum ſibi Principem, iudicem, & propoſitum, ac ſubinde ad iuriſdictionem in ipſas ei concedendam; at ſubiectæ alicui Principi, aut Reipublicæ perfectæ, nequeunt proprio conſenſu, etiam quibuſuis votis, & iuramentis firmato, hanc iuriſdictionem in ſe ipſas alteri committere. Quia tota iuriſdictio eſt in Principem tranſlata. Hanc conditionem optimè, & latè probat Vaſquez *dicta diſput.* 165. *c.* 4. *à n.* 14. & bene probat hanc iuriſdictionem dimanare ab ipſo ſuperiori religionem approbante. Quare dum olim approbatio Epiſcopi ſufficiebat, iuxta dicta *n.* 15. dimanabat ab ipſo hæc iuriſdictio. At cùm hodie ſolus Pontifex religiones approbare valeat; ab ipſo ſolo hodie dimanat. Et ea eſt non tantum ad cogendos religioſos pœna temporali carceris, aut flagellorum, aut alia ſimili, ad ſeruandam regulam, ſed etiam ſpirituali excommunicationis. Vbi bene etiam ſubdit, non eſſe neceſſarium ad religionis ſubſtantiam, vt hæc poteſtas iuriſdictionis communicetur immediatis religioſorum ſuperioribus, ſed vt ea in aliquo reſideat. Poſſet enim Pontifex reſeruare ſibi, aut ſoli Generali, aut Prouinciali, hanc ſpiritualem excommunicandi poteſtatem, ſola puniendi temporali pœna 20

commu

Digitized by Google

communicata poteſtate immediatis ſuperioribus.

21 Quare non placet quod tradit Azor *lib. 12. inſtit. moralium c. 6. quæſ. 6.* nempe, per vota, ſiue ſolemnia, ſiue ſimplicia, conſtituentia quempiam verum religioſum, tranſire illum in ius & poteſtatem ſuperiorum religionis, & ratione illorum aſſequi ſuperiores iuriſdictionem in ipſum. Quippe oppoſitum probauimus *n. præcedenti.*

22 Sed ſpecialis difficultas eſt, an vota ſolemnia ſint de ſtatus religioſi eſſentia? Quidam enim id affirmare videntur. Quod probari videtur ex *Clem. 1. initio, de religioſ. domibus.* vbi cum textus quaſdam mulieres non eſſe religioſas decidat, reddit rationem his verbis. *Neque profiteantur aliquam regulam approbatam.* Et clariùs ex c. *religioſo, ad finem, de ſent. excom. in 6. ibi. Quamuis is qui religionem ingreditur, religioſus cenſeri cum effectu non poſſit, donec ſit tacitè, vel expreſsè profeſſus.* & c. *porrectũ, de regul. ibi. Cum monachum non faciat habitus, ſed profeſſio.* Vbi Gloſſa *verbo monachũ*, ait per ſolam profeſſionem effici quempiam monachum. Adde omnia iura de religionis ingreſſu loquentia, intelligi de ingreſſu per religionis profeſſionem: vt paſſim tradunt Doctores, & poteſt videri in Syluestro *verbo relig. 3. q. vlt.* quaſi compertum habeãt, ſola profeſſione fieri quempiam religioſum. Atque ita ſentire videntur D. Tho. 2. 2. *qu. vlt. art. 2. ad* 1. Gloſſa *c. 1. verbo dedicanda, de relig. domib.* D. Anton. 3. *p. tit. 16. c. 3. ſtatim in principio.* Sylu. *verbo votum. 4. q. 5. & verbo religio. 1. in principio, & verbo religio. 3. initio.* Angelus *verbo religio. initio.* Armilla *verbo religio. n.* 1. & *ibi* Tabiena *init.* vbi dicunt, per votum ſolemne conſtitui quempiam religioſum, non autem per ſimplex. Et clariùs Caiet. 2. 2. *q. 188. art. 1. circa ſolutionem ad* 4. & Sotus *lib. 7. de iuſt. q. 5. art. 1. concl.* 8. vbi expreſsè dicunt, ſtatum veræ religionis non poſſe conſiſtere abſque votis ſolemnibus. Et clariùs omnibus Nauar. olim in prima omnium editionum, *cap. non dicatis, 12. qu. 1. n.* 15. vbi inde intulit emittentes in Societate IESV ſimplicia vota, finito nouitiatus biennio non eſſe verè & propriè religioſos.

23 Alij autem noſtræ tempeſtatis Doctores poſt extrauag. *aſcendente*, editam à Greg. XIII. qua decidit, emittentes ea ſimplicia vota in Societate IESV, eſſe verè propriéque religioſos, dixêre id quidem eſſe ex accidenti & priuilegio Apoſtolico: ſolóſque profeſſos eſſe per ſe, & ex natura rei, ſecluſóque omni priuilegio religioſos. Et poteſt probari, quia communi iure attento ſoli profeſſi erant verè & propriè religioſi (vt *n. præcedenti* probatum eſt.) Ergo qui poſtea ex decreto Pontificio conſtituuntur religioſi ſolis votis ſimplicibus in Societate IESV, erunt tales ex priuilegio. Hoc enim nil aliud eſt, quàm priuata lex conceſſa à Principe contra ius commune; vt probat Sylu. *verbo priuilegium, initio.* Sicut hac ratione hæc ſimplicia vota dicuntur ex priuilegio ſpeciali Greg. XIII. in extrauag. concesſo, habere vim dirimendi matrimonij poſtea ſubſequuti. Quia iure cõmuni attento eam vim non habebant. Secundò, quia Cardinales congregationis ſanctæ inquiſitionis congregati vnà cum Sixto V. decreuêre, ſubſtantiam religionis conſiſtere regulariter in votis ſolemnibus: at poſſe ſummum Pontificem aliter indulgere, ſeu ſtatuere. Quæ verba refert Pater Petrus Ribadeneira è noſtra Societate *libro de eius inſtituto c. 37. ſolutione ad* 3. Ergo emittentes ea ſimplicia vota ſunt ex ſolo priuilegio veri religioſi. Alij autem cenſuêre, emittentes hæc ſimplicia vota, eſſe ex ſolo iure eccleſiaſtico religioſos: at profeſſos eſſe religioſos ex ipſo naturæ iure. Ducuntur, quod ſit differentia eſſentialis, & ex ipſa rei natura inter votum ſimplex, quod etſi traditionem quandoque habeat, at ea eſt imperfecta, nec transferens ſui dominium, & inter votum ſolemne, quod eſſentialiter conſiſtit in traditione transferente ſui dominium in religionem. Cùm ergò illa voti ſolemnitas ſit de iure naturæ, & perfectam traditionem religioni, & obſequio diuino claudat, in quo eſt religionis ſubſtantia; ij ſoli iure naturæ attento erunt verè & propriè religioſi, qui ſolemnibus votis ligati ſunt: cæteri autem, quibus ius eccleſiaſticum id conceſſit, erunt tales ex iure eccleſiaſtico.

Alij verò dicunt duplicem eſſe religioſi ſtatus gradum: quemdam ſummum, & perfectiſſimum, & in hoc ſolos profeſſos conſtitui: alterum autem verum, & proprium, non tamen eam perfectionem attingentem, & in hoc eſſe emittentes ea ſimplicia biennij vota in Societate IESV: ac proinde eos eſſe religioſos verè & propriè, ac ex natura rei, & non ex priuilegio Apoſtolico. Sicut omnes ſacri ordines ſunt verè & propriè ordines, at inferiores non attingunt perfectionem ſacerdotij. Ita docent Valentia 4. *par. diſp. 10. quæſt. 5. punct. 3.* vbi de impedimento voti, Henriquez *lib. 12. de matrim. cap. 5. n. 8. iuncto commento, littera N. & num. 6.* 24

Cæterùm dicendum eſt, non eſſe de ſtatus religioſi eſſentia vota ſolemnia, ſed ſat eſſe ad eum verè & propriè conſtituendum vota ſimplicia. Hoc ita iam conſtat, vt nullatenus dubitare liceat. Nam Greg. XIII. in ſua extrauag. *aſcendente* definiuit authoritate Apoſtolica, & motu proprio, religioſos Societatis IESV ſolis ſimplicibus biennij votis ligatos, eſſe verè & propriè religioſos, & non aliter, quam profeſſos eiuſdem Societatis, vel aliarum religionum. Quod decretum latiſſimè expendunt probantes hanc ſententiam, ex noſtra Societate Patres Petrus Ribadeneira *in libro de eiuſdem inſt. c. 25. & ſequentib.* & Gabriel Vaſquez *1. 2. qu. 96. art. 4. diſput. 165. toto c. 2. & 3. & 9.* vbi *num. 95. & 95.* latè probat. hoc decerni tanquam dogma fidei Catholicæ, *in prædicta extrauag.* Quod etiam antea optimè dixerat Caiet. 2. 2. *q. 88. art. 7. colum. 2. verſic. ſed non hæc opinio*, vbi hæc ait. *Mutatio ſtatus mancipando hominem ad diuinum cultum, & religioſa opera ſtare poteſt cum voto ſimplici. Vt pater, ſi Eccleſia inſtitueret quod in ſacro ordine, & religione aliqua votum ſimplex fieret.* Et ratio eſt aperta, quia cauſa, & origo, cur ſolemniter profeſſi ſunt in vero & proprio religioſo ſtatu, eſt voluntas, & conſtitutio Eccleſiæ, per quam ſolam ea ſolemnitas, inuenta eſt, (vt ſatis *n. 6.* probauimus) & ad quam ſolam ſpectat inſtituere, & erigere religiones eiſque vouendi normam præſcribere (vt *n. 15.* probauimus.) Ergo non ita deſideratur ſolemnitas voti ad ſtatum religioſum verè & propriè conſtituendum, quin poſſit Eccleſia ſua conſtitutione veram aliquam religionẽ cum ſolis votis ſimplicibus approbare. Nec obſtant in contrarium adducta *n. 22.* Quia illi textus non decidunt religionis ſubſtantiam in ſolis votis ſolemnibus conſiſtere: nec ij Doctores iſta expetunt, vt non poſſit quiſpiam ſolis votis ſimplicibus ligatus effici verus religioſus. Sed referunt id quòd tunc temporis contingebat: tunc enim nullus erat verè religioſus, niſi votis ſolemnibus aſtrictus: quia cum illis ſolis inſtituerat Eccleſia religiones. At non decernunt id eſſe de illius ſtatus eſſentia, nec poteſtatem auferunt Eccleſiæ inſtituendi nouas religiones cum ſolis votis ſimplicibus. Sicut & modò poſt allegatam Greg. XIII. extrauagantem dicerent veriſſimè, nec illi contrauenirent, nullum poſſe eſſe verè religioſum aliorum ordinum, niſi ſolemni profeſſione emiſſa. Quia non per id aſſererent vota ſolemnia, quod in nulla alia religione admiſerit hucuſque Romanus Pontifex verum ſtatum religioſum abſque votis ſolemnibus. Quod amplius probabitur *n. ſequenti.* 25

Hinc deducitur, omnino recedendum eſſe à ſententia *n. 23.* relata dicente emittentes vota in Societate IESV, poſt biennium nouitiatus non eſſe religioſos ex ipſa rei natura, ſed ex ſolo priuilegio. Primò, quia apertè eſt contra extrauagantem *aſcendente* Gregorij XIII. quatenus definit illos eſſe verè & propriè religioſos, non ſecus quàm profeſſos cuiuſcumque religionis. At ſi ex ſolo priuilegio, & non ex ipſa rei natura fierent religioſi longè aliter eſſent religioſi, quàm profeſſi, cùm profeſſi ſint ex natura rei religioſi: & ita potiùs dicerentur religioſi 26

inſtar profeſſorum, quàm non ſecus quàm illi. Sicut latum eſt diſcrimen inter nobiles iure ſanguinis, & nobiles ratione ſolius priuilegij. Quippe illi ſimpliciter & propriè dicuntur nobiles, hi autem ſolùm impropriè, & ſecundum quid, eo quod nobilium iuribus ex priuilegio gaudeant. Secundò, quia nullus poteſt eſſe religioſus ex ſolo naturæ iure, ſed eſt opus accedat ius Eccleſiaſticum religionem approbans (vt *n.* 15. probauimus) Ergo eatenus aliqua eſt religio, & membra illius veri religioſi, quatenus voueant iuxta modum à Sede Apoſtolica illi religioni præſcriptum. Quare ſi præſcribat, vt ſolemniter profiteantur finito nouitiatu, ſoli ſic profitentes erunt veri religioſi. Si tamen præſcribat, vt ſola ſimplicia vota emittant, ac per illa deſinant eſſe nouitij, erunt hi verè & propriè religioſi, non ſecus ac profeſſi; cùm tota hæc res pendeat, & natura ſtatus religioſi, votorúmque ſolemnitas, illiſque reddi voventes inhabiles ad rerum dominia, & matrimonium, ex ſolo iure eccleſiaſtico, hoc modo, vel alio religiones approbanti. Tertiò, quia de eſſentia veri ac proprij ſtatus religioſi non ſunt vota ſolemnia: ſed eſſe certam vitæ conditionem, qua viuitur in caſtitate, paupertate, & obedientia, voto firmatis, cum quadam immobilitate, & externa cæremonia, per quam res pateat Eccleſiæ, & ſub viuendi inſtituto approbato tanquam verè religioſo per Sedem Apoſtolicam, atque ſub alicuius Prælati iuriſdictione (vt conſtat ex dictis à *n.* 15. vſque ad 20. & *n. præcedent.*) Quæ omnia æquè competunt dictis religioſis Societatis Iesv in ea vota biennij emittentibus, ac reliquis profeſſis. Quartò, quia per ea vota fit vera traditio, verè reddens perſonam ſubiectam & mancipatam arbitrio, & poteſtati ſuperioris ita vt minimè in poſterum ſit ei integrum abſque apoſtaſiæ labe recedere ab eo inſtituto, & vota illa acceptantur à ſuperiore nomine Dei, ex Sedis Apoſtolicæ facultate; vt omnia hæc teſtatur Gregor. XIII. in ſua illa extrauag. *Aſcendente.* Nec obſtat rationi, & perpetuitati ad ſtatum petitæ, poſſe hos à Societate expelli, tuncque à votis liberos manere, quia ad immobilitatem, quam ratio ſtatus petit, ſatis eſt ne in illo conſtitutus poſſit propria ſponte reſilire. Sicut ſeruus in vero, & immobili ſeruitutis ſtatu eſt, eo quod eo ſe liberare propria ſponte nequeat: quamuis poſſit ex domini beneplacito liber effici. Quod fortiùs in dictis religioſis procedit, qui non ex ſolo Generalis beneplacito poſſunt dimitti, ſed concurrenti iuſta expulſionis cauſa. Nec obſtat etiam paupertati religioſæ, eos retinere bonorum dominium (vt *n.* 17. probauimus.) Tandem non obſtant in contrarium *n.* 25. adducta. Non primum prioris ſententiæ; eſt enim diuerſa ratio. Nam cùm iure communi decretum eſſet, per ſolum votum ſolemne dirimi ſubſequens matrimonium. *c. vnico, de voto in* 6. lex priuata idem concedens votis ſimplicibus Societatis Iesv, dicitur iure optimo priuilegium. At nullibi iure cautum erat, nullum effici verè religioſum abſque votis ſolemnibus: ſed tantùm iura narrabant quod antiquitus eueniebat, nempe, non acceptare tunc Eccleſiam ſtatum religioſum abſque votis ſolemnibus (vt *n. præcedenti* diximus.) Quare lex eum ſtatum poſtea cum votis ſimplicibus admittens non dicitur priuilegium; vtpote quæ nil contra ius commune indulget. Neque etiam obſtat ſecundum, quia per illud verbum (*indulgere*) intellexerunt (*ſtatuere*) vt ſtatim ſe explicarunt. Non obſtat etiam poſterioris ſententiæ fundamentum: quia ſatis *n.* 6. probauimus nullam eſſe differentiam eſſentialem inter vtrumque votum, ſed ſolo iure eccleſiaſtico extrinſeco differre.

27 Secundò deducitur, cautè intelligendos eſſe Doctores *n.* 24 relatos, dum dicunt eſſe duos gradus ſtatus religioſi, alterum perfectiſſimum, qui ſolis votis ſolemnibus conſtituitur: alterum verum & proprium, ſed non ita perfectum, qui votis ſimplicibus conſtat. Quippe intelligendi ſunt de perfectione accidentali, & non neceſſaria ſtatui religioſo: ea enim maior eſt in votis ſolemnibus, vtpote per quæ magis perpetuò, & immobiliter traditur vouens religioni. At de perfectione eſſentiali id verum non eſt. Nam tunc eſſentialiter eſſet imperfectior ſtatus religioſorum Societatis Iesv ſola ſimplicia biennij vota emittentium. Quod clarè pugnat cum extrauag. *Aſcendente* Greg. XIII. vbi decreuit, eos eſſe verè & propriè religioſos, non ſecus ac profeſſos.

Tertiò deducitur, religionem Societatis Iesv, & quamcumque aliam cum ſolis votis ſimplicibus à Sede Apoſtolica admiſſam, fore veram & propriam, ac omnibus ſuis numeris abſolutam religionem, quod attinet ad ſubſtantialem religionis perfectionem, etſi in iis nulli profeſſi ſolemniter reperirentur. Quod ſatis ex dictis conſtat, cùm ſatis probauerimus *n.* 21. & *n.* 26. ad ſtatum religioſum vota ſolemnia non deſiderari. Et ita optimè docet Vaſquez 1. 2. *quæſt.* 96. *art.* 4. *diſp.* 165. *cap.* 9. *num.* 105. & 106. 28

Demum ſupereſt duplex breuis difficultas. Prior eſt, an per ſimplicia biennij vota, aut coadiutorum formatorum, emiſſa in Societate Iesv, diſſoluatur matrimonium ratum præcedens? Affirmant aliqui pauci Theologi, quos tacito nomine refert Vaſquez *ea diſput.* 165. *c.* 10 *initio*, vbi & eorum fundamentum refert. Sed iure optimo contrarium probat *toto eo c.* 19. Quod idem ſuſtinent è noſtra Societate Patres, Petrus Ribadeneira *lib. de eiuſdem Societatis inſtit. cap.* 10. *§. el primero es* Henriquez *lib.* 11 *de matr. c.* 8. *n.* 7 quod & nos diximus *lib.* 2 *de matrim. diſp.* 18 *num.* 6. Quod inde conſtat, quia hæc matrimonij rati diſſolutio per profeſſionem ſequentem, aut eſt ex Chriſti Domini noſtri priuilegio, aut ex iure eccleſiaſtico (vt latè probauimus *lib.* 2. *de matrimonio, tota diſp.* 19.) At nullibi in iure inuenitur hoc conceſſum, niſi ſoli profeſſioni ſolemni. De ea enim iura ſemper agunt, cùm huius diſſolutionis meminere. *cap. deſponſatam, & c. decreta legalia.* 27 *quæſt.* 2. extrauag. Ioan. XXII. *Antiqua, de voto. cap. ex publico, & cap ex parte, de conuerſ. coniug.* & Trident. *ſeſſ.* 24 *de matrim. canon.* 6. Immò nec ſolemni ordinis facti voto id conceditur, vt decidatur *ex extrauag. Antiqua.* 29

Poſterior difficultas eſt, an ea biennij vota, & coadiutorum formatorum, ſint conditionalia? Ratio dubitandi eſt, quia in conſtitutionibus eiuſdem Societatis Iesv, *in examine. c.* 7. *n.* 1. dicitur votum, quod emittunt prædicti religioſi poſt biennium probationis, ingrediendi Societatem Iesv, habere tacitam conditionem, ſi admittantur à Generali: & alia vota ab iis emiſſa habere hanc tacitam conditionem, dum Societas eos retinendos iudicauerit. Quam eandem conditionem dicitur intelligi in votis coadiutorum formatorum *part.* 5. *earundem conſtitutionum. cap.* 4 *in commento, littera B. & D.* Ad dicendum eſt, id votum ingrediendi Societatem non eſſe conditionale. Alia autē vota, paupertatis, & caſtitatis & obedientiæ, non ſunt ſimpliciter conditionalia, cùm ſtatim perfectè obligent ad ea in perpetuum obſeruanda. Quod alienum prorſus eſt à conditionis natura, cuius eſt totam obligationem vſque ad eius euentum ſuſpendere. Sed tantùm ſunt ſecundùm quid conditionalia, nempe, quoad perpetuitatem ex parte Societatis: includunt enim eam conditionem, vt tantùm obligent, dum Societas eos retinendos iudicauerit. Quæ conditio non inerat ex natura rei his votis. Quod inde conſtat, quia ſi aliquis in Societate Iesv hæc vota emiſiſſet, non ſecundùm illius formam, expulſus à Societate non liberaretur eorum obligatione, vt dicitur in eiſdem conſtit. *p.* 2. *c.* 4. *n.* 5. Tunc autem non emitteret ſecundùm eius formam, quando in iis emittendis non adderet illam partem, in qua eſt conditio dicta; omnia hæc intelligendo iuxta ipſius Societatis conſtitutiones. Dum autem dicitur per dimiſſionem non manere hunc liberum ab his votis, intelligendum eſt ex vi dimiſſionis, vt manent alij, qui cum ea tacita conditione vouent, nempe, intelligendo,

omnia

omnia iuxta Societatis conſtitutiones. Nã ſi promitteret ea in Societate ſe ſeruaturum, intelligeretur dependenter à retentione; & ita de huius obligatione, quando ſponte tempore nouitiatus exit, aut tunc, poſt vota've biennij dimittitur, iudicandum eſt iuxta ea quæ diximus *lib.4. c.16.* de habente votum perſeuerandi in religione, & ab ea exit, ab eáve dimittitur. *n.81. & n.106.* Quia hic votũ perpetuò in ea perſeuerandi, & in ea hæc ſeruandi emiſit. Et in dubio crederẽ eũ hac dependentia emitti: quod in ipſa Societate emittantur, & intendendo perſeuerare in ipſa.

CAPVT II.

An Pontifici integrum ſit in quibuſcumque votis ſolemnibus diſpenſare?

SVMMARIVM.

Pontifex poteſt in ſolemni ordinis ſacri voto diſpenſare. num.1.

Deſideratur ad id cauſa publica. num.2.

An valida ſit ea diſpẽſatio abſque iuſta cauſa cõceſſa, peccétque tunc ſacris initiatus ineundo matrimoniũ, & petendo, & reddendo debitum, & illud ſit validum? n.3.

An poſſit Pontifex diſpenſare in ſolemni caſtitatis voto, quod emittitur in religionis profeſſione? n.4.

An deſideretur ad id cauſa vtilitatis publicæ? n.5.

An poſſit diſpenſare cum profeſſo, vt matrimonium ad tempus ineat: vel ea lege, vt habita prole redeat ad monaſterium? num.6.

An ſi abſque cauſa iuſta diſpẽſet, teneat matrimoniũ, poſſitque licitè iniri, & eo inito peti, & reddi debitum? n.7.

An poſſit in ſolemni paupertatis voto diſpenſare? Refertur quadam ſententia. n.8.

Explicatur ſententia Authoris: & an valeat ea diſpenſatio abſque cauſa iuſta conceſſa? n.9. & 10.

An poſſit diſpenſare in ſolemni obedientiæ voto: & valeat abſque iuſta cauſa conceſſa diſpenſatio? num.11.

1 DE hac re latè egimus *lib.8. de matrim. tota diſput.8.* quod attinet ad votum ſolemne caſtitatis: ſed ne aliquid hîc deſideretur, ſummatim complectemur quæ *ibi* latius diſputauimus remittentes illuc probationes, & Doctores. Atque addemus quid de ſolemnibus paupertatis, & obedientiæ votis cenſendum ſit. Prima concluſio ſit. Si loquamur de ſolemni caſtitatis voto annexo ordinibus ſacris, concors ferè omnium ſententia eſt, poſſe Pontificem in eo diſpenſare. Hanc probauimus *ea diſput.8. n.1.* contra paucos, *ibi* relatos contrarium dicentes.

2 Secunda concluſio. Hæc diſpenſatio non redditur licita propter ſolam ſpiritualis boni ipſius vouentis cauſam, ſed petit cauſam publicæ vtilitatis. Hanc quoque probauimus *eadem diſp.8. nu.2.* contra Caietanum. Atque *ibi n.3.* redarguimus liberum loquendi modum Abbatis in hac re.

3 Tertia concluſio. Si abſque iuſta cauſa diſpenſet Pontifex cum ſacris ordinibus initiato, vt vxorem ducat, peccaret grauiſſimè, at teneret diſpenſatio, validúmque eſſet matrimonium. An verò tunc clericus peccaret vxorem ducens, & poſtea petens, vel reddens debitum, ſic diſtinguendum eſt. Si Pontifex abſque cauſa diſpenſet cum aliquo ante ſuſceptum ordinem, ſiue in vniuerſum cum omnibus, quamuis iniquiſſimè ageret, & clericus ille vxorem ducens poſſet petere, & reddere debitum; nec peccaret iniens matrimonium, quando Pontifex diſpenſaret hoc modo in vniuerſum cum omnibus in poſterum initiandis. Si autem cum vno ſolo eſſet diſpenſatio an hic peccaret iniens matrimonium? Dicendum eſt idem, quod tradunt Doctores de vtenti diſpenſatione conceſſa in iure humano abſque iuſta cauſa. De qua re latè egimus *lib.8. de matrim. diſp.18.* Si autẽ abſque cauſa diſpenſaret Pontifex cum hactenus promotis ad ſacros ordines, ſiue in vniuerſum, ſiue cum vno: ſuſtinendo ſententiam probabilem dicentem nullum votum annecti ordini ſacro, ſed ex mera Eccleſiæ conſtitutione teneri initiatos ad caſtitatem; tunc quoad peccatum in matrimonio ineundo, dicendum eſt idem quod modò diximus, quando diſpenſatio contingeret ante ſuſceptum ordinem. Quia in vtroque caſu eſt diſpenſatio in mero iure humano: poſſétque hic poſt matrimonium initum petere debitum, & reddere teneretur. At iuxta veriorem ſententiam aſſerentem annecti votum caſtitatis ordinibus ſacris, valeret vtique matrimonium: ſed peccaret clericus mortaliter ineundo matrimonium, & poſtea petendo debitum, quamuis reddere teneatur. Quæ omnia probauimus *lib.8. de matrim. diſp.8. num.4.*

Quarta concluſio. Pontifici integrum eſt diſpenſare in ſolemni caſtitatis voto à profeſſis emiſſo. Hanc latè probauimus *ea diſput.8. n.7.* contra alios, quos *ibi n.6.* retulimus. 4

Quinta concluſio. Diſpenſatio hæc, quò licita ſit, indiget publicæ vtilitatis cauſa, & vrgentiſſima. Hanc probauimus *ea diſpu.8. num.8.* contra Richardum *ibi* citatum. 5

Sexta concluſio Nequit Pontifex diſpenſare cum profeſſo, vt matrimonium ad tempus ineat, nempe, donec habeat prolem, & ea habita ad religionem redeat. Nec ea lege, vt teneatur vxore manente indiſſolubili matrimonij vinculo conſentire, vt prole habita profeſſus ad monaſterium redeat. Hoc probauimus contra multos Iuriſperitos *eadem diſput.8. n.9.* vbi conceſſimus poſſe diſpenſare ea lege, vt ſi habita prole vxor liberè conſentiat, vel perpetuam iuſti diuortij cauſam dederit, teneatur ad religionem redire. 6

Septima concluſio. Si Pontifex abſque cauſa iuſta diſpenſet cum profeſſo vt matrimonium ineat, non valebit diſpenſatio, nec ſubinde matrimonium, iuxta ſententiam tenentem per id votum dirimi iure diuino naturali matrimonium. At retenta noſtra ſententia quam *c. præcedenti. n.6.* probauimus, dicente per id votum ſolo iure humano dirimi, valebit diſpenſatio quod attinet ad ſolemnitatem illam voti ſolo iure humano matrimonium ſubſequens dirimentem: ac ſubinde matrimonium tenebit. At erit irrita quoad vinculum voti iure diuino naturali impediens matrimonium iniri. Et ideo peccabit ille lethaliter matrimonium ineundo, ac eo inito peccabit quoque mortaliter petendo debitum, tenebitur tamen reddere. Quæ omnia probauimus *eadem diſput.8. num.10.* 7.

Sed maior difficultas eſt de ſolemni paupertatis voto. Nauar. *commentario 2. de regularibus. n.17.* etſi concedat poſſe Pontificem diſpenſare in ſolemni caſtitatis voto; negat tamen poſſe in ſolemni paupertatis voto: non quidem defectu eius poteſtatis, ſed quia cùm ea diſpenſatio grauiſſimam cauſam deſideret, credit talem ſubeſſe non poſſe ad paupertatis votum diſſoluendum: bene tamen ad votum caſtitatis. Matrimonium enim poteſt eſſe neceſſarium in filio Regis profeſſo, vt totius Regni bonum conſeruetur: & ideo poterit iuſta in eo voto caſtitatis diſpenſandi cauſa dari. At poteſt monaſterio egreſſus ac matrimonio inito, eſſe Rex cum ſola Regni adminiſtratione abſque eius dominio Et ideo non erit iuſta diſpenſandi in paupertate cauſa. 8

At verior eſt ſententia, poſſe Pontificem in eo diſpenſare, ſicut in ſolemni caſtitatis voto Quia non eſt maior ratio de vno quàm de alio: eo vel maximè quod multi ſatis probabiliter cenſeant, monachum creatum Epiſcopum liberari paupertatis voto (vt dicemus *infrà in tractatu de voto obedientiæ.*) Et ſatis iuſta cauſa eſt diſpenſãdi in paupertatis voto, quæ iuſtam reddit diſpenſationem in voto caſtitatis. Nec enim conforme eſt ſtatui coniugali, & diſpoſitioni neceſſariæ inter liberos, vt ille 9

ligatus

ligatus maneat voto arctiſſimæ paupertatis, quale emiſerat in religione. Et ita ſuſtinent Patres Petrus Ribadeneira *in lib. de inſtitut. Societat.* IESV *c.18.§.pero para reſponder, & in ſolutione ad* 1. Azor *lib.*12. *inſt. moraliū c.7.q.2.* Vaſquez 1.2.*q.*96.*art.*4.*diſp.*165.*c.*9 *n.*104.

10 Quod ſi abſque iuſta cauſa Pontifex diſpenſet, valebit diſpenſatio, & tenebit factū quoad voti ſolemnitatē reddentem profeſſum incapacem acquirendi dominij, & illius transferendi. Quare verum bonorum dominiū acquiret, & in alium id verè transferre poterit. Nam ſolo iure Eccleſiaſtico votum ſolemne paupertatis ad hæc inhabilem profeſſum reddit (vt probauimus *c. præcedenti. n.* 9. Quamuis contrariū dicant aſſerentes eum effectum cōpetere huic voto iure diuino naturali. At non valebit diſpenſatio quoad ſubſtantiam eius voti paupertatis obligātis iure diuino naturali. Et ideo peccabit mortaliter is profeſſus, acceptando, vel transferendo rei alicuius dominiū contra id paupertatis votum. Sicut idem diximus *n.*7. de ſimili diſpenſatione in ſolemni caſtitatis voto.

11 Tandem idem dicendum eſt de ſolemni obedientiæ voto. Poteſt enim Pontifex in illo ex iuſta boni communis cauſa, ſicut in aliis votis ſolemnibus diſpenſare. Atque ita docet Azor *lib.* 12. *inſtit. moralium. c.*7. *q.* 3. Atque multi ſatis probabiliter affirmant de facto diſpenſare in eo, cum monacho facto Epiſcopo (vt tractantes de ſolemni obedientiæ voto dicemus.) Conceſſa autem diſpenſatio abſque cauſa iuſta boni communis valebit quoad ſolemnitatem, quæ eſt de iure Eccleſiaſtico: non autem quoad ſubſtantiam voti obligantis iure diuino naturali, vt in ſimili diximus *n. præcedenti, & n.*7.

CAPVT III.

Quot modis religionis profeſſio fieri valeat: & quando dicatur profeſſio tacita fieri?

SVMMARIVM.

*Profeſſio poteſt expreſſè, & tacitè fieri. n.*1.
*An profeſſio exigat verba, poſſitque mutus, & ſimul cæcus; vel cæcus, ſimulque ſurdus profiteri? n.*2.
*Profeſſio expreſſa ſolet variis modis fieri. n.*3.
*An verba in regula præſcripta ad profeſſionem emittendam, ſint de eius ſubſtantia? n.*4.
*Profeſſio an ſit neceſſario in ſcriptis facienda? n.*5.
*An tacitè profitens poſſit compelli profiteri expreſſè: & religio compelli poſſit ad expreſſam eius profeſſionem admittendam? n.*6.
*An profeſſio poſſit fieri per procuratorem? n.*7.
Explicantur conditiones petitæ, vt facta per procuratorem valeat. n 8.
*An deſideretur ſcriptura ad hanc procuratoris conſtitutionem, vel vnitas ſexus? n.*9.
*An ſit neceſſaria certa ætas, vel alia qualitas in procuratore? num.*10.
*An valeat profeſſio, quantumcumque internallum intercedat inter ipſam & procuratoris conſtitutionem? n.*11.
*An neceſſariò debeat profeſſio fieri in monaſterio? n.*12.
*Poſt n.*12. *inuenies omnia ſummaria quæ deſunt.*

1 Bifariam profeſſio fieri poteſt, nempe, aut expreſſè, quod contingit, quoties verbo, vel ſcripto emittitur: aut tacitè; quod contingit faciendo aliqua profeſſis propria. Atque eandem obligationem vtraque parit, vt conſtat ex *c. vidua*, & ex *c. ad noſtram de regular.* & ex *c. vnico, de voto in* 6. & ex *c.* 2. *de regular. in* 6. Prius ergo de expreſſa agemus, deinde verò de tacita.

2 Prima concluſio ſit. Profeſſio etiam expreſſa nullis verbis indiget, ſed poteſt nutibus, aut ſcripto fieri: quia nullibi reperitur verba eſſe neceſſaria. Quare mutus à natura, qui ſubinde ſurdus eſt, poteſt profiteri. Si enim eſt aptus ad carnale matrimonium ineundum (vt probauimus *lib.*1 *de matrim. diſput.* 8. *n.*12. erit quoque ad ſpirituale aptus, arg. ex *c. ſignificatum, de regular.* Præterea, quia non minor notitia obligationis, nec minor conſenſus deſideratur in matrimonio carnali, quàm in ſpirituali. Et ita docent Socinus ſenior *conſil.* 61. *in præſenti conſultatione. n.*13. & 14. *volum.*1. Azor *lib.*12. *inſt. moraliū. c.*4. *q.*1. Sed ſicut *ea diſp.*8. *n.*12. animaduertimus circa matrimonium carnale, eſt hoc intelligendum, quando mutus ille ita perſpicaci intellectu præditus eſt, vt ſignis edoceri valeat naturā ſtatus religioſi, poſſitque ſignis conſenſum exprimere. Quod eſſe difficillimum diximus *ibi*, cum auditu careat, quo hanc naturam doceri poſſit: quamuis ſint aliqui ita perſpicacis ingenij, vt ſignis eam percipere valeant. Quod ſi mutus ille eſſet ſimul cæcus, aut quis eſſet ſimul cæcus, & omnino ſurdus, quamuis non mutus, nec hæc à natura habeat, ſed caſu, eſſet incapax profitendi, niſi antequam in hæc incideret, noſſet quid eſſet profeſſio. Sicut idem contra alios diximus in matrimonio carnali, *ea diſp.*8. *num.*13. Quia mutus in ſignis edoceri valeat profeſſionis naturam: quæ percipere nequit, ſi ſimul cæcus ſit. Atque cæcus ſolis verbis poteſt edoceri, quæ nequit percipere, ſi ſimul ſit ſurdus.

Secunda concluſio. Profeſſio expreſſa ſolet variis formulis emitti, iuxta varia religionū inſtituta. Quandoque enim tria ſubſtantialia religionis vota exprimuntur. Quādoque autem ſola obedientia, aut vita ſecundum regulam illius religionis promittuntur. At clauduntur *ibi* paupertas, & caſtitas, quamuis nō exprimantur, vtpote quæ in regula continentur. Et ita docent Manuel 2. *tomo ſummæ c.*8. *nu.*13. Azor *lib.*12. *inſtit. moralium. cap.*4. *q.*2. Emanuel Sà *ſumma, verbo religio. num.*18. 3

Tertia concluſio. Quamuis religionis regula certam profitendi formam præſcribat, non ſunt ea verba ita neceſſaria, vt aliis facta profeſſio ſit irrita: ſed quibuſcumque aliis facta valebit. Atque ita ſic intelligentes eū textum docent Gloſſa *c. porrectum, verbo profeſſio, de regular.* & *ibi* Abbas *n.*13. Gregor. Lopez *l.*2. *in fine tit.*7 *p.*1. Syluest. *verbo religio.* 3. *q.*1. & 18. *fine* Roſella *verbo nouitius. n.*22 & *ibi* Armilla *n.*14. Tabiena *q.*11. *n.*12. Angelus *verbo profeſſio n.*1. Azor *lib.*12. *inſtit. moralium c.*5. *q.*7. *fine.* Qui bene hoc limitat, niſi regula à Sede Apoſtolica approbata exprimat profeſſionem alia forma factam fore irritam. 4

Quarta concluſio. Profeſſio eſt facienda in ſcriptis. Conſtat ex *c. final.* 20. *q.*1. Atque ita docent Gloſſa *ibi verb. ſcriptis.* Gregor. Lopez *l.*2. *verbo ſe pueda. tit.*7. *p.*1. Syluest. *verbo religio,* 3. *q.*1. Roſella, Tabiena, Armilla, vbi allegauimus *n. præcedenti.* 5

Hinc deducitur, profeſſum tacitè poſſe compelli, vt expreſſè in ſcriptis profiteatur, vt in poſterum valeat eius profeſſio probari, iuxta *c. finale* 20 *q.*1. Cùm enim iam ſit religioni obligatus, poteſt ab ipſa compelli ad ea præſtanda quæ ius præſcribit, vt in poſterum profeſſio conſtet. Atque ſimiliter poteſt ipſe compellere religionem, vt expreſſam eius profeſſionem admittat. Quia obligatio eſt reciproca ipſius ad monaſterium, & huius ad ipſum: ſuāque intereſt profiteri expreſſè. Quia nequit eſſe Prælatus niſi expreſſè profeſſus. *c. nullus, de elect. in* 6. Hæc docent Abbas *c. cùm cauſam. n.*7. & 8. *de electione.* Gregor. Lopez *c.*2. *fine tit.*7. *p.*1. 6

Quinta concluſio. Profeſſio poteſt per procuratorē fieri. Quippe omnia ea quæ per procuratorem fieri nō ſunt ſpecialiter interdicta, poſſunt per illum fieri. *l.*1. *§ vſus. ff. de procurator.* & *c. poteſt quis, de regulis iuris, in* 6. At profeſſio nullibi excipitur ex iis actibus qui per procuratorem fieri poſſunt, vt conſtat ex Gloſſa *l. Pomponius. ff. de procurat.* & *c. qui ad agēdū de procurat. in* 6. in quibus locis cùm caſus exceptos numeret, nequaquam profeſſionis meminit. Atque ita docent Abbas *c. accedens. n.*7. *de praben.* Roſell. *verb. nouitius. n.*23. vbi Armill. *n.*14. Tabiena *q.*11. *n.*12. Syluest. *verbo religio.* 3. *q.*15. Gregor. 7

Lopez *l.2. fine tit.7.§.1.* Antonius Cucus *lib.3. inſtitutionum maiorum,tit.1.n.76.* Emanuel Sà *ſumma,verbo religio.n.14.* Azor *lib.12. inſtit. moralium.c.5.q.5.* Manuel *quæſt. regular. tomo 3. q.17. art.14.* Temperat bene hoc Azor,niſi regula contrarium iubeat.

8 Quinque autem deſiderantur conditiones,vt procurator hic validè profiteatur nomine abſentis. Prima eſt, vt habeat ſpeciale mandatum ad profeſſionem emittendam. Et docet Manuel *qq.regular.tom.3.q.17.ar.13.* Quare nõ ſatis eſt generale mandatũ ad omnia negotia,ex expreſſis aliquibus exigentibus ſpeciale.Secunda eſt,vt ſit mandatum ad profitendum in religione determinata:nec ſufficeret generale ad profitendum in quacumque. At ſatis eſſet, quamuis in ſcriptura mandati non exprimatur religio, ſi ore tenus,aut nuntio,aut epiſtola exprimatur. Tertia eſt, vt procurator per ſeipſum exequatur; nec poterit ſubſtituere,niſi hoc ſpecialiter ſibi committatur.Et hanc docet Manuel *eodem artic.3.* Quarta eſt vt tempore quo procurator profitetur, non ſit reuocata poteſtas. Si enim reuocata ſit quamuis ſolo actu interno,vel tacitè per factum contrarium,non valebit profeſſio.Quod eſt verum, quamuis ea procuratoris conſtitutio ſit iureiurando ſtabilita,& reuocatio ipſum procuratorem lateat, & quamuis ipſum quoque monaſterium acceptans ignoret reuocationem. At valebit profeſſio , ſi dum quis mandatum dedit,verè conſentit,nec reuocauit, licèt tempore profeſſionis emiſſæ per procuratorem nec conſentiat nec diſſentiat,ſed aliis occupationibus diſtentus , tunc oblitus ſit,vel dormiens,vel factus inſanus,dummodo procurator dum profitetur,ſit ſui compos.Inſuper valebit profeſſio,ſi tempore quo procurator eius nomine conſentit , habet verum conſenſum is qui mandatum dedit,quamuis illum non habuerit,ſed fictum,tempore quo mandatum dedit. Quare quocumque tempore intermedio diſſenſus ſit,nil refert,dummodo tempore quo celebratur profeſſio, conſenſus adſit mandatum dantis,vt hæc omnia latè probauimus in procuratore ad matrimoniũ carnale conſtituto. *lib.2.de matrim.diſp.11.à n.3.vſque ad* 13. Valet enim argumentũ à matrimonio carnali ad ſpirituale (vt ex multis probat Euerardus *in ſuis topicis,* loco à matrimonio carnali:)eo vel maxime quod & eædem rationes militent in vtroque quoad hoc,nimirum,grauitas ſtatus perpetui, indiſſolubiliſque,& maxima libertas voluntatis ad vtrũque ſtatũ petita.Vltima cõditio eſt, ne cõſtitutio procuratoris ſit metu graui extorta,ſicut probauimus *lib.4.c.3. n.27.*

9 Non tandem deſideratur ſcriptura ad hunc procuratorem conſtituendum : nec refert diuerſitas ſexuum, ſed poteſt vir eſſe procurator mulieris ad profitendum; & mulier eſſe procuratrix viri ; ſicut vtrumque probauimus in procuratore ad matrimonium carnale, *lib. 2. de matrim diſp.11.n.14.& 15.*

10 Nec etiam exigitur determinata ætas aut alia qualitas in procuratore hoc,præter eam quam ius naturale poſcit ad explicandum nomine alterius conſenſum,nempe, rationis vſus. Quare cuiuſcumque ſit, procurator ætatis & qualiſcumque conditionis ſit , dummodo rationis vſum habeat , erit legitimus ad profitendum nomine alterius,vt in procuratore ad matrimonium carnale probauimus *lib.2.de matrim diſput.41.n.8.*

11 Tandem valebit profeſſio , quantumcumque tempus intercedat inter conſtitutionem procuratoris , & profeſſionem:dummodo prior ille conſenſus , nec tacitè, nec expreſsè reuocatus ſit;vt in procuratore ad matrimonium carnale probauimus *lib.2.de matrim diſp.12.n.7.*

12 Vltima concluſio.Profeſſio nõ eſt neceſſariò facienda in monaſterio,ſed poteſt vbique fieri.Quia nullibi cõtrariũ iubetur.Et ita docent colligentes id ex eo textu,Gloſ. *c.porrectum,verbo monachum,de regular.* & *ibi* Abb.*n.7.* Henricus *c.fin.n.5.qui clerici,vel voũ.* Angel.*verbo profeſſio.n.3.* & *ibi* Armillã *n.2.*Gregor.Lop.*l.2.fine.tit.7.§.*

1.Manuel *2.tom. ſumma.c.8.n.13. & qq.regular.tom.3.q.29.art.6.fine* & conſtabit ex dicendis *c.ſequenti.n.102.*

SVMMARIVM.

Habitus religionis quotupliciter ſit idem cum habitu nouitiorum,vel ab eo diſtinctus?n.13.

Explicantur conditiones petitæ ad quemcumque profitendi tacitè modum.n.14.& 15.16.17.18.

Profeſſio tacita ex eiſdem defectibus redditur irrita , ex quibus expreſſa.n.18.

Quot modis fiebat attento iure antiquo?n.19.

Qualiter fiat per exercitium actuum profeſſis competentium?num.20.

An ad id requiratur tridui perſeuerantia?n.21.

An in profeſſione expreſſa ſit opus ea tridui perſeuerantia?num.22.

An deſideretur exercentem eos actus profeſſorum eſſe nouitium?num.23.

Qualiter inducatur per delationem habitus diſtincti patenter ab habitu nouitiorum:& an opus ſit perſeuerantia tridui? num.24.

An ſit opus eum habitum in monaſterio deferri?n.25.

An petatur ea tridui perſeuerantia, quando is habitus in morbo ſuſcipitur,aut poſt religionis votum?n.26.

An ea tacita profeſſio obliget illi religioni,an ſoli in genere?num.27.

An cum obliget ſoli religioni in genere , ſit votum ſolemne?num.28.

An religio illa ſpecialis teneatur hunc volentem retinere? n.29.

An inducatur tacita profeſſio per diuturnam delationem habitus nouitiorum patenter diſtincti ab habitu profeſſorum?num 30.

Quid quando vterque habitus ſola diſtinctione latenti ſecernitur,quæ conditiones tunc exigantur?n.31.

Quid ſi nec patenter,nec occultè ſit vterque habitus diſtinctus?num.32.

Quid ſi is habitus ita indiſtinctus,eſt communis religioſis, & aliis habitantibus cum eis ? n.33

An inducatur profeſſio tacita per habitus ſuſceptionem, cum propoſito vitæ mutandæ?n.34.

An impediatur valor tacitæ, vel expreſſæ profeſſionis,per contrariam proteſtationem ? num.35.

An poſt Tridentinum ſint ſublatæ profeſſiones tacitæ? num. 36. 37. 38. & 39.

Quid,ſi eſſet in religione ſtatutum , vt poſſint expelli qui expreſsè profeſſi non ſunt ? num. 40.

Hactenus egimus de profeſſione expreſſa; iam de tacita eſt breuiſſimè agendum. Quia rariſſimè poſt Tridentinum contingit ſic validè profiteri. Deſeruiet tamen vt poſſit confeſſio expreſſa irrita ratificari profitendo tacitè. Atque primò agemus qualiter iure antiquo profeſſio tacita inducebatur : deinde verò quid nouo Concilij Tridentini iure immutatum ſit. Præmittendum ergo eſt (vt colligitur ex *Clem. finali , de regular.* & *ibi* omnes animaduertunt cum Gloſ.*verbo deinceps* & Abb. *c.ex parte.n.3.de regular.*) quadruplicem eſſe religionis habitum.Primus eſt diſtinctiſſimus: quod euenit quando habitus profeſſorum diſtinguitur à nouitiorum habitu , differentia manifeſtè patenti : nimirum (vt habetur ex *Clem. finali*) colore,eo quod diuerſi coloris vterque ſit, aut (iſſata,vt in ordine Minorum nouitij deferunt tunicam ſine caputio; profeſſi autem cum caputio: aut forma , ſeu figura ; vt ſi nouitij deferant breuiorem habitum , aut cum aliquo externo ſigno Crucis, funiculi, aut panni alligati, aut appenſi. Secundus habitus eſt diſtinctus ; quando ſcilicet aliqua vtriuſque habitus diſtinctio eſt,ſed omnino latens.Sicut quia habitus profeſſorum quibuſdam peculiaribus benedictionibus conſecrari ſolet,non autem nouitiorum: aut quia illis datur 15

habitus

ligatus maneat voto arctiſſimæ paupertatis, quale emiſerat in religione. Et ita ſuſtinent Patres Petrus Ribadeneira *in lib. de inſtitut. Societat.* IESV *c.18.§. pero para reſponder, & in ſolutione ad* 1. Azor *lib.12. inſt. moraliũ c.7.q.2.* Vaſquez 1.2.q.96.*art.4.diſp.*165.*c.*9 *n.*104.

10 Quod ſi abſque iuſta cauſa Pontifex diſpenſet, valebit diſpenſatio, & tenebit factũ quoad voti ſolemnitatẽ reddentem profeſſum incapacem acquirendi dominij, & illius transferendi. Quare verum bonorum dominiũ acquiret, & in alium id verè transferre poterit. Nam ſolo iure Eccleſiaſtico votum ſolemne paupertatis ad hæc inhabilem profeſſum reddit (vt probauimus ſ. *præcedenti. n.* 9. Quamuis contrariũ dicent aſſerentes eum effectum cõpetere huic voto iure diuino naturali. At non valebit diſpenſatio quoad ſubſtantiam eius voti paupertatis obligãtis iure diuino naturali. Et ideo peccabit mortaliter is profeſſus, acceptando, vel transferendo rei alicuius dominiũ contra id paupertatis votum. Sicut idem diximus *n.7.* de ſimili diſpenſatione in ſolemni caſtitatis voto.

11 Tandem idem dicendum eſt de ſolemni obedientiæ voto. Poteſt enim Pontifex in illo ex iuſta boni communis cauſa, ſicut in aliis votis ſolemnibus diſpenſare. Atque ita docet Azor *lib.12. inſtit. moralium. c.7. q.3.* Atque multi ſatis probabiliter affirmant de facto diſpenſare in eo, cum monacho facto Epiſcopo (vt tractantes de ſolemni obedientiæ voto dicemus.) Conceſſa autem diſpenſatio abſque cauſa iuſta boni communis valebit quoad ſolemnitatem, quæ eſt de iure Eccleſiaſtico: non autem quoad ſubſtantiam voti obligantis iure diuino naturali, vt in ſimili diximus *n. præcedenti, & n.7.*

CAPVT III.

Quot modis religionis profeſſio fieri valeat: & quando dicatur profeſſio tacita fieri?

SVMMARIVM.

Profeſſio poteſt expreſsè, & tacitè fieri. n.1.
An profeſſio exigat verba, poſſitque mutus, & ſimul cæcus: vel cæcus, ſimulque ſurdus profiteri? n.2.
Profeſſio expreſſa ſolet variis modis fieri. n.3.
An verba in regula præſcripta ad profeſſionem emittendam, ſint de eius ſubſtantia? n.4.
Profeſſio an ſit neceſſariò in ſcriptis facienda? n.5.
An tacitè profitens poſſit compelli profiteri expreſsè: & religio compelli poſſit ad expreſſam eius profeſſionem admittendam? n.6.
An profeſſio poſſit fieri per procuratorem? n.7.
Explicantur conditiones petitæ, vt facta per procuratorem valeat. n 8.
An deſideretur ſcriptura ad hanc procuratoris conſtitutionem, vel vnitas ſexus? n.9.
An ſit neceſſaria certa ætas, vel alia qualitas in procuratore? num.10.
An valeat profeſſio, quantumcumque interuallum intercedat inter ipſam, & procuratoris conſtitutionem? n.11.
An neceſſariò debeat profeſſio fieri in monaſterio? n.12.
Poſt n.12. inuenies omnia ſummaria quæ deſunt.

1 BIfariam profeſſio fieri poteſt, nempe, aut expreſsè, quod contingit, quoties verbo, vel ſcripto emittitur: aut tacitè, quod contingit faciendo aliqua profeſſis propria. Atque eandem obligationem vtraque parit, vt conſtat ex *c. vidua,* & ex *c. ad noſtram de regular.* & ex *c. vnico, de voto in 6.* & ex *c.2. de regular. in 6.* Prius ergo de expreſſa agemus, deinde verò de tacita.

2 Prima concluſio ſit. Profeſſio etiam expreſſa nullis verbis indiget, ſed poteſt nutibus aut ſcripto fieri: quia nullibi reperitur verba eſſe neceſſaria. Quare mutus à natura, qui ſubinde ſurdus eſt, poteſt profiteri. Si enim eſt aptus ad carnale matrimonium ineundum (vt probauimus *lib.1 de matrim. diſput.8.n.12.*) erit quoque ad ſpirituale aptus, arg. ex *c. ſignificatum, de regular.* Præterea, quia non minor notitia obligationis, nec minor conſenſus deſideratur in matrimonio carnali, quàm in ſpirituali. Et ita docent Socinus ſenior *conſil 61. in præſenti conſultatione. n.13. & 14. volum.1.* Azor *lib.12. inſt. moraliũ. c.4. q.1.* Sed ſicut *ea diſp.8.n.12.* animaduertimus circa matrimonium carnale, eſt hoc intelligendum, quando mutus ille ita perſpicaci intellectu præditus eſt, vt ſignis edoceri valeat naturã ſtatus religioſi, poſſitque ſignis conſenſum exprimere. Quod eſſe difficillimum diximus *ibi*, cum auditu careat, quo hanc naturam doceri poſſit: quamuis ſint aliqui ita perſpicacis ingenij, vt ſignis eam percipere valeant. Quod ſi mutus ille eſſet ſimul cæcus, aut quis eſſet ſimul cæcus, & omnino ſurdus, quamuis non mutus, nec hæc à natura habeat, ſed caſu, eſſet incapax profitendi, niſi antequam in hæc incideret, noſſet quid eſſet profeſſio. Sicut idem contra alios diximus in matrimonio carnali, *ea diſp.8. num.13.* Quia mutus io ſignis edoceri valeat profeſſionis naturam: quæ percipere nequit, ſi ſimul cæcus ſit. Atque cæcus ſolis verbis poteſt edoceri, quæ nequit percipere, ſi ſimul ſit ſurdus.

Secunda concluſio. Profeſſio expreſſa ſolet variis formulis emitti, iuxta varia religionũ inſtituta. Quandoque enim tria ſubſtantialia religionis vota exprimuntur. Quãdoque autem ſola obedientia, aut vita ſecundum regulam illius religionis promittuntur. At clauduntur *ibi* paupertas, & caſtitas, quamuis non exprimantur, vtpote quæ in regula continentur. Et ita docent Manuel 2. *tomo ſummæ c.8. nu.13.* Azor *lib.12. inſtit. moralium, cap.4. q.2.* Emanuel Sà *ſumma, verbo religio. num.18.* 3

Tertia concluſio. Quamuis religionis regula certam profitendi formam præſcribat, non ſunt ea verba ita neceſſaria, vt aliis facta profeſſio ſit irrita: ſed quibuſcumque aliis facta valebit. Atque ita ſic intelligentes eũ textum docent Gloſſa *c. porrectum, verbo profeſſio, de regular.* & *ibi* Abbas *n.13.* Gregor Lopez 1.2 *in fine, tit.7 p.1.* Syluest. *verbo religio.3.q.1. & 18. fine.* Roſella *verbo nouitius. n.22* & *ibi* Armilla *n.14.* Tabiena *q.11.n.12.* Angelus *verbo profeſſio n.1.* Azor *lib.12. inſtit. moralium. c.5. q.7. fine.* Qui bene hoc limitat, niſi regula à Sede Apoſtolica approbata exprimat profeſſionem alia forma factam fore irritam. 4

Quarta concluſio. Profeſſio eſt facienda in ſcriptis. Conſtat ex *c. final. 20. q.1.* Atque ita docent Gloſſa *ibi verb. ſcriptis.* Gregor. Lopez *l.2. verbo ſe pueda. tit.7. p.1.* Syluest. *verbo religio, 3. q.1.* Roſella, Tabiena, Armilla, vbi allegauimus *n. præcedenti.* 5

Hinc deducitur, profeſſum tacitè poſſe compelli, vt expreſsè in ſcriptis profiteatur, vt in poſterum valeat eius profeſſio probari, iuxta *c. finale 20 q.1.* Cùm enim iam ſit religioni obligatus, poteſt ab ipſa compelli ad ea præſtanda, quæ ius præſcribit, vt in poſterum profeſſio conſtet. Atque ſimiliter poteſt ipſe compellere religionem, vt expreſſam eius profeſſionem admittat. Quia obligatio eſt reciproca ipſius ad monaſterium, & huius ad ipſum: ſuáque intereſt profiteri expreſsè. Quia nequit eſſe Prælatus niſi expreſsè profeſſus. *c. nullus, de elect. in 6.* Hæc docent Abbas *c. cùm cauſam. n.7. & 8. de electione.* Gregor. Lopez *c.2. fine tit.7. p1.* 6

Quinta concluſio. Profeſſio poteſt per procuratorẽ fieri. Quippe omnia ea quæ per procuratorem fieri nõ ſunt ſpecialiter interdicta, poſſunt per illum fieri. *l.1.§ vſus ff. de procurator. & c. poteſt quis, de regulis iuris, in 6.* At profeſſio nullibi excipitur ex iis actibus qui per procuratorem fieri poſſunt, vt conſtat ex Gloſſa *l. Pomponius. ff. de procurat. & c. qui ad agẽdũ de procurat. in 6.* in quibus locis cùm caſus exceptos numeret, nequaquam profeſſionis meminit. Atque ita docent Abbas *c. accedens. n.7. de præben.* Roſell. *verb. nouitius. n.23.* vbi Armill. *n.14.* Tabiena *q.11. n.12.* Syluest. *verbo religio, 3.q.15.* Gregor, 7

Lopez

Digitized by Google

Lopez *l.2.fine tit.7.p.1.* Antonius Cucus *lib.3.inſtitutionum maiorum.tit.1.n.76.* Emanuel Sà *ſumma,verbo religio.n.14.* Azor *lib.12. inſtit. moralium.c.5.q.5.* Manuel *quæſt. regular. tomo 3. q.17. ar.14.* Temperat bene hoc Azor,niſi regula contrarium iubeat.

8 Quinque autem deſiderantur conditiones,vt procurator hic validè profiteatur nomine abſentis. Prima eſt, vt habeat ſpeciale mandatum ad profeſſionem emittendam. Et docet Manuel *qq.regular.tom.3.q.17.ar.13.* Quare nõ ſatis eſt generale mandatũ ad omnia negotia,ex expreſſis aliquibus exigentibus ſpeciale. Secunda eſt, vt ſit mandatum ad profitendum in religione determinata:nec ſufficeret generale ad profitendum in quacumque. At ſatis eſſet, quamuis in ſcriptura mandati non exprimatur religio, ſi ore tenus,aut nuntio,aut epiſtola exprimatur. Tertia eſt, vt procurator per ſeipſum exequatur; nec poterit ſubſtituere,niſi hoc ſpecialiter ſibi committatur. Et hanc docet Manuel *eodem artic.3.* Quarta eſt vt tempore quo procurator profitetur, non ſit reuocata poteſtas. Si enim reuocata ſit quamuis ſolo actu interno,vel tacitè per factum contrarium,non valebit profeſſio. Quod eſt verum, quamuis ea procuratoris conſtitutio ſit iureiurando ſtabilita, & reuocatio ipſum procuratorem lateat, & quamuis ipſum quoque monaſterium acceptans ignoret reuocationem. At valebit profeſſio, ſi dum quis mandatum dedit, verè conſenſit,nec reuocauit, licèt tempore profeſſionis emiſſæ per procuratorem nec conſentiat nec diſſentiat,ſed aliis occupationibus diſtentus, tunc oblitus ſit,vel dormiens,vel factus inſanus,dummodo procurator dum profitetur,ſit ſui compos. Inſuper valebit profeſſio,ſi tempore quo procurator eius nomine conſentit, habeat verum conſenſum is qui mandatum dedit,quamuis illum non habuerit,ſed fictum tempore quo mandatum dedit. Quare quocumque tempore intermedio diſſenſus ſit,nil refert,dummodo tempore quo celebratur profeſſio, conſenſus adſit mandatum dantis,vt hæc omnia latè probauimus in procuratore ad matrimoniũ carnale conſtituto. *lib.2.de matrim.diſp.11.à n.3.vſque ad 13.* Valet enim argumentũ à matrimonio carnali ad ſpiritiale (vt ex multis probat Euerardus *in ſuis topicis,* loco à matrimonio carnali:)eo vel maxime quod & eædem rationes militent in vtroque quoad hoc,nimirum,grauitas ſtatus perpetui, indiſſolubiliſque,& maxima libertas voluntatis ad vtrũque ſtatũ petita. Vltima cõditio eſt, ne cõſtitutio procuratoris ſit metu graui extorta, ſicut probauimus *lib.4.c.3.n.17.*

9 Non tandem deſideratur ſcriptura ad hunc procuratorem conſtituendum: nec refert diuerſitas ſexuum, ſed poteſt vir eſſe procurator mulieris ad profitendum, & mulier eſſe procuratrix viri: ſicut vtrumque probauimus in procuratore ad matrimonium carnale, *lib.2.de matrim diſp.11.n.14.& 15.*

10 Nec etiam exigitur determinata ætas, aut alia qualitas in procuratore hoc,præter eam quam ius naturale poſcit ad explicandum nomine alterius conſenſum,nempe, rationis vſus. Quare cuiuſcumque ſit, procurator ætatis & qualiſcumque conditionis ſit, dummodo rationis vſum habeat, erit legitimus ad profitendum nomine alterius,vt in procuratore ad matrimonium carnale probauimus *lib.3.de matrim diſput.41.n.8.*

11 Tandem valebit profeſſio, quantumcumque tempus intercedat inter conſtitutionem procuratoris, & profeſſionem:dummodo prior ille conſenſus, nec tacitè, nec expreſsè reuocatus ſit,vt in procuratore ad matrimonium carnale probauimus *lib.2.de matrim diſp.12.n.7.*

12 Vltima concluſio. Profeſſio nõ eſt neceſſariò facienda in monaſterio,ſed poteſt vbique fieri. Quia nullibi cõtrariũ iubetur. Et ita docent colligentes id ex eo textu,Gloſ. *c.porrectum,verbo monachum,de regular.* & *ibi* Abb.*n.7.* Henricus *c.fin.n.5.qui clerici,vel vou.* Angel.*verbo profeſſio.n.3.* & *ibi* Armillã *n.2.*Gregor.Lop.*l.2.fine tit.7.p.1.*Manuel *2.tom. ſummæ.c.8.n.13.* & *qq.regular.1.tom.3.q.29.art.6.fine.* & conſtabit ex dicendis *c.ſequenti.n.102.*

SVMMARIVM.

Habitus religionis quotupliciter ſit idem cum habitu nouitiorum,vel ab eo diſtinctus? n.13.

Explicantur conditiones petitæ ad quemcumque profitendi tacitè modum.n.14.& 15.16.17.18.

Profeſſio tacita ex eiſdem defectibus redditur irrita, ex quibus expreſſa.n.18.

Quot modis fiebat attento iure antiquo? n.19.

Qualiter fiat per exercitium actuum profeſſis competentium? num.20.

An ad id requiratur tridui perſeuerantia? n.21.

An in profeſſione expreſſa ſit opus ea tridui perſeuerantia? num.22.

An deſideretur exercentem eos actus profeſſorum eſſe nouitium? num.23.

Qualiter inducatur per delationem habitus diſtinctè patenter ab habitu nouitiorum:& an opus ſit perſeuerantia tridui? num.24.

An ſit opus eum habitum in monaſterio deferri? n.25.

An petatur ea tridui perſeuerantia, quando is habitus in morbo ſuſcipitur,aut poſt religionis votum? n.26.

An ea tacita profeſſio obliget illi religioni,an ſoli in genere? num.27.

An cum obliget ſoli religioni in genere, ſit votum ſolemne? num.28.

An religio illa ſpecialis teneatur hunc volentem retinere? n.29.

An inducatur tacita profeſſio per diuturnam delationem habitus nouitiorum patenter diſtincti ab habitu profeſſorum? num.30.

Quid quando vterque habitus ſola diſtinctione latenti ſecernitur, quæ conditiones tunc exigantur? n.31.

Quid ſi nec patenter,nec occultè ſit vterque habitus diſtinctus? num.32.

Quid ſi is habitus ita indiſtinctus,eſt communis religioſis, & aliis habitantibus cum eis? n.33.

An inducatur profeſſio tacita per habitus ſuſceptionem, cum propoſito vitæ mutandæ? n.34.

An impediatur valor tacitæ, vel expreſſæ profeſſionis,per contrariam proteſtationem? num.35.

An poſt Tridentinum ſint ſublatæ profeſſiones tacitæ? num.36.37.38.& 39.

Quid ſi eſſet in religione ſtatutum, vt poſſint expelli qui expreſsè profeſſi non ſunt? num.40.

Hactenus egimus de profeſſione expreſſa; iam de tacita eſt breuiſſimè agendum. Quia rariſſimè poſt Tridentinum contingit ſic validè profiteri. Deſeruiet tamen vt poſſit confeſſio expreſſa irrita ratificari profitendo tacitè. Atque primò agemus qualiter iure antiquo profeſſio tacita inducebatur: deinde verò quid nouo Concilij Tridentini iure immutatum ſit. Præmittendum ergo eſt (vt colligitur ex *Clem. finali, de regular.* & *ibi* omnes ante adnotant cum Gloſ. *verbo deinceps* & Abb. *c.ex parte n.5.de regular.*) quadrupliciter eſſe religionis habitum. Primus eſt diſtinctiſſimus: quod euenit quando habitus profeſſorum diſtinguitur à nouitiorum habitu, differentia manifeſtè patenti: nimirum (vt habetur *ex Clem. finali*) colore; eo quod diuerſi coloris vterque ſit; aut ſciſſura,vt in ordine Minorum nouitij deferunt tunicam ſine caputio; profeſſi autem,cum caputio: aut forma, ſeu figura; vt ſi nouitij deferant breuiorem habitum, aut cum aliquo externo ſigno Crucis, funiculi, aut panni alligati, aut appenſi. Secundus habitus eſt diſtinctus; quando ſcilicet aliqua vtriuſque habitus diſtinctio eſt,ſed omnino latens. Sicut quia habitus profeſſorum quibuſdam peculiaribus benedictionibus conſecrari ſolet,non autem nouitiorum: aut quia illis datur 15

habitus

habitus in certo loco vel à certo ſuperiori, his verò in alio loco, vel ab alio ſuperiori. Tertius habitus eſt indiſtinctus; quando nimirum neutra diſtinctione differt vterque habitus: at diſtinguitur ab habitu quem geſtant alij religioſi communem vitam cum religioſis agentes. Vltimus eſt indiſtinctiſſimus: quando ſcilicet, omnino eodem habitu vtuntur profeſſi, & nouitij, & reliqui tum clerici, tum laïci cum eis communem vitam monaſticam. Quales eſſe ſolent clerici qui vocantur monachorum capellani, & laïci adminiſtri, ſiue famuli monachis inſeruientes.

14 Secundò, præmittendæ ſunt quinque conditiones generaliter petitæ ad cuiuſcumque profeſſionis tacitæ valorem. Prima eſt, vt actus per quem tacita profeſſio induci debet, fiat authoritate, & conſenſu eius, cuius eſt in eam religionem admittere. Ratio eſt, quia nec profeſſio expreſſa poteſt abſque dicto conſenſu [illegible] a eſſe, (vt probabimus *c. ſequenti n.62.*) Ergo à fortiori nec tacita. Eadem enim, & par eſt ratio taciti & expreſſi, nec tacitum plus operari poteſt quàm expreſſum, vt tradunt omnes ſcribentes *l. cùm quid ff. ſi certũ petatur.* Et ratio eſt, quia profeſſio tacita eatenus vim habet, quatenus inde vera profeſſio præſumitur. Quoties ergo ex aliquo defectu profeſſio expreſſa, quæ vera eſt, nequit valere, à fortiori nec tacita, quæ eſt præſump[illegible], valere poterit. Na[illegible] optimè docet Nauarr. *lib.* [illegible] *conſil. tit. de reg.* [illegible] *in 1 ed*[illegible]*ne, conſilio 5. n.35. in 2. con*[illegible] *1.26. n 15*) cùm cæteris paribus difficiliùs cognoſcatur conſen[illegible] tacitus, quàm expreſſus, multo faciliùs cognoſcetur a[illegible] non valere ex conſenſus taciti defectu, quàm ex defectu expreſſi. Et ſtaque conditionem tradunt Abbas *c. vidua n.* [illegible] *de regul.* Card*in. c. porrectum, in fi*[illegible] *e, eod. tit.* Sylu. *verb. reli*[illegible] [illegible] *q. 19. initio*, Roſella *verb. nouitius, n.18.* vbi Angelu[illegible] *n.13.* Tabiena *q 5. n.6.* Armilla *n.17.* Nauarr. *commentario 4 de regularibus, n.* [illegible] 3. [illegible] 74 Manuel *quæſt. regularium, tomo 3. q.17. art.1.* Azor *lib. 12. inſt. moralium, c.* [illegible] *q.3. & c.4. q.3.* Quare dum Bartolus *authent* [illegible] *C.* [illegible] *cr of. Eccleſ* ait in pr[illegible]eſſione expr[illegible] exigi factum Abbatis, non autem in t[illegible]ta; non ita intellig[illegible] eſt, vt ſola expreſſa petat con[illegible]ũ Abbatis pote[illegible] di[illegible]ttere ad religionem. Sed [illegible]men [illegible] v[illegible]ſat, [illegible] vt expreſſa d[illegible] fider[illegible] factum [illegible] Abbatis q[illegible] admittat: at tacita contenta ſit [illegible], & patien[illegible] potentis admittere, vt [illegible] expl[illegible] Cardin. nuper allegatus, dicẽs in his fauorab[illegible] [illegible] quare eſt religioni inſtitutum capeſſere, ſ[illegible] eſſe [illegible] ſcientia[illegible], & patien[illegible]. An verò hoc exigatur [illegible] profeſſio expreſſa [illegible] ratificatur per profeſſion[illegible] dicemus *c. ſequent. n.8*

15 Secunda con[illegible] vt ſpon[illegible] [illegible]luntar[illegible] fi[illegible] ea per quæ profeſſio tacita eſt induc[illegible]. Habetur [illegible] *c. vidua de re*[illegible]*l* & con[illegible] ratione tradita *n præcedenti.* Si enim metus [illegible] profeſſionem expre[illegible] ritam reddit (vt latè [illegible] ba[illegible]mus *lib.4.c.* [illegible]) multò [illegible] tacitam reddet irritam. Et ita tradunt vniuerſi.

16 Tertia conditio eſt, vt [illegible] ſcienter fiant, n[illegible]pè vt iis actibus vtens [illegible] eos ad ſol[illegible] prof[illegible] p[illegible] Quia cù[illegible] hæc profeſſio tacita præſ[illegible] vtentis con[illegible] quo vult [illegible] ſign[illegible] [illegible] ignorantia ceſſat ejus conſ[illegible] præſumi[illegible]. At[illegible] docent vniuerſi [illegible] *n.14.* allegati. Imò & requiritur iis vtentem noſſe per ill[illegible] du[illegible] tacitam profeſſionem. Quippe eius rei ignor[illegible] [illegible] deeſſe co[illegible]ſenſu tacitè profiten[illegible]. [illegible] ita docent Sylu. [illegible] *religio, 1. q* [illegible] *verſ. ſecundo inducitur* Ange[illegible]us, Tabie[illegible]a, Armilla [illegible] Manuel allegat *n.14.*

17 Quarta c[illegible]ditio eſt, vt iis actibus [illegible] vtens verum profitendi animum habeat. Cùm enim profeſſio expreſſa contrario conſenſu [illegible]xiſtente ſit irrita, à fortiori e[illegible] tacita, iuxta dicta *n.14.* Nec ſatis erit ſe habere negatiuè, nempe, nec habendo animum profitendi, nec non profitendi, ſed poſitiuus profitendi per eos actus animus deſideratur; vt optime docet Nauar. *commentario 4. de regul. n.*[illegible]. Quia ij actus eatenus profeſſionẽ tacitam inducunt, quatenus internum profitendi animum indicant. At in habenti ſe negatiue nullus eſt internus profitendi conſenſus.

Vltima conditio eſt, vt iis profeſſorum actibus vtens, 18
ſit conſtitutus in legitima ætate iure petita ad profeſſionis expreſſæ valorem, quæ eſt pubertas completa. Cõſtat ex *c. conſtitutionem, de regul. in 6.* & tandem ex omnibus cauſis, ex quibus toto *c. ſequenti* dicemus profeſſionem expreſſam reddi irritam, redderetur à fortiori irrita profeſſio tacita, vt probat ratio *n.14.* adducta.

His præmiſſis, dupliciter iure antiquo poterat emitti 19
profeſſio tacita. Prior modus eſt per exercitium actiuum, qui profeſſorum propij ſunt; poſterior per habitus profeſſionum delationem.

Prior ergo mod[illegible] eſt, quando ſeruatis quinque con- 20
ditionibus expreſſis a *n.14. vſque ad 18.* quiſpiam ſe propris profeſſorum a[illegible] ingerit. Cùm enim actus ij ſint profeſſis propri[illegible] [illegible] ipſo cen[illegible]etur profiteri velle, qui [illegible] & pr[illegible] [illegible] illis cum aliis profeſſis m[illegible] [illegible] *de regul* Sufficit autem ſiue iure, ſi[illegible] ola illi [illegible] conſuetudine, ij actus ſint profeſſorum pro[illegible]. Con[illegible] ex *eod. c. vidua*, vbi ponderatur ad tacit[illegible] [illegible] ſeruatæ profeſſionem, eam interuenia[illegible] [illegible] o[illegible]em quandam obtuliſſe, cùm [illegible] Gloſſ. *verb. oblationem*, & Innoc. *n.5*) ſola [illegible] conſuetudine competeret ſolis profeſſis. A[illegible] Abbas *n.6.* Sylu. *verb. religio 1. q* [illegible] An[illegible]us *verb. nouitius, n. 12.* [illegible] Armilla [illegible] Azor *lib. 12. inſtit.* [illegible] *c.4. q.3.*

[illegible] autem quæſtionis eſt, an ad huiuſmodi tacitam 21
[illegible] requiratur [illegible] perſeuerantia in eo actuũ ex[illegible] [illegible] quod ea triduj perſeuerantia pe[illegible] *ad* [illegible] ad tacitæ profeſſionis ex habitus [illegible] præſumptionem. At eadem [illegible] pr[illegible] exercitio. Alij autem ne[illegible] non p[illegible] *eod.* [illegible] *na.* Sic Azor *n. præce*[illegible]. A[illegible] itaque ſunt iſta eſt cõcilianda. Si con[illegible] hæc d[illegible] aſſumptio habitus peculiaris profeſſ[illegible] [illegible] actus ill[illegible], ſiue iure, ſiue [illegible] ſpe[illegible] [illegible] triduj perſeuerantia. Et [illegible] *c. vidua*, quod ad eam profeſſionem præſ[illegible] ponderauit aſſumptionem [illegible] habitus, & oblat[illegible] [illegible] monialibus, quæ ſolis profeſſis co[illegible] [illegible] triduj mentio fit. Quod ſi alteru[illegible] [illegible] ex hi[illegible] [illegible] ea triduj perſeuerantia. At [illegible] ita p[illegible] *c. ad noſtram*. Et ita [illegible] *eo. c* [illegible] *n.11* [illegible] Abbas [illegible] *7.* Roſella [illegible] Tab[illegible] [illegible] [illegible]gati [illegible] Nauarr. *commentario 4. de regular.* [illegible] Q[illegible] [illegible] Tabiena, [illegible] eſſe di[illegible] [illegible] eo modo quem

[illegible] nouitia- 22
[illegible] *de regul.* [illegible] re optimo idre[illegible] [illegible] petens loqui[illegible] & quia poterat dubitari [illegible] eſt triduj perſe[illegible] profeſſione expreſſa [illegible] mora deſideratur.

[illegible] eos actus profeſſorum 23
[illegible] Quidam ex[illegible] affirmant. [illegible] profeſſorum ſe[illegible] cùm deſit fundamentum ingreſs[illegible] [illegible]gionis [illegible] ille tanquam ſecularis eos actus exercere. Ita do[illegible] Abbas *c. vidua, n.7. de regul.* Roſella *verb. nouitius, n.16.* At ita diſtinguendum

guendum eſt. Si quis actibus profeſſorum ſe ingerat ſine proprio profeſſorum habitu, exigitur vt ſit nouitius: ſecus ſi vtrumque concurrat. Quippe *eo. c. vidua*, vbi vtrumque concurrit, nulla nouitiatus mentio fit. Atque ita docent Sylu. *verbo religio. 3. q. 19. verſic. primo ergo*. Nauar. *commentario 4. de regular. n. 73.*

24 Poſterior tacitæ profeſſionis modus eſt, cũ quis ſciens, & prudens defert ſponte triduo diſtinctiſſimũ profeſſorum habitum, nempe, qui eſt patenter diſtinctus modis quos *n. 13.* explicuimus. Habetur expreſsè *c. ad noſtrã, de regularibus, & c. conſtitutionem, eod. tit. in 6.* & docent omnes. Quod quantum ad tridui perſeuerantiam, intelligitur dummodo ſimul non exerceatur aliquis profeſſorũ actus (vt diximus *n. 21.*) Inſuper deſideratur concurrere quinque conditiones declaratas à *n. 14. vſque ad* 18. Atque eam tridui perſeuerantiam dicit Gloſſa *eo. c. ad noſtram, in fine*, ideò peti, quia prope pueritiam, nec præmiſſo nouitiatu habitus ſuſceptus eſt. Sed meliùs Abbas *ibi fine*, dicit hoc non eſſe in pueris ſpeciale, ſed generaliter procedere, quoties non præmiſſo nouitiatu habitus profeſſorum ſuſcipitur. Quare ſuſceptus poſt nouitiatus annum, non indiget tridui delatione ad profeſſionem tacitã inducendam; vt clarè conſtat ex *c. non ſolùm. in fine, de regular. in 6.* & tradunt Gloſſa *ibi, verbo infra probationis*, Abb. *eo. c. ad noſtrum, in fine.* & cõſtat ex eo textu, *ibi, Habitũ ſine probatione ſuſceperit, & infra triduũ depoſuerit.*

25 Non exigitur autem eum habitum in monaſterio deferri: ſed ſatis eſt intra, aut ex licentia Abbatis extra deferri. Quia deferens eum extra ex Abbatis licentia, cenſetur illum intra deferre; vt benè tradit Abbas *c. ex reſcripto. n. 5 de iureiur.* & docent Authores ſtatim allegandi. Ita tradunt idem Abbas *c. ad noſtrum n. 3. de regular.* Sylu. *verbo religio. 3. q. 19. verſic. ſecundò inducitur*. Angelus *verbo nouitius. n. 12.* vbi Tabiena *q. 5. n. 6.* Nauar. *commentario 4. de regularibus, n. 74. notabili 3. & lib. 3. conſil. tit. de regularibus, in 1. editione, conſil. 41. n. 2. in 2. conſil. 43. n. 2.* Azor. *lib. 12 inſtit. moralium c. 4. q. 3. & c. 3. q. 7.* Manuel *qq. regular. tomo 3. q. 17. art. 1.*

26 Aliqui excipiunt duplicem caſum, in quo ea tridui perſeuerantia non exigitur. Prior eſt, ſi ille profeſſorum habitus tempore morbi aſſumatur: quippe tunc videtur cum deliberatione ſuſceptus. Poſterior eſt, quando quiſpiam religionis ingreſſum vouerat, & ingreditur recipiendo incontinenti habitum profeſſorum; quia videtur deliberatè feciſſe. Vtrumque docent Ioan. Andr. *c. ad noſtram. n. 2. de regular.* & *ibi* Anton. *in fine*. At iure optimo de vtroque caſu dubitant Abbas *ibi n. 5.* & Roſella *verb. nouitius. nu. 15.* & in partem contrariam inclinant, & vtrumque caſum reprobant Francus *c. conſtitutionem, in fine, de regul. in 6.* Angelus, Sylu. Tabiena, allegati *num. præcedenti*. Quia indiſtinctè ea tridui perſeuerantia petitur *eod. c. conſtitutionem, & eo. c. ad noſtram*. Atque in infirmitate minor eſt deliberatio.

27 Cæterùm hæc tacita profeſſio per triduanam habitus delationem non præmiſſo nouitiatus anno, maximè obligat ſpecialiter illi religioni, cuius habitus ſuſceptus eſt, ſed religioni in genere; vt expreſsè deciditur *c. conſtitutionem, in fine, de regul. in 6.* & tradunt omnes. Quare licebit huic eligere religionem quamcunque laxiorem; vt bene docent Abbas *c. ad noſtram. nu. 5. de regul.* Roſella *verb. nouitius. nu. 14.* At ſuſceptio huiuſmodi habitus præmiſſo nouitiatus anno inducit tacitam profeſſionem obligantem ei ſpeciali religioni: vt bene docet Alex. de Neuo *c. conſuluit n. 13. qui cler. vel vou.* Quia id *c. conſtituit*, loquitur expreſsè de profeſſione tacita tempore nouitiatus ſic inducta. Nec hæc præmiſſo nouitiatus anno indiget tridui perſeuerantiæ, ſicut *num. 24.* probauimus.

28 At dubitatur, an ea profeſſio tacita obligans ſoli religioni in genere, habeat vim voti ſolemnis dirimentis ſubſequens matrimonium? Multi affirmant, quos retulimus *lib. 7. de matrim. diſp. 25. nu. 22.* At contrarium ſatis *ibi* probauimus, nempe, ſolius voti ſimplicis religionis vim habere: & hoc ante decretum Tridentini (prout huc vſque loquimur) & id etiam modò approbauimus.

Sed adhuc dubium reſtat, an ea religio, quæ tacitã profeſſionem hanc admiſit, teneatur illum ſic profitentem admittere? Et dicendum eſt teneri, quamuis ipſe non teneatur ad eam præcisè, ſed ad eam, vel ad aliã. Ita aſſumant Sylu. *verb. relig. 3 qu. 20.* Angelus *verb. nouitius. n. 14.* & *ibi* Tabiena *q. 6 n. 7.* Armill. *n. 8.* Azor. *lib. 12. inſtit. moralium. c. 4. qu. 5.* Ducũturque Angelus, Sylu. Tabiena, Armilla *ibi*; quia cùm his ſit verè profeſſus, & nulla alia religio teneatur eum admittere, ſi illa non teneretur, poſſet in ſæculo manens inire matrimonium. Sed hæc ratio non placet: quia verius eſt, hũc nõ eſſe legitimè profeſſũ (vt diximus *n. præcedenti.*) Quare legitima ratio eſt, quã tradit Azor. *ibi* Quippe ex quo monaſteriũ tacitam illius profeſſionẽ admiſit, cenſetur illi obligari: & ſibi imputet, ſi iure ita determinante, alter nõ ſibi, ſed religioni in genere obligetur. 29

Quando autem habitus nouitiorum patenter à profeſſorum habitu diſtinguitur, per nullam cuiuſcumque temporis delationem talis habitus nouitiorum profeſſio tacita inducitur. Quin potiùs is habitus manifeſtum præ ſe indicium præbet voluntatis permanendi in nouitiatu. Et ita colligitur ex *Clem. finali, de regular.* vbi id docet Gloſſa *verbo deinceps*. Abb. *c. ex parte. num. 3. de regular.* Angelus *verbo nouitius. n. 12* vbi Tabiena *q. 5. n. 6.* Sylu. *verbo religio. 3. q. 19. verſic. tertiò inducitur*. Nauar. *commentario 4. de regular. n. 74.* Azor *lib. 12. inſtit. moraliũ c. 4. q. 3.* Quod intelligitur, quando ſola eius habitus delatio adeſt. Quia ſi deferens eum habitum, perſeueraret triduo exercens aliquem actum profeſſis ſolis competentem, eſſet tacitè profeſſus. Cùm dato eo tridui ſpatio, ſufficiat delatio habitus profeſſorum, aut exercitio horum actuum vacare (vt *n. 21.* diximus.) Et ita aduertit Alex. de Neuo *c. conſuluit. n. 13. qui clerici. vel vouentes.* 30

Quod ſi habitus profeſſorum ſola diſtinctione latenti ſecernatur à nouitiorum habitu, modo quem *n. 13.* explicuimus, tunc per annuam illius delationem completa pubertate, inducitur profeſſio tacita obligans illi religioni, cuius eſt habitus. Habetur expreſsè *Clem. finali, de regular.* ibi. *Eos qui deinceps in diſcretionis conſtituti ætate, nouitiorum habitum in aliqua religione per annum portauerint, hoc ipſo religionem illã decernimus eſſe profeſſos: niſi huiuſmodi habitus in colore, ſciſſura, vel forma ſe diſtinctũ patenter exhibeat ab habitu profeſſorum.* Hæc autẽ diſcretionis ætas in eo textu petita, eſt pubertas omnino completa, nec malitia ſupplet ætatem; vt bene docent *ibi* Gloſſa *verb. ætate*, Imola *num. 5.* & nemo contradicit. Quia iure antiquo eam ætatem peti ad profeſſionis expreſſæ valorem, nec malitiam ſupplere ætatem, probabimus *c. ſequenti n. 2.* Nec ſufficit incœpiſſe ante pubertatem deferri illum habitum, & pubertate adepta annum conſummatum eſſe: ſed integer delationis habitus debet eſſe poſt pubertatem. Quia id indicant ea verba *d. Clem. finalis in diſcretionis ætate portauerint*, & docent *ibi* Gloſſa *verbo portauerint*, & *ibi* Imola *n. 2.* Inſuper petitur in eo textu, habitum portari in religione per Sedem Apoſtolicam approbata: quare ſecus eſſet, ſi extra religionem portaretur. Atque ita docent *ibi* Gloſſa *verbo in aliqua*, & *ibi* Imola *n. 5.* Abbas *c. porrectum. n. 8. de regular.* Intellige tamen, niſi extra religionem deferretur ex Abbatis licentia (vt diximus *n. 25.*) Atque ita docent Angelus *verbo nouitius n. 12.* Sylu. *verbo religio. 3. q. 19. verſic. tertiò inducitur*. Annus autẽ ille, quo hic habitus defertur, debet eſſe integer, vt conſtat ex *c. 1. de regul. in 6.* ibi, *quod ſi totum*. Non tamen oportet excedere annum, & anno illi addere diem: quia textus ſolum annum petit; & cùm voluit anno addi diem, nempe, vt integrum eſſet impuberem à religione reuocare, id expreſſit *c. puella. 20. q. 2.* Atque ita docent Gloſſa *ea Clem. finali, verb. per annum*, & *ibi* Imola *num. 6.* Palud. *4. diſp. 38. q. 2. n. 15.* D. 31

Antoninus 3. p. tit. 16. c. 3. paulo poſt principiũ. Sylu. verbo religio. 3. q. 3. dicto 2. & q. 19. verſic. tertiò inducitur. Nauar. comment. 4. de regular. n. 74. notabili 3. Palacio 4. diſt. 38 diſp. 1. fol. 824. initio, Henriquez lib. 13. de excom. c. 40. n. 2. Manuel quæſt. regularibus. tom. 3. qu. 15. art. 4. & in. 2. tom ſummæ. c. 8. n. 7. Quare minus bene Angelus verbo nouitius n. 12. & ibi Tabiena q. 5. n. 6. dixêre hunc fieri profeſſum deferendo habitum vltra annum, quia ſatis eſt toto anno deferre. Vnde bene ait Sylu. hunc fieri profeſſum tacitè in vltimo eius anni inſtanti. Excipiunt autem bene Sylu. ea. q. 19. verſic. tertiò inducitur. Manuel ea. q. 15. art. 3. initio, & eo. c. 8. n. 7. Henriq. lib. 10. de ſacramẽtis ordinis c. 19. n. 2. in cõmento, littera K. annum biſſextilẽ, in quo duplex dies pro vna reputatur, & conſtabit magis ex dicendis c. ſequenti n. 4. Nec ſufficit vltimam anni diẽ cœpiſſe, ſed debet annus integer de momento ad momentum compleri; vt bene docet Manuel eo. art. 4. & latè probauimus lib. 2. de matrim. diſp. 24. n. 22. Tandem is annus debet eſſe continuus: quia quoties certum aliquod tempus iure aliquo petitur, id debet eſſe continuum; vt probauimus c. ſequenti. num. 31.

32 Similiter quando habitus profeſſorum, & nouitiorum eſt omnino indiſtinctus: quia, nimirum, nec differentia patenti, nec occulta diſtinguitur; at non eſt communis aliis ſæcularibus communem vitam traſigentibus cum religioſis, inducitur profeſſio tacita per illius habitus delationem in monaſterio, per integrum annum poſt pubertatem, etſi ante pubertatem aſſumptus fuerit. Itaque nil refert, qua ætate habitus aſſumptus fuerit, dummodo poſt pubertatem deferatur integro anno. Habetur expreſsè c. 1. de regular. in 6. & docet Abb. ab omnibus receptus c. ex parte num. 3. de regular.

33 Tãdem ſi habitus vterque ſit indiſtinctiſſimus: quia, nimirum, abſque vlla prorſus differentia eo vtuntur profeſſi, & nouitij, & ſæculares communem vitam cum illis agentes modo explicato n. 13. inducitur profeſſio tacita per annuam illius delationẽ in monaſterio, dummodo talis habitus poſt pubertatem aſſumptus fuerit. Atque ita differt hic caſus à præcedenti, quod in præcedenti ſufficiat habitum ante pubertatem aſſumi, dummodo poſt pubertatem anno integro deferatur. At in hoc exigitur poſt pubertatẽ eum aſſumi, & deferri tunc integro anno. Habetur expreſsè eod. c. 1. de regular. in 6. verſic. qui verò. & ita docẽt Abbas c. ex parte. n. 3. de regularib. Card. Clem. finali, n. 3. eodem tit. & ibi Anchar. n. 3. Imola n. 3. Syluest. verbo religio. 3. q. 19. verſic. tertiò inducitur. Quare minùs bene Nauar. commentario 4. de regular. n. 74. & Azor. lib. 12. inſtit. moralium. c. 4. q. 3. fine, dicunt id c. 1. de regular. in 6. correctum eſſe per Clementinam finalem de regular. quæ indiſtinctè decidit, per annuam habitus delationem induci profeſſionem tacitam, dummodo habitus profeſſorum, & nouitiorum non diſtinguatur diſtinctione patenti. Quippe dicendum eſt, eam Clementinam (vt bene aduertit ibi Gloſſ. verbo portauerint) intelligendam eſſe iuxta diſtinctionem traditam eo. c. 1. vt vitetur iuris correctio, quam omnino vitandam iura clamant.

34 Alium profeſſionis tacitæ caſum ſtatuunt aliqui Doctores, nempe, dum quis nouitiorum habitum ſuſcipit animo vitæ mutandæ, affectus, ſcilicet, voluntate perpetuò manendi in religione. Ducuntur ex c. ſuper eo conſuluiſti, & cap. ſtatuimus, de regul. & ex c. beneficium, eodem tit. in 6. Huius Authores retulimus lib. 9. de matrim. diſp. 33. n. 18. & alios dicentes id eſſe votum ſimplex. At ibi n. 19. contrarium probauimus, vbi nec votum ſimplex eſſe diximus, & textus contrarios explicuimus.

35 Demum circa has profeſſiones tacitas dubitatur, an proteſtatio contraria proſit, nimirum, ea qua vtens iis actibus per quos inducuntur, proteſtatur, ſe nolle per eos profiteri. Hoſtienſis relatus per Authores allegandos ait eam proteſtationem non prodeſſe, ſed ſequutis poſtea iis actibus, præſumi ab ea receſſum. Quod proteſtatio facto contraria, nec alteri parti intimata minimè proſit; vt latè probauimus lib. 2. de matrim. diſp. 45. à n. 19. At dicendum eſt prodeſſe. Quippe non eſt proteſtatio facto contraria; enim actus non ſunt expreſſæ profeſſionis, & ita facto ipſo profeſſionem exprimentes, ſed ex iis præſumptio animi profitendi inducitur. Quare ea proteſtatio ſoli præſumptioni conſenſus aduerſatur, & verum animum vtentis iis actibus indicat: & ideo iure optimo valet. Atque ita docent Gloſſ. Clem. finali, verbo profeſſorum, de regular. & ibi Cardin. n. 6. Anchar. n. 4. Imola n. 8. Bonif. n. penultimo. Sylu. verbo religio. 3. qu. 19. verſic. tertiò inducitur. Roſella verbo nouitius n. 17. Armilla ibi n. 10. Tabiena qu. 7. n. 8. Nauar. commentario 4. de regular. n. 74. notabili 3. Quando autem eſſet profeſſio expreſſa, & quid, & quando proſit ea contrarij diſſenſus proteſtatio, latiſſimè diximus ea diſp. 45. à n. 19. vſque ad 24.

Hactenus diximus quid iure antiquo attento cenſendum ſit de tacitis profeſſionibus. Reſtat dicendum quid cenſendum ſit attento decreto Tridentini ſeſſ. 25. de regular. c. 15. & 16. Qua in re dicendum eſt, per illud non tolli profeſſiones tacitas, ſed in ſuo priſtino valore manere; dummodo inducantur tranſacto nouitiatus anno, & expletis ſexdecim ætatis profitentis annis. Quippe nullum eſt verbum in iis decretis eas tollens: nam c. 15. tantùm decernitur profeſſionem non valere ante expletum nouitiatus annum, & ſexdecim ætatis profitentis annos. At profeſſio tacita poteſt fieri iis ſeruatis. Et quamuis c. 15. ſuperiores iubeantur tranſacto nouitiatus anno admittere ad profeſſionem nouitios repertos idoneos; & alios expellere: quod ſtatuere videtur ad excludendam profeſſionem tacitam, ne temporis tranſcurſus allegari poſſit. At id non obſtat: tum quia in vltimo illius anni inſtanti poteſt fieri profeſſio tacita (vt n. 31. diximus) & ita ſeruato hoc Tridentini decreto poteſt induci; tum etiam quia poteſt dari cauſa iuſta amplioris dilationis (vt dicemus c. ſequenti. n. 21.) Nec ita ſtrictè accipiendum eſt, vt non liceat triduo expectare, & ſic poſſet induci profeſſio tacita: eo vel maximè quod (vt diximus n. 24.) ea tridui mora non eſt neceſſaria ad inducendam profeſſionem tacitam, quando annus nouitiatus eſt peractus. Atque ideo hanc partem ſuſtinent Nauar. lib. 3. conſil. tit. de regularibus, in prima editione, conſ. 35. n. 5. in 2. conſil. 28. n. 5. Menoch conſil. 396. n. 11. volumine 4. Palacios 4. d. 38. diſput. 1. colum. 32. verſic. porrò autem, Sorbus in compendio priuilegiorum Mendicantiũ, verbo nouitius, poſt 3. notabile 5. primo aliquid operetur. Manuel 2. tom. ſummæ c. 8. n. 1. & quæſt. regular. tom. 3. q. 17. art. 1. fine, & art. 2. fine. Azor. lib. 12. inſtit. moralium. c. 4. q. 6. Hurtada l. 7. tit. 7. p. 1. gloſſa 3. n. 1.

Hinc deducitur, ſublatam eſſe per Tridentinum tacitam profeſſionem inductam per c. vidua. & c. ad noſtram, de regular. de qua diximus à n. 10. vſque ad 19. eam, nempe, quæ inducitur ſtatim delato habitu profeſſorum diſtincto patenter à nouitiorum habitu, cum exercitio actuum profeſſorum, vel altero horum concurrenti cum tridui perſeuerantia. Quia Trident. eo. c. 15. petit integrum nouitiatus annum, & ita docet Azor. ea q. 6. Sed poſſent habere locum ij Textus, quando tranſacto integro nouitiatus anno, expletiſque ſexdecim annis, quis indueretur habitu profeſſorum diſtincto patenter à nouitiorum habitu; vel vnà cum aliis profeſſis exerceret actum, iure, vel conſuetudine ſolis profeſſis competentem. Tunc enim concurrentibus quinque conditionibus relatis à n. 14. vſque ad 18. eſſet tacitè profeſſus. Quia tunc decreto Tridentini non contrauenitur, nec deſideraretur tunc tridui perſeuerantia in exercitio actus profeſſorum, vel eorum habitus delatione. Quia iure communi ea non petebatur, quando anno nouitiatus præceſſerat, vt probauimus num. 24. fine. 37

Secundò deducitur, non eſſe ſublatam profeſſionem, 38
quæ iure communi inducebatur per annuam delatio-

nem

nem habitus nouitiis, & profeſſis communis, quando vtrque aut nulla, aut ſola latenti differentia diſtinguitur: aut quando etiam habitus ille eſt communis aliis viuentibus cum religioſis. De qua egimus n. 31 & duplici ſequenti Quia iam datur integer nouitiatus annus, & poteſt id contingere expleto decimo ſexto ætatis anno. Ita docet Azor *ea q. 6*.

39 At iure optimo dubitari poteſt, an hæc annua habitus delatio, per quam profeſſio tacita eſt inducenda, debeat eſſe poſt decimum ſextum annum completum, ſiue antea aſſumatur habitus, ſiue poſtea, quando habitus non eſt communis aliis degentibus cum religioſis, ſed ſolis profeſſis, & nouitiis: & aſſumptus neceſſariò poſt decimum ſextum annum, & tunc integro anno delatus, quando habitus eſt etiam communis aliis degentibus cum religioſis? Ratio dubitandi eſt, quia in priori caſu petit textus *c. 1. de regular. in 6.* vt annus delationis habitus numeretur à tempore pubertatis completæ, etiamſi antea aſſumptus fuerit: in poſteriori autem vt aſſumatur poſt pubertatem completam, & *tunc* anno integro deferatur (vt diximus *n. 31. 32. & 33.*) Atque redditur *ibi* huius ratio, quia ante pubertatem completam non habet puer plenum eorum, quæ agit, intellectum: & indicauit textus hunc plenum intellectum in pubertate, eo quod ea ætas erat apta, & iure communi petita ad profeſſionis valorem. Cùm ergo Tridentinum eam ætatem innouarit, & indicarit ſolam ſexdecim annorum eſſe aptam profeſſionis valori, & iudicium plenum ad hunc effectum nunc eſſe, cenſetur quoque exigere, vt ex tunc incipiat annua huius habitus delatio, & aſſumptio, eo modo quo ad id petebatur iure cõmuni pubertas. Item quia etſi vltimũ valoris profeſſionis complementum ſit in illius anni fine, at toto anno eſt in fieri, & incipit actus profeſſionem inducens Ergo toto eo anno debet neceſſariò eſſe ætas completa petita per Tridentinum At verius exiſtimo, non eſſe opus deferri, vel aſſumi habitum poſt ſexdecim annos: ſed ſatis eſſe, eam annuam habitus delationem, per quã profeſſio tacita inducitur, expletis completis ſexdecim annis. Quia Tridentinum tantùm ſtatuit ne profeſſio valeat ante ſexdecim annos expletos. At tunc profeſſio incipit valorem ſuum ſortiri, cùm annus ille delationis huius habitus impletur. Ergo ſatis eſt, tunc habere ſexdecim annos; quod ſi impleto eo anno nondum illos habeat, quia ſtatim quando implenit pubertatem, aſſumpſit, ſatis erit ſi continuetur vſque ad decimum ſextum annum, & ſtatim quando ille completus, incipiet profeſſio valere. Quippe correctio iuris eſt omnino vitanda, vbi ea non apparet apertè. Item quia ideo petit ſexdecim annos expletos ad profeſſionem, vt plenè cognoſcat profitens quid agat, & vinculum, quo aſtringitur. Ergo ſatis eſt, vt eam ætatem profitens habeat, cùm primùm incipit eo aſtringi. Quod eſt expleta annua delatione poſt ſexdecim annos. Item quia olim & ad legitimum nouitiatum, & ad profeſſionem pubertas deſiderabatur, & ſufficiebat; quia antea non erat plenus intellectus ad religionem experiendam, & capeſſendam. Et tamen quamuis Tridentinum mutarit profeſſionis ætatem, petens ſexdecim annos completos, non ideo cenſetur mutaſſe ætatem ad nouitiatum iure communi petitam, etſi ex inceptione nouitiatus ſit profeſſio quaſi in fieri. Ergo idem dicendum eſt in noſtro caſu, & ex his conſtat ſolutio ad contraria. Et ideo hanc partem ſuſtinet Nauarr. *lib. 3 conſil. tit. de regular. in 1. editione conſil. 30. n. 1. in 2. conſil. 20. n. 1.*

40 Quòd ſi in aliqua religione eſſet ſtatutum, vel conſuetudo præſcripta, vt liberum ſit nouitios ante profeſſionem expreſſam expellere, nulla tacita profeſsio valeret. Quia eſſet diſſenſus ex parte admittentis. Item quia ea libertate gaudet nouitius ad exeundum, qua conuentus ad expellendum. Atque idem eſt dicendum, ſi conſtaret de expreſsa, vel tacita conuentus voluntate non admittendi niſi expreſsè profeſsos: vt vtrumque bene docet Nauarr. *lib. 3. conſil. tit. de regularibus, in 1. editione, conſil. 30. n. 3. in 2. conſil. 20. n. 3.*

CAPVT IV.

Ex quibus cauſis reddatur profeſſio tacita irrita?

SVMMARIVM.

Quot quæſtiones diſputandæ ſint, n. 1.

Iure communi opus erat pubertate ad profeſſionem, nec malitia ſupplebat ætatem. n. 2.

An in religionibus Inſularum, Minorum, & Prædicatorum, deſiderabatur ad valorem profeſsionis ætas octodecim annorum? n. 3.

Attento Trident. petitur ætas ſexdecim annorũ: & nõ ſat eſt vltima dies cœpta, eſtque de momento ad momentũ computãda: & qualiter in anno biſſextili cõputetur. n. 4.

An annus ex quo Gregorius XIII. abſtulit decem dies, cenſeatur integer ad ordines, profeſſionem, nouitiatum, beneficia? n. 5.

An in Minorum religione valeat profeſſio ante octodecim annos? n. 6.

An vota biennij in Societate IESV *valeant ante ſexdecim annos? n. 7.*

An profeſsio ante nouitiatus annum facta valuerit iure communi: & an eſſent ſuſpenſi admittentes ad illam in ordinibus Mendicantibus: & fierent irregulares ſic ſuſpenſi celebrando? n. 8.

An poſt Tridentinum ſit complendus annus nouitiatus de momento ad momentum, & an ſit addenda dies etiam in anno biſſextili? n. 9.

An ſuſpenſio olim impoſita admittentibus ad profeſsionem ante integrum nouitiatus annum, ſit ablata per Tridentinum? n. 10.

An ſponſus, vel ſponſa de præſenti tranſiens ad religionem, poſsit ante nouitiatus annum profiteri? n. 11.

An profeſſus ad aliam religionem tranſiens, poſsit ante annum profiteri? n. 12.

An debeat profiteri in illa noua religione: & habeat ſedem iuxta prioris profeſsionis antiquitatem? n. 13.

An quando vel ſola profeſsio fuit irrita, vel etiam nouitiatus fuit irritus, ſit hic repetendus? n. 14.

An præficiendus certis monaſteriis in Abbatem, poſsit ante annum profiteri? n. 15.

An moniales ordinis Prædicatorum poſsint profiteri in mortis articulo ante annum: & ſuccedat monaſterium in earum bona? n. 16.

An profeſsio ordinum militarium exigat ſexdecim annos, & annum nouitiatus? n. 17.

An poſsit renũciari anno nouitiatus? refertur opinio, n. 18.

Explicatur ſententia Auctoris. n. 19.

An ſimplicia biennij vota in Societate IESV *valeant ante biennium nouitiatus? n. 20.*

An finito nouitiatus anno liceat profeſſionẽ differre? n. 21.

Ætas ad nouitiatum quæ ſit, & qualiter computanda etiã in anno biſſextili: & an malitia ſuppleat ætatem. n. 22.

An poſſit nouitius cedere iuri ſuo, vt vel nouitiatus, vel profeſſio ante legitimam ſint ætatem? n. 23.

An ingreſſus ante legitimam ætatẽ gaudeat nouitiorũ priuilegiis, ita vt ipſum percutiens ſit excõmunicatus? n. 24.

An valeat profeſſio habito nouitiatu ante legitimam ætatem? n. 25.

An in Societate IESV *valeat nouitiatus minoris quindecim annis, & maioris quinquaginta: & valeant vota biennij poſt talem nouitiatum? n. 26.*

An nouitiatus ſit neceſſariò intra monaſterium peragendus? n. 27. 28.

An ſit peragendus in illius religionis habitu? n. 29.

An exigatur annum nouitiatus eſſe continuum? Referetur quædam ſententia. n. 30.

Sententia Authoris. n. 31.

Google

Quid ſi interpolatio modica ſit, aut modico tempore nouitius latitaret in monaſterio? n. 32. vbi & quando tempus petitum ad alicuius actus valorem ſit pars forma.
Quid ſi fugeret animo redeundi, nec dimiſſo habitu? n. 33.
Quid ſi recederet expleto nouitiatus anno, & poſtea rediret in idem, vel aliud eiuſdem religionis monaſterium? n. 34.
An ſit reuocatum Mendicantium priuilegium, vt nouitiatus interruptus poſſit continuari? n. 35.
An profeſſio excommunicati valeat: & peccent profitens, illum admittens? n. 36.
Quid ſi virtute reſcripti Apoſtolici profiteretur? n. 37.
An acquirat ius ad victũ à monaſterio impetrandũ? n. 38.
An idẽ ſit dicendũ de profeſſione admiſſi ſimoniacè? n. 39.
An ſit valida profeſſio viri in monaſterium Monialium, vel fœminæ in monaſterio virorum? n. 40.
Quid de profeſſione hermaphroditi? n. 41.
Seruus verus aſcriptitius, originarius quando poſſit valide profiteri? num. 42. vſque ad 49.
Quid de profeſſione perſonæ coniugatæ ante, & poſt matrimonij conſummationem, vel ratione diuortij, ſæuitiæ furoris, aut hæreſis alterius coniugis remiſſiuè n. 50.
Quid de profeſſione Epiſcopi, aut parochi? n. 51.
An impotens ad regulam ſeruandam, poſſit licitè, & valide profiteri: & ſit opus nouitium omnes religionis aſperitates experiri? n. 52.
An demens poſſit valide ad nouitiatum admitti: vel profeſſio tunc facta ratificetur eo poſt ſanam mentem non contradicente? n. 53.
Quid ſi tempore nouitiatus furor ſuperueniat: & an id furoris tempus computandum ſit in nouitiatus anno: vel an illum interrumpat; ſitque excommunicatus percutiens illum tempore furoris? n. 54. 55.
An ſi interrogatus in religionis ingreſſu, taceret morbum contagioſum, vel aliud vitium, quo cognito non admitteretur, valeat profeſſio? Refertur quædã ſententia n. 56.
Explicatur ſententia Authoris. n. 57.
An caſu quo valeat profeſſio poſſit hic expelli? n. 58.
An admiſſus cognito eo vitio, poſſit abſque alia cauſa expelli: & quando expelleretur abſque legitima cauſa, poſſit contra religionem agere? & expellens peccet? n. 59.
Cum quibus impedimentis tacitis non valeret profeſſio in Societate IESV? n. 60.
Neceſſitas parentum aut filiorum, obligatio ad debita, aut ratiocinia vel alia crimina in motu proprio Sixti V. narrata, vel omiſſio informationis ibi petitæ, an reddant profeſſionem irritam? remiſſiuè, n. 61.
Poſt n. 61. ſequentur alia ſummaria.

1 TRiplici nomine poteſt profeſſio irrita reddi. Primum eſt ex ipſius profitentis defectu, Secundum ex parte admittentis. Tertium, ex defectu alicuius rei iure ad profeſſionis valorem petitæ. Et ideo quadruplex eſt diſputanda quæſtio. Prima eſt quando ſit ex profitentis defectu irrita. Secunda, quando ex defectu admittentis. Tertia, quando ex defectu alicuius rei iure petitæ. Vltima quando in caſibus, in quibus profeſſio eſt irrita, ea vim ſimplicis voti habeat.

2 QVÆSTIO prima. Quando profeſſio ſit irrita ex ipſius profitentis defectu. Multi poſſunt eſſe huiuſmodi defectus, de quibus ſeorſum agendum eſt. Primus eſt, defectus legitimæ ætatis ad profitendum petitæ. In quo euentu profeſſionem eſſe irritam fatentur omnes. Et conſtat ex *c. ad noſtram*, & ex *c. ſignificatum, de regular.* & ex *c. 1. eodem tit. in 6.* & ex *Clem. finali, eodem tit.* & ex Tridentino *ſeſſ. 25. de regular. c. 15.*

Hæc autem ætas erat iure antiquo pubertas completa: nempe in viro decimus quartus annus completus, in fœmina verò duodecimus completus: nec ſufficiebat ætas illa incepta; vt apertè deducitur *eo c. 1. & eo c. ad noſtram, & eo c. ſignificatum.* & fatentur vniuerſi. Et quamuis olim Hugo ſenſerit malitiam poſſe ſupplere hanc ætatem; quando, nimirum, prope pubertatem quiſpiam ita plena intellectu gauderet, vt optimè noſſet quid profitendo faceret; quia *c. poſtulaſti, de regular.* habebatur quoddam verbum id denotans; at iam id ſublatum eſt; & hoc tanquam rem certiſſimam, nempe, nullatenus poſſe malitia ætatem ſuppleri, docent omnes Scribentes cum Gloſſa *eo c. poſtulaſti, fine, & eo c. ſignificatum.* & D. Thom. ab omnibus Theologis receptus, *2. 2. q. 88. art. 9. in fine corporis, & q. vltima, art. 5. corpore.* Nec obſtat (vt optimè Caiet. *eo art. 9. ad finem*) ſolẽmne ordinis ſacri votum valere ante eam ætatem, & in matrimonio carnali malitiam ſupplere ætatem. Quia cùm hæc ex iure poſitiuo pendeant, & in illis ſit ita ſtatutum, non autem in profeſſione; ideo in hac non eſt idem dicendum, quod in illis. Et ratio poteſt eſſe ob nimiam religionis auſteritatem.

In religionibus Inſularum, eo quod aſperior ſit ibi religionis obſeruatio, petebatur ad profeſſionem ætas octodecim annorum. *c. quia in Inſulis, de regular.* Quem textum extendunt aliqui ad fratres Prædicatores, & Minores: quod eorum religio ſit quoque valde aſpera; & ita militet in eis eadem ratio. Ita docent Abbas *eo c. quia in Inſulis, n. 3.* & ibi Anchar. *n. 1.* Angel. *verbo nouitius, n. 2.* At iure optimo Sylu. *verb. religio. 3. q. 2.* eam extenſionem latè reprobat: dicitque etiam in illis Inſularum monaſteriis reuocatum eſſe id decretum contrario vſu. Quam reuocationem teſtantur etiam Ioan. Andr. *eo c. quia in Inſulis. n. 1.* & ibi Anton. *n. 6.* Paludanus, quem refert, & ſequitur D. Anton. *3. p. tit. 16. c. 3. in fine principij.* Nauarr. *lib. 3. conſil. tit. de regul. in 1. editione, conſil. 45. n. 2. in 2. conſil. 33. n. 2.* Quamuis autem id decretum vim modo haberet, valeret vtique profeſſio ante eam ætatem facta, dummodo completa pubertate fieret. Quod duplici ratione probant Doctores allegandi. Prior eſt, quod eo iure in nouitij fauorem inducto integrum ſit ipſi cedere. *c. ad Apoſtolicam, de regul.* Sed hæc ratio nullatenus placet: quia *eo c. ad Apoſtolicam.* ſolius anni nouitiatus renunciatio conceditur. At non eſt eadem ratio de ætatis ad profitendum petitæ renunciatione (vt optimè extendit Nauar. *lib. 3. conſil. tit. de regular. in 1. editione, conſil. 2. n. 1. & 4. in 2. conſil. 25. n. 1. & 4.*) quod annus nouitiatus ſit in priuatum profitentis fauorem inductus: & illi integrum erat iuri ſuo cedere. At interdictum ne profeſſio ante legitimam ætatem fiat, reſpicit publicam vtilitatem: ac proinde nil prodeſt ea renunciatio. Poſterior ratio eſt, quia in eo textu nullum eſt verbum reddens irritam profeſſionem antea factam. At ſimplex Eccleſiæ interdictum, & maximè ſi cauſam temporalem interdicendi habeat, ſicut non reddit irritum matrimonium carnale (vt latè probauimus *lib. 7. de matrim. tota diſp. 2.*) ita non reddet irritam profeſſionem, quæ matrimoniũ ſpirituale eſt. Et hæc ratio placet. Et ita hanc partem ſuſtinent Abbas *in eo c. quia in Inſulis, n. 4. & 5.* Sylu. *verbo religio 3. q. 4.* Roſel. *verbo nouitius, n. 10.* & ibi Angel. *n. 3.* Armil. *n. 4.* Tabien. *q. 3. n. 4.* Quamuis Hoſt. *eo c. quia in Inſulis,* & ibi Ioan. Andr. *n. 3. fine,* videantur ſentire contrarium, ſed minus bene.

Attento autem Tridentini decreto *ſeſſ. 25. de regular. c. 15.* in quacumque virorum, vel mulierum religione, vt profeſſio valida ſit, exigitur decimus ſextus annus completus Sic enim expreſſe *ibi* deciditur, Et quamuis aliquis poſſet exiſtimare ſatis eſſe, vltimum illius decimi ſexti anni diem inceptum eſſe, ob rationes quas adduximus *lib. 2. de matrim. diſp. 44. n. 25.* at *ibi* probauimus ex multis id non ſufficere, ſed eam ætatem complendam eſſe de momento ad momentum: & quando annus eſt biſſextilis, reputari duplicem diem pro vna. Et ita ſi illa ætas complenda ſit anno biſſextili, ſexto kalendas Martij, id eſt, à 24 de Hebrero, complenda erit in die ſequenti, quæ ſimiliter numeratur ſexto Kalendas Martij, id eſt, à 25. de Hebrero, in puncto horæ reſpondenti puncto ortus natiuitatis (vt *ibi* probauimus.) An verò hoc decretum habeat locum in religionibus militaribus, dicemus n. 17. 3 4

Quamuis

Digitized by Google

5 Quamuis autem hoc ita ſit, placet quod tradit Henriquez *lib. 13. de excom. c. 40. n. 1. in commento, littera O.* nempe, annum 1582. ex quo dies decem abſtulit Gregorius XIII. reputari annum integrum ad ætatem profeſſioni petitam, nec ſupplendas eſſe dies illas decem ex alio anno. Quod idem de ætate ad ſacros ordines petita tradunt idem Henriquez *lib. 10. de ſacram. ordinis, c. 19. n. 2.* & Manuel *q. regular. tomo 3. q. 15. art. 5. verſ. ex qua reſolutione.* Atque idem ſentiendum eſt de ætate ad quæcumque officia, & beneficia iure petita; & de anno nouitiatus. Quia omnium horum vna eſt ratio, quod Gregor. XIII. ea ad quæ reputari integrum voluit, expreſsè excepit: nimirum, ea quæ ſunt in tertij præiudicium, vt ſolutiones cenſuum, & locationum. Quare quoad cætera manet integer.

6 Sed duplex reſtat difficultas circa hanc ætatem ad ſui valorem petitam. Ratio dubitandi eſt, quia in eorum regula. *c. 2.* decernitur, nullum ad profeſſionem admittendum, niſi octodecim annos attigerit, & ita exiguntur hi anni incœpti. Nec huic decreto derogat Tridentinum *ſeſſ. 25. de regular. c. 15.* Quippe tantùm ſtatuit nullibi profeſſionem fieri poſſe ante ſexdecim annos completos. Ex quo non ſequitur profeſſionem ea ætate factam, fore ſemper validam: ſed tantùm ſequitur ex vi eius decreti non fore irritam. Si tamen aliunde irrita ſit, Concilium id non tollit. Immo idem Tridentinum *ead. ſeſſ. c. 22.* expreſsè decreuit intentionis ſuæ non eſſe, eximere regulares ſub arctiori vita iuxta eorum ſtatuta viuentes ab eorum ſtatutis: & ideo Nauarr. *lib. 3. conſ. tit. de regul. in 1. edit. conſil. 20. n. 4. in 2. conſil. 25. n. 4.* in eam partem inclinat, vt ea profeſſio ſit irrita. Ducitúrque, eo quod actus factus contra legis interdictum non teneat. *l. non dubium. C. de legibus.* Secundò, quia nequit conſenſu religionis, & nouitij renuntiari ætati ad profeſſionem petitæ (vt *n. 3.* probauimus.) At rationes hæ non concludũt. Quia non omnis actus contra legem factus, eſt ipſo iure irritus. Nec profeſſio eſt irrita, ex eo ſolùm quod contra ſimplex interdictum emittatur, (vt *n. 3.* probauimus.) Nec valor huius profeſſionis innititur alicui eius conſtitutionis renuntiationi: ſed quod in ea ſit ſimplex interdictũ abſque aliquo decreto caſſanti. Sic enim dicit; *Accipiantur in fratres qui apti extiterint, & ad minus decimumoctauum annũ attingant.* Deinde quia huius conſtitutionis tranſgreſſori triduanum ieiunium in pane & aqua imponitur. Grauior autem pœna imponenda eſſet, ſi foret profeſſio irrita. Adde communem eſſe ſententiam in *ea. l. non dubium,* actum geſtum contra legem non eſſe irritum, quando illa lex pœnam imponit tranſgreſſoribus, qualem ea conſtitutio ſtatuit. Et ideo hanc partem ſuſtinet Manuel *qq. regular. tomo 3. qu. 17. art. 20.*

7 Poſterior difficultas eſt, an iuxta prædictum Tridentini decretum *ſeſſ. 25. de regularibus, c. 15.* ſimplicia biennij vota in Societate IESV emiſſa ante ſexdecim annos completos valeant? Pars negans inde videtur probari, quod id decretum de ſola profeſſione ſolemni loquatur. Nec eſt eadem ratio de illis votis ſimplicibus, quæ multo faciliùs diſſolui valent, ac habent tacitam conditionem ex parte perpetuitatis. Item quia idem Tridentinum ſtatim *cap. 16.* ait ſe nihil intendere innouare circa inſtitutum Societatis IESV. Ex alia parte videntur ea vota irrita, etiamſi emittantur Generali Societatis IESV diſpenſante: quod Tridentinum intendat ne quiſpiam ante eam ætatem religioni tradatur perpetuo vinculo, quo verus religioſus fiat; ita vt amplius reſilire non ſit ipſi integrum. At per ea vota verè traditur vouens religioni vinculo ex parte ſua perpetuo, & indiſſolubili, efficitúrque verus religioſus, non minus quàm profeſſi cuiuſcumque religionis; vt conſtat ex extrauag. *Aſcendente* Gregorij XIII. ergo id decretum ea quoque vota complectitur. Nec obſtat Concilium noluiſſe derogare conſtitutionibus Societatis IESV. Quia in hoc non derogaret: cùm iuxta eas maior ætas ad ea emittenda deſideretur. Nam nouitiatus durat biennio: & ad nouitiatum nemo admitti valet ante quindecim annos completos (vt dicemus *n. 56.*) Item quia ſi Tridentinũ in eo decreto comprehenderet Societatem IESV, valeret quoque ſolemnis profeſſio emiſſa in illa ante ſexdecim annos completos. Quod credo nullũ dicturum. Tandem quia ſi in eo decreto non comprehenduntur hæc vota, non comprehenderentur quoque in decreto iuris communis antiqui irritam reddentis profeſſionem ante pubertatem factam. Atque ita poſſet quiſpiam ſe his votis aſtringere, fieríque verus religioſus, vbi primùm vſum rationis adipiſceretur. Sicut poſſet tunc aliis votis ſimplicibus ligari. Et ideo hanc poſteriorem partem eſſe magis canoni conformem exiſtimo: nempe, ea vota facta ante ſexdecim annos completos irrita reddi per id decretum. An verò ea ſola ætas ſufficiat, dicemus *n. 26.*

Secundus defectus ex parte profitentis eſt, quando 8
nondum abſoluto nouitiatus anno profiteretur. Et quidem ſi ad ius commune antiquum attendamus, profeſſio fieri poterat nullo nouitiatus tempore elapſo, ſed ipſa die receptionis habitus, aut ipſo non recepto, volentibus nouitio, & monaſterio; vt conſtat ex *c. ad Apoſtolicam, de regular. & c. conſtitutionem, eodem tit. in 6.* At ſancitum erat in *eo c. ad Apoſtolicam,* ne Abbates paſſim, & inconſideratè, ſed iuſtis cauſis ducti quempiam ad profeſſionem admitterent ante nouitiatus annum: & aliter admittentes eſſe animaduerſione debita corrigendos. Excipiuntur tamen religiones Minorum, & Prædicatorum, ad quas non poterat quiſpiam admitti ante exactum probationis annum, vt habetur *c. non ſolum, de regular. in 6.* Quod decretum extenditur *c. conſtitutionem, eodem tit. & lib.* ad cæteros Mendicantium ordines. Quod ſi in his admitteretur profeſſio ante eum nouitiatus annum, ea obligaret non ei religioni ſpeciali, ſed religioni in genere: vt clarè colligitur ex *eo. c. non ſolum,* ibi. *Decernimus eum qui taliter receptus fuerit, nullatenus veſtro ordini eſſe alligatum* Et docent *ibi* Gloſſa *verbo veſtro, & eo. c. conſtitutionem, verbo obligat.* Sylu. *verbo religio. 3. q. 4.* & communiter Doctores. An verò id decretum haberet locum in religionibus Mendicantibus monialium? Affirmabant quidam: alij verò negabant, vt poteſt videri in Syluestro *ibi. q. 3.* Inſuper admittentes ad profeſſionem in ordinibus Mendicantibus, nondum expleto nouitiatus anno, incurrebant ipſo facto ſuſpenſionem à receptione quorumlibet eiuſdem ordinis ad profeſſionem; atque pœnis ſubiiciebantur quas fratribus eiuſdem ordinis pro culpis grauioribus infligi conſuetum eſt. Habetur expreſsè *eo c. non ſolum, in fine.* Peccabantque mortaliter ſic admittendo: quia id ibi grauiter interdicitur. At ſi non obſtante ea ſuſpenſione admitterent quemquam ad profeſſionem, non incurrebant irregularitatem. Quia hæc ſolùm incurritur, quando ſuſpenſus ab ordinis actu, illum exercet: admiſſio autem ad profeſſionem non eſt actus ordinis. Atque ita docent Dominicus *ex c. non ſolum n. 10.* Sylu. *verbo religio. 3. q. 17.* Roſella *verbo nouitius, n. 4. & 6.* & *ibi* Angelus *n. 3. & 4.* Tabiena *q. 3. & 4. n. 4. & 5.* Azor *lib. 12. inſtitut. moralium. c. 5. q. 6.*

At hodie attento decreto Tridentini *ſeſſ. 25. de regu-* 9
laribus. c. 15. in nulla religione virorum, aut mulierum, valet profeſſio emiſſa ante completum nouitiatus annum. Qui annus debet eſſe completus de momento ad momentum. nec oportet illi addere vnum diem, præterquam in anno biſſextili, vt probauimus *c. præcedenti n. 31. fine.* Quid autem de anno reformato per Gregor. XIII. diximus *in hoc. c. n. 5.*

Sed dubitatur, an poſt hoc Tridentini decretum ha- 10
beat locum ea ſuſpenſionis pœna, de qua *n. 8.* egimus. Ratio dubitandi eſt, quia ante Tridentinum ea profeſſio ante annum nouitiatus emiſſa vim habebat obligandi religioni in genere (vt diximus *n. 8.*) At poſt illud, omni

Digitized by Google

obligandi vi deſtituitur (vt in eo decreto expreſſè dicitur.) Ergo ceſſat ſuſpenſio olim ei admiſſioni ad profeſſionem impoſita. Quæſtio hæc eſt ſimilis illi quam diſputauimus *lib. 3. de matrim. diſput. 3.* nempe, an pœnæ olim matrimonio clandeſtino inflictæ dum id erat validum, ceſſent poſt Tridentinum quod illud irritum reddidit? Atque Doctores quos *ibi n. 5.* retulimus, dicentes eas pœnas non ceſſaſſe, dicent ſimiliter in hoc caſu ſuſpenſionem non eſſe ablatam. At tenentes ſententiam noſtram dicentem eas ceſſaſſe, quam *ibi n. 5.* latiſſimè probauimus, dicent ſimiliter hanc ſuſpenſionem ablatam eſſe. Et ita dicendum eſt: quia (vt *ibi* probauimus) pœnæ alicui ſtatui ſtatutæ locum non habent quando is actus irritè fit.

11 Aliqui tamen caſus à quibuſdam excipiuntur, in quibus valida eſt profeſſio non expleto nouitiatus anno. Primus eſt, quando ſponſus, aut ſponſa de præſenti tranſit ad religionem, matrimonio nondum conſummato. Tunc enim non eſt annus expectandus, ſed intra bimeſtre cogendus eſt profiteri, aut ad matrimonium redire ſponſus ille religionem ingreſſus, & ſimiliter ſponſa ingrediens, ne mancus in ſæculo cogatur tamdiu expectare. Ita docent aliqui, quos, & eorum rationes retulimus *lib. 2. de matrim. diſp. 24. n. 6.* vbi id eſſe probabile diximus. At contrariũ *ibi n. 7.* cum aliis approbauimus, & nunc approbamus, nempe non valituram profeſſionem donec integer nouitiatus annus expleatur. Quod præter allegatos *ibi*, tenet Manuel *quæſt. regular. tomo 3. q. 13. art. 4.*

12 Secundus caſus eſt, cùm profeſſus in religione non mendicanti tranſit ad aliam non mendicantem. Quia cùm iam in priori religione expertus ſit religionis aſperitates, non indiget nouo probationis anno in ea, ad quam tranſit. Atque implicat eumdem eſſe veteranum, & tyronem. Ita docet Corduba *in ſumma, in priori editione q. 38.* Immo Henriquez *lib. 13. de excom. c. 40. n. 2. in commento, littera O.* dicit idem, etſi ille ad religionem ſtrictiorem, vt ad Carthuſian. tranſeat. Atque generaliter tranſeuntem ad aliam religionem non indigere nouitiatu, tradit Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantiũ, verbo nouitius, poſt 2. notabile §. ſed an requiratur integer annus.* At nullo modo hunc caſum admitto, ſed omnino exiſtimo tranſeuntem ad quamcunque aliam religionem teneri anno integro illam experiri, vt validè profiteatur. Ducor, quod Tridentinum generaliter petat ad validam profeſſionem præmitti annum nouitiatus. At hic in illa religione profiteri denuo debet. Ergo præmittendus eſt nouus nouitiatus. Nec implicat eumdem eſſe veteranum in religione, & tyronem in alia. Inſuper quia in diuerſa religione hic profitetur. Ergo antea illius aſperitates expertus eſt: & religio eius mores. Cùm paſſim contingat aptiſſimum vni religioni eſſe ineptiſſimum alteri. Et ideo ita docent Nauarr. *lib. 3. conſil. tit. de regular. in 1. editione, in conſil. 49. n. 4. & in conſilio 53. n. 5. in 2. conſil. 61. n. 4. & conſil. 62. n. 5. & conſil. 77. n. 4.* Emanuel Sà *ſumma, verbo religio n. 35.* Azor *lib. 12. inſtit. moralium c. 14. q. 15.* Manuel *quæſt. regular. tomo 3. q. 15. art. 11. & tomo 2. ſumma. c. 6. n. 10.* Et ideo Corduba in 2. editione, *eadem q. 38.* dixit id quod in 1. edjtione dixerat, xerat, correctum eſſe videri per Tridentinum. Nec obſtat Leonem X. conceſſiſſe tranſeuntem de vna religione ad alteram, poſſe ante probationis annũ profiteri, de cõſilio diſcretorum monaſterij in quo profitetur. Quia (vt bene ait Manuel *eo. ar. 11. fine*) id priuilegium ceſſauit per non vſum. Cui addo per Tridentini decretum eſſe quoque ablatum: quia vniuerſaliter decernit nullam in poſterũ profeſſionem fore validam, non præmiſſo nouitiatus anno.

13 Hinc deducitur, hunc neceſſariò profeſſurum eſſe in religione ad quam tranſit, ſi religioſus ipſius futurus ſit: cùm prioris religionis profeſſio ad hoc non conferat. Atque ita docent Nauar. *lib. 3. conſil. tit. de regular. in 1. editione, toto conſil. 3. in 2. toto conſil. 60.* Manuel *2. tomo ſumma. c. 6. n. 10.* vbi bene ſubdit, hunc habiturum antiquitatis ſedem iuxta antiquitatem huius poſterioris profeſſionis.

At quando expreſſa profeſſio in aliqua religione fuit 14 ex aliquo defectu irrita; præmiſſus tamen eſt integer nouitiatus annus validus, non eſt opus ad eam ratam habendam nouo nouitiatu. Quod probauimus *lib. 7. de matrim. diſput. 37. n. 45.* Atque *ibi n. 46.* retulimus aliquos dicentes nouitiatum repetendum, quando is fuit irritus. Quod idem tenent Manuel *quæſt. regularium, tomo 3. q. 11. art. 3.* At *n. 47. & 48.* ſuſtinuimus, & nunc ſuſtinemus iterandũ non eſſe, quamuis publicè conſtaret profeſſionem, & nouitiatum fuiſſe irrita. Quod extendimus *ibi n. 49.* etiamſi profeſſio fuerit irrita defectu legitimæ ætatis. Atque *n. 50.* extẽdimus ad caſum quo profeſſio fuit irrita, eo quod facta ſit non præmiſſo integro nouitiatus anno: ſed ſufficit profeſſionem illã ratificari completo tempore, quod illi anno deerat. Et *n. 51.* diximus id quoque eſſe verum, quando profeſſio fuit irrita ratione metus, etſi nouitiatus etiam eodem metu affectus ſit. Atque *n. 52.* idem defendimus, quando profeſſio, & nouitiatus eſſent irrita ratione inhabilitatis perpetuæ profitentis. Tunc enim impetrata diſpenſatione, ſatis eſſet non iterato nouitiatu profeſſionem iterari. Atque *n. 56.* idem defendimus, quando nouitiatus, & profeſſio irrita eſſent defectu veri conſenſus profitentis. Atque *n. 54. & 55.* latè diſputauimus, quid ſi vtrumque irritum eſſet, eo quod præmiſſa non ſit informatio petita in motibus proprijs Sixti V. & Gregorij XIV. Sed iam ea diſputatione opus non eſt: quia Clem. VIII. ſtatuit vtrumque valere, reuocans quoad hoc eos motus proprios. Et tandem *n. 57.* tradidimus normã qua abſque nota poſſet iterari nouitiatus, ſi quiſpiam ad maiorem conſcientiæ ſecuritatem, & ad vitandas opiniones, vellet illum iterare. Quæ eſt, detegere ſuperiori ſub confeſſionis ſigillo vitium prioris nouitiatus, profeſſionis, & petere vt ipſum denuo admittat ad nouitiatum peragendum inter reliquos profeſſos eorum habitu retento. Quod ſi admiſſioni illi ſit neceſſarius conſenſus monaſterij poterit ſuperior illius ſuffragia petere, tacito profeſſi nomine, & explicata prioris profeſſionis nullitate. Et tandem poteſt ſecretò pro foro conſcientiæ impetrari diſpenſatio Pontificis cũ nouitiatũ ſupplentis.

Tertius caſus eſt quoad ea monaſteria quæ capita ſunt, 15 atque filiæ illorum nuncupantur primates ordinum, & Abbatiæ, ſiue Prioratus. Si enim Abbatia detur alicui in commendam, tenentur intra ſemeſtre profiteri, vt decernitur in Tridentino *ſeſſ. 25. de regular. c. 21.* Et ita hic caſus excipitur à generali lege tradita *eadem ſeſſ. c. 15.* nempe, vt nulla profeſſio emittatur ante integrum nouitiatus annum. Atque ita docent Corduba *ſumma, q. 38.* Henriquez *lib. 13. de excom. c. 40. n. 2. in commento, littera O* Manuel *2. tomo ſumma. c. 6 n. 10.*

Quartus caſus eſt, cùm Moniales ordinum Prædicatorum 16 habentes ſexdecim annos, ſunt in mortis articulo conſtitutæ, profiteri poſſunt, etſi nondum integrum nouitiatus annum peregerint. Id enim Pius V. in quodam motu proprio illis conceſſit, qui incipit *Summi ſacerdotij cura*, cuius tenorem refert Manuel *quæſt. regularium, tomo 2. q. 15. art. 6.* Et ita defendit ibi poſſe fieri, dicens non eſſe reuocatum à Gregorio XIII. Quippe tantùm reuocauit quæ contra Tridentinum conceſſerat Pius V. circa ſtatum, & regimen monialium. Vel ſecundò ait, ea pro ſolo foro externo eſſe reuocata. Atque idem priuilegium habere nunc vim docet Henriquez *lib. 13. de excom. c. 40. n. 2. in commento, littera R.* Sed ſubdit Manuel *ibi*, vt tunc huius profeſſionis iſtò poſſe monaſterium ſuccedere in profitentium bona, in vtrumque venientium ab inteſtato præiudicium. Tum quia Pontifex id tantùm conceſſit ad nouitiæ conſolationem, ne ſpirituali profeſſionis fructu moriens defraudaretur; vt in eo motu proprio ipſemet Pontifex teſtatur. Tum

etiam

Digitized by Google

etiam quia Pontifex nunquam intendit quæſito alterius iuri derogare. At exiſtimo monaſterium ſuccedere eodem prorſus modo, quo ſuccedit in bona profitentium legitimo anno nouitiatus peracto. Ducor, quod etſi confeſſionis finis ſit conſolatio nouitiæ, ſpiritualiſque ipſius fructus, & nulla ſucceſſionis monaſterij in bona mentio ibi fiat: at vbi ſemel virtute illius priuilegij profeſſa eſt, redditur verè in poſterum profeſſa, nec ad priſtinam ſanitatem reſtituta indiget alia profeſſione, ſed fruetur omnibus profeſſarum priuilegiis. At eo ipſo quod aliqua perſona profitetur, ſuccedit monaſterium ipſi. Quare Pontifex nulli iuri alterius in hoc derogat. Ius enim venientium ab inteſtato eſt, vt eâ moniali decedente nouitia, & inteſtata, ipſi ſuccedant. Quando autem virtute priuilegij profitetur, non decedit nouitia.

17 Quintus caſus eſt in ordinibus militaribus equitum D. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, & D. Ioannis, in quibus exiſtimo non habere locum decretum Tridentini *ſeſſ.25. de regular.c.15.* quoad ætatem profitendi, & annum nouitiatus, ſecluſo peculiari ſtatuto, ſi quod habent. Atque ita contra alios probaui *lib.7. de matrim. diſput.44.n.8.* & præter Authores *ibi* pro mea ſententia allegatos, eam quoque tenent Nauarr. *lib.3.conſil.tit.de regular.in 1.editione,conſil.23.n.10.in 2.conſilio 10.n.10.* & Azor *lib.13. inſtit. moralium c.4. q.2.* dicens ſic declaraſſe congregationem Cardinalium, atque ſolitos eſſe eos profiteri ſtatim ac decimum tertium annum excedunt, & ante nouitiatus annum.

18 Vltimus caſus eſt iuxta aliquorum opinionem, quando ex peculiari aliqua cauſa iuſta nouitius & monaſterium renuntiant nouitiatus anno, iuxta *c. ad Apoſtolicam, de regular.* Id enim concurrenti ea cauſa iuſta non aufert Tridentinum *eo.cap.15.* Ita docet Henriquez *lib.13. de excom. c.40. n.1.* Atque id fortaſſe poſſe diſputando defendi tradit Nauar. *lib.3.conſil.tit.de regular.in 1.editione,conſil.33.n.5.in 2.conſil.62.n.5.* Idque probatur, quia lex generalis etiam poſterior generaliter loquens, limitatur per legem ſpecialem priorem: & quando lex antiqua caſum ſpecialem ſtatuit, lex noua generaliter loquens non cenſetur illi derogare, quoad illum caſum ſpecialem (vt latè probauimus *lib.2.de matrim.diſput.24.n.6.*) At *eo c.15.* ſtatuitur regula generalis, vt profeſſio non valeat ante expletum nouitiatus annum. Nec alicuius iuris antiqui derogatio ibi additur. Non ergo cenſetur derogare caſui ſpeciali deciſo in *d.c.ad Apoſtolicam*, vt liceat ea profeſſio, quando monaſterium, & nouitius cedunt illo nouitiatus anno, in fauorem ipſorum introducto. Cùm regula iuris ſit, integrum eſſe cuicumque cedere iuri in fauorem ipſius introducto *cap.gratum, de offic.deleg.& l.ſi quis in conſcribendo.C.de pactis.* Et confirmatur, quia Tridentinum *c.16.* immediatè ſequenti decernens renuntiationem nouitij non ſeruato ordine ibi præſcripto fore irritam, expreſſit nil profuturam expreſſam eius fauoris renuntiationem. Cùm ergo in *d. cap.15.* non excluſerit renuntiationem anni nouitiatus, non cenſetur eam improbare; eo vel maximè quod *d. c. ad Apoſtolicam.* approbata ſit: & iuris correctio vitanda omnino ſit.

19 Cæterùm quamuis hæ rationes valdè vrgere videantur, tenendum omnino eſt, nullatenus prodeſſe renuntiationem anni nouitiatus; ſed ea non obſtanti profeſſionem fore irritam; & derogatum eſſe in hoc textui *c. ad Apoſtolicam, de regular.* Quare iure optimo Nauarr. *eo n.5.* aſſerit partem hanc iudicando, & conſulendo tenendam eſſe. Quod idem ſuſtinent Manuel *1.tom. ſummæ c.6.n.10.& quæſt.regularium,tom.1.q.15.art.7.* Azor *lib.12. inſtit. moralium c.4.q.9.* Et hoc omnium religionum praxis vbique teſtatur. Idque latiſſimè probat Nauar. *toto eo conſilio.* Sed potiſſima huius ratio eſt, quia etſi lex generalis poſterior non intelligatur regulariter derogare legi ſpeciali priori: at id fallit, quando contrarium conſtat ex legis generalis intentione. At ex tenore decreti Tridentini *eo. c.15.* & ex eius ratione manifeſtè colligitur intentio derogandi iuri antiquo hanc renuntiationem admittenti. Tum quia per verba negatiua loquitur, ſtatuens ne ante nouitiatus annum fiat profeſſio, & ne aliter facta valeat. Et cùm negatio quidquid poſt ſe inuenit deſtruat, ea regula eſt vniuerſaliter intelligenda. Tum etiam quia in eo decreto Tridentinum dictum eſt, vt nouitius norit quam vitæ rationem ſuſceperit, experiaturque illius difficultates, & an vires ſuppetant ad eas toto vitæ curriculo perferendas: ne ante annum primo vocationis fauore ductus, facilè profiteatur, & poſtea quando omni iam retrocedenti remedio deſtitutus eſt, faciliimo negotio profeſſionis leuiter emiſſæ pœnitentiam concipiat, & vitam miſerrimam, angoribúſque plenam tranſiga. Quæ ratio poſtulat nulla ratione admittendam eſſe renuntiationem anni nouitiatus. Atque ita Tridentinum in eo decreto non ſolùm priuatum nouitij fauorem attendiſſe videtur, ſed publicum bonum quoque, ad quod ſpectat ne profeſſio temerè, & abſque debita religionis experientia fiat. Præterea, quia intellectum id decretum, vt eam renuntiationem admittat, fruſtraretur omnino, & parum, aut nihil induceret. Cùm etiam ante id decretum profeſſio facta ſine nouitij, & monaſterij conſenſu renuntiantium anno nouitiatus, non valeret. At decreta etiam in materia ſtricta, iuriſque correctoria, ſunt interpretanda ita vt non fruſtrentur. *c.in his,de priuileg. & cap.ſi ciuitas,de ſent.excom.in 6.* Tandem, quia Tridentinum vtens tam rigidis verbis, toties que id repetens, videtur id clarè ſignificare dum dicit, *in quacumque religione*, & iterum, *tam virorum, quàm mulierum*, rurſus, *nõ fiat*. & iterum, *non admittatur*, & rurſus, *ſit nulla*, & tandem, *nullum effectum habeat*. Quippe verborum geminatio quoddam myſterium, vimque ſpecialem in ſe continet; vt teſtatur Gloſſa *Clem.1.verbo diœceſani,de iure patron.* Et ex his conſtat ſolutio ad obiecta in contrarium.

Sed ſpecialis difficultas eſt in Societate IESV: an 20 ante biennium nouitiatus petitum per eius conſtitutiones *part.4. cap.3 §.3.* vt aliqui admittantur ad ſimplicia biennij vota, per quæ veri religioſi efficiuntur, & deſinunt eſſe nouitij, poſſint validè ea emitti renuntiantibus nouitio & religione? In qua re primò certum videtur, quod ſi ea vota emittantur ante expletum biennium ſine diſpenſatione Generalis, ea eſſe prorſus irrita quoad conſtituendum ſtatum Religioſum vnde illa emittens non efficitur verus religioſus, nec Societati incorporatur, nec Societas aliquod ius in illum adquirit. Ratio eſt, quia nullus ſuperior Societatis habet facultatem admittendi ea vota, per quæ quis incorporetur Societati, niſi Præpoſitus generalis, & cui ipſe eam communicauerit, vt conſtat ex eius conſtitutionibus *p.5 c.1. & p.9. c.3.§.1.* At præpoſitus generalis nulli alteri ſuperiori locali, nec Prouinciali communicat facultatem incorporandi aliquem in Societatem niſi expleto biennio probationis, immo prohibitus eſt illam communicare, vt conſtat ex verbis ſanctæ Congregationis *infrà* citandis. Ergo ſi de facto aliquis ſuperior Societatis ſine diſpenſatione Generalis ea vota admitteret, talis admiſſio eſſet prorſus irrita; atque adeo & ipſa vota eſſent irrita, nec vouens maneret ex vi illorum obligatus ad aliquid, cùm non habuerit animum ſe obligandi, niſi ex ſuppoſitione quod ſua vota admittantur. Neque adeò eſt neceſſarium decretum ea irritans, ſed ſatis eſt, quod admittantur à non habente poteſtatem ea admittendi (vt dicemus *n.26.*) ſicut ſi prælatus non haberet poteſtatem admittendi profeſſionem alicuius, & illam de facto admitteret, non eſſet neceſſarium decretum irritans, vt illa profeſſio eſſet inualida; ſed ſufficeret, quod non eſſet poteſtas in admittente. Tota ergo difficultas eſt, an Generalis Societatis poſſit diſpenſare

Digitized by Google

in contrahendo illo biennij tempore, ita vt ante illud expletum poſſit quis ea vota validè emittere, & per illa Societati incorporari,& verus illius religioſus effici? Videtur enim non poſſe,quia *in 5.parte conſt.c.1.§.3.in declarationibus,littera* C.vbi ea facultas conceditur Generali, tantùm videtur eſſe ſermo de facultate contrahendi illud biennium ad profeſſionem in aliquo caſu raro;non verò ad contrahendum illud ad alia vota ſimplicia, per quæ quis incorporatur Societati, quia ad illud contrahendum ad profeſſionem poſſunt occurrere graues cauſæ; vt quod profitens efficiatur inhabilis ad maioratum, &c. quæ non poſſunt occurrere ad illud contrahendum ad vota ſimplicia Deinde,quia licèt talis facultas in conſtitutionibus Præpoſito generali concederetur: at *ſupra* congregatio videtur eam illi abſtuliſſe *canone* 10.his verbis; *In nullo caſu exerceri liceat facultatem contrahendi biennij ſpatium ad hoc,quod quiſpiam ante expletum biennium cenſeatur verus religioſus,& ſcholaſticus approbatus per emiſſa vota ſimplicia Societatis.* Et denique,quia nec Generalis,nec tota Societas cedere poteſt iuri, quod habet ad experiendos nouitios per biennium in conſtitutionibus à Sede Apoſtolica approbatis petitum & toties in bullis Pontificiis repetitum:ſicut neque aliæ religiones cedere poſſunt anno integro probationis ſtatuto à iure communi. Nihilominus omnino certum videtur, Generalem Societatis poſſe diſpenſare in contrahendo prædicto biennij tempore: & ſi de facto diſpenſet, & cū tali diſpenſatione prædicta vota in Societate admittantur,ea eſſe valida,& emittentem per illa Societati incorporari, & verum illius religioſum fieri, dummodo integrum annum probationis peregerit. Ita tenet Suarez, & multi viri doctiſſimi ex Societate de hac re conſulti. Probatur primò quia licèt in conſtit. Societatis,*p.5.c.1.n.3.* habeantur hæc verba,*tempus admittendi modo ſupra dicto*(ſcilicet per profeſſionem,vel vt per vota ſimplicia illi incorporetur) *in vniuerſum loquendo intra biennium eſſe oportebit.* At poſtea in declarationibus, quæ eandem authoritatem habent,ita additur, *Quamuis hoc ita ſe habeat,ita & contrahi hoc ſpatium quibuſdam in caſibus,ex cauſis tamen non leuis momenti,iudicio Præpoſiti generalis (cuius erit diſpenſandi ius) licebit.* Ex quibus verbis apertè conſtat vniuerſaliter concedi Præpoſito generali facultatem ad contrahendum biennij tempus, vt aliquis Societati incorporetur, ſiue per profeſſionem,ſiue per vota ſimplicia: nam cùm declaratio vniuerſaliter loquatur de diſpenſatione biennij ad omnes modos incorporandi aliquem in Societatem, quos R.P.N. Ignatius *n.1.* explicuerat, & de quibus propoſuerat ſe acturum, non eſt, vnde facultas tam vniuerſaliter conceſſa Præpoſito generali, ad contrahendum biennij tempus, limitetur ad ſolam profeſſionem. Neque *ſupra* congregatio in *canone* 10. *citato* hanc facultatem Præpoſito generali abſtulit, ſed ſolùm prohibuit, quod eſt valde diuerſum: nam multa fieri prohibentur, quæ tamen facta tenent, vt conſtat in omnibus legibus prohibentibus aliquem actum, & illum non irritantibus: & hoc ſatis ſignificat verbum, *non liceat*, quo vſa eſt congregatio, quod non ſignificat ablationem poteſtatis, ſicut verbum, *non poſſit*; & adhuc euidentiùs id conſtat ex decreto 12. eiuſdem congregationis: nam poſt verba canonis citata ſubdit; *per hoc tamen non intenditur hanc declarationem abrogari,ſed ſolùm facultatis quæ in ea conceditur, vſum prohiberi.* Ecce quàm apertè congregatio declarat, Præpoſito generali non auferri facultatem quam ex conſtitutionibus habet ad diſpenſandum in contrahendo biennij tempore, non ſolùm ad profeſſionem, ſed etiam ad vota ſimplicia, ſed ſolùm vſum prohiberi; & decreto 63. eadem Congregatio approbat prædictum decretum, & reddit rationem, quare licèt vſum prohibeat, adhuc illa facultas Præpoſito generali conceſſa, non ſit otioſa, quia ſatis (inquit) eſt, vt in aliquo caſu effectum habeat, ſcilicet in contrahendo biennio ad profeſſionem. Cùm ergo Generalis habeat prædictam facultatem, ſi de facto diſpenſet contrahendi biennij tempus ad vota ſimplicia, licèt faciat contra prohibitionem congregationis: at factum tenebit, & admiſſio votorum, & vota ipſa valida erunt. Secundò probatur eadem concluſio, quia licèt in declaratione citata, non ita expreſsè concederetur Præpoſito generali facultas diſpenſandi in contrahendo biennio tempore ad vota ſimplicia, adhuc per ipſas conſtitutiones à Sede Apoſtolica approbatas illam habet; nam certum eſt, totam poteſtatem Societatis communicatam eſſe Præpoſito generali, illis duntaxat exceptis, quæ Societas expreſsè illi abſtulit (vt conſtat ex *parte 9.c.3.§.1.& 8.*) vbi etiam in particulari conceditur illi facultas ad diſpenſandum in omnibus conſtitutionibus. Ergo cùm hæc facultas ad contrahendum biennium ad vota ſimplicia non ſit illi ablata, licèt vſus ſit prohibitus, poterit eam diſpenſationem validè concedere; ac proinde vota virtute talis diſpenſationis emiſſa, & acceptata, erunt valida: & tandem, quia Præpoſitus generalis eſt in poſſeſſione huius facultatis: & nõ conſtat illi eſſe ablatã; ergo non eſt expoliandus ſua poſſeſſione, cùm in dubio melior ſit conditio poſſidentis. Neque obſtant in contrarium adducta: nam ad primum articulum, cùm ſatis conſtet ex dictis Præpoſitum generalem habere illam facultatem etiam ad vota ſimplicia, nec illi eſſe ablatam per ſanctam Congregationem. Neque obſtat, quod non poſſent occurrere cauſæ adeò graues ad hanc diſpenſationem ad vota ſimplicia, ſicut ad profeſſionem. Quia hoc tantum probat, quod tunc diſpenſatio non tam licitè fieret; non verò quod ſit irrita: immo ſæpe poteſt occurrere caſus, in quo Præpoſitus generalis iudicet expedire hanc diſpenſationem concedere, & vota ſimplicia. Vt ſi quis per aliquot menſes fuiſſet in Societate, & dimitteretur, hic ſi poſtea iterum in illa reciperetur, poſſet Generalis illos menſes in partem nouitiatus computare, & dummodo nunc integrum annum probationis agat, illum ad vota ſimplicia incorporandum admittere. Ad tertium negandum eſt, quod Societas, & Generalis non poſſint cedere iuri; quod habent ad probandos nouitios per biennium; nam conſtitutiones Societatis per Sedem Apoſtolicam approbatæ eam facultatem Generali concedunt (vt vidimus.) Sicut ius commune ante Tridentinum illam concedebat aliis religionibus, præter Mendicantes (vt diximus *n.* 8.) dummodo fieret ex conſenſu nouitij: quamuis Trid. *ſeſſ.25. c.15.* iam abſtulerit illam facultatem omnibus religionibus, reddens irritam profeſſionem, quæ fieret non expleto integro probationis anno. Ex his ſequitur Generalem Societatis poſſe diſpenſare in vno anno probationis ad emittenda vota ſimplicia, per quæ quis Societati incorporetur, & dummodo integer annus probationis præcedat, validè emittentur. At non poterit diſpenſare, vt non præcedat integer annus; quia decretum Tridentini quoad hoc à fortiori comprehendit Societatem; nam propterea circa illius conſtitutiones nihil innouare voluit; quia ſupponebat ipſas conſtitutiones non ſolùm vnum, ſed duos annos probationis petere. Neque obſtat, quod loquatur de profeſſione; quia nomine profeſſionis intelligit vota ſubſtantialia, quæ conſtituunt ſtatum religioſum, & per quæ quis incorporatur religioni; & verus religioſus efficitur, vt conſtat ex fine illius decreti explicati *n.19.* & ex rationibus *ibi* allatis.

Præterea circa hunc nouitiatus annum petitum à Tridentino, id obſeruandum eſt. Quamuis idem Tridentinum *eadem ſeſſ.25.de regular.cap.15.* ſic decreuerit: *Finito tempore nouitiatus ſuperiores nouitios, quos habiles inuenerint ad profeſſionem admittant, aut è monaſterio eos eiiciant.* At Congregatio Cardinalium explicuit poſſe id tempus differri, quando ſpes probabilis eſt, fore vt

repu

Digitized by Google

reputari modò religionis inſtituto inepti, reddantur apti intra ſex menſes. Et ita aduertunt Paſſarellus *in priuilegiis Minimorum, in notatis circa canones. Tridentini, in canone 52.* Manuel *quæſt. regul. 3. tom. q. 17. art. 10. fine, & in tom. 2. ſummæ c. 8. n. 2. & concluſione 2 & n. 5. concl. 4. fine.* Azor *lib. 12. inſtitut. moralium c. 18. verſiculo 54.* Immo & nouitiorum habilium poſſunt ſuperiores ex iuſta cauſa differre profeſſionem. Atque ita Manuel *eo. c. 8. n. 3. fine*, dicit ſubſcribentibus viris doctiſſimis Salmantinis, dilatam eſſe in ordine Minorum profeſſionem cuiuſdam nouitij, donec viginti annos expleret. Quod ea ætate opus fuerit, vt de quibuſdam bonis ad ſubueniendum matri indigenti diſponere poſſet. Atque ipſemet Manuel *eo. 3. tom. qq. regular. q. 17. art. 10. fine*, ait in ordine Minimorum poſſe differri profeſſionem, donec nouitij decimum octauum annum inceptum habeant, Quia in eorum regula c. 8. decernitur, ne ante eam ætatem profiteantur; cui conſtitutioni non derogat Tridentinum. Et in conſtitutionibus Societatis IESV, *in examine. c. 4. §. 43.* habetur poſſe differri vota biennij in alium annum, quando ſuperior dubitaret an nouitius admittendus eſſet. Cuius conſtitutionibus dicit expreſſè id Tridentini decretum ſe non intendere derogare Præterea nouitio reperto idoneo petenti ex aliqua cauſa dilationem ad profitendum, poteſt ſuperior concedere. Quod Tridentinum non iniungat ſuperioribus, vt nouitios idoneos cogant finito anno profiteri, ſed vt eos profiteri volentes admittant. Et ita docet Nauar. *lib. 3. conſil. in 1. editione tit. de officio iudicis ordinarij, conſilio vltimo. & lib. 3 tit. de regular. tom. 3. q. 17. art.* 10. Tandem id decretum de ſolis maſculini generis nouitiis loquitur: non autem de monialibus nouitiis; vt conſtat ex illis verbis *nouitios quos habiles inuenerit.* Et quando de vtriuſque generis nouitiis diſponere voluit, dixit, *nouitij, vel nouitia;* vt in *eodem. c. 16.* ibi *excepto viſtu, vel veſtitu nouitij, vel nouitia,* & c. 15. ibi. *in quacumque religione, tam virorum, quàm mulierum.* Atque ita ſeruat vſus, ſæpe enim monialium profeſſio differtur, donec dotem competentem habeant. Et ita docet Manuel *eodem 3. tomo qq. regul. q. 15. art. 10. fine, & in 2. tomo ſummæ c. 8. n. 3. concluſ. 2.*

22 Tertius defectus ex parte profitentis eſt ex quo poteſt reddi profeſſio irrita, quando, etſi annum nouitiatus expleuerit, is nouitiatus non fuit legitimus. Poteſt autem eſſe non legitimus, aut quia non habitus eſt in legitima ætate: aut quia extra monaſterium: aut non in habitu illius religionis: aut quia annus nouitiatus non fuit continuus. De quibus modis ſeorſum agendum eſt. Et primò, quando non fuit habitus in legitima ætate. Præmittendum eſt, ætatem legitimam ad nouitiatum eſſe pubertatē completam: videlicet, in viris quatuordecim annos completos, in fœminis verò duodecim. Et quamuis ante ætatem hanc admitti quiſpiam ad religionem poſſit (vt probauimus *lib 4. c. 18. n. 8.*) at verè & propriè nouitius non incipit eſſe, donec illam expleat. Et ratio huius eſt, quia annus ille datur ad auſteritates religionis experiendas, inter quas ſupremum locum obtinet caſtitatis obſeruantia: cuius difficultates impuberes experiri plenè nequeunt. Atque ita ætatem hanc requiri, ſupponi videtur in *Clem. finali*, iuncta Gloſſa *verbo ætate, de regul.* Et docent Palud. *3. d. 39. q. 3. in quæſtiuncula 2. fine.* D. Ant. *3. p. tit. 16. c. 3. §. 1.* Sylu. *verbo religio 2. q. 12. & relig. 3. q. 2. & relig. 4. q. 2. &* Roſella *verbo nouitius, n. 9.* vbi Angelus *n. 1.* Tabiena *n. 2. q. 1.* Armilla *n. 1.* Greg. Lopez *l. 4. verb. vn. año tit. 7. p.* Anton. Cucus *lib. 1. inſtitutionum maiorum, tit. 2. n. 66. & 67.* Azor. *lib. 12. inſtit. moralium. c. 2. q. 4. & q. 7.* Nec malitia ſupplet ætatem ſicut nec ſupplere diximus *n. 2.* in ætate ad profeſſionem petita. Et docent Gloſſa. Angelus, Syluest. Tabiena *ibidem.* Et ſicut diximus *n. 4.* ætatem petitam ad profeſſionem eſſe complendam de momento ad momentum, & in anno biſſextili duplicem diem tanquā vnam reputari; ita in hoc caſu dicendum eſt. Quia eadem militat ratio. Nec hoc eſt correctum per Tridentinum *ſeſſ. 25. de regul. c. 15.* Solam enim profeſſionem ante decimum ſextum annū completum irritam reddit. Nec interdicit nouitiatum incipi, aut compleri ante eam ſexdecim annorum ætatem; vt bene tradunt Nauarr. *lib. 3. conſil. tit. de regularibus, in 1. editione conſilio 30. n. 1. in 2. conſilio 20. n. 1.* Azor. *lib. 12. inſtitutionum moralium. c. 4. q. 9. fine* Emanuel Sà *ſumma, verbo religio. n. 11.* Henriquez *lib. 4. de excommunic. c. 40. n. 2. fine* Manuel *qq regularium tom. 3. q. 15. art. 2 fine,* Sorbus *in priuilegiis Mendicantium. verbo nouitius, notabili 4.* Vbi addit hoc eſſe ſublatum per motum proprium Sixti V. Sed id hoc eum reprobaui. *lib. 4. c. 18. fine.*

Nec proderit renuntiatio nouitij, & monaſterij, vt nouitiatus legitimè haberi poſſit ante pubertatem. Quia (ſicut diximus *num. 3.*) nulli integrum eſt cedere iuri ſuo quoad ætatem ad profeſſionem petitam Ergo nec quoad ætatem petitam ad nouitiatum. Neutra enim in ſolius nouitij fauorem ſtatuta eſt: ac nullo iure renunciato ætatis approbant, ſed ſolius anni nouitiatus. 23

Id tamen obſeruandum eſt, quamuis admiſſus ad religionem ante pubertatis annos, non ſit propriè nouitius, ſed largè, cùm tamen valeat ingreſſus, gaudebit priuilegio canonis conceſſo nouitiis. *cap. religioſo, de ſent. excomm. in 6.* vt ipſos percutiens ſit excommunicatus. Et ita docent Paludanus dicens hoc eſſe certum. *3. d. 39. q. 3. in quæſtiuncula 2. fine* Angelus *verbo nouitius. n. 21.* Quod intelligo, niſi iuxta religionis conſtitutiones impubes admitti nequeat, ita vt admiſſio ſit irrita. Quia cum admiſſio non valeat, nullo priuilegio admiſſus gaudebit. Idem credo, quando ante vſum rationis admiſſus eſſet etiam à parentibus oblatus. Quia nec impropriè tunc eſt nouitius, donec adepto rationis vſu conſentiat: nec oblatio parentum antea facta aliquid operatur, vt diximus *lib. 4. c. 18. n 8 & 9.* Atque idem dicendum eſt, quoties ingreſſus eſt ob quamcumque cauſam irritus. 24

Quando ergo nouitiatus non in legitima ætate habitus eſt, non valet profeſſio virtute illius facta. Quia cùm talis nouitiatus non ſit validus, nec ſufficiens ad experiendas religionis difficultates, perinde eſt ac ſi eo non præmiſſo profeſſio emitteretur Poteſt autem caſus hic contingere, quando puer ante pubertatem, vt habens decimum tertium annum cum dimidio admitteretur, & permaneret anno integro, eóque tranſacto egrederetur. Quippe ſi nouitiatus eſſet legitimus poſſet abſque alio nouitiatu rediens ad religionem profiteri (vt dicemus *nu. 34.*) At hic ad religionem rediens tenetur integrum nouitiatus annum peragere, vt validè profiteri valeat. Quia prior nouitiatus fuit irritus: & quamuis pars poſt pubertatem peracta, ſit legitima, at non fuit annus integer, & ſemel annus legitimus interruptus nequit continuari, ſupplendo quod deerat, vt dicemus *n. 31.* 25

Demum circa hanc ætatem id obſeruandum eſt, in Societate IESV, neminem poſſe admitti ad nouitiatum, ſi minor quindecim annis ſit, aut maior quinquaginta: nec in hoc poſſe Prouincialem diſpenſare, ſed ſolum Generalem, vt conſtat ex regula 36. Prouincialis. Quare ſi Prouincialis ante ætatem expletam, vel poſt impletos quinquaginta annos, quenquam admittat abſque Patris noſtri Generalis diſpenſatione, qui in ea ætate diſpenſare poteſt, admiſſio erit irrita defectu poteſtatis in admittente, vt in ſimili diximus *n. 20.* vbi & oſtendimus non eſſe neceſſarium ad hoc addi decretum irritans. Nam ſolius Generalis eſt admittere per ſe, vel per alios quibus id commiſerit, ſiue ad nouitiatum, ſiue ad vota biennij, &c. vt habetur *par. 9. conſtitutionum Societatis c. 3. §. 1.* At Prouinciali concedit limitatam, vt ex eius regula probauimus. Ergo ſi eam facultatem excedat, admiſſio non tenet. Nam quando à principio conceditur poteſtas limitata aliàs non habenti, actus illam excedens eſt nullus, etiamſi non addatur decretum irritans; 26

tans;vt optimè tradunt Abbas *c. ex parte n.5.* & *ibi* Felinus multos allegans *n.1. verſic. ſecunda limitatio, de conſtient.* Quare nec is nouitiatus Patre noſtro Generali non diſpenſante erit ſufficiens ad vota biennij emittenda. Vnde validè ea emitti nequeunt abſque hac diſpenſatione, niſi decimo ſeptimo ætatis anno completo:quia debet neceſſariò præmitti biennium nouitiatus ad eorum valorẽ (vt probauimus *n.20*) Et is nouitiatus non poteſt validè inchoari ſecluſa hac diſpenſatione ante quindecim annos expletos:ſicut nec iure communi ante pubertatem. Item quia cùm Prouincialis non habeat facultatem admittendi ante quindecim annos expletos, & debeat neceſſariò intercedere biennium ad ea vota validè emittenda; ex conſequenti caret poteſtate admittendi ad ea biennij vota ante decimum ſeptimum annum completum. At ſi aliquem admitteret minorem, aut maiorem ea ætate, ſub ſperati habitionis Patris noſtri Generalis, nouitiatus legitimus inciperet à tempore ratihabitionis, dummodo ille tunc pubes eſſet, vt in profeſſione admiſſa à non potenti admittere, ſub ſpe ratihabitionis eius, dicemus *n.80.* & in nouitiatu docet Manuel *quæſt. regular. tom. 3. q. 17 ar. 12.* At poteſt dubitari, an ab illius ratihabitionis tempore ſit neceſſariò numerandum nouitiatus biennium, quod exigi diximus *n.20.* ad valorem eorum votorum, niſi Pater noſter Generalis diſpenſet in aliqua illius parte, iuxta dicta *n.20.* Et videtur pars affirmans inde ſuaderi, quia nouitiatus non incipit valere, niſi à ratihabitionis tempore: & ſic antea præmiſſus non deſeruiet valori eorum votorum, vtpote qui irritus fuit. At dicendum eſt, retenta ſententia dicentis nouitiatum irritum, eſſe repetendum. Sed retenta noſtra *n.14.* declarata dicenti nouitiatum irritum; non eſſe repetendum, ſufficit vt Generalis ratam habeat admiſſionem, vt virtute nouitiatus præteriti poſt pubertatem habiti, poſſint validè emitti ea vota, niſi iubeat expectandum decimum ſeptimum ætatis annum ad ea facienda.

27 Secunda cauſa ex quo nouitiatus poſſet reddi irritus, eſt, quia non peragitur in monaſterio, ſed extra. Quod probat Textus *c.1. de regular. in 6.* ibi *Quod ſi per totum, ſequentem annum in monaſterio permanſerit.* Sed hoc intelligendum eſt, quando abſque legitima ſuperioris licentia nouitius eſt extra monaſterium. Quia (vt probauimus multis allatis, & ita explicato eo textu *c. præcedenti. nu. 25.*) religioſus de Prælati ſui licentia extra monaſterium degens cenſetur in monaſterio commorari, cùm ibi ſit ſub ſui prælati obedientia. Præterea id conſtat, quia poteſt iuſſu ſuperioris nouitius peregrinari, aut xenodochio inſeruire. Et nemo negabit nouitiatum eſſe legitimum. Atque ita præter Doctores *cap. præcedenti. n.25.* allegatos, docent Nauar. *lib.3. conſil. tit. de clericis non reſidentibus, in 2. editione. conſil. 10. n.3. in 2. conſil. 8. n.3.* & *tit. de regularibus, in 1. editione, conſil. 41. à n.2. in 2. conſil. 32. à n.2.* dicens ita cenſuiſſe congregationem Cardinalium. & *in vtraque editione, conſil. 41. n.3.* Emmanuel Sà *ſumma, verbo religio. n.9.* & *53.* Azor. *lib. 12. inſtit. moralium. cap. 2. q 8. fine,* & *c.3 q.7.* Manuel. *2. tomo ſumma c.8. n.4.* & *quæſt. regular. tomo 3. q. 15. art. 10.*

28 Hoc tamen dupliciter temperatur. Priùs, quando mora extra monaſterium de Abbatis licentia eſſet modica; vt per vnum, aut duos menſes. Nam quando diutior foret, interrumperet nouitiatum. Quia hic introductus eſt, non tantùm vt nouitius religionis aſperitates experiatur, ſed vt religio quoque mores ipſius experimentum ſumat. At neque ille ſatis religionis aſperitates experitur, manens diutiùs extra illam: nec religio mores ipſius. Ita limitat Manuel *2. tom. ſumma. c.8. nu.4.* Poſteriùs, vt habeat locum in ſolis maſculis nouitiis: quia cùm præcipua monialium aſperitas ſit clauſura, ea vtique ad profeſſionis valorem eſt neceſſariò experienda. Ita docet Manuel *quæſt. regular. tom. 3. quæſt 15. art. 10. columna vltima, verſic. aduertendum denique.* Sed neutra limitatio placet. Non prior, quia Doctores *cap præcedenti n.25.* allegati aiunt indiſtinctè, ſatisfacere nouitium manendo extra religionem de licentia ſuperioris. Et Nauar. *n præcedenti* allegatus, *tit de regular. in 2. conſil. 42.* loquitur expreſsè de nouitio, qui ſeſquimenſe ſolo (vulgò *mes y medio,*) in religione permanſit, & reliquo extra illam de licentia ſuperioris. Et Azor. *lib. 12. inſtitutionum moralium. c. 2. q. 8 fine,* loquitur expreſſè de nouitio, qui toto probationis tempore extra religionem commoratur de ſuperioris licentia. Et ratio ad hoc probandum ab omnibus adducta, hoc planè probat. Quæ eſt, cenſeri in monaſterio degentem, qui extra illud ex Prælati licentia commoratur. Nec eſt opus, vt nouitius omnes in ſpecie religionis aſperitates experiatur (vt *n.52.* diximus) Nec conſequenter vt religio omnes eius mores in ſpecie experiatur & ſatis experitur ad profeſſionis valorem, dum nouitius ita obediens eſt, vt extra religionem ſub Prælati obedientia permaneat, paratus ipſo iubente ad Religionẽ redire. Nec etiam poſterior placet: quia cæteri Doctores *nu. præcedenti* allegati, & *c. præcedenti n.25* loquuntur indiſtinctè de cuiuſcumque generis nouitiis, & ratio eorum æquè probat in monachis, & in monialibus. Nec eſt opus omnes religionis aſperitates in ſpecie experiri: quippe nouitius in ordine Minimorum toto nouitiatus anno infirmus, ac proinde carnibus, & lacticiniis vtens, validè profitetur: cùm tamen rigidiſſimum illius religionis onus, nempe abſtinentiam ab his non expertus ſit.

Tertia cauſa ex qua nouitiatus poſſet reddi irritus, 29 eſt, quòd nouitius non detulerit peculiarem ſuæ religionis habitum, ſed in ſæculari nouitiatum peregerit. Et quidem aliqui ſuſtinent non exigi illum habitum illius religionis, ſed ſatis eſſe nouitium in ſæculari habitu probari. Et probant ex *c. legem. d. 53.* & *c. multos. d. 54* quæ ſunt ex D. Gregorio Papa, in quibus habetur, nouitios in laicali veſte probandos eſſe. Idem habetur *c. finali 17. q. 2.* Et ideò hanc partem ſuſtinent Abbas *cap. ſuper eo in fine, de regular.* Henricus *c. finali n. 5. qui clerici, vel voue.* Gregor. Lop. *l. 3. fine tit. 7. p. 1.* Attenendum eſt, eſſe de nouitiatus eſſentia illum peragi habitu religionis ſuſcepto. Nam in veſtitu illius religionis deferendo eſt quædam vitæ auſteritatis difficultas, ac labor, quæ inter probationis experimenta numerantur. Ergo eſt neceſſarium id nouitium experiri. Item quia religionum vſus id teſtatur. Et Tridentinum *ſeſſ. 25. de regular. c. 15.* videtur hoc expreſsè decidere, dum decreuit annum nouitiatus ad profeſſionis valorem, numerandum à die ſuſceptionis habitus. Et ideo hanc partem ſuſtinet Gloſſa *c finali, verbo habitus. 17. q. 2.* & *eo. c. legem, verbo in fine,* & *eo c ſuper eo, in fine,* & *c ſi quis incognitus, verbo habitus 17. q. 2.* & ad iura contraria reſpondet ea vſu abolita eſſe: vel nomine veſtis laicalis intelligere nouitiorum veſtem, quam laicalem appellant, et diſtinguitur contra profeſſorum veſtẽ, quæ religionis propria eſt. Idem tenent Ioan. Andr. *dicto cap ſuper eo, ad fine,* & *ibi* Anton. *fine,* Hoſt. *n. 3.* & *in ſumma tit. de regular. n 8 ad finem,* vbi & Goffredus *n. 13.* lex regia. *3. fine. tit. 7. p 1.* Angelus *verbo nouitius n.16* & *ibi* Tabiena *q. 10. nu. 11.* Sylu. *verbo religio 5. q. 5.* Manuel *quæſt. regular. tom. 3. q. 15. art. 9.* Azor. *lib. 12. inſtit. moralium. c. 2. q. 9.* Si tamen in aliqua religione aliud præſcriberet regula à Pontifice approbata, aut vſus legitimè præſcriptus obtinuiſſet, aliud, id vtique obſeruandum eſſet, vt bene tradunt Goffredus, Anton. Ioann. Andr. *ibidem,* Anchar. *dicto c. ſuper eo. in fine.* Atque ita in Societate IESV, in qua nulla eſt habitus aſſumptio, ea non requiritur.

Vltima cauſa eſt, ob quam nouitiatus poteſt eſſe irritus, 30 quia etiſi toto anno peractus fuerit, is non fuit continuus: ſed interpolatus; vt quia nouitius parte illius anni tranſacta deſeruit religionem, & iterum pœnitentia ductus rediit, perfecitque quod ex priori anno deerat. Aliqui cenſent hoc ſufficere legitimo nouitiatui,

quod

Digitized by Google

quod nullo iure continuitas illius anni petatur. Secundò, ex *Paulus*, 38. *in fine. ff. de liberali cauſa*, vbi relicta alicui libertas cum ea conditione, ſi triennio continuo ſeruierit, debetur ei ſeruient triennio interpolato, ac diuerſorum temporum continuatio fit fauore libertatis. Cùm tamen relicta ſit cum expreſſa conditione continui triennij, & ea ſit conditionis natura, vt ſit ſpecifica forma implenda. *l. Mauius. ff. de condit. & demonſtrat.* Similiter ſtatuto diſponente in carceribus anno detentum, liberandum amore Dei, liberabitur fauore relaxationis, qui duplici ſemeſtri interpolato detentus eſt, vt probat cum aliis Iaſon. *l. ſi idem cum eodem, in principio. n. 7 ff. de iuriſd. omn. iudic.* vbi eam regulam generaliter tradit, vt in rebus fauorabilibus non oporteat tempus eſſe continuum, ſed tempora interpolata coaceruentur. Cui regulæ innixus Baldus *l. non ſolum, ſtatim in principio. ff. de excuſ. tutor.* defendit monachum, cui conceſſum eſt per Pontificē vacare iuri ciuili triennio, poſſe eo interpolato vacare, quod hic fauor ampliandus ſit. Ergo à fortiori ſufficiet annus interpolatus nouitiatus ad profeſſionem religionis, fauore religionis, & vt valeat profeſſio. Quippe ſummam eſſe rationem in religionis fauorem facientem, teſtantur Paludanus 4. *diſt.* 38. *q.* 2. *n.* 15. D. Ant. 3. *p. tit.* 16. *c.* 3. *paulo poſt principium.* Syluest. *verb. religio. q.* 3. *dict.* 2. Et ideo hanc partem ſuſtinent Speculator citato Brixienſi *tit. de ſtatu monachorum. §. qualiter concipiet libellum. qu.* 37 *n.* 43. addens etſi longum tempus interiectum ſit. Archidi. *c. nō ſolum. vnico, verb. inſtitutus, de regul. in* 6. Bonif. *Clem. finali. n.* 47. *de regular.* Et videtur tenere Iaſon *ea. l. ſi idem cum eodem, in principio. n.* 7 hanc enim ſententiam refert in vltimo loco. Eandem tenent Alexand. *conſil.* 54. *n* 2. & 19. *volum.* 4. Mynſingerus *de tempore vtil. c.* 3. *n.* 9. *verſic. ſed redeundo ad caſum.* Anton. Gom. *in bulla cruciata, clauſula* 5. *nu.* 7. Citatur pro hac ſententia Gloſſa *c. cum qui verſic. eum qui, de regul. iuris, in* 6. Sed id non dicit, ſed quod nos dicemus *n.* 34 vt *ibi* oſtendemus.

31 At dicendum eſt, exigi eum annum continuum eſſe, vt legitimus ſit nouitiatus, & valeat profeſſio. Ducor, quia quoties in decreto aliquo tempus aliquod petitur, id neceſſariò debet eſſe continuum, vt tradunt Gloſſa *in fine rubrica. ff. de diuerſ. & tempor. præſcript. & cap.* 2. *verb. per annum, de tempor. ordin. in* 6. vbi Francus *n.* 5. Imola *Clem.* 1. *n.* 18. *de in integ. reſtit.* & alios allegantes, ac ex variis textibus probantes, Anton. Gomez *tom.* 3. *variar. c.* 1. *n.* 3. Gutier. *qq. canon. lib.* 1. *c.* 12. *n.* 24. Ergo cùm Tridentinum *ſeſſ.* 24 *de regular. cap.* 15. abſolute petat integrum nouitiatus annum ad profeſſionis valorem, is debet neceſſariò eſſe continuus. Secundò, quia is annus præſcribitur, vt nouitius integrè, & perfectè religionis aſperitates experiatur. At inter alia non infimum locum tenet, eas ſine intermiſſione perferre. Sicut multo difficilius eſt, continua quadraginta ieiunia perferre, quàm interpolata. Nec obſtant contraria fundamenta *n. præcedenti* adducta. Tum quia in hoc caſu videtur expreſſa Tridentini mens ex eius ratione collecta, quam proximè aſſignauimus, vt is annus ſit continuus. Tum etiam quia & fauor religionis, & etiam publicus cenſetur, ne ſtatus tam ſublimis temerè, & ante perfectam eius experientiam aſſumatur. Et ideò hanc partem ſuſtinent Bartolus. *l. finali. § quoties. n.* 2. *ff. de public. an. & vectigal.* Et *ibi* Paulus *n.* 3. Lapus *allegatione* 47 *n.* 2. & 3. *in noua editione* & *ibi* Mandoſius *in additionibus, verbo tempore.* Abbas *c. ad Apoſtolicam, n.* 9. *de regul.* & *ibi* Anchar. *fine, & c. an. notabili* 7. *de regular. in* 6. vbi & Francus *nu.* 3. & Ioannes de Ligna. quem *ibi* refert Imola *Clem. finali n.* – *de regul* Angelus *l. idem cum eodem, in principio, n.* 4. *ff de iuriſd. omn. iudic.* & *ibi* Decius *nu.* 9. Alexander *conſilio* 34. *n.* 1. *volum.* 5. referens Guillelmum de Coneo, Iaſon *l. admonendi. n.* 219. *tit. de iureiur.* Barbatius in quodam conſilio quod ponitur poſt omnia Alexandri conſilia, *vol.* 4. *n.* 2. Probus *addit. ad. Monachum, c. conſtitutionem, n.* 1. *de regular in* 6. D. Ant. 3. *p. tit.* 16. *cap.* 3. *§.* 2. Roſella *verbo nouitiatus, n.* 29. & *ibi* Angel. *n.* 15. Tabiena *n.* 10. Armilla *n.* 12. Sylu. *verb. religio.* 5. *q.* 4. dicens hanc ſententiam eſſe indubitatam. Gregor. Lop. *l.* 3. *verbo vn año. tit.* 7. *p.* 4. Nauar. *lib.* 3. *conſil. tit. de regular. in* 1. *editione, conſil.* 2. *n.* 2. & *conſil.* 34. *n.* 2. & *conſ.* 36 *n.* 1. & *conſ.* 42. *n.* 2. & 4. & *conſil.* 84. *n.* 3. *in* 2. *editione, eod. tit. conſil.* 9. *n.* 2. & *conſil.* 32. *n.* 4. & *lib.* 3. *tit. de controuerſ. coniugat. conſil.* 3. *n.* 3. Emanuel Sà *ſumma, verb. religio n.* 9. Henr. *lib.* 13. *de excommunic. c.* 40. *n.* 2. Azor *lib.* 12. *inſtitut. moralium, c.* 2. *q.* 8. Manuel 2. *tomo ſummæ c.* 8. *n.* 4. & *qq. regul. tomo* 3. *q.* 13. *art.* 8. & communiſſima eſt ſententia.

32 Sed quid, ſi interpolatio ſit modica, vt duorum, aut trium dierum? Francus *n. præcedenti* allegatus ait id interuallum non impedire continuationem ad legitimum nouitiatum petitam. Quia modicum pro nihilo reputatur, nec moralem continuationem tollit: nec ob id deſinit nouitius omnes religionis aſperitates moraliter experiri. Item quia non dicitur interrupta præſcriptio, vel poſſeſſio, quādo eſt modici temporis interruptio; vt alios allegans probat Tiraquellus *tractatu de iudicio in rebus exiguis. n.* 80. & 81. Sed non audeo hoc affirmare, ſed potius exiſtimo interpolari continuationem ad nouitiatum petitam. Ducor, quia Lapus *n. præcedenti* allegatus, in caſu *ibi* propoſito, tractat de interruptione per quatuor horas, & dicit interpolari nouitiatum. Et Nauarr. *lib.* 3. *conſiliorum tit. de regular. in* 1. *editione, conſilio* 42. *n.* 4. *in* 2. *conſil.* 32. *n.* 4. aſſerit triduam interruptionem ſatis eſſe ne nouitiatus ſit continuus, & vt iterum inchoari debeat. & *in* 1. *editione, eodem tit. conſil.* 45. *n.* 1. *in.* 2. *conſil.* 33. *n.* 1. tanquam quid peculiare ait, non interrumpi nouitiatum, ſi nouitius breui tempore latitauerit in camera monaſterij animo fugiendi. Quia fuit momentaneum, & non conſiderabile, & ille non fuit monaſterio egreſſus. Præterea, quia tempus petitum ad aliquem actum cenſetur peti tanquam forma; vt probat textus *auth. quæ ſupplicatio. cap. de precib. Imperat. offer.* ibi, *niſi ſub hac forma.* Iuncta Gloſſa *verbo forma*, vbi explicat, id eſt, *intra decem dies*, quod erat tempus *ibi* petitum. Et tradunt *ibi* Baldus *ad finem*, Salycetus *notabili.* 1. Iaſon *notabili* 4. Felinus *cap. cum dilecta. n.* 6. *in ſigno* 6. *de reſcript.* Rebuffus *tractatu nominationum. q.* 14 *n.* 6. & multis aliis citatis Tiraquel. *de retractu lignagier. §.* 3. *gloſſa.* 4. *n.* 3. & 4. At omiſſio formæ in minimo vitiat actum, vt alios allegans probat idem Tiraquel. *tractatu de iudicio in rebus exiguis. n.* 12. Cùm ergo ad profeſſionis valorem petat Tridentinum annum continuum, quantumuis modicus continuationis defectus illam irritam reddet. Sicut etiam quantumuis modicus illius annui temporis defectus ſufficeret ad profeſſionem caſſandam: etiamſi tam modicum tempus non tolleret moralem aſperitatum experientiam. Præterea, quia tunc modicum tempus non obſtat continuationi, quando non interceſſit factum contrarium; vt optimè docet Abbas *cap. cum conſam num.* 2. *de elect.* Vt etiam ſit continuatio, debent eædem qualitates in re continuata manere; vt alios referens tradit Tiraquellus *tract. le mort ſaiſit le viſan part.* 5. *n.* 7. At in hoc euentu interceſſit factum contrarium, nempe, dimiſſio nouitiatus, & obedientiæ: ac proinde non permanſère eædem qualitates in illo anno.

33 Atque hoc eſt verum, etiamſi nouitius ille è religione fugiſſet habitu retento, regulamque obſeruans; vt bene docent Roſella, & Sylu. allegat. *n.* 31. Manuel 2. *tom ſummæ cap.* 8 *nu.* 4. Quod interrupit ille iugum obedientiæ manens extra religionem. Atque ita videntur idem ſentire, etſi animo redeundi fugiſſet. Quod intelligo, quando eſt propriè fuga, qua religio deſeritur animo, etiam redeundi. Nam ſi exiiſſet nouitius ad breue tempus, vt quadam nocte gratiâ fornicandi, aut conuiuij, aut alterius cauſæ, ſtatim rediturus, non cenſetur nouitiatus interruptus, etſi habitum ad illud tem-

pus

Digitized by Google

pus depoſuiſſet, ne cognoſceretur, vel quò faciliùs intentum compararet; Quia hoc non eſt deſerere religionem, nec habitum deponere.

34 Si tamen expleto nouitiatus anno deſeruiſſet ille religionem, nō egeret poſtea ad illam rediens nouo nouitiatu ad profitendum, niſi conditio perſonæ, aut religionis ſit ita mutata, vt non cenſeantur eius difficultates moraliter exploratæ. Quia iam anno continuo religionis aſperitates expertus erat, quod ſolùm petitur. Et ita videtur ſentire Gloſſa *regula eum qui, verbo eum qui, de regulis iuris, in* 6. dicit contra egredientem in fine anni, ac poſt redeuntem, non indigere nouo probationis anno, niſi conditio perſonæ, vel religionis ſit mutata. Et idem Ioannes Andreas cuius eſt illa Gloſſa, *in addit. ad Speculatorem. tit. de ſtatu monach. §. qualiter concipiet libellum. qu. 37. num 43. verbo eximis*, cùm Speculator dicat exeuntem nondum impleto probationis anno, non indigere nouo nouitiatu, ait ſe cautiùs loquutum fuiſſe in prædicta gloſſa, dicendo in fine anni. Et expreſsè tenent Lapus, Franciſc. D. Anton. Angel. Sylu. Tabiena. Armilla, Gregorius Lopez, allegati *n.* 31. Manuel 2. *tom. ſummæ. c.* 8. *n.* 3. *& quæſt. regul.* 3. *tomo qu.* 15. *art.* 10. *ad finem*. Et hanc fuiſſe Speculatoris mentem in prædicto loco conatur probare Syluester. Atque benè addidit Speculator *ibi* hoc eſſe verum, etſi longum tempus interceſſerit, dummodo prædictæ conditiones non ſint mutatæ. Et ſimiliter benè ait hoc eſſe verum, etſi hic redeat ad aliud eiuſdem ordinis, eiuſdémque obſeruantiæ monaſterium. Quia experientia in vno monaſterio illo, ſatis eſt ad profitendum in altero.

35 Tandem Iulius II. conceſſit Minoribus, vt integrum ſit continuare annum nouitiatus ſemel interrupti per nouitij egreſſum, ſi iterum ad religionem veniat. Atque hoc priuilegium non eſſe reuocatum per Tridentinum *ſeſſ.* 25. *de regular. cap.* 15. Manuel affirmat *quæſt. regul.* 3. *tom. quæſt.* 15. *art.* 8. referens multos viros doctos, qui huic ſententiæ ſubſcripſere. Et concludit *ibi* poſſe hodie omnes religiones priuilegiis Mendicantium fruentes (vt ferè omnes hodie fruuntur,) vti hoc priuilegio. Quia Tridentinum tantùm petit annum nouitiatus expleri: & an is annus debeat eſſe continuus, eſt ſub iudice (vt vidimus *num.* 30. *&* 31.) at in hoc caſu integer annus expletur, etſi continuus non ſit. At exiſtimo id priuilegium eſſe reuocatum. Ducor, quod id olim conceſſum ſit, dum annus nouitiatus non ita exactè petebatur, ſed ex communi conſenſu integrum erat illud cedere. Et quamuis interdicta eſſet illius anni nouitiatus renunciatio in ordinibus mendicantibus, at non tam rigidè, vt hodie. Nam (vt conſtat ex dictis *num.* 8.) aliter facta profeſſio non omnino irrita erat, ſed aliquam obligationem inducebat. At hodie rigidiſſimè petit Tridentinum peragi eum nouitiatus annum, & decernit ex profeſſione aliter facta nullam prorſus obligationem induci. Atque ſatis petit annum continuum dum petit integrum annum (vt conſtat ex dictis *n.* 31.) Præterea, quia Tridentinum vult nouitios experiri omnes religionis aſperitates, & contra hoc nullam renunciationem, nullumque priuilegium ſuffragari. Quamuis enim nec renunciationi, nec priuilegiis expreſsè derogauit, at ex eius mente, & verborum rigore id ſatis deprehenditur (vt probauimus *num.* 19.) at potiſſimum locum inter has aſperitates tenet continuatio anni nouitiatus.

36 Quartus defectus ex parte profitentis, ex quo poſſet profeſſio irrita reddi, eſt communicatio, qua ligatus nouitius eam emiſit. Verùm ex hac cauſa non redditur profeſſio irrita: ſicut nec matrimonium carnale. Quod nullo iure ea irrita redditur, immo eam eſſe validam ſupponitur *cap. cùm illorum, de ſent. excom.* dum *ibi* decernitur ingreſſum religionem poſſe ab excommunicatione antea contracta abſolui. Et ratio eſt, quia profeſſio non eſt acquiſitio alicuius beneficij, ſed ſtatus. Et ita tradunt Innoc. *ibi. n. unico, verbo Prælatis.* & *ibi* Abb. *num.* 4. & *cap. veritatis num.* 35. *fine de dolo, & contumacia,* & *cap. ex publico. num.* 1. *de conuerſ. coniug.* Dominicus *c.* 4. *nu.* 18. *de reſcript. in* 6. & *cap decernimus. nu.* 7. *de ſent. excom. in* 6. vbi Anchar. *nu.* Felin. *eo. c. cùm illorum nu.* 2. & *cap. fin. n.* 3. *de except.* Marian. Socin. *cap. ſacris. n.* 118. *de ſent. excom.* Rebuff. *repetitione cap poſtulaſtis, notabili* 1. *nu.* 16. *de cler. excom. miniſt.* Ludouic. Gom. *cap.* 1. *nu.* 32. *de reſcript. in* 6. D. Anton. 3. *p. tit.* 24. *c.* 76. *verſ.* 7. *excommunicamus.* Sylu. *ver. abſol.* 5. *ad fin.* Tabiena *verb. excommunicatio.* 2. *n.* 10 *qu.* 9. Nauarr. *lib.* 3. *conſil. tit. de regul. in* 1. *editione, conſil.* 26. *nu.* 1. *in* 2. *conſil.* 3. *nu.* 1. *& comment.* 4. *de regul. nu.* 25. Couar. 4. *decret.* 2. *part. cap.* 6. *init. nu.* 5. & *cap. alma mater.* 1. *part. §.* 1. *nu.* 9. Henriquez *lib.* 13. *de excom. cap.* 7. *n.* 7. Vgolinus *de cenſuris, tabula* 1. *cap.* 20. *init. n.* 5. Sayr. *theſauro caſuum, lib.* 2. *cap.* 9. *n.* 19. Manuel 2. *tom. ſummæ. cap.* 8. *num.* 10. *concluſ.* 10. *fin. & quæſt. regul. tom.* 3. *quæſt.* 17. *art.* 14. *& quæſt.* 63. *art.* 3. Azor *lib.* 12. *inſtit. moralium. cap.* 3. *quæſ.* 9. At peccabit hic profitens ante abſolutionem, vt ait Nauarr. *in conſiliis allegatis.* Et peccabit quoque Abbas ipſum admittens, vt docent Socinus, Felinus, Vgolinus, Sayr. *ibidem*, allegatis Rainerio, & Archidiacono. At alij ſatis indicant Abbatem admittendo non peccare. Sic videtur ſentire Innoc. *ibidem*, vbi dicit meliùs facturum Abbatem non admittendo: & Abbas *eo cap. ex publico. nu.* 11. & Tabiena tantùm docentes eſſe honeſtius vt non admittat. Sed ſic dicendum exiſtimo, ipſe excommunicatus, ſiue denunciatus, ſiue non denunciatus ſit, peccat profitendo: quia communicat cum aliis, & omnibus communicatio erit ſibi interdicta, etſi denunciatus non ſit. At ea culpa erit venialis, eo quod non ſit participatio in aliqua actione ſacra. At Prælatus, ſi admittat ad profeſſionem excommunicatum denunciatum, aut notorium clerici percuſſorem, peccabit quoque venialiter: quia communicat cum illo in actione non ſacra. Si autem non ſit denunciatus, nec notorius clerici percuſſor, non peccat; quia cum hoc interdicta non eſt communicatio. Hæc intelligo loquendo præcisè de ipſa profeſſione. Nam ſi preces aliquæ abſque ab Eccleſia inſtitutæ in profeſſione recitentur, erit participatio cum excommunicato publicis eccleſiæ orationibus, & proinde erit participatio talis ex parte dantis profeſſionem, & aſſiſtentium, ſi profitens ſit excommunicatus non denunciatus, nec notorius clerici percuſſor. Quia in hoc etſi alij non teneantur eum vitare, tenetur tamen ipſe alios vitare.

Prædictam doctrinam quoad profeſſionis valorem 37 temperant quidam, niſi virtute alicuius reſcripti Apoſtolici admittatur excommunicatus ille ad profeſſionem. Ducuntur, quia reſcriptum illud ab excommunicato impetratum eſt irritum. *ca.* 1. *de reſcript. in* 6. Ita docent allegati Calderinus, Marianus Socinus *cap. ſacris. nu.* 174 *de ſent. excom.* Dominicus *c.* 1. *nu.* 18. *de reſcript. in* 6. Felinus *vtroque loco*, Rebuffus, Vgol. Sayr. allegat. *nu præcedenti.* Manuel. *quæſt. regul.* 3. *tom. qu.* 14. *art.* 17. vbi limitat cum Rebuffo *num.* 17. niſi in reſcripto illi concederetur abſolutio ab excommunicatione, ad effectum reſcripti illius valide obtinendi: vt concedi ſolet. At Ludouicus Gomez *cap.* 1. *num.* 32 *de reſcript. in* 6. & Couarr. 4. *decret.* 2. *p. c.* 6. *init. nu.* 3. reprobant hanc limitationem, & Couar. appellat eam falſam. Quia textus *cap. cum illorum de ſent excom* ex quo valorē huius profeſſionis deduci diximus *n. præcedenti*, conſiderat fauorem religionis, nec diſtinguit an virtute reſcripti profeſſio fiat. Et textus *cap.* 1 *de reſcript. in* 6. concedit fauore animæ reſcriptum ab excommunicato impetratum, vt vt illis abſoluatur, eſſe validum. Ergo pari ratione fauore religionis valebit, in qua de animæ fauore tractatur. Sed hæ rationes modici momenti ſunt ad impugnandam limitationem communem: & ideo ea eſt tenenda. Quia textus *cap. cum illorum*, loquitur de

profeſſione

profeſſione excommunicati, quæ communiter emitti ſolet: quæ aut rariſſimè, aut nunquam eſt virtute reſcripti ab excommunicato impetrati ad abſolutionem ab excommunicatione, eſt extendendus ad omnia alia, in quibus de animæ fauore agitur. Alias valeret diſpenſatio impetrata ad incundum matrimonium cum voto caſtitatis, ratione maximi incontinentiæ periculi. Sed id eſt ſpeciale in reſcripto impetrato ad abſolutionem ab illa excommunicatione. Quia cùm reſcriptum ſit vt impetrans abſoluatur, non debet præmitti abſolutio: aliàs nullum medium pateret ligato excommunicatione reſeruata Pontifici, nec potenti ipſum adire, quò ſe illa liberaret. Quod autem quidam ex his Doctoribus aſſerunt, nempe, obligare hanc profeſſionem inſtar voti ſimplicis religionis, diſputabimus *num.* 104. & 105.

38 Secundò, temperant alij, vt quamuis excommunicati profeſſio valeat, non tamen acquirat ius vt à monaſterio alatur. Ducuntur, quia Hoſtienſis *c. ſuper inordinata. n.9. de præb.* & *ibi* Abbas *n.*10. appellant profeſſionem religionis beneficium regulare. At excommunicatus non habet ius vt ex beneficij fructibus ante abſolutionem ſuſtentetur. Ita docent Nauar. *commentario 4. de regular. n.* 25. Henriquez *lib.* 13. *de excomm. c.7. n.7. in commento, littera K.* Manuel *quæſt. regular. 3. tomo q.63. art. 3. & tomo 2. ſumma. c.8. n.10. concluſ. 9. fine.* At hæc limitatio diſplicet, nec cæteri Doctores *n.* 36. allegati eam adhibent. Quia eorum ratio ſimiliter probat ipſam excommunicati profeſſionem fore irritam. Acquiſitio enim beneficij tempore excommunicationis eſt irrita. Et ſi quis reſpondeat profeſſionem illam non eſſe propriè beneficium, ſed poſſe dici tale impropriè, eo quod profitens acquirat ius collegij, & vt à monaſterio ſuſtentetur, inſtar admiſſi ad aliquorum collegium, in quo bona ſunt communia; vt fatentur Hoſt. & Abbas in eo loco: idem reſpondendum erit quoad ius ſuſtentationis. Atque ideo vel illa impropria beneficij appellatio ad vtrumque caſum, aut ad neutram extendi debet. Præterea, quia excommunicatus admiſſus ad id clericorum collegium, in quo bona ſunt communia, ius ſuſtentationis acquireret, cùm nullum ſit ius eam acquiſitionem irritam reddens.

39 Similiter profeſſio ſimoniacè facta in religione eſt valida, vt bene docent Nauar. *n. præcedenti* allegatus, & Manuel *quæſt. regular. 3. tomo q.63. art. 3.* & colligitur ex *c. de regularibus*, & ex *c. quoniam, de ſimon.* vbi dicitur, ſimoniacè profeſſum non debere manere in eodem monaſterio, ſed detrudi in aliud eiuſdem ordinis, in quo pœnitentiam agat, & ſi non reperiatur, debere *ibi* manere. Ergo ſupponit profeſſionem fuiſſe validam. Sed addunt hi Doctores, hunc non acquirere ius ad victum à monaſterio percipiendum, donec cum ipſo diſpenſetur. Ducunturque ratione *n. præcedenti* tradita, qua ducti idem tradidere de excommunicato profitenti. Sed qua ratione hoc *ibi* improbauimus in excommunicato, eadem ratione improbamus in recepto ſimoniacè.

40 Quintus defectus, ex quo poteſt ex parte profitentis reddi irrita profeſſio, eſt, quando in diuerſi ſexus monaſterio quiſpiam profitetur, vt ibi permaneat: ſicut vir mentito ſexu in monaſterio monialium, vel fœmina in virorum monaſterio. Circa quem aliqui cenſent profeſſionem non fore irritam, ſed cogendum profitentem ad tranſeundum in ſui ſexus monaſterium; quod nullus ſit Textus profeſſionem hanc irritam faciens. Textus enim in *c. diffinimus* 18. *q.2.* qui eſt ex 7. Synodo. *c.* 20. tantùm decernit, ne habitent in eodem monaſterio monachi, & moniales. Atque hic verè ſubſtantialia religionis in manu Prælati promiſit. Ita docent Speculator *tit. de ſtatu monachorum. §. qualiter concipies libellum. q.38. n.44.* Ioan. Andr. *c. nuarum. n.7. de priuil.* & *ibi* Anton. *n.17.* Abbas *n.7.* Archid. *c. quod interrogaſti. n.6. d.27.* D. Anton. *3. p. tit.16. c.3. ad finem principij, verſic. profeſſio facta,* Sylu. *verbo religio 3. q.9.* qui limitat quoad forum conſcientiæ, quando intentio fuit profitendi quoad eamdem religionem in ſpecie, ſed non in ſexu, vel ſaltem in genere. At verius eſt profeſſionem eſſe irritam. Ducor, quod profeſſio ad ſui valorem petat conſenſum profitentis, & admittentis profeſſionem. At vterque, aut ſaltem alter defuit. Nam vel ille noluit profiteri niſi in eo monaſterio: aut ſi voluit in ea religione quoad ſpeciem, ſed non quoad ſexum, non eſt admiſſus niſi ad religionem ſexus, in qua profeſſus eſt. Et ideo hanc partem tenent Matthæus à Syluestro allegatus, Nauar. *lib.1. conſiliorum. in 1. editione. tit. de ætate. & qualit. conſil. 8. n.1. in 2. lib. 3. tit. de regularibus, conſil. 47. n.1.* Emanuel Sà *ſumma, verbo religio. n.30.* Henriquez *lib. 14. de regular. c.8. n.6. in commento, littera A.* Manuel 2. *tomo ſumma. c.6. num. vltimo.*

Hinc deducitur quid dicendum ſit de hermaphrodito. Et quidem ſi ſexus virilis in eo præualeat, valebit eius profeſsio in monaſterio virorum emiſſa: ſecus autem ſi in monialium monaſterio ſit emiſſa. Et è contrà ſi præualeat ſexus fœmineus, valebit eius profeſsio apud moniales facta, non autem apud viros. Ratio eſt, quia hic iudicatur vir, vel fœmina iuxta ſexum in eo præualentem: & ſi vtrinque ſit æqualis, iudicatur æquè vir, & fœmina (vt probauimus *lib.7. de matrim. diſput.* 106. *n.1.*) Et ideo ſi profiteatur in monaſterio ſexus in eo præualentis, legitimè profitetur, vtpote qui eiuſdem ſexus cum aliis religioſis eſt: ſi autem in alterius ſexus monaſterio erit irrita profeſsio, tanquam emiſſa apud perſonas diuerſi ſexus, iuxta dicta *n. præcedenti.* Sic docent Nauar. *lib.1. conſil. in 1. editione. tit. de ætat. & qual. toto conſil. 8 in 2. lib. 3. tit. de regular. tot conſil. 47.* Henriquez, & Manuel *n. præcedenti* allegati. Si autem vterque ſexus ſit par, cùm æquè ſit vir, & fœmina, in neutro monaſtrio validè profitebitur, obſtanti altero ſexu, cuius æquè eſt. Et quamuis in hoc caſu ad eligendum matrimonium, & alia, detur ei optio ſexus, quo vti velit (vt probauimus *ea diſput.* 106. *n.6.*) at quoad ordines, & profeſſionem ea non datur, ſed vtriuſque eſt incapax ob maximam indecentiam. Et ita ſuſtinent Nauarr. & Manuel *ibidem.* Qui vterque docet in dubio vter ſexus prædominetur, ſtandum eſſe eius dicto, ſeu medicorum: quod in idem recidit. Quod & nos diximus *ea diſput.* 106. *n.2.* vbi & oſtendimus ex quibus hæc res diiudicanda ſit. Sed ſi conſultis medicis peritis res adhuc eſt dubia, cenſendus eſt perinde ac ſi vterque ſexus ſit æqualis (vt probauimus *ea diſput.* 106. *num.* 9.) Quamobrem etſi Doctores citati hunc caſum non exprimant, cenſeo fore irritam huius profeſsionem in vtrouis monaſterio factam: ſicut Doctores tradunt quando ſexus eſt æqualis. Id demum obſeruandum eſt, nunquam eſſe hermaphroditum admittendum ad monaſterium etiam ſexus in eo præualentis. Quod ſupponere videntur Doctores citati, & docet optimè Sarmiento *lib.4. ſelectarum. in l. ſed eſt quæſitum, in fine. ff. de liber. & poſthum.* Quia in cuiuſcunque ſexus monaſterium admiſſus, afferret maximum peccandi periculum religioſis aliis, cùm in eo quoque alter ſexus reperiatur. Quare exiſtimo fore mortale hunc admittere ratione dicti periculi: & idem mortale committeret hermaphroditus ingrediens, ob eamdem rationem. Quod ſi tacito hoc defectu ingrederetur in religionem ſexus prædominantis, & ita valeret eius profeſſio, dicunt Nauarr. & Henriquez *ibidem*, iuſtam eſſe cauſam, vt impetrata Pontificis licentia expellatur: immò (vt benè ait Manuel *ibidem*) poteſt abſque dicta licentia expelli, quod tacuerit vitium perſonæ redundans in notabiliſsimum religionis detrimentum. Addit Henriquez debere hunc expulſum, eſſe ſub Prælati obedientia in domo ſua, aut Epiſcopo originarij. Sed de hoc agemus *infrà* in tractatu de voto obedientiæ 41

vbi generaliter agemus de religioſi expulſi obligatione. Tandem, quando profeſſio fuit nulla, bene docent Nauarr. & Manuel poſſe à monaſterio eum propria Authoritate expelli, vtpote qui verè profeſſus non eſt. Ex quo conſequitur poſſe quoque eum ceſſante ſcandalo propria Authoritate egredi. Immo & tenebitur monaſterium ipſum expellere, & ipſe egredi.

42 Sextus defectus ex parte profitentis eſt, quando eſt ſeruus, & abſque domini licentia profitetur. Quia in re conſtat nequire ſeruum abſque domini licentia ingredi religionem, aut in ea profiteri: quod ſui iuris non ſit, ac proinde furtum committat, vtpote qui domini poteſtatem iniuſtè ſubterfugit. At cum domini licentia poteſt vtique; quia nullo iure interdicitur; immo tanquam certum ſupponitur. *c. ſi quis incognitus.* 17. *q.* 2. quod eſt Bonifacij Pontificis. Vbi deciditur, ſeruum abſque domini licentia ingreſſum poſſe à domino intra triennium repeti, & domino repetenti eum tradendum cum omnibus rebus, quas ad monaſterium attulit, fide tamen accepta de impunitate: & ſi intra triennium dominus non repetierit, nequire vltrà repetere, niſi tam longè ſeruus diſtet, vt intra triennium dominus repetere non poſſit.

43 Dum autem deciditur, poſſe ſeruum ante triennium repeti, intelligitur, ſi profeſſionem nondum emiſit. Conſtat ex *auth. de monachis, collat.* 1. ibi. *Intra triennium veniat aliquem in ſeruitutem trahens volentium, & perdurantium vt fierent monachi.* Vbi Gloſſa *verbo perdurantium*, explicat, in probatione. & ex *l. regia.* 6 *tit.* 7. *p.* 1. ibi *no le deben de dar el habito faſta tres anos: porque le pueda ſu ſenor reuocar, ſabiendolo.* Vbi nomine habitus intelligitur profeſſio; vt conſtat ex iis quæ ſtatim *ibi* ſubiunguntur. Et docet expreſſè D. Anton. 3. *p. tit.* 16. *cap.* 3. §. 4. & idem tradunt omnes Doctores allegandi: nam quando ante id triennium ſeruus profeſſus eſt, tradunt ſpecialiter quid ſit faciendum, vt *num.* 47. videbimus.

44 Ex quo deducitur, ſeruum abſque domini licentia ingreſſum religionem, etſi nondum profeſſus ſit, non poſſe à domino vltra triennium repeti. Conſtat ex authentico allegato *n. præcedenti*, vbi exigit dominum petere intra triennium probationis, vt ipſi reddatur. Et ita intelligitur Textus *c. ſi quis incognitus.* 17. *q.* 2. vbi triennij ſpatium conceditur domino ad ſeruum repetendum. Quod ſi dubites, quo pacto denegari poſſit ſeruus domino vltra triennium repetenti, cùm ſeruus ſe ipſum, omniáque ſua domino debeat: nec ſeruus fugitiuus longiſſimo tempore vſucapi poſſit. *l.* 1. *C. de ſeruis fugit.* Reſpondet Gloſſa *eo. c. ſi quis incognitus, verbo intra triennium cùm poſſit*, cenſeatur tacite conſentire, & id reuocandi ius præſcribatur. Item, quia aliàs nil ſpeciale eſſet. Nam quando ante triennium profeſſus eſt, non poteſt ſemper à domino reuocari, ſed in quibuſdam caſibus (vt dicemus *n.* 47. & ita D. Anton. 3. *p. tit.* 16. *c.* 3. §. 4. poſtquam dixit poſſe ſeruum ante triennium repeti, ſi nondum profeſſus eſt, dicit abſolutè poſt triennium eum repeti non poſſe. Exigitur autem ad hanc præſcriptionem bona fides religionis ignorantis eum eſſe ſeruum; vt tradunt Angelus *verbo religioſus. nu.* 3. Tabiena *verbo religio. q.* 10. *n.* 11. Azor *lib.* 12. *inſtitutionum moralium. c.* 1. *q.* 3.

45 Quod ſi dubites, an monaſterium teneatur tunc compenſare domino æſtimationem ſerui. Gloſſa *eo. c. ſi quis incognitus, verbo intra trienniũ*, & Azor *ea. q.* 3. affirmãt. At in contrarium eſt textus clarè *eo. c. ſi quis incognitus, in fine*, ibi. *Si autem intra triennium non fuerit requiſitus, poſtea quæri non poteſt, ſed tantum ea quæ in monaſteriũ ſeruus adduxit, dominus accipiat.* Præterea, quia Doctores *n.* 47. allegandi tantùm obligant monaſterium in mala fide exiſtens ad hanc compenſationem.

46 Hoc autem triennium quidam dicunt numerandum à die probationis inceptæ. Sic Hugo à Syluestro relatus: & idem tradit Azor *lib.* 12. *inſtit. moralium. c.* 1. *q.* 3. 47

At multo verius eſt, numerandum ab eo tempore, quo dominus conſcius fuit admiſſionis ſerui in religionẽ. Quod ea præſcriptio ſit ob negligentiam domini non reuocantis toto eo temporis ſpatio. At ignoranti negligentia imputari nequit. Et ita videtur tenere Gloſſa finalis *c. ſi quis incognitus.* 17. *qu.* 2. nam refert vtramque ſententiam, & neutram definit, ſed remittit ſe ad *c. ſi ſeruus ſciente. d.* 54. vbi *verbo vnius, in fine*, ait, ſub disiunctione numerãdum eſſe à tempore ſcientiæ. Et idem tenent lex regia 6. *tit.* 7. *p.* 1. D. Anton. 3. *p. tit.* 16. *cap.* 3. §. 4. Roſella *verbo religio.* 2. *n.* 1. Sylu. *verbo religio.* 2. *quæſt.* 3.

Quod ſi intra triennium illud ſeruus hic profiteatur, ſic diſtinguendum eſt. Si ſeruus ille mentitus ſit ſe liberum dicens, aut probans, poteſt à domino intra triennium illud petenti reuocari ad ſeruitutem: ne ex fraude ſua lucrum reportet, vt docet Hoſt. *ſumma. tit. de voto, n.* 10. *verſic. quid ſi profeſſus.* Archidiac. *c. ſi quis incognitus.* 17. *q.* 2. *n.* 1. & *ibi* Bellamera *n.* 1. Turrecr. *ibi n.* 4. lex regia 6. *tit.* 7. *p.* 1. D. Anton. 3. *p. tit.* 16. *c.* 3. § 4. Roſella *verbo religio.* 2. *n.* 2. Sylu. *verbo religio.* 2. *q.* 3. Et bene addit Roſella idem dicendum eſſe, ſi mala fide conſcius ſeruitutis eſt religionem ingreſſus, ſecus ſi bona fide exiſtimans ſe liberum. Inſuper ſi monaſterium admittens fuit in culpa, eo quod ſciens eſſe ſeruum, profeſſionem ei conceſſerit, vel rationem dubitandi habens non præmiſerit debitam diligentiam ad inueſtigandam veritatem, debet ſeruus in monaſterio manere, & hoc tenetur domino ſatisfacere, ſoluta ſerui æſtimatione. Ita docent Hoſt. D. Anton. Sylu. lex regia 6. proximè allegati, Tabiena *verbo religio. q.* 10. *n.* 11.

Procedunt autem hucuſque de ſeruis dicta, tam in 48 ſeruis qui verè mancipia dicuntur, quàm in iis quos ius colonos, originarios, & aſcriptitios appellat. Qui quoniam fundo, vel agro ſunt aſcripti, inde inuito domino auelli nequeunt. Conſtat ex *d. c. ſi quis incognitus.* & docent Turrecr. *ibi. n* 4. D. Antoninus, Syluest. Tabiena *n. præcedenti* allegati, Roſella *verbo religio.* 2. *n.* 1.

Tandem dubitatur, an ea ſerui profeſſio valeat? Et 49 quidem quando profitetur elapſo triennio numerato à ſcientia domini non reclamantis, cùm poſſit, certum videtur profeſſionem eſſe validam. Quia tunc profiteri poteſt, nec à domino reuocari valet, nec impediri quin profiteatur (vt *n* 44 probauimus.) Sed difficultas eſt, quando intra id triennium profitetur, caſu quo à domino reuocari poteſt, iuxta dicta. Quidam cenſent eam profeſſionem eſſe validam. Nec eſt ſimile de coniuge abſque alterius coniugis licentia profeſſio, cuius profeſſionem eſſe irritam probauimus *lib.* 7. *de matrim. diſput.* 34. *num.* 1. Quia coniux nequit promittere integram caſtitatem: quod de profeſſionis ſubſtantia eſt. At ſeruus poteſt, & quamuis à domini obſequio diſtrahi nequeat; at id non eſt neceſſarium ad profeſſionis ſubſtantiam, cùm in domo propria poſſit profeſſus manere. Ita docent Archid. *c. ſi quis incognitus.* 17. *q.* 2. *n.* 1. & *ibi* Bellamera *n.* 1. & 2. Turrecr. *n.* 3. Angelus *verbo religioſus n.* 5. Sylu. *verbo religio.* 2. *q.* 3. Tabiena *verbo religio. q.* 10. *n.* 11. Quare aſſerunt Angelus, Sylu. & Tabiena *ibi*, hunc reuocatum à domino non poſſe inire matrimonium: & quamuis non explicent id fore irritum; at ita dicendum eſt, cùm dicant valere profeſſionem. Idem videntur ſentire D. Antoninus 3. *p. tit.* 16. *c.* 3. §. 4. Roſella *verbo religio.* 2. *n.* 3. Gregor. Lopez *l.* 6. *fine. tit.* 7. *p.* 1. dicunt enim hunc à domino reuocatum, teneri poſt effectum ſui iuris redire ad monaſterium: eo quod quantum in ſe eſt, ſit monachus. Quod idem docet Turrecr. *eo. c. ſi quis incognitus, n.* 6. At multo verius eſt, eam profeſſionem fore irritam, inſtar profeſſionis coniugis abſque alterius coniugis licentia. Quia etſi ſeruus poſſit domino inuito integram caſtitatem vouere: at nequit ſe omnino religioni tradere ſubiectus Prælati [illegible] obedientiæ.

obedientiæ, & ſi ſe tradat, traditio eſt nulla. At traditio illa ad profeſſionis ſubſtantiam deſideratur. Et ita docent Paludanus 4.*d.*38.*q.*4.*art.*2.*n.*30. Azor *lib.* 12.*inſtit. moralium.c.*1.*q.*3. At tamen Palud. *ibi.n.*29 & ipſum ſequutus D. Anton. 2.*p.tit.*11.*c.*2.§.6. teneri hunc manumiſſum redire ad religionem. Quod idem aiunt alij Doctores prioris ſententiæ (vt proximè retuli.) At exiſtimo non teneri redire, vt in ſimili caſu probauimus de coniuge ſine alterius licentia profitenti, *lib.*7.*de matrim.diſp.*34.*n.*12. Et ſicut *ibi. n.*16. probauimus, poſſe hunc coniugatum tanquam religioni non obligatum, exire propria authoritate, etſi non reuocetur, ceſſante tamen ſcandalo. ſimiliter ob eandem rationem eſt idem dicendum de hoc ſeruo. An verò teneatur ad caſtitatem, dicemus *n.*104. & 105.

50 Septimus defectus ex parte profitentis eſt, quando eſt coniugatus. De qua re quando valeat eius profeſſio ante matrimonium conſummatum, & quando cenſeatur non conſummatum, latiſſimè egimus *lib.*2.*de matrim.à diſp.*18 *vſque ad* 24. & quando poſt conſummatum, *lib.*7.*à diſp.*32 *vſque ad* 37. & quando ratione diuortij ob adulterium, *lib.*10.*diſp.*10 & 11. & quando ratione ſæuitiæ, & furoris alterius coniugis, *eo.lib.*10 *diſp.*18 *n.*48. & 49. & quando ratione hæreſis, *eo.lib.*10.*tota diſp.*15.

51 Octauus defectus eſt, cum profeſſurum alligatum eſſe aliqua dignitate Epiſcopali, aut cura animarum. De quo defectu an impediat religionis ingreſſum, ac profeſſionem irritam reddat, diximus *lib.*4.*c.* 25.*n.*36. tractantes de votorum irritatione.

52 Nonus defectus eſt, quando profitens eſt impotens præ morbo, aut ſenectute, ad ſeruanda regulæ præcepta. Huius enim profeſſio videtur irrita. Quia nemo ad impoſſibile obligari valet: nec graui culpa vacat, ſi ad ea voto aſtringere, ad quæ ſeruanda ſe impotentem vouens aduertit. Deinde, quia hic nec ſeruans, nec ſeruare potens præcepta regulæ, nequit religionis aſperitates experiri, quod ad profeſſionis valorem deſideratur. Cæterùm bene Manuel 2. *tomo ſummæ.c.*6. *num.*13. docet hunc validè, & licitè profiteri. Quia obligatio ad religionis ſubſtantialia, nempe, paupertatem, caſtitatem, & obedientiam, nullis corporis viribus eget, ſed ſolo voluntatis effectu. Reliqua autem regulæ præcepta non ſunt religionis ſubſtantialia, ſed obligant iuſta cauſa non excuſante. Atque ita illa promittens obligatur ad illa ſeruanda, eo modo quo regula obligat; nempe, dum iuſta cauſa non excuſat. Præterea, quia non deſideratur ad nouitiatum experientia omnium in ſpecie, ſiue in indiuiduo aſperitatum religionis: ſed ſatis eſt eas in genere experiri, viuendo ſub obedientia, integro nouitiatus anno. Qui enim toto eo tempore morbo laborat, cuius cauſâ multas in indiuiduo experiri nequit, legitimè nouitiatum explebit, vt bene docent Nauar. *lib.*3. *conſil.tit.de regularibus, in* 2.*editione, conſil.* 42.*n.*5.*in* 1.*conſil.*32. *num.*5. & idem Manuel 1.*tomo ſummæ c.*8.*n.*3.*concluſione* 2.*quæſt.regul. tomo* 3.*in q.*15.*art.*10. Et ex his conſtat ſolutio contrariorum.

53 Decimus defectus eſt, ſi profeſſurus ſit demens. Nec intelligo de dementia non omnino mente priuante, ſed in vna, vel altera materia: hanc enim nec voti, nec aliorum contractuum valorem impedire, diximus *eo. lib.* 4. *cap.* 8. *num.*5. ſed de ea quæ omnino mente priuat. Atque horum dementium, & nouitiatum, & profeſſionem eſſe irritam conſtat: quod vtrumque liberam voluntatem deſideret. Sed controuertitur inter Doctores, an ratificetur ea profeſſio, ſi ille ſic profeſſus, poſtea ad ſanam mentem rediens, conſciúſque profeſſionis à ſe emiſſæ, non contradicat, aut habitum profeſſorum non deponat. Quidam affirmant cenſeri ſtatim ratam haberi profeſſionem. Ita Hoſtienſis *c. ſicut tenor, in fine, de regul.* & *ibi* Ioan. Andr. *num.*2. Cardin. *num.* 2. Anchar. *fine.* At meritò hanc ſententiam impugnant Abb. *ibi n* 4. Roſella *verbo nouitius.n* 12. & *ibi* Angelus *n.*9. Sylu. *verbo religio.*5.*q.*2. Azor *lib.*12.*inſtitut.moralium c.*2.*q.*5. Probant id Abbas, Roſella, & Azor, quia *c.* 1.*de regul. in* 6. expreſsè habetur, impuberem aſſumentem habitum communem nouitiis, & profeſſis, nulla parenti differentia diſtinctum, non cenſeri profeſſum, donec anno integro eum habitum deferat. Ergo idem à fortiori cenſendum eſt de furioſo. Quare hi tres Authores videntur petere annuam illius habitus delationem, vt cenſeatur profeſſio ratificata. At loquendo ante nouum Tridentini decretum, ea annua habitus peculiaris profeſſorum delatio non ſemper exigitur, ſed in his religionibus, in quibus profeſſio non poterant fieri ante nouitiatus annum, vt in Mendicantibus. Inſuper quando ante furorem præmiſſus erat integer nouitiatus annus, ſufficit ceſſante furore ratificari profeſſionem. Cenſetur autem rata haberi, quando ſciens, & prudens aſſumit ille profeſſorum habitum. Quia (vt diximus *c. præcedenti*, *n.* 24.) ad profeſſionem tacitam inducendam præmiſſo nouitiatus anno, non eſt opus perſeuerantia tridui in delatione habitus. Vtrumque affirmat Sylu. proximè allegatus. Quod autem *ibi* tractat, an requiratur nouus monaſterij conſenſus, tractabimus *n.* 81. Et tandem optimè aduertit Angelus proximè allegatus, iudicandum eſſe omnino, ac ſi hæc profeſſio fieret ante pubertatem: & ita ad eam tacitè ratificandam, ſeu denuo tacitè emittendam, exigi eam habitus profeſſorum delationem, aut actuum profeſſis peculiarium exercitium, poſtquam ceſſauit furor, quæ deſiderari diximus ad tacitam profeſſionem emittendam *c. præcedenti à n.* 20. Et ratio eſt clara. Quia hæc profeſſio fuit omnino irrita: Ergo perinde cenſendum eſt, ac ſi facta non fuiſſet: & conſequenter eadem deſiderabuntur ad nouum eius valorem, poſtquam ille ſanus eſt, quæ exiguntur vt denuo emittatur. Sed poſt decretum Tridentini *ſeſſ.*25.*de regul. c.*15. non erit locus huic profeſſioni tacitæ, niſi quando ante furiam præmiſſus erat integer nouitiatus annus, vel poſt ſanam mentem præmittitur; vt in omnibus profeſſionibus tacitis diximus *c. præcedenti n.*38. 39.

Sed maior difficultas eſt, an quando quiſpiam ſui 54
compos religionem ingreditur, & anno nouitiatus in furorem incidit, tempus furoris computetur in nouitiatus anno, ita vt ſi ferè toto anno duret, poſſit eo tranſacto, ſuíque compos effectus, validè profiteri? Videtur enim pars affirmans inde probari. Quippe dato oppoſito ſequitur non eſſe in eo anno computandum tempus quo nouitius morbo laborans in phreneſim incidit: ſed eo tempore non computato inchoandum eſſe nouum probationis annum. Quia cùm is annus debeat eſſe continuus (vt probauimus *n.* 31.) & eo medio tempore furoris nouitiatus non valuerit, interruptus eſt annus, & ideò alter annus continuò peragendus incipere debet. Quod eſt contra praxim omnium religionum computantium id tempus in anno nouitiatus. Præterea, quia aliàs percutiens illum furoris tempore, non erit excommunicatus, cùm ille non ſit tunc verè nouitius. Ex altera parte vrget, quia qui rationis compos non eſt, nequit experiri, & explorare monaſticam diſciplinam, nec propriè eſt ſub obedientiæ iugo. Atque ita cùm ad id concedatur annus nouitiatus, id tempus ineptum prorſus erit. Secundò, quia tempus quo quis ante pubertatem in religione eſt, non computatur in anno nouitiatus, eo quod impubes non pleno rationis vſu gaudeat, quo religionis aſperitates experiatur. Nec malitia poteſt ætatem ſupplere (vt *n.* 22. probauimus.) Ergo multo fortiùs in furioſo id locum habebit, qui omnino rationis vſu deſtituitur. Tandem quia hoc videtur tenere Sylu. *verbo religio.* 5. *q.* 2. vbi ait per furiam auferri religionis probationem, ſicut per impubertatem. Et expreſsè loquitur de furia

tempore nouitiatus adueniente: ait enim non integrum eſſe huic virtute illius probationis profiteri in religionibus, in quibus integer nouitiatus annus exigitur, qui hodie in omnibus petitur, iuxta Tridentini decretum. Niſi (inquit Sylu.) quando expleto integro anno furia ſuperuenit: ſecus ſi quando aduenit furia, non erat ſufficienter probatus. Idem videtur ſentire Armilla *verbo nouitius*, *n.5.* vbi ait furioſum non poſſe eo tempore experiri religionem, ſicut nec tempore quo impubes eſt: & Tabiena *ibi q.4.n.5.* vbi nouitiatum inchoandum eſſe ceſſante furore, ſicut & ceſſante impubertate.

55 Hæc ſatis ancipitem videntur reddere hanc quæſtionem. In qua primò exiſtimo, furorem citò tranſeuntem, vt contingit in phreneſi tempore morbi ſuperueniente, duranteque octo, aut quindecim dierum ſpatio, nec impedire curſum anni nouitiatus, nec id tempus tranſacto anno ſupplendum, ſed in eo computandum, & legitimam fore profeſſionem eo finito. Ducor, quod ita teſtetur praxis omnium religionum: nec iura annum nouitiatus poſcentia, hoc tempus non computandum decernant: cùm tamen euentus hic valdè frequens ſit, ſed quaſi pro nihilo id reputant, & tanquam partem temporis morbi, quo non impeditur curſus illius anni: & eo tempore computato videntur integrum nouitiatus annum petere. Secundò, exiſtimo impediri curſum anni nouitiatus, quando dementia eſſet extraordinaria, vt ſolet contingere in iis qui nullo alio morbo laborant, & diu duraret, vt integro menſe. Tunc enim non eſſet id tempus in anno nouitiatus computandum, ſed tranſacto furore ſupplendum eſſet. Quod probant adducta *nu. præcedenti* pro poſteriori parte. Et cùm caſus hic rarus ſit, & extraordinarius, non oportuit vt iura illum exciperent, vt non excipiendo videantur cenſere computari. Dico autem id tempus poſtea ceſſante furore ſupplendum, & non dico iterum inchoandum nouitiatum. Quia eo medio furoris tempore non interrumpitur nouitiatus, cùm furioſus ille maneat in religione, vel extrà de Prælati licentia, nec à religione expulſus ſit, ſed tantùm dormit, ſeu ſuſpenditur nouitiatus: ſicut tradunt Doctores præſcriptionem contra Eccleſiam non interrumpi, ſed dormire, ſeu ſuſpendi, dum ea vacat Prælato. Et ſimiliter præſcriptionem inceptam contra defunctum, cui pupillus ſucceſſit, tradunt dormire, dum ætas pupillaris durat, *l. ſicut, C. de præſcript. triginta annorum.* Et poteſt videri in Molina *tomo 1. de iuſt. diſp. 78. colum. 3. verſic. præſcriptio ceſſat.* Nec ex ea ſuſpenſione inferre licet, percuſſorem huius furioſi non incurrere excommunicationem. Quia ſi (vt *nu. 24.* probauimus) ingreſſus ante pubertatem, qui verè, & propriè nouitius non eſt, gaudet eo priuilegio: à fortiori gaudebit hic, qui verè & propriè nouitius eſt, vtpote qui legitimo tempore admiſſus eſt, nec expulſus fuit; quamuis id tempus non computetur in anno ad legitimam probationem petito, ſicut nec computatur ad hoc, tempus ante pubertatem. Et ex his ſoluuntur rationes contrariæ *n. præcedenti* adductæ.

56 Vndecimus defectus eſt, quando profitens interrogatus taceret morbum contagioſum, aut aliud notabile vitium. Et quidem Gerſon *in 2 p. in tractatu quarumdam quæſtionum, alphabeto 34. littera S.* agens de tacente impedimentum, quo cognito non admitteretur, quamuis dubius in eam partem inclinare videtur, vt profeſſio non teneat ex parte conuentus: quòd ea admiſſio inuoluntaria videatur, & ſub tacita conditione, niſi adſit impedimentum.

57 Sed ſic diſtinguendum cenſeo. Si impedimentum non ſit ſubſtantiale iuxta illius religionis ſtatuta à Sede Apoſtolica confirmata, quæ in eo caſu irritam redderent profeſſionem, valeret profeſſio. Vt ſi quis morbo Gallico laborans, eum rogatus occultaret, & profiteretur, nullatenus ad profeſſionem admittendus eo detecto, valeret profeſſio, nec hic teneretur à Sede Apoſtolica licentiam exeundi petere, ſed de præterita culpa dolere. Quam Nauarr. ſtatim allegandus dicit eſſe mortalem. Quia ſicut non omnis error, nec omnis deceptio, ſed ſolius perſonæ, reddit irritum matrimonium carnale: ita nec omnis error, nec omnis deceptio, ſed circa ſola ſubſtantialia caſſat profeſſionem; vt dicemus *num.* 82. Et ita docent Nauarr. *lib. 3. conſil. tit. de regularibus, in 1. editione, conſil. 25. num. 2. & 3. in 2. conſil. 48. n. 2. & 3.* Manuel 2. *tomo ſummæ cap. 6. num 3. & quæſt. regularium tomo 3. in q. 17. art. 9.* Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo nouitius, poſt 7. notabile §. quintò principaliter*, Vega 2. *tomo ſummæ cap. 50. caſu 4.*

58 Aſſerunt tamen quidam ex his Doctoribus, poſſe religionem hunc iam profeſſum in pœnam admiſſæ culpæ à religione expellere. Ita docent Nauarr. Sorbus, Vega *n. præcedenti* allegati Emmanuel Sà *ſumma, verbo religio nu. 34.* Manuel 2. *tomo ſummæ c. 6. n. 3.* quod idem nos tradidimus *lib. 7. de matrim. diſp. 37. n. 53.* Sed iure optimo idem Manuel *quæſt. regularium tomo 3. in q. 17. art. 9.* recedit ab hac ſententia, dicens non eſſe iuſtam expellendi profeſſi cauſam. Quod cùm res grauiſſima ſit, grauiſſimam cauſam exigat. At in Societate Iesv eſſet iuſta cauſa expellendi ligati ſolis ſimplicibus biennij votis. Quia cùm ea vota ſint ex parte Societatis conditionalia quoad perpetuitatem, multo minor cauſa ad expulſionem ſufficit.

59 Tempore autem nouitiatus, etſi cum eo notabili defectu, aut morbo manifeſtato, admiſſus quiſpiam eſſet, poſſet expelli. Quia malè feciſſe admittendo, non aufert ius religionis, vt reſipiſcens nouitium malè admiſſum expellat. Et ita docent Gerſon *n. 56.* allegatus, Corduba *in regul. D. Franciſci cap. 2. q. 11. puncto* 2. Manuel 2. *tomo ſummæ c. 8. n. 9. concluſ. 8.* Quamuis aliàs nouitius abſque iuſta cauſa expulſus ius habeat agendi contra religionem, ne expellatur; vt allegatis Hoſtienſi, & Ioanne Andrea docet Gregor. Lop. *l. 3. verbo à ellos tit. 7. p. 1.* & expellentem abſque iuſta cauſa peccare tradunt Caiet. 2. 2. *quæſt. vlt art. 4 dubio* 3. Paſſatellus *in priuilegiis Minimorum c. 43 ad finem.* At non credo eſſe mortale, niſi grauis nouitio nota eſſet expulſio illa. Sicut culpa nouitij leuiter retrocedentis eſt ſolùm venialis. Non enim magis obligatur religio nouitio, quàm nouitius ipſi, quoad culpam.

60 Sed ſi defectus eſſet tacitus ex ſubſtantialibus religionis illius, exiſtimo profeſſionem fore nullam; vt ſi in Societatem Iesv admitteretur quiſpiam, aut in ea profiteretur cum aliquo ex quinque impedimentis eſſentialibus relatis *in 1. p. conſtitutionum c. 3. à num. 5. vſque ad 7.* in quibus (vt dicitur *ibi num. 7. in commento, littera G.*) nec Præpoſitus generalis, nec tota Societas diſpenſare poteſt, profeſſio non valeret. Quare nil referret, ſiue ex malitia, ſiue ex ignorantia tectum ſit aliquod ex his impedimentis. Quia exiſtentibus illis impedimentis, nulla eſt poteſtas in admittente: ac propterea profeſſio defectu talis poteſtatis erit irrita. Item quia *eod. c. 3. num. 2.* dicuntur hæc impedimenta omnino excludere à Societate. Ergo ſunt impedimenta irritam reddentia profeſſionem: cùm ex conſtitutiones omnino excludentes affectos his impedimentis, ſint à Sede Apoſtolica approbatæ, & prorſus claudant aditum, omnemque diſpenſandi poteſtatem Societati denegent. Tandem quia quando non eſt impedimentum eſſentiale, omnino excludens, & irritam reddens profeſſionem, id explicatur, vt conſtat ex congregatione 5. generali Societatis Iesv, canone 3. vbi decretum eſt, ne originem ab Hebræis, vel Saracenis trahentes admittantur; additum eſt, admiſſum per errorem cum hoc vitio poſſe ante profeſſionem expelli, admonito tamen priùs Generali. Immo etſi Generalis abſque legitima Pontificis diſpenſatione, aut eius nuntij potentis diſpenſare,

admitte

admitteret quempiam ad profeſſionem cum aliquo ex prædictis quinque impedimentis eſſentialibus, aut ad vota biennij, admiſſio eſſet nulla: quod careat omnino poteſtate admittendi.

61 Vltimus defectus ex parte profitentis eſt, ſi ante ingreſſum ſit obligatus ad ſubueniendum graui parentum, aut filiorum neceſſitati, aut obligatus ad rationes reddendas, aut ad æs alienum, aut alij crimini obnoxius, ob quod Sixtus V. irritas reddidit profeſſiones in ſuo motu proprio de hac re: aut quia non ſint præmiſſæ informationes *ibi* petitæ. Sed ratione eius parentum, aut filiorum neceſſitatis, non reddi irritam profeſſionem, probauimus *lib.4.c.20.n.10.& 36.* Nec ratione æris alieni contracti, aut obligationis ad rationes reddendas, aut aliorum criminum, aut omiſſæ informationis, eſt hodie irrita profeſſio: quod is motus proprius ſit reuocatus, vt diximus *lib.4.c.19.n.5.19. & 21.*

SVMMARIVM.

Ad valorem profeſſionis exigitur admiſſio illius per habentem poteſtatem. n.62.

Idem petitur in ſimplicibus biennij votis Societatis IESV *num.63.*

An hæc poteſtas admittendi ſit in ſolo Prælato abſque conuentu? Refertur quædam ſententia. n.64.

Explicatur ſententia Authoris: & quid in monaſterio monialium: & an poſſit Epiſcopus contradicente conuentu ſibi ſubiecto: & utrum conſilium ſit neceſſario ſequendum, quando id petendum eſt ab alio tanquam collega, & officij participe? n.65.

An ſit irrita ipſo iure profeſſio admiſſa à Prælato, abſque conſilio, vel conſenſu conuentus? n.66.

An conuentus vacuus poſſit admittere ad profeſſionem? n.67.

An poſſit Generalis, vel Prouincialis interdicere ſuperiori immediato admiſſionem ad profeſſionem, cum decreto irritanti? Refertur quædam ſententia. n.70.

Explicatur ſententia Authoris: & an poſſit quandoque ipſe admittere contradicente ſuperiori immediato, & conuentu? num.71.

Quid in Societate IESV *? n.72.*

An poſſit capitulum generale decretum irritum profeſſionem reddens edere? n.73.

An poſſit Epiſcopus admittere ad profeſſionem? n.74.

An id poſſit habens monaſterij adminiſtrationem? n.75.

An id poſſit Abbatiſſa? n.76.

An id poſſit laicus ex commiſſione potentis admittere? n.77.

An excommunicatus peccet admittendo, & valeat admiſſio? num.78.

Quid de ſuſpenſo ab admiſſione? n.79.

An vt valeat admiſſio non potentis admittere, ſat ſit ratihabitio ſubſequens potentis, & an ex tunc valeat? n.80.

Profeſſio admiſſa à potente admittere, & ex aliqua cauſa irrita, an ad ſui valorem indigeat nouo conſenſu potentis admittere: vel ſat ſit nouus profitentis conſenſus, & qualis eſſe debeat, vt ſit legitima ratihabitio? n.81.

Poſt n.81. inuenies alia ſummaria.

62 QVÆSTIO ſecunda. Quando reddatur profeſſio irrita ex defectu poteſtatis in admittente? Id tanquam certum eſt præmittendum, ad profeſſionis valorem non ſufficere ſolam profitentis traditionem, ſed oportere quoque adeſſe perſonam habentem poteſtatem acceptandi nomine ipſius religionis, illámque obligandi ipſi profitenti. Et ratio eſt, quia profeſſio eſt contractus onēroſus, vltrò citróque obligatorius, quo profeſſus fidem ſuam aſtringit Deo, obligatúrque religioni, & religio ipſa obligatur religioſo, ad retinendum eum, & alendum, & tractandum iuxta religionis inſtitutum. Sicut ergo aliæ reciprocæ obligationes nequeunt in vnius conſenſu conſiſtere, ſed indigent duplici perſona poteſtatem obligandi habente *l. in omnibus. ff. de action. & obligat. l. ſicut. C. eodem tit.* ita & profeſſio. Idem conſtat ex *c. porrectum, de regular.* ibi *& recipitur ab Abbate.* & ex *c. ad Apoſtolicam, eodem tit.* ibi. *Abbate per ſe vel per alium profeſſionem recipiente.* Nec obſtat *c. conſuluit, qui clerici, vel vou.* oppoſitum ſignificans dum ait profeſſionem emitti poſſe ſuper altare: intelligitur enim acceptanti eo qui habet poteſtatem admittendi ad religionem; vt bene docet *ibi* Alexander de Neuo *n.4.* Et ideo ita docent Gloſſa *eo. c. porrectum, verb. monachum,* & *ibi* Innoc. *n.5.* Ioan. Andr. *n.4.* Hoſt. *n.13.* Abbas *n.10.* Anchar. *n.3.4 5.* Henricus *fine.* Lapus *allegatione 4.n.7.* vbi Mandoſius *in additionibus, littera F.* multa ſimilia congerit Gregor. Lopez *l.5.tit.7.p.1.* Sylu. *verbo religio 3.q.18. dicta 2.* Nauar. *commentario 4. de regul. n.74.* & omnes. Atque idem in profeſſione tacita exigi probauimus *c. præcedenti, n.14.*

Idémque neceſſariò exigitur in ſimplicibus biennij votis emiſſis in Societate IESV, per quæ vouens efficitur verus religioſus. Quia per illa non ſoli Deo, ſed etiam religioni vouens obligatur, tradens ſe illi: & religio quoque obligatur ad ipſum retinendum, & alendum, niſi iuſta cauſa illius expellendi adfuerit. Ergo exigitur potens admittere, & obligare religionem. 63

Sed difficultas eſt, an ſolius Abbatis ſit ad religionis profeſſionem admittere, an ipſius, & conuentus? Et quidem fatentur omnes ſpectandum in primis eſſe, an aliquid circa hoc conſuetudo legitimè præſcripta, religionis priuilegia, aut conſtitutiones habeant, quibus ſtandum eſt. At ſi hæc abſint, difficultas eſt, quid iure communi ſentiendum ſit. Quibuſdam placet, id eſſe Abbatis adhibito conuentus conſilio, id autem auditum non teneri Abbatem ſequi, ſed poſſe contra ipſum admittere ad profeſſionem. Ducuntur, quod nullo iure caueatur teneri Abbatem expectare conſenſum conuentus. Nam *c. ea noſcitur, de his quæ fiunt à Prælato,* cui innititur contraria ſententia, id non probat. Quia ſolùm decidit quando præſentatio ad beneficium ſpectat ad collegium, non poſſe ſolum Prælatum præſentare: & ita ſupponit præſentationem ad collegium pertinuiſſe. At nullo iure probatur, admittere ad profeſſionem pertinere ad conuentum. Immo Textus *c. nullam. 18. qu.* loquens de Abbate, ſic ait, *ad quem poteſtas tota pertinere conuenit.* Vbi Gloſſa *verbo tota,* explicat ita pertinere ad Abbatem, vt non ad monachos pertineat. & *c. ad Apoſtolicam, de regular.* idem ſignificatur, ibi. *Abbate per ſe, vel per alium recipiente.* Abbatem autem teneri ad audiendum conuentus conſilium, inde probant: quod omnium religionum regula præſcribat, vt quæ præcipua ſunt non expediat Abbas abſque conuentus conſilio. At admiſſio ad profeſſionem ex præcipuis religionis eſt. Non teneri autem id conſilium ſequi, inde ſuadent: quia vbi non conſenſus aliorum, ſed conſilium deſideratur, ſatis eſt illud audire, nec auditum eſt neceſſariò ſequendum; ſicut ex multis probauimus *lib.1. de matrim. diſput.34. num.24.* Et ideo hanc partem ſuſtinent Abbas *d. c. ad Apoſtolicam, num.11. & 12. & d. c. ea noſcitur. n.4.* Felinus *c. quoniam num.3. de ſimonia.* Boërius *deciſione 160. n.29.* Sylu. *verbo religio, 3.q.13. & q.18. dicto 4.* Angelus *verbo profeſſio. n.1.* Roſella *verbo nouitius, nu.20.* & *ibi* Tabiena *q.8.n.9.* Nauar. *commentario 3. de regular. n.5.* Azor *lib.12. inſtitutionum moralium. c.4. q.3.* Manuel *1. tomo ſumma. c.8. n.8. concluſ.7. & num.13. concluſ.21.* Et fauet Hoſt. *eo c. ad Apoſtolicam. n.7. ſuper* verbo *vterque,* vbi dicit, forſan valere admiſſionem Abbatis conſultis fratribus. 64

At verius eſt exigi quoque conſenſum maioris partis conuentus. Tum quia Nauarr. & Manuel ſtatim allegandi dicunt ſic habere conſuetudinem omnium religionum. Atque diuerſæ religiones à me interrogatæ reſponderunt ita habere illarum vſum. Tum etiam 65

quia eſto ſolùm conuentus conſilium teneatur Abbas petere,& regulariter obligatus ad conſilium petendum,non teneatur illud ſequi: at fallit quando id ab alio tanquam à collega, & officij participe petendum eſt, vt teſtantur Bartholus communiter receptus *l.1.§. ſi plures. n.7 ff. de exercitoria actione*. Dominicus *c.vnico.§.vbi verò,n.9.& ibi* Franchus *n.5.ne ſede vacante,in 6.* Nauar. & Manuel ſtatim allegandi. At Abbas tenetur petere ſuorum monachorum conſilium, tanquam collegarum , & ſui officij participum. Ergo tenetur illud ſequi. Et ideo hanc partem clarè tenere videntur Gloſſa *c. porrectum, verbo monachum, de regular.* & *ibi* Anchar. *n 6.* & Gloſſa *c.finali, verbo pertineat,eodem tit.in 6.*& *ibi* Monachus *n.vnico.* Antonius Cucus *lib.3.inſtitutionum maiorum tit.1 num. 56.* Emmanuel Sà *ſumma , verbo religio. n.65.* vbi dicunt admiſſionem hanc pertinere ad Abbatem cum conuentu:& licèt non explicent, an cum ſolo conſilio,an etiam cum conſenſu,at clarè videntur ſentire exigi conſenſum. Et clarè id tenent Lapus *allegatione 31. num.3.* Dominicus *c. finali. num 3. de regular. in 6.* & *ibi* Franchus *num.2.* Probus *ibi , in addit. ad Monachum. num.3.* dicunt enim Epiſcopo iubenti recipi monialem ad monaſterium ſibi ſubiectum , non eſſe recipiendam contradicente maiori conuentus parte : eo quod creatio monialium pertineat ad Abbatiſſam cum conuentu ; & ſi Epiſcopus compellere velit , poſſe appellari ad ſuperiorem. Idem videntur tenere Archid.*c.finali.16.q.7.in ni.2.* & *ibi* Bellamera *num.vnico*. Turrecrem. *nu.1.*vbi relata opinione Martini,dicentis ad ſolum Abbatem pertinere hanc receptionem,dicunt eum textum contradicere : & ſolùm limitat Turrecrem. niſi conuentus malitioſè reſiſtat. Idem ſentire videntur Oldradus *conſil.97.n.1. verſic.ſed in contrarium*,& Mandoſius *addit.ad Lapũ, allegatione 31.initio*,vbi aiunt pertinere hoc ad Abbatem,& conuentum,tanquam ad collegium. Et in propriis terminis tenent exigi conſenſum conuentus, Anchar.*c.fin.notabili 2.de regul.in 6.* Armilla *verbo nouitius,n.12. ad finẽ* Nauar.*lib.1.conſil.in 2.editione tit. de conſtit.conſil.9. a n.19.* Spino *ſpeculo teſtament gloſſa 12. principali.n.2. & 3.* Manuel *quaſt.regular.tom.3.in q.17.art.7.*

66 Non tamen approbo quod ait Manuel *ea q.17.art.7.* nempe, profeſſionem à ſolo Abbate receptam , nec petito conuentus conſilio , non eſſe ipſo iure irritam , ſed talem declarandam. Sed dicendum eſt, eam eſſe omnino irritam : & hoc quamuis ſuſtineatur prior ſententia dicens non eſſe neceſſarium conuentus conſenſum, ſed ſolum conſilium ; nedum retenta noſtra petente conſenſũ. Quia quoties exigitur peti alicuius conſilium , etſi non amplecti, quidquid eo non audito fit , eſt nullius momenti , vt latiſſimè allegatis multis probat Felinus *c.ex parte.n.1.de conſtit.* Et ita eam profeſſionem eſſe nullam ſuſtinent Abbas *c.ad Apoſtolicam.n.12 de regular.* Hoſtienſis,Felinus,Boerius,Roſella,Angelus,Syluester, Tabiena,Nauarrus,Manuel,Azor,allegati *num 64.*

67 Hinc deducitur primò , monaſterium dum vacat, neminem poſſe ad profeſſionem admittere. Nam etſi Textus *c.finali, de regular in 6.* videatur oppoſitum decidere : decidit enim , quoties pertinet ad Abbatem cum conuentu electio monachorum , poſſe conuentum monaſterio vacante , ſecus ſi ad ſolùm Abbatem pertineat. At is Textus intelligi debet iuxta textum *c.vnico,ne ſede vacante , in 6.* vbi in principio deciditur , quando beneficij collatio pertineat ad Epiſcopum cum capitulo, poſſe capitulum ſede vacante conferre , ſecus ſi ad ſolum Epiſcopum pertineat. Et ſtatim §. 1. id explicat idem Textus, vt intelligatur quando ita in ſolidum vtrique conuenit , vt nec Epiſcopus conſenſu , vel conſilio capituli indigeat, nec hoc conſenſu,vel conſilio Epiſcopi: ſecus quando alter alterius conſenſu, aut conſilio indiget. Iuxta hæc ergo eſt intelligendus Textus *d.c.finali.* Et ideò cùm Abbas nequeat ad profeſſionem admittere ſaltem ſine conuentus conſilio , non poterit conuentus vacante monaſterio admittere. Atque ita docent Gloſſa *eo. c.finali,verbo creari,in additione*:& *ibi* Dominicus *fine*, Francus *num.1.* Abbas *c. ad Apoſtolicam,in fine,de regular.* Angelus, Sylu. Nauar. Azot. *num.64.* allegati. An verò poſſit admittere ex ſpe ratihabitionis futuri Prælati , dicemus *num.80.*

Secundò deducitur,nec totum conuentum repugnante Prælato,nec Prælatum repugnante maiori conuentus parte,poſſe aliquem ad profeſſionem admittere. Ita docent Nauar.*lib.1.conſiliorum,in 2.editione,tit.de conſtit.conſil. 9.q.5.n.13.* Manuel *quaſt regularium,tomo 3. in q.17. art. 7.* Et in quodam ſimili tenet Abbas *c. cùm Eccleſia.n.11. de elect.* vbi ait quando electio canonici pertinet ad Epiſcopum cum capitulo , conſentiente Epiſcopo in vnum, & capitulo in alterum , neutrius electionem valere: quod oporteat Epiſcopum cum maiori capituli parte in eundem conſentire. 68

Nec ſufficit conſenſus Prælati,& dimidiæ partis conuentus, ſed debet maior pars conuentus vltra Abbatem conſentire. Ita docet Francus *c.finali n.2 de regular.in 6.* Nauar.*lib.3.conſil tit.de regularibus,in 1.editione, conſil. 62 n.3.in 2.conſilio 37. n.3.* Et conſtat ex doctrina Gloſſæ *c.vnico §.cùm vero verbo aſſenſu,ne ſede vacante.in 6.* quam ſequuntur Abbas dicens eſſe ipſam veritatem, & ex multis probans *c.poſtulaſti.n.14 de conceſſ. preb.* & *ibi* Anton. *n.11.* Imola *n.15.&16.* vbi docent,expediendum ab Epiſcopo cum capituli conſenſu , indigere conſenſu Epiſcopi , & vltra illum conſenſu maioris partis capituli. Et idem ait Abbas *eo n.11.* dicendum de quocunque collegio. Quod tamen intelligendum eſt , niſi conſuetudo religionis , aut regula aliud haberet , vt diximus *num.64 initio.* 69

Tertiò deducitur,quid in ea quæſtione dicendum ſit,an poſſit Generalis , aut Prouincialis præcipere immediato conuentus ſuperiori,ne quenquam ipſo inconſulto ad profeſſionem admittat,adiecto decreto reddente irritam profeſſionem aliter factam? Et videtur pars negans inde ſuaderi,quia admiſſio ad profeſſionem non pertinet ad Generalem, vel Prouincialem, ſed ad immediatum conuentus ſuperiorem cum ipſo conuentu(vt probauimus *n.65.*)vbi & Doctores adduximus dicentes adeò id eſſe verum, vt non poſſit Epiſcopus monialem admittere ad profeſſionẽ in monaſterium ipſi ſubiectum,abſque cõuentus conſenſu. Ergo nec poteſt ſtatuere decretum irritans Omnis enim res per quaſcumque cauſas naſcitur,per eaſdem diſſoluitur.*c.1.de regulis iuris*. Et confirmatur,quia ob hanc rationem probauimus *lib.4.c.16.n.52.* aliis allegatis,non ſatisfacere voto religionis petentem admitti, ſi non admittatur a Generali,vel Prouinciali. Quia ſicut horum nõ eſt ad religionem admittere, ita nec expellere. Tandem quia decretum reddens irritam profeſſionem ſolius Pontificis eſt edere , vt dicemus *num.73.* 70

Sed his non obſtantibus , exiſtimo id poſſe ex cauſa iuſta: Duco, quia etſi ſolus Generalis, vel Prouincialis nequeat ad profeſſionem admittere , at poteſt cum maiori conuentus parte. Sicut id poteſt immediatus ipſius conuentus Abbas,vt teſtantur Nauar.*lib.3.conſil. tit. de regularibus,in 1.editione,conſilio 62.n.3.in 2.conſilio 37. n.3.* Manuel *quaſt.regul.tomo 3.q.17.art.7.* Et ratio eſt, quia tota poteſtas immediati Prælati eſt eminenter in Prouinciali, tanquam in legitimo ipſius ſuperiori, & tota vtriuſque poteſtas eſt eminenter in Generali, tanquam in totius religionis capite. Ergo poteſt in caſu ſpeciali, ductus iuſta cauſa , reſeruare ſibi conſenſum illum vnà cum conuentu præſtandum ei admiſſioni ad profeſſionem : & ſubinde efficere , vt profeſſio aliter facta ſit irrita defectu legitimi conſenſus admittentis . Et confirmatur, quia etſi ſolus Pontifex poſſit impedimenta reddentia directè irritam profeſſionem ſtatuere . at poſſunt Prælati inferiores in caſu ſpeciali, & ex iuſta cauſa,non 71

directè

directè irritando, ſed indirectè, nempe, ſuſpendendo facultatem admittendi. Sicut quamuis nequeat Epiſcopus impedimenta matrimonium dirimentia ſtatuere, potest tamen caſu ſpeciali & ex iuſta cauſa ſuſpendere facultatem parochi ad aſſiſtendum eidam matrimonio, abſque ipſius Epiſcopi licentia. Et tunc aliter initum matrimonium erit nullum, defectu authoritatis in parocho. Secundò, quia ex cauſa iuſta poteſt ſuperior Prælatum inferiorem in totum amouere. Ergo & partem eius facultatis in caſu ſpeciali, ex iuſtáque cauſa ſuſpendere. Tertiò, quia etſi Epiſcopus ſolus nequeat creare moniales in conuentu ſibi ſubdito, at ſi penuriam monialium pateretur, & conuentus monitus aſſignato ſibi termino nollet admittere, poſſet ſupplere conuentus conſenſum. Quod probant Dominicus *c. fin. n. 5.* & *ibi* Francus *in fine de regularib. in* 6. Ergo ſimiliter quando communi religionis bono expedierit non admittere aliquam monialem, poterit ſuſpendere poteſtatem competentem admittendi Abbatiſſæ, & conuentui abſque ipſius Epiſcopi licentia, ita vt aliter facta admiſſio ſit irrita defectu poteſtatis in admittente. Quippe vtriuſque caſus eadem eſt ratio. Quartò, quia etſi Prælatus immediatus ordinaria abſoluendi monachos iuriſdictione gaudeat: & proinde non poſſint omnes caſus ad libitum reſeruare Generalis, & Prouincialis, at ex iuſta cauſa poſſent vnum, vel alterum reſeruare, & facta reſeruatione, abſolutio inferioris eſſet irrita (loquor ante motum proprium Clementis VIII. quo is interdixit poteſtatem reſeruandi caſus, demptis quibuſdam, quos *ibi* explicauit.) Ergo ſimili ratione etſi ordinaria poteſtas admittendi ad profeſſionem, conueniat immediato Prælato cũ conuentu, poterit non adhibitũ, nec in omnibus caſibus, ſed ex iuſta cauſa in caſu ſpeciali reſeruare admiſſionem ad profeſſionem, non ſibi ſoli, ſed ſimul cum conuentu: & ita profeſſio aliter facta corruet defectu poteſtatis admittentis. Quintò, quia Nauar. *lib. 1. conſil. tit. de conſtit. in 2. editione, conſilio 9. q. 5. n. 14.* dicit, ſi quæ ſit in religione conſtitutio, vt Generalis poſſit ad profeſſionem admittere, eam intelligendam eſſe, ſimul cum conuentu, & ſuperiori immediato. Quia hoc modo parum diſſonaret iuri communi. Et *lib.* 4. *c.* 16. *n.* 52. probauimus poſſe Prouincialem in caſu ſpeciali quod id Generalis ſtatuat. Tandem quia *c. exiit. §. verùm quia expreſsè, ad finem, de verb. ſignif. in* 6. dicit Nicolaus III, etſi in religione Minorum competat Prouincialibus fratres admittere, integrum tamen eſſe Generali hanc facultatem coarctare. Et ex his conſtat ad rationes contrarias *n. præcedenti* allatas. Nam prima cum ſua confirmatione tantùm probat, non poſſe Generalem, aut Prouincialem generaliter ſibi reſeruare facultatem admittendi ad profeſſionem, ne in caſu ſpeciali, ita vt ſoli ipſi abſque conuentu admittant: ſecus in caſu ſpeciali, & ita vt ipſi ſimul cum conuentu conſenſum præſtent. Vltima autem ratio tantùm probat, non poſſe ipſos directè decretum irritans edere, nec generaliter; at poſſunt indirectè in caſu ſpeciali, reſeruando ſibi admittendi poteſtatem. Immo credo profeſſionem fore irritam, & ſi Generalis, vel Prouincialis non adderent decretum irritans, ſed eam admiſſionem ſibi reſeruarent: ſicut eo ipſo caſu ſibi reſeruato, abſolutio ab illo præſtita ab inferiori eſt irrita. Secus ſi ſimpliciter iuberent aliquem non admitti ad profeſſionem. Quia etiam matrimonium initum contra ſimplex Pontificis interdictum defendimus valere *lib. 7. de matrim. diſput. 2. à n. 10.*

72 At in Societate IESV hoc caret difficultate. Quia in ipſo ſolius Generalis eſt admittere ad profeſſionem, & ad ſimplicia biennij vota, & coadiutorum formatorum & ex ipſius commiſſione admittunt Prouinciales ad nouitiatum, & ſola biennij vota (vt diximus *n.* 26.) Atque proinde poterit non communicare hanc facultatem, niſi cum limitatione, quam expedire cenſuerit.

73 Quartò deducitur, quamuis non poſſit generale religionis capitulum edere ſtatutum irritam reddens profeſſionem, ſed ſolius Pontificis hoc ſit, vt multis citatis probauimus *lib. 7. de matrim. diſput. 37. n. 30.* & præter Doctores *ibi* citatos, id tradit Manuel *quæſt. regularium, tomo 3. in q. 22 art. 2. & in q. 15. art. 10. colum. 3. & in q. 37. art. 10.* poſſe tamen hoc modo irritam reddere profeſſionem cum aliquo impedimento emittendam, ſtatuendo, nimirum, vt nullus admittatur ad profeſſionem, niſi proteſtatione præmiſſa non eſſe animum illius admittendi, ſi tali impedimento laboret. Tunc enim profeſſio cum eo impedimento minimè valeret, non ratione decreti irritantis, ſed defectu intentionis admittendi; vt ex multis probaui *ea diſput. 37. n. 30.* Et vltra *ibi* allegatos tradit Manuel *dicta q. 11. art. 2.* Inſuper poſſet reſtringere facultatem admittendi habentes tale impedimentum, & tunc profeſſio eſſet irrita defectu poteſtatis in admittente; ſicut *n.* 71. probauimus id poſſe Generalem in caſu ſpeciali.

Quintò deducitur, quid in ea quæſtione cenſendum ſit, an poſſit Epiſcopus monachum ad profeſſionem admittere? Quidam affirmant penes Epiſcopum eſſe facultatem religioſum aliquem conſtituendi; quamuis in nullum monaſterium ille ingrediatur, nec certæ alicuius religionis inſtitutum profiteatur. Sed id continget, promittendo tria ſubſtantialia religionis vota in manibus Epiſcopi, exiſtéque religioſus in ſua domo ſub Epiſcopi obedientia. Probant ex *c. ſi vir. 27. q. 2.* quod nil prorſus ad rem facit, vtpote quod ſolùm definit, ne coniuges communi conſenſu volentes ad religionem tranſire, id efficiant abſque Epiſcopi licentia. Hanc ſententiam tenent Innoc. *c. porrectum. n. 5. de regular.* & *ibi* Hoſtienſis *n.* 14. Ioan. Andr. *n.* 3. Anchar. *n.* 7. At contrarium dicendum eſt. Quippe nec profeſſio eſſe poteſt extra religionem à Sede Apoſtolica approbatam *c. vnico, de voto, in* 6. Nec Epiſcopus, cùm hodie ſuperior religioſorum non ſit (omnes enim illi priuilegium exemptionis habent) poteſt propria authoritate ad profeſſionem monaſticam admittere. Atque ita docent Abb. *eo c. porrectorum. n.* 12. Roſella *verbo nouitiatus. n.* 21. Angel *verbo profeſſio, n.* 1. Syluest. *verbo religio. 3. q. 14.* Armil. *verbo nouitius. n. 11.* & *ibi* Tabien. *q. 8 n* 9. Nauar. *lib. 3. conſil. tit. de regularibus, in 1. editione, conſil. 6. à n. 2. vſque ad 6. in 2. conſil. 40. à n. 2. vſque ad* 6. Anton. Cucus *lib. 3. inſtitutionum maiorum. tit. 1. n. 62.* Manuel *quæſt. regular. tomo 3. in q. 17 ar. 11.* Azor *lib. 12. inſtitut. moralium. c. 3. q. 4.* Prior tamen ſententia vera eſt in monaſteriis monialium Epiſcopo ſubiectis, & dummodo profeſſio emittatur iuxta regulam à Sede Apoſtolica approbatam. Et ita docent Roſella, Syluester, Armilla, Tabiena, Nauarrus, Antonius Cucus Manuel *ibidem*. Quod intelligitur; ſimul cum conſenſu maioris partis conuentus. Nam ſolus ſuperior nequit ad profeſſionem admittere, vt *n.* 65. probauimus. Et ita aduertunt Tabiena, & Armilla *ibidem*. 74

Sextò deducitur, habentem ſolam monaſterij adminiſtrationem non poſſe ad profeſſionem admittere: quod non ſit legitimus ſuperior. Ita docent Sylu. *verbo religio. 3. q. 18.* Angelus, & Azor *n. præcedenti* allegati, contra Lupum, & Dominicum allegatos à Sylueſtro. 75

Poteſt tamen Abbatiſſa in ſuo monaſterio profeſſionem monialium acceptare. Quod videtur ſupponi *c. conſuluit, qui cleri. vel vou.* Nam hæc acceptatio nõ eſt actus ordinis, nec iuriſdictionis pertinentis ad Eccleſiæ claues, cuius fœmina eſt incapax, ſed cuiuſdam ſuperioritatis, quam rectè Abbatiſſa in moniales habet. Atque ita docent Hoſt. *eo c. conſuluit. n.* 1. Archid. *c. conſtitutionem. n. 1. verbo emiſſa, de regul. in* 6. Francus *ibi n.* 7. Dominicus *ibi § in aliis. n. 6. & c. non ſolùm. nu. 10. eodem tit. & libro.* Henricus *c. porrectum. n. 4. de regular.* Roſella *verbo nouitius. n.* 6. Azor *lib. 12. inſtit. moralium c. 5. q. 6.* Imo idem dicit Francus *ibi* in Abbatiſſa reſpectu monaſterij virorum quod per ipſam regitur. Sed verius eſt contrarium, quod tenet Anchar. *eo c. conſtitutionem. n. 2. nota-* 76

quia eſto ſolùm conuentus conſilium teneatur Abbas petere, & regulariter obligatus ad conſilium petendum, non teneatur illud ſequi: at fallit quando id ab alio tanquam à collega, & officij participe petendum eſt, vt teſtantur Bartholus communiter receptus l. 1. §. ſi plures. n. 7 ff. de exercitoria actione. Dominicus c. vnico. §. vbi verò, n. 9. & ibi Franchus n. 5 ne ſede vacante, in 6. Nauar. & Manuel ſtatim allegandi. At Abbas tenetur petere ſuorum monachorum conſilium, tanquam collegarum, & ſui officij participum. Ergo tenetur illud ſequi. Et ideo hanc partem clarè tenere videntur Gloſſa c. porrectum. verbo monachum, de regular. & ibi Anchar. n. 6. & Gloſſa c. finali, verbo pertineat, eodem tit. in 6. & ibi Monachus n. vnico. Antonius Cucus lib. 3. inſtitutionum maiorum tit. 1 num. 56. Emanuel Sà ſumma, verbo religio. n. 65. vbi dicunt admiſſionem hanc pertinere ad Abbatem cum conuentu: & licèt non explicent, an cum ſolo conſilio, an etiam cum conſenſu, at clarè videntur ſentire exigi conſenſum. Et clarè id tenent Lapus allegatione 31. num. 3. Dominicus c. finali. num 3. de regular. in 6. & ibi Franchus num. 2. Probus ibi, in addit. ad Monachum. num. 3. dicunt enim Epiſcopo iubenti recipi monialem ad monaſterium ſibi ſubiectum, non eſſe recipiendam contradicente maiori conuentus parte: eo quod creatio monialium pertineat ad Abbatiſſam cum conuentu; & ſi Epiſcopus compellere velit, poſſe appellari ad ſuperiorem. Idem videntur tenere Archid. c. finali. 16. q. 7. num. 2. & ibi Bellamera num. vnico. Turrecrem. nu. 1. vbi relata opinione Martini, dicentis ad ſolum Abbatem pertinere hanc receptionem, dicunt eum textum contradicere: & ſolùm limitat Turrecrem. niſi conuentus malitioſe reſiſtat. Idem ſentire videntur Oldradus conſil. 97. n. 1. verſic. ſed in contrarium, & Mandoſius addit. ad Lapū, allegatione 31. initio, vbi aiunt pertinere hoc ad Abbatem, & conuentum, tanquam ad collegium. Et in propriis terminis tenent exigi conſenſum conuentus, Anchar. c. fin. notabili 2. de regul. in 6. Armilla verbo nouitius n. 18. ad finē Nauar. lib. 1. conſil. in 2. editione tit. de conſtit. conſil. 9. a n. 19. Spino ſpeculo teſtament gloſſa 12. principali. n. 2. & 3. Manuel quaſt. regular. tom. 3. in q. 17. art. 7.

66 Non tamen approbo quod ait Manuel ea q. 17. art. 7. nempe, profeſſionem à ſolo Abbate receptam, nec petito conuentus conſilio, non eſſe ipſo iure irritam, ſed talem declarandam. Sed dicendum eſt, eam eſſe omnino irritam: & hoc quamuis ſuſtineatur prior ſententia dicens non eſſe neceſſarium conuentus conſenſum, ſed ſolum conſilium; nedum retenta noſtra petente conſenſū. Quia quoties exigitur peti alicuius conſilium, etſi non amplecti, quidquid eo non audito fit, eſt nullius momenti, vt latiſſimè allegatis multis probat Felinus c. ex parte. n. 1. de conſtit. Et ita eam profeſſionem eſſe nullam ſuſtinent Abbas c. ad Apoſtolicam. n. 12. de regular. Hoſtienſis, Felinus, Boërius, Roſella, Angelus, Syluester, Tabiena, Nauarrus, Manuel, Azor, allegati num 64.

67 Hinc deducitur primò, monaſterium dum vacat, neminem poſſe ad profeſſionem admittere. Nam etſi Textus c. finali, de regular. in 6. videatur oppoſitum decidere: decidit enim, quoties pertinet ad Abbatem cum conuentu electio monachorum, poſſe conuentum monaſterio vacante, ſecus ſi ad ſolùm Abbatem pertineat. At is Textus intelligi debet iuxta textum c. vnico, ne ſede vacante, in 6. vbi in principio deciditur, quando beneficij collatio pertineat ad Epiſcopum cum capitulo, poſſe capitulum ſede vacante conferre, ſecus ſi ad ſolum Epiſcopum pertineat, Et ſtatim §. 1. id explicat idem Textus, vt intelligatur quando ita in ſolidum vtrique conuenit, vt nec Epiſcopus conſenſu, vel conſilio capituli indigeat, nec hoc conſenſu, vel conſilio Epiſcopi: ſecus quando alter alterius conſenſu, aut conſilio indiget. Iuxta hæc ergo eſt intelligendus Textus d. c. finali. Et ideò cùm Abbas nequeat ad profeſſionem admittere ſaltem ſine conuentus conſilio, non poterit conuentus vacante monaſterio admittere. Atque ita docent Gloſſa eo. c. finali, verbo creari, in additione: & ibi Dominicus fine, Francus num. 1. Abbas c. ad Apoſtolicam, in fine, de regular. Angelus, Sylu. Nauar. Azor. num. 64. allegati. An verò poſſit admittere ex ſpe ratihabitionis futuri Prælati, dicemus num. 80.

Secundò deducitur, nec totum conuentum repugnante Prælato, nec Prælatum repugnante maiori conuentus parte, poſſe aliquem ad profeſſionem admittere. Ita docent Nauar. lib. 1. conſiliorum, in 2. editione, tit. de conſtit. conſil. 9. q. 5. n. 13. Manuel quaſt regularium, tomo 3. in q. 17. art. 7. Et in quodam ſimili tenet Abbas c. cum Eccleſia n. 11. de elect. vbi ait quando electio canonici pertinet ad Epiſcopum cum capitulo, conſentiente Epiſcopo in vnum, & capitulo in alterum, neutrius electionem valere: quod oporteat Epiſcopum cum maiori capituli parte in eundem conſentire. 68

Nec ſufficit conſenſus Prælati, & dimidiæ partis conuentus, ſed debet maior pars conuentus vltra Abbatem conſentire. Ita docet Francus c. finali n. 2 de regular. in 6. Nauar. lib. 3. conſil. tit. de regularibus, in 1. editione, conſil. 62 n. 3. in 2. conſilio 3. n. 3. Et conſtat ex doctrina Gloſſæ c. vnico §. cum verò verbo aſſenſu, ne ſede vacante. in 6. quam ſequuntur Abbas dicens eſſe ipſam veritatem, & ex multis probans c. poſtulaſtis. n. 14 de conceſſ. præb. & ibi Anton. n. 11. Imola n. 15. & 16. vbi docent, expediendum ab Epiſcopo cum capituli conſenſu, indigere conſenſu Epiſcopi, & vltra illum conſenſu maioris partis capituli. Et idem ait Abbas eo n. 11. dicendum de quocumque collegio. Quod tamen intelligendum eſt, niſi conſuetudo religionis, aut regula aliud haberet, vt diximus num. 64 initio. 69

Tertiò deducitur, quid in ea quæſtione dicendum ſit, an poſſit Generalis, aut Prouincialis præcipere immediato conuentus ſuperiori, ne quenquam ipſo inconſulto ad profeſſionem admittat, adiecto decreto reddente irritam profeſſionem aliter factam? Et videtur pars negans inde ſuadeti: quia admiſſio ad profeſſionem non pertinet ad Generalem, vel Prouincialem, ſed ad immediatum conuentus ſuperiorem cum ipſo conuentu (vt probauimus n. 65.) vbi & Doctores adduximus dicentes adeò id eſſe verum, vt non poſſit Epiſcopus monialem admittere ad profeſſionē in monaſterium ipſi ſubiectum, abſque cōuentus conſenſu. Ergo nec poteſt ſtatuere decretum irritans. Omnis enim res per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſoluitur. c. 1. de regulis iuris. Et confirmatur, quia ob hanc rationem probauimus lib. 4. c. 16. n. 52. aliis allegatis, non ſatisfacere voto religionis petentem admitti, ſi non admittatur à Generali, vel Prouinciali. Quia ſicut horum nō eſt ad religionem admittere, ita nec expellere. Tandem quia decretum reddens irritam profeſſionem ſolius Pontificis eſt edere, vt dicemus num. 73. 70

Sed his non obſtantibus, exiſtimo id poſſe ex cauſa iuſta: Ducor, quia etſi ſolus Generalis, vel Prouincialis nequeat ad profeſſionem admittere, at poteſt cum maiori conuentus parte. Sicut id poteſt immediatus ipſius conuentus Abbas, vt teſtantur Nauar. lib. 3. conſil. tit. de regularibus, in 1. editione, conſilio 62. n. 3. in 2. conſilio 27. n. 3. Manuel quaſt. regul. tomo 3. q. 17. art. 7. Et ratio eſt, quia tota poteſtas immediati Prælati eſt eminenter in Prouinciali, tanquam in legitimo ipſius ſuperiori, & tota vtriuſque poteſtas eſt eminenter in Generali, tanquam in totius religionis capite. Ergo poteſt in caſu ſpeciali, ductus iuſta cauſa, reſeruare ſibi conſenſum illum vnà cum conuentu præſtandum ei admiſſioni ad profeſſionem: & ſubinde efficere, vt profeſſio aliter facta ſit irrita defectu legitimi conſenſus admittentis. Et confirmatur, quia etſi ſolus Pontifex poſſit impedimenta reddentia directè irritam profeſſionem ſtatuere: at poſſunt Prælati inferiores in caſu ſpeciali, & ex iuſta cauſa, non 71

directè

directè irritando, ſed indirectè, nempe, ſuſpendendo facultatem admittendi. Sicut quamuis nequeat Epiſcopus impedimenta matrimonium dirimentia ſtatuere, poteſt tamen caſu ſpeciali & ex iuſta cauſa ſuſpendere facultatem parochi ad aſſiſtendum cuidam matrimonio, abſque ipſius Epiſcopi licentia. Et tunc aliter initum matrimonium erit nullum, defectu authoritatis in parocho. Secundò, quia ex cauſa iuſta poteſt ſuperior Prælatum inferiorem in totum amouere. Ergo & partem eius facultatis in caſu ſpeciali, ex iuſtáque cauſa ſuſpendere. Tertiò, quia etſi Epiſcopus ſolus nequeat creare moniales in conuentu ſibi ſubdito, at ſi penuriam monialium pateretur, & conuentus monitus aſſignato ſibi termino nollet admittere, poſſet ſupplere conuentus conſenſum. Quod probant Dominicus *c. fin. n. 5.* & *ibi* Francus *in fine de regularib. in 6.* Ergo ſimiliter quando communi religionis bono expedierit non admittere aliquam monialem, poterit ſuſpendere poteſtatem competentem admittendi Abbatiſſæ, & conuentui abſque ipſius Epiſcopi licentia, ita vt aliter facta admiſſio ſit irrita defectu poteſtatis in admittente. Quippe vtriuſque caſus eadem eſt ratio. Quartò, quia etſi Prælatus immediatus ordinaria abſoluendi monachos iuriſdictione gaudeat: & proinde non poſſint omnes caſus ad libitum reſeruare Generalis, & Prouincialis, at ex iuſta cauſa poſſent vnum, vel alterum reſeruare, & facta reſeruatione, abſolutio inferioris eſſet irrita (loquor ante motum proprium Clementis VIII. quo is interdixit poteſtatem reſeruandi caſus, demptis quibuſdam, quos *ibi* explicauit.) Ergo ſimili ratione etſi ordinaria poteſtas admittendi ad profeſſionem, conueniat immediato Prælato cũ conuentu, poterit non adhibitũ, nec in omnibus caſibus, ſed ex iuſta cauſa in caſu ſpeciali reſeruare admiſſionem ad profeſſionem, non ſibi ſoli, ſed ſimul cum conuentu: & ita profeſſio aliter facta corruet defectu poteſtatis admittentis. Quintò, quia Nauar. *lib. 1. conſil. tit. de conſtit. in 2. editione, conſilio 9. q. 5. n. 14.* dicit, ſi qua ſit in religione conſtitutio, vt Generalis poſſit ad profeſſionem admittere, eam intelligendam eſſe, ſimul cum conuentu, & ſuperiori immediato. Quia hoc modo parum diſſonaret iuri communi. Et *lib. 4. c. 16. n. 52.* probauimus poſſe Prouincialem in caſu ſpeciali quod id Generalis ſtatuat. Tandem quia *c. exiit. §. verum quia expreſſè, ad finem, de verb. ſignif. in 6.* dicit Nicolaus III. etſi in religione Minorum competat Prouincialibus fratres admittere, integrum tamen eſſe Generali hanc facultatem coarctare. Et ex his conſtat ad rationes contrarias *n. præcedenti* allatas. Nam prima cum ſua confirmatione tantùm probat, non poſſe Generalem, aut Prouincialem generaliter ſibi reſeruare facultatem admittendi ad profeſſionem, ne in caſu ſpeciali, ita vt ſoli ipſi abſque conuentu admittant: ſecus in caſu ſpeciali, & ita vt ipſi ſimul cum conuentu conſenſum præſtent. Vltima autem ratio tantùm probat, non poſſe ipſos directè decretum irritans edere, nec generaliter: at poſſunt indirectè in caſu ſpeciali, reſeruando ſibi admittendi poteſtatem. Immo credo profeſſionem fore irritam, & ſi Generalis, vel Prouincialis non adderent decretum irritans, ſed eam admiſſionem ſibi reſeruarent: ſicut eo ipſo caſu ſibi reſeruat, abſolutio ab illo præſtita ab inferiori eſt irrita. Secus ſi ſimpliciter iuberet ne aliquem non admitti ad profeſſionem. Quia etiam matrimonium initum contra ſimplex Pontificis interdictum defendimus valere *lib. 7. de matrim diſput. 2. à n. 10.*

72 At in Societate Ieſu hoc caret difficultate. Quia in ipſa ſolius Generalis eſt admittere ad profeſſionem, & ad ſimplicia biennij vota, & coadiutorum formatorum & ex ipſius commiſſione admittunt Prouinciales ad nouitiatum, & ſola biennij vota (vt diximus *n. 26.*) Atque proinde poterit non communicare hanc facultatem, niſi cum limitatione, quam expedire cenſuerit.

73 Quartò deducitur, quamuis non poſſit generale religionis capitulum edere ſtatutum irritam reddens profeſſionem, ſed ſolius Pontificis hoc ſit, vt multis citatis probauimus *lib. 7. de matrim. diſput. 37. n. 30.* & præter Doctores *ibi* citatos, id tradit Manuel *quæſt. regularium, tomo 3. in q. 22 art. 2. & in q. 65. art. 10. colum. 3. & in q. 17. art. 20.* poſſe tamen hoc modo irritam reddere profeſſionem cum aliquo impedimento emittendam, ſtatuendo, nimirum, vt nullus admittatur ad profeſſionem, niſi proteſtatione præmiſſa non eſſe animum illius admittendi, ſi tali impedimento laboret. Tunc enim profeſſio cum eo impedimento minimè valeret, non ratione decreti irritantis, ſed defectu intentionis admittendi; vt ex multis probaui *ea diſput. 37. n. 30.* Et vltra *ibi* allegatos tradit Manuel *dicta q. 11. art. 2.* Inſuper poſſet reſtringere facultatem admittendi habentes tale impedimentum, & tunc profeſſio eſſet irrita defectu poteſtatis in admittente; ſicut *n. 71.* probauimus id poſſe Generalem in caſu ſpeciali.

Quintò deducitur, quid in ea quæſtione cenſendum ſit, an poſſit Epiſcopus monachum ad profeſſionem admittere? Quidam affirmant penes Epiſcopum eſſe facultatem religioſum aliquem conſtituendi; quamuis in nullum monaſterium ille ingrediatur, nec certæ alicuius religionis inſtitutum profiteatur. Sed id continget, promittendo tria ſubſtantialia religionis vota in manibus Epiſcopi, eiſque religioſus ſit in ſua domo ſub Epiſcopi obedientia. Probant ex *c. ſi vir. 27. q. 2.* quod nil prorſus ad rem facit, vtpote quod ſolùm definit, ne coniuges communi conſenſu volentes ad religionem tranſire, id efficiant abſque Epiſcopi licentia. Hanc ſententiam tenent Innoc. *c. porrectum. n. 4. de regular.* & *ibi* Hoſtienſis *n. 14.* Ioan. Andr. *n. 3.* Anchar. *n. 7.* At contrarium dicendum eſt. Quippe nec profeſſio eſſe poteſt extra religionem à Sede Apoſtolica approbatam *c. vnico, de voto, in 6.* Nec Epiſcopus, cùm hodie ſuperior religioſorum non ſit (omnes enim illi priuilegium exemptionis habent) poteſt propria authoritate ad profeſſionem monaſticam admittere. Atque ita docent Abb. *eo. c. porrectorum. n. 12.* Roſella *verbo nouiciatus. n. 21.* Angel *verbo profeſſio, n. 1.* Sylueſt. *verbo religio. 3. q. 14.* Armil. *verbo nouitius. n. 11.* & *ibi* Tabien. *q. 8 n 9.* Nauar. *lib. 3. conſil. tit. de regularibus, in 1. editione, conſil. 6. à n. 3. vſque ad 6. in 2. conſil. 40. à n. 2. vſque ad 6.* Anton. Cucus *lib. 3. inſtitutionum maiorum. tit. 1. n. 62.* Manuel *quæſt. regular. tomo 3. in q. 17 ar. 11.* Azor *lib. 12. inſtitut. moralium. c. 5. q. 4.* Prior tamen ſententia vera eſt in monaſteriis monialium Epiſcopo ſubiectis, & dummodo profeſſio emittatur iuxta regulam à Sede Apoſtolica approbatam. Et ita docent Roſella, Sylueſter, Armilla, Tabiena, Nauarrus, Antonius Cucus Manuel *ibidem*. Quod intelligitur; ſimul cum conſenſu maioris partis conuentus. Nam ſolus ſuperior nequit ad profeſſionem admittere, vt *n. 65.* probauimus. Et ita aduertunt Tabiena, & Armilla *ibidem*. 74

Sextò deducitur, habentem ſolam monaſterij adminiſtrationem non poſſe ad profeſſionem admittere: quod non ſit legitimus ſuperior. Ita docent Sylu. *verbo religio 5. q. 18.* Angelus, & Azor *n. præcedenti* allegati, contra Lapum, & Dominicum allegatos à Sylueſtro. 75

Poteſt tamen Abbatiſſa in ſuo monaſterio profeſſionem monialium acceptare. Quod videtur ſupponi *c. conſuluit, qui cleri. vel vou.* Nam hæc acceptatio nõ eſt actus ordinis, nec iuriſdictionis pertinentis ad Eccleſiæ claues, cuius fœmina eſt incapax, ſed cuiuſdam ſuperioritatis, quam reuera Abbatiſſa in moniales habet. Atque ita docent Hoſt *eo. c. conſuluit. n. 1.* Archid. *c. conſtitutionem. n. 1. verbo emiſſa, de regul. in 6.* Francus *ibi n. 7.* Dominicus *ibi § in aliis. n. 6. & c. non ſolùm. nu. 10. eodem tit. & libro.* Henricus *c. porrectum. n. 4. de regular.* Roſella *verbo nouitius. n. 6.* Azor *lib. 12. inſtit. moralium c. 5. q. 6.* Imo idem dicit Francus *ibi* in Abbatiſſa reſpectu monaſterij virorum quod per ipſam regitur. Sed verius eſt contrarium, quod tenet Anchar. *eo. c. conſtitutionem. n. 2.* nota- 76

Digitized by Google

bili 5. Quod ſolam illius monaſterij adminiſtrationem Abbatiſſa habeat: hoc autem non ſufficere ad profeſſionem alicuius acceptandam probauimus *n. præcedenti.*

77 At poſſet laicus ex commiſſione potentis acceptare profeſſionem, illam admittere, ſicut poteſt beneficium nomine alieno acceptare, & procurator eſſe in cauſa ſpirituali. *c. accedens, de præbend. & c. 1 de procur. in* 6. Et ita docent Innoc. *c. porrectum. n. 4. verſic. ab Abbate, de regul.* & *ibi* Hoſt. *n.* 13. Ioann. Andr. *n.* 4. Henricus *n.* 5. Anchar. *n.* 6 *& c. finali, ad finem, eodẽ tit. in* 6. Roſell. *verbo nouitius, n.* 24. Syluester allegato Alenſi *verbo religio.* 3. *q.* 18. Manuel *quæſt. regular. tomo* 3. *in q.* 17 *art.* 12.

78 Ex quo deducitur, quid dicendum ſit de ſuperiori legitimo excommunicato denunciato, aut notorio clerici percuſſore, qui profeſſionem admittit, aut alteri admittendam committit. Videtur enim admiſſio irrita: quia admittere eſt actus iuriſdictionis, & ſic appellat Azor *lib.* 12. *inſtit. moralium. c.* 5. *q.* 6. Cum ex officio ſolus ſuperior poſſit acceptare; nec admiſſio illa emanare poſſit niſi ab habente iuriſdictionem. Et ſic vtrque actus eſt iuriſdictionis. Atque hanc partem probant argumenta quæ adduximus *lib.* 3. *de matrim. diſput.* 21. *n.* 1. & 6. ad probandum, matrimonium initum coram parocho ſic excommunicato, aut coram alio ex eius commiſſione, eſſe irritum: quod ea præſentia, & commiſſio ſint actus iuriſdictionis. At exiſtimo validam fore profeſſioné, ſiue acceptet ſuperior ſic excommunicatus, ſiue alius ex eius cõmiſſione. Ducor, quod acceptare profeſſionem non ſit propriè actus iuriſdictionis, ſed ſuperioritatis. Et ita actum ſuperioritatis appellant Dominicus. *c. conſtitutionem. § in alijs. n.* 6. *de regular. in* 6 & *ibi* Franciſcus *n.* 7. Roſella *verbo nouitius n.* 21. Nec etiam ea commiſſio eſt actus iuriſdictionis: non enim eſt alicuius iuriſdictionis commiſſio. Si enim eſſet actus iuriſdictionis ſpiritualis, minimè eſſet capax illius fœmina, aut laicus. Sed illa acceptatio nil aliud eſt, quàm admittere nomine religionis obligationem illam qua profitens religioni ſe aſtringit, & obligare religionem ipſi profeſſo. Et illa commiſſio eſt, dare poteſtatem ad acceptandam eam profeſſi obligationem, & ad obligandã illi religionem. Hæc autem etſi ſupponant ſuperioritatem, nõ ſunt actus iuriſdictionis, nec iuriſdictionis vſum exigunt, ſed ſolam ſuperioritatem: quæ per excommunicationem non ceſſat, etſi per eam ſuſpendantur actus iuriſdictionis. Et confirmatur, quia ſi quemlibet alium contractum nomine conuentus celebraret, vel daret alteri poteſtatem celebrandi, valeret vtique. Contractus enim ab excommunicato initi ſunt validi iuxta multo veriorem ſententiam (vt traditur *in tractatu de excommunicatione*) Cùm tamen niſi ſuperior eſſet, nec poſſet validè celebrare, nec committere. Nec hi actus reputantur iuriſdictionis, ſed cuiuſdam ſuperioritatis, ſicut *lib.* 3. *de matrim. tota diſputione* 21. probauimus valere matrimonium, cui aſſiſtit parochus ſic excommunicatus, aut alius Sacerdos ex eius commiſſione. Vbi & ad contraria argumenta reſpondimus. Qualiter autem peccet ſic recipiens profeſſionem, aut alteri committens, idem dicendum eſt quod *n.* 36. diximus de peccato admittentis ad profeſſionem ſic excommunicatum. Sola enim venialis culpa eſſet ratione participationis cum aliis, quamuis ipſe non eſſet denunciatus: niſi intereſſet aliquibus Eccleſiæ precibus in ipſa profeſſione recitatis; tunc enim eſſet mortalis. Cùm excommunicatus non denunciatus nullo in hoc priuilegio gaudeat.

79 Quod ſi ſuperior ſuſpenſus eſſet ab admiſſione ad profeſſionem (qualiter eum iure ſuſpenſum eſſe diximus *n.* 8 in caſu *ibi* explicato) vel ſi ſuſpenſus ab homine eſſet: quidam dicunt non valituram profeſſionem ad hoc admiſſam. Ita docent Lapus *allegatione* 4. *n.* 7. Franciſcus *c. non ſolum n.* 6. *de regular. in* 6 Et idem conſequenter dicent, ſi deleget admittendi poteſtatem. Nec enim dare poteſt poteſtatem, qua ipſe caret. Atque hoc poſt Concilij Conſtantienſis decretum debet neceſſariò intelligi, quando ille ſuſpenſus eſſet denunciatus. At quamuis exiſtimem eſſe mortale ſic admittere, aut delegare, quamuis ille non ſit denunciatus, eo quod contra cenſuram illam aget: valebit tamen profeſſio, etſi denunciatus ſit. Quia ſoli iuriſdictionis actus exerciti à ſuſpenſo denunciato ſunt irriti. At hæc admiſſio, aut delegatio ſunt actus ſolius ſuperioritatis (vt *n. præcedenti* probauimus) Item quia parochus cui interdicta eſt Sacramentorum, aut peculiaris matrimonij adminiſtratio, validè aſſiſtit, & alteri committit, ſicut probauimus *lib.* 3. *de matrim. diſp.* 21. *n.* 21. & 18. Ergo idem dicendum erit de hoc ſuſpenſo ab admiſſione ad profeſſionem. Secus tamen eſſet, ſi ſuperior ex iuſta cauſa reſeruaret admiſſionem alicuius ad profeſſionem, iuxta ea quæ *n.* 71. tradidimus.

Quoties autem profeſſio eſt irrita defectu ſolius poteſtatis in admittente, ſatis eſt ad eius valorem, quando nomine habentis poteſtatem admiſſa eſt, vt is ratam eam habet, non mutata priori profeſſi voluntate per actum contrarium. Quod ratihabitio retrotrahatur, & mandato comparetur *regul. ratihabitionem, de regulis iuris, in* 6. Atque ita docent Innoc. *c. porrectum n.* 5. *de regular* & *ibi* Hoſt. Ioan. Andr. *n.* 4. Henricus *n.* 5. Anchar. *n.* 6. *& c. finali ad finem, codẽ tit. in* 6 vbi Franciſcus *n.* 8. Roſel. *verbo. nouitius n.* 24. & *ibi* Angel. *n.* 13. Sylu. *verbo religio.* 3. *q.* 16. & *q.* 18. *dicto* 2. idem Angel *verbo profeſſio n.* 1. vbi Armilla *n.* 1. Tabiena *q.* 1. *n.* 2 Nauar *lib.* 3. *conſil. tit. de regularibus, in* 1. *editione, conſilio* 6 *n.* 7 *in* 2 *conſilio* 40. *n.* 7. Antonius Cucus *lib.* 3. *inſtit. maiorum tit.* 3. *n.* 56. & 77. Azor *lib.* 12. *inſtitutionum moralium. c.* 5. *q.* 7 Manuel 3. *tomo ſummæ. c.* 3. *n.* 13. *concluſ.* 12. & *qu. regul tomo* 3. *in q.* 17. *art.* 12. Et idem bene docet Franciſcus *ibidem* de conuentu vacante Prælato, poſſet enim nomine Prælati futuri admittere ad profeſſionem, & eo poſtea ratam eam habente valeret. Dicunt autem omnes hi eam ratihabitionem tunc prodeſſe, quando nomine potentis acceptare, eſt acceptata profeſſio Nam ſi eius nomine acceptata non ſit, nil eius ratihabitio ſubſequens proderit. Nemo enim ratum habere poteſt quod ſuo nomine geſtum non eſt. Et ita docent Angelus *verbo profeſſio. num.* 1. Tabiena, Armilla. Azor proximè allegati. Incipiet autem valere profeſſio illa à tempore quo rata habita fuerit à ſuperiori; quare matrimonium ante eam ratihabitionem initum valeret. Quia cum ad profeſſionis valorem deſideretur conſenſus profitentis, & habentis legitimam acceptandi poteſtatem, poſterior hic conſenſus deeſt ante eam ratihabitionem. Ergo ab eo ſolo tempore, quo profeſſio rata habetur, valere incipiet. Atque ita docent Innocentius, Hoſt. Ioannes Andreas, Anchar. Angelus *vtroque loco*, Roſella, Manuel *vtroque loco*, proximè allegati, Sylu. *verbo religio.* 2. *q.* 14. *fine*, & *q.* 18. *dicto* 2.

Tandem dubitatur, an quando profeſſio fuit ex parte emittentis irrita, ſufficiat nouus eius conſenſus abſque noua Prælati admiſſione, & qualis debeat eſſe hic conſenſus? De qua quæſtione latè egimus *lib.* 7. *de matrim. diſput* 39. *a n.* 59 *vſque ad* 66. & ideo in ſumma repetemus *ibi* dicta, remittendo illuc probationes, & allegationes. Et quidem primò certum eſt, ad veram illius irritæ profeſſionis ratificationem & vt ea conualeſcat deſiderari vt profeſſus ſciens profeſſionem fuiſſe irritam, illam denuo ratam habeat: quod latè probauimus *ea diſput.* 37 *n.* 59. Secundò, circa nouam monaſterij acceptationem, eam quoque deſiderari cum ſcientia nullitatis prioris profeſſionis, tenent aliqui quos allegauimus *ea diſp.* 37. *n.* 62. & 63. & Manuel *quæſt. regularium, tomo* 3. *q.* 17. *art.* 3. Quod eſſe ſatis probabile diximus *ea diſput.* 37. *nn.* 60. 61. & 63. At in *ibidem* diſtinximus, ſi prior profeſſio non fuit irrita ratione inhabilitatis profitentis, ſed quia ficte, aut metu, aut dolo eam irritantibus emiſſa eſt, probabilius credidimus *eo. n.* 60. & 61. non deſiderari nouam monaſterij acceptationem. Quando autem fuit 80

irrita 81

Digitized by Google

irrita ratione inhabilitatis, ſiue temporalis, vt quia defecit legitima ætas, aut integer probationis annus, ſiue perpetuæ, tanquam probabilius ſuſtinuimus *ibi nu.62.63. & 64.* eſſe neceſſariam nouam conuentus acceptationem, vt prior illa profeſſio poſt impletam legitimam ætatem, aut nouitiatum expletum, aut impetratam inhabilitatis diſpenſationem conualeſcat. At ſatis probabile diximus non deſiderari, ſed ſufficere nouum profeſſi conſenſum. Quod inuenio tenere Syluestrum, quem *ibi* non retulimus, *verb. religio, 5.q.2. fine*, vbi ait profeſſionem furioſi tempore furoris emiſſam, & ita tempore inhabili, conualeſcere per ſolum illius ad ſanam mentem reſtitui conſenſum, quando conuentus furiam ignorauit. *Eadem etiam diſp.37.n.65.* tradidimus medium facile ad impetrandum nouum conuentus conſenſum, ſi quis eam partem vt deſideretur, amplecti velit. Atque *n.66.* probauimus non eſſe repetendas cæremonias in profeſſione adhiberi ſolitas. Et *n.67. & 68.* egimus an hic omnia prioris profeſſionis irritæ antiquitatis iura tenere licitè valeat.

SVMMARIVM.

Profeſſio an ſit irrita defectu intentionis profitendi, aut ſe obligandi, aut quando profitens ſe habuit negatiuè, aut quando ex errore, aut dolo, aut metu, iracundia, aliave animi perturbatione emiſſa eſt? n.82

Quid ſi finis fuit malus, aut indifferens, aut aſſequi rem temporalem, aut mixtus? n.83

An profeſſio ſit irrita non præmiſſo examine nouitiæ, an liberè profiteatur, & quando id præmittendum ſit? n.84

An ſit irrita eo quod aliquod ex tribus votis non emittatur? n.85

An ſit irrita facta in religione reprobata, aut quando non illi ſpeciali religioni, ſed religioni in genere obligat? 86

An valeat emiſſa ſub conditione de præſenti, præterito vel futuro, honeſta, turpi, impoſſibili, neceſſaria? n.87

An facta ſub conditione de futuro, fiat valida euenienti conditione abſque nouo conſenſu, quamuis profitens ſit inhabilis, ſitque conditio, ſi Pontifex diſpenſauerit? num.88

An matrimonium ab illo initum ante conditionis euentum valeat? n.89

An ſi fiat duplex profeſſio in diuerſis religionibus ſub conditione, & vtraque conditio ſimul eueniat, vel non ſimul, vtra valeat? n.90

An valeat cum conditione contraria eius ſubſtantiæ, vt retinendi proprij, non ſeruandæ caſtitatis? Refertur opinio quædam? n.91

Explicatur ſententia Authoris, & ſoluuntur contraria. num.92

Quid ſi conditio ex interuallo adiiciatur? n.93

Quid ſi conditio non ſit retinendi omnino proprij, ſed alicuius peculiaris tanquam proprij? n.94

Quid ſi conditio illa adiiciatur tanquam modus, vel ſimplex pactum? n.95

Quid ſi apponatur tanquam cauſa, vel demonſtratio? n.96

Quid ſi conditio ſit reſeruandi aliquid in proprios vſus de licentia ſuperioris: & an poſſit ſuperior reuocare, etſi Pontifex confirmarit? n.97

An ea reſeruatio ſit in dubio ita intelligenda? n.98

An huic ſit derogatum per Tridentinum? n.99

De aliis limitationibus, remiſsiuè n.100

An valeat profeſſio, ſi quis intendat non ſeruare tria vota, aut id exprimat? n.101

An valeat adiecta conditione manendi in propria domo, & poſſit poſtea ſuperior reuocare, etſi Pontifex pactum confirmet? n.102

Poſt n.102. inuenies omnia ſummaria, quæ deſunt.

82 QVÆSTIO tertia. Quando profeſſio ſit irrita ob defectum in ipſa profeſſione contingentem? Primus defectus eſt, quando defuit voluntas promittendi, aut ſe obligandi, aut merè negatiuè ſe habuit profitens. Sed de hoc egimus *lib.4.c.1.n.27.* Vel quia conſenſus fuit per errorem, aut dolum; de quo, & quando vota biennij in Societate IESV emiſſa per hanc irritentur, egimus *lib.4.c.2.n.4.* Vel quia per metum; de quo egimus *eodem lib.4. toto c.3.* Vel quia ex ira, aliáve animi perturbatione profeſſio facta eſt, de quo egimus *eodem lib.4.c.1.n.2.*

Secundus defectus eſt, ratione indebiti finis ad quem 83
ordinata eſt profeſſio: quia aut ille eſt malus, & de hoc egimus *lib 4.c.6.n.14.* Aut quia eſt indifferens: aut conſequutio alicuius rei temporalis; & de hoc egimus *c.7. n.26.* Aut quia fuere plures fines, & alter fuit ineptus; & de hoc egimus *c.10.n.15.*

Tertius defectus eſt, quod profeſſio monialis non fue- 84
rit emiſſa præmiſſo duplici examine ordinarij, quod petit Trident *ſeſſ.25. de reg. c.17.* quando maior duodecim annis ingreditur religionem, vel vnico, quando ea ætate minor ingreditur. De quo examine latè egimus *lib.4.c.18. n.32. & tribus ſequentib.* vbi & declarauimus quando ſit præmittendum. Et quidem dicendum eſt, non reddi irritã profeſſionem ex hoc defectu. Quia etſi Trident id examẽ profeſſioni præmitti iubeat, at eam aliter emiſſam non reddit irritam. Vt ſolet explicare quando id vult, & fecit in alio caſu, *ead ſeſſ.c.15.* & ita docet Menoch. *conſil.196. n vlt. volum.4.* Erit tamen peccatum eam non præmiſſo illo examine profiteri. Nec ipſa ſola peccat, ſed etiam Abbatiſſa, vel Prælatus admittens profeſſionem. Quippe quamuis Tridentinum de ſola profeſſura loquatur, at cùm ſuſcipere, & dare ſint correlatiua, lex etiam pœnalis, & correctoria diſponens in vno correlatiuo, cenſetur idem diſponere in alio, in quo eſt eadem ratio, vt ex multis probat Euerardus *in ſuis topicis, loco à correlatiuis. n.7.8. & 9.* Et id etiam conſtat ex eodemmet Tridentini decreto, in quo iubetur abbatiſſa ante menſem proximum profeſſioni, certiorem facere Epiſcopum, ſub pœna ſuſpenſionis ab officio, quamdiu Epiſcopo videbitur. Atque ita docent Nauar *ſumma Hiſpana. c.28. additione penultima ad n.143.c.25.* & Manuel, bene addens, hoc peccatum Abbatiſſæ, vel dantis profeſſionem abſque hoc examine, eſſe mortale, *in 2.tom. ſumma.c.8.n.3. concluſ.2. colum.2.* Quamuis autem Tridentinum id duplex examen petat, maiori duodecim annis ingrediente religionem: at vſu iam receptum eſt, vt vnicum puellæ quacumque ætate ingredientis præmittatur, nimirum, quando profeſſura eſt, vt bene docet Manuel *q. regular. tomo 3.q.12.art.2.*

Quartus defectus eſt, quando non præmittuntur omnia 85
tria vota, paupertatis, nempe, caſtitatis, & obedientiæ, quæ de profeſſionis ſubſtantia ſunt, ſed aliquod ex illis non præmittitur. In quo euẽtu etſi aliqui cenſeant valere profeſſionem, quos retulimus *lib.7. de matrim. diſp.25.n.21.* at contrarium *eo.n.21. & n.vlt.* approbauimus multis citatis.

Quintus defectus eſt, ſi profeſſio fiat in religione repro- 86
bata. Quia ea valere nequit, cùm in ſola religione per Sedem Apoſtolicam approbata poſſit validè emitti. Quare dicunt Palud. *4.d.38.q.4.art.2.n.30.* D. Ant. *3.p. tit.16 c.3. in fine principij*, Sylu. *verb. relig. 3.q.16.* ea vota non obligare illi ſpeciali religioni in qua emittuntur, ſed religioni in genere. Sed iam *c. præcedenti n.28.* probauimus, profeſſionem obligantem ſoli religioni in genere, nõ eſſe veram profeſſionem, ſed vim ſolius voti ſimplicis habere. An verò verum ſit in vniuerſum profeſſionem irritam habere vim voti ſimplicis, dicemus *n.104. & 105.* 87

Vltimus defectus eſt, ſi profeſſio illa ſub conditione emittatur. Et quidem ſi conditio ſit de præſenti, aut de præterito, aut de futuro, neceſſaria tamen, vel impoſſibilis, vel contingens, vel honeſta, vel turpis, non tamen contra profeſſionis ſubſtantiam, eſt omnino idem dicendum, quod latè diximus *lib.4.c.23.* de voto ſimplici ſimilibus conditionibus affecto. Quia eadem prorſus eſt ratio. Et

conſtat

conſtat poſſe profeſsionem eſſe in pendenti ex futuro euentu. Nam quando acceptatur à non habente poteſtatem nomine illam habentis, pendet ex futura habentis poteſtatem ratihabitione, & ex tunc incipit eſſe firma; ſicut *n.* 80. probauimus.

88 Duplex tamen difficultas eſt hic diſcutienda. Prior eſt, an profeſſio emiſſa ſub conditione de futuro, quæ validè apponitur, cuiúſque obligationem ſuſpendit, adueniente conditione, ſtatim abſque nouo alio conſenſu valeat? Vt ſi quis in religione ſic profiteatur: promitto paupertatem, &c. ſi pater meus craſtina die voluerit, an volente patre craſtina die maneat profeſſio valida, abſque nouo alio profitentis, aut religionis conſenſu? Multum negotij faceſſeret nobis hæc quæſtio, niſi in ſimili forma illam diſputaſſemus *lib. 5. de matrim diſp. 8. à n. 3.* vbi latè diſputauimus an matrimonium ſub ſimilibus conditionibus initum efficiatur validum adueniente conditione, abſque nouo alio conſenſu. Et ideo ſummatim hic repetendo dicam, remittendóque probationes ad illum locum. Sicut ergo in ſimili matrimonio, ſiue perſonæ ſint habiles ad ineundum illud, ſiue inhabiles abſque diſpenſatione, & conditio ſit, ſi Pontifex diſpenſauerit, eſt duplex ſententia. Prior ait, non eſſe matrimonium impleta conditione, ſed deſiderari tunc nouum conſenſum, & potiſſimum quando contrahentes ſunt tunc inhabiles. Quam retuli *ea diſp. 8. n. 9. & n. 3.* dicens eſſe probabiliſſimam. Poſterior autem tenet, in vtroque caſu perfici matrimonium adueniente conditione, abſque nouo alio conſenſu, dummodo prior non ſit per contrarium actum mutatus. Quam retuli *ea diſp. 8. n. 4. & 10.* atque eam tanquam multo probabiliorem ſecutus ibi ſum, & argumentis contrariis ſatisfeci *ibi n. 8. & 11.* Ita in profeſſione poteſt eadem duplex ſententia locum habere. Et quamuis vtraque ſit probabilis, at probabiliorem exiſtimo, eam profeſſionem conditionalem effici in vtroque caſu omnino validam, eo ipſo quod conditio impletur, abſque nouo alio conſenſu, dummodo nec religio admittens, nec profeſſus priorem conſenſum mutarint. Quod ex rationibus ibi adductis probatur: eædem enim militant in hoc caſu.

89 Hinc deducitur, ſi ante conditionis euentum hic ineat matrimonium, id fore validum: ſecus ſi poſt. Quia ante illum non erat conſummata profeſſio, ſed pendens à futuro euentu: at poſt illum eſt conſummata, ſicut ideo probauimus in matrimonio, *eadem diſp. 8. n. 7.*

90 Secundò deducitur, quid dicendum ſi ille in duplici religione profiteatur ſub ſimilibus conditionibus, & vtraque conditio ſimul impleatur. Dicendum enim eſt, ſicut in matrimonio diximus *ead. diſp. 8. n. 15 & 16.* contra duas ſententias *ibi. n. 13. & 14.* relatas, vtramque ſe mutuò impedire, & ideo neutram valere: impleta tamen priùs altera conditione, valebit profeſſio ſub illa emiſſa, ſiue prior, ſiue poſterior fuerit, & altera corruet.

91 Poſterior difficultas eſt, an religionis profeſſio irrita fiat adiecta conditione contraria eius ſubſtantiæ: vt, dummodo profitens proprium retineat, vel non teneatur ad caſtitatem, aut nutu ſuo, & arbitrio viuat? Quamuis Iaſon ſtatim allegandus referat quinque ſententias; at omnes eæ ad duas potiſſimas reducuntur, cæteræ ſunt quædam earum limitationes, & ita tanquam limitationes apponemus, & de earum veritate diſputabimus. Prior ſententia ait, eam profeſſionem fore validam, & reiici conditionem tanquam eius ſubſtantiæ contrariam. Ducitur ex *c. finali, qui clerici, vel von.* vbi Pontifex definit firmam fuiſſe profeſſionem cuiuſdam mulieris emiſſam cum ea conditione, vt in domo ſua cum omnibus ſuis bonis maneret. Secundò, poteſt hoc probari ex teſtibus quos adduximus *lib. 5. de matrim. diſp. 9. n. 1.* ad probandum conditiones contra matrimonij ſubſtantiam non illud irritum reddere. Et ideo hanc ſententiam tenent Gloſſa *auth. ingreſſi, verbo dedicant. C. de ſacroſ. Eccleſ.* & *auth. de monachis, collat. 1. § illud quoque verbo voluerit*: & *c. ſolet, verbo nolint, in fine. 32. q. 2.* vbi Archid *ad finem*, & *ibi* Bellamera *n. 3.* Lapus *allegatione 127. n. 17.* & *ibi* Mandoſius *in addit. littera Z.* Innoc. *c. 1. n. 3. de condit. appoſ.* Ioan. Andr *addit. ad Speculatorem. tit. de ſtatu monachorum § qualiter concipiet libellum. q. 48 n. 54. verbo quaſitum*, & *cap. final. n. 9. de condit. appoſ.* & *ibi* Anton. *n. 8.* Cardin. *n. 4.* Præpoſ. *n. 8.* Alexander de Neuo *n. 33. fine.* Henricus *n. 14. & 15.* Imola *Clem. finali n. 8. de regul.* & *c. cùm M. n. 41. de conſtit.* vbi Felinus *n. 65.* Ripa *n. 81.* Baldus triplici loco, Ioannes de Phano, Angelus, quos refert Iaſon *dicta auth. ingreſſi n. 30.* & eam ipſe ſequitur *ibi. n. 37.* Bernard. Diaz *regula 521 num. vnico.* Gregor. Lopez *l. 2. verbo proprio. tit. 7. p. 1.* & eſt ſatis probabilis.

Poſterior ſententia (cui tanquam probabiliori adhæreo) ait eam profeſſionem eſſe irritam. Ducitur, quod cōditio contraria ſubſtantiæ matrimonij carnalis reddat ipſum irritū *c. finali de condit. appoſ.* Ergo idem erit in matrimonio ſpirituali per profeſſionē inito. Nec valet diſcrimen quod contrarij Authores inter vtrumque conſtituunt, nempe, quod in matrimonio carnali coniuges quibus per illud obligatio principaliter acquiritur, cōueniat conditioni illi, ac proinde tanquam legitimè admiſſa non eſt reiicienda, ſed ſi matrimonij ſubſtantiæ repugnet, illud irritum faciet. At in matrimonio ſpirituali Deus cui principaliter obligatio comparatur, non admittit conditionē illam, & ideo tanquam non admiſſa reiicitur prorſus, & manet profeſſio abſoluta, & valida. Verùm hæc differentia corruit, quia Deus non immediatè ſe ipſo acceptat profeſſionis obligationem, ſed medio Prælato, qui in acquirendis poteſt noceſſe. Item quia eſto ſoli Deo fieret profeſſio, cùm illa emittatur ſub conditione illa, & non aliter, ex eo quod Deus cōditionem non acceptet, ſequitur potiùs profeſſionem corruere: vtpote quæ non aliter ex profitentis voluntate profecta eſt, quàm ſub illa conditione. Profeſſio enim omnes obligationis ſuæ vires ex profitentis voluntate aſſumit. Et ideo votum ſimplex emiſſum cum conditione contraria eius ſubſtantiæ, probauimus eſſe irritum *lib. 4. c. 23. n. 10.* Secundò, ex *c. dudum verſic. inſuper de conuerſ. coniug.* vbi dicitur valere profeſſionem, etſi profitens ante ingreſſum proteſtatus ſit velle ſe retinere proprium: eo quod tempore profeſſionis illam purè, & ſimpliciter emiſerit. Ergo à contrario ſenſu non valeret, ſi conditio illa tempore profeſſionis adiiceretur. Tandem quia rationes contrariæ non obſtant. Nam textus *c. finali, qui cler. vel von.* declarabitur *n. 97.* Ad alios textus reſpondimus *lib. 5. de matrim. diſp. 9. fine* & ideo hanc ſuſtinent Gloſſa *l. per ſeruum. 14. verbo inutile ff. de vſu, & habitat.* & *c. verbo adminiſtratione, de ſtatu monachorum.* & *c. finali, verb. contra ad finem, de condit. appoſ.* Speculator *tit. de ſtatu monachorum § qualiter concipiet libellum. q. 84. n. 54* Bartol. *authentica ingreſſi. n. 29. C. de ſacroſ. Eccleſ.* & *ibi* Decius *n. 21 initio, & n. 22. fine.* Paulus *ibi. n. 19.* Salicetus *n. 5.* Abbas *c. finali. n. 7. qui cler. vel von.* & *c. finali. n. 7. de condit. appoſ.* Cardin. *Clem. finali. n. 6. q. 6. de regul.* & *ibi* Anchar. *n. 5.* Paulus de Eleazar, & Ioannes de Ligna *ibi. ad finem.* Palud. *4. d. 26. q. 3. art. 2. n. 10.* Adrianus *4.* vbi de matrim. *dubio 9. § ſed pro ſolutione, omiſſis varietatibus.* D Anton. *3. p. tit. 16 c. 5. in principio, verſ. profeſſio expreſſa cum mala intentione.* Roſella *verbo religio. 2 n. 12.* Angelus *verbo religio. n. 19.* Syluest. *verbo religio. 1. q. 6. 7. & 8.* Tabiena *verbo religio. q. 20 n. 21.* & *ibi* Armilla *n 8. & verbo profeſſio. n. 1.* Nauar. *lib. 5. conſil. in 1. editione, tit de regul. conſil. 20. n. 5. in 2. tit. de ſtatu monachorum, conſil. 14. n. 5.* Couar. *4. decret. 2. p. c. 3. § 1. n. 18.* Menchaca *de ſucceſſionum creatione, lib. 3. § 21. n. 177.* Antonius Cucus *lib. 3. inſtitutionum maiorum. tit. 1. n. 128.* Spino *ſpeculo teſtamentorum. gloſſa 12. principali. n. 12.* Humada *l. 7. tit. 7. p. 1. gloſſa 1. n. 2.* Salzedo *ad dit. ad regulam 121.* Bernardi Diaz. Gratian. *regula 320. n 2.* Ceuallos *in ſuis quæſt. practicis. q. 85. n. 2.* Azor *lib. 12. inſtit. moralium. c. 9. p. 2. & lib. 11. c. 15. q. 9.* Manuel *quæſt. regular.* 92

Digitized by Google

regular. 3. tomo, quæſtione decima ſeptima, articulo ſexto.

93 Temperatur tamen hæc ſententia primò, quando ea conditio adiecta eſt tempore quo profeſſio emittitur. Nam ex interuallo quantumuis modico appoſita non nocebit, ſed reiicietur manente firma profeſſione. Quia ſtatim ac profeſſio emittitur, eius obligatio perfectè acquiritur Deo, & monaſterio. At obligationi perfectæ, & iam conſummatæ nulla conditio, nullúmve onus adiici poteſt; vt probauimus in matrimonio carnali, in quo eadem eſt ratio, *lib. de matrimonio diſp. 6. nu. 5.* Atque ita docent Gloſſa *l. per ſeruum. 14. verb. inutile ff. de vſu, & habita.* Anton *cap. finali. n. 8. de condit. appoſ. & ibi* Præpoſ. *nu. 8.* Bartolus, Salicetus, Gratian. Cauallos, Salzedo *n. præcedenti* allegati, Couarr. 4. *decretal. 2. part. c. 3. §. 1. num. 8. & 18.*

94 Secundò temperatur, quando conditio eſſet retinendi omnino proprium, & liberè acquirendi in voto ſuperioſi. Quippe hoc eſt contra religionis ſubſtantiam. At ſi conditio eſſet de limitata paupertate, vt dummodo retineam domum vt propriam cum bonis iam acquiſitis, valebit profeſſio conditione reiecta, ſi repugnet ſubſtantiæ profeſſionis illius peculiaris religionis in qua emittitur: quamuis non valebit id votum paupertatis, & ideo virtute illius non tenebitur profitens ad præciſam paupertatem, ſed virtute regulæ. Quia compellitur ad ea ſeruanda quæ cæteri religioſi ſeruare tenentur. Ita docet Couar. 4. *decret. 2. p. c. 3. § 1. n. 18.* Ducitur, quod etſi ſint de eſſentia religionis paupertas, & caſtitas; at poſſunt hæc eſſe limitata manente religionis eſſentia. At hæc limitatio non placet. Quia hic per illam profeſſionem non ſe obligat religioni in genere, ſed huic peculiari. Si ergo conditio adiecta eſt contra ſubſtantiam profeſſionis in ea peculiari religione, eam irritam reddet. Hæc enim peculiaris profeſſio conſiſtere nequit cum illa conditione. Præterea, quia fatetur Couarr. *ibi* id paupertatis votum non valere quoad omnimodã paupertatem, ſed quoad ſolam ſpecialem promiſſam. Ergo nec valebit illa ſpecialis profeſſio; cùm de eius eſſentia ſit, vt emittatur validè de tribus votis, vt diximus *num. 85.*

95 Tertio temperatur, dummodo conditio contraria ſubſtantiæ profeſſionis apponatur tanquam conditio, vel tanquam pactum, ita vt eo ſecluſo non ſit intentio ſe obligandi. Si enim apponatur tanquam modus, vel ſimplex pactum, valebit profeſſio conditione reiecta. Vt ſi ſub hac forma fiat: profiteor paupertatem vt retineam proprietatem bonorum. Et poteſt probari ex iis quæ adduximus *lib. 5. de matrim. diſput. 19 nu. 4.* ad probandum non vitiari matrimonium carnale adiecto modo eius ſubſtantiæ contrario. Et Doctores *ibi* allegati id tenentes in matrimonio carnali, tenebunt idem in profeſſione: cùm eadem ratio. Atque in propriis terminis tradunt Bartol. *auth. ingreſſi. n. 29. C. de ſacroſ. Eccleſ. & ibi* Paulus *n. 9.* Salicetus *n. 5.* Anton. *c. finali n. 8. de condit. appoſ. & ibi* Præpoſ. *nu* 8. Nauar. *lib. 3. conſ. in 1. editione. tit. de regul. conſ. 20. n. 5. in 2 tit. de ſtatu monachorũ, conſil. 14. num. 5.* Alij dicunt tunc non vitiari profeſſionem, ſed tranſire in aliam ſpeciem. Ducuntur ex *l. vbi ita donatur ff. de donat. cauſâ mort.* vbi deciditur, donationem cauſâ mortis cum pacto. vt donanti non ſit integrum reuocare, quod eſt eius ſubſtantiæ contrarium; non vitiari omnino, ſed tranſire donationem inter viuos, & particulam, *cauſa mortis*, explicari, occaſione mortis. Quare hic ita profitens obligatur monaſterio in omnibus, præterquam in reſeruatis in modo illo, vel pacto: & erit quaſi oblatus monaſterio. Ita docent Abbas *c. finali n. 6. qui clerici, vel vou.* Angel. *verb. religioſ. n. 19.* Sylu. *verb. religio. 3. q. 8.* At dicendum eſt, vitiari profeſſionem, & eſſe irritam, adiecto eo modo, vel pacto: vt probauimus in matrimonio carnali, *ea. diſp. 19. n. 5.* & Doctores id tenentes *ibi* relati, tenebunt quoque hoc. Atque in propriis terminis docent Decius *ea auth. ingreſſi, nu. 23.* Rubeus, quem refert, & ſequitur Couarr. 4. *decret. 2. part. c. 3. §. 1. nu. 18.* Salzedo *addit ad regulam 521. Bernardi Diaz.* Nec etiam placet quod Abbas cum ſequacibus tradidit, nimirum, tranſire eam profeſſionem in alium contractum. Atque id improbant, Alexander de Neuo *c. finali. n. 15. qui cler. vel vou.* Iaſon *dicta auth. ingreſſi, n. 36.* Tum quia eſt noua monachatus ſpecies nullo iure inuenta. Tum etiam quia textus cui ij Doctores innituntur, id non probat. Quippe eſt maxima ſimilitudo inter donationem inter viuos, & cauſâ mortis, ob quam iure ſtatutum eſt, vt adiecto pacto contra vnius ſubſtantiam vna tranſeat in alteram. At profeſſus eſt valde diſſimilis ab oblato religioni: nec is tranſitus eſt iure ſtatutus.

Quod ſi conditio illa ſolùm ponatur tanquam cauſa 96
vel demonſtratio, non reddet irritam profeſſionem, etſi falſa ſit: vt, profiteor in hac religione, quia vel quæ permittit habere proprium. Atque ita ſuſtinent loquentes quando eſt cauſa, Anton & Præpoſ. allegati *n. præcedenti.* Et tam de cauſa, quàm de demonſtratione id probauimus in matrimonio carnali in quo eſt eadem ratio, *lib. 3. de matrim. diſput. 19. n. 2.* vbi id limitauimus, niſi error ille falſæ cauſæ, aut falſæ demonſtrationis redundaret in errorem perſonæ. Tunc enim redderetur irritum matrimonium. Et ſimiliter in præſenti, ſi redundaret in ſubſtantialem religionis errorem, eſſet irrita profeſſio.

Quartò temperatur, quãdo conditio eſſet retinendi pro- 97
prium quoad dominium, cum libera vtendi facultate, & independenter à ſuperioris facultate; ſecus autem eſſet quando vſum ſolum ſibi reſeruaret profitens pro ſuis neceſſitatibus ex ſuperioris licentia, eiúſque nutu reuocabilem. Tunc enim valet profeſſio, nec conditio reiicitur. Quippe in nullo pugnat cum religionis ſubſtantia. Atque ita intelligitur pactum illud retinendi res ſuas in propria domo, quod in profeſſione ſua fecit mulier illa, de qua fit mentio *cap. fin. qui cler. vel vou.* Atque ita docent Gloſſa *ibi verb. vt in domo: & ibi* Innoc. *n. 2.* Ioan. Andr. *n. 9.* Abb. *n. 6.* Bartol. *auth. ingreſſi, n. 29. C. de ſacroſ. Eccleſ. & ibi* Paulus *n. 18.* Decius *n. 20.* Iaſon *n. 37.* Imol. *l. vbi ita donatur. n. 4. ff. de donat. cauſâ mortis* Palud. D. Anton. Angel. Tabien. Corner. Salzedo, Humada, Gratian. Cauallos Azor *vtroque loco*, Manuel, *allegat. n. 92.* Sylu. *verbo religio. 3. qu. 8.* Nauar. *commentario 2. de regular. n. 16.* Quare immeritò hoc impugnat Anton. *c. finali. n. 8. de condit. appoſ.* Ducitúrque, quia etſi non ſit contra religionis ſubſtantiam, habere vſum alicuius rei de ſuperioris licentia, eſt tamen eum habere tanquam ex pacto ſibi debitum. Sed bene reſpondet Decius proximè allegatus, id verum habere, quando ita ex pacto deberetur, vt monachus actionem contra ſuperiorem acquireret, ita vt ſuperior eum vſum reuocare nequiret. At Doctores allegati loquuntur, quando ius ſuperiori manet ad reuocandum. Quod idem fatetur idemmet Anton. *cap. finali, n. 9. qui cler. vel vou. & ibi* Præpoſit. *n. 6.* Dum autẽ diximus poſſe ſuperiorem reuocare, intelligitur niſi id pactum eſſet à Pontifice confirmatum, vt bene docet Nauar. proximè allegatus. Quamuis autem ſuperiores religionis non poſſent reuocare, non eſſet contra religionis ſubſtantiam. Quia ipſe Pontifex, qui licentiam conceſſit, poſſet reuocare.

Atque in dubio reſeruatio aliquorum bonorum tem- 98
pore profeſſionis à religioſo facta; eſt hoc modo intelligenda, nempe quoad vſum ex licentia Abbatis, ab ipſóque reuocabilem. Et ita valebunt profeſſio, & conditio. Et ratio eſt, quia in dubio non ſunt interpretanda verba alicuii contractui adiecta, ita vt eius naturæ repugnent, imò potius iuxta eius naturam. *l. ſi vno, in principio ff. locati. & l. damni infecti quidã, in principio ff. de damno infecto.* Et verba quamuis ea in ſenſu improprio vſurpare opus ſit, ſunt potius accipienda in eo ſenſu, vt actus valeat. *c. Abbate, de verb. ſignif. l. quoties. ff. de verb. obligat.* Atque ita docent Bartol. Abbas, Paulus, Angelus, Sylu. Tabiena, Couar. Gratian. Salzedo, *n. præcedenti* allegati.

Nec

Digitized by Google

99 Nec iuri huic communi derogat Tridentinum *ſeſſ.25. de regul.c.2.* Quia *ibi* ſolùm ſtatuit ne monacho concedãtur bona ſtabilia etiam ad vſumfructum, vt ea tanquam propria, nec à ſuperiori reuocabilia habeat. At pactũ quod iure communi approbatur, *c.finali, qui cler. vel vou.* eſt, quando vſus reſeruatus poteſt à ſuperiori reuocari, vt diximus *n.97.* Et ita docent Nauar. *commentario 2. de regularibus n.16.* Azor *lib.12. inſtitut. moralium c.5.q.2.fine.*

100 De aliis limitationibus, quæ poſſent apponi, ſumpto argumento à matrimonio carnali, in quo ab aliquibus apponuntur, conſulenda ſunt quæ diximus *lib.5. de matrim. diſput. 9.* vbi latè de illis egimus.

101 Ex dictis deducunt aliqui, non valere profeſſionem, ſi profitens exprimat ſe nolle ſeruare caſtitatem, quantumcumque illam promittat: quamuis valeret eo non expreſſo, etiamſi non intenderet ſeruare caſtitatem, dummodo vellet ſe ad illam obligare. Ducuntur, quia quando non exprimit, ſed in mente retinet ſe nolle ſeruare caſtitatem, id non obſtat valori profeſſionis: eo quod non ſit de eius eſſentia velle tria vota reſeruare, ſed velle ſe ad ea obligare. Quando autem id exprimit, non valet profeſſio: quoniã multa expreſſa nocent, quæ tacita non nocerent. Ita docent. Palud. *4.d.26.q.3.art.2.n.10.* D. Anton. *3.p.tit.16. c.3. in principio, verſic. profeſſio expreſſa cum mala intentione* Sylu. *verbo religio. 3.q.6.* Immo Armilla *verbo religio. n.8.* ait ſiue intẽdat non ſeruare caſtitatem, ſiue id exprimat, non valere profeſſionem. At hæc doctrina mihi diſplicet. Et ideo exiſtimo, ſolam non reſeruandi tria vota intentionem, quantumcumque verbis expreſſam, minimè reddere irritam profeſſionem. Quia obligatio voti nõ petit intentionem id ſeruandi, ſed quantumcumque ea deſit, obligauit exiſtente voluntate promittendi, & ſe obligãdi (vt probauimus *lib.4.c.1.n.23.*) Nec expreſſa nocent, aut valori voti obſtant, quando non ſiunt contra eius ſubſtantiam.

102 Tandem deducitur, valere conditionem in profeſſione appoſitam manendi in propria domo: nec ob aliam vitiari profeſſionem. Quia eſſe intra monaſterium, non eſt de religionis ſubſtãtia, vt probauimus *c. præcedenti n.12.* Atque ita colligitur ex *c.finali, qui cler. vel vou.* vbi id pactũ profeſſioni adiectum approbatur: & docent Angelus *verbo religioſus, n.19.* Sylu. *verbo religio. 3.q.8.* Tabien. *verbo profeſſio, fine* Nauar. *commentario 2. de regul. n.16* Emanuel Sà *ſumma, verbo religio. n.6.* Azor *lib.12. inſtit. moralium. c.5.q.2.* At poterit poſtea ſuperior reuocare, etſi non debeat abſque iuſta cauſa, vt bene docent Angelus, Sylu. & Nauar. *ibidem* Qui bene limitat, niſi Pontifex id pactum confirmaret, vt in ſimili diximus *n.97. fine.* Nec hoc eſt reuocatum per Tridentinum, vt bene docent Nauar. Emmanuel Sà, Azor *ibid.* Si tamen expreſsè deduceretur in pactum, ita integrum fore profitenti, in propria domo manere, vt nullatenus à ſuperiori reuocari poſſet, non valeret profeſſio. Quippe eſſet contra obedientiæ votum, ac proinde contra religionis ſubſtantiam. Sicut pactum habendi proprium à ſuperiori non reuocabile, eſt contra votum paupertatis: ac proinde ſicut per hoc redditur ita profeſſio, irrita & per illud.

SVMMARIVM.

An profeſſio irrita defectu ætatis, aut nouitiatus, valeat vt votum ſimplex? n.103.

Quid ſi ex aliis cauſis ſit irrita? n.104. & 105.

An profeſſus hic teneatur ſub Epiſcopi obedientia eſſe, quando nulla religio vult eum admittere? n.106.

103 QVÆSTIO vltima. An in prædictis omnibus euentibus toto hoc capite enumeratis, in quibus profeſſio ſolemnis eſt nulla, obliget illa vt votum ſimplex? Et quidem quando eſt nulla defectu legitimæ ætatis, vt quia ante pubertatem emiſſa eſt: quamuis attento iure antiquo nonnulla eſſet difficultas, an ea profeſſio ligaret tanquam votum ſimplex? id enim affirmat Anton. *c.poſtulaſti, in fine, de regul.* At verior opinio erat, eam omnino caſſatã eſſe ab Eccleſia, ita vt nunc voti ſimplicis vim haberet Quod colligitur ex *c.1. de regular. in 6.* vbi dicitur, poſſe hunc liberè ad ſæculum redire. Quod verum non eſſet, ſi voto ſimplici ligaretur Atque ita docent Caiet. *2.2.q.88.art.9. paulo poſt principium, in 3. notabili.* Sotus *lib.7. de iuſt. q.3. art.2. columna penultima, verſic. nihilominus.* At hodie attento decreto Tridentini *ſeſ.25. de regular. c.15.* certiſſimũ eſt, profeſſionem ante ſexdecim annos expletos, & integrum nouitiatus annum, ſiue in monaſteriis virorum, ſiue fœminarum, omnĩ prorſus obligandi vi deſtitui, perinde ac ſi prorſus facta non eſſet. Sic enim expreſsè *ibi* deciditur.

Sed difficultas eſt, quando ob alias rationes profeſſio eſt irrita, an vim voti ſimplicis habeat? Et communiſſima ſententia ita affirmat. Ducitur ex *c. conſuluit, qui cler. vel vou.* vbi de quadam fœmina velamen ſuſcipienti à carente poteſtate admittendi ad religionem, ſic dicitur, *habitus ſine profeſſione ſuſceptus, ne contrahatur impedit, ſed contractum nequaquam diſſoluit.* Quem textum etſi Gloſſa *ibi verbo presbyteri,* intelligat de habitus nouitiorum ſuſceptione: at iure optimo eam reprobat Abbas *ibi n.3.* Quia cùm ſuſceptio habitus nouitiorum ad nil obliget, non impedit matrimonium contrahendum. Vnde ait intelligi de habitu profeſſorum, cuius ſuſceptio de manu potentis ad profeſſionem admittere, inducit profeſſionem tacitam; fuit autem irrita profeſſio defectu huius poteſtatis: & ideo deciditur in textu, inde voti ſimplicis non dirimentis, ſed impedientis matrimonium, obligationem conſurgere. Et ita quoties defectu poteſtatis in admittente eſt irrita profeſſio, manere profitẽtem obligatum Deo vi voti ſimplicis, docent Speculator *tit. de ſtatu monachorum §. qualiter concipiet libellum. n.19. n.24. fine.* Innoc. *c. porrectum n.4. & 5. de regular.* & *ibi* Anton. *n.9. & 10.* Anchar. *n.4.5.6.* Henricus *fine.* Abbas *dicto c. conſuluit. n.3.* & *ibi* Alexander de Neuo *n.9.* Tabien. *verbo nouitius q.8. n.9. fine.* Atque Nauar. *libro 3. conſil. tit. de regular. in 1. editione, conſilio 28. fine, in 2. conſilio 19. fine,* ait hunc obligari tribus votis ſimplicibus. Et quando profeſſio fuit irrita ſecundùm opinionem *n.37.* relatam, eo quod excommunicatus virtute reſcripti Apoſtolici profeſſus ſit, dicunt eam obligare tanquam votum ſimplex ad religionem in genere, Dominicus *c.1. n.18. de reſcript. in 6.* Felinus *c. finali. num.3. de except.* Vgolinus *de cenſuris tabula 2. c.20. initio. n.5.* Sayr. *theſauro caſuum, lib.2. c.8. n.19.* Præterea quando profeſſio eſt irrita, eo quòd in religione reprobata ſit emiſſa, dicunt aliqui Doctores obligarẽ hunc religioni in genere, atque ita ligari ſimplici religionis voto (vt retulimus *n.86.*) & Azor *lib.12. inſtit. moraliũ. c.1. q.4. fine,* ait ſeruum cuius profeſſio fuit irrita, teneri ſimplici caſtitatis voto, quo ſe ligare potuit. Quæ omnia probantur apertè ex *c. quidam, & c. placet. de conuer. coniug.* vbi deciditur, irritam coniugati profeſſionem obligare tanquam ſimplex caſtitatis votum, ad non petendum debitum, ad quod ſolùm ſe obligare potuit. Quæ deciſio innititur regulæ traditæ *c. vnico, de deſponſat. impub. in 6. §. idem quoquè,* nempe quando actus non valet eo modo quo fit, valet eo modo quo valere potuit. Qua ratione deciditur *ibi,* matrimonium impuberis quod defectu ætatis nõn valet, vim ſponſaliũ habere, quæ ea ætate contrahi poſſunt. Similiter ergo quando profeſſió eſt irrita ex aliquo defectu, nec ius ita ipſam irritam reddit, vt omni prorſus obligandi vi eam deſtituat, obligabit inſtar votorum illorum trium ſimplicium. Quia ille potuit ſe ſimplicibus paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ votis ligare. Præterquam quando profeſſio fuit irrita ratione coniugij, aut ſeruitutis in quo caſu probauimus *n.49.* non teneri ſeruum, & 104

coniugatum

Digitized by Google

coniugatū voto religionis, etiā quando ſui iuris fuerint.

105 Et hæc ſententia eſt veriſſima, intellecta cū hac limitatione, nempe, niſi inualide profiteos vouerit illa tria vota ex immediato manco diū in religione ſine, tunc enim cenſebitur vouere dependenter ab illius profeſſionis valore, & ideo virtute talis intentionis ad nil voluit ſe obligare, exiſtente illa profeſſione irrita. Quare vt maneat ſimplici voto ligatus, oportet vt habeat intentionem ſe obligandi illis votis in profeſſione emiſſis independenter ab ipſa, vel ſaltem non reſtringendo intentionem ad vota ſolemnia. Atque eam intentionem præſumunt iura, vbi de contraria non conſtat (vt *n. præcedenti* probauimus.) Et ideo præſumunt hunc votis ſimplicibus manere ligatum. Atque quandū dubium eſſet de hac intentione, ſtandum eſt in vtroque foro hac iuris præſumptione, ſicut probauimus *lib. 1. huius tract. c. 10. n. 18.* Et ad hanc limitationē confert quod diximus *lib. 7. de matrim. diſp. 32. n. 13.* ex doctrina Greg. Lop. nimirum, coniugem vouentem in ſæculo caſtitatem, vt aliter poſſit in religione profiteri, manere à voto liberum, ſi alter non profiteatur. Quod ex vouendi fine tacita intentio deducatur obligandi ſe, ſi ſubſequatur alterius profeſſio, quæ eius voti finis fuit.

106 Nec approbo quod tradunt Innoc. *c. porrectum. n. 6. de regular.* & *ibi* Anchar. *nu. 6.* vbi dicunt, profeſſum in manus non potentis profeſſionem admittere, nec inuenientem religionem eum admittere volentem, teneri viuere ſub Epiſcopi obedientia. Quod non credo, eo quod hic non promiſerit obedientiam Epiſcopo.

CAPVT V.

Quibus priuilegiis gaudeat religionis profeſſio: & an eis quoque gaudeant ſimplicia biennij vota emiſſa in Societate Ieſu?

SVMMARIVM.

An per profeſſionem plena omnium peccatorum condonatio obtineatur? Refertur duplex ſententia. num. 1.

Explicatur ſententia Authoris. num. 2. & 3.

An profeſſione facta in lethali, reuiuiſcat poſtea hic effectus? num. 4.

An per profeſſionis renouationem, vel profitendo poſtea in alia religione, condonatio hæc iterum obtineatur? n. 5.

An hæc condonatio ſit indulgentia, & unde habeatur? n. 6.

An obtineatur per vota biennij Societatis IESV, *& iterum per renouationem, vel profeſſionem. num. 7.*

Per religionis priuilegia obtinetur indulgentia plenaria in primo ipſius ingreſſu, & in mortis articulo. num. 8.

An per religionis ingreſſū tollatur omnis irregularitas? n. 9.

An aboleatur aliqua quoad exercitium ordinis antea ſuſcepti? num. 10.

An irregularitas defectu natalium aboleatur per ingreſſum in nouitiatum? Refertur quædam ſententia. num. 11.

Explicatur ſententia Authoris. num. 12.

An aboleatur per vota biennij emiſſa in Societate IESV? *n. 13.*

An ligatus his votis, aut profeſſione, eiectus à religione recincidat? num. 14.

An aboleatur per profeſſionē, etiā quoad effectū obtinendi prælationes, & beneficia? Refertur quædam opinio. n. 15.

Explicatur quarum rerū fiat capax illegitimus per profeſſionem, & an poſſit eſſe vicarius Epiſcopi? num. 16.

An ſolus Pontifex diſpēſet vt hic illegitimus fiat Prælatus, & dictio nullatenus, aut nullo modo, quid importet? n. 17.

An illegitima poſſit eſſe Abbatiſſa? Refertur quædam opinio. num. 18.

Explicatur ſententia Authoris. num. 19.

Quis in hoc diſpenſet. num. 20.

An hæc Abbatiſſa debeat eſſe virgo? Refertur opinio. n. 21.

Explicatur ſententia Authoris: & quando corrupta benedici nequeat. num. 22.

An bigama, vel poſt caſtitatis votum præuaricata poſſit eſſe Abbatiſſa? num. 23.

Quid de infami: & an infamia per profeſſionē ceſſet? n. 24.

An per profeſſionem, vel clericatum, tollatur incapacitas ſpurij, aut naturalis ad ſuccedendum in bona paterna? Refertur quædam ſententia. num. 25.

Proponitur ſententia Authoris. num. 26.

An per profeſſionem tollatur macula quoad actus temporales: & ſic illegitimus teſtis fiat legitimus? nu. 27.

Quid per ſimplicia vota Societatis IESV? *num. 28.*

An per profeſſionem filij ceſſet patria poteſtas? num. 29.

An ceſſet etiam in eam ipſius ipſi filio? num. 30.

Quid per vota ſimplicia Societatis IESV: *& an ligatus his votis, vel profeſſione, & eiectus reincidat? num. 31.*

An ingratitudo ob quā filius exhæredari poteſt, ceſſet per religionis profeſſionē? Refertur duplex ſententia. n. 32.

Sententia Authoris. num. 33.

Quid per ſimplicia vota Societatis IESV: *& an his ligatus, aut profeſſione, & expulſus recidat? num. 34.*

An per profeſſionem, & ea vota ſimplicia dirimatur matrimonium ratum? num. 35.

Vota in ſæculo facta commutantur in profeſſionem. n. 36.

An commutentur eo ipſo abſque alia commutandi intentione? Refertur opinio. num. 37.

Sententia Authoris, & quo iure ſit hæc commutatio? n. 38.

Quid de votis tempore nouitiatus emiſſis? num. 39.

Quid ſi tranſiens ad aliam religionem profeſſus, in ea denuo profiteatur, an commutentur vota ante poſteriorem profeſſionem emiſſa? num. 40.

Quid ſi profitens voluit nō cōmutare in profeſſionē? n. 41.

An vota etiam realia commutentur? Refertur opinio. n. 42.

Explicatur ſententia Authoris. num. 43.

An idem dicendum ſit de iuramentis perſonalibus, & realibus? num. 44.

Quid ſi iuramentum eſſet homini præſtitum, vel votum acceptatum? num. 45.

Quid ſi quis promiſiſſet alteri ſuum votum explere? n. 46.

Quid de hærede obligato ad realia defuncti vota, an poſſit in religionis profeſſionem commutare? num. 47.

An ſola vota non conſona religioni commutentur? n. 48.

An ſola temporalia commutentur? num. 49.

Quid de voto ſubſidij Hieroſolymæ, aut eius peregrinationis? num. 50.

An vouens aliena incerta in id ſubſidium, poſſit commutare in profeſſionem? num. 51.

An princeps vouens ire in id ſubſidium, poſſit commutare in profeſſionem? num. 52.

An per profeſſionem trium, vel quatuor votorum emiſſam in Societate IESV *extinguantur vota præcedentia, etiā poſt biennij vota facta? num. 53.*

An per vota biennij in Societate IESV *extinguantur omnia vota præcedentia, nec ſic vouente expulſo reuiuiſcant? num. 54.*

Quid ſi hic habuit voluntatem cōmutandi priora vota in illa, vel in ſimplicem Societatis ingreſſum: & poſtea nō admittatur, vel expellatur, vel ipſe exeat: & an poſſit commutare in vota coadiutorum formatorum illa quæ poſt biennij vota emiſit: vel in vota biennij ea quæ in nouitiatu poſt eadem vota facta emiſit? num. 55.

An ſi vota illa priora ſuperior Societatis irritarat, aut in eis diſpenſarat, reuiuiſcant illo à Societate expulſo? n. 56.

An votum ingrediendi aliam religionem ſuſpendatur per ingreſſum in Societatem, vel in illum commutetur, vel poſſit ingrediens propria authoritate commutare: idque votum reuiuiſcat illo egreſſo, aut non admiſſo? num. 57.

PLurimæ ſolemnis profeſſionis prærogatiuæ à Doctoribus enumerantur, quæ in præſenti diſcutiendæ ſunt. Prima eſt, per illam obtinetur pleniſſima omnium peccatorum condonatio. Hanc negat Feli-

nus in ſermone quodam de indulgentiis, *columna 5. verſiculo, & aduertendum eſt*, dicitque contrariam communem ſententiam defendi non poſſe, quod nulla extet huius indulgentiæ Pontificia conceſſio. Sed huius rationis ſolutio conſtabit ex dicendis *num 6*. Alij dicunt, profitentem conſequi hanc pleniſſimam condonationem, cum ea tamen conditione, vt ſuperuiuens curet pro præteritis culpis ſatisfacere. Quare ſi ſtatim obeat, illam plenè conſequetur, non autem ſi ſuperuiuens ſit negligens in ſatisfactione. Ducitur cedentis bonis ſimilitudine, qui reſtitutionis onere liberatur, dum ſoluendo non eſt: nec ob ea debita poteſt in carcerem detrudi. At ſi bona comparet quibus ſoluendo ſit, tenebitur ſoluere. Sic profitens cùm omnibus renonciet, liberatur pœnis omnibus debitis, ſi morte præuentus non fuerit ſoluendo; at ſi ſuperuiuat, cùm tunc ſoluendo ſit, non liber euadet, niſi ſatisfacere curet. Secundò, ducitur aliquibus reuelationibus religioſorum pœnas in purgatorio patientium ob delicta in ſæculo commiſſa. Atque ita docent Paludanus 4. *diſt*. 4. *quæſt*. 3. *art*. 3. *n*. 13. & 14. D. Antonius 3. *p. tit*. 16. *c*. 3. §. 3. Sed hæc ſententia conſiſtere nequit. Quippe plena ſatisfactio debet ſtatim ſuum effectum conſequi, nec ex futuro euentu pendere poteſt. Nec eſt ſimile de bonorum ceſſione, eo quod illa non ſit debitorum ſatisfactio, ſed temporalis excuſatio ab eorum ſolutione. Nec eæ reuelationes quicquam conferunt: tum quia non ſunt certæ: tum etiam quia potuit illorum profeſſio hac prærogatiua defraudari, eo quod in peccato mortali ſit facta, iuxta ea quæ *num*. 4. dicemus.

2 Et ideo veriſſima ſententia eſt, per religionis profeſſionem obtineri pleniſſimam omnium criminum antea commiſſorum condonationem. Atque ita apertè colligitur ex Sanctorum doctrina. Quippe ideo Sancti, vt D. Hieronymus *epiſtola* 8. & 25. & D. Bernardus *lib. de præcepto, & diſpenſatione, ad finem*, appellant profeſſionem ſecundum baptiſma. Sicut enim hoc omnes præteritas culpas delet, ita & illa. Et ita fuit apud veteres illos monachos communi conſenſu, & traditione receptum: atque variis reuelationibus comprobatum. Quas referunt D. Athanaſius in D. Antonij vita, D. Anſelmus *in libro ſimi itudinum, cap. vlt*. Leontius Cyprius Epiſcopus, in Simeonis Abbatis vita. Inſuper probatur ex *cap. quis aliquando. §. his authoritatibus, de pœnitentia. diſt*. 1. vbi traditur, nullam præteritorum criminum ſatisfactionem ingredienti religionem imponendam; quod totum reſiduum vitæ tempus Deo dedicet. Per quem textum ita docet *ibi* Gloſſa, *verbo totum*, & *cap. ſcripturæ, verbo temporale, de voto*, & ita *cap. admonere*. 33. *qu*. 2. Aſtulpho pœnitentia publica remittitur, ſi velit monaſterium ingredi. Quod idem cognouit Imperator Iuſtinianus, dũ *auth. de monachis, collat*. 1. *ſtatim in princ*. ſic ait. *Conuerſationis monachalis vita ſic eſt honeſta ſic commendare nouit Deo ad hoc venientem hominem, vt omnem humanam eius maculam detergat*. Quod Gloſſa *ibi, verbo maculam*, & *l. Deo nobis. §. hoc etiã, verbo quaſi*, explicat, id eſt, purgat à peccatis *C. de Epiſc. & Cler*. Atque idem tradunt D. Thom. 2. 2. *quæſt. vlt. art*. 3. *ad* 3. & *ibi* Caiet. idem D. Thom. 4. *diſt*. 4. *quæſt*. 3 *art*. 3. *quæſt*. 3. *ad* 3. Palud. 4. *diſt*. 18. *quæſt*. 4. *art*. 1. *concl*. 8. *nu*. 17. Felin *cap. cùm deputati, nu*. 4. *de iudiciis*. VValdenſis *de ſacrament. tit*. 9. *cap*. 80. *n*. 8. & 9. Petrus Sutor Carthuſianus *lib*. 2. *ſua hiſtoria, tract*. 1. *cap*. 7. Roſella *verb. religio*. 2. *num*. 9. Angel. *verb. religioſ. nu*. 46. Sylu. *verb. religio*. 3. *qu*. 23 Armilla *verb. nouit. in fine*, & *ibi* Tabiena *in fine*, & *verb. indulg. quæſt*. 27. *n*. 28. Nauar. *de indulgentiis, notabili* 10. *n*. 17. & *cõment*. 2. *de regular. num*. 60. Anton. Cucus *lib*. 3. *inſtit. maiorum. tit*. 1. *num*. 50. Emmanuel Sà *ſumma, verbo religio. n*. 17. Azor *lib*. 12. *inſtit. moralium c. . quæſ*. 11. Platus *de bono ſtatus religioſi, lib*. 2. *toto c*. 13. Manuel *quæſt. regular. tomo* 2. *in quæſt*. 87. *art*. 1. Atque huius rationem reddit D. Bernardus proximè allegatus, quòd religionis profeſſio ſit perfectiſſima ſæculi abrenuntiatio, & opus excellentiſſimum vniuerſa alia vitæ humanæ ſuperans. Et D. Th. 2. 2. *quæſt. vlt. art*. 3. *ad* 3. reddit hanc rationem. Quia ſi eleemoſynis poſſunt peccata omnia redimi, iuxta id Danielis 4. *peccata tua eleemoſynis redime*: quanto magis profeſſione religionis, quæ longo interuallo eleemoſynam excedit? Per hanc enim erogatur quod extra ipſum hominem eſt, & ex eo quod abundat, pars aliqua tribuitur. Per illam verò non pars, ſed omnia: nec aliquid extra ſe, ſed ipſimet profitentes obſequio diuino in perpetuum traduntur. Aliam rationem reddit idem D. Thom. 4. *diſt*. 4. *quæſt*. 3. *art*. 3. Quia cùm profitens voluntatem ſuam cæteris rebus chariorem, in perpetuam Dei ſeruitutem redigat, iam pleniſſimè pro omnibus anteactæ vitæ delictis ſatisfeciſſe cenſetur: vtpote qui id dat, quo nihil maius dari poterat.

Hoc tamen non ita intelligendum eſt, vt in omnibus æquetur baptiſmo profeſſio religionis. Nam baptiſmus eſt, Sacramentum conferens ex opere operato primam gratiam, & delens omnia crimina quoad culpam & pœnam. At profeſſio nec eſt Sacramentum, nec primam gratiam confert, nec peccatorum culpas delet, ſed ſolam pœnam temporalem in purgatorio eis correſpondentem. Nec id ex opere operato efficit, ſed virtute maximæ ſatisfactionis in eo opere contentæ, quo profitens renuntiat prorſus ſæculo, & ſe cum ſuis omnibus in perpetuum Deo dedicat moriens mundo. Quare ſimilitudo cum baptiſmo in eo ſita eſt. Sicut enim è baptiſmo non idem homo emergit, qui in eum ingreſſus fuit, ſed prior ille mortuus eſt & cœpit nouus: ex quo curſus ſequitur, vt prioris illius peccata iam illi non imputentur, ſed omnino aboleantur. Sic cùm profitens moriatur ſæculo, ac ſibi ipſi, deſinit eſſe is qui olim erat, & ideo non mirum eſt, ſi culparum pœnæ quibus ille obnoxius erat, vnà cum ipſo homine moriantur, & obliterentur. 3

Hinc deducitur, non id profeſſioni tribuendum eſſe, quod tribuitur baptiſmo. Quippe hic in mortali ſuſceptus reuiuiſcit ſublato per legitimam pœnitentiam illo peccato: at omnem illum effectum habet, quem dignè ſuſceptus erat habiturus. At profeſſio in mortali emiſſa non reuiuiſcit ſublato eo peccato, ſed hæc plena peccatorum condonatio profeſſioni in gratia factæ debita obtinetur. Ratio diſparitatis eſt, quia baptiſmus ex Chriſti inſtitutione eſt Sacramentum habens ex opere operato eam reuiuiſcendi vim: vt ea ratione remittantur peccata ante baptiſmum commiſſa, quæ remitti nequeunt niſi virtute Sacramenti, & non pœnitentiæ, quia illa non ſunt materia Sacramenti pœnitentiæ. At profeſſio eſt opus hominis, nil ex opere operato habens, ſed ex vi, & merito ipſius operis excellentiſſimi. Quare ſicut alia opera ſatisfactoria in mortali facta non reuiuiſcunt adepta gratia, ita nec profeſſio. Atque ita docet Caiet. 2. 2. *quæſt. vlt. art*. 3. *fine*. Tabiena etſi ſub dubio, *verb. nouitius fine*. Nauar. *de indulg. notabili* 20. *n*. 17. Azor *lib*. 12. *inſtitutionum moralium. c*. 5. *quæſ*. 11. *fine*. Quamuis minus bene Armilla *verbo nouitius, in fine*, dicat eam reuiuiſcere, ſi profeſſus ad gratiam rediens confirmet priorem profeſſionem. 4

Secundò deducitur, hanc condonationem non obtineri quoties profeſſio illa renouatur, ſed ſola prima vice qua emiſſa eſt; vt bene docet Tabiena *verbo nouitius, fine*. Quamuis aliqui, quos tacito nomine refert, nec improbat Emmanuel Sà *ſumma, verbo religio. n*. 17. dicant obtineri quoties profeſſio renouatur. Ratio autem eſt, quod hæc condonatio ſit virtute illius operis quo profitens ſe integrè Deo tradidit. At huius traditionis renouatio non eſt opus ita meritorium, & ſatisfactorium, ſicut prima traditio: tum ob maioris difficultatis defectum, quæ in ipſa prima traditione reperitur; tum etiam quia opus ipſum eſt intenſius, ac intenſiori voluntate fit, quàm ſola operis facti complacentia. Si 5

tamen

tamen profeſſus in laxiori tranſeat ad ſtrictiorem, vel expulſus in perpetuum aſtrictiori tranſeat ad laxiorem, & in noua illa religione profiteatur, credo obtineri hanc plenam condonationem. Quia eſt omnino noua profeſſio, nouáque traditio.

6 Tertiò deducitur, hanc pleniſſimam condonationem obtentam per profeſſionem, non eſſe verè indulgentiam plenariam. Quia etſi in effectu cum ea conueniat, qui eſt omnem pœnam purgatorij peccatis debitam remittere: at differt, eo quod indulgentia plenaria concedatur ex Chriſti, & Sanctorum ſatisfactione in theſauro Eccleſiæ depoſita, eam applicante eius diſpenſatore ſummo Pontifice. At profeſſio hac condonandi pœnas virtute potitur, non ex aliqua Pontificia conceſſione illum theſaurum applicante, ſed ex vi, & merito ipſius operis excellentiſſimi, & quamcumque peccatis debitam ſatisfactionem excedentis. Atque ita docent Nauar. *de indulgentiis, notabili* 20. *n.*17. Plat. *de bono ſtatus religioſi, lib.*1.*c.*13. Qui optimè probat, excellentiori modo competere hanc condonationem profeſſioni, quàm indulgentiæ plenariæ. Nam indulgentia ad integrum ſui valorem deſiderat cauſam proportionatam, & opus aliquod iniungi, adeò vt ſi alterutrum deſit, aut non valeat indulgentia, aut tantum valeat, quantum eſt pondus illius operis, & cauſæ. Quæ cùm hominum iudicio metienda ſint, facilè fieri poteſt, vt vel tota indulgentia, vel pars eius corruat: eo vel maxime quod in opere iniuncto exequendo multum delinqui poſſit ex negligentia. At hæc profeſſionis condonatio non innititur conceſſioni alicuius, ſed ipſius operis dignitati. Quæ cùm ſemper ſit eadem, ſemper hunc effectum obtinebit, niſi lethalis ſtatus profitentis impediat, qui etiam æquè cuicumque indulgentiæ obtinendæ obſtat.

7 Vltimò deducitur, hanc pleniſſimam condonationem obtineri quoque per ſimplicia biennio nouitiatus tranſacto vota emiſſa in Societate Iesv. Quippe illa emittens conſtituitur in vero ſtatu religioſo, moritur mundo, omnibus eius renuntiat: ac ſe, ſuáque omnia perpetuo Dei obſequio ſub Prælati obedientia mancipat. Quæ ſunt rationes ob quas id tribuitur ſolemni profeſſioni (vt diximus *n.*2. *&* 3.) quando tamen poſtea renouantur vota hæc ſexto quoque menſe, non obtinetur (vt conſtat ex dictis *n.* 5.) At credo eam condonationem iterum obtineri per ſolemnem trium, aut quatuor votorum profeſſionem in ea emiſſam. Quia quamuis vota hæc ſolemnia ſint eiuſdem ſpeciei cum prioribus illis ſimplicibus, & vtraque verè & propriè conſtituant religioſos: at traditio per illa vota ſimplicia erat conditionalis quoad perpetuitatem: per vota autem ſolemnia eſt omnino abſoluta. Et ideo tanquam continentibus nouum, ac perfectiſſimum traditionis modum, non mirum ſi hanc iteratam condonationem eis tribuamus. Et ad hoc confert quod diximus *n.* 3. *fine.* Quando autem qui tria ſolemnia vota in Societate emiſerat, admittitur ad quatuor votorum profeſſionem; non iterum condonatio hæc obtinetur. Quia vtraque traditio eſt ſolemnis, & abſoluta, & tantùm priori obligationi additur nouum ſolemne votum obedientiæ Pontifici.

8 Demum obſeruandum eſt, per priuilegia fratribus Minimis conceſſa religioſos Societatis Iesv duplicem indulgentiam plenariam à Pontifice conceſſam obtinere, priorem in ingreſſu, poſteriorem in mortis articulo, vt habetur in compendio, noſtrorum priuilegiorum, *verb. indulgentia* §. 4. Quibus quoque cæteri Mendicantes fruuntur. Nomine autem ingreſſus bene intelligit Manuel 2. *tomo quæſt. regul. in q.*87.*art.*1. priorem ingreſſum per habitus ſuſceptionem. Et cùm in noſtra Societate non ſit habitus ſuſceptio, intelligo tunc obtineri quando finita primis probatione admittitur ingrediens ad nouitiorum conſortium. Tunc enim reputatur vera eius admiſſio.

9 Secunda profeſſionis prærogatiua eſt, vt omnem irregularitatem antea contractam deleat. Ita affirmat Gloſſa *c. cum deputati, in fine, de iudiciis, &* *c. finali, in fine.* 19. *q.* 3. Deducitur per illum textum *eo. c. finali*, qui nil probat. Solum enim filij ingratitudinem, quæ cauſa eſt exhæredationis, aboleri per profeſſionem decidit. Item per textum *auth. de monachis, collat.* 1. *ſtatim in principio*, qui omnem maculam religionis profeſſione aboleri decidit. Sed nec hic textus intellectus de irregularitate aliquid conferret. Quia cùm ſit iuris ciuilis, nil de irregularitate decidere poteſt. Alij cenſent bigamiæ irregularitatem deleri. Alij ſolam ex proprio delicto ortam, quos omnes retulimus *lib.*7. *de matrim. diſp.*86. *n.* 2. *&* 3. Alij autem cenſent tolli omnem ex propria culpa non ortam. Ita Antonius Cucus *lib.*3. *inſtit. maiorum. tit.* 1. *n.* 51. At dicendum eſt, nullam deleri irregularitatem, præter expreſſam iure, quæ eſt orta ex natalium defectu, eo quod quiſpiam illegitimus ſit. Quæ irregularitas ceſſat eo ipſo per religionis profeſſionem, quoad ordines ſuſcipiendos, ita vt abſque omni alia diſpenſatione poſſit profeſſus ille ad omnes etiam ſacros ordines promoueri. Atque ita ex multis probauimus *ea diſput.*86. *n.*4. Et vltra Doctores *ibi* allegatos, tenent Nauarr. *commentario* 2. *de regularibus. n* 60. Azor *lib.*12. *inſtit. moralium. c.*5. *q.*12. Suarez 5. *tomo in* 3. *p. diſp.*41. *ſectione* 1. *n.* 3. Manuel *in quæſt. regularibus. tomo* 1. *q.*13. *art.*3. Atque *ea diſp.* 86. *n.* 4. retulimus ex Soto dicente vſu obtentum, vt omnis irregularitas aboleatur, præter ortam ex bigamia, & homicidio voluntario. Et *ibi* diximus ei fidem non habendam; quod & nunc aſſerimus: etſi Suarez proximè allegatus dicat ei poſſe credi quoad ſuæ ſolius religionis vſum. Atque minus bene contra omnium mentem Antonius de Roſellis *tractatu de legitimatione, lib.*3. *fine*, limitauit hoc profeſſionis priuilegium, vt intelligatur de ſolis filiis naturalibus, non autem de ſpuriis. Nam textus *c.*1. *de filiis presbyt.* indiſtinctè loquitur de filiis illegitimis, dum decidit, eos in religione profitentes poſſe ad ordines promoueri: & textus *c.*1. *d.*56. quod eſt Vrbani Papæ, loquitur expreſsè de filiis presbyterorum, & de illis etiam loquitur expreſsè textus *eo. c.* 1. & ſubdit idem de aliis ex fornicatione natis. Atque ita eum reprobant Roias *epitome ſucceſſionum. c.*23. *n.*110. Salzedo *in practicam Bernardi Diaz. c.*14. §. *ſi tamen illegitimus.* Nec obſtat motus proprius Sixti V. contra illegitimè natos, vbi cùm illegitimos reddiderit inhabiles ad religionis ingreſſum, reddidit conſequenter hoc ius irritum quoad hunc effectum. Quia (vt bene tradunt Manuel *eadem quæſt.*13. *art.* 3. & Suarez 5. *tomo in* 3. *p. diſp.*50. *ſectione* 5. *num.* 12.) iam Gregor. XIV. reduxit hoc in quodam ſuo motu proprio edito anno 1591. ad terminos iuris communis.

Non abolet tamen iuxta aliquos religionis profeſſio 10
irregularitatem hanc quoad ordinis iam ſuſcepti vſum. Vt ſi quis illegitimus in ſæculo abſque diſpenſatione ad ordines promoueatur, non poterit effectus profeſſus eis vti. Quia textus *c.*1. *de filiis presbyter.* hanc irregularitatem aboleri decidit profeſſione, loquitur ad effectum ordines ſuſcipiendi: & cùm contineat diſpenſationem quandam, ea eſt ſtrictè intelligenda. Ita docent Angles *floribus.* 1. *part. quæſt. de ſacramento ordinis, art.*4. *difficultate* 1. *concluſione* 5. Sayrus *theſauro caſuum, tomo primo, lib.*6. *c.*11. *n.*3. At hoc non admitto, ſed exiſtimo eam irregularitatem prorſus quoad ordines ſuſcipiendos, & ſuſceptorum vſum aboleri. Ducor, quia reliqui Authores *n. præcedenti* allegati dicunt generaliter hanc irregularitatem aboleri quoad ordines: nec limitant quoad ſuſcipiendos. Quod idem videtur clarè decidere textus *eo. cap.* 1. nam decidens filios illegitimos ad ordines non promouendos, addit hoc; *niſi monachi fiant.* Vbi in deciſione noluit præciſè interdicere illegitimis promotionem ad ordines, ſed etiam ſuſceptorum vſum:

atque adeò voluit decidere eos eſſe omnino irregulares. Atque proinde exceptio ab hac irregularitate fuit, niſi illi monachi fiant. Quod non obſcurè indicat exceptio in illo textu ſtatim addita, ibi; *prælationem verò nullatenus habeant*. In qua exceptione voluit clarè indicare, ſolùm quoad prælationes permanere hanc irregularitatem poſt profeſſionem. Atque Vrbanus Papa *c.1.d.56.* generaliter loquitur dicens; *Presbyterorum filios à ſacris altaris remouemus miniſteriis, niſi aut in Cœnobijs, aut in Canoniis religioſè probati fuerint conuerſati* Secundò ducor quòd multo facilior ſit diſpenſatio quoad vſum ordinum ſuſceptorum, quàm quoad promotionem. Et ideo in multis caſibus poteſt Epiſcopus diſpenſare quoad vſum cum malè promotis, in quibus nequit ad promotionem diſpenſare: vt poteſt videri in Syluestro *verbo diſpenſatio.q.14.n.16.* & latiùs in Henriq. *lib.14.de irregul.toto c.19.* Tandem quià diſpenſatio non vni, vel alteri, ſed fauore totius religioſi ſtatus conceſſa, eſt latè interpretanda; vt probauimus *lib.8. de matrim.diſp.2.n.13.*

11 Quadruplex autem eſt ſpecialis difficultas circa hanc profeſſionis prærogatiuam. Prima eſt, an ſola profeſſio irregularitatem hanc ex natalium defectu aboleat, an etiam nouitiatus? Manuel *quæſt. regularium, tomo 1.q.13. art. 4.* dicit triplicem eſſe religionis ingreſſum. Primus eſt, educationis: olim enim incogniti volentes religionem ingredi, educabantur triennio in ipſo ante habitus ſuſceptionem. *c. ſi quis incognitus. 17.q.2.* Secundus eſt, ingreſſus per nouitiatum. Tertius eſt, per profeſſionem. Dicit ergo per quemcumque ex his ingreſſibus aboleri hanc irregularitatem, etiam quoad ordines ſacros ſuſcipiendos: & ait ita ſenſiſſe viros doctiſſimos. Ducitur, quòd communiter Doctores hoc tribuant ingreſſui religionis, & cùm hoc ſit in religionis fauorem conceſſum, eſt latè interpretandum, vt *n. præcedenti* diximus. Secundò, quia textus hoc concedentes non loquuntur de profeſſione, vt conſtat ex *c.1. de filiis presbyt. Illegitimè nati ad ordines non promoueantur, niſi aut monachi fiant, vel in congregatione canonicâ regulariter viuentes.* Et Author ſummarij illius textus ita videtur intellexiſſe, ſic enim eum ſummat; *Illegitimus non ordinatur, niſi vt religioſus fiat.* Atque idem apertiùs ſignificat textus *c.2. d.56.* qui eſt ex Vrbano II. Papa, ibi, *Niſi aut in Cœnobiis, aut in Canoniis religioſè probati fuerint conuerſati.* Hæc enim probatio tempore educationis fit. Subdit autem Manuel *ibi*, hos promotos ad ordines, recedenteſque à religione, fore irregulares quoad ſuſcepti ordinis vſum. Sicut iuxta priuilegium Clementis IV. nouitius abſolutus à cenſuris in eas reincidit, ſi ante profeſſionem retrocedat.

12 Sed omnino tenendum eſt, per ſolam profeſſionem ceſſare eam irregularitatem. Ducor, quia textus *c. 1. de filiis presbyt.* petit ad hoc, illegitimos fieri monachos. At nouitius non eſt verè monachus, nec religioſus. Nec obſtat quod additur; *vel in congregatione canonica regulariter viuentes.* Quia (vt bene aiunt Anton. *ibid.n.7.* & Abbas *n.2.*) id additum eſt, ad ſignificandum non ſolos monachos, ſed & canonicos regulares eo priuilegio frui. Atquè id ſignificant ea verba Vrbani Papæ *cap.1. d. 56. aut in Canoniis religioſè probati fuerint conuerſati*, id eſt, niſi fuerint monachi, aut canonici regulares. Quod ſi adhuc inſtes, hæc verba de ſola probatione intelligi: reſpondeo cum Gloſſa *ibi, verbo Cœnobiis*, intelligi eum textum, non vt per ſolam probationem ceſſet ea irregularitas, ſed vt ea faciliorem diſpenſandi cauſam tribuat. Atque in illo ſummario textus *c.1. de filiis presbyt.* cuius verba retulimus *n. præcedenti*, redundat particula (*vt.*) Atque ita Anton. & Abbas *eo.c.1. initio*, cùm textum abſque illa particula ſummant, dicentes illegitimum non poſſe ordinari, niſi religioſus fiat. Tandem quia oppoſita ſententia aduerſatur communi illius textus intellectui. Nam in propriis terminis id ſoli profeſſioni tribui, docent Franciſ. *c. is qui. n.11. de filiis presbyt. n. 6.* Felinus alios allegans *c. cùm deputati. n.2. de iudiciis.* Ricardus *4.d.25. art.4.q.3.* Paludanus *4.d.41.q.3. art.2.n.14.* D. Anton. *3.p.tit.2.c.17.§.2.* Rebuffus *praxi benef.tit. de diſpenſatione ſuper defectu natalium n.66.* Graffis *1.p. deciſionum, lib.4.c.27.n.54.* Viualdus *candelabro Sacramentorum, in 2. editione, p. 2.* vbi de irregular. *n.125.* & latiſſimè Suarez *5. tomo in 3. p.diſp.50 ſectione 5. à n.12. vſque ad 17.* Quam eandem ſententiam apertè tenent alij qui dicunt per profeſſionem tolli hanc irregularitatem. Atque ita eos textus de ſola profeſſione videntur intelligere. Hi ſunt, Sotus *4.d. 25.q.1.art.3. columna 2.* Nauar. *commentario 2. de regularibus n.60. & ſumma. c.27.n.201.* Ledeſma *2.p.4.q.26. art.2. folio 563. colum.4.* Maiolus *lib.1. de irregular. c.10. n.2.* Valentia *4. tomo diſp.7.q.19. puncto 3.* vbi de ſecunda ſpecie irregularitatis, in 1. defectu, Saytus *theſauro caſuum, tomo 1. lib.6.c.11.n.3. initio.* Henriq *lib.14. de irregular. c.8.n.12. & c.17.n.2.* Azor *lib.11. inſtit. moralium c. 5.q.12.* Ludouicus Lopez *2. p. inſtructorij*, vbi de clauibus. *c.13. de irregularitate*, in ſecunda eius ſpecie. Philiarchus *de officio ſacerdotis. 1. tomo. p.1. lib.4.c.8.* Nec obſtat alios Doctores aſſerere tolli per ingreſſum religionis. Nam ingreſſus religionis dicitur in iure per ſolam profeſſionem, qua cum effectu quis eam ingreditur; vt conſtat ex *c. vltimo. 19.q.3.* & ex *c. ex publico, de conuerſ. coniug.* Quod non obſcurè indicant Couar. *Clem. ſi furioſus, de homicid. 1.p. §.2.n.6.* Flaminius *de reſignat. benef. lib.5. q.3.n. 194. & 195.* vbi modò appellant profeſſionem, modò ingreſſum, id per quod irregularitas aboletur: quaſi cenſeant vtrumque in hoc caſu pro eodem reputari. Et ſic ſoluta manent fundamenta contraria.

Affirmandum tamen eſt, per ſimplicia biennio nouitiatus tranſacto vota in Societate Iesv emiſſa, deleri hanc irregularitatem ex natalium defectu conſurgentem. Quia (vt vidimus *n. præcedenti*) textus ad eam delendam ſolùm petunt illegitimum fieri religioſum. Et quamuis Doctores *ibi* allegati explicent, vt fiat profeſſus, id vtique explicant, quia nullus regulariter fit verus religioſus, nec deſinit eſſe nouitius, niſi per profeſſionem. Quare id ſolùm petunt, vt illegitimus ita votis ligetur vt deſinat eſſe nouitius, ac verè religioſus fiat. Quod efficitur per ea vota: ſicut definiuit Gregor. XIII. in ſua extrauag. *aſcendente.* Et ideo Suarez *5 tomo in 3.p.diſp.50. ſectione 5.n.12.* cautè dixit, non deleri eam irregularitatem, donec illegitimus profeſſionem, aut vota emittat, per quæ verus religioſus efficiatur. Quippe id fauore religionis iura ſtatuerunt. 13

Nec ſi hic effectus religioſus per ea vota ſimplicia in Societate Iesv, ab ea retrocedat, à votiſque abſoluatur, reincidet in priſtinam hanc irregularitatem: ſed ſi iam promotus ſit, poterit ordinibus ſuſceptis vti, & ſi nondum promotus ſit, poterit promoueri. Sicut nec profeſſus in alia religione, & in perpetuum ab ea expulſus, reincidet. Ducor, quod textus decernant, eam irregularitatem deleri per religionis ingreſſum efficientem verum religioſum: nec decidant, reincidi deſerta religione. Nec fingenda eſt diſpenſatio irregularitatis ad reincidentiam, vtpote quæ nullum in iure fundamentum habet, nec ea quæ de abſolutione ab excommunicatione nouitio impenſa traduntur, nempe, eum in illam reincidere deſerta religione, trahenda ſunt ad irregularitatem: in qua identitum nunquam inuenitur. Vt reprobans Manuelis ſententiam relatam *n. 11.* qui hanc reincidentiam aſſeruit, quando tempore nouitiatus fuit egreſſus, docet optimè Suarez *5. tomo in 3. diſp.50 ſectione 5.n.14. fine.* Quod multo fortiùs habet verum in noſtro caſu, nam etſi nouitius virtute priuilegiorum abſolutus ab excommunicatione, reincidat in illam deſerta religione: eo quod in ordine ad profeſſionem, aut vota, per quæ verus religioſus 14

ligioſus

ligioſus cōſtituēdus erat ea abſolutio impenditur. At facto vero religioſus per profeſſionem, aut ea ſimplicia vota, nequaquam reincidet, religionem deſerens: ſiue tempore nouitiatus, ſiue poſt eum abſolutus ſit. Quia id nullo iure cauetur, & eo ſemel religioſo effecto illa abſolutio conſecuta eſt ſuum effectum ad quem ordinabatur. Sed contra hoc fortiter inſtari poteſt, nam ceſſante cauſa finali diſpenſationis, antequam ea ſuum vltimatum effectum aſſequatur, ceſſat diſpenſatio; vt probauimus *lib.* 8. *de matrim. diſput.* 30 *n.* 14. & 15. Ergo ceſſante ſtatu religioſo in eo qui poſt bienuij vota expulſus eſt à Societate, ſi nondum ad ordines promotus eſt, ceſſauit ea irregularitatis diſpenſatio, quæ conceſſa eſt ratione illius ſtatus. Sed reſpondeo, eam conceſſam eſſe fauore ſtatus ſemel aſſumpti, & in præmium actus illius heroici, quo ille ſæculo renuntiauit. Et hæc cauſa non ceſſauit illo expulſo: quia iam actus ſuum effectum ſortitus eſt: nec textus petunt ſtatum permanere, nec declarant reincidi in irregularitatem eo deſerto.

15 Secunda difficultas eſt, an per religionis profeſſionem deleatur irregularitas ex natalium defectu conſurgens quoad dignitates obtinendas; Manuel *quæſt. regular. tomo* 1. *in q.* 13. *art.* 5. *initio*, dicit per profeſſionem comparari iure diuino integram, ac perfectam legitimationem, qua illegitimi redduntur omnino idonei ad omnes dignitates eccleſiaſticas, etiam Epiſcopatus, ac ſi ex legitimo matrimonio procreati eſſent. Et dicit hanc ſententiam eſſe Gloſſæ *c. cum deputati, in fine, de iudiciis*. (per typographi errorem eſt *ibi, c. cùm dignitate, de iudiciis*: non enim extat talis textus, ſed, *cum deputati*.) Sed *ibi* Gloſſa nullatenus huius iuris diuini, nec huius ſententiæ meminit: ſed tantùm dicit omnem irregularitatem deleri per profeſſionem, nec explicat an quoad ſolos ordines, an etiam quoad prælationes. Quod nec Manuel *ibi* approbat: & nos *n.* 9. reprobauimus. Secundò probat ex *auth. de monachis, collat.* 1. *ſtatim in principio*, vbi dicitur per profeſſionem tolli omnem maculam. Sed nulla *ibi* iuris diuini mentio fit. Nec is Textus de legitimatione intelligitur (vt *n.* 2. probauimus.) Tertiò probat; quod difficilius ſit tolli vinculum matrimonij rati, vtpote quod iuris diuini naturalis eſt, quàm huius irregularitatis, quæ eſt iuris humani vinculum. Cùm ergo profeſſio iure diuino ex omnium mente diſſoluat matrimonium ratum, diſſoluet quoque eodem iure hanc irregularitatem. Sed nec hæc ratio ſuum intentum probat. Tum quia non omnes Theologi affirmant iure diuino dirimi matrimonium ratum per profeſſionem, ſed aliqui ſatis probabiliter docent id eſſe ex iure eccleſiaſtico (vt retulimus *lib.* 2. *de matrim. diſput.* 19. *n.* 5.) Et quamuis *ibi. c.* 3. tenuerimus id eſſe ex iure diuino, at *ibi* probauimus id non eſſe ex ipſa rei natura, ſed ex ſolo Chriſti priuilegio. Atque ita probandum eſſet, id quoque priuilegium conceſſum eſſe quoad omne illegitimitatis vitium auferendum. Et præterea, etſi id competeret profeſſioni ex ipſa rei natura, non haberet idem reſpectu illegitimitatis. Quia ſtatus religioſus pugnat cum coniugali: non autem cum illegitimitate. Tandem dicit eam opinionem ſuſtinere ferè omnes iuris Cæſarei interpretes; docent enim illegitimum fieri ſucceſſionis hæreditariæ capacem, per religionis profeſſionem. Sed nec hæc ratio probat. Tum quia nec ea doctrina eſt vera, nec ita ferè omnium: vt ipſe dicit (vt dicemus *n.* 25. & 26.) Tum etiam quia eſto eſſet veriſſima, nil confert ad probandum induci iure diuino perfectam legitimationem per profeſſionem, vt contra expreſſam iuris canonici deciſionem reddatus illegitimus capax dignitatum. Et ideo tandem ipſemet Manuel *eodem art.* 5. *ad finem*, magis inclinat in oppoſitam ſententiam.

16 Et ideo tanquam certiſſimum tenendum eſt, illegitimos per religionis profeſſionem non reddi habiles ad dignitates, prælationes, aut beneficia curata quæcumque. Et de prælaturis apertè conſtat ex *c.* 1. *de filiis presbyt.* vbi redduntur habiles ad ordines, & ſubiungitur; *prælationes verò nullatenus habeant*. Vbi Anton. *in fine*, Abbas *fine*, Cardin. *q.* 7. Paleotus *de nothis, & ſpuriis, c.* 57. *n.* 4. Maiolus *de irregular. lib.* 1. *c.* 10. *n.* 3. Saytus *theſauro caſuū, tom.* 1. *lib.* 6. *c.* 1 *n.* 3. docent, hos excludi ab omnibus prælationibus, ſiue in eiſdem, ſiue in aliis monaſteriis, ſiue extra illa. Quare illegitimi profeſſi nequeunt eſſe vicarij Epiſcopi. Quia vicariatus eſt quædam dignitas. Sic Maiolus alios referens, *eodem c.* 10. *n.* 3. Saytus *eodem n.* 3. Manuel *quæſt. regular. tom.* 1. *in q.* 13. *art.* 13. vbi bene ſubdit, nec poſſe virtute priuilegiorum religionis diſpenſari quoad hoc cum illis. Quippe virtute illorum ſolùm poſſunt legitimari quoad prælationes in religione. Inſuper idem conſtat ex *c. finali, de filiis presbyt.* vbi abſque diſpenſatione Pontificis omnes illegitimi excludūtur à beneficiis curatis, & dignitatibus. At de beneficiis regularibus ſimplicibus quæ prælaturæ non ſunt, poſſet eſſe dubium. Quia id apertè negat Suarez 3. *tom. in* 3. *p. diſput.* 50. *ſectione* 5. *n.* 15. vbi ait, non oportuiſſe *eo. c.* 1. *de filiis presbyt.* exprimere illegitimos profeſſos excludi à prælaturis. Quia cùm ille textus reddat ſolùm eos habiles quoad ordines, non extenderetur talis diſpenſatio ad beneficia, & dignitates. Et ita cenſet id additum nil operari, ſed deſeruire ad tollendam omnem dubitationem. Sed meliùs Nauar. *lib.* 1. *conſil. tit. de presbyt. in* 1. *editione. conſil.* 3. *n.* 2. 3. & 5. *verſ. quartò quod nec ratio in* 2. *conſil.* 6. *n.* 2. 3. 5. ait Pontificem in prædicta exceptione velle, vt illegitimi profeſſi ſint capaces omnium beneficiorum regularium manualium, id eſt, quæ ad nutum Prælati reuocari poſſunt, ſi cura animarum careant, nec ſint prælaturæ conuentus. Et probat, quia Anton. *eo. c.* 1 *n. vltimo*, & *ibi* Abbas *n. vltimo*, Cardin. *q. penultima*, Gomezius, & Paleotus, quos referunt, & ſequuntur Maiolus, & Saytus proximè allegati, dicunt illegitimum profeſſum poſſe abſque alia diſpenſatione præfici ſimplici adminiſtrationi, dummodo curam non habeat, & ab illa ad nutum Prælati remoueri poſſit. At adminiſtrationes hæ ſunt beneficia regularia, vt conſtat ex *Clem. vnica, de ſuppl. neglig. Prælat.* ibi, *regulares Prælati Prioratus, Eccleſias, adminiſtrationes, aut quæuis alia beneficia ad eorum diſpoſitionem ſpectantia*. Quod ſi quæras, quæ ſint hæc regularia beneficia manualia, quæ ad Prælati nutum remoueri poſſunt. Nauar. *eodem conſilio. num.* 5. explicat omnia beneficia regularia quæ non ſunt capita conuentus eſſe manualia: iuxta *c.* 2 *verſic. Prioratus quoque, iuncto c. cùm ad monaſterium, verſic. tales autem, de ſtatu monach.* Sed clariùs id explicat vtrobique Gloſſa per illos textus, *in eo c.* 2. *verbo non mutentur.* & *eo. c. cum ad monaſterium, verbo perpetuò*, nempe, quando ea beneficia regularia dantur per canonicam capituli electionem, & confirmationem ſuperioris, non poſſunt ad nutum ſuperioris reuocari: & ſic non ſunt manualia. Quando verò non per electionem hanc canonicam conferuntur, ſed ſolus Abbas confert, ſunt beneficia manualia, ad eius nutum reuocabilia. Inſuper penſionis recipiendæ fit capax illegitimus profeſſus: & eſt etiam capax iuris præſentandi Prælatos; vt relatis aliis docent Maiolus *n.* 3. & 4. & Saytus proximè allegati.

Exigitur autem attento iure communi, & ſecluſis religioſorum priuilegiis, vt illegitimus profeſſus fiat Prælatus in religione, vel extra illam, diſpenſatio Pontificia. Quod conſtat ex *c.* 1. *de filiis presbyt.* ibi, *prælationes nullatenus habeāt*. Quæ dictio, *nullatenus*, ſeu, *nullo modo*, quæ idem eſt, reddit actum contra geſtum nullum (vt probauimus *lib.* 6. *de matrim. diſp.* 32. *n.* 7.) & inſuper negat Epiſcopo facultatem diſpenſandi. Sicut optimè docent Gloſſa *Clem.* 2. *verbo nullo modo, de ætat. & qual.* & *ibi* Imola *n.* 19. Cardin. *ibi.* §. *illi verò, n.* 3. *notabili* 8. Bonifacius *ibi, eodem* §. *n.* 59. Alex. & Aretinus, quos 17

Digitized by Google

refert, & ſequitur Decius *c.at ſi clerici.§.de adulteriis,in noua editione.n.55.de iudiciis.*Henric.*c.finali.n.5.de filiis presbyt.*Nauar.*ſumma.c.27.n.*201.Præterea, quia *c. finali, de filiis presbyt.* deciditur, nullum illegitimum poſſe ad dignitates, & beneficia parochialia promoueri, abſque Pontificis diſpenſatione. At Prælatum eſſe religionis eſt dignitas; vt etiam de Abbatiſſa probabimus *n.* 19.Et ita ſolum Pontificem diſpenſare poſſe,tradunt Ricardus,Paludanus,D.Antoninus,Rebuff *n.*67.Nauar.*duplici loco*, Maiolus *n.*3. Ledeſma,Suarez *n.*15.Viualdus *n.*126.Ludouicus Lopez,Graſſis,Philiarcus allegati *n.*12. Idem tradunt Henric.*eo.c.finali n.5.*Angelus *verbo ordo.* 3.*n.*13.Sylu.*verbo illegitimus,in fine.*Tabiena *verbo ordo.* 4.*n.vnico.*Lex regia 12.*fine.tit.6.p.*1.Mandoſius *de ſignatura gratiæ.tit.diſpenſatio ſuper defectu natalium.§.penultimo.*Salzedo *addit.ad practicam Bernardi Diaz c.*14.*§.ſi tamen illegitimus quiſpiã,in fine.*Quare minus bene Archid.*c.quam ſit* 18.*q.*2.*n.*3.docet poſſe Epiſcopum diſpenſare cum religioſo indigente diſpenſatione ad quamcumque dignitatem epiſcopali inferiorem.Qualiter autem per religionis priuilegia poſſit cum hoc illegitimo diſpenſari,non eſt noſtri inſtituti,quippe ſolius profeſſionis prærogatiuas hic explicamus. Conſulatur Manuel caſtiſſimè de hoc tractans *in quæſt. regularibus, tomo* 1.*in q.*13.*ab art.*6.*vſque ad* 24.*&* *in* 2.*tomo ſumma.c.*29 *n.*12.

18 Tertia difficultas eſt, an vitium ex natalium defectu conſurgens purgetur in monialibus per profeſſionem, ita vt illegitima poſſit eſſe Abbatiſſa ſeu Prioriſſa? Manuel 2.*tomo ſummæ.c.*29 *n.*12. aſſerit,Abbatiſſas perpetuas quibus benedictio impertiri ſolet, non poſſe eſſe illegitimas,ſecus de temporalibus. At *quæſt.regular.tomo* 1. *in q.*13. *art.*21. mutat ſententiam, dicens nullam illegitimam indigere diſpenſatione, vt ſit Abbatiſſa temporalis, vel perpetua, ac benedicta. Et refert pro ſe Cynum, Bartolum, & Ancharanum, qui nec verbum de hoc dicunt, ſed tantùm diſputant in genere, quando maſculinum concipiat fœmininum. Probat autem primò,quia textus *c.*1.*&* *c.finali,de filiis presbyt.*interdicentes illegitimis prælationes, & dignitates, agunt de maſculis: & cùm ſint odioſi, non ſunt ad fœminas extendendi; eo vel maximè quod multa illis competant, quæ ab his aliena ſunt, vt poſſe excommunicare, diſpenſare, & alia ad vſum clauium ſpectantia. Secundò, quia fœminæ non ſunt propriè Prælatæ, ſed quaſi ex commiſſione eo munere funguntur, ob periculum habitationis Prælati cum monialibus, vt teſtatur D.Thom.4.*d.*25.*q.*2.*art.*1. *quæſtiuncula* 1. *ad.*2. Et Abbatiſſa tantùm eſt velut materfamilias; vt teſtantur multi, quos ſuo loco agentes de voto obedientiæ referemus. Ergo huiuſmodi impropria prælatio fœminæ illegitimæ non interdicitur. Quippe interdictum illud odioſum, & pœnale, in propria ſignificatione vſurpandum eſt. Tertiò, quia fauore religionis conceſſum eſt, *c.*1. *de filiis presbyt.*vt profeſſio deleat hanc maculam quoad ordines recipiendos. Et cùm moniales ſimili profeſſione virorum ligentur, rationi conſonat, eas aliquo profeſſionis fauore gaudere. Et cùm is nequeat eſſe, vt ad ordines promoueri valeant, videtur is fauor eſſe, vt ſint capaces prælationis huius impropriæ, qualis fœminis competere poteſt. Tandem quia Eugenius IV. conceſſit congregationi Sanctæ Iuſtinæ, & habetur in priuilegiis montis Oliueti, priuilegio 50. & 52. id priuilegium pro monialibus. Nec Sixtus V. in ſuo motu proprio contra illegitimos, innouauit aliquid circa moniales illegitimas, vt ipſemet teſtatur in poſteriori motu proprio edito in prioris declarationem. Quod priuilegium participant per communicationem omnes moniales fruentes priuilegiis Mendicantium. Eandem ſententiam tenet indiſtinctè de Abbatiſſis. Tabiena *verb. virginum conſecratio n.penultim.*vbi dicit,hanc ſibi de iure placere, niſi obſtaret authoritas recentium contrarium: & poſt factum amplectendam eſſe.Eidem ſatis fauet Palud. 4.*d.*41.*q.*3.*art.*2. *n.*14. vbi ait profeſſionem non legitimare quoad prælationes propriè dictas: vnde contrarium de hac impropria videtur ſentire.

Cæterùm etſi res hæc non ſit vſque adeò comperta, 19
non audeo diſcedere à frequentiſſima omnium, quotquot inuenire potui, ſententia, qui dicunt illegitimam non poſſe abſque diſpenſatione eſſe Abbatiſſam, ſeu Prioriſſam.Ducitur hæc ſententia,quod illegitimi profeſſi excludantur ab omni prælatura,& dignitate.*c.*1.*&* *c.finali,de filiis presbyt.* Abbatiſſæ autem officium dignitas eſt; vt probatur ex *c.indemnitatibus.§.ſanè, verſic. verùm ſi qua,de electione,in.*6.*ibi,vt à dignitate deiiciatur adepta.* Idemque probat Gloſſa per illum textum *l.generali, verbo dignitatis.C.de Epiſc.&* *cler.*Bart.*l.*1.*n.*43.*C.de dignit. lib.*12.Decius *l.fœmina.n.*8 *ff.de regulis iuris.*& aliis citatis Flaminius *de reſign.benef.lib.*3.*q.*12.*n.*5.*&* 6. Præterea,quia Abbatiſſa vero prælationis officio fungitur in omnibus illis,quorum fœmina capax eſſe poteſt. Atque ideo Tridentinum *ſeſſ.*25. *de regular.c.*7.tanti Abbatiſſæ officium facit,vt non niſi quadragenariam,& poſt octauũ profeſſionis annum eligendam eſſe decernat. Nec obſtant rationes contrariæ. Non prima, quia diſpoſitio legis etiam pœnalis, & correctoriæ, loquens de maſculis, extenditur ad fœminas;vt multis allegatis tradit Decius *l.fœmina.n.*110 *ff.de regulis iuris.*eo vel maximè quod militet eadem ratio,nempe,timor imitationis incontinentiæ patentæ.in maſculis,& in fœminis.Huius autem ſignum eſt,quod Sixtus V. volens ſuum motum proprium contra illegitimos non habere locum in monialibus, id expreſſit in poſteriori, quem in prioris declarationem edidit.Nec etiam ſecũda ratio obſtat,quia iam probauimus Abbatiſſam habere dignitatem,& prælaturam veram,cuius fœmina capax eſt. Nec obſtat tertia, quia cùm circa prælaturas nullum priuilegium iure concedatur profeſſioni,eo non fruetur monialium profeſſio.Et ſi non fruatur priuilegio ordinum,eo quod moniales ſint incapaces, fruetur aliis profeſſionis priuilegiis, quorum moniales ſunt capaces.Demum non obſtat vltima,quia id priuilegium non eſt vt illegitimæ poſſint eſſe Abbatiſſæ:ſed vt ſuperiores religionum poſſint cum illis in hoc diſpenſare (vt *n.ſequenti* videbimus.) Et ideo hanc ſententiam tuentur Gloſſa *c. indemnitatibus.§. ſanè,verbo canonica, de elect. in* 6. & *ibi* latiſſimè Monachus *à n.*6.*vſque ad* 10.Archid.*n.*3.Ioan.Andr.*n.*6.Dominicus *n.*7.*verſ.in ea gloſſa,ibi illegitimè nata,in fine* Anchar.*ibi. in principio. n.*5.*notabili* 8.Francus *ibi.in principio.n.*4.Abbas *c.cùm in cunctis, in fine principij, de elect.* Decius *ibi, in fine principij* Bellamera *ibi n.*36.Felinus *c.meminimus n.*4.*de accuſat.* Summa confeſſorum *lib.*3.*tit.*23.*q.*2.Nauar.*commentario* 2.*de regul.n.*60.*&* *ſumma c.*27.*n.*201.Ledeſma 2.*p.*4.*q.*26.*art.*2.*folio* 363.*colum.*4. Mandoſius *de ſignatura gratiæ.tit.de diſpenſatione ſuper defectu natalium,in fine.*Flaminius *lib.*3.*de reſig.benef.q.*12.*n.*11.Maiolus *lib.* 1.*de irregularit.c.*10.*fine*,& *c.*29.*n.*10.Viualdus *candelabro Sacram.in* 2.*editione. p.*3. *c.*5. *n.*50. Saytus *theſauro caſuum tomo* 1.*lib.*6.*c.*11 *n.*3.*fine.*& hanc ſupponit Probus *addit.ad Monachum,eo.c.indemnitatibus. n.*13. vbi tradit formam diſpenſationis Pontificiæ, vt illegitimæ fiant Abbatiſſæ. Eandem videtur approbare Suarez 5. *tom.in* 3.*p.diſput.*50 *ſectione* 5.*n.*15.vbi dicens per profeſſionem non auferri vitium hoc illegitimitatis, vt quis poſſit eſſe Prælatus, ait Doctores hoc extendere ad fœminas: & id non improbat.

Solus autem Pontifex ſeclufis religionis priuilegiis 20
diſpenſat in hoc, ſicut cum viris religioſis diximus *n.* 17. Atque ita docent Felinus, Nauarr. *vtroque loco*, Ledeſma, Saytus *n. præcedenti* allegati. At priuilegium habent Generales, & Prouinciales ordinum Mendicantium ad diſpenſandum cum monialibus ſibi

ſubditis.

ſubditis, vt non obſtante hoc vitio poſſint eſſe Abbatiſſæ, vt referens priuilegium docet Manuel *quæſt. regular tomo 2. in qu. 13. ar. 22. & in 2. tomo ſumma c. 29 n. 12.* Atque bene docet vtrobique non opus eſſe capitulo prouinciali, aut intermedio ad hanc diſpenſationem concedendam. Nam quamuis Greg. XIV. hoc petierit in ſuo motu proprio ad diſpenſandum in hoc cum illegitimis: at cùm illum ediderit ad moderandum motum propriũ Sixti V. excludentem omnino hos illegitimos à prælaturis, de illis ſolis illegitimis loquitur, quos Sixtus V. excluſerat. At ſolos viros excluſerat: vt ipſemet declarauit in poſteriori motu proprio, quem in prioris declarationem edidit.

21 Nec ſolas illegitimas, ſed etiam quaſcumque, quæ virgines non ſunt, excludunt multi ab Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ officio, dicentes ad id deſiderari virginitatem. Ducitur ex *c. iuuenculas* 20. *q.* 1. quod eſt ex D. Gregorio *in regeſto, lib. 3. epiſtol.* 11. ibi, *Iuuenculas fieri Abbatiſſas vehemẽtiſſimè prohibemus. Nullam igitur fraternitas tua niſi ſexagenariam virginẽ velari permittat.* & ex 2. 1. *q.* 7. quod eſt ex 7. Synodo, ibi. *Nouimus peccatricem priùs Mariã, poſt conuerſionem quamuis caſta, & ſancta, tamen inter diaconiſſas non eſt computata.* Secundò, quia indecens eſt, non virginem præeſſe virginibus, & male ad virginitatem ſeruandam hortari poterit quæ virgo non eſt. *c. penultimo, in fine. d.* 26. Atque ita docent Gloſſa *c. quomodo, verbo eligitur.* 31. *q.* 1. & *eo c. iuuenculas. in fine*, & *cap. indemnitatibus. § ſanè, verbo canonica, de elect. in 6.* vbi Archid. *n.* 3. Dominicus *n.* 7. idem Gloſſa *Clem. finali. § ſtatuimus, verbo rationabilis, de ſtatu monach.* vbi Cardin. *n.* 15. *q.* 11. & *ibi* Paulus. & Zenzelinus, quos refert, & ſequitur Imola *ibi. n.* 16. Bonifacius *ibi. ſi qui verò n.* 4. Calderinus *conſilio* 3. *in fine, de offic. vicar* idem Archid. *c. finali. in fine. d.* 32. Abbas *c. cùm in cunctis, in principio n.* 6. *de elect.* Decius *c. causã matrimonij, in noua editione. n.* 17. & 18. *de probat.* & *c. at ſi clerici. § de adulteriis n.* 75. *de iudiciis.* vbi Felinus *n.* 20. & *c. meminimus nu.* 4. *de accuſat.* Selua *beneficiorum* 4. *p. q.* 7. *n.* 7. Capella Tholoſana *deciſione* 395. incipienti; *fuit quæſitum an aliqua promouenda.* Mandoſius *de ſignatura gratiæ. tit. diſpenſatio pro corrupta, ſtatim in principio.* & *§. ſequem.* & *addit. ad Lapum, allegatione* 60. *littera N.* Et id ſupponit *ibi* Lapus *n.* 1. & 5. ait enim ſuo tempore diſpenſaſſe Pontificem, vt valeret electio Abbatiſſæ per vim corruptæ, ac ſi fuiſſet virgo. Borgaſius *de irregular. & diſpenſat. p.* 3. *concluſione* 4. *de caſibus in quibus ſolus Papa diſpenſat n.* 40 *fine* Maiolus *lib.* 1. *de irregular. c.* 29. *n.* 13. Viualdus *candelabro Sacram. in* 2. *editione. p.* 3. *c.* 3. *n.* 15. Manuel *quæſt. regularium, tomo* 2. *qu.* 34. *art.* 3. Atque ſolum Pontificem poſſe in hoc diſpenſare, tradunt Calderinus, Cardinalis, Imola, Decius *vtroque loco*, Felinus *vtroque loco*, Selua beneficiorum, Capella Tholoſana Mandoſius *vtroque loco*, Maiolus, Borgaſius, Viualdus, Manuel *ibidem.* Quia eſt contra ius, & nullibi eſt conceſſa Epiſcopo diſpenſatio. Quamuis Paulus, & Zenzelinus *eiſdem locis* dicant poſſe Epiſcopum.

22 Cæterùm ſolidum huius ſententiæ fundamentum non video: & ideo non placet, ſed exiſtimo ad Abbatiſſæ munus non deſiderari virginitatem, niſi vbi mos eſſet impertiendi Abbatiſſis benedictionem ſpecialem virginum propriam, ſeu conſecrationem. Quod vt probem, ſupponere oportet, quando D. Thom. 4. *d.* 38. *q.* 1. *art.* 5. & *ibi* Palud. *q.* 5. *toto art.* 4. D. Anton. 3. *p. tit.* 2. *c.* 2. § 2. Sylu. *verbo conſecratio virginum q.* 1. & *ibi* Summiſtæ, Nauar. *ſumma Latina c.* 16. *n.* 9. *Hiſpana n.* 28. *additione ad eundem nu.* negant monialem quantumuis occultè fornicantem poſſe velum ſuæ conſecrationis, & benedictionem ſuſcipere, eos non intelligere de velo profeſſionis omnibus monialibus communi, ſed de ſpeciali virginum velo, quod conſecratione quadam & benedictione propria characteris epiſcopalis datur. Sicut optime docent D. Thom. *ibi.* Palud. *eo. art.* 3. *n.* 16. D. Anton. *eo. §.* 2. Nauar. *lib.* 3. *conſil. in* 1. *editione. tit. de regularibus conſilio.* 4. *n* 4. & 5. *in* 2. *tit. de ſtatu monachorum, conſilio* 2. *n.* 4. & 5. Nam reliquæ communes Abbatiſſarum benedictiones non exigunt virginitatem, vt bene docent idẽ Palud. 4. *d.* 21. *q.* 3. *art.* 3. *n.* 60. & D. Anton. 3. *p. tit.* 17. *c.* 22. *§.* 1. *ad finem.* Nec Abbatiſſæ communes quæ triennales ſunt, ſolent aliqua benedictione conſecrari; vt bene docent Nauar. *vtroque conſilio citato n.* 3. Manuel *quæſt. regularium, tom.* 1. *in q.* 15 *art.* 3. *fine.* Hoc ergo ſuppoſito, ducor ad hanc ſententiam amplectendam: quod nullus ſit textus probans Abbatiſſas has communes, quæ virginitatis velo conſecrari non ſolent, debere eſſe virgines. Nam textus *c. iuuenculas.* 2. *q.* 1. qui fortiùs vrgere videtur, interdicens non virginem velari, non loquitur de quocumque prælationis velo, ſed de ſolito dari ſolis virginibus: Atque ita explicant Archid. *ibi n.* 2. Bellam. *n. vnico*, Turrect. *in fine*, de velo prælationis, vbi accidit quædam ſolemnitas; imponitur enim ab Epiſcopo annulus digito Abbatiſſæ, ipſa proſequente, *annulo ſuo ſubarrauit me*, Atque ſtatim Archid. *n.* 3. & 4. Bellam. & Turrect. *ibidẽ.* aiunt ſæpè non obſeruari vt Abbatiſſa ſit virgo, & quando non eſt virgo, eam non conſecrari. Et ideo hi Authores ſunt pro hac ſententia. Nec obſtat textus *c.* 2. 1. *q.* 7. allatus pro contraria. Quia diaconiſſæ illæ (vt teſtatur Sotus 4. *d.* 25. *q.* 1. *art.* 2. *colum.* 4. *verſic. quod ſi quis*) erant Sanctimoniales, quæ inter cæteras aliqua benedictione conſecratæ erant, ad lectiones homiliarum, & Euangeliorum in choro cantandas. Quare ſi virginum benedictione conſecrabantur, nil mirum ſi virgines eſſe deberent. Nec tandem vltima ratio aliquid probat. Quia moniales virginum benedictione conſecrarentur, ac proinde deberent eſſe virgines, indecens eſſe Abbatiſſam non virginem eis præeſſe. At cùm virginitas in monialibus non deſideretur, non eſt cur ea petatur in Abbatiſſa. Et ideo præter Authores quos diximus videri huius ſententiæ, eam expreſsè tenent Paludan. 4. *d.* 21. *q.* 3. *art.* 3. *n.* 60. D. Antoninus 3. *p. tit.* 17. *c.* 22. *§.* 1. *ad finem.*

Si tamen monialis ſit bigama, aſſerunt Maiolus *lib.* 1. 23 *de irregular. c.* 29. *n.* 14. Viualdus *candelabro Sacram. in* 2. *editione. p.* 3. *c.* 5. *n.* 8. non poſſe illam abſque diſpenſatione eſſe Abbatiſſam. Et adducunt *c.* 2. *d.* 78. cuius verba etiam habentur *auth. diaconiſſam. C. de Epiſcop. & cleric.* & *auth. de ſanctiſſimis Epiſcopis. §. diaconiſſam.* Sed non video textum hoc probantem. Nam id *c.* 2. eſt ex Palea, & ideo non eſt textus. Cæteri ſunt ex iure ciuili, quod nil in hac re diſponere poteſt. Nec illi textus de Abbatiſſa loquuntur ſed de diaconiſſa, cuius officiũ explicuimus *num præcedenti.* Sed veram credo hanc ſententiam ob rationes quibus *nu.* 19. probauimus, moniales illegitimas quodam irregularitatis genere affici, ne poſſint prælationis munus obire: ſicut & viri illegitimi non poſſunt eodem munere fungi. Quare eædem rationes idem probant de monialibus bigamis, ſicut & viri bigami ſunt dignitatum prælationis incapaces. Subdunt autem Maiolus *eo. n.* 4. & Viualdus *n.* 9. dici etiam bigamam quoad hunc effectum, quæ poſt caſtitatis votum præuaricata eſt. Sed ſi intelligant de tranſeuntem ad nuptias poſt ſimplex caſtitatis votum, & ſic præuaricante, iure reprobauimus *lib.* 7. *de matrim. diſput* 85. *n.* 13. & *ibi nu.* 8. probauimus id tantùm eſſe verum de tranſeunte ad nuptias poſt ſolemne caſtitatis votum. Quis autem poſſit in hoc diſpenſare, latè *ibi* egimus *tota diſputatione* 86.

Atque ob eandem rationem infamis nequit eſſe Abbatiſſa, ſicut nec vir infamis poteſt eſſe Abbas. Et ita 24 docent Maiolus *eo c.* 29. *nu.* 12. & 13. Viualdus *eodem c.* 5. *nu.* 11. Et bene *ibi* extendit Maiolus *eo. num.* 13. ſiue infamia ſit iuris, ſiue facti. Neutra enim per profeſſionem deletur; ſicut bene docent Gloſſa *auth. de monachis. collat.* 1. *ſtatim in principio, verbo maculam.* Felin. *cap. cùm deputati nu.* 3. *de indic.* Nauarr. *commentario* 2. *de*

*regularibus.num.*60. Turrecr.*c.finali.num.vnico.*19.*q.*3.

25 Vltima difficultas eſt, an vitium hoc defectus natalium tollatur per profeſſionem quoad ſucceſſionem in paterna bona: ac proinde ſpurius profeſſus reddatur ſucceſſionis capax, & religio nomine eius ſuccedat? Affirmant multi hanc legitimationem quoad hunc effectum. Ducunturque, quod huiuſmodi legitimatio fiat per obligationem ſpurij curiæ Principis ſæcularis. *auth. quibus modis naturales efficiantur ſui §. ſi quis igitur, collat.* 7. Ergo à fortiori per oblationem Principi cœleſti per profeſſionem. Hoc tenent Baldus *l.*1 *num.*3.*fine.C.de ſacroſ. Eccleſ.* Felinus *c.cùm deputati. num.*4. *de iudic.* Iaſon *l. filiusfamilias.num.*3 *ff. de liber.& poſthu.* Ciſuentes *l.*10. *Tauri.num.*5. Paleotus *de nothis, & ſpuriis c.*45. *num.*5. Guillelmus de Cuneo, Alex Aretinus, Hippolytus, & alij quos refert, & ſequitur Ducñas *regula.*366.*limitatione* 3. Et re latè diſputata in hanc partem inclinat, etſi dubius Suarez *allegatione* 25.*fine* Atque idem tenent de filio naturali Lambert. *de iure patronatus, lib.*1.*p.*2.*q.*2.*art.*30. *&* 31. & Gregor. Lopez *l.*12. *verbo en orden. tit.*6.*p.*1. Qui hoc limitat dupliciter, Prius, dummodo ex patris conceſſu filius ille naturalis religioni offeratur. Poſterius, dummodo parentes prole legitima careant. Et hanc poſteriorem limitationem amplectitur etiam Ciſuentes proximè allegatus. Immo Paleotus aſſerit idem ſi filius ille ad ſacros ordines promoueatur.

26 At contrarium credo de qualicumque filio. Quippe oblatus curiæ Cæſaris legitimatur, eo quod in illius oblationis præmium cenſeatur à Cæſare legitimari: & adhuc talis legitimatio non eſt in vſu. Quæ ratio in oblatione per profeſſionem non limitat. Atque ita docent Palud.4.*d.*41.*q.*3 *art.*2.*num.*14. D. Anton.3.*p.tit.*1.*c.*27. §.2. Faber, quem refert, ac ſequitur Couar.4 *decret.*2.*p. c.*8.§.7.*num.*3. Salzedo *in practicam Bernardi Diaz. c.*14 § *nimis tamen.* Suarez 5.*tomo in* 3.*p.diſput.*50 *ſectione* 3.*n.*16. Atque veritatem prioris ſententiæ eſſe ſibi valde dubiam ait Guillelmus Benedictus *c.Raynutius, verbo & vxorem nomine Adelaſiam.n.*788. *de teſtam.* & Gregor. *n. præcedenti* allegatus dicit fortè in practica vix poſſe illam obtineri.

27 Tertia profeſſionis prærogatiua eſt, vt maculam quoad actus temporales expiet: vnde ineptus ad teſtificandum, eo quod periurij, aut furti damnatus ſit, efficitur per profeſſionem aptus ad teſtimonium ferendum. Atque ita intelligi poteſt. *auth.de monachis.ſtatim in principio, collat.*1. dum decidit, per ingreſſum omnem maculam abſtergi: Et ita docent Gloſſa *c.cùm deputati, in fine, de iudic.* & *ibi* Felinus *n.*2. Dominicus *d.*55.*ſumma colum* 3. Rebuffus *praxi benef. tit. de diſpenſatione ſuper defectu natalium.n.*72. qui expreſsè de ingreſſu per profeſſionem loquitur. Et bene Felinus ait ante profeſſionem hoc priuilegium non competere. Et intelligit hoc ille colligens ex Gloſſa *c.hoc nequaquam, verbo vlterius* 7.*q.*1. quando quis propria ſponte ingreditur religionem, ſecus quando ob crimen.

28 Id tamen priuilegium etiam concedendum eſt emittenti ſimplicia vota in Societate IESV poſt nouitiatus biennium. Quia ratio conceſſionis huius priuilegij profeſſioni eſt, quod ceſſet in dedicante ſe totum diuino obſequio præſumptio falſæ teſtificationis ex illis delictis antea admiſſis orta. Tanta enim vitæ mutatio ei præſumptioni præponderat. At ſimiliter per illa vota moritur religioſus Societatis IESV mundo, & fit verus religioſus in perpetuum diuino obſequio mancipatus. Ergo ceſſabit quoque ex ea vitæ mutatione prior præſumptio.

29 Quarta profeſſionis prærogatiua eſt, vt per eam filiusfamilias patria poteſtate liberetur. Quod etſi nullo textu habeatur, ratione forti ſuadetur, quam tradunt Bartolus & Antonius Gomez ſtatim allegandi, & communiter Doctores. Quia tranſit omnino in Abbatis poteſtatem: ac proinde patria poteſtas in ipſum ceſſabit. Ita contra aliquos, quos tacito nomine refert Cardinalis ſtatim citandus, docent Gloſſa *l ſi ex cauſa.*10.§. *Papinianus,* aliàs *Pomponius,* verbo *cùm ſtatum ff.de minoribus.* & *ibi* Bartol. cum communi *n.*4. Cardin. *Clem.finali.n.*9. *q.*11.*de regular.* Angelus, Syluestr. Tabiena, Armilla *verbo patria poteſtas.num.vnico.* Nauar. *commentario* 3. *de regularibus.n.*41. Couar. *c.quia nos.n.*5.*de teſtam.* Antonius Gomez *l.*48.*Tauri.n.*7.*fine.* Acoſta *c ſi pater. p.*2. *verb. teſtatore mortuo.n.*11.*de teſtam. in* 6. Suarez *l.*9.*ti.*11.*de los pleitos.n.*26.*lib.*1.*legum fori.* Gomez Arias *l.*45.*Tauri. n.*53. Pinellus *l.*1.*p.*1.*n.*46.*C. de bonis maternis,* Molina *tomo* 1.*de iuſt.diſp.*140.*colum.*5. *verſic. vtrum autem.*

30 Hoc autem intelligitur in iis ſolis in quibus vtile eſſet ipſi filio liberari patria poteſtate: ſecus in iis in quibus id eſſet in eius damnum, quia quod in gratiam, *de regul.iuris, in* 6. Atque ita docent allegatis Bartolo, Alexandro, Barbatio, Nauarrus, Couar. Suarez, Gomez Arias allegati *n præcedenti,* Antonius Gomez 1. *tomo variarum.c.*9.*num.*10.*&* 13.

31 Atque hæc quoque prærogatiua concedenda eſt ſimplicibus votis emiſſis in Societate IESV poſt nouitiatus biennium. Quia eadem ratio militat quæ in profeſſione. Cùm per illa pariter tranſeat ſic vouens in Prælati poteſtatem, vtpote qui per illa religioni tanquam verum illius religioſus aſtringitur; vt decidit Greg. XIII. *in ſua extrauag. aſcendente.* Nec expulſus poſtea à Societate videtur in eam reincidere. Sicut nec reincidunt profeſſi à quacumque religione eiecti. Quia cùm iam ſemel ab illa ſint liberi effecti, non eſt cur ceſſante cauſa reincidant: cùm in aliis huius liberationis modis ceſſante cauſa non reincidatur. Vt liber à patria poteſtate per matrimonium, aut Epiſcopatum, non reincidit ſoluto matrimonio, aut depoſito Epiſcopatu. At verius credo reincidere eiectum à Societate poſt illa ſimplicia biennij vota, non autem eiectum poſt profeſſionem. Ducor, quod liberatio hæc nullo iure ſtatuta ſit, ſed inducatur eo quod religioſus ille in alterius poteſtatem tranſeat. Talis ergo erit liberatio, qualis tranſitus. At per profeſſionem tranſitur ſimpliciter, & abſolutè per ſtatum vndequaque perpetuum: per illa autem vota, conditionaliter ex parte Societatis, id eſt, dum Societas retinuerit. Ergo per profeſſionem erit liberatio omnino abſoluta, & independens à futuro euentu; qualis eſt per matrimonium, & Epiſcopatum, qui ſunt ſtatus ex natura ſua perpetui: per illa autem ſimplicia vota erit liberatio conditionalis, id eſt, dum ille vouens manſerit ſub Prælati poteſtate.

32 Quinta profeſſionis prærogatiua eſt, vt ea ante parentis mortem emiſſa præteritam filij profitentis ingratitudinem aboleat, ob quam exhæredari poterat. Quare ob illam exhæredari nequit, etſi in teſtamento patris ante profeſſionem facto exhæredatus ſit. Hanc prærogatiuam negant aliqui; Ducuntur ex *l. Deo nobis.*42.§. *hoc etiam.C.de Epiſcopis, & cleris.* dum *ibi* interdicitur filium exhæredari, ex ea ſola ingratitudinis cauſa, quòd inuitis parentibus religionem ingreſſus ſit: & ideo ſupponitur tanquam certum, poſſe illum ex aliis ingratitudinis cauſis exhæredari non obſtante religionis profeſſione. Item quia nullum iuris decretum extat, id priuilegium profeſſioni condens. Nam etſi id expreſsè decidatur *c.finali,*19. *q.*3. at is textus deſumitur ex Nouella conſtitutione, & ſic ex quadam lege ciuili: huiuſmodi autem leges decreto inſertæ ſolius iuris ciuilis authoritate gaudent, ex quo deſumptæ ſunt (vt cum aliis probauimus *lib.* 9. *de matrim. diſputat.*12. *num.*3.) At is textus non inuenitur in Nouellis conſtitutionibus, vt alios ſequutus aduertit Alciatus *in Parergon.lib.*4.*c.*23. Atque ſubinde omnino textus authoritate deſtituitur, Et ideo hanc ſententiam

tentiam ſuſtinent Iaſon *auth. non licet. n. 4. C. de liber. præter* & alij quos refert Acoſta *n. ſequenti* allegandus. Eandem ſequuntur attento iure ciuili, etſi aliud ſit attento iure canonico per id *c. finale*, Gloſſa *auth. de monachis, collat. 1. ſtatim in principio, verbo maculam.* Salycetus *d. l. Deo nobis. §. hoc etiam. n. 1.* Sed immeritò ſic opinantur (vt bene aduertit Acoſta *n. ſequenti* allegandus) quia (ſicut probauimus) *id c. finale* non habet vim iuris canonici, ſed ſi quam habet, ea eſt iuris ciuilis: quare potiùs deberent opinari, attento ſolo iure ciuili eam ingratitudinem aboleri. Alij verò ſic diſtinguunt, ſi ingratitudo iuſtam exhæredandi cauſam præbens, ſit ex vitio ipſum ſolum filium directè concernenti, vt quia erat aleoatius, abolctur profeſſione: eo quod ad meliorem frugem ſe receperit. Secus autem, ſi ingratitudo illa perſonam patris directè reſpiciat, vt ſi filia in patris ignorantiam indigno abſque eius conſenſu nupſerit; vel ſi filius iniuria aliagraui digna exhæredatione patrem affecerit. Huius ſententiæ ſunt Baldus *d. l. Deo nobis. §. hoc etiam n. 2.* & *ibi* Paulus *n. 1.* Aretinus, & Curtius iunior, quos refert, & ſequitur Couar. *c. Raynutius, initio, n. 10. & 11. de teſtam.* & Ioann. Lupus *l. 49. Tauri, ad finem*, dicit iuxta hoc deciſum eſſe ſententiâ in ſupremo Senatu regio, filiam ineuntem prædictum matrimonium, & eo non conſummato profeſſam, potuiſſe exhæredari.

33 At verior ſententia habet, vniuerſas præteritas exhæredationis cauſas aboleri profeſſione, ita vt filius ob nullam illarum poſſit exhæredari. Quia indiſtinctè id deciſum eſt ob religionis fauorem, in Nouella illa conſtitutione, ex qua deſumptus eſt textus *cap. finali. 19. q. 3.* Quæ quidem continet ius Cæſareum, non quodcumque, ſed nouiſſimum, ac proinde anterioribus omnibus derogans. Atque eam reperiri in emendatis codicibus probat eruditiſſimè cum aliis Couar. *n. præcedenti* allegatus, & *in 4. decretal. 2. p. c. 7. §. 4. n. 12.* Nec credi poteſt, Gratianum virum piiſſimum, & doctiſſimum falsò eam inſeruiſſe decreto. Et ideo in propriis terminis hanc ſententiam ſuſtinent Abbas *conſilio 27. n. 2. volum. 2.* Acoſta *l. Gallus. §. & quid ſi tantum, tota q. 5. à n. 195. vſque ad 200.* Molina *tomo 1. de iuſt. diſp. 176. dubio vltimo.* Et pro eadem ſententia ſunt alij indiſtinctè dicentes ingratitudinem aboleri profeſſione. Hi ſunt Gloſſa *l. Deo nobis. §. hoc etiam, verbo quaſi C. de Epiſcop. & cler.* & *c. finali, verbo ingratitudinis. 19. q. 3.* & *ibi* Turrecr. *n. vnico.* Card. *Clem. finali n. vltimo q. 12. de regul.* Felinus *c. cùm deputati. n. 4. de iudiciis.* D. Anton. *3. p. tit. 16. c. 2. §. 4. colum. vltima, verſic. item nota.* Angelus *verbo religioſus. n. 61.* Sylu. *verbo religio. 6 q. 1. fine.* Tabiena *verbo religio. q. 47. n. 44.* Manuel *quaſt. regul. tomo 1. q. 13. art. 3.* Quare Acoſta *ea. q. 5. n. 200.* ob id conatur defendere ſententiam regiam cuius meminimus *num. præcedenti, in fine.* Quia cùm Nouella conſtitutio oppoſitum decernens, ſit iuris Cæſarei, potuit Senatus ſupremus illam non admittere inſtar legis. At bene Molina *ea diſput. 176. fine*, hanc defenſionem impugnat. Quia etſi Princeps ante eum euentum potuerit id ſtatuere: at cùm non ſtatuerit, retnetur ſupremus Senatus iuxta ius illud Cæſareum commune, nec repugnans iuri regio, ſententiam ferre. Immò & ipſe princeps, ne iuri per monaſterium quæſito præiudicet. Sed fortè Senatus amplexus eſt ſententiam diſtinguentem qualis ſit ingratitudinis cauſa: quam retulimus *num. præcedenti.* Immo bene ait Molina *ibidem*, allegato Menchaca, ſi in caſu aliquo abolenda eſſet ingratitudo profeſſione, potiſſimus eſſet ille filiæ matrimonio non conſummato profeſſæ. cùm profeſſione illa diſſoluatur omnino prius matrimonium quod ignominiæ paternæ, ac ſubinde exhæredationis cauſa erat.

34 Idem quoque priuilegium exiſtimo tribuendum ſimplicibus votis poſt biennium nouitiatus emiſſis in Societate Iesv. Quia id conceditur profeſſioni in eius fauorem, eo quod verum religioſum conſtituat profitentem, & ob notabilem vitæ mutationem. Quæ pariter in his votis inueniuntur. Præterea, quia textus *c. finali. 19. q. 3.* non loquitur de profeſſione, ſed quando filius fit monachus, id eſt, religioſus. Atque ita quocumque modo id eueniat, locus erit eidem priuilegio. Nec expulſus poſt profeſſionem, aut ea vota ſimplicia, in priſtinam ingratitudinem ſemel abolitam reincidet, vt in ſimili probauimus *num. 14. fine.* Nec militat in hoc caſu ratio peculiaris ob quam *n. 31.* diſtinximus inter profeſſionem, & ea vota.

Sexta profeſſionis prærogatiua eſt, vt dirimat ma- 35
trimonium ratum præcedens. De quo remiſſiuè diximus hoc *lib. 5. c. 1. num. 29.* vbi probauimus id non competere ſimplicibus biennij votis in Societate Iesv emiſſis.

Vltima profeſſionis prærogatiua eſt, vt in ipſum com- 36
mutentur omnia vota in ſæculo facta; vt conſtat ex *c. ſcriptura, de voto*, ibi. *Reus facti aliquatenus non habetur, qui temporale obſequium in perpetuam noſcitur religionis obſeruantiam commutare.* Et hoc priuilegium ab omnibus admittitur tanquam iure expreſſum.

Duplex tamen difficultas eſt circa hanc prærogati- 37
uam. Prior eſt, an eo ipſo quod quis in religione profitetur, cenſeantur vota in ſæculo facta commutari, & prorſus extingui, abſque aliqua profitentis intentione commutandi? Quidam cenſent eam intentionem deſiderari. Ducuntur, quod hæc commutatio nullo iure facta ſit. Quare *c. ſcriptura, de voto*, cuius verba *n. præcedenti* retulimus, non dicitur commutari ipſo iure vota in profeſſionem, ſed commutantem non teneri ad priora vota. At commutatio fieri nequit abſque intentione commutandi. Atque ita docent Hoſt. *ſumma tit. de voto. §. qui vouere poſſit, n. 7. verſic. quid ſi votum emiſerat.* Richardus *4. d. 38. art. 8. q. 2.* Roſella *verbo votum. 2. num. 15.* Angelus *verbo votum. 4. num. 2.* Addunt hi tres vltimi, ſufficere habitualem commutandi intentionem. Eidem ſententiæ fauent alij dicentes poſſe omnia vota in religionis profeſſionem commutari, non dicentes poſſe profitentem commutare. Hi ſunt Nauarr. *ſumma c. 12. num. 78. fine.* lex regia *7. tit. 8. p. 1.* Couar. *de pactis 1. p. §. 3. n. 4. verſic. ſexto.* Petrus de Ledeſma *2. tomo ſummæ, tractatu 10. c. vltimo*, vbi de votorum commutatione, *folio 3217. verſiculo digo lo ſecundo.* Atque eiuſdem ſententiæ ſunt clarè Sotus, & alij quos retulimus *lib. 8. de matrim. diſpu. 9. num. 21.* dicentes profeſſum è religione eiectum teneri ad ſimplex religionis votum in ſæculo emiſſum. Si enim eo ipſo ſimplicia vota commutarentur in profeſſionem, extinctum eſſet prius id votum.

Cæterùm dicendum eſt, ipſo iure vota in ſæculo fa- 38
cta cenſeri commutata in religionis profeſſionem, ac proinde abſque alia commutandi intentione manere profitentem ab eis liberum. Hanc ſententiam videtur clarè tenere D. Thom. *2. 2. q. 88. art. 12. ad 1.* vbi ait profeſſum non teneri ad vota in ſæculo emiſſa, ſed per profeſſionem tolli, eo quod priori vitæ moriatur. Quod idem ea ratione tacita tradunt Gloſſa *cap. monacho, verbo voverit. 20. q. 4.* Abbas *c. peruenit, el 2. n. 1. de iureiur.* & *ibi* Alexander de Neuo *n. 4.* Abulenſis *c. 30. Num. q. 74.* At hoc non eſſet ita vniuerſaliter verum, ſi opus eſſet commutandi intentione. Nec mors prioris vitæ eſſet huius prærogatiuæ cauſa, ſed intentio commutandi in opus euidenter melius. Quod cuicumque commutationi in opus euidenter melius competit. Et clariùs id docet idem D. Thom. *4. d. 38. q. 1. art. 4. quæſtiuncula 4. ad 2.* dicens, ex vi religionis profeſſum abſolui à prioribus votis. & *in ſolutione ad 1.* vbi ait illam abſolutionem eſſe potius voti ampliationem, quam commutationem. Atque optimè id explicuit Palud. *4. d. 38. q. 4. artic. 1. n. 15. conclusione 6.* vbi ait extingui vota in ſæculo emiſſa per

profeſſio

Digitized by Google

profeſſionem, iiſque profeſſum liberari, non per commutationem, ſed per ſolutionem. Vt ſi quis obligatus alicui ex diuerſis cauſis, ſe illi in ſeruum traderet, omni obligatione liberaretur. Quod idem ſignificauit D. Anton. 2. *p. tit.* 11. *c.* 2. §. 1. *notabili* 2. dicens extingui, ſeu ſolui vota. Et hoc eſt quod dixit Abbas *c. ſcriptura. nu.* 2. *de voto*, nempe, priorum votorum obligationem confuſam eſſe in profeſſione. Et fortè hoc eſt quod proximè retulimus ex D. Thoma dicente hanc votorum extinctionem eſſe potius ampliationem, quàm commutationem, id eſt, potius eſt amplior ſolutio. Idem clarè tenet Felinus *d. c. peruenit. n.* 2. *verſic. poſſet autem*, & *c. cùm deputati. nu.* 4. *de iudic.* vbi ait vota præcedentia reſolui facta profeſſione. Atque in propriis terminis docent Caiet. 2. 2. *q.* 88. *art.* 12. *circa ſolutionem ad* 1. & *ibi* Aragon. *circa eandem ſolutionem*. & idem Caiet. 2. 2. *q. vltima, art.* 3. *circa ſolutionem ad* 3. addens, nullam commutandi intentionem exigi. Sylu. *verbo votum.* 4. *q.* 7 *dicto* 3. Tabiena *verbo votum.* 4 *q. vltima.* Armilla *verbo votum. n.* 28. Sotus *lib.* 7. *de iuſt. q.* 4. *art.* 3. *in ſolutione ad* 1. explicans hanc priorum votorum caſſationem non fieri priuata vouentis authoritate, ſed eccleſiaſtica lege, quæ iure optimo induxit, vt vitam ſæcularem in religioſam mutuans liberetur votis illis particularibus. Alcoaer *ſumma cap.* 16. vbi de votorum commutatione, *concluſione* 4. *fine, folio* 57. *pagina* 2. Azor *lib.* 11. *inſtit. moralium. c.* 17. *fine*, & *c.* 19. *q.* 21. Manoel 2. *tomo ſumma. c.* 8. *n.* 12. *concluſione* 11. Sed reſtat rationem huius ſententiæ explicare, & quo iure extinguantur hæc vota. Et credo id & iure eccleſiaſtico, & iure diuino naturali inductum. De iure eccleſiaſtico tenet expreſsè Sotus proximè allegatus. Et videtur expreſsè ſentire Caiet. 2. 2. *q. vltima, ar.* 8. *fin.* hoc enim probat ex textu *c. penultimo, de regul. in* 6. & Azor proximè citatus, id enim probat ex *c. ſcriptura, de voto* Dum enim textus ille ait non eſſe reum voti facti, commutantem temporale obſequium in perpetuam religionis obſeruantiam; non intelligitur de commutatione inducta ex ſpeciali profitentis intentione, ſed de commutatione, quæ facto ipſo inducitur: quaſi dicat, profitentem non eſſe reum priorum votorum, eo quod temporalia obſequia debita per illa, manent commutata in perpetuam regularem vitam. Quod apertè conſtat ex *c. penultimo, de regul. in* 6. vbi deciditur aſtrictum ſimplici religionis ſtrictoris voto, manere ab eo liberum, ſi in laxiori profiteatur. Et redditur ratio his verbis, *Priori voto tanquam ſimplici per ſecundum ſolemne noſcitur derogatum.* Quæ deciſio non innititur ſpeciali vouentis intentioni commutandi. Nam dicitur *ibi*, hunc peccare profitendo in laxiori: nec ratione ſolius propriæ commutationis poſſet liber manere, ſi prius votum fuiſſet de ingrediendo, & perſeuerando in ſtrictiori. Non enim poſſet in laxiorem commutare, & adhuc facta profeſſione obligaret prius votum ad tranſitum in ſtrictiorem, vtpote qui iure promiſſus eſt, & voto debitus. Sed ea deciſio innititur iuri eccleſiaſtico afficienti ſolemne religionis votum eo priuilegio, vt priora ſimplicia maneant ipſo iure extincta emiſſo ſolemni. Id quoque eſſe ex iure naturali diuino colligitur apertè ex doctrina Paludani tradita, & aliorum quos retuli proximè, qui eandem tradere videntur, dum hanc liberationem probant ex eo quod ampliùs, & cumulatiùs priora vota profitendo ſoluantur. Id etiam colligitur ex doctrina D. Thomæ 2. 2. *q.* 88. *art.* 12. *ad* 1. & *ibi* Caietani, & Arag. *circa eandem ſolutionem*, quatenus liberationem hanc probât, ex eo quod profeſſio ſit mors prioris vitæ. Ratio ergo huius ſententiæ eſt. Quia cùm omnia obſequia Deo promiſſa ſint opera particularia, continentur eminenter in ipſa religionis profeſſione, per quam ſe, & omnia ſua dedicat profitens diuino obſequio, moriens priori vitæ, & nihil, nec propriam voluntatem ſibi reſeruans. Quare optimè dixere Palud. & ſequaces, hanc non eſſe commutationem, ſed pleniſſimam priorum votorum ſolutionem. Sicut qui aliqua priuata obſequia homini promiſiſſet, ſolueret vtique pleniſſimè, ſe cum ſuis omnibus illi tradens in ſeruum. Et ex his manent ſoluta contraria. Quid autem ſi profeſſio ſit voto debita, dicemus *n.* 55. *fine.*

Hinc deducitur primò idem dicendum eſſe de votis tempore nouitiatus emiſſis, ea enim ſimiliter extinguuntur ipſo iure per profeſſionem ſubſequentem: manetque liber profitens eo ipſo ab illis, abſque alia commutandi intentione. Quia eædem rationes *n. præcedenti* traditæ de votis in ſæculo emiſſis, militant in his. 39

At maior difficultas eſt de votis à profeſſo emiſſis, 40 & tranſeunte ad aliam religionem ſtrictiorem, in eáque profitente: vel expulſo in perpetuum, & propria ſponte ingrediente ſiue ſtrictiorem, ſiue laxiorem. Videtur enim ea commutatio ipſo iure inducta ceſſare. Quia cùm ille reuera profeſſus iam eſſet, erat mortuus mundo, & traditus in perpetuam Dei ſeruitutem, & tantùm mutatur religio. Ex alia parte videtur habere locum prædicta commutatio. Quod reuera in hoc euentu ſit noua traditio, nouaque profeſſio: & ſic in illa eminenter includuntur opera particularia per priora illa vota ſimplicia debita. Quæ eſt ratio cui inniti diximus *n.* 38. prædictam votorum ipſo facto commutationem. Adde hæc eſſe vota noua ſolemnia. Ergo per illa cenſetur derogatum votis prioribus ſimplicibus. Quæ eſt ratio tradita *c. penultimo, de regular in* 6. (vt *n.* 38. retulimus.) Præterea, quia ſi ille tranſeat ad ſtrictiorem religionem, iam noua profeſſione arctioris vitæ aſtringitur Deo, & nouo vinculo eius obſequio in perpetuum mancipatur. Et ſic opera alia debita per vota particularia includentur eminenter in ea noua obligatione. Si autem expulſus in perpetuum tranſeat ad religionem etiam laxiorem, iam per illam expulſionem erat ab obedientiæ iugo liber, & profitendo in alia, ſe & ſua omnia tradit iterum Deo in perpetuam ſeruitutem. Ergo in hac obligatione includitur obligatio votorum particularium omnium ante illam emiſſorum: ac proinde ab omnibus illis erit liber. Et hæc ſententia poſterior magis mihi placet, quamuis res ſatis dubia ſit. Tutum autem remedium eſſet petere irritationem illorum votorum.

Secundò deducitur, quid dicendum ſit, ſi profitens 41 haberet expreſſam intentionem non commutandi priora vota, ſiue in ſæculo, ſiue in religione tempore nouitiatus emiſſa. In quo euentu aſſerunt Hoſtienſis, Richardus, Angelus, & Roſella allegati *n.* 37. ea non manere commutata, at poſtmodum integrum eſſe ſuperiori ea irritare, aut in eis diſpenſare. Sed meliùs Syluest. *verbo votum* 4 *q.* 7. *dicto* 3. ſic diſtinguit, ſi eam intentionem habuit ante ipſum profeſſionis inſtans, manet ipſo iure ab eis abſolutus. Quia idem eſt ſi tunc votum aliquod emiſiſſet. Cùm enim in ipſo poſtea profeſſionis inſtanti non habeat eam intentionem, manent ipſo iure extincta vota. Si verò in ipſo inſtanti, vel poſt, non manet abſolutus, at poterit ſuperior ea irritare, aut in eis diſpenſare. Sed adhuc hæc poſterior pars intelligenda eſt, quando ea voluntas fuit denuo ſe eis votis aſtringendi. Si enim ſola eſſet non commutandi voluntas, aut ne extinguerentur profeſſione, maneret in ipſo iure commutata, & ille liber: Quippe hæc commutatio non eſt ex ipſius profitentis voluntate, ſed ex iure ipſo eccleſiaſtico, & naturali (vt probauimus *n.* 38.) Et idem eſſet, ſi ſola eſſet voluntas non ſatisfaciendi illa profeſſione obligationi priorum votorum. Quia ſatisfactio hæc non ex ipſius voluntate, ſed ex ipſa rei natura pendet. Sed dices idem eſſe, vel denuo emittere votum, & velle illud non commutare, ſeu non extingui: cùm eo ipſo quod vult non commutari, velit manere eodem voto ligatus. At reſpondeo non eſſe idem. Sicut non eſt idem, nolle ſatisfacere Miſſæ promiſſæ audiendo

nunc

nunc illam, aut velle denuo illam promittere, aut illa denuo manere ligatum. Quia quando quis non vult ſatisfacere, aut non vult commutare, vult tantùm manere ligatus eo modo quo votum obligabat, non imponendo ſibi nouum illius materiæ vinculum. At facto illo opere: aut profeſſione emiſſa, iam ceſſat, prioris voti obligatio: & ſic cùm nulla ſit denuo impoſita, nulla ſupereſt. Sed cùm denuo vult promittere, imponit ſibi nouum illius materiæ antea promiſſæ vinculum.

42 Poſterior difficultas eſt, an omnia vota commutentur in ipſam religionis profeſſionem? Quidam de omnibus votis perſonalibus hoc admittunt, ſecus de realibus, quorum obligationem dicunt transferri in monaſterium in bona illius profeſſi ſuccedens, quod ſi ipſum non ſuccedat, in quemcumque alium ſucceſſorem. Atque poſſunt duci, eo quod videatur per illa ius acquiſitum illi in cuius fauorem res promiſſa cedebat. Ita docent Palud. 4. *d.*38. *quæſt.* 4. *art* 1. *n.* 14. *concl.* 5. *& art.* 2. *num.* 33. *concl.* 3. D. Antoninus 2. *part. tit.* 11. *cap.* 2. §. 8. *notabili* 2. Tabiena *verb. votum*, 4 *fine*. Et videtur fauere D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 12. *ad* 1. vbi explicans profeſſum eximi à priorum votorum obligatione, in ſolis perſonalibus adhibuit exempla.

43 At dicendum eſt, omnia vota, ſiue perſonalia, ſiue realia commutari ipſo iure in religionis profeſſionem. Quia rationes *n.* 38. traditæ procedunt æquè in vtriſque votis: nec verum eſt per ea vota realia ius acquiri tertio, ſed ſoli Deo cui emittuntur. At ampliùs Deo ſatisfit tradendo non ſolùm rem illam particularem promiſſam, ſed omnia bona, & incapacitatem amplius acquirendi, ſimul cum perſona. Atque ita docent Angelus *verb. votum.* 4. *n.* 2. Sylu. *verb. votum* 4. *quæſt.* 7. *dict.* 4. *in fine*. Caiet. *in opuſculis, tom.* 2. *tractatu* 11. *de voto non nubendi, quæſt.* 3. *ad fin. corporis* Couarr. *de pactis* 1. *part.* §. 3. *n.* 4. *verſ. ſexto*. Aragon. 2. 2. *q.* 88. *art.* 12. *circa ſolutionem ad* 1. Petr. de Ledeſma 2. *tom. ſummæ, tractatu* 10. *c. vlt.* vbi de votorũ commutatione, *folio* 1217. *verſic. digo lo ſegundo*. Manuel. 2. *tom. ſumma*, *c.* 8. *concl.* 11. *n.* 12. Pro eadem ſententia ſunt D. Th. 4. *diſt.* 38. *q.* 1. *art.* 4. *q.* 4. *ad* 2. Felinus *cap. cùm deputati, num.* 4. *de iudic.* Abulenſis *c.* 30. *Num. quæſt.* 74. Ricardus 4. *d.* 38 *ar.* 8. *q.* 2. Roſella *verb. votum*, 2. *n.* 15. Arm. *verb. votum, nu.* 28. lex regia 7. *tit.* 8. *part.* 1. Sotus *lib.* 7. *de inſtit. q.* 4. *art.* 4. *ad* 3. Nauarr. *ſumma c.* 12. *n.* 78. *fine*. Alcozer *ſumma c.* 16. vbi de commutatione votorum, *concl* 4. vbi indiſtinctè dicunt omnia vota commutari in religionis profeſſionem.

44 Atque idem eſt de iuramentis, ſiue perſonalibus, ſiue realibus ſoli Deo emiſſis. Quia omnia ea rationem voti induunt, nec per illa ius tertio acquiritur.

45 Si tamen iuramentum eſſet homini præſtitum, & ab eo acceptatum, non poſſet in religionis profeſſionem commutari, quia eſt ius acquiſitum tertio: nec huiuſmodi iuramenta poſſunt in melius commutari; vt probauimus *lib.* 3. huius operis, *c.* 21. *n.* 3. Et idem dicendum eſt de voto reali emiſſo non ſoli Deo, ſed intimato parti vt ab ipſa acceptetur, & ita coniuncto cum promiſſione illa parti. Quia tunc eſt ius ipſi acquiſitum, & ita ceſſat commutatio in melius. Atque ita docent Angelus *verb. votum* 4. *n.* 3. Sylu. *verb. votum* 4. *quæſt.* 7. *dict.* 4. *fine*. Aragon. allegatus *n.* 42. Vtrum autem iuramentum alicuius obſequij homini exhibendi habeat tacitam conditionem, dum iurans non tranſierit ad religionem, diximus *cap.* 19. *num.* 31.

46 Non tamen inter promiſſiones homini factas ne in religionis profeſſionem commutetur, computanda eſt promiſſio qua quis ſuo parenti, aut alteri promitteret exequi ſuum votum. Quia non plus arctatur ad votum exequendum qui illud promiſit homini, quàm qui Deo. Ita docent Angelus *verb. votum* 4. *n.* 4. Sylu. *verb. votum* 4. *quæſt.* 7. *dicto* 5. Sed hoc non ita vniuerſaliter intelligi debet, ſed quando id votum ab altero emiſſum erat perſonale. Nam per fidem ab altero datam de illo exequendo, nullum ius ei acquiritur. Quia ſua non intereſt hunc exequi id votum: cùm nullatenus eius obligatione liberetur, altero exequente. Et ideo commutatur ipſo iure in religionis profeſſionem, nõ aliter quàm vota ab ipſomet profitente antea emiſſa. Et hoc probat ratio à prædictis Doctoribus adducta. At ſi votum illud eſſet reale, acquireretur ei ius per promiſſionem ei factam eius voti exequendi. Nam cùm poſſit per alium impleri, eo ipſo quod alter nomine ipſius implet, eleemoſynam illam præbens, manet alter liber à voto. Atque proinde iuxta dicta *n. præcedenti*, ea promiſſio non commutaretur in profeſſionem.

Nec ſimiliter hæres obligatus ad realia defuncti vota 47
perſoluenda eximeretur religionis profeſſione, ſed obligatio illa ad eius hæredem tranſiret. Quia non eſt obligatio religionis vt in melius commutari valeat: illa enim eſt perſonalis ipſius vouentis; ſed illa eſt iuſtitiæ obligatio annexa hæreditati, ac proinde cenſendum eſt de illa, ac de aliis debitis.

Ex dictis deducitur primò, minus verum eſſe quod 48
tradunt Abbas *c. ſcriptura, n.* 6. *de voto*, Corſetus *in ſuis ſingularibus, verbo votum*, nempe, per profeſſionem ſola vota ſtatui religioſo non conſona, ſed eius obſeruantias impedientia tolli. Secus de conſonis, nec impedientibus. Vt ſi quis vouiſſet recitare pſalterium, id votum non tolleretur. Quippe conſtat ex dictis *nu.* 43. omnia tolli. Hæc enim votorum extinctio non innititur incompoſſibilitati eorum cum ſtatu religioſo: ſed rationi explicatæ *num* 38.

Secundò deducitur, nec verum eſſe quod tradit Hoſt. 49
ſumma tit. de voto, § *ſi quis vouere poſſit n.* 7. vbi ſola vota temporalia extingui profeſſione aſſeuerat. Et videtur id probari ex *c. ſcriptura, de voto*, vbi textus hanc commutationem decernens loquitur expreſsè de commutatione temporalis obſequij in perpetuum religionis. Sed dicendum eſt extendi quoque ad vota perpetua. Quia in iis militant eædem rationes, & doctrina Authorum indiſtinctè loquentium de omnibus votis. Nec obſtat *c. ſcriptura, de voto*. Quia nomine temporalis obſequij intelligitur particulare, quo non in omnibus, & per omnia dedicatur vouens Deo. Præterea, eſto loqueretur de verè temporali, non id explicuit quaſi reſtringens deciſionem ad vota temporalia, ſed quia de voto temporali, nempe, peregrinationis Hieroſolymitanæ, rogatus eſt Pontifex, & ideo de illo reſpondit. Nec enim induxit nouum ius, ſed oſtendit ius ex ipſa ratione naturali ortum commutandi omnia vota in profeſſionem: eo quod hæc ſit maius bonum alia omnia in ſe eminenter continens. Et ideo vbicumque viguerit illa ratio, vigebit quoque idem ius.

Tertiò deducitur, nec verum eſſe quod tradunt An- 50
gelus *verb. votum* 4. *n.* 2. & Sylu. *verb. votum* 4. *quæſt.* 7. *dicto* 4. vbi dicunt votum ſubſidij terræ ſanctæ commutari in profeſſionem, quoad ſolum illuc eundi laborem, non autem quoad illius ſubſidij expenſas, ſed illas faciendas eſſe non obſtante profeſſione. Quod idem ſentire videtur Nauarr. *ſumma Hiſpana*, *c.* 12. *n.* 78. Sed dicendum eſt: commutari quoad omnia. Quia etſi quoad expenſas ſit votum reale, iam *num.* 43. oſtendimus, vota vniuerſa realia commutari quoque in profeſſionem. Nec obſtat, id votum eſſe Pontifici reſeruatum. Quia ſimiliter eſt reſeruatum votum peregrinationis Hieroſolymitanæ, & tamen commutatur in profeſſionem; vt conſtat ex *c. ſcripturæ de voto*. Caſus enim de quo rogatus eſt *ibi* Pontifex, fuit peregrinatio hæc; vt conſtat ex Gloſſa in caſus propoſitione. Atque hanc peregrinationem commutari fatentur ipſi Angelus, & Sylu. *ibi*, & D. Thom. 4. *d.* 36. *qu.* 1. *art* 4 *quæſt.* 4. *ad* 1. & 2. 2. *quæſt. vlt. art.* 3. *ad* 3. & *ibi* Caiet. Ricardus 4. *d.* 38 *art.* 8. *qu* 2. Nauarr. *eodem nu.* 78. Aragon. 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 12 *circa ſolutionem ad* 1. Manuel 2. *tom. ſummæ c.* 8. *n.* 12. *concl* 51.

Quartò

51 Quartò deducitur, nec ſimiliter placere quod tradit Angelus *verbo votum.4.n.13.* nempe, debitorem alienorum incertorum, qui ea vouit in terræ ſanctæ ſubſidium, non poſſe in profeſſionem commutare. Dicendum enim eſt, id votum commutari. Quia nulla maior ratio eſt de illo, quam de alio. Quare ea bona incerta manebunt hoc profitenti in ſua priſtina natura, ac ſi nullum votum acceſſiſſet. Et ideo vel pauperibus reſtituenda erunt, vel conuertenda in monaſterij vſus, vtpote qui opus plum ſunt.

52 Vltimò deducitur, quid dicendum ſit de voto Principis eundi in ſubſidium terræ ſanctæ cum copioſo exercitu. Quidam negant commutari in profeſſionem. Quippe dubia res eſt an profeſſio melior ſit. Ita Ricardus *4 d.38.art.8.q.2.* Felinus *c.peruenit. & n.n.2.verſic. limita de iureiur.* Caiet. *opuſc. tomo 2. tractatu 11. de voto non nubendi qu.3. in fine corporis.* Angelus *verbo votum 4 nu.2.* Atque hoc quidem placet. Quamuis Sylu. *verbo votum 4.q.7. dicto 3.* ſentiat contrarium. Cui fauet idem Felinus *c.cum deputati n.4 de iudic* dicens, votum quantumcumque magnum commutari in profeſſionem.

53 Tandem ſupereſt explicandum, an omnia vota præcedentia commutentur quoque ipſo facto, in ſimplicia Societatis IESV vota emiſſa biennio nouitiatus finito. Et quidem exiſtimo, per ſolemnem trium, aut quatuor votorum profeſſionem in ea emiſſam, extingui ipſo iure omnia vota præcedentia, ſiue in ſæculo, ſiue in ipſa Societate emiſſa, ſiue tempore nouitiatus, ſiue quocunque alio ante ſolemnem profeſſionem. Et quidem de emiſſis ante vota bienij, ſi dicamus per ea non extingui, ſed tantùm ſuſpendi, ita vt ſolo tempore quo ille in Societate permanſerit, non obligent, non poteſt eſſe dubium, quin extinguantur per hanc profeſſionem, ſicut probauimus extingui per profeſſionem in quacunque alia religione. Sed de emiſſis poſt vota bienij poſſet eſſe difficultas: cùm iam per illa effectus eſſet [illegible] verus religioſus. At exiſtimo hæc quoque vota extingui. Quia etſi profeſſus ille eſſet antea per bienij vota ex parte ſua perpetuò religioni traditus, & diuino obſequio, effectuſque verus religioſus: at non erat traditio irreuocabilis [illegible] ſed conditionalis quoad perpetuitatem ex parte Societatis. Per illam autem ſolemnem profeſſionem traditur perpetuò, & irreuocabiliter. Ergo per eam tanquam in ſe eminenter continentem omnia illa particularia obſequia, etiam promiſſa in ipſa Societate, extinguuntur omnia vota antea facta. At vota emiſſa per ſolemnem trium votorum profeſſionem, non extinguentur per profeſſionem quatuor votorum. Quia nil addit hæc poſterior profeſſio, niſi quartum votum peculiaris obedientiæ Romano Pontifici.

54 Sed peculiaris difficultas eſt, an per ſimplicia vota emiſſa in Societate IESV, aut coadiutorum formatorum, vota antea facta extinguantur. Et videtur pars negans probari ex canone 22. primæ congregationis generalis eiuſdem Societatis, cuius hæc ſunt verba. *Vota quæ noſtri in ſæculo emiſerunt, in noſtra Societate ſuſpenſa ſunt, etiamſi per profeſſionē nō tollantur: & ita obligationem eorum ceſſare dum in Societate manent, intelliguntur.* Et quamuis id decretum loquatur de votis in ſæculo emiſſis, eadem eſt ratio de emiſſis in ipſa Societate, tempore nouitiatus. Sicut ea extingui quoque per ſolemnem profeſſionem probauimus *n.39.* Ergo ea priora [illegible] non extinguuntur, ſed ſuſpenduntur vota bienij. Et ratio quoque idem ſuadet, quia per illa vota non traditur religioſus irreuocabiliter & omnino perpetuò diuino obſequio in religione, ſed cōditionaliter ex parte Societatis. Ergo nec priora vota omnino ceſſabunt, ſed conditionaliter, [illegible] dum in Societate ille permanſerit. [illegible] quia [illegible] religioſus per hæc vota totum vitæ ſuæ tempus [illegible] Deo in perpetuum, quantum eſt ex parte ſua: & ſic videntur alia particularia vota in illis eminenter [illegible] dicendum eſt, ob priorum mutationem [illegible] bienij, ita vt non obligent, dum [illegible] perſeuerauerit, at expulſus ab ea [illegible] tenebitur ad illa: Vota autem emiſſa poſt ea bienij vota in eadem Societate facta, obligabunt, [illegible]. Quia nec ea ſunt profeſſio ſolemnis, nec per ea denuo traditur nouen[illegible] irreuocabiliter, ſed quoad perpetuitatem cum eadem conditione, dum à Societate expulſus non fuerit. Suſpendentur tamen emiſſa poſt vota hæc facta à nouitiis. Quia per ea non ius habebat religio in ipſos, quod habet per vota bienij.

Sunt tamen tria obſeruanda circa hoc. Primum eſt, hoc intelligi niſi quis vota omnia vellet commutare in vota bienij emiſſa in Societate IESV. Si enim hunc animum habuit, manet omnino liber ab illis, ita vt expulſus poſtea non teneatur ad illa. Ratio eſt, quia potuit commutare tanquam in quid perfectius, & gratius Deo; vt decidit Greg. *in ſua extrauag. aſcendente.* At facta ſemel legitima commutatione extinguitur omnino priorum votorum obligatio, ita vt nunquam reuiuiſcat (vt diximus *ſupra* tractantes de votorum commutatione. [illegible] ſi quis ea vota commutet in ſimplicem ingreſſum in Societatem, & poſtea tempore nouitiatus ex iuſta cauſa exeat, manet omnino liber à prioribus votis, & ab ingreſſu. Quia melius eſt ingredi religionem animo probandi, & [illegible] amplectendi, ſi placuerit probata, quàm quodcunque aliud votum. Ergo legitimè commutat quiſpiam omnia vota in hunc ingreſſum: & ita manet omnino liber ab illis, & tenetur ad hunc ingreſſum [illegible] ingrediens bona fide, & poſtea tempore [illegible] ex iuſta cauſa exiens (vt ſatis explicuimus *lib.[illegible] cap.[illegible] n.60.*) Si verò abſque cauſa iuſta exeat, non liberabitur voto huius ingreſſus (vt *eo.c.16.n.90.* probauimus) Quare tenebitur iterum religionem ingredi, niſi eligat redire ad obligationem priorum votorum, quæ in religionis ingreſſum commutata erant. Redi[illegible] hunc licere dicimus *infrà* tractantes de votorum commutatione. Quod ſi quæras, an ſi poſtea non admittatur in Societate, maneat adhuc liber à prioribus votis, quæ in hunc ingreſſum commutarat. Diximus *lib.[illegible] cap.16.n.n.97. & ſequentibus*, vbi aliqua alia circa hanc commutationem declarauimus. 55

Præterea, ſi ante biennium emiſiſſet quis vota caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ, vt nouitij ſolent quandoque emittere in Societate IESV, videtur adhuc poſſe commutare alia vota ante biennium emiſſa, in ea bienij vota. Quia per illa vota eiuſdem paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, tempore nouitiatus emiſſa non erat effectus verus religioſus, nec traditus religioni, ita vt religio ius in illum acquireret, quare vota illa erant valde imperfecta. Ergo poterit commutare alia vota in hæc bienij vota, per quæ vere traditur religioni, & religio ius acquirit [illegible], & verè efficitur religioſus. At credo non poſſe, quia per hæc vota tempore nouitiatus emiſſa tenebatur [illegible] eadem emittenda finito nouitiatu: cùm per illa [illegible] ad perpetuò manendum in illa. At obligatum [illegible] ingrediendum religionem voto aliquo, non poſſe [illegible] commutare in ingreſſum illum. Sicut obligatus voto ad vnicum ieiunium voluntarium, [illegible] mutare in alia plura, ad quæ alio [illegible] tenebatur. Qua ratione nec poteſt [illegible] coadiutorum formatorum vota in [illegible] emiſſa. Quia ſimiliter tenebatur ad hæc emittenda [illegible] ſi Generalis præceperit vt emittat. Sed [illegible] ſimiliter tenetur huic ſolenniter profiteri, ſi [illegible] iubeat. Ergo non poterit commutare in [illegible] profeſſionem. Sed neganda eſt conſe[illegible]. Quia per ſolemnem profeſſionem ipſo iure extinguuntur omnia priora vota ſimplicia, quantumcumque ſit profeſſio [illegible] voto debita. Vt ſi quis

quis ligatus perſeuerandi in religione voto, illam ingrediatur, ceſſabunt eius profeſſione omnia vota antea emiſſa, iure ipſo ita diſponente, vt *n.* 38. probauimus. Nec enim iura, nec Authores diſtinguunt an hæc profeſſio ſit voto debita, dum per illam extingui omnia vota aſſerunt. Et ratio *ibi* adducta id ſuadet, quippe omnia ea particularia obſequia debita per alia vota, continentur eminenter in hac profeſſione.

56 Secundum obſeruandum eſt. Si ſuperior Societatis vota ea irritarit, aut in eis diſpenſarit, caſu quo poteſt (de quo *ſuo loco* dicemus,) quocumque tempore fuerint emiſſa, minimè reuiuiſcent religioſo illo à Societate poſtea expulſo. Nam nulla vota per legitimam diſpenſationem, aut irritationem extincta reuiuiſcunt. Quare hic erit facillimus liberandi ſe his votis modus, quo omnes ſcrupuli vitabuntur.

57 Vltimum obſeruandum eſt. Si ingrediens Societatem Iesv, haberet votum ingrediendi aliam religionem, id votum non ſuſpenditur per vota biennij: vt dicitur in prima cõgregatione generali Societatis Iesv, canone 22. Sed Pater noſter Generalis, & ij quibus ipſe commiſerit, cõmutare illud valent in vota hæc, quamuis id ſit votum ſtrictioris religionis; vt conſtat ex compendio noſtrorum priuilegiorum, *verbo commutatio* §. 3. Et Pater noſter Generalis id communicat ſolis Prouincialibus ibi, aduertendóque eã commutationem euaneſcere, ac proinde obligare prius votum, eo expulſo à Societate ante profeſſionem. Quod tamen intelligendum eſt, quando virtute illius priuilegij fieret commutatio. Si enim eſſet ſolum votum ingrediendi religionem ſtrictiorem, poſſet quis propria authoritate commutare in ingreſſum Societatis, & perſeuerantiam in ea (vt latè diximus *lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 18. *& ſequentibus.*) Quod ſi hic dimitteretur poſtea à Societate, vel tempore nouitiatus ipſe exiret, non reuiuiſceret prius votum, vtpote quod legitimè commutatum erat, & proinde extinctum. Sed hic ſponte exiens non liberaretur voto hoc perſeuerantiæ: quare teneretur iterum ingredi, niſi eligat redire ad prius votum (vt diximus *hoc cap. n.* 55. vbi etiam remiſſiuè diximus, quid ſi facta hac commutatione non admittatur in Societatem,) Si tamen expellatur, reputandus eſt ac qui vouit religionem determinatam ingredi, & in ea perſeuerare. De quo, an ſatisfaciat voto expulſus poſtea, diximus *lib.* 4. *cap.* 16. *à num.* 106. Deinde ſi eſſet votum ingrediendi laxiorem religionem, & in ea perſeuerandi, non poſſet propria authoritate commutari in ſolum Societatis ingreſſum, ſed tantùm in ingreſſum cum perſeuerantia. Quia plus eſt teneri perſeuerare in laxiori, quàm teneri ad ſolum ſtrictioris ingreſſum, cum libertate exeundi ex iuſta cauſa, (vt probauimus *c.* 16. *n.* 18.) Quod ſi votum eſſet ſolius ingreſſus in laxiorem, poſſet vouens propria authoritate commutare in ſolum Societatis tanquam ſtrictioris ingreſſum. Et tunc manere omnino extinctum prius votum, ſicut proximè diximus: ac proinde ſi hic vel non admittatur in Societatem, vel ab illa egrediatur, vel expellatur, idem prorſus dicendum eſt; nempe, ſi ſponte egrediatur, non ſatisfaciet commutatione, ſi ſine iuſta cauſa exiit: ſecus ſi ex iuſta cauſa. Quia cùm non fuerit votum perſeuerantiæ id in quod commutauit, ſed ſolius ingreſſus, ſatisfit ingrediendo bona fide, & ex iuſta cauſa egrediendo. At in neutro caſu tenetur ad prius votum; ſed tenebitur iterum ingredi, ſi ſine iuſta cauſa exiit, vel redire ad prius votum. Quod ſi facta commutatione non admittatur, diximus remiſſiuè *n.* 55. Tandem ſi eſſet votum ingrediendi ſtrictiorem, & perſeuerandi in ea, nullatenus poſſet propria authoritate commutari in ingreſſum, etiam cum perſeuerantia, in Societatem. Quia prius votum eſt de re meliori. Atque in hoc caſu eſſet neceſſarius vſus prædicti priuilegij Societatis ad commutandum cum reinciden ia modo explicato.

CAPVT VI.

De voto ſolemni caſtitatis.

SVMMARIVM.

Quo iure ſit continentia ordinibus ſacris annexa? n. 1.
An hæc obligatio conſurgat ex vero voto ordinibus annexo? num. 2.
An duplici obligatione vltra communem teneãtur clerici continere? n. 3.
An votum hoc ſit eſſentialiter ſolemne, non differens à voto profeſſionis? n. 4.
An teneatur continere clericus, qui ignorauit votum caſtitatis annecti ordinibus ſacris, aut noluit id emittere? aut fuit irritus ordo? n. 5.
Quid ſi metu, vel Prælati præcepto coẽte initiatus eſt? n. 6
Quid ſi ante vſum rationis? n. 7.
Quid ſi ante pubertatem? n. 8.
Poſtea inuenies alia ſummaria.
Duplex eſt votum ſolemne caſtitatis, aliud religioſo ſtatui, aliud ordinibus ſacris annexum.

DE hoc latiſſimè egimus *lib.* 7. *de matrim. diſp.* 27. *& triplici ſequenti.* Quare ſummatim *ibi* latè diſputata referemus, remittendo illuc probationes & Doctores. Prima concluſio. Continentia non eſt iure diuino ordinibus ſacris annexa, id eſt, ius diuinum nõ præſcripſit vt in ordinum ſacrorum receptione votum aliquod continentiæ emitteretur, aut alio modo clerici ad illam tenerentur: ſed ſolo iure eccleſiaſtico, quod ſtatuit omnes ſacris ordinibus initiatos teneri ad omnimodam caſtitatem ſeruandam, atque incapaces reddi validos matrimonij contrahẽdi. Hanc latè probauimus *lib.* 7. *de matrim. diſp.* 27. *à n.* 1. *vſque ad* 8 contra aliquos relatos *ibi n.* 4. dicentes annexam eſſe iure diuino. 1

Secunda concluſio, Quamuis non conſtet, an hæc obligatio ſit ex vero voto ordinibus ſacris annexo: an ex ſolo ſtatuto eccleſiaſtico, quo iubentur omnes ſacris initiati continere, quod dicitur votum, eo quod inſtar voti obliget; aliqui enim quos retulimus *lib.* 7 *de matrim. diſput.* 27. *num.* 9. dicunt hoc ſolo poſteriori modo teneri clericos continere: idque diximus ibi eſſe probabile. At multo probabilius eſſe ſuſtinuimus *ibi num.* 10. eam obligationem non conſurgere immediatè ex Eccleſiæ conſtitutione; ſed ex caſtitatis voto, quod Eccleſia ſua conſtitutione annexuit ordinibus ſacris, obligans aſſumentes ordinem ſacrum vt id votum emittant, non expreſsè ſed facto ipſo, & ſic tacitè. Quamuis enim voce non exprimant votum, at facto ipſo, & opere promittunt caſtitatem per ſacrorum ordinum ſuſceptionem. Sicut delatione habitus profeſſorum, & exercitio actuum illis ſolis competentium in religione approbata, inducitur tacita ſolemnis profeſſio. *Canone vidua, de regular.* 2

Tertia concluſio. Quamuis ſacris initiati teneantur ex voto, & ex Eccleſiæ conſtitutione continere, non ſubinde dicendum eſt eos duplici ſpeciali obligatione vltra communem omnibus fidelibus aſtringi: ac conſequenter fornicando reos fore duplicis malitiæ ſpecialis, alterius contra votum caſtitatis, alterius verò contra Eccleſiæ præceptum indicens clericis continentiam in ſacri ordinis reuerentiam. Sicut Iudex aſtrictus voto non extrahendi aliquem ab Eccleſia, extrahens peccabit in votum, & contra præceptum Eccleſiæ iubentis vinctos non extrahi ab Eccleſia, in ſacri loci reuerentiam. Sed dicendum eſt præceptum Eccleſiæ non eſſe immediatè de continentia à clericis ſeruanda, ſed de voto caſtitatis emittendo: quod vbi emiſſum fuerit, obligabit, & ab illo conſurget obligatio continentiæ. At dicetur mediatè procedere ex Eccleſiæ conſtitutione, non 3

quaſi Eccleſia nouum continentiæ præceptum ſtatuat (vt contingit in allato Iudicis exemplo :)quia Eccleſia id votum emitti præcepit. Et ideo vnica malitia contra id votum erit non ſeruare caſtitatem. Hanc probauimus *lib.7.de matrim.diſput.27.n.14.*

4 Quarta concluſio. Quamuis ſub iudice ſit, an id votum ſit eſſentialiter, & ſimpliciter ſolemne, quibuſdam dicentibus eſſe tantùm per accidens, & ſecundùm quid ſolemne, eo quod habeat quendam voti ſolemnis effectum ex Eccleſiæ conſtitutione : qui eſt dirimere ſubſequens matrimonium (vt retulimus *lib.7.de matrim.diſp.27.nu.17.*) At multo verius eſt, id votum eſſe per ſe, & eſſentialiter ſolemne, eiuſdémque naturæ cum ſolemni caſtitatis profeſſorum voto: ſolúmque differre, quod illud ſit tacitum, hoc autem profeſſorum expreſſum. Quam ſententiam probauimus *ea diſp.27.n.16.* & eam amplectendam diximus *n.17.fine.* Et denuo probatur, quia (vt probauimus *hoc libro 5. c.1. à n.6. vſque ad 9. & n.11. & 13.*) tota eſſentia voti ſolemnis ex Eccleſiæ conſtitutione eſt: in eóque cōſiſtit, vt Eccleſia illud acceptet tanquam ſolemne, conſtituénſque in ſtatu perpetuo, & immobili, cum cæremoniis ab Eccleſia ſtatutis in eius emiſſione. Quæ omnia competunt huic voto: acceptatur enim tanquam ſolemne ab Eccleſia *cap. vnica, de voto, in 6.* & emittitur cū cæremoniis ab ipſa ſtatutis, & conſtituit in ſtatu perpetuo, ac vita ordinaria indiſſolubili. Siquidem ſolus Pontifex, & ex grauiſſima cauſa poteſt in eo voto diſpenſare: idque rariſſimè facit.

5 Quid autem dicendum ſit, ſi ſacris initiatus ignorarit votum ordinibus annecti, aut voluerit tempore ordinis ſuſcepti, voto non ligari: aut ordo fuerit irritus, diximus *lib.4. cap.1. num.29.*

6 Similiter diximus *lib.4. cap.3 num.18.* ordinem metu viri conſtantis aſſumptum non obligare ad caſtitatem. Cui adde, id accipiendum de iniuſta compulſione. Si enim vrgente neceſſitate compellat Prælatus iuſto præcepto ad ordines, tenebitur compulſus ad caſtitatem, & reliqua ordinum onera, cùm nullam iniuriam paſſus ſit. Atque ita docet Henriq. *lib. 10 de Sacram ordinis.cap.14. num.3. in comment a, litera Y.*

7 Quinta concluſio. Quamuis quidam ſentiant ordinatum ſacris ante rationis vſum, teneri continere: alij vero dubitent an validum matrimonium inire valeat (vt retulimus *lib.7. de matrim.diſput.30.num.1. & 2.*) At vt ibi probauimus *num.3. & 4. & 5.*) hic non tenebitur ad ſpecialem continentiam ratione ordinis aſſumpti, ſed poterit matrimonium inire, ſi nolit ordine vti. Quare ei dabitur optio an velit in ordine permanere, & ſi velit, tenebitur ex tunc ad caſtitatem. Si autem nolit, poterit ad nuptias tranſire, & manebit vſu ordinis ſuſpenſus. Quo tempore autem debeat eſſe optio, dicam *n. ſequenti.*

8 Vltima concluſio. Verius etiam eſt contra duas ſententias quas retulimus *eadem diſp.30.num.6. & 7.* ordinatum poſt vſum rationis, ante pubertatem tamen, non teneri continere, immo hodie ordinatum ante decimum ſextum annum completum, niſi adepta illa ætate ordinem aſſumptum ratum habeat. Quare vſque ad illam integrum erit ei reſilire; vt latiùs explicuimus, & probauimus *ead. diſput.30 à num.8. vſque ad 14.*

SVMMARIVM.

Ad quid obligat ſolemne caſtitatis votum, & an ſit circumſtantia neceſſario fatenda ſiue id ſit profeſſionis, ſiue ordinis ſacri; num.9.

An ſit peccatū ſic veniale in ſpecie luxuriæ, & mortale ratione ſcandali, an ſit grauis violatio voti, & cōprehendatur in reſeruatione peccati contra votum; nu.10.

Traditur ſententia Authoris. num.11.

An in materia tactuū Venereorū detur culpa venialis ratione paruitatis materiæ n.12.

Quando dicatur materia Venerea; num.13.

An religioſus, & ſacerdos, vel Epiſcopus, vel religionis Prælatus ſi contra caſtitatem peccet, teneatur omnes has circumſtantias fateri; num.14.

Solemne caſtitatis votum in religioſorum profeſſione incluſum, & eorum ſtatui annexum, nil habet proprium, ſed omnia illi communia ſunt cum altero caſtitatis voto, de quo loquuti ſumus : quare de vtroque inquirimus ad quid obliget, & an ſit circunſtantia neceſſario exprimenda in confeſſione peccati commiſſi contra caſtitatem eiuſmodi voto promiſſam. Circa priorem difficultatem breuiter dicendum eſt, ſolemne caſtitatis votum ad duo obligare. Prius eſt, ad abſtinendum à coniugio, & in hoc cum ſimplici voto caſtitatis conuenit, ab eo verò differt, quia irritat matrimonium poſtea initum, quod voto ſimplici communiter non conuenit, vt *in c.1. huius libri* explicatum eſt: atque ita vtrumque votum continent obligationem ad rem, quæ ſecluſis his votis erat ſub ſolo conſilio. Poſterius eſt, ad abſtinendum ab omni actu Venereo ſiue interno, ſiue externo caſtitati aduerſo, vt à turpibus cogitationibus; delectatione moroſa, à pollutione, à turpi contactu, impudico aſpectu, & à quocunque coïtu, in quo obligationi iuris diuini naturalis hæc omnia extra coniugium interdicentis, addit nouam obligationem, cuius tranſgreſſio circumſtantiam ſacrilegij ſpecie diuerſam neceſſariò explicandam in confeſſione continet; quod etiam commune eſt ſimplici voto caſtitatis. Quæ omnia latè à nobis probata ſunt *lib.7.de matrim.diſput.27. num.19.20. & 21.* & optimè explicantur à Suar. *tom.2. de religione, lib.3. cap.4.* Quare quidquid in ſecularibus extra coniugium eſt aliquo modo peccatum contra caſtitatem, eſt in habente votum ſimplex, aut ſolemne caſtitatis, ſacrilegium contra id votum, ita tamen, vt malitia ſacrilegij ſit mortalis in iis ſolis actibus, in quibus malitia libidinis eſt in quocumque ſeculari mortalis, venialis verò, in quibus illa eſt venialis, vt optimè docet Leonardus *lib.2.de iuſt.c.4.dub.9.n.78.* Quod idem vniuerſi fatentur; quia vota hæc non immutant obligationem iuris naturalis communem omnibus, efficiendo vt actus venereus, qui ſecluſo voto eſſet venialis, fiat ratione voti mortalis; ſed ſolùm addunt nouam circumſtantiam ſacrilegij, quæ quidem venialis eſt, ſi actus ſit aliàs venialis; mortalis autem quando erat mortalis, atque adeò in priori caſu erit duplex culpa venialis, in poſteriori duplex mortalis, altera contra caſtitatem, altera verò contra votum.

Dubitabit aliquis, an ſi actus ſit venialis contra caſtitatē, at ratione circumſtantiæ extrinſecæ, vt ſcandali, ſit mortalis, peccatum hoc cenſeri debeat mortale contra caſtitatis votum, ita vt ſi violatio voti caſtitatis reſeruetur, maneat quoque reſeruata hæc culpa. Ratio dubitandi eſt, quia peccatum ſcandali ad eandem in eam ſpeciem reducitur ad quam pertinet peccatum illud, ad quod patientes ſcandalum inducuntur, vt probauimus *lib.1. huius tract.c.6.nu.5.* Sed peccatum ad quod inducit aſpiciens ex dicto actu Venereo ex ſe veniali, eſt contra caſtitatem, ergo & ſcandalum illud erit etiam contra caſtitatem, ac ſubinde comprehendetur ſub reſeruatione peccati contra caſtitatem. Confirmatur, quia ſi ſcandalum illud ſit datum aliis religioſis ſimili voto aſtrictis, qui inde inducuntur ad mortalem, & ſacrilegam caſtitatis violationem, id ſcandalum reducetur ad ſacrilegium mortale, & inſtar illius erit reſeruatum.

Sed dicendum eſt, id peccatum in religioſo dante ſcandalum non eſſe mortale contra ſuum caſtitatis votum, ſed ſolum veniale, & ex hoc ſolam ſacrilegij venialis circumſtantiam continere, nec reſeruata voti caſtitatis violatione, cenſeri eam culpam reſeruatam, ſine

ſcandalum

ſcandalum illud detur ſæcularibus, ſiue religioſis aliis ſimili voto aſtrictis. Ducor, quia quamuis ſcandalum illud ſæcularibus datum reducatur ad peccatum contra caſtitatem, & datum religioſis ad ſacrilegium; at non eſt peccatum contra propriam caſtitatem, quam in ſe tenetur ſeruare religioſus, quæ ſola cadit ſub huiuſmodi voto, & huius violatio tantùm reſeruatur, & ideo nullam prorſus circumſtantiam peculiarē habet ex parte voti huius religioſi dantis ſcandalum, ſed ſolam malitiam contra caſtitatem, ad quam ſuo prauo exemplo inducit ſæculares, vel ſacrilegij, ad quod inducit religioſos, non aliter, quam ſi ſæcularis id ſcandalum daret.

12 Quod ſi petas, quando accidat culpa lethalis contra caſtitatem in tactibus, aſpectibus, & aliis venereis? Hoc pertinet ad ſextum præceptum; vnum tamen aduertere volo, ſententiam, quam *lib. 9. de matrim. diſput. 46. nu. 7.* dixi eſſe veriſſimam, nempe, amplexus, & oſcula libidinoſa, quamuis ſola venerea delectatio, quæ in ipſis ſentitur, placeat excluſo alio ordine ad copulam, eſſe mortalia, & contrariam ab aliquibus appellari temerariam, & erroneam, hodie approbatam eſſe à ſummis Pontificibus Clement. VIII. & Paulo V. qui Inquiſitoribus fidei denunciari iuſſerunt aſſerentem in illis non committi crimen lethale. Et quamuis *ibi n. 9.* dixerim, hanc doctrinam eſſe moderandam, niſi delectatio eſſet parua, quia tunc ratione paruitatis materiæ excuſaret à mortali. At nunc conformiùs prædicto motui proprio, & veritati iudico, non reperiri paruitatem materiæ in delectationibus venereis, quæ deliberatè capiuntur ex obiecto graui, etiam ſecluſo periculo pollutionis, & conſenſus in aliud obiectum graue, quod latiſſimè, & optimè probat Rebellus *de iuſtitia, part. 2. lib. 3. q. 19. tota ſect. 3.* cuiúſque rationes ad hanc in ſumma rediguntur. Quod delectatio venerea, ſiue notabilis, ſiue modica, quando ex deliberatione ſufficienti capiatur, ac proinde non excuſatur à culpa graui ratione modicæ deliberationis, ſit complacentia de fornicatione, ſiue naturali, ſiue contra naturam ad quam ordinatur, & à qua totam malitiæ rationem habet, vt colligitur ex D. Tho. *1. 2. q. 11. art. 1. ad* 3. & *2. 2. q. 154. ar. 4. corp.* & ideo quantumcumque modica ſit, ſi eſt de obiecto mortali, erit ſemper mortalis, nec ratione paruitatis materiæ excuſari à mortali poterit, ſi deliberata ſit: ſicut complacentia deliberata de quocumque alio obiecto mortali, vt de homicidio, furto, & ſimilibus, quantumuis modica ſit, eſt ſemper lethalis. Præterea, quia delectatio venerea, teſte Galeno *lib. 14. de vſu partium, c. 9. & 10.* fit ex motu ſubſtantiæ ſeminis deſcendentis ad partes obſcœnas ex commotione ſpirituum vitalium generationi deſeruientium; quod eſt quaſi pollutio inchoata. Quod ſi aliquis adhuc contendat dari hanc materiæ paruitatem; id tamen certo certius eſt, rem eſſe ſatis periculo expoſitam, & ſæpenumero fore, vt quis modicam, & venialem delectationem eſſe opinatus concupiſcentiam exiſtimet, cùm tamen grauis, & mortalis ſit; & ideo ſaltem meritò dubitare poterit illam admittens, an ad mortale pertineret. Quare nec audeo, nec vnquam auſus ſum, excuſare à confeſſionibus huiuſmodi delectationum quantumuis modicarum declarationem. Eſt inſuper in quauis venerea delectatione deliberatè admiſſa apertum periculum incidendi in maiorem aliam delectationem manifeſtè mortalem; quod vtinam non adeò experientia docuiſſet ob noſtræ naturæ fragilitatem, & pronitatem ad hæc venerea. Similiter quamuis *lib. 9. de matrim. diſput. 17. n. 19.* dixerim licere iuuare naturam confricationibus, ad expellendam qualitatem morbidam, in quam ſemen iam corruptum tranſiit. At tenendum eſt non licere, quod etiam docet Rebellus *eadem ſectione 3. fin.* ſed plura alia ſuppetunt remedia ex medicina, quæ quærenda ſunt.

Delectatio autem hæc venerea tunc accidit, vt aliis relatis dixi *ead. diſp. 46. lib. 9. n. 3.* quando ſentitur in carne cum commotione ſpirituum generationi deſeruientium, circa partes libidinoſas, ad eius delectationis differentiam, qua placet tactus, aut viſus proprij corporis, vel alieni ob ſolam proportionem, ſeu connaturalitatem cum organo tactus, aut viſus, ſicut tactus rei blandæ, & viſus rei pulchræ, organo viſus, & tactus naturaliter delectant. 13

Circa poſteriorem difficultatem, nempe, an ſit neceſſariò exprimenda circumſtantia voti ſolemnis in confeſſione, an ſatis ſit votum in genere explicare, & rurſus inter ſolemnia ſit neceſſariò explicandum eſſe ſolemne profeſſionis, an ſufficiat dicere ſe eſſe ſacro ordine inſignitum? Azor *tom. 1. inſtit. moralium lib. 12. c. 12. in fin.* varias refert ſententias nil definiens, Leonard. *lib. 2. de iuſt. c. 40. dub. 5. n. 40. verſic. ad* 4. dicit eſſe probabile, religioſum ſacerdotem fornicantem duplicem contra votum malitiam committere. Nos quoque *lib. 7. de matrim. diſput. 27. n. 22. 23. & 24.* varias ſententias retulimus, & à *n. 25.* latè explicuimus, & probauimus noſtram, quæ in ſumma eſt, eſſe ſatis probabile, fatendam vtramque circumſtantiam ordinis ſacri, & profeſſionis, & ſi fornicans ille ſit ſacerdos, aut Epiſcopus, aut Prælatus religionis, hoc quoque exprimendum eſſe. At probabilius eſt, non opus eſſe has omnes circumſtantias explicare, ſed ſatis eſſe dicere ſe contra caſtitatis votum deliquiſſe, niſi in Epiſcopo, aut Prælato ſit alia ſcandali circumſtantia, tunc enim præter generalem huiuſmodi circumſtantiæ fatendæ obligationem in omnibus militantem, erit fatenda ab Epiſcopo, ſi ſuis ouibus; & à Prælato, ſi ſuis ſubditis id ſcandalum dederit circumſtantia prælationis: quia ex peculiari ſui muneris obligatione tenetur Prælatus quiuis Epiſcopus ſuos ſubditos verbo, & exemplo paſcere. 14

Explicit Liber V. de Voto ſolemni in communi, & de ſolemni caſtitatis.

LIBER SEXTVS
DE VOTO SOLEMNI OBEDIENTIÆ.

CAPVT PRIMVM.

Quid ſub voto obedientiæ Religioſorum comprehendatur; & quibus ſuperiotibus obliget obedire?

SVMMARIVM.

Obedientia, & inobedientia quotuplex ſit, & quando ſit virtus ſpecialis, aut vitium ſpeciale? n.1.

Obiectum obedientiæ, & inobedientiæ, an ſit ſolum præceptum obligans ſub mortali, vel veniali? n. 2.

An peccatum contemptus latiùs pateat, quam peccatum inobedientiæ? n.3.

Inobedientia an poſſit eſſe abſque contemptu? n.4.

Sub voto obedientiæ comprehenditur ſolum præceptum regulæ, aut ſuperioris obligans ad culpam. n.5.

Id votum non obligat ad obedientiam formalem, & vt eſt virtus ſpecialis, & an eam obedientiam poſſit ſuperior præcipere? n.6.

Religioſus non obediens ea ratione quod præceptum ſibi imponitur, an peccet contra obedientiæ votum, & quotuplex peccatum admittat? n.7.

Id votum an obliget religioſos ad ſpecialem obedientiam Papæ, & hic ſit ſupremus Generalis religionum? n 8.

An religioſus tranſgrediens præcepta Pontificum ſit duplicis malitiæ reus? n.9.

Potius eſt in omnibus licitis obediendum Pontifici, quàm Prælatis regularibus. n.10.

Religioſi ſpecialiter ſubiecti Epiſcopo, tenentur ex voto ipſi obedire. n.11.

Non tenentur ad id alij religioſi, etiam ſtando in iure diuino, & ſecluſo exemptionis priuilegio. n 12.

An religioſi potiùs teneantur Epiſcopo, quàm ſuis Prælatis regularibus obedire? n.13.

An Epiſcopus poſſit religioſos exemptos cenſuris compellere ad obediendum in caſibus in quibus ipſi ſubduntur? n.14.

An Prælati regulares poſſint aliquid præcipere ſub excõmunicatione reſeruando ſibi eius abſolutionem? n.15.

Explicatur ſententia Authoris, & ibi oſtenditur proœmium legis continere cauſam finalem, ex qua lex extenditur, aut reſtringitur. n.16.

Qualiter moniales teneantur obedire Abbatiſſæ, & quam poteſtatem illa habeat. n.17.

An nolle obedire Abbatiſſæ ſit mortale? n.18.

An poſſit Abbatiſſa imponere præcepta ſpiritualia, & quæ dicantur talia? n.19.

An poſſit præcipere in virtute Spiritus ſancti, & obedientiæ? refertur quædam ſententia. n.20.

Explicatur ſententia Authoris. n.21. 22.

An id poſſit committi Abbatiſſæ? n.23.

An Abbatiſſa poſſit ex commiſſione Prælati diſpenſare in irritantis, & legibus Eccleſiaſticis? n.24.

An ſi Prælatus vel regula imponat præceptum, vt moniales teneantur in aliquo caſu obedire Abbatiſſæ ſit mortale ipſi non obedire? n.25.

An conſtitutiones Abbatiſſæ confirmatæ à Prælato, habeant vim præcepti Prælati, & an hæc confirmatio nouum ius tribuat? n.26.

An Abbatiſſa habeat iuriſdictionem ad cogendas moniales, vt regulam obſeruent, & puniendas, ob eius tranſgreſſionem? num.27.

An Abbatiſſa inquirens de monialis crimine, obliget ſub mortali ad veritatem patefaciendam? n.28.

In quo verſetur differentia inter præcepta Prælati, & Abbatiſſæ, & an poteſtas ſæcularis poſſit ex vi ſui præcepti obligare ad culpam? n.29.

An eadem materia, quæ eſt grauis reſpectu Prælati præcipientis monachis, non ſit talis reſpectu Abbatiſſæ? & explicatur differentia vtriuſque poteſtatis. n.30.

PRÆMITTENDVM eſt primò, obedien- 1
tiam, & inobedientiam dupliciter vſurpari ex doctrina D. Thom. 2. 2. *qu.*104. *art.* 2. *ad* 1. ab vniuerſis admiſſa; nam alia dicitur obedientia, & inobedientia materialis, ſeu generalis, quæ obedientia nihil aliud eſt, quàm executio cuiuſcumque actus virtutis ſub præcepto cadentis; & inobedientia omiſſio eiuſdem: & hoc modo vſurpata obedientia eſt virtus generalis, & inobedientia vitium generale, quiuis enim actus virtutis obligans eſt obedientia huiuſmodi, & quoduis peccatum inobedientia. Altera autem formalis, ſeu ſpecialis; & hæc obedientia eſt virtus inclinans ſubditum ad exequenda ſuperiorum præcepta, vt præcepta ſunt; id eſt, quando ratio inclinans ad obediendum eſt eo quod id præcipiat ſuperior, & è contra, inobedientia eſt vitium inclinans ad omittenda præcepta eo quod præcepta ſint. Et in hac acceptione obedientia eſt virtus ſpecialis à cæteris diſtincta, & inobedientia vitium ſpeciale. Vnde niſi ſubditus ea ratione exequatur actum præceptum, quia præceptus eſt, non exercet formalem obedientiæ actum, vt eſt virtus ſpecialis; nec formalis inobedientiæ, vt eſt

vitium

vitium ſpeciale, reus eſt, quotieſcumque actum præceptum exequi omittit, ſed quando omitit ea ductus ratione quod præceptus eſt.

2 Hinc deducitur, obiectum obedientiæ, & inobedientiæ in vtraque acceptione ſumptæ eſſe ſolum præceptum ad culpam obligans, quia cùm ea quæ ſolùm ſunt ſub conſilio ad nihil obligent, nec eorum executio eſt verè, & propriè obedientia, ſed plus quàm obedientia, vt *capite ſequenti n*.3. explicabimus; & per conſequens nec eorum omiſſio erit inobedientia: & ita docet D. Thom. 2.2.q.186.*art.9.in fine corporis, & q*.104.*art*.2.*ad* 1. & *ibi* Caietan.*initio*, Nauar.*in ſumma*.*c*.23.*n*.35. Valent. 2.2.*d*.7.*q*.1 *puncto* 1.*col* 2.*verſ. reſpondeo, & d*.10.*q*.4.*puncto* 3.*ad finem*. Azor *tom*.1.*inſtit.moral.lib*.12.*c*.13.*q*.1. Leonard.*de iuſt.lib*.2.*c*.46 *dub*.4.*n*.23. Quod ſi petas ad quam virtutem pertineat obedire quando non eſt præceptum ſuperioris obligans ad culpam; reſpondet bene Leonardus *eo.dub*.4.*n*.28. pertinere ad virtutem illam, quæ generaliter & vulgò obedientia dicitur; cuius ratio præcisè in eo conſiſtit, vt quis ſe voluntati ſuperioris in operando accommodet, ſiue præcipiat, ſiue non. Satis autem eſt ad rationem obedientiæ, vel inobedientiæ, vtrouis modo ſumantur, id præceptum obligare ad culpam venialem, vt bene probat Caiet. & Nauarr. *ibidem*, & Valent.*eod.puncto* 1.*verſ. reſpondeo*.

3 Secundò deducitur, latiùs patere peccatum ex contemptu, quàm peccatum inobedientiæ vtrouis modo ſumptæ, quia contemptus verſatur circa præcepta, & circa conſilia: inobedientia autem circa ſola præcepta. Sic Azor *n præced.* allegatus.

4 Tertiò deducitur, inobedientiam formalem non poſſe accidere abſque actuali præcepti contemptu; quia nolle obedire præcepto, eo quod præceptum ſit (in quo diximus *num*.1. conſiſtere formalem huius inobedientiæ rationem) eſt illud contemnere; & ita docet D. Thom. 2.2.q.104.*art* 2.*ad* 2.

5 His præmiſſis, prima concluſio ſit, Sub voto obedientiæ à religioſis emiſſo comprehenditur ſolum præceptum ſiue ore tenus, ſiue aliter à ſuperiore impoſitum, ſiue in regula expreſſum: & ita docet D. Thomas ab omnibus receptus, 2.2.*q*.186.*art* 9.*in fine corporis*. Et conſtat, quia per id votum obligatur religioſus ad obediendum ſuperiori ſecundùm regulam: obiectum autem obedientiæ eſt ſolum præceptum obligans ad mortale, ſiue veniale, vt diximus *n*. 2. Ergo id votum ad ſola ſuperioris, aut regulæ præcepta obligabit. Omiſſio autem aliorum, quæ ſub regula continentur, nec ad culpam obligant, non opponetur huic voto.

6 Secunda concluſio. Id votum non obligat ad obedientiam formalem, & vt eſt virtus ſpecialis: ſed ad materialem præceptorum ſuperioris, vel regulæ executionem. Conſtat, quia nullus dicet teneri religioſum obedire his præceptis, ea ratione ductum quod præcepta ſunt. Sicut licèt omnes fideles teneantur obedire præceptis diuinis, & eccleſiaſticis; at non tenentur ex vi eorum præceptorum ſub ea ratione obedire, quod præcepta ſint, ſed illis ſatiſfit quacumque ratione ea exequendo. Atque ita docet Leonardus *de iuſt.lib* 2 *c*.46.*dub* 6. *n*.42. vbi *n*.44. rectè docet nec Prælatum poſſe præcipere religioſo, vt hoc modo operetur, quia hic modus non eſt neceſſarius, vt illud opus ſit actus virtutis: & actus internus non poteſt ab homine præcipi, niſi quatenus eſt neceſſarius ad conſtituendum externum in aliqua virtutis ſpecie.

7 Hinc deducet aliquis, religioſum non exequentem præceptum ſuperioris, vel regulæ, ductum ea ratione quod præceptum ſit, minimè peccare contra votum obedientiæ, ratione huius motiui ad non obediendum; ſed tantùm quatenus omittit exequi præceptum. Id autem motiuum eſſe contra præceptum obedientiæ, quatenus eſt virtus quædam ſpecialis obligans ad nullius ſuperioris præcepta omittenda, ea ratione qua ſunt præcepta: & ideo eſſe duplicem malitiam ſpecie diuerſam neceſſariò fatendam, ſicut idem contingit in omittente Miſſam die feſto, eo quod id Eccleſia præcipiat. Et poteſt probari, quia votum obedientiæ non obligat ad obediendum ob id motiuum, vt diximus *n. præced*. At dicendum eſt, eſſe contra votum obedientiæ etiam ratione motiui, vt bene Leonard. *lib*.2.*de iuſt.c*.41.*dub*.9.*num*.76. quia in eo motiuo adeſt contemptus præceptorum ſuperioris, vt diximus *num*. 4. Et licèt obedientiæ votum non obliget ad obediendum ob illud motiuum, obligat tamen ad non contemnenda ſuperioris præcepta; quia obligat ad obediendum ſecundùm regulam, in qua obligatione primò omnium continetur, ne mandata ſuperiorum, & regulæ contemnantur: contemptus enim totum obedientiæ fundamentum euertit.

Tertia concluſio. Id obedientiæ votum obligat religioſos ad obediendum non ſolis regularibus Prælatis, vt immediato conuentus Prælato prouinciali, & generali, ſed etiam Romano Pontifici: atque ita religioſi tenentur obedire Romano Pontifici non ſolùm obligatione generali, qua tenentur reliqui fideles, ſed ſpeciali voti obedientiæ ratione circa obſeruantias regulares, eo modo quo tenentur obedire propriis Prælatis regularibus. Ratio eſt, quia id votum per ſe primò, & principaliter fit Romano Pontifici tanquam ſupremo omnium religioſorum Generali. Atque ita duplici nomine eſt ſuperior religioſorum: altero, vt omnium fidelium, eo quod ſit ſupremum Eccleſiæ caput; altero autem ſpecialiter religioſorum; quia ipſi tanquam ſupremo religionum Prælato ſe voto obedientiæ ligarunt, ſicut ad obediendum aliis Prælatis regularibus: & ita inſtar illorum habet dominatiuam voluntatis regularium poteſtatem ratione voti, qualem non habet aliorum fidelium, vt diximus *lib*.4.*c*.14.*n*.10. Ergo id votum ſpecialiter obligabit ad obediendum Romano Pontifici circa obſeruantias regulares, ſicut & ad obediendum Prælatis regularibus. 8

Hinc deducet aliquis, religioſum omittentem ſacrum, aut ieiunium, aut alia omnibus fidelibus præcepta ab Eccleſiæ capite, duplicis malitiæ ſpecificæ reum eſſe: alterius ſpecialis contra votum, alterius verò generalis, & communis omnibus fidelibus, cùm duplici titulo teneatur obedire. Sed id omnino negandum eſt: quia hæc præcepta generalia omnibus fidelibus, non imponit Pontifex quatenus ſpecialis religionum Prælatus; ſed quatenus ſupremum Eccleſiæ caput: & ita omnes fideles æqualiter obligat, nec à religioſis obedientiam ex voto ſibi debitam, huiuſmodi mandans exigit. Si autem ſpecialiter aliquid ſolis religioſis præcipiat (cùm poſſit id præcipere ratione iuriſdictionis ſpiritualis ipſi competentis in religioſos, tanquam membra Eccleſiæ, cuius caput eſt, & etiam ratione voti obedientiæ ipſi præſtiti) iudicandum erit de tranſgreſſione huiuſmodi præceptorum, ſicut de tranſgreſſione præcepti aliorum Prælatorum regularium diximus *lib*.4.*c*.11.*n*.25. & latiùs *c*.24. *n*. 10 nam *ibi* quoque oſtendimus alios etiam Prælatos vtraque poteſtate ad præcipiendum pollere. 9

Secundò deducitur, Pontifice & Prælatis regularibus inferioribus contrarium, & vtrunque licitum præcipientibus, ſemper & in omnibus anteponendum eſſe Romani Pontificis præceptum, vt optimè docet D. Thom. in 2.*d*.44.*in expoſitione litteræ*, ab vniuerſis receptus. Quia ſi attendamus poteſtatem iuriſdictionis qua alij Prælati regulares in ſuos religioſos gaudent, ea à Pontifice dimanat, & ita principaliùs tanquam in fonte in ipſo reſidet. Si autem attendamus poteſtatem dominatiuam ratione voti obedientiæ in ſubditos, ea quoque principaliùs reſidet in Pontifice tanquam in ſupremo omnium religionum Generali, vt diximus *n*. 8. 10

Quarta concluſio Religioſi, quorum proprius Prælatus eſt Epiſcopus, id eſt, cui emittunt obedientiæ votum, vt ſunt aliquæ moniales ſubiectæ Epiſcopo, tenentur ei obedire ex voto, & potiùs ipſi, quàm Abbatiſſæ ſeu 11

Prioriſſæ. Conſtat, quia eſt eorum Prælatus inſtar Prælatorum regularium.

12 Quinta concluſio. Reliqui religioſi non tenentur obedire Epiſcopo ex vi voti obedientiæ, etiam ſtando in iure diuino, & ſecluſo exemptionis priuilegio. Vnde quoad obſeruantias regulares non ipſi, ſed Abbati ſubſunt. Ratio eſt, quia etſi (eo iure attento, & ſecluſo hoc priuilegio) ſubeſſent Epiſcopo, & eſſet eorum ſuperior, id tantùm eſt eo modo quo Epiſcopus eſt ſuperior omnium clericorum, nempe quoad diſciplinam eccleſiaſticam, non autem quoad obſeruantias regulares, ad quas ex ſolo voto tenentur. Hæc eſt contra Petrum de Ledeſma 2. *tom. ſumma. tract.* 10. *c.* 7. *paulo poſt principium, notab.* 2. vbi ait, ſecluſo hoc priuilegio, Epiſcopum eſſe ſpecialem religioſorum Prælatum, & habere dominatiuam ratione voti poteſtatem voluntatis eorum. Sed contrarium eſt veriſſimum: quod conſtat ex doctrina ſtatuenda *num. ſequenti*, vbi probauimus (ſecluſo exemptionis priuilegio) magis obediendum eſſe Prælato regulari quoad diſciplinam regularem, quàm Epiſcopo. Quod non eſſet verum, ſi Epiſcopus eſſet ſupra Prælatum regularem quoad illam; ſicut quoad illam magis tenentur obedire religionis Prouinciali, Generali, & Summo Pontifici tanquam ſuperioribus Prælatorum immediatorum.

13 Hinc deducitur eius quæſtionis reſolutio; an religioſi teneantur potiùs obedire Epiſcopo, quàm Prælato regulari? Quæ quæſtio non procedit de religioſis, quorum proprius Prælatus eſt Epiſcopus, de quibus diximus *n.* 11. nec etiam de religioſis exemptis ab Epiſcoporum obedientia, vt hodie ſunt omnia alia monaſteria: de his enim conſtat potiùs teneri obedire Prælato quoad omnia, demptis paucis, in quibus ſubiiciuntur Epiſcopo ex decreto Tridentini; vt quoad licentiam audiendi confeſſiones, prædicandi, quoad feſta, & cenſuras eorum obſeruanda, quoad eundum ad publicas ſupplicationes, &c. quia quoad alia non ſubiiciuntur Epiſcopis. Et ita dum quidam Doctores allegandi dicunt indiſtinctè, religioſos teneri quoad eccleſiaſticam diſciplinam, & punitionem criminum obedire potiùs Epiſcopo; intelliguntur de religioſis non exemptis, aliàs id eſſet falſum: & ita id explicant Durand. Roſel. Angel. Sylueſt. & Tabien. ſtatim referendi. De his ergo quidam dicunt, potiùs eos teneri obedire Prælatis regularibus, quàm Epiſcopo. Sic Gloſſ. *c. qui reſiſtit. verſic. poteſtati* 11. *q.* 3. Roſel. *verb. obedientia, in fine*. Angel. *ibi fine*. Tabien *ibi, q.* 15. *n.* 16. Sed ita diſtinguendum eſt. Si agamus de obedientia quoad eccleſiaſticam diſciplinam, ac criminum punitionem, iuxta eam potiùs tenentur obedire Epiſcopo, quia ipſi ſubduntur Prælati regulares quoad hæc, & ipſius eſt crimina religioſorum ita punire. Si verò agamus de obedientia quoad obſeruantias regulares, & punitionem tranſgreſſionum earum iuxta regularem diſciplinam, potiùs eſt obediendum Prælatis regularibus: quæ doctrina innititur dictis *n. præcedenti*. Et ita docent D. Thom. 2. *d.* 44. *in fine, in expoſitione litteræ ad* 3. & *ibi* Durand. *q.* 5. *n.* 4. Innocent. *c. quanto, n.* 2. *de offic. ordinar.* & *ibi* Abbas *n.* 4. Sylueſt. *verb. obedientia, q.* 8. & *q.* 10. *dicto* 2.

14 Demum triplex ſupereſt difficultas. Prima eſt, an ad ea in quibus regulares exempti ſubiiciuntur Epiſcopo, poſſint ab ipſo compelli cenſuris excommunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti? de qua quæſtione latè egimus *lib.* 7. *de matrim. diſp.* 33. *n.* 22. vbi retulimus ſententiam affirmantem, ſed contrariam ſecuti ſumus, & latè probauimus *ibi n.* 23. quoad religioſos habentes priuilegium, ne poſſint excommunicatione, ſuſpenſione, vel interdicto ligari, quale habere omnes Mendicantes, & religioſos Societatis IESV *ibi* oſtendimus: & hoc niſi expreſsè concedatur Epiſcop. in canone ſubiiciente ipſi exemptos, vt poſſit contra illos cenſuris procedere, vt in quibuſdam Tridentini decretis conceditur expreſsè, vt *ibi* latè diximus.

15 Secunda difficultas eſt, an Prælato regulari, ſiue ſit immediatus conuentus, ſiue prouincialis, ſiue generalis, integrum ſit aliquid ſuis ſubditis præcipere ſub excommunicatione ipſo facto incurrenda, reſeruando ſibi illius abſolutionem? Rationem dubitandi præbet motus proprius Clementis VIII. editus die 26. Maij, anno 1593. vbi abſtulit omnibus Prælatis regularibus facultatem alicuius peccati reſeruandi, præter aliqua quæ ibi expreſſit, niſi accedat conſenſus Capituli generalis, quando reſeruatio eſſet pro tota religione? vel Capituli prouincialis, quando reſeruatio eſſet pro tota prouincia. Ac proinde iuxta hunc motum proprium videtur non poſſe hos Prælatos hanc reſeruationem facere, niſi peccatum ſit ex permiſſis *ibidem* reſeruari. Suar. 4. *tom. in* 3. *part. diſp.* 28. *ſect.* 3. *n.* 13. affirmat tanquam probabilius huiuſmodi reſeruationem fieri poſſe. Ducitur, quia is motus proprius expreſſè loquitur de peccati reſeruatione. At in præſenti euentu non peccatum, ſed cenſura ipſa reſeruatur, quæ longè à peccato diſtat, & ad diuerſum forum, diuerſamque iuriſdictionem ſpectat. Nec quidquam refert, ex conſequenti reſeruari peccatum: cùm nullius peccati abſolutio impertiri poſſit non ablata priùs excommunicatione. Quippe hoc per accidens eſt; & ne hæc extenſio prohibitionis reſeruandæ culpæ extendatur ad reſeruationem cenſuræ, ſatis eſt vt hæc diuerſa ſint: eo vel maximè quò prohibitio ſit reſpectu ſuperiorum oneroſa, ac ipſis facultatem reſeruandi reſtringens. Secundò, quia poſſunt ſuperiores ij ſub ea excommunicatione lata præcipere; & conſtat poteſtatem hanc non eſſe per eum motum proprium ablatam. At cùm ea excommunicatio ſit ab homine, eſt iure ipſo communi eius abſolutio reſeruata ſuperiori illam ferenti, ſaltem ſecundùm probabilem opinionem. Ergo ſicut per illum motum proprium non eſt ablata poteſtas huius excommunicationis ferendæ; ita nec illius abſolutionis reſeruandæ. 16

Quamuis autem hæc opinio ſit probabilis, at iure optimo quidam viri docti (quos tacito nomine refert *ibi* Suarez) contrarium opinati ſunt. Suadetur hoc, quia licèt Pontifex in eo motu proprio loquatur de peccati reſeruatione; id factum eſt, quia frequentiùs ſolent Prælati alij à Summo Pontifice peccata reſeruare. At verba poſita in lege gratiâ frequentioris vſus, non reſtringunt legem, ne ad ſimiles caſus extendatur, vt probauimus *lib.* 9. *de matrim. diſput.* 14. *num.* 16. Quod potiſſimùm procedit quando eſt eadem ratio, atque ex legiſlatoris mente ea extenſio apertè deducitur; quod in præſenti contingit: nam ex procemio legis ratio finalis deciſionis deducitur, & iuxta eam tota deciſio extendi, aut reſtringi debet, vt docent multi, quos referunt & ſequuntur Tiraquell. *tract. ceſſante cauſa, limitat.* 1. *n.* 65. Riminald. *conſ.* 540. *n.* 78. *vol.* 5. Burgos de Paz. *conſ.* 32. *n.* 6. Molin. *lib.* 1. *de primog. c.* 5. *n.* 34 & 35. Burſat. *conſ.* 76. *n.* 9. Gutierr. *lib.* 3. *pract. q.* 17. *n.* 90. & 91. At in procemio eius motus proprij rationem prohibendi ampliorem peccatorum reſeruationem aſſignauit Pontifex, ne nimia reſeruatio anſam præberet ſubditis fragilibus, timentibuſque ſuperiorem adire gratiâ abſolutionis procurandæ, incidendi in æternæ damnationis, ac ſpiritualis remedij deſperationis periculum: quæ locum habet, ſiue peccatum reſeruetur directè, ſiue indirectè, & conſequenter reſeruando cenſuram, à cuius abſolutione pendet: nam in vtroque caſu neceſſe erit ſubdito ſuperiorem adire, quò ſaluti ſuæ ſpirituali proſpicere poſſit obtinendo abſolutionem. Tandem quia ea excommunicatio cùm ſit per ſententiam generalem, non eſſet ex ſe reſeruata, ſecluſa ea ſpeciali reſeruatione iuxta multo veriorem ſententiam, vt traditur in tractatu de excommunicatione. Et ſic conſtat ad rationes contrarias. Dices, quid ſi Prælatus excommunicationem ipſo iure incurrendam ferat propter aliquod crimen eorum, quæ poteſt ſibi reſeruare, iuxta illum proprium motum, & reſeruet ſibi abſolutionem? Videtur id non poſſe, quia ſola peccati reſeruatio eſt illi conceſſa, & multo magis grauantur ſubditi per reſeruationem abſolutionis

excommunicationis. Dicendum tamen eſt, eum poſſe, quia ſi Prælatus poteſt ſibi reſeruare abſolutionem peccati illius, ergo etiam abſolutionem excommunicationis, quæ acceſſoria eſt. Secundò, iure communi poteſt Prælatus reſeruare ſibi abſolutionem excommunicationis à ſe latæ, & per dictum motum proprium non auffertur ab eo poteſtas directè, nec per conſequentiam faciendi talem reſeruationem, aut aggrauandi reſeruationem quæ inibi conceditur.

17 Vltima difficultas eſt qualiter moniales teneantur Abbatiſſæ præcepis obtemperare Non eſt præſentis negotij tractare quid poſſit Abbatiſſa habens adminiſtrationem alicuius Eccleſiæ: nec an poſſit ex commiſſione Pontificis excommunicare, aut cenſuras ferre; hoc enim ad tractatum de clauibus, & excommunicatione pertinet: ſed tantùm de obedientia ei à monialibus debita. Et quidem frequentiſſima, veraque ſententia habet, Abbatiſſam non gaudere poteſtate ſpirituali in moniales, ſed ſola domeſtica, & ciuili, qualem habet materfamilias in filios, & ciuilis magiſtratus in ciues: ac proinde poſſe instar horum monialibus præcipere; eiú que præcepta obligabunt iuxta qualitatem rei, & materiæ imperatæ, quæ ſi grauis fuerit, obligabunt ſub mortali: ſi verò leuis, ſub veniali. Adhibent exemplum Sot. Barthol. Ledeſm. Ludou. Lopez. & alij ſtatim allegandi; vt ſi moniales ab Abbatiſſa iubeantur, ne litteras recipiant, nec cum externis loquantur, nec ad hortos exeant, adeò ad domus cuſtodiam, & communem pacem, & bonum exemplum poſſent hæc conducere, vt eorum tranſgreſſio eſſet mortalis, & tam parum, vt eſſet venialis: ſicut materfamilias poſſet ſimilia præcepta imponere, quamuis in religione vrgentiorem obligandi anſam habeant. Ratio eſt, quia fœmina (ſaltem iure Eccleſiaſtico) eſt incapax poteſtatis ſpiritualis, vt colligitur ex *c. noua, de pœnit. & remiſſion.* & ex Eccleſiæ vſu. Nec eam poteſtatem ſexui fœmineo adeò prudentia deſtituto decuit ab Eccleſia communicatam eſſe: at neceſſarium fuit committi ipſi quamdam gubernandi poteſtatem, quæ moraliter neceſſaria eſt in religionibus monialium, & quæ per viros exerceri nequit ob periculum cohabitationis cum fœminis; quæ poteſtas non extenditur ad proprios clauium actus, & ad iuriſdictionem ſpiritualem exercendam: ſed actus præcipiendi, & corripiendi, quantum conueniens eſt ad paternum, & quaſi domeſticum regimen. Ergo ſola præcepta imponere poterit Abbatiſſa, quæ ad domeſticam gubernationem, & communem conuentus pacem conducant, inſtar matrisfamilias. Et huius ſententiæ ſunt D. Tho *in 4. diſt. 25. q. 2. art. 2. quæſt. 1. ad 2.* Syl. *verb. Abbatiſſa, initio,* & *ibi* Tabien. *nu. 5.* Armil. *n. 2.* vbi dicunt, Abbatiſſam non eſſe propriè Prælatam, nec habere iuriſdictionem ordinariam, ſed quaſi ex commiſſione. Et clarius idem D. Tho. *in 4. diſt. 19. q. 1. art. 2. quæſt. 3. ad 4.* & *ibi* Durand *q. 1. ad vlt.* Syluest. Tabien. Armilla *locis proximè adductis.* Turrecrem. *c. verbum Dei, art. 2. n. 10. de pœnit. diſtinct. 1.* Suar. *5. tom. in 3. p. diſp. 2. ſect. 2. n. 5.* vbi dicunt, Abbatiſſæ non committi clauem iuriſdictionis, ſed aliquem vſum clauium, nempe correctionem monialium ob periculum habitationis virorum cum ipſis: & addit Suarez, committi quoque paternum quoddam, & quaſi domeſticum regimen. Atque in propriis terminis idem docent Victoria *de poteſt. eccleſ. q. 2. n. 4.* & *in ſumm. Sacram. vbi de clauib. n. 525.* Sot. *in 4. diſtinct. 20. q. 1. art. 4. col. & ſequ. verſ. hinc fit quod Abbatiſſa.* Mart. à Ledeſm. *2. p. 4. q. 20. art. 4. fol. 310. col. 1. & ſequent.* Barth. à Ledeſm. *ſumm. Sacram.* vbi de clauib. *difficult. 4. dub. vltim. pag. 948. & ſeq.* Angles *in floribus, 2. p. q. vnic. de clauib. difficult. 5. concl. 3.* Henriq. *lib. 6. de pœnit. c. 2. n. 3. & 4. fine.* Manuel. Rodrig. *qq. regul. to. 1. q. 12. art. 2. fine,* & *q. 15. art. 1.* Ludou. Lopez *2. p. inſtruct. vbi de clauib. c. 1. fol. 740. & ſeqq.*

18 Vnde primò deducitur, abſolutè nolle obedire Abbatiſſæ eſſe culpam mortalem, quia tenentur moniales ei obedire in ſpectantibus ad gubernationem domeſticam, ſicut filij ſuis parentibus, at hi peccant mortaliter ſi abſolutè nolint parere. Sic Vict. *relect. de poteſt. eccleſ. q. 2. n. 4* Mart. de Ledeſm. citati *n. præced.*

19 Secundò deducitur, non poſſe Abbatiſſam imponere præcepta ſpiritualia. Ita docent Vict. *in ſumm. Sacram. vbi de clauib. n. 325.* Sot. Barth. à Ledeſm. Ludou. Lopez. citati *n. 17.* Manuel *qu. regul. tom. 1. q. 25. art. 1.* Quæ autem ſint præcepta ſpiritualia, explicuit bene Vict. *ibi,* id eſt, in ordine ad finem ſpiritualem: quia cum Abbatiſſarum ſit ſola gubernatio domeſtica, & politica, inſtar poteſtatis ciuilis, & matrisfamilias, harum autem poteſtatum ſolùm ſit imponere præcepta temporalia, nempe ordinata ſolùm ad bonum temporale, & politicum, vt tranquillam Reipublicæ, & domus gubernationem, ipſarum ſolùm erit ferre præcepta temporalia, temporale bonum reſpicientia; non verò imponere præcepta ad altiorem finem ſpiritualem ordinata.

20 Tertiò, ex eodem principio deducitur, quid in ea quæſtione dicendum ſit, an Abbatiſſis integrum ſit præcipere monialibus in virtute Spiritus ſancti, & ſanctæ obedientiæ. Azor *tom. 1. lib. 3. inſt. moral. c. 10. q. 6 fin.* ait Abbatiſſam poſſe præcipere monialibus in virtute ſanctæ obedientiæ, & ratione voti emiſſi, idque tantùm probat, quia Abbatiſſa munere & officio publico fungitur, eique moniales vi profeſſionis emiſſæ parere coguntur; ipſi enim obedientiam promittunt, & in eam ſuperiores ordinis regularis, ſub quo militat, poteſtatem & iuriſdictionem tranſtulerunt. Fauet Victor. etſi dubitans, *in ſum. Sacram. vbi de clauib. n. 325.* vbi ait, cùm ex voto obedientiæ nouitiales teneantur Abbatiſſæ obedire; forſitan cùm exigeret obedientiam in re admodum non graui, infringeretur votum ei non obtemperando. At hoc dicit ſibi certum non eſſe, idque tenet Angles *florib. 2. p. q. vnic. de clauib. difficul. 5. concluſ. 3.*

21 At dicendum eſt, non eſſe integrum Abbatiſſis præcipere in virtute Spiritus ſancti, nec in virtute ſanctæ obedientiæ, & ſi ita præcipiant, non tenere factum, ita vt obliget inſtar præcepti ſic impoſiti à Prælato. Atque ita docet Victor. *de poteſt. eccleſ. q. 2. n. 4.* Mart. de Ledeſ. *2 p. 4. q. 20. art. 4. fol. 310.* Ratio eſt, quia ex Eccleſiæ vſu præcepta ſic imponere pertinet ad ſolos Prælatos eccleſiaſticos poteſtate ſpirituali præditos, nunquam enim Principes, & alij ſuperiores ſæculares ſic præcipiunt. Nec obſtat votum obedientiæ emitti Abbatiſſæ, & ſic videri eam poſſe exigere obedientiam virtute eius voti debitam, quod eſt præcipere in virtute obedientiæ: nam vt bene tradunt Sot. Ludou. Lopez, Barth à Ledeſ. citati *n. 17.* & Manuel *tom. 1 q. reg. q. 15. ar. 1.* votum obediendi alteri intelligitur prout moris eſt obtemperare: nempe ſi laico fiat, vt obedientia poteſt deberi laïco, qui præceptum ſpirituale imponere nequit. Sic ergo moniales vouent obedire Abbatiſſæ, iuxta poteſtatem, cuius eſt ipſa capax, quæ eſt inſtar poteſtatis domeſticæ, & ciuilis: & proinde non poterit imponere præceptum ſpirituale, quale eſt in virtute ſanctæ obedientiæ. Quod ſi tamen imponat, an aliquid operetur, dicemus *c. 4. n. 45.*

22 Poteſt tamen Abbatiſſa præcipere ſub pœna voti obedientiæ ipſi præſtiti, vel obedientiæ ipſi debitæ, vel virtute obedientiæ ipſi debitæ, ſicut Princeps ſæcularis, & materfamilias poſſent præcipere in virtute obedientiæ, vel ſub pœna obedientiæ ipſis debitæ, & ſicut Rector ſæcularis alicuius Vniuerſitatis, cui iuramentum obedientiæ præſtitū eſt, ſolet præcipere ſub pœna præſtiti, quia hæ omnes præcipiendi formæ nullam aliam obedientiam exigunt quàm temporalem & domeſticā, ſeu politicam, ſuperioribus illis debitam. At cùm præcipitur in virtute ſanctæ obedientiæ, iam ex accommodatione vſus pertinet ad poteſtatem ſpiritualem & ad præcepta ſpiritualia ordinata, atque ad finem ſpiritualem.

23 Sed maior difficultas eſt, an Prælatus id committere poſſit Abbatiſſæ? Sotus, Manuel, & Ludouic. Lopez

citati *n.*17. & Henr.*lib.*6.*de pœnit.c.*2. *n.*4.*in comment. lib.*10.dicunt Prouincialem poſſe Abbatiſſæ committere, vt in graui neceſſitate hæc præcepta ſpiritualia imponat,& in virtute obedientiæ,citra tamen excommunicationis pœnam. Et idem docet Ludouic. Lopez de Epiſcopo reſpectu monialium ſibi ſubiectarum, & Henriq. indiſtinctè loquitur de Prælato,& id probant, eo quod non ſit iure diuino hæc poteſtas fœminis interdicta.Sed hæc ratio ſolùm ſuadet,poſſe Pontificem eam poteſtatem committere Abbatiſſæ,cùm etiam probabile ſit,poteſtatem quoque excommunicandi poſſe,vt traditur a multis in tractatu de excommunicatione. At Prælatus inferior Summo Pontifice id nequibit committere,vtpote qui nihil contra ius canonicum, & cõmunem Eccleſiæ vſum efficere poſſit; quamuis Bart.de Ledeſ. *concluſ.* 2. *loco cit. n.*17. neget etiam Romanum Pontificem poſſe hoc Abbatiſſæ committere, tanquam iure diuino interdictum. Sed verius eſt, ſolo iure canonico interdictum eſſe,vt præter Authores citatos tradit etiam Victor.*de poteſt.eccleſ.q.*2.*nu.*4.

24 Vnde non placet quod tradit Henriquez *eodem c.*2. *n.*3.nempe,Abbatiſſam habere ex commiſſione Prælati, vt diſpenſet cum monialibus in ieiuniis,& quibuſdam legibus eccleſiaſticis, dum cauſa vrget: quia id videtur neceſſarium pro bona monialium gubernatione. Sed id non placet, quia diſpenſare in legibus eccleſiaſticis pertinet manifeſtè ad ſolam poteſtatem ſpiritualem,ſicut diſpenſare in legibus ciuilibus, ad poteſtatem temporalem.fœmina autem(vt dictum eſt)iure eccleſiaſtico eſt incapax poteſtatis ſpiritualis.

25 Cæterùm poſſet Prælatus ipſe imponere monialibus præceptum obligans ad mortale, quo eis præcipiat, vt obediant Abbatiſſæ iubenti hanc, vel illam rem concernentem finem ſpiritualem,quæ materia grauis ſit:& tunc illius rei præcepto ab Abbatiſſa impoſito tenerentur moniales ſub mortali obedire, quia id præceptum ſpirituale ita obligans non oritur ab Abbatiſſa, ſed a Prælato,& Abbatiſſa ſolùm eſt velut conditio determinans illud Prælati præceptum, vt ſine qua illud non obligaret; & ita docent Barth de Ledeſ. *concluſ* 2. *loc.cit.n.*17.& ſimiliter ſi in religionis regula eſſet præceptum obligans ſub mortali ad obediendum Abbatiſſæ, in aliquo caſo eſſet mortale in illo non obedire. quamuis materia præcepti eſſet ſpiritualis, & hoc non præcisè ob Abbatiſſæ præceptum, ſed ob præceptum regulæ, quod determinatur tanquam per conditionem, ſine qua non, per Abbatiſſæ præceptum. Et ita docet Ludou Lopez *n.*17. allegatus.

26 Nec tamen hæc obligandi vis tribueretur præceptis Abbatiſſæ ex eo ſolùm quod à Prouinciali confirmarentur,quia innouatio,vel confirmatio nullum nouum ius tribuit,ſed antiquum conſeruat,vt tradit Gloſſ.*in c. cùm dilecta,verb.non videremus,de confirmat. vtili,*& *c. quia,verb.forma,de conceſſ.præbend.*& ex *cap.ex litteris, verb.confirmatione,de conſtitution.*& latiſſimè (aliis citatis) Felinus *c.inter dilectos,n.*14 *de fide inſtrument.* Sic Ludou. Lopez proximè adductus.

27 Habet etiam Abbatiſſa iuriſdictionem aliquam conceſſam à confirmante regulam, quia poteſt cogere ad regularum obſeruationem, & earum tranſgreſſionem punire: quod ratione ſolius voti obedientiæ effici non poſſe probauimus *lib.*5.*c.*1.*n* 20.& ita docet Vaſq.1.2. *q.*96.*art.*4 *diſp.*166.*c.*4.*n.*28.

28 Hinc fit,Abbatiſſam inquirentem de aliquo monialis crimine, poſſe imponere præceptum obligans ad mortale, vtpote quæ legitimam illius puniendi, & conſequenter de illo inquirendi iuriſdictionem habet;atque adeo ſicut quilibet iudex legitimè de crimine inquirés obligat ſuo præcepto ſub mortali ad detegendam veritatem in rebus alicuius momenti, etiam ſecluſo iuramento,vt tradunt DD.*in tract.de reo*;ita quoque Abbatiſſa obligabit.Et ita docet Bart.de Ledeſ. *concl.*1.*loc.cit.*

Tandem ſupereſt explicare in quo conſiſtat differen- 29
tia inter præcepta Prælati regularis reſpectu monachorum,aut monialium ſibi ſubiectarum, & Abbatiſſæ reſpectu illarum,quia Sot.*lib* 4 *diſtinct.*20.*q.*1.*art.*4.*col.*9. *verſ.hinc fit, quod Abbatiſſa*,in hoc conſtituit diſcrimẽ, quod cùm Abbatiſſa ſola poteſtate temporali, & domeſtica polleat inſtar poteſtatis ſæcularis, & matris familias, poteſt imponere præcepta quæ iuxta materiæ qualitatẽ obligent ad mortale,vel veniale; non eſt autẽ ipſius decernere,vt obligent ad culpam,quippe hoc eſt ſolius poteſtatis ſpiritualis,& eccleſiaſticæ.Idem docent Ludou.Lopez 2.*part.inſtruct.vbi de clauib.c.*1.*fol.*740. Manoel.Rodrig *qq.regul.to.*1.*q.*15.*art.*1. Barth.à Ledeſ. *ſumma Sacrament.vbi de clauib.diffic.*4.*dub.vlt.concluſ.* 1.Atque eandem differentiam inter poteſtatem eccleſiaſticam,& ciuilem tradit Sot.*lib.*1.*de iuſt.q.*6.*art.*4.*in ſolut.ad* 3.*col.*8.*verſ.ad intellectum autem.* Salon.2.2.*q.* 77.*art.*1.*controuerſ.*8.*ſtatim in principio.* Sayrus *clauis regia lib.*3.*c.*7.*n.*18. & Philiarc.*de offic.Sacerd. tom.*1.*p.* 2.*lib.*3.*c.*2.*concluſ.*3.Verùm nec hanc differentiam percipio,nec fundamentum,cui innitatur video:& ideo iure optimo illam reprobant Carbon. *de legib.lib.*7.*diſp.* 2.*propoſ.*2 & Valent. 1.2. *d.*7.*q.*5.*punct.*6.§.3.dicẽtes non minus leges ciuiles, quàm Eccleſiaſticas obligare ad culpam mortalem ex parte legiſlatoris,quando iuſta intentione vult legiſlator, vt ipſius leges grauiter & ſtrictè obligent. Id ipſum tradunt Victoria *relect.de poteſt ciuil.n.*8. & Bellarm.*to.*1.*controuerſ.p.*2.*controuerſ.* 3.*de memb. Eccleſ. militant.lib.*3.*c.*11.*ſtatim in principio*,vbi probant leges etiam ciuiles obligare ad culpam grauem,& non differre in hoc ab eccleſiaſticis.Et idem de præceptis parentum,& quorumcumque ſuperiorum docet *ibi* Bellarm.& *col penult. verſ dices quando poteſt lex*,aut poteſtatem temporalem poſſe ad culpam mortalem obligare,& ligare conſcientias,quia id non eſt efficere aliquid circa rem ſpiritualem, ſed imperare alteri, & ſic imperare,vt,ſi non obediat, peccet. Clariùs hanc doctrinam,& eius fundamentum tradit Gabr. Vaſquez 1.2.*q.*96 *art.*4.*diſp.*158. *c.*2.*n.*11. & 13. dicens poteſtatem eccleſiaſticam non ideo poſſe ſuis præceptis ad culpam mortalem obligare,quod acceperit peculiarem poteſtatem a Deo pœnæ æternæ infligendæ,vel directè obligandi ad eam,de hac enim non conſtat:ſed obligare poteſt ad hanc culpam,& conſequenter ad hanc pœnam, quia eo ipſo quod ſuperior eſt, poteſt præcepta iuſta imponere,& eis tanquam legitime impoſitis non obtemperare,eſt contra dictamen rationis, ac proinde quando eſt in re graui,erit culpa mortalis;quando verò in re leui,erit venialis. Nec diſcrimen venialis,& mortalis ſumitur præcisè ex voluntate legiſlatoris, ſed ex qualitate rei præceptæ, & ex eius neceſſitate ad finem iuſtè a legiſlatore intentum. Quod idem rectè ait habere etiam locum in legiſlatore ſæculari,& in quocumque ſuperiore iuſta præcepta imponere valenti. Fateor tamen hoc inter vtraque leges eſſe diſcrimen, quod cùm lex canonica ordinetur per ſe ad bonum animæ, & per ſe illud intendat, obligat ſemper ad culpam: at cùm lex ciuilis non per ſe intendat id bonum animæ, ſed pacem Reipublicæ, & rectam eius gubernationem temporalem, non ſemper obligat ad culpam, vt bene Suar.*tom* 2.*de religion.tract de iuram.lib.*2.*c.*23.*n.*2.

Nec etiã conſiſtit hæc differentia in hoc,vt materia 30
ratione ſuæ leuitatis incapax obligationis ſub mortali, præcepta a Prælato obliget ſub mortali,non autem præcepta ab Abbatiſſa, quia neuter in re leui poteſt ſub mortali obligare, quantumuis Prælatus in virtute obedientiæ præcipiat,vt diximus *lib.*1.*c.*4.Sed conſiſtit in tribus differentiis. Primò,in modo & fine præcipiendi; nã Prælatus poteſt præcipere in virtute Spiritus ſancti, & obedientiæ,& ſub pœna excommunicationis, qualiter nequit Abbatiſſa iubere, vt explicauimus *n.*1. Inſuper Prælatus tanquam iuriſdictionem ſpiritualem habens,

Digitized by Google

habens,ſpectat in ſuis præceptis,vt illorum finem, ſpiritualem religioſorum profectum,ac in virtutibus progreſſum,& perfectionem,& ad hoc tendit, cogere ad perfectam regulæ obſeruationem. At præcepta Abbatiſſæ,& vis quam habet cogendi ad ſeruandas regulas, non ſpectant hunc finem;illum enim directè ſpectare eſt poteſtatis ſpiritualis : ſed ſolùm ſpectant bonum politicum communitatis,vt practicè,& abſque ſcandalis,& perturbationibus obſeruetur,& vt recta ſit gubernatio;qui finis eſt præceptorum poteſtatis ciuilis & domeſticæ,vt optimè ait Vaſq.1.2.q.96. *art.4 diſp.*158.*c.6.num.*59.& 60. quam ſolam habere Abbatiſſam probauimus *n.* 17. Ex quo conſurgit ſecunda differentia, nempe , vt non quæcumque materia, quæ grauis reputatur ad obligationem ſub mortali ſtante Prælati præcepto reputetur ſimiliter grauis ſtante ſolius Abbatiſſæ præcepto.Ratióque diuerſitatis eſt ex ratione diuerſi finis ab vtraque poteſtate ſpectati,ex quo grauitas materiæ penſanda eſt ad obligationem ſub mortali, vel veniali,vt *lib.*1.*huius tract.c.*4. probauimus,vbi etiam diximus cum Vaſq.proximè citato,ob id præceptum audiendi ſacri impoſitum à poteſtate ſpirituali obligare ſub mortali, & reputari eam materiam grauem , vt vnius diei omiſſio ſit mortalis ratione finis ab ipſa intenti,quod eſt proſpicere in hoc ſpirituali cuiuſque fidelis profectui ; quod tamen impoſitum à poteſtate ciuili in ſæculari Republica,vt in Vniuerſitatibus literarijs,& Collegijs ſtudentium imponi ſolet,non reputatur de materia graui,vt vnius diei omiſſio ſit mortalia , quia comparata cum fine legiſlatoris ciuilis , qui non tam eſt ſpiritualis ſingulorum progreſſus,quam bona gubernatio,& pax Collegiorum,& Vniuerſitatum ad maiorem in litteris profectum,ad quem illa ordinantur, non videtur grauis materia.Quare ſi in religione cautum eſſet vt ſingulis diebus Miſſam omnes audirent,ſub pœna peccati, videtur ex eodem fine,quem habet Eccleſia,impoſitum , & ſic peccarent mortaliter religioſi vel vnico die omittentes,vt benè docet Vaſq *ibid.* Vnde ego colligo,quando audire aliquo die ſacrum poſſet præcipi à Prælato , eo quod non excederet regulam , & poſſet etiam præcipi ab Abbatiſſa,præceptum Prælati volentis ſub mortali obligare,obligaret vtique ſub ea culpa:ſecus autem eſſet de præcepto Abbatiſſæ : quia reſpectu præcepti ſpiritualis Prælati,ſpectantiſque finem ſpiritualem, eſt illa materia grauis, non autem reſpectu domeſtici & ciuilia præcepti, finémque temporalem ſpectantis,quale eſt præceptum Abbatiſſæ. Tertia differentia hinc etiam conſurgens eſt, vt Prælatus plura præcipere poſſit quàm Abbatiſſa. Hæc enim eſt executrix regularum,& ſola ea præcepta imponere poteſt , quæ neceſſaria ſunt, vt monaſterium quietè, & abſq; ſcandalis,& perturbationibus gubernetur. At Prælatus poteſt omnia quæ ad maiorem ſpiritualem ſubditorum profectum conducunt,præcipere : dummodo non ſint præter,nec ſupra regulam,ſed ad eam directè,aut indirectè pertineant,vt dicemus *c ſequenti.*

CAPVT II.

An votum obedientiæ obliget religioſos ad obtemperandum ſuis Prælatis in omnibus licitis,etiamſi ſint præter,vel ſupra regulam?

SVMMARIVM.

*Explicatur diuiſio rerum quæ præcipi poſſunt.n.*1.

*Obligatio peculiaris ad obediendum Prælatis religionis, & Pontifici,oritur ex ſolo voto n.*2.

*Perfectiſſima obedientia verſatur circa omnia licita, etiamſi non poſſet ſuperior ea præcipere,dummodo voluntas ſuperioris circa illa quouis modo innoteſcat.n.*3.

*Qualiter Abbates antiqui difficillima,ac impoſſibilia ſubditis præceperint, & iuri naturæ contraria, & qualiter commendetur ea obedientia.n.*4.

*An teneatur ſubditus exequi voluntatem ſuperioris ſibi notam?n.*5.

*An teneatur obedire illi præcipienti actum internum?n.*6.

*An teneatur religioſus confirmare voluntatem ſuam, & iudicium cum voluntate,& iudicio ſuperioris?n.*7.

*An teneatur obedire Prælato in iis quæ ſunt ſecundùm regulam?n.*8.

*Quid ſi ſint ſecundùm regulam indirectè, & implicitè,& quæ ſint hæc?n.*9.

*An teneatur ex voto obedientiæ Prælato obedire , dum præcipit ea, quæ obligant omnes fideles , vel pro eorum tranſgreſſione pœnitentiam imponit?n.*10.

*Quid ſi præceptum ſuperioris,& pœna per ipſum impoſita innitatur falſæ præſumptioni?n.*11.

*Quot difficultates enodandæ ſint,n.*12.

*An Prælato præcipienti quæ ſunt ſupra regulam,an præter illam , teneatur ſubditus obedire?.refertur duplex opinio.n.*13.14.

*Explicatur ſententia Authoris,& diluuntur contraria,& quid quando ſit dubium an ſit ſupra , vel præter regulam?n.*15.

*An in religione Minorum,& Societatis Ieſu ſit ex voto in omnibus obediendum?n.*16.

*An Generalis cum Capitulo generali poſſit ſtatuta edere obligantia religioſos ad arctiorem regulam? refertur quædam opinio.n.*17.

*Explicatur ſententia Authoris. n.*18.

An hæ conſtitutiones obligent iam profeſſos,ſi à toto Capitulo edantur?n. 19.

An obligent in poſterum profeſſuros?n. 20.

*An Pontifex poſſit eam vitam auſteriorem religioſis imponere?refertur quædam ſententia.n.*21.

Explicatur ſententia Authoris. n. 22.

*An in poſterū profeſſuri obligentur ea conſtitutione?n.*23.

*An profeſſi in religione relaxata teneantur ad regulam in ſuo priſtino rigore?refertur duplex ſentētia.n.*24.25.

*Explicatur ſententia Authoris, & ſoluuntur contraria. num.*26.

Quid ſi profeſſus ignorauit ſtrictius obligare regulam quam tunc ſeruabatur?n. 27.

*Quid ſi habuit intentionem ſe obligandi ad regulam prout tunc ſeruabatur?n.*28.

*An poſſit aliquid conſuetudo circa trium votorum religionis perfectam obſeruantiam minuendam?n.*29.

An poſſit præſcribi contra obedientiam Prælatis regularibus debitam?n. 30.

*An profeſſi tempore quo regula collapſa eſt , teneantur eam poſtea reformatam obſeruare?refertur quadruplex ſententia.n.*31.32. 33.& 34.

*Explicatur ſententia Authoris. n.*35.

*An poſſint edi noua ſtatuta neceſſaria ad prioris regulæ obſeruantiam?n.*36.

*An hæc quoque poſſit ſuperior præcipere non per modum ſtatuti?n.*37.

*Quid ſi profeſſus ſit ita delicatus , vt regulam reformatam ſuſtinere nequeat?n.*38.

*Quid ſi tempore profeſſionis noluit ſe obligare vltra rigorem rigidæ ſic collapſæ? n.*39.

*Quid ſi ante profeſſionem proteſtatus ſit hanc limitatam intentionem? n.*40.

*Quid ſi à tempore immemoriali regula illa collapſa ſit? num.*41.

*Qualiter moniales iam profeſſæ potuerint ad nouam clauſuram compelli?n.*42.

*An monachis poſſit aliqua clauſura imponi?n.*43.

Qualiter Franciſcani quidam compulſi ſunt à Pio V. tranſire ad alium ordinem ſtrictiorem promiſſo?n. 44.

An teneatur religioſus obedire Prælato ieiunium , aut aliam aſperitatem vltra contentas in regula præcipienti ad augendum meritum , aut in delicti pœnitentiam aut ob publicas neceſſitates,aut ad cauendum recidiuum

aut

aut periculum peccati, aut, liceat ei immunitates in regulis conceſſas coarctare n.45.

An quando regula non obligat ſub culpa, poſſit Prælatus ſub illa obligare n.46.

An poſſit Generalis religionis præcipere religioſis, vt ad Indos tendant, vel inter hæreticos conuerſentur cauſa procurandæ ſalutis ſpiritualis eorum, & quid in Societate Ieſu n.47.

An id Pontifex præcipere poſſit n.48.

An poſſit Prælatus regularis, vel Pontifex cogere religioſos ad acceptandum Epiſcopatum n.49.

An poſſit cogere obedire munus parochorum inter Indos? num.50.

An poſſit cogere acceptare beneficium ſæculare, aut regulare alterius ordinis, etiã Pontifice diſpenſante, aut quod per proprium monaſterium adminiſtrari ſolet n.51.

An poſſit cogere, vt munus Prælati intra religionem obeat? num.52.

Quid ſi ſubditus habeat impedimentum, aut ſe minus idoneum ſentiat n.53.

An tempore peſtis teneatur religioſus non fugere, ſed obedire Prælato iubenti ipſum inſeruire infirmis ac eis Sacramenta miniſtrare; referuntur duplex ſententia, n.54.

Explicatur ſententia Authoris a n.55. vſque ad n.62.

An tanta ſit poteſtas Abbatis in religioſis, vt poſſit illos in obſides dare pro debitis monaſterij n.63.

An teneatur religioſus obedire Abbati, quem accuſauit, pendente accuſatione n.64.

1 PRæmittenda ſunt quæ communiter à Doctoribus traduntur tanquam certa, deinde ad ea quæ in dubiũ vertuntur gradum faciemus. Res, quæ à Prælatis præcipi poſſunt, quædam ſunt licitæ, quædam illicitæ, quædam dubiæ, an licitæ ſint nécne. Inſuper quædam ſunt cõtra regulam, quædam præter illam, vt ſunt indifferentia quæ ad regulæ obſeruationem non conducunt, vt leuare feſtucã, & ſimilia; quædam ſupra regulã, id eſt, altiora & aſperiora iis quæ in regula ſunt præſcripta; quædam ſecundum regulam, id eſt, quæ explicitè, ſeu directè, aut implicitè, ſeu indirectè continẽtur in regula. Quando verò implicitè, & indirectè continentur explicabimus *n.9.* In præſenti non eſt ſermo de rebus præceptis, quæ illicitæ ſunt, vel contra regulam, aut alterius ſuperioris præſcriptum, vel quæ dubiæ ſunt, ſint licitæ nécne; nam de iis erit ſermo in *c. ſequent*: ſed loquimur de rebus quas licitas eſſe conſtat; ſunt tamen præter, vel ſupra regulam.

2 Secundò præmittendũ eſt, peculiare obediendi ſuis Prælatis debitum in religioſis conſurgere ex ſolo obedientiæ voto; nam religioſi per obedientiæ votum tantùm imponunt ſibi ſpecialem obligationem, præter aliam communem omnibus fidelibus; quod optimè docet D. Thom. *4. diſt.44.q.2.art.3. in vltimo argumen. Sed contra.* & *ibi* D. Bonauent *art.3.q.2.corp.* & Durand. *ibidem, q.4.n.4.* & Syluest. *verb. religio.6.q.6* Ratio eſt, quia nihil vltra votum obedientiæ habent religioſi ſuper omnes alios fideles. Et quamuis iuriſdictio conceſſa ſit ſuperioribus religionũ in religioſos, vt diximus *lib.5.c.1.n.20.* tamen ea ſolùm eſt ad compellendos religioſos ad exequendam obligationem ſponte ſuſceptam per vota, vt optimè Vazq. *1.2. q.95. Arti.a. diſp.154. c.4. n.21.* Immo nec ipſi Romano Pontifici vltra obligationem communem aliis Eccleſiaſticis, ad ipſi obediendum tenentur religioſi obedire, niſi obligatione voti obedientiæ ſponte à ſeipſis ſuſcepta, vt bene Leonard. *lib.2. de iuſt, c.41. dub.9. num.76.* Quia nihil vltra alios Eccleſiaſticos præter obedientiæ votum habent, quo etiam obligantur Pontifici tanquam ſupremo omnium religionum Generali, vt diximus *cap. præcedenti. num.* 8.

His præmiſſis, primò ſit hoc, certè eſt certum, perfectionem obedientiæ exigere vt religioſus in omnibus licitis obtemperet ſuperioribus, quamuis ea non poſſint præcipi; immo vt exequatur ſuperiorum voluntatem quouis modo ſibi cognitam, etiamſi nulla præcipiendi voluntas ſit, & ad ſuperiorum nutum ducatur in licitis omnibus, quod docent omnes Authores allegã ii; & mirabiliter explicuit D. Benedict. *in regul.* cuius verba refert D. Tho. *in 2. diſt.44.q.2.art.3.* vbi ſic ait. Cæterùm ſubditus obedientiam, quæ voti finibus cohibetur, nouerit imperfectam, & ad hanc profitentes ex neceſſitate coguntur. Obedientia verò perfecta eſt, ſecundùm quã ſubditus ſimpliciter obedit in omnibus, quæ non ſunt contraria legi diuinæ, vel regulæ quam eſt profeſſus. Perfecta obedientia legem neſcit, terminis non arctatur, non continetur profeſſionis anguſtiis, & ad omne quod iniungitur ſpontaneo vigore liberalis, alacriſque animi modum non conſiderans, in infinitum fertur. Hoc tamen intelligendum eſt (vt egregiè ait Sot. *lib.7. de iuſt. q.2. art.4. ad finem corporis*) in rebus quæ in quotidiano monaſticæ vitæ exercitio ſeſe offerunt: in his enim præſtat non expectare præceptum ſuperioris, ſed intellecta eius voluntate, præuenire. Quia licèt, quando adeſt expreſſum præceptum, magis ex hac parte augeatur exequentis meritum, ſicut tranſgreſſio peioris eſſet culpæ; at nolle opus iniunctum præſtare, niſi præceptum ſuperioris accedat, rationem meriti, & obedientiæ potius minueret: tollitur enim obedientiæ promptitudo, quæ illam illuſtriorem reddit. Sed in rebus difficillimis, & valde arduis, vt in aſſumptione regiminis, præſtantius eſt ſuperioris præceptum expectare. Quæ doctrina deſumpta eſt ex D. Auguſtino *ſerm.5 ad fratr.* quem ad literam ſequitur D. Greg. *lib.35. moral. c.10. 3.* & refertur *c. ſciendum. 8.q.1. ibi*, Nam cùm locus ſuperior imperatur his, qui ad percipienda hæc obedit, obedientiæ ſibi virtutem euacuat, ſi ad hæc ex proprio deſiderio anhelat. Et concludit D. Gregorius hæc dicens: Si obedientiæ palmam apprehendere veraciter nitimur, proſperis huius ſæculi ex ſola iuſſione, aduerſis etiam ex deuotione militamus. Sed obiicies In his omnibus quantumuis licitis, quæ ſuperior non poteſt præcipere omnis ſoluatur ratio obedientiæ, cùm eius obiectum ſit ſolum præceptum ad culpam obligans probauerimus *c. præced. n.2.* Ergo obedire in illis non eſt perfecta obedientia, cùm non ſit obedientia. Sed reſpondeo, verum eſſe non eſſe obedientiam, loquendo ſtrictè, & propriè de illa, cùm neceſſario verſatur circa præceptum legitimè impoſitum. Sed dicitur perfectiſſima obedientia, quia cùm obedientia verſetur circa voluntatem ſuperioris exequendam, quando ſubditus eam tanti facit, vt qualitercumque ſibi notam, & in omnibus licitis totis viribus exequi nititur, non expectans an vim & poteſtatem obligandi habeat, perfectiſſimus obediens eſt, & dum illa obligauerit, multo magis exequitur.

Hinc deducitur, qualiter Abbates ſancti veteres 4 quandoque præcipiebant monachis ſibi ſubditis difficillima, ridicula, & per naturam impoſſibilia; immò quandoque etiam iuri naturæ contraria, vt conſtat apud Caſſian. *lib.4. de inſt. monach. cap. 24.25.26. & 27.* & ſimplex ſubditorum obedientia in iis valde commendabatur. Excuſabantur enim Abbates præcipientes quando ea erant ardua, & impoſſibilia, ſeu ridicula, non tamen illicita, quia non præcipiebant, quaſi ea obligarent, nec ſæpe quod ea fieri vellent, ſed vt ſubditi conarentur ea facere, vt in obedientia ſimplici exercerentur, & promptæ obedientiæ eorum quod obirent, & præſtant officium, eſſet poſteris exemplo & documento, vt bene docet Azor. *tom.1. lib.12. inſtit. moral. cap.13. q.3. fine.* Vnde, vt ait Maior *4. diſtinct. 38. q. 5. in ſolutione ad argumenta 2. concluſ.* licitè præcipiebant Abbates, & perfectiſſima erat ſubditorum obedientia at non tenebantur obedire, quia aut illa erant ſupra, aut præter regulam, iuxta ea quæ dicemus *nu.9.* Maior autem difficultas eſt, quando ea erant contra ius naturæ.

Caſſian.

Digitized by Google

Caſſian. *eo. cap. 27. in fine*, valde commendat obedientiam Mutij, qui iuſſu Abbatis filium proprium in flumen proiicere tentauit: & commendata quoque aperto ambulandi ſuper aquas miraculo eſt, obedientia Mauri, qui iuſſu Diui Benedicti lacum ingreſſus eſt vbi (ſecluſo miraculo) ſuffocandus. Azor *loco citato* dicit ſubditos excuſatos eſſe ſimplicitate, qua licitum ſibi putabant ex imperata exequi: Abbates autem, quia nolebant ſubditos ea exequi; ſed eorum obedientiam experiri. At neutra excuſandi cauſa placet: quia magna ſubditorum ignorantia erat, cùm res præceptæ eſſent apertiſſimè contra ius naturæ: & facto ipſo conſtat D. Benedictum permiſiſſe vt iuſſu ſuo Maurus lacum ingrederetur. Nec eorum obedientiam in rebus apertè illicitis experiri licebat, cùm tam longè eſſet à perfecta obedientia illa conari exequi, vt potiùs tenerentur ſubditi totis viribus reſiſtere, ſicut ſi fornicari iuberentur, cùm non minus, ſed grauius multo peccatum ſit, ſe ipſum, aut filium perimere, quàm peccare contra ſextum præceptum. Et ideo exiſtimo res huiuſmodi ſpeciali Spiritus ſancti ductu præceptas, exequutáſque eſſe, non vt poſteris imitandæ proponerentur, ſed quò ſimplicis obedientiæ in rebus non manifeſtè illicitis dignitas commendaretur; ſicut alia fecerunt multi Sancti ſpeciali Dei inſtinctu, & inſpiratione, diſpenſationéque, quæ apertè ex ſe, & illis ſecluſis, aduerſabantur iuri naturæ: vt tempore Martini ſe in ignem coniicere, amputare ſibi digitum gratiâ vitandi aſcenſum ad ordines, vt poſteris fortitudinis, & humilitatis exemplo eſſent, quamuis ea in caſibus omnino ſimilibus imitari, abſque ea ſpeciali Dei reuelatione, nefas eſſet.

5 Secundò eſt certum, quoad præciſam voti obedientiæ obligationem, non teneri religioſum obedire, licèt nouerit voluntatem ſui Prælati eſſe, vt aliquid faciat; ſed oportet adeſſe præceptum illius, quod bene docent D. Thom. *de verit. q. 23. art. vlt. argum. 3.* iuncta eius ſolutione. Syluеſt. *verb. obedientia, fine.* & *verb. præceptum q. 2.* Viguer. *lib. inſtit. c. 5. §. in principio.* Tolet. *in fine ſum. tract. de ſeptem peccat. mort. cap. 15. num* 10. Vaſqu. 1. 2. *qu. 95. art. 3. diſp. 155. ad finem*, qui bene addit, nec etiam teneri religioſum obedire, etiamſi norit actum intellectus ſuperioris imperantis, niſi eſſet voce expreſſus, quia homines ſolùm ligantur imperio modo humano explicato & intellecto.

6 Tertiò eſt certum, nec etiam teneri religioſum obedire ſuo Prælato quoad actus mere internos, quia vt ſuperior poſſit aliquid præcipere, aut interdicere, oportet vt de illo poſſit iudicare, & ad id cogere: at iudicare de internis, ad illave cogere, excedit omnem humanam poteſtatem, & ita docet D. Thom. ab omnibus receptus, 2. 2. *quæſt. 104. art. 5. corporis.* Solum enim eſt difficultas, an poſſit Eccleſia præcipere actum internum, vt eſt quidam modus actus externi; vt præcipit attentionem in Miſſa, & officio diuino. Sed hæc quæſtio *in aliis locis* diſputanda eſt. Id tamen eſt certum, intelligi hoc, niſi actus internus ita externo colligetur, vt hoc præcepto, per neceſſariam conſequentiam ille cenſeatur quoque præceptus; vtpote qui ſine interno conſiſtere nequit. Vt ſubditus iuſſus facere ſacrum pro aliquo, tenetur habere intentionem applicandi illi ſacrificium; quia aliàs non poſſet ſacrum fieri pro illo: ſimiliter iuſſus quodcumque opus externum exequi, tenetur habere voluntatem exequendi, quia abſque illa nequit exequi; tenetur quoque non habere contrarium, & abſolutum non exequendi deſiderium, quia eo ipſo quod non exequi eſt malum, deſiderium abſolutum non exequendi, participat eandem malitiam. Et ita docent Roſel. *verb. obedientia. num. 2.* & *ibi* Angel. *num. 1.* Tolet. *d. cap. 15. num. 4.* Manuel Rodrig. *quæſt. regul. tom. 3. quæſt. 19. art. 2.*

7 Hinc deducitur, teneri religioſum conformare iudicium ſuum & voluntatem cum ſuperioris præcipientis iudicio ac voluntate, quantum commodè potuerit, rem ſibi præceptam amplectendo, eámque ſibi expedire iudicando; quia hæc pertinent ad debitas, ac intrinſecas exequendi bene rem præceptam circumſtantias: male enim impletur ſuperioris præceptum, deteſtando interiùs rem præceptam, vel malè de illa iudicando. At quandocumque præceptum obligat ad intrinſecas circumſtantias, ſine quibus impleri bene nequit. Et ita colligitur ex D. Bernard. *ſerm. 3. de circumciſ. & tractat. de trib. ordinib. Eccleſ. ad Patr. in Capitulo.* Non tamen excedet culpam venialem defectus huius conformationis, quia hæc repugnantia non tollit præcepti executionem, quæ directè, & per ſe promittitur in obedientiæ voto.

Quartò eſt certum, teneri religioſum obedire Prælato præcipienti quæ ſunt ſecundùm regulas ſuæ religionis. Conſtat, quia promiſit obedientiam ſecundùm regulam. 8

Sunt autem tria circa hoc obſeruanda. Primum eſt, 9
poſſe aliquid dupliciter pertinere ad regulas. Priori modo expreſsè, & directè: & hoc modo pertinent ad regulam ea ſola quæ in regulæ ſtatutis continentur. Poſteriori modo indirectè, & implicitè: & hoc modo ad eam pertinent, quæ licèt in ea non exprimantur, at ſaltem in vniuerſum continentur in ea, tanquam neceſſaria ad regulam obſeruandam. Huiuſmodi ſunt mutua obſequia, ſine quibus bonus religionis ſtatus conſeruari non poteſt, & quæ pertinent ad pœnas tranſgreſſionum regularum. Dum ergo dicimus teneri religioſum obedire prælato præcipienti ea quæ ſunt ſecundùm regulam; intelligitur ſiue ſint directè, & explicitè, ſiuè indirectè, vel implicitè ſecundùm illam, quia omnia hæc verè pertinent ad regulare inſtitutum conſeruandum. Et ita docent D. Thom. *quodlib. 10. art. 10.* & *in 2. diſtinct. 44. quæſt. 2. art. 3.* & *ibi* Durand. *quæſt. 4. num. 5.* Roſel. *verb. obedientia, num. 10* Angel. *verb religioſus. n. 29.* Syluеſt. *verb. relig. 6. qu. 6.* Caiet. 2. 2. *quæſt. 88. art. 8. dub. vlt. verſ. ad primum dicitur.* Cordub. *in expoſit. regul. D. Franciſc. c. 10. quæſt. 2. dict. 6.* Leonardus *lib. 2. de iuſtit. c. 41. dub. 9. n. 77.* Tapia *auth. ingreſſi, verb. ipſo ingreſſu. cap. 1. nu. 44. & 59. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Gabriel Vaſquez 1. 2. *q. 95. art. 2. diſp. 154. cap. 4. nu. 20.* Vbi inter hæc pertinentia indirectè ad regulam numerat corporis afflictiones in cautelam recidiui, aut imminentis periculi impoſitas; ſed de huius veritate dicemus *num. 45.* Inſuper Roſella, Angel & Sylu. *ibidem*, Tabien. *verb. religio. q. 21. num. 23. fine*, numerant inter hæc pertinentia indirectè ad regulam, ea quæ faciunt ad pleniorem regulæ obſeruantiam. Sed hoc eſt intelligendum de rebus ſolis valde neceſſariis, ſine quibus regula commodè obſeruari nequit, vt explicabitur amplius *num 45.* quippe aliàs poſſet ſuperior quaſcumque corporis afflictiones, vigilias, & diuturnas orationes præcipere; omnia enim hæc conferunt ad pleniorem regulæ obſeruantiam. An verò contineantur aliquæ peculiares aſperitates iniunctæ ad tempus pro publicis neceſſitatibus, dicemus *n. 45.*

Secundum obſeruandum eſt, non tantùm teneri religioſum ex voto obedientiæ obedire Prælato iubenti 10
quæ peculiaria religionis ſunt, ſed etiam iubenti præcepta omnibus Chriſtianis communia; vt ſi religioſus iubeatur audire ſacrum, & ieiunare diebus, quibus id Eccleſia præcipit, quippe hæc pertinent indirectè ad regulam tanquam præambula neceſſaria. Et ita docet Caiet. 2. 2. *quæſt. 186 art. 5. circa ſolut. ad* 1. id colligens ex D. Thom. *ibi.* Vnde optimè dixit Durand. *2. diſtinct. 44. quæſt. 4. num. 5.* pertinere indirectè ad regulam non ſolas pœnitentias à Prælato iniunctas pro regulæ tranſgreſſione, ſed etiam pro aliis delictis ex cuiuſcumque iuris tranſgreſſione conſurgentibus, & ita teneri in his obedire. An verò ſit duplex culpa non obedire Prælato in iis communibus omnibus fidelibus, dicemus *infra c. 4. n. 6.*

Vltimum

aut periculum peccati, aut, liceat ei immunitates in regulis conceſſas coarctare n.45.

An quando regula non obligat ſub culpa, poſſit Prælatus ſub illa obligare n.46.

An poſſit Generalis religionis præcipere religioſis, vt ad Indos tendant, vel inter hæreticos conuerſentur cauſa procurandæ ſalutis ſpiritualis eorum, & quid in Societate IESV n.47.

An id Pontifex præcipere poſſit n.48.

An poſſit Prælatus regularis, vel Pontifex cogere religioſos ad acceptandum Epiſcopatum n.49.

An poſſit cogere obedire munus parochorum inter Indos? num.50.

An poſſit cogere acceptare beneficiũ ſæculare, aut regulare alterius ordinis, etiã Pontifice diſpenſante, aut quod per proprium monaſterium adminiſtrari ſolet n.51.

An poſſit cogere, vt munus Prælati intra religionem obeat? num.52.

Quid ſi ſubditus habeat impedimentum, aut ſe minus idoneum ſentiat n.53.

An tempore peſtis teneatur religioſus non fugere, ſed obedire Prælato iubenti ipſum inſeruire infirmis ac eis Sacramenta miniſtrare referuntur duplex ſententia. n.54.

Explicatur ſententia Authoris a n.55. vſque ad n.62.

An tanta ſit poteſtas Abbatis in religioſis, vt poſſit illos in obſides dare pro debitis monaſterij n.63.

An teneatur religioſus obedire Abbati, quem accuſauit, pendente accuſatione n.64.

1 PRæmittenda ſunt quæ communiter à Doctoribus traduntur tanquam certa, deinde ad ea quæ in dubiũ vertuntur gradum faciemus. Res, quæ a Prælatis præcipi poſſunt, quædam ſunt licitæ, quædam illicitæ, quædam dubiæ, an licitæ ſint néene. Inſuper quædam ſunt cõtra regulam, quædam præter illam, vt ſunt indifferentia quæ ad regulæ obſeruationem non conducunt, vt leuare feſtucã, & ſimilia; quædam ſupra regulã, id eſt, altiora & aſperiora iis quæ in regula ſunt præſcripta; quædam ſecundùm regulam, id eſt, quæ explicitè, ſeu directè, aut implicitè, ſeu indirectè continẽtur in regula. Quando verò implicitè, & indirectè contineantur explicabimus *n.9.* In præſenti non eſt ſermo de rebus præceptis, quæ illicitæ ſunt, vel contra regulam, aut alterius ſuperioris præſcriptum, vel quæ dubiæ ſunt, ſint licitæ néene; nam de iis erit ſermo in *c. ſequenti*: ſed loquimur de rebus quas licitas eſſe conſtat; ſunt tamen præter, vel ſupra regulam.

2 Secundò præmittendũ eſt, peculiare obediendi ſuis Prælatis debitum in religioſis conſurgere ex ſolo obedientiæ voto: nam religioſi per obedientiæ votum tantùm imponunt ſibi ſpecialem obligationem, præter aliam communem omnibus fidelibus; quod optime docet D. Thom. 4. *diſt.44.q.2.art.3. in vltimo argumen. Sed contra.* & ibi D. Bonauent. *art.3.q.2.corp.* & Durand. *ibidem, q.4. n.4.* & Syluest. *verb. religio, 6.q.6* Ratio eſt, quia nihil vltra votum obedientiæ habent religioſi ſuper omnes alios fideles. Et quamuis iuriſdictio conceſſa ſit ſuperioribus religionis in religioſos, vt diximus *lib.5.c.1.n.20.* ea ſolùm eſt ad compellendos religioſos ad exequendam obligationem ſponte ſuſceptam per vota, vt optimè Vazq. 1.2. *q.95. art.2. diſp.154. c.4. n.21.* Immo nec ipſi Romano Pontifici vltra obligationem communem aliis Eccleſiaſticis ad ipſi obediendum tenentur religioſi obedire, niſi obligatione voti obedientiæ ſponte à ſe ipſis ſuſcepta, vt bene Leunard. *lib.2. de iuſt. c.41. dub.9. num.76.* Quia nihil vltra alios Eccleſiaſticos præter obedientiæ votum habent, quo etiam obligantur Pontifici tanquam ſupremo omnium religionum Generali, vt diximus *cap. præcedenti num 8.*

His præmiſſis, primò in hac re eſt certum, perfectionem obedientiæ exigere vt religioſus in omnibus licitis obtemperet ſuperioribus, quamuis ea non poſſint præcipere, immo vt exequatur ſuperiorum voluntatem quouis modo ſibi cognitam: nam ſi nulla præcipiendi voluntas ſit, & ad ſuperiorum nutum ducatur in licitis omnibus, quod docent omnes Authores allegati, & mirabiliter explicuit D. Benedict. *in regul.* cuius verba refert D. Tho. *in 4. diſt.44.q.2.art.3.* vbi ſic ait. Cæterùm ſubditus obedientiam, quæ voti finibus cohibetur, nouerit imperfectam, & ad hanc profitentes ex neceſſitate coguntur. Obedientia verò perfecta eſt, ſecundùm quã ſubditus ſimpliciter obedit in omnibus, quæ non ſunt contraria legi diuinæ, vel regulæ quam eſt profeſſus. Perfecta obedientia legem neſcit, terminis non arctatur, non continetur profeſſionis anguſtiis, & ad omne quod iniungitur ſpontaneo vigore liberalis, alacriſque animi modum non conſiderans, in infinitum fertur. Hoc tamen intelligendum eſt (vt egregie ait Sot. *lib.7. de iuſt. q.2. art.4 ad finem corporis*), in rebus quæ in quotidiano monaſticæ vitæ exercitio ſeſe offerunt: in his enim præſtat non expectare præceptum ſuperioris, ſed intellecta eius voluntate, præuenire. Quia licèt, quando adeſt expreſſum præceptum, magis ex hac parte augeatur exequentis meritum, ſicut tranſgreſſio peioris eſſet culpæ; at nolle opus iniunctum præſtare, niſi præceptum ſuperioris accedat, rationem meriti, & obedientiæ potiùs minueret: tollitur enim obedientiæ promptitudo, quæ illam illuſtriorem reddit. Sed in rebus difficillimis, & valde arduis, vt in aſſumptione regiminis, præſtantius eſt ſuperioris præceptum expectare. Quæ doctrina deſumpta eſt ex D. Auguſtino *ſerm.3 ad fratr.* quem ad literam ſequitur D. Greg. *hò.35. moral. c.lib.3.* & refertur *c. ſciendum. 8.q.1. ibi,* Nam cùm locus ſuperior imperatur his, qui ad percipienda hæc obedit, obedientiæ ſibi virtutem euacuat, ſi ad hæc ex proprio deſiderio anhelat. Et concludit D. Gregorius hæc dicens: Si obedientiæ palmam apprehendere veraciter nitimur, proſperis huius ſæculi ex ſola iuſſione, aduerſis etiam ex deuotione militamus. Sed obiicies In his omnibus quantumuis licitis, quæ ſuperior non poteſt præcipere, non ſaluatur ratio obedientiæ, cùm eius obiectum ſit ſolum præceptum ad culpam obligans probauerimus *c. præced. n.2.* Ergo obedire in illis non eſt perfecta obedientia, cùm non ſit obedientia. Sed reſpondeo, verum eſſe non eſſe obedientiam, loquendo ſtrictè, & propriè de illa, cùm neceſſario verſatur circa præceptum legitimè impoſitum. Sed dicitur perfectiſſima obedientia, quia cùm obedientia verſetur circa voluntatem ſuperioris exequendam, quando ſubditus eam tanti facit, vt qualitercumque ſibi notam, & in omnibus licitis totis viribus exequi nititur, non expectans an vim & poteſtatem obligandi habeat, perfectiſſimus obediens eſt, & dum illa obligauerit, multo magis exequitur.

Hinc deducitur, qualiter Abbates ſancti veteres quandoque præcipiebant monachis ſibi ſubditis difficillima, ridicula, & per naturam impoſſibilia; immò quandoque etiam iuri naturæ contraria, vt conſtat apud Caſſian. *lib.4. de inſt. monach. cap. 24.25.26. & 27,* a ſimplex ſubditorum obedientia in iis valde commendabatur. Excuſabantur enim Abbates præcipientes quando ea erant ardua, & impoſſibilia, ſeu ridicula, non tamen illicita, quia non præcipiebant, quaſi ea obligarent, nec ſæpè quod ea fieri vellent, ſed vt ſubditi conarentur ea facere, vt in obedientia ſimplici exercerentur, & promptæ obedientiæ eorum quod obeunt, & præſtant officium, eſſet poſteris exemplo & documento, vt bene docet Azor. *tom.1. lib.12. inſtit. moral. cap 13. q.3. fine.* Vnde etiam Maior 4. *diſtinct. 38.q. 5. in ſolutione ad 2. contra 2. concluſ.* licitè præcipiebant Abbates, & perfectiſſima erat ſubditorum obedientia at non tenebantur obedire, quia aut illa erant ſupra, aut præter regulam, iuxta ea quæ dicemus *nu.9.* Maior autem difficultas eſt, quando ea erant contra ius naturæ. 4

Caſſian.

Caſſian. *eo. cap.* 27. *in fine*, valde commendat obedientiam Mauri, qui iuſſu Abbatis filium proprium in flumen proiicere tentauit: & commendata quoque aperto ambulandi ſuper aquas miraculo eſt, obedientia Mauri, qui iuſſu Diui Benedicti lacum ingreſſus eſt vbi (ſecluſo miraculo) ſuffocandus. Azor *loco citato* dicit ſubditos excuſatos eſſe ſimplicitate, qua licitum ſibi putabant ea imperata exequi: Abbates autem, quia nolebant ſubditos ea exequi; ſed eorum obedientiam experiri. At neutra excuſandi cauſa placet: quia magna ſubditorum ignorantia erat, cùm res præceptæ eſſent apertiſſimè contra ius naturæ: & factu ipſo conſtat D. Benedictum permiſiſſe vt iuſſu ſuo Maurus lacum ingrederetur. Nec eorum obedientiam in rebus apertè illicitis experiri licebat, cùm tam longè eſſet à perfecta obedientia illa conari exequi, vt potiùs tenerentur ſubditi totis viribus reſiſtere, ſicut ſi fornicari iuberentur, cùm non minus, ſed grauius multo peccatum ſit, ſe ipſum, aut filium perimere, quàm peccare contra ſextum præceptum. Et ideo exiſtimo res huiuſmodi ſpeciali Spiritus ſancti ductu præceptas, exequutáſque eſſe, non vt poſteris imitandæ proponerentur, ſed quò ſimplicis obedientiæ in rebus non manifeſtè illicitis dignitas commendaretur; ſicut alia fecerunt multi Sancti ſpeciali Dei inſtinctu, & inſpiratione, diſpenſationéque, quæ apertè ex ſe, & illis ſecluſis, aduerſabantur ſuæ naturæ: vt tempore Martini ſe in ignem coniicere, amputare ſibi digitum gratiâ vitandi aſcenſum ad ordines, vt poſteris fortitudinis, & humilitatis exemplo eſſent, quamuis ea in caſibus omnino ſimilibus imitari, abſque ea ſpeciali Dei reuelatione, nefas eſſet.

5 Secundò eſt certum, quoad præciſam voti obedientiæ obligationem, non teneri religioſum obedire, licèt norit voluntatem ſui Prælati eſſe, vt aliquid faciat; ſed oportet adeſſe præceptum illius, quod benè docent D. Thom. *de verit. q.* 23. *art.* 4. *vlt. argum.* 3. iuncta eius ſolutione. Syluest. *verb. obedientia, fine.* & *verb. præceptum q.* 2. Viguer. *lib. inſtit. c.* 5. §. *in principio.* Tolet. *in fine ſum. tract. de ſeptem peccat. mort. cap.* 15. *num* 10. Vaſqu. 1. 2. *qu.* 95. *art.* 3. *diſp.* 155. *ad finem*, qui bene addit, nec etiam teneri religioſum obedire, etiamſi norit actum intellectus ſuperioris imperantis, niſi eſſet voce expreſſus, quia homines ſolùm ligantur imperio modo humano explicato & intellecto.

6 Tertiò eſt certum, nec etiam teneri religioſum obedire ſuo Prælato quoad actus mere internos, quia vt ſuperior poſſit aliquid præcipere, aut interdicere, oportet vt de illo poſſit iudicare, & ad id cogere: at iudicare de internis, ad illave cogere, excedit omnem humanam poteſtatem, & ita docet D. Thom. ab omnibus receptus, 2. 2. *quæſt.* 104. *art.* 5. *corporis.* Solum enim eſt difficultas, an poſſit Eccleſia præcipere actum internum, vt eſt quidam modus actus externi; vt præcipit attentionem in Miſſa, & officio diuino. Sed hæc quæſtio *in aliis locis* diſputanda eſt. Id tamen eſt certum, intelligi hoc, niſi actus internus ita externo colligetur, vt hoc præcepto, per neceſſariam conſequentiam ille cenſeatur quoque præceptus, vtpote qui ſine interno conſiſtere nequit. Vt ſubditus iuſſus facere ſacrum pro aliquo, tenetur habere intentionem applicandi illi ſacrificium; quia aliàs non poſſet ſacrum fieri pro illo: ſimiliter iuſſus quodcumque opus externum exequi, tenetur habere voluntatem exequendi, quia abſque illa nequit exequi; tenetur quoque non habere contrarium, & abſolutum non exequendi deſiderium, quia eo ipſo quod non exequi eſt malum, deſiderium abſolutum non exequendi, participat eandem malitiam. Et ita docent Roſel. *verb. obedientia. num.* 2. & *ibi* Angel. *num.* 1. Tolet. *d. cap.* 15. *num.* 3. Manuel Rodrig. *quæſt. regul. tom.* 3. *quæſt.* 59. *art.* 2.

7 Hinc deducitur, teneri religioſum conformare iudicium ſuum & voluntatem cum ſuperioris præcipientis iudicio ac voluntate, quantum commodè potuerit, rem ſibi præceptam amplectendo, eámque ſibi expedire iudicando; quia hæc pertinent ad debitas, ac intrinſecas exequendi bene rem præceptam circumſtantias: malè enim impletur ſuperioris præceptum, deteſtando interiùs rem præceptam, vel malè de illa iudicando. At quandocumque præceptum obligat ad intrinſecas circumſtantias, ſine quibus impleri bene nequit. Et ita colligitur ex D. Bernard. *ſerm.* 3. *de circumciſ.* & *tractat. de trib. ordinib. Eccleſ. ad Patr. in Capitulo.* Non tamen excedet culpam venialem defectus huius conformationis, quia hæc repugnantia non tollit præcepti executionem, quæ directè, & per ſe promittitur in obedientiæ voto.

8 Quartò eſt certum, teneri religioſum obedire Prælato præcipienti quæ ſunt ſecundùm regulas ſuæ religionis. Conſtat, quia promittit obedientiam ſecundùm regulam.

9 Sunt autem tria circa hoc obſeruanda. Primum eſt, poſſe aliquid dupliciter pertinere ad regulas. Priori modo expreſsè, & directè: & hoc modo pertinent ad regulam ea ſola quæ in regulæ ſtatutis continentur. Poſteriori modo indirectè, & implicitè: & hoc modo ad eam pertinent, quæ licèt in ea non exprimantur, at ſaltem in vniuerſum continentur in ea, tanquam neceſſaria ad regulam obſeruandam. Huiuſmodi ſunt mutua obſequia, ſine quibus bonus religionis ſtatus conſeruari non poteſt, & quæ pertinent ad pœnas tranſgreſſionum regularum. Dum ergo dicimus teneri religioſum obedire prælato præcipienti ea quæ ſunt ſecundùm regulam; intelligitur ſiue ſint directè, & explicitè, ſiuè indirectè, vel implicitè ſecundùm illam, quia omnia hæc verè pertinent ad regulare inſtitutum conſeruandum. Et ita docet D. Thom. *quodlib.* 10. *art.* 10. & *in* 2. *diſtinct.* 44. *quæſt.* 2. *art.* 3. & *ibi* Durand. *quæſt.* 4. *num.* 5. Roſel. *verb. obedientia, num.* 10. Angel. *verb. religioſus. n.* 29. Syluest. *verb. relig.* 6. *qu.* 6. Caiet. 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 8. *dub. vlt. verſ. ad primum dicitur.* Cordub. *in expoſit. regul. D. Franciſc. c.* 10. *quæſt.* 2. *dict.* 6. Leonardus *lib.* 2. *de iuſtit. c.* 41. *dub.* 9. *n.* 77. Tapia *auth. ingreſſi. verb. ipſo ingreſſu. cap.* 1. *nu.* 44. & 59. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Gabriel Vaſquez 1. 2. *q.* 95. *art.* 2. *diſp.* 154. *cap.* 4. *nu.* 20. Vbi inter hæc pertinentia indirectè ad regulam numerat corporis afflictiones in cautelam recidiui, aut imminentis periculi impoſitas; ſed de huius veritate dicemus *num.* 45. Inſuper Roſella, Angel. & Syluſ. *ibidem*, Tabien. *verb. religio. q.* 21. *num.* 22. *fine*, numerant inter hæc pertinentia indirectè ad regulam, ea quæ faciunt ad pleniorem regulæ obſeruantiam. Sed hoc eſt intelligendum de rebus ſolis valde neceſſariis, ſine quibus regula commodè obſeruari nequit, vt explicabitur amplius *num* 45. quippe aliàs poſſet ſuperior quaſcumque corporis afflictiones, vigilias, & diuturnas orationes præcipere; omnia enim hæc conferunt ad pleniorem regulæ obſeruantiam. An verò contineantur aliquæ peculiares aſperitates iniunctæ ad tempus pro publicis neceſſitatibus, dicemus *n.* 45.

10 Secundum obſeruandum eſt, non tantùm teneri religioſum ex voto obedientiæ obedire Prælato iubenti quæ peculiaria religionis ſunt, ſed etiam iubenti præcepta omnibus Chriſtianis communia; vt ſi religioſus iubeatur audire ſacrum, & ieiunare diebus, quibus id Eccleſia præcipit, quippe hæc pertinent indirectè ad regulam tanquam præambula neceſſaria. Et ita docet Caiet. 2. 2. *quæſt.* 186. *art.* 5. *circa ſolut. ad* 1. id colligens ex D. Thom. *ibi.* Vnde optimè dixit Durand. 2. *diſtinct.* 44. *quæſt.* 4. *num.* 5. pertinere indirectè ad regulam non ſolas pœnitentias à Prælato iniunctas pro regulæ tranſgreſſione, ſed etiam pro aliis delictis ex cuiuſcumque iuris tranſgreſſione conſurgentibus, & ita teneri in his obedire. An verò ſit duplex culpa non obedire Prælato in iis communibus omnibus fidelibus, dicemus *infra c.* 4. *n.* 6.

Vltimum

11 Vltimum obſeruandum eſt, quando præceptum ſuperioris fundatur in falſa præſumptione, non teneri religioſum obedire ceſſante ſcandalo, vt ſi religioſo imponatur pœna pro delicto quod verè non commiſit; ſi ea pœna ſit ſecretò exequenda, non tenetur ſubditus ad illam: ſi verò in publico, tenetur ad eam propter aliorum exemplum, quia in priori caſu pœna non imponitur ad eorum exemplum, ſed ad propriam correctionem, qua innocens non indiget. Ita docet Vaſq. 1. 2. *qu. 90. art. 5. diſp. 174. c. vlt. n. 26.* & ita bene docent Nauar. *ſumm. c. 23. Hiſpan n. 36. Latin. n. 58.* & Tapia *auth. ingreſſi. verb. ipſo ingreſſu. c. 1. n. 58. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* non teneri ſubditum obedire, quando probabiliter credit fore vt Prælatus veritatis conſcius id non præciperet.

12 His igitur præmiſſis, quadruplex eſt difficultas enodanda. Prima eſt, an Prælatus poſſit præcipere religioſo quæ ſunt præter, aut ſupra regulam? Secunda, an ſaltem id poſſit Capitulum generale? Tertia, an id poſſit Romanus Pontifex? Vltima, an poſſit regula iam collapſa reformari, & ad priſtinum ſtatum reſtitui, ita vt antea profeſſi teneantur regulam ſic reſtitutam obſeruare?

13 Circa primam difficultatem, quidam ſentiunt teneri religioſum obedire Prælato in iis omnibus, quæ regulæ non aduerſantur, ſiue ſint indifferentia, ſiue bona in ſe dummodo non ſint altiora, quàm profeſſio proprij ordinis requirit; ſed æqualia, vel faciliora, quamuis ſecundùm regulam non ſint, ſed præter illam. Hanc ſuſtinent quidã, quos tacito nomine refert D. Thom. 2. *diſt. 44. q. 2. art. 3.*

14 Alij ſentiunt, non ſolum quæ præter regulam ſunt, ſed etiam quæ ſupra illam, poſſe Prælatum religioſo præcipere, tenerique religioſum obedire. Dicuntur, quia quantumcumque durum præcipiat Prælatus, dummodo ſit licitum, & impleri valeat, nequit religioſus reſiſtere. Secundò, probari poteſt ex doctrina D. Th. 2. 2. *q. 186. art. 5. ad 3.* vbi tradit in hoc differre obedientiam religionis ab obedientia communi omnibus Chriſtianis, quia obedientia religionis eſt vniuerſalis, quoad omnes res. Et confirmatur ex doctrina Bonauent. *in expoſitione regulæ fratrum Minorum. c. 1. ſupra verſic. viuendo in obedientia;* vbi ita, quoſdam religioſos eſſe qui non tenentur obedire in excedentibus regulam; alios verò qui in omnibus licitis obedire tenemur. Hanc ſententiam tuentur Archid. *cap. qui iuſſus, fine. 11. q. 3.* Abb. *cap. ſuper eo. n. 6. fine de regul.* Præpoſitus *cap. ad noſtram. n. 9 de appellat.*

15 Sed veriſſima ſententia eſt Prælatum religionis ſola ea præcipere poſſe, quæ ſunt ſecundùm regulam, ſiue directè & expreſsè, ſiue indirectè, & implicitè ad eam pertineant, modo explicato *num. 9. & 10.* ac proinde religioſum non teneri obedire Prælato iubenti quæ ad regulam nullo modo reducuntur, ſed ita ſunt indifferentia, & vana, vt ſint omnino præter regulam; aut ita ſupereminentia, vt ſint ſupra regulam. Probatur hoc, quia peculiare obedientiæ debitum in religioſis conſurgit ex ſolo obedientiæ voto, vt, *n. 2.* probauimus, quod intelligitur iuxta religionis regulas; ſiue ſic exprimatur in ipſo voto, ſiue non exprimatur. Et confirmatur, quia cùm debitum obedientiæ ſit ratione prælationis, ad illa ſola ex obedientiæ voto ſubditus obligatur, ad quæ prælatio ordinatur: hæc autem in religionibus ordinatur, vt ſtatus religioſus ſecundùm regulæ ſtatuta conſeruetur. Ergo in iis ſolis, quæ ad regulam pertinent, debitum obedientiæ ex voto conſurgit. Tandem, ſicut nemo virtute ſuæ profeſſionis in vna religione, poteſt compelli tranſire ad aliam arctioris regulæ religionem; eodem modo nequit in ſua religione ad arctiorem vitam obligari. Et hoc eſt quod D. Greg. *lib. 1. regeſt. e. 19.* relatus *c. geſtu. diſt. 74.* ait: Iuſtum eſt, vt nemo creſcere compellatur inuitus. Quod idem latè proſequitur D. Bernard. *lib. de præcept. & diſpenſat. c. 8.* Nec obſtant contrariæ rationes adductæ *n. præced.* quia prima falſum aſſumit, vt ex dictis conſtat, & doctrina illa D. Thom. explicabitur ab eodem *quodlibeto 10. art. 10.* vbi ait, obedientiam religioſorum dici vniuerſalem, & quoad omnia, non eo quod comprehendat quæ ſupra regulam ſunt, ſed quia eſt circa generalem vitæ diſpoſitionem quoad præcipua, nempe, obedientiam, paupertatem, & caſtitatem, & circa omnes alias res in quantum ad regulæ obſeruantiam neceſſariæ ſunt. Atque Doctrina D. Bonauent. *ibi* allegata eſt intelligenda quoad hoc tantùm, vt in quibuſdam religionibus ſit amplior obedientia, quàm in aliis. Nec enim eſt poſſibilis religio, quæ non habeat aliquid ſupra regulam, & ſic nequeat id à Prælato præcipi. Et ratio eſt, quia non eſt poſſibilis religio, comprehendens omnes fines, & omnia media ſtudioſa omnium religionum, illa enim ſunt incompaſſibilia; ſed quælibet debet habere determinatum finem, & determinata media. Et ideo hanc ſententiam tradunt D. Thom. 2. 2. *qu. 104. art. 5. ad 3.* & *quodlib. 10. art. 10. corp.* & 2. *diſt. 44. qu. 2. art. 3.* & *ibi* D. Bonauent. *art. 3. qu. 2.* Durand. *q. 4. nu. 4.* Ricard. *art. 3. qu. 2. ad 1.* Gloſſ. *c. relatum. verb. eis eiectis, ne cleric. vel monach.* & *cap. integritas. verb. voti. 32. q. 1.* & *cap. geſtu. verb. creſcere. diſt. 74.* & *ibi* Turrecrem. *fin.* Deci. *cap. ad noſtram in non. edit. n. 19. de appellat.* Maior. *4. diſt. 38. qu. 15. ad fin.* & *ibi* Palud. *qu. 4. art. 2. num. 24.* & *ibi* Supplementum Gabriel. *qu. 1. art. 1. poſt 3. concl. verſ. tertiò religioſus.* Gerſ. *3. part. tr. de vit. ſpirit. lect. 4. corol. 13. fine* & *Alphabet. 62. littera R. fine* D. Anton. *3. part. tit. 16. cap. 1. §. 9* Roſell. *verb. obedientia. n. 10.* Angel. *verb. religioſus, num. 29.* Sylu. *verb. religio. 6. qu. 9.* Tabien. *verb. obedientia. qu. 5. num. 6.* & *ibi* Armill. *num. 3.* Driedo *lib. 2. de libert. Chriſt. cap. 1. poſt. 2. propoſit.* in alia editione eſt *lib. 1. cap. 2. part. 3. art. 3.* Caiet. 2. 2. *qu. 88. art. 8. dub. vltim. verſ. ad 1. dicitur.* Sot. *lib. 7. de iuſt. qu. 3. art. 2. dub. 2. verſ. in ſecundo ordine.* Cordub. *in expoſitione regul. D. Franciſc. 10. qu. 2 punct. 8.* Soſſ. *de largit. muner. regular. interdict. n. 10 & 11.* Galarz. *in opuſc. de clauſ. monial. paulo poſt principium.* Nauarr. *ſumm. c. 23. Hiſpan. num. 37. Latin. n. 39.* & *comment. 4. de regul. nu. 23.* Anton. Cucus *lib. 3. inſtitut. maior. tit. 2. n. 122.* Palac. *4. diſtinct. 38. diſp. 1. fol. 834. & duplici ſequenti.* Angles *florib. 2. part. qu. vni. de voto art. 2. diffic. 15.* Tolet. *in fin. ſumm. tract. de ſep. peccat. mortal. c. 16. n. 1.* Spino *ſpecul. teſtam. gloſſ. 32. princip. n. 10.* Manuel Rodrig. *2. tom. ſumm. cap. 9. num. 1.* & *qu. regular. tom. 3. qu. 19. art. 3.* Leonard. *lib. 2. de iuſt. cap. 41. dub. 9. num. 76.* Valen. 2. 2. *diſp. 7. qu. 3. punct. 2. fine.* & *diſp. 10. qu. 4. punct. 3. ad fin. verſ. neque verò* Gabriel Vaſq. 1. 2. *qu. 96. art. 2. diſp. 154. c. 4. num. 21.* Azor *tom. 1. inſtitut. moral. lib. 13. c. 11. quæſ. 9.* Beltran. *tract. de vot. pauper. c. 4. ad fin.* Tapia *authent. ingreſſi. verb. ipſo ingreſſu. c. 1. n. 41. & 59. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Et à fortiori hoc tenent, quos referemus *n. 18.* dicentes nec Capitulum generale hoc poſſe. Quid autem, quando eſt dubium an ſit ſupra, vel præter regulam, dicemus *c. ſequenti.*

16 Eſt tamen obſeruandum, regulas & conſtitutiones in diuerſis religionibus eſſe varias, ac proinde poteſtatem præcipiendi, & obligationem obtemperandi eſſe variam, & ad plura, vel pauciora, pro vt regula diſponit extendi; nam in regulis Minorum *cap. 10.* iubentur fratres obedire in omnibus, quæ non ſunt contra regulam, vel animam. Et in conſtitutionibus Societatis IESV, *part. 3. cap. 1. §. 23.* & *part. 6. c. 1. toto §. 1.* dicitur obediendum eſſe in omnibus in quibus manifeſtum peccatum non cerneretur. Ex quo infert Leonard. *lib. 2. de iuſt. cap. 41. dub. 9. num. 77.* omnia *ſupra* dicta cenſeri ſecundùm regulam præcipi, & ſubditum teneri in omnibus iſtis ex vi voti obedire. Sed hoc non credo. Primò, ob ea quæ diximus *n. præcedenti*, vbi probauimus, id vitæ inſtitutum eſſe impoſſibile. Secundò, quia B. Pater noſter Ignatius *loco citato* non de rigore obedientiæ à ſubditis debitæ ex vi votorum loquitur; ſed de perfectiſſima obedientia, quam totis viribus niti debent ſer-

uare

tare omnes religioſi Societatis IESV, ad quam, vt diximus *n.* 3 pertinet in omnibus licitis obedire: & ita *eod.* §. 3. dicit, obediendum quoque, etſi nihil aliud quàm ſignum voluntatis ſuperioris videretur; cùm tamen *n.* 9. probauerimus id non comprehendi ſub obediendi obligatione. Inſuper *ibidem* docet B. Pater noſter Ignatius, obediendum non in ſolis rebus obligationis, ſed in aliis quoque: vbi ſupponit aliqua eſſe non comprehenſa ſub rigida obediendi obligatione. Tertiò, quia aliàs poſſent religioſis Societatis IESV imponi quæuis auſteritates quantumuis rigidæ, & notabiliter excedentes ſuum inſtitutum. Tandem, quia cùm idem dicatur in regula D. Franciſci Cordub. *in eius expoſitione. cap.* 10. *quaſ.* 2. *dict.* 1. ea verba explicat, vt intelligantur quoad rigorem obedientiæ, quando non excedunt regulæ limites.

17 Secunda difficultas eſt, an Generalis Præpoſitus, ſiue Prior cum Capitulo generali poſſit ferre nouas leges obligantes religioſos ad aſperiorem, & altiorem vitam ea quæ in regula continetur? Non tracto de reformatione, & reſtitutione regulæ ad ſuum priſtinum ſtatum, hoc enim pertinet ad 4. difficultatem; ſed quando ea noua præcepta omnino, & arctiorem viuendi modum continent: quæ quidem difficultas ſub iis terminis non proponitur a Doctoribus, ſed an ſuperior cum maiori parte conuentus, vel cum maiori parte Capituli id poſſit. Sed optimè Cordub. *in expoſitione regulæ Diui Franciſci. c.* 2. *dicto* 6. & Gabr. Vaſq. 1. 2. *q.* 95. *art.* 3 *diſp.* 154. *c.* 4. *nu.* 12. 13. & 14. explicant id, vt loquantur de Generali Præpoſito, ſeu ſuperiori cum Capitulo generali, quia loquuntur de legibus, ſeu ſtatutis pro tota religione edendis. Et quamuis quilibet ſuperior poſſit imponere præceptum quod ipſius morte finitur: at ſtatuta, ſeu conſtitutiones non poſſunt edi in religionibus, niſi ab eis, quibus facultatem Pontifex commiſit; vt plurimum autem committitur Capitulo generali: quòd ſi Præpoſito Generali, ſiue Capitulo commiſſa eſſet ea facultas, aut Capitulo prouinciali, eadem eſſet de illo difficultas. Duplex ergo eſt ſententia. Prior ſuſtinet poſſe ſuperiorem cum maiore parte Capituli, inuitis aliis, hæc noua ſtatuta edere arctantia ſingulos religioſos ad nouam vitam auſteriorem. Probatur ex *cap. vnic. in princip. de ſtat. regul. in* 6. vbi clauſura impoſita eſt monialibus, quod ſtatutum vitam arctiorem reddit. Sed hic textus non eſt ad rem, ſed pertinet ad ſequentem difficultatem, in qua de poteſtate Pontificis quoad hoc erit ſermo; nam ea clauſura à Pontifice impoſita eſt. Secundò probat, quia religioſi propriam voluntatem omnino in ſuperiores tranſtulere. Ita ſuſtinent Gloſſ. *in d. cap. vnico. in princ. verb. preſentes, in priori ſolution.* & *reg. quod omnes* 29 *in fine, de reg. iur. in* 6. Archidiac. *c.* 2. *diſtinct.* 74 *fine.* Innocent. *cap. ſuper eo, in fine. de regul.* & *ibi* Anton *c.* 9 *init.* Abb. *n. c. fine.* Cardin. *n.* 2. *q.* 4. Henric. *n.* 10. & 11. idem Abb. *cap. ad noſtram. n.* 4 *de appellat.* & *ibi* Alexand. de Neuo *n.* 6. Probus *addit. ad Monachum. c.* 1. *n.* 14. *de regul. in.* 6. Præpoſitus *cap. ante triennium, verſ. tamen ſi per ſtatutum. diſtinct.* 31. Roſell. *verb. lex num.* 5.

18 Poſterior ſententia (cui adhæreo) ſuſtinet id fieri non poſſe. Probatur, quia rationes adductæ *n.* 15. ad probandum id non poſſe Prælatum, militant quoque in Capitulo generali, nec Pontifex conceſſit illi facultatem ad auſteriorem vitam indicendam, ſed ad edenda ſtatuta priori regulæ conformia, ad illam illæſam conſeruandam. Item, quia noua illa auſteritas, cùm concernat religioſos vt ſingulos, & non quatenus vnum corpus conſtituunt, debet ab omnibus approbari, vt omnes obliget. *reg. quod omnes* 29. *de regul. iur. in* 6. Nec fundamentum contrariæ ſententiæ eſt alicuius momenti, quia religioſi non tranſtulerunt omnino ſuam voluntatem in ſuperiorem, vt poſſit quæcumque iubere, ſed vt poſſit ea ſolùm quæ ad regulam directè, vel indirectè pertinent, vt probaui *n.* 15. Et ideo huius ſententiæ ſunt Gloſſæ omnes, quas eo *n.* 15. retulimus, & Turrecrem. *ibi* allegatus & Dec. *cap. ad noſtram, in noua editione. n.* 19. *de appellat.* vbi indiſtinctè tradunt non poſſe nouam auſteritatem imponi religioſis. Et in hanc partem inclinat Ancharan. *cap. ſuper eo. num.* 5. *de regul.* ait enim contrariam ſententiam eſſe maximè dubiam; & in propriis terminis eam tenent Felin. *c. cùm omnes. n.* 15. *verſ. pro qua fallentia. de conſt.* Angel. *verb. religioſus n.* 29. Sylu. *verb. religio.* 6. *quæſt.* 6. Armill. *eodem verb. nu.* 10. Tabien *ibi, quæſt.* 21. *nu.* 22. *fine* Cordub. *in expoſit. reg. D. Franc. c.* 10. *quaſ.* 1. *dict.* 6. Gabr. Vaſq. 1. 2. *q.* 95. *art.* 3. *diſp.* 154. *c.* 4. *n.* 25. Tapia *authent. ingreſſi verb. ipſo ingreſſu. cap.* 1. *num.* 70. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & à fortiori hoc tenent qui docent, nec Pontificem hoc poſſe quos *n.* 22. referemus.

Nec tantùm hoc non poſſet Generalis cum maiori 19
Capituli parte, ſed nec conſentientibus omnibus Capituli: quia cùm reliqui iam profeſſi non conſentiant, & ſint ſtatuta rigidiorem vitam inducentia, non poſſunt abſque nouo conſenſu eis obligari. Præterea, quia cùm ea ſtatuta concernant omnes iam profeſſos, vt ſingulos, oportet vt eis arctentur, ea ab omnibus approbari. Et ita docent Angel. Sylu. Cordub. & Tapia *n. præced.* allegati.

Ea tamen ſtatuta obligarent profeſſos eis conniuen- 20
tes, vt docent omnes Authores *n.* 17. allegati. Inſuper obligarent omnes in poſterum profeſſuros. Cùm enim profiteantur obedientiam ſecundùm regulam, & conſtitutionem religionis, & illæ ante profeſſionem ſint iam illius conſtitutiones, conqueri nequeunt, quod auſterior vita eâ, quam profeſſi ſunt ipſis imponatur, ſicut conqueri poſſunt profeſſi ante illa noua ſtatuta.

Tertia difficultas eſt, an Romano Pontifici integrum 21
ſit cogere religioſos ad arctiorem vitæ regulam ſeruandam, quam prima, & antiqua ſui inſtituti norma poſtulat? Affirmant quidam, atque ita dicunt poſſe Pontificem cogere omnes monachos ad clauſuram ſeruandam inſtar monialium. Ducuntur ex *cap. vnic. in princ. de ſtat. regul. in* 6. vbi Bonifacius VIII. vniuerſis monialibus clauſuram indixit, quæ vitam multo auſteriorem reddit; & tamen illam profeſſæ non fuerant. Secundò, quia Pius V. anno 1567. bullam edidit; qua iuſſit omnes Franciſcanos conuentuales, vel clauſtrales in Hiſpania degentes ea ſuis conuentibus eiici & tranſire ad aliquem ordinem ex Mendicantibus, qui multo arctiorem vitam coliorent, quàm erat priſtina eorum. Tandem, quia religionum Præfecti, & Capitula generalia habent à Pontifice iuriſdictionem limitatam in religioſos iuxta votum ſuæ profeſſionis; at Pontifex ab ipſo Deo iuriſdictionem abſolutam in omnes fideles habet, vt eis licita & honeſta præcipiat. Ergo poteſt religioſos cogere ad arctius vitæ inſtitutum ſuo priſtino ſeruandum. Et ideo hanc partem ſuſtinent Ioan. Andr. *cap. Ioannes, num.* 18. *de regular.* quamuis dicat hoc eſſe durum; & *ibi* Anchar. *n.* 8. Abb. *cap. ſuper eo. n.* 6. *de regular.* Felin. *cap. ad noſtram. n.* 6. *de appellat.* Maior 4. *diſt.* 38. *qu.* 20. *col.* 5. *verſ. nonò arguitur.* & à fortiori id tenent quos *n.* 17. retulimus, dicentes id poſſe Prælatum cum maiori parte Capituli.

Sed verior ſententia eſt, nec Pontificem id poſſe. Du- 22
cor, quia in religioſis ſpeciale obedientiæ debitum Romano Pontifici vltra alios fideles, eccleſiaſticoſque ſæculares ex ſolo obedientiæ voto oritur, vt *n.* 2. probauimus. Ergo ea ſpecialis obedientia non ſe extendit vltra obligationem ad ea quæ in regula directè, vel indirectè continentur modo explicato *num.* 9. & 10. ergo nec Pontifex ad auſteriorem vitam poterit cogere. Secundò, quia nequit profeſſum in vna religione compellere ad ſeruandum alterius religionis arctius inſtitutum; alioquin enim poſſet etiam præcipere, vt quis religionis votum emitteret; quod eſt abſurdum. Non obſtant in contrarium adducta, quia ad primum, & ſecundum

conſtabit ex dicendis *num*.42.*&* 44. Ad tertium, fateor Pontificem non accepiſſe iuriſdictionem limitatam in religioſos quatenus fideles ſunt : atque ideo poteſt illis iniungere præcepta neceſſaria, & conuenientia ad profeſſionem in baptiſmo factam ſeruandam, ſicut & alios fideles poteſt ad id cogere. At peculiaris poteſtas, quam habet in religioſos ratione profeſſionis monaſticæ, oritur ex propria profeſſorum voluntate, qua ſe illi tanquam ſupremo religionum Generali, ſua ſponte voto obedientiæ ligarunt, atque ideo eſt limitata iuxta illius voti limites, quod tantùm eſt ad obediendum in iis, quæ ſunt ſecundùm regulam. Atque proinde non poterit Pontifex auſteriorem nouam vitam illis imponere eâ, quam profeſſi ſunt, ſicut nec aliis fidelibus etiam Eccleſiaſticis eam poterit indicere. Et ideo hanc partem ſuſtinent Oldrad.*conſ*.96.*n.vnic*.(quamuis eum non approbem in quantum dicit, non potuiſſe monialibus imponi clauſuram à Pontifice ; potuit enim imponi, eo quod non eſt noua vita auſterior, vt explicabimus *n*.42.) Deci.*cap.ad noſtram.in noua edit.n*.19.*de appellat*. Syluest.*verb.religio*.6.*qu*.6.*fine*. Cord.*in expoſit.regul. D. Franciſc.c*.15. *quaſ*.2.*dict*.6. Leonard. *lib*.2.*de iuſtit. c*.41.*dub*.9 *n*.77. Tapia *authent. ingreſſi. verb.ipſo ingreſſu. c*.1.*n*. 71.*C.de ſacroſ. Eccleſ.* Quod idem ſentire videntur Doctores, quos *n*. 42. referemus, cùm decretum Pontificium clauſuram monialibus indicens excuſent, dicentes eſſe auſteritatem indirectè pertinentem ad antiquam regulam : ſi enim ſentirent poſſe Pontificem nouam auſteritatem nullatenus ad regulam pertinentem indicere, facilè defenderent id decretum.

23 Id tamen decretum Pontificium obligaret in poſterum profeſſuros, vt de Capituli decreto diximus *n*. 20.

24 Vltima difficultas eſt, an quando religionis regula conſuetudine laxata eſt, teneantur eius profeſſores in ſuo priſtino rigore eam ſeruare; vel ſaltem ſi reformetur, ad priſtinumque ſtatum reſtituatur, teneantur ad regulam ſic reformatam ? Difficultas hæc duplicem quæſtionem inuoluit, quamuis ſatis confuſè tractetur à Doctoribus immiſcendo vtramque. Prior eſt, an nondum reformata regula, teneantur illam profeſſi ſeruare in ſuo priſtino rigore ? Poſterior eſt, ad quid teneantur, ea reformata ? Circa priorem quæſtionem, quidam ſentiunt teneri profeſſos eam ſeruare in ſuo priſtino rigore, non obſtante conſuetudine quæ eam relaxauit, quamuis tempore profeſſionis habuerint expreſſam intentionem non ſe obligandi aliter, quàm illa regula ſic collapſa præſcribebat. Ducuntur, quod obligatio ſeruandæ regulæ, ex quo à Pontifice eſt confirmata, oritur ex voto, aduerſus quod tanquam iure diuino naturali obligans, nullæ ſunt conſuetudinis quantumuis longæuæ vires. Secundò, quia ſuſcipiens ſacrum ordinem, quantumuis intendat non ſe ad caſtitatem obligare, tenebitur ad illam, vtpote velit, nolitve ſtatui illi annexam. Ergo profeſſus quantumuis intendat non obligare ſe ad regulam in ſuo priſtino ſtatu, ſed vt collapſa eſt, & vt in religione ſeruatur, obligatus manebit ad ſeruandam regulam in priſtino rigore. Sic tenent Maior 4.*diſt*.38.*q*.10.*toto argum*.2.*contra* 1.*concluſ.* Cordub *in regul. D. Franc.cap*. 10.*quaſ*.15.*punct*.1. quoad obligatoria regulæ ſub culpa : ſecus ait *punct*. 2. quoad ea quæ in regula non obligant ad culpam. Atque nullam ab ea tranſgreſſione excuſare conſuetudinem, aſſerit quoque Anton.*cap.cùm cauſam.de elect*.n.14.

25 Alij ſentiunt, non teneri profeſſos ad regulas priſtinas in foro conſcientiæ, quando vel limitatam intentionem habuerint profitendi ſolam regulam ita collapſam, vt tunc temporis ſeruabatur ; vel ſi ſimpliciter profeſſi ſunt immemores talis limitatæ intentionis, iam à tempore, cuius initij nulla extat memoria, ita ſeruatur regula, & priſtinus ille eius ſtatus in deſuetudinem abiit ; quia ex tam longæua conſuetudine præſumitur iuſta ſic ſeruandi cauſa. Ita docent Abb.*cap.ſuper eo.num*.3.*de regul.&.c*. *Deus qui.num*.13.*de vita,& honeſtate clericorum.& cap. cùm ad monaſterium n*.18.*de ſtat.monach*. Felin.*cap.nam ad concupiſcentiam n*.12.*de conſtit*. Deci.*cap.ad noſtram. in noua edition.n*.21.*&* 22.*de appellat*.& *ibi* Propoſit.*n*. 9. Roſell.*verb.religio*.2.*n*.12. Syluest.*verb.religio*.3.*q*.12. Quare hos minimè à peccato excuſari non ſeruantes regulam in ſuo priſtino rigore, videntur ij Doctores ſentire à contrario ſenſu, quando conſuetudo ea non eſt immemorialis; & ita id explicuit Decius citatus.

At verior ſententia eſt, ſi accipiatur regula, prout 26
tria ſubſtantialia religionis vota includit; nempe, paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, nulla valet conſuetudine abrogari: at quatenus alia tribus votis adiuncta præſcribit, poteſt conſuetudine tolli, nec ad id deſideratur, vt ea ſit immemorialis, ſed ſatis eſt, ſi talis, ac tanti temporis, qualis, & quanti temporis ad cæteras leges eccleſiaſticas abrogandas petitur. Quare (ſtante hac conſuetudine) excuſantur omnes religioſi à peccato tranſgreſſionis ; ſecus quando conſuetudo non eſt talis, quæ ſat ſit ad abrogandas leges. Ducor, quia illa tria vota continentur ſub regula, quaſi quid omnino ſubſtantiale religionis: quare ſtante religione, nulla conſuetudo poteſt præualere, eo vel maximè quod ea tria vota obligent ex iure diuino naturali, aduerſus quod nulla conſuetudo vim habere poteſt. At reliquæ obſeruantiæ continentur ſub voto, non quaſi quid religionis ſubſtantiale, ſed quaſi leges adiunctæ : quare tantùm obligant dum vim legis habent ; hanc autem vim amittunt ſtante conſuetudine contraria, ſufficiente ad abrogandas alias leges eccleſiaſticas, cùm non maiorem vim, quàm leges eccleſiaſticæ habeant. Et confirmatur, quia cùm ſuperior diſpenſat in aliqua ex illis legibus, excuſatur à culpa non obſeruans : ergo ſimiliter, quando in deſuetudinem abiit ; eandem enim vim contra legem habet legitima conſuetudo ac diſpenſatio. Secundò, quia tales religioſi iam in re non profitentur priorem illam, & priſtinam regulam, ſed aliam diuerſam laxiorem : & nihil refert, in eum ſtatum deuenerit ſiue per diſpenſationem, ſiue per legitimam deſuetudinem. Quando autem conſuetudo non eſt talis, quæ ſufficiat ad eas obſeruantias abrogandas, tunc conſtat profeſſum non excuſari tranſgrediendo, & ſeruando regulam relaxatam: quia regula & inſtitutum religionis non ſunt illa, quæ de facto obſeruantur, ſed primæua, vtpote quæ tanquam non abrogata adhuc vigeat : ergo vouens viuere ſecundùm regulam, tenetur illam, vt verè obligat, obſeruare, atque adeò ſecundùm primæuam originem. Nec obſtant contrariæ rationes allatæ *n*.24. quia prior ſoluitur ex prima ratione huius ſententiæ : poſterior autem nihil probat, quia non eſt ſimile; nam Eccleſia ita ordinibus ſacris annexuit caſtitatem, vt ſtatuerit initiandos illam tacitè vouere. Quod ſi noluerint voto ſe obligare, ſtatim vt, velint, nolint, ad illam præcisè teneantur : quod non reperitur in prædictis religionis obſeruantiis, legitima conſuetudine abrogatis. Quid autem dicendum ſit, quando obſeruantiæ dictæ non ſunt abrogatæ legitima conſuetudine, aut quando non adeſt ea limitata intentio, explicabitur *num*. 27. & ſequent. Et ita pro hac ſententia ſunt D. Thom. 4.*diſt*.38. *queſt*.1.*art*.3.*quaſt*.1.*ad* 3. & *ibi* Carthuſian.*quaſt*.2.*circa medium*. Turrecrem.17.*qu*.1.*in ſum.art*.4.*nu*.12. Cardin. *c.cùm ad monaſterium.§.in refectorio n*.4.*q*.2.*de ſtat.monach*. Palac.4.*diſt*.36.*diſp*.1.*fol*.896.*col*.2.*& ſeq*. Azor.*to*. 1.*inſtit.moral.c*.11.*quaſ*.15. vbi indiſtinctè dicunt excuſari profeſſos à tranſgreſſione obſeruantiarum regulæ, quæ in deſuetudinem abiere. Atque in propriis terminis tenet Nauar.*ſumm.cap* 1.*ſiu*. 90. Ludouic. Lopez 1.*part. inſtructor.c*.4.*col*.2.*verſ.non excuſatur*. Tapia *authent.ingreſſ verb.ipſo ingreſſu,c*.1.*n*.64.*&* 65.*C.de ſacroſanct. Eccleſ*. Manuel 1.*tom ſum cap*.95.*n.vlt*. Inter alia verò votis ſubſtantialibus adiuncta annumerandus eſt modus

pauper

Digitized by Google

pauperiatis,& obedientiæ,quem declarare,& laxare poteſt conſuetudo, iuxta *infra* dicenda *n.* 29.

27 Sunt tamen tria obſeruanda circa hanc ſententiam. Primum eſt, ſi profeſſus in ea religione relaxata,quando conſuetudo non eſt legitima ad excuſandum, eſſet adeò ſimplex,vt non debuerit ſcire eam regulam ſtrictiùs obligare,quàm tunc tempore obſeruabatur,poterit ille tranſire ad laxiorem religionem,qualem illam,quam profeſſus putabat eſſe:quod ſi voluerit perſeuerare in ea, quam profeſſus eſt, tenebitur regulæ rigorem obſeruare. Et ita docet Angel. *verb.religioſus. nu.*32. nec placet,quod ait Cordub.*in reg. D.Franciſc. cap.*2.*q.*16.*punct.*1. eſſe neceſſariam Papæ diſpenſationem.

28 Secundum eſt, ſi ſecluſa hac ignorantia profeſſus ille tempore profeſſionis intendit expreſsè non amplius ſe obligare, quam ad regulam, vt de facto obſeruabatur, talis quantum eſt ex vi voti præcisè, non tenetur ad quid amplius:quod bene docet Cordub. *ea.q.*16.*punct.*3. quippe voti obligatio non excedit vouentis intentionem. Et ſic intelligendi ſunt Doctores allegati *num.* 25. pro ſecunda ſententia,& Azor *lib.*13.*inſtitut. c.*11.*q.*16. dum dicunt, hunc non peccare ſeruando regulam ſic relaxatam. At propter iniuriam, quam culpabiliter intulit religioni, profitendo in ea cum particulari fictione, nempe, intendendo non ſe obligare ad eius ſtatuta, vt verè obligant, tenetur in ea religione permanere, eiúſque illæſa ſtatuta ſeruare: quia eligens profiteri in ea religione, tenebatur verè profiteri. Et in hoc caſu bene dixerunt Doctores allegati pro prima ſententia *n.* 24. licèt dicat Cordub.*ea.q.*16.*punct.* 2. non teneri manere, ſed poſſe tranſire, ſi velit, ad aliam religionem ita relaxatam, vt ipſe extendit vouere; quod ſi vult *ibi* manere, tenetur viuere ſecundùm regulam debitè promiſſam: quia volendo ibi manere, iam acceptat votum, & regulam.

29 Vltimum obſeruandum eſt; dum hæc ſententia aſſerit conſuetudinem nihil poſſe circa tria ſubſtantialia religionis vota abroganda, intelligi debes de præceptis, quæ talia ſunt,vt illis ſublatis, non maneat eſſentia religionis:nam ſi ſpectent ad ſolam horum votorum perfectionem, ita vt,illis ſublatis,non maneat eſſentia religionis poteſt conſuetudo ea præcepta abrogare, ſicut in religione Minorum præcepta non equitandi extra neceſſitatis caſum, & non portandi calceamenta, pertinebant ad ſolam paupertatis perfectionem; quia tamen illis ſublatis manebat verè paupertatis ſubſtantia, potuere vſu aboleri.

30 Hinc deducitur, contra obedientiam Prælatis regularibus debitam, vtpote quæ ex voto debita eſt,præſcribi non poſſe, vt clarè colligitur ex *cap. ſicut.el* 2. *in fin.de regul.*& docent ibi Gloſſ. final & Abb. *nu.* 3. *& in fin.* Gregor Lopez *l.*23.*verb aſſimiſmos.tit.*14.*par.*7.Manuel *qq.regular.tom.*2.*q.*74.*art.*3.

31 Poſterior quæſtio eſt, an ſuperior cum maiori parte Capituli generalis,cuius eſt condere pro religioſis ſtatuta,poſſit regulam iam ferè collapſam & relaxatam, ad priſtinum ſtatum reſtituere, ita vt cæteri iam profeſſi teneantur regulam ſic reformatam obſeruare? Atque, vt animaduertimus *num.* 17. eadem difficultas eſt de Capitulo prouinciali, aut de ipſo Præpoſito Generali religionis, quando habent poteſtatem edendi ſtatuta pro religione. Quæ quæſtio, id etſi non explicetur à Doctoribus, manifeſtè procedit, quando ante reformationem non tenebantur ij profeſſi ad primæua illa regulæ præcepta, eo quod legitima conſuetudine, aut diſpenſatione erant abrogata: nam ſi ante reformationem adhuc tenebantur ad illa, vtpote non abrogata, nulla eſt quæſtio; cùm apertiſſimum ſit, à fortiori poſt reformationem teneri ad illa. Variæ ergo in hac quæſtione ſunt ſententiæ. Prima ſic diſtinguit. Si profeſſus ille erat vir diſcretus; tenetur ſeruare regulam denuo reformatam, quod debuerit cogitare euenire poſſe, vt ad primæuum ſtatum illa reſtitueretur; ſecus autem ſi fuit indiſcretus,vt puer, vel fœmina. Tunc enim non compellitur ibi eſſe; ſed poterit ingredi religionem laxiorem, qualis erat illa tempore profeſſionis, in qua profeſſus eſt. Ita ſentiunt quidam, quos tacito nomine refert Innocent.*ſuper eo.num.vnico.de regular.*

Secunda ſententia ſic diſtinguit. Si profeſſus erat iuris peritus, compellitur ſeruare regulam reformatam, 32
quod præſumatur ſciuiſſe regulæ qualitatem olim inſtitutæ, & fore,vt aliquando ad eum priſtinum ſtatum reſtitueretur. Aut non erat iuris peritus, ſed indoctus: & tunc ſi fuit illi lecta regula ante, vel poſt profeſſionem, & reſpondit nolle ſe obligare niſi ad regulam ita collapſam, vt tunc eſt, non compellitur ad regulam reformatam: ſed poteſt ad laxiorem religionem ſimilem illi, quam profiteri voluit, tranſire: ſi autem nihil reſpondit, tenetur ad regulam reformatam. Sic docent Hoſtienſ. *ſum.tit.de voto.§.vtrùm, & per quem.nu.*17.& *cap.ſuper eo.num.*2.*de regular.* & *ibi* Ioan Andr. *num.*4. *ad finem.* Abulenſ.*cap.*30. *Numeror.q.*99. Rayner.quem refert,& ſequitur D.Anton.3.*part.tit.*16.*cap.*3.*fine.*Et addit vterque,etiamſi fuerit indoctus, nec lecta ſit illi regula, eum teneri ad regulam reformatam, niſi limitatam intentionem habuerit obligandi ſe ad eam eo ſolo modo, quo tunc ſeruabatur.

Tertia ſententia ait tenere eos profeſſos obſeruare regulam reformatam, etſi à tempore immemoriali collapſa ſit, & habuerint intentionem limitatam obligandi ſe ad ſolam regulam ſic collapſam. Ita docet Probus *addit.ad Monac.cap.*1.*n.*15.*de regular.in* 6. 33

Quarta ſententia dicit voluntati horum profeſſorum relinqui, an velint exire,an potiùs ibi manere ſeruando regulam reformatam. Ita Anton. Cucus *lib.* 3. *inſtitut. maior.tit.*1.*num.*78. 34

Sed multo verior ſententia ſuſtinet teneri omnes illos profeſſos regulam ſic reformatam,ad priſtinumque ſtatum reſtitutam à maiori Capituli parte,obſeruare. Ducor,quia ſubiiciens ſe alicui ad aliquem finem,ſe quoque illi ſubiicit in iis,quæ valde neceſſaria ſunt ad illum finẽ, quale eſt, regulam iam collapſam reformari. Et confirmatur, nam ſponte ſua in religione profitens,ſe ita regulæ,ac vitæ religioſæ ſubiecit,vt paratus eſſe debeat,quantum ex ſe eſt, ad conſeruationem ipſius procurandam: quare ſi bonus religionis ſtatus collapſus ſit,tenetur pati vt inſtauretur, ad ſuũ uque priſtinum ſtatũ reſtituatur:& per conſequens tenetur etiam regulã ſic inſtauratam obſeruare. Hanc tenent multi Doctores, quamuis aliqui ex citandis eam non abſolutè teneant,ſed cum aliquibus limitationibus,quas ſtatim à *num.* 38. adhibebimus,& examinabimus. Ita ſuſtinent Innocent.*cap.ſuper eo num.vnico.verſ.auſteritatem. e regularib.* & *ibi* Anton. *nu.*9.*fin.* Cardinal.*nu.*2 *quæſt.*4. Ancharan.*nu.*4.Abbas *nu.*6.idem Anton *cap.cùm cauſam.nu.*16.*de elect.*mo*nach.cap.*1.*n.*6.*de regularib.in* 6 & *ibi* Dominic.*§.qui verò n.*6.Albetic. *in ſuo dictionar. verb.religio.*2.*§. vlt.* Ioann.de Triburg. *ſumm.confeſſor.lib.*1.*tit.de voto. quæſt.* 17. Henric. *cap.ad noſtram.num.*7.8 *&* 9.*de regularib.*Deci.*cap.ad noſtram. in noua edit.n.* *§ de appellat.*Felin.*cap.cùm omnes n.*15. *verſic.pro qua fallentia.de conſtit.*Roſel. *verb.* lex.*nu.*5. Sylu.*verb.religio.*6.*quæſt.*6. Tabien.*verb.religio.quæſt.*21. *nu.*22 *fin.* Armil.*ibi.num.*10. Cordub. *in expoſition. reg. D.Franc.cap.*10.*quæſ.*2. *punct.*6. *& cap.*2.*quæſ.*35 *punct.* 3.Gabriel Vaſq.1.2.*qu.*95.*art.*2.*diſp.*154.*cap.*4.*num.*25. 26.*&* 27. Azor *tom.*1. *inſtitut. moral.lib.*13.*cap.*11.*quæſ.* 17.Tapia *authent.ingreſſu.verb.ipſo ingreſſu.cap.*1.*nu.*61. *C.ne ſacroſanct.Eccleſ.*

Immo poterit quoque maior pars eius Capituli, & 36
quicumque alius ſuperior habens poteſtatem condendi ſtatuta pro religioſis,edere noua ſtatuta non contenta in regula antiqua; quando eſſent neceſſaria pro temporis,

& loci occaſione, ad religioſæ vitæ reformationem,& vt vota eſſentialia, & alia religionis ſtatuta ſeruentur. Conſtat hoc ex traditis *nu.* 9. vbi probauimus hæc indirectè pertinere ad regulam,& ſub illa implicitè comprehendi. Item quia religioſus eo ipſo quod regulam profitetur, tenetur potiùs pati, leges aliquas ferri quæ antea non erant, quàm ſtatum religioſum collapſum eſſe, & diſſolui. Et ita docent Syluest. Tabien Armil. Gabriel Vaſquez *num. præced.* allegati, Vega 2.*tom. ſumm. c.* 86.*caſu* 22. Atque optimè Vaſq. aduertit omnè penſandum eſſe, an ea noua ſtatuta ſint valde neceſſaria ad reformationem ſtatus illius religionis, idque arbitrio prudentis relinqui: nec ad reformandum peculiarem alicuius religionis modum, videri idoneum modum, aſſumere ſeueriores alterius religionis regulas, quas præcipuas habet, & quaſi ex inſtituto, quo diſtinguitur ab aliis, hoc enim eſſet ipſa peculiaria religionum inſtituta confundere: ſed inſpiciendum eſſe, quid ſit illud quod in qualibet religione peculiarem inſtituti illius modum relaxatur, & ea parte remedium adhibendum. Nec enim facilè credendum eſt ſtatuta religionis initio edita non fuiſſe ſatis idonea ad conſequendum finem ſibi conſtitutum: & ſic ea reſtaurari debent, & ad ſeueriorem obſeruantiam reduci. Nec oportet noui aliquid addere, niſi forſan iudicaretur neceſſarium pro temporis,& loci occaſione, ad reformationem, quod maxima cum conſideratione fieri debet, vt hæc omnia optimè docet Vaſquez *ibidem*.

37 Immò quamuis primatus religionis ſuperior, cui non datur concedere ſtatuta, ſed præcepta imponere, quæ ſiue morte ipſius, ſiue finito officio expirant, vt *n.* 17 diximus, non poſſit hæc ſtatuta edere: at poteſt in ſuo conuentu, vel in prouincia ſibi ſubdita præcepta imponere obligantia ad ea quæ prudenter iudicat neceſſaria ad prioris regulæ obſeruantiam, & reformationem. Tum quia huiuſmodi ſuperiores eandem poteſtatem habent imponendi præcepta non perpetua, ſed dum eorum officium durat, quam ſuperior cum maiori parte Capituli ad edenda ſtatuta in perpetuum duratura, vt apertè indicat Syluest. *verb. religio* 6. *q.* 6. Tum etiam quia ſuperiori incumbit procurare, vt in loco ſibi ſubiecto perfectè ſeruetur regula,& eam collapſam reſtauret, ergo poteſt imponere præcepta neceſſaria ad eum finem. Atque ita Roſel. Angel. & Syluest. (vt *n.* 9. ex ipſis retulimus) dicunt ſuperiores poſſe præcipere, quæ ad pleniorem regulæ obſeruantiam conducunt, tanquam implicitè, ſeu indirectè contenta in regula; ad ea enim ſola non extenditur eorum poteſtas, quæ ita ſunt ſupra regulam, vt nec directè, ſeu explicitè, nec indirectè, ſeu implicitè ad illam reducantur.

38 Hæc tamen ſententia limitanda eſt. Primò, niſi profeſſus tempore regulæ collapſæ ſit ita delicatus, vt viribus deſtitutus ad nouam regulæ inſtaurationem ſuſtinendam, ad quam alias teneretur: tunc enim cum illo diſpenſandum eſt, vt ad religionem ſimilem illi collapſæ, in qua profeſſus eſt, transeat. Ita docent Innoc. *c. ſuper eo. n. vnic. verſ. & eſt alia ratio. de regularib.* & *ibi* Anton. *n.* 9. Cardin. *nu* 2. *q.* 4. Anchar. *num.* 4. Henric *c. ad noſtram. nu.* 8. *de regularib* Dominic. *c.* 1. §. *qui verò nu.* 6. *de regularib. in* 6. & *ibi* Probus *in addit. ad Monach num.* 24. Dec. *c. ad noſtram in noua edit. nu.* 20 *de appellat.* Nauar. *lib.* 3. *conſilior. tit de regularib. in* 1. *edit. conſil.* 9. *n.* 2. *in* 2. *conſ.* 43. *num.* 2. Tapia *eo. c.* 1 *n* 63.

39 Secundò limitanda eſt, niſi tempore profeſſionis limitata fuiſſet intentio non ſe amplius obligandi, quàm ad illam regulam ſic relaxatam. Ita Anton. *num. præced. allegat.* Tabien *verb. religio. q.* 21 *nu* 21. & *ibi* Armil. *n.* 9. Nauarr *lib.* 3 *conſil in* 1. *editione. conſ.* 9. *nu.* 2. *in* 2. *conſ.* 43. *n.* 2. *de regular.* Azor *tom.* 1. *lib.* 13. *inſtit. moral. c.* 11. *q.* 17. *ſine.* Beltram *1 a* 7. *de vot. c.* 4. *ad fin.* & alij, quos retulimus *nu.* 24. Nec habebit in hoc caſu locum, quod diximus *num.* 28. in reparatione iniuriæ illatæ religioni, teneri hunc profeſſum ad ea ſtatuta, quia cùm hæc ſtatuta, ſeclusa reformatione, non obligarent tanquam legitima conſuetudine, aut diſpenſatione abolita (in hoc enim caſo procedi hæc quæſtio, vt *nu.* 31. diximus) nullam hic religioni iniuriam irrogat profitendo cum illa limitata intentione ſe obligandi ad ea ſtatuta eo ſolo modo quo tunc obligant. Quare bene dicunt Anton. Tabien. & Armil. teneri hunc reformato monaſterio, vel ad aliud æqualis obſeruantiæ, ac erat prius, tranſire, vel denuo ſe ad illam reformationem obligare.

Non tamen proderit ſaltem pro foro externo proteſtatio præcedens profeſſionem, quia ille proteſtaretur ſe nolle obligare niſi eo modo quo tunc regula ſeruatur, ſi poſtea abſolute profiteretur, vt bene ait Nauarr. *vtroque. conſ. num.* 3. quia proteſtans faciendo actum contrarium poteſtationi, cenſetur ab ea recedere, & ſimpliciter conſentire, vt latè probauimus *lib.* 2. *de matrim. diſp.* 45. *n.* 19. qua etiam iuris præſumptione mutationis voluntatis ſtandum eſt in foro conſcientiæ, vbi non conſtat, ſed dubium eſt, an voluntas tempore poteſtationis habita, mutata tempore profeſſionis fuerit, iuxta regulam à nobis traditam *lib.* 1 *huius tract. c.* 10. *num.* 8. 40

Vltima limitatio eſt, niſi à tempore immemoriali regula ſic collapſa ſit; tunc enim non tenentur religioſi iuxta illam profeſſi, eam reformatam ſeruare, quia ob temporis diuturnitatem præmittitur legitima illius relaxationis cauſa, & reputatur iam, quam noua auſteritas veriſimiliter non potuit profeſſus mente concipere. Hæc videtur ſtatuere Abb. *c. ſuper eo n.* 5. *de regul.* & Roſel. *verb. religio.* 5. *n.* 12. & Sylu. *verb. religio.* 3 *q.* 11. vbi aiunt profeſſos non teneri ad regulā reformatam, ſaltem antequam regula reformetur. Quare idem videntur ſentire ea reformata. Idē videtur ſentire Felin. *c. ad noſtram. n.* 6. *de appellat.* vbi ſatis lubricus eſt. Et tandē in hanc partem inclinat, niſi reformatio illa fieret à Pontifice: & in propriis terminis tradunt Deci. *eo c ad noſtram. in noua edit. nu* 22. Nauar. *lib.* 3. *conſil. tit. de regular. in* 1. *edit. conſ.* 9 *n.* 2. *in* 2. *conſil.* 43. *n.* 2. Sed iure optimo ab hac limitatione recedit Prob. *addit ad Monach. c.* 1 *n.* 15. *de regular. in* 6 quia parum refert tempus immemoriale illius lapſus regulæ præciſè, ſiue non ſit immemoriale, dummodo tantum ſit quātum ſufficit ad leges alias eccleſiaſticas abrogandas; quia vtroque caſu regula non obligat in ſuo priſtino rigore, & ad illum reſtituta eſt quaſi noua aſperitas. Si ergo in hoc poſteriori caſu poteſt reformari, ita vt iam profeſſos ſic reformata obliget; ergo idem erit in priori caſu. 41

Ex omnibus traditis deducitur primò, iure optimo Boniſacium VIII. *c. vnico, in princ. de ſtat. regular.* indixiſſe omnibus monialibus perpetuam, & inuiolatam clauſuram, quamuis multæ eam profeſſæ non fuiſſent. Cuius decretum innouauit Trident. *ſeſſ.* 25. *de regularib. c.* 5. Quippe id decretum non inducit nouam auſteritatem prorſus à priori regula alienam, ſed indirectè ad eam pertinentem; quia experientia compertum eſt, non leui cum iactura caſtitatis promiſſæ moniales vagari: & ideo iudicandum eſt, clauſuram earum valde neceſſariam eſſe ad votorum obſeruantiam. Atque ita docet Gloſſ *eo. c. vnic. in princ. verb. præſentes. in* 2 *ſolut.* & *ibi* Archidiac. *n.* 1. *verſ. lanſer.* Monach. *n.* 1. Dominic. *n.* 11. Franc. *n* 5. Probus *addit. ad Monach.* 1. *nu.* 21. *de regular in* 6. Deci. *c. ad noſtram. in nou. edition. n.* 19. *de appellat.* Roſel *verb. eex. nu.* 5. Angel. *verb. religioſus. nu.* 29. Sylueſt. *verb. religio.* 6. *q.* 6 Carthuſian *opuſcul. de reformat. monial. art.* 1. *& tribus ſequent.* Vbi latiſſimè probat quantum clauſura hæc monialibus expediat; atque à principio eam ſtatutam eſſe, ac ſucceſſu temporum ab aliquibus relaxatam. Nauarr. *commentar.* 4. *num.* 40. *de regular.* Palac 4. *diſt.* 38. *diſp.* 1. *fol.* 836. *col.* 1. Angl. *florib.* 2. *p. q. vnic. de vot. art.* 2. *poſt* 15. *difficultatē, dub.* 6. Cordu *addit. ad collect. priuilegior. Mendicant. ver. clauſura, initio.* Vega 2. *tom. ſum.* 86. *caſu* 22. Spino *ſpecul. teſtam. gloſ.* 11. *principali n.* 10. Azor *tom.* 1. *inſtit. moral. lib.* 13. *c.* 8. *q.* 2 *fin. & c.* 11. *q.* 19. Gabriel 42

Vaſq.

Vaſq.1.2.q.95. *art.2.diſp.*154.*c.*4.*num.*29 Bañez 2.2 *q.*1. *art.*10.*dub.*6.*fin.* Manuel latiſſime *tom.*1.*qq.regular q.*44. *toto art.*1. Galarza *toto opuſc. ut. de clauſur.monial.* Hamas *in method. curation. in appendic* quam ponit *in fin.*§.2. Soff. *de largit. muner. regular.interdict.n* 11.& 12. Nec poteſt iam hoc in dubium vocari, quia eſt de fide potuiſſe id fieri, vt bene Galarza, & Angles hic citati.

43 Secundò deducitur, poſſe quoque Pontificem aliqualẽ clauſuram monachis indicere, nempe, vt non facilè a ſuis conuentibus vltra vnam dietam peregrinentur abſque ipſius Pontificis licentia, quando id ad bonam monachorũ gubernationem, & vt vota ſua ſeruarent, eſſet neceſſariũ. Ita docet Bañez *n.præced.* allegatus. Et in hoc ſenſu eſt verum quod tradidère Doctores *nu.*21. allegati. dicentes poſſe monachis à Pontifice clauſuram indici. Immo idem poſſent alij ſuperiores ob eandem rationem.

44 Tertiò deducitur, qualiter potuerit Pius V. bullam edere anno 1567. quia iuſſit omnes Franciſcanos conuentuales, vel clauſtrales in Hiſpania degentes à ſuis conuentibus eiici, & tranſire ad aliquem Mendicantium ordinẽ, qui multo arctior ſua profeſſione erat: de quo decreto aliqui dubitarunt, num quia ſententia lata eſt contra partem non citatam, ſed inauditam, quod eſt contra ius naturæ, & ita Pontificiam poteſtatem excedit, vt conſtat ex *c.*1 *de cauſ.poſſeſſ.* ibi. *Nec nos contra partem inauditam aliquid poſſumus definire.* & *Clement.*2. *de ſentent. & re iudicat* §. *cæterum. verſ. hac prædicta ſuppletio.* Sed dicendum eſt, id mandatum fuiſſe iuſtiſſimum: quia Pontifex re maturiùs conſiderata, & perpenſis multis ſcandalis in Hiſpania ortis ex ratione vitæ quam illi profitebantur, iiſque probatis, & notoriis, ſententiam illam tulit, conſiderans id eſſe neceſſarium, vt illi tria vota, quæ profeſſi erant, obſeruarent. In quo caſu poſſe citationem partis à ſupremo Principe omitti, teſtantur Baldus *l. nec cauſas.num.*3.*C.de appellat.* Nauar. *ſum.c.*25.*n.*10.

45 Quartò deducitur, religioſum iuſſum à Prælato ieiunare die quo regula non obligat, aut aliam corporis afflictionem ſubire, vltra contentas in regula, teneri quidem obedire ſi id Prælatus iniungat in iuſtam tranſgreſſionis regulæ, aut alterius delicti commiſſi pœnam; ſecus ſi ad auctiùs merendum: quia in priori caſu eæ aſperitates continentur implicitè, & indirectè in regula, iuxta tradita *num.*9.& 10. at in poſteriori ſunt ſupra regulam. Atque ita docent Roſel. *verb.obedientia.n.*10. Angel. *verbo religioſus.nu.*29. Syluest. *verb religio.*6.*q.*6. Tabien. *verb. obedientia.q.*5.*n.*6. Cordu. *in expoſit.reg.D.Franc.c* 10 *q.* 2.*dict.*6. Leonard. *lib.*2.*de iuſt.c.*41.*n.*77.*dub.*9. Si autem Prælatus id præcipiat in cautelam ad præcauendum recidiuum in aliquod peccatum, vel periculum imminens, vt quia videt illum luxurioſum, aiunt prædicti Authores non teneri ſubditum obedire, niſi veriſimiliter videat ſe nõ poſſe aliter id peccatum vitare. Sed Angles *florib.*2.*p. q.vnic.de vot.art.*2.*diff.*15.& Vaſq.1.2.*q.*95. *art.*2. *diſp.* 154.*c.*4.*nu.*20. abſolutè docent teneri ſubditum in hoc caſu obedire: atque ita ego credo, quando valde conferret aſperitas ad eum finem. Quod ſatis clarè indicat Caietan.2.2.*q.* 88 *art.*8.*dub.vlt.verſ.ad* 1.*dicitur* Vbi ait Prælatum non poſſe regulariter præcipere religioſo ieiunium, quod non eſt in regula, niſi quando eſſet opportunum ad ea, quæ ſunt regulæ obſeruanda: quia non poteſt dici tunc eſſe ſupra regulam; ſed pertinere indirectè ad eam, cùm Prælato incumbat mediis opportunis præcauere ſpiritale ſubditi periculum. Similiter ob aliquam publicam neceſſitatem poſſunt quædam auſteriora ad tempus omnibus imponi, quia & hoc regulæ conſentaneum eſt. Et ita docent Cordu. *reg. D.Franc.c.*10. *q.*2. *punct.*6. Leonard. *de iuſtit.lib.*2.*c.*41.*dub.*9.*num.*77. Addit bene Cordo. non teneri ſubditum obedire, ſi pro ea publica neceſſitate ſibi ſoli abſque aliqua peculiari cauſa eæ aſperitates iniungerentur: quia id non eſt regulæ conſentaneum, ſed ſupra regulam. An verò poſſit Prælatus exemptiones, & libertates in regulis conceſſas coarctare, dicemus *c.ſequenti num.*9.

Quintò deducitur, quando regula ex ſe, & primæua 46
ſua inſtitutione non obligat ſub culpa, ſed ad ſolam pœnam, non poſſe ſuperiorem obligare in vniuerſum ad obſeruationem illius ſub culpa mortali. At poſſet priuatũ ſic obligare, quando ad exemplũ aliorum, & correctionẽ illius, qui minus parere conſueuit, id expedire iudicaret. At verò propter vnius, vel duorum culpam non poſſet ſic totum conuentum obligare. Sic docet Vaſq *eadem. diſp.* 154.*c.*4.*nu.*21. quod idem credo de obligatione ſub culpa veniali; quia hæc excedunt regulæ præſcriptum.

Sextò deducitur, non poſſe Generalem religionis præ 47
cipere religioſis, vt ab Hiſpania, cæteriſque partibus remotis ad Indos cauſâ eorum conuerſionis procurandæ tẽdant, quod ſit res difficillima, multiſque animæ, & corporis periculis expoſita. Atque ita præſcriptũ regulæ excedit. Quod optimè docent Ludouic Lopez 1.*p inſtruct. c.*56.*col.*1.*verſ.& an Prælati ordinum.* Manuel Rodrig. 2.*tom.ſum.c.*9 *n.*5.& *qq.regular.tom.*3.*q.*19.*art.*7. Et idẽ docet de præcepto eundi inter fideles, vbi imminet periculum martyrij Cordu. *in expoſit.reg.D Franc.c.*10.*q.*2. Leonard. *lib.*2.*de iuſtit.c* 41 *dub.*9.*n.*77. quamuis Sot *lib.* 7. *de iuſt.* *q.*22 *art.*4. *ad finem corporis*, ſupponat id poſſe præcipi religioſis: ait enim conſultius eſſe religioſis ſe offerre ad Indorum miſſionem, quàm ſuperioris præceptum expectare. Atque idem intelligo de obedientia eundi inter hæreticos, & ſchiſmaticos, quia eædem rationes, immo & vrgentiores militant. Et ita D. Franciſcus in ſua regula. *c.*12. agens de miſſione fratrum ad Saracenos, & infideles, id cuiuſuis fratris voluntati reliquit cum licentia ſuperioris. Vbi Cordu. *in expoſit. eius c. q.* 2 *initio*, dicit, id ita dixiſſe, quia nullus frater minor poteſt cogi ad has miſſiones. Et D. Bonauent. *in expoſit. regul. Minorum.eo.n.*12. docet, religioſos inuoluntarios non eſſe illuc mittendos. Meritò tamen Ludouic Lopez, & Manuel inde excipiunt religioſos Societatis IESV, qui ſpeciali voto ad hoc ſe alligant, quales ſunt profeſſi quatuor votorum. Immo & reliquos ſolis ſimplicibus biennij votis ligatos poteſt Generalis Societatis IESV obligare ad omnes has partes, & alias quantumuis remotas tendere ad ſeminandum Euangelium, quia præceptum hoc non excedit eorum inſtitutum, ſed illi conforme eſt; nam vt habetur in conſtitutionibus eiuſdem Societatis, *part.*9.*c.*2.*littera G* & *part.*6.*c.*3.§.5.& *in extrauagant. aſcendente* Gregor. XIII. vocatio religioſorum omnium huius Societatis eſt, quocumque ex directione Romani Pontificis, aut Generalis peragrare, ac in quauis mundi parte vitam agere, vbi ſaluandarum, ſuâ operâ animarum copioſior prouentus ſperatur. Et ita docet Ribadeneira *lib.de inſtituto Societat.c.*20.

At poſſet Romanus Pontifex præcipere religioſis, vt 48
ad Indos conuertendos pergerent, quod ipſi cura vniuerſalis boni communis incumbat. Ita docet Manuel *qq.regular.tom* 3.*q.*19 *art.vlt.* Sed hoc intelligendum eſt loquendo de aliis religioſis extra Societatem IESV, non vt virtute voti obedientiæ ab ipſis emiſſi, poſſit eos ad hoc compellere: quia ratione eius voti non ſe obligant ad obediendum Pontifici in omnibus, ſed ſicut aliis Prælatis regularibus in iis, quæ regulam eorum non excedant. Quare ſolùm poſſet eos compellere eo modo quo alios clericos ſæculares, & in eo ſolo caſu quo neceſſitas boni communis id poſtulaet. Ita docet Ribadeneira proximè citatus *eod.c* 20.

Septimò deducitur, non poſſe Generales religionum 49
compellere religioſos ad acceptandum Epiſcopatum, ſed id ſolius Pontificis eſſe. Probat prima pars tum ex parte Prælati, tũ ex parte ſubditi. Ex parte Prælati, quia poteſtas, quam habent ſuperiores religionis, ordinatur per ſe ad commune bonum religionis, aut bonum particulare ſubditi; nec ex vi officij habent communi Ec-

cleſiæ prouidere. Sed Epiſcopatus non ordinatur ex ſe ad bonum religionis, aut ſubditi, ſed ad commune bonum Eccleſiæ. Inſuper ex parte ſubditi, quia tãtùm tenetur obedire in iis, quæ ſunt ſecundùm regulam, pertinentibus ad ſtatum religionis. At fieri Epiſcopum non pertinet ad regularem vitam; immo ab illa eximit: & abſurdum eſſet poſſe Prælatum ſubdito præcipere id, per quod ab eius obedientia eximitur. Secundò, quia ad eum ſolum pertinet cogere ad hoc qui poteſt Epiſcopum confirmare; per hoc enim potiſſimùm conſtituitur Epiſcopus. At hæc confirmatio ſolius Pontificis eſt. Quare dum D.Thom. 2.2.*q.*185.*art.*2 Ricard. *quodlibet.*3.*q.*21. D Anton. 3.*p. tit.* 20.*c.*2.§.6. Turrectem. *c. olim.n.*18.*q.*1. Angel. *verb. electio.n.*30.& *ibi* Armil.*n.*37. Sylu. *verb electio.*1 *q.*19. Sot. *lib.*10 *de iuſt.q.*2.*art.*5. tradunt teneri obedire religioſum Prælato obliganti ad acceptandum Epiſcopatum; nomine huius Prælati intelligunt Pontificem: & ita explicuit Sot. *eo. art.* 2. *ad* 2. Probatur ſecunda pars, nẽpe poſſe cogere Pontificem, quia hac poteſtate indiget recta Eccleſiæ gubernatio: nam vnuſquiſque ſecundum propriã voluntatem debet propriæ ſaluti vacare, aliorumque regimen, quantum in ſe eſt, fugere, vt conſtat ex multis Sanctorum exemplis. Ergo oportuit vt Chriſtus in Eccleſia relinqueret poteſtatem compellendi acceptare aliorum regimen, & Epiſcopatum. Cùm autem cura totius Eccleſiæ ſit penes Pontificem, debuit penes ipſum hæc poteſtas manere. Et confirmatur, quia poteſtas ciuilis poteſt ciues ad Reipublicæ muneta capeſſẽda cogere, *l. ſi magiſtratum. C. de Decurionibus. lib.* 11. *& toto tit. de excuſat. muner. eodem lib.* & ita docent Cordu. *in expoſit. regul. D. Franc. c.*10.*q.*2. *dicto* 7. Valent 2.2. *diſp.*10. *q.*3. *punct* 3. *col.*5. *concluſ.*6. Ludouic. Lopez 1. *p. inſtructor. c.*56. *col.*2. Leonard *lib.* 5. *de iuſt. c.*41. *dub.*9. *n.*76. Manuel 2. *tom. ſum. c.*9 *n.*5. & *qq. regular. tom.* 3 *q.*19. *art. vlt.* Dum autẽ dicũt illi Authores poſſe Romanum Pontificem ad hoc cogere religioſos, intelligendum eſt, non ratione voti obedientiæ, ſed eo modo, quem *num præcedenti* explicuimus; & ita docet Leonard. proximè adductus.

50 Addunt tamen Ludouic. Lopez *eo c.*56. *col.*3. & Manuel Rodrig. 5. *tom. ſum. c.*9. *n.*6. poſſe Prælatos regulares compellere ſubditos, vt parochorum munus inter Indos obeant. At id non placet, quia eſt præter religionum inſtitutum, & res periculis plena. Nec obſtat, Pium V. conceſſiſſe, vt eo munere fungi valeant; quia id ſolùm probat licitum eſſe eo fungi, non tamen oſtendit eos poſſe ad id obligari; quod magis conſtabit ex dicendis *n. ſeq.*

51 Nec poteſt cogere Prælatus regularis ſuos religioſos ad acceptanda beneficia ſæcularia, vel etiam regularia alterius ordinis, quamuis vtrumque ex Pontificia diſpenſatione liceret: quia id non eſt ſecundùm regulam, ſed præter illam, nec ordinatur ad commune bonum ſuæ religionis, aut monaſterij. At poteſt cogere ad ſuſcipiendum beneficium conſuetum regi per regulares ſui monaſterij; quia talis gubernatio pertinet ad ſuum monaſterium. Quæ omnia docent Nauar. *comment.* 4. *de regul. n.*24. & Manuel *qq. regular. tom.*1. *q.*34. qui addunt, nec ad beneficium regulare alterius monaſterij ſui ordinis poſſe cogere Prælatum: tum quia id eſt interdictum, *c. cùm ſingula* §. *prohibemus de preben. in* 6. tum quia tantùm poteſt cogere ad pertinentia ad ſuum monaſterium, quale non eſt hoc. Addunt etiam poſſe cogere Prælatum ad acceptandum beneficium ſui monaſterij, quamuis ſit parui valoris, dummodo non cogat relinquere alimenta neceſſaria ad ſupplendum victum à monaſterio ſibi ſuppeditanda. Addit etiam vterque poſſe cogi religioſum acceptare id beneficium, quamuis ſit manuale, & ad nutum amouibile, niſi iuſta excuſationis cauſa adeſſet; quia crederetur malitioſè ſibi conferri, nõ quod litigioſum eſt, vt litem terminet, & ea terminata ſibi auferatur. Quare non approbo, quod docent Imol. *c. Raynutius. n.*71. *de teſtã.* Anchar. *c. ſi religioſus. n. vlt. de elect. in* 6. & *ibi* Franc. *in prin. n.*5. nempe non poſſe religioſum diſſentire abſque Prælati licentia electioni de ſe factæ ad beneficia ſæcularia, quia caret nolle. Sed dicendum eſt oppoſitum, vt probatum eſt, quia aliàs poſſet cogi: & habet vtique religioſus nolle in iis, in quibus non tenetur obedire. Inſuper non poſſe Prælatum cogere religioſum ad acceptandam dignitatem extra religionem, docet etiam Leonard. *num.*49. allegatus.

52 Manifeſtum autem eſt, poſſe religioſum à ſuo Prælato compelli, vt munus Prælati intra ipſam religionem obeat, quia id eſt ſecundùm regulam.

53 Quod ſi ſubditus iuſſus à Prælato admittere prælationis munus, ſit aliquo impedimento affectus, tunc diſtinguendum eſt; nam triplex poteſt eſſe impedimentum. Quoddam, quod ſubditus ipſe amouere poteſt, vt ſi haberet propoſitum perſeuerãdi in peccato, quod prælationi admittendæ obſtaret, & hoc impedimentum tenetur ipſe amouere, vt obediat. Aliud eſt, quod nõ ipſe, ſed Prælatus poteſt diſpenſando amouere, vt ſi irregularitate ligatus ſit, in qua ipſe Prælatus diſpenſare poteſt, & tunc debet impedimentum Prælato aperire, niſi aliunde diſpenſationem impetret, & ipſo diſpenſante tenetur obedire. Tandem aliud eſt, quod nec ipſe religioſus, nec ille Prælatus poteſt amouere; & tunc non tenetur obedire. Atque ita docent D.Thom 2.2.*q.*185.*art.*5.*ad* 5. Torrecrem. *c. olim. n.*1. *ad* 5. 8 *q.*1 D. Anton. 3.*p. tit.*20.*c.*2.§.6. Sot. *lib.* 10. *de iuſt. q.*5. *art.*5 *ad* 5. Vbi bene addit, quando ſubditus ea eſt affectuum prauorum peſte corruptus, vt nullatenus eos ſedare valeat, ſed prudenter timeat fore, vt ſuperetur, non teneri obedire, quia in moralibus, quod eſt valde difficile, reputatur impoſſibile. Quando verò iudicaret ſubditus ſe minus idoneum quoad ſcientiam, & alias qualitates extrinſecas, quas Prælatus probus, & prudens noſſet, bene ait *ibi* Sotus cum Sylueſt. *verb. Epiſcopus. quæſt.*3. *dict.*4. teneri illum ſtare iudicio Prælati. 54

Vltimò adducitur quid in ea quæſtione dicendũ ſit, an liceat religioſis tempore peſtis fugere, an potiùs teneantur obedire Prælato iubenti permanere, ac Sacramenta peſte infectis miniſtrare inſtar parochorum, & ipſis quoque in neceſſariis ad corporis ſalutem inſeruire; Armil. *verb. obedientia n* 5. & *ibi* Tabien. *q.*5 *n.*6. *col. penult.* agentes de miniſterio in temporalibus exhibendos, breuiſſimè dixerunt, non teneri religioſum obedire Prælato iubenti ipsũ inſeruire peſte infectis, ob manifeſtum mortis periculum inde conſurgens. Agentes autẽ de miniſterio in ſpiritualibus, breuiſſimè quoque Caiet. 2.2.*q.*56.*art.*5.*ad fin.* Nauar. *ſum. c.*24. *Hiſpane n.*13. *Latina n.*11. Bañez 2.2. *n.*33. *art.*3. *dub.*4. *paulo ante argumen. ſolut.* dixêre non teneri religioſos tempore peſtis in loco illa infecto permanere, & miniſtrare Sacramenta infirmis, ſed id eſſe eximiæ perfectionis opus. Ducuntur, quia hoc munus eſt proprium parochorum. 55

Prima tamen concluſio ſit. Superior conuentus nequit tempore peſtis fugere deſerto conuentu. Ratio eſt, quia habet ſe reſpecto conuentus, ſicut parochus reſpectu parochiæ; huic autem non licet fugere eo tempore, vt docet communis ſententia Doctorum, & ita tradit Manuel 2. *tom. ſum. c.*9. *num.*2. & *qq regular.* 3 *tom q.*31. *art.*3. 56

Secunda concluſio. Religioſus iuſſus à Prælato religionis inſeruire religioſis domeſticis peſte infectis, in temporalibus curam illorum agendo, cibaria, & medicamenta neceſſaria porrigendo, tenetur obedire. Ratio eſt, quia ad regulam pertinent mutua miniſteria ad conſeruationem boni ſtatus religioſi ſpectantia (vt probauimus *num.*9.) inter quæ non infimum, ſed principalem locum tenet infirmorum cura. Nec obſtat, inde maximum mortis periculum religioſo inſeruienti imminere; quia quando ratio boni communis, & conſeruationis boni ſtatus religioſi id petit, vt contingit in hoc caſu, tenetur ſubditus obedire cum mortis periculo, non minus quàm ſæcularis iuſſus

à Prin

à Principe ire ad prælIandum, tenetur parere, non obſtante probabiliſſimo mortis periculo inde imminente. Atque ita docent Caiet. *opuſcul. tom. 3. tract. 9. de vinculo obedientiæ. q. vnica, paulo ante verſ. ad ſecundam verò rationem*, Manuel Rodrig. *qq. regular. tom. 3. q. 31. art. 3.*

57 Hinc tamen exciperem religioſum, qui tam tenui corporis valetudine vteretur, vt cũ multo maiori contagionis periculo, quàm alij id munus obiret; vel egregiæ conditionis viro, quorum vita eſſet valde vtilis communi religionis bono: quos imprudenter exponeret Prælatus huic periculo; vt bene docet Rutil. *de fuga temp. peſt. lib. 1. diſput. 2. q. 1. paulo ante 11. concluſ.* Manuel *qq. regul. tom. 3. qu. 31. art. vlt.* Et cùm ſint alij religioſi, per quos (vt ſupponimus) abſque tanto proprio, & boni cõmunis diſcrimine poſſit ei malo conſuli, non tenetur hic obedire.

58 Tertia concluſio. Non tenebitur religioſus obedire Prælato iubenti eum inſeruire externis peſte infectis; quia non eſt ſecundùm regulam, ſed illam excedet tam eximium miſericordiæ opus, nec hoc ad mutua religionis pertinet. Et in hoc caſu eſt vera ſententia Tabienæ, & Armil. quam *n. 52.* retulimus.

59 Quarta concluſio. Religioſi, quorum inſtitutum non eſt vitæ actiuæ, ac iuuandis proximis vacare, vt ſunt Carthuſiani, & monachi D. Hieronymi, & alij ſimiles, non tenentur obedire Prælato iubenti, vt externis peſte infectis Sacramenta miniſtrent: quia hoc eſt opus eximiæ perfectionis, alienum tamen à ſuo inſtituto, quare non tenẽtur in loco peſte infecto manere. Et in his eſt vera ſententia relata *n. 52.* dicens religioſum nõ teneri ad hoc; & ita docet Manuel Rodrig. *qq. regular. tom. 31. articulo 3.*

60 Vltima concluſio. Religioſi mendicantes, & alij, quorum inſtitutum eſt ſpirituali proximorum ſaluti incumbere, non tenentur tempore peſtis manere in loco peſte infecto: nec, ſi maneant, tenentur peſte infectis Sacramenta miniſtrare, quando id munus poteſt ſufficienter per parochos obiri. Et in hoc caſu eſt vera eadem ſententia relata *n. 52.* quia id munus per ſe primò parochis incumbit, quorum munus eſt Sacramenta ſuis parochianis miniſtrare. At ſi parochi non ſufficiant ei muneri obeundo, tenentur hi religioſi iuſſu Prælati regularis eos adiuuare, & prælatus tenetur id præcipere, quia hoc non eſt ſupra eorum regulam, ſed ſecundùm illam; cùm eorum munus ſit eſſe Epiſcoporum, & parochorum coadiutores in ſalute ſpirituali proximorum adiuuanda: & ob id eleemoſynis fidelium ſuſtentantur, vt optimè tradit D. Thom. 2. 2. *q. 187. artic. 1. ad 3.* & *queſt. 188. art. 4. ad 2. & 5.* & *opuſc. 18. c. 16. in fin.* At hæc eſt grauis proximorum neceſſitas. Atque ita hanc latè probant Rutili. *de fug. temp. peſt. lib. 1. diſ. 2. qu. 1. tota concluſ.* 10. & maximè *in ſolut. ad* 5. contra illam Man. Rodrig. *tom. 3. qq. regular. q. 31. tota art. 4.* & maximè *in ſolut. ad* 4.

61 Addit autem bene vterque, teneri quoque Prælatum regularem ad loca diœceſis vicina peſte infecta religioſos mittere, & eos teneri parere, quando eadem parochorum ſufficientium ad Sacramenta infirmis miniſtranda penuriam paterentur; quia eadem militat ratio.

62 Sed dicta *duplici numero præcedenti* intelligerent, quando non eſſent alij ſacerdotes qui Epiſcopi ſumptibus vellent parochis auxilio eſſe; nam in primis ea cura incumbit Epiſcopo, vt mediis parochis, & aliis ſacerdotibus neceſſariis mercede conductis, ei ſpirituali animarum neceſſitati proſpiciat: & quando hi non inuenirentur, ea monachorum obligatio locum habebit. Nam DD. *num.* 60. allegati fatentur hanc obligationem eſſe in ſubſidium, quando deeſt miniſtrorum copia. Ergo quando ſunt alij miniſtri, præter parochos, volentes id munus obire expenſis Epiſcopi, cuius eſt primariò hæc cura; excuſarentur ab eo onere religioſi. Item niſi religioſus quem ſuperior mitteret, eſſet aliàs valde vtilis, ita vt imprudenter mitteretur, cùm ſint alij multo minus neceſſarij ad bonũ religionis, & munus ſubiecti infectioni, vt in ſimili diximus *nu. 57.*

Tandem ſupereſt duplex difficultas. Prior eſt, an 63
tanta ſit poteſtas, Abbatis in religioſum, vt eum poſſet dare in pignus, ſeu in obſidem pro debitis monaſterij? Negant Gloſſ. *c. ex reſcripto. verſ. obſides dari, de iureiuran.* Bald. *ibi. n. 1.* quibus ſubſcribunt Card. *ibi nu. 1:* Ioan. de Imol. *n. 5.* & Roman *ſingul. 505. verſ. nunquid Epiſcopus.* & alij. Sed communior ſententia affirmat id poſſe fieri ab Abbate; quod videtur ſupponi *in eo. cap. ex reſcript.* citato, & tenent Ioan. Andr. *ibi n. 9.* Hoſtienſ. *n. 1.* Felin. *n. 5.* Alexand. de Neuo *n. 33.* Nauarr. *lib. 3. conſil. tit. de regular. in 1. edit. conſ. 65. n. 3. in 2. conſ. 74. n. 2.* Surd. *de aliment. tit. 8. priuileg. 38. n. 26. & 27.* Gomez de Almeze *tract. de poteſt. in ſe ipſum, lib. 2. c. 14. n. 28.* qui alios Doctores, & vtriuſque ſententiæ fundamenta adducunt. Sed vt optimè docent Abb. *d. cap. ex reſcripto. n. 9.* Bart. & Socin. *de reg. iur. regul. 267. n. 1. & 2.* ſi loquamur de propria obſidum natura, quæ eſt dari pro pace, aut ſimili cauſa Reipublicæ, à ſolo Pontifice poſſunt ſic dari in obſides. Si verò non dentur, vt ſint proprij obſides, ſed vt in certo loco ſtent ad tempus; poteſt Abbas religioſos ſibi ſubditos ad id compellere pro vtilitate, ſeu neceſſitate monaſterij, vt colligitur ex regulis traditis in hoc capite. Et hoc pacto conciliari poſſunt Doctores vtriuſque ſententiæ.

Poſterior difficultas eſt, an Abbati accuſato à mona- 64
chis ob delictum, ſit obediendum pendente accuſatione? Videtur negare Gloſſ. *c. ex parte. verſ. aliàs de accuſationib.* Sed verè id non tendit Gloſſ. ſed tantùm non teneri obedire, quoad deſiſtendum ab accuſatione: quare in cæteris obedire tenentur. Quod bene docent Abb. *eo. c. ex parte. n. 4.* & *ibi* Felin. *paulo poſt principium.* Surd. *de aliment. tit. 1. q. 127. n. 5.* Sicut Iudici durante ſyndicatu, non minor reuerentia exhibenda eſt, quàm durante officio, vt tradunt Baldus, & Iaſon, quos refert & ſequitur Surd. *ibi n. 3.*

CAPVT III.

Qualiter religioſus, vel quiuis alius ſubditus teneatur obedire, dum dubitat, an res præcepta ſit illicita, aut excedens limites poteſtatis Prælati: aut opinatur eam eſſe illicitam, aut excedentem eos limites: vel dubitat, an ſuperior habeat legitimam in illum poteſtatem: aut opinatur eam non habere, aut quando res præcepta eſt contra regulam?

SVMMARIVM.

Explicatur ex quot capitibus poſſit dubium hoc in ſubdito oriri. num. 1.

An ſubditus dubitans, an res præcepta ſit licita, teneatur obedire? refertur quadam ſententia. n. 2.

Explicatur ſententia Authoris. n. 3.

Quid ſi dubitat, an res præcepta excedat limites poteſtatis ſuperioris? n. 4.

An vt ſubditus teneatur obedire, opus ſit vt iudicet id quod iubetur eſſe bonum, & clauſum intra limites poteſtatis ſuperioris: vel ſatis ſit oppoſitum non ſibi euidenter conſtare? n. 5.

An ſubditus opinans eſſe illicitum, quod iubetur, teneatur obedire, & teneatur iudicare ſuperiorem amplecti opinionem probabilem? n. 6.

Quid ſi opinaretur in quodam caſu ſe non teneri obedire? n. 7.

An ſuperiori præcipienti contra regulam, vel præceptum altioris ſuperioris, ſit obediendũ, quando non eſt certum eſſe contra regulam, vel non poſſe in illa diſpenſare, vel non diſpenſare abſque cauſa; & in dubio, an ſubſit

cauſa diſpenſandi, vel grauiter præcipiendi, ſit ſtandum iudicio ſuperioris diſpenſantis, vel præcipientis? n. 8.

An teneatur obedire ſuperiori coarctanti immunitates, & libertates in regulis, vel ab altiori conceſſas? n. 9.

An quando ratione infirmæ valetudinis, aut alterius cauſa iubetur ſubditus non ieiunare, quando alias tenetur, aut non recitare, aut veſci carnibus; teneatur in dubio obedire, id eſt, quando non conſtat eſſe iuſtam cauſam? n. 10.

An religioſus iuſſus admittere prælaturam, aut audire confeſſiones, teneatur obedire, quando ſe indignum, aut literis deſtitutum credit; & maior ſufficientia in hoc deſideretur quam in audiente ſua ſponte confeſſiones? n. 11.

Subditus dubitans practicè: an hic, & nunc ſibi liceat parere, an teneatur? n. 12.

Quid ſi tamen conſcientiam erroneam deponere nequeat, & an præceptum Prælati obliget plus quam conſcientia illa errans? remiſſiuè. n. 13.

An ſubditus certò ſciens ſe non peccare non obediendo, & dubitans an res præcepta ſit illicita, vel an peccet obediendo, poſſit obedire? n. 14.

An ſubditi, ſiue non ſubditi, dubitantes de iuſtitia belli, poſſint militiæ ſe aſcribere? n. 15.

An intelligantur nomine ſubditorum ſoli indigenæ, vel etiam famuli mercede conducti? n. 16.

Quid ſi ſubditi non cogantur obedientia, ſed ſcientes ſuperiorem velle, exequuntur rem, de cuius iuſtitia dubitant? num. 17.

Quid ſi ſubditi dubitantes ſciuerint ſ unt ſuperiorem ſentire rem illam eſſe licitam, vel eandem ex illis eam imperaret? num. 18.

An ſubditi dubitantes, an res præcepta ſit licita, teneantur priùs quam obediant inueſtigare an licita ſit? n. 19.

An teneantur ſuperiori proponere circumſtantias quas ipſum ignorare, aut quarum oblitum eſſe credunt, & quid ſi adhuc ſuperior præcipiat? n. 20.

Quid ſi ſubditus certus ſit ſuperiorem dubitare quoque, an res præcepta ſit licita, aut excedens limites ſuæ poteſtatis, aut ex conſcientia erronea dubitare, aut putare eſſe illicitam, aut excedentem? n. 21.

Quid ſi ſubditus dubitat circa factum? n. 22.

Quid ſi ſubdito dubitanti ſit res præcepta valde difficilis, aut nimis moleſta? n. 23.

Quid ſi ex obedientia in eo dubio immineat ſubdito, aut tertiæ perſonæ periculum, vt ſi dubitetur, an ſuperior iuridicè roget? n. 24.

An ſit differenda executio præcepti, quando minus malum timetur ex dilatione? n. 25.

Quid ſi ſuperior præcipiat aliquid ſub conditione, & dubium ſit, an ſit impleta conditio? n. 26.

An quando ratione dubij non tenetur ſubditus obedire, teneatur impoſito præcepto ſub excommunicatione latæ? n. 27.

An teneatur obedire, quando eſt dubium, an ſuperior ritè electus, aut confirmatus ſit? refertur quædam ſententia. num. 28.

Explicatur ſententia authoris. n. 29.

Quid ſi dubium ſit, an aliquis ſit ſuus ſuperior? n. 30.

1 QVÆSTIO hæc vniuerſaliter eſt tractanda de omnibus ſubditis, quia in omnibus procedit eadem ratio aſtringens ſubditos, vt ſuperiori pareant in dubio, vel eos liberans à tali obligatione: poteſt autem dubium ex triplici capite oriri. Primũ eſt ex parte ſolius præcepti, quando, nempe, conſtat de præcipientis authoritate ad rem illam præcipiendam, & de rei præceptæ honeſtate; ſed dubiũ eſt, an id præceptum impoſitum ſit, vel an obliget in hoc caſu propter circumſtantias occurrentes, vel quia dubitatur, an ſit vſu, vel diſpenſatione abrogatum. Et de hoc dubio non tractatur in præſenti; ſatis enim de hoc dictum eſt *lib. 1. huius tract. c. 10. n. 19. & 20.* Secundum eſt ex parte rei præcepto impoſitæ; quia etiamſi de prælatione iubentis conſtet, & de præcepto; dubitat ſubditus, an res præcepta excedat eius poteſtatem ad præcipiendum, eo quod dubitat, an illicita ſit, vel ſupra, aut præter regulam, aut *ſupra* poteſtatem cuiuſuis alterius ſuperioris præcipientis. Tertium eſt, quando dubium oritur ex parte prælationis præcipientis, quia dubitat de legitima illius ſuperioris poteſtate, vt ſi dubitetur an ritè electus, aut confirmatus ſit, aut an ſit ſuperior huius, cui aliquid præcipitur. Primò ergo tractabitur de dubio orto ex parte ipſius rei præceptæ: deinde, quando oritur ex parte prælationis.

2 Quando ergo dubium obligationis obediendi conſurgit ex parte rei præceptæ, eo quod dubitatur, an licita ſit, necne, quidam ſentiunt nulli ſubdito (ea conſcientia non depoſita) integrum eſſe parere cuicumque ſuperiori. Ita ſentit Adrianus *quodlibeto 2. puncto 2.* & in re ſentit Gabr. Vaſq. 1. 2. *q. 19 art. 6. diſput. 66. c. 9. à n. 51. vſque ad fin.* vbi ait, non poſſe in hoc dubio ſubditum obedire, niſi, quamuis per intrinſeca illius materiæ præceptæ principia, ac conſiderata eius natura, dubius ſit de eius honeſtate; at per extrinſeca dubium deponit habens iudicium determinatum, quo rem illam licitam eſſe iudicat. Hæc autem extrinſeca principia dicit eſſe, ſi ſubditus vir doctus ſit, & perpenſa ſuperioris authoritate, ſcientia & prudentia pollentis, aut aliorum authorum opinionem ſequentis, dubium deponat, credátque id probabiliter licere. Si autem ſubditus ignarus ſit, ait, multo magis eum excuſari, ſi bona fide ſequatur præceptum ſuperioris, de cuius iuſtitia neſcit ipſe diiudicare. Quare nihil tribuit poſſeſſioni, quam habet ſuperior præcipiendi, vt ſtante dubio, an res præcepta ſit licita, necne, non ſit ea poſſeſſione ſpoliandus denegata ei obedientia. Atque ita concludit, impugnans ſententiam communem diſtinguentem inter ſubditos iuſſos à ſuo Principe bellum aggredi, de cuius iuſtitia dubitant, & alienigenas ſimiliter dubitantes, vt illi in eo dubio ratione obedientiæ excuſentur, ij autem non, cùm nulla obedientiæ ratio eos excuſet. Sed hanc diſtinctionem impugnat, dicitque neutri licere, manente iuſtitiæ belli dubio, nec ſaltem per intrinſeca principia concepto iudicio determinato iuſtitiæ illius belli, at vtriſque licere hoc iudicio concepto. Euſdem ferè opinionis eſt Salas 1. 2. *quæſt. 21. tract. 8. diſput. vnic. ſect. 17 nu 152.* vbi etſi dicat in dubio eſſe obediendum; at dicit id non prouenire ratione poſſeſſionis præcipiendi quam habet ſuperior; ſed quia aliàs non poſſent, commodè homines gubernari, cùm paſſim dubia circa res præceptas occurrant. Et ita *num. 159.* dicit, non eſſe generaliter verum, vt id quod (ſtante dubio) non erat licitum facere, fiat licitum ratione præcepti ſuperioris, ſed ſolùm hoc habere verum, quando aliquis dubitaret, an res præcepta ſit licita, ac certus eſſet, ſi fortè eſt peccatum eſſe longè minus quàm inobedientiam: tunc enim accedente hoc præcepto, licitè faceret, ad vitandum hoc maius peccatum, quod, ſecluſo præcepto, illicitum ei eſſet, quia præceptum, inquit ſuperioris nequit communiter efficere, vt id quod alioquin erat dubium, ſit ſubito licitum: ſed id duntaxat, vt quod alioquin erat licitum, ſit obligatorium. Ducitur hæc ſententia, quia ad rectam operationem exigitur determinatum conſcientiæ iudicium; cum conſcientia enim dubia operari, eſt intrinſecè malum. At perſeuerante dubio, an res ſit licita, necne, non poteſt determinatum hoc iudicium concipi: nam cùm licitè rem illam fieri pendeat ex eo, an res præcepta ſit licita, an illicita; dum ſtat dubium, an licita ſit, non poteſt iudicium determinatum concipi, quo rem illam licitè fieri poſſe credatur. Et confirmatur, quia ad rectè operandum, oportet operantem ſequi opinionem, quam iudicat eſſe probabilem, aſſerentem rem illam eſſe licitam. At dum ſubditus de hoc dubitat,

dubitat, nequit illud iudicium habere, cùm opinio non ſtet cum dubio; hæc enim omnẽ aſſenſum excludit: illa autem aſſenſum determinatum petit, etſi cum alterius partis formidine; nec eſſe opinionem probabilem poteſt iudicare ex eo, quod ille ſuperior ſit, & id præcipiat. Nec enim dignitas ſuperioris efficit opinionem probabilem. Ergo ſtante eo dubio, non poteſt obedire, nec ad id deponendum ſufficiens eſt præceptum Prælati. Secundò poteſt probari, quia cùm obedientia à religioſo debita ſit ratione voti, eſt limitata ad ea præcepta, quæ licita ſunt, & ſecundùm regulam. Et ſimiliter cùm obedientia debita cuicumque alij ſuperiori, non ſit vniuerſalis quoad omnia, ſed quoad ſola licita, & clauſa intra limites poteſtatis illius ſuperioris ad præcipiendum, ſolùm eſt poſſeſſio pro ſuperiore, dum iubet licita & ſecundùm regulam, vel ſecundùm limites ſuæ poteſtatis; in reliquis autem eſt poſſeſſio pro libertate ſubditi. Ergo cùm dubium eſt, an res præcepta ſit licita, & ſecundùm regulam, clauſáque intra limites poteſtatis præcipientis, eſt potiùs poſſeſſio pro ſubditi libertate, vt parere minimè teneatur. Et confirmatur, quia cùm petitur ab aliquo res, quam dubitat ſe debere, non tenetur, donec ſibi conſtet, & petenti incumbit onus probandi debiti. At cùm dubitatur, an res præcepta ſit licita, dubitatur conſequenter, an ſit debita ea Prælati obedientia. Tertiò, quia maior eſt obligatio voti vel iuramenti, quàm præcepti Prælati Sed in dubio, an res promiſſa, vel iurata liceat, non eſt implenda, donec, dubio depoſito, conſtet eam eſſe licitam. Tandem, quia quando concurrunt duo præcepta impoſſibilia, id quod magis obligat, præponendum eſt, vt diximus *lib.* 1. *c.* 10. *n.* 7. Ergo quando præceptum Prælati concurrit cum contrario præcepto iuris naturalis, aut Eccleſiaſtici, ratione cuius dubitatur, an res illa præcepta ſit illicita, eligendum eſt potiùs ne ſubditus exponatur periculo tranſgreſſionis præcepti naturalis, vel Eccleſiaſtici, quàm periculo tranſgreſſionis præcepti Prælati; quia illud maius periculum magis eſt fugiendum, quàm hoc: & ſubditus obediens exponetur periculo tranſgreſſionis maioris præcepti, cui periculo non exponetur non obediens.

3 Cæterùm veriſſima ſententia eſt, quando ſubditus dubius eſt, an res præcepta ſit licita, néc ne, excuſari ob ſuperioris præceptum, & ſic teneri eum obedire. Ratio eſt, quia operari cum dubio ſpeculatiuo, nulla prorſus eſt culpa, quoties ratio aliqua vrget ad contrarium iudicium practicum formandum. Hæc autem ratio eſt poſſeſſio alterius: quæ in hoc dubio præponderat, vt vtrumque probauimus *lib.* 1 *huius tract. c.* 10 *à nu.* 13. *vſque ad* 16. At in caſu dubij vtrimque, an res ſit licita, néc ne, eſt melior conditio ſuperioris, vtpote qui in poſſeſſione ſuæ poteſtatis præcipiendi ſubdito exiſtit: qua ſpoliandus non eſt, niſi vbi conſtiterit eum limites ſuæ poteſtatis excedere, rem illicitam præcipiendo Et confirmatur, quia quamuis in hoc caſu videatur potiùs poſſeſſio pro ſubdito, vt probabat ſecunda ratio adducta *ſupra n. præcedenti* pro contraria ſententia: at verò poſſeſſio eſt pro ſuperiori, quia pro illo eſt re vera poſſeſſio, pro quo eſt præſumptio iuris, & in alterum, contra quem eſt ea præſumptio, transfertur onus probandæ exemptionis ſuæ, vt probauimus *lib.* 1 *huius tract. c.* 10 *nu.* 8 At mandatum ſuperioris in dubio præſumitur iuſtum, nec limites ſuæ poteſtatis excedens, vtpote cui ſubditus vice Dei gubernandum ſe tradidit, vt probatur *c. quid culpatur, in fine.* 23. *q.* 1. & aliis citat docet Couarr. *reg. peccatum,* 2 *part. n.* 5. *ad finem.* Et conſtat, ſubdito ineſſe debitum parendi, & ſuam voluntatem abdicaſſe in ſuperiorem: quare ſuperior habet ius, & poſſeſſionem præcipiendi, non ſolùm quæ ſubditus nouit eſſe iuſta, nec limites ſuæ poteſtatis excedentia; ſed ea, quæ non conſtat eſſe iniuſta, nec excedere limites poteſtatis, cùm in eo dubio ſtet præſumptio pro præcepto. Secundò, quia filij Iſraël iuſſi ſunt à Deo *Deuter.* 17. & *Paralip. c.* 19. & *Ezechiel.* 34 vt in arduis, & ambiguis iudiciis ſtarent ſacerdotum decreto. Nec hoc præceptum fuit legis veteris peculiare, vt ſic cum illa interiret: ſed iuris naturalis, vt conſtat ex ratione præcedenti, & ex ſequenti. Tertiò, quia poteſtas ſuperiorum eſt ad gubernandos ſubditos, ne errent; quæ gubernatio maximè in rebus dubiis eſt neceſſaria, nec tenentur ſuperiores reddere ſubditis rationem eorum quæ iubent. Quartò, quia D. Auguſt. *lib* 22. *contra Fauſt. c.* 74. & 75. & refertur *c. quid culpatur, in fin.* 23. *q.* 1. Regi etiam iniquo indicenti bellum obediendum eſſe à ſubditis docet, dum non conſtat id eſſe iniuſtum. Tandem hæc pars ex ſolutione contrariorum, quæ *n. præced.* adducta ſunt, magis conſtabit. Nam ad primum fateor determinatum iudicium, non ſpeculatiuum, ſed practicum deſiderari, quo operans iudicet ſe non peccare in eo opere. At hoc poteſt concipi ſtante dubio ſpeculatiuo, vt diximus in prima ratione; nec rem illam licitè fieri, pendet ex eo quod in ſe ſit licita. Sed dum non conſtat eam eſſe licitam, ſiue re vera ſit licita in ſe, ſiue illicita, fit licitè, excuſanti ſuperioris præcepto, cui in eo dubio obtemperandum eſt: atque ita præceptum ſuperioris, etſi non variet naturam rei prout eſt in ſe, at variat in ordine ad ſubditum, & efficit, vt quod aliàs illi erat illicitum ratione dubij ſpeculatiui, quod iuſtè, ſecluſo præcepto, non poterat deponere; fiat illi licitum accedente præcepto, & poſſeſſione ſuperioris, quæ efficiunt, vt id dubium ſpeculatiuum iuſtè deponatur, & ſic non dubitetur practicè, vt conſtabit ex corollariis hinc deducendis; vbi oſtendetur idem met, ratione dubij, licere ſubditis, nefas autem eſſe non ſubditis. Ad confirmationem negatur eſſe opus, vt operans ſequatur opinionem, quam credit eſſe probabilem, dictantem rem illam eſſe licitam; hoc enim iudicium eſt ſpeculatiuum, quod quamuis dubium ſit, non obſtat rectitudini operationis, ſed ſatis eſt, credat probabiliter ſibi licere obedire cum eo dubio ſpeculatiuo honeſtatis rei præceptæ, quo ad iudicium practicum ſpectat. Et quamuis ſola præcipientis ſuperioris authoritas ſatis nõ ſit ad iudicium probabile ſpeculatiuum honeſtatis rei præceptæ concipiendum: at ſatis eſt ad iudicium practicum, quo credatur licitum eſſe, imò obligatorium obedire non ſtante dubio ſpeculatiuo. Ad ſecundum conſtat ex confirmatione primæ rationis adductæ pro noſtra ſententia. Ad confirmationem dico, diſparem eſſe rationem, quia cùm petitur à me res, quam dubito, an debeam, nulla eſt poſſeſſio pro petente, & ita non teneor dare At dum ſuperior petit obedientiam, quam dubito, an ipſi debeam, habet ius poſſeſſionis ſuæ ſuperioritatis, & meæ ſubiectionis; & ita ius vt in eo dubio ipſi obediam. Ad tertium reſpondetur, diuerſam eſſe rationem, quia cum ſuperioris ſit gubernare ſubditum in rebus dubiis, eius præceptum reddit ſecuros ſubditos, quod non præſtat proprium votum, vel iuramentum. Ad vltimum reſpondetur, id argumentum optimè probare, quando conſtaret vtrumque præceptum ſecum pugnare, quod eueniret quando certum eſſet in eo euentu obligare contrarium præceptum naturale, aut eccleſiaſticum. At cùm res ſit dubia, an aliud præceptum tunc obliget, & in dubio ſit poſſeſſio pro Prælato præcipiente, obligabit eius præceptum, nec periculum eius materialis tranſgreſſionis præcepti contrarij obſtat: quia in eo dubio eſt ſuperior velut interpres voluntatis Dei volentis, vt eo non obſtante, ſuperiori pareatur; vt bene ait Sotus ſtatim allegandus. Atque adeo hanc ſententiam ſuſtinent Gloſſ. *cap. dilecta, in fine, de maiorit. & obedi.* & *cap. ad aures, verb. obedientia, de tempor. ordinand.* & *c. ex tenore, verb. mandato, de ſentent. excomm* & *c. quid culpatur, verb. iniquitas* 23. *q.* 1. & *cap. nerui, verb. formidat diſt.* 13. Innoc. *c. ſicut, el* 3. *num.* 2. *de iureiuran.* & *ibi* Ioan. Andr. *num.* 5. Hoſtien. *num.* 3. Bald. *num.* 8.

num. 8. Abb. *num.* 16. Alexander de Neuo *n.* 7. Bellamer. *q.* 6 *n.* 25. Henr. *num.* 1. idem Hoſtien. *ſum. tit. de pœnit.* §. *quid de rapina, verſ. quid ſi probabiliter dubitat.* Anton. *c. olim, n.* 25. *de reſtit. ſpoliat.* Archidiac. *c. denique, num.* 2. 14. *q.* 5. Palud. 4. *diſt.* 19. *q.* 4. *nu. penult. & diſtinct.* 36. *q.* 2. *art.* 2. *poſt* 4. *concluſ.* D. Bonau. 2. *diſtinct.* 39. *art.* 1. *q.* 3. *ad ult. & ibi* Carthuſian *q.* 3. Alenſ. *part.* 2. *q.* 120. *membr.* 2. *art.* 2. Maior. 4. *diſt.* 15. *q.* 20. *concl.* 3. *& diſt.* 38. *q.* 15. *fin.* Gabr. 4. *diſt.* 15. *q.* 4. *art.* 2. *concluſ.* 4. D. Anto. 3. *par. tit.* 16. *cap.* 1. §. 9. *verſic.* 3. Roſell. *verb. bellum, num.* 4. & *verb. conſcientia, n. penult. & verb. obedientia, n.* 14. Angel. *verb. religioſus, n.* 29. & *verb. obedientia, n.* 6. & *verb. conſcientia, n.* 2. & *verb. bellum, n.* 8. Syluest. *verb. bellum,* 1. *qu.* 9. *concluſ.* 3. *verb. conſcientia, q. ult.* & *verbo obedientia q.* 2. & *verb. religio,* 6. *q.* 6. Tabien. *verb. bellum, q.* 11. *nu.* 14. & *verb. conſcientia, q.* 3. *n.* 4. & *verb. obedientia, q.* 11. *nu.* 12. Armil. *verb. obedientia, n.* 4. & *verb. bellum, num.* 4. Caiet. *ſum. verb. bellum,* & 2. 2. *q.* 169. *art.* 2. *circa ſolut. ad* 4. *in dub.* 2. Victor. *de iur. bell. propoſit.* 5. *num.* 31. Sot. *de ſecret. membr.* 3. *q.* 2. *concluſ.* 1. Nauarr. *c. ſi quis autem, n.* 114 *de pœnit. diſt.* 7. *& ſum. c.* 23. *Latin. n.* 37. *Hiſpan. n.* 36. Ant. Cucos *lib.* 3. *inſtit. maior. titul.* 1. *num* 124. Cord *lib.* 3. *quæſtionar. q.* 6. *ſtatim in princ.* & *infra verſ. ſecunda pars.* Medi. *lib.* 1. *ſumma, c.* 5. *fin.* Tapia *authen. ingreſſi, verb. ipſo ingreſſu, c.* 2. *n.* 46. *de ſacroſanct. Eccleſ.* Tolet. *in fin. ſum. ubi de peccat. mortal. c.* 5. *n.* 6. Azor *tom.* 1. *inſtit. moral. lib.* 2. *c.* 19. *q.* 9. Bañez 2. 2. *q.* 40. *art.* 1. *dub.* 6. Molin. *tom.* 1. *de iuſt. diſp.* 113. *tot. concl.* 3. Valent. 1. 2. *diſp.* 2. *q.* 14 *punct.* 4. *quæſt.* 4. *verſ. peculiariter autem,* & 2. 2. *diſp.* 3. *q.* 16. *punct.* 2. *col.* 5. *verſ. ſexto cum eſt,* & *diſp.* 7. *q.* 3. *punct.* 2. *col.* 2. *verſ. & hæc quidem,* & *diſp.* 20. *q.* 4. *punct.* 3. *ad finem.* Nauarr. *l.* 2. *de reſtit. c.* 3. *in noui edition.* 2. *part. dub.* 12. *à n.* 252. Petr. de Ledeſm. 2. *tom. ſum. tract.* 3. *c.* 13. *concluſ.* 19. Manuel 1. *tom ſum.* 2. *edition. c.* 121. *n.* 5. & *tom.* 3. *qq. regul. q.* 19. *art.* 6. Emmanuel Sa *ſum verb. bellum, n.* 1. Anton. Perez *certamin.* 10. *ſcholaſtic. dub.* 21. *à n.* 123. Sayrus *lib.* 1. *clau. reg. q.* 15 *n.* 4.

4 Hinc deducitur primò, à fortiori teneri ſubditum obedire quando conſtat rem præceptam eſſe licitam, & tantùm dubitat, an excedat regulam, & limites poteſtatis ſuperioris; qui minorem authoritatem habet ſuperior in res, de quarum bonitate dubitatur, quam dum ſolùm dubitatur, an excedant limites ſuæ iuriſdictionis. Si ergo in prioribus tenetur ſubditus obedire, tenebitur à fortiori in poſterioribus. Item, quia tunc conſtat rem præceptam non eſſe malam, & ita tenentur fateri Doctores *n. præced.* allegati.

5 Secundò deducitur, vt ſubditos teneatur obtemperare ſuperiori, minimè eſſe neceſſarium, vt ipſe ſubditos videat, & intelligat eſſe bonum, & contentum intra limites authoritatis ſuperioris, id quod iubetur, ſed ſatis eſt, vt ipſe non ſciat euidenter eſſe malum, & extra eos limites. Conſtat ex D. Auguſt. relato *c. quid culpatur, in fin.* 23. *q.* 1. vbi ad hanc obedientiam exprẽſsè petit, ne certum ſit rem imperatam eſſe contra Dei legem. Atq; ita docent Innocen. Hoſtienſ. Ioan. Andr. Bald. Anton. Abb. Aleſand. de Neuo. Gabr. Nauarra. Toled. allegati *n.* 3. Caietan. *ſumm. verbo bellum,* vbi Armil. *n* 4. Syluest. *verb. conſcientia, q. ult. & ibi* Roſell. *n. penult.* Ang. *nu.* 2. Tabiena *q.* 2. *n.* 4 Valent. 2. 2. *diſp.* 7. *q.* 3. *punct.* 2. *col.* 1. *corol.* 1. qui bene addit, euidens in præſenti eſſe non quod ipſi ſoli ſubdito ex paſſione forte tale videtur, ſed quod iudicio aliorum prudentium proborum, & peritorum iudicabitur, aut iudicari poteſt eſſe tale. Imò hanc euidentiam talem petunt Roſell. *verb. obedientia, n.* 14. & *ibi* Angel *n.* 6. Syluest *qu.* 2. Tabiena *q.* 1. *n.* 12. vt nulla excuſare ignorantia poſſet exequendo ſuperioris mandatum, vt ſi ſit contra fidei articulos aut diuina præcepta, aut generalem Eccleſiæ ſtatum. Verùm non hoc neceſſarium credo, ſed quomodocumque euidens ſit rem illam eſſe illicitam, aut transgredi limites poteſtatis ſuperioris, non tenetur ſubditus obedire. Quare non placet quod tradit Nauarrus *ſum. c.* 21. *Latin.* 37. *Hiſpan. n.* 36. vbi dixit opus eſſe, vt ſubditus in hoc dubio licitè obediat, vt deponat conſcientiam dubiam, credens poſſe ſuperiorem id præcipere, & *c. ſi quis autem, n.* 114. *de pœnit. diſt.* 7. vbi ait, opus eſſe, vt priùs perſuadeat ſibi ſubditus rem præceptam eſſe bonam, ſaltem quoad effectum, ad quem ſibi imperatur. Sed ex Authoribus citatis conſtat, non eſſe neceſſarium hoc iudicium in ſubdito, cùm id ſpeculatiuum ſit; ſed ſatis eſſe, ne certò norit rem illam eſſe malam, & proinde à ſuperiore præcipi non poſſe.

Tertiò deducitur, non eſſe approbandum quod tradunt Vaſq. 1. 2. *q.* 19. *art.* 6. *diſp.* 62. *c.* 1. *n.* 32. *&* 33. & Azor *lib.* 2. *c.* 17. *q.* 9. vbi tradunt ſubditum probabiliter opinantem, eſſe illicitam rem à ſuperiore præceptam, non poſſe licitè obtemperare, niſi iudicet quoque Prælatum amplecti aliam opinionem probabilem dictantem eſſe licitam rem illam: quia aliàs obtemperans contra propriam opinionem, ageret contra conſcientiæ propriæ aſſenſum. Cæterùm dicendum eſt, quamuis iudicet probabiliter eſſe malum, quod ſuperior præcipit, teneri ipſum obedire, quia ius habet ſuperior tanquam poſſidens, imperandi id omne de quo euidenter non conſtat eſſe malum, aut extra limites authoritatis ſuæ (vt *n. præced.* probauimus.) At opinans eſſe malum, non habet euidentem eius certitudinem, cùm de opinionis ratione ſit, vt ſit aſſenſus non vndequaque certus, & euidens, ſed cum formidine alterius partis. Item, quia coniux opinans matrimonium eſſe nullum tenetur alteri petenti reddere, donec certò ſciat nullitatem matrimonij, ne alterum poſſeſſione ſua ſpoliet, vt latè probauimus *lib.* 2 *de matrim. diſp.* 44. *n.* 3. Ergo opinans rem præceptam eſſe malam, & ſic ſuperiorem non poſſe illam præcipere, nequit illum ſua præcipiendi poſſeſſione ſpoliare, donec certus omninò ſit. Et ita docent Roſel. *verb. conſcientia, n. penult.* & *ibi* Angel. *n.* 1. Sylu. *q. ult.* Tabien. *q.* 3. *n.* 4 Cord. *lib.* 3. *quæſtionar.* 9 *initio* Valent. 2. 2. *diſp.* 7. *q.* 3. *punct.* 2. *col.* 3. *corol.* 3. Suar. 5. *tom. in part. diſp.* 4. *ſect.* 6. *n.* 5. *&* 6 Sayr. *lib.* 1. *clauis reg c.* 12. *à n.* 2. Idẽ tenet Salas 1. 2. *q.* 21. *tract.* 8. *diſp. unic. ſect.* 8. *n.* 76. licèt non innitatur profeſſioni ſuperioris: ſed quia eſſet confuſio, & deſtructio communitatis, ſi prætextu opinionis propriæ nollet quis ſuperiori obedire. Item, quia alioquin ſuperiores cogendi eſſent ad non præcipiendum, niſi ex certa, & euidenti cognitione, quod eſt ſupra humanam facultatem. Si autem poteſt ſubditus ex probabilibus rationibus formare iudicium prudens, & practicè certum ad operandum; cur hoc non licebit ſuperiori, ad ferendam legem, aut præceptum? quod ſi ſuperior iuſtè præcipit, illi obedire tenentur. Immo idem credo etſi ſubditus tanquam probabilius ſibi perſuadeat rem præceptam eſſe malam; adhuc enim tenetur obedire, cum aſſenſus ille non ſit certus, & euidens, nec limites opinionis transgrediatur. Quod oſtendimus eſſe neceſſarium ad ſpoliandum ſuperiorem poſſeſſione iubendi. Quod idem *eadem diſputatione* 44. *n.* 3. *fin lib.* 2. *de matrim.* probauimus de coniuge opinandi tanquam probabilius matrimonium eſſe irritum. Secus ait Suarez *ſupra, n.* 6. ſi manifeſtè probabilius ſit præceptum eſſe iniuſtum; quia tunc eſt valde probabile, non teneri ſubditum obedire. Sed hoc non credo, quia ad ſpoliandum ſuperiorem ſua poſſeſſione, non ſufficit huiuſmodi cognitio probabilis de iniuſtitia præcepti. Nec exiſtimo opus eſſe, vt ſubditus iudicet opinionem ſuperioris eſſe probabilem, dicentem rem illam eſſe licitam, nec vt deponat proprium aſſenſum opinatiuum, quo credit, rem illam eſſe illicitam, ſed eo aſſenſu perſeuerante, & ignorata probabilitate alterius opinionis, tenetur ſubditus parere, dum non ſibi certa eſt malitia rei præceptæ. Et ita Doctores allegati dixêre indiſtinctè

teneri

teneri ſubditum obedire contra propriam opinionem, ſicut tenetur obedire, dum dubitat de honeſtate rei præceptæ, nec eſt opus id dubium deponere, vt probauimus, *n.* 3. *&* 5. Non enim minus malum eſt operari contra conſcientiam dubiam de operis honeſtate, quàm contra conſcientiam opinantem rem eſſe illicitam. Et ratio eſt, quia ea opinio, & dubium ſubditi ſunt ſpeculatiua; at operari contra dubium, & propriam opinionem ſpeculatiuam licitum eſt, & obligatorium, quando poſſeſſio alterius cogit ad formandam contrariam opinionem practicam, nempe, eſſe tunc obediendum, ne alter iuſta poſſeſſione ſpolietur, dum iniuſtitia rei præceptæ non certò conſtat, vt diximus *n.* 3.

7 Secus tamen eſſet, ſi daretur opinio probabilis dicens in aliquo caſu non teneri ſubditum obedire ſuperiori; tunc enim ſubditus credens eam opinionem eſſe probabilem, non teneretur obedire, licèt poſſet, quia poteſt alterutram opinionem tutò ſequi. Et ita docet Saytus *lib.* 1. *clau. reg. c.* 12. *num* 6. *verſ. illud tamen*. Tunc enim non præponderat poſſeſſio certa ſuperioris, quia eo ipſo quod ſit opinio probabilis, dicens ſubditum non teneri in eo caſu obedire, vocatur in dubium poſſeſſio ſuperioritatis in ſubditum, & ideò non ſupponitur ea poſſeſſio, vt præponderet contra libertatem quam habet ſubditus ad ſequendam quamcumque opinionem probabilem earum, quæ ſunt immediatæ regulæ operationum. Immò idem ſentio, quamuis ſubditus crederet opinionem fauentem ſuperiori eſſe probabiliorem, quia maior illa probabilitas non reddit omnino firmam poſſeſſionem ſuperioris, nec tollit probabilem opinionem fauentem libertati ſubditi, vt ſequatur vnam, aut alteram partem. Quod ſi dicas, eo ipſo quod probabiliter opinatur ſubditus rem præceptam eſſe malam, aut excedentem limites poteſtatis ſuperioris, conſequitur, vt opinetur probabiliter, ſe non teneri obedire, cùm in ſolis licitis, & conformibus poteſtati ſuperioris ſit ipſi præcipiendi ius. Reſpondetur negando id ſequi, quia ſuperior non habet tantùm ius præcipiendi res quas ſubditus nouit licitas eſſe, & iuxta limites ſuæ poteſtatis, ſed etiam res vniuerſas, quas ſubditus non cognoſcit euidenter illicitas, & vltra poteſtatem ſuperioris, vt *n.* 3. probauimus: quare dum ſolus eſt aſſenſus huius opinatiuus, certum eſt ſubditum teneri obedire, ſicut habenti opinionem probabilem, immò probabiliorem dicentem ſuam eſſe rem ab altero poſſeſſam, non licet alterum ſpoliare ſua poſſeſſione; quia dum non eſt certitudo, non eſt probabile licitum eſſe ſpolium alterius propria authoritate factum. At verò ſi haberet pro ſe opinionem etiam minus probabilem dicentem licitum eſſe ſibi ſpoliare alterum, poſſet illum ſpoliare ſequendo opinionem illam probabilem. Secundò, obiicies ſuperiorem tunc licitè præcipere ratione opinionis, & conſequenter obligare, ergo ſubditum tenetur obedire, & manet obligatus, cùm ſint relatiua; nec poteſt dari bellum iuſtum ex vtraque parte. Reſpondeo fatendo ſuperiorem probabiliter obligare, & ita ſubditum manere probabiliter obligatum: at cùm ſit etiam probabile oppoſitum, ſcilicet ſuperiorem non obligare, poterit ſubditus illud ſequi in praxi; nec abſurdum eſt, dari bellum iuſtum ex vtraque parte, quando ignorantia veritatis excuſat, vt hic contingit: patroni enim cauſarum ignorantia veritatis excuſantur ratione probabilis opinionis ſibi fauentis, vt in litibus contingit, prudenter enim agunt aduocati probabilem iuſtitiam tuendo. Et ita Nauarr. *lib.* 3. *de reſt. part.* 3. *dub.* 14. *fin. in noua edit. num.* 239. dicit bellum vtrimque iuſtum eſſe ratione probabilis ignorantiæ; quando Princeps habet opinionem probabilem dicentem ſuum tributum obligare, & eſſe iuſtum, & ſubditus habet probabilem opinionem, quod non obliget; & tunc nec ſubditum peccare non ſoluendo, nec Regem exigendo.

8 Quartò deducitur, qualiter intelligendum ſit quod tradunt D. Thomas *quodlibet.* 10. *art.* 10. *corpor.* & 2. 2. *q.* 104. *art.* 5. *ad* 3. D. Anton. 3. *part. tit.* 16. *c.* 1. §. 9 nempe, non teneri religioſum obedire ſuperiori præcipienti aliquid contra præceptum regulæ, aut altioris ſuperioris. Id enim intelligendum eſt, quando ſuperior nequit in eo præcepto diſpenſare, aut nulla eſt diſpenſandi cauſa, quia in his caſibus iniuſtè præcipit, ſuæque poteſtatis limites excedit. Et ita D. Bernard. *lib. de diſpenſat. & precept.* ſic ait: Votum meum non minuat Prælatus abſque cauſa. Atque ita docent Maior 4. *diſt.* 38. *quæſt.* 15. *ad fin.* Caiet. 2. 2. *qu.* 104. *art.* 5. *circa ſolut. ad* 3. Roſell. *verb. obedientia. n.* 10. Angel. *verb. religioſus n.* 29. Syluest. *verb. religio.* 6. *quæſt.* 6. Tabiena *verb. obedientia. quæſt.* 11. *n.* 12. Nauarr. *ſum. cap.* 23. *Hiſp. num.* 39. *Latin. num.* 38. Cordub *in reg. D. Franc. cap.* 10. *quæſ.* 2. *punct.* 2. Tolet. *vbi de peccat. mort. c.* 16. *num.* 3. Valent. 2. 2. *diſp.* 2. *q.* 3. *punct.* 2 *fin.* Leonard. *lib.* 2. *de iuſt. cap.* 41. *dub.* 9. *n.* 76. *verſ.* 4. Tapia *auth. ingreſſ. verb. ipſo ingreſſu. cap.* 1. *num.* 65. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Dum autem non eſt certus ſubditus, an ſuperior poſſit diſpenſare, necne, tenetur obedire, vt bene docent Roſell. Angel. Syluest. & Tabien. citati. Atque idem dicendum eſt, quando non conſtat ſubdito, ſed dubium eſt, an ducatur Prælatus ex iuſta cauſa ad diſpenſandum, vt bene tradunt Maior, Roſell. Angel. Syluest. Cordub. Tapia *ibidem.* Nauarr. *ſum. Hiſp. cap.* 23. *nu.* 38. Leonard. *num.* 77. *verſ. in dubio autem.* Quia in dubio, an ſubſit iuſta diſpenſandi cauſa, ſtandum eſt iudicio Prælati, & pro eo ſaltem in foro conſcientiæ præſumitur, vt probauimus *lib.* 8 *de matrim. diſputat.* 17. *num.* 15. & præter Authores ibi citatos, tradunt D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 88. *art.* 12. *ad* 2. Palud 4. *diſt.* 38. *quæſt.* 4. *art.* 4. *concluſ.* 3. *num.* 40. D. Anton. 2 *part. tit.* 11. *cap.* 2. §. 9. *notabil.* 3. Sylu. *verb. votum.* 4. *quæſt.* 6. Nauar. *ſum. Latin. prælud.* 9. *nu.* 13. Quare Caietanus proximè allegatus, & Tabien. *verb. obedientia c.* 5. *n.* 6. dum dicunt non obtemperandum Prælato abſque cauſæ diſcuſſione diſpenſanti; intelligendi ſunt quando conſtat ſubdito, eum abſque legitima cauſa diſpenſare: itaque oportet, ne ſubditus teneatur obedire in hoc euentu, triplicem in ſubdito certitudinem concurrere; vt bene docent Roſell. Angel. & Syluester *ibidem*, nempe, quod certus ſit rem præceptam eſſe contra regulam, vel altioris ſuperioris præceptum, & ſuperiorem non poſſe diſpenſare, vel ſi poſſit, non duci ex iuſta cauſa. Vnde ſi ſubditus ſit, an ſit contra regulam, vel id præceptum, vel eſto ſit, dubitat, an poſſit diſpenſare, vel an moueatur ex iuſta cauſa, tenetur obedire; quia quæcumque ex his tribus certitudinibus deſit, res eſt dubia, an honeſta ſit ac limites ſuperioris excedens. At in hoc dubio ſatis probauimus *n.* 3. obedientiam deberi: verùm autem quando dubium eſt, an materia ſit grauis & capax præcepti ſub mortali præcipientis, teneatur ſubditus ſub mortali obedire, dicemus *c. ſequent. n.* 46.

Quintò deducitur, quid in ea quæſtione ſentiendum 9
ſit, an poſſit ſuperior libertates, & immunitates in regula conceſſas ſubditis, coarctare contra regulæ, vel altioris ſuperioris præſcriptum, teneatúrque ſubditus obedire? quam tractat Cordub. *in reg. D. Franciſc. cap.* 10. *quæſt.* 2. *dict.* 6. atque ſic bene diſtinguit: ſi illa concedantur in regula religioſis, & non interdicatur Prælatis poteſtas coarctandi in parte, vel in toto in caſu occurrente ex cauſa iuſta, tunc poterit coarctare, & tenebitur ſubditus obedire: quia quamuis Prælati non poſſint ea in vniuerſum immutare, ſubditiſque interdicere, id enim regulæ limites excederet; at poſſunt in peculiari caſu cauſa iuſta ducti coarctare: neque hoc eſt contra regulam, aut eius limites excedens. Si autem ea ita in regula concedantur, vt denegetur omnino Prælatis facultas coarctandi, non erit eis integrum coarctare, nec coarctantibus tenebuntur ſubditi parere, quod id præceptum limites regulæ excedat, in qua

Prælati

Digitized by Google

Prælati illi diſpenſare nequeunt : additque bene Cord. ex ipſa regulæ littera, circumſtantiiſque perpendendum eſſe an denegetur, concedatúrve potiùs ea facultas Prælatis. Idem etiam dicendum eſt quando Prælatus inferior limitaret licentiam & immunitatem à Prælato ſuperiori conceſſam alicui, quia eadem ratio militat. In dubio autem, an Prælati poſſint coarctare, & an cauſa iuſta ſubſit, dicendum eſt idem quod diximus *n. precedenti*. nempe ſtandum eſſe ſuperioris iudicio.

10 Sextò deducitur, quando valetudinarius, aut alio impedimento laborans, dubius eſt, an teneatur ieiunare, abſtinere à carnibus, officium diuinum perſoluere, & ſic de ſimilibus, teneri obedire Prælato præcipienti, ne ieiunet, aut ne officium canonicum perſoluat, aut carnibus veſcatur. Quia tunc tantùm eſt dubium, an res ſit licita; in quo caſu obtemperandum eſſe probauimus *n.* 3. Nec obſtat periculum fractionis legis illius eccleſiaſticæ, quia præceptum Prælati habetur in eo dubio pro legis interpretatione. Sic Sot *de ſecret. memb.* 3 *q.* 2 *concl.* 1. Salas 1. 2. *q.* 21 *tract.* 8. *diſp. vnic. ſect.* 17 *n.* 155. citans Cordubam.

11 Septimò deducitur, qualiter intelligendum quod tradunt Paludan. 4. *diſt.* 19. *q.* 1. *art.* 1. *n.* 7. & D. Anton. 3. *part. tit.* 16. *c.* 1. §. 7. *poſt* 7. *notabil. verſ. ad Prelaturam autem.* & *tit.* 17. *c.* 16. §. 1. vbi dicunt, religioſum iuſſum à Prælato admittere prælaturam ordinis, aut audire confeſſiones, teneri obedire, quamuis eo munere ſe indignum, & carentem ſcientia ſufficienti reputet: id enim intelligendum eſt, quando non euidenter nouit defectum dignitatis, & ſcientiæ, ſed dubius eſt, quia in dubio obediendum eſt. Atque ita explicant Sylueſt. *verb. confeſſor.* 3. *q.* 3. Nauarr. *ſumm. c.* 4 *Hiſp. nu.* 3. & 6. *Latin. nu.* 9. & 14. Medin. *lib.* 1. *ſum. c.* 5 *fin.* Suar. 4. *com in* 3. *part. diſp.* 28 *ſect.* 2. *num.* 7. Manuel. 1. *tom. ſum* 2. *edit. c.* 61. qui omnes loquuntur de munere audiendi confeſſiones. Non tamen admittendum eſt, quod tradunt Palud. & D. Anton *vtroque loco citato*, & Syluest. *verb. confeſſor.* 3. §. 2. *fine*, nempe, minorem ſcientiam deſiderari in audiente confeſſiones ex obedientia Prælati, quàm in ſua ſponte ſubeunte. Sed dicendum eſt, eandem in vtroque requiri, quia obedientia efficere nequit, vt quiſpiam ſufficienti ſcientia ad excipiendas confeſſiones deſtitutus, id munus licitè obeat; & ſi ſufficiens ſcientia ſit, eadem quoque ſufficit id munus propria ſponte ſubeunti: non enim in hoc maior quàm ſufficiens ſcientia deſideratur. Et ita eam differentiam reprobat Nauar. *ſum. c.* 4. *Hiſpan. nu.* 3. *Latin. num.* 9. Suar. *eod. ſect.* 2. *num.* 7.

12 Octauò deducitur, teneri ſubditum parere ſuperiori, quamuis dubium practicum habeat, nempe an hic, & nunc liceat in re hac quam dubitat, an ſit licita, parere. Quia etſi hoc perſeuerante ſit nefas parere, eo quod contra conſcientiæ practicæ dictamen ageretur, quod in nullo euentu poteſt eſſe licitum: at accedente ſuperioris præcepto tenetur id dubium practicum, tanquam à conſcientia erronea procedens, deponere, quia adeſt iuſta deponendi cauſa, & vt id dubium tranſeat in ſolum ſpeculatiuum, an res ſit licita necne, credendo ob præceptum ſuperioris non tantùm licere in eo euentu obedire, ſed teneri. Atque ita docent Molin. *tom.* 1 *de iuſt. diſp.* 113. *col. penult. verſ. illud circa rem.* Sayr. *in clau. reg. ſacerd. lib.* 1. *c.* 13. *n.* 39. Salas 1. 2. *q.* 21 *tr.* 8. *diſp. vnic. ſect.* 26. *nu.* 268.

13 Quod ſi deponere eam conſcientiam erroneam nequeat, quod præceptum magis obliget, num Prælati, an conſcientiæ erroneæ : & vtrumuis faciendo peccet, ſatis diximus *lib.* 1. *huius tract. cap.* 11. *a num.* 12. *vſque ad* 16.

14 Si tamen certus eſt ſubditus ſe non peccare non parendo ſuperiori, eo quod conſtet rem præceptam excedere limites illius poteſtatis : at dubitat ſiue practicè, an obediendo peccet, ſiue ſpeculatiuè, an res ſit illicita; tenetur non obedire, vtrouis dubio permanente, quia tunc nulla eſt ratio deponendi dubij, ſiue practici, ſiue ſpeculatiui, cùm ea certitudine ſtante, ſuperior nulla præcipiendi poſſeſſione iuuetur : & ſic ſine cauſa exponeret ſe periculo. Et ita docent Cordub. *in quaſtion. lib.* 1. *quaſt.* 7. *propoſit. vnic.* Manuel *qq. regul. tom.* 1. *quaſt.* 19. *art.* 5. Salas 1. 2. *quaſt.* 21. *tract.* 8. *diſp. vnic. ſect.* 17. *nu.* 156.

Nonò deducitur, approbandam eſſe diſtinctionem 15 inter ſubditos Principis dubitantes, an bellum ſit iuſtum, & non ſubditos; vt illis manente adhuc dubio ſpeculatiuo, liceat ire ad bellum, non autem his: quamuis (vt *n.* 2. retulimus) eam reprobet Vaſq. dicens neutris licere, manente omnino eo dubio; & vtriſque eo depoſito, cuius fundamenta retulimus *ibi*, & ſoluimus *n.* 3. Eam quoque reprobant Nauar. *lib.* 2. *de reſtit. cap.* 3. *in non. edit.* 2 *part. dub.* 12 *a num.* 260. & Sal. 1. 2. *q.* 21. *tract.* 8. *diſp. vnic. ſect.* 26. *num.* 272 ſed longè alio modo quàm Vaſq. aiunt enim in eo iuſtitiæ belli dubio integrum eſſe eo manente, tam ſubditis, quàm non ſubditis, militare. Ducuntur primò, quia quicunque dum certi non ſunt de iuſtitia, tenentur exiſtimare Principem indicentem bellum iuſtè procedere, ne iudicij temerarij ſint rei condemnantes abſque ſufficientibus indiciis. Secundò, quia aliàs ſubditi dubitantes peccarent ſemper ferè mortaliter, ſi militiæ adſcriberentur, quia nunquam cogi obedientia Principis ſolent, ſed ſua ſponte ſe militiæ adſcribunt. Tertiò, quia Princeps, qui principalis cauſa belli eſt, non peccat, ergo nec ſubditi qui ſunt inſtrumentalis cauſa. Quartò, quia expedit vt amici, & non ſubditi Regem bellaturum adiuuent, quin illis manifeſtentur cauſæ belli, ſed in fide Regis indicentis bellum. Tandem, quia aduocatus dubitans de clientuli iuſtitia, licitè ei patrocinatur (vt probauimus *lib.* 1. *huius tract. cap.* 9. *n.* 51.) At nihil refert, an patrocinio, an armis aliquem tueamur. Sed tandem *num.* 266. concludit Nauarra, diſputando hæc dicta eſſe; ſapientis autem fore, non recedere à contraria ſententia communiſſima. Sed dicendum eſt, prædictam diſtinctionem eſſe veriſſimam, quam approbare videntur Innocent. *cap. ſicut, el* 3. *num.* 1 *de iuriurand.* & *ibi* Ioannes Andr. *numer.* 5. Hoſtienſis *num.* 3. Anton. *cap. olim. num.* 25. *de reſtitut. ſpoliat.* Roſel. *verb. bellum num.* 4. aiunt enim ſubditos cum eo dubio euntes ad bellum, excuſari à peccato ratione obedientiæ ſui Principis. Dum ergo ea obedientia locum minimè habeat in non ſubditis, ij non excuſabuntur. Et in propriis terminis eam tenent Archidiac. *cap. denique n.* 2. 14. *quaſt.* 5. Abb. *d. cap ſicut, num.* 16. & *ibi* Alexand. de Neuo *num.* 98. Bellarmin. *quaſt.* 6. *nu.* 25. Henr. *num.* 3. Maior. 4. *diſt.* 15. *quaſt.* 20. *conclus.* 3. & *ibi* Gabr. *quaſt.* 4. *art.* 2. *conclus.* 4. Caiet. 2. 2. *quaſt.* 169. *art.* 2. *circa ſolut. ad* 4 *dub.* 2. & *in ſumm. verb. bellum.* Syluest. *verb. bellum.* 1. *q.* 9. *conclus.* 4. Angel. *verb. bellum n.* 8. vbi Armill. *num.* 4. Tabien. *quaſt.* 21. *num.* 14. Nauarr *ſumm. cap.* 15 *nu.* 15. Cordub. *lib.* 1. *quaſtionar. quaſt.* 39. *punct.* 1. *verſ. ſi verò iſti preligantes* Valent. 2. 2. *diſput.* 3. *quaſt.* 16. *punct.* 2. *colum.* 5. *verſ. ſi autem miles.* Molina *to.* 1. *de iuſt. diſp.* 113. *col. penult.* Bañes 2. 2. *qu.* 40. *art.* 1. *dub.* 6. Azor *tom.* 1. *inſtitut. moral. lib.* 2. *cap.* 19. *quaſ.* 9. Petr. de Ledeſm. 2. *tom. ſum. tract.* 3. *c.* 13. *concl.* 20. Et ratio eſt manifeſta, quia (vt probauimus *lib.* 1. *huius tractatus, cap.* 10. *n.* 13.) quoties quis ſpeculatiuè dubitat, an bellum ſit iuſtum, vel an res talis licita ſit; tenetur quoque practicè dubitare, niſi aliqua ratio ſpecialis cogat variare iudicium practicum, ſtante contrario ſpeculatiuo. At quoties ſubditis iubetur aliquid, de cuius honeſtate dubitat ſpeculatiuè, eſt ratio cogens ad contrarium iudicium practicum formandum, nempe, præceptum ſuperioris in eo dubio poſſidendi. Cùm ergo hæc ratio ceſſet in non ſubditis, nequibunt, ſtante iudicio ſpeculatiuo dubio, contrarium practicum concipere, vt vel ſic poſſint licitè cum eo dubio ſpeculatiuo operari. Nec obſtant rationes contrariæ. Non prima, quia aſſumptum illud non eſt in vniuerſum verum : ſed ſi indicia ſufficientia ſint

ad dubitandum de rei iniuſtitia; non autem ad certum iudicium formandum, tenentur non formare certum iudicium, ſed dubitare poſſunt. At in præſenti ſupponimus eſſe ſufficientia iudicia ad dubitandum, & eiſo talia non eſſent, ſed dubitando peccaretur, id tantùm probari, teneri non ſubditos id dubium deponere. Cæterùm quandiu non deponunt, non poſſunt rem illam exequi. Ad 2. conſtat ex dicendis n. ſeq. & 17. & 18. Ad 3. dico, huic non ſubdito non conſtare, an Princeps peccet, nécne; præterea, eſto id conſtaret, poſſent ipſo non peccante peccare; quia Princeps id dubium non habet: at non ſubditi dubitant de iuſtitia belli. Ad 4 fateor id expedire, quando talis eſt Rex, vt meritò eius conſcientiæ fidere poſſint amici illius: ſecus quando ex ſufficientibus indiciis ſunt omninò dubij de iuſtitia belli. Ad vltim. dico diſparem eſſe rationem: quia in lite dubia Iudicis eſt merita cauſæ vtriuſque litigantis inquirere, & ſententiam ferre: & ideo quandiu cauſa dubia eſt, iuſte vterque litigat, & cauſidici vtrique patrocinantur. At indicere bellum, eſt proferre ſententiam, & mandare executioni contra alterum Principem, quod non licet dum cauſa eſt dubia.

16 Nomine verò ſubditorum, vt in dubio hoc iuſtitiæ belli, vel alterius rei præceptæ, obedire liceat, intelliguntur non ſolùm ſubditi indigenæ, ſed etiam alienigenæ mercede conducti, qui continuis ſtipendiis ſub eodem Principe antea degebant, tam tempore belli, quàm pacis, ſecus de illis qui tunc temporis conducuntur. Atque ita docent Caietan. *vtroque loco*, Arml. Nauarr. Valent. Bañez, Molin. allegati *n. præced.* Salas 1.2. *q.* 21. *tract.* 8. *diſp. vnic. ſect.* 26. *n.* 268. & reddit optimam rationem Molina, quia ij ſtipendiarij reputantur tanquam famuli, qui ſimiliter in dubiis tenentur parere heris, quia antea illos conduxerant. Quare dum Syluest. *verb. bellum.* 1. *quæſt.* 9. *dict.* 4. ait ſtipendiarios non excuſari; debet intelligi de iis qui ante bellum tales non erant. Et bene addit Molin. hos fortè teneri ad maiorem diligentiam adhibendam, quando aliqua iuſtitiæ indicia apparent, quàm indigenas, & ſi multum propendeant in eam partem, vt bellum ſit iniuſtum, & integrum ſit illis diſcedere, quia tranſiit tempus, pro quo operas ſuas locauerant, tenebuntur diſcedere.

17 Subditos autem tunc tantùm in eo dubio excuſari ait Cordub. *in quæſtion. lib.* 1. *quæſt.* 39. *punct.* 1. *verſ. ſi verò iſti præliantes*, quando obedientia Superioris coacti ſe militiæ adſcribunt, quia ratione ſolius poſſeſſionis ſuperioris ad præcipiendum excuſantur ſubditi obtemperantes in eo dubio. Ergo quando nullum eſt præceptum, minimè excuſantur. At meliùs Caiet. 2.2. *quæſt.* 169. *art.* 2. *circa ſolut ad* 4. *dub.* 2. ait non opus eſſe ad hoc præcepto expreſſo: ſed ſatis eſſe tacitum, quale impoſitum cenſetur eo ipſo quod Princeps bellum indicit; vult enim eo ipſo, vt ſubditi neceſſarij ad bellum vadant, & ſe militiæ adſcribant, nec obſtet eorum dubium de belli iniuſtitia.

18 Ceſſante tamen præcepto expreſſo, vel tacito, non liceret ſubditis ſpeculatiuè dubitantibus de rei alicuius honeſtate, illam exequi, eo ſolùm quod noſſent ſuum Prælatum ſentire rem illam eſſe licitam, niſi ea authoritate ſcientiæ & prudentiæ polleret ille apud ſubditos, vt ea ducti conciperent opinionem probabilem eſſe, id licere; quia ſecluſis his dotibus, & præcepto, ſola authoritas prælationis non facit opinionem eſſe probabilem, nec ſufficientem deponendi ſpeculatiui dubij anſam præbet. Quare idem exiſtimo, etſi Prælatus cuidam ex ſubditis dubitantibus id præciperet; non enim aliis, nec expreſsè, nec tacitè iuſſis integrum eſſet id exequi, ſed illi ſoli qui iuſſus: quia ille ſolus ratione præcepti ſuperioris iuſtam habet cauſam contrarij iudicij practici formandi, vt vel ſic licitè operari valeat.

19 Hæc autem ſententia hucuſque explicata, vt in dubio teneatur ſubditus obedire, ſolet aliquibus modis limitari. Primò limitatur, vt intelligatur quando ſubditus non potuit, conſultis viris peritis, certior reddi de iuſtitia illius rei præceptæ, ſed adhuc dubius permanet. Tenetur enim hanc diligentiam ſi commodè poteſt, præmittere, vt obedientia ſuperioris excuſetur operans contra dubium ſpeculatiuum. Ita docent Hoſtienſ. *ſumm. tit. de pœnit.* § *quid de rapina. verſ. quod ſi probabiliter dubitat.* Alex. de Neuo *cap. ſicut el.* 3. *n.* 98. *de iureiurand.* Roſell. *verb. bellum. n.* 4. Angel. *ibi. n.* 8. & *verb. obedientia n* 6. Syluest. *verb. bellum.* 1. *q.* 9. *concluſ.* 3. & *verb. obedientia. quæſt.* 2. & poteſt probari, quia poſſidens rem aliquam, & dubitans an ſit ſua, tenetur diligentiam adhibere ad aſſequendam veritatem, vt tutus ſit. Et coniux dubius de valore matrimonij, tenetur eandem apponere diligentiam. At verius eſt, ad hoc non teneri ſubditum: quia (vt ait optime D. Thom. *de verit. q.* 17. *artic.* 5. *ad* 4.) ad officium ſubditi non pertinet inquirere atque inueſtigare, ſitne bonum & expediens quod iubetur; ſed rem præceptam exequi, dum ei non conſtat eſſe malam, & examen illud valde perfectioni repugnat obedientiæ, quod idem ex multis Sanctis probat Valent. ſtatim allegandus. Et ideo hanc partem tenent Gabr. 4. *diſt* 15. *q.* 4. *art.* 2. *cap.* 4. *verſ. dicitur etiam quod ſi dubitat.* Nauar. *lib. de reſtit. c.* 3. *in non. edit. c.* 2. *dub.* 12 *num.* 261. & 266. Valent. 2.2. *diſp.* 7. *q.* 3. *punct.* 2 *col.* 1. *corol.* 2. Nec obſtant in contrarium adducta, quia illius poſſidentis, & coniugis dubitantium eſt examinare, an res ſit aliena, & matrimonium validum; at ſubditi non eſt examinare ſuperioris præceptum, ſed obedire, dum de eius iniuſtitia certus non eſt.

Si tamen ſubditus crederet, ſuperiorem ex alicuius circumſtantiæ ignorantia, aut falſa præſumptione, aut obliuione, rem illam, quam ipſe ſubditus licitam eſſe dubitat, præcipere; tenetur vtique veritatem circumſtantiæ proponere, atque illa propoſita, ſi adhuc ſuperior perſiſteret præcipiendo, tenetur ſubditus in eo dubio obedire, quia nulla eſt iam cauſa ipſum excuſans, quin ſuperioris præcepto acquieſcere debeat. 20

Secundò limitatur prædicta ſententia, niſi ſubditus certus ſit, ſuperiorem præcipientem dubitare quoque, an res præcepta ſit licita; tunc enim nec tenetur, nec poteſt licitè obedire, ſtante eo dubio. Ratio eſt, quia tota cauſa, ob quam in dubio tenetur ſubditus, & poteſt licitè obedire, eſt, quia alter petit ſibi debitum ratione poſſeſſionis, ne in dubio ea ſpolietur. At cùm ſuperior eſt dubius, an res præcepta ab ipſo ſit licita, nec petit ſibi debitum, nec ei fauet poſſeſſio; vtpote quæ eſt præcipiendi ea ſola quæ licita eſſe credit. Ergo ſubditus nec tenetur obedire, nec obediendo excuſatur. Præterea, quia quando vterque coniux dubius eſt de valore matrimonij, neuter poteſt alteri petenti debitum reddere, vt probauimus *lib.* 1. *de matrim. diſp.* 41. *n* 55. Ergo cùm tam ſuperior, quàm ſubditus dubitet, an res præcepta ſit licita, nequibit ſubditus, eo dubio perſiſtente, obedire. Atque ita docent Bañez 2.2. *quæſt.* 40. *art.* 1. *dub.* 6. *concl.* 3. Petr. de Ledeſm. 2. *tom ſumm tract.* 3. *c.* 13. *concl.* 21. Sal. 1.2 *q.* 21. *tract.* 8. *diſp. vnic ſect.* 26. *n.* 275. Manuel 1. *tom. ſum.* 2. *edit. cap.* 126. *concl* 4. *num.* 5. Quare dum D. Auguſt *lib.* 22 *contra Fauſtum*, relatus *cap. quid culpatur.* 23. *quæſt.* 1. dicit iniquitatem præcipientis imponendo præceptum, non impedire obligationem obediendi in ſubdito; intelligitur quando iniquitas eſt ex parte modi: vt quia Rex habens iuſtam bellandi cauſam, ducitur paſſione, aut animo vindictæ, vt bene explicat *ibi* Turrecrem. *n.* 3. Atque ſimiliter credo ſubditum non teneri obedire, etſi certus eſſet rem eſſe licitam, at dubitaret an excederet limites poteſtatis ſuperioris: quia dubitat, an ſit ſupra, vel præter regulam. Si certus eſſet ſuperiorem quoque dubitare, an ſit ſupra, vel præter regulam, quia adhuc non ſuffragatur ſupe- 21

Digitized by Google

riori poſſeſſio eo dubio perſiſtente, vtpote quæ eſt præ-
cipiendi ea ſola, quæ ſecundùm regulam ſunt; at poſſet
licitè obedire,perfectiúſque faceret,cùm res præcepta ſit
licita. Quod ſi ſuperior dubitaret,crederet,rem à ſe præ-
ceptam eſſe illicitam,aut ſupra ſuam poteſtatem,ſubditus
autem non dubitaret, ſed crederet rem eſſe licitam, &
contentam intra poteſtatis limites, videtur non teneri
ſubditum obedire: quia coniux non dubitans de matri-
monij veritate,etſi poſſit reddere coniugi dubitanti,& ſic
malè petenti;at non tenetur reddere (vt probauimus *lib.*
*2.de matrim.diſp.*41 *n.*36) cuius ratio eſt,quod dubitans
careat iure petendi.Ergo ſimiliter ſuperiori dubitanti,aut
credenti,rem eſſe illicitam, & ſic male petenti obedien-
tiam in ea re, non tenetur ſubditus obedire, etſi non du-
bitaret, ſed credat rem eſſe licitam, & clauſuram intra
terminos poteſtatis.At credo teneri tunc ſubditum obe-
dire. Ratio eſt.quia in re illa obedientia eſt ſuperiori de-
bita, etſi ex conſcientia erronea ſuperiori putet ille ſibi
debitam non eſſe:ſicut ſi quis ex errore puret rem à me
poſſeſſam non eſſe ſuam, & malè petat ſibi reddi tan-
quam ſuam; teneor ſciens eſſe ſuam, reddere illi. Nec
obſtat exemplum de coniuge adductum; quia coniux
non dubitans non eſt certus de matrimonij valore, &
alterum ex errore dubitare; quod ſi de hoc eſſet certus,
teneretur vtique reddere propter rationem dictam.

22 Tertiò limitatur, niſi dubium ſubditi ſit circa factum,
vt ſi dubitet, an hominem interfecerit, aut aliud deli-
ctum commiſerit, ob quod irregularitatem incurrerit;
tunc enim iuſſus à ſuperiore non potenti in ea irregula-
ritate diſpenſare,vt celebret nec tenetur,nec poteſt obe-
dire. Ita docet Vaſq.1.2.*q.*19.*art.*6.*diſp.*66 *cap.vltim.n.*
30.Sayr.*clau.reg.ſacerdot. lib.*1.*c.*13. *n.*38. Et ratio eſt,
quia in dubio facti tenetur ille partem tutiorem ſequi,
credendo ſe irregularem,vt tradunt communiter Docto-
res *in tract. de irregularit.* Quæ limitatio vera eſt,quo-
ties in dubio facti circa cenſuras tenetur quis ſe repu-
tare cenſura ligatum; quia nunc conſtat rem præceptam
eſſe illicitam. Addit tamen hoc bene Vaſq. *ibi*,cùm mul-
tum ſit ſuperioris prudentiæ fidendum, contingere ali-
quando poſſe, vt etiam tale dubium circa factum poſſit,
& debeat tunc ſubditos deponere. Videantur quæ dixi-
mus circa hæc *lib.*1.*huius operis c.*10.*à num.*8.

23 Quartò limitatur, quando ſubditus dubius, an res
præcepta ſit licita, vel ſupra iubentis poteſtatem, iubere-
tur rem valde difficilem, aut ſibi nimis moleſtam exe-
qui,vt longam abſtinentiam, aut longum iter, vel aliud
opus valde auſterum:tunc enim non teneretur ſtatim pa-
rere,donec re maturiùs diſcuſſa conſtaret eam licitam,&
intra limites poteſtatis ſuperioris clauſam eſſe, quia tan-
ta rei difficultas, vnà cum dubio poteſtatis imperandi,
præponderat poſſeſſioni ſuperioris, & fauet potiùs li-
bertati ſubditi, quæ etſi communiter odioſa ſit, at in
hoc caſu non eſt talis reputanda. Item quia ob id multi
Doctores, quos retulimus *lib.*2.*de matrim. diſp.*43.*n.*2.
docent, dubitantem de ſeruitute alterius coniugis,quem
liberum putabat, non teneri obedire Eccleſiæ præci-
pienti reddere debitum, ob damnum ſibi imminens ra-
tificandi ea copula matrimonium, quod irritum erat,
& ſic cadendi iure illius diſſoluendi. Et licèt contrarium
tenuerimus *ibi. num.*5. id fuit,quia probauimus nullum
inde damnum imminere, ſupponentes eo damno immi-
nenti veriſſimam eſſe illam doctrinam. Et ita tradit Sot.
*de ſecret. memb.*3.*quæſt.*2.*concl.*1.*verſ. reſpondetur quod*
Prælatus. Ludou.Lopez 1.*part inſtruct.c.*59.*col.*1.*verſ.ſic*
etiam ibi. Tapia *auth.ingreſſi.verb.ipſo ingreſſu.c.*1.*n.*49.
C.de ſacroſanct.Eccleſ. Sayr.*lib.*1.*clau reg.cap.*13.*nu.*40.
*& lib.*12.*cap.*16.*n.*7.*&* 18. Salas 1.2.*quæſt.*21.*tract.*8.
*diſp.vnic. ſect.*17.*num.*154.

24 Vltimò limitatur, niſi ex obedientia in eo dubio ti-
meatur magnum proprium, aut tertiæ perſonæ dam-
num in rebus, honore, vel fama,vel corpore, vt ſi ſupe-
rior interroget de proprio, aut tertij delicto, & eſt du-
bium, an iuridice roget: tunc enim in eam partem in-
clinandum eſt,in qua eſt minus damni, & periculi,& ea
eſt amplectenda. Atque proinde in prædicto caſu non
eſt obediendum in eo dubio, quia maius eſt periculum,
& damnum illud imminens, quàm ſemel non obedire;
& hæc iuncta cum dubio illo præponderant iuri ſupe-
rioris. Item quia in dubio fauendum eſt reo,& ei de cu-
ius damno agitur:etſi enim ſubditus non ſit in poſſeſſio-
ne ſuæ libertatis, eſt tamen in poſſeſſione ſuæ ſecurita-
tis,ſeu iuris, quo poteſt ſe à rebus periculoſis conſeruа-
re. Vnde non tenetur in ea ſe conijcere, niſi conſtet ſu-
periorem iuſtè præcipere. Atque ita docent Aragon. 2.
2.*quæſt.*69.*art.*2.*fol.*497.*verſ ſed dubit.aliquis.* Bañez *ibi.*
*part.*1.*dub.*2.Sot.*de ſecret. membr.*3. *qu* 2.*concl.*2. Cor-
dub *quæſtionar.lib.*2 *qu.*8.*col.*5.*verſ ſecunda pars.* Tapia
*eo.cap.*1.*num* 48. Metin.1. 2.*quæſt.*19. *articul.*6.*fol.*306.
*col.*2.*verſ.ex his principijs.* Ludou.Lopez 1.*part.inſtru-*
*ctor.cap.*56.Sayr.*eod.cap.*13.*lib.*1. *n.*41. Manuel Rodrig.
2.*tom ſumm.cap.*9.*n.*3.& *de ordin.iudiciar.cap.*7.*nu.*12.
& *qq.regul.tom.*5.*quæſt.*19.*articul.*4.*&* 6. Henric.*lib.*14.
*de irregular.cap.*3.*num.*3.*commentar.littera X.* Leonard.
*lib.*2.*de iuſt.cap.*41.*dubio* 9 *num.*77. & *cap.*51. *dubio* 3.
num. 10. Salas 1. 2. *quæſt.*21. *tract.*8. *diſp.vnic.ſect.*17.
*num.*155.

Hinc deducitur, quando exequutio rei præceptæ dif- 25
ferri poteſt, ac minus damnum timetur ex dilatione,
quàm ex prompta exequutione, differendam eſſe exe-
quutionem mandati, donec examinetur,an obediendum
ſit. Atque ita docet Couarru. *regul. peccatum* 1. *part.*
*num.*5.*ad finem.*

Sed quid ſi ſuperior præcipit aliquid ſub conditione, 26
de qua dubium eſt, an ſit impleta, necne? Salas 1. 2.
*quæſt.*21. *tract.*8. *diſput. vnic ſect.*19.*num.*177.*fine.*dicit
teneri obedire:quia eſt dubium facti,in quo eſt ſequenda
pars tutior; quod ait intelligi quando ſubditus poteſt
obedire abſque magna incommoditate. Oppoſitum
tamen dicendum eſt, nempe ſubditum tunc non teneri
obedire, quia præſumendum eſt conditionem non eſſe
impletam,vt oſtendimus *lib.*4.*huius operis, cap.*16.*n.*3.
*& cap.*25.*num.*29.dum ſermo eſſet de voto conditiona-
li. Sed ante impletam conditionem præceptum illud
non obligat ſubditum.Ergo in eo caſu non tenetur ſub-
ditus obedire.

Id demum obſeruandum eſt, in caſibus, in quibus 27
ratione dubij diximus non teneri ſubditum obedire,
idem cenſendum eſſe, quamuis præceptum ſub excom-
municationis latæ pœna imponatur: quia excommuni-
catio imponi nequit, niſi pro inobedientia, quæ in his
caſibus non reperitur, cùm præceptum non obliget. At
cùm tunc præceptum maiorem præ ſe grauitatem ferat,
eſt res diligentiùs diſcutienda.Ita Sot.*de ſecret.membr.*3.
*quæſt.*2 *immediatè ante* 4.*concl.*

Hactenus egimus de dubio orto ex qualitate rei præ- 28
ceptæ, ſupereſt diſcutiendum de dubio orto ex defectu
authoritatis ſuperioris, vt ſi dubitetur, an legitimè ele-
ctus, confirmatúſve ſit. Qua in re Vaſquez 1.2.*qu.*19.
*art.*6. *diſput.*62.*cap.*6.*fin.* & Salas 1.2.*quæſt.*21.*tract.*8.
*diſput.vnic ſect.*8.*num.*78. dicunt,ſi ſubditus de hoc du-
bitaret, vel eſſent diuerſæ opiniones, tunc poſſet ſubdi-
tus ſequi probabilem opinionem dicentem eum non eſ-
ſe ſuperiorem, & ita ſe non obligari ad obediendum.
Vbi, quamuis propoſuerint, quando eſt dubium, vel
ſunt diuerſæ opiniones, non ſatis explicant quid, quan-
do eſt dubium; ſed ſolum caſum, in quo ſunt diuerſæ
opiniones & referunt pro ſe Gerſon. *tom.*3.*tract.de vit.*
*ſpirit.lect.*4.*corollar.*10 *alphabet.*62.*littera N.* vbi tan-
dem dicit hæc. Quantum, & qualiter licet dubitare de
poteſtate alicuius propter debitæ electionis defectum;
tantumdem,& taliter licet dubitare de ſuorum præcepto-
rum obligatione.

Cæterùm

29 Cæterùm exiſtimo idem prorſus dicendum eſſe in hoc dubio; vel diuerſitate opinionum, etſi tanquam probabilius opinetur non eſſe legitimum; quod hactenus diximus quando dubium oritur ex parte rei præceptæ, an ſit licita, aut excedens limites poteſtatis ſuperioris: & ita tenetur tunc ſubditus obedire, præterquam in caſibus exceptis *n.20.& ſequentib.* Ducor, quia (vt *n.7.* probauimus) non eſt idem opinari rem eſſe malam, aut excedere facultatem ſuperioris, & opinari ſubditum non teneri in ea obedire. Sed ſtante priori opinione, tenetur obedire: & vt non teneatur, eſt opus certitudine per quam conſtet rem eſſe illicitam, aut excedere poteſtatem ſuperioris. Sic ergo non eſt idem dubitare, aut opinari ſuperiorem non eſſe legitimè electum, aut non eſſe legitimè confirmatum, aut opinari non teneri tunc ſubditum illi obedire, quia cùm in poſſeſſione prælationis ſit (vt ſuppono, ſi enim in ea poſſeſſione non eſſet, denegari poſſet poſſeſſio, donec de legitima electione, aut confirmatione conſtaret) non poteſt ob ſolum dubium, vel opinionem ſpoliari legitima poſſeſſione denegando ei obedientiam, donec certus ſit defectus: ſicut coniux dubitans de valore matrimonij, aut opinans eſſe irritum, dubitat eo ipſo, an alter ſit legitimus coniux, legitimamque poteſtatem habeat in ſuum corpus, & opinatur non eſſe talem, nec habere eam poteſtatem; & tamen quia alter habet legitimam poſſeſſionem, nequit ipſum ea ſpoliare denegando illi debitum ob id dubium, vel opinionem, donec id ſibi certum ſit, vt probauimus *lib.2. de matrim. diſput 44. tom.3.* Si autem eſſet probabilis opinio in aliquo caſu non teneri tunc obedire, quamuis oppoſitam crederet ſubditus probabiliorem, poſſet non obedire, ſequendo opinionem probabilem, iuxta dicta *num.7.*

30 At quando quis dubitaret an alter eſſet ſuus ſuperior, nec ille eſſet in poſſeſſione ſuperioritatis erga ipſum, non teneretur ei obedire, donec certò id conſtaret, quia cùm alter non poſſideat, ſtandum eſt pro libertatis poſſeſſione. Secus quando alter eſſet in poſſeſſione ſuperioritatis; tunc enim ea ſpoliari nequiret denegata ei obedientia, donec certò oppoſitum conſtaret.

CAPVT IV.

An religioſus teneatur ſub culpa mortali, aut veniali, omnia in regulis ſuæ religionis contenta obſeruare, & omnia à ſuperioribus religionis legitimè ſibi iniuncta exequi?

SVMMARIVM.

An religioſi teneantur ad omnia contenta in regula ex voto obedientia ita vt cuiuſlibet tranſgeſſio ſit culpa? n.1.

Quid ſi profitens ſe intenderet ad omnia obligare, credens ſe ad omnia obligari? n.2.

An omnia contenta in regula Diui Auguſtini obligent ſub culpa? n.3.

Explicatur quot rerũ genera in regula contineantur. n.4.

An regula præcipiens res alio præcepto ſub mortali debitas obliget ſub mortali? n.5.

An tunc tranſgreſſio ſit duplex mortale, aut habeat malitiam ſpecificam neceſſariò fatendam? n.6.

An grauius peccent religioſi eodem genere peccati quàm ſæculares? n.7.

Res contenta in regula ſpectantes ad tria vota ſubſtantialia, an obligent ſub mortali? n.8.

Quid dicatur votum profeſſionis vitæ regularis? n.9.

An regula obliget ad alia conſilia euangelica in ipſa contenta? num.10.

An obſeruationes regulares externa in regula præſcriptæ obligent ſub culpa, quando inſtitutor dicit ſe ad nullam culpam obligare velle, & an tales ſint in ordine Prædicatorum, Minorum, & Societatis IESV? n.11.

An poſſint eſſe leges non obligantes ad culpam? n.12.

An regula fratrum Prædicatorum obliget ad pœnam? n.13.

An ex prauo fine tranſgredi regulam non obligantem ad culpã, ſit culpa, & ex bono fine ſit opus virtutis? n.14.

Quando ſit culpa in tali tranſgreſſione facta ex negligentia, vel libidine, & an communiter accidat in ea culpa venialis? num.15.

Tranſgreſſio ex contemptu an ſit mortale, & quando ſit contemptus? n.16.

An ſit contemptus tranſgredi ex conſuetudine? n.17.

An conſuetudo tranſgrediendi regulas ſit mortale, quando adeſt propoſitum vel omnes, vel præcipuas non obſeruandi? num.18.

Quid ſi adeſſet animus ſeruandi aliquam ſolam ex præcipuis regulis? n.19.

An ſit mortale decretum religioſi non ſeruandi regulam, nec præceptum ſuperioris, niſi quando ſub mortali obligat? num.20.

Quid de conſuetudine non ſeruandi regulas, habendo tamen animum ſeruandi? n.21.

Quid ſi animus tranſgredientis ſit impedire finem regulæ? num.22.

An præcepta regularũ, aut ſuperiorũ obligent ad mortale, vel veniale, aut ad ſolã pœnã, eodem modo iudicandum ſit, quo id de legibus eccleſiaſticis iudicatur? n.23.

Vt lex quæcumque, vel præceptum ad mortale obliget, eſt opus materiam eſſe grauem, & vnde hæc grauitas ſumenda eſt, remiſſiuè n.24.

An ex intentione legiſlatoris ſit deſumenda vis obligationis legis, ita vt poſſit in materia etiam graui ſub ſolo veniali obligare? n.25. & 26.

An id deducendum ſit ex communi conſuetudine, & intellectu legis? n.27.

An attendendus ſit conſuetus præcipiendi modus, per quænis verba fiat? n.28.

Poſtea inuenies alia ſummaria.

QVÆSTIO hæc ſatis grauis & difficilis; & ideo 1 ad clariorem illius diſcuſſionem oportet præmittere quæ à Doctoribus tanquam certiora admittuntur. Prima concluſio ſit. Religioſi non ita ex voto obedientiæ tenentur regulas ſeruare, vt tranſgreſſio cuiuſuis ſit culpa mortalis, aut venialis, ſed obligantur ad res in regula contentas eo modo quo in ipſa continentur: nempe, ſi continentur tanquam præcepta obligantia ſub mortali, tenentur ſub mortali; ſi ſolùm vt obligantia ſub veniali, tenentur ſub veniali; ſi ſolùm vt conſilia ſub nulla culpa obligantia, ad nullam quoque culpam obligabuntur. Ita expreſsè diffinitur de fratribus Minoribus, qui non vtcumque promittunt obedientiam, ſed expreſsè promittunt ſeruare regulam Diui Franciſci, *in c. hæc ſ. id, §. in primis quia, de verb. ſignificat. in 6.* & *Clem.1.§. cùm igitur in primis, verſic. declaramus. eod. tit.* Et ratiò eſt; quia religioſus promittens ſeruare regulam, vel obedientiam ſecundùm regulam, non promittit ſingula in particulari, & collectiuè; ſed ſolùm mores ſuos iuxta regulæ præſcriptum componere, ſeu obedire ſecundùm regulam. Ergo eodem modo intelligitur obligari, quo regula præſcribit, & obligat; & alias periculoſiſſimus eſſet, ac multis paſſim peccandi ruinis expoſitus religionis ſtatus, cùm multa minutiora in regulis præſcribantur, quæ facillimum eſt tranſgredi. Atque ita docent Henric. *quodlibet. 3. q.21.* Angel. *verb. religioſus. num.28* Sylueſt *verb. religio 4. q.8. dict.1.* & *q.11. dict.5.* Vazq. *1.2. q.96. art.4. diſp.162. c.4. n.16.* atque idem probauimus alios referentes loquendo de iuramento præſtito ſeruandi ſtatuta alicuius communitatis *lib.3. huius operis. cap.14. à nu.2.* Et non omnia contenta in regulis obligare ſub mortali, docet etiam

D.Thom.ab omnibus receptus, 2.2.*qu.*186. *art.*9.*corp.* & *ad* 1.

2 Imò hoc eſt verum, etiamſi voueat obſeruare regulam intenderet ſe obligare ſub mortali, aut veniali ad ſingula in regulis contenta ex errore, quo putauit ita exigere profeſſionem illius religionis, quia in re tantùmmodo intendit profiteri id, quod eius religionis profeſſio exigebat, & maior obligatio eſt inuoluntaria, vtpote quæ ex errore circa finem proceſſit; & ita non obligabit votum, iuxta ea quæ diximus *lib.*4.*cap.*2 *a n.*10.

3 Hinc deducitur, minus verum eſſe quod tradit Henric.*quodlib.*6.*q.*17. nempe omnia contenta in regula D. Auguſt. obligare ſub aliqua culpa, quia in eius principio dicitur. *Hæc ſunt, quæ vt obſeruetis præcipimus.* Atq; idem dicit Caiet. 2.2.*q.*186.*art* 9.*circa ſolut.ad* 2 ait tamen non omnia in ea contenta obligare ſub mortali; & *tom.*1.*opuſcul.tract.*25.*q.*1.*in fine corpor.* ait regulam D. Auguſt. cadere ſub obligatione mortali, non mortali. At melius Sylueſt. *verb.religio*, 1.*q.*11.*dict.*1. ait, vel verbum (*præcipimus*) referri ad duo charitatis præcepta, quæ ibi promiſerat; vel, ſi referatur ad omnia, ſumi largè, pro (*monemus*) quod apertè indicat multitudo rerum, & paruitas eorum, quæ poſtea ſubiungit. Atque ita tradit Angel. *verb.religioſus*, *n* 28 dicens, impropriari verbum (*præcipimus*) ob ſubiectam materiam.

4 Sed explicandum eſt, quando regula obliget ad culpam mortalem, vel venialem: ad cuius expoſitionem præmitto ex mente D.Thom. 2.2.*q.*186.*art.*9 vt clarius explicat ibi Caiet. *initio*, quatuor rerum genera in regula contineri. Primi generis ſunt, quæ aliàs ſunt in præcepto diuino poſitiuo, aut naturali, aut Eccleſiaſtico, vt ſi regula iubet confiteri ſemel, & communicare in anno, obſeruare feſta, non occidere, & ſimilia. Secundi generis ſunt, quæ pertinent ad tria ſubſtantialia religionis vota, vt ſi regula ea ſeruari præcipiat. Tertij generis ſunt, quæ communiter ſunt ſupererogationis, & conſilij omnibus fidelibus, vt ſi regula præſcribat ſpeciali affectu inimicos diligendos, & illis benefaciendum, quæ tendant in omnibus maiorem ſui abnegationem. Vltimi generis ſunt externæ obſeruantiæ cuiuſlibet religionis peculiares, vt ieiunare aduentu, non vti talibus veſtibus, abſtinere à carnibus aſſiſtere choro.

5 Secunda ergo concluſio ſit. Quando res ſunt primi generis, id eſt, ex alio præcepto ſub mortali obligante, manifeſtum eſt, regulam obligare ſub mortali, quia ſeclusa regula eſſet etiam talis obligatio, ratione alterius præcepti. Et ita docet D.Tho. ab omnibus receptus, 2.2 *qu.*86 *art.*9.

6 Sed difficultas eſt, an tunc ſit duplex culpa mortalis aut duplex malitia ſpecifica in confeſſione explicanda, altera contra id præceptum, altera verò contra regulā? Qua in re certum eſt, non omnia alio præcepto obligantia, quæ in regula continentur contineri in illa cum intentione ea peculiariter præcipiendi, ita vt ſecluſo alio præciperentur per regulam, ſed aliquando proponi ſimpliciter cum intentione reducendi in memoriam talia præcepta, ac illa commendandi. Quod rectè docent Caietan. 2.2 *q.*186 *art.*9.*dub.*1. Valent. 2.2 *diſp.*10.*q.*4. *punct.*5.*paulo poſt princip.* qui benè ſubdit, tranſgreſſionem talis præcepti nec eſſe ſpeciale peccatum, nec grauius eo, quod ſit contra regulam; quia hæc per ſe nullam obligationem inducit. Atque in dubio exiſtimo non forte præſumendam mentem inſtitutoris regulæ eſſe, nouam aliquam obligationē inducere circa res illas aliàs præceptas in regula contentas, niſi id apertè explicet, aut ex manifeſtis indicijs colligatur, vt quia includūtur in rebus promiſſis per vota; vt ſi regula præcipiat non fornicari, non furari, quæ ſunt contra vota caſtitatis, & paupertatis Et ratio eſt, quia ex genere ſuo plus damni, quàm vtilitatis affert nouas obligationes in eadem re inducere; atque adeò ea intentio legiſlatori præſumenda non eſt, vtpote qui ſumma ope nititur ſpirituali religioſorum vtilitati proſpicere. Item quia in dubiis & obſcuris eſt amplectendum id quod eſt minimum, *reg.in obſcuris, de reg.iur.in* 6. Quando autē conſtat de peculiari intentione eas res præcipiendi nouæque ſubinde inducendæ obligationis per id regulæ præceptum, Caietan. proximè allegatus ait duplici ex capite teneri tunc religioſum ad ea implenda. Alterum eſt ex generali eo præcepto omnibus fidelibus impoſito. Alterum verò ex peculiari regula. Subdit tamen, tranſgreſſionem non habere duplicem malitiā ſpecificam, nec eſſe duplex peccatum, ſed vnicum grauius, eo quod præcepti diuerſitas auget quidem peccati malitiam, ſed non parit diuerſitatem ſpecificam, quæ nō ex præcepto quod violatur, ſed ex obiecto ſumitur At hæc ſententia non eſt ita vniuerſaliter vera; ſed intelligenda eſt, vt non ſit duplex malitia ob ſolam præceptorum multiplicationem, id enim eius ratio probat. At erit duplex malitia ſpecifica neceſſariò confitenda ex ea parte, qua tranſgreſſio regulæ eſſet contra votum obedientiæ, quo religioſus ſe aſtringit ad ſeruandam regulam eo modo, quo ipſa intendit obligare. Sicut peccatum fornicationis in religioſo habet diſtinctam malitiam ſpecificam, eo quod ſit contra votū caſtitatis vltra communem legem omnibus alijs ſtatutam, & ita benè docet Valentia proximè allegatus.

Sed rurſus dubitabis, an cæteris paribus religioſi grauiùs peccent eodē peccati genere, quàm ſæculares. Qua in re breuiter dicendum cum D.Tho. 2.2.*q.*186.*art.*10. quem ſequuntur Angel. *verb.religioſus*, *n.*64. Sylu. *verb. religio.*6.*q.*14. Valent. 2.2.*diſp.*10.*q.*4.*punct.*6. triplici nomine poſſe eſſe grauius religioſi peccatum. Primum eſt ratione ſcandali, quippe illius vita à pluribus reſpicitur. Secundum eſt, quando ex contemptu, vel malitia peccat; quoniam tunc ſunt peculiariter ingrati Deo, à quo pluribus beneficiis quàm ſæculares affecti ſunt. Tertium eſt, quando id peccatum vltra commune præceptum eſt etiam contra votum, vt ſi religioſus fornicetur. At quando ſecluſo ſcandalo peccat ex ignorantia, vel infirmitate, nec eſt contra votum eius peccatum, eſt leuius quàm peccatum ſæcularis. Quia ſi peccatum religioſi ſit veniale, multitudine bonorum operum in quibus religioſus verſatur, veluti obruitur: ſi verò ſit mortale, faciliùs, ac citiùs religioſus reſurgit ob priſtinam conſuetudinē, qua eſt deditus Deo, ac aliorum religioſorum exemplo attractus, teſte Origene in id Pſalmi 36 *Cum ceciderit iuſtus non collidetur.* Quæ ratio (vt benè notat Valent. *ibidem*) tantùm probat, peccatum religioſi eſſe minus extenſiuè, ſeu quoad durationem. At poteſt probari, eſſe etiam minus extenſiuè, quia perſona in bonis operibus verſata non ſolet ex infirmitate, aut paſſione delinquere, niſi ea ſit vehemens, quæ multum voluntarij actus, ac ſubinde culpæ minuit. Notat etiam benè Valentia, ingratitudinem illam maiorem religioſi, dum ex malitia peccat, non eſſe ſpeciale peccatum, licet aliquantulum reddat grauius, niſi quando ex intentione peccaret, ex diuinorum beneficiorum contemptu: in quo euentu eſſet etiam ſpecialis malitia neceſſariò fatenda in ſæculari. Quare maior illa grauitas peccati religioſi, dum non eſt ſpecialis contra eius vota, non ita notabiliter auget, vt ſit neceſſariò detegendus in confeſſione ſtatus religioſi, vt vel ſic illa percipiatur. 7

Tertia concluſio. Quando res contentæ in regula ſunt ſecundi generis, nempe pertinentes ad tria ſubſtantialia religionis vota; tunc earum tranſgreſſio eſt mortalis, quia vota illa ſub mortali obligant. Atque ita docet Thom. 2.2.*qu.*186.*art.*9. ab omnibus receptus. Intelligitur autem ex genere ſuo; nam quando malitia eſt modica, voti tranſgreſſio eſt venialis, vt diximus *lib.*4. *c.*4.*n.*1.& 2. 8

Obſeruandum autem eſt, D.Thomam *eo.art.*9.*corporē*, appellare hæc vota ſimul ſumpta, vota profeſſionis non tamen eo quod ſit aliquod peculiare profeſſionis, votum diſtinctum ab illis tribus: quare ipſe ſe ſtatim 9

explicat.

explicat, dicens in votum profeſſionis tria illa principaliter cadere; nempe, paupertatem, caſtitatem, & obedientiam. Cùm autem dicat illa principaliter cadere, inſinuat aliquid aliud minus principaliter cadere, nempe, vitam regularem, quæ teſte D. Thom. *ibidem*, ad trium illorum votorum obſeruationem ordinatur, atque ita ſe habet tanquam circumſtantia quædam materiæ ſingulorum illorum votorum; quippe illis tribus votis pollicetur religioſus ſe paupertatem, caſtitatem, & obedientiam ſeruaturum in vita regulari. Quod ſi quæras, in quo hæc vita regularis cadens in votum profeſſionis tanquam circumſtantia materiæ votorum conſiſtat; id bene explicat Valent. 2. 2. *diſputatione* 10. *qu*. 4. *punct*. 5. *circa* 25. *circumſtantiam*, dicens non conſiſtere in actuali regularum obſeruatione; nam tunc quæuis regulæ tranſgreſſio eſſet contra votum. Sed conſiſtit in eo quod religioſus ſit regulæ ſubiectus, quod quid prius eſt, quàm actu ſeruare regulam; quippe non ſeruans ob id reprehenditur, quod cùm regulæ ſubiectus ſit, eam tranſgrediatur. Hanc autem ſubiectionem bene ibi ait non conſiſtere in propoſito ſeruandi regulas, nec in hoc, vt ita ſit illis religioſus ſubiectus, vt earum tranſgreſſio ſit peccatum, quia quandoque non eſt peccatum. Sed in hoc conſiſtit, vt ita religioſus ſit illis ſubiectus, vt iure optimo ob earum tranſgreſſionem poſſit à ſuperioribus puniri.

10 Quarta concluſio. Quando res tertij generis, nempe, alia conſilia euangelica continentur in regula, tunc regula non obligat, quia hæc ſpectant ad charitatis perfectionem. At religioſus non tenetur eſſe perfectus? & ſi teneatur conari tendere ad perfectionem, id non eſt iuxta omnia conſilia euangelica, ſed iuxta præſcriptum ſuæ regulæ, quod latiùs explicabitur *toto cap. ſeq.*

11 Quinta concluſio. Si loquamur de rebus quarti generis, nempe, de aliis obſeruantiis regularibus externis in regula præſcriptis, ad nullam prorſus culpam obligant, quando regulæ inſtitutor mentem ſuam explicuit eſſe, vt ad nullam culpam obligent, vt in regulis fratrum prædicatorum dicitur ſic; *nolumus obligare ad culpam*, Idem in regulis fratrum Minimorum, vt refert Paſſarellus ſtatim allegatus; & in regulis Societatis IESV, vt habetur 6. *part. conſtitut. c.* 5. Et ratio eſt, quia in poteſtate illius eſt præcipere, vt ſuperior præcipit inferioribus, vel ſolùm proponere, vel (vt dici ſolet) ordinare, & dirigere per modum cuiuſdam conſilij, & ſic ad nullam culpam obligare. Item quia cùm hæ regulæ ſint de rebus aliàs non obligantibus, nullam obligandi vim habent, niſi ex voluntate legiſlatoris volentis & potentis obligare ad culpam. Ergo vbi legiſlator explicuit ſuã mẽtẽ eſſe, non obligare ad culpam, eius ſtatuta non inducent obligationem in conſcientia Item quia pœna non neceſſariò præſupponit culpam, ſed poteſt abſque culpa imponi, licet non abſque aliqua cauſa, vt docet D. Thom. 2. 2. q. 108. *art*. 4. & tradit *reg. ſine culpa*. 23. *de reg. iur. in* 6. cauſa autem ſufficiens, vt iuſtè pœna imponatur, eſt tranſgreſſio regulæ, & ordinationis ſuperioris. Adde etiam, tunc pœnam non habere veram pœnæ, ſed cuiuſdam pœnalitatis rationem, vt *n*. 13. dicemus: atque ita regulas fratrum Prædicatorum ad nullam culpam obligare, eo quod legiſlator hanc fuiſſe ſuam mentem explicuit. Teſtantur D. Thom. 2. 2. *q*. 186. *art*. 9 *ad* 1. & *ibi* Caiet. *circa ſolut. ad* 1. *dub*. 1. D. Anton. 3. *part. tit*. 1. *c*. 16. §. 13. Angel. *verb. religioſus. n*. 28. Sylu. *verb. religio*. 1. *q*. 12. *dict*. 1. Tabien. *verb. religio. q*. 22. & *ibi* Armil. *n*. 13. Caſtr. *lib*. 1. *de leg. pœnal. c*. 8. §. *Secundò principaliter arguo*. & c. 5. *docu n*. 4. *in princ.* & *lib*. 2. *c*. 8. §. *ſed circa hanc*. Sot. *lib*. 1. *de iuſt. q*. 6. *art*. 4. *verſ. ſed. ſoluenda*. Ioan. de Medi. *C. de ieiunio. quæſt. de neceſſit. ſeruan. ieiun*. §. *vt igitur* Nauar. *ſum c*. 21. *Hiſpan. n*. 47. *Latin. n*. 49. Palacios 4. *diſtinct* 38. *diſput*. 1. Viguer. *lib. inſtitut. cap*. 17. §. 1. *verſ*. 13. Vincent. Vandell. *ſuper ſtatut. ordin. Prædicat.* Cordub. *in regul. D. Franciſci. c*. 10. *q*. 3. Paſſarel. *in priuileg. Minim cap*. 25. Perez *lib*. 4. *ordinam. tit*. 15. *l*. 2. *fol*. 304. §. *ex quibus intelliges*. Barthol. Medin. 1. 2. *quæſt*. 96. *art*. 4. *verſ. ad quintum*, & *ibi* Vaſquez *diſputat*. 158. *cap*. 3. *num*. 15. & *ibi* Azor *lib*. 5. *inſtit. moral. tom*. 1. *cap*. 2. *fine*. Valent. 2. 2 *diſput*. 10. *qu*. 4. *punct*. 5. *col*. 3. *de offic ſacerdot. tom*. 1. *part*. 2. *lib*. 3. *c*. 2. *concluſ*. 2. & plures alij Doctores.

Sed Ioan. de Neapol. *quodlibet*. 14. *q*. 16. tenet contrariũ, 12 ductus quod impoſſibile ſit eſſe leges religionis regulas illas, & earum tranſgreſſionem non eſſe culpam, eo quod videatur eſſe de eſſentia legis ad culpam obligare. Circa quam difficultatem plura tradunt Doctores *in tract. de leg. & aliis variis in locis*. Videri poterunt Gabriel Vaſquez 1. 2. *q*. 96. *art*. 4. *diſp* 158. *c*. 3. Valent. 1. 2. *diſp*. 7. *qu*. 5. *punct*. 6. *col*. 8. Metin. *ibi qu*. 96. *art*. 4. *col*. 6. *verſ. tertium argumentum*. Aragon. 2. 2. *q*. 62. *art*. 3. *col*. 5. Bellarm. *tom*. 1. *controuerſ. part*. 2. *controuerſ*. 5. *de membr. Eccleſ. lib*. 3. *c*. 11. & Suar. *tom*. 1. *in* 3. *part. qu*. 10. *art*. 2. *diſp*. 43. *ſect*. 1. *col*. 3. & *penul*. Sot. *lib*. 1. *de iuſt. qu*. 6. *art*. 4. *col*. 9. *verſ. ſed ſoluenda*. Tolet *in c*. 10. *Ioan. annotat*. 14. *ad finem*. Breuiter reſpondendum eſt, iuxta communionem ſententiam, eas leges non eſſe propriè leges obligantes, & cogentes, aſſimilari tamen legibus in multis, ſcilicet, in cauſa efficienti: nam factæ ſunt à ſuperiori habente Authoritatem condendi veras leges, & in cauſa materiali, quia verſantur circa actus ſubditorum, quorum diſpoſitio, & ordinatio ſpectat ad ſuperiorem: & in formali, quia ſeruant eandem formam verborum, qua communiter imperium ſuperioris intimatur ſubditis. Et denique in cauſa finali, quia ordinantur ad illud bonum ſubditorum, ad quod ordinatur ſubiectio. Deficiunt tamen à rigore & proprietate legum, quia deeſt illis vis coactiua, & inductiua obligationis ad culpam, quæ vis non poteſt ineſſe illis regulis, nec aliis ordinationibus ſuperiorum contra eorum intentionem, à qua pendet tota earum inſtitutio.

Verùm autem regulæ Prædicatorum obligent ad pœ- 13 nam in illis taxatam ſub aliqua culpa, non conſtat inter Doctores; nam D. Anton. & Azor allegati *nu*. 11. & Caſtr. *lib*. 2. *de leg. pœnal. cap*. 8. dicunt eſſe culpam, non ſubire pœnam regulis taxatam, aut à ſuperiori impoſitam: hanc autem culpam ait D. Anton. *ibi. in fin.* eſſe venialem. Et fauent D. Thom. Syluest. Nauarr. *eo num*. 11. allegati: dicunt enim tranſgreſſores regularum obligari ad pœnam. Ducuntur, quia regularum conditor expreſſè dicit ſe tranſgreſſores obligare ad pœnam, etſi non ad culpam. At vbi obligatio eſt, ibi præceptum eſſe oportet. Præcepti verò, & obligationis omiſſio culpa eſt Item quia vbi non eſt culpa, non debet eſſe pœna. Sed verius eſt, nullam eſſe culpam non ſubire pœnam illam regulis, vel è ſuperiore impoſitam, niſi adſit peculiare ſuperioris præceptum obligans. Ratio eſt, quia generaliter tradit regulæ illius inſtitutor, ſe ad nullam culpam per illas regulas velle obligare; at qui totum dicit, nihil excludit. Sicut ergo violator ſilentij regulæ non peccat; ita nec peccabit pœnam violati ſilentij non perferens: aliàs ſtatim ſibi contradiceret dum legiſlator dicit ſe per nullam conſtitutionem velle ad culpam obligare; at velle obligare ad pœnam, ſi obligatio hæc ad pœnam eſſet ſub aliqua culpa. Quia cùm illa pœna debeatur ex illa conſtitutione, iam illa conſtitutio obligaret ad culpam. Vnde dum dicitur tranſgreſſores regulæ obligari ad pœnas ſuſtinendas, intelligitur de obligatione latè accepta; ita vt nihil aliud id ſignificet, quàm ita obſeruantiam regularem ad eos religioſos pertinere, vt ſuperiores poſſint cum authoritate à tranſgreſſoribus pœnas exigere, & illos, ſi voluerint, obligare ſub peccato ad pœnas illas ſuſtinendas. Et quanquam ſolæ pœnæ culpæ correſpondentes habent veram pœnæ rationem, cæteræ autem quæ à tranſgreſſoribus

Digitized by Google

regularum ad culpam non obligantium exiguntur, ſunt propriè pœnalitates quædam;at communi vocabulo dicuntur quoque pœnæ, eo quod conſiſtant in patiendo, & in priuatione boni aliqualiter debiti,& ſint contra naturalem propenſionem. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Caietan.2.2.*q.*186.*art.*9.*circa ſolut.ad* 1.*in dub.*2.*&* 3.Viguer.Armil.& Valent.*num.*11 allegati.

14 Sexta concluſio. Quamuis tranſgredi conſtitutiones religionis ad nullam culpam obligantes, nulla ſit culpa, ea ſola ratione, quod illarum tranſgreſſio ſit: at poteſt *ibi* adeſſe culpa ex paruo fine quo tranſgrediens mouetur; ſicut idem contingit in quibuſdam aliis ad culpam non obligantibus:quod bene docet D Thom.2.2.*q.*186.*art.*9 *ad* 1.ab omnibus receptus. Quare non peccat religioſus, qui regulam ſub peccato ex ſe non obligantem tranſgreditur aliquo fine, vel cauſa,quæ tunc videtur illi honeſta, quamuis id quod facit, ſit minus bonum,quàm ſeruare regulam;non enim tenetur quis ſemper facere quod melius eſt. Quod bene docent Valent. 2.2.*diſput.*10.*q.*4.*puncto* 5.*ad finem.*Vaſq 1.2.*q.*96.*art.*4.*diſput.*158.*c.*3.*n.*26.qui bene addit, ſi tranſgrediens eam regulam,mouetur aliunde a ſolo virtutis fine, ex cauſa, ſicut fieri poteſt, fore opus virtutis, licèt materialiter contra talem regulam operetur, tametſi minus perfectum, quàm regulam eam ſeruare.

15 Hos autem modos,quibus poteſt ea regulæ ad culpam ex ſe non obligantis tranſgreſſio eſſe culpa, explicat D. Thom *prædicta ſolut.ad* 1. quando ex negligẽtia vel libidine,vel contemptu prædicta tranſgreſſio contingit.Nomine autem negligentiæ intelligit non quidem aliquam ſimplicem voluntatem, qua quis tranſgredi regulam velit:ſed quando ex nulla alia cauſa,quàm ex quodam animi torpore,& negligentia ducitur ad tranſgreſſionem; quia non eſt humanum, ſed rationi diſſonat moueri ad aliquid ex animi torpore abſque alia cauſa,vel ſine rationabili.Nomine autem libidinis intelligit cupiditatem nimiam erga aliquid,propter quod quis regulam tranſgreditur. Et conſtat,quia facere ex libidine quodpiam aliud regula non prohibitum, eſt culpa:Ergo a fortiori,ſi regula prohibitum ſit.Et his duobus modis eſt ſola culpa venialis,ea regulæ tranſgreſſio, quia finis eſt venialis. Vtrumque docet Caiet.*eo art.*9. *circa eam ſolution ad* 1.*dub.*4.& Vallent *n.præced.*allegatus,qui bene addit,communiter admiſceri culpam in tranſgreſſione huiuſmodi regularum;irrepit enim facilè aut torpor,aut libido.Vnde minus bene D.Anton.3.*part.tit.*16.*c.*1 §.13. explicat nomine libidinis complacentiam fruitionis, atque dicit eſſe mortale,ex ea regulam tranſgredi, quippe nomine eius complacentiæ non intelligit contemptum,cùm eam diſtinguat à contemptu. Sola autem complacentia tranſgreſſionis ex ſe culpa vacantis non conſtituit mortale.

16 Quando autem tranſgreſſio regulæ ex contemptu contingit, eſſe mortale fatentur vniuerſi cum D.Thom. 2.2.*q.*186.*art* 9.quia hoc eſt contra votum profeſſionis, quo religioſus vitam regularem promiſit: nam vita regularis promiſſa conſiſtit in ſubiectione erga regulam. Cùm ergo contemnens illam aduerſetur huic ſubiectioni,facit directè contra ſuæ profeſſionis votum:& cùm ſubiici ſimpliciter & abſolutè regulæ, non ſit res leuis, erit mortale. Quando autem contemptus hic accidat latè diximus *lib.*1.*huius tract.c.*5.*n.*8. *& ſe,q.* vbi oſtendimus,tunc contemptum accidere, quando ideo violantur regulæ,& præcepta ſuperioris, quia non vult ſubditus illis ſubiici, quod latiùs *ibi* explicuimus, & limitauimus.

17 Hinc deducitur,quantumuis tranſgrediendi regulas conſuetudo ſit,non eſſe illarum contemptum,niſi tranſgreſſionis cauſa ſit,nolle regulæ ſubiici,quamuis conſuetudo illa ad contemptum diſponat. Atque ita docent D. Tho. 2.2.*q.*186.*art.*9 *ad* 3.& *ibi* Caiet. *in fin.*Sylu.*religio*,1.*q.*8.*dict.*2.& Valent.1.2.*diſp.*7.*q.*5.*punct.*6.*col.antepenult.*

Secundò deducitur,qualiter verum ſit, quod tradunt aliqui Doctores, nimirum, conſuetudinem tranſgrediendi regulas, eſſe lethalem, quamuis vna, vel altera tranſgreſſio talis non ſit,quos retuli *lib.*1.*huius tract.c.*5.*n.*2. Quod idem tenent Abb.*cap. nam concupiſcentiam nu.*4.*&* 5.*de conſtitut.*& *ibi* Felin.*num.*11 *fine.* Carthuſian. *de reformat.clauſtr.lib.*1.*&* 6.Tabien.*verb.religio.q.*4.Atque eam conſuetudinem eſſe contemptum interpretatiuum, & ob id mortalem, quando adeſt propoſitum non ſeruandi principalia religionis ſtatuta,etiam ad culpam non obligantia, ſed frequenter ea tranſgrediendi, fatentur D.Anton.3.*part.tit.*16.*c.*1.§ 9.citans Ioan de Neapol.& Syluest.*religio.*1.*q.*12. *dict.*4. Valent. 2.2.*diſput.*10.*qu.*4.*punct.*5.*col.penult. verſ atque ita eſt.* Cæterùm,etſi hanc doctrinam credam veram,& id decretum eſſe mortale,rationem tamen horum non approbo,quod nullatenus ſit contemptus, quandiu voluntas ſubiiciendi ſe regulæ adeſt.Sed ratio huius doctrinæ eſt,quia hic probabiliſſimo contemnendi regulas periculo expoſitus eſſet, vt diximus *num. præcedenti.* Prætetea, quia religioſus tenetur ſub mortali taliter viuere,vt non ſit grauiter religioni ſuæ perniciosus inducendo alios religioſos ſuo prauo exemplo nimis relaxatam regulam: & præterea perturbando ſuam religionem adeo, vt valde expediat ſuæ religioni eum expellere. Sed hæc damna infertur habens eam intentionem.Et confirmatur, quia ſi religioſus nollet vnquam ſeruare ſilentium,nec modeſtè incedere, & ingrederetur omnium religioſorum cubicula; & ſimilia religionis ſtatuta tranſgrederetur,eo quod ſingula ad culpam per ſe non obligant, abſque dubio perturbaret grauiter totam religionem,& ſe in eo ſtatu conſtitueret,vt oporteret tanquã incorrigibilem eum expellere.Ergo tenetur ſub mortali eum animum deponere. Et confirmatur, quia ſemel expulſus tenetur ita mores ſuos corrigere, vt iterum admittatur,ſi admiſſionis ſpes ſit.Ergo à fortiori tenetur in religione ita mores ſuos componere,vt non ſit dignus expulſione.Quare ſi poſſibile eſſet(id quod moraliter impoſſibile eſt) nullam ſequi religionis ruinam,nec periculum tranſgreſſionis votorum,nec contemptum ex vniuerſali decreto non ſeruandi ſtatuta religionis ad mortale non obligantia,tale decretum non eſſet mortale, quia nulla eſt ratio ſufficiens damnandi illud; neque obligatio religioſi habendi propoſitum tendendi ad perfectionem,arguit hoc decretum eſſe mortale, ſecluſo prædicto periculo,vt dicemus *cap.ſeq.num.*9. 18

Non tamen eſſet mortale,ſi religioſus ille vellet ſeruare aliquam,vel aliquas præcipuas regulas,etiamſi nollet ſeruare alias,quoniam per illam,vel illas vnà cum ſuis votis poſſet contendere ad perfectionem, licet non currere. Ita Sylueſt.& Valent *n præced.* allegati. Sed hoc ita vniuerſaliter dictum nullo modo approbo, quia obſeruantia ſolius vnius, vel alterius regulæ ex præcipuis non impediret grauem religionis ruinam, grauéque periculum ſpernendi regulas, & tranſgrediendi vota; & ideo credo tale propoſitum eſſe mortale, quia licèt non teneatur religioſus currere ad perfectionem,tenetur tamen ſub mortali ita religioſè viuere, vt non ſit notabiliter aliis ſcandalo, & offenſioni, cauſáque ruinæ religionis; quod non vitatur habendo tantùm propoſitum ſeruandi vnam, vel alteram ex præcipuis regulis. Et ita eam doctrinam reprobat Cordub.*in regul. D.Franciſc.c.*1. *q.*3.*poſt* 3 *dictum, verſ ſed verùm ſimiliter.* 19

Quare in religioſo eſſet peccatum mortale decretum nunquam ſe continendi ab vllo actu, propterea quod prohibeatur in regula,aut à Prælato,niſi prohibeatur ſub mortali. Vnde neceſſariò dicendum eſt inter ea ſtatuta, ad quorum ſingula determinatè non tenetur religioſus ſub mortali, teneri ad aliqua vagè ſub mortali; quæ obligatio naſcitur ex præcipua votorũ obligatione; quæ obligat ad perſeuerandum in religione abſque notabili detrimento & ruina illius, & periculo tranſgreſſionis 20

Digitized by Google

votorum; quod conſtat ex dictis *n. præcedenti*, & 28.

21 Maior autem difficultas eſt, quando quis in conſuetudinem duceret regulas ad culpam non obligantes tranſgredi, habens tamen animum eas ſeruandi. Vaſq. 1.2.*q.* 96.*art.*4.*diſp.* 158.*c.*6.*nu.*60. ait tranſgreſſionem legis frequentem fieri mortalem, quæ alias ſemel, aut iterum non eſſet. Ducitur, quia qui frequenter omitteret videretur notabiliter lædere legiſlatoris finem, ex quo materia præcepti expendi debet. Pro ſe refert Adrian. *quodlib.* 6 *art.* 2. *circa finem, corpor.* vbi valde fauet eius ſententiæ; docet enim peccare mortaliter, qui legem contemnit, vel ſic tranſgreditur, vt notabiliter eius finem impediat. Eandem doctrinam ſequuntur Doctores relati *n.*18. Sed hoc non credo; quia nullus ex his actibus in conſuetudinem ductis aſſignari poteſt, qui culpam lethalem conſtituat: nec illi actus vniuntur, vt contingit in minimis furti, iuxta regulas traditas *lib.*1.*huius tract.c.*4. *à num.*9. Ergo ea conſuetudo non eſt lethalis. At fateor teneri hunc ſub lethali diligentiam apponere, vt eam conſuetudinem corrigat quando aduertit eam periculum tranſgreſſionis votorum ſibi offerre, & egrediendi ex religione, grauiſque offenſionis, & ſcandali cauſam eſſe aliis. Sicut quamuis conſuetudo iurandi non poſſit dici peccatum lethale; at negligentia eius extirpandæ, animaduerſo periuriorum periculo inde conſurgente, eſt lethalis, iuxta ea quæ diximus *lib.* 3. *c* 5. *nu.*10. & *ſeq.* & conſtabit ex dicendis *infra c.*9.*n.*71.

22 Tandem erit quoque mortale regulam tranſgredi, etiamſi ad nullam culpam, vel ad ſolam venialem obliget, quoties religioſus ideo eam violat, vt impediat, quãtum in ſe eſt, finem illius legis; quod de præceptis etiam ad ſolum veniale obligantibus tradunt Caiet. *ſum. verb. præcepti tranſgreſſio. verſ. commune eſt autẽ*, Armill. *verb. præceptum.n.*4. Valent. 1.2. *diſp.*7.*q.*5.*punct.*6.*col. antepenult. verſ. Tertius caſus eſt.* & Vaſqu. dicens id eſſe veriſſimum, 1.2.*q.*96.*art.*4 *diſp.*158.*c.*6.*n.*57. Et reddit rationem Caietanus, quia hic tranſgreſſor proportionaliter ſe habet ad finem præcepti, ſicut qui tranſgreditur ex contemptu, ſe habet ad præceptum ipſum; nam hic reſpuit finem, ſicut ille reſpuit præceptum. Et licèt ij Doctores non agant de regulis ad nullam culpam obligantibus; at eadem ratio militat in his: nam harum contemptus ſimiliter eſt mortalis. Velle autem impedire finem præcepti, æquiparant, quoad culpam, contemptui Doctores citati.

23 His præmiſſis, præcipua huius capitis difficultas eſt, quando non adeſt prædictus contemptus obſeruantiarum externarum, quæ in regulis continentur, aut præcepti ſuperioris, nec voluntas impediendi finem, nec ſuperior, aut regulæ inſtitutor mentem ſuam explicuit eſſe, vt regulæ, aut præcepta obligent ad culpam, ſeu ad hoc, vel illud ſpeciale genus culpæ. Eſt igitur difficultas, vnde dignoſcatur, an regulæ, vel præcepta obligent ad culpam, & an ad ſolam venialem, vel potiùs mortalem? Et quidem hoc diſcernendum eſt ex eiſdem regulis, quibus vtũtur Doctores ad diiudicãdum an leges eccleſiaſticæ obligent ad culpam, & ad qualem culpam. Quod idem conſtat, quia Caiet. Caſtr. Ioan. de Medi. Ledeſm. Valent & alij referendi *n.*25. tradentes regulam ad dignoſcendam obligationem ſub mortali, ex verbis in lege eccleſiaſtica poſitis, eã probant ex *Clem.*1. *de verb ſignif* in qua Pontifex obligationẽ regulæ diui Franciſci ſub mortali ex verbis illius probat: ac proinde ſentiunt ij Doctores eodem modo dignoſcẽdam eſſe obligationem regulæ, & legum eccleſiaſticarũ. Et expreſsè Abb. *c. nam concupiſcentiam, n.*4. *de conſtit.* & *rubric. de obſeruat. ieiunior. fine.* & *c. relatũ. n.*6. *ne clerici, vel monachi*, docet eodem modo regularum religionis, & legum eccleſiaſticarum obligationem diiudicandam eſſe. Et Syluest. *verb. religio* 1.*q.*8.*fin.* tractans quomodo cognoſcenda ſit qualitas obligationum regularum religionis, remittit ſe ad regulas quas tradit *verb. præceptum.* §.2. quæ ſunt ad dignoſcendam obligationem legis eccleſiaſticæ; & ratio eſt, quia regulæ ſunt quædam leges eccleſiaſticæ. Et eodem modo diiudicandum eſſe de obligatione præceptorum ſuperioris, & regulæ, tradunt Abb. *rubric. de obſeruat. ieiunior. fine.* Syluest. *verb. præceptum. q.*3. Armil. *verb. inobedientia. n.*2. & D. Thom. ab omnibus receptus, 2.2. *q.*186 *art.*9. *in fine corporis.* æquiparat præcepta, ſiue ore tenus à ſuperiore impoſitum, ſiue in regula expreſſum. Et ratio eſt, quia ius obligationis vtriuſque ex ſuperioris authoritate, & voluntate obligandi, ac grauitate materiæ conſurgit.

Ad diſcernendum autem, quando lex eccleſiaſtica, vel ciuilis obliget ad culpam mortalem, traduntur diuerſæ 24
regulæ a Doctoribus, quæ omnes vt culpa ſit mortalis, ſupponunt neceſſariò materiam eſſe grauem. Nam quando materia non eſt ita grauis, vt culpæ mortalis capax ſit, quantumcunque intendat legiſlator obligare ad mortale, & quibuſcunque verbis, & pœnis vtatur, non obligabit ad mortale, vt *lib.*1.*huius tractat. c.*4 *n.*4. probauimus, vbi etiam explicuimus, vndè nam materiæ grauitas dignoſcenda ſit.

Suppoſita autem hac materiæ grauitate, traduntur re- 25
gulæ quædam ad hoc dignoſcendum. Prima eſt, Si legiſlatoris intentio perſpicuè cognoſci poſſit, eam eſſe, vt lege ſua ad mortale obliget, obligabit ad mortale, dummodo (vt diximus *num. præced.*) materia ſit ita grauis, vt capax ſit eius obligationis. Si autem intentio ſit obligare ad ſolum veniale, ad id ſolum obligabit. Ratio eſt, quia lex diuina naturalis dictat parendum eſſe ſuperiorum præceptis, eo modo quo ab ipſis proficiſcuntur; ita vt quando à tota ſuperiorum authoritate emanant, totáque ea vtuntur, ac proinde volunt, quantum poſſunt, obligare, dictet illis in materia graui ſub mortali parendum. Quando autem non à tota, & adæquata ſuperiorum authoritate emanant, ſed ſecundùm partem eius, eo quod nolint, in quantum poſſunt, obligare, ſed ſecundùm partem, non obligent ſimpliciter, & ſub mortali, ſed ſecundùm quid, & ſub veniali. Secundò, quia cùm tota legis obligatio pendeat ex legiſlatoris voluntate, exiſtentibus conditionibus neceſſariis ad legis vigorem, ſi legiſlator velit obligare ad mortale, ſic obligabit: & ſi nolit, ſed ſolùm ad veniale, non amplius obligabit. Hanc regulam videntur tradere Abbas *c. nam concupiſcentiã, nu.* 2 *de conſtitut.* & *ibi* Anton. *num. vlt.* Gabriel 4. *diſtin.* 16.*q. art.*1. *ad finem*, Angel *verb. lex. num.*3. & Armil. *n.* 4. Syluest. *verb. præceptum, q.*3. Caiet. *ſum. verb. præcepti tranſgreſſio verſ. pœna præceptorum, ad finẽ*, Ioan. Medi. *C. de ieiunio. q. de neceſſitate ſeruan. ieiun.* §. *vt igitur quodãmodo.* Ledeſm. 2.*part.*41.*q.*17.*art.*2 *dub.*6. vbi docent, ad legis obligationem, an ſit ſub mortali, diſcernendam, confugiendum eſſe ad legiſlatoris intentionem; à qua ea obligatio pendet: quippe ſi in materia graui non poſſet ſub ſolo veniali obligare, cùm in ea ſola poſſit ſub mortali, nihil referet eius intentio: & clariùs Nauar. *ſum. c.*23. *Hiſpan n.*47. *Latin. num* 49. vbi ait nullas leges obligare ſub mortali, quatenus legiſlatores non intendunt ſic obligare: & Sot. *lib.*1. *de iuſtitia. qu.*6 *artic.*4. *col.*9. *verſ. ſed ſoluenda* vbi ſic ait: *Poteſt Princeps leges ferre, quæ ad nullam culpam obligent*, Et in propriis terminis tradũt eſſe in poteſtate legiſlatoris, ad nullam culpam obligare, aut etiam in materia graui ad ſolam venialem. Caſtr. *de leg. pœnal. c.*5. *lib.*1. *docum.*4 *ſtatim in princ* & *c.*12 *paulo poſt princ. in probat.* 1. *part. concluſ.* Tolet. *in fine ſum. vbi de peccat. mortal. c.*19. *n.*3. & 4. & *cap.*10. *nu.* 3. Valent. 1. 2. *diſput.*7. *quæſt.*5. *punct.*6. *quæſtiune.*2. Sayr *in clau. reg. lib.*3.*c.*7.*nu.*1. & 17. Carbon. *de legib. lib.*7. *diſp.*4. *paulo poſt principium, reg.*1. & id dicit eſſe valde probabile Leonard. *de iuſt. lib.*2.*c.*41. *dub.*9. *num.*76. *verſ. tertiò tenetur:* & quid ſimile de voto diximus *lib.*4. *huius tract. c.*1.*n.*30. & de ſponſalibus *lib.*2. *de matrim. diſput.*9.*n.* 6. vbi oſtendimus, propter limitatam intentionem im-

ponentis ſibi obligationem voti, aut ſponſalium, poſſe reſtringi eorum rigorem, vt tantùm ſit leuis obligatio, quæ aliàs futura erat grauis.

26 Verùm contra hanc regulam tenet Victor *relect. de poteſt. ciuil. n.* 19 Mexia *pragm. panis. concl.* 1. *n.* 11 Aragon. 2. 2. *q.* 63 *art.* 3. *col.* 5. § *ſecundo eſt aduertendū.* Barth. à Med. 1. 2. *q.* 96 *art.* 4 *fol.* 874. & latiſſimè Vaſquez *eodem art.* 4. *diſp.* 158. *c.* 3. *n.* 17. & *c.* 4. *à n.* 32. *vſque ad* 37. Salon. 2. 2. *q.* 77 *art.* 1. *controuerſ.* 8. *col.* 3 § *tertiò quia non poſſunt.* Bellarm. *tom.* 1. *controuerſ. part.* 2. *controuerſ.* 5. *de membr. Eccleſ. militan. lib.* 3. *c.* 11. *in ſolut. ad penult.* qui dicunt in legiſlatoris poteſtate non eſſe, poſito præcepto non obligare ſubditos, aut conſtituere differentiā obligationis ſub mortali, vel veniali: ſed obligationem legis in eo ſolo sēſu pendere ex legiſlatoris voluntate, atque inde ſumendam eſſe, quia in illius poteſtate eſt, præcipere vt ſuperior inferioribus, vel ſolùm proponere, &(vt dici ſolet) ordinare, & dirigere per modum conſilij, at poſito præcepto, velit, nolit, id obligabit iuxta naturam materiæ præceptæ, nimirum, ſi ea grauis ſit, ſub mortali; & ſi leuis, ſub veniali. Idē clarè indicat Dried. *lib.* 3. *de libert. Chriſt c.* 3. *ad* 5. *argum.* vbi ait præcipientis intentionem non facere præceptum habere maiorem, vel minorem obligandi efficaciam, ſed neceſſitatem, & dignitatem materiæ præceptæ. Ducuntur, quia quamuis ex legiſlatoris voluntate pendeat præcipere, & non præcipere; at impoſito ſemel præcepto, ipſa obligandi vis ex iure ipſo naturali dictante ſuperioribus parendum, deriuatur. Secundò, quia tam ſtulta voluntas eſt, velle vt præceptum de re magni momenti, vtpote quod maximi ponderis eſſe debet, leuiter, & ſub veniali obliget, quàm vt præceptum rei leuis obliget ſub mortali, & graue ſit. At omnes fatentur hoc non poſſe ſuperiorē efficere: ergo nec illud efficere poteſt. Tertiò quia differētia peccati mortalis, & venialis ex nulla voluntate pendet, ſed ex operis ipſius natura. Tandem, quia obligatio præcepti non eſt ipſa præcepti ſubſtantia, ſed effectus eius; & ideo ſubſtantia præcepti eſt prior, quæ eſt inſinuatio ſuperioris, vt fiat aliquid. Ergo ea exiſtente, ſequitur neceſſariò eius effectus, qui eſt obligatio pro materiæ præceptæ, qualitate. Cæterùm; quamuis hæ rationes ſatis vrgeant, & valde probabilem reddant hanc ſententiam, non eſt tamen recedendum à regula tradita *n. præcedenti*; & ideo dicendum eſt, quantumcumque grauis ſit materia præcepti, pendere à legiſlatoris voluntate ad nullam culpam obligare, ſed ad ſolam pœnam ſubeundam, vel ad ſolam venialem, vt *ibi* probauimus, & ex argumentorum contrà oppoſitorum ſolutione amplius conſtabit. Ad primum reſpondetur, antecedens verum eſſe quando præceptum dimanat à tota ſuperioris voluntate, & poteſtate, à quibus vim habet, ſecus quando ab eis inadæquatè, & ſecundùm quid procedit, vt *num. præced.* explicuimus, ſicut ipſi fatentur poſſe ita præceptum procedere à ſuperioris voluntate, vt ad nullam culpam prorſus obliget. Ad ſecundum, neganda eſt maior, quia grauem obligationem imponere in materia re vera leui, excedit rationis limites, ita vt nulla ratione iuſtè effici poſſit, & proinde excedit poteſtatem ſuperioribus traditam, vtpote quæ ad conuenientem, & rectam gubernationem eſt. At in materia graui non obligare ad mortale, poteſt ex aliqua cauſa iuſtum reddi, vt ne multiplicentur præcepta grauia, & vt ſuauior ſit gubernatio. Et ideo ſicut poteſt ſuperior nullum tunc imponere præceptum, ita ei quoque datum eſt, vt non imponat adæquatum toti ſuæ poteſtati; ſed limitetur iuxta ſuæ voluntatis limites. Ad tertium dico, differentiam mortalis, & venialis non pendere proximè ex ſuperioris voluntate, ſed mediatè, nempe, quia pendet ex voluntate ſuperioris imponere præceptum ſecundùm totam ſuam poteſtatem, & ſic obligans ad mortale, vel ſolùm ſecundùm partem, & ſic obligans ad ſolum veniale. Ad vltimum fateor, prius natura eſſe ſubſtantiam præcepti, quàm eius obligationem: & ideo poſita præcepti ſubſtantia, ſequitur neceſſario eius obligatio, at ſeruata proportione cum ſubſtantia præcepti. Si enim apponatur ea ſuperioris inſinuatio ſecundùm totam ſuam poteſtatem, ſequetur obligatio totalis, ſecus ſi ſecundùm partem tantùm.

Secunda regula eſt communis conſuetudo, & exiſtimatio communitatis cui lex traditur. Quibuſcumque enim verbis, lex tradatur, ſi communis ſenſus eorum qui illā tenent, eam intellexit, & acceptauit, vt obligantem ſub mortali, obligabit ſub mortali; ſi verò vt obligantem ſub veniali, obligabit ſub veniali. Ratio eſt, quia conſuetudo eſt optima legum interpres, *c. cùm dilectus, de conſuetud. l. ſi de interpretatione. ff. de legib.* nec lex aliter obligat, quàm cōmuniter recepta ſit. Hanc apertè tradere videntur Doctores quos *n.* 39. referemus, qui agentes de verbis imperatiui, an præceptum importent; dicunt attendendam in primis conſuetudinem qualiter ea verba vſurpantur, illique ſtandum, & Caiet. 2. 2. *q.* 186. *art.* 9. *circa ſolut. ad* 2. & *in ſum verb. præcepti tranſgreſſio.* § *pœna præceptorum.* Caſtr. *lib.* 1. *de leg. pœnal. c.* 5 *docum.* 4. Nauar. *ſum. c.* 23. *Latin nu.* 48. *Hiſpan. nu.* 63. Cord. *in reg. D. Franc. c.* 19. *qu.* 3. *punct.* 1. *in ſecundo modo cognoſcendi quando præceptum obliget.* Emmanuel Sà *ſum. verb. lex. n.* 3. Tolet *in fine ſum. vbi de peccat. mortal. c.* 19. *n.* 7. Salon. 2. 2. *q.* 77. *art.* 1. *controuerſ.* 8 *reg.* 4. Sayr. *lib.* 3. *clau. regiæ c.* 7. *nu.* 23. Carbon. *ea diſput.* 4. *reg.* 2. Valent. 2. 2. *diſput.* 10. *q.* 4. *punct.* 5. *colum antepenult. verſ. circa tertiam circumſtantiam.* vbi addit, vix poſſe aliam vniuerſalem regulam tradi præter hanc, & *l.* 2. *diſput.* 7. *q.* 5 *punct.* 6. *quæſtiunc.* 3. *in quinto ſigno.* & *ad finem illius quæſtiunc.* 3. *verſ. ad eandem vero quæſtionem*, dicit, hoc eſſe vnicum ſignum, ex quo ſufficienter colligi poſſit, legem omnibus conſideratis obligare ſub mortali, nempe, communem populi receptionem pro maioris communitatis parte ſic acceptantem, & intelligentem legem, idque dignoſcendum eſſe ex communi iudicio, & ſenſu bonorum, & peritorum. 27

Tertia regula eſt. Attendendus quoque eſt conſuetus modus præcipiendi, per quæcumque verba fiat, & conſuetudo regionis, & religionis in modo loquendi obſeruanda eſt, quia ex illa ſatis deducitur præcipientis intentio. Ita docent Angel. *verb. lex. nu.* 3. Sylueſt. *verb. præceptum q.* 2. *fin.* & *ibi* Armil. *nu* 7. *fin.* & *verb. lex. num.* 4. & Vaſquez 1. 2. *q.* 96. *art.* 4. *diſput.* 158. *c.* 3. *num.* 24. 28

SVMMARIVM.

An ſi verba ſint præcepti, vel æquipollentia præcepto, inducatur obligatio ſub mortali, tam in iure canonico, quam in ciuili? refertur quædam ſententia. n. 29.

Explicatur ſententia Authoris. n. 30.

An vera regula ſit deſumenda ex grauitate, vel leuitate materiæ? n. 31.

An ratione ſubiectæ materiæ verba importantia conſilium importent aliquando præceptum, & è contrà, & quando id accidat? n. 32.

An importent præceptum hæc verba, Præcipio, Iubeo, Impero, Edico, Iniungo? *n.* 33.

Quid de verbis Prohibeo, Inhibeo, Veto, Interdico? *n.* 34.

Quid de verbo Mando? *n.* 35.

Quid de verbo Debeo? *n.* 36.

Quid de verbo Oportet? *n.* 37.

Quid de verbis Teneantur, Non licet, Non poteſt, Neceſſario, Neceſſe eſt? *n.* 38.

Quid de verbis modi imperatiui? n. 39.

Quid de verbis Hortamur, Ordinamur, Statuimus, Innouamus, Volumus, Sancimus? *n.* 40.

Quid de verbo Decernimus? *n.* 41.

An ſaltem hæc verba inducant obligationem ſub veniali num. 42.

Quid quando præcipitur in virtute obedientiæ, vel Spiritus ſancti,

ſancti, vel in nomine IESV, *aut ſub interminatione gehenne ſub pœna præſtiti iuramenti, vel in illius virtute, ſub pœna maledictionis æterne, vel Dei, vel ſub indignatione Dei, vel Apoſtolorum Petri, & Pauli, vel ſub ſtricto Dei iudicio, vel ſub obteſtatione diuini iudicij, vel ſtrictè, ſiu arctè, vel ſub præcepto? n.43.*

Quid ſi tunc verba ſint communia, nec ex ſe obligationem inducentia? n.44.

Quid ſi ſuperior talis eſſet qui nequiret præcipere in virtute obedientis, vel Spiritus ſancti, vt Abbatiſſa? n.45.

Quid ſi dubium ſit, an materia ſit grauis, an tunc ſtandum ſit iudicio ſuperioris; & an quando conſtat eſſe leuem, obliget id præceptum ſub veniali? n.46.

29 Maior eſt diſſenſio Doctorum circa alia duo, quæ in præſenti materia quæri ſolent. Primum eſt, an & quomodo ex verbis legum, & præceptorum colligi poſſit intẽtio ſuperiorum inducendi aliquam obligationem, aut inducendi grauem ſeu leuem? Aliud eſt, an idem poſſit colligi ex pœnis? Circa priorem difficultatem aliqui exiſtimant, quoties in iure canonico aliquid ſtatuitur per verba præcepti, aut æquipollẽtia præcepto (quæ à *n.3.* explicabimus qualia ſint) denotari illius canonis tranſgreſſionem eſſe culpam mortalem, niſi aliunde cõtrarium deducatur. At in ſolo iure canonico dicunt ea verba habere hanc vim, vt intentionẽ obligandi ſub mortali denotent: ſecus in legibus diuinis, naturalibus, aut ciuilibus, in quibus intentio obligandi ſub mortali aliũde deducenda eſt. Ducuntur, quia ea verba ſunt ex ſe indifferentia ad obligationem ſub mortali, & veniali: præceptum enim eſt non dicendi verbi otioſi, non mentiendi, quæ ad ſolum veniale obligant. At nec vſus, nec legiſlator aliquis ciuilis nec Scripturæ ſacræ declararunt ea verba inducere obligationem ſub mortali, ſed in iure ſolo canonico id declaratum eſt in *Clem. exiui. §. cùm igitur. verſ. declaramus, de verb. ſignificat.* vbi ex hoc fundamento tanquam generali, decidit Pontifex regulas D. Franciſci vtentes verbo præcepti, aut æquipollentis obligare ſub mortali. Nec valet ſolutio dicentium id tantùm declaraſſe Pontificem pro regula D. Franciſci, vtpote quæ magnæ perfectionis; quia re vera Pontifex ex vi verbi id probat, ibi: *Apertè diſcreuit, quod quoad quædam ipſorum ex vi verbi, tranſgreſſio eſt mortalis, & quoad quædam alia non, cùm ad quædam ipſorum verbum apponat præcepti, vel æquipollentis eidem, & quoad aliqua verbis aliis ſit contentus.* Et ideò hanc regulam tradunt Caſtr. *lib. 1. de leg. pœnal. c. 5. docum. 4.* Nauar. *ſum. c. 23.* *Hiſpan. n. 50 51. 54. 55.* *Latin. n. 52. 53. 54.* Valent. *1. 2. diſp. 7. q. 5. punct. 6. quæſtiunc. 3. in 6. ſigno.* Philiarc. *de offic. ſacerd. tom. 1. p. 2. lib. 3. c. 2. dicto, 2* Sayr. *clau. reg. lib. 3. c. 7. n. 27.* eandem tradunt de lege eccleſiaſtica nullâ legis diuinæ, aut naturalis, aut ciuilis mentionem facientes, Gutier. *qq. canonicar. lib. 1. c. 7. n. 21.* Emman. Sà *ſum. verb. lex. n. 5.* & eandẽ ſequuntur loquentes indiſtinctè de omnibus legibus, ducti authoritate illius *Clem.* Abb *c. nam concupiſcentiam, n. 2. & 3. de conſt. & rubr. de obſeruat. ieiun. fine.* Caiet 2. 2. *q.* 186 *art. 9. circa ſolut. ad 2.* Gabriel 4. *diſtin. 17. q. 3. ar. 1. ad fin.* Euerard. *loco ab æquipollent. n. 11.* Angel. *verb lex. n. 3.* Syluestr. *verb. præceptum quæſt. 2.* Armil. *verb lex. n. 4.* Ioan. Med. *C. de ieiun. quæſt. de neceſſitat. ſeruan. ieiun §. vt igitur. quodammodo.* Carbon. *de legib. lib. 7. diſp. 4. propoſit. 2. & diſp. 5. propoſit. 3.* Immò Azor *lib. 4. inſtit. tom. 1. c. 6. q. 5.* te probata ſub prædicta diſtinctione docet, omnia verba prædicta in quacumque lege importare obligationem ſub mortali.

30 At iure optimo regulam hanc impugnant Ledeſm. *2. part. 4 qu. 17. art. 2. dub. 6.* Barth. de Medin. *1. 2. quæſt. 96. art. 4. fol. 874.* & *ibi* Vaſq. *diſp. 158. c. 4. n. 3. & 35.* Tolet. *in fin. ſumm. tract. de peccat. mortal. c. 20. n. 2. & 3.* Salon. *2. 2. q. 77. art. 1. controuerſ. 8. col. 4. § ſed quamuis veriſſimũ,* dicentes, verba præcepti, aut æquipollẽtia in quacũque lege poſita non ſufficienter iudicare intentionem legiſlatoris obligandi ad mortale; ſed aliunde eam intentionem deducendã eſſe. Et ita optimè Caiet. *in ſum. verb. præcepti trãſgreſſio. 5. pœna præceptorũ,* dixit ex his verbis incertum eſſe iudicium in iure: quare optimè Vaſquez *ibidem* ait prædicta verba ſolùm attendenda eſſe ad cognoſcendum, an conſtitutio habeat vim præcepti obligantis in conſcientia, an ſolius ſimplicis conſtitutionis ad nullam culpã obligantis, ſuppoſitis autem verbis obligantibus, eſſe aliunde petendum, an obligatio ſub mortali, an potiùs ſub veniali ſit. Quod idem apertè ſentit Molin. quem *num. ſequenti* referemus. Ratio autem huius eſt, quia cùm omnia ea verba ſint ſuaptè natura indifferentia ad denotandam obligationẽ ſub mortali, & ſub veniali, nulla ratio ſufficiens eſt ſuadẽs ex eis deduci obligationem ſub mortali. Nam *Clem. exiui. de verb. ſignificat,* cui contrarij innituntur, id minimè probat; nã Pontifex *ibi* non definit quando lex verè præcipiens obliget ſub mortali; quando autem ſub veniali. Nec de hac re conſultus fuit, ſed tantùm an fratres Franciſcani ad omnia euangelica conſilia, & ad omnia contenta in regula teneantur. Et primò reſpondet, eos non teneri ad conſilia non contenta in regula. Deinde dicit, ad contenta in regula nõ æquè eos teneri, ſed ad quædam teneri ſub mortali: an verò ſub veniali teneantur ex alio capite, non definit; nec ſola vi verbi præcepti, aut æquipollentis nititur ad declarandam obligationem ſub mortali, ſed ea vi ſimul cum materiæ præcepti grauitate, quæ iure optimo grauis cenſeri debet ad illius religionis finem; & ſic materiæ grauitas determinat verba illa præcepti, aut æquipollentia, quæ de ſe vtrique obligationi indifferentia erant, vt cenſeatur obligatio inducta ſub mortali. Deinde ſi ſolis verbis niterentur, nulla eſſet differentia à quibuſdam Doctoribus contrariæ ſententiæ ſtatuta, inter ea verba in iure eccleſiaſtico, & in iure ciuili poſita, cùm Pontifex nil ſpeciale *ibi* de iure canonico definiat, nec innitatur vſui illorum verborum recepto in iure canonico, ſed virtuti, & naturæ verborum. Quare optimè dixit Vaſq. *eo n. 30.* eandem vim habere ea verba in vtroque iure poſita. Atque ita aliqui ex contrariis Doctoribus non diſtinxère, & alij clarè dixerunt idem eſſe in vtroque iure (vt *num. præced.* retulimus.) Præterea, quia Victoria *relect. de poteſtat. ciuil. n. 18.* & Bellarm. *in ſuis controuerſ. tomo 1. parte 2. controuerſ. 5. de membr. Eccleſ. milit. lib. 3. c. 11. ſtatim in principio,* tradunt ad diſcernendum, an leges humanæ obligent ſub mortali, an potiùs ſub ſolo veniali, oportere eas conſiderare, ac ſi eſſent diuinæ: nam humana lex, quæ ſi eſſet diuina, obligaret ſub mortali, obligabit ſub mortali, & quæ ſi eſſet diuina, obligaret ſub veniali, obligabit ſub veniali; quantum ad hoc enim nihil refert, ſed eodem modo obligat, ac ſi eſſet lata à Deo, etſi non ita firmiter. Ergo ſi lata à Deo ſub illis verbis non eſt ſufficiens indicium, vt ſub mortali obliget, prout aduerſarij fatentur; ergo nec erit ſufficiens huius obligationis indicium, quando ſub illis fertur ab homine in quouis iure.

Quare vbi nec de legiſlatoris intentione volentis obligare ſub mortali, an ſub ſolo veniali, aliunde conſtat; nec de communi legis intellectu, vera regula ad diſcernendam hanc obligationem deſumenda eſt ex grauitate, vel leuitate materiæ præceptæ, & ſi illa grauis ſit reſpectu finis à legiſlatore intenti, lex obligabit ſub mortali: & ſi leuis, obligabit ſub veniali. Et ita docent Barthol. Medin. & Vaſquez *n. præcedenti* allegati, quamuis ipſi velint id verum eſſe, etſi conſtet legiſlatorem voluiſſe obligare ſub ſolo veniali in illa materia graui, eo quod eius ſententiæ ſint, vt tunc, velit, nolit, obliget lex ſub mortali (vt retulimus *n. 26.*) Sed quia nos contrarium tenuimus *n. 25.* addidimus, quando non conſtat de limitata legiſlatoris voluntate, recurrendum omnino ad materiæ grauitatẽ. Idem tenet Victor. *relect. de poteſt. ciuil. nu. 19.* vbi ait, an lex ſiue diuina, ſiue humana obli- 31

ges

Digitized by Google

get ad mortale, vel veniale; relinqui diſcernendum ex ſola materiæ qualitate. Idem docet Aragon. 2.2. *q.62. art 3. col.6. § & ſi quis quærat*, vbi dicit, generaliter quantitatem obligationis ſumendam eſſe ex rei præceptæ qualitate. Et melius id docet Molin. *tom.2 de iuſt. diſp.344. ad fin.* vbi ait, non quæcumque à Summo Pontifice prohibita, aut præcepta, prohiberi, aut præcipi ſub reatu lethalis culpæ, eſto præcepta condat ad culpam obligantia. & eſto dicat ex animi honoris affectu, ſe firmiter prohibere: ſed ad diſcernendum, an ſub lethali, aut veniali culpa obligent, ſpectandam eſſe dignitatem materiæ præceptæ, & pœnam lege tranſgreſſoribus ſtatutam. Idem docent Corduba *de legib. lib.7. diſp.4 propoſit.1.* & Sayrus *in clau. reg. lib.3. c.7. num.13.*

32 Sed reſtat explicare, quæ verba præceptum importent, & quæ æquipolleant præcepto, & quæ communia & indifferentia ſint, & præceptis, & conſiliis. In qua re ſupponendum eſt, ratione ſubiectæ materiæ quandoque verba importantia conſilium, ſumi pro præcepti verbis, & è contra hæc pro verbis conſilij, vt verbum, *Rogo* ex ponitur pro *Præcipi. c. rogo. 11. q.3.* vt docet *ibi* Gloſſ. *verb Rogo* & *Præcipio* ſumitur pro *Moneo*, *c.2.12 q 2.* vt *ibi* notat Gloſſ. *final.* Et ita animaduertunt Anton. *c. nam concupiſcentiam, fine, de conſtit.* & *ibi* Abbas *n.3.* Imol. *n.8.* Syluest. *verb. præceptum. qu.2.* quamuis poſſit dici cum Dec. *eo c. nam concupiſcentiam, in 1. lectur. in nou. edit. n.21. & 22* tunc non ſumi verbum *Rogo* impropriè, quia quamuis res illa ſit alio iure præcepta, poteſt quoque in alio iure rogari. Tunc autem contingit verba ſic ſumi impropriè vt bene notant Anton. & Imol. *ibidem*, quando conſtat materiam eſſe præcepti; tunc quibuſcumque verbis conſilium importantibus textus vtatur, ea impropriè vſurpantur, vt præceptum importent. Et è contrà, quando conſtat materiam eſſe ſolius conſilij, quæcumque apponantur verba præceptum ſignificantia, vſurpantur impropriè pro verbis conſilij. Quando autem neutrum conſtat, ſpectandus eſt verborum rigor, iſque ſeruandus.

33 Verba ergo præceptũ importantia ſunt, *Præcipio* prout clarè conſtat, & docent omnes, idem importat *Iubeo*. Et ita docent Gloſſ. *Clem. Paſtoral. verb. de more, de ſentent. & re iudic.* & *Clem final. verb. iubemus, de cenſib.* & *ibi* Cardin. *n.1.* Imol. *n.2* Bart. *l. ſæpe, ad finem, ff. de offic. Præſid.* Anton. *c. nam concupiſcentiam. fine de conſtitution.* & *ibi* Felin. *n.5.* Bonif. *Clem 2. n.23. de pœnit. & remiſſion.* & *l. 2. nu.1. C. communia, de legat.* Angel. *verb. lex. nu.3.* & *ibi* Tabien. *q.18. nu.29.* Armil. *nu.4.* Syluest *verb. præceptum, q.1.* Gabriel. *4. diſtin. 16. q.3 art.1. ad finem*, Caſtr. *lib.1. de leg. pœnal. c.5. docum.4.* Gutierrez *qq. canonic. lib.1. c.7. n.21.* Azor *tom.1. inſtitution. moral lib.5. c.6. q.5.* Vaſquez *1.2. q.96. art.4 diſput.158. c.3. n.22.* Philiarc. *de effic. ſacerdot. tom.1. parte 2. lib.3. cap.2. dict.3.* Sayr. *clau. reg. lib.3. c.7. nu.27.* quamuis minus bene Emmanuel Sà *in ſum. verb. lex. n.6.* dicat verbum *Præcipimus* importare præceptum, non autem verbum *Iubemus*; quippe idem importat vtrumque verbum. Idémque important hæc verba, *Impero, Edico*, ita docet Azor *ibidem*. Idem importat verbum *Iniungimus*, ita docet Gloſſ. *Clement. quia contingit. verb. iniungimus, de religi. ſ. domib.* & *ibi* Imol. *num.11.* Cardinal. *ibi verſ. in quo. num 1.* Felin. *d. c. nam concupiſcentiam, num.5.*

34 Similiter important præceptum verba ſignificantia prohibitionem, qualia ſunt, *Prohibeo, Inhibeo, Veto, Interdico*, quippe omnis prohibitio præceptum abſtinendi ſe à re prohibita continet. Sic tradunt Archidiacon. *c. interdiximus 2. diſtinct 32.* Anton. *d. c. nam concupiſcentiam, fine de conſtitution.* & *ibi* Abb. *nu.5.* Felin. *num.5.* Alex. de Neuo *nu.23.* Idem Abb. *cap. relatum, nu.6. ne clerici, vel monach.* Angel. Syluest. Tabien. Armil. Gabriel, Gutier. Sayr. Vaſquez, Azor *n. præced.* allegati, & Euerard. *loco ab æquipoll. num.11.*

35 Circa hoc verbum *Mando*, eſt difficultas; quidam enim aſſignant diſcrimen inter verbum, *Præcipio*; & *Mando*, vt illud importet obligationem ſub mortali, hoc autem ſub veniali. Ita docet Syluest. *verb. lex. q 8.* & dicit eſſe communem hanc differentiam. D. Anton. *2. part tit 4. c.2. §. & 3. part tit. 16. c.1. §.9. fine* & videntur tenere Azor *lib.5. inſtitut. c.6. q.5.* & Emmanuel Sà *in ſumm. verb. lex. num.6.* vbi dicunt, id verbum non importare grauem obligationem, & id non afferre præceptum. Docent etiam Gloſſa *l ſæpe, verb. neceſſitatem. ff de offic. Præſid.* & *ibi* Bart. *ad finem, & l.2. n 1. C. communia, de legat.* Cardinal. *Clem. fin. n.3. prope finem, de procuratoribus.* At dicendum eſt, importare præceptum. ſicut etiam verbum *Præcipio*: nam quamuis interdum accipiatur pro *Committo*; at quando in conſtitutione aliquid ſtatuenti ponitur, importat præceptum. Et ita meritò D. Anton. *vtroque loco citato* ait, *Mando* & *Præcipio*, vſurpari communiter pro eodem, & importare præceptum. Docent Archidiac. *c. fin. n.2. 14. qu.1.* Anton. *cap. nam concupiſcentiã, in fine de conſtitut.* & *ibi* Alexand. de Neuo *n.24.* Felin. *n.5. & 7.* & *c. eam te. n.11. differen.5. de reſcrip.* & *ibi* Abb. *n.4.* Bonifac *Clement. 2. n.23. de pœnit. & remiſſion.* Syluest. Gabr. Caſtr. allegati *n.32.* Vaſquez *1.2. q.96. art.4. diſput.158. c.3. n.11.* & *c.6. n.56.* vbi meritò reprobat differentiam illam ab aliquibus traditam inter *Mando*, & *Præcipio*, dicens vtrumque verbum poſſe ad mortale, ſeu veniale obligare.

Verba æquipollentia præcepto ſunt, *Debeo*: quippe 36
ex propria ſignificatione non debitum honeſtatis, ſed præcepti importat. Etſi aliquando per accidens ratione ſubiectæ materiæ debitum ſolius honeſtatis importet, vt ex multis Doctoribus probauimus *lib.4. de matrim. diſput. 23. n.12.* & præter Authores *ibi* citatos, idem docent Felin. *cap. nam concupiſcentiam. n.6. de conſt.* & *ibi* Alex. de Neuo *n.25.* Tabien. *verb. lex. q.28. n.29.* Tolet. *in ſin. ſummæ. vbi de peccat. mortal. c.21. nu.2.* Azor *lib.5. inſtitution moral. c.6 q.5.* Vaſq. *1.2. q.96. art.4. diſp.158. c.3. nu.21.* Emmanuel Sà *ſumm verb. lex. nu.6.* Philiarc. *de effic. ſacerd. tom.1. par.2. lib.3. c.2. dict.3.* & conſtat ex *c. ſi quis 1.* & *c ſi Epiſcopus. 11. q.3.* & *c. ſicut Eccleſia 12. q.1.* & *c. propoſuit. § quo*, & *c. oblata, de appellat.* & *c. vt famæ §. reſpondemus de ſentent. excom.* in quibus locis ſignificat præceptum, quamuis aliqui pauci, quos *ea diſp. 23. n.2.* retulimus, dicant non importare præceptum. Quod eſt tantùm verum in triplici caſu. Primus eſt, quando ſubiecta materia id petit; quod accidit, quando ſi importaret præceptum, reſultaret abſurdus intellectus, vel alicuius iuris correctio *l. Prætor. in principio ff. de edendo.* Ita Bart. *l. creditores. la 2. n.3. C de pignor.* Imola *Clement. attendentes, num.7. de ſtatu monachor.* Secundus eſt, quando diſpoſitio legis, vel præcepti eſt principaliter in fauorem eius, cui mandatur, vel ad quem refertur. Et ratio eſt, quia cùm poſſit is fauori ſuo cedere, non poteſt debitum præcepti, & neceſſitatis importare, vt colligitur ex *l. cum pater, § mando ff. de legat. 2.* vbi Gloſſ. *verb. iure*, tradit prædictam rationem. Et ita docent Bart. *eod. num.3.* & *l. ſæpe, in fine. ff. de offic Præſidis.* Felin. *d. c. nam concupiſcentiam. num.8. limitat.2.* Vltimus, eſt quando adiungitur particula importans conſilium, vt ſi dicat, humiliter debet. Sic Gloſſ. *c.1. verb. humiliter d 6.* Sed cùm hæ acceptiones impropriæ ſint, & ex peculiari ratione concurrenti distrahatur verbum, *Debeo*, à propria ſignificatione, quæ & vt debitum præcepti importet, non ſunt ad conſequentiam trahendæ, vt bene animaduertunt Gabr. *4. diſt. 16. q.3 art.1. ad finem.* Angel. *verb. lex. n.3.* Syluest. *verb. præceptum. q.2.*

Sed de verbo, *Oportet*, eſt difficultas; quidam enim 37
dicunt ſuapte natura importare neceſſitatem, & debitum præcepti, etſi quandoque per accidens ratione ſubiectæ materiæ importet debitum honeſtatis, ſicut *n. præced.* diximus. Idem de verbo, *Debet*. Sic docet Gloſſ.

l.2.

l.1.verb.prius.ff.de inſt.& iur. & *ibi.* Bart.*ſtatim in princ.* Iaſon *n.9.* Anton.*cap.nam concupiſcentiam,in fin.de conſtitution.* & *ibi* Imol. *nu.*10. Alexand. de Neuo *num.*25. Felin.*num.*5.& *cap.ſi qui teſtium.nu.*3.*de teſtib.* Fortun. quem refert,& ſequitur Nauar. *ſum.c.*23. *Hiſp.num.*51. *Latin.nu.*53. Ioan.à Metin.*C.de ieiunio.q.de neceſſit.ſeruan.ieiun.* §.*vt igitur quodam modo.* Tolet *in fin. ſumm. vbi de peccat.mortal.c.*10.*n.*2. Emmanoel Sà *ſum.verb. lex.n.*6. Valent.1.2.*diſp.*7.*q.*5.*punct.*6.*q.*3.*verſ.ſunt autem circa hac.*Philiarc.*de offic.ſacer.tom.*1.*part.*2.*lib.*3.*c.*2.*dict.*3. At verius eſt,ſolius honeſtatis debitum importare, quia id verbum eſt indifferens, & aliquando debitum præcepti,aliquando debitum honeſtatis importat,& bene tradunt Gloſſ.*c.*1. *verb.oportet. de præſcript. in* 6. & *cap.*1.*verb.oportere.*25.*q.*1. & *ibi* Archidiacon.*n.vnic.* Turrecrem.*n.*2.Salon.2.2.*q.*77.*art.*1.*controuerſ.*8.*col.*5. §.*ex his ſequitur.* Carbon.*de legib lib.*7.*diſp.*4.*ad finem.* Non ergo recenſendum eſt inter verba æquipollentia præcepto,eo vel maximè quod(vt dicemus *n.*66.)in dubio, an verbum importet præceptum , an potiùs conſilium, benignior pars, vt ſolum conſilium importet,accipienda eſt.Et ita docet Caſtr.*l.*1.*de leg.pæn.c.*5.*docum.*4.

38 Præterea,ſunt verba æquipollentia præcepto, *teneantur*;& docent Caſtr.*eo.docum.*3.Vaſq.*eo.cap.*3.*num.*21. Emmanuel Sà *ſum.verb. lex.n.*6. Sayr.*clau.reg.lib.*3.*c.*7.*n.*27. Azor *lib.inſtit.moral.c.*6.*quaſ.*5. vbi idem benè dicit de verbo,*obligetur*:quia eadem eſt ſignificatio. Similiter æquipollent præcepto omnia verba neceſſitatem importantia,vt,*neceſſariè, neceſſe eſt*;& docent Gloſſa *c. domino.verb.neceſſe.diſt.*50.& *ibi* Archidiac.*n.*1. Præpoſit.*col.*2.Ioan.à Metin citatus *n.præcedent.*Caſtr.& Vaſq. Sayr.proximè allegati,Philiarc.*n.præcedent.*relatus.Idem dicendum eſt de verbo,*non licet*;ſic Caſtro, Metina,Philiarc. Vaſq.*ibid.*Idem dicendum eſt de verbo,*non poteſt*, vt bene docent Caſtr.& Vaſq.*ibid.* Et ratio eſt,quia verbum, *non poteſt*, præciſam neceſſitatem importat,vt ex multis probauimus *lib.*6.*de matrim. diſp.*58.*num.*20.

39 De verbis imperatiui eſt rurſus difficultas ,vt,*facite*, vel, *faciant* :quidam enim dicunt ex ſe importare præceptum ; quia quod imperatur neceſſe eſt fieri. Sic Decius *cap.nam concupiſcentiam,in* 1.*lect.fin.de conſtit.* citatur Abb.*cap.veſtra.n.*1.*notab.*2.*de cohabit.cleric.& mulier.* At hoc non dicit ita generaliter,immo ita,an id ſit verum generaliter , colligendum eſſe ex *Clement. exiui, de verb.ſignif.* Alij autem dicunt importare præceptum, ſub ſolo tamen veniali obligans. Sic Nauarr. *ſumm. cap.*23.*Hiſp.n.*48.*Latin.num.*49. Emmanuel Sà *ſumm. verb.lex.n.*6. Philiarc.*de offic. ſacerd.tom.*1. *part.*2.*lib.*3. *cap.*2.*dict.*1.& ſignificat Sayr *clau.reg.lib.*3.*cap.*7.*n.*26. ait enim non importare obligationem ſub mortali. Alij dicunt ea non importare præceptum aliquod , quia ſunt ſimplicia quædam verba , & quando ius , vel ſuperior aliquid ſub culpa præcipere vult fortioribus terminis vti ſolet:Sic Caiet.2.2 *q.*186.*art.*9.*circa ſolut.ad* 2. Caſtr.*eo docum.*4. Salon.2.2. *quæſt.*77. *art.*1. *contr.*8. *col.*5. *verſ.ex his ſequitur.* Carbon *de legib. lib.*7.*diſp.*4. *ad finem.* Vaſq.*eo cap.*3. *n.*24. limitátque *n.*25. præterquam ân legibus contentis in iure canonico,& Concilijs, quæ per ſolum imperatiui verbum obligant ad culpam: quod intelligendum eſt iuxta materiæ grauitatem , & neceſſitatem. Sed dicendum eſt , ſtandum eſſe conſuetudini regionis acceptantis , & intelligentis ea verba. Si enim ea explicuis tanquam verba præcepti , continebunt præceptum , ſi verò tanquam verba conſilij , continebunt conſilium. Vbi autem conſuetudo nihil explicuit , ſpectandam eſſe materiam ; & ſi ea magni ponderis, & neceſſitatis ſit , & veriſimile ſit , eam ſic à ſuperiore ponderatam , continebunt præceptum : ſecus autem non. Probatur hoc ex *Clement.exiui.§.item quia, verſ.nos itaque,de verb.ſignific.* vbi Pontifex expreſsè dixit , verba imperatiui nec continere præceptum , nec ei æquipollere , & ſtatim ex materiæ grauitate præceptum colligit. Sic Anton.*c.nam concupiſcentiam,in fin.de conſtitut.*& *ibi* Abb.*n.*4. Imola *n.*10. Felin.*n.*8.*verſ.de aliquibus autem verbis.*Alex.de Neuo *num.*26.idem Abb. *cap.relatum.n.*6.*ne clerici,vel monachi.* Angel.*verb.lex. n.*3.& *ibi* Tabien. *q.*2.*n.*29. Armill.*n.*4. & ipſe Vaſq *eo art.*4. *diſput.*159. *cap.*2.*num.* 10. dicit verba imperatiui importare præceptum , quando alioquio materia illius legis plurimum intereſt Reipublicæ , & ſic tenet hanc ſententiam. Eandem ſequuntur Syluest.*verb.præceptum, q.*2. Enerard.*loco ab æquipollentibus.nu* 11.& alij plures. Addunt inſuper Imol. & Alexand. de Neuo , importare verba hæc præceptum ratione alicuius adiuncti , vt ſi dicat, facias,vt teneris. Nec obſtat ratio Decij probantis ſemper ea verba importare præceptum, quia (vt bene ait Caietanus proximè allegatus) verba imperatiui Grammaticè important præceptum , non autem iuridicè.

Tandem alia ſunt verba communia , quæ nec ſunt 40
præcepti, nec æquipollentia præcepto , qualia ſunt, *Monemus,Hortamur*, & ſimilia, quod omnes fatentur. Inter hæc numeratur,*Ordinamus*. Sic Abbas *rubr.de obſeruat ieiunior.fine.* Angel.*verb.lex.n.*3.Sylu.*verb.præceptum,qu.*2. Armill.*verb. lex num.*4. Gabr.4.*diſt.*16.*q* 3. *art.*1.*ad finem.* Caſtr *eo.docum.* 4. Ioan à Metin.*C.de ieiun.q.de neceſſit. ſeruan.ieiun.* §.*vt igitur quodam modo.* Ledeſma 2.*part.*4. *q.*17.*art.* 2. *dub.*6. Nauar.*ſum.c.*23. *Hiſp.n.*48.*Latin.n.*47.Gutierr.*qq.canonic.lib.*1.*c.*7.*num.* 25. Azor *tom.*1.*inſtit.lib.*5.*cap.*6.*quaſ.*5.Emmanuel Sà *ſumm.verb.lex.n.*6. Vaſq.1.2.*q.* 96.*art* 4.*diſp.*158.*c.*3.*nu.* 23.Philiarc.*de offic.ſacerd. tom.*1.*part.*2.*lib.*3.*c.*2.*dict.*3. Sayr.*clau.regi.lib.*3. *c.*7.*n.*28. Idem de verb. *Statuimus*, Anton.*cap.nam concupiſcentiam,fin.de conſtitutionib.*& *ibi* Abb.*n.*4.& *rubr.de obſeruat ieiun fine.* Angel. Sylu. Caſtr.Gabr.Ioann. Metin.Ledeſm. Nauar. Gutier.Azor, Vaſq. & Sayrus citati, Tabien. *verb.lex.quaſt.*28.*nu.*29. & *ibi* Armill *num.*4.& *verb.præceptum,num.*7. Et idem bene ait Sayr.de verbis , *Statuimus,Conſtituimus*:quamuis Felinus *dict.cap.nam concupiſcentiam. n.*8.*limit.*4.& *ibi* Deci. *in* 2. *lect.in nou.edit.num.*15.Imol.*num.*8.& 9. dicant verbum, *Statuimus*,importare præceptum : quod proteſt probari,quia Gloſſa fin.*in princ. Clement. fin.de reſcript.* dicit verbum *Statuimus* , inducere nouum ius. Sed reſpondet bene Alex. de Neuo *cap.nam concupiſcentiam,n.*28. *de conſtitutionib.* etſi nouum ſit ius non inde concludi obligare ad culpam;& idem dicit Felinus de aliis verbis communibus. Similiter eſt verbum commune *Innouamus*. Sic Gabr. Sylu Angel.& Azor citati. Similiter eſt verbum commune , & non præcepti , nec æquipollentis præcepto, *Volumus*. Sic Anton. Alex. de Neuo , Syluest. Caſtr. Gabr Ioan. Metin. Ledeſm. Gutier. citati, Azor. Philiarc. Sayr. & Vaſq locis adductis quamuis Imol.*eo num.* 8 & alij, quos tacito nomine refert Syluest. dicant verbum, *Volumus*, eſſe præcepti. Similiter eſt verbum commune *Intendimus*,vt docet Azor *ſuprà.*Idémque dicendum eſt de verbo, *Sancimus*, ſcilicet eſſe commune , non præcepti , vt bene Caſtr. Vaſquez & Gutier.allegati *ſuprà.*

Sed de verbo , *Decernimus* , eſt ſpecialis difficultas, 41
quidam aſſerunt importare neceſſitatem. Sic Gratian. *diſt.*4.*in fin.* Archidiac.*cap.*1.*n.*2. *diſt.*76. vbi Dominic. & Turrecrem.*in fin.* Anton.*d.cap.nam concupiſcentiam.* Felin.*n.*8.*limit.*4.Imol.*num.*9. Decius *in* 2.*lectur.in non. edit. n.* 25. At verius eſt, eſſe verbum commune , & ſic nec præcepti , nec præcepto æquipollentis. Sic docent Abb.*cap nam concupiſcentiam,num.*4.*de conſtit.* Angel. Syluest.Tabien.Gabr.Caſtr.Gutier.Vaſq.Azor *n. præced.* allegati, Armill.*verb.præceptum n.*7.

Non conſtat autem inter hos Doctores, an lex in 42
qua prædicta verba continentur , prorſus non obliget ad culpam,nam Abb.*cap. nam concupiſcentiam,n.*4 *de conſtitut.*

Digitized by Google

conſtitut. & *c.relatum.n.6.ne clerici,vel monach.* Tabien. *verb.lex.n.*18.*q.*29. & *ibi* Armill.*n.*4. Emmanuel Sa *nu.* 6. dicunt prædicta verba communia indicare non eſſe legiſlatoris mentem obligare ad culpam mortalem : vnde videntur ſentire, eſſe mentem legiſlatoris, obligare ad veniale. Eodem modo loquendi vtitur Azor *lib.*5.*inſtit.moral.c.*6.*quæſ.*5. dicens hæc verba non continere grauem obligationem: atque expreſſe id tenent idem Abb. *rubr. de obſeruat.ieiun.in fin* & Nauarr *ſumm.cap.*23.*Hiſpan. n.*48. *Latin.n.*49. Philiarc. *de offic.ſacerd.tom.*1.*part.*2. *lib.*3.*c.*2.*dict.*1. At verius eſt tunc legem ad nullam culpam obligare, quia eam obligationem ea verba communia non important, & rigidioribus, atque expreſſioribus verbis vtitur legiſlator, dum ad culpam obligare intendit. Et ita docent Anton. & Vaſquez *num.*40. allegati.

43 Denique circa hæc certum eſt inter Doctores, aliqua verba addi ſolere legibus, & præceptis, quibus clare ſignificatur intentionem præcipientium eſſe, obligare ſub mortali, vt quando in præcepto dicitur id iuberi in virtute obedientiæ. Atque ita docent Gabr. 4.*diſt.*16.*qu.*3. *art.*1.*ad finem.* D. Anton. 2.*part.tit.*4.*c.*2.§.3. & 3.*part. tit.*16.*c.*1.§.9.*ad finem.* Angel. *verb. lex.n.*3. Sylu. *verb. præceptum q.*2. Caiet. 2.2.*q.*186.*art.*9.*circa ſolution.ad* 1. Tabien. *verb.lex.q.*28.*n.*29. & *ibi* Armill.*n.*4. Caſtr.*lib.* 1.*de leg.pœnal.c.*5.*docum.*4. Ioan. Medin. *C.de ieiun.quæſt. de neceſſit.ſeruan.ieiun.*§.*vt igitur quodam modo* Ledeſm. 2.*part.*4.*q.*17.*art.*2.*dub.*6. Nauar. *ſumm. c.*19. *Latin.n.* 33. *Hiſp.n.*51. Sayr. *clau reg.lib.*3.*cap.*7.*n.*24. Salon. 2.2. *q.*77.*art.*1.*contro.*8.*regul.*2. Aragon. 2.2.*q.*62.*art.*3 *col.* 6.§.*& ſi quis quærat.* Valent. 1.2.*diſp.*7.*q.*5.*punct.*6.*q.*3. *in* 3 *ſigno* & 2.2.*diſp.*10.*q.*4.*punct.*5.*col. antepenult.verſ. præter hanc autem.* Manuel *tom.*1.*ſum.in* 2.*edition.c.*194. *n.*2. Azor *tom.*1.*inſtit.moral.lib.*5.*c.*6.*quæſ.*5. Idem ſi dicatur, virtute iuriſiurandi præſtiti, aut voti facti, quia perinde exigitur obedientia vi illius vinculi ſub mortali obligantis debita. Azor *ibidem.* Atque idem eſſet, ſi diceretur, ſub pœna præſtiti, quia ſimiliter exigitur obedientia, virtute iuramenti debita: atque idem ſenſus eſt, ac dicere, virtute iuramenti. Idem, ſi dicatur, in virtute Spiritus ſancti: quia tam grauia verba ſatis indicant animum ſuperioris eſſe, velle grauem ſub mortali obligationem imponere. Item quia vſus iam obtinuit, vt ſimilia verba obligationem ſub mortali indicent. Ita tradunt Ledeſm. & Aragon. D. Antonin. & Armill. *locis proxime allegatis.* Atque idem crederem, ſi dicatur, in nomine, vel virtute Ieſu: quia eadem in his verbis procedit ratio. Idem ſi dicatur, ſub interminatione gehennæ: quia ea comminatio non minori culpæ, quam mortali fieri valet. Caſtr. *ſupra.* Idem, ſi dicatur, ſub pœna maledictionis æternæ: quia hæc ſolemnis inimicis Dei conuenit. Ita D. Antonin. 2. *part.tit.*4.*c.*2. Angel. Tabien. Armill. Azor *ſupra* citati, Syluest. *verb.præceptum q.*3. Vaſq. 1.2.*q.*96.*art.*4.*diſp.* 158.*c.*5. *n.*46. Idem, ſi dicatur, ſub pœna indignationis Dei, ob eandem rationem. Syluest. *ea quæſt.*3. Angel. Tabien. Armill. Gabr. Azor, & Vaſquez allegati. Vel, ſub pœna maledictionis Dei. Tolet. *in fine ſum. vbi de peccat.mortal cap.*19.*num.*6. Et idem ob eandem rationem dicendum eſt, ſi dicatur, ſub indignatione Apoſtolorum Petri, & Pauli, vt bene Nauarr. Valent. Tolet. Sayr. & Salon. citati. Idem, ſub ſtricto Dei iudicio, quia graue eſt additum, vt bene Gabr. *ſuprà.* Idem propter eandem rationem exiſtimandum eſt, ſi dicatur, ſub obteſtationem diuini iudicij. Nauarr. Valent. & Sayr. citati. Idem, ſi addatur particula, *ſtrictè*, vel *arctè*, vt, ſtrictè mandamus: quia ſtrictè mandare, non eſt, niſi quando eſt animus grauiter obligandi, vt bene notant Azor, & Nauar. *ſuprà* adducti. Idem ſi in lege dicatur, ſub præcepto. Ita docet Ledeſm. *ſuprà* ; ſed non approbo, quia cum præceptum ſit commune peccato veniali, & mortali, non eſt cur id additum importet obligationem ſub mortali.

44 Et hæc omnia verum habent, etſi verba ſint communia, & nullam ex ſe obligationem inducentia, vt, ordinamus, vel ſtatuimus in virtute obedientiæ : quia illud additum quibuſcumque verbis, ſatis indicat mentem ſuperioris eſſe obligare grauiter, & in quantum poteſt. ſic Gabr *ibidem.* Idem tenet Caſtr. *ibidem* ; ait enim, etſi verba præcepti ſint communia, eſſe mortale, quando pœna eſt talis, vt pro ſolo mortali infligi ſoleat. Idem claré tenet Azor *ibidem* ; ait enim eſſe mortale, quando ſuperior dicit, ſtrictè, vel in virtute obedientiæ mandamus, ordinamus, decernimus, ſtatuimus. Quæ verba ſtatuit eſſe communia, vt ex ipſo retulimus *num.*40.

Inſuper credo hæc habere verum, etſi ſuperior talis eſſet, qui nequiret præcipere in virtute obedientiæ, vel Spiritus ſancti, vtpote qui iuriſdictione ſpirituali careret, cuius eſt ſimilibus verbis in ſuis præceptis vti. Si enim materia talis ſit, vt poſſet ſuperior ille obligare ſub mortali præcipiendo illam, obligaret ſub mortali ; quia vtens ſimilibus verbis, etſi vſus ineptus ſit, ſatis explicat ſuam mentem eſſe, velle obligare ſecundùm totam ſuam poteſtatem, & eo modo quo ſuperiores habentes iuriſdictionem ſpiritualem, intendunt præcipere dum ſimilibus verbis vtuntur. 45

Præterea hæc vera ſunt, etſi dubium ſit, an materia ſit ita grauis, vt capax ſit obligationis ſub mortali: quia dum de materiæ leuitate non conſtat, tenetur ſubditus iudicio ſuperioris ſtare. Sic Cordub. *in regul. D. Franciſc. cap.*10.*quæſ.*3.*punct.*1. in primo modo cognoſcendi quomodo præcepta obligent, Aragon. 2.2.*q.*62. *art.*3.*colum.*6.§.*& ſi quis quærat*: & aperte id ſentit Sot. 4.*diſtinct.*22.*q.*1.*art.*2.*concluſ.*1.*corollar.*1. dicens enim præceptum ſub pœna excommunicationis obligare ſub mortali, limitat, niſi tantus eſſet abuſus ſic præcipiendo in rebus leuiſſimis, vt præceptum contineret manifeſtum errorem. Quod etiam tradit Vaſq. 1.2.*q.*96.*art.*4. *diſp.m.* 158.*c.*5.*n.*40. Medin *eodem art.*4.*fol.* 874. *verſ. ſed contra iſtas regulas.* At, vt bene ait Corduba, ſi conſtaret materiam non eſſe ita grauem, vt obligaret ſub mortali, obligabit tamen ſub veniali, quia ſuperior intendit obligare quantum poteſt. 46

SVMMARIVM.

An ex pœnis ſpiritualibus colligatur obligatio ad culpam ? num. 47.

An ſit ſignum obligationis ſub mortali pœna excommunicationis minoris in lege impoſita ? num. 48.

Quid ſi imponatur excommunicatio maior ipſo facto incurrenda, vel tantùm ferenda : refertur quadam ſententia. num. 49.

Quando imponitur pœna excommunicationis ferenda in lege, ſeu præcepto Prælati, inducitur obligatio grauis. num. 50.

Quid ſi ea forma imponatur excommunicatio, vt neceſſaria ſit monitio præuia antequam feratur ? num. 51.

Quid ſi ob leuitatē materiæ ea monitio neceſſaria ſit? n. 52.

Quid ſi excommunicatio ſit ad terrorem, & quid ſi id lateat ſubditum, & an ſuperior poſſit animum mutare, & quid ſi materia ex ſe ſit leuis, & propter ſubditi obſtinationem fiat grauis ? num. 53.

Quid de pœnis ſuſpenſionis, interdicti, & irregularitatis? num. 54.

Quid de pœna depoſitionis, aut degradationis, & priuationis Eccleſiaſticæ ſepulturæ ? num. 55.

An hæc vera ſint, etiamſi lex ſit purè pœnalis, nec vtatur his præceptis, ſed communibus ? num. 56.

An quando pœna eſt temporalis, obliget lex eam indicens ſub aliqua culpa ? & explicatur quando ſit certum obligare. num. 57.

*Explicatur difficultas, & refertur duplex ſententia. num.*58. *&* 59.

Explicatur

Explicatur ſententia Authoris, & ſoluuntur cõtraria.n.60.
Quid ſi lege aliqua id ſit interdictum.num.61.
An lex pœnalis pedagia imponens obliget in conſcientia? num.62.
Quid ſi materia legis merè pœnalis, eſſet valde grauis, vel pœna valde grauis?n.63.
An pœna mortis, mutilationes, infamiæ carceris, ſaltem in religionibus: & pœna grauioris culpæ in illis, vt pœna exilij, triremium, flagellationis, pecuniaria, & confiſcationes bonorum, amiſſionis publici muneris, ſint indicium obligationis ad culpam mortalem?n.64.
Quid ſi verba legis non ſint præcepti, ſed communia?n.65.
In dubio, an lex obliget, vel non obliget ſub mortali, quid iudicandum?num.66.
An omnis lex obliget ſaltem ſub veniali, quando aliud non conſtat ex mente legiſlatoris?n.67.
Quando regula religioſorum obliget ſub mortali ad externas obſeruantias regulares, & quando ſub veniali, & quando ſub nulla culpa?num.68.
Quando id accidat in præceptis ſuperiorum.num.69.
An in religione Societatis IESV, & in alijs, non obligent præcepta, niſi quando aliquid in virtute obedientiæ iubetur, vel ſufficiat aliud ſignum ex ſuprà enumeratis, vt intelligantur obligare in conſcientia?num.70.
An religioſus infringens præceptum regulæ aut ſuperioris, committat duplex peccatum?num.71.
An obſeruantia, quæ ex ſua contemptu, aut ex alia extrinſeca circumſtantia eſt mortalis, cenſeatur reſeruata, quando reſeruatur peccatum inobedientiæ?n.72.

47 Circa alteram quæſtionem, nempe, an, & quomodo ex pœnis colligi poſſit intentio præcipientium non inducendi obligationem, aut inducendi hanc, vel illam, in primis certum eſt inter Doctores, quando verba nihil obligationis indicant, ex pœnis ſpiritualibus appoſitis conijcere licere obligationem. Si enim apponatur pœna ſpiritualis, manifeſtè colligitur, aliquam in tranſgreſſione culpam eſſe; atque ita fatentur omnes, vt ex dicendis conſtabit.

48 Præterea verius eſt, non eſſe ſignum obligationis ſub mortali, quando tranſgreſſori præcepti imponitur pœna excommunicationis minoris; quia hæc leuis pœna eſt, & pro ſolo veniali meretur ſecundùm omnes. Quare tunc conſideranda eſt aliunde grauitas materiæ ad diſcernendum, an ſit obligatio ſub mortali. Sic docet Vaſq. 1.2.quæſt.96.art.4.diſp.158.num 40.

49 Tertiò eſt certum, ſi præcepti tranſgreſſori imponatur pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, ſiue explicando maiorem, ſiue abſolutè (de maiori enim intelligitur *c.penult.de ſentent.excom.*) eſſe obligationem ſub mortali; quia hæc pœna pro ſolo mortali poteſt infligi. Quod ſi tamen excommunicatio ſit ferenda, non conſtat inter Doctores, an talis lex ad mortale ſemper obliget, nam D.Anton 1 *part.tit.4.c.1 §.3.* ait: quando à iure imponitur, eſſe ſignum obligationis ſub mortali, verùm quando ab homine, dubium eſſe. Alij autem affirmant non omnem legem huiuſmodi obligare ad mortale, quia antequam excommunicetur tranſgreſſor, debet præcedere monitio. Vnde tunc incipiet eſſe mortale, quando poſt tranſgreſſionem legis admonitus tranſgreſſor ceſſare non vult, quia tunc poteſt excommunicari. Sic Dri. lo *lib.1. de libert. Chriſtiana, c.1. paulo ante 3. propoſit.* in alia editione eſt *lib.1.c.1 part.3. ad finem.* Armill. *verb. lex n.4.* Petr. de Soto *lect.3. de excomm. §. Primo igitur.* Valent. *1.2.diſp.7.q.5. punct.6. §.3. in ſignif.4.* Citantur pro hac ſententia Caiet. *ſum verb. præcepti tranſgreſſio*, & alij qui hoc ita non dicunt, ſed eo modo, quem nos ſtatim explicabimus. Et loquens de præcepto ſuperioris ſub hac pœna impoſito, idem docet Angles *in florib. 1. part. qu. vnica, de vot. art.4. difficult.16.*

50 At dicendum eſt, omnem legem præcipientem aliquid ſub pœna excommunicationis ferendæ, obligare ſub peccato mortali. Ratio eſt, quia quando lex abſolutè præcipit aliquid ſub pœna excommunicationis (quod loquendi modo intelligitur excommunicatio ferenda) nulla alia monitio eſt neceſſaria, vt tranſgreſſor poſſit à Iudice excommunicari; ſufficiens enim eſt illa admonitio legis, vt optimè tradunt Innoc. *cap. ex parte. el 1.n.4. de verb. ſignific.* Abb. *c. cum ſit Romana. n.28. de appellat.* Vaſq. *1.2.q.95.art.4.diſp.158.c.5.n.44* Si ergo poteſt ille ſtatim excommunicari, reus eſt culpæ mortalis; ob nullam enim aliam culpam excommunicari poteſt. Et ita docent expreſsè Syluest. *verb. præceptum, q.4.* Caiet. *2.2.q.186.art.6. circa ſolutionem ad 2.* Nauar. *ſumm c.23. Hiſpan. n.52. Latin. n.53.* Sayr. *lib.3. clau. reg. c.7. n.25.* Salon. *2.2.q.77. art.1. contr. 8. reg.3.* Azor *lib.5. inſtit. moral. to.1. c.6. quæſ. 5.* Vaſq citatus *eo. c.5. n.44.* Henriq. *lib.13 de excomm. c.17.n.2.* & Doctores allegandi *n. ſeq.* quia limitatio, quam apponunt, non eſt contra hoc, vt *ibi* explicabimus. Eiuſdem ſententiæ ſunt Angel *verb. clericus n.4 fine,* Syluest. *verb. cleric. 4. §.2. verſ. Quarto peccat mortaliter.* Tabien. *verb clericus, 2. n.7.* vbi dicunt, clericum nutrientem barbam, aut comam, peccare mortaliter, eo quod in iure id eſt interdicatur ſub pœna excommunicationis, quam conſtat eſſe ſolum ferendam. Atque idem clarè ſentiunt alij, qui dicunt, quoties lex fertur pœna excommunicationis, indici obligationem ſub mortali; nam tunc excommunicatio illa eſt ferenda. Sic tradunt Angel. *verb. lex num 3.* Gabr. *4 diſt. 16. quæſt. 3. artic. 1 ad finem.* Nauar. *ſumm cap.23. Hiſp. num.52. Latin. num.53.* Ioan. Medin. *C. de ieiun. quæſt. de neceſſit. ſeruand. ieiun §. vt igitur quodammodo.* Ledeſm. *2. part. 4. q.17. art.2. dub.6. & q.13. artic.3. col. penult. pagin.537.* Sot. *4. diſt.20. quæſt.1 art.4. col. 9. verſ. Hinc fit quod Abbatiſſa & diſt.21. quæſt.1. art. 2. concluſ. 1. corollar.1.* Bartho. à Medin. *1.2. quæſt.96. art. 4. ſal. 8. verſ. 4. regula.* Valent. *2.2 diſp.10. q.4. punct.5. col. antepenult. verſ. præter hanc autem regulam.* Manuel *1. tom. ſumm. edit. 2. cap.194 n.2* Couarr. in *regul. peccatum part. 2. §.5 n.5. & cap. Alma mater. 1. par. §.9 num.1.* Aragon. *2.2. quæſt.62 art. 1. col. 6 § Et ſi quis quærat.* Gutier. *qq. canonicar. lib.1. c.7. à num.25. vſque ad 28.* Philiarc. *de offic. Sacerdot. tom. 1. part. 2. lib.3. c.2 dict.3.* Rhoa *de iurid. Princ quæſt.5. n.15.* Humada *l.57. gloſſ 2. num.3. tit.5 part.5.* & hanc partem tanquam tutiorem ſequitur Armill. *verb. præceptum, n.6* Quod verum eſt, ſiue præceptum ſub illa pœna excommunicationis ferendæ, ſit à iure, ſiue ſit ab homine: quia ſicut præceptum legis ſub ea pœna vim habet admonitionis; ita ſimiliter præceptum hominis, ita vt in vtroque caſu poſſit tranſgreſſor ſtatim abſque alia monitione excommunicari. Quare immeritò D. Anton. proximè allegatus dubitauit, quando ab homine imponitur, non autem quando à iure. Et ita rationem non diſtinguendum eſſe, ſed in vtroque caſu idem dicendum. Syluest. *verb. præceptum, qu.3.* Sot. *4. diſt. 22. quæſt. 1. art. 2. concluſ. 1. corol. 1.* Ledeſm. *2 part. 4. quæſt. 23. artic. 1. dub. 1.* Gutier. & Henriq. proximè allegati; Vaſq. *diſp. 158 cap. 5 num. 44.* ſuprà citatus.

Hoc autem temperandum eſt, niſi lex aliqua, aut ſuperioris præceptum ſub excommunicationis ferendæ pœna ederetur ſub ea forma, vt neceſſaria ſit monitio præuia, priuſquam excommunicatio illa propter tranſgreſſionem infligatur. Cùm enim tunc tranſgreſſor non ſit excommunicatione dignus, donec moneatur, pœna illa non eſt ſufficiens obligationis ſub mortali indicium, donec ille monitus non ceſſet. Et in hoc caſu intelligendi ſunt Doctores *num. 49.* allegati: nam Driedo, & Petrus de Soto tantum dicunt, non ſemper, ac eſt præceptum ſub excommunicatione ferenda, obligat neceſſariò ad mortale: quod eſt verum, quia excipitur, vbi alia requiritur monitio. Et ita docent Caiet. *ſumm. verb. præcept. tranſgreſſio, verſ. pœna præceptorum.* Nauar. *ſum. cap.23. num.53.* Corduba *in reg D. Franc. cap.10. quæſ. 1.* 51

quæſt. 3. in quarto modo cognoſcendi quando lex obligat ſub mortali. Tolet. *in fin. ſum. vbi de peccat. mortal. c.* 19. *n.* 6. Barthol. à Ledeſm. *vbi de excommunic. diffic.* 3. & dicit eſſe probabile Vaſq. *eod. c.* 5. *n.* 43. & 44. addens, tunc recurrendum ad grauitatem materiæ ad diiudicandum, an ex illa colligatur obligatio ſub mortali. Et placet mihi hæc limitatio, quamuis (vt bene aduertit *ibi* Vaſq.) non careat difficultate: multi enim, nec pœnitendi Doctores aſſerunt, participantem cum excommunicatis ab aliis Iudicibus, quàm à Papa, quando lata eſt excommunicatio contra participantes, peccare mortaliter, cum tamen non incurratur excommunicatio illa, donec participantes moniti non deſiſtant. Et ita in propriis terminis eſſe tunc ſignum obligationis ſub mortali, tenent Sayr. & Salon. *n. præced.* allegati, & eſt probabile.

52 Secundò temperandum eſt, vt præceptum ſub pœna excommunicationis ferendæ impoſitum non obliget ſub mortali, quando ratione leuitatis rei, vſus ſapientum interpretatur iura præceptum imponentia, vt exigatur monitio, antequam excommunicatio illa feratur. Ita docet Henriq. *lib.* 13. *de excomm. c.* 17. *n.* 2. & ob hanc rationem optimè dicit Caiet. *in ſum. verb. clericorum peccata.* §. *nec obſtat dictis*, aliqua iure ſub excommunicationis ferendæ pœna clericis interdicta, non obligare ſub mortali: quia licèt de rigore iuris nulla monitio [illegible] requiratur, at æquitas, & vſus ſic ea iura interpretatur, vt tranſgreſſores excommunicandi non ſint, donec à Iudice moniti non deſiſtant.

53 Hac etiam ratione excuſari quoque à mortali credo ſæpe clericos, quibus paſſim Iudex eccleſiaſticus aliquid præcipit, vt publicis precibus interſint, coram ſe comparere, & ſimilia, ſub excommunicationis pœna; vbi enim materia non eſt admodum grauis, & neceſſaria, credo non obtemperantes excuſari à mortali. Quod illa excommunicationis comminatio potiùs ſit [illegible] terrorem, quàm vt excommunicandi ſtatim ſint, nulla alia monitione præmiſſa. Sæpe enim ita facere [illegible] circa has excommunicationes ferendas, vt ſo[illegible] animo comminandi ponantur, ad co[illegible] ſubditorum animos ſolo excommunicationis [illegible]; vt animaduertit Caſtr. *lib.* 1. *de leg. pœnalic.* 5. *docum.* 3. & ita [illegible] ſificat Vaſq. *eod. cap.* 5. *num.* 45. dicens non [illegible] mortalem huiuſmodi præceptorum tranſgreſſionem, quoties ex conſuetudine, aut aliis circumſtantiis conijci poteſt, eam pœnam imponi ſolùm ad terrorem; & bene addit, tunc Iudicem immeritò inflicturum ſententiam, ſi propoſito mutato, vel pœnam, quàm ſolo animo comminandi in poſuit, infligere: imò niſi tunc grauis aliunde appareret materia, nullam fore excommunicationem tunc inflictam. At ſi grauis eſſet materia, credo validam, niſi fictam illam [illegible] ſigno externo prodidiſſet. Si enim ſigno externo prodiuiſſet, [illegible] id intellexerit, non valebit defectu [illegible] monitionis. Similiter [illegible] animaduertit *eodem cap. n.* 31. aliquando materiam quæ ante monitionem grauis non erat, nec excommunicatione digna, effici grauem, eaque pœna dignam poſt monitionem, quia [illegible] ſiſtere monitioni, cedit in [illegible] ſuperioris & [illegible] contemptum: & ideò [illegible] ad bonum publ[illegible] redditur grauis materia, quæ antea talis non erat. Dum autem ſubdito non conſtat probabiliter ex coniecturis de tali intentione ſolùm comminandi excommunicationem, peccabit mortaliter non obediendo præcepto ratione conſcientiæ erroneæ: [illegible] non incurret excommunicationem, vt bene docent Caſtr. *eod. docum.* 4. Sayrus *clau. reg. lib.* 3. *cap.* [illegible] *num.* 17. & Vaſquez *eod. cap.* 5. *num.* 45. dicens hoc ex ſententia conſtare, quia non eſt lata, ſed ferenda. Sed addo, id etiam veriſſimum eſſe, etſi ſententia illa eſſet lata; & in hoc caſu loquuntur Caſtr. & Sayr. citati, quia peccatum committi poteſt ex ſola conſcientia erronea, eo quod exiſtimans (quamuis falſò) aliquid eſſe contra legem obligantem ſub mortali, & violans illam, quodammodo contemnit ſuperioris authoritatem, ipſi præponens ſuum appetitum, quod ad culpæ rationem ſatis eſt. At excommunicatio incurri non poteſt ex ſolo conſcientiæ errantis dictamine, eo quod indiget authoritate potentis eam imponere, & de facto imponentis, quæ in hoc caſu non adeſt.

De aliis pœnis ſpiritualibus, quæ tranſgreſſoribus legum imponi ſolent, quæ ſunt ſuſpenſio, interdictum, irregularitas, quidam dicunt has pœnas non eſſe ſufficiens ſignum obligationis ſub mortali, quod hæ abſque mortali culpa incurri valeant pro ſola veniali. Immò irregularitas aliquando incurritur abſque culpa. Ita docent Caiet. 2. 2. *quæſt.* 186. *art.* 9. *circa ſolution. ad* 2. & *in ſumm. verb. præcepti tranſgreſſio. verſ. pœna præceptorum.* Nauar. *ſumm. c.* 23. *nu.* 53. Cordub. *in regul. D. Franciſc. cap.* 10. *quæſ.* 3. *punct.* 1. in quarto modo cognoſcendi quando lex obligat ſub mortali. Valent. 1. 2. *diſp.* 7. *q.* 5. *punct.* 6. *in* 4. *ſigno.* Salon. 2. 2. *qu.* 77. *art.* 1. *contro.* 8. *reg.* 3. *ad finem*: & idem dicit de pœna ſuſpenſionis Azor *lib.* 5. *inſtitut. moralium. tom.* 1. *cap.* 6. *quæſ.* 5. & de irregularitate docet idem Sayr. *clau. reg. lib.* 3. *cap.* 7. *nu.* 15. & Caſtr. *lib. de leg. pœnal. c.* 5. *docum.* 4. *fin.* dicit ſe valde dubitare, an irregularitas, & ſuſpenſio recenſendæ ſint inter pœnas arguentes culpam mortalem, eo quod abſque tali culpa incurri valeant. Ad dicendum eſt, ſuſpenſionem, interdictum, & irregularitatem eſſe ſignum obligationis ſub mortali, quia quando tranſgreſſioni legis tanquam pœnæ imponuntur, cum grauiſſimæ ſint, imponi neque[illegible] quæ mortali culpæ, vt optimè probant Vaſquez ſtatim allegandus, & Suar. loquens de ſuſpenſione, & interdicto, *tom.* 5. *in* 4. *part. diſput.* 4. *ſect.* 4. *n.* 7. Atque idem hanc partem tenentur loquentes de pœna ſuſpenſionis [illegible] interdicti, D. Anton. 2. *part. tit.* 4. *cap.* 2. §. [illegible] Syluest. [illegible] *b. præceptum, quæſt.* 3. Angel. *verb. lex. n.* 4. Sayr. [illegible] allegandus, & loquens de interdicto, & irregularitate, A[illegible] ad [illegible], & loquentes de irregularitate & [illegible] à Merin. *C. de ieiun. qui de neceſſitate* [illegible] *ieiun.* §. *vt igitur quodammodo.* & Ledeſm. [illegible] 2. 4. [illegible] *ſt.* 17. *art.* [illegible] *dub.* 6. & loquentes de ſuſpenſione P[illegible] *de offic. Sacerdot. tom.* 1. *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 2. *dict.* 3. & loquens de omnibus tribus pœnis Vaſq. 1. 2. *quæſt.* 9[illegible] 158. *cap.* 5. *nu.* 48. & *duplici ſeq.* & G[illegible] *de le[illegible]* 7. *diſp.* 14. *paulo poſt princip.* Excipitur tamen [illegible] ſuſpenſio, & interdictum eſſent leuia, [illegible] Quis ad breue tempus; tunc enim non eſſet [illegible] indicium obligationis ſub mortali: quia cùm leues pœnæ ſint, poſſunt pro veniali imponi, vt bene probat Suarez proximè allegatus.

Quare à fortiori e[illegible] indicium obligationis ſub mo[illegible] pœna depoſ[illegible] ſeruitori appoſita: quia [illegible] grauiſſi[illegible] Sic tradunt D. Anton. Sylu. Azor *num. præ[illegible]*. allegati. Et à fortiori degradatio erit etiam eius obligationis indicium, vt bene docent Caſtr. Merin. Le[illegible] & Azor [illegible] *num. præcedent.* Atque ide[illegible] [illegible] Caſtr. Merin. Ledeſm. & Gabr. *ibidem*, de priuatione eccleſiaſticæ ſepulturæ, quia eſt grauiſſima pœna. 55

Et hæc omnia [illegible], quamuis verba legis, in qua prædictæ pœnæ ſpirituales imponuntur, non ſint præcepti, nec præcepto æquipollentia, ſed commoniti, vt *Volumus, Statuimus*, & ſimilia. quia magnitudo pœnæ tranſgreſſoribus adiunctæ, quæ pro ſolo mortali infligi poteſt, indicat tranſgreſſionem eſſe mortalem. Et ita docent Gabr. Ioan. à Medin. & Graffi allegati *num.* 50. Nauar. *cum cap.* 23. [illegible] *n.* 51. *Hiſp. num.* 52. Ledeſm. 2. *part.* 4. *quæſt.* 17. *art.* 2. *dub.* 6. Caſtr. *lib.* 1. *de leg. pœnal. c.* 5. *docum.* 4. Vaſq. 1. 2. *quæſt.* 96. *art.* 4. *diſp.* 159. *cap.* 3. *n.* 22. *fine.* Philarc. *de offi. Sacerdot.* 1. *part.* 2. *lib.* 3. *c.* 2. *dict.* 3. Azor *lib.* 5. *inſtitut. moral. tom.* 1. *cap.* 6. *quæſ.* 5. quæ etiam ſunt vera, etſi lex haberet formam legis merè pœnalis, vt dicemus *num.* 63. 56

Hacte

57 Hactenus egimus de pœnis ſpiritualibus appoſitis legi, vel præcepto; ſupereſt grauiſſima difficultas, an quando ſola temporali pœna tranſgreſſoribus imponitur, indicium ſit legem illam, vel præceptum ſuperioris ad culpam obligare, quando aliunde non conſtat intentio ſuperioris obligandi ad culpam? Si enim talis intentio aliunde conſtet, fatentur omnes in ea lege reperiri talem obligationem; atque duplici in caſu apertum eſt legem pœnalem ad nullam culpam obligare. Prior eſt, quando eſſet disiunctiua, vt ſi præciperet opus aliquod exequi, aut certam pœnam ſubire; cùm enim in alternatiuis electio ſit debitoris, ſufficiátque alterū impleri, *reg. in alternat. 70. de reg. iur. in 6.* ſubditus vi illius legis tantùm obligatur ad id opus exequendum aut ad pœnam obeundam. Ita docent Driedo *lib. 3. de libert. Chriſtian. c. 3. ad* 5. Barthol. Metin. 1.2 *qu. 96. art. 4. fol. 877. in ſolution. ad* 2. *&* 3. dicens, eſſe huiuſmodi leges in quibuſdam Eccleſiis & confraternitatibus. Poſterior eſt, quando aliquid non ponitur in lege per modum pœnæ, ſed per modum pretij, aut conuentionis ad colligendam pecuniam aliquibus ſumptibus neceſſariam, illa pœna non indicat culpam transgreſſionis, ſi lex dicat, qui voluerit equitare, debet tantam ſummam pecuniæ concedere Regi. Sic Sot. *lib. 1. de iuſtit. qu. 6. art* 5. Salon 2. 2. *quæſt. 77. art. 1. contro. 8. reg.* 3. Philiarc. *de offic. Sacerdot. tom. 1. part. 2. lib. 3. c. 2. concluſ. 4.*

58 At difficultas eſt, quando lex eſt merè pœnalis, nec disiunctiua. Triplex eſt ſententia. Prima aſſerit in vniuerſum, pœnam temporalem quantumcumque grauem non eſſe ſignum ſufficiens. Ex quo deducitur, nolle legiſlatorem obligare tranſgreſſores ad culpam, ſed ad ſolam pœnam: atque ita in vniuerſum docet, nullam legem pœnalem ſolam pœnam temporalem imponentem obligare ad culpam, niſi ex aliquo alio ſigno deducatur intentio obligandi ad culpam. Hanc amplectuntur Iaſon. *§. item ſi quis poſtulante. nu.* 78. *Inſtitut. de actionib.* Ludouic. Gomez *cap. 2. nu. 60. de conſtitut. in 6.* Matheſilan. *ſingular.* 78. & alij, quos refert Couarru. *reg. peccatum. 2. part. §. 5. num.* 1. & inter omnes lautiſſimè Nauar. *ſum. cap. 23. Latin. à num. 55. vſque ad num. 65. Hiſpan. à num. 56. vſque ad nu. 64.* vbi idem etiam dicit de legibus eccleſiaſticis eam ſolam pœnam ſtatuentibus, & idem extendit ad leges, in quibus imponitur pœna capitis, & amiſſionis omnium bonorum. Cuius ſententiam dicit valde probabilem Valent. 1. 2. *diſput. 7. qu. 5. punct. 6. poſt 6. ſignum. à verſ. alterum ſignum*, additque eam eſſe magis probabilem in legibus ciuilibus, ſed etiam in eccleſiaſticis eſſe valde probabilem; quia cùm poſſint, & ſoleant comminari pœnam ſpiritualem, ſi ſolam temporalem ſtatuant, indicium videtur eſſe voluntatis obligandi ad ſolam pœnam, & hoc eſt primum huius ſententiæ fundamentum. Secundò, probatur eadem ſententia loquendo de omnibus legibus, quia communis populi exiſtimatio ſic interpretatur huiuſmodi leges, vt ad ſolam pœnam obligent; idque iure optimo, cùm in dubiis, & obſcuris benignior, & mitior interpretatio facienda ſit. *reg. in obſcuris, de reg. iuris. in 6.* Tandem quia Principes pagani leges ſanciunt, quibus ſubditos ſuos ligant inſtar Principum Chriſtianorum, cùm tamen obligationis ad culpam, pœnǽque æternam ignari prorſus ſint, ſoliúſque temporalis pœnæ appoſitæ meminerint. Fauent etiam huic ſententiæ Azor *tom. 1. lib. 5. inſtitut. moral. cap. 6. quæſ. 4.* vbi ait non eſſe damnandum, qui hanc ſententiam amplecteretur, & Salon. 2. 2. *q. 77. art. 1. contr. 7. col. 8. §. hæc opinio.* dicens hanc ſententiam eſſe valde probabilem, præterquam quando pœna eſt grauis.

59 Secunda ſententia docet in vniuerſum, omnes leges pœnales, ſiue mixtas, ſiue purè pœnales, ſicut eccleſiaſticas, ſiue ciuiles, obligare tranſgreſſores ad culpam, quando de contraria expreſſa legiſlatoris ſententia non conſtat. Probatur primò hæc ſententia, quia lex ſuapte natura habet, eo ipſo quod iuſta eſt, conſcientiam obligare ſub alicuius culpæ pœna, niſi contrarium explicet legiſlator, vt probauimus *infra.* At in lege pœnali non explicat contrarium; ergo omnis lex pœnalis obligabit ad culpam. Secundò, quia pœna imponi nequit niſi propter culpam, eſt enim pœna malum propter culpam inflictum, teſte D. Thom. 2. 2. *quæſt. 108. art.* 4. ergo infligere pœnam tranſgreſſoribus, eſt potiùs ſignum obligationis ad culpam; aliàs enim iniuſta eſſet lex. Et confirmatur, quia lex humana abſolutè lata abſque pœnæ comminatione, obligat ad culpam; ergo à fortiori, cùm pœnam comminatur; comminatio enim pœnæ non infirmat legis vires, ſed corroborat, cùm apponatur ad maiorem obſeruantiam legis timore pœnæ. Tertiò, quia leges pœnales diuerſas valde pœnas tranſgreſſoribus infligunt, vt vel ſic diuerſitatem culpæ tranſgreſſionis indicent. Quartò, quia eo ipſo quod lex merè pœnalis imponit pœnam aliquid facientibus, intendit prohibere illud factum, aliàs id pœnæ non ſubiiceret. At omnis prohibitio æquipollet præcepto, illudque claudit, vt diximus *num.* 34. atque ideo non eſt diſtinguendum inter leges merè pœnales, & mixtas, cùm illæ etiam præceptum contineant, ſicut hæ. Quintò, quia aliquæ leges pœnales obligant ad culpam; ergo & omnes, cùm eadem ratio de omnibus ſit. Et huius ſententiæ ſunt Syluest. *verb. gabella 3. q. 8 §. 22.* & *verb. inobedientia. fine.* vbi Armill. *nu.* 2. & dicunt ambo puerilem eſſe, & inutilem diſtinctionem inter legem pœnalem, mixtam, & ſimplicem; quod *num. ſequent.* explicabimus. Sot. *lib. 1. de inſt. quæſt. 6. toto art. 5.* Ioan. Meti. *C. de reſtitut. qu. 6. art. 6.* Barth. Meti. 1. 2. *q. 96. art. 4. fol. 876.* Tolet. *in fine ſum. vbi de peccat. mortal. cap. 20. num. 4.* Azor *tom. 1. inſtitut. moral. lib. 5. cap. 6. qu. 4.* Aragon. 2. 2. *quæſt 62. art. 3. fol. 225. concluſ. 1. ad* 2. Philiarc. *de offic. Sacerd. tom. 1. part. 2. lib. 3. cap. 2. concluſ.* 4. Salon. 2. 2. *quæſt. 77. art. 1. contr. 7. paulo ante 3. concluſ.* Manuel *qq. regular. tom. 1. quæſt. 6. art. 7.* Carb. *de legib. lib. 8. diſp. 5. propoſit* 6 & pro eadem ſententia ſunt alij indiſtinctè docentes, legem pœnalem obligare ad culpam. Hi ſunt Gabr. 4 *diſt. 16. qu. 3. art. 1. notabil.* 6. Alcozer *lib. de ludo. cap.* 8 Abb. Felin. Decius, & alij, quod refert Couarru. *regul. peccatum 1. part. §. 5. nu.* 2. & 3. & pro eadem ſententia ſunt Doctores omnes *num* 64. referendi, qui ex magnitudine pœnæ temporalis colligunt obligationem legis ſub mortali.

Tertia ſententia (cui tanquam probabiliori adhæreo) diſtinguit duplices leges pœnales, & eas quidem mixtas, quæ nimirum primò aliquid fieri iubent, aut prohibent, & deinde pœnas tranſgreſſoribus imponunt, vt ſi lex ſic dicat: *Iubemus*, aut, *prohibemus ne quis arma portet ſub tali pœna.* Alias verò ſimpliciter, & merè pœnales, quæ nihil præcipiunt, aut interdicunt, ſed ſolam pœnam aliquid facientibus irrogant, vt ſi lex ſic dicat, *Qui arma portauerint ſubeant talem pœnam, vt flagellentur.* Leges ergo mixtas ait hæc ſententia obligare tranſgreſſores ad culpam, ſecus autem de purè pœnalibus, hæ enim ſolùm ad pœnam ſubeundam obligant. Hæc ſententia mihi magis placet cum limitationibus quas *infra* adhibebimus. Quoad priorem partem, probatur rationibus ſecundæ ſententiæ allatis *num. præced.* quæ hanc partem probant. Inſuper, quia cùm in talibus legibus vtantur legiſlatoris verbis præcepti, manifeſtè indicant ſuam intentionem eſſe, obligare ad culpam, niſi contrariam intentionem pœnæ temporales appoſitæ demonſtrarent, vt conſtat ex regulis traditis à *num.* 30. At apponi pœnam non demonſtrat contrariam intentionem, immò potiùs animum obligandi ad culpam, vt probat ſecunda ſententia *num. præced.* relata; ergo eæ leges obligant ad culpam. Et confirmatur, quia apponi tranſgreſſoribus pœnam ob commune Reipublicæ bonum, non obſtat quominus legiſlator verè præci- 60

Digitized by Google

piat, vtpote in cuius poteſtate eſt, vtrumque efficere. At ſi verè præcipiat, etiamſi ſi pœnam ſtatuat, non minus rationi diſſonat, iuſto eius præcepto non obedire, quàm ſi pœnam non imponeret; velle autem tunc præcipere, conſtat apertè ex verbis præceptum indicantibus. Item quia communiter Doctores (vt à n.64. oſtendemus) potiùs colligũt ex grauitate pœnæ temporalis adiunctæ obligationem ſub culpa mortali. Poſterior pars probatur; quia poſſunt dari, & de facto dantur leges merè pœnales, ad nullam culpam obligantes, ſed ad ſolam pœnam, vt ex mente ferè omnium probauimus *de regul. fratrum Prædicatorum n. 13.* Et prætetea, quia leges pœnam ſtatuunt reis à carcere fugientibus, *l. 1. ff. de effractoribus.* cùm tamen communis ſententia teneat eos non peccare, ſed legem ad ſolam pœnam ſuſtinendam obligare, vt in tractatu de reo dicetur. Si ergo poſſunt dari, nec legiſlator vtitur verbis præcepti, aut prohibitionis in lege merè pœnali, ſed ſolam pœnam pati præcipit; manifeſta eius intentio videtur ad nihil aliud quàm ad pœnam obligandi. Item quia votum merè pœnale, quale eſt ſub hac forma emiſſum; voueo me ingreſſurum religionem ſi luſero; non obligat ad abſtinendum à ludo ſub aliqua culpa, ſed tantùm ad pœnam ingreſſus religionis ſuppoſito ludo, vt probauimus *lib. 4. huius operis, cap. 22. num. 4. & 5.* Ergo idem dicendum eſt de legibus ſuperiorum merè pœnalibus. Cùm enim votum ſit lex particularis, obligétque inſtar legum generalium de ſimili materia, niſi conſtet de contraria vouentis intentione, vt probauimus *eodem lib. 4. cap. 11. num. 41.* ſi leges generales merè pœnales ſub eadem forma latè obligarent ad culpam; idem prorſus dicendum eſſet de voto. Tandem, quia rationes contrariæ non obſtant: nam ad primam primæ ſententiæ reſpondetur, id non eſſe ſufficiens indicium contra verba præcepti, quia cùm poſſit lex eccleſiaſtica pœna vtraque vti, tunc vtitur temporali, forſan, quia magis timetur. Ad 2. negatur ea communis exiſtimatio, nec tunc eſt dubia: & obſcura legiſlatoris mens, cùm ſatis ea ex verbis præcipientibus, aut prohibentibus deducatur. Ad confirmationem dic, quando pœna abſque præcepto aliquo, aut prohibitione proponitur in lege, partim eius vim minuere, in quantum mentem legiſlatoris non obligandi ad culpam indicat; partim verò augere, in quantum timore pœnæ deterret. Ad 3. dicimus, nihil referre eam ignorantiam, quia cùm illi velint præcipere eo modo quo poſſunt, & ſint veri Principes, oritur ex natura rei obligatio ad culpam iuxta materiæ grauitatem, & ad pœnam æternam, ſi materia ita grauis ſit, vt culpam mortalem conſtituat. Ad argumenta ſecundæ ſententiæ, in quantum militant contra noſtram, quoad leges pœnales mixtas reſpondetur. Ad primum dico, in eo caſu ſatis explicari mentem legiſlatoris eſſe, non obligare ad culpam, cùm nihil præcipiat, nec diſponat circa rem principalem, ſed circa ſolam pœnam. Ad ſecundum fateor, pœnam appoſitam non indicare mentem legiſlatoris eſſe, non obligare ad culpam, ſed ea nitens deducitur ex eo quod in legibus purè pœnalibus nihil præcipit, aut prohibet, ſed ad ſolam pœnam obligat; nec tunc ea eſt propriè pœna, ſed pœnalitas quædam, & poteſt infligi abſque culpa, ſed non abſque legitima cauſa, vt explicabimus *num. 11. & 13.* Ad tertium dic, infligi diuerſitatem pœnarum, non vt diuerſitati culpæ reſpondeant, ſed diuerſæ tranſgreſſioni legum, plus, vel minus ad Reipublicæ bonum conducentium. Ad quartum fateor, continere virtute prohibitionem illius rei, & proinde præceptum. At cùm legiſlator non vſus ſit directis verbis præcepti, aut prohibitionis, cùm potuerit; ſed tantùm præceptum direxerit ad pœnam, ſatis indicat ſuam mentem eſſe, obligare ad ſolam pœnam. Ad vltimum negatur conſequentia, quia leges mixtæ continent vltra pœnam expreſſum præceptum, aut prohibitionem. At purè pœnales ſolam continent pœnam, & ob hoc non eſt eadem de vtraque ratio. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinet Henriq. *quodl. 3. quæſt. 22. maximè circa finem.* Roſel. *verb. pedagium. nu. 9.* Angel. *verb. inobedientia in fine.* & *verb. pedagium. nu. 6.* Tabien. *verb. conſtitutio. ad finem.* & *ibi* Armil. *num. 7.* Caſtro *lib. 1. de leg. pœnal. cap. 8. & 9.* Dried. *de libert. Chriſtiana lib. 2. cap. 1. poſt 2. propoſition.* in alia editione eſt *lib. 1. c. 2. part. 3. art. 3.* Couarr. *reg. peccatum. 2. part. §. 5. num. 4.* cum limitatione quam referemus *num. 63.* Cordub. *in reg. D. Franciſc. c. 10. q. 3. punct. 3.* Vazq. 1. 2. *q. 96. art. 4. diſp. 159. toto cap. 2. & 3.*

Hæc tamen ſententia temperanda eſt, niſi id contra quod lex merè pœnalis pœnam ſtatuit, ſit alia lege naturali, ciuili, aut canonica obligante ad culpam interdictum. tunc enim ea lex pœnalis non tollit prioris illius legis obligationem; & ſic virtute prioris erit culpabilis tranſgreſſio, quod etiam fatetur Nauarr. *ſum. cap. 23. nu. 50. fin* & docet Caſtr. *lib. 1. de leg. pœnal. cap. 10.* Vazq. *eadem. diſp. 159. cap. 2. num 14.* 61

Quare minus bene Angel. *verb. pedagiũ. n. 6.* & Nauar. *ſum. c. 23. Hiſp. n. 64. Latin. n. 60.* ex prædicta ſententia intulêre, vectigalia iuſta non deberi in foro conſcientiæ, quando pœna ſtatuitur non ſoluentibus, vt ait Nauar. vel (vt ait Angel.) quando lex imponens non eſt mixta, ſed merè pœnalis; nam etiam data vtriuſque doctrinæ veritate, debebuntur in foro conſcientiæ, vt bene aduertunt Syluest. *verb. gabella. 3. qu. 8. n. 22.* Caſtr. *num. præced.* allegatus, Vazq. *eodem c. 2. n. 15.* quia hæc vectigalium lex conſtituit ſimul tributum Principibus iure diuino naturali debitum ad eorum ſuſtentationem; & ideo tale debitum conſtituit in materia iuſtitiæ, cuius violatio culpam, ac reſtituendi obligationem inducit; ſicut lex merè pœnalis, rebus venalibus iuſtam taxam imponens obligat tranſgreſſores ad peccatum, & ad reſtitutionem; quod obiter dixerim ſolùm ad oſtendendum, non ex eo quod ſit lex pœnalis, ceſſare eius obligationem ad culpam, & in foro conſcientiæ, & ideo ſolos refero Authores, qui ex hoc capite non excuſant, de quo in proprio loco agendum eſt. 62

Secundò temperandum eſt, niſi grauitas materiæ valde vtilis Reipublicæ ſuaderet directam intentionem legiſlatoris eſſe, iubere, vel interdicere rem illam, cui pœnam appoſuit in illa lege purè pœnali: tunc enim illa lex purè pœnalis obligaret ad culpam, vt bene ait Couarr. *reg. peccatum. 2. part. §. 5. nu. 4.* quia tunc grauitas illius materiæ adeò Reipublicæ expedientis indicaret legem illam non eſſe verè, & merè pœnalem, ſed mixtam, vt in ſimili dicemus *num. 64.* de pœnæ magnitudine. 63

Sed ſupereſt explicare, quænam pœnæ temporales legibus ſtatutæ indicent obligationem legis ſub mortali. Et quidem eam indicat pœna mortis, quod tam grauis pœna imponi nequeat abſque mortali tranſgreſſionis culpa: atque ita docent D. Anton. 2. *part. tit. 4. c. 2. §. 3.* Roſel. *verb. pedagium. num. 9.* Syluest. *verb. præceptum. q. 3. fine.* Tabien. *verb. conſtitutio. ad finem.* Armil. *ibi. nu. 4.* Sot. *lib. 1. de iuſt. quæſt. 6. art. 5. ad finem corpor.* Driedo *lib. 2. de libert. Chriſtian. c. 1. poſt 2. propoſition.* in alia editione *lib. 1. cap. 2. part. 3. art. 3.* Couarru. *reg. peccatum 2. part. §. 5. nu. 3* Ioan. de Metio *C. de ieiun. q. de neceſſitate ſeruan. ieiun. §. vt igitur cognoſcamus.* Caſtr. *lib. 1. de lege pœnal. c. 5. docum. 4.* Ledeſm. 2. *part. 4. quæſt. 17. art. 2. dub. 6.* Aragon. 2. 2. *quæſt. 62 art. 3. col. 7. paulo ante § reſtat nunc.* Barth. Medin. 1. 2. *qu 96. art. 4 fol. 877. verſ. Denique indubitatum eſt.* Cordub. *in reg. D. Franc. c. 10. quæſt. 3. punct. 1.* in quarto modo cognoſcendi quando præcepta obligent. Tolet. *in fin ſum. vbi de peccat. mortalib. cap. 20. nu. 5.* Vazq. 1. 2. *quæſt. 96. art. 4. diſput. 159. cap. 3 nu. 23.* Azor *tom. 1. inſtitut. moral. lib. 5. c. 6. quæſ. 5. fine.* Carbon. *de legib. lib. 8. diſp. 5. concl. 5.* Manuel 1. *tom.* 64

ſum.

ſum. 1. *edition. cap.* 194. *n.* 2. Salon. 2. 2. *q.* 77. *art.* 1. *contr.* 8. *regul.* 3. *fine.* Sayr. *clau. reg. lib.* 3. *cap.* 7. *n.* 25. Quare minus bene Philiarchus *de offic. Sacerd. tom.* 1. *part.* 1. *lib.* 3. *c.* 2. *dicto* 4. negat ex hac pœna colligi obligationem legis ciuilis ſub mortali. Atque idem dicendum eſt de pœna mutilationis alicuius membri, ſcilicet, eſſe indicium grauis obligationis ſub mortali. Sic D. Anton. Roſel. Syluеſt. Tabien. Armill. Sotus, Couarru. Driedo, Cordub. Azor, & Vaſq. *locis citatis.* De pœna autem pecuniaria, vel infamiæ, vel flagellationis, ex qua infamia ſequitur, ait Vaſq. eam non eſſe indicium ſufficiens obligationis legis ſub mortali, quia iuſta eſt lex reis effringentibus carceres, fugiendi cauſa, pœnam flagellationis imponens, ex qua infamia ſequitur. Cùm tamen probabilior opinio teneat eos culpæ immunes eſſe. Pœna enim hæc rectè imponitur tanquam vinculum, quo quis detineatur in carcere, ob prius peccatum, quod commiſit. At dicendum eſt, pœnam grauis infamiæ ſufficiens obligationis ſub mortali indicium eſſe, quod bene docent Armill. Caſtr. Azor *locis allegatis*, Salon. *eodem art.* 1. *contr.* 8. *notabil. penult. fin.* Carbon *de legib. lib.* 7. *diſp.* 4. *paulo poſt principium.* Et conſequenter idem dicendum eſt de pœna flagellationis, vel triremium, *vt* de pœna flagellationis docet Cordub. & de pœna triremium Salon. *ea contr.* 7. *notabili penult. fin.* quippe hæ pœnæ ſunt grauiſſimæ; & iniuſtum valde eſſet, eas imponi pro ſolo veniali. Quare dum effractores carcerum ea pœna plecti iubentur, id contingit eo quod lex præſumat culpam, aut ſequatur opinionem dicentem eſſe culpam mortalem. Idem dicendum eſt de pœna exilij; ſic Sot. Ledeſm. Salon. Manuel, Sayr *ſuprà* citati. Sed intellige quando eſt exilium perpetuum, vt explicant Barth. à Metin. Aragon. Tolet *ſuprà* adducti. Idem Salon. *eadem contr.* 7. *notabil. penult. fine.* Atque idem crederem, quando tanti temporis exilium eſſet, vt ferè perpetuum reputaretur. Idem cenſendum eſt ob eandem rationem de pœna perpetui carceris. Sic Ioan de Metin. Caſtr. Ledeſm. Cordub. Azor *ibidem*: & idem intelligerem, quando tanti temporis carcer eſſet, vt reputaretur perpetuus. In religionibus autem pœnam carceris aiunt quidam indiſtinctè eſſe ſufficiens indicium obligationis præcepti, aut regulæ ſub mortali. Ita D. Anton. 3. *part. tit.* 16. *c.* 1. §. 9. *fine.* & 2. *part. tit.* 4. *c.* 2. §. 3. ſed id non credo, niſi talis eſſet religio, vt ea pœna cenſeretur grauiſſima, grauitérque infamans. Similiter in religionibus eſt indicium obligationis ſub mortali pœna grauiori culpæ debita. Ita docent D. Anton. 2. *part. eo. tit.* 4. *c.* 2. §. 3. & Syluеſt. *verb. præceptum q.* 3. Similiter huius obligationis indicium eſt pœna amiſſionis omnium bonorum. Ita Sotus, Caſtr. Barth. à Metin. Tolet. Sayr. Salon. Azor, Carbon. *locis ſuprà citatis.* Idem crederem, quando eſſet pœna amiſſionis maximè partis bonorum, & ita Salon. *eadem contr.* 7. *notabil. penult.* dixit confiſcationem bonorum, vel alias pœnas pecuniarias grauiſſimas eſſe indicium grauis obligationis: & Carbon. dicit idem de pœna priuationis beneficiorum. Idem docet Azor *loco citato*, de pœna amiſſionis publici muneris, publicíve miniſterij; quod intelligerem quando id munus, & miniſterium eſſet magni momenti, ita vt amiſſio in grauem infamiam cedat. Tandem idem dicendum eſt de pœna ſeruitutis, quod ea grauiſſima ſit; ita Azor *ibidem.*

65 Et hæc quidem vera ſunt, etſi verba legis non ſint præcepti, nec æquipollentia præcepto, ſed communia, vt, *Statuimus*, vel *Ordinamus*, vel ſimilia; ſicut idem diximus *num.* 36. de pœnis ſpiritualibus, ob rationem *ibi* traditam. Et ita docent Caſtr. Ioan. à Metin. Ledeſm. Vaſq. *num.* 220. allegati *num. præced.* quod etiam bene intelligit Roſel. *verb. pedagium, num.* 9. etſi lex haberet formam merè pœnalem, vt, *qui hoc fecerit, morte plectatur.* Quamuis enim dixerimus *num.* 60. leges merè pœnales non obligare ad culpam, intelligendum eſt, niſi magnitudo pœnæ, & iniuſtitia illius abſque culpa mortali infligendæ, contrarium ſuaderet; ea enim etiam ſufficienter indicat eam legem eſſe [illegible] pœnalem quoad ſonum, at re verà eſſe mixtam; ſicut abſque dubio lex eccleſiaſtica fulminans excommunicationem in aliquid facientes, etſi formam legis merè pœnalis [illegible] obligaret ſub mortali: vt ſi diceret, *qui hoc fecerit, excommunicationem ipſo facto incurrat*; pœna enim ſoli culpæ lethali proportionata indicat legem non eſſe purè pœnalem, ſed mixtam, interdicentémque ſub mortali, & excommunicationis pœna id facere.

Tandem, quando perpenſis legis verbis, & pœna 66
ac materiæ grauitate, ex quibus rem hanc perpendendam hucuſque diximus, manet res adhuc dubia, nec cognoſci poteſt, an lex obliget ad mortale, necne dicunt aliqui teneri ſic dubitantem ad ſeruandam legem, & ſic ad ſequendum, quod tutius eſt, ne contra conſcientiam dubiam agat. Ita docent Ioan à Meti. *C. de ieiun. quæſt. de neceſſitate ſeruan. ieiun.* §. *vt igitur quodam modo.* Ledeſm. 2. *part.* 4. *q.* 17. *art.* 2. *dub.* 6. Valent. 1. 2. *diſ.* 7. *qu.* 5. *punct.* 6. *quæſt.* 3. Tolet *in fine. ſum. vbi de peccat. mortal. cap.* 20. *fine.* Atque Caſtr. *lib.* 1. *de leg. pœnal. cap.* 5. *docum.* 4. *fin.* dicit hoc conſulendum in hoc dubio; ſubiicit tamen, an eſſet in præcepto. At horum reſponſio non exhaurit difficultatem: nec enim dubitari poteſt, quin dubitans hic, dum non deponit dubium, teneatur ſub mortali legem illam ſeruare, & ſic amplecti partem tutiorem, ne contra conſcientiam dubiam operetur. At reſtat explicandum an poſſit ea conſcientia dubia deponi, exiſtimarique eam legem in eo dubio non obligare ſub mortali; & id quidem ita eſſe exiſtimo. Ducor, quia Caiet *ſum. verb. præcepti tranſgreſſio.* §. *pœna præceptorum, ad fin* & Armilla *verb. præceptum num. vlt.* docent non tam latam præceptorum in iure obligantium ſub mortali interpretationem ſumendam eſſe, ne laqueus multiplex animabus iniiciatur. Præterea, quia Nauar. *ſum. cap.* 23. *Hiſp. num.* 49. *Latin. num.* 50. & Philiarc. *de offic. Sacerdot. tom.* 1. *part.* 2. *lib.* 3. *cap.* 2. *dicto* 5. Sayr. *lib.* 3. *clau. reg. cap.* 2. *n.* 19. ſunt expreſſè huius ſententiæ, dicentes verba legis apta ad inducendam culpam venialem, & mortalem, eſſe in dubio de veniali intelligenda, quia leges quæ rectè de pœna maiori, & minori poſſunt intelligi, ſunt in dubio de minori interpretandæ, *reg. in pœnis. de reg. iur. in* 6. *l. interpretatione.* & *l. ſi præſes ff. de pœnis.* Nec valet reſponſio Salon. 2. 2. *quæſt.* 77. *art.* 1. *contr.* 8. *col. penult. ad* 1. *in fine*, vbi ait hoc intelligendum de pœnis, non verò de culpis; quia quantitas pœnæ pendet à legiſlatore, non verò quantitas culpæ, quæ à materia ſumitur. Hoc tamen non obſtat, tum quia contrarium probauimus *num.* 23. tum etiam, quia eſto ita ſit, at in hoc caſu ſupponimus materiam eſſe dubiam, an ita grauis ſit, vt ad mortale ſufficiat. Item quia cùm in eo dubio nulla ſit poſſeſſio pro obligatione legis ſub mortali, præponderat poſſeſſio libertatis voluntatis. Addunt autem Philiar. & Sayr. citati, hoc verum eſſe quoad iudicandum de aliis qui legem tranſgreſſi ſunt, ne damnentur. At conſulturus, vel operaturus, debet ſeruare legem, ac ſi obligaret ad mortale. Sed non placet additum ob rationes dictas. Secus tamen eſſet ſi dubitaretur, an lex obliget ſub aliqua culpa, ſaltem veniali, an ad ſolam pœnam; nam in hoc dubio crederem potiùs obligare ſub veniali, quod lex ſuapte natura vim ſub culpa obligandi habeat, vbi non conſtat de contraria legiſlatoris voluntatis ad ſolam pœnam obligare, intentione, vt *num. ſeq.* dicetur; & ideo in hoc dubio ſtat poſſeſſio pro legis obligatione.

Ex omnibus hucuſque dictis deducitur primò, nu- 67
nem legem iuſtam abſolutè latam, quando nullo verbo, aut ſigno explicerit legiſlator ſe non habere intentionem obligandi ad culpam, obligare vtique ad culpam, ſiue mortalem, ſiue venialem, ſecundùm materiæ

præceptæ grauitatem, quia lex ſecum habet obedientiæ præceptum, & ſuapte natura habet vim obligandi ſub culpa, niſi legiſlator contrarium explicet. Atque ideo Cynus, & Bart. *l. legis virtus, ſtatim in principio ff. de legib.* dixêre, conſulere non eſſe virtutem legis, eo quod lex ſit præceptorum collectio, vt probatur ea *leg. 1. ff. de legib.* vbi dicitur, legem eſſe commune præceptum. Item quia in eo caſu non eſt aliqua ratio cur exiſtimare debeamus legiſlatorem vſum fuiſſe authoritate ſua quoad hunc obligandi modum, nempe, quoad pœnam ſolam, & non quoad culpam. Atque ita cùm ipſe non limitet vſum authoritatis ſuæ, eſt ſimpliciter iudicandum, eum ex tota authoritate ſua legem condere: atque ita docent Laurent. Archidiac. & Dominic. *c. fin. in fine diſt* 4. Imol. *c. nam concupiſcentiam, n. 9 de conſtitut.* & *ibi* Felin *n. 6.* Sot. *lib. 1. de iuſt. qu. 6. art. 4. col. 9. verſ ſed ſoluenda tunc.* Aragon. 2. 2. *q. 62. art. 3. fol.* 215. *col. 2. concluſ. 2.* Sayr. *in clau. reg. lib. 3. cap. 7. n.* 29. Valent. 1. 2. *diſp. 7. q. 5. punct. 6. quæſtiunc. 3., in 2. ſigno.* Philiarc. *de offic. Sacerdot. tom. 1. part. 2. lib. 3. cap. 2. concluſ. 3.* Nec hoc aduerſatur dictis *n. 59. & num. 66.* vbi diximus, leges merè pœnales non obligare ad culpam, nec quæ vtuntur verbis communibus, aut ſolùm imperatiui: quia conſultò diximus in hoc corollario, niſi vllo verbo, aut ſigno declaretur intentio legiſlatoris non obligandi ad culpam. At cùm lex eſt merè pœnalis, vel vtitur prædictis ſimplicibus verbis, cùm verbis præcepti, aut æquipollentibus vti poſſit, ſatis explicat ſuam mentem eſſe, non obligare ad culpam. Atque ita optimè Victoria *relect. de poteſt ciuil n.* 20. dixit, aliquando legiſlatorem ſiue eccleſiaſticum, ſiue ciuilem non velle in ſuis legibus exigere obedientiam à ſubditis debitam, ſed ſimpliciter ordinare quid faciendum ſit, dirigendo potiùs, quàm præcipiendo, qualia multa ait eſſe in legibus eccleſiaſticis, & ciuilibus, ſicut non ſemper creditor, quando pecuniam petit, exigit tanquam volens obligare.

68 Secundò deducitur ſolutio principalis quæſtionis *ſuperiùs* propoſitæ, nimirum, an obſeruantiæ regulares externæ in regula præſcriptæ obligent ſub mortali, an ſub veniali, an ſolum ad pœnam? Quando enim qualitas obligationis in eis non explicatur, iudicanda eſt obligatio iuxta regulas traditas de legibus eccleſiaſticis, vt diximus eo *nu.* 24. Quare in primis attendenda eſt conſuetudo religionis, & communis vſus illius intelligendæ obligationis regularum, & illis ſtandum eſt, vt de legibus eccleſiaſticis probauimus *n. 27. & 28.* Quod ſi de illis non conſtet, attendenda ſunt verba, quæ ſi fuerint præcepti, aut æquipollentia præcepto, vt, *Iubemus, Imperamus, Mandamus, Iniungimus, Edicimus, Neceſſarium eſt, Neceſſe eſt, Prohibemus, Interdicimus*, & ſimilia, inducunt quidem obligationem ad culpam. At non inde colligitur inducere obligationem ad culpam mortalem, ſed ſatis eſt ad venialem, niſi magna materiæ grauitas, aut neceſſitas, vel grauitas pœnæ, aut particulæ additæ, ſuadeat obligationem eſſe ſub mortali. Quæ autem ſunt pœnæ, & particulæ, explicuimus a *num. 43.* & ſpecialiter in religione explicuimus *num 64* duplicem pœnam temporalem indicantem obligationem ſub mortali. Si autem verba ſunt communia, vt, *Statuimus, Ordinamus, Decernimus, Volumus, Hortamur, Monemus, Oportet*, & ſimilia, vel regulæ ſunt merè pœnales, nimirum, ſub hac forma editæ: Præcipimus, vt frangens ſilentium, talem ſubeat pœnam, ad nullam culpam obligant, niſi magnitudo pœnæ, aut particulæ adiunctæ grauitas ſuadeat obligationem eſſe ſub culpa lethali; quia hæc omnia ita accidere in legibus eccleſiaſticis ſatis *toto hoc capite* probauimus. Quare non eſt credendum Syluestro *verb. religio. 6. q. 5.* vbi dicit, religioſum teneri ſub mortali ad obſeruantias quæ ſunt in regula ſub præcepto, ſic obligante: ad alias verò ſub veniali. Nam, vt diximus *n. præced. fine*, ex Victoria, & ſatis hucuſque probauimus, non omnes leges eccleſiaſticæ obligant ad culpam, nec omnia ſtatuta religionum obligationem inducunt, quia in omnibus ſequuntur normam legum eccleſiaſticarum, vt declaratum eſt.

Tertiò deducitur, idem dicendum eſſe, ac eiſdem regulis vtendum, ad diiudicandum, an præcepta oretenus à ſuperioribus impoſita obligent ad culpam, & qualem culpam: nec enim omnia obligant ad mortale, nec ad culpam, ſed quandoque ad mortalem, quandoque ad venialem, quandoque verò ad nullam, ſicut *num. præced.* diximus de regulis, quippe horum quoque præceptorum obligationem iuxta eaſdem legum eccleſiaſticarum regulas diiudicandam eſſe probauimus *num.* 33. 69

Et in Societate Iesv nullum ſuperioris præceptum ad culpam mortalem, vel venialem obligat niſi ſuperior ea in nomine Domini noſtri Iesv Christi, vel in virtute obedientiæ iuberet. Sic enim & vſus Societatis intellexit, & habetur in eiuſdem conſtitutionibus *6. part. cap. 5. fine.* Atque ita nec obligaret ad culpam præceptum ſuperioris in illa, etſi vteretur expreſſis præcepti verbis, vt, *Præcipio, Iubeo*, vel *Strictè præcipio*, vel *Sub Præcepto iniungo*. Sed iuxta id decretum & vſum oportet ſuperiorem amplius explicare ſuam voluntatem, vt cenſeantur velle obligare ad culpã aliquam. At ſi exprimeret ſuam intentionem eſſe, obligare ad culpam mortalem, vel venialem, obligaret vtique, niſi ratione leuitatis materiæ, voluntas eſſet rationi diſſona, quia ea conſtitutio non aufert poteſtatem aliter obligandi, quam vtendo illis verbis; ſed illis certam obligandi voluntatem explicat, vt talis non cenſeatur, quando illis verbis non vtitur. Quare credo obligaturum ſub mortali, quando præciperet non vtens his verbis, ſed appoſita pœna exigenti peccatum mortale, vt ſub pœna excommunicationis latæ, vel ferendæ, vel maledictionis æternæ, vel maledictionis Dei, quia ſatis tunc explicat ſuam voluntatem. Et idem ſentio, ſi præciperet in virtute Spiritus ſancti, quia perinde eſt, ac in nomine Iesv Domini noſtri; & Cordub *in reg. D. Franciſci, c. 10 q. 3. puncto* 1. in 2 modo cognoſcendi quando præceptum obliget, ait allegato Hugune, in religione ſua Minorum eſſe vſu receptum, vt præcepta non obligent ſub mortali, niſi iniuncta in virtute obedientiæ. In multis quoque congregationibus ſtatutũ eſt, & receptum, vt præceptum ſuperioris non obliget ad culpam, quouſque in virtute Spiritus ſancti, aut ſanctæ obedientiæ aliquid præcipiatur, vt teſtatur Vaſquez 1. 2. *quæſt. 96. art. 4. diſp. 158. cap. 3. num. 24.* & D. Anton. *2. part. tit. 4. cap. 2. §. 3.* ait, Prælatos iniungere volentes ſubditis aliquid tanquam neceſſariò faciendum, ſolitos eſſe vti his modis, ſub culpæ mortalis obligatione, vel ſub interminatione maledictionis æternæ: vel in virtute ſanctæ obedientiæ; & *3. part. tit. 16. c. 1. §. 9. ad finem*, dicit eos cùm volunt ſub mortali obligare, vti his verbis, in virtute obedientiæ, vel Spiritus ſancti, vel ſub pœna excommunicationis, vel carceris, vel alterius cenſuræ. Quare dum his, vel ſimilibus verbis non vtuntur, crederem ex communi vſu non cenſeri eorum præcepta obligare ſub mortali: & Leonard. *de iuſt. lib. 6. c. 41. dub. 9. n. 76. verſ. tertio dicit*, ait non cenſeri Prælatum religionis velle obligare ſub mortali, niſi id aliunde conſtet, quando non præcipit in virtute obedientiæ; at cenſeri ſub veniali, quando præcipit. Quod intelligo verum extra Societatem Iesv, & vbi ſimilis eſſet conſtitutio, & dum vteretur verbis præcepti, vel æquipollentibus præcepto. At in ſuperioribus carentibus ſpirituali poteſtate, qui ſic non poſſunt iubere, vt ſunt parentes, & Abbatiſſæ, vt cenſeantur ſub mortali obligare, ſatis eſt vt materia ſit grauis, & multum neceſſaria gubernationi domeſticæ, vel monaſterij ab ipſis intentæ, & verbis præcepti, vel æquipollentibus vtantur, quippe aliter nequeunt ſuam voluntatem explicare. 70

Vtrùm autem religioſus tranſgrediens præceptum 71
ſuperioris,

ſuperioris, aut regulæ committat duplex peccatum, alterum contra votum obedientiæ, alterum verò contra virtutem, in qua illa materia præcepta conſtituitur, diximus *lib.* 4. *c.* 11. *n.* 15.

7 Tandem id obſeruandum eſt, quando in aliqua religione ſeruatur peccatum inobedientiæ, aut peccatum contra votum obedientiæ, non cenſeri reſeruatam inobedientiam quæ non eſt mortalis contra virtutem obedientiæ, aut contra votum illud: quæ reſpiciunt præceptum ſuperioris obligans ad mortale, vt quando præcipit in virtute obedientiæ, vel alio ſimili modo: quod ſi eſſet peccatum mortale; per accidens, nempe propter contemptum, vel propter aliam circumſtantiam extrinſecam mali finis, non cenſeretur peccatum illud comprehenſum in reſeruatione, quia non eſt inobedientia, nec directe repugnat voto obedientiæ.

CAPVT V.

Qualiter Religioſus ad perfectionem tendere obligetur?

SVMMARIVM.

Religioſus non tenetur eſſe perfectus, at tenetur tendere ad perfectionem. n. 1.

Ad id tenetur iuxta ſola ſuæ religionis media. n. 2.

Proponitur duplex difficultas diſputanda. n. 3.

An ſit hoc ſpeciale præceptum? referuntur id probantia. num 4.

Explicatur ſententia Authoris, & ſoluuntur contraria. num 5.

Quando delinquatur contra hoc præceptum tendendi ad perfectionem proponitur duplex ſententia. n. 6. *&* 7.

Sæcularis proponens ſe conſilia non ſeruaturum, licet id non faciat ex contemptu, peccat venialiter. n. 8.

Religioſus proponens non ſeruare alia præter ea, ad quæ tenetur ex voto vel præcepto graui, non peccat mortaliter eo ipſo contra præceptum procurandæ perfectionis; ſed ſolùm venialiter. n. 9.

Peccat mortaliter religioſus contra præceptum tendendi ad perfectionem, ſi firmiter proponat illam non attingere. num. 10.

Non peccat mortaliter contra hoc præceptum, qui non ſe diſponit ad præcipua religionis munia. n. 11.

An religioſus toties peccet contra hoc præceptum, quoties violat vota, & alias regulas, ad quas tenetur. n. 12.

1 IN hac quæſtione duplex concluſio admittitur ab omnibus. Prior eſt. Quamuis religioſus non teneatur eſſe perfectus, & ſubinde nec omnia illa exequi, quibus charitatis perfectio continetur; tenetur tamen ad id tendere, & operam dare, vt perfectionem charitatis comparet, ea que exequatur, quæ ad illam comparandam neceſſaria ſunt. Vtraque pars inde conſtat, quia ſtatus religioſus non eſt ſtatus perfectionis acquiſitæ, ſed eſt ſchola, & veluti progreſſus ad perfectionem acquirendam. Ergo illum profitens non tenetur eſſe perfectus, ſed niti progredi ad perfectionem: quippe operanti ad finem non conuenit ex neceſſitate, vt finem iam comparauerit; ſed vt aliqua via ad ipſum tendere conetur. Et confirmatur, quia cùm ſtatus religioſus non ſit ſtatus iam perfectus, ſed via ad perfectionem, non ſignificat illum aſſumens ipſo aſſumptionis facto, ſe perfectum eſſe, ſed intentionem ad illam tendendi habere. Ergo non eſt mendax & ſimulator facto ipſo, ſi perfectionem non conſequatur, ſed ſi illam non conſequi intendat; ac proinde non peccabit non conſequendo, ſed non intendendo. Hanc tradunt D. Thom. 2. 2. *q.* 184. *art.* 5. *ad* 2. & *q.* 186. *art.* 2. *corp.* & *art.* 9. *corp.* & *in iiſdem locis* Caiet. & Abulenſ. *c.* 19. *Matthæi, q.* 144. Aſtenſis *ſum.* 2. *part. lib.* 6. *tit.* 47. *art.* 1. *q.* 3. Carthuſ. *de reform. clauſtral. lib.* 1. *art.* 1. *fine.* D. Anton. 3. *part. tit.* 16. *c.* 1. §. 1. Angel. *verb. religioſus, n.* 27. Syluest. *verb. religio,* 1. *q.* 3. Armill. *verb. religio, n.* 3. & *ibi* Tabien. *q.* 4. *n.* 5. *ad finem.* Nauar. *commentar.* 5. *de regul. n.* 10. *dict.* 10. Cord *in regul. D. Franciſc. c.* 1. *q.* 3. *dict.* 1. Viguer. *lib. inſtit. c.* 17. §. 1. *verſ.* 13. Azor *lib.* 11. *tom.* 1. *inſtit. c. vlt. q.* 11. Valent. 2. 2. *diſp* 10. *q.* 4. *puncto* 4. Bañes 2. 2. *q.* 33. *art.* 3. *dub.* 3. *concl.* 3. Manuel *qq regular. tom.* 3. *qu.* 48. *art.* 1. *ad finem.* Beltram. *tract. de vot. paupert. cap.* 3.

Poſterior concluſio eſt. Non tenetur religioſus niti ad perfectionem per omnia ſupererogationis opera ad illam acquirendam valentia, ſed per illa quæ ſunt præſcripta ſecundùm vniuſcuiuſque religionis regulas ad acquirendam charitatis perfectionem. Ratio eſt, quia neque Deus neque Eccleſia, neque vota in religione emiſſa aliquid amplius ab eo petunt, quàm vt agat vitam regularem iuxta ſuum inſtitutum à Sede Apoſtolica approbatum. Nec finis religioſi ſtatus, qui eſt perfectio vitæ Chriſtianæ comparanda, exigit amplius quàm ad eam niti per media inſtituti religionis, in qua quiſq; profeſſus eſt, cùm ſatis perfectio hæc obtineri poſſit per media illa, vtpote quæ tanquam ſufficientia ad eum finem comparandum à Sede Apoſtolica ſunt approbata. Et ita tradunt D. Thom. 2. 2. *q.* 186. *art.* 2. *corp.* & reliqui Doctores *n. præced.* allegati. 2

Eſt autem duplex difficultas. Prima, an præceptum hoc tendendi ad perfectionem, ſit peculiare aliquod præceptum diſtinctum à præcepto ſeruandi tria vota ſubſtantialia, & alia in regulis religionis præſcripta: an potiùs ſit generale quoddam inhibitum in illis; ſicut præceptum ſeruandi mandata, & non peccandi, & quo quiſque tenetur eſſe bonus, non eſt ſpeciale aliquod præceptum diſtinctum à præceptis peculiaribus, ſed imbibitum in illis. Poſterior difficultas eſt, quando peccetur contra hoc præceptum. 3

Circa priorem difficultatem, videtur eſſe peculiare præceptum nitendi ad perfectionem diſtinctum à præceptis ſeruandi vota, ac obſeruantias regulares. Quia ſi eſſet generale imbibitum in illis, falsò dicerent Doctores *n.* 1. relati, religioſum non teneri eſſe perfectum, ſed tantùm niti ad perfectionem, illamque intendere. Nam non tantùm tenetur niti ad votorum, & regularem obſeruantiam, ſed ea quoque ſeruare tenetur, ſicut quilibet fidelis non tantùm tenetur niti cauere mortalia, & ſeruare præcepta, ſed tenetur quoque ad illa opere præſtanda. Non ergo eſt generale præceptum, inſtar illorum, ſed peculiare aliud diſtinctum. Secundò, quia huius præcepti datur peculiaris actus, ad quem obligat, & per cuius ſolum defectum, eius tranſgreſſio contingit, nempe ita procurare perfectionem, vt non reuocet religioſus propoſitum illius procurandæ, illam contemnendo. Ergo eſt præceptum peculiare. Tertiò, quia ſi eſſet præceptum generale, inſtar aliorum, peccaretur contra hoc præceptum quoties ex quacunque cauſa adeſt peccatum contra vota, & alias obſeruantias regulares; ſicut contra prædicta generalia præcepta peccatur ex quauis cauſa violato diuino præcepto: at non eſt reus huius præcepti religioſus in his delinquens ex quauis cauſa, dummodo retineat propoſitum tendendi ad perfectionem, vt tradunt Caiet. 2. 2. *q.* 184. *art.* 5. *fine.* Tabien. *verb. religio,* 4. *n.* 5. *ad finem.* Cordub *in reg. D. Franc. c.* 1. *q.* 3. *dicto* 3. Et ratio eſt, quia non tenetur religioſus eſſe perfectus, ſed animum tendendi ad perfectionem habere. Non ergo peccat contra hoc præceptum, dum retinet hoc propoſitum; atque adeò hoc erit ſpeciale diſtinctum præceptum; & ita videntur ſentire Doctores proximè allegati. 4

Oppoſitum tamen iudico probabilius. Primò, quia (vt *num.* 2. diximus) fatentur omnes non teneri aliter religioſum ad perfectionem tendere, quàm amplexando vota, & alia ſuo ſtatui annexa. Ergo ſignum eſt, non eſſe hoc præceptum diſtinctū à præcepto ſeruandi illa. 5

Et confirmatur, quia Caiet. 2. 2. *qu.* 186. *art.* 9. *paulo poſt principium*, & Cordub. *in reg. D. Franc. c.* 1. *q.* 3. *di* 1. 5. *verſ. Vnde reſolutiuè*, & Valent 2. 2. *diſp.* 10. *q.* 4. *punct.* 5. *col. penult. verſ. atque ex eodem fundamento*, tradunt contemptum regulæ, & huius obligationis, tendendi ad perfectionem, adeò eſſe connexa, vt vnum abſque altero conſiſtere nequeat, eo quod religioſus non aliter ad perfectionem teneatur, quàm ſeruando regulam; atque adeò dicunt fieri non poſſe, vt intendat ſeruare regulã, quin intendat ad perfectionem tendere, nec è contra. Ergo ſignum eſt, hoc non eſſe peculiare aliud præceptum diſtinctum. Secundò, quia, vt clarè conſtat ex ipſa litera, & ſentit Azor *lib.* 11. *inſtit. moral. c. vlt. q.* 11. *verſ. in hac itaque*, D. Thom. 2. 2. *q.* 186 *art.* 2. *ad* 2. & *ibi* Caiet. §. *ad euidentiam horum*, loquuntur eodem modo de religioſo, quo de eo, qui talis non eſt, dicentes vtrumque teneri ad perfectionem iuxta ſuum ſtatum procurandam, obſeruando ſui ſtatus præcepta, & conſilia non contemnendo, & probat D. Thom. quia omnibus dicitur *Eccleſiaſtici* 9. *Quodcumque poteſt manus tua inſtanter operare*. At nullus dicet id præceptum in ſæcularibus eſſe peculiare aliquod diſtinctum à præceptis aliis, quibus iuxta leges omnibus Chriſtianis communes, & peculiares ſui ſtatus quilibet tenetur. Ergo idem dicendum eſt de hoc præcepto, reſpectu religioſi. Tertiò, quia ſi eſſet diſtinctum præceptum tendendi ad perfectionem ſecundùm regulas, & vota, religioſus violans quodcumque ex illis votis, duplex mortale contraheret alterum contra votum, & alterum contra hoc præceptum. Sicut quia duo præcepta, alterum non fornicandi, & alteram ſeruandæ caſtitatis promiſſæ, eſt duplicis culpæ reus fornicans; nec valet dicere, hunc fornicantem poſſe retinere propoſitum tendendi ad perfectionem quo retento non itur contra hoc præceptum tendendi ad illam: quippe re vera voluntariè facto ipſo it hic contra iſtam obligationem, qua tenetur niti ad perfectionem ſecundùm regulas, & vota, cùm voluntariè eligat voti tranſgreſſionem. Sicut ſi præceptum non anteponendæ creaturæ ipſi Deo, eſſet aliquod peculiare, nec in aliis imbibitum; peccans mortaliter in quacumque peccati ſpecie, eſſet duplici culpæ obnoxius: alteri illius ſpeciei, in qua ſpecialiter delinquit, alteri verò quod creaturam quam ſic peccando elegit, prætpoſuerit facto ipſo Deo, tranſgrediens Dei legem ob illius creaturæ affectum, quamuis non habuerit hunc voluntatis actum, volo Deum creaturæ poſtponere. Tandem, quia præcepta, & culpas non oportet abſque rationibus vrgentibus, & valde neceſſariis multiplicare, vtpote quod res valde odioſa eſt. At rationes contrariæ non vrgent. Nam ad primam reſpondetur, negando antecedens; nam obſeruare vota, & regulares obſeruantias, non eſt hominem eſſe perfectum, quod conſummatam charitatem, perfectámque virtutum acquiſitionem petit: ſed eſt applicare media ad hanc perfectionem adipiſcendam, atque adeò eſt tendere ad perfectionem. Et ideo iure optimo dixêre Doctores teneri religioſum ſeruare vota, quod eſt tendere ad perfectionem, non tamen teneri eſſe perfectum, quod quid amplius quam ea ſeruare importat. At diuerſa eſt ratio in præcepto ſeruandi mandata, & quo quis tenetur eſſe bonus; nam id præceptum importat ſolam à peccato tranſgreſſionis mandatorum fugam: ac proinde idem eſt teneri eſſe bonum, & teneri non tranſgredi præcepta. Ad 2. reſpondetur, non omnia præcepta habentia peculiarem actum, quo violantur, eſſe ſpecialia, & non generalia incluſa in aliis. Nam præceptum ſeruandi mandata, & obediendi Deo, & quo quis tenetur eſſe bonus, ſunt generalia incluſa in aliis, & tamen violantur hoc ſpeciali actu, nolo ſeruare mandata, vel eſſe bonus, vel obedire Deo: is enim actus contra nullum aliud ſpeciale præceptum tendit. Sed vt ſit ſpeciale omnino præceptum in nullo alio imbibitum, neceſſe eſt, vt eius tranſgreſſio apponatur alicui ſpeciali virtuti; nec ſufficit opponi honeſtati generali cui actus ille genericus, nolo eſſe bonus, nolo obedire Deo, nolo ſeruare mandata, opponitur. Ad 3. reſpondetur, non obſtare doctrinam Caietani, & aliorum ibi allatam, quia eam impugnabimus *num. vltimo*.

6 Poſterior difficultas eſt, quando delinquatur contra hoc præceptum tendendi ad perfectionem, quod non ita clarè ex Doctoribus conſtat. Nam D. Thom. 2. 2. *q.* 186. *art.* 2. *ad fin. corp.* & *in ſolut. ad* 1. & 2. & *art.* 9. *corpor.* & Caiet. *eod. art.* 2. *circa ſolut. ad* 2 §. *ad euidentiam horum*, & *eo. art.* 9 *paulo poſt princ.* D. Anton. Angel. Armil Valent. allegati *n.* 1. expreſſè dicunt, huic præcepto tunc temporis contrauenire, quando eſt contemptus conſiliorum, quibus peruenitur ad perfectionem. Et Caiet. *eo. art.* 9. *paulo poſt princ* & Valent. 2. 2. *diſp.* 10. *q.* 4. *punct.* 5. *col. penult.* §. *atque ex eodem fundamento*, explicant hunc contemptum eſſe quando religioſus ideo regulas tranſgreditur, quod nolit illis ſubiici, & ideo eſſe quoque regularum contemptum. Quare concludit Valent. hunc contemptum eſſe velut quandam religioſi à ſuo ſtatu apoſtaſiam: & idem Caiet. *eo art.* 2. §. *ad euidentiam horum*, eum contemptũ conſiliorum explicat, quando contemnitur ipſe Deus ea conſilia præſtans, nempe, quando horum refugit ſubiici conſiliis diuinis, & perfectioni vitæ, vt à Deo traditis. Contemptus enim Dei eſt nolle ſubiici regulæ diuinæ. At ſi quis (inquit) ſpiritualem profectum, & diuina conſilia, vt à Deo tradita reuereretur, ſed quia non tenetur ad illa, nec ſunt neceſſaria ad ſalutem, non vult illa amplecti, nec curat de illis ſeruandis; talis non contemnit Deum, ſed potius operum executionem, ac per hoc non peccat mortaliter, ſed ſolùm venialiter ex huiuſmodi incuria deliberata, quæ nonnullus contemptus eſt, omittendo intentionem, & executionem profectus ſpiritualis, & operum bonorum, quæ facere poſſet. Hæc Caiet. *ibi*. Et quamuis non loquatur apertè de religioſis, ſicut nec de ſæcularibus; at loquitur vniuerſaliter de omnibus: nam ſub ſigno vniuerſali proponit quæſtionem: & D. Thom *ea ſolutione ad* 2. quam *ibi* explicat loquitur de religioſis, & ſæcularibus; & ita intelligit ipſum Caietan. Azor *tom.* 2. *lib.* 11. *inſtitut. moral. c. vlt. quæſ.* 11. & ipſemet Caiet. *eo art.* 2. *paulo ante prædictum locum, verſ. ad hoc dicitur*; ſe ſtatim dictorum inquit de tranſgreſſione mortali, & veniali facta à religioſis: & Valent. 2. 2. *diſp.* 10. *quæſt.* 4 *punct.* 4. ait, nomine huius contemptus non intelligi negligentiam executionis conſiliorum, nec propoſitum, quo quis ſtatueret non ſeruare aliqua, vel etiam omnia conſilia; eiuſmodi enim propoſitum in eo qui nullum opus conſilij illius vouiſſet, non eſſe mortale. Sed concludit tria poſſe nomine contemptus horum conſiliorum intelligi in propoſito. Primum eſt, ſi quis parui æſtimaret ipſum diuinum conſilium vt à Deo proficiſcitur, qui contemptus eſſet mortalis tam in religioſis, quàm in ſæcularibus, vtpote qui eſſet irreligioſitas, & magna irreuerẽtia erga Deum. Secundum eſt, ſi quis parui æſtimaret opera ipſa conſiliorum, etiam attendendo genus, & naturam illorum, ita vtilia ſecundùm ſe vilipenderet, qui contemptus ſimiliter in omnibus hominibus eſſet mortalis contra religionem, quatenus id in Dei ignorantiam cedit, qui talia opera tanquam res magni momenti conſuluit. Tertium eſt, quando ex ſuperbia quis dedignaretur ita ſe Deo ſubiectum eſſe, vt ab eo conſilia acciperet, atque ita conſilia ipſa animo auerſaretur, quod etiam eſſet mortale in quolibet. Hæc Valent. Præterea quidã, quos tacito nomine refert Azor *lib.* 11 *inſt. c. vlt. q.* 11. *verſ. Iure tamen*, contradicunt dicẽtibus, mortalem perfectionis & conſiliorum contemptum eſſe in doctrina D. Th. quando religioſus eo animo affectus eſſet, vt nullũ conſilium exequi vellet, præter illa iam à ſe ſuſcepta vi voti inſtituti, & regulæ. Ducuntur, quia (vt diximus *n. præced.* in 2. ratione) eodem modo loquitur D. Tho. de religioſo, & de eo qui talis non eſt, & vtrumque dicit tunc peccare,

ſitte, quando conſilia, & progreſſum iuxta illa contemnit. At ſæcularis ſolis præceptis contentus, intendénſque nulla conſilia ſeruare, non quaſi renuens Deo illorum authori ſubiici, ſed quia ea non obligant, nequaqoam dicitur ea contemnere, nec peccat mortaliter. Ergo idem dicendum eſt de religioſo. Et ſic dico, tunc tantùm religioſum conſilia contemnere, quando tanquam vana, & inutilia ea amplecti non vult: ſecus, ſi ea ſola ratione ductus omittat, quia videt conſilia ſibi non præcipi. Et ipſemet Azor *eo. quæſ.* 11. *in fin.* ait, cum dici conſilia contemnere; qui ea prætermittit, tanquam inutilia, aut quia ſunt à Deo propoſita & data.

7 Pro contraria autem parte ſunt Syluest. *verb. religio.* 1. *q.* 3. Tabien. *verb. religio. q.* 4. *n.* 5. *ad finem*. Cordub *in reg. D. Franc. c.* 1. *q.* 3. *dict.* 3. vbi dicunt, aliud eſſe contemnere perfectionem, & conſilia, quibus ad illam peruenitur, & aliud peccare ex illorum contemptu. Quippe peccare ex illorum contemptu, eſt illa omittere, eo quod omittens ſubiici illis, vt à Deo traditis nolit. At contemnere, eſt non æſtimare; quare dicunt eum religioſum perfectionem contemnere, qui animum habet non tendendi ad illam, ſeu in animo habet ad perfectionem progreſſum & gradum non facere, etſi talis non peccet ex contemptu ſed ex negligentia, vel cupiditate, vel ex alia cauſa. Vnde tunc concludunt accidere hunc mortalem contra præceptum tendendi ad perfectionem contemptum, quando religioſus apud ſe ſtatueret tantummodo omnia peccata mortalia cauere, præceptis omnibus ſui inſtituti, & voti ſeruatis, & conſilia omnia prætermittere. Et hanc eſſe mentem D. Thom. contendunt, nuſquam enim dixit exigi, quò religioſus ſit huius præcepti reus, vt ex perfectionis contemptu peccet, ſed tantùm, vt perfectionem contemnat. Quibus fauet D. Thomas 2. 2. *qu.* 184. *art.* 5. *ad* 1. quem ſequuntur Aſtenſ. D. Anton. Angel. & Syluest. *num.* 1. allegati, vbi ait religioſos eſſe mendaces, & ſimulatores facto ipſo, quoties à perfectionis aſſequendæ, quam ſtatu religioſo profitentur, propoſito animum reuocant. Vbi Caiet. *in fin.* & Nauarr. *commentar.* 1. *de regul. n.* 10. *dict.* 10. cenſent D. Thomam *in hoc loco* ſentire, tales religioſos peccare mortaliter. Et poteſt probari, primò, quia aliàs nihil diſcriminis eſſet inter religioſos & ſæculares, cùm vtrique peccent mortaliter, ſi conſilia ex eorum contemptu ſolis contenti præceptis omittant; & ſic vanum eſſet, quod tradunt omnes (vt diximus *n.* 1.) religioſum teneri ad perfectionem tendere, eo quod ſtatus religioſus ſchola perfectionis acquirendæ ſit, & quaſi via, & progreſſus ad illam. Falſum quoque eſſet, quod proximè retulimus ex D. Thom. & aliis, eos fore mendaces, & ſimulatores, ſi non intendant perfectionem, quam ſtatu ſuo eo ipſo profitentur, ſi enim non tenentur plus quàm ſæculares, nemo hos mendaces dicet, eo quod illam non intendant. Secundò, quia *c. præced. n.* 18. diximus peccare mortaliter religioſum proponentem non ſeruare communiter præcipuas ſuæ religionis regulas, etiamſi illas non contemnat, nec illæ ſub mortali obligent: quod non eſſet verum, ſi tantùm eſſet mortalis tranſgreſſio, quando ex contemptu procederet.

8 Prima tamen concluſio ſit. Quicumque ſæcularis ſola præceptorum obſeruatione contentus proponeret ſe conſilia non ſeruaturum, non ex eorum contemptu, ſed eo quod ſibi præcepta non eſſe norit, peccat venialiter; quod peccatum non conſiſtit in omiſſione conſiliorum, ſed in ea firma animi deliberatione contra conſilia; quippe etſi liceat omittere conſilia, at fas non eſt animum deliberata actione & propoſito contra conſilia firmare, ne aditus Spiritui ſancto ſemper ad meliora promouenti obſtruatur. Non eſt autem mortale, quia res non eſt ita grauis, cùm conſilia illa non obligent, niſi vt non contemnantur; idque conſtat, quia votum maiorem animi firmitatem importat, quàm ſimplex propoſitum, & tamen votum non ſeruandi conſilia ſolùm eſt veniale, vt diximus *lib.* 4. *huius tractatus. cap.* 8. *num.* 5. At ſolùm erit mortale quando ex contemptu omitterentur, vt dictum eſt. Prædictum verò propoſitum contra conſilia eſſe veniale conſtat, quia illud diſſonat rectæ rationi, & ipſorum conſiliorum inſtitutioni. Et ita docent Caietanus 2. 2. *quæſtione* 186. *articul.* 5 *§. ad euidentiam horum.* Cordub. *in expoſit. reg. D. Franciſc. cap.* 1. *quæſ* 3. *dubio vltim.* quod *ibi* de hac re mouet *§ quoad ſecundum*. Valent. 2. 2. *diſput.* 10. *quæſt.* 4. *punct.* 4. *colum.* 2. *verſic eſt autem notandum.* Azor *lib.* 11. *inſtitut. moralium. cap. vltim. quæſt.* 11. Quod ſi obiicias; actus voluntatis in tantum eſt malus, in quantum eius obiectum eſt malum; at omittere omnia conſilia ſeruatis ſolis præceptis, quod eſt obiectum illius actus voluntatis proponentis firmiter ea non ſeruare, non eſt peccatum, cùm ea non obligent: ergo nec tendere omittere. Secundò, peccatum non eſt, niſi præceptum aliquod violetur: ſed nullum eſt præceptum obligans ad conſilia; ergo nec obligans ad voluntatem ea exequendi: ac proinde intentum ea non exequendi, vacabit culpa. Reſpondetur ad primum, maiorem non eſſe vniuerſaliter veram; quia ſtat obiectum non eſſe malum, & tamen actum voluntatis aliunde iniquum eſſe, quia non ſeruat debitam proportionem in modo intendendi ad obiectum, vt ſi rem bonam ob malum finem, vel malè, vel negligenter appetat. Ad ſecundum, neganda eſt vltima conſequentia: quia etſi nullum præceptum ſit obligans ad ea conſilia exequenda; eſt tamen præceptum prohibens id propoſitum ea non ſeruandi.

Secunda concluſio. Nec religioſus peccat mortaliter contra præceptum tendendi ad perfectionem, ſi firmiter proponat exequi quidquid vouit, & omnia præcepta regulæ, & ſuperiorum obligantia ſub mortali; at reliqua conſilia, quæ ſic non obligant, omittere: ſed tantùm peccabit venialiter tunc contra id præceptum. Dixi, non peccare mortaliter contra hoc præceptum tendendi ad perfectionem per propoſitum *ſuprà* dictum: quia peccabit aliunde mortaliter ob periculum tranſgreſſionis votorum, & defectus perſeuerantiæ, vt amplius explicuimus *cap præced. n.* 18. Tunc autem erit mortale contra id præceptum, quando ex contemptu id faceret modis explicatis *num.* 6. Ducor ex traditis *num.* 7. vbi Authores attuli expreſsè hoc ſentientes; & colligitur apertè ex doctrina D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 186. *artic.* 2. *corp. & ad* 1. & 5. vbi dixit D. Thomas peccare contra hoc præceptum religioſum temnentem perfectionem, & nunquam qualitatem culpæ explicuit. Quod tamè factum ait Caietan *ibi §. ad hoc dicitur*, quia poteſt contemptus ille eſſe venialis, & mortalis; & poſtea *§. ad euidentiam horum*, explicat eſſe mortale, quando eſt ſimplex contemptus eo, quod conſilia omittere religioſus intendit, quia eis ſubiici non vult, vt à Deo traditis. Veniale autem quando eſt nonnullus & imperfectus contemptus, eo quod nouit ea conſilia ſibi non præcipi. Eiuſdem ſententiæ videtur Azor *tom.* 1. *lib.* 11. *inſtitution. moral. c. vlt. quæſt.* 11 etſi non ita clarè loquatur, nec explicat qualis culpa ſit id propoſitum, quando non eſt ex contemptu conſiliorum. Ducor, quia nulla ratio vrget ad damnandum id ſimplex propoſitum tanquam mortale, contra præceptum tendendi ad perfectionem; nam eo ipſo quod vult omnia vota, & ſibi in regula, & à ſuperioribus præcepta exequi, vult ad vitæ perfectionem progredi, & conſilia multa euangelica ſeruare. Nam etſi ratione voti ſint iam ſibi præcepta, & non conſilia, at ſponte illam obligationem ſuo voto ſibi ſuſcepit vltra communia cæteris Chriſtianis præcepta, & ſic non notabiliter, ſed leuiter à perfectionis propoſito deficit, dum cætera, quæ in regulis, & à ſuperioribus præſcripta non ſunt, proponit non ſeruare abſque eorum contemptu, cùm perfectio eſſentialis, quam profitetur religioſus 9

&

Digitized by Google

& ad quam directè, & grauiter ſe obligat,in ſolis prioris generis obſeruantiis conſiſtat. Item quia ad cætera ſeruanda non obligatur ſub mortali,ſed tantùm ne aditum Spiritui ſancto inſpiranti meliora, occludat, firmando propoſitum contrarium. Quæ ratio(vt *n.præcedenti* diximus) ſolam culpam venialem concludit. Præterea, quia idemmet Syluest. *verb. religio.1. q.3.& q.12. part.*4.ait non eſſe religioſum in malo ſtatu, quandiu ei placet vnum medium, quod ad perfectiorem tendat, eo quod non teneatur currere ad perfectionem. At huic religioſo placet hoc medium:qood non eſt parui momenti,nempe obſeruantia votorum, & præceptorum regulæ,& ſuperiorum obligationum ad mortale. Et Cordub.*in reg. D. Franc.c.1. q.3. dicto* 2. ait religioſum non teneri ad procurandam perfectionem, niſi ſecundum modos ſuæ regulæ, & vt illa proponuntur, ſcilicet ſub obligatione, vel ſub conſilio;ergo ſi omittere intendat non obligans ſub mortali,noo erit reus huius præcepti. Tandem,quia rationes contrariæ allatæ *n.* 7. non probant contrarium: nam ad doctrinam priorem D. Thumæ reſpondetur. Eſto aliud ſit contemnere, & aliud peccare ex contemptu,& Diu. Thom.ſolùm dixerit contemnentem perfectionem peccare; at non dixit id peccatum eſſe mortale, quaſi ſentiens aliquando eſſe murtale, & aliquando veniale, vt proximè ex Caietani mente ponderauimus. Ad aliam doctrinam D. Thomæ dico, non conſtare ex ea illum cenſuiſſe eſſe mortale,reuocare animum à propoſito perfectionis acquirendæ, quia etſi ſit mendacium in facto, at nulli perniciosum eſt, & ita erit ex ea parte veniale. Et ſi intelligat de mortali culpa, intelligendus eſt quandò contemnit perfectionem modo explicato, vt ipſemet poſtea *q.*186.*art.*2. iuncta doctrina Caietani citata,ſe explicat. Ad primam rationem reſpondetur diſcrimen in hoc conſiſtere, quando ſæcularis non tenetur ex ſuo ſtatu ad aliqua conſilia euangelica, ſed ad ſola præcepta fidelibus communia. At religioſus tenetur ad multa, quæ ſæcularibus ſunt conſilia,ad quæ ſponte ſuis votis ſe obſtrinxit, & ita ille nolens ſeruare hæc conſilia (ſecluſo contemptu)non peccabit mortaliter. At religioſus vtique mortaliter peccabit, etſi non adſit contemptus;& ita tenetur ſub mortali illa ſeruando, ad perfectionem tendere;id tamen vtriſque commune eſt, vt ſi contemptu illa omittat,peccent mortaliter. Ad 2.conſtat ex dictis initio huius concluſionis.

10 Vltima concluſio. Peccat quoque mortaliter religioſus contra hoc præceptum tendendi ad perfectionem, ſi ſeruans regulam, & vota intendat non attingere perfectionem vitæ religioſæ,neque finem per illa intentum; quia licèt non teneatur attingere, tenetur tamen non habere actum contrarium,ſcilicet,propoſitum non attingendi per talia media; alioquin fruſtra apponeret media cum intentione repugnandi fini, ad quem talia media ordinantur. Ita docet Cord.*in reg.D.Franciſ.cap.1.quæſ. 3. poſt 3. dictum verſ. ſed vtrum ſimiliter.* & licèt non explicet id eſſe peccatum mortale,at manifeſtè loquitur de peccato mortali,cùm dicat hunc ſimiliter peccare, ac illum qui contemnit perfectionem, quem *eo. 3. dicto* aſſeuerat peccare mortaliter. Quæ etiam doctrina conſonat dictis *cap. præcedent. n.* 22. vbi diximus aliquibus citatis,eſſe mortale, æquiualeréque contemptui tranſgredi regulas ob eam cauſam impediendi illarum finem.

11 Ex dictis deducitur, minus verum eſſe qood tradit Bañes 2.2. *q.* 33. *art.3.dub.3.concl.3.* vbi ait teneri religioſum ſub mortali ex vi huius præcepti diſponere ſe, vt ſit idoneus ad potiſſima ſui ordinis munia; quia caret fundamento, & ſolùm tenetur ex vi huius præcepti ad explicata duplici concluſione præcedenti.

12 Secundò deducitur,non eſſe veram doctrinam quam ex Caiet. & aliis retulimus *num.* 4. *argum* 3. aſſerentem religioſum violantem vota, & obſeruantias regulares, non peccare contra præceptum tendendi ad perfectionem,dum animum retinet procurandi perfectionem; ea enim doctrina falſa eſt,vt oſtendimus *n.* 5. quia religioſum obſeruare vota, & præcepta ſuæ religionis, eſt tendere ad perfectionem eo modo, quo tendere tenetur:atque adeò oon obſeruare votum aliquod,vel præceptum, eſt non tendere ad perfectionem. Licèt ergo animum habeat tendendi ad perfectionem in aliis occaſionibus, in illa tamen in qua peccat præceptum violat, quò tenebatur procurare perfectionem euitando peccatum illud.

CAPVT VI.

Qualiter religioſus ad Epiſcopatum, aut Cardinalatum, aut beneficium aliquod parochiale promotus teneatur ad vota religioſi ſtatus,& ad alias obſeruantias regulares?

SVMMARIVM.

An Epiſcopus abſoluatur caſtitatis, & obedientiæ voto? refertur quadam ſententia.n. 1.
*Sententia Authoris. n.*2.
An per aliam obedientiæ hoc voto religionis teneatur obedire Pontifici, & an mutetur in hanc obedientia debita Prælatis religionis? n. 3.
An poſſit reduci ad religionem à Pontifice? n. 4.
Quid poſſit Pontifex virtute illius voti præcipere religioſo Epiſcopo? n. 5.
An religioſus creatus ſummus Pontifex maneat aſtrictus eiſdem votis? n. 6.
*An voto paupertatis liberetur,& ſit dominus redditum eccleſiaſticorum? refertur quadam ſententia.n.*7.
Refertur ſententia Authoris. n. 8.
Quid de religioſo creato Pontifice,& an poſſit teſtari n. 9.
An integrum ſit religioſo Epiſcopo teſtari, aut ipſi religioſo,& beneficiario proximo morti donare? n. 10.
Si impetret teſtandi licentiam, quid teneatur explicare Pontifici? n. 11.
Qualiter Papa poſſit concedere hanc facultatem,& qualiter ea intelligatur, & an poſſit hic reuocare teſtamentum,& morti proximus donare? n. 12.
*An religioſus Epiſcopus,aut beneficiarius teneatur reſtituere quæ prodigè conſumit,& recipiens ab ipſo? n.*13.
An poſſit religioſus Epiſcopus,aut beneficiarius ita amplè diſponere de ſuis redditibus,ac beneficiarius ſæcularis, & an aliunde quæſita quàm ex beneficio, vel quæ parcius viuendo habuerit, poſſit pro libito expendere, & illud remiſſiuè, an poſſit Abbas imponere illi penſionem? num. 14.
An religioſus Epiſcopus teneatur vltra tria vota ſubſtantialia ad alia vota, quæ iuxta varia religionum inſtituta in profeſſione emittantur? n. 15.
An reus votorum ſubſtantialium, puniendus ſit iuxta præſcriptum regulæ? n. 16.
An ſubiaceat pœnis regulæ eam tranſgrediens? n. 17.
*Ad quas obſeruantias regulares teneatur religioſus Epiſcopus? n.*18.
*An teneatur ad eas debito legati,& ſub culpa? n.*19.
*An poſſit veſci carnibus in regula interdictis quando Natiuitas Domini incidit in ſextam feriam? n.*20.
An teneatur habere ſocium ſui ordinis? n. 21.
An teneatur deferre habitum ſui ordinis? n. 22.
An incurrat excommunicationem cap. 2. *ne clerici, vel monachi in* 6. *illum omittendo? n.* 23.
An poſſit eſſe patrinus Baptiſmi,vel Confeſſionis? n. 24.
An teneatur ad officium diuinum iuxta ſuæ religionis præſcriptum? n. 25.
An hæc omnia vera ſint de Epiſcopo, cuius Epiſcopatus eſt nuper à Turcis occupatus? n. 26.
Quid de Epiſcopis annularibus,ſeu titularibus? n. 27.

Quid

Digitized by Google

Quid ſi monachus Epiſcopus depoſuit Epiſcopatum? Refertur quædam ſententia, num. 28.
Sententia Authoris, num. 29.
Quid ſi degradaretur? num. 30.
An ſi depoſitus redeat ad monaſterium, indigeat nouo voto obedientiæ? num. 31.
An quo tempore Epiſcopus religioſus eximatur ab obedientia Prælatorum regularium, & regularum? num. 33.
An religioſus Epiſcopus fruatur priuilegio religionis? n. 33.
An hactenus dicta de religioſo Epiſcopo, habeant verum in religioſo Cardinali? num. 34.
Quid in religioſo ad Abbatiam, aut aliam dignitatem promoto? num. 35.
Quid de religioſo promoto ad beneficium parochiale, etiã poſt beneficij depoſitionem, & an incurrat excommunicationem non portans habitum ſui ordinis? num. 36.
An ſi indigeat diſpenſatione, poſſit ipſe, vel alius eum eo diſpenſare? num. 37.
An debeat recitare iuxta ritum ſuæ religionis? num. 38.
An teneatur habere ſocium ſui ordinis? num. 39.

1 PRIMO de religioſo creato Epiſcopo erit ſermo. Deinde de ipſo creato Card. Vltimò de ipſo creato parocho. Et primùm agemus ſeorſim de tribus votis ſubſtantialibus. Deinde de aliis peculiaribus, quæ in aliquibus religionibus iuxta illarum inſtituta ſolent emitti. Denique de aliis obſeruantiis regularibus. Et quidem Angles *flor. 2. part. quæſt. vnic. de voto, art. 2. poſt 13 difficult. dub. 5.* ait religioſum creatum Epiſcopum abſolui à voto obedientiæ & paupertatis, ſolaque caſtitatis annexæ ordini ſacro obligatione ligatum manere; idque non probat. At probari poteſt ex c. *vnic. 18. qu. 2. ibi: Monachus quem canonica electio à iugo regulæ monaſticæ profeſſionis abſoluit;* ergo liber manet. Secundò, religioſus non vouet obedientiam quantumcumque, ſed ſecundùm regulam; at manet liber ab omnibus regulæ præceptis, ita vt ex ſolo honeſtatis debito ad illa teneatur, & tranſgrediens nullius culpæ reus ſit (vt dicemus *n. 19*) ergo manet liber à voto obedientiæ. Si enim vis voti obedientiæ maneret, peccaret vtique mortaliter contra votum tranſgrediens ea præcepta.

2 Cæterùm abſque dubio tenendum, religioſum creatum Epiſcopum in primis non abſolui à voto caſtitatis, nec etiam à voto obedientiæ, ſed hoc quodammodo limitari, quia abſoluitur ab obedientia Prælatorum regularium, & hoc eſt quod deducitur *cap. vnic.* quod *n. præcedenti* allegauimus pro contraria ſententia. Probatur, quia hic manet verus religioſus, vt fatentur omnes, idque demonſtrat obligatio geſtandi habitum, qua rectè aſtringitur (vt dicemus *num. 22.*) At hæc vota ſunt eſſentia ſtatus religioſi, *cap. cum ad monaſterium in fine. de ſtatu monachor.* ergo manet aſtrictus his votis. Secundò, quia nulla eſt neceſſitas diſpenſandi cum illo in his votis, vtpote quæ cum oneribus ſtatus Epiſcopalis non pugnant, nec ipſum dedecent; immò ipſum tanquam ſtatum perfectiſſimum iuuant, & valde decent. At Eccleſia nequit abſque iuſta cauſa in illis diſpenſare: ergo non diſpenſat eo ipſo quod religioſus ad ſtatum Epiſcopalem promouetur. Tandem, quia etſi Generalis religionis nulli ſuperiori religionis obedire teneatur, ſed ſoli Pontifici; non ob id liberatur obedientiæ voto, cùm id per accidens ſit, eo quod ſuperiorem alium non habet; obedientia enim reſpicit ſuperiorem, dum ſuperior eſt, & ceſſat, eo ceſſante. Ergo idem dicendum eſt de Epiſcopo: per accidens enim ſuperioribus religionis parere non tenetur, eo quod ſui ſuperiores amplius non ſunt, ſed aſſumpto eo ſtatu, eximitur ab eorum ſubiectione, ſolique Pontifici ſummo ſubditur. Et ex dictis conſtat ad primum fundamentum contrarium. Ad ſecundum autem conſtabit ex dicendis *num. 5.* & ideo huius ſententiæ ſunt D. Th. 2. 2. *quæſt. 88. art. 12. ad 4.* & *quæſt. 185. articul. 8. corp. ad 3. & 4. diſt. 38. qu. 1. art. 4. quæſtiunc. 3. ad 5.* D. Bonau. *ibi art. 2. quæſt. vltim. ad vltim.* & *ibi* Paludan. *quæſt. 4. art. 4. concluſ. 11. num. 49.* Ricard. *art. 9. qu. 1. ad 1. 2. partis.* & Maior *ibi quæſt. 20. arg. 3. contra 11. concl.* Supplement. Gabrielis *ibi q. 1. art. vlt. column. penult.* Palacios *ibidem diſput. 1. fol. 834. pagin. 1. initio.* Bald *authent. licentiam n. 3. C. de Epiſcop. & cleric.* Nicolaus de Vbaldis *de ſucceſſ. ab inteſtato*, vbi de ſucceſſione regularium. *part. 1. num. 4.* Turrecremat. *cap. de monach. 26. quæſt. 1. num. 3.* Caiet. *opuſcul. tom. 1. tract. 25. de obligat. & obſeruantia præceptor. qu. 2.* & 2. 2. *q. 185. art. 8. dub. 2.* Abulenſ. *c. 30. Num. q. 109.* D. Antonin. *3. part. tit. 20. cap. 2. §. 2.* Angel. *verb. monachus num. 7.* Roſel. *verb. religio. 1. num. 7.* Syluest. *religio. 6. quæſt. 10.* Armil. *verb. Epiſcopus. nu. 8.* Guillelm. Bened. *in cap. Raynutius. verb. mortuo itaque teſtatore. ibi. nu. 301.* Sot. *lib. vltim. de iuſtitia. quæſt. vlt. art. vlt. col. 3. verſ. de ſingulis ergo.* Nauar. *lib. 3. conſilior. tit. de regul. in 1. editione conſil. 15. nu. 11. in 2. tit. de donationib. conſ. 8. nu. 21.* & *commentar. 3. de regularibus, n. 46.* & *lib. de redditib. in noua editione, quæſ. 1. monit. 9. num. 1.* Couarruu. *cap. 1. num. 18. de teſtament.* Angel. *de meliorationib. lib. 2. gloſſ. 3. nu. 14. in 2. edition.* Viguer. *lib. de inſt. c. 17. §. 1. verſ. 21.* Corduba *in reg. D. Franc. c. 2. q. 20 punct. 1.* Aragon. *2. 2. q. 88. art. 11. fol. 1036. col. 1.* Azor *tom. 1. inſt. moral lib. 12. c. 7. q. 7.* Henriq. *lib. 10. de ſacrum. ordin. c. 32. n. 5. & c. 33. fine.* Valen. *2. 2. diſp. 10. q. 5. punct. 8. verſ. ſecundo certum eſt.* Leonard. *lib. 2. de iuſt. cap. 40. dubio 14. num. 113.* Emmanuel Sa *ſumm. verb. Epiſcopus. nu. 31.* Vazq. *3. 2. quæſt. 96. art. 4. diſp. 165. cap. 8. num. 93. ad finem.* Manuel Rodrig. *1. tom. ſum. cap. 10. num. 4.* Petr. Ledeſm. *2. tom. ſum. tract. 10. c. vlt. dub. 2. ad 4. fol. 1211.* Foliuſus Pacian. *conſ. 132. num. 56. vol. 2.*

Hinc deducitur, religioſum creatum Epiſcopum manere obligatum obedire Pontifici peculiari voto obedientiæ, vltra generalem ab omnibus fidelibus obedientiam ipſi debitam, & vltra peculiarem debitam ratione iuramenti obediendi ipſi, quod omnes Epiſcopi præſtant. Quod in propriis terminis tradunt Henriq. *lib. 10. de ſacram. ordin. c. 33 fine.* Suar. *tom. 2. de religion. tr. de vot. lib. 6. cap. n. 10.* & clarè colligitur ex D. Bonauent. & Ricard. dicentibus, obedientiam debitam Prælatis religionis, deberi poſt Epiſcopatum Papæ; & ex Sot. & Emmanuel Sà. Petr. de Ledeſma dicentibus, mutari obedientiam Prælatis debitam, in obedientiam ipſi Pontifici; & ex Palacio, Aragon. Valent. Vazqu. dicentibus, non liberari religioſum factum Epiſcopum voto obedientiæ reſpectu Pontificis. Quos omnes retuli *n. præcedent.* qui melius loquuti ſunt, quàm Sotus, Emmanuel Sà, & Petr. de Ledeſm. dum dixere, mutari materiam obedientiæ debitæ Prælatis, in obedientiam Papæ: nam cùm Pontifex ſit generaliſſimus omnium religionum Prælatus, cui potiſſimum à religioſis emittitur votum obedientiæ (vt probauimus *lib. 4. cap. 24. n. 20. & hoc lib. 6. cap. 2. n. 8.*) non mutatur obedientia aliorum Prælatorum in hanc, ſed, ea ceſſante, manet hæc. 3

Secundò deducitur, poſſe religioſum Epiſcopum ad religionem reduci ab ipſo Pontifice. Conſtat, quia reſpectu Pontificis manet votum obedientiæ in ea religione præſtitum, & ſolo ipſius Pontificis priuilegio eſt exemptus ab obedientia cæterorum Prælatorum religionis. Ergo poterit ab ipſo Pontifice ad priſtinam religionis obedientiam reduci: & ita docet Vazquez *n. 2. allegatus.* 4

Tertiò deducitur, poſſe Pontificem virtute illius voti præcipere religioſo illi Epiſcopo omnia quæ ſunt ſecundùm religionis illius regulam; ſicut ea potuiſſent præcipere ſuperiores religionis, dum nondum ad Epiſcopatum promotus erat. Quia votum obedientiæ ſecundùm regulam in religione emiſſum, non eſt extinctum, ſed integrum, ac illæſum perſeuerat reſpectu Pontificis. Et per hoc conſtat ſolutio ad ſecundum argumentum primæ ſententiæ allatum *num. 1.* Non enim 5

religioſus

religioſus Epiſcopus manet omnino liber ab obedientia ſecundùm regulam, ſed ab obedientia Prælatorum Papa inferiorum, & ab obſeruatione regulæ, quatenus regula eſt; at non manet liber omnino ab ea, ſiquidem virtute voti priùs emiſſi poteſt ad eam cogi à Pontifice.

6 Immò ſi religioſus Pontifex Summus creetur, manebit iiſdem votis aſtrictus, vt bene docet Aragon. *n.2.* allegatus, *& n.9.* referemus alios dicentes idem de voto paupertatis; quia militant in eo rationes traditæ *n.2,* de aliis Epiſcopis. & per accidens eſt, vt nulli omnino ſubiectus maneat; id enim ideo contingit, quod neminem in terris ſuperiorem habeat.

7 De voto autem paupertatis non leuis eſt inter Doctores controuerſia, quibuſdam aſſerentibus religioſum creatum Epiſcopum eximi à paupertatis voto, eiuſq; ie verum dominum reddi rerum eccleſiaſticorum, inſtar Epiſcoporum ſecularium. Ducuntur ex *cap. vnic. 18 qu. 1.* vbi de religioſo Epiſcopo ſic dicitur; *Velut legitimus hæres paternam ſibi hæreditatem poſtea iure vendicandi poteſtatē habet.* Si ergo ſibi acquirit, vendicatque, verum dominiū habet. Vendicare enim, & ſibi acquirere, ſolis veris dominis competit: *l. in rem. ff. de rei vendicat.* Secundò, quia eodem prorſus modo adiudicatur ſua portio Epiſcopo ſeculari, ac regulari, cū libera poteſtate trāſferendi in aliū dominij adminiſtrationē. Ergo nihil deeſt, quominus dominiū habeat. Tandem, quia ſicut debet, vt Epiſcopi ſuperuacaneè conſumpta reſtituant, atque [illegible] eadem obligatione aſtringerentur. [illegible] ſententia videtur tenere Sotus *lib. 7 de iuſt qu. 4. art. 1. ad 1 [illegible] & lib. vltim. quaſt. [illegible] art. vlt. col. 4.* Palacios 4. *diſt. [illegible] 1. fol. 834. col. 1. initio.* Michael a Medin. *de [illegible] continent. lib. 5 c. 26. col. 2.* Angles *florib. 2. part. [illegible] art. 2. poſt 3. difficultatē dub. 5,* Gratian. *reg. 420. n. 4.* Vaſq. *1. 2. qu. 96. art. 4. diſp. 1 [illegible] 8 num. 93 ad finem, & n. 104.*

8 At veriſſima ſententia eſt eum non abſolui à paupertatis voto, nec effici dominum redituum eccleſiaſticorum, ſed ſolùm adminiſtratorem. Ducor, quia duæ priores rationes traditæ *n. 2.* ad probandum non abſolui à voto obedientiæ, & caſtitatis, militant etiam in voto paupertatis, vtpote quod etiam eſt de eſſentia ſtatus religioſi, *cap. cum ad monaſterium, fi. re. de ſtat. monach [illegible].* Et confirmatur, quia vota à talibus Epiſcopis in religione emiſſa non laxantur, nec limitantur, niſi quatenus illorum obſeruantia obſtat executioni muneris Epiſcopalis, tanquam maiori bono. Sed huic minimè obſtat abdicatio omnis dominij, dummodo tales Epiſcopi liberam habeant adminiſtrationem omnium bonorum eccleſiaſticorum, vt eam quolibet vſus decentes expendant. Nec obſtant adducta in contrarium *num. præcedent.* Quia ad primum reſpondetur [illegible] Gloſſ. *eo. c. vnico, verb. legitimus, [illegible] verbo reſtituat* monachum Epiſcopum factum non acquirere ius ſucceſſionis per Epiſcopatum: ſed illum anteà habebat, exiſtens monachus, vt conſtat ex *cap. ſi quis monachus 19. q. [illegible] & l. Deo nobis C. de Epiſcop. & cleric.* Sed per Epiſcopatum fit, vt quidquid in poſterum acquirat, non monaſterio, vt priùs acquirebat, ſed ſuæ Eccleſiæ comparet. Quare (vt optimè ait D. Thom. ſtatim allegandus) non vindicat paternam hæreditatem quaſi propriam, ſed quaſi Eccleſiæ ſuæ debitam, nec enim confertur eis facultas, vt acquirant dominium, ſed vt fiat acceſſio bonis eccleſiaſticis quæ adminiſtrant, ſicut fieret ex omnibus aliis bonis, quæ quomodocumque tales Epiſcopi acquirerent; ita vt quemadmodum omnia, quæ acquiſiuiſſent, cùm eſſent religioſi, pertinerent ad ordinem ſuum: ita quæ poſtea facti Epiſcopi acquirunt, comparent ſuæ Eccleſiæ. Ad ſecundum, negatur eodem modo adiudicari, quia Epiſcopis ſecularibus adiudicantur tanquam veris dominis, at regularibus non committitur diſpoſitio eorum bonorum tanquam dominis, ſed tanquam adminiſtratoribus, & œconomis Eccleſiæ. Ad tertium conſtabit ex d[illegible]. Et ideo hanc ſententiam tuentur D. Thom. *q. [illegible] art. 1 ad 4. [illegible] 85. art 8 ad 3 [illegible] 4 ſententiar. d. [illegible] 38. qu. 1 [illegible] ad [illegible]* & D. Bon[illegible] *art. 2. quaſt. vlt. ad [illegible] qu. 4. art. 4. cor. c. 12. [illegible] 49.* Ricard. *art. 5. qu. [illegible] & art. 9. q. ad 1. 2 partis.* Maior. *ibi qu. 2. argum. [illegible] contra [illegible]* Supplementum Gabriel. *qu. 1. art. vlt. co[illegible] G[illegible] quorundam. verb. mendicantium de elect. [illegible] 6 & c. quia tua, verb [illegible] 12 q. 1. & c. de monachis. verb. [illegible] 16 q. 1. & cap. vnic. verb. legitimus. 18. q. 1* Ioan. Andr. *c. 1 n. 6. de teſtament.* & *ibi* Abbas *fin. cap. [illegible] de vita & honeſt. clericor.* Bald. *auth. licent. n. 3, C. de Epiſcop. & cleric.* & *ibi* Paul. *n. 2.* Ancharan. *cap. cum olim. el 2. nu. 8. de priuileg.* Iaſon. *auth. ingreſſi. n. 15. C de ſacroſanct. Eccleſ.* Henricus *cap. final. n. 10. de peculio cleric.* Francus *rubric. de teſtam. n. 75. in 6.* Turrecrem. *c. de monachis. 16. qu. 1. n. 3. ad 3. & cap. non dicatis. 12. qu. 1. art 1. n. 2. ad 4.* Gambar. *auth. legati. lib. 6. n. 251.* habetur *tom. 13. tractatuum. part. 2.* Fulu. Pacian. *conſ. 132. n. 35. & 37. vol. 1.* Guillelm. Benedict. *cap. Raynutius. de teſtam. verb. mortuo itaque teſtatore. el 1. n. 301.* Abul. *[illegible] 40. Num. q. 109.* D. Anton. *3. part. tit. 20. c. 2. §. 7.* Roſel. *verb religio. 1. n. 4.* Angel. *verb. monachus. n. 7.* Sylueſt. *religio. [illegible] qu. 10.* Tab. *en. verb. Epiſcop. qu. 6. n. 7. & ibi* Acuñ. *n. 8. lex 26 fine. & ibi* Gregorius Lop. *fin. tit. 7. par. [illegible]* Nicolaus de Vbald. *de ſucceſſ. ab inteſtat. vbi de ſucceſſ. [illegible] part. 1 n. 4.* habetur *tom. 8. tract. part. 1.* Nauarr. *[illegible] & commentar. 2. nu. 17 verſ. [illegible] tamen & magna, & commentar. 3. de regularib. n. 45. & de redditibus eccleſiaſtic in nou. edit. qu. 1. monito [illegible] 2 & monito 9. n. 1. & monito. 52. n. 1. & lib. 5. conſilior. in [illegible] tit. de regularib. conſ. 5. nu. 11. in 2. tit de donationib. [illegible] n. 11.* Couarru. *cap. 1. num. 18 de teſtament.* Vig[illegible] *[illegible] ſtitution. c. 17. §. 1. verſ. 21.* Sarmient. *de redditib. eccleſ. [illegible] 1. part. cap. 1 nu. 10. & in defenſione illius 2. part. [illegible] 2. & 3.* Molin. *lib. de primogen. c. 10. num. 25.* Cordub. *in reg. D. Franc. c. 2. q. 20. punct. 3* S[illegible] *[illegible] 5. priuileg. 79. nu 99.* Anton. Cucc. *lib. [illegible] inſtitutionum maior. [illegible] 1. num. 58.* Bonaur. *conſ. [illegible] vol. 1.* Aragon. *2. 2. q. 88. art. 11 fol. 1036. col. 1.* V[illegible] *2. diſp. 16. [illegible] punct. 8. col. 3.* Leonard. *lib. 2. de iuſt. c. 40. dub. 14. num. 113.* Azor. *tom. 1 inſtitution. moral. c. 7. q. 2 § profeſſio hac quamuis.* Henriq. *lib. 10. de ſacram. ordin. [illegible] 42. num. 3. & cap. 35. n. 3. & 4 & lib. 2. de matrim. c. [illegible] n. 3. fine.* Manuel Rodric. *2. tom. ſum. cap. 10. num. 4. & tom. 2. qu. reg. qu. 58. art. 3.* Petr. de Ledeſm. *2. tom. ſum. tract. 16. [illegible] dub. 2. [illegible] 4. [illegible]* Graffis *2. part. deciſion. [illegible] c. 19. num. 87* T[illegible] *thent. ingreſſi. verb. [illegible] n. 83. C. de ſacroſanct. Eccleſ. & verb. adeoque nec de lib. cap. vnico, nu. 33.* Angel. *de melioration. l. 2 gloſſ. 3. num. 14. in 2. edit.*

Atque idem dicunt Franc. *rubr. de teſtam. in 6. n. 79. q. 16.* Nauar. *commentar. [illegible] regular. nu. 17. verſ. quæſtionis tamen magna eſt, & lib. 3. conſilior. in 1. edition. tit. de regular. conſ. [illegible] o. n. 10. in 2. tit. de ſtatu monach. conſ. 13. n. 10.* & Ar[illegible] *num. præcedent. allegat.* de religioſo ad ſummum Pontificatum euecto, aſſerentes eum ita manere ligatum voto paupertatis, vt non efficiatur dominus redituum eccleſiaſticorum. Ad [illegible] Aragon. dominium eorum manet apud Chriſtum Dominum; quamquam Medin *l. 5. de ſacroſ. homin. continent. c. 162. col. 3.* dicat hoc eſſe abſurdiſſimum. Sed verior eſt ſententia prior; quia nulla eſt ratio ob quam ſtatim diſpenſet in eo voto, & nulli ſint rationes traditæ *n præcedent.* Non tamen eſt incapax eius dominij acquirendi, ſi de facto contra paupertatis votum vellet acquirere; quia hæc incapacitas non conſurgit ex natura voti, ſed ex mero iure eccleſiaſtico, iuxta veriorem ſententiam, quam amplexi ſumus *lib. 5. huius tract. 1. cap. 1. num. 9.* cui Pontifex non ſubiacet. Addit Franc. nec eum poſſe teſtari. Sed contrarium eſt dicendum, vt bene docet Guillelm. Benedict. *c. Raynutius. verb. mortuo itaque teſtatore. el 1. n. 301.* & 9

Tapia

Tapia *authent. ingreſſi.verb.ideóque nec de his,c.vnic.n.34.de ſacroſanct.Eccleſ.* qui tamen hoc limitat,vt ſolùm de bonis intuitu perſonæ, vel ex patrimonio, vel ex alia ſucceſſione quæſitis teſtari valeat. Sed non eſt verum, quia tota hæc prohibitio eſt de iure humano,& ſi ſit de iure diuino, poteſt in eo Papa diſpenſare.

10 Ex his deducitur primò, quid in ea quæſtione dicendum ſit, an integrum ſit Epiſcopis religioſis teſtari de bonis patrimonialibus, aut propria induſtria acquiſitis, eo modo quo id fas eſt Epiſcopis ſæcularibus? Quidam affirmant. Et poteſt probari,quia id effici poteſt abſque diſpenſatione in voto paupertatis : ſufficit enim ad hoc adminiſtratio bonorum, quam habent. Quod vel inde conſtat,quia D.Thom.ſtatim allegandus, concedit poſſe ex Pontificia diſpenſatione, cùm tamen ſit in ea ſententia,vt nequeat in voto ſolemni diſpenſare. Et quia ſicut ad donandum in vita, ſat eſt ſola adminiſtratio libera, ſic ad donandum in morte. Ita docent Hoſtienſ.*cap.1.n.5.de teſtam.* Michaël à Medin.*lib.5. de ſacr.homin. continent.c.26.col.2.*Emmanuel Sà *verb. Epiſcopus num.*11. Gratianus *regul.*320.*n.*4.Manuel Rodrig.2.*to ſum.c.*70.*n.*5.& eſt probabile. At dicendum eſt,non eſſe integrum eis teſtari.Ratio eſt,quia paternam hæreditatem,& quidquid aliud vndecunque acquirit religioſus Epiſcopus, acquirit ſuæ Eccleſiæ, cum ſola libera adminiſtratione, vt conſtat ex *cap. vnic.*18.*q.*1. & dicemus *infra* in tractatu de voto paupertatis. Adminiſtratio autem morte finitur, ex qua teſtamentum incipit valere, *ad Hebr.* 9. Ergo non eſt ei integrum diſponere poſt mortem,quod fit per teſtamentum. Et ita docent D.Thom.2.2.*q.*185. *art.*8.*ad* 3.Ioan.Andr.c.1.*n.*6.*de teſtam.* & *ibi* Anton.*n.*9.Cardin.*n.*3.*appoſit.*4.Abbas *in fin.* Bald. Paul. Iaſon, Palud.Supplement. Gabriel D.Anton. Couarr.Turrecr. Viguer.Molina,allegati *n.*8. Henriq. *cap. ſi quis ſanè.n.*10.*de pecul.* Anchar.*cap.olim.el* 2 *n.*8.*de priuileg.*Franc. *rubr.de teſtament in* 6.*n.*75. Alberic.*in dictionar. verb. teſtamentum.* Præpoſitus *c. nulli dubium,n.*23. 12.*q.*5.& *ibi* Turrecr *n.*22.Guillelm. Benedict *c. Raynutius.de teſtament. verb. mortuo itaque teſtatore.el.*1.*n.*301. Sylu. *verb.teſtam.*1.*q.*3.*verſ.*1. Tabien.*verb. religio. q.*42.*n.*43.& *q.*27.*n.*28.& *verb.Epiſcopus q.*6.*n.*7.& *ibi* Armil. *n.*8.Sot.*lib.vltim de iuſt.q.vltim.art.vltim.ad vlt.*Nauar. *de redditib.in non.edit.q.*2.*monit.*9.*n.*2.& *q.*3.*monit.*11.*n.*1. Guillelm. Redon.*de ſpoliis eccleſiaſt q.*4.*§.fin.nu.*14. & 15.habetur *tom.*14. *tractatuum.* Azor *tom.*1.*inſtitut. lib.*12.*c.*7.*q.*2.*fine.* Henriq. *lib.*10.*de ſacr.ordin c.*33.*n.*3. *fin & n.*4.Manuel Rodrig.*quæſt.regularium tom.*3.*q* 69. *art.*4. Graffis 2.*part.deciſion.lib.*3. *c.*19.*num.*87.& 88. Ful 1 Pacian.*conſil.*132.*num.*33.*vol.*1.Tapia *authent ingreſſi verb.fin.cap.*7.*num.*85 & *verb.ideoque nec de his.cap.vnic.num.*42.*C.de ſacroſanct.Eccleſ.*

11 Secundò deducitur, Epiſcopum religioſum obtinentem à Pontifice licentiam teſtandi etiam ad opera pia, teneri explicare duplex impedimentum, vt diſpenſatio legitima ſit. Alterum, ſe eſſe religioſum : alterum autem, ſe eſſe Epiſcopum; quod duplici hoc impedimento,ad teſtandum affectus ſit. Ita docet Henriquez *num. præcedent.* allegatus. Quod intelligendum eſt in caſu in quo talis Epiſcopus vellet teſtari de bonis acquiſitis intuitu Eccleſiæ; de his enim ſolis nequeunt teſtari Epiſcopi ſæculares. Si autem velit de omnibus patrimonialibus, vel propria induſtria acquiſitis per teſtamentum diſponere,ſufficit explicare ſe eſſe religioſum : quia huic teſtandi facultati non Epiſcopalis ſtatus, ſed ſolus religioſus obſtat.

12 Quod ſi quæras qualiter Papa concedere poſſit hanc facultatem,& quomodo ea intelligatur,& an cauſam deſideret, & an Epiſcopus teſtari poſſit inter liberos, vel reuocare teſtamentum, vel declarare; hæc ſunt inferiùs diſputanda in tractatu de voto paupertatis, vbi ſermo erit de omnibus profeſſis: nihil enim in hoc peculiare habet religioſus Epiſcopus præ cæteris profeſſis. An autem poſſit morti proximus donare etiam abſque traditione, non eſt huius loci diſputare : non enim eſt peculiaris difficultas ratione voti, & profeſſionis, de quibus tantùm eſt ſermo in præſenti, ſed eſt generalis omnibus Epiſcopis, & ideo ad tractatum de ſtatu Epiſcoporum pertinet. Et breuiter credo probabilius id licere, dummodo ſit vera donatio inter viuos, & irreuocabilis, & non ſimulatio donationis, qualis eſſet, ſi reuocari poſſit, vt bene tradit Nauarr. cum aliis, *eod. lib. de redditib.in* 1.*edit.quæſt.*1.*num.*88.& 89. & *in non.edit.q.*1.*monit.* 35.*n.*2. quamuis non deſint contradicentes, & etiam id approbantes.Conſulatur de eo Couarr. *in cap. cùm in officiis.n.*5.*de teſtamen.*Molin *lib.*2.*de primogen. cap.*10.*num.*40.& 42. Sarmient.*de reddit.*4.*part.cap.*4. *num.*7.& 8.

Tertiò deducitur, ea quæ religioſus Epiſcopus prodigè & ſuperuacaneè conſumit, teneri ipſum reſtituere Eccleſiæ cui acquirit, niſi fortè Eccleſia ad tollendos ſcrupulos ea remittat. Sic docet Valent. 2.2. *diſput.* 10. *q.*3.*punct.* 8. *col.*3. & ſimiliter accipiens tenebitur reſtituere ipſi Epiſcopo tanquam legitimo adminiſtratori, quia ſolam liberam adminiſtrationem habet ad honeſtos vſus. Quod inde etiam conſtat : quia Doctores aſſerentes Epiſcopos ſæculares carere dominio redituum eccleſiaſticorum, ſolamque adminiſtrationem habere, affirmant ſubinde vtramque hanc reſtituendi obligationem,& expreſsè Leonard.*lib.*2.*de iuſt.cap.*4.*dub.*5. *num.* 29. dicit prodigè conſumentem, aut in res vanas aut ditantem amicos, teneri reſtituere, & etiam accipientes : & idem docet Molin. expreſsè loquens de religioſo beneficiario, *lib* 2 *de iuſt. diſput.*276. *col.*3.*verſ. religioſus in conuentu.* Tollentur tamen omnes ſcrupuli, excuſabitúrque vterque ab hac obligatione, amplectendo opinionem,quam *num.* 7. retulimus, & eſt probabilis,affirmantem, Epiſcopum religioſum eſſe verum redituum eccleſiaſticorum ſibi obuenientium dominum, inſtar Epiſcopi ſæcularis, eo vel maximè quod Azor *lib.*12.*inſtit.moral. cap.*7.*quæſ.*2.*fine,* etſi aſſerat Epiſcopum religioſum non ſolui paupertatis voto quoad dominium acquirendum; ſolui tamen aliqua ex parte, ſiquidem fructibus ſibi obuenientibus vti poteſt, vt vult : quod intelligendum eſt,quod attinet ad vinculum reſtitutionis non incurrendum, ſicut contingit in Epiſcopis ſæcularibus;& Leonard.*lib.*2.*de iuſt.cap.*41.*dub.*15. *num.* 113.& Molin *ea diſput.*276.*verſ.quoad cæteros.* & *diſp.*250.*paulo poſt principium,* docent religioſum à religione eiectum non teneri reſtituere, quæ in illicitis, & ſuperfluis expendit, nec etiam teneri accipientes ab illis;cùm tamen ſimilis ratio in eis,& in religioſis beneficiariis,& Epiſcopis videatur procedere. 13

Quartò deducitur, veriſſimum eſſe quod colligitur ex Cardinali *Clement.*2. *verſ ſed & tales,notab.*1.*de vit. & honeſt.cleric.*& ſæpiùs commendat Nau.*in lib.de redditib.eccleſiaſt.in* 1.*edit.q.*1 *n* 81.*in nouiſſ verò q.*1.*monit.* 8.*num.* 2.& *monit.*33.*num.*1.& *in propugnaculo apologia ad lib.de redditib.monit.*13.*num.*12. & *monit.*35.*n.*1. & *monit.*52.*num.*1 & *lib.*3.*conſilior.tit.de regul.in* 1.*edition. conſ.*70. *n* 4.*in* 2.*tit.de ſtat.monach. conſil.*13. *num.*4 & Emmanuel Sà *verb.religio. num.*46. & Manuel Rodrig. *qq.regul.tom.*2.*quæſt.*8.*art.* 8.nempe, religioſum beneficiarium,aut Epiſcopum,iam amplè poſſe diſponere inter viuos de ſui beneficij, & Epiſcopatus redditibus, quàm amplè poteſt licitè Epiſcopus, aut beneficiarius ſæcularis de eis diſponere. Idem etiam docent Rota Rom. *in nouiſſ. deciſ.*216 *num.*13.*part.*2. Leonard.*lib.*2.*de iuſt, cap.*4.*dub.*5.*num.*29.& *cap.*41.*dubio* 11.*num.*93.Viuald. *candelab.Sacrament.part.*3.*cap.*14.*nu.*86. Anaſtaſ.Germoni. *de indult. Cardinal.§.regularia beneficia num.*47. Molin.*tom.*2.*de iuſt.diſp.*276.*col.*3.*verſ.religioſus in conuentu.* Graffis 1.*part.deciſion.lib.*3.*c.*5. *n.*43. & ita dicit, 16

quod poteſt per donationem, aut contractum irreuocabilem inter viuos diſponere, non verò per teſtamentum. Et ratio horum eſt: quia vterque ſolùm poteſt licitè diſponere ad moderatam ſuſtentationem ſecundùm ſtatum & donationes ipſi congruentes, & ſuperflua tenentur in eleemoſynas, & opera pia erogare, quod idem contingit in beneficiariis, aut Epiſcopis religioſis. Nec ad hoc requiritur dominium: quippe ipſe Nauarrus hoc concedens, negat id dominium in beneficiariis, & Epiſcopis ſecularibus. Sed ratio legitima eſt: quod ſiue ſint domini, ſiue non, conceditur eis ab Eccleſia plenè & integrè libera eorum redditúum adminiſtratio ad hunc effectum; & ita immeritò dicit id falſiſſimum Sarmient. 1. *part. defenſion. lib. de redditib. monit.* 11. *n* 4. An verò poſſit Prælatus regularis imponere penſionem illi beneficio, vel modum fructus expendendi, vel ſi quid, cùm ſubſtentetur à beneficio, ſuperſit, diſponendum ſit ab Abbate, explicabitur infra de voto paupertatis. Similiter eſt veriſſimum quod ipſemet Nauar. tradit *eod. lib. de redditib. in* 1. *edit. q.* 1. *à n.* 82. *vſque ad* 84. *& in* 2. *q.* 1. *monit.* 33. *n.* 2. 3. *&* 4. nempe, poſſe æquè beneficiarium, aut Epiſcopos regulares, in quæuis opera, & qualitercumque expendere, quod parcius quàm iuſtè poſſet, viuendo, ſumptibus pepercerit, & quod minus ſumpſerit de redditibus ſui beneficij, quàm in ſuam competentem ſuſtentationem poterat licitè ſumere: quia idem poſſunt Epiſcopi, & beneficiarij ſeculares. Neque huius ratio eſt dominium in bona eccleſiaſtica: nam eo negato affirmandum hoc eſt. Sed quia iuſtè præſumi poteſt, Eccleſiam id conceſſiſſe, cùm re vera id in vſus proprios expendendum eſſet. Et ea conceſſio iuſta eſt, vt Prælati parciùs hac ipſe ducti viuant. Et de beneficiariis ſecularibus loquentes, ſunt alij multi id concedentes, vt poteſt videri apud Couarr. *cap. cùm in officiis, n.* 2. *de teſtam.* & Molin *lib.* 2. *de primogen. c.* 10 *n.* 50. & in noſtro Molin. *tract.* 2. *de iuſtit. diſp.* 145. Quamuis in vtriſque id neget Sarmient. cum aliis, *lib. de redditib. part.* 3 *c.* 5. *n.* 1. *vſque ad* 5. & *in defenſionib.* 1 *part. monit.* 30. *&* 31. Præterea poteſt hic beneficiarius regularis etiam aliunde quæſita, quàm ex beneficio, expendere, eiſque diſponere etiamſi eius generis ea bona ſint, in quæ monaſterium debeat poſt eius mortem ſuccedere. Secus de religioſo penſionem ex Pontificis licentia habente; poteſt enim bona illius penſionis adminiſtrare, dum viuit non tamen aliunde quæſita. Hæc Nauarrus *commentar.* 4 *num.* 70. *de regul.* & *commentar.* 2. *num.* 6. *fine. corollar.* 9 *de regular.* dicit beneficiarium regularem poſſe iam amplè de bonis aliunde, aut opera ſua quæſitis diſponere ac de fructibus beneficij: quia neutra ſunt ſua quoad dominium, & in vtraque habet æqualem adminiſtrandi poteſtatem. Quas autem donationes, & quos ſumptus poſſint licitè facere Epiſcopi ſæculares, & conſequenter regulares, cùm in vtriſque ſit eadem ratio, non eſt huius loci examinare; cùm ſpecialis difficultas non proueniat ex voto paupertatis, nec ex defectu dominij, qui eſt in religioſis, ſed ex facultate, quam habent Epiſcopi, & beneficiarij ad diſponendum de redditibus eccleſiaſticis: & ideo ſpectat ad tractatum, in quo de ſtatu Epiſcoporum, aut de beneficiis, aut de redditibus Eccleſiæ diſputatur. Videatur inter alios Molin. noſter in loco proximè adducto.

15 Hactenus egimus de votis ſubſtantialibus communibus omnibus religioſis, & neceſſariis ad veræ religionis ſubſtantiam. Supereſt de aliis votis tractare, quæ in variis religionibus iuxta earum inſtituta admittuntur. Quippe non videtur eadem ratio militare in his, vt in Societate IESV emittitur quartum votum ſpeciale obediendi Pontifici circa miſſiones, quod ſolemne eſt. Et inſuper emittuntur quinque alia vota ſimplicia poſt ſolemnem profeſſionem: & in religione Minimorum emittitur quartum votum ſolemne ſeruandæ vitæ quadrageſimalis. Neminem inueni hoc diſputantem, præter Vaſquez 1. 2. *quæſtione* 96. *art.* 4. *diſp.* 165. *cap.* 8. *n.* 89. *fine.* qui agit de ſolo voto, quod emittunt profeſſi Societatis IESV, quo promittunt ſe obedientia Pontificis coactos ad Epiſcopatum admittendum, non detrectaturos audire conſilium Præpoſiti Generalis Societatis IESV, vel eius, quem ad id ſubſtituerit; & dicit hoc voto obligari profeſſum Societatis IESV creatum Epiſcopum, quamuis eo ipſo à Generalis obedientia exemptus ſit. Et id conſtat, quia cùm in id tempus ſolùm admittatur tale votum, ſi tunc non obligaret, fruſtra emitteretur. Et idem dicendum eſſe de omnibus aliis votis oſtenditur nam Caiet. 1. 2. *q.* 185. *art.* 8. *dub.* 2. & *in opuſcul. tom.* 1. *tract.* 25. *de obligation. & obſeruation. præceptor. qu.* 2. & Sot. *lib. vlt. de iuſt. qu. vltim. art. vlt. col.* 7. *verſ. ſed contra.* vbi dicentes religioſum Epiſcopum non teneri ex præcepto, & vi coactiua ad regulares obſeruantias; dicunt ſecus eſſe de votis; quia illa non expreſſè promiſit, ſed ad eas ex ſola inſtituti religioſi vi tenetur, à qua liber eſt. Ad hæc autem tenetur ex propria promiſſione. Et quamuis agant de tribus votis ſubſtantialibus religionis: at ratio ab eis tradita generalis eſt ad omnia vota expreſſè ab his emiſſa. Et clarius *ibidem* Sotus paulo ante eum verſiculum, *ſed contra*, dicens religioſum Epiſcopum non teneri ad carnium abſtinentiam in regula ſuæ religionis præſcriptam; eam reddit rationem: quod non emiſerit ſingulare huius abſtinentiæ votum, ſed ex ſolo regulæ præſcripto ad id teneatur: vbi clarè indicat diuerſum eſſe dicendum in religione in qua ſpeciale eius votum emittitur. Et præterea, quia quodcumque aliud votum in religione peculiariter, & vltra religionis præſcriptum emiſſum, nec à ſuperiore irritatum, obligaret religioſum Epiſcopum creatum; cur ergo non obligabunt ea vota ex religionis præſcripto emiſſa? At dicendum eſt, eiuſmodi vota in Epiſcopis ceſſare, & ſuſpendi: quia ea emittuntur vt annexa, & acceſſoria profeſſioni vitæ monaſticæ, à qua liber manet Epiſcopus, & ordinatur ad faciliorem communitatis religioſæ perfectionem, & ordinem, ſicut obſeruantiæ regulares, à quibus ſtatim dicemus exemptum eſſe Epiſcopum. Denique eorum votorum materia valde immutata eſt in Epiſcopis: propterque in caſu ſimili oſtẽdemus *c.* 9. *huius lib. n.* 54. perpetuò à religione expulſũ nõ teneri illis votis. Quæ omnia nõ procedũt in reliquis votis propria voluntate, & non ex religionis præſcripto peculiariter emiſſis. Vnde conſtat ad ea quæ in contrarium adducta ſunt.

Id demum circa vota obſeruandum eſt, etſi tria ſubſtantialia vota, & reliqua in religione emiſſa vim habeant obligandi religioſi creati Epiſcopi; at tranſgreſſorem horum votorum non puniendum pœnis ſtatutis in ſuæ religionis regula, nec ſubiacere cenſuris in ea poſitis contra tranſgreſſores, qua (vt *n. ſeq.* videbimus) ab his omnibus pœnis, & à vi coactiua regulæ liber eſt, Epiſcopatu aſſumpto. Et ita docent Sotus *lib. vltim. de iuſt. quæſt. vltim. art. vltim. col* 7. *verſ ſed contra.* Angles *florib.* 2. *part. quæſt. vnic. de vot. art.* 25 *poſt.* 13. *difficult. in dub.* 5. quamuis minus bene contrarium doceat Laurent. *Clem* 2. *de conſib.* vt refert *ibi* Anchar. *fin.* dicens ſe dubitare, an id ſit bene dictum; ſed Laurentium ſequitur Tapia *authent. ingreſſi. verb. ſua. cap.* 6. *nu.* 75. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* 16

Deinde de aliis obſeruantiis regularibus ex regulæ præſcripto debitis, difficultas eſt, an ad eas teneatur religioſus factus Epiſcopus. Et quidem concordant communiter Authores, non teneri eum vinculo regularum, & ſtatutorum ſui ordinis, quod attinet ad pœnas, & cenſuras tranſgreſſoribus decretas. Et ratio eſt, quia etſi obligent ad vota vinculo legali, & ſaltem morali (vt *n* 19. declarabimus) ad alias obſeruantias regulares; at dedecet dignitatem Epiſcopalem, ita eum ad eiuſmodi obligari, vt ſi tranſgrediatur ſubiectus ſit pœnis: hoc 17

enim

enim minimè conuenit magiſtris perfectionis, quales ſũt Epiſcopi, ſed diſcipulis ſolis Prælato ſubiectis. Sicut enim diſcipulum cùm iam præceptor effectus eſt, decet quoque ſtudere, ac meditari inſtar diſcipulorum, at non ita, vt ſi id non præſtet, ſit more ipſorum vapulaturus. Sic Epiſcopũ religioſum, qui ratione ſtatus ex diſcipulo in magiſtrum tranſit, decet quoque obſeruationes regulares ſeruare, nõ tamen ita, vt inſtar aliorum religioſorum puniendus ſit pœnis, quæ in illis in tranſgreſſores indicuntur. Item quia in honorem dignitatis Epiſcopalis ſtatutum eſt in iure, vt Epiſcopus nulla ſuſpenſione, aut interdicto in alicuius decreti tranſgreſſores latis ligetur, niſi in eo decreto fiat ſpecialis mentio de Epiſcopo. *c. quia periculoſum, de ſentent. excommunic. in 6.* & ſicut in iure exprimitur de iis pœnis; ita de aliis regulæ pœnis ex iure naturalis rationis videtur ſimili modo caſus decidendus. Atque ita docent Caiet. 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 8. *dub.* 1. & *in opuſcul. tom* 1. *tract.* 25. *de obligat. & obſeruat. præcept. quæſt.* 2. Tabien. *verb. Epiſcopus. quæſt.* 6. *numer.* 7. Sot. *lib. vltim. de iuſt. quæſt. vltim. art. vltim. colum.* 6. Couarr. *cap* 1. *num.* 18. *de teſtam.* Angles *num. præced. allegat.* Valent. dicens eſſe certum. 2. 2. *diſput.* 10. *quæſt.* 3. *punct* 8. *col.* 2. Manuel 1. *tom. ſum. cap.* 10. *num.* 4. Azor *lib.* 12. *inſtitut. moral. cap* 7. *quæſt.* 4.

18 At difficultas eſt, an incurrat culpam aliquam eas obſeruantias regulares tranſgrediendo? Et quidem (vt optimè aduertit Valentia *num. ſeq.* allegandus) difficultas hæc non eſt de obſeruantiis ad nullam culpam obligantibus: eæ enim alios ſimplices religioſos ad culpam non aſtringunt, nedum religioſum effectum Epiſcopum; ſed de illis obſeruantiis quæ ſecundùm ordinis ſtatuta obligant ad mortale, aut veniale. D. Thom. 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 8. triplicis generis obſeruantias diſtinxit. Primi generis ſunt, quæ Pontificio muneri non obſtant, immò valde conferunt, vtpote quæ iuuant ad promouendam & cuſtodiendam perfectionem, quam Epiſcopalis ſtatus profitetur, vt ſunt oratio, abſtinentia moderata, & ſimiles. Secundi generis ſunt, quæ ipſi muneri exequendo ſunt obſtaculo, vt nimiæ vigiliæ, abſtinentiæ immoderatæ, ſilentium, ſolitudo, & aliæ eius generis, ad quas quoque reduxit D. Thom. (vt teſtantur *ibi* Caiet. *dub.* 1. Sotus *eo art. vltim. col.* 5. *verſ. circa ſecundum.* Valent. *eo punct.* 8. *col.* 2. Azor *eadem quæſt.* 4.) eas obſeruantias, quæ etſi officio non obſtent, dedecent tamen dignitatem Epiſcopalem. Tertij generis ſunt obſeruantiæ mediæ, quæ non ſemper obſtant, nec ſemper iuuant, ſed aliquando obſtare poſſunt iuxta varias circumſtantias occurrentes. Diuus ergo Thomas dicit ad obſeruantias primi generis teneri religioſum factum Epiſcopum, ab obſeruantiis autem ſecundi generis ipſo iure abſolui, vtpote quæ maius bonum impediunt: & demum ab obſeruantiis tertij generis non abſolui, ſed poſſe ſecum diſpenſare, quando circumſtantiæ id exigentes occurrerint, ſicut poſſunt Prælati religionis diſpenſare ſecum in iis. Et probat D. Thom. ratione petita ex rerum naturalium ſimilitudine: nam ſicut adueniente præſtantioris formæ perfectione, non excluditur diſpoſitio conſeruans illam, ſed ſolùm quantum ad id, in quo repugnat perfectioni; ita adueniente ſtatu Epiſcopali, qui ad religioſum ſe habet tanquam forma perfectior ad imperfectiorem diſpoſitionem, ille enim eſt ſtatus magiſtri perfectionis, hic autem diſcipuli: ac proinde huius vita eſt quaſi diſpoſitio ad illum: non excluduntur obſeruantiæ ſtatus religioſi iuuantes ad promouendam ſtatus Epiſcopalis perfectionem, ſed illæ ſolæ, quæ ei obſtant. Eandem ſententiam ſequuntur Franc. *rub. de teſtament. in* 6. *num.* 75. Diuus Anton. 3. *part. tit.* 20. *c.* 2. *§.* 7. Angel. *verb. monachus. nu.* 7. Syluest. *verb. religio* 6. *q.* 10. Tabien. *verb. Epiſcopus. q.* 6. *num.* 7. Armil. *ibi. nu.* 8. Turrecremata *c. de monachis.* 16. *q.* 1. *n.* 3. Viguer. *lib. inſtit. c.* 17. *§.* 1. *verſ.* 21. Manuel *qq. regular. tom.* 2. *q.* 58. *art.* 3. Fuluius Pacian. *conſ.* 142. *num.* 31. *volum.* 1.

Sed prædicti Doctores non explicant quale vinculum ſit hoc, quo Epiſcopus tenetur ad prioris generis obſeruantias, nempe, an ſit legale, quod vim coactiuam importat, & ad culpam tranſgreſſores obligat; an ſolùm ſit morale, & de honeſtate quadam & decentia, & quoad ſolam vim directiuam, quali ſolo vinculo communis ſententia affirmat Principem ſuis legibus aſtringi. Et quidem Caiet. 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 8. *dub.* 1. *in fin.* ait religioſum, cui ſecundùm regulæ ſtatuta interdictus eſt vſus carnium in feria ſexta, peccare lethaliter, ſi factus Epiſcopus eis veſcatur feria ſexta, in qua incidit Natale Domini: quia *cap explicari, de obſeruat ieiunior.* vbi indulgetur eſus carnium illa die, excipiuntur, qui ex voto, vel regulari obſeruantia tenentur illa die ab illis abſtinere. Et 2. *dubio ſtatim in principio* clarè dicit huiuſmodi Epiſcopum non eſſe abſolutum à rebus in regula præceptis, ſed à ſolo præcepti vinculo, id eſt, à pœnis in tranſgreſſores decretis. At *in fine* id relinquit ſub dubio, dicens fortè omnium præceptorum regulæ vincula eſſe interpretanda ſuppoſito cæterorum religioſorum conſortio, à quo Epiſcopi ſunt exempti. Cæterùm ipſemet Caiet. *in opuſcul. tom.* 1. *tract.* 25. *de obligat. & obſeruat. præced. qu.* 2. mutauit ſententiam, dicens religioſum factum Epiſcopum eximi quoad obligationem legalem, & coactionem, ab omnibus regulis, & ſtatutis religionis, non tamen quoad morale vinculum, ac proinde non peccare mortaliter regulas illas, & ſtatuta tranſgrediendo: ſicut Princeps ſolo morali vinculo, & quoad ſolam vim directiuam tenetur ſuis legibus. Atque idem tenent Sot. *lib. vltim. de iuſtit. quæſt. vltim. artic. vltim. col.* 6. & 7. Couarr. *c.* 1. *n.* 18. *de teſtam.* Quand. *in* 4. *diſt.* 38. *diſp. vnic. propoſit.* 17. Angles *florib.* 2 *part. quæſt. vnic. de vot. art.* 2. *poſt* 13. *difficultatem, dub.* 5. Valent 2. 2. *diſp.* 10. *qu.* 3. *punct* 8. *fine.* Azor *lib.* 12. *inſtitution. moral. c.* 7. *q.* 4. Manuel 2. *tom. ſum. cap.* 10. *num.* 4. Verùm adhuc ſupereſt difficultas, an nec venialiter peccet? Nam Caietan. Couarr. Angles, & Manuel tantùm explicant eum non peccare mortaliter; & cùm affirmet Caietan (quem reliqui tanquam patronum referunt) teneri quoad vim directiuam inſtar Principis reſpectu ſuarum legum, videntur cenſere ad aliquam culpam obligari. Quippe Princeps abſque cauſa tranſgreſſor ſuarum legum ipſum non dedecentium, eſt aliqualis culpæ reus. At dicendum eſt, ſub nulla culpa obligari, ſed ex ſolo honeſtatis, ac decentiæ debito; nam vt obſeruantia regularis obliget aliquem ſub culpa, oportet talem eſſe regulæ ſubiectum, & Prælatis, quippe lex ſolos ſubditos obligat. At religioſus factus Epiſcopus liberatur iugo regulæ *c. vnic.* 18. *q.* 1. ergo tranſgrediens in nullam incidit culpam. Atque ita expreſsè docent Sot. & Valent proximè allegati: idem clarè ſentit Azor *ea q.* 4. dicens ſolùm teneri ex honeſtate rationis, & vinculo morali: idem ait Hoſtienſ. *ſum. tit. de ſtat. monachor num.* 5. *verſ & quamuis,* vbi ait, poſſe dici hunc non teneri ex neceſſitate, ſed ex ſola quadam honeſtate ad obſeruantias regulares, quas commodè ſeruare poteſt: idem clarè ſignificant Boniface. *Clement.* 2. *num* 83 *de regularib.* Nauar. *lib.* 3. *conſilior. in* 1. *edit. tit. de regular. conſ.* 13. *num* 11. *in* 2. *tit. de donation. conſ* 6. *nu.* 11. Emmanuel Sa *verb. Epiſcopus. nu.* 11. Leonard *lib.* 2. *de iuſt. cap.* 41. *dub.* 14. *num.* 113. dicunt enim hunc eximi ab omnibus obſeruantiis in regula præſcriptis. Quare optimè ait Sotus, non magis obligari ad regulas religioſum ad Epiſcopatum prouectum ex D. Dominici familia, in qua illæ ad nullam culpam obligant, quàm prouectum ex familia D. Franciſci, in qua multæ ſub mortali aſtringunt; cùm vterque regulas tranſgrediens ſit omnis culpæ immunis, vtpote qui ad eas ex ſola honeſtate tenetur. Quare diuerſum eſſe ait in Principe, qui ideo ſuis legibus ipſum non dedecentibus, & nondum abrogatis 19

rogatis, ſub aliqua culpa tenetur: quia dedecet ipſum cum cæteris Reipublicæ membris, cum quibus vitam ſocialem tranſigit, non conformari. At religioſus Epiſcopus non agit vitam cum cæteris religioſis, ſed ab ipſorum conſortio ſeiunctus eſt, eo ipſo quod Epiſcopus creatur; & ideo nulla obligationis ad culpam ratio ſupereſt.

20 Hinc deducitur primò, nullatenus peccare, ſed poſſe licitè carnibus veſci feria ſexta, in qua Natale Domini incidit, religioſum creatum Epiſcopum, cui iuxta ſuæ regulæ conſtitutiones is eius interdictus erat; qui iam liber eſt à legali regulæ obligatione: & dum *cap. explicari. de obſeruat. ieiun.* hoc priuilegium denegatur aſtrictis regulari obſeruantia ad carnium ea die abſtinentiā, intelligitur de aſtrictis debito legali, non autem de aſtrictis ſolo morali debito; eo vel maximè quod tunc hoc morale debitum ceſſat, cùm conſentaneum ſit Epiſcopum in tanta ſolemnitate cum cæteris populis conformari. Et ita docent Caietan. *in opuſcul. ea q. 2.* Sotus, Couarru. Manuel *num. præced.* allegati. Et quamuis Couarru. & Manuel ſolùm explicent non peccare mortaliter; at ſequuntur Caietanum, qui & Sotus dixère nullo modo peccare: & ita idem ſentiunt, eo vel maximè, quod in prædicta materia, vel nulla, aut mortalis culpa eſſe deberet. Præterea, quia etſi Gloſſa *cap. de monachis, fin.* & *ibi* Archid. *fin.* citatis Hoſtienſ. & Goffred. & Abbat. *cap. penult. in fin. de vita, & honeſt. clericor.* dicāt huiuſmodi monachum non teneri abſtinere à carnibus, niſi quando ea abſtinentia ſcandalum generaret: at melius Cardin. *Clemen. 2. in principio. num. 7. q. 2. de conſ.* & Turrecremata *cap. vnic. nu. 1. 18. q. 2. & cap. carnem. de conſecrat. diſtinct. 5.* dicunt eum ab hoc regulæ præc. pto abſolui. Si tamen religioſus ille Epiſcopus eſſet ex fratribus Minimis, iuxta aliquorum ſententiam peccaret mortaliter edendo, quia textus excipit eos quoque qui ex voto tenentur à carnibus abſtinere: at hi religioſi ſolemne huius abſtinentiæ votum emittunt. Sed dicendum eſt, eum poſſe carnibus veſci, quia religioſus Epiſcopus immunis manet à votis, quæ præter ſubſtantialia ex religionis præſcripto emittuntur, vt probatum eſt *num. 15.*

21 Secundò deducitur ſolutio huius quæſtionis, an teneatur habere ſecum ſocium ſui ordinis; id enim negant Caiet. *2. 2. qu. 185. art. 8. dub. 1.* Tabien. *verb. Epiſcopus. q. 6. à num. 7.* Azor *lib. 12. inſtit. moral. c. 6. q. 4. ad fin.* quod deroget dignitati Epiſcopali habere monachum ſocium ſibi æqualem, & ratione ſocietatis habere illum vt famulum. At verius eſt, teneri habere illum, quia tenetur ad obſeruantias nec impedientes, nec dedecentes dignitatem Epiſcopalem, vt diximus *num. 18.* at hæc non dedecet, neque enim oportet quod huiuſmodi ſocius gerat ſe apud Epiſcopum, ac ſi illi æqualis eſſet; nam & in religione eſt quædam graduum diſtinctio: atque ita ſua authoritate ſeruata, poteſt Epiſcopus vti ſocio decenter. Et ita docent Sot. *lib. vltim. de iuſt. quæſt. vltim. art. vltim. col. 5. verſic. circa ſecundā.* Valent. *2. 2. diſp. 10. q. 5. punct. 8. col. 2.* immo Sot. ait nullas regulares obſeruantias dedecere monachum Epiſcopum; & ita ait ad eas omnes teneri, dummodo non impediant munus Epiſcopale. Sed meliùs Caietanus, Tabiena, & Valentia *ibidem* dicunt dedecere inſtitutum quorumdam religioſorum, qui ad bibendum tenentur ſedere, & poculum vtraque manu tenere, & ita ab hoc eſſe liberum Epiſcopum. Dum autem prædicti Doctores dicunt teneri ad habendum ſocium, ſunt intelligendi de ſolo honeſtatis, & decentiæ debito, cùm nullo iure ad id cogatur Epiſcopus religioſus, ſed ex ſolo regulæ præſcripto, quæ ex ſolo honeſtatis debito ligat, inquit eoſdem met Authores: textus enim decidentes non præficiendos monachos ſolos alicui Eccleſiæ, de Eccleſiis inferioribus, vt parochialibus, loquuntur, vt videbimus *num. 39.*

22 Non tamen idem dicendum eſt de habitu regulari; illum enim geſtare tenetur debito legali religioſus creatus Epiſcopus, nec poteſt ſuper illum veſtibus Epiſcopalibus indui, quia hæc obligatio non ex regulæ præſcripto, ſed iure canonico & conſuetudine communiter recepta oritur. Nec hoc eius officio obſtat, & eſt veluti quoddā ſignum obligationis ad vota regularia, quibus aſtrictus eſt. Conſtat ex *cap. penult. fin. de vit. & honeſt. cleric.* vbi cùm de veſtibus Epiſcopalibus ſermo fiat, quaſque induere debet Epiſcopus, ſic dicitur: *niſi monachi fuerint, quos oportet ferre habitum monachalē.* Atque ita docent D. Thom. *2. 2. qu. 185. art. 8. corpor.* Ricard. *4. diſt. 38. art. 5. q. 1. ad vltim.* Gloſſ. *cap. in noua. fin. & cap. de monachis. verb. diſcedere. 16. q. 1.* Hoſtienſ. *ſum. tit. de ſtat. monachor. n. 5.* Abbas *c. penult. fin.* vbi eius commentator *verb. non abſoluitur*, allegat alios idem tenentes Henriq *c. quod Dei timorem. n. 8. de ſtat monachor.* Franc. *in rubr. de teſtam. in 6. n. 75.* Nicol. de Vbaldis *de ſucceſſ. ab inteſt. vbi de ſucceſſ. regular. part. 1. n. 4.* habetur *tom. 8. tract. part. 1.* Iaſon. *authent. n. 16. de ſacroſanct. Eccleſ.* Imol. *Clem. 1. n. 21. de ſtat. monach.* Angel. *verb. monachus. n. 7.* Tabien. *verb. Epiſcopus. qu. 6. nu. 7.* Syluest. *verb. religio. 6. q. 10. & religio. 7. qu. 11.* Abulenſ. *c. 30. Numer. q. 109.* Turrecremata *d. cap. de monach. n. 2. & 3. & l. 26 fine. tit. 7. partit. 1.* Sot. *lib. vltim. de iuſt. qu. vltim. art. vlt. col. 5. verſ. circa ſecundum.* dicens apud Italos id non ſeruari. Couarru. *c. 1. n. 18. de teſtam.* Nauar. *lib. 3. conſilior. in 1. edit. tit. de regul. conſil. 45. n. 11. in 2. tit. de donat. conſil. 6. n. 11.* Angl. *flor. ib. 2. part. q. vnic. de vot. art. 2. poſt 13. difficult. in dub. 2.* Emmanuel. Sà *ſum. verb. Epiſcopus n. 11.* Henriq *lib. 10. de ſacram. ordin. c. 32. n. 5. & cap. 33. fine.* Leonard. *lib. 2. de iuſtit. q. 40. dub. 14. n. 113.* Azor *lib. 12. inſtitut. moral. c. 7. q. 4.* Quamuis iam in rituali Romano per Clementem VIII. reformato, conceſſum ſit Epiſcopis regularibus, vt retento colore habitus ſuæ religionis poſſint ſe conformare cum Epiſcopis ſæcularibus in forma, ſeu figura illius; & ita ſeruatur modò in praxi.

Immo & Epiſcopum regularem omittentem habitum, & aſſumendo illam albam, & candidam veſtem, quæ ab Epiſcopis exteriùs defertur, incurrere excommunicationem latam contra monachos omittentes habitum, *c. 2. ne cleric. vel monachi. in 6.* teſtantur Imola, & Iaſon. *num. præced.* allegati, Petr. de Vernia *additionib. ad Butrigar. authent. ingreſſi. C. de ſacroſanct. Eccleſ. in 4. limitat.* Cardinal. *Clement. 1. in princ. n. 9. q. 6. de ſtatu monach.* & *ibi* Imol. *nu. 17.* Surd. *de alimen. tit. 8. priuileg. 79. num. 10.* Riminald. *conſil. 6. num. 7. volum. 1.* Fulu. Pacian. *conſil. 132. num. 42. volum. 1.* Syluest. *verb. religio. 7. q. 11.* Maiol. *lib. 2. de irregular. cap. 1. nu. 13.* Cucus *lib. 3. inſtit. maior. t. 1. num. 157.* & videtur tenere Henriq. *lib. 10. de ſacramen. ordinis, c. 33. fine.* ait enim hoc eſſe apoſtatiam. At iure optimo Couarru. *num. præcedent.* allegatus ait hanc ſententiam eſſe dubiam, & inclinat in oppoſitam, quia nullo iure eſt excommunicatio indicta monacho, qui prætexto Epiſcopalis dignitatis habitum dimittit, & Epiſcopalem induit; quia textus ille excommunicans clarè loquitur de religioſo ſub Abbatis obedientia manente, eiúſque regulis aſtricto: atque ita eam rationem reddit, ne detur monachis materia vagandi, dimiſſo habitu, eo quod à nemine cognoſcentur; quæ in Epiſcopo religioſo deficiunt, vtpote qui non eſt ſub regulæ obedientia, & induens Epiſcopalem habitum, minus aptus erit ad euagandum. Et hanc ſententiam tenet etiam Bonifacius *Clement. 1. §. rurſus. num. 33. & 34. de ſtat. monach.* Tapia *authent. ingreſſi. verb. ſea. c. 6. nu. 61. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Manuel *qq. regul. tom. 2. q. 38. art. 3.* & eam dicit probabiliorem Azor *num. præced.* relatus; quamuis immeritò ſubdat, non eſſe à priori opinione, eo quod ſit communis, recedendum, ne nouæ adhæreatur; nec enim oppoſita eſt communi, nec hæc eſt noua. 23

Tertiò deducitur: quamuis monachis interdictum ſit compaternitatem contrahere. *cap. non licet. el 1. & cap.* 24

monachi.

*monachi.de conſecrat.diſt.*4.& *cap.peruenit.el* 1.18.*q.*2. quod intelligitur tenendo, ſecus baptizando, vt docent Gloſſ.*eo.c non licèt.in fine.*& *eo.c.peruenit. fin.*vbi etiam Turrect.*fine.*Archid.*eo.c.monachi fine.*Franc. *rubr. de tonſurā.in* 6.*n.*7. & ratio eſt, quia maior familiaritas contrahitur ex cōpaternitate quæ fit tenendo: & conſtat ex *cap. doctos.*30.*qu.*1. vbi dicitur licere monachis baptizare. At religioſo facto Epiſcopo licitum eſt tenere in baptiſmo, & ſic eam compaternitatem contrahere; vt teſtantur Gloſſ. *cap.vnic.*& *verb.abſoluit.*18.*q.*1.& *ibi* Turrecrem. *nu.*2. & *d.c.peruenit.fine.*Card.*Clem.*2.*in princ.n.*8.*q.*3.*de cenſib.* Manuel.*qq.regul.tom* 2.*q.*58.*art.*3. Greg Lop.*l.*65.*verſ. Mayorat. tit.*5.*part.* & afferunt Gloſſ. Turrecrem. & Manuel exemplum Gregorij, qui ex religione promotus in Cardinalem factus eſt Mauritij Imperatoris compater. Et poteſt eſſe ratio, quia in Epiſcopo non ſubeſt id familiaritatis nimiæ periculum, & inde incontinentiæ. Quamuis Imol *Clem.*1.*n.*21.*de ſtat.monach.*dicat poſſe dici licere hanc compaternitatem contrahere non ſuſcipiendo, ſed baptizando. At hoc nihil ſpeciale eſſe, cùm cuicumque monacho id liceat.

25 Quartò deducitur, non teneri religioſum creatum Epiſcopum diuinum officium iuxta ſuæ religionis ritum perſoluere. Tum quia ea obligatio ex regulæ præſcripto conſurgit, à quo liber eſt Epiſcopus; tum etiam quia debet ſuæ Eccleſiæ ritum ſequi Hoc conſtabit ex dicendis *nu.* 38.vbi id de religioſo parocho dicemus, nedum de Epiſcopo: & ita docent Abbas *cap. penult.in fine.de vita, & honeſt.clericor* Azor *lib.*12.*inſt moral.c.*7.*q.*4.

26 Demum ſupereſt grauis difficultas circa Epiſcopum, an ſcilicet omnia hucuſque dicta de exemptione à ſuperiorum religionis obedientia, & ab obſeruantiis regularibus, locum habeant in quocumque Epiſcopo, etſi ad ſuam diœceſim ire nequeat, vel ſubditos non habeat, vt Epiſcopus titularis, ſeu annularis; vel ſi Epiſcopatum iam dimiſerit? Et tandem, an habeant locum in Epiſcopo ab ipſo electionis tempore, vel ab hoc requiratur confirmatio, & conſecratio? Et quidem loquendo de religioſo Epiſcopo prouinciæ nuper a Turcis occupatæ, & ſic ſubditos habenti, quamuis pro tunc in diœceſim adire nequeat, optimè dixit Nauar. *commentar.*3.*de regular.num.*46.non teneri illum redire ad ſuam religionem, quia iam legitimè ab illa exemptus eſt; nec etiamſi velit, teneri religioſos illum admittere, ob eandem rationem: ſed teneri ad ſuum Epiſcopatum redire, ſi Turcæ permittant eum cum ſuis ſubditis Chriſtianè viuere. Quarè nec tenetur ad alias obſeruantias regulares, niſi eo modo, quo alios Epiſcopos hucuſque teneri diximus.

27 De Epiſcopis autem carentibus ſubditis, quales ſunt annulares, ſeu titulares, maior eſt difficultas: quia Hoſtienſ.*cap.quod Dei timorem.num.*9 *de ſtat monachor.*& *ibi* Ioan. Andr. *num.*15. Cardinal. *num* 5. *quæſt.*2.dicunt religioſum Epiſcopum non eximi ab obſeruantiis regularibus, ratione dignitatis, ſed ob animarum bonum, cui intendere totis viribus debet. Ergo cùm ij Epiſcopi ſubditis careant, non eximentur. Præterea, quia ſi eximerentur, peccarent mortaliter religioſi acceptantes huiuſmodi Epiſcopatus, quod admittant diſpenſationem, & exemptionem ab obſeruantiis regularibus, ad quas ex voto tenebantur, abſque cauſa legitima, quæ ſola eſt maius officij paſtoralis ſpirituale bonum, non verò dignitatis præcilæ, aut ordinis ſine officio. Verùm dicendum eſt eos eximi inſtar aliorum Epiſcoporum, vt bene tradit Azor *lib.*12.*inſtit. moral. tom.*1. *cap.*10. *q.*7 *fine.* Tum quia verè habent ſubditam diœceſim, quæ quondam erat Chriſtianorum, & à Turcis, & aliis Mauris occupata eſt; & ſi permitteretur eos Chriſtianè viuere cum ſuis ſubditis: vel ſi aliquando ab infidelium tyrannide eriperetur, aut infideles occupantes admitterent fidem, tenerentur illud adire. Tum etiā, quia etſi nulla ſit huius aditus moralis ſpes, ſed ſola metaphyſica, at creantur hi Epiſcopi, vt alios habentes oues in pontificalibus adiuuent, miniſtrando ordines, & confirmationem, viſitando diœceſim, & ſic ſaluti animarum vacant. Vnde conſtat vtriuſque argumenti *ſupra* adducti ſolutio.

Ruſus de Epiſcopo monacho, qui munus Pontificium deponit, controuerſia eſt inter Authores, quibuſdam dicentibus teneri eum ad monaſterium redire. Ducuntur, quia Epiſcopus religioſus tenetur ad obſeruantias, quæ nec dedecent, nec munus Epiſcopale impediunt: at huiuſmodi eſt tunc redire ad monaſterium, & eius Prælatis obſequi Secundò, quia ſic multos feciſſe narrant hiſtoriæ: Immo Cœleſtinus V depoſito ſummo Pontificatu ad monaſterium rediit. Tertiò, quia ſi quiſpiam religioſus alieni ordinis monaſterio præficiatur, & poſtea eam præfecturam dimittat, ad pristinum monaſterium redire compellitur. Quartò, quia voto caſtitatis ligatus ad nuptias tranſiens, tenetur ſoluto matrimonio caſtitatem ſeruare, & ab aliis nuptiis abſtinere: & ſi emiſerat votum religionis, tenetur tunc illam ingredi, eo quod ceſſauit iam impedimentum voti exequendi. Ergo cùm depoſito Epiſcopatu ceſſarit impedimentum redeundi ad religionem, & eius obſeruantias exequendi, tenebitur ad hoc. Quintò, quia quando diſpenſatio habet tractum ſucceſſiuum, ceſſante eius cauſa, extinguitur omnino, vt probauimus *lib* 8.*de matrim.diſp.* 30.*n.*14. At huiuſmodi eſt diſpenſatio cum Epiſcopo, ne teneatur ad obſeruantias regulares, nec ad obediendum Prælatis religionis: eam enim eſſe veram diſpenſationem probat Metin. *lib.*5.*de ſacram.hom continent.cap.*27. Ergo cùm depoſito Epiſcopatu, cauſa huius diſpenſationis ceſſarit (quam non eſſe dignitatem Epiſcopalem, ſed animarum curam, tradunt Doctores citati *num.præced. initio*) ceſſabit quoque diſpenſatio, & tenebitur omnino religionis voto, vt priùs tenebatur. Tandem, quia hic non abſoluitur à voto obedientiæ, ſed per accidens non tenetur obedire Prælatis religionis, quia nullum habet; qualiter contingit in monacho Generali ſuæ religionis, vt expreſsè docent D. Thom. Turrecrem. D. Anton. Roſell. Syluest. Aragon. allegati *num.*2. At Generalis depoſito officio, tenetur obedire Prælatis religionis Ergo & Epiſcopus, depoſito Epiſcopatu. Hæc ſententia eſt probabilis, illámque ſuſtinent Paludan *4.diſtinct.*38.*qu.*4. *art.*3.*concluſ.*1.*num.*49. Supplement. Gabriel. *ibi, quæſt* 1. *art.vlt. col. penult.* Et explicant hi duo, ſe loqui in caſu quo redeat ad clauſtrum: neuter tamen dicit eum teneri redire; quare magis videntur fauere contrariæ ſententiæ. Clariùs tuentur eandem ſententiam Abulen. *cap.*30. *Numeror. quæſt.*108. Maior *lib.*3. *de irregularit. cap.*6. *num.*7. Aragon. 2.2.*quæſt.*88. *art.*11. *fol.*1036. *col.*1. vbi idem ait Papa relinquente Pontificatum, Azor *tom.* 1. *inſtitutionum moral.lib.*2. *cap.*7. *fin.* & Fuluius Parian. *conſil.* 132. *num.* 60. *volum.* 1. dicit Papam depoſitum, aut renunciantem Pontificatui, teneri redire ad religionem: ipſe tamen ſtatim *num.*61. dicit, *quæ an vera ſint ſummitto me determinationi ſanctæ matris Eccleſiæ; &* *vide*, inquit, *quæ poſt hæc dixi de probationib. lib.*2.*c.*34. *num.*113.

At verius exiſtimo ad id non teneri, ſed manere in perpetuum exemptum, ſicut priùs. Ducor, quod ratione dignitatis Epiſcopalis eum eo legitimè diſpenſatum ſit, exemptúſque ſit ab obligatione obediendi Prælatis religionis, & obſeruantiarum regularium. At hæc non ceſſat depoſito Epiſcopatu; ergo non extinguitur diſpenſatio: quippe ad eius extinctionem oportet vt omnino eius cauſa ceſſarit, vt probauimus *lib.* 8. *de matrimon. diſp* 30. *n.*8. At totalis huius diſpenſationis cauſa eſt dignitas Epiſcopalis cum animarum cura. Quamuis ergo ceſſarit cura animarum, non ceſſat dignitas, & perfectior ſtatus ratione Epiſcopatus adeptus; & ſic cauſa 28 29

patim manet, quod ad conſeruandum diſpenſationis valorem ſatis eſt. Nec obſtant in contrarium adducta *nu. præced.* Nam ad primum reſpondetur, religioſum creatũ Epiſcopum teneri ad obſeruantias regulares ſolo honeſtatis, & decentiæ debito, vt probauimus *n.* 19. & eodem tenebitur in præſenti caſu redire, & ideo non ſub aliqua culpa. Ad ſecundum dico, eos ſic feciſſe, vt honeſtatis debitum exequerentur: at re vera nulla lege ad id tenebantur. Ad tertium, id fateor; ſed non eſt eadem ratio in Epiſcopo, quia Præpoſitus ille tantùm eximitur ad tempus præfecturæ, vtpote qui ea depoſita, exuitur omnino dignitate. At Epiſcopus eximitur in perpetuum, ſicut & dignitas eius eſt perpetua. Ad quartum dico, eſſe diſparem rationem, quia cum eis non eſt diſpenſatum in illo voto, ſed eius vis omnino manet, licèt obligatio executionis ob vinculum fortius ſuperueniens impediatur. At cum Epiſcopo religioſo fit diſpenſatio in perpetuum, vt dictum eſt. Ad quintum, conſtat ex dictis nunquam ceſſare integram cauſam propter quàm cum Epiſcopis fit prædicta diſpenſatio, licèt partialis cauſa ceſſet, quæ eſt cura animarum, quod non ſufficit, vt extinguatur diſpenſatio, vt in eo loco probatum eſt. Ad vltimum dico, non tenere in omnibus eam ſimilitudinem, ſed in hoc tantùm, vt ſicut Generalis non eximitur ab obedientiæ voto, eo quod careat ſuperiore in ſua religione, ſic nec Epiſcopus eximatur, ob eandem rationem, ab eo voto. At eſt differẽtia, quia Generalis dignitas ceſſat omnino, relicto officio, & ſic ceſſat quoque exemptio illi annexa. Sed dignitas Epiſcopi non ceſſat depoſito Epiſcopatu. Et ideo huius ſententiæ ſunt Imol. *Clem.* 1. *num.* 50. *de elect.* Bonif. *Clem.* 1. *num.* 83. *&* 84. *de regular.* Nauarr. *lib.* 3. *conſil. in* 1 *edit. tit. de regularib. conſil.* 15. *num.* 11. 12. *&* 13. *in* 2. *tit. de donation. conſil.* 6. *num.* 11. 12. *&* 13. Feder. *conſil.* 38. *num.* 2. *& conſil.* 19. *à num.* 3. & loquitur etiam vtrobique Federicus *de monacho tranſlato ad Eccleſiam curatam.* Emmanuel Sà *ſum. verb. Epiſcopus, nu.* 11. Henriq. *lib.* 10. *de ſacram. ordin. cap.* 32. *num* 4. Manuel Rodrig. *qq. regul. tom.* 3. *q.* 52. *art.* 16. Et hoc intelligo, ſiue deponatur ob demeritum, ſiue ob ſpontaneam renunciationem, vt loquens de monacho Papa, & vtronis modo depoſito, tenet Pacianus *de probation. lib.* 2. *cap.* 34. *n.* 113. Et ratio, quam ille reddit, procedit, eodem pacto in Epiſcopo; nam eius ratio eſt, quia ſemel liberatus eſt iugo religionis per Papatum, quamuis manſerit verus religioſus.

30 Secus tamen eſſet, ſi ex propria culpa ita depoſitus degradaretur: cùm enim per degradationem exuatur omnibus priuilegiis ratione dignitatis conceſſis; ceſſabit quoque prædictum exemptionis priuilegium, & tenebitur ad religionem redire, vt bene docet Henriq. *num præced.* allegatus. Et facit ad hoc; nam ſi Epiſcopus ob ſuam culpam deponatur dignitate, non gaudet dignitatis priuilegiis, vt tradit citata Gloſſ. *authen. conſtitutio qua, de dignitat. collat.* 6. Syluell. *verb. religio.* 4. *in fine.*

31 Hinc deduci poſſet, Epiſcopum depoſitum abſque prædicta degradatione, redeuntem ad monaſterium, indigere nouo obediendi eius Præpoſitis voto, aut vt denuo Pontifex, tanquam ſupremus eius virtute etiam voti obedientiæ Prælatus, eum ſubiiciat illis, quò teneatur illis obedire. Hoc eſt contra ſententiam *num.* 28. relatam: & ita in terminis tenent contrarium Paludan. & Aragon. quos *ibi* pro ea ſententia retulimus, quam quoque probabilem eſſe cenſuimus. At retenta ſententia, quam *num.* 29. tenuimus, eſt ita ſentiendum. Quia cùm omnino exemptus ſit ab illorum obedientia, non poteſt ſe illis obligare niſi nouo voto, aut ſi à Prælato ſuo, qui ſolus eſt Pontifex; ſubiiciatur illis. Sicut nec Prælatus religionis poteſt ſua ſponte ſe ſubiicere obedientiæ illius, qui ſuus Prælatus non eſt, niſi nouo voto emiſſo. Dices, intendens profiteri ſecundùm regulam collapſam, nec legitima conſuetudine derogatam & non aliter, licèt ad nil aliud obligetur: at eo ipſo quod vult permanere in eo monaſterio, tenetur iuxta veram regulam viuere; quia volendo ibi manere, iam acceptat veram regulam, & votum illius, vt dixi cum Cordub. *c.* 2. *huius lib. n.* 28. Ergo idem dicendum eſt de religioſo Epiſcopo redeũte ad monaſterium, & volente in illo manere. Reſpondetur, diſparem eſſe rationem, quia priuatus religioſus volens manere in monaſterio, tenetur ſe conformare moribus, & obligationibus aliorum religioſorum: atque ideo eo ipſo quod vult manere in clauſtro, cenſetur etiam velle aſſimilari aliis. At religioſus Epiſcopus ad id non tenetur, quia valde differt ab aliis religioſis in dignitate, ratione cuius exemptus eſt ab obedientia Prælatorum religionis, niſi ſpecialiter ſe alicui ſubmittat per nouam obligationem; & quamuis ille noua profeſſione non indigeat, quia ſemper manſit verus religioſus, & ligatus votis ſubſtantialibus, vt explicatum eſt: at cùm manſerit exemptus à poteſtate Prælatorum religionis ratione dignitatis Epiſcopalis, neceſſe eſt, vt ſuo fauori renunciet ſe illis denuo ſubiiciendo.

Tandem dubitatur, à quo tempore Epiſcopus religioſus eximatur ab obedientia Prælatorum regularium, & à debito legati obſeruantiarum religionis. Videtur enim à tempore electionis, vt conſtat ex *c. vnic.* 18. *q.* 1: vbi habito ſermone de Epiſcopo religioſo, ſic dicitur. *Monachus, quem canonica electio à iugo regulæ monaſticæ profeſſionis abſoluit.* Gloſſ. 18. *q.* 1. *in fine. verb certũ eſt*, ait cum Hugone, dici poſſe eum monachum non deſinere acquirere monaſterio, & incipere acquirere Eccleſiæ, donec profeſſionem Epiſcopatus adeptus ſit: & probat, quia miles tranſiens de vno numero ad alium, non dicitur priùs eſſe de ſecundo numero, quàm perueniat ad eum. *l. ex eo tempore. ff. de milit. teſt. m* Verùm exiſtimo, exemptionem hanc locum habere à die confirmationis: vnde cùm textus dicit eum per electionem canonicam liberari à iugo regulæ debet intelligi confirmatam à Papa, vt optimè ait Leonard. *lib.* 2. *de iuſt. cap.* 40. *dub.* 14. *num* 113. Ducor autem ad id, quia ex die confirmationis eſt contractum matrimonium inter ipſum, & Eccleſiam: & ita ſub ſpeciali Romani Pontificis protectione, & abſque ſpeciali eius licentia retrocedere nequit, & ex tunc iuriſdictionem Epiſcopalem exercere valet. Ergo ex tunc ita cenſetur Pontifici ſubiectus, vt eximatur à ſuperiorum cæterorum obedientia, & à iugo monaſticæ regulæ Quod verò à confirmatione maneat ſub ſpeciali protectione Romani Pontificis, expreſsè deciditur in *c. inter corporalia. de tranſlat. Epiſcopor. verſ. ſicut enim.* 32

Sicut autem Epiſcopus religioſus liber eſt ab omnibus regulæ obſeruantiis, iugóque monaſticæ diſciplinæ, ita quoque priuilegiis ſuæ religionis non gaudet; vt bene docet Mandoſ. *de priuileg. ad inſtar. gloſſ.* 3. *nu.* 11. & Manuel Rodrig. *tom.* 2. *regul. q.* 58. *art.* 4. & affert proprium motum Sixti IV. 33

Quæ hactenus de religioſo Epiſcopo diximus, credo eſſe vera de religioſo promoto ad Cardinalatum: cum enim non abſolui à tribus votis & ita non acquirere dominium, nec teſtari poſſe, affirmant Bald. *authent. licet, num.* 3. *C. de Epiſcop. & cleric.* & *ibi* Paul. *num.* 2. & conſtat ex dictis *num* 6. vbi nec Papam ab iis votis abſolui diximus: quamuis Metin. *de ſacr. hom. contin. c.* 16. *col.* 3. aſſerat eos liberari voto paupertatis, quippe idem ſentit *ibi* de Epiſcopis: & ſic de ipſis Epiſcopis diximus *num.* 7. id eſſe probabile. Idem ſentiendum eſt de Cardinalibus, & ab aliis votis emiſſis in religione iuxta eius inſtitutum liberatur quoque religioſus Cardinalis, ſicut idem probauimus *num.* 15. de Epiſcopo. Et ratio horum eſt, quia Cardinales in ſuis titulis habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, vt cum Cardinali, Imol. & Felio ſuſtinet Riminald. iunior *conſil.* 341. *n.* 46. *vol.* 3. 34

vol. 3. idem quod Baldus, & Paulus proximè adducti: docent etiam Fuluius Pacianus *conſil.*131. *n.*49. 53. *&* 54. *vol.* 1. Gulliclm. Redon. *e ſi, olus eccleſiaſticor. qu.*5. *§ fin. n.*14. *&* 15. habetur *tom.*14. *tract.* Gulliclm. Bened. *in cap. Raynutius, verb. mortuo itaque teſtatore, el* 1. *num.* 301. Imol. *l. ſi quis mihi bonn. § ſi ſeruus, in fine, ff. de acquirend. heredit.* Gratian *regul.*456. *n.*2. Nicol. de Vbaldis *de ſucceſſ. ab inteſtat. vbi de ſucceſſione regular. p.*1. *n.*4. Graffis 2. *part. deciſion. lib.*3. *c.*19. *n.*89. Franc *rubr. de teſtament. in* 6. *n.*76. *q.*15. Tapia *authent ingreſſi verb. ideóque nec de his. c. vnic. n.*33. *de ſacroſanct. Eccleſ.* Manuel Rodrig. *qq. regul. tom.* 1. *q.*14. *art* 7. & alij plures. Tenentur etiam prædicti religioſi Cardinales portare habitum ſuæ religionis; quod tenent Franc. *eo. n.*76. *q.*15. Fulu Pacian. *conſ.*132. *n.*39. *&* 40. *volum.*1. Sot. & Angles allegati *n.* 22. ſolum eum Romanum Pontificem ab hac obligatione eximunt: idem etiam docet Manuel *eo. art.*7. Cæterùm eum habitum deponens non incurret excommunicationem, ſicut idem probauimus *n.*23. de Epiſcop. contra *ibi* allegatos, & tenent Bonifac. *Clement.* 1 *§ rurſus, n.*3. *&* 54. *de ſtat. monach.* Poſſunt etiam in baptiſmo, vel confirmatione eſſe ſuſceptores, & ſic compatres; quamuis ſimplicibus religioſis id ſit interdictum, ſicut de religioſo Epiſcopo probauimus *n.*54 & id tenent Gloſſ. *c. vnic verb abſolutis.* 18. *q.*1. & *ibi* Turrect. *n.* 2. Manuel *eo. q.*58. *art* 3. qui ad probandum id licere Epiſcopo religioſo, afferunt exemplum Gregorij, qui ex monacho creatus Cardinalis id munus obiuit; & ratio *ibi* tradita idem probat. Ab obedientia autem ſuperiorum religionis ſoli Pontifici ſubiectus manens, & à reliquis obſeruantiis regularibus abſoluitur quoad debitum legale: ſolóque honeſtatis debito ad nullam culpam aſtringenti tenetur ad eas, quæ non impediunt officium, nec dedecent dignitatem, ſicut idem probauimus de Epiſcopo. Atque ita clarè ſentit Azor *tom.*1. *lib.*12. *inſtit. moral. c.* 7. *q.*4. vbi quæſtionem proponit, an monachus in Epiſcopum, vel in Cardinalem promotus liberetur religionis oneribus, & ſtatutis. Et quamuis in reſponſione ſolùm loquatur de Epiſcopo; videtur clarè idem ſupponere dicendum de Cardinali. Idémque videntur ſentire Doctores proximè allegati, cùm quoad vota, habitum, & poteſtatem tenendi in baptiſmo, loquantur eodem modo de religioſo Cardinali, & de eodem religioſo Epiſcopo. Et praxis Eccleſiæ ita teſtatur; & Franc. *eo. n.*76. *q.*15. & Manuel *eo. q.*58. *art.*7. dicunt religioſum Cardinalem eximi eodem modo à regulis, ſicut Epiſcopum religioſum.

35 Atque eadem credo eſſe dicenda de religioſo promoto in Abbatem, aliamve dignitatem habentem propriam diœceſim nulli Epiſcopo ſubiectam, ſed in ea gaudente plena iuriſdictione Epiſcopali. Ducor ad id (quamuis nihil apud Doctores reperetim) quia huiuſmodi prælati ſunt in omnibus ſimiles Epiſcopis, ſolaque conſecratione ab eis diſtant: & ſic in ſpectantibus ad ordinis Epiſcopalis poteſtatem, omnia quæ de Epiſcopis dicuntur, præter ea quæ ſunt ordinis Epiſcopalis, dicuntur quoque de Abbatibus & Prælatis his, præter vnum, vel alterum, in quo eſt ſpecialis difficultas propter ſpecialem iuris prohibitionem: vt circa poteſtatem dandi litteras commendatitias ad ordines ſuſcipiendos.

36 Tandem de religioſo promoto ad beneficium parochiale alicuius Eccleſiæ, concordant omnes Authores citandi, teneri eum votis religionis, & præcepto portandi habitum; nam & de Epiſcopo idem fatentur. Quoad obedientiam verò Prælatorum religionis ſic diſtinguunt communiter Authores. Si Eccleſia illa nullatenus ſubiiciatur Prælatis monaſterij, eximitur ille religioſus ab obedientia Prælatorum religionis. *cap. parochia.* 16. *q.* 1. ſed ſubiectus manet imperio Epiſcopi, qui de cætero erit ſuus Abbas. Si verò ſubiiciatur Prælatis religionis quoad ſola temporalia, eximitur quoad ſpiritualia ab illorum obedientia. *cap. viſis.* & *cap. ſanè* 16. *queſt.* 2. Si verò eis ſubiecta ſit quoad ſpiritualia, ſolùm eximitur quoad temporalia. Si verò ſit ſubiecta quoad omnia, manet planè illis ſubiectus. Ita docet Godofred. *ſum. de ſtat. monach. n.*4. & *ibi* Hoſtienſ *in ſua ſum. n.*5. Angel. *verb. monachus, num* 7. & *ibi* Roſell *num.* 5. & *ibi* Tabiena *qu.*5. *num.*6. Henric. *cap. cùm ad monaſterium, num.*8. *de ſtat. monachor. l.* 56. & *ibi* Gregor. Lopez *verb. proprio, tit.*7. *part.*1. Syluest. *verb. religio.* 7. *q.*11 Anton. Cucus *lib.*3. *inſtitution. maior tit.* 1. *num.*158. & Manuel (licèt non ita plenè) *qq. regular. tom.*1. *q.*34. *art.*6. Circa reliquas autem obſeruantias regulares, dicunt Hoſtienſ. Goffred. & Manuel eum abſolui à vigiliis, ſilentio, & abſtinentiis, quæ in Eccleſia parochiali commode ſeruari nequeunt. De abſtinentia autem carnium, dicunt non abſolui, niſi in caſu neceſſitatis, vel quando abſque ſcandalo ab eis abſtinere nequit, vel quando caret ſocio ſuæ ordinis, per *cap. nemo poteſt* 16. *q.*1. At meliùs Syluest. & Angel. aſſerunt conſiderata ratione illius textus, breuiter eſſe dicendum, huiuſmodi parochum ab iis ſolùm obſeruantiis regularibus abſolui, quæ in Eccleſia ſæculari, vna cum parochiali munere commodè ſeruari nequeunt; tenerique illum ad eas obſeruantias, quæ potiùs adiuuant, vel non impediunt id munus. Et ita etiam generaliter docent Hoſtienſ. *cap quod Dei timorem. n.*9. *de ſtat. monachor.* & *ibi* Ioann. Andr. *num.*15. Cardinal. *n.*5. *q.*2. Azor *lib.*12 *inſtitution. moral. cap.* 19. *q.*15. & in caſu, in quo tenetur ad obſeruantias regulares, credo eum teneri debito legali, ſubiacereque pœnis regulæ, quia in parocho non militat ratio, quam de Epiſcopo tradidimus *num.* 18. *&* 19. vt eum à pœnis, & obligatione legati eximamus; vtpote qui non eſt in ſtatu magiſtri perfectionis conſtitutus, nec omnino à iugo monaſticæ regulæ abſolutus: & ita ſi deponat habitum religionis, incurret excommunicationem *cap.* 5. *ſi cleric. vel monach. in* 6. vt bene docet D Anton. 3. *part. tit.*16. *c.* 5. *in fine principij*; & Syluest. *ſupra* citatus & à fortiori alij adducti *num.* 3. qui id docent de Epiſcopo. Credo etiam eum depoſito officio parochi teneri ad ſuum monaſterium redire, & obedire, inſtar cæterorum, quia exemptio illa non eſt ratione alicuius dignitatis, vt in Epiſcopo, & Cardinalibus, ſed ratione ſolius officij, quod tunc ceſſat: & id eo maximè verum eſt, quod in Epiſcopo depoſito, vel renunciante id eſt ſatis dubium; & multi docent teneri redire, quos retuli *n.*28 & rationes illorum militant in parocho, quamuis Nauar. *lib.* 3. *conſil. tit. de regularib. in* 2. *edit. conſil.*79. *n.*5. & Manuel *qq. regul. tom.*1. *q.*50. *art.*10 dicant hunc nec depoſitum, nec renunciantem teneri redire.

Quod ſi hic religioſus parochus indigeat diſpenſatione in aliquo regulæ ſtatuto, ſi Eccleſia ſit plene ſubiecta, 37
aut ſaltem quoad ſpiritualia Prælato religionis, ille diſpenſabit. Si autem ſit hoc modo ſubiecta Epiſcopo, diſpenſabit Epiſcopus, qui eſt ſuus Abbas. *c. ſi quis monachus* 16. *q.*1. Sic Syluest. *verb. religio* 7. *q.*12. Angel *verb. monachus, n.*7. & *ibi* Tabien. *p.*6. *n.*7. Si verò Eccleſia illa ſit exempta, dicunt Angel. & Tabien. recurrendum eſſe ad Pontificem. At meliùs ait Syluest. poſſe ipſum ſecum diſpenſare, ſicut poteſt ſecum Prælatus religionis; & hoc dicit ſatis probabile Tabiena *ibi.*

Hinc deducitur, eum abſolui ab officio diuino iuxta 38
ritum ſuæ religionis perſoluendo. Illud enim iuxta ritum ſuæ Eccleſiæ perſoluere debet. Ita docet Goff. *ſum. tit. de ſtat. monach. n.*4. Hoſt. *c. quod Dei timorem. n.*9. *de ſtat. monachor.* & *ibi* Ioan. Andr. *n.*15. Cardin. *n.*5. *q.*3. Anch. *n.*10. Roſell. *verb. monach. n.*5. Manuel *n præcedenti* allegatus, & omnes.

Sed dubitatur, an religioſus hic parochialis Eccleſiæ 39
præfectus teneatur habere ſocium ſui ordinis. Quæ difficultas pendet ex intellectu textus *cap.*2. *de ſtat. monachor.* vbi decernitur ne ſinguli monachi per villas, & oppida quibuſcumque parochialibus præficiantur

Eccleſiis:& *c. quod Dei timorem, eodem tit.* vbi inter monachos, & canonicos regulares id diſcriminis conſtitui videtur, vt illi ſocium neceſſariò habere debeant, iſ autem ſolùm quando illum commodè habere potuerint. Qua in re variæ ſunt ſententiæ; quidam dicunt monachos non eſſe promouendos ſine ſocio ſui ordinis, ſecus de canonicis regularibus, niſi hi quoque commodè illum habere potuerint. Sic Gloſſ. *in. c. quod Dei timorem, verb. regimen.* Alij dicunt idem de vtriſque eſſe dicendum, vt ſolùm teneantur habere ſocium, quando commodè fieri poteſt, ſecus, quando non poteſt commodè fieri, vt quia is nequit reperiri, aut Eccleſia non eſt vtrique alendo: & ad *prædictum cap.* 1. reſpondent id intelligendum tam de monachis, quam de canonicis regularibus, qui ſoli ad morandum in villis, vel in parochiis conſtitui non debent: ſecus ſi ad regendum populum inſtituantur; tunc enim idem in vtriſque, ſi commodè poteſt, ſeruari debet, & aliàs non. Quare differentia conſtituta (iuxta hos Authores) *in d. c. quod Dei timorem*, in eo conſiſtit, quod faciliùs concedatur cura parochiæ canonicis regularibus, quam monachis, eo quod illi laxiori regulæ ſubdantur. Ita ſentiunt Hoſtienſ. *ſum. tit. de ſtat. monachor. n. 7. & d. c. quod Dei timorem. n. 11. verſ. ſi commodè & ibi* Henric. *n. 6. & 7.* Goffred. & Hugo per ipſum allegati. Alij ſic diſtinguunt. Aut Eccleſia eſt monaſterio plenè ſubiecta, ita vt parochus illius poſſit ad nutum Abbatis reuocari ad monaſterium, & tunc neceſſariò habere debet ſocium ſui ordinis, & ita intelliguntur prædicti duo textus. Aut non eſt ſubiecta, & tunc non eſt neceſſarius ſui ordinis ſocius, quia cùm religioſus ille Abbati non ſubiiciatur, non eſt cur ei ſocium dare debeat. Ita ſentiunt Gloſſ. *Clement. 1. §. ad hæc. verb. ad clauſtrum. de ſtat. monachor. & ibi* Cardin. *n. 1. oppoſit. 4. & ibi* Anchar. *n. 32. q. 26.* idem Cardin. *d. c. quod Dei timorem. n. 6. q. 4. & ibi* Anchar *n. 9 & ibi* Ioan Andr. *n. 17.* & clariùs *cap. fin. n. 1. & 2. de Capellis monachor.* vbi & Anton. *n. 4.* & eandem tenet *l. 24. tit. 7. part. 1. & ibi* Greg. *ſuper verb. con otros. & l. 25. ſequent. verb. non lo deuen.* limitans hanc poſteriorem partem quando commodè ſocius haberi nequit, idem Anton. proximè. Et hanc opinionem fatetur Abbas *eo. cap. quod Dei timorem. n. 9.* ſæpius olim ſe fuiſſe ſecutum: & eam tenet Anton. Cuc. *lib. 3. inſtitut. tit. 1. num. 159.* Azor *lib. 12 eo cap. 19. q. 14.* Cæterùm verius eſt, monachos in vtroque caſu teneri habere ſocium ſui ordinis: at canonicos regulares non ſemper, ſed quando commodè habere poſſint; quia hæc differentia clarè conſtituitur inter vtroſque *d. c. quod Dei timorem*, vbi agebatur de promotione perpetua, & deciditur, ne monachus ſine ſocio Eccleſiæ præficiatur, iuxta deciſionem Concilij Lateranenſis relatam *in d. cap. 2.* Præterea, quia in *cap. 2.* dicitur, *per quaſcumque parochias*; & cùm dictio illa, *quaſcumque*, ſit vniuerſalis, omnes parochias complectitur. Et ita hanc primam partem tenet Abb. *eo cap. quod Dei timorem, n. 9. l. 30. fin. tit. 7. part. 1.*

CAPVT VII.

Qualiter regularibus integrum ſit de vna religione ad aliam migrare?

SVMMARIVM.

An ſit conſilium tranſire de vna religione ad aliam? n. 1.

Quot conditiones exigantur, vt hic tranſitus ſit licitus, & explicatur motus proprius Pij V. Quæcumque ſacratum. *n. 2.*

Quo iure hic tranſitus competat? n. 3.

Quot quæſtiones diſputandæ ſint? n. 4.

An monialibus integrum ſit tranſire ad arctiorem religionem? refertur quædam ſententia. n. 5.

Explicatur ſententia Authoris. n. 6.

An toti domui religioſæ liceat tranſitus ad arctiorem religionem? n. 7.

An liceat hic tranſitus Prælatis regularibus exemptis, vel regularibus Epiſcopis depoſitis, vel qui Epiſcopatui renunciarunt, aut tranſire ad laxiorem? n. 8.

An conuerſis, & oblatis id liceat, & qui ij dicantur? n. 9.

An habentibus priuilegium, ne liceat tranſitus ad arctiorem religionem, id liceat, & quo pacto ea priuilegia intelligenda ſint? n. 10.

Poſt numerum decimum inuenies alia ſummaria.

ID ante omnia præmittendum eſt Quamuis is tranſitus, 1
quoties ſeruantur conditiones *n. ſeq.* tradendæ, licitus ſit; aut non eſt laudabilis, niſi ob notabilem neceſſitatem, vel vtilitatem. Tum quia Apoſtoli conſilium eſt 1. *Corinthior. 7: Quiſque in vocatione qua vocatus eſt, permaneat.* Atque faciliori negotio progreſſus quiſque facit in inſtituto quod expertus eſt, quàm in alio ſibi peregrino, & inſolito: idque confirmat ſententia Abbat. Neſtor apud Caſſian. *collat. 14. c. 5.* ibi; *Cuique vtile eſt, vt ſecundùm propoſitum, quod elegit, ſummo ſtudio, ac diligentia ad operis arrepti perfectionem peruenire feſtinet, & nequaquam à ſua, quam ſemel elegit, profeſſione diſcedat.* Tum etiam, quia ex hoc tranſitu plerumque & ſcandalum, & infamia religioni deſertæ oriuntur. Eſſet autem laudabilis tranſitus in triplici caſu Primus eſt, zelo perfectioris vitæ traducendæ. Secundus, eo quod propria religio à ſuo inſtituto declinat. Tertius, quando ob debilitatê vel aliam iuſtam cauſam propria religio tolerari nequit; & ita docet D. Th. ab omnibus receptus, 2. 2. q. 189 *art. 8.*

Quadruplici autem conditione concurrendi, integrum eſt regularibus ad aliam religionem migrare. Prima eſt, vt regulares tales ſint, quibus non ſit ſpecialiter is tranſitus interdictus. Secunda, ne tranſitus fiat ex temeritate, leuitate, odio, ira, contemptu, vel qualibet alia animi perturbatione, ſed ſolo melioris, & tutioris vitæ ſtudio; & ne fiat cum detrimento, vel iactura religionis, à qua receditur. Tertia, vt tranſitus fiat ad perfectiorem religionem. Vltima, vt petatur facultas tranſeundi à Prælato, quamuis ea non obtineatur. His ergo conditionibus concurrentibus, & non aliter, licitus eſt tranſitus ex vna in alteram religionem: quod expreſſè habetur *cap. ſtatuimus, & cap. mandamus, 19. quæſt. 3. cap. non eſt cap. ſuaè, cap. ſignificatum.* & potiſſimùm *cap. licet, de regularibus*, & tradunt omnes. Nec hoc derogatum eſt per motum proprium Pij V. anno 1569. incipientem; *Quæcumque ſacrarum*, vbi ſtatuit non poſſe recipi, nec retineri ab vlla religione fratres alterius ordinis, ſed debere remitti ad proprios ordines; quia, vt optimè ait Nauarr. *lib. 3. conſilior. tit. de regul. in ſecunda editione conſil. 88. n. 1.* non agit de tranſeuntibus virtute licentiæ iure communi conceſſæ *d. cap. licet*, ſed de tranſeuntibus virtute facultatum conceſſarum aliquibus particularibus religionibus, quas omnes caſſauit; quod conſtat ex illis verbis motus proprij, *ibi; vigore huiuſmodi priuilegiorum tantùm, & præter iuris communis diſpoſitionem.* Reſpondet etiam Manuel *2. tom. ſum. cap 6. n. 7. fin.* eum motum proprium non eſſe receptum: & *tom. 2. qq. regular. quæſt. 52. art. 8.* ait intelligi de his, qui tranſeunt ad aliam religionem, non petita licentia; & ſic credit non differre eius motus deciſionem ab eo, quod iure communi deciſum eſt.

Quod ſi quæras, quo iure competat hic tranſitus, 3
Azor *tom. 1. inſtitut. moral. lib 11. cap 17. q. 18.* Sayr. *in clau. reg. lib. 6. cap. 10. nu 9.* & alij videntur ſentire competere iure humano. Dicunt enim, rationem, cur Prælatus religionis nequit votum tranſeundi ad ſtrictiorem religionem reuocare, eſſe, quod ius canonicum *c. licet, de regular.* hoc votum ab Abbatis poteſtate excepit, concedendo religioſis facultatem huius tranſitus, ne

ne ſpes maioris perfectionis occluderetur. Sed id licere credo iure diuino naturali, quo licitum eſt votum proprium commutare in melius; quod ferè expreſſis verbis docet Caiet. 2. 2. *quæſt.* 88 *art.* 11. *paulo poſt principium. verſ. ad huius euidentiam ſciendum eſt.* Vbi dicens licere ex rei natura commutare propria authoritate votum in melius, hæc ait. Hoc eſt, quod *c. licet de regul.* declaratur, nam neque ibi fit nouum ius, ſed quia licitum fuit tranſire ad aliam arctiorem religionem propter meliorem vitam, non obſtante voto ſolemni prioris religionis, quo obligabatur non ſolùm Deo, ſed Prælatis illius religionis, & erat eis ius acquiſitum de perſona illa; ideo ius declarat illud. Ratio eſt, quia non propter ſeipſos, ſed propter Deum Prælatis data eſt illa perſona, & propter hoc ſolius Dei ratio habetur in hac commutatione, & ipſemet textus ſatis fauet huic doctrinæ.

4 Quibus poſitis, ſex quæſtiones diſputandæ ſunt. Prima eſt Quibus religioſis hic tranſitus liceat. Secunda. Qualis intentio deſideretur in tranſeunte, & ne tranſitus liceat cum religionis deſertæ iactura. Tertia. Qualiter deſideretur maior perfectio religionis ad quam tranſitur. Quarta. Qualiter deſideretur petii facultatem. Quinta. Circa has omnes conditiones, an quacumque ex eis deficiente, non valeat tranſitus, neque profeſſio in poſteriori religione, adeò vt profeſſus ad priorem reuocari queat, & quo remedio id præſtari poſſit. Vltima. Quæ interdicta ſit iure religioſis ad alias religiones in caſu præmiſſo tranſeuntibus.

5 QVÆSTIO prima. An in vniuerſum religioſis vtriuſque ſexus integrum ſit ad aliam religionem perfectiorem tranſire? Et quidem de monialibus poſſet eſſe difficultas? tum quia textus *c. licet de regular.* vbi is tranſitus permittitur, loquitur de viris religioſis: tum etiam, quia monialibus tam ſtrictè impoſita eſt clauſura *c. vnico. in princ. de ſtat. regular. in* 6 & in Trident. *ſeſſ.* 25. *de regular. c.* 5. & nouiſſimè à Pio V. in ſuo motu proprio, qui incipit: *Decori*, edito anno 1569. vbi poſtulat ad licitum monialium à clauſtro exitum, conſenſum ſuperioris ſcripto traditum: & duplici ſolùm de cauſa, nempe, magni incendij, infirmitatis lepræ, & epidemiæ. Qua ratione Azor *tom.* 1. *inſtit. moral. lib.* 13. *c.* 8. *q.* 1. *paulo poſt princ.* ait hodie non licere monialibus hunc tranſitum, quamuis olim licuerit.

6 Cæterùm dicendum eſt, hodie etiam licere. Ducor, quia olim licebat, vt habetur expreſsè *c.* 1. 20. *q.* 4. & docent *ibi* Gloſſ. *verb. virgines*, & *c. vnico, in princ. verb. perpetua. de ſtat. regular. in* 6. & *ibi* Archidiac. *n.* 1. *verb. perpetua.* Dominic. *n.* 11. Abb. *c. fin. n.* 7. *de ſtat. monac.* Additionat. *ad Abb. c. non eſt, littera C. ad finem, de regular.* Sylueſt. *verb. religio.* 4. *q.* 16. *dict.* 2. Greg. Lopez *l.* 9. *verb. religioſo:, tit.* 7. *p.* 1. nec conſtat vbi id ius commune ſublatum ſit, quia in hoc caſu non loquitur Tridentinum, nec motus proprius Pij V. tantùm enim tranſitum ex aliis cauſis interdicunt, ne ſit materia vagandi monialibus, nec inſtinctui ſpiritus ſancti ad arctiorem vitam ducendam moniales inſtigantis occludere viam volunt. Præterea, quia etſi textus *dicti c. licet.* de ſolis viris religioſis loquatur; at rationes in eo traditæ ad honeſtatem huius tranſitus ſuadendam procedunt æquè in monialibus: & ita hanc partem ſuſtinent qui poſt Trident. ſcripſére, Mandoſ. *in ſignatur. grat. verb. licentia, collat.* 9. *verſ. quæ dicta ſunt.* Tapia *authent. ingreſſi. verb. ingreſſu, c.* 9. *n.* 37. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Manuel Rodrig. allegato Franc. de Marquez *to.* 3. *regul. q.* 52. *art* 6. & Tho. Zerola *in praxi Epiſcopal.* 1. *part. verb. moniales fine*, tractans hanc quæſtionem remittit eius ſolutionem ad Abbatem hic allegatum, vbi dicit poſſe: & ita clarè ſentit idem. Addit autem Manuel exigi ad hunc exitum licentiam ſuperiorum, & ordinarij ob clauſuram indictam monialibus in eo decreto Tridentini, quam, inquit, tenentur dare. Sed id non credo, ſatis eſt petere, etſi non obtineatur; quia Tridentinum non loquitur in hoc caſu, vt probauimus.

Secundò, poteſt eſſe difficultas de toti domo religioſa, an ad ſtrictiorem religionem tranſire poſſit? Id enim fieri poſſe ſupponitur *c. recolentes, verſ. cæterùm, de ſtat. mona b.* quod Abb. *ibi n.* 2. dicit intelligendum de authoritate Epiſcopi interueniente, per *c. ſicut, de exceſſib. Prælator.* Verùm hic textus *c. ſicut*, loquitur de vnione duplicis monaſterij, vt conſtat ex eius initio, & de monaſterio non exempto, & conſequenter ſubiecto Epiſcopo, vt docet *ibi* Gloſſa *verb. in tua.* Quare vbi non fieret hæc vnio, ſed omnes religioſi alicuius conuentus, vel totius religionis, ſe transferre vellent ad arctiorem religionem, hæc authoritas non deſideraretur: quia ſicut cuilibet licet, licentia ſuperiori petita, etſi non obtenta, ita & omnibus id licebit. Atque ita abſque vlla limitatione cenſent licere hunc totius domus religioſæ tranſitum, Greg. Lop. *l.* 9. *verb. religioſus, tit.* 7. *part.* 1. & Manuel Rodrig. *qq. regul. to.* 3. *q.* 52 *art.* 6 nec obſtat *c. vnicum.* § *confirmatos, in fin. de religioſ. domib in* 6. vbi textus concedit facultatem quibuſdam olim Mendicantibus arctatis ad nullum in poſterum recipiendum, vt ad quamuis religionem tranſire poſſint. Subiciúntque ibi ſic: *Ita vt nullus ordo ad alium, vel conuentus ad conuentum ſe, ac loca ſua totaliter transferat abſque licentia Sedis Apoſtolicæ.* Vnde Gloſſa finalis, & omnes Doctores colligunt, aliquando non eſſe idem in toto quoad totum, & in parte quoad partem Sed hoc non obſtat, quia cautè dicit textus, *ſe ac loca ſua totaliter transferat*; at nos loquimur de ſola perſonarum tranſlatione: & Anchat. *ibi, n.* 2 *notabil* 4. quærit, quid in aliis religioſis vltra illos, an ſicut ſingularibus eſt permiſſum, ita vni conuentui ſe, ac locum ad alium ſtrictiorem transferre; & reſpondet, regulam inſtitutam in loco, vel antiquum ipſius loci ſtatum, non poſſe alteri loco abſque Epiſcopi licentia ſubiici; vbi non loquitur de perſonarum tranſlatione, ſed de ea quæ vnà cum loco facienda eſt. 7

Tertiò, poteſt eſſe difficultas de Prælatis regularibus exemptis, quos ad religionem ſtrictiorem tranſire non poſſe, niſi licentia obtenta à Pontifice, ſentiunt Hoſtien. *c. illud, in princ. de cleric. excom. miniſtran.* & Archid *c. ſi Abbatem, ad finem, de elect.* dicentes ſic deciſum eſſe à Clemen. IV. & ſi ſubſint immediatè Pontifici, tenet idem D. Anton. 3. *part. tit.* 16 *c.* 4. *in fine princ.* Verùm dicendum eſt hos, ſi non ſubſint immediatè Pontifici, poſſe instar aliorum religioſorum tranſire ad ſtrictiorem religionem, petita, etſi denegata licentia à ſuperiore: quia textus *c. licet, de regularibus.* ſolos Epiſcopos excipit, illis interdicens tranſitum ad religionem, non obtenta Pontificis licentia. Et ita re hac late diſputata, tradit Ioa. Andr. *regul. cùm non ſtat.* 66. *nu.* 11. *&* 12 *de regul. iur. in* 6. atque ipſum ſequuntur Abb. *eo. c. licet, n.* 3. Anchar. *num.* 8. *notabil.* 11. & *ibi* Henric. *nu.* 4. Roſel. *verb. religio.* 4 *nu.* 8. Angel. *verb. religioſus, num.* 35. Sylueſt. *verb. religio.* 4. *q.* 3. Tabien *verb. religio q.* 24. *nu.* 25 Si verò ſubſint immediatè Pontifici, vt generales religionum, poſſunt petita licentia, & Pontifice non reſpondente, non tamen eo negante, quippe qui poſſet eos reuocare. Sic Ioan. Andr. Abbas, Henricus, Roſella, Angelus, Sylueſt. *ibidem* Azor *tom.* 1 *inſtitution moral. lib.* 12. *c.* 14 *q.* 7. *fine.* Nec obſtat contraria deciſio Clementis IV. quia intelligitur, quando Pontifex iis exemptis licentiam denegat. De Epiſcopis autem regularibus, qui iam Epiſcopatui, ex Pontificis licentia, renunciarunt, exiſtimo dicendum eos tranſire poſſe ad religionem ſtrictiorem, ſicut idem diximus de Prælatis exemptis, qui immediatè ſubſunt Pontifici. Quia (vt diximus *c. præced. num.* 3.) ij Epiſcopi non ſubſunt Prælatis regularibus, ſed ſolùm Pontifici; atque ideo illius licentiam poſtulare debent ad tranſitum faciendum. At ſi iterum redirent ad ſuam religionem, cùm tam ſubſint Prælatis illius, ſat eſſet licentia ab eo petita, etſi non obtenta. Tranſire autem ad laxiorem religionem eis non licet, quia quamuis non teneantur redire ad ſuam religionem, manent tamen veri illius religioſi. 8

Quartò,

9 Quartò poteſt eſſe difficultas de conuerſis, & oblatis religioni, inter quos id diſcriminis eſt, teſte Abbate *c. non eſt n. 2. de regularibus*, quod oblati dicuntur, qui ſe, & ſua dedicarunt monaſterio, habitu non mutato: conuerſi autem, qui ſe, & ſua dedicarunt, habitu mutato. Sunt autem ſæculares, eo quod ad ordines non promoueantur. Quidam ergo ſentiunt nec conuerſos, nec oblatos poſſe ad ſtrictiorem religionem tranſire, quod obligatione illa efficiantur quaſi ſerui illius Eccleſiæ: & pro hac opinione citatur Gloſſa *c. vt lex continentiæ. verb. profeſſi, in fine. 27. q. 1.* Sed hæc Gloſſa (vt bene aduertit Greg. Lopez ſtatim allegandus) loquitur de oblatis Eccleſiæ ſæculari. At in propriis terminis citata prædicta Gloſſa tenet hanc ſententiam Abb. *dicto c. non eſt, n. 3.* addens etiam licentia petita à ſuo ſuperiori, & Additionat. *ad Abbatem, c. licet. verb. & adde de regularib.* Angel. *verb. monachus, nu. 1.* Armill. *ibi, n. 1.* Tabien *n. 1.* & *verb. religio q. 27. num 28.* Barbati. *c. in præſentia, n. 18. de probationib.* & alij. Sed idem Abb. *c. quod ad te n. 5. de cleric. coniugat.* dicit hanc ſententiam eſſe valde ſingularem, ſi eſt vera; quare de illius veritate dubitat: & Archidiac. *d. c. vt lex, ad finem, ſuper gloſſ. verb. vitam*, ait aliquos ſentire licere iis tranſire ad ſtrictiorem religionem; & Greg. Lopez *l. 9. verb. religioſos, tit. 7. p. 1.* refert hanc ſententiam in vltimo loco, ac proinde ei videtur adhærere. Et ita credo, hos conuerſos, & oblatos poſſe tranſire ad ſtrictiorem religionem. Ducor, quod oblatio illa eam conditionem tacitè imbibitam habet niſi ad meliorem, & ſtrictiorem religionis frugem ſe recipere voluerint: ſicut id contingere in quacumque obligatione cum homine contracta probauimus *lib. 4. c. 19. à n. 30.* & ita Couar. *c. 1. n. 19. de teſtam.* ait obligatum Eccleſiæ ſæculari, poſſe ſe ad aliam Eccleſiam transferre, & Tapia *authent. ingreſſi. verb. ſua c. 6. n. 57. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* tenet licitum eſſe iis ad religionem tranſire ſtrictiorem; & *verb. ingreſſi. c. 9. num 38.* idem repetit; & Roſell. *in authentic ingreſſi. c. 8. fin.* dicit eos poſſe tranſire ad ſtrictiorem. Idem Manuel *qq. regul. tom. 3. q. 21. art. 2. & quæſtione 55. art. 7.* Beroius *cap. in præſentia, n. 55. de probationib.* Mantua *ibi n. 8.* quamuis in fine derelinquunt cogitandum. Idem etiam ſentit Felin. *eo. cap. in præſentia num. 4. fine.*

10 Vltimò, eſt difficultas de religioſis habentibus priuilegium, ne à ſua religione ad aliam liceat tranſitus. Cæterùm, nec hoc priuilegium eum tranſitum zelo bono effectum impedit, vt expreſſe deciditur *c. licet, ſtatim in princ. de regul.* vbi dicitur, eiuſmodi priuilegium conceſſum credi, ne tranſitus fiat temerè, leuiter, aut cum iactura prioris religionis, prætextu altioris religionis amplectendæ: atque ita eum tranſitum minimè interdici, quando non fictè, ſed verè adeſt animus ſe ad meliorem frugem recipiendi. Quæ tamen deciſio intelligenda eſt, quando priuilegium contineret: ne liceret hic tranſitus abſque prædicta licentia ſuperioris, vel eo inuito: interpretandum enim eſt tale priuilegium de tranſitu temere facto, vel ex quadam leuitate, iuxta deciſionem eius textus *c. licet.* At ſi priuilegium neget eum tranſitum abſque licentia obtenta Prælati, non haberet locum interpretatio *d. c. licet*, ſed neceſſariò ea obtinenda eſſet, vt is tranſitus, quantumcumque bono zelo factus, firmitatem haberet. Quamuis enim hunc tranſitum abſque iuſtis cauſis impedire, eſſet contra ius diuinum, & inſpirationi Spiritus ſancti ad meliora inuitantis obſtare, verè rectè ait Cordub. *in reg. D. Franc. c. 10. q. 5 punct. 2.* at iure optimo ſummus Pontifex prædictum tranſitum impedire poteſt, ductus cauſa conſeruandi pacem religionum, & contentionum, iacturæque ipſarum, & ſcandalorum ex eo tranſitu conſurgentium vitandorum, vt bene ait idem Cordub. *in eadem reg. c. 2. q. 17. punct. 4.* Et ideo limitationem hanc ad illum textum tradunt Hoſtienſ. *c. non eſt n. 2. de regul.* & *eo. c. licet ſtatim in princ.* vbi Ioan. Andr. *nu. 2.* Anton. *num. 3.* & Cardin. *notabil. 1.* Subdit Hoſtienſ. *eo. c. licet. n. 7.* in caſu in quo religio habeat priuilegium, ne abſque obtenta Prælati licentia integrum ſit ad ſtrictiorem religionem tranſire, ad obtinendam eam licentiam, ſuperiore immediato denegante, adeundum eſſe immediatum illius ſuperiorem: quod non intelligo via appellationis. Cùm enim ſuperior immediatus vtatur iure ſuo, eam licentiam denegans, conſulatque ſuæ religionis eo priuilegio munitæ vtilitati, nullam infert iniuriam eam licentiam denegando, vt proinde ad eam iniuriam repellendam locus ſit appellationi. Sed poteſt adiri ſuperior, vt fortè precibus illius, & bono zelo inclinatus concedat licentiam, quam immediatus ſuperior denegarat. Specialiùs autem de his priuilegiis eſt habendus ſermo *n. 74.*

SVMMARIVM.

An deſideretur recta intentio, & ne cedat in detrimentū religionis derelictæ vt tranſitus ad arctiorem liceat, n. 11.

Ex quibus coniecturis comprehendantur leuitas, & mala intentio, n. 12.

An ea præſumantur, quando non petita licentia tranſitur, n. 13.

An in dubio præſumatur malus animus, & ſtandum ſit dicto tranſire volentis, n. 14.

An in dubio huius mali animi, vel an religio ſit ſtrictior, ſtandum ſit iudicio ſubditi, vel ſuperioris, n. 15.

An in hoc dubio ſit neceſſarium obtineri licentiam, an ſufficiat petita, n. 16.

An liceat ingredi religionem laxiorem gratiâ vacandi litteris, animo firmo, vel dubio, vel conditionali tranſeundi poſtea ad ſtrictiorem, n. 17.

Quid ſi hic animus tempore nouitiatus ſuperueniat, n. 18.

QVÆSTIO ſecunda. Qualis intentio deſideretur in volente tranſire ad perfectiorem religionem, vt is tranſitus liceat, & quale religionis deſertæ detrimentum ei obſtet. 11 Hac in re *cap. licet, de regularib.* expreſsè deciditur, eum tranſitum, vt licitus ſit, ac firmitatem obtineat, non temeritate, leuitate, odio, ira, contemptu, vel alia qualibet animi perturbatione, ſed ſtudio perfectioris vitæ faciendum. Inſuper ne fiat cum iactura, & detrimento religionis, à qua receditur. Quare ſi religio deſerta notabile damnum, ingentemve infamiam ex eo tranſitu pateretur, poſſet reſtitutione petita, tranſeuntem reuocare: tum quia textus *eod. c. licet*, vult expreſsè caueri religionis emiſſæ iacturam ex eo tranſitu conſurgentem, atque communis religionis deſertæ vtilitas præponderat peculiari huius tranſeuntis bono. Tum etiam, quia ſi Eccleſia in temporalibus læſa reſtitui poteſt *c. 1. de in integr. reſtit.* à fortiori reſtituenda eſt in ſpiritualibus, ac in perſonæ alienatione læſa. Et ita docent Innocent. *eo. c. licet num. 1.* & *ibi* Hoſtienſ. *num. 5. & 6.* Ioann. Andr. *num. 22.* Anton. *num. 14.* Ancbar. *num. 11. oppoſit. 2.* Cardinal. *num. 3. quæſt. 4.* Henric. *num. 7.* Bonifac. *Clement. 1. num. 58. de regul.* D. Anton. *3. part. tit. 2. cap. 4. in fine princ.* Syluest. *verb. religio. 4. qu. 1. fine.* Anton. Cucus *lib. 3. inſtit. maior. tit. 1. n. 141. & 142.* Atque tunc non licere tranſitum docent etiam Turrecrem. *c. 1. num. 3. 19. q. 3.* Angel. *verb. religioſus, n. 34.* Tabien. *verb. religio. q. 23. num. 24.* Quod iure optimo limitat Anton. Cucus, & colligitur ex Syluest. *ibidem*, dummodo peruerſi religionis deſertæ mores cauſam huius tranſitus ad meliorem frugem appetendi non præbeant; nam ſi cauſa ſint, illis hoc damnum imputabitur, & non tranſitui. Et quidem hoc placet, quamuis Abb. *eo. c. licet. n. 14.* & Roſell. *verb. religio. 4. n. 5.* de hoc dubitent, dicentes ob religionis damnum non reſiſtendum eſſe Spiritui ſancto ad meliora promouenti; nec id ſpectandum eſſe, cum non eſt tranſeuntis culpa conſurgat: idque tunc ſolùm conſiderat textus *d. c. licet.* cùm ex leuitate tranſitus contingit. Cæterùm non eſt recedendum à communi ſententia.

tentia. Cùm enim (vt bene ait Sylueſt.) id damnum non ex religionis culpa oriatur, eſt vtique ſpectandum) & *text.d.c.licet*, id in omni euentu ſpectat, cùm tranſitum hunc maturo conſilio faciendum gratiâ prædicti damni vitandi decernat.

12 Zelus autem in tranſire volente non bonus, nec ardor maioris perfectionis quærendæ, ſed potiùs leuitas quædam, & temeritas ex coniecturis deprehendenda ſunt; vt ſi nimirum rixa præceſſit, minatúſque eſt tranſire volens, fore, vt ibi non maneat, vel eſt inconſtans, facilé que monaſteria mutat, non præſumetur ex bono zelo, ſed ex animi perturbatione, aut leuitate tranſeundi voluntas oriri. Ita docent Ioan. Andr. *eo.cap.licet n.6.* Anton.*n.5.* Hoſtienſ.*n.15.& 16.* Cardinal.*n.3 quæſt.tunc.5.* Eadem leuitas, ac temeritas præſumentur, quando tranſiens carnium eſu indiget, & appetit tranſitum ad religionem, in qua illæ non eduntur, vt bene docent iidem Authores, & Innocent.*eo.cap.licet,n.3.fine.*

13 Idem malus tranſeuntis animus præſumitur, quando nulla à ſuperiori petita licentia tranſiuit: quod apertè colligitur ex *eo.cap.licet,verſ.quocirca*, vbi deciditur, petendam eſſe ad hunc tranſitum licentiam, ne bonum obedientiæ contemni videatur. Si ergo ex non petita licentia præſumitur bonum obedientiæ contemni, quæ principem in religioſis locum tenet, non poteſt inſtinctus Spiritus ſancti, nec bonus zelus præſumi. Atque ita docent Lapus *allegat.*130 in alia edit.135.*n.2* Hoſtienſ. *eo.c.licet,n 15.verb bonum obedientia*, & *ibi* Abb.*nu.*10. Henric.*n.8.* idem Hoſtienſ.*ſum.tit.de regul.n.7.fine.* Aſtenſ.*ſum.1.part.lib.1.tit* 20.*art.*10.*quæſt.*1.*fine.* Abulenſ. *cap.30.Num.quæſt.*73.

14 At quando petita eſt licentia, & ſunt coniecturæ malum animum ſuadentes, ſed res manet dubia, non conſtat inter Doctores, an malus, an potiùs bonus animus præſumendus ſit: nam Anchar.*in c.licet,n.7.notab.9.* ait fortè leuitatem eſſe præſumendam, niſi aliter de bono animo conſtaret. Ducitur, quia ad noua conſtituenda, & ad diſcedendum ab eo, quod diu æquum viſum eſt, debet eſſe euidens vtilitas, vt dicitur *l.in rebus,ff.de conſtitution Princip.* & quia conſilium regulariter eſt in priori vocatione perſiſtere, niſi magna aliunde vtilitas appareat, vt diximus *n* 1. Alij verò dicunt bonum animum præſumendum, tum ob generalem bonitatis cuiuſlibet hominis præſumptionem, dum de eius malitia non apparet tum etiam, quia cùm ille externus tranſitus ſit ex ſe bonus, & ardorem maioris perfectionis præ ſe ferat; indicat bonum animum, vbi vehementiores mali animi coniecturæ non vrgent, iuxta illud Euangelij, *ex fructibus eorum cognoſcetis eos.* Et quia in cordis penetralibus latentia nequeunt teſtibus probari; ſed proprio dicto ſtatur, vbi non ſunt vehementiſſimæ coniecturæ oppoſitum ſuadentes, vt probauimus *lib.9 de matrim.diſp.32.n 5.* Et hoc quidem placet, quia eæ coniecturæ vehementiores ſunt, quam oppoſitæ: atque ita docent Gloſſ.penult.*eo.c.licet*, & *ibi* Ioan. Andr. *num.*18. Hoſtien.*fine.* Abb.*n* 8. Abulenſ *c.*30 *Num.q* 73. Additq; Hoſtienſ. etiam ſine iuramento eſſe huic credendum.

15 Quod ſi in hoc dubio mali, an potiùs boni animi ſuperior denegaret licentiam malum animum diiudicans, aut non bonum ſibi perſuadens, non ſtandum eſt iudicio ſubditi, vt ſtatim ei tranſire liceat: nec etiam ſuperioris denegantis, ſed eius ſuperioris iudicium ſpectandum eſt, ad quem, vt ad ſuperiorem prouocari debet; ſicut contingit, quando religioſus malè, & contra ius vexaretur. Et idem dicendum eſt, quando dubitatur, an religio ſit arctior, necne; & ita intelligi debet textus *eo.c.licet,verſ. ſi verò*, ibi, *ſi verò probabiliter dubitetur vtrùm quis velit ad ordinem arctiorem, aut laxiorem ex charitate, an ex temeritate tranſire, ſuperioris eſt iudicium requirendum, ne fortè Angelus Sathanæ in lucis Angelum ſe transformet.* Sic docent Innocent.*ibi n.2.fine.* Abbas *n.3.* Henric. *n.*11. Hoſtienſ.*ſum.tit.de vot.n.7.* Aſtenſ *ſum.1.part.lib.1. tit.*20.*art.*10.*quæſt.tunc.*1.*&* 2 Roſell *verb.religio.4.n.2.* Angelus *verb.religioſus,n.*14. Sylueſt.*verb.religio.4.q.1. notab.1.& qu* 2. Abulenſ.*cap.*30.*Num.quæſt.*73. Tabien. *verb.religio,n* 24.*&* 25.*q.*23.*&* 24. Ant Cucus *lib.inſtitut.maior.tit.1.n.*132. Azor *lib.*12.*inſtitut.moral.cap.*14. *quæſ.5.*

Ex quo deducitur, in dubio hoc boni animi an potiùs leuitatis, aut an religio, ad quam fit tranſitus ſit ſtrictior, non integrum eſſe religioſo tranſire denegata licentia per ſuperiorem, ſed ad licitum tranſitum oportere vt ab eo, vel ab alio ſuperiore, ad quem prouocatur, obtenta licentia ſit. Conſtat, quia *eod.c.licet,verſ.talis ergo*, tantùm conceditur facultas tranſeundi, quando ſuperior proteruè, & malitioſè hanc licentiam denegat, cũ cõſtat de bono potentis animo, ac de maiori religionis alterius auſteritate. Quando verò alterutrum horum eſt dubiũ, dicitur *eo.c.licet,verſ.ſi verò probabiliter*, iudicium ſuperioris eſſe requirendum, & non dicitur ſolum conſilium. Ergo tunc neceſſaria eſt licentia obtenta; alias non oporteret ſuperioris iudicium requirere: & ita colligitur ex doctrina allegata *n.præced.* & docet Caiet. 2.2.*quæſt.*189.*art* 8.*paulo poſt princ.* 16

Tandem dubitatur, an fas ſit alicui religionem laxiorem ingredi eo animo, vt in ea litteras addiſcat, eo quod ſit in ea addiſcendi opportunitas, vt ibi doctus euaſerit, tranſeat ad ſtrictiorem, vt ad Carthuſiam: aut ſaltem an id liceat, quando huiuſmodi animus dubius eſt. In nemine inueni quæſtionem hanc: & hic iuſtè procedere videtur, quia vtitur iure ſuo, quod habet tranſeundi quocumque tempore ad ſtrictiorem religionem; veruntamen loqui poſſumus in triplici caſu. Prious eſt, quando ante nouitiatus ingreſſum adeſt hic animus certus, aut ſaltem dubius. Secundus, quando tempore nouitiatus superuenit. Tertius, quando poſt profeſſionem, aut poſt vota biennij in Societate IESV, huiuſmodi animus inciperet. Et quidem in primo caſu exiſtimo id eſſe contra iuſtitiam, ac proinde teneri illum, qui cum eo animo ingrederetur, expenſas omnes reſtituere religioni laxiori, deductis debitis miniſterio religioni per ipſum exhibito. Quando autem ſtipendium ei debeatur miniſterio, dicemus *c.10.huius lib.n.2.* Ducor, quia etſi ius habeat quocunque tempore tranſeundi ad religionem arctiorem; at non habet ius ingrediendi religionem laxiorem fraudulenter, & abſque firmo permanendi in ea animo; & nulla religio conſcia eius fraudis, & intentionis non permanendi, ſed ad aliam tranſeundi, eum admitteret. Secus eſſet, ſi ingrederetur animo firmo perſeuerandi in illa, ſub ea tamen conditione, niſi Deus tranſitum ad arctiorem religionem inſpiraret: quippe hic recta intentione ingreditur, nec vllam fraudem committit, nec eius intentionis conſcia religio, eum expelleret. Et confirmatur, quia acceptans parochiale beneficium firmo animo intra annum aſſumendi ſacerdotij, prout vt tenetur, ſub ea conditione, niſi felicius eo tempore quidquam contigerit; non tenetur fructus reſtituere, nec alicuius culpæ reus eſt, eo quod non praua ſit intentio, vt probauimus *lib.7.de matrim.diſput* 45. *num.*10. 17

In ſecundo caſu, nempe, ſi animo perſeuerandi ingrediatur, & poſtea in religione illum mutet, proponens firmiter, abſolutis ſtudiis, cùm ſibi iam opportunius erit, tranſire ad aliam arctiorem religionem; aut ſaltem dubius ſit, ſi ante profeſſionem id accidat, vel vota biennij in Societate IESV, per quæ verus ſit religioſus; credo idem dicendum, quod diximus, quando ante ingreſſum eo animo affectus eſſet, cùm tunc temporis dicatur verè ingrediens, & antea tantùm eſſet experiens, an ſibi expediret ingredi. Quare ſicut non potuit cum hoc doloſo animo nouitiatum capeſſere, ita nec poterit verè ingredi per profeſſionem, aut ea vota. 18

SVMMARIVM.

Quæ dicatur abſolutè perfectior religio. n. 19.
An iura concedentia hunc tranſitum, attendant, an religio ſit perfectior, an ſolum, an ſit ſtrictior? refertur quadam ſententia. n. 20.
Explicatur ſententia Authoris. n. 21.
An exigatur cauſa iuſta, & diſpenſatio ad tranſeundum ad religionem arctiorē, quæ in ſe non eſt perfectior. n. 22.
Ad diiudicandū, quæ religio ſit auſterior, an ſola regula, vel conſtitutiones ei ſuperaddita ſpectanda ſint? n. 23.
An ſpectanda ſit potius præſens obſeruatio, quam rigor regulæ, & an ſola corporis aſperitates conſiderandæ, an etiam rigor obedientiæ, & paupertatis? n. 24.
An ad tranſitum in hoc caſu requiratur, vt non ſit ſpes reformationis, nec Cœnobium in prouincia, in quo rigor regulæ obſeruetur? n. 25.
An exigatur ad hoc diſpenſatio, aut iudicium ſuperioris, & licentia ab illo obtenta? n. 26.
Quid in dubio, an religio ſit arctior necne? n. 27.
An liceat tranſitus à Societate IESV, *vel ab alia religione Mendicanti, ad aliam Mendicantem, vel ad quamuis aliam? n. 28.*
An liceat tranſitus à Carthuſia ad Mendicantes? n. 29.
An etiam in foro conſcientiæ liceat tranſitus ab ordine Minorum ad Carthuſiam, & quando eſt priuilegium Sedis Apoſtolicæ ad tranſitum, ſit tutus tranſitus? n. 30.
Qualiter liceat tranſitus à Societate IESV *ad Carthuſiam, & an is liceat toties, quoties, & quid de aliis religionibus? num. 31.*
Poſtea inuenies alia ſummaria.

19 QVÆSTIO tertia An dum ius concedit tranſitum ad perfectiorem religionem, intelligitur nomine perfectioris, quæ abſolutè, & in ſe perfectior eſt, & fructuoſior, an quæ ſit arctior, ſeuerior, & durior? Ad cuius intelligentiam præmittendum eſt ex doctrina D. Dionyſij communiter recepta, *c. 7. de diuin. nominib.* quem refert, & ſequitur D. Th. *2. 2. qu. 188. art. 6.* Palud. *4. diſt. 38. q. 3. art. 2. num. 11.* D. Anton. *3. part. tit. 16. c. 4. §. 4.* & latiſſimè aliis citatis Manuel Rodrig. *qq. regul. tom. 3. q. 48. art. 1.* maiorem religionis abſolutam perfectionem petendam eſſe ex fine, ad quem religio illa ordinatur, & ex proportione mediorum, quæ ad illum obtinendum appunit. Quare cùm attendere ſaluti animarum prædicando, & docendo, ſit altiſſimus omnium finis, & ad quem ſchola Chriſti Seruatoris noſtri inſtituta eſt, & ad quem munus Epiſcoporum dirigitur, ea erit inter religiones abſolutè perfectiſſima, cuius ex ſua principali inſtitutione hoc munus proprium eſt; quamuis in externis corporis auſteritatibus ab aliis excedatur. Et ideo Palud. & D. Anto. *ibidem* contendunt, ordinem Prædicatorum, vtpote qui ad hoc munus principaliter inſtitutus eſt, cæteris religioſis ordinibus perfectiorem abſolutè eſſe, etſi quidam alij aſperiores ſint.

20 Hoc ſuppoſito, duplex eſt ſententia. Prior ait, huiuſmodi tranſitum iure concedi ratione perfectionis, ac fructuoſioris religionis, & non ratione aſperioris inſtituti. Ducitur primò ex *c. licet, de reg.* vbi hic tranſitus conceditur, & fit mentio melioris vitæ, vt *verſ. talis ergo,* ſic dicitur; *liberè poteſt ſanctioris vitæ propoſitum adimplere,* & *paulo ante verſ. ad frugem melioris vitæ valeat tranſmigrare.* Ergo ad maiorem perfectionem abſolutā iura attendunt. Secundò, quia *eo. c. licet, verſ. ſi verò,* probabiliter denegatur Epiſcopis licentia tranſeundi ad religionem abſque ſpeciali indulto Pontificio, ea ratione tradita, quod cōmunis vtilitas, cui Epiſcopatus deſeruit, priuato bono anteferenda ſit: & eadem ratio militat in tranſitu religionis principaliter attendentis proximorū ſalutem ad religionem in ſolis corporis aſperitatibus excedentem. Tertiò, quia deſcenſus reputatur, & non progreſſus, quoties à meliori, & perfectiori abſolutè vita tranſitur ad abſolutè imperfectiorem. Quartò, quia *c. 2. 19. qu. 3.* interdicitur canonicis regularibus tranſitus ad monachos, cùm tamen horum regula ſit arctior, vt habetur *c. quod Dei timorem, ad finem, de ſtat. monach.* quod ob aliam rationem non fit, niſi quia inſtitutum canonicorum regularium eſt ad altiorem finem, nempe ad vacandum miniſteriis ad proximorum ſalutem ſpectantibus. Et ideo hanc ſententiam, quæ valde probabilis eſt, ſuſtinet, licèt non ita clarè, D. Th. *2. 2. qu. 189. art. 8.* & ipſum ſequuntur Palud. *4. diſt. 38. qu. 2. a. 17.* & *q. 3. art. 1. n. 11.* Turrecrem. *c. 1. n. 1. verſ. primo quidem, 19. qu. 1.* D. Anton. *3. part. tit. 16. cap. 4. in princ. verſ. poteſt tamen,* & *§. 4.* Roſell. *verb. religio, 4. n. 1.* Syluest. *verb. religio, 4. q. 1. notab. 2.* & *qu. 2. fin.* & *qu. 8.* Tabien. *verb. religio, qu. 13. n. 24.* Nauarr. *commentar. de regular. n. 2.* & *3.* Ant. Cucus *lib. 3. inſtitut. maior. tit. 1. n. 136.*

Poſterior ſententia, cui tanquam probabiliori accedo, ait, non attendi in hoc tranſitu vtra religio ſit in ordine ad ſuum finem perfectior, & fructuoſior, ſed an ſit aſperior, arctior, ac durior. Ducor ex *c. licet, de regul. paulo poſt princ.* ibi, *Arctioris vitæ prætextu,* & ad finem ibi, *vt apud eos vitam duceret arctiorem,* & clariùs *c. 1. 20. q. 4.* dicitur ſic ex Conc. Tibur. *Virgines ſacræ ſi pro lucro animæ ſuæ propter diſtrictiorem vitam ad aliud monaſterium pergere diſpoſuerint, Synodus concedit.* Secundò, quia ex extrauag. *Viam, de regul.* conceditur tranſitus ab omnibus mendicantibus ad Carthuſiam, & in omnibus religionum priuilegiis denegantibus tranſitum ab illis ad aliam religionem, ſemper excipitur Carthuſia; cùm tamen hæc non ſit perfectior cæteris quoad finem, vtpote quæ nullatenus eſt inſtituta ad vacandum ſaluti ſpirituali proximorum, ſed ſoli orationi, & ſilentio, cum arctiſſima clauſura. Ergo iura non eum finem reſpiciūt, ſed ſolam maiorem aſperitatem. Tertiò, quia huiuſmodi tranſitus iure videtur eſſe conceſſus ob tutiorem vitæ rationem, quæ in maioribus aſperitatibus reperitur. Vbi autem ea eſt religio, videtur eſſe tutior, quamuis alia ſit in ſe perfectior, & fructuoſior. Tandem, quia Prælati cuiuſlibet religionis prætendunt ſuam eſſe cæteris perfectiorem in ordine ad ſuum finem fructuoſiorem; & ita tranſitus hic multis litibus eſſet expoſitus. Quæ autem ſit aſperior facili negotio conſtat. Nec obſtat in contrarium adducta, quia idem textus in fine explicuit, quam religionem appellarit ſanctiorem, vt liceat hic trāſitus, ſic dicens, *vt apud eos vitam duceret arctiorem.* Ad ſecundum dic, id ſpeciale eſſe in Epiſcopis ob bonum commune, quod non ita verſatur in tranſitu peculiaris religioſi ad aliam ſtrictiorem religionem; & ita parochis, quod munus eſt ſaluti proximorum ſpirituali incumbere, integrum eſt ad religionem abſque aliqua diſpenſatione migrare. Ad tertium negatur reputari deſcenſum, quando religio aliam aſperitatibus corporis excedit: ac proinde tutior procurandæ propriæ ſaluti reputatur. Ad vltimum dic, eum tranſitū interdici quoties non zelo maioris progreſſus, ſed temeritate, & leuitate quadam fit, vt docet Gloſſ. *d. c. licet, verb. licentiā,* & ideo hanc ſententiam ſuſtinent Ioan. Andr. *c. ſanè, n. 8. ad fin. de regul.* & *ibi* Anton. *n. 7.* Anchar. *n. 6.* Abb. *in fin.* Cardin. *q. vlt.* Henric. *n. 16.* Roſell. *verb. religio. 4. n. 8. fin.* Angel. *verb. religioſ. n. 34.* Paſſarell. *in priuileg. Minor. c. 39.* Leonard. *lib. 2. de iuſt. c. 41. dub. 13. n. 100.* Azor *to. 1. inſtit. moral. lib. 12. cap. 14. q. 2.* Manuel *qq. regul. to. 3. q. 52. art. 4.* & hanc ſententiam videtur amplecti lex Regia 9. & 10. *tit. 7. partit. 1.* ibi, *A otra orden mas aſpera.* & ibi, *Mas eſtrecha vida*: vt bene aduertit Greg. Lopez *ea. l. 9. verſ. mas fuertes.* 21

22 Non tamen approbo quod ait Leonard. *eo. dubio 13. n. 102.* nēpe, quando religio eſt abſolutè perfectior, fieri commutationem in melius, in qua nulla opus eſt relaxatione; quando verò ſolùm eſt arctior, fieri aliquā votorū relaxa-

relaxationem, quia liberatur religioſus ille obligatinne operum perfectionum, eaque commutantur in obligationem operum pœnitentiæ, quæ minus ſunt perfecta, quamuis illi ob fragilitatem magis ſalutaria. Quare concludit exigi iuſtam cauſam ad hanc relaxationem. Sed hoc non placet, quia textus *d.c.licet*, decidens tranſitum hunc eſſe licitum, nulla relaxatione vtitur: immò illum tanquam à Spiritus ſancti inſtinctu ex maioris perfectionis zelo procedentem laudat; ideóque non impediendum eſſe ait, ne Spiritui ſancto reſiſtatur: & ſolùm eum damnat, quando ex leuitate, temeritate, aut alia animi perturbatione procedit. Ergo ſentit priora vota religionis laxioris commutari tunc in maius bonum, & proinde nulla alia cauſa opus eſſe. Sed reputat textus præponderare in hoc peculiari religioſo maiorem religionis, ad quam tranſit, arctitudinem perfectiori alterius religionis fini.

23 Inſuper ad diiudicandum, quæ religio ſit arctior, & aſperior, non ſolùm primæua regula ſpectanda eſt, ſed conſtitutiones quoque regulæ poſtea adiectæ, & ſi ex bis redditur arctior, quàm alia ex primæua ſua regula ſtrictiori, dicetur abſolutè arctior, vt tranſitus ad illam permittatur. Nec obſtat, eas conſtitutiones poſſe tolli; nam dum non tolluntur, ea vita aſperior eſt: ac ita docent Ioan. Andr. *c.ſanè.nu.2.& 3.de conſtitutionibus.* Anchar. *num.4.*Cardin.*quæſt.2.*Abb.*num.5.* idem Cardin.*cap.ad noſtram.num.2.& 3.de appellat.*& *ibi* Abb.*n.6.* Præpoſit.*num.8.*idem Anchar.*Clement.1.num.4.notab.3.de regularib.*& *ibi* Imola *num.6.*Probus *additionib.ad Monachum.cap.1.num.20.de regular.in 6.* Lapus *allegat.61.quidam Franciſc.*aliàs 62.*num.5.*& *ibi* Mandoſ.*in addition.litt.I.*& *allegat.130.pro dubijs propoſiti.*aliàs 135.*n.1.*& *ibi* Mandoſ.*in addition.litt.C.*Caſſian.*conſ.20.n.25.& 26.*Roſell.*verb.religio.4.n.8.* Angelus *verb.religioſus.num.34.*Syluest.*verb.religio.4.quæſt.6.* Manuel Rodrig. *qq.regul.tom.3.quæſt.52.art.5.*

24 Similiter non ſunt ſpectandæ regulæ, & conſtitutionum inſtitutio, & aſperitas, ſed præſens obſeruantia. Quare etſi ex regula & conſtitutionibus laxius ſit alicuius religionis inſtitutum, arctior tamen præſens viuendi modus, quod alia religio ex ſe arctior ſit collapſa, & relaxata; illa religio dicetur arctior, quàm hæc iam collapſa. Vnde ab hac collapſa ad illam erit tranſitus, & non è contrà. Conſtat ex *cap.ſanè de regul.ibi: ſi locus, vbi nunc permanet, maioris religionis, quàm Eccleſia Aromatenſis exiſtat.*vbi textus non ponderat qualis fuerit prior regula, ſed qualis ſit præſens obſeruantia. Et ratio eſt, quod tranſitus hic permittatur ad ducendam ſtrictiorem vitam; id enim deſiderium præſumitur à Spiritu ſancto procedere.*c.licet.de regul.*Ergo attendendus eſt præſens viuendi in ea religione modus. Confert etiam ad hoc. *l. leuiſſima.55.ff. de condition.& demonſtration.ibi: leuiſſima libertatis conditio ea intelligenda eſt, quæ ad libertatem perducit, quamuis natura grauior, & durior ſit.* Atque ita docent D. Th.*2.2.q.189.art.8.corpor.*Innocent.*eo.cap.ſanè.num.vnic.*Hoſtienſ.*ibi, paulo poſt princ.* Ioan. Andr.*n.1.*Anchar.*n.2.*Cardin.*n.1.notabil.1.*& *conſ.28.pro elucidatione præmiſſor.n.1.*idem Abb.*d.c.licet.n.7.*& *cap.ad noſtram.n.6.de appellat.*& *conſ. 95.n.1. volum.1.* Archid. *c.1.n.vnico.19.q.3.*& *ibi* Bellarm. *ſtatim in princ.* & *ibi* Turrecr.*c.1.viſ.* Felin.*eodem cap.ad noſtram.n.6.fine.*& *ibi* Decl.*in nou.edit.nu.26.* Dominic. *cap.ne cui.diſt.13.* Faber *§.penult.n.3.Inſtit.de hæredib inſtit.* D. Anton. *3.part.tit.16.cap.4.§.4.* Roſell.*verb.religio.4. n.8.* Angel. *verb.religioſus.n.34.* Sylu.*verb.religio.4.qu.2.& 6.* Tabien.*verb.religio.q.23.n.24.*Maior *4.diſt.38.q.21.in arg.conver.2.& 3.concluſ.*Gregor. Lopez *l.9.verſ.mas fuertes tit.7.part.1.* Nauar.*comment.4. de regul.n.3.* Cordub.*in regul.D.Franc.cap.1.qu.19.punct.2.*Anton.Cucus *lib.3.inſtit.maio.tit.1.n.133.*Leonard.*lib.2.de iuſt.c.41.dub.13.num.101.* Azor *lib.12 inſtit.moral.cap.14. quæſ.3.& 8.* Manuel Rodrig. citatus *eo.art.5.* Quod quidem veriſſimum eſt. quamuis Gigas *in addit. ad Deci. eo. c. ad noſtram. litt. A.* dicat hoc ſibi olim diſplicuiſſe, & nunc dubium videri quippe non inſpicitur quod ſit, ſed quod fieri debet *l.ſed licet.ff.de offic.Prætor.* Sed hoc non obſtat: nam quoad obligationem, & culpam omiſſionis non attenditur quod ſit, ſed quod fieri debet. At ad diiudicandam religionem ſtrictiorem, & hic, & nunc aptiorem perfectiori viuendi modo, ſpectatur præſens vita, & non vetus inſtitutum iam collapſum. Inſuper non ſolæ externæ corporis aſperitates ſpectandæ ſunt, ſed rigor obedientiæ, & paupertatis, & abnegatio propriæ voluntatis, quæ ſtrictè in aliqua religione obſeruantur, quia hæc aſperiorem reddunt religionem, & præponderant multis corporis aſperitatibus. Vnde hæc mutuò conferenda ſunt, vt maior religionis auſteritas diiudicetur.

25 Vt tamen permittatur tranſitus à religione ex ſuo inſtituto, & conſtitutionibus ſtrictioris, ad arctiorem iuxta ſolum præſentem viuendi modum, exigitur, vt non ſit in prouincia aliud eiuſdem religionis Cœnobium, in quo ſit arctior inſtituti obſeruatio, nec ſubſit probabilis ſpes priſtinæ vitæ formulæ in ea religione reuocandæ, vt bene docent Ioan. Andr. *eod. cap. ſanè.num.3.* & *ibi* Cardinal.*quæſt.3.* Abb.*n.7.* Anchar.*num.4.* Angel. Tabien. Syluest. Gregor. Lopez, Cordub. Azor *quæſt.8.* & Manuel Rodrig. allegatus *n.præcedenti.*

26 Immo & tunc requiri diſpenſationem ſuperioris affirmat Anton. à Cordub. allegatus *num.25.* quia eſt tranſitus à meliori bono ex voto debito, ad minus bonum. At hoc non credo: & expreſsè ſignificant D. Tho. Turrecrem. & Nauarr. allegati *eo.num. 25.* & D. Anton. *3. part.tit.16.c.4.in prin.verſ.ſecundò propter.*& Caiet.*2.2.q.189.art.8.paulo poſt princ.* Vbi dicunt, in hoc caſu deſiderari iudicium ſuperioris, ſicut in caſu dubio diximus *num.15.& 16.* ad hunc tranſitum faciendum, cùm tamen ſtatim ſubdant, exigi diſpenſationem quando ad minus ſtrictam omnino religionem tranſitur: & ideo clarè ſentiunt id ſuperioris iudicium non eſſe diſpenſationem quandam. Atque eodem modo loquuntur Ioannes Andr. & Cardinal. proximè allegati, dicentes exigi ſuperioris iudicium, qui iudicet, an aliquod ſit monaſterium in ea prouincia obſeruans priſtinam regulam, & an omnino deſperetur reformatio, quæ ſunt conditiones petitæ ad hunc tranſitum. Vnde ſicut in hoc caſu dubio diximus *num.15.* non ſufficere licentiam à ſuperiore petitam ad tranſitum; ſed deſiderari, vt ea obtineatur: ita in præſenti caſu dicendum eſt, vt bene docet Caiet. *ibidem.* Et ratio eſt, quia tranſitus hic non eſt ad melius abſolutè, ſed ad melius in quodam caſu. At ſuperioris eſt iudicare, quid in peculiari caſu agendum ſit.

27 In dubio autem, an religio ſit arctior, necne, quid agendum ſit explicuimus in hoc *c.num.15.& 16.*

28 Ex his deducitur, quid in ea quæſtione dicendum ſit, an liceat tranſitus ex vna religione mendicanti in alium ordinem monaſticum? Et quidem ſi ſpectemus ſolam religionis ipſius aſperitatem, & deciſionem *cap. licet, de regul.* concedentis tranſitum ad religionem ſtrictiorem à minus ſtricta; abſque dubio liceret tranſitus ab vna mendicante in aliam ſtrictiorem, licèt non mendicantem, aut mendicantem, quia non dubium eſt, quin inter ipſas quædam ſint ſtrictiores aliis. Atque ita Paludanus *in 4.diſt.38.qu.3.art.1.nu.11.*& D. Anton. *3.part.tit.16.c.4.§.4.* Sylu.*verb.religio.4.q.6.* aſſerunt à religione fratrum Prædicatorum ad nullam concedi tranſitum; bene tamen ab omni alia ad illam: & Paſſarell.*in priuileg. Minim.c.39.*aſſerit, attento iure communi, ab omnibus religionibus ad ſuam, nempe Minimorum, eſſe tranſitum, & à ſua ad nullam, quia omnium, vt ipſe credit, eſt ſtrictiſſima ob votum quadrageſimalis vitæ, vt dicit expreſsè Iulius II. in ipſorum priuilegiis, & D. Bonauent. *in expoſit.reg.Minor.c.2.quæſ.12.& 13.tom.1.*& Cordub. *in ead.reg.c.2.q.17.punct.1.* contendunt, à religione Mi-

norum ad nullam eſſe tranſitum, à cæteris tamen ad illam poſſe tranſiri. At in extrauag. *Viam, de regul.* expreſsè interdictum eſt ſub pœna excommunicationis latæ ſententiæ Pontifici reſeruatæ, quam incurrunt tam recipientes, quàm recepti, ne tranſitus fiat à quacumque religione mendicanti ad quamcumque aliam, præterquam ad Carthuſiam. Fundamentum huius deciſionis videtur eſſe; nam, vt ait Suar. *tom. 2. de relig. tract. de vot. lib. 3. c. 6. num. 24.* vix iudicari poteſt, religionem illam eſſe perfectiorem; ad quam tranſitus prohibitus eſt, ſed ſupponitur eſſe ſaltem quamdam æqualitatem; vel non eſſe tantam diſtantiam, quin omnibus penſatis, melius ſit in incepto ſtatu perſeuerare: & addit, poſſe eam prohibitionem fundari in maiori vtilitate, & conuenientia, in ordine ad bonum commune, & quietem, & pacem religioſorum, & ideo eſſe iuſtam, etiamſi in particulari conſtet tranſitum prohibitum eſſe ad perfectiorem; & confirmata eſt hæc prohibitio ſub excommunicatione in reg. 23. Cancellariæ. Qui autem intelligantur nomine Mendicantium, dicemus *num.* 112. Et quamuis non omnes recipientes in hac excommunicatione comprehendantur, ſed ſolùm quidam ordines ibi expreſſi, vt bene Suar. *5. tom. in 3 part. diſputat. 22. ſect. 5. num. 17.* ait in Societate IESV per conceſſionem Pij IV. & Pij V. extenſa eſt hæc cenſura reſeruata, tam reſpectu tranſeuntium, quàm recipientium, reſpectu quorumuis ordinum, dempto Carthuſienſi, & vt bene notat *ibi* Suar. *num. 21.* poteſt Generalis Societatis IESV abſoluere ab hac cenſura, tam religioſum ſuum apoſtatam, quàm alios eum recipientes: quia Pius IV. & Pius V. indiſtinctè huius cenſuræ abſolutionem conceſſerunt Generali Societatis IESV. Et quamuis aliquis poſſet contendere, huic deciſioni non eſſe locum, quando non ex temeritate, ſed ex bono zelo fieret tranſitus: ſic enim intelligenda eſſe huiuſmodi priuilegia, iuxta *d. cap. licet, de regul.* oſtendimus *num.* 10. & poſſet id quoque ſuaderi ex procemio ipſiuſmet extrauag. ex quo ratio finalis decreti deducitur, vbi teſtatur Pontifex, velle ſe viam præcludere huic tranſitui fucatis coloribus melioris vitæ prætenſo. At exiſtimo, ex nulla cauſa licitum eſſe huiuſmodi tranſitum; quia *c. licet, de regul.* dum declarat tranſitum ad arctiorem religionem interdictum intelligi, quando cauſâ leuitatis fit, loquitur de priuilegiis interdicentibus huiuſmodi tranſitum, & non de iure communi, quale eſt prædicta extrauagans; nec etiam eadem eſt ratio, quia ius commune maturiori conſilio præſumitur editum, & fauorabilius eſt, quàm priuilegia ſpecialia. Præterea, quia in eadem extrauaganti in procemio non ſola ratio obuiandi fucatis ſtrictioris vitæ coloribus traditur, ſed additur alia his verbis, *ac volentes etiam conſeruationi ordinum mendicantium prouidere*; quæ militant in tranſitu facto ex quocumque fine. Tamen quia Pius IV. & Pius V. in ſuis litteris Apoſtolicis conceſſère Societati IESV (vt poteſt videri in eius priuilegiis, *verb. apoſtata §. 4.*) ne ab ea tranſiri poſſet ad quamcumque religionem, niſi Carthuſiam, abſque licentia ſuperiorum obtenta; quo priuilegio gaudent omnes Mendicantes per participationem, vtpote quæ in eo non eſt interdicta. At quando priuilegium expreſsè dicit exigi licentiam obtentam, non eſt locus interpretationi textus *d. cap. licet,* vt intelligatur quando tranſitus ex leuitate fit, ſicut *num.* 10. probauimus. Et quamuis Gregorius XIII. in conceſſione anni 1582. declarans in Societate IESV ſufficere licentiam Præpoſiti Generalis, vt profeſſi illius tranſeant ad aliam religionem, interdixerit communicationem huius priuilegij aliis Mendicantibus; ſed hæc reſtrictio ſolùm deſeruit ad hoc, vt virtute illius indulti non ſufficiat in aliis religionibus conſenſus ſolius ſuperioris, de quo dicemus *num.* 66. nam in priori indulto Pij IV. & Pij V. vt bene notat Suar. *5. tom. in 3. part. diſputat. 21. ſect. 5. n.* 19: dicebatur eſſe neceſſariam licentiam ſuperioris, ne indultum papæ cenſeretur ſubreptitium; non tamen dicebatur ſufficere licentiam ſuperioris abſque indulto Sedis Apoſtolicæ.

Secundò deducitur, an verum ſit quod quidam Doctores dicunt, nempe, poſſe tranſiri à Carthuſia ad ordinem Prædicatorum perfectè ſuam regulam obſeruantium: qui ſunt D. Anton. & Syluest. *num. præcedenti* allegati, teſtantes in Academia pariſienſi fuiſſe id ſententia Theologorum, & canonici iuris Doctorum decretum; atque ex Carthuſia ad quemcumque ordinem mendicantium poſſe tuta conſcientia hodie tranſiri, dummodo fiat id ſtudio, & amore vitæ melioris, & citra omnem offenſionem, & lites vtriuſque religionis, tradût Nauar. *lib. 3. conſil. in 1. edition. conſil. 68. fine. & in 2. conſil. 63. fine.* Manuel Rodrig. *2. tom. ſumm. cap. 6. num. 9.* Leonard. *lib. 2. de iuſt. cap. 41. dub. 13. num. 100. fin.* & Cordub. *num. præcedenti* allegatus ait, à Carthuſia ad Minorum religionem poſſe tranſiri: & D. Bonauent. *in qq. ſuper regulam Minorum q.* 12. relatus etiam *num. præcedenti* ait, poſſe ab omnibus religionibus ad Minorum ordinem tranſiri. Sed nullatenus hoc credo: exiſtimóque à Carthuſia ad nullam religionem tranſiri poſſe: quia in extrauag. *Viam, de regular.* & in omnium religionum priuilegiis conceditur tranſitus ab omnibus religionibus ad Carthuſiam, & nullibi legitur conceſſus tranſitus à Carthuſia ad quamcumque aliam; quod euidenter indicat Carthuſiam exiſtimari à Sede Apoſtolica omnium religionum abſolutè, & ſimpliciter ſtrictiſſimam; cuius iudicio ſtandum eſt: non enim ad hoc exigitur, vt in omnibus ſit cæteris arctior; conſtat enim in aliquibus religionibus eſſe aliqua arctiora. Sed ſatis eſt, vt omnibus penſatis ſit arctior; quod vtique Carthuſia habet, vtpote quæ in nullo vnquam euentu carnibus veſcitur, perpetuò choro, & ſilentio, perpetuæque clauſuræ, veluti cuidam carceri perpetuo, & aliis perpetuis pœnitentiis aſtricta eſt. Quæ auſteritates coniunctæ præponderant quibuſdam peculiaribus aliarum religionum auſteritatibus, quas Carthuſia non obſeruat. Atque ita hanc partem tuentur Azor *tom. 1. lib. 12. inſtit. moral. cap. 14 fine.* Manuel Rodrig *tom. 3. qq. regul. qu. 52. art. 19.* & alij.

Tertiò deducitur, non eſſe tenendum quod ait D Bonauentura *qq. ſuper regulam D Franciſc. quaſt. 13.* vbi ait, à religione Diui Franciſci ad nullam poſſe licitè tranſiri; & quod ait Cordub. *in eandem regulam. c. 2. q. 17. punct. 3.* nempe, deciſionem extrauag. *Viam, de regularib.* concedentis Mendicantibus tranſitum ad Carthuſiam, procedere in ſolo foro externo, quod Eccleſia præſumat Carthuſiam cæteris religionibus ſtrictiorem eſſe. At hoc nullatenus dicendum; ſed eam deciſionem in vtroque foro locum habere, tum ob dicta *num. præced.* tum etiam, quia laqueum iniicere conſcientiis concedens abſolutè tranſitum, ſi in ſolo foro externo is eſſet licitus, quippe Mendicantes ea deciſione nixi tranſirent abſque ſcrupulo ad Carthuſiam, cùm tamen in foro conſcientiæ rei eſſent culpæ. Atque ita tenent Manuel *qq. regular. tom. 3. quaſt. 52. artic* 18. & optimè Nauar. *lib. 3. conſil. 14. nu. 3. in 2. edit. tit. de regularib. conſ.* 55. *num.* 3. ait, non oportere, vt conſulens ſit ſollicitus & laboret ad iudicandum, vtra religio ſit arctior, ſed de his ſatis fore ad conſcientiæ tranquillitatem id ſupponi à Sede Apoſtolica tranſitum concedente. Hic etiam addendum eſt, Clementem VIII. in conſtitutione edita anno 1596. & Paulum V. alia edita anno 1608. prohibuiſſe fratribus Beatæ Mariæ de mercede, ne prætextu quarti voti quod emittunt, recipiant fratres Minores, nec alios ſtrictioris regulæ declarantes ſtrictiorem regulam eſſe declarandam alia ratione, quàm reſpectu quarti voti prædicti; irritantéſque profeſſionem recepti contra has conſtitutiones.

Id demum obſeruandum eſt, Pium V. viuæ vocis oraculo conceſſiſſe Societati IESV (ſicut conſtat ex eius priuilegiis, *verb. apoſtata. §. 11.*) vt ſi quis ex illa ad 31

Carthu

Digitized by Google

Carthuſiam tranſire vellet, tres ei menſes ad tranſitum præſcribantur, intra quos ſi non ingrediatur, vel non admittatur, vel non perſeueret, teneatur redire, nec ei amplius liceat ad Carthuſiam tranſire abſque Generalis Præpoſiti conſenſu, ſub pœna excommunicationis latæ, & cenſurarum ac pœnarum, quas apoſtatæ incurrunt, quarum abſolutio reſeruatur Pontifici, vel Generali Societatis IESV; quod per Breue ſuum confirmauit, ac denuo conceſſit Greg. XIII. interdixitque præſentis gratiæ communicationem omnibus aliis Mendicantibus qui ſua priuilegia cum Societate participant, vel participare poterunt. Atque proinde tranſitus ab aliis religionibus, excepta Societate, ad Carthuſiam licitus eſt, non ſolùm ſemel, ſed iterum, & iterum, cùm nullo iure interdicatur, nec hoc priuilegio cæteræ religiones gaudeant. Deinde aduertendum eſt, per priuilegium conceſſum à Sanctiſſimo Domino noſtro Paulo V. anno 1610. 3. Aprilis Carmelitis diſcalceatis, quo etiam gaudet Societas, iuxta conceſſionem illi factam à Pio V. nullum è Societate poſſe tranſire ad Carthuſiam ſub pœna excommunicationis ipſo facto incurrendæ, niſi petita, & obtenta licentia à ſuperioribus, quam licentiam ſibi Generalis reſeruauit.

SVMMARIVM.

An neceſſarium ſit peti, & obtineri licentiam, vt licitus ſit tranſitus ad arctiorem religionem, & id procedat in foro conſcientiæ? n. 32.

An ex ſolo honeſtatis debito ea licentia petenda ſit? n. 33.

An ſufficiat peti licentiam poſt tranſitum? n. 34.

An petita licentia ſit expectandum reſponſum? n. 35.

De quare interrogandus ſit petens licentiam, & an teneatur cauſam tranſitus ſuperiori aperire? n. 36.

An ſtatim denegata licentia fas ſit tranſire, vel ſit petenda cauſa, & an potiùs à ſuperiore denegante ad alium ſuperiorem prouocandum ſit, quamuis in ea religione interdicta ſit appellatio? n. 37.

An concedenda ſit ſtatim licentia, an potiùs quærenda ſit priùs religio ſtrictior volens admittere, & an licentia ſimpliciter conceſſa onerando conſcientiam ſubditi, intelligatur ita, vt ſubditus ille extra religionem viuens maneat ſub prioris Prælati obedientia, & ipſi incumbat cura illius? n. 38.

An tranſiens ſtrictiorem religionem, admittendus ſit abſque literis dimiſſoriis prioris Prælati, atque illis deficientibus, quid faciendum? n. 39.

Quis ſit Prælatus ille, à quo hæc tranſeundi facultas ad ſtrictiorem, vel æqualem, vel minus ſtrictam religionem petenda eſt? referuntur variæ ſententiæ a n. 40. vſque ad 58.

Explicatur ex ſententia Authoris, quis ſuperior licentiam concedere debeat tranſeundi ad ſtrictiorem religionem. n. 59.

Quid ſi religioſus non ſit exemptus, & monaſterium arctius ſit in alia diœceſi? n. 60.

Quid in moniali volente tranſire ad arctiorem religionem? n. 61.

An exigatur quoque conſenſus conuentus? n. 62.

Quis poſſit licentiam concedere, quando is tranſitus ad ſtrictiorem non bono zelo intenditur? n. 63.

An ſolus Pontifex poſſit concedere tranſitum ad æquè arctum monaſterium abſque iuſta cauſa? n. 64.

Quid ſi adſit cauſa, quis ſuperior poſſit? n. 65.

An exigatur conſenſus conuentus? n. 66.

Ad tranſeundum ad laxiorem religionem abſque cauſa legitima, an poſſit Pontifex, & is ſolus licentiam dare? num. 67.

An ſi adſit cauſa legitima, poſſit Prælatus Papa inferior? & explicatur Tridentinum ſeſſ. 25. de regular. c. 19. & extrauag. Viam, de regularib. n. 68.

An ea licentia neceſſariò in ſcriptis danda ſit, & præmiſſa cauſæ iudiciali cognitione? n. 69.

Quis Prælatus poſſit concedere licentiam tranſeundi ad laxiorem religionem? num. 70.

Et quis in Societate IESV? n. 71.

Quæ ſint legitimæ cauſæ ad hunc tranſitum? n. 72.

An ſi minor fuit profeſſus, deſideretur leuior cauſa? n. 73.

Licentia abſolutè conceſſa tranſeundi ad aliam religionem, an intelligatur de laxiori, & an priuilegium, quod aliquem effectum operatur, debeat ad alios effectus extendi? n. 74.

Licentiam habeas tranſeundi ad laxiorem religionem, an poſſit ad ordines militares tranſire? n. 75.

An tranſiens indebitè ad laxiorem ſit apoſtata, aut incurrat excommunicationem dimittentium habitum, & ſi legitimè ad aliam tranſit, indigeat nouis anno nouitiatus, & profeſſione, vt valeat licentia impetrata, tacendo habitus dimiſſionem, & an eiecti poſſint abſque alia licentia ad laxiorem religionem tranſire? n. 76.

Quando dubium eſt, an legitima ſit tranſeundi licentia, vel conſtat eſſe illegitimam, quod medium adhiberi poſſit? num. 77.

An ſufficiat licentia petita, & non obtenta in tranſitu ad religionem æquè ſtrictam? n. 78.

An religioſus profeſſus ad chorũ poſſit deputari miniſterio laicorum authoritate Prælati, & ſubinde liber maneat à recitandi obligatione? refertur quædam ſententia. n. 79.

Explicatur ſententia Authoris. n. 80.

Quis Prælatus hoc poſſit, & an ſit neceſſarius conſenſus cõuentus, & cauſa iuſta, & voluntas ipſius profeſſi? n. 81.

An tranſeuntem cum legitima licentia ad aliam religionem poſſit Prælatus admittere omnino non retinendo eum, ſed dando licentia manendi extra clauſtrum? n. 82. & 83.

Et ibi declaratur Tridentinum ſeſſ. 14. cap. 11. de reformatione.

An poſſit iis tranſlatis concedi licentia ſtandi extra clauſtrum in iis caſibus, in quibus propriis religionis alumnis concedi poſſet? n. 84.

An monachus tranſlatus ad aliam religionem, vt ſit Prælatus illius, maneat finito officio monachus prioris? n. 85.

An monachus tranſlatus ad aliam religionem, debeat ſedere iuxta antiquitatem prioris profeſſionis? n. 86.

An teneatur ad vota peculiaria emiſſa in priori religione? num. 87.

Poſtea inuenies alia ſummaria.

32 QVÆSTIO quarta. Qualis licentia ſuperioris deſideretur ad tranſeundum ad arctiorem religionem, & quis ſit hic ſuperior. Quia in re textus *cap. licet, de regul.* decidit petendam eſſe licentiam à Prælato; at non eſſe neceſſe, vt ea obtineatur, ſed ea iniuſtè denegata, licere tranſire: quod intelligendum eſt iuxta dicta *n. 16. & n. 17.* quando conſtat in volente tranſire animum maioris perfectionis quærendæ adeſſe, & religionem ad quam tranſitur, eſſe ſtrictiorem. Nec audiendi ſunt quidam, quos tacito nomine refert Manuel Rodrig. *qq. regul. tom. 3. q. 52. art. 3.* qui dicunt hoc procedere in foro externo; at in foro conſcientiæ non eſſe licitum eum tranſitum niſi petita, & obtenta licentia ſuperioris. Quos iure optimo ibi improbat; nam textus ille nulla præſumptione nititur, ſed conſulens bono religioſi anhelantis ad maiorem perfectionem, concedit eum tranſitum; quod minimè præſtaret, ſi non redderet eum in foro conſcientiæ tutum.

33 Hinc primò deducitur, minus bene Abbatem antiquum, & Petrum (vt refert alter Abb. *d. c. licet. nu. 10*) aſſerere, non ex neceſſitate, ſed ex ſolo honeſtatis debito petendam hanc tranſeundi licentiam. Ducuntur ex teſtimoniis, quæ textus ille adducit ad probandum hunc tranſitum licitum eſſe, nempe; *Vbi ſpiritus Dei eſt, ibi libertas.* &, *qui ſpiritu Dei aguntur, non ſunt ſub lege.* Immo ait Petrus non eſſe vſu receptum, vt ea licentia petatur. At dicendum eſt, eam licentiam eſſe neceſſariò petendam, vt conſtat ex verbis, & ex ratione, quam ſubdit textus *d. c. licet. verſ. quocirca.* ob quam hanc licen-

tiam peti vult, *ibi ; ſubditus cum humilitate, & puritate debet tranſeundi licentiam poſtulare, ne bonum obedientiæ contemnere videatur.* At verbum (*debet*) neceſſitatem præcepti importat (vt conſtat ex dictis hoc *libro 6.c.4.n.36.*) & ratio *ibi* tradita eam quoque indicat; & ita docent Abb. *ibi n.10.* Cardinal *num.1. notabil.6.* Nauarr. dicens eſſe graue peccatum eam non petere, *lib.3. conſil. tit. de regul. in 1. edit. conſ.59. fin. in 2. conſ.52. fin.* atque Ioan. Andr. *eo. c. licet. n.5.* dicit falſum eſſe, vſu non receptum eſſe, vt petatur licentia: & ſe vidiſſe ſeruari, vt petatur. Et culpam exiſtimo fore lethalem, quia res non eſt leuis præſumere contemnere bonum obedientiæ, & magnis vtriuſque religionis litibus, & ſcandalis cauſam dare, cùm probabiliſſimum ſit, eſſe integrum religioni deſertæ hunc tranſitum, non petita licentia, reuocare, vt dicemus *num.96.*

34 Secundò deducitur, non ſatisfieri huic obligationi petendo licentiam poſt tranſitum ad arctiorem religionem, quia quoties in aliquo actu requiritur peti licentiam, eſt neceſſariò ante actum illum poſtulanda: atque ita docent Abb. *eo. c. licet. n.11.* Roſel. *verb. religio. 4. nu.4.* Angel. *verb. relig. n.35.* Azor *l.12. inſt. moral. c.14. q.6. fine.*

35 Tertiò deducitur, non ſtatim ac petitur licentia, fas eſſe tranſire ad ſtrictiorem religionem, ſed debito tempore expectandum eſſe ſuperioris reſponſum; quippe conſilium, vel licentiam petere iuſſus, eodem iure cogitur, debito tempore reſponſum expectare, vt expreſſè habetur *cap. cùm in veteri. ad fin. de elect.* Atque ita docent Ioan. Andr. *d. c. licet. n.21.* Anton. *n.12.* Abb. *num.8.* Cardin. *n.2. oppoſit.3.* Anchar. *n.5. notab.7.* & *n.10. oppoſit.1.* Roſell. *verb. religio. 4. n.4.* Angel. *verb. religioſus, n.35.* Syluest. *verb. religio. 4. q.1. notabil.2.* Azor *lib.12. inſtitut. moral. c.14. q.5. verb. quæres an poſtquam.*

36 Quartò deducitur, ſubditum tranſeundi licentiam petentem interrogandum eſſe à ſuperiori de cauſa ad tranſitum inducente; ſubindeque ſubditum teneri cauſam exprimere. Conſtat ex *eod. cap. licet. verſic. quocirca,* vbi dicitur ſuperiorem teneri concedere hanc licentiam, ne propoſitum diuinitus inſpiratum impedire videatur. Ergo vt deliberet, an licentia poſtulata deneganda ſit, opus eſt eum certiorem fieri de cauſa tranſitus, vt diiudicet, an propoſitum illud ſit diuinitus inſpiratum. Deinde, quia non ex qualibet cauſa is tranſitus permittitur, ſed cùm ex maioris perfectionis ardore proficiſcitur. Ergo opus eſt de hoc ardore ſuperiorem certum reddi, vt videat, num licentiam concedere iure teneatur. Atque ita docent Innocent. *eo. c. licet. num.1. & 2.* Ioan. Andr. *n.3. verſ. poſtulandam.* & *n.6.* Hostienſ. *nu.8. verſ. licentiam.* Cardinal. *n.3. q.6. & 7.*

37 Quintò deducitur, non ſtatim ac ſuperior denegat licentiam fas eſſe ſubdito tranſire ad ſtrictiorem religionem, quia poteſt ex iuſta cauſa denegare: & *eod. cap. licet. verſ. talis ergo.* tantùm conceditur tranſitus licentia non obtenta, quando ſuperior proteruè, & indiſcretè negat, *ibi; non obſtante proterua indiſcreti contradictione Prælati.* Quod ſi nullam cauſam aſſignet, ſubditi eſt petere denegatæ ſibi licentiæ cauſam; & ſi ſuperior eam exprimere nolit, ſibi imputare debet, & licebit iam ſubdito tranſire: Et ita docent Innocent. *eo. c. licet. n.4.* Hostienſ. *n.16.* Ioan. Andr. *n.9. & 10* Cardin. *n.3. q.14.* Similiter licebit ſubdito ſtatim tranſire, quando ſuperior iudicans cauſam eſſe iuſtam, denegat licentiam, vel nihil reſpondet, vel allegat cauſam denegationis euidenter iniuſtam; quia tunc iam conſtat de proteruia, & indiſcreta licentiæ denegatione. Et ita docent Innocentius *ibi nu.2.* Hostienſ. *n.15.* Ioan. Andr. *n.7.* Anton. *num.6.* Abb. *num.9.* Cardin. *num.3. quæſt.8.* Anchar. *num.5. notab.7.* & *n.10. oppoſit.1.* Roſell. *verb. religio. 4. n.3.* Syluest. *verb. religio. 4. quæſt.1. notab.2.* Tabien. *verb. religio. quæſt.24. n.25.* Azor *tom.1. inſtitution. moral. lib.12. c.14. quæſ.5.* Quod ſi veriſimilis cauſa in deneganda licentia duci videatur, non licet ſubdito ad religionem tranſire, ſed ad ſuperiorem alium prouocandum eſt, à quo res hæc decernenda eſt. Sic Innocent. *eo. num.2.* Hostienſ *nu.5.* Ioan. Andr *n.7 & 8.* Anton. *num.8.* Roſell. Syluest. Tabien. & Azor. proximè adducti. Quod quidem verum habet, etiamſi in tali religione interdicatur appellatio; quippe intelligitur id interdictum in ſolis ſpectantibus ad correctionem: vt bene docet Sylu. *verb. religio. 4. q.2.*

Sextò deducitur, etſi iuſta tranſitus ad ſtrictiorem religionem cauſa ſit, non ſtatim concedendam eſſe tranſitus licentiam. Sed primò quidem religio ſtrictior parata ad recipiendum volentem tranſire, quærenda eſt: quod ſi antea ille recedat, eſt apoſtata, cùm ſub nullius obedientia ſit. Et ita docent Innocent. *cap. final. nu.2. de renunciat.* & *ibi* Hostienſis *num.3.* Ioan. Andr *n.7.* Anton. *num.14.* Abb. *num.3.* Cardinal. *num.2. quæſt.3.* Monach. *cap. cùm ſingula. num.5. de preben. in 6.* & *ibi* Anchar. *num.2.* Barth. Socin. *conſil.222. præſens conſultatio, n.3. vol.2.* Greg. Lopez *l.9. verb. a otra. tit.7. part.1.* Rebuff. *prax. beneſic. tit. de tranſlation. monach. num.8.* Manuel. Rodrig. *qq. regular. tom.3. quæſt.52. art.19. fin.* Poſſet tamen ſuperior dare ſtatim ei licentiam exeundi monaſterio, vt ſub ſua obedientia adhuc manens quærat religionem ſtrictiorem. Id tamen non eſſet conſilium, niſi ad maius malum vitandum, quando fuga religioſi illius timeretur. Atque ita tradunt Innocent. Hostienſ. Ioan. Andr. Anton. Abb. Cardin Monach. Anchar. Socin. Gregor. Lopez proximè allegati. Quod ſi licentia hæc ſit ſimpliciter conceſſa onerando conſcientiam religioſi, ait Socin. *ibidem*, cenſeri datam in caſu à iure permiſſo, nempe, ita vt ille maneat in ſæculo ſub obedientia Prælati concedentis licentiam, quia in dubio potiùs præſumenda eſt voluntas actus liciti quàm illiciti faciendi. *l. merito ff. pro ſocio.* At Gregorius Lopez *ibidem* relata hac ſententia, dicit illam pugnare cum doctrina Bald. *l. penult. §. ſi plures. n.3. C. de oper. libert.* vbi tradit, religioſum egredientem obtenta tranſeundi licentia, cenſeri manumiſſum, ac proinde in poſterum non eſſe illius Prælati inquirere vbi religioſus ille moretur, nec eum ad monaſterium reuocare. Sed prior doctrina Socin. placet, quia Prælatus ille non potuit illam licentiam concedere, ita vt omnino manumitteretur religioſus ille, ſed ita vt ſub ſua obedientia maneat, donec ad ſtrictiorem religionem tranſeat, vt ex Innoc. & aliis probauimus. 38

Tandem deducitur, tranſeuntem ad ſtrictiorem religionem, non eſſe admittendum abſque literis dimiſſorijs ſuperioris prioris religionis, vt conſtat ex *c. ſtatuimus. 19. q.3.* quod eſt ex Vrbano II. vbi poſtquam decretum eſt, non tranſeundum ad ſtrictiorem religionem inconſulto ſuperiore, & ab eo licentia non petita, ſubditur ſic; *Diſcedentem verò nullus Abbatum, vel Epiſcoporum, nullus monachorum ſine communi litterarum cautione ſuſcipiat.* Quare cùm ſubditus abſque his litteris adit ſuperiorem ſtrictioris religionis, eſt ab eo ſuperior laxioris conſulendus, interrogandúſque, an dederit licentiam, aut cur denegauerit. Et tunc ſi nullam, aut manifeſtè iniuſtam denegationis cauſam aſſignet, poterit ſecurè ipſum ad ſtrictiorem admittere. Si verò iuſtam aſſignet, at religioſus velit eam incontinenti probare falſam, non eſt huius ſuperioris cauſam diſcutere; ſed ille non eſt admittendus, donec cauſa coram ſuperiore prioris Prælati deciſa ſit, & tranſitus ab eo approbatus. Atque ita docent Innocent. *eo. c. licet. n. vlt.* Ioan. Andr. *n.13.* Hostienſ. *n.17.* Cardinal. *n.13. q.17. 18. & 19.* Anchar. *num. penult.* 39

Hactenus egimus de petitione facultatis tranſeundi ad religionem; ſupereſt agendum, quis ſit Prælatus ille à quo facultas hæc petenda eſt. Et quidem poteſt hæc licentia peti à religioſo ad tranſeundum ad ſtrictiorem religionem, vel ad æquè ſtrictam, vel ad laxiorem. De qua re confuſiſſimè agunt Doctores, & difficillimè eorum opiniones percipi, & vniri poſſunt. A qua claritate potuero, referam primò eorum ſententias, & deinde propriam explicabo. Et primò quidé quãdo petitur licentia tranſeundi 40

ad

ad ſtrictiorem ; quidam dicunt petendam eſſe licentiam à prælato & conuentu; quia cùm res hæc grauis ſit, non eſt per ſolum prælatum expedienda. Ita ſentiunt quidam, quos tacito nomine referunt dicentes hoc eſſe tutius, Innocent. *c.fin.n.1.de renunciat.* & *ibi* Hoſtienſ.*n.* 3. Ioan. Andr. *nu.*7. Anton.*num.*13. & exigi quoque licentiam conuentus, tenet Turrecr.*cap.ſtatuimus. num.*2.19. *quæſt.* 3.

41 Alij dicunt ſufficere peti licentiam à ſolo prælato. Ita docent Archidiacon. *eo. c ſtatuimus. nu.*2. & *ibi* Bellamer.*num.* 3.Monach *cap.cùm ſingula,num.*4.*de præben. in* 6.& *ibi* Franc.§.*prohibemus.n.* 3.reprobans ſententiam dicentem exigi quoque conſenſum conuentus. Anton. *cap. non eſt, num. vlt.de regular.* & *ibi* Abbas *n.*6. idem Abb.*c.ea neſcitur.n.*4.*de his quæ fiunt à Prælatis.*& *cap. fin.n.*2.*de renunciat.* vbi Card.*n.*2.*q.* 3.Aſtenſ *ſum.*1.*part. lib.*1.*tit.* 20.*art.*10 *q.*4.Bellamer.*c.ex part.n.*4.*de tẽporib. ordinand.* Rebuff *prax.benefic.tit.de tranſlat.monach.n.*5. Roſel.*verb. Abb.nu.*3. Nauar. *commentar.*4.*de regular. n.*10. Manuel Rodrig. *qq.regular.tom.* 3.*quæſt.*52 *art.*3. limitat autem Abb.*eo.cap.finali.nu.*2. *de renunciat.* cum Anton. *ibi. num.*15. niſi monaſterium illud ſtrictius ſit in alia diœceſi, quia tunc exigitur quoque licentia Epiſcopi diœceſis monaſterij laxioris à quo tranſitur ad ſtrictius, cùm eius interſit, eo quod eximitur, ſeu alienatur religioſus ab eius iuriſdictione. Ex qua ratione colligitur hos Doctores loqui, quando id monaſterium arctius non erat exemptum, ſed iuriſdictioni Epiſcopi ſubiectum. Quis autem ſit hic prælatus, num immediatus ipſius conuentus, an ſolus prouincialis, an Generalis, non explicant ij Doctores: ſolùm id explicuerunt Rebuff. & Manuel Rodrig. & Rebuff ait, non ſufficere peti licentiam ab immediato conuentus ſuperiore, & refert pro ſe Romanum *ſingular.*452.*Domini mei, qui de volente tranſire ad æquè ſtrictam religionem.* & ita non pertinet ad hunc caſum eius doctrina, ſed ad ſequentem; & Manuel Rodrig. dicit, hunc prælatum eſſe prouincialem, aut Generalem. Et hæc ſentiunt Doctores, quando ad ſtrictiorem tranſitur.

42. Quando autem tranſitus eſt ad æqualem religionem, nempe ita ſtrictam, conueniunt Doctores communiter ſolius Romani pontificis eſſe, facultatem tranſeundi ad æquè ſtrictam religionem concedere, nulla legitima cauſa tranſitus ſubſiſtente. Ita docet Anton. *cap.fin.num.*13.*de renunciat.* & *ibi* Cardin.*nu.*2. *quæſt.* 3. Abb. *cap. non eſt, nu.*6 *de regular.* Franc.*cap.cùm ſingula* §.*prohibemus.num.*4. *de præben.in* 6.Roſel.*verb. Abb. n.*3. Angel. *verb.religioſus.num.*34.Syluest.*verb.religio.* 4.*quæſt.*2.Tabien.*verb.religio.quæſt.*23.*num.*24. Anton. Cucus *lib.*3.*inſtitution.maior. tit.* 1.*nu.*132. Azor *lib.*12. *inſtitut. moral. cap.*14. *quæſ.*9. atque abſolutè ait, eſſe tutius, vt pontifex diſpenſet, D. Anton.3.*part. tit.*16. *c.*4. *ad finem principij.* Quamuis Dominicus *eo* §.*prohibemus. num.*5. fateatur poſſe Epiſcopum, & Abbatem hanc licentiam abſque cauſa indulgere, quando religioſus non eſt exemptus, & monaſterium eſt in eadem diœceſi.

43 Sed non concordant hi Doctores, an prædicta pontificis licentia legitimis cauſis deſtituta excuſet in foro conſcientiæ. Quippe affirmant in vtoque excuſare Angel. & Syluest. *num. præced.* allegati; ſed Franc. *ibidem* allegatus ait, in ſolo foro externo excuſare.

44 Quando verò cauſa legitima ſubeſt, communiſſima Doctorum ſententia eſt, poſſe prælatum pontifice inferiorem hanc licentiam indulgere. Atque ita fatentur omnes Doctores allegandi, & Manuel *tom.*3. *qq. regular. quæſt.*52. *art.*9. At diuerſimodè explicant, quis hic prælatus ſit. Quidam dicunt hunc eſſe Abbatem. Ita docet Gloſſ.*cap.cùm ſingula* §.*prohibemus.verb.canonic. de præben. in* 6. & *cap.non eſt, verb.permittatis. de regul.* vbi Ioan. Andr. *fin.num.* 7. Lapus *allegat* 130.aliàs 135. *n.*2.Bellamer.*cap.ex part.ad fin.de temp.ordinan.* Roſel. *verb. Abbas.num.*3. Addit autem Abbas, ad maiorem ſolùm cautelam eſſe petendam Epiſcopi licentiam. Non autem explicant prædicti Doctores, an nomine Abbatis intelligant immediatum, an ſupremum Prælatum regularem, nempe Generalem totius religionis: atque hunc eſſe qui poteſt hanc licentiam concedere, tradit Roman. *ſingular.*452.*Domini mei.*

Alij dicunt Epiſcopum poſſe hanc licentiam indulgere. Sic Monachus *cap.cùm ſingula.num.*4.*de præben.in* 6.Speculat. *tit.de diſpenſat.*§.*ſunt quoque. nu.*6. *verſ.*24. Archid. *cap. ſi religioſus in fin.de elect.in* 6.& *cap.quam ſit.*18.*quæſt.*2.*num.*6.Innocent *cap.fin nu.*1.*de renunciat.* & *ibi* Hoſtienſ.*num.*3.Ioan. Andr.*nu.*7.Imol. *Clement.*1. *num.*11. *de regular.*& *ibi* Bonifac.*num.*18.Tabien.*verb. religio.q.*23.*n.*24. 45

Alij ita diſtinguunt; ſi monaſterium æquè ſtrictum, ad quos tranſitus ſit, ſit in eadem diœceſi, poteſt Abbas hanc facultatem concedere: ſi verò ſit in alia, neceſſarius eſt quoque conſenſus Epiſcopi, à cuius diœceſi in aliam tranſitur, quia tunc ſubtrahitur ab eius obedientia religioſus ille tranſiens ad æquè ſtrictum alterius diœceſis monaſterium. Ita docent Anton. *cap.ſignificatum.in fine.de regul.* Dominic.*cap.cum ſingula.*§.*prohibemus. num.*5. *de præben. in* 6 & *ibi* Franc. *num* 4. Mandoſ.*additionib.ad Lapu.allegat.*61.*quidam Franciſc.* aliàs *allegat.*62. *litter. A.* quod limitant Dominicus, & Franc. niſi religioſus ille ſit exemptus. Tunc enim aiunt neceſſariam eſſe licentiam Romani Pontificis, cui ille ſubeſt. 46

Alij dicunt neceſſariam eſſe licentiam Epiſcopi, & Abbatis. Ita docent Anton.*cap.fin.num.*15. *de renunciat.* & *ibi* Card *num.*2.*quæſt.*3.Abb *num.*2.Anchar.*cap. cùm ſingula, de præben.in* 6.*num.*2.Henric.*cap.licet.n.*9.*de regular.* atque addunt Antonius, & Abbas, id verum eſſe, ſiue monaſterium ſit in eadem, ſiue in alia diœceſi. Sed limitat Cardinalis, niſi Abbas ille habeat quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem, quia tunc dicit ſatis eſſe eius licentiam cum conuentu. 47

Tandem alij vtuntur hac diſtinctione; ſi religioſus ille tranſire volens ſit exemptus, ſui Abbatis erit facultatem hanc indulgere; ſi autem exemptus non ſit, id erit Epiſcopi; quia reſpectu exemptorum, nulla eſt in Epiſcopo iuriſdictio ſecus reſpectu non exemptorum. Ita tradunt Angel *verb. religioſus.num.*34.Syluest.*verb. religio.*4.*quæſt.*9.Tabien.*verb.religio.q.*23.*nu.*24.Gregor. Lop.*lib.*9.*verb.mas fuertes fin.tit.* 8 *part.*1.Anton.Cucus *lib.*3.*inſtitut.maior.tit.*1.*n.*132. 48

Inſuper, an vna cum Prælato ſit quoque neceſſarius conſenſus ipſius conuentus ad hunc tranſitum in æquè ſtrictam religionem, diſſentiunt Doctores. Quidam dicunt eum neceſſarium eſſe per *cap. ſtatuimus.*19.*quæſt.*3. Ita docet Gloſſ.*c.cùm ſingula.verb canonic.de præb.in* 6. & addit, non obſtare textũ *cap.ſi religioſus.in fin.de elect. in* 6.decidentem, ex ſolius Abbatis conſenſu, irrequiſito conuentu, poſſe monachum ad prælaturam tranſire: quia is tranſitus eſt, vt ex filio efficiatur parens, & ideo ſpeciale eſt, vt non ſit licentia conuentus neceſſaria. Idem ſuſtinent Monach. *eo. c.cùm ſingula.n.*4.& *ibi* Anchar.*nu.*2. Cardin.*cap.fin.n.*2.*q.*3.*de renunciat.* Rebuff.*praxi benef. tit.de tranſlat.monach.n.*7.Roſel.*verb. Abb.n.*4.Leonard. *lib.*2.*de inſtit.c.*40.*dub.*13.*nu.*107.*verſ.dico ſecundò.* Angel. Syluest. Tabien.*num præced.* allegati, Bellamer. *c. ex part fin.de temp.ordinand.* Alij autem dicunt nõ eſſe opus conſenſu monaſterij. Sic docent Franc.*eo.cap.cùm ſingula.* § *prohibemus.* Additionat. *ad Abb.c.non eſt.in litter. C.in fin.de regular.* & fauet Innocent.*cap.final n.*1.*de renunciat.* & *ibi* Hoſtienſ.*n.*3.Ioan. Andr.*n* 7. Ant. *n.*13.& Anton. Cucus *num. præced.* allegat. dum dicunt tutius eſſe, ſi hic conſenſus accedat, quaſi ſentiant eum non eſſe neceſſarium, ſed ad maiorem cautelam tantummodo peti. Et hæc ſunt quæ tradunt Doctores de licentia tranſeundi ad æquè ſtrictam religionem. 49

50 Circa tranſitum autem ad religionem minus ſtrictam, concordant ſimiliter Doctores, neminem præter Pontificem poſſe licentiam indulgere, quando nulla tranſeundi iuſta cauſa adeſt: aliorque aliqui abſolutè poſſe illum abſque ea cauſa. Ita docent Gloſſ. *c. cum ſingula, § prohibemus, verb. canonic. de praben. in* 6. & *ibi* Dominic. *n.* 5. Ioan. Andr. *additio. ad Speculator. tit. de diſpenſat. § ſunt quoque n. 6. littera D.* Lapus *allegat.* 130. *aliàs* 131. *num.* 3. Anton. *c. ſignificatum, in fin.* & *c. non eſt, in fin. de regul.* Cardin. *c. fin. n. 2. q. 3. de renunciat.* & *ibi* Abb. *n.* 2. Mandoſ. *de ſignat grat. verb. licentia, col. 8. verſ. quoad minorē.*

51 Sed alij dicunt eam licentiam non prodeſſe in foro conſcientiæ, quia cùm votum religionis ſtrictioris commutetur in quid minus, interuenit quædam eius diſpenſatio, quæ abſque cauſa legitima eſt nullius momenti: vtpote quæ eſt ex obligatione iuris diuini conſurgente ex voto. Et ita docent Abb. *c. non eſt, n. 6. de regul.* Franc. *c. cùm ſingula § prohibemus, n. 4 de praben. in* 6. Maior. 4. *diſt.* 38. *q.* 2. 5. *concluſ.* 5. Angel. *verb. religioſus n.* 34. Sylu. *verb religio n. 4. qu.* 2. Roſell. *verb. Abb. n.* 3. Tabien. *verb. religio. q.* 23. *n.* 24. Nauarr. *lib. 3. conſilior. in vtraque edit. tit. de regul. conſil. 56. n.* 2. & *in 2. conſil.* 58. *nu.* 2. & *comment. 4. de regul. n.* 10. Cordub. *in regul. D. Franciſci, c. 2. q. 17. punct.* 1. & *qu. 18 punct.* 2. Manuel 2. *tom. ſum. c.* 6. *n.* 8 & *qq. regul. tom. 3. q. 52. art.* 10. Azor *tom. 1. inſtit. moral. lib. 12. c. 14. q. 8. fin.* Leonard. *lib. 2. de iuſt. c. 14. dub.* 13. *n.* 102. & idem (etſi trepidans) tenet Sot. *lib. 1. de iuſt. q. 7. art. 3. ad finem corpor.* dicit enim verendum eſſe validam non eſſe diſpenſationem.

52 Si verò adſit cauſa iuſta, adhuc affirmant aliqui ſolius Romani Pontificis eſſe, licentiam hanc indulgere, quod contineat quandam in ſolennis religionis ſtrictioris voto diſpenſationem, etſi partim admiſceatur commutatio: diſpenſatio autem hæc ſoli Pontifici reſeruatur. Ita videntur ſentire quidam abſolute dicentes ſolum Pontificem poſſe hanc licentiam concedere. Hi ſunt Speculat. *tit. de diſpenſat § ſunt quoque, n. 6. verſ.* 24. Abb. *conſil. 96. n. 3. vol.* 1. Monach. *c. cùm ſingula, nu. 6. de praben. in* 6 & *ibi* Anchar. *n.* 2. Imol. *Clem. 1. n. 11 de regul.* Roman. *ſingul.* 452. *Domini mei.* Henric. *cap. licet. nu.* 10. *de regul.* addens, id verum eſſe, etſi tempore profeſſionis religioſus ille fuerit minor, eo quod reſpectu profeſſionis cenſeatur maior, nec ſibi aduerſus illam concedatur reſtitutio. Nauar. *lib. 3. conſil. 6. tit. de regul. in 2. edit. conſ. 49. num. 3. in 2. conſ. 61. n. 3.* & *conſ. 63. n.* 3. Mandoſ. *n.* 50. allegatus, Cordub. *in reg. D. Franc. c. 2. qu. 17. punct.* 1.

Alij aſſerunt hoc idem cum quadam limitatione, nempe, quando probabile ex mora adeundi Pontificis periculum impendet. Hi ſunt Anton. *cap ſignificatum, in fin.* & *cap. non eſt, in fin. de regul.* Dominic. *cap. cùm ſingula, § prohibemus, num. 6. de prabend. in* 6 Rebuff. *prax. benef. tit. de tranſlat. monachor. n.* 10. Azor *tom. 1. lib. 12. inſtitution. moral. c. 14 q.* 8. addens, vel quando ad Pontificem difficilis ſit aditus. Atque fauet Gloſſa *c. non eſt, ve. permittatis, de regular.* docens non poſſe Abbatem licentiam concedere ad hoc: & Aſtenſis *ſum. 1. part. lib. 1. tit. 20. art. 10. quæſtione.* 4. docens, nec Abbatem cum conuentu poſſe. Idem probari ex bulla Greg. XIII. incipienti, *Cum a. ias felicis recordationis conceſſa Societati* IESV, vbi ſpecialiter concedit eius Generali; vt poſſit profeſſis eiectis ab ea concedere licentiam tranſeundi ad aliam religionem: & hoc priuilegium non vult communicari aliis religionibus. Ergo ſupponit in aliis religionibus non poſſe eorum Generalem concedere hanc facultatem profeſſis eiectis, nedum in ipſa perſiſtentibus.

53 Cæterùm communiſſima ſententia eſt, poſſe Prælatum Pontifice inferiorem diſpenſare in hoc religioſi ad minus ſtrictam religionem tranſitu. Et in hoc concordant omnes Doctores allegandi, & Manuel *qq. regular. tom. 3. qu. 52. art.* 9. & eam limitationem *num. praced.* adductam, nempe, vt in hoc intelligatur, quando eſt periculum in mora adeundi Pontificis, reprobat Franc. *cap. cùm ſingula, § prohibemus, nu. 4. de praben. in* 6. & tunc tantùm de conſilio adeundum Pontificem, docet Angel. *verb. religioſus, n.* 34. & id tantùm eſſe tutius, docet Tabien. *verb. religio, qu* 23. *n.* 24. Diſſident tamen circa hoc, quiſnam ſit ille Prælatus. Quidam dicunt eſſe Abbatem cum conuentu, & Epiſcopum. Ita docent Cardin. *cap. fin. n. 2. q. 3. de renunciat.* Franc *n.* 51. allegatus Beltramer. *cap. ex parte, ad fin. de tempor. ordinan.* limitatque Cardin. niſi Abbas ille habeat quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem, quia tunc ait ſufficere eius licentiam cum conuentu.

Alij dicunt Epiſcopum poſſe in hoc diſpenſare. Hi ſunt Speculat. *tit. de diſpenſat. § nunc de Epiſcoporum, n. 3. verſ.* 20. Archidiac. *c. quàm ſit, n. 6. 18. q.* 2. & *c. ſi religioſus, in fin. de elect. in* 6. Innocent. *c. dilectus, n. 3. ad fin. de tempor. ordinat.* & *c. fin. num. 1. de renunciat.* & *ibi* Hoſtien. *n.* 3 Ioan. Andr. *nu.* 7. Anton. *nu.* 13. Abb. *nu.* 2. & *c. ſignificatum, in fin.* & *cap. non eſt, n. 6. de Regular.* Roſell. *verb. Abb. num.* 3. 54

Alij dicunt Abbatem poſſe. Sic Ioan. Andr. *addition. ad Speculat. tit. de diſpenſat. § ſunt quoque n. 6. littera D.* & *c. non eſt, in fin. de regul.* vbi Hoſtien. *nu* 2. Paludan 4. *diſtin. 38. q. 4 art. 4. n.* 43. D. Anton. 2. *part. tit. 11. c. 2. §* 9. *verſic. hoc autem videtur.* Syluester. *verb. votum, 4. qu. 5. dubi.* 6. 55

Alij ſic diſtinguunt; ſi religioſus exemptus ſit, poteſt Abbas religionis, qui loco Epiſcopi præeſt: ſi autem non exemptus, id munus eſt Epiſcopi. Ita docent Maior 4. *diſt. 38. q. 21. concluſ.* 5. cum Angel. *verb. religioſus, n* 34. Sylu. *verb. religio, 4. q.* 2. Tabien. *verb. religio, q. 23. n.* 24. Greg. Lopez *l. 9. verb. mas fuertes, tit. 7. part.* 1. Leonard. *lib. 2. de iuſt. c. 41. dub. 13. n.* 103. Addunt Angel. & Sylu. ſi is religioſus exemptus ſuperiorem non habeat, Pontificem eſſe adeundum. 56

Præterea inter hoc eſt difficultas; an neceſſarius quoque ſit conſenſus conuentus; id enim negat Additionat. *ad Abb. c. non eſt, litter. C. ad fin. de regul.* & fauent qui dicunt verius eſſe in hoc caſu non eſſe opus conuentus conſenſu, quaſi id non neceſſarium putent. Hi ſunt Innocent. *c. fin. n. 1. de renunciat.* Hoſtien *n.* .. Ioan Andr. *n.* 7. Anton. *num.* 13. At eſſe quoque neceſſarium conſenſum conuentus, teſtantur Cardin *in eo. c. fin. n 2. q.* 4. Palud & Syluest. vbi allegaui eos *n.* 56. idem Roſell. *verb. Abb. n.* 4. Syluest. Angel. Tabien. Leonard. vbi allegati ſunt *nu. praced.* Bellamer. *cap. ex part. fine, de tempor. ordinan* Nauar. *lib. 3. conſil. tit. de regul in vtraque edit. conſil. 56. n.* 3. Manuel 2. *tom ſum. c. 6. n.* 8. 57

Verùm nec hi Authores explicant quis ſit ille Abbas, ſiue Prælatus religionis, qui in hoc tranſitu eſt licentiam conceſſurus. Poteſt enim nomine illius Abbatis, ſeu Prælati religionis intelligi immediatus conuentus ipſius Prælatus, aut Prouincialis, aut Generalis, & quis eorum ſit non explicant Authores, demptis quibuſdam paucis. Et quidem Angel. *verb. religioſus, n.* 35. & Syluest. *verb. religio, 4 q.* 3. hanc quæſtionem in ſpecie mouerunt, quiſnam ſit religioſus ſuperior, à quo petenda ſit hæc licentia; & quamuis non explicarint diſtinctè quis ſit ille, ad petendam licentiam hanc tranſeundi quando ad ſtrictiorem, & quando ad æquè, vel minus ſtrictam tranſitur: at in his omnibus apertè loquuntur. Nam proximè diſputarant, an Prælatus inferior Papa poſſet ad omnes hos tres tranſitus facultatem concedere. Et reſponderant, poſſe Prælatum regularem reſpectu exemptorum; & ſtatim quærunt quis ſit hic Prælatus regularis; & Angel. *eo. num.* 35. dicit hunc in ordine fratrum Minorum eſſe Cuſtodem vel Miniſtrum prouincialem, & in ordine prædicatorum eſſe Prouincialem: in monaſticis autem ordinibus, eſſe Abbatem, vel præpoſitum, vel Priorem. Sed Syluest. *eo. qu.* 3. ei contradicit, & ſubobſcurè loquitur. Verùm ſentit Generalem totius reli- 58

gionis

gionis habere vicem Epiſcopi reſpectu exemptorum:& ita quoties Doctores aſſerunt non exemptos petituros eſſe licentiam transeundi ab Epiſcopo; dicendum eſſe exemptos eam petituros a totius religionis Generali. Quoties autem exempti petere debent hanc licentiam ab Abbate, exempti ſubinde petituri ſunt a ſuperioribus aliis ordinariis inferioribus Generali, qui quidem habent vicem Abbatis reſpectu exemptorum. Et tandem ex his infert, in aliquo caſu poſſe licentiam hanc concedere immediatum conuentus Prælatum in alio verò non. Qui tamen ſint caſus hi, non amplius explicat. Eandem quæſtionem tetigit Antonius Cucus *lib.3. inſtitut. maior. tit.1. num.137.* & videtur expreſsè loqui de prædicto triplici caſu, quia de omnibus illis egerat, dicens poſſe exemptis Prælatum religionis ad omnes illos dare facultatem: & deinde quærit *eo.num.*137. quis ſit hic Prælatus; & ſuſtinet eum non eſſe Prælatum immediatum religionis, ſed Generalem, aut Prouincialem; idque probat. Quia dum quiſpiam ad religionem admittitur, non illi ſoli monaſterio, in quo profitetur, ſed toti religioni, aut ſaltem Prouinciæ ius acquiritur: & ita ad totam prouinciam pertinet. Ergo illum alienare non poterit immediatus Prælatus conuentus, ſed toti prouinciæ Præfectus. Secundò, quia immediatus Prælatus nequit ſua ſola authoritate eum ad aliud eiuſdem religionis Cœnobium transferre. Ergo minus poterit eum à religione penitus alienare, concedendo licentiam ad aliam tranſeundi. Eandem tetigit Azor *lib.15. inſtitution. moral cap.14 quaſ.7. 8. & 9.* & clarè *quaſ.7.* agit de licentia tranſeundi ad ſtrictiorem; nam etſi id non explicat, conſtat ex ſubſequentibus: nam *quaſ.8.* agit de licentia tranſeundi ad minus ſtrictam, & *q.9.* de licentia tranſeundi ad æque ſtrictam: dicit ergo *eod. q.7.* licentiam tranſeundi ad ſtrictiorem petendam eſſe ab immediatis religionum Prælatis, vt in ordine Minorum à Guardiano, in ordine Prædicatorum à Priore, &c. & hos Prælatos volentes tranſire dicit petituros à Prouinciali, Prouincialem autem à Generali, & hunc à Romano Pontifice, cui ſoli ſubiicitur. Ex mox *qu.8.* dicit licentiam tranſeundi ad religionem magis ſtrictam petendam eſſe ab Epiſcopo, ſi religioſus non ſit exemptus: ſi verò ſit exemptus, ab eo religionis Prælato, qui habet iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in religioſos; & vtrumque limitat, quando non eſt facilis aditus ad Papam, aut ex mora periculum imminet: non autem in ſpecie explicat, quis ſit hic Prælatus habens iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in exemptos. Sed *c.55. quaſ.1.* id explicuit, dicens cum Nauarr. *lib.3. conſil. tit. de regular. in vtraque edition. conſ.56 nu.1.* Generalem totius religionis poſſe licentiam ad hunc tranſitum concedere: & *eo. cap.14. quaſ.9* quærit quis poſſit concedere licentiam tranſeundi ad æquè arctam religionem; & reſpondet, reſpectu non exemptorum Epiſcopum: reſpectu verò exemptorum Prælatum, qui præeſt prouinciæ, vel conuentui. Tandem eandem quæſtionem tetigit Manuel *2. tom. ſum. cap.6. num.8.* dicens, Prouincialem poſſe concedere etiam religioſis Mendicantibus facultatem tranſeundi ad laxiorem religionem.

59 Hactenus explicuimus tam varias Authorum ſententias; reſtat explicare noſtram, quam nonnullis concluſionibus explicabimus. Prima concluſio ſit. Prælatus immediatus ipſius conuentus poterit licentiam tranſeundi ad ſtrictiorem religionem concedere: & ſi ille ſit tranſiturus, eam petiturus eſt à Prouinciali, & hic à Generali, & hic à Romano Pontifice, ſicut bene ſenſit Azor *num. præced.* relatus: & hoc etiam videtur ſentire Syluest. *ibi* allegat. contra Rebuff. *citat. num.42. fin.* & contrarios allegatos *num. præced.* Ducor, quia textus *cap. licet. verſ. talis ergo. & verſ. quocirca, de regul.* indiſtinctè ait eſſe petendam licentiam à Prælato religionis, ne bonum obedientiæ videatur contemni: & eodem modo loquuntur Doctores citati *d. num.42* At hi ſunt verè Prælati, & petita ab illis licentia, non cenſetur contemni bonum obedientiæ, ſed recognoſci, & æſtimari.

Atque id verum credo etiamſi monaſterium ſtrictius ſit in alia diœceſi, nec religio illa exempta ſit: tunc enim etiam non eſt neceſſarium, petere licentiam ab Epiſcopo, ſed ſatis erit ſi ea licentia petatur ab immediato Prælato religionis, contra aliquos, quos retuli eo *num.42.* limitantes, quando monaſterium laxius non eſt exemptum ſtrictius, & eſt in alia diœceſi. Sed meliùs loquuti ſunt alij ibi relati, qui abſolutè, & indiſtinctè docuère, licentiam hanc à Prælato eſſe petendam. Ducor autem, quia re vera hic petit licentiam à Prælato & licet Epiſcopus ſit quoque eius Prælatus, & ab eius obedientia eximatur, non eſt ab omnibus Prælatis licentia hæc petenda, ſicut etſi Generalis & Prouincialis ſint quoque Prælati exemptorum, & liberentur ab eorum obedientia tranſiens ad religionem ſtrictiorem, non ideo ab illis omnibus neceſſariò petenda eſt licentia, ſed ſatis eſt, ſi petatur ab immediato Prælato, vt probauimus *n. præced.* 60

Exciperem monaſteria monialium, ad quarum tranſitum ad religionem ſtrictiorem, non crederem ſufficere, petit licentiam ab Abbatiſſa, ſed exiſtimo eam neceſſariò petendam à Prælato cui ſubſunt, ſiue is ſit Epiſcopus, vt in monialibus ipſi ſubditis, ſiue ſit aliquis alius Prælatus regularis. Et ita tenet Manuel Rodrig. *qq. regular. tom.3. quæſt.52. artic.6.* Probatur, quia ea licentia à Prælato poſtulanda eſt. At Abbatiſſa non eſt propriè Prælata. Item quia, monialem egredi monaſterio eſt res grauiſſima, vtpote cui tam arctè eſt præcepta clauſura: at res tam grauis non eſt committenda iudicio mulieris. Inſuper, quia debet diiudicare de cauſa tranſitus, & an ſit inſtinctus Spiritus ſancti, & ardor maioris perfectionis, an potiùs leuitas quædam, aut temeritas, vt diximus *num.37.* Quod diiudicare, non eſt mulieribus conceſſum. 61

Nec credo eſſe neceſſarium ad licentiam hanc concedendam conſuli conuentum, ne dum eum conſentire. Quia *d. c. licet. de regular.* obligat ad petendam licentiam a ſolo Prælato. Nec Prælatus eam concedens alienat religioſum, nec eum tranſitum debito fine intentum impedire poteſt. Sed ipſe religioſus vtens iure ſuo alienat, ſe in aliud inſtitutum, iure id ſibi permittente, nec amplius obligante, quàm ad recognoſcendum bonum obedientiæ, petita; etſi non obtenta licentia à ſuperiore. Et ita multi ex Doctoribus allegatis *num.41.* tantùm dixère, eſſe tutius peti à conuentu, quaſi ſentientes id non fore præcisè neceſſarium; & alij allegati *num.42.* dixère, à ſolo Prælato licentiam hanc petendam eſſe. 62

Secunda concluſio. Si tranſitus ille ad ſtrictiorem religionem non ex zelo melioris frugis, ſed ex leuitate quadam, aut alia animi perturbatione procederet, nec alia legitima tranſeundi cauſa concurreret, non poſſet Prælatus religionis, qualiſcumque ſit ille, eum tranſitum concedere: quia etſi ſit commutatio voti in maius bonum, at eſt acquiſitum ius illi religioni, & eſt alienatio rei ipſi acquiſitæ nulla iuſta cauſa concurrente; nec illi religioſo conceditur ſimilis tranſitus, niſi quando ex prædicto maioris boni zelo intenditur, vt diximus *num.11.* An verò id poſſit Pontifex, dicemus *num. ſequenti. fine.* 63

Tertia concluſio. Solius Pontificis eſt indulgere licentiam monacho tranſeundi ad æquè ſtrictum monaſterium, quando nulla legitima adeſt cauſa, vt tradunt Doctores allegati *num.43.* Nec licentia Pontificis excuſabit tunc in foro conſcientiæ, vt probat Franc. quem retulimus *num.44.* contra alios ibi allegatos. Nec credo valere licentiam, etiamſi in foro externo, in quo præſumitur Pontificem diſpenſare ex cauſa, nulla 64

moleſtia inferatur ſic tranſeunti. Ratio eſt, quia etſi votum in æquè bonum tunc commutetur, at auſertur ius acquiſitum priori monaſterio per profeſſionem illius monachi, & hoc fit abſque iuſta cauſa. At credo excuſare licentiam pontificiam in caſu quem tractauimus *num. praceden.* quia ſola illa religionis, ad quam tranſitur, maior arctitudo ſufficientem cauſam præſtat, vt poſſit Pontifex eum tranſitum indulgere, etſi is aliàs non eſſet permiſſus volenti tranſire defectus boni zeli ad eum inducentis.

65 Quarta concluſio. Si legitima eius tranſitus cauſa ſubſit, poteſt Prælatus Pontifice inferior licentiam concedere, vt diximus *num.* 45. eſſe frequentiſſimam Doctorum ſententiam: hanc autem licentiam exiſtimo poſſe religioſis exemptis concedere Prælatum religionis non immediatum conuentus, ſed Prouincialem, aut Generalem, niſi conſtitutio religionis aliud caueat. Nec credo eſſe neceſſariam licentiam Epiſcopi, ſiue monaſterium ſit in eadem diœceſi, ſiue in diuerſa: ſi verò religioſus non ſit exemptus, exigitur ſemper licentia Epiſcopi. Et quidem poſſe Prælatum regularem quoad exemptos, nulla Epiſcopi licentia petita, eam facultatem indulgere, conſtat ex Doctoribus, & rationibus adductis *num.* 49. Id autem non poſſe Prælatum immediatum religionis, ſed Prouincialem, aut Generalem reſpectu exemptorum, probatur ex authoritate Antonij Cuci, quam retuli *num.* 59. & ex duplici eius ratione ibi adducta. Id autem eſſe Epiſcopi munus reſpectu religioſorum non exemptorum, conſtat ex Doctoribus allegatis *num.* 49. Et ratio eſt, quia reſpectu illorum eſt Epiſcopus inſtar Prouincialis reſpectu exemptorum: & ad rationem contrariam adductam *n.* 53. *fine*, reſpondebimus *n. ſequent.*

66 Credo tamen tam reſpectu exemptorum, quàm non exemptorum exigi quoque conſenſum conuentus. Conſtat ex Doctoribus adductis *num.* 5. & ratio eſt, quia res hæc eſt vna de maioribus negotiis monaſterij, & in qua de monachi alienatione agitur. At maiora religionis negotia non ſine conuentus conſenſu expediri poſſunt, vt probauimus *lib.* 5. *huius operis. c.* 4. *n.* 64. vbi *à nu.* 67. *vſque ad* 69. latè egimus, qualiter hic conſenſus conuentus computandus ſit: & an ſufficiat conſenſus maioris partis. Vnde etiam reſpondetur ad rationem adductam *n.* 53. *fin.* nam priuilegium Societatis Ieſv non communicatum aliis religionibus in eo conſiſtit, vt in cæteris religionibus non ſufficiat ſolius Generalis licentia abſque licentia conuentus ad hunc tranſitum; quæ licentia Generalis ſolius ſufficit in Societate Ieſv.

67 Quinta concluſio. Ad tranſeuntium ad laxiorem religionem, nulla legitima cauſa exiſtente ſolus Romanus Pontifex poteſt licentiam concedere, nec ea excuſabit in foro conſcientiæ, nec in eo valebit, ſed ſolùm in foro externo, ne moleſtia inferatur tranſeunti, vt conſtat ex dictis *n.* 52. vbi Doctores, & rationes attulimus contra alios relatos *n.* 51.

68 Sexta concluſio. Exiſtente legitima cauſa, probabilius eſt, Prælatum Pontifice inferiorem eam licentiam indulgere poſſe, etſi ad Pontificem facilis ſit aditus. Hanc probauimus ex communi Doctorum teſtimonio contra alios *n.* 53. relatos. Quod ſi opponatur Trident. *ſeſſ.* 25. *de regul. c.* 19. *ibi. Nemo regularis cuiuſcumque facultatis vigore transferatur ad laxiorem religionem*, dicendum eſt, eius decreti mentem eſſe prohibere ne eæ licentiæ concedantur abſque iuſta cauſa, nec prætermiſſa cauſæ cognitione, vt olim interdum fiebat quibuſlibet Prælatis id ſuo arbitratu concedentibus. Et ita id decretum explicant Nauar. *lib.* 3. *conſil. tit. de regularib. in vtraque edition. conſil.* 56. *n.* 3. Emman. Sà *ſum. verb. religio. n.* 39. Azor *tom.* 1. *lib.* 12. *inſtitut. moral. c.* 15. *q.* 1. Leonar. *lib.* 2. *de inſt. c.* 41. *dub.* 13. *n.* 103. Manuel 2. *tom. ſum. c.* 6. *n.* 8. Quod ſi iterum opponas extrauag. *Viam ambitioſa, de regularib.* vbi decernitur, ne Mendicantes poſſint ad aliam religionem præter Carthuſianam tranſire, abſque Pontificis licentia, & aliter fore excommunicatos tam recipientes, quàm receptos. Reſpondet bene Leonard. *eo dubio* 13. *n.* 104. aut eam extrauagantem non eſſe quoad hoc vſu receptam: aut intelligi de tranſeuntibus abſque legitima cauſa; quod indicant illa eius verba, *fucatis coloribus, & vt liberiùs degant, & beneficia monaſtica conſequi valeant.* & ſic Nauar. *eo. conſil.* 56. *n.* 1. dicit Generalem D. Auguſtini poſſe ſuo monacho facultatem tranſeundi ad laxiorem religionem concedere: & Manuel *eo. c.* 6. *n.* 8. ait poſſe etiam in Mendicantibus hanc facultatem concedi à Prouincialibus ex iuſta cauſa, & neuter huius extrauagantis meminit. Manuel *qq. regul. tom.* 3. *q.* 52. *art.* 55. dicit ſolum Pontificem poſſe concedere hanc licentiam Mendicantibus, quia extrauag. *Viam*, expreſsè dicit, abſque ſpeciali Sedis Apoſtolicæ licentia: & Gregorius XIII. anno 1582. conceſſit Societati Ieſv, vt ipſius Generalis licentia ſufficeret, vt etiam profeſſi Societatis poſſint tranſire ad aliam religionem, & in eo priuilegio interdicit communicationem aliis Mendicantibus; in quo manifeſtè ſupponit, ſecluſo hoc priuilegio non ſufficere licentiam Generalis. Sed reſpondeo, tantùm concludi vi eius priuilegij non poſſe Generalem eam licentiam concedere; & cùm iure communi res eſſet dubia, reliquit locum Gregor. XIII. opinionibus. Præterea in Societate Ieſv ſolus Generalis poteſt. At in reliquis religionibus id non conceſſum eſt ſolis ſuperioribus abſque conuentus conſenſu; & ita hoc erit quid ſpeciale in Societate Ieſv.

Nec tamen approbo quod ait Azor *eodem c.* 15. *q.* 1. vbi id diſcriminis conſtituit inter Romanum Pontificem, & alios Prælatos inferiores in hac licentia concedenda, vt ille poſſit eam concedere ex iuſta quidem cauſa priùs cognita, & approbata, minimè tamen ſcripto tradita: cæteri concedere nequeant, niſi antea cognita cauſâ, & expreſſim ſcripto mandata. Sed hoc diſcrimen nulla ratione approbo, quia ea ſcriptura ſolùm deſideratur, vt fides in foro externo fiat licentiæ conceſſæ, ſi aduersùs tranſitum aliquid opponatur: vt optimè ait Nauar. *lib.* 3. *conſil. tit. de regularibus. in vtraque edit. conſil.* 56. *nu.* 1. At quoad hunc effectum ſimiliter deſideratur in ea licentia à Pontifice conceſſa, vt probauimus *lib.* 3. *de matrim. diſp.* 29. *n.* 9. Ergo nulla eſt differentia inter has licentias. Secundò, quia cùm ſcriptura minimè ſit de ſubſtantia gratiæ, vt probauimus *ea diſputat.* 29. *n.* 2. & ex nullo iure conſtet licentiam hanc eſſe ſcripto à Prælatis inferioribus tradendam, id dicendum non eſt, vtpote fundamento deſtitutum. Nec credo etiam in Prælatis inferioribus deſiderari iudicialem legitimæ tranſitus cauſæ cognitionem ſumptis teſtibus iuramento aſtrictis coram notario: ſed ſatis eſt, ſi extraiudicialiter ſuperior informetur, certiorque fiat de cauſæ veritate. Quod nullo iure caueatur præmittendam iudicialem eius cauſæ cognitionem; ſed tantùm deſideretur legitima cauſa ad valorem diſpenſationis in eo tranſitu. At cæteræ diſpenſationes ab eis ſuperioribus conceſſæ ea informatione iudiciali legitimæ cauſæ non indigent. Tandem, quia diſpenſationes commiſſæ à Pontifice in foro externo ordinariis, non indigent ea veritatis precum iudiciali informatione, vt probauimus *lib.* 9. *de matrim. diſp.* 35. *nu.* 15. ergo nec hæc licentia ea informatione iudiciali egebit. 69

Septima concluſio. Prælatus hic inferior eam licentiam tranſeundi ad minus ſtrictam religionem ex legitima cauſa concedere valens, eſt reſpectu exemptorum prouincialis, aut Generalis, & non prælatus immediatus ipſius conuentus; reſpectu autem non exemptorum, Epiſcopus. Et in vtroque caſu exiſtimo deſiderari quoque conſenſum conuentus. Ducor ex dictis *n.* 56. 57. 66. & 67. vbi ex doctorum teſtimonio, & rationibus hoc probauimus. 70

Eſt tamen obſeruandum, in Societate Ieſv præpoſitum 71

ſitum Generalem poſſe concedere licentiam ſiue profeſſis, ſiue iis, qui abſoluto nouitiatus biennio vota in ea emisère, vt tranſeant ad alium etiam ordinem præter Carthuſienſium, vt conceſsère Paul. III. Pius IV. Pius V. & Gregor. XIII. in ſuis litteris Apoſtolicis & habetur in compendio priuilegiorum Societatis IESV, *verb. apoſtata, n. 9.* & ibi Patet noſter Generalis nulli hanc facultatem communicat, ſed ſibi reſeruat.

72 Octaua concluſio. Legitimæ huius tranſitus cauſæ ſunt, ſi religioſus infirma aut incommoda valetudine vtatur, aut ita fragili corporis natura, vt religionis ſtrictioris auſteritates ferre nequeat, vt bene docent Abb. *cap. non eſt, num. 6. de regular.* Dominic. *cap. cum ſingula, §. prohibemus, num. 6. de praben. in 6.* ibi Franc. *nu. 4.* Anton. Cucus *lib. 3. inſtit. maior. tit. 1. n. 135.* Azor *tom. 1. inſtitut. moralium, lib. 12. cap. 14. q. 8. verſ. quæres.* Quare minus bene Manuel Rodrig. *tom. 4. qq. regul. qu. 52. art. 9.* allegans falsò Sotum, dicit hanc non eſſe cauſam ſufficientem; quia poſſunt Prælati diſpenſare cum hoc in illis aſperitatibus, niſi talis ſit religio, vt cum triſtitia, & cæterorum nota, ea diſpenſatio concedatur. At exiſtimo ſemper eſſe cauſam iuſtam, quia is cum quo ita diſpenſatur, non poteſt, moraliter loquendo, non eſſe religioni oneroſus, & cauſa multa ſcandali, notæ, & murmurationis. Item ſenectus iis auſteritatibus tolerandis inepta. Dominic. & Franc. *ibidem.* Item in ſua religione eſſe aliquod perfectionis impedimentum, quod non eſt in alia. Tabiena *verb. religio. quaſt. 23. num. 24.* Item, ſi is religioſus odio habeatur à cæteris fratribus, aut indignè, & malè tractetur. Ita Azor *ibidem*, & Manuel Rodrig. citatus, *tom 3. qq. regular. q. 52. art. 9.* quod limitat, quando religioſus ille præbet cauſam, nec emendatur. At ſi cauſæ illum pœnituit, & nititur emendari, & adhuc durat perſequutio, & odium illud erit, legitima cauſa ad prædictum finem. Inſuper etiam ſimiles aliæ cauſæ, vt ſi in illa religione ita infamatus ſit ob aliquod crimen à ſe perpetratum, vt ſemper in ea pudore ſuffuſus, ac ſubinde magna triſtitia affectus vitam tranſacturus ſit. Item difficultas magna ſuſtinendi auſteritates huius religionis, quæ eſt in re ipſa, vt ſi inconſulta prudentia profeſſus, vel non credidit ita aſperam eſſe religionem ex ſimplicitate quadam. Ita Manuel Rodrig. *eo. art. 9.* ſecus inquit quando ea prauo habitu difficultas procedit, quod idem tenent alij, quos retuli *lib. 8. de matrim. diſp. 20. num. 19.* quod tamen ibi dixi intelligendum, niſi prauus habitus eò deuenerit, vt iam votis illis ligatus non poſſit præ fragilitate ſua frequentes lapſus vitare. Item eſt cauſa iuſta quando propter nociuam aëris temperiem nequit ille religioſus eſſe in ea religione. Ita Manuel Rodrig. *eo. art. 9.* citat Marian. Socin. Menochius *de arbitr. centur. 5. caſu 421. num. 26.* Sed bene limitat Manuel intelligi, niſi ſit aliud monaſterium eiuſdem ordinis extra locum illum, in quo eſt mala temperies. Item eſt cauſa iuſta neceſſitas magna parentum, cui in ea religione nequit commodè ſubueniri: at poterit in laxiori. Ita Manuel Rodrig. *eo. artic. 9.*

73 Quod ſi profeſſio emiſſa fuerit tempore minoris ætatis, nempe ante vigeſimum quintum annum, facilior cauſa erit legitima ad diſpenſandum in hoc tranſitu, quia faciliùs proſpicitur geſtis in ea ætate, in qua non tam maturum conſilium adeſt. Et ita ſentiunt per illum textum Innocent. *cap. ſignificatum, in fin. de regul.* & *ibi* Hoſtien. *n. 2.* Abb. *in fine.* Franc. *c. cùm ſingula, §. probauimus, n. 5. de praben. in 6.*

74 Nona concluſio. Licentia abſolutè conceſſa ex iuſta cauſa, à quocumque Prælato tranſeundi ad aliam religionem, intelligitur de religione ſtrictiori, aut æquè ſtricta; non autem de religione minus ſtricta; quia etſi priuilegium debeat operari aliquid vltra ius commune, *cap. in his, de priuilegiis*, & *cap. ſi Papa, de priuileg. in 6.* dato tamen aliquo effectu, quem operetur, non debet extendi ad alium, in quo non inuenitur eadem ratio, vt bene tradit Decius *cap. 1. in nou. edition. n. 38. de reſcript.* & probatur *cap. cum dilectus, de conſuetud.* & *l. ſi quando, C. de inoffic. teſtam.* at præfata licentia operatur effectum tranſeundi ad parem religionem, ad quam ſine illa tranſire non poterat. Ergo non debet operari effectum tranſeundi ad laxiorem, cùm diſpar huius tranſitus ratio ſit. Sic Nauar. *lib. 3. conſil. in 2. edit. tit. de regul. conſil. 57. num. 1.* & Manuel Rodrig. *qq. regul. tom. 3. qu. 52. art. 11.* Quod tamen limitarem, niſi adiecta eſſet dictio vniuerſalis; vt ad quamcumque religionem tranſire poſſis. Tunc enim dictio vniuerſalis comprehendet etiam religionem laxiorem.

Non tamen approbo, quod ait Nauar. *eod. tit. de regula. in 2. edit. conſil. conſ. 58. n. 1.* nempe licentiam à Pontifice conceſſam Mendicanti tranſeundi ad quemcumque ordinem religioſum laxiorem, comprehendere etiam tranſitum ad ordines militares; quia illæ ſunt veræ religiones. Sed iure opinio eius Additionator contrarium ſentit, & iam Congregatio Cardinalium die 17. Nouembris 1578. declarauit eas licentias non extendi ad tranſitum ad ordines militares, niſi expreſsè id concedatur. Idem quoque tradit Manuel Rodrig. citatus *q. 52. tom. 3. art. 21.* quia eſto ſint veræ religiones, non comprehenduntur ſub communi nomine religionum. Quare idem credo, etſi licentia eſſet vniuerſalis tranſeundi ad quamcumque religionem. Sed vt tranſitus hic liceret, oporteret id exprimi. 75

Vtrùm verò abſque debita licentia tranſiens ad laxiorem religionem, aut æquè ſtrictam, ſit apoſtata, & incurrat excommunicationem dimittentium habitum, dicemus *c. ſeq. n. 8. & n. 67.* Et an eiecti poſſint abſque licentia ſuperioris tranſire ad laxiorem religionem, dicemus *c. 9. num. 37.* Et an tranſiens legitimè ad aliam religionem, indigeat nouo anno nouitiatus, nouáque profeſſione, diximus *lib. 4. cap. 27. nu. 12. & 13.* Et an licentia obtenta, tacendo habitus dimiſſionem, quò faciliùs impetretur diſpenſatio, valeat, diximus *lib. 8. de matrim. diſp. 25. num. vltim.* vbi latè probauimus eam non valere. 76

Quando autem dubium eſt, an licentia tranſeundi ſit legitima, aut eam illegitimam eſſe conſtat, poterit obtineri à Pontifice confirmatio, ſeu probatio illius tranſitus, vt bene docent Lapus *allegat. 130.* aliàs *135. n. 2.* & *ibi* Mandoſ. *in additio. litt. C.* Rebuff *in praxi benef. tract. de breuibus, verſ. per breue quoque regular. nu. 50.* Atque idem credo poſſe obtineri ab eo qui eam licentiam dare poterat. Is enim ſicut à principio poterat tranſeundi licentiam concedere, ita & modo poterit tranſitum approbare, cùm nihil aliud ſit, quam concedere permanendi in ea religione licentiam, ſeu ea tunc tranſeundi ad illam. 77

Ex dictis deducitur, minus bene dixiſſe Raynet. *in ſum. tit. de tranſit. cleric. circa fin.* vt eum refert, & improbat Ioan. Andr. *addit. ad Speculator. tit. de diſpenſat. §. ſunt quoque, n. 6. littera D.* ſatis eſſe in tranſitu ad æquè ſtrictam religionem peti licentiam, etſi ea non obtineatur. Id enim à veritate alienum eſſe conſtat ex *c. licèt, de regular.* vbi id tanquam ſpeciale conceditur in tranſitu ad ſtrictiorem religionem, & ex dictis à *n. 43. vſque ad 45.* vbi vt poſſit in eo tranſitu diſpenſare Prælatus inferior, exigi cauſam diximus, & ſolius Pontificis eſſe diſpenſare ſine cauſa, & hoc quoad ſolum forum externum. 78

Demum in hac quæſtione ſuperſunt aliquæ difficultates. Prima eſt, an religioſus choro deſtinatus, & proinde vt ad ſacerdotium promoueatur, poſſit ſuperioris iuſſu, & authoritate ad ordinem laicorum, ſeu conuerſorum transferri, ita vt ad ſacerdotium iam promouendus non ſit, ſed futurus religioſus laïcus? Nauar. *cap. quando, qu. 51. nu. 20. de conuerſat. d. 1.* id fieri poſſe negat. Quod ſuperior religionis nequeat religioſo 79

concedere

concedere facultatem tranſeundi ad laxiorem religionem. At conſtat ſtatum laicorum eſſe laxiorem & minus perfectum. Et confirmatur, quia D. Tho. ab omnibus receptus, 2. 2. *q.* 189. *art.* 8. *ad* 2. docet ex monachis arctioris vitæ, laicis tamen, licere tranſitum ad canonicos regulares, vbi clerici futuri ſunt, & non è contra. Quod ordo clericorum ſit altior, iuxta illud D. Hieronymi ad Ruſticum, Sic viue in monaſterio vt clericus eſſe merearis. Secundo, quia Prælatus religionis non poteſt eximere ſuum religioſum profeſſum ab onere diuini officij perſoluendi, annexo profeſſioni deputatorum ad chorum. At ab eo vtique eximere poſſet, ſi eum ad laicorum ordinem transferre valeret, tunc enim ab eo onere liber maneret. Tandem, quia principalis pars voti ſolemnis obedientiæ profitentis, vt choro deputetur, eſt hoc ſpirituale recitandi officij canonici onus. Ergo ſicut ſolius Pontificis eſt diſpenſare in eo voto ſolemni, ita & in hac principali parte.

80 At contrarium reputo verius, quod tenet Sotus *lib.* 10. *de iuſt. quæſt.* 5. *art.* 5. *col. penult. verſ. ad aliud verò.* Arag. 2. 2. *q.* 83. *art.* 12. *dub.* 4. *in* 4. *arg. paulò ante §. contrarium tamen,* & *notab.* 2. *fine.* Azor *lib.* 10. *institut. moral. c.* 6. *q.* 7. Petr. de Ledeſm. 2. *tom. ſumm. tract.* 9. *cap.* 4. *fol.* 1065. *col.* 1. qui omnes bene addunt, tunc hunc officij canonici obligatione liberari, eo quod iuxta veriorem ſententiam obligatio hæc recitandi non ex ipſa profeſſionis vi emanat, ſed ex conſuetudine, & ex eo quod religioſus ex ſua voluntate, & ſuperiorum conſenſus ad chorum deputatur. Quod eo ipſo quod ab hac deputatione liber manet, ſolutus quoque à vinculo officij canonici cenſetur. Ratio autem huius ſententiæ eſt, quia nullatenus ſubſtantialis religionis ſtatus variatur, ſed illæſus manet, nec hic ad religionem aliam transfertur: ſed cum eiuſdem illuminet numero religionis votis, verus illius religionis alumnus manet. Præterea, quia etiam tranſeundi ad religionem aliam laxiorem, concedere poteſt licentiam Prælatus, vt probauimus *n.* 66. nedum ad inferiorem quemdam ſtatum intra eamdem religionem, eo vel maximè quod etſi humilior ſit is laicorum ſtatus, & ad inferiora miniſteria deputatus; eſt tamen durior, & aſperior, & iuxta maiorem, aut minorem auſteritatem diximus *num.* 22. penſandam eſſe maiorem, aut minorem religionis perfectionem quoad hunc tranſitum. Tandem, quia ſaltem negari non poteſt ob religioſi delictum id effici in illius pœnam poſſe, ſicut poteſt alias grauiores pœnas Prælatus inferre, vt perpetui carceris, triremium, & ſimiles, *cap. quanto, de offic. ordinan.* & *cap. in ſingulis,* & *cap. ex te, de ſtat. monach.* At in hoc caſu quo culpa remoueretur authoritate ſuperioris ab eo ſtatu deputatorum choro; bene ait Azor proximè allegatus liberari illum officij canonici penſo. Quod ſi arguas, inde ſequi hunc ex culpa ſua reportaturum illius exemptionis commodum, cùm tamen clericum degradatum ob id, nullus ab onere recitandi eximat, ne ex delicto ſuo commodum ſentiat. Reſpondeo, nihil abſurdi eſſe, vt id commodum ex delicto reportetur, non per ſe, & ex vi delicti, ſed per accidens; quia in pœnam illius remouetur à ſtatu, cui id onus erat annexum; & ſic ceſſante principali, ceſſat acceſſorium. Sicut etiam quando culpa ſua priuatur beneficiarius ſua præbenda; ſubinde obligationibus omnibus illi præbendæ annexis, & ſic onere recitandi liberatur. Nec eſt ſimile de degradato; quia non eſt ea ſola ratio, cur maneat hic obligatione aſtrictus, ſed quia perſeuerat in eo character, cui hoc recitandi onus iure eccleſiaſtico annectitur. Nec obſtant contraria argumenta propoſita *num. præcedent.* Nam ad primum negatur antecedens, & eſto id eſſet verum, non eſt hic tranſitus ad laxiorem religionem, vt explicuimus. Ad confirmationem reſpondeo, loqui D. Thomam de tranſitu ad aliam religionem, & retenta ſua doctrina, quam *num.* 20. retulimus, dicente maiorem religionis perfectionem quoad hunc tranſitum attendi penes maiorem perfectionem in ſe, & miniſteriorum ad quæ deputatur, & non penes maiorem arctitudinem, cuius contrarium *nu.* 21. probauimus. Ad ſecundum dico, non poſſe Prælatum, directè, & per ſe eximere ſubditum ab ea recitandi obligatione: at poſſe per accidens remouendo eum ab illo ſtatu deputatorum choro. Ad vltimum negandum eſt antecedens; ea enim obligatio non oritur ex voto profeſſionis, nec ei præcisè eſt annexa; ſed oritur ex generali conſuetudine obſeruanti, vt omnes profeſſi choro deputati teneantur ad officium canonicum, quandiu choro deputati manent.

Non tamen explicant hi doctores, cuius Prælati authoritate hæc tranſlatio religioſi deputati choro fieri poſſit ad laicorum ſtatum. Sed cùm hæc tranſlatio grauis ſit, & maior quàm de vno monaſterio ad aliud eiuſdem ordinis, quæ ſolius Prouincialis eſt, exiſtimo id non eſſe Prælati immediati conuentus, ſed Generalis, aut Prouincialis, cum conuentus quoque conſenſu in religionibus exemptis: in non exemptis autem, Epiſcopi cum conſenſu quoque conuentus, ſicut de tranſlatione ad aliam religionem æquè arctam, aut arctiorem probauimus *n.* 66. 67. 71. & hoc niſi conſtitutiones religionis aliud præſcribant, quibus ſtandum eſt. Quia etſi tranſlatio hæc non ſit tam grauis ac illa, at ſatis grauis eſt, vt non cenſeatur conceſſa Prælatis immediatis conuentuum, quibus minor tranſlatio de loco ad locum denegatur. Exiſtimoque cauſam iuſtam ad id deſiderari, & eam eſſe vel punitionem delicti, vel ingentem vitæ humilioris in illo religioſo ardorem, vel ineptitudinem ad litteras addiſcendas, & ſacerdotum miniſteria, concurrente voluntate illius ad eam tranſlationem? non enim inuitus niſi in delicti pœnam cogi poſſet, vtpote quod ſuam profeſſionem ſuperat. At in Societate IESV hæc tranſlatio ex laico ad ſtatum ſcholaſticorum, vel è contra, ſolius Præpoſiti Generalis eſt. Solùm enim prouinciali permittitur in eius regula 67. vt quos tanquam indifferentes admiſerit, applicet ad gradum ſcholaſticorum, vel laicorum, & hoc intra probationis biennium.

Secunda difficultas eſt, an legitima licentia tranſlatum de vna in alteram religionem poſſit ſuperior religionis, ad quam transfertur, admittere animo eius non retinendi in clauſtro, ſed dandæ ei poſtea licentiæ manendi extra clauſtrum perpetuò, vel per multos annos? Hanc quæſtionem diſputat Nauarr. *comment.* 4. *de regul. n.* 11. & 12. vbi bene eam decidit dicens duo. Prius eſt, ante decretum Trident. *ſeſſ.* 14. *de reformat. cap.* 11. id fuiſſe frequentiſſimum, vixque à culpa liberum; quod bono fine ea admiſſio deſtitueretur: finis enim ſolebat eſſe vagari, & liberum reddi à iugo regulæ. At potuiſſe ait illi licere in aliquo euentu, nempe concurrentibus maxima ſuæ religionis deſerendæ neceſſitate ob moleſtias, perſequutiones, aut diſſenſiones, vel ſimiles caſus, & magna difficultate inueniendi monaſterij, eum religioſum perpetuò alere in clauſtro volentis, & magna de tranſlato fiducia. Tunc enim poſſet Prælatus eum admittere animo concedendæ licentiæ manendi extra clauſtrum, non tam amplè, & vagè, ſeu arctatè ad eum locum, in quo poſſet Prælatus eius vitam noſſe, eiúſque curam habere, eumque corrigere, & ſi opus eſſet, aliò transferre. 82

Poſterius Nauarri dictum eſt. Hodie eſt maior difficultas; nam Trident. *ſeſſ.* 14. *de reform. c.* 11. ſic decidit circa hoc. *Nemo cuiuſcumque ordinis Prælatus, vel ſuperior vigore cuiuſcumque facultatis aliquem ad habitũ, & profeſſionem admittere poſſit, niſi in ordine ipſo ad quem transfertur, ſub ſui ſuperioris obedientia in clauſtro perpetuò maneat.* vbi apertè hic licentiis concedendis aditũ occludere videtur. Verùm Tridentinum non videtur inducere nouum ius, ſed antiquum declarare, & ita improbare eas licentias, eo quod communiter erant illicitæ, 83

citæ, ac ſtatui religioſæ, valde pernicioſæ, vt conſtat ex procemio eius decreti, ex quo eius ratio finalis deſumenda eſt, *ibi. Quia regulares de vno ad alium ordinem tranſlati, facilè a ſuo ſuperiori licentiam ſtandi extra monaſterium obtinere ſolent, ex quo vagandi, & apoſtatandi occaſio tribuitur.* Quare in caſu, in quo prædictæ licentiæ ante id decretum erant licitæ, qui *num. præcedent.* explicatus eſt, erunt quoque modò, quod in eo caſu tantæ neceſſitatis nec facilè conceſſæ dicantur, nec materiam vagandi præſtent, nec ſit omne ſalutis remedium huiuſmodi religioſis occludendum. Et vtrumque dictum mihi valde placet; & hoc poſterius tenet etiam Manuel *qq. regul. tom. 3. quæſt. 53. art. 4.*

84 Hinc deducitur, poſſe Prælatum eam ſtandi extra monaſterium tranſlatis his facultatem concedere, quam licitè concedere poſſet propriis eius religionis alumnis. Et ſicut his non poſſet abſque iuſta cauſa concedere, ſecus tamen illa exiſtente, & ita & illis; quia Tridentinum *eod. cap. 11.* id ſolùm intendit, vt tanquam cæteri alumni hi tranſlati tractentur; aliàs eſſent hi melioris conditionis, quàm alumni, qui ex cauſa iuſta tractandi negotia monaſterij, vel eius vtilitatis procurandæ, poſſunt à Prælato cogi aliquandiu extra monaſterium eſſe; cùm tamen hi tranſlati compelli ad id nequirent. Et ita docent Nauarr. *eod. comment. 4. de regul. n. 15.* & Manuel *eod. art. 4.*

85 Tertia difficultas eſt, an tranſlatus ad aliam religionem, vt ſit Prælatus illius, finito officio maneat monachus prioris, an poſterioris monaſterij? Breuiter dico, remanere monachum poſterioris monaſterij, quia debet profiteri in poſteriori, & proinde manet deinceps illius. Ita docet Nauarr. *lib. 3. conſil. tit. de regul. in 1. edit. conſil. 61. num. vnic.* & latiùs Manuel *qq. regul. tom. 3. q. 52. art. 26.* contra alios quos *ibi* refert.

86 Quarta difficultas eſt, an tranſiens ad aliam religionem, & in ea profeſſus, ſedere debeat in Capitulo iuxta antiquitatem prioris, an poſterioris profeſſionis? Dicit, iuxta poſterioris, quia ex eo tempore incipit eſſe religioſus illius; quod eſt limitandum, niſi tranſlatus eſſet, vt eſſet poſterioris Prælatus, quia finito officio ſedebit in primo loco poſt Prælatum in memoriam priſtinæ dignitatis, niſi eſſent alij, qui maiorem honorem geſſerint. Sic Nauarr. *lib. 3. conſilior. tit. de regul in 1. edit. toto conſ. 60. in 2. lib. 1. tit. de maior. & obedient. conſ. 11.* Manuel *qq. regul. tom. 3. quæſt. 52. art. 29.*

87 Vltima difficultas eſt, an legitimè tranſlatus ad aliam religionem, teneatur ad vota ſpecialia in priori religione emiſſa; vt an tranſlatus ex religione Minimorum, teneatur à carnibus abſtinere ſeruando vitam quadrageſimalem, quam promiſit? Et an qui profeſſionem emiſerat in Societate Iesv, ſi Minor fiat, aut Dominicanus, teneatur ad ea vota ſpecialia, quæ in Societate emittuntur à profeſſis? Reſpondetur, non teneri, quia ea vota ſpecialia annexa ſunt profeſſioni prioris religionis. Quare eo ipſo quod religioſus ille expellatur, liber manet ab illis votis, vt oſtendetur *infra c. 9. n. 54.* Ceſſat autem prioris religionis profeſſio per tranſitum legitimum ad aliam religionem. Neceſſe ergo eſt, vt acceſſoria ceſſent. Ita Suar. *tom. 2. de religion. tract. de vot. lib. 6. cap. 3. n. 7.* vbi benè addit, illa non eſſe valida, ſi profeſſio, cui accedunt, eſſet irrita.

SVMMARIVM.

An valeat profeſſio in religione arctiori ad quam tranſitur, quando eſt tranſitus contra prioris monaſterij priuilegiatum 88.

An valeat profeſſio, quando non bono zelo, nec petita licentia, ſed leuitate tranſitur ad arctius, & an poſſit, & teneatur profeſſio redire ad primum monaſterium. n. 89.

Quid ſi petita eſt, & non obtenta licentia? n. 90.

Quid ſi petita, & obtenta ſit? n. 91.

Quid ſi bonus zelus adſit, at tranſitus eſt in notabile religionis deſertæ damnum? num. 92.

An valeat, quando religio ad quam tranſitur, non eſt ſtrictior? n. 93.

An quando quis tranſit ad ſtrictiorem bono zelo, non tamen petita licentia, poſſit reuocari? refertur quadam ſententia. n. 94.

Explicatur ſententia Authoris. n. 95.

An valeat profeſſio in hoc poſteriori monaſterio? n. 96.

Quid ſi licentia petita, & ex iuſta cauſa denegata tranſit? num. 97.

An poſſit, & teneatur hic redire ad primum monaſterium? num. 98.

Qua actione eſt reuocandus profeſſus hic? n. 99.

An ſi appellatione, vel querela pendente, hic tranſierit ad ſtrictiorem religionem, ſi ante cauſæ cognitionem per viam attentati reſtituendus? n. 100.

Pendente lite inter vtrumque monaſterium, in vtro illorum eſſe debeat? n. 101.

An ſi poſterius monaſterium nolit eum defendere, ſit ad id cogendum? n. 102.

An ſi lite mota obtineat religioſus tranſlatus, etiam reuocatus, cogatur poſterius monaſterium eum admittere? num. 103.

An religioſus ad ſtrictiorem religionem legitimè tranſiens, ſi ad illam non admittatur, vel admiſſus expellatur, aut retrocedat, ſit in priorem admittendus? n. 104.

Quid ſi illegitimè tranſiſſet? n. 105.

An religionem laxiorem contra ius ingreſſus, nec rediens ad ſuam admiſſus, peccet manens in laxiori? n. 106.

An ſi adiens Iudices Apoſtolicos qui decernant eum in laxiori permanere, incurrat pœnas motus proprij Pij V. contra non redeuntes ad ſuam religionem? n. 107.

Poſtea inuenies ſummaria quæ deſiderantur.

Qvæstio quinta. An deficiente quacumque ex conditionibus iure petitis ad tranſitum in ſtrictiorem religionem, irrita ſit profeſſio in poſteriori religione, poſſitque religioſus ille reuocari, & quo remedio? Meminiſſe oportet quatuor conditionum, quas *n. 2.* peti diximus, vt permittatur tranſitus ab vna religione ad aliam. Difficultas ergo eſt, an taliter conditiones eæ petitæ ſint, vt quacumque ex illis deficiente, tranſitus, & profeſſio in altera religione emiſſa, valore deſtituantur; an potiùs, etſi peccetur, valida ſint hæc? Et quidem quando deficit prima conditio, nempè, quia contra tenorem prioris religionis tranſitur ad aliam, attendenda ſunt priuilegij verba, an profeſſionem irritent, necne. Et quidem extrauag. *Viam, de regul.* irritat profeſſionem Mendicantium tranſeuntium ad alium monaſticum ordinem, præter Carthuſienſem; & priuilegia Societatis Iesv, quæ cæteri Mendicantes participant, irritant profeſſionem tranſeuntis ad alium monaſticum ordinem præter Carthuſianum, abſque legitima Generalis licentia, quorum priuilegiorum meminimus *n. 29. & n. 32.* explicuimus, quid ſpeciale habeat circa hoc vltra alios Mendicantes Societas Iesv. 88

Quando deficit ſola ſecunda conditio, quia ſcilicet aut non bono zelo, & melioris frugis ſtudio, ſed temeritate, aut leuitate tranſitur; ſi tranſeatur non petita licentia exiſtimo profeſſionem fore nullam. Quo ferè expreſsè ſentit Abbas *conſil. 95. num. 2. vol. 1.* & Roſell. *verb. religio. 4. numer. 6.* vbi expreſsè dicunt non valere hunc tranſitum, & ita etſi profeſſus ſit in poſteriori religione, poſſe propria authoritate redire ad primam religionem, & teneri redire, vtpote qui priori religioni alligatus eſt; & reddunt rationem. Quia etſi in varias ſententias eant Doctores, an bono zelo tranſiens non petita licentia reuocandus ſit concordant tamen vniuerſi, eum reuocandum, quando bonus defuit animus, vt vidimus *n. 96.* 89

Immo idem dicendum eſt, quando petiit licentiam, & non obtinuit, quia *cap. licet, de regul.* tantùm concedit tranſitum ad arctiorem religionem petita, etſi non ob- 90

tenta

Digitized by Google

tenta licentia, quando zelo melioris frugis ſit. Cùm ergo hoc deficiente tranſitus fiat nullo iure permittente, erit omnino irritus, & profeſſio corruet. Idem quia *eod. cap. licet, verſ talis ergo.* redditur ratio, cur liceat tranſitus bono zelo intentus licentia petita, etſi non obtenta, his verbis; *ex lege priuata quæ publica legi præiudicat, abſolutus.* vbi Gloſſ. *verb. ex lege,* explicat, quæ eſt amor Dei; & in fine ait textus non moleſtandum tranſeuntem, quanto dignoſcitur tranſitum fuiſſe corde puro, & conſcientia bona, & fide non ficta. Ergo his deficientibus poteſt reuocari tanquam non legitimè in poſteriori ordine profeſſus. Et hoc clarè videtur tenere Abbas *eo cap. licet, in fin.* vbi expreſsè dicit, tranſeuntem ad ſtrictiorem religionem non cauſa iuſta ductum, petita licentia, non tamen obtenta, etſi profeſſus ſit in poſteriori monaſterio, poſſe vendicari à prioris monaſterij Abbate. Vbi pondero verbum, *vendicari,* quod eſt proprium habentis dominium. *l. in rem. ff. de rei vendicat.* & *cap. ſanè. num. 2. de regul.* dicit, vt teneat ingreſſus, oportere duo concurrere. Alterum, vt non fiat cauſa leuitatis, alterum verò, vt ſtrictior ſit religio, ad quam tranſitur. Idem videtur tenere Cauedo *in deciſionib. Senat. Luſitan. part. 1. deciſ. 196. n. 1. & 5.* vbi ait, non concurrentibus his conditionibus poſſe vendicari monachum tranſlatum, etſi quadraginta annis ſteterit in poſteriori monaſterio.

91 Maior difficultas apparet, quando obtenta licentia eſt, at non bono zelo intenta, conceſſit tamen licentiam Prælatus aut conſcius prauæ intentionis, aut illius ignarus, quia vel petens ipſum decepit, vel ipſe non interrogauit petentem licentiam de eius intentione. Et exiſtimo in omnibus his caſibus non valituram profeſſionem; quod colligo ex verbis Abbatis *num. præcedent. in fine* relatis, dum abſolutè ait, ad valorem ingreſſus exigi, vt non fiat cauſa leuitatis, ſed zelo melioris frugis: & conſtat nomine ingreſſus intelligi profeſſionem, per quam cum effectu capeſſitur religio. Quare iure optimo Sylueſt. *verb. religio. 3. q. vlt.* dixit, iuxta de religionis ingreſſu loquentia, nomine ingreſſus intelligere profeſſionem. Item ducor, quia *illud cap. licet, de regular.* & rationes in eo traditæ, quas *num. præcedenti* retulimus, vt hic tranſitus in prioris profeſſionis, & iuris per ipſam priori monaſterio acquiſiti præiudicium permittatur; procedunt, quando tranſitus bono melioris vitæ zelo petitur. Ergo eo deficiente fit contra omne ius, & ſic profeſſio corruet. Fauet etiam huic ſententiæ Abulenſ. *cap. 30. Num. quæſt. 73.* vbi ait, tranſeuntem ex cauſa leuitatis, etſi licentiam petierit, reuocari poſſe.

92 Quando autem bonus zelus adeſt, at deficit altera pars eius ſecundæ conditionis, nempe, quia is tranſitus cedit in notabile prioris religionis detrimentum, exiſtimo ex eius ſolius conditionis defectu non fore profeſſionem in poſteriori religione irritam. Quod clarè indicant Ioan. Andre. *cap. licet. num. 12. de regular.* & *ibi* Anton. *num. 14.* Anchar. *nu. 1. oppoſit. 2.* Cardin. *num. 3. oppoſit. 4.* dicunt enim, quando tranſitus tenuit non reuocari ipſo iure, ſed ope reſtitutionis, ſicut in temporalibus Eccleſia læſa reſtituitur. Ergo ſupponunt tanquam certum, ex hoc ſolo defectu non eſſe irritum tranſitum, ſed beneficio reſtitutionis per Eccleſiam implorato, reuocandum. Id etiam mihi perſuadeo, quia ex hoc ſolo defectu non conſtat eſſe illicitum tranſitum, ſed ſub iudice res eſt, vt *n. 11.* diximus.

93 Quando deficit tertia conditio, quia religio ad quam tranſitur, non eſt ſtrictior; manifeſtum eſt profeſſionem in poſteriori religione fore irritam, niſi adſit legitima diſpenſatio potentis illam concedere ad tranſeundum ad æquè ſtrictam, aut laxiorem religionem; quia nullo iure is tranſitus permittitur, nec hic religioſus ſui iuris erat, vt validè potuerit in prioris profeſſionis, & iuris per illam priori monaſterio comparati, præiudicium profiteri in altera religione æquè ſtricta, aut laxiori.

94 Sed quando deficit vltima ſola conditio, quia ſcilicet ex vera tranſit ad ſtrictiorem religionem, & bono zelo nec contra prioris religionis priuilegia: at non petita eſt licentia; eſt potiſſima difficultas, an ſic tranſiens poſſit reuocari ad prius monaſterium? Quidem cenſent hunc reuocari non poſſe. Quia *cap. licet, in fin. de regul.* abſolutè dicitur, non moleſtandum qui bono zelo tranſit. Secundò, quia nulli præiudicium infertur, cùm cæremonia ſola accidentalis deſiderata ſit ad licitum ingreſſum, nempe petitio licentiæ, nec eam obtineri ſit neceſſarium; ſed iubetur tranſiens petere ne bonum obedientiæ contemnere videatur, ac proinde ad ſolam præſumptionem contemptus vitandam. Tandem, quia fruſtranea eſſet reuocatio, cùm ſtatim ac reuocatus fuerit, poſſit, petita licentia, velit, nolit ſuperior eam concedere, redire ad poſteriorem religionem. Et ideo huius ſententiæ ſunt Gloſſ. *eod. cap. licet. verb. licentiam,* & *cap. ſanè, in fine. de regularib.* & *ibi* Innocent. *in fine.* Goffred. Petr. & Abb. antiq. *eo. cap. licet.* ſicut eos *ibi* refert alter Abb. *nu. 10.* Idem Ioan. Calderi. *ibi,* Archidiac. *cap. 2. ſtatim in princ. 19. quæſt. 3.* Turrecr. *cap. 2. nu. 2, 19. quæſt. 3.* Richard. *4. diſt. 38. art. 8. quæſt. 1. ad 3.* & *ibi* Paludan. *q. 4. art. 4. num. 43.* Aſtenſ. *ſum. 1. part. lib. 1. tit. 50. art. 10. quæſt. 1.* Barbat. *conſil. 9. præclarè ſcribit. column. 8. verſ. & adduco elegantem. tom. 2.* D. Anton. *2. part. tit. 11. c. 2. § 9. verſ. hoc autem videtur.* Syluest. *verb. religio. 4. quæſt. 1. notabil. 4.* Tabien. *verb. religio. quæſt. 24. n. 25.* Eandem ſententiam ſequitur cum hac limitatione Ioan. Calder. *eo cap. licet,* vt eum refert *ibi* Abb. *n. 10,* nempe, quando prius monaſterium non haberet priuilegium, ne ab eo tranſiretur prætextu melioris vitæ, nunc enim reuocandus non eſſet ſecus ſi haberet tale priuilegium.

95 Quamuis tamen prædicta ſententia ſit ſatis probabilis; at frequentior, & probabilior ſententia habet hunc reuocari poſſe. Ducor, quia *cap. licet, in fin. de regul.* dicitur, hunc reuocandum non eſſe quando conſtat eum bono animo tranſiſſe. At hîc bonus animus minimè præſumitur, ſed leuitas, & temeritas, quando non petita licentia tranſit (*vt num. 53.* probauimus ex eodemmet textu.) Ergo tunc reuocandus erit. Secundò probatur à contrario ſenſu ex *eodem cap. licet. verſ. illis ergo.* vbi ſolùm conceditur licentia boni illius propoſiti adimplendi, quando ſuperior petitam licentiam proteruè denegat. Et ideo hanc partem ſuſtinent Gloſſ. *cap. 2. verb. monachus. 19. quæſt. 3.* & *c. intelleximus, in fin. de vlt. ſolut. de ſtat. & qualit.* & *ibi* Innocent. *num. 2.* Hoſtienſ. *nu. 5.* Abbas *num. 1. oppoſit. 1.* & *ibi* Zachar. *in addition. litt. B.* hoc extendens ad caſum, in quo dubitatur, an petierit licentiam. Cùm enim petere licentiam ſit quid facti, non præſumitur niſi probetur. Idem Hoſtienſ. *eod. cap. licet. num. 9. & nu. 15, verſ bonum obedientiæ.* & *ibi* Ioan. Andre. *num. 51.* dicens ſic ſe vidiſſe pronuntiari. Anton. *num. 13.* Anchar. *num. 12. quæſt. 1.* Abb *num. 10.* Cardinal. *num. 3. quæſt. 5.* Henr. *num. 8.* idem Abb. *conſ. 95. nu. 2. volum. 2.* Gaſp. Calder. *conſ. 25. quidam profeſſus. tit. de regul.* Lapus *allegat. 130.* aliàs *135. num. 5.* & *ibi* Mandoſ. *in addition. litt. R.* idem Mandoſ. *addition. ad Lapum, allegat. 61.* aliàs *62. quidam Franciſc. littera A.* Paul. *Clemen. 1.* & *ibi* Cardinal. *in princip. n. 5. oppoſit. 2. de regul.* Roman. *conſil. 541. circa primum, n. 3 & 4.* Maior. *4. diſtinct. 38. quæſt. 11. In arg. contra 2. concluſ.* Roſell. *verb. religio. 4. numer. 4. & 6.* D. Anton. *3. part. tit. 16. cap. 4. § 1. fin.* Nauarrus *lib. 3. conſil. tit. de regularib. in 1. edition. conſil. 59. num. 2. in 2. conſil. 52. num. 2.* Leonard. *lib. 2. de iuſt. c. 41. dub. 13. num. 101.* Azor *lib. 12. inſtitut. moral. c. 14. quæſ. 6.* Et limitationem *num. præced.* adductam ex Ioan. Calder. reprobant Gaſp. Calder. & Abb. *eo. cap. licet. num. 10.* & *ibi* Cardin. proximè allegati. Nec obſtant adducta in contrarium *num. præcedent.* Nam ad primum conſtat ex dictis in prima ratione huius ſententiæ, vbi probauimus eam partem textus potiùs fauere huic ſententiæ. Ad ſecundum dic, eam petitionem licentiæ non

deſiderari

deſiderari ſolùm ad licitum ingreſſum, ſed ad eius firmitatem, vt ſatis probatum eſt. Ad vltimum reſpondent Ioan. Andr. Anton. Cardinal. Anchar. Abb. *eo. conſil.95. num.2.* Roſell. proximè allegati, eam reuocationem non fore fruſtraneam; tum quia poteſt ille mutato propoſito permanere in priori religione, à qua tranſierat; tum etiam, quia ea reuocatione ſatisfit iuri, etſi poſſit reuocatus iterum ad eam religionem, ſeruato iuris ordine, nempe petita licentia, tranſire, ſicut inordinata alicuius electione repulſa, admittitur ordinata eiuſdem electio *cap. innotuit. & cap. ſuper eo. de elect.*

96 Ex his deducitur primò, quid dicendum ſit de valore profeſſionis in ſecundo monaſterio, ad quod non petita licentia tranſitum eſt. Si enim ſuſtineamus priorem ſententiam dicentem hunc reuocari non poſſe, eſt ſubinde dicendum profeſſionem fuiſſe validam. At retenta noſtra ſententia dicente poſſe reuocari, dicendum eſt eſſe irritam. Atque ita clarè ſentiunt Abb. *conſil. 95. num. 2. vol. 1.* & Roſell. *verb. religio. 4. num. 6.* vbi dicunt tranſitum omnino non valuiſſe, & loquuntur de profeſſo iam in poſteriori religione. Idem ſentit Mandoſ. *addit. ad Lapum, allegat. 61. quidam Franciſc.* aliàs *litt. A.* vbi ait hunc tranſitum eſſe nullius momenti, & ideo reuocari poſſe.

97 Immò idem exiſtimo, quando petita eſt licentia, ſed ex iuſta cauſa denegata eſt, quia non conceditur is tranſitus ſine licentia, niſi quando temerè, & proteruè licentia denegatur; vt conſtat ex *eod. cap. licet. verſ. talis ergo,* & conſtabit ex dicendis *nu. 100.* vbi hunc tranſeuntem reuocari poſſe probauimus.

98 Secundò deducitur, hunc profeſſum iam in ſecundo monaſterio, poſſe propria authoritate ad prius redire, cùm profeſſio poſterior irrita ſit, & prior valida. Et ita docet Abb. *conſ. 95. nu. 2. volum. 1.* & probat. ex *c. intelleximus. de atat. & qualit.* ibi; *ad primã domum redire curaſti.* qui reditus approbatur in eo textu, & *cap. mandamus. 19. quaſt. 3.* ibi; *pracipimus vt redeat.* Quare credo etiam eum teneri redire, ſi commodè, & abſque ſcandalo poſſit, & religioſi prioris monaſterij velint eum admittere: id enim ratio adducta probat.

99 Reuocabitur autem huiuſmodi profeſſus triplici actione. Prima eſt rei vendicatio; quamuis enim hæc non competat niſi domino *l. in rem. ff. de rei vendicat.* at hæc eſt larga rei vendicatio, & competit pro homine libero alterius poteſtati ſubiecto, adiecta tamen cauſa. Secunda actio eſt, conditio ex Canon. *Statuimus 19. q. 3.* Vltima eſt, implorare officium Iudicis. Ita docent Innocent. *cap. licet. num. 4. de regular.* & *ibi* Ioan. Andre. *num. 9.* Anton. *num. 9* Hoſtienſ. *num. 16.* Abb. *num. vltim.* Card. *num. 3. quaſt. 14.* Roman. *conſil. 341. circa primum. num. 3.* Atque triplex hæc actio competit, non ſolùm quando religioſus tranſit ad ſtrictiorem religionem non petita licentia; ſed etiam quando petita, & ex iuſta cauſa denegata tranſiuit, vel nulla cauſa aſſignata, & non petiit ſubditus cauſam, cùm tunc eam debeat petere, vt diximus *num. 58.* atque ita docent Innocent. Ioann. Andre. Hoſtienſ. Cardinal. *ibid.* Et poteſt Abbas religioſum hunc repetere, etſi non appellauerit Abbas ante tranſitum, vt bene docent Innocent. & Hoſtienſ. *ibid.* Ioan. Andre. *num 11.* Cardinal *quaſt. 16.*

100 Quod ſi Abbas prætendens monachum tranſiuiſſe illicitè, appellarit ex cauſa veriſimili ante tranſitum, & appellatione pendente tranſierit; debet ſtatim ante cauſæ cognitionem per viam attentati reſtitui officio Iudicis priori monaſterio. Ita docent Innocent. *eod. cap. licet. num. 4.* Hoſtienſ. *ibi. num. 16.* Ioan. Andr. *num. 9.* Anton. *nu. 9.* Cardin. *num. 3. quaſt. 11. & 12.* Anchar. *num. penult.* Adduntque Innocent. Hoſtienſ. Ioann. Andr. & Anton. idem fortè eſſe ſi non eſt appellatum, ſed res ad ſuperiorem delata eſt per viam querelæ; & Anchar. ait, hanc reſtitutionem in vtroque caſu faciendam.

101 Sed diſſident Doctores pendente lite inter vtrumque monaſterium, in quo debeat eſſe ille monachus ſic tranſlatus. Hoſtienſ. *cap. licet nu. 16.* & *ibi* Ioan. Andr. *num. 11.* Anton. *num. 10.* Abb. *in fin.* aiunt, in poſteriori monaſterio ad quod tranſiit, ipſum eſſe futurum, quia hoc eſt in quaſi poſſeſſione ipſius, & eſt reus. At verius eſt, eum futurum in priori monaſterio, à quo tranſiit: quia prius monaſterium legitimam ipſius poſſeſſionem habebat per profeſſionem, qua in dubio ſpoliari non debet; & ſi iniuſtè antè legitimam declarationem iuſtitiæ tranſitus ſpoliatum eſt, debet reſtitui recuperata ſua priſtina poſſeſſione, eo vel maximè quod Abbas ipſum admittens ad poſterius monaſterium abſque dimiſſoriis literis prioris Abbatis, aut ſine huius tranſitus examine, fuerit in culpa, vt probauimus *num. 40* & ita docent Innocent. *eod. cap. licet. num. 4.* Cardin. *num. 3. quaſt. 13.* Anchar. *num. penult.*

Sed ſi poſterius monaſterium nolit eum defendere, 102
cogetur vtique officio ſuperioris, quando annus a tranſitu iam lapſus eſt; ſecus ſi is nondum lapſus ſit. Et ita docent Ioan. Andre. Hoſtienſ. Anton. Cardin. *n 3. q. 15.* vbi allegati ſunt *num. præced.*

Et ſi lite mota obtinuit religioſus ille tranſlatus, & 103
iam reuocatus, cogetur poſterius monaſterium, velit, nolit, eum admittere. Quia ex quo iam in eum conſenſit, non poteſt retrocedere. argum *cap. dilectiſſimi. 8. quaſt. 2.* niſi ex ſecunda receptione ſcandalum immineret. Quod arbitrio ſuperioris relinquitur. Sic docent Ioan. Andr. *eod. cap. licet. num. 12.* & *ibi* Hoſtienſ. *num. 16.* Cardin. *num. 3. quaſt. 15.* Anchar. *in fine.*

Tandem difficultas eſt, an religioſus, qui ad aliam re- 104
ligionem tranſiit, & poſtea ad priſtinam rediit, ſit neceſſariò admittendus? Et poteſt hæc quæſtio tractari, quando iuſtè, & quando iniuſtè. Et quidem quando iuſtè tranſiit, vt ad ſtrictiorem religionem impetrata licentia, concors eſt Doctorum ſententia, ſi hic non inueniat religioſos eum admittere volentes, vel expellatur, aut voluntate mutata redeat ad priorem religionem; teneri religionem priorem eum admittere, quoties hæc contingunt ante profeſſionem in poſteriori religione emiſſam: ſecus ſi contingant poſt. Quoniam facultas, & abdicatio iuris, quod quis habet, facta ex cauſa, non obtinet firmitatem ea non ſequuta. At hæc tranſitus facultas conceſſa fuit, vt in poſteriori profiteretur; quod ſubſequutum non eſt. Atque ita docent Bald. *l. cum in adoptiuis, in princ. nu. 4. C. de adoption.* Aſtenſ. *ſumm. 1. part. lib. 2. tit. 20. art. 10. quaſtiunc. 4.* D. Anton. *3 part. tit. 16. c. 4. §. fin.* Roſel. *verb. religio. 4. num. 9.* Turrecrem. *cap. 1. num. 9. 19. quaſt. 3.* Syluest. *verb. religio. 4. quaſt. 1.* Tabien. *verb. religio. qu. 24. num 25. fine.* Gregor. Lopez *l. 9. verſ. a otras tit. 7. part. 1.* Anton. Cucus *lib. 3. inſtit. maior. tit. 1. nu. 140.* Azor *tom. 1. inſtitut. moral. lib. 12. cap. 14 quaſt. 11.* Atque idem eſt dicendum ſi tranſierit ea licentia petita, & iniuſtè denegata: quia tunc perinde eſt, ac ſi conceſſa eſſet ob illam cauſam: cùm ius eam tunc concedat, *cap. licet, verſ. talis ergo. de regul.* Cùm ergo cauſa non ſit ſubſequuta, erit neceſſariò admittendus. Et idem procedit quoties ex legitima diſpenſatione tranſiit ad æquè, aut minus arctam religionem, & in ea profeſſus non eſt, cùm eadem prorſus ratio militet. Addunt bene D. Antonin. Aſtenſ. Roſell. *num. 10.* Syluest. Turrecrem. *num. 10.* ſi licentia fuerit ſimpliciter conceſſa, eo quòd religio, & religioſus ille ſimpliciter renunciarunt iuri ſuo, non concurrente legitima cauſa, non valere licentiam: & ſic neceſſariò redeuntem eſſe admittendum, quia datur anſa vagandi, quod interdictum eſt *cap. Abbates. 18. quaſt. 2.*

Si verò iniuſtè tranſlatus ſit, eo quod licentia non 105
petita ſit, aut ea iuſtè denegata fuerit; Anton. *cap. intelleximus. nu. 10. de atat. & qualit.* & *ibi* Abb. *ad fin.* dicunt, non poſſe priùs monaſterium cogi ad ipſum recipiendum. Sed meliùs idem Abb. *conſ 95. nu. 2. volum. 1.* citatis Ioan. Andrea, & Hoſtienſi, ait habere hunc ius,

L vt

vt ad prius monaſterium admittatur, cùm tranſitus ad poſterius, & profeſſio in eo emiſſa non valuerint, eo vel maximè quod *cap final.de regul.* iubeantur Abbates admittere fugitiuos in religionem, ſi ſecundùm ordinem regularem admitti poſſint, nedum qui nunc propriè fugitiui ſunt, ſed ad aliam religionem prætermiſſo iuris ordine receſſere. Atque ob eandem rationem idem dicendum eſt, ſi abſque legitima diſpenſatione tranſierit ad religionem laxiorem, aut æquè arctam; quia eadem, immò fortior ratio militat, cùm tunc certius ſit profeſſionem eſſe irritam.

106 Quod ſi religionem laxiorem contra ius ingreſſus, & ad ſaniorem mentem rediens repetat prius Cœnobium, nec in id admittatur, eo quod iam ſenior, aut infirma valetudine vtens ſit, aut alia de cauſa, vt tutò in religione laxiori permaneat, ait Azor *lib.12.inſtitut.moral. cap.15. quæſ.2.* eum indigere diſpenſatione potentis eam concedere; quia ſicut tranſeundo abſque facultate legitima peccabit, ita & abſque illa permittendo. Sed hoc non placet, quia ſi hic in perpetuum repulſam patiatur à priori religione, nullatenus peccabit tranſeundo ad quamcumque laxiorem, vt dicemus *cap.9.* Ergo nec in laxiori perſeuerando: ſed ſola noua prioris profeſſionis irritæ ratificatione indigeret. Quæ qualiter facienda ſit, diximus *lib.5. huius operis,cap.4.n.81.* & latiùs *lib.7.de matrim.diſp.37.a num.59.*

107 Id demum obſeruandum eſt. Si hic contra ius ad religionem laxiorem tranſiens, & ad priorem reuerſus, vt Pius V. in quodam ſuo proprio motu iuſſit, non admittatur, & Iudices Apoſtolicos adeat, qui cauſa cognita decernant, eum in laxiori permanere debere; nullatenus incurret pœnas in eo proprio motu ſtatutas contra non redeuntes ad priſtinam religionem omiſſa laxiori. Quod hic non permaneat in laxiori religione virtute aliquarum facultatum, quas penitus abrogauit Pius V. in eo motu proprio: ſed vi ſententiæ latæ à Iudicibus Apoſtolicis ad id deſtinatis. Et ita docent Nauarrus *lib.3.conſilior.tit.de regul in 1.edit.conſ.72.n.vnic.in 2.conſil.59.num.vnic.* Azor *tom 1. inſtitution. moral.lib.12.c.15. quæſ.2.fine.*

SVMMARIVM.

An tranſeuntes ad aliam religionem ſint incapaces quorumuis beneficiorum, etiam curatorum? & explicatur Tridentinum ſeſſ.14.cap.11.de reformat.n.108.

Qua pœnæ ſtatuuntur Clement.1.de regul.mendicantibus tranſeuntibus ad non mendicantes?n.109.

An illis ſubiaceat mendicans tranſiens ad religionem mendicantem, vel ad Carthuſiam, vel non mendicans tranſiens ad quamcumque?n.110.

Quid de mendicantibus non ſimpliciter, ſed cum moderatione approbatis?n.111.

Quid de mendicãtibus nouitiis, vel inualidè profeſſis?n.112.

An ſint mendicantes, qui actu mendicant, at poſſunt ex regula habere redditus?n.113.

Quid de iis qui ex ſolis ſuis conſtitutionibus non poſſunt habere redditus, & poſſeſſiones in communi?n.114.

Quid ſi iis ex priuilegio, aut iure nouiore Tridentini permiſſum ſit habere redditus, & poſſeſſiones in communi, vel de facto illas habeant contra ius?n.115.

An nomine mendicantium comprehendantur moniales ſubiectæ ordinibus mendicantibus?n.116.

An non ſoli comprehendantur quatuor ordines antiqui, ſed etiam de nouo adiecti. & an habens facultatem tranſeundi ad mendicantes, debeat hos de nouo adiectos quærere, & religioſi Societatis ſint verè mendicantes?n.117.

Quid ſi mendicans tranſiit ad non mendicantes, & poſtea redit ad mendicantes?n.118.

Quid de mendicante creato Epiſcopo, & poſtea Epiſcopatu depoſito tranſeunte ad non mendicantes?n.119.

An Clement.1.de regularibus interdicentes hos tranſeuntes voce, & loco in Capitulo, intelligatur de voce actiua, & paſſiua?n.120.

Quid de hac voce in adminiſtratione Eccleſiæ ſæcularis? num.121.

De qua voce in Capitulo, & de quibus Prælatis is textus intelligatur?num.122.

Quid nomine loci in Capitulo intelligatur?n.123.

An priuetur loco in choro, & aliis cõgregationibus?n.124.

An hæc pœna procedat in omnibus qui iam tranſierant, vel in poſterum ad mendicantes tranſibunt; & an ij cum quibus diſpenſatur ad tranſitum, & habendam prælaturam, poſſint habere hanc vocem, & locum?n.125.

An interdicantur Prioratus, & adminiſtrationes in ſola religione, an etiam extra?n.126.

Quid intelligatur nomine officiorum?n.127.

An intelligatur officium prædicandi?n.128.

Quid de officio docendæ alicuius facultatis?n.129.

An poſſint hi eſſe vicarij Epiſcopi?n.130.

An poſſint hi ad gradus litterarios promoueri?n.131.

QVÆSTIO vltima. Quæ in iure interdicta ſint religioſis tranſeuntibus in caſu permiſſo ad alias religiones. 108
Et quidem in Tridentin.*ſeſſ.14.cap.11.de reformat. in fin.* ſtatuitur, vt omnes religioſi, etſi canonici regulares ſint tranſlati ad alium ordinem, ſint omnino incapaces quorumcumque beneficiorum ſæcularium, etiamſi curata ſint. Et intelligitur, quamuis ad ſtrictiorem ſit tranſitus, vt bene docet Leonard.*lib.2.de iuſtit.cap 41.dub.13.num.105.* quia generaliter loquitur de tranſlatis vigore etiam cuiuſcumque facultatis.

109 Rurſus *in Clement 1.de regular* duo ſtatuuntur. Prius eſt, vt mendicantes, qui authoritate etiam Apoſtolica ad non mendicantes tranſierunt, aut in poſterum tranſibunt, quamuis tunc Prioratus, vel officia, aut curam animarum, vel regimen quodcumque obtineant, ibi vocem, aut locum in Capitulo non habeant, etiamſi hoc ab aliis ſibi liberè concedatur. Poſterius eſt, ne ſic tranſlati aſſumantur in poſterum ad Prioratus, adminiſtrationes, aut quæcumque officia, etiam tanquam vicarij, ſeu miniſtri, vel locum aliorum tenentes, & ne animarum curam, aut regimen poſſint pro ſe, vel pro aliis exercere. Et quidquid in contrarium geſtum fuerit, decernitur ibi fore irritum ipſo iure, nullis priuilegiis obſtantibus.

110 Ex quo colligitur, non ſubiacere his pœnis mendicantem tranſeuntem ad alium mendicantem, vel ſi non mendicans tranſeat ad quamcumque aliam religionem. Quia ſolùm loquitur ea Clementina de mendicante tranſeunte ad non mendicantes. Ita tradunt Gloſſ. *ibid. verb non mendicantium.* & *ibi* Anchar *nu.4 notab.3.* Boniſac.*nu.59.* Imola *num 9.* Cardinal *in princip. num.16. quæſt.8.* Nauar.*lib 3.conſ tit.de regul in 1 edit.conſ 57 fin. in 2.conſ.66.fin.* Azor *lib 12.inſtitut.moral.c.14.quæſ.12.* Nec credo intelligi mendicantes tranſeuntes ad Carthuſiam, quia textus *Clement.1.* apertè loquitur de tranſeuntibus virtute alicuius priuilegij, etiam Apoſtolici ad religionem minorem, & ita ad non mendicantem. At hic tranſitus iure communi permiſſus eſt tanquam ad religionem ſtrictiorem, etſi mendicans non ſit. Extrauag.*Viam,de regular.*

111 Nec ſubiacent quoque his pœnis mendicantes, qui non ſimpliciter, & omnino à Sede Apoſtolica approbati ſunt: ſed cum hac moderatione, vt nullum in poſterum ad profeſſionem admittant, poſſintque ad quoſuis alios ordines approbatos tranſmigrare. *cap. vnic. §. confirmatos, de religioſis domib.in 6.* Quippe hi expreſsè excipiuntur *in ea Clement. 1. in fin.* & ita tradunt omnes.

112 Nec clauduntur mendicantes nouitij, nec ita inualidè profeſſi, vt licitè poſſint ad aliam religionem tranſire, vtpote qui ad priorem non ſunt obligati; quia expreſsè loquitur ea Clementina de profeſſis, qui ex vi profeſſionis tenentur in priori vocatione perſiſtere.

Et

Digitized by Google

Et ita docent, Gloſſ. ibi. verb. vt profeſſores: Imol. num. 9. Bonifac. n. 53. Cardinal. in princ. num 9. quæſt. 1. At comprehenduntur qui in Societate IESV emiſerunt vota biennij, vt diximus num. 117.

113 Nec comprehendentur etiam nomine mendicantium ij, quibus ex regula, vel conſtitutionibus non eſt interdictum habere in communi redditus, & poſſeſſiones, quamuis actu mendicent, quod conſtat ex cap. vnico. §. confirmatos. de relig. domib. in 6. vbi dicitur, mẽdicantes eſſe, quibus ad congruam ſuſtentationem reditus, aut poſſeſſiones habere profeſſio, aut regula quælibet interdicunt. Atque ita docent Lapus allegat. 4. an diſpoſitio. nu. 3. Archidiac. eo cap. vnico. paulo poſt princ. verſ. mendicans. & ibi Ioan. Andr. paulo poſt princ. Anchar. num. 1. nota. 4. & ibi. Dominic. §. confirmatis. num. 9. Franc. eodem §. num. 4. idem Dominic. cap. 2. num. 11. de regular. in 6. & ibi Franc. num. 6. Imol. Clement. 1. num. 8. de regular. & ibi Cardin. in princ. n. 10. quæſt. 3. Felin. cap. in præſentia. num. 52. fine, de probat. Palud. 4. diſt. 38. quæſt. 2. num. 17. D. Anto. 3. part. tit. 16. cap. 3. in princ. Mandoſ. regul. 23. Cancellaria. q. 3. fine. Manuel Rodrig. qq. regular. tom 3. quæſt. 52. art. 15. ad finem.

114 An verò comprehendantur qui ex conſtitutionibus arctantur ad non habendos redditus, & poſſeſſiones in communi, non conſtat inter Doctores; quidam enim aſſeuerant, quia cap. vnicum. §. cõfirmatos. de relig. domib. in 6. tantùm petit vt ex regula, vel profeſſione, non poſſint habere redditus, & poſſeſſiones in communi: & antiquitus litera textus loco profeſſionis, dicebat conſtitutionis. Et ita ſentiunt Lapus allegat. 4. an diſpoſitio. n. 2. Ioan. Andr. eo cap. vnico. paulo poſt princ. & ibi. Anchar. num. 1. notab. 4 Dominic. ibi. §. confirmatos. num. 8. & ibi. Franc. eodem §. num. 3. Anton. Cucus lib. 3. inſtitut. maior. tit. 2. num. 6. Deci. cap. ad noſtram. in noua edit. n. 27. de appellat. Mandoſ. regul. Cancella. 23. quæſt. 4. fin. & explicant Anchar. Dominic. & Franc. allegato Lapo, quamuis hæ conſtitutiones non ſint à Pontifice approbatæ. At verius eſt, non cenſeri mendicantes, niſi hæ conſtitutiones à Pontifice ſint approbatæ, quia nequeunt priuati ſibi legem imponere, à qua recedere non liceat. Et ita docent allegato Paul. Anchar. Clement. 1. num. 6. fin. de regular. & ibi. Imol. num. 8. Bonifac. num. 79. Cardin. in princ. num. 10. q. 3. Federic. conſ. 25. in princ. Nauarr. lib. 3. conſ. tit. de regular. in 1. editi conſ. 63. in 2. conſ. 65. num. vnico. quod procedit, etiam ſi hæ conſtitutiones iureiurando ſint ſtabilitæ, quia adhuc ipſimet ſtatuentes poſſunt collegialiter contrauenire; & ita docent Paul. Anchar. Cardin. & Bonifac. ibidem.

115 Comprehenduntur tamen mendicantium nomine ij, quibus ex regula, vel conſtitutionibus à Sede Apoſtolica approbatis interdictum eſt redditus, & poſſeſſiones in communi habere, quamuis illicitè contra prohibitionem illa habeant, vel licitè ex Pontificis diſpenſatione, ſicut hodie in Trident. ſeſſ. 25. de regular. cap. 3. diſpenſatum cum omnibus mendicantibus præter Minores de obſeruantia, & Capucinos, vt habeant redditus, & poſſeſſiones in communi. Ratio eſt, quia licèt in hoc diſpenſatum ſit cum illis, retinent tamen quoad alia, omnia priuilegia mendicantium. At priuilegium tollens vnum, non tollit aliud. l. ſi dominus tua. ff. de ſeruitut. vrban prædior. cap. paſtoralis. de priuileg. c. ex tuarum, de authorit. & vſu pallij. Ergo licèt priuilegio habiles facti ſint ad habenda bona in communi, non ſubinde liberantur alijs iuribus loquentibus de mendicantibus. Atque ita docent Lapus allegat. 4. an diſpoſitio. n. 4. & 5. & ibi. Mandoſ. in additionibus. verb. retinere. Dominic. cap. vnico. §. final. in fin. de religioſ. domib. in 6. & ibi Franc. §. confirmatos. n. 3. idem Dominic. cap. 2. n. 11. de regular. in 6. Imol. Clement. 1. n. 8. de regul. & ibi. Bonifac. n. 58. Felin. cap. in præſentia num. 52. verſ. iſtis hoc modo. de probation. Rebuff. in cõcordat. rubr. de Reg. ad prælatur. nominat. facien. verb. mendicantibus. v. ſicut illi. Syluest. verb. religio. 3. quæſt. Manuel Rodrig. qq. regul. tom. 3. q. 52. art. 15. ad finem. Mandoſ. reg. 23. Cancel. quæſt. 4. n. 4. & ſeqq. qui bene limitat num. 5. allegat. Caſſadoro, & Felin. niſi priuilegium diſpenſans, vt ij religioſi habeant redditus in communi, contineret expreſsè eos in poſterum non fore mendicantes.

Hinc deducitur, quid de monialibus ordinum mendicantium, vt Prædicatorum, & Minorum cenſendum ſit. Quidam enim negant, eo quod iure mendicantes non ſint, cùm poſſint habere poſſeſſiones, etſi priuilegia quædam ordinum mendicantium habeant. Ita ſentiunt Guillelm de Mont. Laudin. Clement. 1. de regular. & ſatis inclinat in hanc partem Cardin. ibi in. princ. num. 15. q. 7. quamuis tandem contrarium concludat; non quia ſint verè mendicantes, ſed quia ſint quaſi pars monaſterij virorum mendicantium. Eandem ſententiam tenent Paludan. 4. diſtinct. 38. quæſt. 2. num. 17 D. Anton. 3 part. tit. 16. cap. 3. in princ. verſ. item nota. Syl verb. religio. 3. quæſt. 3. dict. 3. Angel. verb. moniales. num. 9. Sed contrarium tenent; eo quod non obſtat, cum illis eſſe diſpenſatum ad habendos redditus in communi, quominus verè mendicantes ſint, vt diximus num. præcedent. Sic docent Lapus allegat. 4. an diſpoſitio. num. 1. 2. & 3. & ibi. Mandoſ in additi. litt. A. Gloſſ. Clement. 1. verb. quoſlibet. de regular. & ibi Imol. num. 8. Bonifac. n. 56. Dominic. cap. 2. num. 11. de regularib. in 6. & ibi Franc. num. 6. Sed priorem ſententiam veriorem reputo, quia, vt bene aiunt Angel. & Syluest. hæ moniales non habent ex priuilegio, ſed ex ſua regula poſſe habere redditus in communi. Si tamen aliquæ eſſent moniales huiuſmodi, quibus ex regula interdictum eſſet, eos redditus habere, vera eſſet prior ſententia. 116

Inſuper comprehenduntur non ſolùm quatuor ordines mendicantes, de quibus fit mentio cap. vnico. §. ſanè, de relig. domib. in 6. qui ſunt Prædicatores, Minores, Auguſtiniani, Carmelitæ; ſed etiam omnes alij ordines, qui poſtea à Sede Apoſtolica tales inſtituti ſunt: vt religio Minimorum, & Societatis IESV, quia omnes illi verè mendicantes ſunt. Et ita docet Azor inſtit. moral. tom. 1. lib. 12. cap. 14. quæſ. 12. verſ. quæres: atque in ſimili tradit Nauarr comment. 4. de regular. n. 13. verſ. 2. & Manuel Rodrig. qq. regular. tom. 3. q. 52. art. 23. vbi tradunt, fratres quoſdam, quibus conceſſa eſt facultas tranſeundi ad non mendicantes, ſi mendicantes admittere volentes non inuenirent non ſatisfacturos, ſi apud mendicantes olim inſtitutos non admittantur, niſi admitti quoque tentent apud denuò tales creatos. Et Suarez tom 5. in 3. part. diſp. 31. ſect. 6. n. 7. docet, ſuſpenſionem latam cap. non ſolum. & cap. conſtitutionẽ, de regularib. in 6. in ſuperiores ordinum mendicantium admittentes ad profeſſionem ante annum nouitiatus, extendi ad mendicantes poſtea creatos: nam lex generalis & perpetua non ſolùm tunc natos, ſed in poſterum naſcituros obligat & idem Suar. eodem tom diſput. 22 ſect 5. n. 16. ait. excommunicationem latam in extrauag. Viam, de regular. contra mendicantes tranſeuntes ad alium ordinem, quàm Carthuſianum, extendi ad religioſos Societatis IESV: & non ad ſolos profeſſos, ſed etiam ad alios, qui finito nouitiatus biennio emiſerunt vota ſimplicia, quia ij omnes ſunt verè religioſi mendicantes, eorúmque priuilegiis gaudent, vt declarauit Pius V. in Bulla anno 1571. & poſtea Gregorius XIII. in Bulla edita anno 1582. & in alia 1584. & fuit hic maximus fauor religionis, vt in ea perſonæ conſeruentur, nec facilis ſit tranſitus ad alios ordines cum detrimento religionis deſertæ. Dictis ex parte contrarius eſt Horatius Mandoſ. de priuileg. ad inſtar, gloſſa 2. n. penultim. dicens Collegia Societatis IESV non eſſe mendicentia, ſed ſolam Societatem, quæ ex profeſſis conſtat; & gloſſ. 11. num. 25. defendit religioſus ſcholares Societatis IESV non eſſe verè mendicantes, ſed tantùm quodammodo. Idem tradit Manuel Rodrig. tom. 3. regular. q. 49. art. 2. 117

Nihil tamen certò definiunt; ſed rationes adducent pro vtraque parte, ibíque referunt fundamenta, quæ alias oſtendunt eſſe verius, quod Pius V. in Bulla ſupra citata declarauit ad eam dubitationem tollendam. Propoſita enim ratione dubitandi, quæ ſumitur ex redditibus Collegiorum, quibus illi ſcholares fruuntur, definit, ſe ad eam ambiguitatem tollendam declarare domos, Collegia, & perſonas omnes Societatis eſſe verè, & propriè mendicantia. Quare iam non videtur poſſe id in dubium vocari.

118 Sed quid ſi mendicans tranſiuit cum legitima facultate ad non mendicantes, & poſtea pœnitentia ductus redit ad mendicantes, an incurrat pœnas prædictæ Clementinæ 1. in ordinem mendicantem iam tranſlatus; an ſolùm dum in non mendicanti extitit? Incurrere in vtroque affirmant, dummodo in vtroque profeſſus ſit, Paulus & Lapus *ea Clement.* 1. vt eos referunt, & ſequuntur Anchar *ibi num. 4. notabil. 4.* Imol. *num.* 11 Cardinal *in princ. num. 4 notabil. 6.* Rebuff *prax. benefic. tit. de diſpenſat. cum regular. n.* 52. Sed iure optimo contrarium tenuit Bonifac. *ibi. num* 85. dicens, euadere prædictas pœnas tranſeuntem poſtea ad mendicantes: & ſic eſſe capacem vocis in capitulo, & officiorum, quibus interdictum ſibi erat permanẽdo in ordine non mendicanti; quia ea Clementina 1. expreſsè reddit inhabilem ad hæc mendicantem tranſeuntem ad non mendicantes, reſpectu ordinis non mendicantis, & dum in eo perſeuerat. Nec textus pœnalis ita extendendus eſt, vt comprehendat quoque hos religioſos ad mendicantes iam regreſſos. Et à fortiori id verum eſſet, ſi abſque debita licentia tranſiuiſſet, cùm profeſſio tunc apud non mendicantes ſit irrita. Quo caſu diximus num. 111. non eſſe locum his pœnis.

119 Rurſus difficultas eſt de religioſo ex ordine mendicantium creato Epiſcopo, qui ex Pontificia licentia Epiſcopatum deponit, & poſtea tranſit ad non mendicantes, an comprehendatur prædictis pœnis? Id negat Bonifac. *ead. Clement.* 1. *num* 83 & 84. Quod textus loquitur de religioſo mendicanti aſtricto ſuæ regulæ, vt colligitur ex proœmio, vbi eam rationem eius deciſionis reddidit, *vt quietiùs in ſua vocatione mẽdicãs perſiſtat.* At creatus Epiſcopus iam liber eſt à regulæ iugo, vt diximus cap. præced. *num.* 19. Quamuis autem hoc ſit ſatis probabile: at probabilius reputo, eum ſubiacere his pœnis, quod verè ante profeſſionem in poſteriori monaſterio verus religioſus ordinis mendicantium ſit, quamuis à iugo regulæ abſolutus; & ita tranſiens ad ordinem non mendicantem, dicitur vere non perſiſtens in priori vocatione. Atque ita docent Paulus & Lapus *eadem Clement.* 1. quos referunt, & ſequuntur Anchar. *ibi. num. 4. notabil. 4. fin.* Imol. *n.* 10. Cardinal. *in princip. num. 17. q. 9.*

120 Hactenus egimus de religioſis quos illæ pœnæ afficiunt; iam de pœnis ipſis agere oportet. Quæ pœna eſt duplex. Prior eſt, vt voce, & loco in Capitulo careat mendicans tranſiens ad non mendicantes, etiam ſi tunc Prioratus, vel officia, vel regimen quodcumque obtineat ibidem. Quæ intelligenda eſt de voce tam actiua, quàm paſſiua, cùm indiſtinctè & generaliter textus vocem in Capitulo huic tranſeunti interdicat, vt bene tradit Nauarr. *commentar. 4. num. 24. de regular.*

121 Sed difficultas eſt, an ſi is mendicus tranſiens ad non mendicantes obtineret adminiſtrationem in Eccleſia ſæculari collegiali, poſſit in eius Eccleſiæ Capitulo vocem habere? Cuius ſolutio pendet ex ipſa textus interpunctione. Si enim virgula adiiciatur verbo, *obtineat*, ſenſus eſt, vt vbicumque ille tranſiens adminiſtrationem obtineat, careat voce in Capitulo: ac ſubinde hic illa carebit. Atque hunc ſenſum magis approbat Cardin. *ea Clement.* 1. *in princ. num* 5. *oppoſit.* 3. Si verò virgula adiiciatur verbo, *inibi*, ſenſus eſt vt ſi inibi, id eſt, in ipſa religione, adminiſtrationem habeat, careat, voce in Capitulo. Quare eam extra religionem habens, non priuatur hac voce. Et hic ſenſus eſt verior, ac conformior textui, & in nouioribus decretalibus ita ſe habet textus interpunctio: & ita docent Gloſſ *ibi. verb. inibi.* Paulus, & Stephanus *ibidem*, vt eos referunt, & ſequuntur Anchar. *ibid. n. 12. q. 12.* & *n. 11. q. 3. num* 12. Bonifac. *n.* 60.

Sed grauior difficultas eſt, quam mouet Gloſſ. *eadem Clement. 1. verbo inibi*, qualiter textus mendicantibus, qui ad noo mendicantes tranſierant; & in ordinibus non mendicantibus Prioratus, & officia habebant, interdicat vocem in Capitulo habere. Quippe id abſurdum videtur, vt ij Prælati maneant, & hac voce careant, cum multa expediri nequeant abſque Prælati, & maioris partis Capituli conſenſu. Quare oon ſatis bono religionis ac negotiorum expeditioni conſultum eſſet. Quod ſi dicas ea tunc abſque Prælati conſenſu expedienda, vt Sede vacanti contingit. argum. *ex cap. penultim. de ſupplen. neglig. Prælator. in* 5. Id non valet, quia vacanti Sede id reperitur deciſum in iure. Nec tum etiam poteſt Capitulum omnia negotia expedire, iuxta notata *cap. illa, ne Sede vacante.* At in hoc euentu nullibi id deciſum reperitur, nec militat eadem ratio: quia cùm Sedis vacatio breui tempore duratura præſumatur ob tempus iure præſcriptum, quo Prælatus creandus eſt, *cap. ſi electio. de elect. in 6.* mihi abſurdum eſt, ſi aliquot negotia tunc expedienda committantur ſoli Capitulo. At cùm Prælatus hic poſſit diu viuere, maius eſſet periculum, ſi voce in Capitulo careret. Quare duplicem ſenſum tradunt Doctores huius pœnæ. Prior eſt, vt non intelligatur interdicta vox in peculiari conuentus Capitulo, ſed in ſolis Prouinciali, & Generali. Poſterior eſt, vt hæc pœna non comprehendat principales monaſterij Prælatos, ſed alios his ſubiectos habentes aliquam adminiſtrationem in monaſteriis, qui carebunt voce in Capitulo, etiam peculiaris monaſterij. Quos ſenſus amplecti cogit vitatio prædicti abſurdi: atque ita docent Gloſſ *in verb. inibi.* & ibi Anchar. *n. 10. q. 2.* Imol. *n.* 12. Bonifac. *num. 62. & 66.* Cardin. *in princ. n. 5. oppoſit* 4. 122

Dum autem tranſiens hic priuatur loco in Capitulo, intelligitur in rebus honoris, vt in electionibus, & tractatibus: ſecus in rebus oneris, vt in diſciplinis & correctionibus, ne pœna immunitatem pariat contra *l. relegatorum. in fin. ff. de interdict. & releg.* & ita allegato Zenzelino docet Anchar *ea Clement. 1. num. 5. notabil* 5. Imol. *num.* 13. Bonifac. *num.* 78 Cardinal *in princ. num. 7 oppoſit. 7.* 123

Non tamen priuatur loco in choro, & aliis congregationibus præter ſolum Capitulum, ne pœna de ſolo loco in Capitulo loquens extendatur ad locum in aliis. Et ita docent Gloſſ. *ea Clement 1. verb. locum*, & *ibi* Imol. *n.* 13. Bonifacius *n.* 67. Rebuff. *prax. benefic. tit. de diſpenſ. cum regular. n.* 54. 124

Tandem hæc prior vocis, & loci in Capitulo priuatio procedit non in ſolis, qui tunc tranſierant ex mendicantibus ad non mendicantes, ſed etiam in his qui in poſterum tranſibunt; quia textus expreſsè de vtriſque loquitur. Et ita docet Bonifac. *ibi. n.* 87. ex quo rectè infert *n.* 88. & 89. & Rebuff. *prax. benef. tit. de diſpenſat. cum regular. n* 56. ſi cum his trãſeuntibus diſpenſetur à Pontifice vt tranſeant, Prioratúſque obtinere valeant, non ſubinde gaudebunt hac voce, & loco in Capitulo, niſi ea quoque exprimantur. Quia cùm hæc ſeparari valeant à Prioratu, vt conſtat ex *illa Clement.* 1. non extenditur ea diſpenſatio, vtpote odioſa, ad hæc. 125

Poſterior pœna eſt, ne tranſeuntes in poſterum admittantur ad Prioratus adminiſtrationes, aut quæcumque officia, etiam tanquam vicarij, ſeu miniſtri, vel locum aliorum tenentes: & ne animarum curam, aut regimen poſſint pro ſe, vel pro aliis exercere. Circa quam pœnam primò dubitatur, an Prioratus, & adminiſtrationes cenſeantur tantùm interdicta intra religionem; nam ita intelligi conſuluit Federic. *conſ.* 161. *quidam religioſus,* 126

gioſis,per totum:quia in priori parte textus loquutus fue-rat de habentibus adminiſtrationem intra religionem, & illis quoque interdixerat vocem, & locum in Capitulo. Et mox cùm venit ad poſteriorem pœnam,vtitur textus dictione,*quoque*,cuius eſt præcedentia continuare.Quare in ea pœna ſolam adminiſtrationem, & Prioratus intra religionem interdicere videtur. At meritò hanc ſententiam improbat Lapus *ea Clement* 1.quem referunt, & ſequuntur *ibi* Anchar.*in fin.*& Cardin.*ibi.verb.ad Prioratus, n.1.qu.2.* quia textus vniuerſaliter loquitur vtens dictione,*quacumque*.Inſuper quia (vt diximus *n.122.*)probabile eſt, interdici quoque in priori pœna vocem, & locum in quacumque adminiſtratione extra monaſterium.

127 Secundò dubitatur,quid nomine *officiorum* intelligatur, Gloſſ *ea Clement.1.verb.officia*, dici poſſe intelligi quæuis officia;& ſic non licere his officium Sacriſtæ,Camerarij,Oeconomi,Syndici,& hoc egere declaratione:videri tamen non omnia officia intelligi, ſed ſola regulæ eccleſiaſticæ ſubiecta. Idem tradunt Imol *ibi.n.13.*Bonifac.*n.70.& 71.* Cardin.*ibi,verb.ad Prioratus quaſt.1.* Vnde inferunt hi tres non interdici officia religionis onerosa, vt ſyndicatum, & ſimilia. Alij verò dicunt intelligi omnia munia per religioſos fieri ſolita, vt Oeconomi, Caſtaldi, Oſtiarij, Cellarij, & ſimilia; quia textus interdicit quæcumque officia. Et hoc eſt verius, quod ſuſtinent allegato Paulo,& Stephano,Anchar.*ibi,num.5.* Nauarr.*comment.4 de regul.n.24.*Azor *lib.12.inſtit.moral.c.14.q.12.verſ.quares.*

128 Hinc deducitur contra Bonfac. *ea Clement.1.n.74.& duplici ſequent.*interdici his munus prædicandi,quia interdicitur officium parochi, pro ſe,vel pro alio exercendum,cuius eſt proprium prædicandi munus.Sic Gloſſ.*ea Clement.1.verb.officia,*Anchar.*n.5.*Imol.allegato Stephano,*n.14.* Cardin.*ibi,verb.ad Prioratus,n.1.q.3.* Nauarr.*comment.4.de regul.n.24.*Azor *tom.1. lib.12.inſtit.moral.c.14.q.12.verſ.quares.*Leonard.*lib.2. de iuſt.c.41.dub.13.n.105.*quod bene intelligunt Stephanus,Cardin Anch.& Imol.*ibidem,*de officio publicæ & ſolemnis prædicationis,ſecus de priuata inſtructione.

119 Atque idem dicendum eſt de officio lectoris Theologiæ. Sic Paulus, quem referunt, & ſequuntur Anchar. Imol. Azor. Leonard. *n.praced.* allegati. Atque idem dicendum eſt de officio lectoris iuris canonici.Paul. Anch. Imol. Azor, *ibidem.* Atque idem de officio lectoris aliarum facultatum.Paul.Anchar. & Imol.*ibi.* quorum omnium ea eſt ratio, quod hæc vniuerſa dicantur in religione officia.

130 Secundò deducitur,non poſſe hos eſſe Epiſcopi vicarios, quia *ea Clemens.1.* interdicuntur ipſis quæcumque officia ab ipſis etiam tanquam vicariis exercenda. Ita tradunt Paul.Imol. Anch.allegati *n.123.*Cardin. *ea Clement.1.verb.ad Prioratus,n.4.qu 6.*Nauar *comment.4 de regul.n.24* Sed bene Bonifac.*ea Clem.1.n.86.* id temperat,quando id vicarij munus ex conſuetudine,vel priuilegio obiri deberet per illius religionis monachos,quia(vt diximus *n.128*)ſola officia per religioſos obiri ſolita interdicuntur.

131 Tandem aliqui ſentiunt,nec hos religoſos tranſeuntes poſſe gradu aliquo literario inſigniri,vt licentiæ, vel doctoratus.Sic Paulus,quem refert, & ſequitur Bonifac. *ea Clemens.1.n.91.*Sed meritò contrarium tenet Cardin.*ibi.verb.ad Prioratus,n.4.qu.5.* quia ad gradus hos progredi,non eſt officium,aut adminiſtratio.

CAPVT VIII.

De Pœnis apoſtatarum, & fugitiuorum à religionis obedientia, & qualiter religioſis ab illa appellare permittatur, aut Prælatos regulares recuſare?

SVMMARIVM.

Quot quaſtiones diſputanda ſint?n.1.
Qui religioſi dicantur verè apoſtata,& fugitiui?n.2.
Improbantur dicentes idem eſſe apoſtatam,& fugitiuum. num.3.
An ad apoſtaſiam conferat aliquid dimitti habitum, aut illum retineri?n.4.
Improbantur dicentes occultantem habitum eſſe apoſtatam.5.
An Beata D.Franciſci,& D.Dominici,& religioſi Societatis IESV,*qui poſt vota biennij,vel tempore nouitiatus emiſſa recedunt ab eo ſtatu,ſint apoſtata?n.6.*
An ſint apoſtata religioſi tranſeuntes abſque debita licētia ad religionem laxiorem?referuntur quadam ſententia.n.7.
Proponitur ſententia Authoris.n.8.& ibi remiſſiuè,an hi excommunicationem incurrant?
An hi dicantur fugitiui?n.9.
Explicatur motus proprius Pauli IV. poſtquam diuina bonitas;an de ſolis veris apoſtatis intelligatur. n.10.
An priuilegia Societatis IESV *excommunicantia recedentes ab ea,intelligantur de ſolis apoſtatis?n.11.*
An cenſendus ſit fugitiuus religioſus à carceribus fugiens?n.12.
Quid ſi perpetuo carceri damnatus eſſet?n.13.
Quid ſi carcer eſſet iniuſtus, aut modus detinendi iniuſtus eſſet,aut iuſtus tantùm ſecundùm allegata & probata? num.14.
An liceat fugere ſi pœna mortis, aut mutilationis immineat,iuſtuſque ſit religioſus in carcere manere?n.15.
An ſecularis, vel religioſus triremibus damnatus licitè fugiat?n.16.
*Explicatur Trident.*ſeſſ.25.de regul.c.4.*& an regularibus à ſuperiore grauatis liceat abſque licentia fugere? num.17.*
An hi poſſint ab ordinariis puniri iuxta idem Tridentini decretum?n.18.
Poſtea inuenies alia ſummaria.

NOn eſt ſermo in præſenti de apoſtaſia à fide,quia ſatis de illa dictum eſt *lib.2.huius tractatus.* Nec etiã de eiectis à religione per ſuperiorum ſententiam,quia de his *c.ſequent.*tractandum eſt. Sed ſolùm de recedentibus ſuperiori inconſulto. Quadruplex igitur in præſenti eſt quæſtio diſputanda. Prima. Qui religioſi verè dicantur apoſtatæ,& qui fugitiui. Secunda Quibus pœnis ſubdantur apoſtatæ a religionis obediētia? Tertia.Quibus ſubiaceant fugitiui? Vltima. Qualiter religioſis à ſuperiorum obedientia appellare permiſſum ſit,& eos recuſare? 1

Eſt ergo prima quæſtio circa religioſos apoſtatas, & fugitiuos, & qualiter differant inter ſe. Et quidem hoc inter vtroſque diſtat, quod fugitiui propriè dicantur, qui à monaſterio recedunt abſque ſuperiorum licentia, vt extra ipſius poteſtatem, & obedientiam ſint. *l. quis ſit fugitiuus ff.de adilitio edicto.* Apoſtatæ autem ſunt, qui à monaſterio recedunt animo & voluntate excutiendi obedientiæ iugi in perpetuum, deſerendique inſtituti religioſi. Quare ſi hic animus deſit, ſed fugiant animo aliquandiu extra religionem vagandi, poſteaque ad religionem redeundi, erunt quidem fugitiui, non autem apoſtatæ.Hanc differentiam tradunt Angel. *verb.apoſtaſia,nu.4.*& *ibi* Syluꝰ.*qu.4.n.9.* Caiet.*2.2.q 12.art.1.dub.2.colum.vlt.*& *ibi* Aragon.*in dub.de apoſtaſia a religione,* & *ibi* Bañez *dub.1.de apoſtaſia a religione, concluſ.2.& 3.*Nauar.*lib.5.conſil.tit.de apoſtatis, in vtraque edit.conſil.vnic. num.6. & duplic. ſeq.* Valent.*2.2 diſput.1.q.12.punct.1.ad finem,*Azor *tom.1. inſtit.moral.lib.12.c.16. q.1.* Leonard.*lib.2.de iuſt.c.41.dub.15,num.*109. Manoel Rodrig.*qq.regul.tom.1.q.30.art.1.* Quare fugitiuus eſt nomen commune fugitiuis, qui non ſunt apoſtatæ, & qui verè apoſtatæ ſunt; omnis enim apoſtata eſt fugitiuus, 2

quamuis non omnis fugitiuus ſit apoſtata; quod bene tradunt Sylueſt. & Azor citati. Vnde fugitiuus, vt importat ſpeciem particularem diſtinctam contra apoſtaſiam, dicitur ille, qui diſcedit ad tempus, vt libere vagetur cum animo redeundi ad religionem, vt docent omnes DD. ſuprà adducti.

3 Hinc deducitur primò, incautè, aliquos Doctores ſenſiſſe idem eſſe fugitiuum, & apoſtatam, nec talem dici diu vagantem extra religionem cum animo redeundi. Hi ſunt, citato Raynerio, D. Antonin. 2. *part.* 12. *cap.* 6. *paulo poſt principium.* & 3. *part. tit.* 16. *c.* 5. §. 3. Tabien. *verb. apoſtaſia. q.* 14. *n.* 17. & *ibi* Armill. *n.* 6.

4 Secundò deducitur, ad veram apoſtaſiam nihil referre, an habitus religionis dimittatur, necne; ſed verè apoſtatam eſſe recedentem à religione animo nunquam redeundi ad illam, etſi habitum retineat: Quia ſicut habitus monachum non facit, ſed regulæ monaſticæ profeſſio; ſic apoſtatam reddit receſſus à monaſtica profeſſione, etiamſi habitus non deponatur. Atque ita docent. Angel. & Sylueſt. Caiet. Nauarr. Bañez, Aragon. Valent. & Manuel Rodrig. allegati *num.* 2. Tabien. *verb. apoſtaſia. quæſt.* 11. *n.* 4. & *ibi* Armilla *num.* 11. Anan. *c. fin. ſtatim in princ. de apoſtatis.* Azor *to.* 1. *inſtitut. moral. lib.* 12. *c.* 17. *quæſt.* 6. idem etiam Manuel 1. *tom. ſum. c.* 41. *n.* 1. Et è contrà non eſt apoſtata, ſed ſolùm fugitiuus, qui dimiſſo habitu fugit ad tempus, ſi animum ad religionem redeundi habeat, vt bene docent Valent. *ibidem*, & clarè conſtat ex definitione apoſtatæ tradita *num.* 2.

5 Tertiò deducitur, incautè aliquos iuris peritos appellare apoſtatam religioſum, qui ita ſuæ religionis habitum alio cooperit, vt exteriùs non appareat. Hi ſunt Gloſſ. *Clem.* 2. *verb. extrinſeci, de vita, & honeſt. cleric.* & *ibi* Imol *n.* 31. & *ibi* Cardin. *verb. dignitatem, n.* 2. *qu.* 3. Ioan. Andr. *regul. certum, in fin. de regul. iur. in* 6. & *c. Deus qui, n.* 2. *de vita, & honeſt. cleric.* & *ibi* Anchar. *n.* 4. *notab.* 4. & *ibi* Imol *n.* 2. Frãc. *c.* 2. *in princ. n.* 2. *ne clerici, vel monachi, in* 6. & *ibi* Probus *additionib. ad Monachum, à n.* 8. *vſque ad finem.* Anan. *rubr. de apoſtat. n.* 3. & *cap. fin. in fin. eod. tit.* Rebuff *prax. benef. tit. de diſpenſat. cum regul. n.* 43. D. Anton. 3. *part. tit.* 16. *c.* 6. *paulo poſt princ.* & *tit.* 14. *c.* 53. Sylu. *verb. excommunicatio,* 9. *caſu* 24. *n.* 53. *qu.* 4. Sed omnes iſti de apoſtaſia largè, & impropriè ſumpta intelligendi ſunt: nam, vt conſtat *num. præced.* habitus dimiſſio, vel detentio nihil refert ad veram apoſtaſiam, ſed tam ſolus animus recedendi in perpetuum ab inſtituto religioſo conſtituit. Et ita hunc non eſſe propriè apoſtatam tradit, dicens ſic deciſum eſſe à Rota, Mandoſ. *in ſignat. grat. verb. licentia, verſ. qui licentia non obtenta.* Manuel *qq. regul. tom.* 1. *quæſt.* 30. *art.* 2. Vtrùm verò is ſit excommunicatus ob habitus occultationem, dicemus *numer.* 63.

Quartò deducitur, non eſſe apoſtatas mulieres, quas vulgò vocamus Beatas tertij ordinis D. Franciſci, & D. Dominici, ſi ab eo ſtatu recedant in perpetuum, matrimonioque copulentur contra vota caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ emiſſa. Ita docent Bañez 2. 2. *qu.* 12. *art.* 1. vbi de apoſtaſia à religione, *dub.* 1. *concluſ.* 1. & *ibi* Aragon. *in dub. vnic. de apoſtaſia à religione*; & vterque eam rationem reddit, quia hæ ſolis ſimplicibus votis aſtringuntur. Imò Bañez generaliter dicit, ſi ſit religio in qua votum ſimplex tantùm emittatur, vt accidit in his mulieribus, non eſſe apoſtaſiam retrocedere ab illa. Sed hæc ratio nullatenus eſt legitima, nec doctrina vera eſt, quatenus de religione agit: nam religioſi Societatis Iesv ſola biennij ſimplicibus votis aſtricti, per quæ nouitij eſſe deſinunt, ac veri religioſi efficiuntur, ſunt verè & propriè apoſtatæ, ſi ab eo ſtatu recedant, vt decidit Greg. XIII. in ſua extrauag. *Aſcendente Domino.* Sed ratio legitima eius doctrinæ (quam approbo, quatenus agit de illis Beatis) eſt, quia illa Beatarum congregatio non eſt approbata à Sede Apoſtolica tanquam religio, nec per ea vota conſtituuntur in ſtatu verè religioſo. At apoſtaſia hæc eſt receſſus à ſtatu verè religioſo. Nouitij autem Societatis Iesv, qui tempore nouitiatus aſtrinxerunt ſe votis paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, vt in ea fieri conſuetum eſt peccabunt quidem mortaliter, ſi recedant abſque legitima licentia ab eo ſtatu, quia erunt tranſgreſſores votorum: at non erunt apoſtatæ, quia per ea vota non deſinunt eſſe nouitij, nec efficiuntur veri religioſi.

Quintò deducitur deciſio eius quæſtionis, an ſit apoſtata, qui propria religione deſerta tranſit abſque legitima licentia ad religionem laxiorem? Quidam affirmant hunc eſſe apoſtatam. Ita Franc. *cap.* 2. *in princ. num.* 7. *ne clerici, vel monachi, in* 6. & *ibi* Dominic. §. *fin. nu. vltim.* Verùm ij Doctores non affirmant hunc propriè & verè eſſe apoſtatam; & ita explicari poſſunt de apoſtaſia latè & impropriè ſumpta, vt alios iuris peritos dicentes occultantem habitum eſſe apoſtatam, explicuimus *num.* 5. At hunc eſſe verè apoſtatam, ſubiicique omnibus apoſtatarum pœnis, affirmant Suarez 5. *tom. in* 3. *part. diſputat.* 31. *ſect.* 6. *n.* 4. Ducitúrque, quia relinquens ſtatum ſuum religioſum, & alium aſſumens inualidè, perinde eſt ac ſi religioſum ſtatum omnino deponeret. At tranſiens abſque legitima licentia ad religionem laxiorem, tranſit inualidè, & profeſſio poſterior eſt irrita, & omnino dimiſit priorem. Ergo eſt verus apoſtata, actus enim omnino irritus immunitatem non præſtat, neque aliquid confert. 7

At non eſt recedendum à frequentiſſima ſententia aſſerenti hunc non eſſe verè & propriè apoſtatam, ſed largè, impropriè, & ſecundùm quid, ac proinde apoſtatarum pœnis non ſubiici, quamuis lethaliter peccet, & ſub iudice ſit, an excommunicationem ex alio capite incurrat; de quo dicemus *num.* 67. & 68. Ducitur, quod non ſimpliciter à religioſæ vitæ, ſed à certæ religionis inſtituto recedat, cùm in qualibet religione tria vota religioſi inſtituti ſubſtantialia emittantur. Et quamuis tranſitus hic irritus ſit; at animus tranſeuntis non fuit omnino à religioſo inſtituto recedere, ſed ad aliam religionem tranſire. At apoſtaſia verum animum dimittendi religioſum ſtatum deſiderat, vt diximus *numer.* 2. Quare licet quoad alios effectus perinde ſit non efficere, & irritè efficere; at quoad hoc non eſt idem: nam omnino deponens ſtatum religioſum, habet animum ab eo recedendi, qui deficit in tranſeunte ad aliam religionem, quamuis inualidè. Et ita hanc ſententiam ſuſtinent Gloſſ. *c. ex parte, verb. ad nigros, de tempor. ordin.* & *cap. fin. de apoſtatis, in fine*, vbi Hoſtienſis *fine*, Anton. *n.* 2. Anan. *nu.* 3. Archidiac. *cap. penult. in fine, diſt.* 50. Innocent. *cap. intelleximus, fine, de ætat. & qualit.* vbi Ioan. Andr. *fine*, Hoſtienſis *num.* 5. Anton. *num.* 5. Abb. *num.* 1. *oppoſit.* 1. *fine*, Bellamer. *fine*, Lapus *allegat.* 33. aliàs 34. *nu. vnic.* & *ibi* Mandoſ. *addit. vnic.* Bald. *authent. iubemus. num.* 4. *C. de Epiſcop. & cleric* Cardin. *d. cap. ex parte, fine*, & *ibi* Henriq. *n.* 7. Bellamer. *nu.* 3. idem Abb. *cap. ſanè, nu.* 6. *de regul.* Archidiac. *c. penult. in fine, diſt.* 50. Franc. *cap. cùm ſingula, §. prohibemus, num. vlt. de præben. in* 6. Dominic. *c. ſi quis ex clericis, d.* 23. Aſtenſ. 2. *part. ſum. lib.* 6. *tit.* 4. *art.* 1. *colum.* 5. *verſic. ſed quid de apoſtata.* Rebuff *prax. benef. tit. de tranſlat. monach. n.* 18. & *tit. de diſpenſ. cum regul. n.* 40. Roman *conſil.* 341. *circa primum, n.* 1. Calcaneus *conſil.* 123. *ad primum, quòd ſit excommunicatus, n.* 2. & 3. Angelus *verb. religioſus, nu.* 36. & *verb. apoſtaſia, n.* 5. Sylu. *verb. religio* 4. *qu.* 4. & *verb. apoſtaſia, qu.* 4. *num.* 9. vbi Armilla *num.* 11. Tabiena *verb. religio, quæſt.* 23. *num.* 24. & *verb. apoſtaſia, quæſt.* 11. *num.* 14. Deciſio Capellæ Tholoſanæ 16. *item fuit quæſitum, an monach.* & *ibi* Aufrerius *in addit num. vnic.* Caiet. 2. 2. *q.* 12. *art.* 1. *colum.* 2. *verſic. in eodem. art.* 1. *aduerte*, & *ibi* Bañez, vbi de apoſtaſia à religione, *dub.* 1. *concluſ.* 4. & *ibi* Aragon. *dub. vnic.* Nauar. *lib.* 5. *conſil. in vtraque editione, tit. de apoſtatis, conſil. vnic. n.* 5. Emmanuel Sà *ſumm. verb. religio, n.* 71. Valent. 2. 2. *diſputat.* 1. *quæſtione* 12. *punct.* 1. *ad finem*,

Digitized by Google

ad finem, Leonard. *lib.* 2. *de iuſt. c.* 41. *dub.* 13. *nu.* 102. Manuel *qq. regul. tom.* 1. *q.* 30 *art.* 1. Azor *lib.* 12. *inſtit. moral. cap.* 17. *q.* 7.

9 Imò aliqui dicunt hunc non eſſe fugitiuum, quos tacito nomine refert Syluest. *verb. apoſtaſia. q.* 4. *n.* 9. qui tamen bene ſic diſtinguit. Si hic ingrediatur monaſterium eiuſdem religionis, et ſi non eiuſdē rigoris, vtrumque tamen ſubeſt eidem Prælato, non eſt fugitiuus: ſecus ſi ad diuerſi ordinis monaſterium tranſeat. Cùm enim indebite, ac inualide tranſeat fugiens ab obedientia ſuo ſuperiori debita, eſt verè fugitiuus.

10 Sextò deducitur intellectus motus proprij Pauli IV. qui incipit, *poſtquam diuina bonitas*, vbi diuerſas pœnas ſtatuit contra temerè vagantes extra religionem Nomine enim horum vagantium ſoli veri apoſtatæ à religione illam in perpetuum deſerentes comprehenduntur. Quia Paulus IV. decies repetit apoſtatas, & apoſtaſiam. Nec obſtat, Paulum IV. expreſsè etiam comprehendere omnes profeſſos, qui temeritate propria, quouis prætextu extra clauſtra ſuorum monaſteriorum degunt, aut in poſterum degent. Quia verba hæc intelligenda ſunt quando degunt apoſtatando. Quam interpretationem ſuadet tam iterata apoſtaſiæ ex eo motu proprio repetitio. Nam eiuſdem verbi in eodem canone, vel lege repetitio grande myſterium continet, vt optimè tradunt Gloſſ. *Clement.* 1. *verb. diœceſanis, de iure patronat.* & *ibi* Imola *n.* 5. & ita docet Nauarr. latiùs probans *lib.* 5. *conſil. in vtraque edition. tit. de apoſtatis, conſil. vnic. à n.* 9. *vſque ad* 13. Manuel Rodrig. *qq. regul. tom.* 1. *qu.* 30. *art.* 4. & vterque addit, non obſtare motum proprium Pij V. incipientem; *Quacumque ſacrarum*, quia editus eſt ad prioris interpretationem, & proinde recipit omnes limitationes, & interpretationes, quas prior declaratus patitur iuxta regulam à nobis comprobatam *lib.* 7. *de matrim. diſput.* 46. *n.* 21. At ille motus proprius Pij V. nihil prorſus de his pœnis egit, nec priorem Pauli IV. declarauit, ſed tantùm interdicit tranſitum ex vna religione in aliam virtute priuilegiorum religionis, non vatem eum qui iure communi conceſſus erat, vt diximus *c. præced. n.* 1.

11 Septimò deducitur intellectus priuilegiorum Societatis IESV in excommunicatione ſtatuta contra recedentes ab ea in Bulla Pij V. & Bulla, *Aſcendente Domino*, Greg. XIII quarum fit mentio in priuilegijs eiuſdem, *verb. apoſtata*, §. 1. & 2. non enim illam incurrent, qui ſoli fugitiui ſunt animo ad illam redeundi: ſed ſoli veri apoſtatæ ab ea animo nunquam redeundi diſcedentes. Quia Pius V. exprimit recedentes, aut exeuntes à Societate. At non dicitur exire, aut recedere à Societate, qui eam non deſerit, ſed ad tempus vult vagari poſtea rediturus. Et clariùs Gregor. XIII ſic enim ait: *Ita quoque excommunicationis maioris latæ ſententia, & alijs apoſtatarum pœnis, ſi qui à Societate deficiant, ſubiacere, ac tanquam veros apoſtatas puniri poſſe.* Vbi notandum eſt id, *à Societate deficiant*, quod per ſolam veram apoſtaſiam fit, & ita eos ſtatim veros apoſtatas appellat.

12 Octauò deducitur deciſio eius quæſtionis, an cenſendus ſit fugitiuus religioſus qui è carcere in quo iuſſu ſui ſuperioris incluſus eſt, fugit? Et quidem certum eſt, non eſſe integrum ei fugere; quia etſi id cæteris vinctis, ſiue ſæcularibus, ſiue Eccleſiaſticis permiſſum ſit: at ſecus eſt de religioſis qui ſua ſe libertate priuarunt exeundi è clauſtro, vagandique. Atque ita docent Caietan. 2. 2. *qu.* 69. *art.* 4. *dub.* 2. *in fine*, Armilla *verb. accuſatio. nu.* 19 Nauarr. *commentar.* 4. *de regul. num.* 64. *corol.* 5. Salzed. *in addition. ad pract. Bernard. Diaz. in c.* 137. §. *imò circa carcerem.* Aragon. etiam 2. 2. *quæſtione* 69. *art.* 4. *circa* 2. *argum.* D. Thom. *dub.* 1. *fin.* & *ibi* Salon. *controuerſ.* 2. *poſt* 2. *concluſ.* Bañez *eod. art.* 4. *poſt* 5. *concluſ.* Petr. de Ledeſma 2. *tom. ſumm. tit.* 8. *c.* 24. *fol.* 781 *column.* 1. Sayr. *clau. regia lib.* 12. *c.* 18. *n.* 9. Manuel Rodrig. *de ord. iudicior. cap. vltim. n.* 4. *fine*, & *tom.* 1. *ſumm. c.* 49. *n.* 1. & *qq. regul. tom.* 1. *qu.* 22. *art.* 6. Quod temperandum eſt, niſi pœna capitis imponenda eſſet illi religioſo, tunc enim naturale conſeruandæ vitæ deſiderium ius fugiendi præbet, quod nullo religioſi voto abdicatum eſt. Et ita bene temperant Bañez, Petr. de Ledeſm. & Salon. citati: quod idem dicendum eſt, ſi ſententia abſcindendi membri imponenda eſſet ob eandem rationem, vt bene docet Salon. *ibidem.* Adde etiam bis alias cauſas, quarum mentio fiet *n.* 14. propter quas licitum eſt religioſo perpetuo carceri damnato fugere, propter illas etiam licebit fugere incluſo ad tempus in carcere, cùm ſimilis ratio in hoc procedat.

Maius autem dubium eſt, quando religioſus perpetuo carceri condemnatus eſſet. Bañez *n. præced.* allegatus cenſet huic licitum eſſe fugere, non quidem ad vagandum, aut habitum dimittendum: ſed ad impetrandam illius pœnæ veniam à ſuperiori Prælato, Summóve Pontifice. Ducitúrque, quia in tanta anguſtia duriſſimum eſſet religioſo hac libertate priuari. Cæterùm hoc nullo pacto credo. Sed dicendum eſt, non licere ei fugere, quod ſi fugiat, teneri redire; tunc quia frequentiſſima, & multò probabilior ſententia habet, nulli perpetuis carceribus damnato fugam licere, nedum religioſo, quod ſententiæ iuſtæ clauſuram illam iubenti parere teneatur: tum etiam, quia Trident. *ſeſſ.* 25. *de regul. c.* 4. interdicit regularibus aditum ad ſuperiorem, niſi ab eis miſſi, aut vocati fuerint. Quo præcepto liberantur ſolùm religioſi, quando iniuſtè grauati nullo alio modo ſibi conſulere poſſunt, vt dicemus *n.* 17. Ergo id non licebit religioſis iuſtè perpetuo carceri damnatis. Atque ita docent Nauar. *eo comment.* 4. *n.* 64. *corollar.* 5. Salzed. *eo c.* 137. § *ſed vtrùm clericus, in fine*, Sayr. *eo c.* 18. *n.* 9. *fin.* Manuel. *eo. art.* 6. 13

Eſt tamen hoc temperandum, vt intelligatur quando ea carceris pœna iuſta eſt, ac legitimo iuris ordine ſeruato impoſita: ſecus enim fugere licebit. Similiter fugere licebit, quando licèt ſententia iuſta fuerit, at modus exequendi iniuſtus eſt; vt ſi cuſtos carceris ſuo proprio moto, vel Iudicis, vel alterius iuſſu iniuſtè illi cibum, veſtitum, vel ignem ad vitam ſuſtentandam neceſſaria denegat: vt contingit cuidam regulari ſic damnato, cui cuſtos carceris ſolas quinas vncias panis cum aqua in dies ſingulos miniſtrabat, & media hyeme in loco frigidiſſimo cogebat dormire, ignem denegans, & ſolam tunicam indui permittens. Vtramque limitationem adhibent Nauarr. *eod. n.* 64. *coroll.* 7. & 8. Sayr. *eod. c.* 18. *n.* 10. Salzed. *eo. c.* 137. § *eſt tamen ſuperior.* & *ſeq.* Manuel Rodrig. 1. *tom. ſum. c.* 40. *n.* 1. & *eo art.* 6. Atque idem intelligo quando iuſtè ſecundùm allegata & probata damnatus eſſet: cæterùm re vera innocens eſſet, aut non reus criminis tanta pœna digni. Quia in foro conſcientiæ non tenetur quiſpiam huiuſmodi ſententiæ obedire. 14

Item quantumuis præcepto ſuperioris iuſſus eſſet, aut ſententia iuſta damnatus, vt in carcere maneret, poſſet quidem fugere ſi pœna mortis, aut mutilationis imponenda ei eſſet, vt bene docet Salon. *num.* 13. allegatus. Quamuis huiuſmodi ſententiæ parendum eſſe ſentiat Caietan. 2. 2. *quæſt.* 69. *art.* 4. *dub.* 2. Valent. 2. 2. *diſputat.* 5. *quæſt.* 13. *punct.* 4. *col.* 4. *in ſolut. ad* 3. Sayr. *eo. cap.* 18. *num.* 14. & probant, quia ſicut poteſt iuſta ſententia ferri, qua priuetur reus vita, ad quam non minorem inclinationem habet, quàm ad eius conſeruationem: ita poterit per iuſtam ſententiam priuari fuga, qua alioquin poſſet vitam ſuam conſeruare. At verius eſt, huiuſmodi ſententiam eſſe iniquam, ac proinde illi non obtemperandum, quod intolerabile ſit, & propenſioni naturali repugnans, reum cogere, vt aliquid agat, quo ad mortem ſibi inferendam cooperetur; quamuis poſſit damnari, vt illam ab alio illatam patiatur, quando per fugam nequit ſibi conſulere. Et ita cenſent Sylueſter *verbo fugere, num.* 1. Sotus *lib.* 5. *de iuſtitia.* 15

q.6.art.4.circa ſolut.ad 2.verſ.nn verò ſimul. Aragon.2.2.q.69.art.4.circa 2.argum.D.Thom.verſ. ad ſecundum reſpondetur;& ibi Salon.circa ſecundam concluſ 2.Ludouic.Lopez 1.part.inſtructor.c.66.Vazquez 1.2.qu.96.art.5.diſputat.174.c.1.num.10.Leonard. lib.2. de iuſt. c.31. dub.5.num.34.

16 Nonò deducitur, quid dicendum ſit de religioſo triremibus damnato. Bañez 2.2. qu.69.art.4.poſt 5 concluſ. ait religioſum duriſſimæ pœnæ ſubeundæ damnatum poſſe fugere, non vt vagetur, ſed vt ſuperiorem, aut Pontificem adeat veniam petiturus: & ita cùm triremium pœna grauiſſima ſit, dicendum eſt iuxta eius ſententiam poſſe fugere. Ducitur fundamento quod ex ipſo retulimus num.13. Cæterùm nullatenus credo licere ei fugam, quando iuſtè damnatus eſſet ob rationes eo n.13. traditas. Item, quia etiam ſæcularibus huic pœnæ damnatis negant licitam eſſe fugam, Nauar.comment.4.de regul.n.64.corell.2.Valent.2.2.diſp.5. qu.13. punct.4. colum.4.ad 4.Nauar.lib.de reſtit.c.1.in nou. edit.in 3. part. dub.4.num.185.initio iuncto nu.188.in ſolut.ad 2. Sayr. clau reg.lib.12.c.18.num.8.Vaſquez 1.2. quæſt.96. art.5. diſput.174.c.1.num.7.limitans num.10. vt non teneantur redire, ſi iam abiiſſent extra regnum Principis ferentis ſententiam. Ducitúrque, quia etſi pœna hæc ſit veluti perpetuò mori; eſt tamen quoddam veluti mori conſiſtens non in ſola paſſione, ſed etiam in actione illorum hominum: iubentur enim ita mori, ac proinde fugiendo omitterent actum iuſtè eis præceptum. Et quamuis reſpectu ſæcularium probabilius cenſeam licere eis fugam, quia hoc genus pœnæ eſt veluti, quædam perpetua mors.l.penult. ff.de regul.iuris. nec videntur damnati, vt ſponte ibi maneant, id enim duriſſimum eſſet, ſed vt patienter ferant ibi detineri: ſicut dum quis verberibus damnatur. Et ideo hanc partem ſuſtinent Cordub ſum. qu.195 dub.1.Ludouic.Lop.1.part.inſtructor.c.153 col.2. § ut hic quoque. Bañez eo. art.4.concluſ.5.& ibi Salon: contra 2.concluſ.4.Petr.de Ledeſ.2.tom.ſumm.tract.8.c.24.fol.781.colum 2.Leonard.lib 2.de iuſt.c.11.dub.5. nu. 59. quamuis inquam in ſæcularibus hoc probabilius cenſeam, at religioſi nullo modo id concederem, quia non eadem fugiendi libertate qua ſæculares gaudent, vt diximus num.12.

17 Vltimò deducitur intellectus ad Tridentinum ſeſſ 25. de regular.cap.4.vbi interdicitur religioſis receſſus à ſuis conuentibus abſque ſuperioris licentia, etiam prætextu ſuperioris ſuos adeundi, niſi ab eis vocati fuerint. Non enim id decretum intelligendum eſt de religioſis à ſuperiore iniquè vexatis, qui nullo alio remedio ſuæ vexationi conſulere poſſunt, quàm fugiendo ad ſuperiores, quò grauamen auferant; nam licentiam petitam iniuſte denegabit ſuperior immediatus, aut inferior iuſtè timet eam licentiam petere: ſed intelligendum eſt de religioſis qui abſque iuſta cauſa huius iniqui grauaminis ſic fugiunt. Quippe non eſt credendum religioſis his adimi tam iuſtam defenſionem iure naturali conceſſam. Item quia, vt optimè tradunt Bald c.ad noſtram, num.4. de appellat.& ibi Decius in noua edition.n 1.religioſo iniquè grauato licita eſt ad ſuperiorem fuga. Et ita docent Nauar.comment.2.de regular.nu.61.& comment.3.n 51.ad 4.Anton.Cucus lib.3.inſtitution.maior.tit.1.nu.130. Emmanuel Sà ſumm.verb.religio, nu.71.Azor tom.1.inſtitut. moral.lib.12.c.11.qu 7.Manuel Rodrig.qq. regul. tom.1. qu 30.art.3.& de ordin iudiciar.c.13.nu.4 fin. & tom.1. ſumm.c 41.num 1.Sayr clau reg.lib.12.c.17.nu.40 Quod intellige verum, quando certò, & euidenter conſtaret, religioſum à ſuo ſuperiore iniquè vexari, nec aliud remedium habere, niſi à ſuo monaſterio recedens ſuperiorem adeat, vt poſſit ſe apud illum tueri, quatenus ius naturale concedit, & non aliter; vt bene docet Azor eo.q.7.& 8. Item intellige, niſi ex hac fuga ſcandalum, ac in religione perturbatio ſequeretur; ſic Manuel Rodrig. eo. c.43. num.1. tom.1.ſumm. Quod limitandum cenſeo, quando ſcandalum, & perturbatio tanti momenti eſſent, & ita præponderarent defenſioni illius religioſi, vt meritò illi anteponenda eſſent. Atque in his ſolis duobus caſibus vera eſt ſententia, quam tradit Bañez 2.2.q.11.ar.1.dub.1. poſt 6.concl. vbi ait huiuſmodi religioſos ſic confugientes ad ſuperiorem peccare mortaliter.

Quare etſi Tridentinum ſeſſ.25. de regular.c.4.decernat religioſos ſine licentia ſuperiorum in ſcriptis obtenta recedentes à ſuis monaſteriis, poſſe ab ordinariis locorum tanquam ſui inſtituti deſertores puniri; id decretum non habebit locum in religioſis, quos num.praced. diximus poſſe iuſtè fugere, vt ſuperiores adeant, ſi fidem ſufficientem faciant huius iuſtæ cauſæ fugiendi; quod tunc fuga hæc vacet culpa. Ita docent Nauar.comment. 2. de regul.n.51.ad 2.Manuel Rodrig qq.regul.tom.1.q.30. art.4 fin. Sayr.eo.c.17.n.40. 18

SVMMARIVM.

An apoſtata à religione ſit attente iure communi excommunicatus? refertur quedam ſententia. n.19.
Explicatur ſententia Authoris n.20.
An apoſtata promotus ad ordinem ſacrum, poſſit in ordine ſacro miniſtrare, & an hac cenſura innitatur alicui priori cenſuræ, & quid ſi aliam prius incurriſſet? n.21.
An poſſit aſcendere ad ſuperiores ordines? n.22.
An ſublata per diſpenſationem priori ſuſpenſione, poſſit ad ordines ſuperiores aſcendere? n.23.
An interdicatur vſus ordinis ante apoſtaſiam ſuſcepti? numero 24.
An ſi ad ſolos ordines minores promoueatur, poſſit in eis miniſtrare? refertur quedam ſententia. n.25.
Explicatur ſententia Authoris n.26.
An incurrat hanc ſuſpenſionem illicitè ad aliam religionem tranſiens, ibique ad ordinem ſacrum promotus? refertur quedam ſententia. n.27.
Explicatur ſententia Authoris. n.28.
An apoſtata rediens ad religionem poſſit ad omnes ordines promoueri? n.29.
Explicatur qualiter obliget quidam motus proprius Pauli IV. contra hos apoſtatas. n.30.
An apoſtatæ redeuntes ad religionem poſſint eligi in Abbates? refertur quedam ſententia. n.31.
Explicatur ſententia Authoris. n.32.
Apoſtata an poſſint vbicumque à ſuis ſuperioribus capi, vocato auxilio brachy ſæcularis? n.33.
An gaudeant priuilegiis religionis? & explicatur Tridentinum ſeſſ.25.cap.19.de regular.& ſeſſ.7.cap.10.de reformat.num.34.
An eiecti, vel exiſtentes licitè extra religionem gaudeant eius priuilegiis? n.35.
Qualiter in carceres coniiciendi ſint? n.36.
Poſtea inuenies alia ſummaria.

QVÆSTIO ſecunda. Quibus pœnis ſubdantur apoſtatæ à religionis obedientia? Diuerſæ pœnæ numerantur. Prima eſt excommunicatio, quam ipſo facto incurrunt per c.2.ne clerici, vel monachi, in 6. Quia ideo ibi excommunicantur dimittentes temerè habitum ſuæ religionis, vt periculoſa euagandi occaſio religioſis ſubtrahatur, vt dicitur ibi in proœmio. Ergo ſiue habitu induti, ſiue eo exuti, à religione defecerint, vt liberè euagentur, incurrent; atque ita docent Gloſſ.c.2.verb. ipſo facto. ne clerici, vel monachi, in 6.& ibi Dominic.in princ.n.11. Archidiac.c. Abbates, num.8.18. quæſt.2. & ibi Bellamer. num.4.Ioan.Andr.c.fin.num.1. de apoſtat. & ibi Anton. num.4.Anchar.num.2.Cardin.num.vnic.quæſt.1. Henric. cap.ex parte, nu.3.de tempor.ordinandor.& ibi Bellamera n.3.verſ.ſecundo dic. Roſell.verb.excommunicatio.1.caſu 16.n 1. Aſtenſ.2.par ſum lib 6.tit.4.art.3. colum.5. verſ. ſed quid de apoſtata. Armill.verb.apoſtaſia.nu.12.Tabien. verb.excommunicatio.5.caſu 23.qu.1.num.2. Henriquez. lib.13. 19

lib. 13. de excommunic. cap. 39. num. 1. fin. & cap. 40. nu. 1. Azor tom. 1. lib. 12. inſtitut moral. c. 17. q. 6.

20 At dicendum eſt, nullatenus attento ſolo iure communi apoſtatas à religione excommunicationem incurrere ratione apoſtaſiæ. Quia cap. 2. ne clerici, vel monachi, in 6. ſoli profeſſi dimittentes temerè habitum ſuæ religionis excommunicationi ſubduntur. At hi apoſtatæ de quibus eſt quæſtio, licèt verè ſint apoſtatæ, tamen non dimiſerunt habitum ſuæ religionis, vt ſupponimus. Immò ad eam excommunicationem incurrendam nihil refert apoſtaſia, ſed ſola temeraria habitus dimiſſio eſt eius cauſa, ſiue cum apoſtaſia ſiue abſque illa contingat (vt dicemus n. 45.) Nec obſtat finem eius excommunicationis eſſe ſubtrahere occaſionem vagandi religioſis, quia non quamcumque occaſionem huiuſmodi comprehendit, ſed occaſionem ex habitus dimiſſione conſurgentem. Immò dum retinetur habitus, non eſt ea occaſio; nam apoſtatæ ex habitu cognoſcentur religioſi, & poterunt capi, vt ſuæ religioni reſtituantur. Nec alibi in iure canonico reperitur excõmmunicatio lata in hos apoſtatas; ergo illam non incurrent. Et ita docent Gloſſa cap. 1. verbo apoſtata, de tempor. ordinand. in 6. Hoſtienſ. ſumm. tit. de apoſtat. nu. 4. Imol. cap. Deus qui nu. 2. de vit. & honeſt. clericor. Anan. rubr. de apoſtat. nu. 3. & c. 3. nu. 1. eod. tit. Franciſc. de Platea tract. de excommunic. §. 9. nu. 1. habetur tom. 14. tractatuum. D. Anton. 3. part. tit. 24. c. 53. fin. Aſtenſ. ſum. 2. part. lib. 7. tit. 2. art. 2. caſu 36. Aragon. 2. 2. qu. 12. art. 1. in dubio de apoſtaſia à religione, & ibi Bañez dub. 1. poſt 2. cõcluſ. Suarez 5. tom in 3. part. diſput. 31. ſect. 6. nu. 1. Leonard. lib. 2. de iuſt. cap. 41. dub. 15. num. 109. Manuel Rodrig. 1. tom. ſum. in 2. edit. c. 43. n. 1. fin. idem apertè ſignificant Abb. cap. fin. num. 2. de apoſtaſia. Angel. verb. apoſtaſia. nu. 6. & ibi Sylueſt. quæſt 8. fin. num. 11. Tabien. quæſt. 12. nu. 15. vbi dicunt poſſe Epiſcopum diſpenſare cum his apoſtatis ad ordines minores durante apoſtaſia promotis, niſi eſſent quoque excommunicati. Idem clarè etiam indicat Franc. eo cap. 2. in princ. nu. 7. & Caietan ſumm. verb. apoſtaſia. initio, vbi dicunt apoſtatam propter habitus dimiſſionem incurrere excommunicationem; ſentiunt ergo non incurrere ob ſolam apoſtaſiam. Dixi autem, iure communi; nam per varia religionum priuilegia excommunicationem incurrunt, vt per priuilegia Societatis IESV diximus n. 11.

21 Secunda apoſtatarum à religione pœna eſt vt ſi durante apoſtaſia ordinem ſacrum recipiant, non poſſint in ordine ſuſcepto miniſtrare, quantumlibet poſtea redeant pœnitentia ducti ad religionem priſtinam, niſi ex diſpenſatione Pontificia, habetur expreſsè cap. fin. de apoſtat. Quæ ſuſpenſio ordinis in apoſtaſia ſuſcepti, minimè innititur alicui priori cenſuræ ab his apoſtatis incurſæ, vt in hanc ſuſpenſionem incidant, eo quod illa cenſura ligati ordinem ſuſceperint: ſed ſolùm ordinis ſacri receptioni in ea apoſtaſia nititur. Quare ſi apoſtatæ hi alia cenſura innodati eſſent; vt excommunicatione ob religionum priuilegia, vel ob habitus dimiſſionem, vel alia quauis cenſura, non in ſolam hanc ſuſpenſionem incurrerent, ſed in irregularitatem quoque recipiendo ordinem illum ſacrum cum ea, per cap. cùm illorum, de ſentent. excommunic. Quippe duæ hæ pœnæ nõ repugnant, vt altera alteram excludat; nec altera in alteram commutatur: & ita incurrent hanc ſuſpenſionem, etſi abſoluti ab ea excommunicatione, vel cenſura, nondum tamen depoſita apoſtaſia, ad ordinem ſacrum promouerentur; quæ bene docet Suar. 5. tom. in 3. p. diſp. 31. ſect. 6 num. 1.

22 Hinc primò deducitur; huic apoſtatæ recipienti ordinem ſacrum in apoſtaſia, non eſſe integrum aſcendere ad ſuperiores ordines; etſi quidam, quos tacito nomine refert Ioann. Andre. ſtatim allegandus, contradicant. Ducuntúrque, eo quod in ille cap. fin. ſolus vſus ordinis eius ſacri in apoſtaſia recepti interdicatur: & cùm textus pœnalis ſit, non eſt extendendus ad interdictum ordinis ſuperioris recipiendi. At dicendum eſt, huoc quoque aſcenſum conſequenter interdici ex regula tradita cap. cùm illorum de ſentent. excommunicat. ibi; cùm maiora intelligantur illis prohibita, quibus vetita ſunt minora. At minus eſt poſſe vti ordine ſuſcepto, quàm poſſe ad ſuperiores aſcendere. Et ita docent relato Boario Ioann. Andr. eo. cap. fin num. 1. & ibi Anton. num. vltim. Cardin. fin. Anchar. num. 3. Abb. num. 2. Anan. ſtatim. in princ. Henric. cap. ex part. num. 3. & ibi Bellamer. nu. 3. verſ. ſecundò dic, de tempor. ordinan. Tabien. verb. apoſtaſia qu. 12. num. 15. & ibi Armill. num. 12. Suar. 5. tom. in 3. part. diſput. 31. ſect. 6. n. 3.

Secundò deducitur diſpenſationem Pontificiam cum apoſtata hoc, vt in ordine ſacro ſuſcepto in apoſtaſia, miniſtret, extendi quoque, vt poſſit ad ſuperiores aſcendere. Atque ita docent Anton. & Anan. n. præcedent. relati, quamuis aliquantulum trepident; ſubdunt enim, niſi dicatur diſpenſationem tanquam odioſam non eſſe ſic extendendam, cùm hæc ſeparari poſſint: & ideo tutum eſſe vt in diſpenſatione vtrumque exprimatur. At abſque timore aliquo id aſſerendum eſt. Quia etſi diſpenſatio ſit strictè interpretanda, extenditur tamen ad ea, quæ ſeparari poſſunt, quando is cum quo diſpenſatur, non erat ante diſpenſationem per ſe inhabilis ad acceſſorium, ſed ad ſolum principale; & quia circa principale impeditus erat, conſequenter quoque erat circa acceſſorium. Tunc enim remoto defectu principali per diſpenſationem, ceſſabit quoque conſequenter defectus acceſſorius, vt probauimus lib. 8 de matrim. diſp. mat. 1. num. 23. quod contingit in hoc caſu. Nam promotus ad ordinem ſacrum durante apoſtaſia, non erat per ſe primò impeditus, ne aſcenderet ad ordines ſuperiores: ſed conſequenter & acceſſoriè ratione impedimenti vſus ordinis ſic ſuſcepti (vt diximus n. præced.) Ergo ſublato per diſpenſationem illo impedimento, & conceſſo ordinis illius vſu, ceſſat quoque impedimentum aſcendendi ad ordines ſuperiores. 23

Tertiò deducitur, non interdici ordinis cuiuſque ante apoſtaſiam ſuſcepti vſum. Quia eo c. fin. ſolius ordinis ſacri in apoſtaſia ſuſcepti vſus vetatur; & ita docet Suar. relatus n. 22. fine. 24

Quartò deducitur, quid in ea difficultate cenſendum ſit, an ſi apoſtata durante apoſtaſia recipiat ordines minores, ſuſpenſionem hanc incurrat? Frequentiſſima ſententia id affirmat dicens, hunc apoſtatam ordines minores recipientem, non recipere ordinum exequutionem. Quamuis enim prædictum cap. fin. de apoſtat. ſuſpenſionem hanc ordinis ſuſcepti tantùm videatur ſtatuere, quando apoſtata ad aliquem ſacrum ordinem promouetur: at mens eius textus minimè fuit reſtringere ſuſpenſionem hanc ad ordinem ſacrum, ſed facultatem tantùm diſpenſandi; ita vt ſenſus ſit, quemcumque ordinem recipiat apoſtata, caret eius exequutione. At ſi ſint ordines minores, poterit Epiſcopus diſpenſare in eorum vſu. Si autem ordo receptus ſacer ſit, ſolius ſummi Pontificis erit diſpenſatio. Ita ſentiunt Archidiac. cap. ſaluberrimum, in fin. 1. quæſt. 7. & ibi Bellamer. fin. Ioann Andr. eo cap. fin. num 1. & ibi Hoſtienſ. ſtatim in prin. Anton n. 3. & 4. Anchar. nu. 1. & 2. Abb. nu. 2. Cardinal. num. vnic. quæſt. 1. Anan. num. 1. Henric. cap. ex part nu. 4. de tempor. ordinandor. & ibi Bellamer. nu. 3. verſ ſecundò dic. Aſtenſ. 2. part. ſum. lib. 6. tit. 4. art. 3. col. 5. verſ. ſed quid de Apoſtata Angel. verb. apoſtaſia nu. 6. & ibi Syluest quæſt. 8. fin. num 11. Tabien. quæſt. 15. num. 15. Armill. num. 12. Idem ſignificant Innocent. cap. intelleximus. fin. de ætat. & qualit. & ibi Cardin. num. vnic. oppoſit. 2. Ioann. Andr. num. vltim. Hoſtienſ. num. penult. Bellamer. nu. 2. oppoſit. 4. Maiol. lib. 1. de irregularit. c. 1. num. 15. vbi abſolutè dicunt, hunc recipientem ordines, non recipere eorum exequutionem. Idem videntur clariùs tenere D. Antonin. 3. part. tit. 27. cap. 4. col. 4. 25

col.4. verſ. apoſtata à religione. Sylueſt. *verb. ordo.5.q.6. fine.* Maiol. *lib.5. de irreg. c.34 n.1.* Henriq *lib.13. de excommunic. c.39. num.1. fin.* & *cap.40. num.1. fin.* vbi dicunt hunc irregularem; & id dicit Henriquez ratione excommunicationis per hos apoſtatas contractæ: & Azor *lib.12. inſtit. moral. c.17. quæſ.5.* ait cùm *in cap.2. ne clerici, vel monachi. n.7.* excommunicatio irrogetur religioſis habitum temerè dimittentibus, ac proinde etiam quibuſcumque apoſtatis à religione, inde fieri, vt ſi ij religioſi ordinem eccleſiaſticum, etiam minorem ſuſcipiant, ſuſpenſionem, irregularitatémve contrahant? quamuis in textu *dict. cap. fin. de apoſtat.* ante ſextum Decretalium edito, ſolum ſermo fiat de apoſtatis ad ordinem ſacrum promotis. Immò dicunt aliqui ex his Doctoribus, nec hodie poſſe Epiſcopum diſpenſare cum apoſtata promoto ad ordines minores, ſed ſeruandum eſſe quod ſtatuitur *cap. cùm illorum, de ſentent. excommun.* quia hodie hi apoſtatæ ſunt excommunicati *cap.2. ne clerici, vel monachi. in 6* & ſic recipiunt ordines illos in excommunicatione. Sic Ioann. Andr. Anton. Cardinal. *eo. cap. fin.* proximè citati, Henric. & Bellamer. *eo. cap. ex part.* Aſtenſ. Armill. proximè allegati. Sed meliùs dixerunt Abbas *eo. cap. fin. num.2.* Anan. *ibi. num.1.* Sylueſt. *eo verb. apoſtaſia.* Angel. Tabiena proximè allegati, non poſſe Epiſcopum cum his apoſtatis ad ordines minores promotis diſpenſare, ſed ſeruandum eſſe quod traditur *dicto cap. cùm illorum*, quando vltra apoſtaſiam incidiſſent in excommunicationem *cap.2. ne clerici, vel monachi. in 6.* eo quod habitum dimiſiſſent. Addunt Angel. & Syluest. *ibi*, caſu, quo poſſit Epiſcopus diſpenſare, id intelligendum eſſe, quando religioſus non eſt exemptus, ac proinde ſubiectus Epiſcopi iuriſdictioni, quia (vt probauimus *n.20.*) ob ſolam apoſtaſiam abſque habitus dimiſſione, non incurritur illa excommunicatio. Sed idem dicendum eſſet, ſi ob religionis priuilegia, vel ob aliam cauſam, in excommunicationem, aliámve cenſuram incidiſſent. Sed hoc extra rem præſentem eſt, tantùm enim agimus de pœnis ob ſolam apoſtaſiam incurſis.

26 At probabilius reputo, apoſtatam, ſi aliam cenſuram non incurriſſet, minimè interdici promoueri ad ordines minores: quare ſi ad illos promoueatur, recipiet eorum executionem, quia *eo cap. fin. de apoſtat.* ſolùm eſt ſermo de apoſtatis recipientibus ordinem ſacrum, iiſque ſolis vſus ordinis illius interdicitur, at diſpenſatio Pontifici reſeruatur; & abſque textu & efficaci ratione dicitur, recipientibus ordinem minorem interdici quoque illorum vſum, ſed non cum prædicta reſeruatione quia textus id non dicit: nec alij textus, quos adducunt D. Antonin. Syluest. & Maiol. id probant. *cap. penult.* & *cap. fin. diſtinct. 50.* quia prior textus non de apoſtatis, ſed de agentibus publicam pœnitentiam tractat. Poſterior autem, etſi de apoſtatis agat ſic dicens; *quos ad clericale officium non admitti iubemus*, non continet ſententiam latam, ſed ferendam, cùm ſolùm iubeat hos ad ordines non promouendos: non autem interdicit vſum ordinis, ſi promoueantur. Adde etiam, eum textum eſſe deſumptum ex Concilio Arelatenſi II *cap.25.* quod cùm prouinciale ſit, irregularem inducere nequit. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinet Suar. *5. tom. in 3. p. diſp.31. ſect.6. num.2.*

27 Quintò deducitur, quid dicendum ſit de religioſo tranſeunte contra iuris ordinem ad alium ordinem laxiorem, an ſi recipiat in eo tranſitu perſeuerans ordinem ſacrum, incurrat hanc illius vſus ſuſpenſionem? Et quidem Doctores aſſerentes hunc eſſe verè apoſtatam, quos allegauimus *n.7.* dicent ſubinde hunc incurrere hanc ſuſpenſionem, & tenet Suar. *ibi* allegatus; & hunc incurrere tenent etiam Gloſſ. *cap. ex part. verb. liberè, de tempor. ordinand.* & *ibi* Henric. *nu.6.* Bellamet. *nu.3. verſ. quartò dic.* Subdunt tamen hi duo, poſſe Epiſcopum in hac ſuſpenſione diſpenſare, eo quod non ſit receptus ordo ille in vera apoſtaſia, cùm hic non ſit verè apoſtata. Alij autem ſic diſtinguunt, ſi occultus ſit tranſitus, nullam ſuſpenſionem incurrit, ſecus ſi ſit publicus. Ita docent Innocent. *cap. ex parte. fin.* & *ibi* Ioan. Andr. *fin.* Hoſtienſ. *fin.* Anton. *fin.* Cardin. *n. vnic. oppoſit.1.* Abb *fin.* Maiol. *lib.2. de irregular cap.1. num.15.* ſubdunt Anton. & Abb. poſſe religionis Abbatem in hoc caſu diſpenſare.

At verius reputo, hunc nulla cenſura affici, quod 28
textus *d. cap. fin. de apoſtat.* expreſsè eam ſuſpenſionem ſtatuat religioſis recipientibus ordinem in apoſtaſia; at hic non recipit in apoſtaſia, cùm verus apoſtata non ſit. Itē pro hac parte facit *cap. ex parte, de tempor. ordinand.* vbi rogatus Pontifex de quodam monacho conuentus Cariloloci, qui ad nigros monachos tranſierat, & ad ſacerdotium aſcenderat, reſpondit, ei liberè permittendum ſacerdotij vſum, niſi aliud impedimentum obſtaret; quamuis hic textus non plenè hanc partem probet, quia tranſitus ille videtur à minus ſtricta ad ſtrictiorem, religionem. Et hanc ſententiam tenet Gloſſ. *in eo. c. fin. in fin.* Hoſtienſ *ſum tit. de apoſtat. nu.3.* Aſtenſis *2. parte ſum. lib.6. tit.4. art.3. col.3. verſ. ſed quid de apoſtata* Saytus *de cenſur. lib.4. c.13. n.16.* Azor *lib.12. inſtitut. moral. lib.27. quæſ.5.*

Vltimò deducitur, apoſtatam à religione poſſe de- 29
poſita apoſtaſia, & poſt reditum ad ſuam religionem, ad omnes ordines promoueri, & in eis ſic ſuſceptis miniſtrare, quia textus *eo. cap. final. de apoſtat.* ſolum ordinis ſacri vſum in apoſtaſia recepti interdicit, etſi poſt ſuſceptionem apoſtata ille ad ſanam mentem rediens amplectatur ſuam religionem. At hic nullum ordinem ſacrum durante apoſtaſia recipit. Ergo in hoc non habet locum deciſio illius textus. Et ita docent Innocent. *eo. cap fin. num. vnic.* & *ibi* Ioan Andr. *num.1.* Hoſtienſ. *ſtatim in prin.* Anton. *num. vltim.* Card. *num vnic. quæſt.2.* Anchar. *nu.3.* idem Innocent. *cap. intelleximus, in fin. de ætat. & qualitat.* & *ibi* Hoſtienſ. *num. penul.* Ioan Andr. *num. vltim.* Anton. *num.9.* Card. *num. vnic. oppoſit.2.* Bellamer. *num.2. oppoſit.4.* & *cap. ex part. nu 3. de tempor. ordinan.* & *ibi* Henric. *n.2.* Suar. *5. tom. in 3. part. diſput.31. ſect.6. num.5.*

Sed dictis hucuſque de his apoſtatis obſtat fortiter 30
motus proprius Pauli IV. cuius meminimus *n.10.* vbi hos apoſtatas à religione ſuſpēdit in perpetuum ab omni cuiuſcumque ordinis eccleſiaſtici executione, & ab omni gradu, ab omnibúſque beneficiis obtentis, & eorum fructibus, & eos reddit inhabiles ad quoſcumque gradus, & quæcumque beneficia in poſterum obtinenda. Sed exiſtimo hunc motum proprium receptum non eſſe, & ita non habere vim obligandi. Ducor, quia Maiol. Henric. Suar. Saytus, quos in hac apoſtatarum ſuſpenſione allegauimus, cùm ſint authores neoterici, nullam de hoc motu proprio mentionem fecerunt, quaſi nulla ipſius exter memoria aut receptio. Et ſi illius meminère Nauarr. & Manuel, vt *nu.10.* retulimus; id tantùm fuit ad probandum ipſum non agere de fugitiuis à religione, ſed de ſolis apoſtatis: & motum proprium Pij V. quem ipſi dixère eſſe editum ad confirmationem prædicti motus proprij Pauli IV. fatetur idemmet Manuel *2. tom. ſumm. cap.6. nu.7. fin.* vſu receptum non eſſe.

Tertia apoſtatarum à religione pœna eſt, vt & poſt- 31
quam ad meliorem vitæ frugem, & ad priſtinam religionem ſe receperint, & bonæ opinionis extiterint, nequeant in Abbates, ſeu ſuperiores religionis eligi. Ita docent Laurent. Iacob. & Pett. quos refert, & ſequitur Archidiac. *c.2. num.3. ne clerici, vel monachi. in 6.* & *cap. legi. num.1. 16. qu.1.* & *ibi* Bellamer. *paulo poſt princip.* D. Anton. *3. part. tit.24. c.53.* Syluest. *verb. excommunicatio. 9. caſu. 24. nu.52. notab.2.* Immò Iacob. & Pett. (vt refert non improbant Archidiac. *eo. c. 2. num.1.*) dicunt hos, ſi eligantur, teneri reſignare, vt conſcientiam ſuam

ſoam ſaluent. Probat Arcbidiac. ex *cap. perpetuas, de voto.* vbi electus in Epiſcopum, voto religionis à ſe antea emiſſo nondum impleto, cogitur reſignare. Ergo à fortiori profeſſus, qui ſemel religionem apoſtatando deſeruit, vtpote qui grauiùs peccat.

32 At omnino neganda eſt hæc pœna, dicendúmque eſt iure eligi poſſe, quod nullum ſit ius eam pœnam infligens, & abs re penitus ſit text. *cap perpetuas, de voto.* cui oppoſiti innituntur, cùm id deciſum ibi ſit non ratione culpæ præteritæ, ſed adhuc pendentis, eo quod adhuc illud religionis votum nondum impletum obligabat. Et ideo hanc partem ſuſtinent latiſſime Oldrad. *toto conſil.* 202. Ioan. Andr *addition. ad Speculator. tit. ne clerici, vel monachi, §. vnic. littera E.* Anchar. *cap. 2. nu. 3. ne clerici, vel monachi, in 6.* & *ibi* Probus *addition. ad Monach. n. 7. fin.* Dominic. *ibi, §. Doctores, n. 4.* Franc. *ibi, in princip. n. 7.* Azor *lib. 12. inſtitution. moral. cap. 17. quæſ. vlt.* quod bene limitat Franc. niſi ille apoſtata aliunde irregularitatem incurriſſet, vt quia cùm aliunde eſſet excommunicatus, celebraſſet. Sed limitatio non eſt ad rem, quia de pœnis, quæ ratione ſolius apoſtaſiæ incurruntur, eſt ſermo nunc.

33 Quarta apoſtatarum à religione pœna eſt, vt monachi apoſtatæ, vel fugitiui poſſint vbique & extra territorium apprehendi à ſuperiore; quam latè probat Nauarr. *commentar. 3. de regular. n. 50.* Manuel *qq. regular. tom. 1. q. 30. art. 6* qui varia religionum priuilegia refert, in quibus non tantùm hoc permittitur; ſed inuocare quoque auxilium brachij ſæcularis ad eos apprehendendos: & Pius V. in Bulla Societati conceſſa conceſſit Præpoſito Generali, & aliis ſuperioribus Societatis, vt poſſint recedentes ab ea poſt biennij vota, vbicumque ſint, ſiue in ſæculo, ſiue in alia religione, inuocato auxilio brachij ſæcularis, ſummariè & ſine figura iudicij reuocare, capere, & incarcerare, ac debitæ pœnæ ſubijcere; cuius fit mentio in compendio priuilegiorum eius, *verb. Apoſtata, §. 5.* & *ibi* pater noſter Generalis concedit hanc facultatem omnibus ſuperioribus contra apoſtatas vagantes in ſæculo. Si verò ſint in alia religione, ſolis prouincialibus eam concedit: & *ibid. §. 6.* habetur id poſſe ſuperiores Societatis IESV, etſi hi apoſtatæ in Romana Curia inueniantur ex priuilegio Carmelitis conceſſo.

34 Quinta apoſtatarum pœna eſt, vt non gaudeant religionis priuilegiis. Sic aſſerit dicens de hoc non eſſe dubium Horatius Mandoſ. *de priuil. ad inſtar. gloſſ. 3. n. 10.* & probat ex decreto Trident *ſeſſ. 25. de regul. c. 19.* ibi. *Quod ſi antea habitum ſponte dimiſerit, tanquam apoſtata puniatur, interim verò nullo priuilegio ſuæ religionis iuuetur.* Sed aduerte, Tridentinum non de quibuſcumque apoſtatis loqui, ſed de his qui decedunt à religione habitum dimittentes, prætendentes profeſſionem eſſe nullam. Vnde cùm ſit pœnale hoc decretum, non eſt ad alios apoſtatas, in quibus hæ conditiones non concurrunt, extendendum: & cùm loquatur per verbum futuri, *non iuuetur*, exigitur ſententia Iudicis, vt ea pœna incurratur. Verbum enim futuri non importat ſententiam latam, ſed ferendam, vt contra multos a ſe relatos tenet Tiraquell alios multos referens *l. ſi vnquam, verb. reuertatur, n. 152. & tribus ſequentibus, C. de reuocan. donation.* Couarr. *in c. ſi heredes, n. 10. de teſtam.* Azeued. *lib. 7. recopil. tit. 3. l. 4. n. 9.* Molin. *tom. 1. de inſtit. diſput. 88. col. 531. initio.* vbi ex hac doctrina infert, legem Luſitanam ſtatuentem in pœnam vt contractus ſit nullus, exigere ſententiam Iudicis, eo quod in ea apponatur verbum futuri; & in ſimilibus terminis eiuſdem Tridentin. tenent Nauarr. *lib. 1. conſil. tit. de tempor. ordinan. in 1. edit. toto conſi. 19. in 2. toto conſil. 27.* Nam cùm Tridentin. *ſeſſ. 7. de reform cap. 10.* ſtatuat, vt initiati cum dimiſſoriis Capituli Sede vacante intra vacationis annum, amittant priuilegia clericalia, his verbis; *nullo priuilegio clericali, præſertim in criminalibus gaudeant*, ait, Nauarr. ibi exigi Iudicis ſententiam, quia *gaudeant* eſt verbum futuri. Quod ſi opponas, hanc eſſe pœnam priuatiuam ad ſui executionem nulla actione indigentem, nec priuantem bonis propriis iure peculiari ab aliquo poſſeſſis, ſed bonis communibus, quorum Eccleſia eſt diſpenſatrix; in quibus caſibus multi dicunt non exigi Iudicis ſententiam ad pœnam incurrendam; non inquam, obſtat, quia neutrum ſufficere, vt pœna abſque ſententia Iudicis incurratur, probauimus *lib. 9. de matrim. diſp. 30. num. 1.*

Imò nec recedentem licitè à monaſterio gaudere eius exemptione, ſuſtinent Federic. *conſ. 19.* & Ioan de Ligna. *Clem. ne in agro. de ſtat. monach.* vt eos refert Mandoſ. *ea gloſſ. 3. n. 9.* quia priuilegium non ratione ſui, ſed ratione monaſterij ipſi conceditur. Sed iure optimo cum Cardinali per ipſum relato, limitat hoc Mandoſius ibi, vt intelligatur quando ei ſpeciali monaſterio priuilegium conceſſum eſſet. Nam ſi toti religioni, gaudet illo qui extra religionem licitè eſt, nec ad aliud migrat. Secus ait *n. 8.* de eiectis, quia ille adhuc eſt ſub illius religionis obedientia, ſub qua non ſunt eiecti. 35

Vltima pœna eſt ſtatuta *cap. nobis, de apoſt.* vbi præcipitur, vt hi apoſtatæ in carceres detrudantur, ſi minis, vel blanditiis induci nequeant, vt abiectum habitum iterum ſumant, & ibi durè affligantur, vt ſolummodo vita ſibi miſera reſeruetur, donec à ſuo crimine reſipiſcentes ad ſanam mentem redeant. 36

SVMMARIVM.

Triplex excommunicatio infligitur cap. 1. ne clerici, vel monachi in 6. num. 37.

Explicantur conditiones petitæ, vt religioſi habitum dimittentes incurrant excommunicationem. num. 38.

An ad id deſideretur, vt ſimul audiant Phyſicam, vel leges? num. 39.

An verbum, temerè, *in eo textu poſitum debeat intelligi cum omni proprietate? num. 40.*

Quænam dicatur temeraria habitus dimiſſio. num. 41.

Quæ ignorantia excuſet à temeraria legis tranſgreſſione. Refertur quadam ſententia. num. 42.

Explicatur ſententia authoris, & in opus ſit operari ex legis contemptu? num. 43.

An dicatur temerarius tranſgreſſor, qui dum dubitaret, non appoſuit diligentiam, vt certior de lege fieret? n. 44.

An ſat ſit ad hanc excommunicationem apoſtaſia à religione abſque habitus dimiſſione, vel habitus dimiſſio abſque apoſtaſia? num. 45.

An fugitiui à religione non dimiſſo habitu illam incurrant; num. 46.

An religioſus per ſententiam habitu ſpoliatus, ac carceri perpetuo damnatus, fugiens abſque habitu, incurrat hanc excommunicationem? num 47.

An exigatur ad eam perpetua habitus dimiſſio? n. 48.

Requiritur ad eam ea habitus dimiſſio, quæ morali modo loquendo talis dicitur, & an religioſus teneatur ſemper habitum deferre? num. 49.

An ſimul cum habitus dimiſſione exigatur alterius habitus aſſumptio? refertur quædam ſententia. num. 50.

Explicatur ſententia Authoris. n. 51.

An ſufficiat alicuius partis habitus dimiſſio? num. 52.

Quid ſi retento habitu nouitiorum, deponat profeſſus habitum profeſſorum? num. 53.

An ad diiudicandum, an omiſſio habitus ad breue tempus ſubijciatur huic excommunicationi, ſpectanda ſit intentio dimittentis, & ita incurrat, ſi intentio fuit diu dimittendi etſi mutato propoſito breui duret? num. 54.

Quando breui durat ob cauſam apparentem, vt ad currendum, ſaltandum, celebrandum, feſtum amici, an incurratur? num. 55.

Quid ex cauſa turpi, vt ad peccandum cum maiori voluntate? num. 56.

Quid

Quid ſi vt quis abeat incognitus ad peccandum?n.57.
Quid de dimiſſione habitus ad ſcelus perpetrandum?n.58.
An deſideretur vnà cum habitus dimiſſione euagatio extra monaſterium abſque licentia? refertur duplex ſententia.n.59.
Explicatur ſententia Authoris:& quid quando religioſus ille habitu dimiſſo ſe occultat?n 60.& 61.
An occultans habitum ſuæ religionis abſque cauſa iuſta, incurrat?refertur quadam ſententia.n.62.
Explicatur ſententia Authoris.n 63.
Quid ſi habitum profeſſorum celet habitu nouitiorum? num.64.
Quid ſi habitum alterius religionis aſſumat eam non ingrediendo?num.65.
Quid ſi id fiat cauſa alicuius obſequij exhibendi in religione?n. 66.
Quid ſi eam ingrediendo contra ius?refertur quadam ſententia. n. 67.
Explicatur ſententia Authoris.n.68.
Quid ſi deponat, vt noctè abeat cauſa inuiſendi alicuius amicitiu.69.
An profeſſus Societatis IESV *habitum deponens incurrat?num, 70.*
Quid de religioſo creato Epiſcopo, Cardinali, vel parocho?remiſſiuè.n.71.
Poſtea inuenies alia ſummaria.

QVÆSTIO tertia. Quibus pœnis ſubiaceant fugitiui
37 à religione, de qua re extat textus *cap. 2. ne clerici, vel monachi.in* 6.vbi primò excommunicantur religioſi profeſſi habitum religionis ſuæ in ſcholis, vel alibi temerè dimittentes. Secundò, iidem profeſſi accedentes ad quæuis ſtudia, niſi à ſuo Prælato cum conſilio ſui conuentus, vel maioris partis eiuſdem ſit primitus licentia ſib. conceſſa. Tertiò, excommunicantur Doctores, ſiue Magiſtri qui religioſo habitu dimiſſo leges, vel Phyſicam audientes ſcienter docere, aut in ſcholis ſuis præſumpſerint retinere. Cuius triplicis excommunicationis abſolutio nulli ibi reſeruatur. De qua triplici excommunicatione ſeorſim agendum eſt.

38 Prima ergo excommunicatio eſt contra religioſos habitum ſuæ religionis temere dimittentes in ſcholis, vel alibi. Quadruplex conditio requiritur ad hanc excommunicationem contrahendam. Prima eſt, dimiſſio habitus facta in ſcholis, vel alibi à religioſo profeſſo. Secunda, vt habitus ille dimiſſus ſit ſuæ religionis. Tertia, vt dimiſſio illa ſit temeraria. Vltima, vt talis ſit dimiſſio quæ attentis circumſtantiis, ſit apta ad periculoſè vagandum. Tres priores conditiones expreſsè aſſignantur *eod. cap.* 2. Quarta autem colligitur ex deciſionis illius ratione, quam idemmet textus in proœmio aſſignat, *ibi, vt periculoſa religioſi euagandi materia ſubtrahatur*:& eam tradunt Caiet. *ſumm verb excommunicatio.c.*61. Paſſarell. *in priuileg. Minim.*ç.34. Valent. 2.2. *diſp.*3.*qu.*12 *punct.*1 *ad finem.* Bañez 2.2 *quæſt.*12.*art.*1. vbi de apoſtaſia à religione.

39 Poſſetque quiſpiam exiſtimare requiri aliam quintam conditionem, nempe, vt ij religioſi temerè habitum dimittentes adeant auditum Phyſicam, vel leges, ſine ſuperioris licentia cum conſilio conuentus, vel maioris partis, & poſſet inniti verbis textus *eod. cap.* 2. nam poſtquam interdixerat hanc temerariam habitus dimiſſionem, & aditum ad ſtudia hæc abſque prædicta licentia, addit hæc; *ſi quis horum temerarius violator extiterit, excommunicationis incurrat ſententiam.* Quare cùm ſolùm dixerit in plurali, *violator horum*; nec horum violator ſit, qui alterum ex his violat, videtur vtriuſque violatio petita ad hanc excommunicationem incurrendam. Cæterùm ea conditio non eſt neceſſaria, ſed ſatis eſt alterius partis ex illis violatio. Quod expreſsè docent omnes Authores deinceps allegandi, qui tanquam duplicem excommunicationem vtramque referunt, ac explicant. Et ideo ea pars, *violator horum*, debet explicari diſiunctiuè, & ita explicant Gloſſ. *eo cap.* 2. *verb. horum.* & *ibi* Archidiac.*n.*6 *fin.*& D. Anton. 3. *part. tit.* 24.*c.*53.*fin.* Suar. 5.*tom.in* 3.*part. diſput.*23 *ſect.*4.*n.*26. Quamuis non deſint aliqui, quos tacito nomine refert Anton. *cap. Deus num.*3.*de vit.& honeſt. clericor.* dicentes requiri quoque, vt ij religioſi prædicta ſtudia abſque licentia adeant, vt hac cenſura ligentur.

Atque illa conditio, vt temeraria ſit habitus dimiſſio, eſt cum tota verbi proprietate accipienda, vt rectè docent loquentes de omni canone infligente excommunicationem, vel aliam pœnam, Caiet. 2.2. *quæſt.*53. *art.*3.*circa ſolut. ad* 2. eo quod in materia pœnali, vtpote reſtringenda, amplectenda ſit proprietas verborum pœnam reſtringens: & loquens de excommunicatione huius textus, docet id Suarez 5. *tom. in* 3. *part. diſputat.* 23. *ſect.* 4. *num.* 27. Quia bis reperitur in eo textu, initio enim dicitur, *temere habitum dimittat*; & paulo inferiùs, *ſi quis horum temerarius violator extiterit.* Nam (vt *n.*10. diximus aliis citatis) repetitio eiuſdem verbi in eodem canone grande myſterium continet. 40

Dicitur autem temeraria habitus dimiſſio, quando abſque cauſa fit, ſecus ſi ex iuſta cauſa, vt ſi religioſus per loca Turcarum, aut hæreticorum, aut aliorum religioſi habitus hoſtium tranſiturus eſſet, & oporteret ad ſe tuendum habitum dimittere: vel ex alia iuſta cauſa. Et ita docent Gloſſ. *eo cap.* 1. *verb temerè* & *ibi* Dominic. *in princip.n.*9. Franc. *in princip. num.*7. Monach. *cap.*1. *de ſentent. excommunic. in* 6.*nu.*12. & vniuerſi Doctores citandi. Nec requiritur cauſa omnino iuſta & ſufficiens ad liberandam à culpa habitus dimiſſionem, ſed ſatis eſt, vt cauſa ſit apparens, nec omnino à culpa excuſans ob ignorantiam culpabilem, vel ob imprudentem timorem, vbi iuſta timoris cauſa deerat. Quamuis enim tunc ſit mala habitus dimiſſio, at non ex temeritate, ſed ex cauſa apparentem procedit. Atque ita benè docet Suarez *ea ſect.*4. *n.*27.& 29. 41

Sed dubium eſt, qualis ignorantia excuſet, ne dicatur temeraria tranſgreſſio. Nam aliqui videntur cenſere ſolam ignorantiam inculpabilem, ſeu inuincibilem ab hac temeritate excuſare. Ita videntur ſentire Gloſſ. *cap.*1. *verb. temerarius, de ſentent. excommunic. in* 6. & *ibi* Dominic. § *ſi quis num* 10. Franc. *cap.* 2 *in princip. num.*4. *ne clerici, vel monachi.* aiunt enim non exigi dolum, ſed ſatis eſſe negligentiam, fatuitatem, ſeu leuitatem. Gloſſaque addit, ſecus eſſe ſi non adfuit culpa. At in omni ignorantia culpabili reperitur negligentia; & clariùs id docet Nauar. *ſumm. cap.*27.*num* 28. vbi relatis Angelo, & Gabriele, dicentibus non incurri excommunicationem latam *cap.*1. *de ſentent. excommunic. in* 6. quando is canon violatur ex ignorantia, eo quod textus petat temerariam violationem, ait id eſſe verum quando ignorantia eſt iuſta. 42

Cæterùm dicendum eſt, excuſare ignorantiam, etſi craſſa ſit & ſupina, quia hæc dictio, *temerè*, eſt idem quod *ſcienter*, vt docent optime Cardinalis *Clem.*1. § *ſi quis. notab.*1. *de ſtat. monachor.* & *ibi* Anchar. *nu.*15. Suar. 5 *tom. in* 3. *partem. diſput.*4. *ſect.*10 *num.*3. qui addit, eſſe etiam idem quod *conſultè*, & *præſumendo.* Nec minorem energiam habet, quàm *præſumere*, vt docet idem Suar. *ibi diſputat.*23. *ſect.*4 *num.*29. At quando canon punit ſcienter facientem, aut præſumentem aliquid facere, excuſat ignorantia craſſa, & ſupina, vt latè probauimus *lib.*9. *de matrim. diſputat* 32. *num.*36.& *duplici ſequent.* Immò *temerè*, importat propriè aliquid facere cum contemptu legis; atque adeò ex ea ſuperbiæ radice prouenit, quæ reſpuit ſubeſſe regulæ, vt optimè docent D. Thom. 2.2. *quæſt.*53. *art.*3. *ad* 2.& circa illam Caietan. & Suarez *ead ſect.*4. *num.*3 vbi benè explicat contemptum hunc petitum ad temerariam tranſgreſſionem, non eſſe formalem legis contemptum, ſed voluntatem dimittendi non obſtante prohibitione legis. Atque addunt 43

D.Thom.

D. Thom. & Caiet. temerè aliquid fieri, plus importare quàm præcipitanter. Quidquid enim impulſu voluntatis, ſeu paſſionis, non regente ratione fit, dicitur præcipitanter fieri, non autem ſemper temerè. Sed vltra illud importat contemptum legis, quod valde notandum ait Caietan. ad interpretandos canones temerè aliquid facientibus pœnas inferentes, quos de propria hac temeritate intelligendos iure optimo dicit. At quod ex ignorantia craſſa fit, dicitur quidem ignoranter fieri, non tamen præſumendo, nec cum legis contemptu. Et ideo pro hac parte ſunt Monachus *cap.1. de ſentent. excommunic. in 6. numer.*12. & *ibi* Ioan. Andr. *num.*5. vbi dicunt temerè fieri quod fatuè, vel ſtultè fit: non enim fatuè videtur fieri, quod procedit ex prædicta ignorantia. Et in propriis terminis docent Suarez *5.tom. in 3.part. diſputat.*4. *ſect.*10. *numer.*3. & alij, quos retuli *lib.9.de matrim.diſputat.*32.*num.*18. Secus eſſet, quando ignorantia eſſet affectata, aut adeò craſſa, vt eſſet quaſi ſcientia, & ingens temeritas, vt aliis citatis probauimus *eadem diſp.*32.*num.*39.*&* 40.

44 Quare non approbo quod ait Suar. *ead.diſp.*4.*ſect.*10. *num.* 3. nempe, dici temerarium legis tranſgreſſorem, ſi eùm ſuſpicionem, vel dubitationem talis legis, aut eius obligationis habeat, non adhibet aliquam diligentiam ad ſciendum, an ea lex ſit, vel an in eo euento obliget: quia aliàs temerè ſe exponit tranſgreſſionis periculo, & ſi in re illam tranſgrediatur, dicetur temerarius tranſgreſſor. Sed hoc non placet, quia quamuis ad culpam mortalem contrahendam dicatur hic ſufficienter temerarius ratione periculi, cui ſe exponit, & dicatur non cordatè, ſed præcipitanter facere, at temeritas vltra præcipitationem, & imprudentiam, exigit contemptum, vt *num. præcedent.* diximus. Item quia ſimiliter quoad mortalem legis tranſgreſſionem reputatur ſciens, qui craſsè, & ſupinè ignorat: non tamen reputatur ſciens, vt dicatur temerarius tranſgreſſor, vt *num. præcedent.* probauimus. Tandem, quia omnis ignorantia culpabilis ſupponit neceſſariò præceſſiſſe aliquam dubitationem circa legem, & aliàs erit inuincibilis, vt latè probauimus *lib.1.huius tract.cap.*16.*à num.*21.

45 Ex declaratis conditionibus ad hanc excommunicationem incurrendam petitis deducitur primò, nihil prorſus referre apoſtaſiam à religione ad hanc excommunicationem contrahendam: quippe textus *eo. cap.*2. ſolos religioſos temerè habitum religionis deponentes excommunicat. Hæc autem dimiſſio poteſt contingere abſque apoſtaſia; & è contrà poteſt eſſe apoſtaſia abſque hac dimiſſione, vt probauimus *num.* 4. Quare religioſos dimittens temerè habitum abſque apoſtatandi animo, eam incurrit: vt bene docent Paludan. *4. diſtinct.* 18. *quæſt.*3 *art.*3.*num.*41. Nauarr. *lib.*5.*conſil.in vtraque edit. tit.de apoſtat.conſil.vnic.num.*6. Valent. 2.2.*diſp.*1.*quæſt.*11. *punct.*1.*ad finem.* Leonard. *lib.*2.*de iuſtit.cap.*41.*dubio* 55. *num.*109. Manuel *qq regular.tom.*1.*quæſt.*30.*artic.*1. & *tom.*1 *ſumm.in* 2.*edit.cap.*43.*num.*1.*fin* & è contrà quantumuis apoſtata ſit, ſi non dimittit habitum, non incurrit hanc cenſuram, vt probauimus *num.* 20. contra alios *num.*19.relatos.

46 Secundò deducitur, minus bene dixiſſe Rebuffum *prax.benefic.tit.de diſpenſat cum regul.nu.*27. religioſum exeuntem à monaſterio abſque ſuperioris licentia, & ſic fugitiuum, incurrere hanc excommunicationem; neque enim fugitiui ibi excommunicantur, ſed habitum dimittentes. Et ita docent Nauarr. *comment.* 2. *de regul. nu.*61.*&* *ſumma Lat.cap.*27.*num.*143. Leonard. *nu.præcedent.allegat.* Bañez 2.2.*quæſt.*12.*art* 1. vbi de apoſtaſia à religione, *dub.*2.*concl.*6.

74 Tertiò deducitur, religioſum iuſtè damnatum carceri perpetuò, habitúque religioſo exutum, & indutum ſæcularem, non incidere in hanc excommunicationem, ſi veſtitus eo habitu ſæculari è carceribus fugiat. Quod etſi fugiendo peccarit, at non dimiſit habitum, ſed iuſtè eo ſpoliatus eſt, nec illum contra iuſtam ſententiam licitè induere poterat. Et ita docet Nauarrus *comment.*4. *de regul.num.*64.*corol.*5. Manuel *qq.regul.tom.*2.*qu.*22. *articul.* 6.

Quartò deducitur, non eſſe opus ad hanc excommunicationem, vt in perpetuum deponatur habitus religioſus, ſed ſatis eſſe deponi ad tempus, quod apertè colligitur ex text. *eod.cap.*2. dum excommunicat religioſos dimittentes habitum in ſcholis, vel alibi; nam ſcholæ non ſolent eſſe perpetuæ. Item quia mens textus non fuit apoſtaſiam a religione punire, cui communiter adiungitur perpetua habitus dimiſſio (vt probauimus *n.*43.) ſed temerariam habitus dimiſſionem, gratia euitandæ occaſionis vagandi religioſis. Quæ dimiſſio indifferens eſt ad perpetuam, & ad temporalem, & vtraque eam vagandi occaſionem affert; & ita docent Caietan. *ſumm.verb.excommunicatio. cap.*61. ab vniuerſis Doctoribus alle gaudis receptus. 48

Quintò deducitur, etſi quæcumque habitus religioſi ſpoliatio abſque rationabili cauſa dicatur temerè fieri, eo quod habitum ſuum religioſus in omni loco, ac tempore deferre debeat. *cap.vidua.* 20 *quæſt.*1. & *cap.ſanctimoniales d.*23. quod intellige de ſolo honeſtatis debito, vt rectè aliis citatis tenent Syluest. *verb.excommunicatio.*9 *caſu* 24 *n.*52.*notab.*2. & D. Anton. 3 *part.tit.* 24. *cap.*55. Nauarr. *ſumm.cap.*27.*nu.*131. non tamen quamcumque habitus abſque iuſta cauſa ſpoliationem hac excommunicatione affici: quia textus *eod. cap.* 2. non excommunicat religioſos ſe habitu ſpoliantes, ſed illum dimittentes. Quare ea dimiſſio neceſſaria eſt, quæ morali modo loquendo, & iuxta prudentium arbitrium iure optimo dimiſſio temeraria dici poſſit. Quia conſtitutio pœnalis non eſt extendenda vltra verborum proprietatem communi prudentium vſu, & ſermone morali receptam. Atque ita docent Sylu. *ibid.* Nauarr. *ſumm.cap.*27. *Lat.n.*131. *Hiſp.num.*131.132. Suar. *5.tom. in 3.part.diſp.*23.*ſect.*4.*n.*27. Bañez 2.2.*quæſt.*12.*art.*1. vbi de apoſtaſia à religione, *dub.*2.*initio.* Azor *lib.*12.*inſtitut moral.cap.*13. *quæſ.*5.*caſu* 16. Manuel Rodrig. *qq. regul tom.*1.*quæſt.*76. *art.*6. 49

Sed aliquæ inſurgunt circa huiuſmodi dimiſſionem difficultates. Prima eſt, an neceſſaria ſit alterius habitus aſſumptio vnà cum illa dimiſſione ad hanc excommunicationem incurrendam? Nam non exigi aſſumptionem alterius habitus, ſed ſatis eſſe totius habitus proprii dimiſſionem, vel eius ſaltem partis, qua dimiſſa nequit cognoſci religioſus ſuæ religionis, tradit Suar. *5.tom.in 3.p.diſp.*23.*ſect.*4.*num.*28. quia textus *eod.cap.*2. non petit alterum habitum induci, ſed proprium dimitti, & ſolo proprio dimiſſo, vel ea parte, qua dimiſſa religioſus cognoſci nequeat, datur ſufficiens vagandi cauſa, quæ eius prohibitionis ratio fuit aſſignata in ipſius textus proœmio. Huic etiam ſententiæ fauet D. Anton. 3.*part.tit.*24.*cap.*53. vbi ſub diſtinctione ait incurrere religioſum exutum habitu proprio, aut ſæculari indutum exhibentem ſe conſpectibus hominum. 50

Cæterum etſi hæc ſententia probabilis ſit, at probabiliorem reputo exigi quoque alterius habitus aſſumptionem. Dicor, quod ipſemet Suar. *ead.ſect.*4. *num.*27. fateatur habitus dimiſſionem propriè dici, quando fit mutatio in alium habitum ad ſe occultandum, vel incedendum eo modo. At verba huius textus pœnalia ſunt cum tota verborum proprietate intelligenda, vt probauimus *num.*38. Item quia communiter, & morali modo loquendo non datur materia vagandi dimiſſo proprio habitu, aut notabili eius parte, ſi alius non aſſumatur. Nec enim nudi, aut indecedenter veſtiti ſolent communiter homines vagari. Et ad ea quæ rara ſunt, leges non adaptari ſolent. *l.nam ad ea ff.de legibus.* Tandem, quia Gloſſ. *eod cap.*2.*verb horum.* & *verb.ipſo facto.* & *ibi* Dominic. *in princ.n.*11. Franc. *in princip.num* 7. appellant hunc religioſum apoſtatam; & Gloſſ. *ibid. verb.* 51

profeſſus, aſſignat excommunicationis eius cauſam, quod religioſus ad ſæculum redire nequeat. At ea ſecundùm quid apoſtaſia, & reditus ad ſæculum non accidunt abſque alterius habitus aſſumptione. Et ideo hanc ſententiam docent Syluester *verb. excommunicatio. 9. caſu* 24. *num.* 52. *notab.* 2. & *nu.* 53. *notab.* 5. *fine.* Nauar. *ſum. c.* 27. *Hiſpan* 132. *Latin. num.* 131. Tolet *lib.* 4. *ſumm. cap.* 18. *num.* 5. Bañ. 2. 2. *quæſt.* 12. *art.* 1. vbi de apoſtaſia à religione, *dub.* 2. *poſt* 2. *concluſ. corol.* 1. Manuel *qq. regul. to.* 2. *quæſt.* 76. *a.* 6. *not.* 1. & 2. Valent. 2. 2. *diſp.* 1. *q.* 12. *punct.* 1. *ad finem.* Emmanuel Sà *ſumm. verb. excommunicatio*, vbi de non reſeruatis. *num.* 9. Atque eidem ſententiæ fauent Ioan. Andr. *eo. cap.* 2. *num.* 4. & *ibi* Probus *addition. ad Monach. n.* 7. *fin.* Dominic. *ibi in princ. num.* 9. Franc. *in princ. num.* 5. Roſell. *verb. excommunicatio.* 1. *caſu* 16. *n.* 5. vbi dicunt tunc ſolùm excommunicationi locum eſſe, quando religioſus habitu proprio exutus, indutus ſæculari ſe aliis oſtendit.

52 Quare opinionem relatam ex Suar. *n.* 50. quatenus ait incurri hanc excommunicationem, non tantùm quando totius habitus dimittitur, ſed etiam quando ea ſola pars exterior, qua depoſita non cognoſcetur deponens religioſus ſuæ religionis, in eo ſolo caſu admitto, quando partem alterius veſtis indueret, quia tunc datur habitus depoſitio cum alterius aſſumptione; & quamuis non ſit totius habitus depoſitio, eſt tamen depoſitio in exteriori ſpecie, ſeu forma, in qua potiſſimùm habitus conſideratur; & cuius depoſitio ſufficientem vagandi materiam præſtat. Quare minus bene Abb. *cap. Deus qui, num. vltim. de vit. & honeſt. clericor.* dixit non incurri dimiſſo ſolo habitu exteriori, dummodo interior retineatur, etſi alio habitu aſſumpto occultetur. Quod quidem verum non eſt, quam (vt bene ait Dominic. *eod. cap.* 2. *in princip. num.* .. *fin. ne clerici, vel monachi. in* 6.) cùm is textus excommunicat deponentes habitum, non loquitur de habitu interno, ſed externo per quem quiſpiam cognoſcitur eſſe religioſus talis ordinis, & vitatur vagandi materia. Et quamuis ſpecialis difficultas ſit (vt dicemus *n.* 65.) an per ſolam habitus occultationem incurratur hæc excommunicatio; at in hoc caſu eſt diuerſa ratio, nam in illo proprius habitus non dimittitur, quod petit textus, ſed ſolùm occultatur. At in hoc pars proprij habitus vnà cum occultatione concurrit. Non tamen eſſet locus huic excommunicationi, quando ſola habitus pars dimittitur; an ex retenta ſatis cognoſci poteſt religioſus ſui ordinis, dummodo per aſſumptam aliam veſtem non ita retenta occultetur, vt cognoſci nequeat; ſi enim ita occultetur, erit locus excommunicationi. Quia datur dimiſſio habitus ita, vt impediat religioſi cognitionem. Ratio autem huius eſt, quia quando adhuc cognoſci poteſt, non eſt ea dimiſſio ſimpliciter, ſed ſolùm ex parte, & ſecundùm quid, nec ſequitur vagandi occaſio, quæ benè docet Suarez *ibidem.*

53 Ex quo deducitur, quid dicendum ſit de religioſo profeſſo dimittente habitum profeſſorum, induto tamen habitu nouitiorum ſuæ religionis. Qua in re ſic diſtinguendum cenſeo. Si nullum habitum nouitiorum peculiarem induat, quo non poſſit cognoſci profeſſus, ſed tantùm deponat aliquid ſuperadditum, quo profeſſi à nouitiis ſecernuntur, non incurret. Quia (vt *num.* 49. probauimus) non ſatis eſt dimiſſio habitus abſque alterius aſſumptione. Si verò induat peculiarem habitum nouitiorum, depoſito ſignum profeſſorum, ita vt ille profeſſus ſuæ religionis non cognoſcatur, incurret. Quia textus *eo. cap.* 2. excommunicat expreſsè profeſſos deponentes habitum ſuæ religionis, & alium aſſumentes. At hic verè deponit habitum ſuæ religionis; nam quem aſſumit, non eſt habitus religionis, ſed tyronum experientiam an religio eis apta ſit, vt in illam admittantur. Item datur ſufficiens vagandi anſa, quam textus vitare voluit. Cùm enim nouitius fuga impediri nequeat, nec poſſit is ad ſuam religionem inuitus reuocari, poterit liberè vagari nullo impediente, ſed ad ſummum cogetur habitum illum deponere. An verò idem ſit, ſi habitus profeſſorum non dimittatur, ſed habitu nouitiorum omnino occultetur, dicemus *n.* 64.

Secunda difficultas eſt, an ſubdatur huic cenſuræ dimiſſio habitus ad breue tempus ex cauſa non excuſante, etſi aliquo modo ea cauſa turpis ſit? Suar. 5. *tom. in* 3. *part. diſputat.* 23. *ſectio* 4. *num.* 3. docet ſpectandam dimittentis intentionem quoad tempus permanendi in ea habitus dimiſſione. Nam ſi à principio animum habuit diutiùs in illa permanendi, vel nihil cogitauit de temporis mora, ſed ſimpliciter dimittere intendit ad ſuum beneplacitum, vel tempore ad actionem prauam intentam petito, ait hunc incurrere hanc excommunicationem, quamuis paulò pòſt mutata praua intentione habitum ſumat, & ſic depoſitio fuerit momentanea. Quod vtraque dimiſſio grauis ſit, & directè contraria legi, ac ſubinde à principio ſufficiens ad contrahendam hanc cenſuram, nec à futuro per accidens euentu pendens. Quare totam huius quæſtionis difficultatem eò pertinere cenſet, quando à principio fuit ſolius dimiſſionis ob breuiſſimum tempus animus. At hoc non placet. Sed exiſtimo intentionem in hac re non ſpectandam eſſe, ſed euentum. Ducor, quia quoties actio ex malitia externa non eſt grauis, & lethalis, ſed ſolùm eſt talis per relationem ad prauam operantis intentionem, non ſubiacet excommunicationi, ſicut probauimus *lib.* 2. *huius tract. cap* 8. *num.* 7. vt non erit excommunicatus qui leuiter percutit puerum clericum, ita vt percuſſio illa ex malitia ſola externa non eſſet mortalis, quamuis intendat percutere vſque ad eius interitum, & ſic ex praua intentione peccet mortaliter. Nec excommunicationem in fures latam incurret incipiens furari rem modicam animo furandi vſque ad notabilem quantitatem. Sed tunc demum ille incurret, quando perſiſtens in percuſſione clerici peruenerit ad notabilem ſufficientem ad mortalem externam percuſſionem. Hic autem quando ad ſimilem furti quantitatem acceſſerit. Ergo ſimiliter dimittens habitum religionis non ſtatim incurret hanc cenſuram, quouis prauo animo affectus ſit: ſed quando ea dimiſſio eò peruenerit, vt cenſeatur exteriùs grauis, ac ſufficiens ad culpam lethalem. Atque proinde difficultas huius quæſtionis non in intentione dimittentis ſita eſt, ſed in euentu externo volito: quod clarè ſentiunt Tabien. *verb. excommunicatio.* 5. *caſu* 23. *quæſt.* 1. *num.* 2. & Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *c.* 33. *nu.* 11. vbi dicunt, dimittentem habitum non ſtatim incurrere hanc excommunicationem, ſed quando eò peruenerit, vt vagetur, vel ſic ſe hominum conſpectui exhibeat: nec incurrere, ſi ante hunc euentum mutata intentione induat habitum.

Eſt ergo difficultas, quando ea habitus depoſitio modico tempore durat, vt ſpatio vnius horæ. Et quidem ſi ex aliqua apparenti cauſa habitus dimittatur poſtea aſſumendus, etſi illa cauſa non omnino honeſta ſit, nec excuſans; non erit locus huic excommunicationi, vt ſi religioſus habitum deponat, quò expeditiùs curſitet, aut ſaltet, aut lapidem proijciat: quia huiuſmodi dimiſſio, etſi non omnino vacet culpa; at non eſt adeò temeraria, vt culpa mortalis ſit; nec meritò temeraria dici poteſt, vtpote quæ cauſam apparentem habet, iuxta dicta *num.* 41. Item quia dimitti non dicitur quod breui tempore ſumendum eſt. *l. diuortium. ff. de diuortio.* Et ita docent Probus *addition. ad Monach. cap.* 2. *num.* 7. *ne clerici, vel monachi. in* 6. Paludan. 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 3. *art.* 3. *num.* 41. Franciſc. de Platea *tract. de excommunicat.* §. 9. *num.* 3. habetur *tom.* 14. *tract. nouiſ.* D. Antonin. 3. *part. tit.* 24. *cap.* 54. Syluest. *verb. excommunic.* 9. *caſu* 24. *n.* 51. *notab.* 1. & *nu.* 53. *notab.* 3. & verb. *habitus quæſt.* 2. Tabien. *verb. excommunicatio.* 5. *caſu* 23. *quæſt.* 1. *num.* 2. Nauarr. *ſumm. cap.* 26. *Hiſp. num.* 132. 332. *Latin. nu.* 131. Paſſarel. 54 55

in

in priuileg. Minimor. cap. 34. Suar. 5. *tom. in* 3. *part. diſp.* 25. *ſect.* 4. *n.* 27. & *n.* 29. Azor *tom.* 1. *inſtit. moral. lib.* 12. *cap.* 13. *quæſ.* 5. *caſu* 16. & *cap.* 17. *quæſ.* 9. Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 33. *num.* 13. & 14. Manuel Rodrig. *qq. regular. tom.* 2. *qu.* 76. *art.* 6. *notab.* 2. Confectius *in priuileg. Mendicant. in notabilib. poſitis poſt Bullas Apoſtolic. tit.* 13. *c.* 14. & explicant Sylu. *eo notabili* 3. & *ea quæſt.* 2. Nauarr. Manuel, Suar. *eo. n.* 9. Azor *eo caſu* 16. hoc eſſe verum, etſi eo breui tempore religioſus ille alias veſtes habitu depoſito induat. Quare optimè Cardinal. *Clement.* 2. *in princ. n.* 4. *qu.* 3. *de vita, & honeſt. cleric.* Roſell. *verb. excommunicatio.* 1. *caſu* 16. *n.* 3. & Syluest. *eo notabili* 3. & Nauar. & Manuel *ibidem* tradunt religioſum induentem ad breue tempus veſtes virgatas, vel partitas, clericis omnino interdictas, vt feſtum amici celebret, vt nuptias, primum factum, doctoratum, non inuolui hac cenſura. Quare non ſibi conſonat Roſella *eodem caſu* 26. *n.* 5. vbi cùm hunc poſteriorem caſum *num.* 3. admiſiſſet, priorem negat *num.* 4. dicens eſſe valde periculoſum. Nec audiendus eſt Vandalus *in conſtitutionibus fratrum Prædicatorum, cap. de apoſtaſ.* vbi in his caſibus cenſuram hanc incurri affirmat.

56 Sed maior eſt difficultas, quando ex cauſa turpi habitus dimittitur eo breui tempore, vt gratiâ fornicandi maiori voluptate, aut clàm aliquid furandi. Et quidem Paludanus, & D. Antonin. Manuel *num. præcedent.* allegati, cenſent hunc incurrere, quia textus *eo. cap.* 2. ſolam temerariam habitus dimiſſionem excommunicat, non diſtinguens, an breuis diuturnave ſit; atque ſatis temeraria eſt hæc, vtpote quæ nulla honeſta cauſa, nec apparenti nititur. At probabilius credo, hunc non incurrere, cuius rationem aſſignabo *num. ſequent.* & ita docent Syluest. *verbo excommunicatio.* 9. *caſu* 24. *n.* 53. *notab.* 3. Tabien. Nauarr. Azor. duplici *loco cit.* Paſſarell. Suarez *num.* 27. Sayrus *num.* 16. Confectius allegati *nu. præcedenti*; quod intelligitur, etiam aſſumpto alio habitu, vt *n. ſequenti* explicabimus.

57 Adhuc tamen controuerſia eſt, quid dicendum, ſi eo breui ſpatio habitus dimittatur cauſa diuagandi, aut eundi ad lupanar, vt dimittens incognitus adeat. In quo euentu hunc incurrere teſtatur Syluest. *eo. caſu* 24. *num* 53. *notabil.* 3. & *num.* 54. *quæſt.* 5. Tabiena Nauarr. Paſſarellus, Sayr. Confectius citati *numer. præcedenti.* Et in hoc caſu explicant Syluester, Nauarr. & Paſſarell. doctrinam Paludani allegatam *ibi*: nam etſi generaliter dixerit *ibi* Paludanus, deponentem habitum ad horam ex cauſa turpi incurrere; at exemplum hoc adhibuit, vt ſi cauſa eundi ad lupanar. Idem tenet Banez dicens eſſe certum apud omnes 2. 2. *quæſt.* 12. *art.* 2. vbi de apoſtaſia à religione *dub.* 2. *concluſ.* 2. Manuel 1. *tom ſumma.* 2. *edit. cap.* 43. *num.* 1. *fin.* & hoc dicit eſſe probabilius Suarez 5. *tom. in* 3. *part. diſputat.* 25. *ſect.* 4 *num.* 31. Et ratio eſt, quia grauitas huius delicti non eſt penſanda ex temporis duratione; ſed ipſa habitus dimiſſio eſt per ſe res grauis, & ſufficiens ad peccatum mortale, quod peccatum eſt huic legi contrarium, & materia huius cenſuræ. Ponitque Syluest. diſcrimen inter hunc caſum, & tactum *num. præcedent.* quod in illo dimittat religioſus habitum in ordine ad ſe ipſum, nempe, vt maiori voluptate peccet: in hoc autem dimittat in ordine ad alios, nimirum, vt incognitus vagetur. Cæterùm, quamuis hæc ſententia ſit ſatis probabilis, probabiliorem tamen credo, hunc non incurrere, etſi habitum alium ad ſic ſe occultandum, eo breui ſpatio aſſumat: in hoc enim caſu procedit tota hæc difficultas; nam vbi nullus habitus alius aſſumatur, iam diximus *num.* 51. per nullam dimiſſionem incurri hanc cenſuram. Ducor, quia ad hanc cenſuram incurrendam deſideratur moralis dimiſſio, nec ſufficit quæcumque habitus ſpoliatio (vt *num.* 29. probauimus.) At dimiſſio tam momentanea non dicitur moralis dimiſſio, vt habetur ex *l. diuortium. ff. de diuortio.* Et confirmatur, quia ipſemet Syluest. *eo. caſu* 24. *num.* 53. *notabil.* 3. *fin.* & Paſſarellus *eo. cap.* 34. fatentur opus eſſe ad hanc cenſuram dimitti habitum aſſumpto alio ad vſum, at habitus alienus ad tam breue ſpatium aſſumptus, ſtatimque deponendus, non dicitur moraliter aſſumptus ad vſum. Tandem, quia etſi dimiſſio illa momentanea ex malitia alterius ſpeciei illi adiuncta ſit grauis, at in ratione dimiſſionis temerariæ, quæ ſola ſubiicitur huic cenſuræ, cenſetur leuius, nec nomine dimiſſionis moraliter loquendo, ſed cuiuſdam ſpoliationis digna. Et ideo hanc ſententiam clarè ſenſit eſſe probabilem. Suarez *eo. num.* 31. cùm contrariam ſolùm probabiliorem appellarit. & huius ſententiæ eſt clarè Toledo *lib.* 4. *ſumma. cap.* 18. *num.* 5. vbi ait, deferentem habitum religionis multo tempore, excommunicari; & Emmanuel Sa *ſum. verbo excommunicatio.* vbi de non reſeruatis *num.* 9. vbi abſolutè docet, non incurri hanc cenſuram ob alterius habitus breui tempore aſſumptionem; & clarius Azor *lib.* 12. *inſtit. moral. c.* 13. *quæſ.* 5. *caſu* 16. *verſ. ſi igitur* vbi ait ob tam breuem habitus dimiſſionem in monaſterio, vel extra, etiam ad ſcelus perpetrandum, non eſſe locum huic cenſuræ.

Hinc deducitur, quid ſentiendum de dimittente habitum, ne deprehenſus in ſcelere perpetrando cognoſcatur. D. Anton. 3. *part. tit.* 16. *cap.* 6. *paulo poſt principium,* & Syluest. *verbo habitus, quæſt.* 2. affirmant, hunc non euadere hanc excommunicationem. Sed vt id verum ſit, intelligendum eſt iuxta dicta *num. præcedent.* quando dimiſſio habitus, & alterius aſſumptio, non ſunt ad breue tempus. 58

Tertia difficultas eſt, an hæc habitus dimiſſio, vt huic excommunicationi locus ſit, debeat comitari temeraria vagatione, & extra monaſterium neceſſariò eſſe debeat? Calcaneus *conſ.* 123. *ad* 1. *quod ſit excommunicatus, n.* 7. affirmat exigi religioſum fugitiuum eſſe vagando abſque ſuperioris licentia, & habitu dimiſſo, quod *eo. cap.* 2. ratio excommunicationis reddatur, ne vagandi religioſis anſa detur. Alij dicunt non ſubdi huic cenſuræ dimiſſionem habitus intra priuatos monaſterij parietes, ſed quando extra illos eſt, quia *eo cap.* 2. excommunicantur dimittentes habitum in ſcholis, vel alibi. At ſi textus non intelligeret alibi, quàm intra monaſterium, ſufficienter id explicaret dicendo, *qui alibi, vel in quouis loco.* Item quia redditur ratio, vt religioſus materia vagandi ſubtrahatur. Ita docet Angel. *verbo excommunicatio.* 7. *caſu* 27. *initio.* & hanc partem dicit Roſella *verbo excommunicatio.* 1. *caſu* 16. *nu.* 5. eſſe poſt factum amplectendam; at ante factum contrariam, tanquam veriorem. 59

Sit tamen prima concluſio. Non eſt opus ad hanc excommunicationem, vt religioſus recedat abſque ſuperioris licentia, habitumque deponat; ſed quantumcumque obtenta licentia abeat, incurret deponendo habitum. Ratio eſt, quia textus *d. cap.* 2. non petit monachi euagationem, ſed ſolam habitus dimiſſionem aptam ad occaſionem diuagandi præſtandam, qualis eſt hæc. Et ita docent Probus *addit. ad Monach. eo. cap.* 2. *fin.* Roſell. *verbo excommunicatio.* 1. *caſu* 16. *num.* 2. Syluest. *verbo excommunicatio.* 9. *caſu* 25. *initio. num* 55. Tabiena *verbo excommunicatio.* 5. *caſu.* 23. *quæſt.* 3. *nu* 4. Ledeſma 2. *part.* 4. *quæſt.* 26. *art.* 2. inter excommunicationes nulli reſeruatas *caſu* 25. Sayr *de cenſuris. lib.* 3. *c.* 33. *num.* 29. 60

Secunda concluſio. Satis eſt, ſi intra priuatos monaſterij parietes religioſus habitum temerè deponat, vt huic excommunicationi ſubdatur; quia textus ſolam habitus dimiſſionem petit, & verba illa, *in ſcholis, vel alibi*, generalia ſunt: & quamuis actu non vagetur religioſus ille, ea tamen dimiſſio affert vagandi poteſtatem, quam textus ea pœna interdixit. Et ita docent Probus *num. præcedenti* allegatus, Syluest. *verbo excommunicatio.* 9. *caſu* 24. *num.* 54. *quæſt.* 5. *fin.* & *n.* 53. *notab.* 3. 61

Tabiena *verbo excommunicatio.5. caſu* 23. *quæſt.*1.*n.*2. Nauarr.*ſumm.cap.*27.*n.*131. Sayr.*eod.c.*33.*num.*11. Azor *lib.*12.*inſtit.moral.cap.*17 *quæſ.*15. qui addit; præſertim hoc eſſe verum, quando in monaſterio habitu exutus, alioque aſſumpto, oculis ſæcularium patet, aut ſe illis obiicit, quaſi ſentiat idem eſſe hoc non ſequuto; & id clarè ſentit *ibi quæſt.*14. dicens, incurrere deponentem habitum, etſi ſuam perſonam celet. At contrarium ſuſtinet Roſell.*verb.excommunicatio.*1 *caſu* 16. *n.*5. Sylu. Tabien. & Sayr. proximè allegati, dicentes exigi, vt ſic ſe laicorum oculis exhibeat. Et eiuſdem ſententiæ videntur Ioan. Andre.*eo.cap.*2.*n.*4. & *ibi* Anchar. *num.*1. Probus *ibi.addit ad Monachum.n.*7.*fin.*& *ibi* Dominic. *in princip nu.*9. Francus *in princip.n.*5. Franciſc. Platea *de excommunicat.* §. 9. *fin.* habetur *tom.*14 *tractatuum.* D. Antonin. 3.*part.tit.*14 *c.*53. Manuel *q.q.regul.tom.*2. *quæſt.*76.*artic.*6. vbi dicunt, religioſum tunc incurrere, quando in alio habitu ſe laicorum conſpectibus offert. Et quidam, quos tacito nomine refert Azor *eo quæſ.*15. dicunt non incurrere, ſiue intra monaſterium, ſiue extra habitum dimittat, occultando tamen ſuam perſonam, quia tunc non dimittit, vt liberiùs vagetur. At pro contraria ſententia fortiter vrget, quod aliàs non incurreret, ſi religioſus ille in carcere monaſterij eſſet incluſus, & cum nullis ſæcularibus conuerſans, nec illis parens, habitum ſæcularem geſtaret, vel non incluſus, ſed in monaſterio cauens ſæcularium aſpectum. Cùm tamen Caiet. *verb.excommunicatio.cap.*61. & Sayr. *eo. cap.*33.*n.*14. tanquam quid ſpeciale doceant, dimittentem habitum ad horam, vel etiam toto die, ex leuitate quadam, & domeſticè manendo, non incurrere. Præterea, quia quantumuis religioſus ille ſæcularium aſpectum fugiat, ac ſe occultet, ipſo tamen facto liberam habet euagandi poteſtatem, quam textus ſub illa excommunicatione auferre voluit; & ideo hæc ſententia plus mihi placet.

62 Quarta difficultas eſt, an retinens habitum ſuæ religionis, ita alio occultans abſque iuſta cauſa, vt exterius nullo modo appareat, incurrat hanc excommunicationem? Quidam negent incurrere. Ducuntur, quod lex pœnalis vltra verborum proprietatem extendenda non ſit, & maximè hæc, quæ ſecundùm totam verborum proprietatem accipienda eſt, vt probauimus *num.* 40. At occultare omnino habitum, non eſt propriè, & in rigore dimittere, nec valet in materia pœnali argumentum à rationis paritate. Nec in hac cenſura eſt prohibita omnis occaſio vagandi, ſed ea, quæ eſt per habitus dimiſſionem. Item, quia ſi religioſus aliis modis occultè incedat, vt in tenebris, ſub intra curram, vel velata facie, eſt ſufficiens vagandi via, cùm tamen luce ipſa clarius ſit, hunc non incurrere. Præterea, quia non eſt eadem ratio in habitus occultatione, & depoſitione, vt conſtat ex Gloſſ. *cap. Deus qui, in fin. de vita, & honeſt. cleric.* vbi ait, religioſos non delaturos habitum ſuæ religionis exteriùs, ſed tantùm interiùs, quando ex delatione externa ſcandalum conſurgeret. Et ideo hanc partem ſuſtinent Ioan. de Ligna. & Zenzelinus *Clement* 2.*de vita, & honeſt cleric.* quos refert, & ſequitur Abbas *eo cap. Deus qui, num. vltim.* Paludanus 4.*diſtinct.*18. *quæſt.*1.*artic.*3 *num.*41. Claudius *repetit.l.vt vim.num.*99.*ff.de iuſt. & iure.* Tabiena *verb. excommunicatio,*5 *caſu* 23.*quæſt.*1.*n.*2. Sayrus *de cenſur. lib.*3.*cap* 33.*num.*9.& 10. Suarez 5.*tom in* 3.*partem, diſputat* 21.*ſect.*4. *num.* 33. & 34. & cogitandum id relinquit dubium de hac re Francus *reg fin. nu.* 4. *de regul. iuris, in* 6. Et hanc ſententiam dicunt poſſe ſuſtineri poſt factum, quamuis ante factum contraria tenenda ſit, Roſell *verb apoſtaſia num* 8. & *verb excommunicatio.*1.*caſu* 16.*n.*2. Angel. *verb.excommunicatio.*7.*caſu* 27. *num.*1.

63 Verùm quamuis hæc ſententia ſit ſatis probabilis, non eſt recedendum à frequentiſſima ſententia dicente, hunc eſſe comprehenſum ſub hac excommunicatione. Ducor, quia quoad effectum huius excommunicationis incurrendæ, idem eſt habitum proprium dimittere, & illum ita occultare, ſuperinduendo alium, vt nequeat quis cognoſci, tanquam religioſus talis ordinis, quod ita tegens, etſi non dimittat materialiter, at eum dimittit formaliter, id eſt, in ordine ad videntium notitiam; quem dimiſſionis modum voluit in primis Pontifex prohibere ſub illa excommunicatione, vt conſtat ex fine, quem ſibi propoſuit in illius textus proœmio, ibi; *vt periculoſa vagandi occaſio religioſis ſubtrahatur.* Et confirmatur, quia *cap. nonnullis, de Iudæis,* iubentur Iudæi inter Chriſtianos commorantes ſub certa pœna ſignum quoddam geſtare, quo à Chriſtianis ſecernantur. At fatentur ibi DD. eidem pœnæ eos ſubiici, ſi portent id ſignum ita opertum, vt non appareat, eo quod finis legis id iubentis fruſtraretur, & quoad eum finem idem ſit, non geſtare, & eo modo geſtare, vt non appareat; ſic occultato ſigno non diſtinguentur Iudæi à Chriſtianis, qui finis huius legis fuit. Cùm ergo ſimiliter finis canonis excommunicantis religioſum dimittendum habitum, fuerit, vt religioſus ex habitu cognitus vagari nequeat, idem prorſus erit, illum non geſtare, ac ita operire, vt prorſus non cognoſcatur religioſus. Secundò, quia vbicunque eſt diſpoſitio pœnalis, poſſet facilè eludi, extenſione non facta: at in pœnalibus permittitur extenſio; vt conſtat ex *cap. quam, in fine,* communiter per DD. recepta, *de vſuris, in* 6. vbi conſtitutio pœnalis irritans vſurarij teſtamentum, extenditur ad codicillos, & donationem cauſa mortis, ne canon ille ad teſtamenta reſtrictus eludatur: & *Clement. de ſepultur.* excommunicantur ſepelientes tempore interdicti in cœmeterijs, & tamen extenditur ad ſepelientes in Eccleſiis, ne facilè conſtitutio illa eludatur. Neque hæc extenſio eſt, ſed tacita incluſio, vt docet Gloſſ. communiter recepta, *cap* 1. *verbo Italia, de temporib ordinand. in* 6. Tertiò, quia qui ſolis verbis legis contentus, eius mentem offendit, non euadit illius pœnam. *l. non dubium, C. de legibus, l. fraus,* & *l. contra legem, ff. eodem tit. regul. fin. de regul. iuris, in* 6. At religioſus habitum omnino operiens, ſola canonis verba iubentis habitum geſtare, amplectitur, & manifeſtè eius mentem offendit, ac manifeſtè tranſgreditur, quæ eſt, vt ex habitu cognitus vagari non poſſit: ergo incurrit eius excommunicationem. Et ex his patet ſolutio ad contrariam; quamuis enim ea habitus celatio non ſit propriè materialiter loquendo habitus depoſitio, eſt tamen talis propriiſſimè, ſi formaliter attenta canonis mente loquamur. Quod ſi adhuc perſiſtatur, intendendo aliquo modo à proprietate verborum recedi, & ſic extendi legem pœnalem; id non obſtat, eius enim extenſio permittitur, ne facilè eius mens eludatur. Et huius ſententiæ ſunt apertè omnes DD. quos *num.* 5. retulimus, vocantes hunc religioſum apoſtatam: talem enim appellant, eo quod exiſtimant talem habitus occultationem æquiparari omnino eius dimiſſioni, quoad pœnas dimittentis habitum incurrendas. Et in propriis terminis hanc ſententiam ſuſtinent Oldra. *conſilio* 184. *num.* 12. & *ſequentib.* Ioan. Andre. *cap.* 2. *Deus qui, num.* 2. *de vita, & honeſtate clericor.* & *ibi* Antin. *num.* 3 Cardin. *num* 1. *quæſt* 1. Anchar. *num.*4. *notab.*2. Imola *num.* 2. Idem Imola dicens ſic determinatum Bononiæ, *Clement.* 2. *num.* 31. *de vita, & honeſtate clericor.* & *Clement.* 1. *n.* 17. *de ſtatu monachorum.* Francus *lib.* 1. *in princip. nu.* 2. *ne clerici, vel monachi, in* 6. & *ibi* Probus *addition.* 76. *ad Monachum à num.* 8. *vſque in finem.* Anan. *rubr. de apoſtat. num* 3. & *cap. final. in fin. eodem tit.* Calcaneus *conſ.* 123. *verſ. ad* 1. *quod ſit excommunicatus, num.* 6. Franciſcus Platea, allegato Mayrone, *tractatu de excommunicat.* §. 9. *numer.* 2. habetur *tomo* 14. *tractatuum,*

Villagut *tract. de cenſur. quæſt.* 35 *n.* 45. Rebuff. *prax. beneficiorum, tit. de diſpenſat. cum regularibus, n.* 43. D. Antonin. 4. *p. tit.* 16. *c.* 6. *paulò poſt principium.* Syluest. *verbo excommunicatio.* 9. *caſu* 24. *n.* 41. *quæſt.* 4. Caietanus *ſum. verbo excommunicatio. cap.* 61. & *ibi* Armilla *caſu* 35. *n. vnico.* Nauar. *ſum. c.* 27. *Latin.* 131. *Hiſpan. n.* 132. Mandoſ. dicens ſic per Rotam deciſum eſſe, *in ſignatura gratiæ, verbo licentia. verſ. qui licentia non obtenta.* Anton. Cucus *lib.* 3. *inſtit. maior. tit.* 1. *n.* 157. Iulius Clarus *lib.* 5. *recept.* §. *fin. in practica crimin. q.* 76. *n.* 16. Paſſarel *in priuileg. Minimor. c.* 34. *fine.* Bañez 2. 2. *diſp.* 1. *quæſt.* 12. *puncto* 1. *fine.* Manuel *qq. regul. tom.* 1. *quæſt.* 30. *art.* 2. Azor *tom.* 1. *inſtit. moral. lib.* 12. *cap.* 13. *quæſ.* 5. *caſu* 16. & *c.* 17. *quæſt.* 10. Manuel *qq. regul. tom.* 2. *quæſt.* 76. *art.* 9. *notab.* 2. Monald. *conſ.* 126. *n.* 28. *col.* 2. Maſcard. *concluſione* 112. *à num.* 1. *vſque ad* 9. Quæ quidem ſententia temperanda eſt, vt intelligatur, quando religioſus ille ita habitum occultat, vt à circumſtantibus, vel prætereuntibus, ſi propiùs accedat, cerni queat, & ex illo cognoſci, cuius ordinis religioſus ille ſit: ſecus, quando ab his cognoſci, & videri poteſt, quamuis ab aliis tranſeuntibus, qui non ita proximè accedunt, nec videri, nec cognoſci valeat; quod in hoc euentu, nec materialiter, nec formaliter, habitum omnino dimittat, ſed tantùm aliquo modo, & ſecundùm quid. Et ita docent Caietan. Armill. Nauar. Paſſarell. Manuel, Bañez, Azor vtroque loco.

64 Hinc deducitur, hanc quoque excommunicationem incurrere profeſſum, qui, cùm diſtinctus ac peculiaris ſit habitus profeſſorum ab habitu nouitiorum, ita cooperit habitum profeſſorum habitu nouitiorum ſuperinducto, vt nullo modo tanquam profeſſus cognoſci valeat propterea; quam tradidimus *n.* 53.

65 Quinta difficultas eſt, an qui ſuæ religionis habitu depoſito, alterius religionis amictum aſſumit, excommunicationem hanc contrahat? Et quidem, quando ita aſſumit, vt illam non ingrediatur, incurret quidem, quia ex ea dimiſſione datur ſufficiens vagandi cauſa, eo quod, etſi ratione habitus religioſus ille cognoſci, ac capi poſſit, at facillimo negotio ſe eximet, vagarique poterit probando ſe illius ordinis, quem habitus indicat, religioſum non eſſe; ac proinde ſolùm cogetur habitum deponere relicta ſibi vagandi facultate. Atque ita fatentur D. Antonin. 3. *part. tit.* 24. *cap* 53. Roſell. *verb. excommunicatio.* 2. *caſu* 16. *num.* 5. Caietan. Armill. Sayr. Paſſarel. *n.* 68. allegandi, Bañez 2. 2. *quæſt.* 12. *art.* 1. vbi de apoſtaſia à religione, *poſt* 2. *concl. coral.* 2. Manuel, *qq. regul. tom.* 2. *quæſt.* 66. *art.* 2. *notab.* 2. Confectus *eo. tit.* 13. *cap.* 15. Idque verum habet, quamuis ſine religionis habitum dimittat, vt citiùs in aliam admittatur, vt docent D. Antonin. Roſell. Paſſarel. *ibidem.* Et ratio eſt, quia verè datur materia vagandi, dum ad aliam religionem non tranſit, quamuis Tabien. *verbo excommunicatio.* 5. *caſu* 23. *q.* 2. *n.* 4. hoc non approbet.

66 Sed quid ſi huiuſmodi habitus alterius religionis aſſumptio ſit ad tempus de licentia Prælati alterius religionis, vt illi religioni obſequium aliquo tempore præſtetur, concionando, vel docendo? Bañez *eod. art. dub.* 2. *poſt* 2. *conc.* in primo caſu, quem ibi diſputat, ait hunc non eſſe excommunicatum, quod id non fiat temerè, ſed iuſta ex cauſa ſubueniendi illi religioni. At hoc ita vniuerſaliter dictum non placet, ſed ſolùm, quando grauis neceſſitas alterius religionis, & lex charitatis id ſuadent, nec commodè id obſequium præſtari poteſt retento propriæ religionis habitu; quamuis, ſecluſis his circumſtantiis, temeraria eſt dimiſſio, præponderatque propria habitus retentio ſubſidio illius neceſſitatis non ita vrgentis. Et ita docet Azor *tom.* 1. *lib.* 12. *inſtit. moral. cap.* 17. *q.* 14.

67 Potiſſima autem difficultas eſt, quando aſſumitur habitus alterius religionis ad illam tranſeundo contra iura. Qua in re duplex eſt ſententia. Prior affirmat, hunc incurrere, quia textus *cap.* 2. *ne clerici, vel monachi. in* 6. non qualitercumque dimittentes habitum religionis excommunicat, ſed dimittentes habitum religionis ſuæ: at hic re vera deponit habitum religionis ſuæ; nam adhuc poſt ingreſſum in poſteriorem religionem, prior religio verè ſua eſt iure, & obligatione, quamuis in intentione, & voluntate tranſeuntis iam ſua non ſit; quod prorſus abs re eſt, & ea dimiſſio temeraria eſt, cùm grauiſſimum peccatum ſit hic tranſitus. Ideo huius ſententiæ clarè ſunt DD. quos *num.* 7. allegauimus, dicentes hunc eſſe apoſtatam; & expreſsè, & in propriis terminis hanc ſuſtinent Syluest. *verbo excommunicatio.* 9. *caſu* 24. *num.* 54. *fin.* & *verbo religio.* 4. *q.* 4. Nauar. *ſum. cap.* 27. *Hiſpan. nu.* 132. *Latin. num.* 131. Azor *lib.* 12. *inſtit. moral. cap.* 13. *quæſ.* 3. *caſu* 16. *verſ. quæres.* & *cap.* 14. *quæſ.* 10. & *cap.* 17. *quæſ.* 11. Suar. 3. *tom. in* 3. *part. diſp.* 23. *ſect.* 4. *num.* 32. & hæc ſententia valde probabilis eſt.

Poſterior ſententia, cui tanquam probabiliori accedo, aſſerit hunc non incurrere. Et quamuis variæ rationes à DD. tradunt, at hæc vnica eſt, quæ vim aliquam habet, nempe, quia textus *eo. cap.* 2. eam habitus dimiſſionem excommunicationi ſubiicit, quæ attentis circumſtantiis apta eſt ad periculoſè vagandum, vt probauimus *num.* 38. Sed huiuſmodi dimiſſio non eſt talis, cùm tranſeundo ad aliam religionem, eiuſque habitum aſſumendo, non detur anſa vagandi, nec, vt euagetur, habitum aſſumat. Nec ſufficit, ſi dicas eum tranſiſſe ad laxiorem religionem, vbi licentiùs viuet, quia ſatis eſt, vt in religione ſit abſque vagationis periculo. Et ideo huius ſententiæ ſunt DD. quos *num.* 8. allegauimus, dicentes hunc non eſſe apoſtatam; & in propriis terminis docent Lapus *allegat.* 33. aliàs 34. *num. vnico.* Abbas *cap. ſanè n.* 6. *de regularibus.* Franc. *cap.* 2. *in princip. n.* 6. *ne clerici, vel monachi in* 6. & *ibi* Dominic. § *fin. num. vlt.* Roman. *conſ.* 341. *circa* 1. *num.* 1. Rebuff. *prax. beneficiorum, tit. de tranſlat. monachorum nu.* 11. & *tit. de diſpenſat. cum regularibus, num.* 46. Antan. *cap. fin. num.* 3. *de apoſtatis.* Roſell. *verbo apoſtaſia, num.* 6. Angel. *verbo religioſus, num.* 36. & *verbo excommunicatio.* 7. *caſu* 27. *n.* 2. Tabiena *verbo excommunicatio.* 5. *caſu* 27. *q.* 2. *nu.* 3. Armill. *verbo excommunicatio, caſu* 53. *n. vnico.* Caietan. *ſum. verbo excommunicat. cap.* 61. Paſſarell. *in priuilegiis Minimorum. cap.* 34. Aragon. 2. 2. *qu.* 12. *art.* 1. in dubio, quod diſputat de apoſtaſia à religione. Leonard. *lib.* 2. *de iuſt. cap.* 41. *dub.* 13. *n.* 62. Sayrus *de cenſuris. lib.* 3. *c.* 38. *num.* 17. Manuel Rodrig. *qq. regul. tom.* 2. *quæſt.* 76. *art.* 4. *notabili* 2. & dicit eſſe valde probabilem Azor *tom.* 1. *inſtit. moral. lib.* 12. *ca.* 13. *quæſ.* 5. *caſu* 16. *verſ. quæres.* & *c.* 17. *quæſt.* 11. & eam tenet *ibi quæſt.* 12. Aliquando tamen incurret excommunicationem iuxta varia religionis priuilegia, vel ſi tranſeat ex non mendicantibus ad mendicantes, per extrauagant. *Viam de regular.* de qua re ſatis egimus *toto cap. præcedenti.*

Sexta difficultas eſt, an religioſus, cui neceſſarium eſt noctu aliquò extra monaſterium petere, & gratiâ vitandi ſcandalum, ac ſuſpicionem malam, aſſumit habitum ſecularem, incurrat hanc excommunicationem? Bañez 2. 2. *quæſt.* 12. *art.* 1. vbi de apoſtaſia à religione, *dub.* 2. *poſt* 2. *concluſionem* in ſecundo caſu, quem ibi diſputat, reſpondet, ſi penſatis omnibus circumſtantiis illa dimiſſio excuſatur à mortali, excuſari quoque eam ab excommunicatione, vt ſi nullum ſequatur ſcandalum inter domeſticos vtriuſque domus: at ſi ſit mortalis dimiſſio, incurret excommunicationem. Cui addo, hoc intelligendum, ſi in ratione dimiſſionis ſit mortale, iuxta ea quæ *n.* 57. tradidimus. 69

Septima difficultas eſt, an religioſi Societatis IESV habitu dimiſſo induentes ſecularem ligentur hac excommunicatione *d. cap.* 2. Et breuiter reſpondeo, hac non ligari; quia textus loquitur de profeſſis dimittentibus habitum religionis ſuæ, & ſic ſupponit peculiarem habitum habere religionem illam, quo à cæteris 70

diſcernatur. At Societas Iesv caret habitu peculiari, ac proprio, & vtitur habitu communi accõmodato vſui patriæ, vt habetur in eius conſtitutionibus. *part.6. cap.2.§.15.*

71 Vltima difficultas eſt, an incurrat religioſus creatus Epiſcopus, Cardinalis, aut Prælatus, habes iuriſdictionẽ quaſi Epiſcopalem in aliqua diœceſi, aut parochus, ſi habitum deponat? Sed de hoc ſatis hoc *lib.6. c.6. num.34.35.36.*

SVMMARIVM.

Quæ cõditiones petantur, vt religioſus adiens ſtudia abſque licentia, incurrat excommunicationem c.2. ne clerici, vel monachi in 6. & an exigatur habitum deponi? n.72.

Quid ſi ſtudia ſint alias permiſſa, vt canonum, & Theologiarum. n.73.

An ſub hac excommunicatione claudantur religioſi Societatis Iesv, *qui poſt vota biennij, vel poſt profeſſionem adeunt ſtudia abſque legitima licentia? n.74.*

Quid ſi religioſus adeat alium conuentum, in quo ſunt ſtudia, cauſa ſtudendi, abſque prædicta licentia, vel ex quo adeat ſtudia extra illum conuentum ſita? n.75.

Quid ſi religioſus abſque prædicta licentia adeat ſtudia eiuſdem oppidi? n.76.

Quid in religionibus, in quibus licentia mittendi aliò ad habitandum extra monaſterium, non pendet ab immediato conuentus Prælato; & an eam facultatem augeat hic textus concedens illis hanc facultatem, & an loquatur textus de ſolo immediato Prælato? n.77.

An quoties licentia eſt nulla defectu poteſtatis in concedente, aut quia dolo, & metu eſt impetrata, aut ex quacumque alia cauſa; vel abſque vlla licentia adit religioſus ſtudia, incurratur hæc cenſura? refertur quædam ſententia. n.78.

Explicatur ſententia Authoris. n.79.

Quid intelligat textus per illam diſiunctionem, dum petit adhiberi conſilium conuentus, vel maioris tantùm partis. n.80.

An ſufficiat adhiberi conſilium conuentus, id non ſequendo, an potiùs requiratur conſenſus? refertur quædam ſententia. num 81.

Explicatur ſententia Authoris n.82.

An Priores, qui ſunt extra conuentum, poſſint adire ſtudia ex ſola Prælati licentia? n.83.

An Prælatus monaſterij adiens ſtudia abſque ſui ſuperioris licentia, incurrat hanc cenſuram? refertur quædam ſententia. num.84.

Explicatur ſententia Authoris. n.85.

An Epiſcopus poſſit dare hanc licentiam religioſis non exemptis? refertur quædam ſententia. n 86.

Explicatur ſententia authoris. n.87.

An non ſolus Prælatus, ſed eius vices tenens poſſit? n.88.

Poſtea inuenies alia ſummaria.

72 Secunda excommunicatio contenta *in cap.2. ne clerici, vel monachi. in 6.* eſt contra profeſſos accedentes ad quæuis ſtudia, niſi à ſuo Prælato cum conſilio conuentus, vel maioris partis, eiuſdem licentia primitus obtenta; quæ excommunicatio triplicem petit conditionem, vt incurratur. Prima eſt, vt ſit religioſus profeſſus. Secunda, vt accedat ad quæuis literarum ſtudia. Tertia, vt is acceſſus ſit abſque licentia Prælati, cum conſilio conuentus, vel maioris partis; quæ omnes ex ipſo contextu conſtant. Quartam conditionem addit Armilla *verbo excommunicatio. caſu 53. fin.* nempe, vt religioſus ille abeat, habitu dimiſſo; & refert pro ſe Caiet. *in ſum. eodem verb. cap.6.* Sed hoc non eſt verum, quia textus eam conditionem non petit in hac excommunicatione, ſed prima excommunicatione ibi inflicta, de qua hucuſque egimus, & in tertia, de qua agemus à *num.89.* & in ea tertia excommunicatione loquitur Caietanus, quare falsò allegatur. Et ideo incurrere hunc religioſum, etſi habitum non deponat, docent Anchar. *eo. c.2. in fin.* & *ibi* Francus *§. DD. num. vnico. verſ. in ea gloſſ. in fine.*

73 Nec requiritur, vt ſtudia ſint aliàs prohibita; ſed incurret religioſus abiens ad ſtudia aliàs permiſſa, vt canonum, & Theologiæ, abſque prædicta licentia, quia textus expreſse dicit, *ad quæuis ſtudia.* Atque ita docent Archidiac. *eo. cap.2. num.2.* Ancharan. *nu.1.* Ioan. Andr. *ſtatim. in principio.* Dominic. *in princ. num.7.* Francus *in princ. nu.3.* D. Antoninus *3. part. tit.24. cap.53.* Roſell. *verbo excommunicatio. 2. caſu 16. nu.3.* Syluest. *verbo excommunicatio. 9. caſu 25. nu.53. initio.* Caietan. *ſum. verbo excommunicatio. c.61.* Nauar. *ſum. cap.27. num.133.* & omnes allegandi.

74 Ex prima conditione videtur deduci, non incurrere hanc excommunicationem religioſum Societatis Iesv, qui poſt vota biennij, quibus nouitius eſſe deſinit, fitque verus religioſus, abſque legitima licentia adit ſtudia, quia non eſt profeſſus. Immo videtur nec incurrere profeſſus ſic adiens, quia in Societate Iesv non eſt congregatio aliqua conuentus, & in nullo caſu eius conſilium petitur, nec ad id congregatur. At exiſtimo vtrumque incurrere. Ducor, quia mens illius textus fuit excommunicare religioſos veros, qui abſque licentia recedere à conuentu nequeunt, vt conſtat ex prooemio, ibi; *vt periculoſa religioſis euagandi materia ſubtrahatur.* Quare dum poſtea ſolos profeſſos excommunicat, intelligi nomine profeſſorum eos, qui verè & propriè religioſi ſunt, ad excludendos nouitios, qui tales non ſunt, explicuit, *aut expreſſè, vel tacitè profeſſos,* quia tunc nulla vera religio erat, à Sede Apoſtolica cum ſolis votis ſimplicibus approbata. Non obſtat etiam alia ratio, quia ei ſatisfiet ex iis quæ *num.77.* dicemus.

75 Secundò deducitur ex ſecunda conditione, non loqui eum textum, ſi religioſus locum alium adeat, vbi ſunt intra ſuæ religionis clauſtrum ſtudia; tunc enim non exigitur licentia, niſi proprij ſuperioris inconſulto conuentu, etſi eò ſtudendi cauſà petat: hoc enim eſt potiùs mutatio Cœnobij, quàm ad ſtudium literarum profectio. Quare textus intelligitur de adeunte ſtudia, quæ extra ſuæ religionis clauſtrum ſunt, quia tunc eſt profectio ad ſtudium. Atque ita docent Ioan. Andr. Anchar. Dominic. Sylu. Caietanus, Nauarrus allegati *n.73.* Angel. *verbo excommunicat. 7. caſu 27. n.3.* Tabien. *verbo excommunicatio. 5. caſu 23 initio.* Ledeſm. *2. par. 4. quæſt. 16. art. 2* in excommunicationibus non reſeruatis, *caſu 25.* Azor *lib 12. inſtitut. moral. cap.13. quæſ.3. caſu 16. verſic. de altera excommunicatione.* Suar. *5. tom. in 3. par. diſp. 23. ſect. 4 num. 35.* Saytus *de cenſur. lib. 3. c.33. n.21.* Atque idem dicendum eſt, ſi adeat religioſus alium ſuæ religionis conuentum, ex eo aditurus ſtudia, quæ extra conuentum ſunt; quia tunc immediatè non datur licentia eundi ad ſtudium, ſed ad alium conuentum quamuis emiſſionis finis ſit ſtudium. Et ita textus intelligitur, quando datur licentia eundi ad ſtudia extra clauſtrum exiſtentia, extra illud manendo, quia tunc propriè eſt acceſſus ad ſtudia. Ita docent Ledeſma, & Suarez *ibidem.* At dubium reſtat, an ſi in vtroque caſu religioſus ille abſque licentia ſui ſuperioris adeat alium ſuæ religionis conuentum cauſà ſtudendi in ſtudiis intra, vel extra, manſurus tamen in conuentu incurrat hanc cenſuram? quia DD. prædicti id non ſatis explicant; & clarè explicant multi ex illis non eſſe neceſſariam prædictam licentiam Prælati cum conſilio conuentus, ſed ſat eſſe ſolius Prælati in his caſibus. Sic loquitur Caietan. quem reliqui moderniores citati ſequuntur; & licèt alij antiquiores allegati hoc non explicent, ſed dicant eum textum procedere in profectione ad ſtudia extra clauſtrum conſtituta; at cùm textus excommunicationem infligat, & petat licentiam eundi ad ſtudia obtinendi à Prælato cum conſilio conuentus, poſſunt intelligi, vt tum ad petendum hoc conuentus conſilium, non habeat locum deciſio illius textus, vt

reliqui

reliqui Authores moderniores loquentur; etſi res hæc maneat anceps, quando nulla licentia petita religioſus ille abiret. Sed exiſtimo mentem horum DD. eſſe, hunc non incurrere. Ducor, quia DD. antiqui allegati abſolutè docent, textum intelligi de ſtudiis extra clauſtrum ſitis, & non eſt, cur eorum ſententia arctetur, vt intelligant ſolùm de non neceſſaria conſilij conuentus petione: & licèt alij DD. de hac ſola loquantur; at eorum ratio probat apertè hunc non incurrere, quia textus petit accedere ad ſtudia ſine licentia, vt excommunicationi illi ſit locus. Quæ verba, tanquam in materia pœnali, & petente acceſſum temerarium, ſunt in tota ſua proprietate intelligenda (vt diximus *num.* 40.) Cùm ergo prædicti DD. eam ſuæ doctrinæ rationem aſſignent quod profectio hæc non ſit propriè ad ſtudia, ſed ad alium conuentum, ſequitur, proficiſcentem abſque licentia non incurrere, quod eius actio non dicatur propriè profectio ſubiecta excommunicationi in illo textu ſtatutæ.

76 Sed quid ſi religioſus adeat ſtudia eiuſdem loci, in quo commoratur, & maneat extra clauſtrum? Palud. 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 3. *artic.* 3. *n.* 42. dicit non eſſe neceſſarium conuentus conſilium, quando ad ſcholas eiuſdem oppidi eundum eſt; ſed textum loqui de ſcholis alibi ſitis. Et idem docet Sayr. *de cenſur. lib.* 1. *cap.* 33. *n.* 10. ſed neuter explicat, ſi id habeat verum, etſi religioſus debeat manere extra clauſtrum, nec an incurrat, ſi nulla licentia petita vadat. Verùm ex eorum doctrina id colligitur, vt, quod attinet ad eius textus deciſionem, non ſit neceſſarium conuentus conſilium, etſi aliunde poſſit neceſſarium eſſe, nec incurratur excommunicatio ex aditu abſque vlla licentia, cum dicant, textum loqui de ſcholis extra ib oppidum ſitis. Et fundamentum eorum dicunt eſſe, quamuis id non explicent, quod non dicatur acceſſus ad ſtudia. Et ita credo hunc non incurrere, quia textus videtur expreſsè loqui de profectione aliò causâ ſtudendi.

77 Nec deciſio huius textus procedit in his religionibus, in quibus licentia proficiſcendi ad habitandum extra clauſtrum, non pendet ab immediatu conuentus Prælato, ſed à ſola Prouincialis, vel Generalis facultate; tunc enim adiens ſtudia ex ſola huius ſuperioris facultate, inconſulto conuentu, non incurret, quia textus ille *eo cap.* 2. de ſolo immediato conuentus Prælato loquitur, vt bene docent Archidiac. *ibi num.* 5. Ioan. Andr. *num.* 2. *fin.* Anchar. *num.* 2. *notab.* 2. Dominic *ibi in princip. num.* 8. *&* 9. Franc. *in princ. num* 3. D. Antoninus 3. *p. tit* 24. *cap.* 53. Roſell. *verbo excommunicatio,* 1. *caſu* 16. *n. vlt.* Tabien. *verb. excommunicatio.* 5. *caſu* 23. *qu.* 5. *n.* 6. & conſtat ex illis verbis textus; *niſi à ſuo Prælato, cum conſilio ſui conuentus.* Nam Generalis, aut Prouincialis, non dicitur propriè habere conuentum; ac proinde ſolam eius poteſtatem, vt indigeat ad hanc licentiam concedendam conſilio conuentus, reſtringit. Item quia ſolam immediati Prælati conuentus poteſtatem voluit textus in hac licentia concedenda coarctare, vt in ſpeciali hoc caſu indigeat ſui conuentus conſilio, quòd habitare extra conuentum ſit res ardua, & ad coërcendam religioſorum propenſionem ad habitandum extra conuentum ex hac cauſa. Et ita hanc partem ſuſtinent Caietanus, Nauarrus, Azor, Suar *ea ſect.* 4. *n* 36. *&* 37. Sayrus allegat. *num.* 75. Vnde rectè colligit Suar. *eo. n.* 37. vbi iuxta religionis conſtitutiones non poteſt immediatus Prælatus hanc facultatem concedere cum conſilio conuentus, eam poteſtatem huius licentiæ concedendæ non concedi in eo textu; quia textus non intendit horum Prælatorum facultatem augere, ſed potiùs coarctare, vt ſi eam habeant, nequeant illa vti abſque ſui conuentus conſilio.

78 Sed prædicti DD. non explicant, an quando licentia eundi ad ſtudia extra clauſtrum, pendet à ſolo Prouinciali, vel Generali, ſi religioſus abſque omni licentia ea ſtudia adeat, incurrat hanc excommunicationem. Et vt generalius dubium proponatur, poteſt generaliter dubitari, an quoties adeundi licentia non eſt ſufficiens, incurrat religioſus. Poteſt autem non eſſe ſufficiens, vel ex defectu poteſtatis in concedente, quia iuxta conſtitutiones religionis, non poteſt Prælatus immediatus cum conuentus conſilio, ſed habito conſenſu, & impetrata eſt à Prælato immediato, petito conſilio conuentus non conſentientis, ſed contradicentis, vel pendet licentia à ſolo prouinciali, vel generali, & obtenta eſt à ſolo immediato Prælato cum conſilio conuentus; vel pendet licentia à Prouinciali, vel Generali, non ſolis, ſed cum conſilio, aut conſenſu conuentus, & obtenta eſt à ſolo Prouinciali, vel generali, abſque conuentus conſilio, vel conſenſu. Secundò, poteſt eſſe licentia inſufficiens, eo quod ſubreptitia fuerit, nempe dolo, aut metu incuſſo impetrata. Tertiò, poteſt nulla prorſus obtineri licentia, ſed id contingit in religionibus, in quibus Prælatus immediatus cum conuentu eam concedere non poteſt, aut non cum ſolo conſilio conuentus; in quo caſu loqui textum dixêre Authores *num. præceden.* allegati. Neminem inueni ita latè diſputantem; ſed ſolus Suarez *eo ſect.* 4. *n.* 37 *fin.* tractat, quando Prælatus monaſterij immediatus, cui iuxta religionis conſtitutiones non permittitur huius licentiæ conceſſio, ſed reſeruatur Prouinciali, aut Generali, an ſi de facto eam concedat cum ſui Capituli conſilio, incurrat religioſus hanc cenſuram virtute eius licentiæ ſtudia adiens? Et reſpondet, hanc licentiam ſufficere ad vitandam hanc cenſuram, quamuis non ſufficiat, vt acceſſus ad ſtudia legitimè fiat. Ducitúrque, tum quia ſeruatur forma præſcripta *in eo. cap.* 2. in huius licentiæ conceſſione, ac proinde, cùm canon ille non violetur, minimè eius pœna incurretur. Tum etiam, quia ſaltem ſufficit, ne poſſit dici temeraria huius canonis violatio, quod canon ille ad incurrendam hanc cenſuram petit.

Sed in contrarium valde vrget, quia ſi textus in hac ferenda cenſura innitatur ſoli formæ in eo contentæ, & non potiùs defectui legitimæ licentiæ, quando ſolius Prouincialis, aut Generalis eſſet dare hanc licentiam, religioſus adiens ſtudia abſque omni prorſus licentia, liberaretur hac excommunicatione, quia forma in eo textu præſcripta non habet locum in hoc caſu, vt diximus *num.* 77. ac proinde ea forma non violatur. 79
Quod ſi in hoc caſu incurratur defectu legitimæ licentiæ, incurretur quoque in omnibus propoſitis *num. præced.* ſiquidem abſque licentia abit religioſus ille; perinde enim eſt abſque licentia aliquid fieri, & fieri abſque licentia valida, vt impetrata dolo, aut metu, aut à non potenti concedere; vt inire matrimonium cum conſanguinea abſque diſpenſatione potentis eam concedere; aut ſubreptitia eodem modo ſubiacet excommunicationi *Clement.* 1. *de affinit. & conſanguin.* quando ignorantia non excuſaret, ac inire abſque omni diſpenſatione; & perinde eſt contra paupertatis votum, ſi religioſus ſcienter donet, cum licentia non potentis eam concedere, ſicut ſi donet abſque omni licentia. Secundò, quia, vt diximus eo *n.* 77. textus *eo. cap.* 2. non vult minorem; minúſve legitimam licentiam, vt religioſus ad ſtudia extra clauſtrum vadat, quam iure, & attentis religionis conſtitutionibus deſideratur; ſed potiùs quando iuxta illa ſufficiebat ſolius Prælati immediati licentia, id reſtringit, petitque ſimul conuentum conſuli, vt maturiùs licentia illa conſideretur. Atque ita textus duo videtur decidere. Prius eſt, ne religioſus abſque legitima licentia adeat, ne detur materia vagandi. Poſterius, quando ea licentiæ conceſſio ſpectat ad ſolum immediatum Prælatum, arctat eius facultatem; iubens quoque conuentum conſulendum; & ſic licentia eſt inualida, vel religioſus is ignorat hanc excommunicationem. Tandem, quia ſatis temeraria eſt eius canonis

violatio, quando non bona fide, ſed ſciens licentiam illam eſſe illegitimam religioſus virtute illius ſtudia petit; ſicut temerarius eſſet, qui conſcius diſpenſationis irritæ conſanguineam virtute illius duceret in vxorem. Et ideo exiſtimo in omnibus caſibus *num. præced.* propoſitis incurri hanc excommunicationem, quando bona fides non excuſaret religioſum. Quod ſi opponas, id aduerſari dictis *nu.* 75. vbi tradidimus, religioſum abſque licentia migrantem in alium ſui ordinis conuentum cauſâ ſtudendi intra, vel extra clauſtrum, non incurrere hanc cenſuram; nam in eo caſu vadit ſimiliter abſque licentia. Sed reſpondeo, diſparem eſſe rationem, quia textus non excommunicat quamcumque profectionem abſque licentia ſuperiorum, ſed profectionem ad ſtudia extra clauſtrum ſita: at quando religioſus adit alium conuentum cauſâ ſtudendi, ſiue intra, ſiue extra clauſtrum, habitando tamen in ſuo conuentu, probauimus eo *num.* 75. non eſſe propriè profectionem ad ſtudia; & ideo iure optimo duximus non ſubiacere illum huic excommunicationi.

80 Dum autem petit textus *eo cap.* 2. licentiam obtineri à Prælato cum conſilio conuentus, vel maioris partis illius, dubitari meritò poterit, quid intelligat per eam diſiunctionem, *vel maioris partis eius.* Suar. 5. *tom. in* 3. *part. diſp.* 21. *ſect.* 4. *num.* 27. ait, per eam diſiunctionem indicari, non eſſe opus totum conuentum ad conſilium petendum cogere, ſed ſatis eſſe maiorem eius partem, & hoc ex vi illius textus, niſi conſtitutiones religionis amplius petant; & poteſt id probari, quia hoc modo non intellecta ſuperflua eſſet ea diſiunctio, cum iure ſtatutum ſit factum à maiori conuentus cuiuſcumque parte, dici à toto conuentu fieri, *cap.* 1. & *cap. finali de his, quæ fiunt à maiori parte.* At in literis Apoſtolicis nec vna littera ſuperflua eſſe debet, quin aliquid operetur, vt probauimus *lib.* 3. *de matr. diſp.* 36. *n.* 6. At exiſtimo non ſufficere conuocare maiorem partem conuentus, ſed totum conuocandum eſſe ad conſilium petendum, & eam diſiunctionem poſitam eſſe maioris declarationis gratiâ de explicandum, ita conuentum totum conuocandum eſſe, vt non ſit neceſſarium totius conuentus beneplacitum, ſed ſufficiat maioris partis; quamuis enim ea diſiunctione non addita, ſic intelligeretur prior pars, quia tamen in aliquibus caſibus non ſufficit maior pars, ne quiſquam putaret hunc caſum eſſe ex illis, eam diſiunctionem addit textus: & quandoque verba in priuilegiis nihil nouum præter ius commune inducere, ſed ad pacandas conſcientias, rémque magis explicandam apponi, probauimus *lib.* 2. *de matrim diſput.* 37. *n. vlt. ad vltimum.* Ducor autem ad hoc, quia cùm valde extraordinarium ſit in religionibus, quando conuentus conſulendus eſt, non totum, ſed maiorem partem cogi, idque grauibus cæterorum non coactorum querelis expoſitum, ſicque contra religionis ſtylum; non eſt credendum Pontificem in hoc caſu voluiſſe id inducere. Et huius ſententiæ expreſſe eſt Monachus *eo cap.* 2. *n.* 5. vbi explicans eam particulam, *vel maioris partis*, ſic ait; *ſunt enim paria, quod fiat à toto capitulo, vel maiori parte. c.* 1. & *c. fin. de his, quæ fiūt à maiori parte.* ac proinde cenſet

81 eam diſiunctionem eſſe expreſſionem maioris partis.

Rurſus circa eandem partem dubium eſt, an ſufficiat audire conſilium conuentus, ſicque liberum Prælato, illud non ſequi. Quibuſdam placet, ſatis eſſe audire conſilium, quia textus expreſſe dicit, *cum conſilio conuentus*. At quando conſilium deſideratur, ſatis eſt, illud petere, & expectare, nec opus eſt, illud ſequi, vt ex multis probauimus *lib.* 1. *de matrim. diſput.* 34. *n.* 25. Ita docent Franc. *eo cap.* 2 *in fine, n.* 4. & 5. & Probus *ibi, additionibus ad Monachum num.* 1. Aufrerius *deciſione Tholoſana* 271. *Item, an valeat licentia num.* 2. Suar. 5. *tom. in* 3. *p. diſp.* 23. *ſect.* 4. *num.* 37.

Cæterùm quamuis hoc ſatis probabile ſit; at probabilius exiſtimo, requiri conſenſum maioris partis conuentus, quia quoties conſilium petendum eſt ab aliquo tanquam a collega, & participe officij, illud neceſſariò ſequendum: & in hoc caſu non eſt differentia inter conſilium, & conſenſum, vt probauimus *lib.* 5. *c.* 4. *n.* 65. At conuentus eſt collega, & particeps officij Prælati in rebus arduis exequendis, vt probauimus *ibi. num.* 64. qualem reputat hanc textus *eo cap.* 2. Præterea, quia niſi conſilium explicetur in eo textu, vt importet conſenſum, non poteſt diſiunctio illa, *vel maioris partis*, commodè explicari; nam, vt probauimus *num. præced.* ea diſiunctio nihil noui addit. Sed idem eſt, dicere cum conſilio conuentus, & cum conſilio maioris partis; at ſi conſilium merè conſilium importet, & totus conuentus ad eius conſilium audiendum cogendus ſit, non ſufficiet conſilium maioris partis, ſed totius conuentus. Quare ſenſus eſt, vt vnà cum Abbate conſentiat quoque totus conuentus, vel maior eius pars. Et ideo hanc partem ſuſtinent deciſio illa Tholoſanæ Capellæ allegata *num. præced.* Palud. *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 3. *art.* 3. *num.* 42. eam rationem reddens, quia ſicut nequit Abbas ſine aſſenſu conuentus rem notabilem ad tempus non modicum alienare, ita nec perſonam. Nauarr. *ſum. c.* 27. *n.* 135. Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *c.* 53. *n.* 50.

Præterea, nec deciſio textus *eo cap.* 2. locum habet in 83 Prioribus, qui ſunt extra conuentum, quia vt illi ſtudia adeant ſufficit licentia ſolius Abbatis. Ita Palud. *num. præcedenti* allegatus.

Demum ſupereſt duplex difficultas. Prior eſt, an ipſe 84 monaſterij Prælatus adiens ſtudia abſque ſui ſuperioris licentia, incurrat hanc cenſuram? Affirmant quidam, & probant, quia textus *eo cap.* 2. dicit; *niſi a ſuo Prælato licẽtiam obtineat.* At Prælatus hic habet Prælatum ſe ſuperiorem. Item, quia quamuis hæc conſtitutio tanquam pœnalis videatur reſtringenda, at cùm fauorem animæ reſpiciat, vt periculoſa religioſis euagandis occaſio ſubtrahatur, eſt potiùs amplianda, vt de ſimilibus conſtitutionibus pœnalibus probauimus *lib.* 8. *de matrim diſp.* 8. *num* 8. Tandem, quia in pœnalibus nomine monachorum venit etiam Abbas, vt notatur a DD *cap. fin de ſimonia.* Et ideo hanc partem ſuſtinent Syluеſt. *verb. excommunicatio.* 9. *caſu* 25 *n.* 53. *qu.* 1. & in hanc magis inclinat, quamuis dubius, Francus *eo cap.* 2. *in principio, num.* 5.

At frequentiſſima, & probabilior opinio ſuſtinet, 85 eum non incurrere, quia apertè textus *eo cap.* 2. loquitur de ſubditis habentibus proximum, & immediatum conuentus Prælatum, vt colligitur ex his verbis, *à ſuo Prælato cum conſilio ſui conuentus*; & per hoc ceſſant rationes contrariæ. Et hanc tenet Archidiac. *eo c.* 2. *n.* 5. & *ibi.* Ioan. Andreas *n.* 2. & 5. Ancharr. *num.* 2. *notab.* 9. Dominic. *in principio n.* 9. Roſell *verb. excommunicatio.* 8. *caſu* 16. *n vlt.* D. Antonin. 3. *p. tit.* 24. *cap.* 55. Aufrer. *deciſ. Tholoſan.* 271. *Item, an valeat licentia. n.* 3. Angel. *verbo excommunicatio.* 7. *caſu* 27. *n.* 4 Tabien. *verbo excommunicatio.* 5. *caſu* 23. *quæſt.* 5. *n.* 6. Nauar. *ſum cap.* 27. *num.* 133. Suar. *tom.* 5. *n.* 3. *part. diſp.* 23. *ſect.* 4. *n.* 38. Azor *tom.* 1. *inſtit. moral. lib.* 12. *cap.* 13. *quæſ.* 5 *caſu* 16. *fine.* Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 33. *n.* 28. vbi iure optimo dicit idem ſentiendum de alio ſuperiori, qui vicem Abbatis tenet in conuentu, & verè Prælatus illius; quia eadem eſt ratio.

Poſterior difficultas eſt, an Epiſcopus poſſit concede- 86 re regularibus hanc licentiam eundi ad ſtudia? Quæ difficultas ſolùm procedit in religioſis non exemptis: quippe reſpectu exemptorum conſtat, Epiſcopum nullam habere iuriſdictionem, nec eſſe eorum Prælatum. Et communis ſententia affirmat, Epiſcopum non poſſe abſque Abbatis conſenſu concedere hanc licentiam, quod textus *eo cap.* 2. loquatur de immediato Prælato conuentus (vt probauimus *num.* 77.) qualis non eſt Epiſcopus. Et ita docent Gloſſa *eo cap.* 2. in caſus poſitione, & *ibi.* Ioann. Andr. *num.* 2. Archidiac. *num.* 3. Ancharr.

num. 2.

n.2.notab. 1. Dominic. *in princip. n.*8. Francus *in princip. n* 5. D. Anton. 3. *part tit.* 24. *c.* 5 3. Tabiena *verb. excõmunicatio* 5. *caſu* 23. *fine.* Saytus *de cenſur. lib.* 3. *c.* 3 3. *n.* 2 3. & explicant Tabien & Sayr. etiam circa monaſteria non exempta, & Tabien. *eo. caſu* 3 3. *init.* ait nec ſufficere licentiam Epiſcopi cum conſilio maioris partis conuentus.

87 At Syluest. *verbo excommunicatio.* 9 *caſu* 2 5. *n.* 5 5. *q.* 2. ait eſſe ab omni ratione alienum, negare Epiſcopo poteſtatem huius licentiæ concedendæ in monaſteriis non exemptis, cùm ipſe ſuperior immediato Prælato ſit, nec oporteat verba textus ad immediatum Prælatum reſtringere. Et iure optimo hoc ait; nam (vt diximus *num.* 77.) etſi textus *eo. cap.* 2. loquatur de immediato conuentus Prælato, id vtique eſt, quatenus coarctat eius poteſtatem, vt conſilio conuentus indigeat, non verò, vt aliis ſuperioribus mediatis eam poteſtatem deneget, nec vt reſpectu illorum neceſſarium ſit conuentum conſuli, quando iuxta religionis conſtitutiones eam dare poſſent. Et ideo dicendum eſt, conſulendas eſſe eius religionis non exemptæ conſtitutiones, & vſum, & ſi iuxta illa poſſit Epiſcopus, non oberit deciſio huius textus, nec vllatenus eius poteſtatem coarctabit, cùm ſolius immediati Prælati poteſtatem reſtringat.

88 Id demum obſeruandum eſt, dum textus *eo. c.* 2. petit conſenſum Prælati cum conuentus conſilio ad hanc licentiam concedendam, nomine Prælati intelligere, non tantùm ipſum Abbatem, ſed etiam eius locum tenentem, qui verè eſt illius religionis Prælatus, vt bene notant Archidiac. *num.* 2. Ioann Andr. Dominic. Franc. D. Antonin. Tabiena *eo. caſu* 2 3. *fin.* Saytus allegat. *n.* 8 6. quia ille gerit in omnibus Prælati vices, totáque eius poteſtate gaudet.

SVMMARIVM.

Quæ conditiones petantur, vt Doctor. ſiue Magiſter docens, vel in ſcholis retinens religioſos audientes medicinam, vel leges, incurrat excommunicationem n. 89.

An deſideretur, vt religioſus ille audiat dimiſſo habitu? numero 90.

Quid, ſi audiẽs non ſit religioſus, ſed Sacerdos ſæcularis, & an cõſtitutio pœnalis non loquens in vno de caſibus iure antiquo æquiparatis, extẽdatur ad alium caſum? n. 91.

An qui non ſunt Doctores, vel Magiſtri, incurrant docendo, vel retinendo prædictos religioſos? n. 92.

An hi incurrant docentes, quamuis non retineant, vel è contra? num. 93.

An exigatur docere in ſcholis, aut in eis, & non extra retinere? num. 94.

An incurrat Magiſter, ſi moris religioſum in domo propinqua audire? n. 95.

Quid intelligatur nomine Magiſtri, & quid nomine Doctoris? num 96.

Quid intelligatur per retentionem? n. 97.

An poſſit, & debeat vi expellere religioſum nolentem? n. 98.

An debeat a lectione deſiſtere, nolente religioſo exire? n. 99.

Quæ ignorantia excuſet Magiſtros ab hac cenſura? nu. 100.

Poſtea inuenies ſummaria, quæ deſiderantur.

89 Tertia excommunicatio inflicta *eo. c.* 1. *ne clerici, vel monachi. in* 6. eſt in Doctores, ſiue Magiſtros, qui religioſos habitu ſuo dimiſſo leges, vel Phyſicam audientes, ſcienter docere, aut in ſcholis ſuis præſumpſerint retinere. Quare, vt optimè aduertit Caietan. *ſumm. verbo excommunicatio. c.* 61. *fin.* quatuor conditiones petuntur ad hanc excommunicationem contrahendam, duæ ex parte religioſorum, nempe, vt audiant leges, vel Phyſicã, id eſt, medicinam, & vt audiant habitu dimiſſo; & aliæ duæ ex parte Doctorum, ſeu Magiſtrorum, nempe, vt ſcienter, & præſumptuosè tales religioſos doceant, vel retineant.

Hinc deducitur primò deciſio eius quæſtionis, an 90 DD. hi incurrant, quando religioſus audiens habitum non dimiſit? Nam Gloſſa *eo. c.* 2. *verbo dimiſſo.* ait incurrere, quia participant in crimine, ob quod ille religioſus excommunicationem incurrit; eo enim ipſo quod medicinam, vel leges audit, etiam habitu retento, contrahit excommunicationẽ contentam *c. fina. ne clerici, vel monachi.* Ergo & Doctores, ſiue Magiſtri participantes docendo cum religioſis in hoc crimine, incurrent quoque hanc cenſuram *cap. nuper. verſ. in* 2. *ver. quæſt.* & *cap. ſi concubinæ, de ſententia excõmunicationis.* Vnde ait Gloſſa, hanc excommunicationem potiùs eſſe declarationem iuris veteris, quàm nouum caſum continere, atque eos incurrere, eo quod in crimine cum criminoſo participent, docent quoque Archidiac. *eod. c.* 2. *n.* 7. Ioan. Andr. *num.* 6. Francus *ibi.* § *Doctores num. vnic. verſ. in ea gloſſ. in fine.* Dominicus *eodem* § *n.* 2. Aſtenſ. 2. *part. ſumm. lib.* 7. *tit.* 2. *art.* 2. *caſu* 37. Roſella *verb. excommunicatio.* 16. *caſu* 26. *nn.* 5. *fine.* Sylueſter *verbo excommunicatio.* 9. *caſu* 26. *num.* 56. *quæſt* 1. Quare dum petit textus, vt religioſus habitu dimiſſo audiat, dicunt Archid. Dominic. & Francus ſupplendum eſſe, *maximè*, vt præcipuè hic caſus includatur non excluſo alio, nimirum, quando habitu retento audit. Cæterùm omnino tenendum eſt, Doctores, ſiue Magiſtros non incurrere hanc excommunicationem, ſi religioſus habitu retento eas facultates audiat, quia (vt diximus *num. præced.*) textus expreſsè petit religioſos habitu dimiſſo audire, & ad libitum dicitur abſque fundamento aliquo hanc non eſſe nouam excommunicationem, vel ſupplendum eſſe, *maximè.* Et ideo hanc partem ſuſtinent Caiet. *in ſumm. verb. communicatio. c.* 61. *fin.* Tabiena *verb. excõmunicatio.* 5. *caſu* 23. *q.* 3. *n.* 4. Nauar. *ſum c.* 27. *nu.* 134. Suarez *tom.* 5. *in* 3. *part. diſp.* 23. *ſect.* 4. *num.* 58. Dixi autem non incurrere hanc cenſuram, quia verè incurrent excommunicationem latam *dict. c. nuper.* & *c. ſi concubinæ.* eo quod religioſus, etiam habitu retento eas facultates audiens, excommunicationi latæ *c. fin. ne clerici, vel monach.* ſubiaceat; ac proinde Magiſter docendo vel retinendo eum, tanquam participans in hoc crimine, incurret excommunicationem latam *eo. c. nuper.* & *c. ſi concubinæ.* contra participantes cũ excommunicato in eodem crimine. Et ita bene docent Tabiena, Nauar. & Suarez *ibid.* Et in hoc bene dixerunt Doctores allegati pro priori ſententia, ſed minùs bene vtramque excommunicationem cõfundunt, cùm, quando religioſos habitum dimittit, Magiſtri docentes, vel retinentes ſemper hanc excommunicationem incurrant, nec quidquam referat ad excommunicationem, an religioſus ille denuntiatus ſit, necne. Immò, quamuis religioſus nullam excommunicationem incurrat, excuſante illum inuincibili ignorantia, Magiſtri non ignorantes incurrent hanc excommunicationem, vtpote quæ nullatenus pendet ab excommunicatione per religioſos contracta. At verò excommunicationem latam *d. c. nuper.* & *d. c. ſi concubina.* contra participantes in crimine, non incurrent Magiſtri, niſi poſtquam religioſus ille audiendo excommunicationem incurrit, vt fatentur omnes DD. allegati, cùm antea non verè participent in crimine cum excommunicato. Immò, vt bene ait Suarez *ea ſect.* 4. *nu.* 41. *fin.* oportet, vt religioſus ille ſit iam de excommunicatione denunciatus, quia (vt probauimus *lib.* 7. *de matrim. diſput.* 48. *num.* 5.) participans in crimine cum excommunicato non ligatur ea excommunicatione niſi participet cum illo, poſtquam proprio nomine denunciatus ſit. Quare benè ait Tabiena *eo. num.* 4. *quæſt.* 3., ſi religioſus has facultates audiat habitu retento, Magiſtros docentes, vel retinentes vnica excommunicatione ligari, nempe lata *eo. cap. nuper.* & *c. ſi concubinæ.* quod participent in crimine cum illo (intellige, ſi iam religioſus ille denuntiatus ſit.) Quod ſi audiat habitu dimiſſo, incurrent duplicem, alteram, eo quod participent in crimine, alteram autem quod doceant, vel retineant religioſum

violatio, quando non bona fide, ſed ſciens licentiam illam eſſe illegitimam religioſus virtute illius ſtudia petit; ſicut temerarius eſſet, qui conſcius diſpenſationis irritæ conſanguineam virtute illius duceret in vxorem. Et ideo exiſtimo in omnibus caſibus *num. præced.* propoſitis incurri hanc excommunicationem, quando bona fides non excuſaret religioſum. Quod ſi opponas, id aduerſari dictis *nu.* 75. vbi tradidimus, religioſum abſque licentia migrantem in alium ſui ordinis conuentum cauſâ ſtudendi intra, vel extra clauſtrum, non incurrere hanc cenſuram; nam in eo caſu vadit ſimiliter abſque licentia. Sed respondeo, diſparem eſſe rationem, quia textus non excommunicat quamcumque profectionem abſque licentia ſuperiorum, ſed profectionem ad ſtudia extra clauſtrum ſita: at quando religioſus adit alium conuentum cauſâ ſtudendi, ſiue intra, ſiue extra clauſtrum, habitando tamen in ſuo conuentu, probauimus eo *num.* 75. non eſſe propriè profectionem ad ſtudia; & ideo iure optimo duximus non ſubiacere illum huic excommunicationi.

80 Dum autem petit textus *eo cap.* 2. licentiam obtineri à Prælato cum conſilio conuentus, vel maioris partis illius, dubitari meritò poterit, quid intelligat per eam disiunctionem, *vel maioris partis eius.* Suar. 5 *tom. in 3. part. diſp.* 21. *ſect.* 4. *num.* 17. ait, per eam disiunctionem indicari, non eſſe opus totum conuentum ad conſilium petendum cogere, ſed ſatis eſſe maiorem eius partem, & hoc ex vi illius textus, niſi conſtitutiones religionis amplius petant; & poteſt id probari, quia hoc modo non intellecta ſuperflua eſſet ea disiunctio, cum iure ſtatutum ſit factum à maiori conuentus cuiuſcumque parte, dici à toto conuentu fieri, *cap.* 1. & *cap. finali de his, quæ fiunt à maiori parte.* At in literis Apoſtolicis nec vna litera ſuperflua eſſe debet, quin aliquid operetur, vt probauimus *lib.* 3. *de matr. diſp.* 16. *n.* 6. At exiſtimo non ſufficere conuocare maiorem partem conuentus, ſed totum conuocandum eſſe ad conſilium petendum, & eam disiunctionem poſitam eſſe maioris declarationis gratiâ de explicandum, ita conuentum totum conuocandum eſſe, vt non ſit neceſſarium totius conuentus beneplacitum, ſed ſufficiat maioris partis; quamuis enim ea disiunctione non abſita, ſic intelligeretur prior pars, quia tamen in aliquibus caſibus non ſufficit maior pars, ne quiſquam putaret hunc caſum eſſe ex illis, eam disiunctionem addit textus: & quandoque verba in priuilegiis nihil nouum præter ius commune inducere, ſed ad pacandas conſcientias, remque magis explicandam apponi, probauimus *lib.* 2. *de matrim. diſput.* 37. *n. vlt. ad vltimum.* Ducor autem ad hoc, quia cùm valde extraordinarium ſit in religionibus, quando conuentus conſulendus eſt, non totum, ſed maiorem partem cogi, idque grauibus cæterorum, non coactorum querelis expoſitum, ſitque contra religionis ſtylum; non eſt credendum Pontificem in hoc caſu voluiſſe id inducere. Et huius ſententiæ expreſſe eſt Monachus *eo cap.* 2. *n.* 2. vbi explicans eam particulam, *vel maioris partis,* ſic ait; *ſunt enim partis, quod fiat à toto capitulo, vel à maiori parte. c.* 1. & *c. fin. de his, quæ fiũt à maiori parte,* ac proinde cenſet

81 eam disiunctionem eſſe expreſſionem maioris partis.

Rurſus circa eandem partem dubium eſt, an ſufficiat audire conſilium conuentus, ſitque liberum Prælato, illud non ſequi. Quibuſdam placet, ſatis eſſe audire conſilium, quia textus expreſſe dicit, *cum conſilio conuentus.* At quando conſilium deſideratur, ſatis eſt, illud petere, & expectare, nec opus eſt, illud ſequi. vt ex multis probauimus *lib.* 1. *de matrim. diſput.* 34. *n.* 25. Ita docent Franc. *eo cap.* 2. *in fine, n.* 3 &c. & Probus *ibi, additionibus ad Monachum num.* 1. Aufrerius *deciſione Tholoſana* 279. *Item, an valeat licentia. num.* 2. Suar. 5 *tom. in* 3. *p. diſp.* 13. *ſect.* 4. *num.* 37.

Cæterùm quamuis hoc ſatis probabile ſit; at probabilius exiſtimo, requiri conſenſum maioris partis conuentus, quia quoties conſilium petendum eſt ab aliquo tanquam a collega, & participe officij, illud neceſſariò ſequendum: & in hoc caſu non eſt differentia inter conſilium, & conſenſum, vt probauimus *lib.* 5. *c.* 4. *n.* 65. At conuentus eſt collega, & particeps officij Prælati in rebus arduis exequendis, vt probauimus *ibi. num.* 64. qualem reputat hanc textus *eo cap.* 2. Præterea, quia niſi conſilium explicetur in eo textu, vt importet conſenſum, non poteſt disiunctio illa, *vel maioris partis,* commodè explicari; nam, vt probauimus *num. præced.* ea disiunctio nihil noui addit. Sed idem eſt, dicere cum conſilio conuentus, & cum conſilio maioris partis; at ſi conſilium merè conſilium importet, & totus conuentus ad eius conſilium audiendum cogendus ſit, non ſufficiet conſilium maioris partis, ſed totius conuentus. Quare ſenſus eſt, vt vnà cum Abbate conſentiat quoque totus conuentus, vel maior eius pars. Et ideo hanc partem ſuſtinens deciſio illa Tholoſanæ Capellæ allegata *num. præced.* Palud. *in* 4. *diſt.* 18. *quæſt.* 3. *art.* 3. *num.* 42. eam rationem reddens, quia ſicut nequit Abbas ſine aſſenſu conuentus rem notabilem ad tempus non modicum alienare, ita nec perſonam. Nauarr. *ſum. c.* 27. *n.* 535. Sayr. *de cenſur lib.* 3. *c.* 33. *n.* 20.

Præterea, nec deciſio textus *eo cap.* 2. locum habet in Prioribus, qui ſunt extra conuentum, quia vt illi ſtudia adeant ſufficit licentia ſolius Abbatis. Ita Palud. *num. præcedenti* allegatus. 83

Demum ſupereſt duplex difficultas. Prior eſt, an ipſe monaſterij Prælatus adiens ſtudia abſque ſui ſuperioris licentia, incurrat hanc cenſuram? Affirmant quidam, & probant, quia textus *eo. cap.* 2. dicit, *niſi a ſuo Prælato licẽtiam obtineat.* At Prælatus hic habet Prælatum ſe ſuperiorem. Item, quia quamuis hæc conſtitutio tanquam pœnalis videatur reſtringenda, at cùm fauorem animæ reſpiciat, vt periculoſa religioſis euagandis occaſio ſubtrahatur, eſt potiùs amplianda, vt de ſimilibus conſtitutionibus pœnalibus probauimus *lib.* 8. *de matrim diſp.* 8. *num.* 8. Tandem, quia in pœnalibus nomine monachorum venit etiam Abbas, vt notatur à DD *cap. fin de ſimonia.* Et ideo hanc partem ſuſtinent Syluest. *verb. excommunicatio.* 9. *caſu* 25 *n.* 54. *qu.* 1. & in hanc magis inclinat, quamuis dubius, Francus *eo cap.* 2. *in principio num.* 5. 84

At frequentiſſima, & probabilior opinio ſuſtinet, eum non incurrere, quia apertè textus *eo cap.* 2. loquitur de ſubditis habentibus proximum, & immediatum conuentus Prælatum, vt colligitur ex his verbis, *à ſuo Prælato cum conſilio ſui conuentus,* & per hoc ceſſant rationes contrariæ. Et hanc tenet Archidiac. *eo. c.* 2. *n.* 5. & *ibi.* Ioan. Andreas *n.* 2. & 5. Anchar. *num.* 2. *notab.* 3. Dominic. *in principio n.* 9. Roſell *verb. excommunicatio.* 1. *caſu* 16. *n. vlt.* D. Antonin. 3. *p. tit.* 24. *cap.* 53. Aufrer. *deciſ. Tholoſan.* 271. *Item, an valeat licentia. n.* 3. Angel. *verbo excommunicatio.* 7. *caſu* 27. *n.* 4. Tabien. *verbo excommunicatio.* 5. *caſu* 23. *quæſt.* 5. *n.* 6. Nauar. *ſum. cap.* 27. *num.* 133. Suar. *tom.* 5. *n.* 3. *part. diſp.* 23. *ſect.* 4. *n.* 38. Azor *tom.* 1. *inſtit. moral. lib.* 12. *cap.* 13. *quæſ* 5 *caſu* 16. *fine.* Sayr. *de cenſur. lib.* 3. *cap.* 33. *n.* 22. vbi iure optimo dicit idem ſentiendum de alio ſuperiori, qui vicem Abbatis tenet in conuentu, & verè Prælatus illius; quia eadem eſt ratio. 85

Poſterior difficultas eſt, an Epiſcopus poſſit concedere regularibus hanc licentiam eundi ad ſtudia? Quæ difficultas ſolùm procedit in religioſis non exemptis: quippe reſpectu exemptorum conſtat, Epiſcopum nullam habere iuriſdictionem, nec eſſe eorum Prælatum. Et communis ſententia affirmat, Epiſcopum non poſſe abſque Abbatis conſenſu concedere hanc licentiam. quod textus *eo cap.* 7. loquatur de immediato Prælato conuentus (vt probauimus *num.* 77.) qualis non eſt Epiſcopus. Et ita docent Gloſſa *eo cap.* 2. in caſus poſitione, & *ibi.* Ioann. Andr. *num.* 1. Archidiac. *num.* 3. Anchar. 86

num. 2.

n.2.notab. 5. Dominic. *in princip. n.*8. Francus *in princip. n* 3. D. Anton. 3. *part tit.*24.*c.*53. Tabiena *verb. excõmunicatio* 5. *caſu* 23. *fine.* Saytus *de cenſur.lib.*3.*c.*33.*n.*23. & explicant Tabien & Sayr. etiam circa monaſteria non exempta, & Tabien. *eo. caſu* 33. *inic.* ait nec ſufficere licentiam Epiſcopi cum conſilio maioris partis conuentus.

87 At Syluest. *verbo excommunicatio.*9 *caſu* 25.*n.*55.*q.*2. ait eſſe ab omni ratione alienum, negare Epiſcopo poteſtatem huius licentiæ concedendæ in monaſteriis non exemptis, cùm ipſe ſuperior immediato Prælato ſit, nec oporteat verba textus ad immediatum Prælatum reſtringere. Et iure optimo hoc ait; nam (vt diximus *num.*77.) etſi textus *eo. cap.*2. loquatur de immediato conuentus Prælato, id vtique eſt, quatenus coarctat eius poteſtatem, vt conſilio conuentus indigeat, non verò, vt aliis ſuperioribus mediatis eam poteſtatem deneget, nec vt reſpectu illorum neceſſarium ſit conuentum conſili, quando iuxta religionis conſtitutiones eam dare poſſent. Et ideo dicendum eſt, conſulendas eſſe eius religionis non exemptæ conſtitutiones, & vſum, & ſi iuxta illa poſſit Epiſcopus, non oberit deciſio huius textus, nec vlla tenus eius poteſtatem coarctabit, cùm ſolius immediati Prælati poteſtatem reſtringat.

88 Id demum obſeruandum eſt, dum textus *eo. c.*5. petit conſenſum Prælati cum conuentus conſilio ad hanc licentiam concedendam, nomine Prælati intelligere, non tantùm ipſum Abbatem, ſed etiam eius locum tenentem, qui verè eſt illius religionis Prælatus, vt bene notant Archidiac. *num.*2. Ioann Andr. Dominic. Franc. D. Antonin. Tabiena *eo. caſu* 23. *fin.* Saytus allegat. *n.*86. quia ille gerit in omnibus Prælati vices, totáque eius poteſtate gaudet.

SVMMARIVM.

*Quæ conditiones petantur, vt Doctor ſiue Magiſter docens, vel in ſcholis retinens religioſos audientes medicinam, vel leges, incurrat excommunicationem? n.*89.

An deſideretur, vt religioſus ille audiat dimiſſo habitu? numero 90.

*Quid ſi audiens non ſit religioſus, ſed Sacerdos ſæcularis, & an conſtitutio pœnalis non loquens in vno de caſibus iure antiquo æquiparatis, extendatur ad alium caſum? n.*91.

*An qui non ſunt Doctores, vel Magiſtri, incurrant docendo, vel retinendo prædictos religioſos? n.*92.

*An ij incurrant docentes, quamuis non retineant, vel è contrario? num.*93.

*An exigatur docere in ſcholis, aut in eis, & non extra retinere? num.*94.

*An incurrat Magiſter, ſi ſinat religioſum in domo propinqua audire? n.*95.

*Quid intelligatur nomine Magiſtri, & quid nomine Doctoris? num.*96.

*Quid intelligatur per retentionem? n.*97.

*An poſſit, & debeat vi expellere religioſum nolentem? n.*98.

*An debeat a lectione deſiſtere, nolente religioſo exire? n.*99.

*Quæ ignorantia excuſet Magiſtros ab hac cenſura? nu.*100.

Poſtea inuenies ſummaria, quæ deſiderantur.

89 Tertia excommunicatio inflicta *eo. c.*2. *ne clerici, vel monachi. in* 6. eſt in Doctores, ſiue Magiſtros, qui religioſos habitu ſuo dimiſſo leges, vel Phyſicam audientes, ſcienter docent, aut in ſcholis ſuis præſumpſerint retinere. Quare, vt optimè aduertit Caietan. *ſumm. verbo excommunicatio. c.*61. *ſin.* quatuor conditiones petuntur ad hanc excommunicationem contrahendam, duæ ex parte religioſorum, nempe, vt audiant leges, vel Phyſicam, id eſt, medicinam, & vt audiant habitu dimiſſo; & aliæ duæ ex parte Doctorum, ſeu Magiſtrorum, nempe, vt ſcienter, & præſumptuosè tales religioſos doceant, vel retineant.

Hinc deducitur primò deciſio eius quæſtionis, an 90 DD. hi incurrant, quando religioſus audiens habitum non dimiſit? Nam Gloſſa *eo. c.*2. *verbo dimiſſo.* ait incurrere, quia participant in crimine, ob quod ille religioſus excommunicationem incurrit; eo enim ipſo quod medicinam, vel leges audit, etiam habitu retento, contrahit excommunicationẽ contentam *c. fina. ne clerici, vel monachi.* Ergo & Doctores, ſiue Magiſtri participantes docendo cum religioſis in hoc crimine, incurrent quoque hanc cenſuram *cap. nuper. verſ. in* 2. *ver. quæſt.* & *cap. ſi concubinæ, de ſententia excõmunicationis.* Vnde ait Gloſſa, hanc excommunicationem potiùs eſſe declarationem iuris veteris, quàm nouum caſum continere, atque eos incurrere, eo quod in crimine cum criminoſo participent, docent quoque Archidiac. *eod. c.* 2. *n.*7. Ioan. Andr. *num.*6. Francus *ibi* § *Doctores. cum. vnic. verſ. in ea gloſſ. in fine.* Dominicus *eodem* § *nu.* 2. Aſtenſ. 2. *part. ſumm. lib.*7. *tit.*2. *art.*2. *caſu* 37. Roſella *verb excommunicatio.*16 *caſu* 26. *nu.* 5. *fine.* Syluester *verbo excommunicatio.*9. *caſu* 26. *num* 56. *quæſt* 1. Quare dum petit textus, vt religioſus habitu dimiſſo audiat, dicunt Archid Dominic. & Francus ſupplendum eſſe, *maximè*, vt præcipuè hic caſus includatur non excluſo alio, n mirum, quando habitu retento audit. Cæterùm omnino tenendum eſt, Doctores, ſiue Magiſtros non incurrere hanc excommunicationem, ſi religioſus habitu retento eas facultates audiat, quia (vt diximus *num. præced.*) textus expreſsè petit religioſos habitu dimiſſo audire, & ad libitum dicitur abſque fundamento aliquo hanc non eſſe nouam excommunicationem, vel ſupplendum eſſe, *maximè.* Et ideo hanc partem ſuſtinent Caiet. *in ſum. verb. communicatio. c.*61. *fin.* Tabiena *verb. excõmunicatio.*5. *caſu* 23. *q.*3. *n.*4. Nauar *ſum c.*27. *nu.*134. Suarez *tom.*5. *in* 3. *part. diſp.*23. *ſect.*4. *num.*38. Dixi autem non incurrere hanc cenſuram, quia verè incurrent excommunicationem latam *dict. c. nuper.* & *c. ſi concubinæ* eo quod religioſus, etiam habitu retento eas facultates audiens, excommunicationi latæ *c. fin. ne clerici, vel monachi.* ſubiaceat; ac proinde Magiſter docendo vel retinendo eum, tanquam participans in hoc crimine, incurret excommunicationem latam *eo. c. nuper.* & *c. ſi concubinæ.* contra participantes cũ excommunicato in eodem crimine. Et ita bene docent Tabiena, Nauar. & Suarez *ibid.* Et in hoc bene dixerunt Doctores allegati pro priori ſententia; ſed minùs bene vtramque excommunicationem cõfundunt, cùm, quando religioſus habitum dimittit, Magiſtri docentes, vel retinentes ſemper hanc excommunicationem incurrant, nec quidquam referat ad excommunicationem, an religioſus ille denuntiatus ſit, necne. Immò, quamuis religioſus nullam excommunicationem incurrat, excuſante illum inuincibili ignorantia, Magiſtri non ignorantes incurrent hanc excommunicationem, vtpote quæ nullatenus pendet ab excommunicatione per religioſos contracta. At verò excommunicationem latam *d. c. nuper.* & *d. c. ſi concubinæ.* contra participantes in crimine, non incurrent Magiſtri, niſi poſtquam religioſus ille audiendo excommunicationem incurrit, vt fatentur omnes DD. allegati, cùm antea non verè participent in crimine cum excommunicato. Immò, vt bene ait Suarez *ea ſect.*4. *nu.* 41. *fin.* oportet, vt religioſus ille ſit iam de excommunicatione denunciatus, quia (vt probauimus *lib.*7. *de matrim. diſput.*48. *num.*5.) participans in crimine cum excommunicato non ligatur ea excommunicatione niſi participet cum illo, poſtquam proprio nomine denunciatus ſit. Quare bene ait Tabiena *eo. num.*4. *quæſt.*3. ſi religioſus has facultates audiat habitu retento, Magiſtros docentes, vel retinentes vnica excommunicatione ligari, nẽpe lata *eo. cap. nuper.* & *c. ſi concubinæ*, quod participent in crimine cum illo. (Intellige, ſi iam religioſus ille denuntiatus ſit.) Quod ſi audiat habitu dimiſſo, incurrent duplicem, alteram, eo quod participent in crimine, alteram autem quod doceant, vel retineant religioſum

Digitized by Google

gioſum habitu dimiſſo audientem leges, vel medicinam, contra deciſionem *d.c.2.*

91 Secundò deducitur, quid dicendum de Magiſtris docentibus leges, vel medicinam ſacerdotes ſæculares. Videntur enim hanc excommunicationem incurrere, quia quamuis *in hoc c.2.* de ſolis religioſis has facultates audientibus mentio fiat: at *c. finali, ne clerici, vel monach.* æquè excommunicantur religioſi, ac ſacerdotes ſæculares ſcientiam audientes. At conſtitutio noua, etiam pœnalis, loquens in vno de caſibus æquiparatis iure antiquo, debet extendi ad alterum, in quo eſt eadem ratio, vt optimè docet Gloſſa *c. ſi poſtquā verb. proviſione. de elect. in 6.* & *l. ſi quis ſeruo, verbo extendantur ff. de furtis.* Sed dicendum eſt, non incurrere, quia textus *eo. c.2.* ſolos Doctores excommunicat, qui religioſos audientes has facultates docent, vel retinent. Non eſt ergo extendenda ad eos, qui docent presbyteros ſæculares, quia etſi ſecundùm certam qualitatem ius aliquod æquiparet duo extrema, aliud ius loquens poſtea de altero ex illis extremis in caſu non æquiparato, non extenditur ad aliud, vt tradunt Gloſſ. *c. conſtitutionem. verbo prorogamus, de regularibus. in 6.* & *reg. quæ à iure. verbo quæ à iure, de regul. iuris eodem lib.* & *c. 5. verbo declaramus, ne clerici, vel monachi. eod. lib.* vbi etiam Dominicus *n. 7.* Francus *n. 3.* & ita idem Franc. *d. c. 2. §. Doctores. n. unico. notab. 1.* Tabien. *verbo excommunicatio. 5. caſu 23. q. 5. n. 6. fine.*

92 Tertiò deducitur, alios, qui non ſunt Doctores, ſiue Magiſtri, retinentes etiam poſitiuè cooperando, vel non compellentes, cùm ex officio tenentur, religioſos, qui dimiſſo habitu prædictas facultates audiunt, non incurrere hanc cenſuram, quia ſolos Doctores, ſiue Magiſtros docentes, vel retinentes textus excommunicat; & ita bene docet Suar. *ea ſect. 4. n. 41.*

93 Quartò deducitur, Doctores, ſiue Magiſtros docentes, quamuis non retineant in ſuis ſcholis huiuſmodi religioſos, incurrere hanc cenſuram, & è contra ſi retinent, quamuis non doceant, quia textus *eo. c. 2.* disiunctiue ponit docere, vel retinere; & ita bene docet Suarez *ea ſect. 4. n. 40. & 41.*

94 Similiter incurrent, ſi doceant ſiue in ſcholis, ſiue extra, non tamen incurrent, ſi non docentes, retineant extra ſcholas, quia textus *eo. c. 2.* excommunicat abſque limitatione aliqua docentes; at quoad retinentes petiit, vt in ſcholis ſuis retineant. Atque ita docet Archidiac. *eo. c. 2. num. vlt. verſic. ſcienter,* & *ibi* Ioan. Andr. *n. 3.* Dominic. *ibi. §. Doctores. n. 2.* Franc. *eod. §. num. vnic. verſ. vltimo. notab. 1.*

95 Non autem incurrent Magiſtri docentes, quamuis non ſinant religioſos in domo ſcholis propinqua audire, cum quid inhibere nequeunt, ne in domo illa ſint; tum etiam, quia ad illos inſtruendos nec principaliter, nec incidenter intendunt. Sic Gloſſ. *eod. c. 2. verſ. retinere.* & *ibi* Ioan. Andr. *fine.* Archidiac. *ibi ad finem. verſ. in ſcholis.* Monachus *n. 4.* Probus *in additionibus ad ipſum n. 3. verbo non poterſ.* Domin. *ibi. §. Doctores. n. 3.* Franc. *eo. §. ad finē.* Hoſtien. *ſumm. 2. par. lib. 7. tit. 2. art. 2. caſu 37.* Roſell. *verb. excommunicatio. 2. caſu 16. nu. 6.* Sylueſter *verb. excommunicatio. 9. caſu 26. n. 57. q. 2.* Tabien. *verb. excommunicatio. 5. caſu 23. q. 4. n. 5.*

96 Sed dubitabis primò, quid nomine Magiſtri, & quid nomine Doctoris *in eo. c. 2.* intelligatur. Suarez *d. ſect. 4. nu. 39. & 42.* ait, non intelligi idem nomine Magiſtri, & Doctoris, ſed Magiſtri nomen ad officium docendi referri, Doctoris autem ad gradum; atque ita dicit, non oportere retinentem in ſcholis fungi munere docendi, ſed ſatis eſſe, ſi Doctoris eius Academiæ gradum obtinuerit. Cæterùm hoc non credo, ſed exiſtimo idem importare vtrumque nomen, atque ita Doctores appellari Magiſtros docentes, quare ſi hoc munere non fungantur, minimè incurrerit hanc cenſuram, quamuis Doctoris gradu inſigniti ſint, retinendo in ſcholis prædictos religioſos. Quod mihi perſuadeo. Primò, quia textus *eo. c. 2.* ait, *Doctores quoque ſiue Magiſtri,* quæ dictio, *ſiue,* poteſt declaratiuè (vt ita dicam) intelligi, vt indicat *ibi* Dominic. *§. Doctores, n. 1.* Quare in dubio ſic videtur intelligenda, vt conſtitutio hæc pœnalis magis reſtringatur. Secundò, quia textus dicit, *aut in ſcholis ſuis præſumpſerit retinere.* At ſcholæ non dicuntur propriè inſignitorum Doctoris gradu, ſed Magiſtri munere fungentium. Tandem, quia communiter DD. idem videntur intelligere nomine Magiſtri, & Doctoris, vt Gloſſ. *eo. c. 2. in caſus poſitione,* vbi ſic ponit ſummam caſus illius in textu contenti. *Doctor, qui religioſū admittit in auditorio ſuo eſt excommunicatus.* & Ioan. Andr. *eo. c. 2. initio,* Anchar. *ibi. initio,* Dominicus *ibid.* Franc. *§. Doctores, init.* Caiet. *ſum. verb. excommunicatio. c. 61. initio, & fine* Nauar. *ſum. c. 27. n. 134.* ſolius Doctoris meminêre explicantes hunc caſum tacito Magiſtri nomine, quaſi ſentientes Doctoris nomine intelligi docentem; ac proinde idem eſſe Doctorem, & Magiſtrum.

97 Secundo dubitabis, quid intelligat textus per illam particulam, *retinere.* Reſpondeo, retinere eſſe concurrere poſitiuè ſiue rogando, ſiue conſolendo, ſiue defendendo ſua authoritate, & fauore, vel violentia aliqua; quando autem adeſſet ſola negatio, id eſt, non expellere, non diceretur retinere, niſi Magiſter ille eſſet Rector Vniuerſitatis, cui ex officio incumberet expellere, vt DD. communiter tradunt in materia de reſtitutione, dum explicant caſus, in quibus incurritur obligatio reſtituendi propter actus negatiuos iniuſtitiæ; atque ita bene docet Suarez *ea ſect. 4. n. 41.*

98 Tertiò dubitabis, quid poſſit ac debeat Magiſter, ſi dum publicè docet, norit adeſſe religioſum habitu dimiſſo audientem has ſcientias. Quidam docent, poſſe, ac debere vi expellere nolentem exire, quia dum textus *eo. c. 2.* iubet, ne Magiſter hunc doceat, aut in ſcholis retineat, dat ei conſequenter vi expellendi facultatem, quando id ad exitum deſideratur, argum. ex *c. veniens, de ſent. excommunic.* vbi liberatur excommunicatione expellens vi clericum excommunicatum perturbantem diuina officia. Et ita docent Gloſſa *eo. c. 2. verb. retinere.* & *ibi* Archidiac. *fine.* Ioan. Andr. *fine.* Dominic. *§. Doctores. n. 3. fin. ſuper gloſſ. verb. per hanc,* Franc. *eodem. § fin.* Aſtenſ. *2. par. ſum. lib. 7. tit. 2. art. 2. caſu 37.* Roſella *verb. excommunicatio. 1. caſu 16. nu. 8.* Syluester *verb. excommunicatio. 9. caſu 26. num. 57. queſt. 3.* limitans citra ſanguinis effuſionem, aut percuſſionem. Tabien. *verb. excommunic. 5. caſu 23. quaſt. 4. n. 5.* Armilla *verb. excommunicatio. caſu 53. fine.* Quamuis autem hoc ſit probabile, verius eſſe credo, nō integrum eſſe Magiſtro eam vim inferre, niſi Rector ſit Vniuerſitatis, aut aliunde iuriſdictione ſit prædiitus, quia hoc publicæ poteſtatis eſt, quali non fungitur Magiſter ex ſolo docendi officio: nec textus ille *cap. 2.* hanc vim concedit, ſed ſolùm interdicit, ne religioſum illum doceat, aut retineat concurrendo poſitiuè, aut quando iuriſdictionem habet, concurrendo negatiuè, vt diximus *num. praeced.* Nec eſt ſimile in caſu *eius cap. veniens,* quia diuina officia celebrari nequeunt excommunicato non expulſo, at doceri poteſt, eo religioſo nolente exire, vt *num. ſequenti* declarabimus; & ita docet Suarez *ea ſect. 4. num. 40.*

99 Quando autem adhibita diligentia, nequit religioſus expelli, dicunt omittendam lectionem, exireúmque è ſcholis Magiſtrum, ne hanc excommunicationem contrahat, ſicut fieri debet excommunicato accedente ad diuina officia audienda, cùm expelli nequit. Ita docent Gloſſ. Aſtenſ. Roſella *num. 8.* Sylueſter, Tabiena, *num. præcedenti* allegati. At melius Suarez *ea ſect. 4. num. 41.* aſſerit, non teneri Magiſtrum deſiſtere à ſuo munere, ſi ille audiat, quia iam tunc non dicitur propriè eum docere, aut retinere, quod textus petit, ſed tolerare & permittere, dum docet alios, ſicut diximus *num. 95.* dum norit Magiſter religioſum ex domo ſcholis vicina audire. Deinde, quia cùm textus petat, ſcienter hæc à Magiſtro

peſtari,

præſtari, à fortiori petit voluntariè hæc fieri; ſcientia enim propter voluntatem perfectiorem deſideratur.

100 Tandem cùm textus *eo.c.1.* petat ad hanc excommunicationem ſcientiam, & præſumptionem, excuſabit ignorantia, quamuis culpabilis ſit, vt bene docet Suar. *eo ſect.4.n.39.* Limitat Franciſc *eod.c.2 §.Doctores, ad finem*, dummodo non ſit craſſa. At dicendum eſt, etiam craſſam, & ſupinam excuſare, dummodo non affectata, aut adeò craſſa ſit, vt poſſit dici ingens temeritas, vt diximus *num.43.*

SVMMARIVM.

*Proponuntur probantia religioſis non licere appellationem. num.*101.

*Explicatur, quando liceat religioſis ſecundum ius commune a correctione regula appellare. n.*101.

*An id liceat, ſiue iudicialiter, ſiue extraiudicialiter procedat religioſis Prælatus? num.*103.

*An ſit diſcrimen inter appellationem ſæcularium, & regularium, & in cauſa correctionis, vel in aliis? n.*104.

*An in appellatione, in cauſa correctionis, & in aliis caſibus probabilis ſit neceſſarium exprimere cauſam, & in impetratione litterarum exprimere cauſam condemnationis. n.*105.

*An ea expreſſio cauſa ſit de ſubſtantia appellationis, vel quid operetur? num.*106.

*Referuntur varia priuilegia interdicentia religioſis appellare. num.*107.

*Hac priuilegia conuenientiſſima ſunt. n.*108.

*Qualiter intelligantur. Refertur quadam ſententia, num.*109.

*Explicatur ſententia Authoris. n.*110.

*An religioſis integrum ſit Prælatum recuſare. n.*111.

101 QVÆSTIO vltima. Qualiter religioſis integrum ſit à correctione ſuorum ſuperiorum appellare, eóſve recuſare. Et quidem loquendo de appellatione, videtur religioſis interdicta *c. ad noſtram, de appellationibus*, ibi. *Non minus eum iuxta tenorem mandati, quod in prædicta regula continetur, & inſtitutionẽ ordinis corrigas, & caſtiges*, & *c. irreprehenſibilis, eod. tit. in fin.* ibi. *Ne religioſi, cùm pro aliquo exceſſu fuerint corrigendi, contra regularem Prælati ſui, & Capituli diſciplinam appellare præſumant.* Idem habetur *c. cùm ſpeciali, in fin. eod. tit.* Secundò, quia Trid. *ſeſſ.25. de regul. c.4.* præcipit, ne religioſi è ſuis conuentibus recedant etiam cauſa ſuperioris adeundi.

102 Sed vt clariùs procedamus, primò dicemus, quid iure communi, deinde quid attentis religionum priuilegiis cenſendum ſit. Et quidem, ſi ſolum ius commune attendamus, non eſt integrum religioſi appellare à correctione, & mandatis ſuorum prælatorum legitimè factis ſecundùm regulares conſtitutiones: ſecus, quando Prælati regulares modum excedunt. Conſtat ex *c. de Priore, de appellat.* vbi Prior regularis, qui appellationi religioſi non detulit, grauiter puniri iubetur, ex *c. licet, de offic. ordinarij*, vbi dicit Pontifex, quamuis in corrigendis exceſſibus ſit appellationis refugium interclusum, non eſſe ſuæ intentionis remedium appellationis omnino excludere, quaſi id concedat, vbi in correctione exceditur; & *c. ſuper quæſtionum, verſ. nos autem, de offic. delegat.* ibi, *niſi modum excedat, non licet appellare.* Idem probatur ex *c. ad noſtram, de appellat.* à contrario ſenſu, ea enim redditur ibi ratio, cur à correctione regulari non ſit appellandũ, ne regularis ab obſeruantia regulari exorbitanti patrocinium exhibeatur. Ergo à contrario ſenſu, quando non iniquè, ſed iniuſtè religioſus ſe tuetur contra Prælati exceſſum, integrum erit ei appellare. Et optimam rationẽ tradit Abbas *eo. c. licet, n.2.* quod appellatio permiſſa ſit gratiâ auferendi grauaminis, *c. vt debitus, de appellat.* At grauamen minimè eſt, dum iuxta regularem diſciplinam religioſus corrigitur, & caſtigatur. Secus autem vbi modus in ea præſcriptus exceditur. Ergo in priori caſu, non erit locus appellationi, ſed in ſolo poſteriori. Nec obſtant in contrarium adducta; quia textus illi denegantes regularibus appellationem, loquuntur, quando modus regularis diſciplinæ in corrigendo non exceditur, vt ſatis probatum eſt. Nec etiam obſtat Tridentinum, quia, vt bene reſpondent Nauarr. Azor, Sayr. Emmanuel ſtatim allegandi, non interdicit Concilium appellationẽ ad ſuperiorem, ſed receſſum à monaſterio prætextu ſuperioris adeundi. Et ideo hanc tenet Gloſſ. fin. *c. ad noſtram, de appellat.* & *ibi* Innoc. *n. vnic.* Hoſtienſ. *n.6.* Anton. *n.6.* Cardin. *fin.* Bald *n.2.* Abbas *ſtatim in princ. notab.1.* Præpoſitus *n.9.* Alex. de Neuo *n.13.* Franc. *n.3.* Decius *n.1.* Imola *fin.* Idem Gloſſ. *eo. de Priore, verbo contempſit*, & *ibi* Hoſtienſ. *ad fin.* Abbas *n.6.* Idem Gloſſ. *d. c. licet, verb. intard* & *ibi* Abbas *n.1.* & *cap. reprehenſibilis, ad fin. de appellat.* Idem Innocent. *c. cùm ſpeciali, in fin. eod. tit.* Hoſtienſ. *fin.* Anton. *fin.* Franc. *§. vlt. n.4.* Angel. *verb. appellat. n.10.* vbi Syluest. *q.7. n.9.* Armill *n.16.* Tabien *qu.1 ten.12.* Nuarr. *commentar. de regul. n.51.* & *lib.2. conſiliorum, in 1. edit. tit. de ſententia, & re iudicata, conſ. vnico, n.6.* & *tit. de appellat. conſ. 4. n.* & *tit. vt lite pendente, conſ. vnico, n.8.* qui titulus ponitur in additionibus poſt librum 5. & *eo conſ. vnic. vt lite pendente, n.8.* dicit, per hanc appellationem ſuſpendi ſententias, & cenſuras Prælati regularis, *in 2. eo. tit. de appellat. conſ.4. n.1. & conſ.5. n.6.* Azor *lib.12. inſtit. moral. cap.11. quæſ.8* Manuel *de ordin. iudiciali, c.13. n.4 & qq. regul. tom.1. quæſt.29. art.2.* Sayr. *clauis regia lib.12. c.17. à n.38. vſque ad 40.*

Quidam temperant hoc modo, vt ſi Prælatus regularis 103
procedat iudicialiter, liceat ſemper ab eius ſententia appellare, ſi verò procedat extra iudicium, & ad pœnitentiam, ſeu proceſſu regulari, non liceat appellare, niſi quando modũ, ac regulæ metas in correctione excedit. Ita ſentire videntur Gloſſ. fin. *c. ad noſtram*, & *ibi* Hoſtienſ. *n.8.* dum eam rationem reddunt, cur à correctione ſecundùm regulam appellari nequit, niſi modus excedatur, quia correctio fit ad pœnitentiam, & extra iudicij formam; quaſi concedant ſemper appellationem, dum in forma iudicij procederet; nec in hoc verſatur aliquod diſcrimen inter regulares, ac ſæculares. Et ita ſentiunt Tancredus & Vincentius *eo. c. ad noſtram* (vt eos refert ibi Abbas *n.7.*) & idem ſentit Gloſſ. *c. cùm ſpeciali, n.8. de appellat.* & *ibi* Ioan Andr. *n.18.* Anton. *fin.* Bellamer. *n.14.* Franc. *ibi, § vlt. n.4.* At verius eſt quoad hoc nihil diſtare inter vtrumque procedendi modum, ſed ſiue iudicialiter, ſiue extraiudicialiter procedatur, integrum non eſſe appellare, quando ſuperior non excedit regulæ limites; ſecus quando illos tranſgreditur; quod textus *eo. c. cùm ſpeciali, in fin.* prohibet appellari in regularium cauſis, quatenus appellatio eſſet contra inſtituta regulæ. Ergo nullum eſt diſcrimen in hoc, ſed licebit in vtroque proceſſu appellare, vbi ea inſtituta exceduntur; & in neutro licebit illis non exceſſis. Item, quia vbi ſecundùm inſtituta regulæ Prælatus procedit, in neutro procedendi modo grauat. At ea excedẽs, in vtroque grauat: appellandi autem facultas grauamini innititur. Et ideo ita docent Abbas *eod. c. cùm ſpeciali, § finali, n.3.* & *ibi* Alexand. de Neuo *n.8.* Præpoſitus *fine.*

Sed hinc inferes, nullum eſſe diſcrimen hodie inter 104
regulares & ſæculares, & inter correctionem, & alios proceſſus, cùm vtriq; appellare valeant, dum grauantur, & neutri, dum non grauantur. Id fatetur Innoc. *eo. c. ad noſtram, n. vnic.* & *ibi* Bald. *n.2.* Sed Hoſtienſ. *eod. c. ad noſtram, n.4. & 5.* quem ſequuntur Ioan. Andr. *ibi in fin.* Anton. *n.6.* Imola *fin.* reprehẽdit Innocentium, eo quod multi ſunt caſus in quibus grauantur ſæculares, in quibus religioſi minimè grauarentur; quod non tam rigidè modus iudicialis obſeruandus ſit aduersùs regulares, quàm aduersùs ſæculares, vt conſtat ex *c. qualiter, §. fin. de accuſat.* & *c. per tuas, §. fin. de ſimonia.* Verùm optimè Abbas

Abbas *eo.c.ad noſtram*, *n.7.& 8.* & *ibi* Alex. de Neuo *n.13.& 14.* defendunt Innocentium, quia quamuis vera ſit doctrina Hoſtienſis, quatenus ait faciliùs grauari ſæculares, quàm religioſos, non obſtat doctrinæ Innocentij, ſed vtraque vera eſt; quia Innocentius in hoc ſolo ait nullam inter vtroſque conſtitui differentiam, quoad facultatem appellandi, quod ea ſolùm vtriſque concedatur, quando grauantur, cum quo ſtat ſæpius concedi ſæcularibus, eo quod ſæpius grauari poſſint. Nec etiam hodie dicitur eſſe differentiam inter vtroſque, quoad hoc, quod ſi licentia etiam definitiua eſt notorio iure fulcita, non debet admitti appellatio, tam in ſæcularibus, quàm in regularibus, ſecus autem, vbi poſſet competere excuſatio, aut non probatum probato. Et idem tradit Abb. *cap. licet, n.1. de offic. ordin.*

105 Eſt tamen differentia quoad hoc inter cauſam correctionis, & alias, quod licet regulariter in appellatione à ſententia definitiua non ſit opus exprimere cauſam, ſed ſatis ſit dicere, appello ab iniqua ſententia, *l.1. in fin. & ſeq. ff. de appell. c. cùm in Eccleſia, eo. tit. & c.1. eo. tit. in 6.* At in appellatione definitiua in cauſa correctionis, & in omnibus alijs caſibus, in quibus appellatio eſt interdicta, vt quoties communiter cauſa appellatione remota, eſt opus in ipſa appellatione exprimere cauſam grauaminis. Ratio eſt, quia in cauſis correctionis, & alijs prohibitis interdicitur appellatio regulariter, & ſolum admittitur in caſu ſpeciali, nempe cùm modus exceditur. & ideò, cùm ius ei appellationi reſiſtat, niſi in eo caſu ſpeciali, oportet eam cauſam ſpecialem exprimere, vt appareat appellatum in caſu conceſſo. Cùm enim videat Iudex appellationem interponi contra ius, debet in dubio præſumere eam iniuſtam, & ideo, vt de eius iuſtitia conſtet, oportet cauſam exprimere. Atque ita docent Innoc. *c. ad noſtram, n. vnic. de appellat.* & *ibi* Ioan. Andr. *n. vlt.* Anton *n. vlt.* Abb. *n. 8. & 9.* Bald. *n. 2.* Decius *in noua edit. n. 28.* Francus *n.3. & 4.* Præpoſitus *fin.* Felin. *n. vlt.* & latius idem Felinus multis alijs citatis, *c. quoad conſultationē, n.20. de ſenten. & re iudic.* Idem Gloſſ. *c. Romana, §. ſi autem, verb. mandatum, de appellat. in 6.* & *ibi* Franc. *in fin.* Dominic. *n. vlt.* Idem Francus *c. cùm ſpeciali, § porrò, n.6. de appellat.* Item Abb. *c. conſuluit, el. 1. fin. de appell.* Nauarr. *lib. 2. conſiliorum, tit. de appell. in 1. edit. conſ. 2. n.1. & n.3. in 2. conſ. 1. n.5. & 3.* Quare concludunt Abb. *eod. c. ad noſtram, n.9.* & *ibi* Francus *n.3. & 4.* ſiue ad correctionem procedatur in iudicio, ſiue extra iudicium, ſiue appelletur ante ſententiam, ſiue poſt, eſſe neceſſarium exprimere in appellatione cauſam appellandi, nempe ſuperiorem excedere modum. Inſuper in impetratione litterarum talis appellationis oportet exprimere cauſam condemnationis, ne ſint ſubreptitiæ; quia ea expreſſa forſan Pontifex literas denegaret; & ita tradunt Innoc. & reliqui in locis citatis *in eod. cap. ad noſtram.*

106 Dum autem dicimus in appellatione in caſibus interdictis, opus eſſe cauſam exprimere, non ita accipiendum eſt, quaſi expreſſio cauſæ ſit ita de appellationis ſubſtātia, vt ob id omnino vana ſit, nec cauſa deuoluat ad ſuperiorem; ſed eſt neceſſarium, vt Iudex à quo teneatur deferre appellationi, eiuſque iuriſdictio ſuſpendatur; ea enim non expreſſa, poterit non obſtante appellatione, ſententiam exequi. Ita docent Francus *c. cùm ſpeciali §. vlt. n.6. de appell.* & *c. Romana, §. ſi autem, in fin. eod. tit. in 6.* Felin. *c. quod ad conſultationem, n.20. de ſent. & re iudic.* & ita Gloſſ. *eod. c. Romana §. ſi autem, verb. mandetur.* & Dominic. *eo. §. fin.* & Abb. *c. conſuluit, el. 1. fin. de appell.* & Decius *c. ad noſtram in noua edit. n.29. eod. titulo*, cautè tantùm dixère, eiuſmodi cauſa non expreſſa minimè teneri Iudicem admittere appellationem.

107 Sed ſupereſt diſcutiendum, quid ſentiendum ſit attentis religionum priuilegijs, extant enim varia de hac re. Bonifac. VIII. ſtatuit non licere fratribus Franciſcanis à correctionibus Prælatorum eiuſdem ordinis aliquatenus appellare, vt refert Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verb. appellare, nu.1.* & Sixtus IV. conceſſit Auguſtinianis, & Carmelitanis, vt Generalis eorum poſſit ſuum munus obire, reiecta quauis appellatione ab eius præceptis, monitionibus, ordinationibus, & mandatis, ac decretis, vt refert idem Sorbus *ibi. verbo Generalis, nu.11. & 12.* & Iulius II. prohibuit ſub pœna excommunicationis fratribus, & ſororibus ordinis Prædicatorum appellare a mandatis, & ordinationibus Prælatorum dicti ordinis, vt refert Sorbus *ibi. verb. appellare, n.3.* & Paulus III conceſſit Societati IESV, vt non liceat à correctione regulæ ſecundùm ordinationes eius factæ appellare, nec poſſe per quemuis Iudicem appellationem admitti, vt habetur in compendio priuilegiorum Societatis IESV, *verbo appellatio, §.1. ibi*, & §. 2. habetur, per priuilegium conceſſum Canonicis ſancti Saluatoris, nullos è Societate IESV poſſe appellare ad quemcumque, etiam ad Pontificem, niſi de ſpeciali eius licentia, ab inſtitutis, ordinationibus, correctionibus, & mandatis Congregationis Generalis, aut Præpoſiti Generalis, aut aliorum ſuperiorum, & appellationes, & inde ſequuta fore irrita, & *eodem* §. 2. refertur per priuilegium Ciſtercienſibus conceſſum non licere appellare in Societ. IESV ſub excommunicatione lata ipſi Pontifici reſeruata, à reformationibus, ſeu correctionibus Præpoſiti Generalis, aut viſitatorum quos ipſe deputauerit, niſi a Generali Congregatione, & in caſu denegatæ iuſtitiæ, aut pro notoria iniuria: & Sorbus *eo. verb. appellare, in ſuis annotationibus circa* §. 1. refert Greg. XIII. in quodam motu proprio anno 1575. *Quoniam noſtro paſtorali*, interdixiſſe ſub excommunicatione Pōtifici reſeruata, & alijs pœnis, fratribus Franciſcanis de obſeruantia ad ſæcularia tribunalia appellare: conceſſiſſe tamen eis appellationem ad Generalem, vel Protectorem, vel Pontificem. Atque ſimiliter refert, Congreg. Cardinalium edidiſſe decretum anno 1587. vt appellatio hoc ordine interponatur, à Guardiano ad Prouincialem, à Prouinciali ad Generalem, à Generali ad Protectorem, & ab hoc ad Cardinalium Congregationem; & etiam refert hanc appellationem eſſe permiſſam à Sixto V. in motu proprio anno 1586. *Ad Romanum ſpectat Pontificem.*

Quæ quidem priuilegia meritò, ac iure optimo religionibus conceſſa ſunt, ac ab eis appellandi vſus exulauit, maximè ad externos prælatos, vt ad Nuncium, & Pontificem, vt optimè inter cæteros docuit Sotus *lib. 5. de iuſt. q.6. art.3. colum. penult. verſ. at verò ſciſcitaris*, quem ſequũtur Cordub. *qq. pract. c.q.23. n.6. verſ. 8.* Aragon. *2.2. q.69. ar.3. col. antepenu.* & *ibi* Salon. *dub.2.* Sayr. *clauis regiæ lib.12. c.17. n.41. & 42.* Manuel *de ordine iudiciali, c.13. n. vlt.* & *qq. regul. tom.1. q.29. art.4.* Valent. *2.2. diſp.5. q.13. puncto 3. fin.* & Bañez *eo art.3. fin.* Et ratio eſt ob bonum, & tranquillitatem, ac honorem religionum, quæ in ſimplici quadam obediẽtia conſiſtunt, nec modicum hæc detrimentum patiuntur, quando religioſorum cauſæ extra priuatos parietes tractantur, ad Iudicéſque externos deferuntur; nec creditu facile eſt fore, vt omnes ſuperiores religioſi ita iniqui ſint, vt grauamen alicui illatum non auferant, & ſi aliquando, quod rariſſimè continget, id accideret, damno huic priuato præponderat pax, ac commune totius religionis bonum, quod religioſi proprio priuato anteponere debent, ſicut quilibet ciuis, etſi ad vitam adeò perfectam ac religioſi non teneatur, debet priuatum ſuum bonum communi Reipublicæ poſtponere. 108

Sed difficultas eſt, qualiter intelligantur hæc priuilegia, ac religionum conſtitutiones, nimirum an interdicant omnino religioſis appellationē: aliqui enim id videntur ſignificare. Dicunt enim religioſos per profeſſionem hoc appellandi iure in ſui fauorem introducto ceſſiſſe, quod ad ſeruandas cōſtitutiones religionis ſe obligarint, quibus appellatio prohibetur. Quamuis enim ius naturale vnicuique appellationem, qua ſe tueatur, 109

concedat,

concedat, cùm tamen eam non præcipiat, ſed ſolùm permittat, poſſunt religioſi huic iuri renunciare, ſicut & ius matrimonij, & proprij habendi iure naturali permiſſa; non tamen præcepta, per profeſſionem a ſe abdicarunt, nec hoc Pontificum authoritati aduerſatur denegata facultate ad ipſos appellandi: nam ipſi quoque tranquillitati religionem proſpicientes, iuri huic ceſſerunt, approbantes religionum conſtitutiones, illiſque priuilegia concedentes appellationem hanc interdicentia. Ita docent Bañez, & Salon. *num. præcedenti* allegati, Petrus de Ledeſm. *2. tom. ſumma, tr* 8 *c. 24. immediatè ante* 8. *concluſionem, fol.* 778. Sed hoc non exhaurit difficultatem, quamuis enim fatendum ſit, religioſos quodammodo ceſſiſſe huic iuri, nimirum quatenus prædictæ religionis conſtitutiones, & priuilegia ius appellandi religioſis auferunt: at ſupereſt explicandum, qualiter ius hoc per illa ablatum ſit, nimirum an in vniuerſum, an potiùs in aliquo peculiari caſu; & adeo Sotus, & Valentia *num. præcedenti* allegati conceſsêre ad Pontificem poſſe appellari, & Aragon. Sayr. Manuel *vtroque loco relati eodem num. præcedenti* in ſolis cauſis leuibus denegant hanc appellationem, eam permittentes in cauſis grauibus, & omnes prædicti DD. ſolam appellationem ad Prælatos externos videntur reprobare: neque enim religionum decus, ac tranquillitas tantum detrimenti patitur cauſis ad eiuſdem religionis ſuperiores delatis. Immò, vt retulimus *num.* 107. *fin.* appellatio hæc ad ſuperiores eiuſdem ordinis religioſis permiſſa eſt, ac ipſis non auferentibus grauamen, ad ſuperiores externos. Quare non intelligo quod ait Syluest. *verb. appellatio. q. 7. nu. 9.* vbi poſtquam dixit, integrum eſſe religioſis appellare, ſi in correctione modus excedatur; id limitauit dicens, non appellandum ad Prælatos intra ordinem, ſed extra, quando conſtitutiones à Pontifice approbatæ appellationem interdicunt. Hoc, inquam, non intelligo, quia multo maius damnum religioni ſequitur cauſis ipſius extra religionem deductis; quare conſtitutiones hoc potiùs interdixere, vt ex DD. allegatis conſtat.

110 Quare dicendum eſt, ea priuilegia & conſtitutiones denegantia religioſis appellationem, intelligenda eſſe eo modo quo ius commune eam denegans, intelligendum eſſe diximus *num.* 102. nempe, quando Prælati religionum corrigentes, aut punientes religioſum non excedunt limites religioſæ diſciplinæ, tunc enim minimè grauant: ſecus quando grauant, eos limites prætergrediendo. Ratio eſt, quia eodem tenore, eadémque verborum forma, eadémque vitandæ religionum perturbationis ratione, ius commune, & conſtitutiones priuilegiaque appellationem hanc interdixerunt. Nil ergo mirum ſi eodem modo intelligenda eſſe dicamus. Atque ita docent Nauarr. commentar. *1. de regularib. num.* 11 *ad* 1. & *lib.* 2. *conſilior. tit. de appellat. in vtraque edit. conſ.* 4. *n.* 5. Azor *lib.* 12. *inſt. mor. c.* 11. *q.* 8. Manuel *qq. regul. to.* 1. *q.* 29 *art.* 2. Sayr. *clauis regiæ lib.* 12. *c.* 17. *n.* 38. Sed contra hoc fortiter obſtare videtur, quod priuilegia in dubio aliquid vltra ius commune operari debeant. *c. Abbate, de verb. ſignificat.* Sed facilè poſſet reſponderi, id quidem regulare eſſe, aliquando tamen nihil nouum continere: ſed maioris expreſſionis gratiâ concedi, vt probauimus *lib.* 2. *de matrim. diſp.* 17 *num. vlt. ad vltimum.* Quamuis autem ſolutio hæc planè ſatisfacere videatur; at exiſtimo aliquid amplius continere priuilegia hæc, & conſtitutiones: nam attento iure communi, non ſolùm conceditur appellatio quando grauamen eſt certum; ſed etiam quando eſt dubium: & ſolùm denegatur quando apertè conſtat nullum eſſe grauamen, vt conſtat ex *cap. cùm ſpeciali.* §. *porrò, de appellat.* & *ibi* tradunt DD. ex Syluest. *verb. appellatio. q.* 13. *n.* 13. At priuilegia religionum, ipſarúmque conſtitutiones à Pontifice approbatas, dum religioſis appellare interdicunt, hoc amplius continere credo, nempe vt ipſis appellare non permittant, nec ea appellatio ſuſpendat ius quando exceſſus prælatorum manifeſtus non fuerit: hoc enim pax, ſimplicitas, & obedientia religioſorum poſtulat, quæ bona dicta priuilegia, & conſtitutiones ſpectant. Quando autem non eſt locus appellationi, poteſt ille religioſus cauſa querelæ ad ſuperiorem accedere; vt bene docet Nauar. *lib.* 2. *conſil. in* 1. *edit. tit. de ſentent. & re iudic. conſ.* 2. *n.* 8. *in* 2. *tit. de appell. conſ.* 5. *n.* 8. Manuel *de ordin. iudic. c.* 13. *n.* 4. & *qq. regul. to.* 1. *q.* 29. *art.* 2. Sayr. *lib.* 12. *clauis regiæ, cap.* 17. *n.* 38. *fin.* At hæc querela non ſuſpendit iuriſdictionem prælati inferioris donec inhibeatur.

Demum ſupereſt tractandum de facultate recuſandi Prælatos regulares. Eos enim non poſſe recuſari tradunt Gloſſ. fin. *c. ad noſtram, de appellat.* & *ibi* Hoſtienſis *n.* 9. per *c. cùm ſpecialis, in fin. eod. tit.* vbi cùm duo ſtatuiſſet ille textus, nempe qualiter Iudex recuſari, & ab eo appellari poſſit, ſubiunxit hæc: *Cæterùm has duas conſtitutiones præmiſſas nolumus ad regulares extendi contra ſuas ſpeciales obſeruantias.* Vbi Innocent. *n. penult.* Ioan. Andr. *fin.* Abbas *fin.* Præpoſitus *fin.* Alex. de Neuo *fin.* dicunt per illud pronomen (*has*) relationem fieri ad proximas conſtitutiones, nempe de appellatione, & recuſatione. Idem conſtat ex *c. ſuper eo, el.* 2. *eod.* ibi. *Vbi appellationis remedium tollitur, ſicut appellationi, ita recuſationi non eſt aliqualiter deferendum.* Cùm ergo conſtitutiones religionis, & priuilegia denegent religioſis appellationem; denegabunt ſubinde recuſationem. At dicendum eſt, in hoc æquiparari recuſationem, & appellationem, vt neutra abſque cauſa liceat; & conſtitutio illa edita *d. c. cùm ſpeciali,* non extenditur ad regulares, quatenus extenſio impediret eorum correctionem iuxta regularia inſtituta. Quare quando ſuperior valde ſuſpectus crederetur, exceſſúruſque ob paſſionem, poſſet recuſari: ſicut in hoc caſu poteſt ab eo appellari, vt diximus *num. præcedenti.* Et ita docent Hoſtienſis *eo. c. cùm ſpeciali nu. vlt. verb. extendi.* & *ibi* Ioann. Andr. *n.* 18. Antonius *fin.* Bellamer. *n.* 14. Abbas *ibi* §. *porrò. n.* 3. Alexand. de Neuo *eod.* §. *n.* 8. Præpoſitus *in fin* Francus *num.* 4. Hoc autem temperant Hoſtienſis, Ioan. Andr. Anton. Bellamer. Franc. *ibidem,* quando proceſſus Prælati eſſet extra iudicium: nam quando iudicialiter procederet, liceret ſemper ipſum recuſare, eodem modo quo ſæcularibus id licet: ſicut idem ſentiunt de appellatione, vt retulimus *num.* 103. At ſicut *ibi* limitationem hanc in appellatione reprobauimus, dicentes idem ſentiendum eſſe de vtroque proceſſu, ſimiliter reprobamus in recuſatione, dicentes omnino idem vtrouis modo procedat Prælatus: & ita docent Abb. Alex. de Neuo, & Præpoſitus *ibidem.* At ſicut *num. præcedenti fin.* diximus appellationem non concedi religioſis, niſi quando manifeſtus eſt Prælatis exceſſus: ita nec recuſatio concedenda eſt, niſi quando manifeſta eſt cauſa ſuſpicionis Prælati, cùm textus *d. c. ſuper eo* æquiparet recuſationem, & appellationem, & vtraque tranquillitati religionis æquè aduerſetur. 111

CAPVT IX.

De Religioſis à religione eiectis, ad quid obligentur, & quæ poteſtas ſit Prælatis regularibus in illos?

SVMMARIVM.

Quotuplex quæſtio diſputanda ſit. num 1.
An profeſſi poſſint expelli à religione? refertur quædam ſententia. num. 2.
Explicatur ſententia Authoris. num. 3.
Quando religioſus dicatur incorrigibilis. num. 4.
An ſoli incorrigibiles poſſint expelli? num. 5.
An moniales etiam poſſint expelli à monaſterio? num. 6.
An religio expellens profeſſum abſque iuſta cauſa, peccet contra iuſtitiam? num. 7.

Digitized by Google

An profeſſus hic poſſit compellere monaſterium, vt ipſum admittat, & alat, expenſaſque ad lites neceſſarias contribuat, & an requiratur ad id poſſeſſio monachus? n. 8.

An monachum alere poſſit petere a monaſterio alimenta? num. 9.

An monachus poſſit agere in iudicio ad i- num. 10.

1 PRius diſputandum eſt de eiectis ab aliis religionibus, dempta Societate IESV, & de iure expellendi eis inhærenti; deinde de eiectis à Societate IESV: & ideo quadruplex eſt quæſtio diſputanda. Prior eſt de facultate omnium religionum expellendi ſuos religioſos, & de actione religioſorum ad reclamandum contra ipſam religionem. Secunda, an religio retineat iuriſdictionem aliquam in expulſos, teneaturque eos, & apoſtatas fugitiuóſque quærere, atque reuocare? Tertia, an religioſi profeſſi expulſi maneant liberi à votis, & ab obſeruantiis regularibus, vel an poſſint cogi ad redeundum ad religionem; vel ad tranſeundum ad aliam? Vltima quæſtio erit de iure quod habet Societas IESV ad expellendos religioſos, & de actione ipſorum ſi iniuſte expellantur, & qualiter votis obligati maneant.

QVÆSTIO prima. An religio ius habeat expellendi religioſos, atque ſic actionem reclamandi habeant, quando abſque cauſa legitima expelluntur? Quidam ſentiunt, ob nullum crimen poſſe profeſſum expelli, ſed quando contumax, & incorrigibilis eſt, eſſe in monaſterij carcerem includendum. Ducuntur ex *cap. impudicas*, & *c. ſi quis ſacro. 27. qu. 1.* vbi moniales impudicæ iubentur à cæterarum conſortio excluſæ in monaſterij ergaſtula includi: & fortiùs ex *cap. fin. de regul.* vbi religionum ſuperiores iubentur apoſtatas, & fugitiuos, & eiectos ad monaſterium reuocare, ſi ſalua monaſtica diſciplina id fieri poſſit; ſin minus, eos in ſeparata aliqua monaſterij loca includere. Et ita docent Goffred. *ſum. tit. de apoſtat. num. 11.* & *num. vlt.* & *ibi* Hoſtienſis *nu. 4.* Abbas *c. cùm ad monaſterium. nu. 13. fin. de ſtatu monach.* Cardin. *Clem. 1. §. quia verò. n. 5. quæſt. 1. eod. tit.* Imol. *cap. cùm in Eccleſiis nu. 8. de maiorit. & obedien.* & *ibi* Ioan. Andr. *num. 9.* Ioannes Lupus *de libert. eccleſiaſt. part. 2. q. fin. n. vltim* habetur *tomo 13. tractatuum part. 2.* Graffis *1. part. deciſionum. lib. 3. c. 5. num 145.* Angelus *verb. Abbas. num. 18.* vnde cùm textus *eo cap. cùm ad monaſterium*, decidat, monachum proprietarium eiiciendum eſſe, ait Abbas *ibi num. 13. fin.* eam deciſionem correctam eſſe per *cap. fin de regular.* quod poſterius eſt, vbi deciditur incluſionem in carcerem imponendam eſſe monacho ob delicta expellendo, ne vagandi occaſio detur.

3 Cæterùm tanquam certiſſimum tenendum eſt, integrum eſſe religioni monachos contumaces, & corrigi renuentes expellere; quia id ſupponit textus *cap. fin de regularib.* dum decidit, eiectos quærendos eſſe a ſuperioribus, & *cap. cùm ad monaſterium, de ſtatu monach* decernitur, monachum proprietarium expellendum, nec eſt verum id corrigi per *c. fin. de regularib.* quia hic textus explicabitur *num. 8.* & *cap. fin. de ſtatu monachor.* iubentur Viſitatores expellere rebelles, ne ouis morbida ſanas inficiat: & regula D. Auguſtini *c. 20.* & D. Benedicti *c. 28.* expreſsè tradunt, incorrigibiles poſſe à religione eiici; & praxis religionum id obſeruat, extántque multa Pontificum priuilegia id concedentia, quæ refert Corduba *in regul. D. Franciſci, cap. 2. quæſ. 21. puncto 1.* & multa alia eruditiſſimè affert P. Petrus Ribadeneira *in libro inſtitut. Societatis* IESV *cap. 13.* ad id comprobandum. Et ratio ipſa ſuadet, quia reſecandæ ſunt carnes putridæ, ne ſanas corrumpant, & ſcabioſa ouis à caulis repellenda, ne cæteras inficiat, vt docet D. Hieronymus *in Epiſtol. ad Galatas c. 5.* & refertur *c. reſecandæ. 24. q. 3.* præſtat enim bonum commune priuato; nec commodè poſſunt omnes tales religioſi in carcerem coniici, idque minus graue religionum onus eſſet. Nec obſtat textus *c. impudicas*, & *c. ſi quis ſacro. 27. q. 1.* tum quia eſt deſumptus è Concilio prouinciali Tiburtienſi *c. 5.* quod vim decreti vniuerſalis non habet; tum etiam, quia non decidit nunquam poſſe religioſum eiici, ſed ob id ſpeciale luxuriæ crimen iubet moniales in monaſteria, & ergaſtula recludi, vt ſceleris ſui pœnitentiam agant. Nec obſtat etiam *c. fin. de regul.* quia non loquitur de eiectis in perpetuum, vt dicemus a *n. 8.* Et ideo hanc ſententiam tenent D. Thom. *quodlibet. 12. art. vlt.* D. Bonauent. *in regul. D. Franciſci. quæſt. 14.* Anton. *c. cùm olim, el 2. n. 36. de priuil.* Cardin. *ibi. n. 4. verſ. quid ſi eſt expulſus.* Alexand. de Neuo *c. ſicut. el 1. n. 22. de iureiur.* D. Antonin. *3. part. tit. 16. cap. 4 fin.* Humbert. *in regul. D. Auguſtini. c. 99.* Turrecrem *in regul. D. Benedict. tr. 88.* Syluest. *verb. religio. 6. quæſt. vlt.* & *verb. Abbas. quæſt. 3. n. 6. verſ. 2.* Armill. *verb. religio. num. vlt.* Nauar. *comment. 2. num 33. verſ. 2. de regul.* & *lib. 3. conſilior. tit. de regul. in 1. edit. conſ. 50. nu. 1. in 2. conſ. 77. num. 1.* Anton. Cucus *lib. 3. inſtit. maior. tit. 1. num. 130.* & *num. 139.* Cordub. *eo quæſt. 21. punct. 1.* Paſſarel. *in priuileg. Minimorum. c. 16.* Molin. *to. 1. de iuſt. diſp. 1. col. antepen. §. de eiectis.* Azor *tom. 1. inſtit. moral. lib. 12. c. 16. q. 2.* Leonard. *lib. 2. de iuſt. c. 41. dub. 14. nu. 106.* Manuel *qq. regul. tom. 1. qu. 30. art. 13.* Cappucinus *in priuileg. Mendicantium verbo eiicere, in ſuis annotationib. in princ.*

Quod ſi petas quis ſit incorrigibilis dicendus. Reſpondeo, tripliciter dici aliquem incorrigibilem, atque de eius emenda iure optimo deſperari. Primò, quando in criminibus perpetratis perſeuerat. Ita docent Anton. *cap. cùm non ab homine, num. 12. de iudiciis*, & *ibi* Abbas *num. 30.* Maiol. *lib. 5. de irregular. cap. 26. num. 4.* Sayr. *de cenſur. lib. 5. c. 21. nu. 37.* Graffis *1. part. deciſionum. lib. 2. cap. 24. num 19.* & idem dicit Abb. *ibi*, etiamſi committat alia delicta diſſimilia, id eſt, non æquè grauia. At verius eſt exigi vt delicta ſint ſimilia, id eſt, æquè grauia, aut grauiora, per *cap. vt fama*, ibi. *Ad ſimilia, vel peiora facile labetur.* Et ita docent Barbatius *in additionibus ad prædictum locum Abbatis, verb. alia delicta*, Maiolus, Graffis, & Sayrus proximè allegati. Secundò, quando ter monitus non deſiſtit, Anton. Abbas, Maiolus, Sayr. Graffis *ibidem.* Tertiò, ſi aſſignatum pœnitentiæ locum deſerat fugiendo; Abbas, Maiolus, Sayr. *ibidem*: & hoc pacto intelligendus eſt Antonius, dum ait non eſſe incorrigibilem qui pœnitentiam non implet, quando ſolùm non implet minime arrepta fuga, vt bene explicat Abbas *ibidem.* 4

Quamuis autem D. Thomas, D. Bonauentura, Cardinalis, Syluester, Armilla, Antonius Cucus *num. 3.* allegati, ſolos incorrigibiles expelli poſſe tradant; at bene Azor *tom. 1. inſtit. moral. lib. 12. c. 16. quæſ. 3.* ait, ideo eſſe verum ſtando in iure communi. At iure peculiari, & inſtituto religionum à Sede Apoſtolica approbato ob multa alia poteſt profeſſus expelli, quod ius etiam decernit apud quos expellendi poteſtas ſit. 5

Quæri autem poteſt, vtrum ea quæ dicta ſunt, procedant etiã in monialibus, ita vt illæ expelli poſſint propter incorrigibilitatem, quando monialis adeò incorrigibilis eſſet, vt in nullo monaſterio eius reformatio, & correctio ſperaretur? Ratio dubitandi eſt, quia praxis hucuſq; non recepit monialem expelli tanquam incorrigibilem, nec Doctorem inueni id dicentem; neque ex aliqua hiſtoria conſtat aliquam eiectam eſſe. Et ideo dico in rigore poſſe eiici, quia omnes rationes adductæ *n. 3.* ad probandã licitam eſſe regularium eiectionem, eandem vim habent in monialibus, nec ſtrictiùs hæ religionis votis obligantur quam illi: nec præceptum clauſuræ ipſas ligat, niſi quamdiu in monaſteriis degentur, ſicut nec delatio habitus quoſcunque religioſos, niſi eo tempore. Nec Doctorem aſſerentem licentiam eſſe regularis incorrigibilis dimiſſionem inueni, qui diſcrimen in hoc conſtituat. At quamuis attento rigore hoc ita ſit, nullatenus auderem conſulere Prælato alicui, vt id inconſulto Romano Pontifice, aut eius Nuncio efficeret, quod ſit res noua, & inuſitata, & ideo non modicum ſcandalum afferret, 6

afferret, & grauem anſam multis monialibus quæ in monaſteriis ſunt, & facilè mutantur, vt ſe incorrigibiles fingerent, vt monaſterium dereſerent. Quare potiùs bono communi conſulendum eſt, & ex illa monialis incorrigibilis includenda in monaſterij carcere, ne aliis offendiculo ſit, quàm eiicienda cum tanto ſcandalo, & periculo communis boni allatum.

7 Si tamen religio aliquem profeſſum dimittat abſque cauſa iuſta, peccat contra iuſtitiam. Et ratio eſt aperta, quia profeſſio eſt contractus reciprocus, quo religioſus ſe obligat religioni ad perſeuerandum in illa; & è contrà religio ſeſe obligat ad illum retinendum, & tractandum tanquam filium, dum ille iuſtam expulſionis cauſam non præbuerit, vt fatentur omnes. Ergo dimiſſio abſque cauſa erit contra iuſtitiam; & in hoc nulla eſt difficultas.

8 Hinc deducitur, profeſſum iniuſtè expulſum poſſe compellere monaſterium, vt ipſum admittat, & ab eo alimenta percipiat, quia iniuſtè eo iure ſpoliatus eſt. Quod bene docent Surdus *de aliment. tit. 6. quæſt. 35. n. 6.* Molin. *tom. 1. de iuſt. diſput. 140. colum. antepenult. §. quando religioſus.* Quod intelligendum eſt, ita vt iniuſtè eiectus poſſit petere alimenta futura, non tamen præterita, niſi mutuò illa accepiſſet, vel quibus illa pararet, vt rectè, aliis allegatis, tradit Nauar. *comment. 2. de regular. num. 65. verſic. Addo ſeptimò.* Et ratio eſt, quia pecunias quibus ſe aluit, tenebatur dare monaſterio, & ad ipſum monaſterium pertinebant. Quare in rigore loquendo aluit ſe ſumptibus monaſterij. Confirmat hoc Ananias *cap. ex parte. num. 3. de accuſation.* dicens huiuſmodi monachum poſſe agere ad alimenta futura, non tamen ad præterita, ſi opera ſua, vel alicuius donatione ſe aluit: ſecus ſi pecunia mutuò accepta; ſicut de filio ſe aleote diſtinguit Bart. *l. libertis. la 2. §. 1. num. 3. ff. de aliment. & cibar. legat.* Idem quod Ananias tradunt Felinus *cap. cùm delicta. num. 16. fallent. 3. de reſcript.* & *d. cap. ex part. in fine. verſ. Item nota.* Afflictus *deciſ. 10. num. 4.* & Surd. *de aliment. tit. 5. quæſtione 1. num. 48.* Vnde vlteriùs fit, vt ſi monachus quaſi iniuſtè expulſus conueniat monaſterium, debeat ab illo accipere alimenta, cùm ſit in poſſeſſione monachatus, & percipiendi alimenta à monaſterio, vt in Collegiali expulſo à Collegio tradit Bolognettus *repet. authentic. habita. numero. 546. C. ne filius pro patre,* & citatis Bartolo, Alberico, & Rebuffo, tradit Surdus *de aliment. tit. 1. quæſt. 129. num. 4.* & in propriis terminis monachi litigantis de iniuſta expulſione, tradunt allegato Matthæo, Imola *Clement. 1. num. 37. de ſtatu monachorum,* & *ibi* Cardinal. *§ quia verò nu. 7. quæſt. 4* Lara *l. ſi quis à liberis. §. ſi vel parens. numero 59. ff. de liber. agnoſcen.* Boëtius, Alciatus, Afflictus, quos refert, & ſequitur Menoch. *de præſumpt. lib. 1. quæſtione 35. num. 21.* Velaſc. *conſil. 7. num. 3. tom. 1.* Surdus *de aliment. t. 1. quæſt. 128. numero 10.* & *ibi num. 11.* dicit cum Bartolo *tract. de aliment. num. 43.* quod tenetur etiam monaſterium ad alimenta, interim dum diſputatur an ſit monachus. Quod limitant aliqui ad caſum in quo ille eſſet in propria poſſeſſione monachatus. Sic Lancellotus *de atteni. parte 2. cap. 4. limitat. 13. num. 30.* Sed verius eſt, ſufficere aliquam monachatus præſumptionem. Sic Surdus *de aliment. tit. 1. quæſtione 121. num. 2.* citans Simonem de Prætis *de interpret. vlt. volunt. lib. 5. dub. 2. num. 12. & 13.* Boëtium *deciſ. 324. num. 4.* Monoch. *de præſumpt. lib. 1. quæſt. 35. num. 21.* Ioſeph. Lodouic. *deciſ. 46. num. 4.* Similiter tenetur monaſterium expenſas ad lites neceſſarias ei contribuere, vt bene docet Valaſc. *ibidem.*

9 Ex quo etiam fit, vt ſi monachum hunc alens animo donandi caruerit, poſſit à monaſterio alimenta repetere, quia cùm monaſterium teneatur eum monachum alere, & admittere, qui ipſum aluit, dicitur vtiliter monaſterij negotium feciſſe. Sic docet Surdus *de aliment. tit. 6. quæſt. 19. fin.* allegátque Rebuffum, cuius locum non inueni.

Quod ſi quæras, qualiter monachus hic poſſit agere, cùm nomine proprio actionem habere nequeat, vtpote cui caret proprio, nec agat etiam nomine monaſterij, quippe non de monaſterio, ſed de proprio ſpolio agit. Reſpondent bene Cardinalis, & Imola nuper citati *numero* 8. monachum hunc officio Iudicis potiùs reſtitui, quàm iure actionis. Quia, vt probant rationes dictæ, ius agendi monachus non habet. Sed qualiter hoc verum ſit dicetur *infrà cap. 12.* vbi explicabitur an monachus habeat legitimam perſonam comparendi in iudicio. 10

SVMMARIVM.

Explicatur caput finale de regularib. qualiter monaſterium teneatur quærere hos fugitiuos, & eiectos, & eis incluſis in alio monaſterio quis teneatur alimenta præſtare, à num. 11. vſque ad 14.

Quando monachis ratione nouæ reformationis datur optio tranſeundi ad aliud monaſterium, à quo debeant ali. num. 15.

Quid ſi hi fugitiui, aut eiecti redire nolint? num. 16.

An ille textus intelligatur de ſolis eiectis iniuſtè? n. 17.

An conſuetudine abrogatus ſit, & an alio iure quærendi ſint eiecti iniuſtè, & apoſtatæ, & fugitiui? n. 18.

An, eſto non ſit abrogatus ille textus, obliget quando reuocatio eiectorum afferret aliis ſcandalum, & periculum? num 19.

An monaſterium reuocans eiectos teneatur præſtare alimentorum expenſas ab illis factas? n. 20.

Quid de expenſis factis fugitiuorum, & apoſtatarum, vel an ipſe religioſus teneatur eas ſoluere? n. 21.

Quid ſi apoſtata ille caperetur ab aliquo in monaſterium reuocandus, aut ipſe ſponte propria redeat, vel ſi fugiſſet ex iuſta cauſa, teneatur monaſterium ei ad alimenta? num. 22.

Quid ſi monaſterium ſucceſſit poſtea in hæreditatem nomine illius monachi, vel tempore fugæ, aliqua licitè acquiſiuit? remiſſiuè num. 27. poſt inuenies alia ſummaria. n. 23.

QVÆSTIO ſecunda. An religio teneatur expulſos, ac apoſtatas, fugitiuóſque quærere, ac reuocare, eiſque alimenta tempore fugæ impertiri? Difficultas huius quæſtionis pendet ex intellectu textus *capitis finalis de regularibus.* vbi quatuor ſtatuuntur. Primum eſt, vt Præſidentes Capitulis, ſeu Abbates, ſeu Priores, quærant annuatim ſuos religioſos profeſſos fugitiuos, aut eiectos. Quare ea obligatio non ſolis Abbatibus, aut aliis, qui Capitulis generalibus præſident, imponitur, ſed etiam immediatis conuentuum Prælatis: atque ita tenebuntur hi iuxta hunc textum quærere, & reuocare profeſſos fugitiuos, & eiectos, quia textus de omnibus his loquitur. Atque ita docent Hoſtienſis *eo cap. fin. initio.* & *ibi.* Cardinalis *numer. 2. quæſt. 6.* Abbas *num. 3.* Archidiac. *cap. Abbates. n. 4. 19. quæſt. 2.* & *ibi* Bellamer. *numero 1.* Roſella *verb. Abbas. numero 2.* Sylueſter *verb. apoſtaſia, quæſtione 6. num. 10.* Azor *lib. 12. inſtit. moral. cap. 1. num. 17. quæſ. 2. ad finem.* Manuel *qq. regular. cap. 1. q. 30. art. 5.* 11

Secundum, quod in eo textus ſtatuitur, eſt, vt per cenſuram eccleſiaſticam compellantur Prælati admittere eos fugitiuos, & eiectos, quando ſalua ordinis diſciplina admitti poſſunt. Gloſſa *ibi. verbo ſalua.* explicat, impoſita eis pœnitentia quam regula illius ordinis ei delicto imponi iubet. Sed manifeſtè textus aliud intendit, vt ex ipſomet contextu apparet; atque ita ſenſus eſt, vt hi fugitiui, & eiecti admittantur ad religionem, 12

quando ea admiſſio non eſſet contraria regulæ illius ordinis: ſi enim regula præſcriberet hos ad religionem non admittendos eſſe, vt regula D. Benedicti *cap.* 29. id præcipit de his qui poſt fugam ter recepti, fugiunt iterum, textus non iubet eos admitti, ſed in locis competentibus ad agendam pœnitentiam conſtitui. Et ita explicant Hoſtienſis *eo cap. final. nu.* 6. 7. & 8. Antonius *ibi. num.* 9. Cardinalis *num.* 1. *notabil.* 3. Ioannes Andr. *numero* 4. Anchar. *numero* 5. Henricus *in fine.* Archidiac. *cap. Abbates. numero* 6. 18. *quæſtione* 2. & *ibi* Bellamera *num.* 4. D. Antonius 3. *part. tit.* 16. *cap.* 5. Antonius *in principio.* Syluester *verbo apoſtaſia. quæſt.* 5. & 7. *num.* 10. & *ibi* Armilla *num.* 14. Azor *lib.* 12. *inſtitut. moral. cap.* 17. *quæſt.* 2.

13 Tertium eſt, vt ſi ſalua ordinis diſciplina, fugitiui, vel eiecti recipi nequeant, prouideant dicti Prælati, vt apud eadem monaſteria in locis competentibus, ſi abſque graui ſcandalo id fieri poterit, alioquin in aliis eiuſdem ordinis religioſis domibus ad agendam ibi pœnitentiam, talibus vitæ neceſſaria miniſtrentur; nomine autem competentium locorum intelligunt ergaſtula monaſterij, in quibus religioſi hi ſeparati ab aliis vitam tranſigant ſui delicti pœnam luentes. Sic docent Hoſtienſis *ibi numero.* 9. Ioannes Andr. *numero* 4. Antonius *num.* 10. Ancharanus *num.* 6. Abbas *numero* 1. *notabil.* 4. Cardinalis *num.* 2. *quæſt.* 8. Henricus *numero* 7. Archidiac. *dicto cap. Abbates. numero.* 3. & *ibi* Bellamer. *num.* 1. *fine.* D. Antoninus 3. *part. tit.* 16. *c.* 5. § 2. Syluester *verb. apoſtaſ. quæſt.* 7. *num.* 10. Azor *lib.* 12. *inſtitutionum moral. cap.* 17. *quæſ.* 2. Vel intelligi poteſt, ne admittantur, vt viuant inſtar aliorum monachorum, ſed vt cæteris monachis ſeruiant, vt docent Innocentius *ibi. num. vnic.* Antonius *num.* 10. D. Antoninus, & Syluester proximè citati Dum autem dicit textus, *quando abſque graui ſcandalo id fieri poterit*, nomine huius ſcandali intelligitur, quando ex ea admiſſione cæteri religioſi ita offenderentur, vt potiùs ſe exituro, quam cum talibus eiectis commoraturos dicerent. Ita tradunt Hoſtienſis *eo cap. fin. num.* 9. Ioann. Andr. *num.* 4. Antonius *num.* 10. Cardinalis *num.* 1. *notab.* 4. Anchar. *num.* 6. D. Antonin. & Azor proximè allegati. Vel in hoc ſtandum eſt prudentis arbitrio, vt docent Syluester *verb. apoſtaſia. quæſt.* 7. *num.* 10. & *ibi* Armilla *num.* 14. Manuel *quæſt. regular. tomo* 1. *quæſt.* 30. *art.* 5. *fine.*

14 Circa id autem quod iubet textus, vt his fugitiuis, & eiectis apud alia monaſteria eiuſdem ordinis conſtitutis neceſſaria vitæ ſubminiſtrentur, dubitatur cuius expenſis ſubminiſtrari debeant, nimirum an expenſis prioris monaſterij, à quo fugerunt, eiective ſunt, an potius poſterioris, in cuius ergaſtulo includuntur. Quidam cenſent hæc expenſis prioris monaſterij; alendum, quod nulla ſit ratio ob quam poſterius monaſterium, cui non ſeruit, grauetur ad eum alendum. Ita docet Gloſſ. *eo cap. final. in fin.* alij docent alendum à poſteriori monaſterio; & hanc ſententiam videtur *ibi* ſequi Innocentius *num. vnico*, cùm duplicem ſententiam referens, hanc in vltimo loco ponat. Sed melius alij ſic diſtinguunt; ſi religioſus hic bona ſua contulerat monaſterio, & quidem alimentis ſufficientia, ex illis ali debet, vt *cap. de lapſis.* 16. *quæſt.* 6. & dicam latiùs *infrà lib. ſequent. cap.* 76. *num.* 46. Si autem non contulit, aut ſufficientia non ſunt, alendus eſt impenſis prioris monaſterij; quod ſi id non habuerit vnde eum alat, miniſtrabit alimenta poſterius monaſterium. Ita docent Hoſtienſ. *eo cap final. num. vltimo*, & *ibi* Ioann Andr. *fin.* Anton. *num.* 14. Cardinal. *num.* 2. *quæſt.* 10. Abbas *in fin.* Anchar. *num.* 9. Henric. *num.* 7. D. Anton. 3. *part. tit.* 16. *cap.* 5. § 3. Syluest. *verbo apoſtaſia. quæſt. vltim.* Azor *l.* 12. *inſtit. c.* 17. *quæſ.* 3. Tapia *authent. ingreſſi. verbo ſua. cap.* 6. *num.* 37. 38. & 39. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Quod ſi vtrumque monaſterium habeat bona huius, quodlibet modicum contribuere tenetur, vt bene docet Anan. *eo cap. final. num.* 8. Manuel *quæſt. regul. t.* 1. *quæſt.* 23. *art.* 1. ait, ſi profeſſus eſt in monaſterio bonorum capaci, ad quod hæreditas huius peruenit, tenetur eum alere: ſi autem nulla eſt hæreditas, tenentur monaſterium vbi commiſit delictum, & in hoc caſu vera eſt opinio Abbatis. At in religione Minorum, cùm neque in communi, nec in particulari fratres aliquid habeant, vbi receptum eſt ve monaſterium in quod mittitur, eum alat. Quod ſi neutrum monaſterium ad alimenta ſufficiat, diſcrepant hi Doctores, Abbas enim, & Archidiac. *cap. ſi quis rapuerit. n.* 2. 27. *quæſt.* 1. & *ibi* Bellamer. *ad fin.* dicunt, teneri Epiſcopum contribuere, cuius eſt omnibus indigentibus prouidere. *cap.* 2. *diſt.* 82. Alij dicunt teneri tunc Capitulum generale proſpicere. Sic Hoſtienſ. Ioann. Andr. Anton. Card. Ancharan. Henric. D. Anton. Sylu. Tapia, Azor *ibidem.* Quod ſi nec Capitulum generale poſſit, dicunt omnes iſti, præter Syluestrum, & Azor, qui de hoc non meminere, teneri Epiſcopum. Sed exiſtimo nullam eſſe ſpecialem obligationem Epiſcopi ſubminiſtrandi hæc alimenta, ſed ſolam generalem, qua tenetur aliis pauperibus, quod nulla ſit ratio ſpecialis huius obligationis, eo vel maximè quod religioſis ignominioſum non ſit mendicare. Dum autem dicunt hi Doctores, quando vtrumque non eſt ſufficiens, teneri Capitulum generale, intelligendum eſt quando nec partem contribuere vtrumque poteſt, ſi enim id poſſit, vtrumque ſuam partem contribuet, & ita ſuſtinent Cardin. & Azor proximè allegati. Intelligo autem danda alimenta à poſteriori monaſterio, quando hic religioſus non eſſet priori vtilis. Si enim illi eſſet adeò vtilis, vt æquiualeret alimentis, ceſſaret prædicta ratio, atque ita non deberentur alimenta, iuxta dicenda *num. ſequenti.*

Hinc deducitur, ſi monaſterium, eo quod eius diſciplina collapſa fuerit, ad priſtinam regulæ obſeruantiam reuocetur, data optione monachis in eo remanendi, aut ad aliud commigrandi, ipſis ad aliud recedentibus deberi alimenta a priori monaſterio, quia non eſt cur poſterius grauetur ad ea ſubminiſtranda. Atque ita docent Anton. D. Anton. Syluest. Azor *num. præcedenti* allegati, Tabien. *verbo religio. quæſt.* 27. *num* 28 *fine.* Quod temperandum, vt bene temperant Sylu. Tabien. & Azor *ibidem*, quando hi religioſi ſunt poſteriori monaſterio inutiles. Si enim ei vtiles ſint, ipſa ratio ſuadet vt ab eo alantur. 15

Vltimum quod ſtatuitur *eo cap. final. de regular.* eſt, vt ſi noluerint hi eiecti, aut fugitiui redire, excommunicentur à Prælatis, illique faciant ab Epiſcopo eos publicè excommunicatos denunciari, donec obediant. 16

Sed circa deciſionem huius textus dubitatur primò de quibus eiectis illa intelligatur. Quidam ſentiunt intelligi de eiectis iniuſtè, vel defectu poteſtatis dimittentis, vel defectu cauſæ, vel defectu ordinis iuridici ſeruati: ſecus autem de iuſtè eiectis per ſententiam diffinitiuam rectè, & ritè latam. Sic docet Nauar. *comment.* 2. *de regul. nu.* 36. & *lib.* 3. *conſil. tit. de regul.* 1. *edit. conſil.* 51. *fine in* 2. *conſil.* 78. *fine.* Manuel *quæſt. regul. tom.* 1. *qu.* 30. *art.* 71. Azor *l.* 17. *inſtit. cap.* 16. *quæſ.* 1. *fin.* & *c.* 17. *quæſ.* 2. Sed hanc expoſitionem dicit eſſe periculoſam additio *ad conſ.* 77. Nauar. *in* 2. *edit. l.* 3. *tit. de regul.* tum quia id caput finale abſolutè loquitur de eiectis, qui potiùs tales dicuntur quando iuſtè eiecti ſunt; tum etiam, quia loquitur de eiectis, qui ſecundùm ordinem regularem non poſſunt amplius recipi, qui nequeunt eſſe iniuſtè eiecti; illos enim tenetur religio admittere, & ideo non placet ea prior expoſitio. 17

Sed placet quod dicunt alij, quos tacito nomine refert, nec improbat, & ſic videtur ſequi Azor *tom.* 1. *inſtit. moral. l.* 12. *cap.* 17. *quæſ.* 1. nempe, totum id decretum cùm ſit iuris humani, conſuetudine abrogatum fuiſſe 18

neque

neque enim religionum Præfecti religioſos eiectos quotannis perquirunt, neque reducunt, neque repetunt. Quare ex vi illius decreti non tenentur Prælati quærere, nec reuocare eiectos, nec fugitiuos; ſed ſeruanda ſunt quoad hoc ſtatuta religionum, & ius naturale, quod ſuos iniuſtè eiectos reſtitui dictat, & ſic quærendi ſunt, vt ad priſtinum ſtatum reſtituantur. Si verò apoſtatæ, & fugitiui ſint, tenebitur eodem iure diuino naturali Prælatus religionis, ſi commodè poſſint, eos quærere, vt corrigat, & puniat iuxta regulæ, & conſtitutionum præſcriptum, vtpote qui vere ſibi ſubditi ſint; vt vel ſic ſpirituali eorum ſaluti proſpiciat, & ſi delictum non fuerit expulſione dignum, admittat correctos in religionem.

19 Et eſto id decretum *capitis finalis* eſſet in viridi obſeruantia, & ita obligaret, an intelligendum eſſet, quando reuocatio hæc eiectorum non afferret aliis ſcandalum, & periculum, poſſentque commodè detineri, & corrigi? Nam deſperata eorum correctione, imminentique prædicto periculo præferendum eſt commune religionis bonum, Atque ita docent D. Anton. 3. *part. tit.* 16. *cap.* 5. §. 1. *fin.* Syluest. *verb apoſt. nu.* 10. *q.* 6. *fin.* Armill. *verbo religio. nu.* 16. Corduba *in regul. D. Franciſci cap.* 2. *qu.* 21. *punct.* 2. Graffis 1. *part. deciſ. lib.* 3. *cap.* 5. *nu.* 151. Manuel *quæſt. regul. tom* 1. *quæſt.* 30. *art.* 5.

20 Poſterior difficultas eſt, an monaſterium reuocans eiectos, aut fugitiuos, & apoſtatas, teneatur ſoluere ea, quæ religioſus illo tempore, quo fuit extra religionem, in propriis alimentis conſumpſit, vt ſi mutuò accepit nummos ad alimenta, vel caupo, aut quidam alij bona fide exiſtimantes eum non fugere, ſubminiſtrarunt? Et quidem eiectis iniuſtè probauimus *num.* 6. teneri monaſterium ad alimenta miniſtranda. De eiectis autem iuſtè, clarum eſt non teneri monaſterium, cùm eos à ſe præciderit, & eiecerit iuſtè, ac proinde obligatione eos alendi ſe liberauerit ob eorum culpam, in pœnámque delicti eorum. Et ita tenet Paulus *conſil.* 76. *num.* 1. *vol.* Surd. *de aliment. t.* 7. *q.* 35. *n.* 1.

21 Tota difficultas eſt de fugitiuis, & apoſtatis. Videtur enim monaſterium teneri ad id, quod vtiliter eius negotium geſtum ſit alendo eius religioſum, ne fame periret, monaſteriúmque factum ſit ditius, cùm in ipſius alimentis tantundem intra monaſterium eſſet conſumpturum, prout tenebatur; nec æquum eſt, vt qui bona fide illa ſubminiſtrauit, iacturam illorum abſque culpa ſua faciat. Tandem, quia ſi monachus ſic fugitiuus plurima acquireret, ea eſſent monaſterij: cùm ergo monaſterium ſentiat commodum, ſentire debet etiam damnum *regul. qui ſentit, de regulis iuris in* 6. At exiſtimo ad nihil teneri monaſterium. Ducor, quod monaſterium non tenetur eos alere, quandiu in fuga ſunt, vt docent Henric. *cap. finali nu.* 6. *de regular.* & Surd. *de aliment. t.* 8. *priuileg.* 97. *num.* 6. *t.* 9. *quæſt.* 27. *nu.* 22. *fin.* docentes monaſterium teneri ad expenſas per monachum in ſtudio factas. Limitant, ſi de ſuperioris licentia in ſtudio erat quaſi oppoſitum ſentientes, quando erat fugitiuus. Et ratio eſt, quia ideo tenetur monaſterium ad monachi alimenta, quod monachus ipſi miniſtret, acquiratque, vt teſtantur Paul. *conſil.* 76. *num.* 1. *vol.* 1. & idem Surd. *de aliment. t.* 6. *quæſt.* 35. *num.* 1. At apoſtatæ, & fugitiui ſua culpa non ſeruiunt: ergo monaſterium liberatur obligatione ipſos alendi, quandiu in fuga ſunt. Cùm ergo monaſterium non teneretur hos alere, eius negotium non geſtum eſt eos alendo, nec exinde factum eſt ditius. Deinde, quia ex contractu, vel delicto monachi non tenetur monaſterium, niſi quatenus inde factum eſt ditius, in eiúſque vtilitatem contractus ille redundauit, vt diximus *infrà lib. ſequenti*. Cùm ergo in hoc caſu neutrum concurrat, non tenebitur monaſterium, nec bona fides contrahentis cum illo monacho, ſufficiens eſt ad illius obligationem in monaſterium transferendam. Præterea, quia ea alimenta ſubminiſtrare fuit potiùs in monaſterij detrimentum, illis enim non miniſtratis religioſus ille neceſſariis ſibi deficientibus, vexatione dante intellectum, ad ſaniorem mentem rediret, & ad priſtinam religionem ſe reciperet. Item, quia pater non tenetur alere filium ſua culpa à patris conſortio recedentem, vt optimè Pinel. *c.* 2. *part* 1. *n.* 54 *C. de bon. mater.* Emmanuel Suarez *in communibus opin. verbo filius. n.* 185. Aſcani *Clem. tit. de patria poteſt. effect.* 17. *n.* 32. Surdus *de aliment. t.* 7. *qu.* 7. *n.* 1. & 2. nec vxor culpa ſua à viro diuertens expenſas interim factas repetere poteſt, vt tenet Gloſſ. *cap. ſignificaſti, verbo matrim. de diuortio.* Ioannes Lapus *rubr de donat. inter virum & vxorem*, §. 64 *n.* 6. & 10. Surd. *ea qu.* 7. *n.* 7. Tenebitur autem religioſus hic ea alimenta ſubminiſtrantibus reſtituere, ſi aliquando reſtituendo fuerit, eo modo quo dicemus in tractatu de voto paupertatis, teneri eum reſtituere quæcunque alia debita, à quorum obligatione eximitur monaſterium. Tandé, quia non obſtat religioſum hunc acquirere monaſterio, vt vel ſic tanquam ſentiens commodum, ſentire debeat & damnum, quia id deficit in illis qui ita alterius poteſtati ſubiecti ſunt, vt rei acquiſitæ dominium non comparent; vt ſeruus quicquid acquirit acquirat domino, qui tamen non tenetur damna per ſeruum illata in ipſius vtilitatem non conuerſa reſarcire.

Dum autem dicimus monaſterium non teneri ad alimenta apoſtatæ, vel fugitiui, intelligendum eſt, quandiu ille in fuga fuerit: nam ſi ab aliquo caperetur in monaſterium reuocandus, ex tunc tenebitur monaſterium ad alimenta, & expenſas, quia ex tunc vtiliter eius negotium geritur, fitque id quod monaſterium efficere tenebatur, vt contingit in ſeruo fugitiuo, cuius alimenta repetit, quia captum reuocat ad dominum. Similiter ſi ipſe pœnitentia ductus redeat, neceſſarias reditus expenſas tenetur monaſterium ſoluere, quia ad eum reuocandum tenebatur. Denique priori iure tenetur monaſterium ad alimenta, & expenſas monachi fugitiui licitè fugientis, & ex cauſa iuſta, vt ſe præſentet ſuperiori, quia vt diximus *num.* 8. monaſterium tenetur dare monacho expenſas neceſſarias ad litem, & monacho accuſanti Abbatem debentur alimenta, vt conſtat ex *cap. ex parte de accuſationibus.* 22

Quid autem ſi monaſterium ſucceſſit poſtea in paternam hæreditatem nomine illius monachi, vel tempore fugæ aliqua ille licitè acquiſiuit laborando, dicemus in tractatu de voto paupertatis. 23

SVMMARIVM.

An profeſſi expulſi eximantur omnino à religionis iuriſdictione, nec poſſint ad eam reuocari, nec ipſi teneantur redire? refertur quædam ſententia. n. 24.

Tenentur ij mores corrigere, & quandiu non corrigunt, nec petunt iterum admitti ſunt in malo ſtatu. n. 25.

An quando correcti non admittuntur, liberentur à voto obedientiæ, & paupertatis? refertur quædam ſententia. n. 26.

An neutrius voti obligatione eximantur? n. 27.

An teneantur eſſe ſub obedientia Epiſcopi, & cuius Epiſcopi & an ſummi Pontificis? refertur quædam ſententia. n. 28

Explicatur ſententia Authoris n. 29.

Expulſi à religione poſſunt cogi ad illam redire. n. 30.

Non tenentur in aliis obedire Prælatis religionis, quandiu extra religionem ſunt. n. 31.

An poſſint hi religionem cogere, vt ipſos iam conuictos admittat? num. 32.

An ſi iterum admittantur, indigeant noua profeſſione, & ſint reſtituendi ad priſtinum locum? n. 33.

An quando in priſtinam religionem non admittuntur, teneantur ad aliam tranſire? & quid de religioſo, cuius omnino deſtructa eſt religio? n. 34.

An profeſſi eiecti poſſint ad aliam religionem æqualem vel laxiorem tranſire? refertur quædam ſententia. n. 35.

Refertur ſententia Authoris.n.36.

An is tranſitus licitus ſit inuitis prioris religionis ſuperioribus?n.37.

An ante, vel poſt profeſſionem in poſteriori monaſterio poſſit à priori reuocari?n.38.

Quomodo fratres Minores ſic eiecti poſſint ad aliam religionem tranſire,& an valeat profeſſio aliter tranſeuntium?num.39.

An eiecti poſſint compelli à ſuperiori eijciente,vel à ſummo Pontifice, vt ad aliam religionem tranſeant? refertur duplex ſententia.n.40.& 41.

Explicatur ſententia Authoris,& an poſſint cogi ad aliam pœnitentiam ſubeundam?n.42.

An poſſit ſuperior profeſſum ea conditione expellere, vt ad aliam religionem tranſeat, & quid de ligatis ſolis biennij,aut nouitiorum votis in Societate IESV,etſi non ingrediantur,vel non perſeuerent,an teneantur ad Societatem regredi?n.43.

An teneatur Societas eos admittere?n.44.

An profeſſi eiecti poſſint habere proprium, aut vſumfructum alicuius rei,vel diuitias accumulare,vel indigeant ad id licentia Epiſcopi?n.45.

An poſſint teſtari,& remiſſiuè cui acquirant, & an ſint capaces beneficij ſæcularis,& ſint capaces ſuccedendi, ſi in religione incapaces ei,ciantur?n.46.

An ſi in illicita,& ſuperflua expendant, teneantur accipientes reſtituere?n 47.

An peccent tunc contra votum paupertatis?n.48.

An poſſint donationes non malas, & eleemoſynas, quas voluerint facere?n.49.

An poſſint mendicare?n.50.

An teneantur hi ad obſeruantias regulares?num.51.refertur quædam ſententia.

Explicatur ſententia Authoris?& an teneantur ad horas canonicas:remiſſiuè.n.52.

An teneantur ad ieiunia,& alia ſub peccato mortali contenta in regula? n.53.

Quid ſi ſperetur illum eiectum admittendum ſi corrigatur,an interim teneatur ad regulas?n.54.

An teneantur deferre habitum religionis?n.55.

An teneantur ad alia vota in religione, iuxta eius inſtitutum emiſſa,vt in fratribus Minimis ad votum quadrageſimalis vitæ n.56.

An iniuſtè eiecti,vel iuſtè tantùm ſecundùm allegata,& probata,teneantur ad regulas?n.57.

Quid de damnatis pœna triremium?n.58.

An eiecti hi poſſint ad ordines promoueri?n.59.

Inuenies poſtea alia ſummaria,quæ deſiderantur.

24 QVÆSTIO tertia. An religioſi profeſſi expulſi maneant à votis, & obſeruantiis religioſis liberi, nec ad redeundum ad religionem, aut ad tranſeundum ad aliam poſſint cogi? Quidam ſentiunt iuſte in perpetuum eiectos, de his enim eſt ſermo, eximi omnino à ſuperiorum religionis iuriſdictione, ac proinde, nec teneri redire ad religionem, nec poſſe ad id per ſuperiores cogi. Ducuntur, quia per talem iuſtum repulſum religioſus ille deſinat eſſe membrum illius ordinis, ac proinde ab eius iuriſdictione eximatur; ſicut ſeruus eiectus à domino efficitur ſui iuris, deſinitque ſub domini poteſtate eſſe. Secundò, quia res iudicata ſeruanda eſt, *l.res iudicata ff.de regulis iuris,*& inſtitutum videtur,vt per ſententiam in perpetuum eiectus reuocetur inuitus ad ſuam religionem; quamuis enim culpa ſua eiectus ſit, cùm repulſu illo præterita illa culpa punita ſit, non ampliùs puniẽda eſt, cogendo eum redire. Tandem id probat Nauarrus ſtatim allegandus, quia huic parti fauere videtur Gloſſ. *cap. fin. de regularib.* in caſus expoſitione; quia cùm de fugitiuis, & eiectis loquatur, quantum ad eos requirendos, at de ſolis fugitiuis loquitur, quoad eos ad reditum compellendo; & Abbas *ibi.nu.2.notabil.vltim.* dicit poſſe Prælatum excommunicare monachum fugitiuum redire nolentem, nil de eiecto exprimens,& D. Antonin. 3 *p.tit.16.cap.5. ſtatim in princip.* vbi cùm tractet de fugitiuis, & eiectis, ac quoad effectum compellendi ad redeundum, de ſolis fugitiuis loquitur. Sed hi Doctores parum, aut nihil fauent huic ſententiæ, ſed illam tenent Nauarrus *comment.2.n.36.de regularib.*& *lib.3.conſil.tit.de regularib. in 1.edit. conſil.18.num.2.fin.*& *conſil.64.num.1.& in fin. nu.2.conſil.80.num.1.& in fin.*& *conſil.79.nu.1.verſ.2. addo.*Sayrus *theſaur.caſuum.1.2.lib.6.c.9. n.26.* Manuel *quæſt.regular.tomo 1.qu.30.art.20.*Azor *tomo 1. lib.12. inſtitut.moral.cap.17.quæſ.1.*& meliùs *cap.16. qu.6.* & id tanquam probabile defendit Sorbus *in priuileg. Mendicantium.verb.eijcere.in ſuis annotat. in princip.* & fauent Tolet.*lib.4.ſumma.c.18.n.1.*Manuel *tomo 2.ſumm. cap.95.num* 11.Emmanuel Sà *ſumm.verbo religio.n.40.* vbi abſolutè dicunt, hos eiectos eximi ab obedientiæ voto.

Sed dicendum eſt, eiectos hos tanquam incorrigibiles teneri mores corrigere, habileſque ſe reddere vt iterùm admittantur, & ita correctos ſe denuo offerre religioni: quare poſſunt cogi redire, quia donec ſe corrigant, per ipſos ſtat, quominus votum perſeuerandi in religione expleant, quod probatur omnibus rationibus, quas *num.30.* afferemus, quæ fortius hanc partem probant,& ibi ſoluentur contrariæ. Ita docent Sotus *lib.7. de iuſtit.qu.2.art.5.in ſolut.ad 3.ſub fin.*Graffis 1 *p.deciſ. lib.3.c.5.n.147* Angles *florib.2.part.tractat de voto.quæſt. vnic.art.2.diffi-nit* 8.Thomas Zerol.*praxi Epiſc.2.par. verbo regul. verſ. ſeſt.65.* Cordub. *in regul. D. Franciſci.c.2.qu.21.punct.3.*Aragon 2 2.*qu.88 art.3.fol* 997. §. *hucuſque diximus.* Conrad. *in ſuis reſponſis.1. part. qu.285.*Philiarc.*de officio ſacerdotal.tit* 1. *part.2. lib.2. cap.21.fin.*Sayr.*clau.reg.lib* 10.*c.9.num.25. & num.27.* & à fortiori hoc docent Authores quos *num.30.* allegabimus, vt ex ſententia ipſorum ibi referenda conſtabit. Non placet tamen quod addit Graffis, nempe, teneri hos adire Romanum Pontificem,vt cogat ſuperiores ad admiſſionem: tum quia eſt difficillimum, & difficillimè obtinebunt: tum quia non datur ſufficiens fundamentum illis ad hanc obligationem. 25

Sed difficultas eſt, quando hi eiecti poſt debitam ſui eiectionem petunt ad religionem admitti, & adhuc expelluntur. Sotus, Angles, Corradus, Graffis *num.184.* Aragon.*num præcedenti* allegat. Sayr.*eod.cap.9 num.27. & 28.* Monald. *conſil.69. nu.5.* tradunt abſolutè hos liberari voto obedientiæ,& paupertatis, ticóſque manere in ſæculo; atque huius exemptionis obedientiæ voto rationem reddunt, eo quod Prælatus eos reiecerit; exemptionis autem à paupertatis voto, eo quod conuentus eos non alat: atque indiſtinctè eiectos eximi à voto paupertatis, ſicut & obedientiæ, tradunt Tolet. Emmanuel Sà, Sayr. Manuel, Rodriquez allegati *num.24. fin.* immò addunt Angles *ibi,*& Azor *lib.12. inſtitut. moral. cap.16.quæſ.6.* & Sayr.*eo.cap.9.num.26.fin.* deſinere tunc hos eſſe religioſos illius ordinis. 26

Cæterùm intelligo hos Authores, præter Angles, tantùm velle obligationem eorum votorum non omninò eſſe eandem in ſæculo, eo quod non habeant ſuperiorem, cui ſubiiciantur, ſed eos à ſua obedientia reiecerit: & cùm victus quoque à monaſterio eis denegetur, nec habeant ſuperiorem, à quo petere debeant licentiam acquirendi neceſſaria ad victum, non paupertatis omnimodæ obligatio erit, ſed ſolo aliquo modo illa aſtricti manebunt, prout ſtatus eorum patitur, vt *num* 31. declarabimus, quippe rationes, quibus innituntur, hoc tantùm probant; nec ſuperior religionis potuit eiectos hos liberare votorum, & monaſticæ profeſſionis iugo, quia Prælati non poſſunt facere de monacho non monachum; immo de Pontifice id multi negant. Et quamuis verius ſit, id poſſe Papam, nunquam tamen id facit niſi ex aliqua vrgentiſſima cauſa 27

ob

ob commune totius regni bonum. At de eſſentia monachatus ſunt tria illa vota. *cap. cùm ad monaſterium, de ſtatu monachor.* & confirmatur, quia omnes fatentur eos non obligari à voto caſtitatis. At eadem eſt ratio de aliis, cùm enim omnia æquè ſint ſolemnia, ac religioni eſſentialia, perpetuitate gaudent, nec poteſt eorum obligatio ceſſare per ſuperiorum repulſum, ſed ſuſpendi in quantum ſtatus eiectorum non patitur eam obedientiam, & paupertatem ſeruari; præterea quia monachus factus Epiſcopus non liberatur tribus votis ſubſtantialibus, vt probauimus ſupra; ergo multo minus eiectus: tandem, quia aliàs ex ſuo delicto commodum reportaret, nempe exemptionem à votis, contra ea, quæ traduntur *cap. 1. de poſtulat. Prælator.* & *cap. Sedes Apoſtolica, de reſcriptis.* & ideo hos non eximi à votorum eorum, & monaſticæ profeſſionis obligatione, ſed manere veros eiuſdem ordinis religioſos, votiſque ligatos, tenent Nauarr. *comment. 2. de reg. n. 34. 35. 36. & comm. 3. num. 46.* quamuis dicat hos tranſire in obedientiam Epiſcopi, de quo dicemus *num. ſequenti.* Cordub. *in reg. D. Franciſci. c. 2. quæſt. 21. punct. 3.* Azor *tom. 1. lib. 12. inſtit. moral. cap. 16. quæſt. 4. & quæſt. 7. fin. & quæſt. 11. & cap. 17. quæſt. 2.* Suarez *5. tom. in 3. part. diſput. 21. ſect. 1. num. 20.* Ribadeneira *in lib. de inſtit. Societ.* Iesv. *cap. 14. § aſſequeno.* Vaſquez *1. 2. quæſt. 96. art. 4. diſp. 165. num. 87.* Leonardus *l. 2. de iuſtitia. c. 41. dub. 15. num. 112.* Petr. de Ledeſm. *2. tom. ſum. tract. 10. c. vltim. dub. 2. in col. ad 4. fol. 1212.* Mol. *tom. 1. de iuſt. diſp. 140. col. antepenult. § quando verò. & col. penult. paulò ante § quoad votum & 2. to. diſp. 176. column. antepenult. § quoad cæteros.* Manuel *q. regul. tom. 1. q. 30. art. 19.* Et ita Sayrus *eodem c. 9. n. 18.* ſe explicat, poſtquam enim dixerat eiectos hos eximi à voto obedientiæ, & paupertatis, ſubdit teneri eos vtrumque votum meliori modo, quo poſſint, adimplere.

28 Ad dicit Nauarrus vtroque loco quem *num. præcedenti* allegauimus teneri hos eiectos ex vi voti obedientiæ in profeſſione emiſſi, eſſe ſub Epiſcopi obedientia, & poteſtate, ac proinde teneri ſe illi inſinuare, vt eorum obligationem ſciens curam eorum habeat. Idem repetit *lib. 2. conſilior. tit. de regular. in 1. edit. conſil. 50. n. 3. conſ. 51. n. 2. in 1. conſ. 77. n. 3.* & *conſ. 78. num. 2.* & *conſil. 79. num. 2.* Idem tenet Thomas Zerola *in praxi Epiſcopali. part. 2. verb. regulares verſ. 3.* idemque tanquam probabile amplectitur Sorbus *in priuil. Mendicantium. verb. eiicere, in ſuis annot. in fine.* Quod ſi quæras, cui Epiſcopo debeant eſſe ſubiecti, an originis, an domicilij, in quo ſitum erat monaſterium, ac loci, in quem habitaturi ſe conferunt; reſpondet Nauar. *eo. comment. 2. de regul. n. 34.* eos ſubijci Epiſcopo originis, quod illud immutabile ſit. *l. aſſumptio. ff. ad municip.* cùm cætera domicilia deperdi valeat. Subdit tamen, poſſe Epiſcopum originis aditum concedere eis licentiam tranſeundi ad aliam diœceſim, vt eius Epiſcopo ſubſint, & abſque hac licentia id integrum eis non eſſe. Damnatos autem triremibus ait ſubijci Epiſcopo, cui triremes ſubſunt; at finito triremium tempore, aut ab illis redemptos teneri redire ad domicilium originis, vt Epiſcopo eius ſubſint, vel alteri de eius licentia. Tandem hæc limitat, niſi eiecti illi exularent à diœceſi originali. Cùm enim in illa nequirent eſſe, ait ſoli Pontifici, quamdiu exulant, eos ſubijci. Et fortè ait hos ſuis conſcientiis ſatisfacturos, ſi non longè à Romana vrbe eligerent Epiſcopum, cui obedirent. Id enim eſt iuxta tacitam Pontificis mentem.

Cæterùm omnino tenendum eſt, hos minimè teneri ex vi voti in profeſſione emiſſi, Epiſcopo alicui obedire, ſed tantùm inſtar aliorum clericorum Epiſcopo ſubijci, in cuius diœceſi habitauerint. Ratio eſt, quod ad nullam aliam obedientiam ex voto teneantur, præterquam ad eam quam promiſerunt; at non promiſerunt obedire extra religionem Epiſcopo. Item, quia ipſemet Nauarr. fatetur (vt dicemus *num. 34.*) hos eiectos non teneri ad aliam religionem tranſire, eo quod illam non vouerint. Cùm ergo nec vouerint Epiſcopo obedire, non tenebuntur ex vi voti eius obedientiæ ſubeſſe. Tandem, quia id eſt contra totius Eccleſiæ praxim, & nunquam more ſeruatur, vt hi Epiſcopo ſubſint. Et ideo hoc tenet Mol. dicens contrarium eſſe omnino impoſſibile, *tit. 1. de iuſt. diſp. 140. column. antepenult.* & Manuel *quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 10. art. 9.* Azor *tom. 1. inſt. moral. lib. 12. c. 16. quæſ. 11.* Leonard *l. 2. de iuſt. c. 41. dub. 15. nu. 114.* vbi ait hoc maximè locum habere in iis religioſis, qui erant ab Epiſcopi iuriſdictione exempti, nam in non exemptis ait eſſe valde probabilem contrariam ſententiam, quia ex vi voti ſuberant Epiſcopo. At ſubdit, nec in hoc caſu teneri ſe Epiſcopo offerre, vt ipſe eos dirigat, ab eoque in omnibus dependeant, ſicut nec tenentur cæteris religionis Prælatis ſe ad id offerre; quia hunc viuendi modum non vouerunt, ſed tantùm in religione conſtitutos obedire: immò nec manent ſub obedientia Pontificis, quatenus eſt prælatus regularis, ſed ſolùm quatenus eſt Pontifex; quia militat eadem ratio, cùm non vouerint obedientiam Pontifici, vt Prælato religionis, niſi quandiu religio eos pateretur, & eſſent in illa. Neque eſt ſimile de monacho facto Epiſcopo, quia hic non eſt à religione expulſus, ſed priuilegio Pontificio exemptus ab aliorum religionis Prælatorum obedientia, non autem ab obedientia Pontificis, vt eſt Prælatus regularis, vt diximus *c. 6. n. 3.*

Ex his deducitur primò contra Doctores *num. 24.* allegatos, quantumcumque per ſententiam diffinitiuam expulſos à religione, teneri quandocumque ſuperiores voluerint eos admittere, ad religionem redire, poſſeque eos ad id cogi. Probatur ex *cap. final. de regular.* vbi ſtatuitur, hos eiectos debere cenſuris eccleſiaſticis cogi redire ad religionem; quod decretum *num. 17.* probauimus intelligi de iuſtè per ſententiam diffinitiuam eiectis. Quod ſi dicas totum id decretum non eſſe vſu receptum, vt diximus *num. 18.* id non obſtat, quia Pontifex in ea parte non videtur ſtatuere nouum ius quoad tum ad poteſtatem hos eiectos compellendi ad reditum, & ipſorum obligationem ad redeundum, ſed ea ſuppoſita obligat Prælatos ad diligentiam hanc eos quærendi, & compellendi adhibendam; quippe ſi eiecti hi vinculo ſuæ profeſſionis non tenerentur, aſtringi non poſſent ad reditum, cùm capeſſere religionis inſtitutum, à quo quiſpiam liber eſt, debeat eſſe voluntarium. Secundò, quia profeſſi eiecti non liberantur votorum obligatione, & veri eiuſdem ordinis religioſi manent, vt probauimus *numero 27.* Ergo ſunt in malo ſtatu, quandiu per ipſos ſteterit, eo quod mores non corrigunt, quominus admittantur, tenenturque id procurare, nedum à ſuperioribus coacti redire. Tertiò, quia ob eorum delicta non debent commodum libertatis conſequi. & fieri potioris conditionis, quàm alij religioſi. Nec obſtant rationes contrariæ adductæ *num. 24.* Non prima, quia ſeruus poteſt liberè manumitti à domino, & ideo expulſus ab illo conſequitur omnino libertatem; at profeſſus religionis nequit abſolui à profeſſione monaſtica, & à ſuorum votorum obligatione. Nec obſtat etiam ſecunda ratio, quia non eſt iudicatum abſolui monachum illum à iugo monaſticæ profeſſionis, & ab obligatione redeundi, ſi redire iubeatur, & correctus admittatur. Nec iniuſtum eſt ad hoc cogi, quin potius eſt iuſtiſſimum, ne ex culpa ſua liber euadat. Nec id eſt delicti prioris pœna, ſed conſequitur obligationem profeſſionis, quam ſponte emiſit, à qua non eſt abſolutus. Et ita docent D. Bonauent. *in regul. D. Franciſci. c. 14. ad fin.* Humbertus *in reg. D. Auguſt. cap. 99.* Syluest. *verbo apoſtaſia quæſt. 6. num. 10.* & *verbo religio. 7. quæſt. 12. num. 12.* Paſſarellus *in priuileg. Minimorum cap. 16.* additio *ad Nauarr lib. 3. conſ. in 2. edit. tit. de regul. conſ. 77. fin.* referens generale Dominicanorum Capitulum Pariſiis habitum hanc ſententiam amplexum fuiſſe. Cord. *in reg. D. Franciſci. c. 2.* 29

q.21.punct.3. Suar.5.*tom in 3.p.diſp.27.ſect.5.n.20.* Vaſq. 5.x.*quaſt.96.art.4.diſp.165.c.8.nu.87.* Leonardus *lib.2. de iuſt.diſp.141.dub.15.num.131.* Id etiam aperte videtur docere Molina *tom.1. de iuſtitia. diſp.140 col.penult. paulo ante §.quoad votum.* & Manuel *qq.regul.to.1.q.30. art. 19.* vbi de horum eiectorum obligatione tractantes dicunt ſatis ei eſſe, ſi conentur taliter viuere, vt digni ſint, qui iterum admittantur, paratique ſint in eadem religione Prælato obedire, ſi ſublatis impedimentis iterum recipiantur. Idem aperte ſupponunt Angelus *verbo religioſus, n.42.* Tabiena *verbo religio. q.25. n.26.* vbi Armil.*num.35.* vbi dicunt tunc integrum eſſe eiectis ad aliam religionem tranſire, quando deſperata eſt admiſſio in aliquod priſtinæ religionis monaſterium; vbi clarè ſupponunt, quotieſcumque religio voluerit ipſos admittere, eos non excuſari ab hac obligatione. Quare bene D.Bonauentura, Humbertus, Paſſarellus, & Corduba *ibid.* dicunt, religioni integrum eſſe hos religioſos reuocare, quandiu in alia profeſſi non ſunt. Et Federicus *conſil. 134.* ait, vt monachi eiecti poſſint plenè à clauſtro abſolui, exigi, vt ad aliud monaſterium, aut ad curam animarum transferantur.

31 Non tamen dum extra religionem ſunt tenebuntur obedire Prælatis religionis aliquid aliud præter reditum ad religionem præcipientibus, quia eo ipſo quod eos eiecerunt, conſtituere eos extra ipſorum poteſtatem, & curam, ac ſubinde obedientiam, & hoc eſt quod Doctores *num. 26.* allegati intelligunt, dum dicunt hos liberos eſſe à voto obedientiæ, quia tantùm promiſere obedientiam, dum ſub cura & poteſtate ſuperiorum manerent. Et hanc partem aperte tenet Azor *lib. 12. inſtitut.moral.cap.16.quaſ. 11.immediatè ante verſic.hinc etiam ſoluitur.* vbi ait, hos eiectos teneri eo eſſe animo vt ſuperiorum iuſſis obtemperent quandocunque in eorum cura, & poteſtate erunt conſtituti; & Leonard. *lib.2.de iuſt.cap.41.fin.* vbi ait ceſſare ex parte executionem voti obedientiæ ob defectum materiæ, nempe, quia hi carent ſuperiore à quo dirigantur, vt Molina *tom.1.de iuſtitia. diſput.130.col.penult.paulò ante §.quod ad votum.* & Manuel *quaſt.regul.tom.1.quaſt.30.art 19.* vbi dicunt ſatis eſſe his eiectis, ſi parati ſint ad obediendum Prælato intra religionem, ſi in eam iterum admittantur; & clariùs idem Molin.*tom 2.de iuſtit.diſput.x76. col.antepenult.§.quod ad cæteros.* vbi ait iſtus eiectos carere ſuperiore cui pareant, & cuius ductum, aut voluntatem ſequi teneantur.

32 Secundò deducitur, quid in ea quæſtione dicendum ſit; an eiecti hi poſſint quoque cogere religionem, vt eos iam plenè correctos admittat, quippe id ex eo probari videtur, quod cùm religio ius habeat hos reuocandi, videntur etiam ipſi iure cogendæ religionis potiri poſt ſufficientem correctionem, ne diſpar vtriuſque contrahendi correctio exiſtat. Idque affirmant Nauarr. *lib.3.conſil tit.de regul.in 1.edit conſ.51 fin.in 2.conſil.18. fin.* Cordub.*in regul. D. Franciſci.c.2.quaſ.71.punct.2.* Molin.*to.1.de iuſt.diſp.140.col.penult §.quod ad votum.* Tapia *authent.ingreſſi.verb.ſua.cap.6.num.43.* Leonard. *lib.2.de iuſtit.c.41.dub.15. num.112.verſic.verius tamen puto.* Limitat Cordub. niſi aliud obſtet, vtpote ſi ſit probabile ſcandalum ex tali admiſſione, vel ſi redeant morbo aliquo contagioſo infecti, vel aliàs inhabiles ad ordinis officia; vel tandem, ſi ad aliorum terrorem valde conducat, hos iterum non admittere. Similiter limitat Leonardus, niſi religio iuſtas non admittendi cauſas haberet. Quæ ſententia veriſſima eſſet, ſi ſeruanda eſſet deciſio textus *capitis final. de regularib.* qui hos iterum admitti iubet, quando religionis regula non repugnat, eâque repugnante iubet, vt in ergaſtula monaſterij includantur, vt retulimus *n.11.* verùm cùm ea deciſio aut de ſolis iniuſtè eiectis intelligenda ſit, iuxta Doctores quos retulimus *num.17.* aut vſu abolita ſit, vt diximus *num. 18.* dicendum eſt, religionem nequaquam ad hoc teneri, quia iuſta ſententia ſunt in perpetuum ex parte religionis eiecti, qua tuta conſcientia poteſt iuuari religio; nec mirum ſi diſpar ſit eiectorum, & religionis conditio: hæc enim diſparitas meritò, & iure optimo inducitur propter eiectorum delictum, ſicut in matrimonio carnali eadem diſparitas reperitur inter coniugem innocentem, & adulterum; innocenti enim integrum eſt poſt diuortij ſententiam adulterum ad reconciliationem cogere, quod ius adultero quantumuis emendato denegatur. Et ideo hanc partem tenent Manuel *q.regul. tom.1. qu. 30.a.10.fin.* Azor *lib.1x.inſt.moral.c.17.q.2.*

Tertiò deducitur, immeritò Nauar. *lib.3. conſil. tit.de regularib.1.edit.conſ.64.fin.in 2. conſ.80.fin.* dixiſſe, fortè eiectos per iuſtam ſententiam diffinitiuam à religione non poſſe ad illam redire abſque noua profeſſione, etiam de conſenſu ſuperiorum, ſaltem ad eum gradum, & locum, in quo ante eiectionem erant, quamuis ſubiiciat, ſe nec hoc approbare, nec reprobare. At dicendum eſt, nullatenus noua profeſſione indigere, quia à priori non ſunt abſoluti, ſed eius obligatio ad tempus, quo hi extra religionem manent, eſt quoad aliqua ſuſpenſa, nec ſunt omnino à regularium obligatione abſoluti, ſed ſolùm quandiu iterum in religionem non admittuntur. Et ideo hanc partem tuetur Manuel *quaſt.reg. tom.1. quaſt.30. art.28.* & eandem tenentur ſequi omnes Doctores, quos *num. 27.* retulimus, dicentes hos à profeſſione priori non abſolui; & conſonat hoc iis, quæ diximus *cap.9.num.31.* vbi probauimus, monachum Epiſcopum redeuntem ad ſuam religionem non indigere noua profeſſione. Subdit tamen Manuel *eo. artic. ad fin.* eos iterum ad religionem receptos minime reſtituendos eſſe ad eum locum, & gradum, in quibus ante repulſum erat, quia denuò ſe ſubiiciunt poteſtati eius, à qua per repulſum liberi erant. At hæc ratio non probat intentum, quia ea obligatio non extincta erat, ſed tantùm ſuſpenſa, donec ad religionem redirent, manente firma priori profeſſione. Ergo prioris antiquitas, & gradus ſeruanda ſunt; & ita eis donandi ob præterita delicta his per ſuperiores priuantur. 33

34 Quartò deducitur, immeritò aliquos Doctores dicere, hos religioſos eiectos, quando admiſſio in ſuam priſtinam religionem poſt debitam correctionem deſperatur, teneri ad aliam religionem tranſire. Ducuntur autem, quia eo ipſo quod in hac profeſſi ſunt, religioni in genere ſeſe generatim aſtrinxere: cùm ergo in hac iam nequeant eſſe, tenebuntur aliam ingredi, non enim eorum conditio per repulſum dicitur eſſe melior. Et ita docent D.Bonauent.*in reg.D.Franciſci.quaſt.44.ad finem.* Cordub.*in eandem reg.cap.2.quaſ.22.punct.3.* D.Anton. *3.part.tit.1.c.4.fin.* Paſſarell.*ſuper priuilegia Minim.cap. x6.& cap.39.fin.* & id ſupponunt D. Antonin.*eo tit.16. cap.5.§.3.fin.* Angelus *verbo religioſus num 41.* Syluest. *verbo religio.6.quaſt.12.* Armill.*verb.religio.nu.15.* & *ibi* Tabiena *q.15. n.x6.* vbi dicunt, hos eiectos, quando in ſuam religionem non admittuntur, nec inueniunt aliam, poſſe in ſæculo viuere. Et idem clare ſentit Federic.*conſ. 38.* vbi rogatus de quodam eiecto non inueniente religionem volentem illum admittere, ait Epiſcopum debere curare, vt in aliquam recipiatur, & ſi non inueniat, debere ipſum Epiſcopum admittere eum ad profeſſionem in genere, ei deputare habitum regularem, ita vt ſeruet vota: & tanquam probabile tenet Sorbus *in priuileg. Mendicantium, verbo eiicere, in ſuis annotationibus in fin.* & idem tenet Altiſiodor.*lib.3.ſua ſumma.tr.x2. quaſt. penul.* de religioſo, cuius omnino deſtructa eſt religio, idque probat, quod religioſus ſic dominium ſui tranſtulerit in Deum. At omnino tenendum eſt contrarium, quia profeſſus minimè vouet religionem in genere, ſed hanc, ergo vel ad hanc, vel ad nullam tenetur. Addo, etiamſi generatim in ea profeſſione cenſeretur religio promiſſa, at etiam manens in ſæculo religioſus eſt, & tribus votis obſtrictus, quamuis iuſta ſententia

damna

ſummatatis, viuat extra clauſtrum. Et ita clarè tenent hanc partem Sotus *lib.7.de iuſt.q.2.art.1.in ſolutione ad 3. ſub finem.* Philiarcus *de offi. ſacerdotali.tom.1.par.2.lib.3. cap.71.fin.* dum dicunt hos eiectos, dum correcti adhuc repelluntur, tutos manere in ſæculo: & in propriis terminis docent Nauar *comm 2.de regul.n 36.* Azor *lib.12. inſtit.moral.c.16.q.7.& q.13.& c.17.q.2.* Molin. *tom.1.de iuſtitia diſput.149.colum.penult.paulò ante §.quod ad votum.* Leonard. *lib.2.de iuſtitia.c.41 dub.15.n.111.* Manuel *quæſt.regul.tom 1 quæſt.30 art.20.* Atque idem dicendum eſt contra Altiſiodorenſem de religioſo, cuius omnino deſtructa eſt religio, non enim tenetur ad aliam; neque obſtat eius ratio, quia non tranſtulit dominium ſui quoad omnem regulam, ſed quoad illam ſolùm, quam profeſſus eſt.

35 Sed duplex eſt circa hoc difficultas. Prima, an hic profeſſus eiectus poſſit propria Authoritate ad aliam religionem, ſiue æqualem, ſiue laxiorem tranſire? Quidam negant licitum eſſe hunc tranſitum abſque ſpeciali Romani Pontificis diſpenſatione. Ducuntur, quia Gregorius XIII. in Bulla conceſſa Societati IESV, incipienti; *Cum aliàs felicis recordationis*, indulſit Generali Societatis IESV, vt ex ipſius licentia poſſit profeſſus ab illa eiectus tranſire ad aliam religionem; prohibuitque eius indulti communicationem omnibus aliis religionibus ſua priuilegia cum prædicta Societate copioſe participantibus. Ergo ſupponit eſſe neceſſariam licentiam, nec poſſe ſuperiores religionis eam concedere, ſed ſolum Papam. Item, quia profeſſus quantumuis eiectus perſeuerat religioſus illius ordinis, & illi ſubiectus, & tenetur reuocatus redire, vt probauimus *num.30.* Sic tenent Cordub. *in regul.D.Franciſc.c.2.q.12 punct.3.* Suarez *tom.5. in 3.p.diſp.22.ſect.5.n.20.* Alij verò cenſent cum licentia ſui Prælati poſſe hunc tranſire ad æqualem, ſeu laxiorem, quando nulla ſubeſt ſpes, vt in propriam admittatur. Sic docent Angelus *verb.religioſus.n.42.* Tabien. *verbo religio.quæſt.35.*

36 Cæterùm exiſtimo poſſe hunc ad aliam religionem, ſiue æqualem, ſiue laxiorem abſque vlla prorſus licentia tranſire. Hoc tenent D. Antonin. *3.part.tit.16.cap.4. fin.* dicens ſe vidiſſe conſilia peritorum hoc tenentium. Armill. *verb.religio.num.15.* Nauar. *lib.3.conſil.tit.de regul.in 1.edit.conſil.51.num.2.in 2.conſil.78.n.3.* Paſſarel. *ſuper priuileg. Minimor.c.39 fine.* Emmanuel Sà *ſumm. verbo religio.num.40.* Manuel Rodrig. *quæſt. reg.tom.1. quæſt.30 artic.71.* & ſequitur tanquam probabile Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo eijcere, in ſuis annotat.in fine.* idemque ſupponit idem Manuel *2. tom. ſummæ.cap.6.num.11.* vbi dicit valere profeſſionem in alia religione, quando eiectus tanquam incorrigibilis tacet profeſſionem in priori. Quæ ſententia intelligenda eſt, quando profeſſus ille in perpetuum eiectus eſt, ità vt quantumuis correctus, nulla ſubſit ſpes, vt admittatur. Nam quando correctus admittetur, cùm teneatur ad priorem religionem redire, & ſe corrigere vt admittatur, manifeſtum eſt, eum non poſſe ad aliam religionem tranſire abſque legitima licentia, & ita benè temperauit Armill. *eo.n.15.* Ducor, quod hic exemptus eſt ab obedientia, & obſeruantiis illius religionis, & poteſt liberè in ſæculo manere: ergo à fortiori poterit ad aliam religionem tranſire. Secundò, quia lata diuortij ſententia, ſi coniux innocens monitus nolit adulterum ſibi reconciliare, poteſt adulter ſtatum mutare profitendo in aliqua religione, vt probauimus *lib. 10. de matrim. diſp.10. num.16.* Item, quia prior religio non habet ius omnino in profeſſum expulſum, vt ipſum quaſi ligatum habeat, ne poſſit ſibi conſulere ſtatum alium religioſum eligendo, ſi ad reconciliationem, minimè admittatur; ſed ſolùm habet ius reconciliandi quandiu ſtatum non mutauit. Nec obſtant rationes contrariæ, quia ad primam reſpondeo, priuilegium Societatis IESV, quod aliis religionibus non communicatum, in eo conſiſtere, vt poſſit ſolus generalis Societatis eam indulgere licentiam quibuſcunque profeſſis ab ipſa eiectis, cùm tamen non quicunque profeſſi eiecti poſſint propria authoritate ad aliam religionem tranſire, nec ſolus Generalis aliarum religionum poſſit eam licentiam concedere; ſed ſolum poterunt tranſire, quando ſufficienter correcti non admittuntur in religionem priſtinam, aut de licentia Generalis, aut Prouincialis, cum conſenſu conuentus, vt probauimus hoc *lib.6. c.7. n.66 & 69.* Nec obſtat etiam poſterior ratio, quia conſtabit eius ſolutio ex dicendis *n.ſequenti*,

Immò & inuitis prioris religionis ſuperioribus renuentibus admiſſionem poſt debitam huius eiecti correctionem, poteſt hic ad aliam religionem tranſire, ſicut de coniuge adultero, dum innocens reconciliationi reſiſtit, probauimus *lib.10.de matrim.diſp.10. n.16.* quod ea voluntas refragans ingreſſi huiuſmodi, nec volens admittere, ſit irrationabilis. 37

Hinc deducitur, etſi poſſit hic religioſus eiectus ante profeſſionem in poſteriori religione, & tempore nouitiatus reuocari à priori, & quod verus prioris religioſus ſit, & quoad reuocationem hanc ſubiectus Prælatus prioris illius religionis: at poſt profeſſionem non poterit, quia res iam non eſt integra, & deſinit eſſe religioſus prioris, & poſteriori obligatur per profeſſionem illam validam, ſicut de coniuge adultero, qui poſt diuortij ſententiam renuente innocenti reconciliationem tranſiit ad religionem, probauimus *eodem lib.10. de matrim. diſp.10.num.16.* 38

Demum id obſeruandum eſt, Innocentium IV. conceſſiſſe fratribus Minoribus, vt eiecti ex illorum ordine poſſint tranſire ad alios ordines approbatos, præterquam ad ordinem D. Auguſt. Templariorum, Hoſpitalariorum, & aliorum religioſorum arma portantium, deferendo tamen teſtimonium Generalis, vel Prouincialis ordinis dicti Minorum: & prohibuit ne aliter dicti religioſi abſque licentia Sedis Apoſtolicæ admittantur. Circa quam conceſſionem dubitari meritò poteſt, an profeſſio in alia religione fratris Minoris ſic eiecti, nec deferentis ſuæ eiectionis teſtimonium, valida ſit. Manuel Rodrig. *tom.1. regul.q.30.art.21.fin.* negat valere. Ducitur, quia tanquam forma ſub qua conceditur licentia eius tranſitus petatur id teſtimonium; at deficiente forma deficit quoque valor actus. Sed meliùs idemmet *2. tom.ſum c.6.n.11.* dicit valere profeſſionem, quia Pontifex eam non irritat, nec teſtimonium illud petitur tanquam neceſſaria forma, ſed tanquam res præcepti, vt de legitima monachi conſtet eiectione. 39

Secunda difficultas eſt, an profeſſi eiecti poſſint à ſuperiori eiicienti compelli, vt ad aliam religionem tranſeant? Nauarrus variis in locis fortiter defendit partem negantem, vt *comment.4 de regularib.n.71.* & *lib.3. conſil.tit.de regularib.in 1 edit.conſil.17 fine.* & *conſil.50.n.2.* & *conſil.64.num.1.* & *in 2.conſil.16.fine.* & *conſil.77.n.2.* & *conſil.80 num.1.* idem tenent Leonard. *lib.2 de iuſtitia. cap.41. dub.15. num.114 fin.* addens nec Pontificem poſſe ad id cogere. Manuel Rodrig. *quæſt.reg.tit.1.q.30. art.32.* & Vega *tom.2.ſumm.c.86. caſu 13.* qui duo licèt in fine loquantur de religione ſtrictiori, at in principio loquuti ſunt indiſtinctè; & ratio qua hanc partem probant, etiam probat de quacunque religione. Et hanc partem tanquam probabilem tenet Sorbus *in compend.priuilegiorum Mendicantiũ, verbo eijcere.in ſuis annotationibus, in fin.* & idem tenet, loquens de ſtrictiori religione Graffis *1.part.deciſ.lib.3.cap.5. num.147.* probátque Nauarrus *eo conſil.50. & 77.* quia ſicut Iudex nequit extra ſuæ iuriſdictionis territorium aliquid iubere. *l. finali, ff. de iuriſdictione omnium Iudicum* & *c.1 de conſtitutionibus, in 6.* ita neque extra ſuæ iuriſdictionis tempus; valet enim argumentum de loco ad tempus. *l. vinum ff. de reb. credit.* Ergo cùm hic ſuperior habeat ſolùm iuriſdictionem in hunc religioſum, dum manet ei ſubditus in religione, 40

Digitized by Google

religione, & ab illa expulſus deſinat eſſe ei ſubditus, non poterit ſuperior præcipere vt poſt repulſum ingrediatur aliam religionem. Et confirmatur, quia paria ſunt aliquid fieri tempore inhabili, & referri ad tempus inhabile. *l. in tempus. ff. de hæred. inſtit.* Secundò poteſt probari ex *c. fin. C. de pœnis, ibi. Patriæ Præſes vltra tempus adminiſtrationis ſuæ interdicere non poteſt.*

41 Hi verò cenſent poſſe Prælatum ad id cogere, quia tempore, quo cogi, eſt religioſus ille ſub eius obedientia, & per profeſſionem ita ſe religioni obligauit, vt nullatenus integrum ei ſit ad ſæculum redire. Ita docet D. Bonau. *in regul. D. Frãciſci. q. 14.* Paſſarellus *in priuilegiis Minimorum. c. 16.* & tanquam probabile amplectitur Sorbus allegatus *n. præced.* & Antonius de Amatis *deciſ. Genuenſi 46. in fin.* ait; Mendicantes poſſunt cogere eiectum ad intrandum aliam religionem.

42 Sed prior opinio tenenda eſt, ita vt nulla ſuperior ad id cogere poſſit. Ducor autem non fundamentis à Nauarro allatis, quia vt Iudex per ſententiam diffinitiuã poſſit cogere, ſatis eſt vt damnandus ſit ei ſubditus tempore, quo ſententiam profert, ſitque tunc intra ſuum territorium; & hæc concurrunt in noſtro caſu, aliàs nullus iudex poſſet damnare triremibus, vel exilio decennio, ſi antea contingeret ſuum munus finiri, & damnatus ille, dum eſt in triremibus, vel in exilio, eſſet extra ſuum territorium; & dum textus *l. final. C. de pœnis,* decidit, non poſſe Iudicem interdicere vltra ſuæ adminiſtrationis tempus, Gloſſa *ibi. verb. adminiſtrationis. & lib. 1. verbo obtemperã C. de poſtulando. & ibi* Salyc. *n. 4* dicunt hoc intelligi quando Iudex procedit per modum mandati: ſecus quãdo cauſa cognita profert ſententiam. Vel intelligitur, vt explicant Barthol. *in l. 1. num. 2.* Bald. *num. 1.* Paul. *num. 1.* Salyc. *num. 1.* quando iubet per ſententiam interloquutoriam, ſecus quando per ſententiam diffinitiuam, quia hæc ſententia fertur præmiſſa cauſæ cognitione, & magna ſolemnitate interueniente. Cùm ergo ante repulſum à religione, dum hic ſubditus erat, damnatus ſit per ſententiam diffinitiuam, vt eiiceretur ab ea religione, ad aliamque tranſiret, & tranſierit in rem iudicatam, eo non appellante, non obſtabit obligationi parendi eum futurum extra huius Prælati iuriſdictionem tempore, quo ſententia exequenda eſt. Quare legitimum huius ſententiæ fundamentum eſt, quod profeſſio religionis debeat eſſe voluntaria, ſicut & matrimonium; ac proinde ſicut in nullo euentu poteſt quis ad matrimonium cogi, niſi ipſe ſe ad illud ineundum propria voluntate obligarit, ita nec ad religionis profeſſionem. At profeſſus in aliqua religione non ſe obligauit ad profitendum in alia; & ideo etſi quis ob ſua delicta damnari poſſit, vt in monaſterium pœnitentiam acturus detrudatur. *cap. quoniam. de ſimonia.* at vt in illo profiteatur cogi nequit. Ex quo ſequitur, poſſe per hanc ſententiam diffinitiuam cogi eiectos hos ad aliam pœnitentiam ſuis delictis condignam ſubeundam. Et ita tenet Manuel Rodrig. *qq. regul. tom. 1. quæſt. 30. art. 22.*

43 At poteſt ſuperior religionis eum profeſſum ſub ea conditione eiicere, vt tranſeat ad aliam religionem; cui conditioni profeſſus ille conſentiens tenebitur aliam ingredi, aut non ingrediens, ab ea re tempore nouitiatus recedens tenebitur tanquam non impleta conditione ad priorem redire, à qua ſub illa ſolùm conditione abſolutus erat; & ſic ſeruatur in praxi in Societate Iesv cum profeſſis ab illa eiectis: poteritque idem ſeruari, cum ligatis ſolis biennij votis, vtpote qui verè, & plenè ſubditi ſunt. Poterit enim Pater noſter Generalis non aliter eos abſoluere ab illorum votorum obligatione, niſi ad aliam religionem tranſeant; immò & idem poterit ſuperior cum nouitiis eiuſdem Societatis, qui ex ſua deuotione vota emiſere iuxta Societatis formam. Nam etſi per illa non tranſeant in ſuperioris iuriſdictionem, & poteſtatem: at poterit ſuperior nolle ab eis votis liberos eos reddere per dimiſſionem à Societate, niſi ſub prædicta conditione; ſicut poſſet nolle abſoluere, niſi alia commutatione acceptata. Et ita Pius V. in quadam Bulla conceſſit Societati Iesv, & refertur in eius priuilegiis, *verb. apoſtata. §. 9.* vt eiecti ab ipſa poſt profeſſionem, aut biennij vota cum conditione tranſeundi ad aliam religionem, teneantur intra tempus à Generali præfixum ingredi & ſi non ingrediantur, aut ingreſſi non perſeuerent, teneantur abſque vlla mora ad Societatem regredi ſub excommunicationis latæ pœna reſeruatæ Pontifici, aut Generali Societatis.

Vnde ſit, eiectos poſt vota biennij, aut profeſſionem à Societate ſub prædicta conditione, teneri Societatem admittere, ſi poſtea non ingreſſi, aut non perſeuerantes redeant, cùm abſolutè nondum expulſi ſint: at ſi iudicaret eos repulſu abſoluto dignos, poſſet iterum abſolutè expellere. 44

Quintò deducitur, hos profeſſos eiectos à religione nihil tanquam proprium poſſe ſibi acquirere, aut capere, neque acquirere alicuius rei dominium, ſed ſolùm ius habere acquirendi vſum eorum, quibus ad victum, veſtitum, & habitationem indigent. Conſtat ex dictis *num. 23.* vbi probauimus hos teneri voto paupertatis, prout ſtatus eorum patitur. Ita docet Nauarr. *comment. 2. de regularib. nu. 35.* Leonard. *lib. 2. de iuſtit. cap. 41. dub. 15. num. 112.* Saytus *clau. regia. lib. 6. cap. 9. nu. 18.* Molina *tom. 1. de iuſtit. diſp. 140. colum. antepenult. §. quando verò. & tom. 2. diſp. 776. columna antepenult. §. quod ad cæteros.* Azor *lib. 12. inſtit. moral. cap. 18. quæſ. 4.* qui bene addit, hos nec vſum, nec vſumfructum, qui in iure conſiſtit, ſibi comparare, ſed nudum vſum, qui res eſt facti, non iuris, quia prior vſus, aut vſusfructus pugnat cum voto paupertatis. Addit Saytus, non poſſe hunc diuitias accumulare: ſed id non credo, quippe non aduerſatur paupertatis voto hæc accumulatio retento ſolùm illarum vſu. Addit etiam Nauarr. teneri hunc licentiam Epiſcopi obtinere, vt bona, quæ comparat, conuertat in proprios vſus ſibi neceſſarios. Sed loquitur Nauarrus conſequenter ad ſententiam ipſius, quam retulimus; & impugnauimus *num. 28. & 29.* Quare eam licentiam minimè deſiderari dicendum eſt, ſed, vt bene docent Molin. *vtroque loco citato,* Leonard *eo dubio 15. n. 113.* Manuel Rodriguez *qq. reg. tom. 1. quæſt. 30. art. 19.* eo ipſo quod à religione eiiciuntur, cenſeri tacitè eis conceſſam adminiſtrationem, & commoditatem vſus rerum, quas comparant.

Sextò deducitur, hos non poſſe teſtari, quia poteſtas teſtandi pugnat cum paupertatis voto, nec hi ſunt domini eorum bonorum, ſed ſolùm vſus, & commoditas eorum conceduntur illis dum viuunt. Et ita docent Molina *ea diſp. 277. §. quod ad cæteros.* Leonard. *eo. dub. 15. nu. 113.* Saytus *eo cap. 9. nu. 28.* Cui autem acquirant, & an ſint capaces beneficij ſæcularis, dicemus tractatu de voto paupertatis, vbi etiam explicabitur, an ſint capaces ſuccedendi, ſi ab ordine Minorum, vel à Societate ſunt profeſſi eiecti. 46

Sed maior difficultas eſt, an ſi in illicita, & ſuperflua expendant, teneantur accipientes ab eis reſtituere? Videntur enim teneri, quia illi non ſunt domini, ſed adminiſtratores, & hoc ad vſus licitos, & neceſſarios; nec ſuperior religionis poteſt concedere licentiam expendendi in ſuperflua, & illicita, & accipientes non obſtante ea licentia tenebuntur reſtituere, vt dicemus tractatu de voto paupertatis. Et ideo hæc pars eſt valde probabilis, & conformis communi ſententiæ traditæ, vt bene ait Leonardus *de iuſt. cap. 41. dub. 15. num. 113.* At placet quòd tradunt Leonardus *ibi,* & Molina *tom. 1. de iuſt. diſp. 276. verſic. quod ad cæteros & diſput. 520. paulò poſt principium,* nempe, hos non teneri reſtituere; quoniam commoditas tota, vſus, & diſpoſitio illorum bonorum, interim dum viuunt, perinde ad ipſos ſpectat ac ſi religioſi non eſſent, neque habent iam tunc, cui in 47

ea

ea parte pareant, & cuius ductum, & voluntatem, io ea parte ſequi teneantur, ſed perinde quoad adminiſtrationem, acquiſitionem, & alienationem, eorum bonorum ſe habent, ac ſi dominium illorum haberent, ac ſui iuris omnino eſſent; quod quidem vſus ita comprobat, & monaſterium nullam penitus curam habere de horum bonorum adminiſtratione. Et quamuis dum religioſus ille manet religioni ſubiectus, ea facultas tam ampla concedi nequeat; at per repulſam eo ipſo conceditur, cùm iam pro tunc non maneant perfectè voto paupertatis ligati, ſed ſecundùm quid. Cui ſententiæ ſatis fauent Doctores, quos retulimus *num.* 46. dicentes, religioſos hos eximi a paupertatis voto. Conſonant his, quæ diximus *ſuprà* in hoc *lib. cap.* 6. *num.* 13. de religioſo Epiſcopo in vſus prophanos expendente bona.

48 Sed rurſus difficultas eſſe poteſt, an ſaltem peccent contra paupertatis votum ſic illicitè, & ſuperfluè expendentes, an ſolùm peccatum committant, quod quicumque ſæculares ſic expendentes perpetrarent? Videntur enim peccare contra votum paupertatis, quia non ſunt domini, nec expendunt in vſus licitos, prout paupertas promiſſa patitur. At ex doctrina *num. præcedenti* tradita clarè deducitur, eos non peccare contra paupertatis votum, cùm de eiuſmodi bonis poſſint in vita diſponere, perinde ac ſi merè ſæculares eſſent, ac veri domini. Inſuper, quia quidquid religioſus donat, aut conſumit contra paupertatis votum, tenetur accipiens reſtituere, vtpote acceptum abſque legitima licentia ad transferendum illius dominium. At ſic acceptata, non ſunt obnoxia reſtitutioni; ergo diſponens non peccat in votum paupertatis.

49 Quare à fortiori poterunt vitæ ſuæ tempore facere donationes non malas, & eleemoſynas, quas voluerint, cùm plenam eorum bonorum adminiſtrationem habeant, vt bene docet Molina priori loco allegatus *num.* 47.

50 Quod ſi ad victum neceſſaria his eiectis ſufficiant, non tenentur manuum ſuarum labore acquirere, ſed integrum eis eſt emendicare, ſicut cuicumque ſæculari liberum eſt omnia pauperibus erogare, & ex eleemoſynis emendicatis viuere. Sic Nauarr. *comm.* 2. *de regul. nu.* 37. Azor *lib.* 12. *inſtit. moral. cap.* 16. *fine.*

51 Tandem ſupereſt diſputandum, an teneantur hi ad obſeruantias regulares, & reliqua vota iuxta religionis ſuæ inſtitutum in ea emiſſa, præter tria ſubſtantialia, caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ? Et loquendo de obſeruantiis regularibus, aliqui videntur aſſerere hos teneri, quia iniquum eſt, vt commodum exemptionis ex ſua iniquitate reportent. *cap.* 1. *de poſtul. Prælat.* & *cap. Sedes Apoſtolic. de reſcript.* Sic videntur ſentire D. Anton 3. *part. tit.* 16. *c.* 5. §. 3. *fine.* Angelus *verbo religioſus. n.* 42. Syluest. *verb. religio.* 9 *qu.* 17. Armill. *verb. religio. nu.* 15. Cordub *in reg. D. Franciſci. cap.* 2. *quæſ.* 21 *punct.* 3. Paſſarell. *in priuileg. Minim. cap.* 56 *fin.* aiunt enim hos non inuenientes religionem, in quam admittantur, teneri viuere regulariter.

52 Ad dicendum eſt, eos non teneri ad obſeruantias regulares, vt ad ieiunia, vigilias, delectum ciborum, quia omnia hæc comitantur vitam monaſticam, & ratione ſolius religionis, à qua expelluntur, tenebantur ad illam. Et confirmatur, nam talis profeſſus per ſe, & immediatè ſolùm vouit tria ſubſtantialia vota, reliqua verò mediatè, & conſecutiuè, ſuppoſito, quod in eadem religione perſeueraret; vnde ſicut vouens profiteri in religione aliqua non tenetur ex vi huius voti ad ſpeciales regulæ obſeruantias, donec de facto profiteatur: ita ſimiliter non tenetur eiectus. Nec obſtat ratio contraria, quia etſi abſurdum ſit reportare per ſe commodum exemptionis ex delicto; at reportare per accidens ratione alicuius principalis quod defuit, cui obligatio illa acceſſoria erat, nil abſurdi continet, & id contingit in hoc caſu. Nam quia obligatio ad eas obſeruantias eſt annexa perſeuerantiæ in religione, deficiente hac per expulſionem legitimam, & perpetuam ob eiecti demerita, deficit per accidens, & conſequenter obligatio acceſſoria. Et ita ſuſtinet Sotus *lib.* 7. *de inſtit qu.* 2. *art.* 1. *in ſolutione ad* 3. *ſub fin.* Nauarr. *comment.* 3. *de regular. nu.* 46. & *lib.* 3. *conſil. tit. de regular. in* 1. *editione. conſil.* 51. *nu.* 2. *in* 2. *conſil.* 78 *n.* 2. Aragon. 2. 2. *qu.* 55. *art.* 3. *fol.* 997. §. *hucuſque diximus.* Philiarcus *de offic. ſacerdot. tom.* 1. *part.* 2. *lib.* 3. *c.* 21. *fin.* Sayr. *theſaur. caſuum. tom.* 2. *lib.* 19. *n.* 18. Emman. Sà *ſumm. verb. religio. n.* 40. Leonard. *lib.* 2. *de inſt. c.* 41. *dub.* 15. *fin.* Conrad. *in ſuis reſponſ.* 1. *part. q.* 285. tanquam probabile ſequitur Sotius *verbo eiicere. in ſuis annotat fine.* An verò teneantur ad horas canonicas, dicemus tractatu de horis canonicis.

Nec approbo quod ait Manuel 1. *tom. qq. regular. quæſt.* 30 *art.* 19. *fin.* vbi prædictam ſententiam limitat, vt intelligatur de ieiuniis ad quæ non obligat regula ſub culpa mortali, vt contingit in ordine Prædicatorum, & de his ait locutum Sotum *num. præcedenti* allegatum. Quare concludit, fratres minores progreſſos eiectos in perpetuum non liberari ieiuniis; ad quæ eorum regula ſub mortali obligat. Sed hanc limitationem non approbo, tum quia omnes prædicti Doctores indiſtinctè loquuntur, nec eos latebat in aliquarum religionum regulis contineri aliqua præcepta ſub mortali obligantia, & eorum ratio generalis eſt, & in omnibus hoc idem probat; tum etiam quia Nauarrus *eo commentar.* 3. *de regular. numer.* 46. dicens, eiectus liberari obligatione regulæ, & ieiuniorum ipſius, meminit fratrum Minorum, nec eos excepit, immo ſubdidit, poſſe quoque eos tangere pecunias, cùm tamen contrarium in ſua regula interdicatur. 53

Limitarem tamen prædictam ſententiam, vt intelligatur de eiecto in perpetuum tanquam incorrigibili, ita vt nulla ſubſit ſpes, vt emendatus admittatur iterum; nam quandiu ſubeſt ea ſpes, non cenſetur eiectus in perpetuum, ſed donec corrigatur, & ita tenetur ſe corrigere, & correctus petere, vt iterum admittatur, & ſi denegetur admiſſio, ex tunc manebit liber ab obſeruantiis regularibus. Hoc clarè indicant Sotus, Aragon. Philiarchus, Sayrus *num.* 50. allegati. Nam priùs dicunt teneri hos eiectos ſe corrigere, & ſi poſt correctionem non admittantur, eos manere liberos à iugo regulæ. 54

Hinc deducitur, hos eiectos in perpetuum non teneri deferre habitum ſuæ religionis, quia cùm eo ſpolientur per iuſtam ſententiam, eo vti nequeunt. Sic Nauarrus *commentar.* 2. *de regul. num.* 36. & *lib.* 3 *conſil. titul. de regul. in* 1. *edit. conſil.* 51. *num.* 2. *in* 2. *conſil.* 78. *num.* 2. Azor *tom.* 1. *inſtit. moral. lib.* 17. *cap.* 18. *quæſ.* 13. Leonard. *lib.* 2. *de inſtit. cap* 41. *dub.* 15. *num.* 112. Sayrus *clau. reg. lib.* 6. *cap.* 9. *num.* 28. Manuel *qq. regul. tom.* 2. *quæſt:* 30 *art.* 26. Atque limitant bene Sayr. & Manuel, quando habitu ſpoliarentur; nam ſi non ſpolientur, non poterunt illum dimittere, quia delatio habitus non eſt annexa obligationi regularum religionis, nam Epiſcopus eſt his exemptus, cùm tamen habitum ſuæ religionis deferre teneatur. 55

Sed quid dicendum de aliis votis, vltra tria ſubſtantialia in religionem, iuxta eius inſtitutum emiſſis, vt in religione fratrum B. Mariæ de mercedè emittitur quartum votum vacandi redemptioni captiuorum, & in ordine Minimorum quartum votum ſolemne vitæ quadrageſimalis? Videntur enim hi eiecti obligati his votis, quod ea expreſsè emiſerint, & nulla ſit ratio cur eorum obligatione liberentur; ſicuti ſi voluiſſent aliqua recitare, tenerentur. Et ſatis fauent huic parti Sotus, Aragon. Philiarcus, Sayrus, Conradus allegati *num.* 50. dicentes enim hos eiectos non teneri ad regularas obſeruantias, eam reddunt rationem, quod eas non expreſsè vouerint. At in contrarium vrget, quod hæc vota emittantur vt annexa profeſſioni illius vitæ mona- 56

ſticæ,

ſticæ,& vt illam concomitantia,& qua acceſſoria. Cùm ergo hi liberi euadant à principali vitæ monaſticæ obligatione, liberabuntur quoque obligatione acceſſoria horum votorum, non ita vt illa tranſeant, ſed vt eorum obligatio ſuſpendatur, dum hi extra religionem ſunt. Præterea, quia votum deſinit obligare, quando eſt ita notabilis mutatio facta materiæ, vt reddatur notabiliter difficilior, & quæ à principio præuiſa retraheret à voti emiſſione, vt probauimus *lib. 4. huius operis.* At in noſtro caſu facta eſt mutatio non ſolùm notabilis, ſed etiam notabiliſſima. Tandem, quia ea vota emittuntur ad felicem religionis ſtatum conſeruandum. Ergo tandiu cenſentur obligare, quandiu proiectus eſt de eius corpore. Et ita hæc pars mihi placet, non vt ea vota omnino extinguantur, ſed ſuſpenſa ſint, quandiu durat ea conditio. Solam enim hanc ſuſpenſionem probant rationes prædictæ; nec eſt ſimilis ratio de votis peculiaribus, quæ ille emiſit in religione, quia hæc nullam habent connexionem, aut dependentiam à profeſſione, & à vita regulari: & fortè de his votis intelliguntur prædicti Authores; & hanc partem expreſsè tenet Vega 2. *tom ſum ma. cap.* 86 *caſu* 16.

57 Rurſus dubitari poſſet, an hucuſque dicta de eiectis vera ſint, quando iniuſta eſt eiectio, & de damnatis pœnæ triremium. Et quidem quando iniuſta eſt eiectio re ipſa, & iuſta ſecundùm allegata, & probata; credo habere verum hucuſque dicta de eiectis, quia eiectio eſt valida, & perpetua; at quando iniuſta omnino eſt, videtur hos non exuni à regularis obſeruantiæ obligatione, & cæterorum ad quæ alij religioſi obligantur, quia cùm eiectio illa non ſit valida, minimè exonerat eiectos, ſed manent vera illius religionis membra. Nihilominus dicendum eſt eos manere exemptos, ſicut cæteri iuſtè eiecti, quia exemptio hæc non pendet ex iuſtitia, aut iniuſtitia expellentium, ſed ex neceſſitate, & impoſſibilitate expulſorum, quæ æqualia ſunt in eiectis iniuſtè, imò ſi quid afferret commodi eiectio illa, eo potiùs potiri debent iniuſtè eiecti quàm cæteri. Ad rationem in contrarium reſpondetur, eiectionem iniuſtam validam quidem eſſe ad exonerandum eiectum, inualidam tamen eſſe ad exonerandam religionem.

58 De damnatis autem pœnæ triremium, ſi in perpetuum damnentur, conſtat eos liberos euadere, cùm eiectio ſit perpetua; at cùm pœna temporalis eſt, & ea finita admittendi ſint ad religionem, exiſtimo eos teneri ad obſeruantias regulares, quas commodè poſſint ibi obſeruare, perinde ac religioſi, qui ex iuſta cauſa ex ſuperiorum licentia ad tempus abſunt à religione, quia non ſunt eiecti, ſed vera illius religionis membra.

59 Demum ſupereſt difficultas, an eiecti hi ad ordines promoueri poſſint? Ratio dubitandi eſt, quia non poſſunt titulo profeſſionis, cùm iam non ſint à monaſterio alendi; nec titulo patrimonij, cùm proprium habere nequeant, de qua re bene tractat Nauarr. *lib* 1. *conſil. in* 1. *edit. tit. de ætat. & qualit. conſil.* 9. *in* 2. *lib.* 3. *tit. de regul. conſil* 84. & ipſum ſequens Manuel *qq. regular. tom.* 1. *quæſt.* 50. *art.* 23. & ſuſtinent poſſe quidem ſi beneficium ſufficiens habeant, aut patrimonium, ne mendicare cogantur, & dummodo non contraxerint irregularitatem ratione delicti, aut notorietatis grauiſſimorum criminum, ob quæ eiiciuntur; quia etſi dominium habere nequeant, poſſunt tamen habere vſum patrimonij ſufficientis debitæ ſuſtentationi, ne mendicare cogantur. Quod ſatis eſt vt ad ordines promoueantur: ſi tamen irregularitatem contraxerint, eſt priùs petenda diſpenſatio, vel à Pontifice, ſi illi reſeruetur, vel ab Epiſcopo, in cuius diœceſim fuerint habitaturi, ſi Epiſcopus in illa diſpenſare poſſit.

SVMMARIVM.

Proponuntur rationes ad probandum non eſſe liberum Societati expellere eos, qui vota in ipſa emiſere. num. 60.

Explicatur qualiter ea vota ſint perpetua ex parte vouentis, nō vero ex parte Societatis, & quomodo ab ipſa acceptentur, & quæ differētia ſit inter ipſa, & profeſſionē. n. 61.

Hæc vota ſunt conditionalia ſecundum quid, & ij expulſi à Societate manent omnino à votis liberi. nu. 62.

Quid ſi non ſint emiſſa iuxta formam Societatis, vel in dubio an ſic emiſſa ſint? num. 63.

An in his votis ſit aliqua iniuſtitia, eo quod ex parte emittentiū ſint perpetua, non autem ex parte Societatis? n. 64.

An ſi data opera repulſam à religione procurent prauis ſuis moribus, liberentur votorum obligatione? num. 65.

Explicatur ſententia Authoris num 66.

Quid de eo, qui ſibi falſa impoſuit, vt expulſionem extorqueret? num. 67.

An ſi hic emiſerat votum recitandi, dum in Societate permaneret, teneatur expulſus fratribus prædictis ad has preces? num. 68.

An qui poſt vota biennij, aut tempore nouitiatus emiſſa committit culpas ſufficientes dimiſſioni, quamuis ex ſe non eſſent veniales, peccet mortaliter? num. 69.

An qui poſt ea vota petūt dimitti, peccent lethaliter? n. 70.

An dimiſſi teneantur aliquid Societati reſtituere? n. 71.

Quid ſi datâ operâ vt à religione expellerentur? n. 72.

An poſſint eiecti compelli ingredi aliam religionem? remiſſiue. n. 73.

An profeſſi è Societate eiecti teneantur ad ſpeciale obedientiæ votum, quod emiſerunt, vel ad alia ſimplicia poſt profeſſionem emiſſa? refertur quædam ſententia. n. 74.

Explicatur ſententia Authoris. num 75.

QVÆSTIO vltima de iure quod habet Societas 60
IESV ad expellendos religioſos, & de actione ipſorum, ſi iniuſtè expellantur, & qualiter votis obligati maneant; quæ quæſtio propoſitis aliquibus difficultatibus diſſoluetur. Et vt diſtinctè procedamus, priùs agemus de expulſis poſt vota ſimplicia biennij aut coadiutorum formatorum à Societate, deinde de expulſis poſt ſolemnem profeſſionem. Prima igitur difficultas eſt, qualiter poſſit Societas abſque iniuſtitiæ labe expellere eos, qui ſola ſimplicia biennij, aut coadiutorum formatorum vota emiſere, & an illi per dimiſſionem liberentur prorſus votorum obligatione? Videtur enim repugnare Societatem liberam eſſe ad hos expellendos, hos autem carere libertate exeundi, quod in horum votorum emiſſione quidam contractus ineatur: neque enim ſoli Deo, ſed etiam Societati fiunt, ipſaque Societas ea acceptat, alias nullam iuriſdictionem in eos acquireret: ergo ſicut hi non poſſunt liberè exire, ita nec Societas poteſt eos liberè dimittere. Secundò, quia videtur iniuſtitia in eo contractu: nam ad iuſtitiam contractus maximè deſideratur æqualitas contrahentium, & ea deficit in his votis, cùm obligatio promittentis ſit omnino perpetua, non autem obligatio Societatis ea vota acceptantis. Tertiò, quia triplex eſt modus ſolutionis votorum, nempe, diſpenſatio, irritatio, vel commutatio; at expulſi nullo ex his modis ſoluuntur votis. Non enim ea vota, vtpote religioni ſubſtantialia, ſubſunt poteſtati irritandi, aut diſpenſandi ſuperiorum religionis, eo vel maximè quod ſint vota religionis & caſtitatis, quorum diſpenſatio Pontifici reſeruatur: neque etiam in aliquid aliud commutantur, quod eiecti facere teneantur: nec poſſunt etiam commutari, niſi per ſolum Pontificem.

Pro huius intelligentia ſuppono, latum eſſe diſcrimen inter vota caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ 61
emiſſa in Societate IESV in ſolemni profeſſione, & eadem vota ſimplicia emiſſa poſt biennium probationis, vel à coadiutoribus temporalibus, vel ſpiritualibus formatis, quod in illis eſt reciproca obligatio inter religionem, & profeſſum, ita vt ſicut profeſſus non poteſt à religione recedere, ita nec Societas eum expellere, niſi in caſu grauiſſimo, & ſi aliàs illum expelleret, peccaret contra iuſtitiam, tenetúrque eum recipere, vt de pro-

feſſis

Digitized by Google

feſſis aliarum religionum dixi *num. 7.* at in votis ſimplicibus biennij, vel coadiutorum formatorum non includitur hæc mutua obligatio. Nam quamuis Eccleſia approbans religionem Societatis, talia vota tanquam veræ religionis acceptet; at Societas ea non admittit, & ideo in manibus ſuperiorum non fiunt, vt habetur *in conſtitutionibus Societatis. p. 5. §. 3. & litt. D.* Dicitur autem Societas ea vota non admittere, non quia promiſſionem in illis incluſam quæ ſibi fit, non acceptet, ſed quia ex vi talis acceptationis ipſa non remanet ad retinendum vouentem obligata, & ſic debet intelligi quod in declarationibus *ea littera D.* dicitur, nempe huiuſmodi vota ſoli Deo, & non homini offerri: non enim intenditur Societatem ex vi talium votorum nullum ius acquirere in vouentem: ſed idcirco dicitur, quod præcisè ex eo voto non reſultet obligatio in Societate retinendi vouentem, licèt aliunde oriatur hæc obligatio, vt dicemus *num. 64. & 66.* ſicut contingit in eo qui ſui venditione ſe tradit in perpetuam alterius ſeruitutem, domino traditionem acceptante, nam ille quidem verè ſtatu ſeruitutis perpetuæ ad ſeruiendum domino aſtrictus manet, & licèt ex vi traditionis, & acceptationis hic verum ius in illum acquirat, at non manet ad eum retinendum obligatus, ſed poterit manumittere. Sic huiuſmodi vouentes in Societate ſe per illa vota Societati tradunt aſtricti ad perpetuò in ea manendum; at Societati liberum eſt eos dimittere, quamuis aliunde ex vi ſuarum conſtitutionum non poſſit eos dimittere abſque iuſta cauſa.

62 Secundò ſuppono, hos omnes per dimiſſionem à Societate, liberos proſſus à votorum obligatione euadere, non per diſpenſationem, irritationem, aut commutationem, ſed quia dum emittuntur iuxta Societatis conſtitutiones imbibitam habent conditionem, dum Societas eos retinuerit, vt *n. 66.* probauimus; atque ita cùm eos expulerit, ceſſat eorum obligatio, non quaſi Generalis relaxet vota, aut in eis diſpenſet, ſed quia tollit conditionem ſine qua ea vota non ſubſiſtunt, vt probauimus *lib. 4. cap. 24. num. 11.* ſicut habens votum ingrediendi religionem aliquam in particulari, ſi in eam non admittatur patiens in perpetuum repulſum, manet liber à voto, non quod fuit irritum, commutatum, aut in eo diſpenſatum, ſed quia religio à qua eius executio pendebat, illum admittere renuit. Ita vota biennij, vel coadiutorum formatorum deſinunt obligare expulſionem, abſque irritatione, diſpenſatione, vel commutatione, ex hoc quod Societas non vult eos retinere; vnde ea vota ſunt ſecundùm quid conditionalia, &, vt diximus, eodem modo, ſub eademque forma emittuntur vota aliquandiu a nouitiis volentibus ea ex deuotione emittere, vt conſtat ex *3. p. conſtitutionum. cap. 1. litt. T. & p. 5. c. 4. litt. G.* Quare ſimiliter ceſſant per legitimam à Societate expulſionem.

63 Dum autem dicimus vota hæc ceſſare per legitimam expulſionem, intelligitur quando ea iuxta Societatis formam emiſerunt. Si enim in Societate emiſiſſent ea vota non iuxta formulam votorum ipſius, manifeſtum eſt, ratione repulſus à Societate eos non manere liberos, vt conſtat ex *2. p. conſtit. c. 4. §. 5.* Societas enim cùm expellit aliquem, tamen reddit liberum à votis ſecundùm ipſius formam emiſſis, quia hæc vota habent tacitam conditionem, niſi expellatur, reliqua verò non, ſed ſunt merè abſoluta. Quare ſi fuit votum perpetuæ perſeuerantiæ in Societate, vt expellatur, iudicandum eſt ac de illo, qui vouit religionem, ac perſeuerantiam in illa, & poſtea expellitur, de quo diximus *lib. 4. cap. 6. num. 106.* de reliquis autem votis ſpectandum eſt, an ea obligauerint perſeuerantiæ in Societate. Tunc enim quando ita à Societate expellitur, vt non teneatur ad illam redire iuxta dicta eo *num. 106.* non tenebitur ad ea vota, quia ceſſante obligatione principali, ceſſat acceſſoria, & in dubio hanc eſſe intentionem crederem illius qui hæc vouit ſe in Societate ſeruaturum: immo & illius qui intra Societatem hæc vouit, nec meminit, an ſuam intentionem reſtrinxerit ad ea in Societate ſeruanda, quia rariſſimè paupertas, & obedientia vouentur in ſæculo, cùm difficillimè in eo ſeruari poſſint, & quamuis caſtitas promitti ſoleat in ſæculo, at non ſola promittitur in hoc euentu, ſed vnà cum paupertate, & obedientia: quare videtur promiſſa eo modo, quo paupertas, & obedientia. Præterea, quia communis promittentium hæc ex ſua deuotione in religione mens eſt, dum in religione perſeuerant, & ita à communiter accidentibus hæc mens in dubio præſumitur.

Nec iniuſtitia aliqua in hoc reperitur: quod apertè 64
conſtat, cùm Sedes Apoſtolica, & Trident. *ſeſſ. 25. de regul. cap. 16.* hoc Societatis inſtitutum approbauerint: ac proinde in re maximè ad mores ſpectante erraſſent, ſi iniuſtitia in his votis inueniretur. Ratio autem cur iniuſtitia non inueniatur, ea eſt, quia ſcienti, & volenti iniuria irrogari nequit, *regul. ſcienti, de regulis iur. in 6.* at emittentes prædicta vota, norunt eam conditionem. nam ipſis traditur antea legendum totum Societatis Inſtitutum, & biennio probationis conſiderandum, vt habetur *in conſtitut. in examine. c. 1. §. 13. 1. p. conſtit. c. 4. §. 5.* & ſpecialiter hic punctus eis proponitur, vt habetur *in examine. cap. 6. §. 8. & litt. A.* Quare cum liberè eam ſcientes conditionem admittant, nulla eſt iniuria, eo vel maximè quod quilibet ſuæ priuatæ vtilitati valeat renunciare. *cap. ad Apoſtol. de regul.* Deinde, quia in multis contractibus ea inæqualitas reperitur, iure ſic ex iuſtis cauſis diſponente, vt ſi pubes ſponſalia cum impubere contrahat, pubes nunquam reſilire poteſt: id autem licet impuberi cùm primum pubertatem adeptus fuerit, vt conſtat ex *cap. de illis. 1. verſ. mulier, de deſponſat. impuberum.* Similiter ſi maior cum minore contractum ineat tutoris authoritate, ſoli minori reclamare permiſſum eſt *l. non eo minus. C. de procurat.* & minor cum maiori contrahens beneficio reſtitutionis adiuuari poteſt, quo tamen maior caret. Si ergo fauore minoris ætatis, & ob cauſis leuioris momenti poteſt iure hæc inæqualitas conſtitui, & cuidam parti libertas recedendi à contractu concedi, ea denegata alteri, cur eadem inæqualitas conſtitui non poterit fauore religionis ob cauſas maximi momenti, quales ſunt, ne religio, quæ magnis, & difficilibus Eccleſiæ miniſteriis dicatur, patiatur detrimentum retentis in ea perſonis, quæ ſcandalo ſint, & bonum eius nomen obſcurent? Deinde, quia hac ratione religioſi hi faciliùs in officio ſuo continebuntur, nitentúrque progreſſus in virtutibus facere, dum vident ſecus facientes poſſe dimitti. Præterea, quia in aliarum quoque religionum profeſſis ſimilis inæqualitas in contractu per profeſſionem emiſſo reperitur. Nam ipſi nunquam poſſunt reſilire: at religio poteſt ipſos, ſi contumaces, incorrigibiléſque ſint, expellere: immò aliquo modo maior inæqualitas reperitur nam hi expulſi à Societate manent omnino à votorum obligatione liberi, & penitus ſui iuris: ac ſi nunquam vouiſſent: at profeſſi cuiuſcunque religionis, quantumuis expulſi, manent votis ligati, cùm tamen religio non teneatur eos alere, ac eos tanquam membra putrida expulerit. Tandem, quia licèt tali vouenti non obligetur Societas ex ratione votorum, obligatur tamen ex ſuis conſtitutionibus ad illum retinendum, neque dimittere valet, niſi iuſta de cauſa, vt dicemus *n. 66* quæ obligatio fortiſſima eſt, & multo faciliùs eſt particularem à debito deficere, quàm Generalem Societatis, cui ſoli ius expellendi competit. Et hinc ſoluitur obiectio poſita *num. 60.* in argumento. Ad primum & 3. conſtat ex dictis *num. 61. & 62.* ſuppoſitione 1. & 2.

Secunda difficultas eſt, an religioſi Societatis ſolis 65
biennij votis, aut coadiutorum formatorum aſtricti, aut votis nouitiatus tempore emiſſis iuxta formam Societatis, qui prauis ſuis maioribus data opera repulſum à religione

gione procurant, tuti maneant? Et videntur tuti manere, quia 2.*p.conſtit. c.4.* §.6. dicitur, recedentem ſponte ſua à Societate, eſſe dimittendum, ſi redeat ad Societatem abſque ſufficientibus pœnitentiæ ſignis, & vera perſeuerandi voluntate, & paulo antè *cap.2.* §.4. dictum fuerat, cauſam dimittendi è Societate eſſe, ſi quis nequeat, vel nolit proprium ſuum iudicium infringere. Ecce igitur cenſetur legitimè dimiſſus à Societate, qui intendens directè fugere à ſocietate diſcedit, & qui non vult infringere ſuum iudicium, cùm tamen *in dicto cap* 4. §.4. dictum ſit, eiuſmodi homines liberos manere à votis poſt dimiſſionem, & Pontifices, qui Societatis inſtitutum approbarunt, eo ipſo conceſſiſſe hanc facultatem relaxandi, in quantum opus eſt ad omnes ſcrupulos auferendos. Item quia *p.3. cap.4 litt.B.* dicitur eſſe Societatis eos dimittere; quod ſi acciderit, eos manere liberos ab omni votorum obligatione. Ergo quoties Societas iure dimittit, manet alter verè liber. At in hoc caſu propter illius defectus iure Societas dimittit. Item, quia dimiſſio eſt actus præcisè ſe tenens ex parte dimittentis, nullatenus ad id requiſito præcisè & ex natura rei concurſu dimiſſi, niſi per modum obiecti circa quod eſt dimiſſio. Ergo dimiſſio, quæ eſt iuſta, & legitima ex parte dimittentis, & verſatur circa hominem dimiſſione dignum, eſt ſimpliciter, & abſolutè legitima, & ſic ſimpliciter votorum obligatione liberat.

66 At credo eos non liberari votorum obligatione, ſed teneri ad impedimenta per malitiam appoſita auferenda, & ad ſe offerendum religioni ad eius ingreſſum, ſi ſuperiores eum admittere velint; quod ſatis conſtat ex his, quæ diximus *lib.4. cap.23.n.*47. vbi ex communi Doctorum ſententia probauimus non liberari voti conditionalis obligatione, qui data opera nititur conditionem non impleri, vt liber euadat; ſicut etiam qui promiſit Xenodochio miniſtrare, non ſatisfaciet voto, ſi data opera male ſeruiens, reſque illius diſpendens, dimiſſionem extorſerit. Secundò, quia non minus hic obligatur ad religionem ex parte ſua, quàm ſi abſolute, & abſque ea conditione voueret. Conditio enim illa non adicitur ad maiorem ipſius vouentis libertatem, ſed vt religioni liberum ſit ipſum dimittere, ſi ineptus ipſi videatur. At ſi nulla conditione id votum emiſſum eſſet, hic liber non maneret: ergo nec ea conditione adiecta, cùm non minus ea appoſita aſtringatur, quam non appoſita. Tertiò, quia nulla condonatio fraudibus, & iniuriis extorta liberat extorquentem, ſed tenetur rem in priſtinum ſtatum reuocare. Cùm ergo illa votorum remiſſio per repulſam à Societate, non ſit libera, ſed fraudibus extorta, non liberabit expulſum, donec mutatis moribus, veritatéque detecta nitatur iterum admitti. Nec obſtant in contrarium adducta, quia ea conſtitutionum loca tantùm probant Societati integrum eſſe ob eas cauſas rebelles illos dimittere; at non probant eos manere liberos, quippe non liberantur niſi quando ex parte Societatis expulſio eſt voluntaria, qualis non eſt in hoc caſu, ſed per malitiam extorta. Atque ita decreuit Congregatio Generalis *decreto* 18.§.4. cuius verba *num.* 27. retulimus, vbi eadem in iſtos ſtatuit, quæ in eos, qui fictis cauſis dimiſſionem extorquent, de quibus agemus eodem *num.*72. Nec obſtat etiam ſecunda ratio, quia licet dimiſſio illa ſe teneat ex parte dimittentis; at cùm debeat eſſe voluntaria, oportet vt ſit legitima, ne dimiſſus extorqueat illam per malitiam, & fraudes. Et ita docet Leonardus *lib.2. de iuſtit. cap.*40. *dubio* 15. *à num.* 118. *vſque ad* 171. & pro hac parte ſunt Doctores quos allegauimus *lib.4. c.23. num* 47. dicentes, votum conditionale minimè deobligare, quando culpa vouentis non impletur conditio. Et pro hac etiam parte eſt quod diximus *lib.4. cap.16. num.*108. vbi diximus non ſatisfacere voto ingrediendi religionem qui deliquit in eum finem ne admitteretur, aut vt admiſſus excluderetur. Quando autem ille adhibita ſufficienti diligentia, fraudéque detecta non admitteretur, ſed repulſum in perpetuum pateretur, credo eum manere à votis liberum, quia iam per ipſum non ſtat; conſultò autem dixi, detecta veritate, quia detegere teneretur, ſi id opus eſſet ad nouam admiſſionem, quia ea non detecta exiſtimare poſſent ſuperiores vitia priora non ex induſtria, ſed ex prauis affectibus, & ex mala indole ortum habuiſſe, & ita iudicarent illum Societati ineptum, & ideo non admittere auderent. Sed dices, vt hic liber euadat opus eſt adeſſe legitimam dimiſſionem; at præcedens non fuit talis, vtpote quæ fraudibus extorta eſt, nec præſens eſt legitima, quia Prouincialis modò non admittens, caret poteſtate expellendi poſt biennij vota. Sed reſpondetur, quamuis careat poteſtate dimittendi; at vbi quis ſemel eſt dimiſſus à Patre noſtro Generali, habet poteſtatem non admittendi iterum, & ſic ratam habendi priorem dimiſſionem, quando denuo admittere non expedire iudicauerit.

Atque idem cenſendum eſt de eo qui ſibi falſa ali- 67
qua impoſuit, vt expulſionem extorqueret, vt graues lapſus venereos, quia ſimiliter dimiſſio hæc eſt inuoluntaria, vtpote quæ fraudibus extorta eſt. Atque ita decreuit Congregatio Generalis *decreto* 18. §.4. hos nullo modo tutos in conſcientia eſſe, & huiuſmodi expulſionem in foro conſcientiæ fore irritam, eoſque in eodem foro omnibus ſubiacere apoſtatarum cenſuris, ac pœnis, & ſi hæc in exteriori foro conſtiterit, poſſe ſuperiores contra eos agere tanquam contra veros apoſtatas, iuxta Societatis priuilegia, & ſacrorum canonum diſpoſitionem.

Sed quid ſi hic emiſerat votum recitandi quotidie, 68
dum in Societate permaneret, an expulſus fraudibus prædictis maneat ad preces illas fundendas aſtrictus? Leonard. *lib.2. de inſt. cap.*40 *fin.* quæſtionem hanc tractat, & dicit probabile eſſe hunc non teneri immediatè, quia mens ipſius videtur eſſe non ſe obligare, niſi dum in monaſterio maneat: at teneri mediatè, quippe tenetur iteratam admiſſionem procurare, & admiſſus tenebitur vi prioris voti. At probabilius ait hunc manere obligatum: quia conditio ſub qua promiſit, non ceſſauit eo modo, quo debuit, quod mens vouentis fuerit ſe obligare quandiu ſuperior ipſum ſponte retinere vellet. At poſterior hæc pars omnino mihi placet, & eſt dictis conformis: quia ſenſus illius voti eſt, quandiu religioſus Societatis fuero. Et ita ſi ille à Societate fugeret nullus dubitaret illum eo recitandi voto teneri, quia cùm nondum expulſus ſit, manet religioſus Societatis. At hæc dimiſſio fraudibus extorta eum non liberat votis, ſed adhuc manet religioſus Societatis, vt probauimus *n.*70. ergo adhuc manet eo voto ligatus.

Quarta difficultas eſt, an lethaliter peccet qui poſt 69
ea biennij vota, aut etiam tempore nouitiatus emiſſa, committit culpas ſufficientes dimiſſioni ex Societate, quamuis ex ſe illæ non eſſent niſi veniales, nec dimitti intendat, vt ſi frequenter regulas ad nullam culpam obligantes tranſgrediatur, vt ſi nollet orare temporibus præſcriptis, ingrederetúrque omnium cubicula, & ſimilia efficeret, & quidquando non commiſſis his culpis petit admitti? Sit prima concluſio. Quando ſiue poſt vota biennij, ſiue nouitiatus ex fragilitate, aut vehementi paſſione in eas culpas incideret, at mediocrem adhiberet diligentiam ad eas cauendas, non peccaret mortaliter, ſecus quando ex graui negligentia, & aduerteret ſe ad repulſam è Societate diſponi; tunc enim peccaret mortaliter contra perpetuam in Societate perſeuerantiam iis votis promiſſam. Probatur prior pars, quia promittens aliquid non ſe obligat ad media adhibenda, vt impleat cum omni conatu poſſibili; ſed tantùm cum mediocri, iuxta rei promiſſæ difficultatem. Probatur poſterior pars ex dictis *c.4. num.* 18. vbi conſuetudinem hanc eſſe lethalem probauimus. Item, quia vouens aliquid cenſetur indirectè ſe obligare ad media

neceſ

neceſſaria mediocri diligentia appoſita ad id explendum, & hac ratione probauimus *lib.4. cap.16. num.61.* vouentem religionem ſcientem eſſe opus diſcere Grammaticam, vt admittatur, obligari conſequenter ad eam addiſcendam. Cùm ergo ad perſeuerantiam in religione, quæ per ea vota biennij, aut quæ tempore nouitiatus emittuntur, promittitur (eadem enim prorſus eſt formula vouendi, vt diximus *num.62.*) deſideretur niti vitare has culpas, ac ſe corrigere, qui non adhibet ad id mediocrem diligentiam, peccabit mortaliter contra perſeuerantiam iis votis promiſſam. Secundò, quia reus eſt culpæ lethalis qui ſe impotentem reddit ad votum explendum, vt qui poſt religionis votum iniret, conſummarétque matrimonium, quo conſummato iam nequit ad religionem migrare. Ergo ſimiliter peccabit qui tales culpas non vitat, cùm ſimiliter impotentem ſe reddat, vt in religione promiſſa perſeueret. Tandem; quia vouens religionem, & illam ingrediens, tenetur vt voto ſatisfaciat, experiri bona fide, & mediocrem adhibere diligentiam, vt in ea perſeueret, vt probauimus *lib.4. cap.16. num.89. & ſequentib.* nedum ad id tenebitur qui promiſit per ea vota in Societate perſeuerare.

70 Secunda concluſio ſit. Qui poſt ea biennij vota, aut nouitiorum petunt à Societate dimitti, humiliter ſignificata ſua tentatione, aut difficultate ad perſeuerandum, & ad ſe instituto Societatis accommodandum, ac proponentes ſe vincere, mediocrémque adhibere diligentiam ad perſeuerandum niſi dimittantur, non peccant; ſecus autem ſi tenaciter petant non habentes eum animum acquieſcendi, & procurandi mediocriter perſeuerantiam, ſi iudicet ſuperior eos non admittendos; tunc enim peccabunt mortaliter. Conſtat, quia proponens Pontifici cauſas, vt ſecum diſpenſet in voto caſtitatis, ſi proponat Pontifice non diſpenſante, niſi ad votum implendum; non peccat vtique, quia mediis licitis curat ſe voti obligatione liberari. At non euaderet culpam mortalem, qui ita tenaciter peteret, vt paratus non eſſet ad mediocrem diligentiam adhibendam, vt votum ſeruet, Pontifice non diſpenſante, aut ſi ſua tenacitate, & rebellione quaſi cogeret Pontificem, vt ſecum diſpenſaret. Ergo idem dicendum eſt de petentibus votorum Societatis obligatione liberari per legitimam ab ea dimiſſionem, cùm hic quoque ſoluendæ eius obligationis modus ſit licitus.

71 Quinta difficultas eſt, an dimiſſi ex Societate poſt vota biennij ob culpas, quas non curarunt mediocri diligentia vitare, teneantur aliquid Societati reſtituere? Videntur teneri, ſuppoſito hoc, peccare lethaliter contra vota, vt probauimus *numero 73.* quia per hæc vota traditi ſunt religioni, vt decidit Gregor. XIII. in ſua extrauag. *aſcendente*; at culpabiliter ſubtrahens rem alteri traditam, tenetur reſtituere, cùm traditio conferat dominium rei, & ius proprium: ſed hi culpabiliter ſubtrahunt ſeipſos religioni; ergo tenentur reſtituere. Sed verius eſt non teneri; & praxi ita receptum eſt, quia ex vi votorum non tenentur, vtpote quæ omnino ceſſant per dimiſſionem legitimam; vt diximus *numero 62.* neque etiam ex lege iuſtitiæ, quia religio nec per ea vota, nec per ſolemnem profeſſionem acquirit ius iuſtitiæ in perſonam. Non enim per profeſſionem ſe obligat religioſus ſuo monaſterio ex iuſtitia, ſicut ſeruus domino; ſed ex ſolo obedientiæ voto, quod eſt actus religionis. Neque obſtat argumentum de traditione, quia id verum habet, quando traditio eſt in bonum alterius, cui res traditur, & producit obligationem iuſtitiæ. At in præſenti religioſus non profitetur in religionis bonum, ſed ad ſuum ſpiritualem in virtutibus progreſſum; nec religio acquirit ius iuſtitiæ, ſed obedientiæ. Et ita Doctores *in tractatu de reſtit.* communiter tradunt, ſuadentem profeſſo vt fugiat nulla vi, aut fraude illata, non teneri aliquid religioni reſtituere, quaſi non peccarit contra iuſtitiam, ſed contra votum obedientiæ, quo profeſſus ille perſeuerare tenebatur.

Quare etiam data opera Societatis religioſi eas culpas admitterent, vt ex religione expellerentur, non tenerentur religioni aliquid reſtituere, quia non delinquunt contra iuſtitiam, ſed contra ſola vota: alia autem ratione tenebuntur redire, quia, vt diximus *num.70.* non euadunt à voto perſeuerandi in religione liberi. 72

Sexta difficultas eſt, an poſſit Generalis Societatis Iesv obligare eiectos, ſiue nouitios votis ligatos, ſiue eos, qui vota biennij emiſerunt, aut profeſſionem, vt tranſeant ad aliam religionem, & ſi ab ea recedant, quid facere teneantur? Sed de hoc diximus *ſupra num.43.* 73

Vltima difficultas eſt, an profeſſi quatuor votorum eiecti in perpetuum à Societate teneantur ad votum ſolemne obedientiæ Pontifici circa miſſiones, quod in ſua profeſſione emittunt, & tam illi, quam reliqui eiuſdem profeſſi ad vota ſimplicia, quæ poſt profeſſionem emittunt? Gabriel Vazquez 1.2. *quæſt.96 art.4. diſp.165. c.8. num 91. & 92.* ait per expulſionem à Societate ceſſare eorum votorum obligationem. 74

At id non credo, quia etſi in fine eorum votorum addatur, omnia intelligi iuxta conſtitutiones Societatis Iesv; at nullibi habetur in eius conſtitutionibus profeſſos expulſos liberari eorum votorum obligatione. Nec Gregor. XIII. in ſua extrauagant. *aſcendente*, vbi latiſſimè, & ad vnguem Societatis Iesv inſtitutum explicuit, eam liberationem declarauit, ſicut declarauit, & declarant conſtitutiones, eiectos poſt vota biennij, & coadiutorum formatorum liberos omnino à votis euadere. Adde idem dici in profeſſione ſolemni, cuius perpetuitatem non tollit id additum, eo quod nihil contra eius perpetuitatem in conſtitutionibus continetur; ſed id additum refertur ad modum, quo ea vota obſeruanda ſunt, qui in conſtitutionibus declaratur. Sicut dum alij religioſi vouent tria vota, addúntque, iuxta talem regulam, illud additum nullam conditionem importat, ſed modum obligationis eorum votorum. Et confirmatur, quia ſi profeſſus hic expulſus admitteretur iterum, non indigeret noua horum votorum emiſſione, ſicut nec noua profeſſione. Quare ea vota ſunt ſolùm ſuſpenſa, nec obligant, dum ille extra Societatem eſt. Atque idem intelligo de ſolemni obedientiæ Pontifici voto; idem enim eſt annexum ſtatui Societatis, eiúſque profeſſioni: non enim profeſſus ille ſe obligat ad ſic obediendum eundo inter infideles in ſtar clerici ſæcularis, ſed tanquam membrum corporis Societatis Iesv. Quare dum repulſum eſt membrum reſecatum, ſuſpenſa eſt eius obligatio. Et hanc partem probant rationes, quas adduximus in profeſſis aliarum religionum *n.56.* 75

CAPVT X.

Qualiter nouitij ſubijciantur præceptis regularum, & ſuperiorum, ab ipſiſque puniri valeant?

SVMMARIVM.

Si nouitius reſilire velit, non tenetur ad regulas, vel ſuperiorum præcepta. n.1.

Explicatur, quando teneatur ad expenſas, quando ficto animo ingreſſus eſt. n.2.

An teneatur, quando recto animo ingreſſus eſt, & reſilit? refertur quædam ſententia. n.3.

Explicatur ſententia Authoris. n.4. & 5.

An nouitij volentes perſeuerare obligentur præceptis regulæ, & ſuperiorum? refertur quædam ſententia. numero 6.

Explicatur ſententia Authoris. n.7.

Quid de nouitiis Societatis IESV *, qui ex deuotione vota emittunt? n.8.*

An nouitius delinquens poſſit puniri à Prælato regulari, vel à Iudice ſæculari, aut eccleſiaſtico? proponuntur probantia partem affirmantem. n 9.

Exponitur ſententia authoris, & an teneantur nouitij, ſi poſtea reſilire velint, ſtare ſententiæ? numero 10. vſque ad 14.

An nouitij immunes ſint à ſolutione gabellarum? refertur duplex ſententia. n.15.

Explicatur ſententia Authoris. n.16.

An nouitij poſſint excommunicari à proprio Epiſcopo, vel à religionis Prælato? n.17.

An poſſint ad ordines promoueri? refertur quædam ſententia num.18.

Refertur ſententia Authoris. n.19.

A quo Epiſcopo poſſint initiari? refertur quædam ſententia num.20.

Sententia Authoris exponitur, & an nouitiorum dedicatio ſit conditionalis, an pura, reſoluendaque in euentu conditionis, & quid diſtet inter vtrumque modum? n 21.

An ſi deſideretur licentia Prælati religionis, vt nouitius ordinetur, & an ille Prælatus poſſit ei dare dimiſſorias, vt à quocunque Epiſcopo ordinetur? & ibi remiſſiuè, an nouitius gaudeat priuilegiis religionis? n.22.

1 HAc in re certum apud omnes eſt, liberum prorſus eſſe nouitiis ab inſtituto regulari incœpto retrocedere ad ſæculum redeundo, ac proinde tunc à præceptis regulæ, & ſuperiorum, eorúmque iuriſdictionem reddi omnino immunes. Conſtat ex *cap.1. & cap.2. de regul. iuris in 6.*

2 Hinc deducitur ſolutio illius quæſtionis, an nouitij à monaſterio recedentes teneantur ſoluere expenſas in ſuis alimentis à monaſterio conſumptas? Quæ quæſtio planè procedit, quando miniſteria religioni à nouitio exhibita non æquiualerent expenſis illis: quando enim æquiualerent, certum eſt, nihil à nouitio deberi, etiamſi nouitius animo in ſæculum redeundi ingreſſus eſſet, ſed expenſas compenſari miniſteriis illis. Tunc autem æquiualentia dicentur, quando monaſterium obſequio illius nouitij indigebat, quo ab eo non exhibito, expenſas totidem facturum eſſet monaſterium pro alio miniſtro: ſecus autem quando eo miniſterio non indigebat, ſed id per alios eiuſdem religionis ſupplendum eſſet non amplioribus à monaſterio expenſis factis.

3 Quæſtio igitur procedit, quando recta perſeuerandi intentione ingreſſus eſt, & miniſteria ipſius non ſunt æquiualentia expenſis, ac poſtea mutato animo exiit. Et quidem videtur ad eas teneri per *cap. delatſis. 16. quæſt.6.* & *cap. ſi quis rapuerit. 7. quæſt.1.* vbi deciditur, in probatione exiſtentes non debere eſſe oneroſos monaſterio. Sed hæc iura nil probant; nam vt bene ait Ancharan. *cap. beneficium. nu.1. notab.4 fin. de regul. in 6.* ea iura non loquuntur de nouitiis qui in religione ſunt ad experiendum, an is ſtatus ipſis conueniat, ſed de regularibus qui in aliud monaſterium causâ pœnitentiæ agendæ ob delicta detruſi ſunt. Quare concludit, veros nouitios vel non teneri ad huiuſmodi expenſas, vel ſaltem ad dimidiam ſolùm expenſarum partem teneri, & in hanc partem poſteriorem magis inclinat, licèt cogitandum relinquat: ducitúrque, quod ea probatio, & monaſterij, & ipſius nouitij fauorem reſpiciat. *cap. ad Apoſtolicum, de regularibus.* ac proinde exiens ad ſolam dimidiam expenſarum partem ipſius nouitij fauori correſpondentem aſtringetur, & refert pro ſe Ioan. Andr. *in cap. beneficium in fin.* qui quidem hanc ſententiam innuit, licèt non expreſsè eam dicat, ſolùm enim ait eos textus loqui de incluſis propter culpam, probationem autem nouitiorum eſſe in vtriuſque fauorem.

Cæterùm dicendum eſt, nullatenus teneri ad expenſas. Ducor, quia liberè poteſt redire ad ſæculum, vt diximus *num.1.* at non poſſet liberè, ſi ad expenſas teneretur: ſæpe enim retineri poſſet, quod expenſas ſoluendo non eſſet, eo quod monaſterium eum alere teneatur, & ipſe quoque monaſterio inſeruire, & per accidens eſt ſtatione morbi, aut alia cauſa non inſeruiat, aut expenſæ mercedem laboris excedant. Nam ſi labor excederet expenſas, non haberet ius nouitius mercedis exceſſus exigendi. Et ideo hanc partem ſuſtinet Dominicus *cap.2. num.5.* & *cap. beneficium. fin. de regular. in 6.* Francus *c.1. in principio. nu.2. notab.3.* & *cap. beneficium. fin. eod. tit. & lib.* Barbatius *cap. in præſentia. num.58. de probat.* Ananias *cap. ſtatuimus fin. de regular.* Nicol. de Vbald. *de ſucceſſ. ab inteſtato*, vbi *de ſucceſſ. regul. 2. part. num.10. fin.* habetur *8. tom. tract. part.1.* Guillelm. Redoa. *de ſpoliis eccleſiaſt. qu.8. in princ. num.71.* habetur *tom.14. tract.* Lælius Zecchius *de Rep. eccleſiaſtica. tit. de regul. cap.3. num.10.* Roſella *verbo nouitius. num.11.* Syluester *verbo religio.5. qu.8.* Anton. Cuc. *lib.3. inſtit. maior. tit.2. nu.81.* Manuel *quæſt. regul. tom.3. q.15. art. vltimo. §. circa eandem conſt.* Azor *lib.12. inſtitut. moral. cap.3. quæſ.6.* Emmanuel Sà *ſumm. verb. religio. num.8.* 4

Hoc tamen temperandum eſt; niſi pactum eſſet largiendi monaſterio expenſas nouitij, vt in monaſteriis monialium contingit; tunc enim ſiue nouitia perſeueret, ſiue exeat, expenſæ debentur monaſterio, nulla prorſus ratione habita miniſterij religioni exhibiti, quia in omni euentu, & abſque vlla exceptione contractus ſoluendi expenſas initur. 5

Circa principalem igitur quæſtionem obligationis nouitiorum ad ſtatuta regulæ, & præcepta ſuperiorum, Sarmiento *lib.2. ſelectarum. cap.5. nu.9. verſic. ex ſupradictis dubiis manet, an præceptis regulæ teneantur.* & quidam, quos tacito nomine refert Azor *lib.12. inſtit. moral. c.2. qu.10.* exiſtimant nouitios non teneri religionis ſtatutis ratione voti, aut præcepti, quod regula, & inſtitutum ordinis conſtituit; at verò ſuperioris præcepto ligari, & cogi poſſe, non quidem abſolutè, & ſimpliciter, quia liberè valent à religione recedere, ſed ſi in probatione permanere velint. Tum quia eorum probatio id poſtulat; tum etiam, quia dum in probatione verſantur, ſe ſuperiori ſubiiciunt, & obligant, cùm aliter probari commodè, & gubernari nequeant. Nam vt habetur *cap. recolentes. verſic. ſi enim, de ſtatu monachor.* dignum eſt, vt qui ſimilem cum aliis vitam ſuſcipiunt, ſimilem ſentiant in legibus diſciplinam. Confirmatur, quia licèt clerici non ſubſint Principibus ſæcularibus, tenentur tamen eorum legibus in commune Reip. bonum editis. 6

Sed verius eſt, eos non aſtringi præceptis, & ſtatutis religionis, & eius ſuperiorum. Ducor, quia nondum in religioſorum contubernium, & ſodalitium admiſſi ſunt, ſed in probatione verſantur, ad experiendum an admittendi ſint, ſicut Catechumenus Eccleſiæ legibus non aſtringitur, donec perfectè per baptiſmum in Eccleſiæ gremium admiſſus ſit. Neque obſtant argumenta contraria: quia ſolùm probant decentiſſimum eſſe nouitios eas regulas obſeruare; non autem probant teneri, quia verè non ſunt partes communitatis religioſorum, ſed in via, vt ad eam communitatem per profeſſionem admittantur; ſicut Catechumenus non eſt verum Eccleſiæ membrum, ſed eſt in via, vt per baptiſmum fiat. Nec eſt ſimile de clericis, quia vera pars Reipubl. ciuilis ſunt. Et ideo hanc partem ſuſtinent Roſell. *verb. nouitius num. vltim. & ibi* Angel. *n.18.* Armill. *n.18.* Tabien. *q.13. n.34.* Syluester *verb. religio. 5. q.6.* Cordub. *in quæſt. lib.1. qu.3. in 5. probat. 1. opinionis.* Anton. Cuc. *lib.3. tit.1. num.79.* Azor *dicto quæſ.10.* Henriq. *lib.7. de indulg. c.22. num.7. & lib.6. de pœnitentia. c.16 n.3. ad finem.* Emmanuel Sà *ſum. verb. religio. num.8.* Graffis *1. p. deciſ. lib.3. c.5. nu.13.* Manuel *quæſt. regul. tom.1. q.21. art. vltim.* Cataneus *in ſua ſumma. verb. nouit. ad finem.* 7

Sed

8 Sed maior eſt difficultas de nouitiis Societatis Iesv, qui ex deuotione, pro vt fieri ſolet, vota paupertatis, [caſ]titatis, & obedientiæ emiſerunt. Videntur enim teneri [regu]lis, & præceptis inſtar religioſorum eiuſdem Societatis, qui per vota biennij deſiere eſſe nouitij, & in [cor]pus Societatis cooptati ſunt; quia ſub eadem prorſus forma vota emittunt huiuſmodi nouitij. Inſuper, quia ſi violent caſtitatem fornicando, aut paupertatem retinendo proprium, eiuſdem prorſus criminis rei ſunt, ac religioſi, qui vota biennij emiſère, violantes hæc vota. Ergo ſimili quoque culpa innodabuntur, ſi obedientiam violent, tranſgrediendo regulas, ac ſuperiorum præcepta. Cæterùm exiſtimo dicendum, poſſe quidem [ſu]periorem religionis imponere eis præcepta in virtute obedientiæ, & obligantia ſub mortali, non quaſi ſuperior ius habeat in nouitium, cuius vota ei emiſſa non ſunt, nec ab eo acceptata, ſed quia nouitius promiſit Deo exhibere obedientiam huic ſuperiori, & eo ipſo quod ſuperior hic præcipit, obligatus eſt Deo nouitius per ſuum votum ad parendum huic ſuperiori; ſicut ſi quiſpiam promitteret Deo ſe recitaturum calculos virgineos, quoties confeſſarius id iuſſerit, confeſſarius quidem nullum habebit ius in eum vouentem, quia nulla ipſi promiſſio eſt facta, nec acceptata. At eo ipſo quod ipſo iubeat eas preces fundi, tenebitur Deo ipſe vouens ratione voti ab eo emiſſi, nam tunc temporis ponitur conditio in re, qua poſita ſe obligauit Deo; adde iuriſdictionem, & poteſtatem ſuperioris in religioſos non conſurgere ex vi, & natura votorum, ſed deriuari à Pontifice erigente religionem, vt probauimus *lib. 4. cap. 24. num.* 20. quæ in ſolos veros religioſos, & perfectè ſubditos conceſſa eſt. Secundò exiſtimo, quando ſuperior religionis, vel regula abſolutè imponit præceptum obligans communitatem, eo præcepto non comprehendi nouitios, quia manifeſta ſuperiorum, & regulæ intentio eſt, ſolos obligare, qui plenè ſuperioribus, & regulæ ſubiiciuntur, & ſunt veræ partes illius communitatis, & in quos iuriſdictionem acquiſierunt; quæ tria non reperiuntur in nouitiis, quantumuis eo obedientiæ voto obligatis. Neque obſtat, hos nouitios promiſiſſe obedientiam ſecundùm regulam, & ſeruaturos ſe regulam, quia huiuſmodi votum intelligitur eo modo, quo obligat regula: huiuſmodi autem rigida regulæ præcepta non cenſentur nouitiis, illis impoſita, ſed veris religioſis, qui regulæ ſubſunt, & ex his ſoluta manet contraria obiectio.

9 Hinc primò deducet quiſpiam, nouitios hos in delictum aliquod incidentes, non poſſe puniri à Prælato religionis, vtpote qui nulla in eos iuriſdictione gaudet; ſed vel puniendos à Iudice ſæculari, ſi nullo eccleſiaſtico ordine inſigniti ſint, & delictum ſit ſæculare, aut à Iudice eccleſiaſtico, ſi delictum ſit eccleſiaſticum. Et confirmatur, quia cùm nouitius nullis regulis, aut ſuperioris præceptis aſtringatur, non poterit ſuperior regularis eum aſtringere ad pœnam ſubeundam, & proinde coram illo conueniendus non erit. Atque ita eos non gaudere priuilegio fori docet Thom. Trib. ſanus *deciſ. Venet. lib. 2. deciſ. 57. n. 17. & tract. de modo, & ordine procedendi criminaliter inter regul. c. 2. art. 11.*

10 Cæterùm dicendum eſt primò, nouitium gaudere priuilegio fori, ac proinde conueniri non poſſe coram Iudice ſæculari. Ducor, quod etſi non perfectè, & omnino religioſus ſit; at eſt intra religionem, ciuſque pars, quamuis imperfecta, qua ratione ipſum percutiens innodatur ſententia excommunicationis, inſtar percutientis clericum, *cap. religioſo, de ſentent. excommunic in* 6. Item ex *l. ſtatu liber. 14. ff. de quæſtionib.* vbi habetur, ſtatu liberum in delicto repertum non vt ſeruum ob ambiguum conditionis ſtatum, ſed vt liberum puniendum eſſe. Ergo pari ratione nouitius, cuius dubius ſtatus eſt, an futurus ſit religioſus, an laïcus, deſerto monaſterio, ſi delinquat, non inſtar laïci coram Iudice ſæculari; ſed inſtar religioſi conueniendus eſt. Item, quæ adhærentia religioſis ſunt religioſa, *l. quæ religioſis ff. de rei vendicat.* Atque ita docent Gloſſ. *cap. beneficium, verbo conferendum, de regularibus, in* 6. & Ioan. Andr. *in 1. verſan gloſſ.* 3. & *ibi* Dominicus *n.* 7. Ancharan. *nu. 3. q. 2. initio,* Francus *nu. 4 initio,* Probus *ibi, addit. ad Monachum, n.* 4. Idem Francus *dict. c. religioſo, l. quamuis, n.* 3. & *ibi* Dominicus *n.* 3. & Archidiaconus *fin.* Federicus *conſ. 32. quæſt. talis eſt,* Hoſtienſ. *c. penult. num. 4 & 5. de regul.* Anton. *c. 2. n. 6. fin. de foro compet.* Anchar. *conſ. 69. nu. 12. colum. penult. verſic. conſequenter quæritur.* Iaſon *l. cùm quadam puella, n. 13. verſic. & quod dicitur religioſa, ff. de iuriſdict. omnium iudic.* Decius *cap. cùm præſentia, in noua edit. nu. 286. fin. de probat.* Ioann. Lupus *rub. de donat. §. 38. n. 7.* Plaza *de delict. c. 42. n. 23.* Idem Iaſon *authent. ſi qua mulier, n. 59. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Cuman. *l. ſtipulatio hoc modo, 61. n. 32. ff. de verb. obligat.* Tiraq. *de retract. lignag. §. 1. gloſſ. 8. n.* 21. Bertachinus *de gabellis, 7. p. n.* 56. Nauarr. *ſumm. c. 12. n. 65.* & *lib. 3. conſ. in 1. edit. tit. de regul. conſ. 48 n. 4. in 2. lib. 2. tit. de foro competent. conſ. 6. n.* 4 Cordub. *in quæſt. lib. 1. qu. 30. opin. 1. in 4. probat. verſic. ſed neque iſta ratio, & in 2. opinion. prob.* 6. Stephan. Lamberteng. *tract. de contract. eorum, gloſſ. 2. qu. 19. n. 27. fin.* Bennorus *inter deciſ. Caualcan. deciſ. 11. n. 7. part.* 5. Caualcan. *deciſ. 10 n. 37. part.* 5. Tapia *authent. ingreſſi verb. ſua, c. 2. n. 12. iuncto, n. 13. in col. ad* 6. Sarmient. *l. 1. ſelect. c. 5. nu. 9. verſ. ex ſupradictis,* Plaza *de delictis, c. 42. n. vlt.* Ant. Cuc. *lib. 3. inſt. maior. tit. 1. n.* 92. Paul. & Angel. quos refert, & ſequitur Bobad. *lib. 2. polit. c. 18. n.* 86. Bellug. *in ſpec. princ rubr. 11. §. viden. n. 5 fin.* Decian. *practic. criminal. tom. 1. lib. 4. c. 9. n.* 24. Farinac. *pract. criminal. tom. 1. in 3. edit. tit. de inquiſ. q. 8. n. 46. ampliat.* 16. Steph. Coſta *repetit. dicti c. religioſo, n.* 14. Mandol. *in caſib. annal. n. 67, caſu* 198. Gutier. *q. canon. lib. 2. c. 1. n.* 107. Brunor. *in ſuo comp. verb. nouitius intra annum,* Mena *in ſuis quæſt. variis, lib. 2. qu. vlt. n.* 198. Ludou. Lop. *1. part. inſtruct. conſ. c. 47. col. 2. verſic. ſed verum,* Girond. *de gabel. 7. p. in princ. num.* 46. Spino *ſpec. teſtam. gloſſ. 11. principali, n.* 60. Azor *lib. 12. inſt. mor. c. 2. q.* 11. Petr. Caball. *conſil. 175. n. 8 & 9. tom. 1.* Mol. *to. 1. de iuſt. diſp. 139. col. 4. §. nouitij antè ingreſſi,* & *col. antepenult. §. ad id vnde,* & *tom. 3. diſp. 671. n.* 2. Læl. Zecchius *de reb. eccleſ. tit. de regul. c. 3. n.* 9.

Secundò dico, nec poſſe nouitium hunc, ſi in religione permanere velit, coram Iudice eccleſiaſtico conueniri, ab eóve puniri; ſed coram Prælato religionis conueniendus eſt, ab eóque puniendus, quia ſicut fauore religionis eximuntur nouitij inſtar profeſſorum à ciuili poteſtate, ſic etiam ab Epiſcopali, dum in probatione verſantur, ſicut hodie profeſſi ab vtraque poteſtate eximuntur. Atque ita docent Nauarr. *lib. 3. conſ. 1. edit. tit. de regul. conſ. 58. n. 4. in 2. lib. 2. tit. de foro compet. conſ. 6. n.* 4. Cordub. & Azor *n. præced.* allegati, Mol. *tom. 3 de iuſtit. diſp. 671. nu.* 2. & apertè videntur idem ſentire Sarmient. *n. præced.* allegatus, dum ait nouitium tanquam religioſum puniendum eſſe. Vnde non approbo, quod ait idem Nauarr. *in 2. edit. eod. tit. de foro comp. conſ. 5. n.* 2. vbi dicit poſſe nouitios hos puniri à ſuo Prælato, vel à Iudice eccleſiaſtico. 11

Et hoc idem non ſolùm procedit quando nouitius contra religionis regulam & ſtatutum delinquit, ſed etiamſi committit alia delicta, etiam capitali pœna digna, vt homicidium. Eſt enim puniendus ſi permanere velit, à Prælato regulari, perinde ac ſi eſſet profeſſus, quia dum permanet exemptus eſt à quacumque alia iuriſdictione, vt probauimus *n. præced.* & docet Nauarr. in omnibus locis ibi allegatis, & Azor ibi quoque allegatus; vnde ſi tortura neceſſaria ſit ad comprobandum delictum, poteſt ille nouitius à Prælato regulari torqueri inſtar profeſſorum, vt bene ait Nauarr. *eo. conſ. 5. n.* 3. Similiter ſi exigatur ab eo nouitio debitum ciuile; exigendum eſt, non coram eccleſiaſtico Iudice, ſed coram Prælato religionis, vt bene tradit Azor *ibidem*, cùm exemptus ſit à poteſtate Iudicis eccleſiaſtici, ſolique religionis Prælatis ſubſit. 12

13 Vnde non placet quod tradunt Roſella *verbo nouit. n.12.* & *ibi* Tabiena *q.13.n.14.* Armilla *n.18.* Sylueſt. *verb.religio,5.qu.7.* Anton Cucus *lib.3.inſtit maior.tit.1. n.70.* dum dicunt neutrum poſſe puniri à religionis Prælato pœna perpetui carceris ob delictum ea dignum, ſed ſolius temporalis, ſi eam pati velit. Ducuntur, quod non poſſit impediri illis reditus ad ſæculum, qui impoſita carceris perpetui pœna impediretur vtique. Illis fauet Henriq. *lib.6 de pœnitentia,c.16 n.3.ad fin.* dicens non poſſe nouitios dum monaſterij carcere puniri, & *in comment.litt.T* ait, poſſe leui pœnitentia, vt diſcipulum à Magiſtro. Sed meritò alij tenent, poſſe quoque eos perpetuo carceri damnari: quia ſuppoſita permanendi voluntate, ſubduntur plenè quoad delicta Prælato regulari, ergo poſſunt ab eo qualicumque pœna ei delicto debita plecti. Quod ſi permanere nolint, neutra pœna puniri valent, cùm ante profeſſionem ſit plena exeundi à poteſtate prælati facultas eis conceſſa, per religionis egreſſum. Vnde non eſt quod diſtinguant prædicti Authores inter pœnam perpetui, aut temporalis carceris; ſed vtraque, ſi permanere velint, puniri poſſunt, neutra autem, ſi ad ſæculum redire eligant. Quare neutra pœna impeditur eis libertas religionis deſerendæ, cùm vtramque ſolum ſubire cogantur, caſu quo in religione permanere velint, & neutri ſubijciantur, ſi egredi placeat. Et ita docet Anchatan. *c.2 fin. de regul. in 6.* & Lupus, quem referunt Franciſ *eo c.2 n. vlt.* & *ibi* Dominic. *l.1.n.12.* & licet prima facie videantur illi contradicere, at re vera non contradicunt, nam ad aliam quæſtionem pertractandam dirigunt, nempe, an conſtitutionibus religionis cuidam delicto pœnam perpetui carceris imponentibus, nouitius eius delicti reus tâta pœna dignus ſit? & vterque iure optimo concludit non tanta pœna eum dignum eſſe. Quippe cùm annus probationis ad auſteritatem regulæ probandam concedatur, non debet tranſgreſſio illius ſub ea pœna prohibentis ita graui delicto tribui nouitio, cum in eo ſtatu cõſtitutus ſit, vt experiatur, an eam prohibitionem ſuſtinere valeat. Et quod poſſit nouitius perpetuo carceri damnari, tenet Lælius Zecchius *de reb. eccleſ. tit de regul. c.3.n.10.* licèt poſſint nouitij nolle ſubdi iudicio prælati regularis, ſed dicerent ſi conſentiant, non poterunt pœnam, cui acceptantes iudiciũ prælati regularis ſe ſubdidere, effugere; quia legitimo iudicio damnati ſunt. At poterunt nolle profiteri, cùm ad hoc cogi nunquam valeant. Quod ſi nouitio alicui imponatur pœnitentia pro aliquo delicto, ſi id fiat more religionis, & abſque figura iudicij, tũc ſi religionem deſerat, non tenetur eam pœnitentiam ſubire, quia cùm illæ pœnitentiæ imponantur more religioſo, & tanquam religionis membris, intelliguntur impoſitæ rebus in eodem ſtatu permanentibus, cum id commune ſit omnibus actibus, vt intelligantur rebus in eodem ſtatu permanẽtibus, *l. quod Seruius ff. de condict. cauſa,* & multis allegatis probat Tiraquell. *l. ſi vnquam, in præf. n.167. C. de reuocand. donationib.* Imò dum permanent in religione, credo eos non teneri ſub aliqua culpa ad has pœnitentias ſubeundas, quia ex ſolo ſuperioris imponentis præcepto ad eas tenentur: præcepta autem ſuperioris, & regulæ nouitios non aſtringunt, vt diximus *n.7.* vt quando in figura iudicij pœna eſſet poſita; quamuis liberum ſit nouitio, re integra, vel ante cœptum iudicium deſerendo religionem, id iudicium vitare: at vbi ſemel volens perſeuerare, & iudicio ſe ſubiecit, & res non integra, quia iam cœptum eſt, nequibit retrocedere, & tenebitur ſtare ſententiæ ſuperioris, eiúſque pœnam exequi, niſi iuſta appellatione ea ſententia ſuſpendatur. Quia vbi cœptum eſt iudicium, ibi debet finem accipere, *l. vbi cœptum, ff. de iudiciis.*

14 Quod ſi nouitius è religione egredi eligat, ſubdetur quidem iudici ſæculari, à quo ob id delictum in religione patratum puniri valet, quia delictum impunitum manere non debet, & è monaſterio egreſſus eſt merè ſæcularis. Atque ita docet Farinacius *pract. crimin. to 1. tit. de inquiſit. in 3 edit. qu.8. n.6 ampl.16.* Bobad. *lib.2. pelis,c.18.n 87.* Stephan Lambert. citatus *nu. 10.* quod tamen intelligendum eſt, quando nouitius ille nullo ordine inſignitus eſſet: ſi enim aliâ eſſet clericus, puniendus à Iudice eccleſiaſtico. vt conſtat.

Secundò deducitur ſolutio huius quæſtionis, an nouitij qui non ſunt aliquo ordine inſigniti, eximantur ex vi nouitiatus à ſolutione gabellarum, ſi vel ipſi propria bona, vel monaſterium, vel quiuis alius nomine ipſorũ ea vendat, aut commutet? Quidam deberi gabellam affirmant, quod veri religioſi non ſint, ad ſæculúmque redire valeant; ac proinde hoc perſonarum eccleſiaſticarum priuilegio non gaudeant, ita docent Laſarte *de decima venditionis, c.19.n.50.* & *in additionibus ad eumdem n.* Manuel *q. greg. tom. 2.q.47.ar.8 ad finem,* & *to.3.q.74. art.9,* imò addit Laſarte *eo.n.50.* nec religioſos Societatis IESV, qui finito nouitiatus biennio vota ſimplicia emittunt, immunes eſſe à gabellarum ſolutione, quod nondum profeſſi ſint. Alij verò cenſent loquentes de nouitiis, rem hanc pendere ex futura profeſſione: ſi enim nouitius poſtea illam emittat, non debebitur gabella ex rebus tempore nouitiatus venditis, ſecus ſi ad ſæculum redeat. Ducuntur ex doctrina Tiraquelli *de retract. lignag. §.1. gloſſ.8.n.39.* vbi diſputans, an nouitius poſſit rem patrimonialem extraneo traditam retrahere ratione ſanguinis, dicit poſſe retrahere, at valorem retractus pendere ex futuro euentu: ſi enim profiteatur, non valebit, ſecus ſi redeat ad ſæculum. Ita docent Parlador. *de rebus quotidianis, in 2. edit. lib.1. cap.13 § 1.n.21.* Gironda *de gabellis, 7. part. in princ. n.40.* Temperat Parlador. niſi mandato nouitij vendat monaſterium eius bona in ipſius monaſterij vtilitatem conuertenda, quia tunc cenſentur ac bona monaſterij, & proinde ſunt à gabellis exempta. At prædictam diſtinctionem meritò reprobat Laſarte *in addit. ad d.c.19.n.50.* 15

Sed multo verius eſt, nouitios immunes eſſe ab harum gabellarum ſolutione, quippe eo quod nouitij in religionem admiſſi ſunt, pars ſunt communitatis, quæ verè eccleſiaſtica eſt, ac proinde tanquam perſonæ eccleſiaſticæ ſunt reputandi. atque ideo Doctores allegati *n.10.* tradunt eos priuilegio fori gaudere. Et hanc partem tuentur Bertachinus *de gabellis, 7. part principali, n.56.* Mol. *3.tom de iuſt diſp.67.n.2.* Mena *in ſuis variis, lib.2 q.21.n.198.* Quod autem addit Laſarte de religioſis Societatis IESV, eſt omnino à veritate alienum, cùm conſtet ex extrauag. *aſcendente,* Gregor. XIII. eos verè eſſe & propriè religioſos, non aliter quàm profeſſos, & ita adnectunt Molin. *ibi, n.3.* Manuel *ea q.74. art.59.* & ipſe Laſarte *addition. ad id c.19.n.5.* cantauit palinodiam. 16

Deducitur tertiò, non eſſe approbandum quod tradit Henriq. *lib.6. de pœnit. c.16.n.3. in comment. litt. S.* vbi ait non poſſe nouitios excommunicari à Prælato religionis, ſed à proprio Epiſcopo, nam cùm à iuriſdictione Epiſcopi ſint nouitij omnino exempti, vt probauimus *num.11.* non poterunt ab ipſo excommunicari: ſed ſi loquamur de prælato religionis, videntur poſſe ab eo excommunicari. Quia, vt tradunt Doctores *in tract. de excommunic.* is ſuperior poteſt excommunicare, qui iuriſdictionẽ in foro externo habet: At ea potitur Prælatus religionis in nouitios dum in religione perſeuerare volunt, vt probauimus *nu. 10.* Sed in contrarium vrget, quod excommunicatio non poſſit ferri ob delictum præteritum, ſed ob delictum futurum, ratione contumaciæ non obediendi. At Prælatus religionis non poteſt ſuo præcepto obligare nouitios, nec excommunicatione præcepto ei adiuncta. Cæterùm dicendum eſt, in ſolo duplici caſu id poſſe, Prior eſt, quando pœnam aliquam ratione delicti nouitio imponeret; tunc enim poſſet ſub pœna latæ excommunicationis præcipere nouitiis, vt pœnam illam ſubirent: quia, vt probauimus *nu.12.* 17

poteſt

poteſt obligare ad eam pœnam ratione iuriſdictionis, quam in foro externo ad eam imponendam habet. Ergo poteſt quoque ſub excommunicatione præcipere illius obſeruantiam. Poſterior caſus eſt, quando Pontifex conſtitutione, aut præcepto aliquo interdiceret aliquid ſub pœna excommunicationis: ſi enim nouitij id præceptū violarent, poſſet ſuperior religionis eos punire fulminādo ſententiam illam excommunicationis à Pontifice comminatam tranſgreſſoribus, quia ea pœna eſt condigna delicto. Sicut poſſet quoque infligere quamcumque aliam pœnam à Pontifice ſtatutam in tranſgreſſores, quia dum nouitij manere volunt in religione, eſt legitimus Iudex ad imponendas pœnas eorum delictis condignas, vt probauimus *eo n.12. & ſeq.*

18 Tandem dubitatur, an nouitij poſſint ad ordines promoueri; id enim multi negant dicentes, neque ad primā tonſuram promoueri poſſe. Ducuntur ex *c. monaſteriis 19.q.3.* quod eſt D. Gregorij *lib 8. epiſt. 23.* ibi, *monaſterijs omnibus fraternitas veſtra diſtrictius interdicat, vt eos, quos ad conuerſionem ſuſceperint, priuſquam biennium in conuerſione compleant, nullo modo audeant tonſurare.* Atque ita docet Lambert. *de iure patr. lib 2. p. 1. q. 7. art. 14. n. 4* Angel. *verb. nouitius n. 20.* Roſella *ibi, n. 31.* Armilla *nu. 18.* Tabiena *q. vlt.* Syluest. allegans Raynerio, & Goffredo *verb. religio, 5. q. 38.* Azor *lib. 12 inſtit. moral. cap. 2. q. 12.* Cataneus *in ſua ſumm. verb. nouitius, ad finē.* Quod idem apertè ſentit ſapia *author ingreſſi verb. ingreſſ c. 2. n. 86.* vbi aſſerit, nouitium initiatum ſacris ordinibus cenſeri tacitè profiteri, quaſi ſic initiari, ſit actus profeſſorum. Sed falsò allegat pro ſe Calderinum *conſ. 5. de regular.* Fatentur tamen Angel. *verb diſpenſ. n. 8. & ibi* Syluest. *qu. 14. dict. 5.* poſſe Prælatum religionis diſpenſare cum nouitio, vt tempore nouitiatus initietur, per *c. monachus d. 77.* Quatenus autem textus ille tranſiri biennium probationis petit, ait Sylu. *eo verb. religioſ. q. 10.* & Lambert. *eod. n. 4.* conſuetudine explicatum eſſe, vt ſufficiat nouitium illum profeſſum eſſe, vt poſſit ſacris ordinibus initiari, quamuis id biennium tranſactum non ſit.

19 Verùm exiſtimo, poſſe nouitios quibuſcumque ſacris ordinibus initiari. Ducor, quod nullus ſit textus id interdicens: nam *cap. monaſteriis,* nullatenus loquitur de ordinibus accipiendis. Sed optimè id explicat Turrecremata *ibi num. 1.* id eſt, tonſuram monachalem facere, & habitum profeſſorum induere. Et conſtat ex ratione, quam ſubiungit textus his verbis; *Sed hoc ſpatio vita moreſque eorum ſolicitè comprobentur, ne quis eorum non ſit contentus eo, quod voluit, aut ratum non habeat id, quod elegit.* Et ita clare ſupponunt Anchar. *c. cùm nullus, de temporibus ordinand. in 6. n. 4. qu. pendet.* & *ibi* Francus *fin.* Henriquez *cap. de his, nu. 16. de ſepulturis,* Anton. Cucus *lib. 3. inſtit. maior. tit. 1. num 94.* vbi tradunt poſſe nouitium intra annum probationis initiari ab Epiſcopo in cuius diœceſi eſt, & tenent Henriquez *lib. 14 de irreg. cap. 9. n. 2. & in comm. litt. F.* & *lib. 7. de indulgentiis, cap. 21. num. vltim. in comm. littera I.* & *lib. 10 de ſacram. ordinis, cap. 23. n. 3. in comment, littera G.* Suarez *tom. 5 in 3. p. diſp. 50. ſect. 3. n. 13* Manuel *qq. regul. tom. 2. q. 3. art. 4. ad finem.*

20 Sed difficultas eſt, à quo Epiſcopo initiari debeat. Henriquez *lib. 10. de ſacramento ordinis, c. 23. nu. 3. in comment. littera G.* & *lib. 14. de irregularit. cap. 9. nu. 2. & in comm. litt. F.* dicit nouitium à proprio Epiſcopo ordinandum eſſe, per *c. cùm nullus, de tempor. ordin. in 6.* Cui fauent Doctores aſſerentes per nouitiatum non cenſeri acquiſitum domicilium in eo loco probationis, ac mutatum prius; quod nouitius non habeat animum perpetuæ habitationis in loco religionis, ſed experiendæ regulæ, eàque experta ſtatuendi, an ibi permanſurus ſit, an potius ad priſtinum domicilium reuerſurus: ſicut domicilium non compararet, vtpote quod animum perpetuò habitandi requirat, vt tradidimus *lib. 3. de matrimonio, diſp. 23. n. 1.* qui à proprio domicilio migraret aliò nondum firmiter ſtatuens illic permanere, ſed ſolùm experiri, an id expediens ſibi ſit. Hi ſunt Lapus, & Paulus, quos refert, & ſequitur Francus *c. 2 in princ. n. 2. de ſepult. in 6 & ibi* Dominicus *n. 4.* Card. *c. de his, q. 5. de ſepult. & ibi* Henric. *nu. 25.* Petrus de Verald. *de canonic. Epiſcop c. 9. n. 34.* habetur *tom 5. tract. p. 2.* Lælius Zecchius *de reb eccleſ. tit. de regul. c. 3 nu. 9.* Suarez *tom. 2. de relig. tract de voto. c. 11. n. 9.*

Cæterum quamuis hæc ſententia ſit valde probabilis; at credo probabilius, poſſe nouitium ordinibus initiari ab Epiſcopo in cuius diœceſi eſt in probatione. 21 Ducor, quod nouitius ex parte ſua animum perpetuò habitandi habeat, ac prioris domicilij mutandi, & hoc animo affecti omnes ingrediantur; quamuis in nouitiatu ſit ad experiendam religionis auſteritatem, & ſi ferre non potuerit, liberum ſit ingredi, cùmque animum habeat. Quare non poteſt dici dubius circa perſeuerantiam; dubius enim eſt qui in neutram partem inclinatus eſt animo pendulus: ſicut non diceretur dubius, ſed reuera domicilium acquireret migrans aliò, ibi quantum eſt ex parte ſua perpetuò manſurus, licèt animum habeat illius loci deſerendi, ſi cœli temperies ſibi incommoda ſit, aut quid aliud felicius ſibi contingat, iuxta dicta *lib. 3 de matrim. diſp. 23. n. 2. & 16.* Et confirmatur, quia cùm nouitij ea animi æſtimatione ingreſſi ſint monaſterium, vt ibi perpetuò maneant, ea dedicatio tanquam actus perfectus habenda eſt; quamuis fortè in aliquo caſu, aut impedimento occurrenti mutari valeat, *l. cùm quidam 8.* & *l. etſi non ſint, §. infecta, verſ. quid ergo, ff. de aur. & arg. legat.* Secundò, quia dedicatio nouitij eſt pura, & non conditionalis, quamuis mutabilis, & reſoluenda in euentum conditionis, ſi religio non placuerit, vt latè probaui *lib. 4. huius operis, c. 39. n. 10.* vbi oſtendit diſcrimen inter diſpoſitionem à principio puram, ſed reſoluendam ſub conditione, & inter purè conditionalem, quod hæc dum pendet conditio nullum effectum operatur; at illa interim operatur ſuum effectum, donec reſoluatur: ergo per hanc nouitij dedicationem acquiritur domicilium. Atque ita nouitium ordinibus initiandum ab Epiſcopo loci vbi eſt in probatione, tradunt Francus *c. cùm nullus in fin. de tempor. ordin. in 6. & ibi* Anchar. *n. 4.* Henric. *c. de his, n. 16. de ſepulturis.* Anton. Cucus *lib. 3. inſtit. maiorum, tit. 1. n. 94.* Atque idem cenſent Doctores qui dicunt habitatione nouitij acquiri domicilium, ac cenſeri prius deſertum. Hi ſunt Goffredus *in ſumm. tit. de ſepulturis, n. 7.* Hoſtienſis *c. de his, ad finem, verſ. quid ſi quis de ſepult.* vbi Ioan. Andr. & alij citati *dict. lib. 4. cap. 39. n. 20. in fine.*

Nec requiritur licentia Prælati religionis, vt nouitius quoſcunque ordines ſuſcipiat, quia quoad ordinum ſuſceptionem non illi ſubijcitur, vt ſtatim dicemus, neque ex vi voti obedientiæ, quod nondum emiſit, neque ex vllo alio præcepto tenetur eam licentiam ab eo petere; 22 licet enim in nouitiatum admittatur, & ſub obedientia viuat etiam tempore probationis, non tamen ſub obligatione culpæ, ſed voluntariè, vt diſciplinæ religionis experiatur: eſſet tamen grauis deordinatio contra diſciplinam regularem, quam nouitius proposuit obſeruare, dum in probatione eſſet, rem adeò grauem ſine licentia Prælati facere, & ſufficiens indicium præbere, vt putaretur velle religionem deſerere, aut an expediret illum è religione dimittere; quare nec excuſari poſſet à graui peccato veniali, non tamen eſſet mortale propter rationem dictam. Imò nec Prælatus religionis poteſt illi licentiam dare, aut litteras dimiſſorias conferre, vt à quocumque Epiſcopo poſſit ordines ſuſcipere. Quia Prælatus religionis non habet omnimodam poteſtatem, & iuriſdictionem circa nouitium, nec nouitius eſt illi quoad omnia ſubiectus; ſed tantùm habet circa illum poteſtatem, & iuriſdictionem neceſſariam ad bo-

uum regimen,& finem probationis,& quoad hanc tantùm eſt exemptus à iuriſdictione Epiſcopi;ad finem autem probationis in religione non eſt neceſſarium quod Prælatus religionis poſſit dare nouitio facultatem, nec litteras dimiſſorias ad ſuſcipiendos ordines à quocumq; Epiſcopo, vt benè docet Soar.*to.2.de relig.lib.6.de voto, c.11.n.9.* & nos diximus *lib.4.c.39.n.21.* Quare ea facultas,ſeu litteræ dimiſſoriæ ad ordines ſuſcipiendos petendæ ſunt ab Epiſcopo originis, id eſt,in cuius diœceſi natus eſt nouitius,vel ab Epiſcopo in cuius diœceſi domicilium habebat, quando ingreſſus eſt religionem,vel ab Epiſcopo in cuius diœceſi eſt monaſterium in quo nouitiatum agit, iuxta dicta *n.præced.* niſi religio ad id habeat priuilegium;quia ſi illud habet,etiamſi in illo nõ exprimatur quod poſſit communicari nouitiis, poterit Prælatus prædictam licentiam,ſeu dimiſſorias conferre nouitio ; vt a quocumque Epiſcopo ordines ſuſcipiat, perinde ac cæteris religioſis profeſſis;quia ſatis probabile eſt nouitios gaudere priuilegiis religionis , vt ex Molina,Henriquez,& Azor diximus *loco cit.n.17.*

CAPVT XI.

Qualiter religioſis interdictum ſit eſſe executores teſtamentorum , aut commiſſarios ad teſtamentum nomine committentis conficiendum, abſque ſuperioris licentia.

SVMMARIVM.

Quot quæſtiones diſputandæ ſint. n.1.

Nullus religioſus poteſt ſuſcipere munus executoris teſtamenti , vel cuiuſcumque vltimæ voluntatis , nec id exequi, etiam ad cauſas pias, abſque ſuperioris licentia.num.2.

Improbatur quædam ſententia. n.3.

An hoc verum ſit in ſolis religioſis clauſtralibus ,& non in aliis,qui extra clauſtrum præſunt alicui beneficio?n.4.

An Prælatus immediatus religionis poſſit hoc munus obire abſque ſuperioris licentia? n.5.

Quid de miſſo ab Abbate ad regendum aliquem conuentum,reuocabili ad Abbatis nutum?n.6.

Omnes religioſi , demptis Franciſcanis , poſſunt licentia ſuperioris obtenta eſſe teſtamenti executores. n.7.

An id habeat verum etiam quoad legata non pia? n.8.

An vltra licentiam exigatur vtilitas monaſterii? n.9.

An ſufficiat licentiam obtineri poſt ſuſceptum officium? num.10.

An ſufficiat licentia tacita in hoc caſu,& quotieſcumque in iure requiritur alicuius licentia?n.11.

An licentiam ſemel conceſſam poſſit ſuperior reuocare, quamuis à Papa conceſſa ſit?n.12.

An religioſus poſſit cogi hoc munus acceptare?n.13.

Et quid abſque licentia acceptauit? n.14.

Quicumque ſuperiores religionis poſſunt hanc licentiam concedere.n.15.

Quid ſi conſuetudine,vel ſtatuto aliud caueatur?n.16.

In Societate IESV *ſolus Generalis poteſt hanc licentiam concedere.n.17.*

An religioſus Societatis IESV *id officium acceptans abſque licentia Generalis peccet mortaliter , non tantum contra inſtitutum , ſed contra præceptum iuris communis?n.18.*

An poſſit religioſus ex ſola Epiſcopi licentia hoc munus obire?num.19.

Superiore mortuo cuius ſit dare hanc facultatem.n.20.

An poteſtas hæc teſtamentum exequendi relicta monacho,tranſeat in monaſterium,& an officium executoris teſtamenti tranſeat ad heredes?n.21.

An religioſi executores teſtamentorum teneantur rationem executionis ordinariis reddere,& poſſint in ea delinquentes ab illis puniri?n.22.

Quid ſi ſint religioſi præpoſiti alicui Eccleſiæ ſæculari? num.23.

Poſtea inuenies alia ſummaria.

QVintuplex eſt pertractanda quæſtio. Prima eſt. An religioſi omnes,demptis Franciſcanis,poſſint eſſe teſtamentorum executores ? Secunda. An Franciſcani poſſint eo munere fungi? Tertia An executio teſtamenti,per quoſcumque religioſos, etiam Franciſcanos facta abſque ſuperioris licentia,valida ſit ? Quarta an omnes Franciſcani poſſint eſſe commiſſarii ad faciendum teſtamentum? Vltima. An religioſus teſtamenti executor, poſſit religioni,vel ſibi applicare aliquid ex iis,quæ inter pauperes diſtribuere iuſſus eſt? 1

QVÆSTIO prima. An religioſi omnes,demptis Franciſcanis,poſſint eſſe teſtamentorum executores ? Prima concluſio ſit. Nullus religioſus poteſt eſſe executor teſtamenti,ſiue ad cauſas prophanas, ſiue ad pias, abſque obtenta ſuperioris licentia. Conſtat ex *c.2.de teſtament. in 6.* ibi. *Religioſus executor ab aliquo in ſua vltima voluntate deputatus,non poteſt,cum velle,vel nolle non habeat,huiuſmodi officium ſuſcipere,vel exequi,niſi à ſuperiore ſuo petita ſuper hoc licentia,& obtenta.* Idem omnino habetur *Clement.vnic.de teſtam.* Poſita autem eſt in hac prohibitione vtraque illius diſtinctionis pars, *ſuſcipere, vel exequi*, vt benè animaduertunt Io. Andr. *eo,c.2.n.1.& ibi* Dominic.*in princ.n.1.* quia poſſet aliquis credere,non licere ſuſcipere : at poſt id officium ſuſceptum,licere exequi,cùm multa fieri prohibeantur, quæ tamen ſemel facta tenent. Vt igitur intelligant religioſi non tantùm ſibi interdici ſuſceptionem huius muneris abſque ſuperioris licentia verùm etiam illius abſque dicta licentia ſuſcepti executionem, addita eſt vtraque illius diſtinctionis particula;vnde non ſolius teſtamenti,ſed cuiuſcumque vltimæ voluntatis prohibetur religioſus abſque licentia ſuperioris executor eſſe , ſiue ea codicillus,ſiue donatio cauſa mortis,ſiue epiſtola ſit. Ratio eſt,quia vterque textus indiſtinctè loquitur de vltima voluntate, ſub qua hæc omnia comprehenduntur. Atque ita docent allegato Zenzelino , Gloſſ. *ea Clem. vnic.verb cuiuſlibet.in addit.* & ibi Card.*n.2.*Imola *n.6.* 2

Hinc deducitur,minus verum eſſe,quod tradit Nauar. *lib.3.de reſtit.c.1.p.3.in noua edit.dub.1.n.167.* vbi ait regulares poſſe eſſe teſtamenti executores,niſi eis ſpecialiter ſuæ religionis inſtituto interdictum ſit, ac religioſos Societatis IESV ſolis ſuis conſtitutionibus arceri,ne illud munus obeant. Conſtat enim ex dictis *n.præced.* iure communi omnibus religioſis id munus interdictum eſſe : ac proinde non eſt verum , ſolis ſuis conſtitutionibus id interdici religioſo Societatis IESV, nec etiam eſt verum , reliquis religioſis , præter Franciſcanos, id eſſe licitum,niſi ſolis conſtitutionibus prohibeatur.

Temperanda tamen eſt concluſio, vt intelligatur de religioſis clauſtralibus ; qui enim extra clauſtra ſunt,vt beneficiis perpetuiis præſint, poſſunt abſque ſuperioris licentia munus hoc obire. Quia huiuſmodi religioſi non ſunt ſub Abbatis obedientia, vt probauimus hoc *lib.c. 6.n.36.* ac proinde ceſſat in eis ratio prohibitionis tradita *c.2.de teſtam.in 6.* nempe, quia non habent velle, & nolle. Et ita docent Gloſſa *ibi in princip. verb. religioſus*,& *ibi* Francus *n.5.* Dominic.*num.6.* Gloſſa *Clem. vnic.verb.quod vtique de teſtamentis*,& *ibi* Card. *in 4. notab.5.* Abbas *ibi n.3.* Bonifacius *nu.16.* Gregor. Lopez *lib.2.verbo frayles tit.10.* Fuluius Pacianus *conſ.161.n.181. tom.1.* 4

Secundò temperanda eſt, niſi ſit ipſe religionis ſuperior,etiam conuentualis, is enim poteſt abſque alicuius ſibi ſuperioris licentia hoc munus obire. Quia cùm hi ſuperiores poſſint aliis religioſis facultatem concedere huius muneris obeundi, vt dicemus *num.15.* poſſunt quoque ipſi eo munere fungi. Quia integrum eis eſt, vti omnibus facultatibus, quas alii concedere poſſunt, vt probauimus 5

bauimus *lib.8 de matrimon.diſp.3. n.1.* Atque ita docent Paulus *conſ.13.n.1. vol.1.* Iacobus à Canibus *tract. de executoribus vltimæ voluntatis, partic.1.n.35.& 36.* habetur *tom.8.tract.p.5.* Roſell *verbo relig.1.nu.10.* Syluester *verbo teſtam.2.q.2.dicto 1.* Tabiena *verbo executor.q.1.n.1.* Mol.*tom.1.de iuſt.diſp.247.col penult.* Manuel *qq. reg. tom.3. q.70. n.1.* quamuis immeritò contrarium dixerint Card.*Clem.vnic.notab.5.n.7.de teſtam.* & *ibi* Bonifacius *n.55.* dicti, quia hi ſuperiores habent à quibus licentiam petant. Sed hæc ratio non obſtat; quia cùm ipſi poſſint ſubditis facultatem huius muneris ſuſcipiendi concedere, nulla alia eorum ſuperioris facultate obtenta, poſſunt quoque ea licentia ſecum vti. Quod tamen intelligendum eſt, niſi aliud in eius religionis conſuetudinibus cautum ſit, aut ſuperioris præcepto interdictum, tunc enim non poſſent ſecum hac facultate vti, vt bene temperant Molina, & Manuel *ibidem*: vnde ſi contra earum conſtitutionum, aut ſuperioris præſcriptum ſuperior immediatus hoc munus obiret, nulla ſuperioris licentia impetrata, peccaret contra ſolas conſtitutiones, & id præceptum. An verò etiam contra ius commune, dicemus *num.18.in fine.*

6 Hinc deducitur, qualiter verum ſit, quod tradit Paulus *eo conſ.13.nu.2.volum.1.* vbi ait, poſſe hoc executoris munus ſuſcipere. Priorem conuentualem miſſum extra monaſterium ad regendum aliquem fratrum conuentum, etſi pro libito Abbatis poſſit remoueri. Idem Fuluius Pacianus *conſ.162.n.183.& duplici ſequenti.* Quod ſatis dubium eſſe ait Greg.Lopez *l.2.verbo frayles, tit.10.p.6.* Sed id verum eſt, ſi re vera conſtituatur ille eius conuentus Prælatus, qui hanc licentiam ſubditis concedere poſſit, nec aliquo ſuperioris, aut conſtitutionis regularis præcepto ſibi interdiceretur, ea facultate vti, iuxta tradita *num. præcedenti.* Nec poſſe ad nutum Abbatis remoueri, id tollit; quoniam dum non remouetur, eſt legitimus Prælatus.

7 Secunda concluſio. Quicumque religioſus, demptis Franciſcanis de obſeruantia, poteſt licentia ſui ſuperioris obtenta, munus hoc executoris teſtamenti obire. Conſtat, quia *c.2.de teſtam.in 6.* & *Clem.vnic.eodem tit.* ſolùm interdicitur id munus non obtenta ſuperioris licentia, nec ibi aliqui religioſi excipiuntur; nec alio iure aliqua aliorum religioſorum exceptio traditur præter Franciſcanos de obſeruantia, de quibus dicemus *n.24.*

8 Hæc concluſio dupliciter ab aliquibus temperatur. Prius, vt intelligatur quando religioſus ille executor eſſet teſtamenti, quoad ſola legata pia: nam ad prophana nequiret eſſe ex ſuperioris licentia, quod indecens ſit, ac prohibitum, *c.2.de poſtulando*, religioſum ſæcularibus negotiis intermiſceri. Si temperant aliqui, quos tacito nomine refert Card.*Clem.vnic.n.10.q.2.de teſtam.* Cæterùm hac limitatione reiecta dicendum eſt, ad vtraque legata exequenda poſſe religioſum ex ſuperioris licentia conſtitui teſtamentarium, tum quod textus allegati indiſtinctè loquantur de executione teſtamenti, eam ſolam abſque ſuperioris licentia prohibentes: tum etiam, quia religioſus ea legata prophana exequens, non ſe negotiis ſæcularibus immiſcet, ſed valde piis, quia in exequenda defuncti voluntate pietas ſemper maximè verſatur. Et ita tradunt Card.*ibi* & Imola *eadem Clem.num.10.* & *ibi* Bonifac.*n.71.* Francus *c.2.in princ.n.1.de teſtam.in 6.* D. Anton.*3.part.tit.10.c.3.§ 9.notab.7.* Iacobus à Canibus *tractatu de executoribus vltimæ voluntatis, partic.1.n.31.* habetur *tom.8.tract.part.1.*

9 Poſterius temperatur, dummodo executio illa cedat in monaſterij vtilitatem; ſi enim non cedat, minimè ſufficit licentia ſuperioris. Huius ſententiæ videntur eſſe clarè Archidiac.*c.monachi el 2.nu.1.16.q.1.* & *ibi* Bellamer. *ſtatim in princip.* dicunt enim interdici religioſis hoc munere fungi, *c.ex parte, de poſtulando.* qui quidem textus, vt munus in eo prohibitum liceat religioſis, petit ſuperioris licentiam, ac monaſterij vtilitatem ſimul concurrere.

Cæterùm hanc limitationem meritò reiicit Bonifacius *Clem.vnic.n.8.& 9. de teſtam.* tum quia textus ille *c. ex part.* nequaquam loquitur de munere executionis teſtamenti, ſed de officio aduocationum: tum etiam, quia iura de officio executoris loquentia ſolam ſuperioris licentiam exigunt, vt conſtat ex dictis *n.2.* Atque iure optimo, ſpectatur enim maximam in exequenda defuncti voluntate pietatem eſſe.

Tertia concluſio. Non ſufficit licentiam obtineri poſt ſuſceptum executoris officium ad illud exequendum, ſed ad illud quoque acceptandum prærequiritur. Conſtat ex dictis *n.2.* vbi probauimus, non tantùm exequi, ſed etiam id munus ſuſcipere interdici religioſis. Et ita docent Fran.*c.1.in princ.n.2.notab.3.de teſtam.in 6.* & *ibi* Dominicus *num.1.* 10

Immò nec ſufficit tacita ſuperioris licentia, quæ habetur ex ratihabitione de præſenti, aut præterito, ad hoc munus acceptandum, quia textus allegati *num 2.* licentiam ſuperioris obtineri exigunt. Vbi autem in actu aliquo exigitur alicuius licentia, ea debet eſſe expreſſa, vt tradunt plurimi Doctores, quos retuli *lib.3. de matrim.diſp.35.n.16.* & Corſetus *in ſuis ſingularibus, verbo licentia, num. vnic.* Tiraquel. multos alios allegans, *l.connub.16.conſ.7.num.8.* Purpuratus *l.finali, nu.67. C. de pactis.* Abbas, Francus, & Ioannes Lupus ſtatim allegandi: & ita concluſionem hanc tradunt Gloſſ. *Clem. vnica, verbo obtenta, de teſtam.* & *ibi* Abbas *num.6.* Cardin.*num 9 oppoſit.3.* Imola *num.7.* Dominic. *c.2. in pri. num.4.de teſtament.in 6.* & *ibi* Francus *num.3.* Campegius *de dote, part.5.qu.81.num.2.* Ioannes Lupus *rubr.de donationibus inter virum, & vxorem.§.68. n.29.* Roſell. *verbo relig.1.num.9* Faciunt etiam multi Doctores, qui petente ſtatuto, vel lege aliqua licentiam viri, vt contrahat vxor, vt petitur in hoc Regno *l.55. Tauri*, dicunt exigi expreſſam, nec tacitam ſufficere, quod tenent multi, quos refert Matienzo *lib.5.recop.tit.3.l.3.gloſſa 1. num.5. & num.vltimo.* Sed iure optimo contrarium ſuſtinet Syluest.*verb.teſtamentum 2.q.2.dicto 3.dicitis.* quãdo ſuperior potens contradicere, & videns tacet, quia etſi textus exigat licentiam ſuperioris peti, ac obtineri, cùm tamen licentia poſſit expreſsè, & tacitè concedi, nec textus explicet eſſe expreſsè concedendam, non eſt cur reſtringatur ad expreſſam licentiæ conceſſionem, ſed ſufficiet, ſiue tacitè, ſiue expreſsè concedatur. Nec video, eius fundamento innitatur, vt quoties exigitur licentia ad aliquem actum, ea debeat eſſe expreſſa, Immò eam latè reprobaui, probans ſatis eſſe licentiam tacitam, *ea diſput.35 num 17.& 20.* & tenent multi alij, quos refert Ioannes Lupus *eo § 68.num.27.* & quos congerit *ibi* Barahona *in addit.littera F* Inſuper, quia *lib.ſequenti* probabimus, ſatis eſſe licentiam tacitam, & præſumptam, vt religioſus poſſit aliquam rem poſſidere; vbi etiam explicabimus, quando adſit hæc licentia præſumpta, cùm tamen exactiùs interdictum ſit hoc religioſis abſque ſuperioris licentia, vtpote quod eſt contra paupertatis votum. Idem faciunt ea quæ dicemus *lib. ſequent.cap.1. num.26.* vbi oſtendemus conſenſum tacitum eius, de cuius hæreditate tractatur, ſufficere ad pactum de futura ſucceſſione: & tenetur noſtra opinione, nempe, hanc licentiam non eſſe neceſſariam ad valorem actus, ſed vt rectè fiat, eſt ſubinde dicendum, ſat eſſe ratihabitionem de futuro; quando, nempe, non eſt recurſus ad ſuperiorem, & probabiliter creditur fore, vt ſi adeſſet, vellet. 11

Verùm autem licentiam hanc ſemel conceſſam poſſit ſuperior reuocare ad libitum, quando res non eſt integra, quia cœpit religioſus eo munere vti, non videntur concordare Doctores. Quidam dicunt, religioſum contradicere non poſſe ob Prælati ſui obedientiam; at hæredibus, & aliis, quorum executio illa intereſt, integrum eſſe contradicere, illiſque contradicentibus ſuperiorem cogendum eſſe in licentiæ conceſſione permanere, 12

Digitized by Google

20 Dubitant tamen Doctores, quis ſuperiori mortuo hanc licentiam concedere valeat. Quidam dicunt Epiſcopum poſſe concedere hanc licentiam, ſic Archid. *c.1. n.2. de teſtam. in 6.* & *ibi* Ioan. Andr. *n.2. & 3.* Alij dicunt rem eſſe differendam vſque ad noui ſuperioris electionem; ſic Monachus *eo. c.2. n.1.* Azor *lib.12. inſt. moral. c.11. q.1.* addit Monachus, promiſſione diu dilata conſulendum eſſe Papam. Alij dicunt conuentus eſſe hanc facultatem concedere; ſic allegato Lapo tradunt Anchar. *eo. c.2. n.3. notab.* 2. Dominic. *ibi, in princ. n.3.* Fràcus *ibi, in fine principij.* Sed miror, cur torqueantur Authores hac difficultate enodanda; nam ſi religio ſit ab Epiſcopi iuriſdictione exempta, manifeſtum eſt, nil poſſe Epiſcopum circa hanc licentiam concedendam. Si autem ſit ſubdita Epiſcopo, conſtat etiam poſſe Epiſcopum, ſicut vtrumque diximus *n. præced.* Caſu ergo, quo exempta eſt, & in quo nihil poteſt Epiſcopus, conſulendæ ſunt vniuſcuiuſque religionis conſtitutiones, & ſi iuxta illas iuriſdictio Prælati reſidet in conuentu, ſicut iuriſdictio Epiſcopalis manet eo defuncto in Capitulo, tunc poterit conuentus hanc licentiam concedere; ſi autem reſidet in aliquo priuato, qui plenas Prælati vices obtineat, illius erit dare licentiam: quod ſi apud nullum ea iuriſdictio maneret, quod nunquam contingit, expectanda eſt noui Prælati electio.

21 Quod ſi quæras, an officium hoc executoris teſtamẽti, relictum monacho, transeat in monaſterium? Videtur pars affirmans vera, quia omnia iura monachi in monaſteriũ transeunt, vt ſuo loco dicemus. Sed dicendum eſt, nequaquam tranſire, quia ius exequendi eſt perſonale, & ideo nequaquam tranſit à perſona monachi. Atque ita docent Bart. *in ſuis quæſt. q.12. ad fin.* Hoſtiunus a Sancto Petro *l. ſi quis Titio, n.37. ff. de legat.* 2. Paulus quem refert, & ſequitur Imola *Clem. vnic. n.14. de teſtam.* vbi bene ait idem eſſe dicendum, ſi executores iuſſi ſint à teſtatore pecunias aliquas in pauperes ex certi monachi voluntate diſtribuere; tunc enim ius illud monacho competens, non tranſibit in monaſterium, quia monachus ille eſt conſtitutus quaſi teſtamenti executor. Et conſtat etiam, quia poteſtas hæc exequendi non tranſit ad hæredes tanquam ius mere perſonale, & in quo perſonæ induſtria eligitur; vt tradit Bald. *l. id quod pauperibus, 24. n.10. C. de Epiſcopis, & clericis,* Iaſon *l. cùm quis, n. fin. ff. de verborum obligat.* Auend. *c.4. præt. n.43. lib.1.* Azeued. *lib.5. recopilat. tit.4. lib.6. n.11.*

22 Tandem obſeruandum eſt, religioſos teſtamenti executores quamuis exempti ſint, teneri reddere rationem locorum ordinariis ſuſceptæ executionis, ordinarios quoque teneri eã rationem ab ipſis exigere, & eos punire, ſi in executione deliquerint; id enim expreſſè deciditur *Clem. vnic. de teſtam.* Quod quidem limitant aliqui, vt habeat verum in religioſis ſolam communẽ exceptionem habentibus, qui poſſunt coram ordinariis conueniri ratione delicti, vel contractus, iuxta *c.1. de priuilegiis in 6.* ſecus autem de his religioſis, qui nec ratione horum poſſunt coram ordinariis conueniri: tales enim nequeunt ab ordinario puniri ratione huius delicti. Ita temperant Richard. *4. diſt.45. art.3. q.2.* Angel. *verb. executor n.10.* & *ibi* Armilla *n.14.* Tabien. *q.14. n.15.* Syluu. *verb. teſtam. 2. q.1. d.4.* Molin. *to.1. de iuſt. diſp. 247. col. penult. §. ſi religioſi.* Manuel *qq. regul. to.3. q.70. art. vlt.* addens hodie omnes Mendicantes, & gaudentes eorum priuilegiis, frui hac poſteriori exemptione. Cæterùm, cùm hi Authores nullum huius limitationis afferant fundamentum, nec vllum verbum ſit *in dict. Clem. vnic.* ex quo deduci poſſit, mihi diſplicet: ſed deciſio illius Clementinæ abſolutè loquentis habebit locum in omnibus religioſis, quantumcumque exemptis, niſi ſpeciale priuilegium contra illius deciſionem habeant. Et ita hanc partem ſuſtinent Anchar. *ea Clem. vnic. n.6.* & *ibi* Bonif. *n.64.*

23 Religioſi autem non clauſtrales præpoſiti alicui Eccleſiæ ſæculari exemptæ ab Epiſcopi iuriſdictione, ſi teſtamenti executores ſint, non tenentur rationem reddere Epiſcopo, ſed Papæ, vel eius legato, vel ei, qui legitimus eorum ſuperior fuerit: quia *ea Clem. vnic.* de religioſis clauſtralibus loquitur. Et ita docet ibi Abb. *n.5.* & ita intelligit Gloſſam *ibi. verbo deputatis in fin.* dicentem rationem reddendam Papæ, vel legato, vel ſuo ſuperiori.

SVMMARIVM.

An fratres Minores poſſint vltimæ voluntatis executores eſſe? num.24.

An hæc prohibitio extendatur ad alios Mendicantes? num.25.

An fratres Minores præfecti alicui Eccleſiæ ſæculari, poſſint eſſe executores teſtamentorum? n.26.

An poſſint eſſe executores, quãdo diſtributio eſt facienda inter ipſos fratres, vel moniales ipſis ſubiectas? n.27.

An fratres Minores poſſint præbere conſilium executoribus teſtamentorum, & executores teneantur illud ſequi, quando teſtator præcepit conſilium petit; & quid ſi petens conſilium, ſit ingreſſurus ordinem ipſorum? n.28.

An ad præſtandum hoc conſilium exigatur licentia ſuperioris? num.29.

An ſtante ſtatuto, vt minor contrahere nequeat abſque ſui fratris conſilio, poſſit id conſilium frater dare, ſi iam in ordine Minorum profeſſus ſit? n.30.

An poſſit in teſtamento committi electio pauperum, in quos eleemoſyna diſtribuenda eſt, fratribus Minoribus? refertur quædam ſententia n.31.

Explicatur ſententia Authoris n.32.

Quid ſi non tantùm electio; ſed diſtributio pecuniæ committatur ipſis fratribus Minoribus? n.33.

An exigatur licentia ſuperioris ad hanc pauperum electionem, & diſtributionem faciendam, non ſolùm in fratribus Minoribus; ſed in quibuſcumque religioſis? num.34.

An iuſſus facere aliquid, petito alterius conſilio, eo non petito, validè faciat actum? num.35.

Quid ſi iuſſus exequi cum conſenſu, vel cum conſilio, & conſenſu, vel cum conſilio obligando ad illud ſequendum? refertur quædam ſententia n.36.

Explicatur ſententia Authoris. n.37.

Quid ſi addatur clauſula irritans ſi is conſenſus non petatur? num.38.

An fratribus Minoribus poſſit committi nominatio executorum? n.39.

Refertur quædam ſententia. 40.

Explicatur ſententia Authoris, & an exigatur licentia ſuperioris? n.41.

An valeat prædicta nominatio executorũ omnino incertorum, vel quando eſt generaliſſima nominatio? n.42.

An fratres Minores de obſeruantia poſſint obtenta ſuorum ſuperiorum licentia eſſe teſtamentorum executores? Fuluius Pacianus *conſil.162. n.70. vol.1.* ait forſan dici poſſe, vt Guardianus valeat diſpenſare, vt frater Minor ſit executor teſtamenti, & *ibi* & *n.171.* ait, textum prohibentem hoc officium, ſupplendum per alia iura prohibentia cæteris religioſis ſine licentia, vt intelligatur ſimiliter abſque licentia. Certiſſima tamen eſt pars negans, quam cæteri Doctores ſequuntur: ea enim habetur expreſſè *Clem. exiui. §. proinde cùm vir ſanctus, verſ. verum etiam, de verbor. ſignificat.* ibi. *Prædictis fratribus non licet, nec competit, quin potiùs conſiderata ſui puritate ſtatus debent ſcire ſibi interdictum, quod huiuſmodi executionibus, & diſpenſationibus ſe exponant.* Dupléxque traditur huius prohibitionis ratio in eo textu. Prior ibi, *cùm dicti ordinis fratres non ſolũ à receptione, proprietate, dominio, ſiue vſu ipſius pecuniæ, verùm etiam a contrectatione qualibet ipſius, & ab ea ſint penitus alieni.* Poſterior autem his verbis: *cùmq; dicti ordinis profeſſores pro* 24

nulla

Digitized by Google

cùm illis aliquod eſſe poteſt; ſed ſi quod ſuboriatur, id cum executoribus intentandum eſt, vt eorum executio impediatur. Deinde, quia cùm res hæc valde pia ſit, non dedecet religioſos, nec à ſpiritualibus occupationibus auocat, cùm ea electio breuiſſimo tempore fieri poſſit. Tandem, quia hoc non eſt executoris munus obire; executores enim plura alia habent, contrectant pecunias, eáſque diſtribuunt, vendunt bona executioni teſtamenti neceſſaria. Et ex his conſtat ad rationes contrarias. Et ideo hanc partem tuentur Bart. *lib. 3. Minoricarum d. 1. c. 4* & *d. l. cum pater. § hereditatem el 1. n. 3.* & *ibi* Paulus *n. vnic.* Imola *n. 5.* Abbas. *Clem. religioſ. n. penult. de procur.* Bald. *l. id quod pauperib. n. 16 C. de Epiſcop. & Cler.* & *authent. ingreſſi. n. 14.* & *ibi. C de ſacroſ. Eccleſ.* Roman. *conſ. 409 n. 9.* Anchar. *conſil. 412. n. 2.* Alexand. *conſil. 57. n. 8. vol. 5.* Idem Paulus *l. ex facto. § ſi quis rogatus. el 2. fine. ff. ad Trebell.* Bertach *in ſuo repertorio. litt. E. verbo executor teſtam. quis dari poſſit. verſ. 2.* Queſada *in ſuis variis quæſtionibus. c. 22. n. 20.* Iaſon. *l. 1. § item acquirimus. n. 52. ff. de acquirenda poſſeſſione.* Salycetus *l. 1. nu. 6. verſ. item prædicta nota. C. de heredibus inſtituendis.* Anan. *conſ. 30. n. vlt.* Lambertinus *de iure patronatus. lib. 2. part. 1. q. 2. art. 11. n. vlt.* Roſell. *verbo religio. 1. n. 7.* Angel. *verbo executor. n. vlt.* Couarruu. *c. cum nos. num. 1. ad fin. de teſtam.* Greg. Lop. *l. 2. verb. frayles. tit. 10. part. 6.* Minchaca *lib. 3. controuerſ. illuſt. toto c. 98.* Matienzo *l. 14. gloſſa 1. n. 3. tit. 4 lib. 5. recopil.* Caual. *in ſuis communibus quæſtionibus. q. 88 fine.* Spino *ſpeculo teſtam. gloſſ. 18. in princ. n. 32.* Simon de Prætis *de interpret. vltim. voluntatis lib. 5. interpret. 1. dub. 2. n. 25.* Caldas *de nominatione emphyteotica. c. 6. nu. 3.* Manuel *qq. regul. tom. 3. qu. 70. art. 2.* & *tom. 2. ſum. cap. 70. num. 13.* Quod tamen limitandum eſt iuxta ea quæ dicemus *n. 48.*

33 Quod ſi teſtator diſponeret, vt fratres Minores eligant pauperes, interque ipſóſque diſtribuant, poſſent vtique Minores eligere, at non diſtribuere. Quia cùm ſint hæc duo ſeparabilia, non vitiatur prior pars vtilis per poſteriorem inutilem. Sic Bart. *tra. Minoricarum. lib. 3. diſt. 1. toto c. 5.*

34 Ad hanc autem pauperum electionem faciendam exigitur licentia ſuperioris, quia quamuis ea non ſit totum executoris teſtamenti officium, eſt tamen quædam eius pars. Atque ita docent Azor *lib. 12. inſt. moral. c. 11. q. 1.* allegans Paulum, etſi non loquatur in his terminis, ſed quando teſtator præcepit omnia executioni mandari, cum religioſi alicuius conſenſu, in quo caſu eſt perinde, ac ſi religioſus conſtituatur executor, vt dicemus *n. 38.* Sed in propriis terminis id docet Manuel *2. tom. ſummæ. c. 70 num. 13.* Quare non approbo, quod ait Lambertinus *de iure patronatus. lib. 2. p. 1. qu. 2. art. 11. num. vlt.* vbi ait, ad hoc nullam exigi ſuperioris licentiam; immò non tantùm in fratribus Franciſcanis, ſed in quibuſcumque aliis religioſis exiſtimo requiri eandem ſuperioris licentiam ad eam electionem, & fortiùs ad pecunias inter pauperes iuſſu teſtatoris diſtribuendas: quod quidem ratio prædicta probat, cùm omnibus religioſis interdictum ſit teſtamenta abſque ſuperioris licentia exequi. Item, quia monachus nihil poteſt agere abſque Abbatis licentia, vt citato Federico docet Lambertinus *de iure patronatus. lib. 1. p. 1. quæſt. 4. art. 7. num. 1.*

35 Secunda difficultas eſt, an ſi executor iuſſus aliquid cum conſilio, vel conſenſu fratrum Minorum exequi, omittat id conſilium, vel conſenſum petere, ſit irrita eius executio? Et quidem regula generalis eſt, quoties diſpoſitio exigit conſilium alicuius peti, eius petendi omiſſio irritum reddit executionis actum, tanquam non ſeruata forma, vt optimè docent Gloſſa *final. c. non eſt. de conſuetud. in 6.* Bart. *l. 1. § ſi plures. n. 12. ff. de exercitoria actione.* Felin. *c. penult. n. 1. de conſtit.* & *ibi* Doctores, & multi alij, quos refert, & ſequitur Matienzo *lib. 5. recop. titul. 4. l. 14 gloſſa 1. n. 61.* Quod ſi opponas, leuem eſſe ſolemnitatem hanc, cùm id conſilium non ſit neceſſariò ſequendum; reſpondeor optimè Bart. & Felin. citato Oldrado, nequaquam cenſendam leuem ſolemnitatem, quæ talis eſt vt ea ſeruata poſſit ſubſtantia facti mutari: at auditio conſilij, quod exequens tenebatur petere, poſſet conſulentem eò trahere, vt aliter diſponeret; ac proinde eius omiſſio non eſt omiſſio leuis ſolemnitatis, ſed grauis, ſufficientiſque ad actum irritandum.

Ex quo deducitur, ſi teſtator ſolum petat conſilium fratrum Minorum in executione teſtamenti petendum, non vtens verbis obligantibus ad id ſequendum, ac ſubinde conſilium importet conſenſum, fore irritam executionem teſtamenti, ſi executor id conſilium non petat, quia non ſeruatur forma, & fratres Minores capaces ſunt eius conſilij dandi. Conſtat ex dictis *num. præcedenti*, & tenet Matienzo *ibi* allegatus. 36

Punctus autem difficultatis eò pertinet, an quando teſtator iuberet, teſtamentum non impleri abſque conſenſu fratris Minoris, vel copulatiuè, abſque conſilio, & conſenſu, vel ſi ſolo *conſilij* verbo vteretur, obligaret ad illud ſequendum, & ſubinde idem eſſet tunc conſilium, quod conſenſus? Matienzo *lib. 5. recopil. tit. 4. l. 14 gloſſ. 1. num. 62.* cenſet executionem eſſe irritam, eo conſenſu non præſtito, quia frater Minor capax eſt eius conſenſus præſtandi, vt diximus *n. 32.* 37

At verius eſt, ex ſola vrbanitate id conſilium, ſeu conſenſum petendum, ac proinde eo non petito valere executionem; quia regula tradita *num. 35.* vt actus non valeat omiſſa conſilij requirendi petitione, intelligitur, quando debens dare conſilium eſt dandi capax. At fratres Minores ſunt conſilij huiuſmodi dandi incapaces. Atque ita docent Bart. *l. 1. § ſi plures. nu. 6. & 8. ff. de exercit. actione. tr. Minoricarum. l. 3. diſt. 3. cap. vnico.* Bald. *rubric. de exercit. actione. n. 10.* & *auth. ingreſſi. n. 14. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Felin. *c. penultimo. n. vlt. limit. 3. de conſtit.* Alex. *conſ. 57. n. 9. vol. 2.* Lambertin. *de iure patronatus. lib. 2. p. 1. q. 4. art. 8. n. penult.* Roſel. *verbo religio. 1. n. 8.* Sylu. *verbo teſtamentum. 2. q. 2. dicto 8.* Manuel *qq. regul. tom. 3. q. 70. art. 3. ad fin.* quod quidem temperant Bart. *eo cap. vnic.* Roſel. & Manuel, vt intelligatur in caſibus, in quibus fratres Minores executores teſtamenti eſſe nequeunt: quando enim eo munere fungi poſſunt, eſſet neceſſariò talis conſenſus requirendus, vt executio valeat. Quod quidem ideo addunt, quia *num. 27.* retulimus ex eorum ſententia caſum, in quo poſſunt eſſe executores: ſed cùm ibi tenuerimus in nullo caſu poſſe eſſe, meliùs ait Syluest. hunc conſenſum nunquam eſſe neceſſarium requirere. Quod ſi opponas, videri hoc aduerſari iis, quæ *n. 32.* dixi, vbi aſſerui, poſſe teſtatorem obligare ſuos executores, vt iis eleemoſynas diſtribuant, quos fratres Minores elegerint; cùm tamen in hac electione conſenſus fratrum Minorum requiratur, non ergo ſunt incapaces præſtandi conſenſum, vt vel ſic eorum conſenſus de ſola vrbanitate requirendus ſit. Sed reſpondeo, illam doctrinam veram eſſe, nec aduerſari huic, quia illa doctrina intelligenda eſt, quando vnum, vel alterum iubetur executor facere de conſenſu fratris Minoris: tunc enim frater Minor incapax eſt dandi conſenſum; id enim non eſt executorem teſtamenti eſſe, & ideo, vt executio illius rei valeat, eſt neceſſariò petendus hic conſenſus; doctrina autem præſens, quando executor iuberetur omnia exequi de conſenſu fratris Minoris; tunc enim, vt optimè dixit Azor *lib. 12. inſt. mor. c. 11. q. 1.* nil aliud eſt, quàm fratrem Minorem conſtituere executorem teſtamenti, exequuturum per alium, & ideo eſt incapax huius conſenſus præſtandi, ac proinde hic conſenſus non ex neceſſitate, ſed ex ſola vrbanitate petendus eſt, & eo non petito valet executio. Quæ quidem declaratio apertè colligitur, quia Doctores allegati *n. 32.* pro ea ſententia, tenent quoque hanc, & ferè in eiſdem locis. 38

Eſt tamen hoc, quod nuper dixi (nempe, valere executionem, eo conſilio fratris Minoris non petito) temperandum, niſi teſtator adderet clauſulam irritantem 39

aliter factum ; tunc enim euaneſceret nominatio executoris teſtamenti, & perinde eſſet, ac ſi facta non fuiſſet, quia in officiis non a lege, ſed ab homine formam ſumentibus, debet ſeruari diſpoſitio in propria forma. *l. ſi quis mihi bona, ad finem. ff. de acquirenda hæreditate.* Quare cùm forma ab homine præſcripta ſeruari nequeat in hoc caſu, ratione incapacitatis præſtituti conſenſum, corruet executoris ſub ea forma nominatio. Atque ita docent Bald. *ea auth. ingreſſi. num.* 14. Felin. *n. præcedenti* allegatus, Francus *c. 1. in principio. n. 5. q. 4. de teſtam. in* 6. Barbatius *c. tua nos. num. 9. de teſtam.*

40 Vltima difficultas eſt, an poſſit teſtator committere fratribus Minoribus nominationem executorum ſui teſtamenti, ipſique nominare poſſint? Quidam negant, ſed diuerſis fundamentis ducuntur, nam Dominic. & Francus ſtatim allegandi ducuntur, eo quod executor teſtamenti debeat eſſe certus, vt tradunt Ioan. Andr. & Doctores *c. 1. ad fin. de procurat. in* 6. quare vterque idem ſentit de aliis monachis, neque id ſpeciale eſſe in Franciſcanis. Alij verò allegandi non hoc fundamento ducuntur, ſed quia poſſent fratres Minores nominare executorem amicum, qui in pſoſmet poſſet pecunias diſtribuere ; quod textus cauere voluit, dum ipſis ſimul executoris interdixit : vnde hi Doctores ſpeciale hoc eſſe cenſent in fratribus Franciſcanis. Hanc ſententiam ſuſtinent Francus *c. 2. in princ. n* 2. *&* 4. *de teſtam. in* 6. & *ibi* Dominicus *n. 4.* Molina *tom* 1. *de inſt. diſp.* 247. *col. penult. § illud eſt obſeruandum.* & in hanc inclinare videtur Gregor. Lop. *l. 2. verb. frayles tit. 10 p. 6.*

41 Sed verius eſt, id poſſe, quia ſolùm interdicitur eis eſſe executores : hoc autem longè diuerſum eſt ab executoris munere. Præterea, quia ratio prohibitionis fuit ne contrectarent pecunias, liteſve circa teſtamenti executiones ſubortas agitarent, à ſpiritualibúſque exercitiis hoc munere diſtenti auocarentur ; quæ omnia ceſſant in hac executorum nominatione : non autem fuit ratio, ne eleemoſynæ ex pecuniis per executores erogandæ largirentur ipſis fratribus. Tandem, quia in hoc caſu non eſt incerta executorum teſtamenti nominatio; certitudo enim in alterius voluntate benè conſiſtit, vt optimè tradit Bald. cum aliis *l id quod pauperib. n.* 15. *C. de Epiſcopis, & clericis.* Et ideo hanc partem ſuſtinent Couar *c. tua nos. n. 1. fin. de teſtam.* Mantienzo *lib 5. recopil. tit. 4. l. 14 gloſſ 1 n. 3* Manuel *qq. regul. to. 3. q. 70. art. 2. & to. 2. ſumma. c. 70. n. vlt.* Hæc autem nominatio exigit licentiam ſuperioris, vt de electione pauperum dixi *n. 34.* quia fortior eſt ratio, nec religioſus habet velle, aut nolle ; quæ fuit ratio prohibitionis ne eſſet executor abſque ſuperioris licentia, *cap. 2. de teſtam. in* 6.

42 Hoc tamen temperandum eſt, vt ſolùm procedat quando teſtator commiſit nominationem executoris teſtamenti incerti, ex certis, vt cuiuſdam ex tali collegio. Sic temperat Matienzo *num. præcedenti* allegatus, quia, vt ipſemet plurimis citatis probat *eodem tit. 4. l. 5. gloſſa 8. n. 4.* nulli poteſt validè committi indefinita executoris, nec tutoris nominatio; nec etiam quando eſſet adeò generalis nominatio, vt ipſo minimè nominante, non poſſent omnes exequi, vt ſi committeret nominare vnum de tali regno, vel ciuitate.

SVMMARIVM.

An executio teſtamenti facta à religioſo abſque licentia ſuperioris, valeat-refertur quadam ſententia n. 43.
Explicatur ſententia Authoris. n. 44.
Quid ſi ſuperior contradicat? n. 45.
Quid ſi exceptio opponatur? n. 46.

43 QVÆSTIO tertia. An valeat executio teſtamenti per religioſum facta abſque ſuperioris licentia, etiamſi religioſus ille Franciſcanus ſit? Duplex eſt ſententia Prima negat. Ducitur, quia textus *c. 2. de teſtam in* 6. ſic ait; ***non poteſt huiuſmodi officium ſuſcipere, vel exequi.*** At verbum (*non poteſt*) præciſam neceſſitatem importat, & adeò priuat potentia, vt actus contra geſtum irritet. nec differt a verbo (*non poſſit*) vt ex multis probauimus *lib. 6. de matrim. diſt. 38. n. 20 in 3. argum.* Secundò, quia executor teſtamentarius id munus acceptare nolens, non eſt verè executor, cùm acceptare nequaquam cogatur; vnde vt verus executor ſit, voluntaria eius acceptatio requiritur; at religioſus non habet velle, aut nolle, niſi dependenter à ſuo ſuperiore. Atque hæc ratio prohibitionis, huius muneris abſque Prælati licentia acceptandi traditur *eo. c. 2.* Ergo acceptatio ipſius religioſi, non concurrente ſuperioris licentia, eſt prorſus nulla, tanquam facta abſque legitima voluntate. Tandem probatur ex *l. non dubium. C. de legib.* quæ nullum eſſe dicit, quod iure reſiſtente, ac prohibente fit. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Anch. *Clem. vnic. n. 2 de teſtam.* Franc. *c. 2. in princ. n. 2. de teſtam. in* 6. Dec. *conſ. 494. n. 12. & conſ. 499. n. 8. vol. 4.* Sylu. *verb teſtam. 2. q. 2. dict. 3.* Couar *c. tua nos. n. 2. fin. de teſtam.* Rimmald. iunior *conſ. 403. n. 13 vol. 4.* Per. *lib. 3. ord. tit. 2. l. 4. dub. 8.* Minch. *de ſucceſſ. creat. lib. 2. §. 21 n. 178.* Mol. *tom. 1. de inſt. diſp. 247. col. antepenult. §. religioſ. tamen.* Lælios Zecchius *2. p ſi a ſumm c. 58. n. 25* Man. *qq. reg. tom. 3. q. 70. art. 1. & tom. 1. q. 65. art. 3.*

Quamuis autem hæc ſententia ſit valde probabilis, contrariam tamen reputo probabiliorem. Dum, quod ius tantum interdicat religioſis id munus ſuſcipere, aut exequi abſque ſuperioris licentia, nec vlteriùs procedat ad executionem irritandam ; præterea quia, quamuis miles procurator eſſe nequeat, at ſi à iudicio non repellatur, tenent actus per eum geſti. *l filiusfam § veteranis. ff. de proc.* 44

Neque obſtant contraria. nam ad primum reſpondet optimè Greg. Lopez ſtatim allegandus verbum (*non poſſe*) minimè poni ibi reſpectu valoris facti, ſeu reſpectu iuris, ſed reſpectu ipſius monachi tale officium ſuſcipientis, vel exequentis, cùm nec velle, nec nolle habeat. Ad ſecundum reſpondetur religioſum carere quidem velle, & nolle honeſto, & licito, abſque voluntate ſuperioris, non autem conſenſu, vel diſſenſu naturali ; qui quidem ſufficientes ſunt ad actus valorem, dum nullo iure irritetur. Ad tertium reſpondent Federicus, & Greg. Lopez ſtatim allegandi, eam legem procedere, quando lex aliquid prohibet ob vitium perſonæ, ſecus, quando ob ſolam perſonæ honeſtatem, & ſtatus perfectionem, vt hic contingit, & ideo hanc partem ſuſtinent loquentes etiam de fratribus Franciſcanis, Federicus *conſil. 293. ad fin.* Roman. *conſ. 409. n. 6. & ſingulari 242.* quod in 2. edit. eſt 143. & Felin. *c. 2 de iudiciis. n. 6.* quamuis ibi eius Additionator relinquat cogitandum. Decius *reg. in ambiguis, pro dotibus. 85. § non eſt. n. 4. ff. de regulis iuris. & c. 2. n. 78, in non. edit. de iudiciis.* Ripa *l. ex facto. § ſi quis. el 2. num. 5. fine. ff. ad Trebellian.* Iaſon *l. patre furioſo. n. 13. ff. de his qui ſunt ſui.* Hyppollyt. *pract. criminal. § ſequitur. n. 13.* idem Hyppol. *l. ſi quis. q. 1. n. 11. verſ. & facit etiam. ff. de quæſt. & conſil. 19 num. 12.* Alciat. *de præſumpt. reſp. 3. præſumpt. 18. n. 3.* Gregor. Lopez *l. 2. verbo frayles. tit. 10. p. 6.* Roland. à Valle *conſ. 14. n. 82. vol. 1.* Simon de Prætis *de interpretatione vlt. volunt. lib. 5. interp. 1. dub. 2. n. 25.* Fuluius Pacianus *tom. 1. conſ. 162. n. 79. & multis ſequentibus.* Iacobus à Canibus *de execut. vlt. volunt. particula 1. n. 37. & 38.* habetur *to. 8. tr. p. 1.* Roſell. *verbo religio. 1. n 8.* Menoch. *de præſumpt. lib. 2 præſumpt. 46. n. 14.* Canal. *tom. 1. in ſuis communibus. q. 88. n. 2. & q. 404. fin.* Azor *tom. 1 lib. 13. inſt. moral. c. 11. q. 1.* Mantienz. *lib. 5. recop. tit. 4. l. 14. gloſſa 1. n. 4.*

Hæc ſententia dupliciter ſolet temperari. Priori modo, vt intelligatur, niſi ſuperior contradicat ei executioni. Sic Feder. *eod. conſ. 293. ad finem*, Roman. *eo ſingulari 245.* Mantienzo allegatus *n. præcedenti.* Sed hoc intelligo, quando ſuperior ita contradiceret, vt expreſſè irritaret voluntatem monachi acceptantis, vel exequentis executionem, nam ſimplex prohibitio non ſat eſſet ad irritandum, ſicut nec ſimplex iuris prohibitio id efficit, quemadmodum ſuperiore prohibente religioſis votum 45

emittere,

emittere, valet votum ab eis emiſſum, etſi vouendo peccent; ſecus, quando ſuperior expreſsè prohiberet valorem irritando voluntatem.

46 Poſteriori modo limitatur, niſi in iudicio opponeretur monacho exceptio defectus poteſtatis ad exequendum, eo quod ſuperioris licentia careat, nam hac exceptione ſibi oppoſita, non valerent poſtea geſta. Sic Romanus *conſi*. 409. *n*. 6. Ripa, Iaſon, Roland. Menochius allegati *n*. 44. Hippolytus triplici loco, quem ex ipſo retuli *n*. 44. idque *in pract. criminal*. §. *ſequitur*. *n*. 11. & 12. multis ſimilibus adductis confirmat, in quibus valent geſta, dum nulla exceptio opponitur; & ſatis hoc indicat Ricardus 4 *d*. 45. *art*. 5. *q*. 1. vbi ait, religioſum abſque licentia exequentem poſſe in iudicio per exceptionem repelli, tanquam illum, in quem poteſtas exequendi non cadit.

SVMMARIVM.

An religioſus, etiã Franciſcanus, poſſit eſſe cõmiſſarius ad conficiendum teſtamentũ? refertur quadã ſentẽtia? n. 47.

Proponitur ſententia Authoris, & explicatur, quid de religioſis Societatis IESV? *n*. 48.

An executio eius muneris valida ſit ſine licentia ſuperioris? n. 49.

47 QVÆSTIO quarta. An religioſos poſſit eſſe commiſſarius ad faciendum teſtamentum nomine committentis? Aliqui Doctores eodem modo philoſophantur de munere commiſſarij, ac executoris teſtamenti, affirmantes non poſſe fratres Franciſcanos eſſe commiſſarios ad faciendum teſtamentum, ſicut nec teſtamenti executores; cæteros autem religioſos poſſe quidem ex ſui ſuperioris licentia, ſicut ex eadem poſſunt eſſe executores. Sic Matienzo *lib*. 5. *recop. tit*. 4. *l*. 5. *gloſſ*. 8. *fin*. at Doctores, quos allegat, de ſolo executore loquuntur, præterquam Tello, qui *l*. 31. *Tauri*. *n*. 8. quærit, quæ perſonæ poſſint eſſe commiſſarij, ſeu executores teſtamenti, & reſpondet, cæteros religioſos præter Minores poſſe cum licentia Prælati, per *c*. 2. *de teſtam. in* 6. Minores autem nequaquam, per *Clem. exiui, de verborum ſignif*. qui textus nec vnicum verbum de teſtamenti commiſſario continent, ſed de ſolo executore; ac proinde credo eum confudiſſe nomen commiſſarij, & executoris teſtamenti, vtroque nomine vocando executorem teſtamenti; poteſt enim vtroque nomine appellari, & ideo vſus eſt particula (*ſeu*) quærens, an poſſint eſſe commiſſarij, ſeu executores teſtamẽti, & Spino *ſpeculo teſtam. gloſſ*. 28. *principali*. *n*. 32. aſſerit non poſſe religioſum eſſe commiſſarium ad faciendum teſtamentum. & probat ex prædictis duobus textibus, qui, vt dixi, de ſolo teſtamenti executore loquuntur, & *gloſſ*. 5. *principali*. *n*. 31. dicit, inhabilem ad teſtandum, non poſſe ex cõmiſſione alterius teſtamentum facere, quando ex iudicio ſuo debet teſtari, ſecus, ſi data ſibi eſſet certa forma, putà, inſtituendi talem, & legandi talia Petro, & Martino; ſed hanc inhabilitatẽ nulla ratione probat. Ex alia parte videtur omnes religioſos, etiam Franciſcanos, poſſe de ſui ſuperioris licentia eſſe commiſſarios ad faciendum teſtamentum, quia licèt Franciſcanis interdicatur officium executoris teſtamenti, ea prohibitio non eſt extendenda ad officium commiſſarij, quod longè diuerſum eſt, & multo minus negotij faceſſit, cùm executor habeat contrectare pecunias, illas diſtribuere, vendere bona teſtatoris, ad implendum teſtamentum neceſſaria, litigiis, ſi quæ moueatur, aſſiſtere. Quare nimia eſt occupatio, & à ſpiritualibus exercitiis valde auocans: at officium commiſſarij ſolam voluntatis teſtatoris declarationem habet, quod modicæ occupationis eſt nec à ſpiritualibus auocat; nec commiſſarius hic aliquid diſtribuit, contrectat, vel vendit, ſed declarat, quæ fuerit voluntas teſtatoris circa hæc. Non ergo ex prohibitione officij executoris rectè deducitur prohibitio officij commiſſarij.

48 Verùm exiſtimo probabiliorem eſſe priorem ſententiam, quia executio teſtamentorum non tam prohibetur religioſis ob maiorem, ſeu minorẽ occupationem, quàm ob modum occupationis, qui videtur alienus à profeſſione religioſa: non videtur autẽ minus aliena à religioſis commiſſio ad facienda teſtamenta. Quare licèt nõ ita expreſsè inueniatur prohibitum Minoribus eſſe commiſſarios ad facienda teſtamenta, at mens illius Clementinæ fuit, ipſis prohibere omnia hæc officia ſæcularia, quæ eorum inſtitutum dedecent, quale eſt ex poteſtate defuncti conficere teſtamenta. Quod etiã inde cõfirmatur, quia multi negãt, vt dicemus, eos poſſe eſſe de licẽtia ſuperioris arbitratores. Atq; ſimiliter exiſtimo de religioſis Societatis IESV, ſicut de ſolius Generalis licẽtia poſſunt eſſe teſtamentorum executores, vt dixi *n*. 17. ita ea ſola licentia ſufficiens erit, vt poſſint eſſe commiſſarij ad facienda teſtamenta.

Quod ſi religioſus, quicumque ille ſit, munus hoc commiſſarij abſque ſuperioris licentia acceptaret, & conficeret teſtamentum nomine committentis, valeret vtique, tum quia idem dixi de officio executoris *n*. 44. cùm *ibi* ſit expreſſa prohibitio, nedum de officio commiſſarij, vbi talis prohibitio non reperitur ita expreſſa. 49

SVMMARIVM.

An executor teſtamenti iuſſus pecunias aliquas in pauperes diſtribuere, poſſit ſibi, aut filiis ſuis, aut conſanguineis veris pauperibus applicare, ſiue vnus ſolus, ſiue plures executores inſtituti ſint? referuntur variæ ſententiæ? n. 50. 51. 52. & 53.

Diſtributor eleemoſynæ ex teſtamento poteſt partem ſibi applicare, ſi verè pauper ſit? n. 54.

An poſſit quis ſeipſum præſentare, aut eligere ad beneficium ibi? ſi teſtator erat conſcius paupertatis, non poterit diſtributor ſibi partem applicare, niſi ſuperueniat maior paupertas? n. 55.

An commiſſarius ad nominandum ſucceſſorem maioratus, poſſit ſe nominare ibi? ſi dubium ſit, an paupertas executoris fuerit nota teſtatori, poterit ſibi applicare? n. 56.

Diſtributor poteſt filiis, parentibus, & cognatis pauperibus partem eleemoſynæ applicare? n. 57.

An religioſus executor teſtamenti, poſſit eleemoſynam, quam iuſſus eſt diſtribuere, ſuo monaſterio pauperi applicare? refertur quadam ſententia? n. 58.

Sententia Authoris? n. 59.

An poſſit religioſus ille ſibi applicare? refertur quadam ſententia? n. 60.

Et ſententia Authoris? n. 61.

Quid de iuſto reſtituere pecunias pauperibus ratione debiti incerti contracti à iubente? n. 64.

QVÆSTIO vltima. An religioſus teſtamenti executor, poſſit ex pecuniis, quas teſtator diſtribui iuſſit inter pauperes, & pia opera, ſibimet tanquam pauperi aliquas applicare? Hæc quæſtio non de ſolo religioſo, vel quocumque alio teſtamenti executore procedit, ſed de quocumque iuſſo bona aliqua inter pauperes diſtribuere, & ideo ita generaliter tractanda eſt, & inde inferemus ad religioſum. Multi ergo negant iuſſum aliqua bona inter pauperes diſtribuere, poſſe ſibi aliquid applicare, quamuis verè pauper ſit, niſi extrema neceſſitate laboret, in qua aliena furari ſibi integrum eſſet. Ducuntur ex *l. ſi mandauero tibi vt pro me* 22. §. *ſi tibi centum ff. mandati*. vbi habetur iuſſum aliquid dare, cui voluerit, conſummentémque reum eſſe mandati. Secundò, quia inter dantem & accipientem debet eſſe diſtinctio; qua ratione expreſſe decidit textus *c. per noſtras, de iure patronatus*, non integrum eſſe patrono ſe ad beneficium præſentare. Tertiò, quia ſi alicui iniungeretur in pœnitentiam ſacramentalem, vt aliquas pecunias erogaret in pauperes, non poſſet ſibi, quantumuis pauper ſit, eas applicare. Quartò, quia miſericordia eſt pars iuſtitiæ, & hæc neceſſaria eſt ad alterum; ergo eleemoſyna, quæ actus eſt miſericordiæ; ac proinde non poteſt executor ſibi ipſe eleemoſynam dare. Quintò, quia is, cui commiſſa eſt electio ad maioratum, non poteſt ſe ipſum eligere, vt multis citatis probat Molina 2. *de primogenitis. cap*. 4. *n*. 58. 50

Vltimò probat Mantica ſtatim allegandus, quia id videtur elatè ſupponi *cap.sua.de teſtam.* Atque ita docent Calder.*conſ.*31.*nu.vnic.de teſtam.*Bald.*c.cùm in iure n.*6. & 7.*de elect.* & *l.ſi is cui.*7.*n.*2.*C.de furtis.* & *d.§.ſi tibi centum.fin.* vbi Odofredus *fin.* Alberic. *fin.* Fulgoſ. *fin.* Salyc.*num.*4.idem Alber. *l.nulli.n.*20. *C.de Epiſcop.& cleric.*Paulus *d.l.ſi is cui nu.*1.*&* 2. & *l.nulli.fin.ff.quod quiſque iuris.* Celſus *addit.ad Baldum.* *ea.l.ſi is cui.n.*2. *verſ.extra quaeritur.*Florian à Sancto Petro *l.ſi quis Titio.n.*42.*ff.de legat.*2.Abbas *c.finali.n.*4.*de inſtit.* Card. citato Paulo *Clem.vnica.n.*22.*q.*22.*de teſtam.*& *ibi* Anchar.*n.*16.& *ibi* Imola *num* 19.Bonifacius *num.*88. Idem Anchar.*c.*2.*n.*13.*de teſtam in* 6. Zacharias *addit.ad Abbatem c.*1.*in fin.de cohabitatione cleric.& mulierum.verſ. adde poſtremò.*Pariſ.*conſ.*26.*n.*22.*vol.*4. Ioan.Lup.*rubr. de donat.inter virum,& vxor.§.*65.*n.*42. Iacob de Arena *tr de commiſſariis.nu.*42.habetur 8.*tom.tr.p.*1. Capra *conſil.*54.*n.*18. Roſell *verbo reſtit.*15.*n.*8. Angel.*verbo eleemoſyna.n.*3.& *ibi* Sylu.*q.*2.*fin.*& *verbo teſtam.*2.*q.*2.*dicto* 5.Peralta *l.vnum ex familia.* *§.rogo.a n.*5.*vſque ad* 8.*ff.de legat.*2.Sarmiento *lib* 8.*ſelect.ſuper l cùm quidam. n.*22. *ff.de legat.*2. Mantica dicens id eſſe expeditum,*de coniecturis vlt.voluntatis.lib.*8.*tit.*5.*n* 9.Mexia *taxa panis.c.*6.*n.*49. Azebedo *in curia Piſana lib.*2 *c.*10.*n.*4.*&* 5.& *conſ.*24.*n.*52.*vol.*1.Spino *ſpeculo teſtam gloſſa* 28. *principali.n.*28. Atque idem videntur tenere Felin *c.irrefragabili.§.caeterùm.n.*9.*fin de officio ordinary* & Hyppolitus *l.vnius.* *§.ſeruo,qui vltrò. n.*8.*ff.de quaeſtionibus,* vbi aiunt,ſolùm poſſe ſibi diſtribuere, quando executor ille eſt in neceſſitate euidenti, & Padilla *l.cùm quidam. n* 22.*ff.de legat.*2. vbi ait,poſſe ſibi applicare,ſi maximè egens ſit. Horoſcius *l.conſul. n.*13.*&* 14.*ff.de adoption.* vbi ait, non poſſe ſe eligere, niſi ſatis cognita, & dura ipſiuſmet paupertas ſit.

51 Non conueniunt autem hi Doctores, an liceat huic diſtributori eligere filium ſuum, ſuóſve conſanguineos (non tracto de filio ſpurio,quia de hoc non eſt huius loci tractare quia hoc non pendet ex eo, quod diſtributor eligens filium, cenſeatur eligere ſemetipſum, de quo in praeſenti tractamus, ſed ex cognitione, an incapax ſit filius ſpurius recipiendi aliquid à patre.) Quidam enim ex illis dicunt nequaquam poſſe eligere filium ſuum,niſi extremè patientem, quia, cùm reputetur eadem cum patre perſona, pater eligens filium, cenſetur ſemetipſum eligere. Ita docent Calder. Mantica,Salycet. Zacharias, Mexia *n.praecedenti* allegati, Bald *c.cùm in iure. n.*7.*de elect.*& *l.tutor.§.*1.*fine.ff.de excuſ.tutorum.* Celſus *addit.ad Bald l.*1.*n.*29.*verb.ſuum filium.C.de ſacroſanct. Eccleſ.* Quod quidem temperant Bald. *vtroque loco,* & Zachar. vt intelligatur, quando pater habet in illis boni vſumfructum. Addit Bald.*eo. c.cum in iure num.*7.vel niſi pater iuri percipiendi vſusfructus ex his bonis diſtributis filio renunciet. In his enim caſibus aiunt diſtributionem poſſe fieri filio: quia tunc nihil acquiritur patri; ſecus, quando pater in his compararet vſumfructum, quia tunc eligens filium, cenſeretur pater ſemetipſum eligere. Item temperat Mexia, niſi filius ſit extra patriam poteſtatem. Alij autem aiunt, poſſe patrem filio ſuo verè pauperi ex his pecuniis diſtribuere, quod vera perſonarum diſtinctio inter vtrumque reperiatur. Sic docent Abbas *c.finali num.*4. *de inſtit.* Bald. *l.*1.*n.*29.*C.de ſacroſanct.Eccleſ.* Æneas de Falco *addit.ad Abbatem.cap.*1.*fin.verb. pauperib.de cohabitat.cleric.& mulierum.* Horoſcius *l.conſul.n.*13.*ff.de adopt.* Matienzo *lib.*5.*recopil.tit* 4.*l.*14.*gloſſ.*1 *n.*11. Atque idem tradunt Bald. & Matienzo, ſi filius ſit executor ad ea bona inter pauperes diſtribuenda; poterit enim patri ſuo verè pauperi aliquid dare ex illis.

52 Inſuper circa ſuos conſanguineos quidam negant poſſe executorem diſtribuere. Sic Alberic.*l.mandauero.* 22 *§.ſi tibi centum.fine.ff.de legat.*2. & *l.nulli.n.*20.*C.de Epiſcop.& cleric.*vbi limitat,niſi teſtator adderet,vt executor poſſit diſtribuere, quibus volet. Idem ſuſtinent limitantes, quando conſanguinei ſint valde coniuncti, Anchar.allegato Paul. *Clem.vnica.num.*16.*de teſtament.* Iacobus de Arena *tract.de commiſſariis.nu.*24. habetur 8.*tomo tractat p.*1. Alij autem aſſerunt, poſſe ſuis conſanguineis verè pauperibus, quod euidens diſtinctio reperiatur inter dantem & accipientem. Sic Abbas *cap.*1. *fin.de cohabit.clericorum,& mulierum.*& *ibi* Imola *n.vlt.* idem Imola *cap.cùm tibi.num.*17. *de teſtam.*& *Clem.*1. *num.*19 *de teſtam.* vbi Card.*quaeſt.*22.*n.*22. Ancharanus *cap.*2.*num.*12.*de teſtam.in* 6. Angelus,Roſella,Syluest. *vtroque loco,* Sarmiento *num.*21. Mantica *num.*16.alios referens,vbi eos allegaui *num.* 50.

Temperant tamen hanc ſententiam ferè omnes Doctores allegati *num.*50. vt intelligatur,quando quiſpiam 53 eſt ſolus executor: quando enim eſt ſimul cum aliis, poterit quiuis ex illis pauper exiſtens, ab aliis eligi ad partem illius eleemoſynae capiendam. Sic Abbas *cap. cùm in iure.num.*4.*de elect.*Alberic.*l.nulli.num.*20.*C.de Epiſcop.& cleric.*Sylueſt.*verbo teſtam.*2.*quaeſt.*2.*dicto* 5. Cardin. Anchar. *vtroque loco,* Imola, Bonifacius *n.*85. Florian.de S.Petro,Iacobus de Arena,Roſell.Sarmiento, Azebedo,Horoſcius allegati *num.*50 Gregor.Lopez *l.*3. *verbo Touiere.tit.*10.*p.*6.Matienzo *lib.*5.*recop.tit.*4.*l.*14. *gloſſ.*1.*num.*11.Manuel *qq.regul.tom.*3.*quaeſt.*70.*art.*4.

Caeterùm probabilius credo, integrum eſſe executori teſtamentario, iuſſo ſummam aliquam inter paupe- 54 res diſtribuere, ſibi, ſi verè pauper ſit, ſicut aliis pauperibus diſtribuere. Ducor, quod non futurus ſit peioris conditionis, ex eo quod diſtributor inſtitutus ſit; at ſi talis non eſſet inſtitutus, poſſet ſibi ea eleemoſyna erogari: ergo, quamuis diſtributor ſit, idem poterit. Secundò, quia applicata ſibi ea eleemoſyna, ſatisfit plenè voluntati teſtatoris, vtpote qui nil aliud intendit, quàm veram eleemoſynam erogare veris pauperibus, de quorum numero eſt executor hic pauper. Tertiò, quia magis eſt de ratione iuſtitiae commutatiuae eſſe ad alterum, quàm de ratione miſericordiae; at reſtitutio incertorum facienda pauperibus, poteſt iuxta communiſſimam, & veriſſimam ſententiam, applicari ipſimet debitori, ſi verè ſit pauper, per ipſummet: ergo à fortiori eleemoſyna. Et confirmatur, quia verè ſaluatur diſtinctio perſonae dantis,& accipientis,applicante ſibi diſtributore hanc eleemoſynam, quia eam non cenſetur largiri ipſemet diſtributor,ſed defunctus. *l. vnum ex familia.§.ſi ne falcidia.ff.de legatis.* 2. Et ideo communis,& veriſſima ſententia habet, poſſe hunc diſtributorem eam eleemoſynam dare filio ſuo ſpurio, non autem filio ſpurio teſtatoris, vt poteſt videri in Matienzo multos alios allegante *lib.*5.*recop.tit.*8.*l.*3.*gloſſ.*5.*n.*2.*&* 5.cuius ratio non eſt alia, niſi, quia eam eleemoſynam non cenſetur dare executor, ſed ſolus teſtator, quia ſuo ſpurio nihil poteſt dare. Neque obſtant argumenta contraria, relata *num.* 50. nam ad primum reſpondent Caietanus, & Nauarr. ſtatim allegandi, deciſionem illius legis intelligendam eſſe formaliter de illo, qui non vt diſtributor ſibi ipſi pauperi applicaret,vt alteri, ſed abſolutè conſumeret, quippe diſtribuens ſibi intuitu paupertatis propriae, mandatum dantis ſatis impleſſe dicitur. Ad ſecundum reſpondetur, praeciſam rationem deciſionis eius textus eſſe, quia ſemet eligere, aut praeſentare ad beneficium,eſſet ambitioſum, vt tradunt Gloſſ. *cap. in iure verb.ex ſe.* & *ibi* Abbas *n.*4.*de electione.* & meliùs aliis Lambertinus *de iure patronatus.*1.*p.lib.*2. *qu.*8.*art.* 2. *num.* 2. quia praeſentante ſe quopiam ad beneficium, vera datur inter praeſentantem, & dantem diſtinctio, cùm praeſentans non conferat illud. Sed ad vitandam ambitionem voluit ille textus, vt nemo ſe poſſet praeſentare, aut eligere ad beneficium; ſed ſit omnimoda diſtinctio inter praeſentantem, & accipientem. Quare Lambert. *ibi* latè probat non habere locum in beneficiis ſimplicibus, non habentibus pingues redditus, nec

magnam

magnam dignitatem, quia in his non præſumitur ambitio. Ad tertium reſpondetur, non eſſe ſimile, quia opus in pœnitentiam iniunctum, eſt pœnale, quale non eſt ſibi applicare. Ad quartum conſtat etiam ex dictis. Ad quintum conſtabit ex limitatione, quam apponemus *num. ſequenti.* Ad vltimum reſpondetur, illum textum nil prorſus facere pro priori ſententia, tantùm enim decidit, executores cogendos, vt fideliter teſtatoris voluntatē impleant, quæ ſatis impletur applicando ſibi eam eleemoſynam, vt alteri pauperi. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent D. Thom. *2.2. qu. 32. art. 9. ad 3.* & *ibi* Caietan. & Aragon. *circa illam ſolutionem.* Marian. Socin. *conſil. 11. num. 6. vol. 1.* Anton. Roſellis *de indulgentiis, num. penult.* habetur *tom. 14. tractatuum.* Ioannes Dilectus *de arte teſtandi tit. 7. cautela 10. num. 4.* habetur *tom. 8. tractat. p. 1.* Tabien. *verbo eleemoſyna. quæſt. 13. num. 4.* & Armil. *num. 9.* Nauar. *in propugnaculo apolog. ad lib. de redditibus. monito 13. num. 12.* Ledeſma *2. part. 14. quæſt. 15. art. 7. fol. 130. pag. 4.* Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 125. num. 17.* Segura *in directorio iudicum. 2. part. cap. 11. n. 14.* Angles *floribus. 1. part. tractat. de reſt. quæſ. 7. diff. 3.* Toledo *in fine ſummæ. tractat. de peccato mortali. cap. 31. fine.* Ludou. Lopez *2. part. inſt. cap. 107. de eleemoſyna. quæſt. 9.* Manuel *1. tom. ſum. 2. edit. c. 199. num. vlt.* & *qq. regul. tom. 3. quæſt. 70. art. 4.* Petrus de Ledeſma *2. tom. ſummæ. tract. 4. cap. 3. concl. 16.* Vega *2. tom. ſummæ. c. 27. caſu 2.* Anton. Gomez *in Bulla cruciatæ. clauſula 8. num. 7. fine.*

55 Eſt tamen temperanda hæc ſententia, niſi teſtator conſcius paupertatis executoris, ipſum nominaſſet, ad diſtribuendam aliquam eleemoſynam inter pauperes. Quare ſententia prædicta tunc tantùm eſt vera, quando vel paupertas executoris teſtamento conditio ſuperuenit, vel ſi tempore teſtamenti aderat, ignota erat teſtatori. Ratio autem huius limitationis eſt, quia cùm paupertas executoris erat cognita teſtatori, eſt ſatis veriſimile fore, vt ſi teſtator vellet partem eleemoſynæ applicare ipſi executori iuſſo diſtribuere, id explicaret. Præterea, quia commiſſarius ad eligendum maioratus ſucceſſorem, non poteſt ſeipſum ad ſuccedendum in eo eligere, vt multis citatis probat Molin. *lib. 2. de primogenus. cap. 4. num. 58.* Quæ quidem doctrina non alia ratione videtur poſſe defendi, ſuppoſita hac noſtra ſententia, qua aſſeruimus diſtributorem poſſe ſe eligere ad eleemoſynam, niſi quia eam electionem ad maioratum committens perſonæ ſuccedendi capaci, cenſetur illam excludere; quia ſi voluiſſet, vt ſe quoque poſſet eligere, id explicaret. Et ideo hanc limitationem amplectuntur Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 125. nu. 18. & 19.* Et pro illa refert Ancharanum *conſil. 84. a num. 3.* ſed nil prorſus fauet Anchar. quia in eo ſolo caſu loquitur: quando teſtator reliquit aliquod legatum monaſterio, & reliqua ſua bona inter pauperes diſtribuenda; & quæritur, an ex præſumptione ſpecialis legati relicti cenſeatur ita excluſum monaſterium, vt ex reliquis bonis nil ipſi per Abbatiſſam illius teſtamenti executricem relictam applicari valeat. Et reſpondet in eo caſu poſſe, quando ſuperuenit magna paupertas monaſterio illi. Sed hanc limitationem amplectitur quoque Manuel *vtroque loco num. præced.* allegatus, & dicit eſſe probabilem Petrus de Ledeſma *ibi* allegatus in dubio, quod mouit poſt illam 16. concluſionem; qui addit, eſſe quoque probabile, poſſe quoque in hoc caſu applicare ſibi eleemoſynam illum diſtributorem. Duciturque, quia ſolùm intendit ea bona in pauperum eleemoſynas expendi. qui finis optimè ſaluatur, applicante ſibi eo executore verè paupere partem illius eleemoſynæ. Cæterùm non audeo huius partis probabilitatem affirmare. quia rationes contrariæ ſatis vrgent, & fundamentum contrarium ſupponit id, quod probandum erat, nempe, teſtatorem voluiſſe ſolùm eam eleemoſynam in pauperes diſtribui; rationes enim prædictæ probant vltra hoc præſumi voluiſſe teſtatorem, ne diſtributor illius eleemoſynæ particeps eſſet. Addit autem Manuel *eo. cap. 199. num. vlt.* ſi magna executoris paupertas peteret, vt partem illius eleemoſynæ ſibi applicaret, id cum conſilio confeſſoris faciendum. Sed hoc non approbo, quia ſi ea paupertas nota erat teſtanti, cenſetur executor excluſus ab ea eleemoſyna participanda, & ideo neque ipſe ſolus, neque cum conſilio confeſſoris poteſt ſibi aliquid applicare: ſi autem erat ignota, nullo indiget conſilio applicatio illa. Sed hanc limitationem ſublimitarem, niſi notabiliter maior paupertas ſuperuenit executori, quàm ea quæ tempore teſtamenti erat teſtatori nota; tunc enim non cenſebitur excluſus, quin poſſit partem ſibi illius eleemoſynæ applicare: quod quidem ſatis probat doctrina allata ex Anchar. *eo conſil. 84. àn. 3.* nam cùm legatum ſpeciale factum monaſterio, ſit coniectura ſufficiens, vt cenſeatur excluſus ab alio legato generali diſtribuendo iuxta executorum arbitrium, cenſet Anchar. *ibi* deficere hanc coniecturam, quando magna illius monaſterij paupertas ſuperuenit, & ita tunc poſſe ei applicari aliquid ex legato generali, & vide aliam ſublimitationem *num. vltimo.*

Quod ſi perpenſis vtrinque rationibus dubium eſſet, 56 an paupertas executoris eſſet nota teſtanti, exiſtimarem non excludi à poteſtate illius eleemoſynæ ſibi applicandæ, quia ſtat poſſeſſio pro regula generali tradita *num. 54.* vt poſſit ſcilicet applicare; quando non conſtat de coniectura contrariæ voluntatis, ex paupertate executoris ſibi cognita.

Quamuis autem amplecteremur contrariam ſenten- 57 tiam propoſitam *num. 50.* vt diſtributor pauper non poſſet ſibi aliquid ex ea eleemoſyna applicare: tenendum adhuc eſſet, poſſe applicare ſuis conſanguineis, immo & ſuo filio, vel ſuo patri, vt tenent Doctores *num. 51. & 52.* allegati contra alios ibi relatos. Præterea, ſi plures eſſent diſtributores, poſſent alij vni eorum applicare, vt tenent Doctores, quos retuli *num. 54.* quod intelligerem cum limitatione tradita *num. 55.* vt ſcilicet eligere nequeant executorem illum, cuius paupertas teſtanti cognita erat, quia cùm ille præſumatur excluſus à teſtatore, non comprehenditur nomine pauperum, in quos iuſſi ſunt pecunias diſtribuere.

His præmiſſis circa executorem in genere, ſupereſt 58 tractare de religioſo executore. Et quidem duplex in hoc poteſt eſſe difficultas ſpecialis. Prior eſt, an quando ſolus ille monachus eſt executor ad eam eleemoſynam diſtribuendam, poſſit ſuo monaſterio pauperi aliquid applicare? Quidam negant loquentes de Abbate monaſterij, quia tunc videtur ſeipſum eligere. Sic ſub aliquali dubio tenet Fulgoſ. *l. ſi mandauero, § ſi tibi centum fine. ff. mandati,* & *ibi* Alberic. *fin.* & *l. nulli. n. 20. C. de Epiſcop. & clericis.* & Iacobus de Arena per ipſum allegatus. Zach. *addit. ad Abbatem. c. 1. fine verſ. adde poſtremò, de cohabit. clericorum, & mulierum.*

Cæterùm tenendum eſt, poſſe monachum illum ſuo 59 monaſterio pauperi aliquid elargiri, quia diſtinctio perſonarum ſatis ſaluatur. Atque ita docet Bart. allegato Dyno, *l. cùm quidā. la 2. n. 3. ff. de legat. 2.* Card. *Clem. vnica qu. 22. n. 22. de teſtam* & *ibi* Imola *num. 19.* Boniſacius *ibi. num. 86. & 87.* Anchar. *conſil. 84. n. 9. & 10.* Bald. *cap. cùm in iure. n. 6. de elect.* Pariſ. *cōſil. 26. n. 24. vol. 4.* Æneas de Falco *addit. ad Abbatem. cap. 1. fin. verbo pauperibus. de cohabitat. clericorum, & mulierum.* Roſel. *verbo reſtit. 15. num. 8.* Syluеſt. *verbo teſtam. 2. q. 2. dicto 5.* Peralta *l. vnum. ex familia. § 2 ogo. n. 7. ff. de legat. 2.* Nauar. *propugnac. ad apolog. lib. de redditibus. monit. 13. num. 21.* Matienzo *lib. 5. recop. tit. 4. l. 14. gloſſ. 1. num. 12.* Atque quidam ex his Doctoribus expreſsè loquuntur de Abbate monaſterij inſtituto executore. Sic Bart. Bald. Anchar. Nauarr. Matienzo *ibi.* Hoc autem limitat Dynus, quando diſtributio eſſet commiſſa per verbum importans liberam voluntatem, ſecus quando per verba importantia

arbitrium boni viri. Sed iure optimo Part. & Matienzo *ibi* hanc limitationem reprobant: imò Anchar. ait tunc potiùs eſſe veram hanc ſententiam, quia quando verba important arbitriũ boni viri ſatis eſt, vt executores eligãt dignum; monaſterium autem verè pauper eſt dignum ſatis ea eleemoſyna. Nec obſtat huic applicationi, fuiſſe cognitam monaſterij paupertatem teſtatori, & nil illi legaſſe, quia, cùm ea diſtributio non ſit commiſſa monaſterio, ſed peculiari monacho ad diſtribuendum inter pauperes, non quadrat huic caſui limitatio *n.*55. tradita, ſed optimè quadraret, ſi monaſterio commiſſa eſſet ea executio.

60 Poſterior difficultas eſt, an ſi ſolus Monachus ille executor inſtitutus ſit, poſſit ex eleemoſyna inter pauperes diſtribuenda ſibi commiſſa, aliquid ſibi tanquam pauperi retinere? Et quidem aliqui DD inhitẽtes priori ſententiæ relatæ *n.*50. quæ generaliter tradit diſtributorem nil ſibi poſſe applicare, aſſerunt religioſum hunc id quoque non poſſe. Ita docent Cald. Sylueſt. Bonifac. *n.*88. Imola allegat. *n. præced.* atque idem tradit Manuel *qq. regul. tom.* 3. *quæſ.* 70. *art.* 4. ductus alio fundamento: quamuis enim concedat nobiſcum diſtributorem poſſe ſibi applicare, id negat in huiuſmodi religioſo, quia, cùm teſtator eum inſtituens executorem, nouerit eſſe religioſum, & ſubinde pauperem, cenſetur eum excluſiſſe ab ea eleemoſyna participanda, iuxta limitationem traditam *num.*55.

61 Cæterùm exiſtimo, poſſe hunc religioſum ſibi applicare, ſiue aliis diſtributoribus, ſiue ſequamur ſententiam dicentem poſſe ſibi applicare, ſiue ſequamur oppoſitam. Ducor, quia, vt optime conſiderauit Pariſius *conſil.* 26. *n.* 24. *vol.* 4. cùm monachus hanc eleemoſynam ſibi applicatam expendere debeat in vſibus ſibi neceſſariis, quibus a conuentu expenſæ ſuppeditandæ eſſent, releuat ab eo onere conuentum, ac ſubinde ſuo monaſterio cenſetur eam eleemoſynam applicare, cui poſſe probauimus *n.*59. Quia tamen ſæpe poſſet contingere, vt nullo expenſarum onere releuetur monaſterium, quia, non obſtante hac eleemoſyna tantundem expendit cum illo monacho conuentus, & ideo ſolùm deſeruit eleemoſyna illa, ne monachus tam pauperem vitam tranſigat. Reſpondeo, adhuc eleemoſynam cedere in monaſterij vtilitatem, & verè ipſæ dari; quia quidquid acquirit monachus, eſt re vera monaſterij, illúque poſſet eam eleemoſynam monacho applicatam auferre, & in generales conuentus vſus conſumere, & ex ſua voluntate concedit illius vſum huic monacho.

62 Ex dictis infertur, religioſum, vel quemcumque alium cui traditur pecunia aliqua diſtribuenda, non vt eleemoſyna pauperibus diſtribuenda, ſed gratiâ exonerandi conſcientiam debitis incerti domini grauatam, poſſe ſibi applicare, vere pauper eſt: nec in hoc diſtinguendum credo, an tradens pecuniam, norit paupertatem huius, an eam ignorarit, ſed in vtroque caſu id fieri poſſe exiſtimo. Ducor, quia tradens pecuniam diſtribuendam, nil aliud intendit, quàm conſcientiam ſuam exonerare, neque curat de pauperibus, quibus ea pecunia diſtribuenda eſt, ſed de ſola conſcientiæ exoneratione; qui finis ſatis obtinetur, cuicumque pauperi, etiamſi ſit ipſemet diſtributurus, applicetur. Atque idem intelligo, quando executores iuſſi ſunt à teſtatore reſtituere aliquas pecunias pauperibus, ratione æris alieni, cui incertis dominis adſtrictus erat: poterit enim executor verè pauper retinere, quamuis ſolus ipſe executor inſtitutus ſit eiúſque paupertas eſſet teſtatori cognita, quia militat eadem ratio tradita, & iuxta hoc ſublimitanda eſt limitatio, quam *num.*55. tradidimus.

CAPVT XII.

Qualiter Religioſus poſſit eſſe actor, aut reus in iudicio?

SVMMARIVM.

Monachus regulariter non habet perſonam ad comparendum in iudicio, ſiue vt actor, ſiue vt reus, ſine licentia ſuperioris. n. 1.

An regularis conueniendus ſit, & contra eum formandus ſit libellus, an potiùs contra monaſterium, ſi conueniantur pro contractu, vel debito, ſiue ante, ſiue poſt ingreſſum initio? n. 2.

An ſi cauſa ſit criminalis, ſit formandus libellus contra monachum, & ipſe poſſit conſtituere procuratorem ad ſe defendendum? n. 3.

Quid ſi lis intentetur circa profeſſionis valorem? n. 4.

An poſſit monachus agere pro iniuria ſibi illata, vel id ſit monaſterij? n. 5.

An poſſit Abbas inuito monacho eam iniuriam remittere? n. 6.

An poſſit monachus remittere? n. 7.

An percutiens monachum, vt abſoluatur ab excommunicatione, debeat ſatisfacere monacho, an Abbati? n. 8.

An re aliqua ſpoliatus poſſit agere, vt reſtituatur? n. 9.

An poſſit monachus conſtituere procuratorem, vt nomine ipſius in iudicio compareat, & valeat ea procuratoris conſtitutio? num. 10.

An agens de licentia Abbatis, debeat iurare de calumnia? num. 11.

An iudicium agitatum cum monacho abſque ſuperioris licentia valeat? n. 12.

An poſſit ſuperior id iudicium ratum habere? n. 13.

An quando monachus eſt in ſtudio de licentia Abbatis, vel in aliquo loco abſens poſſit agere, & habere vocem in electione Rectoris? n. 14.

Quid quando ſuperior eſt abſens? n. 15.

Quid ſi monachus agere velit, vt in religione retineatur, vel expulſus reſtituatur, vel pro alimentis, vel expenſis, vel pro quocumque iure ſibi competente, vel pro ſua electione, vel contra ſuum ſuperiorem, qui ipſum beneficio ſpoliauit? n. 16.

Quid ſi regularis Prioratum, vel aliam adminiſtrationem habeat? n. 17.

Quid ſi Abbatem accuſare velit? n. 18.

An exigatur venia, & licentia ad accuſandum proprium Abbatem? n. 19.

An monacho accuſanti, vel denuncianti Abbatem, ſint expenſæ à monaſterio adminiſtranda, & tunc detur actio monacho, & qualiter ſit admittendus ad accuſandum Abbatem? n. 20.

An has expenſas conſequi debeat monachus habens peculium? num. 21.

Quid ſi monaſteriũ eſſet ex ordinibus mendicãtibus? n. 22.

Quid ſi hæc accuſatio eſſet ob ſolam monachi vtilitatem? num. 23.

An Abbas ipſe accuſatus debeat expenſas defenſionis à monaſterio habere? n. 24.

An monachus aduerſus quem inquirit Abbas, debeat habere expenſas à monaſterio? n. 25.

An monachus cauſam ſuæ electionis proſequens debeat habere expenſas a monaſterio? n. 26.

An monachus poſſit accuſare aliquem præter ſuum Abbatem? num. 27.

An habiturus ſit tunc expenſas à monaſterio? n. 28.

An monachus cubicularius Epiſcopi poſſit ipſum abſque Abbatis licentia accuſare? n. 29.

An monachis interdicta ſit denuntiatio? n. 30.

An monachus accuſans Abbatem, teneatur lite pendente obedire? n. 31.

Quoties

Quoties religioſus poteſt eſſe in iudicio abſque ſuperioris licentia, poteſt abſque illa conſtituere procuratorem, & libellus nomine religioſi concipiendus eſt? n. 32.

Is cuius eſſe accuſare, eſt pacem inire, & pro pace inita compoſitionem accipere. n. 33.

Nouitius poteſt accuſare, transfigere, ac pacem inire ſiue ſibi, ſiue ſuis iniuria irrogata ſit. num. 34.

Nouitio interfecto, ius accuſandi, & pacis ineundæ, & compoſitionis accipiendæ, an pertinuat ad monaſterium, vel ad quem? n. 35.

An ſi pater, aut filius monachi interficiantur competat monaſterio, aut monacho ius accuſandi, & pacis? n. 36.

An petitũ eius pacis initæ conſequatur monaſterium? n. 37.

Quid ſi iniuria irrogata ſit religioſo ante ingreſſum religionis, vel ante illum eius pater, aut filius occiſi ſint, ſiue religio habeat bona in communi, ſiue non, & quamuis ille ſit religioſus Societatis Iesv? n. 38.

An ſi monachus interficiatur, competat ius accuſandi, & pacis monaſterio, an filiis, parentibúſve in ſæculo relictis? referuntur variæ ſententiæ. n. 39.

Explicatur ſententia Authoris, & cui competat pecunia ob tranſactionem data. n. 40.

Quid ſi ille religioſus eſſet Societatis Iesv, vel religionis non habentis bona in communi? n. 41.

1 HÆc res non eſt exactè tractanda, ſed paucis Authoribus allegatis, vt Theologi notitiam aliquam aſſequi poſſint: poteſt autem exactiùs videri in Doctoribus quos referam. Hac in re ea eſt regula certiſſima, regulariter non habere religioſum perſonam legitimam comparendi in iudicio, ſiue tanquam actorem ad agẽdum, ſiue tanquam reum ad ſe defendendum, abſque licentia ſuperioris. Ratio eſt, quia in hoc æquatur religioſus ſeruo, & filiofamilias, contra quos, vel pro quibus, non poteſt fundari iudicium *l. lis nulla.* & *l. vix ff. de iudiciis, l. ſeruus. C. eodem tit.* quia pro mortuis habentur, & nihil habent, vt tradunt omnes DD. *cap. cum dilecta, de reſcript.* & *authent. cauſa, quæ fit cum monacho. C. de Epiſcop. & clericis.* Speculator *tit. de actoribus. §. vnico, n. 48.* & *tit. de reo. §. vnico, n. 19.* & *tit. de ſtatu monachorum, in princip. n. 2.* Nauar. *comment. 2. de regularib. n. 64.* & nemo contradicit. Euerard. *loco à ſeruo ad monachum, num. 4.*

2 Hinc deducitur primò, regularem non poſſe conuenire, nec conueniri ratione contractus cum eo initi, nec libellum contra monachum formandum eſſe, ſed conueniendum monaſterium, & contra id formandum libellum. Sic tradunt Gloſſ. penult. *cap. non dicatis, 12. q. 1.* D. Antonin. *3. part. tit. 16. c. 6. §. 7.* Abbas *cap. in præſentia, num. 78. de probat.* Euerar. *loco à ſeruo ad monachum, n. 4.* Nauar. *com. 2. de regul. n. 29.* Quod quidem verum eſt, ſi agatur de contractu, vel ære alieno, quibus adſtrictus ante religionis ingreſſum erat regularis; tunc enim, nec actio contra monachum intendenda eſt, nec ipſe debet reſpondere, ſed monaſterium, aut eius procurator nomine ipſius monaſterij vt inferiùs latiùs dicemus. Non tamen tenebitur monaſterium vltra bona, quæ à monacho accepit. Sic Syluest. *verbo relig. 8. qu. 3.* & meliùs Speculat. *tit. de ſtatu monachorum, in princ. n. 2. 3. 4. & 5.* Felin. multos alios allegans *c. cùm 1. & à n. 9 de ſententia, & re iudicata.* Quam quidem ſententiam approbat lex Regia 10. *tit. 2. p. 3.* vbi Greg. Lop. *verbo debela fazer,* hoc animaduertit, quamuis iure communi non eſſet modica difficultas. Quidam enim dicebant poſſe conueniri monachum, & contra eum formãdum libellum, quia cum eo negotium geſtum eſt, nec potuit ingreſſu monaſterij ſe obligatione eximere. Sic Abbas *d. c. cùm 1. & à n. 27.* Bertrandus *conſil. 75. n. 9. vol. 3. in parte priori.* & *conſil. 127. n. 2. volum. 7.* Rolandus à Valle *de confectione inuentarij, 2. par. qu. 12. n. 9.* habetur *8. tom. tract. p. 2.* Alij autem DD. ex *authent. cauſa, quæ fit cum monacho. C. de Epiſcop. & cleric.* dicebant contra vtrumque formandum libellum. Sed narratio facti concipienda eſt in perſonam monachi, quia cum eo geſtum eſt negotium; at concluſio, & ſententia condemnatoria in bonis faciẽda, debent referri ad monaſterium, vt bene tradit Nauar. *com. 2. de regul. n. 67.* & ipſũ ſequutus Azor *tom. 1. inſtit. moral. lib. 11. c. 11. qu. 12.* Si autem poſt ingreſſum contraxit monachus, non tenebitur monaſterium reſpondere, niſi inde factum ſit locupletius; ſed imputet ſibi, qui cum perſona incapaci contraxit. Sic Speculator *ibi. num 6.*

Hoc autem intelligendum eſt, quando cauſa eſt ciuilis, ſi enim actio criminalis ob aliquod delictum à monacho commiſſum intentetur, ipſe conueniendus eſt, cõtra ipſúmque formandus eſt libellus, habétque perſonam legitimam ad ſe defendendum abſque ſuperioris licentia: quia ſeruus ſimiliter conuenitur, & non dominus ratione delicti commiſſi, vt conſtat ex *l. penult. in fine. C. de noxalib.* & ita in monacho dicendum tradidit *ibi* Bald. *n. 1.* Speculator *tit. de reo. § vnico, n. 19.* & Felin *cap. cùm 1. & à n. 10. de ſententia, & re iudicata.* Euerar. *loco à ſeruo ad monachum, n. 6.* Poteſt tamen Abbas ei aſſiſtere, vt tradunt Speculat. & Felinus *ibi*; vnde in hoc caſu poteſt conſtituere procuratorem, ſicut poteſt ſe defendere, &, ſicut idem dicemus *num 32.* quoties ei integrum eſt agere. 3

Secundò intelligendum eſt, niſi lis intentetur circa valorem profeſſionis; tunc enim libellus in ipſum monachum formandus eſt. Sic Felin. *eod. cap. cùm 1. & à nu. 9.* 4

Hinc deducitur, non poſſe monachum agere pro iniuria ſibi illata, niſi Prælatus abſens ſit, nec procuratorem reliquerit. Sed id munus Abbatis eſt, conſtat ex *l. ſed ſi vnius. §. ait Prætor. ff. de iniuriis* quatenus habet, eum, qui alteri ſubeſt, non poſſe agere iniuriarum, ſi præſens ſit is, cui ſubeſt, vel eius procurator, ſecus eo abſente, nec procuratore relicto: tunc enim, vt rectè ait Panorm. ſtatim allegandus, ex præſumpta Superioris licentia aget. Idem etiã conſtat *lib. 10. tit. 9. part. 6 ibi. Su mayoral puede demandar por el.* Atque ita docet Gloſſa penult. *cap. non dicatis, 12. qu. 1* Speculator. *tit. de actore. §. vnico,* Felin. *n. 5.* Card. *n. 1.* Ioan. Andr. *n. 5.* Anchar *n. 4.* Abbas *cap. parochianos, n. 3.* & *ibi* cõmuniter DD. *de ſententia excommunic.* Franc. *c. 2. in princip. n. 6. ne clerici, vel monachi in 6.* & *rubr. de teſtam. n. 65. eodem lib.* Decius *c. in præſentia, noua edit. n. 223.* & *ibi* Ferrer. *n. 102. de probat.* D. Anton. *3. par. tit. 16. c. 16. §. 7.* Roſel. *verbo monachus, n. 8* & *ibi* Armilla *n. 12.* Angel. *verbo monaſt. n. 1.* Syluest. *verbo relig. 8. qu. 4.* Nepotis à Montaluano *de except. art. 6. n. 10.* Monachus *de defenſorio iure. ff. contra actorem* (habetur vterque *tom. 3. tract. p. 2.*) Greg. Lop. *ea l. 10. verbo Su mayoral.* Nauar. *com. 2. de regular. n. 29. & num. 64* vbi alios refert. Plaza *de delict. cap. 47. n. 17. fine.* Zaballos alios allegans *in ſuis qq communibus, qu. 446. num. 14.* Decianus *pract. crimin. p. 1. lib. 3. c. 8. num. 15.* & *ibi* Farinacius *in pract. criminali, tom. 1. tit. de accuſat. quæſt. 13. num 24.*

Quare poteſt Abbas inuito monacho eam iniuriam, remittere, quia cùm nullam actionem monachus habeat, ſed ſolus ſuperior, ſuperioris, quantumuis contradicat monachus, erit ea remiſſio. Sic allegatis Baldo, & Boërio tradunt Aſcanius Clem. *de patria poteſtate, c. 6. effectu 8. n. 4.* habetur *8. tom. tract. p. 2.* Nauar. *eo commentario 2. n. 64* quamuis Farinacius alios allegans *in pract. criminal. tomo 1. titul. de accuſat. qu. 13. n. 26. verſ. nec prætermittendum,* dicat, nec ſolùm monachum, nec ſolũ monaſterium, ſed vtrumque debere remittere; quod non credo, cùm monachus careat velle, aut nolle, omnémque ſuam voluntatem in monaſterium tranſtulerit. 5

Non autem ipſe monachus poterit eam iniuriam remittere, cùm ſui iuris minimè ſit, ac agendi iure deſtituatur. Atque ita tradunt. Antonius *cap. parochianos, n. 6. de ſententia excommuni.* Cardin. *num. 2.* Hoſtienſ. *num. 3,* Anchar *num. 4.* Dicunt hi tres, niſi ſuperior longè abſit, vel niſi ſit in ſcholis de licentia, quia cùm tunc poſſit agere, poteſt, & iniuriam remittere. Francus *rubric. de teſtam. in 6. n. 65.* Decius *cap. in præſentia, noua edit. nu. 223.* & *ibi* Ferrer. *num. 102. de probationibus.* 6

8 Et ideo cùm abſolutioni ab excommunicatione præmittenda ſit ſatisfactio partis læſæ, *c.parochianas, de ſent. excommunic.* ſi excommunicatio ob monacho iniuriam illatam contracta ſit, non ipſi monacho, ſed Abbati ſatiſfaciendum eſt, vt abſolutio impetrari poſſit; quia non monachi, ſed Abbatis eſt eius iniuriæ remiſſio: atque ita docet Gloſſ. *ca. c. parochianos, verba ſatisfaciant*, & *ibi* Antonius *num.* 19.

9 Vnde deducitur, nec monachum veſtibus, aliáve re ſpoliatum, poſſe abſque licentia agere, vt reſtituatur; ſed ea actio ſuperiori competit. Tradunt Speculator *tit. de actore, §. vnica, num.* 51. Nauarr. *com. 2. de regul. n.* 64. Paulus Æmilius *in deciſione Rota Romana, part. 2. deciſ. 224. num.* 7.

10 Deducitur etiam, nec monachum abſque ſuperioris licentia poſſe conſtituere procuratorem, vt nomine ipſius in iudicio compareat, quia, cùm per ſe comparere nequeat, nequit quoque per alium. Et ita habetur expreſsè *Clem. religioſus, de procurat.* & tradunt omnes; nec conſtitutio eiuſmodi procuratoris valebit, quia textus vtitur verbo (*non poteſt*) quod actum reddit nullum, ſaltem, quando res non interdicitur ob ſolam perſonæ honeſtatem, ſed ob ipſius vitium, vt diximus *cap. praced. n.* 44. quod in hoc euentu contingit: hoc enim interdicitur propter monachi incapacitatem ad ſtandum in iudicio, abſque ſuperioris licentia; atque ita docet Scaccia *de iudiciis, lib. 1. cap. 101. n.* 39.

11 Vtrùm autem monachus agens de licentia Abbatis, debeat iurare de calumnia, Gloſſ. *authent. apud quas oporteat cauſas dicere, verbo interpellet, ad finem.* negat iuramentum hoc præſtandum à monacho. At iure optimo Curt. ſenior *tract. de iureiurando propter calumniã, §. quod obſeruari oportet, in fine* habetur *tom. 3. tract. p.* 2. dubitat de hoc, & in partem contrariam inclinat, quod iuramentum hoc adeò ad ſubſtantiam iudicij pertineat vt ipſum exactum, nec præſtitum reddat iudicium ipſo iure nullum, vt latè probat Maranta *in ſua practica, p. 6. in 2. iudicij parte, in 5. actu, nu. 1. & 2.* Ergo præſtandum eſt per legitimam perſonam ad ſtandum in iudicio qualis eſt monachus litigans de licentia Abbatis.

12 Deducitur præterea, iudicium agitatum cum monacho abſque ſuperioris licentia in caſibus, in quibus nequit agere, aut ſe defendere, eſſe nullius momenti, quippe iudicium, vt legitimum ſit, debet conſtare iudice, actore, & reo. vt conſtat ex *cap. forus, de verborum ſignific.* & ex definitione iudicij tradita à Doctoribus *rubric. de iudiciis*, & *C. de iudic. in rubric.* quam refert Maranta *in ſua pract. p. 2. initio, n.* 5. At perſona monachi non eſt legitima ad comparendum in iudicio, ſiue vt actor, ſiue vt reus abſque ſuperioris licentia; ergo nullum erit iudicium agitatum cum ipſo abſque ſuperioris licentia. Et ita docet Bartol. *l. filiusfam. §. veterani fine, ff. de procuratoribus*, Abbas *Clem. religioſus, n. 6. de procurat.* Baldus, & Felin. *n. ſeq.* allegandi.

13 Poteſt tamen ſuperior ratum habere iudicium agitatum cum monacho abſque eius licentia: nec obſtat *l. finalis, §. neceſſitatem, C. de bonis, quæ liber.* Vbi pater non ratificat geſta per filium, eo quod ſint ipſo iure nulla; quia ibi filius non gerebat nomen patris: at monachus agit tanquam procurator Abbatis, vel monaſterij. Atque ita docent Bald. *cap. cauſam in fin. de indic.* Felin. *cap. cùm* 1. *& à n. 10. de ſententia, & re iudicata.*

14 Excipiuntur tamen aliqui caſus, in quibus integrum eſt monacho agere. Primus, quando monachus eſt in ſtudio de licentia Abbatis; nam eo ipſo, quod licentia ſtandi in ſtudio conceditur, cenſetur quoque conceſſa licentia agendi, ac ſe defendendi in geſtis ratione ſtudij, & pro ſpolio ſibi facto, vel iniuria illata: nam conceſſo aliquo, intelliguntur omnia conceſſa, ſine quibus commodè viui nequit, arg. *cap. præterea*, & *cap. prudentiam, §. 6. de officio delegati.* Atque ita docent Gloſſ. penult. *c. non dicatis 12. qu.* & *cap. 1. ex parte, verbo licèt, de accuſat.* & *l. ſi longius, fine ff. de iudiciis.* Speculator *tit. de actore, § vnico, n.* 50. Baldus *authent. habita, nu. 34. C. ne filius pro patre*, Francus *c. 2. in princ. n. 6. ne clerici, vel monachi, in* 6. Henric. *cap. ex part. n. 3. de accuſat.* Anton. *ibi, n.* 12. Rebuffus *de priuilegiis ſcholaſticorum, priuileg.* 139. Iacobinus de S. Georgio *l. ſeruus, n. 6. C. de iudiciis*, Nauarr. *comm. 2. de regul. n.* 65. Anton. Cocus *lib. 3. inſtit. maior. tit. 3. n.* 38. Nepotis à Montaluano *de exceptionibus, art. 6. n.* 9. habetur *tom. 3. tract. p.* 2. Azor *l. 12. inſtit. moral. c. 51. quæſ.* 9. Poterit etiam tunc in electione Rectoris vocem habere inſtar aliorum ſcholaſticorum, & docet Francus *ibid.* atque eadem ratione idem dicendum eſt, ſi ob aliquod aliud negotium de licentia ſuperioris eſſet abſens à monaſterio, nec ibi adeſſet ſuperior, aut eius procurator. Atque ita docent Nauarr. Nepotis à Montaluano, & Azor *ibidem.* Idem Nauarr. *comm. 2. num.* 29. Tunc autem non aget monachus nomine proprio, ſed nomine monaſterij, cuius licentiam tacitam habet, vt docet Nauarr. *vtroque loco.* Sed, vt bene docet Gloſſ. *cap. cum paſtoris, verba cùm paſtoris 2. quæſt.* 7. tantùm poſſunt agere de his, quæ pertinent ad ſtudium.

Secundus caſus eſt, quando ſuperior ita abſens eſt, vt commodè abſque periculo in mora non poſſit haberi eius reſponſum. Atque ita docent citatis Speculatore, Antonio, Abbate, Cardinali, Imola, Nauarr. *comment. 2. de regul. n. 65. verſ. addo nono.* Henricus *cap. ex part. n. 3. de accuſat.* Aſcanius Clemens *de patria poteſtate, cap. 6. effectu 4. notabili* 26. habetur *n. 8. tract. p.* 2. Azor *num.* 11 *lib. 12. inſtit. moral. c. 11 quæſ. 9. ad finem.* Atque idem docent Nauarrus, & Azor, allegatis Cardinali, & Imola, ſi monaſterium vacat. 15

Tertiu caſuss eſt, ſi monachus agere velit, vt in religione retineatur, vel ab ea expulſus reſtituatur, vel ne ei alimenta debita, aut expenſæ a monaſterio denegentur, vel de iure, quod habet ferendi ſuffragij, ſedendi in choro, & ſuper quocumque alio iure ſibi competente per profeſſionem, electionem, vel collationem canonicam, & alio quolibet titulo, cuius eſt capax. Quare licèt non poſſit electionem acceptare, vel prouiſionem ſibi factã, ſine conſenſu ſuperioris: at poſt acceptationem de illius licentia factam, poteſt abſque alia licentia agere. Hæc omnia alios allegandos docet Nauarr. *comm. 2. de regul. n. 64. verſ. addo* 5. Azor *tom. 1. lib. 12. inſtit. moral. c. 11. q.* 9. Non tamen poteſt agere contra ſuum ſuperiorem, qui ipſum beneficio regulari abſque malo animo priuauit, quamuis contra alium ſuo eum beneficio ſpoliantem agere poſſit, & contra ſuum ſuperiorem, ſi malo animo priuauit. Sic Nauarr. *comm. 2. de regul. n. 65. verſ. adda* 5. vbi alios refert Azor *to. 1. inſtitutionum mora. lib. 12. c. 11. q.* 9. addit Nauarr. cum aliis præſumi fieri animo vendicandi, vel aliàs malo, quoties Prælatus accuſatus eſſet ab eo ſubdito, vel de eius crimine, inſtantia illius ſubditi inquireretur. Limitat tamen Nauarr. quando ſpoliaretur beneficio annuali regulari; nam ſi ſpoliaretur ſæculari, vel regulari perpetuo, vel ad vitam dato à Papa, poſſet agere de ſpolio, nec probatio mali animi exigeretur. 16

Quartus caſus eſt, ſi regularis Prioratum, vel aliam adminiſtrationem in titulum beneficij ſaltem manualis habeat: nec ſufficit habere in ſimplicem adminiſtrationem. Sic alios allegans docet Nauarr. *comm. 2. de regul. num.* 64. 17

Quintus caſus eſt, ſi religioſus ſuum Abbatem accuſare velit: poteſt enim illum accuſare, niſi aliqua cauſa rationabilis impediat, alios autem accuſare non poteſt; habetur expreſſis verbis *c. ex parte, de accuſat.* Ratio autem, cur monachus poſſit accuſare Abbatem, eſt, vt tradunt ibi Gloſſ. *verb. alia*, & Felin. *paulo poſt princ.* quod monaſterij vtilitatem procurare dicatur accuſando Abbatem. Cur autem non poſſit accuſare alios, tradit rationem Gloſſ. *verb. licèt*, & Felin. proximè allegatus, quia dicitur mortuus mundo, nec habere liberum arbitrium, 18

ſit.

c.ſi religioſus,de electione.in 6.Cauſa autẽ rationabilis accuſationi Abbatis obſtans eſt, vt tradit *ibi* Gloſſ. *verbo alia*,vt ſi eſſet excommunicatus.*c.de exceptione*,vel ſi eſſet inimicus,vel conſpirator *c.meminimus.*& *c.cùm oporteat.*& *c.deueniens,accuſat.c.per tuas,de ſimonia.*

19 Controuertitur autem valde, an exigatur tunc licentia, & venia.Quidam enim dicunt priùs impetrandam eſſe hanc licentiam;ad quod facit *l.generaliter.ff.de in ius vocando.* Ita docent Archid.*c.cùm paſtoris,2.q.7.n.*1.Bellamer.*ibi. paulò poſt principium.*Card.*c.ex parte.c.*1.*de accuſat.* & *ibi* Roman.*ſingular.*550. *antiqua edit. noua autem.*556. Iacobinus de S Gregor. *d. l generaliter,n.*12. Nepotis à Montaluano *de exceptionibus, art.6.n.*12. habetur *tom. 3.tract.p.*1.Monachus *de defenſorio iure.§. contra actorem.*(habetur *eodẽ tom.*) Surdus *de alimẽtis,tit.*1. *qu.*121. *num.*5. Quidam enim ex his DD. dicunt impetrandam hanc veniam à Principe; ſic Nepotis à Montaluano, & Monachus *ibidem*: alij ab Epiſcopo; ſic Bellamer. & Henricus *ibidem*: alij ab ipſo Abbate, vt Archidiaconus, qui etiam ait eſſe petendam veniam, & licentiam.At veriuseſt,nec veniam, nec licentiam deſiderari: quia textus *d.c.ex parte*,hanc licentiam conceſſit.Atque ita docet Speculator *tit.de actore.§.vnico,nu.*48.Innoc. *c.cùm P.n.6.de accuſ.*Abbas *cap.ex parte n.6. eodem tit.* Rebuffus *conſtit.regiis,tom.*1.*tit.de ſententia prouiſionali, in præfatione,num.*140.

20 Quoties autem religioſus accuſat Abbatem, ſunt ei miniſtrandæ de rebus monſterij expenſæ, donec cauſa debitum finem accipiat. Sic expreſsè deciditur *eo c. ex parte, de accuſat.* & redditur ratio, eo quod monachus propriũ non habeat,vnde non ſolùm expenſæ victus,ſed etiam expenſæ neceſſariæ ad litem proſequendam miniſtrandæ ſunt.Quod ſatis innuit Gloſſ. finalis *ibi*, dicens,expenſas neceſſarias eſſe,ſine quibus cauſa explicari nequit;& expreſsè docent Ioan. Andr. *ibi fine.* Anton. *fine.*Anchar.*num.*3.Abbas *num.*9. Henricus *nu.*6. Felin. *nu.*4. idque verum eſſe, ſiue monachus accuſet, ſiue denunciet Abbatem,quia,etſi textus *c.ex parte*,loquatur de accuſatione:at eadem eſt ratio de denunciatione, & docet Innoc.*ibi num.vnic.ad finem.*Ioan.Andr.*nu.*3. Card. *num* 2.Henricus *num.*6.Et quamuis monachus ad accuſandum Abbatem non ſit ſtatim admittendus, ſed præcedenti ſummaria cauſæ cognitione; at qualitercunque admittatur,ſunt ei expenſæ adminiſtrandæ. Et ita tenuit Speculator *tit.de inquiſit.c.vlt.nu.*8.Innoc.*eo.c.ex parte, num. vnic.*& *ibi* Ioan. Andr. *nu.*2.*&* 3.Abbas *num.*9. Anchar.*num.vlt.*Henricus *num.*6.Quare in hoc caſu datur actio monacho contra Abbatem ad has expenſas petendas,vt bene aduertunt Anan.*eo c. ex parte, n.*3. *verſic.nota caſum.*Surdus *de alimentis,tit.*1.*q.*121.*n.*1.

21 Hoc tamen eſt limitandum.Primò, niſi monachus accuſans habeat peculium aliquod,tunc enim non tenetur monaſterium expenſas litis ſuppeditare, quia ceſſat ratio reddita *eo.c.ex parte*,nempe,quod monachus non habeat aliunde expenſas Et ita docet Speculat.*tit. de inquiſit.§. vlt.nu* 1.Anton.*eo.c.ex parte,num* 10.& *ibi* Abbas *n.*9. Henric.*nu.*11.Felin.*num* 4.Rebuffus *conſtit.regiis,tom.*1. *tit.de ſententia prouiſionali,in præfatione,nu.*104.Surdus *de aliment.tit.*1.*q.*121.*n.*1.

22 Secundò limitatur,niſi monaſterium ſit ex ordinibus mendicantibus; cùm enim eiuſmodi monaſterium careat bonis in communi,non tenetur has expenſas miniſtrare. Sic dicit ſonè eſſe Henricus *eo.c ex parte,n.*10.Sed huic limitationi non aſſentior; nam ea retenta, non poſſet monachus accuſare Abbatem in illis ordinibus, cùm expenſis neceſſariis careant.Item,quia textus *d.c.ex parte.*generaliter loquitur; neque obſtat, fratres Minores non habere bona in communi (nam cæteri mendicantes hodie habent) quia ex eleemoſynis mendicantis,ex quibus viuunt, debent has expenſas monacho accuſanti Abbatem contribuere.

23 Tertiò limitatur,ſi monachus accuſaret Abbatem ob monaſterij vtilitatem,ſecus,quando ob propriam.Ita tenet Bald.vt refert Surdus,eum meritò improbans,*de alimentis,tit.*1.*q.*121.*n.*3. quia ſatis monaſterij intereſt bonum habere paſtorem.

24 Similiter Abbas accuſatus debet expenſis monaſterij ſe defendere,vſque ad litis finem,quod etiam monaſterij intereſit, Abbatem culpæ immunem non deponi.Et ita tradunt Gloſſ.*eodem c.ex parte,verbo alia*,& *ibi* Ioan. Andr. *nu.*8. Anton. *nu.*9.Abbas *nu.*15.Henric.*nu.*12.Felin. *paulò poſt princip.*Surdus *de alimentis, tit.*1.*q.*127. *num.* 1.Lara *l.ſi quis à liberis §.ſi vel parens,nu.*48.*ff.de liber. agnoſ.*Tapia *auth.ingreſſi,verbo ſua.c.*18.*n.*11.*C.de ſacroſanct.Eccleſ.*quod quidem extendunt Ioan. Andr.& Antonius *ibidem*,quamuis Abbas ille eſſet ab adminiſtratione remotus; quippe clericus ſuſpenſus aliunde non habens alimenta, eſt ex beneficij fructibus alendus. Sed Abbas, & Surdus *ibidem* bene aiunt hoc intelligendum de ſimplici ſuſpenſione, vel quando interdicitur adminiſtratio, ſecus ſi eſſet priuatus titulo, id eſt, quando eſt realiter, & verè depoſitus, quod tunc nihil habeat commune cum monaſterio; nunquam tamen Abbas expenſis monaſterij ſe defendet, ſi peculium ſufficiens ad id habeat,vt de monacho accuſante dixi,*n.*21.

25 Quando autem Abbas inquirit aduersùs monachum de aliquo delicto, an debeat habere expenſas eſt ſatis controuerſum.Quidam enim ſic diſtinguunt; ſi Prælatus non ſeruat regulæ formam,ſed via ordinaria, ac iuridica procedit, ſunt miniſtrandæ expenſæ,ſecus ſi iuxta regulæ formam, quod tunc nullis expenſis opus ſit Ita docent Speculator *tit. de inquiſit.§. vlt. n.*5. Anton.*eo.c.ex parte,n.*7.& *ibi* Ananias *n.*3.Henric.*n.*11. Simon.de Prætis *de interpretat.vltim.volunt.lib.*5.*interpret.*2.*dub.*2.*n.*13.& alij,quos refert Surdus *de alimentis,tit.*1.*qu.*128.*n.*6. Sed iure optimo Surdus *ibi* impugnat hanc diſtinctionem,& ait vtrouis modo procedatur, miniſtrandas eſſe expenſas monacho,ſi eæ neceſſariæ ſint, nec aliunde habeantur;quippe non eſt verum,nullas exigi expenſas, quando ſecundùm regulam proceditur:poſſet enim monachus in ſui defenſionem allegare teſtes longè abſentes. Item quia, ſiue monachus ſit culpæ reus, ſiue illius immunis, non modica monaſterij vtilitas vertitur in veritate indaganda, atque ipſius intereſt plectere, ſi reus ſit,& abſoluere, ſi innocens. huius etiam ſententiæ videntur alij abſolutè dicentes huic monacho expenſas miniſtrandas: hi ſunt Anchar. *eo. c. ex parte,n.*7.Felinus *ibi fin.*Ioan.Lupus *c.per veſtras,in proœmio.§.*39.*nu.*2.*de donat inter virum & vxorem.*

26 Quod ſi monachus cauſam propriam proſequitur, vt electionis ſuæ, aliqui negant eum habiturum expenſas à monaſterio.Sic Speculator *tit.de inquiſit §.vlt.n.*8.Arch. *c.cùm paſtoris,2.q 7 n.*2.& *ibi* Bellam.*ante n.*1.Ioan.And. *d.c.ex parte,n.*4.& *ibi* Ant.*n.*5.Abb.*n.*9.Anch.*n.*7.Anan. *n.*7.Sed hoc intelligendum eſt,quando dignitas,ad quam eligitur, eſt extra monaſterium, quia etſi ad prælationem in ſuo monaſterio eligatur, tenetur monaſterium litis motæ expenſas contribuere,quia ipſius intereſt. Sic Henric.*eo c.ex parte,n.*7.& *ibi* Felinus *n.*4. vbi Additionator *verb.pro electione*, citato Mariano, & Socino ait, non tantùm hunc conſequuturum expenſas, quando lis eſt ad obtinendam prælationem in proprio monaſterio,ſed etiam quando ad eam retinendam.

27 Dum dicitur autem *eo.c ex parte*,non permitti monacho quemquam accuſare præter proprium Abbatem:intelligendum eſt,niſi duplex concurrat conditio. Prior eſt licentia Abbatis;poſterior vtilitas monaſterij: his enim concurrentibus poteſt quemcumque accuſare, per *c.monachi,el* 2.16.*q.*1.& ita docet Gloſſ.*eo c.ex parte,verbo licet*,& *ibi* Innoc.*ſtatim in princ* Hoſtienſ.*n.*1.Anton.*n.*10. Abbas *n.*6.Felin.*n.*2.Henric.*n.*3.Card. *Clem.religioſus,n.* 3.*oppoſ.*1.*fin.de procurat.*Decian.*pract crimin.par.*1.*lib.*3. *c.*8. *n.*15.*&* 16. Farinac.*praxi crim.tom.*2.*tit.de accuſat. q.*13.*num.*24.

Non

28 Non tamen habebit expenſas à monaſterio, quando alium præter Abbatem accuſat, vt docet Gloſſ. *cap. cùm paſtoris, verb. cùm paſtoris, 2. q. 7.* Anchar. *eo. c. ex parte, n. 6.* quod limitandum eſt cum Anton. *ibi n. 13.* niſi vtilitas monaſterij vertatur in ea accuſatione.

29 Præterea, ſi monachus ille ſit Epiſcopi cubicularius: poterit abſque licentia aliqua Epiſcopum accuſare, quippe cùm ad hoc ſint cubicularij, vt vitæ Prælati teſtes ſint, vt habetur *c. cùm paſtoris, 2. q. 7.* integrum eſt eis illum delinquentem accuſare, & docent Innoc. *c. cum P. num. 6. de accuſat.* Ioan. Andr. *d. c. ex parte n. 6.* Anchar. *n. 4.* Cardin. *num. 1.* Felin. *num. 2.*

30 Sed maior difficultas eſt, an monachis quoque interdicta ſit denuntiatio, ſicut interdicitur accuſatio *d. c. ex parte.* Innoc. *ibi num. vnico.* & Hoſtienſis *num. 1.* dicunt non interdici denuntiationem, atque ita integrum eſſe monacho denuntiare quemcumque abſque aliqua ſuperioris licentia. Ducuntúrque quod omnibus præceptum ſit *Matthæi 18 Si te non audierit, dic Eccleſiæ,* quæ quidem ratio de ſola denuntiatione fraterna ad fratris ſolam emendam tendens, probat, & id veriſſimum eſt. Atque idem docent Gloſſ. *eo. c. ex parte, verbo licet.* Ioan. Andr. *n. 9.* Anton. *n. 11.* Card. *n. 1. fine.* Abbas *n. 6.* Felin. *n. 2.* Henric. *n. 4.* Iulius Clar. *l. 5. receptarum. § final. in practica criminali, q. 7. n* 8. Si autem denuntiatio iuridica eſſet tendens ad punitionem, interdicta eſt monacho, prætterquam proprij Abbatis, ſicut & accuſatio, vt bene tradit Ioan. Andr. Anton. Abbas, Anchar. Card. Felin. Henric. *ibidem.* Quare ad hanc aliorum denuntiationem, ſicut & ad accuſationem exigitur licentia Abbatis, & vtilitas monaſterij.

31 Quod ſi quæras an monachus accuſans Abbatem, teneatur ipſi obedire, dum lis pendet, Gloſſ. *d. c. ex parte, verbo alia,* videntur ſentire, non teneri obedire, ſed intelligendum eſt, quoad deſiſtendum ab accuſatione illa: in reliquis enim manifeſtum eſt, teneri obedire. *c. nonne* 8. *q. 4.* Et ratio eſt, quia adhuc ille ſuperioris officio non eſt priuatus; & ita docent Abbas *eo. c. ex parte, n. 4.* & *ibi* Felin. *ante n. 1. verſ. in eadem gloſſa.*

32 Demum id obſeruandum eſt, quoties religioſus poteſt eſſe in iudicio abſque ſuperioris licentia, integrum quoque ei eſſe conſtituere procuratorem abſque illa, quia cùm poſſit per ſe ipſum in iudicio tunc comparere, poterit ſimiliter per alium, *reg. poteſt, de regulis iuris, in* 6. Sic Gloſſ. *Clem. religioſus, verbo conſtituere, de procuratoribus,* & *ibi* Imola *n. 15.* Card. *n. 3. oppoſ. 3.* Abbas *n. 7.* Arch. *c. monachi, el 2. 16. q. 1. n. 1.* & *ibi* Bellam. *paulo poſt principium.* Innoc. *c. cùm 1. & à n. 1. ibi* Hoſt. *n. 1.* Anchar. *ibi. n. 11.* Andr. *n. 2.* Abbas *n. 2. & 15.* Anan. *ibi. n. 2.* Bellam. *n. 13.* Henric. *ibi. n. 1. & 2.* Imola *n. penult.* Anton *n. 6.* Bald. *c. cùm 1. & à num 5. de ſententia, & re iudicata.* Bart. & alij, quos refert, & ſequitur Ioan. Lupus *c. per veſtras, in proœmio. §. 28. n. 6. de donat. inter virum, & vxorem.* Henric. *c. ex parte, nu. 8. de accuſat.* Nauar. *comm. 2 de regul. n. 27. verſ. addo 11.* qui optimè addit cum Abbate *d. c. cùm 1. & à num. 26.* tunc etiam poſſe nomine religioſi concipi libellum, ſiue conueniat, ſiue conueniatur, pro quo eſt textus *cap. dudum, de conuerſ. coniugatorum,* in quo ſententia abſoluens fuit concepta in perſonam monialis, in quam etiam concipienda eſſet ſententia condemnans; ſi condemnaretur, quia habebat legitimam perſonam ſtandi in iudicio.

33 Sed tandem ſupereſt difficultas, an monacho interfecto, vel alias læſo, competat monaſterio, aut monacho læſo ius accuſandi, & pacis ineundæ, & conſequenter capiendæ pecuniæ, ob quam remiſſio mortis, aut iniuriæ conceditur, an potiùs id ius pertineat ad filios legitimos, & parentes ipſius monachi in ſæculo relictos; & ſimiliter, ſi pater, aut filius ſæculares ipſius monachi interficiantur, an monacho, eiúſve monaſterio, an potiùs aliis conſanguineis id ius accuſationis, & pacis competat? Qua in re id præmittendum eſt, eius eſſe pacem inire, ac pro pace inita compoſitionem accipere, cuius eſt accuſare, vt probat Farinacius alios referens, *prax. crim. tom. 1. tit. de accuſat. q. 13. n. 2.*

Hoc præmiſſo, prima concluſio ſit. Nouitius abſque 34
dubio poteſt accuſare, tranſigere, ac pacem inire, ſiue ſibi, ſiue ſuis iniuria irrogetur, quia nondum eſt verè religioſus, *c. religioſo. §. quamuis, de ſententia excomm. in 6.* & ideo legitimam ſtandi in iudicio perſonam habere. Atque ita docent Plaza *de delictis, c. 42. in fine.* Farin. *ea. q. 13. n. 23.* & nemo contradicit.

Secunda concluſio ſit. Nouitio interfecto, ius accu- 35
ſandi, pacis ineundæ, & compoſitionis accipiendæ, nullatenus ad monaſterium pertinet, ſed ad alios, ad quos pertineret, ſi nouitius ille eſſet ſæcularis, quia monaſterium nondum ius in illum acquiſiuit. Atque ita docet, dicens ſic eſſe deciſum per Senatum, Iulius Clar. *lib. 5. recept. pract. crim. §. finali, q. 58. n. 25.* Plaza *de delictis, c. 42. n. 23. & 24.* Zaballos *in ſuis commun. quæſt. 333. num. vnico.*

Tertia concluſio. Patre, aut filio monachi ſæcularibus 36
interfectis, nec monacho, nec monaſterio competit ius accuſandi, aut pacis ineundæ. Hoc eſt contra Octauianum Vulpel. *in ſuo tract. de pace, q. 12.* dicentem ab ipſo monaſterio pacem obtinendam, idque ſufficere etiam in caſu ſtatuti requirentis pacem ab hæredibus defuncti, quando alius non exiſtit filius, vel hæres. Sed probatur noſtra concluſio, quia iniuria nullatenus dicitur illata monaſterio; ergo nec agere, nec tranſigere poterit, multus etiam monachus, quia licet occiſo proximior ſit, eiúſque pater aut filius, non tamen habet legitimam perſonam ſtandi in iudicio. Ergo non poteſt accuſare, & conſequenter nec pacem inire. Sic Farinacius allegato Boſſio *ea. q. 13. n. 26.*

Hinc deducitur, pretium pacis initæ in hoc euentu 37
non poſſe conſequi monaſterium, quia id non eſt pœna delicti, ſed pretium ceſſionis iuris accuſandi, & vindictæ. *l. item apud Labeonem § ſi quis ſeruo. ff. de iniuriis.* ideo talis pecunia non monaſterio, ſed aliis defuncti filiis eſt applicanda, ſic Farinacius *ea q. 13. nu. 25. paulò poſt principium.*

Sed quid ſi iniuria facta eſt monacho ante religionis 38
ingreſſum, vel ante illum eius pater, aut filius occiſi ſunt? Farinacius *ea. q. 13. n. 26* allegato Boſſio, ait nec monacho, nec monaſterio ius pacis ineundæ, aut accuſandi competere, ſed id ius remanere penes filios, vel conſanguineos interfecti proximos. Probat non competere monacho, quia pro mortuo habetur; non monaſterio, quia ipſi non eſt irrogata iniuria. Sed hanc ſententiam veram credo, ſi loquamur de religionibus non habentibus bona in communi, quæ nec ſuccedunt in bona, aut iura religioſi: omnia enim illa per profeſſionem tranſeunt in hæredes ex teſtamento, vel ab inteſtato relictos in ſæculo. At ſi loquamur de religionibus, quæ in bona religioſi ſuccedunt, exiſtimo id ius accuſandi, pacis ineundæ, & compoſitionis pro iniuria illata recipiendæ, transferri in monaſterium, ſicut reliqua iura, & actiones, quæ religioſus ille in ſæculo habebat, nõ profeſſione extinguuntur, ſed tranſeunt in monaſterium, iuxta *authent. ingreſſi. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & tradita ab omnibus Doctoribus, & inferius latè dicemus. Si ſit autem religioſus Societatis IESV, ſolis biennij votis adſtrictus, & nondum bonis, ac iuribus ſibi competentibus abdicatus, id ius, ſicut alia, retinebit: ſi autem illi iam renuntiauit, ácquiret id ius ei, in quem aliis renuntiauit.

Hucuſque egimus, quando non monachus, ſed eius 39
pater, aut filius in ſæculo relicti interfecti ſunt: reſtat tractare, quid dicendum, quando ipſe monachus interfectus eſt. Qua in re variæ ſunt ſententiæ. Prima ſententia docet loquens, quando ſtaret ſtatutum, vt pœna offendentis applicaretur hæredibus offenſi, eam applicandam, non monaſterio, ſed filio relicto in ſæculo, quia monaſterium eſt ciuilis hæres, & non naturalis, vt

filius

filiis. Item, quia ea applicatio fit in ius vindictæ iniuriæ illatæ, quod non eſt in bonis hæreditariis, & quoad hoc eundem filius hæres patris, licet abſtinuerit ab hæreditate. Sic tradunt Barbatius *cap. in præſentia, num.* 117. *de probat.* & *ibi* Felin. *num.* 36. Aret. *num.* 75. Mantuan. *num.* 60. & vniuerſaliter loquentes ius accuſationis, & remiſſionis, & pecuniæ ſoluendæ pro monachi occiſione pertinere ad parentes, aut filios in ſæculo relictos, tradunt Boërius *deciſ.* 121. *n.* 9. Nicolaus Moron *de treuga, & pace, quæſt.* 134. *num* 21. habetur *tom.* 11. *tract. p.* 1. Plaza *de delictis, cap.* 6. *nu.* 18. & *cap.* 24. *à nu.* 16. *vſque ad* 20. qui *nu.* 22. addit, nullo relicto in ſæculo hærede pertinere ad monaſterium. Secunda ſententia loquens de eodem ſtatuto, ait applicari hæredibus ab illo monacho inſtitutis; quare ſi inſtituit monaſterium, illi applicabitur, ſecus, ſi filium aut filios inſtituit; quod ſi ſimul monaſterium, & filium, applicabitur vtrique pro portionibus hæreditariis. Ratio eſt, quia ſtatutum defert hoc lucrum hæredibus: at verus hæres eſt is, qui à vero monacho inſtitutus eſt. Sic Abbas *eod. cap. in præſentia, num.* 47. & *ibi* Butri. *nu.* 473. addens, ſi nullus hæres inſtitutus ſit, ſuccedere monaſterium, tum quia ſuccedit in omnia bona profeſſi ſola legitima reſeruata filiis. Item, quia hoc acquiritur poſt profeſſionem, quo caſu omnia acquirit monaſterio. Tertia ſententia docet, loquens ſtante eodem ſtatuto, ea bona applicanda eſſe monaſterio, & non patri, aut filiis monachi. Ducitur, quia monaſterio cenſetur illata iniuria, & pro illa agere poteſt, & non monachus; vnde monaſterio vindicta competit iure proprio, & non ratione hæreditatis. Item, quia monachus quoad mundum pro mortuo habetur, & tranſit in poteſtatem Abbatis; ergo iudicandus eſt, vt monachus occiſus, & non vt pater eius, qui remanſit in ſæculo. Item, quia hoc ius acquiſitum eſt poſt profeſſionem, quo caſu non ſuccedit hæres inſtitutus ante profeſſionem, quia ille in ſola bona ante profeſſionem acquiſita ſuccedit; nec ſtatuti verba loquuntur, aut loqui poſſunt de profeſſis. Item, quia hoc lucrum oritur ex iniuria monacho illata; at quidquid acquirit monachus, acquirit monaſterio. Hanc ſuſtinent Federicus *conſ.* 34. Anton. *eo. c. in præſentia, nu.* 63. & *ibi* Decius *edit. noua. à n.* 211. *vſque ad* 226. & *ibi* Ferret. *n.* 10 *& duplici ſequenti*, explicans, ſiue iniuria illata ſit monacho intuitu perſonæ, ſiue intuitu monaſterij Alciat. *lib.* 3. §. *Cato. n.* 175. *ff. de verborum obligat.* Tapia alios referens *auth. ingreſſi, c.* 13. *n.* 46. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Quarta ſententia diſtinguit; ſi iniuria illata ſit monacho intuitu monaſterij, illud eſt præferendum filiis, & conſanguineis monachi interfecti, tam in actus actione, quam in pace ineunda, & pœna accipienda: ſi autem facta ſit iniuria intuitu perſonæ, præferendi ſunt filij, & conſanguinei monaſterio. Sic tradit Pariſius *eo c. in præſentia n.* 128. Iulius Clar. aliis citatis, *lib.* 5. *receptarum, in practica criminali.* §. *finali, q.* 58. *n.* 15. Zaballos *in ſuis commun. q.* 333. *fine.* Addunt hi duo, quando eſt dubium reſpectu cuius iniuria irrogata ſit, habendam ab vtroque pacem, & vtrique pœnam applicandam.

40 Ex his ſententiis, quamuis non poſſit negari, quin res ſit valde dubia, plus placet tertia, aſſerens eam pœnam applicandam monaſterio, illique competere ius accuſationis, & remiſſionis, propter rationes ibi traditas, quæ idē probant ſiue ſit ſtatutum aliquod applicans hæredibus occiſi, ſiue id ſtatutum non ſit. Atque ita nullam facientes ſtatuti mentionem, docent pecuniam pro occiſione illa applicandam monaſterio, Guill. Bened. *c. rainuntius, verbo condidit, el* 2. *n.* 17 *de teſtam.* Padilla *l. tranſigere, n.* 38. *&* 39. *C. de tranſact.* Manuel *qq. reg tom.* 2 *q.* 42. *art.* 3. Farin. *in praxi criminali, tom.* 1. *tit. de accuſat. q.* 13. *n.* 26. *verſ. ſed certè:* vbi notat, dum dicitur pacem obtinendam à monaſterio id intelligendum eſſe quoad ius accuſandi, ac remiſſionis iuris illius faciendæ, & pecuniæ, vel pœnæ pro remiſſione capiendæ, ſecus, ſi agatur de obtinenda pace vigore ſtatuti minuentis pœnam propter pacem, quod fundatum eſt in quiete Reipublicæ, ad hoc, vt pace inita extinguantur inimicitiæ, tunc quocumque intuitu facta ſit iniuria, eſt ſemper pax requirenda à conſanguineis, quia quantumuis monaſterium remittat, non ceſſat eorum indignatio, atque inimicitiarum, & vindictæ ſumendæ periculum.

Atque idem intelligo, etſi ille profeſſus interfectus eſſet ex religionibus quæ in eius bona non ſuccedunt: quia rationes tertiæ ſententiæ id probant, cùm non innitantur iuri ſuccedendi, ſed quod iniuria cenſeatur irrogata monaſterio, & ille monachus cenſeatur vt monachus interfectus, & quod iam in monaſterij poteſtatem tranſierit. Quare, cùm eædem rationes militent in religioſo Societatis Iesv poſt ſola biennij vota interfecto, idem in hoc caſu cenſendum puto. 41

CAPVT XIII.

Quæ munera obire, aut quos actus exercere in iudicio religioſis interdictum ſit?

SVMMARIVM.

Officium aduocati, aut procuratoris an interdicatur monachis, & omnibus religioſis? n. 1.
An interdicatur nouitiis, vel iis, qui in Societate Iesv *vota biennij emiſêre? n.* 2.
Exiguntur licentia ſuperioris, & vtilitas monaſterij, vt hæc omnia liceant n. 3.
Si altera conditio deficiat, non licet hæc exercere in foro etiam eccleſiaſtico, & illis concurrentibus, licet etiam in foro ſæculari. n. 4.
An ſat ſit licentia petita, nec obtenta? n. 5.
An debeat licentia præcedere commiſſionem officij procuratoris, an ſolum ſuſceptionem? n. 6.
Vtrùm ſufficiat licentia tacita? n. 7.
Qui ſuperior poſſit concedere hanc licentiam? n. 8.
An poſſit eam concedere Epiſcopus? n. 9.
Quid ſi in aliqua religione interdictum ſit ſuperiori immediato hanc licentiam concedere, vt in Societate Iesv? *num.* 10.
An frater Franciſcanus poſſit de licentia ſuperioris hæc munera obire? n. 11.
An religioſus poſſit ſubſtituere abſque ſuperioris licentia? num. 12.
Quid ſi religioſus habeat licentiam, vt ſit procurator, an poſſit abſque ſuperioris licentia ſubſtituere? n. 13.
An religioſus interdicatur ſubſtituere, quando non conſtituitur procurator, ſed tantùm ſimplex nuntius ad ſubſtituendam? n. 14.
An ſi ſubſtituat vel conſtituat procuratorem, valeat ſubſtitutio, & conſtitutio? n. 15.
An vtilitas monaſterij requiſita, debeat eſſe directa, an potius ſufficiat lucrum inde monaſterio accreſcens, vel id officium poſſit ſuſcipi pro amico vtili monaſterio? referetur quædam ſententia. num. 16.
Explicatur ſententia Authoris n. 17.
An ſuperior ipſe religionis poſſit hæc munera obire abſque alia licentia? n. 18.
An in negotiis Abbatis monaſterij, vel ad ipſum accuſandum, vel ad denuntiandum, poſſit religioſus eſſe procurator, vel aduocatus? n. 19.
Quid in negotiis cuiuſcumque religioſi eiuſdem religionis? num. 20.
Quid in negotiis religioſi alterius religionis? n. 21.
Quid in negotiis Epiſcopi? 22.
Quid pro miſerabilibus perſonis? n. 23.
Quid pro ſibi conſanguineis? n. 24.
An pluribus religioſis proſequentibus vnum negotium, poſſit vnus ex illis conſtitui procurator? n. 25.

Quid

Quid ſi poſt litem conteſtatam procurator alicuius ingrediatur religionem? n. 26.

Quid ſi aduocatus? n. 27.

An id ſit adire Iudicem, petendo terminum, allegando iura partis? n. 28.

An id ſit conſilium præſtare verbo, aut ſcriptis? n. 29.

An id ſit interuenire, vt contractus inter aliquos ineatur? num. 30.

An id ſit iura partis allegare coram arbitratore, vel arbitro? num. 31.

An qui ex pacto, vel ſtatuto, aut lege, tenetur non aduocare, poſſit verbo, aut ſcriptis priuatim conſulere? n. 32.

An neque in vna cauſa integrum ſit monachis procurare, aut aduocare? refertur quædam ſententia. n. 33.

Explicatur ſententia Authoris. n. 34.

An illa vnica cauſa intelligatur de vna ſolùm, vel de pluribus ſucceſſiuè, ita vt vnica ſemper defendatur? n. 35.

An prohibitio hæc intelligatur de procuratione ſuſcipienda ſiue ad actus iudiciales ſiue ad extraiudiciales, & poſſit eſſe procurator ad acceptandum, vel reſignandum beneficium? refertur quædam ſententia. n. 36.

Explicatur ſententia Authoris. n. 37.

An ad procurationem in actibus extraiudicialibus exigatur licentia ſuperioris, & vtilitas monaſterij? n. 38.

An ſi religioſus ſine licẽtia ſuperioris procurator cõſtituatur vel abſque vtilitate monaſterij, valeant geſta? n. 39.

Refertur duplex ſententia. n. 40.

Explicatur ſententia Authoris, & ibi, quid ſi ſit aduocatus? num. 41.

An valeant geſta, ſi aduerſarius excipiat? n. 42.

An poſſit exceptio hæc poſt litem conteſtatam poni? n. 43.

An ſi pars aduerſa obiiciat non eſſe vtilitatem monaſterij, ſit audienda, vel cuius ſit hoc opponere? n. 44.

An ſi monachus procurator abſque licentia conſtitutus gerat vtiliter negotia monaſterij, poſſint geſta ab ipſo ratificari? num. 45.

1 PRIMÒ interdicitur religioſis munus aduocati, vel procuratoris obire, niſi ſuperioris licentia, & vtilitate monaſterij concurrentibus, habetur in Conc. Tarraconenſi *c.* 11. & refertur *c. monachi. el 2. 16. q. 1* ibi; *Similiter, vt nullus monachorum forenſis negotij ſuſceptor, vel executor exiſtat, niſi quoad monaſterij expoſcit vtilitas, Abbate ſibi nihilominus imperante.* Quod idem confirmatur, & approbatur *c. 2. de poſtul.* quæ verba explicat Gloſſ. *eo c. monachi*, in caſus poſitione, Turrecre. *fin.* Innoc. *eo c. 2. n. vnico.* Hoſtienſis *num.* 1. Ioannes Andr. *num.* 2. Card. *num. vnic. q.* 2. Antonius *num.* 8. Abbas *nu.* 3. in hunc modum, ſuſceptores, id eſt, aduocati, executores, id eſt, procuratores; vel, vt explicant Hoſtienſ. Ioan. Andr. Anton. Abbas, comprehenditur ſub his vocibus omne munus ad cauſarum forum ſpectans; & de procuratoris officio habetur expreſsè *Clem. religioſus*, ibi *Non poteſt ſine ſui ſuperioris licentia procurationis officium ſuſcipere.* Et quamuis textus *eo. c. monachi*, loquatur de monachis, idem tamen dicendum eſt de quibuſcumque veris religioſis, & conſtat ex *eo. c. de poſtulando.* vbi conſultus Pontifex, an ea prohibitio monachis facta, comprehendat quoque monachos regulares, qui laxiori regulæ inſeruiunt, vt dicitur *cap. quod Dei timorem, de ſtatu regular.* reſpondet comprehendere. Idem etiam conſtat ex *d. Clem. religioſus*, quæ in ea prohibitione verbo *religioſus* vſa eſt; & ratio eſt, quia ea prohibitio non reſpectum habuit ad ordinem monachorum, ſed ad religionem. Atque ita docet Gloſſa *ea. Clem religioſus, verbo religioſus*, & *ibi* Abbas *nu.* 1. Imola *num.* 6. & 10. Idem Abbas *eo c.* 2. *num.* 1. Syluest. *verbo aduocatus, quæſt.* 6. Saytus *clauis regia lib.* 12. *c.* 22. *num.* 3.

2 Non autem comprehenduntur nouitij in hac prohibitione, quia non veri religioſi ſunt. Gloſſ. *ead. Clem. religioſus, verbo religioſus*, & *ibi* Abbas *num.* 1. Imola *nu.* 10. Felin. *c. cum* 1. & *à n.* 11. *de ſententia, & re iudicata.* Quamuis autem Gloſſa, & Imola *ibi* dicant ſolos profeſſos, in hac prohibitione comprehendi, non negandum eſt comprehendi religioſos Societatis IESV, qui ſola biennij vota ſimplicia emiſère, quia per ea deſinunt eſſe nouitij, & ſunt verè religioſi, & ſolos nouitios voluerunt excludere, dum dicunt ſolos profeſſos comprehendi. Vnde minus bene Tiraquell. *retract. lignagier.* §. 1. *gloſſ.* 8. *n.* 23. & Anton. Cucus *lib.* 3. *inſtit. maior. tit.* 1. *n.* 95. & Lælius Zecchius *de reb. eccleſ. tit. de regularibus, cap.* 3. *n.* 10. dicunt nouitium non poſſe eſſe procuratorem.

Vnde duplex coniunctim conditio requiritur, nec ſufficit alterutram contigere, nempe, ſuperioris licentia, & vtilitas monaſterij, quia textus *eo c. monachi*, & *eo. c.* 2. vtramque petunt, & ita docent Gloſ. *eo c.* 2. *verb. imperante*, & *ibi* Hoſtienſ. *nu.* 2. Anton *nu.* 1. Abb. *num.* 2. Imola *num.* 1. & 2. Gloſſ. *Clemen. religioſus, verbo licentia, de procuratoribus* Archid. *eod. c. monachi, n.* 1. & *ibi* Bellamera *num.* 12. Idem Bellamera *c. cùm* 1. & *à num* 13. *de ſententia, & re iudicata.* vbi Imola *n.* 11. Henric. *n.* 9 Roſel. *verb. aduocatus, n.* 22. vbi Angel. *nu.* 8. Syluest. *qu.* 6. Tabien. *quæſt.* 7. *n.* 8. Armill. *n.* 8. Gullielmus Redoanus *de ſpoliis Eccleſiaſticorum, q.* 2. *n.* 27. habetur *tom.* 14 *tract.* Sayr. *in clauis regia, lib.* 12. *c.* 22. *n.* 5. Fuluius Pacian. *conſ.* 162. *n.* 192. & 193. Quamuis Bonifacius *ead. Clement. religioſus, n.* 22. & 23. minus bene communi huic ſententiæ contradicat, dicens ſat eſſe ſuperioris licentiam, quia illa Clementina nihil aliud petitur: ſed tamen debere intelligi iuxta alios textus, concurrente monaſterij vtilitate. 3

Et quidem, ſi altera ex his conditionibus deficiat, nec 4 in foro ſæculari, nec eccleſiaſtico integrum eſt religioſis ea munera aduocati, vel procuratoris obire, quia textus id prohibentes generaliter, & indiſtinctè loquuntur, immò expreſsè *cap. monachi, el* 2. 16. *q.* 1. & 2. *c.* 2. *de poſtulando*, dicunt, forenſis, & eccleſiaſtici negotij, & Hoſt. *eo. c.* 2. *initio* explicat, forenſis, id eſt, ſæcularis. Atque ita docent Speculator *tit. de aduocato.* § *obiicitur, c. aduocatum, nu.* 2. Abbas *eo. c.* 2. *n.* 1. Archid. *eo. c. monachi ſtatim in princ.* & *ibi* Bellamera *ſtatim in princ.* Syluest. *verbo aduocatus, q.* 6. Saytus allegatus *n. præcedenti.* Illis autem conditionibus concurrentibus poterunt aduocare, aut procurare, nedum in foro eccleſiaſtico, ſed etiam in ſæculari, vt colligitur ex *c.* 1. *de poſtulando.* vbi cùm interdicatur clericis in negotiis ſæcularibus coram Iudice ſæculari aduocare, excipitur, niſi propriam cauſam, vel Eccleſiæ ſuæ fuerint proſequuti. Atque ita docent Antonius *c.* 2. *n.* 1. *de poſtulando.* & *ibi* Abbas *nu.* 2. Imola *num* 1. Bellamera *c. cùm* 1. & *à nu.* 13. *de ſententia, & re iudicata.* Henric. *ibi. n.* 14. Roſell. Angel. Syluest. Tabien. Armill. Gullielm. Redoanus, Saytus, *n. præcedenti*, allegati. Quod tamen intelligendum eſt, coram Iudice ſæculari, modò cauſa ſit ciuilis; nam in criminalibus nullatenus liceret, vt conſtat arg. ex *c.* 1. & *cap. final. de poſtulando*, & bene tradunt Bellamera, Henric. Angel. Syluest. Tabiena, *ibi.* At coram Iudice eccleſiaſtico licitum quoque erit in criminalibus cauſis aduocare, & procurare, concurrentibus prædictis conditionibus, vt bene docent Henricus, & Bellamera *ibid.*

Circa priorem ergo conditionem, poſſet quiſpiam exi- 5 ſtimare, ſat eſſe licentiam petitam, & non obtentam, vt monachus poſſit eſſe procurator. Videtur ſat petita, quia *c.* 2. *de teſtam. in* 6. vbi exigitur licentia petita; & obtenta, vt religioſus ſit executor teſtamenti, exprimitur, vt licentia petatur, & obtineatur: at textus *c.* 2. *de poſtulando.* & *c. monachi*, 16. *q.* 1. & *Clement. religioſus, de procurat.* non explicant licentiam eam obtinendam eſſe; & ita videntur poſſe intelligi de licentia petita. Cæterùm dicendum eſt, opus quoque eſſe eam obtineri, tum quia *id cap.* 2. *de poſtulando*, & *id c. monachi*, petũnt, vt Abbas id imperet, *ibi, Abbate nihilominus imperante*: at non dicitur imperare ex eo ſolùm, quod ab eo licentia petatur, niſi illam concedat. Præterea, quia *Clem. illa religioſus*, ſic ait: *non poteſt ſine ſui ſuperioris licentia.* At particula (*ſine*)

denotat

denotat eam obtinendam eſſe.*c.nec Epiſc.de temporibus ord.* Nec obſtat ratio contraria, quia in eo textu maioris claritatis gratia vtrumque expreſſum eſt. Ita docent Cardin.*ead.Clem.religioſus.n.3.oppoſ.*1. & *ibi* Imola *nu.* 10.Paulus *ibid* quem vterque allegat.

6 Sufficit, vt hæc licentia præcedat ſuſceptionem mandati procuratoris; quare ante licentiam poteſt inſtitui religioſus procurator: at ipſe acceptare non poteſt donec licentiam obtineat. Conſtat, quia *dicta Clem.religioſus*, ſic ait: *non poteſt ſine ſui ſuperioris licentia procuratoris officiũ ſuſcipere.* Ergo ſat eſt, vt ea licentia acceptationem
7 officij præcedat: atque ita docet Card. *ibid.nu.*3.

Vtrùm autem ſufficiat licentia tacita, eadem eſt difficultas, quam tetigi *ſuprà c.*11.*n.*31.de licentia de accepandum munus executoris teſtamenti: & qui dicunt ibi non ſufficere tacitam, dicent quoque in hoc caſu, cùm eadem ſit ratio; & nos, qui ibi tenuimus ſufficere
8 tacitam, tenemus idem in hac quæſtione.

Poteſtque hanc licentiam concedere ſuperior immediatus religionis, ſicut in ſimili dixi *ſuprà c.*11.*n.*15. quia militant eædem rationes, cùm ſimiliter textus hanc licentiam petentes ſolius ſuperioris meminerint, & hic vere ſuperior ſit. Præterea, quia, vt *num.*18. dicemus, ipſe immediatus ſuperior poteſt abſque alicuius licentia hoc munus obire, quod vtique non poſſet, niſi ipſius eſſet ſubditis ad licentiam concedere. Atque ita docent Cardin.*ea.Clem.religioſus.num.*2.*notab.*3.& *ibi* Ancharr.*n.*1.*notab* 2. Imola *n.*8.addit bene Cardin. non opus eſſe licentia Epiſcopi. Nec exigitur licentia conuentus, quia ea nullo iure petitur, ſed ſolius ſuperioris, vt dixi in ſimili, *eo.cap.*11.*n.*15.

9 Immo Doctores aliqui aſſerunt poſſe religioſum id munus obire ex licentia Epiſcopi: hi ſunt Innoc.*c.cùm* 1. *& à n.*3.*de ſententia, & re iudicata*, & *ibi* Hoſtienſ.*n.*2. Ioan. Andr.*num.*2. Antonius *num.*7. Abbas *numer.*29. Bellamera *num.*7.*&* 17.Henriq.*n.*4. & fauet Ancharan. *ea.Clem religioſus.n.*2.*notab.*2. vbi ſuperiorem eſſe Epiſcopum, & Abbatem: ſed contrarium tradit Cardin. *ead.Clem.religioſus.n.*2.*notab.*3.dicens non ſat eſſe licentiam Epiſcopi, & *ibi* Imola *num* 8. niſi, inquit, eſſet aliquis religioſus nullius monaſterij. Sed dicendum eſt nullo pacto ſufficere, nec eſſe neceſſariam licentiam Epiſcopi, niſi monaſterium ipſi ſubeſſet; tunc enim verum dicerent priores DD. ſufficere licentiam Epiſcopi, quia eſſet verus ſuperior: at in eo caſu ſufficere quoque licentia immediata ſuperioris conuentus, quia eſſet verus ſuperior, non obſtante quod ſubeſſet Epiſcopo, ſicut huic veræ ſuperioritati non obſtat ipſum eſſe ſubditum Prouinciali, & Generali.

10 Dum autem dicimus ſufficere licentiam immediati ſuperioris, intelligendum eſt, niſi in aliqua religione interdictum eſſet ſuperiori immediato licentiam hanc concedere; ſicut in ſimili dixi *c.*11.citato *n.*16. Quare in Societate IESV non poſſet ſuperior aliquis præter Generalem concedere facultatem religioſo, vt eſſet procurator rerum ciuilium, aut ad ſimilia officia; id enim habetur expreſsè 6.*p.conſtit.* *c.*3.§.7.*in comm.littera D.* Vnde, vt dixi eodem *c.*11.*n.*18 qui cum alterius ſuperioris facultate, præter Generalem ea munera obiret in Societate IESV, non ſolùm conſtitutionis Societatis IESV eſſet tranſgreſſor, ſed iuris communis imponentis hoc præceptum, quod cùm ſit in materia graui, obligat ad mortale.

11 Sed de monachis Franciſcanis eſt ſpeciale dubium, an illi poſſint eſſe procuratores de licentia ſuorum ſuperiorum? Affirmat Fulu.Pacian. *conſ.*161.*num.*159. citans Cardinalem *Clem.religioſus,q.*13.*n.*16 *col.final.de procuratoribus.* Sed dicendum eſt, eos non poſſe etiam ex licentia ſuorum ſuperiorum, huiuſmodi munus obire. Probatur, quia non poſſunt eſſe executores teſtamentorum, vt dictum eſt *c.*11. *n.*24. cùm tamen munus executoris ſit magis pium, quàm munus procuratoris. Inſuper, licèt alij religioſi poſſint eſſe arbitri, vt *infrà* dicetur, non tamen poſſint Franciſcani id munus obire, etiam cum licentia ſuorum ſuperiorum, vt probabitur *num.*65. *&* 66. Ergo nec poterunt eſſe procuratores: eadem enim eſt, ſeu maior ratio in hoc munere, quæ in aliis procedit.

Nec tantùm non poteſt religioſus eſſe procurator, 12
verùm etiam nec poteſt ex quantouis alicuius mandato ad id dato procuratorem conſtituere, aut ſubſtituere, quia id interdicitur *Clem.religioſus,de procur.* Ratióque eſt, quia ſubſtitutus non recipit officium abſque actu ſubſtituentis, atque adeò, etſi poteſtas ſubſtituti deriuetur à primo conſtituente, at fit mediante actu religioſi: ſi autem adſit ſuperioris licentia, poteſt religioſus conſtituere, aut ſubſtituere procuratorem, quia, etſi textus *ea Clem.religioſus*, decidat non poſſe conſtituere aut ſubſtituere, & non dicat abſque licentia, cùm tamen id addiderit in priori parte, vbi dixerat non poſſe conſtitui ipſum religioſum procuratorem, cenſetur idem repetitum in poſteriori; quippe vtitur textus particula (*ita*) quæ eius eſt naturæ, vt præcedentia repetat. Atque ita docet Gloſ. *ead. Clem. religioſ. verbo ſubſtituere.* & *ibi* Card.*n.*4.*oppoſ.*7.*&* 10. *&* 12.Imol.*n.*15. Bonifac.*n.*35. *&* 36. Sed credo non exigi ad hoc vtilitatem monaſterij, quia is textus eam non petit, & alij textus relati *n.*3. eam petentes, loquuntur quando ipſemet religioſus dicitur eſſe procurator.

Quod ſi religioſus habeat licentiam, vt ſit procurator, 13
& talis conſtituatur cum facultate ſubſtituendi, non indiget noua ſuperioris facultate, vt ſubſtituere valeat, quia eo ipſo quod facultas acceptandi officij procuratoris eſt ſibi conceſſa, cenſetur quoque concedi facultas ſubſtituendi ea ſolo ſubſtituentis mandato conceſſa. Sic tradunt Card.*ead.Clem. religioſus,num.*7.*oppoſ.*11.& *ibi* Imola *num* 10.Bonifac.*num.*42.

Dum autem dicitur non poſſe religioſum abſque ſu- 14
perioris licentia ſubſtituere, intelligit Bartol. *l.*1.§.*item acquirimus.num.vltim.ff.de acquir. poſſeſſ.* quando religioſus conſtituitur procurator, & datur ei ſimplex ſubſtituendi mandatum, ſecus ſi conſtituatur ſimplex nuntius ad conſtituendum procuratorem, quia inhabilitas nuntij non obſtat, eo quod in hoc caſu nudum miniſterium exerceatur. Sed Abbas *ea.Clem.religioſ.in fin.* hanc licentiam reprobat, dicens in vtroque euentu exigi licentiam, quod credo verius, quia textus ille indiſtinctè loquitur, & religioſus non habet velle, aut nolle.

Sed ſi petas, an ſi ſubſtituat aut conſtituat procurato- 15
rem ex mandato domini ſine ſuperioris licentia, valeat ſubſtitutio. Imola *ead.Clem.religioſus,num* 15.tenet non valere ſubſtitutionem; quod duplici limitatione crederem verum. Prior eſt, quando eſſet ad iudicialia, ſecus ad extraiudicialia negotia, ſicut dicemus *num.* 41. non eſſe irritum, ſi abſque licentia conſtituatur ille religioſus procurator ad extraiudicialia, ſed tantùm quando ad iudicialia, quia textus *ead. Clement. religioſus*, in vtroque caſu, nempe, vt ipſe religioſus conſtituatur procurator, & vt ſubſtituat, vtitur verbo (*non poteſt.*) Poſterior eſt, quando ipſe religioſus conſtitueretur abſque licentia ſuperioris procurator, cum facultate ſubſtituendi; ſicut enim principalis conſtitutio eſt irrita; ita & acceſſoria ſubſtituendi poteſtas. At ſi non conſtitueretur ipſe procurator, ſed nudus miniſter ad conſtituendum, vel ſubſtituendum procuratorem, exiſtimo valere hanc ſubſtitutionem. Et in hoc caſu eſt vera ſententia Bartoli *num. præcedenti* allegata, & hoc probat eius ratio, quamuis peccaret religioſus id abſque licentia faciens, vt *num.*11. diximus.

Circa poſteriorem conditionem, nempe vtilitatem 16
monaſterij, non modica eſt difficultas, quod nomine vtilitatis monaſterij intelligatur. Quidam intelligunt eam vtilitatem debere eſſe directam, vtpote ſi tractetur de rebus monaſterij conſeruandis, aut in iudicio petendis, aut defendendis. Quare dicunt non cenſeri vtilitatem monaſterij, vt pro ea integrum ſit religioſis patrocinari,

Google

aut procurare, ſi velint, & circa alienas cauſas id munus in iudicio obire, vt inde lucrum obueniat monaſterio, quantumuis pauperi, ac ære alieno grauato. Ducuntur, quod textus ea munera interdicentea petant vtilitatem monaſterij quod ſi nomine vtilitatis intelligerentur quæcumque indirecta, id munus ſemper liceret religioſis, cùm lucra ex ea parte in monaſterij vtilitatem cederent. Atque ita docent Ioan. Andr. re latè diſputata, regul. in argum. 78. num. 13. & ſequentib. de regul. iuris, in 6. & ibi Francus fine. Idem Ioan. Andr. addit. ad Speculat. tit. de aduocato. §. obiiciatur. c. aduocato n. 2. verb. vtilitas. & c. 2. n. 3. de poſtulando. & ibi Anton. fine. Card. fin. Anchar. n. 2. notab. 3. Imola n. 2. Bellameta ſtatim in princip. Sylu. verbo aduocatus. q. 7. Chriſtophorus de Paz in legis ſtyli. l. 6. ſcholio vnico n. 8.

17 Sed quamuis hoc ſit ſatis probabile, reputo probabilius, ſufficere vtilitatem eam indirectam monaſterij indigentis ad magnam paupertatem ſubleuandam, & æs alienum ſoluendum, vt religioſus id munus obeat. Ducor, quod id non ſolius vtilitatis, ſed maximæ monaſterij neceſſitatis iure optimo nomen meretur. Secundò, quia Innoc. c. cùm 1. & à n. 2. de ſententia, & re iudicata, & ibi Hoſt. n. 2. Ioan. Andr. n. 2. Anton. n. 7. Abbas n. 19. Anchar. n. 12. Felin. n. 12. Imola n. vlt. Bellam. n. 6. & 13. Henric. n. 4. Decius c. 2. noua edit. n. 72. de iudiciis. Idem Imola Clem. 2. n. 26. de reſcript. & Clem. religioſus. num. 8. de procur. & ibi Card. n. 8. q. 3. idem Abbas c. 2. n. 2. ne clerici, vel monachi. Rom. antiqua edit. ſingulari 274. noua. 278. vbi Nicolaus Pignolas in add. Euerard. in ſuis topicis loco a ſerno ad monachum. n. 4. Iacobinus de S. Georgio l. mihiſem. fine. C. de procuratoribus. Vantius tract. de nullitatibus tit. qualiter ſententiæ, & proceſſus, qui dicuntur nulli defendi, ſeu reparari poſſint. n. 84. habetur tom. 4. tractatuum. Mandoſ. caſibus annalibus 64. caſu 194. Nauarrus, Guillielmus Redouanus, Salzedo, & Sayr. ſtatim allegandi optimè tradunt, integrum eſſe religioſo patrocinari, aut procurare pro intimo monaſterij amico, eique valde vtili; & probant ex cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi. vbi Archiepiſcopus fuit procurator laici amici, cùm tamen id munus magis interdictum ſit Epiſcopo, quàm religioſis c. quia Epiſcopi. 5. q. 3. & c. cùm ſimus. 19. q. 5. ſufficit ergo indirecta monaſterij vtilitas ad hoc; neque obſtant argumenta contraria, quia non id fatemur de quacumque indirecta vtilitate, & de quocumque lucro, ſed quando magna monaſterij indigentia ad id lucrum procurandum obligaret, vel quando magnum damnum ſentiret ex omiſſione non annuens votis amici vtiliſſimi monaſterio. Et ita hanc partem ſuſtinent Abbas in c. 2. n. 3. de poſtulando. Nauar. commen. 2. de regul. n. 66. Guillielmus Redouanus de ſpoliis eccleſiaſticorum. q. 2. n. 27. Salzedo in practicam Bernardi Diaz. c. 63. paulo poſt principium Gonzalez reg. 8. cancellariæ gloſſ. 2. n. 33. Emmanuel Sà ſum. verbo aduocatus. n. 2. Sayrus clauis regiæ lib. 14. c. 22. n. 5. Et apertè ſunt huius ſententiæ Roſell. verbo aduocatus. n. 24. & ibi Angelus n. 9. Tabiena quæſt. 7. n. 8. Armilla n. 8. ſolùm enim dicunt æquius fore, & honeſtius, vt religioſi in his caſibus ab hoc munere ſe abſtineant. Et hæc quidem ſententia vera eſt, etiamſi coram Iudice ſæculari, in cauſis tamen ciuilibus, eo munere fungantur, vt optimè docent Nauar. Salzedo, Sayrus, Emmanuel Sà ibidem.

18 Sunt tamen aliqui caſus, in quibus poteſt religioſus aduocati, aut procuratoris munus obire. Primus eſt ſi ſit ſuperior religionis; ſicut enim poteſt dare ſubditis licentiam huius muneris obeundi, ita ipſe poteſt id obire: & in ſimili de officio executoris teſtamenti diximus c. 11. n. 5. & tradunt Glo. c. de præſentium. verbo defenſor. 19. qu. 1. & Clem. religioſus. verbo religioſus de procurat. & ibi Cardin. n. 3. oppoſ. 1. Imola num. 12. Abbas num. 4. Bonifac. n. 21. 22. idem Abbas c. in noſtra n. 9. de procurat. & c. ſopita. n. 3. de cenſibus. & ibi Hoſtienſis num. 1. Idem Abbas c. 2. n. 4. de poſtul. Decius c. 2. in noua edit. n. 71. de iudic. Felinus c. inſuper. paulo poſt princip. de teſtibus Bertrand. conſ. 226. n. 4. vol. 3. in priori parte. Staphylæus de litteris gratiæ. tit. de forma impetrandi. §. tranſeo nunc ad dignitatos. n. 10. Nauarr. comm. 2. nu. 64. de regul. Azor tom. 1. inſtit. moralium. lib. 12. c. 11. q. 9. Fuluius Pacianus conſ. 162. à n. 176. vſque ad 181. tit. 1. vbi probat, religioſos habentes aliquam adminiſtrationem, aut aliquem Prioratum poſſe eſſe procuratores abſque licentia, & alios refert, quod verum eſt. Quamuis Felinus immeritò dubitarit c. cùm 1. & à n. 12. de ſentent. & re iudic. eſt tamen hoc intelligendum, dummodo adſit vtilitas monaſterij, vt bene animaduertit Abbas ead. Clem. religioſus. n. 4. cùm ad id munus obeundum non ſufficiat ſuperioris licentia, ſed vtilitas quoque monaſterij debeat concurrere, vt probauimus n. 3. Similiter eſt intelligenda, niſi in religione illa ſolus Generalis poſſit dare eam licentiam, vt contingere in Societate IESV diximus n. 10. nam tunc nullus ſuperior poterit abſque Generalis licentia eo munere fungi, ſicut in officio executoris teſtamenti diximus c. 11. n. 18.

Secundus caſus eſt; in negotiis Abbatis monaſterij poteſt religioſus ex illius licentia conſtitui procurator, vt ſi de eius crimine inquiratur, aut electione tractetur, & opus ſit illum defendere, quia vtilitas monaſterij vertitur, ſi bonus Prælatus ei præficiatur, ab eóque defendatur. Sic tradunt Innoc. c. cùm 1. & à n. 2. de ſententia, & re iudicata & ibi Hoſtienſis n. 2. Ioannes Andr. num. 2. Abbas n. 29. Anton. n. 7. Imola n. vltimo, Anchar. nu. 12. Bellam. n. 6. Card. Clem. religioſus. nu. 8. q. 4. de procurat. Fuluius Pacianus conſ. 162. n. 189. tit. 1. Quod ſi ſit ad accuſandum, aut denuntiandum Abbatem, nulla opus eſt ipſius licentia, ſed poteſt religioſus conſtitui ad id procurator. Ratio eſt, quia, vt dixi cap. præcedenti n. 19. integrum eſt religioſo accuſare, aut denunciare ſuum Abbatem. Sic tradunt Innoc. Hoſt. Ioannes Andr. Anton. n. 6. Abbas, & Bellamera n. præcedenti allegati, Anton. eo. c. cùm 1. & à num. 2. 19

Immò & in negotiis cuiuſcumque religioſi eiuſdem religionis poteſt conſtitui procurator, vel eſſe aduocatus religioſus, cum licentia ſuperioris, quia eſt ſatis vtile ſuæ religioni defendi quemcumque illius monachum, & colligitur à contrario ſenſu ex Clem. religioſus. de procurat. & docent ibi citati Ioannes de Ligna & Zenzelinus; Card. Clem. religioſus. n. 8. q. 2. de procur. & ibi Imola n. 8. 20

Et quidem extendunt ad negotia religioſi diuerſæ religionis, quia ea Clem. religioſus, vtrumque caſum videtur participare. Atque ita docet Ioan. de Ligna. Zenzelinus, & Card. ibi. Sed iure optimo contradicit Imola ibi, quod ad hæc munia ſuſcipienda vltra ſuperioris licentiam exigatur vtilitas monaſterij, quæ nullatenus inuenitur in defenſione religioſi alterius religionis; & ideo iure optimo Clem. illa religioſus, dixit, pro religioſo ſui, vel alterius monaſterij, & non dixit, ſuæ, vel alterius profeſſionis, vt denotaret exigi eſſe eiuſdem profeſſionis, quamuis alterius monaſterij. Immò nec pro negotiis alterius religionis fas eſſe religioſo hoc munus obire, tradunt Ancharanus conſil. 57. quadam ex prædictis. num. 1. Felinus d. c. cùm 1. & à num. 12. Quod ſi religioſi poſſunt eſſe procuratores pro religioſo alterius monaſterij eiuſdem profeſſionis, multo meliori iure id munus obire poterunt pro quouis monaſterio eiuſdem religionis, vt bene notat Fuluius Pacianus citatus conſil. 162. n. 196. qui n. ſequenti docet religioſos poſſe eſſe arbitros in differentiis contingentibus in electione Abbatis alieni monaſterij. 21

Alij quoque extendunt ad negotia Epiſcopi, vt poſſit religioſus de licentia ſui Abbatis. Sic docent Hoſtienſis cap. ſopita. num. 1. de cenſibus. & ibi Abbas nu. 3. dicit id notandum, licèt iure non probetur apertè. Item tenet Felin. c. cùm 1. & n. 12. de ſententia, & re iud. Card. Clem. religioſus. num. 8. q. 3. de procurat. & placet, quia vtilitas monaſterij eſt non modica habere Epiſcopum, à quo 22

in

in multis dependet, propitium. Idem tradit Fuluius Pacianus citatus *conſil. 162. num. 190.* extendens quoque eandem doctrinam ad defenſionem laïci patroni, vel magni Principis.

23 Tertius caſus eſt, in quo poteſt monachus de licentia ſui Abbatis eſſe aduocatus, vel procurator, cùm id munus ſuſcipit pro miſerabilibus perſonis tuendis; eſt enim Eccleſiæ proprium eas perſonas præſidio deſtitutas tueri. Atque ita docent Speculator *tit. de aduocato. §. obijcitur contra aduocatum. nu. 3.* Gloſſa *cap. de præſentium. verbo defenſor. 16. quaſt. 1.* Card. *c. 2. num. vnico. quaſt. 1. de poſtulando*, & *ibi* Anchar. *nu. 2. notabil. 3.* Imola *num. 3.* Bellamera *ad fin.* idem Card. *Clem. religioſus, num. 3. oppoſ. 5. de procurat.* & *ibi* Anchar. *num. 1. notab. 1.* Nauar. *comm. 2. nu. 66. de regul.* Salzedo *addit. ad pract. Bernard. Diaz. c. 63. paulò poſt principium*, Saytus *clauis regia. lib. 12. c. 22. n. 5.* Fuluius Pacianus *dicto conſil. 162. n. 194. tit. 1.* & ſtatim *num. 195.* docet idem de officio arbitri, etſi nulla monaſterij vtilitas ſit.

24 Non tamen poteſt pro coniunctis ſibi perſonis, ſi miſerabiles non ſint. Quia in eo non vertitur vtilitas monaſterij, nec monachos decet carnalem cognationem adeò ſpectare, vt ratione ipſius negotiis ſæcularibus ſe implicent. Atque ita docent Imol. *Clem. religioſus. nu. 10.* & *ibi* Anchar. *num. 1. notab. 2.* Card. *num. 5. oppoſ. 4.* Ioan. Andr. *c. de poſtulando. n. 8.* Hoſt. *ibi n. 2. & 3.* Abb. *num. 4. fin.* Anton. *nu. 7.* Cardin. *num. vnico oppoſ. 1.* Anchar. *n. 3.* Henriq. *n. 5.* Bellam. *n. 1.* Imola *n. 2.*

25 Vltimus caſus eſt, in proſequutione cuiuſuis negotij, vbi plures monachi admittuntur, & conueniunt in idem, poteſt vnus ex illis conſtitui procurator pro aliis, etſi plures accuſent Abbatem, vel proſequantur electionem, vel alio modo ſit res communis. Conſtat ex *cap. olim, de accuſat.* & *c. cùm 1. & à n. 12. de ſententia, & re iud.* & ex *Clem. religioſus, de procurat.* & tradit *ibi* Gloſſa *verbo conſorte*, Card. *n. 13. qu. 10.* Innoc. *eo. c. cùm 1. & à num. 4.* & *ibi* Hoſt. *n. 2.* Ioan. Andr. *n. 2.* Anton. *n. 6.* Abbas *n. 29.* Anchar. *n. 12.* Imola *num. penultimo*, Bellam. *n. 7.*

26 Quod ſi quæras, an ſi poſt litem conteſtatam procurator alicuius ingrediatur religionem, poſſit cauſam illam proſequi? Reſpondeo, non poſſe, ſed reuocandum eſſe procuratorem. Conſtat ex *l. aut religionis, iuncta lege praced. ff. de procurator.* vbi inter caſus, in quibus poteſt procurator poſt litem conteſtatam reuocari, proponitur hic; & docet *ibi* Gloſſa *verb. aut religionis*, & Iacobinus de ſancto Georgio *l. militem, fine. C. de procurat.* Imò non tantum poſt profeſſionem, ſed etiam tempore nouitiatus poteſt reuocari is, qui in ſæculo erat procurator; non obſtante litis conteſtatione, vt docet Gloſſ. *c. 2. verb. ingreſſus de procurat. in 6* quia ex iuſta cauſa poteſt tunc reuocari, vt decidit textus ille; at iuſtiſſima cauſa eſt ingreſſus in nouitiatum.

27 Tandem ſupereſt quadruplex difficultas enodanda. Prima eſt, quid ſit aduocare, quod quidem explicatur *l. 1. paulo poſt principium, verſ. poſtulare, ff. de poſtuland.* vbi ſic habetur: *aduocare eſt deſiderium ſuum, vel amici ſui in iure apud eum, qui iuriſdictioni præeſt, exponere, vel alterius deſiderio contradicere.* Prior pars comprehendit aduocatum actoris, cuius eſt deſiderium ſui clientuli manifeſtare; poſterior autem aduocatum rei, cui competit contradicere deſiderio, & petitioni actoris. Sic Abbas *rubr. de poſtulando. num. 1.*

28 Hinc deducitur primò, non eſſe aduocare, ſi quis Iudicem adeat togatus, vt concedat terminum non allegando ius partis. Sic Bart. *l. 1. §. aduocatos, n. 2. ff. de variis, & extraordinariis cognitionib.* Hortenſ. & Caualcan. *de brachio regio. p. 6. c. 13. nu. 406. caſu 5.* & conſtat ex *ea l. ibi. Non tamen, qui pro tractu non aſſiſturi cauſis accipere quid ſolent aduocatorum numero erunt.* vbi Gloſſ. *verbo pro tractu*, inquit, *putà, vt dilationem vnam acquirãt.* Imò idem credo, licèt iura partis allegent. Quia id non eſt comparere in iudicio, nec ſubſcribunt petitionibus in iudicio præſentandis, quod ad aduocati munus exigitur, vt dicemus *num. ſequenti.* ſed Iudici priuatim ius partis exponunt.

29 Secundò deducitur, aduocati munus non obire, qui conſilium præſtat in aliqua cauſa, ſiue verbo, ſiue ſcripto, non adeundo Iudicem, quia hic non aſſiſtit iudicio; aduocare autem eſt pandere alienum deſiderium in iudicio. Sic Bart. *eodem §. aduocatos. n. 3. & 4 l. 1. §. poſtulare. n. 1. ff. de poſtulando.* Abbas *rub. de poſtulando. n. 1.* Roſel. *verbo aduocat. initio*, & *ibi* Angelus *initio*, Sylueſt. *qu. 1.* Armilla *num. 1.* Tabiena *initio*, Hortenſ. & Caualcan. alios referens *eodem n. 406. caſu 4* Magonius *de recta iudicialiter patrocinandi ratione. c. 11. num. 5.*

30 Tertiò deducitur, neque eſſe aduocatum, qui interuenit, vt contractus inter aliquos ineatur, inducendo vtramque partem, quia hoc non eſt in iudicio aſſiſtere. Sic Bartolus *eodem §. aduocatos, num. 4.*

31 Quartò deducitur, neque eſſe aduocatum, qui iura partis allegat coram arbitratore, quia arbitramentum eſt quidam contractus tranſactionis, & non eſt propriè iudiciũ. *l. ſi de meis. §. recepiſſet. ff. de arbitr.* Et ſic nõ eſt hoc adeſſe liti, ſed contractui. Sic Bart. *eod. §. aduocatos n. 5.* Quare è contrariũ, & meritò innuit, ſi id fieret corã arbitro, cùm enim ſit verum iudicium arbitrorum tueri ibi partem rei, vel actoris, eſſet verè aduocare: atque ideo dicemus *n. 55. & 61.* religioſum non poſſe arbitri munere fungi, ſed ſolius arbitratoris. quod Iudicis munus interdictum ſibi ſit, & arbiter ſit verus Iudex, non autem arbitrator.

32 Vltimò deducitur, eum qui ex pacto, vel ſtatuto, vel lege tenetur non aduocare, poſſe extra iudicium conſulere verbo, aut ſcripto: quia id non eſt aduocare. Atque ita docent *Bart. eo §. aduocatos. 4.* & *l. 1. §. poſtulare. n. 1. ff. de poſtuland.* & Paulus *l. 1. ff. de legationibus. num. vnico.* Pariſ. *in addition. verbo poſtulare.* & *ibi* Angelus *paulo poſt principium.* Abbas *rubric. de poſtulando n. 1. fine.* Iaſon *in principio. n. 11. ff. de verborum obligat.* & *ibi* Roman. *n. 3.* Bernard. Diaz *practic. canonic. c. 63. num. 2.* Roſella *verbo aduocatus, initio*, & *ibi* Angelus *initio*, Syluest. *q. 1.* Armilla *nu. 1.* Tabiena *initio.* Nec placet limitatio, quam tradit Romanus, modò id fiat gratis, quia fieri gratis, aut pretio, non variat rei naturam. Quare immeritò doctrinæ huic contradicunt Anan. *rub. de magiſtris, n. 23.* Decius *l. fæmina. n. 10 ff. de regulis iuris*, Ripa *l. principio. n. 57. ff. de verb. obligat.* Felinus *rubr. de fide inſtrumentorum. n. 2.* Hortenſ. & Caualcan. citatis *n. 29.*

33 Secũda difficultas eſt, an hæc prohibitio adeò ſtricta ſit, vt neque in vna cauſa permittatur monachis aduocare, aut procurare, niſi concurrente monaſterij vtilitate? Quibuſdam placet eam prohibitionem intelligi, quando monachi vellent indifferenter ea munia exercere, ſecus ſi in vna cauſa; & ita in alio ſimili, nempe, in clericis, quibus ſimiliter ea munera interdicuntur *c. 1. de poſtuland.* tradunt Innoc. *c. vnic. in fin. de obligatis ad ratiocinia.* Archid. *c. final paulo poſt principium d. 86.* & *ibi* Turrec. *n. 2.* Felinus *c. cùm. 1. & à n. 12 de ſententia, & re indicata.* Greg. Lop. *l. 5. verbo otroſi tit. 5. p. 3.* Bernardus Diaz *pract. canonic. c. 57. n. 2.* & *c. 60. num. vnico.* Salzedo *addit. ad id c. 57. ſtatim in principio*, ibi multos alios refert; limitántque Bernardus Diaz vtrobique, & Salzedo *ibidem*, niſi negotium illud vnum ita eſſet arduum, vt efficeret multum diſtrahi clericum. Atque in propriis terminis religioſi, dicit Angelus *verbo aduocatus. nu. 9.* hanc opinionem ſibi placere, quamuis dicat fortè meliorem eſſe contrariam. Eidem videntur adhærere Nauarrus, Salzedo, & Saytus *n. 17.* allegati: dicunt enim poſſe religioſum aduocare, quando modica eſſet occupatio. Et tenet etiam Chriſtophorus de Paz *in leges ſtyli. l. 6. ſcholio vnico n. 7.* limitans, modò non ex cupiditate, ſed ex caritate faciat. Idem tradit Fuluius Pacianus, loquens de munere arbitri, *conſ. 162. n. 210. tit. 5. n. 216.* expreſsè dicit doctrinam Innocentij de clericis extendi ad religioſos; & *num. 108.* dicit non requiri licentiam ſuperioris de rigore iuris.

34 Cæterùm plus placet, neque in vna cauſa id permitti religioſis. Quia textus prohibentes allegati *n.1.* generaliter loquuntur; atque hanc partem ſuſtinent Collectarius *c. dilecti, de arbitris*, Decius *c.2. in noua edit. n.74. de iudiciis*, Sylu. *verbo aduocatus, q.7.* & hanc aiunt fortè veriorem Abb. *c.2. nu.4. de poſtuland.* Tabien. *verb. aduocatus, q.7. num.8.*

35 Sed dubium eſt qualiter intelligatur illa vnica. Iuxta priorem opinionem Felin. *c. cùm 1. & à n.12. verſ.2. conſidera. de ſententia, & re iud.* docet, aliquos intelligere, ita vt expedita vna cauſa, non liceat aliam aſſumere, arg. *l. bones, §. hoc ſermone, ff. de verbor. ſignificatione*; quod, inquit, non puto verum, nec de mente Innoc. & ſequacium, quia loquuntur de generali procuratione prohibita, quæ reſtringitur admittendo vnicam, & intelligitur de vnica ſucceſſiuè, & ſatis dicitur habere vnicam, licèt ſæpe habeat plures: & affert ad hoc quandam deciſionem Rotæ, quæ dicit, quod ſi dicatur, vt collector vnicum tantùm ſubcollectorem faciat, non tollit, quin poſt illum poſſit alium ſubſtituere, & poſt ſecundum, tertium, & ſucceſſiuè, ſed voluit prohibere, ne duos ſimul ſubſtituat; quod inquit notandum ad multa. Sed optimè Decius *c.2. in noua edit. n.75. de iudiciis*, ait deciſionem Rotæ bene videri in eo caſu procedere. Quia cùm principali collectori data ſit poteſtas deputandi vnius ſubcollectoris, ſi talis ſubcollector moriatur, vel impediatur, vel non reperiatur idoneus, conuenit, vt alius ſubrogetur, quia adhuc durat officium principalis collectoris, & militat ratio ſubſtituẽdi alterius ſubcollectoris, cùm ipſe ſolus principalis non ita facilè commiſſionem exequi valeat; & ideo rationi conuenit, ſic explicare mentem ſuperioris, vt plures ſucceſſiuè conſtituere poſſit. At ſi clericus vna cauſa expedita, aliam ſuſciperet, & ſic continuando, videtur facere contra prohibitionem *c. te quidem, 11. q.1.* & *c. peruenit. 86. d.* & multũ in ſæcularibus verſaretur, quæ fuit ratio prohibitionis. Vnde ait non eſſe illicitum in vna, vel altera cauſa fungi officio procuratoris ex aliqua neceſſitate, aut ratione conuenienti, vt propter amicum, vel coniunctum; ſecus ſi ſtudiosè ſemper vnam poſt alteram cauſam ſuſciperet. Credit ergo Decius priorem ſententiam ſolùm intendere, vt ad minus liceat pro vna, vel altera vice. Idem tenet Fuluius Pacianus *eo. conſil. 162. n.215.*

36 Tertia difficultas eſt, an prohibitio hæc intelligatur de procuratione ſuſcipienda, tam ad res iudiciarias, quàm extraiudiciarias? Bonif. *Clem. religioſus, n.3. de procurat.* dicit eum textum interdicentem officium procuratoris religioſis, intelligi ad quæcumque negotia, ſiue iudicialia, ſiue extraiudicialia, & probat per *c. monachi, el 2. q.1.* Itẽ, quia ratio diſtractionis à diuinis, ob quam id officium interdicitur, militat æquè in vtroque caſu. Idem tradunt Puteus *deciſ.186. n. vnic. l.1.* dicens ſic deciſum in Rota Guillelmus Durandus *de conſiliis, rubr.153. n.9.* Flaminius *de reſignat. beneficiorum, lib.9. q.4. n.6. & 7.* inde inferens, non poſſe eum procuratorem conſtitui ad reſignandum beneficium.

37 Verùm textus ita diſtrictè interdicentes monacho hoc procuratoris munus obire; videntur clarè loqui de procuratore ad ſtandum in iudicio: nam *c. illud monachi, el 2. 16. q.1.* ſic ait: *nullus monachorum forenſis negotij ſuſceptor, vel executor exiſtat*, & *c. de poſtuland.* ſic ait; *non debent eſſe forenſis, vel eccleſiaſtici negotij ſuſceptores, vel executores*, vbi Abbas *n.1. notabili 1.* explicat, id eſt, neque in foro eccleſiaſtico, neque ſeculari. Et inde colligunt Authores citati *n.4.* non poſſe religioſum abſque licentia ſuperioris, & vtilitate monaſterij, eſſe procuratorem in foro eccleſiaſtico, vel ſæculari. Item, quia textus illi iungunt officium procuratoris, & aduocati. At hoc in foro cauſarum ſolo exercetur: ergo ſimiliter intelligenda eſt prohibitio de officio procuratoris exercito in eodem foro. Item aliqui Doctores, vt retuli *n.1.* dicunt per ea verba (*ſuſceptores, vel executores*) interdici religioſis omne officium, & tamen Abbas *eo. c.2. n.3.* explicat omne officium iudiciale. Præterea *Clem.1. de procurat.* ſic ait; *ſicut non poteſt ſine ſui licentia ſuperioris procuratoris officium ſuſcipere, niſi pro ſuo in eadem lite conſorte.* vbi manifeſtè de procuratore ad lites ſermonem habet. Item, quia non videtur nouam prohibitionem imponere aſſumendi officij procuratoris, imò illam ſupponit, & tantum illam extendit, vt neque etiam liceat religioſo ſubſtituere procuratorem; nec militat eadem prohibitionis ratio, nam multo maior eſt diſtractio in iudicialibus. Quare credo eos ſolùm loqui de procuratura quoad iudiciales actus, ſiue in foro ſæculari, ſiue in eccleſiaſtico exercendos. Et ità docet Card. *ea. Clem. religioſus, n.7. oppoſ.12.* & *ibi* Paulus; & clarè etiam hanc ſententiam tenere videntur Rebuff. *praxi benef. tit. de procurat. ad reſignandum, n.17.* & Azor *to.2. inſtit. moralium, lib.7. c.21. q.3.* vbi dicunt, poſſe religioſum conſtitui procuratorem ad reſignandum beneficium; & ſimiliter dicit Rebuffus ad acceptandum beneficium.

Quod ſi inde inferas, licere religioſo abſque ſuperioris licentia munus procuratoris obire in negotiis extraiudicialibus; id vtique negabo propter generalem rationem, quam tradidimus hoc *lib. c.11.* dum ſermo eſſet de executoribus teſtamenti. Cùm enim religioſus careat velle, aut nolle, indiget ad omnia hæc licitè obeunda licentia ſuperioris. At concedam non exigi vtilitatem monaſterij quia textus eam quoque poſcentes agunt de procuratore ad iudicialia, vt probauimus *n. præced.* & ita Azor *n. præced.* allegatus ſolius licentiæ ſuperioris meminit. 38

Quarta difficultas eſt, an ſi religioſus abſque ſuperioris licentia procurator conſtituatur, valeat actus procuratoris titulo geſtus? Pars negans ex eo probatur, quia *Clem. religioſus, de procurat.* ſic ait; *non poteſt ſine ſuperioris licentia procuratoris officium ſuſcipere.* Quod quidem verbum (*non poteſt*) reddit perſonam inhabilem, vt probauimus *lib.6. de matrim. diſp.38. n.20. in 3. argum.* Huius ſententiæ videntur clarè loquentes in iudicialibus Abbas *ea. Clem. religioſ. n.6.* Bartol. *l. filiusfam. § veterani, in fin. ff. de procur.* vbi tradit non valere iudicium, quoties quis in eo eſſe nequit nomine proprio, vel alterius; ſecus ait Bartol. ſi fuerit aduocatus, qui nequit eſſe: & clarè tenet loquens de iudicialibus Abb. *c. in noſtra, n.9. de procur.* vbi opponens militem non poſſe eſſe procuratorem, *l. qui ſtipendia, C. de procur.* ſed ſi non explicatur contra eum, valere iudicium Ergo ſimiliter valebit, ſi non opponatur contra monachum procuratorem. Reſpondet, in eo conſiſtere diſcrimen, quod miles habeat legitimã perſonam ſtandi in iudicio in facto proprio, & per litis conteſtationem effici dominum inſtantiæ: at religioſus nequit quicquam in iudicium deducere, niſi de licentia Prælati, & in monaſterij vtilitatem; & ſic nunquam effici dominum litis: & loquentes generaliter clarè tenent Card. *ea. Clem. religioſus, n.7. oppoſ.11* & *ibi* Imola *nu.13.* Bonifac. *n.26. & 27.* vbi aiunt, per illum textum reddi religioſum inhabilem, & omnino incapacem ad acceptandam procurationem abſque ſuperioris licentia: imò idem Imola *ibi nu.15.* ait, ſi religioſus habet poteſtatem ſubſtituendi, & ſubſtituat abſque licentia ſuperioris, eſſe irritam ſubſtitutionem; & Decius *c.2. in 2. edit. à n.78. vſque ad 91. de iudiciis*, latiſſimè probat eſſe irritam ſuſceptionem mandati procuratorij in religioſo abſque ſuperioris licentia. Et Imol. *c. in noſtra, n.57. de procurat.* reddens rationem diſcriminis, cur cùm interdictum ſit officium procuratoris, tam clericis, quàm monachis, non poſſit poſt litem conteſtatã opponi is defectus clerico procuratori, poſſit tamen monacho, ideo eſſe ait, quod clericus non redditur omnino inhabilis, ſupponens monachum reddi omnino inhabilem: & loquens de actu extraiudiciali tenet Bertrand. *conſil.226. n.3. vol.3. in priori parte*, vbi ait, ſi conſtituatur procurator ad acceptandum nomine alterius beneficium abſque licentia, videri non valere acceptationem, quia etſi procurator ſit nudus conſtituentis miniſter, ſolámque eius voluntatem habeat declarare, 39

&

& ita propter eius inhabilitatem non impediatur valor actus, ſed ſola extremorum habilitas ſpectanda ſit: at religioſus eſt incapax etiam miniſterialiter operandi abſque ſuperioris licentia; quod etiam ait clarè ſentire Imolam *cap. accedens, n. 17. de præbend.* vbi dicens inhabilitatem procuratoris conſtituti non impedire valorem actus, excipit, niſi ſit inhabilis ad miniſterialiter operandum, vt *Clem. religioſus, de procuratoribus.*

40 In contrarium vrget non reperiri textum expreſsè irritantem hanc ſuſceptionem mandati procuratorij, quia eodem verbo (*non poteſt*) vtitur *cap. 2. in princ. de teſtam. in 6.* dum officium executori ſuſcipere interdicit monachis: & tamen multi, nec pœnitendi Authores tradunt executionem abſque licentia ſuſceptam, validam eſſe, vt retuli, & dixi eſſe probabilius *cap. 11. n. 44.* & vtraque prohibitio eſt propter honeſtatem perſonæ. Decet enim religioſos, quia & nolle, & velle carent, ſicut in officio executoris teſtamenti expreſſit textus *eo. cap. 2.* & de executore officij procuratoris docet Gloſſa *ea Clement. religioſus, verbo ſubſtituere,* & *ibi* Card. *n. 6. oppoſ. 10.* & *num. 7. oppoſ. 12.* & *ibi* Imola *num. 13.* Præterea, quia ſimiliter interdicitur monacho, qui in ſæculo erat tabellio, noua inſtrumenta conficere eum tamen ſit ſatis probabile inſtrumenta ſic confecta, non deſtitui ſuo valore, vt dicemus *n. 48.*

41 Sed exiſtimo, mandatum procuratorium ad iudicialia acceptatum à religioſo abſque ſuperioris licentia, nullius eſſe momenti, & ita geſta virtute eius eſſe irrita, vt tradunt multi Doctores *num. 39.* allegati, eo quod religioſus non habeat perſonam legitimam ſtandi in iudicio pro ſe, nec pro alio, abſque ſuperioris licentia, vt conſiderarunt aliqui ex Doctoribus *eo n. 39.* allegatis; æquiparatur enim religioſus ſeruo, cum quo proceſſus eſt nullus, etiamſi non apponatur; & ſi interuenit vt procurator, non valet iudicium, vt latè probat Decius alius allegans *c. 2. noua edit. à n. 78. vſque ad 91. de iudiciis.* Vnde non eodem modo eſt hæc prohibitio, ſicut prohibitio non acceptãdi muneris executoris teſtamenti. At quoad actus extraiudiciales, etſi peccet religioſus abſque licentia ſuperioris id munus ſuſcipiens, vt dixi *num. 32.* exiſtimo tamen tenere factum, & ſic geſta virtute illius eſſe valida. Tum quia *Clement. religioſus, de procurat.* vtens verbo (*non poteſt*) de ſolis iudicialibus loquitur, vt probauimus *num. 37.* & non datur alius textus irritans. Tum etiam, quia durißimum videtur, matrimonium contractum, ſchedulam ſolutionis debiti, ac dati terminationem rationum dati, & accepti factam, acceptationem beneficij priuilegij, & alia huiuſmodi per religioſum procuratorem ad ea inſtitutum ſine licentia ſuperioris eſſe nullius momenti. Et de officio aduocati bene dixit Bartolus citatus *num. 39.* validè exerceri ſine licentia ſuperioris, etiam in iudicialibus: quia non datur textus irritans, nec ratio aliud ſuadens. Quod ſi adeſſet licentia ſuperioris, & ſola monaſterij vtilitas deeſſet, exiſtimo valere iudicium cum eo monacho procuratore habitum, quia cum licentia habet legitimam perſonam ſtandi in iudicio. Tum etiam, quia Doctores dicentes eſſe irritationem, loquuntur quando deeſt ſuperioris licentia, & *Clement. religioſus, de procurat.* vtens verbo (*non poteſt*) tantùm ait, *abſque ſuperioris licentia*; & alij textus parentes quoque vtilitatem monaſterij, vt *cap. 1. de poſtuland.* & *cap. monachi. el 2. 16. q. 1.* non eo verborum rigore vſi ſunt: & ideo rite optimè poteſt dici, exigi quoque monaſterij vtilitatem, vt ea licentia licitè concedatur, non tamen vt validè. Et in hoc caſu eſt vera ſententia Bonifacij, quem retulimus *n. 3.* dicentis non exigi quoque vtilitatem monaſterij.

42 Retenta tamen adhuc ſententia dicente valere geſta, dicendum eſt, ea non valere, ſi aduerſarius excipiat, opponens illum eſſe religioſum, licentiáque ad procurandum deſtitutum. Conſtat, quia idem diximus *cap. 11. num. 46.* de religioſo executore teſtamenti abſque licentia, & non tantùm pars, cuius intereſt, poteſt defectum huius licentiæ opponere, ſed etiam Iudex ex officio poteſt religioſum non exhibentem eius licentiæ teſtimonium repellere; vt optimè tradit allegans Collectarium Bellamera *c. 2. n. 1. q. 1. de poſtulando.*

Poteſtque exceptio hæc etiam poſt litem conteſtatam 43 opponi; nec obſtat *cap. inter monaſterium, de ſententia, & re iudicata,* quia procedit in exceptionibus dilatoriis, quæ ante litis conteſtationem ſunt neceſſariò opponendæ; hæc autem eſt exceptio peremptoria, quæ totam litem dirimit, & ideo poteſt etiam poſt litem conteſtatam opponi. Atque ita tradunt Gloſſa *Clem. religioſus, verbo ſuſcipere, de procurat.* & *ibi* Abbas *n. 5.* Card. *n. 13. q. 9.* Imola *n. 13.* Bonifac. *n. 28.* idem Abbas *c. in noſtra. nu. 9. de procurat.* vbi Imola *n. 17.* Iacobinus de ſancto Georgio *l. ſeruus, n. 3. C. de iudiciis* Decius *conſ. 499. n. 11. vol. 4.* & *c. 2. noua edit. n. 88. de iudiciis.* Limitat Bonif. quando ante litem conteſtatam aduerſarius hoc ignorabat: at ſi ſciebat, forſan non debet audiri pars excipiens, ſed Iudex ex officio poterit repellere.

Si tamen pars aduerſa obiiciat contra monachum de 44 licentia Abbatis procurantem, eum non admittendum, quod non vertatur monaſterij vtilitas, audienda non eſt, quod eius non ſit monaſterij vtilitatem inquirere, eáque ſæpe occulta ſit, & expediat, vt aduerſarium lateat. At conuentus, cuius eſt hanc vtilitatem noſſe, & ſimiliter ipſe monachus, ſi ex eis conſtaret non eſſe vtile monaſterio, poſſent hoc obiicere, & audiendi eſſent. Sic tradunt Innocent. *c. cùm ſ. & à num. 3. de ſententia, & re iud.* & *ibi* Hoſt. *num. 2.* Ioann. Andr. *num. 2.* Anton. *num. 7.* Abb. *nu. 19.* Imola *num. vltimo.* Bellamera *nu. 6.* idem Bellam. *cap. 2. n. 2. quæſt. 1. de poſtulando.* Vantius *tractatu de nullit. tit. qualiter ſententia, & proceſſus, qui dicuntur nulli defendi, ſeu reparari poſſint. n. 84.* habetur *tom. 4. tractatuum.* Fuluius Pacianus *conſil. 162. nu. 191.* & *tomo 1 num. 192.*

Quamuis autem geſta per monachum abſque licen- 45 tia procurantem ſint nullius valoris, ſi tamen vtiliter geſſit negotium monaſterij, poteſt illud ratahabere geſta, nec potuerunt irritari. *l. non eo minus. C. de procurat.* & *c. bene, in fine. d. 96.* tradunt Gloſſa finalis *c. monachi. el 2. 16. quæſt. 1.* Imola *Clement. religioſi. n. 12. de procurat.*

SVMMARIVM.

Religioſus an poſſit eſſe tabellio? n. 46.

An ſi monachus, qui in ſæculo erat tabellio, conficiat noua inſtrumenta, ſint valida? n. 47.

Refertur quædam ſententia, & explicatur ſententia Authoris. n. 48.

An monachus, qui in ſæculo erat tabellio, poſſit vetera inſtrumenta complere? n. 49.

An ad ea complenda exigatur licentia ſuperioris? n. 50.

An poſſit conueniri monaſterium, & coram quo Iudice, & an cogat complere? n. 51.

Secundò interdicitur monachis officium tabellionis 46 exercere. Conſtat ex *c. ſicut, ne clerici, vel monachi,* vbi interdicitur clericis, & ex *c. vt inquiſitionis. §. verùm quia. verſ. ad conſcribendas de hæreticis. in 6.* vbi tanquam quid ſpeciale conceditur fauore fidei, vt monachus, qui in ſæculo erat tabellio, poſſit id munus obire: & docent omnes Doctores citandi.

Sed non modica eſt difficultas, an ſi aduersùs hanc 47 prohibitionem monachus, qui in ſæculo erat tabellio, conficiat inſtrumentum, ſit validum? Negant aliqui, quando abſque licentia ſuperioris id fieret, quia ea inſtrumenta facta ſunt contra legis prohibitionem; atque ita docent Decius *c. 2. noua editione. à n. 78. vſque ad 91. de iudiciis,* & *conſil. 494. num. 14.* & *499. num. 10. vol. 4.* Couarr. *qq. pract. cap. 19. n. 8. verſ. monachus.*

At veriùs exiſtimo valere inſtrumenta, quia nullibi 48 inuenitur

inueniatur verbum ea inſtrumenta irritans: atque eodem modo id officium interdicitur clericis *d. c. ſicut. ne cler. vel monach.* Et tamen frequentiſſima ſententia *d. c. ſicut,* affirmat inſtrumenta ab eis confecta fore valida. Tandem, quia irritate id inſtrumentum non eſſet damnum ipſius religioſi delinquentis, & cui pœna imponitur, ſed partium, quibus pœna infligenda non eſt. Et ideo hanc partem ſuſtinent Angelus *l. Prætor ait §. final. paulo poſt principium. ff. de edendo.* & *ibi* Alex. *nu.* 4. Greg. Lopez *l.* 28. *verb. contra nueſtra. tit.* 11. *part.* 5. limitat Alex. niſi per ſuperiorem ſit ſpecialiter religioſo interdictum vti eo officio, ſicut de clerico, cui tabellionis officij vſus interdictus eſt, tradit Innoc. *c. ſicut. n. vnic. ne clerici, vel monachi.* Cæterùm hoc intelligendum eſt, quando id interdictum eſſet publicum, ita vt ad populi notitiam perueniret, tunc enim geſta eſſent irrita, ſecus antea, ſicut dicitur de prodigo, cui bonorum adminiſtratio eſt interdicta. *l. cui bonis. ff. de verborum obligat.* Et ſic in clerico, cui interdictum eſt vti officio tabellionis, tradunt Abbas *eo. c. ſicut. n.* 11. & *ibi* Anchar. *n.* 7. Roſell. *verbo tabellio. n.* 7. & *ibi* Sylu. *q.* 3. *dicto* 5. & alij quos refert, & ſequitur Couar. *quæſt. practic. c.* 19. *n.* 8. *verſ. quod ſi ſacerdos.*

49 Poteſt tamen monachus, qui in ſæculo erat tabellio, complere poſt profeſſionem, & ſignare inſtrumenta, quæ in ſæculo confecerat, vel in ſuo prothocollo breuiter & ſuccinctè conſcripſerat, vt poſtea per otium, quoties opus ſit, latiùs extenderet, quia complete vetera inſtrumenta, non eſt inſtrumenta denuo conficere, ſed executio, atque conſummatio inſtrumenti, tẽpore habili confecti. Quod colligitur ex *l. alienationes.* 13. *ff. familiæ herciſcundæ.* vbi dicitur alienationes voluntarias interdictas eſſe poſt litem motam, non autem habentes vetuſtiorem cauſam, & originem iuris neceſſariam. Atque ita docent Speculator *tit. de ſtatu monach. §. qualiter concipiet libellum, nu.* 32. *verſ.* 26. Gloſſa *cap. vt officium. § verùm quia verb. præmiſſa, de hæreticis, in* 6. & *ibi* Francus *§. ad conſcribendas, fine.* Dominicus *eodem §.* Bart. *l. locum habet. § ſi pœnas. n.* 3. *&* 4 *ff de tabulis exhibendis.* Angelus *l. Prætor ait. §. final paulo poſt principium. ff. de edendo.* & *ibi* Fulg. *nu.* 3. Baldus *l.* 1. *n.* 9. *C. de præſcript. longi temporis,* Florianus *d. l. alienationes. n.* 20. Auanias *cap. fraternitas. n.* 17. *de hæreticis,* & *ibi* Felin. *n.* 12. *fallentia* 6. & *cap. conſuluit. n.* 1. *de Iudæis.* & *cap. cùm* 1. *& à num.* 10. *de ſent. & re iudic.* Henricus *c. ſicut, in fin. ne clerici, vel monachi.* Marianus Socinus *de oblationibus libello.* 8. *n* 61. habetur *tom.* 14. *tract.* Bernard. Diaz *pract. canon. c.* 58. *n.* 3. D. Anton. 3. *part. tit.* 13. *c.* 2. *§.* 2. Angelus *verbo tabellio. n.* 4. & *ibi* Syluest. *q.* 3. *dict.* 4. Armilla *nu.* 3. Tabiena *qu.* 3. *nu.* 4. Nauarr. *comm.* 2. *n.* 42. *de regul.* Couar. *quæſt. practic. c.* 19. *num.* 8. *verſ. monachus.* Man. *quæſt. regul. tom.* 3. *qu.* 8. *art. vltimo.* Quamuis minus bene id neget contra communem omnium ſententiam Franciſcus Pauinus *de viſitationibus* 2. *p. q.* 4. *n.* 17. habetur *tom.* 14. *tractatuum.*

50 Exigitur tamen ſuperioris licentia ad hoc, vt bene tradit Ioannes de Ligna. quem referunt, & ſequuntur Dominicus, Francus, Marianus, Socinus, Bernardus Diaz *n. præced.* allegati.

51 Poteſtque monaſterium conueniri, vt monachus antè notarius hæc inſtrumenta perficiat, vt bene tradunt Fulgoſ. & Manuel allegati *n.* 49. atque Manuel imponit Angel. *l. Prætor. § final. paulo poſt principium. ff. de edendo,* ſentire, poſſe ad hoc cogi monaſterium per Iudicem ſæcularem, quod nequaquam ait Angelus, & eſt valde à veritate alienum, cùm Iudex ſæcularis nullam iuriſdictionem habeat in monaſteria, eiúſque monachos.

SVMMARIVM.

Quid ſi arbiter, & arbitrator, & an vterque teneatur exactè reddere parti, quod ſuum eſt? n. 52.
In quo cognoſcatur, an compromiſſum ſit in aliquem, vt in arbitrum, an in arbitratorem? n. 53.
An poſſit quiſpiam eſſe arbiter, vel arbitrator in propria cauſa? n. 54.
An religioſus poſſit eſſe arbiter? n. 55.
Qualis debeat eſſe vtilitas monaſterij, vt religioſus poſſit eſſe arbiter, & cuius ſuperioris licentia. n. 56.
An poſſit religioſus factus Epiſcopus eſſe arbiter, aut habens aliquam adminiſtrationem? n. 57.
Quid de ſuperiore religionis? n. 58.
Quid de nouitio, vel religioſo Societatis IESV *poſt vota biennij? n.* 59.
An religioſus poſſit eſſe arbitrator? refertur quædam ſententia. n. 60.
Sententia Authoris. n. 61.
An ad munus arbitratoris obeundum requiratur vtilitas monaſterij? n. 62.
An exigatur licentia ſuperioris, vt religioſus creetur arbiter, vel arbitrator, an ſolùm vt ea munera acceptet? n. 63.
An poſſit religioſus eſſe cõpromiſſarius ad electionẽ? n. 64.
An fratres Franciſcani poſſint eſſe arbitri, aut arbitratores de licentia ſuperioris? refertur duplex ſententia. n. 65.
Explicatur ſententia Authoris. n. 66.
Quid de religioſis Societatis IESV*? n.* 67.
An ſi contra prædictam prohibitionem religioſus proferat arbitrium, vel arbitramentum, ſit validum? n. 68. *refertur duplex ſententia n.* 69.
Explicatur ſententia Authoris. n. 70. 71. *&* 72.
An ſi arbiter ingrediatur religionem, poſſit poſt profeſſionem proferre arbitrium de licentia ſuperioris? n. 73.

Tertiò videndum eſt de officio arbitri, & arbitratoris, an id ſit monacho interdictum. Et primùm quidem præmittendum eſt, quod differt inter arbitrum, & arbitratorem: id enim inter vtrumque diſtat, quod arbiter ſit quaſi Iudex, & eligatur à partibus, vt procedat iuris ordine ſeruato, & ſecundùm ius; arbitrator verò non tenetur ſeruare ordinem iuris: & ideo *l.* 1. *ff de arbitris,* dicitur arbitria redacta eſſe ad inſtar iudiciorum, & ita colligitur ex *l ſi ſocietatem;* aliàs *ſocietatem. arbitrorum ff. pro ſocio,* & tradunt Innoc. *cap Quintavallis nu.* 4 *&* 5. *de iureiurando,* & *ibi* Abbas *n* 7. & communiter Doctores *ibi. d. § arbitrorum.* Syluest. *verbo arbiter quæſt.* 3. & *ibi* Summiſtæ. Et hanc quidem differentiam optimè explicuit lex Regia 23 *tit.* 4 *par.* 3. ibi. *Iueçes auenidores ſon en dos maneras, la vna es quando los homes ponen ſus pleytos, en mano dellos, que los oyan, e los libreu ſegun derecho, e eſtonce dezimos, que tales auenidores como eſtos, deſde que recibieren, e otorgaren de librarlos, a ſi que deben andar adelante por el pleyto, tambien como ſi fueſſen Iueçes ordinarios, faziendoles commençar el pleyto ante ſi por demanda, e por reſpueſta, e oyendo, e recibiendo las pruebas, e las razones, e las defenſiones, que pone cada vna de las partes, è ſobre todo deben da ſu Iuiçio afinado ſegun entendieren que lo deben fazer de derecho. La otra manera de Iueçes de auenencia, es a que llaman en Latin arbitratores, que quiere dezir tanto, como aldriadores, e communales amigos, que ſon eſcogidos por auenencia de amas las partes, para auenir, e librar las contiendas en qualquier manera, que ellos tubieren por bien, eſtos tales, deſpues que fueren eſcogidos, han poder de oyr la razones de amas las partes, e de auenirlas en qual manera quiſieren, e maguer no quiſieſſen ante ſi començar los pleytos por demanda, e por reſpueſta, e no catassen aquellas coſas, que los otros Iueçes ſon tenidos de guardar, con todo eſſo valdria el Iuiçio, o la auenencia, que ellos hizieſſen, ſolo que ſea fecho a buena fe, e ſin engaño.* Vbi Gregorius Lopez *verbo ſu Iuicio, e verbo que ellos,* ait arbitrum arctari, vt pronunciet ſecundùm ius ſententiam diffinitiuam; at arbitratorem non teneri pronunciare ſecundùm ius, ſed pro bono pacis poſſe auferre de iure vnius, & dare alteri; hoc ſignificat illa lex in illis verbis, *an poder de auenirlas en qual manera quiſieren.* Et docet etiam optimè Gloſſ. *l. ſed etſi in ſeruum.* 9. *verbo* 52

in

iure ſe.c.ff.de receptis arbitris.& conſtat ex *c.niſi eſſent.de prabend.* quia impoſſibile erat de iure, vt vnus haberet titulum beneficij.& alteri deberetur penſio;& tamen pro bono pacis ex poteſtate arbitraria fuit illud toleratum. Atque idem docet Roſell. *verbo arbiter.n.6.* & *ibi* Angel.*n.6.*Sylueſt.*quaſt.2.differentia* 10. Tabiena *qu.9.num.13.* Armilla *n.8.* Bart. Alciatus,& alij,quos refert,& ſequitur Menochius *de praſumpt.lib.5. praſumpt.76.n.54.*Quod tamen intelligendum eſt,vt bene docent Roſell. Angel.Sylueſt.Tabiena, Armilla *ibi*,dummodo arbitrator ex cauſa iuſta, nempe, pro bono pacis, nec nimis lædens alteram partem id faciat. Et ratio differentiæ eſt , quia arbiter eligitur vt Iudex, & conſequenter , vt exactè iure vtriuſque partis ſpectato reddat vtrique, quod ſuum eſt ; arbitrator autem eligitur,vt amicabilis compoſitor,vt tranſigens inter partes:at ex natura compoſitionis, & tranſactionis eſt , vt gratia pacis ineundæ tribuatur aliquid de iure vnius alteri , vitata læſione magna , quippe ſatis lucri reportat recedens à lite *l.Lucius*,cum *ibi* notatis. *ff.ad Trebellianum.*

53 Hinc deducitur primò modus cognoſcendi, an is, in quem compromittitur, ſit arbiter , an potius arbitrator. Quidam enim dicunt cognoſci ex nomine;ſi enim compromittitur in aliquem tanquam in arbitrum,dicetur arbiter : ſi verò tanquam in arbitratorem, dicetur arbitrator. Sic Innoc.*c.Quintavallis.n.6.de iureiur.* Bart.*l.ſi ſocietatem.§.arbitrorum.n.12.ff.de arbitris.*Sed meliùs Abbas *dicto c.Quintavallis.n.7.* Sylueſt.*verbo arbiter.q 3.* Gregor. Lopez *l.23.verbo que los oyan.tit.4.p.3.*dicunt, non ex nominis diuerſitate,quod ſæpe hæc nomina confundantur, ſed potiùs ex modo aſſumendi, & poteſtate eis tradita dignoſci,quod & illa lex apertè indicat.

54 Secundò deducitur , neminem poſſe eſſe arbitrum in propria cauſa *l.penultima. ff.de arbitris*,bene tamen arbitratorem,vt conſtat ex *c.Quintavallis,de iureiurando*, quia arbiter eligitur quaſi Iudex,& vt procedat iuris ordine ſeruato. At in facto proprio nemo poteſt eſſe Iudex,quia nemo poteſt ſibi ipſi imperare. At arbitrator eligitur,vt amicabilis compoſitor, vt procedat extra iudicium,& partes componat,quod non repugnat in facto proprio. Sic Abbas *eo.c. Quintavallis.n.7.* & Syluester *verbo arbiter q.2.differentia 3.*& omnino videndus Abbas *vſque ad n.14.*& Syluester *tota ea quaſt.2.* & reliqui Summiſtæ, qui alias differentias inter arbitrum,& arbitratorem explicant.

55 His præmiſſis ſit prima concluſio. Religioſus non poteſt eſſe arbiter,niſi concurrant licentia ſuperioris,& vtilitas monaſterij.His autem concurrentibus poteſt. Quia arbiter eſt verè Iudex;at religioſus non debet eſſe acceptator forenſium negotiorum. *c. monachi. el 5.* & *c.de praſentium.16.q.1.*item quia *eo.c.Monachi.*& *c.5.de poſtulando.* dicitur,ne monachi ſint ſuſceptores,& executores abſque licentia Abbatis , & vtilitate monaſterij. Nomine autem executorum,& ſuſceptorum,Ioan.Andr. *eod.c.2.n.2.*& *ibi* Hoſtienſis *n.1.fine.*Abbas *n.3.* Anton. *n.8.*Card *nu.vnico.q.2.* Anchar.*n.1.*dicunt intelligi omnia officia iudicialia.Cùm ergo officium arbitri iudiciale ſit , non licebit religioſis, niſi ea duplici conditione concurrente. Atque ita docent Speculator *tit.de arbitro, & arbitratore.§.ſequitur de quibuſdam.n.29.* Hoſtienſis *ſumma tit.de arbitris.n.4.fine.* Anton *cap.Quintavallis. n.18.differentia 9.de iureiur.* & *ibi* Abbas *nu 13.* Imol. *n.28.*Alex.de Neuo *nu.107.* Card.*Clem.2.q.21.num.21.de reſcriptis.*& *ibi* Imola *n.26.* Decius *conſ.499.num.1.vol.4.* Antonius Blancus *de compromiſſis.in q.4. principali.q.2. n.3.* Lanfrancus de Oriano *de arbitris.p.2.in principio.n.6.*(vtrumque habetur *tom.3.tract.p.1.*) Roſella *verbo arbiter.n.2.* & *ibi* Angelus de Clauaſio *nu.5.* Tabiena *q.7.num.10.*Armilla *num.12.*Fuluius Pacianus *conſil.165.num.188.*& hoc apertè ſentiunt Baldus *l. Padius.7.ad finem.ff.de arbitris.* & *l.ſi qui ex conſenſu.8.n.5.C.de Epiſcopali audientia.*Angel.*Inſtit.de exceptionibus.§.preterea.n.16.*dum aiunt religioſum non poſſe eſſe arbitrum,bene tamen arbitratorem de licentia ſuperioris ; quaſi ſentiant,non ſatis eſſe licentiam ſuperioris, vt religioſus ſit arbiter , ſed vtilitatem quoque monaſterij deſiderari.

56 Qualis autem debeat eſſe hæc monaſterij vtilitas , ſatis dixi *n.16.& 17.*vbi etiam dixi,ſatis eſſe vtilitatem,quæ ſequitur ex eo quod id officium præſterur pro amico monaſterij;& docent Imola *ead.Clem.2.n.26.*& Anton. Blancus *n.praced.*allegatus. Dicunt tamen Antonius *n.pracedent.*allegatus,& Ioann. Andr.*addit.ad Speculatorem.tit.de arbitro, & arbitratore § ſequitur. n 29.verbo vtilitas* , ſufficere aliqualiter expedire monaſterio. Sed hoc non credo,quia res eſt valde grauis:& ideo ſtrictiùs loquuntur Doctores de hac vtilitate,vt vidimus *num.17.* Qualis autem licentia requiratur, & cuius ſuperioris,nihil de nouo dicendum eſt : ſed eadem prorſus dicenda, quæ dixi de officio aduocati,& procuratoris in hoc *c. à n.5. vſque ad* 10.

57 Poteſt autem religioſus factus Epiſcopus eſſe arbiter, quod à religionis regulis examinatur,nec ea omnia ſibi interdicuntur, quæ religioſis intra clauſtrum degentibus interdicta ſunt. Atque ita docent Baldus *l.ſi qui ex conſenſu.8.n.6.C.de Epiſcopali audientia.* Albericus *l.non diſtinguemus. §.ſacerdotio.n.8.fine ff.de arbitris.* Bertrand. *conſ.5 n. vltimo. vol.1. in priori parte.* Lanfrancus de Oriano *de arbitris.part.2.in principio.num.4.* Antonius Blancus *de compromiſſis.in q.4.principali.q.2.n.6.*(vterque habetur *tom.3.tract.p.1.*) Immò & monachi ſimplices habentes aliquam adminiſtrationem , aut aliquem Prioratum , poſſunt eſſe arbitri , & arbitratores abſque Abbatis licentia, quia tunc ſunt quaſi emancipati à ſuo Abbate. Ita Fuluius Pacianus *conſ.162.& 182.vol.1.* & alij,quos refert *ibidem.*

58 Similiter ſuperior religionis nulla indiget licentia,vt arbiter ſit, quia cùm ipſe ſuis ſubditis eam licentiam dare poſſit,poteſt quoque ea vti. Atque ita docent Gloſſa *c.de praſentium,verbo defenſor.16.q.1.*Anchar.*conſ.443.n.6,fine.*Abb *c.2.n.4.de poſtulando*,Lanfrancus de Oriano allegatus *num praced.*& Fuluius Pacianus *conſ.162.à n.175.vſque ad 180.tom.1.*& in ſimili dixi *n.18.*de officio procuratoris,& aduocati, quod quidem intelligendum eſt cum duplici limitatione ibi tradita. Prior eſt,vt concurrat vtilitas monaſterij: poſterior,vt non ſit religio, in qua exigatur licentia ſupremi religionis Prælati.

59 De nouitiis autem religioſis quidam ſentiunt,eis quoque interdici hoc munus , niſi ex ſuperioris licentia , & vtilitate monaſterij. Ducuntur,quia ſicut faciendo actus profeſſorum,cenſentur tacitè profiteri : ita aſſumpto arbitri officio,& aliis quæ religioſo interdicuntur;cenſentur à nouitiatu recedere. Atque ita tradunt Dominicus *c. beneficij fin. de regul. in 6.* & allegato Paulo Francus *ibid.n.4.* Tiraquell.*de retract.lignagier.§.1.gloſſ.8.nu.53.* Anton. Cucus *lib.3.inſtit maior. tom.1. num.95.* Lælius Zecchius *de Rep.eccleſiaſtica,tit.de regul. c.3.n.10.* Sed iure optimo diſcedit ab hac ſententia Antonius Franciſcus relato Vincentio Paleolo *in addit. ad Abbatem. c. Quintavallis.n.13.verb.an monach.de iureiurand.* & diximus de officio aduocati, & procuratoris *n.* 2. At ſicut *ibi* dixi , religioſos Societatis IESV , qui vota biennij emisère,comprehendi in prohibitione officij aduocati,& procuratoris , dicendum quoque eſt ob eandem rationem comprehendi hac prohibitione. Cuius autem ſuperioris licentia exigatur in Societate IESV , dicemus *num.66.*

60 Sed difficultas ſpecialis eſt de officio arbitratoris, an id interdicatur religioſo ? Quidam cenſent non interdici, atque adeò nullam licentiam ſuperioris requiri,vt arbitrator ſit,quod id munus abſque iudicis ſtrepitu exerceatur, ac opus pietatis maximè religioſos decens ſit, lites componere,diſſenſiones euitando.Sic docent Oldradus,& Iacobus de Arena relati ab Abbate *c.Quintavallis.*

num.13.de iureiurando, idem docet Antonius *eod.c.Quintavallis, n.18.differentia 9.* limitans, dummodo non ſit nimia occupatio, nec ſit frater Franciſcanus, de qua poſteriori limitatione dicemus *num. 65.*

61 Secunda tamen concluſio ſit. Exigitur ſuperioris licentia, quia eſſe teſtamenti executorem eſt opus pietatis, & tamen exigitur licentia ſuperioris, eo quod religioſus non habeat velle, aut nolle. Ergo cùm eadem militet ratio in arbitratore, exigitur quoque eadem licentia. Atque ita docent Cynus *l.ſi qui ex conſenſu, qu.1.C.de Epiſcopali audientia*, & *ibi* Baldus *n.5.* & *l.Padius 7. ad finem.ff.de arbitris*, Speculator *tit.de arbitro, & arbitratore, §.ſequitur de quibuſdam, n.29.* Abb.*c.Quintavallis, n.13.de iureiur.* & *ibi* Imola *n.28.* Alex.de Neuo *n.107.* Idem Imola *Clem.2.n.27.de reſcriptis*, & *ibi* Card.*n.21. q.21.* Alex.*conſ.180. n.1 vol.5.* Albericus *l.non diſtinguemus, § ſacerdotio, n.8 ff de arbitris*. Decius *conſ.499. n.1. vol.4.* Corneus *conſ.2.n.7.vol.2.* Anchar.*conſ.443.n.7.* Angelus *Inſtit.de except.§ præterea, num.16.* Bertrandus *conſ.5.n.vlt. vol.1.in priori parte*. Beccius *conſ.40.n.6. vol.1.* Roſella *verbo arbiter.n.2.* & *ibi* Angelus *n.4.* Sylu. *q.16.n.14.* Tabiena *q.7.n.10.* Armilla *n.12.* Fuluius Pacianus *conſ.162.n.106.tomo 1.*

62 Non tamen exigitur, ad munus hoc obeundum vtilitas monaſterij, quia ad concernẽtia pietatem abſque iudicij ſtrepitu, quale eſt iudicium arbitratoris, ſatis eſt ſuperioris licentia. Atque ita docet Abbas, Card Imola *ead.Clem.2.n.27.* Alex.de Neuo, Roſella, Sylu. Tabiena, Armilla allegati *n. præced.* & tenet Fuluius Pacianus *n. 204.* & apertè ſignificat Speculator *ibi* allegatus, dum ad arbitri officium exigit ſuperioris licentiam, & monaſterij vtilitatem; ad arbitratoris autem officium ſolius licentiæ meminit.

63 Tertia concluſio ſit. Licentia ad munus arbitri, & arbitratoris non exigitur, vt religioſus creetur arbiter, vel arbitrator, poteſt enim ante licentiam aliquam creari; ſed exigitur, vt ea munera acceptet, ſicut dixi *num.6.* de officio procuratoris, & aduocati, & docet Card. *Clem. religioſus, n.3.notabili 4. de procuratoribus.*

64 Ex his deducitur, quid in ea quæſtione dicendum ſit, an religioſus poſſit eſſe compromiſſarius alicuius electionis? Quidam dicunt poſſe, quia eſt officium pietatis, nec ſequitur naturam aliorum compromiſſorum. Sic tenent Compoſtellanus, & Guillelmus de Mondegor, & eos refert Card *Clem.2.q.20.n.21.de reſcriptis*, idem tenet Bonif.*ea.Clem.2.in fin.* explicans non deſiderari licentiam ſuperioris, ſiue electio ſit in ſuo monaſterio, ſiue in aliena Eccleſia. Alij verò dicunt exigi licentiam ſuperioris, quod religioſus non habeat velle aut nolle, etiam ad res pias *c.2.de teſtam in 6.* Sic Lambertinus *de iure patronat.lib.2.p.1.q.4.art 7.n.1.* Sed optimè Paulus, quem refert, & ſequitur Card.*eadem q.20.n.25.* dicit, ſi electio ſit ad alienam Eccleſiam, exigi licentiam Prælati, etiamſi ſit compromiſſarius ſecundùm formam, *c.cum expediat, de electione, in 6.* ob rationem traditam, ſecus ſi intra proprium monaſterium.

65 Sed maior difficultas eſt, an religioſis Franciſcanis integrum ſit ex ſuperioris licentia, atque vtilitate monaſterij munus arbitri obire, vel munus arbitratoris, cum ſola ea licentia, ſicut his concurrentibus, ea munera licent reliquis religioſis? Speculat. *tit.de arbitro, & arbitratore, §.ſequitur de quibuſdam, nu.29.* fratres Minores aliis religioſis, quoad hoc æquiparat, & videtur conſentire Angelus *conſil.272.n.5.* dicens, non poſſe hos abſque licentia eſſe arbitros, vel arbitratores; quare cum licentia videtur ſentire id licere, quia nullibi reperitur ſpecialiter prohibitum fratribus Franciſcanis hæc munera obire. Alij autem cenſent omnino illis interdici hæc munera, quantumuis licentia ſuperioris adſit; ſicut nec executores teſtamenti poſſunt de licentia ſuperioris eſſe: puritas enim ſui inſtituti, & omnium ſæcularium negotiorum abdicatio, quæ ipſos prohibet munus executoris teſtamenti, quod valde pium eſt, acceptare iuxta *Clem.exiui.de verbor.ſignificat.* prohibet quoque munus arbitri, aut Authoris de cuiuſcumque ſuperioris licentia ſuſcipere. Atque ita docens Antonius *c.Quintavallis, n.18.differentia 9.de iureiur.* & *ibi* Alex de Neuo *nu.107.* Decius *conſ.94.n.9. & 10.* & *conſ.499. nu.3.& 9.vol.4.* Alex.*conſ.80.n.1.vol.1.* Beccius *conſ.40.n.6.vol.1.* Natta *conſ.85.nu.2.vol.1.* Riminaldus iunior *conſ.403.nu.7.& ſequent.* Alciat.*de præſumpt.reg.3.præſumpt.18.n.3.* Manuel *qq.reg tom.1.q.65.a.3.* & loquens de officio arbitri, tenet Bald.*conſ.313. n.1.vol.5.* Addunt tamen Anton. & Alex. de Neuo non interdici Franciſcanis agere ad partium concordiam; nullo tamen compromiſſo per ipſas facto: & de officio arbitri idem tenet Ant. Blancus *de compromiſſis, in q.4.princip.ni, q.2.n.4.* (habetur *to.3. tract.p.1.*) & Fuluius Pacian. relatus *tract.an Franciſcanus poſſit eſſe arbitrator cum licentia ſuperioris*, manet dubius, & nil definit *conſ.162.n.572.& 174.tom.1.*

Cæterùm de officio arbitri placet poſterior hæc ſententia, ad officium arbitratoris exiſtimo licere Franciſcanis ex ſuperioris licentia, ſicut aliis religioſis licet, quod nihil contra ſui inſtituti puritatem videam in arbitratoris officio, imò valde conforme illis ſit inter partes diſſidentes pacem conciliare, nec huic inſtituto derogat ipſas compromiſſum feciſſe de ſequendo fratris Franciſcani iudicio in ea re cùm hæc omnia abſque iudicij ſtrepitu, & per quandam prudentem & amicabilem compoſitionem fiant. Atque ita vltra Speculatorem *n. præced* allegatum, ſentiunt loquentes de officio arbitratoris, Barthol Socinus *conſ.99 n.6 verſ 2 reſpondeo.vol.3.* Lanfrancus de Oriano *de arbitris p.2. in princ. n.6.* habetur *tom. 3.tract.p.2.* 66

Religioſi etiam Societatis IESV de nullius ſuperioris licentia præterquam Generalis, poſſunt eſſe arbitri, ſicut nec executores teſtamenti; arbitratores autem poſſunt eſſe de cuiuſuis ſuperioris licentia, quia prius officium ſæculare eſt, & à Societatis inſtituto alienum, poſterius autem illi conforme. At munus executoris teſtamenti, & alia ſæcularia, quæ puritatem Societatis IESV dedecent, non poſſunt, vbi aliqua cauſa ea ſuſcipiendi adeſt, ſuſcipi abſque licentia Generalis; vt habetur *in conſtit. eius, p.6.c.3.§.7.in declarat litera D.* 67

Tandem difficultas eſt, an ſi, contra prædictam prohibitionem religioſus arbiter, aut arbitrator fiat, nempe, abſque licentia Prælati, ſit irritum factum? Et videtur non eſſe irritum, quia nullus eſt textus irritans; duplex enim textus allegatur *n.55.* ex quo colligitur hæc prohibitio, non habet verbum decernens factum irritari, ſed ſolam ſimplicem prohibitionem continens. Et cùm textus *cap.2.de teſtam in 6.* vtatur verbo (*non poteſt*) interdicens religioſis executionem teſtamenti: fatentur multi Authores, & tanquam probabilius ſequuti ſumus *c.11. n.44.* valere executionem ſine licentia ſuperioris factã, nedum valebit in hoc caſu, vbi ſimile verbũ in textibus non eſt appoſitum. Præterea inſtrumentum confectum à monacho, qui in ſæculo erat notarius, dixi *n.48.* valere, quamuis peccet, quod non ſit textus aliquis vtens verbo *irritandi*. Et hanc partem tenet Fuluius Pacianus *conſ.162.à n.72.* & ait id eſſe verum *n.78* licèt ſit frater Franciſcanus, & latiſſimè per plures numeros probat, & citat Corneum *conſil.2.n.7. vol.2.* Alciatum *præſumpt. 18.reg.3. n.5. & 9.* Romanum *conſ 235 n.4 verſ qua ad 4.col.2.* Alex.de Neuo *c.Quintavallis, n.105.different. 12 verſ.ſed an poterit, de iureiur.* 68

Sed communis ſententia eſt, non valere arbitrium monachi abſque licentia ſuperioris præſtitũ à religioſo, quia æquiparatur ſeruo, ſerui autem arbitrium nullum eſt, *l.Padius, 7.§.in ſeruum, ff de arbitris*, ibi, *quamuis ſerui arbitrium nullum ſit*. vbi Gloſ.verb. *nullum ſit*. ait, neque etiam arbitratum eius validũ eſſe, per *l.illa verba 68. ff.de verb.ſignificat.* ibi, *illa verba arbitratu Lucij Titij fieriius ſignificat, & in ſeruũ non cadũt*, & addit ſtatim 69

tim Gloſſa, vel fortè poni ibi arbitratum pro arbitrio, quod eſt ſimile iudicio, atque idem ait dicendum de monacho; vnde cenſet arbitrium monachi eſſe nullum, & in priori ſolutione idem cenſet de arbitramento. Atque idem tenent loquutores tam de arbitrio, quàm de arbitramento fratris Franciſcani, Angelus de Aretio *conſ.172.num.5.* Decius *conſ.494.à nu.9.vſque ad* 12.& *conſ.499.nu.5.vol.4.* Beccius *conſ.40.num.6.vol.1.* Alex. *conſ.80.n.1.vol.5.* Alciatus *de præſumpt.reg.3. præſumpt.* 18.*num.*3. Manuel *quæſt.regular.tomo* 1.*quæſt.65.artic.*3. Ruinald.iunior *conſ.403.à num.5.vol.4.* vbi *numer.*9. aliis relatis, defendit idem, quando compromiſſum eſt factum in duos, quorum alter erat Franciſcanus, dicit enim corruere; & loquens de arbitrio fratris Minoris tenet Baldus *conſ.313. num.1. vol.5.* & loquens de arbitrio tenet Rofredus *in ſuis quæſtionibus Sabbatinis.q.40. fine.* Antonius Blancus *de compromiſſis in quæſt.4.principali.quæſt.2.num.4.* habetur *tom.3.tract. p.1.* Et quamuis Doctores prædicti loquantur de fratre Franciſcano, idem eſt de reliquis religioſis, præterquàm quod Franciſcanis id munus eſt interdictum, quamuis ſuperior licentiam concedat, reliquis verò conceditur ex licentia ſuperioris, & non aliàs. Quare cùm ſubſtantia prohibitionis ſit eadem, & tantùm in modo differat, ſi ſunt irrita arbitrium, & arbitramentum fratris Franciſcani in caſu illis prohibito, erunt quoque irrita ab aliis religioſis præſtita in caſu non ſibi permiſſo. Atque ita circa valorem executionis teſtamenti eodem protſus modo loquuntur Doctores de fratribus Franciſcanis, & de quibuſuis aliis religioſis, quando in caſu prohibito ab vtriſque ſit, vt dixi *cap.11.num.44.*

70 Cæterùm hac in re primò exiſtimo, valere arbitramentum à quocumque religioſo, etiam Franciſcano, præſtitum abſque licentia ſuperioris. Ducor, quia ſeruus hoc arbitramentum præſtare poteſt, vt docet Gloſſa *d. §.in ſeruum, verb.nullum ſit, in 2.ſolutione,* & *ibi* Baldus *ad finem*, quia res merè eſt facti, quod bene cadit in ſeruum. *§ ſed cum factum in ſententia de ſtipulatione ſeruorum.* Et ideo nulla eſt ratio, qua probatur tale arbitramentum non valere: quamuis peccet religioſus ſic arbitrando abſque ſuperioris licentia. Atque ita docent Antonius *cap.Quintauallis.nu.18.differentia 9. de iureiur.* Corneus *conſil.2. num.7.vol.2.*

71 Secundò exiſtimo, arbitrium religioſi abſque licentia ſuperioris præſtitum, vel Franciſcani etiam cum licentia, eſſe nullum, vt docent Authores *n.69.* allegati.

72 Tertiò, ſi alia vtilitas monaſterij deficiat, exiſtimo arbitrium eſſe validum, ſicut *num.41.* dixi, quando religioſus conſtituitur procurator ex licentia ſuperioris abſque monaſterij vtilitate; quamuis enim peccet ſuperior eam licentiam concedendo, nullo tamen iure irritatur factum.

73 Tandem, ſi creatus à patribus arbiter ingrediatur religionem, & antè profeſſionem non tulerit ſententiam, non poſſet validè etiam de licentia ſuperioris arbitrium proferre: quia ſicut morte finitur poteſtas arbitrandi à partibus ſibi conceſſa; ita etiam profeſſione. Et ita Gregor. Lopez *l.28.verbo orden.tit.4.part.3.* ait innui ea lege, quamuis referat Albericum *l. non diſtinguemus, § ſacerdotio.n.9.ff.de arbitris*, dicentem contrarium. Sed meo iudicio ea lex id non innuit; ſed clarè dicit, numerata enim profeſſione arbitri inter alios euentus concludit ſic. *Por qualquier deſtas razones ſe deſata el poderio, que ellos auian de iuzgar.* Et Albericus *eod n.9.* expreſſe eſt huius ſententiæ: dicit enim finiri compromiſſum profeſſione arbitrorum, ſicut ipſorum morte.

S V M M A R I V M.

Simplex religioſus non poteſt eſſe delegatus Pontificis, aut eius legati. num.74.

Nec religioſus Prælatus clauſtralis, id eſt, qui in monaſterio habet alium ſuperiorem num.75.

Non poteſt legatus Pontificis efficere hos religioſos capaces huius delationis. n.76.

An poſſint eſſe delegati Epiſcopi dicti religioſi? n.77.

Quid de Prælatis monaſterij nullum ſuperiorem habentibus in eo, etſi ſint ad nutum ſuperioris amouibiles? n.78.

An ij Prælati poſſint eſſe Iudices conſeruatores? n.79.

An exigatur ad hoc vtilitas monaſterij? n.80.

Quid de ſuperioribus religionis Minorum? n.81.

Quid de ſuperioribus IESV? *n.82.*

An religioſi canonici Eccleſiæ cathedralis regularis ſint capaces huius delegationis, vel ſi ex diſpenſatione ſint canonici Eccleſiæ cathedralis? n.83.

Poſt n.83. inuenies quæ deſiderantur.

Quartò videndum eſt, an religioſus poſſit eſſe dele- 74
gatus. Prima concluſio. Si religionis Prælatus non ſit, ſed ſimplex religioſus, manifeſtum eſt, eum non poſſe delegatum eſſe ad literas Pontificis, vel eius legati exequendas, niſi ex certa ſcientia à Pontifice deſtinetur. Conſtat ex *cap.ſtatutum, in princip.de reſcriptis.in 6.* vbi deciditur, neminem poſſe ad literas Pontificis, vel eius legati exequendas delegari, niſi ſit perſona in dignitate conſtituta: at ſimplex religioſus non dicitur in dignitate conſtitutus. Item conſtat ex eo quod deciditur *Clem. 2.de reſcriptis, in fine,* quod *num.ſequenti* referam: atque docent Gloſſa finalis *ea Clem.2.*& *ibi* Abbas *nu.12.* Card. *numer.2 oppoſ.3.* Imola *num.35.* Bonifac.*num.43.* Syluest.*quæſt.2.num.3.*& *ibi* Angel.*num.3.* Roſella *verbo delegato, num.11.* Nauar.*comment.2.ad fin. de regularibus.*

Immo religioſus, qui aliqualem in monaſterio ſupe- 75
rioritatem obtinet, ſi in eodem monaſterio ſuperiorem alium habeat, non poteſt eſſe huiuſmodi delegatus: quia talis non dicitur in dignitate conſtitutus. Conſtat ex *Clem. 2. fin. de reſcriptis*, vbi deciditur, Priorem clauſtralem non poſſe eſſe huiuſmodi delegatum; ſecus de Priori conuentuali. Vbi Abbas *num.6.* & Anchar. *num.9.* eam tradunt rationem, quod clauſtralis non ſit principalis ſuperior monaſterij, ſed præſit clauſtro, habeàtque in eodem monaſterio Prælatum alium ſibi ſuperiorem. Et ſic docent Roſella, Angel. Syluest.*num.præced.* allegati, Manuel *qq.regul.tom.1.q.65.art.3.*

Nec poteſt legatus Pontificis efficere huiuſmodi reli- 76
gioſos capaces prædictæ delegationis, quia nequit in lege Pontificia id interdicente, vtpote quæ ſuperioris eſt, diſpenſare. Atque ita docent gloſſa finalis *in clem.2.de reſcriptis*, & *ibi* Abbas *fine.* Card.*nu.2.oppoſ.3.* Imola *n.35.* Bonifac.*num.45.*

Poſſunt tamen huiuſmodi religioſi eſſe delegati Epi- 77
ſcopi, quia ad id non petitur, vt in dignitate aliqua conſtituti ſint; ſed textus *d. cap. ſtatutum*, de ſolis delegatis Pontificis, vel eius legati loquitur: exigitur tamen ad hoc licentia ſui Prælati. Atque ita docent Cardinalis *ead Clement.2.q.18.iuncta quæſt.16.*& *ibi* Anchar. *nu.9.* id etiam probatur ex his, quæ dicemus *num.93.* vbi probauimus poſſe eſſe vicarios Epiſcopi, de licentia tamen Abbatis.

Secunda concluſio. Superiores monaſterij, qui in illo 78
nullum ſuperiorem habent, poſſunt eſſe delegati ad literas Pontificis, vel eius legati exequendas. Probatur ex *cap.ſtatutum, in princip.de reſcriptis, in 6.* vbi dicitur, poſſe eſſe huiuſmodi delegatos, qui in dignitate conſtituti ſunt. At huiuſmodi Prælati ſunt in dignitate conſtituti, vt conſtat ex *cap. niſi eſſent, de præbend.* ibi, *non dignitas Prioratus, ſed perſona Prioris maneat onerata.* Quẽ textum ad hoc probandum ibi ponderat Ioan. Andre. *num.4.* Anton. *num.14.* Card.*nu.3.notab.6.* Et ratio eſt, quia hi Prælati habent præeminentiam, cum adminiſtratione, & iuriſdictionem in vtroque foro in ſuo monaſterio. Idem eſt expreſsè deciſum *Clem.2.de reſcriptis*, vbi deciditur, Priorem conuentualem eſſe capacem huius

Digitized by Google

huius delegationis, ſecus de Priori clauſtrali. Cuius rationem reddidi *num.*75. quod ille ſit caput monaſterij, nulli alij ſubditum, hic autem ſubſit principali ſuperiori. Atque ita docent Gloſſa *ea Clem.* 2. *verbo per electionem*, & *ibi* Abbas *num.* 6. Card. *num.* 1. *oppoſit.* 1. *num.* 16. *quaeſt.* 15. Anchar. *nu.* 1. Imola *nu.* 21. Ideo Abbas *cap. cùm olim, ſtatim in princip. de maiorit. & obedientia.* & *cap. cauſam quæ, n.* 9. *de iudiciis.* Felin. *eod. cap. cum olim, n.* 1. & *cap. inſuper, paulo poſt principium, de teſtibus.* Francus *d. c. ſtatutum, in principio nu.* 4. & *cap. nullus, num.* 2. *de elect. in* 6. vbi Dominicus *nu.* 6. Iaſon. *rub. de officio eius, num. penultimo*, Roſella *verbo delegare, n.* 11. & *verbo religio.* 1. *n.* 5. Angelus *verbo delegatus, num.* 3. Syluest *ibi. quaeſt.* 2. *nu.* 3. & *verbo religio.* 6. *qu.* 11. Staphylæus *de litteris gratiæ, tit. de forma impetrandi. §. pertranſeo nunc ad dignitates, à num.* 8. *vſque ad* 11. Vantius *de nullitatibus*, vbi de nullitate, & defectu iuriſdictionis delegatæ. *num.* 8. (habetur *tom.* 4. *tract.*) Manuel *qq. regul. tom.* 1. *quaeſt.* 65. *art.* 3. Nec refert, Prælatos hos ad tempus conſtitui, poſſeque ad ſuperioris nutum reuocari, quia etiam vicarius generalis Epiſcopi poteſt ad nutum eius reuocari; vt expreſsè habetur *ea Clem.* 2. atque ita docent Gloſſa, Cardinalis, Imola, Anchar. proximè allegati, Abbas *eod. cap. cauſam, num* 9. Roſella *verbo delegare, nu.* 11. Angel. *verbo delegatus, num.* 3. & *ibi* Sylu. *quaeſt.* 2. *num.* 3.

79 Sed ſpecialis difficultas eſt, an huiuſmodi religionum Prælati poſſint eligi in Iudices conſeruatores? Rationem dubitandi nobis offert textus *cap. final. ſtatim in princip. de officio delegati, in* 6. vbi deciditur, non poſſe eſſe conſeruatores niſi Epiſcopos, vel eorum ſuperiores, aut Abbates, vel dignitates, ſeu perſonatus in cathedralibus, vel collegiatis Eccleſiis obtinentes. Sub quibus verbis videntur clarè non comprehendi Prælati religionum, cùm etſi in dignitate conſtituti ſint, non tamen in Eccleſia cathedrali, vel collegiata. At Imola *Clement.* 2. *num.* 90. *de reſcriptis.* & *ibi* Bonif *num.* 37. aſſerunt poſſe eſſe conſeruatores, & comprehendi ſub habente dignitatem in Eccleſia collegiata; quamuis referant Antonium tenere contrarium; & in ea ſententia iure optimo, quia valde impropriè, ne dicam nullatenus, poteſt dici monaſterium Eccleſia collegiata. At hac difficultate nos liberant priuilegia religionis: nam in Societate IESV conceſſit Gregor. XIII. in Bulla edita anno 1573. quam etiam refert Manuel *quaeſt. regular. tom.* 1 *quaeſt.* 65. *art.* 3. vt poſſent in conſeruatores eligere quaſcumque perſonas in dignitate conſtitutas, & vicarios generales Epiſcoporum, & canonicos Eccleſiarum cathedralium, quo priuilegio gaudent omnes alij mendicantes, & qui eorum priuilegia participant. Et ita Manuel ibi ſuſtinet, hos Prælatos poſſe eſſe Iudices conſeruatores, quia ſunt verè in dignitate conſtituti, vt probauimus *num* 74.

80 Sed fortiter prædictis obſtat *cap. monachi el* 2. 16. *q.* 1. & *cap.* 2. *de poſtulando*, ex quibus textibus probauimus *num.* 55. exigi vtilitatem monaſterij ad quæcumque officia iudicialia à monacho ſuſcipienda vltra ſuperioris licentiam, & *num.* 58. probauimus, in ſuperiore religionis non exigi licentiam, exigi tamen, vt eam delegationem acceptare valeat, eam cedere in ſui monaſterij vtilitatem. Quod ſi dicas *in Clement.* 2. *de reſcriptis*, deciſum eſſe, ſuperiores monaſteriorum poſſe hac delegatione fungi; & tamen ibi nulla fit mentio vtilitatis monaſterij proprij, non obſtat id, quia etiam *Clem. religioſus, de procuratorib.* dicitur non poſſe eſſe religioſum procuratorem abſque ſui ſuperioris licentia. Et tamen ſuppleri dicitur per *c.* 2. *de poſtulando*, dummodo concurrat vtilitas monaſterij, vt diximus *n.* 3. Sic ergo *Clem illa* 2. tantùm decidit, hos eſſe capaces ex parte dignitatis requiſitæ, non autem decidit id ſufficere, vt licitè exerceant. At in contrarium ſunt Doctores allegati *num. præcedenti*, qui abſolutè dixerunt eos poſſe eſſe huiuſmodi delegatos, nec vtilitatis monaſterij meminêre; & praxi receptum eſt, vt hi eligantur in conſeruatores ad tuendum aliud monaſterium, cùm tamen in eo non videatur verti vtilitas proprij. Poteſt ergo dici, ſatis verti vtilitatem monaſterij; ſi enim omnes hi Prælati poſſint eſſe delegati Pontificis, & conſeruatores, maxima erit vtilitas omnium monaſteriorum, cùm paſſim indigeant omnia monaſteria electione Iudicis conſeruantis: & hi religioſi ita electi meliùs cauſis monaſteriorum proſpicient, & faciliùs expedientur negotia; ſæpe enim in eo oppido non erit Eccleſia cathedralis, ſed valde diſtabit, vt eligantur eius canonici, aut aliæ eius dignitates in conſeruatores, & ſæpe litigium erit cum ipſa Eccleſia, vel eius Epiſcopo, & non admittere audebunt delegationem. Atque proinde iure optimo Doctores prædicti non meminêre huius vtilitatis, quaſi ſupponentes hoc in maximam omnium monaſteriorum vtilitatem cedere.

Ruſus eſt difficultas, an hucuſque dicta de poteſtate 81 exequendi delegationes Pontificis, vel legati, quam diximus habere Prælatos regulares, extendenda quoque ſit ad Guardianos, & reliquos ſuperiores ordinis Minorum? Doctores extendunt prædicta, vt poſſint quoque hi ſuperiores eſſe Iudices delegati ad exequendas litteras Pontificis, aut eius legati, ſicut poſſunt eſſe ſuperiores aliarum religionum. Sic Dominicus *cap. nullus, num.* 6. *de electione, in* 6. & *ibi* Francus *num.* 2. & *cap. ſtatutum, in principio, num.* 4. *de reſcriptis, eodem lib.* Felinus *cap. cùm olim, nu.* 1. *de maioritate, & obedientia.* Iaſon. *rub. de officio eius, num penult.* Angelus *verbo delegatus, n.* 3. & *ibi* Syluest. *quaeſt.* 2. *num.* 3. & *verbo religio.* 6. *quaeſt.* 11. Roſella *verbo religio.* 1. *nu.* 5. & *verbo delegare. nu.* 11. Staphylæus *de litteris gratiæ, tit. de forma impetrandi, §. pertranſeo nunc ad dignitates, à nu.* 8. *vſque ad* 11. Fuluius Pacianus *conſil.* 162. *n.* 163. *tomo* 1. Vantius *de nullitatibus*, vbi de nullitate ex defectu iuriſdictionis delegatæ, *num.* 8. (habetur *tom.* 4. *tract.*) Manuel *tom.* 1 *quaeſt. regular. quaeſt.* 65. *art.* 3. *ad fin.* dicit multos expoſitores regulæ D. Franciſci id aſſerere, quamuis ipſe in contrariam partem incliuet, non audens eam affirmare, propter authoritatem contrarium aſſerentium. Ducitur que, quia etſi hi ſint in dignitate conſtituti, repugnat hoc munus eorum inſtituto, iuxta ea quæ diximus *nu* 64 & conclusi in fine illius articuli, in quadam ſui ordinis conſtitutione generali interdictum illis eſſe has delegationes, & conſeruatorias acceptare. Et ego quidem ſecluſa ea conſtitutione idem aſſererem, nempe, eis non licere, niſi in contrariam partem Authoritas tot Doctorum me traheret. At conſtitutio illa difficultatem dirimit. Quare dicendum eſt nullo modo licere.

Similiter id non licet ſuperioribus Societatis IESV 82 abſque licentia generalis, iuxta ea quæ diximus *n.* 67. vbi retulimus conſtitutionem interdicentem noſtris acceptare abſque licentia Generalis officium executoris teſtamenti, & quæcumque alia quæ puritati noſtri inſtituti non conueniunt, atque aliis cauſa offenſionis eſſe poſſent.

Tandem difficultas eſt, an religioſi canonici Eccle- 83 ſiæ cathedralis regularis ſint capaces, vt ſint delegati ad exequendas litteras Pontificis, vel eius legati, quæ à perſonis in dignitate conſtitutis, vel canonicis Eccleſiæ cathedralis ſunt neceſſariò exequendæ, iuxta *cap. ſtatutum, in princip. de reſcriptis, in* 6. Id negant Archidiac. *ibid. n.* 1. *fine.* Ioan. Andre. *ſtatim. in principio.* Anchar. *num.* 4. *quaeſt.* 2. Francus *in principio. numer.* 5. & *ibi* Dominicus *num.* 3. Felinus alios allegans, & latiſſimè probans *cap. cauſam quæ, num.* 4. *de iudic.* Sed meliùs Abbas *dicto cap. cauſam quæ, num* 9. *de iudiciis*, affirmat, quia ſicut appellatione habentium dignitates veniunt in eo textu Prælati regulares, vt probauimus *num.* 70. ita appellatione canonicorum Eccleſiæ cathedralis debent venire monachi Eccleſiæ cathedralis regularis, qui dicuntur canonici: nec ratione religionis debet eſſe eorum conditio deterior; eo vel maximè quod non tractetur de odio, immò potiùs de fauore, vt faciliùs mandata Pon-

tificia

tiſicia executioni mandentur. Sed quid ſi monachus ex legitima diſpenſatione ſit canonicus Eccleſiæ cathedralis ſæcularis? Felinus *eo. cap. cauſam quæ. nu. 5.* & Riminaldus iunior *eod. nu. 69.* negant poſſe eſſe delegatum. Ducuntur, quia impeditur vita contemplatiua monachi eo officio. Rurſus cùm diſpenſatio ſit ſtricti iuris, non extenditur, niſi ad neceſſariò connexa. Sed iure optimo hoc reprobat, dicens poſſe eſſe, Gambara *de auth. delegati a latere, lib. 8. cap. vltimo, a n. 31. vſque ad 34.* Quia eſſe religioſum, non eſt impedimentum ad hanc delegationem exercendam, quaſi religioſis ſit hoc interdictum, aliàs nequirent ſuperiores religionis id munus exercere. Et ideo non eſt opus ſpeciali diſpenſatione, aut diſpenſationis extenſione ad hoc munus obeundum. Sed ideo ſimplex religioſus nequit eſſe huiuſmodi delegatus, quod non habeat dignitatem petitam ad id munus; quare poſita legitimæ diſpenſationis canonicatus dignitate ſufficienti ad hoc, ſit eo ipſo capax huius delegationis.

SVMMARIVM.

Quid ſit officium aſſeſſoris, & an habeat iuriſdictionem aliquam, vel ipſe ferat ſententiam? n. 84.

An religioſus poſſit eſſe aſſeſſor Iudicis, & requiratur ad id vtilitas monaſterij, & licentia? n. 85.

Quid de Franciſcanis, & religioſis Societatis IESV? *n. 86.*

An valeant geſta religioſi aſſeſſoris abſque legitima licentia? n. 87.

An poſſit religioſus eſſe vicarius Epiſcopi, & ibi remiſſiuè, an coadiutor Epiſcopi, aut beneficiarij? n. 88.

An ad hoc exigatur licentia Abbatis? n. 89.

Quis ſit Prælatus, à quo obtinenda eſt hæc licentia? referuntur variæ ſententiæ, n. 90.

Explicatur ſententia Authoris n. 91.

An exigatur vtilitas monaſterij? n. 92.

An fratres mendicantes poſſint eſſe vicarij Epiſcopi? num. 93.

Quid de fratribus Minoribus? n. 94.

Quid de religioſis Societatis IESV? *n. 95.*

An teneant geſta per religioſum conſtitutum vicarium abſque licentia ſuperioris legitima? refertur quædam ſententia. n. 96.

Explicatur ſententia Authoris n. 97.

An religioſus poſſit eſſe cubicularius Epiſcopi, vel alterius Principis? n. 98.

An exigatur ad hoc licentia Prælati, ſiue religioſus ſit exemptus, ſiue non? n. 99.

An religioſi poſſint eſſe teſtes iudiciales, aut in inſtrumento, vel teſtamento? n. 100.

Et quid de Franciſcanis? n. 101.

An idem ſit, ſi in teſtamento aliquid relinquatur monaſterio illius religioſi teſtificantis? n. 102.

An exigatur ſuperioris licentia ad teſtificandum in iudicio? num. 103.

Quid de religioſis Societatis IESV? *n. 104.*

An exigatur licentia ſuperioris, vt religioſus ſit teſtis in aliquo inſtrumento, aut teſtamento? refertur quædam ſententia. n. 105.

Sententia Authoris. n. 106.

An teſtimonium religioſi teſtificantis in iudicio ſine licentia ſuperioris, valeat? refertur quædam ſententia. n. 107.

Sententia Authoris. n. 108.

Quid ſi religioſus ille ſponte deponat. n. 109.

Quid ſi pars defectum licentiæ ad teſtificandum oppoſuiſſet? num. 110.

84 Vltimò videndum eſt, an religioſi poſſint eſſe aſſeſſores Iudicis, aut vicarij, & cubicularij Epiſcoporum, & teſtes. Et præmittendum eſt, quis dicatur aſſeſſor. Azor *ſumma, tit. de aſſeſſoribus, n. 1.* ſic definit: Aſſeſſor eſt, qui ab eo, cui data eſt iudicandi poteſtas, rogatur, vt ſibi in cognitione cauſæ aſſideat, vt cum debito fine cauſam decidere inſtruat. Et aſſeſſor quidem non habet aliquam iuriſdictionem; vnde non ipſi, ſed poteſtates ferunt ſententiam. Sic Gloſſa *l. 1. fine, ff. de officio aſſeſſorum,* & *ibi* Bart. *n. 3.* Iaſon *n. 16.* Greg. Lopez *part. 3. tit. 21. in ſumma, verbo conſejeros.*

Prima concluſio ſit. Religioſus poteſt eſſe aſſeſſor 85 Iudicis ex Prælati licẽtia. Sic docet Lambert. *de iure patronat. lib. 2. part. 1. qu. 4. art. 7. n. 1.* Sed an requiratur vtilitas monaſterij; videtur non requiri, quia verè non eſt Iudex, nec ipſe ſententiam refert, vt dixi *n. præced.* Sed credo requiri quoq; vtilitatem monaſterij, quia is actus ad ſententiam iudicialem pertinet, & aſſeſſor eam ordinat, illique ſubſcribit, licèt non tanquam Iudex eam ferens, ſed tanquam aſſeſſor, & conſultor. At *c. monachi el 2. 16. qu. 1.* & *c. 2. de poſtuland.* ad munera iudicialia exigitur licentia Abbatis, & vtilitas monaſterij.

Fratres autem Franciſcanos exiſtimo non poſſe eſſe 86 aſſeſſores, etiam de licentia ſuperioris, ob ea quæ dixi *n. 55.* Nec religioſi Societatis IESV poterunt eo munere fungi abſque licentia Generalis, ob ea quæ dixi *num. 66. & 67.*

Si tamen religioſus eo munere fungeretur ſine licen- 87 tia ſuperioris, credo valere ſententiam, quod non feratur ab ipſo religioſo, ſed ſe habeat in illa tanquam conſultor, vt dixi *n. 84.*

Secunda concluſio. Poteſt religioſus eſſe vicarius E- 88 piſcopi, quia nullibi id interdicitur. Atque ita tradunt Abbas *c. finali, n. 4. de clerico ægrot.* Card. *Clem. 2. nu. 17. qu. 16. de reſcriptis,* & *ibi* Imola *n. 15.* Anch. *n. 9.* Rebuff. *praxi beneficiorum, tit. de vicariis Epiſcoporum, nu. 30.* Nauar. *comm. 2. de reg. ad finem, verſ. addo 15.* & *comm. 4. n. 19. verſ. 9.* & *lib. 3. conſ. tit. de regul. in 1 edit. conſ. 65. n. 3. in 2. conſil. 74. n. 3.* Mandoſ. *de ſignatura grat. verbo licentia, verſ. monach. licentia,* Ant. Cucus *lib. 2. inſtit. maior. tit. 8. n. 58.* Manuel *qq. regul. to. 3. qu. 76. art. vlt.* Emman. Sà *ſumma, verbo religio n. 60.* Azor *tom. 2. inſtit. moralium, lib. 3. c. 43. quæſt. 10.* & alij, quos refert, & ſequitur Sbrozius *de vicario Epiſcopi, lib. 1. qu. 38. n. 4.* qui *n. 15.* aliis relatis, dicit idem dicendum eſſe de vicario Capituli ſede vacante, vel locum tenente vicarij, excipi tamẽ religioſos ordinum mendicantium, qui eſſe nequeunt vicarij Epiſcoporum. *Clem. 1. § ad Prioratus, de regular.* quia eſt contra profeſſionem illorum. *Clem. in pleriſq; de electione,* & docent Cardin. Alexandrinus *c. ſi quis, in fin. diſt. 58.* Rebuff. *eod titulo de vicariis Epiſcopor. n. 32.* Azor *eod. quæſt. 10.* Sed hanc limitationem non admitto. Quia *d. Clem. in pleriſque,* nullatenus agit de mendicantibus, nec ipſi hoc interdicit, *Clem.* tamen *1. § ad Prioratus, de regular.* ſolùm hoc interdicit mendicantibus, qui ad non mendicantes tranſierunt: quare potiùs ſupponit non tranſeuntes poſſe eſſe vicarios Epiſcopi. Hoc etiam confirmabit, quod dicemus *infra tractatu ſeq.* dum ſermo fuerit de capacitate religioſorum ad beneficia; vbi etiam explicabitur, an religioſus poſſit eſſe coadiutor Epiſcopi, aut beneficiarij.

Quidam hoc extendunt, quamuis non interueniat li- 89 centia ſui Abbatis. Sic Cardin. Alexand. quem refert, & ſequitur Ant. Cucus *n. præced.* allegatus. Sed id nullo modo credo; & ideo iure optimo exigi licentiam Prælati tradunt Cardin. Imola, Rebuff. Manuel, Emman. Sà, Azor. *n. præced.* allegati, & multi alij, quos refert, & ſequitur Sbrozius *eadem, q. 38. n. 10.* quia monachus non habet velle, aut nolle, *c. 2. de teſtam. in 6.* Inſuper *c. monachi, el 2. 16. qu. 1.* & *c. 2. de poſtuland.* interdicitur monachis quodcumque officium ad iudicia pertinens abſque licentia Prælati, vt explicui *n. 55.* At vicarius Epiſcopi eſt huiuſmodi; idque hodie conſtat ex Trid. *ſeſſ. 25. c. 4. de regul.* vbi interdicitur regulares abſque ſuperioris licentia, non obſtanti quocumque priuilegio,

ſubdi

ſubdi obſequio alicuius Prælati, principis, vel communitatis, aut Vniuerſitatis, prætextu prædicationis, vel lectionis, aut cuiuſcumq; pij operis. At prior ſententia erit tantùm vera, quando religioſus non eſſet exẽptus; tunc enim cùm ſubſit Epiſcopo, non eſt neceſſaria licentia Abbatis, ſed Epiſcopo tanquam ſuperiori poterit ad id officium aſſumi. Et ita bene limitauit Nauar. *comm. 2. de regular. ad fin. verſ. addo* 15. dicens exigi licentiam Abbatis, ſi religioſos ſit exemptus.

90 Sed difficultas eſt; quis ſit Prælatus hic à quo obtinenda eſt hæc licentia, Manuel allegatus *n.* 88. relato Mandoſio, quem *eod. n.* 88. allegaui, ait hunc Prælatum eſſe ſolum Generalem, aut prouincialem. Sed Mandoſ. id non explicat; ſed tantùm ait, non ſat eſſe licentiam Epiſcopi, & Abbatis dicitúrque, quia religioſo interdicitur officium procuratoris exercere. *Clem. religioſus, de procur*, Alij dicunt, ſi monachus non ſit exemptus, exigi licentiam Abbatis, & Epiſcopi ſimul. Quod ſi diſcordent, dicunt præferendum Abbatem, ipſique potiùs obediendum. Sic Cardin. *Clem. 2. n. 17. q. 16. de reſcriptis*, Sbrozius *lib. 1. de vicario Epiſcopi, q.* 38. *n.* 11. *&* 12. & conſentit Imola *ea. Clem. 2. n.* 25. dicens non ſat eſſe licentiam Epiſcopi, ſi diſcordet Abbas quamuis non explicet, an loquatur, quando monachus non eſt exẽptus.

91 Sed dicendum eſt, ſufficere licentiam immediati Prælati cuiuſcumque; quod apertè colligitur ex reliquis Authoribus citatis *n.* 89. quia abſolutè dicunt, exigi licentiam Prælati. At Prælatus immediatus eſt verè Prælatus. Præterea; quia vt religioſus poſſit fungi officio procuratoris, aduocati, arbitri, quæ ipſi iure interdicuntur, ſufficit licentia immediatorum Prælatorum, vt probauimus *n.* 8. *& n.* 56. & ideo dixi *n.* 18. *n. &* 58. poſſe immediatos Prælatos abſque licentia ea munera obire. Quod ſi monachus eſſet exemptus, nullo modo exigeretur, nec ſufficeret licentia Epiſcopi, quia exemptorum Epiſcopus non eſt ſuperior. Si autem monachus non eſſet exemptus, ſufficeret licentia, vel ſolius immediati Prælati, vel ſolius Epiſcopi, quia vterque eſt legitimus eius ſuperior; & vtroque diſcordante, potiùs Epiſcopo obediendum eſſet tanquam ſuperiori vtriuſque; vt agentes de officio cubicularij Epiſcopi dicemus *infra num.* 99.

92 Maior difficultas eſt, an exigatur quoque vtilitas monaſterij; nam *c. 1. monachi, el* 2. 16. *q.* 1. & *c. 2. de poſtuland.* ad quæcumque officia iudicialia exigunt licentiam Prælati, & vtilitatem monaſterij, vt probanimus *n.* 3. & ita cenſeo dicendum. At ſatis vertitur vtilitas monaſterij inſeruiendo Epiſcopo: & ideo alia vtilitas non requiritur, vt agentes de officio cubicularij Epiſcopi dicemus *n* 98.

93 Sed prædictam concluſionem limitant quidam, vt intelligatur de religioſis non mendicantibus; mendicantes autem dicunt non poſſe eſſe vicarios Epiſcopi de licentia ſuperioris, & probant *Clem. 1. § ad Prioratus, de regular.* Atque ita docent Imola *c. finali, nu.* 8. *de clerico ægro* Rebuffus *praxi beneficiorum, tit. de vicariis Epiſcoporum, n.* 32. Anton. Cucus *lib. 2. inſt. maior. tit.* 8. *n.* 56. Manuel *qq. regul. tom. 3. qu.* 76. *art. vlt.* & alij quos refert, & ſequitur Sbrozius *de vicario Epiſcopi, lib. 1. qu.* 40. *per totum.* Cæterùm hæc limitatio intelligenda eſt iuxta textum pro illa allegatum, qui quidem textus non de mendicantibus vniuerſaliter loquitur, ſed de ſolis mendicantibus tranſeuntibus etiam de licentia Pontificis ad aliam religionem: illis enim interdicuntur vicariatus Epiſcopi, & alia officia, vt dixi *n.* 88. *fine.* Quare optimè dixit Nauar. *comm. 2. de regul. n.* 15. *verſ.* 9. hos quoque tranſlatos poſſe eſſe vicarios Epiſcopi, niſi obſtaret deciſio illius Clementinæ. Quare mendicantes, demptis Minoribus (de quibus *n. ſequent.*) non tranſlati, ſed in ſua religione perſeuerantes, nullo iure arcentur ab officio vicarij Epiſcopi obeundo de licentia ſuorum ſuperiorum.

Fratres autem Minores nullo pacto poſſunt eſſe vica- 94
rij Epiſcoporum, ob rationem, quam tradidimus *n.* 86. & bene probat alios allegans Sbrozius *de vicario Epiſcopi, lib. 1. qu.* 38. *num.* 5.

Religioſi autem Societatis IESV non poſſunt ad id 95
officium aſſumi; niſi de licentia Prælati Generalis, ob rationem quam tradidi *eo. num.* 86.

Tandem contra hanc concluſionem difficultas eſt, an 96
ſi religioſus conſtituatur vicarius Epiſcopi abſque licentia legitima ſuperioris, teneant facta quæ geſſerit? Hanc quæſtionem diſputat Sbrozius *de vicario Epiſcopi, lib. 1. qu.* 59. & refert ſententiam, quæ videtur tenere, geſta eſſe irrita: at ipſe *n. nu.* 4. aliis relatis dicit veriorem eſſe ſententiam, geſta valere. Dicitur, quod præſumatur cum legitima licentia electus ab Epiſcopo. Quare propter hunc communem errorem, & publicam vtilitatem geſta valebunt, iuxta *l. Barbarius, ff. de officio Prætoris.*

Cæterùm hæc ratio tantum probat hanc partem, 97
quando adeſſet communis error cum eo titulo præſumpto, in quo euentu dubitandum non eſt, quin geſta valeant: verùm non ſoluitur difficultas, quæ petit, an ex natura rei valeant geſta, ſecluſo eo communi errore, ac proinde ſit ille verus vicarius? Quare in re credo non eſſe vicarium verum, & ita geſta non tenere, ſecluſo eo communi errore; quod quidem probatur ea ratione, qua *n.* 69. probauimus, ſi abſque licentia eligeretur arbiter, arbitrium fore nullum; & Doctores *ibi* allegati tenentes eam partem, à fortiori tenebunt hanc.

Tertia concluſio. Religioſus poteſt eſſe cubicularius 98
Epiſcopi ex licentia ſui Prælati. Conſtat ex Synodo Generali *c.* 2. & refertur *c. cùm paſtoris*, 2 *qu.* 1. quia, vt tradit Abbas *c. cùm* 1. *& in fin.* relato Hoſtienſi, non ſit abſque monaſterij vtilitate, cùm negotia monaſterij faciliùs promoueantur. Atque ita docent Abbas *ibi*, & *c. quanto, n. 1. de officio ordinarij.* Bald. *rub. de maiorit. & obedient. n.* 4. Felinus *eo. cap. cùm* 1. *& à fine.* Decius *cap. in præſentia, noua edit. n.* 73. *de iudiciis.* Roman. *in antiqua editione, ſingulari* 500. *in noua ſingulari* 506. Nauar. *com. 4. de regul. n.* 15. *verſ.* 9. Greg Lopez *l.* 59. *fine, tit.* 5. *part.* 1. Et ſimiliter poteſt eſſe cum licentia Abbatis cubicularius alicuius magni Principis, vt tradunt Abbas, & Decius *ibi*, quod hoc in magnam monaſterij vtilitatem cedat.

Hoc tamen intelligendum eſt, quando religioſus eſ- 99
ſet exemptus, nam ſi exemptus non eſſet, nulla eſſet neceſſaria Abbatis licentia, vt religioſus aſſumeretur ab Epiſcopo in ſuum cubicularium, cùm Epiſcopus ſit legitimus ſuperior. Et ſic docent Gloſſ. *cap. cùm paſtoris*, *verb. vt quidam, de religioſo exempto.* Greg. Lopez *num. præced.* allegatus: atque ita intelligendi ſunt Baldus, & Felinus *ibidem* relati, dum dicunt nequire Epiſcopum inuito Abbate; quippe exemptorum non eſt ſuperior Epiſcopus. Et eodem modo intelligendi ſunt Dominicus *c. ſi religioſus, in fine, princip. de elect. in* 6. & *ibi* Francus *n.* 3. *fin.* dum aiunt, poſſe hoc Epiſcopum inuito Abbate; intelligendi enim ſunt, quando monaſterium non eſt exemptum.

Quarta concluſio. Religioſi poſſunt eſſe teſtes, tam 100
iudiciales, quàm cuiuſcumque inſtrumenti; & quamuis teſtamentum condere nequeant, poſſunt tamen eſſe teſtamenti teſtes. Quod quidem probatur ex *c. nuper. de teſtibus*, & *auth de monachis, §. cogitandum, collat.* 1. atque ita docent Iaſon *auth. ingreſſi. n.* 20. *C. de ſacroſanct. Eccleſiis.* Angelus de Aretio. *Inſtit. de teſtamentis, §. ſed neque hæres, n. vnico.* Roſ. verbo *teſtam.* 1. *num.* 13. Syluest. *verbo teſtamentum*, 1. *qu.* 5. *dicto* 1. Armilla *verbo teſtamentum, n.* 8. Greg Lopez *l.* 9. *verbo, ni los ſieruos tit.* 1. *p.* 6. Aretinus *conſ.* 159. *num.* 19. *initio*, & multi alij, quos referunt, & ſequuntur Burgos de Paz *l.* 3. *Tauri part.* 2. *n.* 406. Farinacius *tract. de teſtibus, qu.* 61. *nu.* 126. Mandoſius *de priuilegiis ad inſtar, gloſſa* 7. *num.* 7. *&* 8. Iulius

Clar.

Clar. *lib. 3. receptarum, §. testamentum. qu. 55. num. 7.* Tapia *auth. ingreſſi, §. ideóque nec de his, c. 1. n. 63. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Tello Hernandez *l. 3. Tauri, p. 2. n. 17.* & Mol. *de iuſtitia, tomo 1. diſp. 127. §. verùm autem validum ſit teſtamentum.*

101 Quod quidem verum eſt, etiamſi fratres Franciſcani ſint non enim eis interdicitur, nec degenerare eſt ab inſtituto ſuo, teſtes eſſe, etiam teſtamenti, cùm pecuniam non contrectent, nec quid iudiciale exerceant. Atque ita loquentes de teſtamento, docent Bart. *l. in tantum, 5. num. 1. ff. de rerum diuiſione.* Iaſon, & Farinacius relati *num. praeced.* vbi alios allegant, & Iulius Clar. Molina, & Tello Hernandez; *ibidem* quoque relati id tradunt de omnibus mendicantibus. Et generaliter Franciſcanos poſſe eſſe teſtes, docent Abbas *cap. cùm nuncius n. 4. de teſtibus, & atteſta.* Iaſon *auth. ingreſſi n. 20 C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Angelus *verbo teſtis, nu. 3. & ibi* Sylu. *qu. 1. dicto 1.* Albericus de Maletis *de teſtib. p. 1. cap. 5. num. 28. & 29.* habetur *tomo 4. tract.* Maſcardus alios allegans *de probat. tit. 1. c. 3. num. 12.* Farinacius alios referens *tract. de teſtib. quaeſt. 60. num. 466.* & Anton. Faber *nu. 11.* adducendus à nobis *num. 103.*

102 Praeterea illud verum eſt, etiamſi in teſtamento illo aliquid relinquatur monaſterio religioſi, qui illius teſtis ſcribitur. Atque ita docent Angelus de Aretio, Roſella, Sylu. Armilla, Mandoſius, allegati *num. 100.* Decius, Baldus, Felinus, & alij, quos refert, & ſequitur Farinacius *tract. de teſtibus, qu. 60. num. 468.* Et ratio eſt, quia quando aliquid non eſt ad ſpeciale ſingulorum commodum, ſed Vniuerſitatis, vel Collegij, poteſt quilibet ex ea Vniuerſitate in ea cauſa teſtificari, quia id quod in communitatis vtilitatem, & non ſingulorum immediatam vergit, non dicitur ſingulorum proprium. Et ita pars illius communitatis in ea cauſa teſtificans, non dicitur in propria cauſa teſtificari, vt optimè docent Bart. *l. in tantum, 5. n. 1. ff. de rerum diuiſione,* & multi alij, quos refert, & ſequitur Farinacius *ea. quaeſt. 60. numero 465.* & adhibet exemplum Bartol. Si Eccleſiae fratrum Minorum aliquid relinquatur; & de valore teſtamenti controuerſia oriatur, poteſt religioſus illius conuentus teſtis eſſe; ſecus ſi legatum eſſet, vt cuiuis monacho veſtes conficerentur. Quod in priori caſu ſit ſolius communitatis vtilitas, in poſteriori verò ſit ſingulorum.

103 Sed duplex oritur difficultas. Prior eſt, an exigatur ſuperioris licentia, vt religioſus teſtificetur? Et quidem, vt religioſus ſit teſtis iudiciarius, id eſt, vt tanquam teſtis in Iudicio deponat, certum eſt exigi ſuperioris licentiam, quia Iudex ille petiturus iuramentum tanquam à teſte, non eſt proprius religioſi Iudex, atque ita exactus ab illo teſtificari non poteſt, neceſſe ſponte illi ſubijcere ad teſtificandum abſque ſuperioris licentia. Atque ita docent Speculator *tit. de teſte, § 1. num. 36.* Faber *Inſtitut. de teſtamentis, §. teſtes, nu. 3.* Abbas *cap. cùm nuncius, num. 4. de teſtibus, & atteſtat.* & *ibi* Felinus *nu. 3.* Iaſon *auth. ingreſſi. nu. 19 C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Angelus *verbo teſtis, nu. 3. & ibi* Syluest. *quaeſt. 1. dicto 1.* Albericus de Maletis *de teſtibus, p. 1. cap. 5. num. 28. & 29.* habetur *tom. 4. tractat.* Campeg. *de teſtibus, regul. 94.* habetur *eodem tomo.* Nellus à Geminiano *de teſtibus, 1. p. num. 21.* habetur *eodem tomo.* Maſcard. alios allegans *de probat. tit. 1. cap. 3. n. 11.* Antonius Faber *in definitionibus forenſibus Senatus Sabaudiae, tom. 1. lib. 4. tit. 15. de teſtibus, definitione 10. num. 2.* Quod temperant Angelus, & Syluest. *ibi,* quando religioſus eſt depoſiturus coram ſaeculari Iudice. Caeterùm haec limitatio vera eſt in religioſis non exemptis, qui vt coram Epiſcopo teſtificentur, nulla indigent licentia, vtpote qui ſunt illi ſubiecti. & ſimiliter ea non indigent, quando Iudex ille eccleſiaſticus eſſet religioſorum ſuperior. Caeterùm quando religioſi ab eius iuriſdictione exempti ſunt, indigent licentia, vt coram eo teſtificentur, vtpote qui teſtificando coram eo

ſubduntur Iudici non ſuo, qui tanquam Iudex eam teſtificationem iureiurando firmatam petit.

Atque etiam religioſi Societatis Iesv poſſunt teſtificari de licentia ſuorum ſuperiorum; interdicitur autem ſuperioribus eorum eam licentiam concedere, niſi in cauſis alioqui piis, & quae ſic vni faueant, vt non in alterius detrimentum cedant, vt habetur *in conſtitutionib. p. 6. c. 3.* & ibi dicitur *in declarationibus littera E.* ſi conceſſa hac facultate ad teſtificandum in cauſa ciuili occurreret articulus criminalis, vt infamatorius, non debent ij religioſi in eo teſtificari, nec ad hoc ſuperior aliquis facultatem concedere debet. 104

Sed difficultatis punctus eò pertinet, an vt religioſi ſint teſtes inſtrumentarij, id eſt, vt ſcribantur teſtes in aliquo inſtrumento, opus ſit licentia ſuperioris? Ea enim opus eſſe, vt ſcribantur teſtes in aliquo teſtamento, tradunt Faber *Inſtitut. de teſtam. §. teſtes, n. 3.* Maſcard *de probat. tit. 1 concluſione 260. n. 2. & 4.* Farinac. *tract. de teſtibus, qu. 61. n. 130.* Angelus de Aretio *conſ. 233. col. 2.* Ioannes de Amicis *conſil. 237. num. 22.* Et poteſt probari, quia id interdicitur *cap. ſinguli, 14. quaeſt. 2.* quod eſt ex Eugenio I I. vbi de Sacerdotibus loquens ait; *quanquam ſacerdotum teſtimonium credibilius habeatur, tamen ipſi in ſaecularibus negotiis pro teſtimonio, aut conficiendis inſtrumentis non rogentur, quia eos in talibus rebus eſſe non conuenit.* 105

Caeterùm multo verius eſt, nullam exigi ſuperioris licentiam, vt monachus teſtis inſtrumentarius ſit, ſed tantùm vt ſit teſtis iudiciarius, quia nullibi id interdicitur, nec id eſt alicui iuriſdictioni alienae ſe ſubmittere. Et ita tenent Paulus, Socinus, Siluanus, Guido Papae, Cardinalis, Pariſius, quos refert, & ſequitur Burgos de Paz *l. 3. Tauri. p. 1. n. 407. & 408.* Greg. Lop. *l. 9. verbo ni los ſiernos, tit. 1. p. 6.* Hotoſcius *l. ſummu itaque, n. 5. ff. de ſtatu hominum,* & alij, quos refert Farinacius *tract. de teſtibus. quaeſt. 61. ſ. n. 128.* Atque idem intelligo de religioſo Societatis Iesv, quia hoc non reperio ſpecialiter in conſtitutionibus prohibitum, atque ita ſtandum eſt iuri communi. 106

Poſterior difficultas eſt, an ſi religioſus teſtificetur abſque ſuperioris licentia coram Iudice ſaeculari, vel alio non ſuo, valeat eius teſtimonium? Quidam dicunt teſtimonium non valere. Sic Angelus de Aretio *Inſtitut. de iure perſonarum, in rubr. num. 7.* Angelus de Clauaſio *ſumma verbo teſtis, num. 21* explicans, ſiue ſponte deponat, ſiue coactus; & Felinus *cap. cùm nuncius, num. 3. de teſtibus, & atteſtat.* ait difficile ſeruari opinionem contrariam. 107

Sed verius eſt, id teſtimonium valere, quia nullibi irritatur, & potiùs interpretanda eſt res, vt valeat, quàm vt pereat. *c. Abbate, de verborum ſignificat.* Atque ita docent Abbas *cap. cùm nuncius nu. 4. de teſtibus, & atteſtat.* Bartholomaeus Socinus *conſil. 17. nu. 16. vol. 1.* Molina citatus *num. 100.* Syluest. *verbo teſtis, qu. 1. dicto 1.* Rolandus *conſil. 24. a nu. 77. vſque ad 82. vol. 1.* & quamuis in principio de clericis ſaecularibus loquatur; at *num. 81.* loquitur etiam de religioſis. Burgos de Paz *l. 3. Tauri. p. 1. nu. 407.* Maſcardus *de probat. tit. 1. cap. 260. num. 12.* Farinacius alios referens *tract. de teſtibus, quaeſt. 61. n. 134.* Fuluius Pacianus *conſil. 162. num. 75. vol. 1.* citans Abbatem *cap. 1. nu. 17. verſ. concludit tamen, de iurament. caſu.* Ita Guido Pap. *deciſ. 517. vtrùm religioſi, col. 2.* 108

Quidam temperant, ſi religioſus ille ſponte deponat, ſecus ſi coactus. Sic Angelus de Aretio *auth. de teſtibus. § ſi verò libertus.* Roland. & Maſcardus *num praeced.* allegati. Caeterùm meliùs reliqui Doctores indiſtinctè loquuntur, quod cogi ad teſtificandum nil referat ad teſtimonij valorem, ſed id pertineat ad peccatum cogentis abſque legitima iuriſdictione. 109

Alij temperant, niſi pars defectum licentiae ad teſtificandum oppoſuiſſet, & adhuc admitteretur; tunc enim non valeret teſtimonium. Sic Bartholomaeus Socinus 110

R conſ. 17.

conſ.17.num.16.vol.1.& placet limitatio, quia idem diximus de religioſo executore teſtamenti, cui hoc opponitur *ſuprà cap.11.num.46.*

CAPVT XIV.

De aliis rebus extraiudicialibus religioſo interdictis.

SVMMARIVM.

Religioſus nequit eligere ſepulturam, & quando factum tempore inhabili, relatum ad tempus habile non valeat? num.1.

An ſi religioſus moriatur extra monaſterium, poſſit eligere ſepulturam? refertur quadam ſententia. n.2.

Sententia Authoris. n.3.

Quid ſi moriatur, non electa ſepultura, & ibi ſit aliud monaſterium ſui ordinis? n.4.

An monaſterium teneatur expenſas funeris ſoluere? & quid ſi habeat beneficium ibi? n.5.

An Abbas poſſit pro religioſo eligere ſepulturam? n.6.

An ipſe Prælatus religionis poſſit ſibi eligere ſepulturam? numero 7.

Quid ſi Prælatus eligeret ſepulturam, & poſtea decederet finita prælatura? n.8.

Quid de monacho, qui præeſt Prioratui manuali? n.9.

An nouitius poſſit eligere ſepulturam? n.10.

Quid ſi nouitius moriatur abſque ſepulturæ electione? vbi, quid ſi nouitius ille eſſet in propoſito redeundi ad ſæculum? n.11.

Quibus expenſis ſepeliendi ſint nouitij? n.12.

An teneatur monaſterium expenſas ab alio factas in funere nouitij ſoluere? n.13.

Quid dicendum ſi nouitius ille patrimonio careat, cùm tamen parentes eius ſint diuites? n.14.

Poſt n.15. inuenies alia ſummaria.

1 PRIMÒ interdicitur religioſis eligere ſepulturam, vt cõſtat ex *cap. fin. de ſepulturis, in 6.* ibi; *Religioſi, niſi à propriis monaſteriis adeò forſitan ſint remoti, quòd ad ea, cùm moriuntur, commodè portari nõ poſſint, nequeunt (cùm velle, vel nolle careant) ſibi eligere ſepulturam, ſed ſunt apud ſua monaſteria tumulandi.* Quare ceſſat iam opinio, Hoſtienſis, qui *c. de vxore, n.4. de ſepulturis,* dixit, religioſum poſſe eligere ſepulturam, quia actus refertur in tempus habile, quo religioſus per mortem eximitur à iugo obedientiæ, ac proinde debet valere, cùm idem ſit, aliquid diſponi tempore habili, vel inhabili, dummodo effectus cõferatur ad tempus habile. *l. quod ſponſæ C. de donationibus ante nuptias, l. in tempus ff. de heredibus inſtituendis.* Qua ratione textus *eo. cap. de vxore,* decidit, vxori integrum eſſe eligere ſepulturam, reddens hanc rationem ibi, *cùm electio iſta ad eum potiùs ſtatum pertineat, in quo mulier ſoluitur à lege viri.* Sed reſpondendum eſt; quandoque iure aliquid interdicitur, ſpectato ſolo effectu, & tunc procedit regula prædicta: quandoque verò prohibetur, ſpectato etiã initio, & tunc non ſufficit, vt conferatur in tempus habile, vt conſtat ex *l. ſi minor. ff. de ſeruis export.* vbi minor viginti annis nequit ſeruum manumittere, etſi manumiſſio referatur in tempus, quo ea ætas completa fuerit, quia lex ſpectauit initium, in quo defectu perfectæ ætatis manumittens carebat maturo conſilio. Sic ergo, quamuis religioſus per mortem iugo obedientiæ liberetur, quia tamen tempore vitæ non habet voluntatem, nequit eam declarare, eligendo vbi poſt mortem ſepeliatur, vt conſtat ex *dicto cap. finali.* Et ita explicant eam regulam Abbas *eo cap. de vxore, n.4.* Francus *eo. cap. fin. n.1.*

2 Difficultas autem ſpecialis eſt, an quando religioſus moritur ita remotè à monaſterio, vt ad illud commodè portari nequeat, poſſit ſibi eligere ſepulturam? Quidam negant, tum quia ratio textus, nempe, religioſum carere velle, & nolle, ita procedit in hoc caſu, ac quando moritur in monaſterio. Nec obſtat textus *d. c. fin.* qui à contrario ſenſu videtur permittere hanc electionem in hoc caſu, quia id non permittit, ſed ſolùm, vt non ſepeliatur tunc in monaſterio: atque ideo in illo textu duplex ponitur regula; prior negatiua, nempe, ne monachus poſſit eligere ſepulturam, à qua nihil excipitur: poſterior affirmatiua, nempe, vt religioſus in ſuo monaſterio ſepeliatur, à qua excipitur, quando commodè ad ſuum monaſterium portari nequit. Atque ita clarè docere videtur Innocen. *cap. nimis iniqua, numero 2. de exceſſibus Prælatorum,* vbi cùm textus ſupponat religioſos morientes extra monaſterium iuſtè eligere ſepulturam, ait eſſe peculiare priuilegium Minorum, & Prædicatorum, & tenent Francus *eo. cap. finali, nu.3.* & *ibi* Dominicus *num.4.*

Cæterùm verius eſt poſſe tunc eligere ſepulturam, 3
quia intellectus contrariæ ſententiæ torquet nimis textum, qui priori regulæ negatiuæ, ne monachis liceat eligere ſepulturam, adiecit exceptionem illam, niſi longè à monaſterio moriantur. Atque idem ſupponit *cap. nimis iniqua, nu.2. de exceſſibus Prælatorum,* vbi tanquam iniquam arguit conſuetudinem clericorum, qui religioſorum decedentium extrà ſua monaſteria electo ſepulchro corpora ad ſua monaſteria deferri cogunt. Neque eſt verum hoc eſſe peculiare fratrum Minorum, & Prædicatorum priuilegium, tum quia de tali priuilegio nullibi conſtat: tum etiam, quia textus indiſtinctè loquitur. Atque ita docent Gloſſa *eo. cap. final. fine,* & *ibi* Monachus *fine.* Archid. *num. vnico, verſ. eligere,* Anchar. *ad finem.* Abbas *c.1. num.4. de ſepulturis,* & meliùs *dicto cap. nimis, nu.2.* Roſella *verbo ſepul.2. num.5.* Ang. *verb. ſepultura, num.6.* & *ibi* Syluest. *quæſt.6.* Tabiena *quæſt.4. num.5.* Armilla *num.6.* Nauar. *comm.2. n.43. de regular.* Manuel. *qq. regul. tomo 3. qu.60. art.2. verſ. aduertendum tamen eſt.*

Quod ſi moriatur ita remotus à monaſterio non electa ſepultura, aut tenendo non poſſe eligere, ſepeliendus eſt in Eccleſia parochiali, in qua deceſſit, inſtar ſæcularium in itinere morientium. Atque ita docet Gloſſa *eod. cap. fin.* in caſus poſitione, quam referunt, & ſequuntur Dominicus *eod. cap. fin.* & *ibi* Anchar. *fine.* Francus *num. vlt.* Abbas *cap.1. num.4. de ſepulturis.* Sed quid ſi ibi ſit monaſterium aliud ſui ordinis? Gloſſa citata dicit eſſe communem opinionem, ſepeliendum adhuc in Eccleſia parochiali, niſi ibi ſit cauſa perpetuæ reſidentiæ. Sed hoc non credo; & meliùs Anton. *cap.1. num.9. de ſepult.* dicit in monaſterio illo ſepeliendum. 4

Tenebitúrque monaſterium expenſas factas in eius monachi ſepultura ſoluere, quia tenebatur ſuis expenſis illum ſepelire, ſicut qui defunctum ſepelit, poteſt expenſas ab hærede petere. *l. ſi quis, ff. de religioſis, & ſũptibus funerum.* Atque ita tenet Petrus de Vbaldis, quem refert, & ſequitur Manuel *qq. regular. tom. 3. q.60. art.3.* Et vterque bene temperat, niſi ille habeat beneficium etiam manuale; tunc enim expenſis illius eſt ſepeliendus, vtpote qui curam illius beneficij gerit. 5

Verùm autem poſſit Abbas pro religioſo eligere ſepulturam, affirmat Manuel *qq. regular. tom. 3. q.60. art.1.* Dicitur, quod pater poſſit eligere pro filio impubere ſepulturam ratione patriæ poteſtatis: at per profeſſionem tranſit religioſus in poteſtatem Abbatis. Sed iure optimo Petrus de Vbaldis per ipſum allegatus, tenet contrarium, quia falſum eſt fundamentum: non enim pater ratione patriæ poteſtatis id ius eligendæ ſepulturæ pro filio impubere habet, ſed ratione conſuetudinis, vbi ea legitimè præſcripta fuerit. Quare id ius non habetur, vbi talis conſuetudo non eſt, vt expreſsè habetur *cap. penult. de ſepultur. in 6.* 6

Rurſus difficultas eſt, an ipſe religionis Prælatus 7
poſſit ſibi eligere ſepulturam? Quidam negant, id ſolùm concedentes ſupremo religionis Prælato, qui eſt

Generalis,

Generalis, quod in aliis militet ratio *dicti cap. finalis*, cùm non habeant velle, aut nolle. Sic tradunt Syluеſt. *verbo ſepultura quæſt.*6. & *ibi* Armill *num.*6. Sed verius eſt id poſſe, quod in multis habeat velle, aut nolle, & habeat ſubditos in ſua poteſtate. Et ita ſatis innuit Ioannes Andr. *cap. final fin. de ſepulturis, in* 6. dum ait, intelligendum eſſe eam prohibitionem de religioſo clauſtrali, quaſi dicat, de eo, qui eſt alteri ſubiectus in monaſterio; & tenet, licèt ſub aliquali dubio, Abbas *cap. de vxore. num.* 5. *de ſepulturis*. Idem tenent Francus *d. cap. finali num.* 2. Roſella *verbo ſepultura.* 2. *nu.* 2. Tabiena *verbo ſepultura. quæſt.* 4. *n.* 5. Manuel *qq. regul. tom.* 3. *quæſt* 60. *art.* 1.

8 Quod ſi Prælatus hic eligeret ſepulturam, & poſtea decederet finita prælatura, non eſſet ſepeliendus in loco electo, ſed in ſuo monaſterio, quia inſpicitur tempus mortis ad habilitatem eligendæ ſepulturæ diſcernendam, at tempore mortis non erat ille Abbas. Sic docet Petrus de Vbaldis, quem refert, & ſequitur Manuel *n. præcedenti* allegatus.

9 Similiter monachus, qui præeſt Prioratui manuali, poteſt ſepeliri in monaſterio, vel Prioratu illo, iuxta ſui Abbatis voluntatem, quia cenſetur monachus illius monaſterij, vel Prioratus, iuxta *cap.* 1. *de priuilegiis, in* 6. Sic docent Francus *c. finali. n.* 2. *de ſepultur. in* 6. Manuel *num. præcedenti* allegatus.

10 Tandem nouitius poteſt eligere ſepulturam, quia *dictum cap. final.* ſolis religioſis hanc electionem interdicit; nouitius autem non eſt verè religioſus, maximè in odioſis. Item, quia hi habent velle, & nolle. Atque ita docent Francus *dicto c. finali. num.* 2. Armilla *verbo ſepult. n.* 6. & *ibi* Tabien. *q.* 4. *n.* 5.

11 Sed duplex reſtat circa hos nouitios difficultas. Prior eſt, vbi ſint ſepeliendi decedentes abſque ſepulturæ electione. Quidam dicunt ſepeliendos eſſe in Eccleſia, in qua, ſi forent ſæculares, eſſent ſepeliendi, quia non ſunt verè religioſi. Sic allegato Archidiacono docent Petrus de Vbaldis *de canonic. Epiſcopali. cap* 9. *nu.* 34. Angelus *verbo ſepultura. n.* 26. Sed quidquid ſit de iure communi, obtentum tamen conſuetudine eſt, vt in monaſterio ſepeliantur. Sic docent Tabiena, & Armilla allegati, Syluеſt. *verbo ſepultura. qu.* 8. *dicto* 7. & idem docet attentis religionis priuilegiis, Manuel *tomo* 3. *quæſt. regul quæſt.* 60 *art.* 2. *fine*. Temperat hoc Syluеſt. niſi nouitius ille eſſet in propoſito redeundi ad ſæculum, quia cùm tunc elegiſſet in ſæculo mori, cenſetur quoque elegiſſe ſepulturam. Sed non placet limitatio, quia dum ad ſæculum non rediit, adhuc manſit nouitius. Ergo debet gaudere priuilegiis, & conſuetudine inductis in nouitiorum fauorem.

12 Poſterior difficultas eſt, quibus expenſis ſepeliendi ſint nouitij. Videntur enim non monaſterij expenſis ſepeliendi, cùm non ſint veri religioſi. Sed dicendum eſt, ſi patrimonio careant, eſſe expenſis monaſterij eos ſepeliendos: quia ſunt à monaſterio admiſſi, vt experiantur, & ſunt membra illius, & inhumanum eſſet eos inſepultos relinquere. Si verò patrimonium habeant, ſunt illius expenſis ſepeliendi, quod non ſint veri religioſi, & ſi tunc monaſterium eos ſepeliat, repetet expenſas ab hæredi. Ita docent Petrus de Vbaldis *de canonic. Epiſcopali. cap.* 11. *n.* 3. Manuel *quæſt. regul. tom.* 3. *quæſt.* 60. *art. vltim.* Quibus addo, ſeruandam eſſe conſuetudinem, ſi ea haberet, vt in quocumque caſu expenſis monaſteriis ſepelirentur.

13 Hinc eſt, vt ſi nouitius diſtans à monaſterio, vbi ex ſuperiorum obedientia erat, moriatur, teneatur monaſterium expenſas ab aliquo factas in eo funere ſoluere, quando teneretur, ſi in monaſterio moreretur, quia eadem eſt ratio; ſicut dixi *num.* 5. de profeſſo moriente extra monaſterium.

14 Sed quid dicendum, ſi nouitius ille patrimonio careat, ac parentes eius ſuperſtites ſint, ac diuites, an incumbat parentibus ſoluere eas funeris expenſas, quia ſi in domo parentum moreretur, eorum eſſet ſepelire? Exiſtimo in eo ſeruandam eſſe conſuetudinem receptam in ea religione, & ſecluſa ea conſuetudine petendi eas expenſas, ſepeliendum eſſe expenſis monaſterij; quia in eius obſequio, & ſub eius obedientia obiit, ſeparatus omnino, licèt reuocabiliter, à cura paterna.

SVMMARIVM.

Religioſis clericis, & habentibus ſufficiens beneficium qualiter interdicatur vſus chirurgiæ. & omnia interdicta clericis in ſacris conſtitutis, cenſentur interdicta beneficium habentibus? n. 15.

An liceat cauſâ pietatis? n. 16.

An liceat his artem chirurgicam abſque inciſione, & aduſtione, aut medicam exercere? proponuntur probantia non licere? n. 17.

Explicatur ſententia Authoris, & ſoluuntur contraria? num. 18.

An liceat erga miſerabiles, & cognatas perſonas? n. 19.

Quod priuilegium habeat circa hoc Societas IESV? *n.* 20.

Secundò interdicitur religioſis, & quibuſcumque clericis ſæcularibus in ſacris conſtitutis, vel etiam conſtitutis in minoribus, ſi hi ſufficiens beneficium ad victum habeant, exercere artem chirurgiæ cum inciſione, vel aduſtione. De clericis conſtitutis in ſacris conſtat ex *c. ſententiam ſanguinis, ne clerici, vel monachi*; de religioſis conſtat ex *c. tua nos, de homicidio*; de conſtitutis in minoribus habentibus ſufficiens beneficium nullus eſt textus: at omnia interdicta clericis in ſacris conſtitutis, cenſentur quoque interdicta habentibus beneficium ſufficiens ad victum, vt docet Nauarrus *ſumma cap.* 25. *num.* 112. *verſ.* 33 & *comm.* 4. *n.* 28 *de regul.* Atque ita loquentes de omnibus his docent Abbas *eo cap. ſententiam ſanguinis. nu.* 22. Angelus *verbo medicus num.* 11. & *ibi* Syluеſt. *quæſt.* 2. Armilla *num.* 4. Tabiena *verb. medicina. quæſt.* 3. Nauar *ſumm. cap.* 25. *n.* 110. Quare dum Armilla *verb. irregularitas, num.* 47. ait huiuſmodi officium interdici quoque clericis in minoribus conſtitutis, intelligendus eſt iuxta prædictam doctrinam, quando ſufficiens beneficium habent. 15

Quod adeò verum eſt, vt ne cauſa pietatis id liceat, vt bene tradunt Anton. *cap. tua nos. n.* 4 *de homicidio*, & *ibi* Abbas *n.* 5. Socinus *n.* 3. quod intellige quando inciſio, vel aduſtio interuenire debet. Si enim hæc non interueniant, licebit aliquando cauſa pietatis, ſicut de arte medicinæ dicemus *n.* 19. Atque ita docent Armilla *verbo irregularitas. n.* 47. Nauarrus *ſumm. c.* 25 *n.* 110. 16

Sed difficultas ſpecialis eſt, an interdictum quoque his omnibus ſit artem medicinæ, ſeu chirurgiæ abſque inciſione, & aduſtione exercere? Ratio dubitandi eſt, quia nullus reperitur textus id prohibens. Secundò, quia *cap. tua nos, de homicid.* definitur, monachum exercentem chirurgiam cum inciſione eſſe irregularem, ſequuta inde morte, quamuis debitam adhibuerit diligentiam ad eam vitandam, & redditur ibi ratio, quod deliquerit exercens artem ſibi interdictam. Et tamen *cap. ad ores, de ætate, & qualitate*. reſpondet Clemens III. Colonienſi canonico, eum non fuiſſe irregularem exercendo medicinam, ſequuta inde morte, ſi diligens ad eam cauendam fuerit. Ergò ſentit textus non tribui canonico culpæ exercere artem medicam, aliàs eſſet quoque irregularis, quauis diligentia oppoſita. Et ita Card. *ibi. num.* 2. & Couar. *Clement. ſi furioſus, de homicidio.* 2. *p.* § *num.* 3. *verſ. ſic.* & iidem colligunt ex eo textu, exercitium huius artis non eſſe clericis, vel monachis interdictum, atque adeò non imputari illis ad irregularitatem mortem inde abſque ſua culpa ſubſequutam, quippe qui rei licitæ operam dent. Atque ita vterque hic author videtur clarè huius ſententiæ, & idem 17

videtur ſentire Manuel 1.*tomo ſummæ*, 2. *editione*. *c*.177. *num*. 12. dicens expreſsè non eſſe, eis interdictum: ſed poſtea vacillat, dicens dedecere eorum ſtatutum, & probabile eſſe, nullam eſſe culpam aliquando medica arte vti ex iuſta pietatis, aut neceſſitatis cauſa.

18 Cæterùm tenendum eſt, interdici quoque artem medicam exercere religioſis, & clericis ſæcularibus in ſacris conſtitutis, & quibuſcumque beneficium habentibus, dummodo ſit ſufficiens ad victum. Atque ita docent Roſella *verbo medicus, fine*, & *ibi* Angelus *num*. 11. Sylueſt. *quæſt*. 2. Armilla *nu*. 4. Tabiena *verbo medicina. quæſt*. 3. Nauarr *ſumma*. *c*. 25. *num* 110. Idem docet Abbas *c. ſententiam ſanguinis*. *n*. 22. *ne clerici, vel monachi*, de ſacerdotibus, & regularibus, & quibuſcumque aliis habentibus ſufficiens beneficiom, quamuis id neget de conſtitutis in diaconatu, & ſubdiaconatu, ſi prædicto beneficio careant, ductus, quia ratio cui ipſe innititur, id non probat de conſtitutis in diaconatu, vel ſubdiaconatu carentibus eo beneficio. Sed verius eſt, omnibus quoque iſtis interdici, vt tenent Doctores allegati. Sed in reddenda huius rei ratione variant Authores. Abbas enim eam reddit rationem, quod ſacerdotibus, & religioſis prohibeatur ſtudium medicinæ, propter exercitium eius cauendum. *cap finali, ne clerici, vel monachi*. Ergo à fortiori prohibetur exercitium. Cæterùm hæc ratio nullius eſt momenti. Primò, quia licèt cauere exercitium ſit finis illius legis, commune Theologorum axioma eſt, finem præcepti non cadere ſub præcepto; aliàs cùm textus ille eam reddat eius prohibitionis rationem, vt ſtudium Theologiæ amplietur, referretur inde, teneri hos huic ſtudio vacare, quod nemo admitteret. Secundò, quia textus ſolùm deſiderium ampliationis ſtudij Theologiæ explicuit, tanquam eius prohibitionis rationem. Tertio, quia pariter prohibetur ibi eiſdem ſtudium legum, & tamen non interdicitur exercitium ei, qui illas didicit, conſulendo, ſiue verbo, ſiue ſcripto, vt dixi *cap. præcedenti. num*. 29. & 32. dummodo non ſit aduocatus, quia hoc officium eſt ſpecialiter interdictum *cap*. 1. & 2. *de poſtulando*. Quartò, quia ſi in eo textu cenſeretur interdictum hoc exercitium, dicendum quoque eſſet hos excommunicationem in eo contentam aduerſùs ſtudentes medicinæ incurrere, quod nullus dicet. Quare legitima ratio eſt, quam tradit Nauarrus proximè allegatus, quia licèt nullo iure interdictum eis ſit exercitium harum artium, niſi quando chirurgia cum inciſione, vel aduſtione exercetur; cenſeretur tamen prædicta interdicta, eo quod ſint ſæcularia negotia, & eorum ſtatuum dedecentia, per generalem prohibitionem contentam toto titulo, *ne clerici, vel monachi ſæcularibus negotiis ſe immiſceant*. Quare non obſtant rationes contrariæ adductæ *num. præcedenti*. Nam ad 1. conſtat ex ratione proximè adducta. Ad 2. dic, non ſemper dantem operam rei prohibitæ, ex qua ſequitur mors, eſſe irregularem, ſed quando ſpecialiter prohibita eſt ob mortis periculum inde imminentis. Et ideo, quia chirurgia cum inciſione, aut aduſtione ob hoc periculum interdicitur clericis, iure optimo, tanquam dantes operam rei ſibi ob id interdictæ, incidunt in irregularitatem, ſequuta inde morte, quantumcumque diligentiam in ea vitanda appoſuerint. Quia tamen chirurgia citra inciſionem, & aduſtionem, & ars medica non interdicuntur clericis propter mortis periculum, ſed quod ſtatutum eorum dedeceant, non ſunt irregulares, ſi inde abſque eorum culpa mors ſubſequatur. Et hoc eſt, quod in eius textus expoſitione voluerunt dicere Cardinalis, & Couarr. *num. præcedenti* allegati, dum dicunt, hunc clericum medicinæ vacantem excuſari ab irregularitate, quod operam rei non interdictæ ſibi dederit; volunt enim dicere rei ſibi non interdictæ ob periculum mortis, quale interdictum exigebatur, vt mors ſubſequuta ei imputaretur ad irregularitatem.

19 Hoc tamen temperandum eſt, niſi cauſa pietatis id munus exercerent erga miſerabiles, & cognatas perſonas, dummodo nullum mortis ſubſequendæ periculum immineat. Sic Roſella, Angel. Nanar. Tabiena, & Armilla *num præced.* allegati. Quare gratis dicitur eſſe, vt bene Roſell Angel. Sylu. Tabiena, & Armilla *ibidem*. Quia quando pretio accepto id munus obitur, non dicitur cauſa pietatis obiri.

20 Id demum obſeruandum eſt, Societatem Iesv eo priuilegio frui, vt omnes eius religioſi medicinæ periti poſſint mederi quibuſcumque infirmis, ſiue domeſticis, ſiue externis, quando medici ſæculares commodè haberi nequeunt: dummodo id fiat ex ſuperioris licentia, & citra aduſtionem, & combuſtionem per ſe ipſos faciendam. Id enim ei conceſſit Greg. XIII. in quadam Bulla, & refertur *in compendio priuilegiorum eius, verbo medici, nu. vnico*, vbi Pater noſter Generalis conceſſit omnibus Societatis Iesv ſuperioribus facultatem huius licentiæ concedendæ.

SVMMARIVM.

Quotuplex ſit tutela? n. 21.
Religioſi nequeunt eſſe tutores datiui, vel teſtamentarij, num. 22.
Si eam tutelam ſuſcipiant, totum eſt irritum. n. 23.
Quid de tutela legitima? refertur quadam ſententia. n. 24.
Explicatur ſententia Authoris. n 25.
Quid ſi tutela ſit miſerabilium perſonarum. n. 26.

21 Secundò interdicitur religioſis tutelam alicuius perſonæ ſuſcipere. Præmittendum eſt, triplicem eſſe tutelam, quædam eſt teſtamentaria, id eſt, data in teſtamento à patre ſuis filiis: alia eſt legitima, id eſt, quæ lege defertur conſanguineis ſucceſſuris ab inteſtato, quando pater nullum in teſtamento deſignauit tutorem: alia eſt datiua, quæ ſcilicet, quando non eſt tutor legitimus, aut teſtamentarius, aut ſi ſint, nolunt, aut nequeunt ſuſcipere tutelam, deſignatur à iudice, vt docent omnes, & habetur *l Regia* 2. *tit*. 16. *p*. 6.

22 Certum ergo eſt, religioſos non poſſe eſſe tutores teſtamentarios, aut datiuos; id enim interdicitur *cap. finali*, quod eſt ex Agathenſi Concil. *d*. 86. & *auth. de ſanct ſſimis Epiſcopis*. §. *Deo autem amabiles. collat*. 9. & *l. regia* 14. *tit*. 16. *p*. 6. & docent omnes Authores allegandi. Neque id poſſunt ex licentia ſuorum ſuperiorum, vt bene docent Angel. Syluest. Tabiena *num. ſequenti* allegandi, quia in prohibitione iuris nequeunt hi diſpenſare.

23 Quod ſi illam ſuſcipiant, totum eſt irritum quod gerunt, vt bene docet Azor *tom*. 1. *inſtit. moralium, lib*. 12. *cap*. 11. *quæſ*. 3. Et probatur, quia *l. regia* 14. vtitur verbo (*non poteſt*) & §. *Deo autem amabiles. auth. de ſanctiſſimis Epiſcopis*, ſic dicitur: *monachos ex nulla lege tutores, aut curatores cuiuſcumque perſonæ fieri permittimus*, quæ verba denotant monachos nullo modo eſſe legitimas perſonas.

24 De tutela autem legitima difficultas eſt: quidam enim aſſerunt, monachos nullo modo poſſe cogi ad eam ſuſcipiendam, at ſi velint eam ſuſcipere, id eis integrum eſſe: ſicut de clericis ſæcularibus fatentur Authores, & habetur *eo*. §. *Deo autem amabiles*. vbi etſi hoc religioſis interdicatur, corrigitur per *cap. finale. d*. 86. vbi ea tutela permittitur religioſis. Atque ita docent Gloſſa *eo. cap final. verbo tutelas, in* 2. *ſolutione*. & *ibi* Turrecrem. *fine*. Angel. *verbo tutela. n*. 2. & *ibi* Syluest. *quæſt*. 3. Tabiena *quæſt*. 1. *n*. 2. Aſſerunt tamen Angelus, Sylueſter, & Tabiena exigi ad hoc licentiam ſuperioris. Idem tenet Azor *tomo* 1. *inſtit. moral. lib* 12. *cap*. 11. *quæſ*. 3. vbi quamuis non diſtinguat, ſed abſolutè dicat, poſſe religioſum ſuſcipere tutelam ex ſuperioris licentia; at refert pro ſe Syluestrum *verbo tutela. q*. 3. qui id de ſola legitima affirmat, negans de teſtamentaria, vel datiua.

Cæterùm

25 Cæterùm verius eſt, nec legitimam tutelam integrum eſſe monachis ſuſcipere, vt expreſsè habetur *eo. §. Deo autem amabiles*, & *ea. l. regia*. 14 neque apparet vbi id corrigatur *dicto c. finali*. Et ita docent Gloſſa *ibi, in 1. ſolutione*. Præpoſitus, & Archidiaconus, vt eos refert, & ſequitur Greg. Lop. *ea. l. regia* 14. *verbo non puede*. Roſella *verbo tutela n. 2.* Molina *tomo 1. de iuſtitia diſp. 221. col. 3. verſ. religioſus tutor*. Coſta *de remediis ſubſidiariis. remed. 72. numero 7.*

26 Hinc excipiunt Doctores tutelam miſerabilium perſonarum, quam dicunt monachos non tantùm poſſe, ſed et à teneri ſuſcipere, per *c. finalo. d.* 86. & *c. 4. d. 88.* & *cap. Epiſcopus gubernationem eandem, d.* 88. Atque ita docet Gloſſa *eo. c. final. verbo tutelas, fine*, & *ibi* Turrecrem. *fine*. Roſel. *verb. tutela n. 2.* & *ibi* Angel. *n. 1.* Syluest. *qu. 3.* Armilla *n. 2.* Tabiena *qu. 1. n. 2.* Sed *in eo c. final.* nullum verbum imponens hanc obligationem inuenio, & *c. 1. d.* 88. de Clericis loquitur, & *d. c. Epiſcopus gubernationem*, de Epiſcopis agit, nec cogit, vt per ſe ſuſcipiant eam tutelam, ſed per alium. Nec video quomodo poſſint ad hoc religioſi obligari, cùm nec bona poſſideant, quæ pro adminiſtranda tutela vlli obligationi ſubiiciant, & tutelæ munus valde à religioſo ſtatu alienum ſit. Et ideo exiſtimo, nec harum perſonarum poſſe religioſos eſſe tutores, necdum teneri; quod optimè docuit Greg. Lop. *ea lege regia* 14. *verbo nõ puede*, dicens Epiſcopum nullam tutelam ſuſcipere poſſe prætetquam miſerabilium perſonarum, quando nullus alius eſſet aptus ad id munus obeundum; at religioſum indiſtinctè non poſſe eſſe tutorem.

SVMMARIVM.

An religioſus poſſit eſſe depoſitarius? n. 27.
Quid in Societate IESV? *n. 28.*
An monaſterium teneatur de depoſito religioſo commendato, ſi culpa religioſi pereat, vel ipſe religioſus teneatur? numero 29.
An monachus poſſit dari pro noxa? n. 30.
An competat actio Abbati contra illud depoſitum commendatum monacho, vel cui competat? n. 31.
An ſi Abbas videat res depoſitas apud monachum ſurripi, vel perire, neque obſtet, cùm poſſit, teneatur reſtituere? refertur quædam ſententia? n. 32.
Sententia Authoris. n. 33.
An monaſterium, vel Eccleſia teneatur de depoſito ipſi commendato, quando eius culpa periit, inſtar aliorum depoſitariorum? refertur quædam ſententia? n. 34.
Explicatur ſententia Authoris? n. 35.
An monaſterium, vel Eccleſia poſſint reſtitui contra eam culpam? n. 36.
Quando res depoſita Eccleſia, vel monaſterio conſeatur? n. 37.

27 Tertiò agendum eſt de officio depoſitatij, quod quidem religioſus poteſt ſubire, vt expreſsè habetur *l. regia 3. tit. 3. p. 5.* Sed, vt bene ait Molin. *tom. 2. de iuſtitia. diſp. 525. col. antepenult. verſ. non ſolùm*, malè faciet religioſus, ſi ſine conſenſu tacito, vel expreſſo, aut indubitanter præſumpto ſui ſuperioris id munus acceperet.

28 Atque in Societate IESV eſt ſpecialis prohibitio, vt conſtat ex regula 64. Rectoris, & regula 69. Præpoſiti domus profeſſæ, vbi ſic dicitur; *Depoſitum pecuniæ nullum prorſus admittatur: aliarum verò rerum non niſi ægerrimè, dummodo ſint eorum, quibus multum debeamus, aut alioqui id officij ſine magna offenſione denegari non poſſit.*

29 Non tamen tenebitur monaſterium de depoſito illo, quod culpa religioſi eſt deperditum, aut deterius effectum, etiamſi Prælatus ille alicui religioſo concedat licentiam, vt depoſitarius ſit, niſi quatenus res depoſita in monaſterij vtilitatem conuerſa eſt, quod ſcilicet ex illa factum eſt locupletius; quia delictum monachi non obligat monaſterium ad illud reſarciendum, niſi quatenus ex eo monaſterium factum eſt ditius *c. delictum, de regul. iuris, in 6.* Atque ita tradunt Molina *tom. 2. de iuſtitia. diſput. 525. col. antepenult. verſ. non ſolùm*. Leonard. *lib. 2. de iuſt. c. 27. dub. 3. num. 12.* qui bene addit, idem dicendum eſſe, ſi depoſitum ſit apud Abbatem. Quia neque ex delicto peculiaris Abbatis tenetur monaſterium, ſiquidem monaſterium rem illam non accepit in depoſitum. Atque id conſtat ex *eo. c. de depoſito*, vbi deciditur, Eccleſiam non teneri depoſiti non ſibi, ſed perſonæ commendati. Qualiter autem teneatur ipſe monachus reſtituere, idem dicendum eſt, ac de aliis damnis per iniuſtitiam illatis à ſe: de qua re in tractatu de voto paupertatis.

Nec poteſt monachus ille dari pro noxa: quamuis enim ſeruum damnum inferentem teneatur dominus dare pro noxa, aut damnum reſarcire. *l. 2. ff. de noxalibus actionibus*. At monaſterium nec tenetur de damno per monachum dato, nec ipſum monachum pro noxa tradere, vt bene docet Nauarrus *comment. 2. nu. 62. de regular.* quod religioſus ſit liber homo, & res inæſtimabilis, & ideo commutari nequeat pro noxa æſtimabili. Quare minus bene Florianus *l. ſi ſeruus communis, § ſerui autem. n. 2. ff. ad legem Aquiliam*, ait teneri Abbatem de damno dato per ſeruum fugitiuum. 30

Nec quando res ita depoſitæ erant apud monachum, 31 vt nullo modo teneatur monaſterium de illis, competit actio aliqua Abbati circa illas, ſed ſoli domino, quia nullum ius habet in illas monaſterium. Sic Innoc. *c. cum olim. el 2. nu. 4. de priuilegiis*, & *ibi* Hoſtienſis *num.* 14. D. Anton. *3. p. tit.* 16. *c. 6. § 7.* Roſel. *verbo monachus, n. 9.* & *ibi* Tabiena *q. 12. n. 13.* Sylueſter *verbo religio, 6. q. 8.* quod tamen ad hunc ſenſum intelligo, vt non poſſit Abbas res illas petere actione rei vendicationis. Cæterùm ſi in eo conſeruando delinquat monachus, poterit puniri ab Abbate, tanquam à ſuo legitimo ſuperiori, vt bene docet Molina *tomo 2. de iuſt. diſp. 525. col. antepenult. verſ. non ſolùm*. Item poterit Abbas præcipere monacho, ne amplius depoſitum retineat, vel illi rem depoſitam auferre, vt ſecuriùs in monaſterio cuſtodiatur.

Tandem ſupereſt duplex difficultas. Prior eſt, an ſi Ab- 32 bas videat res apud monachum depoſitas ſurripi à monacho, vel aliàs culpa illius perire, nec obſtet, potens facilè obſtare, teneatur depoſiti? Aliqui dicunt peccare quidem; ſed non teneri monaſterium, aut ipſum Abbatem reſtituere monacho non reſtituente: quod res illæ ſoli perſonæ monachi commendatæ fuerint. Sed poteſt amplius probari, quod ſuperior religionis in ſolorum religioſorum bonum, & vtilitatem creatus ſit, non autem vt indemnitati aliorum proſpiciat: ſicut probabiliſſima ſententia ſuſtinet, confeſſarium omittendo obligare pœnitentem ad reſtitutionem, non eſſe reſtitutioni obnoxium, eo quod eius officium in ſolam pœnitentis vtilitatem inſtitutum ſit. Atque ita docet Hoſtienſis *c. 1. num. 14. de depoſito*. Tabiena verbo *monachis, nu. 13. qu. 12.* & *ibi* Armilla *n. 13.* limitans, niſi Abbas eſſet talis perſona, quæ prohibere debuiſſet.

Sed verius eſt teneri reſtituere, quia latum eſt diſcri- 33 men inter religionis Prælatum, & cõfeſſarium: hic enim in ſolam pœnitentis vtilitatem inſtitutus eſt; ille autem, etſi per ſe primò in religioſorum bonum, eſt tamen inſtitutus etiam vt Iudex religioſorum, & vt illos tanquam Iudex coërceat, & puniat. Quare ſicut lege iuſtitiæ tenetur religioſum cogere, vt depoſitum illud domino poſcenti reſtituat; ita eadem lege tenetur impedire damnum, quod inferri ab ipſo videt, & poteſt impedire. Et confirmatur, quia etſi confeſſarius à creditore requiſitus, vt compellat pœnitentem ad reſtituendum, omittat compellere, non tenetur reſtituere, quia non eſt Iudex inter partes. At prælatus religioſorum non compellens religioſum reſtituere parti petenti, tenetur vtique. Et ideo hanc partem ſuſtinent D. Anton. *3. p. tit. 16. c. 6. § 7.* Roſella *verbo monach. n. 9.* Sylueſter *verbo religio. 6. qu. 8.* Gregor. Lopez *l. 13. verbo ò religioſo. tit. 3. part. 5.* Tapia

auth. ingreſſi. verbo ſua.c.18.nu.57.C.de ſacroſanct. Eccleſiis.

34 Poſterior difficultas eſt,an monaſterium,vel Eccleſia teneantur depoſiti apud ipſa relicti, quando culpa eorum periit, eo modo, quo alij depoſitarij, quorum culpa periret,tenerentur? Quidam dicunt non teneri, & hoc eſt priuilegium Eccleſiæ, niſi quando contractus in vtilitatem vtriuſque initus eſt; vt quia pretio accepto depoſitum accepit, vel aliud lucrum inde reportauit. Ita docent Innoc.*c.1.n.1.de depoſit.*& *ibi* Hoſtienſ.*n.3.*Ioan. Andr.*n.9.*Abbas*n.*10 Henric.*n.2.*additque Abbas,ſaltem hoc eſſe verum, cùm gratiâ reſtitutionis faciendæ eſſet opus res immobiles, aut pretioſas mobiles Eccleſiæ diſtrahere, ex contractu hoc non inito in Eccleſiæ vtilitatem aduersùs textum *c.ſine exceptione,*12.*q.*2.

35 Cæterùm dicendum eſt teneri non ſecus atque alios depoſitarios: tum quia nullibi id Eccleſiæ priuilegium reperitur, tum etiam, quia hoc apertè colligitur a contrario ſenſu,ex *c.de depoſito,* quatenus textus ille ponderat ne Eccleſia depoſiti teneatur, non ipſi,ſed ſingulari perſonæ id commendatum eſſe. Atque ita docent Gloſſa *eo.c.*1.*verbo perſona,*& *ibi* Anton.*n.*3.*&* 13. Imola *n.*5. *&* 16.Card.*n.*2.*notab.*3.& *nu.*7.*q.*7.lex regia 7 *tit.*3.*p.*5. & *ibi* Greg. Lopez *verbo bien aſſi.* Qui rationi Abbatis reſpondet, eo ipſo quod per Eccleſiam recipi permittit, cenſetur quoque permittere diſtrahi bona illius ad depoſitum reſtituendum.

36 Nec poſſunt Eccleſia, vel monaſterium iuuari beneficio reſtitutionis in integrum,quando dolo in re depoſita deliquerit:quia Eccleſia æquiparatur minori.*c.1.de reſtit.in integrum.* At minor non reſtituitur quando præceſſit dolus, vt latè probat multis allegatis Sfortia Oddo *de reſtitutione in integrum p.*2.*q.*83.*tit.*10.*art.*1. Atque ita docent Ioan. And.*c.*1.*n.*2.*de depoſito,*& *ibi* Imol.*n.*6.& *ibi* Card *n* 2 *notab.*2. Gregor. Lopez *n. præcedenti* allegatus. Quod ſi ſolùm eſſet in lata culpa,dicunt Ioan. Andr. & Card.*ibi,*adhuc non competere ſibi reſtitutionis beneficium: quod lata culpa æquiparetur dolo.*l.quod Nerua. ff.depoſiti.* At contrarium tenet Imola *vtroque loco citato* quia minor, cui Eccleſia æquiparatur, reſtitutionis beneficio gaudeat aduersùs latam culpam, quæ dolum præſumptum tantùm induit, vt latè probat Sfortia Oddo *d.q.*83.*art.*4.de qua re vide Caldas *l.ſi curatorem, verbo vel aduerſary dolo.n.*62.*&* 63.*C.de in integrũ reſt.*

37 Quod ſi quæras,quando cenſeatur depoſitum factum Eccleſiæ,vel monaſterio? Reſpondeo quando fit de conſenſu Prælati,& Capituli,aut ipſis præſentibus, nec contradicentibus, cùm poſſint contradicere; quia hi repræſentant Eccleſiam. Sic colligitur ex textu *c.*1. *de depoſito.* & tenent *ibi* Gloſſa *verbo perſona,* & *ibi* Card. *n.*7. *q.*9. Anchar.*fine,*Abbas *n.*10.lex regia 7. & *ibi* Greg. Lopez *verbo perlado.tit.*3.*p.*5. Atque idem eſt dicendum,ſi Abbas, & Capitulum aliquem deputaſſent ad recipienda depoſita, & apud illum depoſitum eſſet: ſecus ſi ad ſpecialia depoſita, & ille limites ſuæ poteſtatis tranſgrediens,alia recepiſſet. Et ita docent Cardinalis,Ancharanus, Abbas,Gregorius Lopez *ibidem.*

SVMMARIVM.

*An religioſus poſſit eſſe fideiuſſor?n.*38.
*Quid de Prælato regulari?n.*39.
*An valeat fideiuſſio?referiur quædam ſententia?n.*40.
*Sententia Authoris.n.*41.
*An religioſus cum licentia exiſtens in ſtudio, poſſit fideiubere, vel peculium cauſâ ſtudij ſibi conceſſum fideiuſſione illa obligare?n.*42.

38 Quartò interdicitur religioſis fideiubere,niſi de licentia Prælati, & maioris partis Capituli, vt expreſsè habetur *c.penultimo de fideiuſſ.*& *l.regia* 2. *tit.*12. *p.*5. exigitur quoque vtilitas monaſterij,iuxta *c.*2.*de poſtuland.*vt bene docent Hoſt.*eo.c.penult,n.*2. At in religione,in qua Capitulum non congregatur, vt in Societate IESV, ſatis eſt facultas eius ſuperioris, qui iuxta ſtatuta, & eius priuilegia poteſt eam concedere,vt bene docet Molina *tomo* 2. *de iuſt.diſput.*540.*col.*14.*verſ.religioſus verò.*

Quare nec Prælatus monaſterij id poterit abſque conſenſu maioris partis Capituli, cùm nec ipſe abſque eo conſenſu facultatem fideiubendi concedere poſſit. Et ita docent Syluest.*verbo fideiuſſor.q.*4 & *ibi* Angel.*n.*7. Armil.*n.*4.Tabiena *q.*3.*n.*4.Leonard.*lib.*2.*de iuſtitia. c.*28. *dubio* 2. *n.*20. Quod bene ait Syluest. intelligendum de aſſenſu explicito, vel implicito, vt in re modica, de qua poteſt Abbas diſponere ex tacito Capituli conſenſu. Atque idem eſt dicendum, vbi ſuperior non indiget conſenſu Capituli ad eam licentiam dandam, iuxta dicta *n. præced.* Sicut enim ſuperior ille poſſet eam licentiam concedere abſque conſenſu Capituli: ita poſſet quoque ipſe fideiubere, id vtilitate monaſterij poſcente, iuxta dicta *n.præcedenti.* 39

Sed controuerſia eſt, an ſi de facto fideiubeat religioſus abſque prædicta licentia,ſit irrita fideiuſſio? Quidam cenſent eam validam fore, & faciendam executionem in peculio talis monachi; quia clericis ſimiliter interdicitur fideiuſſio,ſi tamen fideiubeant,tenentur, vt conſtat ex *c.*1.*&* 2.*de fideiuſſor.*& ita docent Faber *Inſtit.quod cum eo.§.quæ diximus.n.*2 & *ibi* Angel.*§ cæterum,n.*1.Auſtrerius *in deciſione capellæ Tholoſanæ,*34.*n.*3. 40

Sed dicendum eſt, fideiuſſionem eſſe irritam, quia diuerſum eſt in clericis, quibus ſolùm prohibetur pro laicis fideiubere, quod id ſtatum eorum dedeceat. At religioſis interdicitur quæcumque fideiuſſio abſque prædicta licentia,eo quod proprium non habeant, quod alteri obligent. Atque ita,cùm obligent abſque legitima licẽtia, erit irritum quod faciunt:ſicut ſi abſque legitima licentia aliquid donarent,vel alio modo diſponerent. Et ita docere videtur Hoſtienſis *c.penult.n.*2.*de fideiuſſ.*dum ait religioſum abſque licentia fideiubentem non obligari,& tenent Ioan. Andr.*c.*2.*n.*6.*ne clerici,vel monachi,in* 6. & *ibi* Archid.*n.*6.Dominic.*ibi in principio.n.*10 Francus *in principio.n.*6.Idem Archid.*c.cum paſtoris.*2.*q.*7.*n.*4.& *ibi* Bellamera *n.*2.Faber *§ at nec ſine.Inſtit.de fideiuſſor.* D.Anton.3.*p.tit.*24.*c.*53 *fine.*Roſella *verbo excommunicatio.* 1.*caſu* 10.*fine.*Syluest *verbo excommunic.*9.*caſu* 25.*n.*55. *fine.*Greg Lopez *l.*2.*verbo de los obiſpos tit.*12 *p.*5.Molina *tomo* 2.*de iuſtit.diſp.*540.*col.*14 *verſ religioſus verò,* Azor *tomo* 1.*inſtit.moral.lib.*12.*c* 11.*q* 2. 41

Immò quamuis religioſus de ſuperioris licentia exiſtens in ſtudio,poſſit contractus inire,nequit tamen validè fideiubere,vt docent Gloſſa *c ex parte,verbo licet,de accuſat.*Felin.*n.*1.*c.ex parte,n.*2.*de accuſat.*Ioan. And. Archid *eo.c.*2.*n.*6. Dominicus,Francus,D.Anton.Roſella *n. præced.*allegati,Surdus *de alimentis,tit.*8.*priuileg* 97. *n.*1. Quia ſolùm poteſt contrahere,& obligare monaſterium in iis, quibus ad neceſſarias ſtudiis expenſas indiget, vt ſuo loco dicemus, inter quæ fideiuſſio non computatur. Quare bene ait Abbas *cap.penult.n.*3 *de fideiuſſ.*nec tunc obligare fideiuſſione illa peculium cauſâ ſtudij ſibi conceſſum. Quippe cùm fideiuſſio eſt extra ſtudij cauſam, & addo,quia etiam fideiuſſio non valeat. 42

SVMMARIVM.

*An religioſus poſſit ad gradum doctoratus promoueri? Referiur quædam ſententia?n.*43.
Poteſt promoueri in Theologia,vel iure canonico? numero 44.
Quid in iure ciuili,& medicina?n 45.
*An exiſtens de licentia ſuperioris in ſtudio,poſſit abſque alia licentia ad doctoratum promoueri, & teneatur monaſterium ad expenſas?n.*46.
Quid de Franciſcanis?n 47.
Quid de religioſis Societatis IESV?*n.*48.

An

An valeat gradus à religioſo ſuſceptus abſque ſuperioris licentia?num.49.

43 Tandem agendum eſt de gradu doctoratus, an interdictum ſit religioſo ad eum promoueri. Rebuffus *praxi beneficiorum, titulo de diſpenſatione cum regularibus, num.*27. ait, nullum doctoratus gradum in Theologia, vel iure canonico tribui debere religioſis: atque in iure ciuili, vel medicina certum eſſe nequaquam poſſe religioſum ad gradum doctoratus promoueri, quia ipſis interdicitur iuri ciuili, aut medicinæ ſtudere. *cap. non magnopere.* & *c. ſuper ſpecula, ne clerici, vel monachi.* Ergo & doctoris gradum in illis accipere. Immò Ioan. Andr. *regula cùm quid prohibetur 39. de regulis iuris, in 6. n.*24. *verſ. circa ſolutionem quæſtionis,* dubitat an conceſſo priuilegio à Papa religioſis, vt audiant ius ciuile, poſſint ad doctoratus gradum in eo promoueri; & ante factum dicit ab ea promotione abſtinendum.

44 Prima concluſio ſit. Abſque dubio dicendum eſt, poſſe religioſos ex ſuperioris licentia ad doctoratus gradum promoueri in Theologia, & iure canonico. Ratio eſt, quia nullibi interdicitur eius gradus aſſumptio, neque harum facultatum ſtudium. Atque ita docent Calder. *conſil.* 2. *de magiſt.* Puluius *cap. cùm dilectu, numer.*19. *de reſcriptis.* Caietanus 2. 2. *qu.*186. *art.*7. *ad* 4. *fine.* Archidiac. *cap. monachus, el.*1. *part.*16. *qu.*1. *nu.*1. Guillelmus Benedictus *cap. Raynutius, verbo de vxore nomine Adelaſiam, in princip. nu.*213. Syluester *verbo Doctor. qu.*6, *num.*7. Tabiena *verbo magiſter, qu.*2. *num.*3. & *ibi* Armilla *num.*4. Nauarrus *comment.* 2 *de regul. nu.* 2. *verſ.* 3, *dico.* Salzedo *in pract. can. Bernard. Diaz, c.*59. §. *penult.* Manuel *qq. reg. tom.* 2. *quæſt.* 74. *art.* 1.

45 Secunda concluſio. Religioſus, qui iuri ciuili operam dederat, poteſt ex ſui ſuperioris licentia promoueri ad doctoratum in iure ciuili. Ratio eſt, quia *c. non magnopere.* & *c. ſuper ſpecula, ne clerici, vel monachi,* ſola auditio iuris ciuilis, aut medicinæ exeundo clauſtrum interdicitur. At longè diuerſum eſt promoueri ad gradus in his facultatibus, quas religioſi in ſæculo didicerant. Atque ita docent Calder. Felin. Nauarrus, Salzedo, Manuel, *n. precedenti* allegati. Immò ſi in religione ipſa huic facultati operam dedit, etiam è clauſtro exiens, quamuis peccarit, poterit tamen ex ſuperioris licentia ad gradum doctoratus in illa promoueri: quia hoc poſterius nullibi prohibitum eſt, nec peccatum præcedens ſtudij huius facultatis reddit religioſum ineptum doctoratui. Atque idem cenſeo de promotione ad doctoratum in medicina, quia nullibi eſt prohibitum, ſed ſola auditio.

46 Tertia concluſio. Religioſus miſſus à ſuperiori ad litteras addiſcendas, cenſetur quoque licentiam habere, vt ad doctoratus gradum promoueatur, ac proinde expenſas in eius gradu conſumptas tenetur monaſterium ſoluere. Atque ita docent Felinus latiùs probans *c. cùm dilecta, n.*18. & 19. *de reſcriptis,* & *c. ex parte, n.*3. *de accuſat.* Nauar. *comm.* 2. *de regul. n.* 2. *verſ.* 3. *dico.* Surd. *de alimentis, tit.* 8. *priuileg.* 97. *n.* 4. & 5. quod bene limitat Felin. *eo. c. ex part. n.* 3. de expenſis neceſſariis non ſumptuoſis.

47 Quarta concluſio. Fratres Franciſcani poſſunt etiam ad gradum doctoratus promoueri, dummodo curſus per conſtitutiones Apoſtolicas, & ſui ordinis inſtituta decretos perfecerint, & idonei exiſtant; & in Vniuerſitatibus ab ipſo ordine per generalia Capitula ſpecialiter electis. Sic enim ſtatuit Martinus V. vt refert Manuel *qq. regular. tom.* 2. *quæſt.* 84. *art.* 2.

48 Religioſi Societatis IESV non poſſunt ad gradus Philoſophiæ, vel Theologiæ promoueri ſine Præpoſiti Generalis facultate: habetur *in conſtit. p.* 4. *c.* 6. §. 10 & 17. & *cap.* 15. §. 3. & *regul.* 62. *officij Prouincialis.*

49 Tandem difficultas eſt, an valeat gradus doctoratus, vel alios receptus à religioſo abſque ſuperioris licentia? Breuiter reſpondet, & bene Manuel *qq. regular. tom.* 2. *quæſt.* 74. *artic.* 3. ſi religioſi ſint ordinis Prædicatorum reformatorum, ſeu de obſeruantia prouinciæ, aut congregationis Hiſpaniæ, & præſumant aſſumere quemcumque gradum in ſacra Theologia, niſi ad illum per Capitulum dictæ congregationis expoſiti fuerint, erit irritũ quod faciunt: ſic enim ſtatuit Innoc. VIII. cuius decretum ibi refert. Vnde bene infert *ibi* Manuel, hanc pœnam non extendi ad reliquos fratres nõ reformatos, neque ad reliquos religioſos, immò neque ad reformatos, qui non ex præſumptione, ſed ex ignorantia, vel obliuione ad eos gradus promoti ſunt, quia decretum illud præſumptionem requirit. Immò addo non incurrere, quamuis ignorantia eſſet mortaliter culpabilis. & quantumcumque craſſa, dummodo non eſſet ingens temeritas: quia huiuſmodi ignorantia, quæ non ingentem temeritatem claudit, excuſat à pœna præſumentibus impoſita, vt latè probaui *lib.* 9. *de matrimonio, diſput.* 32. *nu.* 38. & 39.

CAPVT XV.

De clauſura monialibus indicta quoad egreſſum è monaſteriis.

SVMMARIVM.

Quot quæſtiones diſputandæ ſint? n. 1.
Proponuntur textus, & motus proprij clauſuram monialibus indicentes. n. 2.
An ſit ſolo iure humano indicta? n. 3.
An contraria conſuetudine poſſit huic clauſuræ præcepto derogari? n. 4.
Qualiter monialibus ſtrictior clauſura indici potuit? n. 5.
Qui ſint limites, intra quos clauſura monialium continetur, & an illis integrum ſit Eccleſiam, & vſque ad portam exteriorem, dum clauſa ſunt, egredi? n. 6.
An clauſuram violent ſi ſupra tecti tegulas aſcendãt? n. 7.
Quid intelligat Pius V. in motu proprio per monaſteria, ſiue domos: & quæ ſit natura dictionis, ſeu *&* ſiue? *n.* 8.
An clauſuram violet monialis egrediens domo priuata, intra quam eſt incluſa, vel tranſiens ad domum monaſterio contiguum? n. 9.

DVplex iure indicitur regularibus clauſura: prior quoad egreſſum è ſuis monaſteriis; poſterior quoad ingreſſum extraneorum intra illa. Diuerſa autem quoad vtrumque indicitur monialibus, & viris religioſis, de quibus ſeorſim agendum eſt. In præſenti ergo *capite* tractandum eſt de clauſura monialibus iure indicta quoad egreſſum è ſuis monaſteriis: eſtque quadruplex diſputanda quæſtio. Prima eſt. Qualis clauſura, & quo iure monialibus indicta ſit: & qualiter ſtrictior indici potuerit? Secunda. Quæ moniales illa ligentur? Tertia. Cuius ſit eas ad hanc clauſuram cogere, & licentiam egreſſus legitimæ cauſæ. Vltima. Quæ cenſuræ latæ ſint contra moniales clauſuram hanc non ſeruantes, vel eis fauentes.

Prima eſt. Qualis clauſura eo iure monialibus indicta ſit, & qualiter ſtrictior ea ad quam ex vi ſuæ regulæ, aut voti tenebantur, indici potuerit? Præmittendum 1
eſt, clauſuram monialibus, eo quod collapſa erat, non abſque graui earum honeſtatis diſpendio, indictam ſtrictiſſimo præcepto eſſe à Bonifac. VIII. *cap. periculoſo, in princip. de ſtatu regularium, in* 6. his verbis; *Præſenti conſtitutione perpetuo irrefragabiliter valitura ſancimus, vniuerſas, & ſingulas moniales præſentes, atque futuras, cuiuſcumque religionis ſint, vel ordinis, in quibuslibet mundi partibus exiſtentes, ſub perpetua in ſuis monaſteriis debere de cætero permanere clauſura, ita quod nulli earum tacitè, vel expreſſè profeſſæ ſint, vel eſſe valeant, quacumque ratione vel cauſa (niſi fortè tanto, & tali morbo euidenter eã laborare conſtaret, quod non poſſet cum aliis abſque graui periculo ſeu ſcandalo cõmorari) monaſteria ipſa deinceps egrediẽdi facultas cõcedatur.* Sed quia conſtitutio hæc in aliquibus locis recepta non erat, in aliis verò in deſuetudinem abierat, Tridentinum

 ſeſſ. 24.

ſeſſ.24.de regul.c.5. rigidiſſimis verbis hanc conſuetudinem innouauit, eam inuiolabiliter ſeruari in poſterum præcipiens: & idemmet Trident. *eadem ſeſſ. de regul.c.22.* præcipit omnia contenta in tota ea ſeſſione ſeruari, non obſtantibus quibuſcumque ſtatutis, & priuilegiis quacumque firmitate munitis, & quibuſcumque præſcriptionibus, & conſuetudinibus, etiam immemorialibus; vnum autem ex contentis *in ea ſeſſ.c.5.* eſt hæc clauſura. Et poſtea Pius V. in quodam motu proprio incipiente; *Circa paſtoralis officij*, edito anno 1566. quarto Kalendas Iunij innouauit, ac diſtinctè obſeruari præcepit prædictam Boniſac. VIII. conſuetudinem, & decretum Trident. explicans amplius, quæ moniales hac clauſura teneantur. Atque idem Pontifex anno 1569. Kalendis Februarij alium edidit motum proprium, qui incipit, *Decori, & honeſtati*, quo rigidiùs eandem clauſuram præcepit, explicans iuſtas concedendæ licentiæ ad egreſſum cauſas, variiſque pœnis afficiens moniales clauſuram violantes, atque illis auxilium aliquod impertientes. Et eadem Gregor. XIII. anno 1572. tertio Kalendas Ianuarij motu proprio, qui incipit, *Deo ſacris virginibus*, eandem clauſuram confirmauit, explicans quæ loca ſub illa claudantur: quæ omnia toto hoc capite explicabuntur.

3 Circa quam prohibitionem primò dubitatur, an clauſura hæc ſolo iure humano monialibus indicta ſit, an potiùs iure naturali, & diuino. Quidam, quos tacito nomine refert Azor ſtatim allegandus, aſſerunt eadem clauſuram iure naturali, & diuino indici. Ducuntur, quod Boniſac. VIII. *dicto c. periculoſo*, dicit, ideo ſe clauſuram præcipere, quod exitus è monaſterio ſit monialibus periculoſus; & noxius. Et Pius V. in motu proprio incipiente; *Decori, & honeſtati*, ait eſſe ſcandalis, & periculis plenum. Atque Trident. *dicto c.22.* & Pius V. motu proprio incipiente; *Circa paſtoralis*, derogarunt contrariæ conſuetudini, etiam temporis immemorialis: quæ omnia locum non haberent, niſi hæc prohibitio iuris naturalis, aut diuini eſſet; quippe ſolo iure humano prohibita non ſunt mala ante eam prohibitionem, atque aduersùs illa conſuetudo vires obtinet. Cæterùm abſque dubio dicendum eſt, eam prohibitionem ſolius humani iuris eſſe: nec enim ex ſacris litteris, aut traditione aliqua diuina eiuſmodi clauſura clarè deduci poteſt, nec in tribus religionis votis clauditur. Præterea, quia Epigenia, quam D. Matthæus religioſam effecerat, vt habetur in eius hiſtoria, & aliquot aliæ moniales tempore Apoſtolorum clauſuram non ſeruabant; imò nec tempore D. Auguſtini ſeruabatur, vt colligitur ex eius *epiſtola* 109. vbi monialibus ſuæ ſorori ſubiectis, regulam præſcribens tantam egrediendi facultatem ad balnea, & ad alias res neceſſarias concedit, quanta n canonicis regularibus in ſua regula. Nec obſtant contraria, quia ij textus minimè decernunt exitum è monaſteriis fuiſſe ante iuris humani prohibitionem illicitum; ſed per illud iure optimo interdici; ad pericula contra caſtitatem, & ſcandala, quæ inde conſurgere poterant, præcauenda: nec decreuêre id præceptum contraria conſuetudine in poſterũ inducenda aboleri non poſſe, ſed ſolam iam inductam abrogarunt. Et ideo huius ſententiæ ſunt Nauarr. *comm.4.n.39.verſ.14.* & *n.42. verſ. quibus tamen, de regularibus* Azor *to.1.inſtit. moral. lib.* 13.*c.8.quaſ.2.* Manoel *qq regul. to.1.qu.44 art.1.initio*, Llamas *meth. curat.* in appendice, quam in fine ponit §.1. Vega 2.*to. ſumm. c.86.caſu* 19.

4 Hinc deducitur, poſſe alicubi conſuetudine eſſe derogatum his omnibus decretis clauſuram indicentibus, quia poſſunt non eſſe recepta, aut contraria conſuetudine abolita; quippe cùm ſolius iuris humani clauſura hæc ſit, poteſt contraria conſuetudo præualere. Sic Azor *eod. c.8.quaſ.1.verſ. ex his planè*, & *verſ. Item quærebatur.* Quare minus bene Llamas *meth. curat.* in appendice, quam ponit ad finem, *in §.2. fine*, dicit, contra hanc clauſuram non potuiſſe conſuetudinem, aut ſtatuta religioſis vim habere vllo tempore, quia etiam ante iuris humani ſtatuta vim habuiſſet clauſura; quia tacitè clauditur in voto tanquam neceſſaria ad caſtitatis promiſſæ obſeruantiam. Sed ſi hoc argumentum vim haberet, falſum eſſet, quod diximus de ſolo iure humano, quod tamen non eſt, ſed veriſſimum: quamuis enim tacitè ſub obedientiæ voto claudatur quidquid ſecundùm regulas præcipit ſuperior; at quod iuxta illas præcipit ſuperior, eſt merum ius humanum, & ita conſuetudo poteſt præualere contra illud: ſicut iure diuino tenemur obedire Pontifici; at præcepta illius ſolo iure humano obligant, poſſúntque conſuetudine aboleri.

Secundò dubitatur, qualiter monialibus ſtrictior iure 5
Pontificio clauſura indici potuerit ea, ad quam ex vi ſuæ profeſſionis, aut regulæ tenebantur: cùm conſtantiſſimum ſit, religioſos nihil excedens ſuæ profeſſionis, aut regulæ limites iuberi poſſe. Sed de hac re diximus *ſupra* in hoc *lib. c.2.n.42.*

Tertia difficultas eſt, qui ſint limites, intra quos clau- 6
ſura monialium contineatur, quouſque prætergrediendo clauſuram violent. Hanc rem explicuit Gregor. XIII. in quodam motu proprio edito anno 1572. 3. Kalendas Ianuarij, qui incipit; *Deo ſacris virginibus*, vbi ſic ait. *Declaramus præterea, nullis monialibus, etiam tertiariis, licere habere oſtium, per quod ex monaſterio interiori introiri poſſit ipſarum monialium Eccleſiam exteriorem, in quam ſæcularibus ad Miſſas, & diuina officia patere ſolet acceſſus, ſed omnino muro obſtruendum. Nec iiſdem licere monialibus, etiam tertiariis, egredi à ianua monaſterij quæ eſt pro clauſura monaſterij ipſius, etiam ad claudendum aliam vlteriorẽ ianuam, quæ patere ſolet aditus ſæcularibus venientibus, vel ad rotam, vel ad crates, ſeu loca colloquiis deſtinata, quæ vulgò parlatoria vocantur, vel ad pulſandum ipſam ianuam clauſuræ; quæ loca cùm ſaltem pro cauſis prædictis patere ſoleant ſæcularibus, extra clauſuram cenſeri debent, etiam quo tempore clauſa ſint.* Ex quo deducitur, locum clauſuræ eſſe eum, quia ianua clauſa continetur, ad quam ſæcularibus non patet acceſſus. Atque ita ſi locus eiuſmodi ſit, in quem ſæculares admittuntur, eſt extra monialium clauſuram, illúcque exeundo eam violant, vt conſtat ex dicto motu proprio.

Hinc deducitur primò, moniales aſcendentes ſupra 7
tecti tegulas, ſi intra eam partem, quæ monaſterium reſpicit, atque ad ipſum pertinet, contineantur, minimè violare clauſuram; ſecus ſi eam prætergreſſæ ad alienam tecti partem tranſeant: quia cùm prior pars ad monaſterium pertineat, eſt intra clauſuram, ſecus de poſteriori, quæ alterius domus pars eſt.

Secundò deducitur intellectus ad motum proprium 8
Pij V. qui incipit; *Circa paſtoralis*, vbi bis repetit ne moniales monaſteriis, ſeu domibus propriis egrediantur, vbi ſub clauſuræ limitibus non ſola monaſterij loca oſtio principali incluſa cõprehendere videtur, ſed alias quoque monaſterij domos. At dicendum eſt, monaſteria, & domos pro eodem vſurpari, nam propria dictionis illius, *ſeu*, ſicut & dictionis *ſiue* ſignificatio eſt, non ſenſum, ſed ſola verba disiungere, teſte Abbate communiter recepto, *c. inter cætera, n.4. de reſcriptis.* Sic Nauarr. *comment.4.n.44.notab.4.de regul.* & *lib.3.conſ. in 1. edit. tit. de regul. conſ.66.n.vlt.* Manuel *qq. regul. tom.1.qu.44. art.4. colum.2. verſ. obſerua præterea.*

Quare monialis ſiue iuſtè, ſiue iniuſtè è monaſterio 9
egreſſa, & intra domũ aliam priuatam incluſa, non violat clauſuram domo hac egrediens, quod domus hæc nõ ſit monaſterium. Sic Nauarr *eod. comm.4.n.44. notab.4.* Imò nec intra clauſuram comprehenduntur domus contiguæ monaſteriis, intra quas conuerſæ profeſſæ deſtinatæ, eleemoſynis colligendis eſſe debet, vt dicemus *n.13.* Quia hę non ſunt monaſterium, ſed extra illius clauſuram, ita vt ſub canone interdicente perſonis ſæcu-

laribus

laicibus ingreſſum in monaſteria, non veniant, vt optimè ait Nauarrus *eodem commentario 4.n.56.verſ.ex quibus colligo.*

SVMMARIVM.

An moniales ordinum omnium militarium ligentur hac clauſura?n.10.

Quid de monaſteriis, in quibus nunquam ante Tridentinum hac clauſura eſt ſeruata? Proponuntur probantia partem negantem.n.11.

Explicatur ſententia Authoris.n.12.

An moniales conuerſæ,& tertiariæ, ſiue de pœnitentia, teneantur ad clauſuram?n.13.

Quid de mulieribus vouentibus ſolo voto ſimplici in congregatione aliquem religioſum viuendi modum: & an poſſint aliqua huiuſmodi amplius admitti?n.14.

An oblatæ, vulgò donadas, *teneantur ad clauſuram?n.15.*

An nouitia ad illam teneantur?n.16.

An profeſſa cum conditione, vt in domo propria maneant, teneantur ad illam? n.17.

An profeſſæ, quæ olim obtinuerant priuilegium Pontificium exiſtendi in propria domo, teneantur ad clauſuram?n.18.

An omnes moniales teneantur ex voto, an ex ſolo præcepto eccleſiaſtico, aut regula ad clauſuram?n.19.

10 QVÆSTIO ſecunda. Quæ moniales clauſuræ præcepto aſtringantur? Quidam, teſte Nauar. ſtatim referendo, dubitarunt, an ligentur hac clauſura moniales profeſſæ ordinum militarium Sancti Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ. At immeritò id dubium vertunt: quia Trident.*ſeſſ.25.de regul.c.22.*ſic ait: *Hæc omnia, & ſingula, in ſuperioribus decretis contenta obſeruari ſancta Synodus præcipit in omnibus Cœnobiis, ac monaſteriis quarumcumque ſanctimonialium, etiamſi illa ſub gubernio militarium, etiam Hieroſolymitana viuant, & quocumque nomine appellentur, ſub quacumque regula, vel conſtitutionibus.* At vnum ex decretis ea ſeſſione contentis eſt de monialium clauſura. Idem conſtat ex motu proprio Pij V. qui incipit; *Circa paſtoralis*, ibi. *Cuiuſcumque ordinis, vel militarium, etiamſi Hieroſolymitana ſint.* Quæ dictio, *etiam*, in vtroque decreto poſita ſignificat à fortiori comprehendi, quæ ſunt aliarum militiarum, & docent Nauarr. *comment.4.nu.44.verſic.5.nota, de regular.* Manuel *quæſt.regul.tom.1.quæſt.4.artic.2.& 3.* Llamas *methodo curationis*, in appendice, quam ponit in fine, *§.1 fine.*

11 Sed vrgentius dubium eſt, an clauſura hæc ea monaſteria reſtringat in quibus ante Tridentini decretum *ſeſſ.25.c.5.de regul.* hæc clauſura nunquam admiſſa, aut ſeruata fuerat. Partem enim negantem probant ea verba illius decreti: *vniuerſis Epiſcopis præcipit ſancta Synodus vt in omnibus monaſteriis clauſuram ſanctimonialium, vbi violata fuerit, diligenter reſtitui, & vbi inuiolata eſt, conſeruari maximè procurent.* At non dicitur violari, nec reſtitui, quod nunquam fuit. Præterea, quia Pius V. in extrauag. *Circa paſtoralis*, ita ait; *Decernimus vniuerſas moniales, ſi tacitè, vel expreſſè religionem profeſſæ ſunt.* Et eodem prorſus tenore idem dicitur *c.periculoſo, in princ.de ſtatu regul.in 6.* vbi ſolæ, quæ clauſuram profitentur, videntur ad illam teneri.

12 Cæterùm abſque dubio dicendum eſt, hæc quoque monaſteria teneri hoc clauſuræ præcepto. Conſtat ex Trid.*ſeſſ.25.de regul.c.22.* vbi iubetur, in quibuſcumque monaſteriis ſeruari omnia decreta illius ſeſſionis, inter quæ vnum eſt huius clauſuræ, etſi à tempore immemorabili ſit contraria conſuetudo; idque clarius decidit Pius V. in ſuo motu proprio, qui incipit; *Circa paſtoralis*, ibi. *Etiamſi ex inſtitutis, vel fundationibus earum regula ad clauſuram non teneantur, nec vnquam in earum monaſteriis, ſiue domibus, etiam ab immemorabili tempore ea ſeruata fuerit.* Nec obſtat ratio contraria, tum quia mens legis potiùs quàm eius verba ſpectanda ſit, *regul. finali, de regulis iuris, in 6.* quod præcepta ſit vniuerſis monialibus clauſura. Id innuit Trid. *eo.c.5.* dicens; *vbi id præceptum violatum eſt, non introducta clauſura* (& hoc dicitur clauſura violata) *reſtituatur*, id eſt, inſtauretur, & reducatur ad clauſuram debitam vt illius præcepti. Nec obſtant verba motus proprij, & *cap.periculoſo*, in contrarium allegata, quia manifeſtè loquuntur de profeſſis tacitè, vel expreſſè religionem, ad excludendas nouitias, & alias non profeſſas; non autem de profeſſis clauſuram illam. Et ita ſuſtinent Nauarr. *comment.4.n.45.verſ.8.nota, de regul.* & latè Manuel *qq.regul.tom.1.qu.44.toto art.2.* Azor *tomo 1.inſtitut.moral.lib.13.cap.8.quæſ.1.verſ.ex his planè, & verſ.item quærebatur.* Galarza *in opuſculo de clauſura monialium, in 1.edit.*

Tenentur etiam ad clauſuram moniales conuerſæ, & tertiariæ, ſiue de pœnitentia, cuiuſcumque ordinis, vel congregationis ſint, ſi vtræque veræ profeſſæ ſint. Habetur expreſſè in eodem motu proprio Pij V. *Circa paſtoralis*, & docent Nauarr. *eodem comment.4.n.45.* Paſſarellus *in compendio priuilegiorum Minorum, c.23.ad finem* Manuel *eadem qu.44.art.4.* Llamas *methodo curationis*, in appendice, quã ponit in fine, §.1. *ad finem.* Quare iam non eſt locus ſententiæ, quam ſuſtinuit ante hunc motum proprium Corduba *in annotationibus ad collectorem priuilegiorum Mendicantium, verb.clauſura monialium, notab.1.* vbi ait, non teneri ad clauſuram monialium tertiarias D. Franciſci, in congregatione viuentes, ac tribus votis ſolemnibus ligatas; quia regula à Leone X. approbata poſt *c.periculoſo, de ſtatu regul.in 6.* indulget eis, nec clauſuram ſeruent. 13

Mulieres autem in congregatione vouentes ſimpliciter aliquem religioſum viuendi modum, hortandæ ſunt, vt ſolemniter profiteantur, & ex tunc tenebuntur ad clauſuram; quod ſi recuſantes voluerint ſic in congregatione viuere abſque clauſura, & profeſſione, non licet eis aliquam in poſterum in ſuam congregationem admittere. Sic expreſſè deciditur in motu proprio Pij V. qui incipit; *Circa paſtoralis*, & tenent Nauar. *comm.4.n.45.de regul.* Manuel *qu.regular. tom.1. qu.44.art.3.* Subdit autem motus proprius hæc verba. *Quod ſi contra huiuſmodi hanc noſtram prohibitionem, & decretum aliquas receperint eas ad ſic viuendum omnino inhabiles reddimus, ac illarum quaſlibet profeſſiones, ac receptiones irritas decernimus, & nullas, prout etiam præſenti decreto irritas facimus, & annullamus.* Quod quidem decretum ſolas has receptiones contra hoc decretum in poſterum factas irritat, non autem receptiones, quæ anteceſſerant. 14

Similiter oblatæ (quas vulgò *donadas* vocant) non tenentur ad clauſuram, quod non ſint veræ moniales, nec profeſſionem emittant, ſed vel nullo voto ſe aſtringant, aut ſolis aliquibus ſimplicibus. Atque ita tradunt Nauar. *lib.3 conſ.in 1.edit.tit.de regul.toto conſ.81.& 82.n.1. in 2.tit.de ſtatu monacharum, toto conſ.6. & conſ.7.n.1.* Graffis *1.part. deciſionum, lib.4.c.23.n.17.* Manuel *qq. reg.tom.1.qu.44.art.vlt.fine.* 15

Hinc deducitur, à fortiori nouitias cuiuſcumque religionis approbatæ non teneri ad clauſuram, quod omnes textus illam inducentes de ſolis tacitè, vel expreſſè profeſſis loquantur. Et ita tradunt Nauar. *comment.4.n.47.verſ.circa quod regularibus.* Thom. Zerola *in praxi Epiſcopali, in 2.edit.part.1. verbo moniales ad 16.quæſitum, dub.4.* Azor *tom.1.inſt.moralium, lib.13.c.8.quæſ.1.verſ.item quærebatur*, Galarza *opuſculo de clauſura monialium, in 2.edit.* 16

Immo ſi hodie licitè aliqua profiteretur ea lege, vt in domo propria maneret, prout promittitur *c.finali, qui clerici, vel vouentes*, non teneretur ad clauſuram, quia textus loquuntur de monialibus in congregatione viuentibus, 17

Digitized by Google

nentibus,vt conſtat ex motu proprio Pij V.*Circa paſtoralis*,ibi; *Mulieres quoque, quæ tertiæ,ſeu de pœnitentia dicuntur , cuiuſcumque ordinis fuerint,in congregatione viuentes*, &c.docent Nauar. *eodem comm.4.nu.45.verſ. nota hìc in illis verbis*,Graffis 1.*part.deciſionum,lib.4.c.23.num.17.*

18 Si quæ tamen moniales profeſſæ obtinuerant olim ante Concil.Trident.& prædictum motum Pij V priuilegium Pontificium exiſtendi intra conuentum in aliquibus locis honeſtis,id priuilegium minimè eis ſuffragatur , quia omnia huiuſmodi indulta abolita ſunt per Trident. & dictum motum proprium. Quare ſolæ facultates ſuffragabuntur poſt huiuſmodi decreta obtentæ cum ſufficienti illorum derogatione.Sic Nauarr. *eodem comm.4.n.53.notabili 2.& 3.*

19 Tandem monuerim,moniales quæ regulæ,ſtatuto,aut voto tenentur ad clauſuram , illam violando reas fore tranſgreſſionis illius regulæ, aut voti, & præcepti eccleſiaſtici de clauſura indicti in textibus allegatis *n.1.*Quod ſi tamen nec regula,nec ex voto ad eam teneantur,erũt reæ ſolius præcepti eccleſiaſtici.Sic Manuel *qu.regul.to.1.qu.44.art.2.in ſolutione ad primum argum. notabili 3.*

SVMMARIVM.

An Epiſcopi ſit cogere omnes moniales , etiam exemptas , ad clauſuram? refertur quædam ſententia. numer.20.

Sententia Authoris. n.21.

An poſſint inuocare auxilium brachij ſæcularis , & qualiter peccent , & incurrant excommunicationem illud denegantes? n.22.

An ſit præceptum quotannis huius decreti publicandi? num.23.

An Epiſcopi ſit ad exitum monialis licentiam concedere in quibuſcumque monaſteriis?referuntur variæ ſententiæ.n.24.25.26.27.

Explicatur ſententia Authoris,& an hanc licentiam concedere poſſit quicumque religionis Prælatus, & Abbatiſſa?.n.28.

An hæc licentia debeat eſſe in reſcriptis?n.29.

An vicarius Epiſcopi,aut habentium iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & Capituli ſede vacante,ad ordinum militarium , illam concedere valeant? n.30.

20 QVÆSTIO tertia.Cuius ſit moniales ad hanc clauſuram cogere , licentiamque egreſſus concedere. Circa priorem partem , anſam dubitandi præbet decretum Trident *ſeſſ.25.de regul.c.5.*ibi.*Bonif.VIII. conſtitutionem,quæ incipit,periculoſo,renouans ſancta Synodus,vniuerſis Epiſcopis ſub obteſtatione diuini iudicij,interminatione maledictionis æternæ præcipit,vt in omnibus monaſteriis ſibi ſubiectis ordinaria,in aliis verò Sedis Apoſtolicæ authoritate clauſuram ſanctimonialium,vbi violata fuerit,diligenter reſtitui,& vbi inuiolata eſt,conſeruari maximè procurent: inobedientes atque contradictores per cenſuras eccleſiaſticas,aliáſque pœnas,quacumque appellatione poſtpoſita , compeſcentes.* Vbi clarè ea facultas concedi videtur Epiſcopis tam reſpectu monaſteriorũ, quàm etiam exemptarum,quæ regularibus ſubiiciuntur. Et ſic ſuſtinet Tho. Zerola *in praxi Epiſcopali , in 2. edit.part.1.verb.moniales,ad 4.quæſit.* & *ad 8.quæſitum, verſ.4.*

21 Cæterùm dicendum eſt , nullam Epiſcopis facultatem concedi indicendæ clauſuræ monialibus exemptis, quæ regularibus ſubiectæ ſunt , ſed id eſſe ſuperiorum regularium.Quare mens Trident.eſt,vt Epiſcopi authoritate ordinaria moniales ſibi ſubditas ad clauſuram cogant:authoritate autem Apoſtolica moniales, quæ immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiectæ ſunt,nõ tamen exẽptis ab eis, & ſubditas aliis Prælatis exemptis aliorum ordinum.Quod quidem apertè probatur ex *c.periculoſo,§ vlt.de ſtatu regul.in 6.*ibi.*Patriarchis,Primatibus,Archiepiſcopis, & Epiſcopis mandamus , quatenus eorum quilibet in ciuitate,ac diœceſi propria in monaſteriis monialium,ſibi ordinario iure ſubiectis,ſua, in his verò, quæ ad Romanam immediatè ſpectant Eccleſiam,Sedis Apoſtolicæ authoritate: Abbates verò, & alij tam exempti, quàm non exempti Prælati Eccleſiarum,monaſteriorũ,& ordinum quorumque,in monaſteriis huiuſmodi ſibi ſubiectis de monialibus includendis quàm primùm commodè poterunt , prouidere procurent.* Cui credo Trident.non derogat , imò ſe illud renouare proteſtatur, atque illud interpretatur. At conſtitutio interpretans eſt dubio intelligenda iuxta eam,quam interpretatur,& recipit omnes illius interpretationes: quod quidem procedit, licèt noua lex declarans loquatur ſtrictiùs, vt ex multis probaui *lib.7.de matrim.diſp.46.n.21.*Præterea,quia id etiã ferè expreſſis verbis dixit Pius V. in ſuo proprio motu, *Circa paſtoralis*,ibi.*Mandãtes Patriarchis,&c.quatenus in monaſteriis monialium ſibi ordinario iure ſubiectis ſua, in his verò , quæ ad Romanam mediatè , vel immediatè ſpectant Eccleſiã,Sedis Apoſtolicæ authoritate, vnà cum ſuperioribus eorumdem monaſteriorum clauſuram ſeruari procurent.* Et præterea idem Pius V.in eodem motu proprio addidit; *iuxta formam dictæ conſtitutionis periculoſo,in ſacro Conc.Trident.approbatam,& innouatam, quam etiam nos authoritate præfata approbamus , & innouamus in omnibus , & per omnia,ac illam diſtrictè obſeruari mandamus.* & Trident *ſeſſ.25.de regul.c.9.* non ſtatuit monaſteria exempta regularibus ſubiecta ab Epiſcopis gubernanda,ſed quæ Sedi Apoſtolicæ ſunt immediatè ſubiecta.Et ideo hanc partem ſuſtinent Nauar. *comm.4.n.60.initio , de regular.* Llamas *meth. curat.* in appendice,quam ponit in fine,*in § 5.* vbi idem dicit de vicario generali Epiſcopi.Sed de hoc dicemus,*n.30.*

Quod ſi opus ſit ad cogendas moniales ad hanc clauſuram auxilio brachij ſæcularis, id inuocandum eſt,atque à brachio ſæculari præſtandum: vt conſtat ex Trident.*ſeſſ.25.de regul.c.5.* ibi;*inuocato ad hoc,ſi opus fuerit,auxilio brachij ſæcularis. Quod auxiliũ vt præbeatur, omnes Chriſtianos Principes hortatur ſancta Synodus, & ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda omnibus magiſtratibus ſæcularibus iniungit.*Ex quo deducitur, Principes abſque cauſa iuſta,hoc auxilium denegantes, minimè peccaturos hoc ſolo Trident. decreto attento, ſecus de magiſtratibus ſæcularibus,quia diuerſè de vtriſque loquitur Trident. priores enim ſolùm exhortatur, exhortatio autem non importat præceptum,*c.quod præcipitur 14 quæſt.1.*poſteriores autem grauiſſimo præcepto ſub excommunicationis latæ pœna id auxilium impendere iubentur.Peccarent autem Principes aduerſus aliam legem id auxilium iniuſtè denegantes , cùm ex officio ſibi iniuncto ad id impendendum petentibus iuſtè teneantur,iuxta notata *cap.1. de officio ordinarij*,& *cap.omnes Principes,de maioritate,& obedientia*,& *cap.duo*, & *cap. ſi Imperator , diſtinct.96.*atque ita docent Nauarrus *comm.4.num.46. verſ.ex quibus nota,de regularibus.* 22

Quamuis autem videantur teneri Epiſcopi , & alij locorum ordinarij ſub pœna peccati lethalis publicare quotannis decretum de clauſura monialium , id enim in virtute ſanctæ obedientiæ præcipit Pius V. in ſuo motu proprio, qui incipit, *Decori*;at temperantiùs loquuntur idem Pius V.in ſuo motu proprio, qui incipit; *Circa paſtoralis*,& Gregor XIII. in ſuo motu proprio, qui incipit; *Deo ſacris*,vbi ſolùm publicationem præcipiunt,non addunt,quoties ea facienda ſit. Atque ideo Nauarr.*comment.de regular num.54.verſ.in quibus nota*, ait videri illum publicandi quotannis rigorem temperari per prædictum motum proprium Gregorij XIII. quod idem ſub dubio aſſerit etiam *num.* 58. id relinquens Pontificis iudicio. Atque ita credo non exigi hanc quotannis publicationem faciendam , ſed ſuffi- 23

cere

cere id decretum ſemel publicatum eſſe : atque ita vſus recepit.

24 Tandem circa poſteriorem partem, nempe, an Epiſcopi ſit iuſtas exitus monialis à monaſterio cauſas approbare, non mod eam dubitandi anſam præbet idem Trident decretum *ſeſſ.25.de reg.c.5.* vbi generaliter, & indiſtincte tradit cauſas has ab Epiſcopo, approbandas, his verbis: *Nemini autem ſanctimonialium liceat poſt profeſſionem exire à monaſterio etiam ad breue tempus, quocumque prætextu, niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda.* Atque vrgentiùs premit motus proprius Pij V. qui incipit, *Decori, & honeſtati,* vbi poſtquã decidit, nulli monialium licere exitum, niſi ex cauſa magni incendij, vel infirmitatis lepræ, aut epidemiæ, ſubdit hæc. *Quæ tamen infirmitas, præter alios ordinum ſuperiores, quibus cura monaſteriorum incumberet, etiam per Epiſcopum, ſeu alium loci ordinarium, etiamſi prædicta monaſteria ab Epiſcoporum, & ordinariorum iuriſdictione exempta eſſe reperiantur, cognita, & expreſſè in ſcriptis approbata ſit.* Quidam Doctores abſolutè tradunt, licentiam hanc, & approbationem pertinere ad Epiſcopum in monaſteriis ſibi, aut Sedis Apoſtolicæ ſubiectis: at ad ſolos ſuperiores regulares in monaſteriis exemptis, quæ regularibus ſubduntur, ſicut diximus de clauſura indicenda *n.21* Et ſic intelligitur prædictum Trident. decretum Nauar. *lib.3.conſil.in 2.edit.tit.de regul.conſ.48.n.6. in 2.tit.de ſtatu monachorum, conſ.5.n.9.* Graffis *1.part. deciſ.lib.4. c.23. n.6.* Llamas *meth.curat.* in appendice, quam in fine ponit, §.5. Alij tamen non meminere huius motus proprij Pij V. præter Llamas citatum, qui dicit eodem modo intelligi.

25 Alij cenſent, extra caſus numeratos à Pio V. in eo motu proprio vetam eſſe prædictam ſententiam: at in illis tribus caſibus deſiderari coniunctim licentiam Epiſcopi, & ſuperiorum monaſterij in monaſteriis exemptis, quæ regularibus ſubduntur; quia expreſſis verbis vtriuſque ſuperioris licentiam is motus proprius petit. Sic tenet Confectius *de priuilegiis ordinum mendicantium tit.20.c 4.* & loquens de illis tribus caſibus tradit Capuccin. *in annotationibus ad compendium priuilegiorum Mendicantium verbo clauſura monialium, ad finem.*

26 Alij abſolutè tradunt, in his monaſteriis, quæ ſubduntur regularibus, exigi Epiſcopi, & ſuperiorum licentiam. Sic Nauar. *comm.4.n.60.verſ.3.qu.dubitari, de regul.* Azor *tom.1.inſtit.moralium, lib.13.c.8.qu.1.verſ.item quærebatur,* & Tho. Zerola *in praxi Epiſcopali, part.2. verbo moniales, dub.8.* teſtatur, ſe ita vidiſſe in praxi recipi.

27 Tandem Manuel *qq.regul.tom.1. qu.49. art.6.* dicit abſque aliquo conſcientiæ ſcrupulo integrum eſſe monialibus, quę regularibus ſubduntur, ex monaſteriis egredi abſque licentia, aut approbatione Epiſcopi, ex ſui Generalis, aut Prouincialis regularis licentia; duplicémque prædictis motus proprij Pij V. verbis ſolutionem adhibet. Prior eſt, in Hiſpania non eſſe in vſu, & ideo per non vſum vires obligandi amiſiſſe. Poſterior eſt, eum intelligi de monaſteriis monialium, quæ non ſolùm ſubduntur Generalibus, & Prouincialibus habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ſed etiam ſubduntur Prioribus conuentualibus tali iuriſdictione quaſi Epiſcopali carentibus; nam in talibus non ſufficit ſuperioris immediati licentia ad monialis exitum; ſed requiritur licentia, & approbatio Generalis, aut Prouincialis: quippe ij quoad iuriſdictionem ſunt Epiſcopi monialium ſibi ſubiectarum.

28 Cæterùm vt meam explicem ſententiam, diſplicet omnino differentia tradita à Confectio, quam *n.25.* allegauimus inter cauſas aſſignatas in eo motu proprio Pij V. ad licitum monialis exitum, & alias, quæ à Doctoribus traduntur, vt in aliis deſideretur etiam Epiſcopi licentia, in his autem minimè, ſed ſolius ſuperioris regularis. Diſplicet (inquam) quia Pius V. in eo motu proprio omnes alias cauſas, præter tres ibi enumeratas, excluſit decidens ob illas non licere exitum: quod ſi alias admittimus (vt reuera admittimus) id contingit ex quadam illarum extenſione, ob rationis ſimilitudinem cum illis, vt explicabimus *n.37. & ſeq.* At quis non videat à ratione prorſus alienum eſſe, exiſtimare Pontificem voluiſſe in cauſis à ſe approbatis tanquam iuſtis egreſſus, & proinde omnino certis licentiam Epiſcopi, & ſuperioris religionis in monaſteriis, quæ ſubduntur regularibus: at ſola ſuperioris regularis licentia contentum eſſe in cauſis, quæ à Doctoribus per extenſionem quandam, & ſimilitudinem tanquam iuſtè approbantur; ac proinde in cauſis, quas eſſe ſufficientes non eſt certum, ſed ſub iudice? Nec etiam placet poſterior ſolutio tradita *n.præced.* ad motum proprium Pij V. quia à Pontificis mente eſt prorſus alienum in eo motu proprio intelligere nomine Epiſcopi, aut ordinarij in monaſteriis, quæ ſubduntur regularibus, eorum Generales, aut Prouinciales iuriſdictione quaſi Epiſcopali fungentes. Quod conſtat ex illis verbis: *præter alios ordinum ſuperiores, quibus cura monaſteriorum incumberet, etiam per Epiſcopum, ſeu alium loci ordinarium, etiamſi prædicta monaſteria ab Epiſcoporum, & ordinariorum iuriſdictione exempta eſſe reperiantur.* Vbi pondero illa verba, *præter alios ordinum ſuperiores*, vbi omnes ſuperiores, & non ſolùm immediatos includit: & ea, *per Epiſcopum ſeu alium loci ordinarium.* At ſuperiores regulares minimi loci ordinarij appellantur. Præterea, quia ſi ea expoſitio eſſet vera, exigeretur quoque in his monaſteriis præter licentiam Prouincialis, aut Generalis, licentia ſuperioris localis monaſterij, cùm motus proprius exigat licentiam Epiſcopi, & ſuperioris monaſterij; quod tamẽ ipſe Manuel, qui eam expoſitionem tradidit, negat. Quare amplectenda eſt prior ſolutio, vt is motus proprius non obliget quoad hoc in Hiſpania tanquam vſu non receptus: & ideo ſufficiet in his monaſteriis ſola Prouincialis, aut Generalis licentia. Atque eum non eſſe quoad hoc in vſu, docet etiam Llamas 9. §. *appendicis in meth.curat.in fin.* Nec video cur ad ſolos Prouinciales, aut Generales hanc licentiam concedere ſpectet, niſi conſtitutionibus religionis aliter cautum ſit: quia ratio quam Manuel adducit, nimirum, quia hi habent iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem in ſubditos, id non probat. Quia etiam Prælatos immediatos, ſiue conuentuales ea gaudere probaui *lib.8. de matrim. diſp.3 nu.9.* At Abbatiſſæ, vtpote quæ ſimili ſtrictæ clauſuræ præcepto tenentur, non poſſent eam concedere, vt bene ait Manuel *qq.reg.tom.1. quæſt.46.art.2.* idque amplius conſtabit ex dicendis *c ſeq.n 21.*

Atque quamuis attento Trident. decreto *ſeſſ.25. de reg.c.5.* dubitari meritò poterat, an licentia egrediendi à monaſteriis conceſſa monialibus, eſſet neceſſariò in ſcriptis concedenda; quod Trident. ibi ad ingreſſum in monialium monaſteria decernat licentiam debere eſſe in ſcriptis: & quamuis loquens de licentia ad egreſſum non meminerit huius conditionis, vrgentior tamen ratio perſuadere videtur eſſe quoque neceſſariam ad exitum, cùm longè grauius ſit monialem egredi à monaſterio, quàm perſonam ſæcularem in illud ingredi: Sed difficultatem hanc ſuſtulit Pius V. in eo motu proprio, qui incipit, *Decori, & honeſtati* vbi hanc quoque exitus licentiam in ſcriptis exigit. Quod bene animaduertit Nauar. *comm.4. nu.60.verſ.reſpondeo, de regul.* Quod ſi quis commendat hoc ſolùm habere locum in cauſis exitus expreſſis in eo motu proprio, hanc differentiam reprobauimus *nu. præced.* Verùm autem ita requiratur hæc conditio, vt niſi licentia ſit in ſcriptis, aut verbo tenus obtenta, ſit mortalis egreſſus, ac cenſuris ſubiectus, dicemus *c ſeq. à nu.29. vſque ad 37.* vbi & alia ad hanc licentiam in ſcriptis concedendam tangemus. 29

Tandem dubitari poteſt, an vicarius generalis Epiſcopi poſſit abſque ſpeciali Epiſcopi commiſſione hanc 30

egreſſus

egreſſus monialis à monaſterio licentiã concedere. Pars negans videtur ſuaderi: quia Trid. *ſeſſ. 25. de regul. c. 5.* dicit eam licentiam ab Epiſcopo approbandam. At credo, nomine Epiſcopi, vicarium quoque eius generalem, nõ verò foraneum comprehendi, niſi illi Epiſcopus hanc abſtulerit facultatem eam ſibi reſeruando, aut niſi huic illam commiſerit. Ducor primò, quia motus proprius Pij V. incipiens, *Decori, & honeſtati,* explicuit Epiſcopũ, aut alium loci ordinarium. At vicarius generalis Epiſcopi eſt ordinarius, & nomine ordinarij in omnibus decretis comprehenditur. Quod vtrumque aliter ſe habet in vicario foraneo, vt probauimus *lib. 3. de matrim. diſp. 29. n. 31. &* 10. Idem, quia quoties in Tridenti. mentio fit Epiſcopi, & eſt res non aliena ab eius vicario generali, hic nomine Epiſcopi comprehenditur, vt latè probauimus *ead. diſp. 29. n. 16.* Demum, quia hic vicarius vnam, & eandem iuriſdictionem habet cum Epiſcopo, & ita monaſteria monialium ipſi ſubduntur, ac Epiſcopo, vt optimè docet Nauar. *lib. 3. conſ. in 1. edit. tit. de ſtatu monach. conſ. 6. n. 2. in 2. eod. conſ. 9. n. 2.* & in propriis terminis hanc partem ſuſtinet Llamas *meth. carat.* in appendice, quam in fine ponit, *ia 9. 5.* vbi idem dicit de monialibus ſubiectis immediatè Pontifici. At hoc non credo, quia id committitur Epiſcopo authoritate delegata, & vicarius nil poteſt in ſimilibus. Atque idem quod de hoc generali Epiſcopi vicario diximus, dicendum eſt de generalibus vicariis Capituli ſede vacante, & quorumcumque Prælatorum habentium iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem in diœceſi aliqua, & generalibus vicariis ordinum militarium, quia hos quoque ordinarios eſſe, ac nomine ordinarij comprehendi, probauimus *ead. diſp. 29 nu. 45. &* 19. Idem intelligo de his Prælatis habentibus iuriſdictionem prædictam quaſi Epiſcopalẽ; poſſunt enim in monaſteriis ſubiectis immediatè Sedi Apoſtolicæ dare licentiam, quia quoad iuriſdictionem ſunt Epiſcopi in ſua diœceſi. De Capitulo autẽ ſede vacante maior eſt difficultas, quia non ſuccedit in iuriſdictionem Epiſcopi delegatam, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, vt ex multis probant *lib. 8. de matrim. diſp. 2. n. 10.* At credo in hoc caſu mentem eſſe Concilij, & Summorum Pontificum, vt id quoque Capitulum poſſit, quia monaſteria hæc nõ debent eſſe abſque Prælato ad quem cõfugiant. Et ideo præcipit Trid *ſeſſ. 25. de reg. c. 9.* eas fore ſub Epiſcopi gubernatione, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati, & *c. periculoſo,* & motus proprius conceſſêre, vt tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatus cogeret ad clauſuram, & de cauſis egreſſus noſſet, quæ etiã neceſſitas militat in Capitulo ſede vacãte, cum ſæpe diu vacet, & frequentes ſe offerãt occaſiones huius generis.

SVMMARIVM.

An licentia egreſſus monialis à monaſterio exigat iuſtam cauſam, & ſtrictiorem petant aliqui textus, quam alij priores corrigendo? n. 31.

Quid ſi periculo incendij, aquæ ductus, & contagionis monialium poſſit occurri abſque egreſſu, & an ſuperiores, vt iuſtè egreſſus licentiam concedant, contenti eſſe ſola morbi probatione debeant? n. 32.

Quid intelligatur nomine morbi epidemici, ob quem conceditur egreſſus monialis à monaſterio? infertur quadã ſententia. Explicatur ſententia auctoris: & latè declaratur differentia inter hos morbos, pandemius, endemius, epidemius, & peſtis. n. 33. 34. & 35.

An caſus excepti in eo motu proprio extendantur ad caſus ſimiles, vel vrgentiores? refertur quædam opinio, num. 36.

Explicatur ſententia auctoris, & natura dictionis taxatiuæ, an impediat extenſionem ad caſus ſimiles, vel vrgentiores; & an ex ſimilibus cauſis iis, quæ in iure expreſſæ ſunt, liceat filiorum exheredatio, & renocatio donationis: & ſoluuntur contraria. n. 37.

An liceat moniali egredi, quando eo morbo laborat, vt deſperetur ſalus niſi è monaſterio egrediatur? refertur quædam ſententia, n. 38.

Explicatur ſententia Authoris, & ſoluuntur contraria. num. 39.

An liceat eunte exitus ad aliud eiuſdem ordinis monaſterium? num. 40.

Quid ſi monaſterium ſit in loco deſerto, quò Medici non ita frequenter adire poſſunt, ac morbus petit? n. 41.

An Generales, & Viſitatores poſſint abſtinere à punitione Prælati regularis in ſimili caſu licet etiam egreſſus concedentis? n. 42.

An liceat exitus ob quemcumque alium ab exceptis morbum contagioſum? n. 43.

An ſit iuſta cauſa timor belli imminentis? n. 44.

Quid vt monialis ſit Abbatiſſa alterius monaſterij? numero 45.

Quid vt habeat curam nouitiarum, portæ, vel rotæ, id eſt, torno, *alterius monaſterij? n. 46.*

Quid cauſà fundationis, aut reformationis alterius, aut correctionis propriæ, vel punitionis criminis? n. 47.

An ſit iuſta expulſionis cauſa, ſi monialis ſit incorrigibilis? remiſſiuè. n. 48.

Quid ratione tranſitus ad ſtrictiorem religionem? remiſſiuè. num. 49.

An ſit iuſta egreſſus Abbatiſſæ cauſa, vt viſitet monaſteria ſibi ſubiecta? n. 50.

Quid ad accipiendum fidelitatis iuramentum debitum monaſterio ratione feudi? n. 51.

Quid cauſà perſpiciendi ædificij Eccleſiæ, quæ in monaſterij vſum ædificatur? n. 52.

Quid ſi totus conuentus alio transferatur? n. 53.

An liceat egreſſus aliquarum conuerſarum profeſſarum ad petendas eleemoſynas neceſſarias conuentui? numero 54.

An liceat his exire ex domibus contiguis, in quibus ſunt ad alia negotia: & domus illæ cenſeantur contentæ intra monaſterij clauſuram? n. 55.

Qualiter Greg XIII. præcepit his monialibus ita indigentibus applicari dimidiam omnium eleemoſynarum partem. n. 56.

Qualiter etiam prouidit, vt parentes, & alij conſanguinei eis ſubueniant; & an poſſint ad id cogi? n. 57.

An conuerſæ poſſint amplius in monaſteria recipi? refertur quædam ſententia n. 58.

Explicatur ſententia Authoris. n. 59.

An monialis licitè egreſſa, teneatur finita egreſſus cauſa redire ſtatim ad monaſterium? n. 60.

An egreſſa, vt tranſeat ad aliud monaſterium, teneatur via recta ire? n. 61.

An vrgente neceſſitate, ſi ad ſuperiorem non ſit recurſus, poſſit eo inconſulto monialis egredi: & teneatur, vbi primum potuerit certiorem de cauſa egreſſus ſuperiorem facere? num. 62.

QVÆSTIO quarta. An licentia egreſſus monialis 31
à clauſura indigeat iuſta cauſa, & quæ ſint iuſtæ cauſæ? Conſtat exigi iuſtam, eamque grauiſſimam cauſam: tum quia res eſt grauiſſima, tum etiam, quia *c. periculoſo, in princ. de ſtatu regul. in 6.* hoc deciditur ibi, *Itaque nulli earum tacitè, vel expreſſè profeſſæ ſint, vel eſſe valeant, quacumque ratione, vel cauſa (niſi fortè tacito, & tali morbo euidenter aliquam earum laborare conſtaret, quod non poſſet cum aliis abſque graui periculo, ſeu ſcãdalo commorari) monaſteria ipſa deinceps egrediendi facultas concedatur.* Atque idem decidit Trid. *ſeſſ. 25. c. 4. de regul.* vbi innouatur hæc conſtitutio, & ſubiungitur; *niſi ex aliqua legitima cauſa ab Epiſcopo approbanda.* Et tandem Pius V. in motu proprio edito anno 1569. Kalendis Februariis, qui incipit, *Decori, & honeſtati.* ibi. *Ordinamus nulli Abbatiſſarum, Priorißarum, aliarũmve monialium de cætero, etiam infirmitatis, ſeu*

aliorum

aliorum monaſteriorum, etiam eis ſubiectorum, aut domorum parentum, aliorumve conſanguineorum viſitandorum, aliáve occaſione, & prætextu, niſi cauſa magni incendij, vel infirmitatis lepræ, aut epidemiæ, &c. à monaſteriis exire: ſed nec in prædictis caſibus extra illa, niſi ad neceſſarium tempus ſtare licere. Quare ſtrictiùs loquitur *dictum c. periculoſo*, & motus proprius Pij V. quàm Trid. *eo c. 5.* cùm hoc generaliter deciderit ſat eſſe legitimam, arbitrio Epiſcopi eius honeſtatem committens. At *c. periculoſo.* & motus proprios Pij V. cauſas determinarunt, ſolùm arbitrio Epiſcopi committentes veritatem earum approbare. Et motus proprius Pij V. auxit cauſas expreſſas in *eo c. periculoſo*: quippe etſi lepra, & epidemia expreſſa in motu proprio comprehendantur ſub morbo contagioſo expreſſo *in eo c. periculoſo*; at cauſa incendij addita in motu proprio non comprehendebatur. Atque ita bene aduertunt Nauar. *comm. 4. n. 40. verſ. 2. quod deſiderari poteſt, iuncto n. 48. notabili 4. de regul.* Cenedo *in collectaneo 31. ad 6. decretalium. n. 2.* Nec tamen credo hanc dici iuris correctionem, ſed declarationem; quia tantum abeſt hic corrigendi animos, vt potiùs Tridentinum in eo decreto aſſerat ſe innouare dictam conſtitutionem *c. periculoſo*, & Pius V. in eo motu dicit; *inhærentes decreto ſancti Concilij Tridentini de clauſura monialium diſponenti, ac aliis noſtris litteris ſuper eiuſmodi clauſura editis.* Hæ ſunt motus proprius incipiens: *Circa paſtoralis*, vbi in omnibus & per omnia iuſſit obſeruari diſpoſita *in eo c. periculoſo*. Quare dicendum eſt, Trident. nomine legitimæ cauſæ ab Epiſcopo approbandæ non intellexiſſe quamcumque, quæ Epiſcopo legitima videtur, ſed cauſas expreſſas in *eo c. periculoſo*, quod innouare prorſus intendebat: ac Epiſcopi arbitrio commiſit determinare, an ea morbi cauſa ſit vera, ac talis, qualis petitur *in prædicto c. periculoſo*, & motus proprius Pij V. declarauit magnum incendium non excluſum in eo textu, cùm cauſis ibi expreſſis ſit ſimile, immo multo vrgentius, nec poſſint ibi commorari moniales ſine manifeſto vitæ periculo.

32 Quare nec cauſæ expreſſæ in dictis textibus legitimæ erunt, ſi ita capax ſit monaſterium, ac ea ſit medendi ei morbo commoditas, vt nullum eſſet contagionis aliarum monialium periculum. Non licere exitum conſtat, quia apertè textus *dicti c. periculoſi* innouatus per Trid & prædictos motus proprios ferè hoc expreſſit ibi; *quod non poſſit cum aliis abſque graui periculo commorari.* Quare optimè dixit Manuel. *qq. regul. tom. 3. q. 31. art. 1.* licere exitum ex his omnibus cauſis, propter ineuitabile aliarum periculum. Et optimè etiam dixit collector priuilegiorum Mendicantium, *verbo clauſura monialium, caſu 1. fine*, Llamas *in methodo curationis*, in appendice, quam ponit *in fine, in* §. 10 non licere exitum, ſi magnum incendium extingui poſſet, aut occurri aquæ ductui, aut ruinæ minanti, aut hoſtium impetui, non egredientibus monialibus è ſuis monaſteriis: quia in hoc caſu ceſſat exeundi neceſſitas, quæ huius conceſſionis cauſa eſt. Quare ſuperiores, vt iuſtam licentiam exitus concedant, non ſola morbi probatione contenti eſſe debent, ſed ſimul probanda eſt incommoditas monaſterij ad medendum abſque periculo infectionis aliarum.

33 Tota ergo huius quæſtionis difficultas verſatur in explicando motu proprio Pij V. qui incipit; *Decori & honeſtati*, cuius verba retulimus *n. 19.* Et prima circa illum difficultas eſt, quid in eo nomine infirmitatis epidemiæ intelligatur ob quam moniali infirmæ conceditur exitus. Quidam exiſtimant eo nomine huius morbi peſtem ſeu morbum peſtiferum intelligi. Sic additionator ad motum proprium Pij V. qui incipit; *Decori & honeſtati.* Gutierr. *qq. canon. lib. 1. c. 14. nu. 7. paulo poſt principium, & n. 8. ad medium.* Lælius Zecch. *de Rep. eccleſiaſtica. tit. de regul. c. 3. n. 15. verſ. 9.* Llamas *in methodo curationis in fine*, in appendice quam ibi ponit. §. 1. *fine.* Sorb. *in compendio Mendicantium, verb. ingreſſus monaſterium monialium, in ſuis ann. n. 6. verſ. & ſic etiã per idẽ verbum.*

Cæterùm, vt hæc res intelligatur, oportet præmittere, vt eruditiſſimè ex Hippocrate, & Galeno docet Philippus de Grauia *tract. de peſtifero morbo p. 1. c. 18. diuiſ. 1. & ſubdiuiſ. 1. & 2.* eſſe morbum, qui pandemius, ſiue pandemus apud Græcos appellatur, ſic dictus à dictione, *pan*, quæ totum ſignificat, & *demos*, id eſt populus, quia ſcilicet totum populum eodem modo, & ex eadem cauſa inuadit: qua ratione etiam dicitur panecenus, id eſt, omnibus communis; *cœnos* enim Græcè quid commune ſignificat. Quare à Latinis vocatur morbus vniuerſalis, quia vno eodemque ſimul tempore, & ex cauſa omnibus communi in multos eodem modo graſſatur. Hic autem morbus pandemus eſt triplex: quidam dicitur epidemius, quidam endemius, & alius pandemius ſimplex. Epidemius eſt, qui non vni ſoli regioni, ſed pluribus communis eſt ob aëris alterationem a cœleſtibus, ſuperioribúſque cauſis conſurgentem; vnde non ſufficeret, ſi aëris alteratio aliunde ſolùm proueniret, niſi ſimul adeſſet noxia ſuperiorum cauſarum influentia. Endemius ſiue endemus appellatur, qui cuidam populo proprius & familiaris eſt, ex noxis eiuſdem terræ, aëre, vel aqua, vel ſitu proueniens. Pandemius ſimplex appellatur morbus communis, ſeu vniuerſalis, ex alteratione aëris non cœlitus facta, ſed ex alia cauſa communi, vt ex vitioſis cibis, aut potibus proueniens. Quare morbus epidemius diſtat ab endemio, quod ille communis ſit regioni, & ex cauſa ſuperiori conſurgat, hic autem ſit familiaris cuidam populo, ex cauſaque inferiori conſurgat; à pandemio autem ſimplici diſtat, quod quamuis ſit communis, eo quod regionis ſit, at ex cauſa inferiori procedit, ille autem ex ſuperiori. Rurſus hic epidemius morbus eſt genus ad peſtiferum, & non peſtiferum; quidam enim eſt epidemius ſimplex, qui etſi nonnihil contagionis, & malignitatis habeat, non tamen eſt venenoſus; alter autem eſt peſtifer, qui ſimul venenoſus eſt. Vnde optimè Manuel *qq. reg. tomo 1. q. 49. art. 4. verſ. ex his ſequitur*, concludit ex Galeno, & Hippocrate, morbum epidemium, & peſtiferum habere ſe ſicut ſuperius, & inferius; omnis enim morbus peſtifer epidemius eſt, ſed non è contrà: peſtifer enim duo petit, nempe, vt populariter graſſetur, & pernicioſus ſit, ita vt maiorem eo laborantium partem interimat, epidemius autem vnico contentus eſt, nempe, vt plurimos inuadat, ſeu populariter graſſetur, quamuis pernicioſus non ſit. 34

Hoc ergo præmiſſo dicendum eſt, nomine morbi epidemiæ exceptæ à Pio V. in eo motu proprio comprehendi non ſolùm epidemiam, quæ vera peſtis eſt, ſed etiam epidemiam ſimplicem. Quod optimè docet Manuel *quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 49. art. 4. ad finem*, & clarè indicant Nauarrus *comment 4 num. 48. notab. 4. de regul* & Cenedo *collectan. 31. ad ſextum decretalium. n. 2* aiunt enim epidemiam contineri in his verbis *cap. periculoſo, in princip. de ſtatu regul. in 6.* ibi: *niſi fortè tanto, & tali morbo euidenter earum aliquã laborare conſtaret, quòd non poſſit cum aliis abſque graui periculo, ſeu ſcandalo commorari.* At conſtat, hunc morbum non eſſe ſolam peſtem; neque exiſtimo Doctores allegatos *num. 33.* huic ſententiæ aduerſari, quia quæcumque epidemia morbus peſtilens quadam ratione appellatur, quod cum vera peſte conueniat in hoc, quod plurimos inuadit, contagionémque habet, & ſolùm differt, quia non eſt ita contagioſus, vt maiorem partem eorum, quos afficit, enecet. Deinde quod Pius V. in ea exceptione communi monialium morbo proſpexerit, ne communitatem totam, maioremve eius partem morbus ille inuadat, contagione ſua alias afficiens, & ideo gratia communis huius infectionis vitandæ ex illius monialis intra anguſtos monaſterij parietes retentione, conceſſit illi exitum: ergo non de ſola peſte intellexit. Præterea, quia epidemiæ adiunxit lepram, eam quoque excipiens, quæ nihil peſtis: ſed ſolum infe- 35

ctionis aliarum periculum habet. Signum ergo non leue eſt, nomine epidemiæ non ſolum morbum verè peſtilentem claudi, ſed contagioſum toti populo communem: præterea, quia ſi ſolam veram peſtem comprehendere vellet, non vteretur nomine epidemiæ, quod alios quoque morbos comprehendit, nec intellectu facile eſt: ſed nomine claro, & ſpecifico peſtis vteretur. Præterea, quia in decreto ita rigidè clauſuram monialium ſtringente, grauiſſimaſque cenſuras violantibus adiiciente, duriſſimum eſſet nomen epidemiæ genericum ad veram peſtem, quæ peculiaris eius ſpecies eſt, reſtringere, eo vel maximè quod in correctionem *d.c. periculoſo*, cedat. Quod & Trident. *ſeſſ.25.cap.5.de regular.* & ipſemet Pius V. in ſuo motu proprio qui incipit; *Circa paſtoralis*, innouat, & obſeruari maximè commendat, adiecitque hic ſe illud in omnibus, & per omnia in eo contenta confirmare. Nam *id cap. periculoſo*, conceſſit exitum ob quemcumque morbum non permittentem abſque graui periculo moniales alias cum ægrota commorari; qualis non eſt ſola vera peſtis. Si ergo ſolam veram peſtem nomine epidemiæ includeret, excluſis omnibus aliis morbis, præter lepram, quam ibi quoque excepit, corrigeret, atque valde reſtringeret textum *dicti cap. periculoſo*. Tandem quod Pius V. eos morbos excepĕrit, quò exactè cæterarum monialium clauſuræ proſpiceret, quæ malè ſeruari poſſet, denegato exitu moniali laboranti morbo contagioſo, licet non verè peſtifero, ex quo non modicum infectionis aliarum periculum imminteret: quippe oporteret mulieres ſæculares in clauſtrum intromitti, ibique diu manere causâ medendi monialibus infirmis; vel plures moniales eius morbi contagione infectas clauſtro egredi, vt medicinis opportunè adhibitis ad priſtinam ſanitatem reſtituerentur.

36 Secunda difficultas eſt circa eundem motum proprium, an illæ tres exceptiones epidemiæ, lepræ, & incendij contentæ in eo motu proprio, extendendæ ſint ad alios caſus ſimiles, vel vrgentiores: Quidam eam extenſionem negant, quippe motus proprius rigidiſſimis verbis vtitur, dicens nulla alia occaſione, & prætextu præterquam illius triplicis infirmitatis, licere exitum; vbi apertè quamcumque ad alios caſus extenſionem excludit, quod in ſimili docet Archidiaconus *cap. periculoſo. n.1. de ſtatu regul. in 6* vbi ait, cùm ibi duntaxat duo morborum caſus excipiantur, non admitti extenſionem ad alios caſus. Secundò, quia Parlador. alios referens *de rebus quotidianis.s.1.lib.1.part.5 §.15. num. 7.* docet regulam permittentem extenſionem caſus excepti ad alios ſimiles facere, quando lex excipiens non vtitur dictione aliqua taxatiua, quali vtitur noſter motus proprius, immo rigidiori, quàm taxatiua, cùm vtatur dictione taxatiua, dicens, *nulla alia ratione*, eáque eſt negationis natura, vt quidquid poſt ſe inuenit, deſtruat, eiúſque oppoſitum ponat. Tertio, quia Bartolus *l. ſi conſtante. 25. quæſt. 9. n.44. ff. ſoluto matrimonio*, ait caſum dictione taxatiua exceptum extendi ad caſus ſimiles in materia fauorabili, ſecus in materia odioſa; quod idem tradit Villaguta *de extenſione legum. quæſt.6. tit. de extenſione legum taxatiuarum. n.4.* At materia clauſuræ monialium, in qua eſt facienda dicta extenſio, quamuis primâ facie videatur fauorabilis, vt pote quæ rigorem clauſuræ mitigat, at re attentiùs inſpecta eſt ſatis odioſa: cùm enim ſtrictiſſima monialium clauſura ſit ſummopere tot textibus commendata, tanquam non ſolum conueniens, ſed valde etiam neceſſaria ad ſpiritualem monialium ſalutem, perfectamque votorum regularium obſeruantiam, non vtique fauorabilis, immo odioſiſſima eius clauſuræ relaxatio, prædictis caſibus exceptis, reputanda eſt. Quartò quia ſi adeò fauor animarum ad vitanda peccata præponderat, vt contra omnia iura efficiat legem quamcumque pœnalem, & odioſam extendi, vt ex multis probauimus *lib 7 de matrimonio. diſput. 9. num. 8.* cur non præponderare debet, vt vitetur extenſio legis fauentis clauſuræ monialium ad alios caſus? Quintò, quia multi Authores tradunt cauſas exhæredationis filiorum non extendi ad alias ſimiles, aut vrgentiores, eo quod textus *auth. vt cùm de appellat. cognoſc. §. aliud quoque capitulum.* & l. regia 8. *tit.7. p.6.* enumerantes exhæredationis cauſas, ſubiungant ex nullis aliis eam licere. Hi ſunt, aliis relatis, Viglius *§. igitur. n 6. Inſtit. de inoffic. teſtam.* Greg. Lopez *ea l. 8. verbo otra razon*, Emmanuel Suarez *addit. ad Antonium Gomez in noua editione. tit.1. variar. c.11. littera O* Molina *tom.1. de iuſtit. diſput. 176. col.17. verſ. certè mihi.* Et ſimiliter, quia textus *cap. final. de reuocandis donat.* decidit, ex ſolis cauſis ibi enumeratis integrum eſſe donationem reuocari, negant multi extenſionem ad ſimiles caſus. Hi ſunt aliis relatis, Molina *tomo 2. de iuſt. diſp. 281. col.6. verſ. nobis verò.* Rebell. *de iuſt. part. 2. lib. 18. tract. de promiſſione, & donatione. q. 9. n.8. verſ. grauior difficultas eſt.* At noſter motus proprius non ſolis eiſdem, ſed rigidioribus verbis vtitur. Et ideo hanc partem tenet Thomas Zerola *praxi Epiſcopal. in noua editione. 1. part. verbo moniales, ad 16. quæſit. dubio 2.* & *parte 2. verbo moniales. fin.* dicens ſic declaraſſe ſacram Cardinalium Congregationem, & addito *ad Nauarr. lib.5. conſil. in 2. editione. tit. de regular. conſ. 70. fine*, ait ferri eandem ſacram Congregationem hoc decidiſſe.

His tamen minimè obſtantibus, exiſtimo prædictos 37
tres caſus exceptos extendi ad alios ſimiles, in quibus eadem, aut vrgentior eſt ratio. Ducor, quia dictio taxatiua non excludit caſus ſimiles, & in quibus eadem ratio, aut vrgentior militat, vt ex multis probat Euerardus *in ſuis topicis legalibus, loco à natura dictionum taxatiuarum. nu.4.* Anton. Gomez *tomo 2. variar. cap.11. num.12.* Padilla *auth. res quæ. nu. 81. C. communia de legat.* & id probatur ex textu iuncta Gloſſ. *l. ob æs alienum. 12. C. de prædiis, & aliis rebus minorum*, vbi deceditur, ob ſolum æs alienum poſſe prædia minorum diſtrahi, & tamen Gloſſa *ibi, verbo alienum*, communiter recepta tradit, id quoque fieri poſſe ob ſimiles alias cauſas. Item *l. finali C. de reuocandis donationib.* decernitur, ob ſolas cauſas ibi enumeratas poſſe reuocari donationem, & tamen contra paucos Doctores *num. præcedent.* allegatos, ſuſtinet frequentiſſima ſententia poſſe quoque ex aliis grauioribus, aut æquè grauibus. Sic Gloſſa *ea l. finali, verb. voluerit.* Abbas *cap. finali. n.3. de donationibus.* Guillielm. Benedictus *cap. Raynutius, verbo in eodem teſtamento. el 2. n.19. de teſtament.* Euerard. proximè allegatus, Nauarrus, Ceruantes, Soſſa mox allegandi, Syluest. *verbo donatio 1. quæſt.13. n.17.* Cynus, Salycetus, Ripa, Viglius, quos refert & ſequitur Molina *lib.1. de primog. cap.9. num.32.* Antonius Gomez *tomo 1. variar. cap.4. n.14.* & *ibi in additionibus.* Emmanuel Soarez, *littera F.* & *in ſuo theſauro receptarum ſententiarum, verbo donat. n.266.* Iulius Clar. *lib.4. recept. ſent. §. donatio. quæſt.21.* Leonard. *lib.2. de iuſt. cap.18. dub. 14. num.104.* Et ſimiliter cùm *auth. vt cùm de appellat. cognoſc. §. aliud quoque capitulum.* & *l. regia 8. tit.8. part. 6.* decidatur, ob ſolas cauſas ibi expreſſas poſſe filium exhæredari, ſentiunt ferè omnes Doctores, præter paucos *num. præcedent.* allegatos, poſſe id quoque ex cauſis ſimilibus, aut vrgentioribus fieri. Sic Guillelmus Benedictus *eo num. 19.* & multi alij quos referunt, & ſequuntur Couarr. *cap. Raynutius. in principio. num. 16. de teſtam.* Ioannes Lupus *rubr. de donat. inter virum & uxorem §.16. n.10* & *cap. per veſtras eodem tit. notab. 3. §. 20. nu.15.* Nauar. Ceruantes, Soſſa mox allegandi, Molina *eodem cap. 9. n.33. & 34.* Euerardus proximè allegatus. Coſta *l. Gallus. §. & quid ſi tantum. 3 part. a n.173. ff. de lib. & poſthum.* Anton. Gomez *tomo 1. var. cap.11. n.12.* Iulius Clar. *lib.4. receptarum ſentent. §. teſtamentum*

quæſt.

quæſt 41.n 2. Minchaca *de ſucceſſ progreſſu.lib. 2. § 17. num.101.* Plaza *de delictis.lib.1.cap.1.n.15.* Villalobos *in communi opin littera E.nu.143.* Perez *l.4.tit.8.lib.3. ordin.* Fachinæus *in ſuis controuerſ.lib.6. cap.78.per totum.* & hoc aſſeruit loquentes de his legibus adeò odioſis, ac pœnalibus, vt ſunt concedentes licentiam exhæredandi filios, & reuocandæ donationis perfectæ. Ergo à fortiori id dicendum eſt in noſtro caſu motus proprij; quamuis enim fauorabile ſit reſtringere monialium clauſuram, vtpote ſpirituali ipſarum bono valde neceſſariam: at illam reſtringere in caſibus, vbi commune aliarum bonum periclitatur, vt contingit in caſibus exceptis in noſtro motu proprio, non eſt fauorabile, nec ſpirituali bono conducens, cùm inde maius detrimentum poſſit clauſura pati, vt *num. 35.* in vltima ratione probauimus. Præterea, quia in canone 27. Apoſtolorum, & in nouella conſtitutione Iuſtiniani, *collat.4. ſub tit.de nuptiis. §. ſed nec ſi quis,* dicitur ſolis clericis promotis ad ordines minores lectoris, & cantoris integrum eſſe vxorem ducere. Et tamen conſtat id quoque licere iis qui aliis duobus ordinibus initiati ſunt; & ad prædictos textus reſpondent Bellarm. *lib. 1.de clericis.c.19.col.5.verſ.probatur 3.* & Azor *tomo 1.inſt.moralium. lib.13. cap.13. quæſ 4.fine,* dictionem taxatiuam non excludere, ſed includere duos alios ordines minores, eo quod in illis eadem prorſus ſit ratio. Præterea, quia Clemens VIII. quò magis puritas paupertatis obſeruetur, interdixit in ſuo motu proprio, qui incipit, *Religioſæ congregationes,* munera à religioſis dari, præterquam in caſibus ibi exceptis, & tamen Soſſa *de largitione munerum religioſis interdicta.nu.38.39. & 40.* ob prædicta fundamenta contendit, eos caſus exceptos extendi ad ſimiles, in quibus eadem, vel vrgentior ratio militat. Ergo idem dicendum eſt in noſtro motu proprio. Nec obſtant in contrarium adducta, quia ſatis probauimus etiam in lege pœnali, & odioſa exceptionem extendi ad ſimiles cauſas aduerſar.) communis ſententiæ, & ideo hanc partem ſuſtinent Nauarr. *commentar.4. num.48.de regularib.* Gutierrez dicens fortè hoc eſſe verum *qq. canonic. lib.1.cap.14. num.9.* Ceruantes *l.6.Tauri.num.59.* Cenedo *collectan.31.ad 6.decretalium.nu.2. verſ.crederem tamen, extenſionem in hoc caſu potius eſſe fauorabilem, quam odioſam.* Azor *tomo 1. inſtit.moral.lib.13. cap.8. quæſ.1.ad finem.verſ.3.quæres.* Manuel *qq.regul. tomo.1.quæſt.49.art.3.paulo poſt principium, & toto art.5.* Llamas *methodo curationis,* in appendice, quam ponit *in fine. §. 10.* Sorbus *in annotat.ad compendium Mendicantium. verb.ingreſſus monaſteriorum monialium.n.6.verſ.& ſit etiam.*

8 Hinc deducitur primò ab aliquibus, iuſtè concedi poſſe moniali licentiam clauſtro egrediendi cauſa medendi morbo ita periculoſo, vt deperierit ſalus, ea non egreſſa. Ducuntur autem, quod caſus iſte vrgentior ſit exceptis in eo motu proprio, aut illis ſimilibus, cùm de tuenda monialis vita in eo agatur. Secundò, quod leges eccleſiaſticæ, qualis eſt de monialium clauſura, minimè cum vitæ periculo obligant. Tertiò, quia ſi quidam monialem inuaderet ipſam interfecturus, eſſetque opus egredi ad vitam tuendam, integrum ei eſſet egredi. Ergo idem licebit ob ſimile vitæ periculum ex præſentaneo morbo conſurgens; nihil enim refert ſiue ab intrinſeco, ſiue ab extrinſeco periculum vitæ immineat, cùm in vtroque idemmet tuendæ vitæ naturale ius ſuffragetur. Et confirmatur, quod nullo iure poſitiuo naturale propriæ vitæ tuendæ ius auferri poſſit. *Clement paſtoralis. §.cæterùm, de ſent. & re iud. & l. vt vim. ff.de iuſtitia, & iure.* Quod ſi dicas in hoc caſu agi de ſolo priuatæ illius monialis commodo, quod communi bono ex clauſura conſurgenti poſtponendum eſt, non obſtat, quia in caſu relato in argumento præcedenti, agitur quo-que de priuato illius monialis bono, & tamen egreſſum eſſe licitum nemo dubitare poteſt. Quartò, quia meritò, ac iure optimo, ſpectata Pij V. pietate præſumendum eſt eam illius fuiſſe mentem, vt in hoc caſu fas eſſet egredi, videtur enim oppoſitum à pietate prorſus alienum. Tandem, quia Gregor. XIII. vt refert Nauarrus ſtatim allegandus, indulſit cuiuſdam Cœnobij monialibus liberum egreſſum, quoties morbo ita periculoſo laborarent, vt medici iudicarent neceſſarium egreſſum ad tuendam vitam: ergo ſentit hanc eſſe iuſtam egrediendi cauſam. Et ideo hanc partem tuentur Nauarrus *comment.4.n.49.& 50.de regularibus.* Llamas, & Azor *num. præcedent.* ſine allegari, Graſſis *1.part.deciſionum.lib.4 cap.23.n.17.fin.* Sorbus allegatus *num. præcedenti.*

Verùm contrariam ſententiam mihi ſuadeo ex ſe- 39
quentibus. Primò, quia etſi Doctores fateantur, quacumque dictione exceptiua adiecta, non excludi caſus ſimiles, aut vrgentiores; at caſus diſſimiles, & minus vrgentes excludi fatentur vniuerſi. Quia aliàs dictio exceptiua nihil operaretur, eo vel maximè quod ſatis dubia ſit (multis Doctoribus non pœnitendis refragantibus, vt vidimus *num 36. & 37*) extenſio ad ſimiles, & vrgentiores caſus, nedum ad diſſimiles, & minus vrgentes. At præſens caſus eſt valde diſſimilis, ac longè minus vrgens tribus expreſſis in motu proprio Pij V. Quippe in illis omnibus ſolius communis cæterarum monialium boni rationem habuit, nimirum, ne contagioſus monialis morbus in reliquas ſerperet. At præſens caſus ſolam peculiarem monialis illius patientis morbum periculoſum vtilitatem reſpicit. At nemo ſanæ mentis negare poterit longè maiorem boni communis rationem habendam, quàm peculiaris; non ergo caſus excepti cum dictione taxatiua ratione boni communis extendendi ſunt ad caſum priuatæ vtilitatis. Et confirmatur, quia Pius V. in eo motu proprio priùs ſtatuit legem generalem egreſſum monialium interdicentem, quocumque prætextu, & occaſione, & ſtatim triplicem morbum prædictum excepit, communi totius conuentus ſaluti proſpiciens. Ergo in caſu adeò diſſimili exceptis, qualis eſt præſens priuatæ vtilitatis, non eſt à lege generali priùs in eo motu proprio tradita recedendum. Secundo, quia etiam textus *in cap.periculoſo, in princip.de ſtatu regularium, in 6* cuius obſeruantia maximè commendatur in Tridentino *ſeſſ.25.de regular.cap.5.* & in motu proprio Pij V. qui incipit; *Circa paſtoralis,* vbi in omnibus, & per omnia, in eo contenta confirmantur, ob ſolam communis monialium boni rationem egreſſus permittebatur, vt conſtat ex illis verbis; *niſi fortè tanto, & tali morbo euidenter earum aliquam laborare conſtaret, quod non poſſet cum aliis abſque graui periculo, ſeu ſcandalo commorari.* Ergo caſus ſolam monialis priuatam vtilitatem reſpiciens non præbet egreſſus ſufficientem cauſam. Tertiò, quia adeò præponderat commune religionis bonum priuato cuiuſcumque, vt ſatis laudabiliter Carthuſiani à carnibus abſtineant, iudicantibus medicis illarum eſum ad tuendam vitam periculo ratione morbi expoſitam neceſſarium, vt commune religionis bonum in perpetua carnium abſtinentia conſiſtens illæſum permaneat, quod tamen nefas eſſet ratione boni priuati. Similiter ergo iure optimo Pontifices permiſêre exitum monialis ob commune conuentus bonum, prætermiſeruntque illius commune bonum ex clauſura redundans priuatæ monialis vitæ periculo imminenti ex clauſuræ obſeruantia, eo vel maximè quod medici cùm de ſola corporei morbi medela curent, ſolent frequentiſſimè neceſſitatem egreſſus, periculúmque vitæ ex clauſura imminens, verbis ſatis ponderoſis augere, ſicut & eſum carnium, cùm tamen, vt experientia ipſa teſtatur, rariſſimè egreſſus ille, ſicut &

& carnium eſus, ita ad priſtinam ſalutem e eu; erandam conducat, vt inde pendeat, tanquam ex cauſa neceſſaria vitatio periculi mortis. Quartò, quia hac ratione conceſſus egreſſus in maximum clauſuræ in commune religionis bonum ſtatutæ detrimentum cederet. Quippe morbi periculoſi frequentiſſimi ſunt, auiditáſque monialium egrediendi clauſtro maxima eſt; atque ideo facilè attraherent medicos, vt egreſſum vitando periculo neceſſarium eſſe indicarent, dicentes fore ſibi maximo ſolatio egredi, & res ad medendum morbum neceſſarias extra conuentum multo meliùs ſuppeditandas; quæ omnia ſatis ad vitandum morbi periculum conducunt, ne neceſſitas illius vitandi eſt metaphyſico, ſed morali modo accipienda, atque ita paſſim concederetur egreſſus facultas. Tandem, quia non obſtant in contrarium adducta. Nam ad primum conſtat ex dictis, non eſſe caſum ſimilem. Ad ſecundum dic, leges eccleſiaſticas non obligare cum periculo mortis regulariter, ſecus quando id exprimunt. At ſatis id expreſſit Pontifex negans egreſſum ratione cuiuſcumque morbi præter exceptos ibi, in quibus clauſura cederet in detrimentum commune, quod eo vel maximè verum eſt, quia incertiſſimum eſt ex egreſſu pendere vitari id periculum. Ad tertium dic, longè diuerſam eſſe rationem, nam periculum illud mortis violentæ eſt certiſſimum, & à principio extrinſeco prouenit, atque adeò non ſolam licitam fugæ cauſam præbet, ſed etiam ad fugiendum obligat, atque is caſus eſt rariſſimus, ne dicam moraliter impoſſibilis; atque adeò non præbet occaſionem effingendi cauſas egreſſus, clauſuræque violandæ. At periculum ex morbo conſurgens eſt frequentiſſimum, & ab intrinſeco morbo proueniens, nec egreſſu ſtatim ceſſat, ſed monialem ipſam comitatur, aperitque viam facilitati egrediendi. Ad confirmationem conſtat ex dictis in ſolutione præcedenti, & in tertia ratione noſtræ ſententiæ, vbi ſatis eſſe diuerſam rationem probauimus, vbi agitur de morte vitanda ex principio extrinſeco, ac quando periculum ex morbo intrinſeco conſurgit. Ad quartum dic, potiùs contrarium præſumi ex Pontificis pietate; multo etiam magis pietati conforme eſt bono communi, quàm peculiari conſulere. Ad vltimum dic, Gregorium XIII. non declarando id feciſſe, ſed peculiare priuilegium concedendo, ac proinde ad alias perſonas quàm ibi expreſſas extendi non debet. *l. ius ſingulare, ff. de legibus*, & quamuis ea cenſeatur cauſa iuſta, vt Pontifex diſpenſans in lege eccleſiaſtica concedat egreſſum, non tamen ea ſatis eſt, vt Prælatus inferior contra legem eccleſiaſticam concedat egredi. Et ideo hanc partem tuentur Gutierrez *quæſt. canonic. lib.*1. *cap.*14. *num.*7. *& ſequentibus*, & refert *num.*9. fratrem Franciſcum Gonzaga Generalem ordinis Minimorum, viſa contraria Nauarri ſententia, & re communicata denegaſſe ob præfatam cauſam cuidam illuſtriſſimæ moniali licentiam egreſſus, Cenedo *collectan.* 31. *ad* 6. *decretalium, num.* 2. Thomas Zerola dicens ſic eſſe deciſum à ſacra Cardinalium Congregatione, *in praxi Epiſcopali, in* 2. *editione. part.* 2. *verbo moniales, in fine.* Manuel *qq. regularium, tom.* 1. *qu.* 49. *art.* 3. Eandẽ ſententiam tenuère, etiam ante hunc rigidum motum proprium Pij V. attenta ſola deciſione textus *in dicto cap. periculoſo*, collector priuilegiorum Mendicantium *verbo clauſura monialium, caſu* 5. Corduba *in eius additionibus, verſus finem, verſ. notandum quod determinatio*; atque idem ſenſère plures peritiſſimi Vniuerſitatis Salmanticenſis Doctores, præmiſſa exactiſſima huius quæſtionis diſcuſſione, quorum ſententiam refert collector *eodem verbo clauſura monialium.*

40 Immò nec licet ex prædicta cauſa exitus ad aliud eiuſdem ordinis monaſterium, cuius aër, & ſitus iudicantur à peritis medicis ſalubriora, commodioraque ei periculo vitando, quia Pius V. clauſuram indicens, extra tres caſus ibi exceptos, quemcumque è proprio monaſterio egreſſum interdicit, niſi in caſibus, in quibus commune conuentus bonum egreſſum peteret. Atque ita docent collector, & Corduba, & Doctores illi Salmantini *n. præcedenti* allegati.

41 Limitat prædictam ſententiam Manuel *quæſt. regularium, tomo* 1. *quæſt.* 49. *art.* 2. *verſ.* 2. *colligo*, niſi monaſterium ſit in loco deſerto, quò medici non ita frequenter, ac morbus petit, adire poſſunt, nec monaſterium illud tenetur ex voto ad clauſuram, nec ante Tridentini decretum illam ſeruauerat, & eſt monialis vetula, & magnæ authoritatis, fuit enim aliquando Abbatiſſa. Quippe iis circumſtantiis occurrentibus ait poſſe monialem illam ex ſui ſuperioris licentia clauſura egredi. Sed id non approbo, quia adhuc in hoc egreſſu verſatur ſola priuata illius monialis vtilitas, & ideo non eſt caſus ſimilis exceptis.

42 Placet tamen quod ait idem Manuel *eadem quæſt.* 49. *art.* 3. *fin.* integrum eſſe Generalibus, & Viſitatoribus ordinum abſtinere à punitione Prælatorum regularium, qui licentiam egreſſus conceſſère ratione morbi periculoſi iuxta ſententiam Nauarri *n.* 38. relatam: quod tanti viri authoritate innixi iuſtam excuſationis cauſam habuère.

43 Secundò deducitur, iuſtè licentiam egrediendi concedi ob ſimilem morbum contagioſum, etiamſi ex expreſſis in motu proprio non ſit, vt ſunt morbus Gallicus, & D. Lazari. & ignis D. Antonij. &c. quando moraliter loquendo intra ſepta monaſterij non poteſt illi medicina adhiberi abſque graui contagionis aliarum monialium periculo. Quia in his quoque inuenitur eadem conſulendi bono communi ratio & ideo ſunt ſimiles lepræ expreſſæ in motu proprio, & *n.* 37. probauimus licitam eſſe extenſionem ad caſus ſimiles. Et ita in propriis terminis docet Llamas *in methodo curationis, in appendice in fine poſita, in* §. 10.

44 Tertiò deducitur, iuſtam huius egreſſus cauſam eſſe belli imminentis timorem geſti ab hæreticis, aut infidelibus, quando iuſtè timetur fore, vt moniales detrimentum patiantur, niſi ad locum tutum ſe recipiant: quia eſt caſus omnino ſimilis exceptis. Sic Nauar. *commentar.* 4. *num.* 48. *de regularibus*, Gutierr. *eodem c.* 14. *num* 9. Cenedo *collect.* 31. *ad* 6. *decretal. nu.* 3. Azor *tom.* 1. *inſtit. moral. lib.* 13. *c.* 8. *quæſ.* 1 *ad finem, verſ.* 3. *quæres*, quamuis minus bene id neget Thomas Zerola *in praxi Epiſcopali, in ſecunda editione, verbo moniales, ad* 16. *quæſitum, dub.* 2.

45 Quartò deducitur, iuſtam quoque concedendæ ad exitum licentiæ cauſam eſſe, vt monialis ſit Abbatiſſa alterius monaſterij eiuſdem ordinis, & habitus, (nam *Clem.* 1. *de elect.* interdicitur religioſum aſſumi in Prælatum alterius religionis, vel habitus,) & ratio eſt, quia hic caſus eſt ſimilis exceptis in motu proprio, cùm in eo quoque agatur de communi illius religionis bono, ad quod ſpectat bonam Prælatam habere: nec eſt egreſſus omnino à clauſura. Adde in Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 7. *de regular* poſtquam *in cap.* 5. adeò commendarat clauſuram, concedi exitum in hoc caſu, quando in proprio monaſterio non reperitur monialis dotibus ibi ad Abbatiſſæ munus petitis prædita. Et ideo ita ſuſtinet Gloſſa *cap. periculoſo, in princip. verb. perpetua, de ſtatu regularium, in* 6. & *ibi* Ioannes Andreas *num.* 5. *verſ. gloſſ. non credo.* Francus *ibi. fine* Dominicus *num.* 11. Syluester *verb. religio.* 7. *quæſt.* 16. *dicto* 2. Nauar. *lib.* 3. *conſil in* 1. *editione, titul. de regular. conſ.* 48. *num.* 3. *in* 2. *titul. de ſtatu monachorum, conſ.* 5. *num.* 3. *& commentar.* 4. *numero* 48. *notab.* 4 *de regular.* collector priuilegiorum Mendicantium, *verbo clauſura monialium, caſu* 3. Gutierr. *quæſtionum canonic.*

lib. 1.

*lib.1.c.14.num.10.& 15.*Manuel *qq.regular.tomo 1.q.49. art.5.corol.1.* Azor,& Llamas vbi allegati ſunt *n.præced.* Quare minus bene Azor *eadem q.1.initio*,& Thomas Zerola *à præcedenti* allegatus id negant, & idem Thomas Zerola *p.2. verbo moniales, dub.*8.dicens ſic decidiſſe ſacram Cardinalium Congregationem.

46 Immò idem eſt licitum, vt ſi magiſtra nouitiarum in alio eiuſdem ordinis monaſterio, vel vt præficiatur muneri, ad commune totius monaſterij bonum valde neceſſario, quale eſt cuſtodia portæ, vel rotæ, vulgò *para tener cuydado de la porteria, o del torno.* Quia ex rectâ bonorum munerum adminiſtratione pendet maximè commune monaſterij bonum. Et ita docent collector priuilegiorum mendicantium, allegato quodam expoſitore, & Manuel allegati *num. præcedenti*, qui addunt, finito officio licere egredi ad prius monaſterium de vtriuſque conſenſu.

47 Similiter erit iuſta huius egreſſus cauſa, quando is eſt ad nouum eius ordinis monaſterium fundandum. Quia caſus hic eſt ſimilis excepto, cùm hoc quoque ſpectet ad commune religionis illius bonum. Sic Nauar. *lib.3.conſiliorum,in 2.edition.tit.de regul.conſil.48.n.7.in 2.tit.de ſtatu monachorum,conſ.5.n.7.* collector priuilegiorum Mendicantium, *verbo clauſura monialium, caſu* 2.Manuel *qq.regul.tomo 1.qu.49. art.5. paulo poſt principium*, Confectius *in priuilegia Mendicantium, tit.20. capit.*4. Atque idem dicendum eſt, quando ad alterius monaſterij eiuſdem ordinis reformationem eſt neceſſarius is egreſſus, quia ſimiliter ſpectat ad commune bonum. Sic collector ibidem referens expoſitorem, & Manuel *ibidem.* Similiter idem eſt dicendum cauſâ correctionis eius monialis, quando in proprio monaſterio timore cognatorum, aut alia cauſa corrigi commodè non poteſt. Quia bonum totius religionis concernit corrigi moniales abſque ſtrepitu. Sic Nauar. collector *caſu* 4.Manuel *art.5.corollario* 2.proximè allegati. Atque idem eſt dicendum in caſu, in quo iure cautum eſt, vt in pœnitentiam criminis recludatur monialis in aliud monaſterium, vt decernitur *cap. quoniam, de ſimonia*, de moniali ſimoniacè recepta, & recipiente. Non enim id ius corrigitur, quamuis Thomas Zerola *in praxi Epiſcopali.p.2 verbo moniales,dub.8.& 12.*dicat ſacram Cardinalium Congregationem decidiſſe, non licere hunc exitum cauſâ reformationis, aut nouæ fundationis, aut correctionis, ſed in omnibus his caſibus Sedem Apoſtolicam eſſe conſulendam. At hi omnes caſus retinendi ſunt,& praxi ſunt ita recepti.

48 An verò ſit iuſta cauſa, quando monialis adeò incorrigibilis eſt, vt in nullo monaſterio eius reformatio, & correctio ſperetur, explicatum eſt *ſuprà c.9.n.6.*

49 Et an integrum ſit monialibus egredi, vt ad ordinem ſtrictiorem tranſeant, ſicut id licitum eſt viris religioſis, iuxta *cap.licet,de regular.* diximus *ſuprà cap.7. huius lib.num.6.*

50 Non tamen erit iuſta egreſſus è monaſteriis cauſa, vt Abbatiſſa viſitet monaſteria ſibi ſubiecta. Quod etſi ad bonum commune ſpectare videatur, at id non ad Abbatiſſas, ſed ad Prælatos regulares ſpectat. Et ita docent Archid.*cap.periculoſo,in principio,num.1.de ſtatu regular. in 6.* & *ibi* Ioan. Andreas *num.1.& 2.* Dominicus *num 6.& duplici ſequenti.* Anchar.*num.2.notab.3.* Francus *num.4. notab.6.* Quod hodie certiſſimum eſt, id enim eſt definitum à Pio V. in Bulla, quæ incipit; *Decori & honeſtati*, vbi expreſsè interdixit huius rei cauſâ egreſſum Abbatiſſis, & Prioriſſis cuiuſcumque monaſterij, & ſolam egreſſus illis licentiam conceſſit ex cauſis, in quibus aliis monialibus egredi licet, & obtenta eadem licentia, quæ in aliis deſideratur: quod benè aduertit Nauar.*comment.4.nu.47.notab.2.& 3.de regular.*

51 Nec tamen per hoc corrigitur à Pio V. cauſa egreſſus conceſſa Abbatiſſis *cap. periculoſo,§. verum quando, de ſtatu regular. in 6.* nempe, quando ratione feudi, quod habet monaſterium, debet præſtari ab aliquo Principe, vel domino temporali, iuramentum fidelitatis, nec poteſt effici, vt illud per procuratorem velit præſtare: tunc enim exire poteſt Abbatiſſa decenter, & honeſtè comitata, vt iuramentum ſuſcipiat, ſtatim eo ſuſcepto reditura (non, inquam, corrigitur.) Quia nullam correctionis huius textus mentionem fecit: immò idemmet in ſuo motu proprio incipienti; *Circa paſtoralis*, omnia *in eo. cap.* contenta confirmauit. Atque bene aduertit Sylueſter *in ſumm. verbo religio.7. quæſt.16. dicto* 2. etiam in hoc caſu eſſe licentiam ſuperioris petendam: quod ſi nulla iuſta cauſa ductus illam deneget, poterit authoritate iuris Abbatiſſa egredi. At credo debere euidenter de iniuſtitia ſuperioris conſtare: nam in dubio, & vbi res non eſt certa, illius iudicium ſequendum eſt, vtpote cuius eſt cauſas egreſſus diſcutere, & approbare.

Quare minus bene ſenſit quidam vir ſatis doctus, 52 qui de hac conſcientiæ quæſtione interrogatus, an liceret Abbatiſſæ egredi clauſura ianuis clauſis, & omnibus ſecularibus eiectis ad perſpiciendum Eccleſiæ ſui monaſterij ædificium, non cauſâ curioſitatis, ſed neceſſitatis, ad ſignificandum latomis, & cæmentariis, quanta debeat eſſe Eccleſia, & diiudicandum an placeat ædificium, reſpondit licere. Sed id nullatenus approbo, cùm non ita neceſſarium ſit, quin poſſit per alios facilè expediri, & non inſpecto per moniales ædificio ſignificari latomis.

Erit tunc manifeſtè iuſta egreſſus cauſa, quando au- 53 thoritate Prælati ex cauſa iuſta totus monialium conuentus locum mutat. Quippe hic caſus vtilitatem totius monaſterij concernit. Atque ita Trident. *ſeſſ. 25. de regular. cap.5.* ſtatuit, vt monaſteria monialium ſita extra vrbis, aut oppidi mœnia, expoſita malorum hominum prædæ, & aliis facinoribus, ad alia monaſteria intra vrbem, vel oppida reducantur, ſi ita viſum fuerit expedire Epiſcopis, & aliis ſuperioribus. Et ita docent collector priuilegiorum Mendicantium, *verbo clauſura monialium, caſu* 6.Manuel *qq.regul.tomo 1.qu.49. art.5. corol.4.*

Tandem eſt iuſta egreſſus cauſa, ſi conceſſæ aliquæ pro- 54 feſſæ ad eleemoſynas alimentis conuentus neceſſarias colligendas egrediantur, ſeruatis conditionibus petitis ad hoc in motu proprio Pij V. qui incipit, *Circa paſtoralis*, vbi, quando monialibus deeſt victus neceſſarius, ita vt vitam tranſigere nequeant, niſi ad emendicandas eleemoſynas clauſtrum egrediantur, quia per alios petere commodè non poſſunt, ſtatuit vt eleemoſynæ per conuerſas non profeſſas petantur, & ſi profeſſæ fuerint, ſint annorum quadraginta, & in domibus contiguis, extra monaſterium tamen degant, nec aliarum monialium clauſuram ingrediantur, niſi in caſibus ex earum conſtitutionibus permiſſis, nec ex iis domibus exire valeant ad petendas eleemoſynas abſque ordinarij, aut earum ſuperioris licentia. Quem motum proprium declarauit poſtea Gregor. XIII. in alio motu proprio edito anno 1572. qui incipit; *Deo ſacris virginibus*, ibi. *Cæterùm, quod attinet ad conuerſas profeſſas, quas Pius V. prædeceſſor per prædictas litteras ſub certis conditionibus ibi contentis permiſit poſſe manere extra monaſteria pro colligendis eleemoſynis, eiſdem locorum ordinariis iniungimus, vt quibus monaſteriis prædictarũ monialium quoſi manis laboribus computatis, vel alia qualibet ratione, de ſufficienti ſubuentione, & de ſuſtentatione ſufficienter prouiſam eſſe cognouerint, eaſdem conuerſas ſub eadem clauſura cum aliis monialibus reducant, nec à ſuis monaſteriis amplius exire permittant.* Et Lælius Zechius *de Republica eccleſiaſtica. tit. de regular. cap.3. nu.15. verſ.9.* refert, ex literis Congregationis Cardinalium editis anno 1573. Idibus Februarij, declaratum eſſe, ad emendicandas has eleemoſynas, non plures conuerſas, quàm octo mittendas eſſe, quæ

binæ incedant, nec diſiungantur, & ſint vitæ probatæ excedentéſque annos 39. nec pernoctent extra oppida, vbi habent monaſteria, niſi de Epiſcopi licentia, & tunc ſimul dormiant. Ex quo conſtat, Gregor. XIII. in prædicto motu proprio hanc facultatem ſuſtuliſſe, ceſſante prædicta neceſſitate, non autem ea durante. Atque ita hunc caſum ſtatuunt Nauarr. *comm. 4. n. 56. verſ. ex quibus colligo, quod Gregorius, de regular.* Manuel *q. regul. tom. 1. q. 44. art. 4.*

55 Dum autem in eo motu proprio Pij V. interdicitur his conuerſis profeſſis exitus ea domibus illis contiguis ad petendas eleemoſynas, abſque ordinarij licentia, non interdicitur exitus ad audienda ſacra, & percipienda Sacramenta: quia de ſolo priori exitu loquutus eſt Pontifex. Quod optimè docet Nauarr. *n. praced.* allegatus, & optimè addit, eas domos contiguas non eſſe domos regulares, cùm extra monaſterij clauſuram ſint.

56 Inſuper Gregorius XIII. in eo motu proprio volens exitum harum conuerſarum ad petendas eleemoſynas impedire ſubueniendo aliter prædictæ neceſſitati, præcepit, vt dimidium omnium eleemoſynarum, à quibuſcumque, in quacumque mundi parte, quacumque lege, diſpoſitione, vel obligatione faciendarum pauperibus, diſtribuatur monaſteriis monialium, prædicta neceſſitate preſſis, quæ ſunt in terris, vel locis in quibus illæ erogandæ ſunt, & hoc abſque alia peculiari iuſſione Pontificis, vel alterius, & abſque vlla petitione illarum, vel quorumcunque aliorum, dummodo duplex conditio concurrat. Prior eſt, ne illæ eleemoſynæ ſint in pauperes certos diſtribuendæ: poſterior eſt, vt licèt pauperibus incertis elargiendæ ſint, non ſint tamen ad vſus alios deſtinatæ, præterquam ad pauperum alimenta. Quare hæc dimidia pars eleemoſynarum debetur monialibus, quoties vel pauperibus incertis, & ad vſus incertos ſunt deſtinatæ, vel quando ſunt deſtinatæ pauperibus incertis ad eorum alimenta; non debentur autem, quando pauperibus certis ſunt deſtinatæ, vel quando incertis, ad vſus tamen certos alios ab ipſorum alimentis. Et quamuis Nauarrus *comm. 4. num. 54. verſ. ex quibus colligo, de regularibus*, ſignificet ſolùm deberi quando ad vſus incertos deſtinatæ ſunt: at ipſemet *lib. 3. conſil. in 1 edit. tit. de regularib. conſ. 16. n. 2. in 2. tit. de ſtatu monachor. conſ. 8. n. 2.* fatetur ſe ibi obſcurè loquutum, & explicat, vt nos explicuimus; & meritò, nam motus proprius apertis id indicat verbis. Hoc autem præceptum perpetuum non eſt, ſed temporale, dum prædicta neceſſitas durat, vt clarè dicit idem Greg. XIII. in eo motu proprio; & docet Nauar. *eod. comm. 4. numer. 57. initio.*

57 Præterea Greg. XIII. in eo motu proprio committit ordinariis, vt hortentur parentes, & quoſcum que conſanguinitate coniunctos his monialibus, vt illis ſubueniant. Quæ verba præceptum non continent, ac proinde ordinariis non eſt integrum, parentes, aut conſanguineos ad hoc cogere, niſi aliunde ad id tenerentur. Sic Nauar. *comm. 4. num. 55. verſ. qua licèt multum, de regularibus.*

58 Tandem Pius V. in ſuo motu proprio, qui incipit; *Circa paſtoralis*, interdicit receptionem in poſterum monialium, vt conuerſæ etiam profeſſionem emiſſuræ, his verbis. *De cætero nulla alia conuerſa profeſſa recipi amplius etiam de conſenſu ſuorum ſuperiorum poſſint. Quòd ſi aduersùs hanc noſtram prohibitionem recepta fuerint, illarum receptio nulla, irrita, & inanis ſit, prout ex nunc illam irritam facimus.* Quem motum proprium explicat Greg. XIII. in alio ſuo, qui incipit; *Deo ſacris virginibus*, ſic ait *Conuerſas verè non profeſſas & profiteri nolentes, dimiſſo habitu domum remittant; nec alias in futurum, niſi profeſſionem ſint ſuo tempore emiſſuræ, atque ſub perpetua clauſura manſura, in monaſterio huiuſmodi recipi permittatur. Quod autem idem Pius prædeceſſor ſtatuit de cætero nullas alias conuerſas profeſſas recipi amplius etiam de conſenſu ſuorum ſuperiorum poſſe, ita eſſe intelligendum declaramus, præter illas conuerſas, quæ extra monaſterium in domibus contiguis degerent.* Circa quæ decreta valde anceps fuit Nauarr. *comm. 4. n. 56. verſ. ex quibus colligo, quod iam non poſſunt, de regularibus.* Nam motus proprius Pij V. expreſſè videtur interdicere receptionem quarumcumque conuerſarum, etiamſi profiteri, & intra clauſuram manere velint, & Greg. XIII. in prædicta illius motus proprij explicatione idem apertè indicat, dum ſolas, quæ in domibus contiguis ad petendas eleemoſynas deſtinatæ erant, recipi permittit. At idemmet Greg. XIII. in eo motu proprio clarè ſignificat, ſolas conuerſas, quæ profiteri nolunt, & intra clauſuram eſſe, non poſſe admitti, illis verbis, *niſi profeſſionem ſuo tempore emiſſura.* Quare dicit Nauar. ſe eundem Greg. XIII. conſuluiſſe circa huius quæſtionis deciſionem, & eum reſpondiſſe, mentem Pij V. fuiſſe eam, quam verba indicant, nempe, ne vllæ conuerſæ poſthac reciperentur; ſuámque fuiſſe, non diſcedere à mente eius, ſed ſolas excepiſſe conuerſas neceſſarias, quæ in domibus monaſterio contiguis ad petendas eleemoſynas manere deberent. Quare ex mente Nauarri ſolæ fœminæ poſſunt recipi deinceps ad habitum, & profeſſionem, quæ neceſſariæ eſſent ad petendas monaſterio eleemoſynas, & in domibus ei contiguis habitaturæ.

Cæterùm hoc nimis rigidum videtur: ſicut enim in 59
virorum monaſteria admittuntur quidam choro deputati, & ad ſacerdotium promouendi alij autem, qui dicũtur conuerſi, id eſt, vt laici maneant ad nullos ordines promouendi, ſed vt aliis miniſteriis inferioribus temporalibus, neceſſariis in conuentu vacent, quò alij, his expediti, incumbere choro, & aliis ſpiritualibus, vt confeſſionibus, & prædicationibus poſſint: ita decet in monialium monaſteria quaſdam moniales recipi, vt choro deputentur; alias autem conuerſa, vt miniſteriis inferioribus inſeruiant. Præterea, quia cùm hæ debeant eſſe intra perpetuam clauſuram, earum receptio nil prorſus clauſuræ obſtat, quam vterque Pontifex in vtroque motu proprio maximè ſeruari contendit. Quare non eſt cur immemorialis has conuerſas recipiendi conſuetudo reprobetur. Tandem, quia occluderetur via multis honeſtis fœminis vitam religioſam optantibus, illius comparandæ: quia cùm dote neceſſaria careant, non admitterentur, vt ſint choro deputatæ, admitterentur autem, vt ſint conuerſæ, ne neceſſariæ temporalibus conuentus miniſteriis inſeruientes deſint. Et ideo Manuel *qq. regul. to. 1. qu. 44. art. 4. verſ. 2. aſſertio*, ait ſe Patres doctos ſuæ religionis conſuluiſſe, reſpondiſſéque, mentem neutrius Pontificis fuiſſe denegare admiſſionem monialium conuerſarum ad veram trium votorum ſubſtantialium profeſſionem, ſed earum tantùm, quæ ſolo duplici voto caſtitatis, & obedientiæ ligantur, quæ vulgò appellantur *donadas*, quia cùm hæ veræ religioſæ non ſint, minimè ad ſtrictam cæterarum monialium clauſuram aſtringuntur. Sed hæc expoſitio manifeſtè videtur literæ vtriuſque motus proprij aduerſari, cùm vterque de conuerſis profeſſis loquatur; at ſolius voti ſimplicis emiſſio nunquam appellatur profeſſio. Quare ſi rigori litteræ ſtandum eſſet, nulli monaſterio liceret in poſterum moniales aliquas, vt conuerſæ ſint, recipere. Sed quia conſuetudine receptum eſt, vt admittantur, dummodo legitimam profeſſionem emittant, poteſt tutò hæc conſuetudo ſeruari.

Sed dubitabis, an monialis licitè ex monaſterio egreſ- 60
ſa ob morbos permiſſos, vel alia de cauſa, teneatur ad perfectam ſanitatem reſtituta, vel finito negotio, ad monaſterij clauſuram redire. Dicendum eſt, ad id teneri; quod conſtat ex *c. periculoſo. §. verùm quando, de ſtatu regular. in 6.* vbi poſtquam conceditur exitus Abbatiſſæ, cauſà recipiendi iuramenti fidelitatis, ſubduntur hæc verba: *quam primum fieri poterit, ſeu fidelitatis præſtito*

ſacra

ſacramento, ad ipſum monaſterium è veſtigio reuerſura. vbi Gloſſ.*verb.è veſtigio*,explicat,id eſt,ſtatim,vel continuò,& Ioan.Andreas *ibid.n.3.* Archidiac.*n.3.verb.reuerſura*,Anchar.*n.4.notab.7.*Dominic.*eod.§.verùm,n.4.* Francus *eod §.n.2.notab.3.* inde inferunt, conceſſa ſpecialiter,& contra ius,ſuis terminis continenda eſſe, & expedita conceſſionis cauſa,redeundum ad ias commune. Idem apertè decidit Pius V. in ſuo motu proprio, qui incipit,*Decori,& honeſtati*, vbi poſtquam egreſſum interdixit,niſi ob triplicem cauſam ibi declaratam,ſubdit hæc verba. *Sed nec in prædictis caſibus extra illa miniſteria,niſi ad neceſſarium tempus ſtare licet.* Quod quidem cùm ſit præceptum morale debet morali, & non metaphyſico modo intelligi,quaſi ſenſus ſit,vt ſtatim abſque vlla prorſus,& quantumuis breui moræ intercapedine ad monaſterium finito negotio redeatur. Breuis enim mora non eſſet contra hoc præceptum. Quod non obſcurè ſignificatum eſt *d. c.periculoſo,§.verùm quando*, vbi cùm textus præcepiſſet è veſtigio reditum,id eſt,ſtatim,& ſine mora,ſubdidit hæc verba:*ſic quod in fraudem reſidentiæ,ſiue moræ clauſtralis,nihil fiat omnino.* Quibus verbis apertè indicat,eam ſolam moram damnari, quæ alicuius momenti eſſet, vtpote quæ in clauſuræ fraudem cederet; atque ita docet Manuel *qu.regul.to.1.qu.47.art.11* Hoc autem breue ſpatium intelligo vnius,vel duplicis diei.

61 Hinc deducitur,monialem legitimè egreſſam,vt præſit alij monaſterio,vel cauſâ fundationis,vel correctionis, &c. teneri via recta in illud tendere,vt bene docet Gutierr. *qu. canonic. lib.1.c.14.fin.* & conſtat ex dictis *n.præced.* Cæterùm,vt ibi dixi,præceptum hoc eſt moraliter intelligendum; nam ſi aliquantulum immoraretur,vel à via recta diſcederet, cauſâ inuiſendæ alicuius cognatæ,vel amicæ, aut imaginis,&c.non damnaretur, etſi à recto itinere 8. vel 9.leucis deuiaret, quia hoc morali modo non eſt in clauſuræ fraudem.

62 Id tandem monuerim;quando neceſſitas egreſſus vrgeret, & ratione longæ diſtantiæ ſuperioris,non poſſet adiri abſque graui periculo,poſſet,eo ſuperiore inconſulto monialis egredi,quia neceſſitas caret lege.Sic tradunt Dominic.*c.periculoſo fine,de ſtatu regul.in 6.*& *ibi* Francus *in principio,n.4.notab.7.*Sylu.*verb.religio.7.qu.16.dict.1.* collector priuilegiorum Mendicantium *verb. clauſura monialium,caſu* 1.Llamas *in meth.curat.*in appendice,quam ponit in fine. §.10. Manuel *qq.regular. to.1,qu.49.art.2.fin.* Lælius Zecch. *de Repub.eccleſiaſtica,tit.de regul.c.3.n.15.verſ.9.* Qui bene ſubdit, teneri monialem hanc id poſtea ſuperiori ſignificare: quod intelligo,ſi id poteſt,durante egreſſu. Quia cùm adhuc ille duret, poteſt à ſuperiori emendari, ſi cauſam non approbet. Si verò iam ceſſauit, quia monialis ad clauſuram rediit,non tenetur admonere, iuxta ſimilem doctrinam,quam tradem9 *lib ſequenti*,dum ſermo erit de voto paupertatis.

SVMMARIVM.

Explicatur quæ cenſura lata iure ſint in moniales clauſuram violantes,& eis fauentes.n.62.

An exigatur Iudicis ſententia ad inhabilitatem, & alias pœnas ibi contentas incurrendum?proponuntur probantia non exigi.n.64.

Explicatur ſententia Authoris. n 65.

Quid intelligatur per officia,adminiſtrationes,& dignitates,quibus Pontifex ibi priuat? n.66.

An exigatur ad has pœnas incurrendas exitus omnino à monaſterij ſeptis, an potiùs ſat ſit exitus à clauſura ſtricta, vt ſi exeatur ad Eccleſiam? Proponuntur, probantia non ſatis eſſe exitum à clauſura ſtricta. numero 67.

Explicatur ſententia Authoris. n 68.

An exigatur,vt egreſſus non ſit modicus,ſed ad culpam mortalem ſufficiens,& quid ſi licentia ſit legitima, ſed non in ſcriptis obtenta? n.69.

An incurrant licitè egreſſæ abſque licentia,quia non erat aditus ad ſuperiorem; at non monent poſtea ſuperiorem: vel quæ licitè egreſſæ ſunt, ſi finita cauſa, non ſtatim,aut via recta redeunt?n.70.

An incurrant conuerſæ profeſſæ exiſtentes in domibus monaſterio contiguis ad petendas eleemoſynas,ſi ad inutilia,aut praua exeant?n.71.

Quando receptantes, aut comitantes monialem illicitè egreſſam,incurrant.n.72.

An incurrant, qui receptant, aut comitantur nouitias egreſſas?n.73.

An incurrant Epiſcopi,canonici Eccleſiæ cathedralis,regulares, & aliæ perſonæ in dignitate conſtitutæ, receptantes,aut comitãtes monialem egreſſam,aut Epiſcopi illicitè licentiam concedentes?Proponuntur probantia partem negantem,& probatur,omnes hos non comprehendi in materia odioſa nomine clericorum, ſecus in fauorabili.n.74.

Explicatur ſententia Authoris.n.75.

Quis poſſit abſoluere ab excommunicatione in eo motu proprio lata, & an Epiſcopus poſſit abſoluere ab excommunicationibus, & caſibus reſeruatis poſt Trid. etiamſi illi occulti ſint?n.76.

Quis ab inhabilitate, & priuatione officiorum? refertur duplex ſententia.n.77.

Explicatur ſententia Authoris: & ibi,an poſſit Epiſcopus virtute Trident. & an ſuperiores religionis gaudeant eadem facultate Tridentini, & quid virtute cruciatæ,vel priuilegiorum Societatis IESV, *& cuiuſdam priuilegij conceſſi fratribus Minoribus?n.78.*

QVÆSTIO vltima.Quæ cenſuræ latæ ſint in moniales clauſuram violantes,aut eis fauentes. Pius V.in motu proprio,qui incipit,*Decori,& honeſtati*, vbi interdixit egreſſum monialium à ſuis monaſteriis,niſi in caſibus ibi expreſſis, & egreſſis eis,in illis caſibus præcepit ad ſolum neceſſarium tempus extra monaſteria permanere,ſubdit hæc verba. *Aliter autem,quàm(vt præfertur) egredientes,ſeu licentiam obeundi quomodocumque concedentes,necnon comitantes,ac illarum receptatrices perſonas,ſiue laicas,aut ſæculares;vel Eccleſiaſticas, conſanguineas,vel non, excommunicationis maioris latæ ſententiæ vinculo ſtatim eo ipſo,abſque aliqua declaratione ſubiacere,à quo præterquam à Romano Pontifice,niſi in mortis articulo abſolui nequeant: & inſuper tam egreſſas, quàm præſidentes,& alios ſuperiores prædictos, eis licentiam huiuſmodi concedentes,dignitatibus,officiis,& adminiſtrationibus per eas, & per eos tunc obtentis,priuamus, & illas,& illos ad obtenta,& ad alia in poſterum obtinenda,inhabiles decernimus*, vbi duplex pœna ſtatuitur. 63
Prior, excommunicatio Papæ reſeruata, quæ generalis eſt contra moniales egreſſas aliter quàm in eo motu proprio hucuſque ſatis explicato conceditur,&c contra licentiam egrediendi aliter concedentes, comitantes,ac receptantes. Poſterior, priuatio dignitatum,adminiſtrationum,officiorum tunc obtentorum, & inhabilitas ad illa, & ad alia in poſterum obtinenda;& hæc non eſt ita generalis, ac excommunicatio, quia ſolas moniales egreſſas, & præſidentes, & alios ſuperiores licentiam egreſſus concedentes afficit. Inſuper docet Manuel *qu. regul.tom.1,qu.49.art.5.* moniales ſic egreſſas incurrere excommunicationem latam in Trid.*ſeſſ.25.c.5.de regul.* Sed re vera nec in eo decreto, nec in alio eiuſdem Tridentini reperitur talis excommunicatio,ſed in ſolos ingredientes in monialium clauſtra abſque legitima licentia.

64 Circa quas pœnas prima difficultas eſt,an incurratur eo ipſo ante omnem Iudicis ſententiam, etiam criminis declaratoriam?Et non diſputamus de excommunicatione,quia eam ſtatim incurri abſque aliqua ſen-

tentia nemo dubitat, ſed difficultas eſt de dignitatum, adminiſtrationum, officiorum tunc obtentorum priuatione,& inhabilitate ad illa,& ad alia in poſterum obtinenda. Et quidem videtur nullam Iudicis ſententiam deſiderari: quia Pontifex in eo motu proprio priuat illis. Inſuper inhabilitas eſt pœna priuata, quæ nulla executione indiget, ſicut excommunicatio, irregularitas, ſuſpenſio,& interdictum. Ergo ſicut hæ cenſuræ incurruntur abſque aliqua Iudicis ſententia,& ratio eſt iuxta communem ſententiam, eo quod ſint pœnæ priuatiuæ ad ſui executionem nulla actione indigentes: ſic etiam ea inhabilitas incurreretur. Et ita tenet Graſſis 1. *p. deciſionum, lib.* 4. *c.* 21. *n.* 12.

65 Cæterùm exiſtimo exigi ſententiam iudicis declarantis crimen. Ducor, quod eam rationem, vt irregularitas, excommunicatio, & aliæ cenſuræ incurrantur abſque aliqua ſententia, eo quod ſint pœnæ priuatiuæ, nulla actione ad ſui executionem indigentes, ſatis reprobaui *lib.* 9. *de matrim. diſp.* 30. *n.* 1. & concluſi *n. vlt* nullam huius rationem inueniri, niſi quod ſic vſu explicatum ſit, vt illæ cenſuræ, nulla expectata Iudicis ſententia, incurrantur. Quod tamen non inuenitur in hac inhabilitate. imò Greg XIII. in motu ſuo proprio, de datis,& promiſſis pro iuſtitia, vel gratia, eodem tenore verborum vſus eſt contra ſuæ conſtitutionis tranſgreſſores, ibi; *eos omnes omni beneficio ipſo iure priuamus, ac priuatos eſſe declaramus, ac inhabiles ad illa,& ad alia eſſe volumus.* Et tamen Nauar. in eius motus proprij expoſitione, *in* 1. *edit. n.* 41. *in* 2. *n.* 44. Molina *to.* 1. *de iuſtitia, diſp.* 56. *col.* x. *verſ. duo obſerua*, docent exigi hanc Iudicis ſententiã, vt incurrantur; quod maximè procedit in priuatione officij,& adminiſtrationis, & dignitatis, tunc obtentorum: cùm ea ſit pœna egens ad ſui executionem aliqua hominis actione. Prætera Clem. VIII. in motu proprio de largitione munerum religioſis interdicta, rigidioribus verbis eſt vſus, ibi; *Omnibus,& ſingulis per eum obtentis dignitatibus, gradibus, muneribus,& officiis eo ipſo priuatus, ac ad illa,& alia in futurum obtinenda inhabilis perpetuò,& incapax exiſtat,& hoc abſque vllo ſuperioris decreto, aut miniſterio.* Et tamen Soſſa in illius explicatione, *n* 102. dicit exigi aliquam Iudicis ſententiam.

66 Secunda difficultas eſt, quid nomine dignitatum, officiorum, & adminiſtrationum, quibus priuat Pontifex in hoc motu proprio moniales abſque legitima licentia egreſſas, ac facultatem egrediendi concedentes, intelligatur. Breuiter dico intelligi dignitates,& officia,& adminiſtrationes habentia coniunctam ſuperioritatem quãdam, vt eſſe Generalem, Prouincialem, aut ſuperiorem localem: non autem alia officia, qualia ſunt eſſe concionatorem, confeſſorem, lectorem Theologiæ. Ducor, quod Sixtus V. in ſuo motu proprio contra regulares illegitimè natos, eos dignitatibus, gradibus, & officiis priuauit. Et tamen ipſemet in alio motu proprio quem in prioris declarationem edidit, ſic ea verba explicuit. Et ita etiam motum proprium Clem. VIII. de largitione munerum vtentem eiſdem verbis (vt *n. preced.* notauimus) explicat Soſſa in expoſitione illius *n* 101. Idem docent in terminis motus proprij Pij V.& Gregor. XIII. interdicentium ingreſſum fœminarum in monaſteria virorum, ſub pœna priuationis officij in admittentes, Manuel in expoſitione eius motus proprij Pij V. *n.* 21. Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo ingreſſus monaſteriorum monialium, in ſuis annot. n.* 8. & vterque addit in quodam ſuo Capitulo generali explicatum eſſe, comprehendi quoque Viſitatorum,& commiſſariorum generalium, vicarij monachorum, aut monialium officia, non autem officium diffinitorum, aut diſcretorum.

67 Tertia difficultas eſt, quæ moniales egreſſæ clauſura in his pœnis comprehendantur. Videntur enim non comprehendi exeuntes à ſola clauſura ſtricta, quam intra clauiam conuentus ianuam contineri diximus *n.* 6. ſed ſolarã ſeptis monaſterij exeuntes,& ſic non ligari exeuntes ad Eccleſiam ſuam, vel ad ſpatium, quod eſt inter clauiam monaſterij portam,& aliam ſæcularibus patentem, per quam intrant. Quod videtur probari ex illis verbis motus proprij, *à monaſteriis exire, nec extra illa, niſi ad neceſſarium tempus ſtare*,& ibi: *aliter egredientes,& comitantes, ac receptatrices perſonas.* Nec obſtat Greg. XIII. in ſuo motu proprio, qui incipit, *Deo ſacris virginibus*, declarans clauſam eſſe ſpatium, quod intra ianuam monaſterij ſemper clauſuram continetur: quia in eo non meminit harum pœnarũ, nec declarauit hunc motum proprium eas continentem, ſed alium Pij V. qui incipit *Paſtoralis*, in quo pœnas has nõ ſtatuerat. 68

At dicendum eſt, re vera incurrere ſolo egreſſu ex ſtricta clauſura: quia eas ſtatuit Pius V. in moniales clauſuram violantes, ſeu è monaſterio egredientes. At eam violant,& cenſentur à monaſterio egredi, ſi ad Eccleſiam, aut ſpatium, quod eſt intra clauſam monaſterij ianuam,& aliam ſæcularibus patentem egrediantur, vt explicuit Greg. XIII. in ſuo motu proprio, qui incipit; *Deo ſacris virginibus.* Ergo incurrunt has pœnas. Atque huius ſententiæ videtur Manuel *qu. regul. to.* 1. *q.* 49. *art.* 5. vbi ait, ſubdi his pœnis egredientes quomodocumque monaſterij clauſura.

Exigitur tamen ad incurrendas has pœnas egreſſum non eſſe ità leuẽ, vt ſolam venialem culpam conſtituat. Quod ex ſe manifeſtum eſt, cùm nec excommunicatio pro ſola veniali culpa ferri poſſit, & aliæ tam graues pœnæ iuſtæ eſſent, vtpote quæ grauitati delicti valde diſpares, ſi pro ſola veniali culpa incurrerentur. Quando autem ſit venialis culpa ratione paruitatis materiæ, & an talis ſit, quando cauſa eſt iuſta,& adeſt legitima licẽtia, non tamẽ in ſcriptis, dicemus *c ſeq. n.* 29. & 30. & 69. 69

Nec etiam credo incurrere has pœnas moniales licitè abſque expreſſa ſuperioris licentia egreſſas, ratione periculi in mora adeundi ſuperioris, quando poſtea ſuperiorem de egreſſu non certiorem facerent, caſu, quo *n* 62. ad id eas teneri diximus. Quamuis Kælius Zecch. *de Repub. eccleſiaſtica, tit. de regul. c.* 3. *n* 15. *verſ.* 9. dicat eas incurrere, ſed id non credo. Quia motus proprius ſolas iniuſtè egredientes pœnis illis afficit; at hæ non dicuntur iniuſtè egreſſæ. Qua ratione etiam nec incurrere credo, quæ legitimæ egreſſæ, non redeunt, finita egreſſus cauſa, ſed diu demorantur, aut aliò diuagantes non redeunt via recta ad monaſterium. Quia etſi has peccare mortaliter, & eſſe clauſuræ violatrices dixerimus *n.* 60. & 61. & pœnæ huius motus proprij ſint contra violantes clauſuram, & in eo quoque iubeatur reditus ſtatim finita cauſa: at quando motus proprius deſcẽdit ad pœnas infligendas, non generaliter loquutus eſt contra eius conſtitutionis violatores, ſed ſtrictè contra ſolas moniales illicitè exeuntes,& eis fauentes. At hæc monialis non illicitè exiuit, quamuis poſt exitum moram illicitam trahat. Et pœnas, maximè adeò graues, reſtringere oportet. Quod idem in ſimili ſuſtinet latè probans Soſſa in expoſitione motus proprij Clem. VIII. de largitione munerum religioſis interdicta *n.* 100. Cùm enim Clem. VIII. interdicat ibi religioſis munerum largitionem, & quibuſcumque aliis eorum receptionem abſque conditionibus ibi petitis, quia tamen quando in tranſgreſſores pœnas indixit, ſolius largitionis meminit, dicit ibi Soſſa non ligari illis pœnis recipiẽtes contra eam conſtitutionem. Quare non approbo, quod dicit Llamas *in meth. curat.* in appendice, quam ponit in fine, §. 10. vbi ait, non regredientem ſtatim finita egreſſus cauſa, ſubiici his pœnis. 70

Nec etiam incurrunt moniales conuerſæ profeſſæ exiſtentes in domibus monaſterio contignis cauſà petendi eleemoſynas, ſi ob inutilia quæcumque, imò & ad facinora perpetranda ex illis egrediantur. Quia cùm domus illæ non ſint regulares, nec intra clauſuram, vt *n.* 55. diximus, non dicuntur è monaſteriis egredi. 71

Quarta

27 Quarta difficultas eſt, quando perſonæ receptantes, aut comitantes monialem illicitè egreſſam, incurrant has pœnas. Breuiter reſpondeo, eas non incurrere, quæ nullo pacto ſunt cauſa egreſſus, nec vt monialis extra monaſterium perſeueret, ſed eam recipiant, aut comitantur poſt egreſſum, vt eius honori, & caſtitati conſulant. Quia tantùm abeſt, vt perſonæ hæ ſint alicuius delicti reæ, vt potiùs actum meritorium exerceant. Atque ita docent Nauarr. *comment. 4. n. 51. verſ. in quibus nota, primo de regularibus.* Graffis 1. *p. deciſ. lib. 4. c. 23. n. 17.* Azor *tom. 1. inſtit. moralium, lib. 13. c. 8. quæſ. 1 fin. verſ. 3. quæres* Llamas *in methodo curationis*, in appendice, quam ponit in fine, *in §. 11. fin.* Lælius Zecchius *de Rep. Eccleſiaſtica, tit. de regul. c. 3. n. 15. verſ. 6.* Thomas Zerola *in praxi Epiſcopali, in 2. edit. p. 1. verb. moniales, ad 16. quæſitum, dub. 1.* Manuel *quæſt. regul. tom. 1. q. 49. art. vltim.* Subdit autem ſe non audere excuſare ab his pœnis cognatos, qui nulla neceſſitate ducti, ſed ſola cauſa vitandi opprobrium, vel inurbanitatem, vel cauſa amicitiæ, aut cognationis id efficerent. Sed meliùs Manuel dicit excuſari ab his pœnis, dummodo non faueant egreſſui, nec perſeuerantiæ in illo; quod idem apertè ſentit Llamas proximè allegatus: ait enim eos ſolos incurrere; quia ex comitatu, aut receptione cooperantur delicto. Et ratio eſt, quia excommunicationem latam in hæreticorum receptatores, illi ſoli incurrunt qui receptant vt hæreticos, id eſt, fauendo aliquo modo hæreſi, vt diximus *lib. 2. c. 10. n. 4.* Ergo ſimiliter illi ſoli receptatores, & comitantes his pœnis ſubdentur, qui recipiunt monialem egreſſam, fauentes aliquo modo illius delicto.

73 Nec incurrent, qui quomodocumque receptant, aut comitantur moniales nouitias egreſſas. Qui motus proprius de ſolo egreſſu profeſſarum loquitur. Sic Nauarr. *eodem comment. 4. num. 47. verſ. circa quod in pœnitentia pratorio.* Thomas Zerola *eodem verbo moniales, ad 16. quæſitum, dubio 4.*

74 Quinta difficultas eſt, an prædictis pœnis ligentur Epiſcopi, & religioſi, & aliæ perſonæ in dignitate conſtitutæ, comitantes, aut recipientes moniales iniuſtè egreſſas, vel Epiſcopi illicitam egreſſus licentiam concedentes? Ratio dubitandi eſt, quia motus proprius prædictus dum pœnis ſubiicit comitantes, aut receptantes, ſic ait; *necnon comitantes, ac illarum receptatrices perſonas, ſiue laicas, aut ſæculares, vel eccleſiaſticas.* vbi nullam Epiſcoporum, religioſorum, aut perſonarum in dignitate conſtitutarum mentionem fecit. At nomine clericorum in materia odioſa non comprehenduntur Epiſcopi, nec clerici in dignitate conſtituti, vt canonici Eccleſiæ cathedralis; vt bene docent Abbas *rubrica de vita, & honeſtate clericorum, n. 4.* Roſella *verbo clericus, ſtatim in principio*, vbi Angelus, Sylueſter, & Tabiena, qui tres benè addunt, nec etiam comprehendi regulares, quia in omnibus his peculiaris qualitas in clericis communibus non exiſtens reperitur. De Epiſcopis etiam concedentibus eam licentiam eſt ſpecialis ratio dubitandi: nam *c. quia periculoſè, de ſententia excommunicationis, in 6.* decernitur, Epiſcopos nulla ſuſpenſione iure lata ligari, niſi in canone illo fiat expreſſa eorum mentio; ſecus autem de excommunicatione. Ergo non incurrent eam officij ſuſpenſionem latam in eo motu proprio.

75 Verùm exiſtimo omnes hos comprehendi in excommunicatione lata contra receptantes, aut comitantes. Dicor, quod generaliter illi cenſuræ ſubiecerit perſonas comitantes, ſeu receptantes; & poſtea, ne quis ſe liberum ab hac cenſura exiſtimaret, quod ſit ſæcularis, eccleſiaſticus, aut conſanguineus, expreſſit omnia iſta, non quaſi volens reſtringere, quod indefinitè & generaliter de perſonis dixerat; ſed volens ampliare, ne his prætextibus quiſpiam ſe excuſari exiſtimaret. Epiſcopi etiam incurrerent eam ab officio depoſitionem, ſi iniuſtè licentiam egreſſus concederent: quia expreſſam illorum mentionem facit motus proprius. Cùm enim in principio dixiſſet, Epiſcopi, & ſuperioris religionis eſſe licentiam egreſſus concedere, in fine hac cenſura afficiens iniuſtam licentiam concedentes, dixit; *inſuper tam egreſſas, quam præſidentes, & alios ſuperiores prædictos eis licentiam huiuſmodi concedentes*, &c. & ita illis verbis (*ſuperiores prædictos*) comprehendit Epiſcopos, & ſuperiores regulares, de quibus ante dixerat.

Vltima difficultas eſt, quis poſſit abſoluere ab excommunicatione, & diſpenſare in priuatione officiorum, & inhabilitate ad illa, ſtatutis in hoc motu proprio. Et quidem de excommunicatione manifeſtum eſt, à ſolo Pontifice eius abſolutionem concedi poſſe: quia Pontifex eam ſibi reſeruat. Quod ſi occulta eſſet excommunicatio ea, poſſet vtique Epiſcopus ab ea abſoluere virtute Trident. *ſeſſ. 24. de reformatione, c. 6.* vbi omnes caſus occulti ſibi conceduntur. Quamuis minus bene Lælius Zecchius *de caſibus reſeruatis, caſu 10. n. 1.* dicat, neque Epiſcopum poſſe ab hac excommunicatione occulta abſoluere. Quia ait Cardinales declaraſſe non poſſe Epiſcopum virtute illius conceſſionis abſoluere à caſibus, quos poſt Tridentini publicationem ſibi Pontifex reſeruauit, qualis eſt hic, & Thomas Zerola *in praxi Epiſcop. 2. edit. verbo moniales, ad 8. quæſitum*, refert quendam modernum ſcribentem quaſdam conſcientiæ quæſtiones in Archiepiſcopatu Bononienſi tenuiſſe idem, dicitque ſe vidiſſe litteras Cardinalis montis Elparij, in quibus idem affirmabat eſſe de mente Cardinalium. Cæterùm id non credo, quia cùm in iis reſeruationibus non fiat mentio decreti Tridentini, non cenſetur illi derogatum, iuxta ea quæ dixi *lib. 3. de matrimon. diſput. 26. num. 7.* Inſuper quia, etſi hæreſis reſeruata ſit in Bullis Cœnæ poſt Trident. multi, vt diximus *lib. 2. c. 11. num. 2.* tenent poſſe Epiſcopum ab illa, ſi occulta ſit, abſoluere, virtute eius decreti. Et quamuis alij negent, non ducuntur eo quod poſt id decretum reſeruata ſit, ſed quia Pontifices declararunt, & conſtat ex ibi dictis. Præterea quilibet confeſſarius poteſt abſoluere ab illa excommunicatione, virtute cruciatæ ſemel in vita, & ſemel in mortis articulo, quia expreſſè concedit hanc facultatem illis, quando cenſuræ ſunt reſeruatæ. Sic tradunt Sorbus *in priuilegia Mendicantium, verb. ingreſſus in monaſteria monialium, in ſuis annot. n. 11. verſ. dico primùm*, & Manuel in expoſitione motus proprij Pij V. contra fœminas ingredientes in virorum monaſteria, *n. 34.* qui bene etiam dicit cum Sorbo *eod. n. 11. verſ. item patres*, poſſe etiam religioſos noſtræ Societatis IESV, qui confeſſarij approbati ſunt, abſoluere toties, quoties ab ea. Quia Paulus III. conceſſit religioſis Societatis IESV, vt habetur *in compendio priuilegiorum eiuſdem Societatis.* §. 1. vt poſſent toties, quoties abſoluere ab omnibus caſibus Sedi Apoſtolicæ reſeruatis, & ab omnibus pœnis, & cenſuris contingentibus ex eis, præterquam in contentis in Bullæ Cœnæ. Bene etiam dicunt, poſſe per communicationem, huius priuilegij fratres Minores abſoluere ab ea eodem modo. Atque ſimiliter idem dicendum eſt de omnibus aliis religioſis, qui Mendicantium priuilegiis fruuntur. Quod ſi petas, quid dicendum ſit, quando excommunicatio hæc eſt deducta ad forum contentioſum, & ſic denunciata, dicam *c. 17. n. 42. & 43.* 76

Specialis autem eſt difficultas de priuatione officiorum, & inhabilitate ad illa. Manuel *qq. regularium, tom. 1. q. 14. art. 17.* latè probat poſſe Prouinciales, & Generales religionum exemptarum diſpenſare: idque probat, quia habent iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. At Epiſcopus poteſt diſpenſare in pœnis iure latis ob adulterium, & alia crimina minus grauia, dum non expreſsè reſeruantur; vt tradunt textus, & omnes ſcribentes *ibid. c. at ſi clerici, § de adulteriis, de iudiciis*, & multi alij, quos refert, & ſequitur Henriquez *lib. 14. de irregularitate, c. 19. n. 2.* quæ omnia in hoc caſu concurrunt; nam ſolam excommunicationis pœnam reſeruauit ſibi Pontifex: & monialem egredi monaſterio, quod ſoli iuri humano aduerſatur, 77

verſatur, minùs graue crimen adulterio eſt. Sed Graffis 1. *p. deciſionum, lib. 4. c. 23. n. 12.* negat poſſe ſuperiores religionum, quamuis delictum eſſet occultum: & ipſemet Manuel mitiùs loquitur in expoſitione motus proprij, vt referemus *n. ſequent.*

78 Sed cùm nos tenuerimus *n. 65.* pœnam hanc non incurri abſque Iudicis ſententia, non poteſt dari caſus, quo res ſit occulta, cùm ad forum contentioſum deducta ſit, Iudiciſque ſententia acceſſerit. Quare exiſtimo, nec Epiſcopo, nec his ſuperioribus integrum eſſe in hac inhabilitate, & priuatione à Pontifice inducta, ac ſententia Iudicis decreta diſpenſare. Si autem teneremus eam abſque aliqua ſententia incurri, tunc exiſtente facto occulto, poſſent ſuperiores hi diſpenſare. Quia in inhabilitate contracta ob delictum occultum, poteſt Epiſcopus diſpenſare cum ſibi ſubditis virtute Trid. *ſeſſ. 24. de reformat. c. 6.* vt bene tradit Henriq. *lib. 13. de excommunic. c. 56. n. 1.* qua facultate gaudent omnes Generales, & Prouinciales, & ſuperiores locales ordinum mendicantium, & fruentium eorum priuilegiis per motum proprium Pij V. cuius verba refert Manuel *qq. regular. to. 1. q. 61. art. 6.* vbi conceſſit omnibus ſuperioribus D. Dominici, & conſequenter omnium ordinum mendicantium, & fruentium eorum priuilegiis, vt gaudeant prorſus eadem facultate erga alios regulares ſubditos, qua gaudent Epiſcopi virtute Trid. *ſeſſ. 24. c. 6. de reform.* Et in propriis terminis docet Manuel in expoſitione motus proprij Pij V. contra fœminas ingredientes monaſteria virorum, *nu. 36.* & Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicãtium: verbo ingreſſus in monaſteria monialium, n. 51. verſ. dicitur 4.* poſſe Epiſcopos virtute eius decreti in hoc diſpenſare, & prædictos ſuperiores regulares. Et quamuis vterque loquatur de Prouincialibus horum ordinum: at motus proprius expreſſè loquitur etiam de ſuperioribus localibus. Idque iure optimo, quia hi quoque quaſi iuriſdictionem Epiſcopalem in ſuos ſubditos habent, vt probaui *lib. 8. de matrim. diſp. 1. n. 9.* At nequeunt ſuperiores hi religionis hanc facultatem delegare, vt bene docent Manuel *eod. n. 36.* & Sorbus *ibid.* quia Pius V. in eo priuilegio expreſſè dicit, vt per ſe ipſos id poſſint. At virtute Bullæ cruciatæ non poſſunt confeſſores in his diſpenſare, quia ſolam abſolutionem à cenſuris eis concedit. At priuatio hæc, & inhabilitas non ſunt cenſuræ, ſed quædam pœnæ, vt conſtat ex *c. quarenti, de verborum ſignificatione*, vbi decidıtur, nomine cenſuræ ſolùm comprehendi excommunicationem, ſuſpenſionem, & Interdictum. Et ita docent Sorbus *ibid. verſ. dicitur 3.* & Manuel in eadem expoſitione motus proprij *num. 35.* vbi ſubdit cum Sorbo *ibid. verſ. iterum eſt notandum*, per ampliſſimam conceſſionem Eugenij IV. fratribus Minoribus, poſſe eos à ſuis confeſſoribus per Prælatos deputatis ab hac, & ſimilibus inhabilitatibus abſolui ſemel in vita, dummodo integro anno recitent qualibet hebdomada ſemel pſalmos pœnitentiæ cum ſuis litaniis: quod ſi legitimo impedimento aliqua hebdomada omiſerint, debent recitare hebdomada anni ſequentis. Quod priuilegium refert compendium priuilegiorum Mendicantium. *verbo abſolutio extraordinaria quoad fratres. §. 3. & 4.* Imò & per priuilegia concedentia abſolutionem ab omnibus caſibus reſeruatis, & à cenſuris, & pœnis conſurgentibus ex eis poſſet confeſſarius habens tale priuilegium abſoluere in foro conſcientiæ à prædictis priuationibus, & inhabilitatibus, vt diximus *n. 76.* quia prædictæ priuationes, & inhabilitates ſunt pœnæ impoſitæ contra violatores prædicti decreti.

CAPVT XVI.

De clauſura monialium quoad ingreſſum cuiuſcumque perſonæ in earum monaſteria.

SVMMARIVM.

Quot quæſtiones diſputandæ ſint. n. 1.
Proponuntur textus, quibus ingreſſus in monaſteria interdicitur. n. 2.
An Reges, Reginæ, Imperatores, Imperatrices, ac eorum filij hac prohibitione comprehendantur? n. 3.
An pueri poſſint intra monialis clauſtra recipi? refertur quædam ſententia. n. 4.
Sententia Authoris, & quid in dubio, an habeant vſum rationis? n. 5. 6. & 7.
Quid de amentibus? n. 8.
An monialiter agenti, aut legitimè extra monaſterium exiſtenti interdictus ſit ingreſſus in aliud, vel eiuſdem, vel diuerſi ordinis monaſterium? refertur quædam ſententia. n. 9.
Sententia Authoris. n. 10.
Quid nomine monaſterij monialium contineatur, vt illuc ingredi non liceat, & an liceat monialem, & ſæcularem eſſe ſimul, ita vt neutra clauſuram violet? n. 11.

QVintuplex eſt diſputanda quæſtio. Prima. Quibus perſonis hic ingreſſus interdicatur, & quid nomine monaſterij monialium intelligatur. Secunda. Cuius ſit licentiam ad hunc ingreſſum concedere. Tertia. Qualis debeat eſſe hæc licentia, & an cauſis iuſtis indigeat, & quæ ſint illæ. Quarta. Quæ cenſuræ latæ ſint in ingredientes extra caſus permiſſos, & in moniales admittentes, & quis poſſit abſoluere, aut in eis diſpenſare. Vltima. An non ſolum ingredi, ſed etiam accedere ad monialium monaſteria cauſâ eas inuiſendi, ac eas alloqui, ſiue ſcribere, ſit iure interdictum. 1

QVÆSTIO prima Quibus perſonis interdicatur ingreſſus in monaſteria monialiũ, & quid nomine huiuſmodi monaſterij intelligatur. Præmittendum eſt, ingreſſum hunc Interdictum eſſe *c. periculoſo, in princ. de ſtatu regul. in 6.* ibi *Nulli aliquatenus inhoneſta perſona, nec etiã honeſta (niſi rationabilis, & manifeſta cauſa exiſtat ac de illius, ad quem pertinuerit ſpecialis licentia) ingreſſus, vel acceſſus pateat ad eaſdem moniales.* Quod decretum addens excommunicationẽ innouat Trid. *ſeſſ. 25. de regul. c. 5.* ibi. *Ingredi intra ſepta monaſterij nemini liceat, cuiuſcumque generis, aut conditionis, ſexus, vel ætatis fuerit, ſine Epiſcopi, vel ſuperioris licentia, in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda. Dare autem tantùm Epiſcopus, vel ſuperior licentiam debet in caſibus neceſſariis.* Et idem confirmauit Greg. XIII. in quodam motu proprio, qui incipit; *Vbi gratiæ*, edito anno 1575. Idibus Iunij, ibi, *& alias pœnas aliter ingredientibus, & monialibus, quæ ingredientem admittunt*, cuius verba referemus de eius intellectu diſputantes *infrà. n. 70.* & Pius V. in ſuo motu proprio, qui incipit; *Circa paſtoralis*, innouauit, & confirmauit omnia contenta *in d. c. periculoſo*, & conſequenter hanc prohibitionem. 2

Vtrùm verò in hac prohibitione comprehendantur Reges, Reginæ, Imperatores, Imperatrices, & filij, & filiæ eorum, dicendum eſt non comprehendi, vt in ſimili dicetur *c. ſeq. n. 5.* dum ſermo erit de ingreſſu fœminarum in monaſteria virorum. Ratio eſt, quia Greg. XIII. in citato motu proprio, poſtquam dixit perſonas cuiuſcumq; conditionis ea prohibitione comprehendi, addit id eſſe verum, licèt illæ perſonæ comitiſſæ ſint. Quo loquendi modo ſatis clarè ſignificatur, ea prohibitione non teneri perſonas ſtatus multo altioris, & Trident. dum vtitur eodem modo loquendi, nomine perſonarum cuiuſcumque generis, aut conditionis, non comprehendit perſonas tantæ notæ, ſicut dum dicit, cuiuſcomque ætatis, non comprehendit infantes, vt dicetur *n. ſequent.* 3

Circa hanc ergo prohibitionem prima difficultas eſt, an infantes nondũ rationis vſum adepti, poſſint in monialium monaſteria admitti? Non dubitamus, an ipſi 4

ingredien

ingrediendo peccent, quamuis Authores hoc confundant: cùm enim rationis vſu careant, nec peccati, nec cenſuræ contrahendæ participes eſſe poſſunt. Sed quod in dubium vertitur, eſt, an moniales hos intra monaſterij clauſtra admittentes, vel quicunque alij, qui huius ingreſſus cauſa ſunt, peccent in hanc prohibitionem. Et videntur peccare, quia Tridentinum *eo c.5.* dicit; *cuiuſcumque conditionis, ſexus, vel ætatis.* Paulus Tuſcus *de vtilitate, & regimine Eccleſiarum, lib. 2. c. 19. n. 25.* dicit eſſe ſtrictam interpretationem Doctorum aſſerentium poſſe infantes admitti.

5 Verùm dicendum eſt, prædictam prohibitionem minimè ad pueros nondum rationis vſum adeptos extendi, ac proinde nullius culpæ reus eſſe, qui cauſa eorum ingreſſus in monialium monaſterio ſunt. Ducor, quod etſi textus Tridentini videatur prima facie eos comprehendere ſub illa vniuerſali, *cuiuſcumque ætatis:* at ſi mens Concilij perpendatur, eos tamen ſolos videtur comprehendere, qui viſum rationis nacti ſunt: Quippe eius prohibitionis finis eſt, ne pax monialium perturbetur, incitentúrque ad peccandum. Quod nõ contingit ex ſolo infantium ingreſſu. Atque ita docent Nauarrus *ſumma, c. 28. addit. 2. ad num. 143. c. 25. & comment. 4. n. 59. verſ. 15. quæritur.* Corduba *ſumma, q. 6. n. fin.* quamuis in 2. editione aliquantulum titubet, dicens videri hanc prohibitionem de his quoque intelligi. Henriq. *lib. 4. de pœnitentia, c. 5. n. 2. in comment. littera M. & lib. 13. de excommunicatione, c. 42. n. 3. in comment. littera S.* Manuel in expoſitione motus proprij Pij V. interdicentis ingreſſum mulierum in monaſteria virorum, & *qq. regular. tomo 1. q. 46. art. 1.* Sorbus *in priuilegia Mendicantium, 2. p. verbo ingreſſus in monaſteria monialium, in ſuis annotationib. n. 2.* Thomas Zerola *in praxi Epiſcopali, 2. edit. p. 1. verbo moniales, ad 8. quæſitum, verſ. 4. ad finem,* Azor *tom. 1. inſtitutionum moralium, lib. 13. c. 8. q. 3.* Llamas *in methodo curationis,* in appendice, quam ponit *in fine, in §. 8.*

6 Quidam tamen ex his Doctoribus cenſent, non licere ingreſſum puellarum ſex annos excedentium, ſecus ſi eos non excedant, quia cenſeat priores vſu rationis iam potiri. Sic Manuel in eo motu proprio, *n. 12.* Sorbus allegatus *num. præcedent.* Alij dicunt licere, donec octo annos adipiſcantur, ſecus ſi poſt, ſic Llamas allegatus *num. præced.* Alij dicunt licere vſque ad ſeptennium, ſecus poſt, ſic Corduba *num. præced.* allegatus. Sed cùm quandoque vſus rationis ante ſeptennium contingat, & quandoque poſt, cautiùs loquuntur Authores, dicentes hanc prohibitionem non ligare pueros, donec rationis vſum adipiſcantur, quod antea nec culpæ, nec ad peccatum incitandi capaces ſint. Et ita loquuntur Nauarrus *vtroque loco,* Henriquez *vtroque loco,* Thomas Zerola, allegati *num. præced.* Manuel *quæſt. regular. tom. 1. quæſt. 46. art. 1.* Quare niſi ignorantia excuſentur pueri rationis vſum iam nacti, peccabant mortaliter, & incurrent excommunicationem ingrediendo hæc monaſteria, vt bene tradit Henriquez *lib. 4. de pœnitentia, c. 5. n. 2. in comment. littera M.* quia, vt probaui *lib. 1.* huius tractatus, *c. 12. n. 8.* incurrunt hi excommunicationem facientes actum ſub illa interdictum.

7 In dubio autem an pueri habeant rationis vſum nécne, ſic diſtinguendum eſt. Si ſeptennes ſint, comprehenduntur hac prohibitione, ſecus ſi nondum ſeptennes. Ducor, quod cùm vſus rationis communiter ſeptennio completo accidat is, in dubio ante eam ætatem non præſumitur, ſecus poſt, vt probaui *lib. 1. de matrim. diſp. 16. num. 10. & 11.*

8 Secunda difficultas eſt, an amentes ſub hac prohibitione contineantur? Videntur enim minimè comprehendi, cùm rationis vſu careant, inſtar infantium. Azor *tom. 1. inſtit. moralium, lib. 13. c. 8. q. 3.* relata opinione dicente eos puberes factos comprehendi ſub dicta prohibitione, ait, ſi hæc ſententia intelligatur de amentibus, nunquam rationis vſu vtentibus, idem iuris videtur eſſe de illis, ac de infantibus, quia vtrique nec peccati, nec excommunicationis participes eſſe poſſunt. Quare dicit eam ſententiam locum habere in amentibus lucida interualla habentibus, quia peccare queunt, & excommunicationi ſubijci. Sed tandem ſententiam, quam veriſſimam reputo, amplectitur, dicens hos comprehendi, ſi pubertatem nacti ſint, ſub hac prohibitione. Quamuis enim ipſi culpæ incapaces ſint; eam tamen incurrent, qui eorum ingreſſus cauſa fuerint, vtpote qui prohibitioni huic contrauenіant. Ratio eſt, quia hi ad peccatum incitare queunt, occaſionem peccandi aliis præbendo, tumultum excitare, perturbare moniales, turpiter iocari, loqui turpia, iocoſa, & vana, & alia id genus plurima, religionis honeſtati, & decentiæ valdè diſſona. Atque ita docent Nauarrus *comm. 4. n. 155. verſ. 15. quæritur.* Manuel *vtroque loco.* Llamas, & Thomas Zerola vbi *n. 5.* allegati ſunt.

Tertia difficultas eſt, an interdictus ſit hic ingreſſus 9
moniali ex legitima licentia egreſſæ à ſuo, vt ſi transferatur ad aliud monaſterium? Llamas *in methodo curationis,* in appendice quam ponit in fine, *in §. 11. ad fin.* ait licitum eſſe, hanc monialem iter agentem admittere in hoſpitium cuiuſcumque monaſterij, ſiue eiuſdem, ſiue alterius ordinis, quod hoc non ſit contra clauſuram Immo cùm ſit valde decens honeſtati monialis egreſſæ, credendum eſt, mentem Pontificum ingreſſum interdicentium hanc fuiſſe.

Cæterùm quadruplex caſus diſtinguendus eſt. Primus 10
eſt, quando monialis eiuſdem ordinis, & habitus iter agens accederet in hoſpitium admittenda. Et tunc exiſtimo veram eſſe præcedentem ſententiam, atque adeò nulla alia cauſa, nec petita ſuperioris licentia integrum eſſe Abbatiſſæ hanc monialem admittere, cùm non cenſeatur extranea, cùm ſit eiuſdem ordinis, & habitus. Atque ideò prohibitio ingreſſus perſonarum extraneorum in monialium monaſteria, qualis eſt iuſta, non comprehẽdit hanc monialem. Secundus caſus eſt, quando in aliqua peculiari domo eſſet, atque ſanitatem recuperaret, velletque gratia animi recreandi, aut moniales inuiſendi, ingredi aliud monaſterium eiuſdem ordinis, vel habitus, quod eo in loco eſſet. Et tunc idem credo, quod in caſu præcedenti, propter rationem in eo traditam. Tertius eſt, quando iter agendo, non eſſet monaſterium eiuſdem ordinis, vel habitus in eo loco, aut ſi eſſet, moniales nollent eam admittere, nec reperiretur domus, in qua commodè noctem ducere poſſet. Et tunc exiſtimo legitimam eſſe cauſam, vt ex Prælati ſuperioris illius monaſterij licentia, quod diuerſi ordinis, aut habitus eſt, poſſit intra illud, in hoſpitium admitti, quia religioſa charitas, quam inter perſonas religioſas maximè decet eſſe, honeſtaſque ſtatus monialis illius id petit. At abſque prædicta licentia id non liceret, quia cùm diuerſi ordinis monialis ſit, eſt reuera reſpectu illius monaſterij extranea. Vltimus caſus eſt, quando ſolùm gratia animi recreandi, aut monialis cognatæ inuiſendæ, vellet illud diuerſi ordinis, aut habitus monaſterium ingredi. Et tunc non exiſtimo eſſe iuſtam ingreſſus cauſam, nec ſuperiorem poſſe ex hac ſola cauſa licentiam concedere, quod reuera ſit reſpectu illius monaſterij extranea. Quare ſicut reſpectu aliarum perſonarum extranearum, hæc non eſt iuſta cauſa, ita nec reſpectu huius monialis, eo vel maximè quod per cancellorum feneſtellam, aut crates monaſterij poteſt cognatam inuiſere, & alloqui.

Quarta difficultas eſt, quid nomine monaſterij mo- 11
nialium comprehendatur, quando interdicitur hic ingreſſus. Breuiter reſpondetur, idem prorſus dicendum eſſe, quod diximus *cap. præc. à n. 6. vſque ad n. 9.* de limitibus, quos egredi non eſt permiſſum monialibus: ſi enim intra illos limites ingrediatur extraneus, aduerſatur huic ingreſſus prohibitioni, ſecus ſi eam ſolam partem ingrediatur, ad quam monialibus exire permiſſum non eſt, quia, vt optimè ait Manuel *quæſt. regular. tomo 1. quæſt.*

queſt.46.art.1.fine, is locus eſt intra, aut extra clauſuram. Si extra eſſe aſſeras, poterunt ſæculares illuc admitti; at moniales illuc egredientes violabunt clauſuram. Si aſſeras eſſe intra, ſæculares ingredientes aduerſabuntur huic prohibitioni; monialibus autem integrum erit illic eſſe. Quare optimè infert Manuel *ibi*, receptacula, quæ ſunt ſtatim in porta monaſterij, quæ ſolet eſſe clauſa, cótineri intra clauſuram, & ſic interdici ingreſſum, quia ſunt intra monaſterij habitationem, & clauſuram, & monialibus licitum eſt illic eſſe. Licebit tamen abſque clauſuræ violatione, monialem, & perſonam ſæcularem ſimul eſſe in portæ eius receptaculi limine, ita vt à parte interiori ſit monialis, ab exteriori autem ſit ſæcularis; quia neutra ſuos limites tranſgreditur, cùm pars interior ſit intra clauſuram, exterior autem extra illam.

SVMMARIVM.

An Epiſcopi ſit concedere facultatem ingrediendi in quæcumque monialium monaſteria? refertur quadam ſententia. n.12.

Explicatur ſententia Authoris. n.13.

Quid de Capitulo ſede vacante, & Prælatis habentibus iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & vicario Epiſcopi, & omnium horum? n.14.

Quid de immediato conuentus Prælato? n.15.

An ſi monaſterium illud authoritate Apoſtolica ſit ſoli ſuperiori conuentuali ſubditum, poſſint Prouinciales, & Generales cognoſcere de licentia per hunc data, an ſit iuſta & idem de Epiſcopo, quando clerico ſæculari eſſet ſubiectum? num.16.

An fratribus Minoribus interdictum ſit abſque licentia Sedis Apoſtolicæ quæcumque monialium monaſteria ingredi? num.17.

An Cardinali, & Epiſcopo habentibus licentiam ingreſſus in monaſteria, cum ſocijs quos elegerint, liceat fratres Minores in ſocios eligere? n.18.

An fratres Minores inuitati ab Epiſcopis, & Viſitatoribus Cœnobiorum monialium, poſſint illuc ingredi ex priuilegio Leonis X. & an illud reuocatum ſit per motum proprium Gregorij XIII. & quod dicatur priuilegium perſonale, & quod reale, ſolaque perſonalia eo motu proprio reuocentur? num.19.

An ad ingreſſum monaſterij Sanctæ Claræ, & Conceptionis ordinis Minorum ſubiecta exigatur licentia Papæ? num.20.

An Abbatiſſa poſſit concedere licentiam ingrediendi in monaſteria? refertur quadam ſententia? n.21.

Explicatur ſententia Authoris. n.22.

An poſſit ſuperior concedere licentiam generalem Abbatiſſis, & confeſſariis, vt facultatem huius ingreſſus impertiantur? num.23.

An ſuperiores, quibus incumbit licentiam ad hunc ingreſſum concedere, poſſint in caſibus neceſſariis propria licentia ingredi? refertur quadam ſententia. n.24.

Explicatur ſententia Authoris. n.25.

Quid ſi non iure ordinario, ſed delegato haberent facultatem huius licentiæ concedendæ? n.26.

Quid ſi ea licentia limitata eſſet ad perſonas certo officio fungentes? n.27.

12 QVÆSTIO ſecunda. Cuius ſit licentiam ad ingreſſum in monaſteria monialium concedere. Et prima quidem difficultas eſt, an Epiſcopus eam concedere valeat, quando monaſteria non ipſi, ſed regularibus ſubiecta ſunt? Videtur enim poſſe, quod Trident. *ſeſſ.25.de regular.c.5.* diſiunctiuè loquatur, aſſerens eam facultatem ab Epiſcopo, vel ſuperiore concedendam eſſe; atque ita Lælius Zecch. *de Republica eccleſiaſtica, tit. de regul. c.3. n.15. verſ.9* refert ſacram Cardinalium Congregationem decreuiſſe etiam in monaſteriis, quæ regularibus ſubduntur, ſolos Epiſcopos hanc licentiam concedere poſſe, quamuis ipſe nihil definiat; & Thomas Zerola *in praxi Epiſcopali, in 2 edit. p.1. verbo moniales, ad 8. quaſitum, verſ.4. ad finem*, dicit ſe vidiſſe Neapoli obſeruari, vt Epiſcopus in his quoque monaſteriis hanc licentiam concedat.

Sed dicendum eſt, Epiſcopi eſſe eam licentiam concedere authoritate ordinaria, quando monaſteria ſunt ſibi ſubiecta, authoritate delegata, quando ſunt immediatè ſubiecta Sedi Apoſtolicæ: Prælatorum autem regularium id eſſe in monaſteriis, quæ ipſis ſubduntur. Quare Trident. ea diſtinctione vſum eſt, ad denotandum licentiam Epiſcopi neceſſariam eſſe, & ſufficere reſpectu monaſteriorum duplicis generis priorem, aliorum autem ſuperiorum reſpectu monaſterium poſterioris generis. Et ratio eſt, quia eius eſt hanc licentiam concedere, cuius eſt clauſuram monialibus indicere, vt optimè docent Ioannes Monachus *c. periculoſo, n.1. & 2. de ſtatu regularium, in 6.* & *ibi* Franc. *in princ. n.5.* Dominicus *n.10.* At Epiſcopi eſt clauſuram indicere in duplici priori monaſterio, & licentiam exitus in caſibus neceſſariis concedere, & ſuperiorum regularium in poſterioribus monaſteriis, vt probauimus *c. præced. n.21. & 28.* Ergo idem de hac licentia concedenda dicendum eſt. Secundò, idem conſtat ex *dicto c. periculoſo, in princ.* quod Tridentinum *eo c.5.* non corrigit, immò ſe innouare, & confirmare affirmat, ibi; *de illius ad quem pertinuerit licentia*, vbi Archidiaconus *n.1. verbo pertinuerit*. Ioan. Andr. *n.2.* Ancharanus *num.3. notabili 4.* explicant hunc ſuperiorem eſſe, qui monaſterio præeſt. At Epiſcopus ſolis monaſteriis ſibi ſubiectis auctoritate ordinaria præeſt, & auctoritate delegata ſubiectis immediatè Sedi Apoſtolicæ iuxta Tridentinum *eadem ſeſſ.25. de regular. c.9.* nullatenus autem præeſt monaſteriis, quæ regularibus ſubduntur. Ergo in his non poterit concedere ingreſſus licentiam, ſed in ſolis illis. Atque ita docent Nauarrus, dicens ſic declaratum eſſe à Pio V. *in ſumma, c.28. addit. 2. ad n.143. c.25.* & *comment.4. n.70. ver.5. quod ille de regul.* Graſſis *1. p. deciſionum, lib.4. c.23. num.6.* Llamas *in methodo curationis*, in appendice, quam ponit *in fine. §.5.* Confectius *in priuilegiis Mendicantium, tit.20. c.6.* Manuel *qq. regul. tom.1. q.48. art.8.* Azor *tom.1. inſtitutionum moralium, lib.13. c.8. q.7.*

De vicario autem Epiſcopi idem dicunt Manuel, & 14
Llamas *num. præced.* allegati; atque idem ait Manuel de vicario capituli ſede vacante: immo idem dicit Llamas reſpectu monaſteriorum, quæ Sedi Apoſtolicæ ſunt immediatè ſubiecta. Sed de his omnibus, ac de vicariis aliorum habentium iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & de Capitulo ſede vacante, eſt idem prorſus dicendum, quod diximus, *cap. præced. n.30.*

Quod ſi petas, an Prælatus conuentualis poſſit hanc 15
licentiam concedere. Confectius *num. præced.* allegatus videtur negare, ait enim id pertinere ad Prouinciales, Generales, & alios, quibus ipſi commiſerint. Sed abſque dubio dicendum eſt id pertinere ad Prælatum conuentualem, ſi ſuperior illius monaſterij monialium ſit, nec à ſuperioribus immediatis, nec à conſtitutionibus ablata ſit illi facultas, quia textus abſolutè, & generaliter tradunt hoc ad ſuperiorem pertinere.

Hinc deducitur, ſi authoritate Pontificia id monaſte- 16
rium cuidam ſoli peculiari Prælato conuentuali ſubiectum eſſet, non poſſe Generalem, aut Prouincialem licentiam ingreſſus in id monaſterium concedere, quod nullam iuriſdictionem in id monaſterium habeant. At poterunt, dum viſitant, inquirere, an Prælatus ille iuſtè vſus fuerit hac facultate, examinando, an cauſæ conceſſionis fuerint iuſtæ. Quia in hoc nullam in monaſterium illud iuriſdictionem exercent, ſed in religioſum illis ſubiectum. Et ſicut de aliis eius criminibus, quæ admittit, non ſolùm vt Prælati, ſed etiam vt religioſi priuati, obligati ad legem Dei, ac ſacros canones obſeruanda, inquirere poſſunt; ita & de hoc, ſic Manuel *queſt. regular.*

tomo

tom. 1. *q.* 46. *art.* 3. Atque ob eandem rationem idem dicendum eſt de Epiſcopo reſpectu clerici ſæcularis, cui ſoli monaſterium illud ſubderetur.

17 Excipiuntur tamen ab hac generali regula fratres Minores, quibus interdictum eſt in ſua regula ingreſſus abſque ſpecialis Pontificis licentia his verbis: *Præcipio firmiter fratribus vniuerſis, ne ingrediantur monaſteria monacharum præter illos quibus à Sede Apoſtolica conceſſa eſt licentia ſpecialis.* Quam regulam declarauit Gregor. IX. in declaratione regulæ fratrum Minorum, vt refert collector priuilegiorum Mendicantium, *verbo ingreſſus in monaſteria monialium nu.* 1. intelligit de quarumlibet monialium Cœnobiis, cùm regula nullum excipiat. Et quamuis Alexander IV. & Innocentius IV. in declaratione præfatæ regulæ dicant ingreſſum in ſola monaſteria monialium incluſarum ordinis D. Dominici, ſeu Sanctæ Claræ comprehendi in hac prohibitione: at, vt notat collector *numero* 5. & 6. proximè allegatus, prædicta conceſſio reuocata eſt iam, & ideò non licet ea vti. Quamuis etiam Gregorius X referens ſupradictam declarationem Innocentij IV. decreuerit, vt fratres Minores poſſint vti ea declaratione, ex ſuis Generalis diſpenſatione: at Nicolaus III. in ſua ſolemni declaratione decreuit ſtandum declarationi Gregorij IX. qua declarauit ingreſſum in quælibet monaſteria eſſe fratribus Minoribus interdictum, vt refert collector *ibidem num.* 10. Quare bene ait *num.* 9. non poſſe iam Generalem aliquid in hoc caſu propter hanc Nicolai III. declarationem.

18 Hinc deducitur, Cardinali, ac Epiſcopo habenti poteſtatem legitimam ingrediendi cum aliquibus ſociis quos elegerit, in aliquod monialium Cœnobium, non integrum eſſe fratres Minores in ſocios ſibi aſſumere, quod ſpeciali licentia Fratrum Minorum mentionem facienti ad hunc ingreſſum opus ſit. Et ſic bene tradit Manuel *quæſt. regular. tomo* 1. *q.* 46. *art.* 3 *paulo poſt principium.*

19 Conceſſit tamen Leo X. fratribus Minoribus, vt vocati, aut inuitati à Prælatis Eccleſiarum, aut à Prælatis religioſis, vel à Viſitatoribus habentibus curam aliquorum monaſteriorum monialium, ad hoc vt viſitent prædicta monaſteria, vel exerceant omnia alia, quæ in monaſteriis ſibi ſubiectis exerceant; aut ad hoc vt intrent cum ipſis Prælatis, vel viſitatoribus ad videndum officinas, & totum monaſterium interiùs, poſſint ingredi, non obſtantibus ſuæ regulæ prohibitionibus, & declarationibus, dummodo, ſi fratres illi ſubditi fuerint, impetrent ſuorum Prælatorum licentiam. Quod refert Manuel *quæſt. regularium tom.* 1. *q.* 47. *art.* 8. vbi optimè notat duo. Prius eſt, Prælatos conuentuales non indigere licentia Prouincialium ad hunc ingreſſum, quia indultum hoc loquitur de fratribus, qui ita ſubditi ſunt, vt nullo prælationis munere fungantur: quippe eo fungentes, ſicut ſubditis licentiam ingreſſus impertiri valent; ita ea quoque vti poſſunt. Poſterius eſt, hoc indultum non eſſe reuocatum per motum proprium Gregorij XIII. editum anno 1573. Idibus Iunij: qui incipit: *Vbi gratia*, in quo reuocauit omnes facultates ingrediendi monaſteria monialium; non enim expreſsè loquitur de priuilegio quibuſcumque perſonis conceſſo, & ſic de priuilegio perſonali. Nam non ſolùm priuilegium perſonale dicitur, quod alicui perſonæ priuatæ conceditur, ſed etiam quod certo perſonarum generi, vt conſtat ex *l. quia tale.* 53 *iuncta l. præcedenti. ff. ſoluto matrimonio.* vbi deciditur, priuilegium maritorum, ne vltrà quàm facere poſſunt, conueniri queant, minimè porrigi ad eorum poſteros, quod tanquam priuilegium perſonale, cum perſona extinguatur. At non loquitur de priuilegio reali, quale eſt hoc conceſſum toti Minorum religioni. Quippe, vt optimè, alios referens, notat Barboſa *in l. quia tale.* 59. priuilegia ad perſonas relata dicuntur perſonalia; quæ autem loco, aut ciuitati, Collegio, vel Vniuerſitati

conceduntur realia, & ideo ſunt perpetua, & ad poſteros in perpetuum transferuntur, vt conſtat ex *l. forma.* 4. 9. *quanquam ff. de cenſibus*, vbi Gloſſa *verbo transmittatur*, rationem huius eſſe ait, quia etſi partes illius communitatis quotidie mutentur, manet tamen ſemper idem populus, ſiue eadem communitas, vt habetur *l. proponebatur.* 76. *ff. de iudiciis.*

Ad ingreſſum etiam in Sanctæ Claræ, & Conceptionis monaſteria ordini Minorum ſubiecta, præter caſus in earum monialium regula exceptos, exigitur Sedis Apoſtolicæ licentia, vt poteſt videri in collectione compendij priuilegiorum fratrum Mendicantium, *verbo ingreſſus in monaſteria monialium n.* 1. *vſque ad fin.* vbi varias Pontificum conceſſiones, & reuocationes refert. Sed Manuel *quæſt. regul. tomo* 1. *quæſt* 46. *art.* 3. re hac latè diſputata, concludit ſtandum eſſe decreto Trid. *ſeſſione* 25. *de regul. c.* 5. vbi generaliter indulget ingreſſum in monaſteria ex legitima cauſa, ac ſuperioris licentia. Quod ſi obiicias idem Trident. *eadem ſeſſ. cap.* 22. ibi. *Si qui verò regulares, tam viri, quam mulieres ſint, qui ſub arctiori regula, vel ſtatutis viuunt, eos ab eorum inſtituto, & obſeruantia ſancta Synodus amouere non intendit.* Quare cùm hæc monaſteria ita arctam clauſuram ſeruent, vt nemini liceat abſque Sedis Apoſtolicæ licentia illuc ingredi, præter caſus in regula exceptos, videtur hæc monaſteria non comprehendi in conceſſione illius *capitis* 5. cùm hanc ſtrictiorem clauſuram idem Tridentinum *eo c.* 22. obſeruari velit. Reſpondet Manuel *eadem quæſt.* 46. *art.* 6. *fin.* Prælatos concedentes eam ingreſſus licentiam, non propria authoritate niti, ſed ſpeciali conceſſa in eo decreto Tridentini *cap.* 5. quod concedit, poſſe Prælatos licentiam ingreſſus in monialium Cœnobia concedere, nec moniales aliquas, nec aliqua monialium monaſteria excipit. Verùm hæc ſolutio mihi non ſatisfacit: quia ea conceſſio Tridentini *eo. c.* 5. explicatur *illo cap.* 22. vt non deſeruiat relaxandæ ſtrictiori clauſuræ per aliquarum monialium regulas indictæ. Atque ita non concedit vllam Prælatis facultatem, vt ſtrictam hanc clauſuram indigentem ſummi Pontificis licentia, vt ei contraueniatur, relaxent, conniuendo ingreſſus facultatem. Quare ſtandum eſt in hoc conſuetudine per dictos fratres Minores introducta legitimè, vel aliquibus priuilegiis nouioribus, ſi quæ ad hunc ingreſſum habent.

Secunda difficultas eſt, an Abbatiſſa poſſit eam ingrediendi licentiam concedere? Quidam affirmant, quia tam Tridentinum, quàm *dictum cap. periculoſo* decidunt, ſuperioris eſſe eam licentiam concedere: Abbatiſſa autem verè eſt ſui monaſterij ſuperior. *cap. dilecta, de exceſſibus Prælatorum. cap. attendentes.* §. *ſtatuimus. de ſtatu monachorum*, & iſtam etiam partem comprobant adducenda *lib. ſequenti*, circa facultatem, quam poteſt concedere Abbatiſſa ad vſum, & diſpoſitionem bonorum temporalium. Et ideo hanc partem ſuſtinent Nauarrus *ſumma cap.* 28. *additione ſecunda ad numerum* 143. *cap.* 25. 21

At contraria ſententia amplectenda eſt, quia vt probauimus *numero* 17. eius eſt hanc licentiam concedere cuius eſt monialibus clauſuram indicere. At hoc non eſt Abbatiſſæ, immo ipſa quoque clauſuræ ſimili præcepto tenetur. Ergo nec Abbatiſſæ eſt dare hanc licentiam. Quare non eſt concedendum id eſſe cuiuſcumque ſuperioris: præterea, quia ex rei grauitate, & verbis vtriuſque textus colligitur apertè id non voluiſſe mulieres prudentiæ relinquere. Et ideo hanc partem ſuſtinent Monachus *cap. periculoſo*, *in princip. numer.* 1. *& 2. de ſtatu regularium, in* 6. ibi Dominicus *numer.* 10. Francus *numer.* 5. Nauarrus ſibi contradicens *commentar.* 4 *numero* 59. *verſ.* 3. *quod cauſa. de regularibus.* Azor. *tomo* 1. *inſtitut. moralium. lib.* 13. *cap.* 8. *quæſ.* 6. Manuel *qq. regularium tomo* 1. *quæſtione* 46. *à numero* 1. Coofectius *in priuilegiis Mendicantium. tit.* 10. *cap.* 6. An verò 22

eam facultatem in caſu repentinæ neceſſitatis habeant, dicemus *num.* 36.

23 Poteſt tamen iuſtè ſuperior concedere generalem Abbatiſſis licentiam, aut confeſſariis concedendæ huius ingreſſus facultatis, in caſibus frequenter occurrentibus, ne paſſim Prælatus regularis, aut Epiſcopus, qui non tam præ manibus habentur, adiri debeant. Et ſic docent Nauarr. *eod. comment.* 4. *n.* 60. *verſ.* 4. *quod dubu. art.* Manuel *eodem art.* 2. *fine.* Graffis 1. *parte deciſion. lib.* 4. *cap.* 23. *num.* 6. *fine.*

24 Vltima difficultas eſt, an ſuperiores, quibus incumbit ad hunc ingreſſum licentiam concedere, poſſint abſque alicuius licentia ingredi in caſibus neceſſariis, in quibus iuſtè aliis eam licentiam concederent? Collector priuilegiorum Mendicantium, *verbo accedere ad monaſteria monialium, quæſt. vltima,* defendit hos indigere alterius ſui ſuperioris licentia. Dicitúrque rationibus, quas nos adduximus *libro* 8. *de matrimonio diſp.* 3. *num.* 14. ad probandum neminem poſſe ſecum diſpenſare.

52 At verius eſt, hos nulla indigere liceotia: quia licèt grauis controuerſia ſit, an poſſit quiſpiam ſecum diſpenſare, & nos *ea diſputatione* 3. *à num.* 6. *vſque ad* 9. tenuerimus poſſe, ac rationibus contrariis ſatisfecerimus *num. vltim.* at, vt ibi probauimus *num.* 1. communiter à Doctoribus eonceditur, poſſe ſuperiores vti ea licentia, quam poſſunt aliis concedere. Præterea, quia Gregor. XIII. in motu proprio incipienti; *Dubij, quæ emergunt,* quem edidit anno 1581. die 26. Decembris, id clarè decidit, & ſolùm exigit conditionem quandam, nempe, vt aſſociati intrent, ibi: *Declaramus præterea, tam ſæculares, quàm regulares, quibus cura, & regimen monaſteriorum monialium quouis modo incumbit, facultate ſibi ex officio attributa ingrediendi monaſteria prædicta, ita demum vti poſſe, ſi id faciant in caſibus neceſſariis, & à paucis, iiſque ſenioribus, ac religioſis perſonis comitati.* Vbi nota ea verba, *facultate ſibi ex officio attributa ingrediendi monaſteria.* Ergo decidit hos habere ex officio facultatem vtendi licentia, quam poſſunt aliis concedere. Et ita docent Nauarros latè probans *lib.* 3. *conſ. tit. de ſtatu monachorum, in* 1. *editione. conſil.* 6. *à n.* 2. *in* 2. *conſil.* 9. *à n.* 2. Corduba *in annot. ad collectorem.* loco quem *n. præced.* allegauimus, *verſ. quod illa duo,* Manuel *quæſt. regul. tom.* 1. *q.* 46. *art.* 5. *initio.* Llamas *in methodo curationis,* in appendice, quam ponit in fine. §. 7. *initio,* Azor *tom.* 1. *inſtitutionum moralium lib.* 13. *c.* 8. *q.* 9. ad ſens id licere ſeruatis conditionibus petitis à Gregor. XIII. in eo motu proprio, nempe, vt non ingrediatur niſi paucis, & non niſi ſenioribus, ac religioſis viris ſociati.

26 Immo non illi ſoli, qui iure ordinario poſſunt hanc ingreſſus licentiam concedere, poſſunt quoque ea vti, ſed iis quoque, qui delegatam huius licentiæ concedendæ poteſtatem haberent, non limitatam ad certas perſonas, integrum eſſet eadem facultate vti. Quia his quoque fas eſſe ſecum diſpenſare eodem modo, quo cum aliis poſſunt, defendimus *eadem diſputatione* 3. *num.* 10. & 11. eodum vti licentia, quam aliis impertiri valent.

27 Atque idem credo, ſi limitata eſſet licentia non ad certas perſonas, ſed ad officium, vt ſi commiſſa eſſet facultas concedendæ licentiæ confeſſariis in genere ingrediendi neceſſitate poſtulante, tunc ſi ipſe confeſſarius eſſet, poſſet vti eadem ingreſſus licentia, cùm non ſit peioris conditionis, quàm cæteri. Secus ſi eſſet licentia ad peculiares confeſſarios, vt ordinarios monialum, &c. & ipſe non eſſet ex illis.

SVMMARIVM.

An exigatur licentia ſpecialis ad hunc ingreſſum? numero 28.

An debeat eſſe in ſcriptis, & ad egreſſum monialis à clauſura? num. 29.

An ſi ore tenus conceſſa ſit licentia, ſit mortale, & incurrantur pœnæ? refertur quadam ſententia. n. 30.

Explicatur ſententia Authoris. n. 31.

An ſit neceſſaria licentia ſpecialis, & in ſcriptis, pro medicis, confeſſariis, barbitonſoribus, & aliis miniſtris neceſſariis? refertur quadam ſententia. n. 32.

Explicatur ſententia Authoris. n. 33.

An ea licentia exigatur in caſibus repentinis, in quibus eſt periculum in mora? n. 34.

Vtrum quando non poteſt expectari, abſque mora periculo, licentia ſuperioris, & habet Abbatiſſa facultatem concedendæ licentiæ, ſit neceſſariò expectanda eius licentia? numero 35.

Quid ſi eam facultatem non habeat? refertur quadam ſententia n. 36.

Sententia Authoris. n. 37.

An licentia data, non ad ingreſſum, ſed ad concedendam facultatem ingreſſus, indigeat ſcriptura, & quid ſi ſit ad ingreſſum eorum, quos Abbatiſſa arbitrabitur expedire, & an id arbitrium ſcripto ſit tradendum? numero 38.

An exigatur cauſa rationabilis, & manifeſta, & quando manifeſta ſit? n. 39.

An requiratur cauſa neceſſaria, ſufficiátve cauſa moralis? num. 40.

An minor cauſa exigatur ad ingreſſum fœminarum, quàm virorum, & inter fœminas, ad ingreſſum matris, aut ſororum, & ad ingreſſum in receptacula monaſterij, quàm ad officinas interiores? n. 41.

Quando dicatur hæc neceſſitas contingere ad exercenda miniſteria domeſtica, & an ſit iuſta cauſa ingreſſus ad docendas moniales cantum, aut organorum pulſum, vel ad ea temperanda? n. 42.

An iuſtam ingreſſus cauſam habeant medici, chirurgi, barbitonſores, ſartores, ſutores? n. 43.

Quid de confeſſariis, & miniſtrantibus Sacramenta, & facturis ſepulturæ officium, ac de aperturis, & coperturis ſepulturam? n. 44.

Quoties liceat ingredi cauſa Sacramentorum adminiſtrandorum? n. 45.

An poſſint hi cum ſocio ingredi, & omnes illi, qui comitati ſolent incedere iuxta ſui ſtatus decentiam, & fas ſit ingredi cauſa celebrandi? n. 46.

An ſit neceſſaria ſpecialis licentia ad ſocij ingreſſum? num. 47.

An iuſta ſit cauſa, vt ſacerdos adſit moniali proximæ morti? n. 48.

An excuſentur mulieres nobiles prætextu alicuius miniſterij vilis exercendi ingredientes? n. 49.

An ſit iuſta ingreſſus cauſa ad capienda monialium ſuffragia in electione Abbatiſſæ? n. 50.

Quid ad bonam Abbatiſſæ electionem dirigendam? numero 51.

Quid pro benedictione, aut conſecratione monialis? n. 52.

Quid pro Sacramento confirmationis illi miniſtrando? numero 53.

Quando liceat ſuperioribus cauſa viſitandi officinas, aut ædificium, aut monialium cellas ingredi? n. 54.

An liceat œconomum monaſterij ingredi ad quærenda inſtrumenta? n. 55.

An liceat ingreſſus ad intromittenda neceſſaria conuentui, quæ præ pondere per moniales intromitti commodè non poſſunt, & hortulani ad excolendum, aut rigandum hortum, & pharmacopolæ? n. 56.

An liceat ingreſſus ad expulſionem malefactoris, qui ingreſſus illuc eſt? n. 57.

An liceat Iudici ingreſſus ad capiendum malefactorem illum, aut eius confeſſionem excipiendam? n. 58.

An ipſi malefactori liceat, vt Iudicem inſequentem euadat? n. 59.

An liceat ingreſſus in monaſterium ad deponendas pecunias? n. 60.

An

An liceat puellas in monaſterio cauſâ educationis admittere? & declaratur n.61.

An in priuilegiorum derogatione includatur derogatio eorum, quæ ſunt in corpore iuris? n.62.

Qua ætate poſſint puellæ hac cauſâ educationis admitti? numero 63.

An liceat ingreſſus puellarum pauperum, quibus donantur à propinquis alimenta, vt ſint in monaſterio, vel ſi puellæ deductæ ex publicis locis cauſâ pietatis extractæ, donec nubant, vel quando puellæ ſunt orphanæ, & carent congrua dote ad nuptias, vel quando vidua vult ratione honeſtatis intra monaſterium vitam tranſigere, vel quando nupta timet virum ſuſpicantem eius adulterium, vel quia ob ſæuitiam litem moueat? n.64.

An liceat monialibus habere famulas ſæculares? refertur quædam ſententia. n.65.

Explicatur ſententia Authoris. n.66.

An ſit iuſta cauſa, vt mater aſſiſtat profeſſioni filiæ, aut ei morienti, aut ad admittendum in hoſpitium aliam monialem? & remiſſiuè de cauſis contentis in regula Sanctæ Claræ ad ingreſſum in illius monaſteria n.67.

An finito negotio teneantur ingredientes cum debita licentia egredi? n.68.

An ſit peccatum, & incurrantur cenſuræ, ſi poſtea mora trahatur medica circumeundo officinas, aut etiam cauſâ turpi, & an ingrediens cum debita licentia incurrat ſi poſtea fornicetur? n.69.

Quando reputetur ingreſſus notabilis, vel egreſſus, vt ſit mortale, & incurrantur cenſuræ? n.70.

28 QVÆSTIO tertia. Qualis debeat eſſe hæc licentia, & an cauſis indigeat, & quæ ſint illæ. Certum eſt, eam licentiam debere eſſe ſpecialem, nec ſufficere generalem, vt cõſtat ex *c. periculoſo, in princip. de ſtatu regularium, in 6. ibi: niſi ſpeciali licentia,* & ita tradunt Archidiaconus *ibi, num. 2. verbo ſpeciali.* Ancharanus *nu. 3. notabili* 4. Dominicus *num. 5. & 9.* Francus *nu. 5.* Qui omnes bene explicant, id eſt, ſpecialiter obtenta: nec enim neceſſarium eſt in licentia ſpecialem alicuius perſonæ mentionem fieri, ſed ſatis eſt generalis licentia à ſuperiori conceſſa, vt medici, aut fabri, & ſimiles ingrediantur: quippe hæc ſpecialis dicitur, quia ſpecialiter ad ingreſſum conceditur, etſi non ſpecialis quoad perſonam ſingularem in ea nominatam. Et ita ſupponit Azor *tomo 1. inſtitut. moralium, lib. 13. cap. 8. quæſito 8.* dicit enim generalem licentiam his conceſſam à Prælato debere eſſe in ſcriptis.

29 Inſuper exigitur licentia in ſcriptis, vt conſtat ex Tridentino *ſeſſione 25. de regul. c. 5. ibi: ſine Epiſcopi, aut ſuperioris licentia in ſcriptis obtenta.* Quare optimè dixit Confectus *in priuileg. Mendicantium, tit. 20. c. 6.* nullatenus ſufficere tacitam ſuperioris licentiam, quæ ex ſcientia, ac patientia eorum facilè contradicere potentium colligitur, quia nec verbis expreſſis ea ſufficit, cum ſcripta requiratur: ſimilisque licentia in ſcriptis exigitur ad licitum monialis ex clauſura egreſſum, ſic enim decreuit Pius V. in motu proprio, qui incipit: *Decori & honeſtati.*

30 Circa quod iure optimo dubitari poteſt, an hæc licentiæ ſolemnitas, vt in ſcriptis concedenda ſit, ita obliget vt lethalis culpa ſit eam omittere, ſi cauſa ingreſſus legitima ſit, atque à legitimo ſuperiori conceſſa, ſolius tamen ſcripturæ ſolemnitas deſit, vt verbo tenus conceſſa fuerit. Ratio dubitandi eſt, quia etſi Tridentinum *eo. c. 5.* petita licentia in ſcriptis adiecerit excommunicationem latam aliter ingredientibus: at cùm vltra ſcripturam petierit licentiam legitimi ſuperioris, & cauſam ingreſſus, excommunicatio illa videtur eos ſolos comprehendere, qui vel abſque licentia, vel abſque iuſta cauſa ingrediuntur, vel moniales ſic egreſſas, non autem, quando ſola licentiæ ſcriptura deficit. Quippe nullæ pœnæ latæ in alicuius conſtitutionis violatores ligant deficientes in aliqua leui ſolemnitate, cùm pœnæ grauius mortalem tranſgreſſionis culpam exigant, qualis non eſt, defectus ſolemnitatis leuis. At talis videtur ſcriptura cùm non ad præcepti huius ſubſtantiam pertineat. Adde ſcripturam ſolùm exigi, vt licentiæ conceſſæ teſtimonium ſit, quo illa conſtet. Atque huius ſententiæ videtur Soſſa in declaratione motus proprij Clementis VIII. de largitione munerum religioſis interdicta, *num. 98.* vbi cùm Pontifex ſub multis pœnis interdixerit hanc munerum largitionem, niſi ex licentia ſuperioris, & conuentus in ſcriptis obtenta, & aliis conditionibus ibi petitis, aſſerit non eſſe reum illarum pœnarum, qui leuem ſolemnitatem, nempe quæ ad ſubſtantialem illius decreti rationem non ſpectat, omiſerit.

Cæterùm exiſtimo eſſe culpam lethalem, incurrique eas pœnas. Ducor, quod Tridentinum, & motus proprius Pij V. non abſque myſterio licentiam ad ingreſſum, & egreſſum iure petitam, & verbo tenus ſufficientem reſtrinxerunt, vt non verbo, ſed in ſcriptis ſit neceſſariò tradenda: nec id ad ſolum licentiæ teſtimonium petiiſſe videntur, ſed vt maturiùs, & rariùs ea licentia concedatur. Quia quicumque prudens longè maturiori conſilio ſcripto tradenda perpendit, rariùſque concedit, quàm quæ ſolo verbo: ſicut ob eandem rationem *cap. 1. de ſententia excommunicationis, in 6.* iubentur Prælati excommunicationem in ſcriptis proferre. Atque rationi diſſonat exiſtimare, Tridentinum, & Pium V. reſtrinxiſſe facultatem iure antiquiori conceſſam, addendo quandam ſolemnitatem leuem, & ad præcepti ſubſtantiam parum conducentem, cùm quæcumque iuris correctio, vt valde odioſa, ſit conſilio valde maturo adhibenda. Secundò, quia vbi lege, vel partium conuentione contractus ſcriptura indiget, eſt irritus ea deficiente, vt expreſsè habetur *l. contractus. 16. C. de fide inſtrument.* & docet *ibi* Gloſſa *verbo in ſcriptis*, ab omnibus recepta. Ergo licentia hæc ex his decretis indigens ſcriptura, erit nullius momenti abſque ea conceſſa; ac ideo perinde eſſe, ac ſi abſque licentia ingreſſus, aut egreſſus acciderent, quod omnes eſſe mortale pœnis omnibus ſubiectum fatebuntur. Tandem, quia his omnibus ductus Nauarrus *lib. 3. conſ. tit. de cleric. non reſid. in 1. editione, conſil. 13. in 2. conſ. 22. à num. 5. vſque ad fin.* aſſerit licentiam conceſſam ore tenus Prælatis, aut parochis, vt à ſuis diœceſibus, aut parochiis abſint, eos minimè excuſare à fructuum amiſſione decreta in Tridentin. *ſeſſione 23. c. 1. de reformat.* in eos, qui abſque licentia in ſcriptis obtenta abſunt. Et Confectus *in priuilegiis Mendicantium, tit. 20. cap. 6.* poſtquam dicit non ſufficere licentiam legitimi ſuperioris tacitam, ſed peti vt ſit in ſcriptis, & ob cauſam neceſſariam, ſubiecit, licentiam aliter conceſſam eſſe irritam, nec à pœnis incurrendis excuſare. Et expreſsè Llamas *in methodo curationis*, in appendice, quam ponit *in fine. §. 6. initio*, ait eſſe peccatum mortale.

Hoc tamen temperat Llamas *eodem §. 6. paulo poſt principium*, dicens non exigi licentiam ſpecialem, nec in ſcriptis, quando cauſa eſt clara, vt ad ingreſſum confeſſariorum, aut vicariorum ad Sacramenta infirmis miniſtranda, medici, chirurgi, barbitonſoris ad medendum illis, latomorum, cæmentariorum, lignariorum; & aliorum miniſtrorum, qui ad aliquod ædificium neceſſarij ſunt. Ducitur autem, quia hi omnes excepti ſunt *cap. periculoſo, in princip.* iuncta Gloſſa *verbo cauſa, de ſtatu regular. in 6.* Cùm enim textus concedat ex cauſa iuſta hunc ingreſſum, ponit *ibi* Gloſſa exemplum in his miniſtris. Secundò, quia hi omnes comprehenduntur in licentia ædificij conſtruendi, medendi infirmis, & ſimilibus. Quia cùm ingreſſus horum miniſtrorum, ad hæc exequenda, ſit fini illi omnino neceſſarius, videtur in iis licentiis incluſus. Quippe concedens principale, videtur etiam acceſſoria, ſine 32

quibus principale obtinerint quit, concedere. *c. præterea, de officio delegati* & *l. 1. ff. de iuriſdictione omnium Iudicum.* Tandem, quia hoc ait eſſe receptum ab omnibus Theologis, & iuriſperitis, & ita docet tenere Nauarrum *cap. ſtatuimus quod hodie,* & *commentar. 4. de regularibus, in 6.* & multos alios, quos dicit ſe breuitati ſtudentem nolle referre.

33 At quamuis diligenter quæſierim, nullum alium huius ſententiæ authorem inuenire potui: & falsò allegatur Nauarrus in eo loco, ſolùm enim dicit quod *numero ſequenti* referemus: immò ipſe Nauarrus *ſumma Hiſpana. c. 28. additione 2. ad numerum 143. cap. 25.* aſſerit, medicos, fabros lignarios, barbitonſores, ſacerdotes confeſſiones monialium ægrotum excepturos, aut alia Sacramenta miniſtraturos, indigere licentia in ſcriptis, comprehendique in decreto Tridentini, eam ſic petenti. Et idem tenet Azor *tomo 1. inſtitutionum moralium. libro 13. cap. 8. quæſito 8.* & huius ſententiæ videntur Doctores allegandi *numero ſequente*, qui tamquam quid ſpeciale concedunt, hoc non fore neceſſarium, quando eſſet periculum in mora aditu ad ſuperiorem expectato. Et ita tenendum eſt, hos quoque ſuperioris licentia ſpeciali eo modo, quo *num. 18.* declarauimus, & in ſcriptis indigere. Quia *eodem cap. periculoſo*, exigitur præter cauſam manifeſtam, & iuſtam, ſpecialis licentia ſuperiorum. Quare non eſt verum, hos exceptos eſſe in illo textu, & Gloſſa *ibi verbo cauſa*, ſolùm ait in his concurrere cauſam, non tamen ait hos excipi, quaſi ius ipſum eis ingreſſum inconſulto ſuperiori conceſſerit. Et Tridentinum vltra cauſam in eo textu, & licentiam ſuperiorum petitam, exegit quoque, vt ea in ſcriptis eſſet. Præterea, quia licet miniſtri hi ſint neceſſarij: at poſſet iure optimo ſuperior arbitrari aliquorum ratione iuuentutis, aut malæ famæ ingreſſum non eſſe monaſterio decentem, & ideo illis ingreſſum denegare, electis alijs ſenioribus, ac bonæ famæ. Et quamuis concedens principale, videatur concedere acceſſorium, id intelligendum eſt, niſi ſit aliqua ſpecialis illius acceſſorij prohibitio, quia in acceſſorij conceſſione exigatur ſpecialis aliquis concedendi modus; is enim concurrere debet, quod in hoc caſu contingit. Quare neceſſarium eſt, vt ſpecialiter, & in ſcriptis licentia ingreſſus his miniſtris concedatur.

34 Id tamen concedendum neceſſariò eſt, vbi repentina horum neceſſitas occurret, & eſſet periculum in mora, ſi ſuperioris licentia in ſcriptis expectaretur, eam non eſſe neceſſariam: quia aliter non ſatis eſſet repentinis his neceſſitatibus conſultum. Atque ita docent Nauarrus *commentar. 4 num. 61. verſic. 4. quod dubitari, de regularibus,* Graſſis *1. parte deciſionum, lib. 4. cap. 23. nu. 6. fine.* Azor *tomo 1. inſtitut moralium lib. 13. cap. 8. quæſito 8.* Manuel *quæſt. regular. tomo 1. quæſt. 46. art 3. fine.* Immò nec ore tenus eam licentiam deſiderari, ſignificant Nauarrus, & Graſſis *ibidem* Et probant Nauarrus, & Graſſis, quia vbi cauſa non ieiunandi eſt manifeſta, nec aditus ad ſuperiorem patet, nulla diſpenſatione opus eſt. Cæterùm ſi exemplum hoc aliquid probaret, nec ea opus eſſet patente aditu ad ſuperiorem, ſicut in manifeſta non ieiunandi cauſa euenit: nulla enim ſuperioris, etſi præſens ſit, diſpenſatione opus eſt. Quare dicendum eſt, ea licentia ore tenus ad ingreſſum conceſſa non opus eſſe, quando ea quoque ſic expectata, eſſet periculum in mora. At ſi in ſolo ſcripto expectando id periculum ſubeſt, opus erit licentia verbo conceſſa. Quia textus petunt licentiam, & vt ea ſcripto concedatur. Ergo vbi neceſſitas non cogit ad vtrumque omittendum, id neceſſariò ſeruandum erit, quod abſque moræ periculo ſeruari poteſt.

35 Vrgentior autem difficultas apparet, an quando imminet periculum expectata legitimi Prælati licentia, verbo, aut ſcripto; at id periculum non eſt expectata Abbatiſſæ monaſterij licentia, ſit hæc neceſſariò expectanda? Et quidem ſi Abbatiſſa generalem à Prælato facultatem huius licentiæ concedendæ habeat, videtur neceſſariò eam expectandam, & in ſcriptis quoque, ſi abſque periculo ſic etiam expectari valeat. Quia cùm tunc Abbatiſſa ſit legitima Prælata ad hanc licentiam concedendam, ceſſat neceſſitas illius non obtinendæ. Et ita docent Nauarrus, & Graſſis *num. præcedenti* allegati.

Punctus verò difficultatis eò pertinet, quando Abbatiſſæ non eſt ea facultas conceſſa. Et quidem Nauarrus, & Graſſis *numero 33.* allegati, videntur clarè ſentire non eſſe tunc neceſſariam Abbatiſſæ licentiam; dicentes enim exiſtente periculo in mora petendæ licentiæ non eſſe ea opus, limitant, niſi Abbatiſſæ, aut confeſſarij generalem Prælati facultatem concedendæ in his caſibus licentiæ haberent. Et poteſt eſſe ratio, quia cùm abſque ea commiſſione careat Abbatiſſa facultate huius licentiæ concedendæ (vt *numero 22.* diximus) fruſtra hæc licentia expectaretur. 36

At exiſtimo eam eſſe neceſſariò expectandam. Ducor; tum quia ſub iudice eſt, an Abbatiſſa poſſit iure ordinario eam licentiam concedere (vt *numero 21.* retulimus:) tum etiam, quia in caſibus repentè vrgentibus, in quibus non poteſt conſuli Prælatus abſque moræ periculo, Abbatiſſæ eſt eam licentiam concedere ex præſuppoſita Prælati voluntate; vt benè docet Manuel *quæſt. regular. tomo 1. quæſtione 46. art 2. fin.* & *quæſt. 47. artic. 4 fin.* ſed in hoc poſteriori loco addit ſat eſſe tunc licentiam Abbatiſſæ, & diſcretarum conuentus. Sed verius credo, ſat eſſe ipſius, niſi in conſtitutionibus aliter dicatur. Sicut ergo quando eſt periculum in mora conſulendi Pontificis ad diſpenſationem rei reſeruatæ, eſt neceſſariò expectanda Epiſcopi diſpenſatio, quippe qui ex præſumpta Pontificis voluntate, poteſt ratione neceſſitatis tunc diſpenſare: ita quoque in hoc caſu cenſendum eſt. 37

Demum circa hæc dubitari poteſt, an licentia data non ad ingreſſum ipſum, ſed ad concedendam ingrediendi facultatem, debeat neceſſariò eſſe in ſcriptis. Nauarrus, Graſſis, & Manuel *n. 33.* allegati, videntur ſupponere eam in ſcriptis eſſe tradendam: dicunt enim in caſibus repentinis, nec moram patientibus, non eſſe licentiam ſuperioris expectandam, niſi Abbatiſſis, aut confeſſariis eſſet conceſſa licentia in ſcriptis impertiendæ huius ingreſſus facultatis. Et poteſt probari: quia hæc licentia eſt indirectè, & remotè ad ingreſſum. At credo ſatis eſſe ore tenus, quia non eſt verè licentia ingrediendi, quam ſolam in ſcriptis petit Tridentinum *ſeſſione 25. de regular. cap. 6.* Et cùm is textus limitet decreta *in cap. periculoſo, in princip. de regularibus, in 6.* vbi ſola licentia petebatur, non eſt extendendus ad eam, quæ verè, & propriè non eſt ingrediendi licentia. Præterea, quia omnes fatebuntur, Abbatiſſam in hoc caſu teneri dare licentiam in ſcriptis ad ingreſſum, cùm nec aliter dandæ licentiæ facultatem habeat ipſemet Prælatus nedum eius committendæ. At ſi prior eſſet licentia ingrediendi, hæc ſcripto non indigeret. Quando tamen facultas ſolius arbitrij daretur Abbatiſſæ, aut alijs, ea facultas eſſet in ſcriptis concedenda, vt ſi Prælatus diceret ſic: Concedo ingrediendi licentiam iis perſonis, quas Abbatiſſa, aut quidam tertius arbitratus fuerit eſſe neceſſarias ad tale miniſterium. Quia ea eſt vera ingreſſus licentia. Id tamen arbitrium nullo iure ſcripturam peteret: quippe quod non eſt ingreſſus licentia. Et idem prorſus in his omnibus euentibus dicendum eſt de licentia egreſſus monialis è monaſterio, quam in ſcriptis quoque eſſe neceſſariam diximus *cap. præced. n. 29.* 38

Præterea, vt hæc licentia ad ingreſſum legitima ſit, exigitur iuſta ingreſſus cauſa, & vt ea manifeſta ſit, vt conſtat ex *cap. vnico, in princip. de ſtatu regularium, in 6.* 39

ibi,

ibi, *niſi rationabilis, & manifeſta cauſa exiſtat.* Vbi Ioan. Andr. *num.* 2. Ancharanus *num.* 3. *notabili* 4. Dominicus *num.* 9. Francus *num.* 5. Nauarr. *comment.* 4. *num.* 59. *verſ.* 3. *quod cauſa, de regularibus.* Azor *tomo* 1. *inſt. moralium. lib.* 13. *c.* 8. *quæſ.* 6. Confectius *de priuilegiis Mendicantium tit.* 20. *c.* 6. Manuel *qq. regul. tomo* 1. *quæſt.* 46. *art.* 8. notant coniunctim vtrumque exigi, quia textus coniunctim loquitur. Non autem intelligitur, vt cauſa toti populo manifeſta ſit, ſed vt ipſi Prælato licentiam conceſſuro, vt in ſimili notat Manuel *quæſt. regular. tomo* 1. *quæſt.* 45. *art.* 4. *verſ. circa cauſam.* Quia rariſſimè poſſet eſſe toti populo, aut maiori eius parti manifeſta. Item, quia cùm ſolius Prælati de iuſtitia cauſæ iudicium ſit, ſatis eſt cauſam ipſi manifeſtam eſſe. Vnde, vt bene ait idem Manuel *ea. qu.* 46. *art.* 8. manifeſta opponitur contra dubiam: nam bene ait non exigi, vt metaphyſico modo manifeſta illi ſit: ſed ſatis erit morali, vt ita probabiliter eam eſſe iuſtam opinetur; ſecus ſi dubia eſſet iuſtitia cauſæ, aut eius exiſtentia. Quia probabilitas hæc ſatis eſt in rebus moralibus ad licitè operandum, & res eſſet ſcrupulis plena, ſi metaphyſica certitudo exigeretur.

40 Nec ſufficit quæcumque ingreſſus vtilitas ad concedendam eius licentiam; quia quamuis *cap. periculoſo, in princip.* ſolis verbis generalibus petatur cauſa rationabilis: at Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap* 5. *de regular.* ait, *in caſibus neceſſariis*, & Gregorius XIII. in ſuo motu proprio, qui incipit *Vbi gratia*, explicuit, pro neceſſitatibus vrgentibus. Quamuis autem hæc decreta diuerſis verborum formis vtantur, at re vera in re conueniunt. Quia Tridentinum in eo decreto profitetur ſe inhærere decreto *cap. periculoſo*, & Gregorius XIII. ſe inhærere decretis Tridentini. Nec iſta neceſſitas ſumenda eſt metaphyſico modo, id eſt, vt ſit extrema, ſeu ſtrictiſſima; ſed ſatis eſt neceſſitas moralis, vt bene docent Manuel *quæſt. regul. tomo* 1. *q.* 46. *art.* 4 & Llamas *in methodo curationis*, in appendice, quam ponit in fine, *in* §. 6. *verſ. addimus inſuper.* Quia cùm hoc præceptum ſit eccleſiaſticum, inſtar aliorum eccleſiaſticorum accipiendum: at reliqua eccleſiaſtica tantùm neceſſitatem moralem ad excuſandum tranſgreſſionem petunt.

41 Minor autem cauſa exigitur ad concedendam licentiam ingreſſus fœminarum in monialium monaſteria, quàm ad ingreſſum virorum, quia hic eſt multo indecentior honeſtati monialium. Minorem etiam cauſam petit ingreſſus matris, aut ſororum, quàm aliarum fœminarum, quia prior eſt magis rationi, ac pietati naturali conſonus. Hæc docet Manuel *eodem art.* 4. *verſ. eſt autem hoc loco*; vbi etiam bene ſubdit, minorem quoque cauſam deſiderari ad ingreſſum in monaſterij receptacula ſtatim poſt clauſuræ ianuam ſita, quam ad officinas interiores. Quia minus indecens eſt prior ingreſſus.

42 Eſtque cauſa moraliter neceſſaria, quando miniſterium exercendum concernit moralem Cœnobij neceſſitatem, nec per moniales commodè exerceri poteſt, nec abſque monaſterij ingreſſu, ſecus ſi per illas poſſit exerceri, vel abſque monaſterij ingreſſu, vt bene tradit Confectius *de priuilegiis Mendicantium tit.* 20. *c.* 6. Verbi gratià, edoctutus moniales cantum, non habet iuſtam ingreſſus cauſam, quia vel ad miniſterium poteſt per monialem cantus peritam exerceri; vel ſi nulla perita ſit, poſſunt moniales docendæ ad crates accedere, magiſtro ex alia parte extra clauſuram exiſtenti; ſecus ſi tot moniales eſſent ſimul docendæ, vt ad crates doceri commodè non poſſent. Et idem dico de doctoro organorum pulſum, eáve incompoſita temperaturo, & de compoſituro horologium, vt bene de his duobus agens docet Llamas §. 6. Et denique hac vnica regula cætera miniſteria metienda ſunt; triplicem enim conditionem petunt, nempe, vt nec per moniales, nec abſque ingreſſu commodè exerceri valeant, neceſſariáque ſint, vt iuſtam ingreſſui cauſam præbeant.

Hinc deducitur primò, iuſtam ingreſſus habere cauſam medicos, chirurgos, barbitonſores, medendo infirmitati monialium neceſſarios: & ſimiliter fabros, & miniſtros neceſſarios alicui ædificio monaſterij, & alios huiuſmodi. Et ſic tenet Gloſſa *cap. periculoſo, in princip. verbo cauſa, de regul. in* 6. Nauarrus *commentar.* 4. *n.* 59. *verſ.* 2. *reſpondeo, de regul.* & omnes: immò vterque inter officiales, quorum ingreſſus eſt neceſſarius, ſartores numerant. Et placet quidem, quia veſtibus monialium corpori dimetiendis, & panno forcipibus aptando, neceſſarius eſt ſartoris ingreſſus; quamuis Llamas §. 6. id neget. Sutores autem non habent hanc iuſtam ingreſſus cauſam; quia poſſent de calceorum menſura certiores fieri, vel oſtenſo eis calceo, vel declaratis punctis, quibus conſtat; & ſic Llamas *ibidem.* Et deinum non oportet de aliis officiis, ac miniſteriis exemplum ponere, quia ex regula generali tradita *num.* 42. facilè quiſque id diſcernet. 43

Secundò deducitur, habere etiam iuſtam ingreſſus cauſam confeſſarios, quando locus vbi infirma iacet, non eſt prope aliquam feneſtellam, per quam abſque ingreſſu confeſſio commodè excipi poſſit, vt in aliquibus monaſteriis me vidiſſe teſtor. Dixi, commodè, quia quandoque monialis ita ſurda erit, aut grauitate morbi preſſa, vt oporteat propiùs, quam per feneſtellam confeſſarium accedere. Eandémque iuſtam habent cauſam miniſtranti Sacramenta Euchariſtiæ, & extremæ vnctionis infirmis, ſacerdoſque celebraturus officium ſepulturæ, & qui ſepulturam aperturus, & coopertururus eſt. Hi omnes caſus ex ſe conſtant, cum ſatis notum ſit, munia hæc per fœminas obiri non poſſe. 44

Quod ſi petas, quoties confeſſarius, aut miniſtraturus Euchariſtiam, ingredi poſſit; reſpondeo, non ſolùm id fas eſſe, quando morbi periculum ad confeſſionem obligat, ſed etiam ipſo morbi initio, vt conſtat ex *c. cum infirmitas de pœnitentiis, & remiſſionibus*, & ex motu proprio Pij V vbi iubentur medici ſtatim in ipſo morbi initio ſuadere infirmis, vt Sacramenta confeſſionis, & Euchariſtiæ recipiant, tanquam valde conferentia corporeæ ſaluti recuperandæ, eo quod ſæpe morbus in pœnam peccatorum contingat; & tanquam valde neceſſaria ſaluti animæ, cùm ſæpe inopinato contingit infirmum phreneſi arripi, incapacémque horum Sacramentorum reddi. Immò id licitum quoque credo, quoties ex regulæ ſuæ præſcripto moniales ſolent confiteri: quod bene docet Manuel *qq. reg tomo* 1. *quæſt.* 47. *artic.* 4. loquens de ſtrictiori monialium Sanctæ Claræ clauſura: additque idem dicendum, quoties infirma dixerit ſe ſacramento pœnitentiæ indigere. Et placet, nec ſtrictè hanc indigentiam ſumendam exiſtimo; ſed quando ad veram, & propriam conſolationem confiteri deſiderat, quia iuſtum eſt triſtitiam infirmæ tam ſalutari medicina leuari. Idem etiam credo, quoties iuxta laudabilem monaſterij vſum ſolent moniales confiteri, Euchariſtiamque recipere, vel infirma ſolita eſt his Sacramentis vti; quia rationi conſonum eſt, infirmas hoc ſolatio non deſtitui. 45

Sed dubitare quis poterit, an ſacerdos confeſſionem excepturus, Euchariſtiam, aut extremam vnctionem miniſtraturus, poſſit cum ſocio ingredi, & ſimiliter aliæ perſonæ, quibus eſt ex iuſta cauſa permiſſus ingreſſus. Et quidem confeſſarius ſæcularis ſit, credo non adeſſe iuſtam cauſam, vt ſocius ingrediatur, quia huiuſmodi confeſſarij incomitati accedunt decenter ad quarumcumque fœminarum confeſſiones audiendas. Si autem regularis ſit, erit iuſta cauſa, vt vnico ſocio comitatus accedat, quia & conſuetudo, & decentia religioſa poſtulat; vt hi nunquam ſoli incedant: ſed ſaltem boni, quod vrgentiori ratione poſtulat ingreſſus ad monaſteria fœminarum. Sacerdos etiam, qualiſcumque ſit, Euchariſtiam, aut extremam vnctionem mini- 46

ſtraturus, poteſt ingredi cum ſocio, qui Sacramenti miniſterio inſeruiat. Quippe indecens eſt, & à more eccleſiaſtico alienum, fœminam huic miniſterio inſeruire: quod quidem abſque omni dubio procedere compertum eſt, quando ſacerdos monaſterium ingreditur ſacrum facturus in ſacello valetudinarij, vt moniales infirmæ, aut quæ nondum firmam ſanitatem recuperarunt, aut illinc egredi non valent, interſint ſacro, cùm hæc quoque ingreſſus iuſta cauſa ſit, nec liceat fœminam ſacro miniſtrare. Reliqui autem Euchariſtiam comitantes iuſtam ingreſſus cauſam non habent, quia ſtatim ac ad clauſuræ fores accedit Euchariſtia, ſatis decenter moniales cereis accenſis eam comitantur. Et ſic Llamas *ſuprà*, §. 6. benè ait, has Euchariſtiæ proceſſiones non eſſe iuſtam cauſam. Aliæ quoque perſonæ, quibus ex cauſa iuſta licet ingreſſus, poterunt ingredi cum perſonis, quas iuxtà decentiam ſui ſtatus comitari expediat, vt in ſimili dicemus *c. ſequen. n. 6.* Quod non obſcurè ſignificat Gregorius XIII. in ſuo motu proprio, qui incipit; *Dubiis, quæ emergunt*, vbi Prælatis in caſibus neceſſariis ingredientibus iubet, vt comitati ingrediantur.

47 Nec in his omnibus caſibus exiſtimo eſſe neceſſariam licentiam, vt ſocius ingrediatur, ſed conceſſa licentia, vt ſacerdos principalis ingrediatur, cenſetur quoque conceſſa ad ſocium, in caſibus, in quibus diximus eſſe neceſſarium ſocium ad decentem ingreſſum, iuxta *c. licèt de priuilegiis in 6* quod decidit, conceſſo alicui ingreſſu ad audienda diuina tempore interdicti, cenſeri quoque conceſſum ingreſſum comitum decentium. Cuius rationem reddit ibi Gloſſa, *verbo non debent*, quia aliàs priuilegium eſſet inutile.

48 Iuſta quoque erit ingreſſus cauſa, vt ſacerdos proximæ morti adſit moniali, illámque piis verbis confirmet. Quippe id munus eſt ſacerdotis proprium, eo vel maximè quod poteſt occurrere tunc aliqua animi perturbatio, aut ſcrupulos, ad quæ ſedanda ſit opus confeſſore. Et ita docet Llamas *in meth. curat.* in appendice, quam ponit in fine, *in §. 6. verſ. addidimus inſuper.*

49 Tertiò deducitur, non excuſari fœminas, quæ prætextu, ac ſpecie alicuius muneris neceſſarij in conuentu exercendi ingrediuntur, cùm tamen nihil, aut parum ingreſſæ facturæ ſint, nec id miniſterium ſit earum ſtatui conſonum, & hac occaſione tota die in monaſterio ſunt, quia id eſt ſolùm in huius præcepti fraudem: inſuper notabiliter poſtea demorantur, quod eſſe illicitum dicemus *num. 68.* At ſi reuera ingrederentur ad opus neceſſarium conuentui, quod nequit commodè per moniales exerceri, & in illo occuparentur non minùs quàm famulæ, & mulieres viles ad id aliàs ingreſſuræ, atque finito opere exirent, eo modo quo teneri dicemus *n. 68. & 69.* excuſarentur vtique, quamuis quadam viuendi Cœnobij curioſitate potiùs ducerentur. Quia reuera ex cauſa neceſſaria ingrediuntur, & illam exequuntur. At tunc nequirent ingredi cum comitatu decenti: quia non ingrediuntur niſi inſtar famularum.

50 Quartò deducitur, non eſſe iuſtam ingreſſus cauſam, vt ſuperior, quicumque ille ſit qui electioni Abbatiſſæ præeſt, capiat monialium ſuffragia; ſed ante cancellorum feneſtellam ſunt ea accipienda. Quod expreſsè deciditur in Tridentino *ſeſſ. 25. cap. 7. in fin. de regular.* Quare minimè audiendus eſt Llamas *in meth. curat.* in appendice, quam ponit in fine, §. 7. vbi ait hanc eſſe iuſtam ingreſſus cauſam. Quia ante electionem, & poſt, & in ipſa electione ſunt quædam à Prælato facienda, quæ eius ingreſſum exigunt, vt electuras admonere, & dirigere. Quare cùm id fit per feneſtellam, res eſt plena ſuſpicionibus, quoad ſuffragia ferentes. Et ad Tridentini decretum reſpondet, dicens id non præcipiendo, ſed conſulendo ſtatuiſſe. Et poteſt probari, quia ſimplicibus verbis vtitur dicens, *non ingrediatur, ſed per feneſtellam ſuſcipiat.* Cæterùm diſplicet hæc ſententia, tum quia ea præuia exhortatio, qua ad rectam electionem inducantur, & dirigantur moniales, poteſt ſatis commodè ad monaſterij crates clauſis Eccleſiæ ianuis haberi, vt aliæ exhortationes quotidie fiunt: tum etiam, quia etſi Concilium non vtatur ibi verbis rigidis præceptum denotantibus, at ſatis clarè decidit, hanc non eſſe iuſtam ac neceſſariam ingreſſus cauſam: & *cap. 6. eiuſdem ſeſſionis*, ſub excommunicationis latæ pœna ingreſſum præterquam in caſibus neceſſariis interdixerat. Id tamen concedendum eſt; quando ex circumſtantiæ peculiares in electione concurrerent, vt prudenter iudicaretur neceſſarius Prælati ingreſſus, poſſet vtique ingredi comitatus aliquibus perſonis, vt iubet Greg. XIII. in motu proprio, quem *n. 2.* retulimus, vt ſi eſſet magna ſubornationis ſuſpicio, aut moniales maximè inquietæ eſſent. Quia non eſt credendum, Tridentinum voluiſſe negare ingreſſum in hoc caſu tantæ neceſſitatis ad bonum commune ex bona Abbatiſſæ electione. Et ita docet Manuel *qq. regul. tom. 1. qu. 46. art. 4. fin. & artic. 5. initio.*

Quintò deducitur, quo in caſu ſit verum quod tradit Nauarr. *comm. 4. n. 59. verſ. 2. reſpondeo, de regul.* vbi ait, licitum eſſe ingreſſum vocari ad bonam Abbatiſſæ electionem in monaſterio dirigendam. Quod quidem negant Azor *tom. 1. inſtit. moral. lib. 13. c. 8. q. 6.* Llamas *in meth. curat.* in appendice, quam ponit in fine, *§. 8. fin.* Eſt enim intelligenda ſententia Nauarri, vt habeat verum, quando ingreſſus ille ob aliquas circumſtantias eſſet ad id neceſſarius, nec ſufficeret extra clauſuram eſſe, iuxta dicta *num. præced.* & docet Manuel *eodem artic. 5.* 51

Sextò deducitur, nec licere ingreſſum pro benedictione, & conſecratione monialis, vulgò *para dalle el velo*, cùm hoc per feneſtellas, aut crates Eccleſiæ fieri valeat. Atque ita benè docent Llamas *eod. §. 8. initio*, Manuel *qq. regul. tom. 1. q. 47 art. 10.* 52

Septimò deducitur nec integrum eſſe Epiſcopis illuc ingredi ad ſacramentum confirmationis alicui monialium miniſtrandum, niſi in periculo mortis eſſet, & ſubinde non poſſet ad feneſtellam ibi confirmanda accedere, & periculum eſſet decedendi abſque illo ſacramento, quia extra hunc caſum poteſt miniſtrari per feneſtellam, per quam moniales Euchariſtiam recipiunt. 53

Octauò deducitur, licere ingreſſum ſuperioribus cum comitatu præſcripto à Greg. XIII. quando viſitationem inchoare volunt, quia debent ex illis edicta proponere, denuntiare viſitationem, exhortationem ad eas habere, quæ omnia fieri debent ſecretò, & excluſis nouitiis, & conuerſis, & miniſtrantibus monaſterio, ad quod ſecretum nullus alius locus aptior eſt capitulo conuentuali, quò moniales conueniunt ad occultas conuentus res tractandas. Inſuper poſſunt ingredi cauſâ viſitandi officinas conuentus, cellas monialium, & ſupellectilem, dormitorij decentiam, ædificium aliquod, ſi quod conſtruitur, aut conſtruendum eſt, quod minatur ruinam, & finita viſitatione ad capitulum conuentuale venire ad ſuæ viſitationis publicationem, & culparum inde reſultantium correctionem, & ad hæc omnia, ad viſitationem hanc iudicialem faciendam, & denuntiandam, eiúſque iam finitæ publicationem, debent ſecum notarium inducere, vt omnium illorum teſtimonium det, & actus iudiciales faciat, quia in his caſibus manifeſta neceſſitas concurrit; & ita docet Llamas *in methodo curationis, in appendice*, §. 7. dicens ſic praxi receptum. 54

Nonò deducitur, licere quoque ingreſſum œconomi monaſterij ad quærenda inſtrumenta in archiuio intra monaſterium exiſtenti, quando ad aliquod negotium eſt neceſſarium illa inſpicere, nec per moniales quæri poſſunt. Sic Llamas *eadem appendice*, §. 6. 55

Decimò deducitur, licere ingreſſum baiulorum ad 56

intromit

intromittenda in monaſterium neceſſaria illi, quando nimis oneroſa eſſent, ac proinde per moniales intromitti commodè nequeunt. Quod maiori ex parte delicatæ ſunt, nec his oneribus aſſuetæ,& ſic praxi receptum eſt,& docet Llamas *eodem*,§.6.vbi etiam bene tradit licere quoque hortulanis ingredi causâ horti interioris monaſterij rigandi,& excolendi, quia hæc per mulieras fieri commode nequeunt.Bene quoque ibi ait, non licere pharmacopolæ ingredi ad potionem medicam infirmis porrigendam, quia ea per ipſas moniales porrigi poteſt.Si tamen eſſet opus ingredi pharmacopolam, vt doceat moniales aliqua medicamenta aſſeruanda in monaſterio condire,eſſet licitus ingreſſus, quia eſt neceſſitas moralis.

57. Vndecimò deducitur,licere quoque ingreſſum virorum ad expellendum malefactorem, qui monaſterium ingreſſus eſt, nec exire volt, quia dedecet illum cum monialibus eſſe, & cùm illæ timidæ ſint, non erunt potentes ad expellendum. Sic Llamas *eodem*, §.6.Manuel *qu.regul.to.1.q.47.art.4.fin.* & à fortiori ad illum eiiciendum integrum erit tunc Iudici ingredi, quia commodiùs per illum eiicietur.

58 Sed maior difficultas eſt, an liceat ingredi Iudicem, vt malafactoris illius confeſſionem excipiat, aut illum captum in carcerem ducat? Et quidem ſi non omnino exploratum ſit, malefactorem illum non gaudere immunitate Eccleſiæ, manifeſtum eſt ad neutrum horum licere ingreſſum, ſed ſolùm ad eiiciendum illum e clauſura, vt ſit in alio exteriori monaſterij ſpatio gaudente Eccleſiæ immunitate,quia in hoc caſu neutiquam licet illum Eccleſia extrahere, vt in carcerem trudatur, nec cogere ad confeſſionem. Si autem res manifeſtiſſima ſit, eum non gaudere immunitate Eccleſiæ, poterit ea licentia ſuperioris ad illum capiendum ingredi;quod ſi eſſet periculum in mora, vel ſi iniuſtè denegaret licentiam, poſſet abſque illa ingredi: quia in priori caſu neceſſitas vrgeret: in poſteriori autem iniuſtè priuaretur iure ſuo.

59 Quo ſi petas,non malefactori ipſi liceat ingreſſus,vt periculum inſequentis Iudicis euadat, qui meritò timet fore,vt ab Eccleſia extrahatur.Exiſtimo non licere monialibus illum admittere, quia dedecet earum ſtatum malefactorem intra clauſuram tueri.At malefactor ille in eo diſcrimine conſtitutus,non peccaret ingrediendo ſi fores apertas reperire,tum quia præſentaneum periculum anſam maturioris deliberationis præripit, tum etiam,quia licet aduerteret,ius mendi vitam, vel graue corporis damnum, vt ſi pœna mortis, flagellorum aut triremium plectendus eſſet,ipſum excuſat.

60 Duodecimò deducitur, quid dicendum de caſu, qui his proximis diebus Hiſpali contigit:conceſſa eſt enim facultas ingreſſus in monaſterium,causâ deponendi intra illud pecunias; quod quidem rariſſimè approbare auderem,nimirum quando deponens ita de monaſterio bene meritus eſſet,vt,depoſitum ei abſque magna eius offenſione, & graui monaſterij damno denegari non poſſet,vel quando præ anguſtia oppidi,vel ob alias circunſtantias, non eſſet alius locus tutus, ad eas pecunias deponendas,& ideo charitas depoſitum illud admittere ſuaderet; & tantum eſt pecuniæ pondus fortè intra arcam incluſæ, vt non poſſit commodè per moniales intromitti.

Decimoterciò deducitur, quid dicendum ſit de ad-
61 miſſione puellarum intra monaſteria monialium, vt ibi honeſtè educentur; quippe id videtur illicitum, cùm nulla neceſſitas ex parte monaſterij concurrat. Prætarea,quia Sixtus V.in motu quodam proprio edito anno 1589.die quinta Ianuarij,quem refert Manuel *quæſtionum regularium,tom.1. qu.46.art.6.* reuocauit omnes licentias à Sede Apoſtolica,& à ſe conceſſas mulieribus cuiuſcumque ſtatus ingrediendi in monaſteria monialium, & ibi permanendi ad tempus, & iuſſit iam ingreſſas exire,addens pœnam excommunicationis latæ ſententiæ Pontifici reſeruatæ contra violatores illius decreti ingrediendo,aut ibi permanendo.Sed dicendum eſt, licere huiuſmodi ingreſſum concurrentibus his conditionibus. Prima eſt, vt inſtitutum religionis, aut aliquid aliud non repugnet. Secunda, vt monaſterium alioqui tales recipere conſueuerit.Tertia,vt accedat ſuperioris licentia, in ſcriptis obtenta, & conſenſus Abbatiſſæ,& conuentus. Quarta,vt ſine ancillis in monaſterio commorentur. Quinta, vt nequeant clauſuram egredi, ac ſemel egreſſæ non poſſint iterum admitti. Sexta,vt veſtitu virginibus conuenienti in monaſterio vtãtur.Septima,ne vltra vigeſimumquintum ætatis annum intra monaſterium retineantur. Quibus ſeruatis conditionibus id licere tradunt referentes ſic declaraſſe Congregationem Cardin Anton. Cucus *lib.3. inſtitutionum maiorum,t.2.n.11.*& Emmanuel Sà *ſumma.verbo monaſterium,n.vlt.*Azor *tom.1.inſtit. moralium,lib.3. c.8.quæſ.4.*Manuel *qu.regul.to.1 quæſt.46.art.10* Paulus Fuſcus *de viſitatione & regimine Eccleſiarum,lib.2.c.19. n.27.& 28.* Confectius *in priuileg. Mendicantium,tit.20.c.7.*Thom.Zerola *in praxi Epiſcopali,in 2.edit.p.1. verbo moniales, ad decimum quæſitum.* Sorbus *in compend.priuilegior.Mendicantium, 1.part.verbo ingreſſus monaſteriorum monialium,in ſuis annotationibus,verſ de puellis autem.* Quod idem licere, nec eſſe contra decretum Triden aſſeuerat Nauar.*comm.4.n.67.verſ.5. Quod mea ſententia de regular.*Et quinta illa conditio intelligenda eſt niſi causâ medendi morbo egrederentur,& ex licentia ſuperioris; & ſic declaraſſe Congregationem Cardin.aſſeuerat Emmanuel Sà, Paulus Fuſcus,Confectius,Thom Zerola, Manuel *ibidem.* Nec obſtat motus proprius Sixti V.in contrarium allegatus,quia bene reſpondit Manuel *ea.qu.46.art.6.*ſolùm prohiberi ingredi,& ſtare in monaſterio virtute facultatum,quæ à Sede Apoſtolica hactenus ad id conceſſæ erant,vt conſtat ex eius tenore,ibi,*à Sede Apoſtolica,& à nobis conceſſa.* Non autem prohibetur ingreſſus virtute iuris communis,& Concilij Tridentini conceſſus, quod eo vel maximè verum eſt, quia in generali priuilegiorum derogatione non comprehenduntur facultates, & priuilegia in corpore iuris inſerta;vt optimè tradunt Gloſſa *l.heres abſens, in princ. verbo excuſatur, ff.de iudiciis,* & clariùs *authent.qua in prouincia,verbo illic,in fine,C.vbi de crimine agi oportet.* Felinus *cap.1.n.12. de reſcriptis,* Gregor.Lopez *l.2.verb.apartadamente,tit.8.part.3.*Perez *l.4.ordin.tit.4.l.12.* & alij; quos refert, & ſequitur Menoch *de præſumpt.lib.9.præſumpt.40.n.15.* Prætorea per nullam clauſuram, quamuis generalem, derogatur priuilegio conceſſo in Concilio, niſi illius fiat ſpecialis mentio, vt probaui *lib.3. de matrimonio,diſput.26. num.7.*

Inſuper refert Tho.Zerola *n præced.*allegatus aliam 62
Congregat. Cardinal. declaraſſe tres alias conditiones petitas ad huiuſmodi puellarum intra monaſteria educationem. Prima eſt,vt non ſint ſupra numerum præfixum. Secunda, vt quolibet ſemeſtri anticipata alimenta ſoluantur. Tertia,vt ſint ſeparatæ à loco deſtinato monialibus, & nouitiis ad dormiendum, ac operibus manuum vacandum.

Quod ſi roges, qua ætate huiuſmodi puellæ admit- 63
tendæ ſint?Tho Zerola *eod. verb.moniales,ad 11.quæſitum* refert, Archiepiſcopum Surentinum dixiſſe ſibi, non debere admitti,donec ſeptennium excedant;ac ſemper in facultatibus à ſacra Cardin.Congregat. conceſſis ad has puellas admittendas explicari,dummodo maiores ſeptennio,ac omnes viginti quinque annis ſint. Dedecet enim infantulas intra monaſteria retineri, quaſi in cunis,& cum nutricibus.

Immò quamuis non causâ educationis puellæ ve- 64
lint monaſterium ingredi, ſed quia tutò domi ſuæ ob tenues facultates ali nequeunt,& à propinquis alimenta

ſuppeditentur ea lege, vt in monaſterio aliquo collocentur, eſt licitus ingreſſus ſeruatis prædictis conditionibus. Et ita docent dicentes ſic declaraſſe Congregat. Cardin. Tho. Zerola, & Azor *n.60.* allegati. Idem iuris etiam eſt de puellis, quæ delectæ ſunt ex Xenodochiis, & aliis publicis locis gratiâ pietatis extructis, donec idonea eas in matrimonium collocandi ſe offerat occaſio. Sic dicentes ita declaraſſe Cardinales, Azor *ibidem*, & Manuel *qu regul. to.1.q.46. art.10* in octaua Cardinalium declaratione. Atque idem refert Azor declaraſſe Cardinales de iis quæ parentibus, & propinquis deſtitutæ, carent congrua ad nubendum dote. Sed Manuel *eodem art.10. in 9.* declaratione refert verba Cardinalium, quæ continent admiſſas eſſe tolerandas ſeruatis prædictis conditionibus: at in poſterum nullas tales eſſe admittendas. Idem refert Azor declaraſſe Cardinales de viduis bonæ famæ quæ honeſtatis causâ in monaſterium ſe abdere cupiunt. Sed Manuel *eod art.10.* declaratione 10 refert, eos tantum declaraſſe receptas eſſe retinendas, dummodo prædictas conditiones obſeruent: at in poſterum nullas admittendas. Atque in declaratione 11. refert cùm Antonio Cuco *lib.3. inſtitutionum maiorum, tit.2. num.12.* & Thom. Zerola *in praxi Epiſcopali, in 2. edit. p.1. verbo moniales, ad 8. quæſitum, verſ. 2.* Cardinales declaraſſe, non licere Epiſcopo dare licentiam ingreſſus viduæ optanti in monaſterio eſſe vſque ad vitæ finem cum habitu ſæculari, vt vitam quietiùs tranſigens animæ ſuæ ſaluti conſulat. Idem referunt Azor & Manuel *eodem art.10.* in declaratione 1·. declaraſſe de muliere nupta ad monaſterium confugienti timore viri ſuſpicantis eam eſſe adulteram; poteſt enim recipi. Sed idemmet Manuel *ibi* in declaratione 14. & Thom. Zerola *eodem verbo moniales, ad 21. quæſitum*, referunt eoſdem Cardinales iterum declaraſſe, mulieres, quæ in diſcordia ſunt cum marito, & eius ſæuitiam timent, ac culpa carent, poſſe ſi iam receptæ ſint detineri ſeruatis dictis conditionibus: at in poſterum eas non debere recipi. Tandem Nauar *lib.4. conſil. in 2. edit. tit. de diuortiis, conſil. 5. n.2.* dicit lite inter coniuges ob viri ſæuitiam durante poſſe vxorem intra monaſterium recipi, dum lis componitur, & ad concordiam reducitur. Et additio *ibi in fin* ait Congregationem Cardinalium tradidiſſe quandam formam in hoc ſeruandam: quam Thomas Zerola *eo quæſito* 21. aſſerit ſe vidiſſe, & continere conditiones, quas *n.61.* retulimus ſeruandas à puellis causâ educationis in monaſterium ingredientibus.

65 Decimoquartò deducitur, quid dicendum de admiſſione ſæcularium famularum in monaſteria monialium; vt in officiis culinæ, & aliis inſeruiant monaſterio. Manuel *qu. regul. tom.1. qu.46. art.7. init.* dicit ſibi eſſe certiſſimum, licere has ancillas habere in monaſteriis, quæ ſola clauſuræ lege communi aſtringuntur ex præcepto iuriſdictionis, dummodo foras non exeant: & poſt ea latè diſputat, quid dicendum in monaſteriis S. Claræ, & aliis, quæ ſtrictiorem clauſuram ſeruant. Et concludit non licere eis famulas habere, ſi moniales conuerſas (vulgò *legas*) & non choro deputatas habent, quæ illis miniſteriis vacent; ſecus ſi illis careant. Quia choro deputatas oportet his domeſticis officiis non impediri, vt akioribus chori miniſteriis vacent; & tempore nouitiatus vltra chorum vacant cantui, & inſtituto monaſterij addiſcendo. inſuper, qua ſæpe ſunt delicatæ, nec his officiis aſſuetæ: & ita duriſſimum eſſet, eas onere horum officiorum grauari. Et *art.8.* diſputat, an peculiaris monialis infirmæ obſequio liceat famulam introducere, & reſpondet, quando monaſteriũ famulas ſæculares habet id abſque dubio eſſe verum: nam ſi pro ſanarum obſequio id licet, à fortiori pro obſequio infirmæ. At ſi monaſterium ſit S. Claræ, ait ſic diſtinguendum; ſi ex malitia, & charitatis monialium defectu oriatur, vt non ſatis illi moniali infirmæ miniſtretur, non licebit famulam introducere, ſed ſuperioris erit moniales ad id compellere, ſecus ſi ex aliarum impotentia id proueniat. Et *art.9.* tractat, an liceat peculiari moniali, eo quod cæteris ſit illuſtrior, habere famulam ſæcularem intra monaſterij clauſtra; & reſpondet, in monaſterio Sanctæ Claræ id non licere: at in aliis id licitum eſſe; attenta huius præ cæteris nobilitate, & conſuetudine immemorabili. Et concurrenti hac duplici conditione, idem affirmant Nauar. *comm.4. nu.66. & 67. de regul.* & Thom. Zerola *in praxi Epiſcopali, in 2. editione, part.1. verbo moniales, dubio 5.* dicens ſe vidiſſe ita praxi obſeruari Neapoli, & alibi.

Sed breuiter dico, licitum eſſe pro totius monaſterij obſequio has famulas ſæculares habere, quoties non eſſent conuerſæ profeſſæ pro iis miniſteriis conuentus. Quod probat ratio *n. præced.* adducta, ſecus vbi eſſent: quia tunc nulla concurrit neceſſitas. At pro priuatæ monialis miniſterio id in nullo conuentu tam facilè admitterem, niſi quando ſpecialis ratio magnæ nobilitatis perſonæ, aut ægræ valetudinis, aut nimiæ ſenectutis cauſam præberet, nec ſatis ei neceſſitati per monaſterij famulas, aut conuerſas conſuli poteſt. Nec diſtinguo, an ex aliarum malitia, aut abſque illa id oriatur. Quamuis enim ex malitia proueniat, ſi ſuperior non poteſt commodè eas cogere, aut ſi coactæ malè miniſtrabunt, iuſta eſt habendæ famulæ cauſa. Quare nimis ſtrictè loquutus eſt Llamas *in meth curat* in appendice, quam ponit in fine, *in §.11 fin.* vbi exigit caſum quaſi extremæ neceſſitatis. 66

Vltimò deducitur, non eſſe iuſtam huius ingreſſus cauſam, vt ſuperior det illius licentiam, vt mater profeſſioni filiæ adſit, aut eam morti proximam inuiſat. Quia hæc non eſt neceſſitas moralis, imò ſæpe morientem maiori triſtitia præſentia matris afficit, & ita tenẽt dicentes ſic declaraſſe Cardin. Cucus *lib.3. inſtit. maior. tit.2 n.12.* & Manuel *qu regul. to 1. q.40. art.11.* An verò ſit iuſta cauſa admittere in hoſpitium monialem in aliud monaſterium tranſeuntem, aut iuſtè extra clauſuram exiſtentem, diximus *nu 9. & 10.* De cauſis autem ſpecialiter petitis in regula S. Claræ ad ingreſſum in monaſteria illius, conſulendi ſunt collector priuilegiorum Mendicantium; *verb. ingreſſus monaſteriorum monialium*, Corduba *in addit.* & Manuel *qq. regul. to.1. qu. 47 ab art.4. vſque ad n. 9.* 67

Tandem difficultas eſt, an ingredientes monaſteria monialium ex legitima licentia, teneantur finito negotio exire? Breuiter reſpondetur, teneri finito negotio exire; quod probant rationes omnes, quibus *c. præced. n. 60. & 61.* probauimus, monialem egreſſam ex legitima licentia, teneri cauſa egreſſus finita redire in monaſterium. Hæc tradunt collector priuilegiorum Mendicantium, *verbo ingreſſus monaſteriorum monialium, notabili 1. ad fin. verſ. vltra omnia ſupradicta.* Manuel *qq. regul. to.1. qu.47 art.11.* 68

Cùm tamen hoc ſit præceptum morale, non metaphyſico, ſed morali modo intelligendum eſt: nam ſi aliquantolum demoretur circumiens officinas ex aliqua curioſitate, excuſatur; ſic collector, & Manuel allegati *nu. præced.* Et quamuis collector loquatur de excuſatione à peccato mortali: at Manuel videtur etiam loqui de excuſatione à peccato veniali, & rectè quidem. Quia cùm id præceptum morali modo intelligatur, nec venialiter in ipſum delinquitur, ſi mora illa breuis ſit. Limitat vterque niſi corrupta adſit intentio; tunc enim peccabitur: & addit collector incurri quoque cenſuras. Sed hunc peccare manifeſtum eſt ratione corruptæ illius intentionis. At exiſtimo eum non peccare contra præceptum hoc clauſuræ: quia cum legitima licentia ingreſſus eſt, & finito negotio nulla fuit moralis mora, ad quod ſolum præceptum hoc obligat; imò licèt diutina eſſet mora, & corrupta quidem intentione, exiſtimo eum ab his cenſuris liberum eſſe: ſicut *cap. præced.* 69

preced n.60. diximus non incurrere cenſuras monialem cum legitima licentia egredientem, ſi finita egreſſus cauſa, diuturnam extra monaſterium moram trahat quacumque praua intentione, quia re vera non dicitur hic egreſſus abſque licentia, & cenſuræ contra hunc ſolum latæ ſunt. Et fauet Thomas Zerula *in praxi Epiſcopali, in 2. edit. p. 1. verbo moniales, ad 8. quæſitum, verſ. 4.* vbi ait non incurrere cenſuras ex cauſa iuſta, & legitima licentia ingredientem, ſi cum moniali intra monaſterium fornicetur.

70 Ex quo infertur, tranſgredientes clauſuram modico ingreſſu, excuſari à culpa lethali, & à cenſuris in tranſgreſſores latis, quia modicum ab his excuſare ſolet; ſic Graffis *1. p. deciſ. lib. 4. c. 23. n. 25.* Quod quidem veriſſimum eſt. Atque eadem ratione idem dicendum de modico ſanctimonialis egreſſu ex clauſura hoc autem modicũ exiſtimat Graffis, quando duos ſolos pedes eſſet intra portæ clauſuram, atque idem diceret de ingreſſu. Sed id non credo, quia cùm hic ſit verus intra clauſuram ingreſſus, vel ex ea egreſſus, ſufficiens eſt ad culpam lethalem, & cenſuras incurrendas. Nec modicum reputatur, quando perfecta tranſgreſſionis ratio in illo repetitur. Vnde optimè dixit Lælius Zecch. *de caſibus reſeruatis, caſu 10. n. 1.* conſiſtentem in ſolo oſtio, ſito intra clauſtra, ſubiici his cenſuris. Idque probatur, quia ſtãs in oſtio cenſetur eſſe in domo, & incurrit pœnas ingredientis domum, vt tradunt Bartol. *l. 1. § hoc interdictum, n. vnic. ff. de cloacis,* Bald *rubr. paulo poſt principium, verſ. hic adde, ff. ſolut. matrim.* Alex. *conſil. 137. n. 14. vol. 2.* vbi & alios refert. Iaſon *l. plerique, n. 20. limit. 4. § de in ius vocando,* & idem Iaſon *l. cætera, § hoc Senatuſconſultum, n. 11. ff. de legatis 1.* Quare modicum in hoc ingreſſu, & egreſſu exiſtimarem, quando hæc non ſunt perfecta, & conſummata, ſed ſemiplena; quia nimirum pars corporis eſt intra, pars autem extra; nec aliquid refert, an maior corporis pars ſit intra, aut extra; dum enim totum corpus non eſt intra, aut extra, non ſunt perfecta ingreſſus, & egreſſus, vt culpæ lethali, & cenſuris ſubdantur. Quamobrem nec cenſerem comprehendi eum, qui eſt in oſtio, quia oſtium eſt partim intra, partim extra clauſuram, vt bene docet Gloſſa *c. enim ſanctam, verb. vir ergo de pœnitentia, d. 6.* Baldus, & Alex. & Iaſon *d. l. cæteræ, n. 11.* proximè allegati; & quamuis hoc non obſtante dicat Baldus, & Iaſon ibi, ſat eſſe fieri in oſtio, vt comprehendat quæuis pœna ſtatuti punientis delinquentem in domo, ſat enim eſt tangere partem.

SVMMARIVM.

Proponuntur textus ſtatuentes pœnas in ingredientes extra caſus permiſſos in monaſteria monialium. n. 71.

Explicatur in particulari, quot genera perſonarum ſub illis pœnis comprehendantur, & quæ ſint, quibuſque ſtatuta? n. 72.

An incurratur excommunicatio Tridentini circa ingredientes monaſteria monialium, ſi licentia non obtineatur in ſcriptis, aut ſi obtineatur, at caſus non eſt neceſſitatis, vel decipit ſuperiorem, vel tempore ingreſſus ceſſarat neceſſitas, vel data fuit abſque iuſta cauſa, at tempore ingreſſus adfuit iuſta cauſa, & an hæc excommunicatio ſit reſeruata, & an licentia importet arbitrium boni viri? n. 73.

An eam excommunicationem incurrat fœmina abſque ſuperioris licentia ingrediens monaſterium animo aſſumendi habitus? n. 74.

Qui quando ingreſſus eſt modicus, vel quando finito negotio ingrediens demoratur in clauſtrum? n. 75.

An excommunicatio Gregorij XIII. contra ingredientes monaſteria monialium prætextu licentiarum, quæ vſque tunc conceſſa ſunt, comprehendat etiam licentias ab Epiſcopis, & aliis Prælatis conceſſas? n. 76.

An eâ excommunicatio, & lata in motu proprio Pij V. contra fœminas ingredientes in monaſteria virorum, ac regulares qui admittunt ſic ingredientes, liget ſolos ingredientes virtute facultatum antea conceſſarum? referuntur duplex ſententia. n. 77. & 78.

Explicatur ſententia Authoris. n. 79.

An habentes dictas facultates, nec illis innixi ingrediuntur, incurrant, & illos admittentes? n. 80.

An admittentes non virtute facultatum, incurrant aliam excommunicationem? n. 81.

Quid ſi ingrediatur ex ignorantia culpabili; & ex eadem admittatur? n. 82.

An excommunicatio, priuatio officiorum, & inhabilitas ad illa, quæ ſtatuuntur contra facientes, & permittentes ingredi virtute facultatum, ſint reſeruata, & quid poſſit Epiſcopus, aut ſuperiores religionis circa illa, ſiue occulta, ſiue publica ſint? n. 83.

An non ſoli ſuperiores, ſed etiam alij religioſi priuati permittentes ingreſſum, incurrant has pœnas? n. 84.

Quid intelligatur nomine conuentus, dum in motu proprio, conuentus conſentiens ingreſſui ſubiicitur illis pœnis? n. 85.

An conſultores non congregati, nomine conuentus aſſentientes incurrant has pœnas? n. 86.

Quid intelligatur per illam actionem, ingredi faciant, vel permittant. n. 87.

An facientes, aut permittentes ingredi fœminas, comprehendantur his pœnis? proponuntur probantia partem negantem. n. 88.

Explicatur ſententia Authoris, & an ſub maſculino includatur fœmininum in legibus? n. 86.

Quas pœnas incurrant, qui cum licentia ſuperioris potentis illam dare ex cauſis vrgentibus, ingrediuntur extra caſus vrgentes, vel ſi iam neceſſitas ceſſarat, in monialium monaſteria, vel quando licentia non ex iuſta cauſa eſt conceſſa, at tempore ingreſſus fuit iuſta cauſa? n. 90.

An Abbatiſſæ incurrant pœnas latas, & quæ ſint illæ in moniales admittentes habentes licentiam ingrediendi, quando extra caſus neceſſitatis ingrediuntur, & an nomine monialis veniant Abbatiſſa, & nomine monachi Abbas; & quid ſi ingreſſus non ſit virtute alicuius licentiæ, vel admiſſio non ſit virtute illius? n. 91.

An Prælati concedentes facultatem ingreſſus in monialiũ Cœnobia, citra cauſam iuſtam, aut admittentes eos, qui ſic ingrediuntur, incurrant aliquam cenſuram? n. 92.

Quæ moniales dicantur admittere, vt incurrant, an ſat ſit non impedire, aut quicumque concurſus poſitiuus? n. 93.

An moniales mandantes, aut conſulentes ingreſſum, incurrant? n. 94.

Quid de monialibus, quæ cum perſona iam ingreſſa confabulantur, aut illam comitantur. n. 95.

An incurrant moniales ex ignorantia, aut obliuione admittentes? n. 96.

Quid ſi bona fide admittant, vt abſcondant? n. 97.

Quas pœnas incurrant Prælati regulares, aut ſæculares ingredientes Cœnobia monialium ſibi ſubdita præter caſus neceſſitatis, & an illæ ſint reſeruatæ, & quis in eis diſpenſet? n. 98.

An Prælati ſæculares carentes dignitate Pontificali eas incurrant? n. 99.

Et quid quando ſoli, aut non comitati perſonis habentibus conditiones petitas ingrediuntur? n. 100.

An Prælati Pontificali dignitate præditi incurrãt excõmunicationem pro tertio, & vlterioribus ingreſſibus? n. 101.

An Prælati regulares pro his quoque ſolis pœnas incurrant? n. 102.

An incurrantur omnes hæ pœnæ, & cenſuræ, quando delictum ingreſſus, aut admiſſionis eſt occultum? n. 103.

An ſint aliæ excommunicationes antiquitùs latæ contra ingredientes peculiaria monaſteria? n. 104.

Qvæstio quarta. Quas cenſuras, pœnáſque contrahant ingredientes extra caſus licitos in monaſteria monialium, & cuius ſit ab eis abſoluere. Præmittendum 71

Digitized by Google

vendum eſt, quæ ſint hæ pœnæ. Trident. *ſeſſ.25. de regul. c.5.* excommunicationem ipſo facto indixit in ingredientes clauſtra monialium, præterquam in caſibus neceſſitatis, & ex ſuperioris licentia in ſcriptis obtenta. At abſolutionem eius non obſeruauit, nec pœnas ſtatuit monialibus admittentibus aliter ingreſſos. At Greg. XIII. in motu proprio edito anno 1575. Idibus Iunij, qui incipit; *Vbi gratia*, pœnas auxit, vbi priùs abolet licentiam, & facultates conceſſa quibuſcumque etiam comitiſſis, marchionibus, duciſſis, & aliis cuiuſcumque ſtatus, & conditionis mulieribus ingrediendi monaſteria, domus, & loca monialium, aut virorum, & quibuſcumque viris etiam eiuſdem conditionis, & ſtatus ingrediendi monaſteria, domos, aut loca monialium, licet à quocumque Pontifice, vel legato, aut aliis conceſſa ſint motu proprio, & ex certa ſcientia, & cum quibuſcumque clauſulis, & ex quibuſcumque vrgentiſſimis cauſis, & licèt iteratis vicibus renouata ſint, & ſtatim addit hæc; *Inhibentes eiſdem, qui illas obtinuerunt ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda, ſuper quam a nemine niſi à Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo, abſolutionis beneficiũ poſſit impertiri, ne ipſarum licentiarum prætextu monaſteria huiuſmodi quouis modo ingredi audeant. Abbatiſſis verò, necnon Abbatibus, conuentibus, ac aliis monaſteriorum vtriuſque ſexus ſuperioribus, & perſonis, quocumque nomine vocentur, diſtrictè præcipimus ſub eadem excommunicationis pœna, ac priuationis dignitatum, beneficiorum ſuorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda, ne in monaſteria, domus, & loca ſua, quocumque prætextu huiuſmodi licentiarum, & facultatum ingredi faciant, vel permittant. Quin etiam ſub eiſdem pœnis ipſo facto incurrendis prohibemus, atque interdicimus omnibus, & quibuſcumque perſonis eccleſiaſticis, & ſecularibus, ac etiam ordinum quorumcumque, etiam mendicantium regularibus, ne prætextu licentiarum ab Epiſcopis, vel a ſuperioribus, quibus illas concedendi in caſibus neceſſariis, tantùm ex decreto Concilij Tridenti facultas tribuitur, monaſteria ipſa monialium pro libito, ſed neceſſitatibus vrgentibus dumtaxat ingrediantur, neve moniales ſub eiſdem pœnis illos aliter admittere præſumant.* Atque aliũ motum proprium ediderat Pius V. anno 1566. qui incipit, *Regularium perſonarum*, vbi varias ſtatuit pœnas in mulieres prætextu ſimilium facultatum ingredientes in virorum monaſteria, cuius verba hic omitto referre: quia in illo non eſt ſermo de ingreſſu in monialium monaſteria, de quo agimus in præſenti, ſed de ingreſſu in monaſteria virorum, de quo *c. ſequenti* eſt agendum. Et tandem Gregor. XIII. edidit alium motum proprium anno 1581. die 23. Decembris, qui incipit; *Dubiis, quæ emergunt*, in quo alias pœnas ſtatuit in ſuperiores illicitè ingredientes in monaſteria monialium, his verbis. *Declaramus Prælatos omnes tam ſeculares, quàm regulares, quibus cura, & regimen monaſteriorum monialium quouis modo incumbit, facultate ſibi ex officio attributa ingrediendi monaſteria prædicta, ita demum vti poſſe, ſi id faciant in caſibus neceſſitatis, & a paucis, iiſque ſenioribus, ac religioſis perſonis comitati. Quocirca vniuerſos & ſingulos Epiſcopali, ſeu maiori, ac etiam Cardinalatus dignitate præditos, necnon quorumuis ordinum Abbates, Priores, miniſtros, & alios quoſcumque ſuperiores regulares ſeriò monemus, vt facultate huiuſmodi, qui eam habẽt, præterquam in caſibus (vt refertur) neceſſariis, nequaquam vtãtur. Quod ſi contrà fecerint, ſtatuimus, qui pontificalis dignitatis fuerint, pro prima vice, quo contrà fecerint, Eccleſiæ ingreſſu interdictos: pro ſecunda, a munere pontificali, & à diuinis ſuſpenſos, ac deinceps ipſo facto abſque alia declaratione excommunicatos exiſtere; regulares verò omni officio, ac miniſterio priuatos excommunicationi ſimiliter ſubiacere.*

72 Ex quibus textibus conſtat varia perſonarum genera variis pœnis affici. Prima pœna eſt. Quæcumque perſonæ ingredientes abſque licentia ſuperioris in ſcriptis obtenta in monaſteria monialium, incurrunt ipſo facto excommunicationem, quæ habetur in Tridentino *ſeſſ. 25. de regular. cap. 5.* Secunda eſt. Perſonæ cuiuſcumque ſtatus, & conditionis ſint, etiam ſi ſint comites, marchiones, aut duces, quæ ingredi audent monialium monaſteria virtute quarumcumque facultatum a Romano Pontifice, vel legato, aut aliis conceſſarum, incurrunt ipſo facto excommunicationem Pontifici reſeruatam. Conſtat ex verbis motus proprij Gregorij XIII. incipientis; *Vbi gratia*, quæ *num. præcedenti* retulimus. Tertia. In eodem motu proprio omnibus Abbatiſſis, Abbatibus, conuentibus, ac aliis monaſteriorum vtriuſque ſexus ſuperioribus, & perſonis, quocumque nomine vocentur, imponitur eadem excommunicationis pœna, & priuationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum ſuorum, & inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda, ſi in monaſteria ſua ingredi faciant, vel permittant quemquam prætextu huiuſmodi licentiarum, & facultatum. Quarta. In eodem motu proprio imponuntur eædemmet pœnæ excommunicationis, & inhabilitatis, & priuationis beneficiorum iis, qui ex facultate Epiſcopi, vel ſuperiorum, quorum eſt illam concedere, ingrediuntur abſque neceſſitatibus vrgentibus, & monialibus; quæ eos aliter admittere præſumunt. Quinta. In alio motu proprio Gregorij XIII. incipienti; *Dubiis, quæ emergunt*, cuius verba *num. præcedenti* retulimus, ſtatuitur in perſonas pontificali dignitate præditas, quibus regimen monaſterij monialium quouis modo incumbit, ſi in illa præterquam in caſibus neceſſariis ingrediantur, vt prima vice ſint Eccleſiæ ingreſſu interdicti: ſecunda vice, vt ſint à munere pontificali & à diuinis ſuſpenſi, atque deinceps ſint ipſo facto excommunicati. Si autem ſint regulares prælati, quibus regimen monaſteriorum monialium quouis modo incumbit, ſi in ea præterquàm in caſibus neceſſariis ingrediantur, ſubiaceant ſimiliter excommunicationi, ac ſint priuati omni officio, ac miniſterio. De quibus pœnis ſigillatim diſcutiendum eſt.

Prima ergo difficultas eſt circa primam pœnam, nempe, excommunicationem Tridentini *ſeſſ. 25. de regular.* 73
cap. 5. contra ingredientes monaſteria monialium, an illam incurrant ingredientes de ſuperioris licentia, non tamen in ſcriptis data, aut quando adfuit licentia in ſcriptis, non tamen fuit conceſſa ex iuſta cauſa, id eſt, in caſibus neceſſariis, vt petit id decretum? De priori parte diximus *num. 30. & 31.* circa poſteriorem autem videtur ea non incurri: quia Trident. *eo. cap. 5.* quando excommunicationem tulit, his ſolis verbis vſum eſt, *Ingredi ſepta monaſterij nemini liceat, ſine Epiſcopi, vel ſuperioris licentia in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis pœna ipſo facto incurrenda.* Vbi non meminit cauſæ iuſtæ, ſed ſtatim addidit, Epiſcopum non debere illam abſque cauſis neceſſariis concedere. Ergo cùm excommunicatio ſit pœnalis, non eſt extendenda ad licentiam abſque cauſis neceſſariis conceſſam. Verùm triplex eſt diſtinguendus caſus. Primus eſt, quando ingrediens proponeret bona fide cauſas ingreſſus ſuperiori ab ipſo examinandas, & ſuperior conceſſit licentiam; & in hoc caſu manifeſtum eſt eum non incurrere, quia quamuis cauſa vera non ſit ſufficiens, ille culpa vacat, cùm eam iudicio ſuperioris cuius eſt approbare, vel reprobare, diſcutiendam propoſuerit: quare tota iniqui iudicij culpa, ſi quæ eſt, in ſuperiorem refunditur. Secundus caſus eſt, quando ſuperiorem decipit, proponens falſam cauſam, & tunc incurrit quidem; quia cùm licentia illa ſit fraude extorta, eſt penitus ac ſi conceſſa non eſſet, cùm ratione erroris ſit inuoluntaria. Vltimus caſus eſt, quando ſuperior non decipitur, ſed ſua poteſtate abutens, conceſſit extra caſum neceſſitatis licentiam, iſque abuſus ingredientem non latuit. Atque in hoc caſu verſatur tota difficultas, propter rationem in contrarium allatam. Verùm exiſtimo etiam in hoc caſu eum incurrere. Ducor, quia ſatis in his verbis, *abſque ſuperioris licentia, & in ſcriptis obtenta*, in quorum defectum excõ-

munica

municationem ſtatuit, explicuit Tridentinum neceſſitatem cauſæ iuſtæ: nam verbum, *licentia*, non liberam voluntatem, ſed prudentiæ arbitrio conſonam importat, vt docent optimè Bartholus *l.alio.nu.8. ff.de alimentis,& cibariis legatis.* Ancharan.*cap.finali.num.10.de teſtamentis,in 6.* Menochius alios referens *lib.1.de arbitr. quaeſt.8.n.45.& 49.* Matienzo *lib.5. recopilationis.tit.4. l.14. gloſſa 1. num.14.* Idque ſatis apertè indicauit Tridentinum, dum eam licentiam in ſcriptis exigit, vt non niſi maturiori conſilio præmiſſo concederetur. Præterea, quia Tridentinum initio eius decreti dicit ſe innouare decretum *cap. perículoſo, in principio, de ſtatu regularium,in 6.* vbi ad hunc ingreſſum rationabilis, & manifeſta cauſa petebatur, ſimul cum ſuperioris licentia. Quare excommunicatio Tridentini cadit ſuper ingredientem abſque licentia citra vllam cauſam manifeſtam & rationabilem conceſſa. Poſtea autem declarauit Tridentinum, quæ dicatur cauſa rationabilis. Tandem, quando hic excuſaretur ab excommunicatione, quæ ibi non reſeruatur, non liber euadet; quia abſque dubio incurrit aliam Pontifici reſeruatam, vt dicemus *n. 90.* Immo ſi tempore conceſſionis adfuit cauſa iuſta, at tempore ingreſſus ceſſarat, incurreretur hæc excommunicatio, vt in ſimili dicemus *eo. num. 90.* Quando autem tempore conceſſionis nulla erat cauſa, at aderat tempore ingreſſus an incurratur hæc excommunicatio dicemus *eo.num.90.*

74 Secunda difficultas eſt circa eandem Tridentini excommunicationem, an eam incurrat fœmina, quæ abſque vlla ſuperioris licentia monaſterium ingreditur, animo habitus regularis aſſumendi, & profitendi? Et quidem, moraliter loquendo, nunquam hanc incurrere exiſtimo: quia communiter bona fide, ac zelo religionis ducta, timenſque ne ingreſſus à conſanguineis impediatur, id efficit. Quod ſi tamen ex natura rei hunc ingreſſum conſideremus; ſecluſa bona fide excuſanti, exiſtimo hunc ingreſſum ſubiacere illi excommunicationi, quia ad eam vitandam vltra cauſam iuſtam deſideratur licentia ſuperioris, quæ in hoc caſu deficit.

75 Tertia difficultas eſt, quando ingreſſus eſt modicus, an incurratur hæc excommunicatio, & reliquæ omnes pœnæ contra illicitè ingredientes? ſed de hoc egimus *num.68.* & quid quando quiſpiam licitè ingreſſus eſt, at finito negotio, ibi intra clauſtrum immoratus eſt? ſed de hoc egimus *n.69.*

76 Quarta difficultas eſt circa pœnam ſecundam relatam *n. 72.* contentam in motu proprio Gregorij XIII. qui incipit; *Vbi gratia*, contra ingredientes monaſteria monialium virtute facultatum vſque tunc conceſſarum, an ea excommunicatio comprehendat ingredientes virtute licentiæ ab Epiſcopo conceſſæ ante hunc motum proprium? Et videtur pars negans inde probari, quia loquitur is motus proprius de licentiis conceſſis à Pontificibus, eorúmve legatis, in quibus Epiſcopi minimè comprehenduntur. Præterea, quia Paulo inferiùs in eodem motu proprio excommunicat ingredientes ex licentia Epiſcopi, vel alterius legitimi ſuperioris, præter caſus neceſſarios conceſſa, cùm tamen in priori parte excommunicaret ingredientes virtute licentiarum, etiam in caſibus neceſſariis conceſſarum. Ergo ſi dicamus in priori parte loquutum de licentiis Epiſcoporum, ac inferiorum Prælatorum, fatenda eſſet contradictio. Sed exiſtimo incurri. Ducor, quia in priori parte de quorúmcumque ſuperiorum licentiis loquutus eſt, vt conſtat ex illis verbis, *tam à prædeceſſoribus noſtris, quàm etiam à nobis, & à Sedis Apoſtolicæ legatis, aut aliis.* Vbi per illam dictionem (*aliis*) indefinitè poſitam comprehenduntur quicumque alij ſuperiores, quorum eſt licentiam concedere, quia aliter ea particula eſſet ſuperflua. Nec obſtat ratio contraria, quia in priori parte loquitur Pontifex de licentiis à quocumque vſque tunc ex quauis vrgentiſſima cauſa conceſſis, quas omnes reuocauit, & ideo vtentem illis iam reuocatis excommunicationi ſubiecit. In poſteriori autem parte loquutus eſt de licentiis in poſterum concedendis, quas ibi non reuocarat, & ideo excommunicat ſolos illis extra caſus neceſſarios vtentes.

Quinta difficultas eſt circa omnes eiuſdem motus 77
proprij Gregorij XIII. pœnas, an eas incurrant, qui non ingrediuntur monaſteria monialium virtute facultatis alicuius, ſed abſque vlla prorſus licentia? Quos quidem incurrere excommunicationem decretam in Tridentino, nulli dubium eſt, verùm illa non eſt reſeruata. At excommunicatio in hoc motu proprio contenta reſeruata eſt; inſuper admittens ingreſſus contra decretum in eo motu proprio, variis aliis pœnis plectitur, vt vidimus *num.72.* Quare magni momenti eſt, noſſe an ex pœnæ ſolos ingredientes prætextu facultatum comprehendant, & ſimiliter qui hos ſolos admittunt; an potiùs omnes eos, qui abſque debita licentia ingrediuntur. Duplex eſt ſententia. Prior aſſerit omnes illicitè ingredientes, & admittentes comprehendi. Ducitur primò, quia ſimilem motum proprium ediderat Pius V. qui incipit, *Regularium perſonarum*, quo excommunicarat fœminas ingredientes monaſteria virorum, prætextu facultatum vſque tunc conceſſarum; & tamen is intelligitur, vt videbimus *n.79.* de quibuſcumque illicitè, & abſque vlla facultate ingredientibus. Ergo ſimiliter intelligendus motus proprius poſtea à Gregorio XIII. editus, tum quia eodem prorſus verborum tenore vtitur, & ad ſolam illius extenſionem videtur editus; quippe ille ſolas fœminas ingredientes illicitè virorum monaſteria pœnis affecit: hic autem quoſcumque vtriuſque ſexus ingredientes illicitè monaſteria monialium. Tum etiam, quia in vtroque motu proprio eadem ratio in iis decretis aſſignatur, nempe, vt conſulatur quieti regularium, vitentúrque perturbationes, ſcandala, mentiſque à ſpiritualibus auocationes, quæ ex ingreſſu fœminarum in monaſteria virorum, vel quarumcumque perſonarum in monaſteria monialium conſurgunt, quæ æquè omnino procedit in quocumque ingreſſu illicito, & illicita admiſſione, quamuis nullius facultatis prætextu ſit. Et confirmatur, quia lex quantumcumque pœnalis, & odioſa, extenditur ex rationis identitate, & maximè ſi in ea ſit ratio illa expreſſa, vt oſtendimus *lib. 3. de matrimonio.diſput.42.num.4.* quod potiſſimùm in his decretis locum habet, vtpote quæ in animæ fauorem ad vitanda peccata ſunt edita, in quo euentu leges pœnales & odioſas amplianda eſſe probaui *lib.7 de matrim. diſp.9. nu.8.* Secundò, quia longe grauius delictum eſt ingredi abſque vlla prorſus facultate, & ſic ingreſſum admittere, quàm innitendo ſuperioris facultatibus. Ergo à fortiori ille ingreſſus, illaque admiſſio comprehenduntur ſub his pœnis. Et ideo hanc partem ſuſtinet Nauarrus *ſumma Latina. c.27. num.103. in excommunicatione 61.* & *comm.4. n.62. notab.4.* & vtrobique dicit, ſic declaraſſe Pium V. fuiſſe ſuam mentem, atque credendum eſſe, eandem fuiſſe mentem Gregorij XIII. & ita ſeruari in pœnitentiaria. Bera *in ſuis reſponſionibus. p 1. caſu 30.* dicens ita praxi receptum eſſe in tota Italia. Villaguta *tractatu de vſuris. quaeſt.35. nu.vltimo*, dicens ſe audiuiſſe à quodam ſuo Prælato ita reſponſum eſſe à Gregorio XIII. conſulto à Cardinali Borromæo. Azor *tomo 1.inſtitut.moralium lib.13. cap.8.quaeſ.vltimo.* Manuel in expoſitione prædicti motus proprij Pij V, *num.7.& 8.* Et hanc ſententiam dicit eſſe tutiorem Lælius Zecchius *de Rep ecclesiaſtica.tit.de regul cap 3.n.11. verſ. 8.* & loquens de admittentibus non prætextu licentiarum, tenet idem Graſſis *1.p.deciſionum.lib.4. c.23. num.8.*

Poſterior ſententia ait, ſolos ingredientes, & admit- 78
tentes prætextu facultatum, comprehendi in iis motibus propriis. Ducitur primò, quia expreſſis verbis vterque Pontifex de iis ſolis loquutus eſt, qui prætextu licentiarum

Digitized by Google

centiarum ingrediuntur, aut admittunt: & Pius V. in præfatione ſui motus proprij expreſsè rationem illius decreti reddit, quod mulieres prætextu harum licentiarum ingredi audebant, non cum modico religioſæ obſeruantiæ detrimento. Secundò, quia non authenticè conſtat, Pium V. & Gregorium XIII. declaraſſe, ſuam mentem fuiſſe comprehendere quoſcumque ingredientes, aut admittentes. Tertiò, quia cùm decreta ſint valde rigida, & grauiſſimas pœnas continentia, non ſunt extendenda ad caſum in his non comprehenſum. Nam nec ex rationis identitate extenſionem legis pœnalis faciendam probauimus *lib.10. de matrim.diſp 4.num.3.* & vltra Doctores *ibi* allegatos, tenet Manuel *qq.regul. tomo 1.quæſt.47.art.1.fin.* eo vel maximè quod non mi- liter eadem in vtroque caſu ratio, quia multo audaciores ſunt ad ingreſſum innixæ aliquibus ingrediendi facultatibus, & ideo pœnis appoſitis earum audaciam comprimi oportuit, vt teſtatur Pius V. in procemio ſui motus proprij, atque in excommunicationis materia id conſtat: nam *clement.vnic de conſanguin.& aſſin.* excommunicantur contrahentes matrimonium contra ſolemne caſtitatis votum; & tamen, quia textus non vniuerſaliter loquitur, ſed excommunicat moniales profeſſas cuicumque nubentes, & accipientes illas in vxores, & viros profeſſos, aut in ſacris conſtitutos ineuntes matrimonium, communiſſima ſententia docet (vt probaui *lib.7.de matrimonio. diſput. 48.num.2.*) illam cenſuram euadere fœminas ſæculares nubentes profeſſo, quia etſi eadem tranſgreſſionis voti ſolemnis ratio in eis concurrat, at textus de eis non loquitur. Nec obſtat, hæc decreta eſſe in animæ fauorem, quia quamuis ea ſit ratio aliquantulæ extenſionis decretorum pœnalium, non tamen eſt ſufficiens, vt ad caſum omnino diuerſum protrahatur. Tandem, quia non eſt nouum minora delicta aliquibus pœnis in iure ſubiici, ob aliquam ſpecialem rationem in eis concurrentem, vt hic contingit propter maiorem ingrediendi audaciam, quæ reperitur in habentibus eas facultates; & ſic ceſſant omnes rationes contrariæ. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Suarez *tomo 5.in 3.p.diſp.22.ſect.6.num.11.& triplici ſequenti.* Thomas Zerola *in praxi Epiſcopali.in 2.edit.p. 1.verbo moniales, ad 8.quæſit.* Philiarcus *de officio Sacerdotis.t.1.p 1.lib.3.c.30.ad finem.* Sayr. *de cenſuris.lib. 3.c. 31.num.10.* Manuel *quæſt.regul.tomo 2.quæſt.47.art 1.à verſ.obſerua etiam quod moniales, vſque ad fin.* & *q 48. art. 2.* vbi *in fin.* dicit ſe contrarium tenuiſſe in loco, quem ex ipſo allegauimus *num præced.* Quod eos motus proprios ibi explicuerit, prout ſunt recepti in ſua religione regularis obſeruantiæ, in qua fuit habita declaratio authentica.

79 Et hæc poſterior ſententia magis mihi placet, loquendo de motu proprio Gregorij XIII. quo pœnis affecit quaſcumque perſonas ingredientes monaſteria monialium, aut fœminas in virorum monaſteria, & perſonas regulares, quæ ſic ingredientes admittunt: loquitur enim de ſolis ingredientibus virtute facultatum illis vſque tunc conceſſarum, & de admittentibus ſic ingredientes. At loquendo de motu proprio Pij V. quo ſolas fœminas pœnis afficit, quæ ingrediuntur monaſteria virorum, aut ingredientes admittunt (quem toto *cap. ſequenti* explicabimus) dicendum eſt, eum intelligi de fœminis etiam non ingredientibus virtute illarum facultatum, & de admittentibus illas. Ratio diuerſitatis eſt, quia Pius V. hanc eſſe ſuam mentem declarauit in quodam motu proprio, qui incipit; *Romanum Pontificem*, quem edidit anno 1570. die 16. Iulij, quem ad verbum refert Confectius *in priuilegiis ordinum mendicantium*, inter litteras Apoſtolicas, *fol.* 179. vbi explicans ſuum priorem motum proprium, ſic ait. *Authoritate Apoſtolica tenore præſentium dicimus, & declaramus fuiſſe, & eſſe mentem, & intentionem noſtram, quod dictæ litteræ non ſolùm comprehenderent, & comprehendant mulieres habentes, & prætendentes facultatem, & indulta ingrediendi monaſteria, ſed etiam omnes, & quaſcumque mulieres alias, tam in genere, quàm in ſpecie.* Nec inde ſequitur eodem modo interpretandum motum proprium Greg. XIII. vt prior ſententia relata *n.76.* contendit, & probat ratio prima ibi adducta. Quia optimè aiunt Anton. Cucus *lib.3.inſtit.maiorum.t.1.n.8.* & Manuel *in ordine iudiciario.c.12.n.vltim.* non ſequi ex declaratione, vt motus proprius Pij V. intelligatur de omnibus fœminis, ſic vniuerſaliter intelligendum motum proprium Gregorij XIII. quia Gregorius XIII. plures caſus comprehendit, nempe, ingredientes in monaſteria tam virorum, quàm fœminarum: & ingredientibus illicitè in monaſteria monialium, erat iam ſtatuta excommunicatio in Tridentino; quare non impunè ingrediuntur, quando non virtute prædictarum facultatum eſt ingreſſus: & ideo ſolas perſonas ingredientes virtute prædictarum facultatum voluit punire. At Pius V. ſolas fœminas ingredientes virorum monaſteria punit, quæ cùm ablato eo motu proprio nullis pœnis obnoxiæ eſſent, iure optimo, ne impunitæ abirent, fuit mens eius comprehendere omnes, etſi nullius facultatis vigore ingrederentur. Et ita concludit Manuel ibi dicens eſſe ſententiam multorum Doctorum Salmanticæ, & lite agitata obtentum in quadam religione, vt ſolùm ingredientes, admittentesque virtute prædictarum facultatum incurrerent eas pœnas. Nec huic ſententiæ aduerſantur Authores *num. præced.* allegati, quia eodem modo vtrumque motum proprium intelligunt, nempe, quando virtute facultatum eſt ingreſſus, & admiſſio: quia non viderunt poſteriorem motum proprium Pij V. vbi ſuam mentem declarauit, cùm nullam prorſus ipſius mentionem faciant.

Ex quo deducitur, nec incurrere has pœnas motus 80
proprij Gregorij XIII. ingredientes, qui prædictas facultates habent, ſi re vera non illis innitentes ingrediantur, ſed quaſi illis prorſus carentes: nec qui ſic ingredientes admittant. Quia hæ perſonæ non verè dicuntur ingredi virtute alicuius facultatis. At ſecus eſſet, ſi virtute illius facultatis re vera ingrederentur; at qui admittunt, non virtute illius admittant, ſed quaſi ea carerent: hi enim admittentes incurrerent pœnas, ſicut & ingredientes, vt conſtat ex illis verbis, *Abbatis, &c. præcipimus, &c. ne in monaſteria, domus, & loca ſua quemquam prætextu huiuſmodi licentiarum, & facultatum ingredi faciant, aut permittant.* At permittentes ingreſſum volentium prætextu harum facultatum ingredi, dicuntur verè permittere vſum talium facultatum, & prætextu illarum ingreſſum. Et ita fatetur Nauarr. *comm 4.num.62.notab. 4.de regul.* Manuel in explicatione motus proprij Pij V. de hac re, *num.7.* Quia attenta littera motus proprij, non includuntur, qui in habentes facultatem, non ingrediuntur virtute illius.

Sed dices, quamuis admittentes ingreſſum in monia- 81
lium Cœnobia non virtute prædictarum facultatum euadant excommunicationem, & cæteras huius motus proprij Gregoriani pœnas, incurrunt tamen excommunicationem latam in Trident *ſeſſ.25.de regul.cap.5.* At id non credo, quia *in eo.cap.* ſoli ingredientes excommunicantur, admittentibus verò nulla pœna eſt ſtatuta. Quod ſi dicas hos incurrere in excommunicationem, eo quod participant in crimine criminoſo, ob quod ingredientes ſunt excommunicati; reſpondeo hanc excommunicationem participantium non eſſe latam in eo Tridentini decreto: ſed *cap.nuper.verſ.in 2.verò quæſtione,* & *cap.ſi concubinæ, de ſententia excommunicationis.* & ſic nullam *eo c.5.* latam incurrunt, ſed hanc horum textuum. Quia ad eam incurrendam oportet excommunicatos, cum quibus in crimine criminoſo participant, eſſe publicè de ea excommunicatione denuntiatos, vt probauimus *lib.7.de matrim.diſp.48.num.3.* At hi ingredientes nondum denuntiati ſunt.

Nec in has pœnas motus proprij Gregoriani incur- 82
rent

rent ingredientes virtute prædictarum facultatũ ex ignorantia quantumcumque culpabili,& craſſa huius decreti imponentis has pœnas,niſi adeò craſſa ſit,vt reputetur temeritas ingens. Ducor ex verbis huius motus proprij,ibi; *ne ipſarum licentiarum prætextu monaſteria huiuſmodi quouis modo ingredi audeant*. At verbum(*audere*)temeritatem petit,adeò vt ſola ignorantia tã craſſa,vt poſſit dici ingens temeritas,ſufficiat,vt dicatur audacia ad pœnas audentibus ſtatutas contrahendas,vt probaui *lib.9. de matrim.diſp.32.n.37.inuicto n.36.& 39.* At ea audacia, aut præſumptio non petitur in facientibus ingredi,aut id permittentibus virtute prædictarum facultatum,vt conſtat ex illis verbis *ibi;Abbatiſſis verò,necnon Abbatibus,conuentibus,& aliis monaſteriorum vtriuſque ſexus ſuperioribus, & perſonis,quocumque nomine vocentur,diſtrictè præcipimus ſub eadem excommunicationis pœna, ac priuationis dignitatum,beneficiorum ſuorum,ac inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda,ne in monaſteria,domus,& loca ſua quemquam prætextu huiuſmodi licentiarum, & facultatum ingredi faciant,vel permittant.* Quare Prælatos, ac Prælatas huiuſmodi facientes ingredi, aut permittentes non excuſabit quidem ignorantia craſſa, at bene excuſabit,quamuis vincibilis,& culpabilis ſit, modò non ſit craſſa,& ſupina, quia quando in excommunicatione non petitur ſcientia, audacia, & præſumptio, excuſat ab illa ignorantia vincibilis iuris excommunicationem imponentis, non autem quando eſt craſſa, & ſupina,vt probaui *lib.9.de matrimonio diſput.32. nu.31.* vbi *num.32.*explicui,quando dicatur craſſa,& ſupina.

83 Atque hæc excommunicatio lata in facientes, aut permittentes ingredi, eſt Pontifici reſeruata, quia præmiſerat Pontifex excommunicationem ſibi reſeruatam in ingredientes virtute prædictarum facultatum: cùm ergo prior excommunicatio ſit reſeruata, erit quoque hæc. Et ſic docet Confectius *de priuilegiis Mendicantiũ, tit.20.c.6.ad finem.*& *cap.9.num.3.*& Suarez *5. tomo in 3.p.diſp.22.ſect.6.nu.14.* & Llamas *ſuprà §.12.ſtatim in principio.* Addit Confectius *eodem cap.9 num.3.* reſeruari quoque Pontificis inhabilitatem,& priuationem officiorum ſtatuta in eo motu proprio. Verùm ſi loquatur de reſeruatione illius motus proprij, id non approbo, quia ſolam excommunicationem reſeruat; ſi autem dicat reſeruari Pontifici, quaſi nullus inferior poſſit in his pœnis diſpenſare, quid ſit in hoc tenendum diximus *cap. præced. num.78 & 79.* Vtrùm verò ab excommunicatione illa reſeruata, ſi occulta ſit, poſſit Epiſcopus abſoluere virtute Tridentini, aut confeſſarius virtute Bullæ, aut religioſi virtute ſuorum priuilegiorum, diximus etiam *cap. præced. numero 76.* vbi etiam *num. 64. & 65.*explicuimus,an exigatur ſententia Iudicis ad hanc priuationem officiorum, & inhabilitatem ad illa, & *ibi numero 66.* explicuimus, quid nomine officiorum intelligatur.

84 Sed maior difficultas eſt, quæ perſonæ facientes, aut permittentes ingreſſum, incurrant hanc excommunicationem, ac beneficiorum, & officiorum priuationem, & inhabilitatem ad illa: nam in verbis motus proprij Gregoriani relatis *ſuprà*, hæ pœnæ imponuntur Abbatiſſis, Abbatibus, conuentibus, ac aliis monaſteriorum vtriuſque ſexus ſuperioribus. & ſtatim ſubduntur hæc verba,*& perſonis quocumque nomine vocentur*. Vbi difficultas eſt, an nomine harum perſonarum comprehendantur religioſi vtriuſque ſexus, an ſoli ſuperiores; quippe non ſolos ſuperiores comprehendi, ſatis indicant ea verba,*& alia perſona*, &c. Quia aliter ſuperfluerent, cùm iam ille motus proprius expreſſiſſet ſuperiores vtriuſque ſexus:& ita tenet Llamas *dicto § 12 ſtatim in principio,& verſ. circa quam 1. dicimus in fine.* Sed exiſtimo, ſolos ſuperiores monaſteriorum vtriuſque ſexus ſub eis pœnis comprehendi, non autem religioſos alios vtriuſque ſexus ingredi facientes, aut permittentes. Ducor primò, quia idem motus proprius paulo inferiùs volens comprehendere ſub pœnis quaſcumque moniales, quæ admittunt ingredientes cum licentia Epiſcopi in caſibus non neceſſariis, id expreſſit dicens indefinitè, *moniales*; quòd ſi idem voluiſſet in his pœnis,facili negotio id expreſſiſſet dicens, *& alios religioſos vtriuſque ſexus.* Præterea,quia iis verbis,*quocumque nomine vocentur*, ſatis denotatur non loqui de priuatis religioſorum perſonis, eæ enim monachi, & moniales ſemper appellantur, nec diuerſis nominibus gaudent:ſed de ſuperioribus, qui in diuerſis monaſteriis diuerſa nomina ſortiuntur. Quare ſenſus eſt & de aliis ſuperioribus, quocumque nomine vocentur. Et ita ſuſtinet Manuel *quæſt.regul.tomo 1.q.47 art.3.*

Sed vrgentiùs premit,quid intelligatur nomine conuentuum, quos admittentes, aut facientes ingredi, ſubiicit quoque Pontifex his pœnis. Nam conuentus nomine intelliguntur religioſi cum ſuperiori in vnum congregati, ſicut nomine Capituli canonici cum decano in vnum coacti. Et ita videtur Pontifex excommunicare religioſos vtriuſque ſexus, ſi in vnum congregati decernant harum perſonarum admiſſionem. Manuel *qq.regular.tomo 1.quæſt.47.art.3.* dicit nomine conuentuum non intelligi omnes religioſos vtriuſque ſexus qui in vnum collegialiter coacti, & ſic tanquam conuentus decreuerunt, vt ingreſſus concederetur, ſed ſolos maiores. Ducitur,quia *c. Romana,ad fin.verb.in vniuerſitatem,de ſententia excommunicationis,in 6.* prohibens vniuerſitatem excommunicari, permittit aliquos ex vniuerſitate illa excommunicationi ſubdi,his verbis, *ſed in illos duntaxat de collegio, vel vniuerſitate, quos culpabiles eſſe conſtiterit,promulgetur.* Vbi Gloſſa *verbo culpabiles*,hæc ait;*ſicut Prælatus,vel conſules,& huiuſmodi maiores.* Sic etiam nomine conuentus facientis,aut permittentis, non videtur intelligi omnes religioſos vtriuſque ſexus, qui nomine conuentus coacti fuerunt rei culpæ ſuffragium præſtantes pro tali admiſſione, ſed ſolos ſuperiores & officiales maiores illius conuentus, qui in culpa huius permiſſionis fuerunt. Idque ſatis iuri conſonum eſſe conſtat ex *cap.dilectus.el 2.de ſimonia*,vbi cùm totus conuentus in ſimoniaca monachi receptione deliquerit, ſoli Prælati, & officiales puniri iubentur. Vbi Gloſſa *verb.officialibus*, quærit,cur non totus conuentus delinquens,ſed hi ſoli puniantur,& reſpondet, quia horum officialium conſilio,& authoritate omnia fiunt: & & ſimile habetur *c.veniens,de ſimonia*,vbi in ſimili conuentus delicto, iubentur vniuerſi monachi reſtituere pecunias ſimoniacè acceptas, at deſcendendo ad pœnas ſic dicitur; *Abbatem,& maiores perſonas monaſterij pro tantæ prauitatis exceſſu,*&c. vbi Gloſſa *verb.maiores*,ait;*quorum conſilio Abbas regitur.* Quare non immeritò textus noſtri motus proprij ſubiicientes pœnis conuentum in hac permiſſione delinquentem,explicandus eſt,vt nomine conuentus intelligantur ſuperior, & ipſius conſultores, qui ſunt præcipui officiales, quorum conſilio ſuperior gubernatur: vt vel ſic conſonet illis iuris textibus, qui pro conuentus delicto non omnes culpæ participes puniunt,ſed officiales maiores. At doctrina hæc ſatis dubia redditur ex iis,quæ notant Abbas *eodem cap. dilectus,num.8.* ſuper eadem Gloſſa, *verb. officialibus*, &. *ibidem* Ananias *num. 9.* vbi dicunt, quando conuentus in vnum Capitulum coactus deliquit, eſſe puniendos omnes conſentientes, aut non contradicentes, prout contradicere tenebantur:ſecus de aliis. At quando non totum Capitulum commiſit, ſed ſoli maiores cum Prælato, quod præſumatur eorum conſilio factum, ſi hos non deliquiſſe conſtet,non punientur. Et ſic dicunt intelligi Gloſſam citatam; & ideo cenſeo omnes illos in vnum Capitulum congregatos, qui culpæ participes fuere ſuffragium præſtando pro ingreſſu, aut non contradicendo cùm poſſent, ligari his pœnis, quia illud eſt conuentum delinquere.

Quare ſi non cogatur conuentus, ſed priuatim cum 86

ſuis conſultoribus, vel cum aliis priuatis religioſis tractet ſuperior de hac ingreſſus permiſſione Prælatus abſque dubio his pœnis ligabitur, quia motus proprius in his pœnis expreſſam de Prælatis mentionem facit. At conſultores, & alios credo tunc non ligari, quia de his mentionem non fecit, ſed de conuentibus: at tunc nullum eſt conuentus delictum, nec conuentus nomine ſuffragium præſtitere.

87 Quod ſi roges, quid per illam actionem ad has pœnas requiſitam, nempe, *ingredi faciant, aut permittant*, intelligatur. Breuiter reſpondeo, intelligi quamcumque actionem poſitiuam, vt iubendo, conſulendo, intromittendo; vel negatiuam, vt non prohibendo, qua Prælati ij ſunt cauſa huius ingreſſus. Quia cùm ex officio teneantur prohibere, idque commodè poſſint vt ſupponimus, cenſentur non prohibendo indirectè huius ingreſſus cauſa: & ideo iure optimo eorum permiſſio his pœnis plectitur.

88 Demum circa has pœnas in dubium ſupereſt, an ligentur permittentes, aut facientes ingredi fœminas virtute prædictarum facultatum in monaſteria virorum, aut mulierum. Anſam dubitandi præbent verba motus proprij Gregoriani: *ibi, ne in monaſteria ſua quemquam prætextu huiuſmodi licentiarum ingredi faciant, vel permittant*. Vbi cùm in genere maſculino dixerit, *quemquam*, de ſola permiſſione ingreſſus virorum videtur intelligi, quippe in decretis pœnalibus, & odioſis, ſub maſculino non comprehenditur fœmininum, vt alios referens tenet Decius *regul. fœminæ. nu. 114. ff. de regulis iuris.* Et amplius id confirmatur, quia in eodem motu proprio Gregorij XIII. volens comprehendere ſuperiores vtriuſque ſexus, id expreſſit his verbis; *Abbatiſſis verò, necnon Abbatibus, conuentibus, ac aliis monaſteriorum vtriuſque ſexus ſuperioribus* Vbi cùm illa dictio, *ſuperioribus*, ſit generis communis maſculino, & fœminino, & ſic illo ſolo verbo vtrumque ſexum comprehendi manifeſtum eſſet, addidit *ſuperioribus vtriuſque ſexus*, nec ſatis ſe dixiſſe exiſtimauit, præmittendo, *Abbatiſſis, necnon Abbatibus*, vbi expreſſius vterque ſexus erat. Cum ergo poſtea loquens de perſonis ingredientibus, ſolo genere maſculino vſus ſit, videtur apertum, non comprehendi fœminas.

89 Quamuis autem hæc ſatis vrgeant, nullatenus auderem excuſare eos, qui fœminas ingredi faciunt, aut permittunt contra eam prohibitionem. Ducor, quod frequentiſſima ſententia ſit in legum diſpoſitione, etiam in materia odioſa, & pœnali, ſub maſculino claudi fœmininum, vt multos referens, & latè probans, teſtatur Decius *eadem regul. fœminæ. nu. 110. verſ. tertia quæſtio*, & multi alij, quos referunt, & ſequuntur Tiraquellus *de retractu lignagier. §. 1. gloſſ. 9. nu. 211.* Menochius *de adipiſcenda poſſeſſione, remedio 4. n. 61. & duplici ſequenti.* Præterea, quia nulla prorſus differentiæ ratio inueniri poteſt, cur potiùs permittens ingreſſum virorum, quàm fœminarum puniatur, cùm motus proprius loquatur de ingreſſu in monaſteria virorum vel mulierum, & multo indecentior ſit ingreſſus mulierum in virorum monaſteria, quàm virorum in monaſteria monialium, cùm hic ſæpiſſime ſit neceſſarius, ille autem vix, aut nunquam. Nec mirum eſt, Pontificem hoc non ita diſtinctè declaraſſe, ſicut poſtea declarat quando exprimit ſuperiores in illis pœnis comprehenſos. Et ideo hanc partem ſuſtinet Manuel *quæſt. reg. tom. 2. quæſt. 47. art. 1. fine.*

90 Sexta difficultas eſt, quomodo intelligatur quarta pœna, cuius meminimus *num.* 72. quæ habetur in eodem motu proprio Gregorij XIII. qui incipit; *Vbi gratiæ*. In hac pœna duplex perſonarum genus includitur. Prius ſunt omnes, & quæcumque perſonæ, ſiue eccleſiaſticæ, ſiue ſæculares, cuiuſcumque ordinis, quæ prætextu licentiarum conceſſarum ab Epiſcopis, vel legitimis ſuperioribus, qui ex ſolis cauſis neceſſariis eam concedere poſſunt, ingrediuntur monialium Cœnobia, extra neceſſitatis caſus: & hæ puniuntur iiſdem excommunicationis, priuationis officiorum, ac beneficiorum, & inhabilitatis ad ea in poſterum obtinenda, pœnis. De quibus pœnis quoad reſeruationem, & facultatem abſoluendi ab illis, & an deſiderent ſententiam Iudicis, nil prorſus eſt dicendum, præter ea, quæ *num.* 82. diximus, cùm ſint eædem prorſus pœnæ, & eodem tenore poſitæ. At quoad perſonas, quæ illas incurrunt, eſt generalis; & in memoriam reuocandum eſt, quod diximus *num. 79. & 80.* has pœnas non incurri, quando ingreſſus eſt abſque vlla ſuperioris licentia, vel non innitendo illi, quia dicitur hic quoque, *prætextu licentiarum*, oportetque addere has pœnas incurri, quamuis licentiæ ſint ex cauſa vrgenti conceſſæ. At tempore ingreſſus ceſſarat cauſa. Conſtat, quia textus hic pœnis ſubiicit ingredientes ex licentia, quando abſque cauſa vrgenti ingrediuntur, & non dicit, quando nulla fuit conceſſionis cauſa. At reuera hic abſque cauſa ingreditur, cùm illa iam tempore ingreſſus ceſſarit. Præterea, quia ceſſante omnino cauſa diſpenſationis, ceſſat diſpenſatio, vt probaui *lib. 8. de matrimonio. diſp. 30. nu. 13.* & ita claré ſignificat Suarez *tomo 5. in 3. p. diſp. 22. ſect. 6. num.* 14. ait enim Gregorium XIII. in hoc motu proprio interdicere vſum facultatis ex cauſa legitima conceſſæ, quando tempore ingreſſus iam ceſſarat. At contra credo has pœnas non incurri, quando tempore licentiæ non erat iuſta cauſa: at talis erat tempore ingreſſus; quia iam non ingrediuntur extra caſus vrgentes: & quamuis ea licentia ſit irrita, vt ſtatim dicemus, at motus proprius parum curat in his pœnis de valore licentiæ, ſed ſolos ingredientes abſque caſu neceſſitatis virtute licentiæ horum ſuperiorum, plectit his pœnis. Sed dubium eſt, an hic incurrat excommunicationem Tridentini, de qua diximus *num.* 71. Et videtur non incurrere: quia reuera ingreditur ex ſuperioris licentia, & in caſu neceſſario. Sed credo eum incurrere. Ducor, quia ea licentia extra caſum neceſſitatis, quia tunc non aderat, conceſſa, fuit irrita, & nullius momenti, vt bene docet Suarez *eo. num.* 14. proximè allegato: nec cauſa ſuperueniens eam efficit valere, cùm ex ea non conceſſa ſit. Atque ita hic ingreſſus eſt abſque licentia, ac ſubinde eam Tridentini excommunicationem incurrit.

91 Poſterius verò ſunt moniales, quæ hos ingredientes prætextu harum licentiarum admittere in ſua monaſteria præſumunt, & plectuntur eiſdem excommunicationis, priuationis, & inhabilitatis pœnis. Vnde circa pœnas nihil prorſus eſt dicendum, præter illa, quæ *numero* 83. diximus, & quæ diximus *num. 78. & 79.* nempe, non incurrere has admiſſionis pœnas, ſed tantum explicandum eſt, quæ nomine monialium comprehendantur, & quæ actio nomine admiſſionis. Eſt ergo difficultas, an nomine monialium comprehendantur in his pœnis Abbatiſſæ admittentes? Ratio dubitandi eſt, quia textus motus proprij in hac parte nullam Abbatiſſarum mentionem facit, ſed in genere de monialibus loquitur, ibi, *néve moniales ſub eiſdem pœnis aliter admittere præſumant.* At in materia odioſa, qualis eſt hæc, nomine monachi non venit Abbas, nec nomine monialis Abbatiſſa, vt tradunt Doctores communiter *c. final. de ſimonia*, Armilla *in ſumma verbo Abbas n.* 11. Nauar. *lib. 5. conſiliorum. in 1. edit. tit. de regul.* Mandoſius *de priuilegiis ad inſtar, gloſſa 7. n.* 28. Adde, in eodem motu proprio, vbi Abbatiſſas comprehendere voluit, id explicuiſſe Gregorium XIII. At exiſtimo, eas quoque comprehendi, vt bene ait Suarez *eodem n.* 14. citato. Ducor, quia quando materia concernit ſalutem animæ, nomine monachi, & monialis, etiam in pœnalibus, veniunt Abbas, & Abbatiſſa, vt optimè tradunt Archidiaconus *cap. periculoſo. nu. 1. de ſtatu regular. in 6. & ibi* Ioannes Andr. *num.* 1. Anchar. *num. 2 notab.* 1. Dominicus *ibi in princip. numer.* 7. Francus *num. 4. notab.* 6. At interdicere ingreſſum

greſſum in monialium Cœnobia, concernit maximè ſpiritualem ipſarum ſalutem: item, quia quando materia eſt pariter proportionabilis Prælato, & ſubditis, veniunt nomine monachi, & monialis Abbas, & Abbatiſſa, vt docent Abbas *Clem.2. num.2. de procurator.* Mandoſius *eodem num.*28. Præterea, quia Francus *c.2. in princip. n.* 5. *ne clerici, vel monachi*, nomine monachi, & monialis Abbatem, & Abbatiſſam comprehendit. Atque abſolutè ſub illis eos comprehendi docent idem Francus *rub. de teſtament. n.*65. *in* 6. & Alciatus *conſil.*163. *nu.*3. *lib.*5. Tandem, quia quando ex ſtatuentis mente conijcitur eum velle hos comprehendere, ſub illis nominibus comprehenduntur vtique, vt bene tradit Mandoſius *eod. num.*28. At hæc videtur aperta Pontificis mens; nec enim eſt creditu dignum, voluiſſe eum plectere moniales ſubditas, quibus non incumbit expellere, aut reſiſtere, non autem Abbatiſſas, quibus id ex officio incumbit, magiſque admittendo delinquunt.

92 At ipſi Prælati, ſiue ſæculares, ſiue regulares, dantes prædictam licentiam abſque cauſa iuſta, vel poſtea admittentes, non ligantur his pœnis, quæ ſolis monialibus ſunt ſtatutæ, nullaque dantibus illis licentiam abſque cauſa iuſta imponitur pœna, nedum admittentibus: maior enim ingreſſus, & magis culpabilis cauſa ſunt, dando licentiam, quàm ſolùm admittendo.

93 Rurſus dubium eſt, quid nomine admiſſionis in monaſteria virtute illius licentiæ comprehendatur, cui hæ pœnæ ſtatuuntur. Quia in hac parte non dixit, *ingredi faciant, aut permittant*, ſicut priùs dixerat, dum excommunicat Prælatos, qui admittunt viros, aut mulieres in monialium Cœnobia; & ideo diximus *num.*87. comprehendi omnem actionem poſitiuam concurrentem, vel negatiuam non prohibendo: ſed dicit, *néve moniales aliter admittere præſumant*. Qui in re optimè loquitur Suarez 5. *tom. in* 3. *p. diſp.*22. *ſect.*6. *n.*14. dicens, exigi cooperationem directam, aut indirectam ad illum ingreſſum. Quare ſi ad monialem non pertineat ex officio impedire, vel admittere huiuſmodi ingreſſum, non incurret, etiamſi cùm poſſit, non obſtet, vel non reſiſtat illi. Quia nec directè, nec indirectè cooperatur ad illum, ſecus autem eſſet, ſi inuitaret, vel aliquo poſitiuo modo faceret illam perſonam ingredi, quia iam tunc directè admitteret. At monialis, cui ex officio impedire incumbit, ligaretur non impediens, quia indirectè admiſſioni cooperaretur. Quod ſi roges, quæ moniales teneantur ex officio impedire; reſpondeo, Prælatas monaſteriorum, & eas, quæ ianuæ cuſtodiendæ præficiuntur.

94 Hinc deducitur, quid in ea quæſtione dicendum, an moniales mandantes, vel conſulentes alicui huiuſmodi admiſſionem, incurrant has pœnas? Et quidem ſi ipſæmet perſonæ quæ ingreditur mandent, aut conſulant ingreſſum, manifeſtum eſt ex dictis *num. præcedenti*, eas incurrere, quia hoc eſt inuitare, & directè cooperari ad ingreſſum. Si autem non perſonæ ingreſſæ, ſed alij conſulant, aut mandent admiſſionem, certum etiam videtur ex dictis *n. præced.* ſi Prælatæ ſint, aut aliæ moniales, quæ ex officio tenentur impedire, eas incurrere; quia cùm non impediendo incurrant, quod eſt indirectè cooperari, à fortiori incurrent conſulendo, aut mandando, quod eſt directè cooperari. Et ita docent Manuel in expoſitione motus proprij Pij V. de hac re, *numero* 10. Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo ingreſſus monaſteriorum monialium, in ſuis annotationibus, numero* 5. Si autem eſſent aliæ priuatæ moniales, credo eas non incurrere, quia cùm ingredientem non inuitent, nec ipſæ conſulant, aut mandent ingreſſum, nec illum teneantur ex officio impedire, non dicuntur directè, nec indirectè, immediatè cooperari ad ingreſſum; & ex cenſuræ, & pœnæ quæ latæ ſunt aduersùs admittentes, nulla mandantium, aut conſulentium mentione facta, non comprehendent mandantes, aut conſulentes. Quippe ea eſt generalis regula, vt cenſura lata in committentes aliquod delictum, non comprehendat mandantes, aut conſulentes illud admitti, niſi in canone ferente cenſuras exprimantur, vt latiſſimè probaui *lib.*3. *de matrim. diſp.*49. *num.*2.

Secundò deducitur, quid dicendum de monialibus, quæ cùm perſona iam illicitè ingreſſa in monaſterium confabulantur, ipſámque comitantur. Aliqui (vt refert Manuel in expoſitione motus proprij Pij V. de hac re *n.*9.) loquentes de eo motu proprio Pij V. quo pœnis aliquibus ſubiecit admittentes fœminam aliquam in virorum monaſterium, his verbis; *ne eas introducere, admitteréve præſumant*, dicunt non incurrere has pœnas religioſos confabulantes cum fœmina iam ingreſſa, aut illam comitantes, quia non dicuntur introducere, nec admittere ad ingreſſum, cùm iam illa ingreſſa eſſet. Sed Manuel *ibi*, & Sorbus *n.*4. vbi allegatus eſt *n. præced.* dicunt incurrere loquentes de eodem motu proprio Pij V. atque idem conſequenter dicent de monialibus in noſtro caſu, vbi eodem verbo (*admittere*) vtitur Greg. XIII. probátque Manuel, quia (*admittere*) in ſua propria, & rigoroſa ſignificatione ſignificat etiam approbare iam factum, vt teſtatur Calepinus *verb. admittere* Rebuffus *l.* 14. §. *rem admiſiſſe videtur. ff. de verborum ſignificatione.* Item, quia Bartolus *l. ſi per vim, num.*2. *C. de iis, qui vi*, vbi tradit, illum cui alterius in domum admiſſio interdicta eſt ſub aliquibus pœnis, eas incurrere, ſi cum iam ingreſſo confabuletur. Præterea, quia in communi loquendi modo ad ſuam familiaritatem quiſpiam alium admittere dicitur, qui cum illo loquitur. Tandem mens Pontificum fuit, vitare ſcandala, ac mentis diuagationes, quæ ex admiſſione perſonarum ſæcularium conſurgunt, quæ quidem non minus in hoc caſu proueniunt. At religioſos priuatos exiſtimo non per hoc incurrere, niſi colloquio illo, aut comitatu cooperentur ad eum ingreſſum, quia vt hi incurrant, exigitur aliqua poſitiua cooperatio in illis, vt diximus ſuprà. Alij verò, quibus ex officio incumberet, non incurrerent ratione illius loquælæ, aut comitatus, ſed quia non reſiſtunt potentes, & ad id obligati. Quare ſi impedire non poſſent, nec illa loquela, aut comitatu eſſent cauſa, non incurrerent. Et Bart. pro contraria parte falsò allegatur, nec enim verbum dicit; & Calepinus, & Rebuffus non dicunt abſolutè, & ſemper (*admittere*) eſſe approbare iam factam; ſed iuxta additum nomen, vt, rem factam admittere: & ſimiliter dicentur admittere, quando ingreſſum ita approbarent, vt eſſent cauſa. 95

Tertiò deducitur, non incurrere has cenſuras monialem, qualiſcumque illa ſit, quæ ex aliqua inaduertentia, obliuione, aut negligentia admitteret ingredientes illicitè: quia motus proprius ait; *admittere præſumant*. Quæ verba auſum temerarium, & præſumptionem poſtulant. Sic Nauar. *comm.*14. *n.*6 *in notab.*7. *de regular.* Suarez 5. *tomo, in* 3. *diſp.* 12 *ſect.*6. *n* 14 Manuel *quæſt. regular. tomo* 1. *q.*47. *artic.*2. & in expoſitione motus proprij Pij V. de hac re. *n.*11. Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo ingreſſus monaſteriorum monialium, n.*6. Sed parum dicunt: nam quamuis ignorantia eſſet craſſa, excuſaret ab hac cenſura, quia quoties textus vtitur verbo *præſumant*, excuſat ignorantia quantumcumque craſſa, niſi adeò craſſa eſſet, vt meritò diceretur ingens temeritas, vt probaui *lib.*9. *de matrimonio. diſp.* 32. *n.*38 *iunctis* 36. & 39. 96

Tandem deducitur, non incurrere religioſum, qui fœminas bono fine in virorum monaſteria admitteret, vt eſſent abſconſæ: quia non dicitur auſu temerario admittere, nec præſumere. Sic Manuel *eo. n.*11. & Sorbus *n præced.* allegati, & loquuntur de motu proprio Pij V. quo interdicitur præſumere admittere fœminas in monaſteria virorum: & conſequenter idem dicent in noſtro caſu de monialibus admittentibus bono fine perſonas ingredientes illicitè in monaſterium. Quia eſt eadem ratio, & hic motus proprius vtitur eodem verbo, *admittere præſumant* 97

98 Septima difficultas eſt circa vltimas pœnas, quarũ meminimus *n.71.* ſtatutas in alio motu proprio Greg. XIII. qui incipit, *Dubiis, quæ emergunt*, contra Prælatos ingredientes in Cœnobia monialium ſibi ſubdita, extra neceſſitatis caſus, quomodo intelligantur. In eo enim motu proprio, poſtquam interdixit omnibus Prælatis, etiamſi Cardinalatu, & quacumque alia dignitate præditi ſint, ſiue ſæculares, ſiue regulares ſint, quibus monialium cura incumbit, ne ingrediantur extra caſus neceſſitatis monialiũ monaſteria, & tunc non ſoli, ſed à paucis iiſque ſenioribus, religioſiſque perſonis comitati, deſcendens ad pœnas cõtra facientibus ſtatuendas, ſic ait; *Serio monemus, vt facultate huiuſmodi, qui eam habent, præterquam in caſibus (vt præfertur) neceſſariis, neutiquam vtantur. Quod ſi contrà fecerint, ſtatuimus, qui pontificalis dignitatis fuerint, pro prima vice, qua contra fecerint, ingreſſu Eccleſiæ interdictos: pro ſecunda, munere pontificali, & à diuinis ſuſpenſos, ac deinceps ipſo facto abſque alia declaratione excommunicatos exiſtere: regulares verò omni officio, ac miniſterio priuatos excommunicationi ſimiliter ſubiacere.* In quibus verbis nullam cenſuram ex his ſibi Pontifex reſeruat, & omnes incurruntur ante Iudicis ſententiam, præter priuationem officiorum, ac miniſteriorum, quam incurrunt quando ſunt Prælati regulares, qui ingrediuntur, quia ſunt ſuſpenſio, & interdictũ, & excommunicatio, quæ iuxta communem ſic incurruntur, vt probaui *lib.9. de matrim diſput.30. num.1.* Quare minus bene Sorb. *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo ingreſſus monaſteriorum monialium, in ſuis annotat. num.10. verſ. notandum eſt, an committens occultè*, ait exigi ſententiam Iudicis, quando non dicit, *ſint ſuſpenſi ipſo facto*; nec additur, *abſque alia declaratione.* At priuationem illam indigere Iudicis ſententia diximus *cap. præced. num.64. & 65. & ibidem num.66*, explicuimus, quid nomine adminiſtrationis, & officiorum includatur, & *num.77. & 78.* quis poſſit in hac pœna diſpenſare; quis autem poſſit in ſuſpenſione, & interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ, dicemus *cap. ſequent. num.41.*

99 Ex quibus verbis apertè colligitur, ſolos Prælatos ſæculares pontificali dignitate præditos, & quoſcumque Prælatos regulares iis pœnis ſubiici. Quare vicarij Epiſcoporum, & quicumque Abbates, & Prælati ſæculares habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ingredientes monaſteria monialium ſibi ſubdita, præter caſus neceſſitatis, nullis pœnis ſubduntur, quia motus proprius, vt conſtat ex verbis eius *num. præcedent.* allegatis, etſi omnibus Prælatis eiuſmodi ingreſſum interdixerit, at deſcendens ad contrauenientium pœnas, ſolùm meminit Prælatorum ſæcularium dignitatem pontificalem habentium, & quorumcumque Prælatorum regularium.

100 Nec etiam incurrent Prælati quicumque, qui ſoli in caſibus neceſſitatis ingrederentur, vel comitati perſonis non habentibus conditiones petitas in eo motu proprio. Quia dum ille tranſgreſſoribus pœnas ſtatuit, tantùm meminit Prælatorum ingredientium citra caſus neceſſitatis.

101 Secundò deducitur, Prælatos pontificali dignitate præditos incurrere excommunicationem pro tertio, & quibuſcumque deinceps ingreſſibus abſque cauſa neceſſaria, non autem pro primo ac ſecundo. Quia poſtquam motus proprius impoſuit alias pœnas primo, & ſecundo horum ingreſſui, ſubiunxit ea verba, *ac deinceps excommunicatos exiſtere.* Quorum verborum apertus eſt ſenſus, id eſt, pro vlterioribus ingreſſibus ſubiaceant excommunicationi, & ita explicat Llamas *in methodo curatoris*, in appendice, quam ponit in *fine, in §.7.*

102 Sed dubium eſt, an Prælati regulares ingredientes præter caſus neceſſarios in Cœnobia monialium ſibi ſubdita, incurrant prima & ſecunda vice pœnas in eo motu proprio ſtatutas. Llamas allegatus *n. præced.* affirmat eas non incurrere, ſed pro ſolis tertio, & vlterioribus ingreſſibus. Ducitur, quia motus proprius loquens de Prælatis pontificali dignitate inſignitis, ſtatuit pro prima & ſecunda vice diuerſas pœnas, & pro vlterioribus excommunicationem, & ſtatim ſubiunxit pœnas pro Prælatis regularibus. Ergo ex adiunctis intelliguntur eæ pœnæ pro Prælatis regularibus, quando tertiò, & vlteriùs ingrediuntur. Verùm hoc non admitto, ſed credo, quacumque vice ingrediantur extra caſus neceſſarios, eas pœnas incurrere. Ducor, quia non connexuit pœnas horum Prælatorum cum pœnis pro tertio ingreſſu Epiſcoporum, quaſi eæ quoque pro ſolo illo accipiendæ ſint, ſed priùs ſtatuit pœnas Epiſcopis, diſtinguens in illis egreſſus: & poſtea deſcendit ad Prælatos regulares, nullam diuerſitatis ingreſſuum mentionem faciens; & ſic horum pœnas connexuit cum pœnis illorum, non autem cum numero ingreſſuum.

Vltima difficultas eſt circa omnes pœnas hucuſque relatas, ſiue ingredientium illicitè, ſiue admittentium, an eæ incurrantur, quando delictum ingreſſus, vel admiſſionis eſt omnino occultum, at prodit in actum externum? De qua re latè Manuel in expoſitione motus proprij Pij V. de hac re, *à num. 22. vſque ad 32.* Sed non eſt cur remoremur, quia quæſtio non pertinet ad hunc locum, ſed eſt generalis in omnibus cenſuris, & ideo ad illam materiam ſpectans; atque idcirco breuiter dico, Caſtrum *lib. 2 de lege pœnali. cap. vltim. in 3. principali conditione*, tenere cenſuras præter excommunicationem non incurri ob tale delictum occultum. Et in propriis terminis motus proprij Pij V. contra fœminas ingredientes monaſteria virorum, tenet Llamas *in methodo curationis*, in appendice. §.7. At longè eſt à veritate aliena hæc ſententia; & ideo dicendum eſt, omnes cenſuras incurri ob eiuſmodi delictum. Quod ſatis apertè colligitur ex Tridentino *ſeſſ. 24. cap.6. de reformat.* dum concedit Epiſcopos poſſe abſoluere ab omnibus cenſuris ob delictum occultum contractis. Atque ita Sayrus *de cenſuris, lib.6. cap.2. nu.19.* refert Caſtrum, viſo hoc Tridentini loco recantaſſe palinodiam *eo. cap vltim, in fin. in ſua poſteriori editione*, & tenent multi, quos refert, & ſequitur Comit. *Clem. ſi furioſus 2. p §.3. nu.4.* Corduba *in ſuo quæſtionario, lib.1. quæſt.35.* & in propriis terminis dicti motus Pij V. tenet Manuel in eius expoſitione. *num. 31.* Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo ingreſſus monaſteriorum monialium, in ſuis annotationibus, num.10. verſ. notandum eſt an committens occultè.* 103

Tandem aliæ ſunt excommunicationes antiquiores 104
contra ingredientes peculiaria monialium monaſteria, quas referunt collector priuilegiorum Mendicantium, *verbo ingreſſus monaſteriorum monialium*, & Manuel, *quæſt. regul tom.1. qu.47. art.1 initio. & art.2. initio* Nam Gregor. IX. & Eugenius IV. excommunicationem ipſo facto incurrendam promulgarunt aduerſùs præſumentes ingredi monaſteria Sanctæ Claræ, & Bonifacius IX. aduerſùs præſumentes ingredi monaſteria ordinis Prædicatorum, & Iulius II. aduerſus ingredientes monaſteria Conceptionis.

SVMMARIVM.

An liceat frequentare monaſteria monialium? proponitur duplex textus interdicens? num. 105

*An non ſola viſitationis frequentia, ſed quicumque acceſſus interdicatur etiam religioſis & fœminis? n.*106.

Quæ pœna imponantur frequẽtantibus monaſteria monialium, & quo pacto intelligantur, & an exigant monitionem, & ſatis ſit poſt monitionem ſemel accedere? num. 107.

An vtraſbas pœnas poſſint clerici excommunicari, & deponi? num. 108.

Quid intelligatur per frequẽtiã adeũdi monaſteria? refertur

tur duplex ſententia?num.109.& 110.
Explicatur ſententia Authoris?num.111.
Quid intelligatur per monaſteria frequentanda? numero 112.
Ad frequentanda monialium monaſteria, vel accedendum ad ipſa, an exigatur cauſa, & qualis?num.113.
An exigatur ſuperioris licentia, & cuius?num.114.
Referuntur variæ prohibitiones loquendi cum monialibus? numero 115.
Explicatur, an vbique obliget quoddam Romæ edictũ interdicens loqui, aut ſcribere monialibus?n.116.
Excommunicatio edita à Gregorio XIII. in quoſdam regulares monialibus ſcribentes, an liget ſcribentes, quando litteræ non peruenêre ad moniales? & explicatur hoc axioma verba cum effectu ſunt intelligenda?n.119.
Qualiter fratribus Minoribus interdicitur ſub regula accedere ad monialium monaſteria, & quorum licentia hōc ingreſſus indigeat remiſſiuè?n.118.
An ſit culpa lethalis accedere ſine iuſta cauſa ad monialium Cœnobia, aut illa frequentare? refertur quædam ſententia?num.116.
Sententia Authoris?num.120.

105 QVÆSTIO vltima. An non ſolùm ingreſſus in monaſteria monialium, ſed etiam acceſſus virorum ad eas inuiſendas, vel alloquendas, vel ad ipſa mittere literas ſit interdictum? Anſam dubitandi præbet *c periculoſo, in princip. de ſtatu regularium, in 6* ibi, *nulli que aliquatenus inhoneſta perſona, nec etiam honeſta, niſi rationabilis, & manifeſta cauſa exiſtat, ac de illius, ad quem pertinuerit, ſpeciali licentia ingreſſus, vel acceſſus pateat ad eaſdem moniales.* Et quamuis aliquis prætendere poſſit hunc textum quoad hoc eſſe conſuetudine abolitum, ſicut abolitus quoque erat quoad ingreſſum in monaſteria monialium, reſpondet Nauarrus *comment.4.n.61 initio, de regularibus*, & Manuel *quæſtionum regular. tom.1. qu.45.art.4. verſic. pro huius difficultatis*, eum textum eſſe innouatum in Concil Tridenti *ſeſſ.25.de regular c.5.* & in motu proprio Pij V. qui incipit: *Circa paſtoralis officij* ibi, *quam nec etiam approbauimus, & innouamus in omnibus ac per omnia, ac illum diſtrictè obſeruari mandamus.* Quod ſi dicas non innouari eum textum niſi quoad monialium clauſuram, de qua & Tridentinum, & motus proprius egerunt: obſtat huic obiectioni. quod Pius V. dixerit, *in omnibus, & per omnia*, eò vel maximè quod ad perfectam monialium clauſuram nõ parum conducit, nec ingredi, nec accedere ad ipſarum monaſteria. Anſam ſimiliter dubitandi præbet *cap. monaſteria, de vita, & honeſtate clericorum*, ibi. *Monaſteria ſanctimonialium ſi quiſquam clericus ſine manifeſta, & rationabili cauſa frequentare præſumpſerit, per Epiſcopum arceatur, & ſi non deſtiterit, ab officio eccleſiaſtico reddatur immunis: ſi laici, excommunicationi ſubdantur, & à cœtu fidelium fiant penitus alieni.* Qui textus ſigillatim explicandi ſunt.

106 Non eodem modo vterque textus loquuntur, ſed ſe habent tanquam excedens, & exceſſum. Quippe *eo c. monaſteria*, ſolùm interdicitur frequens monialium viſitatio: at prohibitio aucta eſt *dicto c. periculoſo*, vbi ſimpliciter interdicitur omnis acceſſus; atque ita notat Nauarrus *commentar.4 n.61. initio, de regularibus.* Inſuper *cap. monaſteria*, de ſolis clericis, & laicis ſermonem habet. Quare cùm materia hæc ſit ſtricta, & pœnalis, nomine clericorum non comprehenduntur religioſi, nec clerici in dignitate aliqua conſtituti, nec canonici Eccleſiæ cathedralis), vt probaui *ſupra num.65.* At textus *cap. periculoſo*, vniuerſaliter loquitur, & apertè, tam de viris, quàm de fœminis, tum quia dicit, *nulli inhoneſta perſona, nec etiam honeſta*: tum etiam, quia ſtatim dicit, *ingreſſus, vel acceſſus pateat ad ipſas moniales.* At manifeſtum eſt, ingreſſum interdictum eſſe tam viris, quàm fœminis. Ergo idem dicendum eſt de acceſſu.

Excedit autem prohibitio textus *dicti cap. monaſteria*; 107
nam *cap. periculoſo*, nulla pœna imponitur accedentibus in monaſteria monialium; at *cap monaſteria*, præſumentes ea frequentare, ſi clerici ſint, & ab Epiſcopo moniti non deſtiterint, iubetur Epiſcopus ab officio eccleſiaſtico immunes reddere, id eſt, ſuſpendere. Si autem laici ſint, nec moniti ab Epiſcopo deſtiterint, iubetur Epiſcopus eos excommunicationi ſubdere, & è cœtu fideliũ facere penitus alienos; quæ cenſuræ non latæ, ſed ferendæ ſunt, vt apertè conſtat ex contextu ibi *excommunicationi ſubdantur, & à cœtu fidelium fiant penitus alieni.* Quæ verba, cùm ſint futuri temporis, important ſententiam ferendam, vt latè probat Tiraquellus *l. ſi vnquam, verb. reuertatur, n.39. & ſequentibus. C. de reuocandis donationibus.* Quod ſi obiicias, videri ea verba ſuperflua, *& à cœtu fidelium*, &c. cùm prius dicatur, eos laicos eſſe excommunicandos, excommunicari autem ſit à cœtu fidelium excludi. Quidam dicunt, vt refert Cardinalis ſtatim allegandus, quod prior pars intelligatur de excommunicatione minori, poſterior autem de maiori. Sed optimè reprobat, quia excommunicatio ſimpliciter prolata, intelligitur ſemper de maiori. *c. ſi quem, de ſententia excommunicationis.* Quare legitimus eorum verborum ſenſus eſt, vt coniunctio (&) ſumatur pro, id eſt, quia quando copulatiua dictio ponitur inter duo, quorum alterum eſt ſequela & effectus alterius, ſignificat idẽ quod, id eſt. Facit *l. 1. ff. de pactis*, cum ibi notatis; atque ita docent Ioannes Andreas *eo. cap. monaſteria, num.4.* Hoſtienſis *in fine.* Antonius *num.6.* Abbas *num.4.* Imola *ſtatim princip.* Ancharanus *num.5.* Cardinalis *n.3. oppoſit. 2.* Secundò prior pars intelligitur de excommunicatione maiori, poſterior autem de eius denuntiatione, vt ſic à fidelibus euitentur. Sic Ioannes Andreas, Abbas, Ancharanus *ibidem.* Quatenus autem dicit textus *eo. cap. monaſteria*, vt antequam hæ pœnæ infligantur frequentantibus monaſteria, arceantur illi ab Epiſcopo, ſenſus eſt, id eſt, monendo corrigantur, vt bene explicant Ioannes Andreas *ibi, num.2.* & Cardinalis *n.1.* Quare optimè docent Gloſſa *ibi verb. non deſtiterit*, & Hoſtienſis *num.2.* Abbas *num.5.* opus eſſe, vt has pœnas monitio procedat. Poſtquam autem moniti fuerint, ſatis eſt, vt his pœnis plecti poſſint, ſi vel ſemel tantùm poſt monitionem accedant ad monaſteria monialium, quia ex tunc ſunt contumaces. Sic Hoſtienſ. *eo cap. monaſteria, num 5, verbo immunis*, Ioannes Andreas *num.3.* Antonius *fine.* Cardinalis *num.1.* Imola *fine*, Ancharanus *fine.*

Clerici quoque frequentantes monaſteria, ſi moniti non reſipuerint, poſſunt vltra pœnas *dicti cap. monaſteria*, excommunicari, & tandem deponi, vt conſtat ex textu *cap vt clericorum, de vita, & honeſtate clericorum.* Et ita docent Ioannes Andreas *eo. cap. monaſteria, nu.3.* Antonius *numero 9.* Cardinalis *numer.1.* Imola *ſtatim in principio.* 108

Quod ſi petas, quid intelligatur per frequentiam adeundi monaſteria, interdictam *in eo. cap. monaſteria.* Variæ ſunt ſententiæ: quidam dicunt binum aditum eſſe frequentiam. Ducuntur ex *cap ita nos 25. quæſtione 2.* vbi loquens textus de geminata Pontificis cæde, ſubdit; *Quapropter iam velut vſum.* vbi Gloſſa *verbo vſum*, ait in criminibus duabus vicibus induci frequentiam: & ex *c.3. in fine. C. de Epiſcopali audientia*, vbi textus remiſſionem criminis bis commiſſi, ait imputari conſuetudini. Et Gloſſa *verbo conſuetudini*, dicit duabus vicibus induci in criminibus conſuetudinem. Quod idem tradit Archidiaconus *cap. illud, in fine. d.12.* & ideo hanc ſententiam in propriis noſtris terminis tenet Gloſſa *eodem cap. monaſteria, verbo frequentare*, & Abbas *ibi, numero 5.* re latè diſputata, quæſtionem hanc indeciſam relinquit. 109

Alij eam frequentiam accipiendam dicunt iuxta communem loquendi vſum, relinquique prudenti ar- 110

bitrio quando illa dicatur. Sic Hoſtienſis *eodem cap. monaſteria, n. 2. verbo frequentare, el x.* & *ibi* Ioannes Andreas *in fine*, Antonius *fine*, Cardinalis *fine*, Ancharanus *fine*, Imola *fine*, Nauarrus *commentario 4. n. 61. verbo quibus addo, de regular.* Manuel *quaſtionum regularium tomo 1. quaſtione 45. artic. 4.* Llamas *in methodo curationis*, in appendice, quam ponit *in fine*, § 4. Quare Nauarrus, & Manuel arbitrantur, non eſſe frequentiam, ſi quis moniales duodecies tribus annis, ſemel ſingulos quoque trimeſtri alloqueretur: at eſſe frequentiam ſi ter tribus diebus continuis. Llamas autem dicit eſſe frequentiam loqui duabus vicibus vna die, vel duabus diebus continuis, non autem toto menſe duas vices.

115 Et hæc poſterior ſententia placet, vt relinquatur prudentis arbitrio: ſed exiſtimo nimis ſtrictum eſſe arbitrium prædictorum Doctorum, quare tunc crederem eſſe frequentiam, quando ſemel ſingulis menſibus, aut ter tribus diebus continuis.

112 Nomine autem monaſteriorum, quorum frequentia interdicitur *eodem cap. monaſteria*, quidam dicunt intelligi tam ipſas moniales, vt ſic ſumatur continens pro contento, quàm etiam ipſamet monaſteria: quod in ipſorum quoque frequentia periculum ſit. Ita docent Hoſtienſis *eodem cap. monaſteria, num. 1.* & *ibi* Ioannes Andreas *num. 1.* Abbas *num. 3. oppoſit. 1.* Imola *num. 1.* Cardinalis *num. 1. oppoſit. 1.* Quare Antonius *ibi, in fin.* quærit, an pœnæ illius textus locum habeant in frequentantibus ſola monaſteria; & refert quoſdam dicere non habere locum, & alios habere locum, ac in vltimo loco videtur eam ſententiam amplecti. Sed meliùs Innocentius *ibi, num. vnic.* explicat, id eſt, moniales. Quare optimè Nauarrus *commentar. 4. n. 61. verſ. 5. quod per illa verba, de regul.* & Manuel *quaſt. regul. tomo 1. quaſtione 45. artic. 2.* dicunt non interdici frequentiam, nec acceſſum ad monaſteria, cauſâ audiendi diuina, vel alia, quàm cauſâ loquendi, vel aſpectus actiui, aut paſſiui.

113 Sed ne frequentia, aut acceſſus ad monaſteria monialium culpabilis ſit, exigitur cauſa rationabilis, & manifeſta coniunctim. Quia textus *dicti cap. monaſteria*, petit coniunctim vtrumque. Sic Innocentius *eodem cap. monaſteria, num. vnico,* & *ibi* Hoſtienſis *num. 1. verbo manifeſta*, Abbas *num. 3.* Cardinalis *num. 3. notab. 2.* Ancharanus *num. 3.* Manuel *quaſt. regular. tomo 1. quaſtio. 45. art. 4. verſ. pro huius difficultatis.* Non ſatis autem eſt conſanguinitas: idque videtur comprobari ex 7. Synodo, *c. 20.* & refertur *cap. diffinimus 18. quaſt. 2.* quia non modicum detrimentum patiuntur moniales ex hac conſanguineorum frequentia. Et ita docent Hoſtienſis *eodem cap. monaſteria, nu. 2 verbo per Epiſcopum,* & *ibi* Ioannes Andreas *num. 2.* Abbas *num. 3.* Ancharanus *nu. 3.* Antonius *num. 8.* Imola *nu. x* Cardinalis *num. 3 notab. 2.* Sed hinc exciperem parentes, & fratres, ſororéſque monialis: quod horum frequentia non ſit indecens, nec ſcandali cauſa; & multò minor cauſa ad acceſſum petitur, quàm ad ingreſſum, vt ex ſe patet, & bene docet Manuel *eo. art. 4. verſ. circa cauſam*, quia longè minus eſt accedere quàm ingredi.

114 Inſuper exigitur licentia ſuperioris vltra prædictam cauſam, vt expreſsè petitur *eodem cap. periculo, in principio.* Sufficit autem licentia expreſſa, vel tacita, vt quando Prælatus videns acceſſum, & potens contradicere, tacet: Abbatiſſáque poterit eam licentiam concedere, niſi quando Prælatus alicui acceſſum interdicit. Hæc Manuel *eodem artic 4.*

115 Alij extant textus de confabulationibus cum monialibus loquentes, vt *cap. diffinimus 18. quaſt. 2.* quod ex 8. Synodo ſancitum eſt, vt ſi neceſſaria vitæ ad moniales deferantur, ea extra ianuam Abbatiſſa ſuſcipiat, & monachus propinquam monialem viſitare volens, cum ea modicè, & breuiter, ac in præſentiâ Abbatiſſæ loquatur, ac ſtatim abeat: & in Concilio Cabilonenſi II. canone 55. dicitur, ne Abbatiſſa horis incommodis cum viris clericis, aut laicis loquatur; & canone 56. ne Abbatiſſa nec aliqua monialium à veſpera vſque ad primam cum quibuslibet viris colloquium habeat, niſi ita neceſſarium, vt euitari nequeat, & tunc coram teſtibus; & canone 61. dicitur, vt nulli moniali viros alloqui integrum ſit, niſi in auditorio, & coram teſtibus, & *cap. 10. actione 18. q. 2.* quod eſt ex Concil. Hiſpalenſi II. *cap. 11.* dicitur non licere Abbati, nec alij ſuperiori loqui cum monialibus, præterquam cum Abbatiſſa, & de iis, quæ ad earum inſtitutionem pertinent, nec cum Abbatiſſa, niſi rarò, & breuiter, & præſentibus duabus, vel tribus perſonis. Et anno 1590. editum eſt decretum à ſacra Cardinalium Congregatione, vt nulli religioſo, exceptis ſuperiore monialium, & confeſſario ordinario, & extraordinario, cùm ad tempus deputabitur, liceat abſque expreſſa eiuſdem Congregationis licentia accedere ad monialium Cœnobia, ſiue ſui, ſiue alieni ordinis, nec ipſas moniales alloqui, nec alias perſonas intra clauſuram exiſtentes; & confeſſariis ſimiliter interdixit, ne in ædibus monaſterij, vel eis contiguis pernoctent, aut alios pernoctare faciant, néve ibi comedant, bibant, reficiantur, aut cibum ſumant; excepto confeſſore; quæ omnia, ac ſingula præcepit obſeruari ſub pœna priuationis officiorum, & vocis actiuæ, ac paſſiuæ ipſo facto incurrenda.

Præterea Nauarrus *commentar. 4. num. 61. de regularib.* 116
refert Romæ eſſe edictum à vicario Pontificis de eius commiſſione promulgatum, ne quis vir, vel fœmina noctè, aut die loquatur, vel ſcribat alicui moniali, vel Prælatæ, vel puellæ in monaſterio quacumque de cauſa incluſæ, abſque vicarij Pontificis, aut protectoris ordinis licentia, ſub pœna quingentorum aureorum, & alia arbitraria, exceptis deferentibus eleemoſynas, aut opera manuum ab eis facienda, qui ſolam Abbatiſſam, aut eius vicariam alloqui poterunt. Sed Nauarrus *ibi*, & Manuel *quaſtionum regularium tomo 1. quaſtione 45. articul. 5.* aiunt, & bene, decretum hoc ad alias prouincias non extendi; cuius ſignum eſt exigi licentiam vicarij Papæ, aut protectoris ordinis, qui Romæ ſolùm commorantur.

Atque Gregorius XIII. præcipit quibuſdam regu- 117
laribus ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ne ſcriberent monialibus ſui ordinis. Circa quod decretum dubitari poteſt, an eam excommunicationem incurrant, qui moniali ſcripsêre, at literæ ad ipſam non peruenerunt. Cui quæſtioni optimè ſatisfaciunt Nauarrus *lib. 5. conſil. tit. de ſententia excommunicationis, in 1. editione toto conſilio 60. in 2. toto conſilio 19.* & Manuel *quaſt. regularium tomo 1. quaſtione 45. art. 4.* dicentes hos peccaſſe contra obedientiam, at non incurriſſe excommunicationem, quia etſi id axioma, verba cum effectu ſint intelligenda, deductum ex *l. 1. §. hac autem verba, ff. quod quiſque iuris*, & *cap. hac autem verba, de pœnit. d. 5.* non ſit intelligendum de quocumque effectu extrinſeco, ſed illo ſolo, quem verba propriè ſignificant, vt ex multis probat idem Nauarr. *eodem cap. hac autem verba, numero 10. & 11.* & miſſio eſt effectus intrinſecus, quem ſignificant illa verba; at hoc intelligendum eſt, niſi legiſlator, aut alius diſponens petat tacitè, vel expreſsè effectum etiam extrinſecum, vt probatur ex *l. 1. ſi Balſatorã, C. de fideiuſſor.* quæ habet, promittentem inuenire latronem, non ſatisfacere inueniendo, niſi eum captum Iudici exhibeat. Addit autem Nauarrus eos incurſuros excommunicationem, ſi præfatæ litteræ perueniſſent per relationem perſonarum fide dignarum ad monialem. Sed hoc non approbo: quia hoc non eſt verè peruenire litteras, ſed quoddam illarum nuntium.

Qualiter autem fratribus Minoribus ſit ſua regula in- 118
terdictum accedere ad monialium monaſteria, & qui ſuperiores poſſint eis licentiam concedere, conſulendus eſt Manuel *qq. regul. tom. 1. q. 45. art. 4. & tripici ſequenti.*

Tandem

119 Tandem difficultas eſt, an culpa lethalis ſit accedere abſque legitima cauſa ad monaſteria monialium, aut illa frequentare, contra prohibitionem *c. monaſteria, de vita, & honeſtate clericorum*; & *cap. periculoſo, in principio, de ſtatu regularium, in 6.* quam hactenus explicuimus, Llamas *in methodo curationis*, in appendice, quam ponit in fin. §. 4. dicit eſſe culpam lethalem frequentiam hanc in clericis, vel laicis, quod grauibus pœnis plectatur *eadem cap. monaſteria*. Atque idem docet Manuel *qu. regul. tom. 1. qu. 45. art. 4.* Secus inquit, eſt de vno, vel altero acceſſu; is enim ex materiæ leuitate, quando abſque cauſa iuſta eſt, aut abſque legitima licentia, venialis eſt.

110 Verùm exiſtimo ſecluſis aliis extrinſecis ſcandali, aut mali finis circumſtantiis, non eſſe culpam mortalem eam frequentiam abſque iuſta cauſa, & licentia, niſi frequentans ab Epiſcopo monitus non deſiſtat. Ducor, quod *dict. cap. cum monaſteria*, eas pœnas graues non ſtatuat ante prædictam monitionem: nec ſecluſis his circumſtantiis, ſit materia adeò grauis. Præterea, quia Caietan. *in ſumma, verbo clericorum peccata, verſ. nec obſtat dictis*, ait nulla clericis iure prohibita obligare illos ex vi illius prohibitionis, ſecluſis circumſtantiis extrinſecis ſub culpa lethali, donec contumacia adſit non obediendo monitioni. Atque in noſtris propriis terminis docet Nauarrus *ſumma Latina, & Hiſpana c. 25. nu. 10.* Et quamuis de culpa veniali etiam dubitare videatur: at credo acceſſum ſine iuſta cauſa, & abſque licentia eſſe venialem, nedum frequentiam. Cui etiam addo, rariſſimè attentis circumſtantiis extrinſecis frequentantes excuſari à mortali. Quia rariſſimè non inde ſcandalum conſurget, & rariſſimè deficiet finis aliquis turpis. Si tamen eæ circumſtantiæ concurrerent, vt hæc deficeret, erit ſola culpa venialis, vt diximus.

CAPVT XVII.

De Clauſura monaſteriorum virorum quoad ingreſſum fœminarum in ea.

SVMMARIVM.

Quot quæſtiones diſputandæ ſint. n. 1.

Proponuntur textus interdicentes ingreſſum fœminarum in virorum monaſteria. n. 2.

An interdicatur ingreſſus puellarum, & fatuarum? referetur duplex ſententia n. 3.

Sententia Authoris. n 4.

An comprehendantur Reginæ, Imperatrices, & filiæ earum? num. 5.

An poſſint habentes facultatem ingrediendi, ingredi aliis fœminis comitatæ? n. 6.

An poſſint ingredi fundatrices? n. 7.

An comprehendantur in hoc motu proprio fœminæ, quæ non ingrediuntur virtute aliquarum facultatum, & admittentes? remiſſiuè. n. 8.

An ſit mortale eas ingredi, aut religioſos eas admittere, ſecluſa prohibitione huius motus proprij? n. 9.

1 QVadruplex eſt quæſtio diſputanda. Prima eſt. Quarum fœminarum ingreſſus in virorum monaſteria interdicatur. Secunda. Quid nomine monaſterij comprehendatur. Tertia. In quibus caſibus ſit ingreſſus hic licitus. Vltima. Quas pœnas incurrant fœminæ extra caſus licitos ingredientes, ac religioſi, qui eas admittunt & cuius ſit in eis diſpenſare.

2 QVÆSTIO prima. Quarum fœminarum ingreſſus in monaſteria virorum interdicatur. Præmittendum eſt, ingreſſum hunc interdici in motu proprio Pij V. qui incipit; *Regularium perſonarum*, editúſque eſt anno 1566. die 25. Octobris, vbi poſtquam reuocauit omnes facultates, etiam ab Apoſtolica Sede quomodocumque conceſſas mulieribus cuiuſcumque ſtatus, etiamſi comitiſſæ, marchioniſſæ, & duciſſæ ſint, ingrediendi monaſteria monialium, hæc addidit; *Diſtricte prohibentes mulieribus prædictas facultates, & licentias prætendentibus, ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna, poſtquam harum litterarum notitiam habuerint a qua non poſſint, niſi à Romano Pontifice abſolui, præterquam in mortis articulo, ne dictas domos, aut monaſteria ingredi audeant*, & ſtatim ſubdit alias pœnas religioſis illas admittentibus. Alium etiam motum edidit Greg. XIII. quo interdixit ingreſſum, ſiue fœminarum, ſiue virorum in monaſteria monialium, & ingreſſum fœminarum in monaſteria virorum, de quo ſatis egimus *toto capit. præcedenti.*

Prima difficultas eſt, an ſub hac prohibitione comprehendantur puellæ cuiuſcumque ætatis, & fatuæ? 3
Quidam cenſent non prohiberi ingreſſum puellarum, quæ ſunt decem annorum. Ducuntur, quod motus proprius Pij V. de mulieribus loquatur. At nomine mulierum illæ ſolæ comprehenduntur, quæ impudicitiis aptæ ſunt; ſic tenet Llamas *in methodo curationis*, in appendice, quam ponit in fin. §. 15. *ad finem.* Imò Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, in ſuis annotationibus, nu. 2. verb. aduertendum, quod ſub nomine*, ait poſſe dici ſolas mulieres comprehendi, quæ conſummando matrimonio aptæ ſunt; quod quidem in anno duodecimo, niſi malitia ſuppleat ætatem contingere ſolet. Alij autem cenſent comprehendi puellas maiores ſex annis, non autem quando ſunt minores; & hoc dicit Sorbus *ibidem* fortè eſſe verius, & idem tenet Manuel in expoſitione huius motus proprij, *num. 12.* vbi etiam ait, interdici quoque ingreſſum mulieris fatuæ.

Sed dicendum eſt idem proſus, quod diximus *cap. præced. num 5. & ſequentib.* de ingreſſu puerorum, & puellarum in monaſteria monialium: nam quod ibi de pueris dictum eſt, de puellis hic dicendum. Quia eadem videtur ratio; nec obſtat Pium V. nomine mulierum vſum eſſe, quia reuera illo nomine fœminas qualcumque comprehendere voluit ætatis aptæ ad rationis vſum, vel fatuas puberes, quæ ad peccandum incitare poſſunt. 4

Secunda difficultas eſt, an comprehendantur quoque Reginæ, Imperatrices, & earum filiæ, ita vt facultates his conceſſæ cenſeantur reuocatæ? Reſpondetur, nequaquam comprehendi: quia Pontifex reuocans facultates mulierum cuiuſcumque conditionis, explicuit, etiamſi comitiſſæ, marchioniſſæ, aut duciſſæ ſint, vbi Reginarum, Imperatricum, & filiarum non meminit, cùm tamen iure optimo earum meminiſſe oporteret, tanquam ſpeciali nota dignarum, ſi illas comprehendere voluiſſet. Quare nec ipſæ ingrediendo virorum monaſteria, nec religioſi illas admittentes contraueniunt huic prohibitioni. Et ſic bene docet Manuel *qq. regular. tomo 1. quæſtione 48. art. 1. verſ. circa quam, ſtatim in principio*, & in expoſitione huius motus proprij, *num. 3.* & ſatis videtur ſignificare hoc eſſe verum, quamuis nullum ingrediendi hæc monaſteria priuilegium habeant, cùm aſſerat eas ſub hac prohibitione non comprehendi. Et ita exiſtimo verum, quamuis Manuel *eodem art. 1. verſ. circa quam, in fin.* titubet circa filias Reginarum, & Imperatricum, propter declarationem Gregorij XIII. de qua *nu 7.* mentionem faciemus, dicens ſtandum eſſe ei declarationi, vbi de ea eſt authentica notitia. Sed adhuc ea ſtante exiſtimo, quod diximus verum: nec enim credo filias has per ea verba generalia excludi, ſed nomine Reginarum comprehendi. 5

Atque poſſunt iuxta aliquos ingredi quæcumque fœminæ, quibus ingreſſus in virorum monaſteria eſt conceſſus, his fœminis comitatæ quæ eas comitari ſolent; 6

lent; quia non eſt credendum mentem Pontificis eſſe, has perſonas ingredi aliter quàm earum dignitatem decet. Præterea id colligitur ex *cap. licet, de priuil. in 6.* vbi dicitur, priuilegium conceſſum alicui perſonæ ad audienda tempore interdicti diuina, extendi quoque ad perſonas eas comitari ſolitas: & ita docet Manuel in expoſitione eiuſdem motus proprij, *num.* 4. Sed hoc ita vniuerſaliter dictum non placet, quia cùm hæc prohibitio ſit ratione decentiæ monaſteriorum, ea maximè attendi debet: eſſétque valde indecens, vt puellæ ſolitæ has comitari ingrederentur. At placet, vt ingrediantur comitatæ paucis fœminis, ſenioribúſque, & bonæ famæ, ſicut Gregorius XIII. in motu proprio, qui incipit, *Dubiis, quæ emergunt*, ſtatuit, vt Prælati ingreſſuri in monaſteria monialium in caſu neceſſitatis, ingrediantur comitati paucis, & ſenioribus, vitæque probatæ: cùm tamen Epiſcopi maiori numero comitari ſoleant, ac pueris pediſſequis, ac vilibus hominibus, an cambulonibus.

7 Tertia difficultas eſt de fœminis monaſteriorum virorum fundatricibus, an ſub hac prohibitione comprehendantur? Actus trium capitulorum fratrum Minimorum à Paſſarello compilati, *fol.* 128. Manuel *quæſtionum regul. tomo* 1. *quæſt.* 48. *art.* 1. *verſicul. circa quam*, & Sotbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verb. ingreſſus monaſteriorum monialium, in ſuis annotationibus, in fine*, referunt Greg. XIII. conſultum, an hic motus proprius derogét regulæ fratrum Minimorum concedenti, vt fœminæ ſtirpis Regiæ, & quæcumque eius ordinis fundatrices poſſint decenter comitatæ ingredi eorum monaſteria, reſpondiſſe, non derogare, quoad Reginas, & quoad fundatrices dumtaxat. Quare ſtante hac declaratione exiſtimo, in quacumque religione, vbi ſimilis fuerit regula, vt permittantur ingredi fundatrices, poſſe quoque eas ingredi. Quia Gregor. XIII non indulgendo, ſed declarando dixit, non cenſeri per hunc motum proprium derogatum prædictæ Minimorum regulæ. Quare cùm eadem ſit ratio de quacumque religione habente ſimilem regulam, idem quoque dicendum eſt. Quando autem nulla talis regula eſſet, credo non poſſe has fundatrices admitti. Et hoc poſterius ſatis indicat Manuel in expoſitione huius motus proprij. *n.* 3. ait enim ideo Pium V explicuiſſe duciſſas, & ſimiles, quia hæ ſolent eſſe fundatrices, & ne putaret quiſpiam poſſe fundatrices ingredi.

8 Quarta difficultas eſt, an comprehendantur in huius motus proprij prohibitione fœminæ, quæ nullius facultatis virtute ingrediuntur, aut religioſi ſic illas admittentes? & quid in prohibitione motus proprij Gregorij XIII. qui eundem fœminarum ingreſſum interdixit? Sed de hac re latè diximus *cap. præcedent. numero* 79.

9 Sed quæres, an ſecluſa horum motuum propriorum prohibitione, eſſet culpa lethalis fœminas in virorum monaſteria ingredi, aut religioſos illas admittere. Et videtur verior pars affirmans, cùm vterque motus proprius rem adeò grauem exiſtimet, vt ſit neceſſaria licentia Pontificia ad eum ingreſſum, ac omnes licentias reuocet. Sed bene Suarez 5. *tom. in* 3. *part. diſp.* 22. *ſect.* 6. *num.* 12. ait, nullibi reperiri textum alium interdicentem hunc ingreſſum ſub mortali, nec intrinſecè ſola rei natura, ſecluſis aliis extrinſecis circumſtantiis, eſſe quod tanquam mortalis damnetur. Quare ſecluſis inſtitutis illius religionis à Pontifice confirmatis, interdicentibus hunc ingreſſum, vel admiſſionem, & extrinſecis violentiæ illatæ religioſis, ſcandali, aut mali finis circumſtantiis, non erit mortalis.

SVMMARIVM.

An nomine monaſteriorum, & domorum virorum, in qua interdicitur ingreſſus fœminarum, intelligantur prædia, horti, & quæcumque religioſorum domus, ſeparata a monaſteriis; proponuntur probantia partem affirmantem. num. 10.

Explicatur ſententia Authoris. n. 11.

Quid intelligatur nomine monaſteriorum? n. 12.

An poſſint expelli fœminæ a religioſorū prædiis, ne ibi ſacro interſint, quamuis ſit dies feſtus, nec alibi audire poſſint? n. 13.

An horti, quos religioſi in ſuis monaſteriis habent, comprehendantur nomine monaſterij, & ita ſit interdictus ingreſſus fœminarum ad illos? refertur quadam ſententia. num. 14.

Sententia Authoris. n. 14.

Quid de ſacriſtia: refertur quadam ſententia. n. 16.

Sententia Authoris. n. 17.

An atrium ſcholarum Societatis IESV, *aut atrium exterius religionum, in quo non eſt ianitoris ſedes, cenſeatur comprehendi in prohibitione huius motus proprij? n.* 18.

Quid de religioſorum domibus, dum fabricantur, aut de domibus, infirmariiſve in ciuitate deſtinatis ad ipſos excipiendos? n. 19.

Quid de domibus Societatis, quas reſidentias vocant? num. 20.

Quid de Prioribus aliquarum religionum. n. 21.

QVÆSTIO ſecunda. Quid nomine monaſterij virorum comprehendatur, in quod hic fœminarum ingreſſus interdicitur. Et quidem videtur intelligi quæcumque religioſorum propriæ domus, etiamſi a monaſteriis ſeparatæ ſint, vt ſunt prædia, domus ruſticæ monachorum, ac orti illorum, quò recitandi animi gratiâ ſolent aliquando ſe recipere. Quia motus proprius Pij V. dicit, *ne dictas domos, & monaſteria ingredi*, at dictio copulatiua inter diuerſa ponitur, & ſic non exigitur ingreſſus ad monaſteria, ſed ad illa, vel ad domos, hæ autem ſunt domus, quamuis monaſteria non ſint. 10

Sed dicendum eſt, pro eodem prorſus vſurpari domos, & monaſteria; ſicut in ſimili probauimus *cap.* 15. *n.* 8. in motu proprio Pij V. interdicenti egreſſum monialium a ſuis monaſteriis, ſeu domibus, eodem vſurpari monaſteria, & domos. Nec obſtat, ibi vſum Pontificem dictione, *ſeu*, cuius natura eſt ſumi expoſitiuè, ac eſſe inter nomina diuerſa idem ſignificatiua: in hoc autem motu proprio vſum eſſe dictione, *&*, quæ ſuapte natura ponitur inter diuerſa. Nam vti Pontificem quandoque vna, & quandoque alia dictione in rebus omnino ſimilem habentibus rationem, eſt ſignum eius mentem eſſe, non ſumi dictionem copulatiuam in ſuo proprio ſignificato, ſed ſumi pro dictione, *ſeu*, vel, *ſiue*. Et ita vtraque vox, *domus*, & *monaſterium*, pro eodem vſurpantur, nec comprehenduntur domus, prædia, & horti, quæ intra clauſuram monaſterij non ſunt. Et ſic docet Nauarrus *comm.* 4. *n.* 12. *notab.* 1. *de regul.* & *lib.* 1. *conſ. in* 2. *edit. tit. de regul. conſ.* 66 *à n.* 3. *vſque in fin. in* 2. *lib.* 5. *tit. de verbor. ſignificat. conſ.* 5 *n.* 1. Manuel in expoſitione huius motus proprij, *n.* 1. Llamas *in meth. curat.* in appendice quam ponit in fine, *in* §. 12. *verſ. circa quam primò aduertimus.* 11

Nomine autem monaſterij intelliguntur ea ſola, quæ ſunt intra monaſterij ſepta, vt bene ait Nauar. *vtroque conſil. allegato, notab.* & clariùs Paz *in ſua practica. tit.* 1. *parte* 5. *c.* 3. §. 3. *n.* 32. dicens comprehendi omnia contenta intra ſepta, & ambitum monaſterij, quæ vna clauſura clauduntur. 12

Quamuis autem eo motu proprio non interdicantur ingreſſus fœminarum in hæc religioſorū loca, quæ verè monaſteria non ſunt, decet tamen religioſam honeſtatem, illas ad hæc loca minimè admittere: nec tenerentur religioſi 13

religioſi eas admittere, etiamſi dies feſtus eſſet, nec fœminæ illæ poſſent ſacro intereſſe, niſi in illo religioſorum prædio, aut domo. Quia præponderat decentia religioſa neceſſitati fœminas à ſuis domibus expellendi.

14 Ex his deducitur primò, quid dicendum ſit de hortis, quos religioſi in ſuis monaſteriis habent, qui contigui ſunt enim ipſis monaſteriis. Et quidem ſi per clauſtra monaſterij ſit ad hortos eius ingrediendum, nemo dubitat ingreſſum interdici hoc motu proprio, etſi non ratione hortorum, ſaltem ratione clauſtri per quod eſt ingreſſus. Sed difficultas eſt, quando in hortis ipſis ianua eſt, per quam abſque clauſtrorum ingreſſu pateat ad illos acceſſus. Manuel in expoſitione huius motus proprij, *n.* 2. aliquantulum dubius eſt propter quandam Innoc. IV. & Nicolai III. declarationem, in qua declararunt nomine monaſteriorum monialium S. Claræ, in quæ fratribus Minoribus ſua regula ingreſſum interdicit, comprehendi ſola dormitoria, clauſtra, & officinas interiores: ait tamen tutius, & verius eſſe comprehendi. Quia Greg. XIII. in ſuo motu proprio, qui incipit, *Vbi gratiæ*, vbi ingreſſum quoque fœminarum in virorum monaſteria interdixit, ait: *ne in monaſteria, domos, & loca ſua*, & non dixit tantùm, *in monaſteria, & domos*, vt Pius V. At hi horti ſunt loca monaſterij. Et Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo ingreſſus monaſteriorum monialium, in ſuis annot. n.* 1. quamuis attenta ea declaratione dubitarit, ſubdit, ea prædictis motus proprij Gregoriani verbis elatum eſſe comprehendi, & ita practicari.

15 Cæterùm verba illius motus proprij, mea ſententia, nihil ad hoc conferunt, nam nomine monaſteriorum, domorum, & locorũ, idem intelligit Greg. XIII. vt conſtat. Quando enim interdixit ingreſſum, ſolùm dixit, *monaſteria quouis modo ingredi audeant*: & dum admittentibus in ea indixit pœnas, dixit, *monaſteria, domos, & loca*; & non eſt credendum impoſuiſſe pœnas admittentibus fœminas ad loca monaſterij, in quæ ingreſſus non erat interdictus. Rurſus, quia ſimiliter ruſtica conuentus prædia ſunt religioſorum loca, & tamen fatentur omnes (vt *n.* 12. diximus) non comprehendi. Tandem, quia ſaltem dicendum eſſet nec fœminas ingredientes, nec religioſos admittentes in eos hortos comprehendi in huius motus proprij prohibitione, ſed in ſolius Gregoriani. Quod non modici effectus eſſet: quippe hic motus proprius intelligitur in vniuerſum de mulieribus, quæ ſine virtute facultatum ſiue carentes illis ingrediuntur, & de admittẽtibus illas. At Gregorianus de ſolis ingredientibus, & admittentibus virtute facultatum, vt probauimus *c. præced. n.* 79. Quare exiſtimo in vtriuſque motus proprij prohibitione hos hortos comprehendi: quod ſint intra monaſterij clauſuram, partéſque ipſius. Rurſus, quia ſimiles monialium hortos nemo dubitabit eſſe intra clauſuram, cùm monialibus clauſuræ adeò adſtrictis, integrum ſit ad illos ſe recipere, vt praxis ipſa oſtendit. Quare dicendum eſt, Pontifices illos nomine officinarum interiorum hos hortos comprehendiſſe, vtpote qui recreationi monialium, & religioſorum manendo intra clauſuram deſeruiunt.

16 Secundò deducitur, quid dicendum ſit de ſacriſtia, quando eſt contigua Eccleſiæ, ſolo pariete intermedio eam ab Eccleſia diuidenti: quando enim in eam ingreſſus minimè pateret, niſi per monaſterij clauſtra, res eſt clara. Sed difficultas eſt, quando non opus eſt per clauſtrum ingredi, ſed per portã ſacriſtiæ in ipſa Eccleſia exiſtentem in illam itur. Sorbus *n.* 14. allegatus refert multos de hoc dubitaſſe, & quoſdam religioſos reputare eam eſſe intra monaſterij clauſuram, alios autem id negare, & admittere in illam mulieres gratiâ confeſſionum excipiendarum; & ipſe nil decidit, ſed ſolùm debere Prælatos eſſe circumſpectos, examinando, an ſcandalum, & perturbatio religioſorum, quæ ſunt rationes, quibus innititur hic motus proprius, inde oriantur. Manuel quoque in expoſitione huius motus proprij, *n.* 14. dicit, in religione Minorum reputari tanquam officinam monaſterij interiorem, nec permitti fœminas in illam ingredi: at ſe vidiſſe in Monaſterio S. Auguſtini eas in ſacriſtia confeſſuras admitti, & ipſe nil decidit.

17 Sed multo magis rationi conſonum mihi videtur, eam eſſe intra clauſuram, & ſic nullatenus poſſe fœminas in illam admitti. Doceo, quod ſacriſtia illo medio pariete disiuncta ab Eccleſia, non ſit Eccleſiæ pars, ſicut ſunt ſacella Eccleſiæ, vt ex multis probaui *lib.* 7. *de matr. diſp.* 15. *nu.* 31. & 34. quod & ipſa experientia teſtatur. Mirabuntur enim ſæculares, ac iure optimo eis ſcandali anſa tribuetur admiſſis illuc mulieribus. At damnandum non eſſet monaſterium, in quo eſt vſus fœminas in ſacriſtiam admittendi, cùm res hæc non ſit comperta, ſed variis ſententiis ſubiiciatur.

18 Tertiò deducitur, quid dicendum ſit de atrio ſcholarum Societatis IESV, quando ſcholæ ſunt contiguæ, vt ferè ſunt ſemper, cum Collegio. Scio viros doctos iudicaſſe non reputari intra clauſuram, nec ſimiliter exterius Collegij atrium, in quo eſt porta, quæ tota die ſæcularibus patet, nec ibi ſedes eſt ianitoris: ſed clauſuram incipere ab ea porta, in qua ſedes eſt ianitoris ad clauſuram ſeruandam. Quod mihi quoque placet, quia cùm vtrumque atrium dictum ita pateat, vt ingreſſus illuc nemini interdicatur, nec clauſura ibi ſeruetur, iure optimo reputatur eſſe extra monaſterij clauſuram, quamuis maximè dedeceat fœminas, nec ad illa admitti debeant. Quod omnino in Societate IESV ſeruatur.

19 Quartò deducitur, religioſorum domos nondum fabricatas, ſed fabricari cœptas, in quibus nondum conuentus ad ibi morandum fuit introductus, ſed ſolùm aliqui religioſi ibi inhabitant pro fabricæ totius ſeruitio, non cenſeri tunc monaſteria, vt ingreſſus fœminarum in illas cenſeatur hoc motu proprio interdictus. Sic refert Sorbus *in priuileg. Mendicantium, verb. ingreſſus monaſteriorum monialium, in ſuis annot. n.* 11. *verſ. eſt aduertendum*, & ſatis placet, quia nondum domus illa cenſetur conuentus. Idémque refert declaraſſe de domibus, ſeu infirmariis in ciuitate conſtitutis ad religioſos tanquam hoſpites excipiendo, vel vt in eis ad valetudinem priſtinam reſtituantur, quia nec conuentum, nec Eccleſiam habent; & id ſatis eſt manifeſtum.

20 Quintò deducitur, quid dicendum de domibus in quibus religioſi aliqui Societatis IESV in aliquibus locis inhabitant, quæ nondum tanquam Collegia, aut domus probationis, profeſſorúmve ſunt acceptatæ à Patre noſtro Generali, quas vulgò reſidentias appellamus. Qua in re ſic cum viris doctis, quos conſului, diſtinguendum cenſeo. Si tantùm ibi noſtri ad tempus commoraturi ſint, & ideo non in forma collegij ibi viuitur, nec eſt ibi Eccleſia cum Euchariſtia, non cenſentur domus religioſæ comprehenſæ in hoc motu proprio: ſecus ſi ſint reſidentiæ perpetuæ, in quibus omnino in collegij forma viuitur, eſtque Eccleſia cum Euchariſtia. Quia priores reputantur tanquam priuatæ noſtrorum hoſpitij domus; poſteriores autem ſunt omnino inſtar domorum aliarum Societatis.

21 Vltimò deducitur, Prioratus, quos habent monachi D. Benedicti, & D. Bernardi, comprehendi in hac prohibitione, quia tales monaſteria ſunt, & clauſuram habent. Sic Llamas *in meth. curat.* in appendice, quam ponit in fine. §. 12. *verſ. circa quam primò aduertimus.*

SVMMARIVM.

Proponitur conceſſio quædam Pij V. vt ingrediantur fœminæ virorum monaſteria quibuſdam diebus. n. 22.

An poſſint religionum Prælati ſupplicationes extraordinarias indicere, vt liceat fœminas clauſtra ingredi. n. 23.

An licebit die ſupplicationum manè celebrandarum ingredi veſpere clauſtra. n. 24.

An

31 Ex dictis deducitur deciſio quæſtionis agitatæ in capella Tholoſana deciſ. 449. an canonicis regularibus Diui Auguſtini integnum ſit, fœminas honeſtas, & omni prorſus ſuſpicione carentes admittere, vt ipſis inſeruiant? Et deciſio illa late probat non licere; Auferius autem ibi dicit oppoſitum poſſe ſuſtineri. At hodie eſt res certa id non licere: quia motus hic proprius quemcunque ingreſſum fœminarum in virorum monaſteria interdixit. At quando fœmina non intra clauſtra monaſterij, ſed in domo aliqua, etiam monaſterio contigua, canonico regulari ibi habitanti deſeruiret, vt liceret ſimiliter, ſi honeſta ſit, ac omni ſuſpicione carens; quia nullus eſt textus id interdicens. Sic Nauarrus *comment. 4. num 65. de regul.* Manuel *quæſt. regul. tomo 1. quæſt. 48. art. 4.*

32 Demum id notandum eſt, priuilegium Pontificium fœminis conceſſum ad ingrediendum in virorum monaſteria, non ſuffragari, quando monaſteria ſua ſtatutis ingreſſum interdicerent, & nulla derogationis huius inſtituti mentio fieret. Quia exigitur ſpecialis mentio, vt cenſeatur ei derogari, vt expreſſè habetur *c. 1. de conſtitut. in 6.* vbi ea redditur ratio; quia cum res eſt quid facti, præſumitur Pontifex eam ignorare. Sic Paſſarellus *in compendio priuilegiorum fratrum Minimorum. c. 9.* Manuel *1. tomo ſummæ in 2. edit. c. 10. nu. 6.* Et hinc vterque defendit iuſtum eſſe, quia in aliquibus generalibus eius ordinis Capitulis decretum eſt, nempe, vt nullæ mulieres, virtute cuiuſuis priuilegij Apoſtolici non facientes mentionem prohibitionis regulæ, ad conuentuum ſuorum ingreſſum admittantur. Quare fœminæ virtute eius priuilegij ingredientes incurrent has cenſuras, niſi ignorantia excuſarentur. Quia cùm ea facultas ſit inualida, perinde eſt, ac ſi abſque illa ingrederentur.

SVMMARIVM.

Quando fœminæ ingredientes virorum monaſteria extra caſus permiſſos incurrant excommunicationem Pontifici reſeruatam: & quis ab ea abſoluere poſſit. n. 33.
Quæ pœnæ ſtatuantur in eo motu proprio contra religioſos admittentes fœminas intra ſua monaſteria n. 34.
In quo differant quoad pœnas in admittentes ſtatutas motus proprius Pij V. & Gregorij XIII. n. 35.
An exigatur præſumptio; & quæ ignorantia, aut bonus finis excuſent. n. 36.
Quid nomine officiorum, & nomine admiſſionis, & nomine ſuſpenſionis à diuinis intelligatur; & an comprehendantur mandantes, & conſulentes? remiſſiuè n. 37.
An pœna priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa incurratur abſque aliqua Iudicis ſententia? refertur quædam ſententia. n. 38.
Explicatur ſententia Authoris, & an ſufficiat dicere, ipſo facto, & abſque alia declaratione, vt nulla Iudicis ſententia exigatur. n. 39.
Quid de ſuſpenſione à diuinis? n. 40.
Quis poſſit abſoluere ab excommunicatione contra ingredientes, & à ſuſpenſione, quam incurrunt, num. 41.
Quid ſi deducta ſunt in iudicium, an virtute bullæ aut priuilegiorum Societatis IESV poſſit confeſſarius ab illis abſoluere? n. 42.
Refertur quædam ſententia, & ſententia Authoris: & an poſſit dari teſtimonium abſolutionis in ſcriptis? n. 43.
Quis poſſit diſpenſare in priuatione officiorum, & inhabilitate? remiſſiuè. n. 44.

33 QVÆSTIO vltima. Quas pœnas incurrant fœminæ extra caſus licitos in virorum monaſteria ingredientes, & religioſi ſic ingreſſas admittentes, & quis ab eis abſoluere, eiſve diſpenſare valeat. Pius V. in eo motu proprio excommunicationis pœnam Pontifici reſeruatam in fœminas ingredi audientes ſtatuit ibi; *ingredi audeant.* Quo eodem verbo vſus eſt Gregorius XIII. in ſuo motu proprio, qui incipit, *Vbi gratia.* Quare ignorantia quantumuis craſſa, dummodo non ſit ingens temeritas, excuſabit ſic ingredientes, vt diximus *cap. præced. n. 82.* vbi tractauimus, quis ab hac excommunicatione reſeruata abſoluere poſſit.

Alias pœnas ſtatuit idem Pontifex in eodem motu proprio religioſis admittentibus prædictas fœminas intra ſua monaſteria, videlicet ſuſpenſionis à diuinis priuationis officiorum, & ad illa inhabilitatis in poſterum obtinenda, ipſo facto abſque alia declaratione incurrendas, his verbis, *ipſis verò monaſteriorum, & conuentuum Abbatibus, Præpoſitis, Prioribus, & aliis præſidentibus, quocunque nomine vocentur, & eorum monachis, canonicis, & fratribus, ſiue mendicantibus, ſiue non mendicantibus, ſub priuationis officiorum, quæ in præſenti obtinent, & inhabilitatis in poſterum ad illa, & alia omnia, & ſuſpenſionis a diuinis ipſo facto ſine alia declaratione incurrendis pœnis, ne eas introducere, admittereve præſumant.* 34

Ex quo deducitur, hunc motum proprium, & motum Gregorij XIII. de quo ferè toto *cap. præced.* egimus, habere ſe inſtar excedentis, & exceſſi. Nam motus proprius Gregorij XIII. excedit quidem motum proprium Pij V. quia ille vltra pœnam priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa ſtatutam à Pio V. aduersùs religioſos permittentes ingredi fœminas in monaſteria virorum, addit etiam priuationem beneficiorum, & inhabilitatis ad illa, & excommunicationem Pontifici reſeruatam, nec petit in admittentibus præſumptionem, vt diximus *cap. præced. num. 82. & 83.* & iis pœnis afficit eos, qui viros, aut fœminas ingredi faciunt, aut permittunt in monaſteria monialium, aut fœminas in virorum monaſteria. At motus proprius Pij V. non impoſuit pœnas priuationis Beneficiorum, & inhabilitatis ad illa, ſed ſolùm officiorum. Inſuper petit præſumptionem in admittentibus; prætereà etiam loquitur de ſolis admittentibus fœminas in virorum monaſteria. Exceditur autem, quia motus proprius Gregorij XIII. ſolos Prælatos facientes, aut permittentes ingredi comprehendit, vt diximus *cap. præced num. 82.* & ſolos eos comprehendit, qui admittunt virtute facultatum ingredientibus conceſſarum, vt diximus *cap. præced. n. 79.* nec imponitur ſuſpenſionem à diuinis facientibus, aut permittentibus ingreſſum. At hic motus proprius Pij V. intelligitur de facientibus, aut permittentibus ingredi fœminas in virorum monaſteria, quamuis nullius facultatis virtute ingrediantur, vt diximus *eod. cap. præced. num. 79.* inſuper vltra pœnam priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa, imponit admittentibus, vel facientibus ingredi ſuſpenſionem à diuinis, ſiue hi Prælati ſint, ſiue quicumque alij religioſi, vt conſtat ex eius verbis *n. præced.* relatis. 35

Cùm ergo hic motus proprius petat ad eas pœnas incurrendas præſumptionem in admittentibus, vel facientibus ingredi, excuſabit ab illis quæcumque ignorantia craſſa, dummodo non ſit ingens temeritas, vt diximus *cap. præced. num. 96.* vbi etiam *num. 97.* egimus an incurrant admittentes bono fine. 36

Quid autem intelligatur nomine officiorum, quibus priuantur, redduntúrque inhabiles ad illa, qui has fœminas admittunt, diximus *cap. 15. num. 67.* quid autem nomine admiſſionis, & an comprehendantur mandantes, vel conſulentes, diximus ſatis *cap. præced. num. 87. & 93. & 94. & 95.* Quod ſi petas, quid intelligatur nomine ſuſpenſionis, non eſt huius loci, ſed tractatus de ſuſpenſione, vbi explicabitur, qui actus interdicantur ſuſpenſo à diuinis. 37

Sed difficultas grauis eſt, an hæc pœna priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa incurratur abſque vlla prorſus Iudicis ſententia, ita vt in foro conſcientiæ teneantur hi admittentes in poſterum non vti ſuis officiis, nec alia admittere quamuis crimen eorum in 38

iudicium

ſuis conſultoribus, vel cum aliis priuatis religioſis tractet ſuperior de hac ingreſſus permiſſione Prælatus abſque dubio his pœnis ligabitur, quia motus proprius in his pœnis expreſſam de Prælatis mentionem facit. At conſultores, & alios credo tunc non ligari, quia de his mentionem non fecit, ſed de conuentibus; at tunc nullum eſt conuentus delictum, nec conuentus nomine ſuffragium præſtitere.

87 Quod ſi roges, quid per illam actionem ad has pœnas requiſitam, nempe, *ingredi faciant, aut permittant*, intelligatur. Breuiter reſpondeo, intelligi quamcumque actionem poſitiuam, vt iubendo, conſiliando, intromittendo; vel negatiuam, vt non prohibendo, quia Prælati ij ſunt cauſa huius ingreſſus. Quia cùm ex officio teneantur prohibere, idque commodè poſſint vt ſupponimus, cenſentur non prohibendo indirectè huius ingreſſus cauſa: & ideo iure optimo eorum permiſſio his pœnis plectitur.

88 Demum circa has pœnas in dubium ſupereſt, an ligentur permittentes, aut facientes ingredi fœminas virtute prædictarum facultatum in monaſteria virorum, aut mulierum. Anſam dubitandi præbent verba motus proprij Gregoriani *ibi, ne in monaſteria ſua quemquam prætextu huiuſmodi licentiarum ingredi faciant, vel permittant*. Vbi cùm in genere maſculino dixerit, *quemquam*, de ſola permiſſione ingreſſus virorum videtur intelligi, quippe in decretis pœnalibus, & odioſis, ſub maſculino non comprehenditur fœmininum, vt alios referens tenet Decius *regul. fœminæ. nu. 114. ff. de regulis iuris*. Et amplius id confirmatur, quia in eodem motu proprio Gregorij XIII. volens comprehendere ſuperiores vtriuſque ſexus, id expreſſit his verbis; *Abbatiſſis verò, necnon Abbatibus, conuentibus, ac aliis monaſteriorum vtriuſque ſexus ſuperioribus* Vbi cùm illa dictio, *ſuperioribus*, ſit generis communis maſculino, & fœminino, & ſic illo ſolo verbo vtrumque ſexum comprehendi manifeſtum eſſet, addidit *ſuperioribus vtriuſque ſexus*, nec ſatis ſe dixiſſe exiſtimauit, præmittendo, *Abbatiſſis, necnon Abbatibus*, vbi expreſſius vterque ſexus erat. Cùm ergo poſtea loquens de perſonis ingredientibus, ſolo genere maſculino vſus ſit, videtur apertum, non comprehendi fœminas.

89 Quamuis autem hæc ſatis vrgeant, nullatenus auderem excuſare eos, qui fœminas ingredi faciunt, aut permittunt contra eam prohibitionem. Ducor, quod frequentiſſima ſententia ſit in legum diſpoſitione, etiam in materia odioſa, & pœnali, ſub maſculino claudi fœmininum, vt multos referens, & latè probans, teſtatur Decius *eadem regul. fœminæ. nu. 110. verſ. tertia quæſtio*; & multi alij, quos referant, & ſequuntur Tiraquellus *de retractu lignagier. §. 1. gloſſ. 9. nu. 221.* Menochius *de adipiſcenda poſſeſſione, remedio 4. n. 61. & duplici ſequenti*. Præterea, quia nulla prorſus differentiæ ratio inueniri poteſt, cur potiùs permittens ingreſſum virorum, quàm fœminarum puniatur, cùm motus proprius loquatur de ingreſſu in monaſteria virorum vel mulierum, & multo indecentior ſit ingreſſus mulierum in virorum monaſteria, quàm virorum in monaſteria monialium, cùm hic ſæpiſſime ſit neceſſarius, ille autem vix, aut nunquam. Nec mirum eſt, Pontificem hoc non ita diſtinctè declaraſſe, ſicut poſtea declarat quando exprimit ſuperiores in illis pœnis comprehenſos. Et ideo hanc partem ſuſtinet Manuel *quæſt. reg. tom. 1. quæſt. 47. art. 3. fine*.

90 Sexta difficultas eſt, quomodo intelligatur quarta pœna, cuius meminimus *num.* 72. quæ habetur in eodem motu proprio Gregorij XIII. qui incipit; *Vbi gratiæ*. In hac pœna duplex perſonarum genus includitur. Prius ſunt omnes, & quæcumque perſonæ, ſiue eccleſiaſticæ, ſiue ſæculares, cuiuſcumque ordinis, quæ prætextu licentiarum conceſſarum ab Epiſcopis, vel legitimis ſuperioribus, qui ex ſolis cauſis neceſſariis eam concedere poſſunt, ingrediuntur monialium Cœnobia, extra neceſſitatis caſus: & hæ puniuntur iiſdem excommunicationis, priuationis officiorum, ac beneficiorum, & inhabilitatis ad ea in poſterum obtinenda, pœnis. De quibus pœnis quoad reſeruationem, & facultatem abſoluendi ab illis, & an deſiderent ſententiam Iudicis, nil prorſus eſt dicendum, præter ea, quæ *num.* 82. diximus, cùm ſint eædem prorſus pœnæ, & eodem tenore poſitæ. At quoad perſonas, quæ illas incurrunt, eſt generalis; & in memoriam reuocandum eſt, quod diximus *num. 79. &* 80. has pœnas non incurri, quando ingreſſus eſt abſque vlla ſuperioris licentia, vel non innitendo illi, quia dicitur hic quoque, *prætextu licentiarum*, oportétque addere has pœnas incurri, quamuis licentiæ ſint ex cauſa vrgenti conceſſæ. At tempore ingreſſus ceſſarat cauſa. Conſtat, quia textus hic pœnis ſubiicit ingredientes ex licentia, quando abſque cauſa vrgenti ingrediuntur, & non dicit, quando nulla fuit conceſſionis cauſa. At reuera hic abſque cauſa ingreditur, cùm illa iam tempore ingreſſus ceſſarit. Præterea, quia ceſſante omnino cauſa diſpenſationis, ceſſat diſpenſatio, vt probaui *lib. 8. de matrimonio. diſp. 30. nu. 13.* & ita claré ſignificat Suarez *tomo 5. in 3. p. diſp. 22. ſect. 6. num.* 14. ait enim Gregorium XIII. in hoc motu proprio interdicere vſum facultatis ex cauſa legitima conceſſæ, quando tempore ingreſſus iam ceſſarat. At contra credo has pœnas non incurri, quando tempore licentiæ non erat iuſta cauſa: at talis erat tempore ingreſſus; quia iam non ingrediuntur extra caſus vrgentes: & quamuis ea licentia ſit irrita, vt ſtatim dicemus, at motus proprius parum curat in his pœnis de valore licentiæ, ſed ſolos ingredientes abſque caſu neceſſitatis virtute licentiæ horum ſuperiorum, plectit his pœnis. Sed dubium eſt, an hic incurrat excommunicationem Tridentini, de qua diximus *num.* 71. Et videtur non incurrere: quia reuera ingreditur ex ſuperioris licentia, & in caſu neceſſario. Sed credo eum incurrere. Ducor, quia ea licentia extra caſum neceſſitatis, quia tunc non aderat, conceſſa, fuit irrita, & nullius momenti, vt bene docet Suarez *eo. num.* 14. proximè allegato: nec cauſa ſuperueniens eam efficit valere, cùm ex ea non conceſſa ſit. Atque ita hic ingreſſus eſt abſque licentia, ac ſubinde eam Tridentini excommunicationem incurrit.

Poſterius verò ſunt moniales, quæ hos ingredientes 91
prætextu harum licentiarum admittere in ſua monaſteria præſumunt, & plectuntur eiſdem excommunicationis, priuationis, & inhabilitatis pœnis. Vnde circa pœnas nihil prorſus eſt dicendum, præter illa, quæ *numero* 83. diximus, & quæ diximus *num. 78. & 79.* nempe, non incurrere has admiſſionis pœnas, ſed tantum explicandum eſt, quæ nomine monialium comprehendantur, & quæ actio nomine admiſſionis. Eſt ergo difficultas, an nomine monialium comprehendantur in his pœnis Abbatiſſæ admittentes? Ratio dubitandi eſt, quia textus motus proprij in hac parte nullam Abbatiſſarum mentionem facit, ſed in genere de monialibus loquitur, ibi, *néve moniales ſub eiſdem pœnis aliter admittere præſumant*. At in materia odioſa, qualis eſt hæc, nomine monachi non venit Abbas, nec nomine monialis Abbatiſſa, vt tradunt Doctores communiter *c. final. de ſimonia*, Armilla *in ſumma verbo Abbas n.* 11. Nauar. *lib. 3. conſiliorum. in 1. edit. tit. de regul.* Mandoſius *de priuilegiis ad inſtar, gloſſa 7. n. 28.* Adde, in eodem motu proprio, vbi Abbatiſſas comprehendere voluit, id explicuiſſe Gregorium XIII. At exiſtimo, eas quoque comprehendi, vt bene ait Suarez *eodem n.* 14. citato. Ducor, quia quando materia concernit ſalutem animæ, nomine monachi, & monialis, etiam in pœnalibus, veniunt Abbas, & Abbatiſſa, vt optimè tradunt Archidiaconus *cap. periculoſo. nu. 1. de ſtatu regular. in 6.* & *ibi* Ioannes Andr. *num.* 2. Anchar. *num.* 2. *notab.* 1. Dominicus *ibi in princip. numer.* 7. Francus *num.* 4. *notab.* 6. At interdicere ingreſſum

greſſum in monialium Cœnobia,concernit maximè ſpiritualem ipſarum ſalutem: item, quia quando materia eſt pariter proportionabilis Prælato, & ſubditis, veniunt nomine monachi, & monialis Abbas, & Abbatiſſa, vt ducent Abbas *Clem.2. num.2. de procurator.* Mandoſius *eodem num.*28. Præterea,quia Francus *c.2 in princip. n.5. ne clerici, vel monachi,* nomine monachi,& monialis Abbatem,& Abbatiſſam comprehendit. Atque abſolutè ſub illis eos comprehendi docent idem Francus *rub. de teſtament.n.*65 *in* 6.& Alciatus *conſil.*163. *nu.*3.*lib.*5. Tandem, quia quando ex ſtatuentis mente colligitur eum velle hos comprehendere, ſub illis nominibus comprehenduntur vtique, vt bene tradit Mandoſius *eod. num.*28. At hæc videtur aperta Pontificis mens;nec enim eſt creditu dignum, voluiſſe eum plectere moniales ſubditas, quibus non incumbit expellere, aut reſiſtere, non autem Abbatiſſas,quibus id ex officio incumbit,magíſque admittendo delinquunt.

92 At ipſi Prælati, ſiue ſæculares, ſiue regulares, dantes prædictam licentiam abſque cauſa iuſta, vel poſtea admittentes, non ligantur his pœnis, quæ ſolis monialibus ſunt ſtatutæ, nullàque dantibus illis licentiam abſque cauſa iuſta imponitur pœna, nedum admittentibus: maior enim ingreſſus,& magis culpabilis cauſa ſunt, dando licentiam, quàm ſolùm admittendo.

93 Rurſus dubium eſt, quid nomine admiſſionis in monaſteria virtute illius licentiæ comprehendatur, cui hæ pœnæ ſtatuuntur. Quia in hac parte non dixit, *ingredi faciant, aut permittant*, ſicut priùs dixerat, dum excommunicat Prelatos, qui admittunt viros, aut mulieres in monialium Cœnobia; & ideo diximus *num.*87. comprehendi omnem actionem poſitiuam concurrentem,vel negatiuam non prohibendo:ſed dicit, *néve moniales aliter admittere præſumant.* Qui in re optimè loquitur Suarez 5.*tom in* 3.*p.diſp.*22.*ſect.*6.*n.*14.dicens,exigi cooperationem directam,aut indirectam ad illum ingreſſum. Quare ſi ad monialem non pertineat ex officio impedire, vel admittere huiuſmodi ingreſſum, non incurret, etiamſi cùm poſſit,non obſtet,vel non reſiſtat illi. Quia nec directè, nec indirectè cooperatur ad illum, ſecus autem eſſet, ſi inuitaret, vel aliquo poſitiuo modo faceret illam perſonam ingredi, quia iam tunc directè admitteret. At monialis, cui ex officio impedire incumbit, ligaretur non impediens, quià indirectè admiſſioni cooperaretur. Quod ſi roges, quæ moniales teneantur ex officio impedire; reſpondeo, Prælatas monaſteriorum,&eas,quæ ianuæ cuſtodiendæ præficiuntur.

94 Hinc deducitur, quid in ea quæſtione dicendum, an moniales mandantes, vel conſulentes alicui huiuſmodi admiſſionem, incurrant has pœnas? Et quidem ſi ipſæmet perſonæ quæ ingreditur mandent, aut conſulant ingreſſum, manifeſtum eſt ex dictis *num. præcedenti*, eas incurrere, quia hoc eſt inuitare, & directè cooperari ad ingreſſum. Si autem non perſonæ ingreſſæ, ſed alij conſulant, aut mandent admiſſionem, certum etiam videtur ex dictis *n.præced.* ſi Prælatæ ſint, aut aliæ moniales,quæ ex officio tenentur impedire,eas incurrere; quia cùm non impediendo incurrant,quod eſt indirectè cooperari, à fortiori incurrent conſulendo, aut mandando, quòd eſt directè cooperari. Et ita docent Manuel in expoſitione motus proprij Pij V de hac re, *numero* 10. Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo ingreſſus monaſteriorum monialium, in ſuis annotationibus, numero* 5. Si autem eſſent aliæ priuatæ moniales, credo eas non incurrere, quia cùm ingredientem non inuitent, nec ipſæ conſulant, aut mandent ingreſſum, nec illum teneantur ex officio impedire,non dicuntur directè, nec indirectè, immediatè cooperari ad ingreſſum; & eæ cenſuræ, & pœnæ quæ latæ ſunt aduersùs admittentes, nulla mandantium, aut conſulentium mentione facta, non comprehendent mandantes, aut conſulentes. Quippe ea eſt generalis regula, vt cenſura lata in committentes aliquod delictum, non comprehendat mandantes, aut conſulentes illud admitti, niſi in canone ferente cenſuras exprimantur, vt latiſſime probaui *lib.*1.*de matrim.diſp.*49.*num.*2.

Secundò deducitur, quid dicendum de monialibus, 95
quæ cùm perſona iam illicitè ingreſſa in monaſterium confabulantur, ipſámque comitantur. Aliqui(vt refert Manuel in expoſitione motus proprij Pij V. de hac re *n.*9.) loquentes de eo motu proprio Pij V. quo pœnis aliquibus ſubiecit admittentes fœminam aliquam in virorum monaſterium, his verbis, *ne eas introducere, admitterève præſumant,* dicunt non incurrere has pœnas religioſos confabulantes cum fœmina iam ingreſſa, aut illam comitantes, quia non dicuntur introducere, nec admittere ad ingreſſum, cùm iam illa ingreſſa eſſet. Sed Manuel *ibi*, & Sorbus *n.*4. vbi allegatus eſt *n. præced.* dicunt incurrere loquentes de eodem motu proprio Pij V.atque idem conſequenter dicent de monialibus in noſtro caſu,vbi eodem verbo (*admittere*) vtitur Greg. XIII. probatque Manuel,quia(*admittere*)in ſua propria, & rigoroſa ſignificatione ſignificat etiam approbare iam factum, vt teſtatur Calepinus *verb. admittere* Rebuffus *l.*14.§. *rem admiſiſſe videtur.ff.de verborum ſignificatione.* Item, quia Bartolus *l. ſi per vim, num.*2. *C. de iis, quæ vi*, vbi tradit, illum cui alterius in domum admiſſio interdicta eſt ſub aliquibus pœnis, eas incurrere, ſi cum iam ingreſſo confabuletur. Præterea, quia in communi loquendi modo ad ſuam familiaritatem quiſpiam alium admittere dicitur, qui cum illo loquitur. Tandem mens Pontificum fuit, vitare ſcandala, ac mentis diuagationes, quæ ex admiſſione perſonarum ſæcularium conſurgunt, quæ quidem non minus in hoc caſu proueniunt. At religioſos priuatos exiſtimo non per hoc incurrere, niſi colloquio illo,aut comitatu cooperentur ad eum ingreſſum, quia vt hi incurrant, exigitur aliqua poſitiua cooperatio in illis,vt diximus ſuprà. Alij verò,quibus ex officio incumberet, non incurrerent ratione illius loquelæ, aut comitatus, ſed quia non reſiſtunt potentes, & ad id obligati. Quare ſi impedire non poſſent, nec illa loquela,aut comitatu eſſent cauſa, non incurrerent. Et Bart. pro contraria parte falsò allegatur, nec enim verbum dicit;& Calepinus, & Rebuffus non dicunt abſolutè,& ſemper (*admittere*) eſſe approbare iam factam; ſed iuxta additum nomen, vt, rem factam admittere: & ſimiliter dicentur admittere, quando ingreſſum ita approbarent,vt eſſent cauſa.

Tertiò deducitur, non incurrere has cenſuras mo- 96
nialem, qualiſcumque illa ſit, quæ ex aliqua inaduertentia, obliuione, aut negligentia admitteret ingredientes illicitè:quia motus proprius ait, *admittere præſumant.* Quæ verba auſum temerarium, & præſumptionem poſtulant. Sic Nauar.*comm.*4 *n.*62.*notab.*7.*de regular.* Suarez 5.*tomo,in* 3.*diſp.*22 *ſect* 6. *n* 14 Manuel *quæſt.regular.tomo* 1.*q.*47. *artic.*2. & in expoſitione motus proprij Pij V. de hac re. *n.*11. Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium,verbo ingreſſus monaſteriorum monialium,n.*6. Sed parum dicunt iniam quamuis ignorantia eſſet craſſa,excuſaret ab hac cenſura,quia quoties textus vtitur verbo *præſumant*,excuſat ignorantia quantumcumque craſſa, niſi adeò craſſa eſſet, vt meritò diceretur ingens temeritas, vt probaui *lib.*9. *de matrimonio. diſp.*32.*n.*38.*iunctis* 36.& 39.

Tandem deducitur,non incurrere religioſum, qui fœ- 97
minas bono fine in virorum monaſteria admitteret,vt eſſent abſconſæ:quia non dicitur auſu temerario admittere, nec præſumere. Sic Manuel *eo.n.*11.& Sorbus *n præced.* allegati,& loquuntur de motu proprio Pij V.quo interdicitur præſumere admittere fœminas in monaſteria virorum:& conſequenter idem dicent in noſtro caſu de monialibus admittentibus bono fine perſonas ingredientes illicitè in monaſterium.Quia eſt eadem ratio,& hic motus proprius vtitur eodem verbo, *admittere præſumant*

98 Septima difficultas eſt circa vltimas pœnas, quarũ meminimos n.71. ſtatutas in alio motu proprio Greg. XIII. qui incipit, *Dubiis, quæ emergunt*. contra Prælatos ingredientes in Cœnobia monialium ſibi ſubdita, extra neceſſitatis caſus, quomodo intelligantur. In eo enim motu proprio, poſtquam interdixit omnibus Prælatis, etiamſi Cardinalatu, & quacunque alia dignitate præditi ſint, ſiue ſæculares, ſiue regulares ſint, quibus monialium cura incumbit, ne ingrediantur extra caſus neceſſitatis monialiũ monaſteria, & tunc non ſoli, ſed à paucis iiſque ſenioribus, religioſiſque perſonis comitati, deſcendens ad pœnas cõtra facientibus ſtatuendas, ſic ait; *Serio monemus, vt facultate huiuſmodi, qui eam habent, præterquam in caſibus (vt præfertur) neceſſariis, nequaquam vtantur. Quod ſi contrà fecerint, ſtatuimus, qui pontificalis dignitatis fuerint, pro prima vice, qua contra fecerint, ingreſſu Eccleſiæ interdictos: pro ſecunda, munere pontificali, & a diuinis ſuſpenſos, ac deinceps ipſo facto abſque alia declaratione excommunicatos exiſtere: regulares vero omni officio, ac miniſterio priuatos excommunicationi ſimiliter ſubiacere.* In quibus verbis nullam cenſuram ex his ſibi Pontifex reſeruat, & omnes incurruntur ante Iudicis ſententiam, præter priuationem officiorum, ac miniſteriorum, quam incurrunt quando ſunt Prælati regulares, qui ingrediuntur. quia ſunt ſuſpenſio, & interdictũ, & excommunicatio, quæ iuxta communem ſic incurruntur, vt probaui *lib. 9. de matrim. diſput.* 30. *num.* 1. Quare minus bene Sorb. *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo ingreſſus monaſteriorum monialium, in ſuis annotat. num.* 10. *verſ. notandum eſt, an committens occultè,* ait exigi ſententiam Iudicis, quando non dicit, *ſint ſuſpenſi ipſo facto*; nec additur, *abſque alia declaratione.* At priuationem illam indigere Iudicis ſententia diximus *cap. præced. num.* 64. *&* 65. *& ibidem num.* 6., explicuimus, quid nomine adminiſtrationis, & officiorum includatur, & *num.* 77. *&* 78. quis poſſit in hac pœna diſpenſare; quis autem poſſit in ſuſpenſione, & interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ, dicemus *cap. ſequent. num.* 41.

99 Ex quibus verbis apertè colligitur, ſolos Prælatos ſæculares pontificali dignitate præditos, & quoſcunque Prælatos regulares iis pœnis ſubiici. Quare vicarij Epiſcoporum, & quicumque Abbates, & Prælati ſæculares habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ingredientes monaſteria monialium ſibi ſubdita, præter caſus neceſſitatis, nullis pœnis ſubduntur, quia motus proprius, vt conſtat ex verbis eius *num. præcedent.* allegatis, etſi omnibus Prælatis eiuſmodi ingreſſum interdixerit, et deſcendens ad contrauenientium pœnas, ſolùm meminit Prælatorum ſæcularium dignitatem pontificalem habentium, & quorumcumque Prælatorum regularium.

100 Nec etiam incurrent Prælati quicumque, qui ſoli in caſibus neceſſitatis ingrederentur, vel comitati perſonis non habentibus conditiones petitas in eo motu proprio. Quia dum ille tranſgreſſoribus pœnas ſtatuit, tantùm meminit Prælatorum ingredientium citra caſus neceſſitatis.

101 Secundò deducitur, Prælatos pontificali dignitate præditos incurrere excommunicationem pro tertio, & quibuſcumque deinceps ingreſſibus abſque cauſa neceſſaria, non autem pro primo ac ſecundo. Quia poſtquam motus proprius impoſuit alias pœnas primo, & ſecundo horum ingreſſui, ſubiunxit ea verba, *ac deinceps excommunicatos exiſtere.* Quorum verborum apertus eſt ſenſus, id eſt, pro vlterioribus ingreſſibus ſubiaceant excommunicationi, & ita explicat Llamas *in methodo curatoris*, in appendice, quam ponit in *fine, in* §. 7.

102 Sed dubium eſt, an Prælati regulares ingredientes præter caſus neceſſarios in Cœnobia monialium ſibi ſubdita, incurrant prima & ſecunda vice pœnas in eo motu proprio ſtatutas. Llamas allegatus *n. præced.* affirmat eas non incurrere, ſed pro ſolis tertio, & vlterioribus ingreſſibus. Ducitur, quia motus proprius loquens de Prælatis pontificali dignitate inſignitis, ſtatuit pro prima & ſecunda vice diuerſas pœnas, & pro vlterioribus excommunicationem, & ſtatim ſubiunxit pœnas pro Prælatis regularibus. Ergo ex adiunctis intelliguntur eæ pœnæ pro Prælatis regularibus, quando tertiò, & vlteriùs ingrediuntur. Verum hoc non admitto, ſed credo, quotcumque vice ingrediantur extra caſus neceſſarios, eas pœnas incurrere. Ducor, quia non connexuit pœnas horum Prælatorum cum pœnis pro tertio ingreſſu Epiſcoporum, quaſi eæ quoque pro ſolo illo accipiendæ ſint, ſed priùs ſtatuit pœnas Epiſcopis, diſtinguens in illis egreſſus: & poſtea deſcendit ad Prælatos regulares, nullam diuerſitatis ingreſſuum mentionem faciens; & ſic horum pœnas connexuit cum pœnis illorum, non autem cum numero ingreſſuum.

Vltima difficultas eſt circa omnes pœnas hucuſque relatas, ſiue ingredientium illicitè, ſiue admittentium, an eæ incurrantur, quando delictum ingreſſus, vel admiſſionis eſt omnino occultum, ac prodit in actum externum? De qua re latè Manuel in expoſitione motus proprij Pij V. de hac re, *à num.* 55. *vſque ad* 32. Sed non eſt cur remoremur, quia quæſtio non pertinet ad hunc locum, ſed eſt generalis in omnibus cenſuris, & ideo ad illam materiam ſpectans; atque idcirco breuiter dico, Caſtrum *lib.* 2 *de lege pœnali. cap. vltim. in* 3. *principali concluſione*, tenere cenſuras præter excommunicationem non incurri ob tale delictum occultum. Et in propriis terminis motus proprij Pij V. contra fœminas ingredientes monaſteria virorum, tenet Llamas *in methodo curationis*, in appendice. §. 7. At longè eſt à veritate aliena hæc ſententia; & ideo dicendum eſt, omnes cenſuras incurri ob eiuſmodi delictum. Quod ſatis apertè colligitur ex Tridentino *ſeſſ.* 24. *cap.* 6. *de reformat.* dum concedit Epiſcopos poſſe abſoluere ab omnibus cenſuris ob delictum occultum contractis. Atque ita Sayrus *de cenſuris, lib.* 6. *cap.* 2. *nu.* 19. refert Caſtrum, viſo hoc Tridenti loco recantaſſe palinodiam *eo. cap. vltim. in fin. in ſua poſteriori editione*, & tenent multi, quos refert, & ſequitur Couarr. *Clem. ſi furioſus* 2 *p* §. 3. *nu.* 4. Corduba *in ſuo quæſtionario, lib.* 1. *quæſt.* 39. & in propriis terminis dicti motus Pij V. tenet Manuel in eius expoſitione, *num.* 31. Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo ingreſſus monaſteriorum monialium, in ſuis annotationibus, num.* 10. *verſ. notandum eſt an committens occultè.* 103

Tandem aliæ ſunt excommunicationes antiquiores contra ingredientes peculiaria monialium monaſteria, quas refert collector priuilegiorum Mendicantium, *verbo ingreſſus monaſteriorum monialium*, & Manuel, *quæſt. regul. tom.* 1. *qu.* 47. *art.* 1 *initio.* & *art.* 2. *initio.* Nam Gregor. IX. & Eugenius IV. excommunicationem ipſo facto incurrendam promulgarunt aduerſùs præſumentes ingredi monaſteria Sanctæ Claræ, & Bonifacius IX. aduerſùs præſumentes ingredi monaſteria ordinis Prædicatorum, & Iulius II. aduerſus ingredientes monaſteria Conceptionis. 104

SVMMARIVM.

An liceat frequentare monaſteria monialium? proponitur duplex textus interdicens? num. 105

An non ſola viſitationis frequentia, ſed quicumque acceſſus interdicatur etiam religioſis & fœminis? n. 106.

Quæ pœnæ imponantur frequẽtantibus monaſteria monialium, & quo pacto intelligantur, & an exigant monitionem, & ſatis ſit poſt monitionem ſemel accedere? num. 107.

An vtraſque pœnas poſſint clerici excommunicari, & deponi? num. 108.

Quid intelligatur per frequẽtiã adeũdi monaſteria? refer-

tur

tur duplex ſententia? num. 109. *&* 110.
Explicatur ſententia Authoris? num. 111.
Quid intelligatur per monaſteria frequentanda? numero 112.
Ad frequentanda monialium monaſteria, vel accedendum ad ipſa, an exigatur cauſa, & qualis? num. 113.
An exigatur ſuperioris licentia, & cuius? num. 114.
Referuntur variæ prohibitiones loquendi cum monialibus? numero 115.
Explicatur, an vbique obliget quoddam Romæ edictũ interdicens loqui, aut ſcribere monialibus? n. 116.
Excommunicatio edita à Gregorio XIII. in quoſdam regulares monialibus ſcribentes, an liget ſcribentes, quando litteræ non peruenêre ad moniales? & explicatur hoc axioma verba cum effectu ſunt intelligenda? n. 119.
Qualiter fratribus Minoribus interdicatur ſub regula accedere ad monialium monaſteria, & quorum licentia hic ingreſſus indigeat remiſſiuè? n. 118.
An ſit culpa lethalis accedere ſine iuſta cauſa ad monialium Cœnobia, aut illa frequentare? refertur quadam ſententia? num. 116.
Sententia Authoris? num. 120.

105 QVÆSTIO vltima. An non ſolùm ingreſſus in monaſteria monialium, ſed etiam acceſſus virorum ad eas inuiſendas, vel alloquendas, vel ad ipſa mittere literas ſit interdictum? Anſam dubitandi præbet *c. periculoſo, in princip. de ſtatu regularium, in* 6 ibi: *nulli que aliquatenus inhoneſta perſona, nec etiam honeſta, niſi rationabilis, & manifeſta cauſa exiſtat, ac de illius, ad quem pertinuerit ſpeciali licentia ingreſſus, vel acceſſus pateat ad eaſdem moniales.* Et quamuis aliquis prætendere poſſit hunc textum quoad hoc eſſe conſuetudine abolitum, ſicut abolitus quoque erat quoad ingreſſum in monaſteria monialium, reſpondet Nauarrus *comment.* 4. *n.* 61. *initio, de regularibus*, & Manuel *quæſtionum regular. tom.* 1. *qu.* 45. *art.* 4. *verſic. pro huius difficultatis*, eum textum eſſe innouatum in Concil Tridẽti *ſeſſ.* 25. *de regular c.* 5. & in motu proprio Pij V. qui incipit: *Circa paſtoralis offi: ij* ibi: *quam nec etiam approbauimus, & innouamus in omnibus ac per omnia, ac illam diſtrictè obſeruari mandamus.* Quod ſi dicas non innouari eum textum niſi quoad monialium clauſuram, de qua & Tridentinum, & motus proprius egerunt: obſtat huic obiectioni, quod Pius V. dixerit, *in omnibus, & per omnia*, eò vel maximè quod ad perfectam monialium clauſuram nõ parum conducat, nec ingredi, nec accedere ad ipſarum monaſteria. Anſam ſimiliter dubitandi præbet *cap. monaſteria, de vita, & honeſtate clericorum*, ibi: *Monaſteria ſanctimonialium ſi quiſquam clericus ſine manifeſta, & notabili cauſa frequentare præſumpſerit, per Epiſcopum arceatur, & ſi non deſtiterit, ab officio eccleſiaſtico reddatur immunis: ſi laici, excommunicationi ſubdantur, & à cœtu fidelium fiant penitus alieni* Qui textus ſigillatim explicandi ſunt.

106 Non eodem modo vterque textus loquuntur; ſed ſe habent tanquam excedens, & exceſſum. Quippe *eo c. monaſteria*, ſolùm interdicitur frequens monialium viſitatio: at prohibitio aucta eſt *dicto c. periculoſo*, vbi ſimpliciter interdicitur omnis acceſſus; atque ita notat Nauarrus *commentar.* 4. *n.* 61. *initio, de regularibus.* Inſuper *cap. monaſteria*, de ſolis clericis, & laicis ſermonem habet. Quare cùm materia hæc ſit ſtricta, & pœnalis, nomine clericorum non comprehenduntur religioſi, nec clerici in dignitate aliqua conſtituti, nec canonici Eccleſiæ cathedralis, vt probaui *ſuprà num.* 65. At textus *cap. periculoſo*, vniuerſaliter loquitur, & apertè, tam de viris, quàm de fœminis, tum quia dicit, *nulli inhoneſta perſona, nec etiam honeſta*: tum etiam, quia ſtatim dicit, *ingreſſus, vel acceſſus pateat ad ipſas moniales.* At manifeſtum eſt, ingreſſum interdictum eſſe tam viris, quàm fœminis. Ergo idem dicendum eſt de acceſſu.

Excedit autem prohibitio textus *dicti cap. monaſteria*; 107
nam *cap. periculoſo*, nulla pœna imponitur accedentibus in monaſteria monialium; at *cap. monaſteria*, præſumentes ea frequentare, ſi clerici ſint, & ab Epiſcopo moniti non deſtiterint, iubetur Epiſcopus ab officio eccleſiaſtico immunes reddere, id eſt, ſuſpendere. Si autem laici ſint, nec moniti ab Epiſcopo deſtiterint, iubetur Epiſcopus eos excommunicationi ſubdere, & è cœtu fideliũ facere penitus alienos; quæ cenſuræ non latæ, ſed ferendæ ſunt, vt apertè conſtat ex contextu ibi *excommunicationi ſubdantur, & à cœtu fidelium fiant penitus alieni.* Quæ verba, cùm ſint futuri temporis, important ſententiam ferendam, vt latè probat Tiraquellus *l. ſi vnquam, verb. reuertatur, n.* 39. *& ſequentibus. C. de reuocandis donationibus* Quod ſi obiicias, videri ea verba ſuperflua, *& à cœtu fidelium*, &c. cùm prius dicatur, eos laicos eſſe excommunicandos, excommunicati autem ſit à cœtu fidelium excludi. Quidam dicunt, vt refert Cardinalis ſtatim allegandus, quod prior pars intelligatur de excommunicatione minori, poſterior autem de maiori. Sed optimè reprobat, quia excommunicatio ſimpliciter prolata, intelligitur ſemper de maiori. *c. ſi quem, de ſententia excommunicationis.* Quare legitimus eorum verborum ſenſus eſt, vt coniunctio (*&*) ſumatur pro, id eſt, quia quando copulatiua dictio ponitur inter duo, quorum alterum eſt ſequela & effectus alterius, ſignificat idẽ quod, id eſt. Facit *l.* 1. *ff. de pactis*, cum ibi notatis; atque ita docent Ioannes Andreas *eo. cap. monaſteria, num.* 4. Hoſtienſis *in fine.* Antonius *num.* 6. Abbas *num.* 4. Imola *ſtatim princip.* Ancharanus *num.* 5. Cardinalis *n.* 3. *oppoſit.* 2. Secundò prior pars intelligitur de excommunicatione maiori, poſterior autem de eius denuntiatione, vt ſic à fidelibus euitentur. Sic Ioannes Andreas, Abbas, Ancharanus *ibidem.* Quatenus autem dicit textus *eo. cap. monaſteria*, vt antequam hæ pœnæ infligantur frequentantibus monaſteria, arceantur illi ab Epiſcopo, ſenſus eſt, id eſt, monendo corrigantur, vt bene explicant Ioannes Andreas *ibi, num.* 2. & Cardinalis *n.* 1. Quare optimè docent Gloſſa *ibi verb non deſtiterit*, & Hoſtienſis *num.* 2. Abbas *num.* 5 opus eſſe, vt has pœnas monitio procedat. Poſtquam autem moniti fuerint, ſatis eſt, vt his pœnis plecti poſſint, ſi vel ſemel tantùm poſt monitionem accedant ad monaſteria monialium, quia ex nunc ſunt contumaces. Sic Hoſtienſ. *eo cap. monaſteria, num* 2. *verbo immunis*, Ioannes Andreas *num.* 3. Antonius *fine.* Cardinalis *num.* 1. Imola *fine*, Ancharanus *fine.*

Clerici quoque frequentantes monaſteria, ſi moniti non reſipuerint, poſſunt vltra pœnas *dicti cap. monaſteria*, excommunicari, & tandem deponi, vt conſtat ex textu *cap vt clericorum, de vita, & honeſtate clericorum.* Et ita docent Ioannes Andreas *eo. cap. monaſteria, nu.* 3. Antonius *numero* 9. Cardinalis *numer.* 1. Imola *ſtatim in principio.* 108

Quod ſi petas, quid intelligatur per frequentiam adeundi monaſteria, interdictam *in eo. cap. monaſteria.* Variæ ſunt ſententiæ: quidam dicunt binum actum eſſe frequentiam. Ducuntur ex *cap ita nos* 25. *quæſtione* 2. vbi loquens textus de geminata Pontificis cæde, ſubdit, *Quapropter iam velut vſum.* vbi Gloſſa *verbo vſum*, ait in criminibus duabus vicibus induci frequentiam: & ex *c.* 3. *in fine. C. de Epiſcopali audientia.* vbi textus remiſſionem criminis bis commiſſi, ait imputari conſuetudini. Et Gloſſa *verbo conſuetudini*, dicit duabus vicibus induci in criminibus conſuetudinem. Quod idem tradit Archidiaconus *cap. illud, in fine. d.* 12. & ideo hanc ſententiam in propriis noſtris terminis tenet Gloſſa *eodem cap. monaſteria, verbo frequentare*, & Abbas *ibi, numero* 5. re latè diſputata, quæſtionem hanc indeciſam relinquit. 109

Alij eam frequentiam accipiendam dicunt iuxta 110
communem loquendi vſum, relinquique prudenti ar-

bitrio quando illa dicatur. Sic Hoſtienſis *eodem cap. monaſteria, n. 2. verbo frequentare, el 2. & ibi* Ioannes Andreas *in fine*, Antonius *fine*, Cardinalis *fine*, Ancharanus *fine*, Imola *fine*, Nauarrus *commentario 4. n. 61. verbo quibus addo, de regular.* Manuel *quæſtionum regularium tomo 1. quæſtione 45. artic. 4.* Llamas *in methodo curationis*, in appendice, quam ponit *in fine*, §. 4. Quare Nauarrus, & Manuel arbitrantur, non eſſe frequentiam, ſi quis moniales duodecies tribus annis, ſemel ſingulus quoque trimeſtri alloqueretur: at eſſe frequentiam ſi ter tribus diebus continuis. Llamas autem dicit eſſe frequentiam loqui duabus vicibus vna die, vel duabus diebus continuis, non autem toto menſe duas vices.

111 Et hæc poſterior ſententia placet, vt relinquatur prudentis arbitrio: ſed exiſtimo nimis ſtrictum eſſe arbitrium prædictorum Doctorum, quare tunc crederem eſſe frequentiam, quando ſemel ſingulis menſibus, aut ter tribus diebus continuis.

112 Nomine autem monaſteriorum, quorum frequentia interdicitur *eodem cap. monaſteria*, quidam dicunt intelligi tam ipſas moniales, vt ſic ſumatur continens pro contento, quàm etiam ipſamet monaſteria: quod in ipſorum quoque frequentia periculum ſit. Ita docent Hoſtienſis *eodem cap. monaſteria, num. 1. & ibi* Ioannes Andreas *num. 1.* Abbas *num. 3. oppoſit. 1.* Imola *num. 1.* Cardinalis *num. 3. oppoſit. 1.* Quare Antonius *ibi, in fin.* quærit, an pœnæ illius textus locum habeant in frequentantibus ſola monaſteria; & refert quoſdam dicere non habere locum, & alios habere locum, ac in vltimo loco videtur eam ſententiam amplecti. Sed meliùs Innocentius *ibi, num. vnic.* explicat, id eſt, moniales. Quare optimè Nauarrus *commentar. 4. n. 61. verſ. 5. quod per illa verba, de regul.* & Manuel *quæſt. regul. tomo 1. quæſtione 45. artic. 2.* dicunt non interdici frequentiam, nec acceſſum ad monaſteria, causâ audiendi diuina, vel alia, quàm causâ loquendi, vel aſpectus actiui, aut paſſiui.

113 Sed ne frequentia, aut acceſſus ad monaſteria monialium culpabilis ſit, exigitur cauſa rationabilis, & manifeſta coniunctim. Quia textus *dicti cap. monaſteria*, petit coniunctim vtrumque Sic Innocentius *eodem cap. monaſteria, num vnico, & ibi* Hoſtienſis *num. 2. verbo manifeſta*, Abbas *num. 3.* Cardinalis *num. 3. notab. 2.* Ancharanus *num. 3.* Manuel *quæſt. regular. tomo 1. quæſtio. 45. art. 4 verſ. pro huius difficultatis.* Non ſatis autem eſt conſanguinitas; idque videtur comprobari ex 7. Synodo, *c. 20.* & refertur *cap. diffinimus 18. quæſt. 2.* quia non modicum detrimentum patiuntur moniales ex hac conſanguineorum frequentia. Et ita docent Hoſtienſis *eodem cap. monaſteria, nu. 2 verbo per Epiſcopum, & ibi* Ioannes Andreas *num. 2.* Abbas *num. 2.* Ancharanus *nu. 3.* Antonius *num. 8.* Imola *nu 2* Cardinalis *num. 3 notab. 2.* Sed hinc exciperem parentes, & fratres, ſororéſque monialis: quod horum frequentia non ſit indecens, nec ſcandali cauſa; & multò minor cauſa ad acceſſum petitur, quàm ad ingreſſum, vt ex ſe patet, & bene docet Manuel *eo. art. 4. verſ. circa cauſam*, quia longè minus eſt accedere quàm ingredi.

114 Inſuper exigitur licentia ſuperioris vltra prædictam cauſam, vt expreſsè petitur *eodem cap. periculo, in principio.* Sufficit autem licentia expreſſa, vel tacita, vt quando Prælatus videns acceſſum, & potens contradicere, tacet: Abbatiſſaque poterit eam licentiam concedere, niſi quando Prælatus alicui acceſſum interdicit. Hæc Manuel *eodem artic 4.*

115 Alij extant textus de confabulationibus cum monialibus loquentes, vt *cap. diffinimus 18. quæſt. 2.* quod ex 8. Synodo ſancitum eſt, vt ſi neceſſaria vitæ ad moniales deferuntur, ea extra ianuam Abbatiſſa ſuſcipiat, & monachus propinquam monialem inuiſere volens, cum ea modicè, & breuiter, ac in præſentia Abbatiſſæ loquatur, ac ſtatim abeat: & in Concilio Cabilonenſi I I. canone 55. dicitur, ne Abbatiſſa horis incommodis cum viris clericis, aut laicis loquatur; & canone 56. ne Abbatiſſa nec aliqua monialium à veſpera vſque ad primam cum quibuſlibet viris colloquium habeat, niſi ita neceſſarium, vt euitari nequeat, & tunc coram teſtibus; & canone 61. dicitur, vt nulli moniali viros alloqui integrum ſit, niſi in auditorio, & coram teſtibus, & *cap. 10. actione 8. q. 2.* quod eſt ex Concil. Hiſpalenſi I I. *cap. 11.* dicitur non licere Abbati, nec alij ſuperiori loqui cum monialibus, prætterquam cum Abbatiſſa, & de iis, quæ ad earum inſtitutionem pertinent, nec cum Abbatiſſa, niſi rarò, & breuiter, & præſentibus duabus, vel tribus perſonis. Et anno 1590. editum eſt decretum à ſacra Cardinalium Congregatione, vt nulli religioſo, exceptis ſuperiore monialium, & confeſſario ordinario, & extraordinario, cùm ad tempus deputabitur, liceat abſque expreſſa eiuſdem Congregationis licentia accedere ad monialium Cœnobia, ſiue ſui, ſiue alieni ordinis, nec ipſas moniales alloqui, nec alias perſonas intra clauſuram exiſtentes; & confeſſariis ſimiliter interdixit, ne in ædibus monaſterij, vel eis contiguis pernoctent, aut alios pernoctare faciant, néve ibi comedant, bibant, reficiantur, aut cibum ſumant; excepto confeſſore; quæ omnia, ac ſingula præcepit obſeruari ſub pœna priuationis officiorum, & vocis actiuæ, ac paſſiuæ ipſo facto incurrenda.

116 Præterea Nauarrus *commentar. 4. num. 61. de regularib.* refert Romæ eſſe edictum à vicario Pontificis de eius commiſſione promulgatum, ne quis vir, vel fœmina noctè, aut die loquatur, vel ſcribat alicui moniali, vel Prælatæ, vel puellæ in monaſterio quacumque de cauſa incluſæ, abſque vicarij Pontificis, aut protectoris ordinis licentia, ſub pœna quingentorum aureorum, & alia arbitraria, exceptis deferentibus eleemoſynas, aut operas manuum ab eis facienda, qui ſolam Abbatiſſam, aut eius vicariam alloqui poterunt. Sed Nauarrus *ibi*, & Manuel *quæſtionum regularium tomo 1. quæſtione 45. articul 5.* aiunt, & bene, decretum hoc ad alias prouincias non extendi; cuius ſignum eſt exigi licentiam vicarij Papæ, aut protectoris ordinis, qui Romæ ſolum commorantur.

117 Atque Gregorius X I I I. præcipit quibuſdam regularibus ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ne ſcriberent monialibus ſui ordinis. Circa quod decretum dubitari poteſt, an eam excommunicationem incurrant, qui moniali ſcripſêre, at literæ ad ipſam non peruenerunt Cui quæſtioni optimè ſatisfaciunt Nauarrus *lib. 5. conſil. tit. de ſententia excommunicationis, in 1. editione toto conſilio 60. in 2. toto conſilio 19.* & Manuel *quæſt. regularium tomo 1. quæſtione 45. art. 4.* dicentes hos peccaſſe contra obedientiam, at non incurriſſe excommunicationem, quia etſi id axioma, verba cum effectu ſunt intelligenda, deductum ex *l. 1. §. hæc autem verba, ff quod quiſque iuris, & cap. hæc autem verba, de pœnit. d. 5.* non ſit intelligendum de quocumque effectu extrinſeco, ſed illo ſolo, quem verba propriè ſignificant, vt ex multis probat idem Nauarr. *eodem cap. hæc autem verba, numero 10. & 11.* & miſſio eſt effectus intrinſecus, quem ſignificant illa verba; at hoc intelligendum eſt, niſi legiſlator, aut alius diſponens petat tacitè, vel expreſsè effectum etiam extrinſecum, vt probatur ex *l. 1. ſi Balſatorã, C. de fideiuſſor.* quæ habet, promittentem inuenire latronem, non ſatisfacere inueniendo, niſi eum captum Iudici exhibeat. Addit autem Nauarrus eos incurſuros excommunicationem, ſi præfatæ litteræ perueniſſent per relationem perſonarum fide dignarum ad monialem. Sed hoc non approbo: quia hoc non eſt verè peruenire litteras, ſed quoddam illarum nuntium.

118 Qualiter autem fratribus Minoribus ſit ſua regula interdictum accedere ad monialium monaſteria, & qui ſuperiores poſſint eis licentiam concedere, conſulendus eſt Manuel *qq. regul. tom. 1. q. 45. art. 4. & tripliei ſequenti.*

Tandem

Digitized by Google

119 Tandem difficultas eſt, an culpa lethalis ſit accedere abſque legitima cauſa ad monaſteria monialium, aut illa frequentare, contra prohibitionem *c. monaſteria, de vita, & honeſtate clericorum*; & *cap. periculoſo, in principio, de ſtatu regularium, in 6.* quam hactenus explicuimus, Llamas *in methodo curationis*, in appendice, quam ponit in fin. § 4. dicit eſſe culpam lethalem frequentiam hanc in clericis, vel laicis, quod grauibus pœnis plectatur *eodem cap. monaſteria*. Atque idem docet Manuel *qu. regul. tom. 1. qu. 45. art. 4.* Secus inquit, eſt de vno, vel altero acceſſu; is enim ex materiæ leuitate, quando abſque cauſa iuſta eſt, aut abſque legitima licentia, venialis eſt.

120 Verùm exiſtimo ſecluſis aliis extrinſecis ſcandali, aut mali finis circumſtantiis, non eſſe culpam mortalem eam frequentiam abſque iuſta cauſa, & licentia, niſi frequentans ab Epiſcopo monitus non deſiſtat. Ducor, quod *dict. cap. cum monaſteria*, eas pœnas graues non ſtatuat ante prædictam monitionem: nec ſecluſis his circumſtantiis, ſit materia adeò grauis. Præterea, quia Caietan. *in ſumma, verbo clericorum peccatu, verſ. nec obſtat dictis*, ait nulla clericis iure prohibita obligare illos ea vi illius prohibitionis, ſecluſis circumſtantiis extrinſecis, ſub culpa lethali, donec contumacia adſit non obediendo monitioni. Atque in noſtris propriis terminis docet Nauarrus *ſummu Latina, & Hiſpana c. 25. nu. 10.* Et quamuis de culpa veniali etiam dubitare videatur: at credo acceſſum ſine iuſta cauſa, & abſque licentia eſſe venialem, nedum frequentiam. Cui etiam addo, rariſſimè attentis circumſtantiis extrinſecis frequentantes excuſari à mortali. Quia rariſſimè non inde ſcandalum conſurget, & rariſſimè deficiet finis aliquis turpis. Si tamen eæ circumſtantiæ concurrerent, vt hæc deficeret, erit ſola culpa venialis, vt diximus.

CAPVT XVII.

De Clauſura monaſteriorum virorum quoad ingreſſum fœminarum in ea.

S V M M A R I V M.

Quot quaſtiones diſputanda ſint n. 1.

Proponuntur textus interdicentes ingreſſum fœminarum in virorum monaſteria. n. 2.

An interdicatur ingreſſus puellarum, & fatuarum? referetur duplex ſententia. n. 3.

Sententia Authoris. n 4.

An comprehendantur Reginæ, Imperatrices, & filiæ earum? num. 5.

An poſſint habentes facultatem ingrediendi, ingredi aliis fœminis comitatæ? n. 6.

An poſſint ingredi fundatrices? n. 7.

An comprehendantur in hoc motu proprio fœminæ, quæ non ingrediuntur virtute alicuius facultatum, & admittentes? remiſſiuè. n. 8.

An ſit mortale eas ingredi, aut religioſos eas admittere, ſecluſa prohibitione huius motus proprij? n. 9.

1 QVadruplex eſt quæſtio diſputanda. Prima eſt. Quarum fœminarum ingreſſus in virorum monaſteria interdicatur. Secunda. Quid nomine monaſterij comprehendatur. Tertia. In quibus caſibus ſit ingreſſus hic licitus. Vltima. Quas pœnas incurrant fœminæ extra caſus licitos ingredientes, ac religioſi, qui eas admittunt & cuius ſit in eis diſpenſare.

2 QVÆSTIO prima. Quarum fœminarum ingreſſus in monaſteria virorum interdicatur. Præmittendum eſt, ingreſſum hunc interdici in motu proprio Pij V. qui incipit; *Regularium perſonarum*, editúſque eſt anno 1566. die 25. Octobris, vbi poſtquam reuocauit omnes facultates, etiam ab Apoſtolica Sede quomodocumque conceſſas mulieribus cuiuſcumque ſtatus, etiamſi comitiſſæ, marchioniſſæ, & duciſſæ ſint, ingrediendi monaſteria monialium, hæc addidit; *Diſtrictè prohibentes mulieribus prædictas facultates, & licentias prætendentibus, ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna, poſtquam harum literarum notitiam habuerint à qua non poſſint, niſi à Romano Pontifice abſolui, præterquam in mortis articulo, ne dictas domos, aut monaſteria ingredi audeant*, & ſtatim ſubdit alias pœnas religioſis illas admittentibus. Alium etiam motum edidit Greg. XIII. quo interdixit ingreſſum, ſiue fœminarum, ſiue virorum in monaſteria monialium, & ingreſſum fœminarum in monaſteria virorum, de quo ſatis egimus *toto capit. præcedenti.*

Prima difficultas eſt, an ſub hac prohibitione comprehendantur puellæ cuiuſcumque ætatis, & fatuæ? Quidam cenſent non prohiberi ingreſſum puellarum, quæ ſunt decem annorum. Ducuntur, quod motus proprius Pij V. de mulieribus loquatur. At nomine mulierum illæ ſolæ comprehenduntur, quæ impudicitiis aptæ ſunt; ſic tenet Llamas *in methodo curationis*, in appendice, quam ponit in fin. § 15. *ad finem.* Imò Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium. in ſuis annotationibus, nu. 2. verb. aduertendum, quod ſub nomine*, ait poſſe dici ſolas mulieres comprehendi, quæ conſummando matrimonio aptæ ſunt; quod quidem in anno duodecimo, niſi malitia ſuppleat ætatem contingere ſolet. Alij autem cenſent comprehendi puellas maiores ſex annis, non autem quando ſunt minores; & hoc dicit Sorbus *ibidem* fortè eſſe verius, & idem tenet Manuel in expoſitione huius motus proprij, *num. 12.* vbi etiam ait, interdici quoque ingreſſum mulieris fatuæ. 3

Sed dicendum eſt idem prorſus, quod diximus *cap. præced. num 5. & ſequentib.* de ingreſſu puerorum, & puellarum in monaſteria monialium: nam quod ibi de pueris dictum eſt, de puellis hic dicendum. Quia eadem videtur ratio; nec obſtat Pium V. nomine mulierum vſum eſſe, quia reuera illo nomine fœminas quaſcumque comprehendere voluit ætatis aptæ ad rationis vſum, vel fatuas puberes, quæ ad peccandum incitare poſſunt. 4

Secunda difficultas eſt, an comprehendantur quoque Reginæ, Imperatrices, & earum filiæ, ita vt facultates his conceſſæ cenſeantur reuocatæ? Reſpondetur, nequaquam comprehendi: quia Pontifex reuocans facultates mulierum cuiuſcumque conditionis, explicuit, etiamſi comitiſſæ, marchioniſſæ, aut duciſſæ ſint, vbi Reginarum, Imperatricum, & filiarum non meminit, cùm tamen iure optimo earum meminiſſe oporteret, tanquam ſpeciali nota dignarum, ſi illas comprehendere voluiſſet. Quare nec ipſæ ingrediendo virorum monaſteria, nec religioſi illas admittentes contraueniunt huic prohibitioni. Et ſic bene docet Manuel *qq. regular. tomo 1. quæſtione 48. art. 1. verſ. circa quam, ſtatim in principio*, & in expoſitione huius motus proprij, *num. 3.* & ſatis videtur ſignificare hoc eſſe verum, quamuis nullum ingrediendi hæc monaſteria priuilegium habeant, cùm aſſerat eas ſub hac prohibitione non comprehendi. Et ita exiſtimo verum, quamuis Manuel *eodem art. 1. verſ. circa quam, in fin.* titubet circa filias Reginarum, & Imperatricum, propter declarationem Gregorij XIII. de qua *nu. 7.* mentionem faciemus, dicens ſtandum eſſe ei declarationi, vbi de ea eſt authentica notitia. Sed adhuc ea ſtante exiſtimo, quod diximus verum: nec enim credo filias has per ea verba generalia excludi, ſed nomine Reginarum comprehendi. 5

Atque poſſunt inuata aliquos ingredi quæcumque fœminæ, quibus ingreſſus in virorum monaſteria eſt conceſſus, his fœminis comitatæ quæ eas comitari ſo- 6

lent; quia non eſt credendum mentem Pontificis eſſe, has perſonas ingredi aliter quàm earum dignitatem decet. Præterea id colligitur ex *cap.licet, de priuil.in 6.* vbi dicitur, priuilegium conceſſum alicui perſonæ ad audienda tempore interdicti diuina, extendi quoque ad perſonas eas comitari ſolitas:& ita docet Manuel in expoſitione eiuſdem motus proprij, *num.* 4. Sed hoc ita vniuerſaliter dictum non placet, quia cùm hæc prohibitio ſit ratione decentiæ monaſteriorum, ea maximè attendi debet: eſſétque valde indecens, vt puellæ ſolitæ has comitari ingrederentur. At placet, vt ingrediantur comitatæ paucis fœminis, ſenioribúſque, & bonæ famæ, ſicut Gregorius XIII.in motu proprio, qui incipit, *Dubiis, quæ emergunt*, ſtatuit, vt Prælati ingreſſuri in monaſteria monialium in caſu neceſſitatis, ingrediantur comitati paucis, & ſenioribus, vitæque probatæ: cùm tamen Epiſcopi maiori numero comitari ſoleant, ac pueris pediſſequis, ac vilibus hominibus, an ambulonibus.

7 Tertia difficultas eſt de fœminis monaſteriorum virorum fundatricibus, an ſub hac prohibitione comprehendantur? Actus trium capitulorum fratrum Minimorum à Paſſarello compilati, *fol* 128. Manuel *quæſtionum regul.tomo* 1.*quæſt*.48.*art*.1.*verſicul.circa quam*, & Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verb. ingreſſus monaſteriorum monialium, in ſuis annotationibus, in fine*, referunt Greg. XIII. conſultum, an hic motus proprius deroget regulæ fratrum Minimorum concedenti, vt fœminæ ſtirpis Regiæ, & quæcumque eius ordinis fundatrices poſſint decenter comitatæ ingredi eorum monaſteria, reſpondiſſe, non derogare, quoad Reginas, & quoad fundatrices duntaxat. Quare ſtante hac declaratione exiſtimo, in quacumque religione, vbi ſimilis fuerit regula, vt permittantur ingredi fundatrices, poſſe quoque eas ingredi. Quia Gregor. XIII non indulgendo, ſed declarando dixit, non cenſeri per hunc motum proprium derogatum prædictæ Minimorum regulæ. Quare cùm eadem ſit ratio de quacumque religione habente ſimilem regulam, idem quoque dicendum eſt. Quando autem nulla talis regula eſſet, credo non poſſe has fundatrices admitti. Et hoc poſterius ſatis indicat Manuel in expoſitione huius motus proprij, *n.*3. ait enim ideo Pium V explicuiſſe duciſſas, & ſimiles, quia hæ ſolent eſſe fundatrices, & ne putaret quiſpiam poſſe fundatrices ingredi.

8 Quarta difficultas eſt, an comprehendantur in huius motus proprij prohibitione fœminæ, quæ nullius facultatis virtute ingrediuntur, aut religioſi ſic illas admittentes? & quid in prohibitione motus proprij Gregorij XIII. qui eundem fœminarum ingreſſum interdixit? Sed de hac re latè diximus *cap. præcedent. numero* 79.

9 Sed quæres, an ſeclusa horum motuum propriorum prohibitione, eſſet culpa lethalis fœminas in virorum monaſteria ingredi, aut religioſos illas admittere. Et videtur verior pars affirmans, cùm vterque motus proprius rem adeò grauem exiſtimet, vt ſit neceſſaria licentia Pontificia ad eum ingreſſum, ac omnes licentias reuocet. Sed bene Suarez 5.*tom.in* 3.*part. diſp.* 22. *sect.*6. *num.* 12. ait, nullibi reperiri textum alium interdicentem hunc ingreſſum ſub mortali, nec intrinſecè ſola rei natura, ſecluſis aliis extrinſecis circumſtantiis, eſſe quod tanquam mortalis damnetur. Quare ſecluſis inſtitutis illius religionis à Pontifice confirmatis, interdicentibus hunc ingreſſum, vel admiſſionem, & extrinſecis violentiæ illatæ religioſis, ſcandali, aut mali finis circumſtantiis, non erit mortalis.

SVMMARIVM.

An nomine monaſteriorum, & domorum virorum, in qua interdicitur ingreſſus fœminarum, intelligantur prædia, horti, & quæcumque religioſorum domus, ſeparata à monaſteriis; proponuntur probantia partem affirmantem. num. 10.

Explicatur ſententia Authoris. n. 11.

Quid intelligatur nomine monaſteriorum? n. 12.

An poſſint expelli fœminæ è religioſorũ prædiis, ne ibi ſacro interſint, quamuis ſit dies feſtus, nec alibi audire poſſint? n. 13.

An horti, quos religioſi in ſuis monaſteriis habent, comprehendantur nomine monaſterij, & ita ſit interdictus ingreſſus fœminarum ad illos? refertur quadam ſententia. num. 14.

Sententia Authoris. n. 14.

Quid de ſacriſtia: refertur quædam ſententia. n. 16.

Sententia Authoris. n. 17.

An atrium ſcholarum Societatis IESV, *aut atrium exterius religioſorum, in quo non eſt ianitoris ſedes, cenſeatur comprehendi in prohibitione huius motus proprij? n.* 18.

Quid de religioſorum domibus, dum fabricantur, aut de domibus, infirmariiſve in ciuitate deſtinatis ad ipſos excipiendos? n. 19.

Quid de domibus Societatis, quas reſidentias vocant? num. 20.

Quid de Prioribus aliquarum religionum. n. 21.

QVÆSTIO ſecunda. Quid nomine monaſterij virorum comprehendatur, in quod hic fœminarum ingreſſus interdicitur. Et quidem videtur intelligi quæcumque religioſorum propriæ domus, etiamſi à monaſteriis ſeparatæ ſint, vt ſunt prædia, domus ruſticæ monachorum, ac ora illorum, quò recitandi animi gratiâ ſolent aliquando ſe recipere. Quia motus proprius Pij V. dicit, *ne dictas domos, & monaſteria ingredi*, at dictio copulatiua inter diuerſa ponitur, & ſic non exigitur ingreſſus ad monaſteria, ſed ad illa, vel ad domos, hæc autem ſunt domos, quamuis monaſteria non ſint. 10

Sed dicendum eſt, pro eodem prorſus vſurpari domos, & monaſteria; ſicut in ſimili probauimus *cap.*15. *n.* 8. in motu proprio Pij V. interdicenti egreſſum monialium à ſuis monaſteriis, ſeu domibus, eodem vſurpari monaſteria, & domos. Nec obſtat, ibi vſum Pontificem dictione, *ſeu*, cuius natura eſt ſumi expoſitiuè, ac eſſe inter nomina diuerſa idem ſignificatiua: in hoc autem motu proprio vſum eſſe dictione, *&*, quæ ſuapte natura ponitur inter diuerſa. Nam vti Pontificem quandoque vna, & quandoque alia dictione in rebus omnino ſimilem habentibus rationem, eſt ſignum eius mentem eſſe, non ſumi dictionem copulatiuam in ſuo proprio ſignificato, ſed ſumi pro dictione *ſeu*, vel *ſiue*. Et ita vtraque vox, *domus*, & *monaſterium*, pro eodem vſurpantur, nec comprehenduntur domus, prædia, & horti, quæ intra clauſuram monaſterij non ſunt. Et ſic docet Nauarius *comm.*4.*n.*12.*notab.*1. *de regul. & lib.*1.*conſ. in* 1.*edit.tit.de regul conſ.*66 *à n.*3. *vſque in fin. in* 2.*lib.* 5.*tit.de verbor.ſignificat. conſ.*5 *n.*1. Manuel in expoſitione huius motus proprij, *n.*1. Llamas *in meth.curat.* in appendice quam ponit in fine, *in* §.12. *verſ.circa quam primò aduertimus.* 11

Nomine autem monaſterij intelliguntur ea ſola, quæ ſunt intra monaſterij ſepta, vt bene ait Nauar. *vtroque conſil. allegato, in volt.* & clariùs Paz *in ſua practica.tit.*1. *parte* 5.*c.*3.§.3.*n.*32. dicens comprehendi omnia contenta intra ſepta, & ambitum monaſterij, quæ vna clauſura clauduntur. 12

Quamuis autem eo motu proprio non interdicantur ingreſſus fœminarum in hæc religioſorũ loca, quæ verè monaſteria non ſunt, decet tamen religioſam honeſtatem, illas ad hæc loca minimè admittere: nec tenerentur 13

religioſi

religioſi eas admittere, etiãſi dies feſtus eſſet, nec fœminæ illæ poſſent ſacro intereſſe, niſi in illo religioſorum prædio, aut domo. Quia præponderat decentia religioſa neceſſitati fœminas à ſuis domibus expellendi.

14 Ex his deducitur primò, quid dicendum ſit de hortis, quos religioſi in ſuis monaſteriis habent, qui contigui ſunt cum ipſis monaſteriis. Et quidem ſi per clauſtra monaſterij ſit ad hortos eius ingrediendum, nemo dubitat ingreſſum interdici hoc motu proprio, etſi non ratione hortorum, ſaltem ratione clauſtri per quod eſt ingreſſus. Sed difficultas eſt, quando in hortis ipſis ianua eſt, per quam abſque clauſtrorum ingreſſu pateat ad illos acceſſus. Manuel in expoſitione huius motus proprij, *n.* 2. aliquantulum dubius eſt propter quandam Innoc. IV. & Nicolai III. declarationem, in qua declararunt nomine monaſteriorum monialium S. Claræ, in quæ fratribus Minoribus ſua regula ingreſſum interdicit, comprehendi ſola dormitoria, clauſtra, & officinas interiores: ais tamen tutius, & verius eſſe comprehendi. Quia Greg XIII. in ſuo motu proprio, qui incipit; *Vbi gratia*, vbi ingreſſum quoque fœminarum in virorum monaſteria interdixit, ait; *in monaſteria, domos, & loca ſua*. & non dixit tantùm, *in monaſteria, & domos*, vt Pius V. At ij horti ſunt loca monaſterij. Et Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo ingreſſus monaſteriorum monialium, in ſuis annot. n.* 1. quamuis attenta ea declaratione dubitarit, ſubdit, ex prædictis motus proprij Gregoriani verbis clarum eſſe comprehendi, & ita practicari.

15 Cæterùm verba illius motus proprij, mea ſententia, nihil ad hoc conferunt, nam nomine monaſteriorum, domuum, & locorũ, idem intelligit Greg. XIII. vt conſtat. Quando enim interdixit ingreſſum, ſolùm dixit, *monaſteria quouis modo ingredi audeant*; & dum admittentibus in ea indixit pœnas, dixit, *monaſteria, domos, & loca*, & non eſt credendum impoſuiſſe pœnas admittentibus fœminas ad loca monaſterij, in quæ ingreſſus non erat interdictus. Rurſus, quia ſimiliter ruſtica conuentus prædia ſunt religioſorum loca, & tamen fatentur omnes (vt *n.* 12. diximus) non comprehendi. Tandem, quia ſaltem dicendum eſſet nec fœminas ingredientes, nec religioſos admittentes in eos hortos comprehendi in huius motus proprij prohibitione, ſed in ſolius Gregoriani. Quod non modici effectus eſſet: quippe hic motus proprius intelligitur in vniuerſum de mulieribus, quæ ſiue virtute facultatum ſiue carentes illis ingrediuntur, & de admittẽtibus illas. At Gregorianus de ſolis ingredientibus, & admittentibus virtute facultatum, vt probauimus *c. præced. n.* 79. Quare exiſtimo in vtriuſque motus proprij prohibitione hos hortos comprehendi: quod ſint intra monaſterij clauſuram, pars que ipſius. Rurſus, quia ſimiles monialium hortos nemo dubitabit eſſe intra clauſuram, cùm monialibus clauſuræ adeò adſtrictis, integrum ſit ad illos ſe recipere, vt praxis ipſa oſtendit. Quare dicendum eſt, Pontifices illos nomine officinarum interiorum hos hortos comprehendiſſe, vtpote qui recreationi monialium, & religioſorum manendo intra clauſuram deſeruiunt.

16 Secundò deducitur, quid dicendum ſit de ſacriſtia, quando eſt contigua Eccleſiæ, ſolo pariete intermedio eam ab Eccleſia diuidenti: quando enim in eam ingreſſus minimè pateret, niſi per monaſterij clauſtra, res eſt clara. Sed difficultas eſt, quando non opus eſt per clauſtrum ingredi, ſed per portã ſacriſtiæ in ipſa Eccleſia exiſtentem in illam itur. Sorbus *n.* 14. allegatus refert multos de hoc dubitaſſe, & quoſdam religioſos reputare eam eſſe intra monaſterij clauſuram, alios autem id negare, & admittere in illam mulieres gratiâ confeſſionum excipiendarum; & ipſe nil decidit, ſed ſolùm debere Prælatos eſſe circumſpectos, examinando, an ſcandalum, & perturbatio religioſorum, quæ ſunt rationes, quibus innititur hic motus proprius, inde oriantur. Manuel quoque in expoſitione huius motus proprij, *n.* 14. dicit, in religione Minorum reputari tanquam officinam monaſterij interiorem, nec permitti fœminas in illam ingredi: at ſe vidiſſe in Monaſterio S. Auguſtini eas in ſacriſtia confeſſuras admitti, & ipſe nil decidit.

Sed multo magis rationi conſonum mihi videtur, eam eſſe intra clauſuram, & ſic nullatenus poſſe fœminas in illam admitti. Ducor, quod ſacriſtia illo medio pariete disiuncta ab Eccleſia, non ſit Eccleſiæ pars, ſicut ſunt ſacella Eccleſiæ, vt ex multis probaui *lib.* 7. *de matr. diſp.* 13. *nu.* 31. & 34. quod & ipſa experientia teſtatur. Mirabuntur enim ſæculares, ac iure optimo eis ſcandali anſa tribuetur admiſſis illuc mulieribus. At damnandum non eſſet monaſterium, in quo eſt vſus fœminas in ſacriſtiam admittendi, cùm res hæc non ſit comperta, ſed variis ſententiis ſubiiciatur. 17

Tertiò deducitur, quid dicendum ſit de atrio ſcholarum Societatis IESV, quando ſcholæ ſunt contiguæ, vt ferè ſunt ſemper, cum Collegio. Scio viros doctos iudicaſſe non reputari intra clauſuram, nec ſimiliter exterius Collegij atrium, in quo eſt porta, quæ tota die ſæcularibus patet, nec ibi ſedes eſt ianitoris? ſed clauſuram incipere ab ea porta, in qua ſedes eſt ianitoris ad clauſuram ſeruandam. Quod mihi quoque placet, quia cùm vtrumque atrium dictum ita pateat, vt ingreſſus illuc nemini interdicatur, nec clauſura ibi ſeruetur, iure optimo reputatur eſſe extra monaſterij clauſuram, quamuis maximè dedeceat fœminas, nec ad illa admitti debeant. Quod omnino in Societate Ieſv ſeruatur. 18

Quartò deducitur, religioſorum domos nondum fabricatas, ſed fabricari cœptas, in quibus nondum conuentus ad ibi morandum fuit introductus, ſed ſolùm aliqui religioſi ibi inhabitant pro fabricæ totius ſeruitio, non cenſeri tunc monaſteria, vt ingreſſus fœminarum in illa cenſeatur hoc motu proprio interdictus. Sic refert Sorbus *in priuileg. Mendicantium, verb. ingreſſus monaſteriorum monialium, in ſuis annot. n.* 51. *verſ. eſt aduertendum*; & ſatis placet, quia nondum domus illa cenſetur conuentus. Idémque refert declaraſſe de domibus, ſeu infirmariis in ciuitate conſtitutis ad religioſos tanquam hoſpites excipiendo, vel vt in eis ad valetudinem priſtinam reſtituantur, quia nec conuentum, nec Eccleſiam habent; & id ſatis eſt manifeſtum. 19

Quintò deducitur, quid dicendum de domibus in quibus religioſi aliqui Societatis IESV in aliquibus locis inhabitant, quæ nondum tanquam Collegia, aut domus probationis, profeſſorúmve ſunt acceptatæ à Patre noſtro Generali, quas vulgò reſidentias appellamus. Qua in re ſic cum viris doctis, quos conſului, diſtinguendum cenſeo. Si tantùm ibi noſtri ad tempus commoraturi ſint, & ideo non in forma collegij ibi viuitur, nec eſt ibi Eccleſia cum Euchariſtia, non cenſentur domus religioſæ comprehenſæ in hoc motu proprio: ſecus ſi ſint reſidentiæ perpetuæ, in quibus omnino in collegij forma viuitur, eſtque Eccleſia cum Euchariſtia. Quia priores reputantur tanquam priuatæ noſtrorum hoſpitij domus; poſteriores autem ſunt omnino inſtar domuum aliarum Societatis. 20

Vltimò deducitur, Prioratus, quos habent monachi D. Benedicti, & D. Bernardi, comprehendi in hac prohibitione, quia tales monaſteria ſunt, & clauſuram habent. Sic Llamas *in meth. curat.* in appendice, quam poſuit in fine. §. 12. *verſ. circa quam primo aduertimus.* 21

SVMMARIVM.

Proponitur conceſſio quædam Pij V. vt ingrediantur fœminæ virorum monaſteria quibuſdam diebus. n. 22.

An poſſint religionum Prælati ſupplicationes extraordinarias indicere, vt liceat fœminas clauſtra ingredi. n. 23.

An licebit die ſupplicationum manè celebratarum ingredi veſpere clauſtra. n. 24.

An

An liceat ingredi quando in clauſtro admittitur quiſpiam ad habitum, aut profeſſionem aut lotio pedum in die Cœnæ celebratur aut ibi prædicatur, & an tunc liceat ingredi locum, quem de profundis appellant? n.25.

Quid ſi fiat ſacrum in clauſtro? n.26.

Quid ſi ad alicuius inſtantiam, vel aliàs quid ſi intra clauſtrum theſes Theologiæ defendantur, vel Comœdia aliqua rei piæ repræſentetur? n.27.

Quid ſi in caſibus licitis ingrediantur fœminæ ad aliquod malum perpetrandum? n.28.

Quid ſi finitis officiis ibi demorentur, aut ingrediantur officinas interiores? n.29.

An gratiâ medendi infirmo, aut eius lactandi, liceat fœminam ingredi? n.30.

An canonicis regularibus liceat fœminas ipſis inſeruientes intra, vel extra clauſtra tenere? n.31.

An priuilegium Pontificum conceſſum fœminis ad ingreſſum in virorum monaſteria, proſit quando ſtatutis monaſteriorum is ingreſſus interdicitur, incurrantúrque tunc pœnas? num.32.

22 QVÆSTIO tertia. In quibus caſibus ingreſſus fœminarum in virorum monaſteria licitus ſit. Manuel *qu. regul. tom.1. qu.48. art.3.* & meliùs in expoſitione huius motus proprij, *n.15.* refert declarationem quandam viuæ vocis oraculo eiuſdem Pij V. qui declarauit cauſâ proceſſionis, vigiliæ, Miſſæ, funeris defuncti, vel alterius cuiuſuis officij intra monaſteriorum clauſtra celebrati licere fœminis in clauſtra, & ea religioſorum loca ingredi, dum hæc celebrantur, dummodo in officinas internas non admittantur. Idem conceſſit quando in Eccleſiis monaſteriorum prædicatur, vel ob aliam quamcumque cauſam tantus eſt populi concurſus, vt nequeant mulieres in Eccleſiam aliter ingredi, aut ea egredi, quam per clauſtrum, vel alia religioſorum loca, dummodo recto tramine ad portam, qua de monaſterio exitur, accedant, & recto tramite ad Eccleſiam tendant.

23 Circa quam conceſſionem dubitatur primò, an integrum ſit religionum Prælatis, abſque huius motus proprij contrauentione, & pœnarum illius incurſu, ſupplicationes, vulgò proceſſiones extraordinarias intra clauſtra inſtituere ad eum finem, vt mulieres ingredi poſſint. Breuiter reſpondetur, contrauenire huic motui proprio, quia hæc conceſſio eò pertinet, vt ſcrupuli vitentur, concedatúrque ingreſſus rationi conſonus, non tamen ad clauſuram religioſam relaxandam. Et ita docent Manuel *quæſt. regular. tom. 1. quæſt.48. artic.3. verſ. circa quam declarationem*, & in expoſitione huius motus proprij *nu.16.* Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo ingreſſus monaſteriorum monialium, in ſuis annotationibus, numer.7.*

24 Nec ſimiliter licebit mulieribus ingredi clauſtra veſperi, quando tunc ſupplicationes non celebrantur, ſed manè celebratæ ſunt, vt in die corporis Chriſti. Quia cùm veſpere non celebrentur, iam cauſa permiſſionis ingreſſus ceſſat. Sic Manuel in eiuſdem motus proprij expoſitione, *nu.20.*

25 Secunda difficultas eſt, quid intelligatur nomine alterius officij. Dico intelligi alia officia pia, vt ſi intra clauſtrum aliquis ad ſuſcipiendum habitum, vel ad emittendam profeſſionem admittitur, vel in clauſtro prædicatur, aut lotio pedum in die Cœnæ celebratur. Sic Sorbus *eodem n.7.* & Manuel *quæſt. regul. tom.1. qu. 48. art.3. notab.4.* & in eodem motu proprio, *n.18.* qui in hoc poſteriori loco bene addit, fœminas ingredientes in monaſterij clauſtra, poſſe quoque ingredi in locum, quem de profundis appellant, quando clauſtro coniunctus eſt, & ita parens, ac ſacella clauſtri; ſecus ſi portam habeat: tunc enim interior monaſterij officina reputatur.

Quare licet ingredi fœminis clauſtrum ad audiendum ſacrum, quod intra illius ſacellum fit ob alicuius perſonæ potentis deuotionem, quia tunc celebratur ibi officium diuinum. Sic Manuel in eodem motu proprio, *n. 16. fin.* & idem ob eandem rationem dicendum eſt, quando id fit ob aliam cauſam. 26

Non tamen liceret ingredi eo quod in clauſtro theſes aliquæ Theologiæ defendantur, aut aliqua rei piæ Comœdia repræſentetur, quia hæc non connumerantur inter officia pia. 27

Tertia difficultas eſt, an contraueniant huic prohibitioni, & conſequenter incurrant pœnas, etiam admittentes, fœminæ tempore ſupplicationum, aut officiorum, quæ in clauſtro celebrantur, ſi tam hoc, quàm alio peruerſo fine ingrediantur? Et dicendum eſt, nec illi contrauenire, nec illius pœnas incurrere. Quod docent Sorbus vbi allegatos *num. 25.* Manuel *eod. art.3. notab.2.* & in hoc motu proprio, *numer.17.* & in hoc poſteriori loco bene addit, hoc eſſe verum, quamuis peccatum aliquod exterius ibi committant. Quod eo tempore non ſit ingreſſus interdictus hoc motu proprio, immò conceſſus, quamuis aliunde ſit malus. At pœnæ ſtatuuntur ingreſſui interdicto in eo, ſicut diximus *cap. præcedent. num.* 60. ingredientem in monialium Cœnobia in caſu vrgenti ex legitima licentia, non incurrere pœnas, etſi ad fornicandum quoque tunc eat, & fornicetur. Secus eſſe credo, ſi nulla ratione cauſâ aſſiſtendi diuinis officiis, aut ornatus clauſtri videndi ingrederetur, ſicut incurreret habens licentiam ingreſſus in monaſteria monialium ex cauſa neceſſitatis, ſi nullatenus gratiâ illius ingrederetur. 28

Quarta difficultas eſt, an fœminæ ex prædictis cauſis ingredientes teneantur egredi ſtatim his officiis finitis? Breuiter dico, ad id teneri, at non metaphyſico, ſed morali modo, ita vt breui temporis ſpatio ibi poſtea permanere damnandum non ſit, ſicut in ſimili ingreſſu in monaſteria monialium diximus *cap præced. nu.69.* Et ſic docet Manuel *quæſt. regular. tom.1. qu.48. art.2. fine*, & in hoc motu proprio, *num.19.* vbi addit, incurſurum pœnas religioſum, qui finitis officiis, cauſa eſt diutinæ fœminarum moræ, & ipſas fœminas diu ibi demorantes. Sed non placet, ob ea quæ dixi *cap. præced. num. 69.* quia hæ pœnæ non imponuntur moram trahenti, ſed ingredienti abſque licentia; ſecus ſi officinas interiores conuenitus ingrediantur. Quia ad clauſtrum ſolum, & loca, vbi officia celebrantur, indulſit Pontifex licentiam, prohibendo ingreſſum ad officinas interiores, & ideo hic ingreſſus eſſet violatio clauſuræ. 29

Quinta difficultas eſt, an cauſâ medendi monacho ægrè laboranti, liceat fœminam ingredi monaſterij clauſtra? Quidam aiunt inſtante neceſſitate, vt quando in monaſterio tam multi infirmi ſunt, vt religioſi non ſufficiant ad miniſtrandum, nec ſunt viri ſæculares, qui velint, poſſe honeſtas fœminas, & ſuſpicione carentes admitti; quia prohibitio humana non accipienda eſt in hac neceſſitate adeò vrgenti. Sic tradunt Manuel *qu. regul. tom.1. qu.46. art.7. ad finem*, & in hoc motu proprio, *num.15.* Sorbus *in priuileg. Mendicantium, verba ingreſſus monaſteriorum monialium, n.6. verſ. & ſic etiam per idem verbum.* Et placet quidem: at hic caſus eſt metaphyſicus, & moraliter nunquam neceſſitas hæc continget. At poſſet contingere, cùm in oppido non inuenitur, qui crura, aut brachia confracta, aut eorum oſſa inter ſe non cohærentia, ad priſtinum locum reuocare noſſet, aut alij morbo mederi, præter mulierem in ea re peritam: aut indicarent medici, valde indigere ægrum: vt à fœmina lactetur, nec alio lacte poſſe morbo illi ſuccurri; nec infirmus poſſet tuto clauſtro ad id extrahi. Et iuxta hanc doctrinam, eſt dicendum, licere in eo caſe ingreſſum. 30

Ex

31 Ex dictis deducitur deciſio quæſtionis agitatæ in capella Tholoſana deciſ. 449. an canonicis regularibus Diui Auguſtini integrum ſit, fœminas honeſtas, & omni prorſus ſuſpicione carentes admittere, vt ipſis inſeruiant? Et deciſio illa late probat non licere; Aufrerius autem ibi dicit oppoſitum poſſe ſuſtineri. At hodie eſt res certa id non licere: quia motus hic proprius quemcunque ingreſſum fœminarum in virorum monaſteria interdixit. At quando fœmina non intra clauſtra monaſterij, ſed in domo aliqua, etiam monaſterio contigua, canonico regulari ibi habitanti deſeruiret, vt liceret ſimiliter, ſi honeſta ſit, ac omni ſuſpicione carens; quia nullus eſt textus id interdicens. Sic Nauarrus *comment. 4. num. 65. de regul.* Manuel *quæſt. regul. tomo 1. quæſt. 48. art. 4.*

32 Demum id notandum eſt, priuilegium Pontificium fœminis conceſſum ad ingrediendum in virorum monaſteria, non ſuffragari, quando monaſteria ſuis ſtatutis ingreſſum interdicerent, & nulla derogationis huius inſtituti mentio fieret. Quia exigitur ſpecialis mentio, vt cenſeatur ei derogari, vt expreſsè habetur *c. 1. de conſtit. in 6.* vbi ea redditur ratio; quia cum res eſt quid facti, præſumitur Pontifex eam ignorare. Sic Paſſarellus *in compendio priuilegiorum fratrum Minimorum. c. 9.* Manuel *1. tomo ſummæ in 2. edit. c. 10. nu. 6.* Et hinc vtrumque defendit iuſtum eſſe, quia in aliquibus generalibus eius ordinis Capitulis decretum eſt, nempe, vt nullæ mulieres, virtute cuiuſuis priuilegij Apoſtolici non facientes mentionem prohibitionis regulæ, ad conuentuum ſuorum ingreſſum admittantur. Quare fœminæ virtute eius priuilegij ingredientes incurrent has cenſuras, niſi ignorantia excuſarentur. Quia cùm ea facultas ſit inualida, perinde eſt, ac ſi abſque illa ingrederentur.

SVMMARIVM.

Quando fœminæ ingredientes virorum monaſteria extra caſus permiſſos incurrant excommunicationem Pontifici reſeruatam; & quis ab ea abſoluere poſſit. n. 33.

Quæ pœna ſtatuantur in eo motu proprio contra religioſos admittentes fœminas intra ſua monaſteria n. 34.

In quo differant quoad pœnas in admittentes ſtatutas motus proprius Pij V. & Gregorij XIII. n. 35.

An exigatur præſumptio, & quæ ignorantia, aut bonus finis excuſent? n. 36.

Quid nomine officiorum, & nomine admiſſionis, & nomine ſuſpenſionis à diuinis intelligatur; & an comprehendantur mandantes, & conſulentes? remiſſiuè n. 37.

An pœna priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa incurratur abſque aliqua Iudicis ſententia? refertur quadam ſententia. n. 38.

Explicatur ſententia Authoris, & an ſufficiat dicere, ipſo facto, & abſque alia declaratione, vt nulla Iudicis ſententia exigatur? n. 39.

Quid de ſuſpenſione à diuinis? n. 40.

Quis poſſit abſoluere ab excommunicatione contra ingredientes, & à ſuſpenſione, quam incurrunt. num. 41.

Quid ſi deducta ſunt in iudicium, an virtute bullæ aut priuilegiorum Societatis IESV *poſſit confeſſarius ab illis abſoluere? n. 42.*

Refertur quadam ſententia, & ſententia Authoris; & an poſſit dari teſtimonium abſolutionis in ſcriptis? n. 43.

Quis poſſit diſpenſare in priuatione officiorum, & inhabilitate? remiſſiuè. n. 44.

33 QVÆSTIO vltima. Quas pœnas incurrant fœminæ extra caſus licitos in virorum monaſteria ingredientes, & religioſi ſic ingreſſas admittentes, & quis ab eis abſoluere, eiſve diſpenſare valeat. Pius V. in eo motu proprio excommunicationis pœnam Pontifici reſeruatam in fœminas ingredi audentes ſtatuit ibi; *ingredi audeant.* Quo eodem verbo vſus eſt Gregor. XIII. in ſuo motu proprio, qui incipit, *Vbi gratia.* Quare ignorantia quantumuis craſſa, dummodo non ſit ingens temeritas, excuſabit ſic ingredientes, vt diximus *cap. præced. n. 82.* vbi tractauimus, quis ab hac excommunicatione reſeruata abſoluere poſſit.

Alias pœnas ſtatuit idem Pontifex in eodem motu proprio religioſis admittentibus prædictas fœminas intra ſua monaſteria, videlicet ſuſpenſionis à diuinis priuationis officiorum, & ad illa inhabilitatis in poſterum obtinenda, ipſo facto abſque alia declaratione incurrendas, his verbis; *ipſis verò monaſteriorum, & conuentuum Abbatibus, Præpoſitis, Prioribus, & alijs præſidentibus, quocumque nomine vocentur, & eorum monachis, canonicis, & fratribus, ſiue mendicantibus, ſiue non mendicantibus, ſub priuationis officiorum, quæ in præſenti obtinent, & inhabilitatis in poſterum ad illa, & alia omnia, & ſuſpenſionis à diuinis ipſo facto ſine alia declaratione incurrendis pœnis, ne eas introducere, admitterévè præſumant.* 34

Ex quo deducitur, hunc motum proprium, & motum Gregorij XIII. de quo ferè toto *cap. præced.* egimus, habere ſe inſtar excedentis, & exceſſi. Nam motus proprius Gregorij XIII. excedit quidem motum proprium Pij V. quia ille vltra pœnam priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa ſtatutam à Pio V. aduerſùs religioſos permittentes ingredi fœminas in monaſteria virorum, addit etiam priuationem beneficiorum, & inhabilitatis ad illa, & excommunicationem Pontifici reſeruatam, nec petit in admittentibus præſumptionem, vt diximus *cap. præced. num. 82. & 83.* & iis pœnis afficit eos, qui viros, aut fœminas ingredi faciunt, aut permittunt in monaſteria monialium, aut fœminas in virorum monaſteria. At motus proprius Pij V. non impoſuit pœnas priuationis Beneficiorum, & inhabilitatis ad illa, ſed ſolùm officiorum. Inſuper petit præſumptionem in admittentibus; prætereà etiam loquitur de ſolis admittentibus fœminas in virorum monaſteria. Exceditur autem, quia motus proprius Gregorij XIII. ſolos Prælatus facientes, aut permittentes ingredi comprehendit, vt diximus *cap. præced. num. 82.* & ſolos eos comprehendit, qui admittunt virtute facultatum ingredientibus conceſſarum, vt diximus *cap. præced. n. 79.* nec imponitur ſuſpenſionem à diuinis facientibus, aut permittentibus ingreſſum. At hic motus proprius Pij V. intelligitur de facientibus, aut permittentibus ingredi fœminas in virorum monaſteria, quamuis nullius facultatis virtute ingrediantur, vt diximus *eod. cap. præced. num. 79.* inſuper vltra pœnam priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa, imponit admittentibus, vel facientibus ingredi ſuſpenſionem à diuinis, ſiue hi Prælati ſint, ſiue quicumque alij religioſi, vt conſtat ex eius verbis *n. præced.* relatis. 35

Cùm ergo hic motus proprius petat ad eas pœnas incurrendas præſumptionem in admittentibus, vel facientibus ingredi, excuſabit ab illis quæcumque ignorantia craſſa, dummodo non ſit ingens temeritas, vt diximus *cap. præced. num. 96.* vbi etiam *num. 97.* egimus an incurrant admittentes bono fine. 36

Quid autem intelligatur nomine officiorum, quibus priuantur, redduntúrque inhabiles ad illa, qui has fœminas admittunt, diximus *cap. 15. num. 67.* quid autem nomine admiſſionis, & an comprehendantur mandantes, vel conſulentes, diximus ſatis *cap. præced. num. 87. & 93. & 94. & 95.* Quod ſi petas, quid intelligatur nomine ſuſpenſionis, non eſt huius loci, ſed tractatus de ſuſpenſione, vbi explicabitur, qui actus interdicantur ſuſpenſo à diuinis. 37

Sed difficultas grauis eſt, an hæc pœna priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa incurratur abſque vlla prorſus Iudicis ſententia, ita vt in foro conſcientiæ teneantur hi admittentes in poſterum non vti ſuis officiis, nec alia admittere quamuis crimen eorum in 38

iudicium

centiarum ingrediuntur, aut admittunt: & Pius V. in præfatione ſui motus proprij expreſsè rationem illius decreti reddit, quod mulieres prætextu harum licentiarum ingredi audebant, non cum modico religioſæ obſeruantiæ detrimento. Secundò, quia non authenticè conſtat, Pium V. & Gregorium XIII. declaraſſe, ſuam mentem fuiſſe comprehendere quoſcumque ingredientes, aut admittentes. Tertiò, quia cùm decreta ſint valde rigida, & grauiſſimas pœnas continentia, non ſunt extendenda ad caſum in his non comprehenſum. Nam nec ex rationis identitate extenſionem legis pœnalis faciendam probauimus *lib. 10. de matrim. diſp 4. num. 3.* & vltra Doctores *ibi* allegatos, tenet Manuel *qq. regul. tomo 1. quæſt. 47. art. 1. fin.* eo vel maximè quod non militet eadem in vtroque caſu ratio, quia multo audaciores ſunt ad ingreſſum innixæ aliquibus ingrediendi facultatibus, & ideo pœnis appoſitis earum audaciam comprimi oportuit, vt teſtatur Pius V. in prœmio ſui motus proprij, atque in excommunicationis materia id conſtat: nam *clement. vnic de conſanguin. & affin.* excommunicantur contrahentes matrimonium contra ſolemne caſtitatis votum; & tamen, quia textus non vniuerſaliter loquitur, ſed excommunicat moniales profeſſas cuicumque nubentes, & accipientes illas in vxores, & viros profeſſos, aut in ſacris conſtitutos ineuntes matrimonium, communiſſima ſententia docet (vt probaui *lib. 7. de matrimonio. diſput. 48. num. 2.*) illam cenſuram euadere fœminas ſæculares nubentes profeſſo, quia etſi eadem transgreſſionis voti ſolemnis ratio in eis concurrat, at textus de eis non loquitur. Nec obſtat, hæc decreta eſſe in animæ fauorem, quia quamuis ea ſit ratio aliquantulæ extenſionis decretorum pœnalium, non tamen eſt ſufficiens, vt ad caſum omnino diuerſum protrahatur. Tandem, quia non eſt nouum minora delicta aliquibus pœnis in iure ſubiici, ob aliquam ſpecialem rationem in eis concurrentem, vt hic contingit propter maiorem ingrediendi audaciam, quæ reperitur in habentibus eas facultates; & ſic ceſſant omnes rationes contrariæ. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Suarez *tomo 5. in 3. p. diſp. 22. ſect. 6. num. 11. & triplici ſequenti.* Thomas Zerola *in praxi Epiſcopali, in 2. edit. p. 1. verbo moniales, ad 8. quæſit.* Philiarcus *de officio Sacerdotis, t. 1. p. 1. lib. 3. c. 30. ad finem.* Sayr. *de cenſuris lib. 3. c. 31. num. 10.* Manuel *quæſt. regul. tomo 1. quæſt. 47. art 1. à verſ obſerua etiam quod moniales, vſque ad fin.* & *q. 48. art. 2.* vbi *in fin.* dicit ſe contrarium tenuiſſe in loco, quem ex ipſo allegauimus *num præced.* Quod eos motus proprios ibi explicuerit, prout ſunt recepti in ſua religione regularis obſeruantiæ, in qua fuit habita declaratio authentica.

79 Et hæc poſterior ſententia magis mihi placet, loquendo de motu proprio Gregorij XIII. quo pœnis affecit quaſcumque perſonas ingredientes monaſteria monialium, aut fœminas in virorum monaſteria, & perſonas regulares, quæ ſic ingredientes admittunt: loquitur enim de ſolis ingredientibus virtute facultatum illis vſque tunc concesſarum, & de admittentibus ſic ingredientes. At loquendo de motu proprio Pij V. quo ſolas fœminas pœnis afficit, quæ ingrediuntur monaſteria virorum, aut ingredientes admittunt (quem toto *cap. ſequenti* explicabimus) dicendum eſt, eum intelligi de fœminis etiam non ingredientibus virtute illarum facultatum, & de admittentibus illas. Ratio diuerſitatis eſt, quia Pius V. hanc eſſe ſuam mentem declarauit in quodam motu proprio, qui incipit; *Romanum Pontificem,* quem edidit anno 1570. die 16. Iulij, quem ad verbum refert Confectius *in priuilegiis ordinum mendicantium,* inter litteras Apoſtolicas, *fol.* 179. vbi explicans ſuum priorem motum proprium, ſic ait. *Authoritate Apoſtolica tenore præſentium dicimus, & declaramus fuiſſe, & eſſe mentem, & intentionem noſtram, quod dicta littera non ſolum comprehenderent, & comprehendant mulieres habentes, & prætendentes facultatem, & indulta ingrediendi monaſteria, ſed etiam omnes, & quaſcumque mulieres alias, tam in genere, quàm in ſpecie.* Nec inde ſequitur eodem modo interpretandum motum proprium Greg. XIII. vt prior ſententia relata *n. 76.* contendit, & probat ratio prima ibi adducta. Quia optimè aiunt Anton. Cucus *lib. 3. inſtit. maiorum. t. 2. n. 8.* & Manuel *in ordine iudiciario. c. 12. n. vltim.* non ſequi ex declaratione, vt motus proprius Pij V. intelligatur de omnibus fœminis, ſic vniuerſaliter intelligendum motum proprium Gregorij XIII. quia Gregorius XIII. plures caſus comprehendit, nempe, ingredientes in monaſteria tam virorum, quàm fœminarum: & ingredientibus illicitè in monaſteria monialium, erat iam ſtatuta excommunicatio in Tridentino; quare non impunè ingrediuntur, quando non virtute prædictarum facultatum eſt ingreſſus: & ideo ſolas perſonas ingredientes virtute prædictarum facultatum voluit punire. At Pius V. ſolas fœminas ingredientes virorum monaſteria punit, quæ cùm ablato eo motu proprio nullis pœnis obnoxiæ eſſent, iure optimo, ne impunitæ abirent, fuit mens eius comprehendere omnes, etſi nullius facultatis vigore ingrederentur. Et ita concludit Manuel ibi dicens eſſe ſententiam multorum Doctorum Salmanticæ, & lite agitata obtentum in quadam religione, vt ſolùm ingredientes, admittentesque virtute prædictarum facultatum incurrerent eas pœnas. Nec huic ſententiæ aduerſantur Authores *num. præced.* allegati, quia eodem modo vtrumque motum proprium intelligunt, nempe, quando virtute facultatum eſt ingreſſus, & admiſſio: quia non viderunt poſteriorem motum proprium Pij V. vbi ſuam mentem declarauit, cùm nullam prorſus ipſius mentionem faciant.

Ex quo deducitur, nec incurrere has pœnas motus 80
proprij Gregorij XIII. ingredientes, qui prædictas facultates habent, ſi re vera non illis innitentes ingrediantur, ſed quaſi illis prorſus carentes: nec qui ſic ingredientes admittant. Quia hæ perſonæ non verè dicuntur ingredi virtute alicuius facultatis. At ſecus eſſet, ſi virtute illius facultatis re vera ingrederentur; at qui admittunt, non virtute illius admittant, ſed quaſi ea carerent: hi enim admittentes incurrerent pœnas, ſicut & ingredientes, vt conſtat ex illis verbis, *Abbatis, &c. præcipimus, &c. ne in monaſteria, domus, & loca ſua quemquam prætextu huiuſmodi licentiarum, & facultatum ingredi faciant, aut permittant.* At permittentes ingreſſum volentium prætextu harum facultatum ingredi, dicuntur verè permittere vſum talium facultatum, & prætextu illarum ingreſſum. Et ita fatetur Nauarr. *comm 4. num. 62. notab. 4. de regul.* Manuel in explicatione motus proprij Pij V. de hac re, *num. 7.* Quia attenta littera motus proprij, non includuntur, qui in habentes facultatem non ingrediuntur virtute illius.

Sed dices, quamuis admittentes ingreſſum in monia- 81
lium Cœnobia non virtute prædictarum facultatum euadant excommunicationem, & cæteras huius motus proprij Gregoriani pœnas, incurrent tamen excommunicationem latam in Trident *ſeſſ. 25. de regul. cap. 5.* At id non credo, quia *in eo. cap.* ſoli ingredientes excommunicantur, admittentibus verò nulla pœna eſt ſtatuta. Quod ſi dicas hos incurrere in excommunicationem, eo quod participant in crimine criminoſo, ob quod ingredientes ſunt excommunicati; reſpondeo hanc excommunicationem participantium non eſſe latam in eo Tridentini decreto: ſed *cap. nuper. verſ. in 2. verò quæſtione,* & *cap. ſi concubina, de ſententia excommunicationis.* & ſic nullam *eo c. 5.* latam incurrunt, ſed hanc horum textuum. Quia ad eam incurrendam oportet excommunicatos, cum quibus in crimine criminoſo participant, eſſe publicè de ea excommunicatione denuntiatos, vt probauimus *lib. 7. de matrim. diſp. 48. num. 3.* At hi ingredientes nondum denuntiati ſunt.

Nec in has pœnas motus proprij Gregoriani incur- 82
rent

rent ingredientes virtute prædictarum facultatũ ex ignorantia quantumcumque culpabili,& craſſa huius decreti imponentis has pœnas,niſi adeò craſſa ſit,vt reputetur temeritas ingens. Ducor ex verbis huius motus propr j.ibi; *ne ipſarum licentiarum prætextu monaſteria huiuſmodi quouis modo ingredi audeant.* At verbum (*audere*) temeritatem petit,adeò vt ſola ignorantia tã craſſa,vt poſſit dici ingens temeritas,ſufficiat,vt dicatur audacia ad pœnas audentibus ſtatutas contrahendas,vt probaui *lib.9. de matrim.diſp.32.n 37.inuncto n.36.& 39.* At ea audacia, aut præſumptio non petitur in facientibus ingredi,aut id permittentibus virtute prædictarum facultatum,vt conſtat ex illis verbis *ibi; Abbatiſſis verò,necnon Abbatibus,conuentibus,& aliis monaſteriorum vtriuſque ſexus ſuperioribus, & perſonis,quocumque nomine vocentur,diſtrictè præcipimus ſub eadem excommunicationis pœna, ac priuationis dignitatum,beneficiorum ſuorum,ac inhabilitatis ad illa, & alia in poſterum obtinenda,ne in monaſteria,domus,& loca ſua quemquam prætextu huiuſmodi licentiarum, & facultatum ingredi faciant,vel permittant.* Quare Prælatos, ac Prælatas huiuſmodi facientes ingredi, aut permittentes non excuſabit quidem ignorantia craſſa, at bene excuſabit,quamuis vincibilis,& culpabilis ſit, modò non ſit craſſa,& ſupina, quia quando in excommunicatione non petitur ſcientia, audacia, & præſumptio, excuſat ab illa ignorantia vincibilis iuris excommunicationem imponentis, non autem quando eſt craſſa, & ſupina,vt probaui *lib.9.de matrimonio diſput.38. nu.31.* vbi *num.32.*explicui,quando dicatur craſſa,& ſupina.

83 Atque hæc excommunicatio lata in facientes, aut permittentes ingredi, eſt Pontifici reſeruata, quia præmiſerat Pontifex excommunicationem ſibi reſeruatam in ingredientes virtute prædictarum facultatum: cùm ergo prior excommunicatio ſit reſeruata, erit quoque hæc. Et ſic docet Confectus *de priuilegiis Mendicantiũ, tit.20.c.6.ad finem.& cap.9.num.3.*& Suarez *3. tomo in 3.p.diſp.32.ſect.6.nu.14.* & Llamas *ſuprà §.12.ſtatim in principio.* Addit Confectus *eodem cap.9 num.3.* reſeruari quoque Pontificis inhabilitatem,& priuationem officiorum ſtatuta in eo motu proprio. Verùm ſi loquatur de reſeruatione illius motus proprij, id non approbo, quia ſolam excommunicationem reſeruat; ſi autem dicat reſeruati Pontifici, quaſi nullus inferior poſſit in his pœnis diſpenſare, quid ſit in hoc tenendum diximus *cap. præced. num.78.& 79.* Vtrùm verò ab excommunicatione illa reſeruata, ſi occulta ſit, poſſit Epiſcopus abſoluere virtute Tridentini, aut confeſſarius virtute Bullæ, aut religioſi virtute ſuorum priuilegiorum, diximus etiam *cap. præced. numero 76.* vbi etiam *num. 64. & 65.*explicuimus,an exigatur ſententia Iudicis ad hanc priuationem officiorum, & inhabilitatem ad illa, & *ibi numero 66.* explicuimus, quid nomine officiorum intelligatur.

84 Sed maior difficultas eſt, quæ perſonæ facientes, aut permittentes ingreſſum, incurrant hanc excommunicationem, ac beneficiorum, & officiorum priuationem, & inhabilitatem ad illa: nam in verbis motus proprij Gregoriani relatis *ſuprà*, hæ pœnæ imponuntur Abbatiſſis, Abbatibus, conuentibus, ac aliis monaſteriorum vtriuſque ſexus ſuperioribus, & ſtatim ſubduntur hæc verba,*& perſonis quocumque nomine vocentur*. Vbi difficultas eſt, an nomine harum perſonarum comprehendantur religioſi vtriuſque ſexus, an ſoli ſuperiores, quippe non ſolos ſuperiores comprehendi, ſatis indicant ea verba,*& aliæ perſonæ*, &c. Quia aliter ſuperfluerent, cùm iam ille motus proprius expreſſiſſet ſuperiores vtriuſque ſexus:& ita tenet Llamas *dicto § 12 ſtatim in principio,& verſ. circa quam 1. dicimus in fine.* Sed exiſtimo, ſolos ſuperiores monaſteriorum vtriuſque ſexus ſub eis pœnis comprehendi, non autem religioſos alios vtriuſque ſexus ingredi facientes, aut permittentes. Ducor primò, quia idem motus proprius paulo inferiùs volens comprehendere ſub pœnis quaſcumque moniales, quæ admittunt ingredientes cum licentia Epiſcopi in caſibus non neceſſariis, id expreſſit dicens indefinitè, *moniales*; quòd ſi idem voluiſſet in his pœnis,facili negotio id expreſſiſſet dicens, *& alios religioſos vtriuſque ſexus.* Præterea,quia iis verbis,*quocumque nomine vocentur*, ſatis denotatur non loqui de priuatis religionum perſonis, hæ enim monachi, & moniales ſemper appellantur, nec diuerſis nominibus gaudent:ſed de ſuperioribus, qui in diuerſis monaſteriis diuerſa nomina ſortiuntur. Quare ſenſus eſt & de aliis ſuperioribus, quocumque nomine vocentur. Et ita ſuſtinet Manuel *quæſt.regul.tomo 1.q.47 art.3.*

Sed vrgentiùs premit,quid intelligatur nomine con- 85
uentuum, quos admittentes, aut facientes ingredi, ſubſicit quoque Pontifex his pœnis. Nam conuentus nomine intelliguntur religioſi cum ſuperiori in vnum congregati, ſicut nomine Capituli canonici cum decano in vnum coacti. Et ita videtur Pontifex excommunicare religioſos vtriuſque ſexus, ſi in vnum congregati decernant harum perſonarum admiſſionem. Manuel *qq.regular.tomo 1.quæſt.47.art.3.* dicit nomine conuentuum non intelligi omnes religioſos vtriuſque ſexus qui in vnum collegialiter coacti, & ſic tanquam conuentus decreuerunt, vt ingreſſus concederetur, ſed ſolos maiores. Ducitur,quia *c. Romana,ad fin.verb.in vniuerſitatem,de ſententia excommunicationis,in 6.* prohibens vniuerſitatem excommunicari, permittit aliquos ex vniuerſitate illa excommunicationi ſubdi,his verbis, *ſed in illos duntaxat de collegio, vel vniuerſitate, quos culpabiles eſſe conſtiterit,promulgetur.* Vbi Gloſſa *verbo culpabiles,*hæc ait;*ſicut Prælatus,vel conſules,& huiuſmodi maiores.* Sic etiam nomine conuentus facientis,aut permittentis, non videtur intelligi omnes religioſos vtriuſque ſexus, qui nomine conuentus coacti fuerunt rei culpæ ſuffragium præſtantes pro tali admiſſione, ſed ſolos ſuperiores & officiales maiores illius conuentus, qui in culpa huius permiſſionis fuerunt. Idque ſatis iuri conſonum eſſe conſtat ex *cap.dilectus.el 2.de ſimonia*,vbi cùm totus conuentus in ſimoniaca monachi receptione deliquerit, ſoli Prælati, & officiales puniri iubentur. Vbi Gloſſa *verb.officialibus*, quærit,cur non totus conuentus delinquens,ſed hi ſoli puniantur,& reſpondet, quia horum officialium conſilio,& authoritate omnia fiunt: & & ſimile habetur *c.veniens,de ſimonia*,vbi in ſimili conuentus delicto, iubentur vniuerſi monachi reſtituere pecunias ſimoniacè acceptas, at deſcendendo ad pœnas ſic dicitur; *Abbatem,& maiores perſonas monaſterij pro tantæ prauitatis exceſſu*,&c. vbi Gloſſa *verb.maiores*,ait;*quorum conſilio Abbas regitur* Quare non immeritò textus noſtri motus proprij ſubiicientes pœnis conuentum in hac permiſſione delinquentem,explicandus eſt,vt nomine conuentus intelligantur ſuperior, & ipſius conſultores, qui ſunt præcipui officiales, quorum conſilio ſuperior gubernatur: vt vel ſic conſonet illis iuris textibus, qui pro conuentus delicto non omnes culpæ participes puniunt,ſed officiales maiores. At doctrina hæc ſatis dubia redditur ex iis,quæ notant Abbas *eodem cap. dilectus,num.8.* ſuper eadem Gloſſa, *verb. officialibus*, & *ibidem* Ananias *num. 9.* vbi dicunt, quando conuentus in vnum Capitulum coactus deliquit, eſſe puniendos omnes conſentientes, aut non contradicentes, prout contradicere tenebantur:ſecus de aliis. At quando non totum Capitulum commiſit, ſed ſoli maiores cum Prælato, quod præſumatur eorum conſilio factum, ſi hos non deliquiſſe conſtet,non punientur. Et ſic dicunt intelligi Gloſſam citatam; & ideo cenſeo omnes illos in vnum Capitulum congregatos, qui culpæ participes fuere ſuffragium præſtando pro ingreſſu, aut non contradicendo cùm poſſent, ligari his pœnis, quia illud eſt conuentum delinquere.

Quare ſi non cogatur conuentus, ſed priuatim cum 86

ſuis conſultoribus, vel cum aliis priuatis religioſis tractet ſuperior de hac ingreſſus permiſſione Prælatus abſque dubio his pœnis ligabitur, quia motus proprius in his pœnis expreſſam de Prælatis mentionem facit. At conſultores, & alios credo tunc non ligari, quia de his mentionem non fecit, ſed de conuentibus: at tunc nullum eſt conuentus delictum, nec conuentus nomine ſuffragium præſtitere.

87 Quod ſi roges, quid per illam actionem ad has pœnas requiſitam, nempe, *ingredi faciant, aut permittant*, intelligatur. Breuiter reſpondeo, intelligi quamcumque actionem poſitiuam, vt iubendo, conſulendo, intromittendo; vel negatiuam, vt non prohibendo, quia Prælati ij ſunt cauſa huius ingreſſus. Quia cùm ex officio teneantur prohibere, idque commodè poſſunt vt ſupponimus, cenſentur non prohibendo indirectè huius ingreſſus cauſa: & ideo iure optimo eorum permiſſio his pœnis plectitur.

88 Demum circa has pœnas in dubium ſupereſt, an ligentur permittentes, aut facientes ingredi fœminas virtute prædictarum facultatum in monaſteria virorum, aut mulierum. Anſam dubitandi præbent verba motus proprij Gregoriani *ibi, ne in monaſteria ſua quemquam prætextu huiuſmodi licentiarum ingredi faciant, vel permittant.* Vbi cùm in genere maſculino dixerit, *quemquam*, de ſola permiſſione ingreſſus virorum videtur intelligi, quippe in decretis pœnalibus, & odioſis, ſub maſculino non comprehenditur fœmininum, vt alios referens tenet Decius *regul. fœmina. nu.* 114. *ff. de regulis iuris.* Et amplius id confirmatur, quia in eodem motu proprio Gregorij XIII. volens comprehendere ſuperiores vtriuſque ſexus, id expreſſit his verbis; *Abbatiſſis verò, necnon Abbatibus, conuentibus, ac aliis monaſteriorum vtriuſque ſexus ſuperioribus* Vbi cùm illa dictio, *ſuperioribus*, ſit generis communis maſculino, & fœminino, & ſic illo ſolo verbo vtrumque ſexum comprehendi manifeſtum eſſet, addidit *ſuperioribus vtriuſque ſexus*, nec ſatis ſe dixiſſe exiſtimauit, præmittendo, *Abbatiſſis, necnon Abbatibus*, vbi expreſſus vterque ſexus erat. Cum ergo poſtea loquens de perſonis ingredientibus, ſolo genere maſculino vſus ſit, videtur apertum, non comprehendi fœminas.

89 Quamuis autem hæc ſatis vrgeant, nullatenus auderem excuſare eos, qui fœminas ingredi faciunt, aut permittunt contra eam prohibitionem. Ducor, quod frequentiſſima ſententia ſit in legum diſpoſitione, etiam in materia odioſa, & pœnali, ſub maſculino claudi fœmininum, vt multos referens, & latè probans, teſtatur Decius *eadem regul. fœmina. nu.* 110. *verſ. tertia quæſtio*, & multi alij, quos referunt, & ſequuntur Tiraquellus *de retractu lignagier.* §. 1. *gloſſ.* 9. *nu.* 221. Menochius *de adipiſcenda poſſeſſione, remedio* 4. *n.* 61. *& duplici ſequenti.* Præterea, quia nulla prorſus differentiæ ratio inueniri poteſt, cur potiùs permittens ingreſſum virorum, quàm fœminarum puniatur, cùm motus proprius loquatur de ingreſſu in monaſteria virorum vel mulierum, & multo indecentior ſit ingreſſus mulierum in virorum monaſteria, quàm virorum in monaſteria monialium, cùm hic ſæpiſſime ſit neceſſarius, ille autem vix, aut numquam. Nec mirum eſt, Pontificem hoc non ita diſtinctè declaraſſe, ſicut poſtea declarat quandò exprimit ſuperiores in illis pœnis comprehenſos. Et ideo hanc partem ſuſtinet Manuel *quæſt. reg. tom.* 1. *quæſt.* 47. *art.* 3. *fine.*

90 Sexta difficultas eſt, quomodo intelligatur quarta pœna, cuius meminimus *num.* 72. quæ habetur in eodem motu proprio Gregorij XIII. qui incipit, *Vbi gratiæ.* In hac pœna duplex perſonarum genus includitur. Prius ſunt omnes, & quæcumque perſonæ, ſiue eccleſiaſticæ, ſiue ſæculares, cuiuſcumque ordinis, quæ prætextu licentiarum conceſſarum ab Epiſcopis, vel legitimis ſuperioribus, qui ex ſolis cauſis neceſſariis eam concedere poſſunt, ingrediuntur monialium Cœnobia, extra neceſſitatis caſus: & hæ puniuntur iiſdem excommunicationis, priuationis officiorum, ac beneficiorum, & inhabilitatis ad ea in poſterum obtinenda, pœnis. De quibus pœnis quoad reſeruationem, & facultatem abſoluendi ab illis, & an deſiderent ſententiam Iudicis, nil prorſus eſt dicendum, præter ea, quæ *num.* 82. diximus, cùm ſint eædem prorſus pœnæ, & eodem tenore poſitæ. At quoad perſonas, quæ illas incurrunt, eſt generalis; & in memoriam reuocandum eſt, quod diximus *num.* 79. *&* 80. has pœnas non incurri, quando ingreſſus eſt abſque vlla ſuperioris licentia, vel non innitendo illi, quia dicitur hic quoque, *prætextu licentiarum*, oportétque addere has pœnas incurri, quamuis licentiæ ſint ex cauſa vrgenti conceſſæ. At tempore ingreſſus ceſſarat cauſa. Conſtat, quia textus hic pœnis ſubiicit ingredientes ex licentia, quando abſque cauſa vrgenti ingrediuntur, & non dicit, quando nulla fuit conceſſionis cauſa. At reuera hic abſque cauſa ingreditur, cùm illa iam tempore ingreſſus ceſſarit. Præterea, quia ceſſante omnino cauſa diſpenſationis, ceſſat diſpenſatio, vt probaui *lib.* 8. *de matrimonio. diſp.* 30. *nu.* 13. & ita clarè ſignificat Suarez *tomo* 5 *in* 3. *p. diſp.* 22. *ſect.* 6. *num.* 14. ait enim Gregorium XIII. in hoc motu proprio interdicere vſum facultatis ex cauſa legitima conceſſæ, quando tempore ingreſſus iam ceſſarat. At contra credo has pœnas non incurri, quando tempore licentiæ non erat iuſta cauſa: at talis erat tempore ingreſſus; quia iam non ingrediuntur extra caſus vrgentes: & quamuis ea licentia ſit irrita, vt ſtatim dicemus, at motus proprius parum curat in his pœnis de valore licentiæ, ſed ſolos ingredientes abſque caſu neceſſitatis virtute licentiæ horum ſuperiorum, plectit his pœnis. Sed dubium eſt, an hic incurrat excommunicationem Tridentini, de qua diximus *num.* 71. Et videtur non incurrere: quia reuera ingreditur ex ſuperioris licentia, & in caſu neceſſario. Sed credo eum incurrere. Ducor, quia ea licentia extra caſum neceſſitatis, quia tunc non aderat, conceſſa, fuit irrita, & nullius momenti, vt benè docet Suarez *eo. num.* 14. proximè allegato: nec cauſa ſuperueniens eam efficit valere, cùm ex ea non conceſſa ſit. Atque ita hic ingreſſus eſt abſque licentia, ac ſubinde eam Tridentini excommunicationem incurrit.

Poſterius verò ſunt moniales, quæ hos ingredientes 91
prætextu harum licentiarum admittere in ſua monaſteria præſumunt, & plectuntur eiſdem excommunicationis, priuationis, & inhabilitatis pœnis. Vnde circa pœnas nihil prorſus eſt dicendum, præter illa, quæ *numero* 83. diximus, & quæ diximus *num.* 78. *&* 79. nempe, non incurrere has admiſſionis pœnas, ſed tantum explicandum eſt, quæ nomine monialium comprehendantur, & quæ actio nomine admiſſionis. Eſt ergo difficultas, an nomine monialium comprehendantur in his pœnis Abbatiſſæ admittentes? Ratio dubitandi eſt, quia textus motus proprij in hac parte nullam Abbatiſſarum mentionem facit, ſed in genere de monialibus loquitur, ibi, *néve moniales ſub eiſdem pœnis aliter admittere præſumant.* At in materia odioſa, qualis eſt hæc, nomine monachi non venit Abbas, nec nomine monialis Abbatiſſa, vt tradunt Doctores communiter *c. final. de ſimonia*, Armilla *in ſumma verbo Abbas n.* 11. Nauar. *lib.* 5. *conſiliorum, in* 1. *edit. tit. de regul.* Mandoſius *de priuilegiis ad inſtar, gloſſa* 7. *n.* 28. Adde, in eodem motu proprio, vbi Abbatiſſas comprehendere voluit, id explicuiſſe Gregorium XIII. At exiſtimo, eas quoque comprehendi, vt benè ait Suarez *eodem n.* 14. citato, Ducor, quia quando materia concernit ſalutem animæ, nomine monachi, & monialis, etiam in pœnalibus, veniunt Abbas, & Abbatiſſa, vt optimè tradunt Archidiaconus *cap. periculoſo. nu.* 1. *de ſtatu regular. in* 6. *& ibi* Ioannes Andr. *num.* 2. Anchar. *num.* 2. *notab.* 4. Dominicus *ibi in princip. numer.* 7. Francus *num.* 4. *notab.* 6. At interdicere ingreſſum

greſſum in monialium Cœnobia, concernit maximè ſpiritualem ipſarum ſalutem: item, quia quando materia eſt pariter proportionabilis Prælato, & ſubditis, veniunt nomine monachi, & monialis Abbas, & Abbatiſſa, vt docent Abbas *Clem. 1. num. 2. de procurator.* Mandoſius *eodem num.* 28. Præterea, quia Francus *c. 1. in princip. n. 5. ne clerici, vel monachi*, nomine monachi, & monialis Abbatem, & Abbatiſſam comprehendit. Atque abſolutè ſub illis eos comprehendi docent idem Francus *rub. de teſtament. n. 65. in 6.* & Alciatus *conſil. 163. nu. 3. lib. 5.* Tandem, quia quando ex ſtatuentis mente conijcitur eum velle hos comprehendere, ſub illis nominibus comprehenduntur vtique, vt benè tradit Mandoſius *eod. num.* 28. At hæc videtur aperta Pontificis mens; nec enim eſt creditu dignum, voluiſſe eum plectere moniales ſubditas, quibus non incumbit expellere, aut reſiſtere, non autem Abbatiſſas, quibus id ex officio incumbit, magiſque admittendo delinquunt.

92 At ipſi Prælati, ſiue ſæculares, ſiue regulares, dantes prædictam licentiam abſque cauſa iuſta, vel poſtea admittentes, non ligantur his pœnis, quæ ſolis monialibus ſunt ſtatutæ, nullàque dantibus illis licentiam abſque cauſa iuſta imponitur pœna, nedum admittentibus: maior enim ingreſſus, & magis culpabilis cauſa ſunt, dando licentiam, quàm ſolùm admittendo.

93 Rurſus dubium eſt, quid nomine admiſſionis in monaſteria virtute illius licentiæ comprehendatur, cui hæ pœnæ ſtatuuntur. Quia in hac parte non dixit, *ingredi faciant, aut permittant*, ſicut priùs dixerat, dum excommunicat Prelatos, qui admittunt viros, aut mulieres in monialium Cœnobia; & ideo diximus *num.* 87. comprehendi omnem actionem poſitiuam concurrentem, vel negatiuam non prohibendo: ſed dicit, *néve moniales aliter admittere præſumant.* Qui in re optimè loquitur Suarez *5. tom. in 3. p. diſp. 22. ſect. 6. n. 14.* dicens, exigi cooperationem directam, aut indirectam ad illum ingreſſum. Quare ſi ad monialem non pertineat ex officio impedire, vel admittere huiuſmodi ingreſſum, non incurret, etiamſi cùm poſſit, non obſtet, vel non reſiſtat illi. Quia nec directè, nec indirectè cooperatur ad illum, ſecus autem eſſet, ſi inuitaret, vel aliquo poſitiuo modo faceret illam perſonam ingredi, quia iam tunc directè admitteret. At monialis, cui ex officio impedire incumbit, ligaretur non impediens, quia indirectè admiſſioni cooperaretur. Quòd ſi roges, quæ moniales teneantur ex officio impedire; reſpondeo, Prælatas monaſteriorum, & eas, quæ ianuæ cuſtodiendæ præficiuntur.

94 Hinc deducitur, quid in ea quæſtione dicendum, an moniales mandantes, vel conſulentes alicui huiuſmodi admiſſionem, incurrant has pœnas? Et quidem ſi ipſemet perſonæ quæ ingrediuntur mandent, aut conſulant ingreſſum, manifeſtum eſt ex dictis *num. præcedenti*, eas incurrere, quia hoc eſt inuitare, & directè cooperari ad ingreſſum. Si autem non perſonæ ingreſſæ, ſed alij conſulant, aut mandent admiſſionem, certum etiam videtur ex dictis *n. præced.* ſi Prælatæ ſint, aut aliæ moniales, quæ ex officio tenentur impedire, eas incurrere; quia cùm non impediendo incurrant, quod eſt indirectè cooperari, à fortiori incurrent conſulendo, aut mandando, quod eſt directè cooperari. Et ita docet Manuel in expoſitione motus proprij Pij V. de hac re, *numero* 10. Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo ingreſſus monaſteriorum monialium, in ſuis annotationibus, numero* 5. Si autem eſſent aliæ priuatæ moniales, credo eas non incurrere, quia cùm ingredientem non inuitent, nec ipſæ conſulant, aut mandent ingreſſum, nec illum teneantur ex officio impedire, non dicuntur directè, nec indirectè, immediatè cooperari ad ingreſſum; & ex cenſuræ, & pœnæ quæ latæ ſunt aduersùs admittentes, nulla mandantium, aut conſulentium mentione facta, non comprehendent mandantes, aut conſulentes. Quippe ea eſt generalis regula, vt cenſura lata in committentes aliquod delictum, non comprehendat mandantes, aut conſulentes illud admitti, niſi in canone ferente cenſuras exprimantur, vt latiſſime probaui *lib. 3. de matrim. diſp. 49. num. 2.*

Secundò deducitur, quid dicendum de monialibus, quæ cùm perſona iam illicitè ingreſſa in monaſterium confabulantur, ipſámque comitantur. Aliqui (vt refert Manuel in expoſitione motus proprij Pij V. de hac re *n. 9.*) loquentes de eo motu proprio Pij V. quo pœnis aliquibus ſubiecit admittentes fœminam aliquam in virorum monaſterium, his verbis, *ne eas introducere, admitteréve præſumant*, dicunt non incurrere has pœnas religioſos confabulantes cum fœmina iam ingreſſa, aut illam comitantes, quia non dicuntur introducere, nec admittere ad ingreſſum, cùm iam illa ingreſſa eſſet. Sed Manuel *ibi*, & Sorbus *n. 4.* vbi allegatus eſt *n. præced.* dicunt incurrere loquentes de eodem motu proprio Pij V. atque idem conſequenter dicent de monialibus in noſtro caſu, vbi eodem verbo (*admittere*) vtitur Greg. XIII. probátque Manuel, quia (*admittere*) in ſua propria, & rigoroſa ſignificatione ſignificat etiam approbare iam factum, vt teſtatur Calepinus *verb. admittere* Rebuffus *l. 14. §. rem admiſiſſe videtur ff. de verborum ſignificatione.* Item, quia Bartolus *l. ſi per vim, num. 2. C. de iis, qui vt*, vbi tradit, illum cui alterius in domum admiſſio interdicta eſt ſub aliquibus pœnis, eas incurrere, ſi cum iam ingreſſo confabuletur. Præterea, quia in communi loquendi modo ad ſuam familiaritatem quiſpiam alium admittere dicitur, qui cum illo loquitur. Tandem mens Pontificum fuit, vitare ſcandala, ac mentis diuagationes, quæ ex admiſſione perſonarum ſecularium conſurgunt, quæ quidem non minus in hoc caſu proueniunt. At religioſos priuatos exiſtimo non per hoc incurrere, niſi colloquio illo, aut comitatu cooperentur ad eum ingreſſum, quia vt hi incurrant, exigitur aliqua poſitiua cooperatio in illis, vt diximus ſuprà. Alij verò, quibus ex officio incumberet, non incurrerent ratione illius loquelæ, aut comitatus, ſed quia non reſiſtunt potentes, & ad id obligati. Quare ſi impedire non poſſent, nec illa loquela, aut comitatu eſſent cauſa, non incurrerent. Et Bart. pro contraria parte falsò allegatur, nec enim verbum dicit; & Calepinus, & Rebuffus non dicunt abſolutè, & ſemper (*admittere*) eſſe approbare iam factam; ſed iuxta additum nomen, vt, rem factam admittere: & ſimiliter dicentur admittere, quando ingreſſum ita approbarent, vt eſſent cauſa. 95

Tertiò deducitur, non incurrere has cenſuras monialem, qualiſcumque illa ſit, quæ ex aliqua inaduertentia, obliuione, aut negligentia admitteret ingredientes illicitè: quia motus proprius ait, *admittere præſumant.* Quæ verba auſum temerarium, & præſumptionem poſtulant. Sic Nauar. *comm. 4. n. 62. notab. 7. de regular.* Suarez *5. tomo, in 3. diſp. 22. ſect. 6. n. 14.* Manuel *quæſt. regular. tomo 1. q. 47. artic. 2.* & in expoſitione motus proprij Pij V. de hac re. *n. 11.* Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo ingreſſus monaſteriorum monialium, n. 6.* Sed parum dicunt: nam quamuis ignorantia eſſet craſſa, excuſaret ab hac cenſura, quia quoties textus vtitur verbo *præſumant*, excuſat ignorantia quantumcumque craſſa, niſi adeò craſſa eſſet, vt meritò diceretur ingens temeritas, vt probaui *lib. 9. de matrimonio. diſp. 32. n. 38. iunctis 36. & 39.* 96

Tandem deducitur, non incurrere religioſum, qui fœminas bono fine in virorum monaſteria admitteret, vt eſſent abſconſæ: quia non dicitur auſu temerario admittere, nec præſumere. Sic Manuel *eo. n. 11.* & Sorbus *n. præced.* allegati, & loquuntur de motu proprio Pij V. quo interdicitur præſumere admittere fœminas in monaſteria virorum: & conſequenter idem dicent in noſtro caſu de monialibus admittentibus bono fine perſonas ingredientes illicitè in monaſterium. Quia eſt eadem ratio, & hic motus proprius vtitur eodem verbo, *admittere præſumant* 97

98 Septima difficultas eſt circa vltimas pœnas, quarũ meminimus n.71. ſtatutas in alio motu proprio Greg. XIII. qui incipit, *Dubiis, quæ emergunt*, contra Prælatos ingredientes in Cœnobia monialium ſibi ſubdita, extra neceſſitatis caſus, quomodo intelligantur. In eo enim motu proprio, poſtquam interdixit omnibus Prælatis, etiamſi Cardinalatu, & quacumque alia dignitate præditi ſint, ſiue ſæculares, ſiue regulares ſint, quibus monialium cura incumbit, ne ingrediantur extra caſus neceſſitatis monialiũ monaſteria, & tunc non ſoli, ſed à paucis iiſque ſenioribus, religioſiſque perſonis comitati, deſcendens ad pœnas cõtra facientibus ſtatuendas, ſic ait; *Serio monemus, vt facultate huiuſmodi, qui eam habent, præterquam in caſibus (vt præfertur) neceſſariis, neutiquam vtantur. Quod ſi contrà fecerint, ſtatuimus, qui pontificalis dignitatis fuerint, pro prima vice, qua contra fecerint, ingreſſu Eccleſiæ interdictos: pro ſecunda, munere pontificali, & a diuinis ſuſpenſos, ac deinceps ipſo facto abſque alia declaratione excommunicatos exiſtere: regulares verò omni officio, ac miniſterio priuatos excommunicationi ſimiliter ſubiacere*. In quibus verbis nullam cenſuram ex his ſibi Pontifex reſeruat, & omnes incurruntur ante Iudicis ſententiam, præter priuationem officiorum, ac miniſteriorum, quam incurrunt quando ſunt Prælati regulares, qui ingrediuntur, quia ſunt ſuſpenſio, & interdictũ, & excommunicatio, quæ iuxta communem ſic incurruntur, vt probaui *lib. 9. de matrim diſput. 30. num. 1.* Quare minus bene Sorb. *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo ingreſſus monaſteriorum monialium, in ſuis annotat. num. 10. verſ. notandum eſt, an committens occultè*, ait exigi ſententiam Iudicis, quando non dicit, *ſint ſuſpenſi ipſo facto*; nec additur, *abſque alia declaratione*. At priuationem illam indigere Iudicis ſententia diximus *cap. præced. num. 64. & 65. & ibidem num. 6*., explicuimus, quid nomine adminiſtrationis, & officiorum includatur, & *num. 77. & 78.* quis poſſit in hac pœna diſpenſare; quis autem poſſit in ſuſpenſione, & interdicto ab ingreſſu Eccleſiæ, dicemus *cap. ſequent. num. 41*.

99 Ex quibus verbis apertè colligitur, ſolos Prælatos ſæculares pontificali dignitate præditos, & quoſcumque Prælatos regulares iis pœnis ſubiici. Quare vicarij Epiſcoporum, & quicumque Abbates, & Prælati ſæculares habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, ingredientes monaſteria monialium ſibi ſubdita, præter caſus neceſſitatis, nullis pœnis ſubduntur, quia motus proprius, vt conſtat ex verbis eius *num. præcedent.* allegatis, etſi omnibus Prælatis eiuſmodi ingreſſum interdixerit, at deſcendens ad contrauenientium pœnas, ſolùm meminit Prælatorum ſæcularium dignitatem pontificalem habentium, & quorumcumque Prælatorum regularium.

100 Nec etiam incurrent Prælati quicumque, qui ſoli in caſibus neceſſitatis ingrederentur, vel comitati perſonis non habentibus conditiones petitas in eo motu proprio. Quia dum ille tranſgreſſoribus pœnas ſtatuit, tantùm meminit Prælatorum ingredientium extra caſus neceſſitatis.

101 Secundò deducitur, Prælatos pontificali dignitate præditos incurrere excommunicationem pro tertio, & quibuſcumque deinceps ingreſſibus abſque cauſa neceſſaria, non autem pro primo ac ſecundo. Quia poſtquam motus proprius impoſuit alias pœnas primo, & ſecundo horum ingreſſui, ſubiunxit ea verba, *ac deinceps excommunicatos exiſtere*. Quorum verborum apertus eſt ſenſus, id eſt, pro vlterioribus ingreſſibus ſubiaceant excommunicationi, & ita explicat Llamas *in methodo curatoris*, in appendice, quam poſuit in *fine, in §. 7*.

102 Sed dubium eſt, an Prælati regulares ingredientes præter caſus neceſſarios in Cœnobia monialium ſibi ſubdita, incurrant prima & ſecunda vice pœnas in eo motu proprio ſtatutas. Llamas allegatus *n. præced.* affirmat eas non incurrere, ſed pro ſolis tertio, & vlterioribus ingreſſibus. Ducitur, quia motus proprius loquens de Prælatis pontificali dignitate inſignitis, ſtatuit pro prima & ſecunda vice diuerſas pœnas, & pro vlterioribus excommunicationem, & ſtatim ſubiunxit pœnas pro Prælatis regularibus. Ergo ex adiunctis intelliguntur eæ pœnæ pro Prælatis regularibus, quando tertiò, & vlteriùs ingrediuntur. Verùm hoc non admitto, ſed credo, quotcumque vice ingrediantur extra caſus neceſſarios, eas pœnas incurrere. Ducor, quia non connexuit pœnas horum Prælatorum cum pœnis pro tertio ingreſſu Epiſcoporum, quaſi eæ quoque pro ſolo illo accipiendæ ſint, ſed priùs ſtatuit pœnas Epiſcopis, diſtinguens in illis egreſſus: & poſtea deſcendit ad Prælatos regulares, nullam diuerſitatis ingreſſuum mentionem faciens; & ſic horum pœnas connexuit cum pœnis illorum, non autem cum numero ingreſſuum.

Vltima difficultas eſt circa omnes pœnas huculque relatas, ſiue ingredientium illicitè, ſiue admittentium, an eæ incurrantur, quando delictum ingreſſus, vel admiſſionis eſt omnino occultum, ac prodit in actum externum? De qua re latè Manuel in expoſitione motus proprij Pij V. de hac re, *à num. 22. vſque ad 32*. Sed non eſt cur remoremur, quia quæſtio non pertinet ad hunc locum, ſed eſt generalis in omnibus cenſuris, & ideo ad illam materiam ſpectans; atque idcirco breuiter dico, Caſtrum *lib. 2. de lege pœnali, cap. vltim. in 3. principali conditione*, tenere cenſuras præter excommunicationem non incurri ob tale delictum occultum. Et in propriis terminis motus proprij Pij V. contra fœminas ingredientes monaſteria virorum, tenet Llamas *in methodo curationis*, in appendice. §. 7. At longè eſt à veritate aliena hæc ſententia; & ideo dicendum eſt, omnes cenſuras incurri ob eiuſmodi delictum. Quod ſatis apertè colligitur ex Tridentino *ſeſſ. 24. cap. 6. de reformat.* dum concedit Epiſcopos poſſe abſoluere ab omnibus cenſuris ob delictum occultum contractis. Atque ita Sayrus *de cenſuris, lib. 6. cap. 2. nu. 19.* refert Caſtrum, viſo hoc Trident. in loco recantaſſe palinodiam *eo. cap. vltim. in fin. in ſua poſteriori editione*, & tenent multi, quos refert, & ſequitur Comit. *Clem. ſi furioſus 2. p. § 3. nu. 4.* Corduba *in ſuo quæſtionario, lib. 1. quæſt. 39.* & in propriis terminis dicti motus Pij V. tenet Manuel in eius expoſitione, *num. 31.* Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo ingreſſus monaſteriorum monialium, in ſuis annotationibus, num. 10. verſ. notandum eſt an committens occultè*. 103

Tandem aliæ ſunt excommunicationes antiquiores contra ingredientes peculiaria monialium monaſteria, quas referunt collector priuilegiorum Mendicantium, *verbo ingreſſus monaſteriorum monialium*, & Manuel, *quæſt. regul. tom. 1. qu. 47. art. 1. initio. & art. 2. initio.* Nam Gregor. IX. & Eugenius IV. excommunicationem ipſo facto incurrendam promulgarunt aduerſùs præſumentes ingredi monaſteria Sanctæ Claræ, & Bonifacius IX. aduerſùs præſumentes ingredi monaſteria ordinis Prædicatorum, & Iulius II. aduerſus ingredientes monaſteria Conceptionis. 104

SVMMARIVM.

An liceat frequentare monaſteria monialium? proponitur duplex textus interdicens? num. 105

An non ſola viſitationis frequentia, ſed quicumque acceſſus interdicatur etiam religioſis & fœminis? n. 106.

Quæ pœnæ imponantur frequentantibus monaſteria monialium, & quo pacto intelligantur, & an exigant monitionem, & ſatis ſit poſt monitionem ſemel accedere? num. 107.

An vtraſbas pœnas poſſint clerici excommunicari, & deponi? num. 108.

Quid intelligatur per frequẽtiã adeũdi monaſteria? refertur

tur duplex ſententia? num.109.& 110.
Explicatur ſententia Authoris? num.111.
Quid intelligatur per monaſteria frequentanda? numero 112.
Ad frequentanda monialium monaſteria, vel accedendum ad ipſa, an exigatur cauſa, & qualis? num.113.
An exigatur ſuperioris licentia, & cuius? num.114.
Referuntur varia prohibitiones loquendi cum monialibus? numero 115.
Explicatur, an vbique obliget quoddam Romæ edictũ interdicens loqui, aut ſcribere monialibus? n.116.
Excommunicatio edita a Gregorio XIII. in quoſdam regulares monialibus ſcribentes, an liget ſcribentes, quando litteræ non peruenêre ad moniales? & explicatur hoc axioma verba cum effectu ſunt intelligenda? n.119.
Qualiter fratribus Minoribus interdicatur ſub regula accedere ad monialium monaſteria, & quorum licentia hic ingreſſus indigeat remiſſiuè? n.118.
An ſit culpa lethalis accedere ſine iuſta cauſa ad monialium Cœnobia, aut illa frequentare? refertur quadam ſententia? num.116.
Sententia Authoris? num.120.

105 QVÆSTIO vltima. An non ſolùm ingreſſus in monaſteria monialium, ſed etiam acceſſus virorum ad eas inuiſendas, vel alloquendas, vel ad ipſa mittere literas ſit interdictum? Anſam dubitandi præbet *c periculoſo, in princip. de ſtatu regularium, in 6* ibi, *nulli, ne aliquatenus inhoneſta perſona, nec etiam honeſta, niſi rationabilis, & manifeſta cauſa exiſtat, ac de illius, ad quem pertinuerit, ſpeciali licentia ingreſſus, vel acceſſus pateat ad eaſdem moniales.* Et quamuis aliquis prætendere poſſit hunc textum quoad hoc eſſe conſuetudine abolitum, ſicut abolitus quoque erat quoad ingreſſum in monaſteria monialium, reſpondet Nauarrus *comment. 4. n. 61. initio, de regularibus*, & Manuel *quæſtionum regular. tom. 1. qu. 45. art. 4. verſic. pro huius difficultatis*, eum textum eſſe innouatum in Concil Trident *ſeſſ. 25. de regular c. 5.* & in motu proprio Pij V. qui incipit: *Circa paſtoralis officij* ibi, *quam nec etiam approbauimus, & innouamus in omnibus, ac per omnia, ac illam diſtrictè obſeruari mandamus.* Quod ſi dicas non innouari eum textum niſi quoad monialium clauſuram, de qua & Tridentinum, & motus proprius egerunt: obſtat huic obiectioni, quod Pius V. dixerit, *in omnibus, & per omnia*, eò vel maximè quod ad perfectam monialium clauſuram nõ parum conducat, nec ingredi, nec accedere ad ipſarum monaſteria. Anſam ſimiliter dubitandi præbet *cap. monaſteria, de vita, & honeſtate clericorum*, ibi. *Monaſteria ſanctimonialium ſi quiſquam clericus ſine manifeſta, & notabili cauſa frequentare præſumpſerit, per Epiſcopum arceatur, & ſi non deſtiterit, ab officio eccleſiaſtico reddatur immunis: ſi laici, excommunicationi ſubdantur, & à cœtu fidelium fiant penitus alieni.* Qui textus ſigillatim explicandi ſunt.

106 Non eodem modo vterque textus loquuntur; ſed ſe habent tanquam excedens, & exceſſum. Quippe *eo c. monaſteria*, ſolùm interdicitur frequens monialium viſitatio: at prohibitio aucta eſt *dicto c. periculoſo*, vbi ſimpliciter interdicitur omnis acceſſus; atque ita notat Nauarrus *commentar. 4. n. 61. initio, de regularibus.* Inſuper *cap. monaſteria*, de ſolis clericis, & laicis ſermonem habet. Quare cùm materia hæc ſit ſtricta, & pœnalis, nomine clericorum non comprehenduntur religioſi, nec clerici in dignitate aliqua conſtituti, nec canonici Eccleſiæ cathedralis], vt probaui *ſuprà num. 65.* At textus *cap. periculoſo*, vniuerſaliter loquitur, & apertè, tam de viris, quàm de fœminis, tum quia dicit, *nulli inhoneſta perſona, nec etiam honeſta*: tum etiam, quia ſtatim dicit, *ingreſſus, vel acceſſus pateat ad ipſas moniales.* At manifeſtum eſt, ingreſſum interdictum eſſe tam viris, quàm fœminis. Ergo idem dicendum eſt de acceſſu.

Excedit autem prohibitio textus *dicti cap. monaſteria*, 107
nam *cap. periculoſo*, nulla pœna imponitur accedentibus in monaſteria monialium; at *cap. monaſteria*, præſumentes ea frequentare, ſi clerici ſint, & ab Epiſcopo moniti non deſtiterint, iubetur Epiſcopus ab officio eccleſiaſtico immunes reddere, id eſt, ſuſpendere. Si autem laici ſint, nec moniti ab Epiſcopo deſtiterint, iubetur Epiſcopus eos excommunicationi ſubdere, & è cœtu fideliũ facere penitus alienos; quæ cenſuræ non latæ, ſed ferendæ ſunt, vt apertè conſtat ex contextu ibi *excommunicationi ſubdantur, & à cœtu fidelium fiant penitus alieni.* Quæ verba, cùm ſint futuri temporis, important ſententiam ferendam, vt latè probat Tiraquellus *l. ſi vnquam, verb. reuertatur, n. 39. & ſequentibus. C. de reuocandis donationibus* Quod ſi obiicias, videri ea verba ſuperflua, *& à cœtu fidelium*, &c. cùm prius dicatur, eos laicos eſſe excommunicandos, excommunicari autem ſit à cœtu fidelium excludi. Quidam dicunt, vt refert Cardinalis ſtatim allegandus, quod prior pars intelligatur de excommunicatione minori, poſterior autem de maiori. Sed optimè reprobat, quia excommunicatio ſimpliciter prolata, intelligitur ſemper de maiori. *c. ſi quem, de ſententia excommunicationis.* Quare legitimus eorum verborum ſenſus eſt, vt coniunctio (*&*) ſumatur pro, id eſt, quia quando copulatiua dictio ponitur inter duo, quorum alterum eſt ſequela & effectus alterius, ſignificat idẽ quod, id eſt. Facit *l. 1. ff. de pactis*, cum ibi notatis; atque ita docent Ioannes Andreas *eo. cap. monaſteria, num. 4.* Hoſtienſis *in fine.* Antonius *num. 6.* Abbas *num. 4.* Imola *ſtatim princip.* Ancharanus *num. 5.* Cardinalis *n. 3. oppoſit. 2.* Secundò prior pars intelligitur de excommunicatione maiori, poſterior autem de eius denuntiatione, vt ſic à fidelibus euitentur. Sic Ioannes Andreas, Abbas, Ancharanus *ibidem.* Quatenus autem dicit textus *eo. cap. monaſteria*, vt antequam hæ pœnæ infligantur frequentantibus monaſteria, arceantur illi ab Epiſcopo, ſenſus eſt, id eſt, monendo corrigantur, vt bene explicant Ioannes Andreas *ibi, num. 2.* & Cardinalis *n. 1.* Quare optimè docent Gloſſa *ibi verb. non deſtiterit*, & Hoſtienſis *num. 2.* Abbas *num. 5.* opus eſſe, vt has pœnas monitio procedat. Poſtquam autem moniti fuerint, ſatis eſt, vt his pœnis plecti poſſint, ſi vel ſemel tantùm poſt monitionem accedant ad monaſteria monialium, quia ex tunc ſunt contumaces. Sic Hoſtienſ. *eo cap. monaſteria, num 2. verbo immunis*, Ioannes Andreas *num. 3.* Antonius *fine.* Cardinalis *num. 1.* Imola *fine*, Ancharanus *fine.*

Clerici quoque frequentantes monaſteria, ſi moniti non reſipuerint, poſſunt vltra pœnas *dicti cap. monaſteria*, excommunicari, & tandem deponi, vt conſtat ex textu *cap. vt clericorum, de vita, & honeſtate clericorum.* Et ita docent Ioannes Andreas *eo. cap. monaſteria, nu. 3.* Antonius *numero 9.* Cardinalis *numer. 5.* Imola *ſtatim in principio.* 108

Quod ſi petas, quid intelligatur per frequentiam adeundi monaſteria, interdictam *in eo. cap. monaſteria.* Variæ ſunt ſententiæ: quidam dicunt binum aditum eſſe frequentiam. Ducuntur ex *cap. ita nos 25. quæſtione 2.* vbi loquens textus de geminata Pontificis cæde, ſubdit; *Quapropter iam velut vſum.* vbi Gloſſa *verbo vſum*, ait in criminibus duabus vicibus induci frequentiam: & ex *c. 3. in fine. C. de Epiſcopali audientia*, vbi textus remiſſionem criminis bis commiſſi, ait Imputari conſuetudini. Et Gloſſa *verbo conſuetudini*, dicit duabus vicibus induci in criminibus conſuetudinem. Quod idem tradit Archidiaconus *cap. illud, in fine. d. 12.* & ideo hanc ſententiam in propriis noſtris terminis tenet Gloſſa *eodem cap. monaſteria, verbo frequentare*, & Abbas *ibi, numero 5.* re latè diſputata, quæſtionem hanc indeciſam relinquit. 109

Alij eam frequentiam accipiendam dicunt iuxta communem loquendi vſum, relinquique prudenti ar- 110

bitrio quando illa dicatur. Sic Hoſtienſis *eodem cap. monaſteria, n. 2. verbo frequentare, el 2.* & *ibi* Ioannes Andreas *in fine*, Antonius *fine*, Cardinalis *fine*, Ancharanus *fine*, Imola *fine*, Nauarrus *commentario 4. n. 61. verbo quibus addo, de regular.* Manuel *quæſtionum regularium tomo 1. quæſtione 45. artic. 4.* Llamas *in methodo curationis*, in appendice, quam ponit *in fine*, §. 4. Quare Nauarrus, & Manuel arbitrantur, non eſſe frequentiam, ſi quis moniales duodecies tribus annis, ſemel ſingulos quoque trimeſtri alloqueretur: at eſſe frequentiam ſi ter tribus diebus continuis. Llamas autem dicit eſſe frequentiam loqui duabus vicibus vna die, vel duabus diebus continuis, non autem toto menſe duas vices.

111 Et hæc poſterior ſententia placet, vt relinquatur prudentis arbitrio: ſed exiſtimo nimis ſtrictum eſſe arbitrium prædictorum Doctorum, quare tunc crederem eſſe frequentiam, quando ſemel ſingulis menſibus, aut ter tribus diebus continuis.

112 Nomine autem monaſteriorum, quorum frequentia interdicitur *eodem cap. monaſteria*, quidam dicunt intelligi tam ipſas moniales, vt ſic ſumatur continens pro contento, quàm etiam ipſamet monaſteria: quod in ipſorum quoque frequentia periculum ſit. Ita docent Hoſtienſis *eodem cap. monaſteria, num. 1.* & *ibi* Ioannes Andreas *num. 1.* Abbas *num. 3. oppoſit. 1.* Imola *num. 1.* Cardinalis *num. 4. oppoſit. 1.* Quare Antonius *ibi, in fin.* quærit, an pœnæ illius textus locum habeant in frequentantibus ſola monaſteria; & refert quoſdam dicere non habere locum, & alios habere locum, ac in vltimo loco videtur eam ſententiam amplecti. Sed meliùs Innocentius *ibi, num. vnic.* explicat, id eſt, moniales. Quare optimè Nauarrus *commentar. 4. n. 61. verſ. 5. quod per illa verba, de regul.* & Manuel *quæſt. regul. tomo 1. quæſtione 45. artic. 2.* dicunt non interdici frequentiam, nec acceſſum ad monaſteria, causâ audiendi diuina, vel alia, quàm causâ loquendi, vel aſpectus actiui, aut paſſiui.

113 Sed ne frequentia, aut acceſſus ad monaſteria monialium culpabilis ſit, exigitur cauſa rationabilis, & manifeſta coniunctim. Quia textus *dicti cap. monaſteria*, petit coniunctim vtrumque Sic Innocentius *eodem cap. monaſteria, num. vnico*, & *ibi* Hoſtienſis *num. 2. verbo manifeſta*, Abbas *num. 3.* Cardinalis *num. 3. notab. 2.* Ancharanus *num. 3.* Manuel *quæſt. regular. tomo 1. quæſtio. 45. art. 4. verſ. pro huius difficultatis.* Non ſatis iuſta eſt conſanguinitas: idque videtur comprobari ex 7. Synodo, *c. 20.* & refertur *cap. diffinimus 18. quæſt. 2.* quia non modicum detrimentum patiuntur moniales ex hac conſanguineorum frequentia. Et ita docent Hoſtienſis *eodem cap. monaſteria, nu. 2 verbo per Epiſcopum*, & *ibi* Ioannes Andreas *num. 1.* Abbas *num. 2.* Ancharanus *nu. 3.* Antonius *num. 8.* Imola *nu 2* Cardinalis *num. 3 notab. 2.* Sed hinc exciperem parentes, & fratres, ſororéſque monialis: quod horum frequentia non ſit indecens, nec ſcandali cauſa; & multò minor cauſa ad acceſſum petitur, quàm ad ingreſſum, vt ex ſe patet, & bene docet Manuel *eo. art. 4. verſ. circa cauſam*, quia longè minus eſt accedere quàm ingredi.

114 Inſuper exigitur licentia ſuperioris vltra prædictam cauſam, vt expreſsè petitur *eodem cap. periculo, in principio.* Sufficit autem licentia expreſſa, vel tacita, vt quando Prælatus videns acceſſum, & potens contradicere, tacet: Abbatiſſaque poterit eam licentiam concedere, niſi quando Prælatus alicui acceſſum interdicit. Hæc Manuel *eodem artic 4.*

115 Alij extant textus de confabulationibus cum monialibus loquentes, vt *cap. diffinimus 18. quæſt. 2.* quod ex 8. Synodo ſancitum eſt, vt ſi neceſſitatia vitæ ad moniales deferuntur, ea extra ianuam Abbatiſſa ſuſcipiat, & monachus propinquam monialem inuiſere volens, cum ea modicè, & breuiter, ac in præſentiâ Abbatiſſæ loquatur, ac ſtatim abeat: & in Concilio Cabiloneſi II. canone 55. dicitur, ne Abbatiſſa horis incommodis cum viris clericis, aut laicis loquatur; & canone 56. ne Abbatiſſa nec aliqua monialium à veſpera vſque ad primam cum quibuſlibet viris colloquium habeat, niſi ita neceſſarium, vt euitari nequeat, & tunc coram teſtibus; & canone 61. dicitur, vt nulli moniali viros alloqui integrum ſit, niſi in auditorio, & coram teſtibus, & *cap. 10. actione 18. q. 2.* quod eſt ex Concil. Hiſpalenſi II. *cap. 11.* dicitur non licere Abbati, nec alij ſuperiori loqui cum monialibus, prætterquam cum Abbatiſſa, & de iis, quæ ad earum inſtitutionem pertinent, nec cum Abbatiſſa, niſi rarò, & breuiter, & præſentibus duabus, vel tribus perſonis. Et anno 1590. editum eſt decretum à ſacra Cardinalium Congregatione, vt nulli religioſo, exceptis ſuperiore monialium, & confeſſario ordinario, & extraordinario, cùm ad tempus deputabitur, liceat abſque expreſſa eiuſdem Congregationis licentia accedere ad monialium Cœnobia, ſiue ſui, ſiue alieni ordinis, nec ipſas moniales alloqui, nec alias perſonas intra clauſuram exiſtentes; & confeſſariis ſimiliter interdixit, ne in ædibus monaſterij, vel eis contiguis pernoctent, aut alios pernoctare faciant, néve ibi comedant, bibant, reficiantur, aut cibum ſumant; excepto confeſſore; quæ omnia, ac ſingula præcepit obſeruari ſub pœna priuationis officiorum, & vocis actiuæ, ac paſſiuæ ipſo facto incurrenda.

Præterea Nauarrus *commentar. 4. num. 61. de regularib.* 116
refert Romæ eſſe edictum à vicario Pontificis de eius commiſſione promulgatum, ne quis vir, vel fœmina nocte, aut die loquatur, vel ſcribat alicui moniali, vel Prælatæ, vel puellæ in monaſterio quacunque de cauſa incluſæ, abſque vicarij Pontificis, aut protectoris ordinis licentia, ſub pœna quingentorum aureorum, & alia arbitraria, exceptis deferentibus eleemoſynas, aut opera manuum ab eis facienda, qui ſolam Abbatiſſam, aut eius vicariam alloqui poterunt. Sed Nauarrus *ibi*, & Manuel *quæſtionum regularium tomo 1. quæſtione 45. articul. 5.* aiunt, & bene, decretum hoc ad alias prouincias non extendi; cuius ſignum eſt exigi licentiam vicarij Papæ, aut protectoris ordinis, qui Romæ ſolùm commorantur.

Atque Gregorius XIII. præcipit quibuſdam regu- 117
laribus ſub excommunicatione latæ ſententiæ, ne ſcriberent monialibus ſui ordinis. Circa quod decretum dubitari poteſt, an eam excommunicationem incurrant, qui moniali ſcripsêre, at literæ ad ipſam non peruenerunt. Cui quæſtioni optimè ſatisfaciunt Nauarrus *lib. 5. conſil. tit. de ſententia excommunicationis, in 1. editione toto conſilio 60. in 2. toto conſilio 19.* & Manuel *quæſt. regularium tomo 1. quæſtione 45. art. 4.* dicentes hos peccaſſe contra obedientiam, at non incurriſſe excommunicationem, quia etſi id axioma, verba cum effectu ſunt intelligenda, deductum ex *l. 1. §. hæc autem verba, ff. quod quiſque iuris*, & *cap. hæc autem verba, de pœnit. d. 1.* non ſit intelligendum de quocumque effectu extrinſeco, ſed illo ſolo, quem verba propriè ſignificant, vt ex multis probat idem Nauarr. *eodem cap. hæc autem verba, numero 10. & 11.* & miſſio eſt effectus intrinſecus, quem ſignificant illa verba; at hoc intelligendum eſt, niſi legiſlator, aut alius diſponens petat tacitè, vel expreſsè effectum etiam extrinſecum, vt probatur ex *l. 1. ſi Balſamorã, C. de fideiuſſor.* quæ habet, promittentem inuenire latronem, non ſatisfacere inueniendo, niſi eum captum Iudici exhibeat. Addit autem Nauarrus eos incurſuros excommunicationem, ſi præfatæ litteræ peruenissent per relationem perſonarum fide dignarum ad monialem. Sed hoc non approbo: quia hoc non eſt verè peruenire litteras, ſed quoſdam illarum nuntium.

Qualiter autem fratribus Minoribus ſit ſua regula in- 118
terdictum accedere ad monialium monaſteria, & qui ſuperiores poſſint eis licentiam concedere, conſulendus eſt Manuel *qq. regul. tom. 1. q. 45. art. 4. & tribus ſequent.*

149 Tandem difficultas eſt, an culpa lethalis ſit accedere abſque legitima cauſa ad monaſteria monialium, aut illa frequentare, contra prohibitionem *c. monaſteria, de vita, & honeſtate clericorum*; *& cap. periculoſo, in principio, de ſtatu regularium, in 6.* quam hactenus explicuimus. Llamas *in methodo curationis*, in appendice, quam ponit in fin. § 4. dicit eſſe culpam lethalem frequentiam hanc in clericis, vel laicis, quod grauibus pœnis plectatur *eodem cap. monaſteria*. Atque idem docet Manuel *qu. regul. tom. 1. qu. 45. art. 4.* Secus inquit, aſt de vno, vel altero acceſſu, is enim ex materiæ lenitate, quando abſque cauſa iuſta eſt, aut abſque legitima licentia, venialis eſt.

150 Verùm exiſtimo ſeclusis aliis extrinſecis ſcandali, aut mali finis circumſtantiis, non eſſe culpam mortalem eam frequentiam abſque iuſta cauſa, & licentia, niſi frequentans ab Epiſcopo monitos non deſiſtat. Ducor, quod *dict. cap. cum monaſteria*, eas pœnas graues non ſtatuat ante prædictam monitionem: nec ſeclusis his circumſtantiis, ſit materia adeò grauis. Præterea, quia Caietan. *in ſumma, verbo clericorum peccata, verſ. nec obſtat dictis*, ait nulla clericis iura prohibita obligare illos ex vi illius prohibitionis, ſeclusis circumſtantiis extrinſecis, ſub culpa lethali, donec contumacia adſit non obediendo monitioni. Atque in noſtris propriis terminis docet Nauarrus *ſumma Latina, & Hiſpana c. 25. nu. 50.* Et quamuis de culpa veniali etiam dubitare videatur: at credo acceſſum ſine iuſta cauſa, & abſque licentia eſſe venialem, nedum frequentiam. Cui etiam addo, rariſſimè attentis circumſtantiis extrinſecis frequentantes excuſari à mortali. Quia rariſſimè non inde ſcandalum conſurget, & rariſſimè deficiet finis aliquis turpis. Si tamen ex circumſtantiæ concurrerant, vt hæc deficeret, erit ſola culpa venialis, vt diximus.

CAPVT XVII.

De Clauſura monaſteriorum virorum quoad ingreſſum fœminarum in ea.

SVMMARIVM.

Quot quæſtiones diſputandæ ſint. n. 1.

Proponuntur textus interdicentes ingreſſum fœminarum in virorum monaſteria. n. 2.

An interdicatur ingreſſus puellarum, & fatuarum? referetur duplex ſententia. n. 3.

Sententia Authoris. n. 4.

An comprehendantur Reginæ, Imperatrices, & filiæ earum? num. 5.

An poſſint habentes facultatem ingrediendi, ingredi aliis fœminis comitatæ? n. 6.

An poſſint ingredi fundatrices? n. 7.

An comprehendantur in hoc motu proprio fœminæ, quæ non ingrediuntur virtute aliquarum facultatum, & admittentes? remiſſiuè. n. 8.

An ſit mortale eas ingredi, aut religioſos eas admittere, ſecluſa prohibitione huius motus proprij? n. 9.

1 QVadruplex eſt quæſtio diſputanda. Prima eſt. Quarum fœminarum ingreſſus in virorum monaſteria interdicatur. Secunda. Quid nomine monaſterij comprehendatur. Tertia. In quibus caſibus ſit ingreſſus hic licitus. Vltima. Quas pœnas incurrant fœminæ extra caſus licitos ingredientes, ac religioſi, qui eas admittunt & cuius ſit in eis diſpenſare.

2 QVÆSTIO prima. Quarum fœminarum ingreſſus in monaſteria virorum interdicatur. Præmittendum eſt, ingreſſum hunc interdici in motu proprio Pij V. qui incipit; *Regularium perſonarum*, editúſque eſt anno 1566. die 25. Octobris, vbi poſtquam reuocauit omnes facultates, etiam ab Apoſtolica Sede quomodocumque conceſſas mulieribus cuiuſcumque ſtatus, etiamſi comitiſſæ, marchioniſſæ, & duciſſæ ſint, ingrediendi monaſteria monialium, hæc addidit; *Diſtrictè prohibentes mulieribus prædictas facultates, & licentias prætendentibus, ſub excommunicationis latæ ſententiæ pœna, poſtquam harum litterarum notitiam habuerint à qua non poſſint, niſi à Romano Pontifice abſolui, præterquam in mortis articulo, ne dictas domos, aut monaſteria ingredi audeant*, & ſtatim ſubdit alias pœnas religioſis illas admittentibus. Alium etiam motum edidit Greg. XIII. quo interdixit ingreſſum, ſiue fœminarum, ſiue virorum in monaſteria monialium, & ingreſſum fœminarum in monaſteria virorum, de quo ſatis egimus *toto capit. præcedenti.*

Prima difficultas eſt, an ſub hac prohibitione comprehendantur puellæ cuiuſcumque ætatis, & fatuæ? Quidam cenſent non prohiberi ingreſſum puellarum, quæ ſunt decem annorum. Ducuntur, quod motus proprius Pij V. de mulieribus loquatur. At nomine mulierum illæ ſolæ comprehenduntur, quæ impudicitiis aptæ ſunt; ſic tenet Llamas *in methodo curationis*, in appendice, quam ponit in fin. § 15. *ad finem.* Imò Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, in ſuis annotationibus, nu. 2. verb. aduertendum, quod ſub nomine*, ait poſſe dici ſolas mulieres comprehendi, quæ conſummando matrimonio aptæ ſunt; quod quidem in anno duodecimo, niſi malitia ſuppleat ætatem contingere ſolet. Alij autem cenſent comprehendi puellas maiores ſex annis, non autem quando ſunt minores; & hoc dicit Sorbus *ibidem* fortè eſſe verius, & idem tenet Manuel in expoſitione huius motus proprij, *num. 12.* vbi etiam ait, interdici quoque ingreſſum mulieris fatuæ. 3

4 Sed dicendum eſt idem prorſus, quod diximus *cap. præced. num. 5. & ſequentib.* de ingreſſu puerorum, & puellarum in monaſteria monialium: nam quod ibi de pueris dictum eſt, de puellis hic dicendum. Quia eadem videtur ratio; nec obſtat Pium V. nomine mulierum vſum eſſe, quia reuera illo nomine fœminas cuiuſcumque comprehendere voluit ætatis aptæ ad rationis vſum, vel fatuas puberes, quæ ad peccandum incitare poſſunt.

5 Secunda difficultas eſt, an comprehendantur quoque Reginæ, Imperatrices, & earum filiæ, ita vt facultates his conceſſæ cenſeantur reuocatæ? Reſpondetur, nequaquam comprehendi: quia Pontifex reuocans facultates mulierum cuiuſcumque conditionis, explicuit, etiamſi comitiſſæ, marchioniſſæ, aut duciſſæ ſint, vbi Reginarum, Imperatricum, & filiarum non meminit, cùm tamen iure optimo earum meminiſſe oporteret, tanquam ſpeciali nota dignarum, ſi illas comprehendere voluiſſet. Quare nec ipſæ ingrediendo virorum monaſteria, nec religioſi illas admittentes contraueniunt huic prohibitioni. Et ſic bene docet Manuel *qq. regular. tomo 1. quæſtione 48. art. 1. verſ. circa quam, ſtatim in principio*, & in expoſitione huius motus proprij, *num. 3.* & ſatis videtur ſignificare hoc eſſe verum, quamuis nullum ingrediendi hæc monaſteria priuilegium habeant, cùm aſſerat eas ſub hac prohibitione non comprehendi. Et ita exiſtimo verum, quamuis Manuel *eodem art. 1. verſ. circa quam, in fin.* titubet circa filias Reginarum, & Imperatricum, propter declarationem Gregorij XIII. de qua *nu. 7.* mentionem faciemus, dicens ſtandum eſſe ei declarationi, vbi de ea eſt authentica notitia. Sed adhuc ea ſtante exiſtimo, quod diximus verum: nec enim credo filias has per ea verba generalia excludi, ſed nomine Reginarum comprehendi.

6 Atque poſſunt iuxta aliquos ingredi quæcumque fœminæ, quibus ingreſſus in virorum monaſteria eſt conceſſus, his fœminis comitatæ quæ eas comitari ſolent;

lent; quia non eſt credendum mentem Pontificis eſſe, has perſonas ingredi aliter quàm earum dignitatem decet. Præterea id colligitur ex *cap. licet, de priuil. in 6.* vbi dicitur, priuilegium conceſſum alicui perſonæ ad audienda tempore interdicti diuina, extendi quoque ad perſonas eas comitari ſolitas: & ita docet Manuel in expoſitione eiuſdem motus proprij, *num.* 4. Sed hoc ita vniuerſaliter dictum non placet, quia cùm hæc prohibitio ſit ratione decentiæ monaſteriorum, ea maxime attendi debet: eſſétque valde indecens, vt puellæ ſolitæ has comitari ingrederentur. At placet, vt ingrediantur comitatæ paucis fœminis, ſenioribúſque, & bonæ famæ, ſicut Gregorius XIII. in motu proprio, qui incipit, *Dubiis, quæ emergunt*, ſtatuit, vt Prælati ingreſſuri in monaſteria monialium in caſu neceſſitatis, ingrediantur comitati paucis, & ſenioribus, vitæque probatæ: cùm tamen Epiſcopi maiori numero comitari ſoleant, ac pueris pediſſequis, ac vilibus hominibus, an ambulonibus.

7 Tertia difficultas eſt de fœminis monaſteriorum virorum fundatricibus, an ſub hac prohibitione comprehendantur? Actus trium capitulorum fratrum Minimorum à Paſſarello compilati, *fol.* 128. Manuel *quæſtionum regul. tomo* 1. *quæſt.* 48. *art.* 1. *verſicul. circa quam*, & Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verb. ingreſſus monaſteriorum monialium, in ſuis annotationibus, in fine*, referunt Greg. XIII. conſultum, an hic motus proprius deroget regulæ fratrum Minimorum concedenti, vt fœminæ ſtirpis Regiæ, & quæcumque eius ordinis fundatrices poſſint decenter comitatæ ingredi eorum monaſteria, reſpondiſſe, non derogare, quoad Reginas, & quoad fundatrices duntaxat. Quare ſtante hac declaratione exiſtimo, in quacumque religione, vbi ſimilis fuerit regula, vt permittantur ingredi fundatrices, poſſe quoque eas ingredi. Quia Gregor. XIII. non indulgendo, ſed declarando dixit, non cenſeri per hunc motum proprium derogatum prædictæ Minimorum regulæ. Quare cùm eadem ſit ratio de quacumque religione habente ſimilem regulam, idem quoque dicendum eſt. Quando autem nulla talis regula eſſet, credo non poſſe has fundatrices admitti. Et hoc potenius ſatis indicat Manuel in expoſitione huius motus proprij. *n.* 3. ait enim ideo Pium V. explicuiſſe ducíſſas, & ſimiles, quia hæ ſolent eſſe fundatrices, & ne putaret quiſpiam poſſe fundatrices ingredi.

8 Quarta difficultas eſt, an comprehendantur in huius motus proprij prohibitione fœminæ, quæ nullius facultatis virtute ingrediuntur, aut religioſi ſic illas admittentes? & quid in prohibitione motus proprij Gregorij XIII. qui eundem fœminarum ingreſſum interdixit? Sed de hac re latè diximus *cap. præcedenti numero* 79.

9 Sed quæret, an ſecluſa horum motuum propriorum prohibitione, eſſet culpa lethalis fœminas in virorum monaſteria ingredi, aut religioſos illas admittere. Et videtur verior pars affirmans, cùm vterque motus proprius rem adeò grauem exiſtimet, vt ſit neceſſaria licentia Pontificia ad eum ingreſſum, ac omnes licentias reuocet. Sed bene Suarez 5. *tom. in* 3. *part. diſp.* 22. *ſect.* 6. *num.* 12. ait, nullibi reperiri textum aliquem interdicentem hunc ingreſſum ſub mortali, nec intrinſecè ſola rei natura, ſecluſis aliis extrinſecis circumſtantiis, eſſe quod tanquam mortalis damnetur. Quare ſecluſis inſtitutis illius religionis à Pontifice confirmatis, interdicentibus hunc ingreſſum, vel admiſſionem, & extrinſecis violentiæ illatæ religioſis, ſcandali, aut mali finis circumſtantiis, non erit mortalis.

SVMMARIVM.

An nomine monaſteriorum, & domorum virorum, in quo interdicitur ingreſſus fœminarum, intelligantur prædia, horti, & quæcumque religioſorum domus, ſeparata a monaſteriis; proponuntur probantia partem affirmantem. num. 10.

Explicatur ſententia Authoris. n. 11.

Quid intelligatur nomine monaſteriorum? n. 12.

An poſſint expelli fœminæ a religioſorũ prædiis, ne ibi ſacro interſint, quamuis ſit dies feſtus, nec alibi audire poſſint? n. 13.

An horti, quos religioſi in ſuis monaſteriis habent, comprehendantur nomine monaſterij, & ita ſit interdictus ingreſſus fœminarum ad illos? refertur quædam ſententia. num. 14.

Sententia Authoris. n. 14.

Quid de ſacriſtia? refertur quædam ſententia. n. 16.

Sententia Authoris. n. 17.

An atrium ſcholarum Societatis IESV, *aut atrium exterius religionum, in quo non eſt ianitoris ſedes, cenſeatur comprehendi in prohibitione huius motus proprij? n.* 18.

Quid de religioſorum domibus, dum fabricantur, aut de domibus, infirmariíſve in ciuitate deſtinatis ad ipſos excipiendos? n. 19.

Quid de domibus Societatis, quas reſidentias vocant? num. 20.

Quid de Prioribus aliquarum religionum. n. 21.

QVÆSTIO ſecunda. Quid nomine monaſterij virorum comprehendatur, in quod hic fœminarum ingreſſus interdicitur. Et quidem videtur intelligi quæcumque religioſorum propriæ domus, etiamſi a monaſteriis ſeparatæ ſint, vt ſunt prædia, domus ruſticæ monachorum, ac orti illorum, quò recitandi animi gratiâ ſolent aliquando ſe recipere. Quia motus proprius Pij V. dicit, *ne dictas domos, & monaſteria ingredi*, at dictio copulatiua inter diuerſa ponitur, & ſic non exigitur ingreſſus ad monaſteria, ſed ad illa, vel ad domos, hæc autem ſunt domus, quamuis monaſteria non ſint. 10

Sed dicendum eſt, pro eodem prorſus vſurpari domos, & monaſteria; ſicut in ſimili probauimus *cap.* 15. *n.* 8. in motu proprio Pij V. interdicenti egreſſum monialium a ſuis monaſteriis, ſeu domibus, eodem vſurpari monaſteria, & domos. Nec obſtat, ibi vſum Pontificem dictione, *ſeu*, cuius natura eſt ſumi expoſitiuè, ac eſſe inter nomina diuerſa idem ſignificatiua: in hoc autem motu proprio vſum eſſe dictione, *&*, quæ ſuapte natura ponitur inter diuerſa. Nam vti Pontificem quandoque vna, & quandoque alia dictione in rebus omnino ſimilem habentibus rationem, eſt ſignum eius mentem eſſe, non ſumi dictionem copulatiuam in ſuo proprio ſignificato, ſed ſumi pro dictione *ſeu*, vel *ſiue*. Et ita vtraque vox, *domus*, & *monaſteria*, pro eodem vſurpantur, nec comprehenduntur domus, prædia, & horti, quæ intra clauſuram monaſterij non ſunt. Et ſic docet Nauarrus *comm.* 4. *n.* 12. *notab.* 1. *de regul. & lib.* 1. *conſ. in* 2. *edit. tit. de regul. conſ.* 66 *à n.* 3. *vſque in fin. in* 2. *lib.* 5. *tit. de verbor. ſignificat. conſ.* 5. *n.* 1. Manuel in expoſitione huius motus proprij, *n.* 1. Llamas *in meth. curat.* in appendice quam ponit in fine, *in §.* 12. *verſ. circa quam primò aduertimus*. 11

Nomine autem monaſterij intelliguntur ea ſola, quæ ſunt intra monaſterij ſepta, vt bene ait Nauar. *vtroque conſil. allegato, num.* & clariùs Paz *in ſua practica. tit.* 1. *parte* 5. *c.* 3. *§.* 3. *n.* 32. dicens comprehendi omnia contenta intra ſepta, & ambitum monaſterij, quæ vna clauſura clauduntur. 12

Quamuis autem in motu proprio non interdicantur ingreſſus fœminarum in hæc religioſorũ loca, quæ verè monaſteria non ſunt, decet tamen religioſam honeſtatem, illas ad hæc loca minimè admittere: nec tenerentur 13

religioſi

religioſi eas admittere, etiãſi dies feſtus eſſet, nec fœminæ illæ poſſent ſacro intereſſe, niſi in illo religioſorum prædio, aut domo. Quia præponderat decentia religioſa neceſſitati fœminas à ſuis domibus expellendi.

14 Ex his deducitur primò, quid dicendum ſit de hortis, quos religioſi in ſuis monaſterijs habent, qui contigui ſunt enim ipſis monaſterijs. Et quidem ſi per clauſtra monaſterij ſit ad hortos eius ingrediendum, nemo dubitat ingreſſum interdici hoc motu proprio, etſi non ratione hortorum, ſaltem ratione clauſtri per quod eſt ingreſſus. Sed difficultas eſt, quando in hortis ipſis ianua eſt, per quam abſque clauſtrorum ingreſſu pateat ad illos acceſſus. Manuel in expoſitione huius motus proprij, *n.*2. aliquantulum dubius eſt propter quandam Innoc. IV. & Nicolai III. declarationem, in qua declarant nomine monaſteriorum monialium S. Claræ, in quæ fratribus Minoribus ſua regula ingreſſum interdicit, comprehendi ſola dormitoria, clauſtra, & officinas interiores; ait tamen tutius, & verius eſſe comprehendi. Quia Greg. XIII. in ſuo motu proprio, qui incipit; *Vbi gratia*, vbi ingreſſum quoque fœminarum in virorum monaſteria interdixit, ait, *ne in monaſteria, domos, & loca ſua*, & non dixit tantùm, *in monaſteria, & domos*, vt Pius V. At ij horti ſunt loca monaſterij. Et Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verbo ingreſſus monaſteriorum monialium, in ſuis annot. n.* 1. quamuis attenta ea declaratione dubitarit, ſubdit, ex prædictis motus proprij Gregoriani verbis clarum eſſe comprehendi, & ita practicari.

15 Cæterùm verba illius motus proprij, mea ſententia, nihil ad hoc conferunt, nam nomine monaſteriorum, domorum, & locorũ, idem intelligit Greg. XIII. vt conſtat. Quando enim interdixit ingreſſum, ſolùm dixit, *monaſteria quouis modo ingredi audeant*: & dum admittentibus in ea indixit pœnas, dixit, *monaſteria, domos, & loca*; & non eſt credendum impoſuiſſe pœnas admittentibus fœminas ad loca monaſterij, in quæ ingreſſus non erat interdictus. Rurſus, quia ſimiliter ruſtica conuentus prædia ſunt religioſorum loca, & tamen fatentur omnes (vt *n.* 12. diximus) non comprehendi. Tandem, quia ſaltem dicendum eſſet, nec fœminas ingredientes, nec religioſos admittentes in eos hortos comprehendi in huius motus proprij prohibitione, ſed in ſolius Gregoriani. Quod non modici effectus eſſet: quippe hic motus proprius intelligitur in vniuerſum de mulieribus, quæ ſiue virtute facultatum ſiue carentes illis ingrediuntur, & de admittẽtibus illas. At Gregorianus de ſolis ingredientibus, & admittentibus virtute facultatum, vt probauimus *c. præced. n.* 79. Quare exiſtimo in vtriuſque motus proprij prohibitione hos hortos comprehendi: quod ſint intra monaſterij clauſuram, partéſque ipſius. Rurſus, quia ſimiles monialium hortos nemo dubitabit eſſe intra clauſuram, cùm monialibus clauſuræ à lege adſtrictis, integrum ſit ad illos ſe recipere, vt praxis ipſa oſtendit. Quare dicendum eſt, Pontifices illos nomine officinarum interiorum hos hortos comprehendiſſe, vtpote qui recreationi monialium, & religioſorum manendo intra clauſuram deſeruiunt.

16 Secundò deducitur, quid dicendum ſit de ſacriſtia, quando eſt contigua Eccleſiæ, ſolo pariete intermedio eam ab Eccleſia diuidenti: quando enim in eam ingreſſus minimè pateret, niſi per monaſterij clauſtra, res eſt clara. Sed difficultas eſt, quando non opus eſt per clauſtrum ingredi, ſed per portã ſacriſtiæ in ipſa Eccleſia exiſtentem in illam itur. Sorbus *n.* 14. allegatus refert multos de hoc dubitaſſe, & quoſdam religioſos reputare eam eſſe intra monaſterij clauſuram, alios autem id negare, & admittere in illam mulieres gratiâ confeſſionum excipiendarum; & ipſe nil decidit, ſed ſolùm debere Prælatos eſſe circumſpectos, examinando, an ſcandalum, & perturbatio religioſorum, quæ ſunt rationes, quibus innititur hic motus proprius, inde oriantur. Manuel quoque in expoſitione huius motus proprij, *n.* 14. dicit, in religione Minorum reputari tanquam officinam monaſterij interiorem, nec permitti fœminas in illam ingredi: ait ſe vidiſſe in Monaſterio S. Auguſtini eas in ſacriſtia confeſſuras admitti, & ipſe nil decidit.

17 Sed multo magis rationi conſonum mihi videtur, eam eſſe intra clauſuram, & ſic nullatenus poſſe fœminas in illam admitti. Ducor, quod ſacriſtia illo medio pariete disiuncta ab Eccleſia, non ſit Eccleſiæ pars, ſicut ſunt ſacella Eccleſiæ, vt ex multis probaui *lib.* 7. *de matr. diſp.* 15. *nu.* 31 & 34. quod & ipſa experientia teſtatur. Mirabuntur enim ſæculares, ac iure optimo eis ſcandali anſa tribuetur admiſſis illuc mulieribus. At damnandum non eſſet monaſterium, in quo eſt vſus fœminas in ſacriſtiam admittendi, cùm res hæc non ſit comperta, ſed variis ſententiis ſubiciatur.

18 Tertiò deducitur, quid dicendum ſit de atrio ſcholarum Societatis IESV, quando ſcholæ ſunt contiguæ, vt ferè ſunt ſemper, cum Collegio. Scio viros doctos iudicaſſe non reputari intra clauſuram, nec ſimiliter exterius Collegij atrium, in quo eſt porta, quæ tota die ſæcularibus patet, nec ibi ſedes eſt ianitoris? ſed clauſuram incipere ab ea porta, in qua ſedes eſt ianitoris ad clauſuram ſeruandam. Quod mihi quoque placet, quia cùm vtrumque atrium dictum ita pateat, vt ingreſſus illuc nemini interdicatur, nec clauſura ibi ſeruetur, iure optimo reputatur eſſe extra monaſterij clauſuram, quamuis maximè dedeceat fœminas, nec ad illa admitti debeant. Quod omnino in Societate IESV ſeruatur.

19 Quartò deducitur, religioſorum domos nondum fabricatas, ſed fabricari cœptas, in quibus nondum conuentus ad ibi morandum fuit introductus, ſed ſolùm aliqui religioſi ibi inhabitant pro fabricæ totius ſeruitio, non cenſeri tunc monaſteria, vt ingreſſus fœminarum in illa cenſeatur hoc motu proprio interdictus. Sic refert Sorbus *in priuileg. Mendicantium, verb. ingreſſus monaſteriorum monialium, in ſuis annot. n.* 11. *verſ. eſt aduertendum*, & ſatis placet, quia nondum domus illa cenſetur conuentus. Idemque refert declaraſſe de domibus, ſeu infirmariis in ciuitate conſtitutis ad religioſos tanquam hoſpites excipiendo, vel vt in eis ad valetudinem priſtinam reſtituantur, quia nec conuentum, nec Eccleſiam habent; & id ſatis eſt manifeſtum.

20 Quintò deducitur, quid dicendum de domibus in quibus religioſi aliqui Societatis IESV in aliquibus locis inhabitant, quæ nondum tanquam Collegia, aut domus probationis, profeſſorúmve ſunt acceptatæ à Patre noſtro Generali, quas vulgò reſidentias appellamus. Qua in re ſic cum viris doctis, quos conſului, diſtinguendum cenſeo. Si tantùm ibi noſtri ad tempus commoraturi ſint, & ideo non in forma collegij ibi viuitur, nec eſt ibi Eccleſia cum Euchariſtia, non cenſentur domus religioſæ comprehenſæ in hoc motu proprio: ſecus ſi ſint reſidentiæ perpetuæ, in quibus omnino in collegij forma viuitur, eſtque Eccleſia cum Euchariſtia. Quia priores reputantur tanquam priuatæ noſtrorum hoſpitij domus; poſteriores autem ſunt omnino inſtar domuum aliarum Societatis.

21 Vltimò deducitur, Prioratus, quos habent monachi D. Benedicti, & D. Bernardi, comprehendi in hac prohibitione, quia tales monaſteria ſunt, & clauſuram habent. Sic Llamas *in meth. curat.* in appendice, quam ponit in fine. §. 12. *verſ. circa quam primò aduertimus.*

SVMMARIVM.

Proponitur conceſſio quædam Pij V. vt ingrediantur fœminæ virorum monaſteria quibuſdam diebus. n. 22.

An poſſint religionum Prælati ſupplicationes extraordinarias indicere, vt liceat fœminas clauſtra ingredi. n. 23.

An licebit die ſupplicationum manè celebraturum ingredi veſpere clauſtra. n. 24.

An

31 Ex dictis deducitur deciſio quæſtionis agitatæ in capella Tholoſana deciſ. 449. an canonicis regularibus Diui Auguſtini integrum ſit, fœminas honeſtas, & omni prorſus ſuſpicione carentes admittere, vt ipſis inſeruiant? Et deciſio illa late probat non licere; Aufrerius autem ibi dicit oppoſitum poſſe ſuſtineri. At hodie eſt res certa id non licere: quia motus hic proprius quemcunque ingreſſum fœminarum in virorum monaſteria interdixit. At quando fœmina non intra clauſtra monaſterij, ſed in domo aliqua, etiam monaſterio contigua, canonico regulari ibi habitanti deſeruiret, vt liceret ſimiliter, ſi honeſta ſit, ac omni ſuſpicione carens; quia nullus eſt textus id interdicens. Sic Nauarrus *comment.4.num 65.de regul.* Manuel *quæſt.regul.tomo 1.quæſt.48.art.4.*

32 Demum id notandum eſt, priuilegium Pontificium fœminis conceſſum ad ingrediendum in virorum monaſteria, non ſuffragari, quando monaſteria ſuis ſtatutis ingreſſum interdicerent, & nulla derogationis huius inſtituti mentio fieret. Quia exigitur ſpecialis mentio, vt cenſeatur ei derogari, vt expreſsè habetur *c. 1. de conſtitut. in 6* vbi ea redditur ratio; quia cum res eſt quid facti, præſumitur Pontifex eam ignorare. Sic Paſſarellus *in compendio priuilegiorum fratrum Minimorum. c.9.* Manuel *1.tomo ſummæ.in 2.edit.c.(0.nu.6.* Et hinc vtrumque defendit iuſtum eſſe, quia in aliquibus generalibus eius ordinis Capitulis decretum eſt, nempe, vt nullæ mulieres, virtute cuiuſuis priuilegij Apoſtolici non facientes mentionem prohibitionis regulæ, ad conuentuum ſuorum ingreſſum admittantur. Quare fœminæ virtute eius priuilegij ingredientes incurrent has cenſuras, niſi ignorantia excuſarentur. Quia cùm ea facultas ſit inualida, perinde eſt, ac ſi abſque illa ingrederentur.

SVMMARIVM.

Quando fœminæ ingredientes virorum monaſteria extra caſus permiſſos incurrant excommunicationem Pontifici reſeruatam: & quis ab ea abſoluere poſſit. n.33.

Quæ pœnæ ſtatuantur in eo motu proprio contra religioſos admittentes fœminas intra ſua monaſteria n.34.

In quo differant quoad pœnas in admittentes ſtatutas motus proprius Pij V. & Gregorij XIII. n.35.

An exigatur præſumptio, & quæ ignorantia, aut bonus finis excuſent? n.36.

Quid nomine officiorum, & nomine admiſſionis, & nomine ſuſpenſionis à diuinis intelligatur; & an comprehendantur mandantes, & conſulentes? remiſſiuè n.37.

An pœna priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa incurratur abſque aliqua Iudicis ſententia? refertur quædam ſententia. n.38.

Explicatur ſententia Authoris, & an ſufficiat dicere, ipſo facto, & abſque alia declaratione, vt nulla Iudicis ſententia exigatur? n.39.

Quid de ſuſpenſione à diuinis? n.40.

Quis poſſit abſoluere ab excommunicatione contra ingredientes, & à ſuſpenſione, quam incurrant. num. 41.

Quid ſi deducta ſint in iudicium, an virtute bullæ aut priuilegiorum Societatis IESV poſſit confeſſarius ab illis abſoluere? n.42.

Refertur quædam ſententia, & ſententia Authoris: & an poſſit dari teſtimonium abſolutionis in ſcriptis? n.43.

Quis poſſit diſpenſare in priuatione officiorum, & inhabilitate? remiſſiuè. n.44.

33 QVÆSTIO vltima. Quas pœnas incurrant fœminæ extra caſus licitos in virorum monaſteria ingredientes, & religioſi ſic ingreſſas admittentes, & quis ab eis abſoluere, eiſve diſpenſare valeat. Pius V. in eo motu proprio excommunicationis pœnam Pontifici reſeruatam in fœminas ingredi audientes ſtatuit ibi; *ingredi audeant.* Quo eodem verbo vſus eſt Gregor. XIII. in ſuo motu proprio, qui incipit, *Vbi gratia.* Quare ignorantia quantumuis craſſa, dummodo non ſit ingens temeritas, excuſabit ſic ingredientes, vt diximus *cap. præced. n.82.* vbi tractauimus, quis ab hac excommunicatione reſeruata abſoluere poſſit.

Alias pœnas ſtatuit idem Pontifex in eodem motu proprio religioſis admittentibus prædictas fœminas intra ſua monaſteria, videlicet ſuſpenſionis à diuinis priuationis officiorum, & ad illa inhabilitatis in poſterum obtinenda, ipſo facto abſque alia declaratione incurrendas, his verbis; *ipſis verò monaſteriorum, & conuentuum Abbatibus, Præpoſitis, Prioribus, & aliis præſidentibus, quocumque nomine vocentur, & eorum monachis, canonicis, & fratribus, ſiue mendicantibus, ſiue non mendicantibus, ſub priuationis officiorum, quæ in præſenti obtinent, & inhabilitatis in poſterum ad illa, & alia omnia, & ſuſpenſionis à diuinis ipſo facto ſine alia declaratione incurrendis pœnis, ne eas introducere, admittereve præſumant.* 34

Ex quo deducitur, hunc motum proprium, & motum Gregorij XIII. de quo ferè toto *cap. præced.* egimus, habere ſe inſtar excedentis, & exceſſi. Nam motus proprius Gregorij XIII. excedit quidem motum proprium Pij V. quia ille vltra pœnam priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa ſtatutam à Pio V. aduerſus religioſos permittentes ingredi fœminas in monaſteria virorum, addit etiam priuationem beneficiorum, & inhabilitatis ad illa, & excommunicationem Pontifici reſeruatam, nec petit in admittentibus præſumptionem, vt diximus *cap. præced. num.82. & 83.* & iis pœnis afficit eos, qui viros, aut fœminas ingredi faciunt, aut permittunt in monaſteria monialium, aut fœminas in virorum monaſteria. At motus proprius Pij V. non imponit pœnas priuationis Beneficiorum, & inhabilitatis ad illa, ſed ſolùm officiorum. Inſuper petit præſumptionem in admittentibus; præterea etiam loquitur de ſolis admittentibus fœminas in virorum monaſteria. Exceditur autem, quia motus proprius Gregorij XIII. ſolos Prælatos facientes, aut permittentes ingredi comprehendit, vt diximus *cap. præced num.82.* & ſolos eos comprehendit, qui admittunt virtute facultatum ingredientibus conceſſarum, vt diximus *cap præced. n.79.* nec imponitur ſuſpenſionem à diuinis facientibus, aut permittentibus ingreſſum. At hic motus proprius Pij V. intelligitur de facientibus, aut permittentibus ingredi fœminas in virorum monaſteria, quamuis nullius facultatis virtute ingrediantur, vt diximus *eod. cap. præced. num. 79.* inſuper vltra pœnam priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa, imponit admittentibus, vel facientibus ingredi ſuſpenſionem à diuinis, ſiue hi Prælati ſint, ſiue quicumque alij religioſi, vt conſtat ex eius verbis *n. præced.* relatis. 35

Cùm ergo hic motus proprius petat ad eas pœnas incurrendas præſumptionem in admittentibus, vel facientibus ingredi, excuſabit ab illis quæcumque ignorantia craſſa, dummodo non ſit ingens temeritas, vt diximus *cap. præced. num.96.* vbi etiam *num. 97.* egimus an incurrant admittentes bono fine. 36

Quid autem intelligatur nomine officiorum, quibus priuantur, redduntúrque inhabiles ad illa, qui has fœminas admittunt, diximus *cap. 13. num.67.* quid autem nomine admiſſionis, & an comprehendantur mandantes, vel conſulentes, diximus ſatis *cap. præced. num. 87. & 93. & 94. & 95.* Quod ſi petas, quid intelligatur nomine ſuſpenſionis, non eſt huius loci, ſed tractanis de ſuſpenſione, vbi explicabitur, qui actus interdicantur ſuſpenſo à diuinis. 37

Sed difficultas grauis eſt, an hæc pœna priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa incurratur abſque vlla prorſus Iudicis ſententia, ita vt in foro conſcientiæ teneantur hi admittentes in poſterum non vti ſuis officiis, nec alia admittere quamuis crimen eorum in 38

iudicium

Digitized by Google

num.32. Nauar. *cap.27.ſumma, num.55.* & *cap.12.nu.75.* Angel. *excommunic.5.nu.31.* Reſpondetur tertiò, eam extrauagantem expiraſſe iam, quia fuit quaſi clauſula addita ad Bullam Cœnæ, quæ cùm ceſſarit authore defuncto, ceſſauit etiam extrauagans, atque ita caſus illi in iuris communis diſpoſitione manſerunt, vt optimè Sotus & Syluester citati.

44 Quis autem poſſit diſpenſare in priuatione officiorum, & inhabilitate ad illa ſtatutis in hoc motu proprio aduerſus religioſos, qui admittunt fœminas in ſua monaſteria extra caſus permiſſos, diximus *cap.15. n.77. & 78.*

CAPVT XVIII.

Explicantur aliqua vota pecularia emiſſa in Societate Ieſu.

SVMMARIVM.

Proponitur forma, qua emittunt profeſſi Societatis IESV *votum ſolemne obediendi Papæ n.1.*

Idem votum eſt peculiare Societatis IESV *n.2.*

Explicatur quotupliciter noua obligatio poſſit ex voto induci n.3.

Proponuntur rationes probantes nullam nouam ex hoc quarto voto obligationem induci extenſiuam, aut intenſiuam n.4.

Explicatur qualiter hoc votum nouam obligationem inducat, & ſit peculiare Societatis IESV, *& reſpondetur ad obiecta n.5.*

Explicatur qualiter obliget ad obediendum Papæ circa miſſiones non petito viatico, & nulla excuſatione propoſita n.6.

Poſt numerum 6. inuenies alia ſummaria.

1 PRIMVM votum, quod explicādum venit, eſt quartum ſolemne obediendi Papæ, quod emittunt profeſſi quatuor votorum Societatis IESV, quod multis non parum negotij faceſſit, qualiter id ſit ſpeciale Societati, & quam nouam obediendi Papæ obligationem pariat præ cæteris fidelibus ſæcularibus, & religioſis. Quæ res vt clarior fiat, præmitto primò, id votum ſub hac forma emitti, vt conſtat ex *5. part. conſtitutionum eiuſdem Societatis, c.3. §* 3. Inſuper promitto ſpecialem obedientiam ſummo Pōtifici circa miſſiones, prout in litteris Apoſtolicis, & conſtitutionibus continetur; & *in eiſdem conſtitutionibus, in examine, c.1. §.5.* explicatur hoc votum magis his verbis. *Profeſſus Societatis facit expreſſum votum ſummo Pontifici ad proficiſcendum ſine excuſatione, non petito viatico, quocumque gentium eius Sanctitas iuſſerit inter fideles, & infideles, ad res, quæ ad diuinum cultum, & religionis Chriſtianæ bonum ſpectant:* & *6. part. conſtit. cap.1. §.13. in declarationibus, littera I,* explicatur his verbis; *pedites, vel equites, cum pecuniis, vel ſine illis.* Et Iulius III. in prima Bulla confirmationis inſtituti Societatis IESV, explicat hoc votum in eo conſiſtere, vt quidquid Romanus Pontifex iuſſerit ad profectum animarum, & fidei propugnationem pertinens, & ad quaſcumque prouincias profeſſos hos mittere voluerit, ſine vlla tergiuerſatione, aut excuſatione illicò, quantum in ipſis fuerit, exequi teneantur, ſiue ad Turcas, ſiue ad quoſcumque alios infideles, etiam in partibus, quas Indias vocant, ſiue ad quoſcumque hæreticos, & ſchiſmaticos, ſiue etiam ad quoſuis fideles mittendos cenſuerit.

3 Secundò præmittendum eſt, votum hoc eſſe peculiare Societatis IESV, vt concedit Gregorius XIII. in extrauag. *Aſcendente.*

2 Tertiò præmittendum eſt, cùm eſſe obligatorium ſit intrinſecum voto, opus eſſe, id quod noui voti rationem inducit, nouam quoque obligationem inducere; quippe ob id votum repetitum non eſt votum diſtinctum; ſed prioris confirmatio, quod nullam obligationem nouam pariat. Hæc autem noua voti obligatio poteſt eſſe intenſiua, aut extenſiua: intenſiua quidem eſt, quando obligationi alterius præcepti adiungitur obligatio voti, vt dum quis vouet ſe non fornicaturum, extenſiua autem quando votum obligat ad aliquos actus, qui antea ſub præcepto non erant, vt dum quis vouet caſtitatem, obligatur quidem ſola maiori obligatione intenſiua, quoad abſtinendum à fornicatione, vtpote quod antea erat ſub præcepto, ſed maiori extenſiua quoad abſtinendum à nuptiis, & quippe quod ſecluſo voto erat ſub ſolo conſilio.

Difficultas ergo eſt, in quo huius quarti voti ſpecialis obligatio conſiſtat, & qualiter id ſit Societati peculiare? Et videtur nulla noua obligatio extenſiua huic voto ineſſe, quia ſecluſo voto tenentur, ſicut quicumque alij fideles, parere Papæ; ergo nulla noua obligatio extenſiua additur communi omnium obligationi; ſed præcedens confirmatur noua intenſiua voti obligatione, ſicut dum quis promittit ſe non fornicaturum. Et confirmatur, quia Iulius III. in Bulla prima confirmationis inſtituti Societatis IESV, ait, quamuis omnes fideles teneantur Papæ obedire, at ob maiorem deuotionem ad Apoſtolicæ Sedis obedientiam, & certiorem Spiritus ſancti directionem, & maiorem voluntatum abnegationem, hoc votum emitti in Societate. Quæ eadem verba reperit Gregor. XIII. in extrauag. *Aſcendente Domino,* in qua Societatis inſtitutum explicatur: & ita videtur vterque Pontifex clarè iudicare, nullam ſpecialem obedientiam in virtute huius voti Romano Pontifici deberi, præter generalem omnium fidelium. Secundò, quia ſi comparemus profeſſos hos Societatis IESV cum regularibus aliorum ordinum, nulla eſt noua obligatio intenſiua, neque extenſiua. Non extenſiua, quia, nec reſpectu ſæcularium eam eſſe probatum eſt, nedum reſpectu religioſorum. Non intenſiua, quia quicumque religioſi tenentur ſpeciali obligatione voti obedientiæ parere Papæ, vltra generalem fidelium obligationem: quippe expreſsè promittunt obedientiam Prælatis religionis; ac proinde cùm Pontifex ſit ſupremus omnium religionum Generalis, habeátque in ipſos religioſos poteſtatem dominatiuam, ſicut cæteri Prælati religioſi, vltra ſuperioritatem communem in omnes fideles, vt probauimus, promittunt ipſi eo voto obedientiam, non minus quàm aliis Prælatis regularibus; immo primo loco ipſi tanquam ſupremo Generali religioſum. Ergo nec votum hoc vllo modo obligationem inducit præ generali obedientiæ voto omnium religionum, nec eſt peculiare Societati, ſed omnibus religionibus commune. Quod ſi reſpondeas, illud generale obedientiæ votum eſſe implicitum reſpectu Pontificis, at votum Societatis IESV eſſe explicitum; longè autem diſſidet vnum votum ab alio, vt conſtat in voto caſtitatis emiſſo in ſacris ordinibus, poſtquam in religionis profeſſione repetitur, quamuis enim vtrumque ſit ſolemne, vt quia illud eſt implicitum, hoc autem explicitum, additur per hoc tanti momenti obligatio, vt Authores aſſerant hanc circumſtantiam neceſſariò fatendam ſi ſacerdos fornicetur. Sed hæc ſolutio, licèt apparens ſit, non ſatiſfacit, tum quia parum tribuit voto Societatis IESV, tum quia in ſe non eſt vera; cùm enim expreſsè promittatur obedientia Prælato religionis, & Pontifex ſit verus, & peculiaris illius Prælatus, non minus quàm cæteri, promittitur vtique expreſsè obedientia ipſi Papæ, ſicut cæteris Prælatis. Tertiò, quia Diuus Franciſcus ſpecialem nomine ſuo, totiúſque ſuæ religionis obedientiam Romano Pontifici promiſit, vt teſtantur Diuus Bonauentura *in expoſitione reg. Diui Franciſci, cap.1.* & Corduba *ibi, cap.1. quæſ.3. ad finem.* Atque ideo Clemens V. Clem. *exiui, de verborum ſignificat. §. quia verò, verſ. attendentes quadam,* ait fratres Minores pedibus 4

Sedis Apoſtolicæ per ſuam regulam ſubiectos eſſe. Ergo hoc votum non eſt ſpeciale profeſſorum Societatis IESV. Tandem, quia ſaltem votum hoc nullam addit obligationem voto ſimplici obedientiæ, quod cæteri religioſi Societatis IESV emittunt finito Societatis biennio: nam virtute illius voti tenentur non ſolùm à Papa emiſſi, ſed etiam à Generali Societatis IESV, quocumque tendere Euangelium ſeminaturi, vt probauimus hoc *libro, c. 2. num.* 47. Et confirmatur fortiùs quia ſaltem nullam addit obligationem ſimplici obedientiæ voto, quod coadiutores formati eiuſdem Societatis IESV emittunt iuxta eius conſtitutiones, vel ſolemni, quod emittunt profeſſi trium votorum; nam virtute huius voti tenentur ad hoc quod ſuperiores præceperint conſtitutionibus eius conforme. At in eis *part.6 cap.2 §.13.* ſic dicitur: *quod ſummus Pontifex, vel ſuperior huiuſmodi profeſſos, vel coadiutores ad laborandum in vineam Domini mittat, nullum viaticum petere poſſint, ſed ſe liberaliter repræſentent, vt mittantur*, & *in declarationibus, lit. I.* ſic explicatur, *ſcilicet pedites, vel equites, cum pecuniis, vel ſine illis.*

5 Sed his non obſtantibus, dicendum eſt votum hoc continere nouam obligationem extenſiuam vltra vniuerſaliter communem omnium fidelium, & religioſorum omnium aliarum religionum: nam reliqui fideles non religioſi minimè tenentur obedire Papæ mittenti eos ad ſeminandum Euangelium ad partes valde remotas, & inter infideles, niſi in caſu ſpeciali, in quo neceſſitas boni communis Eccleſiæ id poſtularet, nec alij religioſi ex generali obedientiæ voto quod in ſua profeſſione emittunt, ad hoc tenentur, vtpote quod eorum inſtitutum excedit: ſed ſolùm tenentur in eo caſu, in quo alij fideles, vt probauimus hoc *lib. cap. 2. num.* 47. Inſuper ille poſſet eos obligare ex vi illius voti: at non poſſet obligare, vt pedites, & ſine viatico irent, quia eſt difficillimum, & ſupra ſuam regulam: at profeſſi Societatis IESV ex eo voto ſpeciali adſtringuntur ire pedites, nulloque viatico petito, ad quaſcumque remotiſſimas quorumcumque infidelium partes Romanus Pontifex miſerit, nulláque boni communis neceſſitate id poſtulante, vt *num.* 1. probauimus. Secundò, probatur addere nouam obligationem extenſiuam ſupra votum obedientiæ generale, quod emittunt religioſi Societatis IESV, finito Societatis biennio, quia hi etſi ex ſuo inſtituto obligentur à ſuperioribus miſſi ire quocumque gentium, etiam ad partes infidelium Euangelium prædicaturi, vt probauimus *loco citato*; at non tenentur ire pedites, nulloque viatico petito, quia ad id non obligantur ſuis conſtitutionibus: ac proinde præceptum ſic eundi excederet notabiliter regulam, ad quam ſolam virtute voti obedientiæ ſe obligant. Tertiò, probatur addere nouam obligationem extenſiuam ſupra generale obedientiæ votum, quod emittunt in Societate IESV coadiutores formati, & profeſſi trium votorum, quia etſi hi teneantur pedites, ac nullo viatico petito, ire quocumque gentium, vt probauimus *num. præcedent. ad finem*; at non tenentur ad id ex peculiari voto, ſolum enim generale obedientiæ votum emittunt inſtar aliorum religioſorum: ſed ſolùm tenentur ex conſtitutionibus, quæ ad nullam culpam obligant; ac proinde ſi iuſſi abſolutè à Papa in partes remotiſſimas ire, peterent viaticum non peccarent contra votum, quia non reluctarentur obedientiæ, ſed violarent conſtitutiones: quamuis ſi Pontifex inſtaret præcipiens, vt abſque viatico, & pedites irent, tenerentur ex vi illius voti, ſic iter arripere, quia tenentur obedire ſecundùm conſtitutiones: at præceptum hoc ipſas non excedit. Profeſſi autem quatuor votorum ex vi illius voti ſpecialis quarti, obedientiæ Pontifici emiſſi, tenentur Papæ abſolutè præcipienti quocumque vadere, obtemperare nullo petito viatico, quia ſpecialiter quarto voto ad id ſe adſtrinxerunt. Quod ſi replices, in eo quarto voto non exprimi obligationem aliquam nullius viatici petendi, ſed tantùm obediendi Papæ, prout conſtitutiones præſcribunt, quæ nullum peti viaticum ſtatuunt, ſimiliter etiam profeſſi trium votorum, & coadiutores formati in fine votorum paupertatis, caſtitatis, & obedientiæ, quibus ſe ligant, addunt omnia intelligenda iuxta conſtitutiones Societatis. Cùm ergo ſimiliter conſtitutiones illis petitionem viatici interdicant, ſimili prorſus modo tenebuntur id non petere ex vi voti generalis obedientiæ, ſicut profeſſi ex vi illius quarti ſupradicti; ac proinde eiuſdem culpæ, aut nullius rei erunt petendo viaticum, quando Pontifex abſolutè præcipit miſſionem, præcipiendo, vt abſque viatico irent. Sed reſpondetur, diſparem eſſe valde rationem: nam conſtitutiones dum ſtatuunt, vt profeſſi trium votorum, & coadiutores formati nullum petant viaticum, non explicant obligationem generalis voti obedientiæ in hoc conſiſtere, ſed inter alia hoc ſtatuunt, ac proinde nullam peculiarem obligandi vim habent, ſicut nec cæteræ conſtitutiones: at dum ſtatuunt, ne profeſſi quatuor votorum viaticum petant, declarant in eo peculiari conſiſtere quartum obedientiæ votum, vt *numero* 1. diximus; ac proinde cùm obligantur ad hanc ſpecialem obedientiam Pontifici, prout ea in conſtitutionibus declaratur, vouent expreſſè obedientiam illam nullo petito viatico. Tandem poteſt ſatis probabiliter hæc differentia conſtitui, quod reliqui religioſi è Societate IESV, etſi trium votorum profeſſi ſint, non tenentur cum manifeſto periculo ſuæ vitæ inter infideles iuſſu Romani Pontificis adire, niſi caſu, quo ſæculares ad id tenentur, petente maxima boni communis neceſſitate poſtponi illi huius vitæ periculum, quia votum illud generale obediendi in his, quæ conſtitutiones non excedunt, quale eſt ire quocumque, obligat inſtar legis eccleſiaſticæ, de eademque re latæ, vt probauimus hoc *lib. 6. cap. 4. num.* 23. lex autem Eccleſiaſtica non obligat cum mortis periculo, niſi in rariſſimo neceſſitatis caſu, vt probauimus *lib.* 1. huius tract. *cap.* 18. *num.* 4. At virtute huius quarti voti obligantur profeſſi quatuor votorum etiam cum manifeſto vitæ diſcrimine obedire Papæ inter infideles mittenti, quia votum hoc eſt obediendi Papæ, prout in conſtitutionibus declaratur: in conſtitutionibus autem, vt retulimus *num.* 1. explicatur, inter Turcas, & quoſcumque infideles, in qua verbi diuini prædicatione manifeſtiſſimum eſt vitæ diſcrimen. Et ex his patet ſolutio ad omnia obiecta propoſita *num. præcedenti*, præterquam ad confirmationem primi argumenti, & ad tertium argumentum, quæ peculiarem ſolutionem petunt. Sed ad eam confirmationem dico, mentem, & formam illius voti fuiſſe deuotionem ſpecialem, & affectum abnegandæ voluntatis propriæ, & hoc ſolum intendunt Pontifices illi; non autem volunt negare nouam obligationem addi eo voto emiſſo. Ad tertium autem dico, votum obedientiæ Pontifici à Diuo Franciſco emiſſum nomine totius ſuæ religionis; nullam nouam generali obedientiæ voto in profeſſione facto obligationem addidiſſe; ſed id emiſſum eſſe à viro illo ſancto ad declarandum ſubiectionem, quam tota ſua religio Papæ debebat habere. Quod vel inde conſtat, quia cæteri profeſſi illius religionis non emittunt ſpeciale votum obedientiæ Romano Pontifici: nec Diuus Franciſcus nomine futurorum religioſorum potuit id promittere, ſuperaddendo nouam obligationem profeſſioni, nec etiam nomine eorum, qui tunc erant ſui religioſi, abſque expreſſa eorum facultate. Quare non poterit Pontifex fratres Minores vltra ſuæ religionis præſcriptum obligare; & ita fatetur Ouandus *in fine quarti ſententiarum, in additionibus ad tractatum de voto, propoſitione* 8.

hoc

hoc dicentem nulla ratione conuinci poſſe, & videri illam ſpecialem obedientiam potius perſonalem.

6 Dum autem conſtitutiones Societatis IESV explicant in hoc quarto voto obediendi Papæ, comprehendi ire quocumque eius iuſſu, nullo petito viatico, ac ſine vlla tergiuerſatione, aut excuſatione, vt retulimus num. 1. non intelligendum eſt, quamcomque ſimplicem alicuius iuſti impedimenti repræſentationem opponi obligationi huius voti; ſed quando friuolæ excuſationes proponerentur: quando enim profeſſi ij iuſſi à Papa has miſſiones, humiliter proponerent impedimentum iuſtum, vt ſalutis defectum, vel quid ſimile, nil agerent contra votum, quia eis verbis, *abſque tergiuerſatione vlla, aut excuſatione*, ſola hæc, quando friuola ſunt, & ad vitandos itineris labores, comprehenduntur; ſicut dum iura aliquid exequendum quacumque appellatione remota ſtatuunt, intelligenda ſunt de appellatione friuola, vt docet Gloſſa communiter recepta, *cap. ex conqueſt. verſ. poſt appellationem, de reſtitutione expoliatorum.* At nullum peti à Papa viaticum licet; ſed eſſet etiam contra hoc votum, quamuis non peteretur tanquam debitũ, & conditio ſine qua non itineris conficiendi, quia id ſonant illa verba, *nullo petito viatico*, & non dicitur, *nullo exacto*. Item, quia *in conſtitutionibus Societatis. part. 7. c. 1. § 3. littera E. in declarationib.* ſolùm permittitur repræſentari Pontifici, quæ ſit ipſius mens de modo itineris conficiendi, an ex eleemoſynis emendicatis, an alio modo viuendo.

SVMMARIVM.

Cur emittatur à profeſſis Societatis IESV *votum non permittendæ relaxationis paupertatis n. 7.*
De qua paupertate intelligatur hoc votum n. 8.
An liceat his profeſſis agere cum Pontifice de relaxanda hac paupertate, vel admittere relaxationem à Pontifice ſponte oblatam, aut præceptam n. 9.
An ſi iudicaret Societas relaxationem hanc expedire, poſſet eam procurare impetrata prius diſpenſatione huius voti, & an hoc iudicandum ſit inſtar voti non petendæ diſpenſationis voti prioris emiſſi n. 10.
Societas IESV *renunciauit indulto Trident. ſeſſ. 25. de regularibus c. 3. concedentis religionibus habere bona immobilia n. 11.*
Explicatur qualiter potuerit illi renunciare n. 12.
An teneretur illi renunciare? n. 13.
Poſt numerum 13. inuenies alia ſummaria.

7 Vltra hoc votum ſolemne emittunt profeſſi trium, & quatuor votorum Societatis IESV, alia quinque vota ſimplicia Societatis inſtituto peculiaria. Primum eſt de non permittenda paupertatis relaxatione, quod emittitur ſub his verbis, iuxta conſtitutiones eiuſdem Societatis, *part. 6. cap. 2. § 1.* Promitto nunquam me acturum quacumque ratione, vel conſenſurum, vt quæ ordinata ſunt circa paupertatem in conſtitutionibus Societatis, immutentur, niſi quando ex cauſa iuſta rerum exigentium videretur paupertas reſtringenda magis. Ratio autem cur Societas votum hoc emittit, eſt ad præcauendam paupertatis relaxationem: quippe, vt author eſt Bonauentura in epiſtola ad miniſtros prouinciales, & cuſtodes de reformandis fratribus ſui ordinis, quæ habetur *tomo 1. opuſcul. in fin.* inter multas cauſas, ob quas religio à primæuo ſui inſtituti feruore labi ſolet, principem locum tenet paupertatis relaxatio. Quod etiam refert Canhuſ. *lib. de reformat. clauſtrali, n. 17.* ratióque manifeſta eſt, quia iuxta D. Thomam 2. 2 *qu. 183. art. 3.* & D. Bonauenturam *in breui colloquio par. 5. c. 6.* habetur *tomo 1. opuſcul.* & *opuſcul. de refectione mentis, c. 14.* habetur *tom. 2.* primum religionis fundamentum eſt voluntaria paupertas. Cui conſonat Greg. XIII. in extrauag. *Aſcendente*, dicens eam eſſe religionis murum, ac propugnaculum; quæ duo nomina illi attribuerat P. N. Ignatius *in conſtit. part. 6. cap. 2. § 1.* & *part. 10. § 5.* Si ergo paupertas fundamentum religionis eſt, ac propugnaculum, ea deſtructa corruet religionis ædificium, *cap. cum Paulus 1. quæſt. 1.* Vt ergo hoc ſubuerſionis religioſæ diſciplinæ periculum, & lapſum à ſuo primo feruore caueret, eiúſque felici progreſſui proſpiceret, inſtituit B. N. P. Ignatius, vt profeſſi trium, & præcipuè quatuor votorum, ſe hoc voto non permittendæ relaxationis paupertatis deuincirent: ſoli enim profeſſi quatuor votorum ius ſuffragij habent in congregatione generali, cuius ſolius eſt conſtitutiones Societatis mutare.

8 Hoc autem votum non intelligitur de quacumque paupertatis relaxatione, ſed de paupertate, quod attinet ad redditus, & bona ſtabilia bonorum profeſſarum Societatis admittenda, vt expreſsè habetur *6. p. conſtitut. cap. 2. in declarationibus, littera A.* Vnde non eſſet reus huius voti violati profeſſus Societatis, qui relaxationi paupertatis quoad alia conniueret.

9 Hinc deducitur, non integrum eſſe profeſſis Societatis agere cum Pontifice de relaxatione paupertatis prædictæ: immò nec ſi à Pontifice proprio motu facultas concederetur eius relaxandæ, poſſent ei relaxationi conſenſum præbere, quia per hoc votum, & procurandæ relaxationis, & illius vltrò oblatæ admittendæ facultate ſe priuant. Si tamen Pontifex bona immobilia obtinere Societati profeſſæ non ſolùm concederet, ſed etiam præciperet, teneretur Societas non obſtante hoc voto conſentire, quia per illud tantùm ſe obligat ad non conſentiendum quantum ex parte ſua; nec poſſet ſe ad reſiſtendum Pontificis imperio obligare.

10 Quod ſi arbitrio prudentis, attentis circumſtantiis temporum, locorum, & perſonarum, indicaretur ſpirituali Societatis augmento, eiúſque feliciori progreſſui vtilius eſſe bona immobilia à Societate profeſſa poſſideri, poſſet Societas non obſtante hoc voto cum Pontifice de hac relaxatione tractare, obtenta tamen priùs diſpenſatione, & irritatione huius voti de non petenda, vel admittenda paupertatis relaxatione. Ratio eſt, quia de hoc voto philoſophandum eſt eodem modo, ac de voto, quo ſe quis aſtringit ad non petendum alicuius voti prius emiſſi diſpenſationem, nec vtendum ea vltrò oblata; per votum enim ſolemne ſe obligarunt profeſſi ad prædictam paupertatem ſeruandam, non poſſidendo bona aliqua ſtabilia, & per hoc votum ſimplex poſtea emiſſum, ad non procurandam relaxationem, nec eam vltrò conceſſam admittendam. At non obſtante voto emiſſo non petendæ diſpenſationis, nec ea vtendi, integrum eſt, quando iuſta cauſa non ſeruandi prius votum occurrit, eius diſpenſationem procurare, obtenta tamen prius huius poſterioris voti diſpenſatione. Ergo idem dicendum eſt in præſenti caſu.

11 Quare obligationi huius voti de non admittenda paupertatis relaxatione, Societas correſpondens, non acquieuit conceſſioni Concilij Trident. *ſeſſ. 25. de regularibus, c. 3.* qua omnibus regularibus præter Fräciſcanos de Obſeruantia, & Capucinos, indulſit bona immobilia poſſidere, non obſtantibus quibuſcumque conſtitutionibus id interdicentibus: ſed ceſſit iuri ſuo in ſecunda congregatione generali coacta anno 1565. Canone 2. his verbis. *Congregatio totius Societatis nomine ceſſit cuicumque iuri prouenienti ex conceſſione Concilij Trident. ad habenda bona immobilia in communi in domibus profeſſorum, vel eorum Eccleſiis, vt iuxta noſtras conſtitutiones, & vota, quæ poſt poſſeſſionem emittuntur, paupertatem in profeſſis, ac ipſorum domibus retineremus.* Quamuis enim

Concilium Tridentinum iuſtiſſimis de cauſis ductum fuiſſe ad eam generalem conceſſionem indulgendam ambigi nequeat, dubitari tamen rationabiliter potuit, an Societati, attentis temporum circumſtantiis, expedientius eſſet bona immobilia non poſſidere retento primævo ſuo instituto; & ideo in congregatione ſecunda generali id matura conſideratione præmiſſa controuerſum eſt, & quia omnibus penſatis iudicatum eſt, multo melius Societati fore ad conſeruationem paupertatis ſuæ primævæ nulla bona immobilia in communi poſſidere, meritò, ac iure optimo omnes profeſſi in eam congregationem ſecundam generalem coacti renunciarunt ei conceſſioni.

12 Sed duplex circa hanc renunciationem inſurgit difficultas. Prior eſt, an potuerit Societas huic conceſſioni renunciare? Ratio dubitandi eſt, quod hæc Tridentini conceſſio non fuerit fauor aliquis peculiaris Societati indultus, ſed ius publicum ad bonum commune ſtatutum: cenſuit enim Tridentinum bono communi expedientius eſſe hoc indultum, quò diuagandi anſa religioſis auferrent, & religioſæ diſciplinæ tuendæ meliùs proſpiceretur. Non ergo priuatorum conſenſu potuit huic iuri publico derogari; quippe ideo *cap. ſi diligenti, de foro competenti,* deciditur non eſſe integrum clerico contra fori priuilegium toti ordini clericali conceſſum, ſe foro ſæculari committere.

13 Sed dicendum eſt, id potuiſſe, quod ea conceſſio non fuerit fauor aliquis religionum, cuius renunciatio cedat in dedecus, & iniuriam ſtatus religioſi, quale eſt priuilegium fori ordini clericali conceſſum; & ideo illi renunciari nequit, vt optimè hanc illius decreti rationem tradit Felinus *eo. cap. ſi diligenti, num.* 16. *authentic. de pactis* 2. *part. in princip. numero* 9. Barboſa *l. alia* 15. *§. eleganter, numero* 14. *ff ſolut. matrim.* ſed eſt permiſſio quædam iuſtiſſimis de cauſis conceſſa religionibus: & ita Tridentinum *eo. cap.* 3. permiſſionis verbis vtitur, dicens, *concedit ſancta Synodus,* &c. Cùm ergo Societas re maturè diſcuſſa perſpiceret ſibi peculiariter expedientius eſſe non vti ea conceſſione, potuit illi renunciare, cùm nulla præcepti à Tridentino iniuncti neceſſitate ad eam admittendam cogeretur.

14 At quamuis quoad huius facultatis vſum ſuffecerit prædicta Societatis renunciatio, vt tamen adhuc maneret incapax poſſidendi bona in communi, non ſuffecit abſque Pontificis approbatione. Ducor, quia votum ſolemne paupertatis ab his profeſſis, & quibuſcumque aliis emiſſum, non habet ex natura ſua vim huius incapacitatis inducendæ, ſed ex ſolo eccleſiaſtico ſtatuto, vt probauimus ſuprà. At hoc ſtatutum eo ipſo cenſetur ablatum per Tridentinum, quod conceſſit religioſis omnibus, præter Franciſcanos, & Capucinos, bona immobilia poſſidere: nam ſtatim facti ſunt habiles ad hæc poſſidenda, quod fieri non poſſet durante priori ſtatuto. Quod ſi dicas, cùm ea conceſſio fuerit priuilegium quoddam, eam non profuiſſe ante acceptationem; cùm ergo Societas eam non acceptarit, videtur adhuc manſiſſe incapax, ac ſi priuilegium illud conceſſum ſibi non eſſet. Sed hæc euaſio nullius eſt momenti quia conceſſio illa non eſt peculiare religionis priuilegium, vt eius acceptatione indigeat, ſed eſt lex generalis conceſſa omnibus religionibus, præter duas illas, abrogans ſtatutum eccleſiaſticum, quo aliquæ illarum effectæ erant incapaces poſſidendi bona in communi. Et ideo, vt Societas incapax maneret, non fuit ſufficiens eius renunciatio, ſed Pontificis confirmatio deſiderata eſt, quam abſque dubio acceſſiſſe tunc credo. Nec enim credendum eſt, Societatem tunc congregatam, quæ ita cautè in omnibus ſe gerit, renunciationem tanti momenti celaſſe Pontifici: ſed ipſum abſque dubio certiorem fecit, ab ipſoque renunciatio hæc approbata eſt, priori eccleſiaſtico ſtatuto illæſo perſeuerante. Et dato hoc non accidiſſe, poſtea conſtitutiones Societatis approbauit Gregorius XIII. anno 1584. in extrauag. *Aſcendente Domino,* vbi totum Societatis inſtitutum retulit, & confirmauit, decidens coadiutores formatos Societatis IESV per ſimplex paupertatis votum, & per ſolemne profeſſos reddi incapaces omnis hæreditariæ ſucceſſionis, & cuiuſcumque proprij habendi, & domos profeſſas Societatis nullos redditus habere poſſe.

Poſterior difficultas eſt, an Societas tunc teneretur ſuppoſita hac Tridentini conceſſione, illi renunciare? Videtur enim ea renunciatio ſpontanea facta ex geſtis prædictæ congregationis generali Societatis, ibi enim propoſitum fuit, an placeret cedere huic iuri, & omnes reſponderunt ſibi placere. Ex quo loquendi modo videntur Patres *ibi* coacti ſenſiſſe ſe non aſtrictos eſſe, atque adeò non neceſſitate, ſed voluntate potiùs huic conceſſioni renunciaſſe. Sed dicendum eſt, obligatam fuiſſe Societatem ad hanc renunciationem; nam cùm Concilium non præciperet, ſed ſolùm concederet habere bona in communi, tenebantur profeſſi huic conceſſioni non acquieſcere ratione huius peculiaris voti, quo promiſerunt ſe relaxationi paupertatis minimè conſenſuros. 15

SVMMARIVM.

Explicatur cur profeſſi Societatis promittant, ſe nec directè, nec indirectè prætenſuros dignitatem, vel prælationem in Societate n. 16.

Proponuntur rationes probantes intelligi de quacumque prætenſione interna n. 17.

An deſiderare ea, vel deſiderare hæc procurare, ſit contra hoc votum n. 18.

An oporteat procurationem eam eſſe aliquo ſigno externo manifeſtatam n. 19.

Qualis, & quanta debeat eſſe manifeſtatio per illud ſignum n. 20.

An ſit contra hoc votum intendere auferre impedimenta vouenti oppoſita, ne ſit Prælatus n. 21.

An ſit contra illud fingere ſe ſanctum, prudentem, aut doctum, vt in Prælatum eligatur n. 22.

Quid intelligatur per illa verba, promitto me nihil acturum directè, nec indirectè n. 23.

Quid intelligatur nomine dignitatis *in eo voto, & quid nomine* prælationis, *n.* 24.

Poſt numerum 24. *inuenies alia ſummaria.*

Secundum votum ſimplex, quod profeſſi trium, & quatuor votorum Societatis IESV emittunt, eſt de non procuranda dignitate aliqua in Societate directè, nec indirectè; quod decernitur *p.* 10. *conſtit.* §. 6. & emittitur his verbis: Promitto nunquam me acturum, vel prætenſurum, nec indirectè quidem, vt in aliquam prælationem, vel dignitatem in Societate eligar vel promouear. Cuius voti emittendi cauſa fuit ambitioni aditum præcludere; quippe ambitionem bonum religionis ſtatum funditus euertere experientia teſtis eſt. Eſt enim, vt ait D. Bernardus *ſerm.* 6. *in pſal. Qui habitat,* ſecretum venenum, peſtis occulta, doli artifex, virtutum ærugo, & tinea ſanctitatis, indéque oriuntur inuidiæ, diſſenſiones, & rixæ, & Romanorum exemplo confirmat D. Auguſt. *lib.* 5. *de ciuitate Dei, cap.* 12. Quare, vt ait D. Baſil. *de conſtit. monaſt. cap.* 10. hoc vitio capti ſunt inuidi, contentioſi, inſimulatores; & denique quos ambitio inuadit, iugum eccleſiaſticæ diſciplinæ facit reſpuere, vt ait Symma- 16

chus

xtus Papa in Synodo Romana. *cap.* 1. & habetur *c. bene. d.* 86.

17 Circa huius voti intelligentiam triplex oritur difficultas. Prima eſt, quid intelligatur per illa verba, *nunquam me acturum, vel prætenſurum*, nempe, an ſit contra hoc votum deſiderare has dignitates, vel ſaltem quæcumque actio ex ſe indifferens, nec manifeſtans dignitatis ambitionem, quando ex agentis intentione in hanc ambitionem ordinatur; an potiùs neceſſe ſit, vt actio illa in hanc ambitionem directa ſit ex ſe ſufficiens ſignum eam manifeſtans? Videtur hoc poſterius non deſiderari, quia etſi leges aliquem actum interdicentes, aut punientes, intelligantur de actu externo ita manifeſtato, vt ab aſtantibus cognoſci valeat, id ideo euenit, quia excedit humanam poteſtatem, præcipere, aut punire actus merè internos, niſi vt actui externo accedunt. At cùm votum emittatur Deo, atque ex lege naturali legem obligandi ſortiatur extenditur ad actus internos. Cùm ergo obligatio huius ambitionis cauendæ oriatur ex voto, extendetur ad illam, quantumuis internam, & latens ſit. Secundò, quia per prædictum votum intendit Societas ablegare harum dignitatum ambitionem; hæc autem committitur quocumque actu directo ex ſola agentis intentione ad obtinendam dignitatem: ergo qualiſcumque ille ſit, opponetur huic voto. Tertiò, quia voto paupertatis, & caſtitatis à religioſo emiſſa comprehendunt actum merè internum; delectatio enim moroſa erit ſacrilega contra votum caſtitatis; & non tantùm habere proprium, ſed velle id habere, eſt contra votum paupertatis. Ergo ſimiliter contra votum hoc erit quæcumque interna dignitatis ambitio.

18 Prima tamen concluſio ſit. Deſiderare dignitates & prælationes in Societate, non eſt contra hoc votum. Conſtat, quia votum hoc tantùm eſt de non agendo, vel procurando, vt vouens promoueatur: at deſiderare promoueri, non eſt agere, vel procurare. Atque ita docet Vazquez 1.2. *quæſt.* 74. *art.* 8. *diſput.* 115. *cap.* 3. *in fin.* Secus autem eſſet de deſiderio procurandæ dignitatis, eo procurandi modo, quia eſt contra votum hoc, illud enim eſſet peccatum mortale aduerſùs hoc votum, quia actus internus, & externus eiuſdem obiecti eadem bonitate, & malitia afficiuntur. Cum ergo procuratio hæc ſit contra votum, erit quoque deſiderium talis procurationis.

19 Secunda concluſio. Non quæcumque dignitatis in Societate procuratio eſt contra hoc votum, ſed manifeſtetur oportet ſigno aliquo externo, quod ſufficienter ex ſe, ſiue ratione temporis, ſiue ratione circumſtantiarum concurrentium declaret internam mentem procurandæ eo actu dignitatis. Quare ſi actus externus ſit ex ſe indifferens ad eam ambitionem, vel aliquid aliud manifeſtum, non erit contra hoc votum. Probatur primò, quia votum hoc eſt de non agendo, vel prætendendo ad acquirendam dignitatem, vel prælationem in Societate, quia actus debent eſſe reſpectu alicuius hominis, quo medio dignitas acquirenda eſt. Ergo debent eſſe tales, vt prudenter, & probabiliter poſſit homo ſiniſtram ex illis ambitionis intentionem colligere; quia aliàs id non eſſet agere, aut prætendere reſpectu hominis. Secundò, quia *p.* 10. *conſtit.* §. 6 redditur huius voti ratio, vt felix Societatis ſtatus conſeruetur remota ambitione, quæ in quauis congregatione, & Repub. eſt malorum omnium mater. At huiuſmodi ambitio eſt, quæ ſigno aliquo ſufficienti exteriùs manifeſtatur: cùm enim in terra homines latent, non pariunt lites, & contentiones & reliqua Reipublicæ damna. Et confirmatur, quia *eodem* §. 6. reddita hac ratione, additur ſtatim; *quod vt fiat, omnes profeſſi ſe nihil vnquam ad eam obtinendam acturos voueant, & quos agere animaduerterint, delaturos, vt incapaces, ac inhabiles ad prælationes, quamuis habeantur ij, de quibus probari poſſit, quod eam ambiiſſet.* Vbi pondero, quod conſtitutio ſtatim ac proponit votum de non agendo aliquid ad dignitatem, proponit votum denunciandi agendos ad eam obtinendam. Cùm ergo denunciari non poſſint niſi actiones ſigno externo ambitionem ſufficienter manifeſtantes, videtur apertè colligi votum de non agendo declarari per ſubſequentia verba, vt intelligatur de actione ſigno externo manifeſtata. Præterea, quia ſtatim ſubdit pœnam incapacitatis, quæ ſoli actioni ſufficienter exteriùs declaratæ imponi poteſt. Tandem à poſteriori probatur, quia ſuauiſſima Societatis gubernatio non pateretur votum innumeris ſcrupulis expoſitum, & laqueos plurimos conſcientiis iniiciens, quale eſſet hoc, ſi quamuis actionem externam indifferentem comprehenderet, eo quod ad acquirendam dignitatem dirigerentur; paſſim enim ſcrupuli irreperent, qui conſcientias torquerent, an actiones quæcumque externæ bonitatem, prudentiam, ſcientiam redolentes eò dirigantur, vt dignitas, vel prælatio in Societate comparetur, cùm hæc valde ad ea adipiſcenda conferatur. Nec obſtant contraria adducta *num.* 17. Nam ad primum fateor, voti obligationem poſſe ad actus internos extendi; & ita poſſet emitti nec actu interno curandum, vel agendum aliquid, quo dignitas compararetur: at hoc votum non emiſſum eſt de hoc actu interno, vt ſatis probatum eſt. Ad ſecundum dico, poſſe ambitionem ſolo actu interno committi; at hæc ambitio non eſt comprehenſa in hoc voto. Ad tertium non negamus, eſſe contra hoc votum aliquos internos actus ambitionis, ſed tantùm dicimus non omnes actus internos eſſe contra illud; ſed contra illud ſunt illi ſoli actus interni, qui habent idem obiectum externum, quod voto opponitur, vnde cùm voto huic ſolùm opponatur procuratio externa actione ſufficienter manifeſtante ambitionem, erit ſolùm contra hoc votum deſiderium huius procurationis, vel delectatio moroſa in hac procuratione; non autem erit contra votum procurare externa actione, quæ ex ſe non manifeſtat ambitionem, vel aliquid aliud, quia hæc non opponitur voto, vt ſatis probauimus.

Quod ſi quæras, qualis, & quam debeat eſſe manifeſtatio ambitionis per illud ſignum, vt contra hoc votum agatur. Reſpondeo (vt optimè in alio ſimili ſentit Suarez 5. *tomo. in* 3 *p. diſp.* 22 *ſect.* 6. *nu.* 16.) debere eſſe ita moraliter certam, vt conſideratis conditione, vita, & honeſtate agentis, & aliis circumſtantiis concurrentibus, poſſet abſque temeritate aliqua probabiliter, & prudenter ea vitio dari. 20

Hinc deducitur primò, non eſſe contra hoc votum intendere etiam directè auferre impedimenta, quæ voventi opponuntur, ne ſit Prælatus, dummodo nil aliud agatur, vt prælatio obtineatur, quia inhabilitas, aut impedimentum prælationis eſt damnum diuerſum à priuatione prælationis, hæc enim non continet dedecus, illud autem continet. 21

Secundò deducitur, non eſſe contra hoc votum fingere ſe ſanctum, aut prudentem, doctum, aliiſque dotibus ornatum oſtentare coram ſuperioribus, ambitioſa obtinendæ dignitatis in Societate intentione; quia fictio ſanctitatis, & harum dotium oſtentatio indifferens eſt ad eam ambitionem, vel aliquid aliud manifeſtandum. Quare dum nullæ aliæ circumſtantiæ concurrunt quibus ſufficienter hæc ambitio diiudicari valeat, non eſt actio ita exteriùs manifeſta, vt ſit contra votum. 22

Secunda difficultas eſt, quid intelligatur per illa verba, *promitto me nihil acturum, ne indirectè quidem*, quid, inquam, ſit agere directè, & quid indirectè ad dignitatem, vel prælationem obtinendam. Duplex poteſt eſſe verborum illorum intellectus. Prior eſt, idem penitus per vtramque particulam importari, ſolúmque multiplicari, vt profeſſi Societatis IESV intelligant, quàm ſtrictè 23

ſibi hæc ambitio interdicatur; vt cùm Hiſpanè dicimus, *ni es paſſe por penſamiento hazer eſto*. Ducor, quod tenetia modus indirectè ambiendi *n. ſequent.* explicandus, poteſt appellari directa ambitio, comprehenderetúrque abſque dubio, etſi non explicaretur particula *indirectè*. Atque ita Suarez *n. ſequent* allegandus explicans, quod ſtatutum dicatur indirectè contra libertatem eccleſiaſticam, dicit reuera illud eſſe in ſubſtantia contra illam, ac ſubiici cenſuris latis in condentes ſtatuta contra Eccleſiæ libertatem. Secundò ducor, quia Caietan. *in ſum. verb. excommunicatio. cap. 7. & 15. & 17. & 27. & 19. & 37.* explicans varias excommunicationes in quibus comprehenduntur agentes directè, vel indirectè, actiones illis interdictas, non explicuit has particulas, nec cæteri Doctores, quos viderim, eas explicuêre, cùm tamen Caietan. exactiſſime ſingula excommunicationum verba librarit, quod non leue ſignum eſt nullius myſterij in eis particulis latitantis, ſed eiuſdem ſignificationis in vtriſque, poſitáſque eſſe gratiâ maioris ponderationis.

24 Poſterior intellectus eſt, vt dicatur actio, aut prætenſio directa, quando expreſſis ſignis, aut verbis dignitas prætenditur; at indirecta, quando non ita expreſſe, ſed alio prætextu, alióque ſimulato colore; ſicut dum Clem. VIII. in ſua extrauag. de largitione munerum regularibus prohibita, interdixit illis eam largitionem ſiue directam, ſiue indirectam, declarant Solla in eius expoſitione, *n. 73.* & Sorbus *in compend. Mendicantium, p. 2. verb. dare*, in expoſitione eiuſdem extrauag *§. tertia generalitas*, vt donatio directa ſit, quæ claris verbis fit, indirecta autem, quando re vera eſt donatio, ſed alio quæſito colore palliata, ac ſimulata, vt cùm religioſus rem ſibi oblatam, tacitéque à ſe acceptam iubet alij dari: vel ſi prætexto mutui, aut commodati aliquid donaret animo nunquã repetendi. Et in ſimili Suar. *5. to. in 3. p. diſp. 21. ſell. 2. n. 33.* ait ſtatutum eſſe directè contra libertatem eccleſiaſticam, quando expreſsè, & directè eam lædit; indirectè autem quando non expreſſe; & indirectè hoc declarat, at verè eſt in libertatis eccleſiaſticæ fraudem.

25 Vltima difficultas circa hoc votum eſt, quid in eo intelligatur nomine *dignitatis*. Et quidem attento iuris rigore, ſoli Prælati religionis, nempe Generalis, Prouincialis, & ſuperior immediatus conuentus, dicuntur in dignitate conſtitui; & proinde cum iuxta *c. ſtatutum, in princip. de reſcript. in 6.* litteræ Pontificis ſolis perſonis in dignitate conſtitutis committi valeant, hi ſoli ex religioſis commiſſionis acceptandæ capaces ſunt, vt dicemus *hoc lib. infra*. Et ideò in hoc voto idem intelligitur per prælationem, & dignitatem, & ſolius maioris claritatis gratiâ multiplicantur illa verba. Atque ita P. N. Generalis Claudius Aquauiua explicuit ſub hoc voto comprehendi officia Societatis, quæ iuriſdictionem ordinariam, aut delegatam habent, qualia ſunt Generalis, Prouincialis, Præpoſiti domus profeſſæ, Rectoris Viſitatoris, aut Vicegeneralis, Viceprouincialis, Vicepræpoſiti, Vicerectoris, cætera autem officia minimè. Vnde non erit contra votum hoc procurare officium aſſiſtentis P. N. Generalis, magiſtri nouitiorum, miniſtri, conſultoris, admonitoris, vel aliorum ſuperiorum, lectoris Theologiæ, aut concionatoris: non enim hæc reputantur dignitates in Societate, vt iam docui.

SVMMARIVM.

Cur profeſſi Societatis Iesv *emittant votum non procurandæ dignitatis extra Societatem n. 26.*

An intelligatur ſiue directè, ſiue indirectè n. 27.

Quid intelligatur nomine prælationis, & dignitatis extra Societatem. n. 28.

Qualiter licitum ſit votum, aut iuramentum non procurandi, nec acceptandi Epiſcopatus, niſi ſuperiore iubente. Proponitur quædam ſententia. n. 29.

Licitum eſt votum non procurandi Epiſcopatus. n. 30.

Votum, vel iuramentum in nullo euentu acceptandi Epiſcopatus non licet. n. 31.

Id votum, vel iuramentum prorſus non obligat. n. 32.

Votum, vel iuramentum non acceptandi Epiſcopatus quantum eſt ex parte ſua, ſecluſo caſu præcepti, obligat. num. 33.

Votum, vel iuramentum abſolutè emiſſum, & vbi dubium eſt de intentione obligationis, eſt licitum, & obligat. n. 34.

Laudabile eſt votum profeſſorum Societatis Iesv *non acceptandi Epiſcopatus, niſi accedente præcepto ſuperioris obliganti ſub culpa. n. 35.*

Poſſunt illum acceptare, etſi non adſit præceptum ſuperioris, ſi occurrat caſus neceſſitatis. n. 36.

An liceret acceptare ſecluſo hoc præcepto, quando indicatur expedientius acceptare? n. 37.

An teneantur acceptare iuſſi acceptare à Pontifice, nulla neceſſitate ducti? n. 38.

Soluuntur argumenta contraria. n. 39.

Poſt numerum 39. inuenies alia ſummaria.

Tertium votum ſimplex, quod emittunt profeſſi triũ, & quatuor votorum in Societate Iesv, iuxta eius conſtitutiones *p. 10. § 6.* eſt de non procurãdis prælatione, vel dignitate extra Societatem, & emittitur his verbis. Promitto nunquam me procuraturum, prætenſurúmve extra Societatem prælationem aliquam, vel dignitatem, nec conſenſurum in mei electionem quantum in me fuerit, niſi coactum obedientia eius, quia mihi præcipere poteſt ſub pœna peccati Cuius voti duæ aſſignantur rationes *eo. § 6* Prior eſt, vt vnuſquiſq; propriæ, & proximorum ſaluti iuxta noſtræ profeſſionis humilitatem poſſit vacare. Poſterior, ne Societas ſuis ſubditis, qui ad propoſitum ſibi finem ſunt valde neceſſarij, priuetur. 26

Et quamuis in hoc voto non dicatur directè, nec indirectè, ſicut in voto non ambiendi dignitates intra Societatem dicitur; at, vt probaui *n. 56.* comprehenditur quoquè indirecta procuratio. Quid autem ſit procurare, aut prætendere ſatis explicuimus in præcedenti voto à *num. 18. vſque ad 25* idem enim eſt in hoc ſentiendum 27

Nomine autem prælationis extra Societatem intelligitur Epiſcopatus. Abbatia habens iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & quodcumque aliud iudicium iuriſdictionem in foro externo habens in ſibi ſubditos, vt vicariatus generalis Epiſcopi, & ſimilia. Nomine autem dignitatis extra Societatem intelligerem Cardinalatum, aut aliam dignitatem in Eccleſia aliqua, etſi prælatione careat; vnde profeſſi intendentes eſſe alicuius Eccleſiæ parochi, non agerent contra hoc votum, quia officium parochi, nec eſt prælatio, nec dignitas. 28

Sed difficultas, quæ in hoc voto maximè vrget, eſt, qualiter id ſit licitum. Et cùm contineat duas partes, quarum prior eſt, non procurare Epiſcopatum; poſterior autem, non conſentire electioni, niſi præceptum legitimi ſuperioris ad eum acceptandum cogat, vtraque pars non caret difficultate. Et videtur illicitum, primò, quia votum minoris boni non obligat, vtpote quod eſt contra conſilia: at ſtatus Epiſcopalis eſt maioris perfectionis, quàm religionis, vt teſtatur D. Thomas ab omnibus receptus, 2. 2. *q* 184 *art. 7.* Si ergo votum non aſſumendi ſtatus religioſi eſt omnino irritum, tanquam impediens ſtatũ meliorem; à fortiori irritum erit votum non acceptandi Epiſcopatus. Secundò, quia D. Gregor. *lib. 12 epiſt.* & refertur *cap vnico, diſt. 35.* iubet Ioannem Epiſcopum inquirere, num Archidiaconus Florentinus iureiurando ſe aſtrinxerit ad Epiſcopatum non acceptandum. Quare videtur id iuramentum illicitum eſſe, aliàs enim de hoc non inquireretur, tanquam nihil conferenti, vt ob iuramenti temeritatem tanquam indignus ab Epiſcopatu repelleretur Tertiò, 29

quia

quia D.Gregor.*in regiſt.lib.6. cap.*169. & refertur *cap. in ſcripturis,8 qu.*1.relatis his verbis Ioannis vlt *Simon Ioannis amas me? paſce oues meas*, ſic ait. Ex quibus verbis colligitur, quia ſi is, qui valet, omnipotentis Dei oues renuit paſcere, oſtendit ſe paſtorem ſummum minime amare: ſi enim vnigenitus Patris pro explenda vtilitate omniũ de ſecreto Patris egreſſus eſt ad publicum noſtrum bonũ, nos quid dicturi ſumus, ſi ſecretum noſtrum præponimus vtilitati proximorum? Vbi Gloſſa *verb. minimè*, hinc colligitur credentem ſe dignum peccare mortaliter, ſi Epiſcopatum ſibi oblatum recuſat. Quartò, quia in hoc voto videtur præponi bonum priuatum publico, dum viri ſancti & religioſi, qui adeò vtiles Eccleſiæ Dei eſſent, ſi Epiſcopatui præeſſent, illum fugiunt, vt ſuæ conſcientiæ tranquillitati, bonoque ſuo priuato conſulant. Quintò, quia id votum perfectioni obedientiæ repugnat, dum petit præceptum ſub culpa cogens, vt poſſit profeſſus Societatis acceptare Epiſcopatum, quia perfectiſſima obedientia exigit, ſubditos voluntati ſuperioris, qualiſcumque cognitæ, nulloque eius præcepto expectato, obſequi, vt probauimus hoc *lib.6.cap.3. n 3.* Et confirmatur, quia ſi Pontifex non imponendo præceptum, ſed tantùm ordinando, vt acceptaret, conferret profeſſo Epiſcopatum, non cenſetur profeſſus acceptans aſſumere ex propria voluntate, ſed ex Pontificis obedientia, ſicut in aliis rebus cenſetur religioſus ex obedientia operari, quando ſuperiorum ordinationes ſine obligandi animo impoſitas exequitur, quod ex perpetuo religionum vſu conſtat; eſſetque intolerabile, & proſſus a religioſo inſtituto alienum, in his ſolùm ſuperiori obtemperare; quæ ſub aliqua culpa præcipit. Ergo iniquum eſt vouere non aliter Pontifici offerenti Epiſcopatum obedire, niſi quando ſub præcepto ad culpam obligante acceptare iubet. Tandem, quia poteſt occurrere caſus tam vrgentis neceſſitatis ad proſpiciendum ſaluti fidelium inter hæreticos, vel infideles, vt teneatur quiſpiam acceptare Epiſcopatum vltrò ſibi, & abſque vllo præcepto oblatum Ergo illicitum eſt votum non acceptandi, niſi quando præceptum ſuperioris cogit: & ideo votum, vel iuramentum Epiſcopatus non acceptandi damnarunt D.Thom. *in 3.diſt.39. qu.1.art.3.quæſtiunc. 1 ad 3.*& *ibi* Richard.*art.2 qu.3.* Gloſſa *cap vnico, verb. ſacroſanctis diſt.85.& in cap. finali. verb. confirmauit. 22.qu 4.* Abbas *cap ſi vero, num.4.fin.de iureiurando*, & *ibi* Alexand. de Neuo *num.* 2. Selua *de iureiurando. 3. p.quæſt.1.num.21.* Bellamera *nu.16.in prima ſolut.* Anton. *2.p.tit.10. cap.6 in principio. caſu* 31. Fortunius *de vltimo fin.illatione 20. principali, nu.*5. Anton. *verb iuramentum.5.num.3.* Sylueſter *verb.iuramentum, qu.1. caſu* 3. Nauar. *ſumma cap.12.n* 16. Palacios *4.diſtinct.38. diſputat.1.fol.816.col.1.* expreſſè dicens eſſe illicitum, quamuis expreſſè examatur præcepti caſus; & ſolum licitum eſſe, quando ſolùm gratiâ vitandi honores, & amplos redditus id votum emitteretur. Barboſa *l.diuo, 15.§.eleganter, num.28.& 30.ff.ſoluto matrimonio.* Azor *to.1.inſtit.moral.lib.11.cap.1.quæſito 1.§.quæres an huiuſmodi iuramentum.* Non tamen conueniunt Doctores hi, an hoc votum, vel iuramentum, eſto ſit illicitum, obliget: nam Gloſſ. *dict.cap finali.verb.confirmauit*, aſſerit obligare, & D.Anton. & Selua proximè allegati ſic diſtinguunt, quando amore publici ductus vouens admittere vellet Epiſcopatum, dicunt non obligare; ſecus quando amore priuato, non vt proſit. ſed vt præſit. Sed Gloſſ. *eo. cap vnico, verb. ſacroſanctis*, clarè denotat non obligare: ait enim poſſe illum non obſtante iuramento creari Epiſcopum, & ideo ſentiunt cæteri Authores allegati.

30 Prima tamen concluſio ſit. Votum non procurandi Epiſcopatus eſt licitum, & omnino obligat. De hac concluſione nullus, quem viderim dubitat: & ratio eſt, quia illicitum eſt procurare Epiſcopatum, vt defendit D.Th. communiter receptus, *2.2.qu.185.art.1.* atque ita D.Auguſt. *lib.19.de ciuit.Dei, cap.19.* & refertur *cap.qui Epiſcopatum, 8.q.1.* ait, locum ſuperiorem, etſi adminiſtretur, vt decet, indecenter tamen appeti, & D.Greg. *lib.7. epiſt.110.* & refertur *cap.final.1.qu.6.* ait, vltrò ambientem, vel importunè ſe ingerentem, eſſe omnino repellendum; & D.Chryſoſt. *hom 35.in Matth.* ait, deſiderantem primatum in terra, inuenturum confuſionem in cœlo, nec inter ſeruos centeri computandum, quia de primatu tractauerit, & id quidem vanitatis eſſe. Et ratio eſt manifeſta, quia vel Epiſcopatum procurans, dignum ſe, & ſufficientem ad id munus obeundum reputat, & hoc vaniſſimæ præſumptionis eſt, vt dixit D. Chryſoſtom proximè allegatus; tot enim ſunt in Epiſcopo requiſita, vt ſalua humilitate, nemo ſe dignum reputare valeat: ſi autem non reputat ſe dignum, peccat grauiter Epiſcopatum procurando. Inſuper non caret temeritate, multis, & grauibus periculis ſe exponere vltrò, quæ Epiſcopalis muneris obligatio ſecum affert, & vltrò ſe offerre, illamque procurare. Vnde D. Auguſt. *epiſt.148.* ad Valerium, & refertur *c.ante omnia, diſt.40.* aſſerit, nihil eſſe in hac vita difficilius, laborioſius, periculoſius Epiſcopi officio. Si ergo Epiſcopatum appetere, aut procurare, illicitum eſt, votum illius non procurandi licitum, & obligatorium erit.

Secunda concluſio. Votum in nullo penitus euentu acceptandi Epiſcopatus ſibi oblati eſt illicitum, & temerarium Ratio eſt, quia poteſt occurrere caſus vrgentis neceſſitatis, vt ſi nullus alius idoneus reperiretur, qui Epiſcopatui illi præeſſet, v g inter hæreticos, & infideles, in quo euentu eſſet præceptum ſub mortali obligans ad acceptandum, vt rectè docet Archidiaconus *cap.ſi electio.nu.2.*& *ibi* Ioan Andreas *n.3.de electione, in 6.* Sylueſt. *verb.Epiſcopatus, quæſt.3.fin.* atque ita in hoc caſu intelligunt *cap.in ſcripturis*, relatum pro contraria ſententia *num.32.in 3 argum.* vbi D.Gregor damnat recuſare Epiſcopatum, vt colligitur ex eius verbis, ibi: Quies itaque nobis appetenda ex corde eſt, & tamen pro multorum lucro aliquando poſtponenda. Nam ſicut toto deſiderio debemus occupationem fugere, ita ſi deſit qui prædicet, occupationis onus libenti neceſſe eſt humero ſubire. Inſuper, etſi neceſſitas non ſit tanta, vt ipſa ſola obliget, poteſt accedere præceptum ſuperioris obligans ad acceptandum. Quare cùm id votum non excludat hos caſus, illicitum, & temerarium eſt: & in hoc caſu intelligendi ſunt Doctores *num.32.* citati. Quare D. Thomas *3.diſtinct. 39. qu.1. articul.3. quæſtiunc.1.ad 3.* relatus ibi pro ea ſententia dicens, votum non acceptandi Epiſcopatus eſſe illicitum, reddit rationem, quia obedientiam ſuperiorum excludit, quibus in hoc ex neceſſitate præcepti obtemperandum eſt. 31

Hinc deducitur, hoc votum, vel iuramentum eſſe penitus irritum, quod docent Authores *nu.32.* allegati, præter paucos, quos ibi dixi. Ratio eſt, quia etſi non acceptare Epiſcopatum ſeclusis caſibus, in quibus acceptandi præceptum eſt, ſit licitum, ac proinde voti, vel iuramenti materia; quia tamen per modum vnius complexi promittitur totum illud, nempe in nullo euentu acceptare, totum votum, vel iuramentum corruit, nec obligat etiam in caſu licito, iuxta doctrinam, quam tradidimus *lib.4.c.10* vbi etiam explicuimus, quid in dubio vtro horum modorum promiſſum ſit. 32

Tertia concluſio. Votum, vel iuramentum non acceptandi Epiſcopatus, quantum eſt ex parte promittentis, vel iurantis, niſi præcepto aliquo conſtringatur acceptare, eſt licitum, ac proinde obligat ſub mortali ad non acceptandum, ſecluſo illo præcepti caſu. Probatur, quia, vt optimè docet Diuus Thomas *2.2.quæſt.185. art.2.corpore,*& *quodlib.5.ar.22.corpore,& ad 2.* ab omnibus receptus, licitum eſt, & laudabile ſecundùm pro- 33

priam voluntatem Epiſcopatum recuſare, niſi cum ſuperior compellit, & tunc tantùm eſt vituperabile, cum inferior pertinaciter reſiſtit ſuperiori præcipienti. Ergo id non acceptare eſt materia voti. Et confirmatur, quia apud hiſtorias inuenimus pluſimos, & ſanctitate, & doctrina inſignìſſimos viros recuſaſſe Epiſcopatus ſibi oblatos, multaque media intentaſſe, & ſæpe in cauernis delituiſſe, donec, vel diuina reuelatione, vel ſuperioris iuſſu coacti ſunt Epiſcopatum acceptare, vt fecerunt D. Cyprian. Baſilius, Nazianzenus, Nicolaus Martinus, Ambroſius, Auguſt. Chryſoſt. Gregorius magnus, Anſelmus, Hugo, Laurentius Iuſtinianus, vt conſtat ex Ruffino *lib.2.hiſt.cap.11.* & Socrate *lib.4.cap.25.* D. Auguſtin. *epiſt.*148. D. Gregor. *epiſt.* 3.4.6.29.30. *lib.*1. D. Antoninus Epiſcopatum Florentinum recuſauit, donec Eugenius IV. ſententiam excommunicationis illi comminatus eſt, niſi acceptaret, & D. Malachias idem fecit, vt ſcribit D. Bernardus in eius vita, D. Cæſarius, D. Edmundus noluit Epiſcopatum Cantuarienſem acceptare, D. Marcus digitum ſibi abſcidit, vt refert D. Hieronymus, & Ammonius ſibi auriculam, vt refert Socrates *lib.3.cap.23.* & Palladius *cap.*12. & D. Ephrem ſe inſanum ſimulauit, ne Epiſcopatum acceptaret, vt refert Sozomenus *lib.3.cap.25.* & innumera huiuſmodi exempla ſunt. Atque ideo hanc concluſionem docent Alex. Aleuſ. 3 *p.quæſt.*31. *memb.*4. *art.*4. §.1. D. Thomas 2.2. *quæſt.*185. *art.*2. *ad* 3. & *ibi* Caiet. *in fin.* D. Bonauent. 3. *diſt.*39. *art.*3. *qu.*3. *nu.*55. Hoſtienſ. *ſum. tit. de voto, n.*4. Archidiac. *c. final.* 22. *quæſt.*4 *n.*5. & *cap. vnic. n.*4 *diſt.*85. & *ibi* Dominicus, & Præpoſitus, & Turrecrem. *art.*1, *nu.*3. Roman. *ſingulari* 501. quod in noua editione eſt 507. Aſtenſis *ſumm.*2. *p. lib.*6. *tit.* 43. *art.*1. *qu.*6. Abulenſ. *cap.*30. *Num. qu.*57. D. Antoninus 3. *part. tit.* 20. *cap.* 2. §.6. *ad finem.* Sotus *lib.*10. *de iuſt. qu.*2. *art.*2. *ad* 3. Cordub *ſumm. qu.*154. Gutierr. *de iuram* 1. *p. c.*72. *n.*4. Valent. 2.2. *diſp.*10 *qu.*3 *punct.*2. *qu.*2. *concl.*1. *fin.* Rabadeneira *de inſtituto Societ.* IESV *cap.*21. Manuel *tom.*2 *ſum. c.*9., *num* 15.

34 Quinta concluſio. Votum, ſeu iuramentum abſolutè emiſſum non acceptandi Epiſcopatus, quando non conſtat de vouentis, ſeu iurantis intentione, an fuerit includere caſum quo acceptare tenetur, eſt licitum, ac obligat. Ratio eſt, quia in dubio præſumitur id iuramentum emiſſum in caſu licito, cùm in dubio delicti præſumptio fugienda ſit. *l. meritò, ff pro ſocio,* & benignior interpretatio accipienda, *cap. ad noſtram, de iureiurando.* Item quia cùm quis actum facit, qui poteſt vno caſu eſſe permiſſus, & alio caſu prohibitus, præſumitur factus in caſu permiſſo, vt multis citatis tradit Menoch *de præſumpt. lib.*5. *præſumpt.*12. *n.*65. & latiſſimè *lib.* 5. *tota præſumptione* 2. Item quia in dubio ea potiùs interpretatio præſumitur, vt actus valeat, vt ex multis probat Menoch *de præſumpt lib.*3. *præſumpt.*29. *n.*45. & *lib.*6. *præſumpt.*4. *n.*1. & *ſeq.* & ita docent Gloſſa *c. vnic. verb ſacroſanct. diſt.*85. & *ibi* Turrecrem. *artic.*1, *num.*3. Hoſtienſ. Aſtienſ. Abulenſ. *num. præcedent.* allegati.

35 Hinc deducitur primò, licitum, ac laudabile eſſe votum profeſſorum Societatis IESV, qui promittunt ſe, quantum eſt ex parte ſua, non accepturos Epiſcopatum ſponte oblatum, donec accedat præceptum ſuperioris obligantis ad culpam, niſi acceptet. Conſtat ex rationibus, & Authoribus traditis *n.*36. nec de hoc dubitare licèt, cùm inſtitutum Societatis IESV, in quo votum continetur, ſit à tot Pontificibus approbatum, & ſpecialiter à Greg XIII. in extrauag. *Aſcendente.*

36 Secundò deducitur, poſſe hos profeſſos non obſtante voto acceptare Epiſcopatum, non tantùm, quando Pontifex, cuius eſt hoc præcipere, iuſſerit acceptare, ſed etiam à fortiori quando præceptum naturale ratione neceſſitatis imminentis ad hoc obligauerit, vt ſi manifeſtè vrgeret Eccleſiæ neceſſitas, nec alius eſſet idoneus ad id munus obeundum. Ratio eſt aperta, quia qua ratione exceptus eſt caſus, quo compulerit præceptum ſuperioris, cenſetur quoque exceptus à fortiori caſus, quo ius ipſum naturæ obligat: dictio enim taxatiua nunquam excludit caſus habentes ſimilem rationem, vt ex multis probat Euerard. *in ſuis topicis, loco a natura dictionis taxatiuæ, nu.*4. Præterea, quia etiam in dubio intentionis vouentis cenſetur votum hoc emiſſum in caſu licito, vt diximus *n.*37. nedum dum excepit caſus minoris obligationis. Tandem, quia in hoc caſu acceptare Epiſcopatum ex mortale, vt probauimus *n.*34. Et ita in hoc caſu non obligare hoc votum tradunt expreſsè Hoſtienſ. Archidiac. Aſtenſ. Abulenſ. citati *n.*32. & conſtat ex doctrina D Thomæ allegaunda *num. ſequenti.* Sed hic caſus rariſſimus eſt, ac difficillimè continget.

Tertiò deducitur, non eſſe licitum his profeſſis acceptare Epiſcopatum, ſecluſa hac præcepti neceſſitate, quando prudenter iudicaretur melius eſſe secluſo voto acceptare, quàm non acceptare. Et ideo dum D. Thomas 2.2. *qu.*89. *art.*7. *ad* 2. & Alexand. de Neuo *cap ſi verò, n.*21 *de iureiurando,* dicunt hoc votum non obligare, quando expedit acceptare Epiſcopatum, intelligendi ſunt loqui, quando ita expedit, vt neceſſitas præcepti concurrat. Quare optimè dixit Caietan. 2.2. *quæſt* 185. *art.*2. *corpore,* hunc vouentem tranſgredi votum, niſi præcepto compellatur acceptare. Ratio autem huius eſt, quia, vt egregie ait Sot. *lib.*10. *de iuſt. q.*2. *art.*3. *col.*3. *verſ ſunt autem,* quamuis eo caſu eſſet melius, ſecluſo voto Epiſcopatum acceptare in ordine ad proximorum vtilitatem, maius enim inde commodum ſpirituale ſperatur, quàm ſi alius non æquè idoneus illum aſſumat, non tamen eſt melius in ordine ad acceptantem, quia periculis prædictis *num.* 33. acceptando ſe exponit; & quamuis bonum commune expedientius ſit particulari, tamen cura illius non huic, ſed ſoli perſonæ publicæ ex officio incumbit; & cùm ſalus ſpiritualis cuiuſcumque ſibi ipſi commiſſa ſit, etſi videat quidpiam poſſe bono communi prodeſſe, ſi tamen timeat, propriæ ſalutis periculum inde afferri, vt in præſenti moraliter loquendo timendum eſt, conſultius eſt abſolute non ſe illi committere, niſi præcepto cogente. Adde, quamuis etiam daretur caſus, in quo prudentum arbitrio ſalubrius eſſet huic priuato religioſo acceptare Epiſcopatum, vt priuatus eſt; at vt eſt pars Societatis IESV, ad cuius bonum potiſſimum hoc votum ordinatur, erit abſolute meliùs Epiſcopatum non acceptare; & ſic votum in eo caſu eſſet obligatorium. quippe acceptando aperiretur via in Societate dignitates ambiendi, ex quo non modicum detrimentum felix Societatis ſtatus pateretur; ſicut Carthuſiano, vt priuatæ perſonæ conſiderato, conſultius eſſet carnibus veſci, quando iudicio medicorum ad tuendam vitam eo caſu indiget, quia tamen communi religionis, quam profitetur, bono, feliciquе eius progreſſui expedientius eſt rigidè eam abſtinentiam obſeruare, non tenetur tunc carnes edere, ſed poteſt huic religionis voto vitam poſtponere. 37

Vltimò deducitur, quid in ea quæſtione dicendum ſit, an ſi emiſſo hoc voto iuberetur profeſſus à Papa acceptare Epiſcopatum abſque vlla Eccleſiæ neceſſitate, teneatur obedire? Hugo relatus ab Hoſtienſ. *ſumma tit. de voto, n.*4. ait tunc non obtemperandum Papæ quaſi præcipienti aliquid contra votum abſque iuſta cauſa. Cæterùm iure optimo contrarium dicunt Hoſtienſ. *ibi*, & Abulenſ. *c.*30. *Num qu.*58. Aſtenſis *ſumm. part. lib* 6 *tit.* 43. *art.*1. *q.*6. quia in eo voto cenſetur excluſa authoritas Papæ contrarium præcipientis, & ideo nil contra votum agitur acceptando Epiſcopatum eius quomodocumque præcipientis mandato. 38

Ad argumenta contraria poſita *num.* 32. reſpondetur. Ad primum ex doctrina S. Thomæ 2.2. *q.*185. *art.*1. 39

ad

ad 2. licèt ſtatus Epiſcopalis, & religioſus ad perfectionem pertineant, aliter tamen: Epiſcopatus enim dicitur eſſe ſtatus perfectionis, non quaſi ſtatum perfectionis ſecum afferat, ſed quia illum præſupponit; prærequirit enim hominem perfectum, vt id munus dignè obeat, & illum minus aptum ad eam acquirendam idoneum reddit: at ſtatus religioſus non præexigit hominem perfectum, ſed ad perfectionis aſſequutionem ordinatur. Cùm ergo nemo debeat ſe perfectum exiſtimare, vt Epiſcopatum recipiat, nec temerè credere forte, vt in eo perfectionem acquirat, poterit iure optimo ſe obligare ad non acceptandum Epiſcopatum, niſi obedientia compellatur. Ad ſecundum reſpondetur cum Archiad. *eo.c.vnic.n.*4. & Torrecrem. *ibi.art.* 2.*n.*7. in ſolutione ad contrariam rationem, inquiſitum eſſe, an ille iuramentum non acceptandi Epiſcopatus emiſerit, non quod emittendo deliquerit, ſed vt repellatur gratiâ iuramenti ſeruandi tanquam obligantis, eo quod tunc non occurrebat caſus neceſſitatis, & gratiâ vitandi ſcandali, quod ex tranſgreſſione iuramenti oriri poterat. Ad tertium reſpondimus *n.* 34. Ad quartum conſtat ex dictis *n.*40. Ad quintum, & confirmationem conſtat ex dictis *hoc lib.c.*2.*n.* 3. vbi probauimus perfectionem obedientiæ conſiſtere in exequenda ſuperioris voluntate abſq; aliquo præcepto in rebus, quæ in quotidiano vitæ monaſticæ exercitio ſeſe offerunt; ſecus autem in rebus difficillimis, & quæ periculum ſalutis propriæ, & honoris ſecum afferunt. Ad vltimum conſtat ex dictis *n.* 36.

SVMMARIVM.

Cur profeſſi Societatis IESV *emittant votum denunciandi ambientes. n.*40.
*Explicatur quot quæſtiones diſputandæ ſint. n.*41.
*An poſſit renunciari iuri, vt quiſpiam denuncietur ſuperiori, non præmiſſa correctione fraterna? refertur quædam ſententia. n.*42.
*Poteſt renunciari. n.*43.
An in Societate IESV *delicta occulta deferre ſuperiori liceat, non præmiſſa correctione fraterna? referuntur duplex ſententia* 44. & 45.
*An integrum ſit peccata occulta denunciare ſuperiori, non præmiſſa correctione fraterna, quando creditur vtilius correctus? n.*46.
*Quid ſi dubium ſit, & an prudenter ſe gerat, vt Pater? num.*47.
An poſſit peccatum occultum religioſi Societatis IESV *denunciari ſuperiori, tanquam Iudici, non præmiſſa correctione? num.*48.
*An liceat eum denunciare ſuperiori tanquam Patri, ſi eſt omnino emendatus? n.*49.
An in Societate IESV, & *aliis religionibus liceat peccatum occultum immediatè deferre ſuperiori tanquam Patri, quando non conſtat, an ſubditus ſit plenè emendatus? n.*50.
*Quid in dubio, an ſubditus ſit plenè emendatus? n.*51.
*An ſtatutum, vt delicta occulta immediatè deferantur ſuperiori, ſit expediens? n.*52.
Quidam ambientes, & quando ſint neceſſariò denunciandi ſuperiori virtute voti, quod emittunt profeſſi Societatis IESV. *Proponuntur probantia non denunciandos occultos, quorum delictum probari nequit. n.*53.
*Denunciandi ſunt ambientes dignitatem in Societate, vel extra etiam non profeſſi. n.*54.
*Exigitur moralis certitudo ambitionis. n.*55.
*Eſt denuncianda, etſi ſit delictum omnino occultum, & probari nequeat; & ſatisfit contrariis. n.*56.
*An idem dicendum ſit, licèt ſub fide ſecreti, & dicta confeſſione, ſi verè confeſſio eſt, detegatur? n.*57.
*An opus ſit hanc denunciationem præcedat correctio fraterna, etiam in dubio, an vtilius corrigat ſuperior, & ſit profeſſurus vt Pater? n.*58.
*An teneatur profeſſus ratione huius voti denunciare ambientem abſque correctione? n.*59.
*Quid ſi dignitatem ambiens ſit emendatus, aut dubium ſit de emendat? n.*60.
*Poſt num.*60. *inuenies ſummaria, quæ deſiderantur.*

Quartum votum ſimplex, quod emittunt profeſſi trium, & quatuor votorum in Societate IESV iuxta *p.* 10. *conſt.* §. 6. eſt de denunciandis ambientibus, quod quidem poſt emiſſa duo præcedentia vota de non procurandis prælationibus, vel dignitatibus in Societate, vel extra, emittitur ſub hac forma: Tum ſi quem ſciam aliquid prædictorum duorum procurare, promitto illum, rémque totam me manifeſtaturum Societati, vel Præpoſito eius. Ratio huius voti eſt, quia ſaltem huius manifeſtationis timore arceantur religioſi Societatis IESV ab hac ambitione, eáque procul à Societate relegetur. 40

Circa hoc autem votum potiſſima difficultas eſt, an ambientes occulti nulla præmiſſa correctione fraterna; vel iam emendati, ſint ſuperiori denunciandi ex huius voti obligatione? Huic quæſtioni ſatisfieri nequaquam poteſt, niſi aliæ duplex præmittatur. Prima eſt, an poſſit quilibet priuatus, vel etiam tota communitas cedere iuri, vt poſſint peccata eius occulta denunciari Prælato, nulla præmiſſa correctione fraterna, caſu quo eſt præcepto diuino Matth. 18. contento præmittenda eſſet? Secunda, an in Societate IESV liceat quodcumque delictum occultum deferre ſuperiori, nulla correctione fraterna præmiſſa? Quibus præmiſſis deputabitur vltima quæſtio, quæ eſt, an ambientes virtute huius voti ſint denunciandi, an occulti, non præmiſſa correctione fraterna, etiam emendati? 41

Prima ergo quæſtio eſt. An ſit renunciabile ius obligans ad correctionem fraternam ante denunciationem? Hac in re Philiarchus *de officio ſacerdot.* 1.*p.* 2.*lib.* 4.*c.*14. *ſtatim in princ.* mordicus defendit non poſſe renunciari huic iuri, dicens tanquam omnino falſum explodendam eſſe ſententiam contrarium ſentientium: idque probat primò, quia verior ſententia habet, neminem propriæ famæ dominum eſſe; ergo iuri illius conſeruandæ renunciari non poſſe. Secundò, quamuis ipſe non adducat poteſt in fauorem huius ſententiæ adduci, quod ratio ob quam Chriſtus Matth. 18. præcepit ordinem correctionis fraternæ obſeruari, nempe, vt denunciationi faciendæ Prælato præmittatur correctio fraterna, & inductio teſtium, non fuit præcisè, vt conſulatur famæ proximi cauendo eius infamiam coram Prælato; ſed quod hoc ordine ſeruato meliùs obtinebitur emenda proximi, quæ eſt totus finis correctionis fraternæ: & ita Gloſſa interlineari ea in verba Matth. 18. *corripe eum inter te, & ipſum ſolum*, eius præcepti rationem reddit his verbis: ne publicè correctus verecundiam perdat, qua perdita in peccato permaneat. Cum ergo, quantumcumque proximus cedat iuri ſuo patiens infamiam ſubſecuturam ex denunciatione Prælato facienda, non præmiſſa correctione fraterna, & inductione teſtium, adhuc finis præcepti ſeruandi ſuum ordinem in correctione fraterna maneat, ceſſio illa iuris non poterit excuſare à culpa denunciantem Prælato, non præmiſſo ordine; quia cùm materia & finis præcepti diuini adhuc perſeueret, non poteſt quis alium ab obligatione huius præcepti excuſare. Quod ſic amplius explico, nam poteſt quidem peccator excuſare alium à præcepto correctionis fraternæ ſibi faciendæ auferens propria voluntate finem huius præcepti, nempe, ſi ita pertinax reddatur, vt nulla illius correctionis ſpes ſubſit; at manente fine huius præcepti, nempe, ſpe emendæ, non poteſt alium eximere ab hac obligatione, quia præcepto diuino tenetur eum corrigere. Cùm ergo cedente aliquo iuri ſuo, vt immediatè eius peccatum deferatur Prælato, maneat finis ſeruandi ordinis in correctione fraterna, non excuſat hæc ceſſio prætermittentem ordinem. 42

Sed

43 Sed dicendum eſt, cuiuis priuato integrum eſſe, & toti religioni cedere iuri ſuo, vt peccata occulta deferantur ſemper ſuperiori, nulla præmiſſa correctione fraterna, ac proinde ſic deferentem nullius culpæ reum futurum. Probatur, quia ratio potiſſima, qua ductus Chriſtus Saluator noſter inſtituit, quod correctio fraterna præcederet in delictis occultis, ea fuit, ne peccator inuitus patiens ſuæ famæ iacturam manifeſtato ſuperiori ſuo peccato occulto, quaſi deſperans, ac ſitiens ob infamiam, peior efficeretur, ac proinde fruſtraretur correctio fraterna ſuo fine, qui eſt fratris emenda. Quæ ratio omnino ceſſat, quando corrigendus ſponte ſua cedit iuri conſeruandæ ſuæ famæ (cui iuri cedere poſſe, ſiue ſit dominus ſuæ famæ, ſiue non, probabimus ſtatim:) quia iam nulla iniuria afficitur detecto ſuo peccato ſuperiori; ſcienti enim, & volenti nulla fit iniuria, *regul. ſcienti, de regul. iur. in 6.* Ergo valet prædicta renunciatio, vt excuſetur a culpa omiſſionis correctionis fraternæ, denuncians ea omiſſa peccatum occultum ſuperiori. Et confirmatur hoc exemplo. Sigillum confeſſionis tam arctè à Chriſto inſtitutum eſt, vt facilius fieret confeſſio, ſciente peccatore in nullo euentu abſque ſui ipſius voluntate peccatum ſuum manifeſtandum. Itaque non fuit finis tam arcti præcepti ſola conſeruatio famæ peccatoris, ſi enim hic ſolus eſſet finis liceret vtique propter bonum commune manifeſtare peccatum auditum in confeſſione: ſed finis fuit maior confeſſionis facilitas. At quia hic finis obtinetur, quando ex ſola licentia confitentis manifeſtatur ſuum peccatum, fatentur omnes validè, & licitè ex confitentis licentia reuelari confeſſionem. Sic ergo quamuis Chriſtus inſtituerit præmitti correctionem fraternam delicti occulti denunciationi, non ob ſolam peccatoris famam conſeruandam, ſed vt ea conſeruata melius obtineatur finis correctionis fraternæ, qui eſt peccatoris emenda, non obſtabit huic fini, quando ex ipſius peccatoris cedentis iuri ſuæ famæ licentia manifeſtatur delictum ſuperiori non præmiſſa correctione fraterna; ac proinde nec cedens huic iuri, nec ipſum ſuperiori deferens peccabit. Et ſicut quando confitens præbet facultatem confeſſori reuelandi ſua peccata, non eximit illum à iuris diuini ſeruandi ſigilli obligatione, ſed tollit materiam præcepti, quæ eſt non reuelare peccata abſque licentia pœnitentis, & inde ceſſat in hoc caſu præceptum; ſic cedens iuri ſuo non eximit denunciantem à præcepto vniuerſali correctionis fraternæ præmittendæ denunciationi, ſed tollit materiam, quæ eſt, vt ea præmittatur, niſi peccator cedat iuri ſuæ famæ. Secundò, quia ſiue quilibet ſit ſuæ famæ dominus, vt multo verior opinio ait, ſiue ſolùm diſpenſator, qualis eſt vitæ, & membrorum, poteſt ex cauſa iuſta, & validè, & licitè cedere iuri ſuo, patiendo famæ iacturam, ductus honeſto fine. Et ideo optimè dixit D. Thomas 2.2 *qu. 73. art. 4. ad* 1. cuiuſque arbitrij eſſe detrimentum ſuæ famæ pati, niſi hoc vergat in damnum aliorum; quod abſque dubio admittunt omnes dicentes hominem eſſe ſuæ famæ dominum. Sed etiam dicendo eſſe ſolùm diſpenſatorem, id patet, quia nemo eſt dominus ſuæ vitæ; at poteſt illam periculo exponere pro cauſa honeſta, vt pro defenſione vitæ hominis Reipublicæ vtiliſſimi. Item pœnitentia ductus ſceleris, mortis pœna afficiendus poteſt ſe Iudici deferre, vt ſui peccati pœnam ſubeat, teſte Soto *de ſecreto, memb. 1. q. 3. in 5. argum. pro concluſ.* Item licitè, iuxta veriſſimam ſententiam, Carthuſian. propter bonum ſuæ religionis patitur vitæ diſpendium abſtinendo à carnibus, quando medici iudicant illarum eſum ipſi neceſſarium eſſe, vt vitam tueatur. Cùm ergo religioſus cedat iuri ſuo, volens pati famæ ſuæ diſpendium, reſeruato ſuo delicto occulto ſuperiori, abſque præmia correctione fraterna, ducatur que honeſtiſſimo fine, nimirum maiori ſubmiſſione, & vtilitate propria & vtiliori, ac efficaciori directione, quam accipiet paternè a ſuperiore conſcio eius peccati, & maiori quadam ſecuritate à recidiuo; faciet non tantùm licitè, & validè, ſed etiam laudabiliter. Et hinc conſtat ſolutio ad primam, & ſecundam rationem, quas adduximus pro prima ſententia *n. 45.* & ideo hanc concluſionem ſuſtinet Bañez 2.2. *q. 33. art. 8. dub. 12.* in reſponſione ad ſecundam partem prioris confirmationis 7. *argumento, verſ. iam ad aliud.* Petr. de Ledeſma 2. *tom. ſumm. tit. 4. c. 4. poſt concl. 24. diffic. 6. fol. 291.* Valentia 2.2. *diſput. 3. qu. 10. puncto 5. col. 9. §. quintus caſus eſt.* Ribadenena *de inſt. Societat.* IESV, *c. 14. §. eſto præſupueſto.*

Secunda quæſtio An in Societate IESV liceat quodcumque delictum occultum deferre ſuperiori, nulla correctione fraterna præmiſſa: Qua in re Philiarcus *de officio Sacerdot. tit. 1. p. 2. lib. 4. c. 14.* damnat tanquam impium ſtatutum religionis decernens vitia occulta immediatè deferenda ſuperiori. Ducitur primò, quia etiam fatentes quemlibet eſſe ſuæ famæ dominum, fatentur quoque culpam eſſe illam prodigere: at religioſus cedens iuri ſuo, vt immediatè quodcumque ſuum delictum deferatur ſuperiori, nulla præmiſſa correctione, prodigit famam ſuam, permittens ſe infamari contra diuinum præceptum; ergo peccat. Secundò, quia D. Thomas *quodl. 11. artic. 13.* aſſerit non poſſe tradi generalem regulam propter diuerſas ſubditorum, & Prælatorum conditiones, quando poſſit delictum denunciari Prælato, non præmiſſa correctione fraterna: poteſt enim ſuperior tyrannicè ſe gerere ergo ſubditos, & non eſſe ita prudens, vt confidi poſſit fore, vt paternè corrigat ſubditum. Ergo ſtatutum religionis, vt ſemper delicta occulta manifeſtentur ſuperiori, iniuſtum eſt, vtpote quod regulam generalem tradit in caſu, in quo tradi non poteſt. Tertiò, quia eſt contra præceptum Chriſti Matth. 18. iubentis correctionem fraternam denunciationi peccati occulti præmitti: nec poteſt dici hoc præcepto non ligari religioſos, cùm ſit generale omnibus fidelibus, & inſtitutum ad cauendum infamiæ proximi, & bona fama maximè ſit religioſis neceſſaria, & potiſſimùm apud Prælatos, qui malam ſubditi opinionem concipientes, plus poterunt ei nocere. Cùm ergo id non liceret manifeſtare cuidam priuato, qui poſſet ſua authoritate prodeſſe ad horum correctionem, niſi præmiſſa huius correctione, vel quando huius correctionis vtilitas deſperaretur; ita etiam non licebit manifeſtare ſuperiori. Quartò, quia D. Thomas 2.2 *q. 33. art. 7. ad 4.* ait, proclamationes, quæ in capitulis religioſorum fiunt, quibus aliqua delicta eorum occulta publicantur, licita eſſe, quando delicta ſunt leuia, ſecus ſi delicta eſſent grauia. & *in ſolut. ad 5.* ait, religioſos non teneri obedire Abbati præcipienti, vt ſibi denuncietur peccatum occultum fratris, non ſeruato ordine fraternæ correctionis, quia id præceptum eſt aduerſus diuinam legem. Quam doctrinam frequentiſſima Doctorum ſententia amplectitur. Ergo cùm hoc ſtatutum aduerſetur huic doctrinæ, erit iniquum.

45 Alij autem modeſtiùs loquuntur dicentes ſuppoſita proprij iuris renunciatione, hoc religionis ſtatutum innitens hac renunciatione licitum eſſe, at videri durum, & minus expediens. Ita docent Bañez, & Petrus de Ledeſma *num. ſequenti* allegandi: duplici autem ratione id probant. Prior, quia id ſtatutum rigidiſſimum eſt. Poſterior, quia non leuis perturbationis anſa dabitur in eius executione religioſis non valdè perfectis, videntibus delicta omnia ſua occulta ſuperioribus patefieri.

46 Sed vt eam explicem ſententiam, præmitto poſſe immediatè, ac nulla correctione præmiſſa, denunciari delictum occultum Prælato, non vt Iudici, ſed vt Patri, quando eſt vir prudens, qui cautè procedit, & ſperatur fore, vt meliùs corrigat, meliuſque ad peccatoris emendam, & cauendum à recidiuo proficiat. Quod etſi non ſit omnino certum, cùm contrarium teneat Adrian. *4. q. de correctione fraterna § pro huius decis.* Sotus *de ſecreto, memb. 2. q. 4. dub. 3. ſtatim in principio,* & Cordub. in eum locum, Nauar. *c. inter verba 11. q. 3. in 2. edit. concl. 2. col. 44.*

tum,

tiam. 113. Nauarr. *lib. 2. de reſtit. c. 4. in noua edit p. 2. dub. 12. n.* 120. niſi, inquit, ſit probabile recidiui periculum. At negari nequit eſſe probabiliſſimum, & meo iudicio verius. Ducor autem, quod in correctionis fraternæ præcepto ſint potiùs emenda fratris, & eius ſpirituale bonum ſpectanda, quæ illius finis ſunt, quia, vt docet Ariſtot. 10. *Rhetoricorum, cap. 9.* leges interpretari debent ex vtilitate Reipublicæ non ex legis inſpectione, quæ in litteris eſt. Ergo ſi credatur fratrem meliùs corrigendum per Prælatum, poterit ei id indicari. Secundò, quia maius bonum ſpirituale præferendum eſt damno temporali propriæ famæ ſubditi, etſi id medium non ſit præcisè neceſſarium; ſicut medicus prudenter adhibet acriorem medicinam, ſi multo vtilior ægro ſit, quamuis non ſit ſimpliciter neceſſaria. Vnde rectè D. Thomas, & Doctores ſtatim allegandi aſſerunt, correctionis ordinem in tantum eſſe ſeruandum, in quantum à charitate pendet, ita vt huius ordinis ſeruandi regula ſit charitas ipſa, & quod magis expedire videtur. Sed in noſtro caſu charitatis perfectio exigit, vt immediatè denuncietur Prælato, cùm inde maius bonum ſpirituale fratris redundet; ergo ita fieri licet. Tertiò, quia detrimentum famæ, quod oritur ex denunciatione ſecretò facienda Prælato, tanquam Patri, quando Prælatus prudens eſt, modicum eſt, vt tradunt Ricardus, Roſella, Angelus ſtatim allegandi; quod adeò verum eſt, vt ratione huius modici detrimenti exiſtiment multi non pœnitendæ authoritatis Doctores, non eſſe lethale, peccatum occultum proximi viro ita prudenti detegere, abſque vlla iuſta cauſa; & quando Prælatus ita prudens eſt, vt diximus non minuetur proximi facta ex eius lapſu, quin potiùs ex feruore, quo ad priſtinum ſtatum reſtituitur, eius bona opinio augebitur. Et confirmatur, quia religioſus, vtpote qui perfectionis ſtatum profitetur, non tanti propriam famam æſtimare debet, vt maiori bono ſuo ſpirituali, quòd ex denunciatione Prælato facienda conſurgit, eam præferat, cùm fama ſolùm ſibi neceſſaria ſit, vt proximis exemplo eluceat, ſpiritualique augmento cõtum deſeruiat, & ſua fama potiùs ſit religionis; ac proinde ipſi non eſt integrum agere aduersùs auferentem illam, ſed ſolùm religioni, vt infrà dicemus. Quod ſi opponas, non integrum eſſe pecunias modicas alicui auferre propter maius eius bonum ſpirituale, ergo à fortiori non licebit famam lædere, quæ omnibus fortunæ bonis meritò præponitur. Reſpondetur, argumentum non vrgere: quod ſi vrgeat, probaret vtique, nec licere famam illi auferre denuntiando Prælato, quando id ad eius emendam eſſet omnino neceſſarium, quia non licet illi auferre pecunias ob ſimilem neceſſitatem: immo tenetur quiſque pecunias domino reddere petenti ad fornicandum, vel aliud delictum, quod non eſt contra iuſtitiam, perpetrandum. Non ergo viget argumentum, quia diuerſum eſt in fama, & in alijs bonis temporalibus aliorum enim ablatio non ordinatur ad fratris emendam: at ſecus eſt de ablatione famæ. Obiicies ſecundò, pluris ſubditum ſuam famam facere apud Prælatum, quàm apud alios, quia Prælatus poteſt plus ei nocere, atque ita non modicum eſt hoc famæ detrimentum. Reſpondetur; imprudentem eſſe hanc tanti famæ æſtimationem, ſi Prælatus ſit ita prudens, vt diximus. Tandem ducor, quia hanc ſententiam docent viri grauiſſimi, nempe, D. Thomas *quodlibet. 11. artic* 13. D. Bonauent. in illud Lucæ 17. *Si peccauerit*, &c. Ricardus 4. *diſtinct. 19. art. 3. quæſtione 1 corpore*, Gerſon 2. *parte. t. de correctione fraterna, alphabet. 34. littera T. verſ. quarè ſciendum.* Gabriel *in canone Miſſæ lect. 74. lit. V* D. Antonin. 2. *parte. t. 9. c. 6. §. 4* Abulenſ. *c. 18. Matth. quæſtione 98. ad finem* Roſella *verb. inquiſitio*, Angelus *verb. denuntiatio. n.* 10. referens VValdenſem & Guillelmum de Mara, & dicens eſſe omnium Doctorum Ordinis Franciſcani, Mayron 4. *diſt. 21. quæſtione* 4. Syluester *verb. correctio. quæſtione 7. & 16.* Tabiena *quæſtione 1. numero 2.* Armilla *num 6.* Aſtenſ. *ſumma, 1. part. l. b. 2. tit. 67. art. 6. ad finem.* Ancnalo *de correctione fraterna, propoſit. 3.* Graffis 1. *part. deciſ. lib 1. c. 69. n.* 30 Philiarchus *de officio ſacerdotis, t. 1. part. 2. lib. 4. cap. 14. §. cùm autem hucuſque.* Emmanuel Sa *ſumma, verb. correctio. fin* Salmeron *in hiſt. Euang part. 3. t. 11 fol. 622. § 3. ſi hoc ſeruetur, & §. ſeq.* Idem tenent multi viri ſapientiſſimi noſtræ ætatis, vt refert Nauar. tacitis nominibus, *lib. 2. de correctio. c. 4. in noua editione, part 2. numero* 112 Ribadeneita *de inſtitut. Societatis* IESV, *cap. 34. §. la tercera porque.* Idem tenent cum hoc temperamento, quando Prælatus melius corriget, Manuel *in ſumma*, vbi de in ordine iuſtitiali. *c. 4. concl. 8. numero in fine.* Vega 1. *tomo ſumm. c. 71. caſu 43.* & idem videtur tenere Aragon. 1. 2. *quæſtione 33. art. 7. dub. penult. in fine*, vbi admittit, homini amiciſſimo peccanti poſſe peccatum denuntiari ob melioris correctionis ſpem.

Vbi autem dubium eſſet, an Prælatus non meliùs corriget, non poteſt ei peccatum occultum denunciari, non præmiſſa correctione fraterna, vt bene Abulenſ. *numero præcedenti* allegatus. Et idem intelligendum, vbi dubium eſſet, an Prælatus prudenter procederet, & vt Pater, quia in hoc dubio valet poſſeſſio iuris propriæ famæ, quod ſubditus habet, ac præceptum euangelicum in eius fauorem editum, vt denuntiationi cuiuſcumque peccati occulti præmittatur correctio fraterna. Vtrumque tamen intelligendum eſt, niſi vergant crimina in damnum commune, vel alicuius priuati, quia in hoc dubio ea eſſent ſtatim denuncianda; præualet enim bonum commune, & poſſeſſio iuris illius tertij, vt à damno ſibi imminenti præſeruetur. 47

Hoc ſuppoſito, concluſio ſit. Non poteſt peccatum occultum religioſi Societatis IESV denunciari ſuperiori tanquam iudici, non præmiſſo euangelico fraternæ correctionis ordine. Conſtat ex iis, quæ afferemus concluſ. 3. in ratione, vbi referemus Doctores concedentes poſſe denunciari Prælato, non præmiſſa correctione fraterna, limitare tamen, quando denunciatur vt Patri. Et de hac denunciatione loquitur D. Thomas relatus *num.* 39. in vltimo argumento, & communis ſententia eum ſequens, & conſtat ex eius verbis *in ea ſolutione ad* 4. ſolam enim proclamationem in Capitulis religioſorum damnat, in qua publicarentur peccata occulta. Quod quàm diuerſum ſit à denunciatione facta occultè ſuperiori, vt Patri, quis non videat? Et *in ſolutione ad* 5. manifestè etiam loquitur de denunciatione iuridica: rationem enim reddit his verbis; quia Prælatus non eſt Iudex occultorum, ſed ſolus Deus: & tenet in proprijs terminis, loquens de Societate IESV, Ribadeneira *de inſtituto Societatis* IESV *c. 34 §. Todo eſto.* & in ſolutione ad 5. argumentum. Et ratio eſt manifeſta, quia aduersùs charitatem eſſet, nullo tentato medio ſuauiori ex his, quæ Chriſtus Matth. 18. ad emendam fratris inſtituit, incipere à rigidiſſimo, quale eſt denunciatio iuridica. Præterea, quia Chriſtus hoc tantùm medium inſtituit, quando cætera media tentata nihil proficiunt. Tandem, quia licèt in Societate IESV renuncietur proprio iuri, vt delicta occulta immediatè deferantur ſuperiori, adhuc dicendum eſſet, eam renunciationem intelligendam eſſe, non de denunciatione tanquam Iudici, ſed tanquam Patri facta, quia in dubio præſumitur actus ita geſtus, vt ſit minus, quàm fieri poteſt oneroſus: vt multis citatis probat Menochius *de præſumptionib. lib. 6. tota præſumpt. 9* & ſemper quoque præſumitur geſtus eo modò qui agenti vtilior eſſe poteſt, vt tradit Bartol. *l. gerit, num. 21. ff. de acquirenda hereditate.* Tiraquell. *de retractu lignagier. §. 30. gloſſ. 1. n. 34.* Menochius *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 126. numero 16.* Cùm ergo in renunciatione hac tantùm fiat mentio de denunciatione facienda ſuperiori, & non explicetur, an 48

ve

vt Iudici, an potiùs vt Patri, vt conſtat ex regula 9 generali Societatis IESV, & immediata quæ eſt 10. *vbi manifeſtare ſe inuicem ſint parati debito cum amore, & charitate*, ac non ſeruetur debitus amor, debitaque fratrum charitas, dum immediate ſummus rigor ſeruaretur denunciando, vt Iudici.

49 Secunda concluſio ſit. Si conſtet religioſum eſſe prorſus emendatum, ita vt nullum prorſus probabile recidiui periculum ſubſit, eo quod ſcitur omnem occaſionem eſſe ſublatam, & verè, & ex animo delinquentem pœnituiſſe, non tenetur eum denunciare ſuperiori, etiam tanquam Patri. Huic concluſioni videtur contradicere Ricardus 4. *diſt.* 19. *art.* 3. *quæſt.* 1 *corpore*, Gabriel *in canon. Miſſæ, lect.* 74. *litera V.* Roſella *verb. inquiſitio*. Angelus *verb. denunciatio, n.* 10. vbi tradunt poſſe occultum peccatum omnino emendatum denunciari ſuperiori; tanquam Patri, eo quod id prodeſſe poſſit ad præcauendum recidiuum. Graffis 1. *part. dec. lib.* 2. *c.* 69. *n.* 30. idem docet, quando Prælatus denunciare iubet, Gerſon 2. *part. tit. de correct. proxim. alphabet.* 34. *lit. T. verſ. item peccatum.* Cæterùm Doctores hi, vt verum dicant, intelligendi ſunt, quando probabile recidiui periculum ſit, niſi præteritus lapſus iudicetur ſuperiori; & conſtat ex illis verbis Chriſti Matth. 18. *Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum* quaſi dicat, nihil ſupereſt amplius, ſed ibi ſiſtendum eſt. Præterea, quia totus ordo correctionis fraternæ, & denunciationis Prælato in delictis occultis, eò tendit, vt frater plenè emendetur. Ergo quando conſtat eum plenè emendatum abſque probabili aliquo recidiui periculo, non eſt vltrà progrediendum denunciando ſuperiori. Et ità generaliter loquendo tradunt D. Thom. *quolib.* 11. *artic.* 13. *in ſolutione ad* 3. Adrianus 4. *quæſt. de correctione fraterna*, §. *pro huius deciſ.* D. Antoninus 2. *part. tit.* 9. *c.* 6. §. 4. Syluest. *verb. denunciatio, q.* 1. & *ibi* Armilla *n.* 1. Sotus *de ſecreto, memb.* 2. *quæſtione* 4 *poſt dub.* 3. *concluſione* 4. Nauar. *ſumm. cap.* 14. *num. vltim. fin.* Caten *n.* 14. *fine*, & *cap. inter verba* 11. *quæſtione* 3. *in* 2. *editione, concluſione* 6 *corol.* 44. *n.* 113. Aragon. 1. 2. *quæſt.* 3 *art.* 6. *fin.* Valent. 2. 2. *diſput.* 3. *quæſt.* 10. *puncto* 5 *colum.* 15 §. *ſed rectiùs hoc negat* Nauar. *lib.* 2. *de reſtit. c.* 5. *in noua editione, part.* 2. *dub* 12. *n.* 110 & videtur clarè ſentire Palud. 4. *diſtinct.* 19. *quæſt.* 4. *num.* 3. vbi ait, correcto fratre ſiſtendum eſſe; & loquendo ſpecialiter de Societate IESV, tenet Ribadeneira *de inſtituto eiuſdem Societatis, c.* 34. §. *lo quarto.* Quando autem eſt dubium de plena emenda, vel recidiui periculo, dicetur *infrà, n.* 54.

55 Tertia concluſio. Licitum eſt ſtatutum Societatis IESV, vt peccata occulta denuntientur ſuperiori vt Patri, nulla præmiſſa correctione fraterna, quando ſuperior eſt vir prudens, quia medebitur occulte, non manifeſtando delinquentem, nec procedendo ad publicam pœnitentiam, nec delinquens eſt plenè emendatus. Atque idem intelligo poſſe fieri in quauis alia religione, ſeruatis prædictis conditionibus. Non intendo per hanc concluſionem negare præceptum præmittendæ correctionis fraternæ obligare religioſus; verè enim eos, vt quoſcumque fideles, ligat: ſed tantùm intendo regulariter eos illo non obligari; nam cùm ſit affirmatiuum, exigit aliquas circumſtantias, vt obliget, quæ in eo ſtatu rarò contingunt. Probatur ergo primò, quia, vt latè probauimus *num.* 51. quamuis aliquis certus ſit ſua priuata correctione religioſum emendandum, poteſt ea omiſſa denuntiare Prælato, tanquam Patri, quando ſpes eſt fore, vt per Prælatum vtiliùs corrigatur. At id contingit regulariter in religioſis, quia moraliter loquendo ex denunciatione Prælato facienda tanquam Patri, per quam nec poteſt publicè inquirere, nec fratrem punire, ſed ſolùm mederi, multo maior ſpiritualis vtilitas ſequitur, tum in ordine ad bonum commune religionis, tum etiam reſpectu particularis perſonæ: nàm ſi ex fragilitate deficiat, oportet occaſiones præſcindere, illis enim manentibus nulla ratione poteſt vera emenda præſumi, & vix abſque ſuperiore poſſunt auferri, qui eius fragilitatis ignarus exponet occaſionibus ſubditum, ex quibus ruina eius immineat. Si tamen ex malitia lapſus ſit rariſſimè poteſt ex correctione fraterna ſperari emenda, vt ſtatim probauimus: ergo poteſt ſtatim denuntiare Prælato. Secundò, quia quando non ſubeſt probabilis ſpes emendæ ex priuata correctione, fatentur omnes poſſe delictum immediatè deferri ſuperiori. At in religioſis vix præſumitur emenda ex ea correctione: quod optimè docuit Caiet. *in opuſcul.* 1. *t. vlt. in reſponſione* 5. *ad* 1. *dubium*; vbi ait non facilè credendum, religioſum correctione fraterna emendandum, ſed dubitandum potiùs fore, vt fingat ſe emendatum, vt ſocium deludat, denuntiationémque vitet; & interim manebit in peccato de malo in deterius procedens, donec in ſcandalum aliorum prorumpat. Quod optimè docuit Ouandus 4. *d.* 19. *poſt propoſit.* 18 §. *concludendo dico*, vbi dicens deficiente ſpe emendæ eſſe denunciandum peccatum occultum ſuperiori, tanquam Patri, ſubdit huiuſmodi eſſe religioſos aliqua grauia committentes, & reddit rationem, quia effrontes fiunt, nec ad id ſolent deuenire, niſi aliis peccatis præcedentibus, monaſteria in famæ diſpendium coniiciunt, ſimulántque ſe emendari. Et ratio eſt, quia quo aliquis ex altiori, nobilioríque ſtatu deiicitur, ac degenerat, periculoſior eſt lapſus, & multo difficilior emenda; adeò vt D. Chryſoſt. *homil.* 40. *in Matth.* & refertur *cap. quis aliquando, de pœnitentia, diſt.* 1. ſic dicat. Quis aliquando vidit clericum citò pœnitentiam agentem? Sed etſi deprehenſus humiliauerit ſe, non ideò dolet, quia peccauit, ſed confunditur, quia perdidit gloriam ſuam. Vbi Gloſſ. *verb. humiliauerit*, ait humiliatus apparuerit, & *verb gloriam*, ait, monachos deficientes omnibus eſſe deteriores. Quod idem docuit Auguſt. epiſt. 137. & refertur *cap. penult. diſp.* 47 *ibi*, Quomodo difficilè ſum expertus meliores, quàm qui in monaſteriis profecerunt; ita non ſum expertus peiores, quàm qui in monaſterio ceciderunt. Ergo, &c. Tertiò, quia ſi delictum vergat in damnum tertij, aut detrimentum communitatis, fas eſt illud, quantumcunque occultum ſit, denunciare immediatè Prælato, vt fatentur omnes. At grauia religioſorum delicta redundant in maximum religionis detrimentum; cedunt enim in aliorum religioſorum ſcandalum, quod maximè timendum eſt, ob arctiſſimam inter ſe familiaritatem; cedunt etiam in totius religionis infamiam, non enim ſolis peculiaribus delinquentibus ea delicta tribuuntur, ſed toti religioni, & reliqui religioſi ſimiles eſſe putantur, vt tradunt D. Auguſt. epiſt. 137. & D. Bonauent. *in regul. Diui Franciſci. quæſt.* 16. Nec obſtat ea delicta eſſe occulta, quia meritò eorum publicatio apud ſæculares timenda eſt. Quartò, quia bonum commune anteferendum eſt particulari, & maximè in religioſis, qui ſe totos religioni dedicarunt, omnia ſua iura in illam transferentes. At commune religionis bonum poſtulat delicta occulta denunciari immediatè Prælato tanquam Patri, nihil enim ita eos à lapſibus continebit, quàm noſſe eos poſſe immediatè ad Prælatum deferri. Expedit & communi religionis bono, Prælatum noſſe vitia, & fragilitates ſubditorum, vt vel ſic eos meliùs gubernet, ac lapſuum pericula vitet; & ideo ſancti adeò commendant patefieri Prælato ipſas etiam ſubditorum cogitationes, nullo eis vitio tecto, vt D. Baſilius *in fuſius diſputatis. reg.* 26. & Caſſianus *l.* 4. *de inſtit. renunc. cap.* 9. *& cap.* 39. *& col.* 2. *cap.* 10. *&* 11. D. Benedictus *cap.* 7. *ſua regulæ* ait; Rationabiliter dicitur velle religioſus poſtpoſito priuato ſuæ famæ bono, denunciari immediatè Prælato tanquam Patri eius delicta occulta ob commune, quod inde in religionem bonum redundat. Quintò, quia

Digitized by Google

quia apud religioſos non ita exactè ordo correctionis fraternæ, vt apud ſæculares ſeruandus eſt, vt optimè docet citato Gualtero Doctore antiquiſſimo, Altenſis ſum.a.lib.2.tit 67.art.6.Ricardus 4. diſtinctione 19. art.3. quæſtione 1. in ſolutione ad 2. Quod idem colligitur ex cap. qualiter, & quando, & cap.2. de accuſation. vbi relato ordine ſeruando in inquiſitione, accuſatione, & denunciatione, ſic concluditur: hunc tamen ordinem circa regulares perſonas non credimus vſquequaque ſeruandum. Tandem, quia, vt retulimus numero 48. alij ordines regulares hoc ſtatutum habent, vt delicta regularium occulta immediate denuncientur ſuperioribus, nec credendum eſt tot viros religioſos errasse ſtatuendo aliquid contra ius diuinum, vt bene ait Corduba in regul. D. Franciſci.quæſtione 1.cap. 10 ad finem.

51 Quarta concluſio. Idem licet, quando dubium eſt, an ſubditus ſit plene emendatus, vel plenè ceſſarit periculum recidiui, quia in hoc dubio potiùs eſt conſulendum eius bono ſpirituali, religionisque vtilitati procurata ſecuriori emenda, tutiorique periculi recidiui cautione, quàm cauendo modico famæ ſubditi detrimento, denunciato ipſo apud ſuperiorem. Quando autem dubium eſſet, an Prælatus prudenter ſe gerer, vel denunciationem accipiet tanquam Pater, diximus num.50.

52 Vltima concluſio. Id ſtatutum eſt quoque expediens, immo vtiliſſimum, probatur, quia ex dictis in præcedente concluſione ſatis conſtat; quàm ad bonum religionis progreſſum conſeruandum conferat prædictum ſtatutum, & ad religioſi denunciati profectum, ſubmiſſionem vtilitatémque propriam, & vt meliùs à ſuperiore gubernetur, eiuſque recidiuum caueatur. Nec obſtant argumenta contraria adducta numero 48. nam primum non probat, quippe multa alia religionum ſtatuta ſunt rigidiora, vt perpetuò à carnibus abſtinere, dormire veſtitum, indui ſacco aſperrimo, & ſtrictiſſimo, nec tamen ob id dicenda ſunt non expedire. Nec etiam probat ratio ſecunda, quia multo faciliùs & frequentiùs perturbabuntur religioſi imperfecti in aliarum rigidiorum obſeruationum religioſarum executione, quæ quotidianæ ſunt, & tamen adhuc expediunt, & falſum eſt imperfectos experturos eſſe delicta ſua occulta reuelari paſſim ſuperiori, quia nec paſſim delicta grauia ab eis committuntur, nec paſſim alius ea committi videt, vt ſuperiori indicet. Præterea, quia ſtatutum hoc conuenientiſſima ratione innititur, quia nimirum ſuperior multo meliùs paternè corriget, cauebitque ſubditi recidiuum, vt probatum eſt numero 49. Ad argumenta adducta numero 47. ad primum, tertium, & quartum conſtat ex dictis numero 49.51.& 53.

53 QVÆSTIO vltima. Quinam ambientes, & quando ſint neceſſariò denunciandi ſuperioris virtute huius voti. Videntur enim ambientes occulti, ſic quorum ambitio probari nequit, denunciandi non eſſe, quia nullus tenetur denunciare ad præceptum ſuperioris delicta, quæ probare nequit, vt tradunt communiter Auctores in tractatu de denunciatione, & docent multi, quos retuli lib.3. de matrimonio diſputatione 13. num. 11. Secundò quia cùm denunciatio hæc eò tendat, vt ambientes excludantur à dignitate, idque fieri nequeat, niſi probata ambitione, vt conſtat ex conſtit. Societatis. p. 10. §.6. ibi, ſolùm redduntur inhabiles ij de quibus probari poteſt dignitatem ambiiſſe. Tertiò, videntur occulti ambientes minimè denunciandi, quia res eſt grauiſſima, nec petit conſtitutio, vt denuncietur ſuperiori tanquam Patri, ſed tanquam Iudici, vt puniat reddendo inhabilem ad dignitatem ambientem; & delicta occulta nequaquam denunciari poſſunt ſuperiori, vt iudici.

Prima tamen concluſio ſit. Profeſſi Societatis tenentur ratione huius voti denunciare quoſcumque eiuſdem Societatis religioſos, ſiue profeſſi, ſiue non profeſſi ſint, ambientes prælationem vel dignitatem in Societate, vel extra. Conſtat ex formula voti; nam vbi duplex votum præmiſſum fuerat, prius non ambiendi dignitatem, vel prælationem in Societate, poſterius non ambiendi illa extra Societatem, ſubſequitur votum præſens, quo promittit profeſſus ſe denunciaturum ambientes aliquid prædictorum duorum. Ergo intelligitur de ambientibus hæc intra, vel extra Societatem. Rurſus cùm vniuerſaliter dicatur, ſi quem ſciam, non reſtringendo ad ſolos profeſſos ambientes, intelligitur votum de denunciandis quibuſcumque religioſis Societatis ambientibus hæc: præterea, quia mala per hanc denunciationem vitari intenta æquè ſequuntur ex ambitione profeſſi, & non profeſſi. Ergo vtriuſque denunciatio intenditur per hoc votum. Nec obſtat ſolos profeſſos obligari, voto non ambiendi, & hoc votum apponi inter vota à profeſſis emiſſa, vt inde dicendum ſit intelligi de ſolis profeſſis ambientibus denunciandis, quia neutra ratio ſufficiens eſt ad limitandum prædictum votum generaliter emiſſum. 54

55 Secunda concluſio. Hoc votum tantùm obligat profeſſum, vt denunciet ambientes, quos moraliter certus eſt ambire. Conſtat ex forma voti, in quo dicitur; ſi quem ſciam; non autem dicitur quis ſcire ea, de quibus dubitat, ſed oportet, vt ſaltem habeat certitudinem moralem: ſcire enim aliquid ex Ariſt.1.Poſteriorum, includit certam cognitionem habere, vnde Innocentius cap. final. numero vnic. verſ. illud autem, petit ad certam cognitionem dubitanter aliquid ſcire; vel vt ait Gloſſ.l.2.§.idem Labeo, vbi textus ait, ſufficere, ſi quis ſciat, & tamen Gloſſ verb. ſciat, ait, id eſt, vehementer opinetur. Vnde non quæcumque probabilitas huius ambitionis ſufficeret, ſed oportet talem eſſe, vt abſque temeritate aliqua poſſit ambitio iudicari. hæc enim eſt certitudo moralis, qualis in huiuſmodi rebus exigitur, vt in ſimili probaui ſuprà.

56 Tertia concluſio. Tenetur profeſſus ratione huius voti hanc denunciationem facere, quamuis res adeò ſit occulta vt eam probare nullatenus valeat. Probatur primò, quia quando ambitio præſumitur, ad euitandum aliquod damnum, neceſſe non eſt, vt denuncians poſſit delictum probare; ſicut contingit in impedimentis matrimonij, vt latè probauimus lib 3. de matrimonio diſputatione 13. numero 2. At huiuſmodi ambitio eſt in graue religionis detrimentum: ergo eſt ſtatim ſuperiori denuncianda. Et confirmatur; nam bonum commune præferendum eſt particulari vniuſcuiuſque: at delictum ambitionis eſt in maxima totius Societatis perniciem & cuiuſuis communitatis; vnde Sotus de ſecreto, membro 2. quæſt.4. poſt 3. concluſ.dub. 1. numerat inter delicta contra commune bonum ambitionem, & ſubornationem ſuffragiorum in electionibus. Secundò, quia denunciatio hæc non fit tanquam Iudici, nec ordinatur ad punitionem, & reddendum inhabilem ambientem; quia hoc effici non poteſt, niſi probato delicto: ſed fit tanquam Patri, vt proſpiciat bono communi, impediendo ne ille dignitatem ambitam adipiſcatur, quæ finis non ceſſat, quantumuis ambitio occulta ſit, ſed pleniſſimè obtinetur ea denunciatione Præpoſito Generali Societatis IESV facta, quia cùm ex eius arbitrio pendeat omnium ſuperiorum electio, ipſe ſolus poterit re cognita, malo ambitionis obuiare. Si verò aliquis de ambitione Generalatus notaretur, eſt denunciandus vicario Generali, aut alicui ex antiquioribus profeſſis, vt habetur 8. p.conſtit. cap. 6. §. 2. vbi in declaratione decernitur rem cum omni ſecretò, & cautione agendam: & latiùs in formula congregationis generalis. §.21. & 28. Et ex his

manet ſatisfactum argumentis contrariis præpoſitis *numero* 58.

57 Quinta concluſio. Tenetur etiam profeſſus ex hoc voto hoc crimen ambitionis denunciare etiamſi detegens dicat, ſe dicere in confeſſione, immo etiamſi genu flexo, factóque ſigno Crucis, & confeſſione dicta hoc ſecretum detegit, dummodo non vero fatendi animo id dicat, quia adhuc non eſt ſigillum confeſſionis: & quamuis de iure naturæ ſimile ſecretum ſeruandum ſit, at id deficit, quando delicta ſub eo ſecreto commiſſa ſunt in damnum communitatis, & pendent in futurum, vt ſupponimus hic contingere, ſicut idem probauimus de impedimentis matrimonij *lib.* 5. *de matrimonio. diſputatione* 13. *num.*6. Dixi, vt ſupponimus hic contingere, quia ſi ſe detegens reſipuiſſet, ſuique delicti ambitionis pœnitentia ductus ſe alicui detegeret gratiâ petendi conſilij, vt animæ ſuæ bono conſuleret, nullatenus poteſt denunciari, tum quia huiuſmodi detectio ordinatur ad confeſſionem ſacramentalem, ſicut dum quis ſcribit peccata ſua, vt ea fateatur, inueniens papyrum deperditam tenetur præciſa obligatione ſigilli quaſi ſacramentalis ea detegere, eo quod ſcriptio illa ad confeſſionem ſacramentalem ordinatur. Similiter ergo detectio hæc ordinatur ad confeſſionem ſacramentalem, & quærendum lapſus remedium.

58 Non eſt opus regulariter, vt hanc denunciationem præcedat ſecreta monitio, tum quia in delictis contra bonum commune omnes fatentur non eſſe neceſſarium præmitti hanc correctionem, quia rariſſimè præſumitur eam profuturam, tum etiam, quia *ſuprà numero* 50. latè probauimus inter religioſos regulariter non exigi hanc ſecretam monitionem. Et hæc concluſio vera eſt etiamſi dubitetur an ſuperior prudenter procedet, & tanquam Pater, quia in delictis contra bonum commune eſſe faciendam hanc denunciationem, non præmiſſa correctione fraterna, probauimus *n.* 50. Hæc autem ambitio eſt contra bonum commune, vt probauimus *n.* 56.

59 Hinc deducitur, teneri profeſſum ratione huius voti, huiuſmodi ambitionem denunciare non præmiſſa correctione fraterna. Probatur, quia ſe obligat ad denunciandum in quantum licitè poteſt. Cùm ergo licitè poſſit, non præmiſſa correctione fraterna, tenebitur ad id ratione huius voti. Quod etiam comprobat doctrina, quam tradunt Angelus *verb. denunciatio, numero* 10. & Syluester *verb. correctio. quæſtione* 7. vbi dicentes poſſe denunciari peccatum occultum immediatè Prælato, qui vtiliùs creditur correcturus, ſubdunt eſſe obligatum ad ita faciendum, quando accedit præceptum ſuperioris. Ergo etiam idem dicendum eſt, quando accedit obligatio denunciandi ex voto.

60 Vltima concluſio, Si dignitatem ambientem certiſſimè conſtet plenè eſſe emendatum, ita vt nullum poſtmodum recidiui periculum probabiliter timeatur, nec ſit aliqua in futurum dependentia, & eius delictum occultum ſit, non tenetur profeſſus ratione huius voti eum denunciare. Ducor primò, quia delinquens ſic plenè emendatus non poteſt licitè denunciari Prælato, vt probauimus *num.* 54. Ergo nec votum poteſt obligare ad eum denunciandum. Et confirmatur, quia votum obligat inſtar legis eccleſiaſticæ de eadem re editæ; at lex eccleſiaſtica iubens delictum denunciari, non comprehendit delictum occultum omnino emendatum, tunc enim ceſſat finis propter quem id præcipitur, qui eſt correctio fraterna, & euitatio damnorum, vt tradunt omnes. Ergo idem eſt dicendum de voto denunciandi. Secundò, probatur ex ipſa voti formula ibi; *ſi quem ſciam procurare vel prætendere*, quæ verba de illo ſolùm agunt, qui de præſenti aliquid huiuſmodi molitur: non ergo extendenda ſunt ad eum, qui omnino emendatus eſt. Dixi autem, quando peccatum eſt occultum, quia ſi peccatum fuit publicum, licet emendatum fuerit, ſubeſt adhuc obligatio denunciandi, vt tradit Sotus *libro* 5. *de iuſtit. art.* 1. *ad finem corporis, verſ. & hinc ſumenda*, & *de ſecreto, membr.* 2. *quæſtione* 6. *dub. vltimo. poſt* 2. *concluſ.* Quod & communiter tenent Doctores in tractatu de denunciatione; quia tunc denunciatio non ordinatur ad ſolam emendam, ſed ad delicti punitionem, & ſatisfactionem eorum, qui ex delicto ſcandalum paſſi ſunt. Inſuper dixi, ſi nulla ſit in futurum dependentia; poteſt enim contingere, vt ambiens ſit plenè emendatus abſque relapſus periculo, & tamen ex negotiatione præterita res taliter depoſitæ maneant, vt certitudine morali præſumi poſſit fore, vt dignitatem aſſequatur, & tunc votum obligabit ad rem totam Societati, vel eius Generali detegendam, vt impediatur dignitatis conſequutio ambitiosè procurata quod eſt finis, vt conſtat ex *p.* 10. *conſtitut.* §.6. Et confirmatur, quia ideo *p.* 8. *conſtitut. cap.*6.§.2. vbi agitur de Præpoſiti Generalis electione, præcipitur omnibus ſub excommunicationis latæ pœna, vt illos omnes denuncient, quos nouerint tale munus affectaſſe, vel affectare, obligando tantùm denunciare ſic ambientes ab obitu Generalis præteriti, vſque ad electionem præſentis; quia donec Generalis electus ſit, præſumitur dependentia ambitionis præteritæ quoad ſuum effectum: quando autem dubium eſt, an plenè ſit emendatus, vel an ceſſarit omnino recidui periculum, eſt vtique denunciandus ſine præmiſſa correctione fraterna, quia id in omnibus delictis probauimus *num* 56. nedum in hoc quod eſt contra votum commune.

SVMMARIVM.

Cur profeſſi Societatis promittant, ſi in Epiſcopos eligantur audire conſilium Generalis, vel alicuius ab eo deputati. num. 61.

An ſint iam electi Epiſcopi ſubditi Generali Societatis Iesv, *aut teneantur audire & ſequi eius conſilium? numero* 62.

An hoc conſilium ſit circa ſolam rectam Epiſcopatus adminiſtrationem n. 63.

Vltimum votū ſimplex, quod emittunt profeſſi trium vel quatuor votorum Societatis Iesv, iuxta eius conſtitutiones, *p.* 10 §.6. emittitur ſub hac forma. Inſuper promitto ſi quando acciderit, vt hac ratione in præſidem alicuius Eccleſiæ promouear, pro cura, quam de animæ meæ ſalute, ac recta muneris mihi impoſiti adminiſtratione gerere debeo, me eo numero, ac loco habiturum Præpoſitum Societatis generalem, vt nunquam conſilium audire detrectem, quod vel ipſe per ſe, vel quiuis alius de Societate, quem ad id ipſe ſibi ſubſtituerit, dare mihi dignabitur: conſiliis verò huiuſmodi ita me pariturum ſemper eſſe promitto, ſi ea meliora eſſe, quàm quæ mihi in mentem venerint, iudicabo. Cuius voti non ea eſt ratio vt dicitur *eo.* § 6. quod profeſſus Societatis Iesv creatus Epiſcopus ſit ſubditus alicui ſuperiori è Societate; eſt enim ab obedientia cuiuſcunque ſuperioris, etiam Generalis exemptus, ſolique Papæ ſubditus, vt diximus generaliter de omnibus religioſis ad Epiſcopatum promotis hoc *lib.*6. *c.*6. *n.*2. ſed quia ſponte ſua ſe profeſſus obligat ad habendum conſiliarium, eiuſque conſiliis ſtandum, quando ea ad Dei obſequium magis conferre cenſuerit: eſt enim valde expediens in quocumque regimine bonos, prudenteſque viros, qui ſibi conſulant, habere, vt latè proſequitur Philo *lib. de creatione Principis*, & Patricius *lib.*6. *de Regno, & Regis inſtitut. tit.*6.

Hinc

62 Hinc ſeqoitur, profeſſom Societatis ad Epiſcopatum pronıotum, quamuis non teoeatur obtemperare Præpoſito Generali, vel alicui per eum deſignato, tanquam ſuperiori, teneri tamen audire conſiliom Præpoſiti Generalis, vel alterius per eum deſignati, illúdque ſequi, ſi melius eſſe indicauerit; qoia id expreſsè in hoc voto promiſit.

63 Intelligitur aotem hoc vorum audieodi conſilium, illúdque meliùs iudicatum ſequendi, oon tantùm circa adminiſtrationem redditunm, & aliarum rerum ad Epiſcopale munus pertinentium, ſed etiam circa ſpiritualem propriæ perſooæ progreſſum. Conſtat, tum qoia ſpiritualis hic progreſſus ad rectam ſubditorum gubernationem valde conducit; integritas enim præſidentium ſalus eſt ſubditorum, vt docet D. Leo *epiſtol.85.* & refertur *cap. miramur.61.diſt.* tum etiam, quia formula vototum vtrumque clare explicat illis verbis relatis *num.64.* ibi, *pro cura quam de anima mea ſalute, ac recta muneris mibi impoſiti adminiſtratione gerere debeo.*

EXPLICIT LIBER VI. DE VOTO ſolemni obedientia.

LIBER SEPTIMVS
DE VOTO PAVPERTATIS.

CAPVT PRIMVM.

De poteſtate, quam nouitius, vel volens ingredi religionem, habet ad diſponendum per viam donationis, aut renunciationis, de propriis bonis, attento iure antiquiori.

SVMMARIVM.

Quot quæſtiones diſputandæ ſint. n. 1.

An donatio facta à nouitio, vel volente ingredi religionem ſit firma, nec reuocetur non ſequuta profeſſione, attento iure antiquiori, pendeat in foro conſcientiæ ab eius intentione. num. 2.

Quando de intentione hac non conſtat ſtandum eſt in vtroque foro præſumptioni fori externi. n. 3.

Qualis intentio præſumatur in dubio, vt ſit reuocetur donatio, aut renunciatio profeſſione non ſequuta. Referuntur variæ ſententiæ. n. 4. & 5.

Explicatur ſententia Authoris. n. 6. 7. & 8.

Quid ſi ea donatio non fuit facta principaliter, ſed acceſſoriè cum perſona? n. 9.

Quid ſi vrgeant coniecturæ ad præſumendum donationem hanc abſolutè factam eſſe? n. 10.

An ſit huius coniectura ſufficiens, quando non in ingreſſu, ſed interuallo eſt facta donatio? n. 11.

Quantum dicatur hoc interuallum n. 12.

An nomine huius ingreſſus intelligatur ſola profeſſio? num. 13.

Quid ſi donatio non fieret ipſi religioni, ſed alij? numer. 14.

An exigatur, vt nouitius exiens poſſit recuperare bona donata, vt proteſtatus ſit tempore donationis velle experiri religionem? n. 15.

Quid ſi vſus explicet donationem eſſe abſolutam? vbi de vſu obligationis, quem ſeruant moniales apud Italos? num. 16.

Vtrùm ſicut prædicta donatio caſsatur egreſſu nouitij, ita caſsetur eius morte tempore nouitiatus? numer. 17.

An donatio hæc nouitij poſſit reuocari ab eo perſeuerare volente in religione? n. 18.

An valeat donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum facta contemplatione ingreſſus in religionem? num. 19.

1 ANTEQVAM de facultate diſponendi, quam habent profeſſi, diſputemus, tractandum eſt de facultate, quam habent nouitij, aut volentes religionem ingredi; & cùm diſpoſitio hæc poſſit fieri donatione, aut teſtamento, inſuper aut circa bona temporalia, aut circa beneficia eccleſiaſtica, quæ poſſident ſeorſim de his omnibus hoc capite, & duobus ſequentibus agendum eſt. Et quia nonnulla, quæ attento iure antiquiori vera erant, immutata ſunt per Concilium Tridentinum, priùs dicemus quid iure antiquo verum eſſet, deinde, quid iure nouiori Tridentini immutatum ſit, explicabimus. In præſenti ergo tractandum eſt de donatione, ſeu renunciatione bonorum quæ fit à nouitio, vel volente ingredi religionem. In qua re triplex eſt quæſtio. Prima eſt de firmitate donationis huius quando nouitius egreditur, aut ante profeſſionem moritur. Secunda de firmitate huius donationis, quando profeſſus eſt, at profeſſio fuit irrita. Tertia de firmitate huius donationis factæ in religione Societatis IESV.

2 QVÆSTIO prima. An donatio facta à nouitio, vel à volente in nouitiatum ingredi, ſit omnino firma attento iure antiquiori, ita vt eo exeunte, vel moriente ante profeſſionem minimè reuocetur? Punctus difficultatis huius eò pertinet, an donatio hæc cenſeatur in dubio facta inter viuos, ac proinde ſit omnino irreuocabilis? an potiùs aſſimiletur donationi causâ mortis, cenſeaturque facta contemplatione profeſſionis, quæ mors mundana, & ciuilis eſt; atque adeò ſicut donatio facta mortis naturalis causâ vim non habet, donec mors ſequatur, ita donatio hæc non ſit firma, nec aliter valeat, niſi ſequuta profeſſione? Et quidem quod ad forum conſcientiæ attinet, ſi conſtat intentionem donantis fuiſſe donare causâ ſolius ingreſſus, pendet donationis firmitas ex profeſſione ſubſequuta, ac proinde nouitio exeunti ſunt reſtituenda donata, quia videtur donaſſe causâ mortis mundanæ, quæ ſubſequuta non eſt: & è contrà ſi conſtat donationem non intuitu ingreſſus factam, non recuperabit, cùm fuerit donatio pura inter viuos. Atque ita docent Angelus *verbo nouitius, n. 10.* & *ibi* Tabiena *qu. 12. num. 13.* Armilla *nu. 16.* Sylueſter *verbo religio. 4. quæſt. 10. & verbo religio. 5. qu. 12.*

Quando autem de intentione hac non conſtat, ſtandum eſt præſumptioni iuris in vtroque foro, ac proinde in foro conſcientiæ id ſeruandum eſt, quod in foro cauſarum in hoc euento præſumitur, vt probauimus *lib. 1. huius tractatus, c. 10. n. 13.* 3

Difficultas

4 Difficultàs ergo eſt, qualis præſumatur hæc donatio in hoc dubio. Aliqui abſolutè docent, nouitium exeuntem eam reuocare non poſſe, ac proinde cenſere videntur aſsimilari donationi inter viuos, quia in dubio, vbi nulla mentio ſit mortis, præſumitur donatio facta inter viuos, vt tradit Gloſſa communiter recepta, *l. ſeia. 42. in principio, verbo videri ff. de mortis cauſ. donat.* per illum text. §. *cùm pater*, ibi, *eum autem, qui abſolutè donaret, non tam mortis cauſa, quàm morientem donare.* Vbi Gloſſa *verb. morientem*, ait eam donationem eſſe inter viuos, vt clarè decidit ille textus. Si ergo donatio à moriente facta præſumitur inter viuos, eo quod nulla mentio mortis facta ſit, ſimiliter præſumitur donatio inter viuos, & non cauſa mortis mundanæ factæ, quæ ſit à nouitio, aut volente religioſum inſtitutum capeſſere, quoties non exprimitur eam fieri cauſa profeſſionis; ac ſubinde firma manebit, quamuis profeſſio non ſubſequatur. Atque ita docet Gloſſa finalis *in vltima ſolutione. cap. quod a te. de clericis coniugatis.* Hoſtienſ. *c. in præſentia. n. 14. verb ſe, & ſua, de probationibus.* Morquechus *de diuiſione bonorum, lib. 4. c. 5. n. 34.* quod idem docere videntur Ananias *dicto cap. quod a te. numer. 6.* Bertrandus *conſ. 135. num. 1. volum. 5. in priori parte,* dum abſolute docent, nouitium exeuntem non recuperare hanc donationem, niſi contemplatione ingreſſus donarit.

5 Alij autem abſolutè docent, donationem hanc præſumi factam contemplatione ingreſſus, ac proinde profeſſione non ſubſequuta euaneſcere, quia quamuis aliàs nulla mentione mortis facta cenſeatur in dubio donatio inter viuos, ac irreuocabilis; at in hoc euentu præſumitur contemplatione ingreſſus in religionem facta propter actum proximum, & ideo ceſſare non ſequuta profeſſione. Atque ita docent Hoſtienſis *cap. ſtatuimus. num. 4. de regularibus,* & *ibi* Ioannes Andreas *nu. 2.* Ancbar. *num. 7.* Anton. *num. 2.* Abbas *num. 4.* Anan. *nu. 6.* idem Anton. *cap. quod à te. num. 9. de clericis coniugatis.* & *ibi* Ioann. Andr. *num. 7.* Hoſtienſ. *num. 4.* Ancbar. *nu. 9.* Henric *num. 2.* Decius *cap. in præſentia, in noua editione. n. a 83. ibi* Pariſius *num. 187.* qui dicunt huic donationi ineſſe tacitam conditionem, ſi ſequatur profeſſio, & ſic ceſſare non ſequuta profeſſione, quaſi deficiente conditione. Iaſon *authent. ſi qua mulier. num. 60. C. de ſacroſanctis Eccleſ.* Natta *conſ. 180. nu. 5. vol. 1.* aſſerens donationem hanc cenſeri factam ex ingreſſu tanquam ex cauſa finali, & ita eo ceſſante ceſſare. Gregorius Lopez *l. 3. verb puede titulo 7. part. 1.* Hondedeus *conſ. 75. n. 10. & 11. vol. 2.* Manuel *quæſtionum regul. tomo 2. qu. 80. art. 2.* & explicat Ananias, ſiue donet omnia bona, ſiue vnam rem.

6 Cæterùm placet media ſententia, vt non quæcumque huiuſmodi donatio cenſeatur cauſa ingreſſus facta, nec eius firmitas pendeat à futura profeſſione, ſed quando donatio eſt notabilis, vt omnium bonorum, quod nulla ſit ratio probans, quamcumque modicam huiuſmodi donationem præſumi cauſa profeſſionis factam. At quando donatio eſt immenſa omnium bonorum, ratio ipſa cogit ad hanc præſumptionem capiendam: non enim veriſimile eſt, fore vt quiſquam ſuis omnibus bonis ſe ſpoliaret, niſi cauſa profeſſionis religionis. Atque ita docent Abbas *cap. quod a te. num. 6. de clericis coniugatis,* & *cap. cauſam matrimonij. n. vltim. de probation.* Roſella *verbo religio. 4. nu. 11.* Cardin. *cap. ſtatuimus. quæſt. 4. de regular.* & *dicto cap. quod a te num. vnico. oppoſ. 4.* Syluest. *verb. religio. 4. quæſt 10. & verbo religio. 5. quæſt. 12.* Angelus *verbo nouitius. nu. 10.* Tabiena *ibi. quæſt. 12. num. 13.* Armilla *n. 16.* Surdus *conſ. 333. num. 62. vol. 3.* Azor *tomo 1. inſtit. moralium. lib. 12. cap. 5. quæſ. 3. fine.*

7 Atque idem cenſendum eſt quando maioris partis bonorum donatio eſſet, quia amiſſio maioris partis bonorum æquiparatur amiſſioni omnino bonorum. *cap. 1. de reſtitutione ſpoliatorum, in 6. in fin. principij.* & *l. propter litem in princ. ff. de excuſat. tutoris.* & ita notat Abbas *eo. c. cauſam matrimonij. n. vltimo.*

Idem quando ille aliqua non modica donauit, quia non videtur in dubio aliqua notabili bonorum parte ſe velle priuare, niſi ob cauſam ingreſſus. Ita Cardinal. *cap. quod à te. num. vnico. in oppoſ. 4 de clericis coniugatis.* 8

Hæc tamen ſententia eſt quadrupliciter temperanda. Primo, vt intelligatur quando dedicatio bonorum fuit expreſsè, & principaliter facta: nam ſi fuit tacitè, ſeu acceſſoriè, nullatenus ſubſiſtit; ſed in totum corruet, ſiue ſit modica, ſiue magna, ſicut probauimus *numero 28.* quando eſt ſequuta profeſſio, ſed inualida, etiam profitente conſcio nullitatis profeſſionis, nedum quando nulla prorſus profeſſio fuit ſequuta. Quando autem ſiat hæc donatio acceſſoriè; & quando principaliter, dicemus *numero 22.* & duplici ſequenti. 9

Secundò temperatur, niſi vehementiores coniecturæ vrgeant ad præſumendum donationem hanc abſolutè factam, & non contemplatione ingreſſu monaſterij; tunc enim coniecturæ illæ vincent, & præſumetur abſolutè facta, nec reuocabitur profeſſione non ſequuta, quia vna præſumptio eliditur per alias fortiores, Menochius *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 132. num. 84.* & *lib. 5. præſumpt. 21. num. 22.* & *lib. 6. præſumpt. 64. num. 45.* Atque ita docent Abbas *cap. cauſam matrimonij n. vltim. de probat.* Roſella *verb. religio. 4. num. 11.* Syluester *verb. religio. 4. quæſt. 10.* 10

Huiuſmodi verò coniectura eſt, quando non ipſo ingreſſus religionis puncto, ſed ex interuallo donatio hæc facta ſit, quippe interuallum illud coget præſumere eam non cauſa ingreſſus factam. Sic Abbas, Roſella, & Syluester *num. præced.* allegati; idem Syluester *religio 5. quæſt. 12. num. 13.* Manuel *quæſt. regular. tomo 2. q. 80. art 4.* 11

Quantum autem interuallum debeat eſſe ad hanc præſumptionem capiendam, non explicant hi Doctores; ſed Abbas, Roſella, & Syluester *num. 10.* allegati videntur exigere, vt in ipſomet religionis ingreſſu donatio facta ſit, vt præſumatur contemplatione illius facta, interuallum autem eſſe, quando non in ipſo ingreſſu: quia dicunt, quando non in ipſo ingreſſus puncto, ſed ex interuallo. Sed Ananias *cap. quod a te. num. 5. de clericis coniugatis*; dicit, ſi ſtatim vel modico tempore ante ingreſſum, cenſetur contemplatione ingreſſus. At Manuel *num. præcedent.* allegatus ait; quando longè ante ingreſſum donatio fieret, capi hanc præſumptionem, vt non cenſeatur facta contemplatione ingreſſus; vnde eam capi cenſet, quando paucis antè diebus. Idémque quamuis dubius, cenſet Beroius *cap. in præſent. num. 156. de probat.* At exiſtimo interuallum hoc non metiendum iuxta proximitatem ad tempus ingreſſus, ſed tunc dici in ipſo ingreſſus puncto factam, quando donans firmiter apud ſe ſtatuit religionem ingredi. Quia tunc cauſa ingreſſus, & tempore qui ſtatum paupertatis elegit, videtur ſe ſpoliare bonis. Quando autem dubium eſſet, an poſt tale punctum, an potiùs ante donatio facta ſit, præſumitur ex proximitate ad ingreſſum facta poſt tale propoſitum; vt quando longè ante ingreſſum cenſebitur facta nondum eo propoſito concepto. Et ita intelligendi ſunt Doctores prædicti hanc præſumptionem ex proximitate ad ingreſſum ponderantes, ſicut in ſimili tractantes Doctores, quando teſtamentum in ſæculo factum, in quo religio inſtituta non eſt; cenſeatur reuocari per ingreſſum religionis (vt referemus *cap. 3. num. 3 x.*) dicunt, quando teſtans tempore teſtamenti cogitabat de ingreſſu, cenſere velle religionem excludere: atque ita non reuocabitur, ſecus quando non cogitauit. In dubio autem an cogitarit, nécne, dicunt 12

præſumi ex proximitate, aut diſtantia ad ingreſſum. Similiter non explicant hi Doctores, quid nomine ingreſſus intelligatur; an ſcilicet ipſa religionis profeſſio, quæ verè, & cum effectu eſt religionis ingreſſus, an etiam ingreſſus in nouitiatum. Sed exiſtimo eos quoque loqui de ingreſſu in nouitiatum: atque ita dicendum eſt, ſumi hanc coniecturam, vt cenſeatur donatio facta contemplatione religioſæ vitæ, & eius firmitas pendeat ex profeſſione ſubſequuta, quando facta eſt poſtquam donans propoſuit in ſæculo ad religionem tranſire, & præſumi hoc propoſitum, quando proximè poſt tranſit, habitúmque nouitiorum ſuſcepit: quia tunc elegit vitam pauperem, & prætexto talis electionis bona deſerit, de illis diſponens, & ex tunc verè de religionis ingreſſu per profeſſionem deliberat.

14 Loquuntur etiam Doctores prædicti, quando donatio huiuſmodi fieret ipſi monaſterio. At idem clarè ſentiunt, quando donatio fieret cuicumque alij: quia eadem eſt ratio, nempe non præſumi quempiam cogitantem de religionis ingreſſu, velle ſe omnibus ſuis bonis, aut maiori parte ſpoliare, niſi contemplatione ingreſſus. Atque ita Beroius *cap. in præſentia. num. 197. de probationib.* dicit idem de donatione facta cuiuis Eccleſiæ, nempe præſumi eam fieri contemplatione ingreſſus religionis, atque adeò caſſari profeſſione non ſequuta.

15 Tertiò limitatur prædicta ſententia, vt donans omnia bona in ipſo ingreſſu, cenſeatur donare causâ ingreſſus, & poſſit recuperare profeſſione non ſequuta, vt id intelligatur quando tempore donationis proteſtatus eſt ſe velle probare religionem, ſecus ſi abſolutè donaſſet: quippe præſumitur velle vitam mutare diſponendo ſic de bonis, & ita non poteſt exire tanquam tacitè profeſſus. Sic tradunt Hoſtienſ. *cap. ſtatuimus. num. 4. de regularibus,* & *ibi* Ioannes Andreas *nu.* 2. Cardin. *q.* 4. Anchar. *num.* 7. Anton. *num.* 2. Abbas *num.* 4. Gregor. Lopez *l.* 3. *verb. puede. tit. 7. part.* 1. Limitant Anton. & Cardin. vt cenſeatur profiteri, quando omnia, vel maiorem partem bonorum donauit. Sed Hondedeus *conſ.* 73. *num.* 20. 21. & 22. & *volum.* 2. dicit hoc non habere locum poſt Tridentinum *ſeſſ.* 25. *cap.* 15. *de regul.* quod ad profeſſionis valorem petit annum nouitiatus expleri. At reſtat difficultas, quid ſi finito nouitiatus anno ea donatio facta ſit? Sed adhuc dicendum eſt, recuperaturum non ſequuta profeſſione, quia multo verius eſt animum mutandæ vitæ indicatum per habitus ſuſceptionem, & donationem etiam omnium bonorum, non inducere profeſſionem, vt bene probat Ananias *cap. ſtatuimus. num. 6. de regular.* & nos *lib. 9. de matrimonio. diſput. 33. num.* 19. probauimus animum mutandæ vitæ cum habitus ſuſceptione non inducere profeſſionem, nec votum ſimplex religionis.

16 Vltimò limitatur, niſi vſus explicet donationem eſſe abſolutam, vt apud Italos vſus increbuit, vt tempore, quo mulier in monialem recipitur, offerat ante altare certam quantitatem pecuniæ, dicendo; dono hanc in remiſſionem meorum peccatorum, vel Deo, ac B. Virgini eam dono. Quæ donatio perfecta eſt, & abſoluta, atque adeò in nullo euentu reuocatur, quamuis monialis illa nouitiatus tempore retrocedat, vt bene docent Petrus de Peruſio *de mutatione ſtatus Eccleſiarum. c. 1. fine.* Manuel *qq. regul. tomo 2. quæſt. 47. art. 5. fin.* Vtrùm autem hæc oblatio valeat poſt Tridentinum, dicetur *infrà.*

17 Vtrùm autem, ſicut prædicta donatio caſſatur egreſſu nouitij, ita caſſetur eius morte in religione intra annum nouitiatus dicemus *c. 3. n. vltimo.*

18 Tandem difficultas eſt, an donatio hæc facta contemplatione ingreſſus religionis, poſſit reuocari ante profeſſionem ab ipſo donante? Videtur enim poſſe, quia hucuſque diximus huiuſmodi donationem aſſimilari donationi causâ mortis, quæ tamen ſemper ante mortem reuocari poteſt *l. non omnis. ff. ſi certum petatur.* Cæterùm exiſtimo non poſſe, quia in hoc aſſerunt Doctores aſſimilari donationi causâ mortis, quòd non maneat omnino firma, ſed reuocetur profeſſione non ſequuta, ſicut donatio causâ mortis expectat mortem naturalem, vt omnino firma ſit; non autem dicunt aſſimilari quoad poteſtatem reuocandi manendo in religione, quia ceſſat præſumptionis huius ratio, dum religio non deſeritur, quæ eſt, vt remanens in ſæculo ſit bonis ſpoliatus. Præterea, quia huiuſmodi donatio præſumitur facta ſub conditione, ſi profeſſio ſequatur, vt tradunt omnes Doctores allegati; in hoc enim dicunt aſſimilari donationi cauſa mortis; at donatio conditionalis reuocari nequit antequam conditio deficiat, vt diximus *1. tomo de matrimonio lib. 5. diſp. 6. num.* 8. & quid ſimile de voto conditionali diximus *lib. 4. huius operis. cap.* 22. *n.* 21. Tandem, quia donatio à nouitio facta intra duos menſes profeſſioni proximos, iuxta decretam Tridentini *ſeſſ.* 25. *de regularibus cap.* 16. reuocari non poterit ante profeſſionem, quamuis ipſo iure reddatur irrita profeſſione non ſequuta, ex deciſione illius textus. Ergo à fortiori reuocari non poterit in hoc caſu, quo ex ſola voluntate præſumpta donantis reuocatur ſolùm quando exit ante profeſſionem.

Ex omnibus dictis deducitur, valere donationem 19
omnium bonorum præſentium, & futurorum à voluntate ingredientis religionem factam contemplatione ingreſſus, vt tradit Ladeceſius *conſ. 473. lib. 1.* quia habet tacitam conditionem, ſi profeſſio ſequatur, per quam tollitur libera teſtandi facultas, ſicut donatio causâ mortis omnium bonorum præſentium, & futurorum valet, eo quod non adimat liberam teſtandi facultatem.

SVMMARIVM.

An hæc donatio reddatur quoque irrita attento iure antiquiori, ſi profeſſio fuit irrita in foro conſcientiæ, quando conſtat de intentione, & quando non conſtat, an ſtandum ſit præſumptioni iuris? n. 20.

Quotuplex ſit oblatio bonorum facta ab ingrediente religionem? n. 21.

Quando oblatio hæc ſit æquè principalis, & quando vna acceſſoria perſonæ? n. 22. 23. & 24.

Quando profitens ignorauit profeſſionem non tenere, an valeat donatio, ſiue facta ſit acceſſoriè, ſiue æquè principaliter? n. 25. & 26.

Quid quando dedicans bona, vouit profeſſionem eſſe irritam? referuntur variæ ſententiæ. n. 27. & 28.

Explicatur ſententia Authoris. n. 29. & 30.

QVÆSTIO ſecunda. An ſicut donatio contempla- 20
tione ingreſſus religionis facta redditur irrita profeſſione non ſequuta, ita quoque reddatur irrita, ſi profeſſio fuerit inualida? Et meminiſſe oportet nos in toto hoc capite agere iuxta deciſionem iuris antiqui. Quid enim innouatum ſit per Tridentinum dicetur *infrà.* Et quidem ſicut diximus *numero* 2. quando nulla emiſſa eſt profeſſio, ſtandam eſſe in foro conſcientiæ intentioni donantis, ſi de ea conſtet, ità in hoc quoque euentu dicendum eſt. Atque ita docent Angelus, Sylueſter, Tabiena, Armilla *ibi* allegati. Quando autem non conſtat de intentione, ſtandum eſt in vtroque foro præſumptioni fori externi, vt diximus etiam *num.* 3.

Vt autem ſciatur præſumptio fori externi, oportet 21
præmittere duplicem eſſe bonorum oblationem factam ab ingrediente religionem. Quædam eſt tacita, quæ nimirum inducitur ipſo iure per religionis profeſſionem, per omnia profeſſi bona tranſeuntia in religionem vnà cum perſona. Alia autem eſt expreſſa, quando ſcilicet ingrediens donat expreſsè bona. Rurſus

hæc

hæc oblatio bonorum expreſſa poteſt fieri dupliciter: priori modo tanquam acceſſoria, quæ vocatur à Doctoribus etiam tacita, quia eſt ſola expreſſio dedicationis, quæ tacitè ineſt eo modo, quo ineſt: poſteriori autem æquè principaliter cum perſona.

22 Quando verò dicatur æquè principaliter facta, & quando acceſſoriè, non conſtat inter Doctores. Quidam enim ſic diſtinguunt: ſi dedicatio bonorum exprimatur per dictionem (*cum*) eſt dedicatio acceſſoria, & fit eo modo, quo tacitè inerat, vt ſi dicat ingrediens; offero me cum meis bonis: ſi autem exprimatur per coniunctionem (*&*) erit dedicatio bonorum æquè principalis, quia præpoſitio (*cum*) habet ſuapte natura coniungere acceſſoriè, & non principaliter, vt *l. 1. & 2. ff. de peculio legato*, & *§. ſi quis ancillas. Inſtit. de legatis*. aptè probatur, vbi textus decidit ſeruo legato cum peculio, extingui legatum peculij, ſeruo alienato, vel manumiſſo, vel mortuo: & reddit rationem, quòd legatum peculij fuerit acceſſorium legato ſerui. Ergo dictio (*cum*) habet coniungere acceſſoriè. Et confirmatur, quia *l. 3. & 4. ff. eodem tit.* & *eod. §. ſi quis ancillas*, dicitur, legata ancilla cum ſuis natis, deberi natos legatario, ancilla perempta, vel manumiſſa, quod ſint duo legata principalia vbi Gloſſa *eod. §. ſi quis ancillas, verb. extinguitur*, & *ea l. 3. ſtatim in principio*, & *ea l. 4. fin.* dicit eſſe ſpeciale, vt (*cum*) ſumatur ibi pro (*&*) atque ita vtrumque legatum ſit principale, idque contingere propter hominis dignitatem, ne homo homini acceſſorius ſit. Ergo regulariter dictio (*cum*) habet coniungere acceſſoriè; dictio autem (*&*) coniungere principaliter. & *l. ſi cui fundum 5. ff. de fundo inſtructo*. vbi idem diſcrimen ponitur inter hos legandi modos, lego fundum, & inſtrumentum, vel, lego fundum cum inſtrumento. Atque ita docent Bartolus *authent. ingreſſus, in prima lectura, num 14. & 15. in 2 num. 30. & 31. C. de ſacroſanctis Eccleſ.* & *l. 3. ff. ſi pendente appellatione.* & *l. 2. ff. de verborum ſignificatione.* & *dicta l. ſi cui fundum*. Angel. *eod. §. ſi quis ancillas.* & *tractatu de maleficiis, verbo publicanus*. Abbas *c. querelam, notab. 2. de ſimonia*. Iaſon *ea auth. ingreſſi, n. 39. 40. & 41.* Paulus *n. 20.* Roſell. *n. 12.* Imola *cap. in præſentia, n. 33. de probationibus*.

23 Sed aduersùs hanc diſtinctionem inſurgit Decius eam reprobans, *authent. ingreſſi, num. 23. C. de ſacroſanctis Eccleſ.* aitque ſolam ſubiectam materiam eſſe conſiderandam, quia ſi res ex ſua natura venit æquè principaliter, ita veniet, ſiue dicatur per (*&*) ſiue per (*cum*) & ſi ſuapte natura venit acceſſoriè, ita veniet vtrouis modo dicatur. Probat ex *l. Titia textores 36. §. nihil diſtat ff. de legatis primo.* vbi dicitur, nihil diſtare, vtrùm ita legetur; Titio, & Mæuio, an ita; Titio cum Mæuio; vtrobique enim eſt coniunctio in legatum. & *l. ſi quis inquilinus 115. §. 1. verſ. ſi ita legatum*: vbi dicitur vtrumque legatum eſſe, quando domus, & fundus, aut quando fundus cum domo legatur. Secundo, quia *authentica ingreſſi*, dicitur ingredientem religionem ſe, & ſua dedicare; & tamen eſt certum non principaliter, ſed acceſſoriè, & tacitè venire ſua. Verùm his non obſtantibus non recedendum eſt à communi diſtinctione propoſita *numero præcedenti*, nec obſtat *l. Titia. §. nihil diſtat*, quia, vt diximus *num. præcedenti*, id eſt ſpeciale propter dignitatem hominis; neque etiam obſtat *dicta l. ſi quis inquilinus, verſ. ſi ita legatum*: nam reſpondetur cum Gloſſa *l. ſi cui fundum. 5. ff. de fundo inſtructo, verb. nihil intereſt*, quantum ad hoc non eſſe differentiam inter vtrumque legandi modum, quia ſemper vtrumque eſt legatum. Eſt autem differentia, quia cùm legatur per dictionem (*&*) vtrumque eſt legatum æquè principale, ac proinde perempto altero, alterum debetur: at cùm legatur per dictionem (*cum*) eſt legatum acceſſorium, & perempto principali non debetur. Quæ quidem differentia eſt aperta in *ead. l. ſi cui fundum*: nam in illius principio dicitur, nullam eſſe differentiam ſiue legetur fundus, & inſtrumentum, ſiue fundus cum inſtrumento; & infra dicitur diſcrimen quoad extinctionem legati. Nec etiam obſtat *authent. ingreſſi*, quia, vt bene aduertit *ibi* Iaſon *num. 39.* ea verba ſunt Irnerij, qui malè tranſtulit: nam *§. illud. authent. de monachis*, vnde deſumitur, tantùm dicitur, bona ſequi monachum.

Nec approbo regulam, quam tradit Gloſſa *ea authent. ingreſſ. in 1. ſolutione*, vbi ait attendendum eſſe verborum ordinem, vt ſi oblatio incipiat à rebus, eſſe expreſſam, & æquè principalem bonorum oblationem; ſecus, ſi incipiat ab oblatione perſonæ. Nam eam reprobat Baldus *ea authent. ingreſſi, n. 25.* & *ibi* Paulus *num. 20.* quia cùm oblatio perſonæ ſit cauſa, & oblatio bonorum, effectus, ſemper præcedit illa ſecundùm ordinem rationis, quamuis ſecundùm verborum ordinem poſtponatur. 24

His ergo præmiſſis concordant vniuerſi Doctores, ſiue dedicatio bonorum ſit tacita, ſeu expreſſa acceſſoriè ad perſonam, ſiue fuerit expreſſa principaliter, dedicationem non tenere, ſi dedicans bona ignorauit vitium profeſſionis. Ratio eſt, quia cùm donatio hæc procedat ex errore cauſæ finalis profeſſionis, ratione cuius præſumitur facta in dubio, vt probauimus *n. 6.* caſſabitur ex falſitate cauſæ finalis, ſicut caſſatur quando non eſt aliqua profeſſio ſequuta, vt probauimus eodem *n. 6.* quia, vt dicemus *n. 28. argumento 2.* idem eſt non eſſe actum, & actum eſſe nullum. 25

Eſt autem intelligendum hoc (quatenus diximus donationem bonorum factam tacitè, ſeu expreſſè, & principaliter, corruere quando profeſſio eſt nulla, ignaro profitente) cum eiſdem limitationibus, quas *n. 6.* & ſequentibus adhibuimus circa donationem corruentem ob non ſequutam profeſſionem, quia tunc perinde iudicamus, ac ſi nulla prorſus ſequuta eſſet profeſſio; & non minus donatio hæc ſubſiſtet in caſibus, in quibus eſſet valida, ſi non ſequuta foret profeſſio, quàm exiſtente hac profeſſione irrita. Et ita eodem modo limitat hoc Abbas *c. cauſam matrimonij, n. vltim. de probat.* ſicut limitauit *n. 6. & ſequentibus*, quando profeſſio non eſt ſequuta. Quando autem dedicatio bonorum non fuit principaliter, ſed acceſſoriè facta, tunc ſemper corruet exiſtente profeſſione inualida, vt *n. 9.* diximus. 26

Difficultas autem eſt, quando dedicans bona nouit profeſſionem eſſe irritam. Qua in re triplex eſt ſententia. Prima docet valere dedicationem bonorum, ſiue expreſſè, ſeu principaliter, ſiue tacitè, ſeu acceſſoriè facta ſit. Ducitur, quia tunc dedicat bona per modum cauſæ, nempe profeſſionis; cùm ergo norit cauſam eſſe nullam, cenſetur velle in omnem euentum ea bona donare, argumento *l. cuius per errorem. ff. de regulis iuris*. Et ita docent Iacobus Burrigarius *auth. ſi qua mulier, quæſt. 3. C. de ſacroſanctis Eccleſ.* & *ibi* Signorolus *num. 25.* & vterque limitat, niſi dedicans appoſuiſſet conditionem, vt ſi ingreſſus non teneat, ei reddenda ſint bona. 27

Secunda ſententia docet ſemper eſſe irritam bonorum oblationem, ſiue principaliter, ſiue acceſſoriè factam, quamuis profitens conſcius fuerit nullitatis profeſſionis. Ducitur primò, quia cùm ingrediens religionem reputetur ac mortuus, *l. Deo nobis. C. de Epiſcopis, & clericis*, cenſetur quidquid donat, donare causâ mortis, qua non ſequuta, donatio reuocatur *toto tit. ff. de causâ mortis donation.* Secundò, quia cùm donatio hæc fiat causâ profeſſionis, ſicut ea non ſequuta reuocatur, quaſi ceſſante eius cauſa, ita reuocari debet quando profeſſio ſequuta eſt, ſed fuit irrita: actus enim appellatione non venit actus, qui inualidus eſt; & quod nullum eſt, nullum producit effectum: & paria ſunt actum non eſſe, & eſſe nullum, vt hæc omnia ex multis probaui *lib. 3. de matrimonio, diſp. 2. n. 5.* Tertiò, quia taciti, & expreſſi eadem eſt ratio, nec expreſſio eius, quod tacitè ineſt, aliquid operatur *c. ſignificaſti, de electione. l. conditiones, quæ extrinſecus. ff. de conditionib. & demonſtrationibus.* At quamuis ingreſſus religionem non exprimeret, ſe illi dedicare bona, eſſent 28

priam voluntatem Epiſcopatum recuſare, niſi cùm ſuperior compellit, & tunc tantùm eſt vituperabile, cùm inferior pertinaciter reſiſtit ſuperiori præcipienti. Ergo id non acceptare eſt materia voti. Et confirmatur, quia apud hiſtorias inuenimus plurimos, & ſanctitate, & doctrina inſigniſſimos viros recuſaſſe Epiſcopatus ſibi oblatos, multaque media intentaſſe, & ſæpe in cauernis delituiſſe, donec, vel diuina reuelatione, vel ſuperioris iuſſu coacti ſunt Epiſcopatum acceptare, vt fecerunt D. Cyprian. Baſilius, Nazianzenus, Nicolaus Martinus, Ambroſius, Auguſt. Chryſoſt. Gregorius magnus, Anſelmus, Hugo, Laurentius Iuſtinianus, vt conſtat ex Ruffino *lib. 2. hiſt. cap.* 11. & Socrate *lib. 4. cap.* 25. D. Auguſtin. *epiſt.* 148. D. Gregor. *epiſt.* 3. 4. 6. 29. 30. *lib.* 1. D. Antoninus Epiſcopatum Florentinum recuſauit, donec Eugenius IV. ſententiam excommunicationis illi comminatus eſt, niſi acceptaret, & D. Malachias idem fecit, vt ſcribit D. Bernardus in eius vita, D. Cæſarius, D. Edmundus noluit Epiſcopatum Cantuarienſem acceptare, D. Marcus digitum ſibi abſcidit, vt refert D. Hieronymus, & Ammonius ſibi auriculam, vt refert Socrates *lib. 3. cap.* 23. & Palladius *cap.* 12. & D. Ephrem ſe inſanum ſimulauit, ne Epiſcopatum acceptaret, vt refert Sozomenus *lib. 3. cap.* 25. & innumera huiuſmodi exempla ſunt. Atque ideo hanc concluſionem docent Alex. Alenſ. *3. p. quæſt.* 31. *memb.* 4. *art.* 4. §. 1. D. Thomas 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 2. *ad* 3. & *ibi* Caiet. *in fin.* D. Bonauent. 3. *diſt.* 39. *art.* 3. *qu.* 3. *nu.* 55. Hoſtienſ. *ſum. tit. de voto, n.* 4. Archidiac. *c. final.* 22. *quæſt.* 4. *n.* 5. *& cap. vnic. n.* 4. *diſt.* 85. & *ibi* Dominicus, & Præpoſitus, & Turrecrem. *art.* 1. *nu.* 3. Roman. *ſingulari* 501. quod in noua editione eſt 307. Aſtenſis *ſumm.* 2. *p. lib.* 6. *tit.* 43. *art.* 1. *qu.* 6. Abulenſ. *cap.* 30. *Num. qu.* 57. D. Antoninus 3. *part. tit.* 20. *cap.* 2. §. 6. *ad finem.* Sotus *lib.* 10. *de iuſt. qu.* 2. *art.* 2. *ad* 3. Cordub. *ſumm. qu.* 154. Gutierr. *de iuram.* 1. *p. c.* 72. *n.* 4. Valent. 2. 2. *diſp.* 10. *qu.* 3. *punct.* 2. *qu.* 2. *concl.* 1. *fin.* Ribadeneira *de inſtituto Societ.* IESV *cap.* 21. Manuel *tom.* 2. *ſum. c.* 9. *num.* 15.

34 Quinta concluſio. Votum, ſeu iuramentum abſolutè emiſſum non acceptandi Epiſcopatus, quando non conſtat de vouentis, ſeu iurantis intentione, an fuerit includere caſum quo acceptare tenetur, eſt licitum, ac obligat. Ratio eſt, quia in dubio præſumitur id iuramentum emiſſum in caſu licito, cùm in dubio delicti præſumptio fugienda ſit. *l. meritò, ff. pro ſocio*, & benignior interpretatio accipienda, *cap. ad noſtram, de iureiurando.* Item quia cùm quis actum facit, qui poteſt vno caſu eſſe permiſſus, & alio caſu prohibitus, præſumitur factus in caſu permiſſo, vt multis citatis tradit Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 12. *n.* 65. & latiſſimè *lib.* 5. *tota præſumptione* 2. Item quia in dubio ea potiùs interpretatio præſumitur, vt actus valeat, vt ea multis probat Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 29. *n.* 45. *& lib.* 6. *præſumpt.* 4. *n.* 1. *& ſeq.* & ita docent Gloſſa *c. vnic. verb. ſacroſanct. diſt.* 85. & *ibi* Turrecrem. *artic.* 1. *num.* 3. Hoſtienſ. Aſtienſ. Abulenſ. *num. præcedent.* allegati.

35 Hinc deducitur primò, licitum, ac laudabile eſſe votum profeſſorum Societatis IESV, qui promittunt ſe, quantum eſt ex parte ſua, non acceptaturos Epiſcopatum ſponte oblatum, donec accedat præceptum ſuperioris obligantis ad culpam, niſi acceptet. Conſtat ex rationibus, & Authoribus traditis *n.* 36. nec de hoc dubitare licèt, cùm inſtitutum Societatis IESV, in quo votum continetur, ſit à tot Pontificibus approbatum, & ſpecialiter à Greg. XIII. in extrauag. *Aſcendente.*

36 Secundò deducitur, poſſe hos profeſſos non obſtante voto acceptare Epiſcopatum, non tantùm, quando Pontifex, cuius eſt hoc præcipere, iuſſerit acceptare, ſed etiam à fortiori quando præceptum naturale ratione neceſſitatis imminentis ad hoc obligauerit, vt ſi manifeſtè vrgeret Eccleſiæ neceſſitas, nec alius eſſet idoneus ad id munus obeundum. Ratio eſt aperta, quia qua ratione exceptus eſt caſus, quo compulerit præceptum ſuperioris, cenſetur quoque exceptus à fortiori caſus, quo ius ipſum naturæ obligat: dictio enim taxatiua nunquam excludit caſus habentes ſimilem rationem, vt ex multis probat Euerard. *in ſuis topicis, loco à natura dictionis taxatiuæ, nu.* 4. Præterea, quia etiam in dubio intentionis vouentis cenſetur votum hoc emiſſum in caſu licito, vt diximus *n.* 37. nedum dum excepit caſus minoris obligationis. Tandem, quia in hoc caſu acceptare Epiſcopatum ex mortale vt probauimus *n.* 34. Et ita in hoc caſu non obligare hoc votum tradunt expreſsè Hoſtienſ. Archidiac. Aſtenſ. Abulenſ. citati *n.* 32. & conſtat ex doctrina D. Thomæ allegãda *num. ſequenti.* Sed hic caſus rariſſimus eſt, ac difficillimè continget.

Tertiò deducitur, non eſſe licitum his profeſſis acceptare Epiſcopatum, ſecluſa hac præcepti neceſſitate, quando prudenter iudicaretur melius eſſe ſecluſo voto acceptare, quàm non acceptare. Et ideo dum D. Thomas 2. 2. *qu.* 89. *art.* 7. *ad* 2. & Alexand. de Neuo *cap. ſi verò, n.* 21. *de iureiurando*, dicunt hoc votum non obligare, quando expedit acceptare Epiſcopatum, intelligendi ſunt loqui, quando ita expedit, vt neceſſitas præcepti concurrat. Quare optimè dixit Caietan. 2. 2. *quæſt.* 185. *art.* 2. *corpore*, hunc vouentem tranſgredi votum, niſi præcepto compellatur acceptare. Ratio autem huius eſt, quia, vt egregie ait Sot. *lib.* 10. *de iuſt. q.* 2. *art.* 3. *col.* 3. *verſ. ſunt autem*, quamuis eo caſu eſſet melius, ſecluſo voto Epiſcopatum acceptare in ordine ad proximorum vtilitatem, maius enim inde commodum ſpirituale ſperatur, quàm ſi alius non æquè idoneus illum aſſumat, non tamen eſt melius in ordine ad acceptantem, quia periculis prædictis *num.* 33. acceptando ſe exponit; & quamuis bonum commune expedientius ſit particulari, tamen cura illius non huic, ſed ſoli perſonæ publicæ ex officio incumbit; & cùm ſalus ſpiritualis cuiuſcumque ſibi ipſi commiſſa ſit, etſi videat quidpiam poſſe bono communi proficere; ſi tamen timeat, propter ſalutis periculum inde afferri, vt in præſenti moraliter loquendo timendum eſt, conſultius eſt abſolutè non ſe illi committere, niſi præcepto cogente. Adde, quamuis etiam daretur caſus, in quo prudentum arbitrio ſalubrius eſſet huic priuato religioſo acceptare Epiſcopatum, vt priuatus eſt; at vt eſt pars Societatis IESV, ad cuius bonum potiſſimum hoc votum ordinatur, eſt abſolutè meliùs Epiſcopatum non acceptare: & ſic votum in eo caſu eſſet obligatorium. quippe acceptando aperiretur via in Societate dignitates ambiendi, ex quo non modicum detrimentum felix Societatis ſtatus pateretur; ſicut Carthuſiano, vt priuatæ perſonæ conſiderato, conſultius eſſet carnibus veſci, quando iudicio medicorum ad tuendam vitam eo caſu indiget, quia tamen communi religionis, quam profitetur, bono, felicique eius progreſſui expedientius eſt rigidè eam abſtinentiam obſeruare, non tenetur tunc carnes edere, ſed poteſt huic religionis voto vitam poſtponere.

Vltimò deducitur, quid in ea quæſtione dicendum ſit, 38
an ſi emiſſo hoc voto iuberetur profeſſus à Papa acceptare Epiſcopatum abſque vlla Eccleſiæ neceſſitate, teneatur obedire? Hugo relatus ab Hoſtienſ. *ſumma tit. de voto, n.* 4. ait tunc non obtemperandum Papæ quaſi præcipienti aliquid contra votum abſque iuſta cauſa. Cæterùm iure optimo contrarium dicunt Hoſtienſ. *ibi*, & Abulenſ. *c.* 30. *Num. qu.* 58. Aſtenſis *ſumm. part. lib.* 6. *tit.* 43. *art.* 1. *q.* 6. quia in eo voto cenſetur excluſa authoritas Papæ contrarium præcipientis, & ideo nil contra votum agitur acceptando Epiſcopatum eius quomodocumque præcipientis mandato.

Ad argumenta contraria poſita *num.* 32. reſpondetur. Ad primum ex doctrina S. Thomæ 2. 2. *q.* 185. *art.* 1. 39

ad

ad 2. licèt ſtatus Epiſcopalis, & religioſus ad perfectionem pertineant, aliter tamen: Epiſcopatus enim dicitur eſſe ſtatus perfectionis, non quaſi ſtatum perfectionis ſecum afferat, ſed quia illum præſupponit; prærequirit enim hominem perfectum, vt id munus dignè obeat, & illum minus aptum ad eam acquirendam idoneum reddit: at ſtatus religioſus non præexigit hominem perfectum, ſed ad perfectionis aſſequutionem ordinatur. Cùm ergo nemo debeat ſe perfectum exiſtimare, vt Epiſcopatum recipiat, nec temerè credere fore, vt in eo perfectionem acquirat, poterit iure optimo ſe obligare ad non acceptandum Epiſcopatum, niſi obedientia compellatur. Ad ſecundum reſpondetur cum Archiad. *eo c. vnic. n.* 4. & Turrecrem. *ibi art.* 2. *n.* 7. in ſolutione ad contrariam rationem, inquiſitum eſſe, an ille iuramentum non acceptandi Epiſcopatus emiſerit, non quod emittendo deliquerit, ſed vt repellatur gratiâ iuramenti ſeruandi tanquam obligantis, eo quod tunc non occurrebat caſus neceſſitatis, & gratiâ vitandi ſcandali, quod ex tranſgreſſione iuramenti oriri poterat. Ad tertium reſpondimus *n.* 34. Ad quartum conſtat ex dictis *n.* 40. Ad quintum, & confirmationem conſtat ex dictis *hoc lib. c.* 2. *n.* 3. vbi probauimus perfectionem obedientiæ conſiſtere in exequenda ſuperioris voluntate abſq; aliquo præcepto in rebus, quæ in quotidiano vitæ monaſticæ exercitio ſeſe offerunt; ſecus autem in rebus difficillimis, & quæ periculum ſalutis propriæ, & honoris ſecum afferunt. Ad vltimum conſtat ex dictis *n.* 36.

SVMMARIVM.

Cur profeſſi Societatis IESV *emittant votum denunciandi ambientes. n.* 40.

Explicatur quot quæſtiones diſputandæ ſint. n. 41.

An poſſit renunciari iuri, vt quiſpiam denuncietur ſuperiori, non præmiſſa correctione fraterna? refertur quadam ſententia. n. 42.

Poteſt renunciari. n. 43.

An in Societate IESV *delicta occulta deferre ſuperiori liceat, non præmiſſa correctione fraterna? refertur duplex ſententia* 44. *&* 45.

An integrum ſit peccata occulta denunciare ſuperiori, non præmiſſa correctione fraterna, quando creditur vtilius correctus? n. 46.

Quid ſi dubium ſit, & an prudenter ſe gerat, vt Patrem? num. 47.

An poſſit peccatum occultum religioſi Societatis IESV *denunciari ſuperiori, tanquam Iudici, non præmiſſa correctione? num.* 48.

An liceat eum denunciare ſuperiori tanquam Patri, ſi eſt omnino emendatus? n. 49.

An in Societate IESV, *& aliis religionibus liceat peccatum occultum immediatè deferre ſuperiori tanquam Patri, quando non conſtat, an ſubditus ſit plenè emendatus? n.* 50.

Quid in dubio, an ſubditus ſit plenè emendatus? n. 51.

An ſtatutum, vt delicta occulta immediatè deferantur ſuperiori ſit expediens? n. 52.

Quidam ambientes, & quando ſint neceſſariò denunciandi ſuperiori virtute voti, quod emittunt profeſſi Societatis IESV. *Proponuntur probantia non denunciandos occultos, quorum delictum probari nequit. n.* 53.

Denunciandi ſunt ambientes dignitatem in Societate, vel extra etiam non profeſſi. n. 54.

Exigitur moralis certitudo ambitionis. n. 55.

Eſt denuncianda, etſi ſit delictum omnino occultum, & probari nequeat, & ſatisfit contrariis. n. 56.

An idem dicendum ſit, licèt ſub fide ſecreti, & dicta confeſſione, ſi verè confeſſio eſt, detegatur? n. 57.

An opus ſit hanc denunciationem præcedat correctio fraterna, etiam in dubio, an vtilius corrigat ſuperior, & ſit profeſſurus vt Pater? n. 58.

An teneatur profeſſus ratione huius voti denunciare ambientem abſque correctione? n. 59.

Quid ſi dignitatem ambiens ſit emendatus, aut dubium ſit de emendat. n. 60

Poſt num. 60. inuenies ſummaria, quæ deſiderantur.

Quartum votum ſimplex, quod emittunt profeſſi 40
trium, & quatuor votorum in Societate IESV iuxta *p.* 10. *conſt.* § 6. eſt de denunciandis ambientibus, quod quidem poſt emiſſa duo præcedentia vota de non procurandis prælationibus, vel dignitatibus in Societate, vel extra, emittitur ſub hac forma: Tum ſi quem ſciam aliquid prædictorum duorum procurare, promitto illum, rémque totam me manifeſtaturum Societati, vel Præpoſito eius. Ratio huius voti eſt, quia ſaltem huius manifeſtationis timore arceantur religioſi Societatis IESV ab hac ambitione, eáque prorſus à Societate relegetur.

Circa hoc autem votum potiſſima difficultas eſt, an 41
ambientes occulti nulla præmiſſa correctione fraterna; vel iam emendati, ſint ſuperiori denunciandi ex huius voti obligatione? Huic quæſtioni ſatisfieri nequaquam poteſt, niſi alia duplex præmittatur. Prima eſt, an poſſit quilibet priuatus, vel etiam tota communitas cedere iuri, vt poſſint peccata eius occulta denunciari Prælato, nulla præmiſſa correctione fraterna caſu quo eſt præcepto diuino Matth. 18. contento præmittenda eſſet? Secunda, an in Societate IESV liceat quodcumque delictum occultum deferre ſuperiori, nulla correctione fraterna præmiſſa? Quibus præmiſſis deputabitur vltima quæſtio, quæ eſt, an ambientes virtute huius voti ſint denunciandi, an occulti, non præmiſſa correctione fraterna, etiam emendati?

Prima ergo quæſtio eſt. An ſit renunciabile ius obli- 42
gans ad correctionem fraternam ante denunciationem? Hac in re Philiarchus *de officio ſacerdot.* 1. *p.* 2. *lib.* 4. *c.* 14. *ſtatim in princ.* mordicus defendit non poſſe renunciari huic iuri, dicens tanquam omnino falſum explodendam eſſe ſententiam contrarium ſentientium: idque probat primò, quia verior ſententia habet, neminem propriæ famæ dominum eſſe; ergo iuri illius conſeruandæ renunciari non poſſe. Secundò, quamuis ipſe non adducat poteſt in fauorem huius ſententiæ adduci, quod ratio ob quam Chriſtus Matth. 18. præcepit ordinem correctionis fraternæ obſeruari, nempe, vt denunciationi faciendæ Prælato præmittatur correctio fraterna, & inductio teſtium, non fuit præcisè, vt conſulatur famæ proximi cauendo eius infamiam coram Prælato; ſed quod hoc ordine ſeruato meliùs obtinebitur emenda proximi, quæ eſt totus finis correctionis fraternæ: & ita Gloſſa interlinearis ea in verba Matth. 18. *corripe eum inter te, & ipſum ſolum,* eius præcepti rationem reddit his verbis, ne publicè correctus verecundiam perdat, qua perdita in peccato permaneat. Cum ergo, quantumcumque proximus cedat iuri ſuo patiens infamiam ſubſecuturam ex denunciatione Prælato facienda, non præmiſſa correctione fraterna, & inductione teſtium, adhuc finis præcepti ſeruandi ſuum ordinem in correctione fraterna maneat, ceſſio illa iuris non poterit excuſare à culpa denunciantem Prælato, non præmiſſo ordine; quia cùm materia & finis præcepti diuini adhuc perſeueret, non poteſt quis alium ab obligatione huius præcepti excuſare. Quod ſic amplius explico, nam poteſt quidem peccator excuſare alium à præcepto correctionis fraternæ ſibi faciendæ auferens propria voluntate finem huius præcepti, nempe, ſi ita pertinax reddatur, vt nulla illius correctionis ſpes ſubſit; at manente fine huius præcepti, nempe, ſpe emendæ, non poteſt alium eximere ab hac obligatione, quia præcepto diuino tenetur eum corrigere. Cùm ergo cedente aliquo iuri ſuo, vt immediatè eius peccatum deferatur Prælato, maneat finis ſeruandi ordinis in correctione fraterna, non excuſat hæc ceſſio prætermittentem ordinem.

Sed

43 Sed dicendum eſt, cuiuis priuato integrum eſſe, & toti religioni cedere iuri ſuo, vt peccata occulta deferantur ſemper ſuperiori, nulla præmiſſa correctione fraterna, ac proinde ſic deferentem nullius culpæ reum futurum. Probatur, quia ratio potiſſima, qua ductus Chriſtus Saluator noſter inſtituit, quod correctio fraterna præcederet in delictis occultis, ea fuit, ne peccator inuitus patiens ſuæ famæ iacturam manifeſtato ſuperiori ſuo peccato occulto, quaſi deſperans, ac factus ob infamiam, peior efficeretur, ac proinde fruſtraretur correctio fraterna ſuo fine, qui eſt fratris emenda. Quæ ratio omnino ceſſat, quando corrigendus ſponte ſua cedit iuri conſeruandæ ſuæ famæ (cùm iuri cedere poſſe, ſiue ſit dominus ſuæ famæ, ſiue non, probabimus ſtatim:) quia iam nulla iniuria afficitur detecto ſuo peccato ſuperiori; ſcienti enim, & volenti nulla fit iniuria, *regul. ſcienti, de regul. iur. in 6.* Ergo valet prædicta renunciatio, vt excuſetur à culpa omiſſionis correctionis fraternæ, denuncians ea omiſſa peccatum occultum ſuperiori. Et confirmatur hoc exemplo. Sigillum confeſſionis tam arctè à Chriſto inſtitutum eſt, vt facilius fieret confeſſio, ſciente peccatore in nullo euentu abſque ſui ipſius voluntate peccatum ſuum manifeſtandum. Itaque non fuit finis tam arcti præcepti ſola conſeruatio famæ peccatoris; ſi enim hic ſolus eſſet finis, liceret vtique propter bonum commune manifeſtare peccatum auditum in confeſſione: ſed finis fuit maior confeſſionis facilitas. At quia hic finis obtinetur, quando ex ſola licentia confitentis manifeſtatur ſuum peccatum, fatentur omnes validè, & licitè ex confitentis licentia reuelari confeſſionem. Sic ergo quamuis Chriſtus inſtituerit præmitti correctionem fraternam delicti occulti denunciationi, non ob ſolam peccatoris famam conſeruandam, ſed vt ea conſeruata melius obtineatur finis correctionis fraternæ, qui eſt peccatoris emenda, non obſtabit huic fini, quando ex ipſius peccatoris cedentis iuri ſuæ famæ licentia manifeſtatur delictum ſuperiori non præmiſſa correctione fraterna; ac proinde nec cedens huic iuri, nec ipſum ſuperiori deferens peccabit. Et ſicut quando confitens præbet facultatem confeſſori reuelandi ſua peccata, non eximit illum à iuris diuini ſeruandi ſigilli obligatione, ſed tollit materiam præcepti, quæ eſt non reuelare peccata abſque licentia pœnitentis, & ſubinde ceſſat in hoc caſu præceptum: ſic cedens iuri ſuo non eximit denunciantem à præcepto vniuerſali correctionis fraternæ præmittendæ denunciationi, ſed tollit materiam, quæ eſt, vt ea præmittatur, niſi peccator cedat iuri ſuæ famæ. Secundò, quia ſiue quilibet ſit ſuæ famæ dominus, vt multo verior opinio ait, ſiue ſolùm diſpenſator, qualis eſt vitæ, & membrorum, poteſt ex cauſa iuſta, & validè, & licitè cedere iuri ſuo, patiendo famæ iacturam, ductus honeſto fine. Et ideo optimè dixit D. Thomas *2. 2. qu. 73. art. 4. ad 1.* cuiuſque arbitrij eſſe detrimentum ſuæ famæ pati, niſi hoc vergat in damnum aliorum; quod abſque dubio admittunt omnes dicentes hominem eſſe ſuæ famæ dominum. Sed etiam dicendo eſſe ſolùm diſpenſatorem, id patet, quia nemo eſt dominus ſuæ vitæ; at poteſt illam periculo exponere pro cauſa honeſta, vt pro defenſione vitæ hominis Reipublicæ vtiliſſimi. Item pœnitentia ductus ſceleris, mortis pœna afficiendus poteſt ſe Iudici deferre, vt ſui peccati pœnam ſubeat, teſte Soto *de ſecreto, memb. 1. q. 3. in 5. argum. pro concluſ.* Item licitè, iuxta veriſſimam ſententiam, Carthuſian. propter bonum ſuæ religionis patitur vitæ diſpendium abſtinendo à carnibus, quando medici indicant illarum eſum ipſi neceſſarium eſſe, vt vitam tueatur. Cùm ergo religioſus cedat iuri ſuo, volens pati famæ ſuæ diſpendium, reſeruato ſuo delicto occulto ſuperiori, abſque præuia correctione fraterna, ducatúrque honeſtiſſimo fine, nimirum maiori ſubmiſſione, & vtilitate propria & vtiliori, ac efficaciori directione, quam accipiet paternè à ſuperiore conſcio eius peccati, & maiori quadam ſecuritate à recidiuo; faciet non tantùm licitè, & validè, ſed etiam laudabiliter. Et hinc conſtat ſolutio ad primam, & ſecundam rationem, quas adduximus pro prima ſententia *n. 45.* & ideo hanc concluſionem ſuſtinet Bañez *2. 2. q. 55. art. 8. dub. 12.* in reſponſione ad ſecundam partem prioris confirmationis *7. argumento, verſ. iam ad aliud.* Petr. de Ledeſma *2. tom. ſumm. tit. 4. c. 4. poſt concl. 24. diffic. 6. fol. 291.* Valentia *2. 2. diſput. 3. qu. 10. puncto 3. col. 9. §. quintus caſus eſt.* Ribadeneira *de inſt. Societat.* IESV, *c. 14. §. eſto præſuppoſto.*

44 Secunda quæſtio An in Societate IESV liceat quodcumque delictum occultum deferre ſuperiori, nulla correctione fraterna præmiſſa? Qua in re Philiarcus *de officio Sacerdot. tit. 1. p. 2. lib. 4. c. 14.* damnat tanquam impium ſtatutum religionis decernens vitia occulta immediatè deferenda ſuperiori. Ducitur primò, quia etiam fatentes quemlibet eſſe ſuæ famæ dominum, fatentur quoque culpam eſſe illam prodigere: at religioſus cedens iuri ſuo, vt immediatè quodcumque ſuum delictum deferatur ſuperiori, nulla præmiſſa correctione, prodigit famam ſuam, permittens ſe infamari contra diuinum præceptum; ergo peccat. Secundò, quia D. Thomas *quodl. 11. artic. 13.* aſſerit non poſſe tradi generalem regulam propter diuerſas ſubditorum, & Prælatorum conditiones, quando poſſit delictum denunciari Prælato, non præmiſſa correctione fraterna: poteſt enim ſuperior tyrannicè ſe gerere ergo ſubditos, & non eſſe ita prudens, vt confidi poſſit fore, vt paternè corrigat ſubditum. Ergo ſtatutum religionis, vt ſemper delicta occulta manifeſtentur ſuperiori, iniuſtum eſt, vtpotè quod regulam generalem tradit in caſu, in quo tradi non poteſt. Tertiò, quia eſt contra præceptum Chriſti Matth. 18. iubentis correctionem fraternam denunciationi peccati occulti præmitti: nec poteſt dici hoc præcepto non ligari religioſos, cùm ſit generale omnibus fidelibus, & inſtitutum ad cauendum infamiæ proximi, & bona fama maximè ſit religioſis neceſſaria, & potiſſimùm apud Prælatos, qui malam ſubditi opinionem concipientes, plus poterunt ei nocere. Cùm ergo id non liceret manifeſtare cuidam priuato, qui poſſet ſua authoritate prodeſſe ad huius correctionem, niſi præmiſſa huius correctione, vel quando huius correctionis vtilitas deſperaretur; ita etiam non licebit manifeſtare ſuperiori. Quartò, quia D. Thomas *2. 2. q. 33. art. 7. ad 4.* ait, proclamationes, quæ in capitulis religioſorum fiunt, quibus aliqua delicta eorum occulta publicantur, licitas eſſe, quando delicta ſunt leuia, ſecus ſi delicta eſſent grauia: & *in ſolut. ad 5.* ait, religioſos non teneri obedire Abbati præcipienti, vt ſibi denuncietur peccatum occultum fratris, non ſeruato ordine fraternæ correctionis, quia id præceptum eſt aduersùs diuinam legem. Quam doctrinam frequentiſſima Doctorum ſententia amplectitur. Ergo cùm hoc ſtatutum aduerſetur huic doctrinæ, erit iniquum.

Alij autem modeſtiùs loquuntur dicentes ſuppoſita 45
proprij iuris renunciatione, hoc religionis ſtatutum innitens hac renunciatione licitum eſſe, at videri durum, & minus expediens. Ita docent Bañez, & Petrus de Ledeſma *num. ſequenti* allegandi: duplici autem ratione id probant. Prior, quia id ſtatutum rigidiſſimum eſt. Poſterior, quia non leuis perturbationis anſa dabitur in eius executione religioſis non valdè perfectis, videntibus delicta omnia ſua occulta ſuperioribus pateſieri.

Sed vt eam explicem ſententiam, præmitto poſſe im- 46
mediatè, ac nulla correctione præmiſſa, denunciari delictum occultum Prælato, non vt Iudici, ſed vt Patri, quando eſt vir prudens, qui cautè procedit, & ſperatur fore, vt meliùs corrigat, meliúſque ad peccatoris emendam, & cauendum à recidiuo proficiat. Quod etſi non ſit omnino certum, cùm contrarium teneat Adrian. *4. q. de correctione fraterna §. pro huius deciſ.* Sotus *de ſecreto, memb. 2. q. 4. dub. 3. ſtatim in principio,* & Cordub. in eum locum, Nauar. *c. inter verba 11. q. 3. in 2. edit. concl. 2. col. 44. num.*

num. 114. Nauarr. *lib. 2. de reſtit. c. 4. in noua edit p. 2. dub. 12. n. 120.* niſi, inquit, ſit probabile recidiui periculum. At negari nequit eſſe probabiliſſimum, & meo iudicio verius. Ducor autem, quod in correctionis fraternæ præcepto ſint potiùs emenda fratris, & eius ſpirituale bonum ſpectanda, quæ illius finis ſunt, quia, vt docet Ariſtot. 10. *Rhetoricorum, cap. 9.* leges interpretari debent ex vtilitate Reipublicæ non ex legis inſpectione, quæ in litteris eſt. Ergo ſi credatur fratrem meliùs corrigendum per Prælatum, poterit ei id indicari. Secundò, quia maius bonum ſpirituale præferendum eſt damno temporali propriæ famæ ſubditi, etſi id medium non ſit præciſè neceſſarium; ſicut medicus prudenter adhibet acriorem medicinam, ſi multò vtilior ægro ſit, quamuis non ſit ſimpliciter neceſſaria. Vnde rectè D. Thomas, & Doctores ſtatim allegandi aſſerunt, correctionis ordinem in tantum eſſe ſeruandum, in quantum à charitate pendet, ita vt huius ordinis ſeruandi regula ſit charitas ipſa, & quod magis expedire videtur. Sed in noſtro caſu charitatis perfectio exigit, vt immediatè denuncietur Prælato, cùm inde maius bonum ſpirituale fratris redundet; ergo ita fieri licet. Tertiò, quia detrimentum famæ, quod oritur ex denunciatione ſecretò facienda Prælato, tanquam Patri, quando Prælatus prudens eſt, modicum eſt, vt tradunt Ricardus, Roſella, Angelus ſtatim allegandi; quod adeò verum eſt, vt ratione huius modici detrimenti exiſtiment multi non pœnitendæ authoritatis Doctores, non eſſe lethale, peccatum occultum proximi viro ita prudenti detegere, abſque vlla iuſta cauſa; & quando Prælatus ita prudens eſt, vt diximus non minuetur proximi fama ex eius lapſu, quin potiùs ex feruore, quo ad priſtinum ſtatum reſtituitur, eius bona opinio augebitur. Et confirmatur, quia religioſus, vtpote qui perfectionis ſtatum profitetur, non tanti propriam famam æſtimare debet, vt maiori bono ſuo ſpirituali, quod ex denunciatione Prælato facienda conſurgit, eam præferat, cùm fama ſolùm ſibi neceſſaria ſit, vt proximis exemplo eluceat, ſpiritualique augmento eorum deſeruiat, & ſua fama potiùs ſit religionis; ac proinde ipſi non eſt integrum agere aduerſùs auferentem illam, ſed ſolùm religioni, vt infrà dicemus. Quod ſi opponas, non integrum eſſe pecunias modicas alicui auferre propter maius eius bonum ſpirituale, ergo à fortiori non licebit famam lædere, quæ omnibus fortunæ bonis meritò præponitur. Reſpondetur, argumentum non vrgere: quod ſi vrgeat, probaret vtique, nec licere famam illi auferre denuntiando Prælato, quando id ad eius emendam eſſet omnino neceſſarium, quia non licet illi auferre pecunias ob ſimilem neceſſitatem: immò tenetur quiſque pecunias domino reddere petenti ad fornicandum, vel aliud delictum, quod non eſt contra iuſtitiam, perpetrandum. Non ergo vrget argumentum, quia diuerſum eſt in fama, & in alijs bonis temporalibus aliorum enim ablatio non ordinatur ad fratris emendam: at ſecus eſt de ablatione famæ. Obiicies ſecundò, pluris ſubditum ſuam famam facere apud Prælatum, quàm apud alios, quia Prælatus poteſt plus ei nocere; atque ita non modicum eſt hoc famæ detrimentum. Reſpondetur; imprudentem eſſe hanc tanti famæ æſtimationem, ſi Prælatus ſit ita prudens, vt diximus. Tandem ducor, quia hanc ſententiam docent viri grauiſſimi, nempe, D. Thomas *quodlibet. 11. artic. 13.* D. Bonauent. in illud Lucæ 17. *Si peccauerit*, &c. Ricardus 4. *diſtinct. 19. art. 3. quæſtione 1 corpore*, Gerſon 2. *parte. t. de correctione fraterna, alphabet. 34. littera T. verſ. quare ſciendum* Gabriel *in canone Miſſæ lect. 74. lit. V* D. Antonin. 2. *parte. t. 9. c. 6. §. 4* Abulenſ. *c. 18. Matth. quæſtione 98. ad finem* Roſella *verb. inquiſitio*, Angelus *verb. denunciatio. n. 10.* referens VValdenſem & Guillelmum de Mara, & dicens eſſe omnium Doctorum Ordinis Franciſcani; Mayron 4. *diſt. 21. quæſtione 4.* Syluester *verb. correctio. quæſtione 7. & 16.* Tabiena *quæſtione 1. numero 2.* Armilla *num 6.* Aſtenſ. *ſumma, 1. part. lib. 2. tit. 67. art. 6. ad finem.* Auenalo *de correctione fraterna, propoſit. 3.* Graffis 1. *part. deciſ. lib. 1. c. 69 n. 30* Philiarchus *de officio ſacerdotis, t. 1. part. 2. lib. 4. cap. 14. §. cùm autem hucuſque.* Emmanuel Sa *ſumma, verb. correctio. fin* Salmeron *in hiſt. Euang part. 3. t. 11. fol. 612. § 3 ſi hoc ſeruetur, & §. ſeq.* Idem tenent multi viri ſapientiſſimi noſtræ ætatis, vt refert Nauar. tacitis nominibus, *lib. 2. de correctio. c. 4. in noua editione, part 2. numero 112* Ribadeneira *de inſtitut. Societatis* IESV, *cap. 34. §. la tercera porque.* Idem tenent cum hoc temperamento, quando Prælatus melius corriget, Manuel *in ſumma*, vbi de io ordine iuſtitiali. *c. 4. concl. 8. numero 10. fine.* Vega 1. *tomo ſumm. c. 71. caſu 43.* & idem videtur tenere Aragon. 1. 2 *quæſtione 33. art. 7. dub. penult. in fine*, vbi admittit, homini amiciſſimo peccanti poſſe peccatum denuntiari ob melioris correctionis ſpem.

47 Vbi autem dubium eſſet, an Prælatus non meliùs corriget, non poteſt ei peccatum occultum denunciari, non præmiſſa correctione fraterna, vt bene Abulenſ. *numero præcedenti* allegauis. Et idem intelligendum, vbi dubium eſſet, an Prælatus prudenter procederet, & vt Pater, quia in hoc dubio valet poſſeſſio iuris propriæ famæ, quod ſubditus habet, ac præceptum euangelicum in eius fauorem editum, vt denuntiationi cuiuſcumque peccati occulti præmittatur correctio fraterna. Vtrumque tamen intelligendum eſt, niſi vergant crimina in damnum commune, vel alicuius priuati, quia in hoc dubio ea eſſent ſtatim denuncianda; præualet enim bonum commune, & poſſeſſio iuris illius tertij, vt à damno ſibi imminenti præſeruetur.

48 Hinc ſuppoſito, concluſio ſit. Non poteſt peccatum occultum religioſi Societatis IESV denunciari ſuperiori tanquam iudici, non præmiſſo euangelico fraternæ correctionis ordine. Conſtat ex iis, quæ aſſeremus concluſ. 3. in ratione, vbi referemus Doctores concedentes poſſe denunciari Prælato, non præmiſſa correctione fraterna, limitare tamen, quando denunciatur vt Patri. Et de hac denunciatione loquitur D. Thomas relatus *num. 39.* in vltimo argumento, & communis ſententia eum ſequens, & conſtat ex eius verbis *in ea ſolutione ad 4.* ſolam enim proclamationem in Capitulis religioſorum damnat, in qua publicarentur peccata occulta. Quod quàm diuerſum ſit à denunciatione facta occultè ſuperiori, vt Patri, quis non videat? Et *in ſolutione ad 5.* manifeſtè etiam loquitur de denunciatione iuridica: rationem enim reddit his verbis; quia Prælatus non eſt Iudex occultorum, ſed ſolus Deus: & tenet in propriis terminis, loquens de Societate IESV, Ribadeneira *de inſtituto Societatis* IESV *c. 34 §. Todo eſto.* & in ſolutione ad 5. argumentum. Et ratio eſt manifeſta, quia aduerſùs charitatem eſſet, nullo tentato medio leniori ex his, quæ Chriſtus Matth. 18. ad emendam fratris inſtituit, incipere à rigidiſſimo, quale eſt denunciatio iuridica. Præterea, quia Chriſtus hoc tantùm medium inſtituit, quando cætera media tentata nihil profecerint. Tandem, quia licèt in Societate IESV renunciemur proprio iuri, vt delicta occulta immediatè deferantur ſuperiori, adhuc dicendum eſſet, eam renunciationem intelligendam eſſe, non de denunciatione tanquam Iudici, ſed tanquam Patri facta, quia in dubio præſumitur actus ita geſtus, vt ſit minus quàm fieri poteſt onerosus: vt multis citatis probat Menochius *de præſumptionib. lib. 6. tota præſumpt. 9* & ſemper quoque præſumitur geſtus eo modò qui agenti vtilior eſſe poteſt, vt tradit Bartol. *l. gerit, num. 21. ff. de acquirenda hereditate.* Tiraquell. *de retractu lignagier. §. 30. gloſſ. 1. n. 34.* Menochius *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 136. numero 16.* Cùm ergo in renunciatione hac tantùm fiat mentio de denunciatione facienda ſuperiori, & non explicetur, an vt

vt Iudici, an potiùs vt Patri, vt conſtat ex regula 9. generali Societatis Iesv, & immediata quæ eſt 10. *vbi manifeſtare ſe inuicem ſint parati debito cum amore, & charitate*, ac non ſeruetur debitus amor, debitaque fratrum charitas, dum immediatè ſummus rigor ſeruaretur denunciando, vt Iudici.

49 Secunda concluſio ſit. Si conſtet religioſum eſſe prorſus emendatum, ita vt nullum prorſus probabile recidiui periculum ſubſit, eo quod ſcitur omnem occaſionem eſſe ſublatam, & verè, & ex animo delinquentem pœnituiſſe, non tenetur eum denunciare ſuperiori, etiam tanquam Patri. Huic concluſioni videtur contradicere Ricardus 4. *diſt.*19. *art.*3. *quæſt.*1. *corpore*, Gabriel *in canon. Miſſæ, lect.*74. *littera V.* Roſella *verb. inquiſitio.* Angelus *verb. denunciatio, n.* 10. vbi tradunt poſſe occultum peccatum omnino emendatum denunciari ſuperiori; tanquam Patri, eo quod id prodeſſe poſſit ad præcauendum recidiuum. Graffis 1. *part. dec. lib.* 2. *c.*69. *n.*30. idem docet, quando Prælatus denunciare iubet, Gerſon 2. *part. tit. de correct. proximi. alphabet.* 34. *lit. T. verſ. item peccatum.* Cæterùm Doctores hi, vt verum dicant, intelligendi ſunt, quando probabile recidiui periculum ſit, niſi præteritus lapſus indicetur ſuperiori; & conſtat ex illis verbis Chriſti Matth. 18. *Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum* quaſi dicat, nihil ſupereſt amplius, ſed ibi ſiſtendum eſt. Præterea, quia totus ordo correctionis fraternæ, & denunciationis Prælato in delictis occultis, eò tendit, vt frater plenè emendetur. Ergo quando conſtat eum plenè emendatum abſque probabili aliquo recidiui periculo, non eſt vltrà progrediendum denunciando ſuperiori. Et ità generaliter loquendo tradunt D. Thom. *quolib.* 11. *artic.*13. *in ſolutione ad* 3. Adrianus 4. *quæſt. de correctione fraterna, §. pro huius deciſ.* D. Antoninus 2. *part. tit.* 9. *c.*6. §.4. Syluestr. *verb. denunciatio, q.*1. & *ibi* Armilla *n.*2. Sotus *de ſecreto, memb.*2. *quæſtione* 4 *poſt dub.*3. *concluſione* 4. Nauar. *ſumm. cap.*14. *num. vltim. fin.* Caten. *n.*14. *fine*, & *cap. inter verba* 11. *quæſtione* 3. *in* 2. *editione, concluſione* 6 *corol.*44. *n.*113. Aragon. 2.2. *quæſt.*3 *art.*6. *fin.* Valent. 2.2. *diſput.*3. *quæſt.*10. *puncto* 5 *colum.*15 §. *ſed rectius hoc negat* Nauar. *lib.*2. *de reſtit. c.*5. *in noua editione, part.*2. *dub* 12. *n.*110 & videtur clarè ſentire Palud. 4. *diſtinct.*19. *quæſt.*4. *num.*3. vbi ait, correcto fratre ſiſtendum eſſe; & loquendo ſpecialiter de Societate Iesv, tenet Ribadeneira *de inſtituto eiuſdem Societatis, c.* 34. §. *Io quarto.* Quando autem eſt dubium de plena emenda, vel recidiui periculo, dicetur *infrà, n.*54.

55 Tertia concluſio. Licitum eſt ſtatutum Societatis Iesv, vt peccata occulta denuntientur ſuperiori vt Patri, nulla præmiſſa correctione fraterna, quando ſuperior eſt vir prudens, quia medebitur occulte, non manifeſtando delinquentem, nec procedendo ad publicam pœnitentiam, nec delinquens eſt plenè emendatus. Atque idem intelligo poſſe fieri in quauis alia religione, ſeruatis prædictis conditionibus. Non intendo per hanc concluſionem negare præceptum præmittendæ correctionis fraternæ obligare religioſus; verè enim eos, vt quoſcumque fideles, ligat: ſed tantùm intendo regulariter eos illo non obligari; nam cùm ſit affirmatiuum, exigit aliquas circumſtantias, vt obliget, quæ in eo ſtatu rarò contingunt. Probatur ergo primò, quia, vt latè probauimus *num.* 51. quamuis aliquis certus ſit ſua priuata correctione religioſum emendandum, poteſt ea omiſſa denuntiare Prælato, tanquam Patri, quando ſpes eſt fore, vt per Prælatum vtiliùs corrigatur. At id contingit regulariter in religioſis, quia moraliter loquendo ex denunciatione Prælato facienda tanquam Patri, per quam nec poteſt publicè inquirere, nec fratrem punire, ſed ſolùm mederi, multo maior ſpiritualis vtilitas ſequitur, tum in ordine ad bonum commune religionis, tum etiam reſpectu particularis perſonæ: nàm ſi ex fragilitate deficiat, oportet occaſiones præſcindere, illis enim manentibus nulla ratione poteſt vera emenda præſumi, & vix abſque ſuperiore poſſunt auferri, qui eius fragilitatis ignarus exponet occaſionibus ſubditum, ex quibus ruina eius immineat. Si tamen ex malitia lapſus ſit rariſſimè poteſt ex correctione fraterna ſperari emenda, vt ſtatim probauimus: ergo poteſt ſtatim denuntiare Prælato. Secundò, quia quando non ſubeſt probabilis ſpes emendæ ex priuata correctione, fatentur omnes poſſe delictum immediatè deferri ſuperiori. At in religioſis vix præſumitur emenda ex ea correctione: quod optimè docuit Caiet. *in opuſcul.* 1. t. *vlt. in reſponſione* 5. *ad* 1. *dubium*; vbi ait non facilè credendum, religioſum correctione fraterna emendandum, ſed dubitandum potiùs fore, vt fingat ſe emendatum, vt ſocium deludat, denuntiationémque vitet; & interim manebit in peccato de malo in deterius procedens, donec in ſcandalum aliorum prorumpat. Quod optimè docuit Ouandus 4. *d.*19. *poſt propoſit.*18 §. *concludendo dico.* vbi dicens deficiente ſpe emendæ eſſe denunciandum peccatum occultum ſuperiori, tanquam Patri, ſubdit huiuſmodi eſſe religioſos aliqua grauia committentes, & reddit rationem, quia effrontes fiunt, nec ad id ſolent deuenire, niſi aliis peccatis præcedentibus, monaſteria in famæ diſpendium conijciunt, ſimulántque ſe emendari. Et ratio eſt, quia quo aliquis ex altiori, nobilioríque ſtatu deijcitur, ac degenerat, periculoſior eſt lapſus, & multo difficilior emenda; adeò vt D. Chryſoſt. *homil.* 40. *in Matth.* & refertur *cap. quis aliquando, de pœnitentia, diſt.* 1. ſic dicat. Quis aliquando vidit clericum citò pœnitentiam agentem? Sed etſi deprehenſus humiliauerit ſe, non ideo dolet, quia peccauit, ſed confunditur, quia perdidit gloriam ſuam. Vbi Gloſſ. *verb. humiliauerit*, ait humiliatus apparuerit, & *verb gloriam*, ait, monachos deficientes omnibus eſſe deteriores. Quod idem docuit Auguſt. *epiſt.*137. & refertur *cap. penult. diſt.*47. *ibi*, Quomodo difficilè ſum expertus meliores, quàm qui in monaſteriis profecerunt; ita non ſum expertus peiores, quàm qui in monaſterio ceciderunt. Ergo, &c. Tertiò, quia ſi delictum vergat in damnum tertij, aut detrimentum communitatis, fas eſt illud, quantumcunque occultum ſit, denunciare immediatè Prælato, vt fatentur omnes. At grauia religioſorum delicta redundant in maximum religionis detrimentum; cedunt enim in aliorum religioſorum ſcandalum, quod maximè timendum eſt, ob arctiſſimam inter ſe familiaritatem: cedunt etiam in totius religionis infamiam, non enim ſolis peculiaribus delinquentibus ea delicta tribuuntur, ſed toti religioni, & reliqui religioſi ſimiles eſſe putantur, vt tradunt D. Auguſt. epiſt.137. & D. Bonauent. *in regul. Diui Franciſci. quæſt.*16. Nec obſtat ea delicta eſſe occulta, quia meritò eorum publicatio apud ſæculares timenda eſt. Quartò, quia bonum commune anteferendum eſt particulari, & maximè in religioſis, qui ſe totos religioni dedicarunt, omnia ſua iura in illam transferentes. At commune religionis bonum poſtulat delicta occulta denunciari immediatè Prælato tanquam Patri, nihil enim ita eos à lapſibus continebit, quàm noſſe eos poſſe immediatè ad Prælatum deferri. Expedit & communi religionis bono, Prælatum noſſe vitia, & fragilitates ſubditorum, vt vel ſic eos meliùs gubernet, ac lapſuum pericula vitet; & ideo ſancti adeò commendant patefieri Prælato ipſas etiam ſubditorum cogitationes, nullo eis vitio tecto, vt D. Baſilius *in fuſiùs diſputatis. reg.*26. & Caſſianus *l.*4. *de inſtit. renunc. cap.*9 *& cap.*39. *& col.*2. *cap.*10. *&* 11. D. Benedictus *cap.*7. *ſuæ regulæ* ait; Rationabiliter dicitur velle religioſus poſtpoſito priuato ſuæ famæ bono, denunciari immediatè Prælato tanquam Patri eius delicta occulta ob commune, quod inde in religionum bonum redundat. Quintò,

quia

quia apud religioſos non ita exactè ordo correctionis fraternæ, vt apud ſæculares ſeruandus eſt, vt optimè docet citato Gualtero Doctore antiquiſſimo, Altenſis ſum. lib. 2. tit. 67. art. 6. Ricardus 4. diſtinctione 19. art. 3. quæſtione 2. in ſolutione ad 2. Quod idem colligitur ex cap. qualiter, & quando, & cap. 2. de accuſation. vbi relato ordine ſeruando in inquiſitione, accuſatione, & denunciatione, ſic concluditur: hunc tamen ordinem circa regulares perſonas non credimus vſquequaque ſeruandum. Tandem, quia, vt retulimus numero 48. alij ordines regulares hoc ſtatutum habent, vt delicta regularium occulta immediate denuncientur ſuperioribus, nec credendum eſt tot viros religioſos errasse ſtatuendo aliquid contra ius diuinum, vt bene ait Corduba in regul. D. Franciſci, quæſtione 1. cap. 10. ad finem.

51 Quarta concluſio. Idem licet, quando dubium eſt, an ſubditus ſit plene emendatus, vel plenè ceſſarit periculum recidiui, quia in hoc dubio potiùs eſt conſulendum eius bono ſpirituali, religionique vtilitati procurata ſecuriori emenda, tutiorique periculi recidiui cautione, quàm cauendo modico famæ ſubditi detrimento, denunciato ipſo apud ſuperiorem. Quando autem dubium eſſet, an Prælatus prudenter ſe geret, vel denunciationem accipiet tanquam Pater, diximus num. 50.

52 Vltima concluſio. Id ſtatutum eſt quoque expediens, immo vtiliſſimum. Probatur, quia ex dictis in præcedente concluſione ſatis conſtat; quàm ad bonum religionis progreſſum conſeruandum conferat prædictum ſtatutum, & ad religioſi denunciati profectum, ſubmiſſionem vtilitatémque propriam, & vt meliùs à ſuperiori gubernetur, eiuſque recidiuum caueatur. Nec obſtant argumenta contraria adducta numero 48. nam primum non probat, quippe multa alia religionum ſtatuta ſunt rigidiora, vt perpetuò à carnibus abſtinere, dormire veſtitum, indui ſacco aſperrimo, & ſtrictiſſimo, nec tamen ob id dicenda ſunt non expedire. Nec etiam probat ratio ſecunda, quia multo faciliùs & frequentiùs perturbabuntur religioſi imperfecti in aliarum rigidiorum obſeruationum religioſarum executione, quæ quotidianæ ſunt, & tamen adhuc expediunt, & falſum eſt imperfectos experturos eſſe delicta ſua occulta reuelari paſſim ſuperiori, quia nec paſſim delicta grauia ab eis committuntur, nec paſſim nlius ea committi videt, vt ſuperiori indicet. Præterea, quia ſtatutum hoc conuenientiſſima ratione innititur, quia nimirum ſuperior multo meliùs paternè corriget, caoebitque ſubditi recidiuum, vt probatum eſt numero 49. Ad argumenta adducta numero 47. ad primum, tertium, & quartum conſtat ex dictis numero 49. 51. & 53.

53 QVÆSTIO vltima. Quinam ambientes, & quando ſint neceſſariò denunciandi ſuperioris virtute huius voti. Videntur enim ambientes occulti, ac quorum ambitio probari nequit, denunciandi non eſſe, quia nullus tenetur denunciare ad præceptum ſuperioris delicta, quæ probare nequit, vt tradunt communiter Authores in tractatu de denunciatione, & docent multi, quos retuli lib. 3. de matrimonio diſputatione 13. num. 1. Secundò quia cùm denunciatio hæc eò tendat, vt ambientes excludantur à dignitate, idque fieri nequeat, niſi probata ambitione, vt conſtat ex conſtit. Societatis. p. 10. §. 6. ibi, ſolùm redduntur inhabiles ij de quibus probari poteſt dignitatem ambiiſſe. Tertiò, videntur occulti ambientes minimè denunciandi, quia res eſt grauiſſima, nec petit conſtitutio, vt denuncientur ſuperiori tanquam Patri, ſed tanquam Iudici, vt puniat reddendo inhabilem ad dignitatem ambientem; & delicta occulta nequaquam denunciari poſſunt ſuperiori, vt iudici.

Prima tamen concluſio ſit. Profeſſi Societatis tenentur ratione huius voti denunciare quoſcumque eiuſdem Societatis religioſos, ſiue profeſſi, ſiue non profeſſi ſint, ambientes prælationem vel dignitatem in Societate, vel extra. Conſtat ex formula voti; nam vbi duplex votum præmiſſum fuerat, prius non ambiendi dignitatem, vel prælationem in Societate, poſterius non ambiendi illa extra Societatem, ſubſequitur votum præſens, quo promittit profeſſus ſe denunciaturum ambientes aliquid prædictorum duorum. Ergo intelligitur de ambientibus hæc intra, vel extra Societatem. Rurſus cùm vniuerſaliter dicatur, ſi quem ſciam, non reſtringendo ad ſolos profeſſos ambientes, intelligitur votum de denunciandis quibuſcumque religioſis Societatis ambientibus hæc: prætereà, quia mala per hanc denunciationem vitari intenta æquè ſequuntur ex ambitione profeſſi, & non profeſſi. Ergo vtriuſque denunciatio intenditur per hoc votum. Nec obſtat ſolos profeſſos obligari, voto non ambiendi, & hoc votum apponi inter vota à profeſſis emiſſa, vt inde dicendum ſit intelligi de ſolis profeſſis ambientibus denunciandis, quia neutra ratio ſufficiens eſt ad limitandum prædictum votum generaliter emiſſum. 54

Secunda concluſio. Hoc votum tantùm obligat profeſſum, vt denunciet ambientes, quos moraliter certus eſt ambire. Conſtat ex forma voti, in quo dicitur, ſi quem ſciam; non autem dicitur quis ſcire ea, de quibus dubitat, ſed oportet, vt ſaltem habeat certitudinem moralem: ſcire enim aliquid ex Ariſt. 1. Poſteriorum, includit certam cognitionem habere, vnde Innocentius cap. final. numero vnic. verſ. illud autem, petit ad certam cognitionem dubitanter aliquid ſcire; vel vt ait Gloſſ. l. 2. §. idem Labeo, vbi textus ait, ſufficere, ſi quis ſciat, & tamen Gloſſ verb. ſciat, ait, id eſt, vehementer opinetur. Vnde non quæcumque probabilitas huius ambitionis ſufficeret, ſed oportet talem eſſe, vt abſque temeritate aliqua poſſit ambitio iudicari. Hæc enim eſt certitudo moralis, qualis in huiuſmodi rebus exigitur, vt in ſimili probaui ſuprà. 55

Tertia concluſio. Tenentur profeſſus ratione huius voti hanc denunciationem facere, quamuis res adeò ſit occulta vt eam probare nullatenus valeat. Probatur primò, quia quando ambitio præſumitur, ad euitandum aliquod damnum, neceſſe non eſt, vt denuncians poſſit delictum probare; ſicut contingit in impedimentis matrimonij, vt latè probauimus lib. 3. de matrimonio diſputatione 13. numero 2. At huiuſmodi ambitio eſt in graue religionis detrimentum: ergo eſt ſtatim ſuperiori denuncianda. Et confirmatur; nam bonum commune præferendum eſt particulari vniuſcuiuſque: at delictum ambitionis eſt in maxima totius Societatis perniciem & cuiuſuis communitatis; vnde Sotus de ſecreto, membro 2. quæſt. 4. poſt 3. concluſ. dub. 1. numerat inter delicta contra commune bonum ambitionem, & ſubornationem ſuffragiorum in electionibus. Secundò, quia denunciatio hæc non fit tanquam Iudici, nec ordinatur ad punitionem, & reddendum inhabilem ambientem; quia hoc effici non poteſt, niſi probato delicto: ſed fit tanquam Patri, vt proſpiciat bono communi, impediendo ne ille dignitatem ambitam adipiſcatur, qui finis non ceſſat, quantumuis ambitio occulta ſit, ſed pleniſſimè obtinetur ea denunciatione Præpoſito Generali Societatis IESV facta, quia cùm ex eius arbitrio pendeat omnium ſuperiorum electio, ipſe ſolus poterit re cognita, malo ambitionis obuiare. Si verò aliquis de ambitione Generalatus notaretur, eſt denunciandus vicario Generali, aut alicui ex antiquioribus profeſſis, vt habetur 8. p. conſtit. cap. 6. §. 2. vbi in declaratione decernitur rem eam omni ſecretò, & cautione agendam: & latiùs in formula congregationis generalis. §. 21. & 22. Et ex his 56

manet ſatisfactum argumentis contrariis præpoſitis *numero* 58.

57 Quarta concluſio. Tenetur etiam profeſſus ex hoc voto hoc crimen ambitionis denunciare etiamſi detegens dicat, ſe dicere in confeſſione, immo etiamſi genu flexo, factóque ſigno Crucis, & confeſſione dicta hoc ſecretum detegit, dummodo non vero fatendi animo id dicat, quia adhuc non eſt ſigillum confeſſionis: & quamuis de iure naturæ ſimile ſecretum ſeruandum ſit, at id deficit, quando delicta ſub eo ſecreto commiſſa ſunt in damnum communitatis, & pendent in futurum, vt ſupponimus hic contingere, ſicut idem probauimus de impedimentis matrimonij *lib. 5. de matrimonio. diſputatione* 13. *num.* 6. Dixi, vt ſupponimus hic contingere, quia ſi ſe detegens reſipuiſſet, ſuique delicti ambitionis pœnitentia ductus ſe alicui detegeret gratiâ petendi conſilij, vt animæ ſuæ bono conſuleret, nullatenus poteſt denunciari, tum quia huiuſmodi detectio ordinatur ad confeſſionem ſacramentalem, ſicut dum quis ſcribit peccata ſua, vt ea fateatur, inueniens papyrum deperditam tenetur præciſa obligatione ſigilli quaſi ſacramentalis ea detegere, eo quod ſcriptio illa ad confeſſionem ſacramentalem ordinatur. Similiter ergo detectio hæc ordinatur ad confeſſionem ſacramentalem, & quærendum lapſus remedium.

58 Non eſt opus regulariter, vt hanc denunciationem præcedat ſecreta monitio, tum quia in delictis contra bonum commune omnes fatentur non eſſe neceſſarium præmitti hanc correctionem, quia rariſſimè præſumitur eam profuturam, tum etiam, quia *ſupra numero* 50. latè probauimus inter religioſos regulariter non exigi hanc ſecretam monitionem. Et hæc concluſio vera eſt etiamſi dubitetur an ſuperior prudenter procedet, & tanquam Pater, quia in delictis contra bonum commune eſſe faciendam hanc denunciationem, non præmiſſa correctione fraterna, probauimus *n.* 50. Hæc autem ambitio eſt contra bonum commune, vt probauimus *n.* 56.

59 Hinc deducitur, teneri profeſſum ratione huius voti, huiuſmodi ambitionem denunciare non præmiſſa correctione fraterna. Probatur, quia ſe obligat ad denunciandum in quantum licitè poteſt. Cùm ergo licitè poſſit, non præmiſſa correctione fraterna, tenebitur ad id ratione huius voti. Quod etiam comprobat doctrina, quam tradunt Angelus *verb. denunciatio, numero* 10. & Sylueſter *verb. correctio. quæſtione* 7. vbi dicentes poſſe denunciari peccatum occultum immediatè Prælato, qui vtiliùs creditur correcturus, ſubdunt eſſe obligatum ad ita faciendum, quando accedit præceptum ſuperioris. Ergo etiam idem dicendum eſt, quando accedit obligatio denunciandi ex voto.

60 Vltima concluſio, Si dignitatem ambientem certiſſimè conſtet plenè eſſe emendatum, ita vt nullum poſtmodum recidiui periculum probabiliter timeatur, nec ſit aliqua in futurum dependentia, & eius delictum occultum ſit, non tenetur profeſſus ratione huius voti eum denunciare. Ducor primò, quia delinquens ſic plenè emendatus non poteſt licitè denunciari Prælato, vt probauimus *num.* 54. Ergo nec votum poteſt obligare ad eum denunciandum. Et confirmatur, quia votum obligat inſtar legis eccleſiaſticæ de eadem re editæ; at lex eccleſiaſtica iubens delictum denunciari, non comprehendit delictum occultum omnino emendatum, tunc enim ceſſat finis propter quem id præcipitur, qui eſt correctio fraterna, & euitatio damnorum, vt tradunt omnes. Ergo idem eſt dicendum de voto denunciandi. Secundò, probatur ex ipſa voti formula ibi; *ſi quem ſciam procurare vel prætendere*, quia verba de illo ſolùm agunt, qui de præſenti aliquid huiuſmodi molitur: non ergo extendenda ſunt ad eum, qui omnino emendatus eſt. Dixi autem, quando peccatum eſt occultum, quia ſi peccatum fuit publicum, licet emendatum fuerit, ſubeſt adhuc obligatio denunciandi, vt tradit Sotus *libro* 5. *de inſtit. art.* 1. *ad finem corporis, verſ. & hinc ſumenda*, & *de ſecreto, membr.* 2. *quæſtione* 6. *dub. vltimo. poſt* 2. *concluſ.* Quod & communiter tenent Doctores in tractatu de denunciatione; quia tunc denunciatio non ordinatur ad ſolam emendam, ſed ad delicti punitionem, & ſatisfactionem eorum, qui ex delicto ſcandalum paſſi ſunt. Inſuper dixi, ſi nulla ſit in futurum dependentia; poteſt enim contingere, vt ambiens ſit plenè emendatus abſque relapſus periculo, & tamen ex negotiatione præterita res taliter depoſitæ maneant, vt certitudine morali præſumi poſſit fore, vt dignitatem aſſequatur, & tunc votum obligabit ad rem totam Societati, vel eius Generali detegendam, vt impediatur dignitatis conſecutio ambitioſè procurata quod eſt finis, vt conſtat ex *p.* 10. *conſtitut.* §. 6. Et confirmatur, quia ideo *p.* 8. *conſtitut. cap.* 6. §. 2. vbi agitur de Præpoſiti Generalis electione, præcipitur omnibus ſub excommunicationis latæ pœna, vt illos omnes denuncient, quos nouerint tale munus affectaſſe, vel affectare, obligando tantùm denunciare ſic ambientes ab obitu Generalis præteriti, vſque ad electionem præſentis; quia donec Generalis electus ſit, præſumitur dependentia ambitionis præteritæ quoad ſuum effectum: quando autem dubium eſt, an plenè ſit emendatus, vel an ceſſarit omnino recidiui periculum, eſt vtique denunciandus ſine præmiſſa correctione fraterna, quia id in omnibus delictis probauimus *num* 56. nedum in hoc quod eſt contra votum commune.

SVMMARIVM.

Cur profeſſi Societatis promittant, ſi in Epiſcopos eligantur audire conſilium Generalis, vel alicuius ab eo deputati. num. 61.

An ſint iam electi Epiſcopi ſubditi Generali Societatis IESV, *aut teneantur audire & ſequi eius conſilium? numero* 62.

An hoc conſilium ſit circa ſolam rectam Epiſcopatus adminiſtrationem. n. 63.

Vltimum votū ſimplex, quod emittunt profeſſi trium vel quatuor votorum Societatis IESV, iuxta eius conſtitutiones, *p.* 10. §. 6. emittitur ſub hac forma. Inſuper promitto ſi quando acciderit, vt hac ratione in præſidem alicuius Eccleſiæ promouear, pro cura, quam de animæ meæ ſalute, ac recta muneris mihi impoſiti adminiſtratione gerere debeo, me eo numero, ac loco habiturum Præpoſitum Societatis generalem, vt nunquam conſilium audire detrectem, quod vel ipſe per ſe, vel quiuis alius de Societate, quem ad id ipſe ſibi ſubſtituerit, dare mihi dignabitur: conſiliis verò huiuſmodi ita me pariturum ſemper eſſe promitto, ſi ea meliora eſſe, quam quæ mihi in mentem venerint, iudicabo. Cuius voti non ea eſt ratio vt dicitur *eo.* § 6. quod profeſſus Societatis IESV creatus Epiſcopus ſit ſubditus alicui ſuperiori è Societate; eſt enim ab obedientia cuiuſcunque ſuperioris, etiam Generalis exemptus, ſolique Papæ ſubditus, vt diximus generaliter de omnibus religioſis ad Epiſcopatum prouectis hoc *lib.* 6. *c.* 6. *n.* 2. ſed quia ſponte ſua ſe profeſſus obligat ad habendum conſiliarium, eiuſque conſiliis ſtandum, quando ea ad Dei obſequium magis conferre cenſuerit: eſt enim valdè expediens in quocunque regimine bonos, prudenteſque viros, qui ſibi conſulant, habere, vt latè proſequitur Philo *lib. de creatione Principis*, & Patricius *lib.* 6. *de Regno, & Regis inſtitut. tit.* 6. 61

Hinc

62 Hinc ſequitur, profeſſum Societatis ad Epiſcopatum promotum, quamuis non teneatur obtemperare Præpoſito Generali, vel alicui per eum deſignato, tanquam ſuperiori, teneri tamen audire conſilium Præpoſiti Generalis, vel alterius per eum deſignati, illúdque ſequi, ſi melius eſſe iudicauerit; quia id expreſſe in hoc voto promiſit.

63 Intelligitur autem hoc votum audiendi conſilium, illúdque meliùs iudicatum ſequendi, non tantùm circa adminiſtrationem redditunm, & aliarum rerum ad Epiſcopale munus pertinentium, ſed etiam circa ſpiritualem propriæ perſonæ progreſſum. Conſtat, tum quia ſpiritualis hic progreſſus ad rectam ſubditorum gubernationem valde conducit; integritas enim præſidentium ſalus eſt ſubditorum, vt docet D. Leo *epiſtol.* 85. & refertur *cap. miramur.* 61. *diſt.* tum etiam, quia formula votorum vtrumque clare explicat illis verbis relatis *num.* 64. ibi, *pro cura quam de anima mea ſalute, ac recta muneris mihi impoſiti adminiſtratione gerere debeo.*

EXPLICIT LIBER VI. DE VOTO ſolemni obedientia.

LIBER SEPTIMVS
DE VOTO PAVPERTATIS.

CAPVT PRIMVM.

De poteſtate, quam nouitius, vel volens ingredi religionem, habet ad diſponendum per viam donationis, aut renunciationis, de propriis bonis, attento iure antiquiori.

SVMMARIVM.

Quot quæſtiones diſputandæ ſint. n. 1.

An donatio facta à nouitio, vel volente ingredi religionem, ſit firma, nec reuocetur non ſequuta profeſſione, attento iure antiquiori, pendeat in foro conſcientiæ ab eius intentione num. 2.

Quando de intentione hac non conſtat, ſtandum eſt in vtroque foro præſumptioni fori externi. n. 3.

Qualis intentio præſumatur in dubio, vt ſit reuocetur donatio, aut renunciatio profeſſione non ſequuta. Referuntur variæ ſententiæ. n. 4. & 5.

Explicatur ſententia Authoris. n. 6. 7. & 8.

Quid ſi ea donatio non fuit facta principaliter, ſed acceſſoriè cum perſona? n 9.

Quid ſi vrgeant coniecturæ ad præſumendum donationem hanc abſolutè factam eſſe? n. 10.

An ſit huius coniectura ſufficiens, quando non in ingreſſu, ſed interuallo eſt facta donatio? n. 11.

Quantum dicatur hoc interuallum n. 12.

An nomine huius ingreſſus intelligatur ſola profeſſio? num. 13.

Quid ſi donatio non fieret ipſi religioni, ſed alij? numer. 14.

An exigatur, vt nouitius exiens poſſit recuperare bona donata, vt proteſtatus ſit tempore donationis velle experiri religionem? n. 15.

Quid ſi vſus explicet donationem eſſe abſolutam? vbi de vſu obligationis, quem ſeruant moniales apud Italos? num. 16.

Vtrùm ſicut prædicta donatio caſſatur egreſſo nouitij, ita caſſetur eius morte tempore nouitiatus? numer. 17.

An donatio hæc nouitij poſſit reuocari ab eo perſeuerare volente in religione? n. 18.

An valeat donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum facta contemplatione ingreſſus in religionem? num. 19.

1 ANTEQVAM de facultate diſponendi, quam habent profeſſi, diſputemus, tractandum eſt de facultate, quam habent nouitij, aut volentes religionem ingredi; & cùm diſpoſitio hæc poſſit fieri donatione, aut teſtamento, inſuper aut circa bona temporalia, aut circa beneficia eccleſiaſtica, quæ poſſident ſeorſim de his omnibus hoc capite, & duobus ſequentibus agendum eſt. Et quia nonnulla, quæ attento iure antiquiori vera erant, immutata ſunt per Concilium Tridentinum, priùs dicemus quid iure antiquo verum eſſet; deinde, quid iure nouiori Tridentino immutatum ſit, explicabimus. In præſenti ergo tractandum eſt de donatione, ſeu renunciatione bonorum quæ fit à nouitio, vel volente ingredi religionem. In qua re triplex eſt quæſtio. Prima eſt de firmitate donationis huius quando nouitius egreditur, aut ante profeſſionem moritur. Secunda de firmitate huius donationis, quando profeſſus eſt, at profeſſio fuit irrita. Tertia de firmitate huius donationis factæ in religione Societatis IESV.

QVÆSTIO prima. An donatio facta à nouitio, vel volente in nouitiatum ingredi, ſit omnino firma attento iure antiquiori, ita vt eo exeunte, vel moriente ante profeſſionem minimè reuocetur? Punctus difficultatis huius eò pertinet, an donatio hæc cenſeatur in dubio facta inter viuos, ac proinde ſit omnino irreuocabilis? an potiùs aſſimiletur donationi causâ mortis, cenſeaturque facta contemplatione profeſſionis, quæ mors mundana, & ciuilis eſt; atque adeò ſicut donatio facta mortis naturalis causâ vim non habet, donec mors ſequatur, ita donatio hæc non ſit firma, nec aliter valeat, niſi ſequuta profeſſione? Et quidem quod ad forum conſcientiæ attinet, ſi conſtat intentionem donantis fuiſſe donare causâ ſolius ingreſſus, pendet donationis firmitas ex profeſſione ſubſequuta, ac proinde nouitio exeunti ſunt reſtituenda donata, quia videtur donaſſe causâ mortis mundanæ, quæ ſubſequuta non eſt: & è contrà ſi conſtat donationem non intuitu ingreſſus factam, non recuperabit, cùm fuerit donatio pura inter viuos. Atque ita docent Angelus *verbo nouitius, n. 10.* & *ibi* Tabiena *qu. 12. num. 13.* Armilla *nu. 16.* Syluester *verbo religio. 4. quæſt. 10. & verbo religio. 5. qu. 12.* 2

3 Quando autem de intentione hac non conſtat, ſtandum eſt præſumptioni iuris in vtroque foro, ac proinde in foro conſcientiæ id ſeruandum eſt, quod in foro cauſarum in hoc euentu præſumitur, vt probauimus *lib. 1. huius tractatus, c. 10. n. 13.*

Difficultas

4 Difficultas ergo eſt, qualis præſumatur hæc donatio in hoc dubio. Aliqui abſolutè docent, nouitium exeuntem eam reuocare non poſſe, ac proinde cenſere videntur aſsimilari donationi inter viuos, quia in dubio, vbi nulla mentio fit mortis, præſumitur donatio facta inter viuos, vt tradit Gloſſa communiter recepta, *l. ſera. 42. in principio, verbo videri ff. de mortis cauſ. donat.* per illum text. §. *cùm pater*, ibi, *eum autem, qui abſolutè donaret, non tam mortis cauſa, quam morientem donare.* Vbi Gloſſa *verb. morientem*, ait eam donationem eſſe inter viuos, vt clarè decidit ille textus. Si ergo donatio à moriente facta præſumitur inter viuos, eo quod nulla mentio mortis facta ſit, ſimiliter præſumitur donatio inter viuos, & non cauſa mortis mundanæ factæ, quæ fit à nouitio, aut volente religioſum inſtitutum capeſſere, quoties non exprimitur eam fieri cauſa profeſſionis; ac ſubinde firma manebit, quamuis profeſſio non ſubſequatur. Atque ita docet Gloſſa finalis *in vltima ſolutione. cap. quod a te. de clericis coniugatis.* Hoſtienſ. *c. in præſentia. n. 14. verb ſe, & ſua, de probationibus.* Morquechus *de diuiſione bonorum, lib. 4. c. 5. n. 34.* quod idem docere videntur Ananias *dicto cap. quod a te. numer. 6.* Bertrandus *conſ. 135. num. 1. volum. 5. in priori parte*, dum abſolutè docent, nouitium exeuntem non recuperare hanc donationem, niſi contemplatione ingreſſus donarit.

5 Alij autem abſolutè docent, donationem hanc præſumi factam contemplatione ingreſſus, ac proinde profeſſione non ſubſequuta euaneſcere, quia quamuis alias nulla mentione mortis facta cenſeatur in dubio donatio inter viuos, ac irreuocabilis; at in hoc euentu præſumitur contemplatione ingreſſus in religionem facta propter actum proximum, & ideo ceſſare non ſequuta profeſſione. Atque ita docent Hoſtienſis *cap ſtatuimus. num. 4. de regularibus, & ibi* Ioannes Andreas *nu. 2.* Anchar. *num. 7.* Anton. *num. 2.* Abbas *num. 4.* Anan. *nu. 6.* idem Anton. *cap. quod à te. num. 9. de clericis coniugatis. & ibi* Ioann. Andr. *num. 7.* Hoſtienſ. *num. 4.* Anchar. *nu 9.* Hinc *num. 2.* Decius *cap. in præſentia, in noua editione. n. 183. ibi* Pariſius *num. 187.* qui dicunt huic donationi ineſſe tacitam conditionem, ſi ſequatur profeſſio, & ſic ceſſare non ſequuta profeſſione, quaſi deficiente conditione. Iaſon *authent. ſi qua mulier. num. 60. C. de ſacroſanctis Eccleſ.* Natta *conſ. 180. nu. 5. vol. 1.* aſſerens donationem hanc cenſeri factam ex ingreſſu tanquam ex cauſa finali, & ita eo ceſſante ceſſare. Gregorius Lopez *l. 3. verb puede titulo 7. part. 1.* Hondedeus *conſ. 73. n. 10. & 11. vol. 2.* Manuel *quæſtionum regul. tomo 2. qu. 80. art. 2.* & explicat Ananias, ſiue donet omnia bona, ſiue vnam rem.

6 Cæterùm placet media ſententia, vt non quæcumque huiuſmodi donatio cenſeatur cauſa ingreſſus facta, nec eius firmitas pendeat à futura profeſſione, ſed quando donatio eſt notabilis, vt omnium bonorum; quod nulla ſit ratio probans, quamcumque modicam huiuſmodi donationem præſumi cauſa profeſſionis factam. At quando donatio eſt immenſa omnium bonorum, ratio ipſa cogit ad hanc præſumptionem capiendam: non enim veriſimile eſt, fore vt quiſquam ſuis omnibus bonis ſe ſpoliaret, niſi cauſa profeſſionis religionis. Atque ita docent Abbas *cap. quod à te. num. 6. de clericis coniugatis, & cap. cauſam matrimonij n. vltim. de probation.* Roſella *verbo religio. 4 nu. 11.* Cardin. *cap. ſtatuimus. quæſt. 4. de regular. & dicto cap. quod a te num. vnica. oppoſ. 4.* Syluest. *verb. religio. 4. quæſt 10. & verbo religio. 5. quæſt. 12.* Angelus *verbo nouitius. nu. 10.* Tabiena *ibi. quæſt. 12. num. 13.* Armilla *n. 16.* Surdus *conſ. 333. num. 62. vol. 3.* Azor *tomo 1. inſtit. moralium. lib. 12. cap. 3. quæſ. 3. fine.*

7 Atque idem cenſendum eſt quando maioris partis bonorum donatio eſſet, quia amiſſio maioris partis bonorum æquiparatur amiſſioni omnino bonorum. *cap. de reſtitutione ſpoliatorum, in 6. in fin. principij. & l. propter litem in princ. ff. de excuſat. tutoris.* & ita notat Abbas *eo. c. cauſam matrimonij. n. vltimo.*

Idem quando ille aliqua non modica donauit, quia non videtur in dubio aliqua notabili bonorum parte ſe velle priuare, niſi ob cauſam ingreſſus. Ita Cardinal. *cap. quod a te. num. vnico. in oppoſ. 4. de clericis coniugatis.* 8

Hæc tamen ſententia eſt quadrupliciter temperanda. Primo, vt intelligatur quando dedicatio bonorum fuit expreſsè, & principaliter facta: nam ſi fuit tacitè, ſeu acceſſoriè, nullatenus ſubſiſtit; ſed in totum corruet, ſiue ſit modica, ſiue magna, ſicut probabimus *numero 28.* quando eſt ſequuta profeſſio, ſed inualida, etiam profitente conſcio nullitatis profeſſionis, nedum quando nulla prorſus profeſſio fuit ſequuta. Quando autem fiat hæc donatio acceſſoriè; & quando principaliter, dicemus *numero 22.* & duplici ſequenti. 9

Secundò temperatur, niſi vehementiores coniecturæ vrgeant ad præſumendum donationem hanc abſolutè factam, & non contemplatione ingreſſus monaſterij; tunc enim coniecturæ illæ vincent, & præſumetur abſolutè facta, nec reuocabitur profeſſione non ſequuta, quia vna præſumptio eliditur per alias fortiores, Menochius *de præſumpt. lib. 3. præſumpt. 132 num. 84. & lib. 5 præſumpt. 21. num. 22. & lib. 6. præſumpt. 64 num. 45.* Atque ita docent Abbas *cap. cauſam matrimonij n. vltim. de probat.* Roſella *verb. religio. 4 num. 11.* Syluester *verb. religio. 4. quæſt. 10.* 10

Huiuſmodi verò coniectura eſt, quando non ipſo ingreſſus religionis puncto, ſed ex interuallo donatio hæc facta ſit, quippe interuallum illud coget præſumere eam non cauſa ingreſſus factam. Sic Abbas, Roſella, & Syluester *num. præced.* allegati; idem Syluester *religio 5. quæſt. 12. num. 13.* Manuel *quæſt. regular. tomo 2. q. 80 art. 4.* 11

Quantum autem interuallum debeat eſſe ad hanc præſumptionem capiendam, non explicant hi Doctores; ſed Abbas, Roſella, & Syluester *num. 10.* allegati videntur exigere, vt in ipſomet religionis ingreſſu donatio facta ſit; vt præſumatur contemplatione illius facta, interuallum autem eſſe, quando non in ipſo ingreſſu: quia dicunt, quando non in ipſo ingreſſus puncto, ſed ex interuallo. Sed Ananias *cap. quod a te. num. 5. de clericis coniugatis*; dicit; ſi ſtatim vel modico tempore ante ingreſſum, cenſetur contemplatione ingreſſus. At Manuel *num. præcedent.* allegatus ait; quando longè ante ingreſſum donatio fieret, capi hanc præſumptionem, vt non cenſeatur facta contemplatione ingreſſus; vnde eam capi cenſet, quando paucis antè diebus. Idémque quamuis dubius, cenſet Beroius *cap. in præſent. num. 156. de probat.* At exiſtimo interuallum hoc non metiendum iuxta proximitatem ad tempus ingreſſus, ſed tunc dici in ipſo ingreſſus puncto factam, quando donans firmiter apud ſe ſtatuit religionem ingredi. Quia tunc cauſa ingreſſus, & vtpote qui ſtatum paupertatis elegit, videtur ſe ſpoliare bonis. Quando autem dubium eſſet, an poſt tale punctum, an potiùs ante donatio facta ſit, præſumitur ex proximitate ad ingreſſum facta poſt tale propoſitum; vt quando longè ante ingreſſum cenſebitur facta nondum eo propoſito concepto. Et ita intelligendi ſunt Doctores prædicti hanc præſumptionem ex proximitate ad ingreſſum ponderantes, ſicut in ſimili tractantes Doctores, quando teſtamentum in ſæculo factum, in quo religio inſtituta non eſt; cenſeatur reuocari per ingreſſum religionis (vt referemus *cap. 3. num. 32.*) dicunt, quando teſtans tempore teſtamenti cogitabat de ingreſſu, cenſere velle religionem excludere; atque ita non reuocabitur, ſecus quando non cogitauit. In dubio autem an cogitarit, nécne, dicunt 12

hæc oblatio bonorum expreſſa poteſt fieri dupliciter: priori modo tanquam acceſſoria, quæ vocatur à Doctoribus etiam tacita, quia eſt ſola expreſſio dedicationis, quæ tacitè ineſt eo modo, quo ineſt: poſteriori autem æquè principaliter cum perſona.

22 Quando verò dicatur æquè principaliter facta, & quando acceſſoriè, non conſtat inter Doctores. Quidam enim ſic diſtinguunt: ſi dedicatio bonorum exprimatur per dictionem (*cum*) eſt dedicatio acceſſoria, & fit eo modo, quo tacitè inerat, vt ſi dicat ingrediens; offero me cum meis bonis: ſi autem exprimatur per coniunctionem (*&*) erit dedicatio bonorum æquè principalis, quia præpoſitio (*cum*) habet ſuapte natura coniungere acceſſoriè, & non principaliter, vt *l. 1. & 2. ff. de peculio legato*, & *§. ſi quis ancillas. Inſtit. de legatis.* aptè probatur, vbi textus decidit ſeruo legato cum peculio, extingui legatum peculij, ſeruo alienato, vel manumiſſo, vel mortuo: & reddit rationem, quòd legatum peculij fuerit acceſſorium legato ſerui. Ergo dictio (*cum*) habet coniungere acceſſoriè. Et confirmatur, quia *l. 3. & 4. ff. eodem tit.* & *eod. §. ſi quis ancillas*, dicitur, legata ancilla cum ſuis natis, deberi natos legatario, ancilla perempta, vel manumiſſa, quod ſint duo legata principalia vbi Gloſſa *eod. §. ſi quis ancillas, verb. extinguitur*, & *ea l. 3. ſtatim in principio*, & *ea l. 4. fin.* dicit eſſe ſpeciale, vt (*cum*) ſumatur ibi pro (*&*) atque ita vtrumque legatum ſit principale, idque contingere propter hominis dignitatem, ne homo homini acceſſorius ſit. Ergo regulariter dictio (*cum*) habet coniungere acceſſoriè; dictio autem (*&*) coniungere principaliter. & *l. ſi cui fundum 5. ff. de fundo inſtructo.* vbi idem diſcrimen ponitur inter hos legandi modos, lego fundum, & inſtrumentum, vel, lego fundum cum inſtrumento. Atque ita docent Bartolus *authent. ingreſſus, in prima lectura, num 14. & 15. in a num. 30. & 31. C. de ſacroſanctis Eccleſ.* & *l. 3 ff. ſi pendente appellatione.* & *l. 2. ff. de verborum ſignificatione* & *dicta l. ſi cui fundum.* Angel. *eod. § ſi quis ancillas.* & *tractatu de maleficiis, verbo publicanus.* Abbas *c. querelam, notab. 2. de ſimonia.* Iaſon *ea auth. ingreſſi, n. 39. 40. & 41.* Paulos *n. 20.* Roſell. *n. 12.* Imola *cap. in præſentia, n. 33. de probationibus.*

23 Sed aduersùs hanc diſtinctionem inſurgit Decius eam reprobans, *authent. ingreſſi, num. 23. C. de ſacroſanctis Eccleſ.* atque ſolam ſubiectam materiam eſſe conſiderandam, quia ſi res ex ſua natura venit æquè principaliter, ita veniet, ſiue dicatur per (*&*) ſiue per (*cum*) & ſi ſuapte natura venit acceſſoriè, ita veniet vtrouis modo dicatur. Probat ex *l. Titia textores 36. §. nihil diſtat ff. de legatis primo.* vbi dicitur, nihil diſtare, vtrùm ita legetur; Titio, & Mæuio, an ita; Titio cum Mæuio; vtrobique enim eſt coniunctio in legatum. & *l. ſi quis inquilinus 115. §. 1. verſ. ſi ita legatum:* vbi dicitur vtrumque legatum eſſe; quando domus, & fundus, aut quando fundus cum domo legatur. Secundo, quia *authentica ingreſſi*, dicitur ingredientem religionem ſe, & ſua dedicare; & tamen eſt certum non principaliter, ſed acceſſoriè, & tacitè venire ſua. Verùm his non obſtantibus non recedendum eſt à communi diſtinctione propoſita *numero præcedenti*, nec obſtat *l. Titia. §. nihil diſtat*, quia, vt diximus *num. præcedenti*, id eſt ſpeciale propter dignitatem hominis; neque etiam obſtat *dicta l. ſi quis inquilinus, verſ. ſi ita legatum:* nam reſpondetur cum Gloſſa *l. ſi cui fundum. 5 ff. de fundo inſtructo, verb. nihil intereſt*, quantum ad hoc non eſſe differentiam inter vtrumque legandi modum, quia ſemper vtrumque eſt legatum. Eſt autem differentia, quia cùm legatur per dictionem (*&*) vtrumque eſt legatum æquè principale, ac proinde perempto altero, alterum debetur: at cùm legatur per dictionem (*cum*) eſt legatum acceſſorium, & perempto principali non debetur. Quæ quidem differentia eſt aperta in *ead. l. ſi cui fundum:* nam in illius principio dicitur, nullam eſſe differentiam ſiue legetur fundus, & inſtrumentum, ſiue fundus cum inſtrumento; & in fine dicitur diſcrimen quoad extinctionem legati. Nec etiam obſtat *authent. ingreſſi*, quia, vt bene aduertit *ibi* Iaſon *num. 39.* ea verba ſunt Irnerij, qui malè tranſtulit: nam *§ illud. authent. de monachis*, vnde deſumitur, tantùm dicitur; bona ſequi monachum.

Nec approbo regulam, quam tradit Gloſſa *ea authent. ingreſſ. in 1. ſolutione*, vbi ait attendendum eſſe verborum ordinem, vt ſi oblatio incipiat à rebus, eſſe expreſſam, & æquè principalem bonorum oblationem; ſecus, ſi incipiat ab oblatione perſonæ. Nam eam reprobat Baldus *ea authent. ingreſſi, n. 25.* & *ibi* Paulus *num. 20.* quia cùm oblatio perſonæ, ſit cauſa, & oblatio bonorum, effectus, ſemper præcedit illa ſecundùm ordinem rationis, quamuis ſecundùm verborum ordinem poſtponatur. 24

His ergo præmiſſis concordant vniuerſi Doctores, ſiue dedicatio bonorum ſit tacita, ſeu expreſſa acceſſoriè ad perſonam, ſiue fuerit expreſſa principaliter, dedicationem non tenere, ſi dedicans bona ignorauit vitium profeſſionis. Ratio eſt, quia cùm donatio hæc procedat ex errore cauſæ finalis profeſſionis, ratione cuius præſumitur facta in dubio, vt probauimus *n. 6.* caſſabitur ex falſitate cauſæ finalis, ſicut caſſatur quando non eſt aliqua profeſſio ſequuta, vt probauimus eodem *n. 6.* quia, vt dicemus *n. 28. argumento* a. idem eſt non eſſe actum, & actum eſſe nullum. 25

Eſt autem intelligendum hoc (quatenus diximus donationem bonorum factam tacitè, ſeu expreſsè, & principaliter, corruere quando profeſſio eſt nulla, ignaro profitente) cum eiſdem limitationibus, quas *n. 6.* & ſequentibus adhibuimus circa donationem corruentem ob non ſequutam profeſſionem, quia tunc perinde iudicamus, ac ſi nulla prorſus ſequuta eſſet profeſſio; & non minus donatio hæc ſubſiſtet in caſibus, in quibus eſſet valida, ſi non ſequuta foret profeſſio, quàm exiſtente hac profeſſione irrita. Et ita eodem modo limitat hoc Abbas *c. cauſam matrimonij, n. vltim. de probat.* ſicut limitauit *n. 6. & ſequentibus*, quando profeſſio non eſt ſequuta. Quando autem dedicatio bonorum non fuit principaliter, ſed acceſſoriè facta, tunc ſemper corruet exiſtente profeſſione inualida, vt *n. 9.* diximus. 26

Difficultas autem eſt, quando dedicans bona nouit profeſſionem eſſe irritam. Qua in re triplex eſt ſententia. Prima docet valere dedicationem bonorum, ſiue expreſsè, ſeu principaliter, ſiue tacitè, ſeu acceſſoriè facta ſit. Ducitur, quia tunc dedicat bona per modum cauſæ, nempe profeſſionis; cùm ergo norit cauſam eſſe nullam, cenſetur velle in omnem euentum ea bona donare; argumento *l. cuius per errorem. ff. de regulis iuris.* Et ita docent Iacobus Butrigarius *auth. ſi qua mulier, quæſt. 3. C. de ſacroſanctis Eccleſ.* & *ibi* Signorolus *num. 25.* & vterque limitat, niſi dedicans appoſuiſſet conditionem, vt ſi ingreſſus non teneat, ei reddenda ſint bona. 27

Secunda ſententia docet ſemper eſſe irritam bonorum oblationem, ſiue principaliter, ſiue acceſſoriè factam, quamuis profitens conſcius fuerit nullitatis profeſſionis. Ducitur primò, quia cùm ingrediens religionem reputetur ac mortuus, *l. Deo nobis. C. de Epiſcopis, & clericis*, cenſetur quidquid donat, donare cauſâ mortis, quæ non ſequuta, donatio reuocatur *toto tit. ff. de cauſâ mortis donatione*. Secundò, quia cùm donatio hæc fiat cauſâ profeſſionis, ſicut ea non ſequuta reuocatur, quaſi ceſſante eius cauſa, ita reuocari debet quando profeſſio ſequuta eſt, ſed fuit irrita: actus enim appellatione non venit actus, qui inualidus eſt; & quod nullum eſt, nullum producit effectum & paria ſunt actum non eſſe, & eſſe nullum, vt hæc omnia ex multis probaui *lib. 3. de matrimonio, diſp. 2. n. 5.* Tertiò, quia taciti, & expreſſi eadem eſt ratio, nec expreſſio eius, quod tacitè ineſt, aliquid operatur *c. ſignificaſti, de electione. l. conditiones, quæ extrinſecus. ff. de conditionib. & demonſtrationibus.* At quamuis ingreſſus religionem non exprimeret, ſe illi dedicare bona, eſſent 28

tacitè dedicata per profeſſionem: ergo expreſſio illa nihil operatur. At tacita dedicatio nullum habet effectum quando profeſſio eſt irrita, etiamſi profitens conſcius fuerit nullitatis, vt probauimus *n. ſequenti*: ergo nec expreſſa effectum aliquem habebit. Quartò, quia ſi donatio hæc nõ reuocaretur vitiata profeſſione, concurrerent duo ſpecialia, contra *l. 1. C. de dotis promiſſio.* Prius eſt, dominium acquiri abſque datione, contra *l. traditionibus, ff. de acquirendo rerum dominio.* Poſterius, donationem induci per traditionem ex falſa cauſa, contra *l. 1. C. de dotis promiſſ.* Quintò probatur ex *c. finali.* 17. *q.* 2. iuncta Gloſſa *verbo, aut libertus*, vbi ſtatuitur monachum vxoratum reuocari ab vxore cum omnibus ſuis bonis, eo quod profeſſio contra voluntatem vxoris non tenuerit. Tandem probatur ex *l. non ſolum, ff. de actionibus, & obligationibus*, vbi ſciens actum eſſe impoſſibilem, non videtur habere animum diſponendi. Et huius ſententiæ ſunt Aretinus *c. cauſam matrimonij, n. 11. de probat.* Baldus *authent. ingreſſi, num. 17. C. de ſacroſanctis Eccleſiis*, & *ibi* Tapia *verb. ſua, c. 11. n. 12.* vbi addit vxoratum reuocatum à religione cum ſuis bonis, quæ expreſsè religioni obtulit, eo quod profeſſio non tenuerit, fore tanquam vſufructuarium eorum bonorum, ac proinde teneri proprietatem reſtituere religioni, ſi liberos ex eo matrimonio non ſuſceperit.

29 Tertia ſententia, quam veram exiſtimo, ſic diſtinguit: ſi ingreſſus religionem dedicarit tacitè, ſeu expreſsè, acceſſoriè tamen, ceſſatur donatio profeſſione exiſtente irrita, quamuis nullitatis fuerit conſcius; ſi autem bona expreſsè, & principaliter dedit, manet firma donatio, ſi eum non latuit vitium profeſſionis. Probatur prior pars, quia quando eo modo fuit facta donatio, animus non fuit donandi principaliter, ſed acceſſoriè ad traditionem perſonæ: ſed traditio perſonæ non ſubſiſtit; ergo nec donatio bonorum: acceſſorium enim naturam ſequitur principalis, *regul. acceſſorium, de regulis iuris, in* 6. Item, quia expreſſio illa acceſſoriè facta eſt eius, quod tacitè profeſſioni inerat, & proinde nihil operari debet, vt diximus *num. præcedent.* argum. 3. Sed tacita bonorum dedicatio, quæ profeſſionem ſequitur, eſt irrita, quando expreſſa profeſſio non ſubſiſtit: ergo ſimiliter hæc expreſſa acceſſoriè donatio erit irrita. Probatur autem poſterior pars, quia donans ex falſa cauſa, nec falſitatis ignarus, cenſetur donare, abdicátque à ſe dominium, transferens illud in donatarium, vt probauimus latè *lib. 6. de matrimonio, diſput.* 2. *num.* 5. qua ratione ibi probauimus donationem factam inter coniuges putatiuos valere, quando neutrum latuit nullitas matrimonij, nec teneri donatarium reſtituere. Nec obſtant in contrarium adducta. Nam ad argumentum primæ ſententiæ relatum *num.* 27. conſtat ex prælatione prioris partis huius ſententiæ. Ad primum, & ſecundum ſecundæ ſententiæ relatum *num. præcedent.* reſpondeo, non præſumi donantem de morte cogitaſſe, nec cauſâ profeſſionis donaſſe, cùm ſciuerit ingreſſum non tenere. Ad tertium reſpondeo, expreſſionem eius, quod tacitè ineſt, nihil operari quando fit eo modo, quo tacitè inerat, ſecus quando aliter fit, vt probauimus *lib. 3. de matrim. diſput.* 32. *num.* 4. Et ideo quando donatio bonorum exprimitur acceſſoriè, quia exprimitur eo modo, quo tacitè inerat, nihil operatur; itaque vitiata principali profeſſione, vitiatur hæc donatio. At quando per ſe, & principaliter exprimitur donatio, exprimitur aliter quàm inerat; tantùm enim inerat acceſſoriè: quare eius valor non pendet à valore profeſſionis. Ad quartum reſpondet Decius ſtatim allegandus nullum ſpeciale concurrere, quia quæſtio hæc procedit de bonis traditis monaſterio, & eſto non eſſent tradita, non eſt ſpeciale, nec contra ius, conferri dominium abſque traditione, quando perſona donans in alterius poteſtatem tranſit. *l. ſi adoptauero. ff. de precario.* Nec facta eſt donatio ex falſa cauſa, quia cùm ille noſſet ingreſſum non tenere, non videtur reſpectu ingreſſus donare, ſed quia donare voluit. Ad quintum dic, in eo textu non fieri mentionem de vxorato, ſed de incognitis, qui triennio debent abſque profeſſione perſeuerare, vt ſi appaerueint ſerui, reuocentur ad dominium cum omnibus bonis, & quod dicit Gloſſa de vxorato, intelligendum eſt vel quando non expreſsè, ſeu principaliter contulit bona, ſed tacitè, & acceſſoriè, vel ſi contulit principaliter, ignorauit nullitatem profeſſionis, & aliter ea doctrina admittenda non eſt. Ad vltimum reſpondet Decius *cap. cauſam matrimonij, in fin. de probationib.* eſſe ſpeciale in fauorem religionis, ſicut eſt in vltima voluntate, vbi impoſſibilitas vitiatur, & non vitiat, *l. 1. ff. de condit. inſtitut.* Sed meliùs reſpondetur, l. citatam non ſolùm procedere quando diſpoſitio fit ſub conditione impoſſibili; at dedicans bona per ſe, & principaliter, non videtur dedicare ſub conditione profeſſionis, nec dependenter ab illa: ſed quidquid ſit de illa, cenſetur habere animum donandi. Et ideo huius ſententiæ ſunt Antonius *cap. in præſentia, num.* 42. *de probationibus*, Abbas *cap. cauſam matrimonij, num. vltim. eodẽ tit.* & *cap. quod à te, num.* 6. *de clericis coniugatis*, vbi Cardinalis *numero vnic. oppoſit.* 4. & *ibi* Anchar. *fin.* Ananias *num.* 6. Betoius *authent. ingreſſi, in prima lectura, num.* 16. *in* 2. *num.* 32. *C. de ſacroſanctis Eccleſ.* vbi Cynus *num.* 11. Bellapertica *quæſt.* 15. Albericus *num.* 9. & 13. & 24. Iaſon, licèt aliquantulum vacillans, *num.* 43. Roſell. *num.* 12. idem Decius *dicto cap. cauſam matrimonij, in noua edit. num.* 20. & 23. Roſella *verb. relig.* 4. *num.* 11. Syluester *verb. religio.* 4. *qu.* 10. & *verb. religio.* 5. *quæſt. vltima.* Angelus *verb. nouitij, n.* 10. Tabiena *ibi quæſt.* 12. *num.* 13. & *ibi* Armill. *n.* 17. & *verb. nouitius, num.* 16. Pileus Modicenſis *in ſuis quæſtionibus iuridicis, quæſt.* 65. *fine.*

Temperandum tamen eſt quod diximus non reuocari donationem expreſsè principaliter factam cum ſcientia nullitatis profeſſionis, vt intelligatur, niſi expreſſum ſit aliquid indicans animum non abſolutè donandi, vt ſi donans diceret, ſe donare ad propria alimenta. Sic Anton. *eo. cap. in præſentia, n.* 24. 30

SVMMARIVM.

Qualiter renunciatio bonorum, & hereditatis futuræ fiat in Societate IESV *iuxta eius conſtitutiones, ſiue tempore nouitiatus, ſiue poſt, & an ſit innouatum aliquid per Tridentinum n.* 31.

An in renunciatione ante ingreſſum ſeruanda ſit forma in conſtitutionibus præſcripta n. 32.

An hæc renunciatio habeat tacitam conditionem ſi profeſſio ſequatur, ac proinde nouitio, vel poſt vota biennij egreſſo ſint reddenda bona? referuntur probantia eſſe reddenda bona n. 33.

Explicatur ſententia Authoris; reſoluuntur contraria, à n. 34. *vſque ad* 36.

An renunciatio facta ante ingreſſum, abſoluta ſit. n. 37.

An hæc renunciatio confirmetur per vota biennij, vel per quæ n. 38.

An Societas, cui hæc bona donata ſunt, nec ea reddens, teneatur donatarium ab ea exeuntem, vel expulſum alere n. 39.

31 QVÆSTIO vltima. An renunciatio bonorum, quæ fit in Societate IESV iuxta eius conſtitutiones, ſit omnino abſoluta, & minimè pendens à futura profeſſione, & proinde dimiſſus à Societate careat iure recuperandi ea bona, ſiue ea Societati, ſiue cuicumque alij donarit? Et primò dicendum eſt, quid præſcribant conſtitutiones circa huiuſmodi renunciationem: in examine *cap.* 4. §. 11. præſcribitur, vt ingreſſuri in nouitiatum Societatis IESV, debeant ante primum ingreſſum temporalia, quæ habuerint, diſtribuere, ac renunciare, &

diſponere

diſponere de his quæ ipſis obuenire poſſent in opera pia, & ſancta iuxta propriam deuotionem & ſubmouendo à ſe omnem fiduciam ea aliquo tempore recuperandi: & § 2. dicitur, vt ſi ſtatim ob aliquas honeſtas cauſas non reliquerint, promittant ſe promptè relicturos omnia poſt vnum annum ad ingreſſu adſolutum quandocumque per ſuperiorem eis iniunctum fuerit, & antequam ad profeſſionem, vel vota coadiutorum formatorum admittantur diſpenſent prædicta bona in pauperes, vel alia opera pia pro ſua deuotione. Subiungitur autem ibi §. 3 vt ſi velint aliqua erogare conſanguineis, non aliter id efficere poſſint, quàm interueniente iudicio, & arbitrio duorum, qui vita, & doctrina commendentur, & ab ipſis eligantur, à ſuperiore approbentur, ne inordinato conſanguineorum affectu ducti in hac diſtributione errent. Et 3. *p. conſtit. cap.* 5 § 7. *lit. F.* explicatur, quorum bonorum renunciatio fieri debeat, his verbis: *poſſeſſione ſuorum bonorum ſe abdicare, tam de propriis bonis intelligẽdum eſt, quàm de iure, vel actione, quæ ei competit ad bona, quæ ſperat, ſiue ſæcularia illa, ſiue eccleſiaſtica ſint.* Quæ verba apertè includunt renunciationem hæreditatis præſentis, ſiue futuræ, quam ſperant, cùm contineat renunciationem bonorum, iurium, & actionum, & hæreditas nil aliud ſit, quam ſucceſſio in vniuerſum ius *l. nihil aliud. ff. de verborum ſignificat.* Et quamuis aliquis poſſet prætendere nomine iuris ſperati, cui renunciandum eſt, non intelligi ſpem hæreditatis futuræ, iuxta doctrinam, quam *c ſeq.* tradenus, dicentem ſpem futuræ hæreditatis eſſe inanem, nec claudi ſub renunciatione cuiuſcumque iuris ſperati; at illa doctrina non obſtante, dicendum eſt in hac conſtitutione claudi, quod ex fine illius apertè colligitur: finis quippe eſt, vt religioſus Societatis Iesv maneat omnino, & perfectiſſimè pauper abſque vllo ſuccedendi iure; quod minimè obtineretur, ſi ius parentibus, aut aliis conſanguineis ſuccedendi retineret, cùm acquiſiturus eſſet dominium illius hæreditatis. Qualiter autem verè poſſit hæc renunciatio hæreditatis fieri viuentibus parentibus ſine eorum conſenſu, dicemus *c ſequent.* Hæc autem promiſſio diſtribuendi bona non eſt votum, nec ſolum propoſitum, ſed promiſſio ſimplex, vt declaratum eſt congrega. 3. generali Societatis Iesv. can. 1. quod quidem per Tridentin. non eſt correctum, vt dicetur *infrà*, & confirmatum eſt à multis Pontificibus, & ſpecialiter à Gregor. XIII. in extrauag ſua *Aſcendente.*

32 Vnde deducitur, nouitius Societatis Iesv ante ingreſſum in nouitiatum poſſe de ſuis bonis diſponere quomodocumque voluerint. At iam nouitij effecti non poſſunt aliter diſponere, quàm dictum eſt, obſtante promiſſione ſimplici, qua in ingreſſu ligati ſunt ad ſic diſponendum. Sic docet Molina *tom. 1. de iuſtit. diſput. 139. colum. 4. verſ. nouitij ante ingreſſum.*

33 Quo ſuppoſito, loquendo ſecundùm ius antiquum (nam an ſit aliquid innouatum per Tridentinum, dicetur *infrà*) videtur huiuſmodi renunciatio habere tacitam conditionem, ſi renuncians in Societate perſeuerauerit, ac proinde, vt expulſo ſint reddenda bona. Primò, quia conſtitutiones Societatis, vt diximus *n.* 11. eodem tenore loquuntur de renunciatione facta poſt vota biennij in Societate, quæ renunciantem conſtituunt verum religioſum, & de renunciatione facta tempore nouitiatus. At hæ renunciationes habent eam tacitam conditionem, ſi renuncians perſeuerauerit in Societate, ſaltem eo caſu, quo iuxta dicta *num. 6. & ſequentib.* renunciationes factæ in nouitiatu aliarum religionum eam habent conditionem: nulla enim videtur maior ratio de renunciatione facta in Societate. Ergo & renunciatio facta poſt vota biennij, habet eandem tacitam conditionem. Et confirmatur, quia ſimiliter eodem tenore loquuntur conſtitutiones de renunciatione futuræ hæreditatis facta in Societate. At hæc habet eam tacitam conditionem, dum renuncians permanſerit in Societate, vt conſtat: nam eo ipſo quod profitetur quiſpiam in ordine Minorum, cenſetur renunciare futuræ hæreditati, fitque illius incapax, tamen ſi tempore mortis illius cui ſucceſſurus erat, & à quo deferenda erat hæreditas, ſit legitimè ad alium ordinem, vel dignitatem tranſlatus, & ſic capax ſucceſſionis, ſuccedet [illegible]: ac proinde ea renunciatio habet tacitam conditionem, ſi renuncians in eodem ſtatu permanſerit. Ergo ſimiliter aliæ bonorum renunciationes habebunt eandem conditionem. Tandem, quia *in conſtitutionibus Societatis* Iesv. 2. *p. c.* 3. §. 5 *fin.* dicitur ſic de dimiſſo, à Societate; *ſecum omnia deferat.*

34 Prima tamen concluſio ſit. Renunciatio bonorum, quæ fit in Societate Iesv iuxta præſcriptum conſtitutionum, ſi fiat poſt vota (vt communiter iam fit) nullam habet inhibitam conditionem, ſed eſt omnino abſoluta, & irreuocabilis. Quare ſi ea facta ſit in fauorem Societatis, non tenetur Societas dimiſſis ex ea reddere bona: quod optimè docet Molina *tom. 1. de iuſtit. diſp.* 139 *colum.* 3. *verſic illi, qui finito* & *colum. 4. verſic. nouitij ante ingreſſum.* Probatur primò, quia in examine *cap.* 4 § 1 dicitur de hac renunciatione ſic, *in pia, & ſancta opera fiat, iuxta illud Chriſti, diſperſit, dedit pauperibus, & illud, ſi vis perfectus eſſe vade. & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & ſequere me.* Et Gregor. XIII. in ſua extrauag. *aſcendente*, agens de eadem renunciatione, affert idem dictum Chriſti, *vade, & vende*, & dicitque hanc renunciationem fieri ad amplectendum id Chriſti conſilium: at diſtributio illa in pauperes, de qua Chriſtus loquitur, eſt omnino abſoluta, & irreuocabilis, & ſi reuocabilis eſſet poſt Societatis egreſſum, non vtique facta in pauperes, à quibus nulla ſpes recuperandi habetur, & per accidens eſt, vt fiat in fauorem Societatis; & ea ſolùm ratione fit, quod ſit opus pium relinquere Societati, ſicut cuicumque religioni, vel Eccleſiæ. Ergo ſicut facta in alios pauperes irreuocabilis eſt, ita facta in Societatis fauorem. Et confirmatur, quia renunciatio facta à nouitiis in aliis religionibus, quæ iuxta præſcriptum Tridentini *ſeſſ. 25. de regul. c. 16.* habet tacitam conditionem, vt tunc valeat irreuocabiliter, quando ſequuta eſt profeſſio, eandem conditionem habet ſiue fiat in religionis, ſiue in cuiuſcumque alterius fauorem. Secundò, quia finis conſtitutionis iubentis eam renunciationem, eſt, vt renuncians maneat verè pauper, vt ſic poſſit liberè Deo vacare; & ſic dicitur de hac renunciatione bonorum *cap. 4. §. 1. à ſe omnem fiduciam ſubmouendo eadem vllo tempore recuperandi.* At non manet perfectè pauper, nec omni recuperandi ſpe, ac iure deſtitutus, ſi renunciatio hæc haberet tacitam conditionem, vt ſolùm valida ſit, dum renuncians perſeueraret in Societate. Sicut nouitius renuncians in aliis religionibus, non efficitur verè & perfectè pauper, nec ea ſpe prorſus deſtitutus, eo quod renunciationis illius firmitas pendeat ex futura profeſſione, ac ius, ſpémque habeat recuperandi [illegible], & ius hoc ſit pretio æſtimabile. Nec ſatis eſt dicere, renunciantem in Societate deſtitui ea ſpe, & fiducia quantum eſt ex parte ſua: quia hoc non ſufficit ad perfectam renunciationem, quam perfectio Euangelica poſtulat, nec ad perfectam paupertatem, cùm renecſa maneat recurſus ad ea bona, & ius pretio æſtimabile ea recuperandi non ſequuta perſeuerantia. Tertiò, quia *in conſtit. 3. p. cap.* 1. §. 7. cum præſcribatur quando ſuperior poſt primum nouitiatus annum elapſum iudicare debeat hanc renunciationem oportere fieri, dicitur ſic; *quando ſuperior iudicans in huiuſmodi bonis tentationum occaſionem, & minus proficiendi in ſpiritu habere aliquem, vt qui illis adhæreat aliquo immoderato amore, & confidentia.* At exiſtente renunciatione hac conditionali, manet adhuc tentationum occaſio, & immoderati amoris rerum temporalium, & confidentia recuperandi. Et confirmatur, quia

quia ideo Tridentinum *ſeſſ.25.de regularibus,c.16.* præſcribit, vt renunciatio nouitiorum in aliis religionibus eſſet ſub tacita conditione, ſi profeſſio ſequatur, quia expedit libero nouitiorum egreſſui conſulere; quæ libertas deficeret, ſi carerent ſpe recuperandi bona. At quando poſt vota biennij fit prædicta renonciatio (vt communiter iam fit) eſt valde neceſſarium occurri libertati, & facilitati petendi egreſſus è Societate, cùm ligati prædictis votis non ſint iam ſui iuris, ſed teneantur perſeuerare in Societate, ac ita viuere, vt occaſionem ſuæ dimiſſionis ex ea non præſtent. Ergo iure optimo credendum eſt, eam renunciationem non eſſe conditionalem, ſi renuncians perſeueret in Societate. Quippe qui cum illa recuperandi bona poſt exitum ſpe, non ita cautè viuere curabunt, vt perſeuerare poſſint: & ſi noſſent omnibus ſe bonis deſtitutos, procurarent totis viribus perſeuerantiam. Quartò, quia ſi renonciatio hæc non foret abſoluta, non oporteret maturum ſuperioris conſilium adhibere ad hanc renunciationem permittendam, & ſolis conſtantibus ſtabilibus in ſua vocatione eam permittere, vt præſcribitur Prouincialibus *reg.* 86. ſui officij. Nam ſi à vocatione poſtea deficeret, ius ſua bona recuperandi retineret; ſicut eo maturo conſilio opus non eſt in renunciatione nouitiorum in aliis religionibus, eo quod id ius retineant. Et confirmatur, quia Gregorius XIII. in ſua extrauag. *aſcendente*, reddit rationem, cur in Societate ligati votis biennij retineant ad tempus dominium ſuorum bonorum, etſi non vſum, iis verbis; *vt maiorem Societas habeat libertatem, illos ſi opus fuerit cum minori offenſione dimitti.* At ſi renonciatio eſſet conditionalis, penderétque à perſeuerantia, nulla eſſet difficultas in expulſione, nulla eſſet offenſionis cauſa, cùm prædictis expulſis bona eſſent reſtituenda. Quintò, quia *in conſtitutionibus, part.2. cap. 3. §. 5. fine.* vbi ſermone facto de eo, qui à Societate dimittitur, ſic dicitur, *ſecum omnia ferat*, ea verba ſic exponuntur *in declarationibus, littera B. Ea, quæ ipſius eſſe conſtat, difficile non eſt ſtatuere, vt ſecum ferat, verùm in iis, quæ vel expendiſſet, vel dediſſet Societati, vel alioqui ſi accidiſſet, vt ficto animo in domo, vel Collegio ipſius habitaſſet, prudentia ſuperioris dimittentis relinquitur, vt habita ratione cùm æquitatis, tum ædificationis, ſtatuat nunquid illi aliquid amplius, quàm quod inuenitur de rebus ipſius, dari debeat, necne, & ſi amplius, quantum.* Ex qua declaratione clarè conſtat, dimiſſum laturum ſecum omnia, de quibus non diſpoſuerat donando Societati: & declaratio explicuit dicens, *omnia, quæ ipſius eſſe conſtat.* At quæ Societati donauit, iam non ſunt ſua. Et poſtea agens de iis, quæ Societati dedit, nihil diſponit, quod ad legem iuſtitiæ attinet, quaſi ſupponens nulla iuſtitiæ lege aſtringi Societatem ad ei aliquid reddendum, vt reuera non aſtringitur. At æquitatis ſolis æquitate, & ædificatione, remittitur prudentiæ ſuperioris, num aliquid amplius reddendum ſit, quàm quod inuenitur de rebus ipſius, id eſt, quas non expenderat, nec Societati donarat; quippe eæ ſolæ res ſunt ipſius. Tandem, quia Greg. XIII. in extrauag. *aſcendente*, interdixit gloſſas, ac interpretationes conſtitutionum Societatis, & inſtituti adhiberi, reſeruans omnia dubia per Sedem Apoſtolicam, & Patrem Generalem noſtrum declaranda. At Pater noſter Generalis reſpondens ad poſtulatum congregationis Bethicæ Prouinciæ anni 1584. declarauit, renonciationem hanc eſſe abſolutam, & independentem à perſeuerantia. Nec obſtant rationes contrariorum adductæ *n. præced.* quia ad primum, & eius confirmationem conſtabit ex dicendis duplici *n. ſequent.* Ad ſecundum autem conſtat ex dictis in præcedenti ratione.

35 Secunda concluſio. Idem dicendum eſt de renunciatione, quæ fit in Societate poſt primum nouitiatus annum ante vota biennij iuxta Societatis conſtitutiones; ea enim eſt abſoluta, & independens à perſeuerantia: quare nouitius ille à Societate reſiliens non habet ius ea bona, ſiue Societati, ſiue cuiquam alij donata, recuperandi. Quod bene tradit Molina *tom. 1. de iuſtit. diſp. 139. colum. 4. verſic. nouitij ante ingreſſum.* Et ratio eſt, quia quamuis ea donatio in aliis religionibus cenſeatur cauſâ ſolius profeſſionis futuræ facta, & proinde dependenter à profeſſione, id ex ſola præſumptione eſt quia nimirum talis præſumitur donantis animus: quare vbi de contrario animo conſtat, donatio eſt abſoluta, vt diximus *n. 2.* At in hoc caſu conſtat de contrario animo, quia nouitius in Societate renuntiat iis bonis in opera pia, iuxta Societatis conſtitutiones, & vt impleat quod initio ingreſſus promiſit, nempe, omnia bona à ſe abdicaturum poſt primum nouitiatus annum, quando ſuperior præſcripſerit. At conſtitutiones Societatis eodem modo loquuntur de renonciatione hac, ſiue poſt vota biennij, ſiue poſt primum nouitiatus annum facta ex præſcripto ſuperioris, vt diximus *n. 31.* & vtraque dicitur ſed fieri abſque vlla prorſus recuperandi ſpe. Ergo vtraque eſt abſoluta. Et hinc conſtat ſolutio ad primum argumentum; quod contra hanc concluſionem pugnat, propoſitum *num 33.*

Tertia concluſio. Idem dicendum eſt de renunciatione legitimæ parentum ſuperſtitum, quæ iuxta conſtitutiones fieret poſt primum nouitiatus annum, aut vota biennij, quia conſtitutiones eodem etiam modo de hac renunciatione loquuntur, & diximus *n. 31.* Nec obſtat confirmatio primi argumenti adducti *nu. 33.* quæ contra hanc concluſionem pugnat, quia eſt diuerſa ratio de renunciatione quæ tacite fit eo ipſo quod quiſpiam in religione Minorum profitetur, quia ea non fuit renunciatio expreſſa in fauorem alicuius, cui ius acquiſitum ſit, ſed ſola tacita ob admiſſionem ſtatus incompatibilis. Quare habet tacitam conditionem, niſi ante declarationem, & conſequenter antequam ex illa alicui ius acquiratur, renuncians fiat capax. At in noſtro caſu eſt renunciatio expreſſa in fauorem eius, cui per illam ius acquiſitum eſt. 36

Quarta concluſio. Si volens ingredi nouitiatum Societatis, vel tempore nouitiatus renunciaret, aut ſua bona donaret, non iuxta Societatis conſtitutiones conſtituentes, vt non niſi poſt primum nouitiatus annum, & ex præſcripto ſuperioris fiat renonciatio, iudicandum eſſet de huiuſmodi renonciatione, ac de ea, quæ fit contemplatione ingreſſus in alias religiones. Quare ſicut hæc pendet à futura profeſſione, & proinde bona recuperantur à nouitio egrediente, iuxta dicta *num. 6. & ſeq.* ita & illa. Ratio eſt, quia de neutra eſt maior ratio, cùm ſola renunciatio facta in Societate IESV, iuxta eius conſtitutiones habeat vim abſolutæ donationis, quod ita in conſtitutionibus illis præſcribatur: atque ita quæ non fit iuxta conſtitutionis præſcriptum, carebit ea abſolutæ donationis virtute, & vbi de contrario donantis, aut renonciantis animo non conſtat, cenſetur in dubio facta dependenter à profeſſione ſubſequutura, ſicut in aliis religionibus contingit. 37

Quinta concluſio. Huiuſmodi donatio, ac renunciatio facta non ſecundùm conſtitutiones Societatis IESV, non confirmaretur per ſola biennij vota, ſed per ſola vota coadiutorum formatorum, aut profeſſorum; quare renuncians egreſſus è Societate poſt ſola biennij vota recuperaret ea bona in iis caſibus, in quibus *n. 6. & ſequentib.* diximus eum recuperaturum, ſi in reliquis religionibus egrederetur anno nouitiatus. Ratio eſt, quia quamuis per ea vota biennij efficiatur ea emittens verus, & perfectus religioſus; at non abdicat à ſe dominium, & ius ad bona, ſed ſolùm vſum, donec vel ei dominio, & iuri renonciet, vel vota coadiutorum formatorum, aut profeſſionem emittat: ergo antea non redditur abſoluta omnino donatio. Quare, vt prædicta donatio ſit omnino perfecta, & abſque ſpe recuperandi, perinde ac ſi tunc fieret profeſſio, debet donatio 38

illa

illa fieri iuxta conſtitutiones Societatis:non poterit autem donatio hæc reuocari, ſi nouitius ille non egrediatur è Societate, ſicut de donatione ab ingredientibus alias religiones facta diximus *n.* 18.

36 Vltima concluſio. Si donatio ingredientis Societatem, fieret in eius fauorem, quamuis ea facta ſecundùm conſtitutiones ſit abſoluta, ac proinde nihil ex ea reſtituendum ſit renuncianti egreſſo, aut dimiſſo à Societate, tenetur tamen Societas, ſi donans egenus ſit, præſtare ei alimenta, alioquin integrum erit donatori reuocare donationem ratione ingratitudinis, quia donatarius tenetur alere donantem egentem, aliàs poterit reuocari donatio, vt multis allegatis tradunt Lara *l. ſi quis a liberis.§. idem Index,num.*58, & 59. *ff. de liberis agnoſcendis.* Iulius Clarus *lib.*4.*receptarum.§.donatio.quæ.*41.*n.*3.Surdus *de alimentis,tit.*1. *quæſt.*48.*a nu.*1.*vſque ad* 7. qui optimè cum aliis per ipſum citatis hoc limitat *nu.*7. quando donatio eſt omnium bonorum, vel maioris partis, per quam donator efficitur pauper;& *nu.* 8. bene probat cum aliis alimenta hæc præſtanda pro rata fructuum rei donatæ; & optimè etiam *num.* 15. limitat cum aliis, niſi donans habuiſſet alimenta ab aliquo tertio: quia cùm hoc caſu non debeantur alimenta iure actionis, ſed officio Iudicis, ceſſat obligatio, ſi donator habuerit alimenta à tertio. Et hinc quoque ego infero durare hanc obligationem tandiu quandiu neceſſitas donatoris duret. Quare donatore poſtea conſequente beneficium aliquod eccleſiaſticum, vel bona aliqua, quibus ali poſſit, ceſſabit hæc obligatio: quod ſi bona conſequuta non ſufficiant ad integra alimenta, diminuetur obligatio donatarij ad alendum, ſicut de aliis obligationibus ſubſidiariis, vt filiorum ad alendos parentes, tradunt Authores.

CAPVT II.

Qualiter valeant renunciationes legitimæ parentum, & aliorum bonorum factæ in Societate IESV, quando fiunt abſque parentum conſenſu in fauorem ipſius Societatis, vel cuiuſcumque operis pij?

SVMMARIVM.

*Explicatur, quæ difficultatem ingerant, & quot quæſtiones diſputandæ ſint.n.*1.
*Pacta futuræ hæreditatis an valeant?n.*2.
*Quid ſi pactum non ſit de tota hæreditate,ſed de eius parte,vel de re particulari?n.*3.
*An intelligantur donatio,hypotheca,& quicumque alius contractus?n.*4.
*An hæreditas futura poſſit hypothecæ ſubiici,vel comprehendatur ſub generali bonorum hypotheca?n.*5.
An valeat pactum,ſiue ſit de diuidenda hæreditate viuentis,ſiue de deferenda,ſiue donanda alteri?n 6.
*An valeat pactum,ſiue ſit de ſuccedendo,ſiue de non ſuccedendo?n.*7.
*An poſſit quiſpiam teſtari de hæreditate,quam ſperat,ac hæc ſpes dicatur in filiis probabilis,& in iure conſiderabilis,& renuncians omnibus iuribus,quæ ſperat,cenſeatur huic renunciare?n.*8.
*An ſpes hæc ſuccedendi in filiis dicatur alique reſpectu probabilis?n.*9.
*An dicatur probabilis quando ex eius diſpoſitione non inducitur votum captandæ mortis?n.*10.
*An pactum filiorum circa hæreditatem parentum valeat?num.*11.
*Quid de pacto parentum circa hæreditatem filiorum?n.*12.
*Quid de pacto extraneorum circa hæreditatem,quam ſperant?num.*13.
An,& cum valeat pactum circa futuram ſucceſſionem de conſenſu eius,de cuius hæreditate tractatur,& qualiter is conſenſus ſit reuocabilis?n 14.
*An ſufficiat reuocatio tacita huius conſenſus,illáque præſumatur?n.*15.
*An ex hoc conſenſu aliquod ius acquiſitum ſit paciſcentibus?n.*16.
*An ſi conſentiens iurauit non ſe reuocaturum, ſit periurus reuocando,& teneat factum,ita vt paciſcentes maneant liberi?n.*17.
*Quid ſi ipſi paciſcentes iuraſſent?n.*18.
*An non obſtante hoc paciſcentium iuramento,liceat conſentienti reuocare conſenſum?n.*19.
*An valeat pactum,ne is conſenſus reuocari poſſit, etiam pretio dato,& ea permiſſio obliget?n.*20.
*An dum conſentiens non reuocat conſenſum, maneant paciſcentes obligati,& ita neutri reſilire liceat?n.*21.
*Quid ſi non iuraſſent contractum?n.*22.
*An ſi fratres conueniant de ſtando teſtamento patris, vel diuiſioni, quam ipſe fecerit, de conſenſu patris poſſint reſilire parte decedente?n.*23.
*An is conſenſus indigeat quinque teſtibus inſtar vltimarum voluntatum?n.*24.
*An ſufficiat conſenſus tacitus eius, de cuius hæreditate agitur?refertur quædam ſententia.n.*25.
*Explicatur ſententia Authoris n.*26.
*An ſit neceſſe eum conſenſum præmitti contractui?refertur quædam ſententia.n.*27.
*Explicatur ſententia Authoris.n.*28.
*An ſufficiat is conſenſus ſuperueniens,quando contractus ſub conditione eius conſenſus celebratus eſt?n.*29.
*Quid ſi conſenſus initio adfuit, & poſtea reuocatus eſt, & tandem confirmatus?n.*30.
*Quid ſi pactum ſit de hæreditate perſonæ incertæ?n.*31.
*An pactum hoc hæreditatis viuentis confirmetur iuramento?refertur quædam ſententia.n.*32.
*Explicatur ſententia Authoris.n.*33.
*An ſaltem non obſeruans id iuramentum ſit periurus?refertur quædam ſententia.n.*34.
*Explicatur ſententia Authoris.n.*35.
*An poſſit dari relaxatio huius iuramenti?n.*36.
*An habeat locum ea deciſio in foro conſcientiæ?& explicatur quando lex præſumptione nitens habeat locum in foro conſcientiæ.n.*37.
*An valeat id pactum, ſi eſt ſtatutum, & conſuetudo vt valeat,poſſitque Princeps id efficere?n.*38.
*An valeat pactum futuræ ſucceſſionis fauore piæ cauſæ?refertur quædam ſententia.n.*39.
*Explicatur ſententia Authoris.n.*40.
*An valeat pactum hoc hæreditatis,quando non venit hæreditas viuentis principaliter; ſed neceſſariò, & ſub quadam vniuerſitate?n.*41.
*An pactum initum de hæreditate viuentis, & de alia re, quæ in pactum deduci poteſt, ſit validum pro hac poſteriori parte?n.*42.
*An valeat pactũ hæreditatis viuentis,quando venit in conſequentiam alterius contractus liciti neceſſarij?nu.*43.

QVÆSTIO hæc ſatis difficilis eſt, & dependet ex intellectu textuum *l. finalis. C. de pactis.*& *l. hæreditas. C. de pactis conuentis*; quorum prior decidit, non valere renunciationem hæreditatis perſonæ viuentis abſque eius conſenſu. Poſterior autem decidit, hæreditatem ſolemni teſtamento, & non aliàs dari poſſe: quibus renunciatio hæc ex diametro aduerſari videtur, cùm ſit renunciatio totius patrimonij per pactum irreuocabile, & hæreditatis parentum viuentium abſque eorum conſenſu. Vt ergo claſsè procedamus, triplex erit quæſtio. Prima circa intellectum *l. finalis. C. de pactis,*& qualiter irrita ſit renunciatio, aut quoduis aliud pactum circa hæreditatem tertiæ perſonæ viuentis. Secunda circa intellectum *l. hæreditas.C.de pactis conuentis*; qualiter hæreditas poſſit pacto dari. Tertia, an renun-

ciatio

ciatio hæreditatis, quæ fit à religioſis Societatis Iesv iuxta præſcriptum conſtitutionum, valeat, quando fit abſque conſenſu eorum, quibus concedendum erat?

2 Prima quæſtio ſit circa deciſionem *l.fin.C.de pactis* & *leg.13.tit.5.p.1.* in quibus deciditur, omne pactum, donationem, diſpoſitionem, obligationem, vel ſubiectionem hypothecæ circa hæreditatem tertiæ perſonæ viuentis eſſe ipſo iure irrita, & contra bonos mores, niſi fiant cum conſenſu illius perſonæ tertiæ, & in eo conſenſu perſeueret vſque ad mortem. Itaque vt ea pacta, vel diſpoſitiones valeant, duplex exigitur conditio, prior, vt conſentiat is, de cuius hæreditate agitur: poſterior, vt in eo conſenſu vſque ad mortem perſeueret; & altera conditione deficiente corruunt pacta. Et vterque textus eam huius prohibitionis rationem reddit, quia non accedente hoc conſenſu, datur cauſa captandæ mortis eius, de cuius hæreditate agitur, vt illi ſuccedatur, & pacta illa ſuum effectum conſequantur. Quæ ratio iure quoque canonico approbata eſt *cap.2 de conceſſione præbendæ.& c.ne captandæ eod.tit in 6.* vbi interdicitur promiſſio, vel collatio præbendæ nondum vacantis alicuius determinatæ perſonæ, ne captandæ alienæ mortis occaſio tribuatur.

3 Quæ quidem deciſio ampliatur primò, etſi pactum non ſit de tota hæreditate, ſed de eius parte, tum quia *l.finalis.C.de pactis*, ſimpliciter irritat pactum de re aliena, in quam poſt mortem ſuccedendum eſt: tum etiam quia, cùm prohibitionis eadem ſit ratio (nempe periculum captandæ mortis) in parte, quæ eſt in tota, idem ius debet eſſe in parte, quod eſt in tota. *l.qua de tota.ff de rei vendicatione.* Atque ita docent Gloſſa *ff d.l.finali, verbo declarabatur* & *ibi* Alciatus *num* 33. Purpurat. *num.* 34. *fin.&* 35. Bolog *n.*58 Menchaca *de ſucceſſion creatione, lib.*2.§.18.*num.*227. Immo ob eandem rationem idem dicendum eſt, etiam ſi pactum ſit de ſpecie aliqua, aut re particulari illius hæreditatis: neque obſtat *l. ſi rem meam.ff.de verb oblig.*&*l.ſi rem alienam.ff.de contrab. emption.* quia illa iura loquuntur, quando ex alia cauſa quam ex ſucceſſione alterius poteſt acquiri, vel quando generaliter conſiderantur omnis acquirendi cauſa; at hic textus ſolùm prohibet pactionem, quando quis ſperat habere rem per ſucceſſionem ex morte alterius. Neque obſtat etiam poſt mortem inſtantia de inutilibus ſpiritualibus ſtipulationibus, quia ille textus loquitur de morte promiſſoris, & ſic quando conuentio facta eſt cum eo, de cuius bonis agitur; vel ſi loquatur de morte tertij, pactum non fuit initum de illius tertij, ſed de paciſcentium bonis. Atque ita docent Bolog *ea l.fin. num.*34.58 *&* 67. Alciatus *num.*33. Purpur. *num* 98. Cagnol *antiqua editione, num* 96.97 *noua num.*60 61. Corneus *conſil.*84.*num.*4.*volum* 3. Menchaca *eodem n.*227. Seraphin *de priuileg.iuramenti, priuil.*10.*num.*9. Quare audiendi non ſunt Gozadinus *conſil.*87.*num.*17. Bergius *conſil* 28 *num.*14. *vol.*1. docentes valere id pactum de re particulari.

4 Secundò ampliatur, vt procedat de quocumque contractu, vt de donatione, ſtipulatione, hypotheca nil enim horum poteſt fieri circa hæreditatem tertiæ perſonæ viuentis, quia textus *dict. l. fin.* generaliter loquitur de quocumque contractu, vtens dictione, *quicumque*, quæ vniuerſalitatem quandam includit, vt vel ſic comprehendat etiam contractus impropriè ſumptos. Atque ita docent Purpur. *ea l. fin. num.*31. & *ibi* Bolog. *num.*33. *fine, &* 63. & addit *eo num.*33. ſiue ſit contractus principalis, ſiue acceſſorius.

5 Hinc deducitur, licèt quis poſſit obligare generaliter omnia ſua bona præſentia, & futura, atque ſubinde in ea generali hypotheca contineantur, quæ ex viuentis hæreditate ad ſe inde peruenerint, non poſſe eum tamen ſpecialiter hæreditatem futuram hypothecæ ſubiicere: hanc enim hypothecam expreſsè interdicit *ea l. finalis.* Et ratio differentiæ eſt, quia quando generaliter obligantur omnia bona præſentia, & futura, eſt pactum ſuper hæreditate incertæ perſonæ, ſecus quando hæreditas ſpecialiter obligatur. Atque ita docent Alexand. *ea. l.fin.nu.*2. Iacobinus de Sancto Georgio *ibi.n.*10. Iaſon. *num.*14. Alciatus *num.*43. Cagnol. *antiqua edit.nu.*102. *fin.&* 103. *noua, n.*66. Bolog. *n.*64.

6 Rurſus deducitur, non valere huiuſmodi pactum, ſiue ſit de diuidenda hæreditate viuentis poſt eius mortem, ſiue de deferenda alicui agatur, ſiue de donanda alicui, vel quæuis alia conuentio fiat; quia dicta lex finalis quamcunque pactionem irritam reddit; & ita docent Cagnolus *ibi, antiqua editione, n.*43 *noua, nu.*29. Alciatus *num.*55. Bolog. *n.*57. Craſſus *de ſucceſſ.ex teſtam. vel ab inteſtato.§.ſucceſſio ab inteſt.quæſt.*9.*nu.*6. Valeret tamen id pactum, ſi filij generaliter conuenirent, vt decedente patre ab inteſtato, eius hæreditas inter ipſos iuxta legum præſcriptum diuidatur æquis portionibus, quod id pactum tacitè inſit. Sic Alciatus *ea l finali, n.*29. Menchaca *de ſucceſſ.creatione, lib.*2. §.18. *num.*246. qui bene addit, ſecus eſſe, ſi id pactum iniretur caſu, quo etiam pater cum teſtamento decederet, quia id pactum non ineſt iuri.

7 Tertiò ampliatur deciſio *prædicta l.finalis*, vt procedat, ſiue pactum ſit de ſuccedendo, ſiue de non ſuccedendo, cum fratribus initum ſuper hæreditate parentum viuentium, quia eiuſmodi non ſuccedendi pactum, ſi eff.ctum conſideremus, eſt pactum de ſuccedendo, ſiue de certo quodam modo, quo futura viuentis hæreditas diſtribuenda ſit, ita vt in illius diuiſione nullam partem habeat renuncians, ſed cæteris fratribus accreſcat; & hoc initur abſque conſenſu patris, de cuius hæreditate tractatur. Atque ita docent allegatis Romano, Alex. Decio, Aretino, Bologuetus *ea l. fin. n.*11.37. *&* 39. Guido *conſ.*163. *n.*2. Fulgoſ. *conſil.*73 *dub.*1. Couarr. *cap.quamuis pactum, 3.p.in princ.n.*7.*verſ.cæterùm.* Suar. *l.quoniam in priorib. limit* 5.*ad legem regni, n.*3. Anton. Gomez *l.*22.*Tauri, n.*31. Menchaca *controuerſ.vſufreq. lib.*3.*cap* 44.*n.*1.

8 Quartò ampliatur deciſio *prædicta l. finalis*, vt neque in teſtamento poſſit quiſ iam diſponere de hæreditate, quam ſperat. Ducor primò ex verbis generalibus illius *l.finalis, in fin.ibi: cùm in alienis rebus contra domini voluntatem aliquid fieri, vel paciſci ſecta temporum noſtrarum non patiatur.* Item, quia a contractibus ad teſtamenta, & è contra valet argumentum, quando in vtriſque eadem eſt ratio, vt ex multis probat Eueradus *in ſuis topicis, loco* 36. *a contractibus ad vltimas voluntates, n.*1.*&* 2. At in teſtamento militat eadem ratio, cùm diſponatur de re aliena abſque conſenſu eius, cui ſuccedendum eſt, & ſubſit periculum, ne inſtitutus in eo teſtamento inſidietur vitæ illius, in cuius hæreditatem ſucceſſurus eſt virtute huius teſtamenti. Præterea, quia ſi de hæreditate viuentis liceret via teſtamenti diſponere, ſpes illius hæreditatis non diceretur vana, & nullius conſiderationis in iure, & apud Doctores, ſed maximæ conſiderationis eſſet, maximíque effectus: at dicitur fatua, improbabilis, & vana, nulliúſque conſiderationis, etiamſi ſpes ſit, quam habet filius ſuccedendi in parentum ſuorum legitimam, tum quod iura nolint de hac quoquo modo tractari, dum ſuperſtites ſunt parentes, vel alij, quibus ſuccedendum eſt; tum etiam quod pendeat ex voluntate parentum ſucceſſio illa: quamuis enim filij ſint neceſſarij hæredes legitimæ tempore mortis relictæ, at poſſunt parentes dum viuunt ea bona dilapidare, vt notatur *l.in ſuis. ff.de liber.& poſthum* ac proinde nulla ſupererit legitima. Atque ita huiuſmodi ſpes vana, iure reprobata, & nullius conſiderationis in iure appellatur. Bart. *l.*1.*§.ſi impuberi, nu.vnico. ff de collatione bonorum.* & *l.ſciendum in princip.n.*12 *ff.qui ſatiſdare cogantur.* & *l finali, n.*2.*ff.de liberis agnoſcendis.* & *l.cùm Dominicus.§ final.n.*2 *ff.de peculio legato* & *l.poſt emancipationē.§.illud.n.*3.*de liberatione legata.* & *l.qui Roma.*

§. duo

§.duo fratres,nu.19.ff de verborum obligat.& l.final in 1. lectura,num vltimo.C de pactis.vbi Bald.num.3. Paulus num.1.Corn.n.1.Cagnolus antiqua editione,a num.230. vſque in fin.noua,a num.134.in finem.Purpurat. nu.238. Curtius ſenior a num.2. vſque ad 6. Gozadinus num.14. Roman. num.10 Monteroſus num.3. Imola dicta l. qui Roma.§ duo fratres, num.30.& ibi Alexand.numero 35. ad finem.Iaſon authent ſi qua mulier,numero 53.Cod. de ſacroſanctis Eccleſiis,& l.is poteſt,n a.16 ff de acquirenda hæreditate. Alciatus vocans cum Platone per ipſum allegato,hanc ſpem ſomnium vigilantium l. conditionales,verb.qui ſpem,ff.de verborũ ſignificatione,& l.1 n.15. C.de pactis.Marth.de Afflictis deciſ 350.num.4. Grammaticus deciſ.101.num 66.Alban. conſil.66. nu.4. Menchaca quæſt.illuſtr.lib.1.cap.48.n.24.& de ſucceſſ.progreſſ. lib.1.§.8. num.13. Cephalus conſ.526. à num 66. vſque ad 88 vol.4.Rimnaldus iunior conſ.199. nu.62. vol.2. Peregrinus de fideicommiſſ.art.23.nu.52. Anton. de Petra quæſt.15.nu.104.Gutier.qq.canon.lib.2.cap.1.num.55. & quæſt.pract. tom.2. lib.3.cap.42.num.vltim.& qu.55. num.28 Bertazzolus conſ.57.à num.4.vſque ad 10. lib.1. & conſ.56.num.98.& 99 & conſ 55 nu.25.26.& 27.eodem lib.Decius conſ.34.num.17.& conſ.74.num.5.vol.1. Hondedeus conſ.95.num.18.& 39.vol.1.& conſ.71.n.41. & conſ.74.num.15.& conſ.83.nu.30.vol.2 Barboſa l.poſt dotem 41.num.7.ff.ſoluto matrimonio.Carol.Puteus conſ. vnico , num.60. habetur poſt conſilia Sfortiæ. tom.1.& Fuluius Pacianus conſ.132.num.69.tom.1.appellat ſpem legitimæ improbabilem , & ita docet nec re , nec tempore probabili deberi.Nec obſtat l.ſpem,C.de donationibus , vbi dicitur ſpem futuræ acquiſitionis poſſe donari, quia intelligitur de ſpe probabili, & conſiderabili in iure, qualis eſt, quæ fundatur in cauſa de præſenti , vel præterito , nec dependet ex voluntate alterius, cuius bona ſperantur , ſed ex futuro euentu fortuito : hanc enim ſolam appellant Doctores probabilem. Atque ita Gloſſa ea l.ſpem,verb.futura,inquit,vt quia ſit promiſſio ſub conditione,vel in diem ; atque in hanc ſolam ſpem probabilem, & quæ poteſt transferri , docent Bart.ea l. poſt emancipationem,§.illud,nu.2.& eal. qui Roma.§.duo fratres,nu.19.& l.ſi vxor.§. Diuus, nu.vnico.ff.de adult. Bald. eadem l.finali,numer.3. Paulus num.2. Curt.ſenior num.2.& 5. Roman. num.10. Math.de Afflictis eadem deciſ.150. nu.4. Aretin.conſ.6 n.9. Tiraq.l.16. connubiali,gloſſa 1. num.36. Guillelmus Benedictus cap. Raynutius,verb.ſi abſque liberis,el 2.nu.112.de teſtam Ludouic. Gomez reg.de non tollendo,quæſt.4.nu.12.& 15.verſ. ſecundus caſus,Cephal.eodem conſ.526.citatus ſuprà, Bertazzol conſ.55.nu.25.& 26.& conſ.56.num.90.lib 1.Barboſa l.fractus 7. nu.20. fine ff.ſoluto matrimonio. Quare renuncians omnibus bonis, & iuribus , quæ ſperat , vel habebit in futurum , non cenſetur renunciare his , quæ ex ſpe priori, quam vanam,& improbabilem appellauimus ,ſperat , ſed his ſolis , quæ ſperat ex ſpe poſteriori, quam probabilem diximus.Sic Bartolus ea l.ſi poſt emancipationem, § illud,n.5.& ea l.ſi vxor. § Diuus,nu.vnico, Bald. Paulus, Curtius ſenior num 4. Roman. Matth. de Afflictis,Guillelmus Benedictus proximè allegati , Fuluius Pacianus conſ.132.à nu.70 vſque ad 88.tom 1.licèt dicat , quomodocunque ſperat habere , quia intelligitur ex cauſa de præſenti;& ita docet num.76 & 77. oportere expreſſis verbis dicere ; ſi quo tempore res , vel ius ad me pertinebit , etiam ex cauſa de futuro. Surdus multos referens conſ.308.num.29. vol.3. & conſ.267. à num.20.vſque ad 24.vol.2.vbi hoc bene explicat intelligi , quando iure non competebat neque re , neque ſpe, ſed proueniebat omnino ex noua cauſa , quæ non eſſet eo tempore formata , neque eſſet deducta ; & conſ.418. num.24. vol.4. dicit intelligi renunciationem iuris ex cauſa de præſenti , vel præterito ,non autem ex cauſa iuris omnino de futuro : & tamen in propriis terminis non integrum eſſe filio , vel cuicumque alij teſtari do bonis,in quæ ſuccedere ſperat,tradit Bertazzol. conſ.56. num 92. & 93. vol.1. & videntur tenere Bart. l. final.1. lectura,num.vltim.C.de pactis,& ibi Alciatus nu 5. Roman num.10 Barboſa l.poſt dotem 41.num.9 ff.ſoluto matrim. vbi indiſtinctè tradunt non licere de ea ſpe diſponere aliquo modo : nam diſponere eſt propriè actus vltimæ voluntatis , vt aliis allegatis probat Bertazzol. conſ.56.num 95.vol.1 Burſatus conſ.347.nu 19.vol.4.dicens quod renunciatio iurium ſibi competentium , & quæ in futuro competant , intelligitur de iuribus competentibus ex cauſa de præterito,vel præſenti,non autem ex noua cauſa ſuperueniente.

9 Sed dicta num. præcedenti duplici limitatione intelligenda ſunt. Prior eſt, vt ſpes ſuccedendi parentibus non dicatur probabilis,nec à iure approbata eo reſpectu,vt de ea poſſit filius diſponere dum parentes viuunt;nec conſentiunt;at dicatur probabilis,& approbata à iure,ad eum effectum ne tolli,vel diminui poſſit illud ius.Sic tradit Alciatus l.finali,num 4.C.de pactis.Barboſa l.poſt dotem 41 num.7. ff. ſoluto matrimonio, atque ita dicit intelligi doctrinam,quam tradunt Bart.l.is poteſt,num.8 ff.de acquirenda hæreditate, communiter receptus, teſte Iaſone ibi num.14 & Felinus inter conſilia Ruini,conſ.206 num.2 lib.1.Tiraq.de iure primogeniis,q.40. num 96.vbi dicunt filium habere ſpem probabilem , & iure admiſſam ſuccedendi parentibus , iuxta l.nec ei 17.§.eorum,verſ.præterea.ff.de adoptionib.ibi;ne autem illorum,quos ex iuſtis nuptiis procreauit,diminuatur ſpes,quam vnuſquiſque liberorum obſequio parat ſibi.

10 Poſterior limitatio eſt , vt hæc ſpes ſuccedendi dicatur improbabilis , quatenus ex ea inducitur votum captandæ mortis : vnde quoties votum id non inducitur, dicetur probabilis ,iureque approbata, quia eatenus ſolùm reprobatur à iure,ab ipſoque interdicitur eius diſpoſitio, quatenus inducitur illud votum. Et conſtat, quia longè minori innititur fundamento ſpes ſucceſſionis incertæ perſonæ viuentis, & tamen de ea pactum inire licet , vt probabimus num.51. eo quod non inducatur votum captandæ mortis : & ſimiliter idem pactum licet de conſenſu eius , de cuius hæreditate agitur , eo quod ſimile periculum ceſſat,vt probabimus num.14 & tamen hic conſenſus nullam nouam probabilitatem confert , ſed ſolùm excludit periculum captandæ mortis , & ſic legis prohibitionem. Præterea huic iuri poteſt renunciari in fauorem eius , cui ſuccedendum eſt, adhibito iuramento,& hoc pretio aliquo recepto.cap.quamuis pactum,de pactis,in 6.l.2.§ interdum, iuncta Gloſſa verb.ſolicitus.ff.de vulgari l.1.§.ſi impuberi, in fine. ff. de collatione bonorum. Ergo pendere, vel non pendere à voluntate alterius,non mutat naturam ſpei,ſed tota vanitas,& improbabilitas,ac reprobatio ſpei eò ſolum pertinet,an ex eius diſpoſitione oriatur periculum captandæ mortis,necne : & nunc dicetur probabilis,quando id periculum deficit ; improbabilis autem , quando manet. Tandem , quia neceſſariò concedendum eſt , ſecluſa iuris humani prohibitione , poſſe vendi , & transferri ſpem cuiuſcumque futuræ ſucceſſionis, vtpote quæ pretio æſtimabilis eſt , nec vllo iure prohibita vendi; atque ideo id non licet , quod iure humano interdicatur tale pactum l. finali. C. de pactis, propter periculum captandæ mortis. Ergo in tantum ea ſpes eſt improbabilis, in quantum iure reprobatur propter id periculum. Et ideo hanc partem ſuſtinent Bolog.l.1.nu.20.& l.finali,nu 21.& 159.C de pactis,& citato Fulgoſio Laderchius conſ.133. num.7. fin. vol.1. & ideo optimè Curtius iunior ea l. finali . num. vltim aſſeruit ſpem hanc futuræ ſucceſſionis dici probabilem , quando ex conſenſu eius , cui ſuccedendum eſt , pactum de ea initur , cùm eiuſmodi pactum ea l finali approbetur.

Quintò ampliatur deciſio prædicta l.finalis , vt etiam procedat in filiis, qui quidem non poſſunt de hæreditate parentum ſuperſtitum abſque eorum conſenſu 11

paciſci: quamuis enim textus videatur de illis non loqui, quia expreſsè loquitur de aliena hæreditate, ibi, *ſpes alienæ hæreditatis*, at ſpes filij non de aliena, ſed de ſua hæreditate diceretur paciſci. *l. in ſuis, ff. de liberis, & poſthum.* Idem dicit textus, *ex cognatione fortè ad eos deuoluenda*: at hæreditas neceſſariò debetur filiis, & non ſub dubio, nec filius dicitur cognatus parentibus, ſed ex eis natus *l. filius, ff. de ſuis, & legitimis hæredibus*, & *l. ſcripto, ff. unde liberi*. At verò locum habet in filiis ea deciſio, quia ratio legis in filiis quoque procedit. Quamuis enim naturali charitate erga parentes alligentur, at de eorum hæreditate bis inconſultis paciſcentes, oſtendunt ſatis cupiditatem ſuccedendi ei amori ab ipſis præferri. Nec obſtat textum loqui de aliena hæreditate, quia etiam reſpectu filiorum dicitur aliena; eo quod non habeant parte viuente eius dominium, quando propter ſpem dicantur quaſi domini. *§. ſui Inſtitut. de hæredum qualitate, & differentia.* Atque ita docent Gloſſa *ea l. finali, verbo aliena.* Bart. *ibi 2 lectura, num. vnico, qu. 1.* & *in 1. lectura, ſtatim in princ.* & *ibi* Cynus *num. 5.* Odofredus *num. 4.* Bald. *num. 4.* Paulus *num. 4.* Decius *n. 13.* Alciatus *n. 24.* Petrus de Bellapertica *oppoſit. 1.* Salycetus *num. 2.* Roman. *num 8.* Gozadinus *num. 13.* Curtius iunior. *num 9.* Curtius ſenior *num. 13.* Alex *num. 2.* Corneus *n. 4.* Iaſon *num. 5.* Iacobinus de S. Georgio *num. 11. & 21.* Purpur. *num. 12.* Bolog. *num. 69.* Cagnol. *antiqua editione num. 107. noua, num. 67.* Petrus de Vergina *addit. ad Butrigarium.* Felin. *cap. In præſentia, num. 43. de probat.* Bertrandus *conſ. 197. num. 1. vol. 3. in priori parte.* Menchaca *de ſucceſſ. creatione, lib. 2. §. 18. num. 214.* & *controuerſ. vſufreq. lib. 3. cap. 44. num. 13.* Craſſus *de ſucceſſ. § ſucceſſio ab inteſtato, quæſt. 9. num. 3.* Peregrin *de fideicommiſſ. art 51, num. 14.* Berengarius Fernandez *in cap. vnic. de filiis natis ex matrimonio ac Morganaticam contracto, in præludio, cap. 1. num. 2.* Vtrùm verò filij ſic paciſcentes incurrant pœnam, conſulendi ſunt Authores allegati; id enim ad noſtrum propoſitum non facit.

12 Sextò ampliatur, vt deciſio locum quoque habeat in parentibus: ſi enim de filiorum hæreditate abſque eorum conſenſu paciſcantur, pactum erit irritum; quod quidem fatentur Baldus *ea l. finali, n. 5.* Paulus *n. 5.* Decius *nu. 15.* Purpur. *nu. 23. & 24.* Alciatus *nu. 27.* Iacobinus de Sancto Georgio *num. 11.* Salycetus *num. 2.* Alex. *num. 2.* Iaſon *nu. 3. & 14.* Roman. *num. 11.* Curtius iunior *num. 10.* Curtius ſenior *num. 13.* Corneus *num. 4. ſuper Gloſſam, verbo aliena* Cagnol. *in antiqua editione, num. 109. in noua, num 68.* Bolog *num. 18. & 71.* Gozadin. *num. 17.* idem Corneus *conſ. 84. nu. 4. vol. 5.* Menchaca *de ſucceſſ. creatione. lib. 2. §. 18. n. 214.* Craſſus *de ſucceſſ §. ſucceſſio ab inteſtato. q. 9. n. 5.* Bereng. Fernandez *in cap. vnic. de matrim. ad Morganaticam contracto, in præludio. c. 1. n. 2. & 3.* De ratione autem huius ampliationis non eſt modica controuerſia: *n. 58. arg 3.* explicabimus rationem, quam tradunt alij, & *num. 59. ſolut. ad 3.* explicabimus legitimam rationem eius.

13 Tandem ampliatur ea deciſio, vt procedat quando extranei paciſcuntur de hæreditate alicuius viuentis. Nec obſtat textum *ea l. finali* loqui de ſucceſſione cognatorum, ibi, *hæreditatis ex cognatione fortè ad eos deuoluenda*: quia reſpondent Doctores allegandi, ea verba apponi gratiâ exempli, ac frequentioris vſus; frequentiùs enim hæ conuentiones fiunt de hæreditate cognatorum, & proinde in neutro caſu diſpoſitionem reſtringunt: atque ita docent Albericus *ea l finali, n. 6.* & Bald. *num. 4.* Decius *ſtatim in princ.* Salycetus *num. 2.* Curtius ſenior *num. 13.* Cagnol. *in antiqua editione, num. 15. & 16. in noua, num. 8. & 9.* Alciatus. *num. 30.* Gozadinus *num. 3.* Purpur. *num. 33. fin. & 34.* Bolog. *num. 22.* Menchaca *de ſucceſſ. creatione, lib. 2. §. 18. num. 218.* Et huius ampliationis legitimam rationem tradentes *infrà num. 59. in ſolutione ad 3.*

14 Sed limitatur primò deciſio huius textus *l. final. C. de pactis*, niſi renunciationi huic hæreditatis perſonæ viuentis adſit conſenſus illius, de cuius hæreditate pactum initur: tunc enim valet renunciatio, & quodcumque aliud pactum circa illam hæreditatem initum, quippe is conſenſus tollit periculum captandæ mortis, vt expreſsè dicitur *ea l. finali. C. de pactis*, ac proinde ceſſante ratione, deciditur ibi ceſſare diſpoſitionem illius legis. Ratio autem ob quam ex illo conſenſu tollitur hoc periculum, eſt, vt bene ponderat Baldus *ea. l. final. numero 1.* & *ibi* Iaſon. *numero 1.* Alciatus *num. 40.* Bolog. *num. 26. & 45.* Purpur. *num. 66.* Seraphin. *de priuilegiis iuramenti, priuileg. 20. num. 31.* quia conſentiens ſibi conſulet præcauens hoc periculum, non quibuſcumque aſſentiens, ſed viris probis. Quod ſi poſtea id periculum imminere viderit, reuocabit conſenſum, atque paciſcentes timore huius reuocationis ſumma ope nitentur illi aſſentiri, & complacere, nedum curabunt vitæ illius inſidiari; & quamuis hanc rem impugnent Curtius iunior *ibi, num. 5.* & Cagnol. *ibi, antiqua editione, num. 76. noua, num. 45.* dicentes hanc reuocandi poteſtatem potiùs augere votum captandæ mortis: citiùs enim eius mors procurabitur ne reuocet. Sed bene hanc impugnationem refutat Bolog. *eo. num. 26.* quod cùm paciſcentes neſciant an ille reuocauerit, & ſciant poſſe reuocare, & fore, vt reuocet, ſi vel minimum harum inſidiarum indicium ſuſpicetur, curabunt omnino ab his inſidiis ſe abſtinere.

15 Sufficiet autem tacita illius conſenſus reuocatio, vt puta à diſponendo aliquid contra vim pacti, & ita docent Purpuratus *l. finali, num. 73. C. de pactis*, & *ibi* Cagnol. *antiqua editione, num. 95. in noua n. 79.* & *ibi* Claudius Aquenſis ab his allegatus, Menchaca *controuerſ. vſufreq. lib. 3. cap. 44. num. 11.* Couar. *de pactis 3. p. initio, n. 8. ſtatim. in princ.* quod idem clarè docent, licet non expreſſis verbis, Baldus *cap. ad noſtram, el 2. num. 7. de iureiurando*, & eum ſequentes, Decius *l. finali, num. 7. C. de pactis*, & *ibi* Bolog. *num. 57.* Natta *cap. quamuis pactum, de pactis lib. 6. nu. 21. verſ. quod ſingulariter nota.* Suarez *l. quoniam in prioribus, limitat. 5. ad l. regni, n. 2.* Antonius Gomez *l. 22. Tauri, num. 31.* dicunt enim filiam, quæ patre conſentiente renunciauit hæreditati paternæ in fauorem fratris, poſſe ſuccedere, ſi à patre in teſtamento inſtituatur, quia reuocat conſenſum; cùm tamen hæc non ſit reuocatio expreſſa, ſed tacita inducta per contrarium actum. Non tamen præſumitur ea voluntatis mutatio, ſed magis perſeuerantia: nunquam enim huiuſmodi mutatio præſumitur, iuxta *cap. maiores, de baptiſmo*; & bene docet allegatis Claudio Aquenſi, & Lancelloto Purpuratus *ea l. finali. n. 73. & 74.*

16 Hinc deducitur, ex hoc conſenſu nullum ius acquiſitum eſſe paciſcentibus; ſi enim ius aliquod acquireretur, nequaquam integrum eſſet conſentienti reuocare conſenſum inuitis paciſcentibus *l. finali ff. de pactis*, & *l. debitorum pactionibus. C. de pactis.* & docent Decius *conſil. 184. num. 10. vol. 1.* & Cagnol. *l. finali. antiqua editione, n. 94. noua, n. 79. C. de pactis*, & *ibi* Bolognetus.

17 Secundò infertur, ſi conſentiens iurauit ſe conſenſum non reuocaturum, fore periurum reuocando. Ratio eſt, quia non poteſt reuocari conſenſus abſque peccato, ac proinde iuramentum non reuocandi, tanquam rei licitæ obligat. Item, quia in iuramento non reuocandæ vltimæ voluntatis tradit idem communiſſima Doctorum ſententia, dicens reuocari cum periurio; atque ita tradunt Franciſcus Viuius *in deciſ. Neapolit. lib. 3. deciſ. 307. nu. 8.* Menchaca *de ſucceſſ. creatione. lib. 2. §. 18. nu. 229. & 230. fin.* Molina *tomo 3. de iuſtitia, diſp. 379. num. 4.* Quod quidem intelligendum eſt, niſi cœperit ex juſta cauſa ſuſpicari malè de paciſcentibus, quod eius vitæ inſidientur; ſic Menchaca proximè citatus. At tenebit factum reuocationis, quia is conſenſus eſt ſimilis vltimæ voluntati, & inſtat eius ambulatorius vſque ad mortem; & ideo ſicut vltima voluntas, quantum

tumcunque iuramento ſtabilita ſit, vt communiter tradunt Doctores, poteſt validè reuocari vſque ad mortem, ita & conſenſus hic, ſummò non ſolùm in teſtamento, ſed etiam in omnibus actibus variabilibus ex mero diſponentis arbitrio habet hûc locum, vt iuramentum interpoſitum non obſtet validæ reuocationi, vt conſtat in iuramento non reuocandi procuratoris, & in ſimilibus, quæ congeſſit Socinus iunior *conſ.44 n.24.& ſeqq. vol.2* & nos tradidimus *lib.3.huius operis c.17.n.19.*

18 Tertiò deducitur, reuocante conſenſum eo, de cuius hæreditate conuentum eſt, liberari prorſus paciſcentes obligatione pacti, quippe ea pendebat ex eo conſenſu, & teſtatis *dicta l. final.* ad eius pacti firmitatem poſtulat conſenſum vſque ad vltimum vitæ ſpiritum perdurantè; de qua re nemo dubitat. Quod ſi paciſcentes iuraſſent ſe non reuocaturos contractum. Couarr. *cap. quamuis pactum 3.p.initio,n.2. & 8.verſ.quartus caſus*, quamuis concedat hoc pactum nonfirmari iuramento ſine prædicto conſenſu, propendet tamen, etſi trepidus, accedente ſemel conſenſu, eſto poſtea ille reuocetur, teneri paciſcentes obſeruare pactum; quia id legitimè iuramento firmatum erat. Sed abſque dubio dicendum eſt, reuocato eo conſenſu liberos prorſus manere paciſcentes ab obligatione pacti, & iuramenti, quia id pactum non alia ratione *in dicta l. final.* approbatur, nec firmatur iuramento, niſi quatenus accedit conſenſus perſeuerans vſque ad mortem: quare eo ipſo, quod conſenſus ille mutatur ac deſinit eſſe, ceſſabit pariter obligatio pacti, & iuramenti. Præterea, quia cùm ei pacto inſit conditio tacita, ſi conſenſus ille vſque ad mortem perſeueret, *dicta l. final.* ipſi iurantes ſub ea conditione virtuali iuraſſe videntur, ſi conſenſus ille perſeueret: iuramentum enim ſequitur naturam primordialem contractus, cui accedit. *l. final C.de non numerata pecunia.* quare reuocato conſenſu deſinet obligatio pacti, & iuramenti, tanquam deficiente conditione, à qua pendebant: atque ita docent Paulus *conſ.448 nu.2. lib.1.* Bald. *c.ad noſtram.el 2.n.7.C.de pactis,& ibi* Bolog.*n.57.* Guilielmus Bened. *c.Raynutius verb.duas habens filias,n.288. de teſtam.* Natta *cap.quamuis pactum,de pactis,in 6.n.21. verſ.quod ſingulariter nota.* Suar. *l.quoniam in prioribus § limitat.ad l. regni,n.2.* Anton Gomez *l.22.Tauri n.31.* Molina *lib.1.de primogeniis,c.3.n.4.* Alter Molin Societatis Iesv *tom.3.de iuſtitia,diſp.579.num.40.* Craſſus *de ſucceſſ.ex teſtamento,& ab inteſtato.§.ſucceſſio.q.9.n.13.* Gutier. *c.quamuis pactum,in princip.nu.5.* Menchaca *de ſucceſſ.creatione,lib.2.§.18.nu.198.199. & in controuerſiis vſufreq. lib.3 c.44.n.11.12.13.& 14.* Franciſc. Viuius *deciſ.Neapolit.lib.3.deciſ.307.n 9* Surdus *deciſ.14.n.7.*

19 Atque non obſtante hoc paciſcentium iuramento licitum eſt conſentienti reuocare hunc conſenſum, dum ipſe non iurarit ſe non reuocaturum, quia pactum & iuramentum horum inter ſe pendens à libero alterius conſenſu, quem ex diſpoſitione iuris pro ſuo arbitrio, & voluntate interim dum viuit mutare poteſt, nequit eam libertatem adimere, vt bene tradunt Paulus *conſ.448.n.1. lib.1.* Anchar *conſ.403.à n.3.vſque in finem.* Purpur. *l finali,n.70.C.de pactis.* Molina Societatis Iesv *ea diſput. 579.n.40.* Nec huic licitæ reuocationi obeſt conſenſum præſtitum eſſe iuramento paciſcentium, quod id iuramentum ſolos iurantes obliget; conſentiens autem non iurauit, idque iuramentum pendet à libera facultate iure

20 conceſſa huic conſentienti reuocandi ſuum conſenſum.

Quartò deducitur, non valere pactum initum cum eo, de cuius hæreditate agitur, ne conſenſum illum reuocare poſſit, tum quia eo ipſo, quod reuocare non poſſet, daretur anſa captandæ mortis, iuxta dicta *n.7.* ac proindè ceſſaret ratio, ob quam id pactum ſuſtinetur cum eo conſenſu; tum etiam quia cum hic conſenſus ſit inſtar vltimæ voluntatis ambulatorius vſque ad mortem ex iuris diſpoſitione, quò periculum captandæ mortis vitetur, debet in hoc naturam vltimæ voluntatis ſequi, quæ nullo pacto inito irreuocabilis eſſe poteſt: nemo enim in vltima voluntate legem indicere ſibi poteſt, quam mutare non valeat. *l.ſi quis,in princ.22 ff de legat.3.* quod etiam habet locum in omnibus actibus liberis, & variabilibus ex mero diſponentis arbitrio; non enim poteſt quis cauere legem ſibi imponere, à qua non poſſit recedere, vt tradit Socinus iunior multis illuſtrans *conſ.44.n.23.& ſeq.vol. 2.* & probat eſſe Bartoli, & omnium *ea.l.ſi quis,in principio.* Atque ita docent Paul. *ea.l.finali,n.8.C.de pactis,* & *ibi* Purpur. *n.70.* qui bene ſubdit, idem eſſe dicendum quãtumcunque ſtipulatione ea promiſſio firmata ſit; & ego addo poſſe reuocari, licet pretio aliquo accepto conuentum ſit ne reuocari poſſit: ſed tenebitur ſi reuocet, pretium reſtituere; id enim probant rationes adductæ. Quoties enim is conſenſus reuocari non poſſet, daretur anſa captandæ mortis: neque hæc promiſſio non iuramento firmata obligaret, quia promiſſio non reuocandi teſtamentum eſt ipſo iure irrita, vt bene probat Molin. *t.1.de iuſt.diſp.151.col.6.in ſol.ad 1.* At hæc promiſſio ſimilis eſt vltimæ voluntati ex diſpoſitione textus *dictæ legis final.*

21 Quamuis autem hæc reuocatio conſentienti licita ſit, at dum conſenſum non reuocat, tenentur paciſcentes obſeruare contractum, quia ex parte ipſorum firmus omnino erat dum conſenſus non reuocatur. Atque ita docent Purpur. *l.finali, num.72 & 79 C de pa . .* & *ibi* Cagnol. *antiqua editione n.95.noua,n 97,* Bolog. *num.56.* VVeſembecius *conſ.71.n.41.lib.1.*

22 Atque hoc verum eſt, quamuis paciſcentes non confirmaſſent iureiurando ſuum pactum, quod ad eius valorem neutiquam iuramentum requiratur, vt bene tradunt Francus *c.quamuis pactum,n.11.de pactis,in 6.* Menchaca *de ſucceſſ.creatione lib.2. §.18.nu.198.* Couar. *cap. quamuis pactum 3 p.initio,n.8.caſu 4.* Gama *deciſ.375. in 6.* Molin. *tom.3 de iuſtitia, diſp.579. n.40.* Cephalus *conſ.54.n.10 & conſ.142.volum.1.*

23 Vltimò deducitur, ſi fratres inter ſe conueniant de ſtando teſtamento patris in quodam diuidendi hæreditatem modò patre conſentiente, aut de ſtando diuiſioni, quam ipſe fecerit, ſi pater conſenſum mutet, manere liberos fratres à pacto, ſiue fuerit conuentio de tota hæreditate, ſiue de re particulari: in omnibus enim his diximus procedere deciſionem *legis finalis*; atque ideo pactio illa pendebat à conſenſu patris, & ita docet allegatis Curtio, & Decio Bolognetus *ea.l.finali,n.58.*

24 Poſſet autem aliquis exiſtimare, hunc conſenſum indigere quinque teſtibus, quia vltima voluntas hoc teſtium numero indiget. *l.final.C de codicillis,* cui aſſimilatur hic conſenſus. At dicendum eſt ſufficere teſtes ordinarios in contractibus requiſitos, tum quia hic conſenſus non eſt verè vltima voluntas, cùm per illum nihil diſponatur, ſed ſolùm præſtetur conſenſus paciſcentibus, & ita eſt actus inter viuos; tum etiam quia eſt actus acceſſorius contractui principali qui valet cum teſtibus ordinariis: & eſſet abſurdum ad conſenſum acceſſorium maiorem teſtium numerum exigi, quàm ad pactum principale, cui accedit, cùm acceſſorium ſequatur naturam principalis, *reg.acceſſorium,de regulis iuris,in 6.* & ita docent Purpur. *l. finali,n.74 C.de pactis,& ibi* Bolog. *n.47.*

25 Reſtant autem duæ difficultates circa hunc conſenſum. Prior difficultas eſt, an ſufficiat conſenſus tacitus eius, de cuius hæreditate agitur, vt ſi ille præſens pacto ſit, vel ſciat pactum iniri, & cùm poſſit contradicere non contradicat, ſed taceat? Quidam negant, quia *l. finalis, C.de pactis,* ait, eo ſciente, & iubente, quare vltra ſcientiam, petit iuſſum, qui in ſolo conſenſu tacito non reperitur. Præterea, quia quoties exigitur conſenſus alicuius, debet eſſe expreſſus, vt multis citatis probat Campegius *de dote,p 5 q.61.n.3.* & conſentiunt Doctores, quos allegauimus *lib.præced. c.11. n.11.* dicentes, quoties requiritur licentia alicuius, eam debere eſſe expreſſam. Atque ideo hanc partem ſuſtinent Claudius Aquenſis, & Lancelotus *ea.l.fin.* quos refert, & ſequitur Bolog. *ibi, num 60.*

num.60. ſin. & *ibi* Cagnol. *in antiqua editione,n.80.& 82.& in noua,n.48.& 49.*Pariſ.*conſ.24.n.15.lib.2.*

26 Cæterùm multo verius eſt, ſufficere conſenſum tacitum, tum quia quoties exigitur licentia, vel conſenſus alicuius non ad eſſentialem actus ſolemnitatem, ſed ad euitandum eius damnum, ſatis eſt licentiam, vel conſenſum tacitè præſtari; ob quam rationem cum *l.55. Tauri*, quæ hodie eſt *l.3.tit.3.lib.5.recopilat.* exigat conſenſum viri, vt eius vitetur præiudicium ad contractus vxoris, ſuſtinent Ciſuentes *col.55.q.14.* Gomez Arias *num 21.22 & 33.* Antonius Gomez *ibi,num.5.& 7.* Matienzo *ea l.3.gloſſ.1.a n.7.vſque in finem & l.2.gloſſ.1.n.12.* Molin.*tom.2.de iuſtitia,diſp 343.colum. an tepenultima.§.ſi uxor.* ſufficere conſenſum tacitum viri. Cùm ergo conſenſus eius, de cuius hæreditate conuenitur, exigatur ad vitandum eius præiudicium, ne vitæ illius inſidiæ parentur, ſat erit tacitus conſenſus. Præterea, quia quod *ea l.final.C.de pactis,* dicitur, ſciente, & iubente, intelligitur, id eſt, conſentiente, quia ſuprà dixerat, accommodauerit voluntatem; & ſic per præcedentia declarantur ſequentia. *l.qui ſeruus plurium.ff.de legat.1.* Tandem probatur ex doctrina Bartoli *l. cùm probatur. § libertis, num 6. de legat. 2.* vbi tradit, filium, cui interdictum eſt agere ſine conſenſu partis. *l.enim non ſolum.§.neceſſitatem C. de bonis, quæ liberis*, poſſe agere ſimul cum patre, quod tunc videatur pater conſentire. Sufficit ergo conſenſus tacitus, & præſumptus ex ſcientia cum taciturnitate. Atque ideo ſententiam hanc ſuſtinent Decius *conſ. 1.num.4. lib.1.* Curtius iunior *conſ.98.num.3. & 4.* Pariſ. *conſ 26.num.114.lib.2 & conſ.6. num.121. lib.3.* Aymon *conſ.52. num.1. & 2 lib.1.* Ruin.*conſ.15. num 3 lib.2.* Purpur.*ea l.finali,nu.67.* Cephalus *conſ.146. num.5.lib.1.* Menoch.*conſ.1 num 166 & conſ.92 num.47. lib.1.* Rhuinaldus iunior *conſ.580.num.25.vol.5.* Surdus *conſ.355.n.16.vol.3.*

27 Poſterior difficultas eſt, an ſatis ſit conſenſus eius, de cuius hæreditate agitur, ſuperueniens contractui de hæreditate futura inito? Negant aliqui, niſi paciſcentes priùs pactum ſaltem tacitè confirmarent, vt quia præſentes eſſent tempore illius conſenſus, neque contradicerent, quia cùm contractus ab initio fuerit nullus, nequit abſque nouo paciſcentium conſenſu ratus haberi, iuxta doctrinam Abbatis *c.quod ſicut, n.9.de electione,* vbi tradit, electionem nullam, quod à minori Capituli parte facta ſit, non poſſe vires aſſumere ex conſenſibus particularibus aliorum ſuperuenientibus. Item, quia quod ab initio vitioſum eſt, non poteſt tractu temporis conualeſcere. *reg. quod initio.ff.de regulis iuris* vbi latè Decius *à num.1.vſque ad 7.* plurima adducit exempla, & probat actum à principio nullum non confirmari ratihabitione ſuperueniente; atque ita tradunt Claudius Aquenſis, quem refert, & ſequitur Purpur. *l.final.nu.68. C.de pactis.& ibi* Bologn.*num.45.& 46.*

28 Sed verius eſt, huiuſmodi conſenſum ſuperuenientem ſufficere ad prioris pacti valorem, quia quoties conſenſus non deſideratur quaſi ſubſtantialis actus forma, ſed ſolùm gratia euitandi damni conſentientis, ſatis eſt ſi contractui celebrato ille accedat, quod ſatis, ſupérque ei damno cauendo proſpiciatur accedente illo conſenſu poſtea, vt aliis allegatis tradunt Anton.Gomez *l.55.Tauri,n.6.* Azeued.*lib.5 recopilat.tit.3.l.2.n.25.* At ad ſolum vitandum conſentientis damnum requiritur conſenſus. Item, quia quando actus aliquo reſpectu fuit validus, ratificatio illius retrotrahitur, vt allegato Bartolo, & Aretino tradit Decius *reg.quod initio,fine. ff.de regul.iuris*, at huiuſmodi contractus non fuit ab initio omnino irritus, vtpote cui nihil ad ſolemnitatem eſſentialem pertinens deficiebat, ſed ſolus ille conſenſus ad euitandum conſentientis damnum. Atque ita hanc partem tradunt Decius *conſ.31.n.4.vol.1.* Baldus *l.finali,n.12.C.de pactis, & ibi* Salyectus *n.10.fine.* Romanus *n.89.* Alciatus *n.41.* Purpur.*n.45.* Cagnol.*antiqua editione, n.79.noua,n.48.*

Menchaca *de ſucceſſ.creationis.§.18.n.169.* Ioſephus Ludouicus *in deciſionibus Peruſinis 2.p.deciſ 71 fine* Surd.*conſ.355.n.15.vol.3.* immo addit Decius ſat eſſe, ſi poſtea conſcius is, de cuius hæreditate agitur, non contradicat; verùm Mandellos *conſ.11. n.15. vol.1.* ait difficile hoc eſſe. Sed quamuis non careat difficultate, quia licèt conſenſus tacitus antecedat contractum, eſt ſatis dubium, an is ſufficiat, vt dixi *n. 25.* vbi multos retuli tenentes non ſufficere: at retenta ſententia, quam tenuimus *n.25.* nempe ſufficere conſenſum tacitum antecedentem præſumptum ex ſcientia, & patientia potentis commodè contradicere, idem ſentiendum eſt de eodem conſenſu tacito ſuperueniente, quia ſolùm deſiderabatur ad valorem huius conſenſus legitimus talis ſuperueniens, qualis ab initio ſufficeret: ſi ergo ille tacitus ab initio exiſtens ſufficeret, ſufficeret etiam ſuperueniens.

Quamuis autem priorem quis amplectatur ſenten- 29
tiam, debet aſſerere ſufficere conſenſum ſuperuenientem contractui, quando non purè, ſed ſub conditione huius conſenſus ſuperuenientis celebratus eſſet, quia tunc contractus ab initio fuit validus, & eius firmitas à conditionis euentu pendebat. Ergo eueniente conditione firmabitur omnino; & ita aſſerit Bologn. *ea l.finali,num.46.*

Similiter valeret contractus ſi ab initio adeſſet con- 30
ſenſus eius, de cuius hæreditate agitur, & poſtmodum reuocaretur, & manente eadem paciſcentium voluntate iterum conſenſus is accederet, quia cùm ab initio contractus fuerit validus, habenſque omnia ſubſtantialia, ſatis eſt, vt non mutata paciſcentium voluntate conſenſus reuocatus accedat iterum: & ita tradit Bologn. *eo num.46.*

Secundò limitatur deciſio prædicti textus *l. final. C.* 31
de pactis, niſi renunciatio, aut pactum fiat circa hæreditatem perſonæ incertæ, vt ſi qui ſocietatem ineant, ſi qua hæreditas ſibi obueniat, quippe cùm perſona, de cuius hæreditate conuenitur, incerta prorſus ſit, nullum captandæ mortis periculum ſubeſt, ac proinde quaſi ratione legis ceſſante, ceſſat eius deciſio; idque amplius conſtat ex *l.3 §.de illo.ff pro ſocio.* vbi expreſſè huiuſmodi ſocietas approbatur, & expreſſius *l. regia 12.tit.5.p.5.* ibi, *no lo pueden fazer ſi nom brasen las perſonas de aquellos, que an fiucia de heredar, mas ſi non los nombraſen poderlo yan vender en eſta manera diziendo aſſi, que todos los derechos e ganancias que les an de venir por razon de heredamento donde quierque les vengan, que las venden.* Atque ita tradit Gloſſa *ea l.3 §.de illo.verb.iuſta,* & *d.l.final verb.paciſci.* vbi Cynus *not. oppoſit.3* Petrus de Bellapertica *paulo ante oppoſitionem ſecundam,* Odofredus *n.4.* Bald.*n.22.* Iacobus Butrigarius *oppoſit.1 & 3.& ibi addit.* Petrus de Vergnia *fine.* Paulus *n.10,* Decius *n.3.& 17.* Albericus *n.7.* Salycetus *n.9.& 10.* Fulgoſ.*n. ult.* Curtius ſenior *n.16.* Comeus *n.2 & 5.* Alciatus *n.42.* Iaſon.*n.8* Cagnol.*antiqua editione,n.73.& a n.55.noua,n.42. & a n.37.* Iacobin.de Sancto Georgio *n.40* Romanus *n.12.& 88.* Curtius iunior *n.63.* idem Bart *l.ſtipulatio hoc modo concepta 61.n.ultimo.ff.de verb obligat.* & *ibi* Romanus *n.32.* Albericus *n.6.* Bologn.*n.89.* idem Baldus *de feudo dato in vicem legis commiſſoriæ.c.2.n.6. verſ cùm ergo,* Abbas *c.nulla n.10 de conceſſione præbendæ, & ibi* Card.*n.3 oppoſit.3.* Anch *n.6.* Imola *n 10.* Guido Papæ *n.9.* idem Anch.*c.ne captanda,n.1.notab.2.de conceſſione præbendæ,in 6* Domin.*c quamuis pactum,n.10.de pactis,in 6.* idem Guido Papæ *conſ.14.n.2.* Capitius *deciſ. Neapolitana 159.n.10 13 14.18.& 19.* Gulielm.Bened.*c. Raynutius, verb. & vxor nomine Adelaſiam.* Raynutius, verb. & duas habens filias, n.236 de teſtam.* Montal.*lib.3.fori,tit.6.l.8 ſtan deſereda los.* Villalob. *de communis opinionib.1.p.verb.pactum,n.1.* Molinæ *l.pactū, quod dotali,n.14.C.de pactis,* Ioannes Meyter. *de ſucceſſ.teſtam.lib.4.tit.17.n.4.* Ant.Gom.*l.22.Tauri,n.31 lim.2,* Tabiena.*verb.pactum.q 10.n.11.* Gutierrez *de iuram.confirmator.part.2.c.5.n.4.* Claſſ.*de ſucceſſione ex teſtament.*

&

& ab inteſtato. §. ſucceſſio ab inteſtato, quæſtione 9. n 16. Mandelus *conſ. 11. numer. 16. volum. 1.* Molin *tom. 3. de de iuſtitia, diſputatione 579. n. 58.* Quare audiendi nullatenus ſunt Purpur. *ea. l. finali, numer. 113.* Berengarius *in c. vnic. de filiis natis ex matrimonio ad Morganaticam contracto in præludio, c. 1. n. 9. & 15. fin.* qui contra receptiſſimam hanc ſententiam ſuſtinent, non valere pactum ſuper hæreditate hominis incerti. Immò valet huiuſmodi pactum, licèt incertitudo illa eſſet inter perſonas certas, vt, ſi aliquis ex cognatis meis relinquat mihi hæreditatem, promitto illam tibi, quia adhuc non poteſt dari votum captandæ mortis, cùm incerta perſona ſit, quæ hæreditatem relictura eſt; ſic Bolognetus *eadem l. finali, num. 82.* Dupliciter tamen limitatur hæc doctrina. Priùs, niſi ea certitudo non poſſet verificari, niſi in vna perſona, vt ſi quis promittat hæreditatem legitimam futuram abſque parentum conſenſu, non valebit promiſſio, quia cùm legitima hæreditas in ſolis parentibus verificetur, non poteſt dici hæreditas perſonæ incertæ. Ita docent Cagnolus *ea l. final. in antiqua editione, num. 73. in noua, num 42.* & Gutier. *eod cap. 5. num. 6.* Poſteriùs temperatur, niſi in contrahentium mente ſit perſona, de cuius hæreditate tractatur, nec eam paciſcentes nominant in huius legis fraudem, quia tunc verè tractatur de hæreditate perſonæ certæ. Sic Baldus *ea. l. final. n. 22.* Alciatus *num. 44.* Bolognetus *n. 82. & 89.* Gregorius Lopez *l. 13. verb. non los nombraſſen, tit. 5. part. 3.*

32 Tertiò limitatur ab aliquibus, niſi huic contractui circa hæreditatem tertiæ perſonæ viuentis ipſa ignorante accederet iuramentum: ſentiunt enim hi, contractus eiuſmodi iuramento confirmari. Ducuntur ex *c. quamuis pactum, de pactis, in 6.* Item, quia id pactum non aduerſatur bonis moribus naturalibus, ſed ſolùm ciuilibus, cùm ignoretur animus paciſcentium, num ſit captandæ mortis illius, in cuius hæreditatem virtute illius renunciationis ſuccedendum eſt. Atque ideo ita docent Dinus *reg. non eſt obligatorium, n. 3. de regul. iuris in 6.* Baldus referens Petrum de Cer. *5. moribus, n. 2. verſ. ſi de feudo fuerit controuerſum inter dominum, & agnatum.* Dec. *conſ. 655. n. 12. vol. 3.* Auſterius *deciſ. capella Tholoſana, deciſ. 413. n. 4.* limitans inter nobiles, & dicit ſic ſæpe deciſum fuiſſe in Parlamento. Iacobus Richius *de vnione prolium, c. vltimo, n. 23.* habetur *to. 6. tractatuum, part. 1.* Zaſius *conſil. 1. n. 39 & 40 volum. 2.* Cepola *cautela 112. n 4 verſ. tamen dico* Tiraquellus *l. ſi vnquam, in præfatione, n. 131. C. de reuocanda donatione.* Angelus *verb. pactum, n. 13.* & *ibi* Syluest *q. 12.* Menochius *conſ. 1. n. 67. volum. 5.* rem latè diſputata. Seraph *de priuil. iuramenti, priuil. 20 n. 28. 29.* & *priuil. 21 n. 36.* & rem eſſe dubiam fatetur Cotinus *repet. auth ſacra. puberum. n. 46. C. ſi aduerſus venditionem.*

33 Sed tenendum eſt, id pactum nequaquam iuramento confirmari. Ratio, eſt quia reprobatur huiuſmodi contractus tanquam contra bonos mores non ſolos ciuiles, ſed etiam canonicos, & naturales, propter periculum peccati; & damni tertiæ perſon, de cuius hæreditate agitur, nempe periculum captandæ eius mortis, quod quidem etiam iure canonico tanquam iniquum reprobatur *c. 2 de conceſſione prebenda, &* *cap ne captanda eodem tit. in 6.* Secundò, quia quando contractus confirmatur iuramento, manet eo ipſo irreuocabilis, adeò vt neutri contrahenti liceat reſilire, vt probauimus *lib. 5. de matrimonio, diſputat. 32. n. 6.* At ab hoc contractu, vtpote qui dum alter, de cuius hæreditate agitur, viuit, fouet periculum peccandi, mortémque eius intentandi, non tantùm licet reſilire, ſed tenentur ad id paciſcentes. Ergo iuramentum non firmat hunc contractum, ſicut eadem ratione iuramentum tradendæ pecuniæ mulieri, ſi copiam corporis ſui faciat, non confirmat promiſſionem, quia fouet peccatum, & ante impletam conditionem tenetur promittens reſilire. Nec obſtant contraria; quia *cap. quamuis pactum,* loquitur de pacto, quod non eſt contrarium bonis moribus, nec vergit in damnum alterius. Ad aliud, quod additur, reſpondetur, ſolicitudinem de viuentis hæreditate indicare ſatis periculum captandæ mortis. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinet Gloſſa *l. ſi quando 33. §. 1. verb. prægrauari. C. de inofficioſo teſtamento, &* *l. qui ſuperſtitis. verb. repudiat. ff. de acquirend. hæredi. &* *l. pactum. verb. improbatur. C de collationib.* vbi Bald. *ante n. 1. oppoſ. 5.* Salycet. *n. 1.* Barnol. *l. ſi quis pro eo, n. 6. ff. de fideiuſſoribus, & d. l. qui ſuperſtiti, n. 1. & finali 1. lectura, n. 6. C de pactis,* vbi Bald. *n. 22.* Salycet. *n. 10.* Fulgoſ. *n. 14.* Corneus *n. 3.* Curtius ſenior *n. 7.* Gozadin. *n. 4.* Rom. *n. 43.* Iacob. de Sancto Georgio *n. 5.* Alexander *n. 1.* Iaſon *n. 5.* Alciatus *n. 10.* Purpur. *n. 40. & 65.* Bologn. *n. 27. 57. 39. & 113.* Cagnol. *antiqua editione, à n. 34. noua, à n. 22.* Petr de Vergnia *addit. ad Butrigarium, ea. l. fin. ampliat. 1.* idem Bart. *l. ſtipulatio hoc modo concepta 61. n. 3. ff. de verb. obligat. & ibi* Rom. *n. 35.* Alex *n. 6.* Iaſon *n. 12.* Socin. iunior *n. 62.* Caratus *n. 48.* Bald. *conſ. 437. n. 1. vol. 1.* Alex. *l. pactum, quod dotali, n 2. & ibi* Iaſon *n. 2. C. de pactis.* Ruin. *conſ. 204. n. 8. vol. 1.* Barthol. Socin. *inter conſ. Ruin. conſ. 205. n. 5. vol. 1.* Bernius *conſ. 28. n. 14. vol. 1.* Angel. *l. ſi quis pro eo, in princ. n. 6. ff. de fideiuſſ.* Idem Alexand. *conſ. 28 n. 7. vol. 3.* Anch. *conſ. 403. n. 3. & conſ. 115. n. 1. & c. nulla, n. 6. de conceſſ. præbenda, & ibi* Imola *c. cùm conting. n. 32. de iureiurando,* idem Anch. *c. quamuis pactum, n. 2. notab. 3. de pactis, in 6. & ibi* Dominic. *n. 8.* Franc. *n. 11.* Natta *p. 2 n. 60.* habetur *to. 6. tr. p. 2.* Beroius *c. in præſentia, n. 193. de prob.* Fulgoſ. *conſ. 73 dub. 1.* Socin. iunior *conſ. 44. n. 15. & 16. vol. 2.* Pariſ. *conſ. 24. n. 55. lib. 2.* Rubeus *conſ. 130. n. 3.* Guido Papæ *conſ. 162. n. 2.* Guillelm. Bened. *c. Raynutius, verb. duas habens filias, à n. 194. de teſta.* Paul. *conſ. 448. n. 2. lib. 1.* Decius *conſ. 31. n. 1. 3. & 4. lib. 1.* Bertrand. *conſ. 197. n. 1. vol. 3. in priori parte.* Fortun. Garzia *in vlt. fine. illat 20. n. 318.* Celſus *conſ. 100. n. 5.* Tabien. *verb. pactum. q. 10. n. 11.* Mont. *lib. 3. fori. t. 6. l. 9. verſ. ſean deſeredados.* Villalob. *in communib. opinionib. lit. P. verb. pactum, n. 1.* Anton. Gabriel *t. de pactis. c. 1. n. 51.* Hieron. Gabriel *conſ. 538. fine. vol. 1.* Surd *conſ. 480. n. 21 volum. 4.* Humbert. de Boneneo *in repetit. auth. ſacra. puberum, n. 61. C. ſi aduerſus venditionem.* Couar *c. quamuis pactum 2. p. initio, nu. 2. & 3. p. initio, n. 2. & 5.* Gregor. Lupez *l. 33. verb. non debe.* Matthæus Vveſembecius, *conſ. 71. n. 6. volum. 2.* Deciſio Capellæ Tholoſanæ *433. n. 2.* Anton. Gomez *l. 12. Tauri, n. 31.* Mol. *lib. 2. de primog. c. 3 n. 3.* Suar. *l. quoniam in prioribus, in declar legis regni, limit. 5. n. 2. & 3. & ibi* Bald. *in add ad n. 2.* Menchaca *de ſucceſſ. creat. lib. 2. §. 18. n. 193. & n. 221. & de vſufruct. lib. 3. cap. 44. num. 2.* Simon de Prætis *de interpretatione vltimæ voluntatis, lib 2. dub. 1. ſolut. 4. num. 103. & 104.* Gutier. *conſ. 113. n. 15. de iurament. 1. part. c. 45. n. 5 & cap. quamuis pactum, initio, n 4. & 5.* Velaſcus *de partit. cap. 16. num. 50.* Surdus *conſ. 133. nu. 17. volum. 1.* Morla *in emporio iuris 1. part. titul. 5. quæſt. 6. num. 2.* Forcatulus *in necromantia iuris dialogo 55. num. 4.* Berengar. Fernandez *in cap. vnic. de filiis natis ex matrimonio ad Morganaticam contracto, in præludio, cap. 1. n. 6.* Peregrinus *de fideicommiſſis, art. 51. n 24. ad finem.* Fachin. *in controuerſiis iuris, lib. 8. c. 72. in 3. ſententia.* Beccius *conſ. 74. num. 1. vol. 1.* Anguiſſola *conſ. 16. n. 1. volum. 1.* Alphonſus Villaguta *deciſ. 20. n 91. vol. 1.* Franciſc. Viuius *deciſionib. Neapolitanis lib. 3. deciſ. 307 num. 6. & in ſylua communium opinionum, lib. 2. opinione 578. num. 4.* Ioannes Botta *conſ. 59 à n. 50. lib. 1.* Craſſus *de ſucceſſ. ex teſtamento, & ab inteſtato. §. ſucceſſio ab inteſtato, quæſt. 9. n. 7.* Octauianus *deciſ. Pedemontana 110. num 31* Antonius Theſaurus *deciſ. Pedemontana 225. n. 6.* Velaſcus *de part. c 16, n. 50.* Cacheranus *deciſ. 100 num. 3.* Andreas Gayl. *in ſuis obſeruationibus. lib. 2. obſeruat. 126.* Montetoſus *l. pactum, quod dotali, num. 13. C. de pactis.* Burſatus *conſ. 432. numero 70. & conſ. 471 nu. 24. volum. 4.* Rebellus *de iuſtitia, part. 2. lib. 1. quæſtione 9. numero 2. verſ. unde colliges.*

Molinæ Societatis Iesv, *tom.3. de iuſtit. diſputat.* 579. *num.*38.*&* 40. Azor *tom.*2. *Inſtit. moralium, lib.*2.*c.*28. *quæſ.*2.

34 Sed vrgentius dubium eſt, an eſto id iuramentum non confirmet contractum, obliget tamen, ita vt periurus ſit illud non implens? In memoriam reuocare oportet quæ diximus in hoc *tractatu lib.* 3. *cap.*12.*n.*1. nempe diuerſa eſſe contractum non firmari iuramento, & iuramentum nullam obligandi vim obtinere: ſtat enim iuramentum non habere vim confirmandi contractum, & tamen habere vim obligandi in foro conſcientiæ, ita vt illud non implens periurus ſit, ſicut contingit iuxta frequentiſſimam ſententiam in iuramento non reuocandi teſtamenti, quod quidem contractum non confirmat, neque irreuocabilem reddit, at non implens eſt periurus. Dubitatur ergo, an eſto iuramento hoc non confirmetur pactum de hæreditate viuentis, abſque eius conſenſu initum, obliget tamen id iuramentum? Et quidem ferè omnes Doctores *numero precedenti* allegati apertè ſentire videntur iuramentum non obligare. Quia ideo probant eum contractum iuramento non firmari, quod is contractus bonis moribus vniuerſalibus, & canonicis aduerſetur; & adducunt *regul. non eſt obligatorium, de regulis iuris, in* 6. quæ decidit iuramentum bonis moribus aduerſum vi obligandi deſtitui; atque ideo in ea clarè ſunt opinione, vt cenſeant id iuramentum non obligare. Et in propriis terminis hanc partem ſuſtinent Imola *c. cum contingat. n.*32. *de iureiurando.* Salycetus *d. l finali, n.*10. *C. de pactis,* & *ibi* Fulgoſ. *nu.*14. Ancharanus *conſ.*405. *n.*3. Fulgoſ. *conſ.*73. *dub.*1. Socinus iunior *conſil.*44 *n.*22. *vol.*2. Beroius *cap.*1. *in præſentia, num.*193. *de probat.* Ruin. *conſ.*204. *num.*8 *volum.*1. Angelus *l. ſi quis pro eo, in princip. num.*6 *ff. de fideiuſſor.* Matthæus VVeſembecius *conſ.*71. *num* 6, *vol* 2. Monteroſius *l. pactum, quod dotali, num* 14. *C. de pactis.* & inclinat, licèt dubius, Guillelmus Benedict. *cap. Raynutius, verb. duas habens filias, num.*195. *fin. &* 196. *de teſtament.* Humbertus de Bonanco *eodem num.* 61. & clarè videtur eam tenere Andreas Fachin. *in controuerſiis iuris, lib.*8. *c.*72. *in* 3. *ſententia.* retulerat enim duplicem. Prior erat, iuramento confirmari hunc contractum: poſterior autem, non firmari, at obligare iuramentum: & addit tertiam ſententiam veram, & communem eſſe, huiuſmodi pacta non firmari iuramento; & quamuis non explicet, an iuramentum obliget, id tamen manifeſtè ſentit, cùm opponat hanc ſententiam duabus à ſe relatis, quarum altera erat, iuramentum illud obligare at non confirmare contractum: & Corneus *in auth. ſacram puberum. n.*47. licèt dubius, docet non obligare, quia redundat in detrimentum tertij, nempe eius, cuius datur votum captandæ mortis.

35 Cæterùm multo verius exiſtimo, iuramentum illud obligare. Ducor, quia, vt probauimus in hoc *tract. lib.* 3. *c.*12. *n.*5. ad diſcernendum, an iuramentum obliget, nécne, non ſatis eſt pacta ipſa eſſe prohibita, ac irrita iure humano, ac conſequenter iniqua, peccatúque ea ineundo, ſed opus eſt ſimul concurrere alteram ex duabus conditionibus; vna eſt, vt iuramentum reddatur quoque irritum; altera, vt executio ipſa talis pacti, illiúſque obiectum ſint culpa lethalis, aut venialis. At neutra conditio in hoc caſu concurrit. Non prior, quia nullo iure reperitur tale iuramentum reddi irritum: neque enim iura canonica, nec ciuilia allegata *num.* 1. improbantia votum captandæ mortis ex his pactis conſurgens, meminere iuramenti his pactis accedentis. Neque concurrit poſterior conditio, quia etſi initi hæc pacta, eáque conſeruari dum viuit ille, de cuius hæreditate conuentum eſt, ſit iniquum, & in damnum tertij, eo quod duret periculum captandæ mortis: at executio huius pacti, nempe, tradere hæreditatem eo iuramento promiſſam, mortuo iam eo, cui ſucceditur, nulla prorſus culpa eſt neque in damnum alicuius cedit; quia cùm executio fiat poſt mortem eius, cui ſuccéditur, iam tunc ceſſauit periculum captandæ mortis, ob quod executio poſſet eſſe mala, vel in damnum tertij vergere. Et confirmatur exemplo iuramentum dandi fœminæ coniugatæ 10. aureos, ſi copiam ſui corporis fecerit, iniquum eſt aduerſùs ius naturale, fouétque peccatum mortale in damnum viri, & dum conditio non eſt impleta, nullam prorſus obligationem parit, immò tenetur ſub culpa lethali promittens reſilire: at quia conditione ſemel impleta executio vacat omni culpa, nec mihi dubium eſt, iuramentum impleta iam conditione obligare. Nec valet, ſi dicas pecuniam promiſſam eſſe ſtipendium corporis, ac proinde lege iuſtitiæ debitam: nam ſimiliter obligaret iuramentum, licèt ea pecunia gratis omnino vltra ſtipendium lege iuſtitiæ debitum promitteretur. Tandem, quia non eſt adeò contra bonos mores huiuſmodi pactum de hæreditate viuentis, vt optimè conſiderat Couarr. *rubr. de teſtament.* 2. *part. num.*15. quippe occaſio captandæ mortis maximam iniqui animi paciſcentis præſumptionem ſupponit, quæ in Chriſtiana religione non eſt facilè admittenda: nam ex ſubſtitutionibus, & primogeniis, cùm poſt mortem poſſeſſoris ſuccedendum ſit, idem periculum captandæ mortis conſurgit, cùm tamen eas ſubſtitutiones, & primogenia nemo damnet. Et ideo hanc partem ſuſtinent Alciatus *cap. cum contingat. num.*28. *de iureiurando.* Romanus *c. finali. num* 75 *de pactis.* Alexander. *l. ſtipulatio hoc modo concepta. numer.*6 *ff. de verborum obligatione.* Mongal. *lib.* 3. *fori tit.*6. *l.*9. *verb. ſean deſeredados, fine,* Molchaca *lib.*2. *de ſucceſſ. creatione.* §.18. *n.*195. Molina *tom.*2. *de iuſtitia. diſputatione* 271. *columna* 5. § *dubium eſt, & ſequenti.*

Rurſus difficultas eſt, an poſſit concedi huius iuramenti relaxatio ab Epiſcopo, ſicut conceditur relaxatio iuramenti ſoluendi vſuras? Videtur enim non poſſe, quia tunc temporis conceditur hæc relatio, quando ea eſt turpitudo ex parte recipientis, vt rem acceptam teneatur reſtituere, contingit in iuramento ſoluendi vſuras, ſicut probauimus in hoc *tract. libro* 3. *cap.* 21. *numero* 6. At accipiens hæreditatem, de qua conuentum erat, nullam admittit turpitudinem, nec tenetur eam reſtituere; ergo non poteſt relaxari hoc iuramentum. Sed verius credo cum Alciat. *c. cum contingat. n.*82. *de iureiurando,* dari poſſe relaxationem, quia recipiens tenetur eam hæreditatem reſtituere; non enim ſibi gratis collata eſt hæreditas, ſed virtute prioris pacti, quod prorſus viribus deſtitutum erat, omnique obligatione carens, iuxta *l final. C. de pactis.* 36

Quartò limitatur, vt non habeat locum deciſio *d. legis finalis. C de pactis,* in foro conſcientiæ, quando id pactum initur recto fine, nec adeſt votum captandæ mortis in admittente pactum. Ita docent Purpuratus *l. finali. numero* 122. *&* 123. quamuis addat, ſi veriſimile eſt fore, vt requiſitus is, de cuius hæreditate agitur, conſentiret. Idem abſque hac limitatione tradit Seraphinus *de priuileg. iuramenti. priuileg.* 20. *numero* 30. Ducitur, quod deciſio huius legis ſola præſumptione periculi captandæ mortis nitatur: at leges præſumptione innitentes non obligant in foro conſcientiæ, quando verum non eſt, id quod lex præſumit; vt tradit commune axioma, & inter alios Felinus *cap.*1. *num.*40. *verſ. hanc fallentiam, de conſtitut.* Cæterùm dicendum eſt, adhuc eo caſu obligare hanc legem, vt bene tradunt Bolognetus *in l. finali. numer.*39. quia, vt optimè probat Vaſquez 1.2. *quæſtione* 96. *art.*4. *diſputatione* 163 *num.*16 *& triplici ſequenti,* duplex eſt præſumptionis genus, cui lex innititur. Prius eſt, quo legiſlator in quouis caſu ſingulari aliquid præſumit, & ratione illius legem ſtatuit, vt *cap. is, qui fidem, de ſponſalib.* præſumitur eum, qui poſt ſponſalia accedit ad ſponſam, accedere affectu maritali, & ideo ſtatuitur ex tunc perfici matrimonium; & quando lex huiuſmodi præſumptioni innititur, ea ceſſante 37

in

in ſingulari etiam caſu ceſſat lex. Poſterius eſt quod legiſlator non præſumit fraudes, vel delicti periculum in ſingulis caſibus, ſed quia prudenter exiſtimat in re aliqua nec raro hanc occaſionem præberi, quo hæc pro poſſe impediat, legem vniuerſalem ſtatuit aliquid præcipientem, aut contractus irritantem, & huiuſmodi lex non deſinit obligare in ſingulari caſu, eo quod in eo ceſſet præſumptio, ſed oportet, vt in plurimum ceſſet præſumptio illa, vt lex vim obligandi perdat. Cùm ergo *l. finalis. Cod de pactis*, innitatur præſumptioni poſterioris generis, non ſatis eſt ceſſare in ſingulari caſu, vt in eo non obliget.

38 Quintò limitatur, niſi eſſet ſtatutum, vel conſuetudo alicubi, vt pacta futuræ ſucceſſionis abſque conſenſu eius, de cuius hæreditate agunt, valerent; tunc enim valida eſſent pacta. Ita docet Baldus *l. cum Archimedoram, 4 nu. 12. Cod. vt in poſſeſſionem legatorum.* Purpurat alius allegatis *l pactum, quod dotali. n. 13. C. de pactis.* & *ibi* Alciatus *numer.* 33. & 34. Tiraquellus alios allegans *de iure primegeniorum quæſtione 7. num. 5. &* 6. Andreas Gailius *in deciſionibus Cameræ Imperialis. l. 1. deciſ. 53. n* 10 Auſterius *in addit. ad deciſionem* 453. *capellæ Tholoſan. numer.* 4. Menochius alios allegans *conſil. 1. n. 166 fine. vol. 1.* Sed contrarium tenent multi alij quia cùm pactum hoc ſit bonis moribus aduerſum, nullo ſtatuto, aut conſuetudine validum reddi poteſt Sic Alexander *l. pactum, quod dotali. n. 4. C. de pactis. & l. finali. numer. 4. C. eod. titulo.* Guilliclmus Benedictus alios referens *cap. Raynutius, verb. duas habens filias. nu. 194. de teſtament.* Deciſio capellæ Tholoſanæ 453 *fine.* Natta *cap. quamuis pactum. de pactis, in 6. part. 1. numer.* 54. habetur *tomo 6. tractatuum. part. 2.* Euerard. *in ſuis locis legalibus, argumento à pacto ad legem. numer. vltimo.* Villalobos *in ſuis communibus opinionibus. littera P. verb. pactum. n. 2.* Menchaca *de ſucceſſ. creat. lib. 2. §. 18. num* 258. Craſſus *de ſucceſſ. ex teſtamento, & ab inteſtato. §. ſucceſſio ab inteſtato. quæſt. 9. num* 8. & alios referens Andreas Fachin. *in ſuis controuerſiis iuris. lib. 8. c. 72. verb. reſpondeo negando vtrumque.* Immò aliquid docent nec Principem ſupremum poſſe hoc pactum approbare, quamuis poſſit auferre pœnam illud ineuntibus ſtatutam: ſic Bulgarus, quem refert, & ſequitur Purpurat. *ead. l. final. à num.* 55. *vſque ad* 59 & *ibi* Cagnol. *antiqua editione, à num.* 89. *noua, à numer.* 55. Sed prior opinio tenenda eſt, quando conſuetudo eſſet legitimè præſcripta, ita vt ſufficeret ad legem inducendam; & idem dicendum de ſtatuto, quando editum, aut confirmatum eſſet à Principe potente condere legem. Quare veriſſimum eſt, poſſe Principem ſupremum id pactum approbare derogando deciſioni *d. l finalis*, vt optime docent Bolognetus *ea l finali. num.* 66. & *ibi* Guilielmus Benedict. *eodem verb. duas habens filias. nu.* 201. Et rationem hanc optimè reddunt quod tota illa deciſio fundata ſit in præſumptione delicti procurationis mortis eius, de cuius hæreditate conuenitur; quæ præſumptio eſt iuris poſitiui: ergo poteſt tolli per Principem ſupremum, aut aliud ſtatutum, aut conſuetudinem vim legis habentia. Neque obſtat id pactum appellari contra bonos mores; quia reſpondent optimè Tiraquellus, & Alciatus *ibi*, id quod eſt contra bonos mores, repugnante lege naturali, aut diuina, non poſſe lege aliqua, aut conſuetudine approbari, ſecus ſi ſit contra bonos mores propter prohibitionem, & præſumptionem legis humanæ.

Sextò limitatur fauore cauſæ piæ; valet enim pactum futuræ ſucceſſionis fauore piæ cauſæ. Ita tradunt Baldus *l. finali. num.* 17. *Cod de pactis.* & *ibi* Romanus *numero* 71. & 72. Corneus *numero* 3. Felin. *cap. in præſentia. num.* 41. *de probationibus.* Socinus *conſil. 49 n. 7. volum.* 4. additque Baldus, id pactum interpretari ad vltimam voluntatem; ſicut in milite omnes hi probant, quia id pactum valet inter milites, iuxta *l. licet Cod. de pactis.* Ergo & fauore piæ cauſæ.

Sed exiſtimo, hos Doctores non eſſe intelligendos 40 de pacto ſucceſſionis tertiæ perſonæ abſentis, de quo loquuntur textus *cap. final. de pactis.* Nam dictum Doctorum intelligendum eſt iuxta textum, quem allegant, vt tradunt Bartol. *l. non ſolum. la 2. §. ſi liberationis. num. 7. ff. de liber. legat.* & multi, quos additionator *ibi* congerit *littera H.* Menochius *de præſumpt. lib. 1. qu. 37. num* 4. Sed textus *cap. licet*, quem pro ſe allegant, continet longè diuerſum caſum, vt optimè aduertunt Purpurat. *l. final. num. 29. C. de pactis.* Menoch. *conſ. 1. n. 164. fin. &* 165. *vol. 1.* quia *in ea l. licet. & l. pactum, quod dotali. C de pactis*, conuenitur cum domino hæreditatis de eius ſucceſſione, ac proinde, cùm ipſe conſentiat, non datur votum captandæ mortis, vt optimè etiam aduertit Purput. *ea l. licet. n.* 41. 44. 45. at *l. final.* conuenitur de hæreditate tertij abſentis, nec conſentientis, & ideo datur votum captandæ mortis. Secundò, quia nec etiam inter milites valet pactum de hæreditate tertij abſentis, prohibitum *ea l finali*, vt tradunt Iaſon *ea l. final. num.* 5. & *ibi* Purpurat. *n.* 29. Bologn. *num.* 32. Alciat. *num.* 10. Menchaca *de ſucceſſ. creat. lib. 2. §. 18. nu.* 219 & *n.* 225. Berengarius Fernandez *in c. vnic. de filiis natis ex matrimonio ad Morganaticam contracto, in præludio. c. 1. n.* 5. quia in his militat eadem ratio captandæ mortis; & cùm agitur de præiudicio tertij, miles nullo gaudet priuilegio. *l. cùm filius, ad finem ff. de teſtament. milit.* & omnes hi dicunt non eſſe hoc contra caſum contentum *in l. licet. C. de pactis*, quia ibi approbatur pactum, quo milites de ſuæ propriæ hæreditatis ſucceſſione conueniunt, non autem quando de hæreditate tertij viuentis. Ergo ex valore huius pacti inter milites non poteſt duci argumentum, vt valeat fauore piæ cauſæ. Quod ſi dicas diſpoſitionem *d. l. final.* non poſſe habere locum in diſpoſitione ad piam cauſam, vtpote cui ius ciuile præiudicare non poteſt: non, inquam, obſtat, quia leges expectationem futuræ ſucceſſionis condemnantes ob votum captandæ mortis vitandum, approbatæ ſunt *cap. 2. de conceſſione præbendæ.* & licèt textus loquatur de legibus Gentilium prohibentibus hanc expectationem; at Gloſſa *verb. condemnare* ponit exemplum *in ea l. finali*, quamuis ea ſit Imperatoris Chriſtiani, & Abbas *ibi numer. 9.* ait non conſiſtere vim in eo quod leges ſint Gentilium, vel Imperatoris Chriſtiani; quod clarè donotat textus: argumentum enim à minori ad maius dicens, ſi leges Gentilium hanc futuræ ſucceſſionis expectationem ex pacto inito exoſam habent, & irritant, nedum Eccleſia Dei. Atque ideo non valere fauore piæ cauſæ pactum hoc de hæreditate teniæ perſonæ viuentis, tradunt Purpurat. *ea l. finalè, num.* 30. Iaſon *num* 5. Alciat. *num.* 21. Menchaca *eo. §* 18. *num.* 210. Berengar. Fernand. *eo. cap. 1. num.* 3. & 4 Claudius Aquenſis *ea l finali. nu.* 10. Seraphin. *de priuileg. iuramenti. priuileg. 20. n. 30.* an verò pia cauſa fruatur priuilegio *eius l. licet*, conceſſo militibus, dicemus *num.* 30. *& ſequentibus.*

Septimò limitatur, niſi pactum hæreditatis viuentis non veniat principaliter, nec de illa principaliter tractatus ſit, ſed veniat ſub quadam vniuerſitate bonorum, & tanquam annexa alteri hæreditati, cui licitè renunciatur, vt ſi quis hæres inſtitutus, impuberique ſubſtitutus, vendat vtriuſque hæreditatem; hanc enim venditionem valere probat textus *l. 2. § 1. verſ illud poteſt. in fine ff. de hæreditate, vel actione vendita.* vbi expreſſe deciditur, valere eam venditionem, maximè ſi iam eſſet delata impuberis hæreditas tempore illius venditionis. Ergo idem intelligitur tempore vitæ pupilli, quando nondum eſt delata hæreditas, cùm dictio (*maximè*) in alio tempore verificari nequeat: quippe ſtatim mortuo teſtatore defertur hæreditas. Atque ita docent Gloſſa *ea l. 2. verb. maximè. in 2. ſolutione.* Bartolus *l. finali num. 1. ad finem. Cod. de pactis.* & *ibi* Baldus *num.* 22. Iaſon *numer.* 15. Decius *numer.* 31. Paulus *num.* 10. Iacobinus 41

de Sancto Georgio *num.* 40. Bolognetus *num.* 43. & *num.* 90. idem Bartolus *l. ſtipulatio hoc modo, ad finem. ff. de verborum obligat.* Antonius Gomez *l.* 22. *Tauri n.* 16. *fine.* Menchaca *de ſucceſſ. creat. lib.* 2. §. 18. *num.* 256. Gutier. *de iuramento. part.* 1. *cap.* 43. *numer.* 3. Monteroſus *l. pactum, quod dotali. numer.* 14. *Cod. de pactis.* Riminaldus iunior *conſil.* 580. *num.* 37. *volum.* 5. Hermannus Meyrer. *tractat. de ſucceſſ. teſtamentariis l.* 4. *tit.* 17. *fine.* Et rationem reddit Bolognetus *eo numero* 90. quia quando hæreditas venit ſub vniuerſo, vel ratione connexitatis, non videntur paciſcentes cogitare de morte alterius, ſeu habere votum captandæ mortis, nec hæreditatis alienæ perſonæ viuentis ſtudioſi eſſe, neque is animus præſumitur, cùm propter aliam rem, & ad alium finem facta fuerit conuentio. Quamuis autem hic caſus valde probabilis ſit, at à multis impugnatur dicentibus huiuſmodi pactum eſſe inualidum, nec *in ea l.* 2. agi de ſubſtitutione pupilli viuentis, nec dictionem (*maximè*) pupillum tunc viuere arguere, ſed nondum eſſe delatam hæreditatem paciſcenti; quod etiam pupillo mortuo poteſt in variis euentibus contingere. *l. is, qui hæres ff. de acquirenda hæreditate. l. delata. ff. de verborum ſignificat.* Et ita ſentit Gloſſa *ea l.* 2. *verb. maximè. in* 1 *ſolutione. & l. final. verb. paciſci. Cod. de pactis. & l. quidam in iure.* 30. § *final. verb. conſtabat. ff. de donationibus,* dum ait, abundare dictionem (*maximè*) *in ea l.* 2. & tenetur Alciatus *ea l. finali num.* 48 & *ibi* Fulgoſius *num.* 8. Curtius iunior *num.* 27. & 64. Curtius ſenior *num.* 23. Corneus *num* 2.

42 Quamuis autem diceremus non valere huiuſmodi pactum quoad hæreditatem pupilli viuentis, non ſubinde dicendum eſt, eſſe quoque irritum quoad alia bona in pacto illo conuenta, quæ poterat in pactum deduci; ſed quoad illa valebit vitiata alia parte. Nec obſtat donationem omnium bonorum præſentium, & futurorum irritam iuxta ius commune, vel omnium bonorum præſentium irritam iure huius regni, irritari in totum iuxta veriorem opinionem, tum quia non eſt ita certum, quin multi teneant contrarium: tum etiam, quia quamuis incertum eſſet, eſt differens ratio, quia in hac donatione nullus eſt iure aliquo terminus præſcriptus, vſque ad quem valeat, & vſque ad quem non valeat. Quare ſi eſſet inualida quoad totam ſummam, & non quoad reliqua in ea incluſa, confuſionem maximam pareret; at in noſtro caſu eſt præſcriptus terminus, vſque ad quem valere poſſit pactum hoc, nempe, quoad totam ſummam, excepta hac ſucceſſionis futuræ perſonæ viuentis, & ideo donationem vltra quingentos ſolidos abſque inſinuatione factam fatentur Doctores valere vſque ad eos quingentos ſolidos, non autem quoad exceſſum: & ita ferè in noſtris terminis tradit Cagnolus *l. final. antiqua editione. numero* 53. *in noua, numero* 34. *Cod. de pactis,* allegato Signorolo *conſilio* 116. vbi ait initum pactum ſuper hæreditate fratris viuentis, & ſuper alia incertæ perſonæ, valere quoad poſteriorem partem, vitiata priori. Idem docent Alexander *conſ.* 83. *numer.* 17. *lib.* 2. & Purpuratus *ea l. final. numero* 202. *verſic.* 2. *declaretis.* vbi tradunt diſpoſitionem continentem pactum de futura ſucceſſione tertiæ perſonæ viuentis, & donationem aliàs validam vitiari quoad ſolam priorem partem; & idem Cagnolus *eadem l. final. antiqua editione, numero* 101. *in noua, numer.* 65. & *ibi* Bolognetus *num.* 59. alios multos allegans, vbi dicunt filiam renunciantem in manibus patris ſucceſſioni paternæ, maternæ, & auitæ, renunciare quidem validè quoad paternam, in qua eſt conſenſus patris, modò interueniat iuramentum, iuxta *cap. quamuis pactum. de pactis, in* 6. non autem quoad alias hæreditates, in quibus deeſt conſenſus matris, & auorum, de quorum hæreditate agitur.

43 Vltimò limitatur, niſi alienatio hæreditatis perſonæ viuentis veniat ex quadam neceſſitate in conſequentiam contractus liciti præambuli; tunc enim valet, & probatur ex *l. ſi quis ſeruum.* 24. *ff. de actione empti.* vbi dicitur, manumittentem ſeruum, quem cum peculio vendiderat, teneri cauere reſtitutum iri quidquid ex liberti hæreditate ad eum peruenerit. Vbi Gloſſa *verb. reſtitutum,* aut ideo id pactum de futura ſucceſſione valere, quia non ſponte, ſed neceſſitate imponitur, ob præcedentem contractum validum, ex quo manumittens tenebatur ſeruum tradere, ac non ſtetit promiſſis, ſed eum manumiſit. Atque ita tradunt Ioannes Andreas *addition. ad Speculatorem. tit. de pactis.* §. 1. *verb. vel ſorore.* Dominicus *cap. quamuis pactum. numero* 10. *de pactis, in* 6. Bartolus *l. ſtipulatio hoc modo concepta, ad finem. ff. de verborum obligatione. & l. finali. in* 1. *lectura. num.* 17. & 22. *C. de pactis,* & *ibi* Baldus *num.* 10. Iaſon *numer.* 8. *limitatione* 6. Paulus *numer.* 10. Corneus *numer.* 2. Alciatus *numero* 49. Bolognetus *numero* 44. Imola *cap.* 2. *numero* 10. *de conceſſ. præbenda.* Boërius *conſil.* 50. *num.* 8. Guido *conſil.* 11. *num.* 2. Pariſius *conſil.* 26. *num.* 82. *vol.* 2. Tiraquellus *poſt leges connubiales, gloſſa* 8. *quæſtione* 5. *n.* 199. Monteroſus *l. pactum, quod dotali. num.* 14. *C. de pactis.* Riminaldus iunior *conſil.* 580. *num.* 34. *vol.* 5. cuius rationem tradunt Alciatus, & Bolognetus ibi, quia ceſſat præſumptio animi procurandæ mortis alterius, nec de ea ſolicitus eſſe præſumitur, quia ex neceſſitate prioris contractus inuitus, quamuis ex culpa ſua, cogitur.

SVMMARIVM.

Hæreditas non poteſt dari ex pacto, ſed ſolo teſtamento niſi inter milites. n 44.

Pactum mutuæ ſucceſſionis quomodo valeat inter milites, & in quo eorum priuilegium conſiſtat quoad hoc? num. 45.

An textus cap. licet. de pactis, prohibens pactum mutuæ ſucceſſionis, intelligatur comprehendere donationem causa mortis? num 46.

An poſſit hæreditas dari donatione causâ mortis, vel codicillo? refertur quædam ſententia. n 47.

Explicatur ſententia Authoris, & an pars hæreditatis poſſit dari extra teſtamentum? n. 48.

An donatio causâ mortis, qua datur hæreditas, ſit omnino irrita, vel valeat tanquam fideicommiſſum? numero 49.

An fauore piæ cauſæ poſſit hæreditas pacto dari, & priuilegio militum in hoc gaudeat? refertur quædam ſententia. n. 50.

Explicatur ſententia Authoris: & an id pactum interpretetur tanquam vltima voluntas, an lex ciuilis poſſit aliquid diſponere in iis, quæ ad pias cauſas ſpectant; & eodem fauore, quo gaudet Eccleſia, gaudeant quoque relicta ad pias cauſas? n 51.

Soluuntur argumenta. n. 52.

QVÆSTIO tertia verſatur circa intellectum *l. hæreditas. C. de pactis conuentis,* vbi deciditur, hæreditatem extraneis teſtamento dari, vbi Baldus *ſtatim in principio* inde colligit, & cum eo vniuerſi Doctores, non poſſe dari pacto. Idque aptiùs probatur ex *l. licet. C. de pactis. & l. regia* 33. *titulo* 11. *parte* 5. vbi dicitur, inter priuatos non valere pactum mutuæ ſucceſſionis, ſecus inter milites. Ratio autem deciſionis eſt, vt optimè tradit Alciatus *l. pactum, quod dotali. numer.* 12. *C. de pactis,* quia poſſe quempiam de patrimonio in tempus mortis diſponere, eſt ſpeciali legis indulgentia conceſſum, cùm in id tempus diſpoſitio referatur, in quo non eſt futurus dominus: at lex hanc diſpoſitionem indulſit, dummodo certa forma fieret, nempe, teſtamenti ſolemnis. 44

Hoc

45 Hoc autem priuilegium militum conceſſum illis *ea cap. licet*, vt valeat inter eos pactum mutuæ ſucceſſionis, & ne hæreditas detur pacto, in eo ſitum eſt, vt cùm id pactum, vtpote inter viuos celebratum, ſolaque executione in mortis tempus dilata, tranſeat à natura pacti irreuocabilis in vltimæ voluntatis ad nutum eorum reuocabilis naturam, & ſic valeat, & ſuſtineatur tanquam vltima voluntas, quod non contingit in eiuſmodi pacto inter alios celebrato, ſed manet intra pacti limites, & minimè valet. Et ita expreſsè tradunt Bartolus *ea l. licet, in 2. lect. num. vnic. ad medium, & in 1. lectura, ſtatim in princip. in ſummo illius legis*, & *ibi* Bald. *num.* 4. Purpur. *num.* 2. & 41. Bologn. *num.* 32. Suarez *l. quoniam in prioribus, limitat.* 5. *ad l. regni, n.* 10 Berengarius Fernandez *in cap. vnic. de filiis natis ex matrimonio ad Morganaticam contracto, in præludio, cap. 2. numer.* 7. idque non obſcurè ſignificat textus *ea cap. licet*, ibi; *cùmque voluntas militum vim ſupremi iudicij obtineat*.

46 Hinc deducitur, minus bene Alexandrum *conſil.* 28. *per totum*, & maximè *n.* 5. *vol.* 5. aſſerere, ex *ea l. licet* probari non poſſe donatione causâ mortis dari hæreditatem, & eſſe ſpeciale in milite, vt ſic data valeat. Sed is textus id non probat; quia dum inter priuatos pactum non verè decidit, loquitur de pacto irreuocabili, & non de donatione causâ mortis, quæ reuocabilis eſt, vt conſtat ex illis verbis textus, *nec donationis quidem mortis causâ geſtæ efficaciter ſpem oſtendit*. vbi clarè decidit textus, non eſſe verè pactum ibi prohibitum donationem causâ mortis, nec efficaciter eius ſpem oſtendere; & ideo Purpuratus *ibi. n.* 33. ait verba ſonum habere donationis causâ mortis, refragari autem mentem, cùm priuati illi pactum inierint irreuocabile; & Gloſſa *ibi*, *verb. mortis*, ait id pactum eſſe ſimile huic donationi, at verè non eſſe donationem causâ mortis, quam vniuerſi Doctores *ibi* ſequuntur, & ſolùm in tradenda ratione, cur non fuerit donatio causâ mortis, defatigantur. & expreſſius *ibi* Baldus *num.* 1. Salycetus *num.* 1. *not.* 2. dicunt tale pactum, licèt collatum poſt mortem, non eſſe donationem causâ mortis; & clarè hoc probatur ex *l. regia*, 33. *tit.* 11. *par.* 5. quæ concordat cum *d. l. licet*. vtitur enim hoc verbo (*pleito, o permiſſion.*) & *ibi* Greg. Lopez *verb. todo*, ait id priuatorum mutæ ſucceſſionis pactum ex vi ipſius eſſe ſtatim reuocabile, & ſolam executionem differri ad mortis tempus. Et ſic ea lex hanc rationem tradit, cur non valeat in priuatos id pactum, quia datur anſa captandæ mortis; & *ibi* Greg. Lopez *verb. occaſion*, eam ſimul rationem aſſignant, quod tollatur libera teſtandi facultas: & hanc quoque poſteriorem rationem tradunt Bart. *ea l. licet*, 1. *lect. n.* 1. & vtramque tradit Suarez *l. quoniam in prioribus, limitat.* 5. *ad l. regni, num.* 11. & Anton. Gomez *l.* 22. *Tauri. num.* 17. Quarum neutra vera eſſet, ſi textus *in l. licet*, nomine pacti ſucceſſionis ibi reprobari intelligeret donationem causâ mortis: quippe cùm illa fit ad nutum reuocabilis, non aufert liberam teſtandi facultatem; eam enim reuocans poterit teſtari: neque etiam præbet anſam captandæ mortis, cùm mutuo conſenſu fiat, & de propria hæreditate pactum ſit, & non de aliena, cui paciſcentes ſucceſſuri ſunt; & ſi poſtea inuenerint periculum imminere, poterunt reuocare. Hac enim ratione dixi *num.* 141 renunciationem hæreditatis perſonæ conſentientis non inducere votum captandæ mortis. Præterea, quia ſi textus nomine illius pacti intelligeret donationem causâ mortis, decideretque eâ poſſe donari hæreditatem inter milites, non autem inter priuatos, non conſiſteret priuilegium militis in tranſitu pacti irreuocabilis in vltimam voluntatem, cuius contrarium ex multis dixi *num. præcedent.*

Vnde aliqui cenſent, donationem causâ mortis, qua donatur hæreditas, valere, quia donatio causâ mortis omnium bonorum præſentium, & futurorum valida eſt, nec prohibitio ſimilis donationis; quam frequentiſſima ſententia colligit ex *l. ſtipul. hoc modo concepta. ff. de verbor. obligat.* & eſt expreſſa etiamſi ſolùm ſit de omnibus bonis præſentibus *in l.* 69. *Tauri*. hodie *l.* 8. *tit.* 10. *lib.* 5 *recopil.* extenditur ad donationem causâ mortis, vt bene tradunt Iulius Clarus *l.* 4. *recept. §. donatio. qu.* 19. *nu.* 7 Molina alios allegans *lib.* 2. *de primogeniis, cap.* 10. *num.* 14. Gutier. *de iurament. confir.* 1. *p. c.* 11. *fin.* Molina Societatis Ieſv *tom.* 2. *de iuſtitia, diſput.* 280. *col.* 5. & *diſput.* 268. *col.* 7. *verſ. ne vero ad hanc*. Hæc enim, vtpotè quæ reuocabilis eſt, non aufert liberam teſtandi facultatem, quæ fuit ratio prohibitionis donandi inter viuos omnia bona; at idem videtur donare omnia bona præſentia, & futura, ac donare hæreditatē, hæreditas enim nihil aliud eſt, quàm ſucceſſio in vniuerſum ius, quod defunctus habet tempore mortis, *l. nihil aliud. ff. de verbor. ſignif.* & ita expreſsè tradit Decius *ea l. licet. n.* 10. vbi reiecta concordia Iaſonis, quam *n. ſequenti* referemus, ait valere donationem causâ mortis omnium bonorum, & hæreditatis futuræ, & allegat pro ſe Baldum *e.* 2 *num.* 1. *verſ. cùm ergo, de feudo dato in viem legis commiſſeriæ*, vbi eadem verba dicit. Idem tenet Andre. Fachin. *lib.* 6. *controuerſ. quæſt.* 95. dicens expreſsè valere donationem causâ mortis hæreditatis, & quamuis *paulo poſt princip.* videatur amplecti concordiam Iaſonis paulo poſt, *verſ. ex quo infertur*, reiecta ea concordia dicit valere huiuſmodi donationem totius hæreditatis, & ad *l. hæreditas. C. de pactis conuentis*, quatenus decidit hæreditatem non poſſe dari pacto, dicit intelligi de pacto irreuocabili, ſecus de donatione causa mortis, quæ reuocabilis eſt.

Sed exiſtimo hæreditatem non poſſe donari donatione causâ mortis, vt tradunt Bart. *l. licet, in.* 1. *lect. n.* 1. *in* 2 *ſtatim in princ. C. de pactis*, & *ibi* Paulus *n.* 4. Alex. *num.* 2. Angelus *ad fin.* Corneus *num.* 2. Alciatus *n.* 12. Atque idem tradunt *ibi* Iaſon *num.* 15. & Curtius ſenior *in repetitione eiuſdem legis, n.* 11. limitantes hi duo, quando hæreditas donatur vt ius vniuerſale, ſecus ſi reſtringatur ad præſentem, quia tunc intelligitur hæreditas, id eſt, bona. Sed nec modica difficultas eſt de hac poſteriori parte, an non tantùm tota hæreditas, ſed etiam hæreditatis poſſit donari extra teſtamentum? De qua conſulendi ſunt Menoch. *conſ.* 1. *num.* 150. *vol.* 1. & *conſ.* 923. *n* 13. *vol.* 10. Antonius Gabr *tit. de pactis, tota concl.* 1. Fachin. *lib.* 5. *controuerſ. iuris, cap.* 84. & *tribus ſequentibus* Cauall *in ſuis quæſt. pract. quæſt.* 140. Ducorum tenet, quod *l. hæreditas*, expreſsè decidatur, hæreditatem in teſtamento dandam; cuius rationem reddidimus *n* 44. quod velint iura non aliter de hæreditate diſponi, quam ſolemnis teſtamenti forma ſeruata, quod in donatione causâ mortis procedit, cùm ea non ſit teſtamentum, nec valeat expoſitio illius textus, quod ſola pacta irreuocabilia excludat; quia *ea l. hæreditas* decidit, hæreditatem ex teſtamento extraneis dandam: vbi Gloſſa *verb. extranei*, ait extraneos appellari, qui ab inteſtato non ſuccedunt. Quare à contrario ſenſu vult textus ille hæreditatem non ſeruata teſtamenti ſolemnitate poſſe dari deſcendentibus: atque ita fatentur vniuerſi; at hæreditas nulli poteſt dari per pactum irreuocabile, quippe auferretur libera teſtandi poteſtas. Rurſus, quia hæreditas codicilli dari nequit, *l.* 2. *C. de codicillis*, & *§. final. Inſt. eodem tit.* cùm tamen codicillus reuocabilis ſit. Neque obſtat ratio contraria, quia vt optimè, ait Angelus *conſ.* 179. *num.* 4. *fin.* ea eſt differentia, quod ſuccedens in hæreditatem repræſentat perſonam defuncti in ea parte, in quam ſuccedit; non ſic autem de donatario omnium bonorum. 48

Quamuis autem hæreditas nequeat dari donatione causâ mortis, non dicendum eſt eam donationem omnino irritari, ſed non valere in vim hæreditatis relictæ, vtpote quæ ſolo teſtamento dari poteſt; neque alius modus inſtituendi hæredis adeſt: at valebit in vim fideicommiſſi, iuxta *l. Scæuola*, & *l. ex facto, in princip. ff. ad Trebellia.* 49

Trebellianum, ſicut enim bonorum vniuerſitas dari codicillo poteſt in vim fideicommiſſi, vt quando inſtitutus hæres iubetur in codicillo hæreditatem alicui reſtituere *l.2.C.de fideicommiſſis*, ita etiam poteſt donatione cauſa mortis in vim fideicommiſſi dari. Quare donatarius ille non erit hæres per hanc donationem, ſed hæres erit qui ab inteſtato ſucceſſurus erat, qui donatario tenebitur eam hæreditatem reſtituere, retenta ſibi quarta Trebellianica, perinde ac ex fideicommiſſo eam quartam deduceret. Et ita tradit Alciatus *l. licet num.13.C.de pactis*, & *ibi* Curtius ſenior *repetitione eiuſdem legis.num.12.* Matthæus VVeſembecius *conſ.71.numer.22.28.41.vol.2.*

30 Tandem dubium eſt, an id priuilegium militibus conceſſum *ea l.licet.C.de pactis*, vt hæreditas propter data pacto valeat, cuius meminimus *num.14.* habeat etiam locum in pia cauſa? Negant aliqui. Dicuntur, quod id pactum non valeat fauore filiorum *l.pactum,quod dotali. C.de pactis.* at filiorum fauor antefertur fauori piæ cauſæ, iuxta illud D. Auguſtini relatum *c.finali.16.q.3.* Qui filiis exhæredatis Eccleſiam vult inſtituere, alium quærat conſultorem. Secundò, quia *l.licet* procedit in ſolo pacto reciproco inter milites; non ergo habet locum fauore piæ cauſæ, cùm non ſit pactum reciprocum, ſed illi ſoli ſucceſſio concedatur pacto. Tertiò, quia fauor conceſſus militibus *ea. l.licet*, eſt in fauorem militis pacto relinquentis ſucceſſionem ob occupationes in tuenda Republica, & non eſt in fauorem eius, cui relinquitur; & ita ſi eo pacto relinquatur hæreditas militi à non milite, non valet, ergo nec valet pactum, quo à priuato relinquitur piæ cauſæ hæreditas, cùm pia cauſa non ſit, quæ relinquit, ſed cui relinquitur. Et ideo hanc partem ſuſtinent Baldus *l. 1. num. 47. de ſacroſanct. Eccleſ.* Iaſon *l.licet.n.7.C.de pactis.* & *ibi* Alciatus *num.11.* Romanus *repetit.authent ſimiliter.nu.23.C. ad l Falcidiam.* Montetos *l.licet.nu.6.& l pactum,quod dotali.n.12 verſ.& dictum,C de pactis* & alij, quos refert Tiraquell *de priuileg.piæ cauſæ.priuileg 106.n.2.* & alij, quos refert Menochius *conſil.92.n.11.volum.1.*

31 Sed multo verius eſt, ac frequentiſſimè receptum, fauorem hunc militum extendi ad pias cauſas, atque adeò pactum ſucceſſionis, vel hæreditatis propriæ dandæ fauor piæ cauſæ valere. Ducor, quod maior piæ cauſæ fauor ſit, quàm militiæ; vt conſtat ex aliquibus, quæ congerit Iaſon *l.licet.nu.6.& 7.C.de pactis.* Si ergo is fauor conceditur militibus, cur non piæ cauſæ? Et confirmatur, quia ideo valet fauore militum, quod milites non adſtringantur ſeruare in ſua vltima voluntate declaranda ſolemnitates iure ciuili petitas: ſed his omiſſis valent *l.1.cùm ibi notatis.ff.de teſtament.& l. milites. Cod.de teſtamento militis.* Quam rationem apertè tradit textus *eo c.licet*, ibi; *eum voluntas militum, quæ ſuper vltimo vitæ ſpiritu, déque familiaris rei decreto quoquo modo contemplatione mortis ſcripturam deducitur, vim poſtremi iudicij obtineat.* At eadem prorſus ratio militat in diſpoſitione ad pias cauſas, quippe ad eius valorem non exigitur ſolemnitas aliqua iure ciuili inducta, ſed ſufficit ſola iuris gentium, & canonici, vt conſtat ex *cap. relatum.el 1.de teſtament.* ibi; *eam non ſecundum leges, ſed ſecundùm decretorum ſtatuta tractetis.* Et quamuis textus loquatur de relictis Eccleſiæ, optimè tamen Abbas *ibi.n.7.* ait idem prorſus intelligendum eſſe de relictis ad pias quaſcumque cauſas propter rationis identitatem: Eccleſia enim propter animam, & contemplationem Dei priuilegiis munitur; idque colligitur ex doctrina Innocentij *eo. cap.relatum.*, vbi textum iſtum explicat de relictis Eccleſiæ, vel ad pias cauſas; idque optimè docent Bartol. *repetit.l.5.n.75.C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Abbas *conſ.11.n.1.vol.1.& c.finali.n.14. de ſucceſſ.ab inteſtat. & d.c.relatum.n.3 & tribus ſequentibus.* Couarr. *c.cùm tibi.num 12.de teſtament.* & multi alij, quos refert, & ſequitur Tiraquell. *de priuileg.piæ cauſæ.priuileg.1.num.1.* *priuil.3.initio.* & latiùs *priuilegio toto 164.* Molina *to.1 de iuſtit.diſp.134 col. antepenultima.verſ.ratio cur in diſpoſitionibus.& to.2.diſp.279.col.2. verſ.his tamen nihil impedientibus.& diſp.280.vol.3.verſ.noſtram.* qui optimè addit in omnibus his locis, nec in his, quæ ad piam cauſam ſpectant, aliquam ſæcularium Principum conſtitutionum vim habere, aut præiudicium afferre poſſe, niſi fuerit per Pontificem approbata. Ergo pia cauſa gaudebat eodem priuilegio. Rurſus, quia *l.finali.C.familiæ herciſcundæ*, decidens teſtamentum in liberos fieri quibuſcumque indiciis, procedit in teſtamento condito ad pias cauſas, quod hæc diſpoſitio non minori priuilegio gaudeat, quàm facta inter liberos, vt rectè docent Bartol. *eadem l.1.num.76.* Abbas *eo. conſ.11.n.2. & eodem cap.finali.n.14.* Tandem, quia fauore piæ cauſæ diſpoſitio in quocumque contractu, vel actu inter viuos quo diſponens appellat piam cauſam ſuum hæredem, valet, vt optimè tradunt Bartolus *l.tale pactum §. finali.num.3.ff.de pactis.* vbi Iaſon latiſſimè ſoluens contraria argumenta *a.num.10.vſque ad 14.& l.licet. nu.8. fine.C.de pactis.* vbi Alexand. *n.6.fin.& conſ.168.num.6. vol.5.* Barbatius, quem refert Tiraquel. *num.2.* ſed concludit eorum rationibus ſatis reſpondere Iaſonem hic allegatum: & ideo apertè ſequitur hanc ſententiam; atque in propriis terminis id priuilegium militibus conceſſum extendi ad pias cauſas tradunt Baldus *l. finali.nu.7.Cod.de pactis.* & *ibi* Rumao *nu.71.& 72.* Corneus *num.3 fall.2.* Felin. *cap.in præſentia.n.43.de prob.* Bartholomæus Socinus *conſ.49.num.7.vol.4.* Alexand. *conſ.168 nu.7.vol 5.& conſil.152.num.9.& 10.vol.6.& l.pactum,quod dotali num.4.C.de pactis.* & *ibi* Iacobinus de Sancto Georgio *num.10.* Purpur. *n.18* idem Alexand. *d.l.licet.num.6.fine.* & *ibi* Curtius iunior *num.13.& 14.* Decius *num 4.* Petrus de Vergnia *ibi. in addit.ad Iacobum Butrigarium,ad finem.* idem Purpurat. *l.finali.n.29.C de pactis.* Guillelmus Benedict. *c.Raynutium, verb. duas habens filias,a n.206.de teſtam.* Socinus iunior *conſ.44.num.45.vol.2.* Calcaneus *conſil.13.num.4.& 5.* Natta *c.quamuis pactum de pactis in 6 part.2.nu.16.* habetur *6. tom tract.par.1,21.* & *ibi* Francus *n: 6.* Euerardus *in ſuis topicis,loco a milite ad Eccleſiam.* Iaſon *l. ſtipulatio hoc modo concepta.n.9.ff.de verb.oblig.* Suar. *l.quoniam prioribus,limitatione 5.ad l.regni,n.10.* Iacobin.de Nouellis *lib.14.de regulis iuris,reg.151 fin* Iacob.Richus *de vnione prolium.c.vlt.num 24.* habetur *tomo 6.tract. part.1.* Gregor.Lopez *l.33.verb.Caualleros.tit.11.part.5.* Ant. de Petra *de fideicommiſſis. quæſt.4.poſt n.8.caſu 2.limit.1.* & alij, quos refert Tiraq *de priuilegiis piæ cauſæ priuileg.105.num.1.* & clarè ipſe ſequitur *n.vltim.* Nam relata contraria ſententia ſic concludit; ſed tu vide Decium *d l.licet.num 4.* vbi hanc ſententiam tenet. Contrariam ſequutus fauet optimè Nauarr. *commentario 1. de regul. n.27.verſ. ad 3.* vbi ait; non valet promiſſio hæreditatis, vel omnium bonorum præſentium, & futurorum alia cauſa, quam pietatis, & animæ ſalutis. Quare ſicut quando pacto inſtituitur miles, id pactum fauore militiæ tranſit in vltimam voluntatem reuocabilem vſque ad mortem, vt dixi *num. 2.* ita id pactum fauore piæ cauſæ interpretabitur vt vltima voluntas reuocabilis vſque ad mortem, vt bene tradunt Bald. *ea l. finali. num.17.* Alex. *eodem conſ.168.num.7.* Francus *eodem n.6.* Decius *ea l.licet.num 4.* Socinus iunior *eodem num.45.* Purpur. *ea l.pactum.quod dotali. num.13.* Bartholomæus Socinus *eo num.7.*

Nec obſtant in contrarium adducta *num. 30.* quia ad primum, reſpondetur, id verum eſſe quoad legitimam filiorum, quæ tanquam debita præfertur piæ cauſæ: at extra illam fauor animæ, qui in expendendis pro pia cauſa verſatur, antefertur. *l.ſancimus. C. de ſacroſanctis. Eccl.* Ad ſecundum, negandum eſt antecedens: nam reſpondent Alexand. & Decius *num. præcedenti allegati.* & Gregor. Lopez *l.33. verb.dos. tit.11.p.5.* eam etiam

procedere

procedere vbi pactum non eſſet reciprocum ; & ex ſolis facti contingentia in illo textu diſpoſitio collata fuit in alium militem : at textus procedit etiam ſi miles in non militem diſpoſuiſſet ; & probatur ex ratione, quam adducit textus ibi ; *cùm voluntas militum*. Ad vltimum reſpondet optime Curtius iunior *in l. licet. numero* 14. Quamuis textus ille procedat fauore teſtatoris , quando miles diſponit ; at quia ratio expreſſa in illo, nempe reſpectu teſtamenti militis eſſe remiſſas ſolemnitates iuris ciuilis , procedit æquè , immò fortiùs quando pia cauſa eſt inſtituta , vt probaui *num. præcedenti* : ideo iure optimo fauor ille extenditur ad pactum , & diſpoſitionem quamcumque quibus pia cauſa inſtituitur.

SVMMARIVM.

An renunciatio hæreditatis paternæ , & cuiuſcumque iuris, & actionis facta in Societate IESV *abſque conſenſu parentum valeat, ſiue fiat in fauorem Societatis, ſiue communitatis piæ, vel priuati: proponuntur probantia partem negatiuam.n.*53.

*Explicatur ſententia Authoris ; & oſtenditur, totam rationem l. finalis. C de pactis, interdicentis renunciationem hæreditatis viuentis eſſe, ne detur votum captandæ mortis.n.*54.*vſque ad* 58.

*Explicatur non dari id periculum , quando renunciatio fit fauore alicuius communitatis.n.*55.

*Soluuntur argumenta, explicanturque.num.*56. *iuncto n.* 57.*in fine.*

*An donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum fauore cauſæ piæ valeat.n.*59.

53 QVÆSTIO tertia. An renunciatio hæreditatis parentum , & cuiuſcumque iuris , & actionis facta à religioſo Societatis IESV in fauorem alicuius Collegij ipſius Societatis , vel alterius operis pij , aut conſanguinei pauperis , iuxta præſcriptum conſtitutionum eiuſdem Societatis , quas retulimus *cap. præcedenti* , valeat quando fit abſque conſenſu eorum , quibus ſuccedendum eſt ? Et quidem cùm renunciatio illa poſſit fieri iuxta præſcriptum conſtitutionum , vel in fauorem alicuius communitatis piæ, vt Xenodochij, Eccleſiæ, conuentus alicuius religioſi, ſiue Societatis IESV, ſiue alterius religionis , & poſſit etiam fieri in fauorem alicuius priuati pauperis , ſiue ſit conſanguineus , ſiue extraneus, in vtroque caſu difficultatem habet quæſtio hæc, & maiorem in poſteriori ; & videtur in neutro caſu valere. Primò , quia renunciatio hæreditatis perſonæ viuentis abſque eius conſenſu contra deciſionem textus *l. finalis. C. de pactis*, non valet fauore cauſæ piæ, vt probauimus *num.*40. Secundò , quia nec valet ea renunciatio facta fauore Eccleſiæ, vel Vniuerſitatis, aut Collegij, vt tradunt Iaſon *in l. finali. num.*5. Alciatus *nu.*21. Purpurat. *numero* 50 *&* 51. Claudius Aquenſis *num.*10. Menchaca *de ſucceſſ. creat. lib.*2.§.18 *n.*220. *&* 222. Berengarius Fernandez *in comm. de filiis natis ex matrimonio ad Morganaticam contracto, in præludio.c.*1.*an.*3.*&* 4. addens, licèt pactum ineretur inter duas Eccleſias. Tertiò, quia nihil refert , ſi dicatur non dari votum captandæ mortis eius , cuius ſucceſſioni renunciatur , quando in fauorem alicuius communitatis piæ fit , vt Eccleſiæ, Xenodochij , conuentus religioſi : nam non eſt ſola ratio deciſionis textus *d. l. final.* prohibentis pacta de futura hæreditate, quod ex his pactis conſurgat periculum captandæ mortis eius ; cui ſuccedendum eſt ; ſed alia quoque ratio aſſignatur in fine illius textus his verbis ; *cùm in alienis rebus contra domini voluntatem aliquid fieri, vel paciſci ſecta temporum noſtrorum non patiatur*. Atque ita *n.*12. ex omnium ſententia concluſi non valere id pactum initum à parentibus circa hæreditatem filiorum , cùm tamen non detur in illis votum captandæ mortis filiorum , quin potiùs præſumantur illorum vitam propriæ anteferre. *l. ſi quidem ff. quod metus cauſa* & ideo Baldus *in l. finali. nu.*5. Paulus *num.*5. Alexand. *num.*2. Iaſon *num.*5. *&* 14. Rom. *num.*11. Curtius iunior *num.*10. Corneus *num.*4. *ſuper Gloſſam. verb. aliena.* Curtius ſenior *num.*13. Cagnol. *antiqua editione numer.*109. *noua, num.* 68. Gozadinus *num.*17. Berengarius Fernandez *cap.*1. *proximè allegat. num.*2. *&* 3. dicunt eam deciſionem procedere in parentibus , quia licèt in eis non detur votum captandæ mortis , habet tamen locum ratio prædicta poſita in fine illius legis. Et etiam *nu.* 13. probauimus deciſionem illius legis habere locum in extraneis , cùm tamen in illis non videatur dari votum captandæ mortis , cùm nullam ſpem probabilem ſuccedendi illi, de cuius hæreditate agitur , videantur habere. Et ideo Albericus *in l. finali. num.*6. Curtius iunior *num.*2. Cagnol. *antiqua editione, num.*15. *&* 16 *noua n.*8. *&* 9. dicunt deficere in extraneis votum captandæ mortis : at in eis quoque deciſionem illius legis vim habere, quia in eis locum habet ratio poſita in fine illius. Et confirmatur , quia Menchaca hoc *num. in ratione* 2. allegatus fatetur in Eccleſia , & Vniuerſitate non votum captandæ mortis , & tamen habere locum deciſionem illius legis , quia militant aliæ illius rationes, & Couar. *cap. quamuis pactum.* 2. *part. init. n.*2. dicit non eſſe ſolam rationem illius legis , quod detur votum captandæ mortis, & addit *rubr. de teſtam.* 2. *part. n.*15. nec hanc eſſe potiſſimam rationem , ſed quod turpe ſit agere de bonis , in quæ adhuc viuenti ſuccedendum eſt , abſque eius conſenſu, & Craſſus *de ſucceſſ.* §. *ſucceſſ. ab inteſtato.* *q.*9. *n.* 2. ait triplicem rationem huius deciſionis ſolere aſſignari. Prima eſt , votum captandæ mortis. Secunda, quia aufertur libertas teſtandi. Tertia , quia hæreditas per iuris modos , & non per pacta dari debet ; & concludit vnam ex his cauſis ſatis eſſe inueniri : quamuis enim renunciatione hac hæreditatis facta in fauorem Societatis IESV , vel alterius communitatis non detur votum captandæ mortis , renunciatio tamen erit nullius momenti , quod militent aliæ eius legis rationes. Et amplius confirmatur , quia quamuis deficiat ratio illius legis in vno , vel altero caſu , dum tamen in commune perſeueret , ſufficit , vt dixi *num.* 37. Quartò, quia ſpes ſuccedendi eſt iure reprobata , ac nullius conſiderationis , vt ſatis probaui *num.* 9. & ob hanc rationem Bertazzolus *conſ.*57. *num.*10. *&* 11. *lib.*1. docet non poſſe ingredientem religionem de iure , quod habet ad legitimam paternam in ſpe diſponere. Quintò , quia hæreditas pacto nullo , vel renunciatione dari poteſt, neque donatio cauſa mortis , ſed ſolo teſtamento ſolemni, vt probationem *num.* 44. *&* 48. Quod ſi dicas id ceſſare fauore cauſæ piæ, vt probaui *numer.* 51. obſtat, quia ibi dixi valere tanquam vltimam voluntatem reuocabilem ; atque ita non habet locum conſtitutio Societatis IESV , cùm iuxta illam hæc renunciatio taliter fieri debeat , vt reuocari non poſſit. Tandem, quia hæc renunciatio continet donationem omnium bonorum præſentium , & futurorum , quam iure communi, & iure huius regni , etiamſi ſolùm bonorum præſentium ſit , in totum irritam eſſe diximus *num.*42. Nec valet ſi dicas eam donationem fauore Eccleſiæ , & cauſæ piæ valere : nam contrarium docent Angelus *conſ.*179. *n.*5. Roman. *repetit. authent. ſimiliter n.*19. *C. ad l. Falcidiam.* *& l. ſtipulatio hoc modo concepta n.*41 *ff de verbor. oblig.* & *ibi* Alexand. *numer.*20. Socinus iunior, quamuis dubius & cogitandum relinquat *ibi. numero* 86. Purpurat. *l. finali. num.*222. *C. de pactis.* & *ibi* Bologn *nu.*128 *fine.* Barbatius *cap. in præſentia. num.*14 *ad finem.* & *ibi* Mantuan. *nu.*10. *de probat.* Antonius de Petra *de fideicommiſſis. quæſt.*4. *poſt num.*8. *in caſu* 2. *ampliat. vltim. & in caſu* 13. Menchaca *de ſucceſſ progreſſ lib.*1.§.1.*nu.*182. & alij, quos refert Tiraquell. *de priuileg. piæ cauſæ priuileg.* 100. *n.*2. & dicit eſſe dubitabile, quod valeat, Curtius iunior *l. final. n.*61. *C. de pactis.*

His

54 His non obſtantibus exiſtimo validam eſſe prædictam renunciationem hæreditatis futuræ parentum, vel quorumcumque aliorum viuentium, abſque eorum conſenſu, ſiue factam in fauorem Societatis Iesv, ſiue cuiuſcumque pauperis, iuxta eius conſtitutiones, vt explicuimus *cap. præcedenti num.* 31. Huius ſententiæ veritas pendet ex probatione quadruplicis fundamenti. Primum eſt, tota ratio, cur *l. final C. de pactis*, interdixit pactum futuræ hæreditatis abſque conſenſu eius, cui ſuccedi debet, eſt, ne detur votum captandæ mortis; atque hac ceſſante ceſſat obligatio illius legis. Secundum eſt, in renunciatione hac facta iuxta conſtitutiones Societatis non dari votum captandæ mortis. Tertium, etſi ea non eſſet ſola ratio eius deciſionis, adhuc aliæ, quæ aſſignantur à Doctoribus, non habent locum in hac renunciatione. Vltimum eſt, aliis quoque rationibus hæc renunciatio ſuſtinetur neceſſariò iuxta conſtitutiones Societatis Iesv. Probatur ergo primum fundamentum. Nam optimè Decius *ea l. finali. num.* 15. & Bologn. *ibi. num.* 11. *fin. & nu.* 21. 23. 42. 69. 159. *C. de pactis*, tradunt totam eius prohibitionis rationem eſſe, ne detur votum captandæ mortis, & hac ceſſante ceſſare quoque prohibitionem: & *num. ſequenti. fin.* referemus alios Authores, ex quorum doctrina hoc idem colligitur, & conſtat. Nam quando eſt pactum hæreditatis hominis incerti, valet, vt ſatis probauimus *n.* 31. quod tunc non detur votum captandæ mortis, cùm tamen militent aliæ rationes, quæ ſolent trahi. Quippe diſponitur de re aliena abſque domini conſenſu, & de ſpe ſuccedendi, & præmatura eſt ea diſpoſitio; & turpe videtur, ita præmaturè diſponere, & datur hæreditas illa pacto. & tollitur facultas teſtandi de illa. Secundò probatur deſtruendo rationes, quæ ſolent tradi, quippe, vt vidimus *num. præcedenti*, ſolent tradi hæ rationes. Prima, quia iniqua, & præmatura cupiditas ſit contrahere de re aliena abſque domini conſenſu, quæ ratio ponitur *ea l. final. in fine*. Secunda, quod auferatur teſtandi facultas. Tertia, quia hæreditas nequeat pacto dari, ſed iuris modis. Nam, (vt optimè ait Bolognetus locis proximè allegatis) quamquam variæ aſſignentur rationes, omnes illæ reducuntur ad vnam, & ſunt velut illius effectus, quæ eſt, dari votum captandæ mortis, & hac ceſſante non habere vim, vt conſtat, quando eſt pactum de hæreditate hominis incerti, vt in prima ratione ponderauimus. Et prima ratio, nempe, iniquum eſſe diſponere de re aliena domino ignorante, quæ traditur *in fine illius l. finalis*, apertè non ponitur quaſi diuerſa à priori, & potiſſima tradita per totum illum textum, quæ eſt periculum captandæ mortis, ſed debet ſuppleri, id eſſe iniquum, & præmaturum concurrente eo periculo, vt optimè tradunt *ibi* Decius *num.* 15. & Bolognetus *numer.* 42. & 99. Nam contractus de re aliena abſque domini conſenſu ceſſante hoc periculo validus eſt, neque approbatus. § *non ſolum Inſtit. de legatis. §. non ſolum. Inſtit. de inutili ſtipulatione. l. rem alienam. ff. de contrah. empt.* quod idem apertè tradunt Bart. *ea l. final. in* 1. *lect. n.* 1. *verſ. vbi dicitur* & *ibi* Baldus *nu* 9. *fine*. Cornens *n.* 3. *init.* Montetoſus, vbi opponentes hos textus illi rationi, reſpondent turpe eſſe, ac irritum paciſci de re aliena abſque domini conſenſu ſub ſpe ſuccedendi, eo quod detur votum captandæ mortis. Item, quia cum pacta ſint aliquid fieri tempore habili, & fieri tempore inhabili, dummodo effectus conferatur in tempus habile. *l. in tempus ff. de hæredibus inſtit.* & effectus huius futuræ hæreditatis pacti referatur in tempus, quo hæreditas erit propria inter paciſcentes, non poteſt ex hoc capite id pactum turpe reddi, ſicut iuxta receptiſſimam ſententiam nonobſtante rigidiſſima prohibitione inſtituendi ſpurij, nil turpe ea inſtitutio continet, ſed valida eſt facta ſub conditione, ſi ille à Principe legitimetur, eo quod refertur in tempus habile; quamobrem hæc turpitudo aliunde petenda eſt; nimirum, quod in huiuſmodi pacto concurrat periculum captandæ mortis, quod totus ille textus præmiſerat, & ponderauerat. Et ideo eam regulam, vt idem ſit fieri tempore habili ac fieri tempore inhabili, collatum tamen ad tempus habile docent Cagnol. *ea l. final. in antiqua editione, nu.* 10 *in noua, num* 5. Decius *ibi. num.* 7. Ieſon *num.* 8. Purpur. *num.* 10. Bologn. *num.* 61. Montetoſus *num.* 2. temperandam tamen eſſe, niſi aliunde ius ei pacto ab initio reſiſtat ob turpitudinem aliunde in eo repertam, vt contingit in hoc caſu ob votum captandæ mortis. Demum, quia non eſt modicum huius indicium, quod *l. reg.* 13. *tit.* 5. *part.* 5 concordans cum *prædicta l. finali*, omiſerit eam rationem vltimam, & ſolam aſſignari, ne detur votum captandæ mortis, quaſi ſenſerit ex vtraque vnam conficirationem. Quod autem auferri teſtandi poteſtatem non ſit ratio eius deciſionis, optimè docent Beroius *cap. in præſentia. num.* 89 *de probat.* Bologn. *ea l. finali. num.* 11. quia non minus tollitur ea poteſtas celebrato huiuſmodi pacto cum conſenſu eius, cui ſuccedendum eſt, & tamen valet pactum, cùm tamen nullo modo valeret ea poteſtate ſublata. Item, quia cùm ſoli illius hæreditati renuncietur, non aufertur poteſtas de aliis bonis teſtandi. Inſuper, quia *in ea l.* non minus prohibetur renunciatio partis hæreditatis, quàm totius, vt probauimus *num.* 4. & tamen de parte non tollitur poteſtas teſtandi, cùm renuncians poſſit de alia parte, quando ſibi obuenerit, teſtari: non ergo hæc eſt ratio illius deciſionis. Tandem nec poteſt eſſe ratio illius, quod pacto nequeat hæreditas dari, vt bene docet Menchaca *de ſucceſſ. creat.* §. 18 *num.* 192. tum quia hac renunciatione non verè datur hæreditas, ſed ius ſuccedendi, ſeu ſpes illa transfertur: tum etiam, quia nec conſenſu domini poteſt hæreditas pacto dari, obſtante *l. hæreditas. C. de pactis conuentis.* nam nec ipſi domini eos poſſet ſic dare, ſed ſolemni teſtamento, vt probauimus *num.* 44. & 48. & tamen eo conſentiente valet hæc renunciatio. Ergo non eſt vlla ratio huius prohibitionis.

Probatur autem ſecundum fundamentum, nempe, 55
in renunciatione facta iuxta conſtitutiones Societatis Iesv non dari votum captandæ mortis. Et quidem ſi renunciatio fiat in fauorem eiuſdem Societatis, vel alicuius communitatis, manifeſtum eſt non dari votum captandæ mortis ex *c. conſultationi. de donat.* vbi decernitur præbendam viuentis non poſſe conferri alicui priuato, at poſſe alicui collegio. Cuius rationem tradunt *ibi* Hoſtienſis *num.* 2 & 3. Ioann. Andr. *numer.* 2. Antonius *num.* 5. Abbas *num.* 3. Cardinalis *n. vnic.* q. 2. Anchar. *n.* 3. Henricus *num.* 2. Imola *num. vltimo* Ananias *fine*. Archid. *n.* 16. *quæſt.* 7 *in fine ſumma* Gloſſa *c. cum venisſet. verb. tenebat* & *ibi* Abbas *n.* 10. *de reſt. ſpoliat.* quod in principio detur votum captandæ mortis beneficiarij, vt in eius beneficium ſuccedat; quod tamen ceſſat in collegio, quia cùm communitas anima careat, nequit mortem captare, nec præſumi poteſt fore, vt ſinguli illius communitatis captent: quia quod communitati datur, nemini datur, nec eſt ſingulorum, vt conſtat ex *cap. Epiſcopus* § *qui manumittitur.* 12. *quæſt.* 2. vbi dicitur manumiſſum a collegio, non ſingulis, ſed vniuerſitati reuerentiam debere, ac proinde poſſe abſque venia ſingulos in iudicium deferre, non autem totam communitatem. Item quia (vt dicitur *l.* 2. *C. quando, & quibus lib.* 10) naturale vitium eſt negligi quod communiter poſſidetur, vt ſe nihil habere arbitretur qui totum non habeat; & vt teſtatur Ariſt. 2. *Politicorum. c.* 2. *in princ.* non ita curatur bonum commune, ſicut proprium. Atque ita, cùm nullius teſtis in propria cauſa teſtimonium valeat, *lib. præcedent. cap.* 13. *num.* 102. valere teſtimonium religioſi in rebus ad ſuum monaſterium pertinentibus ea ratione tradita, quòd res communitatis non cenſeatur ſingulorum propria, nec dari hoc votum captandæ mortis in Eccleſia, fatentur Pariſius *cap. in præſentia. nu.* 26. *ad finem, de probationibus.* Menchaca

de

Digitized by Google

*de ſucceſſ.creatione.lib.2.§.18. num.*220. quod idem generaliter non timeri, vbi ſit pactum cum pia cauſa, docet Guilelmos Benedict. *cap. Raynutius verb. duas habens filias.num.*107.*fin.&* 208. Atque ſi in quacumque communitate id periculum non timetur, multo fortiùs id non timendum eſt quando pactum initur cum Eccleſia, vt optimè conſiderauit Bald.*cap. cùm veniſſent. num.*3.*de reſtit.ſpoliat.* cùm in miniſtros Chriſti nulla mala, nec ſiniſtra ſuſpicio cadat, vt tradit Anterus Papa in epiſtola ad Epiſcopos Hiſpaniæ, & refertur *cap. adſit.*11.*quæſt.*3.vbi & Gloſſa *verb.ſiniſtrum.* Atque ea præſumptio multo minus habet locum in religioſis, vt apertè colligitur ex *cap.*2.*verſ. ſuper eo, de noui operis nun iatione*, vbi quod non feciſſent, ait inde deduci argumentum pro monachis, vt ſemper præſumatur iuſtam tueri litem, nec appetere aliena, cum propria reliquerint, nedum præſumendum fore, vt alicuius mortem captent, quòd ſuccedat monaſterium. Et confirmatur ea doctrina Zaſij, quem refert, & ſequitur Menoch. *conſ.*1. *num.*154. & 155. *volum.*1. vbi ait pactum reprobatum *l.Pactum, quod dotali.C.de pactis*, valere inter magnates, vt duces, comites, marchiones, eo quod in illis nihil ſiniſtrum excogitandum ſit, ac ſubinde nullus captandæ mortis timor ſubſit. Ergo à fortiori id dicendum eſt quoties cum communitate religioſa id pactum initur, ſi quidem iure optimo minor effectio ad temporalia præſumitur in religioſis, tum quod ea bona ſingulis obuenire non debeant, tum etiam, quia propter Chriſtum ſe, & ſua reliquerunt paupertatis perpetuæ voto aſtricti. Atque ita valere huiuſmodi pactum, ſeu renunciationem futuræ hæreditatis in fauorem conuentus religioſi, eo quod ceſſat præſumptio captandi mortem, tradit Corneus *l.finali. num.*3.*fallentia* 3.*C. de pactis*, & refert Baldum idem ſentientem *addit.ad Archidiaconum* 11.*q* 7. *in fine ſum.* quas additiones nullibi potui inuenire. Sed idem Baldus *cap.cùm veniſſet. numero* 3. *de reſtitutione ſpoliat.* ait, ſuppoſito veram eſſet rationem illius textus, quod poſſit dari beneficium viuentis collegio, eo quod in ipſo non detur votum captandæ mortis, poſſe pactum iniri cum illo de futura ſucceſſione, & fortiori ratio-
54 ne cum Eccleſia, in qua minor huius ſuſpicio eſt. At ſuppoſitum illud, nempe, eſſe veram rationem, quod non detur votum captandæ mortis, ſatis probauimus initio huius numeri, vbi pondero, Baldum ſenſiſſe totam rationem prohibitionis pacti futuræ hæreditatis eſſe, ne detur votum captandæ mortis, & ea ceſſante ceſſare quoque prohibitionem. At idem eſt Fulgoſ.*in l finali. num.* 3. *verſ.* 3. *ratione.* vbi ait forte non malè dictutom qui aſſereret poſſe iniri pactum de hæreditate viuentis, vbi non induceretur votum captandæ mortis. Ad idem eſt Pariſius *cap in præſentia.num* 26 *ad finem.de probationib.* qui cum Alex. *conſ.*29.*numero* 8.& 9. *vol.*3. multa adducente ad hoc comprobandum, ait, ſi in aliquo actu faciendo debet adeſſe certa forma, illam non requiri quando ſit actus cum perſona in qua ceſſat ſuſpicio, quæ illius formæ inducendæ cauſa fuit: atque inde deducit hoc non conſiderari in donatione facta Eccleſiæ, vtpote in qua ceſſat ſuſpicio captandæ mortis. Et tandem Laderchius *conſ.*131.*numero* 1.& 7.probat, ingredientem religionem poſſe renunciare omnibus bonis etiam exprimendo hæreditates futuras, in fauorem cuiuſcumque.

56 Maior autem difficultas eſt, quomodo votum captandæ mortis non detur quando prædicta renunciatio hæreditatis fit in Societate Iesv in fauorem alicuius priuati pauperis ſiue conſanguinei, ſiue extranei prout fieri poteſt iuxta conſtitutiones Societatis cap. præcedent. numero 31. Sed id quidem probat ratio prima, quam numero 68. aſſeremus: præterea, quia eodem numero 58 probauimus aliis rationibus ſuſtineri quoque in Societate Iesv eam renunciationem futuræ hæreditatis, ſiue in fauorem eiuſdem Societatis, ſeu alius communitatis, ſiue in fauorem priuati pauperis.

Inſuper probatur, tertium fundamentum, nempe, 57
alias rationes quæ traduntur à Doctoribus, vt non valeat renunciatio futuræ hæreditatis abſque domini conſenſu non obſtare valori huius renunciationis factæ in Societate Iesv iuxta eius conſtitutiones. Nam primò non obſtat ratio, quæ traditur prænatoriam, & turpem eſſe hæreditatis perſonæ viuentis, inſciæque pactionem, ea inordinata cupiditate conſurgere, quia finis ob quem in Societate Iesv ea renunciatio fit, facit ceſſare huius turpitudinis, & anxiæ cupiditatis ſuſpicionem, & ſatis, ſuperque renunciationem hanc cohoneſtat, cùm in eiſdem conſtitutionib.in examine, *cap.*4.§.2.& 3.*p.cap.*1.§.7. ea huius renunciationis redditur ratio; vt renunciantes amplectantur conſilium Chriſti conſulentis omnia pauperibus dari ad profitentibus vitam perfectam, & vt maneant perfectè, & integre pauperes, prout profectio ſtatus religioſi petit. Secundò non obſtat ratio alia, quæ eius deciſionis traditur, nempe impediri libertatem tractandi, quia quamvis ea ratio vera eſſet, poteſt vtique ea poteſtas impediri fauore piæ cauſæ: ob eam enim rationem ſuſtinetur donatio omnium bonorum præſentium, & futurorum fauore piæ cauſæ, etſi inde impediatur teſtandi poteſtas, vt dicemus n. 59. At renunciatio in Societate Iesv fit ſemper fauore piæ cauſæ, vt dixi n. 5. & validam eſſe donationem omnium bonorum præſentium, & futurorum factam ab ingrediente religionem, tenet Laderchius *conſ.*473.*n.*6.*lib.*1.& dicit, ſuſpendendo effectum donationis in tempus profeſſionis, quando amplius alterari nequit, quia tunc ceſſat ratio; quare clare non dicit contrarium quando vt ex tunc ſit irreuocabilis. Neque obſtat etiam tertia ratio, quæ ſolet tradi, nempe, hæreditatem pacto non dari, quia eſto hæc eſſet vera ratio, fallit fauore piæ cauſæ, vt probauimus n.55. At in Societate fit fauore cauſæ piæ. Quod ſi dicas id pactum fauore piæ cauſæ initum eſſe reuocabile, vt dixi eodem n.55. at ea renunciatio in Societate eſt irreuocabilis, vt probaui n.3.& continet totam hæreditatem, vt probaui n.2. atque ita videtur eſſe contra *l.hæreditas C.de pactis conuentis*, nec fauore cauſæ piæ iuuari poſſe. Reſpondetur, etſi ex vi huius fauoris cauſæ piæ ea renunciatio reuocabilis maneret ad nutum renunciantis, at aliunde irreuocabilis eſt, nempe ex vi conſtitutionis à Sede Apoſtolica approbatæ, vt dixi num.3. Præterea, cùm renunciatio illa fiat a religioſo Societatis Iesv, & ſic exempto a iuriſdictione ſeculari non metienda eſt iuxta legis ciuilis præſcriptum, ſed iuxta ius canonicum, vt de teſtamento nouitij diximus ſuprà, quod nullibi hæreditatem pacto non dari poſſe præſcribit; nec ius ciuile poteſt aliquid præſcribere in præiudicium huius renunciationis, vt numero 55.probauimus, eo vel maximè quod conſtitutiones Societatis Iesv præſcribentes huiuſmodi renunciationem irreuocabilem, approbatæ ſint à Sede Apoſtolica, & ſint circa religioſos ab omni iuriſdictione ſeculari exemptos, ac immediatè Sedi Apoſtolicæ ſubiectos. Et tandem meliùs reſpondetur, eam renunciationem non eſſe dare hæreditatem, cùm is, in cuius fauorem renunciatur, non verè inſtituatur hæres in eum enim non transferuntur bona poſtea acquirenda: ſi enim poſtea legetur aliquid religioſo Societatis Iesv, non acquirit is, in quem renunciauit; nec tenetur facere inuentarium tanquam hæres, nec eo omiſſo tenetur ad debita renunciantis vltra bonorum vires; ac proinde hoc non eſt pacto dari hæreditatem.

Tandem ſupereſt probare vltimum fundamentum, 58
nempe aliis quoque rationibus ſuſtineri renunciationem hanc in Societate Iesv, nec in ea con-

renuenti diſpoſitioni legis ciuilis. Primò, quia vt probaui num. 41. & 43. quando hæreditas viuentis non venit principaliter, ſed acceſſoriè, & ſub vniuerſitate bonorum, atque in quandam conſequentiam neceſſariam præcedentis contractus liciti, valet, nec eſt contra *d. l. final.* nec præſumitur votum captandæ mortis, nec anxietas præmatura, & turpis hæreditatis perſonæ viuentis: at in Societate IESV dum renunciatur omnibus bonis, iuribus, & actionibus, principaliter agimus de omnium bonorum abdicatione, quò religioſus manet perfectè pauper abſque ſpe vlla acquirendi, ſub qua vt pars quædam comprehenditur ius ad hæreditatem futuram, & venit, vt ſequela neceſſaria ad ingreſſum religionis obligantis ad dictam renunciationem omnium iurium, & hæreditatum, vt dictum eſt, eo quod his iuribus retentis non datur perfecta paupertas, qualem poſcunt conſtitutiones. Ergo ea renunciatio non eſt contra ius ciuile, ſed eo attento ſuſtinenda eſt. Secundò, quia, non obſtante lege ciuili diſponente pactum abſque domini conſenſu irritum eſſe poteſt ex licentia Principis iuſta cauſa ducti id pactum licitè, & validè iniri, vt probauimus num. 38. at Pontifices approbarunt conſtitutiones Societatis IESV præcipientes huiuſmodi renunciationem, ſiue in fauorem communitatis piæ, ſiue priuati pauperis, & ducti iuſtiſſima cauſa, nempe, vt religioſus maneret perfectè pauper, abdicata omni bonorum ſpe: & cùm ſit circa perſonam religioſam, non eſt ciuilis iuris diſponere circa illam, ſed eccleſiaſtici. Ergo valet talis renunciatio non obſtante lege ciuili. Sed dices conſtitutiones non præſcribere, vt ea renunciatio fiat abſque conſenſu eorum, quibus ſuccedendum eſt; atque ita cùm ſeruari poſſit conſtitutio eo conſenſu petito non aduerſabitur illi nec Pontificiæ approbationi, petere conſenſum; quare is neceſſariò petendus erit iuxta præſcriptum legis ciuilis. Reſpondetur, immo aduerſari conſtitutioni, quia conſtitutio petit tanquam quid neceſſarium, vt renunciatio illa fiat in fauorem pauperum, vt dixi iam, & vt fiat irreuocabiliter: at ſi exigeretur conſenſus eorum, quibus ſuccedendum eſt, ſæpiſſime prius obtineri non poſſet, quia nollent in pauperes, ſed in fauorem ipſorum, aut aliorum filiorum renunciationem fieri, quantumvis diuites ſint aut ſaltem ex eorum voluntate penderet obſeruantia conſtitutionis, & nunquam poſterius obtineretur, quia cùm is conſenſus reuocabilis ſit vſque ad mortem, & valor renunciationis ex eius perſeuerantia pendeat, vt dixi n. 14. maneret caſſa renunciatio, eo conſenſu reuocato, ac proinde nunquam eſſet irreuocabilis. Inſuper, quia ratio prima hic adducta probat eam renunciationem non indigere ad ſui firmitatem conſenſu eius cuius ſucceſſioni renunciatur. Sed iterum obiicies, manere quidem irreuocabilem ex parte renunciantis non ex vi legis ciuilis, ſed vi conſtitutionis, inferentis facultatem reuocandi: at reuocato conſenſu maneret caſſa, & reuocata ex vi legis ciuilis ac proinde ſuccederent hæredes, qui ſucceſſuri eſſent ea renunciatione non facta, quia conſtitutio Societatis IESV tantùm petit id quod ad perfectam renunciantis religioſi paupertatem deſideratur; cui fini ſatisfit, ſi ex parte ipſius maneat firma, & irreuocabilis renunciatio illa, non voluit proſpicere pauperibus, in quorum fauorem renunciatio facta eſt. Sed reſpondetur, conſtitutionem à Sede Apoſtolica approbatam vtrique proſpexiſſe: nam non tantùm petit, vt religioſus abdicet a ſe ſpem bonorum, ſed vt ea cedant in pauperum vſus iuxta conſilium euangelicum; quod quidem obtineri non poſſet, ſi reuocabilis eſſet ex parte hæredum hæc facta in pauperes renunciatio. Tertio, quia in dubiis opinionibus ea præferenda eſt: quæ loco pio, & religione fauet, vt aliis citatis, & nemine contradicente tradit Tiraquel. *de priuilegiis piæ cauſæ priuileg.* 148. *numero vnico*, & conſtat ex *l. ſunt perſonæ, ff. de religioſis, & ſumptibus funerum.* Tandem hoc amplius conſtabit ex ſolutione argumentorum numero ſequenti tradenda, &, vt retuli numer. 59. ſine Laderchius probat hanc renunciationem valere in fauorem cuiuſcumque.

Ad argumenta propoſita num. 53. reſpondetur. Ad primum dico non defendi valorem eius renunciationis fauore cauſæ piæ, ſed quod ceſſet ratio prohibitionis, & ob alias rationes, quas tradidi n. 54. & ſequentibus. Ad ſecundum reſpondetur, negandam eſſe eam doctrinam, vt ſatis probatum eſt. Ad tertium, negandum eſt eſſe aliam rationem illius prohibitionis præter votum captandæ mortis; nec illo ſecluſo turpe eſt de re aliena abſque domini conſenſu contrahere, vt ſatis probatum eſt n. 54. Nec legitima ratio, cur hæreditatis filiorum renunciatio non valeat in parentibus, nec cur non valeat in extraneis, eſt quam tradunt Doctores in eo argumento citati, ſed in vtriſque eſt periculum voti captandi mortem. Et quidem in parentibus id pactum ineuntibus eſt præſumptio eiuſmodi voti, vt optimè tradunt Alciatus *in l. finali n. 27. C. de pactis.* & ibi Purpurat *n. 23.* Bolog. *n.* 71. Nam quamvis ſecundum communem naturæ curſum id de parentibus minimè præſumatur, vt probant iura contraria; at ſecus eſt quando parentes per extrinſeca demonſtrant ſe à communi naturæ curſu recedere pactum ineuntes, quo ſe mortem filiorum optare indicant: atque ita paterni amoris præſumptio improbitate huius pacti confutatur. Et in extraneis quoque ſic paciſcentibus præſumptio eſt eiuſdem voti, quia, vt optimè conſiderauit Alciatus *ibi. num.* 30. niſi ſperaſſent fore, vt inſtituerentur hæredes ab eo, de cuius hæreditate agunt, id pactum non inirent, & ſic ſubeſt periculum captandæ mortis eius à quo inſtituti fuerint. Ad primam confirmationem, iam ſatis num. 54. refutauimus alias eſſe rationes non incluſas in voto captandæ mortis, & ſatis probauimus num. 57. eſto veræ eſſent hæ rationes, illas non obſtare huic renunciationi. Ad ſecundam confirmationem dic aliud eſſe ceſſare rationem legis in aliquo caſu: aliud verò rationem legis non ſe extendere ad illum caſum: nam in priori euentu lex ex ſe, & ex ſua generalitate comprehendit eum caſum, in eoque locum habuit, aliàs non diceretur ceſſare rationem legis, vel legem, cum nec lex, nec ratio in eo caſu locum habuerint: & quod nunquam fuit, ceſſare nequit. In poſteriori verò euentu nunquam ratio legis amplexa eſt eum caſum, & per conſequens nec lex ipſa: & ſic quamvis vbi ratio comprehendit aliquem caſum, non ſufficiat ceſſare rationem in particulari, vt ceſſet lex verùm quando à principio ratio legis non ſe extendit ad eum caſum, dicendum eſt nunquam legem habuiſſe locum in eo, vt latiùs explicui, & probaui *lib. 2. de matrim. diſputat.* 37 *num.* 3. Non ergo defendimus valorem huius renunciationis, quaſi illa comprehenſa ſit ſub ratione *l. finalis C. de pactis*, eam renunciationem prohibentis: eaque ratio ceſſauit: ſed quia ratio illius legis, nempe ne detur votum captandæ mortis, nunquam comprehendit hunc caſum, vt probaui numero 54. Ad quartum ſatis conſtat ex dictis numero 10. vbi probauimus eam ſpem ſolùm iure reprobari, quando ex eius diſpoſitione datur votum captandæ mortis, quale in hac renunciatione non dari probaui numero 54. Ad quintum ſatis eſt reſponſum num. 57. Ad vltimum reſpondeo primò, id procedere quando ſit in Religione cauſa perfectæ paupertatis obſeruandæ: tunc enim iure optimo tollitur libertas teſtandi, quæ eſt cauſa ne talis donatio ſubſiſtat. Vel ſecundò reſpondeo, multo veriorem eſſe ſententiam aſſerentem donationem omnium bonorum præſentium, & futurorum factam fauore piæ cauſæ, validam eſſe, ſicut fit in

Societate

Societate ea renunciatio, vt diximus. Probatur ex *l. iubemus nulli. §. 4. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* vbi donatio totius patrimonij facta Eccleſiæ, pronunciatur valida. At eodem priuilegio Eccleſiæ, relicta ad cauſas pias gaudent, vt probauimus num. 1. & conſtat *cap. final. de ſucceſſor. ab inteſtato*. Præterea quia (vt eodem num. 51. probauimus) ius ciuile non poteſt præiudicium aliquod donationibus ad cauſas pias afferre. Et ideo hanc partem ſuſtinent Abbas *cap. final. num. 2. de ſucceſſoribus ab inteſtato. & c. nulla num. 11. de conceſſione præbendæ. & conſ. 102. num. 2. vol. 2* Bartol. *l. final. in 1. lect. numero 13. C. de pactis*. Curtius ſenior *ibi numer. 24.* Decius *num. 31.* & ibi Iaſon *numer. 34* Baldus *authent. ſi qua mulier num. 59. C. de ſacroſanct. Eccleſ. & cap. in præſentia n. 36 fin. de probationib.* vbi Abbas *numer. 2. notab. 5.* Decius *nouæ editione n. 29.* Pariſ. *a num. 21. vſque ad 26.* Felin *num. 6.* & latiſſimè Beroius *a n. 84. vſque ad 87.* Ferretus *n. 16. & n. 36.* Iaſon *l. ſtipulatio hoc modo concepta, num. 10. ff. de verb. obligat.* Tiraquel. *de priuilegiis piæ cauſæ, priuil. 100. n. final.* Guillelmus Benedict. *c. Raynutius. verb. duas habens filias n. 106. de teſtament.* Natta *cap. quamuis pactum. 2. part. n. 60* habetur *tom. 6. tract. part. 2* Nauar. *comment. 1. n. 32. coroll. 3. de regular.* Gama *deciſ. 185. num. 2.* Ioannes Lupus *l. 67. Tauri num. 9.* & ibi Antonius Gomez *n. vltimo.* Couar. *rubr. de teſtam. 2. part. n. 5.* Duenas *reg. 219. limitat. 1* Iulius Clarus *lib. 4. receptarum. §. donatio, quæſt. 10 n. 3.* Gutier. *de iuramento confirmatorio 1. part. c. 11. n. 2.* Matienzo *lib. 5. recopilat. tit. 10. l. 8. gloſſ. vnica n. 9.* Azebedo *ea l. 8. num. 6.* Villalobos *in ſuis communibus opinionibus littera D. verb. donatio n. 167.* Spino *ſpeculo teſtament. gloſſa 12. principali n. 45.* Molina *tom. 1. de iuſtitia diſputat. 280. col. 4. verſ. noſtram.* Rebellus *de iuſtitia part. 2. lib. 1. quæſt. 9. num. 2.* Leonard. *lib. 2. de iuſtitia, c. 18. dub. 13. n. 91.* Manuel *q. regular. tom. 1. q. 47. art. 2.* & multi alij, quos hi referunt. Quod tamen iurè optimo limitant Abbas *conſ. 48. num. 3. vol. 2* Tiraquel. & Manuel prox iurè allegati, vt intelligatur quando donationis effectus principaliter dirigitur in piam cauſam, vt quia donatio fit Eccleſiæ, vel piæ cauſæ ſecus ſi principalis effectus dirigatur in priuatum, per quandam tamen conſequentiam cedat cauſæ piæ commodum, vt ſi donatio omnium bonorum fiat alicui cum eo onere, vt teneatur eleemoſynas elargiri.

CAPVT III.

De facultate nouitij, aut volentis ingredi religionem, ad diſponendum per teſtamentum de ſuis bonis, & de firmitate eius teſtamenti ſequuta profeſſione, & quis ei ab inteſtato morienti ſuccedat, & hæc attento iure antiquiori ante Tridentinum.

SVMMARIVM.

Quot quæſtiones ſint diſputandæ, & ibi remiſſiuè, an aliquid ſit immutatum per Tridentinum? n. 1.
An nouitijs integrum ſit teſtari abſque ſuperioris licentia? fertur quædam ſententia n. 2.
Sententia authoris n. 3.
An id ſit verum de nouitiis ordinis Minorum, & teneatur bona ſua in pauperes diſtribuere? n. 4.
Quid de nouitijs Societatis IESV? *n. 5.*
An ſi teſtamentum fecerunt ante ingreſſum, teneantur iubente ſuperiori illud reuocare? n. 6.
An teneatur nouitius teſtans relinquere legitimam aſcendentibus, & deſcendentibus, & ibi remiſſiuè, an poſſit teſtari de vſufructu aduentitiorum? n. 7.
An teneatur aliquid relinquere monaſterio? n. 8.
An nouitius hic poſſit teſtari de ſpe, quam habet ſuccedendi parentibus viuis, & poſtea non ſuccedat? n. 9.
An poſſit nouitius maioratum inſtituere ſiue teſtamento, ſiue contractu reuocabili? n. 10.
An ante profeſſionem adquirantur bona monaſterio, reuocabiliter tamen? n. 11.
An nouitius in religione capaci ſuccedendi poſſit teſtari de vſufructu, vel annuo legato ſibi relicto? n. 12.
An legatum factum nouitio, reuocetur eo ipſo quod religione egreditur, vel tempore nouitiatus moritur? numero 13.
Quid de inſtitutione hæredis? n. 14.
An religioſis interdictum ſit inducere nouitios ad relinquendum aliquid monaſterio? n. 16.

SVperioribus capitibus actum eſt de facultate nouitiorum, aut volentium ingredi religionem, diſponendi inter viuos, attento iure antiquiori ante Tridentinum. In hoc agendum eſt de facultate diſponendi in vltima voluntate attento eodem iure antiquo: nam verùm aliquid ſit immutatum per Tridentinum, dicemus infra. Eſt igitur diſputanda quintuplex quæſtio. Prima eſt de poteſtate teſtandi, quam habent nouitij, vel volentes ingredi religionem. Secunda, de ſolemnitatibus peritis in eo teſtamento. Tertia, an id teſtamentum reuocetur profeſſione? Quarta, à quo tempore incipiat id teſtamentum vim habere, an à tempore profeſſionis, an ſolùm a die mortis naturalis? Vltima, Si nouitius obeat nullo teſtamento, aut renunciatione factis; quis in eius bona ſuccedat? 1

QVÆSTIO prima, An nouitiis integrum ſit de ſuis bonis teſtari, nulla ad id petita ſuperioris licentia? Archidiac. *c. nunc autem num. vnic. ad finem. 19. q. 1.* & Suarez *allegat. 20. n. 29.* affirmant, adeò requiri ſuperioris licentiam, vt teſtamentum nouitij abſque illa confectum, ſit futurum irritum, poſtea profeſſionem emiſſa perinde ac ſi tempore teſtamenti facti profeſſus fuiſſet. Et poteſt probari ex *cap. quia ingredientibus. 19. q. 3. & authen. ingreſſi C. de ſacroſanctis Eccleſ.* vbi deciditur, ingredientibus monaſterium nullam eſſe teſtandi facultatem. 2

Sed abſque dubio dicendum eſt, integrum eſſe nouitio teſtari abſque vlla ſuperioris licentia, vt conſtat ex *authent. nunc autem C. de Epiſcop. & clericis, & cap. ſi qua mulier. 19 quæſt. 3.* Item, quia nouitius ſimpliciter eſt adhuc ſui iuris cum libera exeundi poteſtate, nullibique reperitur ipſi interdictum conficere teſtamentum: nam textus num. præcedenti adducti intelliguntur de ingreſſu irreuocabili, & cum affectu, non autem de reuocabili, qualis eſt tempore nouitiatus: & conſtat ratione ibi adducta, quæ eſt, quod ſe, & ſua dedicarit, nihilque proprium habeat, quod in nouitiis locum non habet. Et ita ſentiunt vniuerſi Doctores, qui paſſim abſolutè dicunt nouitios poſſe teſtari; ſi enim alicuius licentia exigeretur, minus verum eſſet dicere poſſe illos teſtari, Sed in propriis terminis docent nullam exigi licentiam Nauar. *comment. 2. de regularibus num. 49.* Couar. *cap. 2. n. 5. fin. de teſtament.* Craſſus *de ſucceſſ. ab inteſtato. § teſtamentum quæſt. 34 num. 5.* Gutier. *quæſtionibus canonic. lib. 2 cap. 1. num. 25.* Valdes alios referens *in additionibus ad Suarez, allegat. 10 littera M.* Tapia *d. authentic. ingreſſi. verb. ſua cap. 2. num. 14. fin. & verb. ideóque nec de bis. cap. 1. num. 1.* Molina *tom. 1. de iuſtitia. diſputat. 149. col. 5. verſ. his ita conſtitutis.* Azor. *tom. 1. Inſtitutionum moralium lib. 12. cap. 2. fin. & c. 6. q. 5.* 3

Quod quidem verum eſt, etſi nouitius ille ſit ordinis Minorum, quia in illo quoque militant rationes propoſitæ, & ita docent Francus *rubrica de teſtament. in 6. num. 67.* Nauar. num. præceden. allegatus. Nec obſtat quod docet Corduba *ſuper regul. Minorum. cap. 2. quæſt. 8. puncto 1.* dicens nouitios ordinis Minorum volentes in ea profiteri, teneri diſtribuere bona ſua in pauperes: nam Manuel *quæſt. regular. tomo 3. quæſt. 16. art. vltim.* id reprobat, probans optimè ſolum eſſe conſilium. 4

Hoc autem fallit ſecundum aliquos in nouitiis Societatis Iesv, qui quidem abſque ſuperioris licentia teſtari nequeunt, quippe cum ea lege in nouitiatum recipiantur, vt nihil niſi conſcio, & approbante ſuperiore, dum in Societate perſeuerauerint, officiant, & ſimplici promiſſione ſe aſtringant ad diſponendum de omnibus ſuis rebus abſque ſpe vllo tempore recuperandi, quandocunque poſt primum nouitiatus annum ſuperior
5 iniunxerit, vt retulimus cap. 1. num. 31. facerent contra fidem datam, ſi ſine ſuperioris licentia teſtarentur, & id eſſet iuſta cauſa expulſionis. Quare tenerentur nouitij vel nouitiatu egredi, vel teſtamentum reuocare, promptóſque ſe reddere ad abdicanda à ſe omnia bona, quando finito primo probationis anno à ſuperiore eius iniungeretur. At id teſtamentum factum abſque licentia eſſet validum, vtpote factum ab homine ſimpliciter ſui iuris. Sic Molina *tom. 1. de iuſtit. diſput. 139. col. 5. verſ. eſt verò obſeruandũ.* Hæc tamen limitatio mihi diſplicet, quia cùm nouitij Societatis Iesv ſimplici illa promiſſione ſolùm ſe adſtringant ad diſponendum de ſuis bonis diſpoſitione irreuocabili inter viuos, quando ſuperior iniunxerit, nec ſe obligent ad non diſponendum prius alio modo, nullatenus contrauenitur ei promiſſioni diſponendo antea per teſtamentum cum intentione diſponendi inter viuos, quando ſuperior iniunxerit; quia cum teſtamentum illud ſit reuocabile, non obſtat facultati diſponendi inter viuos, per quam diſpoſitionem reuocatum manebit: ſicut idem Molina *eadem diſputat. 139. col. 6 verſ. iam facile,* ait ingredientem nouitiatum Societatis Iesv conditio prius teſtamento admonendum eſſe peracto primo probationis anno teneri quando ſuperior id iniunxerit, illud reuocare, & diſponere omnino de ſuis bonis abſque ſpe recuperandi, ſicut in ſuo ingreſſu in nouitiatum promiſit. Cur ergo non dicemus idem de teſtamento effecto in ipſomet nouitiatu? Atque ita ſentio huiuſmodi nouitios, antequam diſponere inter viuos irreuocabiliter à ſuo ſuperiore iubeantur, poſſe liberè teſtari abſque vlla licentia, cum intentione tamen ſtrma reuocandi, & diſponendi, prout promiſerunt, quando ſuperior iniunxerit poſt primum probationis annum, quod certius videtur in nouitiis morti proximis: tunc enim conuenientius eſt, vt diſponant de ſuis bonis, & ſæpe expediet non expectare conſenſum Prælati. Hoc autem intelligo, ſi nouitij illi vota nouitiorum non emiſiſſent; quippe iis emiſſis non poſſent licitè teſtari abſque ſuperioris licentia, propter votum paupertatis, quo aſtringuntur, quod obligat ad nullatenus de propriis bonis diſponendum abſque ſuperioris facultate. Vtrùm verò id teſtamentum valeat, dicemus infrà.

6 Id tamen verum eſt quod ait Molina *eadem diſp 139. col. 5. verſ. eſt verò obſeruandum,* nimirum, nihil impediente hoc teſtamento teneri hunc poſt emiſſa vota ſub mortali, ſi ita ſuperiores eum aſtringere vellent, reuocare teſtamentum, & abdicare à ſe omnia bona abſque ſpe illa recuperandi, quia votum paupertatis ad id obligat: & quamvis non explicet, an ſolùm ad hoc teneantur qui vota biennij emiſère in Societate, an etiam qui eadem vota tempore nouitiatus; at de vtriſque idem credo, quia æquè vtrique voto paupertatis ſub eadem forma emiſſo aſtringuntur.

7 Tenetur autem nouitius teſtans relinquere legitimam iure debitam aſcendentibus, & deſcendentibus, vt bene docent Francus *eadem rubrica num 66. &* 70. Nauarr. *comment. 2. de regular. num 44.* quod eo vel maximè verum eſt, quia communiſſima ſententia ideo affirmat de profeſſo teſtatore, idque ita eſſe probauimus ſuprà; (& vt bene aduertit Nauarr.) etſi id non eſſet verum de profeſſo teſtante, per *authent. ſi qua mulier. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* cui innituntur dicentes profeſſum non teneri legitima relinquere aſcendentibus, adhuc eſſet verum in nouitio teſtante, quod hic nullo iure liberetur hoc onere: nec textus liberans profeſſos debet extendi ad nouitios in aſcendentium præiudicium. Et an per id teſtamentum præiudicare poſſit vſufructui, quem legat pater in aduentitia dicemus infrà.

At monaſterio non tenetur aliquid relinquere in eo teſtamento, quia *d. authent. ſi qua mulier,* præcipiens legitimam ſeruari monaſterio loquitur de profeſſo teſtante, cui interdictum erat iure ipſo teſtari; idque ſpeciali iure indultum eſt ſi liberos habeat, ſi cum eo tamen onere relinquendæ ſuæ partis monaſterio, vt explicabimus infrà. At nouitio nullibi id onus eſt iniunctum, & ita docent Francus *ead. rubrica n. 67. & 68.* Beroius *cap. in præſentia n. 219. de probationib.* Nauar. *ea comment. 2 n. 49.* ac proinde non ſuccedet monaſterium contra id teſtamentum, vt bene tradit Tapia *authent. ingreſſi verb. ſua c. 2. n. 14. fin. & verb. ideoque nec de his c. 1. n. 15.* & dicemus latiùs infrà q. 3. in hoc cap. 8

Sed difficultas eſt, an nouitius poſſit teſtari de ſpe, quam habet ſuccedendi parentibus adhuc ſuperſtitibus? Solutio conſtat ex dictis cap. præced. in quo oſtendimus deciſionem *l. finalis. C. de pactis,* procedere non ſolùm in pactis, ſed etiam in teſtamentis, non obſtante ea deciſione poſſe nouitios per pacta, & renunciationes irreuocabiles diſponere de hæreditatibus nundum delatis, & de ſpe ſuccedendi parentibus. Vnde etiam fit, eos nouitios poſſe diſponere ſimiliter per teſtamentum de eiſdem. 9

Hinc deducitur primo poſſe nouitium maioratum inſtituere, ſiue ante ingreſſum nouitiatus, ſiue poſt ingreſſum in nouitiatum, ſiue teſtamento, ſiue contractu irreuocabili (loquor ante Tridentin.) Ratio eſt, quia nullo iure interdicitur ſibi de ſuis bonis diſponere; & tenent Molina *lib. 2 de primogenitis c. 9. n. 51. iuncto n. 39.* Tapia *authent. ingreſſi. verb. ideoque nec de his. c. 1. à n. 69. vſque ad 72. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Alter Molina *tom. 8. de iuſtit. diſp. 104. num. 1. & 2.* quod etiam verum eſt in nouitiis Societatis, iuxta dicta n. 5. 10

Secundò deducitur, minus verum eſſe quod tradunt Decius *authent. ingreſſi num 4. C. de ſacroſanctis Eccl. & cap. in præſentia in noua editione n. 285. de probationib.* & Caualcan. *dec. 11. num. 111. partit. 3.* vbi alios refert, nempe, bona nouitij acquiri ipſo ingreſſu ante profeſſionem monaſterio: at ſi non fiat poſtea profeſſio, acquiſitionem reſolui. Et optimè id reprobant dicentes eſſe falſum Pariſ. *eodem cap. in præſentia. n. 188.* & Menochius *de præſumpt lib. 6. præſumpt. 84. num. 11. & 12.* quia nullo modo bona ingreſſi acquiruntur religioni ante profeſſionem, nec etiam reuocabiliter; quamvis enim velit in religione perſeuerare, poteſt de illis bonis teſtari. Ergo falſum eſt ea acquiri religioni ſub ea conditione, ſi non receſſerit. 11

An verò nouitius vſufructuarius, vel cui annuum legatum relictum eſt, poſſit hæc teſtamento legare alteri, explicabitur infrà, dum ſermo erit de peculiis filiifamilias tranſeuntis ad monaſterium. 12

Ruſus eſt difficultas, an quando nouitius legauit aliquid, & poſtea tempore nouitiatus egreſſus eſt monaſterio, cenſeatur illud legatum reuocatum? Hoſtienſis *cap ſtatuimus n 4 de regular.* & ibi Ioannes Andreas *num. 1.* Anchar. *num. 7.* Abbas *num. 4.* Cardinalis *quæſt. 4.* & melius Gregorius Lopez *l. 3. verb puede tit. 7. part. 1.* docent, legata à nouitio, ſicut ab ipſo donata, cenſeri intuitu religionis legari ac proinde eo egreſſo reuocari: & ideo idem cenſent quod de donatione facta à nouitio, & neceſſariò debent intelligere, quando eo teſtamento non mutato nec denuo confirmato deceſſit egrediens à religione: quia ſi denuo poſt egreſſum confirmaretur, ceſſaret iam prior præſumptio reuocationis, & maneret confirmatum legatum per poſterius teſtamentum: ſi autem denuo reuocaretur, nulla quoque eſſet 13

eſſet difficultas. Quare apertè ſentiunt hi Doctores legatum hoc cenſeri reuocatum eo ipſo quod nouitius hic religione egreditur, & manere peremptum legatum, niſi denuo ſe confirmare explicet; quia præſumitur cauſa finalis illius legati ingreſſus religionis, & cũ eodem modo loquantur de donatione, & legato, videtur intelligendum cum eiſdem limitationibus, quas c. 1. à num. 6. adhibuimus donationi. Et ſic Cardinalis limitauit, quando omnia legauit. Et idem dicendum eſt, quando maiorem partem legauit, vt diximus de donatione, & ſimiliter intelligendum eſt, quando non ſunt aliæ conjecturæ, quæ ſuadeant id legatum non contemplatione ingreſſus religionis relictum ſimiliter diximus de donatione, & ſicut in illa diximus intelligendum eſt, non tantùm quando in ipſo nouitiatu, ſed etiam quando contemplatione ingreſſus in illum legauit, quia eadem eſt ratio præſumptionis. Et quamuis in donatione id intellexerim, ſiue donatio facta ſit ipſi monaſterio, ſiue cuicunque extraneo; at legatum extraneo factum non exiſtimo fieri contemplatione ingreſſus religionis, quia ceſſat ratio præſumptionis, quæ eſt in donatione: donatio enim præſumitur facta contemplatione religionis, quia cùm rebus donatis ſit ſtatim donans ſpoliandus, non præſumitur velle ſe ſuis bonis ſpoliare, niſi eo quod profeſſurus ſit in religione; at cùm legato non ſit ſpoliandus, niſi poſt mortem, nulla eſt ratio perſuadens, vt legatum illud extraneo factum cenſeatur contemplatione ingreſſus religionis fieri: at quando fit monaſterio, cogit ratio ad hanc præſumptionem capiendam, quia cum legatum ſit rei notabilis, videtur affectu monaſterij fieri, in quo legans ſe profeſſurum exiſtimat. Et quamuis in donatione multi exiſtiment eam quoque reuocari nouitio non ingrediente, ſed moriente tempore nouitiatus: at in legato facto monaſterio id mihi non perſuadeo, quia quamuis finito anno ſe profeſſurum exiſtimans legauerit, at cùm is poſtea non egreſſus ſit, ſed in monaſterio obierit, non præſumitur ceſſare affectum ad religionem, eo vel maximè quod cùm nouitiatus breui tempore duret, non magna diſtantia inter teſtamentum, & mortem potuit eſſe, atque ita præſumitur voluntas cum eo teſtamento decedendi.

Si verò nouitius hæredem inſtituiſſet monaſterium, quamuis ab eo recedat non manebit reuocata hæredis inſtitutio, quia ea reuocari non poteſt, niſi alio confecto teſtamento valido, eadem enim ſolemnitas requiſita ad actum conficiendum, requiritur ad eum deſtruendum. *l. hæredes palam. § ſi quid poſt. ff. de teſtamentis.* hæreditas autem dari non poteſt, niſi per teſtamentum. §. *penult. Inſtit. de codicil.* l. 2. *tit.* 12. *part.* 6. & inter illos probat Matienzo *lib.* 5 *recopilat. tit.* 4. *l.* 1. *gloſſ.* 10. *n.* 6. Antonius Gomez *l.* 3. *Tauri num.* 104. & ibi Burgos de Paz *num.* 842. & Ceruantes *ibi num.* 153. & Molina *lib.* 1. *de primogeniis. cap* 8. *n.* 29. & plures citati à Menochio *lib.* 4. *de præſumption. præſumpt.* 19. *n.* 3. 4. *&* 5. quod verum eſt, quando teſtator non explicuit in teſtamento ſe eo inſtituere monaſterio hæredem, quia in eo vi ingreſſus erat; tunc enim per receſſum inducitur reuocatio illius inſtitutionis ob defectum cauſæ finalis, vt in vniuerſum probat Menochius citatus *lib.* 4. *præſumpt.* 24. qui etiam *præſumpt.* 30. *num* 2. probat conjecturas, quæ ſumuntur ex ſcriptis in teſtamento, ſufficere ad inducendam exhæredationem.

Tandem eſt difficultas, an religioſis interdictum ſit inducere nouitios, vt aliquid monaſterio relinquant? Sanchez l. 1. *tom. ſumm. c.* 7. *n.* 11. & Suar. *tom.* 5. *in* 3. *p. diſp.* 21. *ſ.* 5. *n.* 5. & alij, quos ipſi adducunt, multos oſtendunt, licitum eſſe inducere nouitios, vt donent, ſeu relinquant bona monaſteriis, dummodo id fiat bono fine, ita moderatè, vt relinquatur nouitiis libertas ad diſponendum de ſuis bonis.

SVMMARIVM.

An teſtamentum nouitij volentis ingredi nouitiatum indigeat ſolemnitatibus iuris communis? refertur quædam ſententia n. 16. *&* 17.
Sententia authoris n. 18.
An hæ ſolemnitates ſint, quas petit ius ciuile, vel quaſi eccleſiaſticum? refertur quædam ſententia n. 19.
Explicatur ſententia authoris n. 20.
An religioſi, & clerici aſtringantur legibus ciuilibus, n. 21.
An contractus nouitiorum deſideret ſolemnitates iuris ciuilis? num. 22
An nouitius, vel volens ingredi religionem, ſi ſit minor poſſit diſponere de bonis abſque authoritate tutoris, & decreto iudicis? num. 23.

16 QVÆSTIO ſecunda. Quas ſolemnitates deſideret teſtamentum à nouitio, vel volente religionem ingredi confectum. Quidam exiſtimant in teſtamento hoc minimè deſiderari ſolemnitates iure communi peritas, ſed eas tantùm ſufficere, quæ in teſtamento militis ſatis ſunt, ac proinde poſſe abſque numero teſtium in aliis teſtamentis petito teſtari; & decedere partim teſtatum, & partim inteſtatum, nec rumpi teſtamentum ex filij præteritione, ſed huic præterito ſolam actionem ad legitimam petendam concedi; ſicut hæc omnia in militum teſtamento peculiaria ſunt, iuxta totum titulum *ff. de militum teſtamento.* Mouentur. quod rationi diſſonet, minori priuilegio gaudere milites cæleſtis pugnæ, quales ſunt nouitij, quàm milites terreſtris. Secundò, quia quando Princeps concedit liberam teſtandi facultatem, perſonæ aliàs habili ad teſtandum, concedit poſſe teſtari abſque iuris ſolemnitate, vt teſtatur Gloſſa communiter recepta, per illum textum *l. ſi quando.* 35. *verb. conceditur. C. de inoffic. teſtament.* ne priuilegium id fruſtraneum ſit. At §. *illud quoque authent. de monachis,* conceditur nouitius libera teſtamenti confectio. Cùm ergo aliàs ſint habiles, ſecluſo eo priuilegio, ad teſtandum, id operabitur, vt eorum teſtamentum ſolemnitatibus iuris non indigeat. Et ideo hanc partem ſuſtinent Bartolus *authent. ſi qua mulier. num.* 7. *C. de ſacroſanctis Eccleſ.* & ibi Paulus *numer.* 2. Iaſon *num.* 13. Abbas *cap. quia nos num.* 4. *de teſtament. & cap. in præſentia n.* 49. *de probationib.* & ibi Pariſius *numer.* 240. *& duplici ſequenti.* Peroins *num.* 509. Ferretus *num. vltim.* Decius *conſil.* 31. *num* 3. *volum.* 1. Guillelmus Benedict. *c. Raynutius. de teſtament. verb in eodem teſtamento relinquens, num.* 134. *&* 2 *num.* 24. *& verb teſtamentum* 1. *num.* 5.. Angelus *verb. teſtamentum num.* 16. Syluester *verb. teſtamentum.* 1. *q.* 10. *dicto* 4. Claudius Aquenſis *l. inter cætera num.* 12. *ff. de liberis. & poſthumis.* Gama *deciſ.* 316. *p.* 1. *num.* 4. *fine* Flores de Mena *addit ad Gamam. deciſ.* 319. *circa* 2. *concl.* Antonius Cucus *tractatu de legibus,* quem edidit *ſuper repetitione authent noviſſima. C. de inofficioſo teſtamento. verſ. quoquo modo relicti titulo. numer.* 19 Iulius Clarus *lib.* 3. *receptarum* §. *teſtamentum quæſt.* 28. *n.* 2 Emmanuel Sà *ſumma verb. teſtamentum num* 21. *&* 15. Azor. *tom.* 1. *Inſtitutionum moralium lib* 12 *c.* 2 *quæſt.* 15. Manuel *quæſtionibus regular. tom.* .. *q.* 69. *art.* 11 *in fine.*

17 Et omnes prædicti authores videntur id concedere non ſolùm de nouitio teſtante, ſed etiam de eo, qui volens nouitiatum ingredi teſtatur, quod proximè accingendus habeatur pro accincto. *l. penultima ff. de militari teſtamento.* vnde id colligunt communiter, & latè exornant Niconius *in rubr. ff. ſoluto matrimonio, à numer.* 190. Tiraquell *poſt l. connubiales. gloſſa* 2 *à num.* 12. quamuis id non declarent, quia nomine ingreſſus poſſunt intelligere profeſſionem, etſi volentem ingredi appellent: id expreſſit Iulius Clarus præcedenti n. allegatus.

18 Quamuis autẽ præcedentem opinionem propter tot authorum teſtimonia probabilem appellare poſſimus; at multo probabilius eſt teſtamentum volentis in-

ingredi religionem, & nouitij, indigere ſolemnitatibus iuris communis. Probatur, quia nullibi in iure reperitur id priuilegium nouitiis conceſſum; nec eſt apta æquiparatio de milite terreſtri ad nooitium: non enim miles dicitur, niſi poſt profeſſionem; quando iam teſtari neqnit, & ſi proximè accinendos haberetur in hac re pro accincto, iudicaretur ille nouitius tanquam profeſſus, & ſic teſtari nequiret. Nec *illa l. penult.* probat proximè accingendum haberi pro accincto, qoia loquitur in proximè emgendo, qui retinetur in comitato Principis; huic enim fauorabiliter conceſſum eſt, vt interim priuilegiis militum vtatur, vt aduertit Vigilius *§. ſed ſi quis, num.* 1 *Inſtitut. de teſtament.* Quare extra illum caſum proximè accingendus non habetur pro accincto, vt efficaciter probat *l. antepenult. ff. de militari teſtament.* optimè explicata per Cotrafium *lib 5. miſcellan. cap. 22. num.* 4. & tradit Barboſa *l. diuortio. 8. §. interdum num. 6. ad fin. ff. ſoluto matrimonio.* Et confirmatur, quia argumentum à paritate rationis, vt ſimiliter aliquid alus concedatur, eſt valde infirmum, dum conceſſio expreſſa non reperitur, eo vel maximè quod diſſimilis ſit ratio in hoc: nam militibus ſolemnitas iuris in teſtamentis relaxatur propter eorum impetitiam. *l. ſecundum ff de teſtamento militis l. quanquam, C. eodem tit.* quia ipſi potiùs arma ſcire præſumuntur, quæ ratio ceſſat in ingredientibus religionem. Secundò, quia dum *§. illud quoque. authent. de monachis,* diſponitur poſſe nouitium teſtari quomodo voluerit, ea verba non inducta ſunt ad concedendum aliquod priuilegium nouitiis, vt ſic aliqoid nouum debeant operari, ſed tantùm ad declarandum, tranſacto nouitiatu non licere eis teſtari, & ideo oportere, vt diſponant ante profeſſionem: at verba inducta ad diminutionem non debent operari augmentum *l. legata inutiliter, ff. de legatis* 1. & ita corruit vtraque ratio pro præcedenti opinione adducta. Et ideo hanc partem ſuſtinent Decius *authent. ingreſſi n.* 10 *C. de ſacroſanctis Eccleſ. & cap. in præſentia. in noua edit. à num. 256. de probation.* & ibi Imola *n.* 12. Mantua *num.* 61. Romanus *conſ. 237. num. 4 de ſucceſſ. creat. lib.* 1 *§. 21. n.* 174 Nauar. *commentario 2. num 52 de regular.* Burgos de Paz *l. 3. Tauri* latiſſimè *à num.* 683. Magdalenus *de numero teſtium, part. 1. cap. 13. num.* 18. Gutier. *qq. canon. lib. 2. cap. 1. n.* 14 *fine* Garcia *reg. 456. num. 9.* Capia *d. auth ingreſſi. verb. ideóque nec de his cap. 1. numer.* 17. *& duplici ſequenti* Molina *tom. 1. de iuſtitia diſp. 139. colum. antepenult. verſ. ad id vnde.* Boëtius Epono *cap. 2. à num.* 13. *de teſtamens.* Bened. Egid. *l. 1. p 4. §. 2. num. 3. & p. 2. §.* 1. *num.* 15. Manuel. 2. *tomo ſummæ, cap 7. numer.* 9. Lælius Zechius *de Rep. Eccleſiaſtica de regul. cap. 3. n.* 10. Vega 2. *tomo ſumma. cap. 50. caſu 3. fine.*

19 Sed rurſus eſt difficultas, an ſolemnitates petitæ in hoc nooitiorum teſtamento, ſint eæ quas ius ciuile inducit, vel eæ ſolæ, quas ius eccleſiaſticum *cap. relatum, de teſtamentis*: Quidam enim exiſtimant eas ſolas requiri quas ius eccleſiaſticum inducit, quod nouitij inter perſonas eccleſiaſticas computantur, gaudéntque fori priuilegio inſtar eccleſiaſticorum, vt latè probauimus *lib. præcedenti. cap.* 10. atque ita docent Præpoſitus *cap. vlti. 10 quæſt. 5. num.* 15. Anchar. *conſ. 69. à num.* 11. *vſque ad finem.* Suarez *allegat. 10. num.* 29. qui hoc limitat, ſi poſtea profeſſionem fecerit. Tapia *Authent. ingreſſi. verb. ideóque nec de his cap. 1. num.* 19. Molina *tomo 1. de iuſtitia. diſp 139. columna antepenult. verſ. ad id vnde.* Azor. *tom. 1. inſtitutionum moralium. lib. 12. cap. 3. quæſ.* 15. Addit Molina, ſecus eſſe in teſtamento eius, qui adhuc in nouitiatum non eſt ingreſſus. Fauent multi quos refert; & ſequitur Tello *l. 3. Tauri* 1. *p n.* 11. dicentes clericum inſtituentem clericum, non indigere ſolemnitatibus iuris ciuilis, ſecus quando laicum inſtituit: vnde idem dicere debent ſi nouitius ſaltem inſtitueret clericum.

20 Verùm exiſtimo neceſſarias eſſe ſolemnitates iuris ciuilis. Ducor, quoniam nulli eccleſiaſtici exempti ſunt ab his legibus ciuilibus, quæ non ſunt contra libertatem eccleſiaſticam, ſed bonam Reipub. adminiſtrationem ſunt inſtitutæ, vt optimè cum Syluestro, Victoria, & Soto tradit Molina *tomo 1. de iuſt diſp 31 col. penul. concluſ.* 6. quales non ſunt iſtæ; & melius alter Molina *lib. 1. de primogeniis. cap. 10. num.* 81. ait, allegatis Abbate, Decio, & aliis, leges ciuiles nullam de clericis mentionem facientes indiſtinctè ligare clericos, & religioſos; ſicut & ſeculares, niſi clerici ſint præiudiciales, & tunc non cenſeri præiudiciales, quando non potiùs in clericorum fauorem, ſeu odium, quàm laicorum conceſſæ ſunt: & idem tenet Vaſquez 1. 2. *q. 96. art. 8. diſp. 167. fin.* vbi ait, licèt clerici non ſubdantur pœnis legis ciuilis, ſubdit tamen eos legibus ciuilibus irritantibus contractus, & teſtamenta, niſi tali ſolemnitate, & modo fiant, eáſque eſſe à clericis obſeruandas, & factum ab eis alio modo eſſe omnino irritum. Quod hæ irritationes non ſint pœnæ, ſed diſpoſitiones legum ad irritandos contractus, & conſulendum communi Reipub. bono, & paci, & vt litibus obuiam eatur, quippe niſi his legibus ſubiecti eſſent, minus rectè proſpectum eſſet communi Reipub. bono: at religioſi eodem prorſus modo, ac clerici ſeculares aſtringuntur legibus ciuilibus, vt probat idem Vaſquez *eadem diſp. 167. n.* 32. & Molin. *tomo 1. de iuſtit. diſp. 139. colum penult verſ. dubitant Doctores,* quamuis anceps in eam partem inclinet, vt clericorum teſtamentum indigeat ſolemnitatibus iuris ciuilis. Et ideo pro hac ſententia ſunt Doctores quos num. ſequenti referemos, aſſerentes contractus horum nouitiorum neceſſariò celebrandos eſſe cum ſolemnitatibus iure ciuili petitis: quia eadem eſt ratio de teſtamentis, & à contractibus ad teſtamenta validè ducitur argumentum, vt late probat Eueratdus *in ſuis topicis, loco 36. à contractibus ad vltimas voluntates, n. 1. & 2.* 21

Quare non approbo quod tradunt Anchar *conſil. 69. vſque in finem,* Decius *conſ. 11. num. 3. vol.* 1. Suarez *allegatione 10. num.* 29 vbi dicunt contractus nouitiorum contentos eſſe ſolis iuris eccleſiaſtici ſolemnitatibus, limitátque Suarez, niſi nouitius deſeruerit religionem. Sed exiſtimo deſiderari ſolemnitates iuris ciuilis vt probat ratio tradita n. præced. & docent Paulus, quem refert, & ſequitur Tiraquellus *de retractu lignagier. §. 1. gloſſa 18. num. 40.* & Bimius *conſ. 32 n. 5. vol.* 1.

Hinc inferet fortè aliquis, nouitium, aut volentem ingredi religionem, minorem viginti quinque annis non poſſe validè diſponere ſine authoritate curatoris, & etiam ſine decreto iudicis, ſi de rebus immobilibus diſpoſiturus ſit, & eius diſpoſitionem confirmandam eſſe iuramento, ne poſtea locus ſit reſtitutioni: nam in diſpoſitione bonorum iura ciuilia hæc omnia requirunt in minoribus. Sed an eædemmet conditiones obſeruandæ ſint in his, qui de bonis diſponunt, vt religionem ingrediantur, commodiùs explicabitur infrà. 22

SVMMARIVM.

An teſtamentum factum ante religionis incapacis ſuccedendi ingreſſum, reuocetur eo ipſo ſequuta profeſſione? n. 23.

Quid quando religio eſt capax ſuccedendi? referuntur varia ſententia à n. 24. vſque ad 34.

Explicatur ſententia authoris à n 34. vſque ad 37.

Quid ſi teſtator poſtea quando monaſterium ingreſſus eſt, contulerit ei bona, an cenſeatur reuocatum teſtamentum? n. 38. & 39.

An donatio cauſa mortis facta ante profeſſionem extraneo reuocetur profeſſione, 40.

Quid de donatione inter viuos? n. 41.

An ſubſtitutio pupillaris in teſtamento facta euaneſcat per profeſſionem patris, qui eam fecit? & quid quando profeſſio fuit in religione incapaci? n. 42.

Quid ſi profeſſio facta eſt in religione capaci? n. 43. & 44.

Quid ſi pater diſpoſuiſſet, vt à die profeſſionis vim habe-

rins

rem contenta in teſtamento? n.45.

Quid in ſubſtitutione pupillari facta ab eo, qui emittit vota bienny, aut vota coadiutorum formatorum in Societate IESV? *num.46.*

Quid ſi à religione poſtea expelleretur? n.47.

Quid in ſubſtitutione pupillari facta per fratrem Franciſcanum ante profeſsionem, qui poſtea viuo pupillo tranſit ad religionem ſuccedendi capacem. & eo profeſſo in poſteriori viuenti adhuc, vel iam mortuo obyt pupillus? n.48.

An id dicendum ſit ſi eijceretur à religione? n.49.

Quid de iis, qui vota bienny in Societate IESV *emiſère, & antea in teſtamento fecerāt ſubſtitutionē pupillarē? n 50*

Quid de profeſsis in ordine militari, an per hanc profeſsionem ceſſet ſubſtitutio pupillaris? n.51.

Quid ſi pater ſubſtituit filio pupillariter, & is impubes mortuo patre profeſſus eſſet diſpenſatione Pōtificia? n.52.

23 QVÆRITO tertia. An teſtamentum factum ante ingreſſum religionis, in quo non eſt inſtitutum monaſterium, reuocetur eo ipſo ſequuta profeſſione? Hac in re certum eſt nequaquam rumpi, aut reuocari, quando monaſterium eſt incapax ſucceſſionis, quia ius ſuccedendi, & ius rumpendi ſunt connexa, & inſtar connexorum ſe habent in actu, & priuatione: ita vt qui nequit ſuccedere, nequeat etiam rumpere. *l. ſuus hæres. C. de repud. hæredit. & l ſi poſt mortem. §. liber. ff. de bonorum poſſeſſ. contra tabulas.* in cuius regulæ probationem multa cumulat Tiraquell *de primogeniis, quæſt. 53. num. 13. & pluribus ſequentibus.* Nec etiam cenſetur reuocari contraria præſumpta voluntate; quia ea voluntas ſolùm præſumi poteſt in monaſterij fauorem, vt illud ex religioſi perſona ſuccedat in eius bona: quandiu ergo nequit ſic ſuccedere, ceſſat reuocandi præſumptio. Atque ita docent tanquam certum Baldus *authent. ſi qua mulier. num. 12.* & ibi Paulus *num. 4.* Antonius *cap. in præſentia, num. 32. de probationib.* & ibi Felinus *num. 54.* Imola *l. 1. n. 11 ff de teſtament.* Iaſon *l. Gallus. §. & quid ſi tantū. n. 12. ff. de liberis, & poſthumis.* Ananias *cap. 1. num. 10. de teſtament.* Roſell. *authentic. ingreſſi. num. 28. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Guillelmus Benedict. *cap. Raynutius, verbo. mortuo itaque teſtatore. el. 1. num. 301. de teſtament.* Iulius Clarus *lib 3. receptarum. §. teſtamentum. quæſt. 28. numer. 4.* Molin. *lib. 2. cap. 1. num. 18.* alter Molina *tom. 1. de iuſtit. diſput. 13. dub. vltimo.*

4 Difficultas igitur eſt quando religio capax eſt ſucceſſionis. Qua in re adeò variant authores, vt meritò poſſit dici, quot ſunt capita, tot eſſe ſententias: ſed eas ad quadruplicem reducemus, notando in ſingulis peculiares limitationes, quas aliqui earum patroni adhibent. Prima ergo ſententia abſolutè docet rumpi teſtamentum ſequuta profeſſione quaſi agnatione poſthumi, niſi aliquid monaſterio in eo teſtamento relictum ſit iure inſtitutionis, quamuis ſit vnus denarius. Ducitur, quod monaſterium habeatur loco filij, vt tenent multi, quos referam infrà: filius autem rumpit teſtamentum patris quando omnino eſt præteritus, ſecus ſi in aliqua parte inſtitutus ſit, quamuis minor ſit quàm legitima: tunc enim non rumpit, ſed ad ſolum legitimæ ſupplementum aget, *l. omni modo* & ibi Doctores *C. de inofficioſo teſtament.* & hoc quamuis vno ſolo nummo inſtitutus ſit, vt alios allegans probat Tiraquel. *tract. de indicio in rebus exiguis. num. 160* hanc opinionem ſuſtinent Gloſſa *cap. ſi qua mulier. verb. non obſtantibus. 19. q. 3. & §. ſi qua mulier. verb. in proprios. authent. de ſanctis Epiſcopis. & authent. ſi qua mulier. verb. competere. Cod de ſacroſanct. Eccleſ. & authent. de monachis. §. quis autem. verſ. illud verb. voluerit.* Cynus *d authent. ſi qua mulier num. 1.* & ibi Odofredus *numer. vltimo.* Petrus de Bellapertica *colum. 2. quæſt. 2.* Abbas antiquus *cap. in præſentia num. 2.* & ibi Innocentius *num. 7.* Hoſtienſ. *num. 11. de probationibus.* Iaſon *rubr. ff. de liberis, & poſthumis n. 8. & n. 19. & rub. C de poſthum. num. 3.* Romanus *toto conſ. 237.* Quando autem rumpitur teſtamentum eo quod omnino monaſterium in eo præteritum ſit, ceſſabitur omnino, & monaſterium in omnia religioſi illius bona ſuccedet vt tradunt Gloſſa *ea authentic. ſi qua mulier. verb. competere.* & ibi Cynus *num. 1.* Petrus de Bellapertica *col. vltima.*

Inſuper quidam ex iis Doctoribus ampliant dicentes rumpi quoque teſtamentum capitis minutione. iuxta *§. non tantùm. Inſtitut. quibus modis teſtamentum infirmetur*, quod religioſus mutans omnino ſtatum, ac penitus ſui iuris deſinens eſſe, in alteriuſque poteſtatem tranſitus, cenſeatur capite minutus. Sic Gloſſa *authent. de monachis. §. ſi quis autem. verſ. illud voluerit.* Innocentius *dicto cap. in præſentia. numero 7.* & ibi Hoſtienſ. *numero 11.* 52

Limitant autem aliqui ex his Doctoribus dupliciter. Priori modo, niſi ante ingreſſum teſtamentum conditum ſit inter liberos; tunc enim non rumpetur, quamuis nihil monaſterio relictum ſit, argumento *dict. authent ſi qua mulier,* à contrario ibi; *antequam inter eos diſponat*; & ita docent ibi Gloſſa *verb. competere.* & ibi Cynus *num. 2.* Poſteriori modo limitat Odofredus *ead. authent. ſi qua mulier, num. vltim.* vt tunc rumpatur teſtamentum, quando habens animum ingrediendi, non inſtituit monaſterium; ſecus ſi de ingreſſu non cogitauit. 62

Secunda ſententia docet irritari teſtamentum per religionis profeſſionem, ſiue teſtans cogitauit de ingreſſu, ſiue nil prorſus de illo cogitauit. & ideo bona omnino transferri in monaſterium. Ducitur primò, quia valor teſtamenti petit duplici tempore habilem eſſe teſtatorem ad teſtandum, nempe, tempore teſtamenti, & tempore mortis naturalis. *l. 1. §. exigit. & §. ſufficit. ff. de bonorum poſſeſſione ſecundùm tabulas* at teſtator hic tempore mortis naturalis, qua totas vires ſortitur teſtamentum, eſt incapax ad teſtandum, cùm iam profeſſus ſit; ergo corruet teſtamentum. Et confirmatur, quia actus deuenit ad eum caſum, à quo incipere non poteſt, ergo omnino vitiatur. *l. pluribus 140. §. etſi placet. ff. de verb. obliga.* Secundò, quia voluntas illa, & cogitatio præambula ingreſſui religionis non poſſunt obeſſe, quia in actu reuocabili factum contrarium ſequens præualet poſteriori antecedenti *l. cum plures. §. locator horrei. ff. locati.* At hic eſt factum contrarium: dum enim ille monaſterio ſe per profeſſionem dedicat, cenſetur illi bona donate; ergo ea præualebit teſtamento reuocabili, illúdque omnino infringet. Hanc ſententiam ſuſtinet Salycetus *d authent. ſi qua mulier. num. 5.* atque eam in puncto iuris ſuſtineri poſſe tradit Iaſon *ibi num. 21.* Addit Salicet *ibi num. 6.* quamuis prius teſtamentum ſit inter liberos factum, irritari attento iuris rigore, etſi monaſterium ſit in aliquo inſtitutum; ſecus attenta æquitate, cùm poſt profeſſionem permittatur ei inter liberos diſponere. 72

Tertia ſententia ſic diſtinguit: ſi dum quis teſtatus eſt, non cogitabat de religionis ingreſſu rumpitur teſtamentum profeſſione ſubſequuta, quaſi mutatione prioris voluntatis; ſecus autem ſi cogitabat. Ratio eſt, quia priori caſu cenſetur mutare priorem voluntatem, & ſic teſtamentum illud, eo ipſo quod ſe ſuaque bona monaſterio dedicet, *authent. ingreſſi. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* in poſteriori autem euentu nulla noua voluntas ex profeſſione conſurgit, cum tempore teſtamenti facti adfuerit cogitatio profeſſionis, & illa non obſtante teſtamentum præterito monaſterio in fauorem extranei conditum ſit. Hanc ſuſtinent Bartol. *authent. ſi qua mulier. num. 7. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & ibi Baldus *num. 12.* Paulus *num. 4.* Albericus *num. 5. verſ. ſed dic.* Iacobus Buttigarius *quæſt. 6.* Vergnia *in addit. ad eum quæſt. 1.* Iaſon re latiſſime diſputata *num. 11. in fine* Idem Paulus *authent. niſi rogati. Cod. Trebellian. & authent. nunc autem.* 82

Cod Epiſcopis, & clericis. Imola *c. in præſentia. num.* 22. *deprobat.* & ibi Decius *in noua edit. num.* 244. & *ſequenti* Bellamera *num.* 13. Ripa *l. ſi vnquam quæſt.* 35. *num.* 94. *C. de reuocand. don.* Guillelmus Benedict. *cap. Raynutius. verb. mortuo itaque teſtatore el.* 1 *num.* 197. *de teſtament.* Montaluus *l.* 17. *ad finem tit.* 2. *p.* 6. Roſell. *authent. ingreſſi, num.* 25. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Couarr. *cap.* 2. *n.* 5. *de teſtament.* & *cap. quamvis pactum,* 3. *p.* §. 2. *num.* 5. Aluarad. *de coniect. ment. teſtatoris. lic.* 2. *cap.* 1. *in princip. num.* 5. Menochaca *de ſucceſſ. creat. lib.* 2. §. 10. *num.* 29. Perez *lib.* 5. *ordinis tit.* 2. *l.* 1. *fol.* 67. *verſ. ſed in quæſtione propoſita* Burſatus *conſ.* 52. *n. penult.* & *vlt. vol.* Lælius Zechius *de Republ. eccleſiaſtica tit. de regular. cap.* 3. *num.* 14. *in ampliatione* 19. Velaſcus *de partitionibus. c.* 16. *num.* 17. Craſſus *de ſucceſſ. ab inteſtato.* §. *teſtamentum, quæſt.* 14. *num.* 3. Gutier. *quæſt. canonicis. lib.* 3. *cap.* 3. *à num.* 9. *vſque ad* 16. Ceuallos *in ſuis communibus opinionib. quæſt.* 121. *a num.* 2. Spinn *ſpeculo teſtament. gloſſa* 6. *rubrica. num.* 3. Humada *l.* 7. *tit.* 7. *p.* 1. *gloſſa* 3 *num.* 3. Manuel *quæſt. regul. tom.* 3. *q.* 16. *art.* & *q.* 69. *art.* 11.

29 Ampliant autem hanc ſententiam aliqui ex eius ſectatoribus, vt ſit vera, ſiue prius teſtamentum ſit conditum inter liberos, ſiue inter extraneos. Sic Bartol. *ead. authent. ſi qua mulier. n.* 8. & ibi Roſell. & ibi Paulus *num.* 4. ſubdens non irritari omnino teſtamentum inter liberos confectum abſque cogitatione ingreſſus, ſed liberis dandam legitimam, reſiduúmque fore monaſterij; quamvis Iaſon *ea authentic. ſi qua mulier numero* 25. dicat abſolutè in hoc euentu teſtamentum non reuocari.

30 Secundò ampliant aliqui, vt non rumpatur teſtamentum quando de ingreſſu cogitatum eſt, etſi nihil prorſus ſit relictum monaſterio: quia monaſterium non habetur loco filij, vt neceſſariò inſtituendum ſit, & nulla contraria priori voluntas præſumitur. Sic tradunt Bartol. Imola. Vergia, Guilelmus Benedict. Couarruu. *eo cap.* 2. *num.* 5. *de teſtament.* Gutier. *numer.* 10. Ceuallos, Manuel allegati numer. præcedenti. Quare optime ait Paulus *d. authent. ſi qua mulier. num.* 4. monaſterium nihil habiturum: quamvis idem Paulus *authent. niſi rogati num.* 5. *C. ad Trebellian* & *authent. nunc autem n.* 1. *Cod. de Epiſcopis.* & *clericis*, & Lælius Zechius relatus num. præcedent dicant, etſi tunc non rumpatur teſtamentum, habiturum tamen monaſterium ſuam legitimam.

31 Rurſus eſt difficultas inter hos Doctores, an quando reuocatur, ſeu rumpitur teſtamentum profeſſione religionis, eo quod non cogitando de illa conditum ſit, rumpatur in totum, an ſolum quoad legitimam monaſterio competentem? Affirmant aliqui quoad eam ſolam legitimam rumpi, manens firmum quoad reliqua; quia quoad illam ſolam præſumitur contraria voluntas. Sic tradunt Couarr. *cap.* 1. *num.* 5. *de teſtamentis.* Manuel *quæſt. regular. tom.* 2. *quæſt.* 16 *art.* 2. Gutier. *quæſt. canonic. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 17. Aluaradus, Humada citati ſupra. Hanc autem legitimam explicant Manuel, & Humada in regno Caſtellæ quintam bonorum partem, ſi habeat deſcendentes. Quibus addo eſſe tertiam, ſi ſolos aſcendentes habeat: quod ſi careat vtriſque, eſſe omnia bona, iuxta dicenda infrà, dum ſermo erit de obligatione teſtandi inter liberos. Verùm alij dicunt (& meliùs) in hoc euentu irritari teſtamentum in totum, quando hæres extraneus inſtitutus erat: & ſic inſtitutum nil habiturum, ſed omnia bona peruenire ad monaſterium, quia contraria voluntas in hoc dubio præſumitur priori voluntati, & nulla eſt ratio cur quoad hanc partem, & non quoad totum ea præſumatur. Sic docent Paulus *authent. ſi qua mulier. n.* 4. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & ibi Iacobus Butrigarius, *q.* 6.

32 Tandem ex interuallo temporis à die teſtamenti conditi vſque ad ingreſſum in nouitiatum, deducitur præſumptio, an præmiſſa ingreſſus cogitatione conditum ſit necne: ſi enim longa mora interceſſerit, præſumitur non præmiſſa ingreſſus cogitatio: ſecus ſi modica. Ita docent Bald. *authentic. ſi qua mulier. num* 12. Iaſon *num.* 22. Paulus *numer.* 4 Guillelmus Benedict. *cap. Raynutius. verb. in eodem teſtamento relinquens el.* 2. *n.* 24. *de teſtament* Couarruu. *cap.* 2. *num.* 5. *de teſtament.* Montaluus Gutier. *num* 19. Aluaradus Craſſus *num.* 4 Lælius Zechius vbi eos retuli *numer.* 18. Manuel *quæſt. regular. tom.* 3. *quæſt.* 69. *artic.* 11. Quanta autem ſit longa mora & quanta modica ad hanc præſumptionem capiendam, iudicis arbitrio, attentis aliis circumſtantiis, relinquitur, vt bene docent Couarr. Gutier. Aluarad. Manuel, & Craſſus ibidem.

Atque in foro ſaltem conſcientiæ ſtandum eſt confeſſioni iureiurando firmatæ ipſius profeſſi, intenderitne reuocare veius teſtamentum, an non vt docent Imola *tom.* 1. *de iuſtitia. diſp.* 39. *fin.* & Manuel *quæſt. regular. tom.* 3. *quæſt.* 10. *artic.* 2. Cæterùm ſi de ſolo conſcientiæ foro rogatur, non eſt opus eo iuramento, ſed ſimplici eius aſſertioni credendum eſt. ſi autem de foro externo, opus eſſet iuramento, & fides eſſet habenda, cùm ſit intentio intrinſecus latens, niſi ex eſſent coniecturæ, vt oppoſitum ſuaderent. Quia non ſtantibus prædictis coniecturis, ſolo iuramento probantur intrinſecus latentia, vt probauimus *lib.* 3. *de matrimonio. diſp.* 15. *num.* 8. & 12. 33

Vltima ſententia, cui tanquam multo veriori adhæreo, ait teſtamentum illud firmum omnino manere, ſiue tempore teſtamenti cogitatum ſit de ingreſſu, ſiue non. Ducor, quod omnes ſententiæ contrariæ triplici ex capite contendunt id teſtamentum reuocari: alij quaſi ex agnatione poſthumi, alij ex capitis minutione; alij ex contraria voluntate præſumpta, vt conſtat ex dictis: at nullum ex his probat hanc reuocationem. Et primò quidem eam non probat agnatio poſthumi, quia multo verius eſt, monaſterium nequaquam loco filij haberi, vt probabimus infrà & eſto loco filij haberetur, id tamen fatentur omnes in ſolis caſibus iure expreſſis procedere: at nullibi iure exprimitur monaſterium loco filij reputari ad rumpendum, ſeu reuocandum prius teſtamentum. Non rumpi autem ex capitis minutione ex eo probatur, quia falſum eſt, profeſſionem eſſe capitis minutionem, vt optimè probat Cuiacius *in expoſitione nouella* 5. quia non omnis ſtatus mutatio eſt capitis diminutio, vt manumiſſio, ſenatus motio: quamvis enim monachus ſtatum mutet libertatemque amittat, at mutat in melius, nec ſeruus efficitur, ſed Deo per obedientiam voto ſpontaneo promiſſam ſe dedicans, priuat ſe ſua libertate. Non reuocari autem contraria voluntate ex eo probatur, quia contraria voluntas ex eo ſolo præſumitur, quod profitens in religione dedicat tacitè omnia bona ſua illi: at huiuſmodi dedicatio ſolum habet locum quando teſtatus non fuerat, *authent. nunc autem. C. de Epiſc. & clericis.* ibi: *ſi priùs teſtatus non fuit.* Qui textus, atque alia iura de hoc loquentia non diſtinguunt, an tempore teſtamenti cogitatum ſit de ingreſſu religionis, necne. Rurſus, quia tacita hæreditatis ademptio nunquam præſumitur, vbi poteſt alia coniectura capi, *l. final. ff. de his, quæ in teſtamento delen.* at in hoc caſo poteſt ſumi alia coniectura, nempe, profeſſum non denuo de ſuis bonis diſpoſuiſſe, quia iam de illis diſpoſuerat: ergo non eſt capienda coniectura hæreditatis ademptæ. Tandem, quia quamvis hæc ceſſarent & ingrediens cēſeretur voluntatē contrariam priori teſtamento demonſtraſſe non ſufficit contraria voluntas etiam expreſſa ad prioris teſtamenti reuocationem, ſed opus eſt alia diſpoſitione contraria, §. *ex eo autem ſolo. inſtit. quibus modis teſtam. infirm.* & *l. ſancimus. C. de teſtam.* Secundò probatur hæc ſententia, quod iura omnia concedant liberam teſtandi facultatem ante religionis ingreſſum, *authentic. nunc autem. C. de Epiſcop. & clericis.* §. *illud*, *authentic. de monachis*, at fruſtra eſſet ea licentia, ſi proteſſione 34

religio

Google

religionis id teſtamentum rumpetur, ac reuocatum cenſeretur. Denique, quia rationes contrariæ intentum ſuum non probant: nam ad rationes primæ, & tertiæ ſententiæ ſatis ex dictis conſtat. Ad rationes autem ſecundæ facilè reſpondetur, ſatis eſſe teſtatorem fuiſſe teſtandi capacem tempore confecti teſtamenti, & mortis ciuilis per profeſſionem, quia iura concedentia libertatem teſtandi ante profeſſionem, & poſtea eam negantia, volunt in conſequentiam illud valere, etſi teſtator incapax ſit poſt profeſſionem tempore mortis naturalis teſtandi. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Speculator *tit. de ſtatu monachorum. §. vnic. numero 55. quæſtione* 49. & Baldus *in fin. tit. in additione. verſ. nunc de teſtamentis ingredientium.* Antonius *cap. in preſentia. num. 32. de probation.* ibi Abbas *num* 52. Pariſ. *num.* 152. Beroius *num.* 519. Additionator *ad Decium in noua editione. num.* 242. *verb. non videtur.* Mantica *n.* 63. & 64. Francus *rubr. de teſtament. in 6. num.* 69. Aretinus *l. 1. num. 4. & 5. ff. de teſtament.* Alciatus *rubr. ff. de liberis, & poſthumis. num.* 48. Vigilius *inſtitut. quibus modis teſtamentum infirmetur, in princip. n.* 3 Loriotus *de iuris arte, tract.* 12. *de iniuſt. rupto anxiomate* 10. Angelus *verb. religioſus. num.* 54. Sylueſter. *verb. religioſ.* 6. *q.* 1. *dict.* 3. Tapiena *verb. religio. quæſt.* 35. *n.* 36. & ibi Armilla *num.* 25. Gregorius Lopez *l.* 20. *fine. tit. 1. part.* 1. Nauar. *comment.* 1. *n.* 51. *de regular.* Sarmient. *lib.* 8. *ſelectar. ſuper §. is, cui in tempus. num. vltimo.* Iulius Clarus *lib. 3. receptarum. §. teſtament. quæſt.* 28. *n* 4. & 5. Molin. *lib. 2. de primogeniis. cap. 9. num* 44. Caldas *de nominatione emphyteutica quæſt. 6. num.* 10. & 16. Matheatius *de legatis, ac fideicommiſſ. lib. 2. cap. 1. num.* 15. Vigilius *Inſtit. quibus modis teſtamentum infirmetur in princip. num.* 3. Angulo *de melioration. l.* 1. *gloſſ. 3. num.* 20. Boëtius Epopo *cap. 2. n. 14. de teſtament.* Benedictus Egidius *l. 1. verſ.* 4. *§. 2. n. 4. C. de ſacroſanct. Eccleſiis.* Tapia *authent. ingreſſi. verb. ideóque nec de his, c. 1. num.* 65. Fachin. *in controuerſiis iuris. lib.* 1. *cap. 14. verſ. poſtremò igitur.* Azor. *tom. 1. inſtitution. moral. lib. 12. cap. 2. quæſt. vltim. & c. 6. quæſt.* 5. Molina Theologus *tom. 1. de iuſtit. diſputat.* 139. *dub. vltimo.* Quod idem videntur tenere alij, qui abſolutè tradunt id teſtamentum profeſſione non irritari, hi ſunt Emmanuel Sà *Summa verb. teſtamentum. num.* 39. Vega 2. *tom. ſumma. c.* 50. *caſu* 3. Manuel. 2. *tom. ſumma c.* 17. *n.* 3.

35 Quæ quidem ſententia vera eſt, quamuis in eo teſtamento nihil relictum ſit monaſterio; cùm enim non habeatur loco filij, nulla ratio cogit, vt opus ſit illi aliquid relinquere ne teſtamentum rumpatur. Atque ita docent Imola *l. 1. n. 12. ff. de teſtament.* Iacobus de Arena *auth. ſi qua mulier n. 2. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & ibi Albericus *n. 1. vſque ad* 4. Felin. *cap. in præſentia. n.* 54. *de probat.* & ibi Manua *num.* 63. Iulius Clarus *numer.* 5. & Matheatius num. præcedenti allegati, Auendano iunior. *l.* 4. *Tauri gloſſ. 4 num.* 34.

36 Quare non approbo quod docet Antonius *dicto c. in præſentia n.* 31. Armilla *verb. religio. n.* 23. vbi monaſterium habiturum ſuam portionem, quamuis non rumpatur teſtamentum; hoc enim non eſt verum, quia tantum ſpeciale diſponitur. *d. authent. ſi qua mulier,* vt quando profeſſus antea non fuerat, teſtatus, poſſit inter liberos teſtari, relicta monaſterio ſuo portione legitima; ergo ſecus quando ante profeſſionem diſpoſuerit. Et ſic docent Abbas, Angelus, Sylueſt. Tabiena allegati n. 34. Molina *lib. 2. de primogen. cap. 9. numer.* 4. Tapia *authent. ingreſſi. verb. ideóque nec de his. cap. 1. numero* 70. *Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.*

37 Limitat autem hanc ſententiam Gregorius Lopez *l.* 20. *tit. 1. p.* 6. niſi tantum temporis tranſierit à die conditi teſtamenti vſque ad religionis ingreſſum, vt eſſet præſumptio obliuionis teſtamenti priùs facti; tunc enim reuocaretur teſtamentum. Verùm hanc limitationem non approbo, ſed adhuc monaſterium nihil habiturum cenſeo, quod non præſumatur reuocata contraria voluntas.

Secundò limitatur hæc ſententia, niſi hic teſtator poſtea quando monaſterium eſt ingreſſus, contulerit ei omnia bona; tunc enim cenſebitur primum teſtamentum reuocatum: ſicut ſi omnia bona ſua expreſsè alteri donaſſet, aut alteri alienaſſet. Sic docent Antonius, quamuis aliquantulùm titubans, Abbas *num.* 51. Francus, Angelus Tabiena, Sylueſter, Armilla, Gregorius Lopez, Iulius Clarus, Tapia *num.* 70. Caldas *num.* 18. vbi eos retuli num. 35. Molina *lib. 2. de primogeniis. c. 9. num.* 45. Benedictus Egidius *l. 1. part. 4. §. 2. num. 4. C. de ſacroſanctis Eccleſ.* Aretinus *l. 1. num. 5. ff. de teſtament.* Manuel. *quæſt. regular. tom. 3. q. 16. art.* 2. Molina Societatis Ieſu *tom. 1. de iuſtit. diſp.* 139. *fine* Azor. *tom. 1. inſtit. moralium. lib. 12. c. 6. q.* 5. Atque in hoc caſu non ſolùm reuocatur teſtamentũ quoad hæredis inſtitutionem, ſed etiam quoad legata (non enim monaſterium habetur loco filij:) ſed expreſſa bonorum donatione, conſequens eſt, vt in hac ſpecie non ſit ſeruanda diſpoſitio *authent. ex cauſa. C. de liberis præteritis,* ſed quoad omnia cenſendum eſt teſtamentum reuocari. Sic Molina *eodem c. 9. n.* 48. & Molina Societatis Ieſu *eadem diſput.* 139. *fine* Quare minus bene Iulius Clarus *lib. 3. receptarum. §. teſtament. quæſt. 28. num. 4. verſ. ſed reuerta ad fin.* ait id teſtamentum reuocari quoad ſolam inſtitutionem, legatis, & cæteris in eo contentis manentibus firmis. Hæc tamen limitatio ſublimitanda eſt, vt intelligatur quando ea bonorum donatio facta eſſet ex interuallo poſt teſtamentum conditum, quippe ſi incontinenti poſt illud donatio fieret, non cenſeretur illius reuocatio, ne donans incontinenti videretur corrigere ſe ipſum, contra *l. non ad ea ff. de conditionibus, & demonſtrationibus.* Nec obſtat hanc voluntatem eſſe priori contrariam, quia non eſt declarata, cùm potuerit per illam donationem velle transferre bona in monaſterium vſque ad finem vitæ ipſius donantis: & ita interpretanda eſt; mortuo autem donante ſeruabuntur diſpoſita in teſtamento. Atque ita docent Antonius, Abbas, Aretinus, Angelus, Sylueſter, Armilla, Tabiena proximè allegati; & hæc limitatio cum ſua ſublimitatione eſt veriſſima, quamuis non deſint contradicentes, referemus num. ſequenti. An verò hæc correcta ſint per Tridentinum, explicabitur infrà. 38

Quamuis autem limitatio prædicta ſit veriſſima, non deſunt contradictores: nam Beroius *cap. in præſentia. n.* 518. *de proba.* aduerſùs illam inſurgit dicens eſſe multum dubiam, quia *authent. de monachis. §. nunc autem,* tunc dicitur oblationẽ bonorum factam ingrediente religionem, ſortiri effectum, quando prius non fuit teſtamentum; ſi enim fuerit teſtamentum, id eſt ſeruandum, nec oblatio aliquid operatur, nec ibi diſtinguitur, an ex interuallo, an incontinenti poſt teſtamentum fuerit oblatio. Et quamuis ſermo ibi ſit de oblatione tacita, quæ fit in conſequentiam ipſius ingreſſus: at idem eſt in expreſſa; tum quia taciti, & expreſſi idem eſt iudicium. *l. cùm quid. ff. ſi certum petatur,* tum etiam, quia expreſſio etiam, quæ tacitè inſunt, nil operatur. *l. 3. ff. de legatis.* Præterea, quia contraria voluntas expreſſa ex quocumque interuallo non ſatis eſt ad reuocandum prius teſtamentum, niſi alio teſtamento ſolemni illa fuerit ſtabilita. *§. poſteriori. Inſtit. quibus modis teſtamentum infirmetur.* Et tandem relinquit cogitandum, & ſit in praxi durum eſſe à dicta limitatione communiter approbata recedere. Sed hæc non obſtant: non primum, quia ſæpè plus docet expreſſum, quàm tacitum, & aliquid operatur quando exprimitur alio modo, quàm tacitè ineſſet in conſequentiam perſonæ, quando aliter non diſpoſuerat ingrediens; exprimitur autem ad reuocandum prioris diſpoſitionis. Nec obſtat etiam ſecundum, quia etſi ſola contraria voluntas non ſufficit ad reuocandum prius teſtamentum, ſufficit tamen coniuncta cum alienatione bonorum. Inſuper contra prædictam limitationem tenet Ioannes Andr. *addition. ad Speculatorem. tit. de ſtatu monachorum;* vt enim refert Aretinus ſtatim allegandus, vbi 39

refert

refert Martinum diſputaſſe,& hoc ipſe ſequitur,nempe, vt donatio expreſſa facta monaſterio ex interuallo poſt teſtamentum conditum non illud reuocet,ſed id permaneat hæreditaſque adeunda ſit ex illo:at bona competentia monacho tempore ingreſſus pertinebunt ad monaſterium,non autem iura, quæ debebantur ingreſſo ſub conditione impleta poſt eius mortem,ſed illa pertinebunt ad hæredem teſtamentarium. Sed meritò hanc ſententiam reprobat Aretinus *l.1.numero 5. ff. de teſtamentis*, docétque ſtandum limitationi communi poſitæ num.38.

40 Sed quid dicendum de donatione cauſa mortis facta extraneo ante religionis ingreſſum, an reuocetur per profeſſionem? Suarez *allegat.20 n.21.* ait quamvis ſit dubium de teſtamento antea facto,an reuocetur,necne, id tamen dubium non poſſe eſſe de hac donatione Ratio enim,ob quam non reuocatur teſtamentum,eſt,quia ad eius reuocationem non ſufficit contraria voluntas, nec tacita alienatio:at donatio cauſa mortis,ſicut eſt legatum,reuocatur tacita voluntate,& hac tacita alienatione.Cùm ergo faciens profeſſionem dedicet eo ipſo omnia ſua bona religioni,cenſebitur reuocaſſe priorem donationem cauſâ mortis factam. Sed exiſtimo minimè reuocari,ſiue tempore donationis cogitatum ſit de ingreſſu religionis,ſiue non, eo modo,quo diximus n.34. de teſtamento, & Doctores ibi citati abſque dubio idem dicerent de hac donatione,quia ea ſententia non ſoli ei rationi innititur,quod teſtamentum non poſſit mutari ſola contraria voluntate.ſed potiſſima ratio eſt, vt diximus num,34.quia tacita bonorum dedicatio per profeſſionem religionis ſolùm inducitur quando profitens non diſpoſuerat antea de bonis.Cùm ergo diſpoſuerat per donationem cauſâ mortis,non inducitur ea tacita dedicatio,ſicut nec inducitur quando diſpoſuerat per teſtamentum:nulla eſt ergo contraria voluntas,per quam prior illa contraria donatio cauſâ mortis reuocari cenſeatur.Adde legata reuocari quoque tacita contraria voluntate,& non tamen reuocatur per hanc profeſſionem religionis,ſed quoad illam etiam ſuſtinetur prius teſtamentum,vt diximus n.38. Tandem quia maioratus inſtitutus quocumque tractatu reuocabili non irritatur ſequuta profeſſione,vt dicemus n.49. Ergo id non eſt ſpeciale in teſtamento.

41 Si autem donatio facta ſit inter viuos,nullatenus reuocatur profeſſione religionis, tum quia monaſterium non habetur loco filij: tum etiam quia eſto loco filij haberetur,eſt filius fictus:at *l. ſi vnquã C.de reuocandis donationib.*diſponens, vt natiuitate filiorum reuocetur donatio prius facta, procedit in veris filiis. Atque ita docent multi,quos refert,& ſequitur Tiraquel.*ea l.ſi vnquam verb.ſuſceperit liberos.in noua editione, n.43.*Felin. *cap. in præſentia. n.42. de probat.*Gregorius Lopez *l.8. tit.4 part 5.gloſſ.7.paulo poſt principium.*Molina *lib.2.de primogenius cap.9 n.51.* Angul. *de melioratn l.1.gloſſ.3. num,*20.Et quamvis aliqui,quos refert ibi Tiraquellus *n.*48. dicant ex alio capite reuocaturum monaſterium vſque ad legitimam,& ipſe nil definiat,melius tamen alij per ipſum allegati id negant, & conſtat ex dictis num.36.Cùm enim monaſterium non habeatur loco filij,nulla ipſi debetur legitima, niſi in caſu ſpeciali, quando poſt profeſſionem inter liberos teſtatur.Quare Angulo *eo n.*10. docet optimè meliorationem factam filio in quintn bonorum non reuocari per profeſſionem,ſiue cogitauerit,ſiue non de ingreſſu tempore donationis.

42 Sed adhuc ſupereſt difficultas de ſubſtitutione pupillari facta in eo teſtamento,an eo ipſo quod pater profitetur,euaneſcat?Et quidem ſi profeſſio fiat in ordine incapaci,vt in ordine Minorum,exiſtente adhuc filio impubete,valeret ex tunc ſubſtitutio pupillaris, quamvis viuo naturaliter patre decederet filius impubes: quia ea profeſſio habeat omnes mortis naturalis effectus.Sic Acoſta *cap.ſi pater.2.part.verb.teſtatore mortuo n.6.*

Sed difficultas peculiaris conſiſtit,quando pater poſt ſubſtitutionem pupillarem profeſſus eſt in religione,capaci ſuccedendi,an ex tunc euaneſcat ſubſtitutio pupillaris,ita vt quamvis filius poſtea intra ætatem pupillarem obeat non ſuccedat ſubſtitutus, quaſi ſubſtitutio illa effecta fuerit prorſus irrita? Ancharr. *c.ſi pater n.4. notab.8.ver.interdum & mors.& teſtam.n 6.*ait, ſi rumpatur id patris teſtamentum, eo quod nihil reliquerit monaſterio, rumpi quoque ſubſtitutionem pupillarem tanquam eius partem,ſecus ſi illud non rumpatur, quia reliquit aliquid monaſterio. Sed Florianus, quem refert, & ſequitur ibi Francus *n.8.verſ ſed quid ſi accedat*, ait valere ſubſtitutionem pupillarem,quamvis rumpatur teſtamentum, quia vbi ex cauſa præteritionis teſtamentum ab initio nullum eſt,vel rumpitur ſuſtinentur pupillares ſubſtitutiones,argumento *authent.ex cauſa C.de liberis præteritis* & notatur *l.1.§.final.ff.de vulgari.*

Sed iure optimo Acoſta *eo c ſi pater 2.p.verb.teſtatore mortuo.n.10 & duplici ſeq.* cuius doctrinam commendat appellans pulchram,Couarr. *cap.1. num.8. ad fin.in noua edit teſtament.* ait errasse penitus hos Doctores, & dicendum eſſe, pupillam illam ſubſtitutionem omnino euaneſcere à die profeſſionis, quamvis teſtamentum principale patris ſit legitimum, nec rumpatur profeſſione,& hoc quidem ſiue filius impubes decedat viuo patre profeſſo,ſiue etiam poſt mortem patris profeſſi adhuc in pubertate manens. Ratio eſt quia indubitati iuris eſt,patre filiis impuberibus ſubſtituente, & poſtea mortis tempore eoſdem liberos in poteſtate nõ habente euaneſcere ſubſtitutionem pupillarem.*l.cohæredi.§.cũ filia ff.de vulgari l quod ſi pilius.* ibi ſiue quoniam non reuerſo eo exinde ſui iuris videtur fuiſſe *ff.de captiuis,& poſtlimin reuerſ.*Vbi Gloſ.*verb.exinde*.ait, & ſic non eſſet in poteſtate patris,tempore mortis, quod eſt neceſſe,vt teneat pupillaris ſubſtitutio. At pater profeſſus deſinit filios habere in ſua poteſtate,vt probauimus *lib.4.huius op. rit.cap.35.num.44.* Cùm ergo teſtamentum in religione non confirmetur ſola profeſſione ſed morte naturali,vt contenta in eo effectum ſortiantur, ita vt ſi inſtitutus ante mortem naturalem profeſſi moriatur, ceſſet inſtitutio hæreditatis;atque tempore mortis,& à die profeſſionis iam pater ille non habeat filios in poteſtate: ceſſabit valor illius pupillaris ſubſtitutionis. 43

Sed vrgentior difficultas eſt,quam à nemine tactam inueni ſi pater ille ſuo teſtamento diſpoſuiſſet,vt à die profeſſionis vim haberent omnia contenta in ſuo teſtamento,an maneret valida ea pupillaris ſubſtitutio,ita vt, filio poſtea intra ætatem pupillarem decedenti ſuccedat ſubſtitutus, ſicut confirmaretur patre profeſſo in religione incapaci?Et videtur pars affirmans,quia tunc teſtamentum profeſſione confirmatur,ſicut morte naturali,vt contingit in religione ſuccedendi incapaci.Sed exiſtimo adhuc euaneſcere ſubſtitutionem pupillarem,quia adhuc profeſſio illa non reputatur mors naturalis ex iuris diſpoſitione, nec omnes mortis naturalis effectus habet.Vnde cùm iure ſtatutum ſit, vt pupillaris ſubſtitutio vim habeat ſola morte naturali patris retinentis filios in ſua poteſtate non videtur illa diſpoſitio vim habere in hoc caſu: atque ita ſuccedet in ea pupilli bona is,qui ea ſubſtitutione non facta ſucceſſurus erat, cum ea ſubſtitutio penitus caſſata ſit. 44

Sed adhuc difficultas ſupereſt de ſubſtitutione pupillari facta ab ea,qui poſtea emittit vota biennij, aut vota coadiutorum formatorum in Societate IESV, Et quidem eam ſubſtitutionem pupillarem confirmari profeſſione trium, aut quatuor votorum in Societate Ieſv, perinde ac morte naturali,nemini dubium eſt,quia tum religioſus ille,tum etiam religio eſt ſuccedendi incapax, ac proinde profeſſio illa habet omnes effectus mortis naturalis vt diximus num. 42. Atque idem dicendum 45

vt

eſt de votis coadiutorum formatorum in eadem Societate emiſſis quia quamvis ea ſimplicia ſint, reddunt vouentem incapacem ſuccedendi; atque ita religio quoque incapax eſt.

47 Si tamen hi à religione expellerentur, cum maneant omnino liberi ab obligatione votorum, & ſic capaces ſuccedendi, non parum dubium eſt, an tunc adhuc filio exiſtente intra ætatem pupillarem, ea ſubſtitutio pupillaris, quæ iis votis confirmata erat, redeat ad priſtinum ſtatum, quem habebat ante hæc parentis vota, & ita ſi viuo naturaliter patre decedat impubes, non ſit habiturus bona ſubſtitutus pupillariter, ſed ipſi parentes: & ſi is pupillus moriatur ante hunc egreſſum, ſubſtitutus, qui tunc ſucceſſit, teneatur ea bona patri reddere. Et quidem in priori caſu, nempe quando poſt egreſſum moritur viuo patre pupillus, exiſtimo non ſubſtitutum, ſed parentes ſucceſſuros, quia in his ſucceſſionibus conſideratur capacitas tempore delatæ ſucceſſionis, quod eſt quando pupillus cui eſt ſuccedendum, moriatur: at tunc, cùm iam pater non reputetur mortuus, & ſit ſuccedendi capax, cenſebitur ac ſi viuo patre obiret pupillus, in quo euentu exſpirat pupillaris ſubſtitutio; ſicut in ſimili dicemus infra: quamvis monacho profitente in religione incapaci, nullum ſuperſit ei ius in parentum hæreditatem, ſed ſuccedant alij hæredes, perinde ac ſi hic eſſet mortuus; at eo tranſlato ad religionem capacem ante parentum obitum, reuiuiſcere quoad ſuccedendi effectum, & nomine ipſius ſucceſſurum monaſterium capax in ea bona. In poſteriori autem caſu, nimirum quando pupillus moritur ante hunc ingreſſum, dicendum eſt eodem modo, quo diiudicamus de monacho Franciſcano tranſlato legitimè ad religionem capacem reſpectu hæreditatis parentum, qui ante ipſius tranſitum obiêre, cum hic quoque tranſeat ſimiliter à ſtatu omnino incapaci ſuccedendi ad ſtatum capacem ſuccedendi in communi. Sicut ergo hic non ſuccedet in hæreditatem iam aditam ab hærede, qui ſucceſſerat, ſecundùm omnes, & ſecundum veriorem opinionem, nec in iã delatam, & nondum aditam, ita hic religioſus Societatis Iesv effectus iam ſecularis non ſuccedet in eam hæreditatem, quæ morte pupilli delata eſt hæredi ſubſtituto, ſiue ab illo iam adita ſit, ſiue tantùm ſit illi delata. Atque idem dicendum eſt de hærede inſtituto ab hoc coadiutore formato in teſtamento per ipſum confecto, antequam iis votis ſe ligaret: hic enim non tenebitur poſt hunc egreſſum reſtituere huic hæreditatem, nec legatarius legata, ſiue ei tantùm delata ſint, ſiue etiam adita: quia cùm iis votis ſit omnino id teſtamentum confirmatum, ſicut morte naturali vt dicemus n.68. egreſſus ille nequit nocere, re non exiſtente integra, ſed iure iam acquiſito hæredi, & legatariis, ſicut nec tranſitus Franciſcani ad ſtatum capacem eis nocet.

Hinc deducitur quid dicendum ſit de ſubſtitutione pupillari facta per fratrem Franciſcanum ante profeſſionem, qui poſtea viuo pupillo tranſit legitimè ad religionem ſuccedendi capacem, & eo profeſſo in hac poſteriori viuente adhuc, vel iam mortuo obiit pupillus in ætate impubertatis. Dixi profeſſo in poſteriori, quia ſi adhuc eſſet in illa nouitius, non dubium eſt, quin ſtatim moriente pupillo ſortiatur effectum ſubſtitutio pupillaris, & ſuccedat ſubſtitutus, quia cùm adhuc ligatus ſit profeſſione emiſſa in religione incapaci, reputatur adhuc tanquam mortuus naturaliter; & ſic habebit effectũ ſubſtitutio. Quando autem eo profeſſo in poſteriori, videtur dicendum quod ſicut ea mors ciuilis per profeſſionem in illa priori religione non eſt perpetua, ſed reuocabilis quoad capacitatem ſuccedendi, ſimiliter nec valor ſucceſſionis pupillaris erat perpetuus, & irreuocabilis ante ius acquiſitum ſubſtituto pupillariter, quod nondum acquiſitum eſt, cùm ius pendeat à pupilli morte, & tempore huius mortis iam pater erat profeſſus in religione capaci, & ſic non reputatur naturaliter mortuus, ac corruet proinde talis ſubſtitutio, ſicut diximus corruere n.44. ſtatim ac pater profitetur in religione capaci ſuccedendi. Quod ſi transferretur ad Epiſcopatum, & eo ſic tranſlato obiret, credo ſimpliciter corruere ſubſtitutionem pupillarem, quia iam pater tranſlatus ad ſtatum ſuccedendi capacem, nondum ſubſtituto acquiſito iure, & ſic non reputatur ac mortuus, & cum non deſinat eſſe profeſſus, non redit patria poteſtas, & ſic euaneſcet ſubſtitutio pupillaris.

Non tamen idem dicendum eſt, ſi profeſſi Ordinis Minorum, aut Societatis Iesv eiicerentur à religione; 49
cùm enim non ſint liberi à rigida paupertate ſolemniter promiſſa in ea religione, ſunt adhuc omnis ſucceſſionis incapaces, ac proinde quaſi naturaliter mortui; & ideo eodem modo iudicandum eſt de illa ſubſtitutione pupillari, ac ſi adhuc perſeuerarent in religione diximus iudicandum n.41.

Sed quid de iis, qui vota biennij in Societate Iesv 50
emiſêre, & antea in teſtamento fecerant ſubſtitutionem pupillarem filio impuberi? Qua in re cenſeo per ea vota extingui ſubſtitutionem pupillarem, ſicut diximus n.44. extingui per profeſſionem in religione capaci, quia, cum per hæc vota fiant veri religioſi, & trãſeant in ſui Prælati poteſtatem, proinde ac alij religioſi per vota ſolemnia, deſinunt quoq; habere filios in poteſtate; hæc enim (vt diximus n.44.) eſt ratio cur per profeſſionem extinguatur patria poteſtas: extinguetur ergo quoque ſubſtitutio pupillaris, vtpote quæ ad ſui valorem petit pupillum eſſe ſub poteſtate patris tempore teſtamenti conditi, & tempore mortis parentis. Si tamen his è Societate expulſis, & poſt expulſionem mortuis, nec reuocato teſtamento obiret pupillus, haberet vim ſubſtitutio pupillaris. Quia tempore mortis patris erat iam ſub patris poteſtate, & ſimiliter fuit tempore conditi teſtamenti. Atque ſicut ſtatus per ea vota aſſumptus eſt reuocabilis per egreſſum è Societate, quo manent ij liberi prorſus à votis, ita effectus, quia eſt amiſſio illius patriæ poteſtatis, erit quoque reuocabilis, & ceſſante eo ſtatu recuperabitur patria poteſtas, & effectus illius, ſicut docet Rebellus *tractatu de iuſtitia. part. 2. lib. 1. quæſtione 8. ſect. 6. num. 6. & 64.* patre nouitio in religione ceſſare ad tempus patriam poteſtatem; ad eam redire egreſſo illo.

Sed quid dicendum de profeſſis in Ordine Militari, 51
qui matrimonium ducunt, & proprium habent, vt ſunt Commendatarij Alcantaræ, Calatrauæ, Diui Iacobi, an per hanc profeſſionem ceſſet ſubſtitutio illa pupillaris? Et credo non ceſſare: quia optimè probat Velaſcus *conſ. 108. à n. 13. vſque ad 31. volum. 1.* filium emittentem huiuſmodi profeſſionem non eximi à patria poteſtate; & conſequenter idem dicendum erit per huiuſmodi profeſſionem à parente emiſſam.

Vltimò dicendum eſt, quid è contrà ſi pater ſubſtituit
filio pupillariter, & hic impubes mortuo patre profeſſus 52
eſt ex diſpenſatione Pontificia in religione. Qua in re ſic diſtinguendum eſt: ſi profiteatur in religione incapaci ſuccedendi, ſubſtitutio illa ſortitur ſtatim omnino effectũ, ac ſuccedet ſubſtitutus. Quia cùm ea profeſſio habeat vim mortis naturalis, & facta ſit manente ætate impuberi, cenſetur hic quaſi mortuus ante pubertatem. Atque ita docent Imola *c. in pupillari n. 4 ff de vulgari.* Guillelmus Benedictus *cap. Raynutius. 2 in b. ſi abſque liberis. el. 2.* vbi de pupillari ſubſtitutione *n. 113 de teſtamentis*, Acoſta *cap ſi pater 2 p. verb. defunctis ante temp. pubertatis n. 5.* Si autem profiteretur in religione capaci ſuccedendi ait Guillelmus Benedictus *eo num. 113.* expirare ſtatim ſubſtitutionem pupillarem, & ſuccedere monaſterium, quamuis intra ætatem pupillarem obiret. Ducitur quia ſubſtitutio pupillaris expirat nato libero intra eam ætatem, malitia ſupplente defectũ ætatis ad cõcipiendum, vt conſtat ex *l. ex facto in princ. ff. de vulgari.* & probat *ibi n. 114.* ex multis; ergo ſimiliter expirabit

ea

ea profeſſione, cùm monaſterium habeatur loco filij. At credo non expirare, ſed eam valituram decedente hoc profeſſo intra ætatem pupillarem; quia verum non eſt, monaſterium haberi loco filij, vt dicemus infra. Et quamuis id verum eſſet, eſt in ſolis caſibus iure expreſſis, qualis non eſt hic. Si autem obiret factus iam pubes, conſtat à tempore pubertaria ceſſare ſubſtitutionem, & ſuccedere monaſterium; ſicut ceſſaret ipſo manente in ſeculo. Quia illa profeſſio non reputatur mors naturalis. Quod ſi profeſſio illa fieret in ea ætate abſque diſpenſatione Pontificia, conſtat non expirare ſubſtitutionem in quauis religione profeſſio fiat, quia cùm ea profeſſio ſit prorſus irrita, nullum producit effectum: atque ita docet Guillelmus Benedict. *eodem num.* 114.

SVMMARIVM.

An teſtamentum ante profeſſionem factum ſit à die profeſſionis exequendum, ita vt ex tunc hæres hæreditatem, & legatarius legata habituri ſint, quando conſtat expreſſe de voluntate teſtatoris? n. 53.

Quid in dubio huius voluntatis, quando religio eſt ſuccedendi capax? n. 54.

An ſi hæres inſtitutus, aut legatarius priùs obeant, quàm ille profeſſus, caſſentur hæreditas, & legata, & pertineant ad monaſterium ſuccedendi capax? n. 55.

An hic hæres debeat habere hæreditatem etiam obuenientem illi profeſſo poſt profeſſionem? n. 56 *&* 57.

An dicendum ſit de donatione cauſâ mortis ante profeſſionem facta? n. 58.

Quid de donatione facta inter viuos, etiamſi exequutio differretur in diem certum, aut in tempus mortis donantis? numer 59.

An ſit coniectura voluntatis, vt à die profeſſionis debeantur hæreditas, & legata quando tempore nouitiatus, vel cum cogitatione ingreſſus factum eſt teſtamentum, & an amplectenda ſit in dubio opinio, quæ religioni fauet? n. 60

At ſit coniectura huius voluntatis, ſi teſtator relinquat monaſterio vſumfructum bonorum, vel rei alicuius particularis, & quanto tempore debeatur vſusfructus ille, & an id tempus ſit numerandũ à die profeſſionis? n. 61.

An ſit coniectura, ſi reliquerit legatum monaſterio, aut illum hæredem inſtituerit? n 62.

An ſit coniectura, ſi teſtator dixerit velle ſe ante profeſſionem de rebus ſuis diſponere, ne poſt illam lites oriantur? numero 63.

An ſit coniectura, ſi teſtator mandauerit multa implere per hæredem ſtatim poſt profeſſionem? n. 64.

An ſit coniectura obſeruantia diu poſtea ſubſequuta? n. 65.

Quid ſi aliàs legatum eſſet inane, vt ſi legata ſint commoditas, vſusfructus, vel cenſus annuus, quæ profeſſus ille tempore ſuæ vitæ poſſidebat? n. 66.

Quid ſi teſtator diceret ſe velle, vt poſt mortem ſuam hæres habeat bona, in dubio intelligatur de ſola morte naturali? num. 67.

An quando monaſterium eſt incapax ſuccedendi, hæreditas, & legata debeantur à die profeſſionis refertur quadam ſententia. n. 68.

Sententia authoris vbi remiſſiuè, quid quando monaſteria ex conſuetudine, aut ſtatuto non ſuccedunt. n. 69.

An idem dicendum ſit de reliquis mendicantibus, & de Societate IESV*, & an egreſſi à Societate recuperent bona num.* 70.

Quid dicendum de donatione cauſâ mortis facta ab his religioſis incapacibus ſuccedendi etiam in cõmuni? n. 71.

Quid de donatione in viuos, cuius exequutio differtur poſt certum tempus, vel poſt mortem horum profeſſorum, & poſtea profitentur in ordine ſuccedendi incapaci: numero 72.

Quid ſi illa donatio cauſâ mortis, vel inter viuos exercenda poſt mortem facta eſſet à volente ingredi religionem incapacem ſuccedendi? n. 73.

Quid de donatione inter viuos, reuocabili tamen vſque ad mortem, vt ſi vir donaret vxori, vel pater melioraret filium in tertia bonorum parte? n. 74.

Quid de legato annuo relicto alicui, & poſtea profitetur in religione incapaci ſuccedendi? n. 75

An fideicommiſſum relictum alicui, vt poſt mortem reſtituat, ſi poſtea in ordine ſuccedendi capaci profiteatur, ſit à die profeſſionis reſtituendum? n. 76.

Quid ſi monachus ille ſuperuiuat fideicommiſſario, an fideicommiſſum pertineat ad monaſterium; & è cõtra, ſi ſubſtitutus ingrediatur religionem ſuccedendi capacem, & moriatur ante grauatum, an ſuccedat monaſteriũ? n. 77.

Quid ſi monaſterium ſit ſuccedendi incapax? refertur quadam ſententia n. 78.

Sententia authoris n 79.

An profeſſio in ordine ſucceſſionis incapax cenſenda ſit mors naturalis in præiudicium tertij? refertur quadam ſententia. n. 80.

Sententia authoris n 81.

Quid ſi profeſſus non alienauerat bona illa, ſed ea renunciauerat, vel legauerat in teſtamento? n 82.

An ſtatutum, & pactum lucranda dotis poſt mortem alterius coniugis, vel pactum reddenda tunc dotis patri, habeat locum, ſi alter in religione profiteatur? n. 83.

An profeſſus in religione ſuccedendi incapaci rumpat teſtamentum paternum, in quo præteritus eſt? n. 84.

An hic computetur inter liberos ad computandam legitimam? num. 85.

An ſi ſtatuto, aut conſuetudine maſculi excludant fœminas à ſucceſſione, excludantur illæ relicto filio profeſſo in religione incapaci, vel capaci? n. 86.

An grauatus hæreditatem reſtituere, ſi abſque liberis deceſſerit, teneatur ad id relicto huiuſmodi profeſſo? n. 87.

Quid ſi huic donatum ſit aliquid, aut relictum, ſi cum liberis deceſſerit? n. 88.

An teſtamentum ante profeſſionem in ſcriptis factum ſit aperiendum ſtatim poſt profeſſionem? n. 89.

53 Tandem ex his deducitur quid dicendum ſit de maioratu inſtituto ante religionis ingreſſum, ſiue tempore nouitiatus, ſiue antea, an reuocetur profeſſione religionis poſtea ſequuta: ſic enim diſtinguendum eſt. Aut maioratus ille inſtitutus eſt in teſtamento, & tunc idem prorſus dicendum eſt, quod de reuocatione teſtamenti antea facti hucuſque diximus, & cum eiſdem limitationibus, quia eſt pars teſtamenti, & ita docent Molina *lib.* 1. *de primogeniis cap.* 9. *à n.* 44. *vſque ad* 54. Tapia *d. authent. ingreſſi. verb. ideóque nec de his. c.* 1. *n.* 70. *vſque ad* 71. Si autem non teſtamento, ſed contractu ſit inſtitutus, ſi donatione irreuocabili, manet firmus; ſi autem donatione reuocabili, eſt idem dicendum, quod de teſtamento, vt bene docet Molina *eo c.* 9. *n.* 52. cum primogenium reuocabile in contractu vim vltimæ voluntatis quoad effectus obtineat, vt probat idem Molina *lib.* 1. *de primogeniis. c.* 12. *n.* 23. Quod ſi inſtitutus eſt per ſubſtitutionem pupillarem, euaneſcet, caſu, quo diximus in præcedenti euaneſcere ſubſtitutionem pupillarem. Qualiter autem monaſterium teneatur diſpoſita in eo teſtamento ſeruare, & an detur actio profeſſo id exigendi, explicabitur *infrà*, dum ſermo erit de contractu religioſi, & de obligatione, quam inde contrahit monaſterium.

54 QVÆSTIO quarta, A quo tempore incipiat vires ſortiri teſtamentum ante religionis ingreſſum factum, an à die profeſſionis, an potiùs à die mortis naturalis? Duplex in hac re teſtamenti effectus conſiderari poteſt. Prior eſt, vt maneat firmum, & irreuocabile à die profeſſionis, ſicut maneret à die mortis naturalis; & de hoc effectu non tractamus in præſenti, ſed tractandum eſt infrà. Poſterior autem eſt, vt ex teſtamento illo debeatur hæreditas hæredi, & legata legatariis: & de hoc eſt præſens quæſtio, an ſcilicet mors ciuilis, quæ eſt profeſſio religionis, æquiparetur morti naturali quoad hunc effectũ,

vt

vt ſicut poſt mortem naturalem teſtatoris debetur ſtatim hæreditas hæredi, & legata legatariis, ita etiam poſt profeſſionem teſtatoris. Et quidem quoties de teſtatoris voluntate conſtat, manifeſtum eſt, eam obſeruandam eſſe; quare ſi conſtat eam fuiſſe, vt hæreditas, & legata poſt ſolam mortem naturalem, aut ſtatim poſt profeſſionem dentur hæredi, vel legatariis, ea obſeruanda eſt. Et ratio eſt, quia cùm permiſſum ſit ingredienti religionem modo, quo voluerit diſponere, vt expreſſè habetur *authent. de monachis. §. ſi quis autem. verſ. illud quoque.* ſimiliter integrum ei erit diſponere, quando teſtamentum ſuum effectum cõſequi debeat. Præterea, quia licet regulariter nequeat quiſpiam ſtatuere, vt ſuum teſtamentum ante mortem ſortiatur effectũ, quod ambulatoria debet eſſe teſtatoris voluntas vſque ad mortẽ *l. 3. in fin. & ſeq. ff. de adimendis legatis.* at hoc fallit in teſtamento monachi cùm per profeſſionẽ reputetur mortuus ciuiliter, nec iam amplius teſtari valeat. Atque ita docent Francus *rubrica de teſtam. in 6. n. 72.* Imola *l. 1. n. 15. ff. de teſt.* & ibi Bald. *n. vnic. verſ. in gloſ. naturalem.* Ruinus dicens nullũ contradicere *cõſ. 98. n. 31. vol. 2.* Alex. *conſ. 155. n. 4. & 5.* Cou. *cap. 2. n. 8. fin. de teſt.* Caldas *de nomin. emphyteotica q. 6. n. 19.* Honded. *conſ. 60. n. 12. & conſ. 61. n. 43. & duplici ſequenti. & n. 62. vol. 2.* Molina *tom. 1. de iuſt. diſp. 140. col. 2. verſ. quin & bona.* Angulo *de melioratn. l. 1. gloſ. 3. n. 30.* Bened. Egidius *l. 1. p. 4. §. 2. n. 6. C. de ſacroſanct. Eccleſiis.*

55 Quare difficultas eò pertinet, quid in dubio huius voluntatis cenſendũ ſit. Et quidem cùm duplex ſit religio, quædam poſſidens bona in communi, altera autem incapax ſit poſſidendi, duplex eſt difficultas: prior de poſſidente bona in communi, poſterior autem de religione incapaci poſſidendi bona in communi. Circa priorẽ difficultatem communis eſt omnium ſententia, teſtamẽtum non habiturum effectum vſque ad mortẽ naturalẽ illius profeſſi, nec hæreditatem, nec legata danda eſſe hæredibus, aut legatariis ſed interim dum profeſſus naturaliter viuit potiturum monaſterium his omnibus bonis. Dico eſſe omnium ſententiam, quia quamvis quidam diſtinguant, an teſtamẽtum conditũ ſit ſciendo ingreſſum religionis, aut ignorando; hoc potiùs pertinet ad quandam huius ſententiæ limitationem, & coniecturam contrariæ voluntatis teſtatoris, de qua coniectura diſſeremus n. 59. Et ideo dixi omnes Doctores conuenire in hac ſententia, quando coniecturæ non probant contrariam teſtatoris voluntatem. Atque ſolùm inueni tenentem contrarium Bened. Egidium *l. 1. p. 4. §. 2. n. 6. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Probant ea *l. cùm pater. 79. § hæreditatem. el. 1. ff. de leg. 2.* & ea *l. Statius 48. §. Cornelio. ff. de iure fiſci.* quæ decidit fideicommiſſum relictum in diem mortis, non cedere fideicommiſſario eo quod grauatus deportetur, & ſic moriatur ciuiliter, ſed à die mortis naturalis, & interim pertinere ad fiſcum, ſicut reliqua deportati bona. Et huius rationẽ reddit textus, quia poſſet fideicõmiſſarius mori ante ipſum grauatum, & vt ait ibi Gloſ. *verb. ipſe,* tunc fideicommiſſum extingueretur; quæ ratio militat quoque in hoc caſu. Atque ita docent Speculator *tit. de ſtatu monachorum. §. vnic. n. 56. q. 50.* & Bald. *in fin. tit. in addition. verſ. nunc. de teſt. ingredientium.* Anton. *c. in præſentia. n. 13. de probat.* & ibi Abbas *n. 58. & 59.* Imol. *n. 22. fine* Felin. *n. 15.* Decius *in nona edit. n. 159.* Beroius *n. 134* Pariſ. *n. 165.* Mantua *in 70.* Anchar. *c. ſi pater n. 4. notab. 8. verſ. interdum & mors de teſtam. in 6.* Bartol. *authen. ſi qua mulier. n. 10. de ſacroſanct. Eccl.* & ibi Iacob. de Arena *n. 1.* Iacob. Buttrigarius *q. 6. & 7.* Bald. *n. 12. verſ. item non obſtat.* Paulus *n. 4.* Alberic. *n. 5.* idem Paulus *authent. nunc autem n. 1. C. de Epiſcopis, & clericis. & l. 1. n. 6. ff. de teſtam.* vbi Bald. *n. vnic. verſ. in gloſ. naturalem.* & ibi Imola *n. 16.* Aretin. *n. 6.* Ang. *n. 4.* Francus *rubr. de teſtam. in 6. n. 72.* Idem Felin. *c. licèt vndique. n. 2. de offic. delegat.* Alex. *conſ. 239. n. 8. l. 2.* Ruin. *conſ. 98. n. 31. vol. 2.* Crottus *l. Gallus. §. & quid ſi tãtum n. 29. ff. de liberis, & poſthum.* Guillelm. Benedict. *c. Raynutius. verb. mortuo itaque teſtatore. el. 1. n. 197. & 198. de teſt.* Angelus de Gambellionibus *de teſtament. initio n. 3. & 4.* habetur *tom. 8. tract. p. 1.* Rubeus *conſ. 155. n. 5.* Roſellus *authen. ingreſſi. n. 29. C. de ſacroſanct. Eccl.* Angel. *verb. Religioſus. n. 54. & verb. hæreditas n. 22.* & ibi Tabiena *q. vltima & verb. religio. q. 35. n. 56.* Syluest. *verb. hæredit. 1. q. 7. n. 1. dict. 6.* Nauar. *comment. 2. n. 54. de regular.* Suar. *alleg. 40. n. 16. & ſequent.* Couar. *c. 2. n. 6. & 8. fin. de teſtam.* Coſta dicens omnes in hoc conuenire *d. c. ſi pater. p. 1. verb. teſtatore mortuo. n. 7. & 1. p. verb. ſi abſque liberis n. 62.* Craſſus *de ſucceſſione ab inteſtato. §. teſtam. q. 34. n. 7.* Villalob. *in communibus opinionibus litt. M. verb. Monachus. 175.* Garaia *regula 456. n. 6.* Andr. Fachin. *de controuerſiis iuris. lib. 6. c. 15. verſ. ad 2. argumentum.* Gutier. *qq. canonic. lib. 2. c. 1. n. 3. & 47.* Tapia *dict. auth. ingreſſi. verb. ideoq; nec de his. c. 1. n. 64. & verb. ſua. c. 3. n. 15.* Caualcan. *deciſ. 31. n. 211. in 1. p.* Maluaſ. *conſ. 105. à n. 27. vol. 2.* Surdus *conſ. 238. n. 4. vol. 2.* Pariſ. Emilius, & Gratus quos ibi refert Surd. *conſ. 557. n. 10. vol. 4.* Boërius Epono dicens omnes vno ore ita ſentire *c. 1. n. 35. de teſt.* Eugenius *conſ. 58. n. 53. & 54. vol. 1.* Honded. *conſ. 60. n. 4. & n. 11. fin. & conſ. 61. n. 44. 53. & 62. vol. 2.* Mandel. *conſ. 166. n. 6. vol. 1.* Vincent. de Franchis *deciſ. Neapolitana 14. fine vol. 1.* Angulo *de melioratn. l. 1. gl. 3. n. 16.* Gama *deciſ. 316. n. 5. p. 1.* Flores de Mena *addition. ad Gam. deciſ. 319. circa fin.* Molina *tom. 1. de iuſtit. diſp. 140. col. 3. verſ. quin & bona* Azor. *tom. 1. inſtit. moralium. l. 12. c. 6. q. 5. & c. 8. q. 6.* Manuel *2. tom. ſummæ c. 7. n. 9. & q. regularib. tom. 2. q. 80. art. 1.* Veiga *2. tom. ſumma c. 50. caſu 6.* Leonardus *l. de iuſtitia c. 41. dub. 10. n. 85.* Huius etiam ſententiæ ſunt quos referemus, dicentes inſtitutum grauatũ reſtituere poſt mortem, non teneri ſtatim poſt profeſſionem in religione capaci, ſed in fideicommiſſum ſuccedere religionem vſque ad naturalem profeſſi mortem. Eiuſdem etiam ſunt ſententiæ dicentes grauatum reſtituere hæreditatem, ſi abſque filiis deceſſerit, non teneri ſtatim poſt profeſſionem in religione capaci, ſed religionem ſuccedere tempore vitæ monachi in caſu, in quo ſubſtitutus non excluderetur per monaſterium, quos referemus infrà, quia omnes hæ doctrinæ eidem fundamento innituntur.

Quare ſi hæres inſtitutus, aut legatarij prius obeant 56
quam teſtator ille profeſſus in religione capaci, pertinebunt hæreditas, & legata illa ad monaſterium: vnde (vt optimè docet Gutierr. ſtatim allegandus) non eſt verum in vita illius monachi ſolum vſumfructum illius hæreditatis, & legatorũ competere monaſterio; at dominium hæredi, & legatariis. Sed dicendum eſt vtrumque competere monaſterio durante naturali illius monachi vita. Nam ſi ſolus vſusfructus eſſet apud monaſterium, extingueretur omnino, & in omni euentu morte naturali illius monachi. Sed non ita contingit, quia ſuccedit in omnes ius illius monachi, quod ante profeſſionẽ in ea bona habebat. Quare ſicut monachus ille ante profeſſionem habet dominium, & vſumfructũ illorum bonorum donec naturaliter moreretur: ita & monaſterium retinet vtrumque, cum onere tamen reſtituendi hæredi, & legatariis poſt naturalem illius monachi mortem. Quare ſi interim decedant hæres, & legatarij, non trãſmittant ad ſuos hæredes, ſed iure caduci penes monaſterium prædicta bona pleno, & perpetuo iure permanebunt, vt conſtat ex ratione tradita in *l. Statius §. Cornelio ff. de iure fiſci.* cuius meminimus n. præced. Atque ita docent Bartol. *authent. ſi qua mulier. n. 10. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Bald. *in addit. ad Speculatorem. tit. de ſtatu monachorum, in fin. totius tit. verſ. nunc de teſtam. ingredientium.* Guillelm. Bened. *c. Raynutius. verb. mortuo itaque teſtatore. el. 1. n. 199. fine de teſtam.* Suar. *alleg. 2. n. 17.* Mandel. *conſ. 166. n. 6. vol. 1.* Gutier. *quæſt. canonicis lib. 2. c. 1. n. 53.* Villalobos, Molina, & Leonardus num. præcedenti allegati.

Dices, quid ſi huic monacho poſt profeſſionem deferatur aliqua hæreditas? Reſpondetur, ſi hæreditas defe- 57

ratur ab in eſtato iure ſanguinis,quo ſuccedunt conſanguineo,tunc hæredem à monacho inſtitutum ſucceſſurum in eam hæreditatē,ſicut & in alia monachi bona reſeruato vſufructu quo fruetur monaſterium, vt latiùs dicetur infrà c.9.& hæres ſuccedit in omnia iura,quæ ad monachum pertinebant ante profeſſionē:ſi vero hæreditas ſiat teſtamētaria,quamvis teſtamentū fuerit cōfectum ante religionis ingreſſum tūc ſuccedet monaſterium in eam hæreditatem,ad quem monachus ille ante
58 profeſſionem non habebat ius,vt loco citato dicetur.

Conſtituunt autem quidem Doctores hoc diſcrimen inter teſtamentum,& donationem cauſa mortis factam ante religioſis profeſſionem in religione bonorum in communi capaci,vt teſtamentum non ſortiatur effectum prædictum vſque ad naturalem profeſſi mortem , ſecus de donatione cauſa mortis;& proinde dicūt ſtatim poſt profeſſionem tradendo donatario hæc bona ſic donata. Ita docent Manuel *2.tom.ſumm.c.2.n.9*.Vega *2.tom.ſumme c.10.caſu 3*.ſed cui fundamento innitantur me prorſus latet,& ideo iure optimo Suarez *allegat.20.n.18*.docet idem prorſus dicendum de donatione cauſa mortis, quod de teſtamento,cùm ea donatio ſit quædam vltimæ voluntatis ſpecies, nec effectum ſortiatur vſque ad na-
59 turalem donantis mortem inſtar teſtamenti.

Quod ſi donatio eſſet inter viuos facta,iuxta formam Trident.*ſeſſ.25.c.16.de regular.*haberet ſuum effectum à die profeſſionis,niſi aliud in ea donatione diceretur,vt rectè aiunt Manuel & Vega n præcedenti allegati,quia cùm donatio illa gratiâ profeſſionis emittendæ fiat,nec executio eius ex naturali donantis morte pendeat,ſtatim ac profeſſio ſubſequitur,debentur bona donatario tanquam cauſa donationis ſubſecuta.Atque idem dicendū eſt,ſi donatio fieret in ſeculo intuitu ingreſſus religionis,retenta opinione dicēte huiuſmodi donationem non improbari à Tridentin.quia eadem prorſus eſt ratio. Quod ſi donatio illa inter viuos facta quocunque tempore fiat,dummodo valida ſit , haberet determinatum ſeu executionis tempus,vt ſi executio differetur poſt biennium,aut triennium,aut poſt mortem,non deberentur bona donatario,ſi medio illo tempore, donans in religione capaci profiteretur, donec id tempus accederet, aut mors naturalis profeſſi, ſi executio donationis inter viuos differretur vſque ad mortem:& interim bona illa habebit monaſterium ſuccedēdi capax,
60 ſicut habiturus eſſet donans ſi nondum profeſſus eſſet.

Sed dubitatur,ex quibus coniecturis deprehendetur, animum teſtatoris fuiſſe,vt hæres,& legatarij cōſequerentur hæreditatē,& legata à die profeſſionis in monaſterio capaci non expectata morte naturali.Variæ huius rei coniecturæ traduntur à Doctoribus.Prima eſt,quando tempore nouitiatus,aut volens in nouitiatū ingredi teſtatus eſt:cùm enim religionis memor teſtetur, atque illam non inſtituat,ſed extraneum,non modicum indicium eſt,voluiſſe teſtatorem illam eis bonis priuare,ſtatimque à die profeſſionis tradi hæredi,& legatariis:nam volentes ſuccedere monaſterium,vel non teſtantur, vel ſi teſtantur,id explicāt Atque ideo huius ſententiæ ſunt Imola *l.1.n.15.ff.de teſtam* Francus *rubr.de teſt in 6.n.72.* Rubeus *conſ.155.n.5*.Gozadinus *conſ.41.n.11.12.& 17.* Caldas *de nominatione emphyteotica.q.6.n.19.* Honded. *conſ.60.n.12.& conſ.61.n.49.vol.1*.Sarmiento *l.8.ſelectarum ſuper § is,cui in tempus n vlt*.Cauallna *in quæſtionibus communibus.q.63 n 4.& 5*.Angulo *de melioratu.l.1. gloſ.5.fine*.Cæterum hæc coniectura diſplicet , & ideo tenenda eſt communis ſententia ,nempe, etiam in hoc euentu non deberi hæreditatē,nec legata vſque ad naturalem profeſſi mortem,& interim eis potiturum monaſterium.Ducor, quia communiſſima ſententia id abſque hac limitatione cenſet, & multi ex illis patronis (vt retulimus numero 28.) exiſtimant teſtamentum ante ingreſſum religionis emiſſum rumpi , quando factum eſt abſque cogitatione huiuſmodi ingreſſus,& tum tēporis ſolùm ſubſiſtere quando præmiſſa hac cogitatione factum eſt,& nihilominus opinantur non deberi hæreditatem,& legata à die profeſſionis,ſed à die mortis naturalis,ergo cenſent hoc quamvis cum cogitatione ingreſſus monaſterij factum ſit teſtamentum.Ruſſus, quia optimè Couar.*c.2 n.8 fin. de teſtament.* aſſerit expectandam naturalem profeſſi mortem ad teſtamenti executionem , niſi teſtator aliud expreſsè diſpoſuerit: at huius voluntatis non eſt expreſſa coniectura teſtari cum cogitatione ingreſſus religionis,vel poſt ingreſſum inſtituendo extraneum , quia ſic teſtari poteſt duplici reſpectu contingere. Prior eſt, vt ille indicaret ſe velle teſtamentum ſortiri effectum à die profeſſionis. Poſterior eſt,vt teſtetur antequam labatur tempus nouitiatus, quo tranſacto teſtari nequit. Ruſſus, quia hic poſterior reſpectus eſt veriſimilior , tum quia iuri communi conformior,quo cautum eſt, teſtamentum non ſortiri effectum vſque ad mortem naturalem. *l.1. ff. de teſtam.* & in dubio non eſt cenſendus teſtator velle derogare iuri communi, ſed potiùs ſe velle cum illo conformare, vt tradunt Doctores *l.hæredes mei § cum ita ff.ad Trebellianum*, tum etiam quod intellectus hic faueat monaſterio : at in dubio intellectus fauens religioni accipiendus eſt, & in dubiis opinionibus pro Eccleſia , & religione iudicandum *l.ſunt perſonæ. ff. de religioſis , & ſumptibus funer.*& tenent multi,quos refert,& ſequitur Tiraquellus *de priuileg.pia cauſæ.priuileg 94.ad finem.& priuileg. 148. num vnico*. Et ideo hanc ſententiam tenent Albericus *authen ſi qua mulier num.5.C. de ſacroſanct.Eccleſiis* & ibi Paulus *n 4*.Eugenius *conſ.58. n.52. & duplici ſequenti.volum.1.* Gutierez *quæſt. canonicar. lib.2.c.1.num.51*.Manuel *1.tomo ſumma.c.7.num.9.* Vega *2.tom ſumma c 50. caſu 6*. Quamvis autem coniectura hæc non ſit ſufficiens , non tamen modica eius ratio habenda eſt ad huius voluntatis comprobationem , ſi aliis coniecturis aſſocietur,vt vel tunc ſingula,quæ non proſunt,ſimul collecta iuuent,iuxta Gloſſ.*l.2.verb. legitimus.ff de excuſatione tutorum*.Sic Hondedeus *con.n 49.*

Secunda coniectura eſt,ſi teſtator reliquerit monaſte- 61
rio vſumfructū alicuius rei.Nam ſi vellet à ſolo mortis naturalis tempore teſtamentum ſuum effectum ſortiri, cum omnium bonorum ſuorum , vſusfructus pertinere deberet ad monaſterium , id vſusfructus legatum eſſet fruſtraneum , & nihil operaretur , cùm tamen quæuis diſpoſitio interpretanda veniat; ne ſit ſuperflua, & ſine effectu aliquid operandi.*l.1.in prin* cū ibi notatis *ff.quod metus cauſá & l.1.in fine.*vbi Doctores *ff.ad munic.* traduntque Purpuratus *conſ.148.num.4.& conſ.173 num.8. lib.1*.Beroius *conſ.108.num.17 lib.1.* Aymon *conſil.294. num.2.lib.1.* addens nullum verbum debere eſſe ſuperfluum,ſi alius ſanus intellectus dari poſſit.Hanc coniecturam tradit Honded *cōſ.61 n.50 volum.1*.Sed in primis hæc coniectura ſufficiens non erit quando tempore teſtamenti non cogitabat teſtator de religionis ingreſſu,quia cùm nulla ratione vſumfructum ſuorum bonorum deuenturum putaret ad monaſterium , non fruſtra , ſed vtiliter id legatum illi reliquiſſet, nec operari debet,vt ſi poſtea ingrediatur priuetur monaſterium vſufructu omnium bonorum, aliàs ſibi iure debito,non obſtante teſtamento prius emiſſo. Ruſſus , ſi teſtamentum facit cum cogitatione ingreſſus religionis , ſi legauit eum vſumfructum pro tempore ſuæ vitæ, approbo coniecturam prædictam ne fruſtra ſit legatū.& ita Ruinus *conſ 98.n.31.& 32.vol.2.*cautè dixit eſſe coniecturā, quando aliquid legatum eſt monaſterio,dum ipſe monachus viuit.At ſi aliud tempus præſcripſit,aut nullum, non approbo prædictam coniecturam;ſed ſeruanda erit regula generalis , vt monaſterium habeat omnia bona tempore vitæ monachi, quia tunc poteſt alia voluntatis coniectura præſumi , nempe , cum executio teſtamenti debeat incipere à morte naturali teſtatoris,vt probauimus num.55. poteſt præſumi voluiſſe teſtatorem,

vt

vt à tempore ſuæ mortis naturalis quo monaſterium tenebatur reſtituere ea, fruatur illo vſufructu tempore illo deſignato: quod ſi nullum tempus deſignatum ſit, fruatur centum annis, quo ſpacio duret vſusfructus relictus abſque temporis præfinitione communitati cuicunque. *l. an vſusfructus ff. de vſufructu.* Quod ſi aliquis contenderet tempus vſufructu illo fruendi debere numerari à die profeſſionis: quod non credo, ſed à die mortis naturalis ob rationem traditam; & quia ſi ingreſſus eſſet aliud monaſterium ab eo cui legauit vſumfructum, non deberetur is vſque ad naturalem profeſſi mortem: ergo idem eſt, ſi eidem monaſterio relinquat. Sed eſto ita eſſet, vel etiamſi teſtator expreſſiſſet, vt die profeſſionis numeraretur, poſſet adhuc ſumi alia coniectura: quia is vſusfructus ſic relictus oequaquam finiretur naturali profeſſi morte, ſed duraret toto eo tempore deſignato, vel nullo deſignato, centum annos: at vſusfructus profeſſione comparatus finitur morte profeſſi. Eſſet igitur coniectura voluntatis teſtatoris, vt independenter ab ipſius vita frueretur monaſterium eo vſufructu virtute illius legati. Cùm ergo hæc coniectura poſſit ſumi, non eſt alia capienda in dubio contra monaſterij fauorem ac iuris communis regulas, vt diximus n. præced.

62 Hinc deducitur, minus ſufficientem coniecturam eſſe, ſi cogitans ille de ingreſſu reliquiſſet legatum monaſterio, aut illud hæredem inſtituiſſet: adhuc enim dicendum eſſet, monaſterium hæredem inſtitutum non teneri ſoluere legata vſque ad naturalem profeſſi mortem, & legatarium relictum non teneri vſque ad id tempus ſoluere hæreditatem, aut legata, quia eius inſtitutionis, aut legati poteſt alius effectus conſiderari, nempe, ſi non eſſet inſtitutum hæres, aut legatarium, frueretur hæreditate, aut legato illo ſolo tempore vitæ profeſſi, at inſtitutum hæreres, aut legatarium, frueretur in perpetuum illa hæreditate, aut legato, & reliquis ſolo tempore vitæ monachi. Cùm ergo poſſit hæc coniectura ſumi, non eſt coniiciendum per ea verba dubia voluiſſe teſtatorem excludere monaſterium, ne omnibus aliis bonis ſpoliatur tempore vitæ monachi.

63 Tertia coniectura eſt, ſi teſtator dixerit velle ſe ante profeſſionem de rebus ſuis diſponere, ne poſt profeſſionem inter ſuos lis aliqua oriatur; id enim coniectura eſt, vt velit, ſtatim profeſſione ſequuta pertinere bona ad hæredes. Ita tradunt Rubeus *conſ. 155. n. 4. volum. 1.* Caldas *de nominatione emphyteotica quaſt. 6. num. 19.* Sed nullatenus placet, cùm facillimo negotio inde poſſit alia coniectura ſumi, nempe, id dixiſſe ne lites circa ſucceſſionem oriantur, quæ vtique poſſunt oriri poſt profeſſionem circa ius ſuccedendi iam irreuocabiliter acquiſitum poſt naturalem profeſſi mortem. Quare in hoc dubio non eſt capienda coniectura circa iux monaſterij, vt diximus n. 60.

Quarta coniectura eſt huius voluntatis, quando teſtator mandauit multa adimpleri per hæredem ſtatim ac profeſſus fuerit, quia non eſt veriſimile fore, vt ita diſponeret, ſi voluiſſet ſui teſtamenti exequutionem ſuſpendi vſque ad mortem naturalem. Præterea, quia cùm hæres ille non deberet alias in ea bona ſuccedere, eaque capere vſque ad mortem naturalē monachi fruſtra illi iniunctum eſſet, vt ſtatim à die profeſſionis illa impleret, niſi diceremus voluntatem teſtatoris fuiſſe, vt ex tūc ſuccederet in bona, & ita diſponeret de illis, & aliàs id non demandaret hæredi, ſed teſtamenti exequutoribus. Sic Hondedeus *conſ. 60. n. 12. vol. 2.* & placet mihi.

Quinta coniectura eſt obſeruantia diu poſtea ſubſequuta, quando nempe poſt teſtatoris profeſſionem hæres hæreditatem adiret, eamque per multos annos poſſideret abſque vlla monaſterij, & monachi contradictione, quia obſeruantia ſubſequuta deſeruit ad cuiuſcumque diſpoſitionis declarationem, vt ea ſecundùm obſeruantiam interpretanda ſit, vt tradunt Bartol. *conſ. 59. n. 3.* Anton. *c. cùm veniſſet. n. 14. & 21.* & ibi Imol. *n. 19. de inſt.*

& multi alij quos refert, & ſequitur Hondedeus *con. 60. n. 11. vol. 1. & conſ. 92. à n. 27. l. 1.* quæ interpretatio ſumitur in omni diſpoſitione ſiue legali, ſiue hominis, ſiue inter viuos, ſiue in vltima voluntate, vt cum Aymone, & aliis tradunt Hondedeus vtroque loco, & Menochius *conſ. 141. n. 5. & 18. vol. 4.* idque verū eſt, quamvis ea obſeruantia interpretans actum præcedentem non fuerit longa, & præſcripta, vt tradit cum Aymone, Beccio, & aliis Honded. vtroque loco; & ita hanc coniecturam approbat Hondedeus *conſ. 60. à n. 10. & conſ. 91. n. 58. vol. 2.*

Sexta coniectura eſt, ſi legatum illud eſſet inane, niſi intelligatur habere effectum à die profeſſionis, vt ſi habebat vſumfructum alicuius rei, & legauit commoditatem illius vel cenſum annuum, quem ad vitam propriam poſſidebat, id legatum debebitur à die profeſſionis: nam eſſet prorſus inane, & fruſtraneum, ſi diceremus poſt ſolam mortem naturalem deberi, cum tunc penitus extinguatur ille vſusfructus, & ille cenſus. 66

Tandem ſi teſtator diceret ſe velle, vt poſt mortem ſuam hæres habeat bona, in dubio ea verba de morte naturali accipienda ſunt, vt aliis citatis bene docet Gutierez *qq. canonicis lib. 2. c. 1. n. 10.* 67

Poſterior difficultas eſt, quod monaſterium eſt incapax ſuccedendi in communi, vt eſt Ordo Minorum, an teſtamentum ante profeſſionem emiſſum ſortiatur ſuum effectum à die profeſſionis ita vt ex tunc tradenda ſint hæreditas hæredi, & legata legatariis, quando ſumus in dubio de teſtatoris voluntate? Nam quando de ea conſtat, iam diximus n. 54 illam omnino ſeruandam eſſe. Quidam cenſent, etiam in ordine hoc ſuccedendi incapaci expectandam eſſe mortem naturalem profeſſi, vt debeantur hæredi inſtituto, & legatariis hæreditas, & legata. Ducuntur, quia mors illa ciuilis per profeſſionem non habeat eundem effectum, quē naturalis. Quod amplius probabitur n. 78. & faciunt Doctores ibi allegandi docentes grauatum reſtituere poſt mortem hæreditatem alicui non teneri, ſi poſtea in ordine incapaci profiteatur, ſed expectandam eſſe mortem naturalē. Et ideo hanc partem ſuſtinent Angel. *l. 1. n. 4. ff. de teſtam.* Felin. *c. in præſent. n. 56. de probat. & c. licèt vndique n. 2. de off. delegat* Suar. *allegat. 10. n. 18.* Spino *ſpeculo teſtam. gl. 12. principali n. 14. & 35. & gloſſ. 24 n. 127.* & pro eadem opinione ſunt quos referemus inf. à, dicētes, quādo quis grauatus eſt reſtituere hæreditatem, ſi abſque liberis decedat, non habiturum hæredem ea bona quando hic in ordine Minorum profiteretur, ſed expectandam eſſe mortē naturalem. Quod ſi hic opponas, hæreditatem illam non poſſe pertinere ad monaſterium tempore vitæ illius monachi, vtpote quod eſt ſuccedendi incapax, dicit Angel. *eo n. 4.* Eccleſiam Romanam habituram cōmodum eorū bonorum dum viuit ille monachus: Suar. autem *eo n. 18.* dicit Eccleſiam Romanam, vel hæredes ab inteſtato. 68

Sed verius eſt ſtatim à die huius profeſſionis deberi hæreditatem, & legata perinde, ac ſi naturaliter mortuus eſſet. Nā, vt optime cum aliis probat Mol. *lib. de primogenijs, c. 13. n. 69.* huiuſmodi profeſſos reputatur, ac ſi non eſſet in rerū natura, & hoc idē operatur huiuſmodi incapacitas ſucceſſionis, quod mors naturalis operatur, *l. 1. §. ſed ſi patronus ff. de coniung. cū emancipat. liber.* Præterea, quia quādo ordo eſt ſuccedēdi capax profeſſio nō æquiparatur morti naturali, quia monaſteriū ipſum ſuccedit loco monachi, eiuſque perſonam repræſentat, dū ille ſuperſtes eſt. At quando monaſteriū eſt incapax, nullius eſt, qui perſonam illius monachi repræſentare poſſit nā nō monaſteriū, quia ſuccedendi incapax eſt; nō hæredes ab inteſtato: quia teſtamentū condidit, in eoque conſtituit hæredem, & ſic non dicitur ab inteſtato deceſſiſſe; non etiam Eccleſia Romana, quia nullo iure hoc habetur, & ad libitum dicitur ſuccedere in bona huius profeſſi, dū ibi vita naturaliter finitur. Atque ita tenent Bart. *l. 1. n. 7. de teſtam.* & ibi Bald. *n. vnic. verſ. in gloſſ. naturalē.* Paulus *n. 6.* Cumanus *n. 4.* Imola *n. 17.* Aretin. *n. 6.* idem Bartol. 69

authen ſi qua mulier. n. 10 C. de ſacroſanct. Eccleſ. & ibi Paulus n. 4. Salicet. ſiue Iaſon n. 26. idem Paulus authent. ingreſſi. n. 4. C. de ſacroſan. Eccleſ. Anton c. in præſentia. n. 35. de probat. & ibi Abbas n. 50. 58. & 59. Imola n. 21. Decius in noua edit. n. 261. Felin. n. 55. Pariſ. n. 165. Beroius n. 534. Mantua n. 41. Francus rubr. de teſtam in 6. n. 72. Anchar. c. ſi pater. n. 4. notab. 8. verſ. interdum & mors de teſtam in 6. Bald. addit. ad Speculatorem, de ſtatu monachorum, in fine totius tit. verſ. nunc. de teſtam. ingredientium. Iaſon. l. Gallus. §. & quid ſi tantum. n. 15. ff. de liberis, & poſthumis. & ibi Marius Salomonius n. 41. & ibi Æmilius Perotus n. 9. Roſel. dict. auth. ingreſſi n. 29. Alex. conſ. 13. n. 3. vol. 5. Capuan. conſ. 83 n. 5. & 2. conſ. 14. n. 8. Barthol. Socin. conſ. 92 n. 2. lib. 1. Roland. de lucro dotis q. 91. n. 16 & tract. de teſt. & vltim. volunt. rubric. 57. n. 29. & 30. Ioan. Lupus rub. de donationib. inter virum, & vxorem §. 71 n. 3. Guilelmus Benedict. c. Raynutius verb. mortuo itaque teſtatore. el 1. c. 302. Phanucius de lucro dotis in rubr. ſtatuti gl. per mortem. n. 9. Gratus conſ. 68. n. 13. vol. 1. Rubeus conſ. 155. n. 55. Ang. verb hæreditas n. 12. & ibi Tabiena q. vlt. Syluester verb. hæreditas. 1. q. 7. n. 10. dict. 6. Nauar. cōment. 1. n. 54. de reg. Greg. Lopez l. 14 verb. tanto tiē-po. tit. 5. p. 6. Couar. c. 2. n. 6. de teſtam. Coſta dict. c. ſi pater. 2. p. verb teſtatore mortuo n. 6. Iulius Clarus l. 3. receptarū § teſtamentum. q. 28. n. 4. Mandel. conſ. 166. n. 6. vol. 1. Hondedeus conſ. 60. n. 3. & conſ 61. n. 44. vol. 5. & conſ. 62. n. 32. vol. 1 Craſſus conſ. 90. n. 7. vol. 1. & conſ. 557. n. 10. vol. 4. Craſſus de ſucceſſione abinteſtato §. teſtamentum. q. 14. n. 7. Gutierrez q. canonicis. lib. 2. c. 2. n. 18. 45. & 11. Tapia d. auth. ingreſſi. verb ſua c. 3. p. 15. Angulo de melioratu l. 1. gloſſ. 3. n. 12. Bened. Egidius l. 1. p. 4. §. 2. n. 6. de ſacroſanct. Eccleſ. Molina t. 1. de inſtit. diſp. 140. initio. & col. 2. verſ. quin & bona. & diſp. 186. col. 2. Azor. tom. 1. inſtit. moralib. 12. c. 6. quæſ. 5. & c. 8. q 6. Manuel qq reg. tom. 1. q. 80 art. 1. & eiuſdem ſententiæ ſunt docentes, grauato, ſi ſine liberis decedat, ſuccedere ſubſtitutum à die profeſſionis in Ordine Minorum, quos referemus infra. Similiter ſunt eiuſdem ſententiæ Doctores aſſerentes poſſeſſore maioratus profitenti in hoc ordine, ſuccedere ſtatim ſequentē in gradu, quos referemus infrà. Vtrùm autem idem dicendum ſit, quando monaſterium eſt incapax ſuccedendi ex ſola conſuetudine, vel ſtatuto, dicemus infrà c. 16.

70 Quamuis autem in reliquis Mendicantibus quidam conſentiant idem dicendum eſſe quoad hoc, quia etſi poſſint immobilia recipere, non vt retineāt, ſed vt vendant; at cùm in hoc caſu vendere nequeant, vtpote quæ reſtitutioni ſubiecta ſunt, nec poſſint redditus annuos retinere debentur ſtatim hæredi inſtituto. Sic Francus, quamuis dubius, rubr. de teſtam in 6 n. 72 Alij autem ſentiunt non eſſe idem, quia poſſunt habere bona immobilia. Sic Paulus l. 1. n. 6. ff. de teſtam. & ibi Imola n. 17. At hodie lis hæc eſt ſublata per Trid. ſeſſ. 25. de regular c. 3. vbi omnes Mēdicantes redditi ſunt capaces rerū immobilium, exceptis Capucinis, & Minoribus de Obſeruantia: quare de reliquis Mendicantibus iudicandum eſt, ſicut de religionibus aliis, quæ bona in communi poſſidere poſſunt; & docent Nauar comm. 2. n. 54. de regul. Excipe tamen hic religioſos Societatis Iesv, qui profeſſionē emiſerūt, aut vota coadiutorum formatorū: cum enim per ea vota reddantur incapaces ſuccedendi etiam in cōmuni, vt diximus, teſtamentum ab eis antea factum confirmatur omnino ea profeſſione, ac votis, ſicut morte naturali. Quare ſtatim bona tradenda ſunt hæredibus, & legatariis, vt bene docet Molin. n. præced. ad gratus Vtrū autem ſi poſtea expellatur à Societate, recuperent illa bona, diximus n. 47. Quid autem de renunciatione per hos facta, an iis egreſſis caſſetur, diximus. c. 1. à n. 31.

71 Ex his deducitur primò, quid dicendum ſit, de donatione causâ mortis facta ab huiuſmodi religioſis incapacibus ſuccedendi in communi. Dicendum enim eſt, huiuſmodi donationem habere ſuum effectum à die huiuſmodi profeſſionis, & votorum coadiutorum formatorum in Societate Iesv, cum hæc donatio ſit ſpecies vltimæ voluntatis.

72 At ſi eſſet donatio inter viuos, cuius executio differretur vſque ad mortem, maior difficultas eſſet. Videtur non deberi bona donata, niſi poſt mortem naturalem profeſſi, ſed interim ea habiturum hæredem inſtitutum in teſtamento, & ſi nullus inſtitutus ſit hæres ab inteſtato, ſicut ſi certum tempus præfinitum eſſet, non haberet donatarios bona poſt profeſſionem, ſed poſt illud tempus: parum enim refert ſiue tempus certum in donatione præfixum ſit, ſiue incertum, vt poſt mortem. Et confirmatur, quia ſi quis emiſſet cenſum vitalium ad vitam ipſiuſmet non extingueretur ille cenſus eo profeſſo in Ordine Minorum: ſicut nec ſi tertius emiſſet cenſum ad vitam illius. Sed contrà eſt, quia hæc mors æquiparatur morti naturali: ergo ſicut poſt mortem naturalem deberentur bona donata donatione inter viuos, cuius exequutio differtur poſt mortem; ita ſimiliter dicendum ſit de morte ciuili poſt profeſſionem. Secundò, quia vſusfructus relictus alicui, ſicut extinguitur morte naturali, ita extinguitur, ſi profiteatur in religione incapaci ſuccedendi, vt oſtendetur infrà. Item, quia hæc reſeruatio eſt ſolùm in fauorem donantis, vt ipſe donans poſſit, dum viuit, frui bonis donatis. Sed per profeſſionem in religione incapaci iam non poteſt frui bonis in particulari, nec in communi. Ergo à die profeſſionis ſuccedet in illa bona donatarius. Et ita ferè in propriis terminis tenet Angulo de melioratu l. 1. gloſſ. 3 n. 22. vbi ait mortem hanc in omnibus æquiparari naturali quoad exequendas ſtatim monachi diſpoſitiones, ſiue per contractum, ſiue per teſtamentum factas; ſecus autem dicendum de donatione facta poſt certum tempus, quia ſicut, ſequuta morte ciuili per profeſſionem: facit l. in illa. 8 ff. de verborum obligatione. Item, videtur diuerſa ratio procedere quando tertius quidam donat aliquid ſoluendum poſt mortem Petri; videtur enim tunc non deberi, niſi poſt mortem naturalem, quia hoc caſu non procedit ratio ſuperiùs facta; & quia Archidiac. c. placuit el. 4. n. 4. 16. q. 3. ait promiſſum causâ mortis non deberi, niſi mors naturalis intercedat.

73 Hinc exciperem donationem causâ mortis, vel inter viuos exequendam poſt mortem factam à volente ingredi religionem, cùm enim meminerit mortis, nec explicuerit profeſſionem, videtur de morte naturali intellexiſſe, cùm mentio mortis ab ingreſſuro facta excludat profeſſionem, & intelligatur naturaliter l. fin. c. de ys, qui veniam ætat. ita tenet Angulo de melioratu l. 1. gloſſ. 3. n. penult. licèt loquatur in religione capaci ſuccedendi, ſed eius ratio in vtroque militat.

74 Sed quid de donatione facta inter viuos, irreuocabili tamen vſque ad mortem? Et quidem ſi res donata tradita eſt, reſeruando tamen facultatem eam reuocandi vſque ad mortem, patet, quod cùm profeſſione ius reuocandi vſque ad mortem, patet, quod cùm profeſſione ius reuocandi ceſſarit, & res ſi tradita, nihil habet monaſterium, vt bene Angulo de melioratu l. 1. gloſſ. 3. n. 15. fin. At quādo res non eſt tradita, maior difficultas. Angulo ibi. n. 28. & tribus ſequentib. dicit quod ſtatim à tempore profeſſionis etiam monaſterio capaci habet effectum: & hinc infertur, quod melioratio facta filio, quæ aliàs eſt reuocabilis & donatio facta à viro vxori, quæ aliàs eſſet reuocabilis vſque ad mortem, ſortitur effectum, & debent poteri vtrique à die profeſſionis huius; quod limitat n vltimo, quando cogitans de ingreſſu religionis ſic diſpoſuit, quia, inquit, idem dicendum eſt de teſtamento eo intuitu facto. At ſicut in teſtamento hanc coniecturam reprobauimus, ita in hac donatione. Sed monaſteriū dum viuit monachus, fruetur eis bonis, quia poteſt, ſumi alia coniectura, vt ib. diximus, & ita donationes has non ſortiri effectū vſque ad mortē naturalem, & interim monaſteriū honoru capax illis potiturū, & ſecus nō capax, probauimus alius allegātes lib. 6. de matr diſp. 17. n 9.

Quid

75 Quid autem de legato annuo, vel ad certum tempus relicto alicui, dicendum ſit, ſi poſtea profiteatur in ordine incapaci, dicetur infrà cap. 13.

76 Secundò deducitur, quid in ea quæſtione dicendum ſit, an ſi inſtitutus iuſſus hæreditatem reſtituere, vel aliquid aliud poſt mortem, profiteatur in ordine capaci ſuccedendi, ſit ſtatim reſtituendum poſt profeſſionem fideicommiſſum? Et videtur ſtatim reſtituendum, quia teſtator grauans de hæreditate reſtituenda poſt mortem, videtur grauare vt hæredem *l. Lucius Titius de teſtam ff. de fideicommiſſ. liber.* ſed expectando naturalem profeſſi mortem, cùm iam ceſſaret in illo hæredis qualitas, vitiaretur fideicommiſſum: ne ergo vitietur, non eſt expectanda mors naturalis. Sed dicendum eſt, expectandam huius profeſſi mortem naturalem, & interim monaſterium illud habiturum bona. Conſtat ex textibus quos ponderaui n. 55. & ex Doctoribus ibi adductis: eadem enim eſt ratio in vtroque caſu. Inſuper, quia vſusfructus relictus alicui habet eam tacitam conditionem vt morte eius finiatur, & redeat ad proprietarium. *§. finitur. Inſt. de vſufructu.* At non finitur profeſſione vſufructuarij in monaſterio capaci, ſed remanebit apud monaſterium vſque ad illius mortem vt dicemus infrà. Nec obſtat ratio in contrarium adducta; quia ſimile argumentum fieri poſſet, ſi inſtitutus ille maneret in ſeculo, quia cùm reſtitutio facienda ſit poſt mortem inſtituti, eo tempore nequit inſtitutus manere hæres, vtpote quia mortuus eſt: quare dicendum æquiualere, vt hæres reſtituat, vel alius vice eius fungens, eiuſque perſonam repræſentans, qualis eſt monaſterium. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Bart. *auth. ingreſſi in 2. lect. n. 48. & 49. C. de ſacroſanct. Eccleſ. & l. Statius 48. §. Cornelio. n. vnic. ff. de iure fiſci. & l. cùm pater. 79. §. hæreditatem. el 1. n. 3 ff. de legatis 2.* & ibi Imola *n. 6.* Balduin. *n. vnico* Salicetus *l. 1. n. 6. verſ. item prædicta. C. de hæred. inſt.* Cumanus *l. ex facto n. 4 ff. Trebellianum* Marianus Socinus iunior *l. Gallus §. quid ſi tantùm n. 23. ff. de liberis & poſthumis.* Alciatus *ibi n. 6.* Fortunius Garzia *n. 58. & 75.* Crottus *n. 29.* Decius *c. in præſentia. in noua editione. n. 260. de proba.* & ibi Beroius *n. 514.* Hippolytus *ſingula. 668. ingreſſus religionis n. 2.* Plata *l. vnic. fin. c. pœnis fiſcalibus creditores præferri. lib. lib. 10.* Menchaca *de ſucceſ. creat. lib. 3. §. 21. n. 170.* Vincentius de Franchis *deciſ. Neapolitana 14. n. 14. p. 1.* Mieres *de maioratu in 1. edit. par 2. q. 3 n. 24.* Matienzo *l. 5. recopil. tit. 4. l. 3. gloſſ. 2. n. 3.* Gutierrez *q. canonicis lib. 2 c 1. n. 65.* Surdus *conſ. 557. n. 10. volum 4* Benedictus Egidius *l. 1. part. 4 §. n. 7. C. de ſacroſanct. Eccleſ.*

77 Quare, ſicut in ſimili diximus ſuprà, ſi monachus ille ſuperuixerit fideicommiſſario, non tranſmittentur ea bona ad hæredes fideicommiſſarij, ſed remanebunt perpetuò apud monaſterium. Atque ita docent Parlador *in contraria quotidianarum differentiarum. different. 147 §. 1. n. 10.* Salicetus, Menchaca, Mieres, Benedictus Egidius, Gutierrez *n. præced.* allegati. Et è contra, ſi ſubſtitutus eſt ingreſſus monaſterium ſuccedendi capax & obiit ante grauati mortem, non ſuccedat monaſterium, quia morte ſubſtituti expirat ſubſtitutio, nec ius hoc transfertur ad liberos, vt tradit Gloſſa communiter recepta, *l. vnic. verb. derelictis. C. de his qui ante apertas tabulas.* Sic Aymon *conſ. 152. n. 3 volum. 2.*

78 Sed maius dubium eſt; quid dicendum, ſi monaſterium illud ſit incapax ſuccedendi? Multi affirmant non ſtatim à die profeſſionis deberi hoc fideicommiſſum, ſed poſt ſolam naturalem profeſſi mortem, & interim non monaſterium habiturum ea bona, eo quod tanquam ſuccedendi incapax non repræſentet perſonam monachi, ſed habituros hæredes ab inteſtato, quia eius perſonam repræſentant. Ducuntur primò, quia quando mors ciuilis per profeſſionem operari poteſt diuinum effectum, quam mors naturalis, non æquiparatur naturali, vt communiter tradunt Doctores *l. ex ea. §. inſulam ff de verborum obligat.* At in hoc caſu expectado mortis naturalis poteſt operari aliquem effectum, nimirum, quia integrũ eſt filio grauato diſponere ante profeſſionem de illa hæreditate danda alteri, vt illa fruatur tempore vitæ eius naturalis, & illo non teſtante, aut non diſponente proderit expectatio mortis naturalis venientibus ab inteſtato, qui tacitè inſtituti cenſentur, quando teſtamentum conditum non eſt *l. conficiuntur ff. de iure codicil.* Cùm ergo peculiarem habeat effectum mors naturalis, non illi æquiparanda eſt mors ciuilis per profeſſionem. Et confirmatur ex *l. Statius. 48. §. Cornelio. ff. de iure fiſci.* vbi iuſſo aliquo reſtituere poſt mortem, & poſtea deportato, non ſtatim admittitur fideicommiſſarius, ſed poſt mortẽ naturalem illius deportati, & interim fiſcus gaudebit vſufructu illorum bonorum. Et redditur ibi ratio: quia poteſt interim fideicommiſſarius mori, & ſic bona non ad illum, nec ad eius hæredes, ſed ad fiſcum perpetuò pertinebunt. Ergo ſicut deportatio illa non æquiparatur morti naturali, ita nec profeſſio in religione incapaci: nam ſimiliter poterit fideicommiſſarius mori ante profeſſum illum, & ſic bona non permanebunt apud fideicommiſſarium, vel hæredes eius; ſed perpetuò erunt hæredum ab inteſtato illius profeſſi, eo vel maximè quod hic monachus non tam damnato in metallum, quàm deportato aſſimiletur, teſte Bartolo *l. cùm pater §. hæreditatem, el. 1. n. 3. ff. de legat. 2.* Secundò, quia conditiones implendæ ſint in ſpecifica forma. *l. qui hæred. in princ. & l. Mæuius ff. de condit. & demonſtrat.* non æquiualet in conditionibus implendis mors ciuilis morti naturali: at fideicommiſſum illud habet tacitam conditionem, ſi inſtitutus moriatur ante fideicommiſſarium. Ergo in ea conditione implenda non eſt mors ciuilis per profeſſionem, ſed mors naturalis conſideranda. Et ideo hãc ſententiam ſuſtinent Imola, quamvis dubius & relinquens cogitandum *l cum pater. 79. §. hæreditatem. el. 1. n. 6. ff. de leg. 2.* Felin. *c. ad liberandam. n. 1. notab. 2. de iudicijs* Vincentius Herculanus, & Ioannes de Monte ferrato, quos refert, & ſequitur Menchaca *de ſucceſſ. creat. lib. 3. §. 21. n. 171.* Ripa *l. ex facto. §. ex facto. n. 12 ff ad Treb.* Bartholomæus Socinus *l. cùm anus. n. 104. ff. de condit. & demonſtrat.* Coſta *l. Gallus. & quid ſi tantum. p. 2. n. 12. ff. de liberis, & poſthumis. & cap. ſi pater. 1. p. verb. ſi abſque liberis, n. 61. de teſtam. in 6.* Cald. *de nominatione emphyteutica. q. 6 n. 19 fine.* Bened. Egidius *l. 1. p. 4. §. 2. n. 7. C. de ſacroſ. Eccleſiis.* Vnde inferunt Ripa, Coſta, & Menchaca ibidem, ſi hoc caſu monachus ſuperuixerit fideicommiſſario, euaneſcere fideicommiſſum, atque ea bona remanere perpetuò apud hæredes ab inteſtato.

Sed quamvis hæc ſententia ſit valde probabilis, probabilius tamen reputo, id fideicommiſſum deberi ſtatim, ac monachus ille profeſſus fuerit, quia, vt diximus num. 69. profeſſio hæc æquiparatur omnino morti naturali. Atque ita omnes Doctores ibi allegati tradunt teſtamentum quoad omnes effectus confirmari hac profeſſione, ſicut morte naturali. Item, quia cùm ille nequeat bona poſſidere, nec ex facto ſuo transferat in monaſterium, nihil mirum ſi ea bona ad eos pertineãt, ad quos deuoluerentur eo naturaliter mortuo. Nec obſtant in contrarium adducta, qui ad ea reſpondet optimè Gutierrez ſtatim allegandus. Et ideo hanc partem ſuſtinent Bartol. *l. cum pater. 79. §. hæreditatem. el 1. n. 3. ff. de legat. 2.* & ibi Baldus *n. vnic.* Angelus *l. ex facto. §. ex facto. n. 1. ff. ad Trebellian.* & ibi Cumanus *num. 4.* & ibi Velaſcus *§. ſi quis rogatus colum. 3.* Plata *l. vnica fine. cap. pœnis fiſcalibus creditores præferri lib. 15.* Coſta *cap ſi pater. 1. part. verb. ſi abſque liberis n. 61. de teſtam. in 6.* Surdus *conſ. 517. num. 10. & 12. volum. 4.* Vincentius de Franchis *deciſ. Neapolitan. 14. n. 7. part. 1.* Molin. *tom. 1. de iuſt. diſp. 186. num. 74.* Decius *cap in præſentia. in noua edit. num. 161. de probat.* & ibi Beroius *numer. 534.* Pariſ. *n. 51.* Lancelotus *n. 18.* Couar. *c. 2. num. 6. de teſtament.* Greg. Lopez *l. 14. verb. ſanto tiempo. tit. 5. part. 6.* Simon de 79

de Prætis *de interpretatione vltimæ voluntatis. lib.2. interpretat.2.dub.1.ſolut.6. num.5.* Caldas *de nominatione emphyteotica. quæſt.6. num.6.* Goderrex, alios allegans *quæſt.canonicis lib.1. cap.1.num.62. & ſequentibus.* Peregrinus *de iure fiſci lib.5.à tit.5.n.vltimo.* Quare quamvis monachus is ſuperuiuat fideicommiſſario, non euaneſcit fideicommiſſum, quia per profeſſionem monachi ceſſit dies illius fideicommiſſi, & omnino pertinuit ad fideicommiſſarium vt bene docet Gutierr.*eo cap.1.n.63.* & eſt neceſſariò dicendum iuxta omnes Doctores huius omiſſionis.

80 Sed grauis eſt difficultas, an hæc profeſſio in ordine ſucceſſionis incapaci cenſenda ſit mors naturalis in præiudicium tertij? Verbi gratiâ, frater ordinis Minorum grauatus erat poſt mortem ſuam aliquam hæreditatem reſtituere, ipſe ante religionis ingreſſum ius in ea bona tempore vitæ ſuæ ad ſe pertinens venditione, aut donatione, aut quovis alio contractu in alium tranſtulerat: dubitatur ergo, an ſicut ſi monachus ille ea bona non alienaret, cenſeretur ſua profeſſio mors naturalis, vt ex tunc in ea bona ſuccederet ſubſtitutus, ſic quoque cenſenda mors naturalis in præiudicium illius, in quem ea bona alienata ſunt; atque adeò non obſtante illa alienatione ſubſtitutus habere deberet ea bona à tempore profeſſionis, an potius expectare debeat mortem naturalem: Idem procedit in eo, qui commoditatem ad vſumfructum alienaſſet. Quidam cenſent non obſtante ea alienatione cenſeri profeſſionem illam mortem naturalem in præiudicium illius tertij, ac proinde à tempore profeſſionis ſubſtitutum illum admittendum eſſe in præiudicium illius, in quem ea bona alienata ſunt. Sic tradunt Gratus *conſ.68.num 24. lib.1.* Houdedeus *conſ.62 n.38.volum.1.* & neuter id probat: verùm probari poteſt, quia reſoluto iure dantis, reſoluitur quoque ius accipientis. *l.ſi ex duobus 6.§. ſed & Marcellus ff. de in diem adiectione,* at per profeſſionem illam reſoluitur ius fratris Minoris alienantis, quippe qui ius pro ſolo tempore vitæ ſuæ ad ea bona habebat, & conſequenter vſque ad eam profeſſionem, qua vita ſua finiri cenſetur; ergo & finitur ius accipientis. Secundò, quia quamvis profeſſio illa cenſeatur ex ſola iuris fictione, & non verè mors naturalis: at fictio benè operatur in præiudicium tertij, vt conſtat ex doctrina, quam tradunt Paulus *l. 1. ſi is qui pro emptore 15. in princ n.4.ad medium.* & ibi Imola *n.7.verſ.& ex prædictis* Romanus *paulo poſt princip.* Iaſon *n.74.* vbi tractantes cur in caſu illius legis vſucapio interrupta per alicuius captiuitatem, non continuetur eo ad priſtinam libertatem reſtituto per fictionem poſtliminij, quia hunc reſtitutum lex fingit non eſſe captum. *l.vel retro. & l. poſtliminium ff. de captiuis.* reprehendunt rationem, quã tradit ibi Bartol. *n.* [illegible] dicentes eam eſſe falſam nempe fictionem non operari in præiudicium tertij, qui eſt verus dominus rei, quæ aduersùs illum vſucapi cœpta eſt: atque aliquibus exemplis adductis probant fictionem operari in præiudicium tertij. Et confirmatur, quia quando filius per ſubſequens matrimonium legitimatus, ea legitimatio ex iuris fictione retrotrahitur ad tempus conceptionis illius filij, ac proinde quamvis in rei veritate filius ille non fuerit tempore conceptionis legitimus, at ex iuris fictione, qua matrimonium illud ad tempus conceptionis retrotrahi fingitur, cenſetur ex tunc legitimus. *c. tanta qui filij ſint legitimi.* & tamen fictio hæc operatur in præiudicium tertij: nam ſi inter huius filij conceptionem, & matrimonium cum eius matre iunctum intercesſerat aliud matrimonium, ex quo filius verè legitimus habitus eſt, & ſic comparauit ius ad maioratum patris excluderetur per filium illum priùs natum, cuius legitimatio per ſubſequens matrimonium ex ſola iuris fictione retrotrahitur, vt alios referens tradit Couar. *4.decretalium 2.part. cap.8. §.2.numero 28. verſ. verùm hæc.* vbi expreſsè probat, fictionem iuris in præiudicium alterius admittendam eſſe. Tandem, quia ille ſubſtitutus ab ipſo mortis teſtatoris ſubſtituentis tempore comparatur ius ad ea bona poſt naturalem, aut ciuilem per profeſſionem grauati in ordine incapaci mortem: ergo ſequens grauati alienatio nequit ei ſubſtituti iuri præiudicare. Confirmatur, quia ſolum ius, quod habebat potuit alienare, & nunquam acquiſiuit ius, niſi donec profiteretur in ea religione, ſicut niſi vſque ad mortem naturalem Denique, quia hoc non eſt fictionem operari in præiudicium tertij, ſed quia alienans non habebat ius, niſi vſque ad profeſſionem, nec potuit alienare, niſi id quod habebat.

Cæterùm multo probabilius credo, eam profeſſionem non cenſeri mortem naturalem in præiudicium tertij, ac proinde expectandam eſſe huius profeſſi, vt ſubſtitutus in ea bona ſuccedat, & interim erat habiturum illum, in quem alienata fuerant. Quod expreſsè docent Bald. *conſ.280.factum ſic ſe habet.fin.vol.1.* Peregrinus *de fideicommiſſis art.28.n.63.* Baldúſque id probat, quia mutatio ſtatus alienantis non officit iure iam quæſito per eum, in quem alienarat. Peregrinus etiam probat, quia profeſſio fratris Minoris operatur expropriationem eorum quæ tunc profeſſus poſſidebat, non verò in præiudicium tertij, & reſpectu iuris, quod in alium tranſtulerat. Sed vltra illos probatur, quia ex tempore illius alienationis iam monachus ſe iure ſuo abdicarat, & illud tranſtulerat in alium, cui erat ius in ea re acquiſitum: at cùm fictio iuris non perperàm, ſed ex naturali quadam æquitate inducatur, nihil operatur in præiudicium tertij: id enim naturali æquitate aduerſaretur, vt cum alterius iactura quiſpiam locupletetur. Quod optimè tradunt Gloſſa finalis *l.denique.19. ff.ex quibus cauſis maiores.* Bartol. *l.cùm hæredes.23. §.1. n.1.ff. de acquirend.hæred.& l.1 ſi is, qui pro emptore.15. in principio.n.2.ff.de vſucapione.* & ibi Angelus *n.4.* Antonius de Roſellis *de legitimitate.l.1.tit.de cauſa finali legitimationis.q.1.n.28.* Decius *regul.omnia ferè iura.153.n.1. & regul.ſemper quod non prohibetur.60. in fine ff.de regulis iuris.* Dueñas *reg.150.limitatione 14.* Molina *lib. 3. de primogenijs cap.1.n.7.* & alij multi quos refert, & ſequitur Tiraq. *de retractu lignagier.§.1.gloſſ.10.& de nobilitate cap. 34. n.9.* qua ratione docti Tiraquellus *tria ea q.34.* Antonius de Roſellis, Dueñas & Molina ibidem cum frequentiſſima Doctorum, quos ibi referunt, ſententia tradunt legitimationem filij prius nati non retrotrahi ex iuris fictione ad tempus conceptionis in præiudicium filij verè legitimi nati ex matrimonio intermedio cum alia muliere, quia ea retroactio inducta ex iuris fictione, ſuperueniénſque poſterioris filij natiuitati, nequit priuare poſteriorem iure ad maioratum, quod à tempore natiuitatis acquiſierat. Et quamuis huic receptiſſimæ ſententiæ aduerſetur Couar. vt n.præcedenti allegauimus, & probat quandoque fictionem operari in præiudicium tertij, idque efficere in prædicta maioratus ſucceſſione, eius ſententia minimè eſt vera: & eſto vera eſſet, huic non aduerſatur: quia ipſemet dicens fictionem operari in præiudicium tertij, limitat quando illi tertio eſt ius in ſola ſpe, ſeu ad rem acquiſitam, vt contingit in illa maioratus ſucceſſione. At in noſtro caſu ille in quem ea res aliena eſt acquiſierat ius perfectum in re per alienationem illam: atque ita non aduerſatur eius doctrina huic deciſioni nec obſtantia in contrarium adducta, quippe negandum eſt per profeſſionem reſolui ius dantis, quando ea bona ſunt in tertiam perſonam alienata: ſed bene reſolueretur, ſi adhuc eſſent in monachi perſona. Ad ſecundum dico, doctrinam Bartoli non impugnari, quatenus ait fictionem non operari in præiudicium tertij, ſed quatenus ait eam eſſe rationem deciſionis illius textus: & ad exempla per eos Doctores adducta, in quibus operatur in damnum tertij, reſpondetur ex doctrina Alberici *eadem l.ſi is, qui pro emptore.15. §. in princip. n.8.* id 81

contingere

contingere, quia in eis caſibus ſpecialibus concurrit alia æquitas ſpecialis præponderans ei damno tertij contra generales æquitatis regulas, niſi æquitas aliqua ſpecialis oppoſitum ſuadeat. At in hoc caſu nulla æquitas ſpecialis ſuadet, vt fictio illa, qua frater Franciſcanus reputatur mortuus, operetur in damnum tertij, in quem ea bona alienata erant. Ad confirmationem conſtat ex dictis. Ad vltimum dic, ſubſtitutum non verè comparaſſe ius ad ea bona à tempore profeſſionis, ſed à tempore mortis naturalis profeſſi, & ea ſola iuris fictione, qua illa profeſſio reputatur mors naturalis à die profeſſionis. At hæc fictio debet intelligi caſu, quo ea bona ſunt apud profitentis dominium, qui non cedit in tertij præiudicium: ſecus verò quando cederet in tertij præiudicium, in quem ea bona alienata erant. Ad primam & ſecundam confirmationem reſpondetur, non ſolùm vſque ad profeſſionem, ſed etiam vſque ad mortem naturalem acquiſiuiſſe ius, & de eo potuiſſe diſponere. An verò hoc procedat etiam in bonis maioratus, & in commoditate vſufructus alienatis, dicetur infrà.

82 Immò hoc credo verum, etiamſi in tertium illum non eſſent ea bona alienata, ſed profeſſus hic ante profeſſionem in eum renunciatat expreſſim id ius, vt illud à tempore ſuæ profeſſionis obtineat, aut expreſſim teſtamento illud ei legarat, quod à die profeſſionis vim obtinet. Ducor, quia verior ſententia habet, vt diximus num. præcedenti, fictionem non operari in præiudicium tertij, cui eſt ius ad ſolam rem acquiſitam; quale eſt hoc ratione illius renunciationis conditionalis, aut teſtamenti. Atque idem cenſerem, etiamſi hic data opera renunciaret aut ſic teſtatus eſſet, vt eo tempore fraudaret ſubſtitutum eis bonis, quia nequit dici fraudem committere qui vtitur iure ſuo, vt ea ratione effectus impediatur, *regul. nullus videtur ff. de regulis iuris.* cum aliis, quæ congeſſi *lib. 3. de matrimonio. diſp. 18. num. 19.* Quod ſi opponas, ingredientem monaſterium animo fraudandi ſubſtitutum, non illum excludere, vt dicemus infrà, ſed ibi reſpondimus num. 55. in ſolutione ad 4. eſſe id in eo caſu ſpeciale, vt hæc fraus non proſit, eo quod tunc non habeat monaſterium ea bona ex expreſſa teſtatoris voluntate, ſed ex præſumpta, quam ius non præſumit interueniente hac fraude. Dixi autem, quando ſpecialiter, quia ſi generalis eſſet renunciatio, aut inſtitutio generalis, non includeret hæc bona, quæ profeſſione illius monachi tranſire debent in ſubſtitutum, per ea quæ infrà dicemus.

83 Tertiò deducitur, quid in ea quæſtione dicendum ſit, an ſtatutum & pactum lucrandæ dotis altero coniuge mortuo habeat locum altero profeſſo in religione ſiue capaci, ſiue incapaci ſuccedendi; & quid ſi vterque profiteatur, & quid de pacto reddendæ dotis patri poſt mortem filiæ: Sed quia rarò hoc contingit, nolo in ea euoluenda immorari, ſed conſulendi ſunt Gloſſa, & Doctores *l. Deo nobis. C. de Epiſcopis, & clericis.* & latiſſimè Rolandus *de lucro dotis. quæſt. 95. à num. 10. vſque in fin.* Fortunius Garzia *l. Gallus. §. & quid ſi tantum. n. 65. ff. de liberis, & poſthumis.* & ibi Crottus *num. 25.* Ruinus *num. 4. & 17.* Bartolus *tract. Minoricarum, in fine.* Gloſſa *l. ſi cùm dotem 23. in principio. verb. mulieri* & ibi Barboſa *à num. 45. ff. ſoluto matrimonio.*

84 Quartò deducitur, filio profeſſo in religione incapaci præterito in teſtamento paterno, perinde eſſe validum teſtamentum, nec rumpi, ac ſi filius mortuus præteritus eſſet: quia cùm ſit omnis ſucceſſionis incapax ipſe, & monaſterium, habetur quoad hoc tanquam mortuus. Item quia ius ſuccedendi, & ius rumpendi ſunt connexa, & tanquam connexa habent in actu, & priuatione, ita vt qui nequit ſuccedere, nequeat etiam rumpere. *l. ſuus hæres. Cod. de repud. hered.* Et ita tradunt Andreas de Barbatis, quem refert, & ſequitur Guillelmus Benedictus *cap. Raynutius. verb. in eodem teſtamento relinquens. el. 1. num. 121. & duobus ſequenti.* Molin. *lib. 2. de primogeniis cap. 9. num. 42. & 43.*

Quintò deducitur, filium profeſſum in religione incapaci non computari in numero filiorum in computatione legitimæ, cùm quoad ius ſuccedendi habeatur tanquam mortuus. Atque ita docent Bald. *l. vnica. in principio. num. 11. C. de cadu. tollend.* Alex. *l. planè. §. ſi duobus num. 7. ff. de legat. 1.* Guillelmus Benedictus *cap. Raynutius, verb. in eodem teſtamento relinquens. el. 1. n. 125. de teſtam.* Aretinus, Imola, Crottus, & Fabianus, quos refert, & ſequitur Surdus *de alimentis. tit. 3. q. 1. n. 44.*

Sextò deducitur, ſi ſtatuto, aut conſuetudine maſculi excluderent fœminas à ſucceſſione parentum, non excludendas à maſculo profeſſo in ordine ſuccedendi incapaci, quia ſtatutum, & conſuetudo intelliguntur exiſtente maſculo capaci. Atque ita ſuſtinent Baldus *auth. ingreſſi. num. vltimo C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Guillelmus Benedictus relatus num. præcedenti, Nicolaus de Vbaldis *de ſucceſſione ab inteſtato. part. 2. num. 11.* habetur *tom. 8. tractatuum. p. 1.* Redoanus *de ſpoliis eccleſ. quæſt. 8. in principio. num. 11.* habetur *tom. 14. tractatuum.* Roias alios allegans *epitome ſucceſſionis cap. 16. num. 19.* Molin. cum multis per ipſum allegatis *lib. 1. de primogeniis. c. 13. num. 70.* Surdus, *conſ. 557. num. vltimo. volum. 4.* qui omnes videntur à contrario ſenſu aliud intelligere, quando ille profeſſus fuit in monaſterio capaci ſuccedendi; & tenent expreſsè Lapus *in noua edit. allegat. 101. n. 6. & ſequentibus.* Albertus Brunus *de ſtatuto excludente fœminas propter maſculos. art. 1. princip. quæſt. 12.* Pariſ. *conſ. 47. num. 62. lib. 3.* Portius *conſ. 32.* Vtrùm autem hæc poſterior pars vera ſit, dicemus infrà. 85

Vltimò deducitur, ſi quis grauetur hæreditatem reſtituere, ſi abſque liberis deceſſerit, & decedat relicto vnico filio profeſſo in ordine incapaci, eum cenſendum mori abſque liberis, itavt ſit locus ſubſtitutioni, quia ea conditio intelligitur ſine filiis hæredibus. Sic Bartol. *l. finali. num. 1. C. quando. & quibus 4 pars. lib. 10. l. filius familias. §. cùm quis. ff. de legat. 1.* Paulus *l. cùm auus. n. 2. ff. de cond. & demonſtrat.* & ibi Bartol. Sozinus. *num. 105.* idem Paulus *l. ex facto. §. ſi quis rogans. el. 1. num. 3. ff. ad Trebellian.* & ibi Ripa *§ finali. num. 19.* Barthol. Sozinus *conſ. 92 num. 4. vol. 1.* Imola *l. Lucius. la vltima n. 3. ff. de hæredibus inſtit.* Guillelmus Benedictus *dict. verb. in eod. teſtam. relinquens el. 1 num. 125. & verb. ſi abſque liberis. el. 1. n. 16. & 17.* Cephalus *conſ. 40. num 40 lib. 1.* Menochius *de præſumpt lib. 4. præſumpt. 69. num. 191.* & alij quos refert Sfortias Oddo *de compendioſa ſubſtit. q. 6. q. 2. art. 5. num. 8.* Et hoc eſt verius, quamuis contrarium teneant Alex. & Cornius, quos ibi refert Sfortias Oddo, & licèt dubius, in eorum ſententiam magis inclinat, quod verba in huiuſmodi ſucceſſione accipi debeant naturaliter, & ſecundùm potentiam naturalem, non autem ciuiliter, id eſt, ſecundùm potentiam ſuccedendi; vnde bene ait Menochius aliis allegatis, ſucceſſurum ſubſtitutum à tempore profeſſionis huius filij non expectata morte naturali, vt in quodam ſimili dicemus. Quod ſi filius ille profeſſus eſſet in monaſterio ſucceſſionis capaci reputaretur verè filius ad illius ſubſtituti excluſionem, vt optimè aliis relatis tradunt Cephalus & Menochius ibidem, & Surdus ibidem. 86

Quamuis autem exiſtentia filij ſic profeſſi non operetur hanc ſubſtituti excluſionem in ſui commodum, vel monaſterij, & in ſubſtituti præiudicium: at bene operatur in commodum alterius, ad confirmandam donationem, vel aliam diſpoſitionem ſub conditione liberorum factam, vt ſi quis donet alicui fundum, ſi cum liberis deceſſerit, exiſtentia filij huius efficeret impleri conditionem, quia in hoc caſu non exigitur exiſtentia filij quoad effectum iuris, ſed tantùm quoad effectum facti; & ita latè probant Anchar. *toto conſil. 396.* Sfortias Oddo *eodem art. 5. à num. 9.* 87

Dubitabis tandem, an teſtamentum nouitij in ſcriptis 88

factum ſit aperiendum [illegible] poſt profeſſionem, an expectanda ſit [illegible] naturalis. Et quando monaſterium eſt incapax, non dubium quin ſtatim habeat effectum à die profeſſionis; ſed etiam quando capax, tenet Angulo *de melior.cap.1.gloſſ.3.num.29.* quamuis alia per aperturam in vita factam ſoleant irritari. *l. cancellauerat. ff. de iis, quæ in teſtament.delen.* niſi ex teſtatoris voluntate apertiatur, quod ibi tradunt Angelus, Paulus, Alexand. & Iaſon.

SVMMARIVM.

Quis ſtando in iure antiquo ſuccedat nouitio morienti ab inteſtato, quando monaſterium eſt incapax? n.90.

Quid ſi religio eſt ſuccedendi capax? refertur quadam ſententia? num.91.

Explicatur ſententia authoris n.92.

An monaſterium ſuccedat in partem ſuam legitimam n 92.

Quid ſi non ſint hæredes neceſſarij, vt aſcendentes, & deſcendentes? n.94.

An ſuccedat monaſterium in alimentorum nouitij expenſas? num.95.

Quid ſi nouitium ingreſſum animo perpetuò viuendi in religione n.96.

Quid ſi contuliſſet bona ſua monaſterio? n.97.

90 QVÆSTIO vltima. Quis ſuccedat nouitio decedenti ab inteſtato, ac nulla renunciatione facta? Et oportet meminiſſe, in omnibus his quæſtionibus ſermonem haberi ante Tridentini decretum: nam an quid ſit in hoc immutatum per Tridentinum, dicemus cap. 5. Quæſtio hæc non habet locum in monaſteriis incapacibus ſuccedendi, ſed in his, quæ ius habent ad ſuccedendum in bona ſuorum religioſorum: nam priora monaſteria nullatenus ſuccedunt. Atque ita docent Pariſius *cap.in præſentia n. 188. de probat.* Menochius *conſ. 396.n.1.volum.4 & de præſumpt lib.6 præſumpt.84.n. 2.* Gutierrez *quæſt.canonicis lib.2.cap. 1.fine.* Molin. *tom. 1.de iuſtitia, diſp.140 initio.*

91 Poteſt autem nouitius hic dupliciter ſe habere. Primò, quando non expreſsè ea contulit bona monaſterio: ſecundò, quando expreſsè ea contulit; & vterque caſus eſt ſeorſim diſputandus. Prior ergo difficultas eſt, quis ſuccedat nouitio decedenti ab inteſtato in religione capaci ſuccedendi, quando bona ſua non contulit monaſterio, nec alteri. Quidam dicunt ſuccedere monaſterium in ea bona. Ducuntur, quia cùm ingrediens religionem, eo ipſo quod elegerit à principio vero perſeuerandi animo religionem, cenſetur conſequenter eligere monaſterium, vt ſuum futurum hæredem, & dum de contraria voluntate non conſtat, cenſetur excludere hæredes ab inteſtato, quia perſeuerantia in priori voluntate præſumitur dum non reuocatur *cap.maiores de baptiſmo.* Atque ita tenent Antonius *cap. in præſentia n.44. de probationibus.* & ibi Decius *in noua edit. à num.184.vſque ad 28.* Henricus *num* 13. Bellameta *num.37.* Barbatius *num.59* Mantua *num.82.* idem Antonius *cap.2.num 6.fine. de foro cont.* Ananias *cap.1.n. 8. de teſtament.* Anchar. *cap 1. num. 2 de teſtam.* Cynus *authent.ingreſſi.num.2.quæſt.2.Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* & ibi Roſell. *n.16.* & ibi Iacobus de Rauenas, & Reinerius de Forliuio, quos refert, & ſequitur Anchar. *conſil 69.num.12.* Felin. *cap.cum adeò.num.6.de præſumpt.* idem Barbatius *Clem.1.n.20.de electione.* Ioannes Lupus *rubr.de donationibus inter virum, & vxorem.§. 38.n. 7.* Plaza *de delictis.cap.42.num. 23.* Mandoſ. *in caſibus annalibus. n.56.caſu 185.& num. 65. caſu 196.* Iulius Clarus *lib.receptarum.§. teſtamentum quæſt.28.num.6.fine.* Surdus *deciſ.305.num.8.* Confectius *in priuileg. Mendicantium,* in notabilibus poſitis poſt Bullas Pontificias, *tract.13.cap.13.*

92 Sed tenendum eſt nullatenus pertinere ad monaſterium, ſed ad hæredes illius nouitij ab inteſtato, quia nouitius non cenſetur bona donare religioni, niſi cum actu profitetur, nec vſque tunc cenſetur eum effectu religioſus: ergo nulla eſt ratio, cur bona pertinere debeant ad monaſterium; & conſequenter ſuccedent hæredes ab inteſtato, item ex *l. apud Labeonem 22.in princip iuncto § final.ff.de præſcript.verb. vbi cum res ea conditione eſſet vendita, vt ſi intra certum tempus diſpliceret, redderetur, ſin autem contractus teneret;* deciditur, quod ſi diſpliceat, reddatur res ipſa, & quidquid ratione ipſius ad emptorem perueniſſet, ſi verò periit intra id experientiæ tempus, nullus eſſet contractus. Et ſi idem operatur interitus ante contractum perfectum, quod diſplicentia emptoris: ſimiliter idem operabitur mors nouitij, ac ipſius diſplicentia; ſed ſi diſpliceret ſibi ſtatus, nil acquireret monaſterium. Atque ita docent Bartol. *authent. ingreſſi.in 2.lectura. num. 56. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* quamuis *authent. ſi qua mulier. Cod. eodem tit.* dubius maneat, & relinquat cogitandum, Iaſon *ea authentic. ſi qua mulier.num.59.* Abbas *cap.in præſentia.n.68.de probationibus. n 61.* Imola *n 24.* Beroius, *num.552.* Pariſius *ibi. num.188.* Additionator ad Decium *ibi in noua editione. num.186.littera D.* Calderinus *toto conſ.9.tit. de regularibus.* Anchar. *cap beneficium.num. 3. de regularibus.in 6. & cap.2.* Barbatius *cap.1.num.3.& 4.de teſtament.* & ibi Imola *num.19.* Francus *rubr.de teſtament.in 6.n.67.* Beroius *conſ.28.num.13. volum. 2.* Bellameta *cap. quanto. num 12.de officio ordin.* Capra *conſ.145.num. 15.* Nicolaus de Vbaldis *de ſucceſſione ab inteſtato.* vbi de ſucceſſione regularium, *2.p.n.15.* habetur *tom. 8. tractatuum. part.1.* Redoanus *de ſpoliis eccleſiaſticis quæſt.6.in principio n.70.* Petrus de Peruſio *de mutatione ſtatus Eccleſiarum cap.1.n.1.* habetur vterque *tom. 14. tractatuum.* Additionator ad Decium *dict.authent.ingreſſi ſub n.4.littera B.* Tiraquellus *de retractu lignagier.§.1. gloſſ.8.n.36.* Angelus *verb nouitius n.11.* vbi Armilla *n. 17.* Tabiena *q.12.n.13.* Sylueſter *verb.religio.5.q.12.* Nauarr. *comment. 2.num 49.de regularibus* Gregorius Lopez *l.17.verb entrando tit.1.p.6.* Villalobos *in communibus opinion.littera M.verb.monachus.num.164.* Brunetus *in ſuo compendio. littera B.verb.bona nouitij* Paſlador *in ſeſquicentum ia quotidianarum differentiarum differentia 147. §.1.in fine* Menochius *conſ 396.num.8.volum.4.& de præſumpt. lib. 6. præſumpt.84 à num.12.* Birnius *conſ.32.num.3.& 4.vol.1.* Caualcanus *deciſ.10.num.57.p. 5.* Thomas Triuiſan. *in deciſionib.Venetianis.lib.2 deciſ.57.n. 17.* Lælius Zechius *de Repub.Eccleſiaſtica.tit.de regularibus cap.3.num. 10.* Hondedeus *conſ.71.n.16.volum.2 & conſ 94 num 7. volum.1.* Paulus Foſ. *lib.2.de viſitatione Epiſc.cap.15. n. 67.* Andreas Fachin *in controuerſiis iuris.lib.6.cap. 19. verſ. mihi probatur.* Gotierrez *quæſt.canonicis.lib.2.cap. 1. numero 101.& num.107.verſ quinimò.& n.vltim.in caſu 1. & 2.* Tapia *authent.ingreſſi verb ſua.cap.2.num. 14.* Villadiego iunior *in foro iudgo.lib.4.tit.1.l.12.num. 4.* Molina *tom de iuſtitia.diſput.140.colum.1 ver. de alijs ergo.* Azor *tom.1.inſtit.moralium.lib.12 cap.3 quæſt. 3.* Gratianus *reg 456.num.13.* Manuel. *quæſt.regular. tom. 2. q. 80. art.2.ſtatim in princ.& quæſt.47.art.12.fine & quæſt. 77. art.vltimo.* Rebellus *tract.de iuſtitia part.2 lib.1.quæſt. 8. ſect.5.num.52.*

Hæc tamen ſententia multis modis temperari ſolet. 93
Primò limitatur vt procedat quoad omnia nouitij bona præter legitimam monaſterio competentem: in *illa* enim non ſuccedunt venientes ab inteſtato, ſed monaſterium: & eo magis ſi maiori parte anni in nouitiatu ſtetiſſet. Sic limitat Tapia num. præcedenti allegatus. Ducitur; nam cum teſtamentum ante ingreſſum factum rumpatur per profeſſionem quoad legitimam, ſignum eſt, aliquod ius ſaltem in ſpecie competere monaſterio ex ipſo ingreſſu, non enim præſumitur ingreſſus animo exeundi. Sed hæc limitatio prorſus diſplicet, quia minus verum eſt, aliquam ex bonis nouitij legiti

Digitized by Google

legitimam deberi monaſterio,quamuis aliàs ipſe teſtaretur prætetito omnino monaſterio, quando nulla nouitij diſpoſitio præceſſit, vt probauimus.

94 Secundò temperatur, vt habeat locum quoad hæredes,qui ſunt aſcendentes, vel deſcendentes nouitij ſecus quoad alios: non enim in bona nouitij decedentis ab inteſtato ſuccedent: ſic Lucas de Penna allegatus num. 79. Sed iure optimo hanc limitationem reprobat Tapia *dict.authent. ingreſſi. verb. ſua cap. 1.num.* 1. quia cæteri Doctores de hæredibus ab inteſtato loquuntur, ex quorum numero non dicuntur aſcendentes, & deſcendentes, vtpote, qui etiam contra nouitij teſtamentum ſuccedunt in legitimam eis debitam. Præterea,quia rationes adductæ num.92. probant monaſterium carere prorſus iure in ea nouitij bona, ac proinde idem de illis reputandum eſſe, ac ſi omnino deceſſiſſet ab inteſtato.

95. Tertiò temperari poteſt, vt ſuccedat monaſterium in expenſas alimentorum illius nouitij. Sed nec hæc limitatio eſt vera,eamque reprobant.Nicolaus de Vbaldis *eod.n.*10.& Redoanus *n.* 71. vbi eos allegaui n. 92. quia nouitius non tenetur has expenſas ſoluere, vt probauimus.*cap.*10.*lib* 6.*num.*4.

96 Quartò limitatur,niſi euidenter conſtiterit nouitium ingreſſum animo perpetuò viuendi in religione; tunc enim ſi ab inteſtato decedat,ſuccedit in eius bona monaſterium. Ratio eſt, quia hic non poteſt amplius ad ſeculum redire, ſed manet profeſſus in genere, & ideo vel in illo monaſterio, vel in alia debet permanere, iuxta *cap conſului.& c.ſtatuimus,de regularibus. & cap. non ſolùm cap. conſtitutionem. cap. priuilegium. eodem tit.in* 6.cenſeturque quaſi profeſſus, & ideo eius bona acquiruntur monaſterio, ſaltem virtute illius obligationis iam contractæ.Atque ita docent Pariſ.*c.in præſentia. num.*188.*de probation.*Nicolaus de Vbaldis, Redoanus *num.*71.Andr.Fachin.allegati num. 79. Satia, quamuis dubius, cogitandúmque dicens *additionibus ad Abbatem.d.cap. in præſentia.num.*68. *verſ. in hoc caſu.* Eandémque limitationem probat Menochius *conſ.* 396, *num.*12.*volum.*4.*de præſumptionibus.lib.*6.*præſumpt.*84.*n.*7.dicens,quamuis hæc opinio ſuſtineri nequeat attento Tridentin.*ſeſſ.*25.*de regularib.cap.* 19. quia ante annum nouitiatus nulla poteſt eſſe profeſſio: at ſi poſt annum nouitiatus perſeueret, & conſtet de intentione mutandi vitam, habebit locum hæc limitatio. Cæterùm hæc limitatio diſplicet, eamque bene reprobat Gutierrez *quæſt. canonicis.lib.*2.*cap.*11.*num.* 105. Nam nouitij in ipſo religionis ingreſſu firmum perſeuerandi animum habent, nec ea voluntas vitæ mutandæ ſatis eſt ad profeſſionem.

97 Vltimò temperatur hæc ſententia, niſi nouitius in ipſo ingreſſu expreſsè contuliſſet bona ſua monaſterio, nec expreſsè reuocauerit: tunc enim bona ad monaſterium pertinebunt,& non ad hæredes ab inteſtato. Probatur ex *c.in præſentia de probat.* ibi; *quare cùm conſtet quod idem monachus bis monaſterio veſtro obtulerit ſe, & ſua,neque ex aduerſo probetur,*&c. & idem ferè probatur ex *cap vltim de ſucceſſionibus ab inteſtato.*Item, quia nouitius dedicans expreſsè bona,declarauit facto illo,vt data perſeuerantia eſſent ea bona monaſterij. Cùm ergo perſeuerauerit in religione vſque ad mortem, nec eam voluntatem reuocauerit, pertinebunt vtique ad monaſterium ea bona virtute illius donationis. Atque ita docent Abbas, & Pariſ. *num.* 187.Additionator ad Felinum,Angel.Syluest.Armilla, Tabiena, Nauar. Gutier. vtroque loco, Paulus Fuſius, Azor, vbi eos retuli numer.92.Menochius *de præſumptionibus.lib.*6. *præſumpt.* 84.*n.*3.*& conſ.*396,*num.*3.*vol.*4. Sed hanc limitationem aliqui reprobant,dicúntque adhuc ea bona pertinere ad venientes ab inteſtato, niſi ea bonorum dedicatio facta fuiſſet independenter à religionis ingreſſu, vt præſumitur hic facta, quando longè ante ingreſſum fieret. Ratio eſt,quia dedicatio bonorum expreſsè facta in religionis ingreſſu, habet tacitam conditionem, ſi profeſſio ſequatur(vt diximus ſuprà.)Cùm ergo in hoc euentu non ſequatur profeſſio, ceſſabit ea dedicatio, deficiente conditione in illa imbibita. Atque ita docent docent Beroius *cap in præſentia num.*553 *de probat.* Nicolaus de Vbaldis *de ſucceſſion.ab inteſtato* vbi de ſucceſſione regularium 2. *p. num.*10. Redoanus *de ſpoliis eccleſ.quæſt.*8.*in principio n.*71. Hondedeus *conſil.* 73.*n.*18. *volum.*2.Manuel *quæſt regular.tom.*1.*quæſt* 80 *artic.*1.*ſtatim in principio.*Atque ob eandem rationem inſurgit in hanc limitationem Decius *eo cap.in præſentia in noua editione numer.*28; quamuis ipſe in omni euentu cenſeat non ſuccedere hæredes ab inteſtato, vt eum retulimus num.9.Cæterùm quamuis hoc ſit ſatis probabile, magis tamen placet prædicta limitatio, vt in eo euentu remaneant bona apud monaſterium, quia tacita conditio, quæ ei donanti ineſt, non eſt præcisè, ſi ſequatur profeſſio,ſed ea eſt, ſi ille in religione perſeuerauerit: at verè in ea perſeuerauit, quamuis mors profeſſionem impedierit. Si tamen ille donans explicaret ſe nolle aliter valere donationem, quàm ſequuta profeſſione, rediret ad venientes ab inteſtato, cùm vere profeſſio ſequuta non ſit, vt in ſimili dicemus ob decretum Tridentinum clauſulam irritam habens.

CAPVT IV.

An beneficia nouitij vacent,aut illis renunciari valeat,conferríve poſſint, attento iure antiquiore ante Tridentinum?

SVMMARIVM.

*Quot quæſtiones diſputandæ ſint.*1.

*Beneficia nouitij an vacent, aut ipſis renunciari valeat tempore nouitiatus?n.*2.

*An procedat tam in beneficiis minoribus, quàm in maioribus? num.*3.

*Quid ſi in beneficij fundatione cautum ſit, vt vacet non reſidente capellano per certum tempus?n.*4.

*Quid ſi beneficium nondum collatum erat,& ſic non erat in re ſed nouitius habebat ius ad illud?n.*5.

*Quid ſi nouitiatus duret vltra annum?n.*6.

An in Societate IESV *vacent beneficia nouitij toto probationis biennio,aut ante profeſſionem,& quo tempore reſignanda ſint?n.*7.

*An ſit irrita collatio beneficij nouitij facta alij,nec profeſſione ſequuta confirmetur?n.*8.

*An nouitius canonicus ſit neceſſariò ad electionem vocandus,aut poſſit conſtituere procuratorem? refertur quædam ſententia.n.*9.

*Sententia authoris n.*10.

*An ſi acceſſerit vocatus,aut non vocatus,habeat ius eligendi?num.*11.

*Quid ſi iure ſingulari habeat ius eligendi, aut præſentandi,vt ſi ſit patronus?n.*12.

An penſiones nouitij etiam in Societate IESV *vacent tempore nouitiatus per profeſſionem,aut vota biennij?n.*13.

TRiplex inuoluitur difficultas. Prima eſt de beneficiis ante nouitiatum adeptis. Secunda, de fructibus perceptis ex beneficio in anno nouitiatus.Tertia eſt de adeptis poſt nouitiatum. 1

An beneficia nouitij eo ipſo vacent? Hac in re erat olim magna inter Doctores controuerſia.Quidam enim ſentiebant Epiſcopum poſſe nouitio duorum menſium ſpatium taxare, intra quod teneretur renunciare beneficio,ſi in religione permanere velit. Alij autem cenſebant exigi licentiam Epiſcopi ad religionis ingreſſum, nec beneficia eo ipſo vacarent: quas ſententias refert Archidiaconus *c.beneficium.paulo poſt princip.de regularibus.* 2

ribus.in 6.& poteſt videri in Gloſſa *cap ſtatuimus. verb. qui dari profitentib. de regularibus. & cap deſponſatam. verb. monaſterium* 27.*quæſt*.2. Cæterùm controuerſia hæc dirempta eſt *eo cap.beneficium.* vbi ſic ſtatuitur : *beneficium illius, qui religionem ingreditur non eſt infra probationis annum alicui conferendum, niſi ad id ipſius accedat aſſenſus, ſed interim eidem beneficio per alium deſeruiri debebit, aſſignata ſibi congrua de ipſius prouentibus portione.* Ex quo textu duo conſtant. Alterum eſt, beneficia nouitij minimè vacare eo probationis anno, cùm ibi decernatur nulli eo probationis anno conferri poſſe: ſi enim vacarent, poſſent vtique, immo deberent eo anno conferri. Alterum autem eſt, integrum eſſe nouitio renunciare ſuo beneficio toto nouitiatus tempore, quod conſtat ex illis verbis, *niſi ad id nouitij accedat aſſenſus* : idque etiam conſtat ex *cap.ex tranſmiſſa de renunciat.* Nec obſtat *cap.*1.17.*quæſt*.2. quod eſt Alexand.II. vbi reſtituitur quidam ad beneficium, cui tempore nouitiatus renunciauerat; quippe id contingit quando fuerit illegitima renunciatio, vtpote quæ in manu aduocati dicitur ibi facta. At non reſtitueretur, ſi in manu legitimi ſuperioris facta eſſet, vt tradit Gloſſa *eodem cap.*1 *verb.refutauit*: quod vltimum an ſit correctum per Trident, dicemus cap.ſequenti.

Quod quidem verum habet ſiue beneficia ſint maiora,
3 ſiue minora ; neutra enim anno nouitiatus vacabunt: quod textus indiſtinctè de beneficio loquatur. Et ratio eius deciſionis, ne ſi illum egredi contingat, vt ei iure permiſſum eſt, maneat beneficio ſpoliatus, procedit in omnibus beneficiis. Atque ita docent Archidiaconus *eo cap.beneficium ſtatim in princip.* & ibi Francus *n.*1. Gygas *de penſionibus.q.*57.*n.*5.

Præterea verum eſt, etiamſi in beneficij fundatione
4 cautum ſit, vt abſente capellano certo tempore vacet beneficium, quia in dubio cenſenda eſt voluntas teſtatoris, & inſtitutorum conformis iuri communi, vt tradunt communiter Doctores *l.heredes mei.§. cùm ita. ff. ad Trebellian* & ideo ea clauſula non intelligenda eſt in hoc caſu abſentiæ ob religionis ingreſſum, eo vel maximè quod in dubio fauendum eſt religioni, vt diximus cap.præcedenti.

Aliqui temperant textum, vt loquatur de beneficio
5 collato, & acceptato, atque ita de iure in re; ſecus quando eſt ſolùm ius ad rem, eo quod beneficium nondum acceptatum est: tunc enim per Epiſcopum eſt terminus ad profitendum præfigendus, aliàs poterit alteri conferri; multa enim impediunt aliquid faciendum, quæ iam factis minimè obſtant. *cap. per catechiſmum. de cognat. ſpiritual. in* 6. Ita docent aliqui, quos tacito nomine refert Dominicus *eo c. benefic. n.*1. Cæterùm ſicut anno nouitiatus non vacat ius in re, ita nec ius ad rem, quia ideo non vacat ius in re, quod adhuc ille non eligat profiteri, & ſic nec eligat ſtatum incompatibilem, per quem cenſeatur iuri illi in re renunciare; quæ eadem ratio militat in iure ad rem. Atque ita docent Gloſſa *eodem c.beneficium verb.conferendum.* & ibi Ioannes Andreas *n.* 1. Monachus *n.* 5. Dominicus *num.*1. Archid.*paulo poſt principium* Francus *num.*1.*verſ. in eadem gloſſ. ibi eadem ratione.* Tiraqnell *de retractu lignagier.* §.1 *gloſſa* 8.*num.*28. Tapia *authent.ingreſſi.verb.ſua cap.*2. *num.*8.*C.de ſacroſanct.Eccleſ.* Lancelotus *inſt.iuris.canon. lib.*1.*tit.de regular* §. *& ſi contigerit. verb. conferendum.* Sayrus *in claui regia lib.*6.*cap.*5.*n.*25.*verſ. poſſunt etiam.* Cuius autem ſint fructus beneficij illius dum minimè confertur, dicemus num.21.

6 Inſuper, quamuis textus *eo cap.beneficium.* dicat beneficia non vacare anno nouitiatus, idem dicendum eſt, ſi annus ille ex aliqua cauſa iuſta prorogetur, quia prorogatio facta videtur cum omnibus qualitatibus rei, quæ prorogatur. *l.lecta ff ſi certum petatur.* Cùm ergo ex hac cauſa permittatur illa prorogatio (vt probauimus *lib.*5.*huius operis.c.*4.*n.*21.) ita beneficiorum vacatio prorogari permittitur. Præterea, quia militant rationes, quibus ducitur ille textus, & gratiâ frequentioris vſus explicuit annum nouitiatus, quod communiter anno tranſacto emittatur profeſſio. At verba poſita gratiâ frequentioris vſus non reſtringunt legem, ne ad ſimiles vſus extendatur, vt probaui *lib. 9. de matrimon. diſp.*17.*n.*16. Præterea, quia ſi anno illo eſt nouitij renunciatione olim coarctato (vt licitum erat ante Tridentinum, iuxta *cap. ad Apoſtolicam, de regularibus.*) vel hodie ex Pontificis diſpenſatione emittatur eo durante profeſſio, vtique beneficia à die profeſſionis, vt expreſsè deciditur *eo cap.beneficium*, vacabunt. Ergo idem dicendum eſt, ſi prorogetur, quaſi textus non attenderit præciſè annum illum; ſed mens eius fuerit, ſic ante profeſſionem beneficia nouitij alteri tanquam vacantia conferri poſſint. Præterea, quia ingrediens decimoquarto ætatis anno, nequit profiteri, niſi intra biennium, iuxta Trident, *ſeſſ.*25 *de regular.cap.*15. cùm tamen incipiat verus nouitiatus a pubertate, vt diximus *lib.*5. *cap.*4. *n.*22.& tamen non eſt æquum illo biennio nouitium beneficio priuari. Tandem, quia Tridentinum *ea ſeſſ.*25. *cap.* 26. iubet nouitium non ſpoliari intra nouitiatus tempus; ne libera egreſſus auferatur occaſio; quod decretum etiam procedere in beneficiis optimè tradit Maiolus *de irregular. lib.* 1. *c.* 6. *num.* 1. quæ ratio procedit toto tempore nouitiatus. Et ita docet Mandoſius *in caſibus annalibus.n* 63.*caſu* 192.*ad finem*, dicens, etiamſi pluribus annis duret nouitiatus, non vacare interim beneficia : & fauet Gloſſa *dict. cap. beneficium. verb. probationis.* & ibi Archid.*ſtatim in principio. verſ. illius.* Gygas *de penſionibus.quæſt.*58 *num.* 7. vbi tradunt, minori quatuordecim annis ingrediente religionem, non poſſe eius beneficium conferri, donec decimumquintum annum expleuerit, quo tempore profiteri poteſt; & meliùs Lancelotus *inſtit. iuris can. lib.* 1. *tit. de regular.§.& ſi contigerit verb. probationis.* vbi dicit, beneficium ingredientis quatuordecim annis religionem, non poſſe conferri donec ille expleuerit decimumſextum petitum hodie ad profeſſionis valorem. Dixi autem, quando ex iuſta cauſa; nam ſi cauſa differendæ profeſſionis iuſta abſit, etſi beneficia non vacent: vtpote quæ per ſolam profeſſionem vacare decernitur eo textu, poterit tamen Epiſcopus deſignare terminum, vt ille ei beneficio renunciet, caſu quo id poſſet quando abſque legitima cauſa abeſſet, & eo termino tranſacto, poſſet alteri id beneficium tanquam vacans conferre, quando ad ipſum pertinet collatio, quia ab eo tempore non reputatur ex cauſa legitima abſens.

Hinc deducitur primò, in Societate IESV non vacare beneficia nouitij toto nouitiatus biennio, quia Trident, *ſeſſ.*25.*de regular.cap* 16. confirmat inſtitutum Societatis IESV, quod biennium nouitiatus præſcribit: quare cùm ex iuris conceſſione nouitiatus prorogetur, prorogari quoque cenſetur tempus vacationis beneficiorum iuxta tradita num.præcedenti. Immo nec vacant ante ſolemnem profeſſionem, vel vota coadiutorum formatorum: per quæ religioſi Societatis redduntur omnino incapaces retinendi bona. Ducor, quod ille textus per ſolam profeſſionem tacitam, vel expreſſam, per quam redditur profeſſus incapax retinendi bona, decidit vacare beneficia. At per vota biennij non redduntur hi religioſi incapaces iuxta Societatis conſtitutiones: ergo non vacant beneficia; & ita lite mota fuit iudicatum. Atque id ſensêre Patres Societatis IESV congregati in prima eius congregatione generali, can.1. vbi ſic ſtatutum eſt. *Noſtri, qui ante ingreſſum in Societatem habebant beneficia, non cogantur ea relinquere ante profeſſionē niſi iubēte Generali Cōmiſſario, vel Prouinciali poſt primum annum probationis.* Quamuis autem ea non vacent, in congregatione quinta generali eiuſdem Societatis can.5. ſtatutum eſt, vt ea ante biennij vota reſignentur, 7

ſignentur, his verbis: *Noſtri, qui ante ingreſſum in Societatem eccleſiaſtica beneficia quæcumque obtinent, finito probationis biennio, priuſquã vota ſimplicia ſcholaſticorũ emittant, omnino reſignent, non obſtante canone 1 primæ congregationis.* Quare non vacarent, ſi ea reſignatio non fieret. Vtrùm autem vacent penſiones, dicemus infrà.

8 Secundò deducitur, irritam fore collationem illius beneficij non tranſacto nouitiatus tempore, nec confirmari ſequuta profeſſione, quia non vacabat tempore collationis, nec vacatio ſubſequens per profeſſionem reddit validam collationem, quæ initio irrita fuerat, ſed noua collatione opus eſt. Sic Paulus, quem refert, & ſequitur Tiraquellus *de retractu lignag. gloſ.* 8. §. 1. *num.* 40.

9 Tertiò deducitur, quid in ea quæſtione dicendum ſit, an nouitius canonicus vocandus neceſſariò ſit ad electionem Epiſcopi, aut alicuius beneficij canonicis competentem? Quibuſdam placet eum vocandum eſſe. Ducuntur, quod verè canonicus ſit, & cùm ius eligendi inter fructus computetur, non eſt eo priuandus nouitius, ſicut nec aliis fructibus. Atque ita docent Archidiaconus *c. beneficium num.* 1. *verb. aſſenſu de regular. in* 6. & ibi Probus *addit. ad Monachum. num.* 1. Cardin. *Clem. final. n.* 8 *quæſt.* 10. *de regular.* Bertach. *de gabellis, part.* 7. *principali. num.* 56. Mandoſius *in caſibus annalibus. num.* 66. *caſu* 197. Addúntque Archidiaconus, & Probus ibi, poſſe tanquam legitimè impeditum conſtituere procuratorem ad eligendum, ne experimenta nouitiatus interpolentur, iuxta *c. ſi quis in principio, de electione, in* 6.

10 Sed veriùs exiſtimo, non eſſe vocandum, quia quamuis iure eligendi priuatus minimè ſit; at causâ religionis ritè, & legitimè abeſſe cenſetur, quamuis in eodem electionis iure ſit. Atque ita tenentur Gloſſa re hac latè vtrinque diſputata *in c. beneficium. verb. conferendum,* & in Monach. *num.* 2. Anchar. *num.* 3. Franchus, licet dubius, *num.* 2. Dominicus *n.* 6. *ad fin.* idem Anchar. *conſ.* 69. *num.* 12. Tiraquel. *de retractu lignagier.* §. 1. *gloſ.* 9. *n.* 37. Angel. *verb. nouitius, num.* 1. & ibi Armilla *numer.* 18. Tabiena *quæſt. vltima* Syluest. *verb. religio* 5. *quæſt.* 11. Antonius Cucus *lib.* 3. *inſtit. maior. t.* 1. *num.* 96. Tapia *auth. ingreſſi. verb. ſua. cap.* 1. *n.* 8. *C. de ſacroſanct. Eccleſiis.* Lælius Zecchius *de Repub. eccleſiaſt. tit. de regular. c.* 3. *n.* 10. Azor. *tom.* 1 *inſtit. moral. lib.* 12. *c.* 3. *q.* 1. Addunt tamen Monachus, & Azor, nec eum poſſe conſtituere procuratorem ad eligendum vtpote qui neceſſariò ad electionem vocandus non eſt.

11 Siue autem vocatus, ſiue non vocatus acceſſerit nouitius ille ad eligendum, iure eligendi potietur, quod eo non ſit priuatus, ſicut nec reliquis beneficij fructibus. Atque ita docent Francus, & Azor, n. præcedenti allegati. Nec obſtat ratio Dominici *in cap. benefic. n.* 6. *ad fin.* qua ductus hoc negauit, nempe, quod electio hæc ſit colligere fructum beneficij, quod non conceditur nouitio *in cap. beneficium.* Reſpondit enim Francus, non denegari in eo textu collationem fructuum nouitio, ſed tantùm decerni congruam portionem ſeruandam miniſtranti in beneficio.

12 Prædicta autem intelligenda ſunt, quando iure collegij pertinet ad nouitium electio, ſi enim iure proprio, & ſingulari ratione perſonæ ius eligendi, aut præſentandi ipſi incumberet, vt ſi eſſet patronus alicuius beneficij, vocandus vtique eſſet: quod fortius ſit ius ſpectans ad aliquem iure ſingulari, difficiliuſque euellatur, quàm ſpectans iure collegij. Atque ita docent Gloſſa *in cap. beneficium. verb. conferendum. in fin.* & ibi Anchar. *num.* 3. Franchus *num.* 2. Dominicus *num.* 6. Tiraquel. Angel. Syluest. Armilla, Tabiena, Antonius Cucus, & Tapia, Lælius Zecchius, & Azor allegati numero 10.

13 Tandem ſicut beneficia nouitij non vacant ante profeſſionem, at vacant ea ſequuta, idem quoque eſt dicendum de penſionibus. Et primò, quia Doctores tradunt, vt vidimus num. 3. textum *in dict. cap. beneficium,* intelligi de quibuſcumque beneficiis: at penſiones largè dicuntur beneficia, vt probat Gygas *de penſionibus. q.* 28. *num.* 1. Secundò, quia per matrimonium vacant penſiones, ſicut & beneficia, vt probauimus *lib.* 7. *de matrim. diſp.* 44. *num.* 5. atque ita quoad extinctionem ſequuntur naturam beneficiorum. Tandem, quia nequit in perſona monachi manere beneficium, cùm capax proprij non ſit, nec in monaſterium tranſire, quia id fieri non poteſt abſque Pontificis diſpenſatione. Atque ita hanc partem tenent Gyg. *de penſionibus. q.* 5. *num.* 6. Lælius Zecchius *de Repub. eccleſiaſtica. tit. de regular. c.* 3. *n.* 14. *ampliatione* 1. Atque in Societate Iesv vacabunt penſiones eis temporibus, in quibus beneficia vacare explicatum eſt ſuprà num. 7.

SVMMARIVM.

Ex fructibus beneficij nouitij reſeruanda eſt congrua portio vicario inſeruituro, eaque eſt per Epiſcopum taxandu. num. 14.

Cuius ſint fructus reſidui, referuntur variæ ſententiæ. n. 15. 16. & 17.

Sententia authoris. n. 18. & 19.

14 Qvæstio ſecunda. An nouitius gaudeat fructibus ſui beneficij? Hac in re id certum eſt, congruam ex illius fructibus portionem aſſignandam vicario miniſtraturo illi beneficio: ſic enim decernitur *cap. beneficium. de regularib. in* 6. hæc autem congrua portio eſt per ordinarium taxanda, iuxta ea quæ in ſimili traduntur in Trident *ſeſſ.* 7. *de reformat. cap.* 7. & *ſeſſ.* 15. *de reformat. cap.* 16. vt bene docet Manuel *quæſt. regul. tom.* 1. *q.* 37. *art.* 1. & ſatis ſignificat Gloſſa *in cap. beneficium, verb. ſed interim.* Syluest. *religio* 2. *quæſt.* 8. Angel. *verb. nouitius. num.* 21. & ibi Tabiena *quæſt. vltima*: aiunt enim hanc prouiſionem vicarij inſeruituri beneficio exequendam per Epiſcopum, vt de beneficiario abfuturo causâ ſtudij decernitur *c. cùm ex eo verſ. porrò, de electione. in* 6.

15 Difficultas autem eſt de reliquis illius beneficij fructibus. Qua in re varij ſunt authores: quidam enim ſentiunt eos cedere in Eccleſiæ vſus. Ducuntur ex *c. qui ſæpe. de elect. in* 6. Item, quia cùm hic non inſeruiat beneficio ob priuatam, & propriã vtilitatem, non poteſt eius fructus habere. Atque ita docent Gloſſ. final. *in cap. beneficium* Ioann. Andr. *ibi ad finem.* Ananias *cap. ſtatuimus fin. de regular.* Angelus *verb. nouitius. num.* 22. & ibi Tabiena *quæſt. vlt.* Armilla *num.* 18. & in hanc inclinat, licèt dubius Anchar. *in c. beneficium. n.* 1. *not.* 4.

16 Alij ſentiunt fructus reſiduos fore monaſterij in illius nouitij alimenta. Sic docet Antonius Cucus *lib.* 3. *inſtit. maior. t.* 1. *num.* 81. & idem videntur ſentire Tancredus, & Brixinſis, quos refert, & ſequitur Syluest. *verb. religio.* 2. *quæſt.* 8. Angelus *verb. religioſus numer.* 31. Archid. *cap. beneficium num.* 1. *verb. portione de regular. in* 6. & Manuel *quæſt. regular. tom.* 1. *quæſt.* 32. *art.* 1. Quãuis enim dicant fructus reſiduos reſeruari nouitio, eam tamen reſidunt rationem, ne ſit oneroſus religioni, & ideo ſentire videntur futuros religionis: ſi enim futuri eſſent nouitij, vt de eis ad libitum diſponeret, nullo onere ſubleuaretur religio. Quod clariùs adhuc ſentit Manuel. ibi, dum ſubdit, id etiam procedere in nouitiis Ordinis Minorum, quamuis religioſi illi ſuæ regulæ tranſgreſſores forent eos fructus procurando. Subdit Antonius Cucus, non totum reſiduum futurum monaſterij, ſed id ſolùm quod ad nouitij alimenta ſufficiens eſt, reliquum autem futurum nouitij, ſi exierit, ipſo autem non exeunte, futurum monaſterij.

17 Alij autem vtranque opinionem conciliant, ſic vt prior ſuſtinens reſeruari fructus reſiduos Eccleſiæ, verum habeat, quando monaſterium poteſt commodè nouitium

nouitium alere abſque alio ſubſidio : poſterior autem ſuſtinens reſeruari monaſterio, vera ſit quando illud ita pauper eſt, vt alendo nouitio non ſit. Ita ſuſtinent Dominicus eo *cap. beneficium num.* 7. Azor. *tom.* 1. *inſt. moral. lib.* 11. *cap.* 19. *quaſt.* 6. Sayrus *in claui regia lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 25. *verſ. poſſum etiam.* licèt tandem concludat; ſeruandam in hoc conſuetudinem.

18 Sed vera ſententia eſt, eos fructus reſiduos reſeruari nouitio, eſſeque vera illius bona, quia reuera eſt beneficiarius, nec propriè religioſus, capaxque dominij acquirendi: ergo ſuo iure fraudari non debet iis fructibus reſeruatis Eccleſiæ. Nec etiam eſt, cur monaſterio reſeruentur ad nouitij alimenta, quia nouitius non tenetur ea ſoluere monaſterio ſiue in eo permaneat, ſiue id deſerat, vt probauimus *lib.* 6. *cap.* 10. *num.* 4. Nec obſtat *cap. quia ſæpe*, cui prima ſententia innititur : loquitur enim de Eccleſia vacante, vt bene aduertunt fere omnes Doctores allegati num. 15. at beneficium nouitij minimè vacat. Et ideo hanc partem ſuſtinent Mandoſius *in caſibus annalibus. n.* 61. *caſu* 191. *ad fin.* Confectus *in priuileg. Mend. notabilibus*, quæ ponit poſt literas Apoſtolicas *tit.* 13. *cap.* 2. *in fine.* Quod ſi tamen alicubi ſit oppoſita conſuetudo legitimè præſcripta, ea ſeruanda erit, cum conſuetudo vim legis habeat. Ita docent Syluester ibidem, & Manuel allegatus n. 14.

19 Hinc deducitur, eos fructus reſtituendos nouitio exeunti; at eo profitente ſuccedere in eos monaſterium, vtpote quod in vniuerſa profeſſi bona ſuccedit. Atque ita docet Francus *eo cap. beneficium num. finali.* quod intelligendum eſt, ſi monaſterium ſucceſſionis capax ſit, nec nouitius ille ante profeſſionem de illis diſpoſuerit, ſi enim ſit ſuccedendi incapax, ſuccedent venientes, ſicut in reliqua nouitij bona eos ſucceſſuros probauimus cap. præcedenti; quippe cùm hi fructus ſint vera nouitij bona, perinde ac de cæteris eius nouitij bonis iudicandum eſt. Si nouitius autem de illis ante profeſſionem diſpoſuerit, eius diſpoſitio ſeruanda erit, ſicut in reliquis bonis.

SVMMARIVM.

An nouitio conferri poſſit Epiſcopatus, aut regimen monaſterij, num. 20.
An nouitio conferri poſſit beneficium ſeculare vel habitum poſſit cum alio commutare? refertur quadam ſententia num. 21.
Explicatur ſententia authoris. 22.
An beneficium vacans tempore nouitiatus, ad quod nouitius habet ius, poſſit alteri conferri, cuius ſint fructus dum non confertur: n. 23.
Quid de beneficio regulari? & explicatur decretum Tridentini ſeſſ. 14. *cap.* 10 *de reformatione n.* 24.
An aliquando beneficia regularia dentur ſecularibus? n. 25.

20 QVÆSTIO vltima. An nouitio conferri poſſit beneficium Eccleſiaſticum: & cùm beneficium duplex ſit: alterum ſeculare; alterum regulare, de vtroque eſt diſputandum. Et quidem certum eſt, nouitium non poſſe ad aliquam monaſtici ordinis præfecturam eligi, nec ad id ſatis eſſe profeſſionem tacitam, ſed deſiderari expreſſam, aliàs irritum fore quod geſtum fuerit, poſſe autem eligi ad dignitatem Epiſcopalem tam in ſecularibus, quam in regularibus Eccleſiis, quippe vtrumque expreſſè deciditur, *cap. nullus. de elect. in* 6. & Priorissa, aut Abbatiſſa non poteſt eligi niſi expreſſè profeſſa ſit, vt expreſſè deciditur *cap. indemnitatibus, in princip. de electione, in* 6. Quod ſi opponatur *cap.* 2. *de teſtamento.* ex quo apertè deducitur, poſſe Abbatiſſam eſſe quæ non eſt expreſſè profeſſa; reſpondent Ioannes Andr. *eo cap.* 2. *num.* 4. Cardin. *numer.* 1. *oppoſ.* 1. Anton. *num.* 6. Anchar. *num.* 1. Abb. *ibi num.* 4. Imola *num.* 17. priores textus habere verum in prouiſione, quæ per electionem fit, quia de ea ſola expreſſè loquuntur, ſecus quando prouiſio fit non per electionem, ſed per collationem, vel poſtulationem, idem Selua *de beneficiis.* 3. *p. q.* 51. Barboſa *dicto cap.* 2. *num.* 4. *verſ. nota quod iſta.*

Difficultas autem eſt de aliis beneficiis ſecularibus. 21
Quidam cenſent ea non illi conferri : nam dubius ſtatu non promouetur ad militiam. *l. qui deliberatè.* 19 *ff. de liberali cauſa. & l. qui ſtatus. §. de re militari.* Cùm ergo ſtatus nouitij dubius ſit, an profeſſurus ſit, necne, nequit ad beneficium promoueri. Præterea, quia anſa daretur vt occaſione fruendi beneficio religionem deſereret. Hanc partem ſuſtinent Gloſſa *c. benefic. verb. conferendum. de regular. in* 6. & ibi Monachus *fin.* Dominicus *num.* 6. *verſ. in ea gloſſa ibi nullus.* Anchar. *num.* 2. Guillelmus de Montelabduno, vt eum refert Probus *additionibus ad Monach. eo cap. beneficium num. vltimo.* ipſúmque ſequitur idem Probus ibi addens, quamuis conferri non debeat, validam tamen fore collationem. Angelus *verb. nouitius num.* 25. & ibi Tabiena *quaſt. vltima.* Antonius Cucus *lib.* 3. *inſtitutionum maior. t.* 1. *numer.* 95. Tapia *authent. ingreſſi verb. ſua, cap.* 2. 2. *num.* 15. *in ultimo n.* 13. *in ſolut. ad* 5. Lælius Zecchius *de Repub. eccleſiaſtica, tit. de regular. cap.* 3. *n.* 10. Lancelot *inſtit. iuris can. lib.* 1. *tit. de regular. §. & ſi contigerit verb. conferendum.* Immo Anchar. & Guillelmus de Montealabduno ibi ſuſtinent, nec integrum eſſe nouitio beneficium proprium cum alio commutare.

Sed verius credo, poſſe conferri beneficium ſeculare 22
nouitio, quia adhuc eſt ſui iuris, & proprij habendi capax, nec alicubi reperitur interdicta huiuſmodi collatio. Textus enim pro contraria ſententia allegati ſolùm decidunt, eum, cuius ſtatus eſt dubius, an ſcilicet ſeruus, an potiùs liber ſit, non eſſe ad militiam promouendum, donec ſententia deciſum ſit, eum liberum eſſe; quæ quidem deciſio nihil ad rem facit, tum quia nihil diſponit de beneficio nec diſponere poteſt, cùm ſit iuris ciuilis; tum etiam quia ſtatus nouitij pro tunc non eſt dubius, ſed certus, cùm pro tunc conſtet eum eſſe liberum, ſuique iuris, & tantum dubium ſit, an propria ſponte ſit ſtatum mutaturus : nec ratio oppoſitæ ſententiæ neceſſitatem probat, ſed ſolùm eſſe conſilium, ac rationi conſonum, ne illi conferatur beneficium. Et ideo hanc partem tenent Francus *eo c. beneficium num.* 1. Paulus, & Lappus, quos refert, & ſequitur ipſe Francus, Tiraquel *de retract. lignager. gloſ.* 8. *§.* 1. *numero* 37. Azor. *tom.* 3 *inſtit. moral. lib.* 11. *cap.* 3. *quaſt.* 1. & fauet Nauarr. *lib.* 3. *conſ. tit. de voto in* 1. *edit. conſ. vltimo. num. vnico.* vbi dicit collationem beneficij factam ligato voto religionis antequam profiteatur, valere. Quare ſimili ratione poterit nouitius commutare beneficium habitum cum alio, cùm nullo iure illi interdicatur. Subdunt autem Francus, & Tiraquel. ibidem, nouitium acceptantem beneficium ſeculare ſimplex, cenſeri eo ipſo religioni renunciare; ſecus ſi acceptet curatum ſeculare tanquam religioſus, vtpote quod etiam regularibus conferri poteſt. Sed nullatenus hoc credo, exiſtimóque neutrum acceptando cenſeri religioni renunciare, quia neutrum eſt cum ſtatu nouitij incompatibile, & quamuis ſeculare ſimplex ſtare non poſſit cum ſtatu profeſſi, vacabit vtique per profeſſionem : at interim non eſt cur in nouitiatu perſeuerans illud retinere nequeat, vt ſi egrediatur, poſſideat illud in perpetuum; ſi autem profiteatur, vacet ſtatim.

Quod ſi teneamus priorem ſententiam, dicendum 23
neceſſariò eſt, ſi ad eiuſmodi beneficium vocetur nouitius ille, ſiue quia ſpecialiter vocatus eſt, ſiue quia vocatus eſt coniunctior ſanguine cum fundatore, & ille nouitius eſt talis, id beneficium nulli poſſe conferri, ſed expectandam eſſe illius nouitij profeſſionem, ſignato vicario interim ſeruituro cum congrua illius beneficij portione, quia nouitius ille adquiſiuit ius ad rem per eam nominationem: nunc eſt ab eo ſpoliandus

iure

Digitized by Google

iure in re, nec ad rem, vt probauimus num. 5. Quod ſi interim alij conferatur, erit collatio nulla, vt probauimus num. 8. Quod ſi quæras cuius ſint fructus reſidui: reſpondeo, cùm eo medio tempore id beneficium vacet, iudicandum eſt de fructibus illius, ac de fructibus beneficij vacantis qui quidem iure reſeruantur ſucceſſori, vt tradunt Speculator *tit. de diſpenſat. §. dicendum reſtat de diſpenſat. ſuper pluralitate beneficiorum num. 22.* Lambertinus *de iure patronatus lib. 2. part. 1. q. 3. art. 7. n. 2.* dicens eſſe innocentij, & omnium, Syluest. *verb. beneficium* Nauar. *lib. 5. conſ. in 1. edit. tit. de ſimonia. conſ. 15. n. 5. in 2. conſ. 70. n. 5.* Vnde infert Speculator; ſi quis malè obtinuit beneficium impetrata legitima collatione, fructus percepti erunt ſui, & licèt Nauar. loquatur quando beneficium vacat de iure, non enim de facto, quia aliquis poſſidet, ſed malè, & in eodem caſu loquitur Speculator, qui non eſt caſus noſter, quia hic vacat vtroque modo: at eadem eſt ratio, & ita Syluest. loquitur quando beneficium vacat, & Lambert. quando nemo poſſidet, & ſic vacat de iure & de facto, vel quando quis poſſidet mala fide, & ſic vacat de iure, licèt non de facto. Item quia peius eſt quando vacat de ſolo iure, cùm illi vnico poſſeſſori minùs fauendum ſit, quàm ſucceſſori, qui non deliquit, & conſtat ex *cap. ſæpè de elect. in 6.* vbi deciditur, fructus Eccleſiæ vacantis debere reſeruari futuro ſucceſſori, vel expendi in vtilitatem Eccleſiæ. Quare ſi in hoc beneficium ſuccedat nouitius religionem deſerens, erunt vtique ei reddendi, ſin autem eo profeſſo beneficium adhuc vacans alteri conferatur, illius quoque erunt fructus, vel in vtroque caſu poterunt in vtilitatem Eccleſiæ conuerti.

Tandem circa beneficium regulare Gloſſ. *in cap. beneficium. verb. conferendum.* & Lancelotus *inſt. iuris can. l. 1.*
24 *tit. de regular. in 6. §. & ſi contigerit verb. conferendum.* aſſerere videtur poſſe beneficium regulare conferri nouitio: cùm enim dixiſſent beneficium non poſſe conferri nouitio, ſubdunt id intelligendum de beneficio, cuius regulares ſunt incapaces. Cùm igitur ſolum ſint incapaces beneficij ſecularis, at regularis capaces ſint, ſentiunt clarè regulare poſſe cõferri nouitio. Sed Gloſſam reprobant Paulus, Lupus Dominicus, Francus, Azor. allegati n. 10. & 11. quippe nouitius beneficij regularis eſt incapax, vtpote quod ſolis profeſſis eſt conferendum. *Clement. quia regulares, de ſupplenda negligent. Prælat. & Clement. ne in agro §. ſanè Prioratus, de ſtatu monachorum.* Et hæc quidem ſententia veriſſima eſt ſtando in iure antiquiori: at iuxta decretum Trident. *ſeſſ. 24. de reformat. cap. 10.* poteſt dari beneficium regulare nondum profeſſis, immo his, qui habitum nondum ſuſcepere, modò habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere teneantur. Sic dicitur ibi, *regularia beneficia in titulum regularibus profeſſis prouideri conſueta, cùm per obitum aut reſignationem, vel aliàs illa in titulum obtinentes, vacare contigerit, religioſis tantùm illius ordinis, vel his, qui habitum omnino ſuſcipere, profeſſionem emittere teneantur, & non aliis ne veſtem lino lanaque contextam induant conferantur;* & ita congregatio Cardinalium declarauit, clericis ſecularibus poſſe conferri dicta beneficia regularia per ordinarios collatores inconſulto Papa, dummodo habitum ſuſcipere, & profeſſionem emittere omnino teneantur; quam declarationem refert Gonſalez *in regula 8. Cancell. gloſſ. 8. n. 78.* Quod quidem videtur intelligendum non quando ratione ſolius voti tenetur, quis ingredi aut in religione perſeuerare: hæc enim obligatio voti ſolum Deum reſpicit, & non forum externum, quod videtur petere Concilium; & ita credo intelligi, vt dentur eiuſmodi beneficia conuentione facta, vt beneficiarij illi teneantur intra certum tempus ad religionem tranſire ſicut & beneficia curata habebant eam conditionem tacitam, quando dantur non ſacerdotibus vt intra annum teneantur ad ſacerdotium promoueri. *cap. licèt canon. de elect. in 6.*

Inſuper ſolet beneficium regulare concedi à Pontifice clerico ſeculari in commodum ad certum tempus, intra quod religionem profiteatur, & ſequuta profeſſione illud habeat in titulum, vt teſtantur Stapbyleus *de litteris gratiæ* vbi de formis expectatiuarum *in form. 8. fine.* Lud. Gomez *regul. de infirmis reſignationibus q. 12. num. 2. & tractatu de expectatiuis. num. 71 fine* Couar. *cap. 2. n. 2. fin. de teſtam.* 25

CAPVT V.

Quid immutatum ſit per Tridentinum ſeſſ. 25. de regular. cap. 16 circa diſpoſitiones bonorum ad nouitios pertinentium ſiue donando, ſiue renunciando, aut aliter contrahendo, aut teſtando, & circa renunciationes beneficiorum Eccleſiaſticorum.

SVMMARIVM.

Quot quæſtiones ſint tractandæ? n. 1.

Non comprehenduntur in hoc decreto qui in ſeculo non intuitu ingreſſus in religionem renunciarunt. n. 2.

An comprehendantur in decreto Tridentini qui ante religionis ingreſſum bonis renunciarunt intuitu ingreſſus? refertur quædam ſententia. n. 3.

Explicatur ſententia authoris, & ſoluuntur contraria. n. 4.

An id decretum intelligatur de puellis ſolius educationis gratia exiſtentibus in monaſterio? n. 5.

An id decretum intelligatur de ſolis nouitiis minoribus ſexdecim annis? Refertur quædam ſententia, & ſententia authoris. n. 6. & 7.

An intelligatur de nouitiis cuiuſcumque ætatis, ita vt quacumque ætate poſſint renunciare ſeruata illa forma Tridentini. n. 8.

An intelligatur de nouitiis Societatis IESV? n. 9.

Quid ſi nouitij hi non renuncient iuxta normam conſtitutionum n. 10.

An poſſint hi nouitij dare aliquid Societati, vel deponere bona apud ipſam donec iis renuncient? n. 11.

TOtum hoc caput verſatur circa exponendum decretum Trident. *ſeſſ. 25 de regularib. c. 16.* ad explicandum quid in eo immutatum ſit circa ea, quæ iure communi diſpoſita erant circa nouitiorum de propriis bonis diſpoſitionem, quæ hactenus præcedentibus capitibus explicuimus. Decretum illud ſic ſe habet; *Nulla quoque renunciatio, aut obligatio antea facta etiam cum iuramento. vel in fauorem cuiuſcumque cauſæ piæ valeat, niſi cum licentia Epiſcopi ſiue eius vicarij fiat intra duos menſes proximos ante profeſſionem, ac non aliàs intelligatur effectum ſuum ſortiri, niſi ſequuta profeſſione, aliter verò facta etiamſi cum huius fauoris expreſſa renunciatione, etiam iurata, ſit irrita, & nullius effectus.* Circa quod decretum multæ, æquè quàm grauiſſimæ difficultates inſurgunt, & vt recto ordine procedatur, ad quadruplicẽ quæſtionem reducentur. Prima erit de perſonis, quibus hæc renunciatio interdicitur. Secunda, de renunciationibus, & obligationibus interdictis. Tertia de tempore quo incipiunt vim ſortiri renunciationes. Vltima, de ſolemnitatibus & aliis requiſitis in eis obſeruandis.

QVÆSTIO prima. Quæ perſonæ comprehendantur in eo Trident. decreto in qua quæſtione primò dubitari poteſt, an ſoli nouitij comprehendantur hoc decreto, an etiam ij, qui cauſa ingrediendi nouitiatum dum adhuc ſunt in ſeculo bonis renunciant. Conſultò dico, quando intuitu ingreſſus religionis: quia ſi quis non habens animum ingredi religionem, bonis renunciaſſet, aut quamcumque aliam donationem feciſſet, abſque dubio de ea donatione, aut renunciatione non loquitur decretum hoc Trident. cùm nullus religionis 2

Digitized by Google

reſpectus tum temporis habeatur. Et quamvis aliqui diſtinguant, vt Manuel. *quæſt. regular. tom. 2. q. 47. art. 8.* an longè ante ingreſſum facta ſit donatio, an paulo ante, diſtinctio pertinet ad præſumptionem fori externi; præſumitur enim facta intuitu ingreſſus quando paulo ante facta eſt, vt diximus ſuprà. At quod attinet ad forum conſcientiæ, ſolùm ſpectandum eſt, an ea donatio, & renunciatio facta ſit intuitu ingreſſus in religionem. Et exiſtimo eſſe omnino certum, quamvis renuncians habeat animum ingrediendi religionem, ſi non intuitu ingreſſus renunciauit; ſed animus ingrediendi nihil prorſus ad renunciationem contulit, quippe ea prorſus facienda erat, ſiue ingrederetur, ſiue non, non includi in eo decreto hanc renunciationem; quia Tridentinum noluit auferre libertatem renunciationum, quæ independenter ab ingreſſu religionis fiunt, cùm hæ nihil prorſus conferant ad libertatem egreſſus tempore nouitiatus, cui in eo decreto conſultum voluit: & ita Doctores allegandi num. ſequenti. Nam verè loquuntur expreſsè quando intuitu egreſſus renunciatio fit.

3 Difficultas ergo eò pertinet, quando renunciatio fit ante ingreſſum nouitiatus: at intuitu ingreſſus duplex eſt ſententia. Prior ſuſtinet hanc renunciationem comprehendi, & ſic fore irritam, vtpote quæ fit contra eius decreti formam præſcribentis, vt fiat ante duos profeſſionis proximos menſes. Ducitur primò, quia Concilium in vniuerſum loquitur de renunciatione facta ante profeſſionem, non reſtringendo ad factam tempore nouitiatus, finiſque illius decreti, qui eſt (vt dicemus num. 6.) ne impediatur libertas egreſſus nouitij timore quod non potietur omnibus ſuis bonis, quibus ſe intuitu ingreſſus ſpoliarat, æquè habet vim in hoc caſu, ac in renunciatione facta nouitiatus tempore. Secundò, quia lex pœnalis, & exorbitans extenditur ad alium caſum, quando, ſi ad illum non extenderetur, fruſtraretur *cap. ſi ciuitas, de ſententia excom. in 6.* vbi decernitur, interdictum ciuitatis extendi ad ſuburbia, & continentia ædificia, ne facilè ſententia interdicti eludatur, & Gloſſa final *cap. 2. de vſur. in 6.* communiter ibi recepta, vbi textum illum vſurariis teſtari interdicentem ait extendi quoque ad codicillos, qui largè teſtamenti nomine clauduntur, eo quod aliàs facilè ea probatio fruſtraretur. At paſſim ſuo fine defraudaretur hoc decretum, ſi ante ingreſſum in nouitiatum permitterentur renunciationes eius intuitu factæ: ergo id decretum, quantumcumque pœnale, & exorbitans, eſt ad has renunciationes extendendum. Et hæc ſententia eſt valdè probabilis, eámque ſuſtinent Nauar. *l. 3. conſ. in 2. edit. tit. de donat. toto conſ. 7. & 8. in 2. tit. de regular. toto conſ. 81. & 82.* Flaminius dicens ſic cenſuiſſe Congregationem Cardinalium, *de reſignat benefic. lib. 3. quæſt. 13. numer. 9.* Ruias *epitome ſucceſſionum cap. 7. num. 30. & 31.* Spino *ſpeculo teſtam gloſſ. 12. principal. num. 5.* Menochius *conſ. 388. n. 7. vol 4.* Azor. *tom. 1. inſt. moral lib. 13. cap. 9. quæſ. 2.* Emmanuel Sa *ſumma. verb religio n. 1.* Lælius Zecchius *de Repub. Eccleſiaſtica. tit. de regular. cap. 3. n. 10.* Ludouic. Lopez *lib. 2. de contractibus cap. 39. notabili 5.* Manuel *quæſt. regular. tom. 2. q. 47. art. 8.* Leonardus *lib. 2. de iuſt. c. 41. dub. 4. n. 40.* Cauallos *qq ſuis omnib. communibus. quæſt. 115. fine* Paulus Fuſcus *de viſitatione Epiſcoporum lib. 2. c. 18 num. 37.* Sorbus *in compendio priuilegiorum Mend. verb. nouitius in ſuis annot. pag. vltim verſ ſed ſi ordinationes vel renunciationes.* Egidius Benedictus *l. 1. part. 4. §. 8 n. 22. C. de ſacroſanct. Eccl.* quamvis concludat referri Congregationem Cardinalium cenſuiſſe oppoſitum; & ſi ita eſt, ait illi ſtandum. Molina *tom. 1. de iuſt. diſp. 149. col. 7. verſ. quod ad Eccleſiam attinet. & diſput. 139. col. 8. verſ. ambiget rurſus. & tom. 3. diſp. 604. n. 2.* atque Gotierr. *c. quamvis pactum. de pactis in 6. §. dum nuptui tradebatur, fine,* dubius manet vtra harum opinionum verior ſit.

Poſterior ſententia, cui tanquam probabiliori adhærean, ſuſtinet huiuſmodi renunciationem non comprehendi illo decreto & ſic eſſe validam. Ducor, quia in dubio textus eſt intelligendus iuxta rubricam, ſub qua conſtituitur, cùm vnuſquiſque textus congruis ſubdatur titulis. *l. ſi quid autem. §. ſi quid verò C. de veteri iure enucleando. & l. 1. §. quibus ſpecialiter. C. de nouo codice faciendo. & in proœmio Clementinarum. verſ. & licet ex diuerſitate.* Cùm ergo intelligentia huius textus dubia ſit, accipienda eſt ex rubrica, ſub qua conſtituitur, quæ eſt de regularibus: non ergo intelligitur de merè ſecularibus, quales ſunt qui in nouitiatum nondum ingreſſi ſunt. Nec obſtat, ſi dicas *ead. ſeſſ. 25. ſub ead. rubric. c. 17.* diſponere Tridentinum de examine volentium ingredi in nouitiatum, & ſic adhuc ſecularium, non ergo obſtat rubrica de regularibus, ſub qua decretum hoc *cap. 16* continetur, quominus intelligatur de nouitiatum ingreſſis, non (inquam) obſtat, immo potiùs inde argumentum deſumitur à ſpeciali, quando enim Tridentinum de non ingreſſis diſponere voluit, id explicuit. Cùm ergo in hoc decreto non explicuerit, ſignum eſt nihil decernere voluiſſe de non ingreſſis. Secundò, id probatur ex *c. 15. eiuſdem ſeſſ. 25.* cui continuatur decretum hoc *cap. 16.* per dictionem copulatiuam (*quoque*) ibi; *nulla quoque renunciatio* cuius natura eſt copulare ſequentia cum præcedentibus, argument. §. *Prætorum quoque Inſt. de iure naturali. & §. poſthumo Inſtitut. de legatis.* & pariformiter determinare, vt notatur *l 4. c. de impuber. & aliis ſubſtit.* Cùm ergo caput illud immediatè præcedens loquatur de nouitiis, de iiſdem intelligendum eſt decretum capitis ſubſequentis, idque denotant omnia verba contenta in eo decreto *cap. 16.* quæ quidem omnia apertiſſimè indicant ſermonem eſſe de nouitiis, ibi: *niſi fiat intra duos menſes proximos ante profeſſionem:* Et ibi: *finito tempore nouitiatus:* & ibi; *vt ante profeſſionem nouitij, vel nouitiæ.* Ex quibus omnibus conſtat, id decretum in tota illa ſerie de ſolis geſtis tempore nouitiatus ſermonem habere. At prohibita certo tempore, cenſentur reliquo permiſſa *l. Imperatores. ff. de poſtulando. l. ſtatu liberum. §. Stichum. ff. de legat. 1.* Tertiò, quia antequam renuncians ille ſit nouitius, eſt perſona merè ſecularis, & tractatur de bonorum temporalium renunciatione: non ergo de eo cenſetur aliquid diſponere Concilium, argum. *cap nouit de iudiciis & cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi* Quartò, quia decretum hoc eſt iuris communis correctorium, maximè dum vires iuramenti infirmat auferitque libertatem de propriis bonis diſponendi facultatem omni iure competentem: non ergo debet extendi de vno tempore ad aliud. Quintò, quia ſic declarauit Cardinalium Congregatio, vt referunt Paſſatellus, & Stephanus Gratianus ſtatim referendi. Sic autem ait Gratianus; an diſpoſitio c. 16 *ſeſſ. 25 in princ.* comprehendat illum etiam, qui habuit animum ingrediendi religionem, & adhuc in ſeculo exiſtit, & tamen acceptans, licèt habitum non ſuſceperit, donauit bona ſua matri non adhibitis ſolemnitatibus hoc capite requiſitis: Congregatio cenſuit non habere locum in renunciatione facta ante ſuſceptionem habitus. Tandem, quia non obſtant rationes prioris ſententiæ. Nam ad primam dico, manifeſtè id decretum loqui de nouitiis, vt ſatis probauimus; & quamvis finis ille reperiatur in his volentibus ingredi: at verba prohibitionis illis adaptari nequeunt, cùm ferè expreſſa ſint de nouitiis, qui quidem ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, & proinde ſubiectæ legibus Eccleſiaſticis quoad bonorum diſpoſitionem, & proinde non debet extendi ad perſonas ſeculares, quales ſunt nondum ingreſſi. Quod ſi ratio contraria efficax eſſet idem probaret de renunciatione facta non intuitu ingreſſus religionis: ſimiliter enim impedit libertatem egreſſus. Ad 2. dic, eam doctrinam accipiendam eſſe quando ea, ad quæ fit extenſio, comprehendi poſſunt commodè

ſub

ſub verbis prohibitionis, vt ſuburbia comprehendũtur ſub ciuitatis nomine, & codicillis ſub nomine teſtamenti: at nondum ingreſſi in nouitiatum minimè comprehendi poſſunt ſub nouitiorum nomine, quippe illi ſunt omnino perſonæ ſeculares iuriſdictionique temporali ſubiectæ; at hi ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, legibuſque Eccleſiaſticis quoad diſpoſitionem etiam bonorum temporalium gubernantur. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Mandoſius *conſ.*12. *num.*8. *&* 9. *vol.*1. Paſſarellus, dicens ita ſibi reſpondiſſe Congregationem Cardinalium *in priuilegijs Minorum. c.*37. Caualcanus *deciſ.*11.*n.*113.*part.*3. Velaſcus *de partitionib.c.*16. *numero* 11.*&* 23. Manuel *quæſt. regular.tom.*2.*quæſt.*16. *art.*1. Vega *tom.*1.*ſummæ cap.*98.*caſu* 4.*&* 2.*tom.cap.*50. *caſu* 3. Confectius *in priuileg. Mendicantium*, notabilibus poſitis poſt Bullas Apoſtolicas *tit.*13.*c.*12.*fin.&* 13 Coſta *de remedijs ſubſidiariis remedio* 81. *fine* Stephan. Gratian *in deci. Rota* Marchez *tota deciſ.*37.*p.*1.& hanc dicit eſſe probabilem Nauarr.*lib.*3.*conſ.in* 1.*edit tit. de donat.conſ.*3.*n.*1.*in* 2.*tit.de regular.conſ.*81. *n.*1. & (vt refert Manuel *quæſt.regular.tom* 2.*quæſt* 47.*art.*8.) ita iudicatum fuit in prætoriis, multique viri docti ita cenſent huiuſque ſententiæ eſt aperte Caſtillo *de vſufruct. lib.*1.*cap.*65.*num.*7. vbi cùm ſentiat decretum hoc Tridentini includere nomine renunciationis, & obligationis teſtamentum, ait tamen de teſtamento tempore nouitiatus facto, non autem de facto antea, & in hoc Regio Granatenſi prætorio hoc anno lite vtrinque agitata ſic pronunciatum eſt per ſex regios iudices, nemine eorum diſcrepante.

5 Manifeſtum autem eſt eo decreto non comprehendi puellas quæ educationis, ſolius inſtitutionis gratia in monaſteria recipiuntur, quia nec ſunt nouitiæ, nec decretum Tridentini de illis agit, quod ex ſe manifeſtum eſt, & tradit Azor *tom.*1 *inſt.moral.lib.*13.*cap.*9. *quæſt.*2.

6 Secundò dubitatur circa idem decretum, an intelligatur de omnibus nouitiis, an de ſolis minoribus ſexdecim annis. Quidam exiſtimant intelligi de ſolis minoribus ſexdecim annis, atque ita nouitios hanc ætatem excedentes poſſe quandocumque liberè de ſuis bonis diſponere Ducuntur, quod decretum hoc *c.* 16 incipit continuando cum cap. præcedenti per dictionem (*quoque*) ibi; *nulla quoque renunciatio antea facta*: cuius natura eſt continuare, & pariformiter determinare, vt diximus num 4. Cùm ergo capite præcedenti decreuiſſet Concilium nullam profeſſionem validam fore emiſſam ante decimum ſextum annum, caput hoc continuans deciſionem cum decreto capitis præcedentis, decernenſque nullam renunciationem antea factam validam fore, intelligendum quoque eſt de renunciatione facta ante decimum-ſextum ætatis annum. Ita docent Menochius *de arbitrariis lib.*2.*centuria* 5. *caſu* 43. *n.*8. & innuit Lælius Zecchius *de Repub. Eccl.tit.de regular.cap* 3. *num.*14. *limit.*8. dicit enim non valere renunciationem factam ante ſexdecim ætatis annos, niſi fiat iuxta normam Tridentini.

Sed omninò tenendum eſt, decretum hoc loqui de nouitiis etiam maioribus ſexdecim annis: probaturque retorquendo rationem in Doctores contrarios, quippe in eo cap.15. præcedenti duo decreta ſunt: alterum, ne valeat profeſſio ante decimum-ſextum ætatis annum, alterum, ne valeat, niſi integro nouitiatus anno expleto, ſubdens profeſſionem ante eam ætatem, & annum nouitiatus factam fore nullam. Cùm ergo deciſio huius capitis cum illa continuerit, duo enim determinare debet: alterum, ne renunciatio valeat ante decimum-ſextum annum: alterum, ne valeat ante tempus nouitiatus in eo decreto præſcriptum; atque ita tantum abeſt, vt ea ratio probet nouitios minores ſexdecim annis indigere ſolemnitate ibi præſcripta, vt potiùs probet minores nec cum ſolemnitate illa validè renunciare: ſed duo ibi peti, prius, vt renuncians ſit maior ſexdecim annis: poſterius, vt renunciet bimeſtri profeſſioni proximo, & cum aliis ſolemnitatibus ibi poſitis. Sed quia hæc ratio amplius probat, quàm veritas ſe habeat, melius explicabitur num ſequenti in quo conſiſtat hæc continuatio, & manebit ſoluta ratio contraria. Præterea, quia ratio decreti huius fuit (vt explicatur *eodem cap.* 16. *fin.*) vt conſulatur libertati nouitij egredi volentis, ne ea occaſione diſcedere nequeat, quod totam, vel maiorem ſubſtantiæ ſuæ partem donarit, nec facilè eam recuperare valeat. Quæ ratio æque militat in maioribus ſexdecim annis: & cùm ratio ſit omnino ſimilis, par quoque diſpoſitio eſſe debet. *l illud ff.ad l Aquiliam.& c.tranſacto de conſtit.* Et ideo hanc ſententiam ſuſtinet Cenedo *in ſuis collectaneis, collect.*50 *in decretum n.*3. Gutierr.*q.canonicis. lib.*2. *cap.*1.*num.*34. Velaſcus *de partit.cap.*16. *num.*27. Morquechus *de diuiſ bonorum lib.*4.*c.*5.*à num.*34. Manuel.2. *tomo ſumma cap.*7.*num.*7.*& quæſt.regul.tom.*2. *quæſt.*47. *artic* 11.

Sed apparentiùs poſſet aliquis exiſtimare, exigi in eo decreto, vt renunciatio nouitij valeat, eum eſſe maiorem ſexdecim annis: atque ita ſi minor ſit non valere, quamvis ſeruentur ſolemnitates in eo præſcriptæ. Quod probat ratio 1.num. præcedenti deducta ex continuatione cum præcedenti. Verùm exiſtimo eam ætatem non deſiderari, ſed deſiderari, & ſufficere nouitium expleuiſſe quindecim ætatis annos cum decem vlterioribus menſibus. Ducor, quia ſi id decretum petere vellet ſexdecim annos expletos ad hanc renunciationem, id vtique expreſſiſſet, ſicut cap. præcedenti expreſſerat eos ad valorem profeſſionis exigi, nec rem tam grauem ita obſcuram reliquiſſet. Inſuper quia cùm petat renunciationem fieri bimeſtri profeſſioni proximo, nec ætatem renunciationis præſcribat, eam ſolam tanquam neceſſariam petere videtur in qua poſt bimeſtre poteſt profeſſio emitti. Hæc autem eſt ætas quindecim annorum cum decem vlterioribus menſibus, cùm bimeſtre deficiat ad ſexdecim annos petitos ad profeſſionis valorem: ergo hæc ætas eſt neceſſaria & ſufficit ad renunciationis valorem ſeruatis aliis ſolemnitatibus in eo decreto petitis. Quare continuatio huius decreti cum præcedenti in eo conſiſtit, vt ſicut nulla eſt profeſſio ſine ſolemnitate illius *cap.* 15. vt ſic nulla ſit renunciatio ſine ſolemnitate contenta in hoc decreto *c.*16 & illa verba; *nulla quoque renunciatione antea facta*, id ſolùm volunt, vt renunciatio ante profeſſionem facta de qua habitus erat ſermo in cap. præced. nullo modo valeat ſine ſolemnitate præſcripta *eo c.*16 nec oportet in omnibus ſeruari continuationem, & pariformitet in decreti continuatis. 7

Vltimò dubitatur circa idem decretum, an intelligendũ ſit de nouitiis quoque Societatis IESV, ita vt nequeat renunciare in fauorem Societatis, vel alterius, niſi ſeruata ea forma. Et breuiter reſpondeo, in iis minimè habere locum id decretum, & ſic poſſe eos renunciare bonis in fauorem Societatis, vel cuiuſcunque non ſeruata ea forma, nec expectato bimeſtri ante profeſſionem, vel ante vota biennij. Probatur, quia Trident. *eodem cap.* 16. duo ſtatuit: prius, ne hæc renunciatio fiat ante bimeſtre proximum profeſſioni: poſterius, vt finito tempore nouitiatus admittantur nouitij ad profeſſionem, aut à monaſterio eiiciantur; & ſtatim ſubdit hæc verba. *Per hæc tamen ſancta Synodus non intendit aliquid innouare, aut prohibere, quin religio clericorum Societatis* IESV *iuxta pium illorum inſtitutum à ſancta Sede Apoſtolica, approbatum, Domino, & eius Eccleſia inſeruire poſſit.* Vbi cùm dicat in plurali, *per hæc* debet illud referri ad duo prædicta, nempe, ad profeſſionem ſolemnem faciendam immediatè poſt nouitiatum, & renunciationem non aliter faciendam, quàm ibi præſcribitur. Nec eſt maior ratio, cur illa verba potiùs refe- 8

reſpectus tum temporis habeatur. Et quamvis aliqui diſtinguant, vt Manuel. *quæſt. regular. tom. 2. q. 47. art. 8.* an longè ante ingreſſum facta ſit donatio, an paulo ante, diſtinctio pertinet ad præſumptionem fori externi; præſumitur enim facta intuitu ingreſſus quando paulo ante facta eſt, vt diximus ſuprà. At quod attinet ad formam conſcientiæ, ſolùm ſpectandum eſt, an ea donatio, & renunciatio facta ſit intuitu ingreſſus in religionem. Et exiſtimo eſſe omnino certum, quamvis renuncians habeat animum ingrediendi religionem, ſi non intuitu ingreſſus renunciauit; ſed animus ingrediendi nihil prorſus ad renunciationem contulit, quippe ea prorſus facienda erat ſiue ingrederetur, ſiue non, non includi in eo decreto hanc renunciationem; quia Tridentinum noluit auferre libertatem renunciationum, quæ independenter ab ingreſſu religionis fiunt, cùm hæ nihil prorſus conferant ad libertatem egreſſus tempore nouitiatus, cui in eo decreto conſultum voluit: & ita Doctores allegandi num. ſequenti. Nam verè loquuntur expreſsè quando intuitu egreſſus renunciatio fit.

3 Difficultas ergo eò pertinet, quando renunciatio fit ante ingreſſum nouitiatus: at intuitu ingreſſus duplex eſt ſententia. Prior ſuſtinet hanc renunciationem comprehendi, & ſic fore irritam, vtpote quæ fit contra eius decreti formam præſcribentis, vt fiat ante duos profeſſionis proximos menſes. Ducitur primò, quia Concilium in vniuerſum loquitur de renunciatione facta ante profeſſionem, non reſtringendo ad factam tempore nouitiatus, finiſque illius decreti, qui eſt (vt dicemus num. 6.) ne impediatur libertas egreſſus nouitij timore quod non potietur omnibus ſuis bonis, quibus ſe intuitu ingreſſus ſpoliarat, æquè habet vim in hoc caſu, ac in renunciatione facta nouitiatus tempore. Secundò, quia lex pœnalis, & exorbitans extenditur ad alium caſum, quando, ſi ad illum non extenderetur, fruſtraretur, *cap. ſi ciuitas, de ſententia excom. in 6.* vbi decernitur, interdictum ciuitatis extendi ad ſuburbia, & continentia ædificia, ne facile ſententia interdicti eludatur, & Gloſſæ final *cap. 1. de vſur. in 6.* communiter ibi recepta, vbi textum illum vſurariis teſtari interdicentem ait extendi quoque ad codicillos, qui largè teſtamenti nomine clauduntur, eo quod aliàs facile ea probatio fruſtraretur. At paſſim ſuo fine defraudaretur hoc decretum, ſi ante ingreſſum in nouitiatum permitterentur renunciationes eius intuitu factæ: ergo id decretum, quantumcumque pœnale, & exorbitans, eſt ad has renunciationes extendendum. Et hæc ſententia eſt valdè probabilis, eámque ſuſtinent Nauar. *l. 3. conſ. in 1. edit. tit. de donat. toto conſ. 7. & 8. in 2. tit. de regular. toto conſ. 81. & 82.* Flaminius dicens ſic cenſuiſſe Congregationem Cardinalium, *de reſignat. benefic. lib. 3. quæſt. 13. numer. 9.* Roias *epitome ſucceſſionum cap. 7. num. 30. & 31.* Spino *ſpeculo teſtam. gloſſ. 12. principal. num. 5.* Menochius *conſ. 388. n. 7. vol. 4.* Azor *tom. 1. inſt. moral. lib. 13. cap. 9. quæſt. 2.* Emmanuel Sa *ſumma verb. religio n. 5.* Lælius Zecchius *de Repub. Eccleſiaſtica tit. de regular. cap. 3. n. 10.* Ludouic. Lopez *lib. 2. de contractibus cap. 39. notabili 5.* Manuel *quæſt. regular. tom. 2. q. 47. art. 8.* Leonardus *lib. 2. de iuſt. c. 41. dub. 4. n. 40.* Cauallos *qq. ſuis omnib. communibus. quæſt. 115. fine* Paulus Fuſcus *de viſitatione Epiſcoporum lib. 2. c. 18. num. 37.* Sorbus *in compendio priuilegiorum Mend. verb. nouitius in ſuis annot. pag. vltim. verſ. ſed ſi ordinationes vel renunciationes.* Egidius Benedictus *l. 5. part. 4. §. 2. n. 23. C. de ſacroſanct. Eccl.* quamvis concludat referri Congregationem Cardinalium cenſuiſſe oppoſitum; & ſi ita eſt, ait illi ſtandum. Molina *tom. 1. de iuſt. diſp. 149. col. 7. verſ. quod ad Eccleſiam attinet. & diſput. 139. col. 8. verſ. ambiget rurſus. & tom. 3. diſp. 604. n. 2.* atque Gutierr. *c. quamvis pactum. de pactis in 6. §. dum nuptui tradebatur, fine.* dubius manet vtra harum opinionum verior ſit.

Poſterior ſententia, cui tanquam probabiliori adhæreo, ſuſtinet huiuſmodi renunciationem non comprehendi illo decreto & ſic eſſe validam. Ducor, quia in dubio textus eſt intelligendus iuxta rubricam, ſub qua conſtituitur, cùm vnuſquiſque textus congruis ſubdatur titulis. *l. ſi quid autem. §. ſi quid verò C. de veteri iure enucleando. & l. 1. §. quibus ſpecialiter. C. de nouo codice faciendo. & in proœmio Clementinarum. verſ. & licet ex diuerſitate.* Cùm ergo intelligentia huius textus dubia ſit, accipienda eſt ex rubrica, ſub qua conſtituitur, quæ eſt de regularibus: non ergo intelligitur de merè ſecularibus, quales ſunt qui in nouitiatum nondum ingreſſi ſunt. Nec obſtat, ſi dicas *ead. ſeſſ. 25. ſub ead. rubric. c. 15.* diſponere Tridentinum de examine volentium ingredi in nouitiatum, & ſic adhuc ſecularium; non ergo obſtat rubrica de regularibus, ſub qua decretum hoc *cap. 16* continetur, quominus intelligatur de nouitiatum ingreſſis, non (inquam) obſtat, immo potiùs inde argumentum deſumitur à ſpeciali, quando enim Tridentinum de non ingreſſis diſponere voluit, id explicuit. Cùm ergo in hoc decreto non explicuerit, ſignum eſt nihil decernere voluiſſe de non ingreſſis. Secundò, id probatur ex *c. 15. einſdem ſeſſ. 25.* cui continuatur decretum hoc *cap. 16.* per dictionem copulatiuam (*quoque*) ibi; *nulla quoque renunciatio* cuius natura eſt copulare ſequentia cum præcedentibus, argument. §. *Prætorum quoque Inſt. de iure naturali. & §. poſthumo Inſtitut. de legatis.* & pariformiter determinatur, vt notatur *l. 4. C. de impuber. & aliis ſubſtit.* Cùm ergo caput illud immediatè præcedens loquatur de nouitiis, de eiſdem intelligendum eſt decretum capitis ſubſequentis, idque denotant omnia verba contenta in eo decreto *cap. 16.* quæ quidem omnia apertiſſimè indicant ſermonem eſſe de nouitiis, ibi: *niſi fiat intra duos menſes proximos ante profeſſionem:* Et ibi: *finito tempore nouitiatus:* & ibi; *ne ante profeſſionem nouitij, vel nouitia.* Ex quibus omnibus conſtat, id decretum in tota illa ſerie de ſolis geſtis tempore nouitiatus ſermonem habere. At prohibita certo tempore, cenſentur reliquo permiſſa. *l. Imperatores. ff. de poſtulando. l. ſtatu liberum. §. Stichum. ff. de legat. 1.* Tertiò, quia antequam renuncians ille ſit nouitius, eſt perſona merè ſecularis, & tractatur de bonorum temporalium renunciatione: non ergo de eo cenſetur aliquid diſponere Concilium, argum. *cap. nouit de iudiciis & cap. per venerabilem, qui filij ſint legitimi* Quartò, quia decretum hoc eſt iuris communis correctorium, maximè dum vires iuramenti infirmat aufertque liberam de propriis bonis diſponendi facultatem omni iure competentem: non ergo debet extendi de vno tempore ad aliud. Quintò, quia ſic declarauit Cardinalium Congregatio, vt referunt Paſſarellus, & Stephanus Gratianus ſtatim referendi. Sic autem ait Gratianus, an diſpoſitio *c. 16. ſeſſ. 25 in princ.* comprehendat illum etiam, qui habuit animum ingrediendi religionem, & adhuc in ſeculo exiſtit, & tamen acceptatus, licèt habitum non ſuſceperit, donauit bona ſua matri non adhibitis ſolemnitatibus hoc capite requiſitis: Congregatio cenſuit non habere locum in renunciatione facta ante ſuſceptionem habitus. Tandem, quia non obſtant rationes prioris ſententiæ. Nam ad primam dico, manifeſtè id decretum loqui de nouitiis, vt ſatis probauimus; & quamvis finis ille reperiatur in his volentibus ingredi: at verba prohibitionis illis adaptari nequeunt, cùm ferè expreſſa ſint de nouitiis, qui quidem ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, & proinde ſubiectæ legibus Eccleſiaſticis quoad bonorum diſpoſitionem, & proinde non debet extendi ad perſonas ſeculares, quales ſunt nondum ingreſſi. Quod ſi ratio contraria efficax eſſet idem probaret de renunciatione facta non intuitu ingreſſus religionis: ſimiliter enim impedit libertatem egreſſus. Ad 2. dic, eam doctrinam accipiendam eſſe quando ea, ad quæ fit extenſio, comprehendi poſſunt commodè 4

ſub

ſub verbis prohibitionis, vt ſuburbia comprehendun- tur ſub ciuitatis nomine, & codicillis ſub nomine teſtamenti: at nondum ingreſſi in nouitiatum minimè comprehendi poſſunt ſub nouitiorum nomine, quippe illi ſunt omnino perſonæ ſeculares iuriſdictionique témporali ſubiectæ; at hi ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, legibuſque Eccleſiaſticis quoad diſpoſitionem etiam bonorum temporalium gubernantur. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Mandoſius *conſ.* 12. *num.* 8. *&* 9. *vol.* 1. Paſſarellus, dicens ita ſibi reſpondiſſe Congregationem Cardinalium *in priuilegijs Minorum. c.* 37. Caualcanus *deciſ.* 11. *n.* 113. *part.* 3. Velaſcos *de partitionib. c.* 16. *numero* 21. *&* 23. Manuel *quæſt. regular. tom.* 2. *quæſt.* 16. *art.* 1. Vega *tom.* 1. *ſumma cap.* 91. *caſu* 4. *&* 2. *tom. cap.* 50. *caſu* 3 Confectius *in priuileg. Mendicantium*, notabilibus poſitis poſt Bullas Apoſtolicas *tit.* 13. *c.* 2. *fin. &* 13 Coſta *de remedijs ſubſidiariis remedio* 81. *fine* Stephan. Gratian *in deci. Rota* Marchez *tota deciſ.* 37. *p.* 2. & hanc dicit eſſe probabilem Nauarr. *lib.* 3. *conſ. in* 1. *edit tit. de donat. conſ.* 3. *n.* 1. *in* 2. *tit. de regular. conſ.* 81. *n.* 1. & (vt refert Manuel *quæſt. regular. tom* 2. *quæſt.* 47. *art.* 8.) ita iudicatum fuit in prætoriis, multique viri docti ita cenſent huiuſque ſententiæ eſt apertè Caſtillo *de vſufruct. lib.* 1. *cap.* 65. *num.* 7. vbi cùm ſentiat decretum hoc Tridentini includere nomine renunciationis, & obligationis teſtamentum, ait tamen de teſtamento tempore nouitiatus facto, non autem de facto antea, & in hoc Regio Granatenſi prætorio hoc anno lite vtrinque agitata ſic pronunciatum eſt per ſex regios iudices, nemine eorum diſcrepante.

5 Manifeſtum autem eſt eo decreto non comprehendi puellas quæ educationis, ſolius inſtitutionis gratia in monaſteria recipiuntur, quia nec ſunt nouitiæ, nec decretum Tridentini de illis agit, quod ex ſe manifeſtum eſt, & tradit Azor *tom.* 1 *inſt. moral. lib.* 13. *cap.* 9. *quæſt.* 2.

6 Secundò dubitatur circa idem decretum, an intelligatur de omnibus nouitiis, an de ſolis minoribus ſexdecim annis. Quidam exiſtimant intelligi de ſolis minoribus ſexdecim annis, atque ita nouitios hanc ætatem excedentes poſſe quandocunque liberè de ſuis bonis diſponere Ducuntur, quod decretum hoc *c.* 6. incipit continuando cum cap. præcedenti per dictionem (*quoque*) ibi; *nulla quoque renunciatio antea facta:* cuius natura eſt continuare, & pariformiter determinare, vt diximus num 4. Cùm ergo capite præcedenti decreuiſſet Concilium nullam profeſſionem validam fore emiſſam ante decimum ſextum annum, caput hoc continuans deciſionem cum decreto capitis præcedentis, decernénſque nullam renunciationem antea factam validam fore, intelligendum quoque eſt de renunciatione facta ante decimum-ſextum ætatis annum. Ita docent Menochius *de arbitrariis lib.* 2. *centuria* 5. *caſu* 45. *n.* 8. & innuit Lælius Zecchius *de Repub. Eccl. tit. de regular. cap* 3. *num.* 14. *limit.* 8. dicit enim non valere renunciationem factam ante ſexdecim ætatis annos, niſi fiat iuxta normam Tridentini.

Sed omninò tenendum eſt, decretum hoc loqui de nouitiis etiam maioribus ſexdecim annis: probaturque retorquendo rationem in Doctores contrarios, quippe in eo cap. 15. præcedenti duo decreta ſunt: alterum, ne valeat profeſſio ante decimum-ſextum ætatis annum, alterum, ne valeat, niſi integro nouitiatus anno expleto, ſubdens profeſſionem ante eam ætatem, & annum nouitiatus factam fore nullam. Cùm ergo deciſio huius capitis cum illa continuerit, duo enim determinare debet: alterum, ne renunciatio valeat ante decimum-ſextum annum: alterum, ne valeat ante tempus nouitiatus in eo decreto præſcriptum; atque ita tantum abeſt, vt ea ratio probet nouitios minores ſexdecim annis indigere ſolemnitate ibi præſcripta, vt potiùs probet minores nec cum ſolemnitate illa validè renunciare: ſed duo ibi peti, prius, vt renuncians ſit maior ſexdecim annis: poſterius, vt renunciet bimeſtri profeſſioni proximo, & cum aliis ſolemnitatibus ibi poſitis. Sed quia hæc ratio amplius probat, quàm veritas ſe habeat, melius explicabitur num ſequenti in quo conſiſtat hæc continuatio, & manebit ſoluta ratio contraria. Præterea, quia ratio decreti huius fuit (vt explicatur *eodem cap.* 16. *fin.*) vt conſulatur libertati nouitij egredi volentis, ne ea occaſione diſcedere nequeat, quod totam, vel maiorem ſubſtantiæ ſuæ partem donarit, nec facilè eam recuperare valeat. Quæ ratio æque militat in maioribus ſexdecim annis: & cùm ratio ſit omnino ſimilis, par quoque diſpoſitio eſſe debet. *l. illud ff. ad l. Aquiliam. & c. tranſacto de conſtit.* Et ideo hanc ſententiam ſuſtinet Cenedo *in ſuis collectaneis, collect.* 50 *in decretum n.* 5. Gutierr. *q. canonicis. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 34. Velaſcus *de partit. cap.* 16. *num.* 27. Morquechus *de diuiſ bonorum. lib.* 4. *c.* 5. *à num.* 34. Manuel. 2. *tomo ſumma cap.* 7. *num.* 7. *& quæſt. regul. tom.* 2. *quæſt.* 47. *artic* 12.

Sed apparentiùs poſſet aliquis exiſtimare, exigi in eo decreto, vt renunciatio nouitij valeat, eum eſſe maiorem ſexdecim annis: atque ita ſi minor ſit non valere, quamvis ſeruentur ſolemnitates in eo præſcriptæ. Quod probat ratio 1. num. præcedenti deducta, ex continuatione cum præcedenti. Verùm exiſtimo eam ætatem non deſiderari, ſed deſiderari, & ſufficere nouitium expleuiſſe quindecim ætatis annos cum decem vlterioribus menſibus. Ducor, quia ſi id decretum petere vellet ſexdecim annos expletos ad hanc renunciationem, id vtique expreſſiſſet, ſicut cap. præcedenti expreſſerat eos ad valorem profeſſionis exigi, nec rem tam grauem ita obſcuram reliquiſſet. Inſuper quia cùm petat renunciationem fieri bimeſtri profeſſioni proximo, nec ætatem renunciationis præſcribat, eam ſolam tanquam neceſſariam petere videtur in qua poſt bimeſtre poteſt profeſſio emitti. Hæc autem eſt ætas quindecim annorum cum decem vlterioribus menſibus, cùm bimeſtre deficiat ad ſexdecim annos petitos ad profeſſionis valorem: ergo hæc ætas eſt neceſſaria & ſufficit ad renunciationis valorem ſeruatis aliis ſolemnitatibus in eo decreto petitis. Quare continuatio huius decreti cum præcedenti in eo conſiſtit, vt ſicut nulla eſt profeſſio ſine ſolemnitate illius *cap.* 15. vt ſic nulla ſit renunciatio ſine ſolemnitate contenta in hoc decreto *c.* 16 & illa verba; *nulla quoque renunciatione antea facta*, id ſolùm volunt, vt renunciatio ante profeſſionem facta de qua habitus erat ſermo in cap. præced. nullo modo valeat ſine ſolemnitate præſcripta *eo c.* 16 nec oportet in omnibus ſeruari continuationem, & pariformiter in decreti continuatis. 7

Vltimò dubitatur circa idem decretum, an intelligendũ ſit de nouitiis quoque Societatis IESV, ita vt nequeat renunciare in fauorem Societatis, vel alterius, niſi ſeruata ea forma. Et breuiter reſpondeo, in iis minimè habere locum id decretum, & ſic poſſe eos renunciare bonis in fauorem Societatis, vel cuiuſcunque non ſeruata ea forma, nec expectato bimeſtri ante profeſſionem, vel ante vota biennij. Probatur, quia Trident. *eodem cap.* 16. duo ſtatuit: prius, ne hæc renunciatio fiat ante bimeſtre proximum profeſſioni: poſterius, vt finito tempore nouitiatus admittantur nouitij ad profeſſionem, aut à monaſterio eiiciantur; & ſtatim ſubdit hæc verba. *Per hac tamen ſancta Synodus non intendit aliquid innouare, aut prohibere, quin religio clericorum Societatis* IESV *iuxta pium illorum inſtitutum à ſancta Sede Apoſtolica, approbatum, Domino, & eius Eccleſiæ inſeruire poſſit.* Vbi cùm dicat in plurali, *per hac* debet illud referri ad duo prædicta, nempe, ad profeſſionem ſolemnem faciendam immediatè poſt nouitiatum, & renunciationem non aliter faciendam, quàm ibi præſcribitur. Nec eſt maior ratio, cur illa verba potiùs referantur 8

rantur ad profeſſionem,quàm ad renunciationem,cùm in vtroque caſu diſponant contrarium noſtræ conſtitutiones,quæ omnino ibi per id decretum approbantur. Secundò, quia ſic declarauit Pius V. viuæ vocis oraculo,& refertur in compendio noſtrorum priuilegiorum,*verb.Concilium,num.2.*Tertiò, quia poſt Trident. Decretum ſunt approbatæ conſtitutiones Societatis Iesv à Gregorio XIII. in ſua Extrauag. *Aſcendente*, & poſtea in alia Extrauag à Greg.XIV.& & nouiſſimè in alia à Paulo V. & Gregorius XIII. fecit mentionem promiſſionis, quam emittunt nouitij Societatis in ipſo ingreſſu renunciandi bonis quandocumque poſt priorem nouitiatus annum eis fuerit à ſuperiore iniunctum;& concludit in Extrauaganti ſic. *Conſtituens quoque,ac ſtatuta,& decreta quæcumque,ac ſi ad verbum præſentibus insererentur pro expreſſis habentes,tenore præſentium approbamus, & confirmamus.* Tandem,quia ita ſemper obſeruauit Societas Iesv poſt Trid. conſuetudo autem eſt optima legis interpres *cap.cum dilectus, de conſuetud.* & eſto obligaſſet id decretum, ſat eſſet prædicta conſuetudo, vt tanquam non receptum, aut abrogatum modò non obligaret. Atque ita hanc partem ſuſtinent Manuel *quaſt.regular.2 tom. quaſt.47. art.vltim.*dicens ſic conſuluiſſe doctiſſimos Theologos, ac Iuriſperitos, & ſententia iudicis pronunciatum; & ita refert declaratum à Cardinalibus Molina *tom.1. de iuſt diſput.39.col.7.verſ.antequam in fine.* Emanuel Sà *ſumma verb.religio.numer.5.*Leonardus *lib.2.de iuſt. c. 41, dub.4.n.41.*

10 Sed adhuc circa hoc reſtat duplex difficultas. Prior eſt, an hoc ſit verum, quamvis renunciatio non fiat iuxta normam conſtitutionum Societatis Iesv: Verbi gratiâ conſtitutiones Societatis præſcribunt,ſi ſtatim ob aliquas cauſas iuſtas renunciatio non fiat, eam faciendam quandocumque per ſuperiorem iniunctum fuerit, poſt primum nouitiatus annum, atque in opera pia vt conſtat *in examine.cap 4.§.2.* Damus ergo, ingreſſurum in nouitiatum Societatis Iesv renunciare bonia ante ingreſſum, vel poſt ingreſſum renunciare abſque ſuperioris licentia, & in opera prophana, quod manifeſtè aduerſatur conſtitutionibus, dubitatur an prædicta renunciatio valida ſit. Videtur enim irrita, quia Tridentinum in eo decreto tantùm profitetur ſe nolle contrauenire inſtituto Societatis Iesv, & ideo ſolam renunciationem nouitiorum iuxta prædictum Inſtitutum factam videtur non irritare; cùm ergo hæc non ſit facta iuxta eius inſtitutum, nec in ea ſeruetur prædicti decreti ſolemnitas, videtur irrita. Sed credo fore validam, quia mens dicti decreti fuit in eo minimè comprehendere nouitios Societatis Iesv, quippe id ſeruare non poſſent, non contraueniendo ſuis conſtitutionibus, quas omnino ſeruari vult Concilium. Cùm ergo in decreto non comprehendantur, qualitercumque renuncient, etiam contraueniendo conſtitutionibus renunciatio non redderur irrita defectu ſolemnitatis petitæ in Tridentino. Et ita clare ſenſit Leonardus num. præcedenti allegatus: ait enim poſſe hos nouitios ante ingreſſum in nouitiatum diſponere in quaſcumque cauſas, cùm tamen paulo ante idemmet ſenſerit per decretum hoc Tridentini irritari renunciationes ante ingreſſum in nouiciatum factas eius intuitu.

11 Poſtea difficultas eſt an poſſit Societas Iesv capere bona,quæ hi nouitij in ipſam renunciant;vel bonorum nouitij depoſitum accipere, donec renunciationem faciat ipſorum? Ratio dubitandi eſt,quia Tridentinum eo *cap. 16.* vbi dixit ea verba. *Per hæc ſancta Synodus non intendit aliquid innouare, aut prohibere, quin religio clericorum Societatis* Iesv *iuxta pium eorum inſtitutum à ſancta Sede Apoſtolica approbatum,Domino,& eius Eccleſia inſeruire poſſit;* interdixit ne ante profeſſionem excepto victu,& veſtitu nouitij, aliquid ex bonis tribuatur monaſterio: à qua quidem prohibitione non excepit Societatem Iesv, ſicut à duplici priori mandato. Ergo cenſetur in hac probibitione comprehenſa. Verum abſque dubio dicendum eſt,nec in hac prohibitione comprehendi Societatem Iesv, tum quia hæc poſterior clauſula eſt velut appendix prioris. Cùm ergo in priori non comprehendatur Societas, & conceditur ipſi quod maius eſt, nempe, poſſe fieri in ipſam renunciationem, cenſetur vtique conceſſum quod minus eſt,nempe,poſſe apud ipſum deponi bona, & quod conſequitur renunciationem, nimirum, poſſe bona, quibus in fauorem ipſius renunciatum eſt, capere: tum etiam,quia clauſula in quacumque diſpoſitionis parte poſita,ſiue ponatur in principio, ſiue in medio, ſiue in fine, cenſetur referri ad omnia in ea clauſula contenta, quando omnium eadem eſt ratio, vt multis citatis tradit Menochius *de præſumpt.lib.4. præſumpt.181. n.2.* quod vtique hic contingit. Similiter enim derogaretur inſtituto Societatis Iesv, ſi ea prohibitio de nouitiis ipſius intelligeretur, ſicut derogaretur, ſi duo priora in eo decreto contenta de ipſis intelligerentur,& ita clare ſentit Molina n.9. allegatus: nam relato toto hoc Tridentini decreto, dicit per id nullatenus derogari inſtituto Societatis Iesv.

SVMMARIVM.

An teſtamenta nouitij indigeant ad ſui valorem ſolemnitatibus petitis in Tridentino ad renunciationem: referatur quadam ſententia n.12.

Opinio authoris n.13.

Quid de donatione cauſa mortis: & codicillis? n.14.

Quid de contractibus inter viuos, irreuocabilibus tamen? num.15.

Quid de contractu irreuocabili facto in teſtamento? n.16.

Quid de contractibus inter viuos factis cum ea conditione, vt non aliter ſubſiſtant, quàm facta profeſſione? n.17.

An hæc vera ſint, quamvis in fraudem Tridentini diſponat nouitiatus in eo teſtamento de omnibus bonis n.18.

An aliquid immutatum ſit per Tridentinum circa teſtamenta nouitiorum, eorúmque ſolemnitates,& tempus, quo exequenda ſunt? n.19.

An comprehendantur in eo decreto nouitij? n.10.

Quid ſi non fiat monaſterio,ſed in perſona ſecularis fauorem? n.21

Quid de eleemoſynis,vel ſi donatio ſit modica, & facta monaſterio,vel quando in primo ingreſſu,aut in profeſſione ſit conuiuium,& datur conſueta monialibus;& an ea ſint reddenda egreſſis? n.22.

An poſſint parentes nouitij dare ex ſuis bonis aliquid monaſterio? n.23

An poſſint dare mutuò monaſterio ex ſuis bonis, aut ex bonis nouitij? num.24.

Qualiter omnia bona ſint reſtituenda nouitio abeunti numero 25.

An ſit in Tridentino excommunicatio lata in dantes,vel recipientes aliquid ex bonis nouitij? n.26.

Quid immutatum ſit per Trident.circa donationes, quas nouitij validè faciebant in ingreſſu religionis, aut antea? n.27.

An donatio facta Deo,quæ eſt in vſu apud Italos, vt fiat in ingreſſu religionis,aut promiſſio facta per ſolum votum, irritentur? n.8.

An per Tridentinum ſit aliquid immutatum circa maioratum inſtitutam a nouitio n.29.

An per Trident. ſit correctum,teſtamentum cenſeri à nouitio reuocatum facta donatione monaſterio, aut alteri ſuorum bonorum n.30.

An comprehendantur in hoc decreto contractus omnes oneroſi? proponantur probantia partem affirmantem. num.31.

Explicatur ſententia authoris n.32.

Quid de contractu ſocietatis, & ludo? n. 33.
Quid de fideiuſſione, quam fecerat nouitius? n. 34.
Quid ſi nouitius redderet tutorem liberum à rationibus reddendis? n. 35.
Quid de renunciatione beneficij eccleſiaſtici nouitij? referuntur duplex ſententia, & ſententia authoris n. 36. 37. & 38.
Cuius interim erunt fructus? & generaliter de omni beneficio cui renunciatur. n. 39.
Quid ſi titulo illius beneficij ſit initiatus ſacris ordinibus nouitius? n. 40.
Quid de patrimonio, cuius titulo initiatus eſt? n. 41.
An ius commune ſit correctum per Trident. circa poteſtatem nouitij ad renunciandum beneficio n. 42.
Quid de renunciatione officij publici, vt decurionatus, aut tabellionatus n. 43.
Qualiter ſibi poſſit nouitius conſulere in hac officiorum renunciatione, vt illa recuperet egreſſus? n. 44.
An exigatur ſolemnitas Trident. ſi parentes ingredientis paciſcantur cum monaſterio, vt renunciet certa quantitate ſibi aſſignata? n. 45.
Quid ſi ipſe ingrediens conſentiat ſe exhæredari? n. 46.
Quid ſi renunciet in fauorem parentum, aut fratrum de conſenſu parentum n. 47.

12 QVÆSTIO ſecunda. Quid in decreto Tridentin. *ſeſſ. 25. de regularibus cap. 16.* intelligatur nomine renunciationis, & obligationis, dum eas à nouitiis factas irritas reddit, niſi fiant cum ſolemnitatibus ibi præſcriptis. Et primò dubitatur, an in eo decreto comprehendatur teſtamentum à nouitio factum, ac proinde id non valeat, niſi fiat ante duos menſes profeſſioni proximos, cum licentia ordinarij, vt ibi de renunciationibus, & obligationibus à nouitiis factis præſcribitur. Gutierrez *cap. quamuis pactum. verb. dum nupui tradebatur num. 4. de pactis in 6.* dubius manet, an hoc decretum loquatur in teſtamento tempore nouitiatus, aut antea facto à cogitanti ingredi religionem: & Caſtillo *de vſufructu lib. 1. cap. 65. num. 7.* ait intelligi de teſtamento tempore nouitiatus facto, non tamen antea facto, & ita refert ſe vidiſſe obſeruatum, & pronunciatum, intelligi quoque de teſtamento ſuſtinet Spino *ſpeculo teſtam. gloſſ. 12. principali num. 50.* Et probatur, quia aliàs fraus facillimo negotio fieret huic decreto: & eadem eſt ratio in renunciatione, & obligatione, quæ in teſtamento, eo vel maxime quod à contractibus ad teſtamenta rectè deducitur argumentum, vt latè Euerardus *in ſuis topicis, loco 17. à contractibus ad teſtamenta.*

13 Cæterùm abſque dubio tenendum *eſt*, teſtamentum non comprehendi in hoc decreto, & ita poſſe fieri à nouitio quandocumque voluerit, quia Trident. de ſolis renunciationibus, & obligationibus loquitur: at teſtamentum nec renunciatio, nec obligatio dicitur, nec finis huius decreti procedit in teſtamento, nempe, ne ea ratione nouitius retardetur à libero egreſſu, ſi timeat fore, vt egrediens non potiatur bonis omnibus antea poſſeſſis: quippe teſtamentum nullam inducit ſuper nouitium illum obligationem, cùm ante profeſſionem poſſit illud reuocare quandocumque libuerit. Atque ita docent Nauarrus *commentario 2. num. 51. de regular. & lib. 3. conſ. in 2. edit. tit. de regular. conſ. 83. n. 1. & 3.* Gutierr. *quæſt. canon. lib. 1. cap. 1. à num. 31. vſque ad 34.* latiſſimè probans Velaſcus *de partit. cap. 16. num. 15. & 16.* Molina *tom. 1. de iuſt. diſp. 149. col. 2. verſ. quod ad Eccleſiã attinet, in fin. & diſp. 179. column. 8. verſ. ambiget fortaſſe aliquis. & t. 3. diſp. 604. num. 1.* Caualcanus *deciſ. 11. num. 113. p. 3.* Lælius Zecchius *de Repub. eccleſiaſtic. de regular. cap. 3. n. 10.* Cenedo *in ſuis collectaneis, collect. 50. ad decretum, in fine.* Humada *l. 7. tit. 7. p. 1. gloſſ. 3. à num. 4.* Gratian. *regul. 456. num. 7.* Tapia *authent. ingreſſi. verb. ideóque nec de his. n. 1. num. 15. fine.* Emmanuel Sa *ſumma verb. religio. n. 5.* Vega *1. tomo ſumma cap. 91. caſu 4. & 2. tomo. cap. 50. caſu 3.* Manuel *quæſt. regular. tom. 1. q. 47. art. 10. & tom. 3. q. 16. art. 3. & in ſumm. 1. tom. in 2. edit. cap. 91. numer. 4. & tom. 2. cap. 7. n. 8. & 9.* Azor *tom. 1. inſtit. moral. lib. 12. cap. 2. quæſt. 14. fin. & lib. 13. cap. 9. q. 2.* Cauallos *in ſuis quæſt. commun. quæſt. 63. n. 6. & 7. & quæſt. 121. num. 6.* Leonardus *lib. 2. de iuſt. cap. 41. dub. 4. numer. 40.* Benedictus Egidius *l. 1. p. 4. § 2. numer. 21. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & facit Rota *in nouiſſimis, deciſ. 180. num. 1. p. 2.* vbi dicit non poſſe dubitari de valore teſtamenti emiſſi ante profeſſionem; & quamuis nullam mentionem faciat de hoc Tridentini decreto, ſi ſentiret abrogatum, diceret vtique.

Atque idem dicendum eſt de vltima voluntate quacumque, vt ſunt donatio causâ mortis, & codicilli: poſſunt enim fieri à nouitio quocumque tempore, ſicut & teſtamentum, tum quia nomine teſtamenti continentur. *l. cùm hic ſtatus §. ſi donator. ff. de donationib. inter virum, & vxorem. l. fideicommiſſum ff. de legat. 3. l. Marcellus, §. 2. ff. de donat. causà mortis.* tum etiam, quia cùm poſſint quandocumque reuocari, ſicut & teſtamentum, eadem *eſt* ratio de illis, ac de teſtamento. Et ita docent. Nauar. *eo conſ. 83. n. 2. & 3.* Velaſcus *num. 19.* Benedictus Egidius *eo num. 21.* Gutier. Molina Azor *eo lib. 13. cap. 9. q. 2.* Vega *eo cap. 91. caſu 4.* Manuel. *eo cap. 7. num. 9. & eo q. 47. art. 10.* vbi allegati ſunt num. præcedenti. *Secus* de donatione inter viuos irreuocabili, cuius effectus reſeruatur in tempus mortis, quia ea eſt ſtatim irreuocabilis. 14

Et ſimiliter ſentiendum eſt de quocumque contractu reuocabili, qualis *eſt* donatio inter virum, & vxorem, & melioratio in tertia bonorum parte, quam facit pater filio in hoc regno, quæ reuocabilis eſt vſque ad mortem, quamuis in contractu fiat, niſi in aliquibus caſibus exceptis *l. reg. 17. Tauri*: huiuſmodi enim contractus ſic reuocabiles, poſſunt fieri à nouitio quocumque tempore, nec de his loquitur decretum Tridentini, quia cùm ſint reuocabiles ad nutum ante profeſſionem, non plus habent rationem renunciationis bonorum, quàm vltima voluntas, nec vllam inducunt obligationem in diſponente; ſicut neque illa. Atque ita ſuſtinet Molina *tom. 5. de iuſt. diſp. 604. n. 1.* Menochius *conſ. 388. numero 7. volum. 4.* Quamuis minus bene defendat, donationem quandam ſub conditione, vt non firma ſit, niſi ſequuta profeſſione, eſſe irritam, cum non ſeruata ſit forma Tridentini, cùm tamen à num. 34. defendat, eam donationem fuiſſe reuocabilem prorſus: quamuis enim bene dixerit, quatenus aſſerit eam donationem fuiſſe irritam defectu formæ Tridentini, quod & nos dicemus num. 17. at minus conſequenter locutus eſt, dum cenſuit poſſe ſemper reuocari, & adhuc eſſe irritam: ſi enim reuocari poſſet, non foret irrita; ſed reuocari non poſſe, defendemus infrà. 15

E contra autem, ſi mutata teſtamenti natura contractus alius irreuocabilis in eo inſeratur; poſſunt enim in teſtamento donationes, renunciationes, aliique contractus celebrari, ita vt à tempore conditi teſtamenti ſint prorſus irreuocabiles, iuxta Gloſſam final. *l. hæredes palàm. § final. ff. de teſtam.* & ibi Doctores, de qua re conſulendus *eſt* Cauallos *in ſuis quæſt. commun. quæſt. 140. n. 5. & tota quæſt. 75.* In huiuſmodi contractibus neceſſariò ſeruanda *eſt* forma Tridentini, vt validè fiant, quia cum ſint ſtatim irreuocabiles, non teſtamenti naturam, ſed contractuum inter viuos naturam induunt, ac in eis militat ratio huius decreti. Sic Nauar. *lib. 3. conſil. in 2. edit. tit. de regular. conſ. 83. num. 1.* 16

Quod ſi donatio, vel renunciatio fierent à nouitio cum ea conditione, vt ſint irrita ſi profeſſus non fuerit. Quidam cenſent decretum Tridentinum non loqui de his, atque adeò poſſe fieri à nouitio quocumque tempore abſque forma ibi præſcripta, quod hæc non ſit abſoluta, neque ſimpliciter diſpoſitio ante profeſſionem, cùm non niſi illa ſequuta ſit firma, & valida, neque vllum impedimentum omnimodæ profeſſionis libertati afferat, atque adeò nec fini illius decreti obuiet, ſicut hac ratione ſuſtinui teſtamentum nouitij diximus. Sic 17

tradit Molina *tom.1 de iuſtitia diſputat.* 149. *col.* 7. *verſ. quod ad Eccleſiam attinet.* Cæterùm dicendum omnino eſt, decretum Tridentini loqui de his donationibus,& renunciationibus, & ideò neceſſariè ſeruandam eſſe illius formam, vt valeant. Ducor, quia etiam obligationi, & renunciationi factis cum ſolemnitate decreti Tridentini,ineſt tacitè ea conditio, vt profeſſione nondum ſequuta ſint protſus irrita, vt expreſsè deciditur in eo decreto, & nihilominus, ea ſolemnitas eſt neceſſaria : ergo idem erit ea conditione expreſſa, cùm taciti,& expreſſi idem ſit iudicium *l. cùm quid ff. ſi certum petatur?* & fruſtra exprimitur;quod tacitè ſubintelligitur. *l.Cornelia.ff.de hæredibus inſtituendis.l.hæc verba. ff.de legat.* 1.habetur enim pro expreſſo quod tacitè ſubintelligitur, *l. fideicommiſſa* 3. *§.ſi filij de legat.*3. Nec obſtat ratio contraria:longè enim diſpar eſt ratio de teſtamento, ac de illa donatione, quia teſtamentum poteſt quandocunque reuocari ; at donatio illa, vtpote quæ inter viuos, & perfecta eſt, reuocari nequit, niſi egreſſu nouitio è religione, vt defendemus numer.20. Quare licèt non contrauenia libertati egreſſus, contrauenit tamen maturitati, quam,in his donationibus, & renunciationibus aliter irreuocabilibus, quàm per egreſſum nouitij, petit decretum Tridentini; nempe, vt ſtatim fiat, ſed bimeſtri proximo profeſſioni, & cum licentia ordinarij. Atque ita ſuſtinent Nau.*lib.3.conſil.in 1.edit. tit.de donat.conſ.7.num.* 2. *in 2.edit.tit.de regular. conſil.* 82.*n.*2.*& tom.*2.*cap.*7.*n.*1, & eiuſdem ſententiæ eſt Menochius *conſil.* 380 *num.*7. *vol.* 4. vbi, vt conſtat ea *num.* 1. loquitur de donatione facta cum conditione, vt valida non ſit, niſi ſequuta profeſſione, & tamen ſuſtinet *eo num.* 7. irritam fuiſſe, quia non facta fuit bimeſtri ante profeſſionem cum licentia ordinarij.

18 Sed hucuſque dicta de valore teſtamenti, & aliarum vltimarum voluntatum nouitij non ſeruata forma Tridentini, limitat Manuel.2.*tomo ſummæ.cap.*7.*num.* 8. *fin.* niſi nouitius teſtamentum condiderit, diſponens in eo de omnibus ſuis bonis in fraudem huius decreti Tridentini;tunc enim ait hæc irrita fore.Sed prorſus diſplicet hæc limitatio ; cùm enim id decretum ſolos contractus inter viuos, qui, vtpote irreuocabiles, obſtant libero nouitij egreſſui, intellexerit abſque forma ibi præſcripta celebrari;nulla fraus aduerſus id decretum admitti poteſt ſola vltima voluntate reuocabili diſponente de omnibus nouitij bonis. Quare non eſt, cur illa vltima voluntas non ſubſiſtat omiſſa huius decreti ſolemnitate.

19 Tandem ex his deducitur nihil immutatum eſſe per Tridentinum circa facultatem nouitij condendi teſtamentum, & ſolemnitates iure antiquiore in illo poſitas, & circa tempus, quo exequenda ſunt contenta in eo teſtamento. Quare ſeruanda ſunt circa hæc, ea quæ diximus vera eſſe iure antiquo in hoc lib.

20 Secundò dubitatur, an nomine renunciationis, & obligationis intelligatur in eodem Tridentini decreto donatio, ac proinde valida non ſit ſine ſolemnitate ibi petita. Et abſque dubio dicendum eſt, eo nomine comprehendi, quia etſi non videatur propriè renunciatio, eſt tamen quædam renunciandi propriis bonis ſpecies, Item, quia dubitari nequit eam comprehendi nomine obligationis, cum donans obligetur ad rem irreuocabiliter tradendam donatario. Tandem,quia finis huius decreti non minus habet locum in donatione, quàm in renunciatione; æquè enim vtraque obſtat libertati nouitij ad eligendum. Sic Nauarr. *lib.* 3. *conſil. in* 1. *edit. tit. de donat. conſ.* 7. *numero* 2. *& conſ.* 8. *numer.*2.*in* 2.*tit.*2.*de regular.conſ.*81.*num.*1.*& conſ.*82.*n.*2. *& commentario* 2.*numer.*51.*fin. de regular.* Menoch. *de arbitrarijs.lib.*2.*centuria* 5.*caſu* 436.*num* 8.Spino *ſpeculo teſtamentorum.gloſſ.*12.*principal.num.*50. Emmanuel Sà *ſumma.verb. religio.num.*5.Molina 1.*tomo de iuſt. diſput.*139.*col* 9.*verſ ambiges præterea.* Manuel.1.*tomo ſummæ* 2 *edit.cap.*90 *num.*1.*& tomo* 2.*c.*7.*num.*8.Vega 2.*tomo ſummæ cap.*50.*caſu* 3.

Aliquos audiui hoc temperare,vt intelligatur quando donatio, vel renunciatio fieret in monaſterij fauorem, ſecus quando fieret in perſonæ ſecularis fauorem. Ducuntur autem ex fine huius decreti, vbi de donatione bonorum facta monaſterio à nouitio,fit ſermo.Cæterùm hæc limitatio eſt contra id decretum, quod in principio loquitur generaliter de quacunque obligatione, aut renunciatione; nec minus obſtat libertati egreſſus nouitij, qui conſultum voluit id decretum, donatio facta perſonæ ſeculari, quam facta monaſterio. 21

Limitarem tamen hoc,vt intelligatur quando donatio eſt alicuius momenti, attentis facultatibus nouitij, quod apertè indicat idem Trident. decretum c. 16, dum prohibens aliquid dari monaſterio tempore nouitiatus à nouitio, ſubdit rationem his verbis,*ne hac occaſione diſcedere nequeat quod totam, vel maiorem partem ſubſtantiæ ſuæ monaſterium poſſideat,nec facilè,ſi diſceſſerit, id recuperare poſſit* Quare ſicut non interdicit nouitio modicam eleemoſynam tribuere pauperi extraneo nec aliqua ſolemnitas ad id deſideratur ; ita nec modica eleemoſyna erogata monaſterio ipſi interdicatur. Et ſic intelligo quod dicit Azor *tom.*1.*inſtit moral.lib.* 13. *cap.* 9. *quæſt.*2.vbi ait hoc decretum non intelligi in eleemoſynis factis per nouitios : intelligitur enim de modicis, quæ libertati egreſſus non obſtare poſſent.Nec interdicitur tribuere aliquid monaſterio, vel monialibus in ipſa profeſſione pro ſuſtentatione ſua, & monialium, & pro feſtiuitate: ſic Suarez 3.*tomo in* 3.*part.diſput.*22. *ſect.*5.*num.* 15. Et idem credo de conuiuio facto in ingreſſu in nouitiatum, & conſuetis dari tunc monialibus, quas vocant vulgò *propinas* ; nec has reddendas egreſſis exiſtimo quia ſunt velut iura, ac ſtipendia per modum eleemoſynæ dari tunc conſueta : & ideo de his non loquitur decretum Tridentini, ſed de his reddendis,quæ ſunt data monaſterio, licèt contrarium huius teneat Cauallos *quæſt.* 439. *num.* 10. dicens per Tridentinum hoc prohiberi. 22

Similiter exiſtimo non interdici parentibus nouitij ex propriis ipſorum parentum bonis,non in dotem nouitij, quia in legitima nouitij computanda eſſent, donationem facere monaſterio, quam poſſent facere cuicumque extraneo : quia Trident. in eo decreto ſolùm prohibet ex bonis nouitij aliquid tribui monaſterio. Nec obſtat quod ex Velaſco referemus num.26.id enim ibi reprobauimus Quod ſi inde inferas, ſemper id licitum fore parentibus quoties non habent bona filiorum, cum in dubio cenſeri debeant ita contrahere, vt non delinquant,nec de legitimis filiorum quidquam diſponant. Reſpondeo, ex communiter accidentibus cenſeri id datum in dotem filiæ nouitiæ, & communiter in filiæ legitimam computandum, & ideo non licere : at ſi parens proteſtaretur id ex propriis omnino dare, aut non dare in dotem filiæ,id licere. 23

At,an ex bonis nouitij mutuò poſſit dari monaſterio per parentes,vel tutores,non modica eſt difficultas.Nam Doctores graues Academiæ Salmanticæ conſulti de hac re, vt eos tacito nomine refert Manuel. 2. *tom. ſumma cap.* 7. *num. vltim.* ſubſcripſere id eſſe licitum, dummodo pignora, aut fideiuſſio, ſufficientia intercedant, quia hic ceſſat finis Tridentini in eis verbis, *nec facile ſi diſceſſerit,id recuperare poſſit*:iis enim datis,facilè nouitio egrediente recuperabuntur. Fauet Hondedeus *conſ.*73.*numer.*20.*vol.*2.vbi ait in eo Tridentini decreto diſponi, nihil poſſe dari monaſterio, vt ei acquiratur ante profeſſionem; vnde innuit poſſe dari mutuò, vtpote quod monaſterio non acquiratur : & ipſe Manuel ibi ait ſe hoc non damnare, aut non audere huius ſententiæ,quia Tridentinum prohibet quæcumque præ- 24

tractu

ceￗtutribui monaſterio de bonis nouitij, vel nouitiæ. Et ita exiſtimo id non eſſe licitum, quamvis non auderem damnare contrariam; & non eſſe licitum tradit Velaſcus *de part.c.16.n.32.* Si tamen parentes non quaſi de propriis filij bonis, ſed de ſuis mutuò darent, nempe paciſcendo, vt ſi filia profiteatur, maneat illa quantitas in monaſterio pro dote ipſius monialis; ſi autem non ſequatur profeſſio, non imputetur filiæ in legitimam, ſed ſit parentum periculo; ac proinde ea propriis bonis omnino mutuent, credo id eſſe licitum, quia id mutuum non fit de bonis nouitiæ, quod ſolùm interdicitur eo decreto. Et ita Velaſcus *eo n.32.* ait ſe vidiſſe non ſemel, & ſecurè practicari, quamvis ipſe relinquat cogitandum optans declarationem Pontificiam, quod videatur indirectè offendi mens Concilij: ſed hanc offenſionem ego non video.

25 Dum autem iubet Concilium ibi nouitiis abeuntibus omnia bona reſtitui, intelligendum eſt vnà cum fructibus, ſi qui fuerint ex illis percepti, quia omnes illi pertinent ad bona nouitij, & ſic bene tradit Azor. *tom.1. inſtit. moral. lib.13. cap.7. quæſ.2.* ſubdítque deducenda eſſe alimenta illius temporis, quo nouitius fuit in probatione. Quod quidem intelligendum eſt quando nouitius tenetur ea alimenta ſoluere; quando autem hoc contingat diximus ſuprà. Quando enim nouitius non tenetur ad illa ſoluenda, non eſt cur monaſterium ius habeat illa deducendi.

26 Cauendum tamen eſt à doctrina Velaſci *eo c.16.n.31.* & Manuelis *2.tom.ſummæ.c.7.n.vltim.* vbi ſupponitur in eo Tridentini decreto *cap.16.* latam eſſe excommunicationem in dantes ex bonis nouitij aliquid monaſterio præter eius victum, & veſtitum, & in id recipientes, quia Tridentinum iis verbis vtitur; *præcipit ſancta Synodus ſub anathematis pœna dantibus, & recipientibus, ne hoc vllo modo fiat.* Quæ verba ſolam excommunicationem ferendam continet, cùm non addatur aliqua particula deſignans eſſe latam, vt tradunt Doctores in tractatu de excommunicatione; & ita eſſe ferendam excommunicationem huius decreti docet Suar. *5.tom in 3. p.diſp.22.ſect.5.n.15.*

27 Ex his deducitur quid immutatum ſit per hoc Tridentini decretum circa ea, quæ diximus de valore donationis factæ à nouitio, vel volente ingredi religionem: ſi enim fiat poſt ingreſſum in nouitiatum, non valet, niſi ſeruata huius decreti forma; & eo egreſſo reuocatur omnino, & hoc ſiue tacitè, ſiue expreſsè, ſiue principaliter, ſiue acceſſoriè obtulerit bona, ſiue abſolutè, & independenter ab ingreſſu, ſiue eius contemplatione, vt conſtat ex dictis num.20. & 21. & tenet Hondedeus *conſ.73.n.16.& duplici ſequenti.vol.2.* Si verò donatio ante ingreſſum religionis fuit, nec intuitu ingreſſus, nihil eſt immutatum, ſed ſeruandum eſt ius commune ibi explicatum, diximus n.5. Si verò fiat intuitu ingreſſus religionis, non valet, iuxta opinionem, quam num.1. retulimus. At recenta noſtra, quam poſuimus n.4. eſt valida: an verò reuocetur non ſequuta profeſſione, ſeruandum eſt ius commune ibi explicatum, etſi dicamus eſſe validam.

28 Ea autem oblatio, quam habes ſuprà cap.1.0.16. non reuocatur per Tridentinum, tum quia fit ante ingreſſum: tum quia ſolas donationes factas homini, aut loco alicui reuocat, at non oblatas Deo, & Beatæ Virgini Sic Manuel *quæſt regularium.tom.2.q.47.art 2. fine.* Ex quo infertur, nec irritare vota aliquid elargiendi. Nec obſtat in decreto irritari iuramentum, quia loquitur de iuramento non facto ipſi Deo, quod voti rationem inducit, ſed de facto homini, ad confirmandam renunciationem, aut quamcumque obligationem homini factam.

Hinc deducitur quid dicendum ſit de maiorato in-
29 ſtituto à nouitio, de quo diximus ſuprà cap.4. num.50. an ibi dicta ſint immutata per Tridentinum. Sic enim diſtinguendum eſt: ſi ſit in vltima voluntate, aut teſtamento inſtitutus, aut contractu alio reuocabili, nil immutatum eſt, iuxta ea quæ diximus hoc c.num.13. & duplici ſequenti: ſi verò inſtitutus ſit contractu irreuocabili inter viuos, & poſt ingreſſum nouitiatus, non valet, niſi ſeruata forma huius decreti, vt ſcilicet fiat ante bimeſtre proximum profeſſioni, & de licentia Ordinarij, eiuſque valor ceſſabit non ſequuta profeſſione. Sic Molina *tom.3. de iuſtitia diſput.604 num.1.& 2.* Si verò fiat ante ingreſſum in nouitiatum, nec intuitu ingreſſus, valet, nec ingreſſu redderetur irritus, ſiue ſequatur profeſſio, ſiue non, vt bene docet ibi Molina, & conſtat ex dictis in hoc cap. num. 2. Si verò fiat intuitu ingreſſus in nouitiatum, Molina ibi dicit irritum; ſed loquitur conſequenter ad ipſius opinionem, quam retulimus hoc cap.num.1. At recenta noſtra ſententia, quam numer.4. ſecuti ſumus dicendum eſt, eum maioratum eſſe validum & irreuocabilem, ſiue ſequatur profeſſio, ſiue non ſequatur, vt diximus de maioratu inſtituto non intuitu ingreſſus.

An autem ſit correctum per Tridentinum, quod di- 30
ximus ſuprà cap.3. num.38. ſcilicet teſtamentum reuocari per donationem bonorum factam in ingreſſu religionis: reſpondetur, donationem validam qualis eſt ea, quæ fit intra duos menſes proximos profeſſioni, cum aliis ſolemnitatibus, quas requirit Tridentinum, & ea renunciatio, quæ fit ante ingreſſum religionis ſine intuitu ingreſſus, & ea quæ fit cum intuitu ingreſſus in opinione aſſerente eam eſſe validam, omnem, inquam, huiuſmodi donationem validam reuocare teſtamentum prius factum, non obſtante prædicto decreto Tridentini, & ius commune, quod loco citato explicuimus, non eſſe in hac parte correctum. Maius autem dubium eſt de donatione, quæ inualida eſt propter defectum alicuius conditionis earum quas poſtulat Tridentinum, an ſcilicet ea annullet teſtamentum prius factum. Videtur enim huiuſmodi donationem non poſſe annullare inſtitutionem hæredis, nec legata, quia quod nullum eſt, nullum producit effectum: at ex alio capite videtur contrariam voluntatem in ea donatione inualida expreſſam ſufficere ad reuocandum priorem voluntatem. Circa hanc difficultatem plura dicunt Doctores, quæ in ipſis videnda ſunt; optimè inter alios Couarr. *rubr. de teſtament.p.2. numer.21. poſt 5. concluſionem.* Molina *tom.1. de iuſtitia. diſputat.153.* Menochius *de præſumpt. lib.4. præſumpt.167. num.11. & 12.* Caldas *de nomin. emphyt.3. tom.cap.3. à numero 46.* Tello *L.17. Tauri numer. 143. & addition ad Ioan Lupum in repet. rubr.§.69. num. 5. cum ſequenti.* Bartolus verò *l final.in fin. ff.de auro, & argent. legato*, dicit, licèt contractus non tollatur per inutilem ademptionem, ſecus contingere in vltimis voluntatibus. & *l.cùm dominus §.final.num.1. ff. de peculio legato*, ſic ait licet inutilis diſpoſitio facta in teſtamento non vitiet priorem, ſecus ſi illa inutilis fiat inter viuos.

Tertiò dubitatur, an eo decreto Tridentini *ſeſſione* 31
25.de regular.cap.16. nomine renunciationis, & obligationis comprehendantur vniuerſi contractus, tam lucratiui, ſeu gratioſi, quam oneroſi, ac proinde vniuerſi illi abſque illius decreti ſolemnitate celebrati ſint irriti. Et videntur vniuerſi contractus claudi: quia obligationis nomine vniverſi contractus veniunt. *l. omnes, ff.de nouationibus.l.veluti.ff. de verborum obligationibus*, ſicut contractuum appellatione veniunt obligationes. *l.Labeo.§.contractuum ff de verborum ſignific.* Nec tantum iure ciuili, ſed etiam canonico obligationis nomen ad contractus refertur *cap.debitores.de iureiurand.* ibi obligarunt, id eſt, contraxerunt.

Cæterùm quamvis obligationis appellatione, quan- 32
do ita poſtulat ratio ſubiectæ materiæ contractus contineantur, vt probant textus citati, exiſtimo tamen in

hoc decreto Tridentini venire omnes contractus lucratiuos, quales ſunt donationes,& renunciationes, vt conſtat ex dictis, non tamen omnes contractus oneroſos,ſed ſolùm illos oneroſos, in quibus non tantundem recipitur, quantundem datur; atque ideo in omnibus illis exigitur ſolemnitas huius decreti,vt valeant: quando autem tantundem recipitur, non comprehenduntur in hoc decreto: atque ita quandocunque à nouitio celebrari poſſunt ſine ſolemnitate illa. Verbi gratiâ, dare pecuniam in puellæ dotem marito futuro,eſt contractus oneroſus,cùm detur ob cauſam matrimonij, vt vir obligetur ad illius onera ſuſtinenda, & tandem clauditur in hoc decreto, quia nouitius ſpoliat ſe bonis nihilo recepto:at contractus emptionis, venditionis, permutationis, locationis, & ſimilis non clauduntur in hoc decreto, quia tantundem recipit nouitius quantum dat: ac proinde non efficitur pauperior. Ratio autem eſt,quia cùm finis huius decreti ſit ne nouitius patrimonio deſtitutus cogatur hac occaſione profiteri, & per hos contractus oneroſos, quibus tantumvis recipit, non manet bonis deſtitutus, ſeu iis in tantumvis commutatis: per reliquos autem maneat deſtitutus, fit, vt hi non claudantur in eo decreto, cæteris tamen in eo comprehenſis. Et confirmatur,quia quamvis donatio inter virum,& vxorem minimè valeat, ne mutuo ſe amore ſpolient, valet tamen quoties donantis ſubſtantia non minuitur. *l. ex annuo.& l. de fructibus ff. de donationibus inter virum,& vxorem.* Atque ita docent Manuel *2.tom ſummæ cap. 7.num* 4.quamvis enim abſolutè dicat non comprehendi contractus oneroſos:at ex ratione, quam reddit colligitur apertè ipſum loqui de his in quibus tantundem redditur,quantum datur: qui tamen hoc limitat, niſi hi contractus celebrentur in fraudem huius decreti. Sed diſplicet limitatio; quia ſi tantum recipitur, quantum datur, me latet in quo poſſit eſſe fraus huius decreti,quod ſi non tantum recipiatur non erit verus contractus ex his, quæ dixi in hoc decreto non contineri.

Similiter credo in hoc decreto non contineri,ac pro-
33 inde non indigere illius forma,contractus à nouitio initos,quibus exponitur periculo lucri, & iacturæ, quales ſunt contractus ſocietatis, & ludi,quia hi nec renunciationis,nec obligationis nomine veniunt:nec dicitur nouitius ſe ſpoliare bonis,minuereque patrimonium quod ſolùm interdicitur eo decreto.

34 Hinc primò deducitur, fideiuſſionem, quamvis accepto pretio fiat à nouitio, indigere ad ſui valorem ſolemnitate huius decreti, quia non tantundem recipit, quantundem eſt id,ad quod ſe obligat,& maximè proprij patrimonij iacturæ exponitur abſque lucri ſpe æquali.

35 Secundò deducitur, non valere contractum, quo nouitius tutorem, ſeu curatorem ſuum reddendis rationibus liberat niſi fiat hic contractus cum ſolemnitate eius decreti,quia eſt contractus gratioſus, & quædam renunciatio iuris petendarum rationum, & obligatio ad eas non petendas: valebit tamen ſi fiat in teſtamento,niſi fieret in illo tanquam contractus irrenocabilis:quia facta in teſtamento, quando non fiunt vt contractus irreuocabiles, non indigent ſolemnitate huius decreti, vt probauimus num. 13.& 16. Atque ita docet Nauarr.*lib. 3.conſ.tit.de regular.in 2.edit.toto conſ.* 83.Exiſtimo tamen valere abſque ſolemnitate huius decreti,quando nouitius non liberaret tutorem reddendis rationibus, ſed illas integras, & perfectè redditas approbaret,reddens liberum tutorem; quod vulgò dicimus,*dar fin iquito*:quia in hoc nulla verſatur renunciatio nullaque obligatio: ſed ſatisfacit nouitius ſuæ obligationi reddendi immunem eum, qui integrè rationem reddit:ſicut ſoluenti debitum poſſet chirographum ſolutionis dare abſque aliqua huius decreti ſolemnitate.

Quartò dubitatur circa hoc decretum, an illud locum habeat in renunciatione beneficij Eccleſiaſtici,& officiorum publicorum temporalium.Quidam vir doctus cenſuit hoc decretum nullatenus comprehendere renunciationem beneficij Eccleſiaſtici,& ita eam poſſe fieri à nouitio quocumque tempore ſine ſolemnitate huius decreti (vt iure communi poſſe diximus cap. præcedenti.) Ducitur quod diuerſa ſit ratio in renunciatione bonorum,& beneficij:quod bonorum renunciationi poteſt adiici conditio pro libito renonciantis, poſſuntque ea ad tempus dari.*l. 2.§.ſi pecuniam.*vbi DD.*ff. de donationibus* at renonciationi beneficij nulla poteſt conditio apponi.*cap.final de pactis.c quam periculoſum.7.q.1.* Atque admiſſa renunciatione ſtatim vacat beneficium. *cap in præſentia,de renunciatione.*nec poteſt conferri ad tempus, ſed in perpetuum *cap.ex frequentibus,de inſtit.* At ſi decretum hoc procederet in beneficij renunciatione,ea habitura erat conditionem, ſi profeſſio ſequatur,& ea non ſequuta reddendum eſſet beneficium renunciantі:ac proinde collatio eſſet ad tempus. 36

Alij autem cenſent intelligi hoc decretum in renunciatione beneficij Eccleſiaſtici, & ideo renunciationem illius factam abſque ſolemnitate huius decreti eſſe irritam;tum quia eſt ſimoniaca, eo quod habeat conditionem,ſi profeſſio ſequatur, tum etiam, quia eſto non eſſet ſimoniaca,eſt tamen temporalis,ſi contingat nouitium egredi.ita docent Vega *2.tom.ſummæ.c.50.caſu 3.* Manuel *2.tom.ſumma.cap.7.num.2.& quæſt. regul.tom.1. quæſt.57.art.2.*Idem ſentit Maiolus *l.3. de irregular.c.6. num.2* vbi ait Tridentinum ibi ſtatuere, ne renunciatio beneficij intra annum nouitiatus fieri poſſit, & renunciationem factam fore irritam. Addit Manuel *eo art.2.* mentem eius decreti eſſe, ne nouitius poſſit renunciare huic beneficio etiam bimeſtri proximo profeſſioni; nam cùm ea renunciatio debeat eſſe perpetua, vt probauimus num præcedenti,ſi ea valeret, incideremus in damnum, quod Concilium cauere intendit: cogeretur enim nouitius profiteri,videns ſe in perpetuum beneficio deſtitutum,Quare dicit renunciationem,vt valeat faciendam eſſe proximè profeſſioni, quando ſcilicet iam nouitius ad illam accingitur, & eſt admiſſus à monachis,& omnia ſunt ita parata, vt moraliter loquendo abſque dubio profeſſio ſequeretur. Sed idem Manoel *eodem c.7.allegat n.3* differentiam conſtituit inter beneficium, cuius titulo nouitius ad ordines ſacros promotus eſt, & alia eius beneficia, dicens renunciationem horum valere, quamvis non ſeruetur ſolemnitas huius decreti:illius autem non valere, quamvis factam cum ſolemnitate huius decreti, niſi aliunde habeat nouitius, vnde viuere poſſit, ſi religione egreſſus fuerit,quia hæc renonciatio interdicitur aliter facta eodem Tridentino *ſeſſ.21.cap.2.de reformatione.*

His tamen non obſtantibus, exiſtimo decretum hoc Tridentini habere locum in renunciatione beneficij 37 Eccleſiaſtici,ac proinde illam, vt valida ſit, faciendam neceſſariò eſſe cum licentia ordinarij,& intra bimeſtre profeſſioni proximum, ineſſeque renunciationi huic tacitam conditionem, ſi profeſſio ſequatur. Ducor, quod ex altera parte videatur neceſſariò dicendum, non relinqui libertati nouitij renunciationem beneficij quocumque tempore, prout iure communi ſibi integrum erat: tum quia hoc decretum in vniuerſum agit de renunciatione: tum etiam quia eius finis in hac quoque renunciatione æquè locum habet, ac in renunciatione bonorum temporalium; non enim minus auſertur libertas egreſſus tempore nouitiatus timore amiſſionis bonorum, quibus renunciatum eſt, quàm timore amiſſionis huius beneficij. Ex altera autem parte duriſſimum videtur priuare omnino nouitium libertate renunciandi beneficio,& cogere,vt profeſſione ſequuta vacet. Dicere enim, poſſe illi renunciare proximè profeſſioni, quando moraliter ſequetur,

non

Digitized by Google

non vitat abſurdum:nam cùm adhuc poſſit non ſubſequi, manebit nouitius ſpoliatus beneficio, aut huiuſmodi timore cogetur profiteri. Præterea, quia ratio, cui oppoſita ſententia innititur, nihil omnino probat; quia etſi non liceat renuncianti conditionem aliquam non tacitè ſubintellectam apponere,at conditiones,quæ tacitè ex iuris præſcripto inſunt, optimè admittit beneficij collatio, atque ea conditione deficiente eſt temporalis; vt collatio beneficij curati facta non Sacerdoti eam habet conditionem, vt is intra annum ad ſacerdotium promoueatur, & perpetuam eſſe collationem pendet ex ea conditione: vacet enim elapſo anno ea non impleta *cap. licet canon. de elect. in 6.* & collatio beneficij curati habenti aliud ſimile, habet iure ita ſtatuente tacitam conditionem,ſi acceptans dimittat prius ſtatim vbi poſterius pacificè poſſederit, & aliàs vtrumque vacat,Extrauag. Ioann. XXII. *execrabilis.§.qui verò,de præb.* Nihil ergo abſurdi eſt, ſi renunciatio beneficij à nouitio facta intra id bimeſtre habeat tacitam conditionem ex præſcripto huius decreti Tridentini ſi profeſſio ſequatur,& ex hac conditione pendere eam eſſe perpetuam. Atque ita ſuſtinet Flaminius *de reſignat. benefic. lib.3. quæſt. 13. numer. 5. 6. & 7.* vbi addit, Epiſcopum non debere conferre illa beneficia vſque ad profeſſionem: & vtrumque ſæpe reſpondiſſe Congregationem Cardinalium,Monal.*conſ.143.num.2. vol.2.* idem tenet Thomas Zerola *in praxi Epiſcopali.1. part. verb.monachi.§.vltim.* Credo autem quamuis Epiſcopus non debeat conferre id beneficium ante profeſſionem,at collatum eſſe reddendum nouitio egredienti tanquam conditione profeſſionis, ſub qua facta eſt, deficiente.

39 Quod ſi quæras,cuius interim ſint fructus à die,antequam ſit admiſſa renunciatio à ſuperiore. Reſpondeo, eſſe renunciantis, quia nondum amiſit dominium, ac poſſeſſionem beneficij.*cap.quod in dubijs.& cap.admonet.de renunciat.cap.ſi quis verò.& cap.ſi quis presbyter. quæſt. 7.* & ſimiliter erunt ſui ratione bonæ fidei, dum renunciatio eſt admiſſa per ſuperiorem,ipſe tamen renuncians ignorat, in quantum ex eis eſt factus locupletior, vel non extant. Nam extantes ſunt reſtituendi ſucceſſori, & ſimiliter conſumpti, in quantum ex eis factus eſt locupletior: at poſtquam ſciuit eſſe admiſſam, fructus non ſunt ſui,ſed ſucceſſoris, vt hæc omnia latiſſimè multis citatis probat Barboſa generaliter in omni renunciatione.*l.diuortio §.in princip.à numero 45.vſque ad 49.* qui explicat *num. 49.* aliàs eſſe in mala fide, ex quo qualitercumque ſcit eſſe admiſſam,quamuis non ei intimentur litteræ admiſſionis, ſeu prouiſionis illius beneficij.Quare ſi nondum collatum ſit alteri beneficium, quando ipſe egreditur religione, erunt ſui omnes fructus percepti tanquam legitimi ſucceſſoris,vel tanquam vacantis poſſunt expendi in Eccleſiæ vtilitatem,iuxta *cap.quia ſæpe de elect. in 6.*

40 Quod beneficium illud ſit, cuius titulo initiatus eſt ſacris ordinibus nouitius,Flaminius *ea quæſt.13.n.9.* dicit non admittendam renunciationem, niſi habita profeſſionis certitudine:quid autem ſentiat Manuel, retuli num.25.Verùm exiſtimo poſſe quoque illi renunciari cum ſolemnitate huius decreti,ſicut & aliis beneficiis,etſi aliunde non ſuppetat victus illi nouitio, dummodo fiat mentio eius titulo initiatum eſſe nouitiatu,vt iubet Tridentinum *ſeſſ.21.de reform.c.2.* Ratio eſt, quia habet tacitam conditionem ea renunciatio, ſi profeſſio ſequatur, & ea non ſequuta, reddatur nouitio; ac proinde in nullo euentu deerit victus illi.

41 Ex his deducitur primò, minus bene ſenſiſſe Manuel *tom.2.ſumma cap.7.num. 3.* dum dixit, renunciationem patrimonij,cuius titulo nouitius ad ordines eſt promotus,non poſſe fieri ſeruata ſolemnitate huius decreti,niſi aliunde is habeat victum.Sed id non eſſe verum conſtat ex ratione tradita num.præcedenti.

Secundò deducitur, correctum eſſe quod de iure communi diximus cap.præcedenti,nempe integrum eſſe nouitio renunciare ſuis bonis quocumque nouitiatus tempore, conſtat ex dictis num.18. 42

Maior autem difficultas eſt,an hoc Tridentini decretum habeat locum in officiorum publicorum temporalium renunciatione,vt ſi hic nouitius ſit,decurio,vulgò, *veinte y quatro,è Iurade,* aut tabellio, & ſic de ſimilibus,quibus neceſſariò iuxta leges regias renunciandum eſt;atque non præmiſſa renunciatione intra certum tempus ante poſſeſſoris mortem amittitur omnino officium *l.reg.14.titul 3.lib.1.recopil.& l.17.titul. 22. & in pragmatica noua de horum officiorum renunciatione,* & poſteaquam Rex admittit renunciationem,& titulum, præſtat titulum illi,in cuius fauorem renunciatur, nec ad illud poteſt redire renuncians,niſi iterum in eius fauorem renunciatio fiat.Et exiſtimo id decretum habere locum in horum officiorum renunciatione:quia ſi non renunciaret octauo quoque die, magno exponeretur periculo moriendi non præmiſſa renunciatione ante tempus mortis debitum, & ſic prorſus amitteretur officium illud,nec obtineret intentum huius decreti: & ideo non eſt credendum, id decretum loqui de huiuſmodi renunciationibus. Atque ita cenſuère viri docti; & intelligendum id eſt in renunciationibus confidentialibus, quæ ſolùm in eum finem fiunt, ne officium amittatur, non verò vt ſtatim officium transferatur in eum, in cuius fauorem fit renunciatio. Nam ſi ad transferendum verè officium fiat, ſeruandæ ſunt in ea renunciatione ſolemnitates huius decreti, non debet admitti renunciatio, vt abſolutè ſortiatur effectum, niſi cum conditione,quam Concilium requirit,ſcilicet, vt ſequatur profeſſio. 43

Poſſet autem nouitius dupliciter ſibi conſulere,ne ipſum egredi contingat, maneat officio ſpoliatus. Priori modo,& faciliùs,non præſentando renunciationem Regi, vt officium in alium transferat, donec nouitius profiteatur, eo autem profeſſo præſentetur, ſicut non ſolet præſentari renunciatio ſecularium vſque ad renunciantis mortem.Poſteriori modo, ſi permittat in alterum transferri facta ſibi confidentiæ ſcriptura, qua is, in cuius fauorem renunciauit, confiteatur ſe in confidentiam recipere,obligétque ſe ad renunciandum iterum in fauorem nouitij egreſſi à religione. 44

Vltimò dubitatur de aliis renunciationibus. Velaſcus *de partit.cap.16.à num. 28.* tres alios renunciandi modos proponit,in quibus ait non eſſe neceſſariam ſolemnitatem huius decreti.Primus eſt,ſi pater,vel mater, vel fratres ingredientis religionem paciſcantur cum monaſterio,vt renuncietur legitimæ,& omnibus ingredientis bonis promiſſa certa quantitate poſt ingredientis profeſſionem tradenda; & quamuis Velaſcus *num. 52. fin.* aſſerat omnes modos renunciandi prædictos non eſſe tutos, ſi non fiant cum ſolemnitate huius decreti:ego tamen in hoc renunciandi modo nihil periculi inuenio, quia Tridentinum de ſola nouitij renunciatione loquitur. At in hoc caſu nouitius non renunciat,ſed ſolùm monaſterium iuri,quod ad illius bona,ſi de illis non diſpoſuerit, acquiret per profeſſionem,quæ renunciatio nihil prorſus nouitio nocet, nec liberum eius ingreſſum impedit, cùm enim ipſe renunciationi non conſenſerit, poteſt liberè totius nouitiatus tempore teſtari, & bimeſtri ante profeſſionem in fauorem cuiuſcumque renunciare. 45

Secundus modus eſt, vt ingrediens religionem in ipſo actu teſtandi parentum conſentiat ſe exhæredari ob aliquam iuſtam cauſam ibi expreſſam. Hunc tradit Velaſcus *eodem cap.26.à num.35.vſque ad 40.* ſed iure optimo *num.52. fin.* aſſerit eum non eſſe tutum; quia ſi conſenſus exhæredationi taliter præſtetur, vt ſit irreuocabilis, præſtetúrque poſt ingreſſum in nouitiatum, manifeſtum eſt,nullius fore momenti non ſeruata huius 46

decreti

decreti forma, quia eſt renunciatio iuris competentis ad hæreditatem futuram: ſi verò præſtetur ante ingreſſum in nouitiatum, ſubdetur varietati opinionum, quam retulimus num. 3. & 4. vbi diſcuſſimus, an decretum Tridentini loquatur de renunciationibus factis ante ingreſſum.

47 Vltimos modus eſt, vt renunciet ingrediens religionem hæreditati futuræ in fauorem parentum, vel ſi fiat in fauorem fratrum, aut aliorum de conſenſu parentum perſeuerantium in conſenſu vſque ad mortem, & cum cæteris ſolemnitatibus iure petitis. Hunc tradit Velaſcus *eo cap. 16. num. 41. vſque ad* 51. ſed iure optimo dicit *num.* 52. non eſſe tutum, & cùm ſit quoque hoc renunciare futuræ hæreditati, dicendum eſt prorſus quod num. præcedenti diximus.

SVMMARIVM.

An renunciatio, & donatio nouitij facta cum huius decreti ſolemnitate, corruat morte nouitij in religione tanquam non ſequuta profeſſione? refertur quædam ſententia. n. 48.

Explicatur ſententia authorum. n. 49.

An poſſit nouitius, qui renunciauerat, reuocare in teſtamento eandem donationem? n. 50.

An correctum ſit ſuper Tridentinum quo tradebant Doctores circa ſucceſſionem in bona nouitij ab inteſtato, vel quando illa tempore vita donarat? n. 51.

A quo tempore habeat effectum hæc renunciatio, vt bona tradenda ſint donatario? n. 52.

An donatione facta monaſterio poſſint ipſi tradi bona ante profeſſionem ſiue a parentibus, ſiue à curatoribus, ſiue à quibuſcumque aliis, vel ab ipſo nouitio? n. 53.

An ſequuta profeſſione irrita tamen, euaneſcant renunciatio, & donatio? ponuntur probantia confirmari. n. 54.

Explicatur ſententia authorum. n. 55.

Quid ſi ea profeſſio irrita approbetur poſtea, aut tranſactum ſit quinquennium non reclamando? n. 56.

An renunciatio, & donatio facta à nouitiis cũ ſolemnitate huius decreti, poſſint reuocari ante profeſſionem volente nouitio in illa profiteri, & an donatio conditionalis pendente conditione reuocari? refertur quadam ſententia. num. 57.

Explicatur ſententia authoris n. 58.

Quid ſit conditio ſuſpenſiua, ſed reſolutiua, ſeu modus. num. 59.

Quid diſtet inter vtramque quoad fructuum acquiſitionem. num. 60.

An in dubio præſumatur diſpoſitio ſub conditione ſuſpenſiua, an modalis ſub conditione reſolutiua n. 61.

An conditio poſita in Tridentino, vt renunciatio non valeat niſi ſequuta profeſſione ſit ſuſpenſiua? n. 62.

An fructus ante profeſſionem percepti ſint eius, in cuius fauorem renunciatum eſt? n. 63.

48 QVÆSTIO tertia. A quo tempore incipiant vim habere renunciationes, & obligationes nouitiorum, iuxta decretum Tridentini *ſeſſ. 25. de regular. cap. 16.* Circa quod poteſt primò dubitari, an corruat renunciatio, vel obligatio facta à nouitio in fauorem monaſterij, vel cuiuſcumque cum illius ſolemnitate, ſi contingat eum mori ante profeſſionem. Et videtur non corruere, ſed firmam omnino manere; quia licèt ibi dicatur renunciationem hanc non aliàs intelligi ſortiri ſuum effectum, niſi ſequuta profeſſione: at cùm finis eius decreti ſit conſulere libertati egreſſus nouitiorum, ea conditio, niſi ſequuta profeſſione, idem videtur eſſe ac ſi diceret, niſi permanente nouitio in religione. Ex eo enim quod poſt mortem non ſint reddenda bona hæredibus nouitij, non impeditur libertas egreſſus. Cùm ergo hic permanſerit in religione, videtur ſortiri effectum prædicta renunciatio, ſeu obligatio. Et confirmatur ex doctrina, quam tradidimus *lib. 4. huius tractatus. cap. 23. num. 26.* vbi tradidimus ex multis probantes quoties conditione æquippollenter adimpleta, idem prorſus effectus intentos à diſponente ſubſequitur, ſatis eſſe eam æquipollenter impleri, quia cenſetur impleta iuxta virtualem diſponentis mentem collectam ex eius fine. Et confirmatur, quia in fine illius decreti concluditur, abeuntibus nouitiis omnia reſtituenda. At ſi idem ſentiret de morientibus, explicaret. Atque hanc partem tenet Paulus Fuſ. *de viſitatione Epiſcoporum. lib. 2. cap. 15. n. 67.*

Sed dicendum, eſt manere irritas renunciationes, & 49
obligationes. Ducor primò, quia etiam attento iure antiquiori res erat ſatis dubia, an expreſſa donatio nouitij, facta monaſterio reuocaretur morte ſequuta intra probationis annum. Et erat ſatis probabile reuocari eo ipſo: cùm tamen nullibi ſtatutum reperiretur, eam donationem reuocari non ſequuta profeſſione; ſed ex præſumpta renunciantis voluntate id colligebatur. Ergo cùm ea conditio ſit in hoc Tridentini decreto expreſſa, tenendum eſt, ea non impleta, ſed ſequuta morte ante profeſſionem corruere donationem illam, & renunciationem. Secundò, quia verba, *non aliter, non aliàs*, quibus vtitur hoc decretum, ſunt adeò prægnantia, vt non patiantur diſpoſitionem contrahentis recipere aliquem alium intellectum, vel modificationem ſeparatam à verbis, vt tradunt aliis citatis Iaſon *conſ. 86. n. 16. vol. 3.* Menoch *conſil. 91. num. 36. vol. 10.* & ideo non ſufficere videtur ſi in æquipollenti impleantur. Et per hæc patet ſolutio ad contrariam rationem. Et ideo videtur velle Tridentinum ita conſulere libertati nouitiorum, vt quacumque ex cauſa non profiteantur, habeant liberam de illis bonis, quibus renunciatur, diſponendi facultatem. Et confirmatur, quia morientes dicuntur abeuntes iuxta illud Terentij in Phormione *ea mortem obiit, & de medio abiit.* Atque ideo hanc partem ſuſtinet Nauarr. *lib. 3. conſ. in 1. edit. tit. de ſtatu regularium. toto conſ. 1. in 2. tit. de ſucceſſione ab inteſtato. toto conſ. vltim.* Paſſarellus dicens ſic ſibi reſpondiſſe congregationem Cardinalium, *in priuileg. Minorum cap. 37.* Hondedeus *conſ. 94. num 8 vol. 1. & conſ. 73. numer. 16. vol. 2.* Gutierrez *quæſt. canon lib. 1. cap. 1. num. 107. & 108.* Manuel. *quæſt. regul. tom. 1. quæſt. 47 art 2. & tom. 1. ſummæ in 2. edit. c. 90 num. 9.* Vega *tom. 1. ſummæ cap. 91. in caſu 4.* Emmanuel Sà *ſumma verb. religio num. 7.* Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verb nouitius pag. vltim. in ſuis annotationibus. verſ. & hinc deinde.* Molina *tom. 1. de iuſt. diſputat. 140. col. 1. verſ. de aliis ergo.* Confectius *in priuileg. Mendicantium*, in notabilibus poſitis poſt Bullas Apoſtolicas *tit. 13. c. 13.* Thomas Zerola *in praxi Epiſcopal. part. 2. verb. moniales dub. 11.*

Hinc deducitur primò, quamuis prædicta renunciatio, 50
& donatio ſint irreuocabilia ſi ſequatur profeſſio, itavt nec ante illam poſſint à nouitio reuocari, vt dicemus infrà, poſſe tamen reuocari teſtando, vt habeat euentum reuocatio caſu, quo nouitius moriatur ante profeſſionem, quia cùm in eo euentu ceſſet valor prioris renunciationis, aut donationis, eſt perinde, ac ſi facta non fuiſſent. Ergo integrum eſt nouitio de iis bonis aliter diſponere in euentum mortis ante profeſſionem, quod bene docet Manuel duobus locis allegatis num. præcedenti. Nec hæc diſpoſitio indigebat ſolemnitate huius decreti, cùm ſit vltima voluntas. Nec enim poteſt ſe obligare irreuocabiliter, ita vt non ſequuta profeſſione per mortem, vel alio modo, non liceat ei variare; quia Tridentinum eo decreto ſtatuit nullam obligationem nouitij vim habere, niſi ſequuta profeſſione.

Secundò deducitur, ablatam eſſe iam controuerſiam 51
à Doctoribus, quia ſuccedat nouitio morienti ab inteſtato; de qua latè egimus. Si enim etiam facta donatione expreſſa monaſterio, vel alij, ea donatio redditur irrita nouitij morte, & ſuccedunt venientes ab inteſtato,

perinde,

perinde, ac ſuccederent ſi ea facta non eſſet, à fortiori id erit quando nulla donatio, aut renunciatio nouitij præceſſerit. Et ita dicit fortè eſſe Menochius *conſ.394. num.6.& 9 vol.4.* & hodie carere hoc difficultate tradit bene Hondedeus *conſ.73.num.16.vol.1.* Atque ſimiliter eſt correcta limitatio, quam iure communi approbauimus ſuprà, ſcilicet non pertinere ea bona ad hæredes ab inteſtato, ſed ad monaſterium, quando in ipſo ingreſſu contulit nouitius ea monaſterio: tum quia ſi ea donatio non fuit facta cum ſolemnitate huius decreti, nempe, bimeſtri ante profeſſionem, & de licentia ordinarij, eſt omnino nulla, iuxta dicta ſuprà; & ſic perinde eſt, ac ſi facta non fuiſſet: ſi verò cum hac ſolemnitate, corruit quandocumque etiam per mortem non ſequatur profeſſio, vt ex tot authoritatibus diximus n.49. Et ideo bene dixit Manuel ibi allegatus, ſuccedere venientes ab inteſtato non aliter quam ſi ea renunciatio, aut donatio facta non fuiſſent; & Molina *tomo 1. de inſt. diſputat.*140. *col.1.verſ. de aliis ergo*, dicit per Tridentinum eſſe correctam hanc limitationem. Si autem ea donatio facta fuiſſet ante ingreſſum, & non contemplatione ingreſſus, vt præſumitur quando longè ante ingreſſum facta eſt, non ſuccederent hæredes ab inteſtato, quia illa ab initio fuiſſet firma, quia de his non loquitur Concilium, vt probauimus num.2.& bene docet Manuel *quæſt.regular.tomo 2.quæſt.* 80. *art.* 2. *ſtatim in principio.* Sed ſi facta fuiſſet contemplatione ingreſſus, at ante nouitiatum, iuxta ſententiam, quam retulimus num.3. dicentem de his loqui Concilium, dicendum eſt adhuc ſuccedere hæredes ab inteſtato, quia illa donatio tanquam non facta bimeſtri ante profeſſionem fuit irrita. Si verò teneamus noſtram ſententiam, quam retulimus num. 4. dicentem, Tridentinum non loqui de hac donatione, erit locus opinionibus relatis ſuprà in ea limitatione, an ſicut ea donatio cenſetur reuocata egreſſu nouitij tanquam facta intuitu ingreſſus, ita cenſeatur reuocata non ſequuta profeſſione per mortem. Vbi tanquam probabilius ſuſtinuimus non
5 reuocari, atque ita non ſuccedere hæredes ab inteſtato.

A quo autem tempore habeat effectum hæc donatio, vt bona tradenda ſint donatario, an ſcilicet expectanda ſit mors naturalis profeſſi, vt interim habeat monaſterium diximus ſuprà c.3.n.60.

Sed dubitabis, an donatione hac facta in monaſterij fauorem ſeruata forma Tridentini, nempe, de licentia ordinarij, & bimeſtri ante profeſſionem, ſint ſtatim bona donata tradenda monaſterio. Et videtur ſtatim tradenda; quia Tridentinum *eo cap.16.in fin.* dicit nouitiis abeuntibus ante profeſſionem omnia reſtituenda, quæ ſua erunt: ergo ſupponit tradita monaſterio aliàs nihil reſtituendum eſſet. At exiſtimo non poſſe tradi monaſterio vſque ad profeſſionem, quia *in eo c.16.* poſtquam deciſum eſt de renunciatione nouitiis permiſſa, ſic additur: *ſed neque ante profeſſionem, excepto victu, & veſtitu nouitij, vel nouitiæ illius temporis, quo in probatione eſt, quocumque prætextu à parentibus, vel propinquis, aut curatoribus eius monaſterio aliquid ex bonis eiſdem tribuatur, ne hac occaſione diſcedere nequeat quod totam, vel maiorem partē ſubſtantia ſua monaſteriū poſſideat, nec facile, ſi diſceſſerit, id recuperare poſſit.* Et ratio hic tradita militat æquè ſi facta ea renunciatione tradantur ſtatim bona. Et nec ipſa nouitia poſſideas ea bona, nec quicumque extranei poſſidentes poſſunt dare monaſterio, quis Tridentinum gratiâ exempli, & frequentioris vſus explicuit non danda nouitij bona à parentibus, nec propinquis, nec eius curatoribus, & ſic non ad reſtringendam deciſionem: quod & denotat ratio ibi tradita, *ne hac occaſione* quæ æquè militat, à quocumque tradantur bona. Nec obſtat ratio in contrarium adducta, quia multa poſſunt eſſe in monaſterio licitè tradita, vt pertinentia ad nouitiæ veſtitum, ornatum cubilis, & lecti, quæ omnia reddenda ſunt profeſſione non ſequuta, & ſi quid illicitè contra id decretum ſit monaſterio datum.

Secunda difficultas circa id decretum Tridentini eſt, an ſequuta profeſſione, irrita tamen ita euaneſcant renunciatio hæc, & donatio à nouitiis facta, ſicut euaneſcerent profeſſione non ſequuta? Quidam poſſet dicere validam fore donationem, & renunciationem, quando donans, aut renuncians nouit profeſſionem eſſe nullam, vt ita ſe habere diximus attento iure antiquo cap. 1. num. 29. quod non corrigitur per hoc Tridentini decretum, quippe vt illi ſatisfiat, ſufficit profeſſionem etiam irritam fieri, quando quis conſcius vitij renunciat, aut donat; quia ne ex malitia ſua commodum reportet, non datur auxilium legis illi, qui contra legem fecit, *regul.fruſtra, de regulis iuris. in 6. l. non dubium. C. de legibus.* 54

Sed exiſtimo exigi in eo Tridentini decreto ad renunciationis; & donationis cum illius ſolemnitate factæ firmitatem, ſequi profeſſionem validam. Quia Tridentinum petit ſequi profeſſionem, & verba ſunt intelligenda cum effectu; & perinde eſt actum non fieri, & eſſe nullum, vt hæc multis Doctoribus allegatis confirmauimus *lib.3 de matrimonio diſput.3.toto num.5.* Præterea, quia Tridentinum conſulere voluit libero, ac licito egreſſui religionis nouitiorum: at dum profeſſio eſt irrita, profitens eſt verè nouitius, & licitè egredi poteſt. Ergo non ſunt firmæ ea donatio, & renunciatio. Nec obſtat ratio contraria, quia præponderat libertas egreſſus nouitij, cui omnino Tridentinum conſulere voluit, quacunque ea cauſa fuerit profeſſio irrita. Atque ita docent Manuel 1. *tomo ſumma c.7. num.6.* Ludouicus Lopez bene explicans, etſi ſciens profeſſionem nullam donauit *lib.2.de conſtitutionibus, cap. 39. quæſt... notab.* & ſupponunt omnes Doctores allegandi num ſequenti. 55

Hoc tamen temperant aliqui, niſi profeſſio ſit irrita defectu legitimæ ætatis; tunc enim aiunt profeſſo reclamante intra quinquennium, non valituram renunciationem, ſicut & profeſſio reuocatur. Si verò intra quinquennium non reclamauerit, ſicut nequit nouitius allegare profeſſionem fuiſſe irritam, vt decernitur in Trident. *eadem ſeſſ.25 de regular.cap.* 19. ſic nec donationem aut renunciationem poteſt reuocare. Ita docent Spino *ſpeculo teſtamentorum.gloſ.1a principali.num. vlt.* Vega 1.*tom.ſumma cap.91.caſu.* 4. Manuel *quæſt regul.2. tomo.quæſt.47.art.11.& tomo 1.ſumma in 1.edit.c.90.n.5. & tomo 1.c.7 num.6.* qui in hoc vltimo loco addit, firmam quoque reddi eam renunciationem, ſi obtenta legitima ætate ratificauerit nouitius ille priorem profeſſionem irritam. Sed hanc limitationem non approbo, quia renunciatio huiuſmodi profeſſi fuit nulla vtpote quæ non facta fuit cum ſolemnitate huius decreti petentis fieri bimeſtri proximo profeſſioni, & communiter in ætate apta ad profitendum poſt id bimeſtre, vt probauimus in hoc c.num.7. Ergo conualeſcere nequit ſequuta poſtea legitima profeſſione ſiue expreſſa, ſiue tacita, per quinquennij lapſum non reclamando. Quare hæc limitatio nullatenus poteſt habere locum, quando profeſſio eſt nulla ratione defectus legitimæ ætatis ad profitendum: cùm tunc etiam deficiat legitima ætas ad renunciandum. At poteſt habere locum quando profeſſio eſt nulla ea ratione, quod non integer annus nouitiatus tranſierit, vt ſi fiat renunciatio tranſactis decem nouitiatus menſibus, quo tempore fieri debet, & legitima ætate, & poſtea profeſſio fiat nondum finito nouitiatus anno, vel quia metu facta, vel aliis de cauſis: tunc enim cùm renunciatio ab initio valuerit, eiúſque firmitas pendeat à profeſſione validè emiſſa, quamuis profeſſio fuerit initio irrita, & ſic non confirmarit renunciationem, cùm tamen ea adhuc in ſuo priſtino valore perſeueret, confirmabitur vtique quoties illa profeſſio ratificata fuerit alia profeſſione 56

ſiue

ſiue expreſſa ſiue tacita valida, ſiue fiat ante quinquennium, ſiue poſt. Et cùm lapſus quinquennij non verè inducat profeſſionem talem, quando defuit animus ratificandi, ſed ſolam præſumptam in foro externo (vt probauimus *lib. 7. de matrimonio diſput. 57. numer. 9.* in qua diſputatione latiſſimè egimus de hoc quinquennio) ita renunciatio, quæ profeſſionem ſequitur, ab illáque dependet, non erit tunc firma in foro conſcientiæ, ſed quoad ſolam fori externi præſumptionem.

57 Tertia difficultas eſt, an ſicut renunciatio, & donatio à nouitio facta cum ſolemnitate huius decreti reuocantur non ſequuta profeſſione, poſſint quoque reuocari ab ipſo nouitio volente in religione perſeuerare? Menoch. *conſ. 388. vol. 4.* loquens de quadam donatione, quam mulier ingreſſura in nouitiatum fecit cum hac clauſula, vt non aliter ſortiretur effectum, niſi ſequuta profeſſione, defendit à *num. 19.* illam eſſe conditionalem, & *n. 34. & ſequentibus* tuetur, et ſi ea eſſet valida, poſſe tamen illam reuocari ante profeſſionem. Ducitúrque, quod id diſtet inter contractus oneroſos conditionales, & gratioſos, inter quos numeratur donatio, vt illi reuocari nequeat pendente conditione; hi autem poſſint: idque probat ex doctrina Baldi *l. ſi quis iniurandum 11. n. 2. C. de rebus creditis.* vbi hæc ait: *factum ſuum, ex quo nondum eſt perfectè ius quæſitum alteri, & ſic re integra poteſt quis reuocare.* Quæ doctrina nil ad hoc probandum confert, quia æquè probaret de contractibus conditionalibus oneroſis de quibus ipſe id negat. Quare doctrina Baldi accipienda eſt, quando nec in ſpe eſt ius perfectè quæſitum, vt contingit in quocumque contractu, etiam abſoluto nondum ab altera parte acceptato. Refert etiam pro hac ſententia Cephalum *conſ. 312. n. 137. & 138. vol. 3.* qui id non dicit, ſed tantùm ait donationem conditionalem non obligare deficiente conditione: quod veriſſimum eſt, & certiſſimum. Sed huic parti fauet Alex. *conſ. 40. num. 3. vol. 5.* vbi ait tunc neutri contrahenti licere pendente conditione retrocedere, quando contractus eſt celebratus gratiâ vtriuſque: cùm ergo donatio non computetur inter hos contractus vtpote quæ gratiâ ſolius donatarij fit, licebit recedere pendente conditione. Quare Menochius idem diceret in renunciatione, & donatione huius nouitij renunciantis, aut donantis iuxta formam Tridentini, vtpote quæ habet ſimilem conditionem; vt non aliàs ſortiatur effectum, niſi profeſſione ſequuta cui ſententiæ fauent Doctores aſſerentes ſtando in iure antiquo donationem factam à nouitio in religionis ingreſſo, nec reuocatam, non redire ad hæredes ipſo moriente in religione, ſicut nec profitente, quamuis rediret, ſi egrederetur, ob tacitam conditionem, quam habet, ſi adſit perſeuerantia in religione: vbi cùm addant eam particulam (nec reuocatam) apertè videntur ſentire eam donationem potuiſſe reuocari ante euentum conditionis. Hi ſunt Abbas *cap. in præſentia num. 68. de probat.* & ibi Pariſ *numer. 187.* Syluest. *verb. religio 5 quæſt. 12.* Angelus *verb. nouitius num. 11.* & ibi Armilla *numero 17.* Tabiena *quæſt. 13. num. 11.* Gutierrez *quæſt. canon. lib. 1. cap. 1. n. 101.* Menoch. *conſ. 398 n 3. vol. 4. & de præſumpt. l. 6. præſumpt. 84. n. 3.* Azor. *tomo 1. inſtit moral. lib. 12. cap. 2. quæſt. 3.* ergo idem ſentirent in noſtro caſu, cùm ſimiliter donatio hæc tacitam conditionem habeat, ſi profeſſio ſequatur.

58 Cæterùm exiſtimo nulla ratione poſſe reuocari. Ducor, quia ſi ea donatio eſſet reuocabilis vſque ad profeſſionem, poſſet quoque tempore nouitiatus fieri nulla illius decreti ſolemnitate poſita, vt probauimus num. 14. & ideo per Tridentinum eas ſolemnitates, quia ſtatim eſt donatio irreuocabilis, niſi deficiat conditio. Secundo ducor, quod minus verum ſit donationem conditionalem poſſe pendente conditione reuocari: eius enim oppoſitum in terminis donationis loquentes tradunt Angelus *verb. donatio. n. 46.* Syluest. *verb. donatio. 1. quæſt. 15 initio. numero 19.* Tabiena *verb. nouitius num. 12.* Couar. dicens eſſe probatiſſimi iuris *lib. 1. variarum. cap. 14. num. 16. paulo poſt medium.* Cephalus *conſ. 312. n. 28 & 29. vol. 3.* Molina *tomo 2. de iuſt. diſp. 185. concl 4.* Atque militat eadem ratio in omnibus contractibus conditionalibus, ob quam nequeunt pendente conditione reuocari, nempe, quia ex contractu conditionali non minus oritur obligatio in ſpe, hoc eſt, in euentum conditionis, quàm ex contractu abſoluto, & puro obligatio abſoluta, & in re, cùm vterque contractus ſit in ſuo ordine, & gradu perfectus. Nec exiſtimo Doctores allegatos numero præcedenti in fine ſenſiſſe donationem illam poſſe reuocari: ſed tantùm ponderarunt non eſſe reuocatam, vt cenſeatur nouitius in eadem voluntate perſeueraſſe. Qualiter autem poſſit reuocari teſtando, diximus num. 50.

Vltima difficultas eſt, cuius ſint fructus illorum bonorum, quibus nouitius hic renunciauit quando renunciatio confirmata fuit profeſſione. Verbi gratiâ, bimeſtri ante profeſſionem renunciauit nouitius annuo redditui, vel rei alteri fructiferæ in fauorem monaſterij vel fauorem alterius, inſtituendo extraneum hæredem, poſtea tranſacto bimeſtri profeſſus eſt, & ſic renunciatio illa confirmata fuit, dubitatur an fructus illius bimeſtris ante profeſſionem pertineant ad hæredem, ſicut & reliqua nouitij bona, an potiùs ſint monaſterij, vel alterius, cuius efficitur res illa, cui nouitius renunciarat. Ad huius intelligentiam præminendum eſt, duplicem eſſe conditionem, quandam ſuſpenſiuam, quandam autem reſolutiuam. Suſpenſiua eſt, quæ actum ita ſuſpendit, vt ſine vllo effectu penitus maneat antequam exiſtat conditio. Reſolutiua autem eſt, quæ non impedit actum eſſe purum, nec valorem, effectúmque eius ſuſpendit: nam actus purus, & perfectus eſt, at reſoluendus, ſeu irritus reddendus illa conditione deficiente; quod optimè, & latè alios referentes explicant Tiraquel. *de contractu conuent. §. 2 gloſ. 1 num. 7. & l ſi vnquã. verb. reuertatur, in noua edit. num. 183. C. de reuocandis donationibus.* & Menochius *conſ. 388 à num. 15. vſque ad 19. vol. 4.* Quare conditio hæc reſolutiua non propriè conditio dicitur, ſed modus quidam, cùm conditionis proprium ſit ſuſpendere & nihil ponere in eſſe: quare diſpoſitio facta ſub conditione ſuſpenſiua, dicitur conditionis; at facta ſub conditione reſolutiua, dicitur modalis. 59

Eſt autem latum diſcrimen quoad fructuum acquiſitionem inter diſpoſitionem verè conditionalem, id eſt factam ſub conditione ſuſpenſiua, & modalem, id eſt factam ſub modo, aut conditione reſolutiua. Nam ſi conditio ſit ſuſpenſiua, ſicut nec dominium rei donatæ acquiritur ante impletam conditionem, ita nec fructus illius. Verùm autem impleta conditione retrotrahatur dominium illud? Affirmauit retrotrahi Dinus *reg. 1. n. 42. de regul. iuris, in 6.* Atque nonnullis diſtinctionibus vtuntur aliqui, quos refert Iaſon *l ſi is, qui pro tempore. num. 312. ff de vſucapion.* at Bart. *ibi num. 47. & l ſi filius, in princip ff. de verb. obligat.* modicus ſuſtinet non retrotrahi quoad dominium, & fructuum acquiſitionem. Quando autem legatum, aut donatio eſt ſub modo, aut ſub conditione ſolùm reſolutiua nemo ambigit, fructus illius legati perinde ſtatim deberi, ac ſi purum legatum eſſet, quia cùm nec modus, nec conditio illa ſuſpendat, eſt reuera legatum illud abſolutum, & purum, ac ſtatim dominium tranſit in legatarium, & proinde fructus ipſi dominium illud ſequentes. Quod autem controuertitur eſt, quando reſoluitur legatum illud, eo quod conditio reſolutiua impleta non ſit, an reſoluatur cum fructibus medio illo tempore perceptis: aliqui enim affirmant, quos refert Molina *lib. de primogenijs cap. 12. num. 19.* & vltra illos id tenet Gregorius Lopez *l. 21. verb. ſeñorio. tit. 9. part. 6.* Sed hanc opinionem appellat falſam Molina *eo num. 19.* dicens hæc 60

dicta.

diſtare inter diſpoſitionem puram, ſed reſoluendam ſub conditione, inter verè conditionalem, quod in hoc poſteriori caſu non impleta conditione ſit res cum fructibus reſtituenda, quia legatarius nullo tempore eorum dominus fuit, nec illos acquiſiuit: in priori autem, cùm ante reſolutũ contractum, eo quod conditio impleta non eſt, fuerit verus dominus rei, & fructus acquiſierit, illos ſic retinebit. Quam etiam ſententiam probant Tiraquel. allegans *l. ſi vnquam. verb. reuertatur n. 283. C. de reuocandis donationibus.* Meochaca *in controuerſiis vſu frequent. lib. 3. cap. 49. num.* 1. Molina *tom. 1. de inſt. diſp. 108. col. 7. verſ. quia ergo*, id bene ſic limitans. Dupliciter poteſt eſſe conditio reſolutiua. Priori modo, vt eo ipſo quod conditio non impletur, donatio, aut legatum reſcindatur, deinceps non valeat; & tunc fructus medij temporis pertinent ad donatarium, vel legatarium, ſolùmque amittit rem ipſam legatam, aut donatam. Poſteriori modo, itavt donatio, aut legatum ita reuocentur, quaſi à principio facta non fuerint; & tunc tenetur legatarius non impleta conditione reſtituere rem cum fructibus.

61 Hinc deducitur, diſpoſitionem in dubio præſumi potiùs modalem, quàm conditionalem, quia prior eſt fauorabilior, *l. in conditione. ff. de reſcindenda venditione.* Item, quia conditio dicetur eſſe quid facti. *l. qui heredi. ff. de conditionib. & demonſtrat.* At quæ ſunt facti, non præſumuntur. *l. in bello. §. facta. ff. de capt. & poſtlim.* & latè Menochius *de præſumpt. lib. 4. præſumps. 14.* & tradunt Bart. Bald. Paulus, Alex. Iaſon, Decius, quos referunt, & ſequuntur Mantica *de coniecturis vlt. volunt. lib. 10. tit. 5. num. 12. & 13* vbi & alios refert, Molina *lib. 2. de primog. cap. 12. n. 9.* Padilla *l. cum mota n. 8. C. de tranſact.* Peregrinus *de fideicommiſſ. art. 11. n. 144.* Hieronymus Gabriel *conſil. 5. n. 4. vol. 1.* Menoch. allegans Oldradum, Ruinum, & Tiraquellum *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 175. n. 2. & 15.* Ludouicus de Caſanate *conſil. 9. num. 14. volum 1.*

62 Punctus ergo præſentis difficultatis eò pertinet, an conditio illa poſita in eo Tridentini decreto, vt renunciatio effectum non habeat, niſi ſequuta profeſſione, ſit ſuſpenſiua an potiùs reſolutiua? Et videtur reſolutiua, quia cùm verba dubia ſint vtram ex illis conditionem importent, iudicanda potiùs eſt conditio reſolutiua, & ſic diſpoſitio modalis, iuxta tradita num. præcedenti. Cæterùm dicendum eſt, conditionem illam eſſe ſuſpenſiuam, vt conſtat ex illis eius decreti verbis, ibi, *ac non aliàs intelligatur effectum ſuum ſortiri, niſi ſequuta profeſſione.* Quippe huiuſmodi verba conditionem ſuſpenſiuam important, vt optimè probat Menoch. *conſil. 3. 8. n. 19. vol. 4.* quia ſignificant omnem donationis effectum fuiſſe in ſuſpenſo poſitum, atque ita interim nullum effectum obtinere; & quod eſt proprium conditionis ſuſpenſiuæ, quod nihil ponit in eſſe: & illa verba, *ac non aliàs*, &c. reſpiciunt tam præſens, quàm futurum tempus, atque ita ab initio impediunt effectum, ſicque perfectionem ipſius donationis: non enim fuit dictum, quod ſi non emitteret monaſticam profeſſionem, non valeat, nec reuocata dicatur donatio; hæc enim eſſet conditio reſolutiua: ſed dixit quod effectum non habeat, niſi ſequuta profeſſione, atque ita eſt ſuſpenſiua. Sic in ſimili caſu conſiderat Tiraq. *in l. ſi vnquã. verb. reuertatur, in noua edit. n. 183. C. de reuocand. donat.* vbi hæc ait. *Multum intereſt quibus verbis res agatur. Nã ſi ita actum eſt, vt perficiatur venditio, niſi melior conditio afferatur, non eſt pura venditio, ſed conditionalis, ideo nec vſucapit emptor, nec ad eum fructus pertinent. ſed ſi ita actum eſt, vt meliore oblata conditione, ab ea diſcedatur, erit pura venditio, quæ ſub conditione reſoluitur: quo caſu emptor & vſucapit, & fructus, & acceſſiones lucratur.*

63 Hinc deducitur, eum, in cuius fauorem nouitius ille renunciauit rei prædictæ fructiferæ non lucraturum fructus illius medij temporis, à renunciatione vſque ad profeſſionem, ſed ſolos fructus à tempore profeſſionis perceptos, quia tunc impletur conditio, & incipit eſſe dominus rei illius, quod ſecus eſſet, ſi conditio illa in renunciatione ſubintellecta iuxta decretum Tridentini, non eſſet ſuſpenſiua, ſed ſolùm reſolutiua, quod conſtat ex dictis n. 60. Cuius autem ſint fructus illi, conſtabit ex dicendis.

SVMMARIVM.

Duplicem ſolemnitatem petit Tridentinum, vt valeat renunciatio nouitiorum. n. 64.

An ſufficiat licentia Epiſcopi nondum conſecrati, aut nondum confirmati? n. 65.

Quid de licentia Archiepiſcopi, cui nondum eſt collatum pallium? n. 66.

Quid de licentia Capituli ſede vacante? n. 67.

Quid de licentia habentium iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, & de licentia Archiepiſcopi in diœceſi ſuffraganei? n. 68.

Quid de licentia vicarij Epiſcopi, aut vicarij Capituli ſede vacante? n. 69.

Quid de vicario habente iuriſdictionem Epiſcopalem? num. 70.

Quid de vicario Epiſcopi nondum conſecrati, vel Archiepiſcopi nondum recepto pallio? n. 71.

Quid de vicario foraneo, & quando talis dicatur? n. 72.

An poſſint hi omnes delegare facultatem huius licentiæ concedendæ? n. 73.

An Prælati regulares poſſint eam facultatem concedere in monaſteriis exemptis? n. 74.

An in aliquibus religionibus ſit vſu receptum non exigi licentiam Epiſcopi n. 75.

An ea licentia debeat eſſe in ſcriptis? n. 76.

An ſat ſit ea licentia petita, etſi non obtenta? n. 77.

An neceſſariò præcedere debeat renunciationem? n. 78.

An ſat ſit licentia tacita habita ex ratihabitione de præſenti, aut futuro? n. 79.

An neceſſariò fieri debeat renunciatio bimeſtri integro ante profeſſionem? n. 80.

Quid bimeſtre debeat eſſe mathematicum, & de momento ad momentum numerandum, & quot dierum, & in anno biſſextili? n. 81.

An valeat renunciatio tunc facta, ſi poſtea differatur profeſſio? n. 82.

Quando facienda eſt hæc renunciatio, ſi Pontifex diſpenſet, vt nondum exactis legitima ætate, & anno nouitiatus profeſſio fiat n. 83.

An nouitio ante finem anni vel eo finito religionem deſerente ſiue facta renunciatione, ſiue non, & poſtmodum regreſſo debeat iterum fieri renunciatio, & quo tempore? n. 84.

QVÆSTIO vltima. Quas ſolemnitates petat Tridentinum in his renunciationibus, aut donationibus nouitiorum, vt valida ſint. Duplex ſolemnitas in eo decreto petitur. Prior eſt, vt fiat cum licentia Epiſcopi, ſeu eius vicarij. Poſterior, vt fiat intra duos menſes profeſſioni proximos. Ratio autem vtriuſq; ſolemnitatis eſt, vt maiori cum deliberatione, ac libertate renunciatio, & donatio fiant: quippe iam elapſus eſt decimus menſis poſt ingreſſum in nouitiatum, quod ſufficiens tempus eſt ad deliberandum, an expediat renunciare, necne. Atque Iudicis præſentia omnem metus præſumptionem excludit *l. finali. C. de eo, quod metus cauſa*, & cum aliis tradit Menoch. *de recuperanda poſſeſſione remedio 1. n. 166.* Ideo ad excludendas fraudes, metum, preces importunas, vt bona illa relinquantur monaſterio, iure optimo petitur licentia Epiſcopi, aut eius vicarij. 64

Circa priorem ergo ſolemnitatem aduertendum eſt, ſufficere licentiam Epiſcopi confirmati, nondum tamen conſecrati; ſecus ſi electus tantùm ſit, quia à tem- 65

pore confirmationis competunt Epiſcopis ea omnia, quæ ſunt iuriſdictionis, quale eſt hoc vt probauimus *lib.8.de matrimonio.diſp.2 n.12.& lib.1. huius tractatus. cap.11.n.3.*& in ſimili diximus circa poteſtatem diſpenſandi.*lib.4 huius operis.c.38 n.7.*

66 Maior difficultas eſſe poterat de Archiepiſcopo confirmato, quia nondum pallium recepit, an poſſit concedere hanc licentiam; quæ difficultas generaliter habet locum in omnibus ad iuriſdictionem pertinentibus, vt ſunt omnes diſpenſationes, & abſolutiones, & ſimilia. Et dicendum eſt poſſe, quia tantùm interdicitur Archiepiſcopo ante receptum pallium cogere concilium, & ea, quæ ad ordinem Epiſcopalem pertinent, exercere, non verò quæ ſunt iuriſdictionis, quæ facta confirmatione ante receptum pallium exercere poteſt, vt diximus loco citato *lib 4.huius operis.c.38.n 9.*

67 Eandem licentiam poteſt concedere Capitulum Sede vacante, quia illud ſuccedit in omnem ordinariam iuriſdictionem Epiſcopis competentem, vt probauimus *in hoc tract.lib.1. cap.11.n* 4. & in ſimili diximus *lib.4. c.38.n.17.*

68 Poterunt etiam eam concedere Abbates, & alij Prælati habentes iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, nullique Epiſcopo ſubiecti in ſuis diœceſibus; non autem Archiepiſcopus in diœceſi ſuffraganei. Quia illos gaudere omni iuriſdictione, hos autem minimè probauimus *eodem lib.1.cap.11.n.5.& 6.& lib 4 c.38 n.11.&* 19. Quod intellige reſpectu Archiepiſcoporum, niſi Epiſcopo eam deneganite licentiam deuolueretur per appellationem cauſa ad Archiepiſcopum: tunc enim poteſt Archiepiſcopus, vtpote qui in ea cauſa iuriſdictione gaudet, eam licentiam impertiri. Quia in cauſis appellationis eſt legitimus iudex. *cap.1.de offic.delegat.& c. duo de offic.ordin.*& diximus *eo lib.4.c.38.n.12.*

69 Rurſus eam licentiam poteſt concedere vicarius Epiſcopi, quia expreſſe id dicitur in hoc Tridentini decreto, & quamvis poſſit aliquis exiſtimare id non poſſe vicarium Capituli Sede vacante, quod decretum hoc expreſſam mentionem faciat vicarij Epiſcopi qualis non dicitur vicarius Capituli Sede vacante, vt ex Felino retulimus *lib.8.de matrimon.diſputat.27. num.35.* ſed abſque dubio dicendum eſt, id poſſe hunc vicarium, tum quia eam Felini doctrinam reiecimus *eodem n.33.* probantes nomine vicarij Epiſcopi intelligi vicarium habentem iuriſdictionem Epiſcopalem, qualis eſt vicarius huius Capituli: tum etiam, quia aſto ea doctrina eſſet vera, loquitur de iuriſdictione delegata vicario Epiſcopi, quæ quidem cùm ſtrictè intelligenda ſit, nihil mirum eſt ſi de veri Epiſcopi vicario accipienda ſit. Quare ea doctrina non eſt extendenda ad ordinariam vicarij iuriſdictionem, qualis eſt hæc, vtpote per Tridentinum, quod ius commune conſtituit, conceſſa.

70 Quare idem dicendum eſt de vicariis quorumcumque Prælatorum iuriſdictione Epiſcopali in ſua diœceſi gaudentium, quia cenſentur vicarij Epiſcopi, id eſt, habentium iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem, vt in iuriſdictione delegata vicarij Epiſcopi probauimus *lib.8.de matrim.diſp.27.n.34.* Nedum in hac, quæ ordinaria eſt, verum habebit.

71 Et ſicut diximus num.65. poſſe Epiſcopum confirmatum, ſed nondum conſecratum concedere hanc licentiam, & num. 66. poſſe id Archiepiſcopum ante pallij receptionem, ſimiliter idem prorſus dicendum eſt de eorum vicariis, vt etiam in iuriſdictione delegata probauimus *ea diſp.27.n.15.*

72 Non tamen integrum erit vicariis foraneis hanc licentiam concedere abſque expreſſa commiſſione ſibi facta, quia cùm analogum per ſe ſumptum ſtet pro famoſiori ſignificato, nomine vicarij abſolutè prolati in hoc decreto ſolus vicarius generalis Epiſcopi qui ordinarius eſt, & ſimpliciter vicarius appellatur, comprehenditur, non autem vicarius foraneus, quem delegatum eſſe probauimus *lib.3.de matrim.diſp.19.num.*10.& vicarius ſecundùm quid appellatur, ibidem probauimus, quamvis is vicarius foraneus conſtituatur ad vniuerſitatem cauſarum in illo loco, & *ibi n.*11. ſatis explicuimus, quando dicatur vicarius generalis, & quando foraneus.

Poſſúntque facultatem huius licentiæ concedendæ 73
delegare alteri tam Epiſcopi, & habentes iuriſdictionem Epiſcopalem, quàm eorum vicarij, quia cùm hæc iuriſdictio ſit iure communi per Tridentinum conſtituto, annexa perpetuò non perſonæ, ſed dignitati, vel officio, horum eſt ordinaria, & conſequenter delegabilis, vt latè probauimus *lib.2.de matrimon.diſputat.40. num.*18.

Sed quæres, an Prælati regulares poſſint eam facul- 74
tatem concedere in monaſteriis exemptis? Quidam id exiſtimare poſſent cenſentes ita intelligi Tridentinum, vt Epiſcoporum ſit eam licentiam concedere in monaſteriis ſibi ſubiectis; at in exemptis id pertinere ad Prælatos regulares, ſicut ad ingrediendum monaſteria monialium Epiſcopo ſubditarum, exigitur Epiſcopi licentia: ſi autem exemptæ ſint, Prælati ſui regularis, vt tradit Nauarr. *comment.4.de regularibus. num.60.* ſic intelligens decretum Tridentini *ſeſſ.25.de regular.cap.9.* petens licentiam Epiſcopi ad ingreſſum in huiuſmodi monaſteria. Secundò poſſent duci, quod Epiſcopus nulla iuriſdictione potiatur in monaſteria exempta, ſed ſolis Prælatis regularibus ſubſint, quod non tantùm quoad profeſſos, ſed etiam quoad nouitios intelligendum diximus hoc hoc tractatu. Cæterùm dicendum eſt, in vtriſque monaſteriis exigi licentiam Epiſcopi, vel eius vicarij, nec neceſſariam eſſe, nec ſufficere licentiam Prælati regularis. Ducor, quia decretum hoc, virtute cuius ſolius licentia ad hanc renunciationem petita eſt, ſolam Epiſcopi, aut eius vicarij licentiam petit: quando autem aliud voluit, id expreſſit, vt *in dicto c.5.* petens licentiam Epiſcopi, vel alterius ſuperioris; & ideo ea doctrina Nauarri, quæ veriſſima eſt, huic deciſioni non obſtat. Minus etiam obſtat nouitios religionis exemptæ non ſubdi Epiſcopo, quia id verum eſt, præter caſus, in quibus Tridentinum eos Epiſcopis ſubiecit, vt feci *in hoc c.16.& cap.17.ſequenti.* Et ideo hanc partem ſuſtinet Manoel *quæſt regular.tom 2.q.47.art.14.*

Affirmans tamen quidam in aliquibus religionibus 75
abiiſſe in deſuetudinem petere hanc licentiam ab Epiſcopo, & ideo in illis non eſſe neceſſarium. Sic Manuel *1.tom ſumma c.7 n.1.fin.* Vega *1.tom.ſumma.c.50.caſu* 3. & bene quidem dicunt, ſi ea conſuetudo ita legitimè præſcripta ſit, vt contra hoc Tridentini decretum vires obtinuerit. Quare tutiſſimum eſt, ne renunciationis valor litigio exponatur, & incumbat monachis probare hanc legitimæ conſuetudinis præſcriptionem, exigere licentiam Epiſcopi, aut vicarij: maximo enim exponentur periculo, ea non petita, cadendi cauſa.

Hactenus egimus de potentibus hanc licentiam con- 76
cedere; ſupereſt in hac priori ſolemnitate tractandum de ipſius licentiæ qualitate. Et quidem non exigi licentiam in ſcriptis, manifeſti iuris eſt, quod Tridentinum nullam ſcripturæ mentionem fecerit, & vbi in ſcriptis eam obtinendam voluit, id expreſſit, vt fecit *eadem ſeſſ.25.de regularib.c.5.* tractans de licentia ad ingrediendum monaſteria monialium. Item, quia omnis diſpoſitio poteſt fieri verbo, niſi lex requirat ad actus valorem ſcripturam, vt probauimus, adductóque alio ſimili *lib.9. de matrimonio. diſputat. 36. num.*10. Quamvis autem ea licentia in ſcriptis neceſſaria non ſit ad valorem renunciationis, eſt tamen vtiliſſimum ea in ſcriptis obtinere cum notarij ſubſcriptione fidem de ea facientis, vt ſi fortè de eius valore lis moueatur allegato licentiæ bonæ defectu, poſſit in foro externo fides de illa fieri.

Nec

77 Nec ſatis eſt petita,ſed debet eſſe obtenta; vt in ſimili probauimus c. 13. quia decretum hoc dicit, *cum licentia*:at non dicitur cum licentia fieri quando ea ſolùm petita eſt. Item, quia *cap.licèt de regular.* vbi exigitur licentia tantùm petita,id exprimitur.

78 Hæc autem licentia præcedere debet, quia licèt in aliis rebus, vt in teſtamento profeſſi dicemus infrà, non ſit modica difficultas, an ſufficiat licentia ſubſequens:at hic non militant rationes,quæ probant ſufficere in illo caſu licentiam ſubſequi: quod hæc renunciatio non ſit actus vltimæ voluntatis reuocabilis (vt dici ſolet)vſque ad mortem,ſed ſtatim firmus omnino, & validus ſit,& cùm ad ſui valorem indigeat licentia, ea neceſſariò debet præcedere,iuxta regulam, quam tradidimus *lib.3.de matrimonio.diſp.35 num.*18. & 24. vbi & *num.*19.probauimus licentiam eodem die renunciationis conceſſam præſumi præcedere, vbi non conſtat vtra præceſſerit ſi tamen renunciatio illa fieret ſub conditione, ſi poſtea Epiſcopus approbet, ſatis erit approbatio ſuperueniens, vt in ſimili probatum eſt ſuprà c.2.num.19.

79 Atque ſatis eſt eam eſſe tacitam, habitam ex ratihabitione de præſenti, nec ſufficit ratihabitio de futuro, quia requiritur ad valorem actus,vt in ſimili probauimus *lib.præcedenti.c.*11 *n.*11.

80 Circa poſteriorem autem ſolemnitatem petitam in hoc decreto,nempe, vt renunciatio, & obligatio fiant intra duos menſes profeſſioni proximos, id obſeruandum eſt, non exigi, vt hæc fiant integro bimeſtri ante profeſſionem;ſed ſatis eſſe toto eo bimeſtri fieri,quamuis immediatè ante profeſſionem.Conſtat,quia Tridentinum dicit in eo decreto, *intra duos menſes proximos ante profeſſionem*; nec dixit vt fiat bimeſtri ante illam, ſed vſum eſt particula (*intra*:) at facta toto illo ſpatio,dicuntur facta intra duos illos menſes. Item, quia finis eius decreti fuit, vt hæc maturiori conſilio, ac deliberatione fierent. At eò maior eſt deliberatio, quo longius eſt nouitiatus tempus,ac profeſſioni propinquius.

81 Immò aliqui exiſtimant eam renunciationem non irritari, ſi modica diſtantia ante id bimeſtre fiat, quia ea diſtantia non mathematico modo, ſed morali accipienda eſt. At moraliter loquendo dicitur intra duos illos menſes fieri,quod paulo ante fit.Sic Læſius Zecchius *de Repub.Eccleſiaſt tit.de regular.cap.*3 *num.*14 *limitatione* 8.& pro ſe refert Thomam Zerolam *in praxi Epiſcopali.part* 1.*verb monachi in fin.* vbi id ſatis innuit, quamvis non ita expreſsè id dicat, ſed confusè loquatur. Sed exiſtimo computandos eſſe hos duos menſes de momento ad momentum,& ſecundùm quod occurrit menſis in Kalendario, & quod ex illo menſe deficit,& accipitur de ſequenti,& ita habebit ille menſis triginta dies,vel triginta vnum, vel viginti octo, vt in Kalendario occurrit, & ſi occurrat annus biſſextilis, computandum eſt tempus die correſpondenti poſteriori illi diei. Ducor, quia Tridentinum diſponit à quo tempore bimeſtre illud incipere debeat, nempe, à die profeſſionis ſumtæ, quo etenim computatur dies de momento ad momentum, vt occurrerit in Kalendario, ſicut probaui *lib.2.de matrim diſp.*24.*numero* 15. vbi exemplis id declaraui.Inſuper petit determinatam ætatem, nempe, eam quæ ſatis eſt ad profitendum poſt bimeſtre, vt diximus numer.7.At ea ætas computatur de momento ad momentum etiam in anno biſſextili, vt ſuprà dictum eſt *lib.6.huius operis cap.*4.*n.*4.

82 Nihil autem refert facta ſemel renunciatione bimeſtri illo ante profeſſionem legitimè facienda, vt quia tranſacto bimeſtri eſt completa ætas, & annus nouitiatus, differri profeſſionem, ex quacunque cauſa dilatio contingat: adhuc enim valida erit renunciatio, quia cùm lex ea,quæ frequentiùs contingunt, ſpectet, *l.nam ad ea.ff. de legib.* & profeſſio attento iure,& frequentiùs fiat completis ætate debita, & anno nouitiatus,decretum hoc petens renunciationem fieri bimeſtri ante profeſſionem, intelligendum eſt de bimeſtri proximo tempori, quo regulariter profeſſio fieri debet. Item,quia in hac renunciatione ſaluatur omnino mens Tridentini, quæ fuit,ne temere feruoribus vacationis ductus nouitius renunciet, ſed quando debita maturitate expertus eſt decem menſibus religionis auſteritates. Facit Menochius *conſ.*388. *n.*7.*vol.*4. vbi rationem, cur bimeſtri ante profeſſionem facienda ſit renunciatio reddit his verbis.*Cùm eo tempore iam ſint nouitia pæna probata,& deliberatio emittendæ profeſſionis iam manifeſta ſatis appareat curſu decem menſium.*hæc ille.

Quod ſi è contra ex diſpenſatione Pontificia noui- 83
tius nono menſe profeſſuros eſſet, vel minor ſexdecim annis atque ita abbreuiaretur tempus profeſſionis iure præſcriptum, poſſet aliquis cenſere ſufficere bimeſtri ante id profeſſionis tempus renunciationem hanc fieri,quia diſpenſatio quantumvis ſtricti iuris ſit extenditur ad connexa, vt probaui *lib.8.de matr.diſp.*1. *n.*19. Cùm ergo ex hoc decreto connexum ſit profeſſioni, vt renunciatio fiat bimeſtri ante illam, diſpenſatio, vt fiat profeſſio ante legitimum tempus,extendetur quoque ad hanc renunciationem bimeſtri proximo faciendam. Præterea,quia ſi non poſſet renũciatio fieri,niſi ſeruata forma huius decreti, nouitius ille nullo tempore poſſet bonis renunciare, quia iam decimo menſe erit profeſſus.Sed verius credo, non poſſe renunciare bimeſtri illo ante profeſſionem, ſed renunciationem debere fieri proximè profeſſioni, vt eodem die vel præcedenti. Ducor,quod diſpenſatio non extenditur ad acceſſoria ſeparabilia,ſed ad neceſſariò inſeparabiliter connexa, vt diximus *ead diſp.*1 *n.* 19.&20.At non eſt inſeparabiliter connexum, vt renunciatio fiat integro bimeſtri ante profeſſionem: Tridentinum enim id ſpacium concedens egit de profeſſione completis legitima ætate, & anno nouitiatus facienda; ergo ea diſpenſatio non extenditur ad totum id tempus.Sed quia profeſſioni eſt annexa facultas diſponendi antea de bonis,vtpote quod poſt profeſſionem fieri nequit,dicendum eſt, diſpenſationem illam extendi,vt renunciatio fiat ante profeſſionem,etſi non ſeruato omnino tempore deſignato per Tridentinum, quia ſeruari nequit, erit tamen ſeruandum in quantum fieri poteſt,facta renunciatione proximè profeſſioni; credendum enim eſt, Pontificem quàm minimum fieri poteſt voluiſſe derogare Tridentino:ſic enim ſeruabitur in quantum fieri poteſt, matura deliberatio ante renunciationem in eo decreto petita.

Tandem circa hanc ſolemnitatem id obſeruandum 84
eſt,ſi nouitius ante finem anni religionem deſerat ſiue tacita, ſiue non facta renunciatione, atque iterum pœnitentia ductus redeat, renunciationem illam, quæ eo egreſſu irrita facta fuerat, minimè conualeſcere: id enim nullo iure cauetur,ſicut nec computatur illud nouitiatus tempus. Quare ſicut nouitiatus inchoandus eſt,vt probauimus *lib.5.huius operis.cap.*4.*n.*33. ita tempus illius renunciationis inchoandum eſt,& ſolo bimeſtri ante profeſſionem finito anno nouitiatus faciendam debet fieri.Si tamen abſoluto nouitiatus anno egrederetur nouitius,indigeret noua renunciatione, quia prior illa,etſi legitimo tempore facta,corruit egreſſu, ac proinde repetenda eſt, vt valeat. Sicut autem non requiritur nouus annus nouitiatus, ſed poteſt ſtatim legitimè profiteri, vt probauimus eodem cap. ita poterit ſtatim atque ingreſſus fuerit hanc facere, ſiue differatur profeſſio, ſiue non.

* * *

CAPVT VI.

De ſolemnitatibus aliis vltra petitas per Tridentinum ad renunciationis nouitiorum valorem.

SVMMARIVM.

An ad firmitatem huius renunciationis, monaſterium illa non obſtante ſuccedat, exigatur, vt monaſterium conſentiat renunciationi nouitij, & renunciatio hæreditatis habeat tacitam conditionem, ſi ea renuncianti deferatur? refertur quadam ſententia n.1.

Sententia authoris n.2.

An conſilium ſit, quod interueniat quoque conſenſus monaſterij? n.3.

An in renunciatione hæreditatis, vel legati, ſiue delata ſiue non delata ſint, exigatur conſenſus monaſterij, an potiùs ſufficiat ſolius Prælati, abſque ſolemnitatibus in alienatione bonorum Eccleſiæ petitis, peccetque, teneaturque reſtituere, ſi abſque cauſa renunciet n.4.

Quid ſi hæreditas eſſet adita à nouitio ante profeſſionē. n.5

An valeat venditio facta monaſterio abſque prædictis ſolemnitatibus relata in tempus profeſſionis? n.6.

An ſufficiat renunciatio tacita monaſterij? n.7.

An in alienatione bonorum Eccleſiæ, & in hac renunciatione exigatur triplex tractatus? n.8.

An ſi quis renunciet fideicommiſſo conditionali ad quod vocabatur, conditione impleta poſt profeſſionem, ſuccedat monaſterium n.9.

An monaſterio, vel ingredienti religionem competat ius irritandæ renunciationis ratione enormiſſimæ læſionis, vbi competens dos aſſignata eſt? n.15.

Quid ſi nulla dos recipiatur? n.11.

An pactum iureiurando firmatum, ſeu bonorum renunciatio hac lege, ſi ingreſſus fuero religionem valeat? num.12.

An in hac hæreditatis renunciatione debeat fieri mentio legitimæ? n.13.

An debeat quoque fieri mentio bonorum, quæ filiis prioris matrimonij reſeruantur, tranſeuntibus parentibus ad poſteriora? n.14.

An oporteat mentionem fieri cuiuſcumque hæreditatis ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato n.15.

An oporteat explicare renunciationem fieri, etiamſi omnis poſteritas deficiat? n.16.

An oporteat libertatem relinquere parentibus, vt quoquo modo velint de ea diſponant? n.17.

An in hac renunciatione deſiderentur ſolemnitates iure ciuili petitæ? n.18. & 19.

An deſideretur iuramentum? n.21.

1 PRima ſolemnitas, de qua iure optimo dubitari poteſt, eſt, an exigatur renunciatio quoque monaſterij, quod habet ius ſuccedendi, an ſufficiat ſola ipſius nouitij, quando nouitiatus renunciat hæreditati nondum acquiſitæ? Nam plerique exiſtimant renunciationem hanc nouitij quantumcumque iureiurando firmatam, non poſſe nocere monaſterio, quando nouitio iam profeſſo obeunt parentes, quorum hæreditati renunciatar; atque ita dicunt plenè in eam tunc ſucceſſurum monaſterium, perinde ac ſi nulla renunciatio nouitio præmiſſa eſſet. Ducuntur, quod renunciatio habet tacitam conditionem ſi renuncianti hæreditas deferatur, ac ea non delata corruit, vt vltra Doctores ſtatim allegandos docent Paulus *l. qui ſuperſtites.93. n.3. ff. de acquirenda hæreditate.* & ibi Imola *n.1.* idem Paulus *l. Pactum dotale.3. n.7. C. de collat.* & ibi Alex. *n.7.* Decius *n.18.* Rolandus *conſil.11. n.2. & 5. vol.1.* Cephalus *conſil.34. n.18. & 41. & conſil.143. n.19. & 48. vol.1. & conſil.405. n.55. volum.3.* Natta *c. quamuis pactum de pactis. in 6. part. 2. num.87.* (habetur *tom.6. tractatuum. part.2.* Menochia *l. ſi quando. §. illud. n.56. C. de inofficioſo teſtam.* Suarez *l. ſi quoniam in prioribus. in declar. ad l. regni. limitatione 4. num.5.* Maranta *in ſuis diſputationibus iuris ciuilis diſputat.10. n.14.* Surdus *conſil.85. n.33. & conſil.133. n.18. & conſil.437. vol.1. & conſil.331. numero 5. vol 8. & conſil.264. numero 44. vol.2.* Sed tempore delationis non defertur monacho tanquam iam per profeſſionem incapaci, ſed immediatè defertur monaſterio capaci ſuccedendi (vt iuxta veriorem opinionem defendemus infrà:) ergo cùm monaſterium non renunciarit, meritò ſuccedet non obſtante monachi renunciatione, quæ nullius prorſus vtilitatis fuit, ſed omnino corruit deficiente conditione tacitè incluſa, ſi hæreditas ſibi deferretur. Nec obſtat, ſi dicas intelligi in ea conditione, ſi renuncianti defertur hæreditas: nam ſupplendum eſt, vel alij loco eius, vel ex eius perſona, vel cauſa. At impleta eſt conditio, quia monaſterio defertur hæreditas ex perſona monachi, & eius cauſa. Sed hoc (inquam) non obſtat, quia cauſam delationis monaſterio profeſſionem monachi non mutat eſſentiam rei, & ſic delatio hæreditatis monaſterio fit iure proprio: nam licèt pater cauſa ſit, vt eius filius ſuccedat auo, non tamen ſucceſſio nepotis regulatur ſecundùm caput patris, ſed ex propria perſona. *l.1. §. ſi nepos ff. de collatione dotis.* Secundò, quia renunciatio cenſetur facta eo momento, quo hæreditas defertur, quaſi tunc impleta conditione, & ab eo tempore incipi habere effectum, vt tradunt Paulus *in l. pactum dotale. n.7.* & ibi Alexand. *n.7.* idem Paulus *d.l. qui ſuperſtitis. n.3.* Cephalus *conſil.143. n.48. vol.1.* Cùm ergo tempore, quo defertur hæreditas, ſit monachus incapax renunciandi, ea renunciatio carebit prorſus effectu. Quippe idem eſt fieri rem tempore inhabili, & referri ad tempus inhabile *l. quod ſponſæ. C. de donationibus ante nuptias.* Nam ſi actus imperfectus veniat ad caſum, à quo non poteſt incipere, vitiabitur, *l. pluribus. §. etſi placeat. ff. de verborum obligat.* Tandem id probatur ex doctrina Pauli *l. finali n.5. C. de bonis, quæ liber.* in fortioribus terminis hoc tenentis, vbi ait, ſi filia iureiurando renunciarit bonis matris ſuperſtitis, & poſteà mater obiit viuente filia renunciationem carere effectu reſpectu patris; quippe intelligitur ſub conditione, ſi ei deferretur hæreditas. At cùm mater præmoritur, dicitur hæreditas delata filiæ quo tempore iam repudiare nequit obſtante patria poteſtate: ergo ſimile eſt in noſtro caſu. Et idem hanc ſententiam, quæ valde probabilis eſt, ſuſtinent Marian. Socinus ſenior *toto conſil.183. volum.2. & l.2. num.5. ff. de his, quæ pœnæ nomine* Ruinus *conſil.204 n.8. vſque ad finem. volum.1.* vide Socin. inter conſilia eiuſdem Ruini, *conſil.205. num.1. & 15. vol.1.* Felinus inter eadem conſilia, *conſil.206. num.5.* Corneus inter eadem conſilia, *toto conſil. 207.* idem Corneus *toto conſil.271. lib.3* Bolognetus *l. final. n.114. C. de pactis* Beccius *conſil.74. num.13. volum.1.* Tello latiſſimè *l.6. Tauri, à num.55. vſque ad 63.* Rojas *epitome ſucceſſ. cap.7. num.30.* Seraphin. *de priuilegiis iuramenti, priuilegio 21. numero 39. ad finem. & numero 37. fine* Spino *ſpeculo teſtam gloſſ.12 principali. n.51.* Iacobus de Bereta *conſil.70 n.1. paulo ante verſ. ceſſat ex his, vol.1.* Azor *tom.1 inſtit. mor. lib.2. c.28. quæſt.6 fin.* & fauet Alciatus *l. final. n. 67. C. de pactis.* vbi ait valere hanc renunciationem, ſi cum filia, & monaſterio paciſcatur pater.

Verius tamen eſt, non eſſe neceſſariam monaſterij renunciationem, ſed ea facta à ſolo nouitio excludi monaſterium ab hæreditate poſt profeſſionem delata nouitio. Ducor, quia monaſterium non ſuccedit in bona profeſſi, niſi quatenus profeſſus ille, cuius perſonam repræſentat, habebat ſuccedendi ius. At quando priùs nouitius renunciarat, nullum ius ſuccedendi habet, etiamſi profeſſus non eſſet: ergo nec monaſterium habet illud ius. Nam abſurdum eſt iuris monaſterio ex 2

monachi

monachi perſona concedere, quam ipſe monachus ſi ſui iuris perſeueraſſet, habiturus eſſet. Cùm in hac materia longè fortius, & pinguius ius, quod quiſque ex perſona ſua, quàm quod ex alterius perſona conſequitur; argument. *text. in §. finali. inſtit. de reg. iur. & l. qui liberis. §. hac verba. ff. eod. tit. & l. ſi paterfamilias. ff. de hæred. inſtituendo.* Secundò, quia dum traditur hæreditatis renunciationem habere tacitam venditionem, ſi hæreditas deferatur, intelligendum eſt, ſi deferatur ipſi renunciatori, vel alteri ex eius perſona, vel eius ratione, & cauſa. Nam tunc renunciatio ab initio valida refertur ad hæreditatem futuram quæ vel ipſi renuncianti, vel alteri iure ipſius renunciantis delata ſit. At in præſenti defertur monaſterio hæreditas ex perſona monachi; & non alia ratione nec cauſa. Cùm ergo iam monachus ille per renunciationem fuiſſet ab ea hæreditate excluſus, nullum ius in ea conſequitur monaſterium. Nec obſtant contraria: nam ad 1. conſtat ex ratione hac proximè adducta. Ad replicam reſpondeo, diuerſam eſſe rationem in nepote, quia tanquam legitimus deſcendens eſt hæres neceſſarius aui præmortui, & ex propria perſona ſuccedit, vt tradit cum aliis Couarr. *de pactis. 2. p. §. 3. num. 7. & §. 3. num. 4. & vlt.* At monaſterium non eſt hæres neceſſarius, niſi quatenus perſonam monachi repræſentat & eius ratione, & cauſa; & ideo monacho eo mortuo ante ipſius parentes, nulla ratione parentibus ſuccederet. Nec obſtat ſecunda ratio; quia quando renunciatio fit tempore habili, & poſtea aduenit caſus in quem collata fuit, cenſetur negotium contractum eſſe tempore renunciationis, & ad illud retrotrahi ut *l. nec emptio. ff. de contrahenda emptione. & l. potior. §. videamus. ff. qui potiores in pignore habeantur.* Tandem non obſtat doctrina Pauli in contrarium adducta, quia de eius veritate conſulendi ſunt Couarr. & Menchaca ſtatim allegandi, & Molina *tom. 3. de iuſtitia diſp. 579. n. 18.* & licet eam mirantur, Menchaca ſtatim referendus conatur ibi probare, diuerſam eſſe rationem, quàm in caſu noſtro. Et ideo pro hac ſententia eſt ferè expreſsè Decius *con. 3. n. vltim. vol. 1.* vbi ait nullatenus integrum eſſe monaſterio læſionem aliquam ex monachi renunciatione inferre, niſi eam, quam poſſit ipſe monachus in ſeculo manens: & in propriis terminis eam tenet Cagnolus *l. final. in 1. edit. n. 194. in 2. n. 115. C. de pactis.* & ibi Purpuratus *num. 171. & 172.* Couarr. *cap. quamvis pactum. de pactis in 6. 3. p. §. 2. n. 3.* & ibi Gutierrez *§. dum nuper tradebatur. num. 1.* Gama *deciſ. 375. num. 1.* Mena *additionib. quibus vicibus obtinuiſſe.* Menchaca *de ſucceſſ. creat. lib. 1. §. 18. à n. 92. vſque ad 97.* Bäeza *de non melior. fil. cap. 14. num. 31.* Benedictus Egidius *l. Titia. ſi non nupſerit. 100. p. 1. n. 51. tit. de condit. & demonſtrat.*

3 Quamvis autem iuxta hanc ſententiam non ſit neceſſaria renunciatio monaſterij, at eſt valde vtile, & conſilium cautiſſimum eſſet, illa procurare, ad vitandas varias Doctorum opiniones, & lites, quæ ex ea varietate oriri poſſent. Et ita docent Purpuratus *l. finali. num. 174. & 175. fin.* Cagnolus *ibi in antiqua editione, numer. 194. in noua numer. 115.* Couarr. *de pactis. 2. p. §. 2. num. 3. verſ. contrariam ſententiam.* Gutierrez *ibi numer. 1.* Bäeza *eo num. 31.*

4 Inſuper aiunt Couarr. & Gutierrez ibidem, eſſe ſanum, & tutum conſilium, vt accedat renunciationi nouitij conſenſus Prælati & conuêtus, quia in acquirenda illa hæreditate poſſunt monaſterio præiudicare. Quamvis autem non dubitem id eſſe tutius, vtpote quod nulli opinionem periculo ſubeſt, non exiſtimo tamen neceſſarium: & multo minus neceſſarius eſt conſenſus monaſterij, quia cùm ea hæreditas nondum ſit acquiſita, nec delata, ſed acquirenda, & deferenda, poteſt ſolus Prælatus eam repudiare, nec exigitur ſolemnitas aliqua ex peritis ad alienationem bonorum Eccleſiæ, vt in propriis terminis docet Petrus Caualcanus *conſ. 104. à n. 1. vſque ad 4. vol. 1.* & alij quos adducemus num. 7. & in fortioribus terminis, nempe in hæreditate iam monaſterio delata, nondum tamen adita, & in legato iam delato probaui multis Doctoribus allegatis, & contrariis reſpondi *lib. 6. de matrimonio. diſp. 4. num. 11. & 15.* quamvis in hæreditate illa iam delata, & legato non deſint contrarium tenentes, quos ibi retuli; & vltra illos id probat alios allegans, dicens exigi conſenſum Capituli in renunciatione hæreditatis, Beroius *cap. 1. num. 118. de in integrum reſtit.* & Tabia *authent. ingreſſi verb. ipſo ingreſſu in princ. num. vlt. C. de ſacroſanct. Eccl.* & late Marcabrunus ab Anguillis *conſ. 30. num. 253. & ſequentib. volum. 1.* Simon Cetus *tract. de decreto. lib. 3. tit. 8. inſpect. 9. à num. 63.* & loquens de hæreditate, & de legato Vincentius de Franch. *deciſ. Neapolitan. 15. à num. 17. vol. 1.* & Menoch *de arbitr. lib. 2. caſ. 171. numero 52. & con. 73. num. 8. & ſequentib. volum. 1.* At contrarium eſt verius, & vltra Doctores ibi allegatos, tenent Rolandus latè id probans *conſ. 15. à numer. 13. vſque ad finem. vol. 1.* Decius *conſ. 269. num. 8. vol. 2.* Redoanus *de rebus Eccl. non alienand. cap. 12. à n. 9.* Caualcanus proximè citatus, Iacobus de Bereta *conſ. 70. num. 1. vol. 1. & con. 55. à num. 11. eodem vol. 1.* Roman. *toto con. 184.* & ibi Horatius Mandoſius *in addition.* Quintilian. Mandoſius *addit. ad Lapum allegati. 25. verſ. penult. & vltim.* vbi & alios refert, Burſatus *con. 50. n. 33. vol. 1.* concludens *num. 34.* cum Benedicto de Caſtro per ipſum allegato in tali remiſſione iuris quærendi facta per Prælatum, non ſolemnitatem aliquam, nec alterius ſuperioris licentiam requiri, & *conſ. 55. à num. 21. eodem vol. 1.* Et quamvis peccet ſic repudians abſque iuſta cauſa, & teneatur ex bonis propriis, aut peculio, ſi quæ habet reſtituere Eccleſiæ abſque ſolemnitate, vt vtrumque probaui *lib. 6. de matrimonio. eadem diſp. 4. num. 14. & 15.* ibi *numer. 17.* probaui ſecus eſſe, ſi Prælatus vellet cedere, ſeu renunciare hæreditati illi in alicuius fauorem, aliàs non ſucceſſuri, niſi ex hac renunciatione, ſeu ceſſione in fauorem ſuum facta: hæc enim ſolemnitatibus prædictis indiget, quod ſit vera donatio, & alienatio; eo enim ipſo quod cedit tacitè, & priùs natura hæreditatem adit: licèt non deſint qui dicant idem in ea renunciatione, quos retuli ibi *num. 16.* & vltra ibi allegatos, quod in hac renunciatione non ſit opus ſolemnitatibus, tenent Burſatus *conſ. 15. num. 21. volum. 1.* Vincentius de Franch. latè probans *deciſ. 18. Senatus Neapolitan. num. 25. & 26.* dicens ſic decidiſſe illum Senatum.

Si tamen hæreditas eſſet adita à nouitio ante profeſſionem, nec illi renunciaſſet, nequit Prælatus poſt profeſſionem repudiare abſque iuris ſolemnitatibus, quia cùm per profeſſionem vniuerſa monachi bona tranſeant in dominium, & profeſſionem monaſterij, vt infrà dicemus, ea repudiatio eſſet rei perfectæ acquiſitæ, & ſic vera rerum Eccleſiæ alienatio, & ſic docet Caualcanus *deciſ. 1. n. 52. p. 3.* Iacobus de Bereta cum aliis per ipſum allegatis *eo conſ. 25. n. 1.* 5

Quare optimè dixit Bimius *conſ. 32. à num. 11. vſque in finem vol. 1.* non valere venditionem, qua monachi vendunt bona immobilia nouitij in tempus profeſſionis abſque ſolemnitatibus iuris. Quia venditio illa effectum ſuum ſortiri nequit, niſi acquiratur dominium illorum bonorum; eo autem acquiſito ſunt bona Eccleſiaſtica: ſecus autem ait eſſe, ſi nouitius conſenſerit venditioni, quia tanquam rei illius dominus potuit. 6

Sufficeret autem renunciatio tacita monaſterij illius hæreditatis delatæ monacho, & nondum ab illo aditæ vt ſi patiatur conniuentibus oculis eam ab aliis monachi conſanguineis poſſideri, ad quos fortè Abbas, & monachi pietate mouentur, vel affectu, vt optime tradit Baldus *authent. ſi qua mulier. num. penult. C. de ſacroſanct. Eccl.* & Ambroſ. de Opiz. *in repetitione l. filiusfamilias,* 7

§. *Diui.n.76.ff.de legat.*1.& Vincentius de Franch. *deciſ. Neapolit.*14.*n.*16.*p.*1.

8 Fruſtra autem Monteroſus *in ſuo practic. tractatu* 7. in ſcriptura renunciationis nouitiæ cum conſenſu monaſterij ponit tres tractatus, quaſi illi neceſſarij ſint; quippe etiam in rei Eccleſiaſticæ alienatione non ſunt neceſſarij tres tractatus, ſed vnus ſufficit, quod ſatis ſignificat Gloſſa c.1. *verb.tractatus. de rebus Eccleſiæ non alienandis. in* 6. dum dicit vtile eſſe repetere tractatus, quaſi ſentiens id non eſſe neceſſarium. Quod idem innuit ille textus mentionem tractatus in ſingulari faciens, & tenet multis citatis Auendaño *de exequen.mand Reg.p.*2. *cap.*4.*n.*34. Quod intellige, niſi aliud induxiſſet conſuetudo, quia licèt conſuetudine nequeant ſolemnitates petitæ in alienatione rei Eccleſiæ minui, vt pulchrè cum duodecim fallentiis tradit Felinus *cap.cum cauſam. num.*11.*de re iudic.* ac poſſunt eæ ſolemnitates augeri, vt benè tradit Auendaño *eo c.*4.*n.*35. *verſ.& hanc opinionem.* Si ergo tres tractatus non petuntur in alienatione hæreditatis aditæ, nedum in renunciatione nondum aditæ, immò nec delatæ petentur.

9 Ex prædictis deducitur primò, ſi quis renunciaret fideicommiſſo conditionali, ad quod vocabatur, & poſtmodum ingreſſus fuerit religionem, at poſt profeſſionem conditio fideicommiſſi euenerit, nempe mors illius qui grauatus fuerat reſtituere, non poſſe monaſterium conſequi id fideicommiſſum, quod ea renunciatione legitimo tempore facta excluſum ſit. Sic Couar. *de pactis*.3.*p.§.*7.*n.*3.*verſ.non oberit.*

10 Secundo deducitur, nec monaſterio, nec ingredienti religionem competere ius irritandæ huius renunciationis nomine enormiſſimæ læſionis, ſi nouitia contenta dote competenti pro ſui ac monaſterij qualitate, & conſuetudine renunciat cum iuramento reliquæ parentum hæreditati opulentiſſimæ, ex qua in quintuplo, & longe maiori quantitate obtinere debebat legitimam partem, quia nec mulier illa eſt læſa, nec monaſterium: non mulier, quia prudentiſſimè eum ſtatum elegit, & bona illi competentia, & niſi reliquis renunciaſſet, in ea non ipſa, ſed monaſterium ſuccederet: non monaſterium quia læſio ſupponit id, in quo quis dicitur læſus, eſſe ſuum, aut aliquo modo illi debitum. At bona huius renunciationis nec eo tempore erant monaſterij, nec illi vnquam debita, vtpote quod tantùm habet ius ſuccedendi quando ante profeſſionem illis renunciatum non eſt; & ita tradunt Aymon *conſ.*160 *n.*1.*vol.*1.*& conſ.*938. *num* 8.*verſ ſecundò reſpondeo.vol.*5.Decius *conſ.*31.*n.vlt. vol.*1.Cephalus, quamvis obſcurè, *conſ.*467.*n.*59.*fine.vol.*4.Petrus Canallus *conſ.*104.*à n.*17.*vſque in finem.vol.*1. Couar. *cap quamvis pactum.*3.*p.* §.2. *num.*5. & ibi Gutier.§ *dum nuptui tradebatur.num.*3. Molina *lib.*1.*de primogen.cap.*3.*num.*27.Burgos de Paz *conſ.*5.*à num.*3. *vſque ad* 8.*vol.*1.Menchaca *de ſucceſſ.creatione.lib.*2.§.18. *num.*100.*&* 118.& meliùs *à n.*129.concludens *n.* 130. ſic obſeruari, Ioannes Garcia *de nobilitate, gloſſa* 17. *num.*10.Mandel *conſ.*304 *n.*10. *vol.*2. & ibi Vincentius Annibaldus eius additionator, Marcus Antonius de Amatis *in deciſionibus Rotæ prouinciæ Marchiæ deciſione* 46.*num.*24.*&* 25. Stephanus Gratianus *in deciſionibus eiuſdem Rotæ Marchiæ.*1.*part.deciſ.*40.*à num.* 3. *vſque in finem.* Cauallos *in ſuis quæſtionibus communibus.quæſt.*115.*num.*75.Azor. *tom.*2.*inſtit.moralium. lib.*2. *cap.* 8.*quæſ.*5.alter Mulina *tom.*1.*de iuſtit diſp.*579.*n.*17. & abſolutè monachos non poſſe allegare in renunciationibus læſionem etiam enormiſſimam, tenet alios allegans Fuluius Pacianus *conſil.*131.*n.*68. *vol.*1. Quare minùs bene Cephalus *conſil.*62.*n.*14.*& ſequent. vol.*1. contendit renunciationem cuiuſdam nouitiæ fuiſſe nullam ratione enormiſſimæ læſionis.

11 Immò valet id pactum, etiamſi nouitia nullam dotem recipiat. Quia poteſt id iuramentum abſque peccato ſeruari atque multis aliis citatis tenet Couar. *eodem* §.2.*n.*4.*verſ.*3.*ratio.* Gutierrez *eodem cap.quamvis pactum.*§.*vt dote contentus.n.*1.Seraphin *de priuilegijs iur. priuileg* 21.*n.*15. Antonius Gomez *l.*18. *Tauri num.* 7. Molquetus *de diuiſione bonorum. lib.*4. *cap.*5. *num.*65. Menchaca *eodem* §.28.*n.*103.*&* 104.vltra alios, quos ibi refert, quorum opinionem dicit Azor. ſibi magis placere *tom.*2 *inſt.moral.lib.*2.*c.*28.*q.*7.

12 Sed vrgentius dubium eſt, an valeat pactum iureiurando factum, ſeu renunciatio iurata ſub hac conditione, ſi ingreſſus fuero religionem. Negant quidam, ſicut ſi conditio ſit ſiue ingrediar, ſiue non, quod ea conditio turpis ſit, vtpote quæ à religionis ingreſſu auertit. Sic Purpuratus *l.finali.n.*171.172.173.*de pactis* & ibi Bolognetus *num.* 154. & ibi Curtius iunior *n.*1. & ibi Cagnolus *in* 1.*edit. num.*191. *&* 194. *in* 2. *num.* 315. Bartholom. Socinus inter conſilia Ruini, *conſ.*205. *numer.* 6. *vol.* 1. Seraph. *de priuilegiis iuramenti. priuileg.*21. *num.*37. idque limitant Purpuratus, Cagnolus, & Bolognetus ibi, niſi id pactum ineatur, quando quis eſt proximus, & diſpoſitus ad ingreſſum, quia non eſt veriſimile fore, vt tunc ob id pactum retrahatur. Cæterùm exiſtimo id pactum ſubſiſtere, quod minimè à religionis ingreſſu retrahatur: cùm enim religionem ingrediens voluntariam paupertatem eligat, abdicatio bonorum non retrahit ab hoc ingreſſu. Et ideo hanc partem ſuſtinent Bart. *eal.fin in* 1.*lectura. n.*6.*fin. & n.*9.& ibi Decius *n.*28.Couarr. *de pactis p.*3.§.2.*num.*4.*verſ.*3. *ratio.*Mieres *de maioritate in* 2.*edit.*3.*p.q.*3. Riminald. iunior *conſ.*164.*num.*12.*vol* 2. Menchaca *de ſucceſſion. reſol lib.*3.*l ſi quando.*§ *illud.n.*19.*C.de in offic. teſtament.* Molina *tom.*3.*de iuſt.diſp* 579 *n.*16. *& tom.*2. *diſp.*207. Velaſcus *de partion.c.*16.*n.*4.

13 Inſuper eſt ſanum conſilium, vt in hac hæreditatis renunciatione expreſsè etiam mentio fiat de renunciatione legitimæ paternæ, & maternæ, & non ſolùm explicetur hæreditas paterna, & materna, quia ſic obuiatur contrariis opinionibus, quas referemus c. ſequenti. num.3.& 4.& ſic ſic docet Gutierrez *c.quamvis pactum.* §.*omnino ſeruari debebit.n.*6.

14 Præterea, vt plena ſit renunciatio, in ea non ſola hæreditas, & legitima explicanda ſunt, ſed etiam bona, quæ parentes habuerint ex filiis prioris matrimonij, ſi fortè eos habeat, quia in renunciatione hæreditatis paternæ, & maternæ, & legitimæ hæc bona non comprehenduntur, vt dicemus c.ſequenti, n.7.

15 Item oportet, vt renunciatio ſit hæreditatis cuiuſcumque tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato, tum quia renuncians legitimæ, & hæreditati parentum, non cenſetur renunciare hæreditati conſanguineorum ab inteſtato, vt dicemus. cap ſequenti num.6. tum etiam, quia aliqui ſentiunt renũciationem hæreditatis paternæ id tantùm, operari, ne renuncians poſſit venire contra teſtamentum parentum, non autem ab inteſtato ei ſuccedat, vt diximus cap. ſequenti. num. 1. & ideo ad tollendas huiuſmodi dubitationes conſilium eſt hoc exprimere.

16 Deinde conſilium eſt, vt renuncians explicet ſe in omnem euentum renunciare, etiamſi omnes parentum deſcendentes intereãt, quia renuncians abſolutè cenſetur renunciare in fauorem aliorum deſcendentium; atque ita illis poſtea mortuis ſuccedit in bona paterna, vt dicemus cap.ſequenti.

17 Præterea, ſi renuncians, aut parentes velint, vt remaneat parentibus libera bonorum, quibus renunciatur, diſpoſitio, vt poſſint cuicumque deſcendenti, vel extraneo ea libere relinquere oportet id in renunciatione exprimi: nam hoc non expreſſo, cùm renunciatio cenſeatur facta in fauorem deſcendentium, ſuccedent illi in ea bona, ſicut in alia parentum.

18 Sed an in hac renunciatione deſiderentur ſolemnitates iure ciuili petitæ, vt ſi renuncians ſit minor,

iuramen

iuramentum, ſi renunciet hæreditati parentum in fauorem ipſorum ſimiliter iuramentum,& inſinuatio,ſi excedat quingentorum ſolidorum quantitatem; & an interuenire etiam debeat authoritas curatoris, & decretum Iudicis, graue dubium eſt: nam vera ſententia contra Marianum *tractat. oblat. libel. 9. quæſt. 5.* docet non poſſe minorem diſponere ad pias cauſas abſque iuris ſolemnitatibus,nempe, ſine authoritate curatoris, atque etiam ſine decreto Iudicis, ſi res alienandæ ſint immobiles,vt tradunt per *l. 2. §. voto ff. de pollicitationibus.* Innoc.*cap. in præſentia.num. 5. de probationib.* & ibi Hoſtienſ.*num. 8.* Ioan. Andr. *numer. 15.* Antonius *numer. 55.* Abbas *num. 12.* Decius *in noua edit. num. 95.* Bellamera *numer. 15.* Beroius *à num. 160. vſque ad 164.* Ferretus *numer. 36.* Maoma *num. 24.* Tiraquell. *de legibus connubialibus gloſ. 8. num. 167.* Francus *in ſuis quæſt. in materia petitory quæſt. 4. num. 7.* Angelus *verb. minor num. 2.* & ibi Tabiena *quæſt. 2. num. 3.* Armilla *fine* Spino *ſpeculo teſtamentorum gloſ. 12. principali num. 47.* Mandoſius *ad-dis ad Lapum allegat. 25. verb. acceſſoriè.* Caldas *l. ſi curatorem verb hunc contractum num. 31. C. de in integrum reſtit.* Rebellus *de iuſtitia part. 2. lib. 1. quæſt. 8. ſect. 5. num. 50.* Præterea ſecundùm ius commune minor viginti quinque annis non poteſt donare etiam cum decreto Iudicis,& authoritate curatoris, vt probant, multi,quos refert,& ſequitur Menochius *conſil. 29 numer. 14. lib. 1. & conſ. 388. num. 1. vol. 4. & de arbitr. iudic. lib. 2. caſu 171. num. 45. & de recuperan. poſſeſſ. remedio 15 num. 162.* & loquendo in ſpeciali de his, qui ingrediuntur religionem docet Decius *cap. in præſentia. noua editione n. 248. de probat* minorem prodigum, vel aliàs inhabilem, ex eo quod velit ingredi religionem,non habilitari ad diſponendum caſu,in quo aliàs prohiberetur, niſi ad illud, quod in conſequentiam venit ex ipſo ingreſſu, vel niſi conferatur diſpoſitio in piam cauſam;& Natta *conſil. 180. num. 7. vol. 1.* dicit donationem factam à minore volente ingredi religionem, ſine authoritate tutoris, & decreto Iudicis valere, ſi fiat monaſterio; quia non præiudicatur minori, eo quòd monaſterium habeat ius ſuccedendi in illius bona: ſecus ſi donatio fiat aliſa tempore ingreſſus, quia tunc ait non valere; & Rebellus citatus *eo num. 50.* tradit ante ingreſſum abſque iuramento, & authoritate tutoris non poſſe minorem diſponere ſecus poſt ingreſſum ante profeſſionem. Mandoſ. verò citatus ait,quod donatio abſque curatore tunc valet, quando eſt acceſſoria perſonæ, vt ſi quis ſe, & ſua donet religioni; conſonat Lapus *numer. 1.* dicens diſpoſitionem vt acceſſoriam ad ingreſſum valere.

19 Dicendum eſt, donationem factam à minori intuitu ingreſſus,etiamſi fiat in fauorem perſonæ priuatæ, validam eſſe, quamuis in ea donatione non obſeruentur prædictæ ſolemnitates à iure requiſitæ in diſpoſitione minorum. Colligitur hæc concluſio ex aliquibus Doctoribus citatis;& eam latiùs probat Beroius *eo cap. in præſentia. à num. 155.* quem alij plures ſequuntur. Ducor, quia *in cap. de his. in fin. de ſepulturis.* qui textus loquitur de volentibus tranſire ad loca religioſa, ſic dicitur; *liberum eſt eis tunc bona ſua non ſolùm religioſis, ſed etiam quibuſuis priuatis conferre perſonis.* Vbi notandum eſt,verbum *liberum eſt*, quod importat abſque alicuius authoritate,& licentia,& diſpoſitione, vt tradunt Gloſſa *Clem. 1. verb. liberè.* & ibi Imola *num. 13.* & Cardinal. *§. & vt faciliùs num. 2. de iure patronatus.* & Gloſſa *Clem. finali. verb. liberè. de ætate, & qualitate.* & ibi Imola *num. 1.* Cardinalis *num. 2. notab. 3. & Clem. dudum. §. & ab olim quæſt. 19. num. 20. de ſepult.* Importat etiam nullius contradictionem,vel iuris impedimentum obſtare, vt tradunt Card. *ea Clement. finali num. 1.* Alexand. *l. ſi mihi, & Titio. in princ. num. 1. ff. de verbor. obligat.* Secundò ducor,quia *in §. illud quoque. authent. de monachis.* conceditur volentibus ingredi religionem, quo voluerint modo vti bonis; quæ verba ſolemnitatem legis remouent. *l. 1. ff. de militari teſtamento. & l. 2. C. de ſacroſ. Eccleſ.* nec reſtringuntur ea verba ad donationem, quæ fit monaſterio,nec ad teſtamentum; verbum enim (*vti*) generale eſt ad omnem diſpoſitionem etiam inter viuos; & quamuis textus non loquatur expreſsè de minori; at ratio in textu addita, nempe, poſt ingreſſum abdicandum eſſe rei dominium, procedit etiam in minori. Et hoc quidem verum eſt, vt tradit ibi Beroius *eo num. 155.* & probant rationes prædictæ, non ſolùm quando nouitius iam effectus diſponit,ſed etiam quando antea intuitu ingrediendi religionem. Atque ita Abbas *in cap. in præſentia n. 54. de probat.* Roſell. *verb. legare num. 17.* Angelus *verb. minor num. 2.* & ibi Syluester *fin.* & ibi Tabiena *quæſt. 2. numer. 3.* Armilla *fin.* Ludouicus Lopez *lib. 2. de contractibus cap. 39. quæſt. 3. notab. 5.* aiunt abſolutè minorem intrando religionem poſſe teſtari, vel aliter de rebus ſuis diſponere abſque curatoris authoritate,& decreto Iudicis, & quia fingitur mori.

Vnde infertur,non eſſe neceſſarium iuramentum in hac minoris renunciatione, nec tanquam minor poſ- 20
ſit reſtitui, iuxta *authent ſacramenta pub. Cod. ſi aduerſus vendit.* quia cùm diſponat abdicando à ſe dominium, vel paupertatem religioſam in religione obſeruet, efficit, id quod prudentiſſimus quiſque faceret, in quo euentu non datur reſtitutio minori. *l. verum. §. ſciendum. ff. de minoribus. & l. finali. Cod. de reſtitut. in integrũ:* Atque Sfortias Oddo *de reſtitut. in integrum p. 2. quæſt. 23. toto art. 12.* ex multis probat, minorem facientem actum pium, etſi omnia bona donet, non iuuari beneficio reſtitutionis.

CAPVT VII.

Quæ bona comprehendantur in hac nouitiorum renunciatione,& in quæ tanquam comprehenſa ſuccedat poſt profeſſionem monaſterium,non obſtante ea renunciatione.

SVMMARIVM.

Renuncians hæreditati parentum non poteſt ſuccedere circa ipſorum teſtamentum,nec ab inteſtato n. 1.

Is filius præteritus in paterno teſtamento nequit illud rumpere num. 2.

An ea renunciatio excludat filium à legitima, refertur quædam ſententia n. 3.

Explicatur ſententia authoris n. 4.

An poſſit petere alimenta,quamuis huic iuri cum iuramento renunciauerit? n. 5.

An excludatur hic renuncians ab hæreditate fraterna numero 6.

An excludatur à bonis,quæ alteruter eius parens tranſiens ad ſecundas nuptias comparat ex filiis prioris matrimonij? n. 7.

An excludatur à bonis maioratus feudi,vel emphyteoſis? n. 8.

An excludatur à bonis,quæ ſunt de trunco? n. 9.

An poſſit à parentibus hæres inſtitui, vel donatione inter viuos, aut legato aliquid ab eis accipere; & commiſſarius ad faciendum teſtamentum paternum poſſit hunc inſtituere? n. 10.

Quid ſi renuncians iuraſſet ſe nec ex teſtamento, nec ab inteſtato ſucceſſurum? n. 11.

An hic inſtitutus recuperet iura ſuitatis, & tranſmittat hæreditatem non aditam ad ſolos hæredes? n. 12.

Quid ſi ea renunciatio fiat condito teſtamento,quo renuncians inſtitutus erat? n. 13.

Quid ſi ſolis verbis generalibus inſtituat pater filios hæredes,aut ſolos filios,qui renunciarunt. & poſtea leget aliquid abſolute filiis? n. 14.

Quid ſi renunciatio ſit facta patri in fauorem alicuius filij vel ipſis fratribus? n.25.
An ſit opus ad eius renunciationis valorem acceptatione fratrum?n.16.
Spectanda eſt cauſa, ob quam renunciatio ſit, & ea ceſſante euaneſcit n.17.
Hæc cauſa in dubio mentis renunciantis eſt coniecturis deducenda.n.18.
Quando exiſtunt alij renunciantis fratres, an in dubio præſumatur facta ipſorum fauore, & ipſis, ac omnibus deſcendentibus mortuis pereat?n.19.
Quid ſi nec tempore renunciationis, nec tempore mortis parentis exiſterent alij deſcendentes? n. 20.
Quid ſi tempore mortis alij fratres exiſtant, & repudient hæreditatem n.21.
Quid ſi ſolus ſuperſit filius naturalis parentis?n 22.
Quid ſi ſola ſorores ſuperſint? refertur quadam ſententia. num.23.
Explicatur ſententia authoris.n.24.
An corruat omnibus deſcendentibus mortuis, quando renunciatio eſt facta ob dotem receptam? n.25.
Quid ſi facta eſſet, vt ex iis bonis inſtituatur maioratus? num.26.
Quid ſi renuncians ſtipulatus eſt pro ſe, & ſuis hæredibus? num.27.
Quid ſi fieret cauſa profitendi in religione? refertur quadam ſententia.n 28.
Sententia authoris.
Quid ſi in eum finem facta eſſet, vt inſtitueretur opus pium? num.30.
Quid ſi ſuperſit deſcendens quando moritur parens, & illo viuo renanciet, & quando ſatis ſit conditionem momento impleri?n.31.
Quid ſi renunciatio fiat ſolo maſculorum fauore, & ſuperſit ſola neptis ex filio, vel filius, & nepos ex alio filio? num.32.
An filius naturalis poſſit inſtitui hæres à patre, relicto ſolo filio legitimo, qui hæreditati renunciarat? refertur quadam opinio. n. 33.
Explicatur ſententia authoris, & lex regia 10. Tauri.n.34.
Quid ſi extaret nepos filij renuntiantis?n.35.
Quid ſi iam ille filius legitimus erat in religione capaci profeſſus?n.36.
Renunciatio hæreditatis paterna an noceat nepotibus, quādo mortuus eſt auus viuo eorum parente?n.37.
Quid ſi omnes alij deſcendentes obiiſſent?n.38.
Quid ſi ea renunciatio non facta fuiſſet contemplatione alicuius?n.39.
An poſſit filius conſentire ſe exhæredari in præiudicium nepotum? n.40.
An quando renuncians obiit viuo parente, eius renunciatio noceat nepotibus? refertur quadam ſententia.n.41.
Sententia authoris.n.42.
Quid ſi tunc veniret nepos ad ſucceſſionem aui cum ſuis auunculis?n.43.
Quid ſi parens dote recepta renunciaſſet?n.44.
An dos illa ſit computanda in legitimam nepotum?n.45.
Quid ſi nepotes ſint hæredes renunciantis?n.46.
Quid ſi agant vt hæredes illius, vel ſi parens renunciauit pro ſe, & ſuis hæredibus?n.47.
Quid ſi parens promiſit euictionem?n.48.
An renunciatio hæreditatis adita reuocetur natiuitate filiorum?n.49.
Quid ſi tantùm ſit dolata? refertur quadam ſententia.n.50.
Sententia authoris.n.51.
Quid ſi renunciatio hæreditatis illius ſit in alicuius fauorem?num.52.
An legato relicto alicui, ſi profeſſus fuerit in religione, poſſit ipſe renunciare?n.53.
An dicta de renunciatione hæreditatis aſcendentium facta deſcendētibus, ſint dicenda de renunciatione hæreditatis deſcendentium facta ab aſcendentibus?n.54.

Caput VII.

An quoties corruat renunciatio, & ſuccedit renuncians ſuccedat monaſterium hæreditatis capax, in quo ipſe eſt profeſſus?n.55.

QVamuis hæc quæſtio non ſit peculiaris in nouitiorum renunciatione, ſed æquè locum habeat in quorumcumque aliorum renunciationibus, vt tamen plenus ſit tractatus hic, & vt ſciatur in quæ bona ſuccedat monaſterium poſt nouititij profeſſionem nihil obſtanti priori eius renunciatione, oportet quæſtionem hanc enodare, quod breuiter aliquibus concluſionibus fiet. Prima concluſio ſit hæredis renunciatio abſque vlla limitatione facta excludit renunciantem ab omni ſucceſſione tam ex teſtamento, quàm ab inteſtato parentum, quorum hæreditati renunciatur; atque ita non ſolùm non ſuccedit circa teſtamentum illorum, in quo ipſum prætetiere; ſed nec etiam ipſis ab inteſtato decedentibus ſuccedet. Hæc eſt contra aliquos, quos referunt auctores citandi, qui aiunt à ſola ſucceſſione ex teſtamento excludi, ac proinde illum ſuccedere parentibus ab inteſtato; quod etiam ſuſtinet Bald. *conſil.437.n.2.vol.1.* quia hi ita decedentes videntur tacitè filium renunciantem ad ſucceſſionem cum aliis admittere. Sed ea tacita admiſſio eſt omnino neganda, vtpote quæ ex nullis coniecturis deducitur, & noſtra concluſio ſatis apertè probatur ex *cap. quamuis pactum, de pactis, in 6.* ibi; *nullum ad bona paterna regreſſum habebit.* At vtique haberet, ſi poneretur iure ſucceſſionis ab inteſtato: & ideo hanc tenent Dominicus, Franchus, Natta, Batt. Alex. Parios, quos refert, & ſequitur Couarr. *cap. quamuis pactam.3 p.§.3.n.5.* & ibi Gutierr. *§. omnino ſeruari debebit.num.1.* Crottus. *l. ſtipulatio hoc modo concepta.num.45 ff. de bonorum obligat.* Seraphin. *de priuilegiis iurament priuilegio 21.num. 14.* Menchaca *de ſucceſſ. creat.lib.2.§.18.numer.113. & n. 115.* Antonius Gomez *l.22. Tauri.num. 8. & 9.* Menochius multis rationibus probans *conſ.6.à num.18.vol 1.* Molina *tom.3.de iuſtitia, diſput.579.numero 13.* Guido Pancirolus *conſil.62.num.2. vol.1.* Carolus Puteus *conſil.vnic.num. 33.* habetur poſt conſilia Sfortiæ *tom.1.* 1

Hinc deducitur, huiuſmodi filium præteritum in teſtamento paterno, aut in eo exhæredatum quamuis nulla apponatur cauſa, minimè poſſe intentare id teſtamentum eſſe nullum, quia is ſolus, cui hæreditas debetur, hoc iure gaudet. Cùm ergo nulla debeatur hæreditas huic renuncianti, carebit hoc iure, vt cum Batt. & aliis affirmant Anton. Gomez & Molina ibid. idem Anton. Gomez *1. tom. variarum. cap. 11. num. 9.* Seraph. *de priuilegiis iurament. priuileg.2. num.12.* Menchaca *de ſucceſſ. creat. lib.2.§.18. num.112.* idem Molina *1. tomo de iuſtitia diſp.173 col.14. verſ. qui cum iuramento*; idque probatur argumento *text. l. cùm quæritur. de inofficioſ. teſtament.* 2

Sed maius dubium eſt, an abſoluta hæreditatis renunciatio cum iuramento excludat quoque filium à legitima portione, quæ ei alioquin ex bonis paternis iure debetur. Quidam cenſent huic renuncianti integrum eſſe legitimam petere, niſi ſpecialem illius in renunciatione mentionem fecerit argument. *l. ſi quando. 35. §. generaliter. C. de inofficioſ. teſtament.* ibi, *ſed legitimam partem repleni: niſi hoc ſpecialiter ſiue in apocha ſiue in tranſactione ſcripſerit, vel pactus fuerit quod contentus relicta, vel data parte, de eo, quod deeſt nullam habeat quæſtionem.* Sic tenent Bald. Matthæus de Afflictis, Boëtius, & alij, quos refert, & ſequitur Tiraq. *de primog. quæſt. 55. n.3. & l ſi vnquam in præfatione in noua editione n. 144. C. de reuocand. donationibus.* Rojas *epitome ſucceſſ. c.7. n.29.* Burſ. *conſ.32. num.49. & conſ.102 n.12. vol.1.* Anton. Gabr. *tom.3 comm. opin. in noua edit. tit. de legitima. conſ. 8. n 9.* Azebedo *lib.5. recop. tit.8 l.1. n.4.* Surdus *conſ.143. n.31 & 32. vol.1. & de alimentis. tit.9. q 25. n. vlt.* vbi ait eſſe in finibus huius ſententiæ Guid. Pancirol. *conſ.105. n.17. vol.1.* 3

Secunda

4 Secunda tamen concluſio ſit. Verius eſt excludi ſic renunciantem cum iuramento à legitima, quia *c. quamuis pactum de pactis, in 6.* dicitur hunc nullum habere regreſſum ad bona paterna, quod verum non eſſet ſi legitima ei deberetur; nec contrariæ ſententiæ *d. §. & generaliter.* quia ibi non. tractatur de hac renonciatione, ſed de ſecuritate facta hæredibus patris per filium, qua cauet ſe legatum à patre relictum accepiſſe, nec adiecit, nullam ſibi ſupereſſe de repletione quæſtionem. Et ideo hanc partem ſuſtinent Romanus, Paulus, Alex. Bald. Iaſon, Decius, Natta, Ripa, quos refert, & ſequitur Couar. *eo cap. quamuis pactum. 3. p. §. 3. num. 3.* Purpuratus *conſ. 507. num. 5. & 12. vol. 1.* Cephalus *conſ. 642. n. 26. & 27. vol. 1.* Guido Pancirolus *conſ. 45. fine vol. 1. & conſil. 52. num. 7. eodem vol. 1.* Matthæus ab Anguillis *conſil. 61. num. 72.* Pereg *conſ. 68. num. 44.* Menchacha *de ſucceſſ. creat. lib. 2. §. 18. n. 107. & §. 17. n. 40. & §. 21. n. 347.* Boëcius *in ſuis ſingularibus verb. renunciatio. num. 23.* Gutierr. *de iurament. p. 1. c. 19. n. 3. & dicto c. quamuis pactum. §. omnino ſeruari debebit. numer. 6. & quæſt. pract. tom. 2. l. 3. q. 82. num. 2.* Menochius latè probans *conſ. 71. à numer. 5. vol. 1.* Molina *tom. 3. de iuſtitia. diſput. 579. numer. 15. verſ. eo verò ipſo.* Azor. *tom. 2. inſtit. moral. lib. 2. c. 28. q. 5.* Cauallos *in ſuis quæſt. communib. tota quæſt. 116.* Ludouicus Morotius *conſ. 9. n. 21. lib. 1.* explicans quando eſſet renunciatio legitimè facta patre viuente, & *num. 24.* dicit quando renunciatio careret effectu, & niſi intelligeretur de legitima.

5 Poteſt tamen filius renuncians petere alimenta, ſi tamen poſtea ita pauper efficiatur, vt aliunde ea non habeat, quamuis iuſiurando iuri alimentorum renunciauerit, quia tale pactum aduerſaretur iuri naturali, quo pater filium egentem alere tenetur. Sic multis allegatis, & latè probans Antonius Gomez *l. 22. Tauri. n. 12. fine.* Gutierrez *dicto §. omnino ſeruari debebit. num. 5. & quæſt. pract. tom. 2. lib. 1. q. 62. num. 19.* Molina *lib. 2. de primogeniis. c. 15. n. penult.* Rojas *epitome ſucceſſ. c. 22. n. 78.* Suedus alios allegans *tit. 8. de alimentis. priuil. 56. num. 60.* Gregor. Lopez *l. 8. verb. meneſter. titul. 13. p. 6.* Couar *cap. quamuis pactum. 1. part. §. 6. n. 8. concl. 17. fine.* dicens in hoc caſu neceſſariam eſſe relaxationem iuramenti; quod idem tradit Manuel *tom. 1. ſumma. in 2. edit. c. p. 10. fine.*

7 Tertia concluſio. Virtute huius renunciationis hæreditatis paternæ excluditur renuncians ab immediata parentum ſucceſſione, non autem à mediata, v. g. ſi frater renunciantis ſucceſſit in parentis bona, decedátque ab inteſtato, ſuccedet illi renuncians vnà cum aliis fratribus, quia non petit ea bona tanquam patris, ſed tanquam fratris, & poſt aditam hæreditatem non eſt amplius patrimonium patris; at ſoli parentum ſucceſſioni renunciauit. Atque ita docent Angelus, Alex. Paul. Aretin. Decius quos refert, & ſequitur Couarruuias *dicto cap. quamuis pactum. 3. p. §. 3. numer. 2.* & ibi Gutierr. *§. omnino ſeruari debebit. num. 7. & quæſt. pract. tom. 2. lib. 3. quæſt. 80. numer. 5.* Tiraquel. *de retract. lignag. §. 1. gloſſ. 9. num. 44.* Anton. Gomez *l. 22. Tauri. num. 13.* Molina *tom. 3. de iuſtitia. diſp. 579.* Boëtius *in ſuis ſingularibus. verb. renunciatio. n. 12.* Menchaca *de ſucceſſ. creat. lib. 2. §. 18. n. 176.* Roland. *conſ. 95. n. 44. lib. 1.* Menochius *conſ. 335. n. 37. & 38. vol. 4.* Seraphinus *de priuileg. iurament. priuileg. 21. n. 23.* Manuel *quæſt. regul. tom. 2. q. 78. art. vlt.* Burſatus *conſ. 547. n. 49. & 50. vol. 3;* Mieres *de maioratu. in 2. edit. 4. p. quæſt. 19. n. 12.* Caſtillo *de vſufruct. lib. 1. c. 2. n. 63.* Azor. *tom. 2. inſtit. moral. lib. 2. cap. 28. quæſt. 8. fine.* Et quamuis Decius *l. hæreditas. n. 5. ff. de regulis iuris,* hoc temperet, dummodo hæreditas fuerit per illum renunciantis fratrem adita; cæterùm iure optimo hanc limitationem reprobant allegatis Zozimo, & Purpurato, Couar. *eo num. 2.* Anton. Gomez *eo num. 13.* Menchaca *num. 179.* Gutier. *§. omnino ſeruari debebit. num. 9.* quia adhuc non ſuccedit in ea bona, vt in bona patris, ſed vt in fratris bona, & bene aduertit Gutierr. *num. 10. & ea quæſt. 80. num. 5.* eſſe optimam cautelam ad vtrumque euentum comprehendendum, renunciare hæreditati paternæ & fraternæ. Immò ſufficerent ad omnes hos caſus complectendos verba adeò generalia, vt omnem ſuccedendi modum includant, vt renuncio omni, & cuilibet ſucceſſioni, quia cùm hæ dictiones generales ſint, ita omne genus ſucceſſionis claudunt, vt nulla perſona, cui ſuccedendum eſt, exempta videatur, vt latiſſimè probat Menochius *eodem conſil. 335. à num. 15.* & præcipuè *num. 20. & 38.*

Quarta concluſio. Nec etiam excluditur hic renun- 7
cians à bonis, quæ alteruter eius parens tranſiens ad ſecundas nuptias comparauerit ex filiis prioris matrimonij eius fratribus, vel ea bonis prioris coniugis eius parentis, iuxta *l. fœmina. C. de ſecundis nuptiis,* quæ diſponit huiuſmodi bona reſeruari filiis prioris matrimonij, quare in hæc bona ſuccedit, quia abſoluta hæreditatis paternæ renunciatio à ſolis paternis bonis debitis iure ſanguinis, & ſucceſſionis ipſi renuncianti excludit: hæc autem non obueniunt iure hæreditario, & ſanguinis ex parente, ſed tanquam bona ſibi reſeruata à lege in pœnam tranſitus parentis ad ſecundas nuptias. Sic tradunt Oldradus, Guido, Guillelmus Benedictus, Purpuratus & Decius, quos refert, & ſequitur Couarr. *dicto c. quamuis pactum. 3. p. §. 3. num. 1.* Baëza *de non melior. filiab. c. 10. num. 73.* Gutierr. *quæſt. pract. tom. 2. lib. 3. quæſt. 80. num. 4.* Molina *dict. diſp. 579. num. 21.* Azor *dicto c. 28. quæſt. 8. initio.* Hieronymus Gabr. alios allegans *conſ. 156. n. 15. vol. 1.* qui optimè allegatis Decio, & Ripa id limitat, niſi renunciatio fieret poſt tranſitum parentis ad ſecundas nuptias: tunc enim cùm eorum bonorum proprietas eſſet renunciantis, clauderetur in ea generali renunciatione.

Quinta concluſio. Neque excluditur ſimiliter à bo- 8
nis paternis, quæ nomine, ſeu ratione, & iure feudi pater habet, quia hæc non ſunt bona hæreditaria, & ſic non ſunt omnino paterna, cùm ſolo feudi iure ad ipſū pertineant. Sic Aluaradus, Præpoſitus, Pariſius, Grammaticus, quos refert, & ſequitur Couarr. *§. 3. num. 6.* Molina *eadem diſp. 579. num. 22. initio.* Azor. *eodem c. 28. q. 12.* Menchaca *de ſucceſſ. creat. lib. 2. §. 18. num. 177. fin.* Guido Pancirol. *conſ. 2. numer. 34. vol. 1.* Seraph. *de priuilegiis iurament. priuileg. 21. num. 34. & 35.* Surdus *conſ. 446. n. 7. vol. 3. & conſ. 257. numer. 18. vol. 1.* quamuis in hoc vltimo loco, & Iaſon *prælud. feudorum numer. 45.* & Decius *l. 1. num. 45. ff. ſi certum petatur,* dicant hoc intelligi, quando quis renunciat bonis paternis, & maternis: ſecus quando generaliter renunciaret bonis: eodem modo limitat Seraphinus ſupra. intelligenda eſt concluſio, niſi ex ipſo pacto colligi poſſit intentionem contrahentium fuiſſe, ad hæc quoque bona renunciationem extendi; ſic Couar. & Molina ibidem. Idem dicendum eſt cum Molina, & Seraphino ibidem de bonis, quæ habet pater in emphyteuſim; & idem ait Molina de bonis maioratus: in hæc enim non ſuccedit iure hæreditario, ſed iure ſanguinis, ſi loquamur non reſpectu primi maioratus inſtitutoris, ſed reſpectu ſequentium poſſeſſorum, iuxta veriorem ſententiam, quam latè probat alter Molina *de primog. lib. 2. toto c. 8.* & Gutierr. *quæſt. pract. tom. 2. lib. 3. q. 80. num. 6.* & Manuel *quæſt. regular. tom. 2. q. 76. artic. vlt.* multis adductis latè probat valere argumentum de feudo ad maioratum.

Hinc fit, eos, qui ſunt de trunco renunciantis cum
iuramento hæreditati ſtipitis, à quo bona truncalia de- 9
ſcenderent, non excludi à bonis immobilibus, quæ ad eos, qui ſunt de trunco, deuenire debebant decedente poſtea pupillo, quia in hæc non iure hæreditario, ſed iure ſanguinis ſuccedimus, & quia non ſuccedimus ſtipiti, ſed pupillo. Ita latiùs probans tenet Gutierr. *tom. 2. pract. lib. 3. quæſt. 8. à n. 3. vſque ad finem.*

Sexta concluſio. Nec etiam excluditur à ſucceſſione, 10
ſi parentes in ſuo teſtamento renunciantem hæredem inſtituant, vel ei aliquid legent, quia cùm renunciatio ſit

ſit præcipuè in parentum fauorem facta, poſſunt parentes iure ſuo cedentes illa remittere, ac inſtituere hæredem, vel legatarium renunciantem. Quæ ratio amplius explicabitur n. ſequenti: & conſtat hoc ex *l. 2. de renunciatione*, vbi deciditur iuramento renunciantem beneficio, poſſe illud obtinere, ſi à maiore parte Capituli eligatur Sic Bart. Bald. Roman. Matthæus de Afflictis, quos refert, & ſequitur Couar. *dicto c. quamuis pactum. 3. p. in tio num. 7. fin. & numer. 8.* & ibi Gutier. *§. omnino ſeruari debebis num. 11.* Suarez *l. quoniam in priorib in declaratione ad l. regni limitatione 5. num. 2. fin. & num. 7.* Anton. Gomez *l. 51. Tauri num. 10. verſ. 2.* & Melius Mexia *ſuper l. Toleti. de los terminos 2. p fundamento 7. n. 35.* Molina *lib. 2. de primogen cap. 3. num. 6.* Menchaca *de ſucceſſ creat. lib. 2. §. 13. num. 138.* Tello *l. 6. Tauri numer. 40.* addens, & bene, idem eſſe per donationem inter viuos. Tiraquell. *tract. le mort ſaiſit le vif. 2. p declar. 8. num. 1.* Cephalus *conſ. 61. num. 46. vol. 1.* Seraphin. *de priuilegiis iurament. priuileg. 21.* Morquetus *de diuiſione bonorum. l. 4. c. 5. num 65.* Crottus *l. ſtipulatio hoc modo concepta n. 47. ff de verb obligation* Hippolyt. *l. 1. §. finali numer. 27 ff. de acquiſitionibus.* Villagutta *deciſ. 13. numer. 6.* Surdus *deciſ. 14. num. 4. & conſ. 136. num. 33. & 34. vol. 1. & conſ. 418. num. 23. vol. 3.* Azor. *dicto cap. 28. q. 4.* alter Molina Societatis Iesv *dicta diſput. 579. num. 22. verſ. filius, qui cum iuramento.* Angulo *de melioratn. l. 3. gloſſ. vltim. fine.* vbi bene addit, commiſſarium ad faciendum teſtamentum paternum non poſſe hunc filium inſtituere abſque ſpeciali commiſſione, & nominatione.

11 Quod limitant aliqui, niſi renuncians iureiurando promiſiſſet ſe nec ex teſtamento patri ſucceſſurum; tunc enim nequiret ſuccedere abſque periurio. Sic Beroius *cap. in præſentia n. 194. de probationib.* Menchaca *dicto §. 18. numero. 145.* qui aliquantulum dubius ait valiturum non obſtante periurio aditionem illius hæreditatis. Sed abſque dubio dicendum eſt, adhuc abſque periurij timore poſſe ſuccedere, quod cùm id iuramentum fuerit patri in ipſius fauorem præſtitum, eo ipſo quod filium hæredem inſtituit, cenſetur remittere illi obligationem iuriſiurandi, ac ſubinde regreditur filius ad ſtatum, in quo erat ante renunciationem: atque ita tuentur multi, quos refert, & ſequitur Molina *eodem c. 3. numer. 6.* Suarez *n. 7.* Tello *num 42.* Gutierr. *num. 12.* Mexia, Molina Societatis Iesv, vbi allegati ſunt num. præcedent. Surdus *ea deciſ. 14. num. 8.*

12 Ex quo deducitur, huiuſmodi filium recuperare iure ſuitatis per eam renunciationem amiſſe; atque adeò perinde eam hæreditatem nondum aditam tranſmittere ad ſuos hæredes, ac ſi illi non renunciaſſet: ſic Anton. Gomez, & Molina Societatis allegati num. 9.

13 Inſuper concluſio prædicta verum habet, quamuis ea renunciatio iureiurando ſtabilita, facta eſſet poſt conditum patris teſtamentum, in quo renuncians inſtitutus erat hæres vnà cum aliis filiis; quippe cùm pater teſtamentum non mutarit; cenſetur in priſtina voluntate perſeuerare, ac proinde remittere obligationem iuramenti tali filio, eum inſtituendo. Sic cum Aretino allegato Anton. Gomez, & Molina Societatis Iesv citati num. 9. & Surdus *ea deciſ. 14. num. 7.*

14 Præterea verum habet concluſio non tantùm quando pater expreſsè, & nominatim inſtituit eum filium renunciantem hæredem, ſed etiamſi verbis generalibus inſtituat, vt ſi dicat, inſtituo omnes filios meos, vel, inſtituo filios meos. Sic idem Anton. Gomez *num. 10. fin.* & Molina Societatis Iesv allegati num. 9. Additque bene Antonius Gomez optimè id probans, ſi pater inſtituat ſolos filios, qui non renunciarunt, hæredes, & in aliqua teſtamenti, aut codicilli parte reliquit legatum ſimpliciter & genericè filiis ſuis, filium renunciantem admittendum ad huius legati partem, quia ad illam cenſetur vocatus.

Tandem procedit concluſio, quamuis renunciatio facta ſit patri in fauorem alicuius filij, quia cum iuramentum, & renunciatio facta ſit patri, & non filio, ſatis eſt ſi pater obligationem remittat facto ipſo inſtituendo hæredem eum, qui renunciarat, quia pactum cum aliquo initum in fauorem tertij, poteſt remitti ab eo, cum quo initum eſt, iuxta doctrinam Bart. *l. qui Romæ. § Flauius ff. de verborum obligat.* Quam latè defendit Couarr. cum aliis *lib. 1. variar. c. 14. à num. 7.* Sic idem Couarr. *dicto cap. quamuis pactum 3. p. initio. n. 8. caſu 3.* Surdus *eo deciſ. 14. num. 6.* Molina Societatis Iesv allegatus num. præcedenti, & à fortiori omnes Doctores ſtatim allegandi. At hic caſus procedit, quando fratres, in quorum fauore renunciatio fit, erant abſentes, & nondum acceptauerant eam renunciationem; quando autem erant præſentes, & ſic quia facta eſt renunciatio in manibus patris, & fratrum in ipſorum fratrum fauorem, Couarr. *eo n. 8. in 4. caſu*, ait non prodeſſe patris remiſſionem inſtituendo renunciantem, vt poſſit renuncians abſque periurij metu admittere ea bona. Sed dicendum eſt adhuc poſſe, quia cùm reſpectu fratrum ſit pactum de futura ſucceſſione patris viuentis, quod abſque eius conſenſu perſeueranti vſque ad vltimum vitæ nequit ſubſiſtere, eo ipſo quod pater conſenſum reuocat ſiue verbis, ſiue facto ipſo inſtituendo renunciantem, ceſſet vis prioris renunciationis, vt probauimus ſuprà. Quare ea non obſtante poteſt ſuccedere. Sic Baldus *c. ad noſtram. el. 2. n. 7. verſ. nota quod de iureiurando.* Bolognetus *l. final. n. 57. C. de pactis* ibi Decius *n. 7.* Guillelmus Benedictus *cap. Raynutius. verb. duas habens filias. n. 188 de teſtament.* Natta *dicto c. quamuis pactum. n. 21.* Suarez *l. quoniam in prioribus, in declaratione ad l. regni. limitatione 5. num. 2.* Antonius Gomez *l. 21. Tauri. n. 31.* Menchaca *de controu. vſu freq. lib. 3. cap. 44. num. 13. & de ſucceſſ. creat. lib. 2. § 18. num. 138. fin.* & melius *n. 182.* Surdus *ea deciſion. 14 num. 7.* Burſatus *conſil. 432. n. 72. volum 4.*

Hinc deducitur, quando pactum fit à filio patri abſolutè, quo renunciat eius futuræ hæreditati in fauorem fratrum, vt pater liceré poſſit eo excluſo inter reliquos teſtari, nõ eſſe opus acceptatione ipſorum fratrum, quod idem pactum non ineatur cum fratribus, ſed cum ſolo patre, nec verè quicquam ex hoc pacto fratribus acquiritur, ſed tantùm libertas teſtandi patri datur præterito filio renunciante. Sic docent Couar. *eo c. quamuis pactũ. p. 3. initio n. 6.* Menoch. *conſil. 6. n. 20. vol. 1.* Secus ait Couar. ſi pactum fieret cum ipſis fratribus accedente priùs conſenſu patris; tunc enim eſſet neceſſaria fratrum acceptatio, quod cum ipſis pactum ineatur. 15

Sed triplex ſupereſt in his renunciationibus difficultas. Prima eſt an deficientibus fratribus, & ſororibus, ac cætera poſteritate, viuo patre euaneſcat renunciatio. Qua in re duplex regula ſupponenda eſt. Prima, ſpectanda omnino renunciantis mens eſt, ſcilicet cuius fauore renunciationem fecerit: nam eo fauore ceſſante ceſſabit. Quippe ſub ea tacita conditione fit, vt renunciatio fiat gratiâ fratrum, iis viuo patre deficientibus, ac eorum deſcendentibus, deficiat renunciatio; & ſuccedet renuncians ex teſtamento, & ab inteſtato, perinde ac ſi non renunciaſſet: ſi verò ſit facta gratiâ ſolius patris, tunc etiam fratribus deficientibus viuo patre ſubſiſtet renunciatio. Sic docent Bald. Salycet. Paul. Decius, Roman. Pariſ. Alex. Claud. Aquenſis, Socin. iunior, Ruinus, Aymon, Crottus, quos refert, & ſequitur Tello *l. 6. Tauri. n. 44. & 45.* Couar. multis aliis allegatis *cap quamuis pactum. p. 3. § 3. n. 4.* Foluius Pacianus *conſ. 131. n. 20. tom. 1.* Molina Societatis Iesv *tom. 3. de iuſt. diſp. 579.* Azor. *tom. 2. inſtit. moralium. lib 2 cap. 28. quæſ. 11.* & omnes Doctores allegandi n. 18. 16

Poſterior regula eſt, quando de renunciantis mente non conſtat coniecturis, & circumſtantiis recurrentibus iudicandum eſt quæ fuerit mens: Conſtat, quia in quibuſcumque rebus debiis ad eas circumſtantias confugitur. 17

Fugitur,

fugitur, vt indicemus. Atque ita docent omnes Doctores n. præcedenti allegati, cùm, vt numeris ſequentibus videbimus, varias perpendant coniecturas, quò rem hanc diiudicant: ſed ſpecialiter hanc regulam tradit Molina Societatis Iesv eo num. 19.

19 Tota autem huius rei difficultas in perpendendis circumſtantiis verſatur ex quibus hæc renunciantis, mens de qua non conſtat, diiudicanda ſit. Et quidem quando tempore renunciationis erant alij renunciantis fratres & renunciatio abſolutè facta eſt; præſumitur in dubio facta contemplatione fratrum, vbi non efficaciori præſumptione, vel probatione renunciationem factam eſſe ſolius patris contemplatione conſtiterit: quia cenſendum eſt renunciantem affectu fratrum renunciaſſet, vt hæreditas ad eos deueniat, noluiſſéque ſibi præferre extraneos, vt illos parens inſtituere poſſit. Quare ſi ſuperſtitibus parente, cuius hæreditati renunciatum eſt & ipſo renunciante, cæteri fratres decedant, corruit penitus renunciatio, & ſuccedit illi parenti renuncians ex teſtamento, & ab inteſtato, eodem prorſus modo quo ſuccederet, nulla præmiſſa renunciatione, quia idem operatur præſumptio, quod veritas, donec probetur contrarium, vt tradit Gloſſa *l. penultima verb. oſtenderis. C. de peric. tutor.* & tantum probat, quantum ſi in inſtrumento alate ſcriberetur, vt tradunt Baldus *l. 1. n. 18 C. de fideicommiſſ.* Decius *rubrica de probat. n. 13.* At ſi eſſet veritas huius intentionis renunciantis, corruet in hoc euentu renunciatio, vt probauimus n. 17. Ergo idem dicendum eſt ſtante hac præſumptione dum aliud non conſtat: atque docent Socinus ſenior *conſ. 14 num. 5. vol. 4.* Pariſ. *conſ. 23. n. 4. lib. 3.* Bald. *conſ. 457 n. 1 vol. 1.* Maranta *in ſuis diſputationibus. 9. 10. n. 14. & 15.* Guillelmus Benedictus *c. Raynutius. verb. duas habens filias n. 197.* Rolandus *conſ. 26. n. 34. vol. 3.* Cephalus *conſ. 62 num. 41 vol. 1.* Hondedeus *conſ. 29. n. 79. vol. 1.* Decius *conſ. 107. num. 19. & 22.* Seraphin. *de priuilegiis iuramenti priuileg. 21. numer. 24.* Valdes *addit. ad Suarez l. quoniam in prioribus, in declaratione l. regni limit. 4. n. 10.* Bæza *de non meliorando fil. cap. 10. n. 6.* Carol. Puteus *in fine conſiliorum Sfortiæ conſilio vnico. n. 7.* Romanus & Croneus, quos refert, & ſequitur Menochius *conſ. 335. n. 15. vol. 4.* Crottus, Alex. Butrigariu, Bertrand. quos refert, & ſequitur Tello *l. 6 Tauri. num. 45. & l. 10. n. 22* Couar *c. quamuis pactum. 3. p. §. 1. numer. 4.* & ibi Gutierrez *§ omnino ſeruari debebit. & tom. 2. quæſt. pract. lib. 3 q. 80 num. 2.* Anton. Gomez latiſſimè probans *l. 22. Tauri n. 11.* Menchaca *de ſucceſſ. creat. lib. 1. §. 18. n. 146.* Molina *lib. 1. de primogeniis c. 3. n. 48.* Molina Societatis Iesv, & Azor allegati n. 17. Nomine autem fratrum intelligo omnes deſcendentes illius parentis, cuius hæreditati renunciatum eſt: quamuis enim aliquæ eius filiæ tempore eius mortis obiiſſent, ſi tamen ſupereſſent nepotes aut alij deſcendentes, non corrueret renunciatio, ſed illi viâ parentum ſuorum ſuccederent in ea bona, excluſo renunciante, quippe qui in omnia parentum iura ſuccedunt, perinde ac ſi eorum parentes extitiſſent. Quare cautè Couar. *eod. n. 4. verſ. 4.* Ant. Gom. Carolus Puteus, & Molina Societatis Iesv proximè allegati, dicentes renunciationem corruere mortuis fratribus, addiderunt, & aliis deſcendentibus; & Couarr. ibidem bene addidit, mortuis fratribus, & ſolis aliis deſcendentibus ſuperſtitibus, ſignificant nihil referre ſi ſoli aſcendentes renunciantis ſuperſint, quia tantùm gratiâ deſcendentium præſumitur facta.

20 Quæ quidem ſententia ampliatur primò, vt procedat, quamuis tempore renunciationis nulli alij fratres eſſent, nec deſcendentes: corruet enim adhuc penitus eodem modo renunciatio illa, ſi tempore mortis patris adhuc non ſint, ſed ſolus renuncians, quia niſi apertè conſtet nullam rationem filiorum naſciturorum habitam in renunciatione illa, præſumitur in ipſorum fauorem facta, & ſub tacita conditione, ſi naſcantur, & mortuo parente ſuperſtites ſint; & ideo illis non natis, vel natis, & mortuis ante parentem, cuius hæreditati renunciatum eſt, corruet renunciatio. Atque ita docent Collectarius *c. finali n. 34 de donat.* Anton. Gomez *ead. l. 22 num. 12.* Gutierrez *eodem § omnino ſeruari debebit. n. 2. & 4.* Azor allegatus num. præcedenti, qui hoc bene explicuit, dicens, quando ſpes erat fore vt alij filij naſcerentur: ea enim ſpe ceſſante tempore renunciationis, manifeſtum eſt nullam naſcituræ ſobolis, quaſi deſperatæ rationem habitam, ſed ſolius parentis contemplationem factam fuiſſe.

Secundò ampliatur, vt procedat quamuis tempore mortis patris ſuperſint alij fratres, ſi illi hæreditatem delatam repudiarent; tunc enim corruet renunciatio, & ſuccedit renuncians: cum enim cenſeatur renunciatio facta gratiâ fratrum, vt illi in eam hæreditatem ſuccedant, deficit conditio, quoties illi non ſuccedunt, quia vel mortui ſunt vel repudiant. Sic Menchaca *eod. §. 18. n. 178.* & Maranta *ead. diſp. 10 n. 15.* Quia renunciatio ſilræ intelligitur ſemper, dummodo frater potuerit, vel voluerit eſſe hæres, & non aliter, vt tradunt Beroius *conſ. 170. n. 10. vol. 2.* Surdus *de alimentis. tit. 1. q. 15. n 92.* Qua ratione idem dicendum eſt, quoties alij fratres ſunt incapaces ſuccedendi tam in communi, quàm in particulari, vt ſi ſint profeſſi, coadiutoréſve formati in Societate Iesv quia eadem militat ratio: ſecus ſi capaces eſſent ſuccedendi in communi, vt ſi in aliis religionibus profeſſi eſſent; non enim corrueret renunciatio, ſed ſuccederet monaſterium illud ex perſona fratris illius profeſſi, quippe qui quoad ſucceſſiones non reputatur mortuus, ſed idem penitus ſuccedendi ius retinet, quo in ſeculo potiebatur *l. final. C. de Epiſcopis, & clericis.* 21

Tertiò ampliatur, vt habeat verum quando tempore mortis parentis illius ſuperſit ſolus filius naturalis illius parentis, quia non cenſetur in dubio renunciatio illa facta, niſi fauore aliorum fratrum legitimorum; non enim tanta affectio erga fratres illegitimos eſt: atque ita docet Tello *l. 10. Tauri num. 21.* 22

Sed maior difficultas eſt, quando ſolæ renunciantis ſorores tempore mortis parentis illius ſuperſunt. Ratio autem difficultatis eſt, quod hæ renunciationes præſumantur fieri eo fine, vt conſulatur filiis maſculis, qui agnationem, & familiam conſeruare poſſunt, vt tradunt Dominicus, Francus, Corneus, Aymon, Bellonius, quos refert, & ſequitur Menoch. *conſ. 6. n. 10. verſ. 3. ratio. vol. 1. & conſ. 197. n. 74 vol. 2. & conſ. 335. n. 14. vol. 4.* Atque ideo deficientibus maſculis corruere renunciationem, & ſuccedere renunciantem, excluſis ſororibus fœminis tradunt Bal. Decius. Aymon, quos refert Menchaca *lib. 2 de ſucceſſ. creat. § 18. n. 108.* & alij, quos refert Baëza *de non meliorand. filiab. c. 6. n. 34* immo Aymon *conſ. 41.* dicit, quod ſi nulli erant maſculi tempore renunciationis, videtur facta fauore eorum, qui poſtea naſcituri ſunt, non fauore aliarum fœminarum. 23

Cæterùm dicendum eſt, renunciationem non corruere, ſed renunciantem omnino non ſuccedere ſuperſtitibus ſolis ſororibus tempore obitus parentis, ſed illas ſuccedere in ea renunciantis bona, ſiue tempore renunciationis ſolæ ſorores ſtarent, ſiue ſtarent quoque alij fratres quod ea renunciatio fauore totius poſteritatis præſumatur facta, intra quam non ſoli maſculi, ſed fœminæ quoque clauduntur. Atque ita docent Alex. Socinus, Pariſ. Aretinus, Angelus, quos refert, & ſequitur Couar. *c. quamuis pactum. 3. p. §. 3. num. 4. verſ. 6. & verſ. 7.* Menchaca *eod. §. 18. vſque ad n. 114* Baëza *de non meliorand. filiab. c. 6. n. 12.* 24

Rurſus limitatur prædicta ſententia, vt deficientibus fratribus, & ſororibus tempore mortis patris, corruat renunciatio, vt intelligatur quando nulla dote recepta renunciatio facta eſt: ſi enim dotis receptæ cauſâ fieret non corrueret petentibus illis, quia cum adhuc illa 25

renuncia-

renunciationis cauſa perſiſtat, perſiſtet quoque renunciationis valor. Sic tradunt Roman. Corneus, Socinus ſenior, Pariſ. quos refert, & ſequitur Menochius *conſ. 6. num. 57. vol. 1.* Carolus Puteus *conſ. vnico. n.* 44. habetur poſt conſilia Sfortiæ *tom. 1.* Cæterùm, quamuis hæc ſententia vera ſit, quando conſtat dotem illam receptam fuiſſe ſolam renunciationis cauſam; at cùm rariſſimè id contingat, non præſumitur, & ideo mortuis fratribus ſuccedet renuncians, vbi non conſtiterit ſolam dotem fuiſſe cauſam. Neque quidquam refert expreſſum fuiſſe in ipſa renunciatione, filiam propter dotem receptam renunciaſſe; nam illius cauſæ expreſſio non impedit, quin aliæ quoque cauſæ inter paciſcentes conſtitui poſſint, vt tradunt Doctores cum Gloſſa *l. sale pactum § finali ff de pactis.* Atque ita docent Couar. *eodem §. 3. n. 4. verſ. 10.* Menchaca *eodem §. 18. numer.* 118. Atque ideo Tello *l. 6. Tauri. num. 44. 45. 48. & 49.* abſolutè dixit, renunciationem hanc dote recepta factam perire deficientibus fratribus, & ſubdit bene Couar. rarò poſſe præſumi renunciationem fieri cauſâ ſolius dotis receptæ, niſi quando tempore renunciationis parens nullam aliam ſobolem præter renunciantem habet. Crederem tamen ſufficientem huius coniecturam eſſe, ſi parens nec aliam ſobolem habeat, nec ſperet habere præter renunciantem; tunc enim ſufficiens coniectura huius ſolius cauſæ dotis receptæ deprehenditur, cùm præſumi nequeat in fauorem ſobolis deſperatæ fieri.

26 Secundò limitatur, niſi renunciatio fieret, vt ex his bonis inſtituatur maioratus; tunc enim deficientibus omnibus deſcendentibus firma adhuc remanebit renunciatio, quod maioratus ſuapte natura ſint perpetui; ac in totius familiæ fauorem inſtitui cenſeantur. Atque ita docent Molina *lib. 1. de primogeniis. c. 3 num.* 48. Gutierrez *c quamuis pactum § omnino ſeruari debebit. in fine* Molina Societatis Iesv *tom. 3. de iuſtitia. diſp.* 579. qui tamen optimè addit, quamuis eo caſu nec maioratus, nec renunciatio euaneſcant; at deficientibus fratribus, & ſororibus, & eorum deſcendentibus, ſucceſſurum tempore vitæ ſuæ in eum maioratum renunciantem, quia non credendum eſt, voluiſſe inſtituere maioratum, à quo renuncians ipſe excludatur deficientibus deſcendentibus parentis, itavt ipſo omnino excluſo deueniat ad tranſuerſales.

27 Tertiò limitatur, niſi parens, cui renunciatum eſt, ſtipuletur pro ſe, & ſuis hæredibus: tunc enim ſiue tempore renunciationis filios habeat, qui poſtea moriantur, ſiue non habeat, & habere ſperet, excluditur renuncians, & præferuntur alij hæredes per patrem inſtituti, vel illis non inſtitutis qui ſuccedunt ab inteſtato. Sic tradit Carolus Puteus poſt conſilia Sfortiæ *tomo 1. conſ. vnico. num. 34. & ſequentib.* citans alios; idem docet Surdus *conſ. 244. num. 14. & à num. 25. tom. 2* Sed Maranta *in ſuis diſputationib. diſp. 10. n. 14. ad fin.* tenet quod tunc non ſuccedit contra teſtamentum patris alium inſtituentis: ſecus ſi ab inteſtato decederet, quia non eſt alia perſona in eodem gradu obſtans illi ſucceſſioni.

28 Quartò limitatur, niſi renunciatio fiat, eo quod renuncians velit in religione profiteri: tunc enim cenſetur in omnem euentum renunciare, atque ita renunciatio ſubſiſtet, quamuis cæteri omnes deſcendentes viuo parente deficiant, quippe qui ex hac cauſa renuncians certò nouit fore, vt nullis in poſterum facultatibus indigeat, neque ad ipſum peruenturæ ſint, quamuis non renunciarit, ſed ad monaſterium, de cuius bonis parum ſollicitus præſumitur, vt tradit Aymon, *conſ. 160 in princ.* & facilè ex præſumpta renunciantis mente deducitur, voluiſſe eum in omnem euentum renunciare, vt parens de iis bonis liberè diſponere poſſit deficiente ſobole. Atque ita tradunt Couar. *c. quamuis pactum. 3. p. §. 3. n. 4. verſ. 9.* Spino *ſpeculo teſtamentorum, gloſſa 12. principali. num. 52.* Menchaca *de ſucceſſ. creat. lib. 2. §. 13. num.* 117. Molina Societatis Iesv *dicta diſp. 579. numer.* 19. Addunt tamen Couar. & Molina, tunc monaſterium huius profeſſi capax ſuccedendi non habere ius ſuccedendi circa parentis teſtamentum: at ſucceſſurum parente illo decedente ab inteſtato, cùm nullus ex parentis deſcendentibus ſuperſit, quem illum voluiſſe præſumatur filio renuncianti, & monaſterio præferri. Sed Menchaca *eo num. 117.* hoc additum reprobat; quia cùm in eo euentu præſumatur renunciatio abſolute, & non contemplatione ſola poſteritatis facta, nullum ſuccedendi ius etiam ab inteſtato ſupereſt renuncianti. Cuius ſententia magis mihi placet, ſi hæc limitatio approbetur.

Cæterùm quamuis hæc limitatio probabilis ſit, plus 29
tamen mihi placet adhuc renunciationem illam præſumi in gratiam deſcendentium fieri, atque ideo illis deficientibus parente ſuperſtite corruere, & ſuccedere omnino monaſterium in ea renunciantis bona, eodem prorſus modo, ac ſi renunciatio facta non eſſet. Quippe fundamenta contraria procedunt quando ſuperſunt deſcendentes, quibus præſumitur renunciantem potiùs proſpicere voluiſſe, quam monaſterio, cùm æquitas, & ratio hoc poſtulet: & quamuis religionem ingredientes non præſumantur eſſe ſolicitos rerum temporalium quod ad ſeipſos pertinet, at ſecus eſt quoad monaſterium, quod eos velle ditari præſumitur, vt abundantiùs neceſſaria eis ſuppeditent, vt clarè probat textus *c. final. 20. q. 3.* & ſolatium eſt eligentium vitam monaſticam, vt bona ſua eos ſequantur, *authent. de ſanctiſſ. Epiſcopis §. ſed & hoc præſenti.* ibi; *hoc autem ſolatio.* & ſic Beroius *c. in præſentia. num. 480. & 481. de probat.* ait ſemper præſumi eam eſſe monachi intentionem, vt monaſterium ſit diues. Tandem, quia in dubiis præfertur opinio fauens monaſterio vt diximus ſuprà, & ita docet Tello *l. 6. Tauri, à num. 51. vſque ad num. 63.* licèt in fine relinquat cogitandum propter oppoſitum ſentientium authoritatem. At res hæc careret difficultate, quando ingrediens religionem renuntiaret expreſsè in fauorem fratrum: tunc enim mortuis fratribus ceſſaret renunciatio.

Quintò limitatur, niſi eo intuitu renunciatio facta ſit, 30
vt ex bonis illis parens opus aliquod pium inſtituat, tunc enim non euaneſcet renunciatio deficientibus deſcendentibus, vtpote quæ non in ipſorum fauorem facta eſt, ſed in pium opus inſtituendum erit. Atque ita docet Molina Societatis Iesv *ea diſp. 579. n. 19.*

Sed eſt maximè obſeruandum, iure optimo dixiſſe 31
omnes Doctores allegatos, quando viuo parente deceſſere omnes deſcendentes: ſi enim aliquis ex illis parenti illi ſuperuixerit, cùm huic ſit ſtatim à parentis morte ius quæſitum, remanet firma renunciatio, & excluſus renuncians, etſi eo viuo decedat ille deſcendens. Sic Maranta *in ſuis diſputationib. diſp. 10. num. 15.* Hondedeus *conſ. 29. num. 8. vol. 1.* alios allegans, qui *num. 85. & quadruplici ſequenti.* aliis allegatis, optimè hoc limitat, niſi ratio conſeruationis familiæ in renunciatione exprimatur cum conditione reſolutiua, vt ſi pater ſine deſcendentibus moriatur, ceſſet renunciatio; tunc enim mortuo hoc deſcendenti poſt vitam patris, adhuc ceſſaret renunciatio, quia conditio habens tractum ſucceſſiuum exigit perſeuerantiam, nec momento impletur. *l. ſi quis ita legauerit ff. de condit. & demonſt.* ſat mortuo poſt illo deſcendente non amplius conſeruatur familia, & quando filiorum exiſtentia deſideratur ad conditionem implendam, non habito alio reſpectu, ſat eſt eos momento vixiſſe: ſecus quando ſpectatur alius effectus ex conditione impleta conſurgens, qui eſt cauſa diſpoſitionis, tunc etenim quatenus durat effectus, durat etiam diſpoſitio, & eo ſublato tollitur, vt bene probat Hondedeus *ibi num. 85.* allegatis Sozino, Oldrado, & Antonio Gabriele.

Secundò obſeruandum eſt; quando filia renunciaret 32
hæreditati ſola maſculorum contemplatione, ſi parens obeat nullo relicto maſculo, ſed nepte ex filio maſculo, ceſſat renunciatio, & ſuccedet filia renuncians vna cum

nepte

nepte illa, quia in nepte illa non repetitur qualitas maſculina, in cuius fauorem fuit facta renunciatio; ſecus ſi filius ille poſt patrem moreretur: tunc enim excluderetur omnino filia renuncians, & ſuccedet ſola illa neptis ex filio, quia iam illi ius plenè quæſitum erat Sic Cynus, Bart. Paolos, Alex Iaſon, & alij quos refert, & ſequitar Maranta *in ſuis diſputationib. diſp.* 10. *n.* 17. qui *n.* 18. optimè etiam ait cum Bart. & aliis, ſi pater moriatur ſuperſtite filio maſculo ex alia filia præmortua, non ſucceſſorum hunc nepotem in ea bona renunciantis, quia facta eſt renunciatio fauore maſculorum, & licèt hic nepos ſit maſculus, procedit ex fœmina.

33 Tandem circa hanc primam difficultatem reſtat diſputandum, an ſi vnicus filius renuncians in ſolum patris fauorem, ita vt patri integrum ſit de illis bonis liberè diſponere, nec pendeat valor renunciationis à filiis naſcituris, vtpote quæ in ſolum patris fauorem fuit, profiteator poſtea viuo patre in religione capaci ſuccedendi, nullis aliis præter eum renunciantem deſcendentibus legitimis relictis, poſſit inſtituere alium filium ſuum naturalem, an potius debeat monaſterium in ea bona, quibus profeſſus renunciarat, ſuccedere? Difficultas hæc pendet ex reſolutione huius, an poſſit eo filio legitimo renunciante relicto in ſæculo, inſtituere naturalem? Et deinde diſputabitur quid dicendum, ſi ille renuncians ſit tempore mortis patris profeſſus. Aliqui negant eo filio renunciante viuo, integrum eſſe patri inſtituere ſuum filium naturalem. Ducuntur, quia *l. regia* 10. *Tauri*, hodie *l.* 9 *tit.* 8. *lib.* 8. *noua recopil.* ſic ait *Pero ſi el tal hijo fuere natural, y el padre no tuuiere hijos decendientes legitimos, mandamos que el padre lo pueda mandar inſtamente de todos ſus bienes lo que quiſiere, aunque tenga aſcendentes legitimos.* At pater hic habet filium legitimum, nempe illum renunciantem: ergo non ei integrum erit omnia bona filio naturali relinquere Nec obſtat ſi dicas perinde eſſe non habere filium legitimum, ac habere illum ita, vt non ſit neceſſarius patri, hæres, quod lex illa ſolam legitimi filij exiſtentiam ponderauit, nulla habita qualitatis neceſſarij hæredis ratione, ibi *ſi no tuuiere hijos* non enim addit quod ſint neceſſariò ei ſucceſſori, ſicut iure communi additum erat, *authentic. licet C. de naturalib. liberis.* Secundò, quia contingit aliquem iure ſuccedendi carentem vim habere excludendi alium, qui ipſo non exiſtente ſuccedere poterat; vt probat textus *dict. auth. licet*, vbi deciditur filium naturalem non ſuccedere patri ab inteſtato extante vxore legitima Vbi Gloſſ. *verb. coniux*, ait, licèt coniux illa legitima non ſit marito ſucceſſura, præſtat impedimentum ne filius naturalis ſuccedat. Atque ita Corneus *conſ.* 85 *n.* 5. *vol.* 3. ait, non ſemper eſſe veram illam regulam, vt ille, qui non ſuccedit, non excludat. Et confirmatur ex doctrina Bald. *authentic. cui relictum, n.* 10. *verſic. extra quæritur. C de indict. viduit.* vbi ait, leganti marito vſumfructum vxori, prohibentique moleſtiam ab hærede ei inferri ſub pœna amiſſionis hæreditatis, non ſucceſſuram vxorem in eam hæreditatem, qua priuatur hæres ille moleſtiam inferens, ſed ſucceſſuros alios hæredes. Sic ergo in propoſito, quamuis renuncians iure ſuccedendi parenti careat, non ſequitur filium naturalem poſſe hæredem inſtitui; quippe id in odium delicti paterni ſtante filio legitimo, ſicut hic contingit interdictum erat Tertiò, quia Baldus *l. hac edictali n.* 16. & ibi Bertrand *verſ. ſin verò plus. n.* 20 *C. de ſecundis nuptiis*, docent filiam renunciatione excluſam vti remedio illius legis, vtpote quæ non loquitur de filio hærede, ſed de filio. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinet Tello *l.* 10. *Tauri n.* 20. & quãuis tandem cogitandum relinquat; at *n.* 25. *verſic. vnde*

34 *ex ſupradicto* ait hanc eſſe veriorem.

Cæterùm multo magis mihi placet, poſſe eum filium naturalem inſtitui hæredem. Ducor, quia etſi *l.* 10. *Tauri* explicarit tantùm ſi pater non habuerit filios legitimos, ac intelligi debet iuxta ius cõmune, quod voluiſſe corrigere in dubio minimè præſumendum eſt per iura vulgaria eo vel maximè, quia lex poſterior generaliter, & indiſtinctè loquens ſit limitanda per ſpecialem antiquiorem, & iuxta illam intelligenda, niſi expreſſis verbis illi contradicat. *l. ſed & poſteriores. ff. de legibus.* quod multis exornauimus *lib.* 2. *de matrim. diſp.* 24. *n.* 6. in ratione id extendentes, quamuis in poſteriori lege ſit clauſula, *non obſtante*, nedum quando ea clauſula non eſt, vt in hoc caſu contingit. At iure communi expreſſa erat qualitas filij legitimi excluſori naturalem à patris ſucceſſione, nempe quando erat neceſſarius hæres, vt conſtat ex *auth. licet C de naturalibus liber.* Ibi; *cui relinqui neceſſe eſt* & *authent quibus modis natural effic. ſui.* §. *ſi verò filios non habuerit*, ibi, *quibus eſt neceſſitas relinquere.* Ergo lex poſterior huius regni, quæ priori non expreſsè contradicit, intelligenda eſt de iis filiis, qui ſunt neceſſarij hæredes, qualis non eſt filius, qui renunciaret paternæ hæreditati. Secũdò, quia ea prohibitio inſtituendi naturalis exiſtente filio legitimo, non fuit in odium delicti paterni, cùm lex illa eum prætulerit aſcendentibus paternis, ſed fuit vtique in legitimæ prolis fauorem ne minuatur legitima ei omni iure debita, qualis non eſt, qui ſucceſſioni renũciaret. Tertiò, quia credendum non eſt voluiſſe legem illam præferre extraneum filio naturali, cum naturalem prætulerit aſcendentibus at in hoc euentu præterito filio legitimo eſt integrum patri inſtituere extraneum; à fortiori ergo poterit filium naturalem. Quartò, quia *l. regia* 9. *tit.* 13. *partit.* 6. correxit diſpoſitum per *dictam authent. licèt*, quatenus diſponebat vxorem non ſucceſſuram in hæreditatem, obſtare inſtitutioni filij naturalis, vocans id rationi diſſonum, reddita ratione his verbis: *Porque maguer a el tolleiſſe eſta parte, no la ganaria ella, e auerla, y en los otros mas propinquos parientes del finado, e demas ſome ſeria eſtraña coſa que ella pudieſſe facer daño a otro ſegun la ley, no mereciendo, ni veniendo ende a ella ninguna pro.* Cùm ergo hic filius legitimus non ſit hæres patris neceſſarius, nec patre non diſponẽte ſit ipſe neceſſarius, non eſt rationi conſentaneum credere voluiſſe legem vt impediat inſtitutionem filij naturalis. Nec valet ſi dicas filium legitimum poſſe conſequi commodum ex eo quod naturalis nequeat in hoc euentu inſtitui, quippe faciliùs pater ipſi, nõ obſtante renunciatione, relinquet bona, cũ naturali nequeat relinquere. Sed non valet, inquam, tũ quia non præſumitur fore, vt maiori amore erga naturalem filium, quàm erga legitimum afficiatur, tum etiam, quia lex non conſiderat potentiam illam, ſed factum vt conſtat. Nam etiam vxor illa excludens naturalem, poſſet faciliùs ex ea excluſione commodum reportare, quia faciliùs inſtitueretur à viro. Tandem probatur ex text *l.* 1. §. *qui habebat. ff. de bonorum poſſeſſ. cont. tab.* iuncta doctrina Bartoli ibi, ex quo probatur perinde eſſe filios non ſtare, & non ſuccedere Confirmat id meliùs Sozinus *conſ.* 35 *n.* 9. *vol.* 7. Nec obſtant in contrarium adducta numero præcedenti: nam ad primum, & replicam conſtat ex dictis prima ratione adducta. Ad ſecundum id fateor, vt diximus in 4. ratione. Ad confirmationem reſpondetur, ideo non ſucceſſuram vxorem in eam hæreditatẽ, quod nec lege, nec à teſtatore ad illam vocata ſit: quare ſuccederet ſi vocaretur. At in noſtro caſu eſt ſermo quando filius ille naturalis inſtitueretur à patre. Ad tertium dico, eam doctrinam veram eſſe eo quod per renunciationem illam non cenſetur excluſus renuncians à lucro in ſecundarum nuptiarum pœnam ei lege delato, de quo eſt ſermo in eo textu, vt probauimus ſuprà. Ad vltimum dico, eam doctrinam non eſſe vniuerſaliter veram, ſed in ſolo eo caſu in quo lex exiſtentiam ſolã

filij legitimi conſiderat, quod non contingere in hoc caſu ſatis probauimus. Et ideo huius ſententiæ ſunt Roman. *conſ.43.n.4.*& ibi Mandoſ. *in addit. litt. C.* Aymon. *conſ.100 vel.1.* Pariſ. *conſ.26. num.43. vol 3.* Alexand. *l. Lucius n.8. verſ. ſed contra ff. de vulg. & pupill.* Iaſon *conſ 68. num.26.& 27. vol.3.* Guillelmus Benedictus *c. Raynutius. verb. & vxorem nomine Adelaſiam decif.5. n.117.& 118.* Couar 4 *decret.2.p c.8 §.4.num.11.fine.* Matienzo *lib.5. recopilat. tit.8 lib.9. gloſſ.1.n.8.* Seraphin. *de priuileg. iurament. priuilegio 21. fine* & Spino *ſpeculo teſtam. gloſſ.12. principali. n.52.* & videtur tenere Gregor. Lopez *l.8. verb. dos partes in fin. tit.13. p.6.* dum circa huius difficultatis ſolutionem ſe remittit ad aliquos ex Doctoribus allegatis hanc partem ſuſtinentibus. Nec exiſtimo diſtinguendum, an talis filius ita renũciarit hæreditati, vt nec hæres inſtitui poſſit à patre; an ita ſolùm renunciarit, vt poſſit hæres inſtitui à patre, non tamen neceſſariò illi ſuccedat contra teſtamẽtum eius, nec ab inteſtato, quaſi in priori caſu poſſit hæres inſtitui filius ille naturalis: ſecus in poſteriori. Sed exiſtimo in vtroque caſu poſſe: tum quia Doctores omnes huius ſententiæ indiſtinctè loquuntur de filio renunciante; & Spino expreſſit, quando non eſt neceſſarius hæres: & ita probat ratio prima adducta, tum etiam, quia nunquam per propriam renunciationem quantumcumque iureiurando ſtabilitam de non ſuccedendo ex teſtamẽto, nec ab inteſtato, poteſt ita excludi filius à ſucceſſione, quin poſſit pater eum inſtituere, vt probauimus ſuprà. Quare ſi Doctores hi intelligerentur de filio propriam renunciationem effecto incapaci ſuccedendi, loquerentur de caſu impoſſibili.

35 Atque idem dicendum eſt exiſtente nepote filio renunciantis, caſu quo renũciatio patris illi obeſt illumque excludit, ne ſit neceſſarius hæres, iuxta infra dicẽda. Quare cùm neuter ſit hæres neceſſarius, eadem eſt ratio, vt bene dixit Tello *ea l.10. Tauri n.23.* eſſe aſſerendum retenta noſtra ſententia, quamuis ipſe retenta ſua dubitet, ac cogitandum relinquat, in eam partem inclinans, vt nequeat filius naturalis tunc inſtitui.

36 Tandem in caſu propoſito num.33. initio, nempe, quando filius hic legitimus poſt renonciationem profeſſus eſt in religione capaci ſuccedendi, ait Tello *ea l.10. Tauri n.21.* eſſe abſque controuerſia, ſiue priorem opinionem relatam numero 35. ſiue poſteriorem relatam num.34. ſequamur, non eſſe integrum patri eum filium naturalem inſtituere, ſi eam opinionem amplectamur, quæ tenet hæreditatem profeſſi non ipſi, ſed monaſterio deferri. Ducitur, quod nonobſtante ea filij renunciatione, ſit monaſterium hæres neceſſarius patris decedentis poſt eius filij profeſſionem. Sed miror virum doctiſſimum dixiſſe hoc eſſe abſque controuerſia, cùm potiùs ſit multo probabilius, poſſe adhuc hoc caſu eum filium naturalem inſtitui. Quod ſuſtinet Spino *ſpeculo teſtam. gloſſ.12 principali. n.52.* Quare verum non eſt, monaſterium eſſe heredem neceſſarium contra illam monachi renunciationem, ſed multo probabilius eſt oppoſitum, vt ſuprà diximus.

37 Secunda difficultas eſt an renunciatio iureiurando ſtabilita hæreditatis parentum ita noceat filiis renunciantis, & aliis eius deſcendentibus, vt excludantur quoque à ſucceſſione suorum in illa bona, quibus eorum parens renunciarat? Duplex eſt diſtinguendus caſus. Prior eſt, quando renuncians viuit tempore, quo parens, cuius hæreditati renunciauit, moritur. Poſterior eſt, quando renuncians moritur ante illum parentem. Et quidem in priori caſu veriſſima eſt ſententia, eam renunciationem nocere filiis, & reliquis deſcendentibus renunciantis; atque ita omnes illos ab ea hæreditate ſimiliter excludi. Ratio eſt, quod tum temporis ij filij, & deſcendentes non poſſunt ſuccedere ratione propriæ perſonæ ſuo defuncto, cùm adhuc ſuperſtes ſit eorum parens; neque etiam ratione & iure parentis, quia illud extinctum eſt per parentis renunciationem. Nec eſt locus ſucceſſorio edicto, quamuis nepotes velint iure proprio admitti, quia hæreditas paterna nequaquam filio renuncianti fuit delata, ab eoque repudiata, vt ſit locus ei edicto, ſed ab ea penitus per renunciationem excluſus eſt, vt probatur ex *l. ſi quis poſthumos. 9. §. finali. ff. de liber. & poſthumis*, vbi dicitur, filium exhæredatum ſuperuiuentem patri nocere nepotibus, atque ita illis non eſſe integrum rumpere teſtamentum aui, eo quòd præteriti in illo ſint. Sic ſatis clarè ſignificat. Gloſſa finalis *cap. quamuis pactum, de pactis, in 6.* quæ ſic eſt intelligenda, & tradunt Crottus *l. ſtipulatio hoc modo concepta numero 57 ff. de verbor. obligatione* allegatis Baldo, Paulo, Cumano, Alex. Decio, Ioanne Lapo, Tiraquello, & aliis, Couar. *dicto cap. quamuis pactum. 3 p. §.3. num.7.*& ibi Gutierrez *§. vltim. num. 4.* Baëza *de non meliorand. filiab. c.10. n.129.* Matanta *in ſuis diſputation. diſputa.10. num.30.* Cephalus *conſil.235. num.21. vol.3.* Suarez *l. quoniam in prioribus, ampliatione.10. num.62.*& ibi Baldus *in addition. 4. in declaratione legis regni, limitatione 4. n.9. & 10.* Antonius Gomez *l.22. Tauri n.10.* Menchaca *l. ſi quando. §. illud numero 56. caſu 3. C. de inoffic. teſtament.* & *de ſucceſſ. creat. lib.2. §.18. num.120* & Ludouicus Motor. *conſil.22. numero 7. vol. num.1.* Craſſus *de ſucceſſ. ab inteſtat. §. legitima. quæſtione 4 n.3.* Molin. *lib.2. de primogeniis. cap.3. num.47.* alter Molina Societatis Iesv *tomo 3. de iuſt. diſputatione 579. num.14* Azor *tomo 2. inſtitut. moralium. l.b.2 cap.28. quæſito 13.* quod quidem verum eſt, quamuis gratis, nullâque dote recepta ſit facta renunciatio, vt bene docet Crottus *eo num. 57.* quod idem ſignificant alij citati, dum indiſtinctè dicunt nocere; quamuis alij aliter diſtinguant, vt poteſt videri in Guilielmo Benedicto *cap. Raynutius. verb. duas habens filias, num. 280. & num.281.* & in Rolando *conſil. 11. à num.6. vol.1.*

Et tamen hoc temperandum, niſi omnes alij deſcendentes ſui illius, cuius hæreditati parens renunciarat, iam obiiſſent: tunc enim licèt filius, vel filia renuncians obierit poſt mortem parentis, nepotes ex eo filio, vel filia ſuccedunt, quando non conſtat renunciationem factam eſſe contemplatione ſolius aui. Ratio eſt, quia cùm ea renunciatio præſumatur facta ratione aliorum deſcendentium, atque illis defunctis corruat, & omnino admittatur renuncians, admittentur quoque filij eius, & nepotes, vtpote qui in idem parentis renunciantis ius ſuccedunt, Atque ita docent Roland. *eodem conſil.11. numero 12.* Suarez *eodem num.9. & 10.* Antonius Gomez *eodem num.10. paulo ante verſic. ſecundò,*& meliùs Gutierr. *eodem §. vltim. num.5.* Craſſ. *eo §. legitima q.4. num.3.* 38

Secundò temperatur, niſi prædicta renunciatio fieret ſimpliciter, & non in contemplationem alicuius alterius, ſed propter ipſummet renunciantem, ne oneribus hæreditatis ſe implicaret. Sic Paulus, quem refert, & ſequitur Suarez *ea l. quoniam in prioribus limit. 4. n.10. fin.* Sed mihi non placet, & ideo allegati alij n. 33. abſolutè id abſque hac limitatione dixere; & rationes ibi adductæ etiam in hoc caſu probant. 39

Hinc deducitur non ſibi conſtitiſſe Couar. *cap. Raynaldus. §.2. numero 4. de teſtament.* vbi ait, non integrum eſſe parentibus ſuæ exhæredationi in filiorum præiudicium conſentire: quippe hoc non conſonat ita, quæ num 34. diximus ex ipſomet. Atque ita illum contradictionis redarguit Gutierrez *eodem cap. quamuis pactum. §. vlt. num.6.* 40

Poſterior caſus eſt, quando renuncians obit viuo parente, cuius hæreditati renunciauit. In quo eſt grauis difficultas, an ea renunciatio nepotibus, & aliis deſcendentibus noceat, ita vt illi quoque ab ea ſucceſſione 41

exclu

excludantur? Affirmant aliqui ducunturque, quia nepotes nunquam auo ſuccedunt iure proprio, ſed iure parentis ſui, cuius perſonam repræſentant, atque in ſolam portionem, in quam ipſe ſuccedere debebat, ſi ſuperſtes eſſet: at parens ſuperſtes ſuccedere minimè debebat, obſtante illi ſua renunciatione: ergo nec nepotes ſuccedent. Secundò, quia cùm id pactum ſit iureiurando firmatum, neque vi, aut dolo extortum, vt ſupponimus, eius obligatio tranſit ad hæredes, iuxta tradita *in hoc tractatu. tomo 1. lib. 3.* Ergo hæredes tenentur eo pacto ſtare; & ſic iure ſuccedendi auo carebunt. Et hæc ſententia eſt valde probabilis, quam ſuſtinent Anton. Gomez alios referens, & Molina Societatis Iesv allegati num. 34.

42 At probabilius exiſtimo, eis non nocere, ac proinde ſuccedere, ac ſi renunciatio facta non eſſet. Quare etſi nepotes ad auorum ſucceſſionem veniant, eo quod renunciantis fuerint filij, at mortuo parente renunciante non ſuccedunt auis nomine, & iure parentis, ſed nomine, & iure proprio, quatenus nepotes vna cum patruis, vel auunculis ſuccedunt, vt probat textus *l. ſi ex patronis. 10. in fin. ff. de bon. libert.* ibi; *Sed ſi antè pater deceſſiſſet, poſtea auus, dicendum erit nihil mihi nocere patris exhæredationem ad auitorum libertorum bona. & l. ſi quis poſthumos. § finali ff. de liber. & poſthum.* ibi, *filius exhæredatus, ſi moriatur patre viuente, non obſtat nepotibus quominus poſſint venire ex eorum perſona ad ſuccedendum etiam contra teſtamentum, & illud rumpendo, ſi reperiunt ſe præteritos.* Deinde, quia renunciatio habet tacitam conditionem, ſi renuncianti hæreditas deferatur, vt diximus c. præced. n. 1. Ergo parente defuncto ante hæreditatis delationem, corruit prædicta renunciatio facta in nepotum præiudicium. Ex his patet ad primam rationem contrariam, quia non ſuccedunt iure patris, nec in illam ſolam partem, in quam ipſe ſuperſtes ſuccederet præmiſſa renunciatione, ſed in quam ſuccederet ea non præmiſſa, quia in hoc euentu redditur nulla. Ad 2. dico, pactum iuramento firmatum nocere hæredibus, quando id poteſt in præiudicium ipſorum iniri. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Bald. *l. fin. n. 16. C. de pactis. & l. pactum dotale. n. 2. C. de collat.* Roland. a Valle *conſ. 11. n. 4. vol. 1.* Cephal. *conſ. 143. n. 19. vol. 1. & conſ. 335. n. 16. vol. 1.* Guillelm. Benedict. *cap. Raynutius. verb. duas habens filias n. 200.* Vincent. de Franchis *deciſ. Neapol. 31. n. 16. & deciſ. 17. à num. 1. vſque ad 4.* Matth. VVeſemb. *conſ. 15. numer. 14. tomo 1.* Purpurat. *conſ. 307. num. 9. vol. 1.* Gaſpard de Leon inter conſilia diuerſorum collecta à Bapiſta Martinoeſio, *conſil. 77. n. 11. vol. 1.* Tiraquell. *de primogen. q. 40. num. 113.* Caſt. *de ſucceſſ. ab inteſtato. §. legitima. q. 4. numer. 4.* Surdus *conſ. 133. num. 19. vol. 1. & conſ. 332. à num. 10. vol. 3.* Crottus *l. ſtipulatio hoc modo concepta num. 55. ff. de verb. oblig.* Anton. de Petruc. *l. 1. numer. 104. ff. de iniuri.* Aymon. *conſ. 127. num. 1.* Natta *conſ. 470. num. 14.* Bellon. *conſ. 15. num. 5.* Anton. Theſaur. *deciſ. Pedemont deciſ. 133.* Couarr. *c. quamuis pactum. p. 3. §. 2. num. 4. & §. 3. num. 7.* & ibi Gutierrez *§. vlt. n. 1. & 3.* Menchaca *l. ſi quando. §. illud. num. 56. caſu 3. C. de inoffic. teſtament. & de ſucceſſ. creat. lib. 1. §. 18. n. 110.* Baëza *de non meliorandis filiab. c. 10. n. 112. & 113.* Suarez *l. quoniam in prioribus, ampliat. 10. num. 54. & limit. 4. ad legem regni. n. 1. & 7.* & in vtroque Valdes *in additionib.* Tello *l. 6. Tauri. n. 61.* Seraph. *de priuilegiis iurament. priuileg. 21. num. 39.* Molin. *lib. 2. de primogeniis. c. 5. num. 47.* Marante *in ſuis diſputationib. diſput. 10. n. 11. & 31.* Azor *tomo 2. inſtit. moral. lib. 1. c. 28. quæſt. 13.* & Ludouic. Morot. *conſ. 22. num. 2. vol. 1.*

43 Limitatur primò hæc ſententia, vt intelligatur, quando nepos veniret ad aui ſucceſſionem cum aliis nepotibus ex altero filio, qui non renunciarat: ſecus ſi cum patruis, vel auunculis, qui ſunt in propinquiori gradu ipſi auo, cui ſuccedendum eſt; tunc enim excluduntur hi nepotes, ſicut excluderetur parens, qui renunciarat, ſi ſuperſtes eſſet. Ratio eſt, quia tunc ſuccedere nequit, niſi matris locum ſubintrans. *§. cùm filius. Inſtit. de hæred. quæ ab inteſt. & authent. poſt fratres. C. de legitim. hæred.* nam auunculi ſunt in propinquiori gradu. Cùm ergo mater excludatur, excluditur, nepos: & ita tenet Caſſan. *conſ. 46. num. 20. & 33.* Bellon. *conſ. 15. numer. 10.* Boerius *ſuis ſingularib. verb. renunciatio. numer. 11.* & Saliceт. *l. pactum dotale. quæſt. vlt. C. de collat.* Verùm iure optimo multis allegatis impugnant hanc limitationem Anton. Gomez *ead. l. 22. num. 10.* Craſſ. *ea. q. 4. fin.* Suarez *eadem limit. 4. numer. 2.* & ibi Valdes *in addit.* Surd. *conſ. 133. numer. 25. vol. 1. & conſ. 332. num. 12. vol. 3.* tunc enim nepos non ſuccedit ex perſona parentis, ſed ex propria, & ideo ei non obeſt parentem ſuperſtitem non ſucceſſurum, quia bene poteſt ſubintrare locum, & gradum matris, & ex propria perſona ſuccedere: nam hoc ipſum quod ſuccedat in locum matris, habet filius à lege, & non à matre, & ideo non dicitur venire ex perſona matris.

Secundò limitatur, niſi parens aliqua dote recepta 44
renunciaſſet: tunc enim in nullo euentu ſuccedent nepotes. Sic Rubeus *conſ. 42. ad fin.* Caſſan. *conſ. 47. num. 27.* Bellon. *conſ. 15. num. 6.* Beroius *conſ. 49. num. 42. vol. 1.* Cephalus *conſ. 14. num. 19. vol. 1.* Paulus *conſ. 419. ad fin. vol. 2.* Decius *conſil. 81. numer. 7. vol. 1. & l. pactum dotale. num. 19. C. de collat.* & alij Doctores, quos referunt, ac illos meritò impugnant, Roland *eodem conſ. 11. num. 1.* Suarez *eadem limit. 4. num. 7.* & ibi Valdes *in addit.* Anton. Gomez *eodem num. 10.* Gutierr. *eodem §. vltim. num. 3.* Tello *eodem num. 61.* Ludouicus Morot. *eo conſ. 22. nu. 5.* Marantia *dicta, diſput. 10. num. 32. fine.* Menchaca *eodem §. illud. num. 57.* Surdus *conſ. 133. num. 30. vol. 1.* vbi multos alios refert, & *conſ. 332. num. 11. vol. 3.* Beccius *conſ. 107. num. 14.* Gazadio. *conſ. 75. num. 21.* Alciat. *conſ. 358. num. 1.* Quare recepiſſe dotem non obeſt iuri nepotum ex propria perſona ſuccedentium. Item, quia receptio dotis non efficit renunciationem puram, quæ erat conditionalis, nec eam reformat, vel alterat.

Subiungunt tamen Anton. Gomez, & Gutier. ibi, teneri 45
eos nepotes dotem à parente renunciante receptam computare in legitima, ſi ea dos ad ipſos deuenerat. Quod quidem veriſſimum eſt. At quando eſt iam conſumpta, eſt grauiſſima difficultas. Sed quia non eſt præſentis inſtituti, conſulendi ſunt circa illam Doctores text. *l. in quartam. ff. ad l. Falcidiam*, & ſpecialiter ibi Picus *num. 218.* & Cæſar Fimmagius *à num. 416.* Suarez *dicta limit. 4. num. 11.* Gregor. Lopez *l. 3. gloſſ. 6. tit. 25. p. 6.* Menchaca *eodem §. illud. num. 58. & de ſucceſſ. creat. §. 30. à num. 274.*

Tertiò limitatur, niſi nepotes ſint hæredes parentis 46
renunciantis, qua hæres nequit venire contra factum defuncti. *l. cum à matre. C. de rei vendicat.* & ſicut parens ſi viueret non poſſet contra formam renunciationis venire ad ſucceſſionem ſui parentis, ita nec nepos, qui tanquam hæres cenſetur eadem perſona cum defuncto. Sic Guido *quæſt. 258. num. 1.* Caſſan. *conſil. 47. num. 33.* Rubeus *conſil. 42. fin.* Bellon. *conſil. 15. num. 11.* Decius, & alij, quos refert, & ſequitur Menochius *conſil. 89. numer. 115. vol. 1. & conſil. 211. num. 153. vol. 3.* Sed meritò hanc limitationem reiiciunt Surd. *conſil. 133. num. 26. & duplici ſequenti.* Ludouicus Morot. *conſil. 22. numer. 4. fin. vſque ad 10.* quia cùm ea renunciatio habeat tacitam conditionem, ſi hæreditas deferatur parenti, & non ſit delata, corruit eo ipſo, & non obeſt ſucceſſioni nepotum.

Quartò limitant, quando nepos agit vt parentis re- 47
nunciantis hæres: tunc enim, cùm agat tanquam hæres, nequit contra factum parentis venire, eius renunciationem improbans. Quem caſum admittit dicens eſſe abſque dubio Surdus citatus *conſ. 133. n. 29.* & idem tenet Seraphinus *priuileg. 29. num. 39.* & ſimiliter idem Surdus admittit ibi cum Franco, & Bellonio, quando parens renunciaſſet pro ſe, & pro ſuis hæredibus, tunc nocere his nepotibus, qui velient eſſe illius parentis

hæredes. Quod etiam tradit Gaſpard de Leon inter conſilia diuerſorum collecta à Baptiſta Martianeſio, *conſ.77. num.11.vol.1.* & Guido Panciról. *conſ.52.num.9.vol.1.* Sed iure optimo impugnat vtrumque caſum Ludouicus Molinus relatus num. præcedenti plura allegans, & Vincent. de Franchis *deciſ.Neapolit.67.à num.7. vſque ad finem.* Quia cùm illa renunciatio habeat tacitam conditionem, ſi hereditas deferatur, vt dictum eſt, nec ea delata ſit, eſt perinde prorſus, ac ſi nunquam facta fuiſſet, ac ſubinde ob ea, tanquam ab omnino viribus deſtituta nullum fundamentum ſumi poteſt, quia non entis nullæ ſunt qualitates. *l.eius qui.ff.ſi certum petatur.* & reſoluto actu cenſentur æquè reſoluti omnes effectus ab eo dependentes, perinde ac ſi nunquam factus fuiſſet. *l.1.§ ſiue autem.& l.penult.ff.de condit.l.voluntate.ff.quibus modis pig. vel hypoth.*

48 Ex qua ratione deducitur reiiciendam quoque limitationem, quam tradit Aymon *conſ.703.col.2.* nempe, vt excludantur nepotes quando parens renuncians promiſit euictionem pro bonis, quibus renunciarat: tunc enim eſſi legati hæredes renunciatione parentis, vtpote qui eius euictionem, vt factum præſtare tenentur, iuxta regul. *ex qua perſona.ff.de regul.iuris.* Sed meritò eam reprobat Ludouicus Molinus relatus num. præcedenti propter rationem ibi traditam.

49 Vltima difficultas eſt, an renunciatio hæreditatis futuræ iuramento ſtabilita reuocetur, eo quod renuncianti naſcantur poſtea filij, iuxta text. *l.ſi vnquam. C.de reuocand. donat.* Qua in re tanquam certum ſtatuendum eſt renunciationem hæreditatis iam aditæ reuocari natiuitate filiorum. Quia, cùm per aditionem illam hæreditas ſit iam effecta propria renunciantis, eſt vera donatio rei omnino acquiſitæ. Et ita dicit nullum eſſe dubium Molina Societatis Ieſu *tom.3.de iuſt.diſput.579. num. 24.*

50 Sed difficultas eſt quando hæreditas eſt delata, ſed nondum adita, aut quando nec delata eſt. Quæ quidem difficultas locum habet, quando ea renunciatio non præiudicat filiis natis, iuxta ea, quæ diximus num. 38. Nam quando natis præiudicaret iuxta dicta n. 35. manifeſtiſſimum eſt, à fortiori præiudicare naſciturìs, vt bene expendit Gouar. *cap.quamuis pactum.§.vlt.num.6* In hac ergo difficultate Molina *lib.1.de primogen.c.3. à num.38. vſque ad 46.* ſic eſt diſtinguendum. Aut ea renunciatio facta eſt aliquo ob eam accepto, aut gratis: ſi aliquo ob eam accepto, non reuocatur natiuitate filiorum; quod hæc non ſit ſimplex, ſed ob cauſam donatio: at in donatione ob cauſam non habet locum deciſio *d.l.ſi vnquam*, vt reſoluit ibi Ripa *quæſt.13.num.24.& 45.* Tiraquell. alios allegans *verb.donatione largitus, in noua edit. n.141.& ſequentib.* Roland. *conſilio 21.n.32.vol.2.* Si verò gratis facta eſt, reuocatur natiuitate filiorum, ſiue hæreditas ſit iam delata, ſiue non; quia clariſſimum eſt, fore, vt renuncians paternæ hæreditati fauore primogeniti, aut cuiuſuis, minimè renunciaret, ſe liberos habiturum cogitans, ſed mallet illam ad filios ſuos, quàm ad fratrem, aut quemuis alium deferre. Quæ eſt ratio præcipua, ſeu vnica deciſionis illius *l.ſi vnquam*, vt ex pluribus oſtendit Tiraquel. *ibi, in noua edit. in præfatione n.3.& 4.& verb.libertis.n.42.* Cùm ergo militet eadem ratio, debet quoque militare eadem diſpoſitio: quippe eam legem ex rationis identitate extendendam de caſu ad caſum probat ex pluribus Tiraquell. *eo verb.libertis, in noua edit. à num.44.* qui *num.63.* ait id eſſe verum, quamuis maior ratio verſetur in caſu lege expreſſo. Et tandem concludit Molina *num.46.* hanc ſententiam eſſe veram, quando renunciatio hæc facta fuit fauore primogeniti, aut cuiuſcunque perſonæ determinatæ: ſecus quando facta fuit ſimpliciter, & non fauore certæ perſonæ, & ait magis deliberandum de hoc cùm caſus occurrerit, ob opinionum variationem. Et addit abſurdiſſimum eſſe aſſerere diſpoſitionem *d.l.ſi vnquam*, non procedere in renunciatione gratuita hæreditatis iam delatæ; qua ratione id ipſum eſt dicendum in hæreditate nondum delata, quia eſt quaſi debita. Huius etiam ſententiæ eſt Baëza *de non meliorandis filiab.cap.10.numer.102.* vbi expreſsè ait renunciationem legitimè reuocari natiuitate filiorum. Idem ait Cacheran. *conſ.77.num.10.* loquens de renunciatione hæreditatis parentum viuentium, ductus hoc ſpeciali fundamento, quod renunciatio habeat tacitam conditionem, ſi hæreditas renuncianti deferatur, ac proinde refertur in tempus, quo delata eſt hæreditas: & ſic eſt renunciatio hæreditatis delatæ, quæ vera donatio eſt. Et hoc eodem fundamento vtens dicit hoc eſſe tutiſſimum Simon de Prætis *conſil.150.n.39. vol.1.* vbi & alios refert.

Cæterùm probabilius eſt eam renunciationem ſiue 51 hæreditatis delatæ, ſiue nondum delatæ, non reuocari natiuitate filiorum, ſiue aliquo accepto, ſiue gratis fiat. Ducor, quia ea renunciatio (vt optimè aiunt Couarr. *4. decretal.2.p.cap.6.§.8 num.17.ad fin.* Molina *tom.2.de iuſt. diſp.282.col.2.verb. quo loco obſerua renunciationē donationis natiuitate filiorum ſtatutam d.l. ſi vnquam.*) non habet vim ex ſola præſumpta donantis voluntate, ſed multum etiam adiouetur lege poſitiua, quæ tum ob eam præſumptam voluntatem, tum etiam in bonum filiorum id ſtatuit. Quare vt ei deciſioni à iure exorbitanti (eam enim eſſe exorbitantem tenent multi, quos refert Tiraquel. *ibi, in noua edit. verb. libertis. num.26.*) locus ſit oportet veram eſſe donationem rei, cuius dominium erat acquiſitum donanti: quia expreſsè loquitur de donatione, & præterito vtitur verbo (*reuertatur*) quod non poteſt adaptari, niſi iis, quæ fuerunt in alienantis dominio. Sed hæreditas quantumcumque delata ſit, nedum quando delata non eſt, minimè eſt in renunciantis dominio per iura vulgaria, ſed pendet, vt ſit donantis, ab ipſius acceptatione: ergo ea hæreditatis renunciatio non comprehenditur in illa *l.ſi vnquam* & hinc ſoluitur ratio contraria. Præterea, quia ea renunciatio valet inter coniuges, vt probaui *lib.6.de matrim.diſp.4. n.2.* eo quod inter illos ſola vera donatio interdicta ſit, qualis non eſt renunciatio hæreditatis delatæ, ſed nondum aditæ. Præterea, quia quamuis interdicta ſit donatio in creditorum fraudem, non clauditur in ea prohibitione renunciatio hæreditatis tantùm delatæ. Et ideò huius ſententiæ partim eſt Ripa *ea l.ſi vnquam.quæſt.11.n.20.* vbi ait non reuocari renunciationem hæreditatis nondum delatæ, ſecus quando iam delata eſt, licèt non adita. Tiraquel. *ibi.verb.donatione largitus, in noua edit. n.180.& ſequentib.* vbi generaliter probat, eam legem ſolùm habere locum in renunciatione iuris iam quæſiti, non autem quærendi, Decius *l.1. n.11.ad finem. C.de pactis. & conſ. 53. à num. 24. vſque ad 28. vol. 4.* Iaſon. & Rub. quos refert, & ſequitur Tiraquell. *eo verb. donatione largitus, in noua edit. num. 186.* vbi dicunt renunciationem donationis iam factæ, nondum tamen acceptatæ, non reuocari natiuitate filiorum. Ruin. *conſ.60.num.14. vol.3.* Roland. *conſ.18.num.23.vſque ad 30. vol.1.* Eiuſdem ſententiæ ſunt Couarr. *cap.quamuis pactum.p.3. §. 3. num.8.* Azor. *tom.2.inſtit.moralium.lib.2.quæſt.14.* vbi abſolutè dicunt renunciationem hæreditatis non reuocari natiuitate filiorum; quamuis enim videatur loqui de renunciatione fœminæ in matrimonium collocandæ, non gratis, ſed ob dotem receptam facta, loquuntur enim de renunciatione in illo textu contenta, quæ eſt huiuſmodi: & ſic probant, eo quod ſit facta præmiſſa liberorum cogitatione: at verè videntur huius ſententiæ, quia vtuntur ea ratione ad probandam ſuam ſententiam, quod hæc renunciatio non ſit iuris quæſiti, ſed quærendi. Quæ ratio in vniuerſum procedit in quacumque renunciatione hæreditatis nondum aditæ; & in propriis terminis tenet Mencheca exprimens, quamuis hæreditas ſit delata, ſed nondum adita, *lib.2. de ſucceſſ. creat. §.18.n.121.* quod idem indiſtinctè tenuator *l.ſi quando. §. illud. n. 50.*

verſ.

verſ. amplia. 2. *C. de inoffic. teſtament.* & meliùs cæteris, in propriis terminis, reprobato altero Molina, tenet Molina Societatis I E S V *tomo* 3. *de iuſtitia. diſputat.* 579. *num.* 24.

52 Non tamen approbo quod dicit Barthol. Socin. *conſ.* 53. *n.* 27. *vol.* 4. vbi ait ceſſionem in alterius fauorem factam hæreditatis illius non reuocari natiuitate filiorum, quia, quamuis contineat tacitam acceptationem, quia tamen erat momentanea, & non ad finem retinendi, ſed ſtatim repudiandi, non eſt in conſideratione. Sed iure optimo illum reprehendit Ripa *d. l. ſi vnquam. quæſt.* 11. *numero* 21. & Roland. *d. conſ.* 11. *numero* 25. Marcabrunus ab Anguillis alios allegans *conſ.* 30. *numer.* 399. *& duplici ſequenti, tomo* 2. Nec obſtat fundamentum Socini, quia momentanea acquiſitio tunc non eſt in conſideratione, quando nullum effectum parit: ſecus quando illum parit: & conſtat ex iis quæ diximus *lib.* 6. *de matrimonio. diſputat.* 4. *numero* 11. & 17.

53 Sed dubitatur, an legato relicto alicui, ſi profeſſus fuerit in religione, poſſit ipſe renunciare? Quod non poſſit, oſtenditur, quia perinde eſt legare alicui profeſſuro ſub conditione profeſſionis futuræ, ac legare ipſi religioni; quia in vltimis voluntatibus implementum conditionis non retrotrahitur, ſed inſpicitur tempus, quo illa impletur, vt probauimus *lib.* 1. *huius operis. cap.* 14. *numero* 15. ac proinde ita ſe habet, ac ſi acquireret poſt profeſſionem; & ita hæc ſpes nullius eſt conſiderationis reſpectu ipſius, cùm ſit ſpes rei, cuius acquirendæ eſt incapax. Sic Benedictus Egid. *l. Titia, ſi non nupſerit.* 100 *part.* 1 *numer.* 51. *ff. de condit. & demonſt.* qui addit, ſi legatum eſſet relictum ſub quauis alia conditione, quæ poſſet etiam ante profeſſionem impleri, valeret renunciatio, etſi poſt profeſſionem impleatur conditio, vt expreſſis verbis docet Couar. *de pactis.* 3. *part.* §. 1. *num.* 3. *verſ. non obieris.* de fideicommiſſo conditionali, quando quiſpiam grauatus eſt reſtituere poſt mortem mihi, poſſum ante profeſſionem renunciare, & ſic non acquirit monaſterium, etiamſi conditio impleatur poſt profeſſionem. Ratio eſt, quia tunc habet legatarius ſpem, & ius ſuccedendi in legato adimpleta conditione, quod ius poteſt interim renunciando à ſe abdicare. Ego addo ſecus dicendum eſſe, ſi ex contractu deberetur aliquid dependenter à profeſſione futura: vt ſi promiſi dare tibi aliquid, ſi profeſſus fueris; tunc enim valebit renunciatio, & non ſuccedet monaſterium, quia, cùm in contractibus conditio retrotrahatur ad tempus contractus initi, eſt perinde, ac ſi conditio eſſet impleta à principio. Accedit hanc non eſſe conditionem poteſtatiuam, ſed mixtam, cùm pendeat à voluntate monaſterij, & futuro euentu, Faciunt quæ de confiſcatione diximus loco citato *lib.* 2. *huius operis. cap.* 14 *numero* 21. *& ſequentibus.*

54 Tandem duo obſeruanda ſunt. Prius eſt hæc omnia toto hoc cap. dicta de renunciatione hæreditatis aſcendentium facta à deſcendentibus, pari ratione procedere in renunciatione ab aſcendentibus facta reſpectu hæreditatis deſcendentium *l.* 1. §. *ſi parens. ff. ſi quis à parent. fuer. manumiſ.* Sic Gloſſa *l. pactum dotale.* 3 *verb. improbatur. C. de collat.* & ibi ſcribentes: & multos allegans contra Baldum tenet Antonius Gomez *l.* 22. *Tauri numer.* 3. Tello *l.* 9. *Tauri. num.* 64. Molina *lib.* 2. *de primogen. cap.* 2 *num.* 48. Gutierr. *de iuramento.* 1. *part. c.* 19. *num.* 4. Molina Societatis I E S V *tom.* 3. *de iuſtitia. diſp.* 579. *num.* 13. *verſ. eo verò ipſo.*

55 Poſterius eſt: in omnibus caſibus, in quibus hucuſque diximus renunciationem corruere, & renunciantem ſuccedere in bona, quibus renunciarat, ſuccedet eodem modo in illa monaſterium ſuccedendi capax, in quo renuncians ille iam profeſſus eſt. Quod nemo negabit, quia in omnia iura profeſſi ſuccedit monaſterium, vt in ſequentibus eſt latè tractandum.

CAPVT VIII.

Qualiter profeſſis interdictum ſit teſtari.

SVMMARIVM.

Quot quæſtiones diſputandæ ſint. n. 1.
Profeſſis interdictum eſt teſtari n. 2.
Quid ad pias cauſas n. 3.
Quo iure interdicatur illis teſtari? n. 4.
An Prælatus Pontifice inferior poſſit in hoc diſpenſare, aut Prælatus cum conuentu? n. 5.
An poſſit teſtari ex ſuperioris licentia de rebus alienis, accedente domini conſenſu? n. 6.
An ſi tunc profeſſus teſtetur, teneatur dominus legata implere? num. 7.
Poteſt non tanquam teſtator, ſed tanquam perſonarum electør mortis tempore diſponere. n. 8.
An poſſit ex licentia ſuperioris codicillos facere? numero 9.
An poſſit donationem cauſa mortis facere ex ſuperioris licentia? refertur quædam ſententia. n. 10.
Proponitur ſententia authoris. n. 11. *& ibi quid de Fratribus Minoribus.*
An poſſit Prælatus concedere religioſo, vt ſcriptum relinquat quid fieri velit de ſuis bonis? n. 11.
An ex contractu Prælati cum religioſo, vel domini cum ſeruo oriatur naturalis obligatio, aut ciuilis? idem eſt dicendum de vtraque obligatione. n. 13.
Refertur quædam ſententia. n. 14 *&* 15.
Explicatur ſententia authoris, n. 16. 17. *&* 18.
An profeſſus poſſit teſtari, quando tempore profeſſionis reſeruauit ſibi aliqua bona, de quibus teſtari valeat? num. 19.
An profeſſus poſſit primogenium inſtituere? n. 20.

QVatuor circa hoc diſputanda ſunt. Primum eſt in genere, an profeſſis interdictum ſit teſtari; 1
Et de hoc eſt præſens caput. Secundum eſt, an profeſſo habenti aſcendentes, aut deſcendentes liceat inter illos teſtari? Tertium, an à tempore profeſſionis debeatur legitima patris profeſſi filiis, vel filij profeſſi parentibus? Vltimum eſt, an profeſſo integrum ſit teſtamentum ante profeſſionem factum reuocare, aut declarare? Et de his tribus diſputabitur triplici cap. ſequenti. Præſens autem diſputatio triplicem quæſtionem enodandam petit. Prima eſt. An quæuis diſpoſitio per vltimam voluntatem ſit interdicta profeſſis, & quo iure? Secunda eſt. Quibus religioſis id interdicatur? Tertia. An ex Pontificis licentia integrum ſit religioſis teſtari, & qualiter ea licentia intelligenda ſit?

Prima ergo quæſtio eſt, An quæuis diſpoſitio per vltimam voluntatem ſit interdicta profeſſis, & quo 2
iure? Certiſſimum apud omnes eſt, profeſſis interdictum eſſe teſtari, & teſtamentum factum ab ipſis fore irritum. Conſtat ex *authentic. ingreſſi. C. de ſacroſanct. Eccleſ. & cap. quia ingredientibus.* 19. *quæſt.* 3. *& cap.* 1. *de teſtament. & l. reg.* 17. *tit.* 2. *part.* 6. Huius autem ratio redditur *ea authentic. ingreſſi*, quia profeſſi proprium non habent. Quæ ratio non caret difficultate, quia res aliena legari poteſt; & competit legatario actio ad illius rei æſtimationem aduerſus hæredem. *l. cùm alienam.* §. *ſi res aliena. C. de legat. &* §. *cui fundus, cùm ſequenti. Inſtit. de legat.* Quare ea ratio ſic intelligitur, nequit profeſſus teſtari, quia nec proprium habet, nec proprij habendi eſt capax: cùm enim teſtari ſit quædam

dominij actus; incapax dominij, eſt quoque teſtandi incapax; quamuis capaces dominij, quantumuis bonis temporalibus deſtituti ſint, teſtari poſſunt: vt bene cum aliis explicat Tapia *in authent. ingreſſi. verb. ideóque nec de his. cap. 1. num.* 80.

3 Nec id licet, quamuis ad pias cauſas teſtari velint, quod probant teſtes adducti numero præcedenti, cùm indiſtinctè loquantur; & ratio, cui ea deciſio innititur, id in hoc etiam euentu probat. Atque ita docent Bart. *l. 1. quæſt. 3. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* & ibi Bald. *num.* 15. Abbas *rubrica de teſtament. fin.* Francus *eadem rubr. in 6. num.* 74. Roſell. *verb. teſtamentum.* 1. *num.* 5. Syluest. *verb. teſtamentum.* 1. *quæſt.* 4. *ad fin.* Armill. *verb. teſtamentum num.* 2. *fin.* & ibi Tabiena *quæſt.* 2. *num.* 3. Nauarr. *comment.* 2. *de regular. num.* 22. *corol.* 10. Magdalenus *de numero teſtium.* 2. *part. cap.* 4. *fine.* Tapia *d. authent. ingreſſi. verb. ideóque nec de his. cap.* 1. *num.* 3. Manuel *quæſtionum regular. tomo* 3. *quæſt.* 69. *artic.* 2. Graff. 2. *part. deciſ. lib.* 3. *cap.* 29. *numero* 85. Peregrin. *conſil.* 33. *numero* 10. *vol.* 2.

4 Hæc autem teſtandi prohibitio eſt ſolo iure humano inducta, tum quia iuxta veriorem ſententiam ſolo iure humano redduntur inhabiles religioſi ad dominium habendum, tum etiam, quia eſto eſſent dominij incapaces ex iure naturali diuino, vt tenet alia ſententia; at cùm de re aliqua diſponere ex ſuperioris licentia non ſit actus dominij, nec ad ſic diſponendum reddatur incapax ratione voti paupertatis religioſus, poſſet vtique teſtari de quantitate aliqua moderata, attento iure naturali diuino ex licentia ſui ſuperioris, non obſtante voto: ſicut ex eadem licentia poteſt inter viuos quantitatem aliquam moderatam donare. Quare tota hæc prohibitio, ſiue vnam, ſiue aliam ſententiam amplectamur, ad ius humanum referenda eſt. Atque ita tenent Paulus *auth. ſi qua mulieri. num.* 5. *fine. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Gregor. Lopez *l.* 53. *verb. que los ganeuan.* 6. *partit.* 1. Azor. *tom.* 2. *inſtit. moralium. lib.* 12. *cap.* 6. *quæſt.* 5. & pro hac parte ſunt Doctores omnes, quos infrà referemus, dicentes poſſe religioſum ex licentia Pontificis teſtari; conſequenter enim tenentur dicere prohibitionem hanc eſſe ex iure humano.

5 Hinc deducitur nullum Prælatum ſummo Pontifice inferiorem diſpenſare poſſe cum religioſo profeſſo, vt teſtetur (qualiter autem Pontifex hoc poſſit, dicemus ſtatim) quod prohibitio hæc à iure Pontificio dimanet, atque æquè afficiat ipſoſmet Prælatos regulares. Atque ita docent Abb. *cap. in præſentia. numero* 6. *de probat.* & ibi Pariſ. *numero* 17. Franc. *rubr. de teſtament. in* 6. *numero* 65. Bertrand. *conſ.* 116. *numero* 3. & 9. & *conſil.* 16. *numero* 2. *vol.* 3. *in priori parte.* Tabiena *verb. religio. quæſt.* 12. Fului. Pacianus *conſ.* 36. *numero* 103. *tom.* 1. Botta *conſ.* 102. *numero* 36. *vol.* 1. Nauarr. *comment.* 2. *de regular. num.* 44 & *num.* 22. *corol.* 10. Leonardus *lib.* 2. *de iuſtitia. cap.* 41. *dub.* 8. *num.* 73. & *cap.* 19. *dub.* 4. *numero* 40. Manuel *quæſt. regular. tom.* 3. *q.* 69. *art.* 2. & *tom.* 2. *ſumma cap.* 52. *num.* 1. & 2. Tapia *authent. ingreſſi. verb. ideóque nec de his. cap.* 1. *numero* 4. & 27. Auendaño *de exequend. mand. Reg. part.* 1. *cap.* 4. *num.* 34. *verſ.* 3. *requiritur.* Molina *tom.* 1. *de iuſtitia. diſputat.* 141. *col. pen. verſ. dubium eſt.* Azor. *tomo* 1. *inſtit. moral. lib.* 12. *cap.* 9. *quæſtio vltim.* Graffis 1. *part. deciſ. lib.* 3. *cap.* 5. *numero* 59. Quare nec Prælatus cum conuentu eam licentiam dare poteſt, vt bene tradunt Bertrand. *eo conſ.* 16. *numero* 2. Nauarr. *eo commentar.* 2. *num.* 22. *corol.* 10. Tapia *eodem numer.* 27. Manuel *eo art.* 2. nec Capitulum generale. Fului. Pacianus *eo numero* 103. Quod ſi opponas, monachum poſſe in vita aliquid modicum annuente Abbate donare: ergo & poteſt via teſtamenti donare poſt mortem. Reſpondeo, diuerſam eſſe rationem, quia teſtamentum eſt ius, & facultas, qua teſtator explicat ſuam voluntatem poſt obitum ſuum exequendam, quod interdicit ius eccleſiaſticum tanquam ſapiens naturam dominij. At non interdixit donationes modicas in vita ex ſuperioris licentia: id enim poſſe fieri eſt valde conuictui humano neceſſarium. Vnde minus benè Nauarr. *lib.* 2. *de redditibus. quæſt.* 3. *in* 1. *edit. numero* 28. *in* 2. *eadem quæſt.* 3. *monito* 11. *numero* 4. quem ſequitur Ludouicus Lopez 1. *part. inſtruct. cap.* 134. *col. vltim. verſ. alij verò.* dicit poſſe ſuperiorem religionis concedere hanc licentiam religioſo, qui multa bona dedit religioni. Sed meliùs ipſe Nauarr. *comment.* 2. *de regular. numero* 58. dicit Prælatum religionis poſſe in hoc caſu concedere facultatem, vt diſponat in vita, ſolum verò Pontificem, vt diſponat in morte.

Nec etiam poteſt teſtari ex ſuperioris licentia de rebus, quæ nec monaſterij, nec monachi illius ſunt, accedente eorum, quorum ſunt propriæ, conſenſu. 6
Quamuis enim hoc nil aliud videatur, quam eſſe procuratorem, aut exequutorem alienæ voluntatis, quod integrum eſt religioſo ex ſuperioris licentia: at longè diuerſa eſt ratio; nam exequi, & procurare innituntur perſonæ teſtantis, eiúſque nomina ſunt. At teſtamentum illud fit nomine proprio, eſtque proprium perſonæ teſtantis, perinde ac ſi ſecularis proprium teſtamentum conficeret, diſponens de re aliqua aliena ex domini conſenſu. Item, quia aliàs poſſet teſtari de rebus monaſterij ad opera pia, conſentiente Prælato, ſicut poſſet Prælatus eas impendere, aut dare licentiam impendendi inter viuos. Atque ita tradunt Nauar. *commentar.* 2. *numero* 57. *de regularibus.*

Quamuis autem teſtamentum hoc profeſſi de rebus alienis ex domini conſenſu non valeat, poſſet tamen 7
conſenſum præſtans compelli ad exequenda relicta in eo teſtamento, non quaſi debita ex vltima voluntate monachi, quæ inefficax fuit, ſed ex quadam exequutione mandati concedentis prædictam facultatem incapaci teſtandi. Quippe qui eo ipſo quod eam facultatem conceſſit, videtur ſe obligaſſe ad ea exequenda, quæ religioſus vt ſui mandati exequutor diſpoſuerit. Facit *l. qui patitur.* 18. *ff. mandat.* ibi; *qui patitur ab alio mandari, vt ſibi credatur mandare intelligitur.* Sic Nauar. *eo comment.* 2. *n.* 57. Tapia *ea authent. ingreſſi. verb. ideóque nec de his. c.* 1. *n.* 27.

Immò, vt docet Fuluius Pacian. *in conſ.* 36. *num.* 103. 8
vſque ad 108. poteſt aliquid relinqui monacho cum facultate tempore mortis diſponendi de eo inter conſanguineos, non per teſtamentum aliquod ſolemne, ſed per electionem perſonarum, ad quas debeat pertinere quod ita relictum fuerit; atque ita non diſponet tanquam teſtator, ſed tanquam perſonarum elector.

Nec etiam poteſt profeſſus ex ſuperioris licentia 9
codicillos facere; quia qui de iure teſtari nequit, non poteſt etiam codicillos facere. *l. Diui.* 6. *§. penult. in fin.* & ibi Gloſſ. *verb. teſtamentum.* & *l. ſi quis.* 3. *paulo poſt principium.* & ibi Gloſſ. *verb. factionem.* & *l. reg.* 6. *tit.* 21. *part.* 6. & ibi Gregorius Lopez *verb. de catorze.* & in propriis terminis docent Petrus de Bellaper. *auth. ingreſſi. quæſtione vltima. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & ibi Albericus *numero trigeſimo primo* Odofred. *numero* 10. *fin.* Signorol. *num.* 35. Tapia *verb. ideóque nec de his. cap.* 1. *nummero* 64. Nauarr. *comment.* 2. *num.* 43. & 44. *de regular.* & *ſumm. Latinæ cap.* 27. *num.* 270.

Sed maior difficultas eſt, an poſſit donationem cauſâ mortis facere ex ſuperioris licentia? Quidam ne- 10
gant, tum quia huiuſmodi donatio eſt quædam vltimæ voluntatis ſpecies: tum etiam quia non poteſt de iure teſtari, nequit etiam donare cauſâ mortis vt tradit Gloſſa *l. tam is.* 25. *verb. non facit ff. de donat.*

causâ

cauſâ mortis Atque ita docent Nauarr. *lib. 3. conſil. in 1. edit. tit. de donatio. lib. conſil. 6. num. 1. in 2. lib. 2. tit. de praeſumpt. conſil. 2. num. 3.* & duplici loco, quem numero præcedenti allegauimus Manuel *qq. regular. tomo 2. quaeſtione 4. artic. 7. ad fin. & 1. tom. ſumm. in 2. edit. cap. 90 num. concl. 1.* Angul. *de meliorat. l. 1. gloſſ. 3. num. 15.* Graff. *1. part. deciſion. lib 3. cap. 5. num. 56. & 2. part lib. 3. cap. 19.* Præpoſit. *cap. nulli dubium. n. 20. 21.*
11 *quaeſt. 5.*

At probabilius exiſtimo poſſe ex ſuperioris licentia donare cauſa mortis quid moderatum, ſicut & ex eadem poteſt donare inter viuos. Ducor quod iura ſolùm teſtamentum interdicant profeſſis, vt conſtat ex teſtibus n. 2. allegatis. At tunc ſolùm nequit donare cauſâ mortis cui teſtari interdicitur, cùm ex defectu naturali teſtari non valet, ita vt nec inter viuos donare poſſet, vt cum Imola, & Ripa, ſic intelligentes Gloſſam allegatam numero præcedenti, tradunt Couart. *rubr. de teſtament. part. 1. num. 11. ad fin.* Matienzo *lib. 5. recopd. tit. 10. l. 7. gloſſ. 2. num. 34.* At profeſſus non eſt huiuſmodi; ex ſolo enim iure poſitiuo interdicitur ei teſtari ex ſuperioris licentia, propter accidentarium defectum ex voto paupertatis conſurgentem, qui non impedit donare inter viuos ex ſuperioris licentia. Secundò, quia hæ poteſtates non ſunt connexæ: ſtat enim poſſe quempiam teſtari, non tamen donare cauſâ mortis; vt conſtat in vxore, quæ abſque viri licentia poteſt teſtari, cùm tamen iuxta frequentiſſimam ſententiam, & probabiliſſimam nequeat abſque ea donare cauſâ mortis. Quam tenet Couarr. *ead. rubrica part. 3. n. 12.* & multi alij, quos refert Matienzo *eadem gloſſ. 2. num. 29.* Quippe donatio cauſâ mortis quoad ſui initium, & ordinationem magis aſſimilatur contractui, quàm vltimæ voluntati: è contra filiusfamilias attento iure communi, & regio antiquos teſtari nequit de bonis aduentitiis conſentiente patre, cùm tamen poſſet donare cauſâ mortis; vt vtrumque habetur *l. tam is 25. ff. de donat. cauſ. mort. l. final. tit. 4. parte 5.* Non ergo ex prohibitione teſtandi facta religioſis rectè deducitur prohibitio donandi cauſâ mortis. Tandem, quia non video cur religioſus poſſit ſtatim donare alij librum ex ſuperioris licentia, & nequeat illum eidem cauſâ mortis donare, vt poſt mortem habeat effectum, & confirmetur ea donatio. Atque ita docent Petrus, quem refert, & ſequitur Cynus *authentic. ingreſſi quaeſtione vltim. num. 14.* & ibi Bart. *in 2. lectura numero 66.* Petrus de Bellapert. *quaeſt. vltim.* & ibi Tapia *verb. ideoque nec de his. cap. 1. num. 4.* Suarez *allegatione 10. num. 27. fine* Gratian. *regul. 456. n. 4* Et quamuis hi Doctores dicant eſſe neceſſariam licentiam Abbatis cum conuentu, eo quod Abbas non ſit dominus, ſed adminiſtrator; at conuentus eſt quaſi dominus. At loquuntur caſu, quo ſolus Abbas nequit dare licentiam ad alienandum inter viuos, quod huic ſententiæ non aduerſatur: dicimus enim, quando res eſt adeò moderata, vt ex licentia ſolius ſuperioris poſſit dari inter viuos, poſſe quoque ex eadem licentia dari cauſâ mortis. & quando ad prius exigitur conſenſus conuentus, exigi quoque ad poſterius. Huic ſententiæ etiam fauet Pariſ. *cap. in praeſentia. num. 272. de probat.* quamvis enim dicat non poſſe profeſſum ex licentia Abbatis donare cauſâ mortis; innititur tamen ei fundamento, quod hæc donatio ſit alienatio: at Abbas nequit bona conuentus donare. Quare apertè loquitur quando alienatio eſt tantæ quantitatis, quantæ alienari nequit ex Abbatis licentia. Nec puto id quoque interdici fratribus Minoribus, quia nulla eſt ſpecialis prohibitio illis facta.

12 Hinc deducitur non eſſe integrum Prælatis dare licentiam monacho ſcribendæ ſchedulæ, qua diſponat quid de ſuis bonis faciendum ſit poſt mortem, eo animo, vt vim habeat teſtamenti, aut codicilli ea diſpoſitio: ſecus quando non eo animo, ſed ſolùm rogat Prælatum, vt ſic diſponat pro ſua libera voluntate. Cùm enim liberum maneat ſuperiori ſic diſponere, & quod poſtea fecerit, vim non habeat ex defuncti diſpoſitione, non eſt teſtamentum, nec codicillus; quare id licitum eſt etiam fratribus Minoribus. Atque ita docent Nauarr. *ſumma Latina c. 27. n. 170. & comment. 1. de regular. numero 12 corol. 10.* Graffis *1. part. deciſ. lib. 5. cap. 3 numero 58. & part. 2. lib. 3. cap. 19. num. 14.* Manuel *quaeſtionum regular. tom. 3. quaeſt. 69. artic. 2. fin. & artic. 3. fine.* Adduntamen Nauarr. Graffis, & Manuel *eo art. 2.* id non eſſe integrum, ſi ea ſchedula vim habeat donationis cauſâ mortis. Sed loquuntur conſequenter ad ſententiam, quam ex vtroque retuli num 10. At tenendo noſtram, quam num. præcedenti amplexi ſumus, licebit donare cauſâ mortis ex ea licentia, ex qua poſſet ſimilia profeſſus donare inter viuos.

Sed non modica difficultas eſt, an Abbas promittat monacho ſe eam diſpoſitionem non per modum teſtamenti, aut codicilli factam impleturum, teneatur implere? Hæc difficultas pendet ex alia, nimirum, an dominus promittens ſeruo obligetur ad ſtandum promiſſis; quia a ſeruo ad monachum valet in hoc argumentum? & eadem eſt ratio ex vtraque obligatione, vt videntur docere Innoc. *cap. cum olim. num. 3. de priuilegijs* Bart. *l. 1. in principio num. 3. & §. ſi fructuarius. n. 4. ff. de ſtipulat. ſeruor.* Abb. *conſil. 104. num. 3. volum. 1.* & tenent expreſsè Iaſon. *l. interpoſitas. num vltim. Cod. de tranſact.* & ſic Doctores multi ex allegandis de vtraque obligatione ſimul diſputant, & ex vna alteram inferunt. Et ratio eſt, quia neuter eſt ſui iuris, & ſicut ſeruus eſt ſub domini poteſtate, ita religioſus ſub ſui Abbatis poteſtate. Quare aut vtraque ſubiectio, aut neutra impedit oriri obligationem. 13

Circa obligationem ergo quæ oritur ex pacto domini cum ſeruo, ſunt aliqui textus, qui inter ſe pugnare videntur. Nam *l. interpoſitas 13. Cod de tranſact.* dicitur nullam oriri obligationem ex domini pacto cum ſeruo, ibi. *Nec dubij iuris eſt dominos cum ſeruis ſuis paciſcentes, ex placitis teneri, atque obligari non poſſe.* Cui conformis eſt *l. reg. 6. tit. 11. part. 5.* ibi *Otroſi dezimos, que el ſeñor a ſu ſierno, ni el a ſu ſeñorno pueden facer prometimiento el vna al otro, de manera que ſe puedan apremiar por aquella promiſſion. E maguer la fizieſſen, no valdria la promiſſion.* Atque idem videtur decidi *l. cùm affirmes. 8. Cod de liberal. cauſ.* vbi cùm domina accepta pecunia promiſiſſet ſeruo libertatem, nec ſtaret promiſſis, dicit textus ibi: *aditus Rector prouidentia hortabitur eam placito ſuo ſtare.* vbi claré ſignificat id tantùm eſſe conſilium; & latiùs *l. poſt certi. 36. Cod. eod. tit.* ibi, *poſt certi temporis miniſterium ancilla, liberam eam eſſe, cum eo paciſcendo, conuentiones obtemperandi legi domina nullam habet neceſſitatem.* Sed his textibus videtur opponi *l. ſi ſeruum. 70. § ſi quis, in fin. ff. de acquir. hered.* ibi; *ſi quis dederit nummos domino, vt manumittatur, puto omni modo huic eſſe ſuccurrendum.* Sed pro concordia horum textuũ ſic diſtinguunt auctores: ſi pactum ineat dominus cum ſeruo ſuper quacumque re, excepta libertate, non valet indiſtinctè, vt probant textus priores: ſi autem circa libertatem, in duplici ſolo caſu valet. Prior eſt, quando eſt dubium, an ſeruus, an potiùs liber ſit vt conſtat ex *l finali. Cod. de tranſact.* Poſterior quando initur cum domino futuro & ſic intelligitur textus *d. l. ſi ſeruum.* quare non contradicit aliis textibus citatis ſignificantibus, nec circa libertatem valere pactum, quia ij intelliguntur quando ſeruitus eſt certa, & initur pactum cum bono præſente. Et 14

vt in ſummam redigam, iuxta hanc ſententiam dominus ex nullo pacto inito cum proprio ſeruo obligatur, niſi ſuper libertate in eo ſolo caſo, in quo eſt dubius ſeruitutis ſtatus. Atque ita docent concordantes illos textus Gloſſa *ea l. interpoſitas. verb. non poſſe.& ea l.cùm affirmes.verb. hortabitur. & d. l. ſi ſeruum §.ſi quis.in fin. verb. ſi quis.* Bart. *ea l.interpoſitas num.8.*Bald.*num.5.*Angel.*ibi ad finem.* Paul. *in fine.* Iaſon *num.vltim.*Corneus *num.3.*Romao.*in fin.* Salycet. *num.3. ad fin.* Aretin *num.2.*Curt.ſenior *num.29* Padilla *num.34 & 35.* licèt aliter intelligat, & conciliet eos textus. Idem Bald. *ea l. cùm affirmes, ſtatim in princip.* & ibi Salycetus *num.vnico.* Atque dominum non obligari ex pacto inito cum ſeruo tradunt idem Bart. *l.eſt receptum,ſtatim in principio.ff. de iuriſd. omn. iud.* & ibi Angel.*num.2.*Iaſon *num.7.* Alexand.*num.4.* Alberic.*num 1.*Fulgoſ.*num.1.* Zazius *num.4.* Idem Bald. *cap.cùm contingat.num.30.de iureiur.* Federic. *conſ.259 num.1.* Archidiac.*cap.cùm paſtoris 2.quaſt.7. num.5.* & ibi Bellamer.*numero 3.* Archidiac.*cap.final.num.2.fine. & num.3.inis de offic.ordin* & ibi Ioano. Andreas *n. 1. & 2.*Dominic.*in principio num.9.*Franc.*in principio n.3.* Abbas *cap.ad noſtram.n.9. de confirmat. vtil. & inutil. cap.cùm ad monaſterium. n.11.fine,& numero 12.de ſtatu monach.*Angel.*in ſua ſumma.verb. Abbas.num.14* & ibi Syluest.*quaſt.4.num.7. verſ.2.& 3.*Rebuf.*de pacific. poſſeſſ.num.174.*Graffis *1.part.deciſ.lib.3. cap.19. n.80. & 81.*Azor.*tom.1.inſtit.moral. lib.12.cap.20. quaſt. 4.* Sed neque textus, neque Doctores explicant, an loquantur de obligatione ciuili, & quoad forum externum, an etiam de naturali, & quoad forum conſcientiæ. Solus Baldus *ea l.cùm affirmes,ſtatim in princ.*dicit nullam obligationem neceſſitatis, ſed ſolius honeſtatis ex pacto illo oriri; & ſic obligationem quoque naturalem videtur excludere.

15 Atque idem aliqui ex his Doctoribus ſimiliter dicunt de Prælato reſpectu religioſi, aſſerentes non obligari Prælatum ex pacto inito cum ſuo religioſo, quia eadem eſt ratio, ac de pacto domini cum ſeruo. Sic Archid. vtroque loco, Ioaon. Andr. Dominicus, Franc.Federic.Abb.vtroque loco, Bellamer. *numero 1.* Rebuff.Angel *in ſumm.*Syluest.Azor,& Graff. vbi allegati ſunt numero præcedenti. Bald.*eo cap.cùm contingat.num.30.& ea l.cùm affirmes, ſtatim in princip.& ea l.interpoſitas.num.5.*vbi Salycet *num.3. ad fin.* Iaſon *num.vltim.*Corneus *num.3.* Nec explicant an loquantur de ſolo debito ciuili, an etiam de naturali, præter Baldum *ea l.cùm affirmes ſtatim in princip.*qui dicit nullam ex eo pacto obligationem oriri, præterquam honeſtatis; & ſic videtur clarè naturalem quoque negare.

16 Sed credo & textus, & Doctores loqui de obligatione ciuili, ac fori externi, quæ non eſt Domini ad ſeruum. Quod clarè indicant verba *l.6.reg.tit.11.part.5* concordantis cum *d.l.interpoſitas*, ibi. *No pueden facer prometimiento de manera que ſe puedan apremiar.* Atque ita dicendum eſt, dominum obligari naturaliter, ac in foro conſcientiæ ad ſeruandum pactum cum proprio ſeruo initum, vt ſi cum eo paciſcatur, vt ex ſuis operis aliquo pretio ſoluto reliquum ſibi ſeruus habeat, aut quod ludendo, aut alia ratione comparauit, fiat ſuum. Ratio eſt, quia licèt domini ad ſeruum ea ratione, qua ſeruus eſt, non ſit amicitia, neque iuſtitia, ea tamen ratione, qua homo eſt, vtrumque eſſe poteſt, vt docet Ariſt ot.8. *Ethicor. cap.11.* Idem etiam probat text.*l non ſolùm 50.§.ignorante,verſ.an debitor. ff.pecul.* ibi; *an debitor, vel ſeruus domino, vel dominus ſeruo intelligatur, ex cauſa ciuili computandum eſt.* vbi textus ſupponit poſſe eſſe debitum domini ad ſeruum, & ibi Gloſſ.*verb. ex cauſa*, id eſt quæ cauſa obligarat ciuiliter vnum libero alteri libero, eadem ſeruum domino, & è contrà obligat: licèt non teneatur dominus ſeruo ciuiliter, vel è contrà. Et licèt *l. nec ſeruus.42.ff. eodem tit.* videatur talem obligationem negare, dicens ſeruum non poſſe debere, nec illi deberi, explicat ibi Gloſſa *ea l.nec ſeruus.verb.debere*, de obligatione ciuili, quia ſeruum poſſe naturaliter debere conſtat ex *l.naturaliter ff.de condict.indeb.*& clarius id explicat textus *l.ſi id, quod 64. ff. de condict.indeb.* vbi habetur, dominum ſoluentem debita ſeruo poſt manumiſſionem, nequire repetere, & ſubditur ratio his verbis: *naturale enim debitum agnouit.* vbi Gloſſa *verb. in condictione*, ait inde cõſtare naturalem obligationem fuiſſe acquiſitam ſeruo in ſeruitute conſtituto. Et opponit *l.placet de acquirend.hæred.* vbi dicitur, acquiſitionem nec momento reſidere apud ſeruum, ſed ſtatim ad dominum pertinere. Et reſpondet, intelligi de acquiſitione ciuili, ſecus de naturali; & Bartol.*ea l.ſi id quod, initio, & in fin.*ait dominum obligari ſeruo naturaliter. Idem Paul. *ibi, numero 10.* Iaſon *ibi, ſtatim in principio.*Bald.*cap.cùm contingat. numero 30. de iureiurand.* Anton.*cap.quia plerique numero 51.* Abb. *de immunit.Eccleſ.*Decius *l.in perſonam numer.8. ff.de regul. iur.*ibi Abb. *num. 11.* & videtur tenere ibi Innocent. *num.1*, vbi ait reſtituendum debitum debitum, ſiue iure naturali, ac ciuili ſit debitum, ſiue ſolo naturali, quale eſt quod debetur ſeruo. Alberic. *l. interpoſitas. in fine. C.de tranſact.* Syluest *verb,reſtitutio 2.verſ.14.*Suar.*diſp. vnica de iuſtitia Dei. ſect.6. in ſolutione 3. difficultatis. num.9.* Anchar.*cap.quamuis pactum,ſtatim in princip.de pactis in 6.*Iacobus de Cambus *de exequutoribus vltima volunt.particula 2.§.conſentaneum modò eſt,n.3.* habetur 8.*tom. tractatuum. part.1.* Humbert de Bonanco *repetit authent.ſacramenta puberum.num.33.*Nauarr.*l.3. conſil.in 1.edit tit.de regular.conſil 20. n.13.in 2. tit. de ſtatu monach.conſil.14. num.13.* Gutierr.*de iurament.1. part.cap.41.num.4.* Molin. *in differentijs inter forum exter.num,& conſcientiæ different.18.*Ludouicus Lopez *lib.2.de contractib.c.40 fol.487.*Molina Societatis Iesv *tom.1.de iuſt.cap.4.dub.4. num.16. & 17.*Azor. *tom.2. inſtit.moral. lib.2.cap.36. quaſ.1. verſ.in primis igitur.* Rebel.*de iuſtit.part.2.lib.1.queſt.8.ſect.vltim. num.68.* Manuel.*quaſt.regular. tom.1.quaſt.29. art. 9.* Suarez *in opuſc.tom.1 tract. de libertate diuina.diſputat.2. ſect.5. numero 20 fine.* Qui addit obligationem hanc non eſſe ex iuſtitia, ſed ex fidelitate, quia ſeruus eſt huius iuris incapax. At melius Molina Societatis Iesv, & Leonardus ibidem dicunt eſſe ex iuſtitia, quia dominus cum ſeruo paciſcens cedere iuri ſuo viſus eſt, vt ex eo pacto obligatio iuſtitiæ oriatur, & Rebell.*eo num.68.* ait poſſe ſe dominum ex iuſtitia obligare ſeruo ea promiſſione.

Similiter & Prælatus religionis obligatur naturaliter ex pacto inito cum ſuo religioſo, quia eadem eſt ratio, ac de pacto domini cum ſeruo, vt diximus n.12. Atque ita docent Abb. Nauarr. Iacobus de Cambus *n.5.*Manuel allegati num. præced. Rebellus *de iuſtit. p.4.lib.1.q.2.ſect.1.n.12.* 17

Ex his infertur, Prælatum religioſi promittentem illi diſtribuere poſt eius vitam, ſicut religioſus rogauit 1 non teneri ciuiliter ſtare promiſſis, at teneri naturaliter, & in foro conſcientiæ, iuxta dicta n.præcedenti. Hinc tamen exciperem, niſi promiſſio eſſet diſtribuendi alteri Religioſo ſibi etiam ſubdito: ſicut enim rem illi datam poſſet auferre, ita non dare. Similiter hinc excipio, ſi Prælatus ille rem aliquam monacho concederet ad vſum, promittens fore, vt non reuocet: credo enim poſſe adhuc reuocare, quia nequit concedere monacho rei alicuius vſum à ſuperiore irreuocabilem vtpote quod pugnat cum paupertatis voto. Poteſt etiam ex rationabili cauſa non ſeruare promiſſa, ſed reuocare, vt bene ait Rebellus ibidem.

Tandem

19 Tandem eſt difficultas, an poſſit religioſus teſtari quando tempore profeſſionis reſeruauit ſibi aliqua bona cum poteſtate teſtandi de illis? Bald. *cap. in præſentia. num. 38. de probat.* tenet monacham non poſſe tempore ingreſſus per pactum ſibi reſeruare dominium aliquorum bonorum, quia id repugnat regulæ: at dicit poſſe ad id ſolùm reſeruare, vt de eis poſſit teſtari; cum de rebus alienis, annuente domino, poſſit quiſpiam teſtari *l. ſicut. §. venditionis. ff. quibus modis pig. vel hypoth.* Sed Iaſon. *authent. ingreſſi. num. 37. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* contradicit, aſſerens non poſſe id concedi monacho, niſi ex permiſſione Abbatis reuocabili, quandocumque velit. Sed credo, nec ex permiſſione Abbatis id poſſe: quamuis enim diximus ſupra poſſe ex Abbatis permiſſione reuocabili reſeruare ſibi aliquam quantitatem ad ſuos vſus, vel, vt de ea tempore vitæ diſponat; at nequit, vt de ea teſtetur, quia diſponere in vita poteſt ex Abbatis licentia, non tamen poteſt ex ea teſtari.

20 Ex his deducitur, profeſſum non poſſe primogenium inſtituere, quia eſt actus dominij, & quia is, qui non poteſt contrahere, nec vltimam voluntatem facere, non poteſt primogenitum inſtituere. Sic Molina *lib. 1. de primogen. cap. 9. num. 54.* Tapia *authent. ingreſſi. verb. idcirque nec de his. cap. 1. num. 73.* Manuel *quæſt. regul. tom. 3. q. 69. art. 9.* Molina Societatis Iesv *tom. 3. de iuſtitia. diſp. 604. num. 4.* An idem ſit poſt vota coadiutorum in noſtra Societate, & tempore nouitiatus, & poſt vota biennij, dicemus num. 23. Vtrùm autem habens licentiam teſtandi à Papa, poſſit maioratum inſtituere, dicemus num. 24. Et vtrùm id poſſit, ſi habeat aſcendentes, vel deſcendentes, dicemus cap. ſequenti.

SVMMARIVM.

An Prælatus religionis teſtari poſſit? num. 21.

An qui vota biennij, aut tempore nouitiatus vota emisère in Societate Iesv, *teſtari poſſint, aut ſi ſint coadiutores formati? num. 22.*

An poſſint ex licentia ſuperioris teſtari, & quis ſuperior poſſit illam concedere? n. 23.

An poſſint hi maioratum inſtituere? num. 24.

An ſi factu teſtentur ligati votis biennij, aut prædicti nouitij abſque ſuperioris licentia, aut coadiutores formati cum illa, valeat teſtamentum? num. 25.

An milites commendatarij ſint domini tam bonorum patrimonialium, quàm redditnum commendarum, poſſintque de illis teſtari, ac primogenium inſtituere? Refertur quadam ſententia n. 26 & 27.

Sunt veri domini omnium horum bonorum. n. 28.

Poſſunt liberè de illis diſponere, ſicut ſeculares. n. 29.

Poſſunt de vtriſque bonis liberè teſtari. n. 30.

Poſſunt maioratum de illis inſtituere. n. 31.

Lucrantes ab his in ludo non tenentur quicquam reſtituere. num. 32.

In quo conſiſtat votum paupertatis ab his emiſſum, & quando illud tranſgredi dicantur. n. 33. 34. & 35.

An equites Diui Ioannis teſtari poſſint? n. 36.

An clerici ordinem militarium extra clauſtrum viuentes poſſint teſtari, & quid ſi ad clauſtrum redeant, vt ſint triennio ſuperiores? n. 37.

An lucrans ab his in ludo teneatur reſtituere? n. 38.

An religioſus Epiſcopus, vel Cardinalis teſtari poſſit? remiſſiuè. num. 39.

Eremita an poſſint teſtari? n. 40.

Quid de intra parietes clauſis, & de conuerſis? n. 41.

Quid de oblatis? n. 42. & 43.

21 Qvæstio ſecunda. Quibus religioſis interdictum ſit teſtari. Certum eſt id minime interdici nouitiis, vt latè de hoc diximus hoc lib. ſuprà. Nec rurſus eſt difficultas de profeſſis quin teſtari nequeant, & ſi teſtentur, teſtamentum fore irritum. Atque idem eſt de Prælato regulari, quia prohibitio generalis eſt omnibus profeſſis. Atque ita docent Francus *rubr. de teſtament. in 6. num. 65.* Decius *authent. ingreſſi.* Nauarr. *comment. 2. de regular. num. 44.* Tapia *authentic. ingreſſi. verb. ideòque nec de his. cap. 1. num. 4.* Graffis *1. p. l. 3. cap. 5. num. 59.* Leonard. *lib. 2. de iuſtitia. cap. 14. dub. 4. num. 40. & cap. 41. dub. 8. num. 73.* Manuel *quæſt. regular. tom. 3. quæſt. 69. artic. 2. inte. & 2. tom. ſummæ cap. 32. num. 1. & 2.*

Primò eſt difficultas de religioſis Societatis Iesv. 22
Et quidem ſi ſint coadiutores formati, certum eſt id non poſſe, quia etſi illa vota ſint ſimplicia, reddunt eos incapaces omnis dominij, & poteſtatis teſtandi. Et ſic militat eadem ratio, quam huius rei aſſignauimus in profeſſis numer. 19. & tenet Molina Societatis Iesv *tom. 3. de iuſtitia. diſput. 604. num. 4.* Si verò ſint de iis, qui finito nouitiatu ſimplicis biennij vota emisère, eos teſtari non poſſe abſque ſuperioris licentia conſtat. Quare etſi dominium bonorum ſuorum, donec de illis diſponant, retineant: at per votum paupertatis libero vſu ſe priuarunt; & quamuis iubente ſuperiore, vt de ſuis rebus diſponant, libera illis relinquatur eorum diſpoſitio, ſi ad ſolas pias cauſas velint inter viuos diſponere: modus tamen, vt ſit per vltimam voluntatem, etſi ad ſolas pias cauſas; non relinquitur liber, quin potiùs iubente ſuperiore tenentur abdicare à ſe omnia ſua bona ſtatim abſque reuocandi ſpe, vel recuperandi, quod vltimæ voluntati conuenire nequit, vt diximus ſuprà. Quare delinquerent in id votum ſi abſque ſuperioris licentia teſtarentur. Atque ita bene dicunt Molin. *tom. 1. de iuſt. diſp. 139. col. 6. verſ. illi què tempore.* Leonard. *libr. 2. de iuſt. cap. 4. dub. 5. num. 28.* Azor. *tom. 1. inſtit. moral. lib. 12. cap. 12. quæſt. 8.* Quid autem de nouitio Societatis Iesv, qui vota emiſit, diximus ſuprà.

Ex licentia autem ſuperioris poſſunt tam prædicti nouitij, quàm votis biennij ligati teſtari, præter formatos coadiutores. Quia vt ſuperior poteſt protrahere tempus diſponendi, ita concedere poteſt, vt interim ſolùm diſponant per vltimam voluntatem. Atque ita docet Molina num. præcedenti allegatus; idque colligitur ex Leonardo ibi citato. docet enim interdictum eſſe teſtari abſque ſuperioris licentia. Quare videtur ſentire id eſſe permiſſum conſentiente ſuperiore. Quod ſi quæras quis ſuperior poſſit hanc licentiam concedere, credo ſolum Generalem, quia, cùm modus præſcriptus in conſtitutionibus ſit, abdicando à ſe omne dominium, & ſpem bona illa recuperandi, ac ſit omnino præter Societatis morem teſtari, nec reperiatur in regulis Rectoris, aut Prouincialis, ipſis conceſſum poſſe hanc licentiam dare, immo vtriſque prohibitum nouam aliquam conſuetudinem inducere, non poſſent hanc facultatem indulgere. At caſu, quo eſſet periculum in mora, quia videlicet qui ea vota emiſit, eſt in mortis periculo, nec diſpoſuit de ſuis bonis, nec expedit, vt tunc diſponat per donationem inter viuos, poſſet Prouincialis, ſi abſque periculo conſuli poteſt, vel quando eſſet periculum in mora, poſſet Rector eam facultatem concedere ne religioſus ille abſque ſuorum bonorum diſpoſitione decedat. Licentia tamen hæc debet eſſe ad diſponendum in ſola opera pia: & ſi vellet ille diſponere in conſanguineorum fauorem, debet eſſe ex conſilio duorum, prout præſcribunt conſtitutiones Societatis Iesv, vt diximus ſuprà. Quamuis enim conſtitutio illa loquatur de diſpoſitione inter viuos, at eius ratio ad hanc quoque diſpoſitionem extenditur, quæ ſtatim per mortem eſt omnino confirmanda. Nec diſpoſitionis huiuſmodi meminit, quaſi ſupponens eius vſum in Societate non futurum.

Difficultas modò eſt, vtrùm ij, qui biennij votis ſimplicibus ſunt ligati, poſſint maioratum inſtituere, cùm ex licentia Superioris poſſint teſtamentum conficere? 24
Reſpondetur, non poſſe etiam ex Superioris licentia, quia tenentur ex voto paupertatis diſtribuere in opera pia

pia ex eiuſdem ſuperioris præſcripto: & ita non poterunt maioratum inſtituere ad familiæ conſeruationem, quia eſt opus profanum. An verò poſſint ex his bonis aliquod opus pium perpetuum inſtituere; an verò ſi liberos habeant, poſſint, dicemus ſequenti n. 40.

25 Sed maior difficultas eſt, an ſi de facto ligati his votis biennij teſtentur abſque vlla ſuperioris licentia, valeat teſtamentum? Molina, & Leonardus allegati n. 12. aſſerunt teſtamentum fore nullum. Ducuntur, quia cùm hi religioſi non ſint ſui iuris, ſed per illa vota transferantur in ſuperiorum poteſtatem, iure teſtandi omnino carent. Nec obſtat eos ad tempus ſuorum bonorum dominium retinere, quia id dominium eſt impeditum ratione voti paupertatis, ne in vſum exeat: ſicut diſpoſitio pupilli abſque licentia tutoris eſt irrita, etſi totum dominium ſit in pupillo; at hoc dominium eſt impeditum tranſlata diſponendi poteſtate. Sed Azor eodem n. 20. citatus dicit teſtamentum ſolis votis ſimplicibus fortaſſis eſſe firmum, quia etſi peccent contra votum paupertatis ſic teſtando, cùm tamen veri illorum bonorum domini ſint, nec dominium ſimplici illo voto ſit ita impeditum, vt ſi in actum exeat, diſponendo abſque ſuperioris licentia, diſpoſitio aliquo iure irritetur, non video cur illud teſtamentum ſit futurum irritum, ſicut matrimonium ab his initum contra votum caſtitatis, valdum erat ante conſtitutionem Gregorij XIII. quæ illud irritauit. Quare non eſt ſimile de pupillo: eius enim diſpoſitio abſque tutoris authoritate facta redditur iure humano irrita. Dixi de his, qui ſolis votis biennij ligantur, non de profeſſis, & coadiutoribus formatis, quia cùm hi coadiutores per ea vota quamuis ſimplicia reddantur prorſus dominij retinendi, & acquirendi incapaces, vt conſtat ex conſtitutionibus Societatis Iesv *in exam. cap. 4. §. 1. & 5. p. 6. cap. 2. §. 12.* & extrauag. *aſcendente* Gregorij XIII. diſpoſitio facta ab illis abſque ſuperioris licentia, vtpote facta à non domino, eſt irrita: immo & teſtamentum factum cum ſuperioris licentia. Quia militat eadem ratio, quæ in profeſſis tradita eſt num. 5. cùm nec proprium habeant, nec proprij acquirendi ſint capaces.

26 Secundò dubitatur de commendatariis militibus, an illis integrum ſit teſtari. Qua in re præmittendum eſt quale dominium commendatarij hi habeant in bona, quæ poſſident. Sunt autem duplicis generis hæc bona. Quædam ſunt patrimonialia, quæ ſcilicet hæreditate, aut propria opera, aut donatione acquiſierunt, ſiue ante profeſſionem, ſiue poſt illam. Alia autem ſunt redditus commendarum, quas habent. Quidam ergo cenſent hos commendatarios milites non eſſe veros dominos ſiue bonorum patrimonialium quocumque tempore acquiſitorum, ſiue etiam redditƲum commendarum. Ratio eſt, quia voto ſolemni paupertatis, quod emittunt, ſe dominio vſque tunc acquiſitorum priuant, redduntque incapaces domini in poſterum comparandi: ſic docent Nauarr. *comment. 1. de regul. numer. 56. & apolog. ad lib. de redditibus. quæſt. 3 monito 12. numer. vnico.* Morta *tract. de confirmat. ordin. milit. S. Iacobi. lib. 2. cap. 2. §. 16. num. 21 & § 18. num. 1. & 11. & in lib. inſtruct. vt commendatarij tendant ad perfectionem. cap. 4. §. 4. n. 49.* Azor, *tom. 1. inſtit. moral. lib. 13. cap. 4. q. 4. & cap. 5. q. 5.*

27 Ex quo deducunt aliqui ex his Doctoribus, non eſſe integrum his commendatariis teſtari ſecluſo priuilegio Apoſtolico, neque etiam poſſe inter viuos de illis bonis diſponere, niſi ea acquiſita ſint ante profeſſionem; & tunc quidem non aliter quàm alios religioſos profeſſos poſſe diſponere dicemus cap. ſequenti, iuxta *authent. ſi qua mulier. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Ratio autem eſt, quia ſunt veri religioſi voto paupertatis aſtricti, nihilque proprium habent, & quia priuilegia, quæ olim habebant ad teſtandum, caſſata ſunt per motum proprium Pij V. qui incipit; *Romani.* Sic Nauarr. *comment. 3. n. 56. de regular.* Quod ſi priuilegium ipſis de nouo concedatur ad teſtandum, id quidem intelligendum eſt ad diſponendum in opera pia; vt tradit idem Nauar. *ea q. 3. monito 13. num. 10.* non poſſe hos commendatarios primogenitum aliquod inſtituere in fauorem diuitum; quamuis id integrum ſit clericis ſecularibus ex bonis eorum patrimonialibus, quia hi nullo paupertatis voto ligati ſunt.

Prima tamen concluſio ſit. Hi commendatarij, quibus eſt permiſſum contrahere matrimonium, quales ſunt in Hiſpanis commendatarij Diui Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ & in Luſitania commendatarij Chriſti, Diui Iacobi, & de Auis, ſunt veri domini quorumcumque bonorum ante, & poſt profeſſionem acquiſitorum ſiue ex redditibus commendarum, ſiue aliunde. 28
Ratio eſt, quia ſicut nec omnimodam, & perfectam caſtitatem profitentur, ita nec perfectam paupertatem, ſed illam ſolum quæ hodie eſt conſueta ab eis ſeruari. Et quamuis forma profeſſionis in aliquibus ex his aliud plus præ ſe ferat, quàm à multis annis ſeruatur; at non plus hodie ſuperiores eorum exigunt, quàm quod ſeruari eſt conſuetum; vſúque tam longæuus explicuiſſe videtur qualiter obliget illa paupertas, quemadmodum explicabimus infrà. Atque ita docent Iſla *in regula commendatariorum Diui Iacobi, in proœmio,* vbi de voto paupertatis. Molina Societatis Iesv *tomo 1. de inſt. diſp. 141. col. 3. verſ. eſt verò rigida.* Manuel *quæſt. regul. tom. 3. q. 29. art. 7. & quæſt. 69. art. 7.* & fauent Doctores aſſerentes poſſe hos liberè diſponere de bonis, quos referemos num. ſequenti.

Hinc deducitur primò recedendum eſſe ab aliquibus Doctoribus negantibus poſſe hos commendatarios liberè diſponere de his omnibus bonis, perinde ac alios ſeculares de ſuis, ſed teneri in vſus ſuos honeſtos expendere, & quod ſuperfuerit, in opera pia. Ducuntur, tum quia ſunt religioſi, & paupertatis voto aſtricti: tum etiam quod redditus commendarum ab his percepti, ſunt redditus eccleſiaſtici, vtpote qui ex decimis extrahuntur, & bona patrimonialia efficiuntur eccleſiaſtica, eo quod per illorum profeſſionem tranſeunt in religionis dominium. Hi ſunt Nauarr. *lib. de redditib. q. 2. n. 95. & 96. & q. 3 num. 30. & 31. & apologia ad lib. de redditib. monito 61.* Morta *in lib. inſtructionis, vt commendatarij tendant ad perfectionem. cap. 4 §. 4. numero 50.* & loquens de redditibus commendarum docet Ayala *in compendio explicationis regulæ ordinum militarium,* vt eum refert, & ſequitur Manuel *quæſt. regular. tom. 2. quæſt. 57. art. 5.* Et idem quoad aliqua dicit loquens de omnibus bonis Azor *tom. 1 inſtit. moral. lib. 13. c. 4. quæſt. 10.* ait enim hos fore culpæ reos, & forſan contra votum paupertatis, ſi hæc bona in vſus malos, & vanos expendant; licèt fateatur poſſe liberè in vſus honeſtos, quamuis non pios, nec teneri ſuperfluum in opera pia diſtribuere. Cæterùm dicendum eſt, poſſe eos de his omnibus bonis ita liberè diſponere, ac cæteros ſeculares. Quia antiquiſſima conſuetudo ita paupertatem eorum interpretata eſt ſuperioribus ſcientibus, & non contradicentibus: & redditus commendarum titulo ſeculari his dantur, nempe titulo militari. Atque ita docent Alcaçer *lib. de ludo cap. 34.* Iſla, Molina Societatis, Manuel vtroque loco allegati num præcedenti. Idem videtur tenere Sotus *lib. 10. de inſt. quæſt. 4. art. 3.* & Corduba *in quæſtionar. lib. 1. quæſt. 18. ad 1. & quæſt. 21.* vbi docent, eos, quibus titulo ſeculari aſſignantur eccleſiaſtici redditus, manere liberos à ſtricta conuertendi ſuperfluos in opere pia obligatione. Et ſatis fauet Victoria *relectione de ſimonia. num 45.* vbi ait præbendas has militares, licet annexæ ſint religioni, non annecti ratione officij ſpiritualis, ſed militaris. Satis quoque fauet Sarmiento *lib. de redditib. 4. p. cap. 2. num. 4* vbi ait hos commendatarios, & quoscumque laicos poſſidentes decimas, vel alia bona eccleſiaſtica ex priuilegio, vel conſuetudine, manere ſecutos ſi obſeruent quæ de his ſpecialiter ſtatuta ſunt. Atque idem 29

idem tenet loquens de patrimonialibus horum bonis Molina *lib.2.de primog.cap.9.num.69.* quamuis dubitet de redditibus commendatum.

30 Secundò deducitur, poſſe quoque liberè eos teſtari non minùs, quam alios ſæculares tam de bonis patrimonialibus, quàm etiam de redditibus harum commendatum; conſtat ex dictis num. præcedenti. Sic enim receptiſſima conſuetudo apud eos obtinuit: quãuis olim teſtari non poterant, at Innocentius VIII. & Clemens VII. in hoc diſpenſarunt. Nec obſtat Pium V. reuocaſſe licentias his conceſſas ad teſtandum, quia reſpondent bene Molina Societatis Iesv, & Manuel ſtatim allegandi, eum motum proprium receptum non eſſe quoad alios commendatarios præterquam Diui Ioan. nec Pium V. reuocaſſe ſimpliciter facultatem teſtandi, ſed eam duntaxat, quæ à priuilegiis Apoſtolicis dimanabat; quare permanet facultas, quam ex conſuetudine antiquiſſima teſtandi habent. Et inſuper ad maiorem ſecuritatem Gregorius XIII. reuocauit motum proprium Pij V. concedens illi facultatem teſtandi iuxta priſtinam eorum conſuetudinem. Atque ita docent, Iſla, Molina Societatis Iesv, Manuel vtroque loco allegati num.25. idem Molina Societatis Iesv 3. *tom.de iuſt.diſp.604.fine.* Motta *tract.de confirmat.ordin.milit.lib.2.cap.2.§.18.num.8.* & conſentiunt quoad bona patrimonialia alter Molin. allegatus num. præced. & Manuel. 1. *tom.ſummæ cap.11.num.* 3. quamuis vterque dubitet de redditibus commendatum.

31 Tertiò deducitur, poſſe quoque hos commendatarios de vtriſque bonis maioratum inſtituere, non ſecus atque alios ſeculares. Conſtat ex dictis dupliei num. præcedenti, & docent Molina Societatis Iesv, & Manuel vtroque loco allegati num.25. Idem Molina Societatis Iesv 3. *tom.de iuſt.diſp.604.fin.* & conſentiunt alter Molina, & Manuel allegati num. præcedenti quoad bona patrimonialia, quamuis quoad redditus commendatum dubitet Molina, & neget Manuel.

32 Quartò deducitur, ludentes cum his commendatariis non teneri parta in ludo reſtituere, quia cùm hi commendatarij ſint verè domini omnium illorum bonorum, poſſintque de illis diſponere inſtar cuiuſcumque ſecularis, verè transferunt illorum dominium perdendo in ludo: & ita conſtat ex dictis 4 numeris præcedentibus, & ita tenet Alcozer *lib.de ludo.cap.* 39. Et quamuis Azor. *tom.1.inſtit.moralium.lib.13.c.4.q.10.* limitet poteſtatem horum ad ludendum, dicens integrum eis eſſe ludere, dummodo tales ſint ludi, quales decent alios nobiles, loquitur tamen conſequenter ad ſuam ſententiam, quam ibi ſuſtinent, dicens ſonè hos eſſe reos voti paupertatis, ſi in vſus vanos bona expendant. At iuxta noſtram ſententiam, quam ſtatuimus n.26. dicendum eſt, hos quocunque ludo ludentes non aliter peccare, quàm ſi eſſent meri ſeculares, cùm ita liberè ac illi poſſint de ſuis bonis diſponere.

33 Quintò deducitur, commendatarios hos ſatisfacere ſuo paupertatis voto, ſi quotannis triginta diebus ante Domini natale, aut totidem poſt illud præſentent ſuperiori inuentarium fidele omnium bonorum, quæ poſſident, nihil occultando, vt ex illius licentia poſſideant illa, quia cùm ea profeſſio ſecundùm earundem religionum ſtatuta, & conſuetudinem in illis receptam emittatur, non poteſt in plus obligare illos, quàm ſtatuta, & conſuetudo illos aſtringunt: hæc autem ita intelligunt hanc paupertatem. Atque ita docent Alcozet. *lib.de ludo.c.39.* Iſla *in regula cõmendatariorũ Diui Iacobi in proœmio,* vbi de voto paupertatis; vbi dicit non ſatisfacere ſi illud inuentarium apud ſe retineant, vel ita claudant, vt illud aperiri non permittant. Sed in hoc ſeruanda eſt conſuetudo. Nã, vt bene inquit Azor. *eodẽ c.39.* in aliquibus bonorum ordinibus vſus habet, vt inuentarium ſtatim præſentetur, in aliis verò, vt ſeruetur præſentandũ Viſitatoribus, quãdo ad viſitãdũ venerint.

Quare peccarent mortaliter contra votum paupertatis, ſi id inuentarium tempore præfixo non præſentarent, aut in eo conficiendo infideliter ſe haberent, aliquid occultantes, quia paupertas, ab eis promiſſa in hoc conſiſtit. Atque ita docet Iſla *in prædicta reg. in proœmio,* vbi de voto paupertatis, & *in confeſſionario,* quod pro explicatione totius regulæ ibi ponit *in interrogationibus circa votum.* Quod tamen intelligerem, quando notabilis eſſet mora in eo inuentario conficiendo poſt tempus præfixum, vt ſi eſſet mora alterius menſis. Et ſimiliter quando occultatio eſſet rei notabilis in hoc euentu, quando facultates occultatæ ſunt magnæ reſpectu bonorum commendatarij. 34

Inſuper peccabunt mortaliter contra hoc votum, ſi animum habeant non relinquendi, aut non expendendi bona iuxta ſuperiorum beneplacitum, ſi ab eo aut relinquere, aut aliquo modo diſtribuere iubentur. Sic tradunt Iſla *in prædicto confeſſionario, in interrogationibus circa votum.* Motta *in lib.inſtructionu, vt cõmendatarij tendant ad perfectionẽ.cap.4.§.4.n.* 50. & conſonat Azor *tom.1.inſtit.moral lib.13.c.14. q.* 8. vbi ait poſſe ordinẽ imponere onera, & ſeruitutes redditibus commendatum, quos hi poſſident. Verùm in omnibus his exiſtimo ſtatuta horum ordinũ conſuetudine non abolita, quia ad arctiorem paupertatẽ aſtringi nequeunt. 35

Secunda concluſio. Equites Diui Ioannis, qui ſolemniter profitentur, & ſic incapaces ſunt matrimonij ineundi poſſunt ſtando in iure communi, & vi ſui voti teſtari. Quia non eam religioſorum clauſtralium rigidam paupertatem vouent, ſed bona ſua retinent, & de illis diſponunt. At ſuis conſtitutionibus illis interdicitur teſtari abſque ſuperioris licentia, tanquam quid paupertatis voto conſonum. Atque ita alios allegans, & ex multis probans docet Iacob de Bereta *conſ.96.n.2. & 3. vol.1.* 36

Tertia concluſio. Clerici ordinum militarium in clauſtris viuentium, qui ex legitima licentia extra clauſtra vitam tranſigunt inſeruientes alicui beneficio, poſſunt teſtari, ea tamen conditione, vt quotannis inuentarium bonorum tempore præfixo ſuperiori præſentent, & dummodo quintam bonorum partem monaſterio relinquant. Id enim indulſit illis Clemens VII. atque ita docent Iſla *in regul horum commendatariorum c.20.* Motta *in lib.inſtruct. vt commendatarij tendant ad perfectionem.cap.4.§ 4.num.52.* vbi addit aliam limitationem, nempe dummodo tertio quoque anno petant à ſuperiore teſtandi licentiam, & dummodo non teſtentur de bonis, quæ ex beneficio ſeculari habent; aſſeritque Pium V. in Bulla quadam declaraſſe, non cenſeri in clauſtris habitare, vt ab hoc teſtandi priuilegio excludantur, qui cùm extra clauſtrum habitent, ad clauſtrum ad tempus redeunt, vt triennio Priorum munus obeant. Sed in his omnibus exiſtimo ſtandum eſſe conſuetudini legitimè inter eos obſeruatæ. 37

Vltima concluſio. Hi commendatarij, qui extra clauſtra viuunt ex ſui ſuperioris licentia, ſiue alicui præbendæ, aut alicui Prælato Eccleſiaſtico miniſtrantes, vel habitantes in domibus parentum, vel amicorum, ſi aliquid ludo amittant, non tenetur lucrans reſtituere; quia diſponunt de bonis inſtar ſecularium. Atque idem dicendum de iis, qui in communi viuunt, ſi ludo exponant ea, de quibus liberè diſponunt iuxta ſuorum ordinum ſtatuta, & conſuetudines ab his legitimè receptas, quia horum paupertas non ita arcta eſt, ac aliorum religioſorum, & ſic ſuis ſtatutis, & conſuetudine explicatur. Sic docet Alcozer *lib.de ludo.cap.* 39. Sed hoc intelligo, quando eſt quid moderatum iuxta illius religionis vſum: quia nec ſuperior poteſt aliam licentiam concedere, cùm veri religioſi ſint. 38

Vtrùm autem religioſus creatus Epiſcopus, Cardinalis, aut Pontifex poſſint teſtari, diximus ſuprà. 39

Tandem dubitatur de Eremitis, & clauſis intra pa- 40

rietes

rietes(vulgò *Emparedados*)conuerſis,& oblatis, & de frattibus Xcoodochij Ioannis de Deo. Et quidem Eremitas teſtari poſſe dicendum eſt, quia non ſunt religioſi oec tribus ſubſtantialibus religionis votis ligati. Atque ita affirmant Abbas *rubr. de teſtament. num.* 6. Albericus *authent. ingreſſi, num.* 32. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & ibi Signorol. *num.* 35. & ibi Tapia *verb. ideoque nec de his. cap.* 1. *num.* 22. idem Albericus *in ſuo dictionario. verb. teſtamentum.* 1. Præpoſitus *c. nulli dubium.* 12. *q.* 5. *n.* 21. D. Anton. 3. *p. tit.* 10. *c.* 3. §. 13. Angel. *verb. teſtamentum. num.* 1. Ioan. de Fribtgo *ſumma confeſſorum. lib.* 2. *tit. de teſtament. q.* 102. Syluest. *verb. teſtamentum.* 1. *q.* 3. Tabiena *verb. teſtamentum. q.* 1. Nauar. *comment.* 1 *n.* 44. *de regular.* Mandoſ. *in ſignatura gratia, verb licentia teſtãdi. verſ. Eremita.* Molina *tom.* 1. *de iuſt. diſp.* 141. *col.* 1.

Atque idem eſt ob eandem rationem dicendum de
41 clauſis intra parietes(vulgò *Emparedados.*) Nec audiendus eſt Hotoſc. *l. patre furioſo n.* 8 *ff. de his, qui ſui, vel alieni iuris,* vbi ait hæc eſſe vera attento iure communi, non autem attento iure huius regni. Quia expreſsè *l. reg.* 17. *tit.* 1. *p.* 6. decidit, nec Eremitas, nec clauſos intra parietes teſtari poſſe. Sed intelligenda eſt, vt teſtatur ibi Gregor. Lopez *verb. Ermitano,* & *verb. Emparedado*, de Fratribus Eremitis Sancti Auguſtini, vel aliis, qui proprium habere nequeunt. Quamuis Gratian. *regul.* 46. *n.* 11. dicat ſe de hac expoſitione dubitare, licet rationi conſonet, eo quod textus ille generaliter loquatur. Conuerſi autem profeſſi teſtari nequeunt, vt conſtat, & tradunt Nauar. *eo comment.* 2. *num.* 45. Manuel *quæſt. regular. tom.* 3. *q.* 69. *art.* 8 Tapia *eodem c.* 1. *num.* 7. & 23. nec de hoc aliquis dubitat.

Sed de oblatis, qui profeſſione non emiſſa ſe, & ſua
42 obtulerunt Eccleſiæ, non conueniunt Doctores. Quidam enim dicunt oblatos Eccleſiæ ſeculari, poſſe teſtari, non autem oblatos Eccleſiæ regulari. Sic tradit Bérolus *c. in præſentia. num.* 62. & 63. *de probat.* Alij diſtinguunt: ſi hi aliquid ſibi reſeruauerint, poſſunt teſtari; ſecus ſi ſe, & omnia ſua per donationem Eccleſiæ obtulerint. Quamuis enim profeſſi non ſint, teſtari tunc nequeunt; eo quod bonis, de quibus teſtentur, ſint deſtituti. Sic Nauar. & Manuel num. præcedenti allegati, & Tapia *eodem c.* 1. *num* 23 limitans niſi poſt eam generalem oblationem aliquid acquiſierint: de hoc enim teſtari integrum erit. Quippe etſi omnia bona Eccleſiæ obtulerint, poſſunt aliqua in futurum acquirere.

Sed verius eſt poſſe teſtari, etſi omnia bona prorſus
43 Eccleſiæ obtulerint. Quia hæreditas, cùm ſit nomen iuris, poteſt eſſe ſine aliquo corpore *l. hæreditas. ff. de petit. hæred.* Atque ita hi bonis per eam donationem deſtituti poterunt teſtari, non tamen in Eccleſiæ præiudicium, & hæredis erit acceptare, aut nolle acceptare. Ita docet Abb. *cap. in præſentia. fine. de probat.* Atque idem tenent alij, qui indiſtincte docent oblatos hos teſtari poſſe. Hi ſunt Odofredus *authent ingreſſi. n.* 7. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & ibi Bart. *in* 1. *lectura. n.* 5. *in* 2. *n.* 12. Bald. *num.* 24. & *l generali num.* 2. *C de ſacroſanct. Eccleſ.* Imola *d. c. præſentia. num.* 18.

SVMMARIVM.

An ex Pontificis licentia integrum ſit profeſſis teſtari? refertur quedam ſententia. n. 44.

Explicatur ſententia authoris. n. 45.

An concedere hanc licentiam ſit diſpenſare in voto paupertatis? refertur queddam ſententia. n. 46.

Sententia authoris. n. 47.

An deſideretur iuſta cauſa vt licitè, & validè concedatur prædicta licentia? Proponuntur rationes vtrinque dubitandi. & variæ ſententiæ. n. 48. & 49.

Explicatur ſententia authoris. n. 50.

Licentia conceſſa monacho ad teſtandum, an intelligatur ad ſolos vſus pios. n. 51.

An poſſit Pontifex concedere licentiam ad vſus non pios? num. 52.

An poſſit profeſſus virtute huius licentiæ maioratum inſtituere? num. 53.

An ad hanc licentiam ſufficiat licentia Papæ ad diſponendum in omnes vſus; an potiùs exigatur expreſſa teſtandi licentia? num. 54.

An hæc licentia teſtandi intelligatur de ſolis bonis, quæ monachus poſſidet, & præiudicet hæredi, & legatariis, & fideicommiſſario, ſubſtitutóque in primo teſtamento relictis? num. 55.

An hæc licentia reſtringatur ad primum teſtamentum, & expiret morte concedentis? num. 56.

An hæc teſtandi licentia extendatur ad codicillos, & donationem causâ mortis faciendam? num. 57.

An licentia teſtandi ſuperueniens efficiat valere prius teſtamentum abſque illa factum? refertur quadam ſententia. num. 58.

Explicatur ſententia authoris. num. 59.

An de facto ſoleat Pontifex concedere hanc licentiã n. 60.

An conſuetudo poſſit hanc licentiam concedere? refertur quadam ſententia. n. 61.

Sententia auctoris. n. 62.

QVÆSTIO vltima. An ex Pontificis licentia integrum ſit profeſſis teſtari, & qualiter ea teſtandi licen- 44
tia intelligenda ſit? Aliqui cenſent non poſſe ex Pontificis diſpenſatione teſtari. Ducuntur, quia cùm illa bona, de quibus religioſus teſtaturus eſt, ſint iam monaſterij, Pontifex non eſt illorum Dominus, ſed adminiſtrator: non ergo poterit concedere monacho, vt ea teſtando alienet. In hanc partem, licèt dubius, & relinquens cogitandum, inclinat re latiſſimè vtrinque diſputata Francus *rubr. de teſtament in* 6. *num.* 77. *vſque ad* 83. & tenet Guillelmus Benedictus *c. Raynutius. verb. mortuo itaque teſtatore el.* 1. *num.* 301.

Cæterùm abſque dubio tenendum eſt, poſſe profeſ- 45
ſum in quacumque religione ex licentia Pontificia teſtari. Quia nemo dubitat poſſe illum ex ſuperiori licentia aliquid moderatum inter viuos diſtribuere. Quod autem ex ipſius licentia non poſſit illud in morte per viam teſtamenti relinquere, eſt ex ſolo iure humano; hoc autem non ligat Pontificem: ergo poteſt Pontifex in hoc diſpenſare. Atque ita ſuſtinent Bald. *l. ſi quando.* 35. *in fine principij, C. de inoffic. teſtament.* & *l. vnic n.* 5. *C. ſeruus exter.* Decius *authent ingreſſi n.* 12. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & ibi Iaſon *n.* 11. Petrus de Vergnia *addition. ad Burigar. ibi, in limit.* 3. Patiſ. *in c. in præſentia. n.* 171. *de probat.* Idem Decius *conſ.* 512. *num.* 2. *vol.* 4. Bertrandus *conſ.* 116. *n.* 3. & *conſ.* 12 *num.* 8. & *conſ.* 16. *n.* 1. *vol.* 3. *in priori parte.* & *conſ.* 296. *num.* 3. *vol.* 9. *in poſteriori parte.* Ioannes Dilectus *de arte teſtandi. tit.* 1. *cautel.* 4. *n.* 2. Syluest. *verb. teſtamentum.* 1. *quæſt.* 3. *verſ.* 11. Nauarr. *coment.* 2. *num.* 57. *de regul.* & *apologia ad lib. de redditib. quæſt.* 3. *monito* 11 *num.* 3. Botta. *conſ.* 102. *n.* 53. *vol.* 1. Benedict. Ægid. *l.* 1 *part.* 1. §. *n.* 6. *fin.* & §. 7. *num.* 7. *C de ſacroſanct. Eccleſ.* Peregrin. *conſ.* 53. *n.* 21. *vol.* 2. Couarr, *cap* 2. *num.* 10. & *cap. cùm in officiis. num.* 7. *de teſtament.* Gregorius Lopez *l.* 53. *verb. que los ganen. tit.* 6. *par.* 1. Molin. *lib.* 2 *de primog. cap.* 9. *num.* 67. Auendañ. *de exequend. mandat. Regum. p.* 1. *cap.* 4. *n* 14. *verſ. requiritur* Redoanus *de ſpoliis Eccleſ. quæſt.* 7. § *his præſuppoſitis. n.* 10. (habetur *tomo* 14. *tract.*) Metina *lib* 5. *de ſacrorum hominum continentia. cap.* 16: *col.* 2. *fin* & *col.* 3. *initio* Simon. de Præt. *de interpret. vltima vol. lib.* 1. *interpr.* 1. *dub.* 1. *ſolut.* 4. *n.* 73. Rauenn. *de ſtatut. & conſuetud. ſect.* 5. *n.* 10. (habetur *tom.* 2. *tract*) Riminald. iunior *conſ.* 154. *num.* 16. *vol.* 2. Molina Societatis *tom.* 1. *de iuſt. diſp.* 141. *col. penult.* Leonard. *lib.* 2. *de iuſtit cap.* 41. *dub.* 8. *num* 73. Manuel. 2. *tomo ſummæ cap.* 22. *n.* 1. & *quæſt. regul. tom.* 3. *q.* 69. *art.* 1. Groff. 1. *p. deciſ. lib.* 3 *cap.* 5. *n.* 58. & 59. Tapia *d. authen. ingreſſi. verb. ideóque nec de his c.* 1. *n.* 14. Burg. de

de Paz *l.3. Tauri.n.*689.Gratian. *regula* 456.*n.*1. Azor. *tom.*1.*inſtit.moral.l.*12.*c.*9.*q.vlt.* & loquentes de monacho Epiſcopo, etſi ſentiant eum non abſolui à voto paupertatis,nec teſtari poſſe,dicunt tamen id poſſe ex Pontificis licentia.D.Thom.2.2.*q.*185.*art.*8. *ad* 3.Turrecrem.*c.de monachis* 16.*q.*1.*num.*3.*ad* 3.D.Anton. 3.*p. tit.*20.*c.*2.§.7.Tabiena *verb. religio. q.*42 *n.*43.*& verb. Epiſcopus quæſt.*6.*n.*7.Et ibi Armilla *n.*8.Sotus *lib.vlt. de iuſtit.q.vlt.art.vlt.ad vlt.*Molin.*l.*1.*de primogen c.*10. *n.*18.Viguer.*lib.*1.*inſtit.c.*17.§.1.*verſ.*21.Azor.*tom.*1.*inſt. moral.lib.*12.*c.*7.*q.*2 *fin.*Manuel *quæſt.regul.tom.*3.*q.*69. *art.*4. Aluarad.*de coniecturata mente defuncti. lib.*2.*c.*1. *in principio n.*6.

46 Verùm autem Pontificem concedere monacho licentiam teſtandi,ſit diſpenſare in voto paupertatis,diſſident authores Nam Azor *tom.*1.*inſtit.moral.lib.*12.*c.*9. *q.vlt.*ait vehementer falli ſentientes, hoc non eſſe diſpenſare in voto paupertatis,quia non eſt idem aliquid donare nomine alterius,quod iure, facultate, & poteſtate donare quamvis ab alio imperata : qui enim nomine,vel conſenſu alterius donat,nil iuris habet in id, quod donat,& proinde religioſus abſque diſpenſatione in voto paupertatis poteſt donare, eius nimirum nomine,& conſenſu, qui eſt rei donatæ dominus. At teſtari ſeu legare eſt iure bona in alterum transferre: religioſus autem iuris acquirendi capax non eſt , niſi cum eo in voto paupertatis diſpenſetur;quare abſque prædicta diſpenſatione teſtari nequit. Quod idem ſuſtinet Franc.*rubr.de teſtam.in* 6.*n.*82.

47 Cæterùm dicendum eſt,id non eſſe in voto paupertatis diſpenſare.Sed quemadmodum concedi poteſt religioſo adminiſtratio , & vſus aliquarum rerum , illas conſumendo, atque alienando, quin dominus illarum conſtituatur,nec ius aliquod in illas comparet,ac proinde abſque diſpenſatione in voto paupertatis,ſic poteſt concedi alienatio per vltimam voluntatem,cùm id nihil aliud ſit,quàm prorogatio facultatis ad alienandum. Quare non eſt vera differentia (quam tradidit Azor.num.præcedenti allegatus)inter donationem, & teſtamentum.Nam etiam de re aliena ex domini conſenſu teſtari licet,quod nullus dubitat : & ideo hanc partem clarè iudicant D.Thom.2.2.*quæſt.*185. *artic.*8. *ad* 3.Turrecrem.*c.de monachis* 16.*q.*1.*n.*3.*ad* 3.D. Antonin.3.*p.tit.*10 *c.*3.§.13.Tabiena *verb.religio q.*42.*n.*43 Syluest.*verb teſtamentum* 1.*q.*3.*verſ.*11.vbi aiunt, monachum ex Papæ indulgentia teſtantem, non cenſeri ex proprio teſtari , ſed authoritate Pontificia cenſeri ampliatam diſtributionem à monacho factam, vt valere poſſit poſt mortem. Et in propriis terminis ita docent Nauar.*comment.*2.*n.*57.*de regul. & lib.de redditib.Eccl.in* 1.*edit.q.*3.*n.*26. *in* 2.*eadem q.*1. *monito* 11. *num.*3.Molina *tom.*1.*de iuſt.diſp.*141.*col. penult.* Leonard.*lib.*2.*de iuſt.c.*41.*dub.*8.*n.*73.Manuel *quæſt.regular. tom.*3.*q.*69.*art.*2.

48 Rurſus quamvis certum ſit exigi iuſtam cauſam, vt licitè concedatur prædicta teſtandi licentia monachis: nam quamvis nihil aliud intercederet,niſi diſpenſatio in iure humano interdicente monachis, ea ad ſui honeſtatem deſiderat iuſtam cauſam ſecundùm omnes.At difficultas eſt de valore talis licentiæ abſque iuſta cauſa conceſſæ , videtur enim valere, quia diſpenſatio in iure humano abſque iuſta cauſa conceſſa, illicita eſt, ſed valida,vt ex frequentiſſima ſententia probaui *l.* 8. *de matrimon diſp.*17.*n.*14 & fauet Couar.*c.cùm in officiis.n.*7.*de teſt.*vbi ait illicitam eſſe,validam tamen diſpenſationem Pontificiam abſque iuſta cauſa conceſſam Epiſcopis ad teſtantem de redditibus,quos ex Epiſcopatu percipiunt.Et in propriis terminis tenet hanc ſententiam Reduanus *de ſpoliis Eccleſiaſt.q.*7.§.*his præſuppoſitis.n.*15.(habetur *tom.*14.*tract.*)

49 Ex alia parte vrget quod Abb. *repetit.c. cùm,n.*30. *de teſtament.*quem ſequuntur Decius *conſ.*511.*num.*2. *&* 3.*volum.*4.Nauarr.*apologia ad lib.de redditibus. q.*3. *monito* 6.& alij quos refert Couar.*d.c.cùm in offic. n.*7. tradunt,Pontificem non poſſe abſque cauſa diſpenſare cum Epiſcopo, vt de redditibus Epiſcopatus teſtetur. Et quamvis non explicent,non poſſe validè,& ita poſſet quis interpretari non poſſe licitè : cæterum rationes,quibus innituntur, oſtendunt mentem eorum eſſe, non poſſe validè.Et in propriis terminis ſuſtinent hāc licentiam non poſſe valere,Franc. *rubr.de teſtam.in* 6. *n.*82.Azor.*tom.*2.*inſtit.mor.l.*12.*c.*9 *q.vlt.*Sed neutrius authoritas vrget;cenſent enim(vt retulimus num.44.) hoc eſſe diſpenſare in voto paupertatis;atque bene,& conſequenter loquuntur , dum aiunt fore nullius momenti prædictam teſtandi licentiam abſque iuſta cauſa conceſſam,vtpote diſpenſationem in voto obligante ex iure diuino.

Cæterum exiſtimo ſic dicendum:ſi diſtributio illorum bonorum honeſta ſit,& talis vt facta per alienationem inter viuos ex licentia ſuperioris vitio careret, & tantùm eſt vitium in modo alienandi,non enim adeſt iuſta cauſa concedendæ alienationis per vltimam voluntatem aduerſus iuris prohibitionem,valida eſt teſtandi licentia , vtpote quæ à Pontifice iure humano per ipſum inducto conceditur ; & hoc probant allata num.46.At ſi non ſolum eſt vitium in alienandi modo,ſed in ipſa quoque alienatione,quæ etiam inter viuos facta eſſet iniqua;non valeret licentia , quia tunc ea diſtributio etiam ex ſuperioris licentia eſſet contra votum paupertatis. Cùm enim ſuperior non ſit illorum bonorum dominus,ſed adminiſtrator,non poteſt validè concedere prodigæ, ac iniquæ diſtributionis licentiam.Quæ ratio militat quoque in ſummo Pontifice ; nec etiam eſt illorum bonorum dominus : cuius ſententiæ quoad poſteriorem partem ſunt Doctores, quos retulimus numero 5.dicentes Papam non poſſe concedere hanc licentiam teſtandi,niſi ad pias cauſas, & maximè Tapia ibi allegandus,qui dicit id exigi , vt valida ſit licentia. 50

Hinc deducitur primò, licentiam à Pontifice abſolutè conceſſam teſtandi de his bonis,intelligi ad vſus pios,quia ea facultas intelligenda,vt alioquin cum iure communi conſentiat. Nec enim Pontifex generaliter aliquid concedens, cenſetur derogare iuri communi,ideoque ea facultas trahenda non eſt ad ea,quæ iuri communi aduerſantur : ac proinde virtute eius nequibit teſtari religioſus ad vſus vanos,& profanos,ſed ad pios duntaxat. Atque ita docent Nauar.*apoleg.ad lib.de redditib.q.*3.*monito* 6.Molina *lib.*2.*de primog.c.*9.*n.*67.*&* *c.*10.*n.*10 & aliter Molina è Societate Iesv *tom.*1. *de iuſt.diſp.*141.*ad fin. verſ.facultas religioſo. & tom.*3. *diſp.*604.*n.*5 Azor.*tom.*1.*inſtit.moral.l.*12.*c.*9.*q.vlt.*Leonard.*lib.*1.*de iuſt. c.*19. *dub.*4.*n.*40. Tapia *auth.ingreſſi verb.ideoque nec de his.c.*1.*n.*24.Quare non credo quod ait Medina *l.*5.*de ſacrorum hominū continentia.c.*16 *col.* 2.*fin.& col.*3.*initio.* Nempe,vſu receptiſſimū eſſe cum quibuſcumque monachis diſpenſare,vt in vſus quoſcūque teſtentur, & cum monachis factis Epiſcopis ait iā dudum receptiſſimum eſſe ſic diſpenſare , quem vſum velle dānare ait temerarium.Et de monachis Epiſcopis eundē vſum refert Sot.*lib.vlt.de iuſt.q.vlt.a.vlt.col.*5. at de eius iuſtitia dubitat ; ait enim hunc vſum,ſi legitimus ſit ſatis demonſtrare non eſſe tam indiſpenſabile votum paupertatis,ac caſtitatis. Cæterum in Epiſcopis non eſt cur damnetur hic vſus ob ea, quæ diximus ſuprà n.13. De aliis verò religioſis eum vſum minimè credo eſſe,immo(vt videmus)aliqui negant eſſe talem vſum concedendæ licentiæ etiam ad vſus pios , & qui aiunt aliquando concedi,dicunt id eſſe rarum. 51

Immo Leonardus,& Tapia n.præcedenti allegati tradunt non poſſe Pontificem aliter hanc licentiam licitè concedere,& addit Tapia etiam validè. Verùm id non credo,quia poteſt eſſe vſus honeſtus,quamvis non 52

pius: ſicut enim poteſt ſuperior facere copiam profeſſo donandi aliquid moderatum inter viuos perſonæ di- tiſſimæ, eo quod ſit monaſterij amicus, aut benefactor, vel ad eius volontatem captandam, vt rebus monaſte- rij patrocinetur, vel cauſæ honeſtate accepta ex parte donantis, quod ſit perſona benemerita, ſuiſque operi- bus multa monaſterio acquiſierit; ita poteſt Pontifex ex his cauſis & aliis ſimilibus dare licentiam ei teſtan- di ad vſus honeſtos, quamvis non pios.

54 Secundò deducitur, virtute licentiæ conceſſæ mo- nachis ad teſtandum non poſſe eos maioratū inſtitue- re, quippe ea licentia intelligitur teſtandi ad ſolos vſus pios (vt diximus num. 49.) Primogenium autem eſt res profana; & ita docet Molina *lib. 2. de primog. c. 9. n. 67.* & alter Molina Societatis IESV *tom. 3. de iuſt. diſp. 604. n. 5.* Addit prior Molina *n. 68.* conſulendum monacho habenti peculiarem licentiam ad primogenium inſti- tuendum, ne ex ſola familiæ conſeruatione, quæ à mo- nachis aliena eſſe debet illud inſtituat, ſed ex alia honeſta cauſa religionis ſpecimen præ ſe ferenti. Po- ſterior etiam Molina addit *eo n. 5.* vt beneficiarij mo- nachi, vel alij extra monaſterium degentes, habentes huiuſmodi licentiam ad diiudicandum, an factum te- neat, conſiderent, quo fine, qui cum ipſorum profeſſio- ne, & ſtatu conſentiat illum inſtituant, & ex quibus bonis, vnde deriuatis, & qua ratione acquiſitis.

55 Quatuor autem ſunt maximè obſeruanda circa te- ſtandi licentias monachis conceſſas. Primò obſeruan- dum eſt exigi, vt ea licentia expreſsè concedatur, non enim ſufficiet, ſi Papa religioſo licentiam concedat vi- uendi extra clauſtrum, & diſponendi de omnibus bo- nis quæſitis extra monaſterium, in ſuos vſus, & alios pios, tunc enim poterit diſponere inter viuos virtute huius licentiæ, non autem per modum teſtamenti, vt bene ait Nauar. *lib. 3. conſil. in 1. edit. de reg. conſil. 71. fine in 2. tit. de donat. conſil. 7. fin.* quia cùm diſpoſitio hæc poſterior valde odioſa ſit & à religioſo inſtituto alie- na, exigit expreſſam teſtandi mentionem, vt ea licentia conceſſa cenſeatur.

56 Secundò obſeruandum eſt, licentiam hanc teſtandi monacho conceſſam intelligi, vt teſtetur de bonis, quæ religioſus de facto poſſidet: nam proprium habere ne- quit. Sic Baldus *l. vnica n. 5. C. ſi ſeruus extero.* Simon de Præris *de interpretatione vltima voluntatis. lib. 2. interpret. 1. dub. 1. ſolut. 4. n. 73.* vbi optimè addit cum Gozadino *conſil. 41. §. quæritur, an frater Dominicus,* huiuſmodi licentiam, & teſtamentum inde ſobſequu- tum non præiudicare ei, cui dicta bona virtute prio- ris teſtamenti facti ante ingreſſum, erãt acquiſita, quia licentia Principis non intelligitur cum præiudicio tertij. Cui ego addo ſimiliter non præiudicare mona- ſterio quoad bona huius monachi, quæ per ipſius pro- feſſionem acquiſierat, quia eadem eſt ratio & quia fa- cultas teſtandi alicui conceſſa non debet eſſe cum præ- iudicio tertij *l. ſi quando. C. de ineſſic. teſtam.* & ita docet optimè Gama *deciſ. 108. in cauſa monaſterij. n. 2. fin. & 3.* Nec approbo quod aliis reprobatis ait Tapia *authen. ingreſſi verb ideoque nec de his cap. 1. n. 16. C. de ſacroſ. Eccl.* nempe, ſi hic religioſus in teſtamento in ſeculo inſtituiſſet aliquem, & ei alium ſubſtituiſſet, aut fidei: cõmiſiſſet, vt hæreditatem alteri reſtitueret, poſſe hunc profeſſum virtute huius licentiæ excludere ſubſtitutū illum, aut fideicommiſſarium; idque non probat, ſed ra- tio eſſe poteſt, quia cùm ſubſtitutus ſit, & fideicommiſ- ſarius non habeat perfectum ius ad rem, ſed condi- tionale, nempe, ſi ſuperuiuat hæredi inſtituto, facilius poteſt illi iuri derogari. At hoc non approbo, quia ſi- militer ius vocatorum ad maioratum eſt conditionale, nempe, ſi ſuperuiuat maioratus poſſeſſori, & tamen illi iuri nequit Princeps abſque maxima cauſa derogare, vt plurimis citatis probat Molina *lib. 1. de primog. cap. 8. n. 31.* à fortiori ergo dicendum eſt per licentiam teſtan- di abſolutè conceſſam non derogari huic iuri.

Tertiò obſeruandum eſt, quoſdam limitare hanc 57 teſtandi licentiam, vt intelligatur de primo teſtamen- to; atque ita eo ſemel condito non ſupereſſe faculta- tem aliud condendi, ac proinde ſecundo condito præ- ualere primum, quod ſecundum ex poteſtatis defectu vim ſortiri nequeat. Hos authores, & eorum rationes retuli *lib. 8. de matrim. diſp. 1. n. 17.* Sed iure optimo ibi *n. 18.* defendi eam facultatem non extingui primo actu ſed virtute illius licere toties quoties libuerit, teſta- mentum facere vſque ad mortem, ac prius reuocare; cuius ſententiæ rationes, & authores ſuluens contra- riæ ibi retuli; & præter authores ibi allegatos tenent hanc partem Aluaradus *de coniect. ment. teſt. lib. 2. c. 1. in princ n. 6. verſ. licentia tamen.* Tapia *auth. ingreſſi, verb. ideoque nec de his. c. 1. n. 31.* Nec licentia hæc expirat morte concedentis, ſed ſemel conceſſa eſt perpetua, dum ab alio Pontifice non reuocetur, vt contra alios probaui *lib. 8. de matrim. diſp. 28. n. 82.*

Quartò obſeruandum eſt, quoſdam authores cenſe- 58 re licentiam hanc teſtandi non extendi ad codicillos, & donationem cauſà mortis faciendam. Quia etſi ma- ior ſit ratio prohibitionis teſtamenti, maiuſque ſit illud concedere; at argumentum de maiori ad minus non habet locum in diſpoſitione, vt probaui *lib. 8. de ma- trimon. diſp. 1. n. 12.* Atque ita ſuſtinet Marian. Socinus iunior *conſil. 13. n. 12. & 12. & conſil. 59. n. 31. vol. 1.* De- cius *conſil. 511. n. 2. vol. 4.* Graſſis *1. p. de deciſ. lib. 2. n. 31. n. 18.* Ex quo infert Graſſis, quod ſi teſtamentum ha- bentis ex priuilegio facultatem teſtandi, et omiſſione alicuius ſolemnitatis non valeret iure teſtamenti, non valeret etiam iure codicilli; etſi ſit appoſita clauſula codicillaris. Quia *reg. l. conficiuntur ff. de iure codicillo- rum. & l. 2. ff. de leg. 1.* dicens quod qui poſſunt teſta- ri, poſſunt codicillos facere, intelligitur de potentibus in re & citat Angel & Imolam *l. ſeruus cum communis Manij. ff. de ſtipulatione ſeruorum.* Cæterùm dicendum eſt, eam licentiam ad hæc quoque facienda extendi, vt probaui ſatiſfaciens contrariæ rationi, & multos alle- gans *lib. 8. de matrimonio. diſput. 1. numero 38.* Et vltra Doctores ibi allegatos ſuſtinet Ripa *l. 1. num. 21. ff. de legat. 1.* Simon de Præris *de interpretatione vltima vo- luntatis. lib. 2. interpr. 1. dub. 1. ſolut. 4. n. 64.* Spino *in ſpe- culo teſtament. gloſſ. 5. principali num 50.* quia de teſta- mento ad codicillum non eſt propriè extenſio, ſed comprehenſio, quia codicillus dicitur teſtatio mentis, ſicut & teſtamentum, vt bene Gloſ. 1. *Inſt. de teſtam. in principio.*

Demum triplex reſtat difficultas. Prima eſt, an licen- 59 tia teſtandi ſuperueniens efficiat valere prius teſtamen- tum à monacho abſque illa confectum? Aliqui, & ſa- tis probabiliter negant quia ſola inhabilitatis ceſſatio non efficit, vt conualeſcat prior actus irritus, vt plura cumulans tradidit Mandoſius *reg. 8. Cancellariæ q. 11. n. 18.* Et confirmatur, quia vbi habilitas perſonæ, aut licentia eſt de ſubſtantia actus, non ſatis eſt illam ſub- ſequi, ſed debet actum præcedere vt optimè Felin. *cap. cum delectus. num 2. de accuſat.* At habilitas perſonæ, & legitima licentia ſunt de eſſentia teſtamenti. Secundò, quia actus ab initio irritus ob impedimentum aliquod, tunc demum conualeſcere incipit, quando ſublato impedimento ſubſequitur nouus conſenſus, vt no- tant Gloſ. & DD. *in reg. quod ab initio ff. de reg. iuris.* Tertiò, quia cùm teſtamentum prius ſit omnino ir- ritum, confirmari nequit ex licentia ſuperuenienti: confirmatio enim valorem actus confirmandi ſuppo- nit. Quartò, quia adeò requiritur ad teſtamenti valo- rem capacitas teſtantis tempore, quo teſtamentum con- dit, vt etiamſi tunc fuerit capax, & ſic validum, ſi poſt- ea efficiatur irritum ratione illius poteſtatis oblatione, non conualeſcat, hac reddita, niſi adſit noua ſolemnis voluntas *l. qui ex liberis. 11. §. teſtamento. ff. de bonorum*

poſſeſſ.

[illegible] & ibi Additionator ad Alex. numer. 3. *verb. antea.* & in hanc inclinat Decius, *ibi, in noua edit. à n. 8. vſque ad* 11. & in eandem ſatis inclinat dicens oppoſitam eſſe valde dubiam, Socinus *l. ſi iam facta, numero quinto, & vndecimo, ff. de condit. & demonſt.* & eam tenet Simon de Prætis *de interpretat. vlt. vol. lib. 2. interpret. 1. dubio 1. ſolut. 4. n. 51. & ſequentibus.*

60 Cæterùm contraria ſententia eſt frequentiſſima, & ideo tanquam probabilior amplectenda eſt, cuius ratio eſt, quia cùm teſtamentum ſit actus ſucceſſiuus, ac deambulatorius vſque ad mortem, non cenſetur perfectè factum vſque tunc: quare ſufficiens eſt ad eius valorem, vt habilitas teſtandi adſit tempore mortis, à quo robur ſumit, vt colligitur ex *l. ſi quis filio exhæredato. § irritum. verſ. qua ratione. ff. de iniuſto, rupt. teſt.* Quare hoc non eſt extendere diſpenſationem, ſed eam accommodare naturæ teſtamenti; quæ cùm ea ſit, vt nihil cenſeatur conſummatum vſque ad mortem, licentia ſuperueniens adeſt ante teſtamenti perfectionem, & ideò nil mirum ſi trahatur ad tempus præteritum, quo confectum eſt. arg. *l. talis ſcriptura 30. in fine ff. de leg. 1.* vbi verbum (*.egati*) quamuis præteriti temporis, extenditur ad omnia in teſtamento contenta, tam præterita, quàm futura, ob teſtamenti naturam. Idem probatur ex *l. iubemus. ff. qui ſatiſdare cogan.* vbi concedens alicui procuratori mandatum, cenſetur ratificare omnia ab illo ante mandatum facta. Et hinc patet ſolutio ad omnia in contrarium obiecta, præterquam ad quartum, quod ſpecialı ſolutione indiget. Non enim dicendum eſt, priùs teſtamentum fuiſſe omnino irritum, ſed tanquam nondum perfectum, & conſummatum eſſe in pendenti, & habilitate ad teſtandum ante teſtatoris mortem obuentura. Ad quartum, & confirmationem reſpondent tradendo diſcrimen ſpeciale inter caſus in argumento propoſitos, & noſtrum: in illis enim ceſſante impedimento nulla eſt confirmatio tacita, an expreſſa confecti teſtamenti, quod cùm ante fuerit irritum, & nihil afferatur, quo poſſit validari, irritum perſiſtit. Quando verò facultas teſtandi religioſo impetratur, ipſéque eam acceptat, teſtamentum factum videtur confirmare, & poteſtatem, quæ ſola deſiderabatur ad integritatem illius, retrotrahere, ac proinde validius efficere, id admittente teſtamenti natura, quod cùm actus ſit ſucceſſiuus, vſque ad mortem non exiſtimatur eſſe perfectus. Ad vltimum dic, non extendi in præſenti teſtandi facultatem, ſed ipſam ad tempus præteritum retrotrahi, quod diuerſum quidpiam eſt. Et ideo hanc ſuſtinet Bart. *in l. ſi quis filio § irritum. fin.* & ibi Imola *num. 2.* Paulus *num. 4.* idem Paulus *l. ſi iam facta. 11. num. 2. ff. de cond. & demonſtr. & l. 2. militibus. num. 2. C. de teſtament. milit.* vbi Alex. *num. 3.* Iaſon in *repetit. l. quominus.* (quæ habetur in eius commentariis *ad ff. nouum. tom. 1. fin quaſt. 21. numero 129. artic. 130. ff. de fluminibus. & authentic. ingreſſi numero 11. C. de ſacroſanctis Eccleſiis.* & ibi Petrus de Vergnia additionator *ad Butrigarium, limit. 3.* Marſi-

Secunda difficultas eſt, an de facto ſoleat concedere hanc teſtandi licentiam Pontifex. Mandoſius *in ſignatura gratiæ. verb. licentia teſtandi. verſ. aduertendum eſt fin.* dicit de facto non concedi. At Couarr. *c. 1. n. 10. de teſtament.* dicit ſolere Pontificem eam concedere de modica quantitate, & interueniente Abbatis licentia, & Redoanus *de ſpoliis eccleſiaſticorum q. 7. § his præſuppoſitis numer. 10.* (habetur *tomo 14 tract.*) dicit ſe multoties vidiſſe eam concedi. Sed optimè Nauar. *comment. 2. n. 58. de regular. & lib. de redditibus eccleſiaſt. in 1. edit. quæſt. 3. n. 17. & 18 in nouis editionib. q. 3. monito 11. n. 4.* & ipſum ſequitur Tapia *auth. ingreſſi. verb. ideóque nec de his. c. 1 num. 18.* Molina *tom. 1. de iuſtitia. diſp. 141. col. penult. & vlt.* Azor. *tom. 1. inſt. moral lib. 12. c. 6 quæſito vltim.* Leonard. *lib. 2. de iuſt. c. 19. dub 4. n. 40.* tradunt quadruplices eſſe religioſos. Primi ſunt qui beneficium aliquod eccleſiaſticum poſſident. Secundi, qui eo beneficio carent, nec in communitate perfecta viuunt, & ex ſuperioris licentia certam panis, & vini, aut pecuniæ, aut aliorum vitæ tranſigendæ neceſſariorum quantitatem habent, vt ſuperfluum ſibi reſeruent, & ſi quid deſit, aliunde quærant. Tertij, qui ex legitima licentia extra monaſterium degunt, aluntúrque bonis ſua induſtria, labore, ac eleemoſyna comparatis, & neque tribuunt ex his quidquam monaſterio, nec ab eo aliquid recipiunt. Vltimi ſunt religioſi ſimplices intra clauſtrum degentes. Aſſerunt ergo hi Doctores religioſis primi generis ſæpè hanc teſtandi licentiam concedi, quod id nec in monaſterij nec in beneficij detrimentum, ſed potiùs vtilitatem cedat; quippe hæc teſtandi ſpe deſtituti conſumerent ea omnia tempore vitæ, prout poterant, & ea conſeruant ſpe teſtandi: vnde cùm ſæpe ab inteſtato decedant, & ſic ſuccedat aut monaſterio, aut beneficio, vtilitas inde conſurgit monaſterio, aut beneficio. Inſuper religioſis ſecundi & tertij generis aiunt hi Doctores ſolitum eſſe Pontificem concedere licentiam teſtandi de his bonis, quorum liberam adminiſtrationem in vita habebant. Quare proximè tradita ratio militat pariter in his religioſis quarti generis, & ideo dicunt non ſolere illis concedi hanc licentiam: quia ſicut in vita nullam adminiſtrationem habebant ita expedit, vt nec in morte habeant. At ſi quiſpiam ex his religioſis eſſet valde monaſterio vtilis, dicunt poſſe ei concedi prædictam licentiã à Pontifice. 61

Vltima difficultas eſt, an valeat conſuetudo, vt monachus teſtetur. Negant multi: ducuntúrque, quod repugnet regulæ monaſticæ. Ita Bald. *authent. ingreſſi n. 5. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & ibi Decius *num. 11.* Iaſon *n. 8.* Francus *rubr. de teſtament in 6. numero 74.* Guillelmus Benedict. *cap. Raynutius. verb. mortuo itaque teſtatore. el. 1. n. 511 de teſtam.* Gozadinus *conſ. 41. num. 7.* Henricus *cap. ſi quis ſanè num. 10. de peculio clericorũ.* Redoanus *de ſpoliis eccleſiaſt. q. 7. § his præſuppoſitis n. 16.* Bertrand. *conſ. 11 n. 8 vol. 3 in parte priori.* Rauennas *de ſtatutis, & conſuetudine. ſect. 3. n. 10.* (habetur *tom. 2. tract.*) Boetius Epono *cap. relatum. el. 2. num. 40. de teſtamentis.* 62

Benedictus Egidius *l.1.p.1.§.7.n.7.C.de ſacroſanct.Eccleſ.*Graſſis *1.p deciſ.lib.3.c.5 n.59.& p.2 lib.3.c.14.n.86.*

63 Cæterum in omnibus caſibus, in quibus hucuſque diximus poſſe per Pontificis priuilegium hanc facultatem competere monachis, dicendum quoque eſt poſſe per conſuetudinem, quia quæ per priuilegium fieri poſſunt, valent quoque conſuetudine legitimè præſcripta induci, vt bene tradit Felinus *cap. quæ in Eccleſiarum.n.27. de conſtitutionibus.* Quippe conſuetudo hæc vim habet & iuris noui concedendi, & antiqui.*c.fin. de conſuetud.* Adde prohibitionem hanc eſſe ex iure humano, vt probauimos n 4.at id ius poteſt conſuetudine aboleri. Atque ideo hanc partem ſuſtinet Nauar.*comm.2 n.44 de reg.*Tapia *auth ingreſſi.verb.ideòque nec de his.c.1 n.6.C.de ſacroſanct. Eccl.* & quamuis vterque dicat conſuetudinē ſaltem immemorialem hoc poſſe, meritò dicunt ſaltem ad denotandum nam neceſſariam non eſſe, ſed talem, qualis ſufficit ad derogandum iuri humano, de cuius qualitate tractatur in materia de legibus.

CAPVT IX.

Qualiter profeſſis habentibus aſcendentes, aut deſcendentes, teſtari liceat inter eos.

SVMMARIVM.

Proponitur authent.ſi qua mulier.C.de ſacroſanct.Eccleſ. quæ unſam dubitandi præbet.n.1.

An profeſſi in ordine incapaci, & coadiutores formati in Societate IESV *poſſint diuiſionem bonorum inter liberos facere?n.2.*

An ſit opus ad hanc diuiſionem faciendam licentia ſuperioris.num.3.

Qualiter lex ciuilis potuerit hoc diſponere. Referuntur tres ſententiæ.n.4.& 5.

An leges ciuiles mentionem clericorum facientes, illos obligent?num.6.

Explicatur ſententia authoris.n.7.

Nequit alia diuiſio inter liberos fieri à profeſſis præter explicatam in illa authentica n.8.

An illa diuiſio ſit teſtamētū?referuntur variæ ſententiæ.9.

Explicatur ſententia authoris.n.10.

Cuius effectus ſit hoc ſcire n.11.

Poteſt hæc diuiſio à profeſſo fieri, etſi unicum filium habeat.n.12.

Idem ſi nullum filium, at habet alios deſcendentes n.13.

Quid ſi filij ſint illegitimi? referuntur quædam ſententiæ.num.14.

Explicatur ſententia authoris.n.15.& 16.

Quid ſi habeat ſolos filios legitimatos?n.17.

An ſi ſolos aſcendentes habeat, ſit illis neceſſariè reſeruanda?refertur quædam ſententia.n.18.

Explicatur ſententia authoris n.19.

An liceat profeſſo inter aſcendentes illos facere prædictam diuiſionem?n.20.

An filiæ profeſſo mortuo ſint reddenda aſcendentibus bona, quæ in monaſterium ſecum detulit? n.21.

Quid de bonis acquiſitis poſt profeſſionem, an in illis habeant legitimam aſcendentes, aut deſcendentes, aut poſſit ille inter eos diuidere? n.22.

An dos data monaſterio in ingreſſu monialium, redeat ad aſcendentem: aut deſcendentem ſuperſtitem mortua moniali?num.23.

Quid de pretio cum pacto, vt ille reliquæ hæreditati renunciet? n.24.

Quando religioſus Societatis IESV *renunciauit bonis iuxta ipſius Societatis conſtitutiones, an ea ſint reddenda ſuperſtiti aſcendenti, quando hic naturaliter moritur, aut profeſſionem, votáve coadiutorum formatorum emittit?n.25.*

Quotam bonorum partem tenetur profeſſus diuidens inter filios relinquere monaſterio?n.26.

Quid in regno Caſtellæ?n.27.

An poſſit quenquam ex filiis in tertio meliorare?refertur quædam ſententia n.28.

Sententia authoris.n.29.

An poſſit in quinto meliorare, vel partem illius filiis relinquere?n.30.

An profeſſus poſſit inter ſuos liberos maioratum inſtituere ex tertio & quinto bonorum? n.31.

An poſſit inter aſcendentes ex tertio.n.32.

An poſſit inter illos ex regia facultate?n. 33.

An poſſit pupillariter filiis ſubſtituere?n.34.

An poſſit vulgariter compendioſe, & per fideicōmiſſū?n.35.

An poſſit exemplariter? n.36.

An poſſit eis tutorem aſſignare?n.37.

An profeſſus poſſit in ea diuiſione aliqua legare, vel ſi fateatur dotem ab vxore receptam, aut vſuras extortas teneatur monaſterium ſtare illi confeſſioni?n.38.

Si non diuidat, quis ſuccedat?n.39

An religioſis Societatis IESV, *qui votu biennij in ea emiſerunt, liceat ſic bona inter filios diuidere, & illis ſubſtituere?num.40.*

An quando hic profeſſus teſtatus fuerat in ſeculo, vel diuiſerat omnia bona, vel partem illorū inter filios, poſſit profeſſione dividere, & facta reuocare?rem ſuā n. 41.

ANſam huius difficultatis præbet §.*ſi qua mulier authent.de ſanct. Eccleſ.* vnde ſumpta eſt *auth. ſi qua mulier.C de ſacroſ. Eccleſiis* vbi ſic dicitur. *Si perſona liberos habens, antequam de ſuis inter eos diſponat, monaſterium intret, liceat ei poſtea inter eos diuidere legitima non diminuta, & quod eis non dedit monaſterio competet. Sed ſi omnē ſubſtantiā inter filios diuidere voluerit, ſua perſona filiis connumerata, partem retineat, quæ monaſterio competere debet Si poſt ingreſſū moriatur, antequam inter eos diuidat filij legitimam percipiant, reliqua ſubſtantia monaſterio competente.* Quæ authentica refertur à Gratiano in decreto, & habetur *c.19.ſi qua mulier.19.q 3.*& idē diſponit lex regia 17.*tit.1.p.* 6. Itaque iuxta hanc deciſionē, ſi habens filios ingreſſus ſit religionem nulla bonorū diſpoſitione præmiſſa, poteſt inter eos diuidere bona, & ſi ſolam legitimam diuidere velit amplius quàm legitimam filiis relinquere, tunc debet ſuæ perſonæ inter filios connumeratæ partem retinere, quæ monaſterij ſit; ſic enim ea lex regia 17. tranſcripſit ea verba *prædicta auth.ſed ſi omniū ſubſtantia*, his verbis; *E ſi por auentura mas les quiſieſe dar de ſu parte legitima.* 1

Quæ diſpoſitio non procedit in profeſſis in ordine ſuccedendi incapaci, vt ſunt minores fratres, nec enim inter liberos poterunt ſic diſponere, quia à die profeſſionis reputantur tanquam naturaliter mortui. Sic Bart. *in authent. ſi qua mulier.n.13.*& ibi Iaſon *n.1* Petrus de Vergnia additionator *ad Butrigariū. ibi q 2.*idem Bart. *tractatu Minoricarum lib.4 diſt.2.cap.3.ſtatim in principio* Bart.*l.humanitatis.n.41.C.de impub. & aliis ſubſt.*Et quamuis idem dicat ibi de mendicantibus omnibus, id tamen eſt, quia antiquitus nec in communi erant capaces ſucceſſionis; at id iam ceſſauit, & ideo in cæteris mendicantibus præter Minores, & Capucinos, habet locum hæc authentica. 2

Atque idem dicendum eſt de profeſſis, & formatis coadiutoribus in Societate IESV: cùm enim hi omnes ſint ſimiliter incapaces omnis ſucceſſionis in communi, & in particulari, reputantur eodem modo tanquam naturaliter mortui (vt diximus) & ideo non gaudent beneficio huius diuiſionis, inter liberos faciendæ. Quid autem dicendum ſit de his, qui vota biennij in ea emiſerunt, dicemus n. 40. 3

Nec ad hanc diuiſionem inter liberos à profeſſo faciendam eſt opus ſuperioris licentia: quod ius hanc facultatem nulla licentiæ ſuperioris mentione facta concedat. At ſi licentia ea foret opus, exprimeret 4

vtique

Google

vtique quandoquidem formam in hoc neceſſariam præſigit ;& alias illuſoria eſſet iuris facultas; ſuperior enim eam licentiam non concederet in ſui monaſterij præiudicium, ita Gutierr. *quæſt canonicarum lib.* 2. *c.* 1. *n.* 56. Quare minus cautè Manuel *quæſt. regular. tom.* 3. *q.* 69. *art.* 2. dixit non opus eſſe licentia Pontificis, ſed ſatis eſſe Prælati religionis, quaſi ſupponens hanc eſſe neceſſariam.

4 Circa hanc autem deciſionem dubitatur primò, qualiter illa authentica potuerit hoc diſponere? Ratio dubitandi eſt, quod ſit diſpoſitio legis ciuilis, ac ſubinde nec religioſos, nec clericos arctare poſſit. Gutierr. *quæſt. canonicarum lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 89. dicit neminem ſanæ mentis poſſe dubitare, quin lex ciuilis potuerit in hoc diſponere, quod ſucceſſiones ſint de iure ciuili. Cæterùm credo non potuiſſe ſic diſponere, quod clarè ſentiunt authores triplici num. ſequent. allegandi, dum confugiunt ad iuris canonici approbationem. Et ratio ſit. Quia quando leges ciuiles ſpecialem clericorum mentionem faciunt, non eſt integrum clericis eis vti etiam in ſibi fauorabilibus, dum à Pontifice non approbantur, quia deficit in lege ciuili vis ad diſponendum ſpecialiter de clericorum rebus, iuxta *cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ de conſtitut.* & ita tradunt Abb. *ibi n.* 10. *& in repetitione ſuper idem cap. n.* 4. *&* 15. Decius *ibi in noua editione num.* 88. *&* 106. Felinus *n.* 40. idem Decius *cap. in præſentia in noua edit. num.* 159 *de probat.* & ibi Abbas *num.* 28. Beroius *num.* 151. Salycetus *authen. caſſa num.* 9. *C. de ſacroſanct. Eccl.* Francus *in ſuis quæſtionib. in materia petitory, quæſtione* 4. *num.* 10. idem Decius *l. ſenium in noua edit. n.* 14. *Cod. qui teſtamenta facere poſſunt.* Menchaca *in controuerſiis vſu frequent. lib.* 1. *cap.* 5 *n.* 1 & quamvis *num.* 9. videatur contradicere, non tamen contradicit, quia expreſsè fatetur leges Imperatorum contentas *Cod. de ſacroſanct. Eccl. & C. de Epiſcop. & Cleric.* mentionem facientes clericorum, non habere vim ex iuriſdictione Imperatorum ſtatuentium, ſed ex tacita approbatione Pontificum, & Eccleſiæ. Sarmiento *lib.* 8 *ſelectar ſuper* §. 15. *in tempus n.* 3. Caldas *de nominatione emphyteo. q.* 16 *n.* 18. Sforcia *conſ.* 44 *n.* 13. *vol.* 1. & multos alios allegans Hundedeus *conſil.* 20. *n.* 18. *vol.* 2.

5 Ideo Nauar. *conſil.* 1. *n.* 53 *de regul.* motus hac ratione dixit facilè defendi poſſe deciſionem illius authenticæ non habere vim, vtpote quæ de religioſis ſpecialiter diſponit nec per Pontificem eſt approbata: & Decius *in l. ſenium n.* 14. ait leges, & authenticas contentas *in C. de ſacroſanct. Eccl. & C. de Epiſcop. & clericis,* mentionem clericorum facientes non habere vim.

Alij autem dicunt habere vim, non quatenus eſt diſpoſitio iuris, ſed quia eſt approbata iure canonico. *cap. ſi qua mulier* 19. *quæſtione* 3. Sic tradunt Abbas *cap cùm ſimus num.* 5. *de regularib. & cap. in præſentia. n.* 52. *fin. de probat.* & ibi Imola *num.* 22. Francus *rubric. de teſtament. in* 6 *num* 65. Ananias *cap.* 2. *numer.* 6. *de dilectis puerorum.* Bartol. *ea authent ſi qua mulier. num.* 1. & ibi Albericus *ſtatim in princip.* Salycetus *n.* 9 *initio* Iaſon *num.* 5. Petrus de Vergnia *addit. ad Butrigarium.* Bertrandus *conſil.* 16. *num.* 3 *volum.* 3. *in priori parte.* Molina *lib.* 1. *de primog. cap.* 9. *num.* 54. *verſ. in* 3. *caſu.* Redoanus *de ſpoliis Eccleſiaſt. quæſt.* 8 *in princip. num.* 72. (habetur *tom.* 14. *tract.*) *ibi, ſtatim in princip.* Azor *tom.* 1. *inſtit. moral. lib* 12. *cap.* 9. *quæſito* 4. Cæterùm hic dicendi modus diſplicet, quia vt bene aiunt Decius *authentic ingreſſi n.* 4. *C. de ſacroſanct. Eccl.* Nauarr. *commentar.* 2 *num.* 53. *de regular.* non poteſt vim iuris canonici habere ex eo quod authentica illa ſit inſerta à Gratiano in decreto, & ita leges ibi inſertæ ſolam iuris ciuilis vim retinent, vt probaui *l.* 9. *de matrim. diſp.* 22. *n.* 3. *&* 5.

6 Ideo dicendum eſt, eam authenticam vim ex eo ſortiri, quod tacitè fit à Pontificibus approbata, vt bene tradunt Molina Societatis IESV *tom.* 1. *de iuſtitia diſp.* 241 *colum.* 2. *verſ hinc regno.* Leonard. *lib.* 2. *de iuſt. cap.* 41. *dub.* 10. *num.* 82. Manuel *quæſt regular. tom.* 3. *quæſt.* 69. *art.* 2. qui addit præſertim vim hanc obligandi habere, quod in decreto ſit. Sed hanc obligandi rationem reprobaui n. præcedenti, & ideo optimè dixit Menchaca n. 4. allegatus ſortiri vim huiuſmodi leges ex hac tacita approbatione.

Id tamen faciendum eſt extra euentum in ea authentica contentum, aut alium modum ibi conceſſum, nec inter liberos poſſe profeſſum quicquam de ſuis bonis diſponere, quia caret dominio, ac illorum adminiſtratione, & velle vel nolle non habet. Sic tradunt Nauarr. *comm.* 2. *n.* 53 *de regul.* Molina Societatis IESV *n. præced.* allegatus. 8

Secundò dubitatur, an diuiſio inter liberos, quam ea authentica permittit, ſit teſtamentum? Quibuſdam placet eam diuiſionem eſſe teſtamentum. Ducuntur, quia quælibet bonorum diſpoſitio per modum quotæ, & vniuerſitatis dicitur in dubio teſtamentum, vt notatur *l. quoties. C. familiæ herciſcundæ. & l. hæreditatem. C. de codi. illic:* at diſpoſitio hæc eſt huiuſmodi, ergo eſt teſtamentum. Atque ita tenent Gloſſ *c. ſi qua mulier. verb diuidere.* 19. *quæſtione* 3. Cynus *auth. ſi qua mulier n.* 3. *fine C. de ſacroſanct. Eccl.* & ibi Baldus *n* 15. Iacobus Butrigarius *q.* 7. Godofredus *littera L.* Odofredus *n.* 3. *fin.* Albericus *authent ingreſſi n.* 9. *C. de ſacroſanct. Eccl.* & ibi Petrus de Bellapertica *quæſt.* 4. Angelus *inſtit. de pupill ſubſtit.* §. *qua ratione n.* 9. Alij ſic diſtinguunt: ſi in ea diuiſione adhibitus eſt ſufficiens teſtium numerus, erit teſtamentum; ſi autem ſoli duo, aut tres teſtes adhibiti ſunt, ſi pater aſſignauit filiis certas quotas, erit teſtamentum, ſi autem res ſingulares, erit vltima voluntas, & non teſtamentum. Sic Paulus *ea authent. ſi qua mulier. n.* 5. cui conſonat Salycetus *ibi n.* 10. ait enim ex diſpoſitione facta cognoſcendum, an ſit teſtamentum, necne. Alij opinantur poſſe vtrumque dici: ſic Bartol. *ea authent. ſi qua mulier. n.* 10 Azor. *tom.* 1. *inſtit. moralium. lib.* 12. *cap.* 6. *quæſito* 5. *fine.* addit Bartol. ſe exiſtimare dicendum eſſe vltimam voluntatem, quæ eſt teſtamentum, aut vim teſtamenti habens: ſuccedit enim loco teſtamenti ante profeſſionem faciendi; & fere idem ait Iaſon *ibi n.* 49. dicens eſſe vltimam voluntatem habentem vim teſtamenti. 9

Sed verius eſt, non eſſe teſtamentum, ſed diuiſionem quandam, quam profeſſus ille efficit, non vt dominus, ſed vt adminiſtrator à iure conſtitutus ad hunc effectum, quia rationi conſonum eſt ne profeſſis facultas teſtandi concedatur, vtpote quæ maiorem præ ſe fert dominij imaginem, quàm nuda illa diſtributio; ſtatque hæc abſque teſtandi poteſtate, nam etiam Iudex arbiter diuidit, non tamen teſtatur. Ergo iure optimo interpretanda eſt ea facultas de diuiſione quadam faciẽda, non autem de teſtamento, vt vel ſic minus lædant religioſum inſtitutum; & in hanc ſententiam magis inclinat, quamvis vtramque appellet ſuſtentabilem, Gloſ. *dicta auth. ſi qua mulier. verb. diuidere. &* § *ſi qua mulier. verb. in proprios authent. de ſanctiſſ. Epiſcop.* & dicit fortè veriorem Angel. *Inſtit. de exhæredat. liberorum* §. *eius qui n.* 5. Fulgoſius *l. fœmina. n.* 2. *C. de ſecund. nupt.* Nauarr. *comment.* 2. *num* 45. *de regul.* Signorol. *authent. ingreſſi. num.* 14 *ad finem. C. de ſacroſanct. Eccl* & ibi Tapia *verb. ideoque de his cap.* 1. *num.* 19. Manuel *tomo* 2. *ſummæ cap.* 32. *num.* 2. Leonardus *lib.* 2. *de iuſtitia. c.* 41. *dub.* 10. *n.* 82. 10

Sed dices vanum eſſe, & nullius effectus, noſſe an diuiſio illa ſit teſtamentũ nuncupãda, an ſolùm diſtributio quædam, & videri quæſtionem de nomine. Sed dic effectum magnum huius eſſe: nam ex teſtamento oritur actio, ex diuiſione autem non *l. diuiſionis placitũ ff. de pactis.* Sic Petr. de Bellapertica *in authent. ingreſſi. quæſtione* 4. Salycetus *ea authent. ſi qua mulier. num.* 10. 11

& ibi Baldus n. 25. dicens effectum eſſe ad formandum libellum. Alter effectus poſſet eſſe ad numerum teſtium adhibendum: ſi enim teſtamentum eſt exiguntur ſepté teſtes; ſi autem diuiſio, ſufficient duo. Sic docet Gloſſa eo §. ſi qua mulier. verb. in proprios. Sed hunc effectum reprobant multi, eo quod cùm diuiſio hæc inter liberos fiat, contentaerit duplici teſte, quamvis verè teſtamentum dicatur. l. hac conſultiſſima §. ex imperfecto. C. qui teſt. fac. poſſ. & l. 1. in fin. C. familia herciſcunda. & l. reg. 7. tit. 1. p. 6. Sic Gloſſ. de auth. ſi qua mulier. §. diuidere. & ideo Odoftedus n. 3. fin. Bart. n. 20. Salycetus n. 10. Petr. de Bellapertica q. 4. & meritò quidem reprobat huoc effectum attento iure communi, & regio antiquo. At iure regio nouo, prodeſt in hoc Caſtellæ regno ad hunc effectum, quia eadem ſolemnitas ſeptem teſtium requiritur in teſtamento inter liberos, quæ exigitur io teſtamento inter extraneos. l. 3. Tauri hodie l. 2. tit. 4. l. 5. noua recopil. & ita aduertunt Greg. Lopez l. 7. verb. aloſ filios. Molina lib. 1. de de primog. cap. 12. 23.

12 Tertiò dubitatur, qualiter intelligetur hæc diuiſio bonorum ioter liberos à profeſſo facienda iuxta d. aut. ſi qua mulier. Prima concluſio ſit. Quamvis id concedatur relinquenti liberos, vt conſtat ex illis verbis dict. authent. ſi perſona liberos habens. at idem dicendum eſt ſi vnicum filiom habeat, quia non eſt ſine liberis, cui vnus filius vnáve filia eſt, vt dicitur expreſſè l. non eſt ſine liberis. 148. ff. de verb. ſignif. & quia militat eadē ratio. Item, quia etiam in pœnali materia lex, vel ſtatutum loquens in plurali habet locum in ſingulari nom. l. 2. §. ſed etſi vnus ff. vi bonor. rapt. & ita tradunt Iaſon ea auth. ſi qua mulier. à n. 37. Nauar. comment. 2. n. 27. de regul. Manuel q. regul. tom. 2 q. 80. art. 2.

13 Secunda concluſio. Idem dicendum eſt ſi nullum filium habeat, ſed alios deſcendentes, vt nepotes, aut pronepotes, quia quamvis authentica illa de habenti liberos loquantur, at nomine liberorum omnes deſcendentes clauduntur, vt expreſsè habetur l. liberorum. 220. ff. de verb. ſignific. & ita explicat l. reg. 17. tit. 1. p. 6. ibi; ſi ouiſſo hyos, otros herederos que deſcendieſſen del Item, quia eadem eſt ratio.

14 Sed difficultas ſpecialis eſt, quando liberi illi non ſunt legitimi. Quidam dicunt habere locum eandem diuiſionem, ſi filij naturales ſint: quia hi ſuccedunt patri in duabus vnciis. authent. liceat. C. de naturalib. liberis. Sic Tabia authent. ingreſſi. verb. ideoque nec de his. c. 1. n. 14. C. de ſacroſ. Eccl. Alij verò dicunt non habere locum, ſed exigi, vt ſuperſint filij ex legitimo matrimonio concepti, quia illegitimi tanquam non neceſſarij hæredes cenſentur excluſi, dum habenti filios aliàs ſucceſſuros id diuidendi priuilegium conceditur. Sic Speculator tit. de ſtatu monachorum. §. vnico. n. 58. q. 52. Bald. d. auth. ſi qua mulier. n. 34. & ibi Iaſon n. 42. Redoanus de ſpolijs Eccl. q. 8 in princ. n. 72. (Habetur tomo 14. tractatuum.)

15 Tertia tamen concluſio ſit. In locis in quibus iuxta eorum leges, & conſuetudines filij illegitimi ſuccedunt parentibus ex teſtamento, & ab inteſtato, deficiente prole legitima, integrum erit parenti habenti ſolos tales filios illegitimos, hanc diuiſionem inter illos facere; ſecus quando non ſunt illi hæredes neceſſarij. Quia in prioribus ſolis militat ratio d. aut. ſi qua mulier & ita docent Nauar comm. 2. n. 47. de regul. Manuel q. regul. tomo 2 q. 80. art. 2.

16 Hinc deducitur, in hoc Caſtellæ regno integrum eſſe matri profeſſæ habenti ſolos filios illegitimos, hanc diuiſionem inter eos facere, ſiue illi naturales ſiue ſpurij ſint dummodo non ſint ex damnato concubitu geniti, aut à profeſſo aut à profeſſa, aut ab initiatio ſacris ordinibus habiti: at patri id non permitti, quamvis filij naturales ſint. Ratio eſt, quia in hoc regno omnes filij demptis illis ex damnato concubitu, aut illo ſacrilegio explicato geniti, ſunt hæredes neceſſarij matris carentis prole legitima; nulli autem filij illegitimi ſunt hæredes neceſſarij patris. l. reg. 9. & 10. Tauri, hodie l. 7. & 8 tit. 8. lib. 5. noua recopilat.

Quarta concluſio. Eadem diuiſio permittitur parenti profeſſo habenti ſolos filios legitimos. Quod legitimatus filius retineat omnia ſui hæredis iura, rumpatque parentum teſtamentum, in quo præteritur, vt probant Doctores allegandi: & ita tradunt Iaſon ea authent. ſi qua mulier, à n. 45. vſque ad 48. Nauarr. comm. 2. n. 47 de regul. Manuel quæſt. regul. tom. 2. q. 8. art. 2. Tapia de auth ingreſſi. verb. ideoque nec de his. c. 1. num. 11. 17

Vrgentior autē difficultas eſt, quando profeſſus ille ſolos aſcendentes habet, an his reſeruanda ſit legitima? Quidam reſeruandam negant, dicúntque omnia illius profeſſi bona fore monaſterij. Quia quāvis æquè aſcendentes deſcendentibus ſuccedant, ſicut è contrà. l. nam etſi parentib. ff. de inoffic. teſtam. & exhæredari nequeant aſcendentes, niſi ob ingratitudinis cauſam. auth. presbyteros. in fin. C. de Epiſcopis, & clericis: at aliud eſt in hoc caſu fauore religionis, & ideo dict. authent. ſi qua mulier, expreſsè de habente liberos loquuta eſt, l. reg. 19. 17 tit. 1. part. 6. dixit, hyos, o otros herederos que deſcendieſſen del. Ergo à contrario ſenſu ſecus eſt de aſcendentibus. Tandem, quia monaſterium habetur pro filio. cap. in præſentia. de probat. Hoc autem exiſtente nil debetur aſcendentibus. Et ita hanc ſententiam tuentur Gl. c. ſi qua mulier. verb. non extantibus. 19 q. 3. & §. ſi qua mulier. verb. iuramorit, in fin. Authent. de ſanctiſſimis Epiſcop. & dict. authent. ſi qua mulier. verb. liberos. & ibi Cynus n. 3. Bellapertica ibi. q. 2. Faber Inſtit. de acquiſit. per arrogationem. §. mutuo. fine Francus rubric. de teſtam. in 6 n. 66. Nicolaus de Vbaldis de ſucceſſione ab inteſtat. vbi de ſucceſſiooe regularium. 2. p. num. 14. (habetur tomo 8. tractatuum parte 1. Redoanus de ſpolijs Eccleſiaſtic. q. 8. in princ. num. 73. (habetur tom. 14. tractat.) 18

Quinta tamen conclufio ſit. Aſcendentibus illis debetur ſua legitima, in illáque præferuntur monaſterio. 19 Quia etſi dict. auth. ſi qua mulier, de ſolis deſcendentibus ſermonem habeat, ex rationis tamen paritate extendenda quoque eſt ad aſcendentes. Quippe hi ita neceſſarij deſcendentium hæredes ſunt ac deſcendentes illorum, & vtriſque debetur legitima l. nam etſi parentibus ff. de inoffic teſtam. l. reg. 4. tit. 13. p. 6. l. reg. Tauri hodie l. 1. tit. 8. lib. 5. noua recopilat. Nec argumentum à contrario ſenſu locum poteſt habere in hoc euentu, id quo contrarium deciſum eſt in iure: vt latè probaui l. 6. de matrim. diſp. 21. n. 9 ad 18. eo vel maximè, quod ea authent. de ſola diuiſionis permiſſione agat, & ideo ſoli habenti deſcedentes eam permiſit, vt num. ſequenti explicabimus: non autem dixit ſolis deſcendentibus deberi legitimam. Tandem, quia non eſt verum haberi monaſterium loco filij: & eſto id verum eſſet procederet in ſolis caſibus, in quibus id iure expreſsum eſt, vt ſuo loco dicemus. At in hoc caſu nuſlibi exprimitur excludi aſcendentes à legitima prolato monaſterio. Et ideo hanc tuentur Placentius antiquus gloſſator, vt refert Gloſsa ea authent. ſi qua mulier. verb liberos. & ibi etiam tenent Odofredus num. 1. Iacobus Buttigari is quæſt. penult. Bart. num. 18. & 19. Albericus num 8. in fin. Paulus num. 5. Salycetus num Iaſon n. 36. Speculator tit de ſtatu monachorum §. vnico numero 59 q. 53. & ibi Baldus in addit. in fine totius titut verſ. an pater debeat habere. Cardin c quod à te. n. vnic. oppoſ. 4. de cleric. coniungat. Innoc. cap. in præſentia n 6. in fine de probat & ibi Ioan. Andr. n. 21. Hoſtienſis num. 1. Antonius num. 29. Abb. num. 53. Bellameta n. 22. Berous n. 523. Angelus verb. religioſus. num. 51. Sylueſt. verb. religio. 6. quæſt. 1. dicto 3. Tabiena verb. religio. q. 34 n. 35. & ibi Armill. num. 21. Nauarr. commentar. 2. num. 46. de regul.

regul. Bertrandus *conſ.* 221. *num.* 4. *volum.* 6. Gregor. Lopez *l.* 17. *verb. deſcendieſſen. titul.* 1. *part.* 6. Menchaca *de ſucceſſ. creatione. lib.* 1. §. 20. *num.* 184. Molina *lib.* 2. *de primogen. cap* 9. *num.* 54. & 65. Rojas *epitome ſucceſſionum, cap.* 19. *n.* 40 Aſcanius Clemens *de patria poteſtate. cap. vltim. n.* 76 (habetur *tomo* 8 *tractatuum. part.* 2.) Auendaño iunior *l.* 6. *Taur. gloſſ.* 7. *n. vnico.* & *l.* 40. *gloſſ.* 4. *num* 23. Azebedo *lib.* 5. *recopilat. tit.* 8. *l.* 1. *n.* 47. Tapia *authent. ingreſſi, verb. ideóque nec de his. cap.* 1. *n.* 9. *Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* Gutierrez *quæſt. canonicarum lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 95. & 96. Benedictus Egidius *l. Titia, ſi non nupſerit,* 100. *part.* 1. *num.* 60. *n fin ff. de cond. & demonſtr.* Ioan. de Monte Sperello *conſil.* 46. *fin. volum.* 1. Caſtillo *de vſufruct lib.* 1. *cap.* 65. *num.* 2. Velaſcus *conſil.* 24. *à n.* 5. *vſque in finem, tomo* 1. Villadiego iunior *in foro iudigo. lib.* 4. *titul.* 5. *l.* 12. *num.* 4. Manuel *in ſumma. verb. religio. n.* 25. Lælius Zecchios *de Repub. eccleſiaſt. tit. de regul. cap.* 3. *n.* 14 *ampliatione* 3. Leonardus *lib.* 2. *de iuſtitia. cap.* 41. *dub.* 10. *numer.* 83. Manuel. *quæſtionum regular. tomo* 2. *quæſtione* 80. *artic.* 2. & *quæſt.* 128. *artic.* 2. Molina Societatis Iesv *tomo* 1. *de iuſtitia diſputat.* 140. *colum.* 5. *verſ. hoc tamen illorum.* Ludouicus Lopez *lib.* 2. *de contractibus, cap.* 39 *quæſtione* 3. *notab.* 5. & dicit ſecundum hanc opinionem non ſemel vidiſſe iudicatum in Senatu. Zaballos *in ſuis communibus, tomo* 3. *quæſtione* 806. *à num* 41.

20 Hinc quidam inferunt, filium profeſſum ſolos aſcendentes habentem, poſſe inter illos hanc diuiſionem facere; quia, cùm aſcendentes ſint neceſſarij illius hæredes, eadem eſt ratio, ob quam permiſſa habenti deſcendentes ea diuiſio. Sic Odofredus *ea authentic. ſi qua mulier numer.* 2. Molina *lib.* 2. *de primogen. cap.* 9. *num.* 64. Sed verius eſt non poſſe. Ducor, quia (vt probauimus num. 8.) nequit alia diuiſio à profeſſo fieri præter expreſſam *in ea authent ſi qua mulier.* At ibi ſoli habenti deſcendendentes permittitur. Nec eſt eſt eadem ratio de habente aſcendentes, quia magis proprium eſt parentum diuidere inter filios, quàm è contrà. Præterea, quia iura correctoria, quale eſt hoc, aliquid diſponentia inter filios, non habent locum inter parentes, vt conſtat: permittitur enim parenti teſtari inter liberos cum duplici teſte. *l. hac acutiſſima.* §. *ex imperfecto. Cod. de teſtament.* At non permittitur è contra filio ſic teſtari inter parentes, vt probat Iaſon ſtatim allegandus, & filij grauati per fideicommiſſum poſſunt detrahere duas quartas, quas tamen parentes ſic grauati non detrahunt, vt probat Iaſon ibidem. Et ideo huius ſententiæ ſunt Speculator *tit. de ſtatu monachorum.* §. *vnico num.* 59. *quæſt.* 53. Iaſon *d. authentic ſi qua mulier. n.* 33. & *duplici ſequenti.* Pariſius *c. in præſentia, n.* 170. *de probation.* & dicit probabilem Molina *eodem cap.* 9. *num.* 65. *fine.*

21 Secundò deducitur, filio profeſſo mortuo ſuperſtitibus aſcendentibus ſucceſſuros aſcendentes in legitimam bonorum, quæ ſecum ille in monaſterium detulerat, teneríque monaſterium illam reſtituere, & ita monaſterio ſolam partem, de qua profeſſus ille in aſcendentium præiudicium poterat diſponere, remanſuram, quæ in hoc regno eſt tertia bonorum pars *l.* 6. *Tauri,* hodie *l.* 1. *tit.* 8. *lib.* 5. *nouæ recop.* Ratio eſt, quia (vt n° 19. probauimus) quoad legitimam præferuntur aſcendentes monaſterio: ſicut è contrà deſcendentes quoad ſuam legitimam præferuntur monaſterio, in quo parens eſt profeſſus. Atque in propriis terminis tradunt Velaſcus dicens ſic vidiſſe non ſemel iudicatum, Zaballos, Ioan. de Monte Sperello, Caſtillo, Molina Societatis Iesv, Manuel *ea quæſt.* 128. *art.* 2. Ludouicus Lopez allegati num. 19.

22 Conſultò autem diſi, de bonis acquiſitis ante profeſſionem: nam acquiſita poſt profeſſionem ſunt omnino monaſterij, & ideo de illis nequit profeſſus ille diſponere, nec quicquam in illa habent aſcendentes, aut deſcendentes, quoad ea non acquirantur vt à parente, aut à filio, ſed tanquam à monacho. Idem clarè probant ea verba *illius authentic. ſi qua mulier.* ibi, *res eius.* & ibi, *ex rebus ſuis.* At acquiſita poſt profeſſionem nunquam fuerunt ſua, & parentes nihil habere in his bonis docet etiam Benedictus Egidius *l. Titia, ſi non nupſerit.* 100. *part.* 1 *num.* 50. *fine ff. de cond. & demonſtr.* Atque ita docent Beroius *cap in præſentia. num.* 473. *de probat.* & ibi Pariſ. *num.* 124. Nauarr. *comment.* 2. *n.* 58. *de regular.* Velaſcus *conſil.* 24. *num.* 7. *tomo* 1. Hoc autem intelligo quando omnino eſt acquiſitio poſt profeſſionem, ſicut ſi profeſſus ſuis operibus aliquid compararet, aut hæres, legatariúſve inſtitutus eſt in aliquo teſtamento etiam ante profeſſionem, & delata eſt hæreditas poſt profeſſionem, quia hæc æquiparantur monaſterio: ſecus autem eſſet, ſi profeſſus ille ſuccederet ab inteſtato alicui conſanguineo. Quippe cùm ius ſanguinis, quod naturale eſt, ſit principium, & cauſa huius acquiſitionis, & id non competat tanquam monacho, ſed competere ante ingreſſum, reputabuntur ea bona quaſi ante ingreſſum acquiſita, & habebunt in eis legitimam aſcendentes, & deſcendentes poſt illius profeſſi mortem.

Hinc tamen excipi debent bona tradita monaſterio in dotem monialis, quæ perpetuò apud monaſterium durant, etiam monialis relictis aſcendentibus, aut deſcendentibus obeat. Quippe ita interpretatur conſuetudo: nec aliam huius rationem inuenio; non enim hoc efficit eam dotem dari in pretium alimentorum, ad quæ monaſterium obligatur. Quippe dos in matrimonio carnali cenſetur quoque conſtituta pro oneribus matrimonij ſuſtinendis, & quia vir obligatur ad vxorem alendam *l. pro oneribus. C de iure dot.* cùm tamen non perpetuò maneat apud virum, ſed ſoluto matrimonio reddenda ſit vxori, vel hæredibus. Et ideo hanc partem, licet obiter, ſuſtinet Gutierrez *quæſt. canonicu lib.* 2. *c.* 1. *n.* 107. *verſ. quinimò;* quatenus diſcrimen apponit inter dotem carnalis matrimonij, & ſpiritualis: illa enim ſoluto matrimonio tranſit ad hæredes vxoris, cùm vir in illa bona, vt hæres non ſuccedat; in ſpirituali verò dos perpetuò manet apud monaſterium, cùm id loco filij habeatur licèt alios pro ſe afferat, non tamen noſtram concluſionem probant, ſed aliam quàm Gutierrez ibi tractare videtur. 23

Similiter remanebit apud monaſterium perpetuò id quod pacto inito tradidit parens filio, aut monaſterio, vel deſcendens aſcendenti, aut monaſterio, vt renunciaret futuræ ſucceſſioni: id enim traditur, vt perpetuò apud monaſterium maneat, vel apud eos, quibus renuncians in ſuo teſtamento reliquit, tanquam datum ob cauſam oneroſam, & vt ſit omnino renunciantis, aut monaſterij ob cauſam illam. Sed oppones, nullum afferri ius, quo hæc doctrina poſſit ſufficienter reprobari, nec ſatis eſſe, ſi dixerimus tunc ſe gerere monaſterium, vt filium, cùm loco talis non habeatur, niſi in caſibus iure ipſo expreſſis: præter quod inde inferretur legitimam aſcendentibus non deberi, caſu, quo tale pactum initum non eſſet, & deſcendens profeſſus moreretur; quod falſum eſt: nec hæreditatis renunciatio à monaſterio, vel monacho facta difficultatem minuit in præſenti; hæc enim non tollit ius, quod parenti erat reſpectu bonorum filij, non ſecus ac quando dos confertur viro ea lege, vt reliquæ hæreditati renunciet, ſi tunc vxor ab inteſtato decedat, dos tranſibit ad hæredes illius. Reſpondetur, non requiri iuris expreſſionem vbi aliud obtinuit conſuetudo, ſeu interpretata voluntas patris monachi renunciantis confirmans teſtamentum, ſeu diſpoſitionem filij: ex eo enim quod iſte de bonis illi ob renunciationem exhibitis diſponat, vidente, & tacente, immo 24

annuente,& conſentiente patre, cenſetur prorſus ac ſi claram teſtamenti conficiendi facultatem ab ipſo impetraſſet. Nec eſt Idem de tota hæreditate, cui nec renunciare, nec vllam poteſtatem circa ipſam dare filio videtur aſcendens, ac proinde nec monaſterio, vt ipſo ſuperſtite illam adeat monacho profitente, ſeu moriente. Nec obſtat illud de dote, cùm filia coniugata non diſponat; monialis verò ob conſuetudinem, quæ vim legis obtinuit, monaſterio donat, ſaluo tamen aſcendentium iure ſuccedendi, etiam in reliquam hæreditatem.

25 Tertiò deducitur reſolutio quæſtionis, de qua proximè conſultus ſum. Quidam ex Societate IESV iuxta ipſius conſtitutiones renunciauit omnibus bonis, & futuræ hæreditati in fauorem eiuſdem Societatis, aut alterius, & emiſit poſtea in ea profeſſionem, aut vota formatorum coadiutorum, aut ante hæc emiſſa obiit in Societate, relictis aſcendentibus, an ſuccedant parentes? Cui quæſtioni ſic dicendum eſt; ſi renunciatio fuit futuræ hæreditatis, caſu, quo eſt valida, ceſſat prorſus eius effectus, & valor ſtatim ac religioſus ille naturaliter mortuus ſuperſtite aſcendenti, cuius hæreditati renunciauit, quod habeat tacitam conditionem ea renunciatio, ſi hæreditas renuncianti deferatur, vt diximus hoc lib. ſuprà. Hæreditas autem non poteſt deferri monacho in vita parentis, quia viuentis nulla eſt hæreditas. *l. ſuperſtitis, ff. de acquirend. hæredit.* Quare neceſſe eſt, vt pater in vita filij monachi decedat, vt eidem filio parentum hæreditas deferatur. Quare ſi filius priùs obiret, nil prorſus ex bonis parentis tranſmitteret ad alios hæredes, vt optimè Gutierrez *quæſt. canonicarum lib. 2. cap. 1. numer. 54. & 55.* At in hoc caſu non eſt delata: & idem eſt dicendum ſi profeſſionem, aut vota coadiutorum formatorum in Societate emittat viuo illo aſcendenti; quia per hæc reputatur quaſi naturaliter mortuus, prout de fratribus profeſſis in ordine Minorum teſtantur Doctores, & diximus hoc lib. ſuprà. Si verò renunciauit aliis etiam bonis propriis, quæ hæreditario iure, aut alia ratione ſibi acquiſierat, ſuccedet aſcendens ille in ſuam legitimam, & ei reddenda erit ſtatim ac hic mortuus eſt, aut emiſit profeſſionem, aut dicta vota, per quæ reputatur tanquam mortuus: ſoláque tertia bonorum pars remanebit Societati, aut alteri, in cuius fauorem renunciauit, vt conſtat ex dictis numer. 19. & 21. Quod ſi illa bona eſſent aduentitia, & ſuperſtes eſſet pater, gaudebit pater vſufructu illius tertiæ partis bonorum, manente proprietate apud eum, in cuius fauorem fuit renunciatio, & mortuo patre redibit ad eum vſusfructus. Quippe non potuit præiudicare patri in hoc vſusfructu; vt dicemus hoc lib. infrà.

26 Sexta concluſio. Si profeſſus ſubſtantiam ſuam pro partibus æqualibus diuidat inter filios, tunc monaſterio tenetur dare quantum dederit cuilibet filio: ſi verò pro partibus inæqualibus tenetur conferre monaſterio quantum confert filio, cui plus dat. Sic Gloſſa reprobatis aliis duabus opinionibus. *§. ſi qua mulier. verb. perſonas. authentic. de ſanctiſſimis Epiſcop.* & clariùs *dict. authentic ſi qua mulier. verb connumerata.* & ibi Bartolus *num. 21.* Gregor. Lopez *l. 17. verb. vno de ellos. titul. 1 part. 6.* Angelo *de meliorationib. l. 5. gloſ. 1. num vlt.*

27 Quod tamen limitandum eſt in hoc Caſtellæ regno, vt non aſſignetur monaſterio vltra quintam bonorum partem, etiamſi filiis maior pars relinquatur. Quia *ea authenti. ſi qua mulier*, decidit legitimam filiorum non minuendam. At in hoc regno omnia parentum bona, dempto bonorum quinto, ſunt filiorum legitima. *l. 9. titul. 5. lib. 3. fori regij.* & *l. 28. Tauri*, hodie *l. 7. & 8. titul. 8.* & *l. 12. titul. 6. lib. 5. noua recopilat.* Sic Gregorius Lopez *l. 17. verb. vno de ellos. tit. 1. part. 9.* & ibi Montalbus *in fin.* Molina *lib. 1. de primogen. cap. 6. num. 60.* Villadiego iunior *in foro iudic. lib. 4. titul. 2. l. 12. num. 4.*

Hinc deducunt aliqui, non eſſe integrum parenti huic profeſſo inter filios diuidenti meliorare aliquem ex illis in tertia bonorum parte, prout conceſſum eſt in regno Caſtellæ parentibus ſecularibus, *l. 4. tit. 5. lib. 3. fori regij. & l. 1. & 1. titul. 6. libro 5. noua recopil.* Sic Gregor. Lopez allegatus numero præcedenti. Ducitur autem, quia hac melioratione læderetur monaſterium, non relinquendo tantum, quantum filio illi meliorato, contra ea, quæ diximus numero præcedenti. Et iuxta hanc ſententiam idem dicendum eſt, ſi maioratos ex regia facultate inſtitueretur, cùm facultas legis, ac Principis æquiparentur, *authent de conſulibus ad fin. colum. 5.* vt aduertit Molina *lib. 2. de primogen. cap. 9. num. 57.* Poteſt inſuper idem probari, quia *ea authentic. ſi qua mulier*, ſolùm dat formam, vt poſſit profeſſus diuidere inter liberos; diuiſio autem in dubio intelligitur pro æquis portionibus, argument. *l. vt liberis. C. de collat.* 28

Sed ab hac ſententia eſt omnino recedendum, dicendúmque integrum eſſe huic parenti meliorare quemcumque ex filiis in tertia bonorum parte, tum quia eo ipſo, quod *dicta authent. ſi qua mulier*, permittit parenti diuidere, diuiſio illa extendi debet ad omnia lege ei permiſſa, quale eſt meliorare aliquem ex filiis, inter quos diuidet: tum etiam, quia facta hac melioratione non præiudicatur legitimæ aliorum filiorum, cùm nullius legitima minuatur; nec etiam præiudicatur monaſterio, quia in nullo euentu poteſt ipſi relinqui plus quàm quintum, vt diximus num 27. & integrum quintum illi relinquitur. Atque ita docent Molin. *lib. 2. de primogen. cap. 9. à num. 57. fin. vſque ad 61.* Aluaradus *de coniecturata mente defuncti lib. 2. cap. 1 in princip. num. 5. fine.* Angulo *de meliorationibus l. 1. gloſſ. 1. num vltim.* Humada *l. 7. tit. 7. parte 1. gloſſ. 3. nu. 9. fine.* Tapia *authentic. ingreſſi. verb. idcòque nec de his. cap. 1. num. 76. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* Molina Societatis IESV *tom. 1. de iuſtit. diſput 141 col. 2. verſ. hinc in regno Caſtellæ & tom. 3. diſput 604. num. 4.* Manuel *quæſt. regular tom. 3. quæſt. 69. art. 9.* 29

Si tamen aliquem filium in toto tertio meliorauit, nulli poteſt aliquid ex quinto tribuere, ſed totum erit monaſterij, quia etiam dato toto monaſterio, non poteſt monaſterium percipere tantum, quantum percipit filius, cui plus relictum eſt, petit *dicta authentic. ſi qua mulier.* At ſi non totum tertium alicui filio aſſignet; ſed illud inter filios diuidat, tunc ſolùm poteſt eis aliquid ex quinto dare, quando quod ſupereſt ex quinto, tantum eſt, quantum habet filius plus ex patris bonis percipiens, alias non poterit quidquam ex quinto illis dare, vt conſtat ex dictis num. 16. & ita ducet Angulo num. præcedenti allegatus. 30

Ex his deducitur reſolutio eius quæſtionis, an profeſſus deſcendentes, vel aſcendentes habens, poſſit inter eos maioratum inſtituere, quando ante profeſſionem de bonis non diſpoſuit? Quæ in re ſic diſtinguendum eſt: ſi deſcendentes habeat, poteſt inter eos inſtituere maioratum ex tertia bonorum parte, ſicut poſſet in ſeculo exiſtens, iuxta *l. reg. 27. Tauri*, hodie *l. 11. tit. 6. l. 5. recop.* Quia ſicut poteſt in illa quenquam ex filiis meliorare iuxta dicta n. 29. ita etiam & maioratum inſtituere. Sic docent vterque Molina vtroque loco, Aluaradus Tapia, Humada allegati n. 29. & clarè indicant hi Doctores, & bene quidem, poſſe eum maioratum inſtituere cum omnibus grauaminibus, & vacationibus permiſſis *ea l. 27. Tauri*, cùm concederet poſſe virtute illius hunc maioratum inſtituere. Sed ex quinto bonorum, 31

bonorum, vltra tertium nequit maiotatum inſtituere. Quia quintum non eſt legitima filiorum, nec poteſt plus quam legitimam filiis relinquere, niſi tantundem monaſterio relinquat, quantundem filio, cui plus dat, vt diximus n. præced. & non poteſt tantundem monaſterio, quia relinquendo monaſterio vltra quintum, læderentur filij in legitima, vt diximus n. 27. Sic Molina *lib. de primog. c. 9. n. 62.* Tapia *ea auth. ingreſſi. verb. ideoque hoc de his. cap. 1. n. 77.* Humada *l. 7. tit. 7. p. 1. gloſſ. 3 n. 9. fine* Quamuis incautè Aluaradus *de coniectura mentee. defuncti l b 2. c. 1. in princip. n. 5.* dicat poſſe ex tertio, & quinto maiotatum inſtituere.

32 Si autem ſolos aſcendentes habeat non poteſt, inter eos maioratum inſtituere, quia in hoc Caſtellæ regno omnia bona filiorum ſunt legitima parentum, excepto tertio. *l. reg. 6. Tauri,* & ea legitima nequit aliquid parentibus diminuere, vt diximus n. 19. atque illud tertium, quod non eſt parentum legitima, debetur monaſterio. Sic Molina *eo cap. 9. n 65.* quod maximè verum habet retenta ſententia, quam ſubſtituimus n. 20. nempe non eſſe permiſsam profeſso diuiſionem inter aſcendentes.

33 Quod ſi ex regia facultate velit profeſsus hic maioratum inter liberos inſtituere ea filiorum legitima, relictis eis competentibus alimentis ; Tapia *eo c. 1. n. 78.* defendit poſſe, quia, cum integrum quintum monaſterio relictum ſit, conqueri nequit, ſolique filij lædi videntur: at eorum præiudicium in hoc eſt nullius conſiderationis, cùm id ex regia facultate parentibus integrum ſit. Præterea, quia ſi poteſt ex Regis facultate primogenium inſtituere ea tertio bonorum inter illos, vt diximus n. 31. cur non poterit ex legitima ex Principis facultate ? Quippe hic eſt lex viua ; & facultas Principis, ac legis æquiparatur. Tandem, quia hæc conceſſio non eſt facultas teſtandi, ſed facultas adimendi à legitima, & in caſu valido, in quo poteſt inter filios diuidere. Sed iure optimo Molina *eodem c. 9. n. 65.* ſuſtinet tanquam probabilius non poſſe. Quippe facultas hæc regia expirauit profeſſione, cùm quoad effectum teſtandi, ſeu contrahendi reputetur profeſſus tanquam mortuus. Præterea, quia ſola facultate conceſſa *d. auth. ſi qua mulier*, poteſt vti, & hac non vt conceſſa iure ciuili; ſed vt eſt iure canonico approbata, vt diximus n. 7. At ea iubet legitimam filiis conſeruari. Quare à fortiori nequit ex regia facultate maioratum inter aſcendentes inſtituere, vt bene ait Molin. *eodem c. 9. n. 66.* ſi quidem inter filios, inter quos expreſse eſt permiſſa diuiſio, id negamus. Verùm verò habens licentiam teſtandi à Pontifice poſſit maiotatum inſtituere, diximus cap. præcedenti.

Septima concluſio Nequit profeſſus hic inter filios
34 diuidens illis pupillariter ſubſtituere, quod ſubſtitutio hæc patriam poteſtatem deſideret *l. 2. ff. de vulgari.* Atque ita docent Speculator *tit. de ſtatu monachorum §. vnico n. 60. quæſt. 54.* & ibi Ioann. Andr. *littera C. verb. aſtringere.* Baldus *auth. ingreſſi n 3. & auth. ſi qua mulier. n. 29. C. de ſacroſanct. Eccl* Francus *cap. ſi pater n. 8. de teſtam. in 6.* & ibi Coſta *2. p teſtatore mortuo. n. 11. verſ. hinc rectè.* Gregorius Lopez *l. 5. verb. los padres. titul 5 part. 6.*

Poteſt tamen, quando poteſt diuidere inter filios,
35 inſtituere, & ſubſtituere eis inuicem vulgariter, vel per fideicommiſſum : cùm enim diuiſio ſit permiſſa, permittentur quoque modus, & accidentia eius, argumento *l. qui procuratorem. ff. de procuratoribus.* & ita docent Speculator *n. 57. quæſt. 52.* Ioan. Andr. Coſta, Gregor. Lopez num præcedenti allegati, Bald. *ea auth. ſi qua mulier. n. 18* Addens idem eſſe de compendioſa ſubſtitutione, quatenus eundem effectum habet.

36 Sed de ſubſtitutione exemplari facta filio, aut deſcendenti inſano, maius eſt dubium. Bald. *d. authent. ingreſſi. num. 9.* negat; ſed idemmet *d. authent. ſi qua mulier. num. 19.* quamvis initio dubitet, tandem id concedit quoad bona ipſius teſtatoris. Atque indiſtinctè, & iure optimo id docent idem Baldus *l. humanitatis numer. 41. C. de impuberum, & alijs ſubſtitutionibus.* Angelus *Inſt. de pupillar. §. qua ratione. n. 9.* & Greg Lopez *l. 5. verb. los padres. tit. 5. p. 6.* quia cùm hæc ſubſtitutio patriam poteſtatem non exigat, immò vtrique parenti permiſſa ſit, *l. humanitatis. 9. Cod. de impuberum, & alijs ſubſt.* non eſt cur huic parenti inter liberos diuidere inſtar teſtamenti, denegetur hæc ſubſtituendi exemplariter poteſtas. 37

Octaua concluſio. Profeſſus hic inter filios diuidens nequit filiis impuberibus aſſignare tutorem, quia non habet eos in ſua poteſtate. Sic Speculator *tit. de ſtatu monachorum §. vnico. n. 61. q. 55.* Bald. *d. authent. ſi qua mulier. n. 30.* addit Speculator poſſe de æquitate dici illum tutorem confirmandum à iudice, argumento *Inſt. de tutelis. § fin. & l. penult. & l. final. Cod de confirmando tutore.* Sed hoc intelligendum eſt cum Baldo *eo n. 30.* quando nullus eſſet legitimus tutor, vel eſſet minus idoneus: quando enim eſſet legitimus idoneúſque, cum iam haberet ius acquiſitum à tempore profeſſionis paternæ, nequiret ei præiudicari.

Nona concluſio profeſſus in eo teſtamento aliqua 38
legare nequit, nec ſi fatetur dotem ab vxore recepiſ, vel ſi aliquid per vſuras extorſiſſe, ea confeſſio non præiudicaret monaſterio, niſi res illa legitimè probaretur, quia cùm per profeſſionem ius quæſitum ſit monaſterio, nec aliter, quàm inter filios diuidere huic permittatur, non poteſt ſola confeſſio præiudicare. Atque ita docent Speculator *tit. de ſtatu monachorum. §. vnic. n. 66. q. 59* Paulus *authent. ingreſſi n. 12. C. de ſacroſ. Eccl.* & ibi Iaſon *n. 23.* Bald. *d. auth. ſi qua mulier n. 2. & 3.* qui limitat *num. 4.* niſi de conſenſu Abbatis, & conuentus. Sed credo hæc habere locum in foro externo, quippe ſi hæ coniecturæ concurrerent, vt iure optimo, prudentérque eſſet fides illi profeſſo habenda, teneretur monaſterium ſtare confeſſioni illi, & iuxta illam reſtituere.

Decima concluſio. Quando profeſſus ille decedit 39
non facta diuiſione inter filios, ſuccedit monaſterium capax ſuccedendi in omnia illius bona, præterquam in filiorum legitimam, vt expreſsè habetur *d. auth. ſi qua mulier,* & docent Francus *rubr. de teſtam. in 6. num. 65.* Nauarr. *comment. de regul. n. 50.* Atque ita in hoc regno ſuccedet in ſolam quintam bonorum partem. Quod ſi profeſſus ille haberet ſolos deſcendentes, ſuccederet in tertiam bonorum partem, quæ conſtant ex dictis n. 19. 21. & 17. Quando autem monaſterium iure ſuccedendi caret, dicemus infrà.

Vltima concluſio. Religioſi Societatis IESV, qui 40
vota biennij emiſerunt, liberoſque habent, nec ante ea vota de bonis diſpoſuerunt, poſſunt inter liberos prædictam diuiſionem facere, & maioratum ea tertio bonorum in aliquo illorum inſtituere abſq; aliqua ſuperioris licentia, quia id conceſſum eſt profeſſis, nedum illis qui ſola vota ſimplicia emisêre. Nec obſtat promiſſio initio ingreſsus facta diſponendi de bonis in opera pia ex præſcripto ſuperioris, quia id intelligitur abſque filiorum præiudicio, teneretur tamen virtute illius promiſſionis diſponere de quinta bonorum parte in opera pia ex ſuperioris præſcripto, cùm Societas iure ſuccedendi careat, & in hoc abſque filiorum præiudicio poſſit ſuam promiſſionem implere. Inſuper etiam prædictam diuiſionem facere teneretur omnino irreuocabilem, vt ſe bonis ſpoliet abſque ſpe recuperandi; poteſtque filiis ſubſtituere non pupillariter, quia eos non habet in ſua poteſtate, vt probauimus ſuprà Et ideo ſicut ob hanc rationem id negauimus profeſſis in hoc c. n. 34. ita negandum eſt ligatis his votis, ſed poterunt ſubſtituere iis modis, quibus conceſſimus profeſſis poſſe ſubſtituere, hoc c. n. 35. & 36.

Verùm

41 Vtrùm autem quando hic profeſſus teſtatus fuerat in ſeculo, vel diuiſerat omnia bona, vel partem illorum inter filios, poſſit poſt profeſſionem diuidere, & facta reuocare, dicemus c. ſequenti. n. 7.

CAPVT X.

An patre profeſſo debeatur ſtatim legitima filiis, & è contrà filio profeſſo debeatur ſtatim legitima parentibus?

SVMMARIVM.

Quando religio eſt ſuccedendi incapax debetur ſtatim legitima, & idem poſt profeſſionem, aut vota coadiutorum formatorum in Societate Ieſu. n. 1.
Quid quando eſt incapax? refertur quædam ſententia. n. 2.
Explicatur ſententia authoris. & ſoluitur contraria. n. 3. & ibi remiſſiuè, an tradenda ſit hæc legitima ſimul cum vſufructu, quam in illam habet pater?
Quid ſi filij ſint illegitimi? n. 4.
Quid ſi ſit filius impubes? n. 5.
Quid de religioſis Societatis Ieſu, qui vota bienny emiſere? n. 6.
Quid ſi pater diuiſionem inter liberos fecit? n. 7.
An ſaltem monaſterium teneatur eos liberos etiam ſpurios alere? n. 8.
Quota bonorũ pars ſit eis pro alimentis aſſignanda? n. 9.
An cum filius profitetur, debeatur ſtatim legitima parentibus? n. 10.
An ſaltem debeantur alimenta parentibus n. 11.
An filius profeſſus poſſit petere legitimam patris ſuperſtitis, aut alimenta. n. 12.

1 QVÆSTIO hæc legitima, & ſatis inter Doctores controuerſa eſt: conſtat autem inter omnes, quãdo religio eſt ſuccedendi incapax, deberi ſtatim à die profeſſionis legitima parentis filiis, & è contra. Ratio eſt, quod ea profeſſio æquiparatur morti naturali; atq; ita docent Iaſon *authent. ſi qua mulier n. 57. Cod. de ſacroſanct. Eccl.* Beroius *cap. in præſentia n. 535. de prob.* Rolandus à Valle *de lucro dotis. quæſt. 95. num. 17.* Aſcanius Clemens *de patria poteſtate. cap. vlt n. 78.* Craſſus *de ſucceſſione ab inteſtato. §. legitima quæſt. 12. n. 7.* Gutierr. *quæſt. canonic. lib. 2. c. 1. n. 91.* Tapia *authent. ingreſſi. verb. ſua. c. 3. n. 28. de C. ſacroſ. Eccl.* Honded. *conſil. 60. n. 9. vo. 1.* Atque idem dicendum eſt poſt profeſſionem, aut vota coadiutorum formatorum in Societate, IESV, quia ſimiliter hæc æquiparantur morti naturali vt diximus ſuprà.

2 Difficultas autem eſt, quando monaſterium eſt ſuccedendi capax. Duplex eſt ſententia. Prior eſt, non deberi legitimam filij à tempore, quo parentes profitentur, ſed naturalem eorum mortem expectandam, & interim monaſterium ea potiturum. Ducitur ex *auth. ſi qua mulier. in fine. C. de ſacroſ. Eccl.* vbi diſponitur obeunte patre profeſſo nulla bonorum diuiſione facta, filios percepturos legitimam. Ergo à contrario ſenſu non percipient viuente patre. Secundò, quia legitima non debetur ſuperſtite parente. *l. 1. §. impuberi. ff. de collatione bonorum.* nec in hoc caſu contrarium iure diſponitur: nam tex. *cap. cùm ſimus de regularibus*, cui contraria ſententia innititur, id non probat, nam non conſtat, patrem tum viuere. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Albertus antiquus gloſſator, quem refert & ſequitur Gloſ. *de auth. ſi qua mulier. verb. moriatur. & §. ſi qua mulier. verb. perſona authent. de ſanctiſ. Epiſc.* Bart. ea *authent. ſi qua mulier. n. 21* & ibi Cynus *n. 5.* Iacobus Butrigarius *quæſt. 8.* Petrus de Bellapertica *colum. vlt.* Albericus *num. 7. & 8.* Salycetus *ibi n. penult. quæſt. 11.* & ibi eius additionator Iaſon *à num. 51. vſque ad 56.* Idem Bart. allegatis Dyno, & Speculatore, *l. ſi quis à liberis. §. item reſcriptum, in fine. ff. de liberis agnoſc.* quãvis enim non dicat in propriis terminis, ait tamen monaſterium teneri ad filios profeſſi alendos, vbi Additionatur *verſ. quæro quid eſt 1.* ait clarè ſentire Bartolum non aſtringi monaſterium ad dandam filiis legitimam: ſi enim ad id aſtringeretur, liberum eſſet ab alendi eos obligatione. Eandem ſententiam tenet Anton *cap. in præſentia, num. 29. fin. de probat.* & ibi Felinus *n. 56* Decius *in noua edit. n. 162.* Pariſ. *num. 166.* Beroius *n. 536.* Abb. licet aliquantulum dubius, *cap. cùm ſim. us. num. vltim. de regul.* Imola *l. ſi cùm dotem 24. in princip. n. 12. & 13 ff. ſoluto matrimonio* Ioann. Calderinus *in cap. ſi pater, in fin. de teſtamentis in 6.* & ibi Bald. *ad finem.* idem Abb. *conſ. 65 ad finem lib. 1.* Ananias *c. 1. fin. de delictis puerorum.* Aretinus *l. 1. n. 6. ad finem ff. de teſtamentis. &* ibi Ferretus *n. 18. & 19.* Guillelmus Benedictus *c. Raynutius. verb. mortuo itaque teſtatore. el. 1. n. 299.* Roland. *conſ. 97. n. 29. volum. 2. & de lucro dotis. quæſt. 95. n. 17.* Gregorius Lopez *l. 17. verb. ſus hyos. tit. 1. part. 2.* Crotus *l. Gallus. §. & quid ſi tantum. n. 29. ff. de liber. & poſthum.* Aſcanius Clemens *de patria poteſtate. cap. vlt. num. 77. & 78* (habetur *tom. 8. tractatuum. part. 2.*) Menchaca *de ſucceſſ. creatione lib. 3. §. 21. n. 175 & de controuerſ. illuſtr. lib. 1. cap. 37. num. 10.* Perez Additionator *ad Seguram l. Imperator. n. 123. ff. ad Trebel.* Paſſaget. *tractatu de teſtam. rubr. 17 numer. 47. & duplici ſequenti, in alia edit. rub. 17. n. 19.* Pancirol. *conſ. 114. 20. 21. vol. 1.* Claudius Bluet. *tractatu de legibus. art. 8. num. 13. & 14.* Guil. Orcho. *quæſt. Academic. lib. 1. quæſt. 67. art. 4.* Surdus *conſ. 258. n. 10. lib. 1.* Boccius *conſ. 4. n. 18. & 19. vol. 1.* Matienzo *lib. 4. recop. tit. 4. l. 4. gloſſ. 2. n. 3.* Spino *ſpecul. teſtam. gloſſ. 12. principali. n. 32.* Gratian. *reg. 456. n. 9.* Tapia *authent. ingreſſi. verb. ſua. cap. 3. num. 21.* Gutierrez *quæſt. canon. lib. 2. cap. 1. à num. 74.* Caſtillo *de vſufructu lib. 1. cap. 64. n. 10. & 11.* Benedict. Egidius *l. 1. p. 4. §. 2. n. 8. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Ludouicus Lopez *lib. 2. de contractibus. cap. 39. quæſt. 3. notab. 5.* Manuel. *quæſt. regul. tomo 2. quæſt. 80. art. 1. verſ. notandum. inſuper.* Et hæc ſententia eſt probabiliſſima.

3 Poſterior ſententia, cui tanquam probabiliori adhæreo, aſſerit, ſtatim ac parens profitetur, deberi legitimam filiis, Ducitur ex *cap. cùm ſimus de regular.* ibi; *& bona paterna, quæ ipſi ex ſucceſſione proueniunt, poſtulare.* Nec eſt verum, patrem in eo caſu fuiſſe mortuum. Quia id non dicitur in textu: nec obſtant ea verba *quæ ipſi ex ſucceſſione proueniunt*, quæ indicant patrem fuiſſe mortuum, cùm nulla ſucceſſio, aut hæreditas viuentis ſit. *l. qui ſuperſtitis. ff. de acquir. hæred.* Nam etiam monacho viuenti datur ſucceſſiu, & ſatis tractatur de patris profeſſi ſucceſſione, inſpecto profeſſionis tempore, cùm tunc moriatur ciuiliter, & deſinat eſſe in rerum natura iuris fictione. Nec obſtat etiam Felinum *cap. in præſentia. n. 56. de probat.* affirmare, ex integra illa decretali, quam vidit, apparere patrem fuiſſe mortuum. Nam Corſetus *ſingulari 162. n. 3.* ait, ſe integram decretalem illam vidiſſe, legiſſe ac relegiſſe, & nihil in ea inueniſſe ex quo appareat patrem fuiſſe mortuum. Secundò, quia ſi filij non poſſent petere legitimam ſtatim ac pater profitetur, cùm eius ſit monaſterio illam retinendi vſque ad paternam mortem, iniuria irrogaretur monaſterio priuando illud iure quæſito, concedendo patri illam diuidere inter filios, prout concedit *dicta auth. ſi qua mulier.* Sed quia hoc ius competebat filiis, datur patri prædicta facultas. Tertiò. ex *§. ſi quis autem verſ. ſi verò filios authent. de monachis* vbi indicatur ſtatim à profeſſione deberi legitimam, nec mortem expectandam, ibi; *nihilominus quarta debeatur filiis.* Quartò, quia cùm alimenta debeantur filiis dum pater viuit, & ſint extra eius curam, durum eſſet ea exigere à religione toto vitæ paternæ tempore. Nec obſtant contraria adducta n. præcedenti. Non primum, quia argumentum a

contra

Digitized by Google

contrario ſenſu non rectè deducitur, vbi contrarium ex expreſſum in iure, vt latè probaui lib.6.de matrimonia diſput.21 n.9.ad 3. At contrarium eſt deciſum cap. cùm ſimus,de regul. vt proximè probaui. Vel ſecundò reſpondetur, ea verba ſtare enunciatiuè, quaſi ſenſus ſit, ſi obierit pater non facta diuiſione, nec ab ipſis filiis antea petita legitima, debere tunc dari. Nec obſtat etiam ſecundum, quia etſi regulariter non debeatur legitima filiis viuo parente, fallit in hoc caſu. Et ideo huius ſententiæ ſunt Gloſſa cap. tranſmiſſa. verb. notat in 1. ſolut. qui filij ſint legitimi & ibi Abb. n.6. Alex. de Neuo num.19. & 11. Gloſſa § ſi quis autem. verſ. illud. verb datur. authent. de monachis. & authent. nunc autem in fine. C. de Epiſcop. & cler. idem Abb. cap in præſentia. n.59 de probat. & ibi Barbatius. n.124. Additionator ad Decium ibi. in noua edit. circa. n.161. littera F. & ibi Mantuan. n.72. Cardinal d. c. cùm ſimus. n. vnico. quæſt. 2. & ibi Anchar. fine. Ananias n.5. & ibi Sapia addit. ad Abbat. ad finem. littera D. & Iacobus de Belbia, quem ibi refert Baldus l. ſi qua pœna. n 5. ff. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iuris. Romanus l ſi cùm dotem. in princip. n.15. ff. ſoluto matrimonio. Francus rubrica de teſtament. in 6. n.66. notab. 3. Nouellus de dote. part. 1. n. 11. Caſſaneus in conſuetud. Burg. rubr.7. § 2. ſuper text. du treſpaſié n. 5. limitatione 4. Additionator ad Bart. d. authent ſi qua mulier. n.21. verb legitimam, Alexand. l Cornelia. n. 7. ff. de vulgari. Socinus iunior conſ.51. num. 7. lib. 1. Corſetus ſingulari 162 num. 3. Cotta in memorabilibus. verb. legitima viuente patre. Nauarr comment. 2. n.48. & 54 de regular. Angel. in ſumma. verb. religioſus. n.49. & verb. hæreditas. n.12. Syloeſt. verb. hæreditas. 1. quæſt. 7. n.10. dicto 6. & verb. religio. 6. q. 1. dicto 1. Tabiena verb. hæreditas q. vltim. verb religio. quæſt. 32. n 31. Mantuanus tractat. de legitima. in repetit. ſuper eadem authent. col. 8. dub. 4. Radoanus tract de ſpoliis eccleſiaſt. quæſt. 8. in princip. n.73. & 74 (habetur tomo 14. tract.) Emmanuel Suarez in theſauro recep. ſent. littera L. n.71. Craſſus in ſuis communibus opin. lib 2. cap. 5. quæſt. 24. Anton. Cucus tractatu de legitima. rubr. legitima an augeatur aucto patris patrimonio. à n.71. vſque in finem. & lib. 3 inſt. maior. tit. 1. n.109. Villalobos in ſuis communibus opinion littera F. n.160. Fabianus de Giochis repetit. authent. nouiſſima. n.80. C. de inoffic teſtamento. Curtaſius repetit. in l filium. n.190 fin. C. familiæ herciſcundæ. Cæſar Vrſilius Additionator ad Matthæum de Afflict. deciſione Neapolitana 348. fine Vincentius Carolius de excuſſione bonorum 1. part. quæſt 10 principali. in q.9. n.16. & in hanc magis inclinat, licèt dubius Bertrand. conſ.221. fine. vol.5. Pyrrh. tractatu de ſuitate. in princip. à n.9. vſque ad 16. (habetur 8. tomo tract. part.1.) & poſt conſuetudines Aurelianenſes. cap. 2. col. 4. Segura l. Imperator. n.123. ff. ad Trebellian. Couar. c.2. n.7. de teſt. Nicolaus de Vbaldis de ſucceſſione ab inteſt. vbi de ſucceſſione regul. 2. p. n. 51. (habetur 8. tomo tract. part.1.) Angelus de Gambalionibus de teſtamentis. in princip. à n. 5. habetur ibidem Menchaca de ſucceſſionum creatione. lib.2 § 10. n.284. & de ſucceſſionum creatione. lib.1. § 1 n.48. Dueñas reg. 356. n. vltim. Berengarius Fernandez l in quartam c.1. principali præſtat. 2 in 2. cap. legitima num.11. Fallentia 7. ff. ad legem Falcidiam Angulo de meliorat. l. 1 gloſſ. 3. n.27. & 28. Azebedo lib. 5 recop. tit. 8 l. 1. num. 45. Hoodedeus conſ 60. à num. 17. vſque in finem & conſ. 61. à n.9. vſque in finem. vol.2. Andreas Fachinæus in controuerſiis iuris. lib.6. c.13. verſ ego priorem. Craſſus de ſucceſſione ab inteſtato. § legitima quæſt. 12. n.6. Anchar in ſuis quæſt. familiaribus. lib.1. c.47. n. 11. Ioann. de Monte Sperello conſ. 46. n.9. vol.1. Lælius Zecchius ſumma. part. 2. c. 58. n.16. fin. Leonard lib. 2. de iuſt. cap. 41. dubio 10 n.83. Molina tom 1. de iuſt. diſp. 140. col. 2. verſ. an verò ſtatim. Azor. tom. 1. iuſtit mor. lib 12. c.8. q.7. & hanc ſententiam dicunt veriorem attenta æquitate canonica, quamuis attenta æquitate ciuili contraria eſſet verior. Paulus authent. nunc autem, in fin. C. de Epiſc. & cler. & d. auth. ſi qua mulier. n.6. & ibi Bald. n.38. Vtrùm verò ſit tradenda hæc legitima ſimul cum vſufructu, quem in illam habet pater, dicemus infra.

Quod etiam verum habet in filiis quibuſcumque il- 4
legitimis, cùm legitimi deficiant, in his regnis, in quibus ſuccedunt quoad portiones, in quas ſuccedunt parentibus, quia eadem eſt ratio: & ſic intelligunt Doctores excipientes filios illegitimos, nempe, quando ius ſuccedendi non habent. Atque ita tradunt Nauarr. comment. 2. n.47. de regul Azor tom 1. inſt moral l. 12. c.8. q 7. Molina tom. 1. de iuſt diſput 140 col. 3 verſ à regula illa.

Nec legitima debet remanere apud monaſterium eo 5
quod filius ſit impubes, ſed tradetur tutori, vt bene docet Ananias cap. cùm ſimus. n. 2. de regularibus.

Sed ſi loquamur de religioſis Societatis Iesv, qui 6
ſola biennij vota in ea emiſere (nam de reliquis eiuſdem religioſis diximus num. 1.) credo legitimam non deberi filiis ſtatim ac ea vota emittuntur. Quia hi religioſi retinent ſuorum dominium ad tempus, donec vel profiteantur, aut vota coadiutorum formatorum emittant, aut eis bonis renuncient, vt dicitur in conſtitutionibus eiuſdem part. 4 cap. 4. in declar. littera E. & in Bulla Gregor. XIII. aſcendente. Et ideo non eſt eadem ratio, ac de aliis profeſſis: eo vel maximè, quia tenentur renunciare ſuperiore iubente, & Societas his bonis non potitur.

Noſtra autem ſententia, vt ſtatim debeatur legitima
filiis, eſt multo certior, quando parens inter eos diui- 7
dit, iuxta authent ſi qua mulier. C. de ſacroſanct. Eccleſ. id enim illa eius verba denotant, quod autem eis non dederit, monaſterio competet. Nam ſupponunt bona diuiſa tradita eſſe filiis, quippe dare eſt dominium transferre. § ſic itaque. Inſtit. de actionibus: dominium autem abſque traditione non transfertur. l. traditionibus. C. de pactis. Idem denotant ea verba inter eos diuidere, quæ verba ſonãt actum exequutionis: & ita docent Ioannes. Andr. Additionator ad Specul. tit. de ſtatu monachorum. § vnico. num. 58. littera E. Anton. Cucus tractatu de legitima in rubr. legitima an augeatur aucto patris patrimonio. n. 17. verſ. verumtamen pace. Angul de meliorat. l. 1. gloſſ. 3. n 23. & 26. Benedictus Egidius l. 1. part. 4. § 2. n.8. C. de ſacroſanct. Eccleſ quamuis non deſint, qui adhuc expectandam mortem naturalem parentis aſſerant. Hi ſunt Iacobus Butrigarius ea authent. ſi qua mulier. quæſt. 8. Pariſius cap in præſentia. num. 166. de probat. & ibi Berolus num. 516.

Quidquid tamen ſit de his opinionibus, quamuis 8
fateamur legitimam non ſtatim filiis tradendam, ſed remanſuram apud monaſterium, dum pater viuit, eſt neceſſariò dicendum, teneri monaſterium retinens ea bona miniſtrare alimenta filiis. Quia tranſeunt bona cum illa obligatione, quam habebat pater, quod indubitatum eſt, ac multis citatis tradit Surdus de alimentis. tit. 1. quæſt. 29. à numer. 1. vſque ad 5. Imola Paulus authent. ſi qua mulier num. 7. C. de ſacroſanct Eccl. Felinus cap in præſentia n.16. de probat. Guillelmus Benedictus c. Raynutius verb. mortuo itaque teſtatore el 1. n. 299 de teſtament. Gutierrez quæſt. canon. lib. 1. c 1 n. 90. tradunt integrum eſſe his filiis petere aſſignari ſibi certa bona, ex quibus alimenta percipiant. Quæ omnia intelligenda ſunt caſu, quo pater tenebatur eos alere, nempe, in ſubſidium, quando filij alimenta non habent: cùm monaſterium parentis bona retinens, in ſolam obligationem paternam ſuccedat. Immo & monaſterium tenetur alere filios ſpurios talis monachi, quando pater eos alere tenebatur. Nam ſimiliter bona illius hoc onere affecta erant, vt optimè tradit Couar. 4. decretal. 2. part. cap. 8. § 6. num 14. & Surdus alios allegans ea quæſt. 29. num. 9. quamuis id malè neget Menchaca de ſucceſſ. creatione. lib. 2. § 20. n. 317. dicens intelligendum in foro externo: id enim in vtroque foro

eſt

eſt intelligendum, cùm pater in vtroque foro his filiis carentibus alimentis, teneatur ea miniſtrare.

9 Quod ſi quæras, quota bonorum parentis profeſſi pars aſſignanda ſit filiis legitimis ad alimenta; Surdus *de alimentis tit.5.quaſt.23.n.6.* & Lara *l. ſi quis à liberis. §.item reſcriptum.num.13.ff.de liber.agnaſ.* allegatis Bart. Paulo, & Decio, tradunt teneri monaſterium aſſignare his alimentis totum legitimæ vſumfructum. Sed Menchaca *de ſucceſſion.progreſſ.lib.1.§.1.n.* 47. dicit ſe hoc non firmare; & meo iudicio id meritò dicit, quia, cùm monaſterium in ſolam illius profeſſi obligationem ſuccedat, & profeſſus in ſeculo manens tantùm teneretur aſſignare alimenta neceſſaria ſtatui filiorum, eadem obligatione monaſterium illius bona retinens aſtringetur. Quare ſi fructus legitimæ ampliores ſint, quam alimentorum neceſſitas petit, reſidua erunt monaſterij. Immo ſi fructibus legitimæ ad alimenta non ſufficiant, tenetur in foro conſcientiæ monaſterium alia bona illius parentis vltra legitimam habens, miniſtrare ex illis quod deficit ex legitima: ſicut patet in ſeculo exiſtens ad id teneretur. Et ita docent Syluest. *verb. hereditas.1.part.quaſt.7.n.10.dicto* 6. Angel. *verb. heredit. n.22.* & ib Tabiena *q.vlt.* Quare manifeſtum eſt, non eſſe fructus legitimæ menſuram huius obligationis.

10 Sed quid è contrà, cùm filius profitetur in religione capaci ſuccedendi, an ſtatim debeatur legitima parentibus, quam habent in bonis filij? Et non deberi, ſed remanſuram apud monaſterium vſque ad mortem naturalem filij, affirmat Antonius *c.in præſenti.n.* 29.*fin. de probat.* Gutier. *quaſt.canon.lib.2.cap* 1.*num.* 9.. Benedictus Egidius *l.1.part.4.§.2.n.8.C.de ſacroſanct.Eccleſ.* Sed contrarium docent Azebedo *lib.5.recop.tit.8.l.* 1. *n.45.* & Azor *tomo* 1.*inſtit.moral.lib.12 cap.8. q.* 8. dicentes ſtatim deberi. Sed breuiter tenendum eſt, cùm hæ duę legitimæ æquiparentur, ac vniformiter debeantur, idem in vtraque quæſtione eſſe dicendum. Quare iuxta anthores prioris ſententiæ relatæ num.2. dicentes legitimam non deberi filiis ſtatim ac pater profitetur, dicendum quoque eſt, nec legitimam deberi parentibus ſtatim ac filius profitetur. At tenendo noſtram ſententiam relatam num. 2. dicentem ſtatim deberi hanc legitimam filiis, dicendum quoque eſt, ſtatim deberi hanc legitimam parentibus. Atque ita aſſerunt de vtraque iudicandum Bertrandus *conſ.221.n.3.vol.6.* Menchaca *de ſucceſſ.creatione.lib.2 §.20.n.* 284. Tapia *auth. ingreſſi, verb.ſua cap.4 fine.C.de ſacroſanct.Eccl.*

11 Si tamen non deeſt legitima parentibus poſt filij profeſſionem, tenebitur monaſterium eius bona capiens illis miniſtrare alimenta. ſicut diximus num.8. & 9. teneri miniſtrare filiis profeſſi patris, cùm eadem ſit ratio: & ſicut bona parentis adſtricta ſunt ad alendos filios, ita bona filiorum ad alendos parentes indigentes: & ita allegatis Speculatore, & Bart. tradit Surdus *de alimentis tit.1.q.19.n.9 &* 10 Quod (vt diximus n.8.) intelligendum eſt, quando parentes aliunde alimenta non habent: nam habentibus aliunde minimè tenetur filius alimenta ſuppeditare.

12 Idem demum obſeruandum eſt, nequaquam patre ſuperſtite deberi legitimam filio profeſſo. Quod viuentis nulla ſit hæreditas *l.qui ſuperſtitis.ff.de acquir.hered.* & poſt ſolam parentum mortem debeatur filiis legitima *l.1.§ ſi impuberi ff.de collatione bonorum.* & tradunt Iaſon dicens indubitatum *d authent.ſi qua mulier n.*56. Decius *cap. in præſentia.in noua ed t.n.* 263. *de probat.* & ibi Felinus *n.* 56. & alij quos refert Tapia *authen. ingreſſi.verb.ſua cap.4.n.10.* & quamuis ibi ab hac ſententia recedere videatur; at *num.*11. dicit non eſſe recedendum in iudicando ab hac ſententia, niſi pater vergeret ad inopiam diſſipando bona ſua. Tunc enim caſu, quo filius exiſtens in ſeculo poſſet petere legitimam, poterit quóque monaſterium eius nomine, vt pote quod in omnia illius iura ſuccedit. Addit inſuper poſſe petere filium alimenta; ſed hoc verum eſt, quando monaſterium ea non ſuppeditare tenetur.

CAPVT XI.

An profeſſo integrum ſit teſtamentum ante profeſſionem factum, aut diuiſionem factam inter liberos poſt profeſſionem reuocare, aut declarare?

SVMMARIVM.

An profeſſus in monaſterio incapaci ſuccedendi, poſſit teſtamentum antea factum reuocare? & quid de profeſſis, & coadiutaribus formatis Societatis Iesv? n. 1.

Quid ſi monaſterium ſit ſuccedendi capax refertur duplex ſententia n.2. & 3.

*Quam ſolemnitatem exigat hæc reuocatio. n.*4.

Explicatur ſententia authoris, & ſoluuntur argumenta. numera 5.

*An monachus factus Epiſcopus poſſit teſtamentum antea factum reuocare? n.*6.

An profeſſus, qui antea inter liberos diſpoſuerat, aut de bonorum, parte, poſſit poſt profeſſionem diſponere? numero 7.

*Quid ſi teſtamentum ante profeſſionem factum fuit irritum? num.*8.

An melioratio filij reuocabilis poſſit profeſſionem reuocari? n. 9.

*An donatio cauſâ mortis, & donatio inter coniuges, ita profeſſione confirmentur, vt poſt illam reuocari nequeant? n.*10.

*An diuiſio bonorum inter liberos à profeſſo facta poſſit ab ipſo reuocari? n.*11.

*An monaſterio ſit integrum reuocare hoc teſtamentum, aut has donationes? n.*12.

*An Pontifex poſſit indulgere profeſſo, vt poſſit reuocare? refertur quædam ſententia n.*13.

*Explicatur ſententia authoris.*14.

*An teſtamentum antea factum poſſit profeſſus declarare? proponuntur probantia non poſſe. n.*15.

Explicatur ſententia authoris & contraria ſoluitur, numera 16.

*Quid ſi non eſſet vera declaratio, ſed vellet aliter intelligi verba? n.*17.

*Quid ſi declaratio verbis non quadret? n.*18.

*Quid ſi in teſtamento legaſſet aliqua operibus piis à ſe poſt profeſſionem declarandis? n.*19.

*An poſſit religioſus reſeruare facultatem reuocandi teſtamenti? n.*20.

QVando monaſterium eſt ſuccedendi incapax, vt 1
eſt religio ordinum Minorum, conſtat inter omnes, non eſſe integrum profeſſo teſtamentum antea factum reuocare, quia cùm ea profeſſio reputetur tanquam mors naturalis, confirmat omnino teſtamentum antea factum, ita vt amplius irreuocabile ſit. Atque ita fatentur Bart. *tract. Minoricarum.lib.4.diſt.2 c.3 fin. & auth.ſi qua mulier.à n.12.vſque ad 13.C. de ſacroſanct. Eccleſ. &* ibi Paulus *n.* 5. & ibi Salicetus *fin.* & ibi Bald. *n.21.* & ibi Petrus de Vergnia *additionibus ad Butrigarium quaſt.2.* Antonius *cap.in præſentia n.* 34. *de probat.* & ibi Imola *n.21.* Beroius *n.538.* Roſell. *authent. ingreſſi fine.C.de ſacroſanct.Eccleſ.* Gozadinus *conſ.* 42. *n.6.* Iaſon *l.Gallus.§.& quid ſi tantùm.n.12.ff.de liberis, & poſthumis.* & ibi Marius Salamonius *n.40.fine.* Guillelmus Benedict. *cap.Raynutius.verb. mortuo itaque teſtatore.ol,1.n.302.* Greg. Lopez *l.17.verb.puede.tit.1.p.6.* Simon de Prætis *de interpretatione vltima voluntatis. lib.2 interpret.1 dub.1.ſolut.7.n.5.& 6.* Mandel. *conſ.712 n.4.vol.4.* & denique omnes,

Difficultas

2 Difficultas autem eſt quando religio eſt ſuccedendi capax. Qua in re eſt triplex ſententia. Prima tenet abſolutè huic profeſſo eſſe integrum reuocare teſtamentum ante profeſſionem factum. Dicitur ex *l. ſed ſi mors 14. §. de donat. inter vir. & vxor.* vbi cùm tradat donationem inter coniuges confirmari morte ciuili, vt deportatione, tanquam ſi mortuo marito rata habeatur, ſubiungitur ſic. *Ita tamen, vt non adimatur marito licentia eam reuocare quia & mors eius expectanda eſt, vt tunc pleniſſimam habeat firmitatem.* Atque idem proſſus habetur *l. rei vxoris 23. C. eod. tit.* ergo ſimiliter non adeò confirmatur teſtamentum ciuili morte per profeſſionem inducta, quin durante naturali profeſſi vita poſſit illud reuocari. Secundò, ex *l. cùm pater. §. hæreditatem. 3. de legat. 2.* vbi habetur per mortem ciuilem non extingui ius antea acquiſitum; ergo nec extinguetur per hanc ciuilem profeſſionis mortem ius reuocandi teſtamenti vſque ad mortem, acquiſitum ante profeſſionem. Tertiò, probatur ex *l. ex facto, §. ſi quis rogatus, el. 2. ff. ad Trebell.* & *l. ex ea parte, §. inſulam, ff. de verb. obligat.* & *l. Seatius Florus §. Cornelio, ff. de iure fiſci,* ex quibus habetur, fideicommiſſum poſt mortem reſtituendum non deberi poſt mortem ciuilem, & ſubditur ibi ratio, quia poteſt fideicommiſſarius mori ſuperſtite inſtituto. Sic ergo morte ciuili profeſſionis non cõfirmatur irreuocabiliter teſtamentum, cùm poſſit hæres in eo inſtitutus obire ante naturalem profeſſi mortem. Tandem, quia ſi profeſſus nequit reuocare teſtamentum, id euenit quod non ſit rerum, de quibus diſpoſuerat, dominus. At neceſſariò dicendum eſt, eum eſſe dominum tempore mortis, à quo vires ſumit & teſtamentum, & eius reuocatio. Nam cùm ex tunc ſuccedat hæres in eo inſtitutus, & antea pertineret hæreditas illa ad monaſterium, non ſolùm quoad vſumfructum, ſed etiam quoad dominium, vt diximus hoc lib. ſuprà, niſi dicamus tunc profeſſum eſſe illarum rerum dominum, non poſſet habere hæredem ex teſtamento ante condito. Quia dominium rerum tranſit à defuncto in hæredem. *l. cùm hæredes, ff. de acquir. poſſeſſ.* ergo poteſt teſtamentum reuocare. Atque ideo hanc partem ſuſtinere videtur Gloſ. penultim. *l. 1. ff. de teſtam.* vbi ait teſtamentum non effici irreuocabile per ſolam mortem ciuilem, ſed per naturalem; & tenet Bart. *ibi n. 7.* Cumanus *num. 5.* Aretinus *num. 5.* idem Bart. *l. ſed ſi mors, num. 2. ff. de donat. inter vir. & vxor. & authent. ſi qua mulier, num. 14. C. de ſacroſanct. Eccl.* & ibi Petrus de Vegnia Additionator *ad Butrigarium, quæſt. 2.* Antonius *conſil. 71. condidit teſtamentum, num. 1. & cap. in præſentia, num. 34. de probation.* & ibi Imola *num. 22 fine* Roſcl. *authent. ingreſſi, fine, C. de ſacroſanct. Eccl.* Corſetus *tractatu pauperum Ieſuatorum tota quæſt. 10.* Suarez *allegatione 20. num. 15. & duplici ſequenti.* Tello *l. 17. Tauri, num. 6.* Menchaca *de ſucceſſ. progreſſu, lib. 1. §. 2. num. 52. & 53.* Decianus *toto conſil. 31. lib. 3.* Caldas *de nominationis emphyteoticæ reuocatione, cap. 3. n. 17.* Matienzo *l. 5 recop. tit. 6. leg. 1. gloſſ. 3. n. 4.* Burgos de Paz *l. 3. Tauri, n. 688.* Eugenius *conſil. 18. num. 31. volum. 1.* additque *num. 32.* hoc eſſe ſine dubio, quando non reuocaret conficiens aliud teſtamentum, ſed tamen declarans ſe velle inteſtatum decedere, & ſubinde bona monaſterio acquiri. Mandel *conſ. 712. num. 4. volum. 4.* & hanc videtur tenere Craſſus *de ſucceſſione ab inteſtato, §. teſtamentum. quæſt. 34. num. 8.* hanc enim refert in vltimo locum ſubditque eſſe indubitatam, quando eſſet reuocatio in fauorem liberorum; & Cornejo Additionator *ad Antonium Gomez l. 1. Tauri, num. 13 fin.* dicit ſe non auſurum ab hac recedere in iudicando, & conſulendo, propter authoritatem tenentium eam quamvis in puncto iuris verior ſit contraria. Eiuſdem ſententiæ eſt clarè Simon de Prætis *de interpretatione vltima voluntatis, lib. 2. interpret. 1. dubio 1. ſolutione 7. n. 5. & 6.* vbi ait tunc morte ciuili effici irreuocabile teſtamentum, quando eiuſdem omnino effectus eſt cum morte naturali, vt ſi fiat profeſſio in ordine Minorum.

Secunda ſententia ſuſtinet integrum eſſe reuocare à diſponendo aliter in fauorem filiorum, aut monaſterij, 3
non autem in extranei fauorem. Ducitur ex *authent. ſi qua mulier, C. de ſacroſanct. Eccl.* vbi conceditur profeſſo teſtari in fauorem filiorum, & monaſterij: ergo à fortiori licebit in horum fauorem prius teſtamentum reuocare. Quod ſi dicas ibi exprimi, quando profeſſus antea teſtatus non fuerat, ibi, *antequam de rebus ſuis inter eos diſponat monaſterium intret.* Reſpondet Cynus *ibi num. 4.* ſupplendam eſſe dictionem *maximè*, quaſi idem reuocando in fauorem illorum liceat, etſi priùs ille teſtatus ſit & ideo huius ſententiæ ſunt Cynus *in authent. ſi qua mulier, num. 4* & ibi Paulus *n. 5.* explicans, etſi prius teſtamentum fuerit inter liberos, Baldus *ibi num. 22.* explicans extraneum dici omnem illum, cui legitima non debetur, & aliud quoque monaſterium; additque hanc reuocationem licere, quantumvis prius teſtamentum in filiorum, aut ſui, vel alieni monaſterij fauorem factum ſit. Iaſon *ibi. num. 33.* Salycetus *ibi num 6. fin. & ſeq.* explicans, licèt teſtamentum ante profeſſionem factum fuerit inter liberos; ibi Iacobus Butrigarius *quæſt. vlt.* & Petrus de Bellapertica *col. penult.* & vterque explicat, licèt teſtamentum inter liberos conditum ſit, additque Bellapertica licere hanc reuocationem toties quoties profeſſus voluerit vſque ad mortem. Decius *cap. in præſentia, in noua edit. n. 165. de probationib.* & ibi Patiſ. *n. 170.* Berolus *n. 537.* ſic explicans, quando ingreſſus habet liberos, poteſt prius teſtamentum reuocare inter ipſos liberos: ſi autem liberis carebat, & contemplatione ingreſſus teſtatus eſt, non poteſt reuocare, etiamſi velit monaſterium inſtituere, vel aliam piam cauſam: ſi verò in hoc caſu non contemplatione ingreſſus non poteſt reuocare in fauorem extranei, quamvis pia cauſa ſit, at poteſt in fauorem monaſterij ſui Guillelmus Benedictus *cap. Raynutius, verb. mortuo itaque teſtatore, el. 1. n. 300. de teſtam.* Gozadinus *conſ. 41 n. 9. & 10. fin.* & limitat *n. 17.* niſi quando teſtamentum ſortitum eſt ſuum effectum à die profeſſionis, quod ita ſortiri diſpoſuerit teſtator. Ita Iulius Clarus *lib. 3. receptarum. §. teſtamentum q. 58 fin.* Greg. Lopez *l. 17. verb. puede, tit. 1. p. 6.* Gratianus *regul. 456. n. 5.*

Dicunt autem aliqui ex his Doctoribus in hac teſtamenti reuocatione, vtpote quæ à profeſſo facta eſt ſolam iuris canonici ſolemnitatem deſiderari, nempe adhiberi duos, vel tres teſtes. Sic docet Anton. *conſil. 79. n. 2. & cap. in præſentia, num. 35. de probat.* & ibi Imol. *n. 25. in fine* Iaſon *authent. ſi qua mulier, n. 56. C. de ſacroſanct. Eccl.* 4

Tertia ſententia, quæ omnino mihi placet (quamvis authoritate Doctorum, non autem ratione cogar vtramque præcedentem probabilem appellare) ait nullatenus integrum eſſe profeſſo teſtamentum reuocare. Ducor, quia eadem poteſtas exigitur in actu diſſoluendo, quæ in ipſo conſtituendo *l. ſi vt proponis 7. fine. C. de nuptiis.* Atque ideo ad eum ſolum ſpectat reuocare teſtamentum, qui poteſt ipſum concedere: ſed profeſſus nequit condere teſtamentum; ergo neque prius conditum reuocare. Secundò, quia per profeſſionem ita moritur mundo, vt nil proprium habere poſſit, nec deinceps de bonis ante habitis, quidquam diſponere, *authent. ingreſſi, C. de ſacroſanct. Eccl.* ergo nequit teſtamentum reuocare. Tertiò, quia ſpecialiter indultum eſt profeſſo, qui ante profeſſionem de rebus ſuis non diſpoſuerat, diſponere poſt profeſſionem inter liberos, & monaſterium: ergo id indultum valde exorbitans à iure, & profeſſionis inſtituto, non eſt extenendum ad profeſſum, qui antea teſtatus fuerat, ſed potiùs argumento ducto à contrario ſenſu, & à ſpeciali, eſt dicendum, nullatenus huic profeſſo, qui prius teſtatus fuerat, 5

licet de nouo diſponere etiam inter monaſterium, & liberos reuocando prius teſtamentum. Nec valet expoſitio, quam n.3. retulimus ex Cyno dicente ſupplendam in ea authentica dictionem *maximè*, tum quia omni fundamento caret; id ſupplendo: eo vel maximè quod longè diuerſa ſit ratio; id enim ex ſpeciali gratia conceſſũ eſt profeſſo, qui antea non diſpoſuerat, ne decedat nulla inter liberos diſpoſitione facta, cui diſpoſitioni omnia iura maximè fauent: quæ ratio minimè locum habet in eo, qui ante profeſſionem teſtatus fuerat; quare tanquam ſpecialis gratia non eſt extra ſuum caſum trahenda. Nec obſtant in contrarium adducta numer. 2. Nam ad primum, & ſecundum reſpondetur, diuerſam eſſe rationem, quod mortuus ciuiliter per deportationem poteſt in priſtinum ſtatum reſtitui, & ſic reſtitutus reuocare donationem. At mortuus ciuiliter per profeſſionem, nequit in priſtinum ſtatum redire, vt res ſuas recuperet. Ad tertium dic non remanere dominium apud monachum, ſed illud eſſe apud monaſterium toto vitæ profeſſi tempore, eóque mortuo transferri de monaſterio ad hæredes teſtamento illo relictos: nec enim oportet, vt tempore huius tranſlationis cõſeruetur dominium in priori teſtatore, ſicut etiam contingit, quando teſtator inſtituit aliquem hæredem, grauans, vt poſt mortem reſtituat alteri hæreditatem. Ad argumentum ſecundæ ſententiæ relatum n.3. conſtat ex noſtra vltima ratione: & ideo hanc ſententiam tuentur Abbas *c. in præſentia, n.61. de probat.* Francus *rubr. de teſtament. in 6. n.71.* Imola *l.1. n.13. ff de teſtament.* explicans, nec hoc poſſe reuocando ſolis verbis, ſiue incidendo prius teſtamentum, ſiue illud cancellando, & Angelus *ibi n.4.* Decius *authent ingreſſi, n.13. C. de ſacroſanct. Eccl.* Socinus iunior *l. Gallus, §. & quid ſi tantùm, n.22 ff. de liber. & poſth.* Rubeus *conſil.155 fine* Angel. *in ſumma. verb. religioſus, n.60.* & ibi Syluest. *verb. religio 6. q.4.* Tabiena *verb. religio quæſt.40. n 41.* Nauar. *comment. 2. num.53. de regular.* Additionator *ad Decium, d. cap. in præſentia, in noua editione, n.165. verb. poteris.* Couar. *c.2. num 9. de teſtam.* Gutierrez *quæſt. canon lib.1. cap.1. à num 37. vſque ad 40.* Spino *ſpecul. teſtam. in gloſſ.6. rubrica fine.* Velaſcus *de partitionibus, cap.16. numero 18.* Auendaño iunior *l.17. Tauri, gloſſ.6. num.5. & l 44. Tauri gloſſ.7. n.3.* Andr. Fachineus *in controuerſiis iuris. lib.6. cap.15. verſ. ego ſententiam.* Angulo *de meliorationibus, l.1. gloſſ.3. n.12.* Tapia *d. auth ingreſſi, verb. ideoque nec de his, cap.1. n.67.* Boërius Epono *in cap.2. n.16. de teſtam.* Benedictus Egidius *l.1. part.4. §.2. num.6. fine, C. de ſacroſanct. Eccl.* Molina *tomo 1. de iuſt. diſp 140. col.2. verſ. verum verò religioſus.* Azor. *tomo 1. inſtitut. moral lib.12. cap. 6. quæſt.5.* Manuel *2. tomo ſumma, cap. 32. num.2. & quæſtionum regular. tomo 3. quæſt.16. art.3. & quæſt.69. art.3.*

Nec monachus etiam ad dignitatem Epiſcopalem
6 prouectus poteſt teſtamentum ante profeſſionem factum reuocare, quia nec teſtari poteſt de bonis patrimonialibus, vt probaui ſuprà. Atque ita docet Tapia *eodem cap.1. n.67.* Nec audiendi ſunt Iaſon *ea authent. ingreſſi, num.17.* & ibi Petr. de Vergnia additionator *ad Butrigarium. limitatione 6.* dicentes id integrum eſſe monacho facto Epiſcopo.

Hinc deducitur primò, quando pater ante profeſſio-
7 nem diſpoſuit, eum non poſſe poſt profeſſionem diſponere. Quare ſi titulo donationis ante profeſſionem inter filios diſpoſuit, quamvis ea ſit reuocabilis, nequit poſt profeſſionem teſtari, vel aliquid immutare, quia ceſſat ratio eius conceſſionis, *auth. ſi qua mulier, C. de ſacroſ. Eccl.* Non enim fuit, ne profeſſus inteſtatus decederet, liberè enim, & valde meritoriè ſe ea facultate per profeſſionem priuauit, ſed vt bona diuidat inter filios, quæ ratio diuiſione antea facta ceſſat. Atque idem concedendum eſt in diſpoſitione particulari, vt ſi vni filio eſt aſſignata legitima, vel is eſt in aliquo melioratus, in ſolis reliquis bonis eſt integrũ parenti diſponere. Quod ea diuiſio procedens in toto, habeat etiam locum in parte, cùm ſit eadem ratio. *l. quæ de tota, ff. de rei vendicatione.* Quæ omnia optimè docet Angulo *de meliorarion. lib.1. gl.3. n.19.* & ſunt de mente DD. quos n.5. allegauimus. Quamvis DD. duplicis ſententiæ contrariæ allegati n.2. & 3. contrarium dicerent.

Hoc tamen intelligendum eſt, quando teſtamentum 8
ante profeſſionem factum, manſit firmum: ſi enim id rumperetur ob ſubſequutam filiorum natiuitatem, liceret vtique poſt profeſſionem facere hanc diuiſionem, vt bene docet Tapia *authent. ingreſſi, verb. ideoque nec de his, c.1. n.67.* Quod idem dicendum, ſi quacumque alia ex cauſa prius teſtamentum ſit nullum, quippe non præſtat impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum, *regul. non præſtat, de regulis iuris, in 6.*

Secundò deducitur, meliorationem factam filio per 9
parentes, quamvis alìàs reuocabilis ſit vſque ad naturalem parentum mortem, præterquàm concurrentibus ſolemnitatibus præſcriptis *l. reg.17. Tauri,* fieri irreuocabilem ſequuta parentis profeſſione, ſicut morte naturali. Quod probant rationes adductæ n.5. contra duas priores ſententias, quæ cõtrarium tenent; & in propriis terminis tradunt Angulo *eadem gloſſ.3. n.11. & 12.* & Auendaño maior *ea l.17. Tauri gloſſ.6. n.4. & 5.* addens bene id eſſe verum, ſiue ea melioratio in contractu, ſiue in teſtamento fiat. Quãvis in propriis terminis contrarium teneant dicentes poſſe reuocari, ſicut idem docent de teſtamento Tello *ea l.17. Tauri, n.6.* Matienzo *lib.5. recopil tit.6. l.1. gloſſ.3. n.4.*

Tertiò deducitur, recedendum eſſe à ſententia, quam 10
amplectitur Suarez *allegat.10. n.16. 26. & 27.* vbi ait donationem cauſa mortis & donationem inter coniuges, quæ morte naturali confirmantur, & vſque tunc reuocari poſſunt, non confirmari profeſſione emiſſa in religione capaci ſuccedendi quoad hoc, vt nequeant poſt illam reuocari, quem ſequutus ſum *lib.6. de matrimonio, diſp.17. n. vlt.* Sed re meliùs conſiderata cenſeo confirmari profeſſione quoad hoc, vt amplius reuocari nequeant. Quia rationes num.5. adductæ id probant, & hoc eſt conforme illi ſententiæ, & tradit optimè Angulo *eadem gloſſ. n.13. & duplici ſequenti.* quamvis, vt *eadem diſp.17. n.9.* probaui, neutra donatio confirmabitur profeſſione in religione capaci ſuccedendi quoad hunc effectum, vt ſtatim ſint tradenda bona donatario; ſed ſolum tradenda ſunt poſt naturalem profeſſi mortem, & interim iis potietur monaſterium; quod idem diximus hoc libro ſuprà.

Quartò deducitur, nec diuiſionem inter filios à pro- 11
feſſo factam poſt profeſſionem, poſſe ab ipſo reuocari; quamvis contrarium dixerint aliqui Doctores, vt retuli n.3. Ducor, tum quia ſtatim vt fit diuiſio, tradenda ſunt bona, vt probauimus c. præcedenti. n.7. Non ergo ſupereſt facultas amplius reuocandi. Secundò, quia quamvis licentia teſtamenti condendi profeſſo conceſſa, non extinguatur primo teſtamento, ſed id poſſit toties quoties libuerit vſque ad mortem reuocari, & iterum fieri: at eſt diuerſa ratio de teſtamento, & de hac diuiſione, nam teſtamentum eſt ambulatorium vſque ad mortem, & ideo licentia teſtandi intelligitur iuxta teſtamenti naturam, vt diximus ſuprà. At hæc diuiſio non eſt teſtamentum, vt ſuprà probauimus, nec conceditur profeſſo, vt teſtatus decedat, ſed ſolùm, vt bona diuidat filiis, quod prima diuiſione obtinetur.

Quintò deducitur, nec monaſterio integrum eſſe re- 12
uocare teſtamentum, aut donationem cauſa mortis vel inter coniuges, aut meliorationes reuocabiles, quæ ante profeſſionem fiunt: & ita docet Angul. *ead. l.1. gl.3. n.19.* tũ quia hæc omnia ſunt irreuocabiliter confirmata per profeſſionẽ, & ſubinde per illã ius reuocandi extinctũ eſt, at iura monachi per profeſſionẽ extincta, minimè poſſunt in monaſterium tranſire, tum etiam quia iura

reuocandi

reuocandi has donationes eſt perſonale, nec tranſit ad hæredes donantis, nec ad finem, vt cum aliis probat idem Angulo *eadem l.1.gloſſ.9.à n.27.*

13 Vtrùm autem Pontifex indulgere poſſit monacho, vt poſſit teſtamentum ante profeſſionem factum reuocare, Surdus *conſ.90.n.8.volum.1.* allegatis Alexandro, & Rolando, & Phanucio, tradit id non poſſe Pontificem in religione ſuccedenti incapaci, quia per profeſſionem eſt plenè ius acquiſitum inſtitutis in illo teſtamento; quod idem dicunt Gozadinus *conſ.41.n.12.* & Rubeus *conſ.155.fin.* quando, etſi religio ſit capax ſuccedendi, teſtamentum ſortitur plenum ſuum effectum à die profeſſionis, ita diſponente teſtatore, quia tunc etiam à die profeſſionis, eſt plenè ius acquiſitum inſtitutis. Quando autem religio eſt capax ſuccedendi, nec teſtator diſpoſuit, teſtamentum habere effectum à die profeſſionis, Rubeus ibidem aſſerit fortè Papam concedere facultatem reuocandi, quia non eſt acquiſitum plenè ius hæredibus, ſed conditionale, ſi ſuperuiuant teſtatori.

14 Cæterùm nec in hoc poſteriori euentu exiſtimo poſſe Pontificem hanc facultatem concedere, niſi ex vrgentiſſima cauſa, quia nec ius hoc imperfectum poteſt auferri abſque cauſa vrgentiſſima, vt probaui ſuprà numero 56.

15 Tandem reſtat tractandum, an dato non poſſe profeſſum reuocare teſtamentum ante profeſſionem confectum poſſit tamen illud declarare? Et videtur non poſſe, quia *authent ſi qua mulier, C.de ſacroſanctis Eccleſ.* ſolùm conceditur profeſſo poſſe inter filios diuidere: ergo cùm conceſſio illa ſit odioſa, non eſt extendenda, vt liceat ei priorem voluntatem obſcure declaratam interpretari. Secundò, quia eius eſt interpretari, cuius eſt concedere *l.vltim.C.de legibus* cum concordantibus adductis per Aretinum *l.omni num.1.C.de ſacroſanct. Eccleſ.* Cùm ergo profeſſus ſit incapax teſtamenti faciendi, erit quoque incapax prioris voluntatis declarandæ. Et confirmatur, quia non declarat ſuam voluntatem, quaſi teſtis de illa diſponens, ſed tanquam legiſlator authoritatem legis condendæ habens obligánſque ad illam voluntatis interpretationem amplectendam. At profeſſus nequit legis condendæ in teſtamento authoritate fungi: ergo nec authoritate voluntatis declarandæ.

16 Sed exiſtimo integrum eſſe profeſſo hanc interpretationem dubiæ, & obſcuræ ſuæ voluntatis in teſtamento non ſatis explicatæ facere. Ducor ex textu *l.heredes palàm 21.§.ſi quid poſt, C.de teſtament.* vbi decidens textus nihil poſſe ex priori teſtamento immutari abſque debita ſolemnitate, ſubdit eam non exigi quoties eſt ſola prioris voluntatis declaratio; vt ſi Titio amico legauit, non exprimeos, quem cùm multi alij ſint eius nominis, vel ſi errauerit in nomine, aut cognomine, velítque poſtea ſuam voluntatem explicare: redditque rationem his verbis *nihil enim nunc dat, ſed datum ſignificat.* Vnde ex eo textu communiter DD. eliciunt, vt eos refert, & ſequitur Magdalenus *de numero teſtium, c.30.n.3.* declarantem nihil de nouo facere, ſed iam factum aperire, ſicut dicit Iuriſconſultus *l.adeò, §. cùm quis, in fin.ff.de acquir rerum dominio.* excutientem ſpicas non nouam rem facere, ſed eam, quæ eſt, detege-
12 re. Quare multa conueniunt, quæ multis aliis citatis cumulant Magdalenus *toto eo cap.* 30. & Mantica *de coniecturis vltima voluntatis, lib.3.toto tit.1.* Cùm ergo declarans nihil de nouo faciat poterit profeſſus priſtinam ſuam voluntatem dubiam declarare: ſolùm enim ei interdicitur nouum teſtamentum facere. Et confirmatur, quia hac declaratione nihil de nouo diſponit, ſed diſpoſitionem iam perfectam, & apud ſe certam, licèt apud nos obſcuram, aperit: & ſi non aperiret, communiter arbitrio iudicis, vel viri prudentis deberet fieri declaratio, vt optimè probat Magdalenus *eodem cap.30, numero 9.& 10.* ergo iure optimo id poteſt facere profeſſus. Secundò, quia quamuis iudex functus ſit officio ſuo vbi ſententiam tulit, nec poſſit eam immotare, ſed quoad eam immutandam deſinat eſſe iudex, & ſit perſona priuata, At habetur *l. iudex poſtea 55. ff. de re iudicata.* at vt tradunt ibi Doctores, poteſt eam declarare: quia id non eſt nouum iuriſdictionis actum exercere, ſed exercitum declarare. Ergo ſimiliter quamuis profeſſus nequeat nouum teſtamentum facere, poterit tamen priſtinum dubium declarare. Nec obſtant contraria. Non primum, quia cùm nec hoc ſit teſtari, nec diſtribuere, nec nouum aliquid facere, minimè eſt iure interdictum, & proinde nulla ſpeciali conceſſione eget. Nec etiam obſtat ſecundum cum ſua confirmatione, quia non eſt opus, vt tempore huius declarationis habeat authoritatem legis condendæ, ſed ſatis eſt, vt nunc declarare poſſit conditam, illam habuiſſe eam authoritatem tempore, quo condidit, ſicut iudex declarans ſuam ſententiam, caret tunc authoritate ſententiæ ferendæ, poteſt tamen eam declarare, quia tempore, quo tulit eam, authoritate ferendi præditus erat. Et ideo hanc ſententiam tenet Manuel *2.tomo ſumma, cap.32.num.2.* & *quæſt. regular. tomo 3. quæſt.69.art.3.* Atque id eſt verum, quamuis ille profeſſus ſit ex ordine Minorum, vel Societatis IESV. Nam rationes allatæ procedunt æquè in eo.

Hoc tamen intelligendum eſt, quando ſumus in vera, & propria declaratione voluntatis obſcuræ, & incerta, ſecus autem, vbi declaratio reſpiceret diſpoſitio- 17
nem, quæ de iure erat certa, & teſtator vellet illam aliter declarare: tunc enim poſt profeſſionem non poſſet ſic declarare, quia vt optimè probat Magdalenus *eodem cap.30 num 11.& 12.* ex texto *l.heredes palàm 21.§.ſi quid poſt in princip.* & ibi Gloſſa *verb.poſſe, C.de teſtam.* & multis aliis Doctoribus, quos ibi allegat, hoc non eſt veterem diſpoſitionem declarare, ſed nouam inducere, & proinde indiget debita numeri teſtium ſolemnitate. At profeſſo interdictum eſt nouam diſpoſitionem facere.

Secundò intellige vt habeat verum quando ea de- 18
claratio verbis conuenit, eiſque commodè aptari poteſt: ſecus autem quando ab his recedit, quia quando alicuius eſt ſuam mentem declarare, vt iudicis, declaratio talis eſſe debet, qualis verbis conuenire poſſit, aliàs non eſſet declaratio, ſed noua diſpoſitio, vt vtrumque multos allegans tradit Tiraquel. *l.ſi vnquam, verb.libertis, in noua edit num.13.& duplici ſequenti, C.de reuocand.donat.* & probat textus *cap.1.de teſtament.in 6.* ibi *dummodo eorum verbis conueniat.* At profeſſus nequit aliquid de nouo diſponere.

Demum ſi quis legaſſet aliqua operibus piis à ſe 19
poſt profeſſionem declarandis, poſſet poſt profeſſionem declarare illa opera pia, quia hoc non eſt de nouo diſponere, ſed declarare. Quod quidem planè procedit in quibuſcumque religioſis etiam ordinis Minorum, quando non reſeruaretur noua electio piorum operum, ſed ſola declaratio eorum, quæ tempore teſtamenti conditi habebat in mente. Quod ſi nulla opera pia tunc habebat in mente, tunc non eſſet reſeruatio declarationis prioris voluntatis, ſed reſeruatio bonæ electionis operum piorum; & tunc an poſſit reſeruari hæc electio, ſi frater Franciſcanus ſit, pendet ex illa quæſtione, quam tractauimus ſuprà, an frater Franciſcanus capax ſit huius electionis? Et retenta ſententia, quam ibi ſuſtinuimus, dicente eum eſſe capacem, dicendum eſt reſeruationem valere: ſecus autem retenta contraria ſententia, quam ibi retulimus.

Non valeret tamen poteſtas reuocandi teſtamenti, 20
quam religioſus ſibi reſeruaret quod ea poteſtas pugnet cum profeſſione religionis.

CAPVT XII.

Qualiter,& quo iure ſuccedat monaſterium ſuccedendi capax in bona profeſſi, de quibus ille ante profeſſionem non diſpoſuerat, & an ad acquirendam hæreditatem monacho delatam deſideretur aliqua ipſius monachi additio?

SVMMARIVM.

Explicatur quæ monaſteria ſint ſuccedendi capacia: vbi de Collegiis, & domibus profeſſis, & ooadiutoribus formatis, & iis, qui vota biennij in Societate fecerunt: & explicatur Trident. ſeſſ. 25. de regularibus, & qualiter Mendicantes habeant bona n. 1.

An moniales Sanctæ Claræ ſint capaces? n. 2.

Quot quæſtiones ſint diſputandæ. n. 3.

An monaſterium ſuccedendi capax ſuccedat in omnia bona profeſſi, & quidquid hic acquirit, acquirat monaſterio, & quo iure, & quid ſi alieno ære grauatus eſt, aut ſi religio ſuccedendi ſit incapax, & an id ius competat monaſterio, quando ex priuilegio Pij V. ante finem anni nouitiatus profeſſio ſit in articulo mortis? n. 4.

An monachus, & eius nomine monaſterium retineat iura ſuitatis, & omnia iura filiorum? n. 5.

Quid ſi ſit profeſſus in monaſterio incapaci? n. 6.

Quid ſi monachus decedat viuo patre, & an tunc ſuccedat monaſterium, etiam ipſo monacho ita volente, & quid ſi ſit dubium an monachus viuat? n. 7.

Quid de monaſteriis, in quibus religioſi habent bona in particulari, vt in monaſteriis tertij ordinis Diui Franciſci? n. 8.

Quibus actionibus agat monaſterium circa bona, quæ ratione monachi ſibi competunt. n. 9.

An monacho non inſtituto rumpatur teſtamentum paternum? num. 10.

An integrum ſit patri meliorare in tertia bonorum parte filiũ profeſſum, etſi hæreditati renunciarit, aut ſit profeſſus in ordine Minorũ, aut Societatis IESV *n.* 11.

An per profeſſionem perdatur nobilitas? refertur quædam ſententia. n. 12.

Explicatur ſententia authoris, & an diſpenſatio ſit ſubreptitia, in qua explicatum eſt profeſſum eſſe nobilem, aut id eſt tacitum? n. 13.

An poſſit huic iuri ſuccedendi conſuetudine derogari, & ſit alicubi derogatum, & quid in Hiſpania iuxta legem fori. n. 14.

An valeat pactum, ne monaſterium ſuccedat? remiſſiuè. numero 15.

An valeat ſtatutum, ne ingrediens, aut ingreſſus religionem ſuccedat? refertur duplex ſeatentia. n. 16. *&* 17.

Explicatur ſeatentia authoris, & an priuilegia ſemel per leges ciuiles eccleſiaſticis conceſſa, poſſint per Principes ſeculares auferri? n. 18.

An lex, & ſtatutum excludentia fœminas propter maſculos, ligent fœminas, quæ tunc ſunt moniales; & licentia Principis ad inſtituendum maioratum ex filiorum legitimis præiudicet filiis, qui tunc ſunt clerici, vel monachi? n. 19.

1 HActenus egimus de facultate nouitiorum, & profeſſorum ad diſponendum de ſuis bonis. Iam agendum eſt de ſucceſſione in eorum bona, quando ante profeſſionem de illis non diſpoſuere. Et in hoc capite eſt differendum in genere de iure, & modo ſuccedendi: deinde in ſequentibus deſcendetur in ſpecie ad bona, in quæ ſucceditur. Præmittendum eſt, quæ monaſteria ſint ſuccedendi capacia. Et quidem, quamuis olim magna controuerſia eſſet circa religiones mendicantes, qualiter ſuccedere poſſent in bona immobilia profeſſi, & communis ſententia eſſe poſſet in ea ſuccedere, non vt ſibi retinerent, ſed vt venderent; at iam controuerſia hæc ceſſauit, quippe Trident. *ſeſſ. 25. cap. 3 de regularib.* omnibus mendicantibus conceſſit, poſſe immobilia poſſidere, præterquam Minoribus de Obſeruantia, & Capucinis Diui Franciſci. Quare cætera mendicantium monaſteria ſuccedunt in profeſſi bona, perinde vt monaſterium non mendicantium, vt optimè aduertit Nauarr. *comment. 2. num. 50. de regularib* & praxis ipſa ita habet. Quod ſi dicas Tridentinũ non concedere, vt deinceps bona immobilia acquirere poſſint, vel in ea ſuccedere, quod tantùm dicat ſic; *vt deinceps eis bona immobilia poſſidere liceat:* poſſeſſio autem poteſt ad bona acquiſita referri, vel ad acquirẽda donatione, aut eleemoſyna; & cùm hoc decretum ſit correctorium regulæ mendicantium à Sede Apoſtolica approbatæ, & voti paupertatis ipſorum, eſt reſtringendum, vt ea minus lædatur. Sed reſpondet bene Hondedeus *conſ. 76. n. 30. & 31. volum.* 1. Tridentinum indefinitè, & generaliter loquens, eſſe generaliter intelligendum. Præterea, quia concedit, vt deinceps eis bona immobilia poſſidere liceat. Quæ dictio, *deinceps*, cùm importet idem quod *deinde, & poſtea*, reſpicit omne tempus futurum, vt optimè Rebuffus *l. appellat. parentis, col. 5. verb. deinceps ff de verborum ſignificat.* & ſic poſſeſſioni adiecta includit poſſeſſionem omnium bonorum quouis tempore obuenientium. Item quia aliàs nil conceſſiſſet reſpectu monaſteriorum, quæ antea poſſidere non poterant. Tandem, quia mens Tridentini fuit conſulere paupertati horum monaſteriorum, & ne vagari cogerentur monachi causâ victus emendicandi; qui finis non obtineretur, niſi in poſterum integrum eſſet illis quæcumque immobilia acquirere. Quod ſi rurſus opponas Tridentinum ſolam poſſidendi immobilia facultatem eis concedere, non autem facultatem, & ius in ea ſuccedendi. Reſpondet bene idem Hondedeus *eodem conſ. 76. n. 27.* eo ipſo ius in ea ſuccedendi concedere. Quippe ideo Minores non ſuccedunt, quia ſunt incapaces bonorum in cõmuni, vt dixit textus *Clem. exiui, verſ. quia igitur, de verborum ſignificat.* Quamuis autem Tridentinum non excipiat domus Societatis IESV profeſſas, illæ etiam nec in communi bona poſſidere poſſunt, vt ſuprà explicuimus. Et quamuis Collegia Societatis IESV poſſideant bona in communi, iure tamen ſuccedendi in bona ſuorum religioſorum carent, vt conſtat ex Bulla Greg XIII. quæ confirmauit inſtitutum Societatis IESV, quæ incipit; *Quanto fructuoſius*, & ex Bulla eiuſdem quæ incipit, *Aſcendente*, ibi, *nec propter emiſſa huiuſmodi vota publica, aut per mortem illorum ab inteſtato in illorum ſicut neque profeſſorum bonis, domus vlla, aut Eccleſia, vel Collegium dictæ Societatis ſuccedere poteſt.* Idem Congregatio generalis 3. Canone 4. & habetur *in conſtitutionibus Societatis, part. 6. c. 2. §. 12.* & in vtroque loco dicitur profeſſos Societatis IESV, & coadiutores formatos nihil omnino proprij amplius poſſidere poſſe, & eſſe incapaces hæreditariæ ſucceſſionis. At qui ſola biennij vota emiſère, retinent ad tempus dominium illorum bonorum, vt dicitur in vtraque Bulla, *& in conſtit. 4. part. cap. 4 § in declarat. littera. E. & in examine, cap. 4 §. 2. & 5. & part. 3. c. 1. § 7.*

Sed difficultas eſt, an in ea Tridentini decreti exceptione comprehendantur monaſteria Sanctæ Claræ, & ſic liceat eis bona immobilia, & proprium in communi habere, ac proinde ſuccedant in bona monialium profeſſarum? Qua in re bene aduertit Manuel *q. regul tomo 3. quæſt. 29. artic.* 14. duplices eſſe moniales huius ordinis. Quædam ſunt poſterioris regulæ, quibus integrum eſt ex ſua regula habere bona in communi, & ſuccedere. Aliæ autem ſunt prioris, quibus id Interdictũ erat ex ſua regula, & voto paupertatis ab eis 2

emiſſo,

Digitized by Google

emiſſo, ſicut & fratribus Minoribus. Quare de monialibus poſterioris regulæ ſunt accipiendi Doctores antiqui multi quos refert Hondedeus ſtatim allegandus, qui cum Gloſſ. *Clem. 1. verb. obedientiam, de religioſis domibus*, dicebant eas poſſidere poſſe. Sed difficultas eſt, an non obſtante regulæ præſcripto, quo monaſteriis prioris regulæ Sanctæ Claræ interdicebatur bonorum in communi poſſeſſio, id hodie liceat ex decreto Tridentini *ſeſſ. 25. de regul. cap. 3.* Quidam vir ſatis doctus (vt refert ſe audiiſſe Manuel *eo artic.* 14.) tenuit id non concedi his monialibus in eo decreto. Ducitur, quia iis ſolis conceditur, quibus iuxta ſuas conſtitutiones id interdictum erat. At conſtitutiones aliud ſunt à regula, nec ſub illa comprehenduntur; ſed vtriuſque mentionem fieri oportebat, vt conſtat ex eodem Tridentin. *eadem ſeſſ. 25. de regularibus*, ibi; *ſub quacumque regula, vel conſtitutionibus.* & paulo inferiùs, ibi; *necnon conſtitutionibus, & regulis.* Non ergo id cenſetur conceſſum prædictis monialibus, vtpote quæ ex præcepto ſuæ regulæ nequeunt bona in communi poſſidere, eo vel maximè, quod Trident. *ead. ſeſſ. 25. de regular. c. 1.* ſummopere commendet, vt iubeantur omnes regulares ad regulæ ſuæ inſtitutum vitam componere. Deinde poteſt id probari, quia videntur comprehendi in exceptione fratrum Minorum de Obſeruantia, vtpote quæ ſub eadem regulæ paupertate viuunt. Cæterùm abſque dubio dicendum eſt, eis licere bona in communi poſſidere. Primò, quia Tridentinum in eo decreto in conceſſione habendi bona in communi expreſſit omnia virorum, & monialium monaſteria; in exceptione autem ſolos fratres Minores, & Capucinos expreſſit. Ergo moniales Sanctæ Claræ remanent ſub conceptione, quippe exceptio ſuis terminis contineri debet, vt notat Monachus *cap. vnico num. 3. ff. de ſtatu regul. in 6.* & ibi probus *in addit. numer. 11.* & ibi Archidiaconus *num. 3. verſ. reuerſura.* Eo vel maximè quod appellatione fratrum Minorum non veniant ſorores dicti ordinis, vt tradunt Bald. *l. tres fratres, num. 1. ff. de pactis.* & *l. quicumque, num. 16. C. de ſeruis fug.* Gambara *tractatu de extenſionibus, num. 195.* Nec obſtant in contrarium adducta. Non primum, quia conſtat ex mente Tridentini fuiſſe nomine conſtitutionum in eo decreto regulam quoque comprehendere, aliàs non erat opus exceptione fratrum Minorum, & Capucinorum, cùm iis ex ſua regula interdicatur poſſeſſio bonorum in communi. Idque clariùs patet ex *eadem ſeſſ. 25. de regularibus, c. vlt.* vbi expreſsè iubentur omnes regulares ſeruare omnia contenta in ea ſeſſione, non ſtantibus quibuſcumque priuilegiis, conſtitutionibus, & regulis eorum iureiurando ſtabilitis. Quare dum c. 1. iubetur regulam obſeruari, intelligitur, in quantum non eſt contra decreta in ea ſeſſione. Nec obſtat etiam ſecundum, quia etſi eandem regulam ſeruent, verè non ſunt fratres Minores in ea exceptione comprehenſi, vt ſatis probauimus, & ideo hanc partem ſuſtinent Hondedeus alios referens *conſ. 60. num. 5. & 6.* dicens ſic declaraſſe Cardinalium Congregationem, & *conſ. 61. n. 2. & 3. & conſ. 76. à num. in fin volum. 2.* concludens ſic deciſum eſſe in Senatu Peruſino cauſa hac inter partes agitata Caualcanus *deciſ. 51. & deciſ. 18. n. 52. p. 3.* Burſatus *conſ. 30. n. 21. vol. 1.* Flores de Mena *lib. 1. variarum, q. 16. §. 2. n. 6.* Manuel *eodem art. 14.* proximè allegato, Ludouicus de Caſanete *conſ. 26. n. 2. & 3. vol. 1.*

3 Triplex quæſtio in hoc capite diſcutienda eſt. Prima, de iure, quo ſuccedit monaſterium ſuccedendi capax in profeſſi bona, & qualiter ei derogari poſſit. Secunda, de modo, quo ſuccedit quoad acquirendum dominium, & poſſeſſionem. Tertia. An ſuccedat abſque aliqua monachi hæredis aditione?

4 QVÆSTIO prima. Quo iure monaſterium ſuccedendi capax ſuccedat in omnia profeſſi bona de quib. ante profeſſionem non diſpoſuerat: & qualiter conſuetudine, pacto, aut ſtatuto poſſit ei iuri derogari. Et quidem conſtat monaſterium habens ius ſucceſſionis ſuccedere in omnia religioſi bona, de quibus ipſe ante profeſſionem non diſpoſuit, ſiue ab ipſo ante profeſſionē, ſiue poſt acquiſita ſint, ſiue titulo donationis, & hæreditatis, aut quocūque alio acquiſierit, & ita quidquid acquirit monachus, acquirit ſuo monaſterio. Cōſtat ex *§. ſi qua mulier. auth. de ſanctiſſimis Epiſcopis.* & *§. illud quoque. auth. de monachis.* & *auth. ſi qua mulier.* & *auth. ingreſſi, C. de ſacroſ. Eccl.* & *c. ſi qua mulier.* & *c. quia ingredientibus 19. q. 3.* & *l. regia 17. tit. 1. p. 6.* Ex quibus conſtat hoc ſolo iure humano inductum: cùm nullū aliud ius hoc diſponens inueniatur. idque clare videntur dicere Doctores omnes quos infrà referemus, dicentes conſuetudine alicubi huic iuri derogatum eſſe: non habet autem vim hoc, quatenus iure ciuili inductum eſt, cùm de monachis expreſsè conſtituat, vt benè ait Azor *tom. 1. inſt. moral. lib. 12. c. 8. quæſt. 1.* Quod idem latiùs probauimus ſuprà. Nec quatenus inſeritur in decreto à Gratiano *eo c. ſi qua mulier*, vt ibidem n. 6. probauimus: ſed habet vim, quia eſt approbatum à D. Greg. Papa lib. 7. regiſtri. indict. 2. epiſt. 7. & fertur *c. quia ingredientibus 19. q. 3.* ibi, *ſed res eorum eiuſdem monaſterij iuris fiant, aperta legis diffinitione decretum eſt.* Idque etiam communi conſenſu omnium Pontificum receptum eſt. Ex eo autem decreto conſtat originem huius conceſſionis eſſe ex iure illo ciuili, cùm D. Greg. ad illud confugiat dicens, ſic aperta legis diffinitione decretum eſſe. Idque iure optimo ſancitum eſt, nam ratio poſtulat, vt ſe dedicās Deo, & monaſterio per profeſſionem non ſolùm ſe, ſed omnia etiam ſua illi dedicet, quò plenior ſit oblatio, & dedeceret quidem ſe offerentem Deo, ſecularibus ſua relinquere, quia in vſus prophanos ea expenderent. Itē, quia cùm euangelicum conſilium ſit à pauperibus diſtribui, nullus pauperibus conuenientiùs dari poſſunt, quàm religioſis alendis, qui voluntariam ob Chriſtum paupertatem amplexi ſunt, & dando illis augetur cultus diuinus, ac numerus Deo miniſtrantium. Tandem, quia cùm ille in monaſterio vitam perpetuò ducturus ſit, ab eoque alendus, æquum eſt res eius potiùs monaſterio, quàm aliis cedant. Quid ſi monachus in ſeculo erit adſtrictus ære alieno, aut poſtea adſtringatur? habes ſuprà. Si verò religio incapax ſit ſuccedendi, & bona non per hæreditatem veniant, ſed à monacho acquirantur? videre poteris infrà. Vtrùm verò hæc ſucceſſio in bona profeſſi competat monaſterio, quando ante finem anni nouitiatus fit profeſſio in articulo mortis ex priuilegio Pij V. cuius meminimus *l. 5. c. 4. n. 16.* Dicendum eſt illi competere, vt ibidem probauimus contra Manuelem id negantem.

Nec monachus ille per profeſſionem amittit iura 5
ſuitatis, & agnationis, ſed ſuccedit tāquam ſuus hæres, & tranſmittit ad monaſterium iura ſuitatis, ſicut trāſmitteret ad alios hæredes. Conſtat ex *l. fin. C. de Epiſc. & Cleric.* vbi dicitur perinde hunc ſuccedere, ac ſi religionem ingreſſus non fuiſſet, & notant ibi vniuerſi, & multi quos refert & ſequitur Tiraq. *de retract. lignager. §. 1. gl. 8. n. 19.* & *l. ſi vnquam, verb. ſuſcepit. n. 42. C. de reuocand. donation.* & paſſim alij DD. nemine, quem viderim, contradicente. Quare illius monachi nomine retinet monaſterium omnes qualitates, & prærogatiuas filiorum, vt de iure ſanguinis, & cognationis probat Gloſſ. *ea l. fin. § hoc autem, verb. parentum.* & ibi Bald. *n. 4.* & multi alij, quos referunt, & ſequuntur Tiraq. *de nobilitate, c. 6. n. 50. & c. 26. n. vlt.* Mantica *de coniecturis vlt. volunt. lib. 8. tit. 12. n. 25.* Molina *lib. 1. de primog. c. 13. n. 47.* Auendaño iunior *l. 40. Tauri, gloſſ. 4 n. 33.*

Quæ quidem intellige in monaſterio habente bona 6
in cōmuni, quia cùm in monaſterio iis carente, ac proinde incapaci ſuccedendi, reputetur profeſſus tanquam mortuus quoad omnia ſucceſſionis iura, non retinet ius ſuitatis; vt bene docet Bartol. *auth. ingreſſi, in 2. lectura,*

*num.64.C.de ſacroſ.Eccleſ.*Aretinus *c.in præſentia, n.93.de probat.*Pariſius *l.Gallus.§.& quid ſi tantùm.n.50.ff.de liber. & poſth.*& ibi Marius Salamonius *num.* 40.

7 Secundò intellige, dummodo monachus ille viuat. Nam vbi primùm ante delatam ſibi parentum hæreditatem obiit, ceſſat prorſus ius monaſterij. Et ratio eſt, quia cùm Ius ſuccedendi non competat, niſi poſt eius obitum, cui ſuccedendum eſt, profeſſus nequit hoc ius in monaſterium transferre, ſed ſolam ſpem, quæ euaneſcit, vbi primùm profeſſus ille deſinit eſſe filius illius monaſterij, vt *Inſtit. de acquiſitione per arrogationem. §.mortuo.*Atque ita docent optimè Glos.final. *n.vnic.*18. *q.*1.Felinus alios allegans *c.in præſentia.num.*56. *de probat.* Palladorus alios allegans, ſed falsò, *in ſeſquicent. quot differentia* 147. *§.*1. *n.*17. Quare minus bene Faber. *l.final. n.vlt.C.de ſacroſ. Eccleſ.* Decius ſententiæ veritatem relinquit cogitandam. Gutierrez *verb. mortuo ol* 2. *n.*103. ait monachum obeuntem viuo patre tranſmittere ius ſuccedendi in bona paterna in monaſterium, idque magis conſtabit ex dicendis infrà. Hac enim ratione dicemus hæreditatem nondum monacho delatam acquiri monaſterio, in quod profeſſus eſt tempore delationis legitimè tranſlatus. Quare malè quidam, quos tacito nomine refert Speculator *tit.de ſtatu monachorum. §.vnico.n.*14.*q.*10.dixère monacho mortuo ſuccedere monaſterium eius parentibus ab inteſtato: & ipſe Speculator ait alios contrarium ſentire; & ita videtur hanc vltimam partem amplecti quaſi in posteriori loco poſitam. In dubio autem an monachus viuus ſit, vt quamdiu abfuit apoſtatando, & interim obiit parens, ſuccedet monaſterium, vt tenet, referens lite mota obtinuiſſe monaſterium, Vdalricus Zazius *de ſubſtitutione.c.*1.*n.*11.(habetur *tom.8.tractatuum.p.*1.)Et ratio eſt, quia mors, cùm ſit quid facti, non præſumitur.

8 Quod intellige in monaſteriis, in quibus religioſi non habent in particulari bona; ſi enim illa habeant, vt ſunt monaſteria tertij ordinis Diui Franciſci, & tertij ordinis Diui Dominici, in hæc non ſuccedit monaſterium. Sic docent Angelus *verb.religioſus. num.*53. Sylueſter *verb.religio.6.quæſt.*1. *dict.*2. Tabiena *verb. religio. quæſt.*34 *num.*35.Gregor Lopez *l.* 17. *verb. Emparedado. tit.*1.*part.*6.

9 Ex his deducitur primò, monaſterium in his, quæ ſibi acquiruntur, vel in quæ ex monachi perſona ſuccedit, illis actionibus agere, quæ profeſſo ante ingreſſum competerent, quippe in omnia eius iura ſuccedit. Atque ita docent Innocentius *c.in præſentia.n.*4.*de probat.* & ibi Hoſtienſis *n.*7 & 8.Antonius *n.*30. Abb.*num.*67. Angelus *ſumm.verb.religioſus.n.*59.Sylueſt. *verb.religio.*6. *q.*2.Tabiena *verb.religio.q* 19.*n.*40.

10 Secundò deducitur, ſi pater filium monachum non inſtituat, rumpi poſſe teſtamentum, tanquam filio præterito, cùm omnia filij iura retineat monachus, & eius nomine monaſterium. Atque ita docent Paulus *l ſi filius, qui in poteſtate.num* 15.*ff.de liber.& poſth* Fortunius *l Gallus.§.& quid ſi tantùm.n.*5.*ff ſi certum petatur.* Auendaño iunior.*l.*40.*Tauri,gloſſ* 4 *n.*16.

11 Tertiò deducitur, integrum eſſe parenti meliorare hunc filium profeſſum in tertia bonorum parte, prout reſpectu filiorum, & deſcendentium eſt ſibi permiſſum *l.reg.*17. *Tauri,* hodie *l.*1.*tit.*6.*lib.*5. *recopilat.* quia huiuſmodi profeſſus retinet omnia filij iura. Atque ita docent præter nonnullos Doctores recentiores Segura *l coheredi. §. cùm filia num.*71.*ff. de vulgari.* Molina *lib* 1.*de primog.c.*13.*num.*78. Sed maior difficultas eſt, ſi filius ille fuiſſet profeſſus in ordine Minorum, aut in Societate IESV, aut coadiutor eius formatus, an poſſit in tertio meliorari à parentibus? Et videtur poſſe, quia eſt verus filius, ſicut poteſt meliorare filium profeſſum in aliis religionibus, qui renunciauit: quamuis iure legitimæ petendæ careat. Sed exiſtimo non poſſe, quia quoad omnia ſucceſſionis iura reputatur quaſi naturaliter mortuus, & quoad hoc perdit omnia filiorum iura, vt diximus ſuprà: atque illud tertium eſt filiorum legitima: nec eſt ſimile de filio renunciante, qui profeſſus ſit in religione capaci ſuccedendi, quia per renunciationem illam ſolùm excluditur à neceſſaria parentum ſucceſſione, non tamen à voluntaria, ſi ipſi velint eum inſtituere & inſtitutus à patre recuperat omnia ſuitatis iura. Et de profeſſo in ordine incapaci ſentit quod non poſſit meliorari, à contrario ſenſu Segura proximè allegatus, quia expreſsè dicit poſſe, quando in ordine capaci, vt diximus hoc lib.ſuprà. Et ideo exiſtimo poſſe hunc profeſſum, qui renunciauit, meliorari in ea tertia bonorum parte.

Quartò deducitur, quid in ea quæſtione ſentiendum ſit, an per profeſſionem amittatur nobilitas profeſſi? 12 Quidam id exiſtimant. Ducuntur, quod per profeſſionem moritur mundo, & omnibus eius pompis. Item probatur ex *c. ſcripſit.*17. *q.*1. & *cap.præſens* 20 *q* 3. vbi habetur, dignitatem nobilis amitti per profeſſionem; & tenet Gloſſa finalis *verb.abſque delectu perſonarum de ſtatu monachorum.*& *cap.*1. *verb.ingenuus. de purg. canon.* atque ita cenſent Decius *authent ingreſſi. num.*5. *Cod. de ſacroſ.Eccleſ.*Barbatius *c.quia nos.num.*1.*de teſtament.*Ioan. Andr.Hoſtienſ.Abb.Alberic. Felinus, Matthæus de Afflictis, & multi alij, quos refert Tiraquell. *de nobilitate. c.*17.*num.*1.& 2.

Cæterum dicendum eſt nequaquam perdi, quia eſt 13 quoddam ſanguinis ius, & ſubinde naturale, ac incommutabile. *l.iura agnationis. ff.de pactis.* Nec obſtat religioſum mortuum eſſe mundo, non enim eſt mortuus quoad naturalia perdenda, ſed quoad illorum contemptum, & quoad poſſeſſionem propriæ voluntatis, & bonorum temporalium. Nec *cap.ſcripſit,* nec *c.præſens,* id probant: tantùm enim dicunt amitti dignitates nobiles ſeculares, vt Ducatum, Comitatum, vtpote quæ per profeſſum adminiſtrari nequeunt. Atque ita tenet Romanus *in ſingulari* 37. referens ſic deciſum eſſe In Rota magna lite orta: opponebatur enim religioſo, qui diſpenſationem impetrarat, allegans eſſe nobilem, diſpenſationem eſſe ſubreptitiam ex falſæ cauſæ narratione, quippe intendebatur eam nobilitatem amiſſam fuiſſe per profeſſionem. Idem tenet Guillelmus Benedictus *Raynutius, verb. & vxorem nomine Adelaſiam. in princ.num.*210.& *duplici ſequenti.*& Rebuffus *de nominationibus.q.*11. *n.*31. Et inde inferunt hi duo, diſpenſationem non fore ſubreptitiam, ſi religioſus ille ſe nobilem eſſe alleget; quinimò fore ſubreptitiam, ſi impetrans beneficium per monachum nobilem poſſeſſum vltra annum taceret poſſeſſoris nobilitatem, per *regulam* 32.*Cancellariæ.Item idem Dominus noſter, vt improbi lites exquirentium motus.* Idem tenent multi, quos refert, & ſequitur Tiraquell. *de nobilitate. c.*26.*à n.*3.*vſque in finem.*Roſella *in ſumma. verb. Doctor. num.*4.Immò licet nobilitas accidentalis, & politica ex publico officio, aut ſeculari militia, vel adminiſtratione conſurgens perdatur per religionis profeſſionem; quippe profeſſus hæc adminiſtrare nequit: at accidentalis, & politica, quæve in temporali adminiſtratione non verſatur, vt ex gradu Doctoris conſurgens, non deperditur per profeſſionem, vt optimè tradit Guillelmus Benedictus ibidem. Ex quo ego infero, nec perdi nobilitatem accidentalem, quæ pretio comparata eſt in ſeculo. Atque hæc omnia verè intelligo, etiamſi religioſus ille ſit ordinis Minorum, quia quoad hæc non reputatur mortuus, ſed quoad ſucceſſiones.

Quintò deducitur, poſſe contraria conſuetudine 14 legitimè præſcrita derogari huic iuri ſuccedendi in profeſſi bona; & ſic derogatum eſt apud Gallos: & omnia profeſſi bona pertinere ad propinquiores conſanguineos, niſi ipſe aliter diſpoſuiſſet, teſtantur illam approbantes Beroius *q.de ſtatu, & vita Eremitarum, fin.* habetur *tom.*13.*tractatuum.p.*2. Boſcheus *tractatu de nuptiis,lib.*4.*num.*37.habetur *tom.*9 *tract.* Guillelmus Benedictus

Digitized by Google

dictus *c. Raynutius. verb. & vxorem nomine Adelaſiam, in princip. à n. 210. vſque ad* 225. Rebuffus *tom. 1. conſtit. Regiar. in proœmio gloſſ. 5. n. 21. &* 22. D. Anton. 3. *part. tit. 16. cap. 2. §. vlt. verſ. ingreſſi.* Couar. multos allegans, *de pactis, 3. part. §. 2. num. 4. ad finem & cap. 1. fine. de teſtament.* Rojas *epitome ſucceſſionum. cap. 11. n. 28.* Arnaldus Ferretius *in conſuetudinibus Burdegalenſibus titul. de feudis* §. 10. Azor. *tom. 1. inſtitut. moralium. lib. 12. c. 8 quæſite* 1. Et eandem conſuetudinem approbat Alciatus *conſil. 56. num. 6. & 9.* ait enim quamvis iure dubium ſit an ſtatuta excludentia monachom à ſucceſſione, ſint valida, valere tamen ſi conſuetudine ſint confirmata. Eandem conſuetodinem approbat Craſſus *de ſucceſſione. §. ſucceſſio ab inteſtato quæſtione* 8. *n. 3.* Sed hæc conſuetudo debet eſſe ſpatio quadraginta annorum præſcripta; quod minori tempore non currat præſcripitio contra Eccleſiam. ſic D. Antonin. ibidem. Sed adhuc non valere tradunt Angelus *in ſumma verb. religioſus, n. 51.* Syluester *verb. religio. quæſt. vlt.* Tabiena *verb. religio. quæſt. 34. num. 35.* Surdus *de alimentis. tit. 9. quæſt. 38. num. 6.* Sed non eſt recedendum à communi ſententia; quia cùm ius hoc ſuccedendi, ſolo iure humano competat, cui in vniuerſum poteſt conſuetudo derogare, non eſt cur in hoc euentu eam vim conſuetudini legitimè præſcriptæ negemus. Immo in Hiſpania per *l. 11. tit. 6. lib. 3. fori reg.* pertinent omnia bona ad filios, & conſanguineos, excluſo monaſterio. Sed ea vſu minimè ſeruatur, vt experientia ipſa conſtat, & teſtatur Gratianus *regular.* 456. *n. 7.*

15 Vtrùm verò valeat pactum, quo ingrediens religionem excluditur à parentum ſucceſſione, diximus ſuprà.

16 Maior difficoltas eſt de ſtatuto excludente monachos a ſucceſſione. Triplex eſt opinio. Prima ait poſſe iure ciuili ex iuſta cauſa auferri monaſteriis poteſtatem ſuccedendi. Ducitur, quia poteſtas hæc ſuccedendi fuit iure ciuili conceſſa, vt probauimus n. 5. & notant Doctores *l. 1. Cod. qui teſtamentum facere poſſunt.* Ergo poteſt eodem iure ciuili ex iuſta cauſa auferri, quia tollere legem ſuam nemini interdicitur. Atque Paulus *authent. caſſa. n. 5. C. de ſacroſanct. Eccl.* & ibi Salycetus *n. 4 quæſt. 5.* & Additionator *verb. quia tollere.* relato Socino tradunt valere ſtatuta contra Eccleſiæ priuilegium, quando eduntur ab eo, qui priuilegium conceſſerat. Hanc ſuſtinent Menchaca *de ſucceſſ. creatione. libro 3. §. 21. num.* 179. Faber *in definitionibus Senatus Sabaudiæ. tom. 1. lib. 1 titul. 2. de ſacroſanct. Eccl. definit. 44. & titul. 3. de Epiſcopis, & clericis definit.* 40.

17 Secunda ſententia ſic diſtinguit: ſi ſtatutum conditum ſit his verbis, ingreſſi religionem, vel monachi non ſuccedant, eſt irritum: ſecus ſi ſic diſponat, ingrediens religionem non ſuccedat. Ducitur, quia priori caſu ſtatutum afficit iam effectos religioſos; at ſtatutum laicorum iuriſdictione caret ligandi religioſos, & quaſcumque perſonas Eccleſiaſticas; at in poſteriori euentu afficit ante ingreſſum, quo tempore ſeculares ſunt. Hanc ſuſtinent Bart. *l. fin. in 1. lectura. n. 6. C. de pactis.* Bald. *l. Deo nobis. §. ſic etiam n. 8. C. de Epiſc. & cleric.* Guillelm. Benedict. *c. Raynutius. verb. & vxorem nomine Adelaſiam. in princip. n. 263. de teſtam.* Montalbus *lib. 5. fori. tit. 5. l. 10. verb. niu. a home* Menchaca *de ſucceſſ. creat lib. 3. in l. ſi quando §. illud. n. 90.* Laderchius *conſ. 74. n. 27. l. 1.* Eãdem diſtinctionem cum quadam limitatione ſequitur Paulus *ea l. Deo nobis. §. hoc etiam. n. 2.* dicens eam eſſe veram quando ſtatutum loquetur de ſuccedendi inhabilitate. Atque ita ſi dicat, vt ingrediens ſit inhabilis ad ſuccedendum, valeret; non autem ſi dicat, vt ingreſſus ſit inhabilis. Si autem ſtatutum loquatur de ſucceſſione actuali diſponens, vt ingrediens, vel ingreſſus non ſuccedat, ait nullatenus valere, quia ſuccedere, vel non ſuccedere pendet ex futuro euentu, cũ defertur hæreditas, antea enim non dicitur quis ſuccedere: at cum defertur hæreditas, iam eſt ille religioſus, & proinde incapax, vt ſtatu ſeculari ligetur; inhabilitas autem confertur in tempus ingreſſus, & ſic poteſt efficere illũ, cùm incipit ingredi: adhuc enim eſt ſubditus non autẽ poſtquam eſt ingreſſus. Eandem Bart. diſtinctionẽ ſequitur Bald. *l. fin. n. 14. de Pact.* cum quadam limitatione, nempe, vt id ſtatutum non valeat quoad legitimam: at quoad reliqua bona valeat, quando diſponit de ingrediẽte, non autẽ quando de iam ingreſſo diſponit.

Tertia, & veriſſima ſententia reiectis duabus primis tanquam omnino falſis, aſſerit id ſtatutũ vtrovis modo conceptum eſſe iniquum, & irritum, quia quibuſcunque verbis concipiatur ſtatutum, eius effectus dirigitur in tempus, quo ille eſt ingreſſus religionem, in eaq; profeſſus: nam vſque ad illud inſtans, quo verè profeſſus eſt, non excluditur à ſucceſſione, nec illius incapax redditur; tunc autem eſt omnino exemptus à iuriſdictione ſeculari: ergo nullatenus poteſt eo ſtatuto ſeculari ligari. Et confirmatur, quia idem eſt aliquid fieri tempore inhabili, & eius effectum conferri in tempus inhabile. *l. quod ſponſæ C. de don. ante nuptias.* Ergo quamvis ſtatutum hoc fiat ante ingreſſum, & ſic tempore habili, erit irritum, eo quod eius effectus confertur poſt ingreſſum, & in tempus inhabile. Secundò, quia leges ciuiles, quantumcumque clericis fauorabiles, expreſſam ipſorum mentionem facientes, ipſos non ligant, vt diximus, nedũ quando ſunt odioſæ, quales ſunt excludentes ipſos a paterna ſucceſſione. Tandem, quia ab omni veritate, & Chriſtiana pietate alienum eſt dicere priuilegia ab imperatoribus cõceſſa Eccleſiis, & Eccleſiaſticis perſonis poſſe ab ipſiſmet Imperatoribus auferri: nam ex quo illa cõceſſêre, & ab Eccleſiaſticis acceptata ſunt, carêt prorſus iuriſdictione illa auferendi abſque conſenſu Pontificio, tum quia cùm iuriſdictionem in Eccleſiaſticas perſonas non habeant, nequeunt poteſtatem habere auferendæ rei illis datæ, ab eiſque acceptatæ; tum etiam, quia, vt optimè ait Bellarminus ſtatim referẽdus, totus orbis à quo Reges iuriſdictionem acceperunt, in has exceptiones conſenſit, ſùntque à Pontificibus approbatæ, vt optimè tradunt Bart. *l. priuilegia n. 3. C. de ſacroſ. Eccl* Couarr. *q. pract. c. 31. n. 3.* Ledeſma 2. *part. 4. q. 20. art. 4.* Bellarmin. *in ſuis controuerſiis to. 1. part. 1. controu. 5. de memb. Eccleſiæ militantis. lib. de cler. c. 28. fine.* Molina *tom. 1. de iuſt. diſp. 31. col. 6. verſic. tertia verè pars.* Et ex his patet ſolutio ad rationem vtriuſque ſententiæ præcedentis. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Dominicus *c. quamvis pactum, n. 10. de pactis. in 6.* Alciat. *auth. caſſa n. 8. C. de ſacroſ Eccl.* Salycet. *l. Deo nobis §. etiam cognitum n. 4. C. de Epiſc. & cleric.* Ripa *l. 1. §. ſi quis rogatus el. 1. n. 39 ff ad Trebell.* Roman. *l. final. n. 31. & 32. C. de pactis.* & ibi Iaſon *n. 56.* Fulgoſius *n. 11.* Decius *n. 18.* Franciſcus Aretinus *n. penult.* Gozadinus *n. 21.* Curtius ſenior *num. 34.* Purpuratus *n. 151. & 152.* Bulogneius citatis Claudio, & Riminaldo *ibi n. 105.* Cagnolus *in antiqua edit. a n. 178. in noua à n. 104.* Alex. *l. ſtipulatio hoc modo concepta. n. 25. ff. de verb. obligat.* & ibi Cuman. *n. 11.* idem decius *c. in præſentia in noua edit. n. 195. de probat.* Felin. *n. 38.* Ferretus *n. 91.* Marbeſilianus *ſingulari* 144. *nota mirabilẽ* Paul. *conſ. 34. n. 4 vol. 1.* Ruin. *conſ. 204. n. 10. vol.* Barthol. Socin. inter conſilia Ruini, *conſ. 205. n. 2. & 6. vol. 1.* Felinus inter eadem conſilia, *con. 206 n. 4.* Pariſius *conſ. 66. n. 15. volum. 2.* Roland. *conſil. 35. num. 26. volum. 3.* Couarr. alios referens *de pactis 3. part. §. 2. n. 4. verſic. illud. ſanè.* Hondedeus multos alios referens *conſ. 11. n. 14. volum. 1.* Burſatus *conſ. 151. num 69. lib. 2.* Brizzolus *cõſ. 55. n. 23. vol. 1.* Menochius alios referens *con. 196. n. 32. vol. 2. & de præſumpt l. 4. præſump. 83.*

18

*n.*24.Cauallos alios referens *in ſuis qq.commun.q.*423 *fine.*Craſſus *de ſucc* §.*ſucceſſio ab inteſtato.q.*8. *n.*3. Rimin.iunior *conſ.*85.*à n.*26.*vol.*1. Lælius Zecchius *de Repub.Eccleſiaſt.tit.de regular.c.*3.*n.*14.*ampliatione* 21. Manuel *q.regular.tom.*2.*q.*77.*art.*3.

19 Valeret tamen lex ciuilis ſtatuens maſculos in ſucceſſione præferendos fœminis,nec obſtaret,quamuis fœminæ aliquæ effectæ eſſent moniales,adhuc enim ea lege ligarentur,& ipſæ poſtponerentur maſculis. Ratio eſt,quia lex ciuilis generaliter ob bonum publicum edita,nec mẽtionem clericorum,aut religioſorum faciens, nec in illorum fauorem edita, ligat æquè illos,ac laicos,vt diximus ſuprà:ſed huiuſmodi eſt hæc lex;ergo omnes ligat. Secundò,quia cùm tã ſeculares,quam clerici ex iure ciuili ius ſuccedendi habeant,& ex eodem iure legitimæ aſſignentur, poterunt quidem per legem generaliter editam non facientem mentionem clericorum priuari in aliqua parte iure ſucceſſionis ante delatam hæreditatem. Et confirmatur, quia nemo dubitare poterit legem generalem legitimas filiorum minuentem afficere quoque clericos, & religioſos: & ita alios allegans optimè ſuſtinet Molina *lib.*2.*de primog.c.*10. *n.*81.*&* 82.atque idem optimè docet etiam Baeza *de non melior.fil.c.*14.*c.*32. licentiam Principis ad inſtituendum maioratum ex legitimis filiorum relictis eis legitimis alimentis,extendi quoque ad legitimas filiorum qui tunc ſunt clerici,aut religioſi.Quod ſi opponas communem Doctorum reſolutionem eſſe quos ibi refert Molina *n.* 81. dicentium ſtatutum excludens fœminas à ſucceſſione parentum propter maſculos, valere quoad fœminas,quæ tunc temporis ſeculares ſunt; ſecus quoad eas,quæ tunc ſunt moniales.Reſpondet bene Molina *eo n.*82. doctrinam hanc intelligendam eſſe de ſtatuto inferioris Principis:ſi enim Principis ſupremi eſſet,omnes comprehenderet.

SVMMARIVM.

*An monaſterium ſuccedat in bona profeſſi tanquam hæres, & iure hæreditario? refertur quædam ſententia,n.*20.
*Sententia authoris,n.*21.*&* 22.
*An dominium, & poſſeſſio bonorum profeſſi transferatur in monaſterium abſque traditione? n.*23.
*Quid ſi bona transferantur abſque perſona, & generaliter in Eccleſiam transferantur hæc abſque traditione? num.*24.
*Quid ſi bona non transferantur acceſſoriè,ſed æquè principaliter in monaſterium? refertur quædam ſententia, num.*25.
*Sententia authoris,n.*26.
*Quid ſi monaſterium illi acquiſitioni contradicat? n.*27.
*Quid de bonis in quo religioſus poſt profeſſionem ſuccedit? n.*28.
*An hæc poſſeſſio ſit ciuilis vera, & fruatur omnibus poſſeſſionis veræ priuilegiis adipiſcendæ,recuperandæ, & retinendæ? n.*29.
*An hæc tranſlatio bonorum indigeat inſinuatione, ſi debitam ſummam ſuperet? n.*30.
*An indigeat facta à minore,authoritate tutoris, iuramento: & ſi ſit rerũ immobilium,decreto Iudicis? n.*31.
*An indigeat ea authoritate, ſi fiat à prodigo, aut muto? num.*32.
*An monaſterium teneatur conficere inuentarium, & eo non confecto teneatur vltra vires hæreditatis? n.*33.
*Quid ſi petant legatarij bonorum deſcriptionem fieri; & quid in foro conſcientiæ? n.*34.

20 QVÆSTIO ſecunda. Qualiter ſuccedat monaſterium in profeſſi bona,& qualiter eorum acquirat dominium.Quidam cenſent monaſterium ſuccedere in bona profeſſi iure hæreditario, & cuiuſdam ſucceſſionis. Sic Gloſſ. *authent. ſi qua mulier verb. competere,in fine Cod.de ſacroſanct.Eccl.* Albericus *authent. ingreſſi.n.*7.*fin.Cod.eodem titul.* Barbatius *cap.in præſentia,n.*125 *de probat.* Angelus *in ſumma verb. monaſterium,n.*4. Syluest.*verb.religio.*8.*q.*2. Tabiena *verb.monachus.q.*15.*n.*16.

Sed commune, & veriſſimum DD. placitum eſt, monaſterium ſuccedens in monachi bona non eſſe propriè hæredem,nec iure hæreditario illi ſuccedere, ſed iure cuiuſdam acquiſitionis naturalis,& acceſſoriæ perſonæ. Quippe eo ipſo quod perſona in monaſterium transfertur, tranſeunt quoque acceſſoriè bona.Probatur ex *auth.ingreſſi.C.de ſacroſ.Eccl.*ibi, *ipſo ingreſſu ſe ſuáque dedicat Deo.* Nam ipſo ingreſſu eſt idem,quod ipſo facto,quo ingreditur quis religionem:& ex §.*illud.auth.de monachis.*ibi,*ſequitur omnino perſonam:* quæ verba denotant ipſo iure,& per quandam ſequelam. Atque ita docet Innocent. *c.in præſentia,n.*6.*de probat.&* ibi Anton.*n.*28.Abb.*n.*74.*&* 75. Bald.*n.*14.Bellameta *n.*21. Pariſius *num.*198. Beroius *n.*555.Bart.*auth.ingreſſi.in* 2.*lectura,n.*17. & *authent.ſi qua mulier.n.*15.*C.de ſacroſ.Eccl.*Salycetus *ea auth.ingreſſi,n.*8.*q.*5.& *ea authent.ſi qua mulier, n.*8.*q.*7.Rolelius *de authent.ingreſſi,n.*23.& ibi Tapia *verb.ipſo ingreſſu in princip.n.*4.Bertrandus *conſil* 127.*num.*2.*vol.*7. Rolandus *tractatu de confectione inuentarij.part.*1.*q.*12.*n.*9.(habetur *tom.*8.*tractatuum.f.*2.) Craſſus *de ſucceſ. ab inteſtato.*§ *hæreditas. quæſt.*6. *n.vnic.* Menchaca *de ſucceſſ.creatione lib.*2.§.16.*n.*13.Gothofredus *d.authen. ſi qua mulier litera O.* Mendez.*repetit.l.cùm oportet.C. de bonis,quæ liberis.* 21

Nec tamen hoc accipiendum de bonis habitis à monacho tempore ingreſſus, ſed etiam de acquiſitis poſtea, & quod neutra in hoc eſt differentia. Quippe eodem iure, id eſt,de voluntate illa vniuerſali omnia acquirit. Sic Beroius *eo cap.in præſentia,n.*556.*fine.* 22

Quare in hoc eſt differentia inter monaſterium, & veros hæredes,quod hi non ſunt domini quouſq; hæreditatem adeant; nec vbi adierint,intelliguntur bona hæreditaria poſſidere,donec corporalem eorum poſſeſſionem fuerint adepti.*l.cùm hæredes.ff.de acquir.poſſeſſ.* illud verò cùm primùm quis profitetur,acquirit non ſolùm dominium,ſed & omnium bonorum eius poſſeſſionem,quia id eſt proprium ſucceſſionis vniuerſalis acceſſoriæ ad tranſlationem perſonæ,vt contingit in bonis arrogati quæ per arrogationem transferuntur cum perſona in ipſum arrogantem.*l.ſi adoptauero.ff.de precario* Atque ita tradunt Gloſſ.*c.ſi qua mulier.verb.non extantibus,ad ſin.*19. *q.*3. Cynus *auth. ſi qua mulier.ad ſin.C.de ſacroſ.Eccl.*& ibi Odofredus *n.*1.*&* 10.Bellapertica *q.*1.Bart.*n.*17.& *auth. ingreſſi,in* 1.*lectura,n.*2.*in* 2.*lectura,n.*28.*&* 59.& ibi Paulus *n.*8. Dec.*n.*18.Salycetus *n.*3 *oppoſ.*5. Iaſon *n.*28. Roſellus *n.*21.Signorol. *n.*14.Tapia multos referens *verb.ipſo ingreſſu in princ. n.*2.*&* 3.Innoc.*c. in præſentia, n.*6.*de probat.*& ibi Ioan.Andr.*n.*20.Anton. *n.*28. Hoſtienſ. *n.*10.Abb.*n.*74.Bal *n.*18.Anchar.*n.vlt.*Bellameta *n.*21. Beroius *n.*68 *fin.*Dec.*in noua edit.n.*295. Aretin.*n.*5. Pariſius *n.*198.Ferretus *n.*35. Barbatius *n.*10. *&* 125. Mantica *n.*90.Anchar.*c.*2.*n.*10.*de teſtam.*& ibi Imola *n.*18.Ananias *n.*11. *&* 23. idem Beroius *in ſuis quæſt. q.*70.*n.*3.& *conſil.*2.*n.*2. *vol.* 1. Bertrand. *conſil.*127. *n.*1.*vol.*7.Nauar.*commem.*2.*n.*46.*de regul.*Greg.Lopez *l.*10.*verb.paſan.tit.*2.*p.*1.Menchaca *lib.*2. *de ſucc. creatione.*§.16.*n.*13.Leonard.*lib.*2.*de iuſtit.c.*41.*dub* 10 *n.*84.*fine.*Azor.*tomo* 1.*inſtit.moral.lib.*12.*cap.*8.*q.vlt.* Molina *tom.*1.*de iuſt.diſp.*140.*col.*2 *verſ.eo ipſo quod quis.*Man. *q.regul.to.*2.*q.*80 *art.*2.Honded.*conſ.*94 *n.*13.*vol.*1. 23

Hoc tẽperatur 1.vt intelligatur quando bona transferũtur cũ perſona.Quippe quãvis omnia bona donaret quiſpiã monaſterio,illud nõ ingrediendo,minimè transfer 24

transferretur poſſ.ſſin abſque tradirione,& apprehenſione,quia quantumcumque tranſlatio ſit vtilis,ſi non accedat perſona non transfertur dominium,neque poſſeſſio ſine traditione, & apprenſione. *l.qui ſibi hered. vendidit.*& ibi Bald. expreſsè notat *C.de bu.qui a non domin.manum.*& *l.qui tibi.Cod.de hared & act.vend.* & eſt Gloſſ.communiter recepta ibi per Bart.& alios *l.1.verba,vniuerſa.ff.pro dote.*Atque ita tradunt Paulus *d.auth.ingreſſi.n.9.*& ibi Iaſon *n.40. & 41.*& ibi Decius *n.18.*& *c.in praſentia.in noua edit.n.199. de probat.* & ibi Pariſius *n.101.*Dixi autem nõ transferri poſſeſſionem abſque traditione , quia dominium transferretur vtique,vt bene docet Paulus ibidem:id enim eſt generale Eccleſiæ priuilegium,vt in ipſam transferatur dominium abſque traditione,vt tradunt communiter DD.
25 *l.finali. C. de ſacroſanct.Eccl.*per illum textum.

Secundò temperatur , vt intelligendum ſit quando bona tranſeunt in monſterium acceſſoriè cum perſona. Quippe æquè principaliter transferuntur, vt quando quis dedicat ſe,& ſua monaſterio , non transfertur dominium,neque poſſeſſio abſque traditione; quia ſola huius tranſlationis ratio eſt,eo quod tranſlatio bonorum ſit acceſſoria perſonæ,aliàs quantumvis titulus ſit vniuerſalis, non tranſeunt dominium, & poſſeſſio abſque traditione , vt num. præcedenti probauimos, Secundò, qui expreſſa hominis prohibitio tollit prohibitionem legis iure aliquo ſpeciali inductam. *l.final. C.de pactis conuent.*& planè tradunt Dynus & Bart.*l.1. §.vnde quaritur.ff. de publica.* Vnde cùm iure ſpeciali aduersùs omnes iuris regulas transferatur dominiũ, & poſſeſſio tranſlatis bonis iure ipſo , & acceſſoriè ad perſonam id indultum ceſſabit,quoties transferens perſonam ſibi prouidit transferendo quoque expreſsè, & principaliter bona.Et ideo hanc partem tenet Iaſon *ea authent ingreſſi.n.40. & 41.*& in hanc partem inclinat Aretinus *c.in praſentia,n.7.& 8.de probat.*quamvis relinquat cogitandum , & dicat ſine dubio contrarium in praxi amplectendum.

26 Sed quidquid ſit de poſſeſſione,non eſt dubitandum de tranſlatione dominij,vt bene aduertit Tapia *ea authent.ingreſſi.verb ipſo ingreſſu,in princ.*1 a.quia(vt n.25. probauimus)ex generali Eccleſiæ priuilegio transfertur dominium in monaſterium abſque traditione,etiam non tranſlata perſona,nedum tranſlata, vt in hoc caſu contingit. Immò poſſeſſionem quoque transferri in hoc caſu verius eſt:& ita ſuſtinent Decius *d. authent. ingreſſi,n.18.*& *d.cap.in praſentia,in noua edit n.197.*& ibi Pariſius *n.201.* Mantua *n.91.*Quia illa expreſſa bonorum dedicatio fit,vt acquiſitio ſit efficacior,argum. *l.ea tamen adiectio,ff.de legat.3.*At inducta ad augmentum,& fauorem monaſterij , non debent operari diminutionem,& odium aduersùs *l.quod fauore.C. de legib.* & *regul. quod ob gratiam de regulis,iuris,in 6.*Nec obſtant in contrarium adducta. Non primum, quia cum ea deducatio non fiat,vt virtus tacitæ dedicationis auferatur,ſed ad illam augẽdam, & vt efficaciùs Eccleſiis conſulatur non debet minus operari , quàm tacita; & ideo dicendum eſt,eam virtutem ineſſe tam dedicationi tacitæ,& acceſſoriæ,quam etiam expreſſæ,& principali factæ ad virtutem illius augendam.Nec etiam obſtat ſecundum, quia id procedit quando prouiſio hominis tendit ad tollendam legis prouiſionem, non autem quando tendit ad augendam.

27 Tertiò temperatur,niſi monaſterium tempore profeſſionis contradicat acquiſitioni bonorum:tunc enim non ſtatim acquiretur dominium : ſecus autem quando ex poſt facto contradicit; cùm enim iam tunc ſint acquiſita dominium , & poſſeſſio , nequit à ſe abdicare abſque iuris ſolemnitate.Sic Paulus *ea authent.ingreſſi.n.9.*

Vltimò limitatur,vt accipiendum ſit de bonis, quæ religioſus tempore profeſſionis habebat. Quippe alia bona,in quæ poſt profeſſionem ſuccedit, acquirunt quoad ſolum dominium monaſterio,dum non interuenit traditio,ob generale Eccleſiæ priuilegium , cuius meminimus num.25.Atque ita docet Abbas *cap.in praſentia,n.74. de probat.* & ibi Anchatanus *num. vltim.* Barbatius *num.125.*Decius *in noua editione,num. 295. & num.vltimo.*

Hæc autem poſſeſſio, cùm abſque alio hominis facto à iure transferatur,appellatur ciuiliſſima,& ficta, 29
non vera,vt bene docet Tiraquell.*tract.le mort ſaiſit le vif.5.p.declarat.1.*Tapis *ea auth.ingreſſi.in princ.n.18.*& in ea habent locum omnia remedia poſſeſſoria adipiſcendæ,retinendæ,& recuperandæ poſſeſſionis,vt cum Tiraquello docent Couar.*lib.3.variarum c.5.n.6.* Menochius *tract.de remed.recuperanda poſſeſſionis,remedio 1.n.386.& 387.*Tapis *eodem n.18.*qui bene *n.19* cum Tiraquello,& Couarr.ibidem addit hanc poſſi omnibus veræ poſſeſſionis commodi ,quæ ſunt ſeptuaginta tria,& ibi ea *à n.20.*latè enumuerat.

Nec hæc bonorum tranſlatio excedens ſummam le- 30
ge taxatam indiget inſinuatione,quia non eſt mera donatio;ſicut & mulieri integrum eſt omnia bona in dotem dare abſque inſinuatione *l.nulla.C de iure dotium.* Sic Albericus *ea auth.ingreſſi,n.10 fine.* & ibi allegato Richardo de Malumbre,Signorolus *n.11.*

Nec etiam indiget facta à minori authoritate cura- 31
toris,nec aliquo iudicis decreto. Quod alienatio hæc fiat in conſequentiam perſonæ,atque iuris authoritate Atque ita tradunt Lapus *allegat.25.num 3.*& ibi Mandoſius.*in addit.verb.acceſſoria,*Innocent.*cap. in praſentia,n.5.de probat.*& ibi Hoſtienſis *n.8.*Ioan.Andr. *n.15.* Anton *n.55.*Anchar.*n.16.*Abbas *n.10.& n.54.*Baldus *n.30.*Bellamera *n.15.*Decius *in noua edit n.96.notab. 14.* Aretin.*n.13.* Ferretus *n.35.*Boërius *n.149.*Mantua *n 21.* Cynus *authent.ingreſſi.n.5.q.5.C. de ſacroſ. Eccleſ.* & ibi Odofred.*n.4.*Bellapertica *q.7.*Bart.*in a lectura,n.48.* Alberic.*n.19.*Decius *n.7.* Iaſon *n.6.*& *l.finali,n.34.C.de pactis.*Romanus *conſ.395.n.6.*Roſella *verb.legare,n.17.* Angelus *verb.minor,n.2.*&ibi Syluester *fine* Tabiena *q.2.n.3.*Armilla *fine.*Francus *in ſuis queſt in materia petitory q.4.n.7.*& alios allegãs Tapia *ea auth.ingreſſi.verſ.ſua.c.5.n.1.*Iulius Clarus *lib.3.receptarum.§.teſtamen.q.28.n.3.*Caldas *l.ſi curatorem.verb.hunc contractũ n.18.C.de in integrum reſtitutione.*Spino *ſpecul.teſtam.gloſ.1 a princip.n.48.*Mendea *repetit.l.cum oportet.3.n.154.C.de bonis qua liberis.*Ludouicus Lopez *lib.2.de contractibus c.39.q 3. nota 5.* Nec eſt neceſſarium iuramentum ob eandem rationem, vt bene tradunt Imola *eo c.in praſentia,n 12.*Beroius *n.93.*Spino proximè allegatus.

Atque idem dicendum eſt de prodigo,cui bonorum 32
adminiſtratio eſt interdicta aſſignato ſibi curatore: alienat enim bona ingrediens religionem abſque aliqua curatoris authoritate ; quia eadem eſt ratio.Atque ita tradit Antonius *eo c.in praſentia,n.55.*Abbas *n. 54.* Albericus *ea auth ingreſſi n.19.*& ibi Iaſon *n.5.*Signorolus *n.35.*Tapia ibi alios allegans *verb.ſua.c 5. n. 12.* Roſella *verb.legare,n.17.*Angelus *verb religioſus,n.55.* Sylueſter *verb.religio.6.q.1.dict.4.*Tabiena *verb religio. q.34.n.35.*Caldas *d.verb. hunc contractum n.33.* Iulius Clar.*eadem q.28.n. 3.* Atque iure optimo idem docet Tapia *eodem c.5.num.14.*de muto:poteſt enim ſic alienare,cùm poſſit nutibus , & facto ipſo profiteri,ſicut & matrimonium contrahere.*cap.cùm apud. de ſponſalibus.*quamuis de muto contrarium minus bene dixerit Bartholomæus Socin.*conſ.62. n. 7. vol.19.* 33

Tandem audiendi non ſunt Albericus *d.auht.ingreſſi,n.7.*Angel.*verb.monaſterium,n.4.*Tabiena *verb.monach. q.15 n.16.*.dicentes monaſterium ſuccedere iure hæreditario , ac proinde non confecto inuentario teneri in ſolidum ad omnia debita , & legata profeſſi inſtar quorumcumque aliorum hæredum,poſſe tamẽ reſtitui læſum ſa inueniens inſtar minorum. At dicendum eſt

minime

Digitized by Google

minimè ſtringi ad conficiendum inuentarium, ac ſubinde eo non confecto nullatenus teneri in ſolidum, nec vltra vires hæreditatis: quia cùm non ſuccedat iure hæreditario, non cenſetur cum creditoribus, & legatariis quaſi contrahere. Atque ita tradunt. Antonius *d. cap. in præſentia, n. 18. fin.* & ibi Felinus *num. 41. fin.* Bartol. *authent. ingreſſi, in 2. lectura, n. 58.* & *authent. ſi qua mulier, n. 16 C. de ſacroſ. Eccl.* Baldus *l. final. 4. & 5. C. de iure deliberandi.* Bertrandus *conſ. 127. n. 3. vol. 7.* Bertachinus de Epon. *4. p. num. 43.* (habetur *tom 13. tractatuum. 1. 2.*) Phanucius *tract. de inuentario p. 7. n. 79.* (habetur *tom. 8. tractatuum. p. 2.* Rolandus *de confectione inuentarij. 2. p. q. 12. n 6 vſque ad 9.* Menchaca *de ſucceſſ. creatione. lib. 2. §. 16. n. 13.* Craſſus *de ſucceſſ. ab inteſtato. §. hæreditas. quæſt. 6. fine* Spino *ſpecul. teſtament. gloſſ. 35. principali, num. 7.* Mendez *repetitione l. cùm oportet. 3. p. num. 137 C. de bonis, quæ liberis.*

34 Quando tamen hæreditas aliqua defertur monacho, & adit monaſterium, poteſt compelli à legatariis facere inuentarium non ſumptibus monaſterij ſed parentum, quod ea cōfectio minimè monaſterio noceat, & poſſit legatariis prodeſſe, argum. *l. 2. §. itē Varus. ff de aqua pluuia.* ibi: *Qui factus mihi prodeſſe poteſt ipſi nihil nociturus eſt, hæc æquitas ſuggerit etſi iure ſtricto deficiamur.* Et ita dicit Bertrandus *conſil. 168. n. 2. vol. 4.* Similiter tenebitur monaſterium ad petitionem legatariorum, & creditorum pati bona profeſſi deſcribi. Quippe id eſt generale in omnibus inuentarium facere non obligatis, vt aliis citatis tradit Molina *l. 1. de primog. c. 15. n. 34.* Immo & in foro conſcientiæ tenebitur monaſterium, bonorum deſcriptionem facere quæ non eſt inuentariū quando profeſſus habet aſcendentes, aut deſcendentes, aut alios, qui ex teſtamento ante profeſſionem condito ei ſucceſſuri ſunt aut creditores, quibus ſoluendum eſt, vt conſtent bona, in quæ illi ſucceſſuri ſunt, aut an extent bona ad ſatisfaciēdum creditoribus, vt in ſimili de patre, qui bonorum aduentitiorum filij inuentarium facere non tenetur, tradit Molina Societatis Iesv *to. 1. de Iuſt. diſp. 219. ad fin.*

SVMMARIVM.

An hæreditas delata monacho acquiratur immediatè monaſterio abſque monachi aditione: refertur quædam ſententia, n. 35.

Sententia authoris. num. 36.

An ſaltem ita ſit neceſſaria licentia ſuperioris ad acceptandam hæreditatem, & legatum, vt aliter ſit irritum quod fit? n. 37.

An legatum, & fideicommiſſum relicta monacho acquirantur monaſterio abſque facto monachi? n. 38.

An monacho ignorante, aut contradicente, aut repudiante, integrum ſit monaſterio adire hæreditatem excluſo ſubſtituto? refertur quædam ſententia n. 39.

Explicatur ſententia authoris. Et monachus nunc ſeruo, nunc filio comparatur, prout monaſterio fuerit vtilius, num. 40.

An poſſit monachus à Prælato cogi adire? n. 41.

An inuito monacho poſſit Prælatus repudiare, & ad id ſit neceſſarius conſenſus monaſterij? n. 42.

An monacho facto amente poſſit monaſterium adire? numero 43.

An monacho mortuo poſt delatam hæreditatem, & nondum aditam poſſit monaſterium adire? refertur duplex ſententia, n. 44. 45. & 46.

Explicatur ſententia authoris. n. 47.

Quid ſi monachus ille tempore vitæ repudiarat? n. 48.

An eſto nequeat monaſterium adire poſſit reſtitutione petita adire? refertur quædam ſententia, n. 49.

Sententia authoris, n. 50.

An monacho exhæredato, vel præterito poſſit monaſterium querelam inofficioſi teſtamenti intentare, & teſtamentum rumpere? refertur quædam ſententia, n. 51.

Sententia authoris, n. 52.

Qualiter quidquid acquirit monachus quomodocumque, acquirat monaſterio n 53.

An ob monachi hæreſim perdat monaſterium bona, quæ illius occaſione acquiſierat? n. 54.

Qvæstio vltima. An hæreditas delata monacho acquiratur immediatè ipſi, ac proinde ſit opus eius aditione, an potiùs acquiratur immediatè monaſterio, ac nulla monachi aditione opus ſit, ſed ſolum monaſterium poſſit adire? Quæſtio hæc valde controuertitur inter DD. iuris Cæſarei, & Pontificij: nam communis Doctorum iuris Cæſarei ſententia eſt, cum aliquibus etiā iuris Pontificij, acquiri hæreditatem immediatè monacho, & mediante eius perſona monaſterio, ac ſubinde neceſſariam eſſe monachi aditionem. Ducitur ex *l. finali. §. 1. C. de Epiſcop. & cler* vbi deciditur, monachos tanquam ſuos hæredes ſuccedere in omnem parentum ſubſtantiam, non obſtante; monaſtica profeſſione: ergo hæreditas illa immediatè acquiritur monacho. Secundò, quia monachum carere propria voluntate tantùm arguit, eum indigere licentia, vt adire poſſit, non tamen arguit eius conſenſum, & aditionem non eſſe neceſſariam, quia Abbas nequit actum mon ſibi perſonam reſpicientem exequi abſque eius conſenſu. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Aretinus *c. in præſentia, n. 86. de probat.* & ibi Pariſius *n. 3.* dicens in puncto iuris hanc partem eſſe veriorem, quamvis in iudicando, & conſulendo non ſit recedendum à contraria opinione, potiſſimum in terris Eccleſiæ, & inter perſonas Eccleſiaſticas. Purpuratus *l final n. 171. C. de pactis.* Polytus *tract. de ſubſtitutionib.* vbi de vulgari. *q. 4. principali, n. 47.* (habetur *tom. 8. tractatuum. p. 1.*) Gallus *in deciſion. Cameræ Imperialis l. 1. deciſ. 26. n. 258. & 259.* Andr. Fachineus *in controuerſiis iuris. lib. 6. cap. 16. verſ. ego video.* Menchaca *de ſucceſſ. creat. lib. 3. §. 21. n. 25.* 35

Quamvis autem hæc ſententia ſit probabilis, multo tamen probabilior eſt contraria dicens hæreditatē acquiri immediatè monaſterio, ac proinde nulla opus eſſe monachi aditione ad eam acquirendam. Ducitur, quod per profeſſionem omnia iura monachi, omniſque eius voluntas tranſlata ſit in monaſterium, ita vt nulla amplius voluntas monacho ſuperſit *c. nolo, & c. non dicatis. 12. q. 1. c. ſi religioſus de electione in 6.* nec amplius ſit monacho capacitas acquirendi. Ergo hæreditas illa non ei acquiritur, ſed immediatè monaſterio, in quod omnia ſua iura tranſtulit. Nec obſtat ratio prior contraria, quippe textus ille tantùm probat per profeſſionem nō amitti ius ſuccedendi, nec iura ſuitatis: at ea non competunt monacho, ſed immediatè monaſterio, in quod per profeſſionem tranſlata ſunt. Nec etiam obſtat poſterior ratio, quia monachum ita carere propria volūtate, proprióque iure, vt omnia illa in monaſterium tranſtulerit, non tantùm arguit, illum non poſſe abſque licentia adire, ſed etiam illum iure adeundi carere, idque ſoli monaſterio competere. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Innocentius *cap. in præſentia, n. 7. de probat.* & ibi Hoſtienſis *n. 11.* Ioannes Andr. *n. 13.* Anton. *n. 28.* Abbas *n. 76.* Anchar. *n. 18.* Ruinus *conſ. 204. n. 11. vol. 1.* & ibi Felinus inter ea conſilia Ruini, *conſ. 206. ad fin.* Bartholomæus Socinus inter eadem conſilia, *conſ. 205.* & *l. 1. n. 21. ff. de vulgari.* Beroius *c. Raynutius, n. 384. & 391. de teſtam.* & ibi Guillelm. Bened. *verb. ſi abſque liberis el 2.* vbi de vulgari *n. 81.* Vincentius Godenius *additionibus ad Aretinum d. c. in præſentia, n. 86. littera A.* Angelus *§. alienus. el 2. à num. 6. vſque ad 9. Inſtit. de hæred. inſtit* Bertrand *conſ. 68. n. 1. vol. 6.* Barbatius *conſ. 19. col. penult verſ. ſed ipſe. vol. 3.* Couar. *c. 1. n. 21. de teſt.* Vincentius de Franchis *deciſ. Neapolitana 40. n. 1.* Beccius *conſ. 74. n. 13. vol. 1.* Petr. Caball. *conſ. 175. n. 2. vol. 1.* Spino *ſpecul. teſtamen. gl. 12. principali n. 17. & duplici ſequenti.* 36

Tapia

Tapia *auth. ingreſſi. verb. ipſo ingreſſu, in princ. n. 94. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Antonius Cucus *lib. 3. inſtit. maiorum. tit. 1. n. 104. & duplici ſequenti.* Hondedeus *conſ. 94. n. 17. vol. 1.* Chriſtophorus de Paz *in leges ſtyli. l. 6. ſcholio vnico, n. 16.* Emmanuel Sà *ſumma verb. religio, n. 27.* Molina *tom. 1. de iuſt. diſput. 140. col. 8. verſ. non ſolùm bona.* Manuel *quæſt. regular. tom. 2. q. 77. art. 1.* Graſſis *2. p. deciſ. lib. 3. c. 19. n. 74.* & tandem Iulius Clarus *lib. 3. receptarum. §. teſtamentum quæſtione 30. fin.* dicit non erraturum iudicem in foro canonico iudicantem ſequendo hanc opinionem, nec etiam erraturum iudicantem in foro ciuili ſequentem contrariam.

37 Siue tamen priorem, ſiue poſteriorem ſententiam amplectamur, eſt neceſſariò dicendum indigere religioſum licentia ſuperioris ad adeundam, vel repudiandam hæreditatem, quia caret velle, & nolle. Atque ita docent in vtraque ſententia neceſſariò dicendum Bertrandus *conſ. 68. n. 2. vol. 6.* Imola *c. Raynutius n. 71. de teſtament.* Andr. Fachineus *in controuerſiis iuris. lib. 6. c. 16. verſ. ego video.* Et hanc licentiam eſſe neceſſariam tradunt etiam Pariſius *l. 1. n. 111. ff. de vulgari.* Deciſio Capellæ Tholoſanæ *226. n. vnico.* Molina, & Manuel. num. præcedenti allegati. Quinimò aditio hæreditatis abſque licentia ſuperioris facta à monacho eſt irrita, vt bene docet Collectatius, quem refert, & ſequitur Nauar. *comment. 2. n. 65. fine. de regularibus.* Leonard. *lib. 2. de iuſtit. cap. 41. dubio 11. n. 8.* Secus, & bene ait Nauar. de acceptatione legati abſque licentia: valida enim eſt. Quibus ego addo, nec repudiationem hæreditatis valere abſque ea licentia: & ratio eſt, quia contractus vtilis monaſterio factus à monacho prodeſt monaſterio ratificante: at contractus, qui nociuus eſſe poteſt, non valet, vt bene tradunt Abbas *cap. quanto. n. 5. de officio ordinarij,* & Nauarr. proximè allegatus; per aditionem, & repudiationem hæreditatis poteſt præiudicari monaſterio, vt bene perpendit Imola *eo n. 71.* at legati acceptatio nequit eſſe monaſterio noxia, & ideo illius acceptatio ſine licentia eſt irrita, huius autem valida.

38 Similiter etiam legatum, & fideicommiſſum relictum monacho, eſt certum in vtraque ſententia ſine facto ipſius acquiri monaſterio, quia hoc aditione aliqua non indiget; & ita aſſerit eſſe certum Pariſius *c. in præſentia, n. 206. fine de probat.* Guillemus Benedictus *c. Raynutius, verb. abſque liberis. el. 2. vbi de vulgari, num. 81. fin. de teſtament.*

39 Et his deducitur primò ſolutio eius quæſtionis, an monacho ignorante, aut contradicente integrum ſit monaſterio adire hæreditatem? Quidam cenſent id non integrum eſſe monaſterio, ſed neceſſariam eſſe monachi aditionem; atque ideo eo nolente adire, non poſſe acquiri hæreditatem monaſterio, ſed tum temporis præferri ſubſtitutum, & alios hæredes monaſterio. Ducuntur primò, quia hæreditas non acquiritur immediatè monaſterio, ſed mediante monachi perſona. Secundò, quia monachus quoad acquiſitionem non comparatur filiofamilias: hic enim non in omnibus acquirit patri, ſed in caſtrenſi, & quaſi caſtrenſi acquirit ſibi in aduentitiis autem ſolum vſumfructum patri comparat retenta ſibi proprietate: monachus autẽ omnia plenè acquirit monaſterio, nihilo ſibi retento, & ideo æquiparatur ſeruo, qui omnia domino adipiſcitur. Sed hæreditas ſeruo delata non acquiritur abſque eius conſenſu domino. *l. 3. C. de hæredib. inſtit.* ergo neque hæreditas delata monacho, abſque eius conſenſu acquiretur monaſterio. Atque ideo hanc ſententiam ſuſtinent Speculator *tit. de ſtatu monachorum. §. vnica, n. 12. quæſt. 8.* Angelus *l. 1. § ſubſtituere, n. 4. ff. de vulgari.* Iacobus de Arena *l. final. n. 3. C. de Epiſcopis, & cler.* Fulgoſius *ibi. §. hoc etiam cognitum, n. 3. & l. cùm proponas, n. 3. C. de hæred. inſt. & l. ſi ſerui, in princ. n. 2. ff. de vſufructu.* Aret. *c. in præſentia, n. 89. & 90. de probat.* & ibi Felinus *n. 55. q. 9.* Menchaca *de ſucceſſ. creatione. lib. 3. §. 11. n. 251.* Peregrinus *conſ. 53. n. 13. vol. 2.* & alij quos Doctores hi referunt.

Cæterùm contraria ſententia eſt multo probabilior aſſerens integrum eſſe monaſterio adire hæreditatem 40
monacho delatam, quantumuis monachus ignoret, aut contradicat, aut repudiet, atque adeò adiens tunc monaſterium ſuccedere excluſis ſubſtituto, & aliis hæredibus. Ducor primò, quia monaſterio defertur immediatè hæreditas illa, quamuis ex monachi perſona, atque ideo ſolius monaſterij eſt illam adire, vel repudiare, vt probauimus n. 37. Ergo poteſt id efficere ignorante, vel inuito monacho. Secundò probatur ſupponendo hoc fundamentum; quamuis monachus nunc ſeruo, nunc filiofamilias quoad bonorum acquiſitionem comparetur, & valdè controuertatur inter Doctores vtri eorum comparandus ſit: at frequentiſſima ſententia admittit in hac æquiparatione ſpectandam eſſe maiorem monaſterij vtilitatem; atque ideo ſi vtilius illi ſit æquiparari monachum ſeruo, æquiparabitur illi, ſecus ſi vtilius ſit æquiparari filio. Quod docent Bartholomæus Socinus *l. 1. §. per ſeruum. el 1. n. 11. ff. de acquir. poſſeſſ.* Alex. *l. 1. in princ. n. 23. ff. de vulgari.* Corneus *l. cùm proponas, n. 12. C. de hæred. inſt.* Beroius *c. in præſentia, n. 558. de probat. & c. Raynutius, n. 383. ad finem. verſ. addas ipſe, de teſtam.* & ibi Guillelmus Benedict. *verb. ſi abſque liberis. el. 2.* vbi de vulgari, *n. 86.* Felinus *c. parochianos, n. 5. de ſent. excom.* Barbatius *d. c. in præſentia, n. 7. & 8.* Lambertinus *de iure patronatus. lib. 1. p. 1. q. 7. art. 10. n. penult.* Vantius *de nullitatib.* vbi de nullitate ratione inhabilitatis perſonæ, *n. 48.* (habetur *tom. 8. tract.* Caldas *de nominat. emphyteut. q. 6. n. 1.* Menchaca *de ſucceſſ. creatione. lib. 3. §. 21. n. 250.* Graſſis *2. p. deciſ. lib. 3. c. 19. n. 74.* Riminald. iunior *conſ. 564. n. 20. & 21. vol. 4.* Tapia *auth. ingreſſi. verb. ſua. c. 1. n. 1. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Molina *tom. 1. de inſtit. diſp. 140. col. 8. verſ. non ſolùm bona.* Cauallos alios allegans *in ſuis communibus, q. 446. n. 20.* Chriſtophorus de Paz *in leges ſtyli. c. 6. ſcholio vnico, n. 17.* Et ratio eſt, quia monachũ nunc ſeruo, nunc filio comparare, eſt inductum in monaſterij fauorem: ergo ea æquiparatio capienda eſt, quæ ipſi vtilior fuerit, ne quod in ipſius fauorem eſt, retorqueatur in damnum, contra *l. quod fauore de legibus. & reg. quod ob gratiam de regulis iuris, in 6.* Ex qua ratione collige, quando monaſterio nocuerit vtriuis monachum æquiparari, neutri comparandum eſſe, ne in ipſius fauorem introductum retorqueatur in damnum. Ex hoc ergo fundamento ſic probatur noſtra ſententia. Monachus æquiparatur filio, aut ſeruo, prout monaſterio fuerit vtilius: ergo comparabitur ſeruo in hoc, vt omnia quoad proprietatem, & vſumfructum acquirat monaſterio, ſicut ſeruus domino; non autem in hoc comparabitur filio, qui in caſtrenſibus, vel quaſi, nihil acquirit, patri; in aduentitiis autẽ ſolũ vſumfructum, comparabitur autem filiofamilias quoad acquirendi modum. Quia ſicut hæreditas filio delata poteſt eo ignorante, & inuito acceptari à patre *l. vltim. in princip. C. de bonis, quæ liberis,* ita monaſterium ignorante, & contradicente religioſo poterit hæreditatem delatam adire. Huiuſmodi enim comparatio eſt vtilior monaſterio. Et confirmatur, quia ideo inſtitutum eſt filio recuſante integrum eſſe patri adire, quod iniquum viſum fuit legiſlatori; per repudiationem filij parentibus ſubiecti impedire ius, & emolumentum paternum; cùm tamen ea ratio inti poſſit, vt patre adeunte nullum damnum filius ſentiat. Quæ ratio æquè militat in monacho, qui cùm plenè Abbati ſubdatur, non debet ſua repudiatione impedire monaſterij commodum, cùm ipſe nullum damnum paſſurus ſit ex ea acceptatione; quia monaſterium acceptans tenetur creditoribus, & legatariis, inſtar patris adeuntis hæreditatem filij. Tandem, quia cùm monachus ſit monaſterij

Digitized by Google

naſterij pars, ipſúmque ſuam ſuam voluntatem tranſtulerit, ſi monaſterium adierit, cēſetur ipſe adiiſſe ratione habita majoris partis, & communis conſilij, ac voluntatis monachorum. Et ex his patet ſolutio ad contrarias rationes. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Bart. *l.1.in princ.n.21.& 52.fine.ff.de vulgari.* & ibi Bartholomæus Socinus *n.12.fine.* Alex *n.* 23. Ripa *n.* 151. Imola *n.6.* Iaſon *n.43.* Alciatus *num.* 83. Pariſius *num.* 113. Cynus *l.vltima,n.6.C. de Epiſc. & cleric.* & ibi Albericus *n.6.* & ibi Salycetus *§. hoc etiam cognitum, n.4.* Bald. *addit. ad Speculatorem, tit. de ſtatu monachorum.§.vnic.ad finem, verſ.ſi hæreditas defertur,* & idemmet Baldus dicens hanc eſſe veram de æquitate canonica, ſecus de iure ciuili, *eadem l.final.§. hoc autem cognitum, num.7.* idem Bartholom. Socinus *l.filiofamilias, n.5.ff.de cond.& demonſtr.* Ioann. Andr. *c in præſentia, n.* 23 *de probation.* & ibi Anton. *num.28.* Ancbar. *num.18.* Bellamera *num.27.* Beroius *num.* 558. & *c. Raynutius, num.384.& duplici ſequenti, &* 390. *de teſtament.* & ibi Ananias *num.* 51. & ibi Guillelmus Benedictus *verb.ſi abſque liberis el.2.* vbi de vulgari, *num.81.& 8*. Corneus *l.cùm non ſolùm, num.10.C.de bonis, quæ liberis,* quamuis enim *n.9.* aſſeueret contrariam eſſe veriorem, ait tamen *num.10.* hanc eſſe benigniorem, & communiorem ſequendam. Paulus *l.ex repudiatione, n.2.ff. fideicommiſſ.* idem Alex *l.ſi quis mihi.§.ſeruus, num.3. ff.de acquir.hæred.* & *l.legatum, num.2.ff de legat.* & *l. 1.§.per ſeruum, num.13.ff.de acquir. poſſeſſ.* Romanus *l. is qui hæres.§.neque filius, n. 11.ff.de acquir. hæred.* Ruinus *conſ.204.n.10.vol.1.* Felinus inter eadem conſilia, *conſ.106.fine* Angelus *§.alienus.el.2.num. 10. inſtit. de hæred.inſtit* & *inſt.de vulgari, in princ.num.36.* Vdalricus Zazius *de ſubſtitut.cap.1.num.10.* (habetur *tomo 8.tractatuum.p.1.*) Baldus de Vbaldis *de ſubſtitutionib.* vbi de vulgari, *num.14.* (habetur *eodem tom.*) Angelus de Gambaleonibus *de teſtament gloſſ.84.num.8.* habetur *eodem tom.*) Rolandinus *de teſtament.rubr.13.num.* 18. (habetur *eodem tom.* Nicolaus de Vbaldis *de ſucceſſ. ab inteſtato.* vbi de ſucceſſ.regularium *p.1.num.4.* (habetur *eodem tom.*) Polytus *tractatu de ſubſtitut.* vbi de vulgari, *quæſt.4 principali, num.* 50. (habetur *eodem tom.*) Redoanus *de ſpoliis eccleſiaſt. quæſt. 8. in princ. n* 62. (habetur *tomo 14.tract.*) Bertrandus dicens fortè ita eſſe *conſ.168.num.1.fine vol.4* Greg. Lopez *l.1.gloſſ.penult.tit.6.p.6.* Thomas Calanchus *repetit.l.1 num.37 ff. de vulgari* Deciſio Capellæ Tholoſanæ 226.*num.2. &* 3. Villalobos *in ſuis communibus opinionibus.littera M. verb.monachus, n.187.* Vincentius de Franchis *deciſ.40. Neapolitan fine.* Hondedeus *conſ.94.num.18.vol.3.* Anton. Cucus *lib.3.inſt.moral.tom.1.num.* 108. Gama *deciſ.308.* in cauſa monaſterij. *num.1.* Riminaldus iunior *conſ.341.num.27.vol.3.* Caualcanus *deciſ.1 num.50.p.* 3. Tapia *d.auth.ingreſſi verb.ipſo ingreſſu, in princ.num.94.* Beneuentus *lib.de mercatura tract. de adiecto p.3.n.* 58. Spino *ſpecul.teſtament.gloſſ.12.principali , num.* 19. & 20. Lælius Zecchius *de Repub.Eccleſiaſt.tit. de regular. cap. 3. num. 14 ampliat.* 9. Molina *tomo 1. de iuſt. diſp.140.col.8.verſ.non ſolùm bona.* Manuel *quæſt. regular.tomo 2.q.77.art.1.* Leonardus *lib.1.de iuſt.c.41.dub. 11.num.87.* Emmanuel Sà *ſumma, verb.religio, num.27.* Graſſis *2.p.deciſ. lib. 3.cap.19.n.74.*

41 Siue tamen priorem, ſiue poſteriorem ſententiam ſequamur, integrum eſt monaſterio pœnis compellere monachum ad illam hæreditatem adeundam, ſicut poteſt alia monaſterio vtilia illi præcipere compellendo. Atque ita fatetur Speculator *tit.de ſtatu monachorum. §.vnico, num.12.q.8.* Fulgoſ. *l.final.§.hoc etiam cognitum n.3.C.de Epiſcop. & cleric.* Villalobos *in ſuis commun. littera M.verb.monachus, num.187.* Spino *ſpecul. teſtament.gloſ.15.principali, numero.19.* Quod immeritò reprobat Tapia *d.auth.ingreſſi.verb.ipſo ingreſſu, in princ. n* 94. dicens inutilem fore coactionem, cùm ſolus Abbas poſſit adire. Cæterùm dicendum eſt eſſe vtiliſſimum, gratiâ vitandi lites, quæ ſuboriri poſſunt ex diuerſitate opinionum relata, an ſit neceſſaria ipſa monachi aditio, vt acquirat monaſterium.

42 Secundò deducitur, integrum quoque eſſe Abbati repudiare hæreditatem monacho delatam, ipſo inuito, Sicut enim in adeundo non pendet à voluntate monachi, ita nec in repudiando. Atque ita docent Alex. aliis citatis *l.1.in princ.num.24.ff.de vulgari.* Cynus *l.finali, n. 7.C.de Epiſcop.& cler.* & ibi Iacobus de Arena *n* 4. Salycetus *ibi §. hoc etiam cognitum, n.3.* Felinus *c. in præſentia, n.57.q.10.de probat.* Guillelmus Benedict. *c. Raynutius.verb.ſi abſque liberis.el 2.* vbi de vulgari, *n.* 86. Caualcanus *deciſ.1.n.52. p.* 3. Vtrùm autem requiratur conſenſus monaſterij ad hanc repudiationem, an ſat ſit ſolius Prælati, diximus ſuprà.

43 Tertiò deducitur, monacho facto amente ante hæreditatis delationem, poſſe monaſterium eam delatam adire. Ita docet Bald. *l final §.hoc etiam, n.7.C.de Epiſcop. & cleric.* Idque probat, quia etſi ſit peculiare dubium in hæreditate delata, in qua filius non eſt ſuus hæres, quia lex non defert ei pleno iure, niſi ad ſanam mentem reuertatur. *l.fin. ff. de curatore furioſi :* at ſicut ibi poteſt adire per curatorem, ſic in hoc caſu per monaſterium. Sed adhuc poteſt probari retenta noſtra ſententia explicata n.37. dicente immediatè deferri monaſterio, nulla monachi aditione petita. 44

Quartò deducitur, quid in ea quæſtione dicendum ſit, an monacho mortuo poſt delatam, nondum tamen aditam hæreditatem, ſit integrum monaſterio illam adire, an potiùs præferatur illi ſubſtitutus, & alij hæredes? Quidam dicunt id non eſſe integrum monaſterio, ſed præferri ſubſtitutum, & alios hæredes. Mouentur quia eſto in hac acquiſitione æquiparetur monachus filiofamilias, vt diximus num 41. in 2. ratione, eo quod id eſt ſuo monaſterio vtilius: at per filium non tranſmittitur hæreditas nondum adita, niſi ſuorum aſcendentium, vel niſi infans ſit. *l. ſi infanti. C. de iure delib.* Quod ſi velis eum comparari ſeruo, nequit ſeruo mortuo dominus adire. *l.3 C.de hæred.inſt.* Si eſt ergo ſpeciale in hæreditate aſcendentium, erit in contrariũ iua commune in aliorum. Secundò, quia in tantum hæreditas defertur monaſterio nomine monachi, in quantum monachus non habet velle, ſed eius velle eſt monaſterij. At hoc durat monacho ſuperſtite, ac vita eius finitur voluntas. *cap gratioſè, de reſcriptis , in 6.* Et ideo hanc ſententiam ſuſtinet Bart. *l is poteſt.24. n. 13.ff.de acquir.hæred.* & *l.1.in princ.num.23.& 24.ff. de vulgari.* & ibi Ripa *n.154.* & Bartholom. Socinus *ibi, n.* 25. cum quibuſdam limitationibus num. ſequenti referendis, dicens in puncto iuris eſſe hoc verius, & contrarium obtinendum in practica tanquam communius. Cynus *l.fin.n.8.C.de Epiſcop.& cleric.* & ibi Albericus *n.7.* & ibi Fulgoſius *§.hoc etiam cognitum.n.2.* Salycetus *eodem §.n.5.* Aretinus *c.in præſentia num. 95. de probat.* & ibi Bellamera *num.18.* & in hanc partem inclinat Bald. *§.hoc etiam cognitum n.6.* quamuis indeciſam relinquat. Thom. Calanchus *in repet l.1.n.37.ff.de vulgari.* Menchaca *de ſucceſſ.creatione l.3.§.21.n.251.* & hanc partem dicit ſeruandam in terris Imperij, ſecus in terris Eccleſiæ, Angel. *Inſt.de vulgari, in princ. n.37.*

45 Hanc ſententiam temperant Doctores, niſi ſit hæreditas aſcendentium, illam quippe tranſmittet in monaſterium monachus obiens ante aditionem. Sic Bart. *ea l.1 in princ.num.14.* Cynus, Bald. Socinus Albericus, Iacobus de Arena, Fulgoſ. Salycetus, & Bellamera allegati n, præced. Bertrandus *conſ.79.ad fin.vol.4.* Aretinus *eo cap.in præſentia n.92.& 93.* limitans quando eſt hæreditas aſcendentium ex linea paterna. Nam *n.94.* potiùs inclinat in eam partem, vt ſecus ſit in hæreditate aſcendentium ex linea materna. Quamuis in hoc caſu dubitet Angelus *eadem l.1.verb.ſubſtituere, n* 4.

Alij

46 Alij ſic diſtinguunt. Si monachus ignorauit hæreditatem ſibi delatam, nil monaſterio nocet, ſi eo viuente adita non ſit. Quia etſi ex *l. quoniam ſororem. C. de iure deliber.* certum ſit in hoc euentu hæreditatem non aditam minimè tranſmitti ad hæredes: at monaſterium non habet ius ad eam iure tranſmiſſionis, ſed eam petit tanquam ſibi acquiſitam monacho viuente; cùm enim omnia monachi iura ſint tranſlata in monaſterium, eſt quoque tranſlatum ius acquiſitum monacho in hæreditatem ſibi viuente delatam. Si verò ſciuit, & ante aditionem obiit anno nondum elapſo, habet monaſterium tempus annale adeundum, iuxta *l. cùm antiquioribus. C. de iure deliberandi.* Si verò anno elapſo excluditur monaſterium. Hanc ſententiam ſuſtinet Andr. Fachineus *in ſuis controuerſiis iuris lib. 6. c. 18. verſ. ego ad propoſitam.* Et eam limitationem, vt ſi intra annum ſciens delationem hæreditatis, nec adiens deceſſit, detur annus deliberandi monaſterio, vt poſſit adire, tenet etiam Bartholom. Socinus *l. 1. n. 14. ff. de vulgari.* addens etiam nec nocere monaſterio religioſum non adiiſſe, quando malitioſè neglexit adire, quia tunc talis negligentia habetur pro repudiatione, & ſic poterit monaſterium adire, quaſi nolente monacho.

47 At multo probabilius eſt, poſſe monaſterium eam hæreditatem adire mortuo monacho, ac ita excludi ſubſtitutum, ac alios hæredes. Ducor, quia monaſteriũ non innititur iure tranſmiſſionis, ſed eo quod monachus profeſſione ipſa omnem ſuam voluntatem, & omnia ſua iura in monaſterium tranſtulit, adeò quod ex tunc non ſibi, ſed monaſterio defertur immediatè hæreditas, nec ius adeundi ſibi ſed monaſterio competit, vt n. 37. probauimus: ergo ius hoc monaſterio iam quæſitum non extinguitur monachi morte. Quare in hoc caſu nec filiofamilias, nec ſeruo æquiparatur monachus quoad acquiſitionem, quia (vt n. 41. diximus) in hac æquiparatione attenditur ſolus monaſterij fauor; vt vtriuis æquiparetur in hoc caſu, cedet in monaſterij damnum. Nec obſtat monachi voluntatem ceſſare per eius mortem, quia ante eius mortem eſt delata monaſterio hæreditas, & ius hoc adeundi acquiſitum. Et ex hoc ſoluuntur contrariorum rationes. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Alexand. *l. 1. in princ. n. 25. fine. ff. de vulgari.* & ibi Alciatus *n. 95.* Imola *n. 6.* Ioan. Andr. *c. in præſentia n. 23. de probat.* & ibi Anton. *n. 28.* Anchar. *n.* 18. Abbas *n. 77.* Beroius *n. 579.* Felinus *n. 57. q. 10.* Vincentius Godeminus *ibi addit. ad Aretinum n. 86. littera A.* Angelus *§. alienus. el. 1. n. 11. Inſt. de hæred. inſtituend.* Idem Beroius *c. Raynutius. n. 391. de teſtamentis.* & ibi Ananias n. 57. & ibi Guillelmus Benedict. *verb. ſi abſque liberis moreretur el. 1.* vbi de vulgati *n. 91.* Nicolaus de Vbaldis *de ſucceſſ. regular. p. 3. n. 5.* (habetur 8. *tomo tract. p. 1.*) Rolandinus *de teſtam. rubr. 53. n. 19. fine.* (habetur *eod. tom.*) Angelus de Gambaleonibus *de teſtam. gloſ. 84. n. 7.* (habetur *eodem tom.*) Redoanus *de ſpoliis eccleſiaſt. q. 8. in princ. n. 63.* (habetur *tom. 14. tr.*) Couar. *c. 1. n. 21. de teſt.* Petrus Caballus *conſ. 175. n. 2. vol. 1.* Spino *ſpecul. teſtam. gloſſ. 11. principali. n. 17. & duplici ſeq.* Anton. Cucus *lib. 1. inſt. maior. tit. 1. n. 107. &* 108. Caual. *deciſ. 1. n. 50. p. 3.* Lælius Zecchius *de Repub. eccleſ. tit. de regul. c. 3. n. 14. ampliat.* 4. Tapia *auth. ingreſſi. verb. ipſo ingreſſu in princ. n. 96. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Chriſtophorus de Paz *in leges ſtyli. l. 6. ſcholio vnico. n. 14.* Molina *tom. 1. de iuſtitia diſputatione* 149. *col.* 8. *verſ. non ſolùm bona.* Manuel *quæſt. regularib. tom. 2. q. 77. art.* 1. Leonard. *lib. 2. de iuſtitia. cap. 4. dub.* 11. *num.* 87. Emmanuel Sà *ſumma verb. religio* 57. Atque ex his Doctoribus explicant idem eſſe ſiue hæreditas illa ſit aſcendentium, ſiue cuiuſuis extranei, quod probat ratio, cui hæc ſententia innititur, Antonius, Ioannes Andreas, Imola, Beroius, Angelus, Guillelmus Benedictus, Couar. Nicolaus de Vbaldis, Rolandinus, Angelus de Gambaleonibus, Redoanus *num.* 64. & quam cæteri id non explicent, idem clarè ſentiunt, cùm indiſtinctè loquantur.

48 Nec audiendus eſt Imola *l. 1. num. 6. ff. de vulgari.* hoc temperans dummodo hæreditas illa non ſit repudiata à monacho adhuc ſuperſtite. Quippe dicendum eſt nil referre hanc repudiationem, vt bene ait Beroius *c. Raynutius num. 391. de teſtament.* quia ea repudiatio nil officit iuri monaſterij, & prorſus irrita eſt, vt diximus n. 37. & 38.

49 Sed ſupereſt difficultas, an amplectendo primam opinionem, vt monacho ante aditam hæreditatem mortuo, nequeat monaſterium adire, competat monaſterio remedium reſtitutionis petendæ, vt ſic hæreditatem illam via reſtitutionis adipiſcatur? Aretinus *c. in præſentia. num. vltim. de probat.* dicit dubium ſibi eſſe hoc remedium; quod textus *l. Pathonius. ff. de acquir. hæredit.* cui contrarij innituntur, loquitur caſu, quo hæredi inerat ante mortem iuſta aliqua non adeundi cauſa, vt minor ætas, vel abſentia, quæ in hoc euentu non reperitur. Secundò, quia læſio lucri ceſſantis dicitur fortuna contigiſſe per mortem monachi ante aditionem: damnum autem hoc caſu, & fortuna contingens non præbet huius reſtitutionis ius. *l. verum. §. ſciendum. ff. de minoribus.* Idem reſtitutionis remedium negat in hoc caſu Couarr. *cap. 1. num. 1. verſ. quod velis, de teſtament.* quamuis illud admittat caſu, quo delata, & non adita hæreditate tranſit monachus ad aliud monaſterium.

50 Cæterùm verius eſt, id remedium reſtitutionis in integrum competere monaſterio, argum. *d. l. Pathonius* cum ibi notatis. *ff. de acquir. hæred.* quia in hac aditionis omiſſione non conſideratur ſola monachi defuncti perſona, qui debebat adire, ſed etiam negligentia Abbatis, qui monachum coactus erat adire, & aditionis conſenſum præſtiturus. Quare monaſterium tanquam læſum ex Prælati omiſſione fungetur vice minoris, inſtar Eccleſiæ, & petet ſe reſtitui, iuxta notata *c. 1. de in integrum reſtitutione. in 6.* Quare cùm hæc læſio non conſurrexerit ex ſola monachi morte, ſed etiam ex Abbatis negligentia, non dicitur caſu contigiſſe. Ex his patet ad contraria. Et ideo hanc partem ſuſtinent Albericus *l. final. n. 7. C. de Epiſcop. & cler.* & ibi Cynus *n. 8.* Iacobus de Arena *n. 5.* & ibi Fulgoſ. *hoc etiam n. 3.* Bartholomæus Socinus *l. 1. num. 26. tit. de vulgari.* Bertrandus *conſ. 79. ad fin. volum.* 4. Bellamera *cap. in præſentia num. 58. de probat.* Caualcanus *deciſ. 1. n. 51. part. 3.* Fachineus *in controuerſiis iuris ciuilis lib. 6. cap. 18. verſ. ego ad propoſitam.* bene addens etiam reſtitutionis petitionem debere eſſe intra quadriennium, vt expreſſè diſponitur *eodem c. 1.*

51 Tandem dubitatur, an monacho exhæredato, aut præterito à parentibus, integrum ſit monaſterio querelam inofficioſi teſtamenti intentare, & teſtamentum rumpere? Angelus *l. Papinianus. 8. in princip. num.* 5. & ibi Paulus *n. 2.* Fulgoſ. *n. 3. &* 4. Bald. Iaſon, Salycetus, quos refert, & ſequitur Perez *additione ad Seguram. l. cohæredi. § cùm filio. n. 71. ff. de vulgari.* Gregorius Lopez *l. 13. verb. no puede tit. 13. p. 3.* aiunt monacho exhæredato non competere contra eius voluntatem monaſterio querelã inofficioſi teſtamenti, quia aut monaſterium comparatur filio, & tunc non habet hanc querelam; quia filio exhæredato pater caret iure huius querelæ inuito filio, vt expreſſè deciditur *in l. Papinianus. 8. in princ.* eaque redditur ibi ratio, quod patri non infertur iniuria, ſed filio: aut comparatur ſeruo, & tunc fortiùs eſt dicendum idem, quia querela tendit ad ſuccedendũ ab inteſtato. Quare ſicut ad acquirendã hæreditatẽ media perſona ſerui, exigitur eius ſerui cõſenſus *l. cùm proponas C. de hæred. inſtit.* ita ius querelæ huius intentandæ, quod eſt præparatoriũ ad ſucceſſionem, exigit

eundem conſenſum. Quippe quidquid iuris eſt in præparato quoad hoc, vt cui conceditur, vel denegatur præparatio, denegetur etiam, vel concedatur præparatorium, eſt etiam in præparatorio *l. ad eam mobilem ff. de procuratoribus.*

52 Sed iure optimo aliqui Doctores, quos tacito nomine refert Angulus ibidem, opinati ſunt hoc ius querelæ, & rumpendi teſtamenti competere monaſterio. Quia omnia monachi iura penitus in monaſterium tranſlata, & eodem modo illi inſunt, quo monacho competebant: nec hæreditas iam monacho, ſed monaſterio immediatè defertur, vt probauimus n. 12. & 37. Nec obſtat fundamentum contrarium, quia, vt diximus n. 48. quando alterutri comparari monaſterium eſſet in ipſius damnum, neutri comparatur.

53 Demum ex omnibus dictis duo inferuntur. Prius eſt, non ſola bona, quæ religioſus ante profeſſionem habebat, de quibus nondum diſpoſuerat, cedere religioni capaci ſuccedendi profeſſione emiſſa, ſed etiam quæ poſtea acquirit, ſiue illa ſuis operis, & induſtria, ſiue donatione, ſiue hæreditaria ſucceſſione, aut legato, aut quouis alio modo acquirat, quod conſtat ex *cap. Abbates 18. quæſt. 2.* quod omnes fatentur. Quid autem quando religio eſt incapax, dicemus infrà. Et in Societate IESV dicemus etiam infrà. Aduertit tamen bene Molina *tom. 1. de iuſt. diſput. 140. colum. 8. verſ. non ſolùm bona.* non hoc ita accipiendum, quaſi religioſus profeſſus incapax quicquam ſibi acquirat, & id poſtea in monaſterium tranſeat: eſt enim profeſſus incapax quicquam ſibi acquirendi; ſed ita vt ratione, & nomine illius profeſſi omnia ea monaſterium immediatè acquirat. Quare quod monialis fornicando acquiſiuit, tenetur reddere monaſterio, non ſecus ac comparata manuum labore, vt optimè docet Molina *tomo 1. de iuſtitia. diſputatione 94. col. 9. verſ. vtrùm verò* vbi bene addit, ſi quid illi eſſet promiſſum, ac debitum ob fornicationem, & nondum ſolutum, non illi, ſed monaſterio eſſe reddendum, quando periculum eſt fore, vt ipſa non reddat monaſterio.

54 Poſterius eſt, monacho incidente in hæreſim, minimè amittere monaſterium bona delata ipſi monacho, quippe ea non ipſi, ſed monaſterio acquiruntur, vt bene docet Spino *gloſſa 12. principali. n. 15.*

CAPVT XIII.

Qualiter filiifamilias profeſſi peculium ſiue caſtrenſe, ſiue quaſi caſtrenſe, ſiue aduentitium, ſiue profectitium tranſeat in monaſterium.

SVMMARIVM.

Quot quæſtiones diſputandæ ſint. n. 1.

Quid ſit vſus, & quid vſusfructus, & quotuplex ſit vſus. num. 2.

Quotuplex ſit vſus, & vſusfructus. n. 3.

Vſusfructus quot modis acquiratur. n. 4.

Quot modis extinguatur vſusfructus, & an morte domini proprietatis, an ſolius vſufructuarij? Et vſusfructus eſt ſeruitus perſonalis, & quamuis conſtituatur pro aliquo & ſuo hærede, vel transferatur ex domini conſenſu, non eſt idem vſusfructus ſed nouus conſtituitur in alia perſona, ad quam tranſit. Et vſusfructus relictus ciuitati aut monaſterio quanto tempore duret; & quando non in totum periit vſusfructus, vel quando plures ſunt vſufructuarij, an vno illum perdente redeat vſus ad proprietatem? num. 5.

Vſusfructus legatus, donec Titius ad vigeſimumquintum annum peruenerit, vel ad ſanam mentem redierit, vel vxorem duxerit, an extinguatur morte Titij ante illam ætatem vel ante reditum ad ſanam mentem, vel ante nuptias? Et quid de vſufructu legato vxori, ſi vidualiter vixerit, & ſi tranſierit ad ſecundas nuptias Titio, an ea defuncta ante eum tranſitum, ſit Titij? n. 6.

An vſusfructus legatus Titio decennio, & poſtea Sempronio debeatur ſtatim Sempronio, ſi Titius ante id decennium obeat? n. 7.

An vſusfructus relictus vxori ſi caſtè, & vidualiter vixerit, & poſt eius mortem Titio, debeatur Titio vxore nubente nec expectanda ſit mors eius? n. 8.

An vſusfructus ad certum tempus conſtitutus finiatur morte vſufructuarij ante id tempus contingente: refertur quædam ſententia. n. 9.

Explicatur ſententia authoris, & an legata alimenta ad quinquennium extinguantur morte antea contingente & textus l. vxori. 55. ff. de vſufructu legato. n. 10.

Quid diſtet inter vſumfructum, & commoditatem eius? refertur quædam ſententia. n. 11.

Explicatur ſententia authoris. n. 12.

An vſusfructus, aut actio ad eum alienari poſſit, referuntur duæ ſententiæ n. 13. & 14.

Explicatur ſententia authoris, & reſpondetur contrariis num. 15.

An poſſit vſusfructus locari, aut hypothecæ ſubiici? num. 16.

An vendita proprietate per vſufructuarium, vel ipſo vſufructu, cenſeatur vendita ſola commoditas, vt actus valeat & quando cenſeatur ius vſusfructus venditum, & ſic non valeat venditio, aut ceſſio? n. 17.

Commoditas vſusfructus in alium tranſlata, an extinguatur morte transferentis, an potiùs eius, in quem transfertur? n. 18.

Quid ſi vſusfructus transferatur de conſenſu domini proprietatis, ſiue priùs illi traditus ſit, ſiue ſolam actionem ad illum habuerit, an pereat morte cedentis an ſolius ceſſionarij? num. 19.

An vſufructuarius vendens, vel transferens vſumfructum, amittat eo ipſo illum? refertur duplex ſententia. num. 20. & 21.

Explicatur ſententia authoris n. 22.

PLENVS huius diſputationis intellectus petit aliquantulum naturæ vſusfructus, atque peculij a clericis acquiſiti declarationem, vt inde conſtet, qualiter vſusfructus à monacho ante profeſſionem acquiſitus poſſit ad monaſterium pertinere, & quale peculium ſit acquiſitum à monacho ante profeſſionem: id enim ex acquiſito à clerico indagandum eſt. Et ideo quintuplex quæſtio pertractanda eſt. Prima, de vſusfructus tranſlatione in alium. Secunda, de qualitate peculij acquiſiti à clerico. Tertia, de tranſlatione peculij filiifamilias in monaſterium tam quoad proprietatem, quàm quoad vſumfructum. Quarta, de vſufructus quocumque præter paternum competente monacho ante profeſſionem, vel poſt profeſſionem ei relicto, qualiter tranſire poſſit in monaſterium. Vltima, de peculio paterno in aduentitia filij bona, an per profeſſionem patris amittatur, an potiùs tranſeat in monaſterium? 1

QVÆSTIO prima. An vſusfructus ita vſufructuarij perſonæ inhæreat, vt transferri in alium minimè poſſit, & eo ipſo quod ita transfertur, extinguatur penitus? Hac in re quædam breuiter ſupponenda ſunt, & deinde ad difficultates progreſſum faciemus. Eſt ergo ſupponendum, vſumfructum ſic definiri *in l. 1. ff. de vſufructu, & quemadmodum quis eo vtatur. & Inſtit. eodem tit. in principio* Eſt ius vtendi, & fruendi aliena re, ſalua illius ſubſtantia. Quare in hoc diſtinguitur ab vſu: vſus enim eſt, vt *Inſtit. de vſu, & habitatione, in principio*, ius dumtaxat vtendi aliena re, 2

ſalua

ſalua eius ſubſtantia. Eſt enim duplex vſus; quidam facti, qui eſt ipſe vtendi actus, vt equitatio dicitur vſus equi: alter autem iuris, qui eſt ius vtendi, perſeueratque ceſſante illo vſu. Quamuis autem vſus, & vſusfructus conueniant in hoc, quod ſunt ius vtendi re aliena diſcrepant tamen, quod vſus ſit ius vtendi illa, non autem fruendi: quare ille, cui conceditur vſus, non plus habet, quàm id, quod opus eſt, vt neque deſit aliquid, neque abundet ad vitæ neceſſaria pro cuiuſcumque dignitate; & ita nec licet ei vſum vendere, nec locare, nec gratis transferre in alium. *Inſt. de vſu, & habitatione, in princ. l. plenum. 12. §. 1. ff. de vſu, & habitatione. & l. 1. & 2. ff. eodem tit. l. ſi alij. 42. ff. de vſufructu. l. regia 20. & 21. tit. 13. parte* 8. Vſusfructus autem importat non ſolùm ius vtendi re, ſed etiam fruendi illa: quare amplectitur quidquid emolumenti ex re illa percipi poteſt. Quare habens vſumfructum poteſt fructibus illis in quoſcumque vſus, & in quacumque quantitate, vti, & illos omnino alienare. Quam differentiam aliis citatis optimè tradit Caſtillo *lib. 1. de vſufructu c. 28.* & mulis ſequentibus.

3 Eſt autem duplex vſus, & duplex vſusfructus quidam eſt cauſalis: quidam autem formalis. Cauſalis eſt, quia in ipſomet rei dominio eſt, nempe ius vtendi, & fruendi re, quod illius dominus habet in illa. Dicitur autem cauſalis, quod dominium rei ſit illius cauſa. Alter autem eſt formalis, qui nempe eſt in aliena perſona, & ſic ſeparatus à rei dominio. Quam diſtinctionem tradunt multi quos refert, & ſequitur Barboſa textus allegans *l. vſusfruct. 53. num. 1. ff. ſoluto matrimonio.* & latiſſimè Caſtillo *lib. 1. de vſufructu. toto cap. 1.* eam defendit contra nonnullos eam impugnantes. Vſusfructus autem cauſalis non dicitur propriè vſusfructus, ſed ſic tantùm propriè appellatur vſusfructus formalis.

4 Hic autem vſusfructus formalis duobus modis in genere conſtituitur, nempe lege, aut priuata hominis diſpoſitione; ille dicitur legalis, qualis eſt, qui legibus conceditur patri in aduentitia filij bona: hic autem dicitur conuentionalis, quamuis non ſemper conuentione, ſeu pacto, ſed interdum vltima voluntate, donatione, venditione, permutatione, aut alio contractu conſtituatur. Sic habetur *Inſtit. de vſufructu. §. vſusfructus.*

5 Finitur etiam hic formalis vſusfructus diuerſis modis, ſed qui ad rem præſentem faciunt, ſunt duo. Prior eſt, quando ad certum tempus conſtituitur, & illud elapſum eſt. Poſterior, quando vſufructuarius naturaliter moritur; tunc enim extinguitur vſusfructus, & redit ad proprietatis dominum. *§ fin. Inſtit. de vſufructu.* Quare, vt vſusfructus finiatur, non attenditur mors domini proprietatis, ſed ſolius vſufructuarij mors, vt expreſsè deciditur *l. ſi patri. C. de vſufructu.* Cuius ratio eſt, quod vſusfructus ſit ſeruitus perſonalis *l. 1. ff. de vſu, & vſufructu* Et ob id eius duratio non pendet à vita domini rei, ſed à ſola vſufructuarij vita, qua extincta extinguitur quoque vſusfructus. Atque adeò eſt perſonalis vſusfructus, vt ſi ille concedatur alicui pro ſe, & pro ſuo hærede, extinguetur morte prioris vſufructuarij, & ratione ſtipulationis conſtituetur nouus vſusfructus in perſona hæredis. *l. ſtipulatio iſta. §. ſed etſi quis. ff. de verborum obligat. & l. qui vſumfructum. 45. §. 1. ff. de vſufructu.* Similiter ſi dominus proprietatis conſentiat vſumfructum in alium transferri, vt poteſt iuxta textum *l. vſufructu. 58. ff. ſoluto matrimonio*, non idem vſusfructus videbitur tranſlatus, ſed potiùs nouus conſtituetur in perſona illius, in quem voluntate domini tranſlatus eſt, quippe fingitur priùs tranſlatus à domino, & breui manu per dominum conſtitutus de nouo in acceſſorij perſona. Quare non amplius pendet ex vita perſonæ transferentis, in cuius perſona eſt per tranſlationem extinctus, ſed ex ſola vita ceſſionarij, cuius morte extinguitur; vt hæc omnia citato Bartolo, & aliis tradit Barboſa *d. l. vſufruct. n. 1*, & Anton. Gomez *tom. 1. variarum. cap. 15. num. 15.* Pinell. *l. 1. part. 3. n. 40. verſ. ſed dic nuper. C. de bonis maternis.* Quod ſi vſusfructus alicui monaſterio, Eccleſiæ, aut communitati relinquatur ſine temporis præfinitione, durat centum annis, quia is finis eſt vitæ longæ hominis, Atque ita deducitur *l. an vſusfructus. ff. de vſufructu. & l. regia 26. tit. 31 part. 3.* Quod autem diximus redire vſumfructum extinctum ad dominum proprietatis intelligitur, ſi totus vſusfructus extinctus ſit, vt conſtat ex *§. final. ad fin. Inſt. de vſufructu*, ibi. *Cùm autem finitus fuerit totus vſusfructus, reuertitur ad proprietatem.* vbi Gloſſa finalis ab omnibus recepta ait; *ſecus ſi pro parte.* Et quando duo ſunt vſufructuarij ſimul vno perdente vſumfructum accreſcit alteri, vt expreſsè habetur *l. 3. § penult. ff. de vſufructu accreſcendo*; quod accreſcendi ius quando locum habeat, eſt latè videndus Caſtillo *de vſufructu lib. 1. toto cap. 8.*

6 Eſt tamen maximè obſeruandum ſæpe primo aſpectu videri tempus aliquod appoſitum, quo tranſacto extinguatur vſusfructus, cùm tamen re vera ita non ſit: quare ſunt maximè ſpectanda verba, verbi gratiâ, ſi legetur vſusfructus alicui, donec Titius ad vigeſimumquintum annum peruenerit; iudicaret quiſpiam Titio mortuo ante eam ætatem ſtatim extingui vſumfructum, quaſi conditio expleri non poſſit, & ſic extinguendo illi vſufructui appoſitum ſit tempus vitæ Titij ante vigeſimumquintum annum decedentis, aut ſi ad illud acceſſerit ea ætas. Similiter iudicaret quiſpiam legatum relictum alicui, donec Titius furens ad ſanam mentem redierit, vel donec Titia nubat, extinguat morte Titij ad ſanam mentem non reſtituti; vel Titia nondum in matrimonium collocata, quaſi iam conditio impleri nequeat, & ſic tempus finiendo vſuifructui deſignatum tranſierit: ſed in neutro caſu finiri vſumfructum, at in priori expectandum eſſe tempus, quod deerat ad vigeſimumquintum annum explendum; in poſteriori autem totum vitæ vſufructuarij tempus, vt ceſſet vſusfructus, eſt certiſſimum: quia vtrumque expreſsè diffinitur *l. ambiguitatem. 20. C. de vſufructu.* & prioris caſus redditur in textu ratio his verbis, *neque enim ad vitam hominis reſpexit, ſed ad certa curricula.* Vnde, vt optimè tradunt Paulus *ibi. num. 2.* & ibi Salycetus *num. 1. fin. notab. 2.* hæc verba (donec Titius peruenerit ad talem ætatem) non conſtituunt conditionem extinguentem per Titij mortem, nec etiam conditionem ſuſpendentem. Poſterioris autem caſus reddit rationem ille textus his verbis; *Cùm enim poſſibile erat vſque ad omne vitæ tempus vſufructuarij non ad mentem venire furentem, vel conditionem impleri, humaniſſimum eſt ad vitam eorum vſumfructum extendi. Quemadmodum etenim ſi deceſſerit vſufructuarius ante impletam conditionem, vel furorem finitum extinguitur vſusfructus: ita humanum eſt extendi eum in vſufructuarij vitam, etſi antea deceſſerit furioſus, vel alia conditio defecerit.* Vbi Paulus *num. 6.* opponit videri contrarium, cùm terminus furoris ſit mors, & ſic videatur defecta conditio. Et reſpondet, ſicut poſt mortem nemo eſt furioſus, & ita tunc neminem eſſe ſanæ mentis; atque ita non exiſtere conditionem directè contrariam legato, ſed extitiſſe conditionem nil ad legatum conferentem. At huic deciſioni videtur obſtare *l. vxori. 35. ff. de vſufructu legato.* ſed huic ſatisfiet numero 10. Quare optimè Gallinius *de verborum ſignificatione lib. 9. cap. 14. per totum*, & Caſtillo *lib. 1. de vſufructu. cap. 62. num. 12.* defendunt aduerſus Alciatum, vſumfructum relictum vxori ſi vidua permanſerit, & ſi ad ſecundas nuptias tranſiter, Titio, deberi Titio vxore defuncta ante tranſitum ad ſecundas nuptias: quod probat prædicta textus *l. ambiguitatem* deciſio.

7 E contrà autem ſæpè videtur non ſtatim alicui deberi vſumfructum, ſed poſt certum tempus, cùm tamen ſtatim debeatur. Verbi gratià, ſi Titio legetur vſusfructus decennio, & poſtea Sempronio; videtur non deberi Sempronio, donec labatur decennium mortuo ante id tempus Titio, ſed vſque ad decennij lapſum pertinere ad hæredem, cui proprietas relicta eſt. At dicendum eſt deberi ſtatim à morte Titij Sempronio, quia ſublata eſt de medio perſona, cuius gratia eſt dilatum tempus, vt Sempronius eum vſumfructum conſequeretur: & quia teſtator poſt Titium videtur prætuliſſe hæredi Sempronium. Atque ita docet Paul. *l. ambiguitatem. 10. n. 4. & 5. C. de vſufruct.* & ibi Salycet. *fine.* Et in hanc partem inclinat ibi Bald. *ad finem*, quamuis relinquat cogitandum.

8 Simile, ſi teſtator relinquat vxori vſumfructum, ſi caſtè, & vidualiter vixerit, & poſt eius mortem Titio, ſtatim ac vxor contrauenerit conditioni, non expectata eius morte, debebitur vſusfructus Titio. Quia teſtator prætulit Titium in hoc vſufructu hæredi, & ad têpus mortis vxoris caſtè viuentis diſtulit, non in fauorem hæredis, ſed in vxoris caſtè viuentis fauorem: quare ceſſante hac caſtæ vitæ conditione, cenſetur ſtatim voluiſſe dare Titio, tempúſque mortis vxoris deſignauit, eo ſolùm quod ſupponit illam ſemper caſtè victuram. Atque reprobata opinione Romani, & aliquorum aliorum tenent citantes Ioann. Andr. Bartolum, Baldum, Albericum, Paulum, Alexand. Decium, Galiaulam, Socinum, Fortunium, & alios, Anton. Gomez *tom. 1. variarum. c. 11. n. 35.* Caualcanus *de vſufructu mulieri relicto. n. 70.* Villalobos *in ſuis communibus opinionibus. verb. legatum. n. 12.* Mantica *de coniecturis vltima volunt. lib. 3. tit. 19. num. 19.* Simon de Præris *de interpretatione vltim. voluntat. lib. 1. interpret. 2. ſolut. 24. n. 5.* Raudenſis *de analogis. lib. 1. cap. 20. n. 6.* Cephalus *conſ. 391. num. 1. lib. 3.* Craſſus *de ſucceſſ. ab inteſtato. § legatum. quæſt. 45. & 52. num. 7.* Gallinius *de verborum ſignificat. lib. 9. cap. 13. per totum.* Caſtillo *de vſufructu. lib. 2. c. 61. n. 7* Brunorus *in ſuo compendio. littera. V. verb. vſusfructus. verſ. vſufructu relicto.*

9 His ſuppoſitis, prima difficultas eſt, an ſicut vſusfructus ſimpliciter relictus finitur morte vſufructuarij, ita quoque finiatur quando eſt ad certum tempus relictus, verbi gratià, ad decennium, contingente vſufructuarij ante id decennium morte? Ioann. Garzia *de expenſis. cap. 23. num. 5. & de coniugali quæſt. num. 174. fin.* ait non finiri morte, ſed reliquo ſpatio pertinere ad vſufructuarij hæredes, quod tunc non induat vſusfructus naturam, ſed cenſeatur tota illius temporis quantitas relicta in omnes illius annos diſtributa. Dicitúrque ex textu *l. vxori. 25. ff. de vſufructu legato.* vbi expreſsè deciditur, vſufructu villæ legato vxori in quinquennium, & eo tranſacto villa legato aliis, non cedere diem villæ comparandæ, donec quinquennium lapſum ſit. Cuius contrarium eſſet neceſſariò dicendum, ſi ſtatim finiretur vſusfructus, nec tranſiret ad vſufructuarij hæredem, iuxta ea, quæ diximus numero ſexto.

10 Sed abſque dubio dicendum eſt, finiri morte vſufructuarij, quia ita expreſsè deciditur *l. ambiguitatem. 10. C. de vſufructu.* cuius textus non meminit Ioannes Garzia, vbi expreſſis verbis decidit textus, vſumfructum temporalem, ſiue relictum ad certum tempus, vt donec Titius expleat vigeſimumquintum annum, ſiue ad incertum, vt donec Titia nubat, extingui morte vſufructuarij ante id tempus contingenti. Et reddit rationem textus, quod impoſſibile ſit vſumfructum ad hæredes tranſmitti, cùm certiſſimi iuris ſit eum morte vſufructuarij extingui. Atque ita tradunt Baldus *ibi num. 1.* Salycetus *numer. 2. notab. 3.* Paulus *n. 2. fin.* Caualcanus *de vſufructu mulieri relicto. num. 137.* Caſtillo *de vſufructu. lib. 1. cap. 62. fine*, Rodriguez *de annuis redditibus. lib. 1. quæſtione 3. n. 15.* Atque reddunt aliam rationem Baldus, & Salycetus ibidem, quia cùm legatum ſimpliciter vſusfructus finiatur morte vſufructuarij, à fortiori eſt idem dicendum de legato ad certum tempus, ne legatum minus perfectum, ſeu minus plenum, ſit potentius magis perfecto, ſeu magis pleno. Aliam quoque tradit Paulus ibidem, quod ea verba legati vſusfructus vſque ad triennium, aut aliud tempus determinatum habent tacitam conditionem, ſi tanto tempore vſufructuarius vixerit. Nec enim videtur legatus vſusfructus, niſi iuxta ipſius naturam; vt extinguatur morte, atque aliis modis, quibus ſecundùm iura extinguitur; & vltra hoc per illius temporis lapſum, ſi nullo alio modo extinctus fuerit. Nec valet ſi dicas vſumfructum temporalem non eſſe verè vſumfructum, nam eſſe verè talem probat Molina *lib. 1. de primog. cap. 19. num. 22.* & probat textus *l. 4. ff. de ſeruitutibus*, vbi omnes ſcribentes id aduertunt. Et in alio ſimili, nempe in legato alimentorum ad certum tempus, vt illud finiatur decedente interim alendo, tradunt Bartol. & Iaſon, quos refert, & ſequitur Surdus *de alimentis. tit. 15. q. 1. n. 3. & 4.* per textum *l. ſi cum præfinitione in princ. ff. quando dies legati cedat:* & reddit hanc rationem, quia alimenta habent ex ſui natura determinationem ex illius perſona, cui debentur. Atque ideo relictum etiam temporale habet tacitam conditionem, dummodo legatarius toto eo tempore viuat. Item, quia omnis diſpoſitio intelligitur iuxta ſubiectam materiam, & ita vt conueniat naturæ actus, qui celebratur vt tradunt Alexand. *conſ. 26. num. 6. vol. 2.* Beroius *conſ. 105. n. 14. vol. 1.* Natta *conſ. 416. num. 3.* Beccius *conſil. 101. n. 4.* Cùm ergo alimenta ſuapte natura alendi morte expirent, præfinitio temporis eſt intelligenda niſi ille priùs obeat. Quæ rationes militant quoque in noſtro caſu. Nec *l. vxori. 35.* cui contraria ſententia innititur, probat vſumfructum non finiri ea vſufructuarij morte, ſed tantùm probat non cedere ad legatarium villæ, ſed conſolidari cum proprietate hæredis, donec in quinquennium tranſeat; tunc id villæ legatum debere pertinere ad legatarium non expectato quinquennij lapſu, iuxta doctrinam traditam numero 6. ex d. *l. ambiguitatem* dicunt optimè Bartol. *eadem l. vxori. n. 2.* & ibi Albericus *num. vnico*, id contingere ob vim illius dictionis (*tunc*) poſitæ in eo legato *illius l. vxori*, ibi; *& peracto quinquennio, cùm eius vſusfructus eſſe deſierit tunc eum fundum illi, vel illis libertis dari volo.* Quæ habet vim vt id tempus ſit præcisè expectandum, vt conſtat ex *l. ſi ijs legatum. 4. in fin. ff. de condit. & demonſtrat*, ibi, *ſi ita ſcriptum ſit, ſi in quinquennio proximo Titio filius natus non erit, tunc decem Seio heres dato: ſi Titius antè mortuus ſit, non ſtatim decem Seio deberi*; quia hic articulus (*tunc*) extremi quinquennij tempus ſignificat.

Secunda difficultas eſt, quo diſtent vſusfructus, & 11
eius commoditas? Admittunt enim Doctores commoditatem vſusfructus poſſe in alium transferri: idque multi negant de ipſo vſufructu (vt videbimus numer. 15.) Pinellus *l. 1. part. 3. num. 39. verſ. nec ſuperſtitioſi dicant, & verſ. ſequenti. Cod. de bonis maternis*, fatetus quidem iuris ſubtilitate, & vtilitatis cauſa aliquando differentiam conſtitui inter vſumfructum, & eius commoditatem, aliúdque eſſe ius vſusfructus à facultate fructus percipiendi. At in præſenti euentu dicit nihil referre, nullúmque effectum habere, eſſe tantùm verbalem differentiam aſſerere poſſe commoditatem vſusfructus alienari, non autem ipſum vſusfructus ius.

Cæterùm dicendum eſt, latum eſſe diſcrimen, quod 12
optimè explicant Ioan. Garzia *de expenſis. c. 10. num. 39.* & clarius Molina Societatis IESV *tomo 1. de iuſtitia. diſputatione 7. columna vltima*, dicens de ratione vſusfructus eſſe ius vtendi, & fruendi fructibus proprio

nomine:

nomine: commoditatem autem vſusfructus eſſe vtilitatem, quam habet vſusfructuarius ex illis fructibus conferendo alterius ad vſusfructus percipiendos, eiſque fruendum non nomine proprio, ſed nomine ipſius concedentis. Quare in vſufructuario transferente in alium hanc commoditatem, manet verus priſtinus vſusfructus, impeditus tamen quoad actum vtendi, & fruendi, propter tranſlationem commoditatis in alium. Exemplum ſit in beneficiario, qui ius habet ad percipiendas decimas nomine proprio, nec id in laicum, vtpote iuris illius ſpiritualis incapacem, transferre poteſt, *cap. quamuis, & c. prohibemus, de decimis*, & tamen locare poteſt, & vendere decimas laico, conferendo ei ius eas ſibi comparandi, non tamen nomine proprio, ſed nomine ipſius beneficiarij, *c. veſtra de locato*. Quod ius conductoris eſt alterius rationis à iure ipſius beneficiarij. Quare optimè Barboſa *l. vſufructu. 58. n. 3. ff. ſolut. matrim.* dicit multas eſſe reales differentias inter vſumfructum, & eius commoditatem, vt proſequitur Iaſon *l. cùm filio, à n. 157. ff. de legat. 1.* & Tiraquel. *de retractu lignager. §. 1. gloſſ. 7. à n. 46.* & Ioann. Garzia *de expenſis c. 10. num. 41. & ſequentibus.* Anton. Gomez *tom. 2. variarum c. 15. n. 15.* atque latum eſſe diſcrimen conſtabit ex dicendis num. 18. & ideo amplectenda eſt frequentiſſima ſententia hæc diſponens, vt conſtabit ex dicendis n. 14.

13 Tertia difficultas eſt, an vſusfructus poſſit ab vſufructuario alienari, & transferri in alium ſiue venditione, ſiue donatione, ſiue alio contractu abſque domini proprietatis conſenſu? Duplex eſt ſententia. Prior aſſerit id poſſe fieri. Ducitur ex *l. cui vſusfructus 73. ff. de vſufructu, & quemad. eo quis vtatur*, ibi; *cui vſusfructus legatus eſt, etiam inuito hærede, eum extraneo vendere poteſt.* & *l. arboribus. 13. in princip. ff. eodem* ibi; *vſufructuarius vel ipſe frui ea re, vel locare, vel vendere, vel alij fruendam concedere poteſt.* & *l. non vtitur. 44. ff. eodem*, ibi; *non vtitur vſufructuarius, ſi nec ipſe vtatur, nec nomine eius alius putà qui emit, vel qui conduxit, vel cui donatus eſt.* & *l. ſi is qui bona 11. §. vſusfructus. ff. de pign.* ibi: *nam & emptorem vſusfructus tuetur Prætor.* & *l. in venditione. 8. in princip. ff. de bonis authorit. iudic. poſſid.* ibi; *in venditione bonorum etiã vſusfructus venit.* & *Inſt. de vſu, & habitatione, in fine principij*, ibi; *vſum autem vendere, locare, aut gratis alteri concedere non licet, cùm vſufructuarius omnia hæc facere poſſit.* Qui textus intelligi nequeunt de venditione, ſeu alienatione ſolius commoditatis, & non iuris vſusfructus; tum quia hunc intellectum tradentes diuinant, nulliq; fundamento innituntur, tum quia nullius effectus eſſet, ſed omnino vanum, permittere venditionem vſusfructus relicta alienandæ commoditatis facultate. Et ideo hanc ſentẽtiam ſuſtinent Gloſſa *l. arborib. 14. verb. vel donet. in 2. ſolut. ff. de vſufructu, & quemad. eo quis vtatur.* Abb. *c. nuper. n. 5. de donat. inter vir. & vxor.* Alberic. *l. 1. n. 4. Cod. de bonis maternis.* Theophil. *Inſt. de vſufructu, § finitur.* & ibi Picardouus *n. 14.* Hotoman. *ibi verſ. cedendo extraneo*, & ibi Petrus Triciardus *n. 30. 31. & 32.* Aretinus *l. qui Romæ, §. duo fratres. n. 28. & 29. ff. de verbor. obligat. n. vltim.* Emmanuel Suar. *lib. 1. obſeruat. cap. 6.* Hugo Donell. *de pignor. tit. an in omnibus rebus quæ in bonis ſunt, pignoris obligatio conſiſtat.* Cuiac. *lib. 15. obſeruat. c. 6.* Prateius *in theſauro iuris ciuilis, verb. vſusfructus.* Morla *in emporio iuris. 1. part. tit. 6. ff. de ſeruitut. q. 1. num. 15. & 16.* Surdus *conſil. 155. num. 5. & conſ. 184. n. . . lib. 2.* Cephal. *conſ. 20. num. 21. lib. 1.* Lara *l. ſi quis à liberis, §. parens n. 66. ff. de liber. agnoſ.* Caſtillo latiſſimè *de vſufructu, lib. 1. cap. 69. à n. 14. vſque ad 18.* Mendez *l. cùm oportet. 2. part. num. 119. & 120. Cod. de bonis matern.* Molina *lib. 1. de primogen. c. 19. num. 39. verſ. nec textus. in fin.* Felician. *de caſibus lib. 1. c. 4. num. 4.* Matienzo dicens in puncto iuris hanc eſſe veriorem *lib. 5. recop. tit. 11. l. 13. gloſſ. 4. num. 15.* fatetur tamen Pinellus *ibi. num. 40. ſtatim in princip.* & Caſtillo *num. 17.* eum vſumfructum alienatum non duraturum toto vitæ tempore eius, in quem tranſlatus eſt, ſed ſolo tempore vitæ transferentis. Quia cùm vſufructuarius eo ſolo tempore potiatur vſufructu, non poteſt plus iuris in alium transferre, quàm ipſe habeat; *regul. nemo poteſt plus. 79. de reg. iuris, in 6.* & ſic vult *eo num 40. corollario 2.* intelligi verba *l. ſi vſusfructus 61. ff. de iure dot.* quæ videntur apertè probare contrariam ſententiam, dum ibi dicit Iuriſconſultus, nihil tranſire ad extraneum, ſi ei cedatur vſusfructus: vt intelligatur nihil ad eum tranſire quoad effectum conſtituendi in eo nouum vſumfructum ab eius vita pendentem, ſed à vita cedentis pendere hoc ius, eiuſque durationem. Addunt autem Emmanuel Mendez *eodem num. 120.* Lara *eodem num. 66.* Picardou. *n. 14.* Caſtillo *eodem cap. 69. num. 20.* vbi & alios refert, & Felician. *eo num. 4.* poſſe ius vſusfructus cedi, & priùs dixerat Gloſſ. *d. l. arboribus, verb. vel donet. in illa 2. ſolut.* quamuis Pinell. *eo num. 40. verſ. ex eiſdem rationib.* dicat eſſe ineptum hoc additum.

Poſterior ſententia tenet id non eſſe vſufructuario integrum, atque ceſſionem, venditionem, & quamcumque aliam alienationem vſusfructus ab eo factam, eſſe ipſo iure irritam: at eſſe integrum commoditatem vſusfructus in alium transferre quocumque ex his titulis; & tunc verum vſusfructus ius manere apud vendentem, aut alienantem, at commoditatem apud alium. 14

Ducitur ex *§. final. Inſt. de vſufructu*, ibi; *Nam cedendo extraneo nihil agitur.* At ſi valeret alienatio, aliquid ageretur, & *l. ſi vſusfructus 67. ff. de iure dot.* ibi *ſi extraneo cedatur, id eſt, ei, qui proprietatem non habet, nihil ad eum tranſire, ſed ad dominum proprietatis reuerſurum vſumfructum.* & paulò inferiùs: *vt ipſum quidem ius remaneat penes maritum, perceptio verò fructuum ad mulierem pertineat.* Quia ſi illud vſusfructus ius poſſet in alium transferri, cùm iam ille poſterior eſſet verus vſufructuarius, & non prior, non extingueretur is vſusfructus morte prioris, ſed ſola poſterioris morte, vt rectè animaduertit Iuriſconſultus *l. neceſſariò 8. §. final. ff. de peric. & commod. rei vend.* cùm duratio vſusfructus ex ſola veri vſufructuarij duratione pendeat. At omnes fatentur (& dicemus num. 19.) perire eum vſumfructum alienatum morte prioris; ergo non poteſt verum vſusfructus ius alienari, ſed ſola commoditas. Tertiò, quia cùm vſusfructus ſit ſeruitus perſonalis, ac ita inhærens perſonæ, vt in alium tranſire nequeat (vt diximus n. 5.) nec poſſit nouus vſusfructus conſtitui per vſufructuarium, quippe hic non eſt dominus rei, nullatenus habet vſumfructum, quem in alium transferre valeat. Tandem, quia non eſt nouum in iure poſſe commoditatem in alium transferri manente iure apud transferentem, eſſétque ab illo inſeparabile; quippe id contingit in hæreditatis venditore, quamuis enim vniuerſas res hæreditate acquiſitas vendat, remanet in eo verum hæredis ius; eſtque verus hæres, ac tenetur creditoribus, & legatariis reſpondere, *l. 2. C. de hæred. vel action. vend.* & ibi ſcribentes. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Gloſſ. *§. final. verb. cedendo. Inſtit. de vſufructu, & d. l. neceſſariò. 8. §. final. verb. ſuum, & l. arborib. 14. in princip. verb. vel donet in 3. ſolut. & l. vſufructu. 58. verb. interpoſitis. ff. ſoluto matrim.* Bart. *intereſt, ad fin. C. de vſufructu, & l. ſi vſusfructus. 4. paulo poſt principium.* Azor *ſum. ſuper C. & ff. de vſufruct. & habitat. num. 20.* Bald. *l. 1. n. 1. Cod. ſi pignus pignor.* & ibi Additionator *verb. alienationem. & l. res, quas num. vnico. verſ. quæro hic. C. de iure dot.* Cuman. *ea l. vſufruct. n. 1.* Paulus *ibi. n. 2. & l. 4. ad fin. ff. de nouat. & l. cotem ferro. 11. §. final. n. 5. ff. de publican. & l. qui Romæ §. duo fratres. n. 4. fine. ff. de verbor. obligat.* & ibi Alexand. *ad fin.* Hoſtienſ. *cap. Raynutius, num. 4. de teſtament.* Iaſon *num. 80.* Ripa *num. 88.* Alciatus *num. 48.* Bartholom. Socinus *conſil. 10. num. 13. lib. 1.* Corneus *conſ. 218. in fine, lib. 3.* Pariſ. *conſil. 71. num. 3. lib. 2.* Aochar.

conſil.106.n.7.Fulgoſ.l.ſi is qui.§.final.num. 4.ff. de pignor. Alexand.de Neuo cap. nuper. numero 6.de donat. inter vir.& vxor.Ripa l.obligatione.num.7 ff.de pignor. Matthæus de Afflict.lib.3.conſtit.rubr.1.num. 19. Faber Inſt.de vſufructu.§.finitur.n. 1. & 2. & 9. item finitur. n.2.& ibi Coiacius verſ.nihil agitur. & §. in notis ad Vlpianum.tit.19.verſ.vſufruct. Neguſant. de pignor. 3. membro.part.2.num.3.Hermanot.l. naturaliter. §. nihil commune.n.13.ff.de acquirend.poſſeſſ. & ibi Fab. Achorombin.num.32 Balduin.Inſt.de vſufruct.§. finitur. numer.16.vſque ad 18.& ibi Platea num.13.& 14.Angel. num.1.& 2.Claudius Cantiuncul.in paraphraſi ad Inſtit.de vſufruct.quadruplici pagina ante finem.Mynſinger. ibi num.7.Tiraquel.& alios referens de retractu lignager.§.16.gloſ.1.num.46.Nicolaus Superant. addit. ad Portium.eodem §.finitur.num.4 Baptiſt. de priuileg. dotal.centur.3 num.21.& 22.Redoan.tract.de rebus eccleſ.non alienan.quæſtione 15.à numero 2.vſque ad 12. Loazes l.filiusfamilias.§.Diui.num.17.ff.de legat. 1. Fabian.tract.de empt.& vendit. in quæſtione 4 principali quæſt.21.n.53.Gregor.Lopez l.24.verb. el derecho.tit. 31.particul.3.Angel. ſumma verb.vſusfructus.n. vlt. & ibi Tabiena fine.Couar.lib.1.variar.cap.8.num. 7. Caualcao. de vſufructu mulieri relicto num.60.Anton.Gomez 2.tomo.variar.reſolut.cap.15.num.15.& l.70.Tauri.n.33.Sarmiento lib.4.ſelectar.cap.9.num.2. & 3.Martin.Monter.in deciſionib.regni Aragen.deciſ.46.à n. 9. & num.22. & 55. Gama deciſione 299. num. 1. & 2. Menchaca de ſucceſſ.creatione.lib.1.§.7.num.40.Horoſ. l.ſi tibi decem.§.pactum.n.1 ff.de pactis.Surd. de aliment. tit.8.priuileg.43.numer.6.Queſada in ſuis quæſt. iuris cap.vltim.num. 16. Hieron. Gabr.conſ. 192 num. 11. & 14. volum. 2. Cephal. conſ. 436. num. 109. vol. 3.Rimin.conſ.436 num.11.volum.4. Barboſa d.l.vſufructu.n.1.fine.& 2.Ioan.Garzia de expenſis.cap. 10. num. 39.Molina Societatis Ieſu tom.1.de iuſt.diſp. 7. col. 5. verſ.licèt proprietarius.Spino ſpecul.teſtament gloſ.13. principali n.61. & 62. Saytus theſauro caſuum.tomo 2. lib.9.cap.30.n.10.Fachin.lib.6.controuerſ. iuris. cap. 11. verſ.ego puto.Immò nec actio ad ius vſusfructus nondum conſtituti poteſt cedi,aut vendi,Bart.l. ſi vſusfructu.n.4.paulo poſt principium.ff.de nouat.Faber Inſtit. de
15 vſufructu.§ finitur.n.1.& 2.Angel ibi n.2.verſ.in gloſſ.1.

Ex his ſententiis hæc poſterior multo magis mihi placet etiam ſtando in iure communi;atque in hoc regno Caſtellæ eſt certa,vt bene animaduertunt Ioann. Garzia de expenſ.c.10.n.33.Matienzo lib.5.recop.t. 11. l.13.gloſſ.3.n.15. quia commonem ſententiam approbauit l.reg.24 tit.31.p.1.ibi : car como quer que eſte tal que ha el vſofruto en la coſa,lo podria arrendar a otro quiſieſſe,con todo el derecho que en ello auia,no lo puede enagenar.Nec obſtant leges contrariũ probantes adductæ n.15.quippe eæ omnes intelligendæ ſunt non de vero vſusfructus iure,ſed de eius commoditate , quam alienari poſſe oſtendimus n.præcedenti. Quæ quidem expoſitio inde conſtat,quia omnes ij textus eò tendunt vt conſtituant diſcrimen inter vſuarium,& vſufructuarium,vt conſtat ex Inſtit.de vſu & habitione,in fine princip quod in eo conſiſtit,quod vſuarius mero potiatur vſu,nullam alienandi facultatem habens : vſufructuarius autem habeat aliquam alienandi facultatem , non quidem iuris vſusfructus,id enim eſt proprium domini proprietatis;ſed habeat facultatem alienandæ commoditatis illius vſusfructus:quare eſt melius inter dominum,& vſuarium.

16 Quamuis autem nequeat vſufructuarius ius vſusfructus alienare,poteſt tamen illud locare , vt conſtat ex l.regia 24. cuius verba allegauimus n. præcedenti, ibi:con todo eſo el derecho que en ello auia , lo podria arrendar.Et ratio eſt,quia locatio non eſt alienatio:& ita prohibitus alienare , obligare vel vendere , poteſt locare,vt tradit Gloſſ.Clement.1.in verb. locationes de rebus eccleſ.non alienand.& latiùs probant Tiraquell.in princip.de retract.lignager.§.1.gloſſ.14.n.79. & 80. & latiſſimè Velaſc. de iure emphyteut. tota quæſtione 26. Atque ita docent Caſtillo de vſufructu.lib.1.c. 69. fine. Ioann.Garzia de expenſ.cap.10.num. 31. qui bene ait hoc verum eſſe,ſiue locatio ſit ad breue , ſiue ad longum tempus; tum quia lex regia indefinite loquitur: tum etiam quia locatio ad longum tempus non eſt alienatio;vt ibi cum aliis probat contra Aluarum Velaſc.Quare minus bene Spino ſpecul.teſtament.gloſſ. 53. principali n.63.dixit, nec locari poſſe ita illud vſusfructus. Non tamen poteſt ius vſusfructus dari pignori, vel hypothecæ.Quare l. ſi is, qui 11. §. finali. ff. de pignor.quæ contrarium probat intelligenda eſt quoad vſusfructus commoditatem , quippe illud ius à perſona inſeparabile nequit iure pignoris,aut alio modo in alium transferri,ſicut nec alienari. Quia quæ alienari nequeunt, ſimiliter nec pignori hypothecæve ſubiici valent,vt expreſsè dicitur l.fin.C. de rebus Eccleſ. non alienand.& l.1.§.eam rem ff.qua res pignor. & ſic alios referens,& latiùs probans tradit Barboſa l. vſufructu. 58.n.7 ff.ſoluto matrimonio.

Monuerim tamen quoties vſusfructus venditur,aut quomodocumque transfertur in aliquem tertium, ſolam illius commoditatem cenſeri venditam, aut translatam,niſi aliunde apertè conſtet contrarium;quia cùm ſemper in dubio pro actus valore præſumptio capienda ſit,& translatio iuris vſusfructus ſit irrita,præſumendum eſt vt actus valeat, ſolam commoditatem vendi, aut transferri. Atque ita docent Bald.l.neceſſariò 8.§.fin. n.vnico.verſ.& aduerte.ff.de peric.& commod.rei. vend. & l.1.num.1. C. ſi pignor. Bartholom. Socinus conſ. 66.n.7.vol.3.Curtiusiunior conſil. 141. num. 15. volum. vnico.Imola l.vſufructu.58.num.2.fine.ff.ſoluto matrim. Aretinus l.filius à patre col.5.ff.de liber.& poſth.Aymon conſ.52 num.5.vol.1.& conſ.221.numero 8.& 9.vol. 2. Couar.lib.2.variar.reſolut. cap.8.num.7.Gregor.Lopez l.24.verb.el derecho.tit.31.part.3.Gama deciſ.299.n. 2. Caualcanus de vſufructu mulieri relicto.num.67.Barboſa alios referens ea l. vſufructu.num.3.& num. 5. fin. & n.6.Ioan.Garzia de expenſ.cap.10.num. 41. Molina tomo 1.de iuſt.diſp.7.fine.Rebell.de iuſt.p.1. lib. 1. q.7. ſect.2.n. 19. Quod adeo verum eſt,vt quamuis vſufructuarius vendat rem ipſam , cuius proprietas ad alium ſpectat,non cenſeatur vendere vſumfructum,aut rem, quæ non eſt ſua,ſed commoditatem,quam in ea habet: ſicut ſi pater vendat aduentitia filij, vt bene tradunt alios referentes Couar.& Molina ibid. Honded. conſ. 19.n.21.vol.1.Immo quamuis dicat ſe vendere vſumfructum,vel ius vtendi,& fruendi, quod habet in re, eſt interpretandum aduersùs verborum proprietatem, de commoditate,quam habet ex eo vſufructu,vt actus valeat. Atque ita tradunt Barboſa latiùs probans , & Ioan. Garzia proximè allegati. Secus autem eſſet, ſi venditor explicaret,vendere ius vtendi , & fruendi eo modo, quo illud habet:tunc enim conſtaret de voluntate vendendi iuris,& ſic venditio eſſet nulla,vt bene tradit Barboſa eo n. 6. Similiter de eadem voluntate conſtaret & venditio eſſet nulla , ſi diceret ſe vendere vniuerſum ius vſusfructus,quod habet,vel totũ ius vſusfructus, quod habet,vel quidquid iuris habet. Et denique ſi vniuerſali nomine ius vſusfructus vendatur: quippe tunc eſt vniuerſalis natura totum vſusfructus ius cenſetur venditum;ſecus ſi indefinitè vendatur vſusfructus,quod ea locutio indefinita non ſit explicanda, vt æquipolleat vniuerſali,quò valor actus ſuſtineatur. Atque ita bene docet Ioannes Garzia eo n.41.

Ex his deducitur latum eſſe diſcrimen inter vſumfructum,& eius commoditatem,quia verus vſusfructus conceſſus à domino proprietatis non extinguitur morte domini concedentis, ſed ſolius vſufructuarij morte, §.final.Inſt.de vſufruct.At cõmoditas vſusfructus perit 18

morte

morte vſufructuarij illam transferentis, non autem morte eius in quem transfertur; ſed ad eius hæredes tranſibit, dum vixerit vſufructuarius ille, vt conſtat ex *l. neceſſariò. §. finali ff. de peric. & commod. rei vend.* & ibi Gloſſ. *verb. suum. & verb. nihil.* Alexand. de Neuo *c. nuper. num. 9. de donat. inter vir & vxor.* Roman. *l. vſufructu 58. n. 1. ff. ſoluto matrim.* Anton. Gomez *tom. 1. var. c. 15. n. 15. ad fin.* Sarmiento *lib. 3. ſelecta. cap. 9. num. 2.* Barboſa *d. l. vſufructu num. 6. & 7.* Ioan. Garzia *de expenſ. cap. 10. n. 36.* & hoc idem concedunt Doctores contrariæ opinionis, vt aduertit num. 13. Et ratio eſt, quia cùm illa commoditas non ſit verus vſusfructus, ſed illius effectus, non pendet eius duratio à vita eius, in quem tranſlata eſt, quod vſusfructus eſt proprium, ſed pendet à vita vſufructuarij, quippe tunc extinguitur vſusfructus, & conſequenter eius commoditas.

19 Dum autem dicimus vſusfructus commoditatem tranſlatam in alium extingui morte vſufructuarij tranſferentis, non autem eius, in quem tranſlata eſt, intelligendum eſt, niſi tranſtulerit vſumfructum ex domini proprietatis conſenſu: tunc enim durabit toto, & ſolo vitæ tempore eius, in quem transfertur; nec de morte transferentis, aut de eius vita curabitur, vt conſtat ex *l. vſusfructus. 4. ff. de nouat.* Et ratio eſt, quia, vt diximus num. 5. tunc conſtituitur nouus vſusfructus in perſona eius, in quem transfertur, & ideo à ſola eius vita pendet. Et ita tradunt Gloſſ. *l. vſufruct. 58. verb. conſtituatur. ff. ſoluto matrim.* & ibi Platea *num. 15.* Imola *num. 5.* Bart. *l. ſi vſufruct. fine* & ibi Bald. *fine. ff. de nouat.* Nicolaus Superan. Addit. ad Portium *Inſtit. de vſufruct. §. final. n. 4.* Barboſa *d. l. vſufruct. num. 5.* Claud. Cantiuncul. infra, Pinell. *l. 1. p. 3. n. 40. verſ. ſed d. c. nuper. C. de bonis matern.* Anton. Gomez *tom. 1. varia. reſolut. c. 15. n. 15.* Sed hoc limitant aliqui, vt intelligatur quando transferenti nondum erat traditus vſusfructus, ſed competebat actio ad illum, quia cùm ſola actione competenti incipiat vſusfructus in perſona ceſſionarij, nec in cedentis perſona inceperit, non pendet à vita cedentis, ſed ceſſionarij. Secus in primo caſu: & ita docet Gloſſa, ſic intelligens illum textum *ea l. ſi vſusfructus. 4. verb. eius. & Inſtit. de vſufruct. §. finali. verb. morte. & l. neceſſariò. 8. in fine. ff. de pericul. & commod. rei vend.* Sed iure optimo hanc limitationem reprobant Bart. *l. 4. ſi vſusfructum paulo poſt principium, ff. de nouat.* Pinell. proximè allegatus, & Claud. Cantiuncula. Quia cùm ſemper nouus vſusfructus conſtituatur in perſona huius ceſſionarij operante id domini proprietatis conſenſu in illam tranſlationem, ſemper pendebit ex ſola huius ceſſionarij vita. Nec quicquam refert, an in cedente conſtitutus ſit, an ſolam in illum conſtituendũ actionem habuerit. Doctrina verò, quæ aſſerit perire vſumfructum quando de conſenſu domini proprietatis transfertur actio, tenet Faber *Inſtit. de vſufruct. §. finitur. n. 1.* & hic *n. 2. & 3.* Gloſſæ limitationem ſequitur, cum hoc tamen addito, quando de conſenſu domini actio periit morte ceſſionarij: ſi autem de conſenſu domini venditur vſusfructus, ſi ſimpliciter conceſſit, periit morte cedentis; ſi verò non ſimpliciter, ſed agendo, & quaſi conſtituendo vſumfructum de nouo tunc perit morte ceſſionarij.

20 Vltima difficultas eſt, an vſusfructuarius alienans illud vſusfructus ius, eo ipſo illud amittat, & ad dominum proprietatis cedat? Duplex eſt ſententia. Prior ait eo ipſo amittere, & redire ad dominum proprietatis. Ducitur ex *l. ſi vſusfruct. 67. ff. de iure dot.* ibi: *ſi extraneo cedatur, id eſt, ei, quia proprietatẽ nõ habet, nihil ad eum tranſire ſed ad dominium proprietatis reuerſurum vſumfructum.* Atque ita docent Gloſſa *ibi verb. vſumfructum & Inſtit. de vſufruct. §. final verb. cedendo.* Bald. *l. res quæ. 26. n. vnico. verſ. quæro hic. C. de iure dot.* Iaſon *l. qui Romæ §. duo fratres. n. 80 ff. de verborum obligatione.* & ibi Ripa *n. 88.* Faber *Inſtit. de vſufruct. §. final. in fine.* Greg. Lopez *l. 4. verb. el derecho. tit. 31. part. 3.* Couar. *lib. 1. variar. reſolut. cap. 8. num. 7.* Baptiſta *de priuileg. dotal. centur. 3. num. 11. & 12.* Cuiac. vbi ſuprà, Anton. Gomez *c. 70. Tauri. n. 33.* & *tomo 1. variar. cap. 15. n. 15.* Caualcan. *de vſufruct. mulieri relicto, n. 66.* Martin. Monter. *in deciſ. regni Aragoniæ, deciſ. 46. à n. 9.* Matienzo *lib. 5. recopil. tit. 11. l. 13. gloſſ. 2. n. 14.* Spino *ſpecul. teſtament. gloſ. 13. in princ. n. 63.* Claud. Cantiuncul. *in paraphraſi ad inſtit. tit. de vſufruct. quadruplici pagina ante finem.* Faber *Inſtit. eodem tit. §. finitur, n. 2.* & *§. item finitur, n. 2.* Peregrin. *conſ. 97. n. 19. vol. 1.* Saytus *in claui regia, lib. 9. cap. 3. n.* 10. Hondedeus *conſ. 19. n. 21. volum. 2.* Molina *tomo 1. de iuſtit. diſp. 7. col. 5. verſ. licet proprietarius.* Morla *emporio iuris, 1. parte, tit. 6. de ſeruitut. quæſt. 3. n. 15. in fine.* & multi alij, quos referunt Pinell. *l. 1. p. 3. n. 38. C. de bon. maternis.* & Portol. *tractat. de cenſori. c. 8. n. 15.* Et eandem ſententiam ſuſtinent Mendez *l. cum oportet, p. 2. n. 119. & 120. C. de bonis, quæ liber.* Cardin. *l. ſi quis à liberis, §. parens, n. 70. & 71. ff. de liberis agnoſc.* quando transfertur vſusfructus in alium per ceſſionem: nam aliis modis transferri poſſe retulimus ex ipſis n. 13. Limitant Bald. & Greg. Lopez ibidem, & Mendez *eo n. 120.* quando transferens tradidit poſſeſſionem, ſecus ſi non tradidit. Quia dum non tradidit vſumfructum, nondum eſt ſeparatus à perſona vſufructuarij.

Poſterior ſententia ait nequaquam amitti vſumfructum, ſed cum tranſlatio non valeat, remanere apud ipſummet vſufructuarium, donec morte, vel aliis modis iure ſtatutis illum amittat. Ducitur ex *§. final. Inſtit. de vſufruct.* ibi: *finitur vſusfructus, ſi domino proprietatis ab vſufructuario cedatur. Nam cedendo extraneo nihil agitur.* Nec valet intelligere textum, vt nihil agatur quoad tranſlationem vſusfructus in alium, agatur tamen aliquid quoad vſusfructus amiſſionem, vt textum hunc intellexit Gloſſa *l. ſi vſusfructus 67. verb. vſumfructum, ff. de iure dot.* Nam hæc expoſitio eſt apertè contra textum. quippe ineptè, & valdè impropriè loqueretur, ſi vellet dicere amitti vſumfructum per illam ceſſionem in extraneum, ſi id enim ſignificare vellet, deberet adiungere amitti quoque per ceſſionem in extraneum, quod minimè dixit, ſed per ceſſionem in domino amitti, per ceſſionem autem in extraneo nihil agi. Secundò, quia cùm illa ceſſio ſit prorſus irrita, ſuccedit regula tradita à Baldo communiter recepta *l. 1. num. 3. Cod. de Epiſcopali audient. quæſtione dicta*, per alienationem inutilem non amitti ius proprium: nec præſtat impedimentum, quod de iure non ſortitur effectum, *regul. non præſtat, de regulis iuris, in 6.* Nec obſtat *l. ſi vſusfructus*, cui nititur contraria ſententia: quippe in illa lege principaliter intendit Iuriſconſultus, ceſſionem ab vſufructuario factam nihil prorſus nocere proprietario, nec impedire quin vſusfructus ad ipſum redeat; ſed hic reditus non erit ſtatim, ſed ſuo tempore, nimirum quando vſusfructus perdetur vel morte vſufructuarij, vel aliis modis iure ſtatutis. Et ideo huius ſententiæ ſunt omnes illi præter Mẽdez, quos retulimus n. 13. dicentes vſumfructum poſſe impunè vendi. Et quamuis Caſtillo *de vſufruct. lib. 1. c. 69.* dixerit poſſe vſumfructum alio modo alienari, quàm per ceſſionẽ, vt ibi retulimus, fatetur tamen *à n. 22. vſque ad* 25. etiamſi per ceſſionem transferatur non amitti vſumfructum. Præterea hanc ſententiam tenent Gloſſa *l. arboribus 13. verb. vel donet. in vltima ſolutione. ff. de vſufruct. & quemad. quis vtatur.* Azor *in ſumma, ſuper C. tit. de vſufruct. & habitat. n. 20.* Alet. *l. qui Romæ, §. duo fratres, n. 10. ff. de verbor. obligat.* Balduin. *Inſtitut. de vſufruct. §. finitur, n. 16.* & ibi Mynſinger. *n. 7.* Ioann. Garzia *de expenſ. cap. 10. n. 37.* Barboſa *l. vſufruct. 58. n. 4. ff. ſoluto matrimonio.* Rebell. *de iuſtit. part. 1. lib. 1. q. 7. ſect. 2. num. 18.* 21

Poſterior hæc ſententia eſt probabilior attento iure cõmuni. At in hoc Caſtellæ regno eſt amplectenda prior, quia approbata eſt *l. reg. 24. tit. 23. p. 3.* ibi: *Otroſi* 22

deximos que ſi aquel aquien tergado el vſofracto, vſo en la coſa, otorgaſſe deſpues a otro alguno el derecho que auia en ella, que ſo deſatu por ende el vſofracto, el el vſo, ytornaſe per en de al ſeñor de la propriedad, o de alli a delante no lo deuehauer, nin el otro aquien lo el otorgo. Atque ita Caſtillo *eo cap.69.n.23.fin.*& Ioann. Garzia *eo c.10 n.37.* dixerunt conditores huius legis magis ſequutos opinionem Azonis, quam rigorem iuris communis. Sed admittenda quoque eſt limitatio, quam n.19 fine attulimus ex Baldo, & Gregorio Lopez.

SVMMARIVM.

Qualiter authent. presbyteros. Cod. de Epiſcop. & cleric. diſponens, vt à clericis acquiſita ſint quaſi caſtrenſia, vim legis habeat. n.23.

Quotuplex ſit filijfamilias peculium. n.24.

An bona aduentitia acquiſita a clericis ante clericatum, efficiantur quaſi caſtrenſia clericatu aſſumpto, vel Epiſcopatu, & perdat pater vſumfructum eorum: refertur quædam ſententia. n.25.

Explicatur ſententia authoris. n.26.

An bona profectitia acquiſita à clericis ſiat quaſi caſtrenſia? refertur quadam ſententia. n.27.

Explicatur ſententia authoris n.28.

Explicatur l.3. titul.21. part. 1. & quando donatu per patrem clerico filiofamilias, vel sanguum patrimonium, vt ad ordines promoueatur, ſint quaſi caſtrenſia. num.29.

An omnia aduentitia acquiſita poſt clericatum ſint quaſi caſtrenſia refertur quadam ſententia. n.30.

Sententia authoris. n.31.

An hoc priuilegium intelligatur de omnibus clericis, etiam prima tonſura? refertur quadam ſententia. num.32.

Sententia authoris. n.33.

An oporteat clericos prima tonſura, aut minorum ordinum, vt fruantur hoc priuilegio, hàbere omnia requiſita in Tridentin ſeſſ.23. cap.6. de reformat. & fruantur priuilegio fori? & an omnia illa requirantur, vt fruantur reliquis clericorum priuilegiis? Refertur quadam ſententia. n.34.

Explicatur ſententia authoris. n.35.

An hoc priuilegium habeat locum in clericis coniugatis? num.36.

23 QVÆSTIO ſecunda. Quale peculium ſint bona acquiſita à filiofamilias clerico. Anſam dubitandi præbet nobis textus *§. presbyteros. authent. de ſanctiſſi. Epiſcop.* vnde deſumitur *autem presbyteros la 1. C. de Epiſcop. & cler.* vbi ſic habetur. *Presbyteros autem diaconos, & ſubdiaconos, cantores, & lectores, quos omnes clericos appellamus, res quolibet modo ad eorum dominum venientes, habere ſua poteſtate praecipimus, ad ſimilitudinem caſtrenſium peculiorum, & donare ſecundum leges, & in his teſtari, licèt ſub parentum ſint poteſtate.* Quod idem priuilegium indultum eſt *l. ſacroſancta 32. C. de Epiſcop. & cler.* Sed hic textus de ſolis Epiſcopis, presbyteris, & diaconis agebat. Verùm, vt aduertit Gloſſa *verb. diaconi*, idem ad alios clericos extenſum eſt per *d. authentic. presbyteros.* Sed aduersùs hanc deciſionem inſurgit Decius *l. ſenium in nonu edit. n.14. C. qui teſtament. fac. poſſ.* dicens non habere vim legis ex defectu poteſtatis. Quia quamuis clericis ſit fauorabilis, at leges ſpecialem clericorum mentionem facientes, qualis eſt hæc quantumuis fauorabiles ſint, non habent vim legum, vt diximus hoc lib.7. cap 12. num.18. Si dicas approbari eam deciſionem *c. quia nos. de teſtament.* & ideo ex hac approbatione iuris canonici obtinere vim. Reſpondet Decius ibi non conſtare loqui de filiofamilias illum textum diſponentem poſſe clericum teſtari de bonis aliunde, quàm ex eccleſiaſtico titulo acquiſitis. Item, quia ille textus, vt ex eius tenore conſtat, non intendit ampliare poteſtatem teſtandi quoad perſonas, ſed potius illam reſtringere quoad bona. Itaque de perſonis non curat; ſed tantùm decidit facultatem teſtandi, ſi qua clericis competat, eam ad ſola bona profana extendi, non autem ad bona intuitu Eccleſiæ acquiſita. Et ideo non dicendum eſt, textum inductum ad minuendam facultatem, eam augere quoad perſonas. Quæ enim ad diminutionem inducuntur, non operantur augmentum. *l. legata inutiliter. ff. de adimend. legat.* Cæterùm iure optimo docent cauendum ab hac doctrina Caldas *l. ſi curatorem. verb. iuſſi. n.105. verſic. denique inferuat. C. de in integrum reſtit.* & Mendez *l. cùm oportet. 4 part. n.166. Cod. de bonis quæ liber.* Quia, vt probauimus cum Menchaca, & aliis ſuprà cap.14. n.4. eæ omnes leges vim habent ex tacita Pontificum, & Eccleſię approbatione. Quamuis fatear cum Decio eum textum *c. quia nos*, non rectè induci ad probandam hanc confirmationem.

Ad intellectum huius deciſionis præmittendum eſt, 24
quadruplex eſſe filiifamilias peculium, cuius meminit lex regia *5. tit.17. part. 4.* nempe caſtrenſe, quaſi caſtrenſe, aduentitium, & profectitium. Dicitur caſtrenſe, quia in caſtris acquiſitum quaſi caſtrenſe dicitur, quod ex publico aliquo officio acquiritur, ſicque dicitur quod quaſi in caſtris acquiritur: munera enim publica cenſentur quaſi militaria. Et hoc ſimiliter eſt filiifamilias quoad proprietatem, & vſumfructum. Aduentitium dicitur, quod neque ex bello, nec ex officio publico, nec ex bonis paternis, nec eius occaſione comparatur, ſed aliunde, vt donatione, legato, ſucceſſione materna, opera propria, aut artificio, &c. acquiritur. Dicitur autem aduentitium, quaſi aliunde quàm ex paterna ſubſtantia proueniens. Et hoc eſt filij quoad proprietatem, ſed patris quoad vſumfructum. Tandem profectitium eſt, quod pecuniis, aut rebus patris, aut patris occaſione acquiritur: dicitúrque ſic quaſi ex patris ſubſtantia profectum. Et hoc omnino pertinet ad patrem tam quoad proprietatem, quàm quoad vſumfructum.

Hoc præmiſſo, dubitatur primò circa deciſionem 25
huius authenticæ, an locum habeat in bonis aduentitiis filiifamilias ante clericatum acquiſitis, ita vt clericatu aſſumpto efficiantur quaſi caſtrenſia, & ſubinde pater illorum vſumfructum antea comparatum admittat? Quidam affirmant, dicentes fortè ita eſſe. Atque probari poteſt, quippe a matrimonio carnali ad ſpirituale optimè ducitur, argumento *cap. quoniam frequenter. §. porrò vt lite non conteſt.* & aliis adductis probat latè Euerardus *in ſuis Topicis, loco à matrimonio carnali, anmer. 1.* ſed per patrimonium carnale filiifamilias ſequutis Eccleſiæ benedictionibus amittit pater vſumfructum, quem in aduentitia eius bona habebat *l. reg. 48. Tauri*, quæ hodie eſt *l.9. tit 1. lib. 5. recopil.* ergo idem tribuendum eſt clericatui, qui matrimonium ſpirituale eſt. Secundò probantur, quia *ea authentic presbyteros*, videtur generaliter loqui, ibi, *res quomodolibet ad eorum dominium venientes.* Hanc ſententiam non in propriis terminis, ſed in alio omnino ſimili, tuentur Abbas, & alij quos referemus numero 38 Aiunt enim fortè per religionis profeſſionem, aduentitia ante ingreſſum acquiſita effici quaſi caſtrenſia, & patrem priuari vſufructu eorum. Quare idem dicerent de clericatus aſſumption.; quippe eadem eſt ratio Atque Nauarr. *ſumma Latina, & Hiſpana. cap.27. num. 141.* videtur dubitaſſe: ait enim quaſi caſtrenſia eſſe ſaltem acquiſita poſt clericatum.

Cæterùm ab hac ſententia eſt omnino recedendum, 26
& dicendum, ea bona manere adhuc aduentitia, retineréque patrem vſumfructum eorum. Duco primò, quia etſi ea authentica ita generaliter videatur loqui, at eſt intelligenda quò vitetur præiudicium paternũ, quod vitandum

vitandum ibi cauetur, dum diſponitur eius legitimam non minuendam, iuxta *l.ſacroſancta 33. Cod. de Epiſcop. & cler.* quæ expreſsè loquitur de acquiſitis poſt clericatum, ibi: *ea quæcumque in eodem clericatus gradu, locóque viuentes acquirere, & habere potuerint.* Præterea, quia etiam *d. authent. presbyteros*, de his ſolis bonis loquitur, ibi: *ad dominium eorum venientes*, nempe clericorum, de quibus loquitur. Ergo agit de acquiſitis per clericos. Cùm qualitas adiuncta verbo ſit iuxta tempus verbi intelligenda, *l. in delictis, §. ſi damnum in extraneis, ff. de noxal.* Tandem, quia cùm per clericatum non ceſſat patria poteſtas, iuxta frequentiſſimam, ac veriſſimam ſententiam, non eſt cur ceſſet vſusfructus antea acquiſitus: eo vel maximè, quod eſto ceſſaret, non ceſſaret ſubinde vſusfructus ille. Nam Epiſcopatu aſſumpto ceſſat patria poteſtas, nec tamen extinguitur vſusfructus in bonis illius filiifamilias antea à patre acquiſitus, vt optimè docent Beroius, Aſcanius Clemens, Pinell. Anton. Gomez, Surdus, Marienzo ſtatim allegandi. Et profeſſione religionis ſimiliter ſoluitur patria poteſtas, & retinet adhuc vſumfructum bonorum antea acquiſitorum, vt oſtendemus num. 39. & ibi rationem trademus. Et ideo omnes Doctores, quos ibi pro ea ſententia referemus, ſunt à fortiori huius ſententiæ. Atque in propriis terminis eam docent Paul. *d. l. ſacroſancta, num. 1.* Decius *cap. in præſentia in noua editione à num. 249. vſque ad 252. de probat.* & ibi Pariſ. *num. 156. initio.* Ioan. Lup. *rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 42. num. 13. & 14.* Beroius *deciſ. 122. num 33.* Mantua, *dicto cap. in præſentia num. 66.* Nauarr. *comment. 2. num. 55. de regular.* Couarr. *c. quia nos, n. 1. de teſtament.* Tello *l. 5. Tauri. num. 4.* Pinell. *l. 1. part. 1. n. 42. verſ. 9. ampliatur, & n. 43. C. de bonis mater.* Aſcanius Clemens *de patria poteſtate, effectu 1. num. 34. verſ. 7. amplia.* Anton. Gomez 48. *Tau. i num. 6. ad fin.* Molina *lib. 1. de primog. cap. 19. n. 28.* Suarez *in q. maioricatus n. 37. & 38.* Perez *l. 1. tit. 3. lib. 1. ordin. §. eſt etiam aliud clericis priuilegium, fol. 65.* Surdus *de aliment. tit. 9. q. 20. num. 34.* Marienzo *lib. 5. recopil. tit. 1. l. 9. gloſſ. 1. num. 2. & 12. fine.* Molina Societatis Iesv *tom. 1. de iuſt. diſp. 138. col. penult. verſ. dicendum tamen.* Azor *tom. 2. inſt. moral. lib. 2. c. 23. q. 9.* Salzedo *addit. ad practicam Bernardi Diaz c. 132. littera G.* Azebedo *lib. 5. recopil. tit. 1. l. 8. n. 16.* Mendez *l. cùm oportet. part. 4. n. 164. C. de bonis quæ liber.* Benedict. Egidius *l. 1. part. 1. §. 7. num. 10. ad finem. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Nec obſtant rationes contrariæ. Nam ad 1. dic id argumentum procedere vbi in vtroque matrimonio eadem eſt ratio, vt bene probat Euerardus eodem loco ab argumento carnali, *n. 9.* At in præſenti conſtat diuerſitas rationis, quippe filio ducenti vxorem redditur is vſusfructus, quo liberos procreare, ac matrimonij onera ſuſtinere poſſit, quod ceſſat in matrimonio ſpirituali. Ad ſecundam conſtat ex dictis.

27 Secundò dubitatur, an deciſio eius authenticæ locum habeat in bonis profectitiis poſt clericatum à filiofamilias acquiſitis, ita vt ea cenſeantur quaſi caſtrenſia? Videtur enim pars affirmans: quia prædicta authentica generaliter videtur loqui, ibi; *quomodolibet.* Præterea quia lex regia 3. *fine, tit. 21. p. 1.* id expreſſis verbis videtur indicare, ibi *pueden los clerigos fazer teſtamento de las coſas que le dieren ſus padres eſtando en poder dellos.* At conſtat hæc quaſi ex patris ſubſtantia profecta eſſe profectitia. Atque huius ſententiæ videtur clarè Anton *c. quia nos fine. de teſtam.* vbi dicit clericum filiumfamilias poſſe teſtari de iis, quæ à patre acquiſiuit. Et idem videtur clarè ſentire Iaſon *l. filiæ licet. n. 7. C. de collat.* Rebuff. *de priuileg. ſcholaſt priuileg. 55. n. 4.* Gerard. *ſingulari 54. Tenementi.* Gomez Arias *l. 27. Tauri, num. 102.* & Roland. *conſil. 16. num. 5. & 6 vol. 4.* Aiunt enim quæcumque donata per patrem filiofamilias clerico, effici quaſi caſtrenſia.

28 At omnino tenendum eſt, nihil prorſus immutandum eſſe circa peculium profectitium, ſed ea omnia, quæ acquiſita à filiofamilias laico, eſſent profectitia, eſſe quoque talia, ſi ab ipſo effecto clerico acquirantur, ac proinde ea omnia fore patris quoad proprietatem, & vſumfructum. Ducor, quod prædicta authentica non de omnibus clerici bonis loquatur, ſed de ſolis illis, quorum clericus dominium acquirit, ibi, *res ad eorum dominium venientes.* At peculij profectitij non acquiritur filiofamilias dominium. Secundò, quia Doctores, vt videbimus n. 31. ſolis bonis clericorum aduentitiis id priuilegium, vt ſint quaſi caſtrenſia, concedi arbitrantur. Immo multi, vt videbimus n. 30. nec omnibus aduentitiis id concedunt. Et ideo hanc partem ſuſtinent Abb. *rubr. de pecul. cleric. num. 1.* Burtigatius *l. ſacroſancta paulo poſt princ. C. de Epiſcop. & cleric.* Ripa *l. in quartam, n. 171. ff. ad l. Falcidiam.* Sylueſt. *verb. peculium 1 q. 2. ad finem.* Tapiena *verb. pecul. q. 1. n. 2* Couarr. *cap. quia nos, n. 1. de teſtament.* Gregor. Lopez *l. 2. fine tit. 21 p. 1.* Mendez *l. cùm oportet. p. 4. n. 162. & 163. C. de bonis, quæ liber.* Caldas *l. ſi curatorem. verb. laſis n. 103. C. de in integrum reſtitut.*

Maximè tamen in contrarium vrget lex regia 3. *tit. 21. p. 1.* quam num. 27. pro contraria parte retulimus. Et ideo Cald. numer. præcedenti allegatus titubauit dicens valde innui in ea lege contrariam ſententiam, & tandem concludit, ne corrigantur iura, & ne infringatur ius patriæ poteſtatis, intelligendam eſſe eam legem, de his bonis, quæ pater filiofamilias clerico donat intuitu clericatus; ea enim ſunt quaſi caſtrenſia; quod idem docent Couarr. num. præcedenti allegatus, Mendez *eadem p. 4. n. 164.* Atque dicendum eſt de iis, quæ illi pater donauit, vt eſſent patrimonium, ad cuius titulum ad ordines promoueretur, vt alios allegans docet Caldas ibidem, & Mendez *num. 165.* Molina *tom. 1. de iuſt. diſp. 138. col. penult. verſ. dicendum tamen eſt. & diſp. 231. col. 2. verſ. item quaſi caſtrenſia, & tom. 3. diſp. 603. n. 1.* quod bene limitat Mendez, quando cauſa ſubſecuta eſt. Si enim receptio ordinum non ſubſequeretur, ea bona non eſſent peculium quaſi caſtrenſe, ſed redirent ad patrem, tanquam cauſa non ſubſequuta. Item Molina *ea diſp. 231. col. 2. verſ. item quaſi caſtrenſia,* limitat, dummodo ſint data ab alio, quàm à patre. Sed paulo inferiùs explicat dicens ſe limitaſſe, dummodo, &c. quia licèt eorum, quæ ad idem patrimonium ſunt donata à parentibus, habeat dominium, vſumfructum, & plenam adminiſtrationem, eatenus tamen inter profectitia commutantur, vt inſtar profectitiorum teneatur eam cum aliis tribus ad partitionem adducere. 29

Tertiò dubitatur, an deciſio eius authenticæ locum habeat in omnibus aduentitiis acquiſitis à filiofamilias poſt clericatum. Qua in re duplex eſt ſententia. Prior ſuſtinet ſola acquiſita à clerico intuitu, & ratione ordinis clericalis, cenſeri caſtrenſia; in cæteris autem aduentitiis nil diſtare inter clericum, & laicum, quia licèt *d. authent. presbyteros*, generaliter loquatur, debet reſtringi ad bona acquiſita à clerico tanquam à clerico; quia reliqua bona inſtar laicorum acquirit, ac proinde non propriè acquiſita à clerico dicuntur. Et confirmatur, quia hæc bona dicuntur quaſi caſtrenſia ad ſimilitudinem caſtrenſium, quæ à militibus in caſtris acquiruntur. At caſtrenſia non ſunt quæcumque à militibus acquiſita, ſed ea ſola, quæ occaſione militiæ comparantur, alias non comparanda vt habetur expreſsè *in l. caſtrenſe. 13. de caſtrenſi peculio.* Ergo ſimiliter, &c. Et ideo in hanc ſententiam, quamuis dubitans inclinat Ananias *c. quia nos, n. 8. de teſtament.* & illi fauent Petr. Odofred. Bart. Alberic. Salycetus *l. ſacroſancta, ſtatim in princ. C. de Epiſcop. & cler.* vbi textum illum concedentem clericis facultatem de ſuis bonis, ac de quaſi caſtrenſibus diſponendi, ſic in ſummam redigunt, vt liceat clericis diſponere de acquiſitis intuitu Eccleſiæ. Atque in propriis terminis docent Nldrad. *conſ. 17. n. 2.* Burtig. 30

in

ea l.ſacroſancta,paulo poſt princ. Salycet.*authent.presbyteros,ſtatim in princ.C.de Epiſcop.& cler.* Additionator ad Decium *c.in præſentia,in nona edit.n.249. littera B. verb.patris, de probat.* Anton.Gomez *l.48. Tauri,n.7.* Mendez *l.cùm oportet.4.p n.163.C.de bonis,quæ liberis.*

31 Poſterior ſententia(cui tanquam multo probabiliori adhæreo)ait, omnia prorſus,quæ in laico eſſent aduentitia, ſi poſt clericatum acquirantur, eſſe quaſi caſtrenſia; ac proinde patri nequaquam acquiri illorum vſumfructum,ſed pleno iure quoad omnia acquiri filio.Probatur ex *c.quia nos de teſtam.*ibi,*licet clerici de his,quæ paterna ſucceſſionis,aut cognationis intuitu, aut artificio ſunt adepti,ſeu dono conſanguineorum,aut amicorum,liberè diſponere valeant.*vbi expreſſius eſt ſermo de omnibus aduentitiis. Qui textus etſi non omnino probet hanc partem,vt aduertimus n.13. fin.ſaltem adiuuat.Idem probatur ex *d.auth.presbyteros,*ibi:*res quomodolibet ad eorum dominium venientes.& l ſacroſanct. 33.C. de Epiſcop. & cler.*ibi; *in quacumque in eodem clericatus gradu.*quæ verba vniuerſalia, *quæcumque & quomodolibet*,cùm ſint ita vniuerſalia,reſtringi nequeũt ad acquiſita ſolo clericali titulo,& *l regia.3.fine.tit.11. p.1.*ibi; *Otro ſi pueden los clerigos fazer teſtamento de las coſas,que les diren ſus padres, o de lo que ganaren de otra parte ſiendo en ſu poder dellos* Præterea,quia id priuilegium conceſſum eſt clericis ratione dignitatis,& meritorum,vt conſtat ex *d l.ſi ſacroſancta,*ibi;*qui ſemel probatis moriens integritate caſtiſſimi ad hunc gradum meruerunt peruenire.*Quæ ratio militat in omnibus bonis,& ideo non eſt ſimile de acquiſitis per milites:quippe id priuilegium,vt eorum bona eſſent caſtrenſia,ſolis bonis acquiſitis in caſtris conceſſum eſt;& ideo ceſſat fundamentum contrariæ ſententiæ. Et idcirco huius ſententiæ ſunt Specular *tit.de actore.§.vnico.n 47.* Hoſtienſ.*in ſumma tit de pecul.clericor.n. 3. verſ. aliud eſt peculium.& d.c.quia nos.n.1.& 2.* & ibi Ioannes Andr. *n.4.* Anton,*fine* Abb.*fine.* Anchar.*n.vlt.* Cardinal.*n.1.oppoſit.1.* Imol.*n.6.* Barbat.*n.5.* Abb.*cap.conſtitutus.n.7. de in integrum reſtit.& rubr.de pecul.clericor. n. 1.* vbi & Cardin. *ad fin.* Odofred *d.l.ſacroſancta fin.* & ibi Paul. *n.3.*idem Abbas *c.in præſentia n 56.*& ibi Pariſ.*n.150. & 156 de probat.*& ibi Decius *in noua edit n. 253. & 254.* Alberic. *l.ſi donatione,ad fin.Cod de collat.* Guillelmus Benedictus *c.Raynutius.verb. matrim.n.21.de teſtam* Cepol.*cautela 113.n.2.*Iaſon. *l.filia licet,n.6.C. de collat.*Segura *l.Imperator.n 93.ff.ad Trebell.*Angel.*verb. clericus.13 n.12.*Syluest.*verb clericus 4.q.14. n. 10. & verb. peculium. 1. quæſtione ſecunda.ad fin.* Tabiena *verb.peculium.q.1.n.1.*Ioann.Lup.*rubr. de donat.inter vir.& vxor.§.41.n.7.*Grott *l.frater.à fratre n.106.fin.ff. condict.indeb.*Roland.*conſil.16 n 4.5.& 6.vol.4.*Bernard Diaz *practic.c.131.n.6.ad fin.*Rebuff.*de priuil.ſcholaſticorum priuil.55 n 4.*Gualdens *de arte teſtandi tit.1.cautela 5.n.penult.& vlt.*Nauarr.*ſumma Latina, & Hiſpana c. 17.n.141.&* Conarr.*d.c.quia nos n.2.*Suarez *in q.maioricatus.n.33.*Gerard.*ſingulari 54.Tenementi.*Caſtillo *l.6. Tauri.verb.ſuccedant ex teſtamento.verſ. ex quo dicit.* Gregor.Lopez *l.2.verb.aduentitia.tit. 21.p. 1.* Gomez Arias *l.3.Tauri.n.31.*Molina *lib.1.de primog.c. 19.n.27.* Perez *l.1.tit.3.lib 1.ordinamenti.§.eſt.etiam & aliud clericis priuilegium.fol.65.*Cald.*l.ſi curatorem.verb.læſis. n. 103.C.de in integrum reſtit.*Azebedo *lib.5.recopil.tit.1. l.·.n.15.*Matienzo *eod.tit.l.9.gloſ.2.n.12.* Spino *ſpecul. teſtam in rubr gloſſ.4 n.21. & 22.* Cornejo Addition. *ad Anton Gomez l.47.Tauri.edic.1.fin.ad n. 1.* Molina Societatis IESV *tom.1.de iuſt.diſp.138.col 1.& diſp.231. col.2.verſ.item quaſi caſtrenſia.*Benedict.Egid *l.1. p. 1. §.7.n.10.C.de ſacroſanct.Eccleſ.*Leonard *lib. 2. de iuſt. c.4.dub.3.numer.7.verſ.quaſi caſtrenſe.*Azor.*tom.1. inſt. moral.lib.12.c.3.q.9.& tom.2.lib.2.c. 23.q.9.*Pro eadem ſententia faciunt Bart.*§.presbyteros.n.1.auth. de ſanctiſſ. Epiſc.collat.9.*Bald.*d.l.ſacroſ.n.4.notab.* 3. vbi abſolutè dicunt in peculio clerici non habere patrem vſumfructum.

Vltimò dubitatur,an huiuſmodi priuilegium, vt bona poſt clericatum acquiſita ſint quaſi caſtrenſia, habeat locum in omnibus clericis etiam primæ tonſuræ. 31
Quidam cenſent hoc priuilegium ſolis clericis conſtitutis in ſacris ordinibus competere. Ducuntur ex *d. l. ſacroſancta*, vbi de ſolis conſtitutis in ſacris ordinibus ſermo fit.Atque ita docent Ripa *l.in quartam.n. 178. ff. ad l.Falcid.*Vigilius *Inſt.quibus non eſt permiſſ. fac. teſt. in princ.num.18.*Cald.*l.ſi curatorem verb.læſis.num.105. C.de in integrum.reſtit.*Mendez *l cùm oportet p.4.n.167. C de bonis,quæ liber.* Quamuis hi duo admittant hoc in clericis primæ tonſuræ cum quadam limitatione, quam n.34.referemus,& tenet Salzedo Addition.*ad Bernard Diaz pract. cap. 132. litera G.*

Sed verius eſt,hoc priuilegium competere omnibus clericis etiam primæ tonſuræ.Probatur ex *d.auth.presbyteros.C.de Epiſcopis, & clericis,*ibi; *presbyteros, & diaconos,& ſubdiaconos,cantores, & lectores,&c.* Nam cantor,ſeu,quod idem eſt pſalmiſta,*c.pſalmiſta d.23.*ibi; *pſalmiſta,id eſt,cantor,*eſt initiatus prima tonſura,vt tradunt Gloſſ.*c.cùm contingat. verb. Abbati, de ætate & qualitat.* Decius *c.Eccleſ.S. Mariæ in noua edit.n. 22. de conſtit l.reg.1 fine.tit.6.p.6.*Gregor.Lopez *eodem tit. 6.in ſumm.verb.nueue ordines.* Ergo priuilegium illius authenticæ conuenit clericis primæ tonſuræ.Secundò, ex verbis,quæ ſtatim ſubiũguntur *in ea auth.presbyteros* ibi. *quos omnes clericos appellamus.* Vbi indiſtinctè eſt ſermo de clericis,& de illis etiam eſt ſermo indiſtinctè *l.regia 3.fin.tit.21.p.1.*& indiſtinctè text. *c. quia nos de teſtam.* At nomine clericorum veniunt omnes etiam prima tonſura initiati,vt conſtat ex *c.clericos,d.21.& c. de perſona.11.q.1.*& tradit Gloſſ.*c.2.verb.clericos.de præbend* Decius *d.c.Eccleſ.n.23.& l.reg.1.fin.tit.6. part. 1.* Atque ſaltem in fauorabilibus nomine clericorum omnes hos comprehendi tradunt Abb.*rubr.de vita,& honeſtate clericorum.n.4.*Roſella,Angel. Syluest. Tabiena *verb.clericus.1.ſtatim in princ.*Armilla *verb. clericus.n.1.* & alij,quos refert,& ſequitur Perez *l.1.§.nomine etiam clericorum, tit.3.lib.1.ordinamenti.fol. 61.* Ergo in hoc clericorum priuilegio comprehenduntur etiam initiati ſola prima tonſura.Nec obſtat contrarium fundamentum,quia etſi *illa l.ſacroſancta,*de ſolis conſtitutis in ſacris, immo nec de omnibus loquuta ſit , ſed de ſolis Epiſcopis,& presbyteris,& diaconis:at *d.auth. presbyteros*, id priuilegium ad omnes clericos extendit,vt tradit Gloſs *ea l.ſacroſ.verb.diaconi.* Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Hoſtienſ.*in l.ſacroſanct.verb. diaconi. Et ſtatim in princ.& n.2.*& ibi Ioan.Andr.*n.1. & n. vltim.* Anton.*n.4.*Abb.*fine.*Anchar *num.vltim.* Imola quamuis aliquantulum dubius *num.6.*Cardinal.*ſtatim.in princ.& num.1.oppoſit.16.*Barbat.*num.5.*Decius *cap. in præſentia. in noua edit.n.255.de probat.*Iaſ.*l.filia licet num.5.& 6. C.de collat.*Hyppolyt.*rubr.ff.de fideiuſſ.q.12.n. 125.* Cepol.*cautel.113.n.1.& 2.*Bernard Diaz *pract.c.232. n.6. ad fin.*Guillelmus Benedict.*c.Raynutius. verb. matrim. n.20.& 21.de teſtament.*Rebuff.*de priuil. ſcholar. priuileg.55 n.4.*Segura *l.Imperator.num. 93. ff.ad Trebell.* Ioan.Lup.*rubr.de donat inter vir.& vxor.§.42.n.7. fine.* Suarez *in q.maioricatus.n. 33.& 34.* Gualdens *de arte teſtandi.tit 1.cautel.1.num.penult.& vlt d.c.quia nos, n. 13.*Molin.*l.1.de primog.c.13.n. 26.* Gomez Arias *l. 3. Tauri.n.30.& 31.& l.27.num.100.*Auendano *in ſuo dictionario verb.caſtrenſe fine. & reſponſ.17.n. 3.* Gerardi *ſingul 54.Tenementi fin.*Crott.*l.frater. à fratre. n. 106. fin ff.de condict. indeb.*Roland.*conſ.16.nu.7.& 8. vol. 1.* Alcozer *ſumma cap.16.*vbi de potentibus irritare vota. *concl.4.fol.56.pag.1.*Benedictus Egidius *l.1.p.1.§.7.n.10. C.de ſacroſ.Eccleſ.* Perez *eadem l.·.§.eſt etiam & aliud clericis priuilegium fol.65.*Spino *ſpecul.teſtament. Rub. gloſſ.4.n.vltim.*Azebedo *lib.5.recopil.tit.1.l.8. num. 15.* 33

Matienzo

Matienzo *eodem lib.5.tit.8.l.3.gloſſ.2.n.4.* Molina Societatis Iesv *tom.*·*de inſt.diſp.*138. *col.penul.* & *diſp.*231. *col.2.verſ.item quaſi caſtrenſia*, & clarè videtur ſentire Menchaca *de ſucceſſ.creatione,lib.*3.§.30.*num.*209. Nam relata vtraque opinione, concludit dicendum eſſe, vt ait Couar. *c.quia nos,de teſtament.* in quo loco Couar. amplectitur hanc ſententiam. Pro eadem ſententia ſunt Speculat. Bart. Bald Paul. Albertc. Roland. Angel. Syl-ueſt. Greg. Lopez, Tabiena, Nauar. Leonard. & Azor vtroque loco allegati num.31. Nam abſque aliqua diſtinctione loquuntur de clericis, dicentes eorum bona gaudere hoc priuilegio.

34 Quidam autem ex his Doctoribus temperant hanc ſententiam, vt intelligatur quando hi clerici minorum ordinum, aut primæ tonſuræ actu inſeruiunt Eccleſiæ. Ita docent Auendaño vtroque loco allegato num.præced. Addition. *ad Decium, c.in præſentia. in noua edit. num.*255. *littera A, verb.minorib.de probat.* Immo alij petunt, vt habeant omnia requiſita in Trident. *ſeſſ.*23. *c.6.de reform.* ad gaudendum priuilegio fori; quæ ſunt deferre habitum, & tonſuram, aut eſſe in ſcholis, aut in

1 alicuius Eccleſiæ miniſterio ex Epiſcopi licentia, vel beneficium eccleſiaſticum habere. Ita Spino, Matienzo, Benedictus Egidius *num.*11. *fin.* Molina Societatis Iesv vtroque loco allegati num.præcedenti. Et cum eadem limitatione hanc ſententiam admittunt Caldas, & Mendez allegati num.31. Hoc probant Caldas, & Mendez, quia quamuis Tridentinum loquatur de priuilegio fori, non minus extenditur ad alia priuilegia Quia longè maior ratio eſt, vt alia priuilegia amittantur, quippe faciliùs amittuntur, vt conſtat in clerico coniugato, qui nunquam hoc, nec cæteris priuilegiis gaudent, cùm tamen ſeruatis aliquibus conditionibus, gaudeat priuilegio canonis, & fori, vt dicemus num.36. Inſuper id probat Molina Societatis Iesv, quod in deſuetudinem abierit, vt clerici minorum ordinum, & primæ tonſuræ, eas conditiones non ſeruantes, hoc priuilegio potiantur. Tandem poteſt probari, quia hi clerici non ſe gerentes in habitu inſtar clericorum, cenſentur potiùs laici, & ſolo charactere clerici, vt innuit Innoc. *c.1.de apoſtat.num.*3 & allegatis Antonio, & Goffredo, tenet Capicidecif.*Neapol.*161.*n.*2. Atque ideo Felirian. *tract.de cenſib.lib* 2.*final.num.*14. dicit, nec hos clericos gaudere priuilegiu canonis ob decretum Trident. *ſeſſ.*23 *de reformat.c.6.* Pro qua etiam ſententia citatur à Gonzal. quem referam num.ſequenti, Manuel 1.*tom. ſum.* 2.*edit.c.*80.*num.*17. Sed falsò, quia expreſsè ius ſolis clericis coniugatis has conditiones petit.

35 Cæterùm limitatio non placet, ſed exiſtimo clericos primæ tonſuræ nullam earum conditionum ſeruantes gaudere hoc priuilegio. Atque ita iure optimo reliqui Doctores allegati num.33. abſque aliqua limitatione hanc ſententiam amplexi ſunt: & Azebedo *lib.5.recopil.tit.*1.*l* 8. *num.*16. hanc limitationem reiicit. Ducor, quod priuari priuilegiis clericalibus ſit odioſum, ac ſubinde reſtringendum. Cùm ergo Tridentinum eas conditiones ad ſolum fori priuilegium retinendum petierit, id non eſt extendendum, vt neceſſarium ſit ad retinenda cætera priuilegia. Atque ita Nauar. *lib* 5.*conſil.in* 2.*edit tit de priuileg* 1*oto conſ.*14 Gonzal.*in reg.*8. *Cancellar.gloſſ.*5.§.5.*n* 6.*& quatuor ſequentib.& gloſ.*53. *num* 55. & in priori loco *n.*7. affert deciſionem Congregationis Cardinalium de hoc; probant in eo decreto non auferri priuilegium canonis, vtpote quod eſt diuerſum à priuilegio fori. Et idem met Molina Societatis Iesv *tom.*3.*de iuſtitia.diſp.*671.*ad fin.* & Azebedo *lib.9.recopil.tit.*13 *l.*1.*n.*1. aſſerunt reliqua priuilegia præter fori relicta illæſa à Tridentino in clerico non ſeruante eas conditiones. Idque clarè conſtat, quia vbi textus alia priuilegia auferri voluit, id explicauit, vt *cap.vnic.de cleric. coniugatis in* 6. Quod confirmat Tridentinum *eodem c.6.* vbi explicuit, clericos coniugatos nullis aliis clericorum priuilegiis gaudere, præter canonis, & fori, & his tantùm ſeruatis quibuſdam conditionibus. Et ideo abſque fundamento hoc negauit Felirian. num. præcedenti allegatus. Cùm ergo Tridentinum eas conditiones ad ſolum fori priuilegium petierit, non ſunt petendæ ad alia retinenda, cùm nullus alius textus eas petat: eo vel maximè, quod longè diuerſa ſit ratio; priuilegium enim fori reſtrictum eſt, ob maximam Regum inſtantiam, ne fraudaretur eorum iuriſdictio: quod in reliquis priuilegiis locum non habet. Et confirmatur, quia adeò id decretum Tridentini eſt reſtringendum, vt cenſuerit Caualcanus *deciſ.*10. *num.*21. & 24.*p.*5. allegato Farinacio, clericos primæ tonſuræ non ſeruantes eas conditiones minimè priuari toto fori priuilegio, ſed illo gaudere quoad perſonam, non autem quoad bona; ſiue in ciuilibus, ſiue in criminalibus. Quam doctrinam (etſi non credam veram) affero ad declarandum; quàm ſtrictè ea mente horum ſit intelligendum hoc decretum. Tandem, quia oppoſita conſuetudo allegata à Molina Societatis Iesv num præcedenti, non probatur, & oporteret illam probare, & quamuis clerici eas conditiones non ſeruantes ſint inſtar laicorum; at verè ſunt clerici, & ſolis priuilegiis, quæ ius exprimit deperdi, ſpoliandi ſunt. Et ex his conſtat ſolutio ad rationes contrarias.

Tandem certum eſt, clericos coniugatos hoc priuilegio non gaudere, quia ſolis canonis, & fori priuilegiis gaudent, & his dummodo ſeruent aliquas conditiones, vt expreſsè habetur *c.vnic. de cleric.coniug.in* 6. & in Trident. *ſeſſ.*23 *c.6.de reformat.* Atque ita docent Mayner. *l.filiuſfamil.n.*12.& 18.*ff.de regul.iuris.* Caldas *l.ſi curatorem.verb læſis,n.*104.*fine. C.de in integr.reſtit.* Mendez *l.cùm oportet.*4.*p.n.*166.*C.de bonis,quæ liberis.* 36

S V M M A R I V M.

An peculium profectitium, caſtrenſe, & quaſi caſtrenſe, & liberi filiifamilias tranſeant ad monaſterium per eius profeſſionem? n.37.

Quid de aduentitio, an tranſeat etiam quoad vſumfructum, illum amittat pater? Refertur quadam ſententia, num.38.

Explicatur ſententia authoris, c.39.

An poſſit ingrediens religionem teſtari de tertia aduentitiorum parte, etiam quoad vſumfructum. 40.

An filiuſfamilias in regno Caſtellæ teſtari de tertia bonorum parte, etiam quoad vſumfructum? Refertur quadam ſententia, n.41.

Sententia authoris, & explicatur l.5. Tauri n.42.

An poſſit filius teſtari de tertia partis vſuſfructu ad opera pia, & alia debita ſoluenda, & an teneatur pater credere filio affirmanti etiam cum iuramento ea debita in ſuo teſtamento; & an poſſit filius legare partem tertij patri cum hoc onere, vt conſentiat cætera legata impleri in ſui vſuſfructus præiudicium, & in dubio legans partem tertij cenſeatur hoc velle? Et an legatum vſuſfructus omnium bonorum factum vxori, valeat in præiudicium filiorum, & cenſeatur compenſari cum proprietate quinti, quam filius relinquit, vel poſſit eam cum hoc onere relinquere? n.43.

Acquiſita poſt profeſſionem ſunt quaſi caſtrenſia, nec in eis habet pater vſumfructum ſed is pertinet ad monaſterium. n.44.

Quid de acquiſitis poſt vota biennij Societ. Iesv? *n.45.*

Quid de acquiſitis tempore nouitiatus? n.46.

Qvæstio tertia. Quale filiifamilias peculium tranſeat in monaſterium ſuccedendi capax eius profeſſione. Et quidem fatentur omnes authores allegandi profectitium minimè tranſire nec quoad proprietatem, nec quoad vſumfructum, quia quoad vtrumque eſt patris. Similiter fatentur omnes illi peculium caſtrenſe, 37

vel

vel quaſi tranſire in monaſterium quoad proprietatem, & vſumfructum, quia ſunt filij quoad vtrumque. Diſputántque Doctores hic, an libri dati a patre filiofamilias causâ ſtudij reputentur bona filij, & conſequenter in monaſterium tranſeant? Sed petit res hæc longam diſputationem, & ideo eſt latè tractanda in 4. Decalogi præcepto, vbi diſputatur de his filiifamilias peculiis, & quando ea conferre teneatur. Fatentur etiam peculium aduentitium tranſire in religionem quoad proprietatem, quæ filij erat.

38 Difficultas autem ſpecialis eſt de aduentitio filiifamilias peculio, an tranſeat in monaſterium quoad vſumfructum: atque ita per filij profeſſionem priuetur pater vſufructu illo, quem in illud acquiſierat? Affirmant aliqui, & poteſt probari argumento ducto à matrimonio carnali, vt illud propoſuimus numer. 25. in quodam ſimili. Secundò poteſt probari argumento ducto à ceſſante cauſa, ceſſat effectus c. cum ceſſante, de appellat. Sed patria poteſtas, quæ eſt cauſa acquiſitionis huius vſusfructus, ceſſat per profeſſionem: ergo ceſſabit quoque vſusfructus; ac proinde ad monnaſterium in poſterum pertinebit. Ita docent forte poſſe dici quando filius expreſsè diſpoſuit de illis bonis, aliàs ſta: dum auth. ſi qua mulier. C. de ſacroſ. Eccleſ. Abb. c. in præſentia n. 56 de probat. Roſel. verb. clericus. fin. & verb. legari n. 18. Syluest. verb. clericus. 4. q. 14. num. 10. & de acquiſitis ante clericatum dicit fortè ita eſſe, vt efficiantur quaſi caſtrenſia profeſſione ſequuta, Guillelmus Benedict. cap. Raynutius. verb matrem. n. 20. de teſtament. & expreſsè, quod perdat pater eum vſumfructum, & tranſeat ad monaſterium, tenet Benedictus Egid. l. 1. p. 4. §. 2. n. 19. ſaltem de iure Luſitaniæ.

At omnino dicendum eſt huiuſmodi bona non effici quaſi caſtrenſia profeſſione ſequuta, atque ita nullatenus pertinere ad monaſterium quoad vſumfructum, ſed quoad ſolam proprietatem, remanente vſufructu apud patrem, dum pater viuit & eo mortuo conſolidari cum monaſterij proprietate. Ratio eſt, quia nulla poteſt eſſe ratio huius vſusfructus amittendi, niſi eo quod patria poteſtas, quæ eius cauſa erat; ſoluatur profeſſione filij. At hæc ratio non obſtat, quia vſusfructus ſemel acquiſitus non amittitur ceſſante patria poteſtate. l. vlt. C. ad Tertull. & l. 3. C. de vſufruct. Quare tunc ceſſante cauſa, ceſſat effectus, quando ab illa dependet in fieri, & conſeruari, vt lux à ſole; ſecus quando ſolùm in fieri pendet, vt calor ab igne: vſusfructus autem pendet ſolùm in fieri à patria poteſtate. Item, quia in amittendo vſufructu non attenditur mors domini proprietatis, ſed ipſius vſufructuarij, vt probauimus n. 5. Si ergo morte naturali filiifamilias, qui eſt proprietatis dominus, non finitur hic paternus vſusfructus, à fortiori nec morte ciuili: eo vel maximè, quod certius ſit diſſolui patriam poteſtatem morte naturali filij, quam ciuili. Item probatur rationibus, quibus n. 26 probauimus idem de bonis acquiſitis à filiofamilias ante clericatum. Et ex dictis ibi, & hic conſtat ad rationes contrarias. Et ideo hanc partem ſuſtinent Specul. tit. de ſtatu monach. §. vnico. num. 9. Anton. c. in præſentia. cum. 56. de probat. & ibi Decius in noua edit. n. 247. Beroius num. 526. & 527. Pariſ. num. 155. Mantua n. 65. Odofred. auth. ingreſſi. num. 4. C. de ſacroſ. Eccleſ. & ibi Bellapert. q. 9. Salycet. num. 4. p. 1. Tapi. ibi verb. ſua. c. 4 n. 4. Alciat. l. Gallus. §. & quid ſi tantum. n. 81 ff de liber. & poſth. Ioan. Lup. rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 41. fine. Nouell. repetit. l. cum filiofamilias. num. 42. ff. de legat. 1. & ibidem de Babet. n. 111. Angel. ſumm. verb. religioſus. num. 56. Syluest. verb. religio. 6. q. 1. dicto 5. Tabiena verb. religio. quæſt. 16. num. 37. & ibi Armill. num. 14. Nauar. comment. 2. numer. 55. de regular. Suarez in q. maioricatus. num. 37. Greg. Lopez l. 5. verb. el vſofructo tit. 17. p. 4. Villalobos in ſuis communibus. littera M. verb. monachus. n. 183. Ant. Gomez l. 48. Tauri n. 7. fin. Benedictus Egidius l. 1. p. 1. §. 7. anno. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ. Ioan. de Monte perd. conſ. 46. a. 1. vol. 1. Menchaca de ſucceſſ. progreſſ. lib. 1. §. 1. à n. 39. vſque ad 41. & omnes Doctores eum ſequenti allegandi. Caſtillo de vſufruct. lib. 1. c. 65. tom. 1. de iuſt. diſput. 1. col. 5. verſ. hoc tamen fundamento Azor. tom. 1 inſtit. moral lib. 12. c. 8. q. 3 & tom. 2. lib. 2. cap. 22. q. 5. Leonard. lib. 2. de iuſt. c. 41. dub. 10. n. 83. Manuel. quæſt. regul. tom. 3. q. 16. art. 4 Rebell. tract. de iuſt. p. 2. lib. 1. quæſt. 8. ſect. 6. n. 64. Pinell. l. 1. p. 1. num. 45. C. de bonis matern. Caldas l. ſi curatorem. verb. læſis. n. 105. fine. C. de in integr. reſtit. Mendez l. cùm oportet. 2. p. n. 129. C. de bonis, quæ liber. Matienzo lib. 5. recopil. tit. 1. l. 9. gloſ. 2. num. 2. & tit. 8. l. 1. gloſ. 3. n. 20. Sayrus in claui regia lib. 9. c. 7. n. 9. Læliua Zecchius de Repub. eccleſ. tit. de regular. c. 3. n. 14. ampliat. 3. & 2. p. ſua ſumma. c. 8. num. 7. Atque idem docent Doctores alij, quos num. 26. retulimus dicentes, bona acquiſita ante clericatum non effici quaſi caſtrenſia clericatu acquiſito, & adhuc patri competere vſumfructum illorum.

Hinc deducitur minus bene dixiſſe Abbatem, & eius ſequaces relatos num. 38. poſſe filiumfamilias in religionem ingreſſum diſponere de aduentitiis quoad proprietatem, & vſumfructum, quia cùm vſusfructus ille non ſit ſuus ſed patris dum viuit, non erit integrum filio de illo diſponere. Atque ita tradunt Decius, Beroius, Pariſ. Mantua. num. 66. Angelus Syluest. Tabien. Armil. Gregor. Lopez, Anton. Gomez num. præcedenti allegati, Tello. l. 5. Tauri. n. 5. & ibi Auendaño iunior gloſſ. fin. num. 3. Rojas epitom. ſucceſſ. c. 29. num. 25. Spino ſpecul. teſtament. gloſ. principali num. vltim. Gutierr. qq. pract. lib. 2. q. 40. n. 3. Matienzo lib. 5. recopil. tit. 4 l. 4. gl. 5. num. 4 Morquechus de diuiſ. bonor. lib. 4. c. 4. num. 25. Benedict. Egid. eo num. 6. & 7. 8. 9. vbi eum allegaui numer. præcedenti Azor. tom. 1. inſtit. moral. lib. 12. c. 8. q. 9. 40

Sed in regno Caſtellæ eſt difficultas ſpecialis, an integrum ſit filiofamilias teſtari de tertia bonorum aduentitiorum parte non ſolùm quoad proprietatem, ſed etiam quoad vſumfructum? Qua in re quidam cenſent quemcumque filiumfamilias poſſe in hoc regno teſtari de ea tertia parte etiam quoad vſumfructum. Ducuntur, quia l. regia 5. Tauri hodie l. 4. tit. 4. lib. 5. noua recopil. ſic habetur; El hyo, o hya que eſta en poder de ſu padre ſiendo de edad legitima para hazer teſtamento, pueda hazer teſtamento, como ſi eſtuuiera fuera de ſu poder. & ſtatim l. 6. Tauri, hodie l. 1. tit. 8. lib. 5. recopil. datur facultas filio teſtandi de tertia bonorum parte in aſcendentium præiudicium. Ergo poterit teſtari de ea tertia parte etiam quoad vſumfructum; tum quia ea l. 6. datur facultas hæc teſtandi nulla adiecta limitatione: tum etiam, quia ea l. 5. dicitur poſſe teſtari, ac ſi extra patriam poteſtatem eſſet; ſed ſi eſſet extra patriam poteſtatem, poſſet etiam de vſufructu illius tertiæ partis teſtari. Et ideo hanc partem ſuſtinent Anton. Gomez l. 5. Tauri. num. 14 Menchaca de ſucceſſ. progreſſ. lib. 1. §. 1. num. 31. Ceruant. l. 5. Tauri. n. 47. Azebedo l. 4. num 12. & 13. tit. 4. lib. 5. noua recopil. Molina Societatis IESV tom. 1. de iuſt. diſp. 152. col. 4. verſ. ab effectu tamen. 41

Sed dicendum eſt, non poſſe teſtari, niſi de tertia parte quoad proprietatem; quare fruetur pater dum ſuperſtes fuerit, vſufructu illius tertiæ partis, & eo mortuo pertinebit ad illum, qui filius reliquerit proprietatem. Ducor primò, quia ſtatutum permittens filiofamilias teſtari, intelligendum eſt abſque vſusfructus paterni præiudicio, vt optimè docent Baldus l. ſi quæramus. in fine. ff de teſtament. Imola c. quia ingredientibus. num. 28. de teſtament. Guillelmus Benedictus c. Raynutius. verb. matrem. num. 14. de teſtament. Franc. rubr. de teſtament. in 6. num. 41. Pinell. l. 1. p. 1. num. 44. C. de bonis matern. Cephalus conſ. 156. num. 37. vol. 2. 42

Ergo

Ergo lex illa regia permittens ei teſtari, eſt intelligenda abſque huius vſusfructus præiudicio. Secundò, quia cùm illa lex ſit iuris antiqui correctiua, quod filiofamilias denegabat teſtandi de aduentitiis poteſtatem etiam patre conſentiente. *l. qui ne poteſtate. ff. de teſtam. & §. 1. Inſtit. quibus non eſt permiſſ. fac. teſtament.* eſt reſtringenda, vt in quantum fieri poſſit, minus illud lædat, eo vel maximè, quod ſit etiam in patris præiudicium. Ergo non eſt extendenda, vt liceat etiam de vſufructu teſtari, ſed potiùs ad ſolam proprietatem reſtringenda eſt. Quare dum concedit filiofamilias poteſtatem illam teſtandi ac ſi eſſet ſui iuris, ſenſus eſt, patriam poteſtatem nulli obſtaculo ei eſſe quoad teſtandi poteſtatem, ſed poſſe ea non obſtante teſtari, ac ſi extra illam eſſet. Non autem eſt dicendum, vt intelligatur licere quoque teſtari quoad vſumfructum. Quia tunc duo ſpecialia inducerentur contra regulam traditam *l. 1. C. de dot. promiſſ.* Prius, vt filiofamilias liceret de aduentitiis teſtari. Poſterius, vt id quoque liceret in vſusfructus paterni præiudicium. Tandem, quia nec filius ſui iuris effectus, vt Epiſcopus, poteſt teſtari de bonis aduentitiis, quorum pater ante dignitatem vſumfructum acquiſierat, cùm ille vſusfructus adhuc ſit patris, vt probauimus numero 26. Ergo quamuis lex concedat filiofamilias teſtari, ſicut ſi eſſet ſui iuris effectus, non inde ſequitur, vt id poſſit in præiudicium vſusfructus paterni. Et ideo in terminis huius legis hanc ſententiam ſuſtinent Petalta *rubr. ff. de hered. inſt. numero* 181. Anton. Gomez ſibi contrarius *l. 48. Tauri. num. 7.* Aluaradus *de coniectu rata mente teſtatoris. lib. 2. cap. 1. in princip. num. 8.* Tello *l. 5. Tauri. num. 5.* Molina *libro 2. de primogen. cap. 9. num. 22. & 23.* Pelaëz *de maioratu in priori edit. 1. p. quæſt. 1. num 46.* Rojas *epitome ſucceſſ. cap. 29. num. 25.* Perez *l. 1. tit. 2. lib. 5. recopil. fol. 101.* & Addition. *ad Seguram. l. Imperator. num. 78. ff. ad Trebell.* Caldas *l. ſi curatorem verb. laſis. num. 152. C. de in integrum reſtit.* Mendez *l. cum oportet. 2. p. n. 130. C. de bonis, quæ liberis.* Matienzo *lib. 2. recopilat. tit. 4. gloſſ. 3. num. 3. & l. 1. tit. 8. gloſſ. 3. num. 18.* Auend. iunior *l. 5. Tauri. gloſſ. final. num. 1.* Azebedo ſibi contrarius *l. 1. tit. 8. num. 5. lib. 5. recopil.* Cornejo *addit. ad Anton. Gomez l. 6. Taur. num. 14.* Morquechus *de diuiſ. bonor. lib. 4. cap. 4. num. 26.* Gutier. *quæſt. pract. lib. 2. quæſt. 40. num. 4.* Molina Societatis Iesv ſibi contrarius *tom. 1. de iuſt. diſp. 138 col. 2. verſ. in regno verò.* Manuel *quæſt. regular. tom. 3. q. 16. art. 4.* Spino *ſpecul. teſt. gl. 4. rubr. n. 16. & gloſſ. 1. principali numer. vltim.* & Caſtillo *de vſufruct. lib. 1. cap. 63. fin.* quamuis dicat rem eſſe dubiam, ait durum eſſe, in iudicando, & conſulendo ab hac ſententia recedere.

43 Addit Aluaradus *eod. n. 8.* integrum eſſe huic filiofamilias teſtari etiam de vſufructu ad pias cauſas pro anima & conſcientiæ exoneratione. Quia onus adminiſtrandi neceſſaria perſonæ filij incumbit patri: & quia fauore animæ defuncti multa permittuntur. Sed dicendum eſt, pro exoneratione conſcientiæ. & reſtituendis malè ablatis non dubium eſſe, quin poſſit filius non in ſolo bonorum tertio, ſed in tota hæreditate grauare patrem, quia cùm non ſint bona filij, niſi deducto ære alieno *l. ſubſignatum §. bona ff. de verb. ſignif.* debita ex toto acerno hæreditatis extrahenda ſunt, ſicut & debita parentis ex tota filiorum hæreditate. Sed tunc demum tenebitur pater ea ſoluere, ſi legitime ei conſtent: cùm dictis filij etiam iuratis non teneatur in ſui præiudicium credere, iuxta doctrinam Bart. communiter receptam *l. cùm quis decedens. § codicillis n. 3. ff. de legat. 3.* vbi tradit confeſſionem teſtatoris etiam iuratam non probare in ſui præiudicium, nedum tertij. Et quando eſt in præiudicium tertij, vt legitimæ debitæ filiis, tenet multos allegans Gutier. *de iurament. 1. p. c. 5. n. 21. 22. & 23. quæſt. pract. lib. 3. q. 96. n. 5.* Et cùm pater ſit creditor reſpectu etiam vſusfructus illius tertij, non tenebitur ei in ſui præiudicium credere. Quod in foro conſcientiæ temperandum eſt, niſi eæ adſint coniecturæ, vt pater certò credat filium vera aſſerere. Sicut docent Doctores communiter de filio, cui mater aſſerit ex adulterio ſe illud concepiſſe non teneri credere, niſi eæ adſint coniecturæ, vt ſibi merito perſuadeat, matrem verum dicere. Quoad reliqua autem legata pia, caret fundamento, dicere, poſſe grauari patrem in ſuo vſufructu, ſed in ſolis funeris expenſis poteſt, ad quas pater tenebatur ex ſuis bonis, ſi nulla filij extarent. Vt autem poſſit filius obligare patrem ad conſentiendum legata illius tertiæ bonorum partis ſtatim ſolui, id medium eſſe poteſt, vt proprietatem alicuius partis illius tertij leget patri, ea conditione, vt permittat alia legata impleri ſtatim in præiudicium ſui vſusfructus, vt bene dixit Manuel num. præcedenti allegatus. Verùm non ſufficit ad hoc filium legaſſe patri aliquam partem illius tertij, vt cenſeatur ob id grauare patrem ad conſenſum hunc præſtandum, ſed oportet, vt id exprimat. Quippe in dubio ea voluntas non præſumitur. Et vtrumque confirmatur ex doctrina, quam in alio ſimili tradunt Gutierr. *lib. 3. pradict. q. 57. n. 13.* Caſtillo *de vſufruct. lib. 2. c. 40. n. 14. & 15.* & alij per eos allegati, nempe, quamuis legatum vſusfructus omnium bonorum relictum vxori a coniuge habente deſcendentes legitimos valeat in ſola quinta bonorum parte, de qua in eorum præiudicium poterat diſponere: at poteſt pater legare proprietatem quinti illis deſcendentibus cum hoc onere, vt conſentiant vxorem percipere omnium aliorum bonorum vſumfructum; & ſic is vſusfructus compenſabitur cum illo legato. Nec vir legans proprietatem quinti deſcendentibus cenſebitur eam compenſationem velle, niſi manifeſtè eius voluntas conſtet.

Hactenus dicta ſunt de acquiſitis ante religionis ingreſſum; nam de acquiſitis poſt profeſſionem nullus dubitat quem viderim, ſed omnes affirmant ea eſſe quaſi caſtrenſia, acquirique monaſterio quoad proprietatem, & vſumfructum, vt ſi filiusfamilias iam profeſſus ſuccedat in bona materna, aut aliquid acquirat: tum quia, cùm acquiſitionis tempore ſit extra patriam poteſtatem conſtitutus, nequit pater illum vſumfructum in eis bonis acquirere, quippe qui eſt patriæ poteſtatis effectus: tum etiam quia profeſſi gaudent hoc clericorum priuilegio, quod eſt, vt omnia poſt clericatum acquiſita ſint quaſi caſtrenſia iuxta dicta n. 31. & probabimus n. 46. Atque ita docent Abb. *cap. in præſentia. n. 16 de probat.* & ibi Pariſ. *n. 156.* Beroius *n. 128.* Syluest. *verb. clericus. 4 q. 4. n. 10. verb. religio. 6. q. 1. dicto 5.* Roſel. *verb. clericus. 4. fin. & verb. legare. n. 18.* Ang. *verb. religioſus n. 51.* Tabien. *verb. religio q. 36 num. 37.* Mend. *l. cum oportet 2. p. n. 129. C. de bonis, quæ liberis.* Caſtill. *de vſuf. ult. lib. 1. c. 65. fine.* Azor. *tom. 1. inſt. mor. lib. 12. c. 8. q. 9.* Mulin. *tom. 1 de iuſt. diſp. 140. col. 5. verſ. hoc tamen fundamento.* Lælius Zecchius *2. p. ſuæ ſummæ. cap. 8. n. 7.* Saytus *theſauro caſuum. tom. 2. lib. 1. c. 7. n. 9.*

Atque de religioſis Societatis Iesv, qui vota biennij in ea emiſere, dicendum eſt, bona per ipſos acquiſita poſt ea vota, eſſe quoque quaſi caſtrenſia. Quia cùm veri religioſi ſint, comprehenduntur quoque nomine clericorum, iuxta dicenda numero ſequenti. Præterea, quia ſunt quoque extra patriam poteſtatem per illa vota conſtituti vt probauimus ſuprà. 45

Immo & bona acquiſita per cuiuſcumque religionis nouitius exiſtimo quoque gaudere eodem priuilegio, vt ſint quaſi caſtrenſia, quamuis neminem de hoc diſſerentem inuenerim. Ducor, quia id priuilegium conceditur acquiſitis per quoſcumque clericos, etiam ſolius primæ tonſuræ, vt probauimus numero 33. At clericorum nomine in fauorabilibus comprehenduntur omnes, qui non ſunt laici, vt tradunt Abb. *rub. de vita. & honeſtate clericor. num. 4.* Roſel. Syluest. Angel. 46

Tabien.*verb. clericus.* 1. *ſtatim in princip.* At nouitios conſtat non eſſe laicos. Præterea, quia omnes gaudẽtes priuilegio fori, dicuntur perſonæ eccleſiaſticæ, vt tradit Decius *c. Eccleſia ſancta Maria. in noua edit. num* 26. *de conſtit.* At nouitios potiti fori priuilegio ſatis probauimus ſuprà: & ideo dicontur perſonæ eccleſiaſticæ. At Nauarr. *comment* 2. *de regular. num.* 55. ait hoc priuilegium concedi clericis, & eccleſiaſticis. Et quamuis obſcurè, tenet Palud 4. *d.* 58. *quæſtion.* 3. *artic.* 1. *num.* 8. *concl.* 4. referemus enim quoſdam ſentire ſolos Doctores, & aduocatos habere quaſi caſtrenſe, & ſic patrem poſſe vſque ad profeſſionem reuocare libros filij ſubdit probabilius eſſe, vt tyro, & armiget habeant caſtrenſe, ſicut miles, & ſcholaris, quaſi caſtrenſe ſicut aduocatus.

SVMMARIVM.

An vſufructuario quocumque præter patrem profitente, tranſeat vſufructum ad monaſterium referetur quædam ſententia. num. 47.

Explicatur ſententia authoris, & quandiu duret ille vſusfructus. n. 48.

An ius vſusfructus, an ipſius ſola commoditas tranſeat in monaſterium: refertur quædam ſententia. n. 49.

Explicatur ſententia authoris. n. 50.

Quid de vſufructu temporali, an pereat morte monachi contingenti ante id tempus? n. 51.

Decima pretij rei, in qua cenſus perpetuus, vendita aut res illa cadente in commiſſum, an pertineat ad monaſterium vſufructuarium, aut capellanum, qui ratione capellania potitur fructibus illius cenſus, an potiùs ad proprietarium? n. 52.

An profeſſione religioſi in monaſterio ſuccedendi incapaci, & votis biennij, aut coadiutorum formatorum in Societate IESV, *extinguatur vſusfructus? n.* 53.

Quid de annuo legato relicto monacho in ſeculo, an ceſſet profeſſione in alia religione, aut in religione incapaci ſuccedendi? num 54.

An hoc profeſſo in religione incapaci, extinguatur ius vſusfructus, & annui legati ante profeſſionem alienatu? num. 55.

An ante profeſſionem in religione capaci, aut incapaci, ſit integrum teſtari de hoc vſufructu, aut annuo legato? num. 56.

An integrum quoque ſit teſtari de fructibus maioratus? num. 57.

An vt hæres excluſo monaſterio in hæc ſuccedat, oporteat mentionem omnium horum facere in hæredis inſtitutione. & ſi de his teſtetur in religione capaci ſuccedendi, debeatur ſtatim à die profeſſionis, an expectanda ſit mors naturalis illius monachi? n. 58.

An ſi quis vendat vſusfructus commoditatem, & poſtea ingrediatur monaſterium incapax ſuccedendi, & ſic pereat vſusfructus, teneantur hæredes reſtituere pretium emptori num. 59.

Quandiu duret vſusfructus in monaſterio, aut alio hærede, quando eſt relictus alicui pro ſe, & ſuo hærede: an is vſusfructus finiatur perſona primi hæredis, etſi relictus ſit pro ſe, & ſuis hæredibus? n 60.

Quandiu duret in monaſterio vſusfructus relictus monacho iam profeſſo? & an relictus filiofamilias expiret morte patris, aut morte filij? n. 61.

An vſusfructus monaſterio per profeſſionem acquiſitus tranſeat in poſterius monaſterium, ad quod monachus tranſit? Proponuntur probantia partem negantem. n. 62.

Quando eſt acquiſitus ante profeſſionem, tranſit: quod ſi monachus tranſit ad ordinem incapacem ſuccedendi, finitur eius profeſſione. n. 63.

Quid ſi ſit relictus pro ſe, & & ſuo hærede? n. 64.

Quid ſi ſit relictus monacho poſt profeſſionem? n. 65.

Quid ſi ſit relictus tempore nouitiatus? n. 66.

QVÆSTIO quarta. An vſusfructus cuiuſcumque vſufructuarij præter patris in aduentitia filij bona, acquiratur monaſterio per illius monachi profeſſionem? Quidam exiſtimant vſumfructum illum non acquiri monaſterio, ſed ipſius religioſi profeſſione extingui, & conſolidari cum proprietate. Ducuntur, quod ius vſusfructus nequeat in monaſterium tranſire, cùm ſit perſonaliſſimum, ac ita perſonæ vſufructuarij cohærens, vt nec ceſſione, nec alio modo in alium tranſire poſſit, vt probauimus num. 5. 14. & 15 ac proinde nequit in monaſterium tranſire: nec etiam poteſt in monacho manere, vtpote qui per profeſſionem redditus eſt incapax cuiuſcumque proprij habendi. Ergo neceſſariò fatendum eſt, ius illud extingui. At iure illo extincto nequit eius commoditas perſeuerare, vtpote quæ ab illo dependet, & extincto perit, vt explicuimus n. 18. Secundò, quia ſi tranſiret in monaſterium, eſſet duraturum centum annis, vt durare vſumfructum Eccleſiæ relictum diximus n. 5. cùm tamen omnes vſumfructum extingui morte monachi fateantur. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Gloſſa *c. ſi qua mulier. verb. non extantibus fine.* 19. *q.* 3. Cauallos *in ſuis quæſt. communibus. q.* 64 *fine.* Sed falsò allegat pro ſe Cynum, Iaſonem Salycetum *authent. ingreſſi C. de ſacroſanctis Eccleſiis.* Eandem ſententiam deberet conſequenter loquens tenere Fachineus *in controuerſ. iuris. lib.* 6. *c.* 12. *verſ. ego puto.* Nam eadem ratione probat vſumfructum paternum extingui patris profeſſione: quare cùm illa æquè idem probet in aliis vſufructuariis, teneretur conſequenter de illis idem aſſerere. 47

Cæterùm dicendum omnino eſt, vſumfructum illum minimè extingui, ſed acquiri monaſterio, dum profeſſus ille naturaliter vixerit, ac naturali eius morte extingui. Ducor, quod *auth. ingreſſi. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* decidatur, omnia bona, iura, & actiones monachi tranſire in monaſterium ipſa profeſſione, nec ibi, nec in aliquo alio textu excipiatur vſusfructus, nec prior ratio contraria id perſuadeat, vt explicabimus duplici n. ſequenti. Nec etiam id ſuadet poſterior, quia optimè reſpondet Ioann. Andr. Addition. ad Speculatorem ſtatim allegandus, vſumfructum relictum directè Eccleſiæ durare centum annis; ſecus quando non directè, ſed Eccleſia ſuccedit in ius alterius, tunc enim tandiu durabit, quandiu vixerit ille in cuius ius ſuccedit Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Gloſſ. *d. auth. ingreſſi. verb. dedicant.* & ibi Odofred. *num.* 10. Cynus *num.* 12. Bart. *in* 1. *lectura num. vlt. & in* 2. *num.* 22. Bald. *num.* 31. Bellapett. *col.* 8 *verſ. ſed pone in difficiliori.* Decius *ad fin.* Paul. *num.* 6. Alberic. *num.* 22. Iaſon *num.* 48. Salycetus *num. penult. quæſt.* 7. Roſell. *num.* 18. Signorol *num.* 28. idem Bart *authen. idem eſt in princ. num.* 1. *C. de bon. quæ liber.* & ibi Cynus *q.* 2. Alberic. *n. vnico.* Salycet. *n.* 2. Angel *num.* 1. Alberic. *l. final, n.* 3. *C. de Epiſcop. & cleric.* Azor *ſum. in rubr. pandectar. tit. quibus modis vſusfruct. & vſus amitt. n.* 2. idem Bald. *inſtit. de vſufruct.* § *finitur. in fin.* Archidiac. *c. ſi qua mulier. n.* 4. 19. *q.* 3 Specul. *tit. de ſtatu monach.* § *vnico n.* 52. *q.* 46. & ibi Ioann. Andr. *in addit. lit M. verb in monaſterium.* Idem Ioan. Andr. *c. in præſentia n.* 16. *de probat.* & ibi Innocent. *num.* 5. Hoſtienſis *num.* 8. Anton. *num.* 23. Anchar. *num.* 21. Decius *in noua edit. num* 257. Bellamer. *num.* 16. Pariſ. *num.* 163. idem Anchar. *conſ.* 396. *num.* 3. *fine.* Abb. *cap. final. num.* 2. *de pignor.* Henric. *ibi. num.* 7. Ruin. *l. Gallus.* § *& quid ſi tantùm. num.* 10. *ff. de liber. & poſth.* & ibi Crottus *num.* 30. Fortun. *num.* 66. Imola *l. cum filio. num.* 8. *ff. de legat.* 1. Beroins *conſ.* 29. *num.* 4. *vol.* 1. Gigas *de penſion. quæſt.* 57. *num.* 5. & 9. Guid. Pap. *quæſt.* 477. *num.* 44. & 555. *numer. vnic.* Gambat. *de auctoritate legati à latere. l.* 6. *num.* 735. Hippolyt. *ſingular.* 667. *num.* 1. Guillelmus Benedictus *c. Raynutius verb. teſtatore itaque mortuo. el* 2. *num.* 298. *de teſtament.* Bernardus Diaz *regula* 254. *num.* 48

Digitized by Google

num.vnic.Roſel.verb.donatio.1.num.44.Angelus verb. religioſus. num 52.& verb.hereditas num.10. Syluest. verb.religio.6.quæſt.1.dicto 2.& verb. hereditas num.1. quæſt.7.& verb.religio. num.21. Tabiena verb hereditas quæſt.14 num.15.& verb.religio.q.34.n.35. Nauarr. comment.2.n.38.de regular Suarez allegat.20.n.20. Gomez Arias l.46.Tauri paulo poſt princ.Couarr.c.2.n.9. de teſtam.Anton.Gomez l.48.Tauri. n.8. Villalobos in ſuis communibus litera M. verb. monachus n. 178. Mantic.de coniectur.vltim.volunt.lib.11.tit.19.num.28. Angul.de meliorat.l.1.gloſſ.5.n.25.Cald.de nominat.emphyteot.c.6.n.14.& l.ſi curatorem.verb.læſis.n. 142. C.de in integr.reſtit.Spino ſpecul.teſtament.gloſſ.12.principali.n.21.Tapia d.authent.ingreſſi,verb.ſua.cap.17. à n.1. vſque ad 6.Caſtillo de vſufruct.lib.1 cap.64.n.Benedictus Egid.l.1.p.4.§.2.n.9.& 10.C.de ſacroſ.Eccleſ.Palados in ſeſquicentur.quotidianar.different. different.73. §.1.ad finem.Molina tom.de iuſt.diſp.9. col.antepenult. verſ.dubium vlterius eſt Azor.tom.1.inſtit.moral.lib.12. c.8.q 2.Saytus in claui regia.lib.9.cap.7.n.8.dub.6.Graff. 2.p.deciſ.lib.3.c.19.n.43.Lælius Zecchius de repub Eccleſ.titul.de regular.cap.3.n.14.amplitat.2. Rebell.de iuſt. p.1.lib.1.q.7.ſect.2. num.21. Galganettus de condit. & demonſtrat.p.1.c.11.quæſ.18. Hæc tamen ſententia intelligenda eſt, quando monachus non diſponit aliter ante profeſſionem:quando enim aliter diſponit, ſeruabitur ea diſpoſitio; ſicut etiam idem in ſucceſſione in alia monachi bona contingit, vt bene ait Rebell.eodem num.21. Qualiter autem liceat de hoc vſusfructus teſtari explicabimus à n.55.

49 Sed magnum faceſſit negotium in enodando modo,quo vſusfructus in monaſterium tranſire valeat: viget enim ratio prior propoſita num 47. quæ fortiter probat nec vſumfructum, nec eius commoditatem tranſire poſſe in monaſterium. Et ideo duplex eſt hoc enodandi modus.Prior aſſerit ius vſusfructus manere in monacho, commoditatem autem eius tranſire in monaſterium.Nec obſtat monachum iuris cuiuſcumque proprij retinendi eſſe incapacem, quia id verum eſt, vt eius commoditate fruatur; ſecus autem in monaſterij vtilitatem, quod ſolum ea vſusfructus commoditate poſitum eſt: & ſic ſatisfit rationi contrariæ. Et ita docent Cynus authent.ingreſſi.num.12.C.de ſacroſanct.Eccl. & ibi Bellapertic.col 8 verſ ſed pone in difficiliori.Bart.in 2.lectura. n.42.Bald.num.31.Salycetus n.penult.quæſt.7.Signorolus n 28.Anton.cap.in præſentia.n.23.de probat.Couar. Anton.Gomez, Tapia n.4.Molina, Saytus, Lælius Zecchius,Graff. Rebell. vbi allegati ſunt num. procedunt.

50 Poſterior modus, qui mihi placet,ait, ius vſusfructus, atque eius commoditatem tranſire in monaſterium,ac nihil apud monachú remanere.Ducor,quia nequit dici ius aliquod in monachú remanere etiam ad monaſterij vtilitatem, quippe profeſſione redditur cuiuſlibet dominij acquirendi,aut retinendi ſiue in ſuam,ſiue in monaſterij vtilitatem incapax, alias poſſet dici eum manere dominum totius patrimonij in ſeculo profeſſi,non in ſuam, ſed monaſterij vtilitatem:quod nemo ſanæ mentis dicet, ſed monaſticæ profeſſioni id dominium aduerſari. Nec obſtat ratio contraria, quia quamvis ex vſufructuarij voluntate nequeat ius vſusfructus in alium transferri, poteſt tamen ex domini proprietatis conſenſu, vt diximus num. 5. & à fortiori id poterit ex iuris authoritate, quia in hoc euentu omnia monachi iura transferuntur in monaſterium,authent.ingreſſi.C.de ſacroſ.Eccleſ. Et conſequenter etiam ius vſusfructus. Nec hoc eſt nouum in iure, ſed idem olim erat in filio familias adeunte hæreditatem. Ius enim hæreditarium, quod merè perſonale eſt, cum iuribus directis acquirebatur patri, & apud filium remanebat ſolum nudum facti nomen,iuxta plena notata l.cum filio ff.de legat.1.Quod ſi replices, inde ſequi fore,vt illud vſusfructus ius non pendeat à monachi vita ſed duret centum annis, quod aduerſatur dictis num.48. quia (vt num.19. probauimus) vſusfructus de conſenſu domini in alium tranſlatus non pendet à vita transferentis, ſed cenſetur nouus conſtitutus in eo, in quem tranſlatus eſt, ab eiuſque vita pendens; facile reſpondetur,id fallere in hoc euentu, quod iura non tranſtulerint hoc vſusfructus ius directè in monaſterium,atque eius contemplatione, ſed in conſequentiam, tranſlatione perſonæ monachi,ac eius contemplatione,ac ſubinde ab eius vita pendet. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Bart. ea authent.ingreſſi.in 2.lectura. n.penult.& vlt. Paulus ibi.n.26.Rotella n.17.Gomez Arias l.46. Tauri, paulo poſt principium.

Atque idé prorſus dicendum eſt de vſufructu, qui ad certum tempus erat relictus in ſeculo illi monacho,quamvis enim temporalis ſit perit morte monachi deſcendentis ante id tempus finitum:iuxta ea, quæ diximus num.10. 51

Hinc deducitur,vſufructu cenſus perpetui in aliqua re conſtituti,tranſlato in monaſterium, ſi res illa poſtea vendatur,laudemium, id eſt, decimam pretij partem debitam ratione cenſus perpetui,non ſpectare ad dominum proprietatis illius cenſus,ſed ad monaſterium vſufructuarium:at rem illam cadentem in commiſſum pertinere ad dominum proprietatis cenſus manente integro, & illæſo illius rei vſufructu, qui ad monaſterium pertinebat. Et ſimiliter dicendum eſt,ſi ille cenſus eſſet redditus alicuius capellaniæ in ea re inſtitutæ:laudemium enim ex rei illius venditione debitum pertinebit ad capellanum,vtpote qui vſufructu illius cenſus potitur; at ea res cadens in commiſſum pertineret ad proprietatis dominum. Ratio differentiæ eſt,quod laudemium ſit fructus illius cenſus:omne enim emolumentum prouenienſ ex re vſufructuaria,dicitur fructus illius, & pertinet ad vſufructuarium l.item ſi fund.l.ff. de vſufru.res autem cadens in commiſſum ſit proprietas;& ideo illud ad vſufructuarium, hoc autem ad proprietariú pertinet. Atque ita laudemium illud pertinere ad vſufructuarium.& non ad proprietarium,tradunt Alberic.rubr C.de vſufruct.n.2.vnic.quæſt.2. Ioann.Andr. Addition. ad Specul.titul.de emphyteut. §. nunc aliqua quæſt.93.fine num.116.verb. quis tabernas. Oldrad. toto conſ.24.Iaſon.l.fin.n.45.q.5.C.de iure emphyt.Guid.Pap. q 477.num.2. & alios allegans Tiraquell. de retractu lignag.§.fin n. 06.Guillelmus Benedict. cap.Raynutius.verb.cætera bona num.33.de teſtament.Socin iunior conſil.70. num.11. lib 3.Bellon.conſil.1.num.16.Syluest. verb.emphyteoſis.quæſt.22.num.30.Iulius Clar.lib.4.receptar.§.emphyteoſis quæſt 23.fine.Amod.de Aponte in q.laudemialibus.q 10.Molina tom.2.de iuſtit. diſp.459. col.antepenult.At rem cadentem in commiſſum pertinere ad proprietarium tradunt Oldrad. conſil.40. Ioan. Andr. Alberic q.2.Iaſon,Guido Pap.n.3. Guillelmus Bened Syluest.Amod.de Aponte ibid. Quare minus bene Tabiena in ſumma.verb.emphyteoſis. q.10. num.31.fin.& aliqui,quos refert Guid.Pap. in quæſt. 477.num.11.ducunt id laudemium pertinere ad dominum. 52

Sententia autem hæc,vt vſusfructus,quem monachus in ſeculo habebat,non expiret profeſſione monachi, limitanda eſt quando religio eſt ſuccedendi capax. Nam profeſſione emiſſa in religione ſuccedendi incapaci,ſtatim extinguitur vſusfructus,& conſolidatur cùm proprietate Hanc limitationem negat, Speculator tit.de ſtatu monach. § vnic. num.7.quæſt.3. & generaliter de quibuſcumque profeſſi bona in ordine Minorum,& docet pertinere ea ad monaſte- 53

tium. Et in ſpecie de vſufructu tenet Guid. Pap. *deciſ. 595. n. vnic.* quia id cenſetur potiùs legatum alimẽtorum, cuius eſt capax frater minor. Sed alij, vt Cauallos *in ſuis quæſt. communib. q. 64. fin.* Manuel *q. regul. tom. 3. q. 16. a. 5. paulo poſt princip.* dicunt tunc non extingui, nec pertinere ad monaſterium, ſed tranſire ad hæredes ab inteſtato illius monachi, dum ipſe naturaliter viuit, ſicut & reliqua illius bona ad ipſos tranſeunt. Neuter tamen id probat ſed Cauallos alios authores falsò allegat. At id probari poteſt ex ſententia illorum, quos retulimus hoc libro ſuprà, qui aſſerunt huiuſmodi profeſſionem non æquiparari morti naturali, atque ideo teſtamentum ante hanc profeſſionem factum, non exequendum, donec mors naturalis profeſſi ſequatur, & interim hæredes ab inteſtato potituros illis bonis. Sed prædicta limitatio eſt amplectenda, quia ea profeſſio comparatur morti naturali quoad omne ſuccedendi ius, vt probauimus cum multo receptiori ſententia ſuprà. Præterea, quia ea eſt vſusfructus natura, vt eius ius tranſire in alium nequeat niſi ex conſenſu proprietarij, aut legis diſpoſitione, vt diximus num. 50. At hic non adeſt conſenſus domini proprietatis, vt conſtat; nec legis diſpoſitio, cùm nulla allegetur diſponens ius hoc tranſire ad hæredes, quinimò ea eſt vſusfructus natura, vt ad hæredes non tranſeat. Nec dicendum eſt, id ius perſeuerare in monacho, & commoditatem tranſire in hæredes: quia n. 50. id in alijs quoque religionibus reprobauimus, nedum in hac, vbi multo ſtrictior eſt paupertas. Tandem, quia *inſtit. de vſufruct. §. final.* decernitur vſumfructum extingui capitis diminutione, eo quod ea tunc vſufructuarius ſit incapax; nec debet tranſire ad fiſcum, qui eius eſt hæres. Ergo ſimiliter extinguetur hac profeſſione, qua monachus redditur omnino incapax habendi proprij in communi, & in particulari, nec ad hæredes tranſibit. Et ideo hoc ſuſtinent Angel. *verb. religioſus, n. 51.* Syluester *verb. religio. 6. q. 1. dict. 2.* Tabiena *verb. religio. q. 34. n. 35.* Sayrus *in claui regia, lib. 9. cap. 7. num. 8. dub. 6.* Azor. *tom. 2. inſtit. moral. lib. 2. cap. 21. q. 4.* Molina *tom. 1. de inſt. diſp. 9. col. antepenult. verſ. vlterius dubium eſt.* qui bene addit in Societate quoque I E S V eum vſumfructum durare in religioſo vſque ad ſolemnem profeſſionem, aut ſimplicia coadiutorum vota, per quæ huiuſmodi religioſi plenè incorporantur Societati, redditi cuiuſcumque proprij in particulari, & & in communi incapaces: atque his emiſſis extingui, & conſolidari cum proprietate. Quatenus autem ait durare in his religioſis vſque ad huiuſmodi vota eum vſumfructum, eſt intelligendum, niſi bonis antea renunciauerit: tunc enim iure permanente in his religioſis, tranſibit commoditas ad eum, in cuius fauorem renonciarunt. An autem idem dicendum ſit quando religio eſt incapax ſuccedendi ex conſuetudine, aut ſtatuto, dicemus inferiùs.

54 Atque idem dicendum eſt de legato annuo relicto ſeculari: eo enim tranſeunte ad monaſterium capax, ſuccedit monaſterium poſt profeſſionem in illud, ſiue illud legatum annuum ſit vnum, & quando id legatum ſit in plures penſiones, exonerandi hæredis gratiâ, ne cogatur totam ſummam ſimul ſoluere: ſiue ſint plura legata, & quolibet anno vnum diuerſum ab aliorum annorum legato, vt quando relinquitur pro alimentis, iuxta diſtinctionem text. *l. ſi in ſingulos 4. l. in ſingulos 8. ff. de ann. legat.* & *l. ſi cum præfinitione 20. ff. quando dies legat. ced.* quia id legatum ſola legatarij morte finitur, aut tranſacto tempore definito in legato, ſicut in vſufructu temporali, aut perpetuo cõtingit, vt bene docet Manuel *q. regul. tom. 3. q. 16. a. 5.* Ergo tranſibit in monaſterium ſuccedendi capax, pro eo toto tempore, quo ad monachum pertinebat. At ſi monaſterium ſit ſuccedendi incapax, tũc diſtinguendum eſt: ſi enim tranſeatur multiplex legatum iuxta diſtinctionem traditam, tunc profeſſione extinguitur omnino legatum, quia quolibet anno eſt diuerſum legatum, & initio cuiuſlibet anni cedit dies legati, vt habetur *d. l. ſi in ſingulos.* & ideo exigitur in legatario quolibet anno capacitas ſuccedendi ſiue in communi, ſiue in particulari. At à profeſſionis tempore iam ille religioſus eſt omnino incapax vtroque modo ſuccedendi; atque ita bene etiã docet Manuel *ibid.* Si verò ſit vnum legatum ſic factum exonerandi hæredes gratiâ ſi dicamus vſumfructum non perire hac profeſſione, facile eſt defendere, nec huiuſmodi legatum. Et ita docet Manuel de vtroque. Cæterùm cùm num. præced. diximus vſumfructum tunc extingui videtur dicendum de hoc legato. Sed credo hoc legatum non extingui, ſed tranſire ſequuta hac profeſſione ad hæredes ſuccedentes in alia huius profeſſi bona. Quia cenſetur hoc legatum inſtar cenſus, quem monachus ille haberet ad vitam, vel ad certum tempus, quem hac profeſſione non extingui diximus hoc lib. ſuprà. Nec eſt inſtar vſusfructus, quippe id nequit transferri, niſi quoad commoditatem, manente iure in monacho, aut monaſterio. At in neutro poteſt manere.

Sed iure optimo dubitari poteſt, an ſi religioſus ille ante profeſſionẽ in religione incapaci alienarat eam vſusfructus commoditatem, aut id ius annui legati, quod plura reputatur, extinguatur id ius profeſſione hac? Et ratio dubitandi eſt, quia vtraque ſunt pro toto, ſeu limitato vitæ tempore, &, vt infrà dicemus, non cenſetur profeſſio mors naturalis, quando eſt in tertij præiudicium. Sed exiſtimo finiri adhuc. Ratio eſt, quia commoditas vſusfructus, quæ ſola alienari poteſt, nequit remanere extincto iure proprietarij, vt diximus ſuprà. At huius profeſſione non eſt, in quo id ius manere poſſit, vt diximus num. 63. Similiter id legatum annuum, quod multiplex eſt non poteſt acquiri, niſi quolibet anno cedat proprietario, quia initio cuiuſlibet anni illi debetur; at cum ſit omnino incapax, non debetur. Et ideo dicendum eſt, per accidens fictionem in hoc caſu operari in præiudicium tertij: item, quia vſusfructus eius eſt naturæ, vt quotidie acquiratur, & ſequatur omnino perſonam, in qua conſtitutus eſt, & ideo numero 62. & 63. dicemus illa tranſeunte ad aliud monaſterium, tranſire cum illa. Ergo perit quando perſona, in qua eſt redditur omnino ſucceſſionis incapax, & acquirendi. 55

56 Hinc deducitur ante profeſſionem in religione capaci ſuccedendi, integrum eſſe huic teſtari vt vſufructu ſibi competenti, & de annuo legato, ſiue id vnum ſiue plura cenſeantur, quia cùm hæc ſola eius morte naturali, aut lapſu temporis præſtituti finiantur, poteſt ius illud ſibi competens eo tẽpore, in aliũ transferre legendo, aut inſtituendo aliquem hæredẽ, ſicut poſſet transferre donãdo, aut vendendo. Si verò monaſteriũ ſit incapax, non poterit teſtari de legato illo annuo, quando plura cenſentur, ſed de ſolo legato, quod ſibi iam ceſſerat ante profeſſionem; quia cætera legata profeſſione extinguuntur. At poterit teſtari, quando cenſetur vnum legatum, vtpote quod non extinguitur eius profeſſione, ſed tranſiturum erat ad eius hæredes ab inteſtato, ſi ipſe non teſtaretur. Sicut etiam poſſet teſtari de cenſu annuo ſibi debito. Atque hæc omnia bene docet Manuel n. præced. allegatus, qui ſubdit, etiam hunc poſſe teſtari de vſufructu. Sed loquitur conſequenter ad ſuam ſententiam, exiſtimans eum non extingui hac profeſſione. At cùm dixerimus num. 53. hunc vſumfructum extingui ea profeſſione eſt conſequenter dicendum non eſſe huic integrũ de illo teſtari, niſi de ea parte ſibi ante profeſſionem debita, ſicut de annuo legato, quando

multa reputantur, diximus. Sed ſi quæras, quando hic qui profitetur in religione capaci, teſtatus fuit de vſufructu, cùm ſolam commoditatem poterit transferre, apud quem maneat illud ius. Dicam id transferri in monaſterium, ac ſi commoditatem vendidiſſet: quippe omnia monachi iura in monaſterium tranſeunt, quamvis id ius ſit inutile monaſterio abſque fructuum commoditate, ſicut ipſi quoque monacho inutile erat.

57 Et ſimiliter de fructibus maioratus poteſt ſucceſſor ante profeſſionem in monaſterio capaci teſtari, ſicut poſſet illud ius vendere toto vitæ ſuæ tempore, quando maioratus talis eſt, vt poſſit in illum ſuccedere monaſterium nomine monachi; ſecus autem quando eſt talis, vt nequeat, ſed profeſſione tranſit ad ſequentem vocatum. Quando autem profeſſio fit in religione incapaci ſuccedendi, videtur non poſſe, quia ſtatim ius illud ceſſat, & transfertur ad ſequentem vocatum, quia eadem eſt ratio, ac de vſufructu. At exiſtimo poſſe teſtari, ſicut & poteſt alienare vendendo id ius quod pro tempore vitæ ſuæ habet, quia eſt verus dominus pro tempore vitæ ſuæ bonorum maioratus, & non eſt ac vſufructuarius, vt dicemus c. ſequenti. Nec eſt verum maioratum tranſire ſtatim ſequuta hac profeſſione ad ſequentem vocatum, niſi quando ille ante profeſſionem non alienarat: quia quando alienarat, non cenſetur hæc profeſſio mors in præiudicium tertij, vt diximus ſuprà.

58 Nec vt hæres excluſo monaſterio ſuccedat in vſum, fructum, aut legatum annuum, aut maioratum illum videtur neceſſarium, ſpeciale illorum mentionem fieri, ſed ſatis eſſe inſtitui quempiam hæredem, vt in hæc omnia excluſo monaſterio ſuccedat. Quia, cùm hæreditas nil aliud ſit, quàm ſucceſſio in vniuerſum ius, quod defunctus habuit, *l. nil eſt aliud* 14. *ff. de verb. ſignif.* eo ipſo quod aliquis inſtituitur hæres, ſuccedit in omnia hæc iura, in quæ nullo inſtituto hærede monaſterium ſuccedere debebat. Quamvis regulare ſit vt teſtamentum in religione capaci non ſortiri debeat effectum à die profeſſionis, ſed poſt mortem naturalem, & interim monaſterium excluſo hærede, & legatariis ſit potiturum illis bonis, vt diximus ſupra: videtur hoc fallere in vſufructu, ac maioratus bonis, fruetur enim hæres, aut legatarios à die profeſſionis, quia id fallit vbi eſt coniectura contrariæ voluntatis teſtatoris, vt ibi diximus, quæ in hoc caſu ſatis vrgens eſt. Quia omnis diſpoſitio interpretanda venit, ita vt aliquid operetur, vt ſuprà probaui. Et diſpoſitio generalis, quæ in vno ſolo caſu verificari poteſt habetur pro ſpeciali, & indiuidua. *l.* 2. & ibi Doctores. *ff. de liber. & poſthum.* quod multis aliis allegatis exornat Surdus *conſil.* 212. *n.* 12. *& conſ.* 299. *n.* 12. *tom.* 1. At cum vſusfructus, & perceptio redditnum illius maioratus finiantur morte monachi, ſi ea expectanda eſſet, vt hæres, aut legatarius hæc haberet, fruſtranea eſſent hæreditas, & legatum quoad hæc. Sed credo ſic diſtinguendum; ſi hic ſpecificè diſponat de commoditate illius vſusfructus, aut de bonis illius maioratus, ſuccederet inſtitutus à die profeſſionis, ob rationem hic traditam, ne fruſtraneum ſit id legatum. Si vero tantùm ſit ſola generalis inſtitutio, cùm poſſit in aliis bonis, ac iuribus profeſſi verificari, nec reddatur inutilis, non ſuccedente inſtituto in hoc non ſuccedet inſtitutus, ſed retinebit monaſterium, dum vixerit: & eo mortuo extinguetur vſusfructus maioratus, qui tranſibit ad ſequentem ſucceſſorem. Nec obſtat hæreditatem eſſe ius ſuccedendi in omnia teſtatoris bona. Quia intelligitur de bonis relictis tempore mortis teſtatoris: hæc autem extinguuntur morte.

59 Sed quid dicendum, ſi hic vendidiſſet commoditatem illius vſusfructus, & poſtea ingrederetur monaſterium ſucceſſionis incapax, ac proinde extingueretur commoditas illa, ſicut extinguitur vſusfructus, an teneantur hæredes monachi huius ad reſtituendum pretium emptori? Et videntur teneri, eo quod emptor deceptus ſit, vtpote qui exiſtimabat ſe emere commoditatem toto vitæ illius tempore duraturam. Sed ſic puto diſtinguendum: ſi e venditor habebat tunc animum ingrediendi prædictum monaſterium, tenebuntur hæredes reſtituere pretium pro rata: ſecus autem, ſi tunc eum animum non habebat. Quia in priori caſu fuit dolus, ſecus in poſteriori: debebat enim emptor cogitare eũ vſumfructum poſſe & morte naturali, & ea ciuili extingui: fuitque contractus fortunæ vtrique periculo expoſitus.

60 Secundò limitanda eſt ſententia principalis, vt ducis vſusfructus in monaſterio ſola monachi, vita niſi vſusfructus relictus illi eſſet pro ſe, & ſuo hærede: tunc enim poſtea profitente in monaſterio ſuccedendi capaci, nec inſtituto alio hærede, ſuccedet, monaſterium, quod loco hæredis habetur. *cap. in præſentia de probat.* Et cùm in monaſterio cenſeatur nouus vſusfructus conſtitutus, ſicut in illo hærede eſt, vt habetur *l. ſtipulatio iſta.* 38. *§. ſed ſi quis. ff. de verb. obligat.* ibi; *licèt diuerſi ſint fructus* vbi Gloſſ. *verb. fructus*, id eſt, vſusfructus, durabit centum annis poſt monachi vitam, ſicut durat vſusfructus monaſterio relictus: ſicut etiam duraret ſi prior ille vſufructuarius inſtitueret ciuitatem, aut aliam communitatem hæredem. Secus autem eſſet, ſi vſusfructus eſſet conceſſus pro ſe, & ſuis filiis: non enim tranſiret ad monaſterium poſt profeſſi mortem, tanquam ad filium; intelligitur enim de filiis veris, vt in emphyteoſi conceſſa pro ſe, & pro hæredibus dicemus vtrumque. Quod ſi feciſſet teſtamentum, ſuccedit eius hæres, & morte eius extinguetur, vt habetur *l. antiquitas.* 14. *Cod. de vſufructu.* vbi dicitur, eum vſumfructum, ne vana ſit proprietas, ad ſolum primum hæredem extendi, & eius morte finiri. Nec refert ad hoc ſiue dicat in ſingulari pro ſe, & pro ſuo hærede, ſiue in plurali, pro ſe, & hæredibus. Quippe vtroque caſu ad primum ſolum hæredem extendetur, vt tradunt Mantica *de coniectur. vltim. volunt. lib.* 8. *tit.* 14. *num.* 21. Simon de Præt. *de interpretat. vltim. volunt. lib.* 3. *ſolut.* 5. *num.* 29. & alij, quos refert, & ſequitur Caſtillo *de vſufructu. l.* 1. *capitul.* 61. *num.* 25. Quod ſi alium hæredem, & illud monaſterium inſtituiſſet, ſuccedet vterque hæres pro ſua rata. Quod ſi inteſtatus ingrederetur relictis aſcendentibus, vel deſcendentibus, cùm hi ſint hæredes, & ſimul monaſterium in ſua legitima, *authent. ſi qua mulier in fine. C. de ſacroſanct. Eccl.* nempe, in tertia bonorum parte in hoc Caſtellæ regno, ſi ſolos aſcendentes ille habeat; & in quinta ſolos deſcendentes, ſuccedet monaſterium pro rata cum illis. Quod ſi teſtamento aſcendentes illos, vel deſcendentes inſtituiſſet, ſimul monaſterium in ea parte, in qua poterat, ſuccedet quoque monaſterium pro rata in eum vſumfructum tanquam cohæres inſtitutus. Secus, ſi titulo legati eam partem monaſterio, aut cuiuis alij reliquiſſet: tunc enim non ſuccedent, cùm non hæredes, ſed legatarij ſint. Similiter ſuccedet monaſterium pro rata, ſi ille in religione illa iam profeſſus diuiſionem bonorum faciat inter filios ſibi permiſſam, quando priùs non teſtatus fuerat *d. authent. ſi qua mulier.* quia tunc quoque monaſterium eſt hæres ſuæ legitimæ, vt ibi dicitur.

61 Tertiò limitatur, vt intelligatur de vſufructu relicto alicui ante profeſſionem. Nam ſi profeſſo relinquatur,

quatur ſic diſtinguendum eſt. Si relinquatur contemplatione monaſterij, durabit centum annis, quaſi monaſterio relictus: ſi verò monachi contemplatione, durabit ſolo eius vitæ tempore. Sic tradunt Bald. *l. quidquid n.1. verſ. ſed nunquid, C. de bon. matern. cap. in præſentia, n.163. de probat.* Tapia *auth. ingreſſi, verb. ſua, c.7. in fin.* Quod ſi dubium ſit cuius contemplatione relictus ſit, exiſtimo duraturum centum annis; tum quia cùm monachus nihil poſſit ſibi acquirere, ſed totum acquirat monaſterio, præſumitur in eo dubio relictus contemplatione monaſterij ſicut vſus fructus relictus ſeruo præſumitur in dubio relictus contemplatione Domini cui omnia ſeruus acquirit, tradit Bartol. *l. fin. in fine, C. de vſufruct.* tum etiam, quia vſusfructus relictus filiofamilias, quando non conſtat cuius contemplatione relictus ſit, præſumitur in dubio relictus contemplatione ſuperuiuentis, & ideò ſi pater ſuperuiuat, præſumetur ei contemplatione relictus; ne pereat morte filij, & ſi filius ſuperuiuat, præſumetur eius contemplatione, ne extinguatur morte patris, vt conſtat ex *l. fin. C. de vſufruct.* & exponunt ibi Gloſſ. *verb. intactum.* Bart. *ibi, ad fin.* Salycetus *n.3.* Baldus *n.5.* Paulus *n.1. & 2.* Angelus *in ſumma, verb. vſufructus, num.22.* & ibi Sylueſtr. *q.11. dict. t.* Armilla *fine.* Tabiena *fine* Anton. Gomez *l.48. Tauri, n.2.* Ergo ſimiliter in hoc dubio cenſebitur relictus contemplatione monaſterij, ne morte monachi pereat, ſed duret centum annis. Quippe comparatur monaſterium aut ſeruo, aut filio, prout ſibi vtilius eſt, & diximus ſuprà.

62 Tandem dubitari meritò poterit, an vſusfructus ille acquiſitus monaſterio profeſſione monachi, ſeu relictus monacho profeſſo, tranſeat cum ipſo legitimè tranſeunte ad aliud monaſteriũ. Et videtur non tranſire: quia hæreditas iam adita à priori monaſterio non tranſit ad id ſecundum iuxta omnes, nec ſolùm delata iuxta veriorem ſententiam, vt inferiùs dicemus: ergo cũ vſusfructus ille ſit plenè iam acquiſitus priori monaſterio profeſſione illius monachi, nõ tranſibit ad poſterius. Secundò, quia id efficit diſpoſitio legis ſtatuentis omnia religioſi tranſire ad religionem, quod efficeret diſpoſitio ipſiuſmet religioſi; ſed ſi ille ante profeſſionem tranſtuliſſet commoditatẽ illius vſusfructus teſtamento, aut donatione, aut vẽditione, aut alio modo abſque dubio non tranſiret in poſterius monaſterium. Ergo idem dicendum eſt ſtante iuris diſpoſitione, vt per monachi profeſſionem acquiratur monaſterio vſusfructus.

63 Dico tamen primò, ſi is vſusfructus eſſet acquiſitus monacho ante profeſſionem, eũ tranſire ad poſterius monaſterium à tẽpore, quo in poſteriori profitetur; quod ſi poſterius eſſet ſucceſſionis incapax, perire à tẽpore illius profeſſionis & cõſolidari eũ proprietate. Ducor, quia vſusfructus eius eſt naturæ, vt ſequatur perſonam in qua conſtitutus eſt, ab eaque pendeat quoad eſſe, & conſeruari: quare vſusfructus non eſt inſtar aliorum monachi bonorum, ſed dependet à monachi perſona perſeuerante in eo monaſterio, ſicut ab eius vita. Inſuper optimè confert ad hoc probandũ *l.1. § ſi ad fin. ff de vſufr. accreſ.* ibi, *vſusfr. quotidie conſtituitur, non vt proprietas eo tẽpore, quo vendicatur* vbi Paulus *n.4.* per illũ text. ait, acquiſitionẽ proprietatis habere cauſam inſtantaneam, vſusfructus autem ſucceſſiuam, quod illa ſtatim perfectè acquiratur, hic autem non, ſed ſucceſſiuè. Cùm ergo non cenſeatur perfectè acquiſitus priori monaſterio, ſed ſucceſſiuè quotidie acquiratur ex monachi perſona, ceſſabit ille quoties ceſſat ius ex monachi illius perſona ſuccedendi, eo quod iã profeſſus ſit in alio monaſterio. Et hinc patet ſolutio ad priorẽ rationem contrariam. Poſterior etiam nullius eſt momenti, quippe facilè eluditur: nam legatum cõditionale pertinet ad monaſterium, in quod tranſiit monachus, & reperitur profeſſus tempore impletæ conditionis, vt inferius dicemus, cùm tamen ſi ius illud in alium tranſtuliſſet ante ingreſſum ſiue donatione, ſiue teſtamento, ſiue venditione, ad illud, in quod tranſlatus eſt, pertineret. Quare diſpoſitio legis ſtatuentis bona ad monaſterium tranſire intelligitur iuxta ipſorum bonorum naturam.

Secundò dico idem aſſerendum, ſi relictus ſit vſusfructus ille pro ſe, & pro ſuo hærede: nam ratione perſonæ monachi pertinebit ad monaſterium prius, donec ille in poſteriori profiteatur: hæres autem cẽſebitur id poſterius monaſterium, in quo tempore mortis ille reperitur. Quia tunc attenditur hæreditas & tunc debet ſuccedere monaſterium in nouum illum vſumfructum tanquam hæres. 64

Tertiò dico, ſi is vſusfructus relictus ſit monacho poſt profeſſionem contemplatione monaſterij, eum permanſurum in priori monaſterio, quia cenſetur illi relictus: ſi verò relictus ſit contemplatione monachi, cenſetur relictus monaſterio dependenter à perſona illius monachi, & ideo tranſibit cum illo ad poſterius monaſterium, ſicut diximus n.63. de vſufructu relicto ante ingreſſum. Si autem dubium ſit, cuius contemplatione, præſumerem (vt diximus n.61.) relictus contemplatione monaſterij, & ideo apud prius remanebit. Et ideo non approbo quod *indiſtinctè* dicit Fulgoſius *l. ſi ſeruo ſin. ff. quibus mod. vſusfructus amitt.* vbi dicit vſumfructum relicto monacho, qui poſtea ad aliud monaſterium tranſit, remanere apud prius, aut interire mutatione perſonæ. 65

Vltimò dico, ſi is vſusfructus relictus ſit tempore nouitiatus, vtendum eſſe eadem diſtinctione numeri præcedentis. Prætetquam quod in dubio, cùm enim nouitius poſſit ſibi acquirere, ac religionem deſerere, crederem in dubio præſumi relictum contemplatione ipſius, ac ſubinde ipſius perſonam ſequuturum. 66

SVMMARIVM.

An vſusfructus paternus in aduentitia filij bona extinguatur profitente patre in religione incapaci ſuccedendi? num.79.

Quid ſi eſt religio capax? refertur triplex ſententia. num.68. & 69.

Explicatur ſententia authoris, & ſoluuntur contraria, num.70.

An id ſit verũ in bonis maioratus, in quem ſucceſſit filius & monaſterium, in quo profeſſus eſt pater, retineat illum vſumfructum? n.71.

An ſi maioratus ſit talis, in quem non poteſt ſuccedere monaſterium per patris illum obtinentis profeſſionem, extinguatur vſusfructus? Et quid ſi ille maioratus eſſet filij, & pater aut filius profiterentur? n.72.

An ſi pater in ſæculo filium emanciparat, dimidia pars vſusfructus, quam in præmium emancipationis retinebat, extinguatur per patris profeſſionem? n.73.

An vſusfructus legima filij tranſeat quoque in monaſterium per patris profeſſionem? n.74.

An extinguatur vſusfructus patris profeſſi filio ducente vxorem? n.75.

An pertineat ad monaſterium vſusfructus aduentitiorum, quæ pater poſt profeſſionem acquiſiuit? n.76.

An ſi monaſterium ea bona filij non adminiſtret, teneatur ſoluere adminiſtrationis pretium? n.77.

Quid de vſusfruct. quẽ habet parens tranſiens ad ſecũdas nuptias, in bonis, quorum perdit proprietatẽ & ea pertinet ad filios, an amittatur is vſusfruct. patre, aut filio profitente

profitente ſiue in religione capaci, ſiue incapaci ſuccedendi: quid ſi hic prius patre obeat n. 78.

67 QVÆSTIO vltima. An vſusfructus paternus in aduentitia filij bona expiret ipſius patris profeſſione, & pertineat ad filium, an potius tranſeat ad monaſterium toto tempore vitæ paternæ, ſicut alij vſusfructus tranſeunt? Et quidem quando religio eſt ſuccedendi incapax, expirat ea profeſſione, & in poſterum pertinebit ad filium, ſicut de aliis vſibusfructibus diximus numero 53. Et quod ibi diximus de votis in Societate IESV emiſſis, eſt quoque in hoc caſu dicendum, quia eadem eſt ratio.

68 Quando autem religio eſt ſuccedendi capax, eſt triplex ſententia. Prima ſuſtinet eum vſumfructum extingui profeſſione Patris, & ex tunc pertinere ad filium. Ducitur, quod id diſcriminis ſit inter vſumfructum paternum, & alios, qui hi acquiruntur ex hominis diſpoſitione vſufructuario ad nullum miniſterium aſtricto, ſed dumtaxat, vt fruatur prudenter, quod meliùs præſtabitur in religione, quam extra: ille autem comparatur ex legis diſpoſitione ratione patriæ poteſtatis, cum onere adminiſtrandi peculij filiorum. *l. cùm oport. Cod. de bon. quæ liber.* Ergo ceſſantibus patria poteſtate, & facultate adminiſtrandi bona, vt paterna profeſſione tenera ceſſant, extinguetur ille vſusfructus. Nec obſtat poſſe ea bona per religionis miniſtros adminiſtrari. Quia ius ſoli patri hanc adminiſtrationem, & ratione illius vſumfructum conceſſit, fidem magis paternæ, quam alienæ adminiſtrationi, vt optimè tradit Tiraquellus *l. ſi vnquam in præfat. num. 19. Cod. de reuocand. donat.*

Secundò, quia iuxta veriorem ſententiam, quam hoc libro ſuprà amplexi ſumus, eſt ſtatim ac pater profitetur tradenda legitima filio: at ea eſſet filio inutilis, ſi vſusfructus apud monaſterium remaneret. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Martin. Syllan. Doctor antiquus, quem referunt, ac ſequuntur Cynus *auth. idem eſt, in princip. q. 1. Cod. de bon. quæ liber.* & ibi Albericus *n. vnic.* Salycetus *n. 1.* idem Salycetus *authent. ſi qua mulier. num. 2. quæſt. 3. C. de Sacroſanct. Eccleſ.* & *authent. ingreſſi num. penult. quæſt. 7. C. eodem tit.* vbi Iaſon *num. 48.* Hippolyt. *ſingul. 668. num. 3.* Bernardus Diaz *regular. 794. num. vnic.* dicens enim vſumfructum acquiri monaſterio, ſubdit limitando vt limitat Iaſon proximè allegatus, qui limitat præterquam in vſufructu paterno. Additionator *ad Decium cap. in præſentia, in noua editione, n. 256. verb. extinguatur, de probat.* Boerius *deciſ. 198. fine* Roſella *in ſumma, verb. donatio. 1. num. 44.* Couarr. *cap. 2. num. 4. de teſtam.* Gregorius Lopez, licèt aliquantulum dubius, *l. 5. verb. el vſofructo tit. 17. part. 4.* Riminal. *§. 1. n. 128. Inſtit. per quas perſonas nobis acquir.* Morquechus *de diuiſione bonor. lib. 4. cap. 4. num. 32.* Fachineus *in controuerſ. iuris lib. 6. cap. 12. verſ. ego puto.* Merex *de maiorat. in 2. editione. 2. part. quæſt. 3. num. 14.* Mendez *l. cum oportet. 2. part. num. 131. C. de bon. quæ liber.* Cauall. *in ſuis quæſtionib. communibus quæſt. 64. n. 4.* Caſtillo *de vſufructu. lib. 1. cap. 64. à num. 8. vſque ad finem* Benedictus Egidius *l. 1. part. 4. §. 2. num. 11. vſque ad 19. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.*

69 Secunda ſententia ſuſtinet, dimidiam illius vſusfructus paterni partem pertinere ad monaſterium, reliquam autem dimidiam ad filium. Ducitur, quod patre emancipante filium ita diuidatur vſusfructus. *l. cùm oportet. 6. §. fin autem Cod. de bon. quæ liber.* At pater profitens in religione, facto ſuo emancipat filium, cùm per eius profeſſionem liberetur à patria poteſtate; ergo ſolam dimidiam vſusfructus partem, quæ ad patrem emancipantem pertinere debebat, retinebit monaſterium. Hanc ſuſtinent Bartolus *authentic. idem eſt, in princip. num. 2. Cod. de bon. quæ liber.* & ibi Angelus *num. 1.* Abbas *cap. in præſentia, num. 57. de probationibus.* & ibi Barbat. *num. 125.* Mantua *ibi, num. 59.* Angelus *in ſumma, verb. religioſus, num. 50.* Syluester *verb. religio. 6. quæſtione 1. dicto 1.* Armilla *verb. religio num. 20.* & ibi Tabiena *quæſtione 33. numero 34.* Gomez Arias *l. 46. Tauri. paulò poſt principium.* Riminaldus ſibi contrarius *§. hoc quoque à nobis, n. 19. Inſt. per quas perſonas nobis acquir.* Lælius Zecchius *de Republica Eccleſiaſt. tit. de regular. cap. 3. n. 14. ampliat. 3.*

Tertia ſententia (cui tanquam probabiliori acce- 70
do, quamuis vtraque præcedens ſatis probabilis ſit) ait vſumfructum nequaquam extingui, nec diminui, ſed totum pertinere ad monaſterium toto paternæ vitæ tempore. Ducitur, quod nulla ſit commoda differentiæ ratio inter vſumfructum paternum, & alios. Si ergo alij vſusfructus tranſeunt ad monaſterium, tranſibit ſimiliter paternus. Nec obſtant rationes contrariæ. Nam ad priorem adductam num. 68. reſpondetur, non eam adminiſtrationem eſſe ſolam huiuſmodi conceſſionis vſusfructus rationem, ſed fauorem quoque paternum; & ideo ceſſante adminiſtratione, non ceſſat vſusfructus: eo vel maximè, quod per miniſtros monaſterij id adminiſtrandi munus obiri poterit, nec eſt neceſſarium, vt æque bene, ac per patrem obiretur: ſicut pater in perpetuam amentiam incidens minimè vſufructu priuatur, quamuis adminiſtrandi bona incapax ſit. Poſteriori rationi ſatisfiet num. 74. Nec obſtat etiam ratio adducta num. præcedenti, quod ea dimidia huius vſusfructus pars concedatur patri in præmium beneficij ab ipſo per emancipationem in filium collati. At in hoc euentu pater nullum filio beneficium contulit. Nam principalis eius intentio, quæ in vnoquoque actu ſpectanda eſt, non fuit filij emancipatio, ſed profeſſio ex qua profeſſione iura patriæ poteſtatis non facto beneficio, ſed legis diſpoſitione ſoluitur. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Gloſſa *authent. idem eſt in princip. verb. lege. C. de bonis, quæ liber.* & ibi Fulgoſ. *num. 3.* Bartol. ſibi contrarius *authent. ingreſſi, in 2. lectura, num. 49. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Paulus *authent. excipitur, in princip. n. 7. C. de bon. quæ liber.* & ibi Baldus *num. 3. fin.* Iacob. Buttigat. *fine* Decius *cap. in præſentia, in noua edit. num. 256. & 257. de probat.* & ibi Pariſius *num. 163. & 164.* Beroius *à num. 530. vſque ad num. 531.* Barthol. Socinus *conſ. 10. num. 20. lib. 1.* Alexander *conſ. 139. n. 5. lib. 2.* Crottus *l. Gallus. §. & quid ſi tantùm, num. 30. ff. de liber. & poſthum.* Cepol. *conſil. 22. n. 4. in ciuilibus.* Nauarrus *comment. 2. n. 38. de regularibus.* Antonius Gomez *l. 48. Tauri, n. 8. ad fin.* & ibi Cornejo *in addit.* Menchaca *de ſucceſſ. progreſſ. lib. 1. §. 1. num. 46.* Caualcan. *de vſufruct. mulier. relict. n. 241.* Pinell. *l. 1. part. 1. à n. 49. Cod. de bonis matern.* Salzedo *addit. ad reg. 794. Bernard. Diaz, n. vnic.* Perez *l. 1. tit. 2. pag. 103. lib. 5. ordinamenti.* Caldas *l. ſi curatorem. verb. læſis, à n. 140. C. de in integr. reſtit.* Tapia *d. auth. ingreſſi. verb. ſua c. 17. n. 7.* Matienzo *lib. 5. recopil. tit. 1. l. 9. gloſſ. 2. n. 1.* Spino *ſpecul. teſtam. gloſſ. 4. rubrica, n. 16. & gloſſ. 12. principali num. 22.* Gutierrez *quæſt. canonic. lib. 2. cap. 1. num. 100.* Molina *tom. 1 de iuſtitia, diſp. 9. ad fin. & diſput. 140. columna 4. verſ. an verò vſusfructus.* Leonardus *lib. 2. de iuſtitia, cap. 41. dub. 10. n. 83.* Azor. *tom. 1. inſtit. moralium. lib. 12. c. 8. quæſito 2. tom. 2. lib. 2. cap. 22. quæſito 4.* Sayr. *in claui regia. lib. 9. c. 7. n. 9.* Rebel. *tract. de iuſt. p. 2. lib. 1. q. 8. ſect. 6. n. 64. & p. 1. lib. 1. q. 7. ſect. 2. n. 21.*

Quæ quidem ſententia extendenda eſt, vt etiam
habeant locum in bonis maioratus, in quê ſucceſſit 71
filiusfamilias, quorū fatentur omnes patrem cōſequi

vſumfructum, quem quidem ſemel iam acquiſiuit pater non amittet per profeſſionem, ſed ille pertinebit ad monaſterium quamdiu pater vixerit; & ita tenet Tapia *eodem cap.* 17. *n.* 8. & debent ſuſtinere omnes Doctores allegati numero præcedenti, cùm indiſtinctè de vſufructu loquantur, nec ſit ſpecialis ratio de hoc.

72 Hinc deducitur primò, patre obtinente maioratum, in quem non poteſt ſuccedere monaſterium (qualis eſt, qui iuriſdictionem annexam habet, vt Comitatus, Marchionatus, Ducatus; vel à quo ab inſtitutore excluditur monachus, vt inferiùs dicemus) vbi primùm pater profeſſus fuerit in religione, non poſſe monaſterium potiri fructibus illius maioratus, ſed omnes illos vnà cum maioratu pertinere ſtatim ad ſequentem vocatum, quia in patre nullus erat vſusfructus formalis, ſed ſolus cauſalis concomitans proprietatem; id eſt, nullus erat productus vſusfructus ſeparatum à domino proprietatis, qui dicitur formalis, ſed erat ſolus vſusfructus productus à domino proprietatis, exiſtens in ipſomet patre proprietatis domino, qui eſt indiuiduus proprietatis comes, & dicitur cauſalis. Cùm ergo per profeſſionem ceſſet proprietas maioratus, ceſſabit quoque vſusfructus ille cauſalis ipſam concomitans. E contrà autem ſi filius in illum maioratum ſucceſſerat, & conſequenter pater illius vſumfructum comparatat, non amitteret per ſubſequutam patris profeſſionem, ſed retinebit illum vſumfructum monaſterium quandiu pater vixerit, quia vſusfructus ille formalis ſemel productus in patre proprietate manente perſeuerante in filio, non perditur patris profeſſione, ſed tranſit ad monaſterium, iuxta dicta num. præced. quamvis iuriſdictionis adminiſtratio tranſire nequeat, ſed maneat in filio. Si tamen filius ille profiteretur in religione, ac ſubinde maioratus ille tranſiret ad ſequentem vocatum, perinde ac morte ipſius tranſiret, conſtat vſumfructum paternum extingui, ſicut maioratus filij extinguitur, quia in eo euentu vocatus eſt ab inſtitutore ſequens ſucceſſor, vt plenè quoad omnia in maioratum ſuccedat. At ſi maioratus talis eſſet qui profeſſione religionis non amitteretur, ſed maneret apud monaſterium, retineret adhuc pater vſumfructum, dum ſuperſtes fuerit, ſicut retinet in cætera filijfamilias profeſſi aduentitia, & mortuo patre pertinebit ille vſusfructus ad monaſterium, dum vixerit monachus.

73 Secundò deducitur, dimidiam vſusfructus partem, quam pater ſecularis emancipans filium comparatat, in emancipationis præmium, iuxta *l. cùm oportet.* §. *penult. Cod. de bon. quæ liber.* non amitti per profeſſionem patris poſtea ſubſequutam, ſed pertinere ad monaſterium, quia eadem eſt ratio de hac vſusfructus parte, ac de toto vſufructu. Et ita docet Iaſon *authen. ingreſſi. n.* 48. *ſacroſanct. Eccl.* & idem docere debent omnes Doctores allegati num. 70. Nec quos Iaſon in contrarium allegat, dicunt contrarium, ſed ſolùm tractant de veritate ſecundæ ſententiæ allegatæ num. 69. nempe, an pater profitens amittat dimidiam vſusfructus partem, ſicut amitteret per emancipationem, an potiùs totum vſumfructum retineat.

74 Hæc tamen ſententia principalis tradita n. 70. vt vſusfructus paternus in aduentitiis filij tranſeat ad monaſterium, limitanda eſt primo, vt refecta opinione dicente, legitimam ſtatim, ac pater profitetur, tradendam filio, quam amplexi ſumus ſuprà, intelligatur de aliis bonis præter filij legitimam; nam iuxta Doctores id dicentes, dicendum eſt neceſſariò, eam cum vſufructu illi tradendam; aliàs illi eſſet inutilis, nec alimentis poſſet deſeruire, qui finis eius legitimæ tradendæ eſt. Sed ſecus eſt dicendum, iuxta ſententiam dicentem nec legitimam tunc tradendam. Atque ita docet Menchaca *de ſucceſſion. progreſſ. lib.* 1. §. 1. *num.* 48.

Secundò temperatur, vt is vſusfructus in aduen- 75
titiis filij & maioratu duret quandiu pater vixerit niſi in hoc Caſtellæ regno interim filiusfamilias ad matrimonium tranſeat, & recipiat Eccleſiæ benedictiones. Nam ſicut in regno pater exiſtens in ſeculo, ſtatim amitteret totum vſumfructum, & ad filium pertineret, iuxta legem regiam Tauri 48. quæ hodie eſt lex 9. *tit.* 1. *lib.* 5. *recopilationis*, ita eo profeſſo monaſterium illum amittet, vtpote quod non maius ius, quam pater comparat. Et ita docet Molina *tom.* 1. *de iuſtitia, diſp.* 9. *ad finem.* & *diſp.* 140. *col.* 4. *verſ. an verè vſusfructus.* Et hoc eſt certum.

Tertiò temperatur, vt procedat in bonis aduentitiis à filiofamilias acquiſita ante profeſſionem pa- 76
ternam; quia cùm à profeſſionis paternæ tempore filius non ſit ſub patris poteſtate, non acquirit pater vſumfructum in bona poſt illam à filio acquiſita, & conſequenter nec monaſterium. Sic Molina *ea diſp.* 9. *ad fin.* & *ea diſput.* 140. *colum.* 5. *verſ. hoc tamen fundamento.*

Vltimò intellige, dummodo, ſi monaſterium, aut
pater ea bona filij non adminiſtret, perſoluat pre- 77
tium adminiſtrationis neceſſarium: quippe cum hoc onere is vſusfructus ad patrem pertinebat.

Tandem dubitatur de lucro delato filiis prioris 78
matrimonij ob tranſitum parentis ad ſecundas nuptias, qui quidem acquirunt proprietatem bonorum, quæ parens ille habuit ex bonis coniugis defuncti, & totus vſusfructus reſeruatur parenti illi dum viuit, vt latè explicui *lib.* 7. *de matrim. tota diſp.* 89. Dubium ergo eſt, an patre, aut filio tranſeuntibus ad religionem, amittatur hic vſusfructus, aut hæc proprietas. Et quidem dicendum eſt, filio tranſeunte ad religionem, monaſterium ſuccedendi capax ſolam proprietatem illius lucri acquirere, qualem filius ille habebat, vſufructu manente apud patrem dum viuit: ſicut idem contingeret filio manente in ſeculo. Sic allegatis Ruino, Bætio, & Bellon. tradit Caualcanus *deciſ.* 1. *num.* 53. *part.* 3. Quod ſi filius ille priùs obeat, quàm parens ille, qui ad ſecundas nuptias tranſiit, proprietas illa conſolidatur cum vſufructu illo parentis, illaque priuabitur monaſterium. Quia quamvis eſſet illi acquiſita, id non erat omnino perfectè, ſed reuocabiliter, ſi filius ille ante parentem decederet; & eo ſic decedente proprietas illa non pertinet ad alios fratres, nec ad filij illius hæredes, & conſequenter nec ad monaſterium, ſed ad patrem, qui vſumfructum habebat, vt probaui *lib.* 7. *de matrimonio, diſputat.* 89. *num.* 22. & tenet in propriis terminis Caualcan. alios referens *eadem deciſ.* 1. *à num.* 57. *vſque ad* 62. refertque ſic lite mota fuiſſe quinquies iudicatum contra monaſterium. Similiter è contrà parente profitente in monaſterio capaci, retinebit monaſterium eum vſumfructum dum parens ille viuit: quod ſi filius præmoriatur, pertinebit quoque proprietas ad monaſterium; ſicut pertineret ad patrem manentem in ſeculo: quia huiuſmodi monaſterium ſuccedit in omnia iura profeſſi. Quod ſi monaſterium ſit incapax ſuccedendi, ſi filius ſit is profeſſus, conſolidabitur proprietas cum vſufructu paterno à die profeſſionis: & ſi parens ſit is, qui profitetur, vſusfructus pertinebit à tempore profeſſionis ad filium proprietarium, quia hæc contingerent morte naturali parentis, & filij. At illa profeſſio reputatur ac mors naturalis.

CAPVT

Google

CAPVT XIV.

Qualiter tranſeat ad monaſterium ius patronatus, ius nominandi ad emphyteoſim, petendæ reuocationis eiuſdem, ius retractus ratione ſanguinis competentia in ſeculo religioſo.

SVMMARIVM.

Ius præſentandi, aut eligendi competens monacho, vt parti alicuius collgij, an tranſeat ipſo profeſſo ad monaſterium? num.1.

Quid ſi pertineret iure ſingulari? num.2.

An primogenito patrono profitente tranſeat ius patronatus ad ſecundo genitum? & quid quando erat perſonale? num.3.

An monacho conſtruente, aut dotante Eccleſiam, ius patronatus tranſeat ad monaſterium? num.4.

Quid ſi religio ſit ſuccedendi incapax, aut ſit Societatis IESV? num.5.

An id ius patronatus extinguatur perſona monachi, & eo tranſlato ad aliud monaſterium, tranſeat cum illo? n.6.

An ſit ſolius Abbatis abſque conſenſu conuentus præſentare? num.7.

An ſit valida præſentatio facta à ſolo prælato? num. 8.

An ius inſtituendi competens Epiſcopo, aut alij Prælato, tranſeat in monaſterium cum illo iure patronatus? n.9.

An ſi monachus, cuius erat ius patronatus præſentaret virtute illius, valeat præſentatio? n.10.

Quid ſi præſentaret, aut eligeret abſque ſuperioris licentia, ex poteſtate ſibi à patronis, aut electoribus tradita, an valeat? Refertur quadam ſententia, n.11.

Sententia authoris, n.12.

An exigatur licentia quando electores aut patroni concordant, vt is præſentetur, aut eligatur, quem monachus elegerit? n.13.

An ius nominandi ad emphyteoſim pertinens ante ingreſſum religionis perſeueret in nouitio, aut in eo qui emiſit vota biennij in Societate IESV? n.14.

Quid de profeſſis in ordine Minorum, an illis competat id ius ac reuocanda nominationis facta? Refertur quadam ſententia, n.15.

Explicatur ſententia authorũ; & quid de profeſſis, & formatis coadiutoribus in Societate IESV? n.16.

An hoc ius nominandi tranſeat ad monaſterium ſuccedendi capax. & tranſlato monacho ad aliud monaſterium, tranſeat cum illo, & eo mortuo pereat? n.17.

An officiũ publicũ, vt tabellionis, &c. quod indiget renunciatione intra certum tempus facta ante mortem ne perdatur, amittatur ea renunciatione non facta ante id tempus tranſactum, à tempore illius vſque ad profeſſionem in ordine Minorum, ſed tranſeat vſque ad mortem naturalem? n.18.

Quid ſi non renunciauit ante profeſſionem, an poſſit poſt illam? n.19 20 & 21.

Quid ſi eſſet nouitius, aut ligatus votis biennij in Societate Ieſu? n 22.

Quando poſſit renunciatio emphyteoſis peti, n.23.

An poſſit profeſſus eam petere, aut monaſterium eius nomine? n.24.

An retractus ratione ſanguinis competat profeſſo in ordine ſuccedendi incapaci, aut monaſterio eius nomine? num.25.

Quid quando eſt incapax ſuccedendi? n.26. & 27.

An monaſterio vendente rem illam monachi ad vitam, competat proximiori conſanguineo ius retractus? num.28.

An hoc retractus ius competat religioſis, qui ſola biennij vota emiſêre in Societate Ieſu? num.29.

Quid de nouitijs? num.30.

QVatuor difficultates, eaſq; breues inuoluit præſens quæſtio, quæ ſuo ordine enodandæ ſunt. Prima difficultas eſt de iure patronatus, ſeu præſentandi, quod in ſeculo competebat monacho, an eo profeſſo tranſeat ad monaſterium? Et quidem ſi illud præſentandi ius, aut eligendi competebat monacho iure collegij, aut communitatis alicuius, non tranſit ad monaſterium, ſed eo profeſſo deperditur, quia deſinit eſſe pars illius communitatis. Et ſic docent Gloſſa *cap. beneficium verb. conferendum, in addit. de regul. in 6.* & ibi Ioannes Andr. Dominicus *num.6. ad fin.* Francus *n.3.* 1

Si autem pertineat iure ſingulari, tunc tranſit in monaſterium, quippe id ſuccedit in omnia monachi iura. Atque ita docent Gloſſa, Ioan. Andr. Dominic. & Franc. allegati n. præcedenti, Lambertin. *de iure patronatus. lib.2. p.1. q.2. art.11. n. vlt.* Flor. de Mena Addit. *ad Gamam deciſ.6 n.2. conſ.6.* & *lib.1 variarum. q.16. §.2. n.5* Manuel *q. regular. tom.2. q.122. art.2.* Et ideo iure optimo dixerunt Imola *l. cum pater. 79. §. hæreditatem el. 1. n.5. ff. de leg.2.* & ibi Bald. *n. vnic.* Salycet. *l.1. n.6. C. de hæred. inſtit.* ius eligendi non amitti per ingreſſum religionis. 2

Quare non approbo quod tradunt Bellamera *cõſ.33* Tiraq. *de iure primog. q.3. n.21.* vbi tradunt ius patronatus pertinens ad primogenitum ex fundatoris diſpoſitione, tranſire ad ſecundogenitum, primogenito profeſſo in religione. Et ita iure optimo contrarium tenet Manuel allegatus n. præced. conſtat ex omnibus DD. ibi allegatis. Quare horum doctrina, vt vera ſit, eſt intelligenda de monaſterio incapaci ſuccedendi, iuxta ea, quæ dicemus n.5. vel quando ius patronatus eſſet annexum maioratui illius primogeniti, & maioratus eſſet eius naturæ, vt vel ex fundatoris voluntate, vel alia ratione non tranſiret in monaſterium per primogeniti profeſſionem: tunc enim velut annexum maioratui tranſiret cum maioratu in ſequentem ſucceſſorem. Vel tertiò, quando ex fundatione ius patronatus eſſet ita perſonale, vt apertè conſtat. i ex inſtitutoris voluntate, vt nullo modo tranſiret ad monaſteria. 3

Et ſimiliter ſi monachus ædificaret, vel dotaret Eccleſiam ex legitima licentia, ius patronatus non ipſi, ſed monaſterio acquireretur, cuius ſunt omnia, quæ monachus acquirit. Sic Lambertin. *de iure patronatus l.1. p.1. q.8. art.9. n.7.* 4

Intellige autẽ quando religio eſt capax ſuccedendi: quando enim eſt incapax. cùm in nulla monachi bona ſuccedat, non ſuccedit quoque in ius patronatus quod in ſeculo habebat, ſed id tranſibit ad ſequentem ſucceſſorem. Et ita benè Manuel *q. reg. to 2. q.122. a.2.* dixit, ius patronatus tranſire ad monaſteriũ ſuccedẽdi capax. Similiter per ſimplicia coadiutorum formatorum vota in Societ. Ieſu tranſiret ius patronatus ad ſequentem ſucceſſorem, non autem per ſimplicia biennij vota, ſed ius præſentandi maneret in ipſo religioſo, ſicut de iure nominandi ad emphyteoſim dicemus num.14. 5

Atq; id ius patronatus ſi ſit perſonæ profeſſi, annexum, & ratione illius tranſeat ad monaſteriũ, extinguetur morte illius profeſſi; atque eo tanſlato legitimè in aliud monaſterium, videtur tranſire quoque id ius cum illo tanquam annexum perſonæ, & ratione illius cõpetens monaſterio; & ſi trãſiret ad monaſterium ſuccedendi incapax, profeſſione in eo extingui, ſicut diximus de vſufructu c. præced. n.63. At id non credo, ſed manſurum in priori monaſterio id ius, quia eſt illi perfectè acquiſitum: nec eſt ſicut vſuſfructus, qui quotidie producitur, & eſt perſonaliſſimus. Quare mors illa ciuilis per profeſſionem ſequentẽ in poſteriori monaſterio incapaci, non operatur in præiudicium iuris illius priori monaſterio acquiſiti iuxta ea 6

quæ

quæ diximus ſuprà. Si autem eſſet annexum bonis profeſſi in quæ ſuccedit monaſterium vt villæ, aut caſtro, res eſſet abſque dubio. Quia ſicut bonorum illorum poſſeſſio eſſet perpetuò apud monaſterium, ita ius patronatus illi annexum; quare eo profeſſo tranſlato ad quodcumque aliud monaſterium, vel mortuo, ius patronatus perpetuò maneret in priori monaſterio, ſicut & illa bona, quibus eſt annexum, niſi illa bona eſſent maioratus tunc enim morte, vel profeſſione in monaſterio incapaci tranſiret cum maioratu in ſequentem ſucceſſorem. Atque ideo bene dixit Manuel *q. reg. tom. 2. q. 122. art. 1.* non expirare morte profeſſi ius patronatus annexum bonis ſecus de annexo perſonæ.

7 Et quoties ius patronatus tranſit in monaſterium, nequit ſolus Abbas præſentare, niſi hoc habeat ex præſcripta conſuetudine, vel priuilegio, ſed id eſt totius conuentus, cuius maior pars conſentire debet, vt præſentatio legitima ſit; vt conſtat ex *c. nouit.* & *cap. quanto* & clarius *c. ea noſcitur, de his quæ fiunt à Prælato.* & probat Lambertin. *de iure patronat. l. 2. p. 1. q. 2. a. 12. n. 2. & 3.* Quod ſi opponatur *c. ex literis de iure patronat.* vbi Abbatiſſa præſentauit, reſpondet bene Lambert. *eod. n. 4.* ea eſſe verba narrantia, quæ diſpoſitionem non inducunt, vel meliùs non conſtare ex eo textu ſolam Abbatiſſam præſentaſſe, ſed præſumi id factum legitime, nempe cum maioris partis conuentus conſenſu.

8 Quod ſi præſentatio fieret à ſolo Prælato abſq; maioris partis conuentus conſenſu, quamvis inter DD. diſceptetur, vtrum præſentatio ſit ipſo iure nulla, an per ſolam ſententiam irritanda Nam Hoſtienſis *eo c. ea noſcitur, n. 2. verb. vacuari,* & ibi Card. *n. 2. oppoſ. 4.* dicunt exigi ſententiam, quod is textus non vtatur verbo *irritandi*, ſed ſolis verbis; *conſtitutiones huiuſmodi conuenit euacuari.* At verius eſt, eſſe ipſo iure irritam & ſic ea verba, *conuenit euacuari,* explicanda ſunt, conuenit vacuas pronunciari, vt conſtat ex *c. nouit. de his quæ fiunt à Prælato.* vbi loquens textus de inſtitutionibus ab Epiſcopo factis abſque ſui Capituli conſenſu, ſic ait, *Nos tales conſtitutiones carere decernimus robore firmitatis.* vbi Gloſſ. finalis explicat eſſe ipſo iure irritas. Et ideo hanc partem ſuſtinet Goffred. quem refert, & ſequitur Lambertin. *de iure patronatus lib. 2. part 1. q. 1. art. 11. n. 6. verſ. ſic ſtante.*

9 Quamvis autem ius patronatus tranſeat ad monaſterium, & conſequenter ius præſentandi; at ius inſtituendi erit Epiſcopi Conſtat ex *c. cum ſeculum, de iure patronat.* vbi decernitur iure patronatus Eccleſiæ parochialis tranſlato in monaſteriũ, ius parochialis Epiſcopi in illam Eccleſiam nullatenus minui; vbi Gloſ. finalis eam rationem reddit, quod non plus iuris monaſterio competere valeat, quam habebant illi, à quibus ius patronatus eſt acquiſitum monaſterio. At illi ſolum præſentandi ius habebant, relicto integro iure inſtituendi Epiſcopo competenti. Et ita ſuſtinet aliis allegatis Lambertin. *de iure patron. l. 2. part. 4. q. 1. a. 16. n. vnic.* qui bene infert idem dicendum eſſe, ſi ius inſtituendi ſpectaret ad inferiorem Prælatum, quippe ea tranſlatio iuris patronatus in monaſterium, minimè illi iuri prædicaret, quia eadem militat ratio.

10 Tandẽ difficultas eſt, an ſi monachus ille ex cuius perſona ius patronatus eſt tranſlatum in monaſteriũ, præſentaret, valeat præſentatio? & quidẽ ſi præſentatio fiat ratione iuris patronatus monacho competẽtis, manifeſtum eſt præſentationem non valere, quod illud iam non ſit ſuum, ſed tranſlatum in monaſterium. Et ita docent Lambert. *de iure patron. l. 2. p. 1. q. 2. a. 11. n. vlt.* Quod quidem intelligendum eſt, niſi inſtitutor patronatus expreſſam cõditionẽ appoſuiſſet, vt quamvis patronatus ad religionem tranſiret, ille præſentaret: tunc enim ius præſentandi cõpeteret monacho ex ſui Prælati licentia. Quod ſi inſtitutor hanc quoque licentiam excluderet, volens integrum eſſe monacho contra voluntatem Prælati præſentare, reijceretur conditio tanquam impoſſibilis. Et vtrumque bene probat Manuel *q. regul. tom. 2. q. 122. artic. 2.*

11 Sed difficultas eſt, quando præſentatio, aut electio non competit monacho ratione iuris patronatus, ſed quod conſtitutus ſit à vero patrono, aut veris electoribus procurator ad præſentandum, aut eligendum, an præſentatio, aut electio facta tunc à monacho abſque Prælati licentia valeant: Lambert. *de iure patron. lib. 2. p. 1. q. 4. art. 7. n. 1.* refert Federicum *conſil. 104.* dicentem ea non tenere. Et idem tenet, quamvis dubius. & cogitandum relinquens idem Lambertin. *eo a. 7. fin.* Ducitur ex *c. ſi religioſus, in fi. principij, de elect. in 6.* vbi expreſsè dicitur, electionem religioſi conſtituentis abſque ſui Prælati licentia, eſſe ipſo iure irritam; ergo à fortiori nequiuit validè eligere. Sed idẽ Lambert. *ead. part. 1. q. 2. a. 11. à n. 1. vſque ad 9.* refert fundamenta Pauli de Eleazar pro vtraque parte, concludentiſque ea fore valida, quia cùm tunc non faciat religioſus nomine ſuo, ſed eius, qui commiſit, non conſideratur perſona religioſi exequentis, ſed perſona committentis. Quippe is dicitur facere, cuius authoritate, & nomine res fit. *l. ita tamen § geſſiſſe. ff. de adminiſtr. tutor.* Sed ipſe Lambert. *ibi, n. vlt.* refert ſe ad priorem locum proximè citatum: vbi, vt diximus ſub dubio tenuit priorem ſententiam.

Verùm in hac controuerſia plus mihi placet hæc poſterior ſententia, vt actus illi valeant, tum ob rationem dictam; tum etiam quia nullo iure irritantur ea à monacho facta. Nec bene ducitur argumentum ab electione paſſiua, quæ irrita eſſet abſque ſuperioris licentia, eo quod monachus eſt incapax iuris alicuius proprij acquirendi, ad electionem hanc actiuam, per quam nihil proprij acquirit. Docet, etiam rationibus, & DD. quibus ſuprà probaui exequutionem teſtamenti factam à quocumque monacho abſque ſuperioris licentia eſſe validam. Quod eſt intelligendum cum duplici limitatione, quam ei doctrinæ ibi appoſui. 12

Tandem concludit Lambert. *eo art. 11. n. vlt.* quamuis religioſus nequeat ex illa poteſtate ſibi tradita eligere, aut præſentare abſq; ſuperioris licentia, poſſe tamen eum id facere abſq; licentia, quando patroni, aut electores ipſi concordarẽt, vt is præſentaretur, aut eligeretur, quem religioſus eligerit. Sicut frater Franciſcanus, qui teſtamenti exequutor eſſe nequit, poteſt eligere pauperes, in quos eleemoſyna diſtribuatur. Sed ſi intelligat poſſe validè, placet vtique; ſi autem intelligat poſſe licitè, non credo. Quia ſatis dubia eſt ſui fundamenti veritas, & licèt illud admittamus, vt admiſimus cum probabiliori ſententia ſuprà; at ibi probauimus exigi ſuperioris licentiã, vt id licitè fiat. 13

Secunda difficultas eſt, an integrum ſit religioſo nominare ad emphyteoſim, quam ante profeſſionem habebat? Et quidem ſi ille ſit nouitius, aut ſola biennij vota in Societate emiſerit, certum eſt, illi integrum eſſe nominare ad emphyteoſim, quod hi capaces ſint dominij habendi. Et ita ait eſſe certum Molina *tom 2. de iuſt. diſp. 482. initio.* 14

Rurſus difficultas eſt de profeſſis in quacumq; religione, & de coadiutoribus formatis Soc. IESV, qui dominij habendi incapaces ſunt. Cald. *de nominat. emphyteot. q. 6. n. 3. & 4.* ſuſtinet poſſe profeſſum etiam ordinis Minorum nominare ad emphyteoſim. Ducitur, quod ſit quid in ſolo facto conſiſtens. At verum huiuſmodi eſt profeſſus ordinis Minorum capax, iuxta ſententiam illorum, quos ſupra retulimus, qui aſſerunt licere his profeſſis etiam ordinis Minorũ eligere pauperes, quos teſtator eligendos ipſis cõmiſerit, 15

vt

Digitized by Google

vt inter eos eleemoſynæ diſtribuerentur. Immo & ſuſtinendo opinionem dicentem hanc pauperum nominationem ipſis eſſe interdictam, ait dicendum, eſſe licitam hanc nominationem ad emphytheoſim, quia illa cenſetur interdicta ob auaritiæ ſuſpicionem, & ad amputandam quærendorum temporalium anſam. At per hanc nominationem potiùs abdicat à ſe religioſus bona temporalia, quam acquirit. Et idem Caldas *eadem quæſt.6. n.5. & 6.* ait profeſſum in ordine ſuccedendi capaci, qui ante profeſſionem nominarat reuocabiliter, poſſe poſt profeſſionem reuocare, & iterum nominare alium, vel ipſum monaſterium, vt tempore vitæ ipſius monachi fruatur. Secus autem ſi ſit profeſſus in ordine incapaci ſuccedendi: quia cùm ea profeſſio æquiparetur morti naturali, cenſebitur ea confirmari irreuocabiliter prior nominatio.

16 Sed iure optimo hanc ſententiam improbat Molin. *t.1. de iuſtit. diſp.482. col. penult. verſ. verum autem religioſus*, dicens, nullum cuiuſcumque religionis profeſſum, aut coadiutorem formatum Societatis IESV poſſe nominare ad emphyteoſim, nec nominationem antea factam reuocare, quod verè ſit diſpoſitio de re, ac iure ſuo. At nullum bonorum temporalium ius remanet religioſo poſt profeſſionem. Quod maximè verum eſt ſuſtentando noſtram ſententiam, quam probauimus hoc lib. ſuprà, dicentem nulli profeſſo integrum eſſe reuocare teſtamentum priùs factum.

17 Ex his deducitur, hoc ius nominandi tranſire ad monaſterium ſuccedendi capax, niſi ex coniecturis eliceretur electam perſonæ induſtriam, ſeu alia ratione fuiſſe id ius nominãdi perſonale. At quando monaſterium eſt incapax, non tranſit, ſicut nec bona alia, quia omnia monachi iura, quæ ſunt huiuſmodi, tranſeunt in monaſterium ſuccedendi capax: ſicut etiam diximus in illud tranſire ius præſentandi, quod non eſt merè perſonale; & ſicut diximus num. 6. ius præſentandi finiri morte illius monachi, & tranſlato eo legitimè ad monaſterium ſuccedendi capax, non tranſire cum illo, nec finiri eo profeſſo in monaſterio incapaci; ita dicendum eſt de hoc nominationis iure, quippe vtrumque competit ratione perſonæ monachi, & illi eſt annexum.

18 Secundò, deducitur reſolutio huius quæſtionis, an habens officium publicum, vt tabellionatus, ſenatoris, id eſt, *veyntiquatro*, &c. quod renunciatione indiget, vt in alium transferatur, nec ante profeſſionem renunciauit, poſſit poſtea renunciare, aut monaſterium eius nomine; an potiùs defectu renunciationis amittatur id officium, & acquiratur Regi? Et quidem, ſi ante profeſſionem etiam in ordine Minorum renunciauit, exiſtimo officium non amitti defectu renunciationis, etiamſi à tempore renunciationis vſque ad profeſſionem non tranſacti ſint dies iure petiti, quibus viuere debeat renuncians, vt renunciatio vim habeat. Quia etſi hæc profeſſio comparetur morti naturali quoad alios ſucceſſionis effectus, non tamen quoad hunc, ſed verè dies illi petiti ſunt vitæ naturalis, vt experientia ipſa teſtatur: & cùm res ſit odioſa, & tendat ad officium propriis pecuniis emptum, effectúmque iam proprium patrimonium, non eſt extendenda.

19 Si autem non renunciauit ante profeſſionem, conſtet integrum non eſſe ei poſt profeſſionem renunciare in alicuius fauorem, vt is ſuccedat in id officium, ſibique illud acquirat, ad quod anteà non habebat ius. Quia illud eſt conferre ei officium illud, quod facere nequit religioſus.

Sed difficultas eſt, quando renunciatio eò ſolùm tendit, ne perdatur officium, ſed acquiratur ei, qui præmiſſa renunciatione erat legitimè ſucceſſurus, eo quod eſt hæres, vel ſi nullus ſit inſtitutus hæres, vt vendatur, & pretium acquiratur monaſterio ſuccedendi capaci, aut ſi ſit incapax, hæredibus ab inteſtato. Et videtur ea renunciatio permiſſa, etiamſi profeſſus ſit in monaſterio incapaci ſuccedendi, quia in ea officia ſuccedutur, ſicut in alia illius monachi bona, & debet eorum pretium inter hæredes diuidi, & poſſunt vendi. Quare hæredes habent ius ad illa, & renunciatio ſolùm requiritur tanquam conditio, ſine qua nequeunt acquiri, & vt tollatur obſtaculum, ne acquirantur Regi. Quare videtur quid merè facti, ſicut de nominatione ad emphyteoſim dixit Caldas allegatus n. 15. Et ideo ſicut dixit quemcumque profeſſum eſſe huius nominationis capacem, exiſtimo dicturum de hac renunciatione.

At exiſtimo, nullius religionis profeſſum, nec coadiutorem formatum Societatis IESV poſſe hanc renunciationem facere, nec religionem ſuccedendi capacem nomine illius: atque adeò defectu renunciationis amitti ei officium; ſicut diximus n. 16. non poſſe nominare ad emphyteoſim; quia illud renunciandi ius eſt perſonaliſſimum, & inhærens perſonæ habenti ius ad illud. At omne ius, omnéque proprium amiſit religioſus per profeſſionem; & cùm nequeat in alium, neque in religionem transferri, niſi media renunciatione, qua deficiente perditur, & redit ad Regem, perdetur vtique, & erit Regis. 21

Si autem eſſet nouitius, aut ſolis biennij votis aſtrictus in Societate IESV, poſſet hanc renunciationem facere, ſicut & n.14. diximus eum poſſe nominare ad emphyteoſim. 22

Tertia difficultas eſt, an quando habens rem in emphytheoſim profitetur in monaſterio capaci ſuccedendi, poſſet ipſe, aut monaſterium ex ipſius perſona renouationem emphyteoſis in eo monacho finitæ petere? 23
Vt difficultatis huius punctus percipiatur oportet ſupponere, tripliciter poſſe emphyteoſim finiri. Primò finitur propter commiſſum, aut culpam emphyteotæ, vt quod malè verſatus ſit in re emphyteotica, vel illam irrequiſito domino alienauerit, vel ceſſarit in canonis ſolutione per tempus lege præſtitutum; & tunc renouatio nullatenus debetur, quippe tunc emphyteoſis eſt omninò extincta, & ille iure ſuo omnino deſtitutus eſt. Secundò finitur caducitate, vt quando conceſſa eſt alicui pro ſe, & filiis, vel deſcendentibus. Atque tunc finitis illis, ceſſat prorſus nulla reuocatione debita. Vltimò finitur quando conceſſa eſt pro generatione limitata, vt vſque ad tertiam generationem, & ea finita eſt. Atque tunc ſi ſuperſunt filij, aut alij deſcendentes poſſeſsoris vltimi, poſsunt renouationem emphyteoſis petere, & cogere dominum directum, vt in eorum perſona emphyteoſim confirmet, aut renouet vſque in tertiam generationem. Atque hæc docet Caldas *de renouat. emphyt. q.8. n.1. & 2.* ac multos DD. allegat, dicens eſse receptam omnium ſcribentium ſententiam: quamuis Molina *tom.2. de inſt. diſp.484. col.7. à verſ. ceterùm arbitror, vſque in finem*, latè probare conetur hanc ſententiam eſse falſam.

Verùm ſuppoſita huius ſententiæ veritate, eſt locus præſenti difficultati: & breuiter dico cum Cald. *de renouat emphyt. q.19 à n.7. vſque ad* 24. latiſſimè probante id nec monacho, nec monaſterio ex eius perſona integrum eſse, nec dominum directum ad id compellendum. Quia ſicut ius retractus, quod proximiori conſanguineo ex ſtatuto defertur, nec monacho, nec monaſterio competit; vt dicemus n. 26. ita nec hoc renouationis implorandæ ius, quod proximiori agnato defertur. Ceſsat enim ratio renouationis petendæ, vt de retractu ratione ſanguinis explicabimus eodem num. & ſeq. Quare minus benè aſſerit, & nulla ratione probat, ſed ſola Anchar. falsò allegati authoritate, Tapia *auth. ingreſſi. verb. ſua. cap.15. num.4. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* poſse monaſterium hanc renouationem petere. 24

Vltima difficultas eſt, an retractus ratione ſanguinis competat monacho profeſso, vt ſi ſtatutum ſit, vt rem 25

immobi

Digitized by Google

quæ diximua ſuprà. Si autem eſſet anneaum bonis profeſſi in quæ ſuccedit monaſterium vt villæ, aut caſtro, res eſſet abſque dobio. Quia ſicut bonorum illorum poſſeſſio eſſet perpetuò apod monaſterium, ita ius patronatus illi annexum: quare eo profeſſo tranſlato ad quodcumque alıud monaſterium, vel mortuo, ioa patronatus perpetuò maneret in priori monaſterio, ſicut & illa bona, quibua eſt annexum, niſi illa bona eſſent maioratus tunc eoim morte, vel profeſſione in monaſterio incapaci tranſiret com maioratu in ſequeotem ſucceſſorem. Atque ideo bene dixit Manuel *q.reg.tom* 2.*q*.122.*art*.2. noo expirare morte profeſſi iua patronatua annexum booıs ſecus de annexo perſonæ.

7 Et quoties ios patronatua tranſit in monaſterium, nequit ſolus Abbas præſētare, niſi hoc habeat ex præſcripta conſuetudine, vel priuilegio, ſed id eſt forma conuentoa, cuios maior pars conſentire debet, vt præſentatio legitima ſit: vt conſtat ex *c.nouit.* & *cap. quanto* & clariùs *c.ea noſcitur, de his qua fiunt à Prælato.* & probat Lambertin. *de iure patronat. lib.* *p.*1 *q.*2. *a.*11.*n.*2.*&* 3. Quod ſi opponatur *c.ex intert. de iure patronat.* vbi Abbatiſſa præſentauit; reſpondet bene Lambert. *eod.n.*3. ea eſſe verba narrantia, quæ diſpoſitionem non inducunt, vel meliùs non conſtare ex eo textu ſolam Abbatiſſam præſentaſſe, ſed præſomi id factum legitime, nempe cum maioris partis conuentos conſenſu.

8 Quod ſi præſentatio fieret à ſolo Prælato abſq; maioris partis conuentus conſenſu, quamvis inter DD. diſceptetur, vtrum præſentatio ſit ipſo iore nulla, an per ſolam ſententiam irritanda. Nam Hoſtienſis *eo c. ea noſcitur, n.*2.*verb.vacuari*, & ibi Card. *n.*2.*oppoſ.*4. dicunt exigi ſentētiam, quod is textos non vtatur verbo *irritandi*, ſed ſolis verbis; *conſtitutiones huiuſmodi conuenit euacuari.* At verius eſt, eſſe ipſo iure irritam & ſic ea verba, *conuenit euacuari*, explicanda ſunt, conuenit vacuas pronunciari, vt conſtat ex *c.nouit. de his quæ fiunt à Prælato.* vbi loquens textus de inſtitutionibus ab Epiſcopo factis abſque ſui Capituli conſenſu, ſic ait, *Nos tales conſtitutiones carere decernimus robore firmitatis.* vbi Gloſſ. finalis explicat eſſe ipſo iure irritas. Et ideo hanc partem ſuſtinet Goffred. quem refert, & ſequitur Lambertin. *de iure patronatus lib.*2.*part* 1.*q.*2.*art.*12.*n.*6.*verſ.ſic ſtante.*

9 Quamvis autem ius patronatus tranſeat ad monaſterium, & conſequenter ius præſentandi; at ius inſtituendi erit Epiſcopi. Conſtat ex *c.cùm ſeculum, de iure patronat.* vbi decernitur iure patronatus Eccleſiæ parochialis tranſlato in monaſteriū, ius parochialis Epiſcopi in illam Eccleſiam nullatenos minui; vbi Gloſ. finalis eam rationem reddit, quod non plus iuris monaſterio competere valeat, qaam habebant illi, à quibus ius patronatus eſt acquiſitum monaſterio. At illi ſolum præſentandi ius habebant, relicto integro iure inſtituendi Epiſcopo competenti. Et ita ſuſtinet alijs allegatis Lambertin. *de iure patron l.*1.*part.*3. *q.*1.*a.*16. *n.vnic.* qui bene infert idem dicendum eſſe, ſi ius inſtituendi ſpectaret ad inferiorem Prælatum, quippe ea tranſlatio iuris patronatus in monaſterium, minimè illi iuri præiudicaret, quia eadem militat ratio.

10 Tandē difficultas eſt, an ſi monachus ille ex cuius perſona ius patronatus eſt tranſlatum in monaſteriū, præſentaret, valeat præſentatio? & quidē ſi præſentatio fiat ratione iuris patronatùs monacho competētis, manifeſtum eſt præſentationem non valere, quod illod iam non ſit ſuum, ſed tranſlatum in monaſterium. Et ita docent Lambert. *de iure patron.l.*2. *p.*1. *q.*2.*a.*11.*n.vlt.* Quod quidem intelligendum eſt, niſi inſtitutor patronatus expreſſam cōditionē appoſuiſſet, vt quamvis patronatus ad religionem tranſiret, ille præſentaret; tunc enim ius præſentandi cōpeteret monacho ex ſui Prælati licentia. Quod ſi inſtitutor hanc quoque licentiam excluderet, volens integrum eſſe monacho contra voluntatem Prælati præſentare, reiiceretur conditio tanquam impoſſibilis. Et vtrumque bene probat Manuel *q.regul.tom.*2.*q.*122. *artic.*2.

Sed difficultas eſt, qoando præſentatio, aot electio non competit monacho ratione iuris patronatus, ſed quod cooſtitotos ſit à vero patrono, aut veris electoribus procorator ad præſentandum, aut eligendom, an præſentatio, aut electio facta tuoc à mooacho abſque Prælati licentia valeant? Lambert. *de iure patron. lib.*2.*p.*1.*q.*4.*art.*7.*n.*1. refert Federicum *conſil.*104. dicentem ea non tenere. Et idem tenet, quamvis dubius. & cogitandum relinquens idem Lambertin. *eo a.*7.*fin.* Ducitur ex *c.ſi religioſus, in ſi. principij, de elect. in* 6. vbi expreſsè dicitur, electionem religioſi coſtituentis abſque ſui Prælati licentia, eſſe ipſo iure irritam; ergo à fortiori nequiuit validè eligere. Sed idē Lambert. *eod.part.*1.*q.*2.*a.*11. *à n.*1. *vſque ad* 9. refert fundamenta Pauli de Eleazar pro vtraque parte, concludentiſque ea fore valida, quia cùm tuoc non faciat religioſus nomine ſuo, ſed eios, qui commiſit, non conſideratur perſona religioſi exequentis, ſed perſona committentis. Quippe is dicitur facere, cuius authoritate, & nomine res fit. *l.ita tamen* § *geſſiſſe. ff. de adminiſt. tutor* Sed ipſe Lambert. *ibi, a.vlt.* refert ſead priorem locum proximè citatum: vbi, vt diximus ſub dubio tenuit priorem ſententiam. 11

Verùm in hac controuerſia plus mihi placet hæc poſterior ſententia, vt actus illi valeant, tum ob rationem dictam; tum etiam quia nullo iure irritantur ea à monacho facta. Nec bene ducitur argumeotum ab electione paſſiua, quæ irrita eſſet abſque ſuperioris licentia, eo quod monachus eſt incapax iuris alicuius proprij acquirendi, ad electionem hanc actiuam, per quam nihil proprij acquirit. Ducor, etiam rationibus, & DD. quibua ſupsà probaui exequutionem teſtamenti factam à quocumque monacho abſque ſuperioris licentia eſſe validam Quod eſt intelligendum cum duplici limitatione, quam ei doctrinæ ibi appoſui. 12

Tandem concludit Lambert. *eo art.*11.*n.vlt.* quamvis religioſus nequeat ex illa poteſtate ſibi tradita eligere, aut præſentare abſq; ſuperioris licentia, poſſe tamen eum id facere abſq, licentia, quando patroni, aut electores ipſi concordarēt, vt is præſentaretur, aot eligeretur, quem religioſus eligeret. Sicut frater Franciſcanus, qui teſtameoti exequutor eſſe nequit, poteſt eligere pauperes, in quos eleemoſyna diſtribuatur. Sed ſi intelligat poſſe validè, placet vtique: ſi autem intelligat poſſe licitè, non credo. Quia ſatis dubia eſt ſui fundamenti veritas, & licèt illud admittamua, vt admiſimus cum probabiliori ſententia ſuprà; at ibi probauimus exigi ſuperioris licentiā, vt id licitè fiat. 13

Secunda difficultas eſt, an integrum ſit religioſo non inari ad emphyteoſim, quam aote profeſſionem habebat? Et quidem ſi ille ſit nouitius, aut ſola bieonij vota in Societate emiſerit, certum eſt, illi integrum eſſe oominare ad emphyteoſim, quod hi capaces ſint dominij habendi. Et ita ait eſſe certum Molina *tom* 2.*de iuſt.diſſ.*482.*initio.* 14

Rurſus difficultas eſt de profeſſis in qoacumq; religione, & de coadiutoribus formatis Soc. Iesv, qui dominij habendi incapacea ſunt. Cald. *de nominat.emphyteos.q.*6. *a.*3. *&* 4. ſuſtinet poſſe profeſſum etiam ordinis Minorum nominare ad emphyteoſim. Ducitur, quod ſit quid in ſolo facto conſiſtens. At rerom huiuſmodi eſt profeſſus ordinis Minorum capax, iuxta ſeotentiam illorum, quos ſupra retulimus, qui aſſerunt licere his profeſſis etiam ordinis Minorū eligere pauperes, quoa teſtator eligendos ipſis cō... 15

vt

Digitized by Google

vt inter eos eleemoſynæ diſtribuerentur. immo & ſuſtinendo opinionem dicentem hanc pauperum nominationem ipſis eſſe interdictam, ait dicendum, eſſe licitam hanc nominationem ad emphytheoſim, quia illa cenſetur interdicta ob auaritiæ ſuſpicionem, & ad amputandam quærendorum temporalium anſam. At per hanc nominationem potiùs abdicat à ſe religioſus bona temporalia, quam acquirit. Et idem Caldas *eadem quæſt.6. n.5. & 6.* ait profeſſum in ordine ſuccedendi capaci, qui ante profeſſionem nominarat reuocabiliter, poſſe poſt profeſſionem reuocare, & iterum nominare alium, vel ipſum monaſterium, vt tempore vitæ ipſius monachi fruatur. Secus autem ſi ſit profeſſus in ordine incapaci ſuccedendi: quia cùm ea profeſſio æquiparetur morti naturali, cenſebitur ea confirmari irreuocabiliter prior nominatio.

16 Sed iure optimo hanc ſententiam improbat Molin. *t.1. de iuſtit. diſp.481 col. penult. verſ. vtrum autem religioſus,* dicens, nullum cuiuſcumque religionis profeſſum, aut coadiutorem formatum Societatis IESV poſſe nominare ad emphyteoſim, nec nominationem antea factam reuocare, quod verè ſit diſpoſitio de re, ac iure ſuo. At nullum bonorum temporalium ius remanet religioſo poſt profeſſionem. Quod maximè verum eſt ſuſtentando noſtram ſententiam, quam probauimus hoc lib. ſuprà, dicentem nulli profeſſo integrum eſſe reuocare teſtamentum priùs factum.

17 Ex his deducitur, hoc ius nominandi tranſire ad monaſterium ſuccedendi capax, niſi ex coniecturis eliceretur electam perſonæ induſtriam, ſeu alia ratione fuiſſe id ius nominãdi perſonale At quando monaſterium eſt incapax, non tranſit, ſicut nec bona alia, quia omnia monachi iura, quæ ſunt huiuſmodi, tranſeunt in monaſterium ſuccedendi capax: ſicut etiam diximus in illud tranſire ius præſentandi, quod non eſt merè perſonale; & ſicut diximus num. 6. ius præſentandi finiri morte illius monachi, & tranſlato eo legitimè ad monaſterium ſuccedendi capax, non tranſire cum illo, nec finiri eo profeſſo in monaſterio incapaci; ita dicendum eſt de hoc nominationis iure, quippe vtrumque competit ratione perſonæ monachi, & illi eſt annexum.

18 Secundò, deducitur reſolutio huius quæſtionis, an habens officium publicum, vt tabellionatus, ſenatoris, id eſt, *veyntiquatre*, &c. quod renunciatione indiget, vt in alium transferatur, nec ante profeſſionem renunciauit, poſſit poſtea renunciare, aut monaſterium eius nomine; an potiùs defectu renunciationis amittatur id officium, & acquiratur Regi? Et quidem, ſi ante profeſſionem etiam in ordine Minorum renunciauit, exiſtimo officium non amitti defectu renunciationis, etiamſi à tempore renunciationis vſque ad profeſſionem non tranſacti ſint dies iure petiti, quibus viuere debeat renuncians, vt renunciatio vim habeat. Quia etſi hæc profeſſio comparetur morti naturali quoad alios ſucceſſionis effectus, non tamen quoad hunc, ſed verè dies illi petiti ſunt vitæ naturalis, vt experientia ipſa teſtatur: & cùm res ſit odioſa, & tendat ad officium propriis pecuniis emptum, effectúmque iam proprium patrimonium, non eſt extendenda.

19 Si autem non renunciauit ante profeſſionem, conſtet integrum non eſſe ei poſt profeſſionem renunciare in alicuius fauorem, vt is ſuccedat in id officium, ſibique illud acquirat, ad quod anteà non habebat ius. Quia illud eſt conferre ei officium illud, quod facere nequit religioſus.

Sed difficultas eſt, quando renunciatio eò ſolùm tendit, ne perdatur officium, ſed acquiratur ei, qui præmiſſa renunciatione erat legitimè ſucceſſurus, eo quod eſt hæres, vel ſi nullus ſit inſtitutus hæres, vt vendatur, & pretium acquiratur monaſterio ſuccedendi capaci, aut ſi ſit incapax, hæredibus ab inteſtato. Et videtur ea renunciatio permiſſa, etiamſi profeſſus ſit in monaſterio incapaci ſuccedendi, quia in ea officia ſucceditur, ſicut in alia illius monachi bona, & debet eorum pretium inter hæredes diuidi, & poſſunt vendi Quare hæredes habent ius ad illa, & renunciatio ſolùm requiritur tanquam conditio, ſine qua nequeunt acquiri, & vt tollatur obſtaculum, ne acquirantur Regi. Quare videtur quid merè facti, ſicut de nominatione ad emphyteoſim dixit Caldas allegatus n. 15. Et ideo ſicut dixit quemcumque profeſſum eſſe huius nominationis capacem, exiſtimo dicturum de hac renunciatione.

At exiſtimo, nullius religionis profeſſum, nec coadiutorem formatum Societatis IESV poſſe hanc renunciationem facere, nec religionem ſuccedendi capacem nomine illius: atque adeò defectu renunciationis amittei officium; ſicut diximus n. 16. non poſſe nominare ad emphyteoſim; quia illud renunciandi ius eſt perſonaliſſimum, & inhærens perſonæ habenti ius ad illud. At omne ius, omnéque proprium amiſit religioſus per profeſſionem; & cùm nequeat in alium, neque in religionem transferri, niſi media renunciatione, qua deficiente perditur, & redit ad Regem, perdetur vtique, & erit Regis. 21

Si autem eſſet nouitius, aut ſolis biennij votis aſtrictus in Societate IESV, poſſet hanc renunciationem facere, ſicut & n. 14. diximus eum poſſe nominare ad emphyteoſim. 22

Tertia difficultas eſt, an quando habens rem in emphytheoſim profitetur in monaſterio capaci ſuccedendi, poſſet ipſe, aut monaſterium ex ipſius perſona renouationem emphyteoſis in eo monacho finitæ petere? 23 Vt difficultatis huius punctus percipiatur oportet ſupponere, tripliciter poſſe emphyteoſim finiri. Primò finitur propter commiſſum, aut culpam emphyteotæ, vt quod malè verſatus ſit in re emphyteotica, vel illam irrequiſito domino alienauerit, vel ceſſarit in canonis ſolutione per tempus lege præſtitutum; & tunc renouatio nullatenus debetur, quippe tunc emphyteoſis eſt omninò extincta, & ille iure ſuo omnino deſtitutus eſt. Secundò finitur caducitate, vt quando conceſſa eſt alicui pro ſe, & filiis, vel deſcendentibus. Atque tunc finitis illis, ceſſat prorſus nulla reuocatione debita. Vltimò finitur quando conceſſa eſt pro generatione limitata, vt vſque ad tertiam generationem, & ea finita eſt. Atque tunc ſi ſuperſint filij, aut alij deſcendentes poſſeſſoris vltimi, poſſunt renouationem emphyteoſis petere, & cogere dominum directum, vt in eorum perſona emphyteoſim confirmet, aut renouet vſque in tertiam generationem. Atque hæc docet Caldas *de renouat. emphyt. q.8. n.1. & 2.* ac multos DD. allegat, dicens eſſe receptam omnium ſcribentium ſententiam; quamuis Molina *tom.1. de iuſt. diſp.484. col.7. à verſ. ceterùm arbitror, vſque in finem,* latè probare conetur hanc ſententiam eſſe falſam.

Verùm ſuppoſita huius ſententiæ veritate, eſt locus præſenti difficultati: & breuiter dico cum Cald. *de renouat emphyt. q.19 à n.7. vſque ad 14.* latiſſimè probante id nec monacho, nec monaſterio ex eius perſona integrum eſſe, nec dominum directum ad id compellendum. Quia ſicut ius retractus, quod proximiori conſanguineo ex ſtatuto defertur, nec monacho, nec monaſterio competit; vt dicemus n. 26. ita nec hoc renouationis implorandæ ius, quod proximiori agnato defertur. Ceſſat enim ratio nouationis petendæ, vt de retractu ratione ſanguinis explicabimus eodem num. & ſeq. Quare minus benè aſſerit, & nulla ratione probat, ſed ſola Anchar. falsò allegati authoritate, Tapia *auth. ingreſſi. verb. ſua. cap.15. num.4. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* poſſe monaſterium hanc renouationem petere. 24

Vltima difficultas eſt, an retractus ratione ſanguinis competat monacho profeſſo, vt ſi ſtatutum ſit, vt rem 25

immobi

immobilem ad vitam, ſiue patrimonialem venditam, poſſit proximior conſanguineus eodem pretio tradito venditori retrahere; quale eſt apud Hiſpanos *l. 13. regia tit. 10. lib 3. fori. & l. 70. Tauri*, hodie *l. 7. tit. 11. lib. 5. noua recopilat.* Et quidem quando ordo non eſt ſuccedendi capax, conſtat hoc ius nec monacho, nec monaſterio eius nomine competere. Et ita tanquam manifeſtum tenet allegatis Guillel. Benedict. & Caſſian. Tiraquel. *de retractu lignager. §. 1. gloſſ. 2. n. 19.*

26 At quando monaſterium eſt ſuccedendi capax, videtur poſſe retrahere. Quippe monachus conſeruat iura agnationis, & ſanguinis, & ſuitatis. *l. final. C de Epiſcopis & clericis.* Cæterùm dicendum eſt, non poſſe retrahere, quod ceſſet ratio retractus, nempe ne res illa à proprio ſanguine, ſeu genere alienetur: cùm monachus non ſibi, ſed monaſterio acquirat. Atque ita docent Guillelmus Benedictus, & Caſſaneus, quos referunt, & ſequitur Tiraquellus *eadem gloſſ. 2. n. 19. fin.* Ciſuentes *l. 70. Tauri. q. 15.* & ibi Antonius Gomez. *num. 9.* Chald. *de reuocat. emphyt. quaſt. 15. n. 8.* Azebedo *lib. 4. recopil. tit. 11. l. 7. num. 26.* & ibi Matienzo *gloſſ. 2. n. 20.*

27 Hinc fit, nec monaſterium poſſe ex perſona monachi retrahere, quia in eo quoque ceſſat ratio retractus, cùm monaſterium non ſit de genere, & familia venditoris: immo nec illa res per monaſterium retracta ſit amplius in familiam reditura. Sic tradunt Tiraquell. *n. 25.* Ciſuent. Anton. Gomez, Azeb. Matienzo, Cald. allegati n. præcedenti, Aluarad. *de coniectura mente teſtat. lib. 2. 3. initio. n. 4.* Spino *specul. teſtam. gloſſ. 12. principali. n. 26.*

28 Nec monaſterio vendente rem ad vitam profeſſi, admittetur proximior conſanguineus ad retractum, quod cùm res illa deſierit eſſe monachi, tranſlatáque ſit in monaſterium, iam è familia, & ſanguine exierit. Et ita docent Ciſuent. *ea l. 7. q. 6.* & ibi Anton. Gomez *num. 10.* Petalt. *l. cùm patronus. num. 37. ff. de legat. 2.* dicens ſic conſultum, & lite agitata tribus ſententiis deciſum, Azebedo *eadem l. 7. num. 29.* Matienzo *eadem gloſſ. 2. nam. 22.* Spino *eadem gloſſ. 12. num. 25. fin.* Villadiego iunior *in foro iudgo. lib. 4. tit. 2. l. 12. fine.*

29 Idem exiſtimo de religioſis Societatis IESV, non de ſolis profeſſis, aut coadiutoribus formatis, quos tanquam incapaces omnino dominij eſt manifeſtum non poſſe retrahere, iuxta dicta n. 16. ſed de iis, qui ſola biennij vota emiſere; quia nequeunt ſibi acquirere ad retinendum: & ideo in eis quoque ceſſat ratio retractus, ne res de familia exeat.

30 De nouitiis autem re latè diſputata, & multis rationibus in contrarium allegatis optimè concludit Tiraq. *ea gloſſ. 8. n. 39.* integrum illis eſſe retrahere, quod non ſint veri religioſi, & poſſint ſibi acquirere, cùm tamen ſint in via, vt ſint veri religioſi, dicit optimè Tiraq. ibi retractum eſſe in pendenti, & eum omni firmitate muniendum, ſi nouitiatus redeat ad ſeculum, diſſoluendum autem eo profitente, quia acquiretur illa res monaſterio per profeſſionem contra ſtatuti mentem. Atque ita benè ait, cautionem eſſe emptori præſtandam de re illa ſibi reddenda, ſi nouitium profiteri contigerit, vt in ſimili dicitur *l. cùm ſocy. ff. commun. diuidun.*

CAPVT XV.

Qualiter ad monaſterium tranſeat maioratus, feudum, emphyteuſis, res cum pacto non alienandi tradita, profitentium.

SVMMARIVM.

Quot quaſtiones diſputanda ſint. n. 1.

An nouitius retineat qualemcumque maioratum in ſeculo profeſſum, & in qualemcumque ſuccedat, etiamſi clauſula ſit excludens religioſos? n. 2.

Quid de religioſis, qui in Societate IESV *vota biennij emiſere? num 3.*

An ſi in maioratu ſit clauſula excludens religioſos, cenſeantur hi quoque excluſi? n. 4.

An ſuccedant commendatores, quamuis ſit prædicta clauſula? n. 5.

An ſuccedant alij religioſi, aut monaſterium, quando eſt clauſula excludens monachos, & an ſit licita ea clauſula, & qua excludit clericos? n. 6.

An cenſeatur appoſita hac clauſula, quando maioratus non ſcriptura, ſed immemoriali præſcriptione conſtat? n. 7.

Quando profeſſio eſt in monaſterio incapaci ſuccedendi, nec ſuccedit profeſſus, nec monaſterium in maioratum; & quid de coadiutoribus formatis Societatis IESV: *n. 8.*

An ſtatim à die profeſſionis ſuccedat ſequens vocatus? refertur quadam ſententia n. 9.

Sententia authoris. Et quid dum aliquis emittit profeſſionem, aut vota coadiutorum in Societate IESV? *num 10.*

An ſi maioratus annexam iuriſdictionem habeat, ſuccedat in illum monaſterium capax ſuccedendi nomine profeſſi? refertur quadam ſententia. n. 11.

Sententia authoris. n. 12.

Quid ſi is maioratus initio non habebat iuriſdictionem, & poſt habebat? n. 13.

An poſſit maioratus habentis iuriſdictionem inſtitutor vocare monachos ad eius ſucceſſionem? n. 14.

An ſemper in eiuſmodi maioratus non ſuccedant monachi? n. 15.

An in maioratum carentem iuriſdictione ſuccedant? num. 16.

An quoties maioratus non tranſit in monaſterium, ſed profeſſione amittitur, reputetur proximior ad ſuccedendum, qui proximior eſt monacho tempore profeſſionis, an qui tempore mortis, & an tunc preferatur filias legitimos illius monachi patruo ſecundogenito? & vtri horum temporum conſideretur proximitas quando monaſterium ſuccedit in maioratum? n. 17.

An ſuccedat monaſterium in maioratum inſtitutum ad ſeruandam agnationem, & familiam? refertur quadam ſententia. n. 18.

Explicatur ſententia authoris. Et an ſtante ſtatuto excludente fœminas propter maſculos à maioratu, ſuccedat monaſterium loco profeſſi excluſis fœminis? n. 19.

Hoc intelligendum eſt quando maioratus eſt talis, à quo poteſt excludi religioſus. n. 20.

An in fideicommiſſum familia, & agnationi relictum ſuccedat religioſus? n. 21.

An ſuccedat in maioratum petentem deferri nomen, & arma? refertur quadam ſententia. n. 22.

Sententia authoris. n. 23.

An monaſterium ſuccedat in maioratum, à quo excluduntur fœmina? n. 24.

An ſuccedat monachus in maioratus Hiſpanos? n. 25.

An ſit coniectura excludendi monachi, quando inſtituens maioratum habebat tunc filium, monachum, & pratulit ei filias, aut alios conſanguineos? n. 26.

An monaſterium in maioratus ſucceſſione præferatur filio naturali? n. 27.

An monaſterium ſuccedat in maioratum, quando profeſſus teſtatus fuerat ante profeſſionem? remiſſiuè. Et quando ſucceſſit monaſterium, an tranſeat ad poſterius, eo profeſſo legitimè ad id tranſlato? & ſi ſit ordo Minorum poſterius monaſterium, ceſſet omnino profeſſione illius, & recuperet eum maioratum priori monaſterio acquiſitum, ſi poſtea fiat capax? & an poſſeſſor maioratus ſit Dominus bonorum maioratus aut tantum vſuſfructus? eo mortuo ad quem pertineant fructus? n. 28.

An

An monaſterium ſuccedat in maioratum, quando pro-ſeſſus antea generalem renunciationem hæreditatis, aut bonorum, aut cuiuſcumque iuris fecerat? n. 29.

An quando monaſterium nequit ſuccedere in maioratum ex expreſſa, aut tacita inſtitutoris voluntate ſi ante profeſſionem legitimè ſucceſſerat, excludatur a die profeſſionis? proponitur ratio dubitandi. n. 30.

Explicatur ſententia authoris, & an caſus ſuperueniens tollat ius acquiſitum, & ceſſante causâ, ceſſet effectus iam conſummatus? n. 31.

1 QVADRVPLAX quæſtio inuoluitur diſputanda. Prima de maioratu. Secunda de feodo. Tertia de emphyteoſi. Vltima de re tradita cum pacto alienandi.

2 QVÆSTIO prima. An monaſterium ſuccedat in maioratū profeſſi? Qua in re præmittemus quæ apud authores certiora ſunt, deinde ad dubia diſputanda progreſſum faciemus. Et quidem quando religioſus eſt nouitius, certum eſt illum ſuccedere in qualemcumque maioratum, ac eum antea poſſeſſum retinere, quia nondum eſt effectus religioſis, nec incapax proprij retinendi; & ſic, ſicut nec aliis bonis, nec iure in ea ſuccedendi ſpoliatur, ita nec hoc iure. Atque ita docent Alberic. *authent. ingreſſi. n. 31.* & ibi Signorol. *n. 34. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Gregor. Lopez *l. 2. verb. ſienda sit. 15. part. 2.* Matienzo *lib. 5. recopil. tit. 7. l. 1. gloſ. 1. n. 17.* Molina Societatis IESV *tomo 3. de iuſt. diſp. 623. num. 1.* Manuel *quæſt. regular tomo 2. quæſt. 78. art. 12. paulo poſt princip.* Atque id eſt verum, quamuis in eo maioratu ſit clauſula excludens religioſos, quia nouitij nondum ſunt religioſi, ſed in via, vt ſint. *c. religioſo. de ſentent. excomm. in 6.* nec in his odioſis nomine religioſorum comprehenduntur, vt probaui ſuprà.

3 Similiter ſuccedunt religioſi, qui in Societate IESV votis biennij ligati ſunt, quicumque maioratus ille ſit: quare per ea vota nullus maioratus deperditur. Quia per ea vota non redduntur incapaces cuiuſcumque ſucceſſionis in quæcumque bona, & dominij illorum. Et ita docet Molina Societatis IESV num. præcedenti allegatus. Quare vt certa, & firma eſſet maioratuum ſucceſſio, ſtatutum eſt in quinta congregatione generali Societatis IESV, canone 4. ne deinceps habens maioratum admittatur in Societatem in Hiſpania abſque licentia Patris noſtri Generalis, & iis donis ſit præditus, vt poſt biennium nouitiatus poſſit admitti ad ſolemnem trium votorum profeſſionem, & vel ſic profeſſus fiat omnino incapax, & tutò ſuccedat ſequens vocatus.

4 Sed poteſt eſſe dubium, an hi ſuccedant quando eſt clauſula in maioratu, excludens ab illius ſucceſſione religioſos. Videtur enim pars affirmans, etiam in eo caſu eos ſuccedere, nec includi in ea excluſione, inde ſuaderi, quia mens inſtitutorum ſimilem clauſulam apponentium eſt, ne monaſterium in eum maioratum ſuccedat, ac nomen familiæ ſit quaſi conſopitum. At Societas IESV non ſuccedit, ſed ipſimet religioſi: ergo non cenſentur per eam clauſulam excluſi. Item, quia non præſumitur intentio inſtituentis excludere ſuos deſcendentes, ſed monaſterium, quod quaſi extraneum reputat. Sed, vt accepi à viro fide digno, qui Valliſoleti cauſidicus fuerat eo tempore, mota eſt ibi lis circa hoc, ac obtinuit pars contraria, vt tunc hi religioſi non ſuccedant, ſed cenſeantur excluſi. Et meo iudicio id iure optimo ſententia Senatus illius regij deciſum eſt, quod hi ſint veri religioſi, & quamuis capaces ſuccedendi, nec Societas ſuccedat: at non ſuccedunt, vt retineant, ſed vt renuncient, & poſſunt renunciare in fauorem extranei, & ſic familiæ nomen erit conſopitum toto vitæ illius religioſi tempore. Quod damnum cauere voluit inſtitutor maioratus excludens religioſos. Adde eum non conſeruare dignitatem & honorem familiæ, quamuis in ſe poſſet maioratum retinere, quibus conſeruandis ea clauſula apponi ſolet, vt infrà dicemus, cùm debeat inſtar pauperis religioſi vitam tranſigere.

Similiter ſuccedunt in maioratum qualemcumque Commendatarij equites, qui vxorem ducere poſſunt, quamuis adſit clauſula excludens religioſos, quod ij non cenſeantur religioſorum nomine in hac excluſione comprehendi, vtpote qui familiam conſeruant, & ſucceſſionem poſſunt habere. Atque ita docent Molina *lib. 1. de primog. c. 13. n. 98.* & Molina Societatis IESV *tom. 3. de iuſt. diſp. 623. n. 5.* Manuel *quæſt. regular. tom. 2. q. 78. art. 12. ſtatim in principio.* Quid autem dicendum ſit de Commendatariis Diui Ioannis, qui matrimonium inire nequeunt, dicemus infrà. 5

Reliqui autem religioſi nequaquam ſuccedunt, nec monaſterium nomine illorum, quoties à primo maioratus inſtitutore adiecta eſt clauſula, ne in illum ſuccedant monachi. Quod hæc conditio excludens monachos, aut clericos à ſucceſſione, non eò tendit, vt ab hoc ſtatu retrahat, ſed vt familia conſeruetur; & ideo conditio hæc tanquam ſatis congrua fini, ad quem maioratus ſolent inſtitui, eſt iuſta, & valet. Atque ita docent Ioann. Lup. *rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 16. n. 14.* Couar. *lib. 1. variar. cap. 19 num. 10 & 11.* Marant. *in epitom. fideicommiſſor. q. 31. fin.* Molina *lib. 2. de primog. c. 12. n. 54* Padilla *l. cùm acutiſſimi. n. 45. C. de fideicommiſſ.* Meres latè probans *de maioratu, in 1. edit. 2. p. q. 3. a n. 1. vſque ad 5.* Cabedo *in deciſion. Senatus Luſitani. p. 1. deciſ. 133 n. 6. & 9.* Spino *ſpecul. teſtam. gloſſ. 12. principali n. 53.* Gutierr. *quæſt. canonicis lib. 2. cap. 25 n. 6.* Tapia *auth. ingreſſi. verb. ſua c. 16. n. 11. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Aluarad. *de coniect. mente defuncti lib. 2. cap. 3. initio. n. 2.* Camill. Borell. *conſ. 17 n. 19 & 38. vol. 1.* Phil. *de officio ſacerd. tom. 2. lib. 6. p. 2. c. 21.* Sfort. Odd. *conſ. 19. n. 24. verſ. a. reſpondeo. lib. 1.* Flor. de Mena *lib. 1. var. q. 16. §. 2. n. 7. fin.* Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 12. n. 28. & 29.* Caldas *de nominat. emphyt. q. 1. n. 14.* & Gutierr. *lib. 2. q. canon. c. 32. n. 30. in 1 edit.* Molina Societatis IESV *tom. 1. de iuſt. diſp. 207 col. penult. concl. 1. fin. & 3. tom. diſp. 623. n. 3.* Manuel. *q. regul. tom. 2. q. 78. art. 11. col. 4. verſ. 5. certum eſt.* Poteſt etiam inſtitutor ſtatuere, vt eo ipſo quod poſſeſſor maioratus efficiatur clericus, aut monachus, maioratus ſtatim ſequenti deferatur ob eamdem rationem, vt bene tradunt Couarr. & Gutierr. vtrnque loco, Meres *eadem q. 3. n. 4. fin.* Quod quidem limitandum eſt, vt intelligatur in hoc Caſtellæ regno de maioratu regia facultate inſtituto. Quippe parentes ex tertio bonorum primogenium inſtituentes nequeunt religioſos filios, aut filias moniales excludere, quia tenentur ſeruare ordinem præſcriptum *in l. regia 27. Tauri,* quæ hodie eſt *l. 1. tit. 6. lib. 5. nouæ recopil.* quæ lex id non permittit. Et ita docent Molina *lib. 2. de primog. c. 12. n. 55.* Angul. *de meliorat. l. 11. gloſ. 4. n. 9.* Gutierr. & Manuel proximè allegati. Sed intellige, non poſſe tunc excludere filios monachos, aut filias moniales, quando non ſuperſunt alij deſcendentes. Nam iuxta illam legem ſunt omnes deſcendentes priùs vocandi; at aliis deſcendentibus exiſtentibus, poſſunt priùs illi vocari excluſis proximioribus monachis, aut monialibus. Quippe quicumque illorum poſſunt in eo tertio aliis præferri, vt ibi habetur, & ita docet Angul. ibidem. Similiter poſſet apponi prædicta conditio, quando maioratus eſſet inſtitutus ex ſolo quinto bonorum, quia de eo poteſt pater liberè diſponere, atque adeò poteſt grauamen quodcumque adiicere. 6

7 At quādo maioratus non conſtat ſcriptura, ſed ſola immemoriali præſcriptione, non præſumitur appoſita huiuſmodi clauſula excludens religioſos, aut clericos. Quod immemorialis aliquorum bonorum præſcriptio tanquā vinculo maioratus ſubiectorū ſolùm probat ea eſſe ei oneri ſubiecta iuxta maioratus naturam, & cōmunē in eū ſuccedendi modum, non autem probat quæ

maioratui accidentaria ſunt, & quandoque apponuntur, quandoque autem non: quale eſt hoc iuxta doctrinam Bart. *repet. l. de quibus n.16 ff. de legib.* & communiter ſcribentium ibi. Et ſic docent Molina *lib.1. de primog. c.13. n.100.* & alter Molin. Societ. Iesv *tom. 3. de iuſt. diſp.623. fine.* addit alter Molina *eo num.*100. præſumi hanc clauſulam, quando tempore ad id præſcribendum ſufficienti in caſibus occurrentibus, monachi ſimpliciter, & indiſtinctè excluſi fuerint. Tunc enim obſeruandum erit, quod in caſibus ſimilibus obſeruatum fuit. Quare non approbo quod ait alter Molina Societatis Iesv *eadem diſputat.623 fin.* nempe, vi talis præſcriptionis non poſſe plures excludi, quam fuerit compertum tempore ad id præſcribendum neceſſario fuiſſe excluſos; quia melius dixit prior Molina ſufficere ad excludendos præſentes, eo tempore ſufficienti ad præſcribendum fuiſſe ſimpliciter, & indiſtinctè excluſos religioſos.

8 Nec ſuccedunt in maioratum religioſi profeſſi in monaſterio ſuccedendi incapaci, nec monaſterium ſuccedit ex eorum perſona, quia in nulla alia profeſſi bona ſuccedit, nedum in maioratum. Et de hoc nemo dubitat, ſed fatentur omnes citandi tanquam certum. Ac ideo nec coadiutores formati Societatis Iesv ſuccedunt. Quippe per illa vota, etſi ſimplicia redduntur cuiuſcumque ſucceſſionis incapaces, vt dicemus n. 10.

9 His ergo tanquam certioribus præmiſſis, vertitur primò apud authores in dubium, an ſtatim in maioratum poſſeſſore profitente in religione incapaci ſuccedit ſequens vocatus. Quidam negant, dicentes hæredes illius monachi potituros fructibus illius maioratus, dum monachus naturaliter vixerit, ſicut potiturum erat monaſterium, ſi ſucceſſionis capax eſſet. Huius ſententiæ erunt omnes illi authores, quos retulimos hoc lib. ſuprà dicentes, non ſtatim ac religioſus hic profitetur, deberi bona hæredibus inſtitutis in teſtamento, niſi poſt mortem naturalem, & interim potituros hæredes ab inteſtato. Eiuſdem etiam ſententiæ ſunt dicentes, grauato reſtituere hæreditatem, qui abſque liberis deceſſerit, profitente in religione incapaci, non deberi hæreditatem ſubſtituto, ſed dum viuit naturaliter monachus, hæredibus ab inteſtato, vel aliis pauperibus, vt dicunt alij, quos omnes referemus hoc cap. inferiùs. Et in propriis terminis docet Spino *ſpecul. teſtam. gloſ.12. princip. n.34. & 35.* fatetur tamen *n.37.* in Caſtella ſtatim ſucceſſurum ſequentem, vxorem ex *l. regia 45. Tauri,* hodie *l.8. tit.7. lib.5. recop.* Quæ, mea ſententia, non facit ad rem: ſolùm enim decidit mortuo poſſeſſore maioratus, ſtatim transferri maioratum in ſequentem vocatum abſque alia apprehenſione: quare attenta hac lege, eadem prorſus difficultas manet, an huiuſmodi profeſſio æquiualeat morti naturali?

10 Sed veriſſima ſententia eſt, ſtatim à die profeſſionis deuolui maioratum ad ſequentem vocatum, non aliter, ac ſi ille naturaliter mortuus fuiſſet. Ducor, quod ea profeſſio æquiparetur morti naturali quoad omnes ſuccedendi effectus, vt probauimus hoc lib. ſuperiùs. Inſuper, quia veriſſima ſententia habet, grauato reſtituere, ſi abſque liberis decedat, profeſſo in religione incapaci, deberi ſtatim à profeſſione hæreditatem ſubſtituto, vt ſuprà hoc lib probauimus. Et ideo hanc partem ſuſtinent Molina *lib. 1. de primogen. cap. 13. numer.69. & 70.* Meres *de maioratu, in 1. edit part. 2. quæſtione 3. numero 6. & particul. 3. numero 1* Cald. *de nominat. emphyt. quæſtione 6. numero 14. & de renouat. emphyt. quæſtione 12. num.46.* Auend. iunior *l.40. Tauri, gloſſ.4 num.10.* Molina Societatis Iesv *tomo 3. de iuſt. diſp.623. numero 2.* Manuel *quæſt. regular. tomo 2. quæſtione 78. art.12. paulo poſt principium.* Atque idem dicendum eſt, ſi illa profiteatur in Societate Iesv, aut in ea ſimplicia formatorum vota emittat, vt bene docet Molina Societatis Iesv ibidem.

Secundò dubitatur, an quando maioratus habet annexam iuriſdictionem in aliquod oppidum, villam, aut caſtrum, &c. ſuccedat in illum monaſterium ſuccedendi capax, ex perſona profeſſi. Duplex eſt ſententia. Prima ſuſtinet ſuccedere. Ducitur primò, quod monaſterium huiuſmodi habeat pro ſe regulam generalem, vt in omnia profeſſi bona, & iura ſuccedat, *authent. ingreſ. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* nec ſit temerè à regula diſcedendum, quin potiùs in dubio potiores ſint habentia pro ſe regulam partes, ac pro illo iudicandum ſit, vt tradunt Bald. *l. ſi tutor, in fine. C. de peric. tutor.* Tiraquel. *de retractu lignager. §. 1. gloſſ. 9. num.* 210. Decian. *conſ.140. n.5. lib.1. & conſ.1. n.34. lib.1.* Secundò, quia priuari monaſterium hac ſucceſſione eſt pœna, cùm ius generale ſibi competens reſtringatur: pœna autem irrogari nequit, niſi in iure ſit expreſſa, vt tradit Gloſſa penultima ad fin, communiter recepta *cap. final. de iure patron.* & latiſſimè Tiraquell. *l. ſi vnquam. verb. reuertatur, in noua edit. num.249. & duplici ſequenti. C. de reuocand. donat.* vbi *num.* 251. allegato Dominico concludit, pœnas non eſſe imponendas ex ſolis Doctorum opinionibus, ſed in ſolis caſibus iure expreſſis. Tandem, quod monaſteria virorum, ac mulierum capacia ſint iuriſdictiones temporales habendi, vt conſtat ex *cap. cum dilectus de ordin. cognit.* Hanc ſuſtinent Euerard. *conſ.* 210. *num.* 12. Auendaño iunior *l.40. Tauri gloſſ.4. num.39.* limitans *num.45.* niſi maioratus ſit ex iis, qui ſummam dignitatem, aut iuriſdictionem habent, quales ſunt Regnum, Ducatus, Marchionatus, & Comitatus; Manuel, aſſerens in hos quoque ſuccedere, latiſſiméque probans *regular. quæſtionum tomo 2. quæſtione 78. articul. 12. col.4. verſ. quod autem in dubio verſatur, vſque in fin.* concludens in fine, ſic ſententia Iudicum Senatus Pinciani pronuntiatum fuiſſe in fauorem monaſterij de las Huelgas in maioratu oppidi de Villa Garzia, & aliorum oppidorum, qui morte Ludouici de Quizada vacarat. 11

Poſterior ſententia (cui tanquam multo probabiliori accedo) ſuſtinet, ſuccedendi in huiuſmodi maioratus eſſe incapacia monaſteria quæcumque. Ducor primò, quod monaſterium non ſuccedat in Regnum, Ducatum, vel Comitatum, vt tradunt Gloſſa *cap. ſcripſit nobis. verb. dignitate. 27. quæſt. 2.* communiter recepta ab Archidiacono, & cæteris ſcribentibus ibi, Bald. *cap. cùm in magiſtrum num.1. de elect. l. final. § hoc etiam. num.4. C. de Epiſcop. & cleric. & l. data opera. n.44. C. qui accuſ. non poſſ.* Speculator dicens ſic conſuetudine ſeruari, *tit. de ſtat. monach. §. vnico n.15.* Paulus *auth. ingreſſi. num. 10. C. d. de ſacroſanct. Eccleſ.* & ibi Albericus *num.* 3. Felin. Barbat. Roman. quos refert, & ſequitur Tiraquel. *de nobilitate. cap 26. num.3.* Dec. Nicolaus de Vbald. Landenſ. Ioan Lecirier. quos refert, & ſequitur Molin. *lib.1. de primogen. cap.14. num.81.* Gregor. Lopez *lib.2. verb. ſiendo home. tit.13. part. 2.* Ciſuent. *l.40. Tauri. quæſt.6.* & ibi Anton. Gomez *num.66.* Gama *deciſ. 6. num.3.* Iul. Clar. *lib. 4. recopil. §. feudum. 4. titul. 78. num.* 3. Atque idem dicunt de feudis huiuſmodi dignitates habentibus annexas alij, quos referemus infrà. Qui omnes ea ratione nituntur, quod monachus non poſſit per ſe commodè hæc regere, & adminiſtrare, quæ ratio in omnibus aliis maioratibus iuriſdictionem habentibus locum habet, cùm multi ſint abſque titulo Comitatus, Marchionatus, multo maiorem aliquibus ex illis iuriſdictionem habentes, nec certa iuriſdictionis latitudine præſcripti quaant, cum qua, aut minori, non autem cum maiori, poſſit maioratus ad monaſterium peruenire: ergo ab omnibus illis excluditur monaſterium. Secundò, quia nequit ſuccedere in feudum iuriſdictionem habens. Tandem (atque hæc ratio plus cæteris me mouet) quia, vt atteſtatur Moli- 12

na

na eo c.13.n.94.& ferè omnes citandi cum illo, ſic admiſſum eſt vniuerſali Hiſpaniæ conſuetudine, qua hucuſque nec viſum, nec auditum eſt monaſteria in huiuſmodi maioratus ex profeſſi perſona ſuccedere, ex veriſimili inſtitutorum voluntate, qui cenſentur nullatenus velle maioratus hos ad monaſteria peruenire immò id valde abhorrere, vtpote qui ad perpetuam familiæ conſeruationem, eiúſque decus inſtituuntur. Nec obſtant in contrarium n. præcedenti adducta. Nam ad primum dico, non temerè recedi ab ea generali regula, ſed prudenter, & cum magno fundamento, longæua conſuetudine, & magna ratione eam regulam temperantibus. Ad ſecundum dico, priuationem hanc non ex ſola Doctorum opinione induci, ſed ex præſumpta inſtitutorum voluntate deducta eſt longæua conſuetudine. Ad vltimum dico, non excludi monaſterium ab hac ſucceſſione, quod iuriſdictionis temporalis incapax ſit, ſed ex præſumpta inſtitutorum voluntate. Et ideò hanc ſuſtinent Molina eo c.13 latiſſimè probans à n.81. vſque ad 94. vbi concludit ita deciſum eſſe ſententia ſupremi Caſtellæ conſilij, ſéque nolle ſuum iudicium interponere, eo quod ab ea ſententia ſupplicatum ſit, liſque adhuc pendeat Ioan. Lucius lib.3. de primog. q.4. n.15. (habetur tom. 10. tr. p.1.) Ant. Gomez l.40. Tauri. n.66. & ibi Cornejo in addit. ad eundem n. Ludou. de Caſaneте conſ.21 num.8. & 9 vol.1. dicens, ita lite agitata obtentum eſſe in regio Senatu Aragon. Surd. conſ. 557. n.11. vol.4. Graff. 2.p. deciſ. lib.3.c.19.n. pen. Aluarad. de coniectnrata mente defuncti lib.1.c.3 initio n.4. Cald. de nomin. emphyt. q.6.n.14. Cabedo dicens ſic ſæpe iudicatum in deciſ. Senatus Luſitaniæ 1.p dec.133.à n.7. vſque in fin. Spino ſpecul. teſtam. gl.12. principali n.33. Marienzo lib.5. recopil. tit.7.l.1. gl.1. n.16. Molina Societatis Iesv tom.3. de iuſt. diſp. 623. n. 4. Tapia auth. ingreſſi. verb. ſua.c.16.n.8. C. de ſacroſ. Eccl. Flor de Mena Addit. ad Gamam. dec.6.n.2. concl.5. & lib.1. var. q.16. §.1.n.2.

13 Quid ſi maioratui adiiciatur ab eodem inſtitutore, poſt maioratum irreuocabiliter inſtitutum, vel à quocunque alio iuriſdictio, v. g. priùs aduinculata erant tria prædia ſine iuriſdictione, & deinde addita eſt iuriſdictio, ſuccedet monaſteriū in prædia illa, & primò vocatus in iuriſdictionem. Ratio eſt, quia quando maioratui aliquid adiicitur quaſi acceſſoriè, quemadmodum illa iuriſdictio adiecta eſt, non ſequitur prioris maioratus naturam niſi qui adiecit, cum conditionibus prioris maioratus id ſe adiicere declarauerit, vt optimè docet Molin lib 1. de primog. c.26. à n.3. vſque ad 6. & qui hoc adiecit, non potuit naturam prioris maioratus immutare, nec ius, quod monaſterium habebat ſuccedendi in illum, ſi primogenitus, ad quam pertinebat, religionem ingrederetur.

14 Hinc deducitur primò, poſſe maioratus inſtitutorem vocare monachos ad maioratus habentis annexam iuriſdictionem, ſucceſſionem, ſiue ex regia facultate, ſiue ex bonis patrimonialibus inſtitutus ſit; quia non eſt monaſterium iuriſdictionis temporalis incapax, ſed ex ſola inſtitutoris voluntate præſumpta reiicitur ab hac ſucceſſione. Atque ita docet Molina lib.1. de primogen. c.13. num. vlt.

15 Secundò deducitur, hanc poſteriorem ſententiam temperandam eſſe, vt vera ſit in eo ſolo caſu, in quo poteſt teſtator monaſterium à maioratus ſucceſſione excludere, quem caſum n.6. explicuimus: quia quando expreſſa voluntate non poteſt excludi, minus poterit præſumpta, nec monachus in hoc alia ratione excluditur, quàm ex præſumpta inſtitutorum voluntate firmata conſuetudine, vt optimè docuit Molina Societatis Iesv allegatus num. 12.

16 Tertio dubitatur, an ſuccedat monaſterium capax ſuccedendi ex perſona profeſſi in eius maioratum iuriſdictione carentem. Qua in re eſt frequentiſſima ſententia, id ſuccedere, recipereq́ue totam illius maioratus commoditatem, interim dum monachus naturaliter vixerit, & eo mortuo tranſire ad vlteriùs vocatum. Quamuis enim in maioribus Hiſpanis dubitent aliqui ex allegandis, id contingit, quia inſtituuntur ad familiæ conſeruationem, & cum onere conſeruandi nomen, & arma inſtitutoris, de quibus maioribus ſtatim in 4. dub. diſputabimus. Ratio prioris partis eſt, quia cùm id monaſterium ſuccedat in omnia profeſſi bona, nec iure aliquo, aut legitima conſuetudine ab his maioratibus excludatur, ſuccedet in illos. Poſterioris autem partis ea eſt ratio, quoniam ſucceſſio in maioratum eſt ex primi inſtitutoris vocatione, & ab illo accipiunt vocati maioratum, non verò ab vltimo poſſeſſore: quare nequit religioſus ſua profeſſione præiudicare cæteris vocatis vt eo mortuo non ſtatim ſuccedant. Atq; ideò hanc ſententiam ſuſtinent Molin. lib.1. de primog. c.13. n.95. Gama dec.6. n.2.1. & 4. dicens ſic ſententia deciſum, Ant. Gom. l.40. Tauri n.66. & ibi Auend. iunior gloſſ.4. n.13. Cald. de nomin. emphyt. q.6 n.14. Spino ſpecul. teſt. gl.12. princip. n.33. Peregr. conſ.47. n.4. vol.1. Velaſc. conſ.101. n.7. tom. 1. Cabedo dicens ſic ſæpe deciſum in deciſ. Luſitan 1.p. dec.133. à n.7. vſque in fin. Matienzo lib.5. recop. t.7.l.1. gl.1 n.18. Tapia auth. ingreſſi. verb. ſua. c.16. n.9. C. de ſacroſ. Eccl. Flor. de Mena Addit. ad Gamam. deciſ.6 n 2 concl.1. & 6. & lib.1. var. c.16. §.2. n.5. Manuel q. regul. tom.1 q.78. art.12 col.2. verſ.4. certum eſt. Molin. Societ. Iesv tom.3. de inſt. diſp.623. n.3. Quare immeritò Merez de maioratu in 1. edit. 2.p.q.3 n.33. ab hac ſententia communiter recepta diſcedit ſic diſtinguens: ſi ante profeſſionem monachus ſucceſſerat in hunc maioratum, ſuccedet eius profeſſione monaſterium in illum: ſi autem non ſucceſſerat, ſed poſt profeſſionem aduenit ſucceſſio, non ſuccedet monaſterium, ſed ſequens vocatus. Quod non alia ratione probat, quàm ex eo principio, quod difficilius ſit rem poſſeſſam auferri, quàm de nouo acquiri: atque ob id multa de nouo acquiri nequeunt, quæ tamen ſemel acquiſita non auferuntur. Ad quod principium probandū multa cumulat. Sed quamuis id principium indubitatum ſit, nihil probat in præſenti caſu; eſſet enim probandum id verificari in hoc caſu: quare non eſt recedendū à communiſſima ſententia allegata, dicente monaſterium non aliter ſuccedere in hunc maioratum durāte monachi vita, quàm in alia eius bona. Quare ſicut in alia bona, ſiue ante profeſſionem, ſiue poſt, ab ipſo acquiſita ſuccedit, ita & in maioratum, ſiue ante, ſiue poſt profeſſionem aduenіat.

Atque quoties profeſſione fit incapax profeſſus ſuccedendi in maioratum, tū quod fiat in monaſterio incapaci ſuccedendi, aut eo quod iuriſdictionem annexam habeat, aut quia excluditur ex peculiaribus ipſius maioratus legibus profeſſus, iudicandus erit profeſſus hic à tempore profeſſionis, ac omnino naturaliter mortuus, atque iudicabitur proximior ad ſuccedendum, qui tempore talis profeſſionis proximior fuerit: quippe tunc ſucceſſio deferenda eſt. Atque ita docet Molina lib.2. de primog. c.2. n.13. Merez de maiorat in 1. edit. 2.p.q.3 n.12. Atque in alio ſimili allegatis Petro Cyno, & Alberico tradit Greg. Lopez l.8. verb. de heredar. tit.19.p 2. vbi ait quando ob ciuilem captiuitatis mortem amittitur maioratus, proximiorem ad ſucceſſionem eſſe, non eum, qui tempore mortis naturalis proximior eſt ſed qui tempore eius mortis ciuilis, quo ſucceſſio defertur. Quare tunc ſuccedet frater illius monachi ſecundogenitus, niſi monachus ille deſcendentem legitimum reliquerit: ille enim præfertur patruo, & ſuccedet, vt diſpoſitum eſt l. regia 40. Tauri, hodie l.5. tit.7. lib.5. recopil. Quæ non tantùm accipienda eſt quando poſſeſſor moritur naturaliter, ſed etiam quando ciuiliter. Atque ita docet Molina ibid. Gregor. Lopez l.2. verb. ſi dexaſo, paulo poſt principium tit.1. part. 2. Merez ead. quæſtione 3. num.6. Quando autem monaſterium non excluditur à maioratus ſucceſſione, ſed ex 17

monachi perſona ſuccedit; tunc is erit ad ſuccedendum proximior, qui tempore mortis naturalis illius monachi proximior fuerit: quippe tunc ſuccedendum eſt. Et ita bene docet Merez *eadem q.2.n.32.*

18 Quartò dubitatur, an ſuccedat monaſterium ſuccedendi capax in maioratum iuriſdictione carentem, inſtitutum tamen fauore agnationem, familiamque conſeruandi? qua in re duplex eſt ſententia. Prior ait ſuccedere. Ducitur, quod monachus non perdat iura ſanguinis, nec deſinat eſſe de familia, & agnatione, vt probaui ſuprà cap.12. num.13. Atque adeo optimè dixit Cephal. *conſ.53.n.98.volum.1.* in monacho conſeruari agnationem. Secundò, quia cùm monaſterium non ſit perpetuò retenturum maioratum, ſed ſola profeſſi vita non dicitur extingui familia, & agnatio ex temporanea monaſterij ſucceſſione, quamuis admitteremus in monacho non conſeruari agnationem. Quippe non dicitur amiſſum quod non ita durat, quin ad propriam naturam redditum ſit *l.pro parte.§ verſ.... ff. de in rem.verſ.* Tertiò, quia ſtante ſtatuto excludente fœminas propter maſculos monaſterium ſuccedet loco profeſſi, excludenturque fœminæ, vt tradunt Lapus *in noua edit. alleg.101. n.6. & ſequentib.* Brun. de ſtatuto excludente fœminas propter maſculos, *art.2 princip. q.12.* Pariſ. *conſil 47.num 62.lib.3.* Port. *conſi.23. n.32.* Molina Societatis IESV *tom 3 de inſt diſp.623.n.3.in 2. argument. iuncto num.5. in eius ſolutione*, affirmatque idem tenere alterum Molinam *lib.1. de primogen. cap.13. n.80.* Sed immeritò, quia Molina id non affirmat, ſed format id argumentum ad probandum contrariam ſententiam ſuæ, nempe, monaſterium ſuccedere in maioratum habentem iuriſdictionem. Atque ita non videtur id concedere: ſed ea excluſio fit ratione agnationis conſeruandæ, vt tenent multi, quos refert Molina *lib. 3. de primog. cap.5.n.25.* & quamuis alios referat *n. 26.* dicentes contrarium in teſtatoris diſpoſitione; at ipſe concludit *num. 29.* in ſtatuto procul dubio eſſe verum, habitam eſſe in excluſione rationem conſeruandi familiam, & agnationem; ſecus autem in diſpoſitione teſtatoris, vel aliter diſponentis: præſumitur enim aliis quoque rationibus ductus. Si ergo eo exiſtente ſtatuto, eſt certum maioratum cenſeri inſtitutum ad conſeruandam agnationem, & tūc ſuccedit monaſterium, nec excludetur propter hanc cauſam. Tandem, quia conſilium Decij 219.*num.2.& 3.volum.2.* cui contraria ſententia maximè innititur, illam non probat: quamuis enim Decius ibi aſſerat fideicommiſſum relictum alicui, ſi liberos non habuerit, vt reſtituatur cuidam ſubſtituto, ea reddita ratione, quod velit fideicommittens bona illa in ſua familia perſeuerare, non acquiri monaſterio per inſtituti illius profeſſionem, ſed ſuccedere ſubſtitutum excluſo monaſterio. Hæc, inquam, doctrina ſententiam hanc non probat; quia Gama *deciſione 6. num.3.* dicens ita ſenſiſſe Barboſam, qui tum temporis erat ſuus collega, reſpondet Decium loquutum eſſe in terminis caſus *cap. in præſentia, de probat.* in quo caſu quomodo ſuccedit monaſterium grauato ſub conditione, ſi ſine liberis decedat, profitenti poſtea in religione ſuccedit in perpetuum excluſo ſubſtituto, vt dicemus cap. ſequenti; quia perpetua monaſterij ſucceſſione alienarentur omnino bona extra familiam. Et ideò optimè dixit Decius id adiectum coniecturam eſſe ſufficientem, vt credatur excluſum monaſterium à ſucceſſione illa perpetua, quæ eo addito non exiſtente ipſi competeret. At nos loquimur de ſucceſſione temporanea, qua excluſo ſubſtituto ad tempus vitæ monachi, ſuccedit monaſterium in ea bona reſtituenda ſubſtituto, & familiæ poſt naturalem illius profeſſi mortem; quo tempore, & non antea reſtituenda eſſent eo manente in ſeculo. Et ideò pro hac ſententia ſunt apertè Doctores omnes aſſerentes exiſtente ſtatuto excludente fœminas à maioratu propter maſculos, ſuccedere monaſterium ex perſona profeſſi excluſis fœminis, vt in tertia ratione ponderauimus. Eiuſdem ſententiæ ſunt clarè Gama, & Barboſa, quatenus, vt proximè diximus, ex ratione maioratui addita conſeruandi familiam colligunt, non excludi monaſterium à ſucceſſione tempore vitæ monachi, ſed à ſucceſſione perpetua. Eiuſdem ſententiæ eſt Beroius *cap in præſentiam. n.554. de probat.* vbi optimè diſtinxit inter ſucceſſionem perpetuam, & temporaneam, dicens conſeruationem familiæ non excludere monaſterium à ſucceſſione temporanea: atque clariùs id dixit Caldas *de nominat. emphyt. quæſt.6. num.13. fin.* vbi poſtquam *num. 12.* dixerit, ſe aliquando ductum illo Decij conſilio ſenſiſſe monaſterium non ſuccedere in maioratum quando fuit vocata familia, concludit *num. 13. fin.* hoc procedere reſpectu perpetuæ ſucceſſionis, quæ ad monaſterium minimè tranſit; at tranſit quoad interuſurium dum vixerit monachus. Idem ſentit Cabedo *in deciſ. Senatus Luſitan part.1. deciſ. 13. num. 9.* dicens ſucceſſurum tunc monaſterium viuente illo monacho; additque hanc rationem, quod tunc non extinguatur conſeruatio familiæ intenta à teſtatore, ſed conſeruetur per ſequentes in gradu, qui eo monacho defuncto ſucceſſuri ſunt. Idem tenet Cauallos *quæſt. ſuis communib. quæſt.193. num. 7.* & ſolùm limitat *num. 11.* quando adieciſſet teſtator, velle ea bona excluſo monaſterio permanere in familia: tunc enim ait excludi monaſterium etiam viuo monacho. Idem tenuêre celeberrimi quidam Iuriſperiti, controuerſia hac multis agitata, vt refert Mantica *de coniect. vltim. volunt. lib.8. tit. 12. num. 25. fine* Idem tenet Manuel *quæſtionum regular. tomo 2. quæſtione 78. artic. 12. poſt ſolutionem ad 6. argum. verſ. neque etiam.*

Poſterior ſententia (cui tanquam probabiliori accedo, etſi prior ſit probabilis, ſuſtinet tunc non ſuccedere monaſterium, ſed ſtatim poſt profeſſionem ſuccedere ſequentem vocatum. Ducor, quod non excludatur monaſterium, eo quod non reputetur agnatus, nec conſeruet agnationem, nec eo quod ſit incapax & pro mortuo habeatur, ſed quia non eſt talis agnatus, per quem poſſit iuxta teſtatoris intentum in ea inſtitutione familia conſeruari: quare ius agnationis à monacho retentum eſt quoad legitimam ſucceſſionem, à qua non poteſt excludi: non autem quoad voluntariam, à qua cenſetur excluſus, eo quod teſtator voluerit proſpicere conſeruationi agnationis, & familiæ, vt in ſimili reſpondit Aymon *conſ.898.n.17.* ſicut etiam repellitur ab hoc fideicommiſſo fœmina, quamuis agnata ſit, eo quod non eſt talis agnata, vt per illam familia conſeruari poſſit *l.pronunciatio in fin ff. de verb. ſign.* & tamen ad ſimplex fideicommiſſum agnationi, aut familiæ relictum admitteretur abſque dubio *l voluntas. ff. de fideicommiſſ. l.vlt. C. de verb. ſign.* Et confirmatur, quia, cùm monachus nec momento ſibi acquirat, ſed ſtatim bona tranſeant in monaſterium, bona illa ſuccedente monaſterio non cōſeruabuntur in familia, prout teſtator voluit. Secundò, quia etſi grauatus reſtituere poſt mortem, deportetur, & ſi publicentur eius bona ſuccedat in ea fiſcus dum is naturaliter viuit. *l. Statius Florus. §. Cornelio Felici. ff. de iur. fiſc. & l. ex facto. §. ex facto. ff. ad Treb.* at hoc deficit, quādo teſtator prohibuit ea bona alienari extra familiam, tunc enim excluſo fiſco, vtpote qui non eſt de familia, ſuccedet ſequens vocatus ex familia, vt per *l. Imperator. in princ.* iuncta doctrina Bart. *ibi n. vnico. ff. de fideicomm. lib.* tradunt Alex. *conſ.23. n.7. vſque ad fin. vol.1.* Greg Lopez *l.fin. verb. tanto tiempo. tit.5. part. 5.* ergo ſimiliter ſtante ea prohibitione non ſuccedet monaſterium, vtpote quod non eſt teſtatoris familia tempore vitæ monachi, ſed à die profeſſionis ſuccedet ſequens vocatus ex familia. Quippe ſicut monaſterium ſuccedit in omnia profeſſi iura, ita ſicuti in

omnia

omnia deportari. Tertiò, quia Decius *conſ. 59. num. 5. & 1. vol.* expreſsè loquitur eſt de ſucceſſione temporanea, loquitur enim de fideicommiſſo reſtituendo ſubſtituto, vt perſeueret in familia, quod ſi fideicommiſſum inducit maioratum. Nam vt optimè ait Molina aliis citatis *lib. 1. de primogen c 5. num.* 58 hoc diſtat inter fideicommiſſum familiæ relictum abſoluté, & inter ipſum & relictum vt in familia conſeruetur. Nam priori modo relictum non inducit maioratum, ſed tantùm inducit, vt proximiores ad id admittantur, & eis admiſſis expirat fideicommiſſum; poſteriori modo relictum inducit maioratum. Cum ergo loquatur de maioratu, & dicat monaſterium non ſuccedere, ſed eo excluſo ſubſtitutum admitti, non loquitur de perpetua monaſterij ſucceſſione, ſed de temporanea, & ideo optimè Flores de Mena Addition. *ad deci.*... *Gama num.* 3. reprehendit eam Gamæ, & Barboſæ expoſitionem, vt loquatur Decius de ſucceſſione perpetua, quam n. præcedenti retulimus, quia inquit, rem friuolam, & indubitatam dixiſſet, cùm lippis, & tonſoribus conſtet, nunquam poſſe monaſterium in bona maioratus perpetuò ſuccedere. Atque ita vltra Doctores allegandos intellexit Molina hoc conſilium *lib. 1. de primog. c. 13 n. 91. & 94.* quæ Decij doctrina eſt ab omnibus ferè recepta, vt referemus cap. ſequenti. Atque ita concluditur, Decium, & omnes illos Doctores eius doctrinam ſequutos, ibi referendos, eſſe huius ſententiæ. Quod adhuc expreſſiùs videntur tenere Padilla *l. cum acutiſſimi n 44. C. de fideicommiß.* & Gutierr. *qq. canonic. lib. 1. c. 12. n. 29. in it.* vbi docentes non ſuccedere monaſterium in caſu *in præſentia de probat.* quando ex euidentibus coniecturis deducitur contraria teſtatoris intentio, ſubdunt hæc: *Erit autē euidens coniectura, ſi teſtator agnationis, nominiſque ſui in hoc fideicommiſſo relinquēdo curam aliquam geſſiſſe viſus fuerit, vt ſi primogenium inſtituerit: iam etiam ab huius fideicommiſſi ſucceſſione monaſteria videtur excluſiſſe, ad quæ ſi primogenium vel maioratus deferatur prorſus interibit nomen, atque memoria teſtatoris.* Eiuſdem ſententiæ videntur Couarr. *1. var. c. 19. n. 11. init.* & idem Gut. *eod. c. 32. n. 10 in 2. edit.* Aluar. *de coniectur. mente defuncti lib. 3. c. 3. initio. n. 2. fin.* vbi dicentes valere conditionem ne maioratus ad monachos deueniant, ſubdunt rationem his verbis: *Quia non in odium religionis, ſed in familiæ conſeruationem ſit ne bona extra familiam a ieuentur; & quia ſimiles inſtitutiones primogeniorum ipſaque primogenia minimè conueniunt monachis.* Ecce quā n. clarè dicunt primogenia inſtituta in familiæ conſeruationem non conuenire monachis, vtpote qui tales agnati non ſint, in quibus familia, & agnatio conſeruari poſſint. Eiſdem ſententiæ, quamuis anceps, clarè videtur Molina *lib. de primog. c. 14. n. 91.* vbi hæc ait: *Ex monachi ſucceſſione per ſemotum vitæ ſua memoria inſtitutoris penitus ſupprimitur atque aboletur, nomen nec arma inſtitutoris, nec eius familia, ac maiorum ornamenta eo teneri videntur, nec apparent; ideóque non eſt credendum inſtitutorem, qui ex familia conſeruatione motus fuit ad promogenium inſtituendum, voluiſſe facere vocationem, ex qua eius memoria ſupprimitur. & n. 92.* vbi ait, monachum non eſſe talem cognatum, poſſit memoriam familiæ, aut agnationem conſeruare, aut arma deferre: & *n. 95.* concludit, in maioratibus Hiſpaniæ, qui in familiarum, ac memoriæ conſeruationem verſantur, & quoniam vocationibus monachorum ſucceſſio repugnat, atque nominis, & armorum præceptum ſucceſſoribus iniunctum eſt, non abſque difficultate eſſe, poſſe, monachum ſuccedere, propter contrariam inſtituti intentionem voluntatem præſumptam, atque ideo ait ſore deliberandum, cùm caſus occurrerit. Atque ita non eſſe abſque difficultate ait quoque Aluarad. *de coniect. mente defuncti lib. 3. c. 3. in princ. n. 4. fin.* imò *eodem n. 4. verſ. recte quidem*, expreſsè ait monachum non ſuccedere in huiuſmodi maioratus, etiamſi iuriſdictione careant. Et eiuſdem ſententiæ eſt elatè allegans Angelum Socinus iunior *conſ. 1. n. 65. volum. 1.* vbi ait ſtante ſtatuto excludente fœminas propter maſculos, eas non excludi, ſi maſculus ſit monachus. Quod non alia ratione ſubſiſtere poteſt, niſi quia tunc maioratus cenſetur inſtitutus ob familiæ conſeruationem, vt numero præcedenti probauimus. Et tandem in propriis terminis tenet hanc ſententiam Beroius *in ſuis quæſt. tota 9. 34.* Pariſius *conſil. 12. num. 9. volum. 3.* Barbat. *conſil. 13. n. 1. volum 1.* Æmilian. *conſ. 109. num. 14. verſ. tunc autem.* Ludouicus Zunius *in conſilio pro vxore, numer.* 896. vt eum refert Molin *lib. 1. de primog. c. 13 num. 49.* Menochius *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 83. num. 45. verſ. hoc ſanè caſu & præſumpt. 88 num 5.* Mantic. *de coniect. vlt. volunt. lib. 8. tit. 5. a n. 25. vſque ad 29.* dicens rem hanc eſſe late multis diebus diſputatam, & hanc partem ſuſtinuiſſe Tiberium Decianum ſuum magiſtrum, & alios multos præſtantiſſimos Iuriſperitos, & magis placuiſſe ſacro collegio, paucis Doctoribus exceptis. Et an non obſtare huic deciſioni reſcriptum Clement. IV. indulgens fratribus Dominicanis, vt perinde poſſint ſuccedere ac ſi in ſeculo permanſiſſent Quia id reſcriptum intelligendum eſt de ſucceſſione legitima, & etiam de teſtamentaria, cui præſumpta teſtatoris voluntas non contradicit, vt contingit in hoc caſu. Eandem ſententiam tenent Peregrin *de fideicom. miſſ. art. 28. n. 85.* Tapia *authent. ingreſſi. verb. ſua cap. 16. num. 10. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Flor. de Mena Addition. *ad Gamam deciſ. 6. n. 2. cencl 4 & 6. & lib 1 var. q. 16. 5. 2. n. 3.* Azor *tomo 1. inſtit moral. lib. 12 c 8. quæſt. 5. fine.* Nec obſtant in contrarium adducta n. præcedenti. Nam ad primum conſtat ex dictis in prima ratione noſtræ ſententiæ. Ad ſecundum dic, præſumptam teſtatoris mentem eſſe in huiuſmodi inſtitutione, vt continuò, ac perpetuò memoria ſuæ familiæ conſeruetur, quod ceſſat dum maioratus poſſidetur à monaſterio, vt probauimus. Ad tertium neganda eſt ea doctrina, vt proximè diximus ex Socino iuniori. Ad vltimum iam probauimus eam expoſitionem eſſe reiiciendam.

Hæc autem ſententia eſt in eo ſolo caſu accipienda, in quo teſtator poteſt excludere a maioratus ſucceſſione deſcendentem monachum, quem caſum n. 6. explicuimus. Quippe cùm excluſio innitatur præſumptæ illius voluntati, tantùm poteſt habere locum, quando id ex teſtatoris voluntate pendet. 20

Non tamen excluderetur monachus à fideicommiſſo ſimpliciter familiæ, aut agnatis relicto. Quia tunc non tractatur de familiæ, aut agnationis conſeruatione: monachus autem familiam, & agnationem retinet, vt diximus n. 18. in prima ratione. Atque ita docent Aymon *conſ 151. n. 5.* Mantica *de coniectur. vlt. volunt. lib. 8. tit. 12. num. 35. & 27.* 21

Hinc deducitur primò, quid in ea quæſtione dicendum ſit, an quando maioratus inſtitutor petit arma, & nomen ſuum à ſucceſſoribus obſeruari, ſuccedat monaſterium ſuccedendi expax in eum maioratum? Manuel *quæſt. regular. tom. 2. q. 5. art. 13.* partem affirmantem tuetur, dicens ſic apud Senatum regium Pincianum ſententia deciſum eſſet Fucitur, quod ea conditio poſſit optimè à monacho obſeruari, cùm appellari valeat nomine inſtitutoris, & in ſigillo, ac principalibus maioratus laribus arma ſculpta retinere. Secundò, quia ex ſolo armorum & nominis delationis præcepto, in primogeniis appoſito, non deducitur agnationis conſeruandæ coniectura, ita vt fœmina propter maſculos remotioris lineæ, & gradus à maioratus ſucceſſione ſit excludenda vt cum aliis probat Molina *lib. 3. de primogen. c. 5. fin. & lib. 2. c. 14 n 9.* Poteſt iuſuper probari rationibus adducta n. 7. & hæc ſententia eſt probabilis. 22

At mihi probabilius eſt, tunc monachos excludi. Ducor, quod ea conditio à monachis impleri nequeat eo modo honorifico, ac eo ſplendore, quem inſtitutor intendit,

tendit, vt optimè oſtendit Molina *lib.1 de primog.c.13. n.91.93.& 95.* quia multi, nec pœnitendi authores, inter quos eſt Bart. *tract. de inſignibus, & armis. num.*10. quos refert Molina *eo lib.2. cap.14. n.*8. ſuſtinent, eo præcepto induci coniecturam voluntatis conſeruandi agnationem, & familiam, adeò vt ex illo cenſeantur fœminæ proximiores excluſæ propter maſculos; & ſuſtinent hanc partem Mantic. alios referens *de coniect. vlt. volunt. lib.6. tit. 15. n.*11. Et quamuis ipſe Molina contradicat *n.9.* vbi ait non induci ad effectum excludendi fœminas propter maſculos remotiores. Quia æquè, inquit, à fœminis, ac à maribus ex Hiſpana conſuetudine id grauamen impleri valet. Ergo ſentit eam coniecturam induci ad excludendos monachos, qui eius conditionis implendæ ſunt ſemper incapaces, vt ipſe probarat *d.c.13.n.91.93.& 95.* Et confirmatur, quia meliùs poſſunt arma, & nomen conſeruare fœminæ ſeculares, quàm maſculi religioſi: ergo illi, qui ob ineptitudinem hæc conſeruandi excludunt à ſucceſſione fœminas, fortiùs excludent religioſos. Tandem, quia dictum grauamen eſſe præcisè obſeruandum multis authoribus allegatis tradit Molina *eo c.14. n.*10. quod ſit iniunctum in memoriam, & honorem fundatoris. *l. cùm filiusfamilias. § pater ff. de legat.2.* ibi, *in honorem nominis. & l. legatum ff. de vſufruct.* ibi, *conſeruandæ memoriæ, & dignitatis. & l.4. § regula ff. de iur. & fact. ignorant.* ibi, *gloriam repræſentet. & l. hoc iure. ff de donat.* ibi, *ſi ob honorem aliquem promittat, teneatur. & l. Titio. § ſinal. ff. de auro & argent. legat.* ibi, *ſubſcriptionis nominis mei.* Poſſunt præterea adduci omnes rationes adductæ n.19. & omnes Doctores ibi allegati, cùm in hoc euentu intendatur familiæ & agnationis conſeruatio, quamuis non ad excludendas fœminas. Et hanc ſententiam clarè videtur tenere Molin. *lib.1. de primog. c.13. n.91. & 91.* quamuis *n.95.* dubitet; & eam ſuſtinent Berous *in ſuis quæſt. tota q.34.* Tap. *à auth. ingreſſi. verb. ſua. c.16. n.10. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Flor. de Mena *lib. 1. var. c.16. § 1. n.3.* & Addition. *ad Gamam. dec.6 n.2. concl.4. & 6.* & ſic ſententia pronunciatum eſt his proximis diebus in hoc regio prætorio Granatenſi. Quod quidem intelligendum eſt, quando maioratus eſt talis, à quo poteſt excludi religioſus: ſicut numero 20. diximus.

24 Secundò deducitur, nec monaſterium ſuccedere ex perſona monachi in maioratum, a quo ſunt perpetuò excluſæ fœminæ, quod tenet Flores de Mena vtroque loco, quem num. præcedenti allegaui. Atque intelligendum eſt cum eadem limitatione, quam dixi numero præced. fine. Conſultò autem dixi, quando ſemper excluditur fœmina, quia ex ea perpetua excluſione manifeſtum eſt, agnationis conſeruandæ rationem haberi. Quod ſecus contingit, quando non ſemper excluduntur fœminæ; tunc enim non cenſetur habita agnationis ratio, ſed ſola prælatio maſculis tributa, vt optimè cum aliis docent Molina *lib.3 de primogen. c.5 n.50.* Mantic. *de coniectur. vlt. volunt. lib.6. tit.15. n.8. & 9.* Quare non eſſet hæc coniectura excluſionis monachi, ſed ille ſuccederet, niſi alia coniectura excluſionem ſuadens concurreret.

25 Tertiò deduci videtur, monachum in nullum maioratum Hiſpanum ſucceſſurum, quippe ij maioratus in familiarum, & memoriæ conſeruatione verſantur, vt ait Molina *lib.1. de primog. c.13. n.95* Et ita ſatis clarè videtur tenere ibi hanc ſententiam, & eandem eo allegato tenent Azor *tomo 1. inſtit. mor. lib.12. cap.8. q.5. fin.* & Flores de Mena *lib.1. variar. quæſt.16. § 1. num.4.* limitans, quando eſt maioratus à perſonis nobilibus inſtitutus. Immò inde etiam deducere quis poterit in nullum maioratum ſuccedere monachos, quippe potiſſimus maioratuum omnium finis eſt conſeruatio dignitatis familiæ, & memoriæ teſtatoris, vt allegatis Socino, Pariſio, & Tiraquello tenet Molina *lib. 1. de primog. c.11. n.3.* atque inſtituere primogenium, eſt coniectura, voluiſſe inſtituentem bona conſeruari in ſua familia, vt allegatis Pariſio, Menochio, & Hieronymo Gabriele tradit Mantica *de coniect. vlt. volunt. lib.6. tit. 15. fin.* Cæterùm neutrum credo, ſed exiſtimo, vbi aliæ coniecturæ excluſionis monachi non concurrunt, ſucceſſurum monachum in maioratus Hiſpaniæ, & alios carentes iuriſdictione, vt diximus n.16. quia licèt potiſſimus finis ſit conſeruare bona in familia, illiúſq; ſplendorem: at cùm non inde deducatur rationem conſeruandæ agnationis habitam, nec eam ſolam fuiſſe rationem, nec addatur aliquid excludens fœminas, nec aliud monachi ſtatui repugnans, non exiſtimo eſſe euidentem huius excluſionis coniecturam, cùm tamen ad hanc excluſionem certiſſimæ voluntatis teſtatoris coniecturæ deſiderentur: vt optimè tradunt Cou. *c.1. variar. c.15. n.11.* Padilla *l. cùm acutiſſimi. n.44. C. de fideicommiſſ.* & multi alij.

Erit autem coniectura excluſionis monachorum, ſi maioratus inſtitutor habeat tunc filium monachum, atque eum non inſtituat, ſed filias, aut alios conſanguineos, quia tunc veriſimile eſt remotiores monachos eum excludere voluiſſe. Sic loquens de filio clerico non inſtituto tenet Mieres *de maioratu, in priori edit. p.1. q.3. num.*40. Quod quidem intelligerem veram, quando nulla alia eius præteritionis coniectura capi poſſet, vt rancoris alicuius erga illum filium, aut ſingularis affectionis ad filiam, &c. intellige etiam cum limitatione tradita num.23. fine. 26

Vltimò deducitur, quoties monaſterium nequit in maioratum ſuccedere ex perſona filij legitimi profeſſi, quod petat agnationis conſeruationem, aut nominis, & armorum delationem, aut ob quaſcumque alias cauſas, non præferri monaſterium filio naturali ſuccedenti in maioratum, ſecus vbi monaſterium habet ius ſuccedendi in illum. Ratio eſt, quia cùm in priori caſu careat omni ſuccedendi iure, nullum vocatum excludere poteſt: ſecus in poſteriori caſu, cùm tunc habeat idem ius, quo profeſſus ille in ſeculo exiſteos potiretur. Atque ita docet Flor. de Mena *lib.1. variar. cap.16. § 2. numero 9.* 27

Vtrùm autem quando monaſterium habet ius ſuccedendi in maioratum, ſuccedat in illum, quando is profeſſus reſtatus fuerat ante profeſſionem, diximus ſupra. Quod ſi aliud monaſterium legitimè tranſeat, videtur dicendum tranſire quoque maioratum cum illo, & ſi illud poſterius ſit ordinis Minorum, eius profeſſione tranſire ad ſequentem vocatum, ſicut diximus hoc lib. c.13. n.61. de vſufructu monachi. Quia maioratus poſſeſſor eſt veluti vſufructuarius illorum honorum. Inſuper, quia maioratus temporaliter acquiſitus ſuit priori monaſterio, dum hic monachus erat in illo, tranſlatuſque, poſterius monaſterium acquiret, vel ſi ipſe ad ſeculum rediret, ſeu diſpenſatione Pontificis ad religionem equitum Diui Ioannis tranſmigraret, recuperaret maioratum, qui cùm habeat tractum ſucceſſiuum, cenſetur ac legatum annuum, ad quod recuperandum quolibet anno naſcitur noua actio. Nam plura, & diuerſa legata reputantur; argum. *l. cùm notiſſimi. § in his. C. de præſcript. 30. vel 40. annorum*; & quia maioratus aſſimilatur vltimis voluntatibus, poteſt dici tot eſſe legata, quot ſunt anni *l. Sticum ff. de verborum oblig. l. cùm in annos. ff. de annuis legatis.* & ita cùm ſingulis annis noua actio ſuboriatur, ſufficit, quod hodie capax ſit, etſi antea non fuerit: & ſimiliter de monaſterio. At dicendum eſt non tranſire, nec extingui profeſſione ſecuta in monaſterio incapaci, ſed adhuc perſeuerare in priori monaſterio vſque ad mortem naturalem illius profeſſi, ſicut diximus de iure patronatus hoc lib. c.14. numero 6. & ob eandem rationem; quia poſſeſſor maioratus non eſt ac vſufructuarius, ſed eſt verus dominus illorum bonorum, cum onere reſtituendi poſt mortem 28

Digitized by Google

mortem naturalem, vt latè moltis citatis probat Molina *lib. 1 de primog. cap. 16. num. 4.* & inde probari poteſt vltra rationes per ipſum allegatas; quia ſi vſufructuarius ante fructus collectos decedat, ij omnino pertinent ad proprietariũ. *l. in ſingulos. 8. fin. ff. de annu legat.* At fructus rerum maioratus nondum percepti diuiduntur inter hæredes poſſeſſoris, & ſequentem ſucceſſorem pro rata, vt latè cum multis probat Molina *lib. 3. de primogen. cap. 11. à num. 15.* & latiùs Ludouicus de Caſanete *conſ. 28. n. 16. volum. 1.* Tandem concludo, non poſſe maioratum conſiderari vt legatum annuum, ſed eſſe vnicum ius, quod momento acquiritur irreuocabiliter: ſemel enim naſcitur ius, quod nunquam interit, & ita licèt poſtea alius oriatur hæres, qui in maioratum erat ſucceſſurus, ſi is, qui poſſidet, non ſucceſſiſſet non præripit ſucceſſionem poſſidenti, & ita non obſtat, vt poſtquam monaſterium prius, ſeu quiſquis alius in maioratum ſucceſſit, quod tranſeat ad monaſterium capax inſtituendi hæres, ſiue ipſe monachus capax efficiatur. quod latè probat Molina *lib. 3. de primog. c. 10. per totum*, vbi poteſt videri.

29 Quintò dubitatur, an caſu, quo monaſterium habeat ius ſuccedendi in maioratum, ſuccedat quando profeſſus ille renunciarat antea hæreditati, nolla facta maioratus mentione. Et dicendum eſt non includi maioratum in renunciatione. Atque ita late probans tenet Manuel *q. regular. tom. 2. q. 78. artic. vltimo.* Atque idem probauimus ſuprà, etſi eſſet generalis renunciatio hæreditatis, & bonorum. Quod ſi eſſet cuiuſcumque iuris præſentis, & futuri, ſupra diximus quid exigatur, vt ea renunciatio valeat, & an comprehendat ius de futuro noua cauſa ſuperueniens.

30 Vltimò dubitatur, an caſu, quo monachus profeſſus in religione ſuccedendi capaci nequit in maioratum ſuccedere aut quia eſt expreſſa inſtitutoris voluntas, qui excluſit à ſucceſſione monachos, non explicans aliquid amplius, aut quia eſt præſumpta excludẽdi voluntas, qualis eſt cùm maioratus habet iuriſdictionem annexam: vel cùm intenditur in illo agnationis conſeruatio, aut deferri arma, & nomen, & in aliis caſibus hactenus explicatis, an ſi ante profeſſionem ille ſucceſſerat in illum maioratum, excludatur eo ipſo quod profitetur, & tranſeat in ſequentem vocatum? Ratio dubitandi eſt, quia cùm longè difficilius ſit rem legitimè acquiſitam deperdi, quàm de nouo acquiſitionem impediri, & ob id multa de nouo acquiri nequeant quæ tamen ſemel acquiſita non auferuntur, vt ex ſe conſtat, ac multa ad id probãdũ cumulat Meres *de maioratu in priori edit. 2. p. quæ 3. n. 53.* & notant Doctores *l. patre furioſo. ff. de his, qui ſunt ſui. vel alieni iuris.* ex eo quod interdicitur monachi ſucceſſio in eum maioratum, non rectè infertur eum eſſe priuandum legitimè acquiſito tempore habili, nempe ante profeſſionem: & cùm res hæc odioſa ſit ac priuans iure acquiſito, non eſt extendenda ſed potiùs limitanda. Inſuper ſecundò idem apertè probat *l. final. ff. unde liber.* ibi *ſi poſteaquã filius mancipatus bonorum poſſeſſionem patris petiit ſtatum ſuum mutauit, nihil obeſſe ei, quominus id quod acquiſiuit, retineat*, & ideo Baldus *l. ſi matre n. Cod. de ſuis, & legit. hæredib.* quem ſequuntur, & commendant Fulgoſ. Imol. Aretin. *l. hæres per ſeruum, ff. de acquir. hæred.* Iaſon *d. l. patre furioſo n. 11.* Cotta *in ſuis memorialibus. verb. ſtatuto Mediolanenſi.* Clemens *ſingulari 118.* dicit ſtatuto Mediolanenſi, vt mulier extra id territorium nubens non ſuccedat Mediolani, non ligari mulierem, quæ poſt legitimam ſucceſſionem nupſit extra; quod id ſtatutum debeat intelligi in acquirendis, & non in iam acquiſitis. Et ratio fundamentalis huius doctrinæ eſt, quia ſicut effectus in eſſe ſuo productus, & conſommatus non ceſſat ceſſante cauſa, ita etſi per ſuperuenientem caſum ceſſet ratio, quæ ſucceſſionem futuram ſuſtinebat, non infirmat ſucceſſionem in eſſe productam, & quæ plenum, & conſummatum effectum eſt ſortita. Tertiò, ex deciſione Gamæ 2. *part.* 2. vbi per totum probat, ſic dicens decidiſſe Senatum Luſitanum, ſuccedentem in maioratum habentem clauſulam, vt poſſeſſor illius non habeat alium maioratum, nullum amittere, ſi tempore ſucceſſionis alio carebat, quamuis poſtea in alium ſuccedat non habentem prædictam clauſulam; innititúrque huic fundamento, quod tempore ſucceſſionis habilis fuiſſet, & ideo ob caſum ſuperuenientem iure acquiſito priuari minimè debeat: ergo ſimiliter dicendum eſt in caſu noſtro. Quartò, quia qualitatem ſatis eſt adeſſe tempore per verbum requiſito, & ſi ſemel tunc adfuerit, non vitiatur actus, eo quod poſtea qualitas illa adſit. *l. ſciendum. § final. ff. qui ſatiſdare cogantur.* vbi ſemel excuſatus à cautione, quod certi iudicij immobilia poſſideret, licèt durante iudicio alienauerit, non cogitur denuo ſatiſdare, cùm tamen qualitas initio requiſita defuerit poſtea facto, & voluntate perſonæ, in qua exigebatur. Et ita in ſimili tenent multi Doctores; quamuis enim cauſæ eccleſiaſticæ committi nequeant, niſi perſonis in dignitate conſtitutis, vel canonicis, *cap. ſtatutum. §. ſancimus, de reſcriptis in 6.* at ſufficit tempore commiſſionis illum fuiſſe canonicum, licèt poſtea talis eſſe deſinat, vt tradunt Gloſſa *ibi verb. canonicis*, communiter à ſcribentibus recepta, & eſt ſimilis caſus *in l. cæcum ff. de iudiciis*, vbi deciditur cæcum non poſſe creari Iudicem, at ob cæcitatem ſuperuenientem eo munere non priuari. Similiter multi tradunt, primogenium Regis furioſum eſſe ſucceſſionis regni incapacem, at eo non priuari, ſi poſt ſucceſſionem in furiam inciderit. Similiter excommunicatus, irregularis & ſuſpenſus incapaces ſunt beneficij acquirendi. at hæ cenſuræ ſuperuenientes non priuant beneficio legitimè acquiſito, vt conſtat ex *cap. prepoſuit. de clerico excommunicato.* & poteſt videri in Couar. *c. alma mater. 1. part. §. 7. num. 2. & Clement. ſi furioſus, de homicidio 2. particul. §. 3. num. 6.* cùm tamen facto, & culpa poſſeſſoris amittatur qualitas initio requiſita Quintò quando alicui ius quæritur ex alicuius cauſæ exiſtentia, non eſt eo iure priuandus, licèt cauſa defecerit. *l. poſt mortem. §. 1. ff. de bonorum poſſeſſione contra tabulas.* Vnde fit, vt in primogeniis, in quæ exiſtente viro fœmina ſuccedere nequit, ſi tempore ſucceſſionis ſola fœmina extaret, non excluderetur per virum poſtea conceptum à quo exiſtente ſucceſſionis tempore excludenda erat ex pluribus reſoluit Molina *lib. 3. de primogeniis. cap. 10. n. 12. & 13.* Tandem cùm attento iure nec clerici, nec religioſi excludantur à maioratus ſucceſſione, clauſula illos excludens tanquam iuris correctoria, & odioſa eſt reſtringenda. Ergo cùm tantùm excludat religioſos à ſucceſſione, non eſt extendenda ad eos, qui dum non eſſent religioſi, legitimè ſucceſſerunt, eo quod poſtea religioſi fiant. Sed hic caſus tanquam à teſtatore omiſſus, eſt diſpoſitioni iuris communis relinquendus *l. commodiſſimè: ff. de liberis & poſthumis.*

Cæterùm exiſtimo ſtatim à die profeſſionis tranſire maioratum ad ſequentem ſucceſſorem. Primò, quod 31 hæc ſit ea expreſſa aut tacita voluntas inſtitutoris dum per clauſulam expreſſam excluſit monachos aut excluſio colligitur ex tacita eius voluntate. Quippe intendit, ne maioratus ad monaſterium perueniat; at à tempore profeſſionis peruenire debet: ergo intendit, vt etiam maioratus legitimè acquiſitus tunc deperdatur, & ad ſequentem in gradu perueniat. Quod quidem poſſe ſtatuere, & non tantùm, vt non ſuccedat, probauimus numero 6 Secundò, quia, vt optimè conſiderauit Molina *lib. 1. de primogen. c. 13. num. 93. & ſequent.* cùm monachus nequeat exercere iuriſdictionem maioratui annexam, nec memoriam familiæ, & agnationem conſeruare, nec arma inſtitutoris deferre, mors illa ciuilis per profeſſionem inducta æquiparatur na-

turali, quoad hoc vt ſuccedere debeat ſequens in gradu ac ſi monachus naturaliter mortuus fuiſſet, ex regula communiter tradita, vt mors ciuilis æquiparetur naturali, quando in caſu de quo agitur, ex negotij qualitate eſt eiuſdem effectus, cuius eſſet mors naturalis. Sed ſi ille naturaliter mortuus eſſet, amitteret maioratum, & ſuccederet ſequens vocatus: ergo idem ſeruandum eſt in hac morte ciuili. Atque ideo ex hac ratione Molinæ apertè colligitur eum eſſe huius ſententiæ, quamuis non expreſsè loquatur de maioratu antea legitimè acquiſito. Quippe eius ratio, & æquiparatio vtriuſque mortis vtrumque æquè probat. Atque idem tenent alter Molina Societatis IESV *tom. 3. de iuſtit. diſp.623.n.3.* Manuel *quæſt.reg.tom.1.quæſt. 78. art. 2. col.4 verſ.5. certum eſt.* vbi dicunt, quando religioſus excluderetur ex prima inſtitutione à ſucceſſione in maioratum, tranſire à profeſſionis tempore maioratum in ſequentem vocatum, nec in illum ſuccedere monaſterium. Et Alberic. *auth.ingreſſi.n.31.C.de ſacroſ.Eccleſ.* Gregor Lopez *l.2.verb ſiendo hem.tit.14.p.2.* dicunt nouitium ſuccedere in quemcumque maioratum, quacumque iuriſdictione, etiam regia præditum, aut ſtatim amittere per profeſſionem. Nec obſtant in contrarium adducta. nam ad primum, & ſecundum reſpondetur, doctrinam illam, vt actus perfectus non reuocetur ex impedimento ſuperuenienti, vel vt alij dicunt, non reuocetur, etſi perueniat ad caſum, à quo incipere non potuit procedere, niſi ex expreſſa, aut præſumpta diſponentis voluntate colligatur eius mentem eſſe, vt reuocetur non ſolùm ex inhabilitate præcedenti, ſed etiam ex ſubſequenti, quia tunc etiam poſt actum perfectum reuocatur, vt conſtat ex *l.ſi vnquam. C. de reuocand. donat.* vbi deciditur bona donatione liberti elargita à patrono non habente liberos, illis natis redire, in donatoris arbitrio ditioneque manſura. Et ſimilis caſus habetur *l.cale pactum.§.ſinal ff.de pactis* & ita tradunt Aretin. *ex pacto.n.3.verſ.præterea,in fine.& verſ ſed quando actus irritatur.§.de vulgari* & ibi Iaſon.*n.17.* Barth. Socinus *conſ.226.n.9.verſ. ſed iſta reſponſio. vol 2.* Ex quo fit, vt filius primogenitus, qui in feudum ſucceſſerat, ſi poſtea fiat clericus, excludatur per ſecundogenitum, quod iuxta feudi naturam clericus excludatur. *c. qui clericus, ſi de feudo fuerit controuerſia.* & ibi Afflict. *n.1.* & alios allegans Caldas *l.curatorem verb.minoribus n.32.Cod.de in integr.reſt.* Inſuper ea doctrina procedit, quando cauſa effectus iam conſummati eſt (vt Iuriſperiti loquuntur) cauſa ſolum fiendi, non tamen eſſendi; ſeu à qua pendet effectus non tantùm in fieri, ſed etiam in conſeruari, ea ceſſante ceſſabit affectus, quantumcumque conſummatus, vt optimè tradunt Monachus *in proœmio 6 decretal.* Baldus *cap.etſi Chriſtus.n.7. de iuriſiurando.* Tiraquell. *ceſſante cauſa. limitatione 12. n.23.* At in noſtro caſu non ita euenit, vt ex dictis liquet. Ad tertium dic, non eſſe ſtandum deciſioni Senatus Luſitani, vt bene docet Flor. de Mena *addit. vltima ad eam deciſionem.* Et ratio eſt, quia eo ipſo quod prior maioratus ratione clauſulæ ſibi adiunctæ eſt incompatibilis cum quocumque poſteriori, eſt ſubinde quicũq; poſterior, quamuis prædicta clauſula careat, incompatibilis cum illo: cùm enim incompatibile ſit relatiuum, ſtare non poteſt abſque alio extremo; at incompatibilia, cùm ſint contraria, non poſſunt ſimul ſtare, vt ex Baldo probat Molina *lib.2.de primog.cap.12.n 27.* atque ideo *ibi.n.16.* indiſtinctè dicit, nullum ſuccedere poſſe in duplicem maioratum, quorum alter petit ſola inſtitutoris arma deferri, alter autem per ſ arma inſtitutorix deferri, nullis aliis armis excluſis cùm tamen communiter non accidat ſucceſſio ſimultanea in vtrumq; maioratum, & alter ſolus clauſulam excludentem habeat. Ad quartum, & quintum reſpondetur eodem modo, quoad primum, & ſecundum reſpondimus Quippe hæ doctrinæ verũ habent in cauſa, à qua non pendet effectus in fieri, & conſeruari, quæ eſt ſola fiendi cauſa, non tamen eſſendi. Ad vltimum dic, eam clauſulæ extenſionem colligi ex tacita inſtitutoris voluntate, vt probauimus n. præcedenti.

SVMMARIVM.

An monaſterium ſuccedat in feudum, vel ita perdatur per ingreſſum, vt nouitius exiens non recuperet? refertur duplex ſententia.n.32.& 33.

Nouitij, & ſolo voto ingrediendi religionem aſtricti, ſuccedunt in feudum n.34.

Quid de profeſſis in religione incapaci, aut qui in Societate IESV vota coadiutorum formatorum, aut biennij emiſerent n.35.

Explicatur in quale feudum poſſit ſuccedere monaſterium.n.36.

Explicatur quando ſeruitium in feudo petitum poſſit per alium exhiberi, nec cenſeatur electa induſtria perſonæ num.37.

An ſemper ſuccedat monaſterium in feudum fœminis conceſſum? n.38.

An ſuccedat monaſterium in capellas, quas Luſitani vocant? n.39.

An ſuccedat in feudum habens clauſulam excludentem monaſterium n.40.

An illud ſuccedat etiamſi iuramentum fidelitatis præſtandum ſit? n.4 .

An in illud ſuccedat etiamſi habeat Regnum, Ducatum, aut aliam quamcumque iuriſdictionem annexam? n.42.

An quando ſuccedit in feudum, duret ſola monachi vita? num.41.

An in illud ſuccedat, quando feudum petit ſeruitium incertum? n.44.

Quid quando eſt datum pro ſe, & filiis, vel hæredibus? num.45.

Quando feudum non tranſit ad monaſterium, vel ceſſat vita monachi, an reuertatur ad dominum directum? num.46.

An milites Commendatarij, qui matrimonium ineunt, ſuccedant in feudum? n.47.

Quid de Commendatariis Diui Ioannis? refertur quadam ſententia n.48.

Sententia authoris n.49.

An hi ſuccedant in maioratum.n.50.

QVÆSTIO ſecunda, An monaſterium ſuccedat in feudum profeſſi? Quibuſdam placet, minimè ſuccedere, ſed profeſſione ipſa amitti Quod probatur ex §. *ſi quis per triginta. verſ. qui clericus, ſi de feud.defunct. content.ſit inter dom.& agnat vaſſal.* ibi: *Qui clericus efficitur, aut votum religionis aſſumit, hoc ipſo feudum amittit.* & tenet ibi Gloſſa *verb amittit*, idémque videtur decidi *tit.de feudo fœminæ.ad fin.* & tenet ibi Gloſſ. *verb. poſtpoſuerit.* idémque videtur decidi *l.regia 1. titul. 26. p.4.* Præterea, quia ſi vaſſallo tranſeunte ad monaſterium, tranſiret quoque feudum illius, diſtraherentur religioſi à regulari inſtituto, quod eſt Deo vacare relictis ſecularibus curis. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent vltra Gloſſas allegatas Imola *cap.in præſentia.n. 20. de probation.* & ibi Henric. *num. 15.* Bellamer. *num.48* & ibi Pariſ. *num. 193.* limitans, niſi peteret ſolum ſeruitium reale, vel niſi dominus ſciens prudens concederet feudum monacho. Alberic. *auth. ingreſſi. num.21.Cod.de ſacroſ.Eccleſ.* & ibi Bellapert. *col.3.verſ. in textu huius authentic* & ibi Signorol. *num.29.* & ibi Iaſon *num. 47.* limitans, niſi quando ſeruitium eſt reale. Nicolaus de Vbaldis *de ſucceſſ.ab inteſtato.* vbi de ſucceſſione regularium *parte 1. num. 2.* (habetur *tom.8. tractat. parte 1.*) Redoanus *de ſpoliis eccleſiaſt.quæſtione 8.in princip.num.59.* (habetur *tomo 14. tractatuum.*) Franc. Sonsbeek *de feudis parte 9.num.77*

(habetur

(habetur *tomo* 10.*tract.p.*2.) Angelus *verb.feudum n.*10. & ibi Syluest. *q.*9.*n.*10. Iul. Clar. *lib.*4.*recept.*§.*feudum. q* 78.*n.*4. Cratius *de ſucceſſ* § *ſucceſſio ab inteſtato.* *q.*8. *n.*3.*fine.* Pegnet. *in repetit.cap.ne ſuper laudemio verſ.* 7. *num.*30 limitans, niſi ad alienandum intra annum perſonam habilem, & capacem, Tapia *d auth.ingreſſi.verb. ſua.c.*15.*n.*11. Emmanuel Sa *ſumma verb feudum. n.* 4 & multi alij, quos refert, & ſequitur Dueñas *regul.*203. *initio.& n.*1.*limitat.*1. ſolum excipit feudum petens ſeruitium reale, eo quod id proprie feudum non ſit, & multi etiam alij, quos refert, & ſequitur Menoch *de arbitr.lib.*2.*cent.*3.*caſu* 231.*à n.*1.*vſque ad* 3. *& n.*8. ſolùm excipit feudum, cuius ſeruitium eſt reale. Et n.33.

34 Immo quidam exiſtimant ingreſſu ipſo in nouitiatum ita feudum amitti, vt à nouitio egrediente minimè recuperetur, quod clarè probari videtur ex *titul de feudo fœminæ in fin.* ibi; *Idem in omnibus, qui habitum religionis aſſumunt hi enim nec poſtea in feudum ſuccedunt, &, ſi quod habent, perdunt.* & tenent Andr. de Iſern. *ibi.* Atque ſolis habentibus religionis votum videtur idem probari ex *verb* § *ſi quis per triginta verſ. qui clericus.*

35 Prima tamen concluſio ſit. Nouitius minimè amittit feudum qualecumque illud ſit, atque adeò religionem egreſſus illud retinebit. Probatur, quia quamcumque aliam dignitatem retinet, & in quamcumque ſuccedit, vt probauimus num.2. Atque idem eſt de quibuſcumque aliis bonis: ergo idem dicendum eſt de feudo, quia alias impedimentum præſtaretur ingreſſui religionis. Quare textus in contrarium adducti n. præcedenti, intelligendi ſunt de profeſſione religionis. Atque ita docent Greg. Lopez *l.*6.*verb.religioſo.tit.*26.*p.*4. Tapia *auth.ingreſſi.verb.ſua c.*14.*n.*16. referens Præpoſ. & Afflict. & alios *C.de ſacroſanct. Eccleſ.* qui optimè *n.*15. dicit idem eſſe dicendum de iis, qui ſolum ingrediendi religionem votum emiſère, cùm ij nullius ſucceſſionis incapaces reddantur.

36 Secunda concluſio. Religio incapax ſuccedendi in communi, minimè ſuccedit in feudum monachi profeſſi, ſed eius profeſſione omnino ceſſat, ac morte naturali, quod bene docet Odofred. *authent.ingreſſi.n.*10. *fin.C.de ſacroſan. Eccleſ.* & conſtat ex dictis num.8. & vt ibi diximus, ceſſare etiam profeſſione, aut votis coadiutorum formatorum in Societate IESV alios maioratus; ita quoque de feudis dicendum eſt: & ſicut n.3. diximus eos, qui ſola vota biennij in illa emiſère, ſuccedere in maioratum; ita quoque ſuccedunt in feuda, quando religio eſt capax illorum, iuxta dicenda n. ſequenti, quia idem ſuccedendi ius retinent, quod retinent aliæ religiones reſpectu profeſſorum.

37 Tertia concluſio. Quando ſeruitium in feudo petitum eſt perſonale, & tale, quale non poteſt decenter à religione exhiberi, nec ſufficit per ſubſtitutum illud præſtari, minimè ſuccedit religio in feudum, ſed religioſi profeſſione ceſſat. Secus autem quando ſeruitium poteſt decenter à religione exhiberi, quia vel eſt reale vt conſiſtens in pecunia, vel in alia re tradenda, vt ſi ſit perſonale non dedecens religionem, vel quamuis dedeceat, poteſt per ſubſtitutum exhiberi: tunc enim ſuccedit monaſterium in feudum. Ratio prioris partis eſt, quod feudum nequeat tranſire niſi cum eo onere annexo: ergo ſi monaſterium ſit incapax oneris, erit quoque feudi. Poſterioris autem ea eſt ratio, quia cùm monaſterium ſuccedat in reliqua profeſſi bona, & maioratus, nec ſeruitium feudo annexum obſtet ſucceſſioni monaſterij in illud, vtpote quòd poteſt à monaſterio exhiberi, non eſt cur hæc ſucceſſio monaſterio denegetur. Nec obſtat textus in contrarium n.32. adducti, quippe intelligendi ſunt de feudo, quod ſtatui religioſo repugnat ratione ſeruitij, quod ab ipſo non poteſt exhiberi. Et de hoc quoque feudo probat ratio ibi adducta: quam interpretationem clarè affert lex regia 6. *tit.*26.*p.*4. ibi; *de manera que no pudieſſe ſeruir el feudo, no lo pudieſſe auer,* & ibi; *que no pudieſſe ſeruir por razon de las ordens que uvieſſe.* Et ideo hanc ſententiã ſuſtinent Innocent. *c.in præſentia.n.*5.*de probat.* & ibi Hoſtienſ. *n.*8 Ioan. Andr. *n.* 6. Anton *n.*21. Abbas *n.* 69. Anchar. *n.*21. Decius *in noua edit.n.*290. Aretin. *n.*79.*&* 81. Felin. *n* 46. Barbat. *n.*121. Mantua *n.*81. Cynus *auth ingreſ. n.*13.*C.de ſacroſanct. Eccleſ.* & ibi Bartol. *in* 2.*lectura.n.* 44. Salyc *fin.* Bald. *auth.niſi rogati n.* 15. *C.ad Trebell.* idem Barbat. *de præſtantia.Cardinal.at.q.*5.*n.*14. (habetur *tom.*13.*tract.part.*2.) Vdalric Zazius *tract.de feud p.* 8.*n.*89. (habetur *tom.*10.*tract.p.*1.) Th. de Martin *tract. de feud.tit.*2 *n.*145. (habetur ibid.) Afflict. *deciſ. Neapol.* 320.*n.*2. Nauarr. *comment.*2.*n.*55.*ad fin.de regular.* Gama *deciſ.*6.*n.*1. Villalobos *in ſuis communib. opinion. littera M.verb.monachum.*179. Molina *de primog.c.* 13. *n.*76. Menoch. *conſ.*519 *n.*13.*vol.*6. Auendaño iunior *l.* 50.*Tauri.gloſ.*4. *n.*16.*&* 48. & alij, quos refert Tapia *d. auth.ingreſſi.verb.ſua.c.*14.*n.*8.*& ſequitur* Molina Societatis IESV *tom.*1.*de iuſt.diſput.*140.*col.*6. *verſ. regulam.* Leonard. *lib.*2.*de iuſt c* 41.*dub.*10.*n.*80. Azor *tom.*1.*inſtit. moral. lib.* 12.*cap.*8 *p.*5. Manuel *q.regular. tom.* 1. *q.*38.*art* 3 *& tomo* 2.*quæſt.*61.*art.*10.*init.* *& quæſt.* 78. *art* 12.*col* 5.*verſ.*3.*probatur.*

Tunc autem ſeruitium perſonale in feudo petitum poterit per alium exhiberi quando in eo non eligitur induſtria perſonæ; ſecus quando eligitur. *l.inter artifices ff de ſolut.* Atque ita docet Felin. n. præcedenti allegatus. Nunquam autem videtur electa perſonæ induſtria, vbi in feudi conceſſione ſit mentio hæredis, vt relatis Cyn. & Baldo tradit ibidem Felinus, & multi alij, quos refert Menoch. *conſ.*54.*n* 13.*vol.*1. quamuis ipſe *num* 40. *fin.* id neget, n. gentque alij, quos refert Dueñas *regul.*130. *n.*10.*limit.n.*10. 38

Hinc deducitur, ſemper monaſterium ſuccedere in feudum, quod etiam pro fœminis conceſſum eſt. Quod tunc manifeſtè non eligatur induſtria perſonæ, & poſſit ſeruiri per ſubſtitutum. Atque ita docent Felin. *eo c. in præſenti a.n.*47. & ibi Decius *in noua edit.n.* 291. Nauar. vterque Molina, Leonard. vbi allegati ſunt n.36. & alij, quos refert Dueñas *regul.*103.*num.*4.*limitat.* 4. & Tapia *d.auth ingreſſi.verb.ſua.c.*14.*n.*37. dicit retenta noſtra ſententia; quamuis Caſſian. ſub dubio, & relinquens cogitandum *in conſuetud. Burgund.tit. des fieds. rubr.*3.§.5.*n.*15. 39

Extende communem hanc ſententiam, vt etia habeat verum in capellis, quas Luſitani vocant; quippe in eas quoque ſuccedet monaſterium, vt bene tradunt Gama, & Molina Societatis IESV allegati n 36. 40

Sed limitatur primò hæc ſententia, niſi feudum in ipſius inſtitutione haberet clauſulam, ne ad monaſterium tranſiret: tunc enim id eſſet ſeruandum, vt diximus n.6. in maioratibus, & docet Molin. Societatis IESV n.36. allegatus. 41

Secundò limitatur ab aliquibus, niſi præſtandum ſit iuramentum fidelitatis: tunc enim non ſuccedet monaſterium. Atque ita docet Pariſ. *d c.in præſentia n.*93. & videntur tenere ibi Decius *in noua edit n* 291. & Nauarr. *comment.*2 *n.* 55. *ad fin. de regular.* dicentes enim monaſterium ſuccedere in feudum, explicant, id eſt, liberum à fidelitate. Ratio eſt, quia vbi adhibito iuramento aliquid eſt promittendum, cenſetur electa induſtria perſonæ, vt aliis citatis probat Menoch. *conſ* 54.*n.* 16. *vol.*1. Sed iure optimo tenet contrarium Tapia *ea auth. ingreſſi.verb ſua c.*15.*n.*33. quia admiſſa hac limitatione nullum feudum tranſiret in monaſterium; ſed id iuramentum præſtari poteſt per ſubſtitutum, vt in feudis, quæ poſſidet Eccleſia: vel remitti, cùm non ſit de ſubſtantialibus. Nec feudum franeum dicitur, niſi quod liberum eſt à ſeruitio, vt explicant Mantua, Molina Societatis IESV, Leonard, allegati num.36. vel vt explicat Felin. ibidem quoque allegatus, quod liberum eſt à pœnalibus feudorum legibus. 42

Tertiò

Digitized by Google

43 Tertiò limitatur, niſi feudum habeat dignitatem annexam, vt Regni, Ducatus, Marchionatus, & Comitatus: id enim feudum non tranſit ad monaſterium, ſicut de huiuſmodi maioratibus diximus n.12. in prima ratione. Atque præter Doctores ibi citatos tenent Aſcan. *de patria poteſtate.cap.vlt.n.*74. (habetur *tomo.*8. *tract.p.*1.) Nicolaus de Vbaldis, & Redoanus allegati *n.*32. Molin. Societatis Iesv, & Azor allegati num.36. Tapia alios allegans *ea auth ingreſſi.verb.ſua.c.*14.*n.*13. & vt diximus eodem n.12. nec monaſterium ſuccedere in alios maioratus inferiores quoſcumque habentes annexam iuriſdictionem, idem etiam dicendum eſt de feudis, vt bene docent Tapia *num.* 14. Molina Societatis Iesv *ibidem*, & Flor. de Mena *lib.*1.*var.q.*16. §. 2. *n.*2. Quare minus bene dixit Manuel *quaeſt.regular.tom.* 2. *queſt.*78.*articul.*12.*column.a* 5. *verſ.*3.*probatur.* & refert pro ſe Iulium Clarum, & Menochium, ſed neuter id dicit.

44 Quartò limitatur, vt tranſeat feudum ad monaſterium, quando non impedit ſeruitium in eo petitum, vt tranſeat (inquam) non vt perpetuò in eo duret, ſed dum monachus, in cuius perſona ſucceſſit, ſuperſtes fuerit, ſicut in maioratibus contingit. Atque ita docent Pariſ. *eodem c in præſentia n.*195. & ibi Decius *in noua edit.n.*291. Felin. *n.*46. *fine* Bald. Bart. *de præſtantia Cardinalat.* Molina *lib.*1.*de primog.cap.*13.*n.*79. Alter Molina Societatis Iesv, Azor, Leonard. allegati n.36. Caldas *de nominat.emphyteot.quaeſt.*6.*num.* 2. Tapia *eodem cap.*14 *num.*48. quod ibi limitat, niſi feudum eſſet à Principe conceſſum poſt monachatum, vel ipſi monaſterio: tunc enim eſſet perpetuum. Atque ſimiliter eſſet perpetuum, quando eſſet feudum paternum tranſiens ad omnes hæredes, vt bene limitat Felinus *eodem cap. in præſentia n.*48.

45 Quintò limitatur, vt intelligatur tranſire ad monaſterium feudum, quando petit ſeruitium certum: nec enim tranſit, quando petit incertum, quia eligitur induſtria perſonæ, vt cum Aymone per ipſum citato probat Menoch. *conſ.*54.*n.*11.*vol.*1.*& lib.*1.*de arbitr. q.*68. *n.*13. Cùm enim nihil determinatum petatur, eius arbitrio relinquitur. Et ita docent Cynus *ea authentic. ingreſſi.num.*12. Abbas *eo cap.in præſentia.num.* 69. Tapia *eo cap.* 14.*num.*31.

46 Sextò limitatur, vt non tranſeat in monaſterium feudum datum pro ſe, & pro filiis, quia intelligitur de filiis veris Sic Abbas *d.c.in præſentia.n.*71. & ibi Aretin. *n.*81. Pariſ. *n.*195. vt in ſimili dicemus de emphyteoſi ſic conceſſa num. 62. Addit Pariſ. idem dicendum quando eſſet datum pro ſe, & ſuis hæredibus: quia intelligitur de hæredibus ſanguinis; ſed hoc non credo, vt dicemus in ſimili de emphyteoſi pro ſe, & pro ſuis hæredibus conceſſa, infrà Hæc verò limitatio intelligenda eſt, vt non tranſeat finita monachi vita in monaſterium, tanquam in filium: quia ex perſona monachi retineret durante eius vita, & poſtea ad veros illos filios, vel hæredes ſanguinis pertineret. Nam tunc ſeruitium poteſt per alium præſtari, nec eligitur induſtria perſonæ, vt diximus num.36.

45 Quoties autem feudum non tranſit ad monaſterium, aut moritur monachus, in cuius perſona ſucceſſerat, dicunt communiter Doctores feudum redire ad dominum directum. Sic Gloſſ. *tit. de feud. fœmine, ad fin. verb.poſtpoſuerit.* Bart. Bald. Anton. Felin. vbi allegati ſunt n. 36. Angel. & Sylueſt. allegati n.32. Sed hoc intelligendum eſt quando non ſupereſſent, alij vocati ex tenore inueſtituræ: nam ſi ſupereſſent, tranſiret ad illos. Atque ita docent Signorol. *d. auth. ingreſſi. n.* 29. Vdalric. Zazius *tract.de feudo. part.*8.*n.*89. Molina *lib.* 1. *de primogen.cap.*13.*n.*79. Iulius Clarus *lib.*4 *receptar.§. feudum. queſtione* 78. *num.* 3. Leonardus allegatus numer.46. Tapia *eodem cap.*14.*num.* 47. vel intelligitur quando feudum eſt nouum, vt bene docent Iulius Clar. Vdalric. Zazius, Tapia alios allegans ibidem.

Tandem dubitatur, an equites commendatarij ſint capaces horum feudorum caſu, quo religioſi incapaces ſunt. Et quidem ſi ſint ex iis, qui matrimonium contrahere poſſunt, erunt vtique capaces, ſicut & reliquorum diximus num.5. eos eſſe capaces, nec cenſeri comprehenſos nomine religioſorum, vbi eſt clauſula ab eorum ſucceſſione religioſos excludens. Idem enim exiſtimo in feudis dicendum ob eandem rationem ibi traditam.

De commendatariis autem D. Ioannis, qui matrimonium inire non poſſunt, eſt maior difficultas. Et quidem multi, quos refert, & ſequitur Menoch. *conſ.*54.*n.* 24.*vol.*1.*& de arbitr.lib.*2.*cent.*3.*caſu* 231. *num* 5. negant eos ſuccedere poſſe. Quod multis rationibus ibi probat *à num.*14. & potiſſimum, quia ſunt veri, & omnino religioſi tribus ſubſtantialibus votis ſolemnibus deuincti. 48

Sed contrariam ſententiam cenſeo veriorem, quam ſuſtinent multi alij, quos refert Menoch. *eo conſ* 14.*n.*1. & vltra illos Dueñas *regul.* 103.*limitat.*6.*n.*6. Calefat. *de equeſtri dignit.n.*33. Tapia *auth.ingreſſi.verb.ſua c.*15. *n.*20.*C.de ſacroſanct.Eccleſ.* & ibi latè probat. Sed potiſſima ratio eſt, quia etſi ſint propriiſſime, & omnino religioſi, ceſſant tamen in iis omnes rationes, quæ in reliquis religioſis, & paupertas, quam profitetur, eſt ampliſſima, cùm multas diuitias poſſideant, & ſplendidiſſimè viuant. 49

Quare hos quoque exiſtimo ſuccedere in quoſcumque maioratus, niſi conſtitutiones obſtent; ſicut diximus n.6. de aliis Commendatariis: nec cenſeo hos excludi, excluſis religioſis à maioratu. Quia hi conſeruant decus, & honorem familiæ, & agnationem; quod non cõtingit in aliis religioſis, & ideo excludi ſolent, Si tamen excluderentur quoque clerici, eo quod ſucceſſorem habere nequeant, cùm ſint inhabiles ad matrimonium cenſerentur quoque hi excluſi, quia eadem ratio in his militat: ſecus, ſi ob aliam rationem in his non militantem excluderentur. An verò, ſi tempore ſucceſſionis maioratus, id eſt, mortis vltimi poſſeſſoris eſſet diſpenſatum cum hoc aut cum clerico, vt matrimonium ineat, an ſuccedat tunc dicam infrà. 50

SVMMARIVM.

An profeſſi in ordine incapaci ſuccedendi, & coadiutores formati in Societate Iesv *ſuccedant in emphyteoſim? refertur quadam ſententia n.*51.

Explicatur ſententia authoris. n 52.

*An quando monaſterium eſt ſuccedendi capax ſuccedat? referuntur variæ ſententiæ.n.*53.54. *&* 55.

*Sententia authoris.n.*56.

*Quid ſi emphyteoſis adueniat iam profeſſo?n.*57.

Quandiu duret emphyteoſis apud monaſterium. n. 58.

*An quando emphyteoſis non eſt hæreditaria, tranſeat ad monaſterium. vel ad quem pertineat cum melioramentis in ea factis?n.*59.

*Quid dicendum ſit de libello, & precario, an tranſeat in monaſterium? n.*60.

An in hæc omnia ſuccedant religioſi, qui in Societate Iesv *vota bienni j emiſêre?n.*61.

*An tranſeat in monaſterium emphyteoſis pro ſe, & hæredibus conceſſa?n.*62.

*Quid ſi pro ſe, & filiis conceſſa ſit?n.*63.

*Refertur quadam ſententia.n.*64.

*Explicatur ſententia authoris.n.*65.

Qvæstio tertia. An emphyteoſis, quam habebat religioſus ante profeſſionem, tranſeat ad monaſterium? Et quidem, ſi monaſterium ſit ſuccedendi incapax, manifeſtum eſt, illud non ſuccedere, ſicut nec in cætera profeſſi bona. Dubium autem eſt, ad quem pertineat 51

tineat emphyteoſis illa dum profeſſus ille naturaliter viuit Caldas *de nominat.emphyt.q.6.num.19.fin.* ait iuxta receptiorem ſententiam dicentem bona fideicommiſſa alicui, vt reſtituat poſt mortem, non eſſe reſtituenda poſt huiuſmodi profeſſionem, ſed dum profeſſus ille naturaliter viuit, pertinete ad illius hæredes, idem dicendum eſſe de hac emphyteoſi.

52 Quia tamen ſuprà ſuſtinuimus tanquam probabilius ſtatim extingui illud fideicommiſſum, ac proinde non tranſire ad hæredes, ſic in emphyteoſi diſtinguendū eſt, vt optimè docet Molina Societatis IESV *tom.2.de iuſt.disput.482.colum.3.verſ.quando religioſus.& ſeq.*: ſi emphyteoſis illa ſit hæreditaria, ita vt in eam extraneus ſuccedere poſſit, profeſſione facta in monaſterio incapaci, aut votis coadiutorum formatorum in Societate IESV emiſſis, tranſit eo ipſo cum melioramentis in ea factis ad hæredes illius religioſi; quippe ea profeſſio, & vota reputantur quaſi mors naturalis. Si autem emphyteoſis non eſt hæreditaria, pertineret etiam quoad commoditatem ad eos, qui inueſtitura ad eam vocantur, nullis autem vocatis expiraret emphyteoſis, regrederetúrque ad dominum directum. Si quæ autem melioramenta in ea eſſent facta, tenerentur illi vocati in ea ſuccedentes, vel nullis vocatis dominus directus, ad quem rediret, æſtimationem illorum ſoluere hæredibus monachi.

53 Quando autem monaſterium eſt ſuccedendi capax, duplex eſt diſtinguendus caſus, vt clariùs procedamus. Prior eſt quando in conſtitutione emphyteoſis nullum eſt adiectum pactum, ne in Eccleſiam, aut in perſonam potentiorem transferretur. Poſterior eſt, quando id pactum irritum eſt. In primo ergo caſu, quando id pactum non eſt, quadruplex eſt ſententia. Prima docet emphyteoſim eccleſiaſticam, id eſt, cuius dominus directus eſt Eccleſia, non tranſire ad monaſterium; ſecus autem de quacumque alia emphyteoſi, ea enim tranſit, dum monachus vixerit. Ita docent Nauarr. *comment. 2. num.55.fin.de regular.* Mantua *cap.in præſentia.n.70.de probat.*

54 Secunda ſententia docet, vtramque tranſire in monaſterium, ſed reuocabiliter, ita vt optionis domini directi ſit conſentire tranſlationi, aut cogere monaſterium eam alienare à ſe, vel venditione, vel commutatione, vel quacumque alia ratione, transferreque in perſonam quæ non magis priuilegiata ſit, quàm primus emphyteuta. Ducitur, quia ſi monaſterium non poſſet ad hoc cogi, redderetur domini directi peior conditio, eo quod periret ſpes laudemij vnquam ſibi ſoluendi, & eius vtilis dominij ad ſe redeundi. Hanc ſententiam ſuſtinent Abb. *c. in præſentia.n.70.de probat.* Iul.Clar. *lib.4.receptar.§.emphytheoſis.q.33.n.vnico*, dicens neutram tranſire in monaſterium aut ſi tranſit, tranſire cum onere transferendi in perſonam priuatam intra annum; quamuis non loquatur de omni emphyteoſi, ſed de ea, quæ hæreditaria non eſt, de qua ſpecialis ratio eſt, vt dicemus n. 59. & ideo non poteſt bene allegari pro hac ſententia Molina *tom.1.de iuſt.diſp.140.col.7.verſ.eandem regulam* Leonard. *lib.2.de iuſt.c.41.dub.10 n.84.* idem apertè ſentit Cald. *de renonat.emphyt.q.19.n.7.& 8.* dicens neutram tranſire, ſed teneri monaſterium vendere intra annum. Explicat autem Molina quæ ſint perſonæ magis priuilegiatæ, dicens eſſe milites, curiales, & eccleſiaſticos.

55 Tertia ſententia docet, vtramque emphytheoſim tranſire in monaſterium, nec meminit poteſtatis reuocandi. Huius ſententiæ videtur Innoc. *c. in præſentia. n. 5.de probat.* & ibi Ioan.Andr. *n.16.* Hoſtienſis *n.8.* Ant. *n.12.* Anchar. *n.21.* Bart. *auth.ingreſſi in 1.lectura n. 18. C. de ſacroſanctis Eccleſ.* vbi abſolutè dicunt emphyteoſim tranſire in monaſterium: & expreſsè eccleſiaſticam, & ſecularem tranſire docent Beroius *in ſuis quæſt. q. 70.à n.1* Burſat. *conſ.60.n.29.33.& 34.lib.1.*

Vltima opinio (cui tanquam probabiliori accedo) 56
diſtinguit inter ſecularē emphyteoſim, id eſt, cuius dominium directum non eſt apud Eccleſiam; & eccleſiaſticam, id eſt, cuius dominium eſt apud illum: vt illa abſolutè tranſeat in monaſterium, hæc autem reuocabiliter, ita vt Eccleſiæ integrum ſit, aut illam reuocare, aut tranſitum permittere. Ducor, quod cùm cætera profeſſi bona tranſeant in monaſterium, nec aliquo iure excipiatur emphyteoſis, non eſt, cur ab hac regula excipienda ſit. Differentia autem quoad poteſtatem reuocandi inter vtranque inde probatur, quod nullo iure cautum ſit, integrum eſſe habenti dominium directum, præterquam Eccleſiæ, reuocare emphyteoſim in alium tranſlatam; & Eccleſiæ tanquam quid ſpeciale indulta eſt hæc reuocationis intra biennium facultas. *§.1.auth.de alienat.& emphyt.* Nec obſtat conditionem domini directi reddi deteriorem, negata hac reuocandi facultate, quia ſibi imputare debet quod id non deduxerit in pactum. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Bald. *auth.ingreſſi.n.22. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & ibi Paulus *n.25.* Salycetus *n.9* Iaſon *n.46.* Decius *n.penult.* idem Decius *c.in præſentia.in noua edit.n.294.de probat.* & ibi Felin. *n.49.* Angel. *verb. religioſus. n. 53.* Syluest. *verb.religio.6.q.1.dict.2.* Tabiena *verb.religio.q.34.n.35.* Velaſc. *conſ.101.n.5.tom.1.* Azor. *t.1.inſt mor.l.12.c.8.q.4.*

Atque idem dicendum eſt de emphyteoſi, in quam, 57
iam ingreſſus in religionem, aut iam profeſſus ſuccedit; transferetur enim in monaſterium cum eo onere, vt eccleſiaſtica, ſit poſſit ab Eccleſia reuocari. Sic docet Syluester *verb.emphyteoſis quæſt.20.num.27.* dicens ſic viu reſeruari.

Quod ſi petas, quandiu emphytheoſis illa ſiue ſecu- 58
laris, ſiue eccleſiaſtica, non reuocata ab Eccleſia, duret apud monaſterium. Tapia *d.auth.ingreſſi.verb.ſua.c.15. num.4.* ait poſſe dici eam duraturam centum annis, ſicut de vſufructu legato Eccleſiæ traditur *l.an vſusfructu.ff. de vſufruct.* Sed nullatenus id credo, quod nec vſusfructus monachi tranſiens per eius profeſſionem ad monaſterium, durat centum annis, ſed ſolo vitæ monachi tempore. Quare idem dicendum eſt de emphyteoſi, vt bene tradunt Bald. Decius, Felin. Paul. Salycetus allegati num.56. Surd. *conſ.557.n.12.vol.4.* Quare finita vita monachi, redibit ad dominium directum, vt bene ait Paulus ibidem, quod intelligendum eſt, niſi alij in eo contractu vocati eſſent poſt monachi vitam.

Sententia autem hæc, vt emphyteoſis tranſeat ad 59
monaſterium, intelligenda eſt de emphyteoſi hæreditaria, quæ poteſt ad extraneos tranſire, vt bene docent Tapia *d.auth.ingreſſi.verb.ſua.c.16.n. 4.* Molina *tom 2. de iuſt.diſp.482.col.2.verſ ſi verò emphyteoſis.* Vnde bene ait ipſemet Molina *ibi verſ. quando religioſus*, ſi emphyteoſis non ſit hæreditaria, non tranſibit ad religionem, ſed in eam ſuccedent qui in eius inueſtitura ad eam vocantur: cōmoditas tamen illius pertinet ad monaſterium, dum talis religioſus viuit. Quod ſi ante profeſſionem aliqua melioramenta in re illa emphyteotica fecerat, æſtimatio illorum ſoluenda eſt monaſterio ſuccedenti in profeſſi bona, eo modo, quo cætera illius profeſſi bona ad monaſterium pertinent, ſoluenda, inquam, eſt ab iis, qui in emphytheoſim illam ſuccedunt.

Et quæ dicta, ac dicenda ſunt de profeſſi emphyteo- 60
ſi, dicenda quoque ſunt de eius libello, & precario; ſimiliter enim ac emphyteoſis tranſeunt ad monaſterium. Quia etſi quandoque hæc aliter accipiantur, at in hac materia ſunt idem. Atque ita docent Bart. *d.auth.ingreſſi.in 1.lectura.n.18.* & ibi Salycet. *n.9.* Iaſon *n. 46.* Paulus *n.13.& 24.*

Quoties autem hæc tranſeunt in monaſterium, ſi re- 61
ligioſi ſint ex Societate IESV, qui in ea ſolis ſimplicibus biennij votis ligati ſunt, ſuccedent in ea: quia Societas nullum in horum ſuccedendi bona ius habet, ſed ipſimet ſuccedunt.

Quod

61 Quod ſi emphyteoſis eſſet conceſſa ante ingreſſum monacho pro ſe, & pro ſuis hæredibus, tranſit et perpetuò, & irreuocabiliter in monaſterium, ſiue ſit ſecularis, ſiue eccleſiaſticis. Quia potuit concedens putare poſſe fore, vt emphyteota ille haberet hæredem monaſterium, quod nunquam perit. Atque ita tradunt Bart. *d. auth. ingreſſi in 2. lectur. n.* 37. Beroius *cap. in præſentia. n.* 419. *de probat.* Atque idem ait Bart. ſi dicatur pro ſe, & primo hæredi: quia debuit concedens putare poſſe illum habere primum hæredem Eccleſiam, quæ nunquam perit: nec fruſtra dictum eſt de primo hærede, quia poſſet operari reſpectu ſecundi, ſi fortè illum haberet. Dum autem dicimus manere perpetuò apud monaſterium, intelligitur, niſi ob aliquam cauſam illam perdat, vt quia canonem non ſoluit, vel ob aliam cauſam, vt bene Bartolus ibi.

63 Immo Beroius *ibi n.* 420. dicit, poſſe teneri, tranſire quoq; in perpetuum, ſi ſit conceſſa pro ſe, & pro filiis ſuis. Quod monaſterium cenſeatur in perpetuum filius. Verùm id non credo, ſed tunc finitur vita monachi, nec tranſibit in monaſterium tanquam in filium, quod de filiis veris ea conceſſio intelligatur; nec monaſterium habetur loco filij, vel ſi habeatur, eſt in ſolis caſibus iure expreſſis, vt cap. ſequenti dicemus, ex quibus non eſt hic. Et ita tenet emphyteoſi eccleſiaſtica Ant. *eo c. in præſentia. n.* 22. dicens, ſe idem quoque olim ſenſiſſe in ſeculari, at modo id non firmare. Sed in omnibus tenent idem Decius *ibi in noua edit. n.* 194 Ater. *n.* 82. Barbat. *conſ.* 13. *n.* 3. *fin. vol.* 1. Nicolaus de Vbaldis *de ſucceſſione ab inteſtato.* vbi de ſucceſſione regulatium *p.* 2. *n.* 2. Redoan. *de ſpoliis eccleſiaſtic. q.* 8. *in princ.* 61. (habetur *tom.* 14. *tract.*) Afflict. *decis. Neapolit.* 82. *n.* 13. & ibi Cæſar. Vrſill. *in addit. n. vlt.*

64 Tandem ſupereſt difficultas, an quando in conceſſio ne emphyteoſis eſt initum pactum ne transferatur in Eccleſiam, aut perſonam potentiorem, obſtet pactum hoc ſucceſſioni monaſterij in illam emphyteoſim? Quidam affirmant obſtare ſucceſſioni monaſterij, quia ſi monaſterium ſuccederet, eſſet tranſlatio repugnans pacto. Sic docent Bart. *d. auth. ingreſſi in* 1. *lectur. num.* 19. & ibi Bald. *n.* 32. Paul. *n.* 25. Iaſon *n.* 46. Barbat. *d. c. in præſentia. n.* 121. Velaſc. *conſ.* 101. *n.* 8. *tom.* 1. For. de Mena *addit. ad Gam. decis.* 6. *num.* 1. *concl.* 3. Quare ait Velaſcus, cùm hodie ſemper id pactum apponatur, nunquam tranſire.

65 At verius eſt adhuc tranſire dum ille profeſſus viuit, quod illa tranſlatio in pactum deducta accipienda ſit de tranſlatione ex voluntate poſſeſſoris, & perpetua, non autem de ea, quæ fit ex iuris diſpoſitione in conſequentiam tranſlationis perſonæ, & pro eius vita. Atque ita docent Felin. *c. in præſentia. n.* 36. *fin. & n.* 49. *de probat.* & ibi Beroius *n.* 418. idem Beroius *in ſuis q. q.* 70. *n.* 5. Syluester *verb. emphyteoſis. q.* 20. *n.* 27. Villalob. *in ſuis communib. opinionibus, littera M. verb. monachus. n.* 181. Caldas *de nominat. emphyt. q.* 6. *n.* 13. *fine.* Auend. iunior *l.* 40 *Tauri, gloſſ.* 4 *n.* 15. Manuel *q. regular. tom.* 2. *q.* 78. *art.* 9. & conſtabit magis ex infrà dicendis.

S V M M A R I V M.

Vtrùm res data monacho in ſeculo ea lege, ne illi integrum ſit eam alienare, tranſeat in monaſterium eo profitente? refertur quadam ſententia. n. 66.

Sententia authoris. n. 67.

Refertur quadam limitatio. n. 68.

Vtrùm bona ſic alienari prohibita maneant perpetuò in monaſterio? refertur quadam ſententia n. 69.

Explicatur ſententia authoris n. 70.

66 QVÆSTIO vltima. Vtrùm res data monacho in ſeculo ea lege, ne illi integrum ſit eam alienare, tranſeat in monaſterium eo profitente: Quidam ſic diſtinguunt ſi prohibita ſit alienatio, vt res illa in familia maneat, ſuccedet monaſterium: ſi verò vt ad extraneum perueniat, non ſuccedet. Ita docent Angel. *verb. hæreditas. n.* 21. & ibi Armill. *num.* 11. Tabiena *q.* 1. *c. n.* 16. Intelligo autem hos Doctores eùm dicunt in hoc poſteriori caſu non tranſire, vt intelligant irreuocabiliter. & in perpetuum, cùm eo pacto non obſtante monachus ille exiſtens in ſeculo, eſſet poſſeſſurus ea bona toto tempore vitæ ſuæ, & poſtea ad extraneum eſſent peruentura, non eſt, cur non pertinere debeant ad monaſterium, dum monachus ille vixerit; quippe in hoc non contrauenitur illi prohibitioni, nec iuri extranei ſucceſſuri præiudicatur.

Sed verius eſt abſolutè id pactum non alienandi minimè obſtare ſucceſſioni monaſterij in ea bona, quia 67
ea prohibitio intelligitur de alienatione voluntaria, & ex facto hominis proueniente: ſecus autem de alienatione neceſſaria inducta à lege in tranſlationis perſonæ conſequentiã qualis eſt hæc, vt conſtat ex dictis n. 65. Atque ita docent Dyn. quẽ refert, & ſequitur Bartol *auth. ingreſſi. in* 1. *lectura. n.* 50. *Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* Inoc. *cap. in præſentia. n.* 5. *de probat.* & ibi Hoſtienſ. *n.* 8. Ioan. Andr. *n.* 16. Anton. *n.* 24. Abbas *n.* 31. Anchar. *n.* 22. Beroius *n.* 554. Manrica *num.* 89. Molina *lib.* 1. *de primog. cap.* 13. *num.* 77. Tapia *d. authen. ingreſſi. verb. ſua. c.* 12. *num.* 38.

Limitat hoc Syluester *verb. hæreditas.* 1. *q.* 7. *n.* 10. *dicto* 4. vt hæc bona tranſeant ad monaſterium, quando 68
eo tranſitu minimè fruſtraretur finis prohibentis alienationem; ſecus ſi fruſtraretur. Sed hanc quoque limitationem intelligo iuxta ea, quæ dicam n. 70.

Sed difficultas eſt, vtrùm bona ſic alienari prohibita 69
tranſeant perpetuò, & irreuocabiliter in monaſterium? Beroius *d. c. in præſentia. n.* 554. ait, ſemper permanere in monaſterio perpetuò, & irreuocabiliter. Quippe ſi teſtator interdixit alienationem, volens ea bona permanere in familia, & tranſire ad liberos, & deſcendentes, debentur monaſterio in perpetuum, iuxta diſpoſitionem *eius c. in præſentia*, ne ingrediens retrahatur à viis contemplatiua timore amiſſionis bonorum. Si verò prohibitio nullum fideicommiſſum tacitum, vel expreſſum contineat, ſed nudum interdicentis alienationem mandatum, tunc multo fortiùs ea bona debentur irreuocabiliter acquiri monaſterio. Nec, inquit, obſtat *auth. res quæ C. commun. de leg.* vbi ſubiecta fideicommiſſo alienari nequeunt præter caſus ibi expreſſos, inter quos ingreſſus religionis non numeratur, nec cauſa pia. Quia illa authentica loquitur, quando grauatus vellet principaliter alienare bona abſque perſona; ſecus ſi bona tranſeant cum perſona. Et conclud. t idem dicendum, quamuis eſſet duplex alienandi prohibitio; altera legis & altera teſtatoris.

Sed quando eſt fideicommiſſum tacitum, vel ex- 70
preſſum, nullatenus credo remanſura ea buna perpetuò in monaſterio, ſed ad ſolam monachi vitam; vt diximus numero 15 Et concordat limitatio Syluestri relata num. 67. nam credo ipſum loqui de tranſlatione perpetua, & irreuocabili. Quippe in hoc euentu manifeſtè eſſet contra intentionem prohibentis, ſi ea bona perpetuò ad monaſterium venirent. Nec *cap. in præſentia*, decidit contrarium, vt videbimus cap. ſequenti. Si verò nullum tacitum, aut expreſſum fideicommiſſum contineat, diſtinguendum eſt, vt diſtinxit ibidem Sylueſter, ſi fruſtretur finis intentus à prohibente manentibus bonis perpetuò in monaſterio, non manebunt; ſecus ſi non fruſtretur. Quia totum hoc pendet ex intentione prohibentis alienationem.

CAPVT

CAPVT XVII.

An ſi grauatus, vt bona aliqua cuidam tertio reſtituat, ſi abſque liberis decedat, ingrediatur religionem nullis filiis relictis, ſuccedat monaſterium in ea bona?

SVMMARIVM.

An textus diſponentes monaſterium in hæc bona ſuccedere, locum habeant in foro conſcientiæ? n. 1.

Improbatur ſententia dicens in neutro foro procedere. num. 2.

An ratio huius conſtitutionis ſit quod monaſterium habeatur loco filij, & verè ſic habeatur? Refertur quædam ſententia. num. 3.

Explicatur ſententia authoris n. 4.

An tantùm habeatur loco filij in caſibus iure expreſſis? num. 5.

An in acquiſitione comparetur monachus filio, an ſeruo? & quid quando alterutra æquiparatio eſt monaſterio vtilior, aut vtraque damnoſa? n. 6.

An ſit ratio eius conſtitutionis, quod conditio ſine liberis cenſeatur fauore monaſterij reiecta? n. 7.

Traditur vera ratio huius conſtitutionis. n. 8.

Quoties ſubſtitutus excluditur per monaſterium, excluditur in perpetuum. n. 9.

Quando ſubſtitutus non excluditur per monaſterium, retinebit bona profeſſi dum vixerit. n. 10. & ibi remiſſiuè, an hoc tranſlato legitimè ad monaſterium ſuccedendi incapax, perdat monaſterium ea bona, & ſtatim admittatur ſubſtitutus?

An ſubſtitutus ille admittatur contra expreſſam teſtatoris voluntatem, & ideo reiiciatur conditio, ſi quis non ingreſſus ſit religionem? refertur quædam ſententia. numer. 11.

Explicatur ſententia authoris. n. 12.

An excludatur ſubſtitutus, quando grauatus profitetur in religione incapaci ſuccedendi; & an idem ſit in profeſſione cuiuſuis ordinis Mendicantium? n. 13.

An à die profeſſionis ſuccedat ſubſtitutus? refertur quædam ſententia. n. 14 & 15.

Sententia authoris. n. 16.

Quid ſi profeſſus ille ea bona diſtribuerat in vſus pios, aut alij donarat ante profeſſionem aut renunciaret, teſtaretur ve in fauorem ſuæ religionis, an tunc ſubſtitutus priuetur iis bonis, ſaltem dum viuit monachus ille? n. 17.

An excludatur ſubſtitutus, quando ex conſuetudine monaſteria non ſuccedunt, vt apud Gallos, & cenſendum ſit de his monaſteriis, ac de monaſteriis fratrum Minorum? n. 18.

Quid ſi ex vrbis ſtatuto non ſuccedant, aut ſi alicubi ſtatutum ſit, verba teſtatorum intelligenda prout ſonant? num 19

Quid ſi ille grauatus fiat religioſus Societatis IESV? num. 20.

Quid ſi renunciarat in fauorem Societatis? Proponuntur rationes dubitandi. n. 21.

Explicatur ſententia authoris. n. 22.

Quid ſi eſt conſuetudo, vt mater ſuperſtes omnibus filiis lucretur proprietatem antefacti an illam lucretur, ſi filius profeſſus in religione ſucceſſionis capaci, præmoriatur matri? n. 23.

An ſi monaſterium capax non ſuccedat in bona profeſſi, quia repudiat, excludatur adhuc ſubſtitutus? num. 24.

A quonam tempore ſubſtitutus tunc admittatur? n. 25.

Quid ſi ingrediens non profeſſus eſt, aut profeſſus exiit, aut tranſiit ad aliam religionem, aut profeſſio non tenuit? num. 26.

Quid ſi ingreditur ſolùm gratiâ pœnitentiæ agendæ? num. 27.

Quid ſi efficiatur oblatus Eccleſiæ ſecularis, ſe ſuaque illi tradens; vel ſi ſe obtulerit Epiſcopo ſeruaturus regulam monaſticam? n. 28.

Quid ſi non ingrediens monaſterium illud hæredem inſtituat? n. 29. Et ibi, an hæc diſpoſitio ſit exorbitans à iure, & reſtringenda?

Quid ſi ingrediatur capellam ſecularem? n. 30.

Quid ſi clericus ſecularis fiat? refertur quædam ſententia. num. 31.

Explicatur ſententia authoris. n. 32.

Quid ſi ſubſtituta ſit alia cauſa pia? refertur quædam ſententia. n. 33.

Explicatur ſententia authoris; & diſpoſitio, per quam reditur ad ius commune, poteſt extendi ad ſimiles caſus habentes ſufficientem rationem, licèt non ſit tanta, quanta eſt in expreſſis. n. 34.

Quid ſi cauſa pia ſubſtituta non ſit æquè pia, ac monaſterium? num. 35.

Quid ſi cauſa pia non ſit immediatè, ſed mediatè ſubſtituta? num. 36.

Quid ſi partim cauſa pia, & partim profana ſubſtituatur? num. 37.

Quid ſi ſubſtitutus fuerit ex filiis teſtatoris? refertur quædam ſententia. n. 38.

Explicatur ſententia authoris. n. 39.

Quid ſi ſit ex aliis teſtatoris deſcendentibus? n. 40.

Quid ſi in hoc regno pater meliores deſcendentem in tertio, eique ſubſtituat alium deſcendentem? n. 41.

Quid ſi deſcendenti ſubſtituto ſubſtituatur opus pium? num. 42.

An in hoc caſu monaſterium habeat illa bona, dum profeſſus ille viuit, excluſis filiis? n. 43.

Quid ſi teſtator ſubſtituens adiiciat cauſam, quia vult bona in ſua familia perſeuerare? n. 44.

An tunc excludatur monaſterium omnino, ita vt nec dum viuit monachus, retineat illa bona? n. 45.

Quid ſi grauatus ille teſtetur ante religionis profeſſionem & alium hæredem inſtituat? refertur quædam ſententia. num. 46.

Sententia authoris. n. 47.

Quid ſi partim inſtituat alium hæredem? n. 48.

An hæres ille inſtitutus habiturus ſit in hoc caſu ea bona quando grauatus profitetur, & à ſolo tempore vitæ ſuæ nec poſſit hic grauatus diſponere in perpetuum in ſubſtituti præiudicium? n. 49.

Quid ſi ante ingreſſum ipſe, aut monaſterium renuntiarat in fauorem tertij? n. 50.

Quid ſi conditio aliquam adiectionem habeat, ex qua appareat teſtatorem de veris filiis intellexiſſe, vt ſi dicat, ſi abſque liberis à ſe deſcendentibus, vel de ſuo corpore natis, &c. vel ſine liberis legitimis, aut maſculis? refertur quædam ſententia n. 51.

Sententia authoris. n. 52.

Quid ſi teſtator petat ſuum teſtamentum impleri de verbo ad verbum, vel ad litteram n. 53.

Quid ſi grauatus ingrediatur religionem animo fraudandi ſubſtitutum? refertur quædam ſententia. n. 54.

Explicatur ſententia authoris n. 55.

An in dubio hæc fraus præſumatur, illaque cenſeatur, quando grauatus profiteretur cauſâ eleemoſynæ illorum bonorum faciendæ monaſterio? n. 56

An vbi conſtat de fraude, agat ſubſtitutus ſola actione reuocatoria, an potius ipſo iure ſuccedat? n. 57.

An ſit huius fraudis coniectura, ſi in articulo mortis, aut in ætate decrepita, aut quando de prole habenda deſperatur, profitetur, & valeat profeſſio in eo articulo facta? refertur quædam ſententia. n. 58.

Explicatur ſententia authoris. n. 59.

An ſit coniectura, ſi grauatus comminatus ſit ſubſtituto ingreſſum religionis ad illum excludendum? n. 60.

An ſit coniectura, ſi grauatus ille omnia bona alienaret ante profeſſionem? n.61.

An excludatur ſubſtitutus, quando grauatus blanditiis, & ſu ſionibus religioſorum profitetur? n.62.

An ſit diſcrimen quoad ſubſtituti excluſionem, ſiue conditio ſit, ſi liberos habuerit, ſiue ſit, ſi abſque liberis deceſſerit. num.63.

An excludatur ſubſtitutus, ſi grauatus religionem ingrediens ſit bigamus? n.64.

Quid ſi conditio referatur in propriam perſonam, vt ſi teſtator dicat, ſi deceſſero ſine liberis, ſubſtituo Titium, & poſtea teſtator ingrediatur religionem? refertur quadam ſententia. num.65.

Sententia authoris. n.66.

Quid ſi non in teſtamento, ſed in donatione apponatur prædicta conditio in ipſamet donantis perſona? n. 67.

Quid ſi apponatur in perſona alterius, non tantùm in teſtamento, ſed in donatione, & in aliis contractibus, & in feudo & in emphytheoſi, vt ſi quis decedat ſine liberis, redeat ad ſubſtitutum? num. 68. Vbi explicatur qualiter lex explicet, & ſuppleat verba teſtatoris, non autem contrahentium.

Quid ſi ea conditio apponatur, vt in ſententijs? n.69.

An excludatur ſubſtitutus, & monaſterium, quando grauatus profeſſus reliquit liberos? n.70.

An excludatur ſubſtitutus, quando poſt teſtamentum viuo adhuc teſtatore, ingreſſus eſt grauatus religionem? num.71.

Quid ſi in caſu ingreſſus reliquit grauatus aliquod legatum grauato, vel ſi eſſet filius ſolam legitimam? n.72

Quid ſi teſtator inſtituat filium in ſacris conſtitutum, vel profeſſum, & ei ſine liberis decedenti ſubſtituat tertium? num.73.

Quid ſi teſtator dicat, ſuccedat Titius, & nullus alius num.74.

Quid ſi grauatus aliqua ſibi bona tempore ingreſſus reſeruauit? n.75.

Quid ſi profeſſus ex Pontificis *licentia teſtetur, ac alium hæredem inſtituat? n 76.*

Quid ſi teſtator diceret, ſi decedat abſque filiis, & illius matrimonij? n.77.

Quid ſi profeſſus ille poſtea legitimè egrediatur, & obeat extra monaſterium? n.78.

An profeſſione filij extinguatur ſubſtitutio pupillaris, & vulgaris? n 79.

Quid ſi non deſcendens inſtituatur abſque aliqua conditione, & illi alij eius deſcendentes ſubſtituantur, an illo profeſſo excludantur ſubſtituti? n.80.

Quid ſi deſcendens inſtitutus grauetur reſtituere hæreditatem tertio, nec explicetur conditio ſine liberis, quæ tacitè intelligitur, an eo profitente excludatur ſubſtitutus, perinde ac ſi ea conditio explicita eſſet? refertur quædam opinio. n.81.

Explicatur ſententia authoris n.82.

An ſi deſcendenti aliquid abſque conditione relinquatur ab aſcendente, & ſubſtituatur monaſterium, aut alia cauſa pia, excludatur hæc, ſi deſcendens ille filio relicto obeat? refertur quædam ſententia. n.83.

Explicatur ſententia authoris cum duplici limitatione. n. 84. 85. & 86.

An ſubſtitutio facta alicui ſi abſque liberis deceſſerit, euaneſcat quaſi habitis filiis ſi relinquat filium profeſſum ſiue in ordine capaci, ſiue incapaci? n.87.

1 TOta difficultas huius quæſtionis verſatur in explicandis textibus *§. ſed & hoc præſenti authentic. de ſanctiſſimis Epiſcopis.* vnde deſumitur *auth. niſi rogati C. ad Trebellian & cap in præſentia. de probat.* vbi expreſsè deciditur, grauato hoc profitente in religione, expirare prorſus id fideicommiſſum, & bona illa pertinere in perpetuum ad monaſterium excluſo penitus ſubſtituto. Quod decretum adeo exorbitans quibuſdam viſum eſt, vt exiſtiment id neqnaquam procedere in foro conſcientiæ, ſed in ſolo foro externo, atque adeò monaſterium in illa bona ſuccedens teneri in foro conſcientiæ poſt mortem illius monachi ea trahere ſubſtituto. Ducuntur, quia aduerſari videatur expreſſæ teſtatoris voluntatis. Et quamuis textus illi præſumant fore: vt teſtator diſponeret, religionis memor, ea bona ad monaſterium perpetuò deuenire; at præſumptioni non eſt locus in foro conſcientiæ. Sic docent Alciatus *conſ. 53. à n.6 vſque ad fin. lib.9. & tract. de quinque pedum præſcriptione. n. 49.* Rebell. *tract. de inſtit. part. 2. lib. 18. quæſt. 16. n.3. concluſione 2.* Cæterùm hæc ſententia omnino reiecta, dicendum eſt eam diſpoſitionem in vtroque foro ſeruandam, quia ea diſpoſitio eſt recepta in foro canonico *d. cap. in præſentia.* At iniquum eſt cogitare aliquid eo iure ſtatui in conſcientiæ præiudicium. Præterea, quia canon præſumptioni innitens ſeruandus eſt in vtroque foro, dum de contraria veritate non conſtat; vt latè probauimus *lib. 1. huius tract. cap. 10. n 13.* Cùm ergo non conſtet de vera teſtatoris intentione contraria diſpoſitioni horum textuum, ſeruanda eſt eorum diſpoſitio, præſumentium ita diſpoſiturum teſtatorem, ſi profeſſionis illius grauati meminiſſet; & ita docent Mantica *de coniectur vlt. volunt. lib 11. tit. 7. n. 2.* Peregrin. *de fideicommiſſ. art. 18. n. 91.* Mathæt. *de legat. & fideicommiſſ lib. 3. c. 23. n. 3.* Gutierr. *quæſt. canonicis. lib. 1. c. 32. n. 4. & triplici ſequenti* Menochius *de præſumpt. lib. 1. q. 80 n. 5. & lib. 4. præſumpt. 85. à n. 59. vſque ad 62* Benedictus Egidius *l. Titia, ſi non nupſerit. 100. part. 1. n. 54. ff de condit. & demonſtrat.*

Multo minus eſt etiam audiendus Sarmient. *lib. 8. ſelect. ſuper §. is, cui in tempus. à n. 3.* vbi clarè tenet in neutro foro excludi ſubſtitutum per religionis ingreſſum, quod nec monaſterium loco filij habeatur, & ipſum ſuccedere excluſo ſubſtituto, videtur cõtra expreſſam teſtatoris voluntatem, nec adeò fauendum ſit piæ cauſæ, vt iniuria ſubſtituto à teſtatore inferatur. Nec obſtant textus n. præced allegati: quippe ea authentica cùm ſit ius ciuile, & diſponat de monaſterio, vt caret obligand. Nec obſtat approbari iure canonico *c. in præſentia de probat.* quia id fieri debebat antequam caſus contingeret. Cæterùm hæc ſentẽtia eſt quoq; reiicienda, quia ea authentica, & communi Pontificum conſenſu, & *eo c. in præſentia.* eſt approbata, & omnes DD. ita ſentiunt, vt conſtabit ex dicendis toto hoc c. Nec ea ſeruata infertur iniuria ſubſtituto, nec contrauenitur voluntati teſtatoris, ſed eſt iuxta mentem iure optimo præſumptam, vt conſtabit ex dicendis infrà. 2

Quamuis autem concordent aliqui authores dicentes horũ textuũ deciſionem eſſe omnino ſeruandam, at in tradenda eius ratione valde diſcordant. Quidam cenſent rationem eſſe, quod monaſterium habeatur loco filij. Ducuntur ex *d. c. in præſentia.* ibi; *Intelligendum non erat ſine hærede decedere, qui monaſterium ſibi hæredem inſtituit.* vbi nomen hæredis capitur pro liberis, quippe in ſubſtitutione fuit hæc conditio, ſi inſtitutus decederet abſq; liberis. Et traditur ibi ratio, cur per ingreſſũ religionis euaneſcat hæc conditio: quod ſic ingreſſus non dicatur abſque hærede, decedere, eo quod monaſterium ſit eius hæres; ergo vt ratio aliquid probet, ſumitur nomen hæredis pro filio. Et confirmatur, quia in aliquibus liberis loco illius verbi texti *ſine hærede,* dicitur, *ſine liberis,* vt teſtatur Sarmient. *lib 8. ſelectar. ſuper §. is, cui in tẽpus n. 2.* Nec obſtat ſi dicas id non dici à Pontifice, ſed eſſe partis allegationem, & proinde ius inde non conſtitui. Quia, cùm iuxta hanc monaſterij allegationẽ fuerit à Pontifice lata ſententia, eique allegationi innitẽs, vt conſtat ex illis verbis in fine textus, ibi; *attendens Cardinalis quod ſynodus videtur intẽtionẽ ſuã plenè fundaſſe:* videtur ea tanquã vera, & ius conſtituens approbari. Et ideo hanc partem ſuſtinent Gloſſ. *auth. niſi rogati. in caſus in petitione, in fine. C. ad Trebellian* 3

& §.

& §.ſed & hoc præſenti.verb.intrauerit.& verb.ſed & hoc authent.de ſanctiſſimis Epiſcopis.& § ſi qua mulier. verb.competere.& verb.liberos.C. de ſacroſanct. Eccleſ. Innoc.*d.c.in præſentia n.*8.& ibi Hoſtienſ. *n.vlt.*Ioann. Andr.*n.*27.Cardinalis *n vnico.colum.*2.Bald.*n.*5. Imola *n.*12.*&* 20.Barbatius *à n* 65. *& n.* 127. Mantua *n* 50. Idem Baldus *d.auth.niſi rogati.n.* 7. & ibi Salycetus *n.* 1.*&* 6.idem Salycetus *d.auth.ſi qua mulier.n.* 1. *quæſt.* 1.& ibi Iaſon *n.*18.Bellapertica *quæſt.*1.*& authent.ingreſſi.quæſtione* 6.*C.de ſacroſanctis Eccleſiis.*Socinus iunior *l.Gallus.§.& quid ſi tantùm n.*23 *fine ff.de liberis, & poſthumis.*& ibi Alciatus *num.*7.Fortun.Garzia *n.*75. Franeus *rubric.de teſtament in* 6.*n.*66. Guillelmus Benedictus *cap.Raynutius.verb.mortuo itaque teſtatore el* 1.*n.*297.*& verb.ſi abſque liberis.el.*2. vbi de pupillari ſubſtitutione.*num.*113. *de teſtament* Menchaca *de ſucceſſionum creatione.lib* 3.§.21 *num.*166.Villalobos *in ſuis communibus.verb.monachus.n.*188.Molina *lib.*2. *de primogen.c.*9 *num.*41.Leonard.*lib.*2. *de iuſtitia.cap.*41.*dub.*10.*num.*84.

4 Sed multo verius eſt monaſterium non haberi loco filij,& ideo hanc non eſſe legitimam illius deciſionis rationem.Ducor, quod textus *d.cap.in præſentia* , non dicat monaſterium haberi loco filij,ſed loco hæredis: atque ita fuit partis allegatio ; nec deciſio textus illi rationi innixa eſt. Quod clariùs conſtat ex §. *ſed & hoc præſenti authentic.de ſanctiſſimis Epiſcopis.*vbi dicitur hanc conditionem,ſi abſque liberis deceſſerit,haberi tanquam non ſcriptam. At ſi monaſterium haberetur loco filij , non diceretur habita tanquam non ſcripta,ſed defeciſſet vtique conditio.Inſuper ibi excipitur cauſa pia ſubſtituta ; tunc enim non excluderetur ſed monaſterium non ſuccederet. At ſi haberetur loco filij ; excluderet quoque cauſam piam ſicut verus filius ab eo inſtituto habitus illam excluderet.Tandem, quia dato oppoſito ſequerentur multa abſurda , quæ congerit Felinus *d. cap. in præſentia. num.* 42. Et ideo hanc partem ſuſtinent Bartolus *authentic. ingreſſi in* 2. *lectura num.*53. *C.de ſacroſanctis Eccleſiis. & authentic ſi qua mulier.num.*3. *C. eodem tit. & authentic. niſi rogati.num.vnic. quæſt.*1.*C.ad Trebell.* Baldus *l. finali.in principio. num* 9. *C. de Epiſcopis, & clericis.* & ibi Fulgoſius *num.* 1. Albericus *d.authentic.ſi qua mulier. num.* 2. & ibi Paulus *num.* 3. Iacobus de Arena *num.*1.*fine.* Antonius *d.cap. in præſentia. num.* 19 *&* 34.& ibi Abbas *num.*36. Decius *in noua editione. numer.* 191.Ferretus *num.* 89. Beroius *num.* 79. 477. 486.Felinus *num.*41.Aretinus *l.*1.*num.*5.*ff.de teſtament.* Ripa *lex facto.§ ſi quis rogatus.el.*1.*n.*.9.*ff ad Trebell.* Tiraquellus multos allegans *l ſi vnquam.verb.ſuſceperit liberos.in noua editione.num.*47.*C.de reuocand.donat.* D.Antoninus 3.*parte.tit* 10.*c.*3.§.10 deciſio Pedemont. Octauiani 116.*num.*20.Berengar.Fernand.*l.vltima n.*7. *C.de poſthum.*Cald.*de nominat.emphyt q.*6.*num.*10 *& de renouat emphyt.quæſt.*19.*n.*9.Mantic. *de coniect. vlt.volunt.lib.*11 *tit.*7.*num.*6.Menochius *de præſumpt. lib.* 4. *præſumpt.*83.*num.*29.*&* 30.Coſta *cap.ſi pater.*1.*parte. verb.ſi abſque liberis num* 70.*de teſtament.in* 6.Peregrin. *de fideicommiſſ.art.*28.*num.* 69. Plaza *de delict. cap.*42. *n,* 16.*&* 17.Velaſc.*conſ* 42. *num. vltimo tomo* 1.Auendaño iunior.*l.*40.*Taur. gloſſ.*4.*n.*18.Matienzo *lib.*5 *recopilat.tit.*1. *l.*7.*gloſſ.*2.*num.*21.& Azebedo *eadem l.*7. *n.* 28.Spino *ſpecul.teſtament.gloſſ.*12.*principali n.*28.Mendez *repet. l.cum oportet.*3.*part.num.*157.*C.de bonis quæ liber.*Tapia *d authent.ingreſſi.verb.ingreſſi.verb. ſua.cap.* 13.*n.*4.Caſtillo *de vſufruct. lib.*1.*cap.*65.*n.*4.Gutier.*qq. canon. lib.* 1. *cap.* 32. *num,* 54. Canallos *in ſuis. qq. commun tit.*1.*q.*191.*fin.*Camill.Borell.*conſ.*17. *n.*31.*&* 32.*& conſ.*33.*n.*102.*vol.*1.Faber *in definit. forenſ. Senatus Sabaud.tom.*1.*lib.*1.*tit.*2.*de ſacroſ.Eccleſ. definit.*42.

Quamuis autem admitteremus in hoc caſu tanquam expreſſo in iure,monaſterium haberi loco filij, id non eſt extendendum ad alios caſus in iure non expreſſos quippe eſt filius fictus,& præſumptus:& cùm hoc ſit à iure communi exorbitans,non eſt ad alios caſus pertrahendum,ſed intra proprios terminos reſtringendum & ita tradunt paſſim ferè omnes DD.num.præcedenti allegati, & ſpecialiter Baldus *d. auth. ſi qua mulier. num.*3.& ibi Iaſon *n.*19.*&* 20.Ripa *l.ſi vnquam q.*34. *num.*39.*C.de reuocand donat.*Felinus *d.cap.in præſentia. num.* 41. & ibi Pariſius *num.* 133. *& conſil.* 65. *num.* 10. *&* 11. *lib.* 2. Tiraquell. *de retract lignag.* §.1.*gloſ.* 8.*num* 20.Molina *lib.*2.*de primogen.cap.*9.*num.*45.Pelaez *de maiorat. in* 2. *editione.* 2. *part. quæſt.* 3. *num.* 11. Gutierr.*qq.canon. lib.* 1.*cap.* 32. *num.* 56. & alij, quos hi allegant.

Sed quoad ſucceſſionem in profeſſi bona,& modum 6
quod profeſſus religioni acquirit,comparatur quandoque filio,& quandoque ſeruo, prout monaſterio fuerit vtilius:quod ſi vtilius fuerit,vt neutri comparetur,neutri comparabitur,vt probauimus ſuprà.

Reiecta ergo hac ratione, alij tradunt aliam ratio- 7
nem eius deciſionis,nempe,quod ea conditio,ſi abſque liberis deceſſerit, cenſeatur fauore religionis reiecta tanquam turpis,& auertens à religioſo ſtatu.Hanc tradunt omnes authores,quos referemus num.9.cum eorum fundamento ; ſed hoc non eſſe verum probabimus num. 12.

Ideo legitima eius deciſionis ratio eſt , præſumpta 8
teſtatoris eam conditionem apponentis voluntas:præſumit enim fauore religionis legiſlator , teſtatorem æquè cum filiis grauati dilexiſſe monaſterium,ac proinde ſicut fauore filiorum excluſit ſubſtitutum,quaſi defecta ea conditione,ſi abſque liberis deceſſerit;ita præſumit fore,vt ſi profeſſionis ſubſtituti memor tunc eſſet,excluderet quoque ſubſtitutum grauato profitente in religione.Quare ex hac iuris præſumptione ea conditio,ſi abſque liberis deceſſeris,ſubſtituo Titium,habetur pro non ſcripta,quatenus eſt in monaſterij præiudicium.Quæ quidem ſententia non aliter probatur quàm ex impugnatione rationum, quas alij tradunt , & quia multæ iuris deciſiones innituntur præſumptæ diſponentium voluntati.Et ideo hanc partem ſuſtinent Paulus *authent.niſi rogati.n.*3.*C.ad Trebell & l.final.in princip.n.*5.*C.de Epiſcop & cleric.& auth.ſi qua mulier.n.*3. *C.de ſacroſanctis Eccleſiis.*Fortun.*de vlt fine illat.*16.*n.* 269.Roman *l fin.n.*35.*Cod.de pactis.*Alexand.*conſil.*111. *num.*18.*verſ.præterea lib.*2.*& conſ.*35.*n.* 9. *verſ.poteſt reſponderi.vol.*3.Decius *conſ.*419.*n.*3. *vol.* 4. Galganet. *de condit.& demonſtrat part.*1.*cap.*18.*n.*51.Alciat. *conſ.* 53.*num.* 17. *lib.*9.Cornel.*d auth.niſi rogati. n.*2.*& conſ.* 253.*n.*8.*lib* 4.Beroius *in ſuis qq.quæſt.*34. *num.* 4. Couar.1.*variar.cap.*19.*num.*11. Peregrin. *de fideicommiſſ. art.*28.*n.*75. Bimius *conſ.*17.*num.*3.6.*&* 12.*lib.*1 Craſſ. *de ſucceſſ.§.fideicommiſſum.quæſt.*40.*num.*1. Cald.*de nominat emphyt.q.*6.*n.*10. deciſio Pedemont. Octauiani 216. *num.* 21. Faber citatus hic numer. 4. Mantica *de coniect.vltim. volunt. lib.* 11. *tit.* 7. *num.* 7. *& tit.* 8.*n.* 31. Flor. de Mena *ad Gamam deciſ* 319. *circa* 13. *conſil.* Gutierrez *quæſtionibus canon. lib.* 1. *cap.* 32.*n.* 6. Spino *ſpecul. teſtament. gloſ.* 12. *principali. numero* 29.Marhearius *lib de legat. & fideicommiſſ. cap.* 23. *num* 2.*&* 3.Molina *tom.*1. *de iuſtitia diſputatione* 190. *colum* 13.*verſ quando quis.*Nec dicendum eſt,vt optimè id conſiderauit allegato Socino,Peregrinus *de fideicommiſſ articul.* 28. *num.* 64. profeſſionem factie, vt deficiat illa conditio , quaſi poſitis liberis deficeret: tum quia monaſterium non habetur loco filij , vt diximus num. 4. tum etiam , quia vt dicemus numero 22. ſi monaſterium repudiat hæreditatem , non excludetur ſubſtitutus. At ſi monaſterium excluderet ſubſtitutum , qua deficiente conditione , vt excluderentur liberi ſuperſtites , quantumuis repudiaret monaſterium , maneret ille excluſus , ſicut maneret

extantibus liberis,& illi repudiarent;ſed excluditur ſubſtitutus à monaſterio iure ſpeciali,ac ſi conditio illa non eſſet ſcripta.

9 Hinc deducitur, primò, quoties ſubſtitutus excluditur per monaſterium, ipſum in perpetuum excludi. Quod quidem indubitatum eſt apud omnes authores allegatos,& allegandos;& conſtat *§.ſed & hoc præſenti authent.de ſanctiſſ.Epiſc.*ibi , *nil ſpectet,ac ſi non eſſet*, quippe omnes rationes , quas tradunt DD.eius deciſionis id concludunt. Nam ſi dicamus monaſterium haberi loco filij, ſicut habitis aliis deficeret conditio , & filij haberent in perpetuum ea bona ; ita profeſſione in monaſterio bonorum capaci , idem contingeret. Quod ſi dicamus eam conditionem fauore monaſterij excludi, haberique tanquam non adiectam , ſicut non appoſita ea conditione monaſterium ſuccederet in perpetuum in ea profeſſi bona : ſic ea appoſita idem dicendum eſt. Tandem ſi ſequamur rationem à nobis num.præced. traditam, ſicut fauore filiorum,ſi qui exiſterent , excluderetur in perpetuum ſubſtitutus, ita fauore monaſterij.

10 Quando autem monaſterium capax non ſuccedit, ſed à ſubſtituto excluditur, quod contingit in pluribus euentibus, quos numeris ſequentib. explicabimus, non admittitur ſuſtitutus , niſi poſt naturalem illius grauati profeſſi mortem, aut quo vſque aliud tempus à teſtatore præfixum accedat:quippe ea mortis naturalis , aut eius temporis à teſtatore præfiniti expectatio multum operatur ; ſi enim obeat prius ſubſtitutus, quàm grauatus,aut quod id tempus præterierit,pertinebunt pleno iure ea bona ad monaſterium expirante tunc ſubſtitutione, ſicut etiam in ſimili diximus,vbi de teſtamento , an ſtatim poſt profeſſionem ſuccedat monaſterium,& interim retinebit monaſterium illa bona.Quod cùm monaſterium ſuccedat in totũ illius profeſſi ius,quod in ſeculo habebat,ſicut ille in ſeculo ea bona toto vitæ tẽpore,aut donec accideret terminus à teſtatore præfixus,retenturus erat, cum onere poſt mortem naturalem reſtituendi:ita monaſterium ex illius profeſſi perſona retinebit ea , dum ille vixerit, & poſt naturalem illius mortem,aut tempore reſtitutionis accedente , quod teſtator præfixit,ſubſtituto reſtituet. Atque ita docent ij omnes DD. ſuprà allegati , Baldus *conſil.*407. *n.*13. *vol.*1. Ancharanus *c. in præſentia n.*25.*de probat.* Corn.*conſil.*18.*n.*23.*l.& conſ.*253.*n.*8.*&* 9.*vol.*4. Ruinus *conſil.*85.*n.*4. *vol.*2. Bartholomæus Socinus *l.cùm auus n.*104.*fine ff.de condit. & demonſtrat.* & Pariſius *l.Gallus.§ & quid ſi tantùm.n.*52 *ff.de liber. & poſthum.* & ibi Galiaul.*n.*18.Boërius *deciſione* 354.*n.*4.Beroius *conſil.*114.*fine.vol.*2.Coſta *cap.ſi pater* 1.*part. verb. ſi abſque liberis.n.*63.*de teſtam in* 6 Couarr.1.*variar.c.*19. *n.*7.Ludouic.de Caſanate *conſil.*26.*n.*4.*vol.*1. Peregr. *de fideicommiſſ.art.*28.*n.*81.*& conſil.*47.*n.*1.*&* 4. Surdus *conſil.*90.*n.*23 *lib.*1.& alios referens *conſil.*238.*n.*5. *&* 6.*vol.*2.Tapia *auth.ingreſſi verb ſua. c.*13.*n.*49.*C.de ſacroſanctis Eccl.*Honded.*conſil.*62.*n.*37.*lib.*1. Molina *tom.*1.*de iuſtitia.diſp.*190.*col.antepen.verſ.in quocunque autem.*Vtrùm autem ſit verum,quando cauſa pia eſt ſubſtituta, habes num. 32. & quid quando filius eſt ſubſtitutus, dicemus num. 41. & quid ſi hic poſtea legitimè tranſeat ad religionem incapacem , an ſtatim ſubſtitutus ſuccedat,habes ſupra , vbi de tranſlatione bonorum.In caſibus autem numerandis,in quibus ſpeciale eſt,vt nec tempore vitæ monachi ſuccedat monaſterium,in eiſdem notabimus,& in quibus nil ſpeciale notauerimus, manebit prædicta regula generalis fixa.

11 Secundò deducitur, quid in ea quæſtione cenſendum ſit,ſi ſi conſtet voluntatem teſtatoris adiicientis eam conditionem, ſi abſque liberis deceſſerit, eſſe, ſubſtitutus non excludatur per monaſterium,quia nimirum id expreſſit , vel ex certiſſimis coniecturis ea eius volũtas deducitur,adhuc ſit excludendus in perpetuum ſubſtitutus, monaſteriúmque ſit ſucceſſurum perpetuo in ea bona contra teſtatoris voluntatem? Duplex eſt ſententia. Prior aſſerit adhuc excludendũ perpetuò ſubſtitutum.Ducitur ex *§.ſed & hoc præſenti auth.de ſanctiſſ.Epiſc.*ibi : *tales conditiones inualidas, & pro non ſcriptis eſſe.*vbi ponderandum eſt illud verbum *inualidas*,quod arguit defectum poteſtatis circa hoc,& non mentem teſtatoris,ſicut in ſimili materia dixit textus *l.cum acutiſſimi & fideicomm.*Item ponderanda ſunt verba,*pro non ſcriptis eſſe.*Talia enim ſunt, quæ quamvis ſcripta ſint , vult lex perinde haberi, quaſi ſcripta non eſſent,vt declarat text.*l.conditiones. ff.de condit.inſtit.iuncta l.quæ ſub conditione. in princip. ff.eod.tit.*Si ergo ea conditio reiiciatur tanquam turpis,& vitæ monaſticæ obſtans,non attenditur volũtas teſtatoris apponentis eam conditionem, ſed defectu poteſtatis appoſitam volendi,excluderetur à monaſterio in perpetuum ſubſtitutus,velit, nolit teſtator:& confirmatur,quia ſi conditio obtinẽdi à matrimonio carnali reiicitur tanquam turpis, atque ita ſi quis leget alicui ea conditione,ſi non nupſerit,obtinebit legatum,etiamſi nubat, non obſtante contraria expreſſa teſtatoris voluntate. *l.ſed ſi hoc.§ final.de condit.& demonſtr.* reiicitur à fortiori conditio arcens à matrimonio ſpirituali & ſic contra teſtatoris voluntatem ſuccedet monaſterium:nec enim minus fauoris tribuendum eſt matrimonio ſpirituali profeſſionis,quàm carnali.Secundò,quia à ſtatuto ad teſtamentum valet argumentum, vt probat Euerard. *in ſuis locis topic. loco ab vlt. volunt. ad legem. n.vnic.* Sed ſtatutum,ne ingrediens religionem ſuccedat,eſt irritum,vt probauimus ſuprà;ergo idem de teſtatoris diſpoſitione ſentiendum eſt.Tertiò,quia ſi legetur mille nubenti,& quingenta ingredienti religionem , debebuntur huic mille ea conditione reiecta tanquam religionis ingreſſum impediente,vt docent multi quos retulimus *lib.*1.*de matrim.diſp.*34. *num.*12. Tandem,quia fauor animæ , & piæ cauſæ æquiparatur fauori publico *l.final.C.de ſacroſ.Eccl.*At teſtator, quantumvis velit , nequit inductis in fauorem publicum derogare.*c.diligenti,de for.competen.& l.nemo poteſt ff.de leg.*1. Ergo nec poteſt fauori huic monaſterij derogare.Et iden hanc amplectũtur Archiae. *c.ſi qua mulier* 19.*q.*3.*n.*3.Ioannes Andreas *cap. in præſentia n.*36.*de probat.*& ibi Antonius *n.*63. Bald.*n.*18. Hoſtienſ.*n.vltim* Abbas *n.* 42.Ancharanus *n.vlt.* Henricus *n.*25.*&* 26.Bellamera *n.*33.*&* 42.Beroius *n.*487. *& duplici ſeq.&* 495-497.Felinus *n.*36.*&* 37. Pariſius *à n.*136.*vſque ad* 144 Ferret.*n.*89.*& à n.* 105. *vſque ad* 109.Mant.*n.*52.*& n.*61.Bart. *auth. ingreſſi in* 2.*lectur. n.*53.*C.de ſacroſ.Eccl.& l.ſi ita quis § fin.n.*3 *ff.de legat.* 2.*& auth.niſi rogati.n.vnic.q.*1. *C.ad Trebell.* Alberic. *l.fin.n.*8.*C .de Epiſcop.& cleric.* Petrus de Bellapert.*d. auth ingreſſi,col.*9.*q.penul.*Iaſon *auth ſi qua mulier.n.*12. *de ſacroſanctis Eccl.*idem Decius *conſil.*674.*à n* 2. *vſ- ad* 5.*lib.*5. Bartbol.Socinos *conſil* 91.*n.*3.*l.*1 Bertrand. *conſil.*240 *n.*7.*vol.*6.Corn.*conſil.*18.*n.*10.*vol.*4.Pariſ.*cõſil.*66.*à n.*14.*vol.*1.D.Antun.3.*p.tit.*10.*c.*1.*§.*10. *ratione* 2.3.*&* 5.Beroius *conſil.*114 *fin.vol.*2. Rotel. *in ſum. verb.legare.n.*24. Metina *C.de reſtit. q.*13.*verſ. itaque quatuor conditiones.*Ledeſma 2.*p.*4.*q.*18 *a.*1.*dub.*12 *fol.* 227.*col.*3.Angel.*verb.hæres.n.*21. & ibi Tabiera *q.* 16. *n.*17.Armil.*verb.hæreditas n.*22.Rolan.*conſil.*25 *à n.*18. *vſque ad* 25.*vol.* 3. Coſta *l.cùm tale.§.ſi arbitratu totâ ampliat.*11.*ff.de condit.& demonſtr.* Euerard.*loco à matrim.carnali ad ſpiritnale.n.*9.Simon de Prætis *de interpret.vlt.volunt.lib.*2 *de interpr.*1.*dub.*2.*ſolut.*2.*n.*192. *&* 193.à Monte Spetello *conſil.*252.*à n.*2.*vſque ad* 5.*vol.* 1.Burſat.aliquantulum dubitans *conſ.*52.*n.*41.*fin. lib.*5.

Anguiſſol.

Digitized by Google

Anguiſſol. conſ.93.num.11.& 13.vol.1. Auend.iunior l. 40.Tauri.gloſſ.4 num.28. & 29. And. Fachin. in controuerſ.iuris.lib.4.toto c.56. Gama deciſ.316.num. 2. Ioann. Anchar.in ſuis quæſt.familiar lib.2. q. 20. num. 6. & 8. Manuel qq.regular.tom.2.q.127.art.1.verſ.nec dicendum eſt.& in ſolut ad 3. Emmanuel Sa ſumm verb.religio. n. 37. Et hanc ſententiam eſſe veriſſimam, ſequendo deciſionem textuum d.c.in præſentia.& d.c.§.ſed & hoc præſenti, tenet Sarmiento lib.8.ſelectar.ſuper §.ſi is, cui in tempus.n.2. Quam ſententiam ampliat Coſta ea ampliat. 21.n.3.cum Decio rubr.C.de ſecund.nupt.n. 5. & Ripæ l.1.n.61.ff ſolut.matrim.contra Angulum conſ.80.ad fin. habere verum,ſiue ea conditio à religione auertens apponatur virgini, ſiue viduæ. Quamuis enim conditio auertens à matrimonio carnali in ſola virgine reiiciatur: ſecus de auertente à matrimonio ſpirituali, quippe eadem eſt ratio in virgine,& in vidua. Rurſus limitant hanc ſententiam aliqui ex prædictis, vt intelligatur quando conditio auertit omnino à religione: vt ſi ſit generalis, ſi ingrediaris religionem; ſecus ſi non omnino, vt ſi particularis monaſterij ingreſſus interdicatur: quippe cùm ſint alia monaſteria, quorum ingreſſus permittitur, non eſt cur ea conditio reiiciatur. Sic Barthol. Socinus eo conſil.92.num.3. Decius d.cap.in præſentia in noua edit.n.198. & ibi Felin. num. 37. Ferret.numer.90. Coſta ea ampliat.11 num.4. Anchar.ea q.20 fin. atque retenta hac ſententia, ſic dicunt eam limitandam Peregrin.de fideicommiſſ.art. 28. num. 75. & Tapia d. auth.ingreſſi.verb.ſua c.13.num.24 Quam limitationem ſublimitant Felin.& Coſta ibidem, quando in eo oppido ſunt alia monaſteria, in quæ ille commodè recipi poſſit. Sed prædictam limitationem dicit non carere dubio Mant.d.c.in præſentia,n.53. quod appareat etiam conditio turpis, & odioſa, vtpote quæ vnam religionem alteri præfert: & iden n.54. relinquit cogitandum dicens interim à prædicta limitatione communiter approbata non recedendum.

12 Sed multo verius exiſtimo eam conditionem valere, ac proinde nullatenus per monaſterium excludi ſubſtitutum, quando conſtaret de expreſſa contraria teſtatoris volũtate aut ex certiſſimis coniecturis deducta. Ducor primo, quippe religionem capeſſens, paupertatémque promiſſurus, parum ſolicitus erit de bonis temporalibus monaſterio acquirendis, vt timore illa perdendi retrahendus ſit à religionis ingreſſu. Immo (vt egregiè ait Couarr.cap.quamuis pactum.3 p §.n.4. verſ. 3. ratio.) temerarium iudicium eſſet opinari fore, vt ille à religionis ingreſſu auerteretur, ne monaſterium bonis priuaretur, quorum relinquendorum causâ ad religionẽ ingreditur, alioquin eadem causâ religionem mouens, auerteret ab ea. Ergo non eſt, cur ea conditio, tanquam turpis, & auertens à religionis ingreſſu reiiciatur. Et confirmatur, quia cùm etiam in hoc euentu, quo excluditur monaſterium, & ſuccedit ſubſtitutus, monaſterium debeat illa bona habere toto vitæ monachi tempore, iuxta dicta n. 10. ac ſolùm poſt eius mortem illis priuandum ſit, minimè præſumendum eſt, quemquã tam leui, & futili ratione auertendum à religionis ingreſſu. Secundò, quia quando cauſa pia ſubſtituitur, excluditur monaſterium, vt dicemus infrà; & tamen ſi ea conditio eſſet turpis, & iniqua, auerténſque à religione, non admitteretur etiam cauſa pia, ſed eſſet quoque excludenda. Tertiò, quia ſi ea conditio reiiceretur, & pro non ſcripta haberetur, ea ſubſtitutio eſſet pura. At quando ſubſtitutio eſt pura, quantumcumque grauatus profiteatur in religione, non ſuccedet religio in ea bona in perpetuum, ſed duntaxat tempore vitæ grauati, & poſt eius mortem ſuccedet in ea ſubſtitutus. Ergo vel dicendum eſt monaſterium non ſucceſſurum perpetuò in bona grauati ſub conditione, ſi liberos habuerit, ſed ſola monachi vita, contra deciſionem eorum textuum; vel dicendum eſt, eam conditionem non haberi pro non ſcripta. Quartò, quia deciſio eorum textuum innititur præſumptæ teſtatoris voluntati, vt probauimus num.8. ergo ei non eſt locus, quoties de contraria teſtatoris voluntate conſtat. Tandem hoc probatur diluendo argumenta contrariæ ſententiæ, relata num. præced. ac oſtendendo ea eſſe inefficacia ad probandum intentum. Nam ad primum reſpondetur, ſatis probatum eſſe in tertia ratione, non eſſe mentem eius textus, vt ea conditio ſit inualida, & quaſi non ſcripta, eo quod turpis ſit; ſed cenſetur inualida & inefficax, & quaſi non ſcripta, ex ſola præſumpta teſtatoris voluntate præſumitur enim fore, vt eam conditionem non apponeret, ſi profeſſi memor eſſet. Ad confirmationem dic non eſſe idem de conditione, ſi non nupſerit, & de conditione, ſi non ingreſſus fuerit religionem. Et ratio eſt, quia Iuriſconſulti conditionem, ſi non nupſerit, à legato reiecêre; ob Reipublicæ fauorem circa liberorum procreationem: qui quidem fauor non tribuitur in iure profeſſioni religionis, quamuis matrimonio perfectior ſit: at non eſt melior in ordine ad ciuile multiplicationis Reipub. bonum; & ita non ſic reiicitur conditio, ſi religionem non ingrediatur, ac reiicitur, ſi non nupſerit: quippe hæc, etſi religioni refragetur, fauet tamen matrimonio, & liberorum procreationi. Inſuper priuatio illius legati auertit à matrimonio carnali, cùm tamen (vt in prima ratione probauimus) non præſumatur fore, vt à profeſſione religionis auertat. Ad ſecundum reſpondetur, tunc valere argumentum, quando vtriuſque eadem eſt ratio, quod hic non contingit: quippe ſtatutum non valet defectu poteſtatis in ſtatuentibus; nec enim in monaſterij præiudicium integrum eſt laicis ſtatuere c. Eccleſ. de conſtit. At teſtator libera de rebus ſuis diſponendi facultate potitur l.1.C. de ſacroſ. Eccleſ. Ad tertium, neganda eſt ea doctrina, ſed ille religionem ingrediens ſola quingenta conſequetur, vt probaui lib.1.de matrimonio.diſp.14.n.13. Ad vltimum dico fauori publico indocto ex ſola iuris diſpoſitione, independentérque à voluntate diſponentis non poſſe à diſponente derogari: ſecus quando is fauor ex ſola præſumpta diſponentis voluntate inductus eſt, vt contingit in hoc euentu. Et ideo hanc ſententiam tuetur Bald. l.final.in princip n.1.& 2.C.de Epiſcop.& cleric. & ibi Paul. n.5.& auth.niſi rogati n.3.& n.vlt. C. ad Trebell. idem Bald.con.196.n.1.lib.1.& conſ.407.n.13.vol.1. Alex. conſ.121.à n.13.lib.7. Dec.conſ.426.n 2.& 3.& conſ.419. à n.4.vſque ad 7.vol.3.& conſ.259. à n. 3. vſque ad 5. vol.2.& cap.in præſentia.in noua edit.à n.229.vſque ad 234.de probat.& eius Additionator n. 195. Angel.conſ. 59.n.2. Aymon.conſ.52.n.1.vol.1. Ripa l.ex facto.§.ſi quis rogatus.el.1.n.39 ff.ad Trebell. Alciat.conſ.53.n.3.lib 9.& l.Gallus.§.& quid ſi tantùm in 2.lectur.n.7.ff. de liber. & poſt.& ibi Galiaul.num.18. Berolus conſ 27.n.vlt. vol.1. & in ſuis qq.q.34.n.1. Tapia addit.ad Abbatẽ d.c.in præſentia.n.40.verſ.circa iſtum caſum. Aſcanius Clemens de patria poteſtate c.vlt.n.72.(habetur tom.8.tr. p. 2.) Ioan. Dilect de arte teſt.tit.5.cautel.18.n.3.(habetur t.8. tr.p.1.) Coſta c.ſi pater.1.p.verſ.ſi abſq; liberis. n. 68.de teſt. in 6. Couar.1.variar.c.14 n.10. Molina lib 2.de primogen.cap.12.n.54. Mantica de coniect.vlt.vol.lib.11.tit. 7. n.45.& 18.& tit.18.n.31. Menoch. latiſſimè de præſumpt lib 4.præſump.83 à n.22. vſque ad 36. Meres de maiorat.in 1.edit.2.part.q.3.n.3.& 4.& 12. Medices tr. mors omnia ſoluit.2.p.n.49. Villalobos in ſuis commun. littera M.verb monaſteriũ.n.195. Riminald.iunior conſ. a .a n.12.vol.3. Caualc.deciſ 1.n. 4. 9. 38. & 39 p. 3. Sfort.Oddo tract.de compendioſa ſubſtit p.6.q. 2 art. 6. dubio 2.n.24. & conſ.19. n. 22. volum. 1. Vincent. de Franchis deciſ.Neapol.29.n.7.part.1. dicens ſic factum Concilium re latè vtrinque diſputata decidiſſe, deciſio Pedemont. Octauiani 126.n 24. Peregrin. de fideicomm. art.28.n.78. Berengar.l.vlt n.8.fin.C.de poſthum & in c. vnic.de filiis natis ex matr.ad Morganattica in præludio c.20.n.14.& 15. Bimius conſ.17.n.12.vol.1. Marzar. epitom.de fideic.q.31.ad fin. Menchac.de ſucceſſ.creat.lib. 3.

§.21.*n.*167.*&* 168.Cæſar Vrſill.*addit.ad Matth.de Afflict.deciſ.Neapolit.*84.*n.vlt.*Mandel.*conſ.*493.*n.*1. *vol.* 3. & ibi Annibal.eius Addit.*verb. contraria voluntate.* Bertazol.*conſ.*15.*n.*19.*&* 30.*vol.*1.Faber citatus ſuprà n. 4.Gutier. *qq.canon.lib.*1.*c.*32.*n.*19. *&* 26.Spino *ſpecul. teſtam.gloſſ.*12.*principal.n.*19.*fin.*Tapia *d. auth. ingreſſi. verb.ſua.c.*23.*n.*18.Aluarad.*de coniect.mente defunct.l.*1. *c.*3.*in prin n.*3.Galganet.*de condit.& demonſtr. p.*1.*c.*8. *à n.*45.*vſque ad* 53.Caual.*in ſuis commun.opin.tom.*1.*q.* 193.*n.*1.Fuluius Pacianus *conſ.*36.*n.*130.*vol.*1.Phili.*de offi .ſacerdot.t.*2.*p.*2 l.6.*n.*4 .Molina Societatis Iesv *t.*1. *de iuſt.diſp.*190.*col.*14.*verſ. hac verò nonnullis. & diſp.* 207.*ad fin.in ſolut.ad* 1.Lælius Zecch.us *de repub.Eccleſ.tit.de regul.c.*3.*n.*14.*ampliat.*15.Manuel *qq.regul.t.* 2.*q.*77.*art.*4 Flor.de Mena *addit.ad Gamā.dec.*319.*circa* 1.*concl.*Camill.Borel.*conſ.*17.*n.*19.*&* 40.*vol.*1.Benedict. Egid.*ſuper l.Titia,ſi non nupſerit.*100.*p.*1.*n.* 54. *ff. condit. & demonſtr.*

13 Sed deciſio horum teatuum, vt grauato hæreditatem reſtituere,ſi abſque liberis decedat,profitente, ſuccedat monaſterium,excluſo penitus ſubſtituto, limitatur primò , vt procedat quando profeſſio ſit in monaſterio ſuccedendi capaci:quare ſi ſit monaſterium ordinis Minorum,nullatenus excludet ſubſtitutum.Ratio eſt, illud inſtar filij,aut hæredis haberi.Quę limitatio ab omnibus abſque aliqua controuerſia admittitur. Quod ſi opponas Siatum.IV.conceſſiſſe Minoribus,vt Eccleſia Romana ſuccedat in bona cum prædictis conditionibus relicta,excluſo ſubſtituto , ac in aliis religionibus ſuccedit monaſterium ; dic cum collectore priuilegiorum mendicantium,*verb.hereditas.*§.3.hanc conceſſionem non intelligi de fratribus Minoribus Obſeruantiæ vt ab eodem Siato,& aliis Pontificibus declaratum eſt. Nec admittenda eſt limitatio,quam adhibet Anton.*c. in præſentia n.*32.*de probat.*vbi hoc limitat, niſi fratres Minores capiant ea bona ad alimenta; tunc enim ait ſatis probabiliter poſſe dici excludendum ſubſtitutum. Sed hoc non credo,quia nullum ius ſuccedendi ea religio habet : & ideo cæteri omnes authores iure optimo abſoluiè dicunt nullatenus excludendum ſubſtitutum;atque idem dicit deciſio Pedemont.Octau.126.*n.* 27.de religionibus aliorum mendicantium;quod idem in alio ſimili dicunt alij,quos retuli ſuprà.At hoc non habet locum hodie,quia omnes illi præter Minores,& Capucinos ſuccedunt in omnia profeſſorum bona,vtpote;qui poſſunt bona immobilia retinere,iuxta Trid. *ſeſſ.*25.*de regul.c* 3.& docent bene Nau.*comm.*2.*n.*54.*de regul.* Manue *tom.*2 *qq.regul.q.*77.*art.*4.

14 Difficultas autem eſt,vtrùm ſubſtitutus ille,eſto non excludatur à monaſterio,ſtatim à die profeſſionis ſucceſſurus ſit ? Quidam cenſet penitus excludi ſubſtiturum,non quidem ab ipſo monaſterio , cùm illud non ſuccedat,ſed ab aliis operibus piis; dicunt ea bona in pias cauſas diſtribuenda eſſe.Ducuntur,quod eo grauato profitente in huiuſmodi monaſterio,cenſeatur conditio illa defeciſſe,ſi abſque liberis deceſſerit,ac ſubinde euaneſcere ſubſtitutionem,& cùm nequeant monaſterium ſuccedere,ſuccedent opera pia.Sic docent Angel.*conſ.*91.*n.*3.Cornel.*conſ.*133 *n.*8.*ad fin.vol.*4. Rom. *conſ.*296.*& ſingul.*439.*n.*1.Guillelm. Benedict.*c. Raynutius.verb.& vxorem.deciſ.*1 *fin.de teſtam.* Alter Angel.*in ſumma.verb.hæres.n.*13.& ibi Tabiena *q.*9. *n.* 10. Syln. *verb.hæred.*1.*q.*7.*n.*10.*d.*5.Armill.*verb.hæred.n* 19.

15 Alij autem aſſerunt excludi ſubſtitutum non in perpetuum,ſed ſolo tempore vitæ monachi,quo ipſe in ſeculo exiſtens ea bona poſſeſſurus eſſet, & interim ea bona à tempore profeſſionis pertinere ad legitimos illius monachi hæredes.Quare ſi ſubſtitutus priùs obeat, quàm monachus ille,remanebunt perpetuò bona apud hæredes illius monachi,quia illi ſuccedunt in omne ius monachi profeſſi,ſicut quando monaſterium eſt ſuccedendi capax, ſuccederet : at caſu,quo non excluditur ſubſtitutus,monaſterium retinet bona dum viuit monachus,& poſt ſolam eius mortem ea reſtituet ſubſtituto. Ergo idem ius competit hæredibus monachi, quando monaſterium eſt ſuccedendi incapax.Quod etiam poteſt confirmari rationibus adductis ſuprà,ad probandum grauato reſtituere aliquid poſt mortem,profitente in ordine Minorum,minimè ſuccedere ſtatim ſubſtitutum,ſed ea bona pertinere ad illius hæredes,dum ille naturaliter vixerit.Et ideo omnes DD.illius ſententiæ ſunt etiam huius, & in propriis terminis tradunt Barth.Socin.*l.cùm anus.n.*104.*ad fin ff.de cond. & demonſtr.*Ripa *l.ex facto* § *ſi quis rogatus el.* 1.*n.*42.*ff. ad Trebell.*& ibi Alex.§ *ex facto.n.*6.& ait diſputatiue poſſe teneri Cro.tr.*l.Gallus.*§.*& quid ſi tantùm n.*28 *ff. de lib.& poſth.*Spin.*ſpecul.teſtam.gloſſ.*12.*princip.n.* 34. *&* 35.*gloſſ.*14 *n.*127.Cald.*de nominat.emphyt.q.*6.*n.*19.

Sed verius eſt ſtatim à die profeſſionis admitti ſubſtitutum excluſis monachi illius hæredibus.Ratio eſt, 16 nam grauans aliquem,vt decedens abſque liberis reſtituat ſubſtituto,hanc mentem habet,vt velit grauatum omnibus eius hæredibus,& ſubſtituto præferre,& deinde filios grauati,tertiò ſubſtitutum ipſum.Cùm ergo grauatus factus frater Minor ſit incapax hæreditatis retinendæ,nec liberos habeat veros,nec fictitios, cùm monaſterium ſit ſuccedendi incapax,erunt ſtatim à profeſſione reſtituenda ea bona ſubſtituto, cùm illum teſtator reliquis ſuis hæredibus quoad illa bona prætulerit. Deinde , quia huiuſmodi profeſſio æquiparatur omnino morti naturali,& ideo pro hac parte ſunt omnes DD.allegati ſuprà,dicentes grauatū reſtituere poſt mortem,teneri ſtatim à die profeſſionis in ordine incapaci ; & ibi ſoluimus contraria. Atque in propriis terminis huius quæſtionis tenent Barth.Socinus *conſ.* 92.*n.*1 *&* 2.*vol.*1.Dec.*conſ.*419 *n.*1.*&* 7.*vol.* 3. *& conſ.* 259.*n.*5 *&* 6.*vol.*2.Socin.Iunior *l.Gallus:* §. *& quid ſi tantùm n.*13.*ff.de liber. & poſth.* & ibi Lancelot.*n.*18. Fortum *n.*72.Ruin.*n.*16.Imola *l ſi ita quis.*§.*is cui.n.*3. *ff.de leg.*2.Granat.*conſ.*68 *n.*13 *lib.*1.Iaſon *conſ.*139.*n.*9. *lib.*1.Pariſ.*conſ.*65.*n.* .*lib.*2.*& de iure dotis.q.*95. *n.* 18. Beroius *conſ.*114.*fin vol.*2.Aſcanius Clemens *de patria poteſtate.c.vlt.n.*72.Boſſ.*pract.criminal.tit. de bono.publ.n.*35.Riminald *conſ.*481 *fin.lib.*3.Vincent.de Franchiſ.*deciſ.*15.*Neapol.n.*7.*p.*1.Burſat.*conſ.*48.*n.*27.*vol.* 5. Nauat.*comm.*2 *n.*54.*de reg.*Couar.*c.*2.*n.*6.*de teſt* Mantica *de coniect.vlt.volunt.lib.*11.*tit.*7.*n.* 8. Menoch. *de præſum.lib.*4.*præſump.*83.*n.*71.Parlad.*in ſeſquicent.quotidinar.different.differ.*147.§.1.*n.*12.*&* 13.Gutierr.*qq canon.lib.*1.*c.*32.*n.*25.Cauſle.alios referens *deciſ.*1.*n.* 30. *&* 34.*p.*3.Surd *conſ.*90.*n.*8.*&* 9.*vol.*1.*& conſ.*238 *n.*2. *vol.*2.& alios referens Honded.*conſ.*62 *à n.*17.*vſque in fin.& conſ.*62 *n.*58.*vol.*1.Azor *t.*1.*inſt.moral.lib.*12.*c.*8. *q.*6.*fin.*Lud.de Caſanat.*conſ.*26 *n* 1.*vol.*1. Peregr *de fideicom a.*38 *n.*63.Quid autem,ſi hic alienarat, diximus.

17 Hoc tēperant Beroius *c.in præſentia. n.*491.*de probat.* & Tapia *auth ingreſ.verb.ſua.c.*13.*n.*27.*C de ſacroſ.Eccleſ.*niſi frater ille minor ante profeſſionem ea bona in pauperes,aliáve pia opera diſtribuiſſet;tunc enim excludatur ſubſtitutus.Probat ex §.*ſed & hoc præſenti.verſ.hoc autem ſolatiū auth.de ſanctiſſ. Epiſc.*vbi ſi grauatus fuerit ſimplex clericus alicuius Eccleſiæ ſecularis,quo caſu bona nequeunt ex hoc acquiri Eccleſiæ,ſi diſtribuat in pias cauſas,cenſetur ſubſtitutus excluſus.Ergo ſimiliter illo fratre Minore diſtribuente in ſimiles cauſas ante profeſſionē.Verùm Menoch *de præſ.lib.*4.*præſ.*83. *n* 71.*fin* relata hac limitatione remittit ad ea,quæ dixerat *n.*64.*fin.*vbi iure optimo negat hāc limitationē,quia vt dicemus n.21.nunquā excluditur ſubſtitutus ille,niſi quādo in ea religioſi bona ſuccedit monaſteriū;& ideo cū in hæc nō ſuccedat,nō excludetur ſubſtitutus. Huc vſq:Meno.nec inepte.Sed reſtat difficultas,an ille donatarius retenturus ſit ea bona tēpore vitæ naturalis fratris Minoris illius profeſſi an ſtatim a profeſſione debeat ſubſtitutus illa bona habere?Sed de hoc dixi. ſup.

18 Ex hac limitatione deducitur, exiſtente conſuetudi-

ne

ne legitimè præſcripta, vt eſt apud Gallos, ne monaſteria in aliquot profeſſi bona ſuccedant, ſed ſuccedant alij hæredes, non excludi ſubſtitutum: quia talia monaſteria ex conſuetudine ſunt ſucceſſionis incapacia, perinde vt ordo Minorum ex ſua profeſſione. Atque ita docent Boëtius *deciſ.354.n.8.& 9.* Alc. *conſ.54 n.4.lib.9.* Pereg. *de fideic.a.28.n.92.* Mantic. *de coniect vlt.vol.l.11. tit. 7.n 9.* Menoc *de præſ.l.4.præſum.83.n.51.& 71.* Tap. *auth. ingreſſi.verb ſua .c.13.n.39.C.de ſacroſ.Eccl.* Lud. de Caſanate *conſ.26.n.11.l.1.* vbi Bert. Manſuetum, & alios refert: non explicant autem hi DD. an ſtatim à die profeſſionis admittendus ſit ſubſtitutus, an potiùs tempore vitæ illius monachi, bona pertineant ad ſuos hæredes Sed exiſtimo idem dicendum, quod diximus n.16. de profeſſione in ordine Minorum; & ſubditur eiſdem opinionibus, quia ideo profeſſio in ordine Minorum reputatur quaſi mors naturalis quoad ſucceſſiones, quod nec ipſe monachus, nec monaſterium ex eius perſona ſit ſucceſſionis illius capax. Cùm ergo idem contingat in his monaſteriis, ratione illius conſuetudinis præſcriptæ, idem dicendum eſt, & tenet expreſsè Ludou. de Caſan. *eo n.11.* a die profeſſionis admitti ſubſtitutum. Atque ideo iure optimo hi authores vtraque monaſteria inter ſe comparant, & adhuc conſtabit hoc magis ex dicendis n.13.

19 Quod ſi ex ſolo ſtatuto monaſteria eſſent ſuccedendi incapacia, dicit Alciat. ibidem & *l.Gallus.§.& quid ſi tantum n 7 ff de liber.& poſth.* & Menoch *de præſumpt. 83.n.53* adhuc non excludi ſubſtitutum, quia etſi ſtatutum non valeat, declarat tamen mentem teſtatoris quæ cenſetur conformis illi ſtatuto. Idem ait Peregrin. ibidem ſubdens, quamuis de ſtatuti valore multa dici poſſint, at ex quo conſuetudine, & vſu probata ſunt cenſendum eſſe de illis, ac ſi eſſent valida. Cæterùm in alio ſimili non admittunt hoc DD. niſi id ſtatutum ſit à Pontifice confirmatum, vt ſi alicubi eſſet ſtatutum, vt verba teſtatoris intelligantur ad litteram prout ſonant; dicunt enim tunc tantum non excludendum ſubſtitutum à monaſterio, iuxta *c.in præſentia de probat.* quando id ſtatutum eſſet à Pontifice confirmatum: quippe cùm aliàs ſit nullius momenti in monaſterij præiudicium, non cenſetur teſtatoris mens conformis illi ſtatuto. Hi ſunt Bald. *eo c.in præſentia.n.11.* & ibi Felio. *n. 36.fin* Iaſon *auth ſi qua mulier n.10.C.de ſacroſ Eccleſ.* Mantica *d.tit.7.n.16.* Menoch. *de præſumpt. 83. n. 48.* quāvis enim hic non explicet hanc limitationem; at omnes DD. quos allegat, cū illa loquuntur, & ſic clarè cū ea quoq; loquitur: & ita cenſeo dicendum exigi, vt vel id ſtatutum ſit à Pontifice confirmatū, vt excludatur monaſterium; vel ſit iam ita legitima conſuetudine præſcriptum, vt vigore huius conſuetudinis validū ſit.

20 Secundò deducitur, quid dicendum ſit ſi ille grauatus ingrediatur Societatē Iesv, quæ iuxta ſuas conſtitutiones à Sede Apoſtolica confirmatas nullū ſuccedēdi in bona ius habet. Et quidem ſi religioſus ille ſit in ea profeſſus, aut ſimplicia coadiutorū formatorū vota in ea emiſerit, ſuccedet ſtatim ſubſtitutus, ſicut contingere in profeſſo in ordine Minorum diximus n.16. quippe hæc reputantur ſimiliter, vt mors naturalis, vt diximus ſæpe in hoc tractatu. Si autem ſola vota biennij emiſit, & necdū bonis renunciauit, tunc non excludetur ſubſtitutus, cùm religio ſit ſuccedendi incapax: ſed ipſemet religioſus retinebit ea bona, ſicut & reliqua ſua bona, donec naturaliter moriatur, aut profeſſionem, votáve coadiutorum formatorū emittat, & tunc admittetur ſubſtitutus. Si verò bonis renunciet in fauorem alicuius extranei, is in cuius fauorē renūciauerit, retinebit ea bona toto tempore, quo ipſe poſſeſſurus ea eſſet, nempe vſq; ad dicta vota, vel mortē naturalē, illis non emiſſis.

21 Sed maiorem difficultatē habet, ſi religioſus hic Societatis Iesv renūciarit ſuis bonis in fauorē ipſius Societatis, an excludatur tunc in perpetuum ſubſtitutus? Ratio dubitandi eſt, quia ſic inſtituens nequit in ſubſtituti præiudicium renunciare, nec eius renunciatio prodeſt, niſi vt alter bona retineat tempore vitæ naturalis ipſius, vt diximus ſuprà Et confirmatur, quia non ſatis eſt monaſterium hæredem inſtituiſſe; vt dicemus n. 28. Secundò, quia, vt is textus habeat locum, exigitur vera profeſſio, vt dicemus n 26. At hic religioſus non veram profeſſionem emiſit, ſed ſola ſimplicia biennij vota: & cùm hæc deciſio ſit correctoria, non debet extendi, vt diximus n.4. Tandem, quia exigitur, vt monaſterium ſit capax ſuccedendi in bona profeſſi, vt diximus n.13 at Collegia Societatis Iesv non ſuccedunt in bona religioſorum illius, vt dicemus: nec deciſio *d. c.in præſentia*, innititur inſtitutioni religioſi, qua monaſterium inſtituit hæredem.

Cæterùm ſatis probabile eſt, ac religionis pietati conforme, vt excludatur tunc in perpetuum ſubſtitutus. Ducor primò, quod ea vota conſtituant verè, ac propriè religioſum. non aliter quàm ſolemnis profeſſio, vt conſtat ex bulla Greg. XIII. *aſcendente Domino.* Quare ea emittens dicitur verè ingreſſus religionem, & ratione illius renunciationis inſtituta eſt Societas hæres. & ſic verificatur, Societatem eſſe hæredem, & grauatum fuiſſe illam ingreſſum; nec refert, ſiue monaſterium ſit iure hæres ab inteſtato, ſiue ſit hæres ſolùm teſtamentarius ex voluntate religioſi inſtituentis, cùm vtroque caſu ſit verè hæres. Quod ſatis indicant ea verba text. *d.c.in præſentia, intelligendū non erat ſine hærede decedere, qui monaſterium hæredem ſibi inſtituit.* Secundò, quia aliqui DD. affirmant fratre Minore diſtribuente bona inter pauperes ante profeſſionem, excludi ſubſtitutum, vt retulimus n.17. & quamuis reprobauerimus, id contingit, vt ibi diximus, eo quod deciſio illius text. habeat ſolum locum, quando in bona ſuccedit monaſterium. Quod in noſtro caſu contingit, quia ante profeſſionem diſponit religioſus ille in fauorem pauperum religioſorum, & ſuccedit religio, quam reuera ingreditur. Tertiò quia deciſio *d.c.in præſentia*, procedit in clerico ordinis ſacri, qui perpetuò capellam Eccleſiæ ſecularis ingreditur. Tertiò, quia deciſio *d.c. in præſent* procedit in clerico ordinis ſacri, qui perpetuò capellam Eccleſiæ ſecularis ingreditur, ſe & ſua illi dedicans, dummodo tempore mortis ea bona ſuperſint pauperibus, vt n 32. Ergo à fortiori in noſtro caſu, in quo hic veram religionem ingreditur, ſe & ſua illi dedicans, & bona ſuperſunt perpetuò religioſis pauperibus aſſignata. Nec obſtat exigi eum clericum nō poſſe reſilire, & ideo non procedere in clericis habentibus ſolos ordines minores, eo quod reſilire valeant, vt dicemus eodem n.32. at ligati bis votis poſſunt de licentia Generalis Societatis Iesv reſilire, quia ex parte ſua, & votorum, quæ emittunt, eſt dedicatio perpetua, ita vt reſilire nequeant. Quartò, quia cùm textus ſolam duplicē cauſā piā ſubſtitutā excipiāt, ne per monaſteriū excludatur, id tamen extendunt, & veriſſime DD. ad quācumque cauſam piā, vt dicemus n.44. eo quod in omni illa militet eadē exceptionis ratio, quæ in reliquis religionibus, eſt idem ius ſtatuendum. Nec obſtant in contrarium adducta n.1 quia fateor, grauatum non poſſe ex ſua mera libertate in fauorem extranei, in præiudiciū ſubſtituti aliquid diſponere, ſecus in fauorē religionis, quā ingreditur, quia accedit ſuæ liberæ renunciationi fauor iuris præſumentis voluntatē teſtatoris fuiſſe nō excludere religionē, ſiue ab inteſtato, ſiue ex ingreſſi diſpoſitione ſuccedentē in omnia religioſi bona, quando eſſet renunciatio particularis in fauorē Societatis; quia tunc non fungeretur vice hæredis. Et ideo non poſſet excludere ſubſtitutum, cùm exigatur monaſterium eſſe hæredem Ad confirmationem fateor, non ſufficere inſtitutionem monaſterij in hæredē ſecluſo ingreſſu. At in hoc caſu concurrit cum inſtitutione ingreſſus in religionem Ad ſecundum dico, DD. & iura, dum petunt veram profeſſionem intelligere dummodo habeat, aut moriatur religioſus tempore nouitiatus; nec 22

tuoc erat illiua modus per quē finiretur nouitiatna,ac ille verus religioſus cōſtitueretur,niſi profeſſio ſolēnis. At ea vota efficiunt verū religioſû,ac faciunt finiri nouitiatū.Ad vltimū dico,Collegia Societatis Iesv eſſa capacia ſuccedēdi,nō quidē ab inteſtato,ſed ex teſtamēto. aut renunciatione ſuorum religioſorū. Et ita cùm frater Michaël de Hugarta religioſus Societatis Iesv obiret in illa poſt ſola biennij vota,renunciaſſetque omnibua bonis in Collegia Complutenſe,& Pampelonenſe, lia mota eſt ſuper quibuſdam bonis,in quibus dictus frater inſtitutus erat cum grauamine vt abſque liberis decedens reſtitueret cuidam ſuæ amittæ;& duplici ſententia Concil.Nauarr.obtentum,deciſionem *d.c.in præſent.* habere locum in hoc caſu:& ita Collegia retinuēre ſibi ea bona reſtitutioni ſubiecta. Atque idem credo,ſi domū profeſſā Societatis Iesv inſtituiſſet hæredē,aut in fauorē eius prædictā generalē renunciationem feciſſet: quia poteſt domus profeſſa inſtitui quoque hæres à ſuis religioſis,vel à quocumque alio,vt dicemus,quod cùm ſecus ſit in fratriboa Minoribus, non procedet in illis, ſed à tempore profeſſionis admittetur ſubſtitutus,vt diximus n.13.Et quāuis poſtea religioſus hic,ſiue poſt ſola biennij vota, ſiue poſt profeſſionem expellatur Societate,non recuperabit ipſe nec ſubſtitutus huiuſmodi bona,ſicut nec cætera quibus renunciauit,non recuperaturum diximus ſuprà; qoia per ea vota ſimul cum renunciatione habetur pro non ſcripta ea conditio, & cū renunciatio ſit abſoluta,nō pendet à futuro euentu.

23 Sed quid ſi eſt conſuetudo,vt eſt apud Neapolitanos vt ſi vir præmoriatur vxori babenti filioa,vxor lucretur antefactum quoad ſolum vſumfructum,ſi verò filij præmoriantur matri,lucretur quoad proprietatem,an ſi filius ſuperſtes erat profeſſus in monaſterio ſucceſſionia capaci,& obiit ante mortem,lucretur mater proprietatē prædictā,tanquam ſuperſtes omnibus filiis præmortuis,an potiùs monaſterium , tanquam reputatur quaſi filius? Vincent.de Franch.*deciſ.tota* 469. rem vtrinque diſputant,dicitque pro monaſterio facere,id haberi loco filij prout ſensēre.DD.allegati n.3.pro matre, eam nō haberi loco filij,vt diximus n. 4. & vt diximus n. 5. eſto haberetur,id contingit in ſolis caſibus iure expreſſis,nempe,vt excludat ſubſtitutum.Cùm ergo hic caſus noo ſit iure expreſſos , non cenſebitur monaſterium loco filij, vt mater dicatur mori ſuperſtite filio,vt vel ſic roprietate illa priuetur.& concludit causā non eſſe in Senatu deciſā.Sed exiſtimo matrē illā ſucceſſurā in eā proprietatem, tum ob rationem prædictam,tum etiam, quia monaſteriū in ſolum illius filij profeſſi ius ſuccedit. Cùm ergo ille non haberet ius ad eam proprietatē, niſi ſuperuiuens matri,ita nec monaſteriū,& ſic eo præmortuo proprietas illa non monaſterij, ſed matris erit.

24 Secundò limitatur ſententia,vt ſubſtitutus excludatur per profeſſionem in monaſterio ſuccedendi capaci, vt intelligatur, quando monaſterium volt ſuccedere in ea profeſſi bona;ſecus ſi repudiat. Quippe duo requiruntur , vt monaſterium acquirat;alterum , vt grauatus profiteatur,alterum verò,vt bona transferantur in monaſterium:quippe ipſo repudiante,nec habetur vt filius, nec vt hæres, Atque ita docent Bald.*c.in præſentia.n.*13. *de probat.*& ibi Felin.*n.*50.Barth.Socinua *l cùm auus.n.* 104.*ff.de condit.& demonſtr.*idem Socinus *conſ.*92.*n.* 3. *initio vol.*1.Alex.*conſ.*13.*n.*5.*vol.*3.Decius *conſ.*259.*n.* 7. *vol.*2.*& conſ.*419.*n.* ,*vol.*3.Mantica *d.l.*7.*n.*10.Menoch. *d.præſ.*33.*n.*72.Tapia *auth.ingreſſi.verb.ſua.c.*13.*n.*48.*C. de ſacroſ.Eccleſ.*Peregr *de fideic.art.*28.*n.* 64. Paneirol. *conſ.*114.*n.*4.*lib.*1.Surd. *conſ.*238.*n.*1.*&.* 2. Cattalean. *deciſ.*1.*n.*41.*p.*3.Sed Sfortias Oddo *de compendioſ.ſubſt.p.* 6.*q* 2.*a.*6.*dub.*2.*n.*25.ait , tunc bona ad ſubſtitutū non deuolui,atque nullam prorſus rationē adducit: ſed fortè fundamentum eiua eſt, quia eo ipſo quod grauatus profeſſionem in monaſterio capaci emiſit,ea bona acquiſita ſunt monaſterio,& ſubſtitutio penitus expirauit. Ergo ex ſubſequenti monaſterij repudiatione id ſubſtituti iua caſſatum non recuperatur,nec reuiuiſcit. At poteſt reſponderi,contingere in horum bonorum acquiſitione. quod contingit in legato determinatæ rei conſiſtentis in ſpecie. Sicut enim dominium huius acquiritur legatario adita per hæredem hæreditate,& fictione iuris retrotrahitur ad diem mortis teſtatoris , ita vt ab illa cenſeatur acquiſitum, reuocabiliter tamen dependenter à legatarij acceptatione , & facta repudiatione antequā id acceptet,cēſetur,ac ſi penitus nō acquiſierit, vt optimè explicat cū aliis Molina *t.*1.*de iuſt.diſp.* 181. *ſtatim in princ.*atque proinde legatario repudiante ſuccedet hæres inſtitutus à teſtatore. Sic dicendum eſt , id fideicōmiſſum acquiri ſtatim monaſterio à tempore profeſſionis grauati,& deperdi ius ſubſtituti, ſed reuocabiliter,& dependenter à monaſterij acceptatione; quare illo repudiante admittetur ſubſtitutus. Quod ſi obiicias, per monaſteriū excludi ſubſtitutum,quaſi deficienti conditione,ac ſi eſſent liberi;ſed liberis extantibus,quantūuis repudient,excludi ſubſtitutum,negandum eſt ſic excludi à monaſterio ſubſtitutum,vt diximus n.8.fine.

Sed dubitatur,quo tēpore admittatur hic ſubſtitutus. 25 Pancirol.allegatus n.præced.cenſet facta repudiatione admitti ſtatim ſubſtitutum minimè expectata naturali profeſſi illius morte : quod eius admiſſioni nil aliud obſtat,niſi acceptatio monaſterij;ergo hoc non acceptante admittetur ſtatim. Rurſus,qui tunc ſuccedit ſubſtitutus in omne monaſterij ius,cùm prælatus ſit à teſtatore ſuis hæredibus,& ſoli monaſterio, & filiis veris poſtpoſitus,vt dicebamus num. 16.ergo nec monaſterio ſuccedente,nec exiſtentibus filiis,admittetur ſtatim ſubſtitutus,excluſis aliis profeſſi illius hæredibua. Sed Peregr. n. præced. relatus ait ſe valde dubitare de huiua ſententiæ veritate , quia data monaſterij capacitate, ea profeſſio non æquiualet morti naturali.poſt quam ſolùm vocatus eſt ſubſtitutus,& Prælatus aliis hæredibus, grauati, præter filios. Quare concludit , dum grauatua ille viuit,ſucceſſuros hæredes illius in ea bona,ſicut in reliqua ſuccedunt. Et hæc ſententia eſt verior. Et ad primū contrariū argumentum dico admiſſioni ſubſtituti,hoc eſt,ne in perpetuum expelleretur,obſtare ſolam monaſterij acceptationem,& ita eo non acceptante minimè excludi in perpetuū ſubſtitutū : at ne admittatur ſtatim,obſtare vitam illius grauati,poſtquam vocatus eſt & ideo eo viuente non admittetur , quantumcumque monaſterium repudiet. Ad ſecundum conſtat ex dictis.

Tertiò limitatur, vt excludatur à monaſterio ſubſtitutus,quando ingreſſus in illud habuit effectū:ſecus ſi illo caruit,quia nimirū ingrediens exiit,aut obiit tēpore nouitiatus,quia per ſolā profeſſionē efficitur monaſteriū hæres bonorum monachi. Ergo illa non ſequuta,caret iure excludendi ſubſtituti. Idem qoia § *ſed & hoc præſenti.auth de ſanct.Epiſc* loquitur de ingredientibus religionem. At verba in omni materia intelliguntur cū effectu *l.*3.§ *hæc verba ff quod quiſque iur* Atque tradūt 26 Gloſſa final.*c.in præſentia.de probat.* & ibi Abbas antiquus *fin.*Ioann.Andr.*n.*36.Anton.*n.*61.Cardin. *n. vnic. col.*2.Alter Abb.*n.*44.Bald *n.*13.Dec *in noua edit.n.*200. Pariſ *n.*118.Ferret.*n.*93.*&* 94. Barbat. *num.*118. Felin. *num.*32.Henric.*num.* 20 Bellamer.*num.*40.Mant.*n.* 56. Salyc.*auth niſi rogati n.*5.*C.ad Trebell.* & ibi Faber *n. vnic.*Roſell.*verb.legare.n.*26.Mantic.*d.lit.*7.*n.* 11. Menoch.*d.præſ.*83.*n.*79.Peregrin. *de fideicommiſſ. art.* 29. *n.*60.Sfort.Oddo *de compendioſ ſubſtit.p.*6.*q.*2. *dub.* 2. *num.*9. Tapia *auth ingreſſi. verb. ſua. cap.* 13. *num.*43. quod bene intelligit ibi Sfort.Oddo cum Bald. *eo cap. in præſentia.num.*17.niſi nouitius hic ingrediens tranſiret ad aliam religionem ſuccedendi capacem,& in ea profiteretur tunc enim,etſi prior religio non excluderet ſubſtitutum,excluderet tamen illum poſterior,vt ex ſe ſatis conſtat. Similiter non excludetur ſubſtitutus,ſi ille profeſſus eſt,at profeſſio fuit irrita; quia tunc non verè habuit effectum ingreſſus. Sic Gloſſa final. Abb. Barbat. Tap.*ibid.*Armilla *verb.hæreditas.num.* 20. Secus

quando

quando profeſſio tenuit;at profeſſus ille fuit apoſtata,quia eius apoſtaſia nocere religioni nequit. Sic Baldus *eo.c.in præſentia,n.*15.Sfort.Oddo *eo.n.9.* Tapia *n.44.*quando autem licitè transfertur ad aliā religionem excluſo adhuc ſubſtituto,prior religio retinebit id fideicommiſſum in perpetuum,quia non transfert bona legitimè acquiſita priori monaſterio,aut alteri, vt dicemus infrà. Quare ſi prior eſſet religio Minorum,& ideo per profeſſionem acquiſita iam eſſent illa bona ſubſtituto,vt diximus n. 16. quamvis transeat licitè ad religionem capacem,hæc non acquiret bona iam acquiſita illi ſubſtituto,vt diximus infrà.

27 Quare nec minus excluderur ſubſtitutus, ſi ille non ingediatur religionem,vt religioſus efficiatur,ſed gratia pœnitentiæ agendæ,cùm hic non verè dicatur religionem ingreſſus. Atque ita docent Bald.*auth. ſed hodie.n.3.C.ad.l.Iul.de adulter.*Sfort.Oddo *de compend. ſubſtitut.p.6.q.2.a.6.dub.*1.*n.*11 Menoc.*de præſumpt.*83. *n.vlt.verſ.declaratur.*8.

28 Atque eadem ratione non euaneſcet ſubſtitutio,ſi hic ſolum efficiatur oblatus,ſe & ſua tradens Eccleſiæ ſeculari, cùm adhuc non ſit verus religioſus. Sic Gloſſ.fin.*c.in præſentia. de probat.*& ibi Anton.*n.*61. *fine* Abb.*n.*46.Anchar.*n.*29. Henr.*n.*28. Bellamet.*fin.* Beroius *n.*501.Mantica *n.*59.Corn.*authentic.niſi rogati.n.*12.*C.ad Trebell.*Angel.*verb.hæres.n.*16. & ibi Tabien.*q.*12.*n.*13.Armill.*verb.hæred.n.*20.*fin.* Quare non credo,quod allegatis Baldo,& Puteo tradit Menoc. *d.præſum.*83. *n.69.*nempe excludendum ſubſtitutum, ſi grauatus ille obtulerit Epiſcopo ſeruaturus regulam monaſticam,eo quod in nullum monaſterium admittatur,quod oblatio illa ſit loco monaſterij. Cæterùm hoc non credo,quia cùm diſpoſitio hæc ſit à iure exorbitans, vt dicemus *num.ſeq.*& de religioſis loquatur,non eſt extendenda ad hunc qui verus religioſus non eſt,vtpote qui in nulla religione à Sede Apoſtolica approbata ſe votis aſtrinxit.

29 Multóque minus euaneſcet,ſi grauatus ille monaſterium non ingrediens illud hæredem inſtituat; & huius rationem deſumptam ex Gloſſ. *d.c.in præſentia, fin.* reddunt authores allegandi, quia hoc ius tanquam exorbitans ab ordinariis iuris regulis,eſt ſtrictè iuxta terminos in quibus loquitur,intelligendum nam procedit ex fauorabili quadam interpretatione contra propriam verborum ſignificationem improprietates autem ſunt reſtringendæ,nec trahendæ ad conſequentias,*l. quòd verò contra ff.de legibus,l.*1.*Cod. de don.promiſſ.* atque ita docent Gloſſ *auth. niſi rogati.verb.locum.Cod.ad Trebell.*& ibi Cyn.*fin.*Odofredus *fin.*Bart.*fin.*Iacob.Bottigat.*q.vlt.* Petrus de Bellapert. *fine* Albericus *fin.* Faber. *n.vnic.*Curn.*fin.* Fulgoſ.*fine* Salycetus *n.*8.Archidiac.*c.ſi qua mulier* 19.*q.*3.*n.*2.Anton.*d.c.in præſent n.*17.*&* 62.& ibi Bald.*n.*30.Anchar. *n.*28.Abb.*n.*41.Barbat.*n.*103.Decius *in noua edit.n.*195. Ferret.*n.*88.Felin.*n.*33.Beroius *n.* 497. Barthol.Socin. *conſil.*92.*n.*33.*vol.*3.Angel. *verb hæres.n.*19. & ibi Tabien.*q.*14.*n.*15.Syluest. *verb.hæreditas* 1.*q* 7.*n.*19.*dicto* 5.Armil.*verb.hæreditas.n.*22.Sfort.Oddo*conſ.*19.*n.*24. *lib.*1.Peregr.*de fideicomm a.*28.*n.*61.Caualcan. *deciſ.*1. *n.*41.*p.*3.Tapia *d.auth.ingreſſi,verb.ſua.c.*1§.*n.*41. *&* 42. Quare audiendi non ſunt quidam contrarium dicētes,ducti ex *d.c.in præſentia*, quatenus ait non dici abſque hærede decedere,qui monaſterium hæredem inſtituit ac proinde deciſio illius textus non ſolùm habere locum videtur quando quis monaſterium ingreditur, ſed etiam quando illud hæredem inſtituit. Item,quia fauor religionis,quo ductus legiſlator interpretatus eſt non deficere conditionem inſtituto religionem ingrediente, militat quoque in hoc caſu. Sic ſentire videtur Gloſſa in hoc caſu *l. ſi ita quis.*131. *§.ea lege.verb.intereſſet. ff.de verb.obligat.*& diſputando ait poſſe teneri Mantua *d.c.in præſentia n.*52.vbi in fine concludit id cogitandum eſſe, & interim à communi ſententia contraria non recedendum.Et hanc ſententiam dicunt æquiorem,ac iuris Pontificij profeſſoribus magis conſonam, Hoſtienſis *de.c.præſent.n.*19.& ibi Ioan.Andr.*n.*34. Henric.*n.*27.Bellamer.*n.vlt.*Sed prorſus tenenda eſt prior ſententia; nec obſtant in contrarium adducta. Non primum,quia,quamvis ratio videatur generalis, at reuera grauatus ille in monaſterio profeſſus fuerat, & ideo ratio illa debet reſtringi ad terminos facti, de quo ibi tractatur. Nec etiam obſtat ſecundum, quia non militat idem fauor, quando quis ſola ſua tradit monaſterio, illud hæredem inſtituens, ac quando qui ſe cum omnibus ſuis in perpetuum religioni dicat.

Nec etiam euaneſcet,ſi ille ingrediatur cappellam ſecularem, cùm adhuc non ſit religioſus. Atque ita docent Gloſſ.*d.auth.niſi rogati.verb.locum,* & ibi Odofred.*n.*4.Iacob.Butrigar.*q.penult.*Bartol.*fin.*Bald.*n.*11. *fin.*Faber *n.vnic.*Salycet. *n.*4.*fin.* Corn. *n.*12. Fulgoſ. *n.* 4. Limitat Bald. niſi ille bona ſua dedicaret illi capellæ, vel omnia ea ſaltem hæreditatem illam, in qua grauatus eſt, diſtribueret in pia opera: quod conſonat dicendis infrà, & iuxta illa eſt intelligendum. 30

Sed difficultas ſpecialis eſt,an ſi ille grauatus fiat clericus Eccleſiæ ſecularis,euaneſcat ea ſubſtitutio? Quidam ſentiunt non euaneſcere ſubſtitutionem. Ducuntur,quod non ſit idem fauor clericorum, ac religioſorum:& text.*§.ſed & hoc præſenti.auth.de ſanctiſſ.Epiſcop.*loquens de religioſis, tanquam exorbitans non eſt extendendus ad clericos ſeculares.Quare ſententia hæc ſic explicat text.,dum ait,ſiue monaſteria ingrediuntur ſiue clerici fiant,vt illa disiunctio intelligatur,ſiue fiant religioſi clerici, ſiue religioſi laici.Et ideo hanc partem tuentur Gloſſa *auth.ſi qua mulier verb.liberos.C.de ſacroſ.Eccl.* Anton. *c.in præſentia n.*61.*de prob.* & ibi Abb. *n.*43. Ferret. *num.*92. Mant.*n.*55.Corn.*auth.niſi rogati n.*12.*C.ad Trebell.* & ibi Salycet.*n* 4 *fin.*Roſel.*ſum.verb. legare. n.*25. Sfort. Oddo *conſil.*19.*n.vlt.lib.*2. 31

Verùm oppoſita ſententia eſt frequentiſſima, & tenenda nempe euaneſcere tunc ſubſtitutionē, concurrentibus conditionibus mox explicandis.Probatur ex *d.§ ſed & hoc præſenti,*ibi:*ſiue maſculi, ſiue fœminæ monaſteria ingrediantur,aut clerici,aut diaconiſſa, aut aſcetria fiant:* quia diaconiſſa non in monaſterio, ſed in Eccleſia miniſtrabit alteri, vt notat Gl.*§ quanta igitur.verb.diaconiſſa. auth.quemod. oport. Epiſcop.*Item quia text.ille ait;*hoc autem ſolatio clerici,& diaconiſſæ fruantur,*id eſt,fruuntur,nempe vt cōditio ſi abſque liberis deceſſerint,habeatur pro non adiecta,proinde ac ſi religionem ingrederentur,Tandem,qui text.ille ſubiungit,his bonis clericos, dum vixerint,potituros, eaque ipſis defunctis expendenda in opera pia.Quod verum eſſe nequit, ſi de clericis regularibus loqueretur,cùm per profeſſionem euaneſcat in perpetuum ſubſtitutio,nec bona illa ſint expendendæ in operā pia,ſed ad monaſterium pertineant.Et ideo hanc partem tuentur Gloſſ.*eo § ſed.& hoc præſenti.verb.clerici & auth. niſi rogati.verb.locum C ad Trebell.& d.c.in præſentia fin.*vbi Innocent. *n.*8. Hoſtienſ.*n.*19.Imol.*n.*18.Felin. *n.*31. Bellamer. *n.*31. Decius *in noua edit.n.*200.Pariſ.*n.*117.Beroius *n.*498. Speculat.*tit de ſtatu monach.§.vlt.q.*15.*n.*20.Cynus *d. auth.niſi rogati n.*2.*q.*2. Alberic.*n.*2.Angel.*ſumm.verb. hæres.n.*15.& ibi Tabiena *q.*11.*n.*12.Armill.*verb. hæreditas n.*20.*fin.*Mantic.alios referens *d.tit.*7. *n.*22. Simon de Præt.*de interp.vlt volunt l.*2.*interpr.*2.*dub.*2 *ſolut.*2.*n.*106.Ioan.Dilect.*de arte teſt.and.tit.*5.*cautel.*8. *n.*5.Sfort.Oddo *de compendioſ.ſubſtit.p.*6.*q.*2.*a.*1.*dub.*2. *n.*19.Caual.*dec.*1.*n.*33.*p.*3 Menoc.*d.præſūp.*83.*à n.*96 32

vſque

vſq; ad 68.Gutier.*qq.canon.l.1.c.32.n.vlt.*Bened Egid. *in l.Titi.ſi nõ nupſerit.*100.*p* 1.*n.*45 *ff.de cõdit.& demõſt.* Faber citatus ſupra n.4.fin. Duplex autem conditio exigitur,vt clericus hoc priuilegio excludendi ſubſti. tuti fruatur.Prior eſt,vt perpetuo in clericatu perſeueret.Poſterior,vt in fine vitæ bona illa quæ ſubſtituto reſtituius erat,det Eccleſiæ,vel in alia opera pia expendat.Quæ vtraque conditio expreſsè habetur *d.* §.*ſed & hoc præſentia*,& eam tradunt omnes DD.citati. Quare exigitur,vt clericus ille ſacris initiatus ſit, quia ordines minores non aſtringunt ad perpetuam in clericatu perſeuerantiam.Sic Beroius,Mantic.*ibid.* Menoch.*ea præſumpt.*83.*n.*67.*fin.& n.*68 Bened.Egid. *eo n.*45. Nec requiritur, vt clericus ille ſe alicui Eccleſiæ dedicet,ſed ſatis eſt,vt illi perpetuò inſeruiat, vt bene tradit.Sfort.Oddo proxime allegatus.At debet continuò habere in domo Eccleſiæ, non autem in domo paterna,vt cum Capta *conſil.*2.*n.*12. tradit Menoch.*conſ.*245.*n.*18.*vol.*3.

33 Quartò limitatur,niſi alia pia cauſa fuerit ſubſtituta. quippe ſi hæc ſubſtituatur,non excluderetur per profeſſionem grauati.Hanc limitationem ita vniuerſaliter acceptam negant aliqui dicentes ſolum habere verũ, ſi ea cauſa pia ſubſtituta ſint pauperum alimenta,aut redemptio captiuorum. Ducuntur,quia hæc duplex cauſa pia ſubſtituta excipitur *d.* §.*ſed & hoc præſent.* ibi:*ſi tamen in redemptione captiuorum, aut egẽtium alimento ſub prædictis conditionib ſubſtitutio fiat , ex nullo memoratorum modo eam excludi permittimus.*Nec limitat eadem fauoris ratio in aliis cauſis piis;nam hæres grauatur reſtituere quidquid de hæreditate ſupererit tempore mortis,tenetur quartam illius partem reſeruare ſubſtituto,nec poteſt illam expendere, niſi in dotem neceſſariam,cùm aliis careat bonis,aut captiuorum redemptionem;vt conſtat ex *auth. de reſt. in princ.verſ.ſi verò & ipſam quartam,collat.*8. & tamen ibi Gl.*verb.excipimus*,negat eod.priuilegio potiri reliquas cauſas pias.Secundò,quia nequit dici ea verba appoſita eſſe cauſá exempli, ac ſubinde non reſtringere regulam;quia non apponuntur verba id denotãtia,qualia ſunt,*vt,ſicut*,& ſimilia, ſed verba reſtringentia.ibi,*ſi tamen* argum.*l.æquiſſimum.*§.*ſi tamen ff.de vſufr.*Atque ideo ita ſuſtinent Barbat.*c.in præſentia n.*114 *de probat.*Aſcanius Clem.*de patr. poteſtate c. vlt. n.*71.(habetur *tom.*3.*tract.p.*1.)

34 Cæterùm idem dicendum eſt de quacumque cauſa pia ſubſtituta;quia etſi maior fauoris ratio in duplici eo caſu expreſſo §.*ſed & hoc præſ.*reperiatur; at ſatis eſt in aliis piis cauſis concurrere ſimilem fauorem,& ſufficientem,etſi tãtus non ſit.Quoties enim per diſpoſitionem redditur ad ius commune,licet in ea certi caſus maiorem rationem habentes exprimãtur,poteſt extendi ad ſimiles caſus habentes ſufficiẽtem rationem,licèt non tanta ſit, quanta in caſibus expreſſis reperitur,vt ſatis colligitur ex Gl. *c.ſtatut. verb.numerandum,de præbend.in* 6.& allegato Soc.tradit Beroius *c.in præſent.n.*455.*de probat.*præterea,quia in omni caſu pia verſatur ſalus animæ teſtatoris , & pietas,ſuper quibus fundatur dicta diſpoſitio.Rurſus quia capitale hanc ſubſtitutionem per profeſſionem inducta eſt in fauorem piæ cauſæ contra propriam verborum ſignificationem:ergo vt ſubſtituta eſt pia cauſa , ceſſat prædicta ratio,& ſic non debent verba impropriari in fauorem religionis contra fauorem alterius piæ cauſæ.Priuilegiatus enim nõ vtitur priuilegio ſuo contra alium priuilegiatum, concurrentibus pariter priuilegiis vtriuſque. Tandem , quia eius exceptionis ea eſt ratio,quod duplex ratio vincat vnam.*l.nam & ſi,parent.ff.de inoff teſt.*At reſpectu monaſterij eſt vnica ratio,quæ eſt cauſam eſſe piam reſpectu autem cauſæ piæ,vltra hanc eſt alia, nimirũ eam eſſe à teſtatore ſubſtitutam, quæ vtraq; inuenitur in quauis pia cauſa ſubſtituta.Ergo idem in omni cauſa pia ſentiendum eſt;atque ea hic conſtat ſolutio ad rationes contrarias.Ideo hanc partem ſuſtinent Gloſ.*eo* §.*ſed & hoc præſenti.verb ſed & hoc.*Speculat.*tit.de ſtat.monach.*§.*vnic.n.*19 *&* 20.*q.*15. Gl.fin. *d.c.in præſentia*,& ibi Innoc.*n.*8.Hoſtienſ.*n.*19.Anton. *n.*60.Abb.*n.*36.Cardin.*n.vnic.col* 4.*verſ.in gloſ fin.*Anchar.*n.*19.Imola *n.*17.Bellamera *n.*19.*& n.vlt.* Decius *in nona edit.n.*192.& ibi Felin.*n.*29.Pariſ.*n.*113.Ferret. *n.*83.*fin.& n.*99.Beroius *à n.*451.*vſque* 455. Mantica *n.*47.*&* 48 Bart.*auth.niſi rogati,n.vnic.q.*1.*C.ad Trebel.* & ibi Alberic.*n.*1.Bald.*n.*1.*&* 7.Corne.*n.*12. Iacobus Buttigar.*notab.*1. Additionator *ad Salycet. verb.loco filij* Bart.*auth.ingreſſi,in* 2.*lectur.n.*54.*C. de ſacroſ.Eccl.* Idem Alberic.*auth ſi qua mulier,n.*2.*C.eod.tit.*Bald.*cõſil.*180.*initio vol.*1.Oldrad. *conſil.*119.*fin.* idem Dec. *conſil.*426.*n.*10 *vol.*3.*& auth. qui rem,in fin.C. de ſacro. Eccl.*Corn.*conſil.*236.*l.*3.Roman.*l.fin.n.*35.*C. de pact. & in repetit.auth.ſimiliter,n.*65.*C.ad l.Falcid.*Bart.Socinus *l.cùm anus n.*104.*fine ff.de condit.& demonſt.*Idẽ Corn.*conſil.*18.*n.*9.*vol* 4.Beroius *conſil.*114.*fin. vol* 2. Alciat.*conſil.*53.*n.*17.*l.*9.Tiraq.*de priuileg.pia cauſa priuil.*93.*n.vnic.*Rebuff.*repet.c.Raynutius, n.vlt.de teſtam.* Bernadus Diaz *regul.*119.*col.*4 *verſic.*2. *contra*, Coſta *c.ſi pater*,1.*p.verb ſi abſque liberis*,*n.*2 *fin.de teſtam.in* 6 Couar.*l.*1.*variar.c.*19.*n.*7.*fin.*Villal. *in ſuis communib. litt.M.verb.monaſteriũ,n.*195.Cephalus *conſil.*7.*n.*14. *vol.*1.D.Anton.3.*p.tit.*10.*c.*3.§.10.Angel.*ſum. verb.hæres,n.*14.& ibi Tabiena *q.*10.*c.*11. Armill. *verb.hæred. n.*20.Mant.*de coniect.vlt.volum.l.*11.*tit.*7.*n.*12.Menoc. *de præſũpt.l.*4 *præſumpt.*83.*n.*47.*& n.vlt fin.* Monteſperti.*conſil.*252.*n.*12.*vol.*1.Peregr.*de fideicom. a.*28.*n.*84. Vincent.de Franch.*dec.Neapol* 19.*in ſi.p.*1.Sfort.Oddo *de compend.ſubſtit.p.*6.*q.*2.*a.*6.*dub.*2.*n.*21. Honded. *cõſil.*62.*n.*53.*vol.*1.Gutier.*qq.canon.l.*1.*c.*32.*n.*39.Surd. *conſ.*238.*n.vlt.vol.*1.Spino *ſpecul.teſtam gloſ.*24.*principali,n.*124.Palacios *l.*6.*de contract.c.*6.*col.*2. *verſ.item ſi quis ſubſtituat.*Tap.*d.auth.ingreſſi,verb.ſua,c.*13.*n.*29. *& duplici ſeq.*Molin.*to.*1.*de iuſt.diſp.*190. *col.*14.*verſ. deinde ſi pia cauſa.*Leonard.*l.*2.*de iuſt.c.*41. *d.*10.*n.*84. Sed,vt generaliter diximus n.10.nõ admittetur cauſa illa pia vſque ad naturalem grauati profeſſi mortẽ & interim monaſterium habebit bona,quia ea dilatio etſi operari nequeat ſubſtitutionis extinctionem per præuiam ſubſtituti mortem,ſi cauſa pia ſubſtituta ſit Eccleſia,monaſterium,aut Xenodochium, cùm hæc mori nequeat : at probatur monaſterij , in quo monachus eſt profeſſus,vtilitatem,quod potiatur illis bonis,dum ille monachus vixerit.Et in propriis terminis alterius monaſterij ſubſtituti , tenet Barth. Socinus *d.l.cùm anus n.*104.*fin.*

Quæ quidem ſententia locum habet,etſi cauſa pia ſubſtituta ſit minus pia, quàm monaſterium ; adhuc enim ab illo non excluderetur, quia cùm conſtitutio hæc excludens ſubſtitutum , ſit exorbitans à iure vt probauimus n.27.ſat eſt ſi locus ſubſtitutus ſit pius, etſi non æquè pius.Sic Abb.*n.*40.Anton.Decius, Tiraquell.Sfort.Oddo,Peregr.Honded.*n.*54. Tap.*n.*33. Gutierrez *n.*4.Mantica vbi numero præcedent. allegati ſunt. 35

Habet etiam verum,etiam ſi pia cauſa non eſſet immediatè ſubſtituta,ſed mediatè; vt ſi immediatè ſubſtitutus ſit quidam alius,& huic ſubſtituatur pia cauſa:quippe prior ille ſubſtitutus præferri debet monaſterio,vt locus detur ſubſtitutioni alterius piæ cauſæ poſteriori loco factæ,conditione ſubſtitutionis eueniente.Sic Gutier.*eo c.*32.*n.*40.& id poſſe defendi ait Coſta *d.c.ſi pater*,1.*p.verb ſi abſque liberis*,*n.*69. hæc tenet Peregr.allegato Conco,*de fideicom.art.*28.*n.*84. *fin.*Sed non ita generaliter loquuntur,ſed quando ſubſtitutio prioris non haberet deſuoctum. 36

Quod ſi teſtator partim ſubſtituiſſet cauſam piã,& 37

partim

partim perſonā grauato profitenti poſtea in religione capaci, ſi cauſæ illæ ſubſtitutæ non ſint re, aut verbis coniūctæ, quia ad diuerſas omnino res ſubſtituũtur, tunc monaſterium ſuccedet in eam partem cauſæ profanæ, & cauſa pia ſuccedet in ſuam, quia monaſterium à ſola cauſa pia poteſt excludi. Si autem vtraq; cauſa coniuncta eſſet, & re, & verbis, quia nimirum in eadem oratione in eandem rem in ſolidum vtraque cauſa ſubſtituitur, vt ſubſtituo in hanc domum, vel in hanc hæreditatem, talem, & talem perſonam, aut locũ. *§. ſi ead. res Inſtit. de legatis*, aut ſola re, quia nempe eadem res in ſolidum, diuerſis tamen rationibus, vtraq; legitur, vt ſubſtituo in hanc domum, vel hęreditatem talem perſonam, aut locũ, & in eandem ſubſtituo talem perſonam, aut locum; in quo euentu, etſi in totam rem quælibet ſubſtituatur, ſuccedit tamen quælibet pro parte *l. re coniunct. 80. de leg. 3.* aut ſolis verbis, vt ſi in eadem ratione vtraque ſubſtituatur in eandem rem, non tamen in ſolidum, ſed æquis portionibus. *l. re coniuncti, 89 ff. de leg. 3* vt ſubſtituo talem, & talem perſonam, aut locum in hanc hæreditatem, vel locum pro æquis portionibus: & redditur ibi ratio cur tunc non dicantur re coniuncti, quia quilibet ſubſtitutos habet ab initio partē deſignatā. Quando ergo cauſa pia, & prophana ſunt coniũctæ, ſiue re, & verbis, ſiue ſola re, ſiue ſolis verbis, pius locus iure accreſcendi, vel non decreſcendi ſuccedet huic monacho, cùm naturaliter obierit, in totam illam hæreditatem, excluſo penitus monaſterio, quia cùm per profeſſionem religionis euaneſcat ſubſtitutio illa loci profani, ſuccedet regula, vt quando legatum, vel fideicommiſſum efficitur caducum in perſona vnius ex coniunctis, acqui ratur alteri cõiuncto, lex a *l. vnic. §. fin. antē. C. de caducis tollend.* quæ regula quoq; locum habet, quando de iure ſpeciali coniũctus admittitur, & capit, ex defuncti volũtate, iuxta Bar. Bald. Imol. Soc. *l. mulieri. & Titio ff. de condit. & demonſt.* quod cõtingit in illo loco pio, qui ex expreſſa defuncti volũtate capit, vtpote qui ab eo ſubſtitutus eſt, & ideo, quamvis admittatur de iure ſpeciali, nempe quia eſt exceptio ſpecialis fauore piæ cauſæ à regula ſtatuta *d. §. ſed & hoc præſenti*, nempe, vt ſubſtitutus ſub conditione, ſi decedat ſine liberis, excludatur per monaſterium, in quo poſtea grauatus profeſſionem emiſit, habebit locum hoc accreſcendi ius; quinimò, vt bene aduertit Corn. ſtatim allegandus, potiùs admittitur locus pius ex iure communi, quia ius commune eſt, vt mortuo grauato abſque liberis admittatur ſubſtitutus; & iure ſpeciali eſt fauore monaſterij inductum, vt id deficiat, ſuccedatque monaſterium in quo grauatus eſt profeſſus: exceptio autem cauſæ piæ ſubſtitutæ limitat id ius ſpeciale, ac proinde reducit rem ad ius commune, & ideo potiùs debet cenſeri ius commune, quàm ſpeciale. Et ideo hanc partē ſuſtinent Corn. *conſ. 18. n. 10. & duplici ſeq. vol. 4.* Pereg. *de fideic. a. 28. n. 56.* Sed fortiter obſtat, quia non euaneſcit ſubſtitutio ob incapacitatem rei profanæ ſubſtitutæ, aut quod ipſa non acceptarit, aut quod obierit: ſed ſolùm fauore monaſterij, quod præſumit ius præferendum à teſtatore illi rei ſubſtitutæ, ſicut & illi filios grauati prætulit: ac proinde monaſterium ſubintrat in locum illorum filiorum. At nullus fauor monaſterij redundat, quãdo ipſum non ſuccedit: ergo tunc aut non excludetur ſubſtitutus profanus, aut ſi excludatur, ptovt eſt neceſſariò dicendum, id erit in monaſterij fauorem, vt ipsũ ſuccedat. Secundò, quia ſi ſupereſſent filij non eſſet locus ſubſtitutioni: at monaſterium ſubintrat in locũ illorum filiorũ, reſpectu rei profanæ ſubſtitutæ; ergo reſpectu illius habebitur ac ſi filij ſupereſſẽt. Hi autem ſuccederent excluſo eo loco profano, in eã partem; ergo & monaſterium. Sed his non obſtantibus prædicta doctrina eſt veriſſima ad primum reſpondeo, non eſſe mirum in iure, vt vincenti non proſit ſua victoria, ſed alij; nam caſus eſt de hoc *l. filius, 22. ff. de inoff. teſt.* ibi; *quoniam alij victoria cõmodum parat.* de quo textu eſt conſulendus Pinellus *l. 1. p. 1. n. 21. C. de bonis maternis*, & meliùs habetur *l. poſth. 6 §. ſi quis ex his. ff. eod. tit.* ibi; *ſi quis ex his perſonis, quæ ad ſucceſſionē ab inteſt. non admittuntur, de inofficioſo egerit, & caſu obtinuerit, non ei proſit victoria ſed his, qui habebant ab inteſtato ſucceſſionem, & c. authorit. de conceſſ. preben. in 6.* ibi; *licèt enim ex perſona ſua ſecundus, primam obtinere non poſſet, ex perſona tamen tertij, qui primum ſuperat illam habet.* Sic ergo quàvis ea cauſa pia coniunctim ſubſtituta cum profana nequiret vincere profanã, ſed quælibet ſucceſſura eſſet pro parte; at monaſterium vincit, & excludit profanam: & cùm monaſteriũ non vocetur à teſtatore, nec expreſsè, nec tacitè, vt n. 45. declarabimus, ſed ſolùm ſuccedere debeat, quaſi conditione illa ſublata, ea cauſa pia ſubſtituta coniunctim cũ profana, inuenit excluſã cauſam profanã, nec alium vocatum, & ſic iuuatur regula iuris, habẽte vt excluſo altero coniuncto ſuccedat alter in ſolidum: & ideo per accidẽs excluſio illa in monaſterij fauorem inducta, non operatur in hoc caſu aliquẽ monaſterij fauorẽ, ſed cauſæ piæ ſubſtitutæ. Ad ſecundum dico, diuerſam eſſe rationem, quia ſi veri filij extarẽt, cùm reuerà deficeret conditio excluderetur non ſolũ cauſa profana, ſed etiã pia, ac proinde nullus ſupereſſet ſubſtitutus, cui ius accreſcendi competeret. At monaſterium non excludit cauſam illam piam.

Quintò limitatur niſi ſubſtitutus fuerit teſtatoris 38
filius; tũc enim ſuccedet ille excluſo monaſterio. Hãc limitationem quidam reijciunt dicentes, adhuc ſuccedere monaſterium, & excludi ſubſtitutum. Ducuntur, quod in re dubia potiùs fauendum monaſterio *l. ſunt perſ. tit. de relig. & ſumpt. fi.* Cũ ergo res hæc dubia ſit, potiùs eſt eligendus fauor monaſterij, vt illud excluſo filio ſubſtituto ſuccedat. Secundò, quia *§. ſed & hoc præſenti, auth. de ſanctiſſ. Epiſc.* ſola pia cauſa ſubſtituta excipitur, quæ anteponitur monaſterio, & ipſum excludit; ergo firmabit regulam in alijs caſibus non exceptis. Tertiò, quia excepta filiorum legitima, præſumitur teſtatorem plus diligere Eccleſiam, quàm filios ſuos, vt multis citatis tradit Menoch. *de præſump. l. 4. præſumpt. 33. n. 44.* Ergo non eſt in hoc euẽtu præſumptio pro filio ſubſtituto contra Eccleſiam. Et ideo hanc partem ſuſtinent Bald. & Pariſ. quos refert Menoch. *ea præſumpt. 83. n. 38.* & tenet Decius *conſ. 426. à n. 8. vſque ad fin. vol. 3.* Coſta *c. ſi pater. 1. p. verb. ſi abſque liberis n. 64 de teſt. in 6.* Greg. Lopez *l. 10 verb. dexaſe, tit. 4. p. 6.* indicitque illam legem ad hoc probandum. ſed mea ſententia nil confert ad hoc. Menchaca *de ſucceſ. creat. lib. 3. §. 21. n. 170. vel 3.* Sfort. Oddo *de compendioſa ſubſtitutione. p. 6. q. 2. art. 6. dub. 2. n. 21. verſ. contrarium igitur.* Spino *ſpeculo teſt. gloſſ. 14 principali, n. 126.* Molina *to. 1. de iuſtit. diſp. 190. col. 14. verſ. multi quos*, additq; proculdubio hanc partem eſſe tenendã, quia *c. in præſent. de probat.* deciduntur, grauato filio, vt ſi abſque liberis decedat, reſtituat hæreditatem duobus ſuis fratribus, excluduntur hi fratres à monaſterio, & ſic deſcendentes teſtatoris filio illo profitente. Sed verè deceptus eſt, quia non fratres ipſius grauati, ſed fratres teſtatoris ſunt ſubſtituti; & ſic non loquitur de ſubſtitutis deſcendentibus. Eidem ſententiæ fauent alij, abſolutè & indiſtinctè dicentes ſubſtitutum excludi, quamvis teſtatoris conſanguineus ſit. Hi ſunt Innoc. *d. c. in præſentia, n. 8.* & ibi Hoſtienſ. *n. vlt.* Ioan. Andr. *n. 27.* Anton. *n. 60.* Bald. *n. 5.*

At verior eſt limitatio prædicta, vt filius teſtatoris ſubſtitutus minimè excludatur, ſed ſuccedat in ea excluſo monaſterio. Ducor ex *l. cùm auus ff. de condit. & demonſtr.* vbi deciditur, deſcendentem grauatum reſtituere hæreditatem poſt eius mortem, non teneri reſtitutioni,

tutioni,ſi ipſe liberos habeat,tatione tacitæ conditionis ſubintellige, niſi liberos habuerit;quod habet verum, quamuis Eccleſia,aut alius pius locus ſubſtituatur, vt multis citatis, dicens eſſe frequentiſſimam ſententiam, tradit mantica *de coniect. vlt.vol.lib.10.tit.7.n.3.& lib. 11.tit.7 n.13.fin.* quamuis non deſint contradicentes,& ſi excluditur tunc monaſterium habens expreſſam teſtatoris ſubſtitutionem à liberis, ex tacita coniectura pietatis in filios grauati, multo fortiùs debet excludi monaſterium per ipſum filium expreſſe ſubſtitutum;ſiquidem in hoc euentu monaſterium non habet expreſſam vocationem,& ſi quam deberet habere,eſt ex præſumpta teſtatoris voluntate,& multo faciliùs ceſſat tacita voluntatis præſumptio,quàm ipſa expreſſa voluntas. Secundò,quia(vt egregie dixit Bald.*c.in præſentia.n. 10.fin.de probat.*)fauor liberorum ſubſtitutorum eſt naturalis;fauor autem monaſterij eſt ciuilis, & minor fauor reſpectu maioris dicitur odium *l.ſi apud ff.de minor* ergo præualet filiorum ſubſtitutorum fauor. Tandem, quia contraria non obſtant. Nam ad primum reſpondetur ex doctrina Decij *conſ.259.n.5. vol.5.* id non habere verum in filiorum præiudicium. Ad ſecundum dic,ex ſimili ratione,immo & maiori, cenſeri exemptũ quoque hunc caſum ex præſumpta teſtatoris voluntate, cùm fauor filiorum præualeat fauori piæ cauſæ.Ad tertium dic,quicquid ſit de illo principio,ceſſare eam præſumptionem in hoc euentu, cùm ſubſtituens deſcendentem videtur velle,vt in ſua poſteritate maneant illa bona.Et ideo hanc partem ſuſtinent Bart.*auth. ingreſſi. in 2.lectur.n.55.C.de ſacroſ Eccleſ.* Bald. *toto conſ. 169. vol.1.* ſubdens in fine,ita fuiſſe iudicatum,Fulg.*conſ.53. fin.* Alex.*conſ.121.n.12.verſ.in hanc partem.vol.2.* Barth. Socin.*d.l.cùm auus.n.104.fine* Ripa *l.ex facto.§.ſi quis rogatus.el.1 n.41.ff.ad.Trebell.* Alciat.*l.Gallus.§. & quid ſi tantum.in 2.lectur.n.7 ff.de liber.& poſth.* Beroius *d.c. in præſentia n.458.& 492.& conſ.114 fin vol. 1.* Grat. *conſ 111.n.58.& 60.vol.2.* Tiraq.*l.ſi vnquam.in verb libertis,in noua edit.n.91.C. de reuocand. donat.* Pariſ. de Puteo *deciſ.55.n 4.lib.1.* Binnius *conſ.17.à n.6.vol.1.* Berengar.*in c.vnic.de filiis natis in matr. ad Morganaticam contract.in præludio.c.10.n.13.* Ioan. Dilect. *de arte teſtand.tit.5.cautel 18.n 4.* Bertaz.*conſ.25.n.31.vol.1.* Anguiſ.*conſ.64.n.1.& conſ.176.n 1.vol.1.* Pancirol.*conſ.114 n.6.vol 1.* Padill.*l.cum acutiſſimi.n.8.C.de fideicomm* Caualc.*deciſ 1.n 1.p.3.* Mant.*d.lib.11.tit.7.n.13.* Menoch re latiſſimè vtrinque diſputata,*de præſumpt.lib.4.præſump. 83.n.44.* Vincent.de Franch.*deciſ Neapol.29.n.vlt.lib.1.* Gutierr.*qq.canon.l.1.c.32.n.35.* Peregr. *de fideicommiſ. art.28.n.87.& conſ.59.à n.3.vſque in finem.vol.3.* deciſ. Pedemont. Octauian. *126.n.16.& x*. Alphan.*collectan. 473.* Cald. *de nominat.emphyt.q.6.n.11.* Camill Botell. *conſ,33.n.103.vol.1.* vbi bene addit, idem eſſe, ſi alij teſtatoris deſcendentes ſubſtituti ſint,Tapia *d.auth. ingreſſi.verb.ſua.c.13.n.45* Manuel *qq.regul.tom.2.q. 77. art.4.*& alij,quos ij referunt,Faber citatus ſupra n. fin.

40 Et quamuis prædicti authores loquantur de filio ſubſtituto,rationes ab eis traditæ procedunt quoque in aliis deſcendentibus ſubſtitutis; ij enim præferuntur monaſterio,illúdque excludunt.atque ita docent Pereg. dec Ped.*eo num.27.* Pancirol. Faber. n. præcedenti allegati.

41 Quidquid tamen ſit de hac re,in duplici caſu eſt abſque dubio amplectenda hæc poſterior ſententia. Prior eſt, quando in regno Caſtellæ teſtator filium,aut deſcendentem melioratet in tertia bonorum parte, eum grauans, vt abſq; liberis decedens reſtituat alij teſtatoris deſcendenti,ſi talis filius in religione profiteatur, minimè excludetur à monaſterio deſcendens ſubſtitutus.quia tertium illud in hoc regno eſt deſcendentium legitima atque ita ſuperſtite aliquo teſtatoris deſcendente,non eſt integrum in aliũ alienare.*l.reg.27.Taur.* hodie *l.tit.6.lib.11.5.noua recopil.* Atque ita docent Coſta *d c ſi poter.1.p.verb ſi abſque liberis n.66.* Meres *de maiorat.in priori edic.p.2.q.3 n.32.* Gut. *qq. canon lib. 1. c.32.n.35.* Molina *tom.1.de iuſtit.diſp. 190. colum. 14. verſ.præterea ſi teſtator.*

Poſterior eſt,quando grauatur deſcendentes, vt abſque liberis decedens reſtituat alteri deſcendenti, atque hic poſterior, vt abſque liberis obiens reſtituat cuidã operi pio, tunc grauato poſtmodum profitente, non ſuccedet monaſteriũ,excluſo illo ſubſtituto. Ratio eſt, quia cauſa pia ſubſtituta excludit monaſterium, vt diximus n.31.Sed ille deſcendens ſubſtitutus præfertur expreſſa teſtatoris voluntate cauſæ piæ:ergo à fortiori præfertur ex præſumpta eius voluntate monaſterio; quia ſi vinco vincentem te à fortiori vincam te.Atque ita docent Coſta *eo verb.ſi abſque liberis.num.67.* Gutierr.*eo c.32.n.37.* Menoch *eadem præſump t.83.n.43. ad finem.* Molina *ea diſp. 90.col.penul.verſ.meritò.* 42

Tandem,etſi deſcendens ſubſtitutus præferatur monaſterio,& ſic hoc non ſuccedat in ea bona in omnibus caſibus dictis,monaſterium ſuccedendi capax retinebit ea durante naturali profeſſi illius grauati vita,& ſi interim obierit ſubſtitutus, retinebit in perpetuum, vt generaliter tradidimus n.10.& docent in hoc ſpeciali caſu Barth.Socin.*l.cùm auus n.104.fin.ff. de condit. & demonſt.* Beroius *conſ.114.fin vol.1.* 43

Sextò limitatur,niſi teſtator ſubſtituerit aliquem de ſua familia,adiiciens velle ea bona perpetuò in familia conſeruari:tunc enim cenſetur velle,vt excluſo monaſterio ſuccedat ſubſtitutus, quippe monaſterium incapax eſt conſeruandæ agnationis,& familiæ;& ita tradunt Dec.*conſ.259.n.2.& 5.vol.2* Ripa *l ex facto. §. ſi quis rogatus el.1.n.40 ff.ad Trebell.* Alciat.*l Gallus.§. & quid ſi tantum.in 2.lectur.n.7 ff.de liber.& poſthum.* Beroius *in ſuis qq.q.34.n.1.* Couar.*1.variar.c.19 n.11.* Ioan. Dilectus *de arte teſtan.t.5 caut.18.n.3.fin.* Pariſ. de Puteo *deciſ.55.n.40.lib.1.* Meres *de maiorat.in 2.edit. 2 p. q.3.n.22.* Padilla *l.cùm acutiſſimi.n.44.C.de fideicom.* Burſat.*conſ 97.n.24.lib.1* Vincent.de Franchis *deciſ.Neapol 20.n.8.p.1.* Mantic *de coniect vlt.vol.lib.11 tit 7.n. 21.* Menchac.*de ſucceſ.creat.lib.3.§.11.n.116 fin.& 169.* Peregr.*de fideic.art.18.n.76.& conſ.23.n.15.vol.3.* Fuluius Pacian *conſ.36.n 128.vol.1.* Mandel. *conſ.493.num. 2. vol.3.* Menoch. *de præſumpt.lib.4.præſ.83.n. 45.* Sfort. Oddo *de compendioſ.ſubſtit.p.6.q.2.art.6.dub.2. n 26.* Caualc.*deciſ 1.n.57.p.3.* Pancirol.*conſ.114.n 5.lib.1.* Cabedo *in deciſ.Luſitan.p.1.deciſ.133.n 9* Gutierrez *qq.canon.lib.1.c.32.n.29.* Cald.*de nomin.emphyt.c.6.n.12.* Aluar.*de coniect.mente defuncti. lib.2.c.7.in princ.n.1.* Caual *in ſuis commun.q.193 n.1.* Tapia *d.auth.ingreſſi verb. ſua c.13.n.18 C.de ſacroſ.Eccleſ.* Camill.Botell.*conſ 51. n.108.vol.1.* Viuius *in com.opin.§.ſubſtit.ſub condit.in fin.* 44

Vtrùm autem in hoc euentu ſuccedat ſtatim poſt profeſſionem excluſo monaſterio ſubſtitutus, an potiùs bona illa retenturum ſit monaſterium, dum monachus vixerit,diximus ſuprà. 45

Septimò limitatur,niſi grauatus ille ante profeſſionem teſtatus ſit,inſtituendo hæredem extraneum;tunc enim non excluditur ſubſtitutus. Hanc limitationem dicit eſſe dubiam Menochius *de præſumpt. lib. 4. præſumpt.83 n.75.* quia,inquit,contra illam facit,quod hæredis grauati nulla eſſe poſſit de illis bonis diſpoſitio in monaſterij detrimentum,vtpote quod illa habet à lege ex præſumpta teſtatoris voluntate.Ergo ad ſubſtituti excluſionem exigitur,vt monaſterium in bona profeſſi ſuccedat, & ſic habeatur pro hærede,vt diximus num.2x. 46

Sed prædicta limitatio eſt admittenda ob rationem ſuperiùs dictã.Nec obſtat primum,quia id intelligitur, quando monaſterium habet bona profeſſi, quia illius hæres.Nec etiã obſtat ſecundũ,quia reſpondeo,monaſteriũ non cenſeri in hoc caſu vocatũ contra grauati teſtamentũ,ſed caſu,quo ille nõ teſtetur.Cũ quia ſi eſto 47

demus

demus cenſeri loco filij, & ſic faciat deficere conditionem, at id efficiunt liberi poſiti in ea conditione, ſi deceſſerit ſine liberis. Verior ſententia habet liberos poſitos in ea conditione non cenſeri quoque vocatos contra grauati teſtamentum, ſed ſolùm ab inteſtato, cùm conditio nihil ponat in eſſe vt poteſt videri in Mant. *de coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit. 2 n 1.* & ibi Menoch. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 6. n. 14.* vbi innumeros huius ſententiæ patronos referunt. Tum etiam, quia etſi contrarium multi quoque ſentiant in liberis poſitis in conditione, quos referunt ibi Mant. *eod. n. 1.* & Menoch. *n. 2.* at longè diuerſum eſt in monaſterio, quod non cenſetur poſitum in cõditione, quaſi eſſet filius, nec hac ratione excludit ſubſtitutum, ſed iure ſpeciali, quo præſumit lex id fore præponendum ſubſtituto, ſi teſtator meminiſſet, & ſic habetur conditio, ſi abſque liberis deceſſerit, pro non ſcripta, quatenus eſt in monaſterij præiudicium, vt explicuimus n. 8. fine. At ea conditione non ſcripta, quatenus eſt in monaſterij præiudicium, illud non ſuccederet, quando grauatus profeſſus alium hæredem inſtituiſſet, ſicut nec tunc ſuccedit in reliqua profeſſi bona. Et ideo hanc partẽ ſuſtinent Bald. *auth. niſi rogati. n. 20. C. ad Trebell.* & ibi Paulus *n. 5.* Corne. *n. 12.* Alciat. *l. Gallus. §. & quid ſi tantùm in 2. lect. n. 7. ff. de liber. & poſth.* Decius *conſ. 159. n. fin. vol. 2.* Ioan. Dilect *de arte teſt. tit. 1. caut. 18. fin.* Peregr *de fideicommiſ. art. 28. n. 65.* Mant. *de coniect. vlt vol lib. 11. tit. 7. n. 14.* Caualcan. *deciſ. 1. n. 40. p. 3* Burd. *conſ. 238 n. 1. vol. 2. & de aliment. tit. 2. q. 10 n. 159.* vbi & alios refert.

48 Quod ſi ſolam illorum partem reliquit grauatus extraneo, in illam non ſuccedet monaſterium non excludetur ſubſtitutus. Sic Bald. Mantica, Peregrin. allegati n. præcedenti Surdus *de aliment. tit. 2. quaeſt. 15. n. 159.*

49 Non tamen ſuccedit ſubſtitutus in ea bona, vſque ad naturalẽ profeſſi mortẽ, vt bene Surd. *conſ. 238. n. 3. & 6. vol. 2.* vbi & alios refert, & conſtat ex d. n. 10. Quod quidem intelligendum eſſe cenſeo, quando grauatus ille generaliter hæredem extraneũ inſtituerit, quia inſtitutio illa non eſſet fruſtranea, quãuis hæc bona, quæ teſtator grauatus erat poſt mortem ſuã reſtituere, non conſequatur hæres ille extraneus: obtinebit enim alia, de quibus teſtator diſponere poterat. Quare dũ ille naturaliter in religione viuit, ea obtinebit monaſteriũ, eo autem mortuo ſuccedet in ea ſubſtitutus. At ſi ſpecialiter ea bona, quæ grauatus eſt poſt mortem reſtituere ſubſtituto, reliquiſſet alicui extraneo, ea nullo tempore obtinebit monaſterium, ſed à tempore profeſſionis vſque ad mortem naturalem profeſſi illius obtinebit ille cui profeſſus reliquerat: poſt profeſſi autem mortem admittetur ſubſtitutus. Ratio autem eſt, quia quoties relictum eſſet inutile, & fruſtraneũ, ſi nõ eſſet exequẽdũ à tẽpore profeſſionis, eſt manifeſta coniectura voluntatis teſtatoris, vt ex tunc exequutioni mandetur, vt diximus hoc lib. ſuprà. At huiuſmodi eſt hoc relictũ, cũ nõ poſſit grauatus de illo diſponere poſt mortem ſuã, vt expreſsè habetur *l. 3. §. ſed quia C cõmun. de leg.* eo quod ex tunc ſuccedat in illud ſubſtitutus. Ergo ne diſpoſitio ſua ſit fruſtranea, & inutilis, eſt explicanda, vt ea bona pertineãt à tẽpore profeſſionis ad illũ, qui ea relinquit.

50 Sed quid ſi hic ante ingreſſum religionis donarat ea bona matri, vel alij? Tapia *auth ingreſſi verb. ſua. c. 13. n. 10. C. de ſacroſ. Eccleſ.* ait valere donationem, & excludi ſubſtitutum, & refert Vincentium de Franch. *deciſ. 14. Neapol. n. 6. p. 1.* ſed falsò refert, quia nihil de hoc ibi dicit. Et reddit rationem, quia ex quo monaſterium erat ſuccedendi capax, poterat renunciare iuri ex illa hæreditate ſibi competenti, & bene quidem ait, intelligendo quando monaſterium renunciarit huic iuri in matris fauorem; & hoc ſolùm intelligere denotat eius ratio. At ſi ſolus ille grauatus renunciaſſet, non excluderetur ſubſtitutus, quia eius diſpoſitio nequit præiudicare iuri ſubſtituti, vt diximus n. præcedenti.

51 Octauò limitatur, niſi conditioni aliquid adiiciatur, ex quo appareat teſtatorem de filiis veris, & naturaliter genitis intellexiſſe, vt dicat; ſi dicat; ſi abſque liberis ex te legitimè deſcendentibus, aut ex tuo corpore natis, aut legitimis aut maculis deceſſeris, ſubſtituo Titiũ. Tũc enim aiunt nullatenus ſucceſſurum monaſterium, ſed eo excluſo ſubſtitutum. Ducuntur, quia vbi habemus clarum teſtatoris ſenſum ex eius verbis, non admittitur quæſtio voluntatis, *l. ille, aut ille. §. cùm in verb. ff. de leg 3.* at in hoc euentu expreſſis verbis teſtator declarauit ſe non intelligere de filio ficto, qualis eſt monaſterium, ſed de filiis veris. Ergo monaſterium nequit comprehendi in illa conditione ad ſubſtituti excluſionem. Et ideo hanc ſententiam tueri videtur Bart. *l. hæredibus 77. n. vlt. ff. ad Trebel.* vbi ait, ſi ſacerdos grauetur, vt abſque liberis decedens reſtituat hæreditatem, intelligi de liberis quos habere poteſt, nempe de Eccleſia; at ſi conditio eſſet, abſque liberis ex ſuo corpore natis, non poſſe intelligi Eccleſiam. Et ita aduertit Cuman *ibi in fin* videri Bartolum eſſe huius ſententiæ. & expreſſe eam tenet Iacob de Beluis relatus à Bartol. *conſ. 104. n. 1. fin. vol. 2.* Calder. *conſ. 1. tit. qui fi. ſint legitimi.* Hoſtienſ. *c. Raynaldus n. 10. & 21. de teſtam.* & ibi Ioan. Andr *n. 10.* Card *in fin. princip.* Imola *c in præſentia. n. 19. de probat.* etſi non omnino firmus, ſed dicens hanc ſententiam eſſe probabilem, quamuis forſan oppoſita ſeruaretur in praxi ob religionis fauorem, & ibi Henric. *n. 24.* Bellamet. *n. 41.* Barbat. à *n. 71.* Additionator *ad Decium in noua edit. n. 228. verb. contrarium.* Mant. *n. 61.* Bald. *l. final. ſtatim. in princip. & n. 1. & 2. C. de Epiſcop. & cleric.* & ibi Fulgoſ. *in princip. n. 1.* idem Bald. *l. ſi ita quis. §. is, cui, in fin ff. de legat 2.* vbi Imola *in fin.* dicit hanc eſſe veriorem, attento iure canonico, & ſeruandam in terris Eccleſiæ, oppoſitam verò attento iure ciuili, & ſic in terris Imperij ſeruandam Salyc. *auth. niſi rogati fin.* & ibi eius Additionator *verb. loco filij. C. ad Trebell* & ibi Cornel. *n. 9.* vbi Bald. *n. 10.* dicit hanc opinionem eſſe multum æquam, ſi fideicommiſſaria ſubſtitutio facta ſit inter liberos, vel aſcendentes, Imola *l. Lucius. la vlt. n. 5. ff. de hæred. inſtit.* dicens hanc eſſe valde æquam & in hanc magis inclinat, quamuis aſſerens non eſſe abſque dubio, vtra opinio ſit verior, Alciat. *l. Gallus. §. & quid ſi tantùm in 2. lectur. n. 7 ff. de liber & poſth.* vbi & Socin. iunior *n. 24. fin.* in hanc inclinat, etſi cogitandum relinquat, Corn. *conſ 18. à n. 16. & toto conſ. 253. vol. 4.* Grat. *conſ. 111. n. 15. vol. 2.* Boër. *deciſ. 354. n. 6.* Natta *conſ. 602. n. 4. lib 3.* Bologret. *auth. ſi quis in aliquo. n. 23. verſ. & vltra eos. C. de edend.* Angel. *conſ. 80. n. 2.* Fulgoſ. *conſ. 53. n. 2. & 3.* Beroius *conſ. 107. n. 34. lib. 2.* Calcan. *conſ. 65. n. 1. & 2.* Socinus iunior *conſ. 63 n. 21. lib. 3.* Menoch. *de ſucceſſ. progreſſ. lib. 2. §. 26. n. 41.* Pract. Papienſ. *tit. de forma libell. quo agit. ex ſubſt. verb. ex ſuo corpore natis.* Simon de Præt *de interpr. vlt. vol. lib. 2. interpr. 1. ſol. 2. n. 09.* Meres *de maiorat. in priori edit. p. 2. q. 3. n. 22.* Mantica *de coniect. vlt vol. lib. 11. tit. 7 n. 20.* Panciriol *conſ. 114. n. 5. vol. 1.* Sfort. Oddo *de compendioſ. ſubſt. p 6. q. 2. art. 6. dub. 1. n. 29.* Peregr. *de fideicom art. 28. n. 71* Mandell *conſ. 493. n. 2. vol. 3.* Bimius *conſ. 17. n. 12. vol. 1.* Caualcan. *deciſ. 1. n. 2. p 3.* Riminald. iunior *conſ 270. à n. 16. vol. 3.* Craſs *de ſucceſſ. §. fideicommiſſum. q. 40. n. 3.* Menoch. *de præſumpt. lib 4. præſumpt. 83. à n. 27. vſque ad 35. & n. 49.* Gutierr. lariſſimè *qq. canon. lib. 1. c. 32. à n. 41. vſque ad 71.* Spino *ſpeculo teſtam. gloſſa 11. principal n. 31.* Mathcac. *lib. 3. de legat & fideicom. c. 23. n. 5.* Cauall. *qq. commun. q. 193 n. 3.* Manuel *qq. regul. tom. 2. q. 77. art. 4.* Camill. Borell. *conſ. 33. n. 107. vol. 1.* Petr. Greg *ſyntagm. iuris. lib 24 c. 28. n. 7.*

Sed quãuis ſententia hæc ſit valde probabilis, probabiliorem tamen iudico contrariam, nimirum, adhuc excluſo ſubſtituto, monaſterium ſucceſſurum in ea bona. Et quidem ſi teneamus ſententiam relatam n. 7. & 11. dicentem huiuſmodi conditiones reiici tanquam turpes, & admitti ſubſtitutum contra expreſſam teſtatoris voluntatem, planè procederet hæc opinio: verùm, cùm eam ſententiam reprobauerimus n 8. & n. 12. alio fundamento inniti debet hæc opinio. Si etiam diceremus excludi ſubſtitutum, eo quod monaſteriũ habeatur loco filij vt docuêre DD. relati n. 3. deſtituta eſſet fundamẽto hæc opinio, quia apertè per illa verba filios veros, & naturales intellexit teſtator, nõ autẽ filios fictitios, & ſecundùm iuris interpretationem, quale eſt monaſteriũ. Sed cùm hanc quoque ra- 52

tionem reprobauerimus n.4. vt diximus n.8. legitimam rationem eſſe præſumptam teſtatoris voluntatem, quam præſumit ius, fore vt ſi monaſterij memor eſſet, excluderet ratione illius ſubſtitutum, non video, cur in hoc quoque caſu non præſumatur eadem voluntas; tantum enim per ea verba viſus eſt velle, vt non cenſeatur impleta conditio exiſtentibus ſolis filiis adoptiuis, vel fictitiis. At monaſteriũ non admittitur in hoc caſu, quaſi eo poſito verificetur extare filium, & ſic cenſeatur impleta conditio, ſed ſolo quodam monaſterij fauore ex ſpeciali iure inducto, vt explicuimus eodem n.8. Ergo quantumcumque, & quibuſcumque verbis explicet teſtator ſe intelligere de filiis naturaliter genitis, nihil plus confert ad monaſterij excluſionem, quam ſi ſimpliciter filios in conditione illa expreſſiſſet. Et confirmatur, quia adhuc negari non poteſt, quin in hoc euentu ſit dubia teſtatoris voluntas, an fuerit excludendi monaſterij, necne. At in dubio ſtandum eſt præſumptioni iuris: immo in ſolo dubij caſu locum habet, atque in dubio eligenda eſt pars Eccleſiæ fauens, vt diximus hoc lib. ſuprà. Et ideo huius ſententiæ ſunt Bagaror. & Richard. de Malunte, DD. antiquiſſimi, quos referunt, & ſequuntur Dyn. *l. ſi ita quis. §. fin. n. vnico ff. de legat. 2.* & ibi Bartol. *n. 2. & 3.* idem Bart. *conſ. 104. n. 2. l. 1. & auth. ingreſſi. in 2. lectur. n. 53. C. de ſacr. Eccleſ.* Cyn. *auth. niſi rogati. n. 5. q. 1.* & ibi eius Additionator *C. ad Trebell.* & ibi Faber *paulò poſt princ.* Albet. *n. 2.* Fulg. *n. 3. & 4.* Paulus *n. 3.* Iaſon *auth. ſi qua mulier. n. 1. C. de ſacroſ. Ec.* Anton. *c. in præſentia n. 26. de probat.* & ibi Bald. *n. 9. fin.* Abb. *n. 48* Aret. *à n. 68 vſque ad 72.* Decius *in noua editione n. 142.* Felin. *n. 3.* Ferret. *n. 104.* Pariſ. *à n. 131. vſque ad n. 144.* Beroius *n. 426.* Ripa *l. ex facto. § ſi quis rogatus. el. 1. n. 36. fine ff. ad Trebel. & l. ſi vnquam q. 34. n. 92. C. de reuocand. don.* Decius *conſ. 259. à n. 1. vſque ad 3. vol. 2. & conſ. 49 n. vol. 3. & conſ. 426. n. 1. vol. 4.* Bertrand. *toto conſ. 131. vol. 1. in poſteriori* Cæſar. Vrſill. *annot. in Matth. de Afflict.* deciſio Neapol 348 *fin.* & deciſio 320. *n. 4.* Angel. *in ſua diſp. incip. Nobilis quidam genere.* Alex. *conſ. 151. n. 2. & 3. & conſ. 2. n. 3. iuncto n. 18. vol. 1.* Calcan. *conſ. 20. n. 13. & conſ. 69. n. 5.* Ruin. *conſ. 153. fin. vol. 3.* Aymon *conſ. 155. n. 1. vol. 1.* Barbat. *conſ. 0. n. 4. & 7. vol. 1.* Roland. *conſ. 35. n. 12. vol. 3.* Beroius *in ſuis qq. q. 70. fin.* Galiaul. *l. Gallus. §. & quid ſi tantũ n. 8. ff. de liber. & poſth.* Bald. Nouell. *de dote. p. 6. priuil. 77.* Aſcan. Clemens *de patria poteſtate. c. vlt. n. 75.* Guaidenſ *de arte teſtand. tit. 3. caut. 18. n. 3.* Couarr. *1. var. c. 10. n. 1.* D. Anton. *3 p. tit. 5. c. 3. §. 10.* Roſell. *verb. legare. n. 24.* Sylueſt. *verb. hæreditas. 1. q. 7. n. 10. dict. 5.* Angel. *verb. hæres. n. 13. &* ibi Tabien *q. 14. n. 15.* Armill. *verb. hæreditas. n. 22.* Sarm. *lib. 5. ſelect. ir. ſuper §. ac, cui in tempus. n. 2.* Perez *lib. 5. ordin. tit. 1. l. 1. fol. 134.* Villal. *in ſuis commun. lit. M. verb. monaſterium n. 150. & duplici ſeq.* Mench. *de ſucceſſ. creat. lib. §. 21. n. 167.* Gama *deciſ. 316 n. 2. p. 1.* Monteſpetell. *conſ. 155. à n. 2. vſque ad 9. vol.* Rebell. *de inſt. p. 2. lib. 18. q. 16. n. 3. ſtatim in princip.* & Fulo Pacian. *conſ. 36. n. 113. vol. 1* dicit idē probabilē eſſe vtrãque ſententiam, vt poſſit quilibet ad ſuũ libitũ adhærere vni, vel alteri Anguiſ. *conſ. 63. à n. 10. vſque in fin. vol. 1.* Mand. *conſ. 705. n. vnico. vol. 4* & ibi Vincent. Annib. eius Addition. Ioan. de Monteſpetell *conſ. 251. dub. 1.* Laderch *conſ. 24 n. 18. lib. 1.* Burſat *conſ. 97. n. 24. lib. 1* Lælius Zechius *de Repub. eccleſ. tit. de regul. c. 3. n. 14 ampliat. 15* Auend. iunior *l. 40. Tauri, gloſ. 4. n. 10.* deciſio Pedemont. Octau. 156 *n. 4.* Tapia *auth. ingreſſi. verb. ſua. c. 15. n. 12. & 18. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Molina *tom. 1. de iuſtitia diſp. 190. col. 13 verſ. quando quis* & tandem Anch. *c. Raynaldus n. 41. de teſtam.* cenſet hanc æquè probabilem, ac contrariam, & ſic concludit tenendum quod quiſque maluerit.

53 Eſſet tamen clara excluſionis monaſterij coniectura, ſi teſtator diceret, velle ſe verba ſui teſtamenti de verbo ad verbum, vel ad literam ſeruari; quia negari non poteſt, non ita ſeruari, ſed iuxta iuris præſumptionem, quando excluſo ſubſtituto ſuccedit monaſteriũ atq; ita docet Tapia *addit. ad Abbat. c. in præſen ia. n. 4. verb. loco de probat.*

54 Nonò limitatur, niſi grauatus religionem ingrediatur animo fraudandi ſubſtituti, tunc enim ille non excludetur. Hanc limitationem negat Sfort. Odd. *de compend. ſubſtit. p. 6. q. 2. art. 6. dub. 2. n. 2.* Ducitur, quia cùm monaſteriũ non ſit in dolo, ſed ſolus ingrediens, huius dolus illi nocere minimè debet. Et confirmatur, quia monaſterium nõ conſequitur ea bona ex diſpoſitione ingredientis, ſed ex præſũpta à iure teſtatoris voluntate; ergo culpa ingrediẽtis non obſtat huic acquiſitioni. Secundò, quia vbi animus facientis eſt impius, at effectus eſt pius, hic potiùs ſpectatur ad actus firmitatem *§. Inſt. quibus ex cauſ. manumit. nõ licet.* Tertiò, quia cũ profeſſus non adquirat ea bona, ſed monaſterium, non dicetur ex ſuo dolo lucrum aliquod profeſſio adquiri. Quartò quia vtens iure ſuo, non dicitur fraudem committere, vt ea ratione effectus impediatur *l. nullus videtur. ff. de regul.* cum aliis congeſſi *lib. 3 de matr. diſp. 18. n. 29.* At hic vtitur iure ſuo profitendo in religione capaci ſuccedendi, &c. Tandem, quia matrimonium initum animo fraudandi ſubſtituti, reddit legitimam prolem antea conceptam, & excludit ſubſtitutum in defectu legitimæ prolis, vt cum probabiliori ſententia ſuſtinuimos *lib. 7. de matrim. diſp. 103. n. 10.* Ergo & profeſſio eo animo facta excludet ſubſtitutum.

Cæterùm nullatenus eſt recedendum à frequentiſſima ſententia, dicente tunc non excludi ſubſtitutum. Ducitur primò, quod fraus ſua nemini patrocinari debeat, *c. ſedes, de reſcript.* At ſatis huic patrocinatur, ſic excluderetur ſubſtitutus, quia etſi bona nõ ſibi, ſed monaſterio obuenire debeant obtinet tamẽ ſuæ prauæ intentionis effectum. 55
Secundò, ex *c. 2. de renunciat. in 6.* vbi deciditur, ſi Epiſcopo iuſſo à Pontifice conferre alicui primam præbendam vacaturam, & cùm pinguis præbenda expectaretur proximè ventura, quiſpiam in fraudem renunciaret tenui, quò ille hanc aſſequutus à pinguiori excluderetur, eam frauda minimè obſtituram, quominus ille pinguem obtenturus ſit. Tertiò, quod ſit valde diuerſa ratio de matrimonio inito in ſubſtituti fraudem, & de hac profeſſione ſic facta, quod illud verè legitimet filios: & ſic filij habent expreſſam teſtatoris voluntatẽ, qua præferuntur ſubſtituto; at monaſterium non habet eam expreſſam voluntatẽ, ſed ex præſũpta admittitur loco filij: & ſi in hoc euentu admitteretur, eſſet duplex improprietas, prior, vt ſit filius, poſterior, vt ſit fraude quæſitus filius. Quartò; quia cum hæc interpretatio non ſit ex vi verborum, ſed potiùs aduerſus illorum proprietatẽ fauore religionis, non adeò latè accipienda eſt, quin prædicta fraus id priuilegium auferat. Quintò, ex *c. de his de ſepult.* vbi licèt ingreſſus religionis, & votum in articulo mortis valeant, at ægro decedenti ex eo morbo, non fit præiudiciũ in illis, de quibus alias diſponere poterat. Tandem, quia non obſtant in contrarium adducta. Nam ad primum dico, cùm monaſterium ea bona conſequi nequeat, niſi mediante voluntaria huius profeſſione, ſatis eſt dolus huius, ne Eccleſia adquirat. Ad confirmationẽ dico, eã voluntatem non præſumi, quando profeſſio eo prauo animo facta eſt. Ad ſecundũ dico, id procedere, quando actus habet pro ſe expreſſam voluntatem; at quãdo ex ſola præſũpta procedit, poteſt eſſe, vt animus impius ceſſare faciat diſpoſitionẽ. Ad tertium conſtat ex dictis in prima ratione. Ad quartũ dico id eſſe verum, quãdo inde non reſultaret duplex improprietas, & vbi monaſterium eſſet habiturum ea bona, & ex expreſſa teſtatoris voluntate, vt explicuimus in tertia, & quarta ratione. Ad vltimum conſtat ex dictis in tertia ratione: & ideo hanc partem ſuſtinent Gloſ. *auth. niſi rogati. verb. locum C. ad Treb.* & ibi Cyn *n. 3. q. 1.* Iacob Butrig. *q. penult.* Petr. de Bellapert. *q. penult.* Odofred. *n. 4.* Bald *n. 24.* Salyc. *n. 5.* Corne. *n. 13.* Fulg. *n. 4.* Alber. *n. 2.* Faber *fin.* Abbas antiquus *c. in præſentia n. vlt. de probat.* & ibi Ioan. Andre. *n. 36.* Anton. *n. 61.* Bald. *n. 31.* Abbas *n. 46.* Decius *in noua edit. n. 204.* Ferret. *n. 95.* Pariſ. *n. 119.* Felin. *n. 36.* Beroius *n. 500.* Bellamet. *n. 32. & 40.* Henric *n. 21.* Barbat *n. 41. & 42.* Mant. *n. 57.* Archid. *c. ſi qua mulier. 24 q. 3. n. 1.* Bertrand. *conſ. 18. n. vol. 6.* Alciat. *l. poſt contractum. n. 61. verſ quale eſt. ff. de donat. & l. ſi tibi 20 n. 40. ff. ſi cert. petat.* Anchar. *conſ. 231 n. 3.* Roman *conſ. 298. n. 2.* Bald. *conſ. 24. fin. lib. 1.* Decius *conſ. 499. n. 9. vol. 3.* Ruin. *conſ. 211. n. 8. vol. 1. & conſ. 78. n. 8. & conſ. 163.*

163.*n.6.lib.*3. Corn.iun *conſ.*145.*n.*25.*fin.*Guillelmus Benedict.*c. Raynutius.verb.in extremis poſitus n.*25.*de teſtam.* Roſell. *in ſum verb. legare. num.* 26. Angel. *verb hæres num.*17. & ibi Tabiena. *q.*13.*n* 14. Armill. *verb.hæreditas. n.*21. Sarmient. *lib.*1.*ſelect.c.*6 *n.* 10. *&* *lib.*1.*c.*4.*n.*7.Antonius Gomez *l.*9. *Taur. n.* 58. Molin. *lib.*12. *de primog.c.*5 *n* 24.Mant.*de coniect. vlt. volunt. lib.*10.*tit.*4.*n.*15 *&* *lib.*11.*tit.*7. *num.* 15. Caual. *deciſ.* 1.*n.*43.*&* 44.*p.* 3. Craſſ. *de ſucceſſ.* §. *fideicommiſſum. q.*40.*n.*41.Menoch. *de præſumpt lib.*4.*præſumpt.* 83. *n.* 76.*&* *lib.*6 *præſumpt.*8.*n* 4. Peregr. *de fideicommiſſ.art.* 28.*n.penult.*Alphan. *collect.*477 *fine.*Tapia *auth.ingreſſi. verb.ſua.c.*13.*n.*35.*C.de ſacroſ.Eccl* Manuel. *qq. regul tom* 2.*qu.*77.*art.*1. Molina Societatis Iesv *tom.* 1. *de iuſtit diſp* 190.*colum.*14.*verſ item quamuis.*

56 Hæc autem fraus nõ præſumitur in dubio,tum quia nunquam præſumitur delictum *l.meritò ff pro ſoc.* tum etiam,quia ſpeciem mali habentia tenemur in dubio in meliorem partem interpretari. *c.* 1. *de reg.iur.* nedum magnam ſpeciem habentia,quale eſt religionis ingreſſus. Et ita docent Menoch.*de præſumpt lib.*4.*præſumpt.* 82.*n.*10.*&* *præſumpt.*81.*n.*29.*&* *lib* 6.*præſumpt.*78.*n.*3. Mattheat *lib.*3.*de legat c.*21 *n.*8.immo, vt bene probat Beroius *c in præſentia n.*204.*de probat* exiguntur perſpicua fraudis indicia,quia talia deſiderantur ad fraudem probandam in iis, quæ ius approbat maximè, fauore animæ *l dolum.C.de dolo.*nec de hac re aliquis dubitat. Nec reperitur hæc fraus,ſi grauatus gratiâ eleemoſynæ illi monaſterio faciendæ profiteatur, & ſic excludatur ſubſtitutus;quippe hic finis eſt pius:& ita docet Molina Societatis Iesv allegatus n. præced.fin.

57 Duplex autem circa hanc limitationem difficultas ſupereſt.Prior eſt, qualis actio competat ſubſtituto ad ea bona poſt profeſſi obitum recuperanda,quando cõſtat ea fraude profeſſionem emiſſam eſſe.Gloſſ. Odofred.Alberic.Salycet.allegati n.53.dicunt ei competere actionem reuocatoriam, qualis competit creditori aduersùs alienata in fraudem creditorum bona.Sed meliùs Corn.& Fulg eo n.53. allegati dicunt non eſſe opus reuocatione, ſed competere actionem vtilem ex teſtamento, & ipſo iure eſſe ſubſtitutioni locum:quia iura concedentia monaſterio ea bona excludendo ſubſtitutum, intelliguntur,quando profeſſio bona fide fuit emiſſa Quare hoc deficiente nullum ius habet monaſterium ad ea bona, & ſic admittetur ipſo iure ſubſtitutus.

58 Poſterior difficultas eſt, ex quibus coniecturis hæc fraus deprehendi valeat.Varias tradunt Doctores. Prima eſt, quando grauatus ille profiteretur in articulo mortis. Ducuntur, quia vbicumque actus, per quem alius excluditur,celebratur in mortis articulo, præſumitur in eius fraudem geſtus *l.familia mea ff ſolut.matr.* & ita generaliter tenent multi,quos retuli *lib.*7.*de matr.diſp.*105.*n* 7.& in propriis profeſſionis huius terminis docent Bald.*auth.niſi rogati.n.*24.*C.ad Trebel.*& ibi Corne.*n.*13.additque vterque idem eſſe,ſi ætate decrepita ille profiteretur, Alberic *ibi n.*2. addens idem eſſe, quando de prole habenda deſperaretur Idem Bald.*c. in præſentia.num.*31.*de probat.*vbi Felin.*n.*36. ait, ſe nunc cum hac coniectura tranſire,quamuis dubia ſit,& eam tenent Ananias *ibi n.*10.*&* *c.ſicut nobis.n.*2.*de regular.* Alciat. *l. poſt contractum.n.*61.*verſ.quale eſt.ff.de donat.* Barbat.*d c.in præſentia.n* 41.*&* 42 Beroius *conſ.*28.*n.*17. *vol.*1.Bertrand *conſ.*68.*n.*5.*vol.*6.Guillem. Benedict. *c. Raynut verb.ſi abſque liberis.el* 1.*n.*10.*&* *verb.in extremis poſitus.n.*25.*de teſtam.*Sarmient.*lib.*1.*ſelect.c* 6.*n.* 10. Peregr. *de fideicomm.art.*28.*n.penult.*Manuel *qq. regul. tom.*2.*q.*77.*art* 5.& Tapia *auth.ingreſſi.verb ſua.c.*13.*n.* 37..*C.de ſacroſ. Eccleſ.* dicit tunc excludi ſubſtitutum, non ob fraudis præſumptionem, ſed eo quod profeſſio in mortis articulo facta ſit irrita,& Sfort.Oddo *de compendioſ.ſubſtit.p.*6.*q.*2.*art.*6.*dub.*2. *n* 14. dicit tunc excludi ſubſtitutum,non ex fraudis præſumptione, ſed quod aſſumptio habitus in mortis articulo non efficiat aſſumentem profeſſum.

Cæterùm coniectura hæc eſt omnino reiicienda: 59 quia ad fraudis præſumptionem deſiderantur indicia omnino perſpicua,vt probauimus n.54.& talis profeſſio non eſt perſpicuum fraudis indicium;nec enim præſumendum eſt,quemquam adhuc ſuperſtitem velle rebus omnibus ſpoliari, & maximis religionis oneribus ſubiici,vt poſt mortem ſuam excludatur ſubſtitutus,eo vel maximè quod in eo articulo nemo ſuæ ſalutis immemor præſumatur. *l. fin.C.ad leg.Iul.repetund.c ſancimus.q.*7.Præterea,quia tunc in dubio poteſt fraus præſumi quando actus in articulo mortis geſtus,non eſſet morienti vtilis,atque alteri noceret; & ſic intelligitur *l.filia mea.ff. ſolut.matr.*cui oppoſita ſententia innititur: at quando morienti,& monaſterio eſt vtilis,vt contingit in præſenti,longè abeſt fraudis præſumptio.Atque ideo ex geſtis in hoc articulo non præſumi fraudem tenent multi,quos retulimus *lib* 7.*de matr.diſp.*105.*n.* 8. & poſt ibi ſcripta tenet latè probans, & alios referens, Ludou.de Caſauate *conſ.*22.*n.*7.8.*&* 9.*vol.*1.& in propriis huius profeſſionis terminis docent Dec.*c in præſentia in noua edit.n.*209.Ferret.*ibi n.*97.Beroius *n.* 204. Mant.*n* 58.Ant.Gomez *l.*9.*Taur.n.*59.Molin.*lib.* 2. *de primog c.*5.*n.*28.*&* 29.Mantic.*de coniect.vlt vol.lib.* 10. *tit.*4.*n.*18.Menoch.*de præſumpt.lib.*4.*præſumpt.*83.*n.* 84. Craſſ.*de ſucceſſ.*§.*fideicomm.q.*40.*n.*6.Spino *ſpecul.teſtã. gloſ.*5.*principali.n* 107.Matheat.*lib.*3.*de legat.c.*21.*n.*18. *&* 19 Nec fraudis huius coniectura eſt, licet grauatus ille iam ægrotus ſumat habitum religionis,vt bene docet Mant.*eod tit.*4.*n.*20.quod bene ait Menoch *eod. n.* 84.maximè verum eſſe,quando habitu tunc ſuſcepto,& incolumis à morbo euadens profitetur, quia ſi qua eſſet in ea habitus aſſumptione ſuſpicio fraudis,ea ex ſequenti euentu ceſſaret.Atque idem ego credo,quamuis & aſſumptio habitus,& profeſſio durante manifeſto,& certiſſimo mortis periculo contingeretur,ſi quis morbo phtiſico laborans aſſumeret habitum,& finito probationis anno profiteretur,quia rationes allatæ potiùs deuotionis ardorem,& propriæ ſalutis ſpiritualis quærendæ ſuadent,quàm fraudulentum excludendi ſubſtituti animum.Nec etiam verum eſt contra aliquos DD. n præced.allegatos,fraudem hanc præſumi,quod ætate decrepita,& quando de ſobole habenda deſperatur,fiat, vt bene tradunt Beroius *eo c.in præſentia.n.*305.*verſ. & per prædicta* Menoch.*ea præſumpt.*83.*n.*84 *&* 85.Atque omni prorſus fundamento caret, dicere profeſſionem in mortis articulo factam eſſe irritam,vt docuêre aliqui authores cit.n.præc.quia nullo iure id innititur nedum probatur.Atque ita omnes DD. hoc n.allegati ſentiunt, ſiquidem dicunt per hanc profeſſionem excludi ſubſtitutum;non ſi profeſſio non teneret, minimè exluderetur,iuxta dicta n.54.

Secunda coniectura eſt,ſi ille grauatus comminatus 60 eſſet ſubſtituto,fore vt in illius odium,& excluſionem ingrederetur monaſterium.Hanc negat Petrus de Belapert.*auth. niſi rogati.q pen.C.ad Trebell.*quod profeſſio religionis tollat omnem maculam,*auth.de monach. paulò poſt princ.*Eandem negat Decius *c.in præſentia.in noua edit.n.*209 *de probat.*Quia, inquit,difficultas vitæ religioſæ aſſumptæ vrgentiùs cogit præſumere bonum ingredientis animũ,atque eo ſuppoſito minas excluſionis ſubſtituti irritas eſſe, quia excluſio ex ipſo ingreſſo ſequebatur,non autẽ quod illa excluſio principaliter induxerit ad ingreſſum. Cæterùm frequentiſſima ſententia coniecturã hanc admittit;& quidem admittenda eſt, atque ita docent Abb.antiquus *c in præſentia.n.vlt. de probat.*& ibi Ioann.Andr.*n.*38.Ant.*n.*61.Abbas *n.*46.Felin.*n.*36.Henric.n.21.Bellam.*n.*32.*&* 40.Mantua *n.* 58. Menoch.*ea præſumpt.*83.*n* 83.Pariſ *n.*120. Ferret.*n.* 96. Coro.*d.auth.niſi rogati.n.*13.& ibi Salycet. *n.* 5. Alex. *l.ſi quis poſth.n.*4.*ff.de liber.& poſth.*Roſell.*in ſum.ver. legare.n.*26.Armil.*verb.hæreditas n.*21. Ant. Gomez *l.*9.

Tauri.n 58.Moſin.*l.2.de primog.c.5.n.*29.Mantič.*de cō. iect.vlt.volunt.l.*10 *tit.4.n.*19. Sfott.Oddo *de compend. ſubſtit.p.6.2.n.6.dub.2.n.*13.Peregr.*de fideic.a.*28.*n.pen.* Tapia *eod.c.*13.*n.*37.*fin.*Craſſ.*ead.q.*40.*n.*5. Hoc tēperat Patiſ.ibidem vt intelligatur,quando grauatus ille minans,ſolitus etat minas exequi, ſecua ſi non ſolitus erat.Sed iure optimo Fetret.*eod.n.*96. limitatio. nē hanc teptobat,quia conſuetudine minas exequendi confert ad dignoſcendam matua qualitatem , an ille grauis,aut potiùs leuis cenſendus ſit,non autem ad iudicandam ex minis ſuſpicionem ftaudis.Rurſua idem Fertet.*n.*97.limitat vt hæc cooiectura intelligatúr, quando minans profiteretur in atticulo mortis, tunc enim ex minis,& ſerotioa profeſſione ſatis colligetur hæc ſtaus,ſecus ſi tempore ſanitatis profiteatur.Sed nec hæc limitatio placet,quod id diſcrimen fundamanto deſtituatur;atque ita DD.teliqui abſque ea limitatione coniecturam hanc tradidēte,

61 Vltima cooiectura,ſi grauatus ille ante profeſſionem alienarit omnia bona ſua.Sic Beroius *d.c.in præſentia.*500.Sed vt optimè ait Menoch.*ea.præſump.*83. *n.*85.hæc coniectura eſt ſuperuacanea, quia io ſubſtituti præiudicium nequit grauatus ille ea bona in perpetuum alienare.*l.3.§ ſed quia.C.comm.de legat.* Atque tunc minimè ſuccedit monaſterium , non ratione fraudis,ſed quia eo ſuccedendi ptiuilegio ſolùm gaudet,quando bona profeſſi deferuntut monaſterio, vt diximut n.45. & duplici ſeqenti , vbi banc tem explicuimus.

62 Decimò limitatur,niſi grauatut hic inductut ſit ad religionem ſuaſionibus, & blanditiis monachorum, quiatunc monaſtetiū nulla huiut profeſſi bona conſequitur,*c.conſtituit,1.q.3.* ac proinde minimè excludetur ſubſtitutus Quippe ad hanc excluſiooem eſt neceſſaria ſucceſſio monaſterij in profeſſi bona , vt probauimus n.22.Atque ita docent Speculat. *tit. de ſtatu monach.in ſi.*Bald.*auth.ſi qua mulier,n.*13. *C.de ſacroſ.Eccl.*Port.*conſ.*124.*n.*39.Sfort. Oddo *de compend. ſubſtit p.6.q.1.a.6.dub.2.n.*11.Pereg.*de fideic.a.*28.*n.vlt.* Menoch.*de præſumpt.l.4.præſūpt.*83.*n.vlt.* Gama *deciſ.* 316 *ſi.p.*1.& Flor.de Mena *addit.ad Gamam deciſ.*319 *c.*1.Tapia *auth.ingreſſi,verb.ſua.c.*13.*n.*40.Sed cum hæc limitatio innitatur ſoli am ſſioni aliorum bonorum, eo quod ratione illatum ſuaſionum ea monaſterium perdat,intelligenda eſt in eo caſu , in quo prædictæ ſuaſionet faciūt ea bona admitti,vt dicit Flor.de Mena *ibi*,quis antē caſus hic ſit,declarabimus hoc l.infrà

63 Vndecimò limitatur,vt intelligatur,qnādo conditio ſic imponitur grauato,vt ſi liberos noo babuerit reſtituat hæreditatem ſubſtituto;ſecus aotem ſi conditio ſit,ſi abſq; liberis deceſſerit tuoc enim minimè excludetur ſubſtitutus,ſed monaſterio excluſo ſuccedet.Quia iatum eſt diſcrimen inter vtramque cooditiooem,quod in priori cenſeatur priocipaliter teſtator inuitare grauatum,vt nitatur habere filios.& ſic, vt non tranſigat vitam cœlibem,quare metitò teiicitur tanquam turpis, & caſtitati aduerſa:ſecus autē in poſteriori. Quia non videtur eam appoſuiſſe cauſā inuitandi contra caſtitatē ſimpliciter,ſed potiùs cauſā proſpiciendi ſucceſſioni in ſuam hæteditatem, ſi abſqoe filiis grauatus deceſſerit. Et ideo cautè §. *ſed & hoc præſenti,auth.de ſanctiſ.Epiſc.*pooitur hæc conditio ptiori modo.Sic Alciat.*cōſ.*53.*n.2.l.9.*ſed ſtatim *n.*3.dicit,quamquam hoc in ſe ſit verum,ſe tamen nō auſurum in practica hoc ſequi , nec conſulere:quod communiter DD. indiſcriminatim ioquantur de cōditione vtrovis modo concepta. Sed hæc limitatio eſt omnino teiicienda,& dicendū,conditiooe vtruvis modo concepta excludi eodem prorſus modo ſubſtitutum.Quod conſtat primò,quia *c.in præſent.de prob.* explicatur poſteriori modo conditio ibi;*præcepit,vt ſi abſq; liberis decederet,ad eos bona deuoluerentur.* Secūdò, quia vtrovis modo concepta inuitat ad nuptias,& ſic ad non ſeruandam caſtitatem.Tandem,quia non eſt verum conditiones has reiici, vt n.12. probauimus. & ideo hanc partem ſuſtinent Mantic.*de coniect.vlt. vol.l.*11.*tit.7.n.*13.Menoch.*de præſumpt. l 4.præſumpt.* 83.*n.*70.Peregr.*de fideicommiſ.a.*18.*n.*67.atque paſſim DD.indiſcriminatim de vtraque conditione loquuntur,vt ipſemet Alciatus faſſus eſt.

Duodecimò limitatur,ni ſi grauatus ille religionem ingrediens ſit bigamus;ſi enim bigamus;ſit nō excludetor ſubſtitutus.Sic aliquantulū dubitans ſentit Angel.*conſ* 30.*n.*5.Atque id nullo iure probatur,& ideo reiiciendum eſt,vt teiiciunt Manti.*eo t.7.n.*17.& Menoch.*ead.præſumpt.*83.*n.*63.qui loquitur,quando cum eo diſpenſauit Pontifex,vt religionem ingrederetur. Sed exiſtimo ad id nulla diſpenſatione opus eſſe:quia ſi ad ordines promouendos non eſt , non obſtat bigamia.Vt autem bona eius per profeſſionem transferantur in monaſterium,& ſic extinguatur ſubſtitutio, nullibi petitur profeſſum ad ordines promoueri. 64

Decimo tertiò, niſi illa liberorum conditio ſit in propriam perſonam relata,vt ſi quis ſic teſtetur; ſi abſq; liberis deceſſero,ſubſtituo Titium:quāvis enim teſtator non relictis liberis, ingrediatur religionem, non excludetur ſubſtitutus,ſed ille excluſo monaſterio ſuccedet.Hanc limitationem dicit Felin. *c.in præſentia.n.*33.*de probat.*indigere examine, quod nullam diſcriminis rationem videat , ſiue conditio io propria,ſiue in diuerſa perſona concipiatur.Et ſi reddatur ratio,quæ eſt,ne impediatur vita contemplatiua, militat æquè in vtroque caſu,& ita concludit,potiùs in hæredum huic ſententiæ ob eam ſuſtinentium authoritatem,quàm ob rationem;& Mantua *ibi.n.*59. dicit poſſe facile hoc ſuſtineri diſputando , at non eſſe à communi ſententia recedendum. 65.

At prædicta limitatio amplectanda eſt,quia *§.ſed & hoc præſenti.auth.de ſanctiſſ.Epiſc.*loquitur quando cōditio liberorū refertur in alteram perſonam, nec eſt eadem ratio,quando refertur in propriam,quod cùm quis de ſeipſo loquitor,eſt tenaciter ſeruanda conditio.*l.3.§.cōdit.ff.de adimend.legat.*eo vel maximè quod hæc diſpoſitio tanquam à iure exorbitans,eſt reſtringenda, nec trahenda in conſequentiā, vt diximus *n.*27.Præterea,qoia ſi eſſet vera ratio illius deciſionis, ne impediatur vita contemplatiua,conſtat in hoc caſu non impediri,quia ipſemet teſtator conditionem apponens,poteſt ad libitū eam reuocare,& inſtituere monaſterium.Et ideo hanc partem tuentur Ioa. And. *d.c.in præſentia.n.vlt.* Ant.*n.*62.Card.*n.vnic.col.4. verſ. in gl.* bi Abbas *n.*46 Anch *n.*29.Dec.*in nou.edit.n.*114. Patiſ.*n.*111.Ferret.*n.*95 Bald.*auth.niſi rogati.n.*21.*C.ad Trebell.*& ibi Faber *n.vnic.*Alber.*n.*1. Paul.*n.*4.Corn. *n.*12.Salyc.*n* 5.& eius Additionat *ibi verb.loco filij.*Addit.*ad Cyn.ibi n.*1.Rip.*l.ex facto § ſi quis rogatus.el.*1.*n.*37.*ff.de liber.& poſth.*Menoch.*de præſumpt.l.4.præſūp.* 83.*n.*86.& 87.Pereg.*de fideicomm.a.*28.*n.*67.Tap.*auth. ingreſſi,verb.ſua.c.*13.*n.*10.*C.de ſacroſ.Eccleſ.* 66

Sed maior difficultas eſt,ſi in donatione apponat donans eam conditionē,ſi abſq; liberis deceſſero,donu tibi hanc rē,an poſtea donatore profitente ſuccedat monaſteriū in ea bona excluſo donatario?Quidā affirmant ſuccedere monaſteriū,quia eſt diuerſa ratio de donatione,& de teſtamento.Quippe cū hoc reuocari valeat,etiāſi per illam conditionem excluderetur monaſteriū,non retraheretur teſtator à religione,vtpote qui poteſt ei dāno conſulere,reuocādo teſtamentum. At cū illa reuocari nequeat,ſi dicamus excludi monaſteriū,retrahetur donās à religionis ingreſſu.Et ideo hanc partē tenet.Ferr.& in eā quamvis dubius magis inclinat Patiſ.allegat.n.præc.Cęterum dicendū eſt,tum etiā excludit monaſterium, quia prior ratio tradita n.præc.militat æquè in teſtamento, ac in donatione.Pręterea,quia nō eſt legitima eius deciſionis ratio,ne impediatur religionis ingreſſus, vt diximus n.12. 67

n 12. vbi probauimus, eum non impediri ob monaſterij excluſionem; & dato, eam eſſe legitimā rationem, eſt diuerſa ratio, quando ea conditio apponitur à quodam tertio, & quando ab ipſomet, quia in priori caſu grauatus ſubit id onus inuitè, & cogente alterius diſpoſitione: & ideo poſſet retrahi ab ingreſſu religionis, ſi tunc non excluderetur ſubſtitutus, cui tunc cogitur præſtare fideicommiſſum. At in poſteriori non ita, quia cùm ea conditio ex propria voluntate manarit, in qua præſumitur perſeuerare, dum non reuocat. *c. maiores de Baptiſm.* non ideo retrotraheretur à religione: & ita docent Abbas Decius, Faber, Pereg. Tapia allegati n. præced.

68 Decimo-quartò limitatur, vt intelligatur, ſi ea conditio apponatur in teſtamento, aut contractu gratuito, qualis eſt donatio, vt ſi quis legauerit, aut donauerit Titio aliquid, ſub ea conditione, vt abſque liberis decedens reſtituat Seio, ſi Titius non relictis liberis ingrediatur religionem, ſuccedat monaſterium excluſo Seio ſubſtituto. Quia de vtroque expreſsè agit. §. *ſed & hoc præſenti. auth. de ſanctiſſ. Epiſc.* vt optimè conſiderant Bald. *c. in præſentia n.* 18. *fi.* Peregr. *de fideicomm. a.* 28 *n.* 67 At ſi in aliis contractibus oneroſis ea conditio apponatur, excluderetur vtique monaſterium, vt ſi duo conueniant de re aliqua acquirenda, ſi abſque liberis decedant; & alter liberis carens profiteatur, ſuccedet in illam rem alter excluſo monaſterio. Quia cùm hæc diſpoſitio ſit exorbitans, & in ſolis his caſibus loquatur, non eſt ad alios extendenda. Et quamvis regulariter vltima morientium mandata, ac viuentium contractus ſint eodem iure accipienda, & de altero ad alterum, ſeu ad ſimilem rem rectè ducatur argumentum: at intelligitur, niſi diuerſa ſit ratio. Et hic militat diuerſa ratio, quod in teſtamento fauorabilior interpretatio fiat, quam in contractibus oneroſis *l. in teſtam. ff. de regul. iur.* At in contractibus verba ſunt strictè intelligenda *l. quidquid aſtringendæ. 49. in princ. de verb. oblig.* Rurſus quia (vt egregiè dixit Anton. *c. per venerabilem. n.* 13. *qui filij ſint legitimi.*) diſpoſitio legis extendit fauorem vltimæ voluntatis, eáque ſupplet, quia teſtator cogitatione prouentus, nequit tunc ita deliberare. At in actibus inter viuos lex non ſupplet, niſi inquantum verba patiuntur. Et ideo hanc partē tenentur Anchar. *eo. c. in præſenti. n. pen.* dicens forte ita eſſe Barbat. *ibid. n.* 71. ſe retractans; contrarium enim *n.* 70. dixerat. Et idem tenet *conſ.* 13. *n.* 2. *fi. vol.* 1. Aleiat. *l.* 3. *de verb ſignif. col. antep* Salyc. *auth niſi rogati. n.* 5. *c. ad Trebell.* Tiraq. *l. ſi vnquā verb. ſuſceperit. filios in noua edit n.* 46. *C de reuocand. donat.* Euerard. *loco* 36 *à contract. ad vltim. vol. n.* 3. *in differt.* 16. Segura *l. ſi ex legati cauſa. n.* 99. *de verb. oblig.* & ibi Perez *in addit. n.* 193. vbi & alios refert, Matt. de Afflict. deciſio. Neapol. 85. *n.* 13. ibi Cæſar. Vrſil. *in annot. n. vlt.* Rolan. *conſ.* 58. *n.* 60. *&* *conſ.* 59. *n.* 24. *vol.* 3. Franc. *practi. crimin. to.* 1. *tit. de accuſat. in* 3. *edit. q.* 14. *n.* 26. *ſtatim in princip.* Peregr. *d. art.* 28. *n.* 63. vbi bene hinc infert, ſi conuentum ſit in emphyteuſi, vel feudo vt decedente eo, cui conceduntur, abſque liberis, redeant ad concedentem, monaſterium, in quos is cui conceſſa ſunt, profitetur, non poſſe impedire reditum.

69 Hinc deducitur, nec in ſententia iudicis habere locum, vt ſi ſententia iudicis, aut arbitri decretum ſit, Titio abſque liberis decedente hæreditatem ad aliū deuoluendum, non conſequetur eam monaſterium per Titij profeſſionem, ſed ad alium deuoluetur: quod probat ratio adducta n. præced. & quia ſententia eſt ſtricti iuris. *l. Paulus. ff. de re iudicat.* Et ſic docēt Barbat. *eo c. in præſentia. n.* 71. quamvis contrarium dixerat *n.* 70. Cæſar. Vrſill. allegatus n. præced. Cauai. *deciſ.* 1. *n.* 6. *p.* 3. vbi allegat Aretin. *conſ.* 235.

70 Decimo-quintò limitatur, vt non habeat locū, quando grauatus habens liberos profiteatur in religione. Tunc enim excluditur ſubſtitutus, & non ſuccedit monaſterium, quia ex quo habet filios, & verificata conditio, nec monaſterium habetur loco filij. Sic Rebuff. *repet. c. Raynutius. n. vlt. de teſtam.* Paleot. *de nothis, & ſpur. ys, c.* 28. *fin.* Caualc. *deciſ.* 1. *n.* 42. *p.* 3.

Decimoſextò limitatur niſi viuo teſtatore grauatus ingrederetur religionem poſt teſtamentum conditū; 71
tunc enim nō ſuccedet monaſterium, ſed ſubſtitutos, quia cùm tunc teſtamentū non mutauit, ac profeſſus fuerit, videtur velle excludere monaſterium. Sic Caualc. *deciſ.* 1 *n.* 43. *&* 44. *p.* 3. & probat & ex doctrina Baldi, & aliorū quos ibi refert, & latiùs *in ſuo tract. de vſufruct. mulier. relicto n.* 53. vbi tradunt relinquentem vxorem vſufructuariam exiſtentibus filiis, cenſeri nō ſola alimenta, ſed integrum omnium bonorum vſumfructum deducta filiorum legitima illi relinquere, propter nominationem filiorum, de quibus cogitauit.

Decimoſeptimò limitatur, niſi teſtator reliquerit legatum aliquod illi grauato, ſi monaſterium ingreſſus 72
fuerit, quippè cū tunc meminerit monaſterij, & quid particulare reliquerit in caſu ingreſſus, eſt manifeſta coniectura voluiſſe teſtatorē non excludi ſubſtitutum à reliquis bonis, in quæ ſubſtitutus eſt. Atq; ita docent Alex. *conſ.* 121 *n.* 12. *fin. & n.* 13. *vol.* 2. Æmylian. *conſ.* 109 *n.* 15. Menoch. *de præſump. l.* 4. *præſūpt.* 83 *n.* 50 qui falsò pro hac parte allegat Beroiū *c. in præſentia. n.* 493. *de probat.* Nā Beroius ibi oppoſitum tuetur, dicens patre vniuerſaliter inſtituente filium, & illi abſque liberis decedenti, ſubſtituente tertiō, & caſu quo filius profiteretur, relinquēdo ſolam legitimam, excludi penitus ſubſtitutum per filij profeſſionem, quia alias impediretur vita monaſtica. At verior eſt, tunc non excludi ſubſtitutum ab aliis bonis præter legitimam, vt ex DD. allegatis diximus; quia minus verum eſt, ob id impediri vitam monaſticam. Nec hæc eſt eius deciſionis ratio vt vtrumque n. 12 probauimus.

Decimooctauo limitatur, niſi teſtator inſtituat filiū 73
in ſacris iam conſtitutum, aut profeſſum, & ei decedenti abſq; liberis ſubſtituat tertium. Quia cū teſtator minori Eccleſiæ, & monaſterij ſubſtituerit tertiū, voluit clarè hunc Eccleſiæ, & monaſterio præferri. Et quávis ea conditio appareat turpis, habet tamen duplicem in ſe imbibitam. Prior eſt explicita, ſi liberos non habuerit, atque hæc eſt honeſta, nec ad delinquendum inuitat. Poſterior eſt implicita, ſi liberos habeat; & hæc eſt turpis, vtpote quæ ad delinquendum allicit. Sed cùm in ſolam expreſsè honeſtam conſequentiam veniat, & quodammodo à contrario ſenſu, qui ſumendus non eſt, quando inde abſurdum quidpiam ſequitur. *l.* 2. *C. de condit. inſert.* ea non eſt conſideranda. Sic allegatis Boërio, Pariſio, Beroio, & Aretino, tenet Menoch. *de præſumpt præſumpt.* 83. *n.* 54. *&* 55. contra alios, quos ibi refert.

Decimononò limitatur, niſi teſtator dixerit, ſi grauatus deceſſerit ſine liberis, ſuccedat Titius, & nullus 74
alius, quippe ea verba (*nullus alius*) excludunt monaſterium. Sic allegato moderno Pariſienſi tradit Menoch. *ea præſump.* 83. *n.* 46. Sed non video, cur tunc excludatur monaſterium, quia non inde arguitur illum fuiſſe monaſterij memorem, vt illud excludere vellet: ſed nullum alium omnino extraneum ſuccedere voluit; & ideo hæc limitatio diſplicet.

Vigeſimò limitatur, niſi grauatus ille reſeruauit ſibi 75
tempore ingreſſus aliqua bona tunc enim in his nō videtur excluſus ſubſtitutus, cùm monaſterium in ea non ſuccedat: quod ad ſubſtituti excluſionē diximus exigi n. 23. Sed dicendū eſt excludi ſubſtitutum, atq; in ea ſuccedere monaſteriū, quod illa reſeruatio expirauit profeſſionem Atque ita docent Bald. *auth niſi rogati n.* 22. *C. ad Treb.* & ibi Addit. *ad Salycet. verb. loc. filij*

Vigeſimo primò limitari poteſt, niſi grauatus ille poſt profeſſionem ex licentia Pontificia teſtaretur,

inſtitueretque extraneum hæredem. Tunc enim non videtur exrloſus ſubſtitutus: ſicut eum non excludi diximus n. 40. quando id teſtamentum ante profeſſionem feciſſet. Ad dicendum eſt, ſobſtitutum excludi: quia cum ea bona ſint à tempore profeſſionis perfectè adqoiſita monaſterio, & omnino ex tunc ſit excluſos ſubſtitotus, illa ſobſtitutio iam caſſata nequit reuiuiſcere, nec profeſſus potrſt diſponere de bonis iam acqoiſitis monaſterio, vt diximus ſuprà. Et ita docent Bald. *ea auth. ni rogati. n. 23.* Sfor. Oddo *de compendioſ ſubſtit. p. 6. q. 2. art. 6. dub. 2. n. 20. fin.*

77 Vigeſimo-ſecundò limitator, niſi teſtator apponat conditionem, ſi deceſſetit ſine liberis, & illius matrimonij, quis cùm monaſteriũ neqoeat dici filius illius matrimonij, excludetur, & admittetur ſubſtitutos. Sic Iſſon *auth. ſi qua mulier. n. 20.* Hæc verba ſolùm probat teſtatorem intellexiſſe de ſolis veris filiis, ac monaſterium non reputari ex illis filiis; at non probant volontatem exclodendi monaſterij: & ideo iuxta ſententiam, quam ibi amplexi ſumus, dicendum eſt, in hoc caſu non excludi monaſterium, quamvis DD. contrariæ ſententiæ, quos n. 40. retulimus, dicerent illud exclodi.

78 Quid autem ſi grauatus egredistur poſt profeſſionem religionis, & extra illam obear, tranſlatus legitimè ad aliam, aut factus Epiſcopus: habes ſuprà.

79 Tandem ſupereſt triplex difficultas. Prima eſt an ſubſtitutio pupillaris, & vulgaris expiret filio profitente in religione capaci ſuccedendi: Breuiter dico cũ Beroio *c. in præſentia. n. 1 de prob* & Tapia *auth. ingreſſi verb ſua. c. 13. n. 11. C. de ſacroſ. Eccl.* pupillarem non euaneſcere profeſſione, quia ſi profeſſio facta fuit ante pubertatem, fuit irrita, & ideo ſubſtitutioni non obſtitit: ſecus verò ſi facta fuit poſt pubertatem. Imò hodie iuxta Trid. *ſeſſ. 25. de regul c. 15.* expletis ſexdecim annis, iam à tempore pubertatis, nulla expectata profeſſione expirat ſubſtitutio illa. *l. in pupillar. ff. de vulgar. & pupill. ſubſt.* vulgaris autem expirat ea profeſſione, quia in eâ includitur conditio, ſi filius nolit, aut nequeat eſſe hæres. *l. cùm proponas. C. de hæred. inſtit.* At filios in ea religione profeſſus omnia ſuccedendi iura obtinet, & ſuccedit io hæreditatem monaſterium ex ipſius perſona.

80 Secunda difficultas eſt, an quando teſtator abſque aliqua conditione inſtituit quempiam non deſcendentem ſuom, ſed fratrem, aut alium conſanguineum, aut quemcumque extraneum ſubſtituendo filios, aut alios deſcendentes illius inſtituti, ſi is inſtitutus ingrediatur religionem excludantur ſubſtituti, & teneat in perpetuum monaſterium ea bona? Matth. de Afflictis *deciſ. Neapoli. 83. n. 13. & 14.* ait ſuccedere monaſterium. Sed contrarium eſt veriſſimum, quia cùm in ea inſtitutione, nec expreſsè, nec tacitè claudatur conditio, ſi abſque liberis ceſſerit, non militat diſpoſitio *c. in præſentia. de probat. & §. ſed & hoc præſẽti. auth. de ſanctiſſ. Epiſc.* quæ loquitur exiſtente huiuſmodi conditione. Et ita ſuſtinent Pereg. *de fideicommiſſ. a. 28 n. 69.* Craſſ. *de ſucceſſ. §. fideicommiſſum q. 40. n. 1.* vbi alios allegat, Cauale. *deciſ. 1 n. 46. & 47. p. 3.* Molina *tom. 1. de iuſtit. diſp. 190. col. penul.* & in hoc caſu loquutum Bald. *auth. niſi rogati. n. 20. C. ad Trebell.* quem ſequitur Menoch. *de præſumpt. l. 4. præſumpt. 83. n 56.* At optimè ait Pereg. ibi, viuente hoc monacho retentutũ monaſterium ea bona; quod conſonat iis, quæ n. 20. diximus.

81 Vltima difficultas eſt an quando teſtator inſtituit deſcendentem ſuum, illum grauans, vt poſt mortem ſuam reſtituat hæreditatem, aut partem illius cuicumque tertio, nec explicans conditionem, ſi abſque liberis decedat, ſi hic deſcendens ingrediatur religionem capacem, excludantur illi ſubſtituti, ac proinde bona illa in perpetuum ſint monaſterij, & ſic idem prorſus dicendum ſit, quando conditio abſque liberis exprimitur, & quando ea tacitè ex iuris diſpoſitione ineſt? Ad huius difficultatis intelligentiam eſt præmittendum, quoties deſcendens quiuis grauatur ab aſcendente reſtituere hæreditatem, in qua poteſt grauare, aut partem eius poſt mortem, alicui alteri, ineſt conditio tacita, ſi deſcendens ita grauatus deceſſerit abſque liberis: quoniam, etſi eam conditionem non exprimat teſtator, cenſetur iuris interpretatione id ita intelligere *l. cùm abuſ. 101. ff. de condit. & demonſtr. l. cùm acutiſſimi. 30. C. de fideicommiſſ. l. generaliter. §. cùm autem. C. de inſtit. & ſubſtit. l. regia 10. Tauri. tit. 4. part. 6.* Dubitatur ergo, ſi deſcendens ſic ſub illa conditione tacitè intellecta grauatus reſtituere hæreditatem ab aſcendente, ingrediatur religionem ſucceſſionis capacem, nulla relicta ſobole, an præferatur monaſterium illi ſubſtituto, illum excludens in perpetuum, perinde ac præferretur illum excludens, ſi expreſſa eſſet conditio, vt abſque liberis decedens reſtituat ſubſtituto? Duplex eſt ſententia. Prior ait monaſterium ſuccedere excluſo penitus ſubſtituto. Ducitur, quia non eſt maior ratio, cur ea conditione expreſſa excludatur ſubſtitutus, non autem ea tacitè intellecta, cùm taciti, & expreſſi ſit eadem virtus. Atque ita docent Gloſſa finalis *ea l. cùm acutiſſimi*, & ibi Corne. *n. 9.* Bald. *cap. in in præſentia. n. 18. de probat.* dicens id eſſe verum, ſiue fideicommiſſum ſit vniuerſale, ſiue legatum rei certæ Fortun. *l. Gallus §. & quid ſi tantùm. n. 75. ff. de liber. & poſthum.* & ibi, quamvis dubius & cogitandum relinquens Lancelot. Galiaul. *n 19.* Guillelm. Benedict. *cap. Raynutius verb ſi abſque liberis. el. 1. n. 10. de teſtam.* Greg. Lopez *l. 10 verb. de xaſe. q. 2. initio. titul. 4. part. 6.* Anton. Gomez *tom. 1. variarum. c. 5. n. 34.* Spino *ſpecul. teſtam. gloſſ. 11. principali, n 127.* Padilla *d. l. cùm acutiſſimi, num. 43.*

Poſterior ſententia (cui tanquam probabiliori adhæreo licèt præcedens ſit probabilis) aſſerit, tunc nõ excludi ſubſtitutum, ſed illum poſt grauati profeſſi mortem ſucceſſurum in ea bona excluſo monaſterio. Ducor primò, quia cùm deciſio *§. ſed & hoc præſenti. auth. de ſanctiſſ. Epiſc.* ſit exorbitans à iure, & ſic reſtringẽda, vt diximus n. 27. non eſt extẽdenda extra caſum in quo loquitur, qui eſt quando exprimitur conditio ſine liberis, eo vel maximè, quod extendendo illam ad hunc caſum, concurret duplex fictio in eodem ſubiecto, contra *l. C. de dot. promiſſ.* Altera, ſuppleri conditionem ſine liberis: altera verò monaſterium ſuccedere loco filij. Secundò, quia quando hæres extraneus nulla addita conditione grauatur reſtituere hæreditatem alteri extraneo, non excluditur eius profeſſione ille extraneus ſubſtitutus, ſed ſuccedet excluſo monaſterio, vt diximus n. 77. eo quod in eo euentu nulla inſit tacita conditio, ſi abſque liberis deceſſerit. Ergo idem dicendum eſt, quando aſcendens ſic grauat deſcendentẽ, quamvis enim tunc inſit tacita conditio, ſi deſcendens ille abſque liberis deceſſerit; at eam præſumit ius ex affectu, quem creditur habere aſcendentem ad deſcendentes, ex pietate erga eos, vt expreſsè dixit textus *d. l. cùm abuſ. & d. l. cùm acutiſſimi.* & non fauore religionis, quæ verè non eſt filius, nec deſcendens. Et confirmatur, quod non ſit rationi conſonũ, vt extraneus ſic ſubſtitutus excludat monaſteriũ, non autẽ deſcendens, cum maior ſoleat eſſe teſtatoris ad ſuum deſcendentem, quàm ad extraneum affectus. Et ex his patet ſolutio rationis contrariæ, quia nimirum non eſt eadem ratio expreſſæ, & tacitæ illius conditionis, quod iam ſuppletur iura fauore ſolius prolis. Et ideo in hanc ſententiam magis inclinat, quamvis dubius, & relinquens cogitandum Socin. iun. *l. Gallus §. quid ſi tantùm n. 24. ff. de liber & poſth* atque eam tenent Coſta *c. ſi pater. 1 part. verb. ſi abſque liberis. n. 70. & 71. de teſtament.* in 6 Auendaño in dict. 40. *Tauri. gloſſ. 4. num. 25.*

Caual

Caualeanus *deciſ.1.n.47.part* 3.Molina *tom.1.de inſtit. diſput.190.col.penult.* Benedict.Egidius *l.Titia,ſi non nupſerit.100.p.1.54.ff.de condit.& demonſtrat.*

83 Sed quid ſi deſcendenti illi ſit expreſſum abſque aliqua conditione pia cauſa ſubſtituta, vt monaſterium,aut Xenodochium,& ille obiit relicto filio,an tunc cenſeatur appoſita ea tacita conditio, ſi abſque liberis filius deceſſerit, & proinde cauſa pia illa excludetur ab illo filio relicto?Barbat.*cap.in præſentia. à n.69.vſque ad* 81.*de probat.*rem latiſſimè diſputat,& concludit *eo n.*81.eſſe puram veritatem, non excludi cauſam piam,ſed eam præferri nepoti:quia cenſetur potiùs teſtator diligere animam ſuam,quàm nepotem. Item,quia potuit cogitare fore, vt ex filio illo nepotes haberet, & tamen illos non instituit. Eandem ſententiam tuentur alij pauci DD. quos referunt Tiraquellus *de priuileg. pia cauſa priuil.* 17. *num.* 1. & Mantic.*de coniect.vltim.volunt.lib.*10.*tit.*7. *num.*10.

84 At veriſſima ſententia eſt, intelligi adhuc tacitam illam conditionem in illa piæ cauſæ ſubſtitutione ſi ille decedens abſque liberis obierit,ac proinde iis relictis excludi omnino cauſam piam.Ratio eſt, quod eo ipſo quod deſcendentem illum prætulit cauſæ piæ, viſus eſt etiam filios illius voluiſſe eidem cauſæ piæ præferre. Et ita ſoluitur ratio contraria. Et ideo hanc ſuſtinent Baldus *l. cùm acutiſſimi.num.4.Cod. de fideicommiſ.* & ibi Paulus *num.* 7. Padilla *num.* 8. Guillelmus Benidictus *cap. Raynutius. verb. ſi abſque liberis. el* 1. *num.* 25. *de teſtament.* Tiraquellus multos alios allegans *l. ſi vnquam.verb. libert.in noua editione. num.*80. *Cod.de reuocand.donat.* & in hanc ipſemet inclinat *de priuileg.pia cauſa priuil.*17.*n.*2.Pinell.*l.*3.*n.*16.*Cod.de bonis mater.* Gregor. Lopez *l.*10. *verb. dexaſe. quæſt.*1.*tit.*4.*parte* 6. Coſta *cap.ſi pater* 1. *parte verb.ſi abſque liberis. num.*17.*de teſtament. in* 6. Antonius Gomez *tom.*1. *variarum. cap.*5. *num.*34. & multi alij quos referunt, & ſequuntur Mantica *de coniect vltim.volunt. lib.*10.*tit.*7. *à num.*7. *vſque ad* 10.vbi latiſſimè probat hanc ſententiam;& Menochius *de præſumpt.lib.4.præſumpt.*89. *num.*124.Spino *ſpeculo teſtament. gloſſ.* 14. *principali. num.*125.Molina *tom.*1.*de iuſtitia diſp.*190.*col.*12.*verſ. eſto aliquis.*

85 Dupliciter temperatur hæc ſententia.Priùs,vt intelligatur,quando agitur de maiori bonorum teſtatoris parte: ſecus ſi de re aliqua particulari, non magni valoris,Quippe tunc non intelligitur conditio hæc tacita,ad piæ cauſæ excluſionem ob rei modicitatem. Atque ita allegatis Socino iuniore, & Deciano tenent Mantic.*n.*10.& Menoch.*eodem num.*124. & placet mihi.

86 Poſterius limitatur, niſi teſtator exprimeret ſe piam cauſam inſtituere gratiâ exonerandæ propriæ, aut alicuius alterius conſcientiæ; tunc enim pia cauſa præferretur filiis illius deſcendentis grauati, quia cenſetur teſtator propriæ, aut alienæ conſcientiæ exonerationem illis præferre velle. Sic tradunt Guilelm.Benedict.Coſta *num.*18. Menoch.alios allegans *num.*12.Molina vbi eos retuli num.81. Sed malè allegatur à Menochio Tiraquellus pro hac ſententia, *de priuileg. pia cauſa. priuileg.* 68. quia in longè diuerſo caſu ibi loquitur. Verum hæc limitatio diſplicet, & iure optimo illam allegatis Socino ſeniore, & Sperello, reprobat Mantica *eodem lib.* 10. *titul.* 7. *num.*9. quia, ſicut viuo filio teſtator non curauit ſuam conſcientiam exonerare ob affectionem ad ipſum, ita non intelligitur,relictis ex illo nepotibus, voluiſſe ſuam conſcientiam exonerare: quippe eadem affectio præſumitur habita erga nepotes.

87 Tandem,an ſubſtitutio facta alicui, ſi abſque filiis deceſſerit,euaneſcat,quaſi habitis filiis, ſi relinquat filium profeſſum,ſiue in ordine capaci, ſiue incapaci ſuccedendi,diximus ſuprà.

CAPVT XVII.

Qualiter acquirantur monaſterio relicta monacho ea lege, vt ad eum, & non ad monaſterium pertineant, nec poſſit in illa ſuperior ſe intromittere, & eo ſe intromittente perdatur legatum,& an aliquid poſſit à ſuperiore ita monacho concedi, vt ſuperior ipſe auferre nequeat?

SVMMARIVM.

Quot quæſtiones diſputandæ ſint.n 1.

*An legatum relictum monacho ea conditione, vt ad ipſum,& non ad monaſterium pertineat, vt Abbas non poſſit auferre,valeat? Refertur quædam ſententia. n.*2. *&* 3.

*Explicatur ſententia authoris n.*4.

*Quid ſi teſtator exprimat, vt nil iuris adquiratur monaſterio n.*5.

*Quid ſi dicat,non aliter.nec alio modo relinquo, niſi vt adquiratur monacho?n.*6.

*An ſi Prælatus non permittat vſum illius rei monacho, perdatur legatum, & an ſufficiat initio conſentire, ſi poſtea diſſentiat?n.*7.

*An poſſit id legatum expendi à religioſo in quoſcumque vſus,quando ſic diſpoſuit teſtator & quid ſi explicuit vſus profanos?n.*8.

*An idem dicendum ſit de donatione ſub prædicta conditione?n.*9.

*An ex illius monachi conſenſu adquiratur id legatum monaſterio.& ſi teſtator adiecisſe pœnam,vt monaſterio ſe intromittente perderetur,vel dixerit; lego donec monaſterium permiſerit vſum monacho? & an vbi ſemel poſſit retrocedere?n.*10.

*Quid ſi teſtator explicet,vt eius legati dominium comparet religioſus? Refertur quædam ſententia.n.*11.

*Sententia authoris.n.*12.

*Quid ſi ſit donatio ſub ea conditione?n.*13.

*Quid ſi id legatum ſit ad alimenta religioſi? n.*14.

*An valeat legatum,aut incurratur pœna, quando teſtator addit,vt ſi monaſterium ſe intromiſerit,amittat legatum? Refertur quædam ſententia.n.*15.

*Explicatur ſententia authoris.n.*16.

Quid ſi in hac pœna explicaret, vt etiam quoad dominium pertineret ad religioſum n. 7

*Quid ſi dicat,relinquo hoc religioſo, donec ſuperior illi vſum permiſerit? & an ſuperior reuocante perdantur etiam fructus acquiſiti?n.*18.

*Quid ſi ſic relinqueret dominium? n.*19.

*An tunc poſſit ſuperior auferre monacho fructus vſque tunc perceptos? n.*20.

*An ſublatis ſolis perceptis amittantur in poſterum adquirenda? n.*21.

*An peccet Prælatus conſentiens,vt monachus habeat hoc legatum?n.*22.

*An monaſterio contradicente perdat legatum, abſque Iudicis ſententia? & quid de poſſeſſore contraueniente conditionibus à teſtatore adiunctis cum clauſula, vt perdat illud? Refertur quædam ſententia.n.*23.

*Proponitur ſententia authoris.n.*24.

*An huc uſque dicta verum habeant,quando quis reſeruauit ſibi bona ante profeſſionem ea lege,vt ſibi cedant, & non monaſterio,& amittantur ſuperiore moleſtante, vel donec ſuperior contradicat?n.*25.

*An poſſit quis ante profeſſionem reſeruare ſibi aliqua bona ſi fortè eum legitimè egredi contigerit?n.*26.

An hucuſque dicta locum habeant in fratribus ordinis Minorum, & religioſis Societ. Ieſu? remiſſiuè n. 27.
Poſt n. 27 inuenies ſummaria quæ deſiderantur.

1 DVplex quæſtio inuoluitur. Prior eſt de relictis ſub conditione, ne ſuperior ſe intromittat. Poſterior de conceſſis à ſuperiore ea lege, vt nequeat ſuperior ipſe auferre.

2 Qvæstio prima. An valeat relictum monacho ea lege, vt ad eum non autem ad monaſterium pertineat; nec poſſit ſuperior ſe in id intromittere, nec auferre, quod ſi moleſtiam intulerit, volens auferre, perdatur legatum diuerſimode loquuntur DD. quando ſola conditio adiicitur, ne relictū id ad monaſterium pertineat, nec poſſit Prælatus auferre, & quando adiicitur pœna amiſſionis relicti contrauenienti Prælato. Et ideo vterque caſus eſt ſeorſim diſputandus. In priori ergo caſu, quando ea conditio adiicitur, quidam ſentiunt valere legatum, acquiritque monaſterio reiecta ea conditione. Ducuntur, quod conditio illa ſit turpis, vtpote paupertati promiſſæ repugnans: at conditiones turpes adiectæ legatis, vt non vitiant, ſed vitiantur ac proinde iis reiectis valeat legatum. *l. 1. l. ſi quis ita l. ſi quis ita conſtitutus l. quæ ſub conditione l. conditiones quæ. & l. conditiones contra. ff. de conditionibus inſtitut. & l. 3. tit. 4. p. 6. erga.* Et ideo hanc partem tenent Imola. *l. ſi alienum. 49. in princ. n. 3. ff. de heredib. inſtit.* & aliquantulum dubius *l. Lucius Titius. 78. §. tres heredes n. 3. ff ad Trebell.* Angel. *l. quidem 5. §. illa n. 2. C. de neceſſarijs ſeru. heredib. inſtituendis. & l. ſi ſeruus vxori. 76. n. vnic. ff. de heredib. inſtituendis.* Paulus *ea l. quidam. fin* & ibi Corn. *§. illo n. 3.* Iaſon *auth. ingreſſi, n. 37. & 39. C. de ſacroſ. Eccl.* Rimin. *Inſtit. per quas perſonas, à n. 104. vſque ad* 108. Caldas *l. ſi curatorem. verb. læſis n. 147 C. de in integ. reſtit.* addunt autem Angelus, Paul. Iaſon, Imola, quamvis attento iuris rigore, ita ſit, at attenta æquitate hortandum eſſe ſuperiorem, vt monacho vſum illius rei permittat.

3 Temperant aliqui ex his authoribus, vt intelligatur niſi legatum illud ſit pro alimentis, libris, & veſtibus monachi, quia cùm monachus ſit huius legati capax, valebit id legatum. Sic Rimin. *n. 109.* & Caldas num. præced. allegatus, & valere in hoc caſu legatum tradunt etiam Bartolus dicens fortè hoc ita eſſe *l. Lucius Titius. 78. §. tres heredes, n. 3 ff. ad Trebell.* Baldus *c. clerici fin. de iudicijs.* Auend. *in ſuo dictionario, verb. monja.*

4 Sed verius eſt legatum ſub prædicta conditione relictum eſſe benignè interpretandum; ita vt eius ſenſus ſit, vt nihil facti pertineat ad monaſterium, ſecus autem de iure, id eſt, vt commoditas, & vſus, quæ quid facti ſunt, pertineant ad monachum, Abbate permittēte: at dominiū, quod eſt quid iuris, pertineat ad monaſterium; ac proinde legatum illud valebit. Ratio huius eſt, quia voluntas teſtatoris, ſi non poteſt directò, debet per indirectum, & omni poſſibili modo ſeruari, & ita explicari, vt habeat effectum, quamvis oporteat verba à propria ſignificatione ad impropriam diſtrahere, vt tradunt Iaſ. *l. quoties in ſtipulationibus. n. 1. ff. de verb. obligat.* Decius *l. in contrahenda. n. 5. ff. de regulis iuris.* Menoch. alios referens *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 10. n. 10. & l. 6 præſump. 4. n. 34.* immo Mantic. alios referens *de coniect. vlt. volunt. l. 3. tit. 5 n. 1.* tradit, non ſolùm impropriè accipienda verba, vt actus valeat, ſed etiam cum violentia eſſe interpretanda. Ergo cùm hæc diſpoſitio non poſſit, vt verba iuxta ſuam proprietatem indicant, ſeruari, eo quod ſtatui religioſo aduerſetur habere aliquid tanquam proprium, & independenter à ſuperiore, debeant intelligi in ſenſu expoſito, quamvis improprientur verba, vt vel ſic diſpoſitio ſuſtineatur. Secūdò, quia verba in diſpoſitionibus intelligi debent ſecundum conditionem perſonæ, ad quam diriguntur. *l. plenum. §. equitij ff. de vſu, & habitatione.* & tradit cum aliis Menoc. *de præſumpt. lib. 4. præſumpt. 78. n. 40. & 47.* Mantic. *de coniect. vltim. vol. lib. 6. tit. 1. n. 1.* Cùm igitur hæc verba dirigantur ad monachum, qui proprietatis eſt prorſus incapax, & ſolum vſum poteſt habere, & hunc quidem ex conſenſu ſuperioris, & ab eo dependenter, verba intelligi debent, vt id legatum obtineat monachus eo modo, quo poteſt habere, nempe quoad, vſum permittente ſuperiore. Tertiò, quia verborum perplexitas interpretanda eſt ex præſumpta diſponentis voluntate. *l. qui quadringenta. in princip. ff. ad l. Falcidiam.* Cùm ergo in his verbis perplexitas quædam ſit, & repugnantia, dum indicant aliquid adquirendum monacho, quod non adquiratur monaſterio confugiendum eſt ad præſumptam diſponentis voluntatem, quæ fuit, vt religioſus ille legato hoc potiatur omni modo poſſibili, & ideo, vt hæc voluntas ſortiri ſuum effectum poſſit interpretanda eſt modo prædicto. Tandem probari poteſt ex iis quæ diximus *l. 5. c. 4. n. 98.* vbi ſtatuimus religioſum profeſſionem facientem, aliquid ſibi reſeruando ad vſumfructum, valide profiteri, quia in dubio non ſunt interpretanda verba addita contractui, ita vt illis naturæ repugnent. Ergo ſimiliter non eſt exiſtimandus legatum relinquens ſub conditione dicta, velle contraire voto eſſentiali paupertatis, quo ligatur religioſus, cui legatum facit, ac proinde velle ſuum legatum nullum eſſe. Et hinc patet ſolutio ad contrariam rationem propoſitam n. 2. quia conditio illa in hoc ſenſu intellecta nihil turpe continet. Et ideo hanc partem ſuſtinent Bartolus *l. ſi alienum. 49. in princ. n. 2. ff. de hered. inſtit. & auth. excipitur. n. 1. C. de bonis, quæ liberis.* & ibi Angelus *n. 2.* Corn. *in fin.* & ibi Fulgoſius *fin.* Baldus *l. final. n. 5. C. de actionibus empti.* Abbas *c. 2. n. 8. de ſtatu monachorum. & conſil. 44. n. 3. & conſil. 63. n. 8. lib. 2.* idem Angelus *l. Lucius Titius. 78. §. tres heredes. n. 2. ff. ad Trebell.* & alter Angelus *ſumm. verb. monaſterium n. 1.* Roſella *verb. Abbas. n. 11.* Sylueſter *verb. religio. 8 q. 5.* Tabiena *verb. monachus. q. 14. n. 15.* Lambertinus *de iure patronatus lib. 2. part. 1 q. 7. art. 10. n. 18.* Mantica *de coniect. vlt. volunt. lib. 4. tit. 5. art. 10 n. 12.* Simon de Prætis *de interpret. vltim volunt. lib. 2. interpret. 2. dub. 2. ſolut. 7. n. 13.* Surdus *de aliment. tom. 8. priuil. 79. n. 4.* Molina *tom. 1. de iuſtitia. diſp. 140. col. 9. verſ ſi aliquid teſtamento.* Azot *lib. 1. to. 12. c. 10. quæſita 3.* Graſſis *in ſuis deciſionibus. 1. part. l. 3. c. 5. n. 41.* Fuluius Pacianus *conſil. 36. à n. 74. per multos ſequent. tom. 1.* Peregr. *conſil. 53. num. 21. & duplici ſequent. tom. 2.* Manuel *qq. regul. tom. 1 q. 125. art. 2.* Atque ſic intellectis his verbis valere hoc legatum tradunt Paulus *d. l. Lucius Titius §. tres heredes. num 4.* Bellamer. *cap. quia ingredientibus. num. 3. & 19. quæſtione 5.*

Atque hæc ſententia vera eſt quamvis teſtatur in ea conditione exprimeret, vt nihil iuris adquiratur monaſterio; adhuc enim vt diſpoſitio valeat, ſunt ea verba intelligenda, vt nihil iuris afferens commoditatem, ſeu quoad vſum acquiratur monaſterio ſecus autem quoad dominium: id enim probat rationes n. præced. allatæ, & tradunt Bart. *eadem auth. excipitur. n. 2.* Sylueſt. Roſella *n. 13.* Simon de Prætis, Azot. Manuel n. præced. relati. 5

Nec placet, quod tradit Bimius *toto cōſ. 6.* & maxime *n. 6. vol. 1.* vbi ait, ſi conditio ſit, vt ipſi monacho adquiratur, & non monaſterio, non aliter, nec alio modo, reſolui omnino relictum, & non valere, quia geminat o illa verborum, non aliter, nec alio modo adeo ipſum actū reſoluit, & extinguit, vt ſi nō valet eo modo quo geritur, nequeat vllo alio modo valere. Item quia verborū multiplicatio importat magis 6

cnixam

enixam teſtatoris voluntatem,& efficit,vt ea plenlùs interpretauda ſit,vt cum aliis tradit.Mantica *de con iect.vlt.volunt l 3.tit.6.n 9.* Sed non piacet , inquam quia rationes traditæ n.4.probant,etiam in hoc caſu' explicanda illa verba in eo ſenſu , vt actus valeat, nempe,vt teſtator non aliter , nec alio modo relinquat , niſi vt monachus ille ex ſuperioris permiſſu poriatur vſu illius rei.

7 Quod ſi ſuperior non conſentiat,vt commoditas huius relicti ad religioſum illum pertineat,continuo legatum erit nullum,pertinebitque ad hæredem,deficiente conditione,ſub qua eſt relictom.*l.vnic.C.de caducis tollend.* Sic tradunt Cynus *l quoties,in fin.C.de donat.quæ ſub modo* Abbas *c.2.n.8.de ſtatu monachorum* Barbat.*addit.ad Bar.d.auth.excipiatur.n.2.verb.expreſſè.*Roſel.*verb. Abbas,n.*14.Angel.*verb.monaſterium.n.*3, Armilla *verb.monachus, n.vlt.* Syluest. Azor.Molina Manuel vbi allegati ſunt n.4.Nec ſufficit ſemel cõſentire,ſi poſtea Prælatus licentiam auferat, ne id legatum perdatur, quia quamvis regulare ſit ſatis eſſe conditionem momento impleri, etſi ſtatim deficiat. *l.ſi quis heredem,n.7. C.de inſtit. & ſubſtit.*hoc tamen bene limitat Iaſon cum aliis *ibi.n.*14.*limit.*4.niſi eſſet conditio,vel diſpoſitio habens tractum ſucceſſiuum, vt ſi quis commoretur cum Titio ; tunc enim non ſufficicit momentaneum implementum:at hæc conditio eſt huiuſmodi ex præſumpta teſtantis,aut donantis voluntate, quæ fuit, vt religioſus ille ſemper haberet vſum,& commoditatem illius rei; cui minimè ſatisfacit non perſeuerantc ſuperioris conſenſu.

8 Dum autem diximus integrũ eſſe monacho acquirere hoc legatum ex ſuperioris permiſſu, intelligendum eſt ad ſolos vſus religioſis permiſſos,vt in vſus pios,& in proprias neceſſitates ſubleuandas,quod & in monaſterij vtilitatẽ redũdat,vtpote quod liberatur onere proſpiciendi neceſſitatibus illis. Sic tradunt Abbas,Roſella *n.*12.Ang.*n.*1.Armilla allegati n.præc. Sylu. Surd.Tabien.Molin.Graff.allegati n. 4. Atque hoc modo credo intelligendam conditionem, etſi teſtator diceret,cum conditione,vt expendat in vſus, quos voluerit,intelligendum enim eſt de vſibus religioſo licitis,vt verba accommodentur perſonæ,ad quam diriguntur,& vt actus teneat,iuxta eo,quæ n.4 diximus. Quod ſi expreſſa eſſet conditio,vt ad quoſcumque vſus ſuperfluos,& profanos, cùm hæc conditio ſit turpis,dicendum eſt,eam conditionem reiici,& valere legatum,perinde ac ſi illa nõ eſſet,ſicut dicemus n.12. quando eſſet conditio,vt pertineret, quoad dominium,ad religioſum,quia vtrumque eſt interdictum monacho. Sed quid ſi non legatum,ſed donatio fiat religioſo ſub prædicta conditione,vt ad eum,non autem ad monaſterium pertineat,nec poſſit ab Abbate moleſtari?Bart.*in ſuis qq.diſputatis.q.12.in ſol.eius,n.*1.id diſcriminia conſtituit inter hanc cõditionem adiectam in donatione, & adiectam in vlt. voluntate,vt in priori caſu præſumatur dolo monachi adiecta, ac proinde non præiudicet monaſterio, ſecus in poſteriori.Cæterùm meliùs ipſemet *auth.excipitur.n.2.C.de bonis,quæ liberis.*Roſell.Syluest.Molin. Azor,Graffis,Manuel n.4.allegati dixêre eodem modo interpretandam eſſe conditionem hanc , ſiue legato,ſiue contractui,aut donatione adiectam.Ac proinde omnia,quæ hucuſque diximus de ea adiecta legato,dicenda ſunt da ea adiecta donationi,quia ſemper veba interpretanda potiùs ſunt, vt actus valeat, & iuxta cõditionem perſonæ ad quam referuntur, iuxta ea quæ n.4.tradimus.

9 Poteſt tamen religioſus ille conſentire,vt vſus illius legati ſit prorſus monaſterij; quia cùm ea reſeruatio fuerit in ipſius fauorem inducta,poteſt ipſe cedere fauori ſuo,imò & ſi teſtator adiecerit pœnam, vt ſi monaſterium ſe intermiſerit,pertineant ea bona ad quendam tertium:& eſto pœna valida ſit,poteſt monaſterium ex illius religioſi conſenſu ea bona capere;nullam incurrendo pœnam, quia pœna illa non fauore ſubſtitui,ſed ipſius monachi adiecta eſt. Quod ſi opponamus,monachum trãſtuliſſe omnem ſuã voluntatem in Abbatem,ac proinde videri inde inferri, ſatis eſſe volũtatem ipſius ſolius Abbatis,velit,nolit monachus.Reſpondetur,id non eſſe verũ de perſonali monachi voluntate,qualis eſt hæc ; ſicut nec poteſtas executoris teſtamenti conceſſa monacho,tranſit in monaſterium,vt diximus:atque hæc omnia latiùs probans,& diluens contraria tradit Bart. *in ſuis qq. diſputatis.tota quæſt.*12.Atque idem credo,etſi ea conditio apponatur , non per modum pœnæ , ſed per modum taxationis temporis, vt lego donec ſuperior auferat,quia adhuc eſt in ipſius fauorem , nec ſuperior dicitur auferre , vt moleſtiam inferre, quando ipſe ſubditus ſua ſponte dat.

Sed maior difficultas eſt,quando teſtator declararet,ſe velle,vt id legatum omnino quoad dominium pertineat ad monachum, & nullo modo ad monaſterium.Quidam cenſent id legatum prorſus vitiari, & eſſe irritum.Ducuntur ex *reg.vbi pugnantia.*149.*ff. de reg.iuris,*ibi;*vbi pugnantia interſeri teſtamento inueniuntur, neutrum ratum eſt* Idemque habetur *in l.ſi Titius,*16.*ff.de cond.inſtit.* At in hoc legato pugnantia inueniuntur , quia contrarium eſt, vt id legatum adquiratur monacho,& ſic acquiſitum adquiratur monaſterio *auth.ingreſſi C. de ſacroſ. Eccl.* & contrarium etiam eſt,vt monaſterio non adquiratur,quæ inter ſe pugnant.Sic tradunt Abbas triplici loco,Bart.*auth.excipitur.n.*2.& ibi Angelus *n.*2.Roſell. Syluest. Tabiena,Surdus,Molina,Azor,Manuel allegati n.4. & loquuntur de legato,& contractu,vt donatione, Bart. Roſell.Syluest.Molina, Azor, Manuel ibidem. Idem loquens de legato tenet Paulus *in l.Lucius Titius,*78. *§.tres haredes,n.*4.*ff.ad Trebell.* 10

At verius eſt,id legatum valere,& adquiri monaſterio reiecta ea conditione tanquam turpi,quod ſuſtinent omnes DD.allegati n.1.& probatur ratione ibi adducta;quippe vbi de hac teſtatoris voluntate conſtat,placet eorum ſententia.Idem docet Bald.*c.clerici, in fin.de iudiciis,*Nec obſtat ratio contraria, quia *reg. vbi pugnantia,*intelligitur,vt benè ait Gloſſa *l,Titius,*16.*verb.inutilem,ff.de conditionibus inſtit.*quando verba ſunt ita pugnantia, vt ob verborum perplexitatem ſe inuicem impediant; ſecus , vbi eſſet impoſſibilitas de iure,aut ex natura, tunc enim reiecta conditione valeret inſtitutio. At in hoc legato nulla talis eſt verborum perplexitas,ſed ſola impoſſibilitas ex iure quo attento nihil poteſt adquiri monacho,cuius proprietas non adquiratur monaſterio.Adde legatum nõ eſſe abſolutũ,ſed ſub cõditione,vt nõ acquiratur monaſterio.'Quare nulla eſt in illo cõtradictio, ſed ſola iuris impoſſibilitas,quæ vitiatur,& non vitiat legatũ. 11

Quod ſi donatio ſit ſub prædicta conditione,erit donatio irrita,vt bene dixêre aliqui DD. relati n. 9. Ratio autem eſt,quia etſi conditiones turpes, ac de iure impoſſibiles,qualis eſt hæc,non vitient legatum, ſed habeantur pro non ſcriptis; contrarium tamen contingit in cõtractibus,per illas enim vitiantur,vt conſtat ex toto titulo *ff.de condict. ob turpem cauſam, & l.impoſſibilis,*7 *ff de verb.obligat.* & *§.ſi impoſſibilis,de inutilibus ſtipulationibus.& l.regia.*3.*tit.*4.*p.*6. & ita etiam tradit loquens de donatione ſub prædicta conditione,Bimius *toto conſ.*6.& maximè *n.* 6.*vol.* 1. 12

Nec placet limitatio, quam tradunt aliqui DD. vt n.30.retulimus , vt intelligatur non valere legatum ſub prædicta conditione,niſi ſit legatũ pro alimẽtis. aut liberis religioſis,cuius legati ille capax eſt.Et ita meritò eam reprobat Cuman. l.*Lucius Titius.* 78. *§. haredes.num.*6.*ff.ad Trebell.*limitans, niſi reliquerit id legatum, 13

legatum, quando Abbas non ſuppeditaret monachis neceſſaria ad victum. Sed nec etiam limitatio hæc placet, quia relicto ſolo vſu illi religioſo, cauetur hoc damnum, & cuiuſcumque legati religioſus eſt capax, quoad vſum, & nullius quoad proprietatem.

Poſterior caſus eſt, quando teſtator vltrà procedit
15 apponendo pœnam, vt ſi diſponat, vt id legatum non ad monaſterium, ſed ad monachum pertineat, & non conſentiente ſuperiori in id, pertineat ad quendam extraneum. Qua in re quidam cenſent legatum valere, & pertinere ad monaſterium, reiecta illa pœna. Ducuntur, quia adiectio pœnæ actui interdicto, eſt ipſo iure nulla, atque ea reiecta, valet relictum. *l. vnic. in fin. Cod de his, quæ pœna nomine relinquuntur*, ibi; *quod ſi aliquid facere, vel legibus interdictum, vel alias probroſum, vel etiam impoſſibile, iuſſus aliquis eorum fuerit, tunc ſine vllo damno, etiam neglecto teſtatoris præcepto ſeruabitur*. Atque ita docent Bart. *l. Lucius Titius*. 78. *tres heredes. n*. 3. *ff. ad Trebell*. & ibi Cumanus *n*. 6. Bald. *dicta l. vnic n*. 44 Cepola *cautela* 252. *n*. 2. Gualdenſis *de arte teſtandi. tit*. 5. *cautela* 63. *n*. 1. Angelus *ſumma verb monaſterium. n*. 11. Syluest. *verb religio 6 quæſt. dicto* 3. Tabiena *verb. monachus. q*. 14. *n*. 15. Antonius Cucus *lib. 3. inſtit. maior tit*. 1. *n*. 114. Corduba *ſumm. quæſtion*. 5. *fol*. 142. *verſ. lo ſegundo dize*. Galganet. *de conditionibus, & demonſtrat p*. 2. *c*. 5. *quæſito* 15. *conſ*. 7. *vſque in finem*. Manuel *qq. regular. tomo* 2. *quæſt*. 125. *artic*. 3. Tapia *authent. ingreſſi. verb. ipſo ingreſſu. cap*. 3. *n. vlt. C. de ſacroſanct. Eccleſ*. & DD. omnes allegati n. 2. qui quidem cenſent conditionem hanc, vt non monaſterium adquirat id legatum, reiici tanquam turpem.

16 Sed verius eſt valere pœnam, & ideò Prælato non conſentiente, amitti legatum, & pertinere ad ſubſtitutum. Ducor, quia, vt probauimus ſupra, ea conditio intelligatur modo licito, vt ſcilicet Prælatus conſentiat monachum illum habere vſum illius legati monaſterio retinente dominium; atque ideò pœna amiſſionis legati non conſentiente Abbate, adiicitur actui licito; cur ergo non valebit? Et hinc diſſoluitur ratio contraria. Et ideo hanc partem tenent Gloſſa *in l. Lucius Titius*. 78. § *tres heredes. verb. de omni*. Archid. *cap. quia ingredientibus*. 19. *quæſt*. 3. *num*. 2. & ibi Bellamet *num*. 3. Graf. *in ſuis deciſ*. 1. *p. lib*. 3. *cap*. 5. *n*. 42.

17 Si tamen expreſſiſſet teſtator, vt etiam quoad dominium pertineret id legatum ad monachum, & nolente Prælato conſentire, pertineret ad extraneum, tunc haberet verum præcedens opinio, quia apponitur pœna actui interdicto, & conditio eſt turpis, vt n. 13. & 14. diximus, etiam non adiecta pœna, nedum adiecta. At ſi non eſſet legatum, ſed donatio, dicendum eſt non valere donationem, vt diximus in ſimili n. 13. quia *d. l. vnic*. allegata n. 15. probans reiici eam pœnam, loquitur in vltimis voluntatibus, & nullibi iure cauetur contractus reddi irritos adiecta pœna turpi.

18 Cæterùm ad vitandas has opiniones, erit tutiſſima cautela, vt res donetur, aut legetur monacho, quò vſque ſuperior ei vſum illius permiſerit, & ex eo tempore, quo non permiſerit, admittatur legatum illud, vel donatio. Hanc cautelam negant Cuman *l. Lucius Titius*. 78. § *tres heredes. num*. 8. *ff. ad Trebell*. Tapia *auth ingreſſi. verb. ipſo ingreſſu. cap*. 3. *n. vlt. Cod de ſacroſanct. Eccl*. dicentes perinde eſſe, ac ſi per modum pœnæ adiiceretur, & ſic valere legatum, in perpetúumque adquiri monaſterio, etſi ſuperior non permittat monachum eo vti. Cæterùm omnino tenenda eſt dicta cautela, & tandiu monachus ea bona retinebit, quandiu Abbas permiſerit, perdetúrque legatum à tempore contradictionis. Ratio eſt, quia non adeſt hic alicuius pœnæ impoſitio, ſed quædam legati obtinendi à monacho taxatio, nec continetur aliquid turpe, cùm religioſus ille quoad ſolum vſum, & tempore ſolo quo ſuperior permiſerit, obtenturus ſit legatum illud, & poſſit ſuperior reuocare perdendo legatum. Atque ita docent Bald. *l. vnica n*. 44. *C de his, quæ pœna nomine*. Cepola *cautela* 252. *num*. 2. Gualdenſis *de arte teſtand. tit*. 5. *cautela* 13. *n*. 2. Gambara *de authoritate legati de latere. lib*. 6 *n* 260. (habetur *tomo* 13 *tract. part*. .) Angelus *ſumm. verb. monaſterium. n*. 11. Syluest. *verb. religio*. 6 *quæſt*. 1. *dicto* 3. Tabiena *verb. monachus quæſt*. 14 *n*. 15. & ibi Armilla *n. vltim*. Nauarr. *lib* 3. *conſ. in* 1. *edit. tit. de regular conſ*. 75. *n*. 49 *in* 2. *tit. de ſtatu monachorum conſ. num*. 49. Corduba *ſumm. q*. 54 *fol*. 142. *verſ. lo ſegundo dize*. Antonius Cucus *lib*. 3. *inſtit maiorum tit*. 1 *n*. 114. Manuel *qq. regul. tom*. 1. *q*. 125. *art*. 3. & à fortiori hoc tenent quos allegaui n. 16. Meritò autem prædicti DD tradunt amitti legatum à tempore contradictionis; nam quoties aliquid legatur, vel donatur per verba denotantia principaliter tempus & ſecundariò conditionem vt, donec, vel quò vſque, vel dum legatarius, vel donatarius hoc fecerit, ſi contraueniatur conditioni, ſoli fructus in poſterum percipiendi amittuntur *l. qui concubinam*. 29. § *vxori. ff. de legat*. 2. & ibi ſcribentes, & aliis citatis tradunt Mantica *de coniect. vlt. vol. lib*. 11. *tit*. 19. *n* 22. Peregrin. *de fideicommiſſ. art* 16. *n*. 144.

Quòd ſi teſtator, aut donans exprimeret, vt domi- 19
nium eſſet apud monachum, & nullo modo apud monaſterium, donec ſuperior permitteret, corruet omnino legatum, & nec monaſterio, nec monacho acquiretur, ſed ſubſtituto, & in hoc caſu tenebit verum, quod tradunt DD allegati num. 11. cùm tunc nulla ſit conditio turpis, aut impoſſibilis, vt ea reiecta valeat legatum, ſed ſit potius, cum temporis tamen præfinitione: & cùm nullo tempore impleri valeat, eo quod religioſus, nec de ſuperiori licentia eſt capax dominij, corruet omnino legatum.

Atque quando ſolus vſus legatur, aut donatur, quod 20
præſumendum eſt, vbi de oppoſita donantis, aut legantis intentione non conſtat, vt diximus num. 4. ſuperior poterit quocumque tempore acquiſita per monachum reuocare, ante controuerſiam motam, cùm vſque tunc legatum illud eſt duraturum. Atque ita docent Bald. Angelus, Syluest. relati n. 18. Cepola *cautela* 252. *fin*. quamuis Tabiena *verb. monachus. q*. 14 *n*. 15. afferat, hoc ſibi videri dubium, quia ex quo Abbas conſenſit, & aliter non valeret legatum nequit aſſeri religioſum illum non fuiſſe legitimum adminiſtratorem tempore præterito. At hæc ratio non obſtat, non enim negatur legitima eius temporis præteriti adminiſtratio, ſed aſſeritur ſemel conceſſam poſſe à ſuperiore reuocari, quippe illa conceſſione non eſt ligata ſuperioris poteſtas ad reuocandum in poſterum, nec religioſus ille poteſt independenter à ſuperioris voluntate retinere, & tempus appoſitum fruendi illo legato, ſolùm fuit donec ſuperior controuerſiam moueat: quare cùm vſque tunc non mouerit, legatum præteriti illius temporis non amittetur ex controuerſia illa mota.

Sed difficultas eſt, an id legatum extinguatur, quan- 21
do ſuperior non contradicit vſui illius monachi reſpectu fructuum deinceps acquirendorum, ſed ſolos fructus perceptos monacho aufert; videtur enim ex tunc extingui legatum, cùm ex tunc moleſtiam inferat ſuperior, nec permittat vſum monacho, ac proinde finiatur tempus legati. Cæterùm verius eſt, non extingui legatum, quia cùm hæ conditiones odioſæ ſint vtpote quæ tendunt ad perfectam paupertatis religioſæ diminutionem, & reſtringendam facultatem Prælatorum in res à monacho poſſeſſas, ſunt reſtringendæ omnino; ac proinde illa limitatio temporis, donec ſuperior contradicat, aut moleſtiam inferat, eſt intelligenda de fructibus in poſterum percipiendis, non autem de iam perceptis, cùm adhuc voluntati teſtatoris ſatisfiat, ſiquidem relinquitur monacho illi facultas in poſterum potiendi fructibus illis. Quæ tamen intelligenda ſunt, niſi in fraudem voluntatis teſtatoris, velit Prælatus permittere

acquiſi

acquiſitionem monacho,ſemper,& ſtatim , ac res acquiſita ſit ei illam auferat , quia tunc per indirectum contraueniret voluntati teſtatoris,& ſic amitteretur le-
21 gatum;ſecus quando ſemel,aut iterum id fieret.

Sed,an peccet Prælatus conſentiens, vt monachus eo legato potiatur?Graffis *in ſuis deciſ. 1. libro 3.cap.5. num* 42.affirmat peccare,quia nequit ſuum monachum directè,aut indirectè proprietarium efficere.At id non eſt verum;ſed poteſt conſentire ad expendendum tantum in vſus pios,aut neceſſarios,non autem in vanos, & ſuperfluos,vt diximus n.7.Nec hoc eſt monachum effici proprietarium,quia dominium eſt monaſterij,& ſuperiori liberum eſt reuocare vſum conceſſum.

23 At vrgentius dubium eſt, an ſtatim, ac contraueniatur,amittatur id legatum, aut donatio , abſque aliqua Iudicis declaratione;videtur enim hæc neceſſaria, quia quamuis videatur legatum, aut donatio facta vſque ad illud tempus, & hæc ſic facta ceſſent ſtatim,ac tempus id lapſum eſt, at tempus illud non ad ſolam temporis præfinitionem videtur adiectum,ſed etiam veluti in pœnam contradictionis, & vt illius incurrendæ timore arceatur ſuperior à contrauentione : at pœna non debetur in foro conſcientiæ ante Iudicis declarationem, etſi ipſo facto decernatur , vt tenet frequentior ſententia.Atque vt magis vrgeat dubium,fac expreſſam eſſe pœnā, & non adiectam eſſe particulá, quæ tempus præfiniat,vt lego,aut dono ea conditione , ne ſuperior auferat vſum monacho,quod ſi abſtulerit,res ſic legata, aut,donata pertineat ad Titium,cùm tunc clarè apponatur per modum pœnæ,videtur neceſſaria aliqua Iudicis declaratio contrauentionis. Nec obſtat ſi dicas pœnam lege inductam indigere hac declaratione, ſecus de pœna à teſtatore, aut donante appoſita , quam abſque vllo Iudicis miniſterio incurri in foro conſcientiæ,ex pluribus probaui *lib.7.de matr diſput. 91. n.* 1. Nam quando modi,& grauamina imponuntur vocatis ad maioratum,cum clauſula , vt ſi tranſgrediantur aliquid ex talibus modis,aut grauaminibus , cenſeantur nunquam vocati ad eum maioratum , ſed eo ipſo ſequens in gradu ſuccedat , perinde ac ſi poſſeſſor ille, qui non paruit, tunc obiiſſet, priuatio hæc eſt pœna à teſtatore impoſita,& tamen non ſtatim contraueniendo incurritur,ſed exigitur ſequentis ſucceſſoris petitio, ac Iudicis declaratio, vt probat Molina *de primogen. lib.* 1.*c.*10.*n* 44.*verſ.ſed quamuis hæc opinio.*

24 Cæterùm abſque dubio dicendum eſt,nullam exigi Iudicis declarationem,nullúmque ipſius monaſterium, aut nullam vocati ad id legatum, aut rem illam donatam,petitionem,ſed ſtatim per contrauentionem amitti, deberíque in foro conſcientiæ reſtitui vocato ad illud,& hoc ſiue explicetur conditio per verba denotantia principaliter tempus , ſiue per verba denotantia conditionem,& pœnam:nam quando verba important principaliter tempus,non fuêre legatum, vel donatio, niſi vſque ad illud tempus præſtitutum,& ſic eo expleto ceſſant, nec adeſt ibi aliqua pœnæ ratio. Quando autem adiicitur per modum ſimplicis conditionis reſolutiuæ,aut pœnæ,cùm ſint hæc à teſtatore, vel donatore appoſita , non exigitur aliqua ſententia, aut petitio,vt retulimus n.præced.Nec obſtat argumentum de grauaminibus maioratui adiectis,quia ea doctrina non eſt certa;& ſic Molina Societatis Iesv *tom.* 3. *de iuſt.diſput.*66.*fin.*docet in foro conſcientiæ eſſe ſtatim eum maioratum ſequenti ſucceſſori reſtituendum. At fateor opinionem hanc eſſe rigidam,& ſtricto iure niti,vt bene dixit alter Molina allegatus num.præced. At ex æquitate plus placet mihi,non amitti maioratum abſque ſequentis ſucceſſoris petitione, aut Iudicis declaratione,quia(vt bene dixit idem Molina *lib.2.de primog.cap.*12.*num.* 30.) conditiones huiuſmodi potiùs comminatoriæ ſunt,quàm ad prædictam priuationem, prout ſonæ,inducendam, quod ex præſumpta teſtatoris voluntate,ac benigna interpretatione deducitur; nec enim cenſenda eſt eius voluntas,vt ob tam leuem cauſam amittatur eo ipſo,& tanto rigore maioratus,& laqueus grauiſſimus imponatur conſcientiis poſſeſſorum . cum adeò difficile ſit maioratum relinquere; & facillimum conditioni contrauenire.Sed quamuis hoc ſit verum,non confert ad noſtram quæſtionem , quia in noſtro caſu eſt aperta teſtatoris,aut donantis voluntas,non aliter donandi, aut legandi,niſi vt religioſus ille fruatur vſu,& commoditate illius rei:quare his illi denegatis, ſtatim in foro conſcientiæ perditur id legatum,& donatio.

Tandem dubitatur , an hucuſque dicta verum habeant,quando aliquis ante profeſſionem ſibi reſeruauit aliquam rem.Et quidem *lib.*5.ſuprà ſatis latè egimus quando ex tali reſeruatione reddatur profeſſio irrita, & diximus n.97.& 98.valere huiuſmodi reſeruationem quando eſt ſolus vſus,& dummodo integrum reuocandi ius ſuperiori maneat;& tenet Fuluius Pacianus *conſ.* 96.*num.*109.*&* 11.*vol.* 11. & in dubio ita accipiendam iſtam reſeruationem. Dubitatur ergo in præſenti, an ſi adiiciat eam conditionem , vt ſi ſuperior voluerit reuocare,perdatur legatum,& acquiratur tertio,aut conditio ſit,vt monaſterio non acquiratur,quoad vſum, aut reſeruat ſibi illum vſum, donec ſuperior permiſerit,& tunc,quando non permiſerit,legat tertio, ſit dicendum idem quod hactenus diximus quando ſic legaret monacho illi quidam extraneus. Alberic. *auth. ingreſſi n.* 16.*C.de ſacroſanct. Eccl.* ait hoc pactum quo monachus ſibi reſeruauit vſum,& ſuperiore moleſtante relinquit cuidam tertio,eſſe contra profeſſionis ſubſtantiam ac proinde eam irritam reddi. At contrarium dicendum eſt,vt conſtat ex dictis eodem c.num.97.& 98.quia ſolum vſum ſibi reſeruat , & is eſt ad nutum ſuperioris reuocabilis : ſiquidem non amittendo legatum,poteſt vſum reuocare,ac ſic poſſidere monachum, non aduerſatur ſubſtantiæ profeſſionis.Quare communibus his caſibus nullam prorſus diſcriminis rationem inuenio,ſiue ipſemet profeſſus, ſiue quidem tertius ſic diſpoſuerit:quare dicendum eſt idem , quod hactenus diximus,quando ſic reliquit extraneus.

Poteſt autem quiſpiam ante profeſſionem ſuam apponere conditionem reſolutiuam donationi, aut lega- 26
to , à ſe factis,vt reſoluantur,& redeant ad ipſummet, ſi contigerit ipſum authoritate Apoſtolica,aut aliàs legitimè redire ad ſeculum.Sic docet optimè Natta *conſ.* 180. *per totum vol.* 2. quia nihil contra religionis ſubſtantiam fit eo quod ea reſeruatio fiat in tempus habile(& idem eſt fieri tempore habili,ac referri in tempus habile)*ff.de hæred.inſtit.* Item, quia frater minor promotus ad Epiſcopatum recuperat ius ſuccedendi parentibus adhuc ſuperſtitibus , & ius acquirendi legati conditionalis,cuius conditio tunc impletur,vt dicemus infrà , quamuis ea iura per profeſſionem extincta fuerint. Ergo à fortiori recuperabit hoc ius perſequendi bona donata,quæ ſibi in illum euentum reſeruauerat, quia propria profeſſione nihil eſt tutius , aut munitius, adeò vt potiùs auferri poſſit beneficium legis, quàm illud,quod quis proprio ſibi conſilio parauit,vt vult Gloſſa *l.cùm dudum* 12.*lice at C qui potiores in pignore habeantur*,& vtrùm poſſit aliquid ſibi reſeruare,vt poſt profeſſionem de illo teſtetur,diximus ſuprà.

Vtrùm autem hucuſque dicta verum habeant in pro- 27
feſſis ordinis Minorum, & religioſis Societatis Iesv, dicemus infra.

SVMMARIVM.

An ſuperior poſſit concedere aliquid monacho ad vſum irreuocabilem.& ſic habere aliquid monachum,aduerſetur voto paupertatis? n. 28.

An Pontifex poſſit hoc concedere n. 29.

An

An poſſit licentiam concedere Pontifex, vel alius ſuperior, ita vt nulli alÿ ſuperiori inferiori integrum ſit reuocare? n. 30.

An eo ipſo, quod Pontifex concedit aliquid religioſo, aut datum ab alio ſuperiori confirmat, cenſeatur ablata aliis ſuperioribus facultas reuocandi? remiſſiuè n. 31.

An ſuperior concedens religioſo vſum rei, & promittens ſe non reuocaturum, validè reuocet, quamuis ſit ſtatutum à tota communitate editum, & iuramento firmatum, & ſit periurus reuocando? n. 32.

An quando non eſt iuramentum, peccet reuocando contra promiſſionem? n. 33.

Quid ſi non ſit promiſſio, ſed ſimplex licentia, an poſſit reuocare, & teneatur obedire inferior? n. 34.

An poſſit excogitari aliqua cautela, vt poſſit monachus aliqua expēdere, abſque licentia reuocabili ſuperioris? num. 35.

28 QVÆSTIO poſterior An poſſit ſuperior aliquid concedere monacho ad vſum irreuocabilem, & ſic habere aliquid monachum, aduerſetur voto paupertatis? Reſpondeo, nullum ſuperiorem eam licentiam monacho concedere poſſe, quia id eſſet efficere proprietarium. Atque ita tradunt Angel. *ſum verb. Abbas. n. n. 17.* & ibi Roſell. *n. 10.* Sylu *q. 3. n. 6. dict. 7.* Nauarr. *lib. 3. conſ. in 1. edit. tit. de regularib. conſ. 42. n. 2. tit. de ſtatu monachorum. conſ. 15. n. 2.* Antonius Cucus *lib. 3. inſtitutionem maiorum. tit. 1. n. 111.* Turrecremata *cap. nōn dicatis. 12. q. 1. art. 2. n. 3.* Corduba *ſum. q. 54. notabili 2. verſ. la ſecunda manera.* Ludouicus Lop. *2. 1. p. inſtructionum. cap. 154. col. 2. verſ. ſecundum genus.* & ita iure optimo Nauar. *lib. 3. de reſtit. cap. 1. p. 3. dub. 1. in noua edit. n. 160.* Graffis *in deciſionibus. p. 2. lib. 3. cap. 19. n. 27.* Tapia *authent. ingreſſi. verb ipſo ingreſſu. cap. 3. n. 34. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* vbi etiam alio, refert, dicunt eſſe contra paupertatis votum habere aliquid religioſum, ita independenter à ſuperiore, vt ille nequeat reuocare.

29 Immo nec Pontifex concedere hoc poſſet monacho ſic manenti, niſi eum à voto paupertatis abſoluendo, quippe eſſet eum efficere proprietarium. Atque ita docent Roſell. Angelus, Sylu. Turrecrem. Corduba, Ludouicus Lopez allegati n. præcedenti.

30 Poſſet tamen Pontifex concedere monacho licentiam aliquid retinendi, ita vt nullus Pontifice inferior valeat illud reuocare, quia hoc non eſt efficere monachum proprietarium, cùm rem illam habeat ex legitima ſuperioris ipſius (qui eſt Pontifex) licentia, & poſſit ab ipſo reuocari, & ſolùm ex ea licentia eximatur ab aliorum ſuperiorum obedientia, quoad eam rem retinendam. Sic Nauarr. *lib. 3. conſiliorum in 1. edit. tit. de regul. conſ. 47. n. 3. in 2. tit. de ſtatu monachorum. conſ. 15. n. 3.* Immo quicumque ſuperior poſſet concedere hanc licentiam, vt nullus alius ſuperior inferior ipſo poſſit reuocare, vt Generalis poſſet ita rem concedere, vt nec poſſit reuocare, quia id probat ratio adducta.

31 Vtrùm autem eo ipſo quod Pontifex aliquid concedit, vel licentiam ſuperioris confirmat, poſſit alius religioſi illius ſuperior reuocare, dicemus infrà, vbi tractabimus de beneficio collato ab inferiori, & confirmato à Papa.

32 Sed difficultas eſt, an quando ſuperior conceſſit religioſo vſum illius promittens ſe non reuocaturum, poſſit reuocare? Et quidem certum eſt tenere reuocationem, quamuis ſit ſtatutum editū à Prælato cum cōuentu iuramento ſtabilitum, vt ea quantitas detur quot annis religioſis, quia cùm inferiores non habeant velle, aut nolle, nullum ius habent, ſed obedire tenentur; erit tamen periurus in reuocando, quando ſtatutum illud non tenderet in detrimentum ſalutis æternæ. Atq; ita docent. Ioan. Andr. *reg non eſt obligator. in fin. de reg iuris, in 6.* & ibi Francus *fin.* Abbas *c. cum ad monaſterium num 11. de ſtatu monachorum.* Angelus *ver. Abbas n. 24* & ibi Sylu. *q. 4. n. 7. verſ. 3.* etiam nulla iuramenti mentione facta tenet reuocationem eſſe validam. Nauarr. *lib. 3. conſil. in 1. edit. de regular. conſ. 20 n. 12. & in 2. tit. de ſtatu monachorum. conſ. 14. n. 12.*

Quando autem non eſt iuramentum, Syluest. *ibidem*, & Archid. *cap. cum paſtoralis. 2. q. 7. n. 5.* & ibi Bellamer. *n. 2. & 3.* dicunt minimè Abbatem obligari ſtare promiſſis, quia inter Abbatem, & monachum nulla cadit obligatio naturalis, vt tenent multi, quos ſuprà retulimus. At cùm ibi diximus Prælatum obligari monacho naturaliter ex ſua promiſſione, dicendum eſt teneri in hoc caſu ſeruare promiſſionem, atque adeò peccaret, tanquam fidei datæ reus, ſi nulla cauſa iuſta ductus reuocet. poteritque monachus coram alio ſuperiore reclamare, allegans iniuſte reuocationē factam. Quæ omnia rectè, & re vtrinque late diſputata docet. Nauar. *lib. 3. conſiliorum. in 1. edit. tit. de regular. conſ. 20 n. 13. & 14. in 2. tit de ſtatu monachorum. conſ. 14. n. 13. & 14.*

Hinc deducitur, non eſſe vniuerſaliter verum, quod tradit Surdus *de aliment. tit. 8 priuileg. 79. num. 5.* vbi ait, poſſe ſuperiorem pro libito auferre monacho, quod ſemel illi permiſit; id enim tantùm eſt verum, quando nulla interceſſit promiſſio non reuocandi, ſed mera licentiæ conceſſio, Item, quando aliunde conſuleretur neceſſitati religioſi, iuxta moderationem, quam ſtatus religioſus petit, nam ſi aliunde non proſpiceretur, non poſſet licitè Prælatus auferre neceſſaria ad hoc ex peculio conceſſo religioſo, nec ille tenetur obedire, vt habes ſupra. 34

Tandem infert, nullam cautelam excogitari poſſe, vt permiſſum ſit monacho, vt aliqua in vſus, quamtumuis licitos, expendere valeat abſque ſuperioris licentia reuocabili, quod ex dictis facilè conſtat, & tradit Nauar. *lib. 3. conſiliorum in 1. edit. tit. de regular. conſ. 75 n. 50. in 2. tit. de inſt. monachorum. conſ. 3. n. 50.* 35

CAPVT XVIII.

Quid diſtet inter votum ſimplex, & ſolemne paupertatis & qualiter vtrumq; obliget, & in quo conſiſtant; & an ſolemne impediat dominiū acquiri religioſis omnibus priuatis etiam rerum, quæ vnico conſumuntur vſu?

SVMMARIVM.

Quot quæſtiones ſint diſcutiendæ n. 1.

Quid ſit vſus iuris, & vſus facti n. 2.

In rebus vſu conſumptibilibus, quæ non vnico vſu conſumuntur, diſtinguitur dominium ab vſu, & etiam in iis, quæ vnico conſumuntur vſu, quando vſus illarum eſt ſecundarius, & non conſumptio. n. 3.

An iis, quæ vnico conſumuntur vſu, quando vſus earum eſt conſumptio, diſtinguatur vſus à dominio, ita vt in diuerſis ſubiectis poſſint eſſe? refertur quædam ſententia num. 4.

Explicatur ſententia authoris. n. 5.

An fratres Minores habeant vſum iuris? refertur quædam ſententia. n. 6.

Explicatur ſententia authoris, & qualiter habeant ſolùm facti vſum, & plus iuris, quàm vſufructuarius, & vſuarius. n. 7.

An reliqui religioſi habeant ſolùm prædictum facti vſum, & in quo diſtent à Franciſcanis? n. 8.

An dominium bonorum, quæ conceduntur quibuſlibet religionibus, ſit ſolùm apud Deum, & non apud ipſas? Refertur quædam ſententia. n. 9.

Explicatur ſententia authoris. n. 10.

Qualiter dicatur religio habere dominium bonorum in communi. n. 11.

Dominium bonorum quæ Franciſcanis conceduntur, apud quem ſit. Referuntur variæ ſententiæ. n. 12. 13. 14.

Explicatur

Explicatur ſententia Authoris.n.15.
Apud quem remaneat dominium pecuniæ legatæ fratribus Franciſcanis, aut datæ illis in ſtipendium Miſſarum,& concionum.n.16.
An donans, & Sedes Apoſtolica poſſint ad nutum donata,& alia bona Franciſcanorum reuocare?n.17.
An id reuocandi ius transfeat ad donantis hæredes?n.18.
An furans fratribus Minoribus ſatisfaciat reſtituendo iis, qui dedere pecunias, aut Pontifici,vel ſi ab iis remiſſionem obtineat?n.19.
An legatam pecuniam fratri Minori ad vſum determinatum illius,poſſit ſuperior auferre?n.20.
An hodie aliquid immutatum ſit circa dominium pecuniæ donatæ fratribus Minoribus?n.21.
Soluuntur argumenta,& conciliantur Pontifices.n.22.
Poſt numerum 22.inuenies ſummaria, quæ deſiderantur.

1 DISPVTATIO hæc petit præmitti, an in rebus, quæ vnico vſu conſumuntur, diſtinguatur dominium ab vſu; & ideo duplex eſt quæſtio pertractanda. Prior eſt de diſtinctione dominij ab vſu in rebus, quæ vnico conſumuntur vſu. Poſterior de diſtinctione inter votum ſimplex, & ſolemne paupertatis, & qualiter vtrū … obliget,ac impediat dominium acquiri, etiam in his rebus.

2 QVÆSTIO prior. An in rebus, quæ ſuapte natura vnico conſumuntur vſu, diſtinguatur vſus à dominio, non ſolùm eſſentia, ſed etiam ſubiecto, ita vt poſſit eſſe in vno vſus,& in altero dominium?

3 Ad cuius intelligentiam præmitto, duplicem eſſe vſum. Quidam eſt iuris,qui eſt vſus vtendi re:& quidam facti.qui eſt vſus ipſius rei,vt equitatio eſt vſus equi; & poſſunt hi ſeparari: nam ius vtendi perſeuerat ceſſante vſu facti, & hic poteſt eſſe in aliquo abſque vtendi iure, vt declarabitur infrà. Secundò præmitto, minimè eſſe ſermonem de rebus ita vſu coſumptibilibus, vt non vnico conſumantur vſu, quales ſunt domus, veſtes, & reliqua huiuſmodi; conſtat enim in his diſtingui dominium ab vſu,ita vt dominium poſſit eſſe in vno, & vſus penes alterum. Rurſus, neque eſt ſermo de rebus, quæ vnico vſu conſumuntur, quales ſunt pecuniæ, cibi, potus, quoad vſus ſecundarios, & accidentales ipſis, vt ſi vſus pecuniarum ſit ad oſtentationem vini, & ciborum ad exhilarandum viſum; quippe conſtat poſſe eodem modo ſeparari in his vſum à vero dominio.

4 Difficultas ergo eſt de his rebus, quæ vnico vſu conſumuntur, quando vſus earum eſt primarius, & ad quem ſuapte natura deſtinatæ ſunt, qui eſt earum conſumptio, an poſſint ita vſus, id eſt, illarum rerum conſumptio, & dominium ſeparari, vt reperiantur in diuerſis ſubiectis? Quæ quæſtio valde agitata eſt, non ſolùm inter ſolos DD. priuatos,ſed etiam inter Pontifices occaſione ſumpta ex fratribus Franciſcanis,dicentibus ſe nec in particulari,nec in communi habere dominium harum rerum,ſed ſolum vſum facti, ac ſubinde dicentibus poſſe hæc ſeparari. Duplex ergo eſt ſententia Prior ait in his rebus minimè diſtingui poſſe vſum à dominio, ſed habentem vſum illarum,habere quoque dominium. Ducitur primò ex *l. ſi tibi vini.7.* aliàs incipit, *ſi vini, ff. de vſufructu earum rerum, quæ vſu conſumuntur*,ibi; *ſi tibi vini,frumenti,olei vſusfructus legatus erit, proprietas ad legatarium dicenda transferri.* Quod ſi dicas textum hunc non loqui de vſu harum rerum, ſed de vſufructu, quæ longè inter ſe diſtant; & ideo, quamuis decidat vſumfructum harum rerum non poſſe à dominio ſeparari,'non inde deducitur, idem dicendum de earum vſu. At hæc euaſio nihil prodeſt, quod idem ſentiendum ſit de vſufructu, ac de vſu in his rebus, vt conſtat ex *l. hoc Senatuſconſultum 5.§.finali ff.eodem tit.* ibi; *quæ in vſufructu pecuniæ dicimus,vel cæterarum rerum quæ ſunt in abuſu, eadem etiam in vſu dicenda ſunt, nam idem continere vſum pecuniæ, & vſumfructum Iulianus ſcribit, & Pomponius.* Vbi harum rerum conſumptionem Iuriſconſultus vocat abuſum, non quod ſit illicitus vſus,ſed quia vſus illarum eſt aſſumptio,ſeu conſumptio illarum, vt notauit Gloſſa extrauag. *ad conditorem*, Ioan. XXII. *de verborum ſignificat. verb. vel abuſum*, quam ſignificationem probat Conanus *lib.4. iuris ciuilis, c.4. num.1.* ex Tullio,Boëtio, Plauto, & aliis. Secundò probatur ex doctrina D.Thomæ *2.2.qu.78. art.1.corp.* ibi, *in rebus,quarum vſus eſt ipſarum conſumptio, non dicendum ſeorſum computari vſum rei à re ipſa,ſed cuicumque conceditur vſus,conceditur ipſa res,& propter hoc in talibus per mutuum transfertur dominium.* Vbi apertè videtur ſentire,in his nequire dominium ab vſu ſeparari. Et confirmatur, quia ſi hæc ſeparari poſſent,non eſſet vſurarium,ſed omnino licitum, pretium recipere pro mutuo pecuniæ, per quod non ſolùm vſus, ſed etiam illius dominium transfertur. Quippe vtrumque tanquam ab altero ſeparabile poſſet iure optimo æſtimari pretio, poſſent enim triticum, vinum, pecunia, & reliqua vnico vſu conſumptibilia dupliciter alicui tradi. Primo modo per verum mutuum, transferendo dominium omnino independenter à dante. Secundo modo, quoad vſum ſolum facti dependenter à voluntate dantis; ita vt integrum eſſet danti, illa nondum conſumpta auferre, & vtroque modo poſſet dare cum onere eiuſdem rei reddendæ, vel ſimilis in ſpecie, vt tenetur reddere recipiens verum mutuum. Cùm ergo plus vtilitatis concedatur dando priori modo in verum mutuum, quàm dando poſteriori in ſolum facti vſum, licebit pretium vltra ſortem recipere pro vero mutuo. Tertiò, quod cùm vſus non ſit ad deſtruendam rei ſubſtantiam, ſed hoc ſit dominij proprium, magis arguit dominium, & maius eſt ius poſſe rem omnino conſumere, & in nihilum redigere, quam poſſe vendere,& alienare, vt maior eſſet poteſtas in ſeruum, ſi alicui liceret illum occidere, quàm ſi ſolùm liceat vendere,& alienare: at potens vendere, & alienare eas res, habet earum verum dominium, ergo & potens omnino conſumere, & deſtruere illis vtendo. Quartò, quia Franciſcanis eſt integrum vti his rebus in communem vſum,poſſunt enim eas alienare donatione, & venditione, quibus dominium in alium transferunt, perinde ac poſſunt alij religioſi de licentia ſuperiorum, quæ vſuario minimè competunt,qui cùm dominium rei non habeat,non poteſt in alium transferre, nemo enim plus iuris in alium transferre poteſt, quam ipſe habeat, *reg. nemo plus iuris,ff.de reg.iur.* Quintò, quia valdè abſurdum reputatur remanere apud aliquem prorſus inutile dominium, & ideo iure cautum eſt vſumfructum immobilium non eſſe perpetuum, ne illorum dominium eſſet inutile. *l.4.ff.de vſufruct.* & *§.1.Inſt.eod.tit.* At cùm res illæ illo vſu omnino conſumantur, inutile, & ridiculum eſſet dominium earum apud alios manens. Sextò, quia minimè dicendum eſt dominium harum rerum apud neminem eſſe, aliàs poſſent iuſtè à quocumque vſurpari, nec poteſt dici remanere apud dantem,quia non dat mutuò Minoribus, ſed in veram eleemoſynam, ac quibuſcumque aliis religioſis, nec apud Papam, quia nequit in eum transferri dominium, niſi ex voluntate dantis: at dans nil minus cogitat, quàm illud dominium in Papam transferre. Septimò,quia cùm vſus earum rerum,ſit earum conſumptio, non videtur, qualiter tradi poſſit poteſtas ad vſum, niſi ipſa res perfectè ſubiiciatur illi perſonæ, & ſic illius comparet dominium. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinet, inde colligens fratres Franciſcanos particulares, quibus harum rerum conceditur vſus, eſſe veros illarum dominos, eo quod vſus à dominio ſeparari nequeat, Ioann. XXII. in ſua extrauag. *ad conditorem,de verbor. ſignific.* latiſſimè eam probans,& Bart. *tract. Minoritarum,lib.2.d.4.cap.2.ad finem.* Maioris 4. *d.38.quæſt.9.arg.5,contra 5.concl.& quæſt.3.concl.1.* D. Anton.4.*part.tit.12.c.4.&* 10.Syluest. *verb.dominium, qu.2.verſ.vſus autem.* Turrecrem.*in ſum. Eccleſiæ,lib.3.*

*c.112.ad finem.*Sarmiento *de redditibus eccleſiaſticis,1.p. c.1.n.11.& duplici ſequenti.& in defenſorio 1.p.toto monito* 2.& 14.in quibus duobus poſterioribus locis addit, etiã veſtium,quibus vtuntur, habere dominium fratres Franciſcanos particulares. Aragon.2.2.*qu.62.ſtatim in principio.sit.de dominio.dub.3.*

5 Poſterior ſententia(cui tanquã longè verior adhæreo) aſſerit poſſe in his rebus ſeparari verum dominiũ ab vſu, ac proinde fratres Franciſcanos.nec in communi, nec in particulari habere dominium harum rerum,ſed ſolũ vsũ. Ducor primò, quia dominium eſt facultas vtendi rebus, ſiue in omnem vſum,ſi dominium ſit generale, & illimitatum,ſiue in vſum determinatum,ſi dominium ſit limitatum:at vtrouis modo conceſſum eſt independens à voluntate alterius illarũ domini, ita vt huic non liceat amplius reuocare;& ita eſſe rei dominum,non eſt poſſe rem quouis modo deſtruere, ſed poſſe liberè,& independenter ab alio.At ſic concedi poteſt vſus rerum, quæ vnico vſu conſumuntur,vt ante conſumptionem liceat domino reuocare;& ſic conceditur fratribus Franciſcanis:ergo ſeparari poteſt vſus à dominiu in his rebus,& de facto in illis fratribus ſeparatur. Et confirmatur exemplo conuiuæ,& ſerui,qui non adquirunt dominium ciborum, qui illis apponuntur, ſed habent merum vſum: & initio naſcentis Eccleſiæ,omnia bona fidelium ita erant communia, vt nullus aliquid proprium haberet,vt colligitur ex *c.2.Actuum Apoſtol.*& probat *ibi* Lorinus *verſ.44.*& ex *c.ſcimus,& duob.ſequentib.12.q.1.*& tamen iuſtè vtebantur rebus vſu conſumptibilibus.Ergo poteſt in his rebus dominium ab vſu ſeparari. Secundò,quia pauper extremè laborans ius habet vtendi pecuniis,& cibis diuitis,nõ tamen dominium,aliter denegans eleemoſynam teneretur reſtituere. Tertiò, quia ad dominij tranſlationem debet concurrere voluntas dantis, & acceptantis:at poteſt quis has res ita acceptare, vt dominium earum non comparet,ſed merũ vſum à domino reuocabilẽ.& ita acceptant Franciſcani.Ergo poteſt dominium ſeparari ab vſu,& in illis ſeparatur. Tandem veritas huius ſententiæ magis explanabitur ex dicendis *n.7.*vbi explicabitur,in quo conſiſtat hic vſus,& qualiter à dominio,& vſu iuris, & vſufructu diſtinguatur. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Nicolaus III.*c.exiit.§.nequicquam,verſ.profectò ſi iuxta promiſſum,de verb.ſignif in* 6.& Clemens V.*Clementina* 2.*§.proinde eum vir ſanctus,eo.1.*& *ibi* Gloſſ.*verb.proinde.*Abb.*conſ.63.n.6.ad 1.lib.*2.Aluarus Pelag. *de planct. Eccleſia,lib.2.c.55.& 56.* Sotus *lib.4 de iuſtitia,quaſt.1. art.5. col. antepenult.verſ.hiſce tamen minimè obſtantib.* Nauar *apolog ad librum de redditibus,q.1.& toto monito,* 16.*& comment.1.n.13.& comment.2.num 2.de regular,* Menchaca *in controu illuſt.lib.1.c.17.n.10.*Ledeſma *2.p, 4.q.18.art.1.dub.2.*Alcozer *lib.de ludo,c.17.ad fin.* Queſada *in ſuis qq. var. n.22. c.14.* Angl.*floribus,2.p.q.1.de dominio,art.1,dif.2.*Bellarminus *tom 1.controuerſ.tract.de ſummo Pontifice,lib 4.c.14.col.2.verſ.de prima* Bañes 2.*2.q.62.init.tract.de dominio q.1.dub.1.concluſ.3. & 4.*& *ibi* Salon.*q.1.art.2.concl.vnic.& duob.corrollar. inde illatis,* Azor. *tom.1.inſtit.moral.lib 12.cap.24.quaſt.vlt.in fine.*Molin.*tomo 2.de iuſt.diſp.6. col.2. verſ. his non obſtantib.*Valentia 2.2 *diſp.5.q.10. punct.1. q.2.* Leonard. *lib.2.de iuſt.c.3.dub.8 nu.31.* Manuel *qq. regul. tomo 3. q.29.art.4* Rebellus *de iuſt.1.part.lib.1. q.7.ſect.4.n.33.*

6 Sed rurſus dubitatur,an Franciſcani habeant vſum iuris in prædicta vnico vſu conſũptibilia.Bañes *eo q.1.dub. 1.in corollar.illato ex 4.concl* ait eos habere vſum iuris, & facti , quod prædictus vſus non repugnet paupertati euangelicæ,ſiue habeatur in communi,ſiue in particulari : nam ſinguli alij religioſi non ſunt minus pauperes, euangelici, quàm Franciſcani,& tamen habent vſum iuris,& facti.

7 Cæterùm dicendum eſt,eos habere ſolùm facti vſum, quod affirmant Nicolaus III & Clemens V.Abbas,Sotus, Ledeſma, Menchaca,Queſeda,Leonardus *n.34.*Molin Manuel,Rebellus,Valentia,Salon.Azor allegati *n.5.* Nauar *com.1.nn.13.& com.2 n.2. de regul.*idque optimè explicat Molina, dicens Franciſcanos partim habere plus iuris ad res ipſis conceſſas , quàm vſuarium , & vſufructuarium partim verò longè minus, quippe habent plus iuris quatenus integrum illis eſt omnibus earum fructibus potiri,eóſque,ac rei ſubſtantiam conſumere,& alienare : at vſuarius , & vſufructuarius tenentur ſaluam rei ſubſtantiam conſeruare. Eſt autem longè minus,quatenus potiuntur vſu dependenter à voluntate eorum , penes quos eſt dominium , ita vt citra aliquam eorum iniuriam poſſit dominus ad libitum ſuum eis illarum vſum interdicere : quod minimè poteſt vſuario habenti iuris vſum nec vſufructuario; & ideo non habent verum iuris vſum , ſed facti : nec ſic dicuntur habere vſum facti, quaſi non habent ius ad vſum prædicto modo illarum; nam vti re aliena abſque aliquo iure , eſt furtum. Vnde ad hunc ſenſum habent vſum iuris, id eſt, ius vtendi licitè; non autem habent vſum iuris,id eſt,ius vtendi independens ab alterius nutu, & voluntate. Et quia hoc poſteriori modo dicitur ſimpliciter huius iuris , & vſus priori modo eſt ſecundùm quid vſus iuris , ſimpliciter autem dicitur vſus facti , iure optimo dicitur abſolutè fratres Minores non habere vſum iuris, ſed facti, reſpectu rerum ipſis conceſſarum.

Hinc deducitur , non eſſe hoc peculiare in fratribus 8
Franciſcanis, ſed commune eſſe omnibus religioſis . vt dominium non habeant rerum , quas vſu conſumunt, ſed ſolum vſum ; quia militat eadem ratio, cùm illis rebus vtantur dependenter à ſuperioris voluntate , qui poteſt pro nutu ſuo vſum reuocare In eo autem verſatur diſcrimen inter illos,quod Franciſcani,nec in particulari, nec in communi habent dominium illarum rerum , aut quarumcunque aliarum,vt atteſtantur, Nicolaus III.& Clemens V.*n.5.* allegati : at alij religioſi non habent in particulari dominium illarum , bene tamen habent in communi,prout explicabitur infrà. Atque ita docent Sotus *lib.4. de iuſt.qu.1.art.1.col.antepenult. verſ.praeterea ego.*Ledeſma *2.p.4 quaſt.18.art.1.dub.2.in 1.probatione concl.*Nauar.*apologia ad lib.de redditibus,qua.1.toto monito 14.& comm.1.n.13.& comm.2.n.2.de regul.*Mendoza *in ſuis quodlibetis,qu.8.concl.2.*Bañez *2.2.qu.62. initio,tract.de dominio.qu.1 dub.1. in vltima reſol.3. concl.* Valentia *2.2.diſt.5.qu.10.punct.1.qu.2.verſ.etenim vſus rei.*Molina *tomo 1.de iuſt.diſput.6.col.3. verſ.poſſumus.* Bellarminus allegatus *nu.5.*Leonardus *lib.2.de inſt.c.3. dub.8.nu.35.& eodem lib.2.c.41.dub.9.n.71.verſ.5.*Azor *tomo 1.inſt.moral.lib.12.cap.12.q.1.&* 2 Manuel *qq. regul.tom.3. qu.29. art.4.* Nec etiam alij priuati religioſi habent vſum iuris,ſed meri facti,prout diximus *n.praecedenti* de Franciſcanis,& bene tradunt Nauar. *eo.comm.1. n.13.& eo.comm.2.n.2.*& Manuel, Azor, Leonardus *ibidem.*& conſtat ex eadem ratione.

Sed ſupereſt dubium,apud quem ſit dominium bono- 9
rum,quæ fratribus Minoribus conceduntur. Nauar.*cõm. 2.de reg.n.3.*Manuel *qq.regul.tom.3.qu.29. art.5.* Azor *tom.1. inſtit. moral. lib.12. cap.10. q.5.* defendunt verum dominum eſſe Deum , neque id ſpeciale putant in fratribus Franciſcanis , ſed in omnibus religionibus ; & ſic dicunt intelligendos DD. aſſerentes dominium bonorum Franciſcanis conceſſorum eſſe apud Pontificem, conceſſorum autem aliis religionibus , eſſe apud religionem in communi,vt intelligantur,non de vero dominio,ſed de iure generalis adminiſtrationis. Atque idẽ loquens de Franciſcanis tenet Maior.*4.d.38.q.15.col.1.verſ. ſed quia tunc reſtat dubium.* Dicuntur autem, quod ea bona ſint eccleſiaſtica , quorum dominium propriè eſt apud ſolum Deum , & ius adminiſtrandi penes Eccleſias, quarum ſunt, vt multis citatis tradit Decius *c.conſtitutus,in noua edit.n.25.& 26.de reſcriptis.*Nec inde inferre licèt , ea bona fore primi occupantis, inſtar eorum quæ in nullius dominio ſunt , quia id eſt verum de ſolis
bonis,

bonis, quæ nec quoad vſum, nec quoad ius adminiſtrandi pertinent ad aliquem hominem, qualia non ſunt hæc; nec minus licet inferre, aliquid de nouo acquiri Deo, quaſi ab æterno non haberet ſummum rerum omnium dominium: quod dicere hæreticum eſt, quippe non dicuntur hæc bona eſſe Dei, quaſi Deus incipiat aliquod dominium habere, quo antea caruerit; ſed dicuntur ex eo tempore, quo eccleſiaſtica fiunt, eſſe peculiariter in dominio Dei, quia ex tunc deſinunt eſſe in bonis alicuius hominis, nec in illis poſſunt amplius eſſe, quandiu eccleſiaſtica manent.

10 Cæterùm dicendum eſt cum communi DD. ſententia, in religione Franciſcanorum incapaci aliquid habendi in particulari, & communi, dominium eſſe apud Pontificem, vel dantem, vt infrà diſtinctiùs explicabimus; in reliquis verò capacibus bonorum in communi, dominium eſſe apud totam communitatem. Quod probatur primò ex *c. exiit. §. ad hæc cùm fratres de verb. ſignif. in 6. & Clem. 1. §. cùm vir ſanctus, eodem tit.* dicitur dominium rerum, quibus Franciſcani vtuntur, ad Pontificem pertinere; nec dominij nomine ſolum adminiſtrandi ius intelligi poteſt, quia poteſt pro ſuo arbitratu illis auferre, & dare aliis, vt dicemus *n. 17.* quod ſoli adminiſtratori nequaquam competit: & ideo Pontifex nequit pro libito, & abſque cauſa bona aliarum religionum, & Eccleſiarum illas auferre, & dare cuicumque, quod ius ſolius adminiſtrationis illorum habeat. Secundò, quia Trid. *ſeſſ. 25. de regul. c. 3.* concedit omnibus religionibus præter Franciſcanos de Obſeruantia, & Capucinos, immobilia poſſidere. At non propriè dicitur poſſeſſor habens ius ſolius adminiſtrationis. Tertiò, quia aliàs impropriiſſimè diceretur, quod iura, & communiter DD. paſſim tradunt, omnia monacho acquiſita, acquiri monaſterio.

11 Dum autem dicitur, monaſteria bonorum in communi capacia habere dominium bonorum in communi, non ſic accipiendum eſt, vt omnes religioſi ſint domini ſinguli alicuius quotæ pro indiuiſo, ſicut contingit in fundo multis communi. *l. per fundum. ff. de ſeruit. ruſtic. præd. l. Sabinus. ff. comm. diuid.* ſed habent dominium vniuerſi, ita vt conuentus habeat dominium tale, quale in rebus eccleſiaſticis haberi poteſt. Atque ita docent Nauar. *comm. 2. n. 3. & 8. de regul.* Tapia *auth. ingreſſi verb. ipſo ingreſſu. c. 3. n. 71. C. de ſacroſ. Eccl.* Manuel *qq. reg. to. 3. q. 19. art. 5.* Mendoza *in ſuis quodlibetis. q. 8. concl. 1.*

12 Reſtat verò explicare, dominium rerum Franciſcanis conceſſarum apud quos ſit. Bañez *2. 2. q. 62. in princ. tit. de dominio. q. 1. dub. 1. in 1. coroll. ex 4. concl. deducto,* ait non ſibi placere communem DD. diſtinctionem, dicentium dominium comeſtibilium eſſe apud Pontificem, & pecuniarum apud dantem; quia nulla eſt ratio, cur non vtrumque ſit aut apud Pontificem, aut apud dantem: atque ita concludit dominium eſſe apud Pontificem, aut apud Remp. aut apud dantem, & nullam huius rationem affert.

13 Alij verò dicunt omnium rerum, quæ in numero, pondere, & menſura conſiſtunt, & vſu ipſo conſumuntur, dominium eſſe penes eos, qui eas donant, donec eas ipſi Franciſcani conſumpſerint, donando, vendendo, vel permutando; aliarum verò rerum dominium eſſe apud Sedem Apoſtolicam. Sic Menchaca *controu. illuſt. lib. 1. c. 17. n. 10.* Azor. *1. tom. inſt. moral. lib. 12. c. 24. q. 5.*

14 Alij dicunt dominium omnium rerum donatarum Franciſcanis, eſſe apud Pontificem. Sic Nauar. *lib. 3. conſ. tract. de regul. in 1. edit. conſ. 74. nu. vnic. in 2. conſ. 86. nu. vnic. & apologia ad lib. de redditibus. q. 1. toto monito 17.* addens vel eſſe apud Deum.

15 Sed verior ſententia eſt, dominium pecuniarum, quæ Franciſcanis in eleemoſynas dantur, remanere apud dantem, aliarum verò omnium, ſiue vnico, ſiue pluribus vſibus conſumptibilium, & aliarum omnium, vt domorum, & Eccleſiarum, quas Franciſcani habent, dominium eſſe apud Pontificem. Quod probatur ex *c. exiit, qui ſeminat. §. cæterùm cùm in eadem reg. de verb. ſignif. in 6.* vbi de pecunia ab aliquo viuente fratribus conceſſa, ſic dicitur *Ita tamen, quod penes ipſum dantem dominio, proprietate, ac poſſeſſione ipſius pecuniæ, cum libera poteſtate reuocandi ſibi pecuniam ipſam ſemper vſque ad conuerſionem ipſius in rem deputatam, plenè, liberè, ac integrè remanentibus, in ipſa pecunia nil omnino fratres iuris habeant. & ibid. §. ad hæc cùm fratres,* de aliis rebus ſic dicitur. *Omnium vtenſilium, & librorum, ac eorum mobilium præſentium, & futurorum, quæ, & quorum vſumfructum ſcilicet ordinibus, & fratribus ipſis licet habere, proprietatem, & dominium ad nos, & Romanam Eccleſiam plenè, & liberè pertinere, hac præſenti conſtitutione in perpetuum valitura ſancimus.* Idque probat ex quadam ſimilitudine, qua pater acquirit filio, & Pontifex eſt ſpecialis fratrum Minorum pater. Ratio autem ſic diuerſimodè de his ſtatuendi ea eſt, quod eleemoſyna pecuniarum Franciſcanis, non ſit conformis eorum regulæ, quia ipſarum contractus illis interdicitur: & ideo iure optimo apud ipſum dantem remanere dominium ſancitum eſt, vt eius nomine expendantur in neceſſaria fratribus illis. Aliarum verò rerum eleemoſynæ conſonant ſtatui illorum, & ideo dominium illarum tranſit in Pontificem, qui eſt pater ſpecialis fratrum Minorum: & quamuis donans ipſe non habuerit expreſſam intentionem transferendi in Sedem Apoſtolicam vtenſilia illa, nec reſeruandi ſibi illarum pecuniarum dominium, ſatis habet tacitam, quia cenſetur fratribus donare modo illis legitimè congruenti. *l. plenum. §. equitij. ff. de vſu, & habit.* & eo modo, quod ipſis acquiri poteſt, iuxta eorum conſtitutiones à Sede Apoſtolica approbatas. Nec obſtat Ioannem XXII. in extrauag. *ad conditionem, de verborum ſignif.* abdicaſſe à ſe, & à Sede Apoſtolica totum dominium rerum fratrum Minorum, quia poſtea Alex. VI. & alij Pontifices idem dominium recepere, vt habetur in priuilegiis fratrum Minorum *verb. paupertas.* Et ideo hanc partem ſuſtinent Sotus *lib. 4. de inſt. q. 1. art. 1. col. antepenult. verſ. hiſce tamen minimè obſtantibus.* Ledeſma *2. p. 4. q. 18. art. 1. dub. 2.* Alcozer *lib. de ludo, c. 17. ad finem.* Salon. *2. 2. q. 62. init. in tract. de dominio, q. 1. art. 2. corol. 1.* quod infert ex concluſione vnica. Rebellus *de inſt. p. 1. lib. 1. q. 7. ſect. 4. n. 33.* Manuel *qq. regul. tom. 2. q. 125. art. 6.* cum limitatione tamen, quam declarabimus infrà.

16 Æquiparat autem Manuel *eo art. 6.* donata, & legata, ac proinde dicit legantem retinere in ſe dominium pecuniæ legatæ, ſicut retinet donans pecuniæ donatæ. Cæterùm, cùm legatum vim non habeat, niſi poſt teſtatoris obitum, nequit iam ipſe retinere illius dominium, nec id ius tranſit ad hæredem, vt conſtabit ex dicendis *n. 18.* Et ideo dicendum neceſſariò eſt, ne dominium illius legatæ pecuniæ, vbi ſoluta fuerit fratribus Minoribus, maneat deſertum, tranſire ad Pontificem. Atque idem credo, quando pecunia non eſſet illis donata, ſed in ſtipendium Miſſarum, concionum funeralium, aut alicuius alterius rei data. Quod Pontifex, vt *numero præcedenti* retulimus, dum decidit dominium manere apud dantem, loquitur de liberali pecuniarum donatione, qualis non eſt hæc.

17 Ex his deducitur primò, integrum eſſe donanti pecunias in vſum fratrum Minorum, illas habere, & abſque vlla cauſa ſibi reuocare, antequam alienatæ in alium ſint. Atque ita deciditur *d. c. exiit,* vt conſtat ex verbis illius relatis *n. 5.* quia remanet verus illorum dominus. Atque ita docent D. Bonau. *in regul. D. Franciſci. c. 4. poſt ſolut. ad 4.* Sotus. Ledeſma, Salon allegati *n. 5.* Bart. *tract. Minoritarum. lib. 2. d. 3. c. 2.* Menchaca *in controu. illuſtr. lib. 1. c. 17. n. 10.* Azor *tom. 1. inſtit. moral. lib. 12. c. 24. q. 5.* Quare minus benè Maioris *4. d. 38. qu. 13. col. 1. verſ. ſed quia tunc reſtat,* id negauit. Sed vide limitationem infrà ponendam. Atque ſimiliter Pontifex poterit ad libitum reuocare omnia alia fratrum Minorum bona, quorum dominium diximus ſuprà ad Pontificem transferri,

quia eadem eſt ratio, cùm ſit verus eorum dominus. Atque ita tradunt Sotus, Ledeſma, Salon. *ibidem*, Leonard. *lib. 2. de iuſt. c. 4. dub. 3. n. 19. verb. contrà, quia ſedes.*

18 Hoc tamen reuocandi ius expirat donantis morte, nec tranſit ad eius hæredes. Conſtat ex *cap. exiit. §. in eo vero caſu. de verb. ſignif. in* 6. ibi; *non conſtante concedentis morte.* & docent Bart. & D. Bonau. allegati *n. praced.* Couart. *lib. 1. variar. c. 14. n. 16. immediate ante verſ. his equidem.* Cordub. *in regul. D. Franciſci. c. 6. quaſito* 41. *puncto* 4. Manuel *qq. reg. tom. 2. qu.* 126. *art.* 1. Sorbus *in compend. priuilegior. mendicantium. verb. legata, in ſuis annot. verſ. ſed ſi aliquid legatum.* Quare dicunt hi DD. non poſſe hæredem reuocare legata fratribus Minoribus conceſſa.

19 Secundò deducitur, furantem aliqua fratribus Minoribus, ſatisfacturum, ſi reſtituat veris dominis, nempe Pontifici, aut donantibus pecunias, iuxta dicta ſuprà: vel ſi ipſi reſtitutionem remittat (vide tamen limitationem infrà ponendam) cùm illi ſint veri domini. At eſt opus, vt illi norint eiuſmodi res eſſe fratribus Minoribus datas, quia non cenſentur abſque prædicta ſcientia velle vſum illis conceſſum auferre. Quare recta reſtituendi via eſt ipſis fratribus, vtpote qui iuſtum illarum rerum vſum habeant; & ita docet Salon. 2. 2. *q.* 62. *init. in tractatu de dominio. q. 1. art. 2. in ſol. ad* 7.

20 Tertiò hinc deducitur, eſſe id diſcriminis inter pecuniam donatam, aut legatam religioſis aliis, & fratri Minori vt donatam, aut legatam aliis religioſis ad peculiares illorum vſus, poſſit illis inuitis conuertere ſuperior in alios vſus totius conuentus, quia illa ſtatim acquiritur conuentui. At cùm in religione Minorum non acquiratur conuentui, ſed dominium maneat apud donantem, aut legantem, nequit ſuperior abſque huius domini conſenſu conuertere illam in alios conuentus vſus, niſi quando frater ille Minor, in cuius vſus cedere debebat, nullas præſentes, aut proximè imminentes neceſſitates haberet. Sic docet Manuel *qq. reg. tom. 2. q.* 125. *art.* 6. Verùm hæc ſententia nullatenus mihi placet, nam in quantum æquiparat donationem, & legatum, eam ſuprà reprobaui: nec etiam de donatione eam approbo, quia (vt ſuprà diximus) donans fratri Minori cenſetur donare modo, qui congruit ſuo ſtatui, qui eſt dependenter à voluntate ſuperioris, & eo non reuocante. Quod ſi in donatione, aut legato appoſita eſſet conditio, ne ſuperior poſſit reuocare, dicemus infrà.

21 Sed obſeruandum eſt, hucuſque dicta de dominio pecuniæ, aut facultate reuocandi per donantem, & de reſtitutione ipſi licitè facienda, & de licita remiſſione ipſius vera eſſe, attento iure communi, & iam illa ceſſaſſe. Nam Martinus V. & Paulus III. Bullam conceſſere fratribus Minoribus, vt dominium pecuniæ non deinceps apud donantem remaneret, ſed apud Sedem Apoſtolicam, ſicut & reliquorum bonorum, quæ illis conceduntur; & ita in Capitulo generali fratrum Minorum decretum eſt. Omnia hæc refert Manuel *qq. reg. tom. 2. q.* 125. *art. 6. dicto 1. in fin.* Quare hæc omnia hodie verum habebunt reſpectu Pontificis, qui tanquam verus dominus poterit liberè eam pecuniam reuocare, illius furto ablatæ reſtitutionem acceptare, & remittere, ſicut *n.* 17. probauimus reſpectu aliorum bonorum, quorum habet dominium.

22 Ad argumenta contrariæ ſententiæ relata *n.* 4. reſpondetur; & in primis ad authoritatem Ioann. XXII. reſpondent Sotus, & Ledeſma relati *n.* 5. eum laceſſitum ab Occamo, & quibuſdam aliis fratribus Minoribus, ei infeſtiſſimis, minus legitimè proceſſiſſe: & Bellarminus *ibidem* allegat, ait eum erraſſe, ſed non in re fidei, nec re ad vniuerſales Eccleſiæ mores pertinente, hæc enim neutrum habent; & eodem modo poſſe reſponderi ait Leonardus *lib. 2. de iuſt. c. 5. dub. 8. n.* 38. Sed melius eſt dicere cum Molin. *tom. 1. de iuſtitia. diſp. 6. col. 4. verſ. ad ea quæ*, eum nil tanquam certum ſtatuiſſe, vt intuenti eſt manifeſtum; ſed ſolùm diſputando in eam partem magis inclinaſſe. Ad primum argumentum dic, eos textus intelligi, quando vſusfructus, & vſus conceduntur independenter à libera domini reuocatione, ſecus quando eſt ſolus vſus facti reuocabilis à vero domino; tunc enim diſtinguitur à dominio. Ad ſecundum reſpondetur, ſolùm velle D. Thom. *ibi*, cùm valor rei vſu conſumptibilis non ſit alius, quàm vtilitas percepta ex eo vſu, quo conſumitur, nefas eſſe accipere pretium vnum æquale pro re, verbi gratia, centum aureos pro totidem mutuò datis, & aliud pro illius vſu: atque illis verbis *cuicumque conceditur vſus, conceditur ipſa res*, ſolùm vult concedentem mutuò res has ad vſum, concedere quoque illarum dominium. Ad confirmationem reſpondetur, negando inde ſequi, licere pretium recipere pro mutuo, cùm contrarium probet ratio proximè adducta: & quando concederetur pecunia, aut triticum ad merum vſum, reſeruata facultate reuocandi apud dantem, & dominio, tunc non eſſet verum mutuum, & liceret pro ea vſus licentia recipere pretium aliquod; neutiquam tamen liceret paciſci tunc, vt in omni euentu tantundem reddatur, ſed ſi res illa adhuc extet, poterit à domino reuocari: ſi verò conſumpta, aut alienata ſit, non erit reddendum aliquid loco illius, ſed peribit pro domino. Ad tertium reſpondetur, id conſequens eſſe verum in rebus, quarum vſus non eſt conſumptio, ſecus in his, quæ vnico conſumuntur vſu. Ad quartum dico, ea omnia permiſſa eſſe Franciſcanis ex tacita dominorum voluntate, & dependenter à libera eorum reuocatione. Ad quintum dic, non eſſe inutile dominium, cùm dominus ſit integrum reuocare, vt ſuprà diximus. Ad ſextum conſtat ex dictis *n.* 15. Ad ſeptimum negatur, id non poſſe eſſe, quia taliter conceditur conſumendi facultas, vt libera ſit domino reuocandi poteſtas.

SVMMARIVM.

Votum ſolemne, & ſimplex paupertatis qualiter differant, & quo iure illud reddat vouentem incapacem dominij, non autem hoc, & an id faciat in voto ſimplici coadiutorum formatorum Societatis IESV n. 23.

An paupertas, quam religioſi promittunt, excludat dominium, vſumfructum, vſum, poſſeſſionem, & adminiſtrationem, quatenus ſunt quid iuris, & dominium etiam rerum, quæ vnico conſumuntur vſu? n. 24.

An hoc intelligatur de dominio ſolum bonorum temporalium? num. 25.

Sicut religioſus ſubiicit ſuperiori ſuam voluntatem per obedientiæ votum, ita omnia bona externa per votum paupertatis. num. 26.

An ſi religioſi votis biennij liguti in Societate IESV teſtentur, aut de bonis ſuis diſponant abſque ſuperioris licentia, teneat factum? refertur quadam ſententia. n. 27.

Explicatur ſententia Authoris n 28. *&* 29.

An religioſi, & formati coadiutores Societatis IESV poſſint aliquid nomine proprio præſcribere? n. 30.

Votum paupertatis emiſſum in ſæculo, ad quid obliget, & an Epiſcopus diſpenſare poſſit in hoc voto? n. 31.

Quis acquirat dominium bonorum, quæ hic acquirit, vel a quo petiturus ſit licentiam ad eorum vſum, vel acquirendum, vel ad diſponendum, & ſi obeat inteſtatus, cui illa bona cedant? n. 32.

QVÆSTIO poſterior. In quo diſtet votum ſimplex, 23 ac ſolemne paupertatis, & qualiter vtrumque impediat dominium acquiri. Et quidem ſi de eſſentiali, ac intrinſeca differentia, qua hæc vota inter ſe diſtant, agamus, iam ea latè explicata eſt hoc tractatu *lib. 4. c.* 24. Sed ſi loquamur de differentia accidentali, ea eſt, vt votum ſolemne paupertatis impediat dominij acquiſitionem, reddens incapacem vouentem illius validè acquirendi, ac validè in alium transferendi. At votum ſimplex impedit

licitam

Digitized by Google

licitam acquiſitionem, ac tranſlationem dominij in aliũ; ſed nõ reddit vouentem incapacem acquirendi, & transferendi: quare ſi de facto acquirat, aut transferat abſque legitima ſuperioris licentia, reus erit voti, at tenebit factum. Hæc differentia conſtat ex *c. vnic. de voto. in 6.* vbi idem diſcrimen ſtatuitur inter ſolemne, & ſimplex caſtitatis votum. Atque ita docent Nauar. *comm. 1. n. 19. verſ. 23. de regular.* Azor *tom. 1 inſt. moral. lib. 12. c. 12. q.* 8. Leonard. *lib. 2. de inſt. c. 4. dub. 5. n. 21. fin.* hanc autem differentiam non eſſe ex ipſa rei natura, ſed ex ſola Eccleſiæ inſtitutione probauimus ſuprà.

24 Quare excipitur hoc votum paupertatis coadiutorum formatorum Societatis Iesv, quod, quamuis ſimplex ſit, reddit eos prorſus omnis dominij acquirendi, ac in alios transferendi incapaces, non aliter quàm votum ſolemne, quia ita habetur *in conſtit. Societatis* Iesv *p. 6. c. 2. §. 11. in com. lit. H. iit. &* §. 12. confirmatis à Sede Apoſtolica, & idem habetur in dupliri Bulla Gregorij XIII. quas inſtitutum Societatis Iesv confirmat.

25 Hæc autem paupertas, quam religioſi vouent, eſt, non habendi proprij: intelligitur autem nomine proprij, non ſolùm dominium, & proprietas rei, ſed etiam vſus iuris, & vſusfructus, poſſeſſio, & adminiſtratio, prout ſunt quid iuris, nõ autem prout ſunt quid facti; quippe hæc, vt sũt quid iuris, ſignificant aliquid proprium, quod quis poſſidet, & adminiſtrat nomine proprio, & arbitratu ſuo independẽter à ſuperioris voluntate: at religioſus hæc omnia ſolùm poteſt habere ex ſuperioris conſenſu, ac depẽdenter ab eo, qui poteſt liberè reuocare; quare ſolùm habet facti detentionem, & vſum inſtar rerum. Atque ita docet (licèt non ita apertè) Abbas *c. cum ad monaſterium, n. 1. de ſtatu monachorum.* & ita amplè tradunt Nauar *cõm. 2 n. 2. de regul.* Azor *tom. 1. inſt. moral. lib. 12. q. 1.* Manuel *qq. reg. tom. 3. q. 29. art. 4.* quod adeò verum eſt, vt nec religioſi habeant dominium, nec vſum iuris, ſed ſolius facti rerum, quæ vnico vſu conſumũtur, vt probauimus ſuprà. Et denique, vt optimè explicat Valentia *2. 2. diſp. 10. q. 4. puncto 3. verſ. hac cùm ita ſint*, religioſus voto paupertatis nil aliud vouet, quàm oppoſitum ei, quod in iis cernimus, qui ſunt domini, vel proprietarij. Quod quidẽ intelligendum eſt de bonis temporalibus, quippe bonorum & iurium ſpiritualium poſſunt habere dominium, vel quaſi dominium, vt habent dominium, & poſſeſſionem ſuorum beneficiorum, ſi beneficiarij ſint, & poſſunt agere nomine proprio ad eorum dominium adipiſcendum, retinendúmque, ac recuperandam poſſeſſionem: ſimiliter dominium, ſeu quaſi dominium habent bonorum animi internorum, quia per votum paupertatis non renunciat bonis ſpiritualibus, aut iuribus prædictis, aut honoribus debitis pro talibus, ſed ſolùm bonis temporalibus, vt tradunt D. Thom. *2. 2. q. 186. ar. 7. ad* 4. & *ibi* Caiet. & ita tenet Nauar. & Manuel allegati *n. præced.* Leonardus *lib. 2. de inſt. c. 4. dub. 5. n.* 26. & explicabitur *infrà.*

26 Ex quo deducitur primò, quod ſicut per obedientiæ votum religioſus ſuperiori ſuo omnes ſuas actiones ſubijcit, non habens velle, aut nolle, ſed in omnibus pendens à ſuperioris nutu; ita per paupertatis votum omnem externorum vſum ſuperiori ſubijciat, in omni illo dependens ab eius nutu. Quod clarè colligitur ex infrà dicendis, vbi probauimus religioſum fore huius voti reum, vtendo aliqua re abſque ſuperioris licentia.

27 Secundò deducitur, quid dicendum ſit de alienatione bonorũ facta, ſiue teſtamẽto, ſiue donatione, ſiue quouis alio modo abſque ſuperioris licentia per religioſos Societatis Iesv ſolis ſimplicibus biennij votis ligatos. Mol. *tom. 1. de inſt. diſp. 139. col. 6. verſ. illi, qui tempore probationis.* Leonar. *lib. 2. de iuſt. c. 4. dub. 5. n.* 58. aſſerunt omnes has diſpoſitiones, eſſe irritas ob rationem ſuprà allatã *n. 25. c.* 8.

28 Sed ſic diſtinguendum cenſeo; ſi via teſtamenti, aut inter viuos diſponat de bonis, quorum dominium ante hæc vota acquiſierant, vel de bonis parentum, in quæ poſt hæc vota iure hæreditario ſucceſſerunt, vel de bonis conſanguineorum, in quæ eodem iure ſucceſſerunt ab inteſtato, peccant quidem mortaliter, at factum tenet, quia eorum bonorum dominium retinent, donec illis ſe abdicent, vt habetur *in cõſtit. 4. p. c. 4 §. 5. in com. litera Q fin. & p. 6. c. 2. § 11. in comm. litera H.* & quamuis vſus ſit impeditus, cùm tamen impediatur ſolo ſimplici paupertatis voto, quod vt ſuprà probauimus, impedit quidem licitam dominij in alium tranſlationẽ, non tamen factam irritat, nec ſit aliud ius irritans peccat quidem contra votum ſic diſponens, at factum tenet. Neque obſtant, quæ ex Molina, & Leonardo ſuprà allegatis retulimus, ſcilicet, tales religioſos non habere vſum illorum bonorum, quorum habent dominium, ac proinde teſtamentum ab illis confectum eſſe inualidum, non ſecus ac eſt id quod fit à pupillo, tutore negante facultatem, non obſtant, inquam, quia nullum ius eſt prohibens tali religioſo efficere teſtamentum, ſicut eſt prohibens pupillo, & cùm dominus ſit, non video cur impediri debeat, de quo latiùs ſuprà.

Si tamen teſtamento aliquo inſtituantur hæredes, aut 29
legatarij, aut aliquid ipſis donetur, ſi conſtaret voluntatẽ teſtatoris, aut donantis eam eſſe, vt ij religioſi verũ dominiũ acquirer., atq; ij eodẽ modo acceptent, nõ obſtante paupertatis voto, quod infringere volunt, tunc ſimiliter tenebit diſpoſitio, ſiue in teſtamento, ſiue inter viuos ab his facta abſque ſuperioris conſenſu, quia votũ ſimplex, nec irritauit illã dominij acquiſitionẽ, nec ſimiliter tranſlationem in alium, ſed vtramque factam abſque ſuperioris licentia reddit ſolùm illicitam, cùm hæc ſit voti ſimplicis natura. Quando autem non conſtat de tali teſtatoris, aut donatoris voluntate, aut ſi de illa conſtat, non conſtat de voluntate religioſi volentis illam ſic acceptare, tunc exiſtimo veram eſſe ſententiam, quam tenent Molina, & Leonardus ſuprà allegati, quia cùm teſtans, aut donans inſtituit religioſum, aut illi legat, aut donat, etiamſi dicat ad vſus, quos ille religioſus maluerit, cenſetur in dubio legare, aut donare eo pacto, quo religioſus ille eſt capax licitè acquirendi: & ſimiliter religioſus in dubio ſic cenſetur acceptare, tum quia delictũ in dubio nunquã præſumitur, tum etiã, quia legans, vel donans cenſetur ſe accommodare perſonæ, vt diximus ſuprà *c. 17. n. 4.* Cùm ergo modus, quo licitè poſſet acquirere, & diſponere religioſus, ſit ſolus ex ſuperioris licentia, & dependenter ab eius voluntate, & ſic ſolùm in hoc dubio acquiſierint, ſi aliter diſponant, non tenet factum, non quia votum paupertatis illud irritat, ſed quia non acquiſierunt facultatem aliter diſponendi, quàm ex ſuperioris arbitrio.

Tertiò deducitur, religioſũ nihil poſſe nomine proprio 30
præſcibere ſibi nec aliis, quia ratione voti eſt incapax habendi propriũ, ac nomine proprij poſſidẽndi. Sic Medina *C. de reſt. q. 16. col. 2. verſ. præſcribere antẽ non poteſt.* Molin. *tom. 1. de inſt diſp. 65. fin.* qui bene addit idem dicendum ob eandẽ rationẽ de coadiutoribus formatis Societatis Iesv, quia quamuis ſola vota ſimplicia emiſerint, redduntur per illa incapaces dominij acquirẽdi, aut retinẽdi.

Tandem deducitur, quid dicendum ſit de his, qui in ſæ- 31
culo paupertatem vouerunt. Et quidem ſi diligenter diſcuſſa intentione, de qua paupertate intellexerint, aut de modo ſeruandi votum, aliud non cõſtat, hoc votum intelligendum eſt de paupertate abſoluta, quam vouent religioſi, quia ſicut vouens caſtitatem abſolutè, dum de peculiari eius intentione non conſtat, cenſetur omnimodã caſtitatem vouere, quia hæc eſt, quæ cõmuniter vouetur, & in dubio videtur quis agere, quæ frequentiùs aguntur; *reg. inſpicimus, de regul. iuris, in 6.* ita vouens abſolutè paupertatem, dum de peculiari intentione limitanti non conſtat, cenſetur abſolutam paupertatem vouere, quam promittunt religioſi: quare obligatur ad non acquirendum aliquid ſibi, nec ad diſponendum de illo pro ſuo arbitrio. Et ſic docet Nau. *comm. 5. de regul. c. 50. verſ.* 28. Cùm tamen ſit votum ſimplex, non priuat dominio bonorum antea acquiſitorum, nec reddit vouentem incapacem ad acquirendum, nec diſpoſitionem contra votum factam

recipiatur, vel expendatur, priùs quæ licentia ſit ſufficiens agendum eſt: deinde explicandi ſunt aliqui ſpeciales caſus, in quibus votum paupertatis violatur. Quare duplex eſt diſputanda quæſtio. Prior de puncto priori. Poſterior de puncto poſteriori.

2 QVÆSTIO prior. Qualis licentia ſuperioris deſideretur, & ſufficiat, vt religioſus cum illa aliquid accipiens, vel expendens, excuſetur à vitio proprietatis, atque voti paupertatis violatione. Quadruplex exigitur conditio ex parte licentiæ ſuperioris ad excuſandum religioſum accipientem, vel expendentem ab hac voti paupertatis tranſgreſſione. Prima eſt, vt licentia ſit legitima. Secunda, vt ſit voluntaria. Tertia, vt ſit ex cauſa legitima conceſſa. Quarta, vt concedatur à legitimo ſuperiori potenti eam concedere. De quibus conditionibus ſigillatim agendum eſt.

3 Circa primam ergo conditionem dubitatur, an licentia tacita, ſit licentia ſufficiens, ac legitima, vt religioſus cum illa accipiens, vel expendens excuſetur à proprietatis vitio. Quidam exiſtimabunt non ſatis eſſe licentiam hanc tacitam; tradunt enim generalem hanc regulam, vt quoties licentia ad actum aliquem gerendum neceſſaria eſt, debeat eſſe expreſſa. Hos retulimus ſuprà.

4 Cæterùm dicendum eſt, ſufficere licentiam tacitam, & iure optimo præſumptam ſuperioris, qua prudenter, & meritò præſumatur velle id ſuperiorem; quia ibi reiecimus eam regulam, probauimúſque ſufficere talem licentiam. Item, quia taciti, & expreſſi eadem eſt virtus, *l. cùm quid, ff. de rebus creditis, & c. 2. de reſcriptis*. Tandem, quia cùm rationabiliter præſumitur id velle ſuperiorem, quamuis eius expreſſus conſenſus non habetur, non dicitur res fieri abſque eius licentia. Et ideo hanc partem ſuſtinent D. Tho. 2. 2. *q.* 32. *ar.* 8 *ad* 1. Maioris 4. *diſt.* 15. *qu.* 13. *in ſol. ad* 1. *contra* 23. *concl.* D. Bonau. *in ſpeculo diſciplinæ ad nouitios, p.* 1 *c.* 4. *ad fin.* habetur *in nouis operibus, tom.* 7. Gerſon 2. *part. in reſponſis ad quaſdam quæſt. ſibi propoſitas, q. penult. alphabeto* 34. *litt. S.* Turrecrem. *c. non dicatis, art.* 8. *n.* 12. *q.* 1. D. Anton. 3. *p. tit.* 16. *c.* 1. *§.* 11. *notabili* 2. Roſella *ſum. verb. eleemoſyna.* 2. *n.* 1. Angel. *verb. eleemoſyna n.* 6. & *ibi* Sylu. *n.* 7. *q.* 5. *dicto* 2. Tabien. *q.* 8. *n.* 9. Armilla *n.* 5. Medina *C. de pœnitent.* vbi de eleemoſyna, *q. de quibus bonis ſit eleemoſyna facienda, verſ. redeundo igitur ad rem* Nauar. *ſum. Lat. & Hiſp. c.* 17. *n.* 105. *& comm.* 2. *n.* 200. *de regul.* Cordub. *ſum. q.* 109. *paulò poſt princip.* Mendoza *in ſuis quodlibetis, q.* 8. *concl.* 7. Bañes 2. 2. *q.* 32. *art.* 8. *initio*, & *ibi* Aragon. *col.* 3. *verſ.* 2. *eſt ſupponendum*, Graffis 1. *p. deciſ. lib.* 2. *c.* 122. *n.* 5. *& lib.* 3. *c.* 5. *n.* 54. Lud. Lopez 1. *p. inſtruct. c.* 156. *concl.* 3. *&* 4. Viualdus *candel. Sacr. p.* 3. *c.* 14. *n.* 83. Nauar. *lib.* 3. *de reſtit. c.* 1. *p.* 3. *in noua edit. dub.* 1. *n.* 160. Petr. de Ledeſm. 2. *tom ſum. tract.* 4. *c.* 3. *concl.* 3. Toledo *in fine ſummæ, tractatu de* 7. *peccatis mortalibus, c.* 28. *fin.* Molin. *to.* 2. *de iuſtitia, diſp.* 276. *paulò ante finem.* Emman. Sà *ſum. verb. eleemoſyna, n.* 12. Valent. 2. 2. *diſp.* 10. *q.* 4. *punct.* 3. *col.* 2. *verſ. patet enim, & corol.* 5. Paſſatell. *in compendio priuil. fratrum Minorũ, poſt cap.* 43. *de proprietate abdicanda. verſ. ſi verò religioſus.* Leonard. *lib.* 2. *de iuſt. c.* 41. *dub.* 9. *n.* 80. Azor *to.* 1. *inſtit. moral. lib.* 12. *c.* 11. *q.* 2. 3. *&* 4. Manuel *tom.* 1. *ſumma, c.* 31. *n.* 4. *verſ. lo quinto digo. & qq. regul. to.* 2. *q.* 57. *art.* 2. Lælius Zecch. *in ſua ſum. p.* 1 *tractatu de charitate, c.* 10. *nu.* 2. & eiuſdem ſententiæ ſunt, quos referemus *n.* 11. dicentes taciturnitatem ſuperioris cenſeri legitimam licentiam, quippe ea eſt licentia tacita. Hoc tamen falli in religionibus nimis ſtrictis, in quibus ratione paupertatis ſtrictè obſeruandæ præceptum eſt ſuperiorum in virtute obedientiæ, ne liceat recipere, aut expendere aliquid abſque expreſſa licentia: tunc enim eſſet mortale ex ſola licentia tacita id efficere, tùm quia illis verbis aperte excluditur licentia tacita, & præſumpta, ad præcludendam relaxationi paupertatis viam: tum etiam, quia durante eo præcepto, non præſumitur ſuperiorem velle eam acceptionem; & ſic ceſſat licentia tacita. Et ita docent Ludou. Lopez 1. *p. inſt. c.* 156. *verſ. penult. & lib.* 2. *de contract. c.* 40. *col. penult.* Manuel 2. *tom. ſum. c.* 31. *nu.* 7. *verſ. lo catorze digo.* Addit tamen bene vterque, in neceſſitate vrgente, ſi non eſſet recurſus ad ſuperiorem longè diſtantem, ſufficere licentiam tacitam; quia cùm præcepta debeant eſſe rationi conſona, ſic id præceptum accipiendum eſt. An verò exigatur certa cognitio huius tacitæ voluntatis, an ſat ſit probabilis, dicemus infrà.

Hanc tamen licentiam præſumptam dicit Leonard. *n.* 5
præced. allegatus tunc tantùm adeſſe, quando eſt periculum in mora; ſecus quando res facilè differri poteſt, aut ſuperior adiri: non enim prudenter præſumendum eſt, velle ſuperiorem commodè adiri potentem, vt inferior ipſo non adito, aliquid agat, ad quod licentia exigitur. Et eidem ſententiæ fauent DD. aſſerentes non licere religioſo circa extremam neceſſitatem eleemoſynam facere, niſi ſub ſpe ratihabitionis, quando ſuperior abeſt. Cæterùm hoc intelligo, eſſe verum, vt religioſus ab omni culpa liber ſit; nam, vt excuſetur à culpa mortali, ſtatim dicemus ſatis aliquando eſſe probabiliter præſumere, fore vt ſuperior aditus licentiam concederet; quamuis inuitus ſit quoad modum accipiendi, non petita licentia.

Nec tamen ſufficeret ea præſumpta accipiendi licen- 6
tia, vt integnim ſit religioſo non petita alia licentia, item illam expendere, niſi adſit quoque eadem præſumpta expendendi in eos vſus licentia, quia cùm accipere, & expendere ſint diuerſa, licentia tacita ad vnum, non extenditur ad aliud; præterea, quia etiam licentia expreſſa, verbi gratiâ, accipiendi librum, non extenderetur ad alienandũ illum, nedum tacita accipiendi. Tandem probatur ex doctrina Nauar. *comm.* 2. *n.* 40. *de regul.* vbi optimè tradit, licentiam conceſſam religioſo conuertendi quæſita in proprios vſus reſtringi ad quæſita opera, atque induſtria religioſi, non autem ad quæſita per ſucceſſionem, & donationem. Idque probat ex *l. coiri. cum* 4 *ſequent. ff. pro ſocio*, vbi probatur, ſocietatem ſimpliciter contractam intelligi de his, quæ ex quæſtu obuentura ſunt; per quæſtum autem non intelligi, quæ obueniunt ex legato, hæreditate, vel donatione, ſed ea ſola, quæ arte, & induſtria lucrifiunt.

Quod ſi quæras, an conſuetudo aliquid dandi, vel acce- 7
ptandi, ſit tacita licentia excuſans, vt religioſus aliquid accipiat, vel retineat, non petita ſuperioris licentia; multi exiſtimant conſuetudinem minimè excuſare religioſum. Ducuntur, quod hic iure naturali diuino ratione voti paupertatis, teneatur aliquid non accipere, vel retinere abſque ſuperioris licentia; conſuetudo autem nullas contra huiuſmodi ius vires habet. Sic tradunt Calderin. *toto conſ* 4 *de conſuetud* Felin. *c. cùm M. n.* 26. *verſ. eadem reaſſumit. de conſtit.* Riminald. *Inſtit. per quas perſonas nobis acquiratur, §.* 1. *n.* 107. Redoanus *de ſpoliis eccleſ. q.* 8. *in princ. n.* 52. *& triplici ſequent.* Graffis 2. *p. deciſ. lib.* 3. *c.* 9. *n.* 4. *& triplici ſequent.* Tapia *auth. ingreſſi verb. ipſo ingreſſu. c.* 3. *n.* 55. Cæterùm, quamuis verum ſit conſuetudinem nihil prodeſſe, vt renitente ſuperiori aliquid accipiatur, aut retineatur à religioſo, quia ſic recipere, vel retinere, eſt contra paupertatis votum iure diuino naturali obligans; & in hoc ſenſu verum eſt, quod dicunt prædicti Authores. At ſi conſuetudo ſit recepta, vigeatque in aliqua religione recipiendi aliqua, ac licite expendendi non petita expreſſa ſuperioris licentia, valebit vtique, & excuſabit religioſos, quia tunc adeſt licentia tacita & voluntas ſuperiorum explicita per conſuetudinem illam in ea religione receptam; & ſic nihil accipitur renitente ſuperiori, nec contra votum.

Secunda difficultas eſt, an qui vſus eſt præſumpta ſu- 8
perioris licentia in acceptatione alicuius rei, teneatur ex vi voti paupertatis referre poſtea ſuperiori quod diſpoſuerit cum tali licentia? Breuiter cum hac diſtinctione reſpondetur, quando tota præſumendæ licentiæ ratio fuit, non poſſe commodè tunc adiri ſuperiorem, nec res accepta eſt conſumpta, aut alienata, ſed adhuc poteſt ſuperior emendare, aut reuocare, tenetur ſubditus, ne violet votum paupertatis, id referre ſuperiori: ſecus quando iam nequit à ſuperiori emendari, aut reuocari. Prior pars probatur,

quia licentia eſt ſolùm rationabiliter præſumpta in hoc caſo pro tempore, quo ſuperior conſoli nequit Ergo eo tempore tranſacto retinebitur ea res abſque licentia, & erit vſus illius tanquam propriæ. Poſterior pars probatur, quia iam ſubditos non retinet rem illam, nec vtitur tanquam propria, & cùm ſuperior nullum in ea imperium habeat, nulla eſt manifeſtandi obligatio Atque in priori caſu eſt intelligendus D. Bonau. 1. *p. ſpeculi diſciplinæ ad nouitios, c. 4. fin.* vbi hæc ait. Poteſt fidelis ſeruus, & prudens nonnulla pro loco, & tẽpore facere de tacito, vel probabiliter præſumpto ſuperioris conſenſo, ad ipsũ deniq; finaliter acta quæque auſum huiuſmodi relaturus.

9 Quod ſi ratio præſumendæ licentiæ non fuit difficultas illius petendæ, non tenetur religioſus hic poſtea certiorem ſuperiorem facere, quia ſi id ante factam diſpoſitionem, vbi maior ratio vigebat, licuit, ſaltem abſque culpa mortali, inconſulto ſuperiore facere, eo facilè adiri potente, id à fortiori licebit poſtea Et pro hac ſententia ſunt expreſsè Nauar. *comm. 2. n. 10. de reg.* Mendoza *in ſuis quodlibetis, q. 8. concl.* 8. Graffis 1. *p. deciſ. lib. 3 c. 5. n. 54.* vbi docent monialem poſſe retinere munera, quæ inſcia Abbatiſſa recepit, quando probabiliter non eſt deneganda licentia petita ab Abbatiſſa; clarè loquuntur, quando adhuc retinet non manifeſtando Abbatiſſæ, quia res carebat difficultate, quando Abbatiſſa certior facta concederet licentiam, quia iam ex licentia expreſſa retinebat. Cæterùm exiſtimo quando acceptio fuit venialis ratione modi clandeſtinè accipiendi, iuxta dicenda *n. 15.* fore ſimiliter retentionem, videlicet non manifeſtando ſuperiori, quia eadem eſt ratio vtriuſque; & ſicut ſuperior in acceptione fuit inuitus quoad modum, ita quoque in retentione euenit.

10 Tertia difficultas eſt, an ſufficiat ad hanc licentiam præſumptam taciturnitas ſuperioris videntis religioſum aliquid accipere, vel expendere, & non contradicentis? Aliqui negant hanc taciturnitatem eſſe licentiam præſumptam, & ſic dicunt ea non excuſari religioſum à vitio proprietatis; quia cùm variis ex cauſis poſſit ſuperior tacere, non eſt, cur ex ea taciturnitate præſumatur licentia tacita. Sic docent Archid. *c. non dicatis. 12. q. 1. n. 6. & ibi* Bellam. *n. 31.* Hugo, quem refert, & ſequitur Torrect. *ibi, art. 5. n. 9.* Graffis 2. *p. deciſ. lib. 3. c. 19 n. 31.* & facit optimè pro hac ſententia D. Ant. 3. *p. tit. 1. c. 15. init.* vbi ait, non excuſare à furto, ſi dominus videat, & taceat.

11 Alij tradunt hanc taciturnitatem ſufficere, vt præſumatur licentia ſuperioris, quippe iure optimo præſumi poteſt, ſuperiorem tunc temporis tacere, quod approbet, velitque geſta à ſubdito. Sic tradunt Abbas *c. quod quibuſdam, n. 10. de fideiuſſor. & c. niſi eſſent, ad fin. de præbend. & c. cùm ad monaſterium, n. 8. de ſtatu monach. & conſ. 44 n. 4. & 5. vol. 2.* Imola *Clem. 1. n. 36. de ſtatu monach.* Nauar. *lib. 3. conſil. in 1 edit. tit de regular. conſ. 75. n. 64. in 2. tit. de ſtatu monach. conſ. 3 n. 64.* Atq; idẽ apertè ſentiunt DD. quidam aſſerentes legatum relictum ea lege monacho, vt nihil acquiratur monaſterio, intelligendum eſſe, vt nihil acquiratur quoad vſum monaſterio; ſed ſi ſuperior conniuentibus oculis patiatur vſu illius legati monachum potiri, dicunt validum eſſe hoc legatum Quare apertè ſentiunt hanc Prælati taciturnitatem eſſe licentiam præſumptam, & ſufficientem, vt religioſus vſo illius legati potiatur. Hi ſunt Bart. *l. ſi alienam, 49. in princ. n. 2. ff. de hered. inſtituend. & auth. excipitur, n. 2. C. de bonis quæ liberis, & ibi* Angel. *n. 2.* Fulgoſ. *fin.* Corneus *fin.* idem Corneus *l. quidam, 5. §. ille, n. 3. C. de neceſſariis heredib. inſtituendis* Roſell. *verb. Abbas, n. 11.* Angel. *verb. monaſterium, n. 2.* Sylueſt. *verb. religio. 8 q. 5.* Tabien. *verb. monach q. 14. n. 15.* Simon de Præt. *de interpret. vlt. volunt. lib. 1. interpret. 2. dub. 2 ſolut. 1. n. 9. & 10.*

12 Sed vtraq; ſententia ſic conciliandа eſt: ſi ea taciturnitas ſit ſola quædam permiſſio ſuperioris, non excuſat religioſum; & in hoc caſu eſt vera prior ſententia, quia etiam ipſius Dei permiſſio, qua quempiã in multa peccata labi permittit, non excuſat à peccato labentem: ſi autem ea licentia non ſit pura permiſſio, ſed ſit approbatio quædam, eſt licentia tacita, ſufficienſque ad liberandum à culpa religioſum; & in hoc caſu eſt vera poſterior ſententia. Sicut etiam ſimilem taciturnitatem appellant Authores, quos retuli, & ſequutus ſum latè probans *lib. 3. de matr. diſp. 35 n.* 20. ratihabitionem de præſenti, dicuntque ſufficere, vt ſacerdos non expoſitus valeat audire confeſſiones, & alia exercere ad ſui valorem exigentia iuriſdictionem. Et ideo hanc partem ſuſtinẽt Nauar. *comm. 2. n. 22. coroll. 9. de reg.* Mẽdoz. *in ſuis quodlib. q. 8. concl. 7.* Manuel *qq. reg. to. 3. q. 29. art. 10.* Sed adhuc non quieſcit animus; reſtat enim explicare, quando taciturnitas illa ſit pura permiſſio, & quando ſit approbatio, quod in ſimili materia, nempe furto, explicant Authores ſic. Si dominus videat rem ſuam ſubripi, taceatque præ verecundia, aut timore, eſt pura permiſſio, non excuſans à furto ſubripientem; ſecus quando hæc ceſſarunt, & potuit commodè prohibere, tunc enim eſt approbatio. Quæ diſtinctio apertè habetur *l. penult. ff. de furtis*, & hæc poſterior pars conſtat ex *c. error. & c. conſentire, diſp. 83.* vbi habetur, conſentire peccato videri, qui cùm poſſit reſiſtere, tacet. Et ſic docet Roſell. *verb. furtum, & ibi* Angel *n.* 8. Syl. *verb. furtum q. 1. in 2. init.* Tabien. *ibi, initio*, Armill *n. 3.* Nauar. *ſumm. c. 17. Hiſp. n. 4. Lat. n. 5. verſ. 4.* Lud. Lop. 1. *p. inſtruct. c. 93. ad fin. verſ. neceſſitas quoque*, Sayrus *in claui reg.* nil obſtare huic deciſioni, ait aſſerere enim metũ eſſe leuem, quia in foro conſcientiæ ſatis eſt metus leuis, vt non excuſetur auferens rem alienam à furto, vt nos etiam probauimus *lib. 4. de matrim. diſp. 9. nu. 4.* & eodem prorſus modo eſt iudicandum in præſenti caſu.

Poſtremò circa hanc primã conditionem difficultas 13 eſt, an ſit licẽtia tacita excuſans religioſum à tranſgreſſione voti paupertatis, quando rem aliquam accipit, aut alienat, inconſulto ſuperiore, credens fore, vt ſuperior licentiam ſic accipiendi, vel alienandi daret, quamuis diſpliceret illi hic accipiendi, & alienãdi modus? Quidam DD. ſentiunt excuſari hunc à culpa mortali, non tamen à veniali. Ducũtur, quod ſuperior non ſit inuitus quoad rem acceptam, vel alienatam, ſed quoad ſolam accipiẽdi, vel alienandi modum, ac proinde reputatur leuis materia, & ratione leuitatis excuſans à mortali. Quare cenſetur religioſus rem illam ſic accipere, retinere, vel alienare ex voluntate ſuperioris, ſaltem virtuali, quæ in affecto illo latitat. Secundò, id probatur ex *l. inter omnes, 47. §. rectè. ff. de furtis*, ibi, *rectè dictum eſt, qui putauit ſe domini voluntate rem attingere, non eſſe furẽ. Quid enim dolo facit, qui putat dominum conſenſurum fuiſſe?* Vbi apertè deciditur, non eſſe furti reum, qui credens dominum conſenſurum, rem clàm accipit. Ergo ſimiliter religioſus non erit reus voti paupertatis mortaliter, ſi inſcio ſuperiore aliquid accipiat, vel alienet, quando credit fore ſuperiorem conſenſurum, ſi licentiam peteret. Huius ſententiæ apertè ſunt, qui dicunt eſſe proprietarium religioſum, qui donat aliquid, niſi ponat ſpem in ratihabitione Prælati, quia de ratihabitione de futuro loquuntur. Hi ſunt D. Th. *4. diſt. 15. q. 2 art. 5. quæſt. 4. corpore*, Roſe. *ſumm. verb eleemoſyna, n. 1.* Toled. *ſumm. in fin.* vbi *de peccat. mort. c. 28 fin.* Atq; ita agentes de furto, dicunt non eſſe furti reum accipientem alienum abſque domini licentia, quando prudenter credit dominũ petita licentia conceſſurum. Hi ſunt D. Ant. 2. *p. tit. 1. c. 15. init.* Roſel. *verb. furtum, init. & ibi* Angel. *n. 7.* Syl. *verb. furtum q. 1. n. 1.* Tabien. *n. 1.* Aragon. *2. 2. q. 66. art. 3. paulò poſt princ.* Sayr. *claui regia. lib. 9. c. 12 n. 2. verſ. dicitur inuito.* Atque ſimile furtũ dicunt eſſe ſolùm veniale, eo quod dominus inuitus ſit quoad ſolum modum, Caiet *ſumm. verb. furtum, notabili 2 & ibi* Armill. *n. 2.* Nauar *ſumm. c. 17. Lat. n. 5. verſ. 4 & n. 138. Hiſp. n. 4. & n. 139. & com. 2. n. 20. de reg.* Mendoza *in ſuis quodl. q. 8. poſt 7. concl & concl.* 8. Leonard. *lib. 2. de iuſt. c. 12. dub. 8. n. 49.* Graffis 1. *part. deciſ. lib. 3. c. 5. nu. 54.* Emman. Sà *ſum. verb. furtum, n. 3.* Paſſatell. *in compend. priuil. fratrum Minorum*

poſt

poſt c.45.tit.de proprietate abdicanda, verſ. ſi verò religioſus. Rebell *tract.de iuſt.p.1.lib.3.q.15.ſect.3.n.14.* Petrus de Ledeſm 2.*tom.ſumm. tract.*8.*c.*21.*difficultate* 7. ex his, quas tractat circa quantitatem notabilem ad furtum mortale petitam, *in dicto* 1 Manuel *qq.regul.to.*3.*q.*29.*art.*11.*fin.* Quod ſi creditur dominum non fore inuitum, etiam quoad modum, nulla eſſet culpa. Nauarr. *comm.*2. *n.*20 *de reg.* Mendoza *in ſuis quodlibetis, q.*8. *concl.*8.& ſic intelligendi ſunt Lud. Lopez 1.*p.inſtruct. c.*93.*ad finem. verſ.neceſſitas quoque*, vbi excuſat à veniali acceptionem clandeſtinam, quando creditur, dominum voliturum, & Manuel 1.*to ſum.c.*147.*concl.*2. *n.*3. vbi ait hanc acceptationem non eſſe peccatum, nec obligare ab reſtitutionem: imò ex omnibus Authoribus allegatis clarè colligitur, ceſſare obligationem reſtituendi, etiam ſub veniali, quando creditur, dominum fore inuitum quoad ſolum modum, cùm dicant, id non eſſe furtum; & expreſsè docet Nauar. *eo comm.* 2.*numm.* 20.& Mendoza *ea concl.*8. Rebell. *eo n* 14. Explicant autem, & meritò aliqui ex his Doctoribus, vt hæc ſententia intelligatur, quando dominus velit rem accipi ad illum vſum, ad quem accipitur, ſecus ſi ad eum vſum nullatenus concederetur, vt ad vendendum, vel donandum; tunc enim eſſet verum furtum patiens reſtituendi onus, eo quod dominus non tantùm quoad modum, ſed quoad ſubſtantiam etiam eſſet inuitus. Sic Nauarr. *ſumm. c* 17.*Latin.nu.*139.*Hiſp.*140. Leonard. *lib.*2.*de iuſt.c.*12. *dub.* 8. *n.*50. & quamuis minus bene contradicat Rebell. *eod.n.*14. dicens non eſſe furtum mortale, quando dominus eſt ſolùm inuitus quoad finem, vt quando famuli, aut filij accipiunt comeſtibilia ad donandum, vel vendendum. Sed hoc non approbo, quia tunc etiam quoad rem acceptam eſt dominus inuitus, quia, etſi vellet rem accipi ad comedendum, non tamen ad eum diſtrahendi vſum, & ad eum finem; & ſic reducitur hæc voluntas in ſubſtantiam rei acceptæ, vt latiùs explicu *infra n* 30. Atque in propriis terminis religioſorum excuſant illos à culpa lethali, non autem à veniali, quando credentes fore, vt ſuperior licentiam concederet, aliquid accipiunt, vel alienant, quamuis credant eum modum clandeſtinum ſuperiori diſplicitorum, Nauarr. *comm.*2.*nu.*20.*de regul.* Mendoza *d q.*8 *poſt concl.*7.& *concl.*8. Nauarr *lib.*3.*de reſtitutione, c.*1.*p.*3.*in noua edit. dub.*1.*n.*60 Manuel *qq reg.tom.*3.*q.*29.*art.*10.*concluſ.*2. & *art.*11.*fin.* Leonard *lib.*2.*de iuſt.c.*41.*dub.*9.*n* 80. Rebellus *ea ſect.*3.*n.*22. Sic intelligendus eſt Gerſon 3.*p. in reſponſis ad quaſdam quæſtiones ſibi propoſitas, in q. penult. alphabeto* 34.*litt.S.* vbi ait non eſſe tranſgreſſorem voti religioſum accipientem, vel dantem abſque licentia, credentem ſuperiorem conſcium eam daturum: ſecus ſi crederet ſuperiori ſcienti diſpliciturum. Intelligendus quippe eſt, quando diſplicentia non eſſet quoad ſolum modum, ſed etiam quoad rem acceptam, & hac ratione dicunt excuſari à mortali multa furta religioſorum, quod ſuperior quoad ſolum modum inuitus ſit. Tradunt Mendoza *ea.q.*8.*poſt* 7 *concluſ.* Manuel *ea. q.*19.*art.*11 *fin.* Et ob eandem rationem Nauarr. *comment.*2.*n.*10.*de regul.* Mendoza *ea.q* 8 *concluſ.*8. Graffis 1.*p.deciſ.lib.*3. *c.*5.*n.*34. aiunt poſſe moniales retinere munera, quæ inſcia Abbatiſſa receperunt, quando norunt Abbatiſſam licentiam petendam conceſſuram. Diſcordant autem DD. allegati circa ſcientiam huius voluntatis, vt acceptio clandeſtina excuſetur à mortali: nam Petrus de Ledeſma proximè allegatus, & Molina *tom* 2.*de iuſtit.diſp.*276.*paulò ante fin.* dicunt non ſufficere cognitionem probabilem, qua accipiens probabiliter credat dominum vel ſuperiorem conceſſurum licentiam, ſi peteretur; ſed exigi certitudinem moralem. Ducuntúrque, quia quando eſt ſola cognitio probabilis, poſſunt hi decipi. Idem ſentire videtur Manuel *qq. reg.tom.*3.*q.*29.*art.*10.*concl.*7. ait enim non eſſe mortale, quando compertum, & exploratum eſt accipienti eam licentiam concedendam. Sed iure optimo alij dicunt ſufficere probabilem cognitionem, quæ ex iuſta credendi cauſa procedit: ſecus quando eſt improbabilis, & temeraria, quia ad operandum in rebus moralibus, ſatis eſt hæc probabilis cognitio, reputatúrq; certitudo moralis. Et ita docent Gerſon, & Nauarra proximè allegati, D. Anton. 2.*p.titul.*1.*cap.*15.*init.* Roſella *verb. furtum, init.* & *ibi* Angelus *num.*7. Syluester *ante q.*1.*n.*1. Nauarr. *comm.*2.*n.*20.*de regul.* & *ſumma. c.*17.*Hiſpan. n.*4.*Lat.n.*5.*verſ.*4. Ludou. Lopez 1.*part. inſtruct.c.*93. *ad finem. verſ.neceſſitas quoque.* Mendoza *q.*8.*concl.*8. Aragon. 2.2.*q.*66.*ar.*3.*paulò poſt principium.* Sayr. *in claui regia.lib.*9.*cap.*12.*n.*2.*verſ.dicitur initio.* Manuel 2.*tom. ſum.*2.*edit.c.*147.*concl.*2.*n.*3. Leonard. *lib.*2.*de iuſt.c.*41. *dub.*9.*n* 80.& *c.*12.*dub.*8.*n* 49. Quod ſi tamen hi dubij eſſent de licentia concedenda à domino, vel ſuperiore, nullatenus excuſarentur à culpa mortali, & reſtituendi obligatione; tum quia in dubio minimè licitum eſt operari, tum etiam, quia in dubio præſumitur dominum, & ſuperiorem eſſe inuitos. *l.qui vas,*49.*in princ.* ibi, *vetare etiam dominum accipimus, etiam eum, qui ignorat. ff de furtis.* Sic Roſella, Syluester, Aragon. Sayr. Lodou. Lopez nunc allegati, Nauarr. *ſumm.c.*17.*Hiſp.n.*4. *Lat. n.*5.*verſ.*4.

Sed hæc ſententia non caret maxima difficultate. 14
Primò, quia, vt optimè docet Suarez 3.*tom.in* 3.*p.q.*82. *art.*3.*diſp.*70.*ſect.*3.*col.* 2.*verſ.hinc.ſequitur*, quando valor actus pendet à licentia, oportet hanc præcedere, nec ſufficit ratihabitio de futuro, nec præſumptio conſenſus poſtea præſtandi: ſecus quando tantùm ad debitum ordinem, & modum, tunc enim ſufficit probabilis ſpes, & præſumptio conſenſus paſtoris poſtea approbaturi. Et hac ratione, multis Authoribus allegatis, diximus *lib.*3. *de matrim.diſp.*35.*n.*17. nequaquam ſufficere licentiam tacitam, quæ habetur ex ratihabitione de futuro, id eſt, quia creditur ſuperiorem approbaturũ, & licentiam petitam conceſſurum, vt valeant Sacramenta pœnitentiæ, & matrimonij, eo quod ad eorum valorem exigatur licentia audiendi confeſſiones, & aſſiſtendi matrimonio. Ergo cùm ad validam rei alienæ acceptionem, & ad validam alienationem à religioſo factam, exigatur licentia ſuperioris, & domini, eſt opus eam præcedere, nec ſatis eſt ratihabitio de futuro, qua creditur licentiam ab eis concedendam. Secundò, quia non ex eo ceſſat vinculum legis, quod ſuperior adito, ſi ex diſpenſaret, cùm id non ſit reipſa diſpenſare. Ergo ſimiliter, nec ideo licebit rem alienam detinere, aut in alium transferre, quod dominus, vel ſuperior eam donarent, aut alienationem permitterent, cùm per hoc, nec reipſa donent, nec permittant. Quippe cùm conditio illa non ponatur in re, non ponitur quoque id, quod ex ea ſequeretur; ac proinde videtur requiri, non ſolùm vt licentiam concederent, ſi peteretur, ſed etiam vt reipſa cenſeantur concedere, quamuis non petatur, & vt ipſi nolint cum illis circunſtantiis occurrentibus expectare, vt petatur; quemadmodum vt vinculum legis ceſſet per epiikeiam, exigitur mentem legiſlatoris eſſe hoc in caſu, non obligare ad expectandam diſpoſitionem. Tertiò, quia alias donationes, acceptiones, & vſus, quæ à ſuperioribus ſolent parentibus concedi, eſſent licita in religione non petita venia, quod eſſet obedientiam regularem euertere. Quartò, quia Medina *cap de reſtitut.q.* 12.& Nauar. *ſumm Lat.*& *Hiſpan. c.*17 *n.*122 & 123. Corduba *ſumm.q.*66.*verſ tambien noſera,* dicunt cuſtodes nemoris permittentes alicui venationem, aut lignorum cæſionem, non excuſari à culpa, & reſtituendi damni obligatione, quod credant dominum licentiam petitam conceſſurum: at credunt ipſum nolle id abſque ſua licentia fieri, & Nauarr. *lib.*3.*de reſtitut in noua edit.c.*1.*p.*3 *dub.*3.*n.*180 *fin.* & Sayr. *in claui regia.lib.*9. *c.*16.*nu.*20. dicunt peccare mortaliter religioſum accipientem res conuentus ſuo vſui neceſſarias, quas ſupe-

rior

rior aditus tenebatur concedere, quando abſque licentia accipit: ergo à fortiori idem dicendum eſt, quando ſuperior non tenebatur dare licentiam. Et Ludouicus Lopez 1. *p. inſtructorij conſcientiæ. c.* 156. *col.* 2. *concl.* 1. ac Manuel 2. *tom. ſumm. c.* 31. *n.* 4. *verſ. lo ſexto digo.* aiunt non licere religioſo aliquid facere ex præſumpta, ac certò concedenda ſuperioris licentia, quando eſt etiam certus nolle ſuperiorem, id non petita licentia fieri; & ait Ludouicus Lopez hanc culpam grauem, & in re graui aduerſus paupertatis votum.

15 Hæc ſunt, quæ valde dubiam, ancipitemque reddunt priorem illam ſententiam relatam *n.* 10. Quare, vt illa verum habeat, debet explicari, quando de præſenti eſt actus in voluntate ſaltem virtuali, aut habituali ſuperioris, aut domini rei, quòd velit id à ſubdito fieri, quamuis aliquantulum ſit inuitus quoad modum, nollet enim id fieri non petita licentia: ſecus ſi eſſet notabiliter inuitus quoad modum. Itaque requiritur credi probabiliter, dominum illius rei, aut ſuperiorem per virtualem voluntatem actu velle, etſi mallet licentiam peti: at non eſt notabiliter, ſed aliquantulum inuitus, eo quod non petatur: tunc enim erit ſola culpa venialis, carebitque omni culpa, ſi nec quoad modum creditur eos non fore inuitos. Quam limitationem ſatis probant argumenta *num. præcedenti* adducta, & aliæ, quæ attuli *lib.* 4. *huius tractatus c.* 2. *n* 7. Hæc autem voluntas quaſi actualis deducta ex habituali, ſeu virtuali, tunc aderit, quando experientia compertum eſt libenter ſolitum eſſe ſuperiorem licentiam eam concedere, nec notabiliter ægrè ferre, vt non petatur, & ſufficit probabilis cognitio illius, vt diximus *num.* 13. ex mente aliquorum DD. contra alios; & ſic temperandæ ſunt doctrinæ Authorum, quas *n. præced.* ratione quarta attulimus contra priorem opinionem. Sed adhuc reſtat reſpondere ad alias rationes ibi adductas. Ad primam, & ſecundam reſpondetur, non eo rigore rem hanc accipiendam, vt docent DD. de iuriſdictione ad Sacramentorum valorem petita, vel de legum diſpenſatione. Ad hæc enim exigitur verè actualis voluntas expreſſa, aut tacita, quæ ratihabitio de præſenti, aut præterito appellatur, vt explicuimus *lib.* 3. *de matrim diſp.* 35 *n.* 20. & 21. nec ſufficit hæc quaſi actualis voluntas deducta ex habituali, & virtuali, ac incluſa in illa. Quia tantùm in hoc caſu petitur, ne dominus, & ſuperior ſint quoad rem ipſam acceptam inuiti, ſed quoad ſolum modum, & quoad hunc non notabiliter, quo ſatis reperitur, vbi adeſt hæc quaſi actualis voluntas ſic explicata. Ad tertiam reſpondetur, non euerti obedientiam regularem, quando hæc quaſi actualis voluntas concurreret.

16 Secunda conditio petita in ſuperioris licentia, vt excuſet religioſum à tranſgreſſione voti paupertatis, eſt, vt ea licentia ſit voluntariè conceſſa; quare ſi precibus valde importunis concedat ſuperior aliquid accipere, vel retinere, non excuſatur religioſus à tranſgreſſione voti paupertatis, quando reuera ſuperior inuoluntariè, & vt importunitatem repellat, conſentit, aliter omnino repugnaturus, quia ea non eſt licentia, ſed violentia. vt optimè dixit D. Bernardus de conſideratione ad Eugenium. Præterea, quia preces importunæ, quoties illis ceſſantibus rogatus id non efficeret, ſed importunitate quaſi victus, &, vt eam repellat, id facit, efficiunt mixtum inuoluntarium, & conditionalem nolitionem: ſecus quando importunè rogatus, poſtea libentiſſimè exequitur, vt probaui *lib.* 4. *de matrim, diſp.* 10. *n.* 4. & ita Perez *additionibus ad Seguram l.* 1. § *ſi vir. n.* 128. *ff. de acquir. poſſeſſ.* dixit licentiam contrahendi, quam vxor precibus importunis à viro extorquet, non eſſe legitimam, nec cenſeri virum conceſſiſſe.

17 Similiter, ſi metu, aut dolo licentia illa extorqueatur, non excuſat religioſum à vitio proprietatis, quia ea non eſt voluntaria. Sic Nauar. *comment.* 2. *n.* 21. *corol.* 7. *de reg.* quod conſtat ex dictis *n.* 4. vbi probauimus taciturnitatem ſuperioris, qua permittit aliquid recipere, vel expendere ſubditum, quia timore, aut verecundia ductus non audet contradicere, minimè eſſe licentiam excuſantem ſubditum; nec requiritur, vt timor hic ſit cadens in conſtantem virum, ſed ſatis eſt eſſe timorem leuem. Nomine autem doli intelligo, quando ſubditus fingit rationes, vt ſibi aliquid concedatur, vel tacet ea, ob quæ credit ſuperiorem negaturum licentiam, quando ea taciturnitas, aut falſi expreſſio, talis eſt, vt redderet diſpenſationem ſubreptitiam, quod quando contingat, non eſt huius loci explicare, ſed ſatis explicuimus *libro* 8. *de matrimonio diſputat.* 21. quia ea licentia eſt inſtar cuiuſdam diſpenſationis.

Simili etiam modo non excuſatur religioſus à tranſgreſſione voti paupertatis, quando aliquid retinet ex licentia ſuperioris, non liberè, ſed quaſi coactè concedentis, eo quod timet religioſum illum, qui Prælato non permittente magnas fundit querelas, & murmurat, tanquam iniuria affectus; quippe licentia hæc non eſt voluntaria, ſed permiſſio coacta ad vitandum maius malum. Conſtat etiam ex dictis *n.* 9. & ita tenent Carthuſianus *de profeſſ. monaſtica lib.* 1. *art.* 11. Cordub. *ſum. q.* 54. *fol.* 139. *col.* 2. *verſ. y cierto eſta opinion.* Nauar. *lib.* 2. *de reſtitutione. c.* 4. *in noua edit. p.* 3. *dub.* 1. *n.* 161. Manuel *qq. regul. tom.* 3. *q.* 29. *art* 12. *corollar.* 2. Leonard. *lib.* 2. *de iuſtit. cap.* 4. *dub.* 5. *n.* 25. 18

Tertia conditio petita in ſuperioris licentia, vt excuſet ſubditum, eſt, eam ex legitima cauſa concedi. Nam conſtat apud omnes DD. duplici *n. ſequenti* allegandos, & ſuperiorem concedentem licentiam religioſo prodigè aliquid expendendi, vt in vſus ſuperfluos, aut vanos, & ſic abſque iuſta cauſa, & ſubditum ea licentia vtentem peccare, quia, vt *num.* 18. probauimus, ſuperior nequit eam licentiam dare, nec ipſemet in eos vſus expendere. 19

Controuerſia autem inter DD. eſt, an religioſus hic expendens aliquid in vſus vanos, & ſuperfluos, aut turpes, ac ſubinde abſque iuſta cauſa, ſit proprietarius, & conſequenter peccet contra votum paupertatis? Quidam negant eum eſſe proprietarium, quod nil vſurpet abſque ſuperioris licentia, paratúſque ſit ad nutum ſuperioris omnia relinquere. Sic docere videntur Ioan. Andre. *cap. cùm monaſterium nu.* 22. *de ſtatu monachor.* & *ibi* Abbas *n.* 8. Hoſtienſis *n.* 7. *verſ quod ſi proprietas.* Cardin. *ibi* § *probibemus. n.* 2. *q.* 3. Felinus *c. cùm M. n.* 26. *verſ. eadem reaſſumit, de conſtitutionib.* Tabiena *in ſumm. verb. religio. q.* 44. *n.* 45. *ad finem.* Paſſetellus *in compendio priuilegiorum fratrum Minorum. poſt c.* 43. *proprietate abdicanda, paulo poſt principium.* Et in propriis terminis docent Vbertus, quem refert, & ſequitur Turrecrem. *c. non dicatis.* 12. *q.* 1. *art.* 2. *n.* 4. & 5. D. Anton. 3. *p. tit.* 12. *c.* 1. § 11 *fine.* Syluest. *verbo religio.* 6. *q.* 7. *fin.* Tapia *auth. ingreſſi. verb. ipſo ingreſſu. c.* 5. *n.* 50 *C de ſacroſ. Eccl.* Graffis 2. *p. deciſ. lib.* 3. *c.* 19. *n.* 50. & 1. *p. lib.* 3. *c.* 5. *num.* 48. & 61. Azor *tom.* 1. *inſtit. moral. lib.* 12. *c.* 12. *quæſito* 5. Leonard. *lib.* 2. *de iuſt. c.* 41. *dub.* 9. *n.* 79. *verſ* 11. dicunt autem Turrecrem. D. Anton. Graffis *eo c.* 19 *n.* 30. eſſe tunc peccatum auaritiæ in ſubdito. 20

Cæterum exiſtimo id peccatum eſſe proprietatis aduerſus paupertatis votum. Ducor, quod Prælatus religionis non ſit dominus bonorum monaſterij, nec eorum quæ dantur religioſo, ſed adminiſtrator; ius autem non concedit illi adminiſtrare ad vſus profanos, & vanos, ſed tantum ad neceſſarios, & honeſtos. Ergo in ea facultate concedenda excedit limites ſuæ poteſtatis, ac proinde licentia non eſt verè licentia, ſed irrita, & nulla, tanquam conceſſa à non potente dare, vt optimè docent Nauar. *lib.* 3. *conſ.* 1. *edit. tit. de regul. conſ.* 75. *n.* 33. *in* 2. *tit. de ſtatu monach. conſ.* 3. *n.* 33. & Molin. *to.* 2. *de iuſtit. diſp.* 276. *col.* 3. *verſ. religioſus in connexum.* Non igitur ea excuſat religioſum à vitio proprietatis, ſed proinde eſt, ac ſi abſque licentia id efficeret. Secundò, quia faten- 21

tur

Digitized by Google

tur DD.vt *n.3.*videbimus, accipientem à religioſo rem in vſus turpes;& vanos ex ſuperioris licentia teneri reſtituere. Ergo ea licentia nullum alienandi ius religioſo tribuit,alias accipiens à reſtitutionis vinculo liber eſſet. Tertiò,quia hic religioſus vtitur ea re contra voluntatem ſummi Pontificis, qui eſt ſupremus omnium religioſorum Prælatus:nam in Concil. Trid *ſeſſ.25.c.2 de regul.*decernitur, vt ſuppellex religioſorum ſtatui paupertatis,quam profeſſi ſunt, ſit conueniens,nihilque in ea ſuperfluum ſit. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Maioris *4.d.38.q.9.in 3.concl.& arg.1.contra 63.concl.* Theodoricus,quem refert, & ſequitur Dionyſ. *oper.de reformat.clauſt.art.*Nauar.*comm.2. n.21.de reg.* Nauar. *lib.3.de reſt.c.1.in noua edit.p.3.dub.1. num.168.corol.3.* Graffis ſibi contrarius *2.p. deciſ.lib.3. c.19. n.15.26.&* 34.Tapia ſibi contrarius *eod.verb.ipſo ingreſſu,c.3.n.59.* & ſimiliter videntur ſibi contrarij Azor *eod. c.12. q.2. fin.*& Leonard.*eod dubio 9.n.78.verſ.9* aiunt enim huiuſmodi religioſum peccare contra votum paupertatis: nam peccare contra hoc votum, eſt vitium proprietatis.

22 Ex quo deducitur primò, etiam ipſum Prælatum expendentem in vſus vanos, & ſuperfluos, aut turpes,ac proinde abſque iuſta cauſa,peccare contra votum paupertatis, & eſſe proprietarium, quod probant rationes *n.præced.* adductæ & tenent Maioris, Nauar.Tapia,Azor *num.præcedent.* allegati. Idem Nauarr. *lib.3.conſ.in 2.editione,& de regular.conſil.25.num.41.in 1.tit de ſtatu monachorum,conſ.3.num.42.& comm.3.nu.27.de regular.*

23 Vtcumque tamen hoc ſit, dicendum eſt,peccare lethaliter religioſum expendentem notabilem quantitatem extra vſus neceſſarios,& pios,quamuis adſit licẽtia ſuperioris, quia ea non eſt legitima. Atque ita docent Mendoza *in ſuis quodlibetis,q.8 c.6.*Nauar.*lib.3.de reſt. c.1.in noua edit.p.3.dub.1.n.168 corol.3.*Manuel *qq.reg. to.3. q.29. art.10.* quare Maioris allegatus *n.18. in illo arg.1 contra 6.concl.*appellauit verbale diſcrimen inter vtramque ſententiam;& communiter quoque ipſe Prælatus peccabit mortaliter hanc licentiam concedens.

24 Imò nec Prælatus cum conuentu poterit hanc licentiam concedere, quia licet conuentus ſit dominus eorum bonorum,hoc dominium eſt reſtrictum per votum paupertatis, & Eccleſiæ conſtitutionem. Sic Nauarr. *comm.2.de reg.n.23.corol.12.*Mendoza *in ſuis quodlibetis,n.8.art.6.*Leonard *lib.2.de iuſt.c.18.dub.11.n.83. &* 84.Manuel *qq.regul.tom.3.q.29.art.11.*

25 Similiter etiam fatendum eſt,religioſum ſic malè expendentem ex ſuperioris licentia,non incurrere pœnas proprietatis,quia eæ ſtatutæ ſunt contra religioſos abſque omni ſuperioris licentia peculium tenentes. Sicq; fatetur Nauar *comm.2.n.21.de reg.*Ant.Cucus *lib.3.inſt. maior.tit.1.n.116.* & conſequenter etiam dicendum eſt, nec ipſum Prælatum ſic ſuperfluè expendentem incurrere prædictas pœnas, quia ſi licentia ab ipſo conceſſa ſubditis eſt valida ad eum effectum,vt liberentur à proprietarij pœnis,liberabitur quoque ipſe ſic expendens, quippe eadem licentia vti poteſt, quam ipſe ſubditis concedere valet.

26 Secundò deducitur, quid dicendum ſit de Prælato expendente,aut poſſidente aliquid contra præſcriptum ſuæ regulæ, & de ſubditis ſic expendentibus, aut poſſidentibus ex ſuperioris licentia. Maioris *vtroque loco* allegatus *n.18.* affirmat hos eſſe proprietarios: ſed Azor *to.1.inſt.moral. lib.12.c.12. q.7.verſ.ſi quæras itidem*, ait aliquibus hoc nimis rigidum videri, eo quod nõ quidquid regula præſcribit,ad vota pertineat, & ipſe nihil definit,ſed concludit (quidquid in hoc ſit)oportere religioſos cautos eſſe,& rebus vti, non vt omni voto ſolutos. Sed ſic diſtinguendum cenſeo:ſi ſuperior ille poſſit in ea regula diſpenſare, adſitque iuſta diſpenſandi cauſa,nec eſt contra votum,nec culpa aliqua; at ſi nequeat diſpenſare, aut non adſit iuſta diſpenſandi cauſa, eſt contra paupertatis votum,quia tunc expenditur,aut poſſidetur res abſque legitima licentia,& cauſa.

27 Tertiò deducitur, non eſſe in bono ſtatu Prælatum, qui in quantum poteſt abſque graui ſcandalo, non nititur religioſos in communi viuere, ac ſuperfluos vſus vitare, nec eſſe in bono ſtatu ſubditos reſiſtentes, non quia nequeant ſufficienter viuere,ſed quia volunt abũdare,& liberiùs diſponere, quia eſt contra paupertatis votum. Sic D.Ant.*3.p.tit.16.c.1 §.11.fin.* Sylu.*verb.religio.6.q.7.fine.*

28 Quartò deducitur,peccare grauiter religioſum,qui ita abundanter expendit communitatis bona ex ſuperioris licentia,ita tamen vt reliqui religioſi patiantur neceſſitatem, grauiuſque peccare ſuperiorem, qui eam licentiam concedit, quippe eſt diſpenſator eorum bonorum iuxta cuiuſlibet indigentiam, vtpote quæ toti communitati deſtinata ſunt.Ita relato Victoria docet Lud.Lopez *1.p.inſtruct. c.156. col.penul.verſ.ſuperaddit* & Manuel *2.to.ſumm.c.31.n.6.verſ.lo decimo digo*,& ait cum Ludou. Lopez,tantum poſſe eſſe exceſſum, vt ſit mortalis.

29 Quintò deducitur,quid ſentiendum de recipientibus aliquid à religioſo ad vſus turpes;aut vanos,aut ſuperfluos,an teneantur reſtituere,Bañez *2.2.q.62.art.5.dub. 5.verſ.aduertendum eſt*,& Lud.Lop.*lib.2.de contract.c. 40.col.antepen.verſ.an autem religioſus*,aiunt religioſum habentem ſui Prælati licentiam ad aliqua in vſus, qui ſibi placuerint, expendenda, non admittere iniuſtitiæ peccatum in vſus turpes expendendo, nec meretricem ab eo accipientem teneri reſtituere, quia habita ſuperioris licentia id expendit.Imò Rebell. *tract.de iuſtitiâ parte 2.lib.1.quæſt.4.ſect.2.n.6.*dicit religioſum habentem licentiam ad expendendam aliquam pecuniam in ſuam honeſtam recreationem, peccare, ſi ludis vetitis, aut aliis vſibus illicitis expendat:at lucrantem non teneri reſtituere, quia licet modus alienandi ſit contra voluntatem ſuperioris,non tamen ipſa alienatio ſecundùm ſe,ita vt eam irritam eſſe velit; quod tanto magis inquit præſumendum eſſe quoad religioſos, quantò magis reſtitutio hæc,ſi fieret,cederet in religioſi,& religionis infamiam,

30 Cæterùm dicendum eſt,eſſe peccatum iuſtitiæ,& teneri accipientem ad vſus vanos,ſuperfluos,ac turpes reſtituere.Ratio eſt,quia cùm Prælatus vſum eorum bonorum religioſo conceſſit,non eſt cenſendus ad huiuſmodi alienationes tribuiſſe facultatem,quod in generali conceſſione non cenſeantur ea conceſſa, quæ denegarentur,ſi in particulari fuiſſent propoſita, *reg in generali.81.de reg.iur.in 6.*Præterea,quia cùm ſuperior eam licentiam concedere nequeat, ſaltem abſque graui culpa,non eſt in dubio præſumendum velle eum generalem licentiam concedendo,comprehendere hos vſus illicitos, ſed eos ſolos, qui religioſæ paupertati conueniunt.Præterea,quia,vt optimè ait Sordus *de alimentis, tit.8.priu.79 n.2.*quamuis monachus ex licentia Abbatis,aut Pontificis aliquid habeat, non cenſetur habere, vt omnino ad libitum diſponat,ſed vt decet iuſtum adminiſtratorem. Tandem,quia in ea diſtributione non tantùm eſt ſuperior inuitus quoad modum,ſed etiam quoad ſubſtantiam, vt ſi quis det alicui pecunias, vt inter pauperes diſtribuat, inuitus eſt quoad ſubſtantiam,ſi in diuites diſtribuat,& proinde,& diſtribuens,& accipientes peccant contra iuſtitiam,& reſtituere tenentur. Atq; ita docent loquentes de datis pro actu turpi,nec diſtinguentes an ſint bona monaſterij, an ab aliis data religioſo illi,D.Ant. *3.p.tit.16.c.1.& §.11.notab.4.*Sylu.*verb. relig.6.q.7.notabili 2.*& loquens de peculio conceſſo religioſis ad vſum proprium,ita vt monaſterium non poſſit capere ſibi, & quando religioſi dant pro actu turpi, docent idẽ Molin.Societ.Ieſu *to.1.de iuſt.diſp.140.col.9. verſ.ſi aliquid teſtamẽto*,Manuel *qq.reg.to.2.q.125.ar.2.*

fin.

Digitized by Google

fin. & agens de bonis, quæ extremi dant religioſo, & quando ipſe dat pro actu turpi, docet idem Molina *eod. tom. diſp.94.col.9.verſ.ſi quid fornicaria*, & loquentes de donatione pro acto turpi, ex peculio ſibi conceſſo, tenent idem Manuel *2.tom.ſum. cap.40.n.4.* & Nauar.*lib.3.de reſtit.c.1. in noua edit.p.3.dub.3.n.183.* Saytus *claui regia lib.9.c.16.n.22.* & idem docet Molina *tom.2. de iuſt. diſp.276.ad fin.* loquens de eo, quod religioſus exiſtens in ſtudio ſubtraxit ſuæ debitæ ſuſtentationi ex conceſſis ad illam, & id expendit cum meretricibus, vel in aliis flagitiis; & meliùs *eadem diſp.276.col.3.verſ.religioſus in conuentu*, vbi loquitur de religioſo viuenti in conuentu, ſiue extra, cui liber aliquorum bonorum vſus conceſſus eſt, vt ſtipendij cathedræ, aut alterius muneris, cui miniſtrat, vel cui certa bonorum conuentus portio quotannis eſt conceſſa, vt illa contentus, nihil amplius petat, vel cui certi annui redditus, ſiue de bonis conuentus, tanquam benemerito ſiue à parentibus ſiue à conſanguineis, ſiue ab aliquo alio ex conſenſu Prælati, aut ex ſummi Pontificis diſpenſatione dati ſunt ad vſum, & diſpoſitionem ſuam, & inſumat aliquid cum meretrice, aut alio modo peruerſo, dicit teneri accipientem reſtituere, & *diſp.520.paulò poſt principium*, vbi loquens de religioſo, qui eſt in ſtudio, vel in alio loco, vbi negotia aliqua gerit, & ſuſtentatur à monaſterio, tacitè eſſe ei permiſſum, aliquid inſumere in aliqua honeſta recreatione, etiam ludendo; at ſi ludat ludo indecenti, aut interdicto religioſis, teneri lucrantem reſtituere, quia licentia tacita adhuc illicitum ludum non extenditur, cùm peccaret Prælatus eam expreſsè concedens. Et idem tenent à fortiori, quos referam duplici *n. ſequenti* affirmantes idem dicendum, etſi adſit licentia expreſſa ſuperioris, imò & ipſe ſuperior ſic expendat. Eiuſdem ſententiæ videtur Azor *to.1 inſtit.moral.lib.12.c.12.q.5.fin.* vbi ait religioſos nequire in vſus vanos, & turpes aliquid expendere, & accipientem ab illis teneri reſtituere: quamuis enim non explicet ſi abſque licentia id faciant, at in hoc caſu clarè loquitur, quia ſi deeſſet licentia, non erat cur explicaret vſus vanos, & turpes, tanquam quid ſpeciale; idem enim eſſet de vſibus honeſtis. Et quamuis DD. hi loquantur de vſu turpi cum meretrice, at verè idem ſentiunt de quibuſcumque vſibus in rebus vanis, & ſuperfluis ſtatui religioſo, & quæ ipſum dedeceant. Et ita Molina explicuit in ludis honeſtis religioſo, vel aliis turpibus, & DD.*n.ſequent.* vt ibi notauimus, allegandi explicant, quando vſus non ſunt pij, nec neceſſarij religioſo, quia omnes illi cenſentur turpes reſpectu illius, ac militat eadem ratio, quippe ſuperior nequit licitè eam licentiam dare.

31 Imò ſi expreſſam ſuperioris licentiam haberet religioſus expendendi in eam rem turpem adhuc teneretur accipiens reſtituere, quia, vt probauimus *n.18.* Prælatus caret poteſtate eius licentiæ concedendæ, ac proinde tanquam non conceſſa à non habente poteſtatem, eſt irrita. Et id docet Nauar.*lib.3.conſ.in 1.editione, tit.de regularibus, conſ.70.n.33.in 2.tit.de ſtatu monachorum, conſ.3. n.33.* & loquitur generaliter de bonis, quando pecunia illa non expenditur à religioſo ex licentia ſuperioris, in vtilitatem monaſterij, aut vſus pios, aut iuſtos remuneratorios, quia, inquit, eſt irrita licentia ſuperioris, ad alios vſus conceſſa, & Nauarr.*lib.3. de reſt.c.1.in noua edit.p. 3.dub.1.num.168.fin. & 169.coroll.3.* loquens de peculio conceſſo religioſis ad vſum; dicit ſe neſcire excuſare accipientem à religioſo, præterquam ad vſus neceſſarios, & pios, quantumuis expreſſam expendendi extra hos vſus licentiam à ſuperiore habeat, & Leonard.*lib.2.de iuſt.c 41.dub.8. n.73.init.* vbi generaliter loquitur de bonis, & quando in res turpes expenduntur, & Molina *tom.2 de iuſt.diſp.276.col.3.verſ.religioſus in conuentu*, & loquitur de bonis quomodocumque conceſſis religioſo, & de quocumque vſu turpi. vt retulimus ex ipſo in hoc loco, *n.præced.* atque idem ſentiunt DD. *num.ſequenti* allegandi, dicens etiam acceptum ab ipſomet ſuperiore ad vſus turpes eſſe obnoxium reſtitutioni; ſi enim ipſemet non poteſt validè ſic expendere, minus poterit alteri validam ſic expendendi licentiam concedere. Et idem ferè apertè dicunt D. Anton. & Sylueſt.*n.præced.* allegati, loquentes, quando acceptum fuit pro actu turpi, licèt non exprimant, quando licentia fuit ſpecialis ad malè expendendum. At D. Anton. quem *ibi* Sylueſt. refert, videtur expreſſiùs etiam in hoc caſu loqui: ait enim concedentem licentiam peccare, & vtentem ea, & accipientem teneri reſtituere: at ſi licentia non eſſet ſpecialis ad hunc abuſum, ſuperior concedens non peccaret; nam, vt probauimus *n.præced.* licentia generaliter conceſſa intelligitur ad vſus licitos.

32 Atque ſi ipſemet ſuperior expenderet aliquid in vſus hos turpes, teneretur accipiẽs reſtituere, quod probant rationes adductæ *n.17.& 19.* vbi probauimus, etiam ipſum ſuperiorem ſic expendentem eſſe proprietarium, neque ad id extendi etiam validè ſuam poteſtatem. Præterea, quia vt rectè ait Molina ſtatim allegandus, ſuperior religionis, nec de bonis monaſterij, nec de bonis, quæ ab aliis accipit, facultatem habet quidquam conferendi ad eum finem, cùm nihil efficere ſibi proprium valeat, impediente id voto paupertatis, quo adſtrictus eſt, neque præſumpta ſuorum ſuperiorum voluntas ſit, vt eiuſmodi res ſic alienet; & ita docent Abulenſ.*in c.6. Matth.q.37.verſ.& tunc dicendum eſt, & verſ.non ſit autem diſtinctio*, ait non eſſe diſtinguendum ex quibus bonis fiat donum, vel donatio meretrici. Idem docet Na *comm 2.nu.21.de regular.* loquens de Abbate prodigente redditus monaſterij in malos vſus, & profanos, & idem eodem modo loquens tradit Leon.*lib.2.de iuſt.c.18.dub.11.n.83.* & idem docet idem Leonard. tractans etiam de propriis redditibus, & de rebus vanis, vt ad ditandos amicus, *eodem lib.2. c.4. dub.5. n.29.* & Molina loquens de dare per ſuperiorem meretrici, ſiue de bonis monaſterij, ſiue de bonis ab aliis ſibi donatis *tom.1.de iuſt.diſp.94.col.9.verſ.ſi quid fornicaria*, & loquens de ſuperiori, qui etiam de licentia conuentus dat conſanguineis inordinatè, & abſque iuſta cauſa, vel meretrici, *tom.2.de iuſtit.diſp.576.col.2.verſ. illud verò.* & pro hac ſententia ſunt DD. *q.præced.* allegati: ſi enim nequit ſubditus validè ſic alienare ex ſuperioris licentia, nec poterit ipſe ſuperior.

33 Hæc tamen ſententia dupliciter limitanda eſt. Priùs quatenus diximus accipientem ob cauſam turpem à religioſo, ex legitima Pontificis licentia extra monaſterium viuenti, teneri reſtituere, intelligendum eſt, niſi commoditatem, & adminiſtrationem bonorum habeat independenter à monaſterio ſuo, & à Prælato: tunc enim etſi malè faciat ſic expendens, at accipiens non tenetur reſtituere. Sic Molin.*tom.2 de iuſt.diſp.520. paulò poſt princip.*

34 An verò hoc etiam limitandum ſit in profeſſis eiectis à religione, & qualiter illi teneantur voto paupertatis, ſatis diximus, & de religioſo beneficiario, aut Epiſcopo diximus.

35 Poſteriùs limita, niſi ſæcularis daret aliquid monacho, non ſibi retinendum, nec ad libitum conſumendum, ſed vt cum aliqua fornicaretur, & ſolueret fornicationis pretium; tunc enim meretrix ab ipſo accipiens non teneretur reſtituere monaſterio, quod eam pecuniam non à religioſo. ſed à ſæculari illo cenſeatur recepiſſe, & religioſus fuit ſolùm executor, nec aliquam cauſam ſibi acquirendi habuit monaſterium. Et ita fatetur Abulenſ. *in c.6. Matth q.37.verſ.non ſit autem diſtinctio.* qui ait eã reſtituendã danti. Sed hoc caret fundamento, quia dans poteſt transferre dominium, & mulier acquiſiuit. Quare nec exiſtimo religioſum hunc fuiſſe tranſgreſſorem voti paupertatis, ſic accipiendo pecunias illas, abſque ſuperioris licentia, cùm nihil ſibi acceperit, nec pro ſuo libito diſtribuendum, ſed in eum vſum determinatum, ex quo nulla ſibi commoditas conſurgit: & ita innuit Abulenſ. ibidem; ait enim eam pecuniam, nec monacho, nec

monaſte

Digitized by Google

monaſterio acquiſitam eſſe, ſicut dicemus infrà, non eſſe contra paupertatis votum accipere abſque licentia pecunias in pauperes diſtribuendas.

36 Tandem ſupereſt circa hanc conditionẽ explicare, quãdo cenſeatur iuſta cauſa huius licentiæ, & qui ſint vſus, ad quos poteſt concedi. Breuiter dicendum eſt, cauſam iuſtã eſſe, quando conceditur religioſo licentia expendendi aliquid in vſus pios, vel in remunerationem beneficiorum acceptorum, quia docet religioſus gratos eſſe, ac piis operibus intendere. Sic Nauar. *lib. 3 conſil. in 1. edit. tit. de regul. conſ. 75. n. 33. in 2. tit. de ſtatu monachorum, conſ. 3 n. 33.* Cordub. *ſum. q. 54 dub. vlt. dicto* 1. Ludou. Lop. 1. *p. inſtruct. conſcient. c. 155 col. 3. verſ. cauſa autem pia.* & *lib. 2. de contractibus, c. 40. col. 3.* Molina *tom. 2. de iuſt. diſp. 276. col. 1. verſ. illud verò,* Emman. Sà *verb. religio. n. 48.* Inter hæc autem pia opera numeratur expendere aliquid pro ſacris faciendis, vel pro nuptiis pauperũ, vt bene docent Corduba & Ludouic. Lop. ibi. An verò poſſit dare propinquis diuitibus, dicemus infrà. Similiter eſt cauſa iuſta, qua ido datur licentia religioſo expendendi aliquid ad vſus proprios, qui arbitrio prudentis non ſint ſuperflui, ſed decentes, vt pro libro, veſtitu, vel libris emendis; quod omnes fatentur. Immo quamuis ſtatutum ſit in religione, vt quod vnicuique religioſo datur, cedat in communitatis vſum, poteſt ſuperior concedere hanc licentiam, quia cùm religioſus ſit potiſſima communitatis pars, quod in ipſius vſus expenditur, dicitur in vſum communitatis expendi. Sic Nauar. *vtroque loco* allegat. *eodem n. 33.* Emmanuel Sà *verb. religio. n. 49.*

37 Hinc deducitur, licitum eſſe concedere religioſo ſua arte comparanti multa monaſterio, vt moderanti cathedram, vel quia multa bona attulit ſecum ad monaſterium, vt donet, dum viuit, cognatis, amicis, aut aliis non diuitibus, ſed pauperibus, vel ad ſacra facienda, vel ad inſtituendam capellaniam, vt vel ſic cæteri animoſiores euadant ad ſimilia bona acquirenda. Sic Nauar. *commen. 2. n. 58. de regul.* & *de redditibus eccleſ. q. 3. in 1. edit. n. 28. in nouiſſ. q. 3. monito 11. n. 3.* Ludouic. Lop. 1. *p. inſtruct. conſcient. c. 154. verſ. penult.*

38 Sola autem iuſta cauſa concedendi licentiam ad manendum extra monaſterium religioſo, non eſt iuſta cauſa concedendi, vt quæſita conuertat in vſus ſuos. Sic Nauar. *eod. comm. 2. n. 40.* quod intelligendum eſt de vſibus non neceſſariis, nec decentibus.

39 Vltima conditio requiſita ad licentiam, eſt, vt concedatur à legitimo ſuperiori potenti eam concedere. Circa quam eſt duplex difficultas. Prior eſt, quis ſit hic ſuperior, etiam licentiam dare potens. Et quidem conſtat hanc licentiam poſſe concedi etiam ab immediato monaſterij ſuperiore, quia eſt verus ſuperior, vtramque bonorum conuentus adminiſtrationem habens; in quo conſentiunt omnes DD. allegandi, poteſtque hic licentiam totius, ſol[ú]ſque quantitatis alienandæ, quam ipſe alienare poterat, concedere.

40 Hoc tamen temperant aliqui. Primò, niſi religioſus ille profeſſionem emiſiſſet in manibus Gen[eralis] totius ordinis, vel alterius nomine eiuſdem, quia tunc ille ſolus poteſt hanc licentiam concedere, ſicut in ſimili habes ſuprà. Sic Graffis 2. *p. deciſ. lib.* 3. *c.* 19. *n.* 35. Sed hæc limitatio minimè placet, ſicut eam ibidem reiecimus.

41 Secundò temperant aliqui, vt intelligatur de ſuperiore conuentus, vbi religioſus commoratur, ſecus ſi hoſpes ſit in aliquo conuentu, etiam eiuſdem prouinciæ, & ordinis; non enim ſufficit licentia illius Prælati, Sic Ludou. Lopez. 1. *p. inſtruct. conſcient. c.* 156. *fin.* eamque rationem reddit, quia iuxta conſtitutiones ordinis Prædicatorum eſt neceſſaria licentia proprij Prælati: at Prælatus conuentus, vbi religioſus eſt hoſpes, non eſt propriè illius Prælatus. Quæ ratio cùm vniuerſaliter procedat in cæteris religionibus, in omnibus enim requiritur licentia proprij Prælati, idem in omnibus illis dicendum eſt, niſi in aliqua ſpecialis conſtitutio eſſet, vt hoſpites ſubſint obedientiæ ſuperioris illius conuentus, ſicut & reliqui, qui in eodem commorantur, qualis eſt in Societate IESV, vt conſtat ex regula penultima inter communes: tunc enim eſſet legitimus ſuperiori ad hanc licentiam concedendam, ſuperior illius conuentus, in quo religioſus eſt hoſpes, cùm religioſus hic in omnibus illi ſubſit. Quod autem ceſſante hac conſtitutione nequeat Prælatus illius hoſpitij, exinde etiam conſtat, quia Epiſcopus loci, in quo quiſpiam ad tempus hoſpitatur, non poteſt diſpenſare cum illo, vt probauimus *lib. 3. de matr. diſp.* 23. *n.* 13. Sed ſicut ibi diximus requiri habitaſſe, vel habere animum habitandi ibi maiori parte anni, vt cenſeatur quis ſubditus illius diœceſis, poſſitque Epiſcopus cum illo diſpenſare; ita dicendum eſt de religioſo hoc hoſpite exiſtente in eo conuentu maiori parte anni, vel habenti animum habitandi.

Tẽperant alij, vt ſuperior immediatus poſſit licentiã cõcedere ad expendẽdũ decẽ ducata, & nõ plus ad pias cauſas, quod licẽt amplius expendẽdi ad Prouincialẽ pertineat, quia habet iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. Sic Corduba *ſum. q. 54 dub. vlt. dicto* 1. Ludou. Lop. 1. *p. inſtruct. conſciẽt. c. 155. verſ. 1 quod in aliis religionib.* & *lib. 2. de contract. c. 40. col. 3. verſ. circa religioſos.* Nauar *lib. 3. de reſtit. c. 1. p. 3. in noua edit. dub. 1. fin. n.* 169. & loquuntur Corduba, & Ludou. Lop. de bonis monaſterij, vel de peculiis conceſſis ad vſus religioſorũ. Sed Azor *tom. 1. inſt. moral. lib. 12. c. 12. q. 4.* refert aliquos ſentire, ſuperiorẽ poſſe in hæc opera expendere, & conſequenter licentiam expendẽdi ſubditis dare, in ſingulis menſibus, duorum, vel trium aureorum ſummam; alios autem ſentire, ſingulis annis decem, aut duodecim, aut quindecim aureos; alios autem ſentire, rem hanc arbitrio prudentis remittendam, pro magnitudine redditũ, & pro multitudine, vel paucitate pauperum. Et hanc ſententiam tanquam relatam in vltimo loco videtur ipſe amplecti: idque iure optimo, quãdo enim conſuetudine, aut ſtatuto religionis illius, aut præcepto ſuperioris mediati non eſt reſtricta facultas immediati ſuperioris, nõ eſt, cur ad certam ſummã arctetur, & ad ampliorem adeundus ſit Prouincialis; ſed qualiſcũque ſit ſuperior, poteſt concedere licentiam ad quantitatẽ moderatam arbitrio prudentis elargiendam. Hæc autem moderatio perpẽdenda eſt ex cauſa elargiẽdi, & ex quantitate redditnum, & neceſſitate pauperum. Et Mendoza *in ſuis quodl. q. 8. concl. 2.* reprobata priori ſententia, ait iam cõſuetudine, vel peculiari ſtatuto, in vnaquaque religione taxatũ eſſe, quantum liceat ſuperioribus alienare; & Molin. *to. 2 de iuſt. diſp. 276. col 2 verſ. illud verò,* ait, quantitatem hanc ſpectandam eſſe iuxta facultates monaſterij, conſideratiſque cæteris circumſtantiis concurrentibus, & ordinationibus, ſi quæ ſint in illa religione circa quantitatem hanc. Et quamuis Azor *tom. 1. inſt. moral. lib. 12. q. 4.* poſtquam retulit, quid poterant dare ſuperiores & inferiores de eorum licentia, aſſerit totum id eſſe correctum per proprium motum Clementis VIII. de non largiendis muneribus per religioſos, in quo declaratur, quid poſſint dare, & quæ formula ſeruanda, ne paupertatis votum violetur. Sed in Hiſpania ſupplicatum eſt Pontifici per hunc motum proprium, & in ea penitus receptum eſt, ſed ſtatur iuri communi. 42

Poſterior difficultas eſt, an Abbatiſſa poſſit monialibus licentiam eandem circa hoc concedere, quam poteſt Prælatus religionis ſuis ſubditis? Pars negans videtur probari, quia Abbatiſſa non eſt propriè Prælata, ſed eſt quaſi materfamilias, vt diximus ſuprà. Quare videtur ad ſolas res communes ad gubernationem domeſticam neceſſarias occurrẽtes, poſſe concedere monialibus licentiam expendendi: præterea, quia *c. vnic. in princip. de ſtatu regul. in* 6. interdicitur ingreſſus in monaſteria monialium, niſi ex ſuperioris licentia; & tamen Ioan. Monachus *ibi n.* 1. Dominicus *n.* 10. Francus *n.* 5. dicunt eam licentiam non poſſe per Abbatiſſam concedi. 43

Cæterùm exiſtimo, eandẽ quoad hoc poſſe monialibus 44

licentiam concedere, quã poteſt Prælatus religionis ſuis religioſis, niſi ex conſuetudine, aut conſtitutionibus illius religionis, aut præcepto ſuperioris Prælati arctata ſit eius facultas. Ducor, quod Abbatiſſa habeat liberam bonorũ ſui monaſterij adminiſtrationem, ſicut Abbas, vt docent Abbas *c.2 n.4. de his, quæ fiunt a Prælato* Bald. *in feudis. c.1. in princ. n.16. de his, qui feudum dare poſſunt*, & *ibi* Iaſon *n.6.* per illum textum decidentem poſſe Abbatem, vel Abbatiſſam bona ſui monaſterij in feudum dare. Dec. *reg. fœmina, n.8 ff. de reg. iur.* & *c. cum dilecta, in noua edit. n. 26. ſuper gloſ. verb. ratione adminiſtrationis, de confirmatione vtili.* Quare ait Abbas *eod n.4.* non obſtante ſexu fœminineo, diſponi res monaſterij per Abbatiſſam, & moniales, ſicut per Abbates, & ſuos religioſos: atque Cardinalis *eod ſ.17. n.5.* & Nauar. *comm. 3. n.4. verſ. ampliatur hoc de reg.* aiunt, colligentes id ex *c. dilecta, iuncta gloſ. verb. iuriſdictioni, de maior. & obed.* vniuerſam tam temporalem, quàm ſpiritualem adminiſtrationem monaſteriorum monialiũ pertinere ad Abbatiſſas vel Prioriſſas, niſi quoad ea quorum fœmina eſt incapax. Atque ita Cardinalis *eo. n.5.* defendit poſſe monialem dare alteri moniali de licentia Abbatiſſæ cellam, ſuis vſibus deputatam, cum omnibus ornamentis, ſupellectilibus, & aliis ad dictam cellam pertinentibus, & Ant. Cucus *lib. 3. inſt. maior. tit. 4. n.64.* & Manuel *qq. reg. to. 1. q.17. art. vlt. fin.* dicunt, non minorem adminiſtrationem habere Abbatiſſam, quàm Abbatem, & Rota Romana *in nouiſſimis, p. 2. deciſ. 216. n.12.* ait, poſſe monialem de licentia Abbatiſſæ, vel ordinarij retinere propria, vbi Abbatiſſam ordinario comparat: & Sorb *in compend priuileg. Mendicantium, verb dare in declaratione motus proprij de largitione munerum fol. 284 notab 4.* ait Abbatiſsam eſse ſuperiorem ad concedendam largiendi licentiam monialibus, & Cordub Nauar ac Lud. Lopez *n.39.* allegati eandem poteſt item concedunt Abbati immediato conuentus, & Abbatiſsæ, dicentes vtrumque ſolam expendendi decem ducata concedere poſse licentiam. Imò Cordub. *ſum. q. 54. dub. vlt dict. 3.* Lud. Lopez *1. p. inſtructorij conſcientiæ c 155. col penul.* & *lib. 2. de contractibus, c.40. col. 4. verſ. tertiò dicimus.* Vega *2. tom ſumm. c.32. caſu* 19. Manuel *1. to. ſumm. in 2. edit. c.90. n 9. concl. 4.* dicunt Abbatiſsam poſse concedere monialibus licentiam habendi peculij, quando poteſt ſuperior religionis illam concedere: & Greg Lop. *l.14. verb proprio. tit. 7. p 1.* & Barth. à Ledeſm. *in ſum. Sacramentorum, tract de pœnitentia*, vbi de clauibus, *diff. 4. fin.* tradunt poſse Abbatiſsam concedere monialibus facultatem conuertendi in proprios vſus, quæ propriis operibus acquirunt, & reddit hanc rationẽ Barth. à Ledeſm. quod ea ſit diſpenſatrix, ac moderatrix bonorum monaſterij: & ideo poteſt materiam voti paupertatis determinare. Tandem quod *c. vnic. in princ. de ſtatu reg. in 6.* & in Trid. *ſeſſ 25. c.5. de reg.* interdicatur ingreſsus in monaſteria monialium abſque ſuperioris licentia; & tamen Nauar. *ſumm. Hiſp. c.28 addit. 2. ad 143. c.35.* defendit hanc licentiã poſse ab Abbatiſsa concedi, quod ſit verè ſuperior. Nec obſtat DD *n præced.* allegatos ſenſiſse contrarium in hoc caſu, quia id non probant, eo quòd Abbatiſsa non ſit ſuperior, ſed quia ipſa quoque ad clauſurã teneatur: quę ratio quã fragilis ſit, quis nõ videat?

SVMMARIVM.

An accipere aliquid religioſos abſque ſuperioris licentia, ſit contra votum paupertatis, & cui res ſic accepta tradi debeat n. 45. & ibi remiſſiuè, an peccet acceptans donationem, aut legatum, abſque licentia, non vt ſibi quærat, vel retineat?

Quid ſi accipiatur ab aliis religioſis eiuſdem conuentus num. 46.

An ſcribere, aut recipere literas, inſcio ſuperiore, aut nuntio ſit contra votum paupertatis num. 47.

Quid ſi religioſus accipiat rem illam, apud alium retinendum, vt pro libito ſuo vtatur n. 48.

Quid ſi ſolum accipiat, vt librum accommodatum abſque licentia, vel quando eum licentia iam accipit religioſus pacto inito cum ſæculari, vt apud ipſum ſæcularem maneat dominium, ne ſuperior ſibi auferat n. 49.

An ſit contra paupertatem petere, religioſum abſque licentia ab aliquo, vt deponat pecunias apud externum, vel ipſummet religioſum, vt quando religioſus indiguerit, petat facultatem petendi a ſuperiore n. 50.

Quid ſi religioſus accipiat abſque licentia, habens animũ non vtendi abſque ea, ſed expectat vlterius ſuperioris licentiam n. 51.

Quid ſi religioſus rem abſque licentia petat, animo non accipiendi abſque licentia n. 52.

Quid ſi ea, quæ recipit religioſus ſint comeſtibilia n. 53.

Quid ſi neceſſaria ad victum veſtitũmve, accipiat ex conuentu, vel ab externis vt ſuæ neceſſitati proſpiciat, cui ſuperior non conſulit n. 54.

Quid ſi religioſus aliquid furatur ab externis, vel ab ipſis abſque licentia ſuperioris accipit, non ſibi quærendum, aut appropriandum, ſed monaſterio, vel ex licentia ſuperioris furatur ad vſus ſuos aliàs licitos n. 55.

Quid ſi religioſus pecunias abſque licentia accipiat, & illis ex ſuperioris licentia aliquid emat, vel abſque licentia emens, habeat ea palàm expoſita n. 56.

Quid ſi religioſus ex communi bibliotheca, aut communi loco, aliquid ad vſum ſuum temporalem, aut perpetuum abſque licentia vſurpet n. 57.

An tantùm ſit contra votum paupertatis accipere abſque licentia pecunias, aut pecunia æſtimabilia, & ſic gradũ Magiſtri aut Doctoris, aut ius moderandæ cathedræ, abſoluendi, excommunicandi, præſentandi, eligendi, aut beneficium abſque licentia acciperet n. 58.

An peccet religioſus dicendo aliquid ſuum n. 59.

An peccet religioſus contra votum celans ſuperiori rem, quam de eius licentia poſſidet, timẽs ne auferatur n. 60.

Quid ſi non timore hoc ductus celat, ſed ne patiatur confuſionem, vel ne reprehendatur, vel animo ſtatim relinquendi n. 61.

Quid ſi non ſit paratus dimittere eam rem ſuperiore iubente n. 62.

Quid ſi ſuperior reuocat licentiam conceſſam n. 63.

An religioſus aliquid alienans abſque licentia ſit proprietarius n. 64.

Quid ſi mutuet, vel accommodet n. 65.

Quid ſi abſque licentia donet alteri religioſo rem ad vſum ſibi conceſſam n. 66.

Quid ſi commutet libros pro libris, vel ſimilia n. 67.

Quid ſi habens licentiam expendendi in aliquam rem, expendat in aliam n. 68.

Quid ſi alienet eam conditione, ſi ſuperior dederit licentiam n. 69.

Quid ſi det grana benedicta, ſericas, aut alia poſseſsa ex licentia, quando ex qualitate rei creditur licentiam priorem extendi ad donandum n. 70.

An licentia conceſſa religioſo dandi aliquid, extendatur ad donandum alteri religioſo, ita vt alter poſſit abſque licentia accipere, & neuter peccet contra paupertatis votum n. 71. & 72.

An licentia conceſſa religioſo accipiendi aliquid, extendatur ad accipiendum ab altero religioſo n. 73.

An peccet in paupertatis votum religioſus, qui donum ſibi oblatum petit alteri donari n. 74.

Quid ſi nulla iuſta cauſa ductus, nolit acceptare n. 75.

An religioſus abſque expreſſa, vel tacita licentia ludens peccet in votum paupertatis, & lucrans teneatur reſtituere n. 76.

Quid ſi ex licentia ludat: refertur quædam ſententia. n. 77.

Explicatur ſententia Authoris. 78.

An religioſus in ſtudio, vel alibi ex licentia exiſtens, poſſit aliquid ex ſibi ad victum conceſſis ludere, vel ſaltem ex his quæ ſibi ex neceſſariis ad ſuſtentationem detrahit n. 79.

Quid

Quid ſi habeat licentiam ſuperioris ad ludendum notabilem ſummam? n.80.

An religioſus obtinens licentiã donandæ, aut expendendæ alicuius quantitatis poſſit eam ludo exponere? nn.81.

An religioſi ordinũ militariũ poſſint ludere? remiſſiuè. n.82.

An religioſi, & alij qui nequeunt ludo perdere, teneantur reſtituere, quæ ludo comparaturnt? à n.84. vſque ad 88.

An religioſi viuentes extra religionem, vt quia habent beneficium eccleſiaſticum, vel exulés ſunt, poſſint eleemoſynas facere? remiſſiuè. n.89.

Quid de Prælatis religionis? n.90.

An vt hi eleemoſynas faciant, exigatur licentia conuentus? n.91.

Quid de religioſis habentibus adminiſtrationem bonorum conuentus? n.92 93.94.

Quid de religioſis in monaſterio verſantibus, & ſuperiore omnino illis interdicente eleemoſynas, an poſſint modicas erogare? n.95.

An in extrema neceſſitate poſſint eleemoſynas facere, nec teneantur petere licentiam a ſuperiore? n.96.

Quid quando neceſſitas non eſt extrema? n.97.

Quid quando religioſus eſt extra monaſterium in ſtudio, vel peregrinatione, vel in aliis negotiis. & an poſſit tunc conſanguineis diuitibus aliqua donare? n.98.

Quales eleemoſynæ cenſeantur tunc moderatæ? n.99.

Quid de his, quæ ſibi ſubtrahunt ex victu, vel quando religioſi non ſuſtentantur a conuentu, ſed iis, quæ ſuo labore, induſtria, aut eleemoſynis comparant? n.100.

An hic quoque caſus admittendus ſit in religioſo commoranti intra conuentum? n 101.

An licentia conceſſa religioſo extra conuentum viuenti, expendendi quæſita in ſuos vſus, extẽdatur ad expendẽda in eleemoſynas, & in capellanias inſtituendas? n.102.

Quid ſi eleemoſynæ ſint paruæ, & communiter conſuetæ dari pauperibus oſtiatim mendicantibus, aut ſint fragmenta panis, quæ ex menſa ſuperſunt? n.103.

Quid ſi religioſus ille habeat licentiam expendendi aliquid in ſuos honeſtos vſus, vel peculium habeat, vel aliqua eo peculio quæſita? n.104.

Quid ſi Prælatus in his omnibus caſibus interdicat eleemoſynas erogari, aut vſus religionis habeat, ne erogentur? n.105.

An ſuperior interdicens eleemoſynas cenſeatur modicas interdicere? & quid ſi expreſſè modicas interdicat? num.106.

An fratres Minores poſſint facere prædictas donationes, & eleemoſynas, & Guardiani poſſint concedere licentiam? n.107.

An accipiens à religioſo abſque licentia, teneatur reſtituere? n.108.

Cui ſit hæc reſtitutio facienda, & an poſſit monaſterium, vel Prælatus remittere? n.109.

An liberetur ſoluens religioſo? n.110. & 111.

An religioſus ipſe teneatur reſtituere alio non reſtituente, maximè ſi peculium habeat, nec poſſit id Prælatus impedire? n.112. & 113.

An ſi debitum monaſterij contractum erat ante religionis ingreſſum, ſatisfaciat, illam ingrediendo? n.114.

An peccet religioſus non adhibens diligentiam in conſeruandis rebus ſibi permiſſis? n.115.

45 QVÆSTIO poſterior. Quæ ſint contra paupertatis votum. In hac quæſtione ſunt quædam explicanda, non longam diſputationem exigentia, quibus paupertatis votum violatur. Alia autem, quæ longiorem diſputationem petunt, explicabuntur in capitibus ſequentibus. Prima concluſio ſit. Si religioſus aliquid recipiat, vel retineat, abſque expreſſa, vel tacita ſuperioris licentia, eſt voti paupertatis reus. Conſtat ex *c.cùm ad monaſterium, de ſtatu monachorum. ibi; ſi cuiquam aliquid fuerit ſpecialiter deſtinatum, non præſumat illud accipere, ſed Abbati, vel Priori aſſignetur.* Et ratio eſt, quia voto paupertatis adſtringitur religioſus ad nihil habendum, tanquam proprium, id eſt, propria voluntate, aut proprio nomine, ſed voluntate, & nomine ſuperioris, vt conſtat ex *c.non dicatis.12.q.1.* & ex Trid *ſeſſ.25.de regul.c.2.* at ſine prædicta licentia accipiens, vel retinens, recipit propria voluntate, & proprio nomine, & conſequenter eſt reus voti paupertatis. In hac concluſione omnes DD. in toto tractatu allegandi conueniunt, nemine diſcrepante. Quare ſi res illa fuit data abſolutè religioſo, tenetur monaſterio tradere, cui acquiſita eſt; ſi verò detur religioſo ea lege, vt non acquiratur monaſterio, ſed reuertatur ad dantem, tenetur ipſi danti tradere, vt bene docent Mendoza *in ſuis quodlibet. q.8. concl.5.* Manuel *qq.regul.to.3.q.29.art.10.concl.6* An verò peccet accipiendo legatum, aut donationem abſque licentia, non vt ſibi quærat, habes *ſuprà c. 17.*

Ampliatur primò, vt intelligatur, ſiue ab externis 46
ſiue ab aliis religioſis domeſticis accipiatur: quippe eadem ratio tradita militat. Sic Leonard. *lib.2.de iuſt.c.41. dub.9 n.79 verſ.6.* Azor *tom.1.inſt.moral.lib.12.c.12 q.7.* qui bene hoc ampliat, quamuis ea res conceſſa eſſet à ſuperiore vſui religioſi dantis, quia religioſo res conceditur, tanquam mero vſuario, vt ea ipſe vti poſſit, non vt huiuſmodi vſum abſque licentia expreſſa, vel tacita in alium transferat.

Secundò ampliatur à quibuſdam, vt intelligatur etiam 47
de ſcriptione, aut receptione literarum, abſque licentia expreſſa, vel tacita ſuperioris. Ducuntur ex *c.9.* regulæ D. Aug. relato ex *c.non dicatis.12. q.1.* vbi inter alia ad paupertatis votum pertinentia, refert literarum acceptionem, æquiparátque munerum receptioni: & eodem modo loquitur D. Bonau. *1.p.ſpeculi diſciplina ad nouitios. c.4. ad fin.* (habetur *in nouis operibus. tom 7.*) Item, quia literarum receptio, & ſcriptio ſunt ſuapte natura pecunia æſtimabilia; papyrus enim, in qua abſque licentia ſcribitur, vel ſcripta recipitur, eſt pecunia æſtimabilis. Sic videntur tenere Ioan. Andr. *c.cùm ad monaſterium, n.4. de ſtatu monachorum, & ibi* Cardinalis *§.prohibemus, n.1 notabili* 4. vbi explicantes eum textum interdicentem religioſo quicquam muneris accipere, dicunt idem dicendum eſſe de litteris, iuxta *d.cap.non dicatis.* & tenent in propriis terminis Nauarr. *comm.2.n.3.de regular.* & Graffis *1.p.deciſ.lib.3.c.5.notabili* 64. Quod ſic temperat idem Nauar. *lib.3.conſ.in 1.edit.tit.de regul.conſ.75.n.45. in 2. tit.de ſtatu monachorum, conſ.3. n.45.* quando charta literarum data, vel recepta eſt adeò inutilis, vt nil penitus communi æſtimatione valeat, eius datio, vel receptio non eſt proprietas; ſi autem ſit notabilis pretij æſtimatis characteribus auratis, aut aliis imaginibus affabrè depictis, eius datio, vel receptio erit proprietas mortalis; ſi autem parui valoris, erit proprietas venialis. Addit Nauar. *eodem comment. 2. n.13.* recipere nuntia contra ſuperioris voluntatem, non eſſe contra paupertatis votum, quia hoc non eſt pretio æſtimabile, ſed ſola alterius actione æſtimabili pecunia frui, quod paupertatis voto non interdicitur: nam aliàs religioſus abſque licentia audiens canentes, vel citharam pulſantes, aut qui intereſſet Comœdiis, violaret votum paupertatis. Et hæc ſententia, quantum ad id quod dicit de nuntiis, placet omnino, ſed quoad literarum ſcriptionem, vel receptionem, non placet: nam dum litteræ abſque licentia recipiuntur, non recipitur papyrus illa ſcripta ad vſum, tanquam quid pecunia æſtimabile, nec quando ſcribuntur litteræ, mittitur papyrus, tanquam detur quid ſic æſtimabile, nec quoad papyrum eſt ſuperior inuitus, ſed quoad contenta in ea papyro, quod abſque licentia facere, opponetur obedientiæ, non autem paupertati. Si tamen res omnino inutiles, & vanæ ſcriberentur, erit contra paupertatem, non in quantum abſque licentia ſcribitur, idem enim dico, etſi habita licentia ſcriberetur, ſed quia vanè & ſuperfluè conſumitur papyrus pecunia æſtimabilis: at religioſus recipiens huiuſmodi litteras vanas, non delinquit in paupertatẽ, quia nil recipit tanquam pecunia

æſtimabile, nec ipſe papyrum vanè conſumit. Quod ſi litteræ inſeruirent alicui alij vſui ratione characterum aureorum, aut imaginum depictarum, recipere abſque licentia eſſet contra votum paupertatis, quia accipitur vſu rei pecunia æſtimabilis, & à fortiori eſſet contra votum, eas ſcribere, ratione ſumptuum factorum abſque licentia. Nec obſtat, quod in contrarium adducitur ex D. Aug & D. Bonauent quia aliqua ibi miſcent, non ad veram paupertatis ſubſtantiam pertinentia, ſed ad maiorem eius perfectionem.

48 Tertiò ampliatur, ſiue religioſus rem abſque tacita, vel expreſſa licentia accipiat apud ſe retinendam, ſiue deponatur apud alios, vt ea religioſus pro libito ſuo vtatur, quia tunc nomine religioſi res illa tenetur ab externo, & vſum illius ad libitum habet.

49 Quartò ampliatur, etiamſi religioſus ſolum rei vſum abſque prædicta licentia accipiat, manente dominio apud dantem, vt ſi librum ſic accommodatum accipiat, quia vſus ille eſt pecunia æſtimabilis; ſecus autem ſi vſum accipiat ex licentia ſuperioris, manente tamen dominio, & ſic facultate reuocandi apud ſæcularem concedentem, quamuis data opera nolit religioſus ſibi omnino concedi, ne ſibi per Prælatum auferatur, aliſque religioſo detur, vel applicetur communitati; quia ſi re vera ita eſt, vt dominium prorſus maneat apud concedentem, nil tanquam proprium vſurpat ſibi religioſus, ſed ſolum vſum, eoque ex ſuperioris licentia potitur.

50 Immò nec eſt contra paupertatis votum, ſi religioſus ab aliquo abſque ſuperioris licentia petat, vt deponat pecunias apud aliquem, non habens voluntatem acquirendi dominium, poſſeſſionem, aut adminiſtrationem, aut vſum, iúſve aliquod in illas, ſed id totum maneat apud deponentem, cum libera reuocandi depoſiti facultate; at ſolam habeat voluntatem habendi opportunè pecunias, ex quibus, cùm indiguerit, accipiat neceſſaria ex ſuperioris licentia, & non aliter accepturus, & nullum ius acquirat, donec ſuperior det licentiam accipiendi. Quod probatur efficaciter ex traditis à Nicolao III. explicante regulam Minorum. *c. exiit ante medium verſ. ceterùm cùm.* & *verſ. ad maiorem, de verborum ſignificatione, in 6.* ibi, *Patet ex præmiſſis, in tali commendatione pecuniæ ipſos fratres non ſolum à receptione pecuniæ, proprietate, dominio, vſu, à contrectatione qualibet ipſius, & ab ea pecunia penitus eſſe alienos.* Quæ verba apertè excludunt omnem voti paupertatis materiam. Idémque determitur *Clem. exiui. verſ. deinde cùm, de verborum ſignificatione.* & latè probat D. Bonau. *in expoſ. reg. Minorum, c. 4. verſ. argum autem.* & *in quæſtionibus ſuper eandem regulam q. 25.* (habetur autem vterque tractatus in *nouis eius operibus tom. 7.*) Atque bene addit D. Bonau. *eo. c. 4. eodem verſ. argument. autem.* id eſſe verum, quamuis deponens pecunias habeat animum transferendi dominij in religioſum; & probat, quia quandiu aliquis non acceptat dominium, nec poſſeſſionem, nec ius, nec poteſtatem aliquam circa pecunias, tandiu non recipit illas, etſi alius velit dare, & manet tota illius poteſtas, & libera reuocandi facultas in dante. Quare idem eſſet dicendum, ſi religioſus eas pecunias in depoſitum apud ſe ſemet, eodem prorſus modo, quo erant apud amicum. Et conſtat, quia reipſa non aliter eas pecunias habet, quàm ſi apud externum depoſitarium eſſent: nec ipſummet religioſum eſſe rei alienæ depoſitarium, pugnat cum paupertatis voto. At omnia hæc poſſunt eſſe contra regulæ præſcriptum, & ſunt contra paupertatis perfectionem. Quod ſi contra obiicias, illam commoditatem, vt pecuniæ illæ ſint apud externum, aut ipſum religioſum ita depoſitæ, vt cùm religioſus indiguerit, petita ſuperioris licentia, accipere poſſit, eſſe pretio æſtimabilem, ac ſubinde, cùm abſque licentia obtineat eſſe aduerſam paupertatis voto. Reſpondetur, admittere illam commoditatem acquirendo aliquam poteſtatem in illam, eſſe pretio æſtimabile, ſecus tamen, quando tota commoditas pretio æſtimabilis manet omnino apud dominum, ita vt nec ius, nec adminiſtratio, nec vſus ſint apud religioſum.

Limitatur tamen primò hæc concluſio, niſi religioſus 51
rem accipiat animo illa non vtendi abſque ſuperioris licentia, timet tamen à ſuperiore immediato petere, quod credit fore, vt eam deneget, applicétque conuentui, aut præ verecundia ab eo non petit, & ideo expectat beneplacitum ſuperioris mediati, vel immediati ſucceſſoris rem interim ſeruans, nec illa vtens. Sic tanquam probabile, vt in hoc caſu non ſit mortale, tenuit Victoria, quem refert, & ſequitur Ludouic. Lopez *1. p. inſtructorij conſcientiæ cap. 156. column. 4. verſ. ſed ceſſante.* & hoc inquiunt, quando duplici die rem illam ſic retinet religioſus. Fauet Leonardus *lib. 2. de iuſtit. cap. 41. dub. 9. n. 79.* vbi ait eſſe proprietarium volentem habere, vel poſſidere rem tanquam propriam, illaque ſic vti, id eſt, affectu retinendi iure ſuo, ſeu independenter à voluntate ſuperioris. Sed in hac limitatione ſic diſtinguendum cenſeo. Si dominium illius rei, & adminiſtratio maneat apud dantem, religioſúſque nomine illius eam depoſitam habeat, non ea vtens, donec licentia ſuperioris accedat, non eſt contra votum paupertatis, quia religioſus nec dominium, nec vſum, nec adminiſtrationem rei alicuius habet; at id poterit eſſe contra regulam id in ea religione interdicentem, & ita ſi regula ad nullam culpam obligat, nulla erit culpa, & conſtabit magis ex dicendis *n. ſequent.* Si autem religioſus abſolutè recipiat abſque licentia tacita, vel expreſſa ſuperioris, & ad breue tempus retineat, vt quia breui expectatur ſuperior ſuccedens, vel ſtatim ſcribit Prouinciali petens ab eo licentiam, credo id non eſſe mortale contra votum paupertatis, ſed ſolùm veniale. Ducor, quod ea res ſic accepta acquiratur ſtatim conuentui, eo quod abſolutè data, & abſolutè recepta ſit à religioſo; & dum abſque licentia retinetur, id fit inuito ſuperiore. Ergo eſt aliqua culpa contra id votum, quia res leuis eſt, non erit culpa mortalis. Quare iure optimo D. Bonau. *in ſpeculo diſciplinæ ad nouitios. p. 5. c. 4 paulo ante finem.* (habetur *in nouis operibus tom. 7.*) ait huiuſmodi receptionem non eſſe tutam.

Non erit tamen contra paupertatis votum rem ali- 52
quam petere ab alio religioſo, vel externo, animo non recipiendi abſque licentia, etſi ſuperiorem lateat rem petitam eſſe; ſed intendit religioſus noſſe voluntatem dandi, ne fruſtra licentiam petat, vel quia faciliùs rei oblatæ obtinendæ facultatem obtinebit, quia tunc nil accipitur abſque licentia: at poteſt eſſe contra regulam interdicentem in ea religione aliquid petere. Quod tamen limitarem, niſi probabiliter crederetur fore, vt ſuperior omnino denegaret recipiendi licentiam, ſciens eam rem antea à ſubdito petitam, & ſolùm concedit, eo quod credat illam ſponte oblatam, quia tunc ea licentia eſt dolo extorta, & tacita veritate, qua cognita licentiam ſuperior denegaret.

Secundò limitatur prædicta concluſio, niſi ea, quæ 53
recipit religioſus, ſint comeſtibilia, & conceſſa à ſæculari ad eum ſolum vſum, vt religioſus ea comedat nec acquirantur monaſterio. Ita audiui aliquos tenere; atque Ludouicus Lopez 1. *parte inſtruct. conſcientiæ. c. 156. colum. 5. verſ. ſed iam de receptione*, licèt non ita generaliter loquatur, ait tamen integrum eſſe religioſo à ſæculari recipere duas gallinas, & aliqua ſaccaro condita, quæ Hiſpani vocant conſeruas, etſi comeſtibilia illa ſint conuentus deſtinata ad vſum communem religioſorum. Videtur dubius Azor *tomo 1. inſtit. moralium libro 12. cap. 12. quæſtione 7. verſ. ſi iterum roges.* vbi propoſita opinione dicente hoc eſſe contra votum, ipſe tamen dicit religioſos hac in re cautos eſſe debere, & timere, ne plus æquo ſibi ſumant. Poteſt probari; quia ſolus facti vſus conceditur religioſo, cuius illum eſſe capacem diximus *cap. præcedenti num 8.*

Cæte

Digitized by Google

Cæterùm hanc limitationem nullatenus approbo, quia, vt optimè docet Azot *tom.1.inſt.moral.lib.*12. *c.*12. *q.*2. vſus facti, quo quis vtitur re ex ſuperioris licentia, non pugnat cum paupertatis voto, ſecus ſi abſque ſuperioris licentia: nam, etſi habens merum facti vſum, non habeat aliquid proprium, at vouens paupertatem, abdicat à ſe omnem rei vſum, ac ſi tacitè promittat, non ſe rebus vſurum abſque ſuperioris facultate. hæc Azot ibi. Quare eſt apertè huius ſententiæ. Inſuper ille comeſtibilium vſus eſt pretio æſtimabilis, & vſurpatur abſque ſuperioris licentia: ergo eſt contra paupertatis votum. Inſuper, quia, quantumcumque velit religioſus, nunquam acquirit rei vſurpatæ dominium, ſed ſolum vſum, & in hoc conſiſtit tranſgreſſio voti paupertatis, quod ea re abſque ſuperioris voluntate vtatur. Tandem, quia, vt optimè ait Leonardus *lib.*2. *de iuſt.c* 4. *dub.*5. *num.*18. quamuis religioſus retineat ad tempus dominium alicuius rei, vt contigit in religioſis Societatis IESV, qui ſola biennij vota emisêre, peccat tamen contra paupertatis votum, ſi illa vtatur abſque ſuperioris licentia, quod non ſecus vtendi facultate priuetur, quam ſi ſua non eſſet. Ergo à fortiori religioſi profeſſi, rei nullius dominium habere potentes, rei erunt voti paupertatis, ſi alicuius rei pretio æſtimabilis abſque expreſſa, aut tacita ſuperioris licentia vſum habeant. Et loquentes de comeſtibilibus conuentus in vſum communem deſtinatis, dicunt eſſe contra paupertatis votum, aliquid abſque ſuperioris licentia vſurpare, Nauarr. *lib.*3. *de reſtit. c.*1. *in noua edit. part.*3. *dub.*3. *numero*.180. *fin.&* 181. Sayrus *in claui regia.lib.*9. *c.*16. *numero* 20. Leonardus *lib.*2. *de iuſt.c.*41. *dub* 9. *numero* 79. *verſ.*7. Quare nullam inter hæc comeſtibilia, & alia differentiam in hoc inuenio, niſi faciliùs poſſe in his comeſtibilibus licentiam ſuperioris præſumi. At ea non rationabiliter præſumpta eſt contra votum paupertatis, ea ſiue ex proprio conuentu, ſiue à propriis domeſticis, ſiue à quibuſcumque externis accipere. An verò eadem quantitas in his comeſtibilibus abſque licentia acceptis ſufficiat ad culpam mortalem, quæ ſat eſſet in aliis, dicemus *cap. ſequenti.*

54 Fallit tamen hoc iuxta aliquos, niſi ea comeſtibilia, aut veſtes, medicinæve communi religioſorum vſui ſint deſtinata, eáque vſurpet religioſus, vt ſuæ neceſſitati conſulat, cui propoſitæ ſuperior noluit proſpicere: tunc enim, citra culpam, ac reſtituendi obligationem, poſſet ea religioſus inuito ſuperiore vſurpare. Ratio horum DD. eſt, quod ſuperior dare teneretur, cùm ea bona deſtinata ſunt ad neceſſaria ſubditis miniſtranda. Item, quia ſuperior nequit ad rigidiorem vitam obligare, quàm ſit in ordinis ſui ſtatutis. Atque ſic docent Nauarra *lib* 3. *de reſtit. cap.*1. *in noua edit part.*3. *dub.*3. *num.*181. Manuel *qq. regul tom.*3. *quæſtione* 29. *art.*10. *col. antepenult. verſ. aduertere tamen debent.* Sayrus *in claui regia.lib.*9. *cap.*16. *numero* 20. addunt Nauarr. *ibi numero* 189. *fin.* & Sayrus ibidem hunc peccare mortaliter, ſi inconſulto omnino ſuperiore, ea acciperet, quando probabiliter crederet fore vt repræſentata ei neceſſitate, ea concederet. Et ratio eſt, quia non deuoluitur ad ſubditum licentia vtendi rebus, niſi ſuperiore abeunte ſua poteſtate; tunc enim eſt quaſi ſine ſuperiore, quoad hoc. In contrarium tamen huius doctrinæ faciunt Laurentius, quem refert, & ſequitur Cardinalis *Clement.*1. §. *præmiſſa, numero* 2. *quæſtione* 3 *de ſtatu monachorum.* & Graſſis *lib.*3. *deciſ.*1. *part. cap.*5. *numero* 50. vbi docent adhuc in hac neceſſitate non licere monacho habere aliquid proprij. Verùm triplex caſus diſtinguendus eſt. Primus; ſi ea neceſſaria, aut pecuniæ ad ea coëmenda recipiantur ab extraneis, denegante ſuperiore iniuſtè licentiam ab eo petitam, nulla eſt culpa ſic accipere, quia denegante monaſterio neceſſaria, ſiue malitioſè, ſiue quia caret redditibus neceſſariis ad proſpiciendum iis neceſſitatibus; integrum eſt cuilibet religioſo ſibi prouidere. Atque in hoc caſu bene dixêre Authores priùs citati, idemque tenent Manuel *tomo* 2. *ſumm.cap.*31. *nu.*6. *verſ. lo vndecimo digo.* Valentia 2.2. *diſputat.*10. *quæſt.*4. *puncto* 3. *col.*2. *corol.*4. Nec credo DD. in contrarium allegatos diſſidere, eos enim intelligendos exiſtimo de proprio quoad dominium. Secundus caſus eſt, quando res illæ, aut pecuniæ ad eas coëmendas vſurpantur ex ipſo conuentu redditus habenti neceſſarios ad proſpiciendum ſubditorum neceſſitatibus, & ſic ſuperior malitioſè licentiam denegat, aut falsò, non credens neceſſitatem ſibi propoſitam ſubeſſe, tunc enim poteſt ſubditus vſurpare, vt optimè dixere DD. allegati, quippe ratio ab eis adducta in hoc ſolo duplici caſu probat. Neceſſitatem autem intelligo, quando paupertas, quam patitur, eſt maior, quàm paupertas religioſorum poſtulat. Et quod addunt Nauarra, & Sayrus, hunc peccaturum mortaliter, ſi nondum propoſita neceſſitate ſuperioris, qui ſperatur fore, vt conſuleret, hæc vſurparet, rarò poteſt eſſe verum, quia ſuperior non eſt, nec poteſt iuſtè eſſe inuitus, quoad rem acceptam, ſed tenetur contentus eſſe, & quoad ſolum modum poteſt eſſe inuitus, quoad communiter non excedit culpam venialem, niſi ſuperior iure optimo eſſet notabiliter inuitus quoad illum modum, vt diximus *numero* 15. Tertius eſt, quando ſuperior iuſtè non conſulit neceſſitati illius ſubditi ex bonis monaſterij, eo quod monaſterio paupertate oppreſſo nequeat; & ideo taxantur vnicuique religioſo danda iuxta monaſterij facultates, & tunc nequit religioſus aliqua ex conuentu vſurpare, vt ſibi prouideat, abſque proprietatis peccato, & obligatione reſtituendi, quia tunc non militat ratio tradita, eo quod licentia non ſit debita, ſed iuſtè denegetur. Pro qua parte optimè faciunt, quæ tradit Bald. *l. vnica.* §. *ſed ſcimus, in fine.C. de Lat. libert. tollenda.* Beoiacus *tract. de paupertate, quæſt.*7. *in* 2. *ſpeciali iudicio, numero* 25. Surdus *de alimentis, tit.*7. *quæſtione* 35. *fin.* vbi dicunt monaſterium non teneri ad alimenta, nec ad conſuetas veſtes monacho dandas, quando caret redditibus ſufficientibus ad id, ſicut nec pater, nec vir, qui oneri alendi vxorem, & filios ſubiecti ſunt, tenentur ad id, ſi facultatibus neceſſariis deſtituti ſunt.

Tertiò limitatur prædicta concluſio, niſi religioſus 55 aliquid abſque licentia ab externis, etiam domino ignorante, acciperet, non ſibi quærendum, aut appropriandum, ſed vt tradat monaſterio; tunc enim non eſſet proprietarius, quia voto paupertatis ſolùm vouit, nil ſibi quæſiturum, aut appropriaturum ſine ſuperioris licentia: at hic nihil ſibi vult quærere, aut appropriare; ergo non peccat contra paupertatis votum. Quare ſolum erit tunc peccatum furti, quia contra domini voluntatem. Sic Nauarr. *lib.*3. *conſ in* 1. *editione. tit. de regular. conſ.*75 *num.*40. *in* 2. *tit. de ſtatu monachorum conſ.*3. *num.*40 Quare ſi id fiat ex domini conſenſu, non erit furtum, nec peccatum proprietatis, ſed contra regulam, ſi fortè id interdicat. Vnde Valentia 2. 2. *diſp.*10. *quæſt.*4. *punct.* 3. *col.*2. *verſ. patet enim*, & Leonardus *lib.*2. *de iuſt. cap.*41. *dub.*9. *nu.*79. *verſ.*7. dicentes omne religioſi furtum eſſe peccatum proprietatis contra votum, intelligendi ſunt, quando furaretur, vt ſibi quæreret, vel appropriaret, & quando id committeret ad ſibi appropriandum abſque ſuperioris licentia; quando enim, vel ad non ſibi appropriandum, vel furaretur ad vſus aliàs licitos ex ſuperioris licentia, eſſet quidem furtum, non autem peccatum proprietatis, quia in vtroque euentu ſolùm ea malitia reperitur, quod ſit contra domini voluntatem: & quamuis ſuperior non poſſet eam licentiam concedere, id non prouenit ex obligatione voti paupertatis, poſſet enim ad vſus neceſſarios concedere, ſi adeſſet domini voluntas; ſed tota ratio malitiæ eſt, quod ſit contra domini voluntatem, ex qua

ratione ſola furti malitia conſurget, quod intelligendum eſt, quando ſuperior dans licentiam, nouit rem illam eſſe furto ſublatam: ſi enim huius furti ignarus licentiam rei illius poſſidendæ concederet, non excuſaret à vitio proprietatis, quia cùm ex furti errore procedat, eſt inuoluntaria, & ſubreptitia.

56 Quartò limitatur ab aliquibus, niſi religioſus, cui nulla regula, conſtitutionéve pecunias per ſe, aut per alios accipere interdicitur, eas inſcio ſuperiore accipiat ad libros, aliáve emenda, quibus ex licentia ſuperioris, & non aliàs vtatur, tunc enim non peccabit in votum paupertatis, cùm earum rerum vſum non abſque ſuperioris licentia ſibi vendicet. Immo nec peccat contra votum paupertatis, ſi libros, aut alia, inſcio ſuperiore, iis pecuniis emat, non ea celans, ſed palàm in cubiculo cum aliis ex licentia habitis expoſita tenens, quia omnia ſic palàm expoſita poſſidens, voluntati, poteſtatique ſuorum ſuperiorum ſubiicit. Sic Azor *tom 1 inſt. moral. lib.* 12. *c.* 12. *q.* 3. Sed neutrum placet. Non prius, quia non opus eſt religioſo interdici conſtitutione, aut regula pecunias, aut alia inſcio ſuperiore accipere, vt accipiens cenſeatur proprietarius; ſed ad id ſufficit voto paupertatis interdici, ſicut omnibus ea interdicitur: nec ſola regulæ, aut conſtitutionis prohibitio ſufficeret ad peccatum proprietatis, ſed hæc culpa ex ſola voti tranſgreſſione conſurgit, qualis reperitur in appropriantes ſibi pecuniam abſque tacita, vel expreſſa ſuperioris licentia; nec licentia illa emendi libros, aut libris emptis vtendi extenditur ad clandeſtinam illam acceptionem, cùm ſit longè diuerſa, & poſſit alterum abſque altero reperiri. Non poſterius, quia cùm ſuperiorem lateat, an aliquid ex illis palàm expoſitis ſit abſque ipſis licentia habitum, non cenſetur dare licentiam, ex eo quod palàm expoſitum ſit, cùm licentia ad penitus incognita non extendatur.

57 Quintò limitatur, niſi religioſus ex communi bibliotheca, aut communi loco aliquid ad vſum ſuum temporalem vſurpet, deinde in eundem locum reſtituturus; tunc enim non peccat in votum paupertatis, quando regula id non eſt prohibitum: ſecus ſi ad vſum perpetuum. Sic Azor *n. præc.* allegatus. Sed id non placet, quia nullam prorſus differentiam inuenio quoad peccatum proprietatis admittendum, vbi nulla eſt præſumpta, aut expreſſa ſuperioris licentia inter vſum temporalem, & perpetuum, cùm in vtroque euentu vſus rei pretio æſtimabilis abſque licentia, vſurpetur; ſed ſola in hoc eſt differentia, quod faciliùs præſumatur licentia ad vſum temporalem, vt ſic excuſetur proprietatis vitium. Inſuper erit leuis materia excuſans à mortali, ſed non à veniali, quando eſt vſus temporalis.

58 Vltimò limitatur, vt tunc acceptio rei abſque licentia ſuperioris ſit contra votum paupertatis, quando res illæ ſunt pecuniæ, aut pecunia æſtimabiles, quia hæc tantùm dicuntur diuitiæ communiter, & ſic has tantùm excludit paupertas, & ita colligitur ex D. Thom. 2. 2. *q.* 186. *art.* 7. & aliis DD. communiter dicentibus voto paupertatis renunciari bonis externis, & ita docet Nauarr. *comm.* 1. *n.* 2. *de regul.* Ex quo deducitur, non peccare contra votum paupertatis, ſi religioſus recipiat abſque licentia honores, præſertim eccleſiaſticos, vt ius excommunicandi, abſoluendi, eligendi, præſentandi, confirmandi, inſtituendi, quia hæc non ſunt pecunia æſtimabilia. Ita expreſsè colligitur ex Nauarr. ibidem, ait enim poſſe hæc religioſos poſſidere tanquam propria, & idem videtur ſentire de iure moderandæ alicuius cathedræ in Academia, & de receptione beneficij eccleſiaſtici, aut alicuius gradus literarij, vt Magiſtri, aut Doctores. Sed hoc non approbo, quia ius moderandæ cathedræ, & gradus Doctoris, aut Magiſtri ſunt pecuniis æſtimabilia, & quamuis beneficium quoad titulum, & ius eccleſiaſticum, non ſit pecunia æſtimabile, eo quod ſit quædam res ſpiritualis; at cùm habeat annexos redditus pecunia æſtimabiles, ex parte redditutum accipere quid pecunia æſtimabile. Verùm autem licentia ad nauandam operam litteris, ſit etiam tacitè conceſſa ad gradum accipiendum, diximus ſuprà.

Ex dictis deducitur, qualiter peccet religioſus dicendo 59
aliquid ſuum, vt ſi dicat, mea veſtis, &c. Quidam cenſent eſſe mortale, quando nõ ex lapſu linguæ, ſed aduertens, aſſertiuo modo id ait religioſus; & poteſt probari, quia id interdicitur in *c.* 2. regulæ D. Auguſt. & refertur *c. non dicatis,* 12. *q.* 1. eſtque conforme Eccleſiæ primitiuæ, de qua dicitur *Act. 4. nec quicquam eorum, quæ poſſidebant, ſuum quiſquam eſſe dicebat.* Præterea, quia videtur proprietatis actus, & ideo apud Caſſianum *lib.* 4. *c.* 3. grauiter plectebatur monachus, etiam ex linguæ lapſu appellans aliquid ſuum; & ita Torrecr. *eo cap. non dicatis, art.* 8. *n.* 13. Præpoſitus quem refert, ac ſequitur Graſſis 2. *p. deciſ. lib.* 3. *c.* 59. *n.* 8. Vmbertus, Trullus, Coriolanus in regulam D. Auguſt. vt eos refert Nauar. ſtatim allegandus. Cæterùm ſic diſtinguendum eſt: ſi religioſus id dicat intelligens quoad dominium, ſiue data opera dicat, ſiue ex inaduertentia culpabili, peccat venialiter, quia eſt mendacium officiorum, niſi intenderet velle habere dominium, & proprietatem quippe id cum voto paupertatis pugnant, atque adeò eſſet mortale, niſi paruitas materiæ excuſaret: ſi autem dicat intendens actu, vel virtute (vt communiter dici ſolet) rem illam eſſe ſuam quoad vſum nullo modo peccat, immo eſt actus virtutis, quo ſe pauperem omni dominio carentem profitetur. Nam etſi verba meum, & tuum ſtrictè accepta ſignificent dominium, vt probat text. *l. Quintus. ff. de auro, & argent. leg.* & docet Gloſſa *c. quo iure, verb. meum, d.* 8 at longè ſumpta important rem poſſeſſam, vt tradit Gloſſa *l.* 2. *verb. papyrus ff. de origine iuris.* Atque ideo hanc ſententiam amplectuntur Nauarr. *comm.* 1. *n.* 1. *de regul.* Tapia *auth. ingreſſi. verb. ipſo ingreſſu. c.* 3. *n.* 65. 66. *&* 67. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Vega *cap.* 2. *tom ſum. c.* 83. *caſu* 3.

Secunda concluſio ſit. Peccat quoque religioſus 60
contra paupertatis votum, quando rem cum ſuperioris licentia acceptat, occultat tamen poſtea, ne ſuperior auferat, vt aliquando contingit in monialibus, quæ dum ſuperior viſitat cubicula, vt videat, quænam quæuis monialis poſſideat, abſcondunt multa. Ratio eſt, quia ſic occultans vult contra ſuperioris licentiam, rem illam ablaturi, ſi conſcius eſſet, poſſidere. Nec obſtat initio habitam eſſe licentiam, quia ea non obſtante poteſt idem ſuperior, vel alius ad libitum reuocare, tenetúrque religioſus voto paupertatis tam liberam reuocationem non impedire, impedit autem, quando rem celat, ne auferatur. Atque ita docent Hoſtienſis *cap. cùm ad monaſterium, num.* 7. *verſ. quod ſi proprietas, de ſtatu monachorum,* & *ibi* Ioann. Andre. *num.* 3. *&* 24. Abbas *num* 8. Felinus *cap. cùm M. num.* 26. *verſ. crederem tamen, de conſtit.* D. Bonauent. *in ſpeculo diſciplinæ ad nouitios, part.* 1. *cap.* 4. *paulo ante fin.* (habetur *in operibus nouis, tom.* 7.) Theodoricus, quem refert, & ſequitur Carthuſian. *opuſc. de reformatione clauſtralium, art.* 15. D. Anton. 1. *part. tit.* 16. *c* 1. §. 11. *notabili* 1. *&* a Syluest *verb. religio.* 6. *quæſt.* 7. *dicto* 1. Armilla. *verb. religio, num.* 27. & *ibi* Tabiena *quæſt.* 44. *num* 45. *ad fin.* Gregorius Lopez *l.* 14. *verb. proprio, tit.* 7. *p.* 1. Corduba *in reg. D. Franciſci, cap.* 7. *quæſ.* 4. *paulo poſt princip. in* 2. *caſu.* Paſſarellus *in compendio priuilegiorum fratrum Minorum, poſt cap.* 43. *tit. de proprietate abdicanda ſtatim in princip.* & *verſ. verùm quãdo.* Mendoza *in ſuis quodlibetis, quæſt.* 8 *concl.* 4. Graſſis *part.* 1. *deciſ. lib.* 3. *cap.* 5. *num* 48. Manuel 2. *tom. ſum. cap.* 31. *num.* 3. *verſ. lo quinto digo,* & *qq. regul. tom.* 3. *quæſt.* 29. *artic.* 14. *concluſ.* 5 Valentia 2 2. *diſputat.* 10. *quæſt.* 4. *puncto* 3. *col.* 2. *verſ. patet enim,* Bertrand. *tractatu de voto paupertatis, cap.* 2. Leonardus *lib.* 2. *de iuſt cap.* 4. *dub.* 5. *num.* 25. & *c.* 41. *dub.* 9. *n.* 79. *verſ.* 8. Tapia *auth ingreſſi, verb. ipſo ingreſſu, cap.* 1, *num.* 33. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Viualdus *candelabro ſacramentorum.* 3. *part. cap.* 14. *num.* 85. Nauar. *lib.* 3. *de reſtit. cap.* 1. *in noua*

edit.

Digitized by Google

edit.p.3. dub.1. nu.159. atque bene addit *ibi* & Manuel *eodem c.11.cit.num.3.verſ.io quinto digo*, non excuſari hunc religioſum à proprietate mortali, quamuis paratum ſe dicat dimittere iubente ſuperiore. Quare recedendum eſt à ſententia D.Bonauent qui *in ſpeculo animæ, cap. 2. col 2. ad medium, verſ.4. circa finem.* (habetur *tom. 7. in nouis eius operibus.*) vbi ſibi contrarius; ait tunc tantùm celare aliquid ſuperiori, habere proprij rationem, quando religioſus iuſſus in virtute obedientiæ manifeſtare, celat.

61 Hæc tamen concluſio limitatur, vt intelligatur, quando religioſus celat, credens fore, vt ſuperior illum ea re non occultata ſpoliet: ſecus quando credit probabiliter fore, vt non ſpoliet, at celat, ne patiatur confuſionem, & verecundiam, vidente ſuperiore ea, quæ poſſidet; ſic Corduba allegatus *num.præcedenti*: vel celat, ne è ſuperiore reprehendatur, quod ex ſola licentia probabiliter præſumpta, aut credens ſuperiorem non fore inuitum quoad rem acceptam, ſed quoad ſolum modum, acceperit; ſic Mendoza allegatus *num. præcedenti*, & Manuel *qq.regul. tom 3.q.29.art 5. concl.5.* vel quando celat, vt peccatum proprietatis, quod accipiendo abſque licentia commiſit, non denegatur, tamen cum propoſito rei illius dimittendæ, vel obtinendæ licentiæ ad habendam, quando adfuerit opportunitas, non manifeſtato ſuo peccato & ita docet Corduba ibidem.

62 Hinc deducitur primò, religioſum non paratum ad dimittendam rem ex licentia ſuperioris poſſeſſam, volente ſuperiore auferre, eſſe reum voti paupertatis, quia eo ſolo tempore, quo ſuperior permiſerit, poteſt rem illam retinere. Atque ita docent Paſſarellus *in compendio, priuilegio, fratrum Minorum, poſt c.43.tit.de proprietate abdicanda, verſ.verùm quando.* Leonardus *lib.2. de inſt.c.4. dub.5.n.25. & c.41. dub.9.n.79.* Nauar.*lib.3.de reſtit.c.1. in noua edit.part.3.dub.1.n.161.* Manuel *qq.regul tom.3. quæſt.29.art.12.corol.2.* & omnes. Quando tamen eſt paratus, at fundendo querelas, & ita murmurando, vt ſuperior non audeat, diximus *n.18.* eſſe contra paupertatis votum, quia ea licentia eſt metu extorta, & docent Nauar. Manuel ibid. Leonardus *eo.c.4.dub.5.n.25.*

63 Secundò deducitur, quando religioſus haberet aliquid cum licentia ſuperioris, teneri id dimittere, ex eo tantùm quod ſuperior reuocat illam licentiam, quia ex tunc haberet abſque licentia; & ſic eſſet reus voti paupertatis. Et ita apertè colligitur ex *cap.exiit, verſ. profeſſiò, de verborum ſignificatione, in 6.*

64 Tertia concluſio Religioſus eſt proprietarius, peccátque contra paupertatis votum, ſi donatione, vel alio modo, abſque expreſſa, aut tacita ſuperioris licentia aliquid alienet, quia eſt actus dominij. Sic D.Bonauent *ſpeculo diſciplinæ ad nouitios, p.1.c.4 paulo ante fin.* (habetur *to.7.in operibus nouis.*) Gerſon. *2.p.in reſponſis ad quæſtiã quæſt.ſibi propoſitas, quæſt.penult alphabeto 34.littera S.* & omnes DD. in hoc conſentiunt, tanquam in re omnino manifeſta. Quæ concluſio habet verum etiamſi donet aliquid ex his, quæ ad proprios vſus ſibi à Prælato collata ſunt, quia iam vſurparet rem independenter à Prælati voluntate, & ita tanquam dominus, eo vel maximè, quod religioſus ſolum facti vſum habeat, vt diximus. Vſuarius autem nequit vſum rei alteri concedere, quia hoc non eſt vſuarij, ſed vſufructuarij. *Inſtit.de vſu, & habit.§.1. & 2.* atque ita docent D.Antoninus *3.p.tit.16.c.1.§.11.notabili 2.& 6.* Syluest.*verb.religio, 6.quæſt.7.dicto 2.* Paſſarellus *in compendio priuilegiorum fratrum Minorum, poſt cap.41. tit.de proprietate abdicanda, verſ ſi verò religioſus*, Valentia *2.2.diſput.10.q.4.punct.3. corol.5.* Ludouicus Lopez *1.p.inſtruct.conſcientiæ, c.156.initio* Mendoza *in ſuis quodlibetis, qu.8.concl.1.* Manuel *qq. regul. tom.3.qu.29.art.10. concl.3.* Leonardus *lib.2. de iuſtitia, c.41.dub.9.n.79.verſ.5.*

65 Hinc deducitur primò, idem dicendum eſſe, ſi mutuo, vel commodato quicquam etiam eſt iis, quæ ipſi ad vſum permiſſa ſunt, daret alteri abſque ſuperioris licentia. Conſtat ratione adducta *n. præced.* & docet Leonardus ibidem allegatus, qui benè ſubdit, in rebus paruis, & crebrò occurrentibus cenſeri eſſe facultatem tacitam. & generalem, ſaltem ad breue tempus. Ego quoque addo non fore mortale, ſic commodare res ad proprium vſum deſtinatas, quando religioſus commodans eſſet ſecurus de reſtitutione illarum, ac conſeruatione, quia videtur parua materia.

66 Secundò educitur, eſſe quoque contra paupertatis votum, ſi abſque licẽtia expreſſa, vel tacita donet religioſus rem ad vſum ſibi conceſſam, alteri religioſo eiuſdẽ conuẽtus; quippe id probat ratio adducta *n.64.* & docet Cordub.*ſum.q.109.* Mendoza *in ſuis quodlibetis, q.8.concl.3.* Ludouicus Lopez *1.p.inſtruct.conſcient.c.156.paulò poſt princip.* Manuel *qq.reg.tom.3.q.29 art.10.concl.3* Atque idem dicendum eſt de mutuo, vel commodato, dato abſque licentia alteri religioſo eiuſdem conuentus: nam id probat ratio adducta *n.præc.* Quare non placet quod dicit Manuel *1.tom.ſum in 2.edit.c.90.n.11.conſ.1.* non peccare religioſum, qui abſque licentia dat religioſo eiuſdem conuentus librum valentem quinque aureos, niſi credatur religioſum, cui dat, malè expenſurum, & niſi dans ſit religioſus ordinis Minorum, quia cùm maneat liber ille in illo conuentu, præſumitur fore, vt ſuperiore non ſit inuitus. At hoc non placet, quia ſaltem modus diſplicebit ſuperiori, & ita non liberabitur donans culpa veniali: non erit mortale propter rationem traditam, & quia videtur parua materia, cùm res illa in eodem conuentu maneat, niſi ob aliquam iuſtam circumſtantiam credatur ſuperiorem eſſe inuitum notabiliter, aut quoad rem datam, aut quoad modum.

67 Tertiò, deducitur, non eſſe mortale iuxta aliquos, libros prò libris commutare etiam cum ſæcularibus, quando nullam inde iacturam patitur conuentus. Ducuntur, tum quod adſit interpretatiua ſuperioris licentia; tum etiam, quia talis commutatio non habet propriam diſtractionis, aut conſumptiunis rationem. Atque ita docent Ludouicus Lopez *1.p.inſtruct. conſcient. c.156. concluſ.4.* & Manuel *2.tom.ſumm.cap.31.num.4. verſ.lo ſeptimo digo*, qui excipit fratres Minores, eo quod illis interdicta ſit quæuis commutatio, aut venditio rerum, quas ad vſum proprium habent, abſque authoritate Prælati, & Syndici. Sed hoc durum mihi videtur, quia ea commutatio eſt actus dominij, vtpote quæ à ſolo habente dominium, vel legitimam rei adminiſtrationem, validè fieri poteſt. Item, quia iure optimo poteſt ſuperior eſſe inuitus notabiliter: immo communiter ita eueniet, vt ipſo inconſulto ſic diſponat religioſus, cui ſolus facti vſus eſt iure conceſſus. Et ideo meliùs dixit Mend. *in ſuis quodlib.q.8.concluſ.* tunc hanc commutationem non eſſe mortalem quando creditur ſuperiorem, non eſſe inuitum quoad rem, ſed quoad ſolùm modum. Et ego addo exigi quoque, ne ſit quoad hunc modum notabiliter inuitus; iuxta ea quæ diximus *n. 15.* Poteſt etiam reputari aliquando parua materia, & hac quoque ratione non eſſe culpa lethalis.

68 Quartò deducitur, eſſe peccatum mortale contra votum paupertatis, quando ſuperior conceſſit religioſo facultatem pecunias expendendi in aliquam rem, & ipſe in aliam expendit, ad quas expenſas veriſimiliter denegaret licentiam, quia eſt vſus rei abſque ſuperioris licentia. Sic. Mendoza *eodem q.8.concl.3.fin.* Manuel *qq.regul.tom.3.q.29.art.10.concl.4.*

69 Quintò deducitur, non eſſe contra votum paupertatis alienare aliquid non abſolutè, ſed ſub conditione, ſi ſuperior conceſſerit licentiam, & ſi res ſtatim tradatur reddenda, ſi licentia denegata fuerit, & nullum ſit periculum illius reddendæ, ſi denegetur: quia cùm conditionalis nihil ponat in eſſe, nulla fit alienatio, nec illa traditio eſt abſoluta, ſed ſub conditione ſuſpendente eius effectum.

70 Sextò deducitur, nec eſſe contra paupertatis votum dare domeſticis, vel externis ea quæ religioſus ex ſuperioris licentia habet, quando ex eorum qualitate apertè colligitur intellexiſſe ſuperiorem concedentem accipiendi, aut emendi ea licentiam, non eſſe vſui ipſi religioſo, ſed ad diſtribuendum aliis. Et ideo religioſi domeſtici acceptantes non indigent alia noua licentia, quia prior ea licentia conceſſa ei religioſo accipiendi, vel emendi, eſt tacita diſtribuendi quibuſcumque, & domeſticis accipiendi, vt exemplum ſit, quando ſuperior concedit religioſo licentiam accipiendi aliquas ſcuticas, aliquos calculos virgineos, aliquas imagunculas, aut grana benedicta; cùm enim videat ſuperior his omnibus non indigere religioſum ad proprium vſum, ſed hæc ſoluere inter alios, & domeſticos, & extraneos diſtribui, cenſetur tacitè hanc futuram diſtributionem approbare.

71 Sed dubitatur, an in aliis rebus licentia conceſſa abſolutè alicui religioſo diſtribuendi aliqua, extendatur ad diſtribuendum tam inter quoſcumque externos, quàm inter regulares eiuſdem conuentus, ita vt hi nulla recipiendi licentia indigeant. Et quidem conſtat, ſi religioſi illi eſſent alterius conuentus, eiuſdem, vel diuerſi ordinis, non ſufficere hanc diſtribuendi licentiam, vt ipſi poſſint accipere, ſed indigere alia ſui ſuperioris licentia ad accipiendum. Ratio eſt, quia concurrit duplex impedimentum: alterum in dante, & hoc tollitur per ſui ſuperioris licentiam ad dandum conceſſam: alterum verò in accipiente, & hoc per illum ſuperiorem auferri nequit, cùm non ſit ſuperior huius. Ergo eſt neceſſaria licentia noua ſuperioris religioſi accipientis, vt abſque violatione voti paupertatis accipiat. Quare religioſus habens licentiam dandi, ſiue generalem, ita vt extendatur ad eos religioſos alterius conuentus, ſiue ſpecialem dandi illis, peccabit contra paupertatis votum, dando iis carentibus licentia recipiendi, non quatenus dat, quia habet licentiam dandi, & ex parte ſua abſolutè eſt ablatum impedimentum; ſed quia cooperatur peccato contra votum accipientis, ſicut ſi ſæcularis daret aliquid religioſo, quem nouit carere accipiendi licentia. Sed dices ſuperiorem non eſſe viſum concedere licentiam ad dandum his religioſis non habentibus accipiendi licentiam, aliàs peccaret. Sed reſpondeo, ſuperiorem abſolutè dare licentiam, & auferre impedimentum, quod ſe tenet ex parte dantis, hoc autem abſolutè ſublato, poteſt ipſe, quantum ex ſe eſt, rem dare. Vt quando Epiſcopus diſpenſat cum ſubdito habente votum non ducendæ vxoris, tollit impedimentum omnino ex parte huius, & ideo, ſi hic ducat fœminam habentem votum non nubendi, non peccat contra ſuum votum, ſed ſolùm peccat, quatenus cooperatur peccato alterius: & idem eſt, ſi ſuperior facultatem ſubdito concederet ad accipiendum aliquid, & ipſe acciperet à latore, tunc peccatum ad ſolum furtum pertineret; ſimiliter quia abſtinentiam carnium vouit in diebus Veneris, ſi carnes ederet, quando natiuitas Domini in ſexta feria celebratur, non peccaret contra præceptum eccleſiaſticum, quod in ea die nullum eſt, peccaret tamen contra ſpeciale votum, quod ipſe emiſit.

72 Difficultas ergo eſt, an ea abſolutè dandi facultas extendatur ad dandum quibuſcumque externis, ſiue religioſis eiuſdem conuentus, ita vt hi nulla alia accipiendi licentia indigeant? Quippe ex vna parte videtur extendi ad hos abſque alia licentia accipiendi, tum quia ſi ea licentia extenderetur ad dandum externis, à fortiori extenderetur ad domeſticos, quippe multo faciliùs poteſt concedi licentia ad dandum his, eo quod res donata maneat in eiuſdem conuentus dominio: tum etiam, quia licentia eſt generalis, ac conceſſa à ſuperiore, qui potuit tam dantis, quàm accipientis impedimentum auferre. Pro altera autem parte facit, quod ſtat auferri impedimentum dantis, non ablato accipientis impedimento, etſi ſuperior auferens poſſit vtriuſque impedimentum auferre; immo nec cenſetur auferre, ſi id non explicet. Vt quando Epiſcopus diſpenſat cum ſubdito habente votum abſtinendi à matrimonio, non cenſetur diſpenſare cum fœmina ſibi ſubdita ſimile votum habenti, vt illi nubat, niſi id explicet, quamuis poſſit cum vtroque. Et ideo hæc pars mihi placet, vt ſit neceſſaria noua licentia in accipiente, niſi ex coniecturis probabiliter colligatur, ſuperiorem, de his quoque religioſis intellexiſſe: quippe ratio adducta hoc probat. Nec obſtat prior ratio in contrarium adducta, quia etſi facilius ſit dare domeſticis, quàm externis; at non probat eſſe daturo, auferendo vtriuſque impedimentum. Nec etiam poſterior ratio, quia ea generalis non extenditur ad auferendum duplex impedimentum, vt in exemplo poſito habentis votum abſtinendi à matrimonio conſtat.

73 Similique ratione dicendum eſt, religioſum obtinentem licentiam accipiendi aliquid, non poſſe accipere ab altero religioſo, ſiue diuerſi, ſiue eiuſdem conuentus, niſi hic quoque donandi licentiam habeat. Conſtat eadem ratione, quia ſolum accipientis impedimentum potuit ſuperior auferre, quia dans erat alterius conuentus, ſolúmque id cenſetur auferre velle in dubio, quando eſt religioſus eiuſdem conuentus, niſi ex coniecturis conſtet voluiſſe vtrumque.

74 Septimò deducitur, quid in ea quæſtione dicendum ſit; an ſit contra paupertatis votum ſi religioſus abſque tacita, vel expreſſa ſuperioris licentia, volentem ſibi aliquid donare, roget, vt donet conſanguineo, vel alicui alteri perſonæ? Multa ſunt, quæ partem affirmatiuam ſuadere videntur, quæ retuli *lib 6. de matrim diſp. 4. n. 7.* Sed illis non obſtantibus, illic tenui, & nunc teneo, non aduerſari voto paupertatis, quando religioſus profitetur, ſe nolle acceptare, vt ſi dicat ſic; ea re non indigeo, ſi tibi placuerit, gratum mihi facies, ſi dederis tali perſonæ, vel meo conſanguineo: ſecus quando religioſus expreſsè, vel tacitè acceptaret, & peteret dari conſanguineo, vt ſi offerenti donum, gratias agat, petatque ab eo, vt tradat conſanguineo, vel tali perſonæ, quia in priori caſu, cùm nulla ſit religioſi acceptatio, nihil ipſe donat, ſed ſolùm intercedit, vt alius donet, quæ interceſſio nullatenùs voto paupertatis aduerſa eſt. At in poſteriori, cùm religioſus acceptet, ipſe reuera donat, ac donum illud mittit conſanguineo per manum ipſius donantis. Quare, cùm abſque ſuperioris licentia donet, reus eſt voti paupertatis, vt ibi latiùs probauimus.

75 Quod ſi religioſus abſque ſuperioris licentia nolit acceptare rem ſibi donatam, nulla iuſta cauſa ductus, non peccabit contra votum paupertatis, quippe non aſtringitur ad acquirendum, ſed ad non alienandum, nec recipiendum: at ſi nulla cauſa iuſta ductus, non acceptet, peccabit quidem contra charitatem, tanquam abſque iuſta cauſa impediens bonum religionis, cui illa res, ipſo acceptante, acquirenda erat; ſicut rogans volentem legare alicui, ne leget, ad idque nulla iuſta cauſa ducatur; peccat in proximi charitatem, tanquam bono proximi abſque iuſta cauſa obſtans; nulli tamen culpæ obnoxius eſſet religioſus, ſi ex iuſta cauſa id donum non acceptaret abſque ſuperioris licentia, verbi gratiâ, vt liberior ſit ad miniſteria ſpiritualia exercenda, vel quod in donantis gratiam aliquid fecerit, donúmque acceptare recuſat, ne videatur quaſi muneris ſibi tribuendi ſpe ductus id feciſſe, vel alia iuſta cauſa.

76 Octauò deducitur, quid dicendum ſit de religioſis abſque expreſſa, vel præſumpta ſuperioris licentia ludentibus. Qua in re certum eſt eos delinquere contra votum paupertatis, vt conſtat ex dictis, quod ſit actus dominij, exponere aliquid iacturæ ludendo: atque ita lucrantem teneri in hoc caſu reſtituere, tenet D. Thom. 2. 2. *q.* 3. *art.* 7. *ad* 2. ab omnibus Authoribus receptus.

77 Difficultas autem eſt, quando adeſt ſuperioris licentia. Quidam dicunt lucrantem à religioſo, quamuis

Præla

Prælatus ſit bonorúmque adminiſtratione potiatur, teneri reſtituere. Quare eadem ratione id dicunt de religioſis habentibus Prælati licentiam, & conſequenter etiam dicent eſſe contra votum paupertatis, tanquam alienationem factam à non potente licentiam concedere. Ducuntur, quod ludere ſit actus veri dominij, atque licentia conceſſa adminiſtrandi bona, non extendatur ad ludum. Cùm ergo ſuperiores religionis non ſint veri domini, ſed adminiſtratores, nequibunt ludere, nec licentiam ludendi concedere. Sic Caſtro *lib. 2 de leg. Imperial. c. 2. corol. 3. ſtatim in princip.* Petrus de Couar. *de remedio luſorum 3. p. cap.* 1.

78 Cæterùm integrum eſt religioſo ex tacita, aut expreſſa ſuperioris licentia, gratiâ honeſtæ recreationis, quantitatem aliquam moderatam ludo exponere. Ducor, quod ſuperiores religionis non cenſendi ſint inſtar œconomorum domini alicuius priuati, quibus conſtat non concedi facultatem ludendi, conceſſa bonorum generali adminiſtratione, ſed ſunt quaſi abſoluti bonorum religionis adminiſtratores, ad ea in quoſcumque licitos, & honeſtos vſus expendenda, inter quos iure optimo computatur quædam honeſta ludi recreatio. Ergo poſſunt illa vti, ac ſubditis licentiam vtendi concedere, & ex hoc ſatisfit contrario argumento. Atque ita docent Maioris *4. d. 18 q. 13. in ſol. ad 2 contra 2 concl.* Ledeſma *2 part. 4. quæſt. 15. art. 5. fol. 124. col. 3.* Alcozer *lib. de ludo, c. 11. concl.* 8. Idémque docent omnes DD. *n. ſequenti* allegandi.

79 Hinc deducitur, religioſum, qui à monaſterio ſuſtentatur in ſtudio, vel in alio loco, vbi negotia aliqua agit, poſſe in ſua honeſta oblectatione, etiam ludendo expendere ad rationem quatuor, aut quinque aureorum pro centum ſibi quotannis ad ſuſtentationem conceſſis: ſicut de filiofamilias in ſimili caſu fatentur DD. communiter. Quod iure optimo præſumatur licentia tacita ſuperioris ad honeſtam huiuſmodi ludi recreationem. Atque ita docent Nauarrus *ſumm. Lat. nouiori, c. 20. n. 12. Hiſpana, c. 19. n. 9.* Valentia *2. 2. diſput. 5. qu. 6. punct. 3. q. 8. de acquiſitis per ludum, verſ tertiò obſeruandum.* Leonard. *lib. 2. de iuſt. c. 26 dub. 5. n. 37.* Graſſis *1. p. deciſ. lib. 2. c. 12. n. 5.* Salon *2. 2. poſt q. 61. tr. de dominio, qu. 5. art. 6. dub penult. concl.* 2. Molin. *tom. 2. de iuſt. diſp. 520. paulò poſt principium.* Pluhiarc. *de off. ſacerdotis tom. 2. p. 2. lib 5. c. 2. n. 6. verſ. prædictæ igitur circumſtantia* Beja *in ſuis reſponſis, p. 1. caſu 61 difficultate 1. ſiu. verſ. tum quia.* Atque idem dicunt aſſerentes licere huic quid moderatum ludo exponere, non explicantes quantitatem, Ledeſma *n. præcedenti* allegatus, Alcozer *lib. de ludo, cap.* 14. Quod tamen limitandum eſſe primò, niſi expreſsè à ſuo ſuperiore, vel conſtitutionibus ſuæ religionis interdictus ſit religioſis ludus, quia cùm tunc nequeat præſumi licentia tacita, obſtante expreſſa prohibitione, erit contra votum paupertatis ludus, ac lucrans tenebitur reſtituere. ſic Salon *ibidem.* Idémque dicendum eſt, ſi ludus ille ſit prohibitus, aut indecens religioſo, quod talis ludus comparatione illius non cenſeatur honeſta recreatio; & ideo non poteſt præſumi tacita licentia, immo neque expreſſa prodeſſet, vt diximus *num.* 31. & docet Molina *ibidem.* Eſt inſuper limitandum, niſi religioſus ille in eodem anno in alios vſus non neceſſarios, vt in aliam recreationem, aliquid inſumpſerit, id enim detrahere debet, & tanto minorem quantitatem poteſt ludere, vt loquens de filiofamilias exiſtente in ſtudio tradit Rebellus *tract. de iuſt. p. 2. lib. 12. q. 4. ſect. 1. num.* 3. Quid autem de his quæ ſibi ſubtrahit ex neceſſariis ad alimenta, dicemus, cùm de eleemoſyna agemus; vel ſi ſint electi, aut beneficiarij, diximus ſuprà.

80 Quare non approbo quod tradit Leonardus *lib. 2. de iuſt. c. 26. dub. 5. n. 36.* vbi ait poſſe religioſum validè lucrari, & perdere notabilem ſummam ludendo ex expreſſa ſuperioris licentia, quamuis mortale ſit, res monaſterij ſic ludo exponere. Quod etiam apertè ſentiunt DD. *num. ſequenti* allegandi pro prima opinione. Ducitur, quod ludus ſit contractus onoroſus, qui poteſt eſſe monaſterio vtilis, refertque pro ſe Nauarrum *ſummas cap. 10. n. 9.* ſed falsò, quia nihil dicit; addit autem monaſterio grauiter læſo ex eo ludo dari reſtitutionem in integrum, ſicut in aliis contractibus. Sed hanc, inquam, ſententiam minimè approbo, ſed exiſtimo reſtituendam eſſe pecuniam eo ludo partam, quatenus moderatam, & honeſtam quantitatem excedit. Ducor, quod omnes allegati Authores ſolam moderatam quantitatem ludere concedant religioſo ex ſuperioris licentia, quaſi hæc vlteriùs extendi nequeat, & expreſſiùs Petrus de Ledeſma *2. tom. ſum. tract. 31. cap. 1. poſt 10. concluſionem, verſ. lo que toca a los religioſos,* vbi ait, Prælatum minimè poſſe religioſo ludendi vltra moderatam quantitatem facultatem concedere, & vltra hanc lucrantem teneri reſtituere. Alcozer *lib. de ludo, c. 39. paulò poſt princip.* ait lucrantem à religioſo vltra moderatam quantitatem, teneri reſtituere, vbi clare loquitur quando cum ſuperioris licentia, quia abſque illa, quamuis moderata ſit quantitas ludo expoſita, tenetur lucrans reſtituere. Secundò, quia quamuis ludus ſit contractus onoroſus, quando hanc quantitatem excedit, eſt indecens religioſus, neque intra limites honeſtæ illorum recreationis continetur; ſuperioribus autem in generali adminiſtratione bonorum, quam habent, non cenſetur licentia contractuum huiuſmodi ineundorum conceſſa, eo quod indecentes, ac prodigi cenſeantur. At licentia ſuperioris ad vſus turpes, & indecentes conceſſa non liberat à peccato, ac reſtituendi obligatione, vt diximus *num.* 31.

Nec ſimiliter approbo, quod tradunt aliqui DD dicentes religioſum obtinentem generalem licentiam à ſuo ſuperiore donandi, aut expendendi aliquam quantitatem poſſe validè eam ludo exponere. Quippe quamuis peccet, vtpote qui tranſgreditur veriſimilem Prælati intentionem, ac transfert dominium, ſicut immoderatè ſemel edens die ieiunij, id non ſoluit, quamuis finem Eccleſiæ abſtinentiam intendentis in die ieiunij, excedat. Hi ſunt Alcozer *lib. de ludo, c. 17.* Metina *lib. 1. ſummæ, c. 14 §. 29.* atque hoc eſſe probabile tradunt Angles *floribus 2. p.* vbi de reſtitutione, *q. de ludi reſtitutione, art. vnic. dub. 1. propoſitione* 4. Ludouic. Lopez *1. p. inſtruct. c. 183. ad fin.* Sayrus *claui regia, lib. 11. c. 12. n. 15.* falsò tamen allegat Nauarr. Valentiam, & Salonem hoc tenere, & dicit probabile Ludouicus Lopez *lib. 2. de contractibus, c. 40. col. antepenult. verſ. an autem religioſus.* Atque hoc extendit Alcozer *eodem c. 19.* ſiue lucrans ſit eiuſdem religionis, ſiue ſæcularis: excipit tamen fratres Minores, & alios religioſos, qui neque in communi, neque in particulari dominium habent, & Metina etiam excipit, niſi licentia eſſet ad ſolos vſus honeſtos conceſſa: tunc enim lucrans vltra moderatam quantitatem tenetur reſtituere. Cæterùm horum ſententiam non approbo, quia licentia illa generalis non extenditur ad ludum immoderatum, ſed ad honeſtos, & licitos vſus; nec enim in generali conceſſione cenſentur conceſſa, quæ ſpecialiter explicata denegarentur, *reg. in generali, de regulis iuris, in* 6. Atque ita docent Sayrus *eodem cap. 12. n. 16.* Manuel *1. tom. ſumm. in 2. editione, c. 189. art. 4. concl. 4.* & *qq. reg. to. 2. q. 37. art. 3.* & *in bulla compoſitionis, § vnico, caſu 10 nu. 36. concluſ.* 8 & dicunt probabile Angles, & Ludouicus Lopez vtroque loco proximè allegati. Immo quamuis expreſſam licentiam concederet ſuperior ludo exponendæ eius quantitatis immoderatæ, non liberat lucrantem ab onere reſtitutionis, vt *numero præcedenti* probauimus. 81

An verò religioſi, quos Commendatarios appellant, ordinum militarium poſſint ludere, diximus hoc *lib. 7. cap. 8. num.* 28. 82

Maior autem difficultas eſt, an cùm religioſus nequit validè perdere quantitatem ludo expoſitam, ſed alter 83

tenetur

tenetur lucrum reſtituere, teneatur ipſemet religioſus lucrum ſimiliter reſtituere, vt ſi religioſus careat licentia tacita, vel expreſſa ludendi, vel potens ludere moderatam quantitatem, excedat illam? Dubium hoc generaliter procedit de omnibus qui nequeunt in ludo perdere, vt ſunt filiifamilias, minores, mulieres coniugatæ, abſque licentia patris, curatoris, viri, poteſtque in duplici caſu diſcuti. Prior eſt, quando vnoquoque ludi iactu poſſunt hi quantitatem ludo expoſitam perdere, & tunc poſſunt amplius lucrari, quàm poterant perdere. Verbi gratiâ; filiusfamilias habet licentiam patris tacitam, aut expreſſam ludendi quatuor aureos, ſi ludant cum ipſo alij octo potentes alienare, & vnuſquiſque exponat quatuor aureos, poteſt lucrari totam illam pecuniam ab aliis ludo expoſitam; ſimiliter diſtinctis iactibus poteſt ab vno, eodémque lucrari plus quàm poteſt perdere, vt ſi nondum perdiderit eos quatuor aureos, & nullo iactu exponat plus quàm quatuor aureos. Ratio eſt manifeſta, quod ſatis ſit ad ſingulorum ludorum lucra capeſſenda, vt poſſit quantitatem in his ſingulis expoſitam perdere: ſic enim æqualitas ludi ſeruatur. Atque ita docent Molina *tomo* 2. *de iuſt.diſp.*519.*col.penult.* Leonardus *lib.*2.*de iuſtitia,c.*26.*dub.*5.*nu.*38 Valentia 2.2.*diſp.*5.*q.*6 *puncto* 5.*q.*8.*de acquiſitis per ludum,notab.*3.Petrus de Ledeſma 2.*to ſum. tract.vltim.c.*2.*poſt* 9 *concl.difficult.vnic.dicto* 2.Sayr *in claui regia,lib.*11.*c.*12.*n.*10.*&* 11.*&* 13. Corduba *tr de reſtitutione,q.*40.*concl* 6. Medina *lib.*1.*ſumm c.*14.*§.*28.*ad finem.*Rebell.*tract.de iuſt.p.*2.*lib.*12.*q.*4.*ſect* 1 *n.*5 Salon.2.2.*poſt q.*61.*tract.de dominio,q.*5.*art* 2.*dubio penult. concl.*1.*&* 3.Bañez 2.2.*q.*32.*art.*7.*pag* 578.Franciſcus Garcia *de contract.lib.* 2.*p.c.*19.*pag* 577 *& ſeq* Et quamuis DD. iſti communiter loquantur de filiofamilias, id credo fieri gratiâ ſolius exempli, quod regula non arctat, cùm eadem ratio procedat quoque in religioſis, & aliis alienare non potentibus;in omnibus enim qui poſſunt quantitatem eo ludi iactu expoſitam perdere, idem ius procedit.

84 Similiter etiamſi religioſus ludo licitè lucretur multo maiorem ſummam,quàm perdere poterat,modo quem *num. præcedenti* explicuimus, & eodem ludo totam eam perdat, non tenetur lucrans reſtituere. Ratio eſt, quia etſi religioſis nullatenus concedendum ſit, vt totam eam pecuniam licitè partam poſſint validè alio ludo exponere, eo quod iam eſt parta monaſterio, nec adeſt præſumpta ſuperioris voluntas, immo nec expreſſam concedere poſſet (quamuis multi ſatis probabiliter dicant adeſſe præſumptam patris voluntatem, vt filiusfamilias poſſit ludere quamcumque quantitatem quocumque alio ludo acquiſitam,poteſt enim pater licitè eam licentiam concedere;) at eodem ludo poſſunt validè eam perdere. Ratio eſt, quia lucrum non cenſetur ſimpliciter acquiſitum, donec totus ludus finitus ſit. Atque ita docent Gabriel 4.*diſt.*15.*quaſt.*13 *art.*3.*dub.*6. *verſ.verùm aliis.* Roſella *ſumma, verb.ludus, n.*8.& *ibi* Ang.*n.*8.Sylu.*quaſt.*17.*dicto* 3.*fin.* Armilla *num.*7.*&* 8. Tabiena *q.*10.*n.*11.Nauar.*ſumma Latina nona,c.*20.*n.*19. *Hiſpana,c.*19.*n.*16. Alcoxer *lib.de ludo, cap.*41 *dicto* 4. Molina *to.*2.*de iuſt.diſp.*519.*col.penult.*Et quamuis DD. hi de filiofamilias loquantur, id contigit gratiâ exempli, vt diximus *n.præcedenti*; nam cùm eadem ratio militet in omnibus, qui alienare non poſſunt,idem in omnibus illis dicendum eſt. Dicitur autem idem ludus, quando ita continuus eſt, vt ludentes ad alios actus non diuertant, vt bene aiunt Gabriel, & Tabiena proximè allegati, quod intellige,quando non diuertunt animo deſiſtendi à ludo pro tunc: ſecus quando diuertunt animo ſtatim redeundi, vt ad colloquendum cum aliquo,vel conſulendum alicui corporis neceſſitati; non enim diuertere cenſetur breui reuerſurus, vt optimè habetur *l diuortium* 3 *fin. ff. de diuortiis.* Nec refert ſi qualitas illius ludi continui mutetur, vt ſi priùs ludebatur chartis, vulgò, *naypes*, & non diuertentes ludant ſcachis, vulgò, *al axedrez*, vel diuerſo earundem chartarum ludo, quia cùm ludus ille ſit continuus, reputatur idem quoad effectum, vt non cenſeatur lucrum acquiſitum, donec ludus abſolutus ſit. Et ideo iure optimo dixere abſolutè & indiſtinctè Gabriel, & Tabiena proximè allegati, eſſe eundem ludum, quando ludentes ad alia non diuertunt: ſecus autem eſſet quando mutaretur perſona,cum qua ij ludunt,quia iam,etſi ij ad alia non diuertant, cenſebitur diuerſus ludus, quippe finitus eſt omnino ludus cum priori perſona, & lucrum verè dicitur iam acquiſitum.

Tota ergo difficultas eſt, an religioſi & aliæ perſonæ 85
alienare prohibitæ, qui non poſſunt validè perdere quantitatem in aliquo ludi iactu expoſitam, aut non poſſunt totam illam perdere, quin lucrans teneatur reſtituere, poſſint lucrari abſque onere reſtituendi perdenti? Qua in re duplex eſt ſententia. Prima ait poſſe hos abſque reſtituendi onere, plus lucrari quàm poſſint perdere. Ducitur, quod contractus poteſt claudicare, & non eſſe validus, reſpectu vnius, valere tamen reſpectu alterius, vt conſtat ex *c.ſi qua de rebus* 12.*q.*2. & *§.pupillus,Inſt. de inutilibus ſtipulationibus* & *l. Iulianus,§ ſi quis à pupillo,ff.de action. empti*, quibus locis decernitur, contractum cum pupillo, vel Eccleſia abſque debita ſolemnitate initum,valere quidem in vtilitatem ipſorum,& præiudicium contrahentium cum ipſis,at eſſe irritum in præiudicium Eccleſiæ,vel pupilli. Atque ſimiliter quamuis contractus initus ab vxore abſque viri licentia, ſit in hoc Caſtellæ Regno irritus *l.* 55. *Tauri*, quæ hodie eſt *l.*2.*tit.*3.*lib.*5 *recopilat* valet tamen quatenus eſt in vtilitatem mulieris, aut viri, vt tenent multi, quos referunt, & ſequuntur Matienzo *in l.* 2.*gloſſ.*1. *n.* 14. Gutierrez *lib.*22.*qq.practicarum,q.*22 *n.*12 Quod ſi dicas hanc regulam non habere verum in contractibus ex futuro euentu dependentibus,qualis eſt ludus quippe in illis initium, & non quod poſtea ſequitur, ſpectandum eſt, vt probat *l.ſi pater puellæ,C.de in officioſo teſtamento*,ſed tantùm procedere in contractibus, qui ab initio certi ſunt. Obſtat huic ſolutioni *l.ſed & ſocius.§ ſi abſenti ff pro ſocio.* vbi admittitur claudicatio in contractibus, in quibus vtilitas, & damnum ex futuro euentu pendent; & hoc ex culpa vnius ex contrahentibus,*ibi:ſi abſenti renunciata ſocietas ſit, quoad is ſcierit,quod is acquiſierit,qui renunciauit,in commune redigi debet. Detrimentum autem ſolius eſt,qui renunciauit; ſed quod abſens acquiſiuit,ad ſolum eum pertinet,detrimentum ab eo factum commune eſt.* Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Gabriel 4.*diſt.*15.*q.*13.*art.*6.*dub.*6.*immediatè ante verſ. ſi autem ludentes.* Armilla *verb.ludus,n.*8.Nauar *ſumma Lat.nona c.*20.*n.*12.*Hiſp.c.*19.*n.*9.Sarmiento *de redditibus,p.*1. *c.*2.*n.*19. Graff.1.*parte deciſ.lib.*1.*c.*122.*n.*6 Beja *in ſuis reſponſis* 1.*p.caſu* 61.*ad fin.*Philiarcus *de offic ſacerdotis,tom.*2.*p.*2.*lib.*5.*c.*2.*n.*6.*verſ prædicta igitur circumſtantia.*Toledo *lib.*5.*ſummæ,c.*27 *n.*8. & dicit ſententiam hanc eſſe probabilem Ludouic. Lopez 1 *p.inſtruct.c.*183.*col.*4 *concl.*3. Limitant autem hanc ſententiam Nauar. Toledo, Ludouicus Lopez. Graffis, Beja *ibidem*,niſi perſona alienare prohibita decepit alium collodentem, dicens ſe habere facultatem totius illius ſummæ ludendæ: tunc enim teneretur eam quantitatem lucrifactam reſtituere, quam perdere non poterat.

Quamuis autem prædicta ſententia probabilis ſit, at 86
multo probabilior eſt contraria ſententia ſuſtinens hos non poſſe lucrari, ſed teneri reſtituere eam quantitatem, quam ludo exponere non poterant, quin lucrans teneretur ipſis reſtituere. Ducor, quoniam ſicut contractus eſt validus, vt potens ludo alienare lucretur, ita eſt nullus, vt impotens ad alienandum lucretur, vt vel ſic ſeruetur contractus æqualitas, quippe ludentes eam conditionem tacitè videntur apponere, vt paris conditionis ſint in rebus ludo expoſitis amittendis, & lu-

ctandis,

cendis. Nec obſtat ratio in contrarium adducta, quippe, ea regula locum non habet in contractibus prohibitis, aut qui magis naturam rei prohibitæ ſortiti videntur, cuiuſmodi eſt ludus etiam licitus, in his enim maior à minori non diſtat. *l. auxilium, § in delictis, ff. de minorib.* Nec enim ſicut de emptione, & venditione, & aliis contractibus commercio hominum neceſſariis, ita de ludo ius conſtituitur, qui etſi non interdicatur, magis tamen indulgentiam, quàm ius continet, nec æquitas patitur in hoc aliquod priuilegium non potentibus alienare concedi. Et vbicumque æquitas deficit, claudicatio talis non admittitur *l. ſi id quod, circa finem ff. de reſcind. vendit.* ibi; *vix bonæ fidei conuenire eo pacto ſtari, quod alteri captioſũ ſit.* & ideo huius ſententiæ ſunt Angelus *ſum. verb. ludus, n. 8.* & *ibi* Sylu. *q. 17. dicto 3. fin.* Tabiena *q. 20. n. 11.* Sotus *lib. 4. de iuſt. q. 5. art. 2. col. 8. verſ. aliud dubium eſt, verùm ſi filiusfam.* Caſtro *lib. 2. de lege pœnali. c. 2. corol. 3.* Couar. *reg. peccatum, 2. p. § 4. n. 4. verſ. deinde illud* Ledeſma *2. p. 4. q. 15. art. 5. fol. 123. col. 3. verſ. ad hoc dico non obſtante.* Veracruz *4. p. ſpecul. coniug. ar. 19. col. 4.* Victoria, quem refert, & ſequitur Alcozer *lib. de ludo. c. 16.* Azebedo *lib. 8. recopilat. tit. 7. l. 2. n. 88. & 89.* Metina *lib. 1. ſumma c. 14. § 28. ad finem.* Franciſcus Garcia *de contractibus p. 2. c. 19. fol. 75* Angles *floribus, 2. p.* vbi de reſtitutione *q. de ludi reſtitutione, art. vnico. dub. 1. propoſitione 3.* Ludouicus Lopez *1. p. inſtruct. c. 183. col. 3. concl. 1. & de contractibus, lib. 2. c. 21. col. 3.* Bañez *2. 2. q. 32. ar. 7. pag. 1178. concl. 2.* & *ibi* Aragon *fol. 766. col. 1. verſ. ſed dubium eſt, vtrùm ſicut maior.* Henriq. *lib. 7. de indulgentiis, c. 35. n. 6.* Carbon *de reſtit. q. 40. concl. 7.* Salon. *2. 2. poſt q. 61. q. 5. de dominio. art. 6. dub. penult. concl. 1.* Saytus *claui regia, lib. 11. c. 12. n. 9.* Petr. de Ledeſ. *2. to. ſumma tract. vlt. c. 2. concl. 8.* Valentia *2. 2. diſp. 5. q. 6. puncto 5. q. 8. de reſtituendis acquiſitis in ludo. notab. 3.* Emmanuel Sà *ſumma. verb. ludus, n. 6.* Leonardus *lib. 2. de iuſtitia. c. 26. dub. 5. n. 32. & 38.* Molina *tomo 2. de iuſt. diſp. 519. col. antepenult. verſ. dubium eſt vtrùm in euentibus, & diſp. 520. paulò poſt principium.* Rebellus *tract. de iuſt. p. 2. lib. 12. q. 4. ſect. 1. n. 4. & ſect. 2. n. 6 fine.* Manuel *in bulla cõpoſitionis § vnic. caſu 10. n. 35. concl. 7. & 1. tom. ſumma, in 2. editione cap. 189. n. 3. concluſ. 3.* Vega *2. tom. ſum. c. 3. caſu 3.*

87 Limitant aliqui ex his DD. vt hæc ſententia intelligatur, niſi colludens cum non potentibus alienare, norit eos eſſe ad alienandum impotentes; tunc enim videtur cedere iuri ſuo, patique inæqualitatem cõtractus. & ideo non tenebuntur hæ perſonæ reſtituere huic lucrum, quãuis ille tantam quantitatem amittere non poſſent, quippe ſcienti & volenti non fit iniuria. *reg. ſcienti, de regulis iuris, in 6.* Sic Angles, Syrus, Henriquez, Salon, Manuel *vtroque loco*, Emmanuel Sa, Vega allegati *n. præced.* Franciſcus Garcia *de contractibus, 2. p. c. 19. fol. 571. & duplici ſequenti*, qui *fol. 475.* addit non ſatis eſſe, vt norit habitu conditionem earum perſonarum, ſed oporteret, vt actu aduerterit, eo quod non obſtante cognitione illa habituali, potuerit non aduertere eas perſonas non poſſe alienare. Cæterùm diſplicet hæc limitatio: quod colludens ille cupiditate ludi attractus voluerit ludere, nec cenſendus ſit velle iuri ſuo cedere, vt poſſit perdere, non autem lucrari; nemo enim adeò ſtultus eſt, vt id velit ſicut emens maiori iuſto pretio, quamuis ſciens, & prudens, non videtur cedere iuri ſuo, vt vendens reſtitutione liberetur, ſed potiùs deſiderio rei emptæ, aut alia neceſſitate ductus excedit in pretio. Sic docent Sotus, & Alcuzer *n. præcedenti* allegati, Ludouic Lopez *lib. 2. de contractibus, c. 21. col. 3.* & claré ſentit Rebellus *de iuſt. p. 2. lib. 12. q. 4. ſect. 1. num. 4.* dicens non excuſari hos à reſtitutione, niſi quando aliter cenſetur donare. Ad hanc autem donationem præſumendam petit aliqua, præter ſcientiam conditionis ludentis, vt mox dicam, & fauent reliqui DD. *n. præcedenti* allegati, qui præter paucos, quos retulimus indiſtinctè, & abſque vlla limitatione, ſententiam noſtram tenent. Fauet etiam Leonard. *lib. 2. de iuſt. c. 26. dub. 5. n. 38.* vbi tantùm dixit has perſonas non teneri reſtituere, quando alter ſciens earum conditionem ceſſit iuri ſuo, quaſi ſentiens non ſemper ex illa ſcientia argui iuris proprij ceſſionem, ſed oportere adeſſe cedendi voluntatem. Et ideo optimè dixit Sotus, vt hæ perſonæ à reſtitutionis obligatione liberæ euadant, oportere, vt aliter colludens extra conditionem ludi donationem faciat. ſufficiet etiam, vt bene ait Lodouicus Lopez proximè allegatus, ſi ex conditione colludentis, & parua quantitate ludo expoſita probabiliter præſumatur animus donandi; idemque animus præſumatur, vt bene ait Rebellus *eo num. 4.* quando colludens nouit alterius conditionem, & non lucrandi, ſed recreationis gratiâ ludit, nec res eſt magni momenti.

Quod ſi ludens ille cum his perſonis certior factus eſſet de ipſarum ad alienandum impotentia, diſtinguit ſic Franciſcus Garcia *de contractibus, p. 2. c. 19. fol. 574. & ſequenti.* Si ille ludens fidem habuit eam impotentiam ſibi dicentibus, non tenentur hæ perſonæ aliquid illi reſtituere, quantumuis lucrum amplius ſit, quàm id quod perdere poterant; tunc enim videtur apertè iuri ſuo cedere: ſi autem fidem non habuit, non eſt viſus cedere, ac proinde exceſſus ille lucri eſt ſibi reſtituendus, niſi tam modicus ſit, vt præſumatur velle emittere. Sed meliùs Ludouicus Lop. *lib. 2. de contractibus, c. 12. col. 3. verſ. hinc corollariè ſequitur*, ait, in neutro caſu præſumi iuris proprij ceſſionem, ſed potiùs illum cupiditate lucri iuſtè, ſiue iniuſtè acquirendi trahi, & ideo in vtroque caſu eſſe exceſſum reſtituendum, niſi tam modica quantitas ſit, vt iure optimo attenta dignitate prudentis, & aliis circunſtantiis, præſumatur donatio. 88

Nonò deducitur, quid ſentiendum ſit de facultate religioſi ad largiendas eleemoſynas citra voti paupertatis violationem. Et quidem quadruplex religioſorum genus eſt. Primum eorum, qui extra religionem viuunt, vt quia beneficium eccleſiaſticum habent, vel electi ſunt, & de his ſatis diximus ſuprà: aut alia iuſta de cauſa ex licentia ſuperioris degunt omnino extra monaſterium, & de his dicemus *n. 98.* 89

Secundum religioſorum genus eſt eorum, qui ſunt Prælati religionis, & hos conſtat poſſe, & debere eleemoſynas facere de ſuperfluis conuentus bonis, immo etſi ſuperflua non ſint, poſſe arbitrio prudentis competens, & moderatas donationes ex cauſa iuſta, quas decens, aut recta eorum bonorum adminiſtratio poſtulat, quia ſunt legitimi adminiſtratores. Atque ita docent vniuerſi Authores allegandi & ſpecialiter id benè declarat Molina *tom. 2. de iuſt. diſp. 276 ſtatim in princip. & verſ. illud verò.* vbi etiam optimè ait hoc intelligi ſeruatis ordinationibus, ſi quæ in eo conuentu ſint ex totius ordinis, aut prouinciæ, aut quorumuis ſuperiorum præſcripto, circa quantitatem, modum, & dependentiam à maiori parte Capituli, vel ab aliquorum ad id deputatorum ſuffragio. 90

Quando autem exigitur licentia conuentus ad diſcernendum, an ſufficiat maiorem conuentus partem conſentire, an potiùs omnium illius conuentus aſſenſus requirendus ſit, ſic diſtinguendum eſt. Si bona conuentus poſſideantur in communi particulariter, ita ſcilicet, vt ſingulæ portiones diſtribuendæ ſint inter ſingulos, ſecundùm aliquam quotam, eſt neceſſarius conſenſus omnium, quorum intereſt, vt conſtat ex *cap. cum omnes, de conſtitutionib.* quippe fieret alioquin ſingulis non conſentientibus iniuria, cùm habeant certam, & determinatam portionem illorum bonorum, quæ in eleemoſynam abſque illorum conſenſu erogatur. At ſi bona hæc communia poſſideantur in communi collegialiter, id eſt, non inter ſingulos de communitate ſecundùm aliquam quotam diſtribuenda, ſed diſpenſantur ab ipſa communitate, vel ſuperiore, ſatis eſt maior conuentus pars, vt conſtat ex *c. cùm in cunctis*, & ibi notatis, *de his* 91

quæ

quæ fiunt à maiori parte Capituli. & ſic docent Merina *C.de pœnitentia,tractat.de eleemoſyma q. de quibus bonis eleemoſyna facienda,verſ.pro Capitulo tamen.* Valentia 2.2.*diſp.3.q.9.puncto* 3.*col.*1. Aragon 2.2.*q.*32.*art.*8.*col. antepenultim.verſ.ſed dubitabit aliquis.*

92 Tertium religioſorum genus eſt eorum, qui religionis Prælati non ſunt, at bonorum monaſterij adminiſtrationem habent, quales ſunt procuratores conuentus. Et ij, cùm non ſint ſuperiores, ſed ſolum ex ſuperiorum commiſſione adminiſtrationem habeant, nil aliud poſſunt in eleemoſynam, aut aliam iuſtam donationem, aut alienationem expendere, quam id quod à ſuperioribus illis commiſſum eſt, vt optime docet D. Thom.2.2.*qu.*32. *art.*8 *ad* 1. Turrecrem. *c non dicatis* 12.*q.*1.*art.*8.*n.*12. Tabiena *verb eleemoſyna*, *q.*8.*nu.*9. Manuel *qq.reg.to.*1.*q.*57.*art.*2. Lud.Lopez 1.*p.inſtruct. c.*156.*col.*3.*ante* 5.*concluſionem.*

93 Ex quo fit, eos peccare mortaliter contra paupertatis votum, ſi in alios vſus præter deputatos à ſuperiore, quantumuis illi liciti ſint, & communitati deſeruiant, rem expendant abſque expreſſa, vel præſumpta ſuperioris voluntate, quia exercent actum dominij, excedúntque adminiſtrationis ſibi commiſſæ metas. Sic docent Gerſon 2.*p in reſponſis ad quaſdam quæſtiones ſibi propoſitas,q.penult.alphab.*34 *littera S.* Mendoza *in ſuis quodlibetis,q.*8.*concl.*1. Manuel *qq.reg.to* 3.*q.*29.*art.*10. *concl.*1.

94 Poſſunt etiam eas eleemoſynas, aut donationes facere, quas eiuſdem ordinis procuratores conſueuerunt, quia ſuperior committens officium, cenſetur eo ipſo committere conſueta exerceri per procuratores in illa religione. Sic Azor *to* 1.*inſtit.moral.lib.*12.c.10 *quæſ.*3. Non tamen concedendum eſt obeuntibus munus ſacriſtæ, cantoris, pulſantis organa, vel alia ſimilia, vt eo ipſo illis integrum ſit aliquot monaſterij bona in eleemoſynam, vel aliam donationem aliàs iuſtam elargienda ſibi vſurpare. Quod huiuſmodi munus non importet aliquam expendendi neceſſitatem, quale eſt officium habentis adminiſtrationem annexam. Quod fallit eum his merces aliqua deſtinata eſt, quò munus ſuum diligentiùs obeant. Quippe tunc eſt tacita in ſuos, aut in alios pios vſus expendendæ mercedis illius licentia, alias fruſtra deſtinaretur. Sic tradunt Nauarrus *comm.*2.*n.*8. *corollar.*2.*de reg.* Tapia *auth.ingreſſi, verb.ipſo ingreſſu, c.*3.*nu.*72. *C de ſacroſ.Eccleſ.* Manuel *qq.regul. tom.*2. *qu.*57.*art.*2.

95 Vltimum religioſorum genus eſt eorum, qui in monaſterio verſantur, & hos omnes conſtat nullas eleemoſynas, aut donationes alias iuſtas poſſe largiri abſque tacita, aut expreſſa ſuperioris licentia, vt patet ex *c cùm ad monaſterium*, *de ſtatu monachorum*, & *c.non dicatis* 12.*q.*1. Et ratio eſt, quia nec dominium, nec vllam bonorum adminiſtrationem haberet, ſed ſolum facti vſum, vt docet optimè D.Thom.ab omnibus receptus, 2.2.*q* 32. *art.*8.*ad* 1. Quare ſi aliquid horum abſque prædicta licentia facerent, peccarent contra paupertatis votum, vtpote qui actum dominij exercerent. Quare minus bene Mendoza *in ſuis quodlibetis,q.*8.*concl.vlt.* ait non peccare religioſum quantitatem duorum argenteorum expendentem abſque ſuperioris licentia imò eo contradicente. Ducitur autem, quia quantumuis ſuperior licentiam denegent, id contra rationem efficit, & ideo operatur tunc religioſus ex licentia ſuperioris debita: diſſonum enim rationi eſt, Prælatum velle ſubditum habere vt vile mancipium. Præterea, vt quia vir irrationabiliter prædictam licentiam denegaret vxori, ob idque denegatio illa non impediret quin id vxori licitum eſſet, infero eum ſentire religioſum hunc non peccare, quia, quamuis tantum dicat non peccare mortaliter, cùm non innitatur paupertati materiæ, quod libenter admitterem, ſed debitæ ſuperioris licentiæ, & irrationabili eius negationi, probat apertè eius ratio, nec culpam venialem eſſe Sed iure optimo Manuel *qq.reg to.*3.*q.*29. *art.*10.*ad fin.* hoc reprehendit, quia cùm nulla ſit ratio, nullúmque ius cogens ſuperiorem ad eius pecuniæ adminiſtrationem religioſo ſolum facti vſum habenti ratione voti paupertatis concedendam, non poteſt dici rationi diſſona denegatio licentiæ; imò cùm ſemper præſumptio pro ſuperiore ſtet, præſumendum eſt, eum iuſta ratione duci, & quando conſtaret non duci, cùm nullo iure teneatur id permittere, ſufficeret ſola eius voluntas interdicentis, cùm religioſus voto paupertatis omne prorſus ius adminiſtrandi abſque ſuperioris licentia a ſe abdicarit. Nec eſt ſimile de vxore, vtpote quæ nullo paupertatis voto ligata eſt: neque etiam id eſt religioſum eſſe inſtar vilis mancipij, ſed inſtar ſubditi ſtrictiſſimam paupertatem ſanctiſſimè obſeruantis. Vtrùm autem denegata licentia generaliter, cenſeatur denegata ad hæc minima, dicemus.

Sunt autem aliqui caſus à DD.communiter excepti, 96
in quibus huiuſmodi religioſis integrum eſt eleemoſynas erogare, non petito expreſſo ſuperioris conſenſu, eo quod adſit hic tacitus, & iure optimo præſumptus. Primus eſt, cùm pauper extrema neceſſitate laborat: tunc enim ita eſt conſenſus ſuperioris debitus, vt præcepto naturali diuino teneatur conſentire, cùm ea neceſſitate omnia ſint communia; atque ita fatentur vniuerſi. Quod ſi tamen ſuperior ita præ manibus haberetur, vt abſque moræ periculo poſſit adiri, eſt ipſius licentia petenda, & quamuis deneget, poteſt, & tenetur ſubditus illi ſubuenire. Ratio autem cur hæc licentia ſit petenda, eſt, quia dum ſuperioris eſt bona adminiſtrare, potéſtque adiri, vt ſubueniat, ea poteſtas ad ſubditum non deuoluitur. Atque ita expreſſè docet Alenſis 4.*p. qu.*111 *membr.*1. Francus *rubr de teſtamentis,in* 6.*n.*65. Surdus *de alimentis,tit.*8 *priuilegio* 79.*n.*12. Angles *floribus,*1.*p.tract.de eleemoſyna,qu.*3 *difficult.*4. & videtur ſentire Nauar.*ſum.Hiſp. & Lat c.*17.*n.*105. & Manuel *qq.reg.tom* 1. *qu.*57. *art.* 2. vbi dicunt cenſeri tacitam licentiam, quando pauper eſt in extrema, aut graui neceſſitate, ſi ad ſuperiorem aditus non pateat. Dixi videri, & non expreſsè ſentire, quia poſſet dici conditionem illam intelligi de graui neceſſitate, quamuis tamen hæc licentia non peteretur, minimè peccaret in votum paupertatis religioſus ille, quia adeſt debita ſuperioris licentia, nec peccaret mortaliter, ſed tantùm venialiter, quia contra debitum legitimæ ſuperioris adminiſtrationis modum facit.

Secundus caſus eſt, quando pauper aliquis magnam 97
patitur neceſſitatem, nec aditus patet ad ſuperiorem, tunc enim adeſt præſumptus ſuperioris conſenſus, vt illi pauperi ſuccurratur. Atque ita docent D.Tho.4.*diſtinct.* 15.*qu.*2 *art.*5.*quæſtiuncula* 4.*corp* Abbas *cap ſi quis,n.*3. *de furtis.* Roſell.*ſum.verb.eleemoſyna* 2.*n.*1. Angles *verb. eleemoſyna,n.*6.& *ibi* Syln.*n.*7.*qu* 5 *dict.*2. Armilla *n.*5. Tabiena *qu.*8 *num.*9. Nauarr. & Manuel *num.præced.* allegati, Toledo *in fine ſummæ*, vbi de peccatis mortalibus, *cap.*18.*num.*1.*caſu* 2 Angles *num.præcedent* allegatus.

Tertius caſus eſt, quando religioſus ex legitima ſu- 98
perioris licentia extra monaſterium verſatur, cauſâ vacandi litteris, peregrinationis, aut alicuius negotij peragendi; tunc enim adeſt tacita ſuperioris voluntas, vt ex his quæ ſibi ad victum dantur a monaſterio, vel aliunde, eleemoſynas aliquas moderatas elargiatur: quod tunc deceat illum eleemoſynas largiri, conſuetúdóque vniuerſaliter recepta id habeat. Atque ita docent Abb *cap.ſi quis,num.*3.*de furtis.* Alenſis 4.*p.q.*111. *membr* 1. Francus *cap.*2.*in princip.num.*7. *ne clerici,vel monachi*, *in* 6. & *rub. de teſtam. in* 6. *num.*65. Roſella *verb. eleemoſyna* 2. *num.* 2. Angles, Sylueſt. Armilla, Tabiena, Angelus *num. præcedent.* allegati. Idem Angelus *verb. donatio.* 1. *num.* 9. Sylueſt.*verb. donatio.* 1. *qu* 1.*verſ.*5. Tabiena *verb.donatio*,1.*qu.*2.*num.*3.*caſu* 4.

Abulenſis

Abulenſis *in c.6. Matthæi.qu.60.verſ.dicendum quod ſi aſſignatu.* Metina *C.de pœnitentia,tract.de eleemoſyna.q. de quibus bonis ſit eleemoſyna facienda. verſ. redeundo igitur.*Nauarr.*comm.2.n.8.corollario 1.de regul.*& *ſumma Hiſp.& Latin.c.17.n.105.* Horatius Lucius *de priuilegiis ſcholaſticorum.priuileg.*88.Tapia *auth ingreſſi.verb. ſua.c.18. n.14.C.de ſacroſanct. Eccleſiis.* Valentia 2.2. *diſput.*10.*quæſt.*4.*puncto* 3.*corol.*5.Aragon.s.2.*quæſt.*32. *art.*8.*col.*3.*verſic.ſecundò eſt ſupponendum.*Bañex *eodem art.*8.*initio.* Graffis 1.*p.deciſ.lib.*3.*cap.*5.*num* 65. Pertus de Ledeſma 2.*tom ſummæ.tract.*4 *c.*3.*concluſ.*31.Lælius Zecchius 1.*p.ſua ſumma. tract.*3.*de charitate c.*10 *num.* 12. Toledo *in fine ſumma*,vbi de peccatis mortalibus *c.* 28.*ad finem.*Azot *tom.*2.*inſtit.moral.lib.*12.*c.*10.*q.*3. Ludouicus Lopez 1.*tom.inſtructorij conſcient.*vbi de pœnitentia.*c.*107 *de eleemoſyna col.*2.*verſ.circa præced.doctrinam.*Manuel *qq reg.tom.*2.*qu.*57.*art.*2.Leonardus *lib.*2. *de iuſtitia. c.*18 *dub.*11. *num.*85. Molina *tom.*2. *de iuſt. diſp.*276.*ad finem.* Mendoxa *in ſuis quolib.qu.*8.*concl.*3. Atque idem dicendum eſt de eleemoſynis tempore peregrinationis, aut ſtudij collatis; eas enim ſolas moderatas eleemoſynas dare poteſit, niſi aliud habeat receptus ſuæ religionis vſus, vt bene tradit Azot proximè allegatus. Immo poſſe tunc donare aliquid conſanguineis diuitibus ratione gratitudinis debitæ ob conſanguinitatem, aiunt Ludouicus Lopez *lib.*2. *de contractibus,c.*20. *col.antepenult.verſ.dicemus primò.* & 1.*p.inſtr. conſcient.c.*156.*col.*3.*concluſ.*6. Manuel.2.*tom.ſumm.c.* 31 *n.*5. *verſ.lo nouo digo.* Et addit Manuel hoc etiam eſſe licitum in remunerationem aliorum quæ conſanguinei dant religioſis,& explicat Ludouicus Lopez quantitatem hanc eſſe decem aureorum,& probat vterque,quia eſt præſumpta ſuperioris voluntas. Cæterum ſi iuſta remuneratio petat hanc quantitatem dari his conſanguineis ob alia ab eis accepta, placet hæc ſententia; vbi autem accepta hanc remunerationem non petunt, nulla eſt ratio ad præſumendam hanc licentiam, nec iuſtè poſſet a ſuperiori concedi, quia dedecet religioſum pauperem dare conſanguineo diuiti, ſed potiùs ab ipſo accepturus eſt; at modica in ſignum gratitudinis, ac beneuolentiæ admitterem.

99 Tunc autem cenſebuntur eleemoſynæ moderatæ, quando talis religioſus eas eleemoſynas largitur, quas alij ſcholares, aut peregrini honeſti eiuſdem conditionis ſolent erogare, quia tacita ſuperioris voluntas eſt, vt recepta ſimilium conſuetudine ſtet, & ſic tradunt Angelus *ſumm. verb. donatio.*1. *numero* 9. Sylueſter *verb. donatio.* 1. *quæſt.* 1. *verſ.*3. Tabiena *verb. donatio* 1.*quæſt.*2. *num.* 3. *caſu* 5. Metina, Nauarrus *vtroque loco*, Graffis, Lælius Zecchius, Manuel, Molina *numero præcedenti* allegati. Et quanquam Nauarr. *eo comm.* 2. *num.* 8.*corollar.* 1. & Graffis proximè allegati dicunt poſſe huiuſmodi religioſum eas eleemoſynas erogare, quas alij ſcholaſtici ſæculares, & peregrini ſolent, & fauent Angelus, Syluester, Tabiena, Metina, Lælius Zecchius proximè allegati, aiunt enim abſolutè poſſe, quod alij ſcholaſtici, vel peregrini; at meliùs ait Azot, quod alij eiuſdem ordinis, & conditionis monachi, & fauent Nauarr. *in ſum.* & Manuel proximè allegati: aiunt enim, quod peregrini, & ſcholares ſuæ conditionis. Et ratio eſt, quia cùm religioſi paupertatem profiteantur, non autem ſæculares, conditio religioſorum minimè petit, vt tantam eleemoſynam conferre valeant quantam ſæculares.

100 Quartus caſus eſt, quando religioſi aliquid ſibi ſubtrahunt de iis quæ ad ſuam ſuſtentationem illis tribuuntur, poſſunt enim id in eleemoſynas expendere. Sic Valentia 2.2. *diſput.*10.*quæſt* 4.*puncto* 3.*corol.*5. Manuel *qq. reg. tom.*3.*quæſt.* 59 *art.*10. *concluſ.*3.allegatúrque Nauarr. *de redditibus eccleſ. quæſt.*1. *in* 1.*editione,num.* 82.*&* 84. *in nouiſſima autem monito* 33.*numero* 2.*&* 4. Sed apertè loquitur Nauar. *ibi de religioſis* beneficiariis, de quibus longè diuerſa ratio eſt, vt notauimus. Verùm hunc caſum reprobant Salon 2. 2. *poſt quæſt.*61.*tractatu de dominio quæſt.*1.*art.*2.*coroll.*3. Axot *tom* 2.*inſtitut.moral.lib.*12. *cap.*10. *quæſ.*3. Diciteque Axot hoc non poſſe, niſi adſit tacita, vel expreſſa ſuperioris licentia, quia non eſt eadem ratio in hac parte, ſicut de filiofamilias, aut ſeruo, quia monachus non ſolùm acquirit monaſterio, ſed etiam ſuam voluntatem ſuperiori plenè ſubiectam habet. Cæterùm prior ſententia amplectenda eſt, cum hac tamen moderatione, quando certa quantitas aſſignatur religioſo ad ſuam ſuſtentationem, ea lege, vt nihil amplius teneatur monaſterium ei dare, nec ipſe rationem reddere, ſed vt ſuo damno, vel commodo eam impendat. Atque ita docent Nauarr.*comm.*2.*n.*8. *concl.*1. *de regul.* & *lib.*3.*conſil.in* 1.*editione tit.de regular.conſ* 75.*num.*46.*&* 48 *in* 2. *tit.de ſtatu monachorum.conſ.*3.*nu.*46.*&* 48. Abulenſis *in c.*6.*Matt.q.*60.*verſ.dicendum quod ſi aſſignata.* Corduba *ſumm.quæſt.*54. *verſ.la* 3.*manera.* & *verſ.la* 4.*manera.*Nauarr.*lib.*3.*de reſtitut.c.*1. *in noua editione.dub.* 1. *num.*158. Ludouicus Lopez 1.*p.inſtruct. conſcient.c.*154. *col.penult.* Aragon 2.2.*qu.*32.*art.*8.*col.*3.*verſ.ex quo ſequitur tertia differentia.*Molina *tom.*2. *de iuſt.diſp.*576. *col.antepenult.verſ.religioſus in conuentu.*Graff 1.*p deciſ. lib.*3.*c.*5.*n.*67.Viuald. *candelabro ſacram.p.*3.*c.*14.*n.*87. Azot *tom.*1. *inſtitut. moral. lib.*12. *cap.*9. *quæſ.*6. dicens hoc eſſe verum ante motum proprium Clementis VIII. de non largiendis muneribus per religioſos: at hodie non eſſe licitum, niſi ſeruata eius motus proprij forma. Sed iam diximus *num.* 42. eum motum proprium non eſſe in Hiſpania receptum. Et à fortiori hoc poterunt religioſi ex legitima licentia viuentes extra conuentum, nec ab eo recipientes aliquid, ſed ſuo labore, & induſtria, ac eleemoſynis victum comparantes, vt optimè docent Nauarr.*eodem comm.*2.*numero* 58. Corduba, Nauarra, Ludouicus Lopex proximè allegati. An verò ſi malè expendat, teneatur accipiens reſtituere, diximus *numero* 30. *&* 33. Nec obſtat quod dixit Azot pro priori ſententia allegatus, non poſſe hoc religioſum abſque tacita, vel expreſſa ſuperioris licentia. quia, vt optimè ait Nauarr. *vtroque conſ.* allegatus, nullatenus eſt huius ſententiæ mens, poſſe hoc monachum abſque tacita, vel expreſſa licentia ſuperiorum; ſed cenſet eo ipſo quod certa quantitas prædicto modo ad ſuſtentationem religioſo tribuitur, cenſeri tacitè concedi licentiam expendendæ quantitatis, quam ſibi ſubtraxerit, in alios pios, aut honeſtos vſus, idque in dubio præſumi, niſi ſtatutis religionis aut ſuperioris præcepto quid reſtringatur. Ex quo infero idem etiam cenſendum de ludis honeſtis, quia hi pertinent ad honeſtos vſus, honeſtámque recreationem.

Sed adhuc eſt difficultas, an hic quoque caſus ſit verus in religioſo commorante intra clauſtra? Nam Men- 101
doza *in ſuis quodlibetis,quæſt.*8.*concluſ.*3. & Manuel *qq. reg.tom.*3.*quæſt.*29.*art.*10.*concl.*3. id negant; atque Nauarrus *eo comm.* 2. *num.*8. & Graffis, & Viualdus *numero præcedenti* allegati loquuntur de religioſo extra clauſtra commoranti. Cæterùm nullam diſcriminis rationem inuenio, ſed idem dicendum eſt de religioſo intra clauſtra commorante, cui prædicto modo datur certa quantitas ad victum, quia ea videntur tacita mens ſuperiorum, vt quod ſibi ſubtraxerit, poſſit in eleemoſynam, & alios honeſtos vſus expendere. Et ita Abulenſis, Nauarrus *vtroque conſil.* Valentia, Aragon allegati *numero præcedenti* abſolutè loquuntur de religioſo, cui prædicto modo datur certa quantitas ad victum, & Molina allegatus *numero præcedenti* dicit, ſiue in conuentu, ſiue extra conuentum viuat.

Inſuper eſt difficultas, an religioſo extra conuen- 102

tum viuenti, cum iuſta licentia conuertendi in ſuos vſus quæſita aliunde, quàm ex bonis monaſterij, integrum ſit conuertere ea bona in quoſcumque pios vſus, & capellanias inſtituendas? Affirmant Nauarrus *comm. 2.num.41.de regular.* & Ludouicus Lopez *lib.2.de contractibus,cap.40.paulò poſt principium.* Ducontur,quia cùm anima ſit pretioſior corpore, potiùs dicitur pecunia in vſus proprios conuerſa, quando conuertitur in vſus pios, animæ vtiles, quàm dum in corporis vſus, & quanto eleemoſynæ ampliores ſunt, eo magis animæ ſunt vtiles. Sed iure optimo Molina *tom.1.de inſtit. diſp 140.col.12.verſ.idem dicendum eſt*,ait, his religioſis concedi vtique eleemoſynas, & donationes honeſtas ſuo ſtatui conuenientes; at ſe non audere tam amplam facultatem eis concedere, vt poſſint capellas de bonis ita acquiſitis inſtituere: tum quia id excedit religioſi ſtatum,nec vtilitas inde conſurgit, ſed augetur conuertendo ea bona in monaſterij vtilitatem, quod etiam opus pium eſt: tum etiam, quia ſimilis diſpoſitio non permittitur homini ſæculari, habenti aſcendentes, niſi de tertia bonorum parte in hoc regno, nec habenti deſcendentes, niſi de quinta parte, vt conſtat ex legibus Tauri. Hoc tamen limitarem iuxta dicta *n.33.* niſi religioſus ille commoditatem, & diſpenſationem haberet ex licentia Pontificia independenter à monaſterio ſuo, & à Prælato.

103 Quiotus caſus ſecundùm aliquos eſt, quando res quæ in eleemoſynam erogantur,ſunt parui momenti, & quæ communiter ſolent dari pauperibus oſtiatim mendicantibus: has enim eleemoſynas poſſunt religioſi facere, quia iure optimo præſumitur ea ſuperiorum voluntas. Sic Aragon *2.2.q.32.art.8.col.3.verſ.ex quo ſequitur tertia differentia.*& fauet Graffis *1.par.decif.lib.3.c.5.n.62.* vbi relata Gloſſa *Clem.2. verb. fragmenta, de cenſib.* ait fragmenta,quæ ex religioſorum menſa ſuperſunt, poſſe religioſum in eleemoſynas erogare. Sed Gloſſa id non apertè dicit; tantùm enim ait, panes integros, qui ex menſa leuantur, non poſſe inuitis monachis eleemoſynarium in eleemoſynas expendere. Et ideo neutrum mihi placet, niſi conſuetudo religionis habeat, vt quilibet priuatus religioſus eas eleemoſynas eroget, quippe ceſſante hac conſuetudine, ſuperioris eſt ea diſtributio.

104 Vltimus caſus eſt, quando religioſo ſiue in clauſtro, ſiuè extra clauſtrum viuenti certi annui redditus, ſiue de bonis conuentus, tanquam benemerito, ſiue à parentibus, ſiue à conſanguineis, ſiue ab aliquo alio ad ſumptus ſuos, atque vſum,conſentiente monaſterio, aut diſpenſante ſummo Pontifice,conceduntur; & cui alia bona ex ... ccoria Prælati conceſſa ſunt ad vſum ſuum, & diſpoſitionem, ſi non eſt facta aliqua reſtrictio, poteſt eleemoſynas, & alias donationes religioſum decentes facere. Sic Molina *tom.2.de inſt.diſp.276.col.antepenult. verſ.religioſus in conuentu.* Immo optimè Nauar *comm. 4.n.68. de regul.* ait non ſolùm id peculium, ſed etiam occaſione eius acquiſita poſſe in vſus licitos expendi ab eo religioſo, vt ſi quid ex ſua induſtria lucratus eſt, vel ſuperfuit, quia concedens principale, videtur etiam concedere acceſſorium. *l.cùm principalis. ff.de reg.iuris.* Item quia filiusfamilias, & ſeruus perinde poſſunt adminiſtrare quæſita proprio peculio, ac ipſum peculium; *arg. l.2.& 3. §.ſi filiusfamilias.* & *l. ſi duo. ff.de peculio.*

105 Tandem in iis omnibus caſibus præter primum extremæ neceſſitatis, id maximè obſeruandum eſt, in nullo illorum poſſe religioſum eas eleemoſynas erogare, contradicente ſuperiore. Ratio eſt, quia ſolus extremæ neceſſitatis caſus dat ius religioſo conferendæ eleemoſynæ inuito ſuperiore, vt optimè tradunt D.Thom.2.2. *q.32.art.8.ad* 1. Alenſis 4.*p.q.*111.*memb.*1. Turrecremata *c.non dicatis* 11.*q.*1.*art.*8.*n.*12. Abulenſis *in c.6. Matth. q.*60. Graffis 1.*p.decif. lib.*3.*c.*5. *n.*63. in cæteris autem exigitur licentia tacita,vel expreſſa ſuperioris. Ergo quando hæc non adeſt, immo contradictio, nequibit religioſus hanc eleemoſynam erogare; & ita docent Aragon *2.2.q.32.art.8.col.3.* Azor *to.2.inſt.moral.lib.12.c.10.q.3.*& *tom.1.lib.12.c.11.q.vlt.* Leonard.*lib.2.de inſt.c.18. dub.11. num.85.* Addit autem bene Azor *vtroque loco*, idem dicendum eſſe, ſi conſuetudo religionis non permitteret in his caſibus erogari eleemoſynam, quia tunc non adeſt præſumpta licentia. Addit etiam Azor *eo c. 11.q.vlt.* non poſſe etiam religioſum in his caſibus donare,quando donatio eſſet contra formam motus proprij Clementis VIII. de non largiendis muneribus per religioſos. Sed, vt diximus, hic motus proprius non eſt in Hiſpania receptus.

Quamuis autem ſuperior interdicat his eleemoſynas largiri, non videtur interdicere moderatas, & conſuetas, ſed tantùm videtur velle ne modum excedant, ſicut de vxore, cui eleemoſynas vir interdicit, aſſerunt communiter DD. Sic Manuel *qq.reg.tom.2.q.57.art.2.in fin.* vbi bene addit, ſuperiori has quoque eleemoſynas expreſsè prohibenti teneri religioſum obedire, quamuis ipſemet Manuel *eodem tom.2.q.47.art.4.* minus bene dixerit, voluntatem hanc eſſe rationi diſſonam reſpectu fratrum Minorum,& ita non teneti eos obedire. 106

Quod ſi petas,an prædictæ donationes, & eleemoſynæ poſſint fieri à fratribus Minoribus. Breuiter dico cum Manuel Rodrig. *qq.reg.tom.2.q.47.art.4.* latiùs id probante ex diuerſis ſui ordinis Minorum decretis, quatuor exigi conditiones, vt fratres Minores poſſint has donationes facere. Prima eſt, vt res donata ſit parui valoris. Secunda, quod in Capitulis generalibus, vel prouincialibus extra illa à Generali,Prouincialibus, & Cuſtodibus, eorúmque commiſſariis ordinatum fuerit, vt de prædictorum ſuperiorum licentia fiat: Guardiani enim ex vi ſui officij non poſſunt eam licentiam concedere, niſi conſuetudo aliud obtinuerit, ſicut hodie obtinet; nam eo ipſo quod Guardiani inſtituuntur, cenſetur ipſis conceſſa facultas huius licentiæ dandæ. Et quamuis abſque prædicta licentia integrum ſit fratribus Minoribus, libros, veſtes, vel alia ſimilia ſibi inuicem accommodare,at dare ſibi inuicem minimè licet,niſi ex ſuperioris licentia. Pro minimis autem ait ſufficere licentiam interpretatiuam, quando Prælati id ſciunt, & liberaliter permittunt. Quod autem ibi addit hoc licere, quamuis Prælatus contradicat, iam reprobauimus *num.105.* Tertia conditio ſit,vt res donanda ſit res mobilis, immobilia enim nullo pacto poſſunt donare, vt partem domus, aut thori. Et vltima conditio, vt res donata non ſit pecunia, illam enim non poſſunt donare, niſi authoritate donantis, neque remittere partem pecuniæ eis legatæ; nec Syndicus Pontificis id facere poteſt, niſi quando in vtilitatem fratrum crederet,vt ad vitanda litigia,vel diuturnas ſolutiones. 107

Decimò deducitur, accipientem à religioſo aliquid abſque legitima ſuperioris licentia, expreſſa, aut tacita, teneri id reſtituere, quod vniuerſi fatentur, cùm religioſus ille careat poteſtate dandi. Quod intellige, quando res extat, aut ſi res non extat,accepit mala fide: nam ſi bona fide accepit, & res apud illum non extet, tenetur id ſolùm in quo factus eſt locupletior, reſtituere. Quod commune eſt in quacunque materia poſſeſſoribus bonæ fidei; atque ita tradunt Corduba *ſumma. q.109.* Nauarra *lib.3.de reſtitut.c.1.p.3.in noua editione. dub.3.n.182.* Sayrus *claui regia lib.9. c.16.n.21.* Manuel *tom.2.ſum.c.31.n.7.verſ.lo treçe digo.* 108

Bona autem hæc non bene à religioſo expenſa, quæ diximus eſſe neceſſariò à recipiente reſtituenda, Abulenſis *in c.6. Matth.quæſt.37.verſ.tunc dicendum, & ſequentibus*, dicit,ſi religioſus habeat adminiſtrationem,& ſit correctus, eſſe eidem reſtituenda; ſi verò non ſit correctus, aut non habeat adminiſtrationem, reſtituenda eſſe monaſterio, nec ſatisfieri reſtituendo ei, niſi reſtituens ſit certus id eſſe in monaſterij vtilitatem. Alij verò dicunt ea reſtituenda monaſterio, quippe illud habet 109

Digitized by Google

habet legitimum eorum bonorum dominiũ. Sic Syluest. loquens indiſtinctè de bonis ſic expenſis *ver. religio.6.q.7.notabili* 2. Mol. *tom.1. de iuſtitia, diſputat.*140. *col.*9. *verſ.ſi aliquid reſtam* Manuel *qq.regul.tom.*2. *q.*125.*art.*2.*fin.*& 2.*tom.ſumma.c.*40.*n.*4. Nauar. *lib.*3. *de reſtitut. c.*1. *in noua edit. c.*3. *dub.*1. *n.*169. *corol.*3. & loquuntur hi tres DD. quando ea bona ſunt peculij conceſſi ei religioſo ad eius vſum; & Molina, & Manuel loquuntur etiamſi interdictum ſit monaſterio ſe intromittere in id peculium. Idem docet loquens de bonis, quæ ab alio accepit religioſus, idem Molina *eodem tom.*1.*diſp.*94.*col.*9.*verſ.ſi quid fornicaria*, atque ita dicendum eſt. Sed hoc temperat Manuel *eo c.*40.*n.*4. ſi monaſterium ſit incapax bonorum; quod ſi incapax ſit, ait erogandum in eleemoſynam illi monaſterio. Sed hoc diſplicet, quia ſi neceſſariò eſt reſtituenda ea pecunia monaſterio, nequit dici eleemoſyna, & ſi verè eſt eleemoſyna, reſpectu illius monaſterij non erit ei debita, ſed poterit accipiens retinere. Quare dicendum eſt, teneri ei monaſterio reſtituere, quia etſi illud ſit dominij incapax, at habet legitimum vſum, & adminiſtrationem eorum, quæ religioſo illius donantur. At poteſt monaſterium ex rationabili cauſa condonare, vt ad conſulendum famæ illius religioſi, vel ratione paupertatis recipientis, qui iam conſumpſit, vt bene docet Molina *tom.*1. *de iuſtitia, diſput.*94 *col.*9. *verſ. ſi quid fornicaria*. & ego credo id poſſe ipſum ſuperiorem, quando talis eſt res, de qua ipſe ex iuſta cauſa abſque conuentu diſponere poterat, quamuis initio ipſemet turpiter dediſſet.

110 Poſſent tamen reſtitui ea bona ipſimet religioſo, niſi timeretur, vanè illum, & contra Prælati voluntatem iterum conſumpturum, aut niſi ſemotus eſſet ab eorum bonorum adminiſtratione, vt bene docet Molina *tom.*2. *de iuſt.diſp.*520.*paulò poſt principium*, & quãdo creditur, non malè expenſurum, tenet Rebellus *de iuſt. p.*1. *lib.*2. *q.*11. *ſect.*2. *num.*9. addens, vel quando religioſus eſt valde à ſuis maioribus remotus. Similiter poſſent illi reſtitui, quando antea habebat licentiam eas pecunias expendendi in proprios vſus, nec timetur fore, vt iterum malè expendat, & docet Alcozer *libro de ludo. c.*18. *dicto* 1.

111 Hinc deducitur ſolutio eius quæſtionis, an ſoluens religioſo pecuniam ab eo mutuò acceptam, vel in depoſitum traditam, liberetur? Quidam ſic diſtinguunt: ſi contractus fuit à monacho initus non interueniente aliquo Prælati facto, liberatur monacho ſoluens; ſecus ſi factum Prælati interuenit. Sic tradunt Bart. per eum textum, *l. cũ qui ita ſtipulatur.*56.§.*qui ſibi.ff.de verb. obligat.* Deciſio Capellæ Tholoſanæ 122.*n.*1.& 2. Baëza *de inope debit. c.*17.*n.*3. Manuel *qq.regul.tom.*3.*q.*26.*art.vlt.* Hinc inferunt Bart. *l.ſi vnus* 27.*in fin.princ.ff.de pactis*, & *l. filius* 23.*n.vnico C.de pactis.* & *ibi* Bald. *in fin.* Paulus *ea l. ſi vnus, in princip.num.*3. Matthæus de Afflictis *deciſ.Neapol.*147. *n.*2. & *ibi* Cæſar Vrſillus *in annotationibus, n.*3. Euerardus *loco à ſeruo ad monachum, num.*8. Beneuentus *lib. de mercatura. tract. de adiecto p.*3. *num.*56. deciſio Cappellæ Tholoſanæ, & Manuel proximè allegati, liberari debito ſoluentem mutuum, vel depoſitum abſque Prælati licentia religioſo, qui ea tradiderat. Sed quamuis in foro externo hoc ita ſe habeat, in foro tamen conſcientiæ ſeruanda eſt diſtinctio tradita duplici *num. precedenti.* An verò hæc reſtitutio verum habeat in religioſis Societatis I e s v ſolis biennij votis aſtrictis; & in Commendatariis, diximus ſuprà *cap.*8.

112 Sed difficultas eſt, an religioſus ipſe teneatur reſtituere, alio non reſtituente? Quia in re ſic diſtinguendum cenſeo. Si ex bonis monaſterij fuit ea donatio, tenetur religioſus ille inducere eum cui dedit, vt reſtituat monaſterio, quod ſi nolit, & habeat religioſus ille redditus aliquos ex debita licentia, vel aliam ſupellectilem, tenebitur ex his reſtituere monaſterio. Quippe quamuis horum proprietatem non habeat, vſum tamen à ſe abdicare poteſt, & tenetur. Sic docent Nauar. *lib.*3. *de reſtitutione. c.*1. *in noua editione. p.*3. *dub.*3. *n.*185. Sayrus *claui reg. lib.*9.*c.*16.*n.*22. Manuel 2.*tom.ſumma, c.*31.*n.*7. *verſ. lo treçe digo.* & conſonant Nauar. *lib.*3. *conſil. in* 1. *edit.tit.de regularibus, conſ.*75.*n.*5.*in* 2.*tit.de ſtatu monachorũ, conſil.*3.*n.*5. vbi de modis, quibus religioſus poteſt reſtituere ordini ſuo damna, referens ſe ad ſuum tractatũ, *de redditibus, q.*2. *monito* 20. & *q.*3. *monito* 34. vbi ait poſſe reſtituere, & quamuis non explicet teneri, id tamen videtur innuere, ex ſuáque doctrina id colligitur; nam tenetur reſtituere eo modo quo poteſt, vt ſi ad aliqua negotia mittatur, detrahendo ſibi aliqua, quæ honeſtè expendere poſſet, auferendo ſibi partem cibi, aut vini, quæ ipſi, vt aliis ſunt propinanda. Nec obſtat (ait *num.*6.) monachos teneri reddere communitati omnia, quæ ex veſtibus, cibis, & aliis neceſſariis eis datis ſuperfuerint, iuxta ſuorum ordinum ſtatuta, quia ea intelligi debent quoad effectum non diſtribuendi ea in alios vſus, vel non dandi aliis, non tamen quoad effectum, vt ea detrahere ſibi nequeant in vtilitatem monaſterij pro ſuæ conſcientiæ exoneratione. Atque hoc poſterius tradit etiam Molina *tom.*1.*de iuſt.diſp.*140. *cor.*11. *verſ. potiùs diſtinguerem*, vbi ait monachum furantem ab extraneo, teneri reſtituere ex eo quod habet ex licentia Prælati ſuæ liberæ diſpoſitioni relictum. Id autem quod aiunt prædicti DD. teneri inducere accipientem, vt reſtituat monaſterio, intelligo verum, quando eſt ſpes proficiendi, atque id poteſt religioſus abſque ſuæ famæ nota, & abſque alio graui detrimento. Nec obſtat quod tradunt Roſella *verb.monachus, n.*7. & *ibi* Armilla *n.*11. Tabiena *n.*11.*q.*10. Sylu. *verb.religio.*8.*q.*3. vbi dicunt monachum hunc non teneri reſtituere, eo quod careat bonis: nam fatentur ipſi obligationem, excuſant autem eo quod non habeat, quo ſatisfacit. Quare ipſum non excuſarent habentem prædicto modo peculium, quo reſtituat. Si autem bona ea ſint peculij ſui, vel quæ habebat ex licentia ſuperioris liberæ ſuæ diſpoſitioni relicta ad vſus licitos, & malè expendit, ſic diſtinguendum eſt. Si monaſterium ſit læſum, eo quod religioſus ille ſit expenſurus plus ex bonis monaſterij, ratione illius peculij malè expenſi, aut id conuertendum erat in res, in quas monaſterium erat ſucceſſurus, tenetur id damnum monaſterio reſtituere: ſi verò non eſt læſum monaſterium, quia ea bona eſſet omnino conſumpturus ille religioſus, & ideo minus conſumpſit, non tenetur reſtituere monaſterio, tum quia totum damnum ſoli eius religioſo illatum eſt, tum etiam, quod accipiens ſatisfaciat reſtituendo ipſimet monacho, vt iuxta licentiam quam habet, bene expendat, vt diximus *num.* 109. Cùm ergo ipſe ius expendendi habeat, nullum detrimentum intulit monaſterio, & ſic non tenetur religioſus illi reſtituere; ſi autem extraneo religioſus damnum intulerit ex bonis quæ ratione ipſius acquirit, habes infrà.

Quod ſi petas, an poſſit Prælatus impedire, nec ex eo 113
peculio reſtituat damnum allatum extraneo. Nauarrus *comment.*2. *de regularib.* ſentit clarè non poſſe impedire, quia ait monachum teneri id damnum reſarcire, quatenus id peculium ſufficit, præſertim ſi religioſus ille extra monaſterium ex licentia Pontificis habitet, cum facultate conuertendi quæſita in ſuos vſus. Sed non placet, quia cùm id peculium ſit monaſterij, non cogitur illud expendere in ſolutionem damni per monachum illati: & eatenus tenetur monachus illi ſatisfacere, quatenus libera eius adminiſtratio per Prælatum conceſſa eſt. Cùm ergo Prælatus non teneatur eam concedere, & conceſſam poſſit auferre, poterit ſimiliter impedire, ne ex peculio monacho dato ipſe ſatisfaciat. Nec obſtat, quandoque id peculium ita conceſſum eſſe, vt monaſterio non acquiratur, & id deperdat, ſe in illud intromittens: quia hoc non obſtante fructus ex illo

Digitized by Google

perceptos poteſt monaſterium auferre monacho ; nec etiam ex fructibus illis, aut percipiendis, poteſt aliquid diſponere, niſi ex Prælati licentia.

114 Vtrùm autem debens aliquid monaſterio ſatisfaciat, debitóque liberetur, ſi in religione profiteatur? Affirmant aliqui per text. *l.2 ff. de capitis diminutione*, ibi; *cæterùm ſiue amiſſione ciuitatis, ſiue libertatis contingat capitis diminutio, ceſſabit hoc edictum, neque poſſunt hi penitus conueniri*, iuncta doctrina Bald. *ibi ſtatim in princ.* vbi hæc ait: *Nota argumentum de ingreſſo monaſterium, qui erat debitor monaſterij, nam videtur quod ingreſſu confunditur actio.* Atque ita docent Marcus Mantua *ſignif. 30. §. aliquis eſt debitor. n. 1. & 2.* Baeza *de inope debitore. c. 1. n. 67.* Limitant, ſi ingrediens non ſit ſoluendo. Cæterùm exiſtimo hoc eſſe verum, quando ratione huius religioſi bona aliqua comparauit monaſterium ſiue ante, ſiue poſt profeſſionem, hæreditate, donatione, vel induſtria, aut opera acquiſita, ei debito ſoluendo ſufficientia, quia, vt dicemus, huiuſmodi bona non cedunt monaſterio, donec monachus creditoribus ſatisfaciat. Quare ſicut illis ſatisfaciendum eſſet aliis creditoribus, ita quoque ſolutum cenſetur monaſterio illa capienti. Si autem nulla bona obuenêre monaſterio, vel non ſufficientia, non video cur monachus illa non teneatur ſatisfacere monaſterio eo modo, quem *n. 11.* explicuimus, cùm oblatio perſonæ per profeſſionem facta nil prorſus conferat ad ſatisfaciendum pecuniario debito, cùm nec ea tanquam quid ſpirituale, ſit pretio æſtimabilis, gratiſque fiat ob Dei amorem. Non poterit tamen religioſus hic conueniri pro eo debito tanquam ciuiliter mortuus, ſicut nec capite diminutus, & hoc eſt quod decidıtur *eo. l. 2.*

115 Vltima concluſio. Religioſus non adhibens eam diligentiam in rebus ſibi permiſſis conſeruandis, quam homines communiter adhibere ſolent, ſed culpa ſua lata res illa deterioratur, aut perditur, peccat in votum paupertatis. Ratio eſt, quia hoc eſt proprium domini, poſſe rem illam conſumere, ac deteriorem pro libito ſuo facere. Præterea, quia religioſus ſolum facti vſum habet in rebus ſibi conceſſis, id eſt, ius vtendi in ſuam vtilitatem. Ergo inutiliter rem conſumens peccat in paupertatis votum. Sic Leonardus *lib. 2. de iuſtit. cap. 41. dub. 9. num. 79. verſ. 10.* vbi bene addit, non videri hoc ita ſeuerè interpretandum in religioſo, vt hic teneatur ex culpa leui, quando rem in ſuam vtilitatem recepit, nempe non adhibens diligentiam, quam homines diligentes ſolent adhibere, ſicut tenetur commodatarius in ſuam vtilitatem rem commodato recipiens, iuxta *cap. vnic. de commodato.* & *l. in rebus, verſ. hoc itaque, ff. commodati.* Quando autem interfuit ea culpa lata, an teneatur reſtituere, dicendum eſt, ſicut diximus *n. præced.* de religioſo alienante abſque debita licentia, quia eadem eſt ratio.

CAPVT XX.

An vitium proprietatis in religioſo, quo aliquid abſque ſuperioris licentia vſurpat, aut alienat, ſit ſemper culpa lethalis, & duplex culpa ſacrilegij, & furti, ac quibus pœnis ſubiaceat?

SVMMARIVM.

An vitium proprietatis in quacunque leui quantitate ſit mortale? refertur quadam ſententia num. 1.

Explicatur ſententia Authoris? num. 2.

Quando ſit parua quantitas, & in comeſtibilibus excuſans à mortali? num. 3.

An eadem quātitas ad mortale ſufficiens, ſatis quoque ſit, vt peccatum proprietatis cenſeatur reſeruatum? n. 4.

An ſufficiat quantitas, quæ per ſe non ſufficit ad mortale furtum, ſed ſufficit ratione circumſtantiæ perſonæ, aut damni ſecuti, & quid è contra, quando ex ſe ſufficeret ad mortale, at non ſufficit ratione diuitiarum perſonæ? num. 5.

Quid quando notabilis quantitas ſufficiens ad furtum mortale vſurpatur ad ſolum vſum temporaneum? n. 6.

An ſemper peccatum proprietatis in religioſo habeat malitiam duplicem, nempe furti, & ſacrilegij? n. 7.

An poſſit eſſe peccatum proprietatis in religioſo abſque furto? num. 8.

An poſſit duplici titulo concurrere vtraque circumſtantia, neceſſariò explicanda in confeſſione? n. 9.

An poſſit eſſe ſolum peccatum furti in religioſo? n. 10.

An religioſus inuentus cū proprio, ſit in ſterquilinio cum pecunia illa ſepeliendus, & ſepultus in loco ſacro, ſit exhumandus? n. 11.

An ſit à monaſterio expellendus? num. 12.

An careat voce actiua, & paſſiua? num. 13.

An ſit excommunicatus? num. 14.

TRiplex difficultas petitur. Prima eſt, quæ quantitas requiratur, vt ea ſine licentia ſuperioris vſurpata ad peccatum lethale deueniatur. Secunda eſt, an ad duas peccatorum ſpecies, furti ſcilicet, & ſacrilegij, ſimile peccatum pertineat. Tertia denique, quibuſnam pœnis ſubiiciatur delinquens. Et quidem de prima valde rigidè loquuti ſunt nonnulli exiſtimántque minimè poſſe crimen hoc ex materiæ paruitate eſſe veniale, quod ſit contra votum maximè conducens ad ſtatus religioſi conſeruationem. Hi ſunt Gerſon 2. *p. in reſponſis ad quaſdam quæſtiones ſibi propoſitas, q. penult. alphabeto 34. litt. S* explicans eſſe mortale, licèt filum, aut acum abſque expreſſa, aut tacita ſuperioris licentia religioſus accipiat. D. Anton. 3. *p. tit. 16. c. 1. §. 12. notab. 2.* Paſſarell. *ſuper priuil. Minimorum, poſt c. 43. tit. de proprietate abdicanda, verſ. verùm quando.* Viualdus *candelabro ſacramentorum 3. p. c. 14. n. 68.* 1

Cæterùm veriſſima ſententia eſt, poſſe hoc crimen, quod ex ſuo genere grauiſſimum mortale eſt aduerſus paupertatis votum, reddi veniale ex materiæ paruitate, quippe ſiue illud conſideremus, quatenus furtū eſt, eo quod res aliena vſurpetur abſque domini licentia, ſiue quatenus ſacrilegium eſt contra votū paupertatis, datur materiæ paruitas, culpa lethali liberans; ea enim & in furto & in voti fractione datur. Atque ideo hanc partē ſuſtinent Maioris 4. *d. 38. q. 9. concl. 5.* Nauar. *lib. 3. conſ. in 1. edit. tit. de regul. conſ. 75. n. 18. in 2. tit. de ſtatu monachorum, conſ. 3. n. 18.* Cordub. *ſumma. q. 109.* Mendoza *in ſuis quodlibetis, q. 8. concl. vlt.* Viualdus *candelab. ſacramentorum 3. p. c. 14. n. 84.* Lud. Lopez 1. *p. inſtruct. conſciētia, c. 156. concl. 5.* Graffis 1. *p. deciſ. lib. 3. c. 5. n. 49.* Manuel *qq. reg. to. 3. q. 29. art. 10. concl. 8.* Azor *to. 1. inſt. moral. lib. 12. c. 12. q. 6.* Rebel. *tract. de iuſt. p. 1. lib. 3. q. 15. ſect. 3. n. 2.* 2

Sed rurſus difficultas eſt, quæ dicatur parua quantitas excuſans à mortali. Qua in re communis, & veriſſima ſententia eſt, eam quantitatem neceſſariam eſſe, & ſufficere, quæ neceſſaria eſt, & ſufficit in hominibus ſæcularibus ad conſtituendam materiam peccati mortalis furti. Quia hoc proprietatis peccatum ſe habet inſtar furti. Sicut enim in furto res vſurpatur inuito domino, ita in peccato proprietatis res vſurpatur inuito ſuperiore, cui per votum paupertatis omnes ſuas actiones quoad recipiendum, retinendum, aut diſtribuendum aliquid pecunia æſtimabile religioſus ſubiecit. Atque ita docent Nau. Corduba, Graffis, Rebell. Manuel, Azor *n. præced.* allegati, & id videtur ſupponere Medina *lib. 1. ſummæ, cap. 10. fin.* ait enim reſeruante ſuperiore peccatum proprietatis, vſurpantis duos argenteos, non cenſeri reſeruatum minoris quantitatis; & ſic cùm ſupponat poſſe reſeruare, videtur ſupponere eſſe mortale. Et Pater N. Generalis Claudius Aquauiua iuſſit, re cum petitiſſimis 3

con

conſultata, ita obſeruandum in Societate IESV. Dicunt autem Nauarr. *num.* 19. & Cord. ibi ſufficere vnum argenteum, vt ſit culpa lethalis, quia idem cenſent in furto: at Ludouicus Lopez cenſet eſſe paruam quantitatem, vnum argenteum, & Mendoza adhuc cenſet eſſe paruam, duplicem argenteum; & Rebellus *n. præcedenti* allegatus cenſet quantitatem hanc penſandam eſſe iuxta quantitatem petitam ad furtum mortale filiorum, quia non ſunt Prælati credendi magis inuiti quoad rem clàm acceptam à religioſis, ſed quoad ſolum modum, quam parentes carnales circa filios ſuos, cùm non minus, ſed magis ſubditos diligere debeant. Et ita non debent cenſeri inuiti quoad rem acceptam eiuſdem quantitatis, in qua parens carnalis honeſtæ conditionis inuitus non cenſetur. Item, quia religioſi ius habent, vt ex eis bonis alantur à monaſterio, ſicut filij ex parentum bonis. Fatetur tamen eſſe mortale, ſi tres, aut quatuor argenteos furentur. At neutrum credo. Non prius, quia filij non ſunt voto paupertatis adſtricti, nec eorum ſtatum dedecet aliqua poſſidere, & ſunt neceſſarij bonorum parentis hæredes, & ideo iure optimo præſumitur parentes non eſſe adeò inuitos quoad rem accep... idcircò meliùs alij DD. abſolutè tradidere, q... [illegible] petitam ad mortale in materia furti, ſufficere ad violandum paupertatis votum. In comeſtibilibus autem id placet, vt explicabo *cap. ſequenti numero* 21. Non etiam placet poſterius, quia, vt ſuo loco latiùs dicemus, iam hodie communior ſententia eſt, exigi in Hiſpania furtum quadruplicis argentei ad mortale. Atque idem dicendum eſt ad mortalem religioſi proprietatem.

4 Abſque fundamento autem addidit Corduba ibidem, quamuis quantitas vnius argentei ſatis ſit ad proprietatem mortalem contra votum conſtituendam, non tamen ſatis eſſe, vt cenſeatur peccatum ſuperiori reſeruatum, quando transgreſſio voti paupertatis reſeruatur. Quia ad eam reſeruationem, ſicuti in cæteris caſibus reſeruatis contingit, id ſolùm exigitur, vt peccatum mortale ſit, ſicut quando reſeruatur inceſtus, furtum, &c. Atque ita dixit Clemens VIII. in motu proprio de caſuum reſeruatione pro regularibus, caſu 4. numerans inter peccata quæ à ſuperioribus religioſorum reſeruari poſſunt, violationem voti paupertatis quæ ſit mortalis.

5 Sunt tamen circa quantitatem hanc duo maximè obſeruanda. Prius eſt, dum dicemus eam quantitatem exigi, & ſufficere ad mortalem proprietatem contra votum, quæ ſat eſt ad furtum mortale in ſæcularibus, intelligi de materia ſufficienti ex ſe ad furtum, ſecluſis perſonæ aduerſùs quam committitur circumſtantiis. Verbi gratià, furari acum à ſartore, eſt quandoque lethale, occaſione damni ceſſantis operarum ſartoris, & ab homine paupere multo minorem quantitatem, quàm à diuite, & reſpectu Principis exigitur maior quantitas: at id acus furtum, aut rei paruæ à paupere, quod commiſſum à religioſo eſſet in genere furti peccatum mortale, non eſſet mortale in genere proprietatis contra votum admiſſæ, & ſic reſeruato proprietatis peccato, non cenſeretur hoc reſeruatum. Et è contrà in genere furti, ſi, exempli causâ eſſet veniale à Rege furari octo argenteos, at in genere peccati proprietatis eſſet mortale. Quippe furti malitia conſurgit, ex damno illato proximis, ac proinde quandoque maior, quandoque minor quantitas conſtituit illud mortale; at peccatum proprietatis ſolam voti transgreſſionem reſpicit, qua inuito ſuperiore aliquid ſibi religioſus appropriat; & ideo nec augetur, nec minuitur quantitas hæc petita ad mortale ex magno, aut paruo damno illato, cùm in vtroque euentu æquè actus dominij exerceatur, appropriando ſibi aliquid abſque ſuperioris voluntate. Quamobrem dicendum eſt exigi, & ſufficere eam quantitatem, quæ communiter ſecluſis iis perſonæ circumſtantiis ſatis eſſet ad mortale, quam diximus in Hiſpania eſſe quatuor argenteorum. Pro qua etiam doctrina facit, quod communiter DD. neoterici tradunt tractantes de furto, qui dicunt excommunicationem latam in furantes eos ſolos ligare qui furtum ex ſe lethale admiſère, ac excuſant id quod ratione ſolius perſonæ eſt tale, vt acus à ſartore.

Poſterius eſt, non ſemper quantitatem in ſe notabilem abſque licentia acceptam ſatis eſſe ad mortale proprietatis peccatum. Quia res magni valoris poteſt ad ſolum breuiſſimi temporis vſum modici valoris vſurpari, reddenda ſtatim; & ideo erit ſola culpa venialis in votum. 6

Secunda difficultas eſt, an peccatum proprietatis in religioſo habeat duplicem malitiam, alteram furti, & alteram ſacrilegij? Breuiter reſpondetur communiter vtraque malitia eam proprietatem veſtiri; nam ſi religioſus vſurpet aliquid de bonis monaſterij, & tribuat alteri abſque expreſſa, aut tacita licentia, manifeſtè eſt furtum, quia contra domini voluntatem, qui eſt monaſterium, res vſurpatur; & proprietatis, quia abſque ſuperioris licentia, vt bene tradunt Corduba *ſum. q.* 109. Nauarr. *lib.* 3. *de reſt. c.* 1. *p.* 3. *in nona edit. dub.* 3. *n.* 182. Sayr. *in claui reg. lib.* 9. *c.* 16. *n.* 21. Atque idem euenit, etſi religioſus rem ſic vſurpatam non alienet, ſed ſibi retineat, quippe id inuito domino, & abſque ſuperioris licentia efficit: & vtraque eadem malitia reperitur, ſi ſæcularis concedat religioſo eam rem quoad proprietatem, vel quoad vſum, quod eo ipſo ea proprietas, & vſus acquiratur monaſterio, & ideo inuito domino, & abſque licentia ea vſurpet religioſus. 7

Dixi autem regulariter ita contingere, quia poteſt eſſe ſolum proprietatis peccatum in religioſo, vt ſi ſæcularis det illi aliquid ea lege, ne monaſterio acquiratur, eſt proprietas, eo quod abſque ſuperioris licentia illam accipiat, non autem furtum, quia ex voluntate domini accipit; nec refert monaſterium eſſe inuitum, eo quod nihil illi quæſitum ſit. Similiter contingit reperiri ſolam proprietatis malitiam, quando religioſo datur aliquid à vero domino, cuius acquirendi eſt incapax monaſterium, vt ſi religioſo Minorum dentur annui reditus, erit proprietas, ſed non furtum, quod ex voluntate domini acceperit, nec monaſterio aliquid acquiſitum ſit, vtpote quod incapax acquirendi eſt, vt eius contradictio efficiat eam acceptionem eſſe furtum. 8

Similiter poterit contingere duplici titulo concurrere vtramque circumſtantiam, ac neceſſariò explicandam in confeſſione, vt ſi quis ex rebus conuentus, vel ſæcularis etiam eius licentia interueniente, dummodo non apponat conditionem, ne acquiratur monaſterio, & monaſterium ſit capax acquirendi, aliquid abſque ſuperioris licentia accipiat; & abſque eadem id diſtribuat, erit duplex malitia furti, duplex etiam malitia proprietatis. Prior in acceptione, vt explicuimus *num.* 8. poſterior autem in diſtributione, cùm iterùm hæc abſque ſuperioris licentia, & inuito domino fiat. Sicut qui voto religionis aſtrictus ducit vxorem, & conſummat, peccat bis, ſcilicet, ſemel ducendo, & ſemel poſtea prima vice conſummando. Si autem conditio adſit, ne acquiratur res monaſterio, concurret duplex proprietatis peccatum, alterum in acceptione abſque licentia, & alterum in diſtributione, niſi dominus dederit, vt diſtribuat. At in neutro caſu erit furtum, ſi ſæcularis illius in vtroque voluntas concurrat, in eo autem, in quo non concurrerit, erit furtum: ſi verò monaſterium ſit incapax illius acquiſitionis, erit in vtroque peccatum proprietatis, non autem furti in acceptione, quia ex voluntate domini, nec in diſtributione reſpectu monaſterij, vtpote quod dominus non erat, nec reſpectu domini, qui eſt ſæcularis, ſi ex eius voluntate fit, ſecus ſi contra eius voluntatem, quia ipſi res illa reddenda erat, eo quod etiam monaſterium, & ipſe religioſus incapaces acquirendi erant. 9

10 Tandem poteſt etiam contingere, vt ſit peccatum ſolius furti in religioſo, vt quando aliquid furatur, non ſibi retinendum, aut habita ſuperioris licentia ad furandum, vt explicuimus ſuprà. Et ſimiliter ſi rem alienam non ſibi vſurpet, ſed perdat, vt ſegetes alienas comburendo, erit furtum, non tamen proprietas, cùm nil ſibi vſurpet.

11 Vltima difficultas eſt, quibus pœnis ſubiaceat religioſus proprietarius. Triplex eſt pœna. Prima, religioſus proprium habens tempore mortis inuentus, nec illud abiecerat, ea pœna plectitur, vt non in loco ſacro ſepeliri valeat. *cap. monachi, de ſtatu monachorum*, ſed in ſterquilinio, cum pecunia per eum poſſeſſa, ſepeliendus eſt. *c. cùm ad monaſterium, eod. tit.* quinimò ſi in loco ſacro ſepultus fuerat, eſt extrahendus, ſi abſque magno ſcandalo id fieri poteſt. *c. ſuper quodam, eod. tit.* Quamuis autem attento litteræ rigore *d. c. cùm ad monaſterium*, & exemplo D. Gregorij, quod ille textus affert, ſit tota pecunia cum eo ſepelienda, vt optimè aduertunt Cardinalis *eo cap. cùm ad monaſterium. §. prohibemus, num. 1. notab. 2.* & Graffis *2. parte deciſ. lib. 3. cap. 19. n. 5.* at æquitas ſolam pecuniæ partem ſepeliendam ſuadet, ne pecunia perdatur, vt aduertunt iidem; & ſic ſolam hanc partem ſepelliri debere tradunt Ioann. Andreas *eo. cap. cùm ad monaſterium, numero* 4. & *ibi* Hoſtienſis *numero* 7. Ancharanus *num.* 10. *notab.* 5. Abbas *num.* 15. Gregorius Lopez *l. 14. gloſſ. 5. tit. 7. parte 1.* Hanc autem quantitatem dicunt Ioannes Andreas, Hoſtienſis, Ancharanus, Gregor. Lopez, debere eſſe triginta nummos, quod totidem Chriſtus Seruator noſter, ac Ioſeph venundati ſint. Sed nullum huius quantitatis ſolidum fundamentum inuenio, & ideo illam non eſſe neceſſariam exiſtimo, ſed ſatis eſſe aliquam illius pecuniæ partem cum eo ſepeliri in ſignum perditionis, & aliorum terrorem. Quod ſic abſolutè Abbas *eodem numero* 15. docuit, nec determinatæ alicuius quantitatis meminit. Et hæc pœna non incurrunt à dantibus ſine licentia ſuperioris, ſed à poſſidentibus proprium, quia de his clarè loquitur textus, & dicemus in ſimili *numero* 14. *fin.*

12 Secunda pœna eſt, vt monachus habens proprium à monaſterio expellatur. Sic habetur *eodem cap. cùm ad monaſterium.* At optimè aduertit *ibi* Abbas *numer.* 15. eam expulſionem correctam eſſe per *cap. fin. de regul.* quod expulſionem interdicit, iubétque eum religioſum aliàs expellendum deputandum in monaſterij ergaſtulo, quò pœnitentiam agat.

13 Tertia pœna eſt, vt ſi religioſus proprium habens deprehenſus fuerit, aut conuictus, priuatus ſit biennio voce actiua, & paſſiua, atque iuxta ſui ordinis conſtitutiones puniendus. Habetur in Tridentin. *ſeſſione* 25. *cap. 2. de regularib. in fin.* quæ pœna apertè ſententiam Iudicis poſtulat, vt ea verba, *ſeuere deprehenſus, aut conuictus fuerit*, denotant. Nec hæc pœna incurritur à dantibus aliquid abſque ſuperioris licentia, quamuis hi peccent in paupertatis votum, ſed à retinentibus, vt bene docet Palacios *4. diſtinct. 38. diſputatione 1. ad fin. in ſolutione ad 9.* quia Tridentinum de ſolis habentibus propriè loquitur.

14 Alia pœna à quibuſdam additur, nempe, vt ille religioſus ſit excommunicatus. Sic Spino *ſpeculo teſtament. gloſſ. 12. principali, numero* 15. ac pro ſe refert Felinum *cap. cùm M. numero 26. de conſtitut.* & Ludouicum Gomez *tractat. breuium, numero* 18. Sed neuter id dicit. Eiuſdem ſententiæ eſt Turrecrem *cap. non dicatis, art. 3. numero 6. verſicul. 12. quæſtione 1.* Diciturque, quod bona ſua aliis non communicans indignus ſit aliorum communione. Sed hæc pœna prorſus diſplicet, quod excommunicatio, & aliæ pœnæ infligendæ non ſint vltra caſus in iure expreſſos. Talis autem excommunicatio in iure non extat.

CAPVT XXI.

Qualiter peccet religioſus paulatim modica aliqua accipiens, aut expendens abſque ſuperioris licentia?

SVMMARIVM.

Quot quæſtiones diſputandæ ſint? num. 1.
An ſit furtum mortale, ac ad reſtitutionem ſub mortali obligans, quando quis paulatim ab eodem furatur minima, quando fuit animus multiplicandi furta? n. 2.
An peccet mortaliter retinendo, ſeu non reſtituendo, quando in ſingulis furtis non habebat animum amplius furandi, ac acceſsère iam ea furta ad notabilem quantitatem? n. 3.
Quid quando vltimum furtum minimum committit complens notabilem quantitatem, nec habebat animum in ſingulis furtis furandi amplius, an peccet mortaliter in eo vltimo rei minimæ furto? Refertur quædam ſententia? n. 5.
Refertur ſententia Authoris? n. 6.
Quid ſi poſt illud minimum furtum complens notabilem quantitatem, furetur aliud minimum? n. 7.
An teneatur hic ſub mortali totam quantitatem reſtituere, an potiùs culpam mortalem euitet, reſtituendo id minimum, quo notabilis quantitas completur? Refertur quædam ſententia? n. 8.
Explicatur ſententia Authoris? n. 9.
Quid ſi furta ſint valde interpolata, an exigatur maior quantitas, & continuentur? n. 10.
Poſt num. 10. inuenies alia ſummaria.

Solutio huius quæſtionis neceſſariò petit præmitti quæſtionem difficillimam de furtis minimorum, & ideo quatuor quæſtiones diſputandæ ſunt. Prima eſt, quando quiſpiam ab eodem furatur paulatim minima, an peccet mortaliter, & teneatur reſtituere? Secunda, quando idem furatur hæc minima à diuerſis. Tertia, quando plures furantur ab eodem, et ſinguli paruam quantitatem, vbi etiam quando comprehendantur ſub excommunicatione in furantes lata. Vltima, quid de religioſis ſic minima recipientibus, vel expendentibus, vel vſurpantibus, ex monaſterij bonis, vel aliunde abſque ſuperioris licentia. 1

Qvæstio prima. An peccet mortaliter ratione iniuſtæ acceptionis, qui per iteratum minimorum furtum ab eodem domino repetitum accedit ad notabilem quantitatem, & teneatur ſub mortali reſtituere? Verbi gratiâ, eſto quinque argentei ſint ſumma conſtituens mortale furti peccatum, quis furatus eſt quatuor ſine intentione amplius furandi, poſtea verò furatus eſt vnum, quo furto acceſſit ad quantitatem requiſitam ad mortale, dubitatur, an hoc vltimum furtum ſit mortale, obligétque ſub mortali reſtituere. Qua in re nemo dubitat ſingulas acceptiones fuiſſe mortales, quando in illis adfuit animus multiplicandi furta vſque ad notabilem quantitatem, quippe illa praua intentio mortalis eſt. 2

Secundò etiam eſt certum, hunc etiamſi non habuerit animum in ſingulis furtis furandi amplius, teneri ſub mortali reſtituere, quando peruenit ad notabilem quantitatem, atque ita peccare mortaliter retinendo totam illam quantitatem, vel habendo animum non reſtituendi, cùm opportunitas fuerit; & ita docent vniuerſi Authores citandi. Quare minus bene Emmanuel Sà *ſumma, verb. furtum, num.* 8. ait quoſdam probabiliter exiſtimare non teneri ſub mortali reſtituere, qui ab eodem minima furatur, etſi peruenerit ad magnam quantitatem; quippe neminem inueni id cenſentem præter Nauarrum *libro 3. conſil. in 1. editione, titul. de regularibus, conſil. 75. numer. 27. in 2. tit. de ſtatu monachorum, conſil. 3. numer. 27. in ratione 2.* vbi expreſsè ait nullum teneri ſub mortali reſtitue- 3

re

Digitized by Google

re aliquid illorum, quæ ſolùm venialiter peccando furatus fuit. Cùm tamen ibi ſentiat omnia rerum minimarum furta eſſe venialia, quamuis multiplicata conſtituant notabilem quantitatem; ſed *in ſumma.cap.*17.*Hiſpan.numero* 140. *Latin.numero* 139. expreſsè dicit, retentionem eſſe peccatum lethale. Nec id primum probabile eſt, ſed alienum prorſus à veritate; nam velle retinere furtum notabilis quantitatis, eſt manifeſtum lethale peccatum, & nihil prorſus refert, ſiue vnica vice, ſiue pluribus ſumma illa furto capiatur, cùm in vtroque euentu notabilis quantitas vſurpetur, damnúmque notabile proximo inferatur.

4 Tertiò certum eſt, eam vltimam acceptionem non eſſe mortalem, quando furans non habebat animum amplius furandi, nec aduertit ad furta præcedentia, quæ commiſerat, ſed illorum immemor caſu hoc vltimum admiſit, quia tunc videtur ſe habere ad præterita ſua minimorum furta, ſicut quando multi furantur minima ex aliena vinea ſinguli ignari aliorum furtorum: in quo caſu eſt certum, vt dicemus, nullum peccare lethaliter. At cùm meminerit ſe notabilem quantitatem vſurpaſſe, tenebitur ſub mortali reſtituere: quod ceſſet ignorantia mortali culpa liberans.

5 Punctus autem difficultatis eò pertinet, quando memor præteritorum furtorum rei minimæ, furatur rem quoque paruam, qua nouit compleri notabilem quantitatem, an peccet lethaliter, dum id vltimum rei paruæ furtum perpetrat, quamuis nunquam in furtis illis minimis habuerit animum amplius furandi? Qua in re duplex eſt ſententia. Prior ſuſtinet non eſſe mortale. Ducitur primò, quia obiectum vltimi furti non eſt tota ſumma ad mortale petita: illa enim vltima acceptio ſola eſt totum obiectum hic & nunc, reliqua verò iam præterierunt. Cùm ergo illa ſumma non ſufficiat per ſe ad mortale, vltimum furtum non erit mortale. Secundò, quia ex peccatis venialibus quantumcunque multiplicatis non conſurgit mortale. Cùm ergo ea omnia furta leuia ſint, & venialia, non conſurget ex illorum multiplicatione culpa lethalis. Tandem, quia in pœnalibus, & odioſis non fit coacervatio ſummarum, vt multa modica efficiant vnum ſufficiens ad pœnam, vt docent Iaſon *l. ſi idem cum eodem. numer.* 3. *&* 4. *ff. de iuriſdict. omn. Iudic.* & *ibi* Decius *numero* 1. *&* 16. Claudius *numer.* 1. *&* 2. Fatinacius *conſil.* 78. *numer.* 3. *volum.* 1. At conſtituere culpam lethalem eſt ſatis pœnale, & odioſum; & ideo hanc ſententiam tuentur Nauarrus *ſumma. cap.* 17. *Latin. numero* 139. *Hiſpan.numero* 140. *&* *libro* 3 *conſiliorum.in* 1 *editione. tit de regularib.conſil.*75. *numero* 27. *in* 2. *titul.de ſtatu monachorum.conſil.*3. *numero* 27. Vega *lib.*14. *in Concilium Tridentinum.cap.*11. *fin.* Graſſis 1. *parte deciſ.lib.*3. *cap.*5. *num.*51. *&* *lib.*2. *cap.*91. *numer.*18. Carbon. *de reſtitutione.quaſt.*2. *fin.* Leonardus *lib.* 2. *de iuſtit.cap.* 2. *dub.* 8. *à num.*45.

6 Poſterior ſententia (cui tanquam longè probabiliori accedo) ſuſtinet peccare mortaliter in illa vltima acceptione quantumuis rei minimæ, qua aduertitur ad notabilem furti quantitatem peruenire. Ducor primò, quia ea vltima acceptione poſita, ponitur notabile proximi damnum, & ea ablata ceſſat. At quicunque ſciens ex actu ſuo leui ſubſequi notabile proximi damnum, peccat mortaliter eum actum faciendo: ergo eo vltimo furto peccat lethaliter. Secundò, quia retinere, & actu vſurpare, idem peccatum eſt: ergo ſi retinere eſt mortale, vt fatentur contrarij, erit eadem culpa vſurpare. Et confirmatur, quod ideo retinere ſit mortale, quia ea parua ſumma cum præcedentibus coniuncta efficit rei notabilis retentionem; ſed ſimiliter coniuncta cum præcedentibus efficit rei notabilis vſurpationem: ergo ſimiliter ea vſurpatio erit mortalis. Tertiò, quia paruæ quantitates in materia furti in vnam coaleſcunt, vt probauimus *libro* 1. *huius tractatus. cap.* 4. *numero* 15. Tandem non obſtant in contrarium adducta *numero præcedenti*. Non primum, quia etſi obiectum vltimæ acceptionis ſit ſola illa parua ſumma, eſt tamen materia ſufficiens ad mortale, non per ſe ſolitariè ſumpta, ſed in quantum ſuppoſitis præcedentibus minimorum furtis, infert notabile damnum proximo. Nec obſtat etiam ſecundum, quia non dicimus ex pluribus venialibus conflari peccatum mortale, ſed id vltimum furtum eſſe mortale, quia ſuppoſitis præcedentibus infert notabile damnum. Nec etiam obſtat vltimum, quia ea doctrina eſt tantùm vera quoad pœnam ordinariam in foro externo imponendam furto, quod leuius hoc modo furando redd[a]tur, & ideo minori pœna dignum ſit; propter quæ hanc ſententiam ſuſtinent Maioris 4. *diſt.* 15. *quæſt.* 25. *columna* 2. *verſ.ex iſto ſequitur.* Ioan.de Medina *Cod.de reſtitutione, quæſtione* 10.§. *occurrit hic caſus.verſ.ad* 2. *caſum.* Sotus *lib.*5. *de iuſt.quæſtione* 3. *art.* 3. *ad* 3. *verſ.ſed aliud.* Mercado *libro* 3. *de contractibus.cap.*4. *fol.*129. Couarr. *libro* 1. *variarum. cap.*3. *num.*12. Corduba *ſumma, quæſtione* 70. *puncto* 2. Barthol. à Medin. 1.2. *quæſt.*88. *artic.*4. *ad fin. ſolutione ad* 3. & *ibi* Vaſquez *diſput.*146. *cap.*2. *numero* 5. & *ibi* Zumel *artic.*4. *dubio penult.verſ. ſed obiiciet aliquis.* Aragon. 2.2. *quæſtione* 66. *art.*6. *columna* 19. *verſ.cæterùm.fol.*441. Salon *eodem art.*6. *controu.*5. *concl.vnica.* Manuel *tomo* 1. *ſummæ.* 2. *edit.cap.*150. *numero* 8. *concl.* 8. Valentia 2.2. *diſputatione* 5. *quæſtione* 10. *puncto* 5. *ad finem.* Saytus *in claui regia.lib.*9. *c.*15. *numero* 22. Petrus Ledeſma 2. *tomo ſummæ tractatu* 8. *c.*21. *in* 2. *difficultate circa quantitatem ad furtum mortale requiſitam.* Ludouic.Lopez 1. *part.inſtruct.conſcientiæ.cap.*93. *columna* 2. *quæſtione* 2. Nauar. *libro* 3. *de reſtitutione.cap.*1. *part.*1. *noua editione.dub.*5. *à num.*52. *vſque ad* 56. Rebellus *tractatu de iuſtitia. part.*1. *libro* 3. *quæſtione* 15. *ſectione* 4. *numero* 30. qui bene hoc limitat *num.* 33. niſi dum vltimum furtum admittit, haberet animum ſaltem virtualem reſtituendi priora minima furta. Quod ego intelligo; ſi haberet animum ſtatim reſtituendi, vt tenetur, quia tunc nullum eſt notabile damnum.

Quid autem ſi poſt minimum id furtum complens 7 notabilem quantitatem, aliud minimum furtum admittar? Rebellus *eadem ſect.*4. *numero* 38 refert aliquos tacito nomine dicentes eſſe ſolùm veniale; at meliùs ipſe ait eſſe mortale, quod notabile damnum præcedens velit maius efficere.

Sed adhuc dubium eſt, an paulatim furans modi- 8 ca, ita vt acceſſerit ad notabilem quantitatem; ac proinde mortaliter peccarit, teneatur ſub mortali totam ſummam reſtituere, an potiùs euitet mortale retentionis peccatum, reſtituendo illud modicum complens notabilem quantitatem ad furtum mortale petitam. Quidam exiſtimant teneri hunc ſub mortali integram ſummam reſtituere. Ducuntur, quia ſub mortali tenetur quilibet notabile proximi damnum reſarcire. At id tota ſumma, non autem vnica parte eſt illatum. Secundò, quia ſimul furans totam illam quantitatem, tenetur ſub mortali totam reſtituere. Nihil autem refert ſiue ſimul, ſiue paulatim eius furtum admittatur. Tandem, quia aliàs fatendum eſſet teneri hunc ſub mortali reſtituere leuem quantitatem, qualis eſt illa modica pars. Et ideo hanc ſententiam tuentur Ioann.à Medin. *Cod.de reſtitutione.quæſtione* 10.§. *occurrit hic caſus.verſ. ad ſecundum caſum.* Corduba *ſumma. quæſtione* 70. *puncto* 2. *paulò poſt principium. & verſ. dixeque non ſolo.*

Cæterùm probabilius exiſtimo euitari peccatum lethale illius retentionis, reſtituendo quancumque il-

lius furti partem, qua reſtituta ceſſat notabilis quantitas ad furtum mortale petita. Ducor, quia tantùm tenetur quilibet ſub mortali notabile proximi damnum auferre, quod reſtituta modica quantitate aufertur. Et confirmatur, quia ea vltima modica quantitate non accepta, non eſſet mortale furtum ratione parui damni proximo illati: ergo neque ea reſtituta, erit mortalis retentio, cùm maneat idemmet modicum damnum inſufficiens ad mortalem culpam. Tandem, quia non obſtant in contrarium adducta. Non primum, quia diſtinguenda eſt minor, tota ſumma coniuncta damnificat notabiliter, ſi copulatiuè intelligatur, neganda eſt, tunc enim verum eſſet id dicere de qualibet parte: ſi autem intelligatur coniunctim, ſeu copulatim, eſt concedenda; eſt enim ſenſus, totam illam ſummam ſimul coniunctam inferre notabile damnum. Sicut hæc propoſitio, omnes Apoſtoli ſunt duodecim, copulatiuè eſt falſa, ſenſus enim eſſet, ſingulos Apoſtolos eſſe duodecim; & copulatim eſt vera, ſenſus enim eſt, omnes ſimul eſſe duodecim. Quare non ſequitur totam ſummam eſſe ſub mortali reddendam, ſed ſufficiet eam reddere partem, qua reddita ceſſat quantitas ſummæ inferens notabile damnum. Nec obſtat etiam ſecundum, quia eodem modo dicendum eſt euitari mortalem retentionis culpam, ſi pars illius ſummæ retenta non ſit notabilis, & ſufficiens ad mortale. Nec obſtat tertium, quia quamuis leuis quantitas per ſe, & vt leuis eſt, non ſit ſub mortali reſtituenda, attamen vt coniuncta cum reliquis modicis acceptis notabilem quantitatem conſtituit, & conſequenter notabile damnum infert, ac proinde ſub mortali eſt reddenda. Et ideo hanc partem ſuſtinent Alcozer *lib. de ludo. cap. 16 fine* Nauarr. *lib. 3. de reſtitut. cap. 1. parte 1. in noua editione. dubio 8. à num 67. uſque ad 71.* Rebellus *de iuſt. parte 1. lib. 3. quæſtione 25 ſect. 4 num. 39.* Sayrus *in claui regia. lib 9. c. 19. numero 25.* & fauet Aragon *2. 2. quæſtione 66. art. 6. columna 19. verſ. caterùm folio 441.* vbi ait hunc teneri ſub mortali ſaltem partem vltimo loco acceptam reſtituere.

10 Tamen id monuerim, quando furta minima ſunt valde notabiliter interpolate, exigi maiorem quantitatem, vt tam acceptio, quàm retentio ſint lethalia, etiamſi aduertantur furta minima præterita. Sic docent Nauar. *ſum. Lat. cap. 17. num. 134.* Graffis *1 part. deciſ. lib. 2. cap. 93. numer. 29.* Rebellus *eadem ſect. 4. num. 37.* & explicat exigi duplo maiorem, quàm ſi ſimul accepta ſufficeret. Atque exemplum huius adhibet Nauarr. vt ſi quis ab eodem furetur aliquot diebus vnius menſis res minimas, & pòſt tranſacto alio, aut duobus menſibus totidem, & poſt aliquot alios totidem, ita quod in fine trium, vel quatuor annorum conflaretur ſumma etiam duplo maior, quàm ſit illa, quæ ſimul accepta induceret peccatum mortale, & obligationem ſub mortali reſtituendi, nec acceptio, nec retentio illa eſſent mortalia, ſi accipiendo parua, non adfuerit animus perueniendi ad eam notabilem quantitatem. Idem docet Leonardus *lib. 2. de iuſtitia cap. 12 dub. 8. num. 46.* vbi ait, ſi eſſet mortale auferre decem ſimul, vel habendo eum animum, licèt modicum ſit furtum, exigi quindecim, aut etiam viginti, vt ſint mortalia acceptio, & retentio, quando ea modica furta longis interuallis perpetrarentur. Quia homines minus ægrè ferunt ſibi auferri longo interuallo, & caſu quædam minima, quàm eandem quantitatem ſimul, vel data opera, vel breui interuallo. Fauet etiam Manuel *s. tom. ſumm 2. edit. cap. 150. concl. 8. num 8.* vbi dicens minutatim furantem peccare mortaliter, & teneri ſub mortali reſtituere, dum peruenit ad notabilem quantitatem, addit, quando frequenter ita furatur. Immo tanta poſſet eſſe interpolatio, vt non videantur coniungi vnum furtum cum alio, nec vnum damnum cum alio, ſed quodlibet illorum ſit per ſe conſiderandum ad diſcernendum notabilem quantitatem ad furtum mortale, & reſtitutionem acquiſitam, ac ſi nullum aliud præceſſiſſet, vt ſi ſpatium vnius anni intèr quodlibet interueniſſet; & ita viri docti à me conſulti cenſuère. Quamuis Rebellus *eadem quæſtione 15. ſectio 4. num. 37. verſ. dictum eſt*, aſſerat continuari, etſi quatuor annis fiant. Ducor, quod tanta interpolatio non videatur moraliter loquendo coniungere quantitates illas; quis enim diceret puerum accipientem hoc anno ex vineis paruam quantitatem, & anno ſequenti aliam modicam, & ſic toto vitæ curriculo, peccaſſe mortaliter furtis minimis adeò interpolatis admiſſis? Quod & praxis confeſſariorum teſtatur: fatentem enim furtum minimum nullus confeſſarius prudens interrogat, an furta minima annis elapſis commiſerit.

SVMMARIVM.

An furans à multis modica, habeas animum ſic multa furandi, peccet mortaliter? Refertur quadam ſententia num. 11.

Explicatur ſententia Authoris. n. 12.

An peccet hic mortaliter in quouis furto minimo? numero 13.

Quid quando caſu ſic multa à diuerſis furatur, non habens animum paulatim ſic furandi? Refertur quadam ſententia. n. 14.

Sententia Authoris. n. 15.

Quid quando ea furta ſunt in diuerſo negotij genere, aut interpolata. n. 16.

An exigatur maior quantitas ad furtum mortale commiſſum, reſpectu diuerſorum dominorum. n. 17.

An ſi immemor priorum acceptionum furatus eſt, teneatur conſcius notabilis quantitatis accepta reſtituere ſub mortali. n. 18.

Poſt num. 18. inuenies alia ſummaria.

QVÆSTIO ſecunda. An quando idemmet furatur à diuerſis, à ſingulis minima, atque ad peccatum mortale inſufficientia, at omnia ſimul furta conſtituunt ſufficientem peccati mortalis materiam, peccet mortaliter? Hæc quæſtio poteſt in duplici ſenſu diſcuti. Prior eſt, quando ſic furans habuit animum furandi notabilem quantitatem, à ſingulis tamen minima. Poſterior eſt, quando eo animo carens hæc furatus eſt. Et quidem in priori ſenſu aliqui cenſent eum eſſe culpæ mortalis immunem, & accipiendo, & retinendo. Ducuntur, quod nulli illorum inferatur notabile damnum, ac proinde nulla iniuſtitia ſit lethalis. Sic tenet Angelus *in moralibus. cap. 5.* idem tenet cum quadam limitatione Ioannes à Medina *C. de reſtitutione. q. 10. § occurrit hic caſus. verſ. ad 3. caſum.* nempe quando accipiens eſſet pauper, nec in fraudem legis, gratiâ vacandi otio ſic furetur, ſed quia aliàs non habet, vnde familiam ſuſtentet. Et hanc ſententiam dicit Nauar *lib. 3. de reſtitutione, cap. 1. parte 1. in noua editione. dubio 6. nu. 59. fin & 57.* non adeò improbabilem aliquibus videri, & ipſe eam probabilem videtur ſentire, cùm contrariam ſolùm veriorem appellet; & Leonard. *lib. 2. de iuſt. cap. 12. dub. 7. numero 37.* ait poſſe hanc ſententiam ſuſtineri, ſi illius hominis conditio ſit talis, vt alij teneantur ei ſuccurrere. 11

Etenim dicendum eſt, peccare hunc mortaliter tam accipiendo, quàm retinendo, ſiue diues, ſiue pauper ſit, dummodo extrema neceſſitate non laboret, in qua ſola id licet. Ducor primò, quod ſeptimum non furandi præceptum vetat non ſolùm notabile proximi damnum, ſed etiam vſurpationem rei alienæ, & ſic decimum Decalogi præceptum, quod eſt 12

ſepti

Digitized by Google

ſeptimi expoſitio ſic ſe habet; *Non concupiſces rem pro-
ximi tui.* Et quamuis finis huius præcepti ſit vitatio nota-
bilis damni proximi, hoc ſpeciali euentu ceſſat, quia tamẽ
non ceſſat in communi, extat vis huius præcepti. Ergo ac-
cipiens quantitatem notabilem à pluribus, etſi nulli pri-
uato notabiliter noceat, peccat mortaliter in hoc ſepti-
mum præceptum. Secundò quia etſi nulli priuato nota-
biliter noceat, nocet tamen notabiliter toti communitati.
Quippe grauis anſa artes, & honeſta exercitia contemnẽ-
di daretur vniuerſis, ſi citca culpam lethalem, ac reſtituen-
di onus, integrum eis eſſet dueſcere, furando à ſingulis
minima. Et confirmatur, quia ratione huius damni com-
munitatis eſſet abſque dubio lethalis culpa, ſi ex numero-
rum aceruo à ciuibus alicubi depoſito furaretur quiſpiam
notabilem quantitatem, ita vt ſingulorum eſſet modica,
quamuis ſingulis minimè notabiliter noceret. Et ex his
patet ſolutio ad contrarium argumentum. Et ideo hanc
partem tuentur Maioris 4. d. 15. *queſt.* 10. *col.* 5. *verſ. ad
aliud. vbi ponis.* Sotus *lib.* 5. *de iuſt. qu.* 3. *art. ad* 3. *verſ at
verò* Mercado *lib.* 2. *de contractibus. c.* 4. *fol.* 129. Cordu-
ba *ſumma qu.* 70. *punct.* 3. *in* 4. *opin. vne.* Ludouicus Lo-
pez 1. *part. inſtructory conſcient. qu.* 3. Aragon 2. 2. *q.* 66.
art. 6. *col. antepenult. & ſeq.* & *ibi* Salon *controuerſ.* 3.
col. 2. *ante verſ. ſed quares.* Toledo *lib.* 5. *ſumma cap.* 16. *n.
penult.* Saytus *in claui regia, lib.* 9. *cap.* 15. *num.* 27. Valentia,
Petrus Ledeſma, Vazquez allegandi *num.* 73. Manuel 1.
tom ſumme, in 2. *edit. cap.* 1. o *numer. vltimo.* Nauar *lib.* 3.
de reſtit. c. 1. *p.* 4. *in noua edit dub.* 6. *à nn.* 57. *vſque ad* 62.
Leonardus *lib.* 2 *de iuſt. cap.* 12. *dub.* 7. *num.* 36. & contra
Merinam explicant Corduba, Ludouicus, Lopez, Ara-
gon, Saytus, Manuel, Nauarra, hoc eſſe verum, ſiue fu-
rans hic diues ſit, ſiue pauper.

13 Hinc deducitur, hunc peccare mortalier illa inten-
tione, & quotis externo furto minimo ex eius vi pro-
cedenti, quod ſingula externa furta procedant ex inten-
tione mortifera, ſintque eius executio Sic Leonardus
eodem dub. 7. *numer* 36. qui bene addit *num.* 40. in ſingu-
lis furtis non committi nouum peccatum mortale, ſed
continuari iam cœptum. Quippe omnes hæ acceptio-
nes, & detentiones acceptorum cenſentur vna continua
executio illius prauæ voluntatis; ſed committitur nouum
peccatum veniale in ſingulis, & continuatur executio
intentionis mortalis, ita vt quæcumque acceptio tan-
quam rei modicæ ſit intrinſecè venialis, at denomina-
tione extrinſeca ſit mortalis.

14 In poſteriori ſenſu loquendo, nempe quando caſu, &
carens animo perueniendi ad notabilem quantitatem,
furatus eſt quis minima à diuerſis, an peccet mortali-
ter? Nauarr. allegatus *num* 4. loquens conſequenter
ad ſententiam ſuam, quam ibi retulimus, dicet hunc in
nulla acceptatione rei modicæ peccaturum mortaliter,
ſiquidem. id fatetur in eodem furto commiſſo reſpectu
eiuſdem perſonæ: & quamuis tunc fateatur (vt ibi vi-
dimus) hunc peccare mortaliter retinendo, & ſic tene-
ri ſub mortali reſtituere: at quid ſentiret in præſenti
caſu, non conſtat. Eſt enim diuerſa ratio, quod ibi infe-
ratur notabile damnum illi domino, hic verò nulli pri-
uato domino inferatur. At Graſſis, quem ibi pro eadem
Nauarri ſententia retulimus *part.* 1. *deciſ. lib.* 2. *c.* 93. *n.* 9.
dicit expreſsè eſſe veniale, ſed teneri ſub mortali reſti-
tuere; & Toledo *lib.* 5. *ſumme. cap.* 16. *numer. penult.* dicit
nullam illarum acceptionum eſſe mortale, ſed veniale.
de obligatione verò reſtituendi non meminit.

15 At dicendum eſt, hunc peccate mortaliter ea acce-
ptione, qua peruenit ad notabilem quantitatem memor
priorum acceptionum, ac illa ad hanc quantitatem per-
uenit, & teneri ſub mortali reſtituere, ſicut idem *nu-
mero* 6. diximus de accipiente paulatim notabilem
quantitatem ab eadem perſona. Quippe etſi in hoc
euentu non militet eadem ratio, reſpectu damni perſo-
næ priuatæ alicuius illati; at procedunt æquè aliæ ra-
tiones traditæ *num.* 12. nempe, quod hic tranſgrediatur
ſeptimum Decalogi præceptum, prohibens non ſolùm
notabile proximi damnum, ſed etiam vſurpati, ac reti-
neri notabilem quantitatem alienam. At hic eam vſur-
pat, nec reſtituit, dum retinet: ergo peccat lethaliter;
& vſurpando, & retinendo. Item, quia ille actus vlti-
mus inducit inæqualitatem notabilem, infertque nota-
bile damnum reſpectu communitatis, ſuppoſitis acceptio-
nibus præcedentibus. Et ideo hanc partem ſuſtinent Vaz-
quez 1. 2. *qu.* 88 *art.* 4. *diſp.* 146. *c.* 2. *n* 6. *corrollar.* 4. Valen-
tia 2. 2. *diſput* 5 *qu.* 10. *puncto* 5. *ad fin.* Petrus de Ledeſma
2. *tom ſumme, tractatu* 8. *c.* 21. *in* 2. *difficultate circa quã-
titatem ad furtum mortale petitam.* Rebellus *de iuſt. part.*
1. *lib.* 3. *qu.* 15. *n.* 43.

Limitat autem Rebellus *ea ſect.* 5. *num* 44. quando ea 16
furta committuntur non per magna interualla, & in
eodem genere negotij, animo illis diteſcendi, vt furan-
tur modica vendentes minutatim vinum, aut alia, ſe-
cus ſi in diuerſo rerum genere, ſiue diuerſis negotiis,
nec animo diteſcendi, diuerſiſque dolis, & per magna
temporum interualla: tunc enim non eſſet mortale At
non approbo limitationem, quatenus petit animum di-
teſcendi, aut in eodem negotio, aut in diuerſis, quia non
video quid hoc referat; approbo autem, quãdo eſſent ma-
gna interualla. iuxta ea quæ dixi *n.* 10. *verſ. immo tanta
poſſet*, quia exiſtimò tunc non continuari.

Exigitur autem maior quantitas ad mortale, quan- 17
do quis multa à diuerſis furatur, & eo maior, quo plu-
res ſunt domini, quia, vt bene ait Rebellus *ea ſect.* 1. *n.* 41.
quo in plures damnum diuiditur, eo minus, cætetis
paribus, ſunt inuiti. Vnde verſimile (inquit) eſt,
non eſſe mortale, nec ſub mortali ad reſtitutionem
obligari ſimplicem furem, qui minorem quantitatem,
quam vnius aurei à tota communitate ciuitatis Ebo-
renſis, vel Conimbricenſis, vel alterius non minus po-
puloſæ furaretur.

Quod ſi immemor acceptionum prateritarum eſſet, 18
non peccatet mortaliter accipiendo; at poſtea earum
memor teneretur ſub mortali reſtituere, vitaretque non
mortale ſi partem modicam reſtitueret, qua reſtituta de-
fineret eſſe notabilis quantitas, quam retinet, ſicut idem
diximus de accipiente ab eodem *n.* 5. & 7.

SVMMARIVM.

*An quando plures furantur ab eodem notabilem quanti-
tatem, at ſinguli modicum, peccent mortaliter, quando
concurrunt vt vna cauſa? n.* 19.

*Quid ſi non vt vna cauſa, & alter ignorat damnum ab
altero illatum? n.* 20.

*Quid ſi non vt vna cauſa, at aliquis, aut quilibet nouit
damnum ab altero illatum? refertur quædam ſententia.
n.* 21.

Explicatur ſententia Authoris. n. 22.

*An ſi ex ingredientibus vineam aliqui notabile damnum
inferant, qui poſtea furatur modicum, peccet mortaliter
accipiendo, vel poſtea non reſtituendo? n.* 23.

*An peccet mortaliter non reſtituendo partem modicam,
quando cæteri non reſarciunt damnum? n.* 24.

*An excuſetur à mortali, ſi cæteri reſtituant partes, qui-
bus reſtitutis ceſſat notabile damnum? n.* 25.

*An excommunicatio lata contra deuaſtantes vineam,
vel hortos, comprehendat eos, qui minima furati ſunt?
Refertur duplex ſententia. n.* 26. & 27.

Explicatur ſententia Authoris. n. 28.

*An poſſit Eccleſia excommunicationem ferre, qua velit
comprehendere hos minima furantes? n.* 29.

Poſt n. 19. *inuenies ſummaria, quæ deſiderantur.*

QVÆSTIO tertia. An quando plures furantur ab 19
eodem notabilem quantitatem, at ſinguli modi-
cam, omnes peccent lethaliter, & accipiendo, & non re-
ſtituendo, & an comprehendantur ſub excommunica-
tione

tione in furantes lata? Circa priorem partem conſtat omnes peccare mortaliter, & teneri ſub mortali reſtituere in ſolidum, ſi ad id furtum concurrant vt vna cauſa, & conſortes, quod vnuſquiſque ſit cauſa totius damni.

20 Conſtat etiam neminem peccare mortaliter, quando non vt conſortes, nec vt vna cauſa intulêre damnum, ſiue ſimul, ſiue ſeorſum ingreſſi ſunt vineam, ad furandum illa minima, & alter furti alterius fuit ignarus, aut damni notabilis per omnes ſimul illati. Quia quandiu conſcius non fuit, nequit liberè, & mortaliter continuari damnum, quod ipſa intulit, cum præcedentibus; & ita fatentur omnes Authores allegandi.

21 Tota ergo difficultas eſt, quando ſinguli non vt conſortes, nec vt vna cauſa furati ſunt ea minima, aut quilibet conſcius erat, aut aliquis illorum furti aliorum, & his minimorum furtis inferti damnum notabile proximo. Quidam cenſent omnes illos, qui conſcij fuerunt, peccaſſe mortaliter, & teneri ſub mortali reſtituere. Quod quilibet eorum cooperetur ad notabile proximi damnum, ſitque eius partialis cauſa; nam licet quod quilibet furatur, ſit in ſe minimum, at coniunctum cum partibus, quas ſcit alios furari, efficit notabilem quantitatem, infertque notabile damnum, non minus, quàm ſi vnus ſolus ea modica ab eodem furaretur, & ratione ſcientiæ huius ſuum dãnum continuatur cum aliis. Secundò, quia cùm omnes hi ſimul ad hoc damnum inferendum concurrant, nec ſit maior ratio, quare vnus potiùs quàm alius ſit illius reus, aut omnes, aut nullus damnari debent. Tertiò, quia aliàs poſſet dominus expoliari omnibus vineæ fructibus, nullo manente reſtitutioni obnoxio ſub mortali. Hanc partem ſuſtinent Maioris 4.*d*.15.*qu*.25.*col*.5.*verſ.ad primum dico, & qu.* 26.*in* 2.*arg.contra* 3.*concluſionem*. Metina *C.de reſtitutione,q* 10 §.*occurrit hic caſus,verſ.ad* 3.*caſum* Nauarr. *ſumm.Hiſt.c*.17.*n*.131.*verſ.lo quarto*. Couar.*lib*.1.*variar*. *c*.3.*n*.12. Martinus Ledeſma 1.*p*.4.*qu*.18. *art*.8.*quatuor columnis, ante finem*. Corduba *ſumma, qu*.70.*puncto* 1. Lud.Lopez 1.*p.inſtructorij conſc.c*.93.*q*.1.*dicto* 2. & 3. Sayr.*de cenſuris lib*.1.*c*.9 *n*.9. Manuel 1.*tom.ſumma,in* 2.*edit.c*.150.*n*.7.*col*.7. Salon.2.2.*qu*.66.*art*.6.*controu*.3. *col*.2.*verſ.ſed quares*. Suarez 5.*tom.in* 3.*p.diſp*.20.*ſect*.2. *nu*.3. Petrus de Ledeſma 2.*tom.ſummæ,tractatu* 8.c.21. *in* 3.*difficult. circa quantitatem ad furtum mortale petitam*. Rebell.*de inſt.p*.1.*lib*.3.*qu*.55.*ſect*.5.*n*.41. limitans, niſi tempore omnino diuiſo, vt poſt tres, vel quatuor menſes. Angles *floribus*, 2.*p*. vbi de reſtitutione, quando quis tenetur ad reſtitutionem, *art*.1.*poſt difficult*.7.*dub*. 4. Vazquez 1.2.*qu*.88.*art*.4.*diſp*.146. *cap*.2.*num*.5.& 6. Nauar. *lib*.2.*de reſtitutione,cap*.1, *in noua edit num* 44. *verſ.ad ſecundum reſpondeo*. Vt autem hi excuſentur à mortali, petunt aliqui ex his DD. vt ignorantia damni ab aliis illati fuerit inuincibilis, quia hic furans minima ignorauit, nec ſcire debuit aliorum furta, non enim erat veriſimile alios ſimilia furta perpetraſſe. Sic Ioann. à Metina, Corduba, Ludouicus Lopez, Manuel, Sayrus *num*.10.

22 Sed contraria ſententia mihi plus placet, quæ dicit neminem horum peccare mortaliter, nec teneri ſub mortali reſtituere. Ducor, quod quilibet infert paruum damnum, & ita ex hoc capite non peccat mortaliter, & nemini eſt cauſa, vel occaſio furandi alia modica furta. Ergo ex eo quod alij furentur, non aggrauatur eius peccatum; non enim quilibet cooperatur ſimpliciter magno damno, ſed in parua quantitate. Et præter ipſius intentionem eſt, vt illa cum aliis iungatur, & efficiat magnam quantitatem, nec verè conſentit in totum damnum, quin potiùs ei diſplicet magnum inferri damnum. Confirmatur, quia aliàs ferè omnes furantes racemum vnum ex vineis, aut pomum ex hortis, eſſent damnandi, tanquam culpæ lethalis rei, cùm ferè omnes veriſimiliter ſciant alios etiam furati & modica omnium furta conſtituere notabilem quantitatem; cùm tamen nullus prudens confeſſarius fatentem ſibi pomi furtum ex horto, damnet tanquam culpæ mortalis reum, nec interroget an norit alios ſimiliter furatos fuiſſe. Confirmatur deinde, quia alioquin ſciens alium abſtuliſſe nouem, ſi auferat vnum, peccaret infinitè grauiùs quàm prior, cùm ille ſolùm venialiter deliquerit, hic autem mortaliter; ſupponimus enim decem eſſe quantitatem ſufficientem ad peccatum mortale: hoc autem videtur abſurdum; ergo. Probatur tandem, quia argumenta contraria non probant oppoſitam ſententiam. Nam ad primum dic, quemlibet cooperari, & eſſe cauſam notabilis damni ad hunc ſenſum, quod eſt cauſa furti minimi, quod coniũctum cum aliis perpetratis à diuerſis conſtituit notabilem quantitatem, & damnum; non tamen ad hunc ſenſum, quod furtum hoc verè influat, & cauſa ſit notabilis huius damni, cùm præter intentionem ſuam, & per accidens eueniat furtum aliorum, nec ſuum furtum compleat notabile damnum, nec eo reſtituto ceſſet. Ad ſecundum concedo, nullum peccare lethaliter. Ad tertium dic, non eſſe inconueniens, vineam alterius eſſe omnino deſtructam, & nullum peccaſſe mortaliter, nec teneri ſub mortali reſtituere, ſuppoſito id damnum notabile nullo furto particulari compleri, nec ex cuiuſlibet reſtitutione reſarciri. Ita tenent quaſi certum aliqui DD. quos tacito nomine refert Nauar. *lib*.3.*de reſtitut.cap*.1.*p*.1.*in noua edit.dub*.4.*nu*.49. & quamuis ipſe videatur ibi contrariam ſententiam tenere, dicit enim priorem ſententiam eſſe veriorem: at ſtatim ſe explicat, dicens eſſe peccatum mortale in caſu, quem explicabimus, & amplectemur *num*. 23. nempe quando vltimò furans nouit ſuo furto compleri notabilem quantitatem ad furtum mortale petitam. Vnde extra illum caſum, qui rariſſimus, imò & moraliter impoſſibilis eſt, cenſet non peccare mortaliter, & meliùs *dubio*.7.*num*.64.& 65. vbi ait ſolùm eſſe mortale ſic furari, & non reſtituere, quando poſtremo hoc furto completur notabilis quantitas. Et clarè videtur huius ſententiæ Leonardus *lib*.2.*de iuſt*. *c*.12.*dub*.9.*n*.52. Sotus 4.*d*.22.*qu*.1.*art*.2.*colum*.10.*verſ. arguitur autem*, ait enim reddi iuſtas excommunicationes in hos minima furantes latas, etſi acceptio non fuerit mortalis ratione magni damni conſurgentis, eo quod reſtitutio non fiat, & clariùs *lib*.4.*de iuſt.qu*.7.*art*. 3.*colum*.6.*verſ dubium autem*, vbi ait expreſsè, nullum accipientem peccaſſe mortaliter, quando ſinguli modica acceperunt, ex quibus furtis tota vinea denaſtata eſt, nec factam fuiſſe vllius actionem ob damnum poſtea emergens lethalem; & ſolùm ait ſub mortali teneri reſtituere, quando poſtea id iubentur ſub pœna excommunicationis, quam iuſtam eſſe ait id damnum reparandum: quod idem cenſent Sotus, Barthol. à Med. 1.2.*qu*. 88.*art*.4. *ad* 3. & Salon.2.2.*qu*.2. *art* 7.*controu*.1. §.*de participante*.

Quamuis autem daremus priorem ſententiam eſſe veram adhuc dicendum eſſet, ſi ex illis ſic ingredientibus aliqui notabile damnum inferant, qui poſtea, aut cum illis ſimul, non tanquam vna cauſa furatur rem paruam, non peccare mortaliter accipiendo, necnon reſtituendo. Quia nec partialiter eſt cauſa illius notabilis damni, vtpote quod tempore ſui furti illatum erat, nec ſua parte reſtituta reſarcietur. Item quia cùm ſignati ſint qui fuerint cauſa illius damni notabilis, non debet hic cenſeri cauſa partialis, aut conſors illius, ſicut in priori caſu, in quo aut nemini, aut ſingulis id damnum tribui debet. Et ita tenent Vazquez 1.2.*q*.88.*art*.4 *diſp*.146. *c*.2.*n*.5.& 6. Nauar.*lib*.3.*de reſtitut.c*.1 *p*.1.*in noua edit*. *dub*.4.*n* 49. 23

Sed an in caſu, quo hic excuſatur à mortali acceptione, quod norit iam damnum notabile ab aliis illatum, peccet mortaliter non reſtituendo illam modicam partem, aliis non reſarcientibus notabile id damnum? 24

num? Affirmat Nauar *eod.dub.*4. *nu.*50 51. ducitúrque, quod non ſit eadem ratio acceptionis, & retentionis, quia in priori acceptione non fuere omnes hi pares, ſed priores ſunt, qui id damnum notabile intulere: at in retinendo ſunt omnes pares, tam enim damnificat non reſtituendo vltimus ablator, quàm priores, & ita in retinendo nullus eſt ordo; idque amplius affirmat, quia quando omnes priores ablatos ignari fuêre furti notabilis complendi aliorum furtis, non peccarunt mortaliter furando modica; at tenentur ſub mortali reſtituere, quando norunt completam eſſe ab omnibus notabilem quantitatem: quia etſi quando illi receperunt, non damnificauerunt notabiliter, at modò non reſtituendo æquè damnificant. Ergo idem eſt in noſtro caſu. Verùm hoc diſplicet, & ita ſentio, nec peccare mortaliter non reſtituendo: & ita videtur ſentire Vazquez allegatus *n. præced:nt*, cùm abſolutè dicat hunc non eſſe reum culpæ mortalis. Ducor autem, quia cùm conſtet à quibus ſit damnum notabile illatum, & qui ſub mortali teneantur id reſarcire, nec id damnum ceſſet reſtituta modica huius parte, non eſt cur hic cenſendus ſit par in retentione cum aliis, nec cur ſub mortali obligandus ſit reſtituere: nec eſt ſimilis ratio, quando non conſtat à quibus id notabile damnum illatum ſit, quia tunc vel omnes, vel nullus, cogendi ſunt ſub mortali partem ſuam modicam reſtituere, quia omnium eadem eſt ratio.

25 Præterea, quamuis daremus priorem ſententiam eſſe veram, & omnes teneri ſub mortali reſtituere, non intelligendum eſt, dum cæteri non reſtituunt partes ſuas, quibus reſtitutis ceſſat nntabile damnum; ſi enim cæteri reſtituant, hoc partem ſuam modicam retinente, non peccat mortaliter, quia iam ceſſat notabile damnum, nec illud harum partium retentione infertur. Et ita docet Nauar. *lib.* 3. *de reſtit. c.*1. *part.* 1. *in nona edit. dub.*4. *fine, n.* 52 quod eſt conforme doctrinæ quam amplexus ſum *num.*7.

26 Tandem ſupereſt diſputare de excommunicationibus, quæ feruntur in deuaſtantes vineas, vel hortos, an comprehendant hos, qui minima furati ſunt, non vt vna cauſa. Et quidem tenendo hos omnes peccare mortaliter furando illa minima, & non reſtituendo, quando conſcij fuêre notabilis damni ex illis ſubſequuti, vel ſolùm non reſtituendo, vbi de illo certiores facti ſunt, planè videtur hos omnes illa excommunicatione ligari, ſi non reſtituant, quia in excommunicatione ſolius culpæ futuræ habetur ratio, & pro illa ſola poteſt ferri excommunicatio. Sed hi peccant lethaliter retinendo in poſterum illa minima furta; ergo comprehenduntur illa cenſura non reſtituentes. Atque ita docent Martinus Ledeſm. 2. *p.*4. *q.*18. *art.*8. *quatuor columnis ante finem.* Cordub. *ſum. q.*70. *punct.*1. *fin.* Suar. 5. *tom in* 3 *part: diſp.* 20 *ſect.* 2. *n.* 3. *&* 5. Lud. Lopez 1. *tom. inſtruct. conſc.* *c.*93. *quaſ.* 1. *dicto* 3. Salon 2. 2. *q.*66. *art.*6. *controuerſ.*3. *col.*3. Manuel 1. *tom. ſumm.* 2. *edit c.*150. *concl.*7. *n.*7. Sayr. *de cenſuris, lib.* 1. *c.*9. *n.*10. Henriq. *lib.*11. *de excom. c.*17. *n.*4. Petr. de Ledeſma 2. *tom. ſumm. tract.*8. *c.*21. *in* 4. *diff. circa quantitatem ad furtum mortale petitam.*

27 At retenta noſtra ſententia, qua diximus *n.*22. nullum horum peccare mortaliter, nec accipiendo, nec etiam non reſtituendo, maior eſt difficultas. Qnidam dicunt hos ligari excommunicatione, eámque eſſe iuſtam ratione damni notabilis inde conſurgentis. Sic Sotus 4. *d.*22. *q.*1. *art.*2. *col.*10. *verſ. arguitur, & lib.*4. *de iuſtitia, qu.*7. *art.*3. *colum.*6. *verſ. dubium autem.* Barthol. à Medina 1. 2. *q.*88 *art.*4 *ad fin. in ſolutione ad* 3. Salon. 2. 2. *qu.*62. *art.*7. *controuerſ.*2. *§. de participante.* Leonard. *lib.* 2. *de iuſt. c.*12 *dub.*9. *n.*54. Limitant Sotus priori illo loco allegato, & Sayrus citatus *n. præced.* niſi tam modicum eſſet furtum alicuius ex illis, vt pro nihilo reputaretur. Vnde apertè ſentiunt hunc ratione ſolius præcepti Prælati ſub excommunicatione reſtitutionem præcipientis, teneri ſub peccato mortali reſtituere: id quod expreſsè affirmat Leonardus *eo. n.*54. Sicut iuſſus intereſſe publicis ſupplicationibus, vel confluere ad templum gratiâ edicti inquiſitorum fidei audiendi, peccat mortaliter non confluendo ratione præcepti ſub cenſura illa impoſiti, quod ſecluſo eo præcepto ad id non teneretur. Ad iuſtitiam autem huius præcepti ſatis eſt graue proximi damnum illa reſtitutione reſarciendum.

Primò tamen dico, hos qui nec accipiendo, nec retinendo peccarunt mortaliter, iuxta noſtram ſententiam, 28
eo quod quilibet modicum furatus eſt, etiamſi ſciat ſuo furto minimo compleri quantitatem ad mortale ſufficientem, nequaquam ligari hac excommunicatione ſic generaliter lata. Ducor, quia excommunicatio contra furantes eos ſolos comprehendit, qui tenentur ſub mortali reſtituere, vt cum receptiſſima omnium ſententia tradit Nauar. *c. inter verba, in nona edit. concluſ.*6. *corol.*19. *n.*54. *& ſumma Lat. & Hiſpan. c.*27. *n.*9. *& ſumm. Lat. c.*17. *n.*4. *& finali n.*12. *&* 14. *q.*6. Sed nullus horum tenetur ſub mortali reſtituere; ergo nullus eorum incurrit excommunicationem. Atque ideo hanc partem tuetur Nauar. *lib.*3. *de reſtit. c.*1. *p.*1. *in nona edit. dub.*7. *n.*64. *&* 65.

Secundò dico, poſſe Eccleſiam decernere talem ex- 29
communicationem, qua velit comprehendere hos minima furantes, etſi nec accipiendo nec retinendo mortaliter deliquerint: & tunc ratione præcepti peccabunt mortaliter non reſtituendo. Quod conſtat ex ratione tradit *n.*23. & DD. *ibi* allegatis, & tenent etiam Nauar. *n. præced.* allegatus, & Suarez 5. *tom. in* 3. *partem, diſp.* 20. *ſect.* 1. *n.*6. qui bene limitat hoc eſſe verum, etſi præceptum Prælati eccleſiaſtici non innitatur obligationi iuſtitiæ commutatiuæ, cuius eſt obligare ad reſtitutionem. Quia cùm hæc non aſtringat tunc ſub mortali ad reſtituendum, nec ſuperior eccleſiaſticus poteſt intra huius virtutis latitudinem adiungere eam obligationem, eo quod materia non ſit illius capax, ſed oportet, vt peculiarem obedientiæ obligationem addat. Ad hanc verò iuſtè imponendam ait deſiderari, vt interueniat alia ſpiritualis ratio, quam per ſe reſpiciat ſpiritualis poteſtas, eaque adeò grauis vt ſatis ſit ad grauem obligationem inducendam, vt ſi iudicet expedire ad communem Reipublicæ tranquillitatem, & vitanda peccata multa vel ſpirituale damnum eius aduerſus quem furta hæc perpetrata ſunt.

SVMMARIVM.

*An religioſus minima recipiens, vel expendens, vel vſurpans abſque licentia ex bonis monaſterij vel aliunde; etiamſi ſint ad emenda comeſtibilia, peccet mortaliter? num.*30.

*Quid ſi furta illa minima ſint ex comeſtibilibus, atque ita ex bonis monaſterij? n.*31.

*Quid ſi religioſus haberet animum ſic accipiendi paulatim hæc comeſtibilia? n.*32.

*Quid ſi ſimul magnam horum quantitatem acciperet, vel haberet animum ſic accipiendi? n.*33.

*Quid ſi in religione illa ſint determinata, quæ ſingulis religioſis ad victum danda ſunt? n.*34.

*Quid ſi hæc minima comeſtibilia acciperent ab externis? num.*35.

QVÆSTIO vltima. An religioſus minima recipiens, 30
vel expendens, vel vſurpans ex monaſterij bonis, vel aliunde, abſque ſuperioris licentia, peccet mortaliter contra paupertatem, quando peruenit ad notabilem quantitatem, ſicut diximus hucuſque de furantibus modica? Et quidem primò, ſi modica illa accepta, vel ſic expenſa ſint pecuniæ, idem cenſeo dicendum, & peccaturũ religioſum mortaliter contra paupertatis votum,

ſiue

Digitized by Google

ſiue accipiat ex monaſterio, ſiue ab externis dantibus, quando peruenit ad quantitatem ſufficientem ad conſtituendum peccatum mortale, quamuis nunquam habuerit animum plus quàm illud minimum, quod tunc accipiebat, vſurpandi. Quod nullam differentiæ rationem inuenıam in hac acceptione, ac in furto, cùm & hoc caſu accipiatur res inuito ſuperiore, & teneatur religioſus reſtituere, ſi furto accepit; at ſi non furto, ſed voluntate domini dantis, teneatur eam tradere monaſterio. Et ſic eodem modo loquitur Nauar. *lib.3.conſ. in 1.edit.tit de regularibus,conſ.75.n.27.in 2.tit.de ſtatu monachorum conſ.3.n.27.* quo de furto, dicens eſſe probabile, religioſum hunc peccare mortaliter; ac probabilius, non eſſe mortale; quod idem cenſet ipſe in furto, vt ex ipſo retulimus *n.5.* Atque hoc intelligo verum, etſi ad emenda comeſtibilia acceperit: quamuis enim in comeſtibilibus non continuetur, vt dicemus *n.ſequenti*, vt ſecus eſt in pecuniis.

31 Secundò, ſi modica ſic ex monaſterio accepta ſint comeſtibilia, & ad proprium religioſi vſum accepta, exiſtimo furta illa minima non continuari, & ſic non eſſe mortale, quando peruenitur ad eam quantitatem notabilem. Ducor, quod furta hæc minima eſculentorum commiſſa à famulis, & ancillis ad proprios vſus, etiamſi ſenſim perueniant ad hanc notabilem quantitatem, non ſunt peccatum mortale, quod domini non ita inuiti ſint in horum acceptione, & facilè concederent, ſi peterentur, nec tam rigidè velint hæc prohibere, vt docent Caiet *ſumm.verb.furtum,notab.1* Nauar. *ſumm.c.17.Latin. n.138.Hiſp.n.139.* Sayr. *in clauı regia lib 9.15.n.17 fin.* Bañez *2.2 q.66.art.6 dub.penult.fin.* Nauar. *lib.3.de reſtit.c.1.part.3 in noua edit.dub.6.n.200.* Leonard. *lib.2.de iuſt.c 12.dub 8 n.48* Quæ rationes ſimiliter in religioſis militant, imò multo fortiùs, quia non inſtar famulorum, aut ſeruorum, ſed tanquam filij ex monaſterij bonis aluntur. Item, quia in hoc caſu admitto ſententiam, quam tuetur Rebellus *de iuſtit.p.2.lib.3.q.11.ſect.3. nu 22.* vbi ait furta religioſorum ex bonis monaſterij computanda inſtar furtorum, quæ à filiis committuntur. Atque ita in propriis terminis docet Graffis *1.p.deciſ.lib.3.c.5.nu.51.* & ſentiunt viri docti à me conſulti. Dixi autem, quando ad proprium vſum: nam ſecus eſſet, ſi ad vendendum, vel dandum aliis, ſicut Leonard. proximè allegatus limitat in ſimilibus furtis famulorum, quia in hoc nulla eſt voluntas ſuperiorum, nec res illæ cedunt ad vſus religioſorum ad quos deſtinatæ ſunt.

32 Imò idem credo, licèt religioſus hic haberet animum accipiendi paulatim hæc minima ad proprium vſum, quia in eo modo ſic paulatim hæc accipiendi non eſt ita inuitus ſuperior, quamuis Graffis allegatus *n.præced.* contrarium ſentiat.

33 Quod ſi ſimul magnam horum eſculentorum quantitatem in proprios vſus acciperet, aut haberet animum ſic accipiendi, peccaret mortaliter contra votum paupertatis. At credo exigi multo maiorem horum comeſtibilium quantitatem, vt ſit mortale quàm in aliis rebus, ob rationes dictas duplici *num. præcedent.* Quod ſi quæras, quanta debeat eſſe hæc quantitas, non poteſt in omnibus rebus, & in omni euentu præſcribi; quia attenta rerum qualitate, & circunſtantiis aliis, res hæc variatur, vt ſi ſint res quæ ſolent accuratè cuſtodiri ad peculiares neceſſitates, nec communiter cum omnibus expenduntur, vt ſunt ſacchato condita, quæ vulgò conſetuas appellant, minor quantitas ſufficit ad mortale, quàm in aliis eſculentis ad communem vſum deſtinatis. Inſuper in his communibus eſculentis maior quantitas exigitur, quando illorum eſt abundantia, eo quod ex conuentus fundo percipiuntur, quàm ſi eſſet penuria, eo quod emerentur. Quare hæc quantitas prudentis arbitrio taxanda erit.

Dicta autem triplici *n.præced.* limitatem, niſi religioſo præ paupertate, aut alia ratione quid determinatum ſolùm daret religioſis; tunc enim perinde eſt inuitus ſuperior quoad hæc comeſtibilia, ſicut quoad reliqua. Quare quando accipiens paulatim perueniret ad notabilem quantitatem in aliis furtis ſufficientem ad mortale, peccaret mortaliter, quia eſt omnino, & iuſtè inuitus ſuperior, ſicut in aliis furtis. 34

Tandem, quando religioſi acciperent abſque ſuperioris tacita, vel expreſſa licentia hæc minima comeſtibilia ab externis ea furantes, credo ea continuari, vt in aliarum rerum furtis, ita vt ſit mortale non ſolius furti, quando peruenitur ad notabilem rerum quantitatem, ſed etiam contra paupertatis votum. Quia ſuperior eſt omnino inuitus, & conſcius contradiceret acceptioni, imò contradicere tenebatur; at ſi contradicente ſuperiore acciperent, eſſet mortale, quando ad eam quantitatem perueniretur. Si verò acciperent ex licentia dominorum, tunc exiſtimo dicendum idem quod hactenus diximus de accipiente ex monaſterio hæc comeſtibilia: Atque credo maiorem quantitatem exigi, vt ſimul accepta ſit mortale, quàm quando accipitur ex monaſterij bonis, quia hoc cedit in vtilitatem monaſterij: minus enim hic ex bonis illius inſumet; nec in hoc caſu conſtituo differentiam, quam *n.præced.* conſtitui. Quippe ceſſat ratio differentiæ ibi tradita. 35

CAPVT XXII.

Qualiter religioſis habere peculium aliquod, ſeu redditus, ex licentia ſuperioris liceat.

SVMMARIVM.

Peculium appellatur hic res aliqua immobilis, vt annui redditus; & an hoc poſſit concedi, ita vt à ſuperiore nequeat reuocari, vel quando conceditur à Papa poſſit inferior reuocare, vel poſſit idem Prælatus reuocare, qui ſe non reuocaturum pollicitus eſt: n.1.

An poſſit peculium hoc concedi religioſo ad quoſcumque vſus, ſiue neceſſarios, ſiue ſuperfluos, vel ſi ad ſolos vſus neceſſarios nulla eſt iuſta cauſa, quamuis à ſuperiore reuocari poſſit: n 2.

Quando concedatur à ſuperiore reuocabiliter ex legitima cauſa, & vſus tantùm honeſtos, & pios: & de hoc proponitur duplex quæſtio diſputanda n.3.

An hoc peculium poſſit licitè concedi religioſo, ſtando iuri communi antiquiori? refertur quædam ſententia. num.4.

Explicatur ſententia Authoris. n.5.

Soluuntur argumenta. num.6.

Poſt num.6. inuenies ſummaria, quæ deſiderantur.

PRæmittendum eſt, non eſſe quæſtionem de vſu pecuniæ, aut rei alicuius mobilis ex legitima cauſa per ſuperiorem conceſſo monachis: nullus enim dubitat hoc poſſe concedi, vt experientia ipſa teſtatur. Sed nomine peculij, de quo præſens eſt quæſtio, intelligitur res aliqua immobilis, vt annui redditus ex fundo aliquo, aut pecunia in cenſum tradita percepti. Huius autem peculij triplex eſt genus. Primum eſt ita conceſſum religioſo, vt nequeat à ſuperiore reuocari. Et de eiuſmodi peculio nulla eſt controuerſia, ſed omnes fatentur, nec à Pontifice concedi poſſe religioſo manenti tali, vt latè diximus *ſuprà*, vbi diſputaui, an conceſſum à Papa poſſit ab inferiore reuocari, vel quando Prælatus promiſit ſe non reuocaturum, poſſit licitè reuocare, vel quando non promiſit. 1

Secundum peculij genus eſt, quod Prælatus poteſt reuocare, & impedire; at conceditur religioſo ad quoſcumque vſus ſiue neceſſarios, ſiue ſuperfluos, vel ſi 2

ſolùm

Google

ſolùm ad vſus honeſtos concedatur, nulla eſt iuſta conceſſionis cauſa; & de hoc etiam nulla eſt controuerſia: fatentur enim omnes nequaquam poſſe concedi religioſo. Ratio prioris partis eſt, quia nullus Prælatus poteſt concedere religioſo ſpectatum alicuius rei vſum, ſed ſolum honeſtum, & pium, vt diximus ſupra. Poſterioris autem partis ea eſt ratio, quia cùm hoc ſit quoddam quaſi proprietatis genus, paupertatémque religioſam aliquantulum dedeceat, illamque aliquantulum labefactet, indiget iuſta aliqua cauſa ad ſui honeſtatem.

3 Vltimum peculij genus eſt, quod conceditur à ſuperiore ex legitima cauſa, & ad ſolus vſus honeſtos, & pios religioſi, eſtque ad ſuperioris nutum reuocabile, & de hoc eſt tota controuerſia. De illoque duplex eſt diſputanda quæſtio. Prior, an id liceat attento iure communi antiquo? Poſterior, an id liceat attento nouo Concil. Tridentini iure?

4 QVÆSTIO prior. An attento iure communi antiquiori integrum ſit religionum Prælatis, concedere religioſis peculium, id eſt, redditus annuos ad nutum ſuperiorum reuocabiles, ad ſolos vſus honeſtos, & pios, idque ex cauſa legitima? Duplex eſt ſententia. Prior negat. Ducitur ex *cap. Ioannes, de regul.* ibi, *Mandamus ne liceat, quem monachum peculiare quippiam habere*, & ex *cap. monachi, de ſtatu monachorum*, ibi, *Monachi nec peculium permittantur habere*, & *c. cùm ad monaſterium, eodem tit.* ibi, *Prohibemus ne quis monachorum proprium aliquo modo poſſideat.* Quod ſi aliquis dicat textus hos intelligi abſque ſuperioris licentia, manifeſtè falſitatis conuincitur ex *d. cap. monachi. verſ. verò*, vbi dicitur, peculium habentem, niſi ab Abbate fuerit ei pro iniuncta adminiſtratione permiſſum, ab altaris communione remouendum eſſe. Ergo apertè loquitur textus etiam cum licentia ſuperioris non licere religioſo non habenti adminiſtrationem, concedi peculium. Secundò, quia quicumque rei vſus contra ſuperioris voluntatem religioſo permiſſus aduerſatur paupertatis voto, ſed Pontifex ex ſupremus religioſorum Prælatus: ergo quantumuis inferior Prælatus eum vſum religioſo concedat, aduerſabitur paupertatis voto, tanquam conceſſus contra ſupremi Prælati præceptum in dictis textibus impoſitum. Tertiò, quia religioſis interdicitur paupertatis voto habere proprium: at huiuſmodi eſt peculium; eſt enim peculiare vſui religioſi illius, & ſic non commune, ſed proprium. Quartò, quia religioſus huiuſmodi peculium ex ſuperioris licentia obtinens, præcipuarum paupertatis vtilitatem iacturam faciet, quippe diuitiis fidet, augebitúrque auiditas illarum, & à ſpiritualibus exercitiis faciliimo negotio auocabitur, intentus eorum adminiſtrationi, maximámque illas ſuperfluè expendi anſam habebit, & non ſeruabitur æqualitas inter religioſos, aliis habentibus redditus, aliis autem pauperis oppreſſis. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Theodoretus, quem refert, & ſequitur Carthuſianus *opuſculo de reformatione clauſtralium, toto art. 13. 14 & 15.* Gerſon 1. *p. tract. contra proprietarios reg. D. Auguſtini, in 2. part. alphabeto 23. littera G. & H.* Pyrrnus *tract. de diſpenſatione Eccleſiæ, concl. 2. corollar. 2.* Ioan. Mobanus *in compend. Theologiæ practica, part. 5. cap. 20. concl. 3. & 4* Felinus *c. cùm M. n. 26. verſ. eadem reſſumit, de conſtitutionibus.* Tapia *auth. ingreſſi verb. ipſo ingreſſu, c. 2 n. 54. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Et ambo referunt pro ſe Calderinum *toto conſ. 1. de regularib.* qui loquitur de ſolis mendicantibus, quibus redditus aliquos habere ſuis conſtitutionibus interdicitur. Quod non eſt ad rem. Huius etiam ſententiæ videtur eſſe Gloſſa collata cum text. *d. c. monachi, verb. adminiſtratione.*

5 Poſterior ſententia (cui tanquam multo probabiliori adhæreo) affirmat huiuſmodi peculium iure communi antiquo permiſſum eſſe licentia ſuperioris. Ducor primò, quod in paupertatis votum minimè delinquat, nec proprietarius ſit rem aliquam ex licentia ſuperior, & ad eius nutum reuocabilem poſſidens, paratúſque eo reuocante dimittere, quia talis non vtitur rebus tanquam ſuis, ſed vt alienis, cùm alieno ſuperioris arbitrio ducatur. Secundò, quia *cap. monachorum verſic. qui verò*, permittitur monachis pro adminiſtratione iniuncta peculium habere: ergo licitum eſt peculium ex cauſa legitima. Tertiò, quia *cap. fin. qui clerici vel vouentes*, approbatur religionis profeſſio habens adiunctam conditionem manendi in propria domo, cum omni ſua ſubſtantia quoad vſum illius, cùm tamen eſſet irrita ſi haberet conditionem voto paupertatis contrariam, vt explicuimus *lib. 5.* Et ideo hanc ſuſtinent Innocentius *cap. fin n. 2 qui clerici, vel vouentes.* Ioan. Andreas *reg. non eſt obligatorium a nu. 6. de reg. iur. in 6* Abb. *cap. quod quibuſdam, n. 10. de fideiuſſoribus, & cap. cùm ad monaſterium n. 8 de ſtatu monachorum, & cap. niſi eſſent, n. vlt. de præbendis.* Angelus *verb. Abbas, n. 17* & ibi Sylueſt. *quæſt. 3 n. 6. dicto 7.* Decius *cap. edoceri, n. 5 de reſcrip.* Turrecrem. *cap. non dicatis, 12. q. 1. art. 2. n. 3.* Nauar. *comm. 2 n. 14 & comm. 3. n. 27. de regularib. & lib. 3. conſ. in 2 edit. tit. de regul. conſ. 20. nu. 5. in 2. tit. de ſtatu Monach. conſ. 4 n. 5.* Cordub. *ſumm. q. 54. opinione 2 fol. 142.* Greg. Lopez *l. 14 verb. proprio, tit. 1. p. 1.* Nauar. *lib. 3. de reſtit. in noua edit. c. 1 p. 3. dub. 1 num. 16.* Lud. Lopez 1. *p. inſtructorij conſcientiæ, c. 154. col. 3. verſ. ideo licet.* Azor *to. 1 inſt. moral. lib. 12. c. 9. quæſt. 2 & 2. tom. lib. 8. c. 7. q. 11.* Manuel *1. to. ſumm. c. 34 n. 3. initio.*

Ad argumenta *nu. 4.* propoſita reſpondetur. Ad primum dico, omnes eos textus interdicere regulariter, & vniuerſaliter concedi religioſis peculium propter eorum importunitatem, & leues cauſas, ſecus quando ex cauſis grauibus, & iuſtis. Ad ſecundum dico vſum peculij conceſſum à Prælatis ex iuſta cauſa, minimè aduerſari legi Pontificiæ, vt explicuimus in ſolutione præcedenti. Ad tertium dic, peculium, cuius adminiſtratio ex ſuperioris nutu ſemper pendet, non eſſe proprium, ſed commune, cùm dominium eius maneat ſemper in monaſterio, & ſolus facti vſus permittatur religioſo. Ad vltimum fateor, eo peculio non minimam paupertatis vtilitatum iacturam fieri; at non ideo concluditur id voto paupertatis aduerſari. Nam vouens aliquid ob aliquem finem, non ideo voti tranſgreſſor eſt, quod finem illum non conſequatur, ſicut qui eximitur à ſuperioris obedientia, manens immediatè Pontifici ſubditus, vix obedientiæ fructum obtinebit, nec tamen ideo dicetur voti obedientiæ tranſgreſſor. 6

SVMMARIVM.

An attento iure Tridentini liceat idem peculium; refertur quadam ſententia. n. 7. 8. 9. & 10.
Explicatur ſententia Amboris. n. 11.
An poſſit id peculium concedi ad vſus indeterminatos, ita vt pecuniæ ſint apud ipſum religioſum, cuius eſt peculium? n. 12.
An poſſit concedi religioſo priuato adminiſtratio aliquorum bonorum ſtabilium, vel ſeni, ac de religione benemerito aliqui redditus quotannis? n. 13.
An licita ſit religionum conſuetudo, vt quotannis dentur religioſis certi redditus ad victum, ad ſuperiori volenti reformare ſit obediendum? Explicatur Tridentinum ſeſſ. 25. c. 1. de regularibus. n. 14.
An ſit aduerſum paupertatis votum reſiſtere ſuperiori volenti peculium auferre, aut non eſſe religioſum paratum ad abdicandum à ſe illud ad ſuperioris nutum, & quando religioſo neceſſaria non ſuppeditantur? n. 15.
An liceat moniali centum aureos ſibi à ſæculari traditos, alii dare, vt ſibi viuenti centum ſoluat, & poſt mortem ſibi retineat? n. 16.
An peculium debeat eſſe moderatum iuxta ſtatus religioſi decentiam, & vnde hæc decentia metienda ſit? num. 17.

Quo pacto culpa liberari valeant religioſi redditus magnos habentes, & an quando non liberantur, poſſit confeſſarius tacere? n. 18.

Qualiter liceat religioſo habenti peculium, illud expendere, & an malè expendens teneatur reſtituere, vel ipſe recipiens, & qualiter ex illo, vel ex aliis occaſione eius acquiſitis eleemoſynam aut donationem facere liceat remiſſiuè? n. 19.

Quæ ſit iuſta concedendi peculij monacho cauſa, & an maior cauſa exigatur, quando conceditur ex bonis monaſterij, aut proprio labore partis, aut cum facultate ſubueniendi cognatis, vel aliis? n. 20.

An ſit iuſta huius peculij concedendi cauſa, religioſum multa acquirere, aut contuliſſe monaſterio, vel ex iuſta cauſa extra illud viuere? n. 21.

An ſit iuſta cauſa habere religioſum adminiſtrationem bonorum monaſterij, aut eſſe illius Prælatum? n. 22.

An ſit iuſta cauſa ad vitandas querelas, & murmurationes religioſorum? n. 23.

An ſit iuſta cauſa, quando viri ditiſſimi nolunt aliàs profiteri, niſi reſeruato ſibi peculio? n. 24.

An ad retinendum peculium ſat ſit licentia ſuperioris illud concedentis, an potius licentia ſit à ſucceſſoribus confirmanda? n. 25.

An ſit culpa præbere cauſam concedendi peculij, peccéntque contra paupertatis votum Prælati religioſis denegantes neceſſaria, & ſubinde præbentes cauſam, vt illi peculium habeant, vel non curantes, vt viuatur in communi? n. 26.

An peccent ſubditi dantes anſam, vt illis permittantur peculia? n. 27.

Soluuntur argumenta. d. 28.

7 QVÆSTIO poſterior. An eiuſmodi peculium, quod attento iure antiquo diximus religioſo poſſe concedi, poſſit quoque attento nouo Tridentini decreto *ſeſſ. 25. cap. 2 de regularibus*, atque ita io commune maneat incorrectum? Duplex eſt ſententia. Prior ſuſtinet, id iam non eſſe licitum, atque adeò correctum ius commune. Ducitur, quia id videtur claré interdici in eo decreto, ibi: *Nemini regularium tam virorum, quàm mulierum liceat bona immobilia, vel mobilia, cuiuſcumque qualitatis fuerint, etiam quouis modo ab eis acquiſita, tanquam propria, aut etiam nomine conuentus poſſidere, vel tenere, ſed ſtatim ea ſuperiori tradantur, & conuentui incorporentur. Ne deinceps liceat ſuperioribus bona ſtabilia alicui regulari concedere, etiam ad vſumfructum, vel vſum, adminiſtrationem, aut commendam. Adminiſtratio autem bonorum monaſteriorum, ſeu conuentuum ad ſolos officiales eorumdem ad nutum ſuperioris amouibiles pertineat; mobilium verò vſum ita ſuperiores permittant, vt eorum ſupellex ſtatui paupertatis, quam profeſſi ſunt, conueniat, nihilque ſuperfluum in ea ſit.* Vbi pondero ea verba, *tanquam propria, aut etiam nomine conuentus poſſidere*, vbi clarè interdicitur etiam tanquam aliena, & conuentus propria poſſidere, ſed iubet ea ſtatim conuentui incorporari. Pondero etiam ea verba, *ſtabilia etiam ad vſum*. Et ſi intelligas de vſibus ad religioſi libitum, ac ſuperfluis, vanum eſſet diſcrimen in eo decreto traditum inter bona ſtabilia, & inter mobilia, cùm hæc permitti concedat ea lege, vt ſtatum paupertatis deceant. Secundò, quia Tridentinum ibi ſtatuit adminiſtrationem bonorum conuentus ſolis eius officialibus permittendam. Tertiò, ex eodem Trident. *ead. ſeſſ. 25. c. 1 de reg.* ibi; *Præcipit, vt omnes regulares, tam viri, quam mulieres, ad regulæ, quam profeſſi ſunt, præſcriptum vitam inſtituant, & componant*; & antea dixerat veterem regularem diſciplinam iam collapſam eſſe inſtaurandam. At vniuerſæ religionum regulæ, aut ferè vniuerſæ in prima ſui origine hæc peculia interdixêre. Quartò, quia id ſuadet ratio, qua ductum Tridentinum peculia hæc interdixit, quæ fuit tum ad extirpandos abuſos ex huiuſmodi peculiorum conceſſione ſubſequi ſolitos, tum etiam ob proprietatis ſpeciem in hoc peculij adminiſtratione latitantem. Tandem, quia cum etiam attento iure communi antiquo res hæc decisa non eſſet, ſed ſub iudice (vt vidimus) non eſt cur cogamus gratiâ correctionis iuris vitandæ explicare id Tridentini decretum aliter quàm ſonat, ac eius verba in ſenſum improprium retorquendo. Et ideo huius ſententiæ ſunt Palacios 4. *d. 38. diſput. 1. ad fin. in ſolut. ad 9.* Corduba *ſumma. qu. 54. fol. 147. verſ. lo terçero digo.* Tho. Zerola *in praxi Epiſcopali, part. 1. verb. moniales, verſ. ad 2.* Concilium *ibid.* aſſeritque ibi ſic declaraſſe Card. Congregationem Paſſarell. *in priuil. fratrum Minimorum, poſt c. 43. tit. de proprietate abdicãda, paulo ante fin. verſ. vbi eſt priùs aduertendum.* Tapia *auth. ingreſſi, verb. ipſo ingreſſu, c. 3. n. 55. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Molina *tom. 2. de iuſt. diſp. 276. col. penult. verſ. vtrum autem.* Manuel *qq. regul. tom. 3. qu. 29. art. 12. & tom. 2. qu. 47. art. 15. fin. & in ſumm. tom. 1. in 2. edit. c. 90. nu. 9. concl. 4. & tom. 2. c. 31. n. 3. verſ. lo terçero digo.* Leonard. *lib. 2. de iuſt. c. 4. dub. 5. nu. 30.* Nauarr. *lib. 3. de reſtitutione, c. 1. in noua edit. part. 3. dub. 1. nu. 163.* Ludou. Lopez 1 *part. inſtructorij conſcientiæ, c. 155. col. 3. verſ. tertiò addimus.* Azor *to. 1. inſt. moral. lib. 12. c. 9. quæſ. 2.* Valentia *2. 2. diſp. 1. q. 4. punct. 3. col. 2. corol. 4.* Vega *2. tomo ſumma, cap. 32. caſu 19.*

Hanc ſententiam temperant Valentia, Vega *n. præced.* allegati, & Manoel *1. to ſumm. in 2. edit. c. 90. n. 9. concl. 4.* niſi monaſterium ita pauper ſit, vt ex communibus redditibus nequeat religioſis ſatis prouidere; tunc enim licebit peculia: & idem ait forſam eſſe verum Manuel *qq. reg. tomo 2. quæſt. 47. art. 15. fin.* ſubdens ſe id non aſſerere. 8

Secundò limitant Corduba, Nauar. *n. 165. & 176. 9.* Lud. Lopez *n. 7.* allegati, & Manuel *1. to. ſumm. c. 31. n. 3. verſ. lo terçero digo*, vt tunc non liceat, quando id peculium concederetur religioſis ad vſus indeterminatos, & vage, relinquendo illis adminiſtrationem, & diſpoſitionem, ſecus quando ad vſus determinatos, tunc enim liceret. 9

Tertiò temperant, niſi cenſus vitalitij permittantur religioſis pro alimentis & vſibus neceſſariis, nulla illis adminiſtratione conceſſa, ſed ſolis conuentus officialibus. Atque ita pecuniæ inde perceptæ non debent apud ipſos religioſos peculium habentes eſſe, ſed in poteſtate publici officialis à ſuperiore ad id munus deſtinati, quem in monialium monaſteriis *la bolſera* appellant. Quia quandiu ſunt in poteſtate cuiuſmodi officialis, cenſentur eſſe in ſuperioris poteſtate; & ideo huiuſmodi peculium non interdicitur in eo Tridentini decreto. Sic limitant Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verb. paupertas, ad fin.* Nauar. *lib. 3. de reſtitutione, c. 1. part. 1. in noua edit. dub. 1. n. 161. verſ. tertiò exiſtimo, & num 113. corollar. 2.* Leonard. *lib. 2. de iuſt. cap. 4. dub 5. num. 31.* Sed immeritò allegatur pro hac limitatione Corduba *ſumm quæſtione 54. verſ. lo 2. digo que licitamente, fol. 147.* quia non agit de redditibus annuis, ſed de pecuniis in eleemoſynas datis alicui monialis; & de eiſdem ſolis loquuntur etiam Ludou. Lopez *1. p. inſtruct. conſc. cap. 155. col. 3. verſ. 2. conſuetudo*, & Manuel *2. tom. ſumm. cap. 31. in 3. verſ. lo ſegundo digo.* 10

Poſterior ſententia ſuſtinet in eo decreto nihil nouioris induci, ſed ſolùm confirmari ſtatuta iure antiquo *c. monachi, & c. cùm ad monaſterium, de ſtatu monachorum*, quæ regularibus peculia interdicebant. Quare ſicut illa intelligi diximus *n. 5. & 6.* de peculio conceſſo ad vſos quoſcumque etiam profanos, & ſuperfluos, vel ſi ad ſolos vſus licitos non adſit iuſta concedendi cauſa, aut conceduntur irreuocabiliter à ſuperiore, ita de eodem peculij genere intelligi debet decretum Tridentini. Et ideo licitum erit hodie peculium ex iuſta cauſa religioſis conceſſum ad vſus licitos, vt honeſtos, & 11

recrea

Digitized by Google

reuocabile ad ſuperioris nutum, ſicut iure antiquo id licitum eſſe probauimus *numero* 5. Ducitur hæc ſententia, quia verba Tridentini non habent maiorem vim contra peculium, quàm verba Concilij Lateranenſis relata *cap. monachi. de ſtatu monachorum*, niſi quod expreſſiùs prohibeant id peculium. Sed non obſtanti eo decreto licitum erat peculium cum prædictis conditionibus, vt *numero* 5. probauimus: ergo erit quoque licitum non obſtante prædicto Tridentini decreto. Secundò, quia abſque fundamento ſufficienti non eſt inducenda iuris correctio, ac noua obligatio imponenda. At nulla ratio cogit, vt conſtabit ex argumentorum ſolutione, vbi ea omnia Tridentini verba explicabuntur. Tandem, quia hæc ſententia eſt vſu confirmata, cùm in omnibus monialium conuentibus, ac multis virorum videamus peculia à religioſis poſſideri ex ſuperioris licentia; & id ſit valde neceſſarium, quia monaſteria non ſuppeditant neceſſaria religioſis, vt vitam mediocriter, & iuxta ſuum ſtatum tranſigant. Et ideo hæc ſententia plus mihi placet, quam amplectuntur Nauarr. *comment.* 2. *numero* 15. & 18 *de regularib. & libro* 3. *conſ. in* 1 *edit. tit. de regularib. conſil.* 20. *n.* 6 *&* 3. *tit. de ſtatu monach. conſ.* 14. *numero* 6. Fuluius Pacianus *conſ.* 36 *à numer.* 99. *vſque ad* 102. *tit.* 1. Graffis 1. *part. dec. ſub.* 1. *cap.* 5. *num.* 53. Emmanuel Sà *in ſumma, verb. religio. num* 48. Vega 2. *tom ſumm. cap.* 8. *caſu* 5. Manuel *qq. reg. tom.* 2. *quæſt.* 125. *art.* 4 *fin & tom.* 3. *q.* 29. *art.* 10. *initio.*

12 Nec exiſtimo faciendam vim in eo, an ſuperior deſtinet vſus in quos id peculium expendendum ſit; ſed poteſt illud concedere ad vſus religioſi indeterminatè, quia tacitè intelligitur de vſibus licitis, & honeſtis religioſo, ſicut fatentur Nauarra *libro* 3. *de reſtitut. cap.* 1. *part.* 3. *in noua edition. dub.* 1 *numero* 166. & 167. *coroll.* 3. Leonardus *lib.* 2 *de iuſtit. cap.* 4. *dub.* 5. *numero* 32. Manuel 2. *tomo ſumm. cap.* 31. *numero* 3. *init.* poſſe ſuperiorem concedere religioſo facultatem expendendi aliquos nummos in vſus ſuos indeterminatè, quod ea abſoluta conceſſio intelligatur ad vſus licitos; nec etiam refert ſi nummos ex illis redditibus annuis procedentes retineat religioſus cui peculium conceſſum eſt, apud ſe, ſiue apud publicum officialem ad id deputatum à ſuperiore, cùm in vtroque caſu poſſideat nomine ſuperioris à quo habet licentiam, & nomine conuentus, cuius eſt peculij illius dominium.

13 Hinc deducitur primò, hodie licere ex iuſta cauſa concedere cuicumque religioſo, licèt non ſit officialis ordinis, adminiſtrationem aliquorum bonorum ſtabilium nutu ſuperioris amouibilem, quia Tridentinum *ſeſſ.* 15. *cap.* 2. *de regularib.* quod videtur id interdicere; non inducit ius nouum, vt *numero præcedenti* probauimus, ſed tantùm interdicit id abſque iuſta cauſa fieri. Sic Nauarr *comment.* 2. *numero* 15. & 18. *de regularibus.* Quare neque eſt correctum per Tridentinum, quod iure communi licebat, nempe, vt monachis ſenibus, & de religione benemeritis concedantur aliqua bona ab ipſis adminiſtranda, ea conditione, vt certam penſionem reddant monaſterio, & ex reliquo viuant, ſique impendant in vſus honeſtos; quamuis Azor *tom.* 1. *inſtit. moral. lib.* 12. *c.* 9. *quæſito* 2. fateatur id eſſe iure communi permiſſum, & correctum eſſe per Tridentinum: ſed loquitur conſequenter ad ſuam ſententiam defendendam, ius commune quoad religioſorum peculia correctum eſſe.

14 Secundò deducitur, licitam eſſe aliquarum religionum conſuetudinem, in quibus ex ſuperiorum licentia certi annui redditus cuilibet religioſo aſſignantur ad victum, & veſtitum, ita vt ſi deeſt aliquid, ipſi quærant; ſi autem ſupereſt, applicent piis, & religioſis vſibus, dummodo religioſi non excedant limites licentiæ illis conceſſæ, & parati ſint reformationi legitimè faciendæ obtemperare. Sic Nauarr. *commen.* 3. *n.* 26. & 27. & 32. *de regularib.* Tapia *auth. ingreſſi. verb ipſo ingreſſu. cap.* 3. *num.* 43. & 59. Manuel 2. *tom. ſumm. cap.* 31. *num.* 2. *concluſ.* 2. & addunt optimè Nauarr. *eod numero* 32. & Manuel *eo. numero.* 2. non obſtare huic conſuetudini Tridentinum *ſeſſ.* 25. *c.* 1. *de regul.* quatenus ſtatuit, vt omnes regulares ad regulæ quam profeſſi ſunt, præſcriptum vitam inſtituant, & componant. At omnes regulæ omnium religionum, etiam earum, quæ laxiſſimæ ſunt, præſcribunt, vt regulares viuant regulariter abſque proprio, non ſolùm quoad dominium, ſed etiam quod vſum peculiarem, & omnia habeant communia; quia reſpondetur, eam conſuetudinem, & ſtatutum quamuis ſint ante Tridentinum introducta, non deberi reproba iudicari, donec ſuperiorum reformatio accedat, & ad priorem regulæ obſeruantiam reducatur. Quippe ea Tridentini verba, *vitam ſuam inſtituant, & componant*, ſignificat, priùs eſſe vitam inſtituendam, & componendam, quàm teneantur priuati religioſi obſeruare: neque enim inſtituere, & componere pertinet ad priuatos, ſed ad ſuperiores. Addit autem bene Nauarr. *eodem comment* 3. *n.* 33. peccare Prælatos non reformantes, inferiores legitimæ reformationi reſiſtentes. Tunc autem ait *numero* 36. fore reformationem legitimam, quando non vnum, vel alterum ſolùm reformare vult; ſed ſi præcipit omnibus opportunè eam reformationem; ſi enim ex abrupto præciperet antequam inſtitueret officia, & inſtrumenta vitæ communi neceſſaria, non opportunè præciperet, & integrum eſſet religioſis appellare adiecta exceſſus modi debiti reformationis cauſa. Hæc Nauarr. *ibi*, & bene.

Tertiò deducitur; eſſe contra paupertatis votum, 15
ſi religioſus ſuperiori volenti conceſſum ſibi peculium reuocare reſiſtat, aut paratus non ſit à ſe ad eius nutum abdicare. Quia tunc eſt proprietas, cùm aliquid renitente ſuperiore poſſidere velit. Sic Nauarra *libro* 3. *de reſtitutione. c.* 1. *part.* 3. *in noua editione. dub.* 1. *numero* 160. & 161. Manuel *quæſtionum regul. tomo* 3. *quæſtione* 29. *artic.* 12. Leonardus *lib.* 2. *de iuſtitia cap.* 4. *dub.* 5. *numero* 31. & 32. Qui bene hoc limitat, modò aliunde ſatis illi religioſo prouideatur, nec enim ſuperiore iubente tenentur dimittere, niſi conſtaret alia ratione ex communi penu illi proſpectum fore. Quod ſi (inquit) à ſuperiore legitimo alia ratio certa inſtitueretur, per quam iuxta formam vitæ communis neceſſitatibus religioſorum ſatis conſuleretur, non eſſet illi integrum huic reformationi reſiſtere, etſi priorem viuendi formam in ingreſſu inueniſſet. Quod ex dictis *numero præcedenti* ſatis conſtat; intellige autem non teneri ſubditum obedire, niſi quandò ſuperior aufert ſuperflua, relictis neceſſariis iuxta paupertatem religioſam.

Quartò deducitur eius quæſtionis deciſio; an mo- 16
nialis, cui externis centum aureos ad ſuum libitum expendendo, conceſſit, poſſit ex ſuperioris licentia alicui ſæculari eos tradere, vt cenſum ſibi quotannis ſoluat, dum vixerit, atque eo defuncto centum illos aureos ſibi retineat; ſic enim diſtinguendum eſt. Si ita conceſſi ſunt centum illi aurei, vt concedens noluerit dominium in monaſterium transferri, ſed omnino cedere in monialis vſum, & eadem monialis acceptantis meus fuerit, eſt licitum ex ſuperioris licentia eos tradere modo prædicto ſæculari illi, quia nullatenus ſunt monaſterij: ſi autem ita dati ſunt, vt dominium in monaſterium transferit, nequit monaſterium abſque conſenſo Prouincialis, aut Generalis abſque conuentus conſenſu id efficere. Quòd bona illa monaſterij ſint, nec in ea diſtributione res eius vtiliter agatur, niſi ſæcularis ille de monaſterio benemeritus eſſet; tunc enim cùm donatio illa non gratioſa, ſed remuneratoria ſit, ac conſequenter in monaſterij vtilitatem cedat, poterit ex Pro-

uincialis licentia fieri. Sic docent Cotduba *ſumma.q.54. dub.viuum.a fol.159.vſque in finem.* Ludouicus Lopex 1. *p.inſtructorij conſcientiæ.c.155.col.penult.& lib.2.de contractibus.cap.5 col.3.& 4.* Vega *2.tomo ſumma. cap.32. caſu* 19. Manuel *1.tomo ſummæ in 2.editione.cap.90.numero 8.& 9.concl.3.& 4 & quæſtionum regul.tom.2.quæſtione 47.art.15.* Et quamuis Manuel *eo cap.90.num.9.* & Vega *ibidem* dicant hodie attento Tridentino non licere monialiis redditibus frui, loquuntur iuxta ſuam ſententiam, qua tenent ius commune correctum eſſe per id decretum. At ſuſtentando noſtram, dicendum eſt hodie etiam licere.

17 Quintò deducitur, peculium conceſſum religioſo debere eſſe moderatum, tum quia Tridentinum *ſeſſ.25. cap.2.de regularibus.* interdicit mobilia ſuperflua concedi regularibus, nedum peculium rei ſtabilia ſuperfluum, tum etiam, quia nulla ſuperioris licentia poteſt religioſus res ad vſus ſibi conceſſas expendere ſuperfluè, vt diximus ſuprà. Dicuntur autem in præſenti ſuperflua, quæ ad ſtatum religioſi habentis peculium minimè ſunt neceſſaria, vt conſtat ex *cap.exiit.ver.inſuper, de verb.ſignif in 6.* Poteſt autem contingere, vt eadem prorſus rei ſubſtantia religioſo vnius religionis ſuperflua ſit, at alterius religionis religioſo etiam in eodem gradu conſtituto neceſſaria, & licita, quod decentia ſtatus ſpectanda ſit ſecundùm communem ſtudioſorum virorum illius ſtatus vſum: at Magiſtri, vel Prælati vnius religionis ſtrictioris viliorem ſupellectilem, habitum, & cibum, quàm Magiſtri, vel Prælati alterius laxioris habere ſolent. Quinimò in eadem religione aliqua ſuppellex eſſet contra votum paupertatis religioſo laico, vel ſimplici ſacerdoti, quæ non eſſet talis alicui Prælato, aut Magiſtro ordinis, quia perſonæ illius ſtatutus iure optimo ampliori ſupellectili potiri ſolent. Quare *d. cap. exiit.* rationem qualitatis perſonarum, conditionis, locorum, varietatis temporum, & nonnullarum aliarum circumſtantiarum; habendam eſſe ad hanc ſtatus decentiam metiendam decernitur. Quare ex eis verbis conſtat decentiam ſtatus religioſorum etiam eiuſdem ordinis, & gradus, in diuerſis prouinciis diuerſimodè metiendam eſſe, quod etiam conſtat ex *Clement.exiui. verſ. præterea, de verborum ſignificatione*, quia in prouinciis ditiſſimis, aut affluentibus iis, aut aliis rebus, quidam cibus & veſtitus reputantur vilia, quæ in aliis pretioſa exiſtimarentur; & idem reſpectu diuerſorum temporum.

18 Sextò deducitur, qualiter hac ſuperfluitatis culpa liberari valeant religioſi ampliſſimos redditus habentes. Poſſunt enim primò liberari, quod ratione dignitatis perſonæ pluribus egeant, iuxta dicta *num. præcedenti*: vel ſecundò, quando regula poſſet dici relaxata, & paupertas eo modo intellecta, præualuiſſetque iam conſuetudo. Tertiò, quia pars illorum redditum expenditur in conuentus bonum, & monialium pauperum illius, aut aliorum pauperum eleemoſynas: alia autem in licitos ipſius religioſi vſus. Vel tandem, quia religioſus ille multa ſua arte comparauit monaſterio, aut multa bona in illud attulit, qua ratione æquum eſt, vt plura ſibi concedantur in eleemoſynas, & capellanias inſtituendas, iuxta ea quæ diximus ex Nauarro, & Ludouico Lopez. Quod ſi cauſæ ex excuſantes non concurrant, prorſus latet, quo pacto culpa liberi euadere queant. At quando ipſi ſunt in bona fide, nec de hoc rogant confeſſarium, nec ſpes eſt fore, vt admonitio proſit, poteſt confeſſarius tacere, ac ipſos abſoluere, dummodo bene ex ſuperioris licentia expendant, vt probaui *libro 2. de matrim. diſputat. 38. numero 9.*

19 Septimò deducitur, non licere religioſo habenti ex legitima ſuperioris licentia peculium, id pro libito ſuo in quoſuis vſus expendere, ſed teneri in vſus honeſtos, ac aliter accipientem teneri reſtituere, etiamſi de ſuperioris licentia det, vt probaui ſuprà. Et an ipſemet religioſus teneatur reſtituere, diximus ibi. qui autem ſint hi vſus pij, & honeſti, diximus ſuprà. Qualiter autem ex hoc peculio, & ex aliis occaſione eius acquiſitis, abſque alia licentia quàm vtendi illo, liceat eleemoſynam, aut donationem facere diximus.

Quod ſi petas, qualis cenſeatur cauſa iuſta peculij concedendi monacho; reſpondetur, eam eſſe duplicem; nempe neceſſitatem, aut vtilitatem grauem, priuatam, aut publicam. Priuata eſt, vt pro victu, vel veſtitu religioſi, quando monaſterium neceſſaria illi non ſuppeditat, vel ad emendos libros ſpirituales, vel quibus diſcat, aut animus recreetur honeſtè. Publica autem, vt ad libros emendos, ad docendum, & concionandum, &c. Atque ita docent Vmbertus, quem refert, & ſequitur Turrecremata *cap.non dicatis.12.quæſt.2. artic.2.num.3.& 4.* D. Antonin. *3.p.tit.16.cap.1.§.11. notab.3.* Tapia *auth.ingreſſi.verb.ipſo ingreſſu.cap.3.n.51. & 52.C.de ſacroſanct.Eccleſ.* Nauarr *comment.2.n.24. coroll.13. de regul.* Paſſarellus *in compendio priuilegiorum fratrum Minimorum.poſt cap.43. tit.de proprietate abdicanda, paulò ante finem.* Graffis *2 part.deciſ.lib.3.c.19. n. 28. & 29.* Et tandem bene concludit Nauarrus *ibidem numero* 25. arbitrio prudentis relinqui, quæ ſit iuſta cauſa, & conſiderandam eſſe perſonam, locum, finem, in quem conceditur, tempus, & quantitatem rei conceſſæ, & id genus alia. Quare exiſtimo maiorem cauſam deſiderari ad concedendum peculium ex monaſterij rebus, aut proprio labore comparatis, quæ ſubinde monaſterio acquirantur, quàm ex rebus conceſſis à ſæcularibus. Quia in prioribus plus læditur monaſterium, & maior quoque cauſa exigitur ad concedendum peculium, cum facultate ſubueniendi amicis, famulis, vel cognatis pauperibus, quàm ſine hac facultate. Quia in priori euentu amplior diſtributio conceditur.

An verò ſit iuſta cauſa, quando religioſus ille multa acquirit religioni, aut multa illi contulit, diximus ſuprà; & an ſit quoque iuſta cauſa, quando iuſtè eſt extra monaſterium, diximus etiam ſuprà. 21

Præterea eſt iuſta cauſa quando religioſus bona monaſterij adminiſtrat, vt conſtat ex *cap. monachi. de ſtatu monach.* vbi Innocentius *paulò poſt princip.* explicat, vt quia eſt veſtiarius, vel eleemoſynarius. Quare vniuerſaliter videtur licere vniuerſis religioſis munera religionis obeuntibus deſtinare ſalarium ad nutum ſuperioris reuocabile tanquam peculium, vt vel ſic diligentiùs munere ſuo fungantur. Et ita in aliquibus religionibus eſt vſu receptum, vt aliquibus pro veſtibus ſibi peculiariter aſſignatis potiantur. 22

Similiter eſt iuſta cauſa diuidendi bona monaſterij religioſis, aſſignatis cuilibet certis, & determinatis portionibus per illos adminiſtrandis, quod eſt quoddam peculij genus, quando repeſcente ſpiritu oriuntur diſcordiæ, inuidiæ, murmurationes ex communi religioſorum victu, & veſtitu, eo quòd ea ipſis parca videantur. Vel quando religioſi res communes prodigè, & ſuperfluè expendunt, atque ideo certam pecuniam illis præſcribere opus eſt, vt accuratius eam ſeruent, ne ſibi neceſſaria deficiant. Et ſic docet Nauarr. 23

Item iuſta cauſa eſt magna monaſterij vtilitas, vt ſi occurrant vir, aut fœmina ditiſſimi in aliquo monaſterio egenti profiteri volentes, non aliter quàm reſeruato ſibi aliquo peculio. Quippe id licebit, vt ſuis diuitiis egeſtati illius monaſterij ſubueniant. Qua ratione fuit permiſſum à Pio V. cuidam nobili fœminæ, vt ſibi bona retinens profiteretur in domo propria, vt refert Nauar. *commentar.2.num.16.de regularib.* ſe conſuluiſſe. Idem quoque iure communi conceſſum eſt *c. final. qui clerici, vel vouentes.* 24

Tandem

25 Tandem duo ſuperſunt explicanda. Prius eſt, an ad retinendum peculium illud ſit ſemper à ſuperioribus ſucceſſoribus petenda licentia? Id enim videtur, quia ſuperior primò illam concedens videtur pro ſolo ſui officij tempore potuiſſe concedere, cùm vltra id tempus poteſtate careat. Sed optimè ſic diſtinguit Manuel *qq. regul. tom. 2. quæſtione* 125. *art.* 5. *fin* Si id peculium ad vitam religioſo conceſſum eſſet quaſi vnum legatum, ſat eſt prioris ſuperioris concedentis licentia ad expendendum per totam vitam, niſi à ſucceſſore reuocetur. Quia cùm ſit vnum, ſatis eſt initio conceſſionis adfuiſſe poteſtatem in concedente. Si autem ſint quaſi plura legata, eſt neceſſariò petenda à ſucceſſoribus confirmatio prioris licentiæ. Quia quolibet anno eſt diuerſum legatum. Quando autem ſit vnum legatum, & quando plura, habes explicatum ſuprà. Quibus addo; caſu quo ſint plura legata, ſufficit licentia Prælati, qui erat initio illius anni, ad capiendum illius anni legatum, licèt ſtatim ceſſet eius officium. Quia quodlibet legatum cedit, & acquiritur initio cuiuſlibet anni, vt habetur *l. in ſingulos.* 8. *ff. de annuis legatis.*

26 Poſterius eſt, an culpæ reus ſit dans cauſam, vt religioſis permittatur peculium? Et breuiter dicendum eſt, Prælatum religionis non miniſtrantem neceſſaria ſubditis, cùm commodè ea præbere poſſit, & ſic peculiis cauſam præbentem peccare mortaliter. Quod clarè ſentire videntur Diuus Anton. 3. *part. tit.* 61. *cap.* 1. §. 11. *ad fin.* & Syluester *verb. religio.* 6. *quæſtione* 7. *fin.* vbi dicunt non eſſe in tuto ſtatu Prælatos non adhibentes diligentiam debitam, vt in communi vita tranſigatur, quando id commodè, ſine magno ſcandalo fieri poteſt. Poſſet autem aliquis exiſtimare, hoc peccatum in ſuperioribus non eſſe contra votum paupertatis; quia habere peculia religioſos ex licentia ſuperioris conceſſa ex iuſta cauſa, non eſt contra votum paupertatis. Atque in hoc caſu adeſt iuſta cauſa habendi peculia. Quare cùm ſubditi non peccent contra paupertatis votum, nec ipſe ſuperior peccabit contra illud, ſed erit peccatum iniquæ diſpenſationis. At reuera exiſtimo eſſe peccatum contra paupertatis votum. Nam ſicut qui tenetur ſeruis impedimenta auferre, quò ſacro commodè in feſtis intereſſe valeant, nec auferre, eius peccati eſt reus, quod perpetrarent ſerui non audientes, ſi poſſent: ita Prælatus hic peccabit contra votum paupertatis, vtpote qui culpa ſua præbet anſam, vt ſubditi peculia habeant, quibus violarent id votum, niſi ea cauſa concurrenti excuſarentur. Nec obſtat tunc ſubditos non delinquere in hoc votum: ſatis enim eſt fore, vt aduersùs id delinquerent ablata illa cauſa; ſicut etiam ſerui illi liberi ſunt ab omiſſionis ſacri culpa, ſtante illo domini impedimento, & tamen dominus ea culpa omiſſionis ſacri non liberatur, præbens iniquè eam omiſſionis cauſam. An verò peccent in idem votum dantes peculiis cauſam, admittendo plures religioſos quàm ex redditibus conuentus, & eleemoſynis conſuetis ali valeant, dicemus *cap. ſequenti.*

27 Similiter etiam peccant mortaliter ſubditi dantes peculiis cauſam reſiſtendo vitæ communi, cum illis neceſſaria miniſtrentur, vt docent Diuus Antoninus, & Syluester *numero præcedenti* allegati; & ſimiliter quando grauiter murmurando, & magnas querelas fundendo, & peccatum eſt contra paupertatis votum. Quippe illa licentia tanquam metu extorta eos minimè excuſat, vt diximus ſuprà, ſecus autem quando iuſtam peculij ſibi concedendi cauſam præbent, vt ſua induſtria, & labore comparando multa bona religioni, &c. Quia hæ poſteriores actiones ſunt ex ſe iuſtæ, & reddunt religioſum conceſſione, ſibi peculij dignum. Priores verò ſunt iniuſtæ, nec reddunt peculio dignum, ſed cogunt vt concedatur.

Ad argumenta *num.* 7. Propoſita reſpondetur. Ad primum, & ſecundum dic ea verba Tridentini intelligenda eſſe iuxta ius commune antiquum, vt ea omnia ita fiant, niſi cauſa legitima adſit concedendi peculij, & adminiſtrationis ad vſus honeſtos, manente facultate in ſuperiori reuocandi liberè. Ad tertium conſtat ex dictis *numero* 14. vbi ad Tridentini decretum expoſuimus. Ad quartum dico, ea omnia vitari conceſſo peculio cum limitationibus prædictis. Ad vltimum dic, etſi non omnino certum eſſet, licere id peculium attento iure antiquo, at eſſe quaſi certum. quod ſatis eſt; ne abſque cauſa vrgenti inducamus correctionem, ac nouam obligationem. 28

CAPVT XXIII.

Qualiter peccent Prælati religionum dantes peculio habendo cauſam, plures admittendo quàm qui ex redditibus monaſterij, ac conſuetis eleemoſynis ſuſtentari valeant?

SVMMARIVM.

Proponuntur decreta quibus hoc interdicitur. n. 1.

Explicatur differentia inter hæc decreta; & an idem ſit non poſſe abſque penuria, & non poſſe commodè ſuſtentari? n. 2.

Quale peccatum ſit cõtrauenire his decretis, plures admittendo. n. 4.

An valeat profeſſio ſi plures admittantur? n. 4.

Qualiter hoc ſeruetur in monaſteriis monialium, & an cõputanda ſint peculia, quæ ſpeciales moniales habent, & quod manuum labore comparant? n. 5.

Qualiter hoc decretum obliget in monaſteriis virorum. numero 6.

ANſam huius diſputationis tribuunt varia iuris decreta, quæ circa hoc extant. Nam *cap. vnic.* §. *ſanè. de ſtatu regular. in* 6. ſic dicitur; *Inhibemus ne in monaſteriis ordinum non mendicantiũ aliquæ recipiantur de cætero in ſorores, niſi quot poterũt de ipſorum monaſteriorum bonis, ſiue prouentibus abſque penuria ſuſtentari, ſi ſecus actum fuerit, irritum decernentes.* Quod idem non irritando profeſſionem decretum eſt de omnibus monaſteriis & virorum, & mulierum in Concilio Arelatenſi IV. *capite* 8. ſub Leone III. quod celebratum eſt anno 818. & in Concilio Moguntino. *cap.* 19. quod ſub eodem Pontifice, & eodem anno celebratum eſt, & vtrumque habetur *tomo* 3. *Conciliorum, in noua editione.* & *cap.* 1. *de inſtitutionibus.* idem decretum eſt de omnibus monaſteriis monialium, & virorum, ibi; *Non amplius ſuſcipiantur in monaſterio monachorum, aut clericorum, ſeu etiam puellarum, quàm quot ſe regere de bonis Eccleſiæ abſque penuria poſſint.* Et tandem idem nouiſſimè decreuit Tridentinum de omnibus virorum, & mulierum monaſteriis *ſeſſione* 25. *cap.* 4. *de regularibus.* ibi; *In monaſteriis, & domibus tam virorum, quàm mulierum bona immobilia poſſidentibus, vel non poſſidentibus, is tantùm numerus conſtituatur, ac in poſterum cõſeruetur, qui vel ex redditibus propriis monaſteriorũ, vel ex cõſuetis eleemoſynis commodè poſſint ſuſtentari.* Et Pius V. in motu proprio edito anno 1566. incipienti; *Circa paſtoralis officij,* ſic inquit; *Et ne propter monialium numerum exceſſiuũ clauſuræ obſeruatio violetur, inhærentes ſimiliter conſtitutioni Bonifacij VII. & Concilij Tridentini, monialibus, & illarum ſuperioribus, & ordinariis diſtrictè inhibendo præcipimus,* 1

ac mandamus, ne plures in earũ monaſteriis recipiant, & admittãt, ſiue recipi, & admitti permittãt, quàm ex propriis redditibus ipſorum monaſteriorũ, vel conſuetis eleemoſynis commodè ſuſtentari poſſint. Hæc ſunt decreta de hac re edita. Rationes verò huius prohibitionis ſunt: quia ſtatus religioſus debet eſſe à curis ſæcularibus liber. At neceſſariis ad ſuſtentationem deficientibus, debent religioſi curis ſæcularibus valdè implicari, quò neceſſaria comparere valeant. Inſuper egeſtas coget illos dedecentia ſtatum religioſum exercere, gratiâ victus comparandi. Inſuper magnum æs alienum mutuò acceptum conſtire cogentur ad ſuſtentandos religioſos, quod poſtea ſoluendo non erunt, ac ſubinde creditoribus iniuria irrogabitur. Præterea non ita liberè munia ſpiritualia obire poterunt excipiendo confeſſiones, & prædicando, cùm eleemoſynæ per importunitatem extortæ libertatem hanc impediant, fugabuntúrque importuna hac extorſione pœnitentes, & tandem moniales familiaritate virorum turpi vtentur, neceſſitate quærendi victus inſtigante.

2 Priùs ergo quàm meam in hac re ſententiam profeſram, exponam quid ſupra ius antiquum addatur in hoc Tridentini decreto, habent enim ſe tanquam excedens, & exceſſum. Nam *d. cap. vnic. §. ſanè.* reddebatur irrita profeſſio monialis receptæ in monaſterio non mendicantium, vltra ea quæ ex redditibus monaſterij, & conſuetis eleemoſynis abſque penuria ſuſtentari poſſunt, vt conſtat ex illis verbis, *ſi ſecus actum fuerit, irritum decernentes*; & docent Gloſſa *eo. cap. vnic. §. ſanè. verb. irritum*, & *ibi* Dominicus *numero* 3. Franciscus *init. notabil* 3 Antonius *cap. 1. numero 2 de inſtitutionib.* & *ibi* Abbas *numero* 4 Cardinalis *fin.* Anchauanus, *numero* 2 Imola *numero* 2 Ananias *numero* 3. Syluester *verb. religio. 7. quæſt 16. dicto* 1. Azor *tom 1. inſtitut. moralium. lib* 13. *c. 9. quæſ.* 1. At reliqua decreta non irritant profeſſionem. Inſuper in *eo. c. vnic.* de ſolis monaſteriis monialium, nec de omnibus illis erat ſermo, ſed de ſolis monaſteriis monialium non mendicantium. At reliqua decreta, & Tridentinum loquuntur de vniuerſis monialium, & virorum monaſteriis. Poſtremò in *eo. c. vnic.* & in reliquis decretis præcipiebatur ne admitterentur plures quàm ex redditibus, & conſuetis eleemoſynis, atque pecunia ſuſtentari poſſent, non autem dicebatur commodè. Atque eſt latum diſcrimen inter poſſe ſuſtentari abſque penuria, & poſſe commodè ſuſtentari. Nam abſque penuria dicuntur moniales non poſſe ſuſtentari, quando oportet eas mendicare ad neceſſaria vitæ comparanda. Commodè autem dicuntur non poſſe ſuſtentari, quando etſi eas non oporteat ad neceſſaria vitæ acquirenda mendicare, at nequeunt ſuſtentari attentis religionis conſuetudine, & perſonarum dignitate. Atque ita tradunt Gloſſa *eodem c. vnic. §. ſanè. verb. abſque penuria*, & *ibi* Dominicus *num* 4. Franciscus *numero* 1. Gloſſa *c. 1. verb. abſque penuria, de inſtitutionib.* & *ibi* Abbas *numer.* 4. Cardinalis *fin.* Imola *numero* 3 atque optimè docent Abbas *eodem c. 1. numero* 2. habendam quoque rationem aliorum onerum, ad quæ tenetur monaſterium, vt inſtaurationis ædificiorum, &c. Quod omnes hi ſumptus prædictis redditibus, & eleemoſynis faciendi ſint. At Tridentinum hanc difficultatem abſtulit, præcipiens ne plures admittantur quàm ex redditibus commodè ſuſtentari valeant.

3 His ergo præmiſſis prima concluſio ſit. Decretum hoc obligat ſub mortali. Conſtat, quia eſt præceptum de materia graui, & valdè neceſſaria ad conſeruandum ſtatus religioſi bonum progreſſum, vt conſtat ex his quæ *num* 1 attulimus.

4 Secunda concluſio. Quamuis attento iure antiquo profeſſio monialis receptæ in monaſterio non mendicantium vltra numerum earum quæ ex redditibus monaſterij, & conſuetis eleemoſynis abſque penuria ſuſtentari valerent, eſſet irrita, vt probauimus *num.* 2. At hodie id decretum quoad hoc locum non habet, quia conſuetudine abrogatum eſt, cùm compertum ſit plures ſæpe admitti, nec vnquam noſtris temporibus auditum ſit in controuerſiam verti valorem profeſſionis, nedum illam irritari.

Tertia concluſio. In monaſteriis monialium communiter obſeruatur hoc præceptum, quia non admittuntur abſque dote competenti ad commodam monialis admiſſæ ſuſtentationem. Quare monialis admiſſa non grauat monaſterium, nec illud pauperius reddit, immò valdè ſubleuat, quod illa dote ſoluat monaſterium, æs alienum, quod contraxerat, vel emat neceſſaria ad ſuſtentationem, nullo nouo mutuo accepto, & ſic conſequetur monaſterium, quod aliàs vlteriùs progredi nequiret ære alieno, aut paupertate preſſum. Quod ſi monaſteria communiter pauperrima ſint, nec tot moniales abſque penuria, nedum commodè ali valeant, non nouæ huius monialis admiſſioni, ſed ſuperioris vitæ ſumptibus præſens rei familiaris difficultas accepta referenda eſt. Adde ſe è omnes moniales redditus peculiares ad vſum ſuum conceſſos habere ex ſuperioris licentia, manuúmque labore pecunias comparare, quæ etſi recepta quorundam monaſteriorum conſuetudine in ſolos peculiares monialis lucrantis vſus cedant, ſicut & peculia prædicta, nec monaſterium parciora alimenta his tribuat, quàm cæteris monialibus prædicto ſubſidio deſtitutis, manifeſtum tamen eſt iis ſubleuari monaſterium ad debitam monialium ſuſtentationem tum quia labore manuum comparata, & redditus ex peculiis illis vſque tunc acquiſitos, poteſt monaſterium peculiaribus monialibus auferre, ac in communes vſus omnium vertere, ſi egeſtate prematur, non obſtante clauſula apponi ſolita, vt peculia illa amittantur ſtatim ac monaſterium ea vſurpare tentauerit, quia ea clauſula intelligenda eſt de redditibus in poſterum percipiendis, vt diximus ſuprà. Inſuper ſi monaſterium ea egeſtate premeretur, vt omnium monialium indigentiæ proſpicere nequiret, poſſet iure optimo, ac deberet parciùs tribuere monialibus prædictos redditus, vel aliunde neceſſaria habentibus. Tandem, quia his redditibus habitis & peculiaribus monialibus, vtantur damna quæ ſtatus religioſus ob nimiam paupertatem ſubire cogitur. Atque ideo Nauarr. *tractatu de redditibus eccleſiaſticis, in* 1. *editione, quæſt.* 1. *numero* 100. *in nouiſſima, quæſtione* 1. *monito* 62. *numero* 2. fatetur poſſe monialem cum dote competenti ad ſuſtentationem admitti, quamuis expletus eſſet numerus earum, quas monaſterium eſt alendo. Item Paulus Fuſ. *de viſitatione, & regimine Eccleſiarum, lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 20. Lælius Zecchius *de Repub. eccleſ. tit. de regular. c.* 3 *numero* 15. *verſ.* 9 *fin.* Gutierrez *quæſt canon. lib.* 1. *c.* 32. *numero* 63. Quamuis Nauarr. *conſ.* 4. *nu.* 46. *verſ. ex præfato tamen, de regularib.* hoc non approbet, quia eo magis creſcit neceſſitas monaſterij dotibus illos ſufficientibus traditis creditoribus, & perſonis alendis multiplicatis. Sed reſpondetur, nil hoc vrgere, cùm ex aliis bonis etiam extrahendum eſſet, quod creditoribus confertur; & ita aut fame premerentur, aut famam amitterent, quod tempore ſtatuto non eſſet monaſterio vnde ſolueret, quod magnum inconueniens eſt.

Vltima concluſio. Quamuis id decretum non ita ſtrictè ſeruetur in virorum monaſteriis, cùm paſſim videmus plures in ea admitti, quàm ex redditibus, & conſuetis eleemoſynis ali commodè valeant, ac proinde ferè omnia illa egeſtate nimia premantur; non tamen ideo ſuperiores admittentes damnandi ſunt, ſi iuſta aliqua cauſa ducantur. Erit autem iuſta, ne monaſteria ſufficienti religioſorum numero deſtituta corruant,

ruant, nec miniſteriis ex religioſo ſuo inſtituto debitis ſatisfaciendo ſint. Quippe cùm rarò viri maturæ ætatis, ac ſufficienti doctrina prædiri in religiones ad religioſum inſtitutum cooptari petant, ſed ſoli pueri in religione educandi, erudiendique, & hi quidem pauci ſint, & non admiſſi tepeſcant, monaſteria non admitterent maiorem religioſorum numerum, quàm in præſenti alere valeant, iis continuò morbo, ſenectute, ac morte deficientibus, vt quotidie accidit, deficerent monaſteria. Et licèt non ſit ſufficiens numerus, ſufficit tamen adiuncta conſuetudine, quæ etſi hoc decretum non omnino abrogarit, temperauit tamen, vt hæc ſola cauſa, aut alia ſimili exiſtente non obliget.

CAPVT XXIV.

An religioſis integrum ſit ex eleemoſynis emendicatis viuere, an potiùs labori corporali teneantur incumbere, quo victum ſibi comparent?

SVMMARIVM.

Refertur duplex hæreticorum error. n.1.

Explicatur quando labor corporalis ſit in præcepto. numer.2.

Hoc præceptum non ſingulos, ſed ſolam communitatem obligat.n.3.

Religioſo integrum eſt labori corporali vacare.n.4.

An teneantur religioſi magis quàm laici labori corporali incumbere?n.5.

An religioſis liceat ex eleemoſynis emendicatis viuere? num.6.

Explicatur, quales eleemoſynarum quæſtores improbentur in Tridentino ſeſſ. 21. cap. 4. de reformatione? num 7.

Vſus eleemoſynarum eſt illicitus religioſo vitam otioſam, & religioſis actibus deſtitutam tranſigenti. numer. 8.

Explicatur, quale peccatum ſit hoc.n.9.

An hi religioſi teneantur reſtituere? n.10.

An liceat diuitibus mendicare relictis diuitiis? numer. 11.

An liceat illis diuitias retinendo, mendicare ad tempus cauſâ peregrinationis?n.11.

Quid ſi alio fine honeſto mendicent?n.12.

Quid ſi mendicent, vt eas eleemoſynas pauperibus erogent?num 14.

Quid ſi cupiditatis gratiâ, aut otioſitatis mendicent? num 15.

Quale peccatum ſit hoc fine mendicare, & remiſſiuè, an diuites ſic mendicantes teneantur reſtituere, & cui? num 16.

An teneantur diuites ad eleemoſynas erogandas eligentibus voluntariam paupertatem?n.17.

1 DVplex hæreticorum error in hoc extat Primus eſt Pſallianorum, ſiue Miſſalianorum, de quibus meminêre Hiſtoria Tripartita *lib.7.cap.* & D. Auguſt. *lib. de hæreſib in hæreſi* 57 qui negarunt religioſis licere labori corporali incumbere. Secundus eſt VVicleffi dicêtis teneri religioſos labori corporali incumbere, nec ipſis integrum eſſe mendicare.

2 Vt tamen res hæc explicetur, oportet præmittere, laborem corporalem ad tria potiſſimùm ordinari poſſe, nempe vel ad quærendum victum; vel ſecundo ad otiû tollendum, carnémque reprimendam, & eam ſpiritui ſubiiciendam; vel tandem ad comparanda aliqua, quibus eleemoſynæ pauperibus ſuppeditentur. Atque ita ſi aliquod laboris corporalis incumbendi præceptum extaret, ex horum finium ad quos ordinatur neceſſitate deducendum eſt. Quod ea quæ ad aliquem finem ordinata ſunt, non ſunt ſub præcepto per ſe loquendo, & ſeclusa lege humana aliqua, qualis de hoc labore non reperitur, niſi quatenus ad eum finem ſunt neceſſaria. At fines laboris corporalis abſque eo obtineri poſſunt: victus enim aliunde haberi poteſt; otium aliis exercitiis vitari poteſt: caro poteſt domari ieiuniis, & orationes eleemoſynam nullus erogare tenetur, niſi ita indigente proximo, vt aliter ei ſubueniri nequiret, in quo caſu per accidens tenerentur laborare religioſi, ſicut & laici, ad ſubueniendum neceſſitati extremæ proximi. Ex quibus colligitur incumbere labori corporali non eſſe per ſe, & ex natura ſua ſub præcepto, ſed ſolùm aliquando per accidens, vbi propriæ indigentiæ, & victui, aut extremæ proximi indigentiæ aliter proſpici nequit. Atque ita docent D.Tho 2.2.*quæſt.*187.*art.*3.*corpore.* Medina *C. de pœnitentia tract. de eleemoſyna, qu. de eleemoſyna danda ſanis voluntariam paupertatem aſſumentibus.* Nauarr. *comm.*2.*n.*37.*de reg.* Ledeſma 2.*part.*4.*qu.*15.*art.*8.*dub.*1. Angles *floribus*, 1.*part.qu.*8.*de eleemoſyna. difficultat.*1. Valentia 2.2.*diſput.*10.*qu.*5.*puncto* 2.

Hinc deducitur, abſolutè loquendo, ſolam communitatem præcepto labori corporali vacandi aſtringi, quia cùm labor ſingulis neceſſarius non ſit, ſed eo opus ſit ad communitatem conſeruandam, non ſinguli, ſed tota communitas eo præcepto ligatur, ſicut præceptum conſeruandæ naturæ matrimonio inito non ſingulos, ſed communitatem obligat. Atque ita docet D.Tho.*eo.art.*3.*ad* 1. Valentia *eod.puncto* 2. qui optimè addit executionem horum præceptorum non pertinere ad ſingulos, ſed potiùs ad communitatis Rectores, quibus integrum eſt neceſſitate imminenti particulares perſonas obligare ad eiuſmodi præcepta implenda. 3

His præmiſſis prima concluſio ſit. Religioſis licitum eſt labori corporali vacare. Hæc eſt contra primum errorem relatum *n.*1. aduersùs quem ſcripſit D. Auguſt. librum, quem de operibus monachorum inſcripſit. Atque is error manifeſte conuincitur, tum exemplo D. Pauli, qui manuum ſuarum operibus ſibi, atque ſuis victum quãdoque computabat, vt ipſemet teſtatur *Actuum* 28. *quoniam & his, qui mecum ſunt, miniſtrauerunt manus iſtæ*; tum etiam ratione naturali, docente nil minus quàm laborem ab hominibus alienum eſſe. Nec is religioſis obſtat, quin rebus ſpiritualibus, & orationi vacent, ad perfectionémque progreſſus faciant, imò maximè interdum iuuat. 4

Secunda concluſio. Non magis tenentur religioſi labori corporali incumbere, quàm laici, niſi illi, qui peculiari ſui ordinis regula ad id aſtringuntur. Conſtat ex dictis *n* 2. vbi probauimus ſolùm extare præceptum laboris corporalis aſſumendi, quando is ad finem, ad quem ordinatur, neceſſarius eſt. At ibi probauimus finem laboris corporalis tam à religioſis, quàm à laicis poſſe abſque eo labore regulariter comparari: atque ideo in ſolo raro caſu, in quo obtineri nequit, qui æquè in vtrinſque reperitur, obligare æquè vtroſque id præceptum. Atque ita docent omnes DD. *eo n.*2. allegati, & D.Tho. *opuſc.*19 *cap* 5. Manuel *qq.regul.tomo* 3.*quæſt.*3.*art.*1. 5

Tertia concluſio. Sanctè, & laudabiliter religioſi ex eleemoſynis emendicatis viuunt. Hæc eſt aduersùs ſecundum errorem relatum *n.*1. Eſtque diffinita in Concilio Conſtantienſi *ſectione* 8. & in Bulla Martini V. & à Leone X. contra articulos Lutheri, & à Nicolao III. *c.exiit, qui ſeminat. de verborum ſignific. in* 6. vbi aſſerit mendicantem Apoſtolorum exemplo confirmatam eſſe; & hanc eruditè probant ex multis, & ſoluunt contraria Caſtro *contra hæreſes, verb. mendicitas*, & Tho. VValdenſis *lib.*4.*doctrinalis fidei antiquæ, c.*3.*&* 4. 6

Quod inter alia optimè confirmat, quia Chriſtus *Marc.* 9. pollicetur præmium iis, qui aquæ potum petentibus ſuo nomine dederint. At illi in primis cenſendi ſunt nomine Chriſti petere, qui non cauſâ vacandi otio, ſed vt veſtigiis Chriſti inhæreant, ac liberiùs ſpiritualibus rebus, & proximorum ſaluti incumbant, voluntariam paupertatem ex eleemoſynis emendicatis viuendo elegêre.

7 Quod ſi opponatur Trident. *ſeſſ. 21. de refor c. 9* damnans eleemoſynarum quæſtores, eoſque penitus exterminandos decernens, reſpondent optimè, & latè probantes Nauar. *lib. 3. conſiliorum, in 1. edit. de regular. toto conſil. 79. in 2. lib. 5. titul. de pœnitentiis, & remiſſionib. toto conſil. 33.* Manuel *tom. 1. ſumm. in 2. edit. cap. 202. n. 4. & qq. regul. tom. 2. quaſt. 57. art. 7.* non ibi damnari religioſos ſuo victui, vel quoſconque pauperibus eleemoſynam emendicantes, ſed eos ſolos eleemoſynarum quæſtores, qui prædicando, aut publicando Indulgentias conceſſas iis, qui manus adiutrices porrigunt locis quorum ſunt quæſtores, & quibus eleemoſynam petunt, quærunt eleemoſynas; idque colligunt ex *cap. cùm ex eo, de pœnitentiis, & remiſſionib.* & *Clement. abuſionibus, eodem tit.* Idem interdicentia collocantur in capitibus tractantibus de indulgentiis, & de abuſu quæſtorum in eis publicandi, & in Tridentino *eodem cap. 9. in fin.* interdicitur per quæſtores bos indulgentias publicari, permiſſa earum publicatione deputatis per ordinarium.

8 Quarta concluſio. Per accidens eſt quandoque illicitus vſus eleemoſynarum religioſis, nempe ſi ab actibus religioſis deſiſterent, vellèntque ſua culpa in religione otioſam vitam ac inutilem tranſigere, quia eæ eleemoſynæ à fidelibus conferuntur, vt religioſi liberiùs religioſis actibus inſiſtant, & ſpe eorum bona opera participandi; at hoc fine, & ſpe defraudant prædicti religioſi ſuoa benefactores. Atque ita docent D. Tho. 2. 2. *qu. 187 art. 4. corp. paulò poſt princip* & *ibi* Caiet *dub* 2. Ledeſma 2 *part. 4 qu. 10. art. 8 fol. 135. colum* 2. Angles *floribus, 1. part. tract. de eleemoſyna. qu. 9. de men licitate, difficultate* 4. Valentia 2. 2 *diſp. 10. q. 5. puncto* 3. qui optimè notat non ſolam ceſſationem ab actibus religioſis, & otioſitatem, eſſe peccatum, ſed etiam ipſum eleemoſynarum accipiendarum vſum tunc eſſe illicitum contra gratitudinis obligationem. Quod clare ſignificant DD. allegati, cùm vſum ipſum illicitum appellant. Et ratio eſt, quod religioſi eleemoſynas accipere debeant animo benefactoribus gratificandi, faciendo illos bonorum operum participes. Quare cùm otioſam, & religioſis actibus deſtitutam vitam agunt, peccant eas vſurpando, & defraudando benefactores ea ſpe, & beneficio.

9 Quod ſi petas, quale peccatum ſit hoc, Caietanus allegatus *n. preced.* & Corduba *in regulam D. Franciſci. cap. 6. quaſt.* 13. dicunt in duplici caſu eſſe mortalem ingratitudinem. Prior eſt, ſi religioſus ab eis actibus deſiſtat ex formali beneficij eleemoſynarum contemptu, quia in hoc caſu grauis eſt deformitas, & ingratitudinis mortalis peccatum committitur, vt teſtatur D. Tho. ab omnibus receptus, 2. 2 *qu.* 107. *art.* 3. Poſterior eſt, quando quis citra contemptum ab actibus religioſis ſub culpa lethali obligantibus abſtinet Et quidem prior caſus veriſſimus eſt, eumque admittit Valentia *n. praced.* allegatus; ſed de poſteriori meritò dubitat. Non ſi intelligatur de ſpeciali ingratitudinis peccato, neceſſarium eſt, vt id committatur adeſſe ſpeciale præceptum virtutis gratitudinis: nec ſatis eſt conſurgens ex aliis virtutibus præceptum reperiri, vt de ſe conſtat. At quando beneficij accepti contemptus abeſt, non eſt ſpeciale gratitudinis præceptum ſub mortali obligans, ſed ex aliis virtutibus id præceptum conſurgit. Non ergo tunc peccabitur mortaliter contra gratitudinem; ſed id ſolum mortale reperietur, quod virtuti tunc obliganti aduerſatur. Et concludit Valentia forte dici poſſe probabiliùs, contingere ſpeciale ingratitudinis lethale peccatum per horum actuum citra contemptum omiſſionem, quando religioſus ferè nunquam benefactorum memor eſt, & notabiliter eſſet in religioſis obſeruantiis negligens, ita vt nullas, aut vix aliquas curaret. Sed exiſtimo non eſſe ingratitudinem mortalem, ſed venialem in poſteriori caſu, etiamſi religioſus ille benefactorum ſemper immemor eſſet, ac in obſeruantiis regularibus ita negligens, vt vix vllam curaret, quia non inuenio ſpeciale gratitudinis præceptum ad ea ſub mortali obligans, ſed ſub ſolo veniali: atque id ſatis indicat Caietanus, dum in poſteriori hoc caſu peccatum illud appellat ingratitudinem materialem. Extra hos autem caſus bene ait Caietanus hunc eleemoſynarum vſum in religioſo otioſo, & deſiſtente à religioſis actibus, eſſe veniale ingratitudinis peccatum.

Hinc deducitur, religioſos hos minimè teneri, quæ ex eleemoſynis in proprios vſus conſumunt, reſtituere, tum quia non peccant contra iuſtitiam, eo quod nullum pactum cum dantibus eleemoſynas ineatur ac proinde nulla iuſtitiæ obligatio conſurgat, ſed ſola gratitudinis quæ vinculum reſtituendi imperauit; tum etiam quod conferentium eleemoſynas intentio non ſit ingratis nihil donare. Atque ita docent Caiet. *eod. lib.* 2. & Valentia *eod punct* 3. *fin.* Angles *d. q. 9. diff.* 5. 10

Quinta concluſio Non tantùm eſt licitum mendicare relinquentibus diuitias, vt in religionem migrent, ſed etiam eas relinquentibus in ſæculo, paupertatem imitatione Chriſti eligendo. Ducor, quòd hoc ſit optimum medium ad ſuperbiam exterminandam, atque paupertatem Chriſti imitandam: præterea, quia D. Hieron in Epiſtola ad Oceanum commendat Fabiolam, eo quod diuitiis pro Chriſto effuſis optaret mendicare. Tandem idem probat factum Eliſæi 3. *Reg.* 19. quod commendat D. Ambroſ. *lib. 1. de officiis, c. 30.* & refertur *c. Dominus d.* 86. qui relictis omnibus, vt liberiùs diſciplinæ propheticæ vacaret, ex eleemoſynis viuebat. Atque ita docet D. Thom. 2. 2. *quaſt.* 187. *art* 5 *corp.* Medina *Cod. de pœnitentia, tract. de eleemoſyna, quaſt. de eleemoſyna danda ſanis voluntariam paupertatem aſſumentibus.* Nauar. *comm. 2. n. 37 de reg.* Ledeſma 2. *p. 4. q. 15. art. 8 dub.* 2. 11

Sexta concluſio. Integrum quoque eſt diuitibus retinendo diuitias, inducere ad tempus deuotionis causâ in aliqua peregrinatione perſonam pauperis, atque ex eleemoſynis in ea emendicatis viuere. Quod probat vſus Eccleſiæ habentis, vt peregrinationes hæc viuendo ex eleemoſynis emendicatis, & in pœnitentiam ſacramentalem iniungantur, & voto promittantur. Cùm neutrum fieri poſſet, ſi id illicitum eſſet. Nec obſtat, hos peregrinus non eſſe verè pauperes, ſed diuites, atque ita videri facto ipſo mentiri, profitendo mendicitate ſe pauperes, idque in verorum pauperum præiudicium; quia reuera dum hi abſque pecuniis peregrinantur mendicando, ſunt verè pauperes peregrini, ac proinde nec facto mentiuntur, nec eiis eleemoſynis indigni ſunt. Atque ita docent Caiet 2. 2. *qu.* 187. *art.* 5. *dub.* 2. Nauar. *comment.* 2. *num.* 37 *de regul.* Angles *floribus,* 1. *p. tractatu de eleemoſyna, quaſt. difficult.* 1. Manuel *qq reg. tom. 3. q* 3. *art.* 1. Valentia 2. 2. *diſp. 10. queſt. 5. puncto* 4. Atque ob hanc cauſam ait Nauarr. ibi à ſe innumeros diuites excuſatos à culpa Compoſtellam ac Romam peregrinationem capeſſentes, ac vtentes cibis, qui pauperibus peregrinis triduo alendis ſunt ibi deſtinati. Addúntque bene Nauar. & Manuel ibidem cum Calderino per ipſos allegato, hoc quoque Sacerdotibus licere: quod hic peregrinandi modus ſtatum eorum non dedeceat. 12

Septima

13 Septima cooncluſio. Quod ſi diuites hi non cauſâ peſegrinandi mendicent, ſed habeotes in prompiu, quibus alantur, ex eleemoſynis emendicantis viuant, vt ſuperbiam frangant, carnemque doment, eſt ex ſe, & regulariter vituperabile, eo quod iis elemoſynis veros pauperes defraudent, nec actus conſonet perſonæ. At poſſet eſſe laudabile, vt in hoc caſu ſpeciali, quando aliter ſuperbiam exterminare nequirent. Atque ita docent Caietanus,& Valentia *n.proced* allegati. Additque bene Valentia ex Caietan.teneri tunc hos diuites eleemoſynas emendicatas veris pauperibus reſtituere, aut tantundem ex ſuis bonis erogare, quia verè noo ſunt pauperes, vt iuſtè eleemoſynas ſibi capere poſſint.

14 Octaua concluſio. Licitum quoque eſt his diuitibus emendicare, quando eleemoſynas illas, aut tantundem de ſuis bonis erogant pauperibus. Quod actum propriæ abiectionis exercentes, quærant veris pauperibus eleemoſynas quod re vera eſt non ſibi, ſed iis emendicare; & ita docent Caietanus,& Valentia *ibid.*

15 Nona concluſio. Mendicare cupiditatis aggregandi opes, & otioſitatis causâ, eſt vituperabile. Quia finis eſt malus, & vita otioſa eſt Reipublicæ noxia, atque adeò iuſtè hi tanquam vagabundi puniuntur. Atque ita docent D. Thom. 2. 2. *q.* 187 *art.* 5. & *ibi* Caietan. *dub.* 2. Medina, Ledeſma allegati *n.* 11. Angles, & Valentia allegati *n.* 12. Manuel 1. *tom ſumm. in* 2. *edit cap.* 201. *fine.*

16 Quod ſi petas, quale peccatum ſit ex hac cauſa mendicare; Caietanus *eod. art.* 5. *dub.* 2. & Manuel *n proced.* allegati dicunt eſſe veniale, ſi verè ille mendicans ſit pauper. Quod nullam iniuriam irroget, ſed cupiditati, & otioſitati indulgeat; ſecus ſi verè eſſet diues, quia tunc fraudulenter eleemoſynas extorqueret. Sed priorem partem bene approbat Valentia *n præced.* allegatus, quando finis eſſet vita otioſa: ſecus (inquit) quando finis eſſet diuitias aggregare; nam id regulariter eſſet mortale, quia regulariter hoc fine mendicans habet animum petendi quoque eleemoſynas, poſtquam ſufficientem victum habuerit, vt ſic congreget diuitias Quare ratione huius intentionis peccabit quoque mortaliter ac ſi factus diues emendicaret, nec hoc eſt contra Caietanum, qui loquutus eſt præciſè, & formaliter ex vi ſolius finis congerendi diuitias. Quando autem hi diuites reſtituere teneantur, & cui, pertinet ad tractatum de reſtitutione.

17 Id demum obſeruandum eſt, non teneri diuites ad eleemoſynas erogandas volentibus pauperem vitam imitatione Chriſti tranſigere, ſi nullis operibus in proximorum vtilitatem vacent, vt confeſſionibus audiendis, concionibus, &c. Quia voluntarium eſt illis in ea paupertate viuere, & poſſunt operibus manuum ſuarum victum quærere, etſi diuitias dimiſerint. Sic traduot Medina *C. de pœnit tractata de eleemoſyna. q. de eleemoſyna danda ſanis paupertatem voluntariam aſſumentibus.* Ledeſma 2. *p 4 quæſt.* 15. *artic.* 8. *fine.* Quod tamen intelligo verum, quando hi poſſunt nunc aliter viuere; ſi enim verè dimiſſis opibus ſunt iam pauperes, nec poſſunt operibus manuum ſuarum viuere, erit de ipſis eadem ratio, ac de aliis pauperibus.

CAPVT XXV.

Qualiter religio, aut religioſus ipſe, etſi ordinis Minorum ſit, capax ſit hæreditariæ ſucceſſionis ex teſtamento, vel ab inteſtato.

SVMMARIVM.

Exceptis Minoribus, & Capucinis poſſunt alij religioſi hæredes institui. n. 1.
An mendicantes poſſint inſtitui, vt immobilia retineant? numero 2.
Quid de nouitiis ordinis Minorum n. 3.
Minores Obſeruantiæ, & Capucini ſunt incapaces hæreditariæ ſucceſſionis ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato. num. 4.
An poſſint inſtitui per fideicommiſſum vniuerſale, ita vt ſi non valet iure teſtamenti, valeat iure codicilli? num. 5.
An ſi de facto inſtituantur fratres Minores hæredes, valeat teſtamentum, & ad quos hæreditas illa pertineat? num. 6.
An hi teneantur in foro conſcientiæ ſoluere æſtimationem fratribus Minoribus? Refertur quædam ſententia. num. 7.
Sententia Authoris? & quid importet dictio nullatenus. numero 8.
An ſi hæredes ſoluant æſtimationem fratribus Minoribus, poſſint hi accipere? n. 9.
An ſi inſtituantur hæredes fratres minores hac adiecta clauſula, vt hæreditas vendatur, & pretium in neceſſaria fratribus cedat, valeat inſtitutio? Refertur quædam ſententia. n. 10.
Explicatur ſententia Authoris n. 11.
Quid ſi quis inſtituatur hæres cum onere, vt hæreditatis vendita pretium conuertat in fratrum Minorum vſum? num. 12.
An Eccleſia fratrum Minorum, vel altare, vel Guardianus Eccleſiæ poſſit hæres inſtitui? Refertur quædam ſententia. num. 13.
Sententia Authoris. n. 14.
An valeat inſtitutio fratris Minoris grauati, vt alteri hæreditatem reſtituat? n. 15. *Et ibidem remiſſiuè, an ſi inſtituatur & tempore mortis teſtatoris ſit capax, valeat; vel quid ſi tunc non erat frater Minor, & poſt ſit frater Minor, vel tempore mortis ſit iam capax, vel inſtituatur in tempus, in quo dicitur, & eſt capax?*
An valeat conſuetudo, vt fratres Minores immobilia, ac reddutus poſſideant? n. 16.
Quis ſuccedat in bona fratrum Minorum, qui ante profeſſionem non diſpoſuere. Referuntur variæ ſententiæ. numero 17. 18. 19. & 20.
Explicatur ſententia Authoris. n. 21.
Quis ſuccedat in bona, quæ fratres Minores lucrantur poſt profeſſionem, & an ſit neceſſaria licentia Papæ, vt monaſterium his bonis vtatur? Refertur quædam ſententia. n. 23.
Sententia Authoris. n. 24.

NOn diſputamus de legatis, quia de his erit ſermo 2 *cap. ſeq.* nec diſputamus de religioſis è Societate IESV, quia de his dicemus infià: ſed de capacitate aliorum religioſorum, vt validè hæredes inſtituantur. Qua in re conſtat apud omnes poſſe non ſolùm monaſteria, ſed etiam ipſos religioſos, exceptis fratribus Minoribus de Obſeruantia, & Capucinis, hæredes à quodlibet inſtitui, non vt ſibi acquirant, ſed monaſterio. Probatur ex *l. fin § hoc etiam C. de Epiſcopis, & clericis,* vbi decernitur, quoſlibet tales religioſos eſſe ſucceſſionis capaces; ac proinde ſuccedere ex teſtamento, & ab inteſtato parentibus: nec poſſe exhæredari ab eis ratione ingratitudinis in ſæculo admiſſæ. Ergo ſunt etiam capaces cuiuſcumque alterius ſucceſſionis hæreditariæ, ſi à quocumque hæredes inſtituantur. Quia ſi hæc ſucceſſio voto paupertatis repugnaret, idem eſſet de ſucceſſione paterna, ac proinde illius quoque incapaces eſſet. Id etiam conſtat ex *l regia* 2 *tit.* 3. *p.* 6. vbi expreſsè deciditur. religioſum poſſe inſtitui hæredem, & tradunt Iaſon *auth. ingreſſi. n.* 18 *C de ſacroſanct. Eccleſ.* Bertr nd *conſil* 206. *n.* 5. & *conſ* 73. *nu.* 2. *in fine. volum.* 3 *in poſteriori parte.* Nauar. *comm.* 2. *n* 43 *de regul.* Iulius Clarus dicens neminem de hoc dubitare *lib.* 3. *recept § teſtam q.* 19. *fine* Spino *ſpecul. teſtam gloſſ.* 12. *princip à n.* 17. Molin. *to.* 1. *de iuſt. diſp.* 140. *col.* 8. *verſ. non ſolùm bona* & *diſp.* 154. *paulò poſt princip.* Manuel *qq. reg. tom.* 2. *q.* 77. *art.* 1.

Ei

Digitized by Google

2 Et quanquam olim controuertebatur inter DD. an reliqui mendicantes eſſent capaces huius ſucceſſionis hæreditariæ reſpectu immobilium, vt ea retineant, & communis ſententia erat eſſe capaces, non vt ea retinerent, ſed vt venderent, pretiúmque in vtilitatem monaſterij expenderent. At poſt Trid. illis conceſſum eſt, non ſolùm vt vendant, ſed etiam vt retineant immobilia bona, ne incommoda patiantur, quæ ex frequenti victus emendicatione ſolent ſuboriri: de quo non ſemel in hoc opere diximus.

3 Secundò etiam conſtat, nouitios cuiuſcumque ordinis Minorum poſſe hæredes inſtitui, ac ſuccedere in hæreditatem paternam ex teſtamento, ab inteſtato. Quia ſola profeſſione redduntur incapaces, quàm nondum emiſère; & affirmat Bartol. *tract. Minoritarum lib. 4. distinct. 1. c. 3. n. 3.* Cordub. *in reg. D. Franciſci. c. 6. quæſt. 11. punct. 1.*

4 Tertiò conſtat, etiam Minores de Obſeruantia profeſſos, & Capucinos, qui perfectè eorum regulam obſeruant, & excipiuntur in Trident *ſeſſ. 25. de regularib. c. 3.* dum religioſis conceditur poſſe habere bona in communi, eſſe prorſus incapaces ſucceſſionis cuiuſcumque hæreditariæ ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato. Atque eandem incapacitatem habere quoque eorum monaſteria conſtat ex *Clem. exiui. §. cùm enim, de verb. ſignific.* ibi; *Quia igitur in ſucceſſionibus tranſit non ſolùm vſus rei, ſed etiam dominium ſuo tempore in hæredes, fratres autem prædicti nihil ſibi in ſpeciali acquirere, vel eorum ordini poſſunt, etiam in communi, declarando dicimus, quod ſucceſſionum huiuſmodi, quæ etiam ex ſui natura indifferenter ad pecuniam, & etiam ad alia mobilia, & immobilia ſe extendunt, conſiderata ſui puritate voti, nullatenus ſunt capaces*; & ita affirmant vniuerſi DD. allegandi. Quare minus bene Franciſcus Aretinus, qui refert, nec improbat *authent. de eccleſiaſticis titulis. § ſi quis autem. col. 2. n.* 8. & Angelus, quos meritò cum Nicolao de Vbaldis reprehendit Queſada *in ſuis qq. variis. c. 22. n.* 25. dixère poſſe monachum Franciſcanum hæredem à parentibus inſtitui, nec eſſe incapacem, ſed admitti Eccleſiam Romanam in eam hæreditatem.

5 Quare nec per fideicommiſſum vniuerſale poſſunt hæredes inſtitui, vt ſi iubeat teſtator hærede inſtituto decedente hæreditatem deuenire ad fratres Minores, quia vniuerſalis fideicommiſſarius eſt hæres. *l. qui quadringenta.* & *l. ſi filios §. quod cum eo ff. ad Trebellian.* Atque ita docent Bartol. *tract. Minoricarum lib. 1. diſt. 2. c. 1.* Bald. *auth. ingreſſi. n. 49. C. de ſacroſanct. Eccl.* Ancharano. *Clement. exiui. n. 8. de verb. ſignif.* Iaſon *l. 1. n. 99. ff. de legat. 1.* Corduba *in reg. D. Franciſci. cap. 6. q. 11 puncto 5.* Dueñas alios referens *reg. 381. ampliat. 1. n. 1* Manuel *qq. reg. tom. 1. q. 78. art. 2, verſ. en el.* An verò poſſint inſtitui, ita vt ſi non valeat iure teſtamenti, valeat iure codicilli, & meliori modo quo poteſt; Bart. *tract. Minoricarum. lib. 1. 1. difficultate 2. c. 3. n. 15.* & Roſella *verb. legare. nu.* 23. Syluest. *verb. teſtam. 1.* dicunt valere inſtitutionem, quia quando ob hæredis conditionem non tenet teſtamentum, hæc clauſula operatur fideicommiſſum, ac proinde vt hæredes ad quos peruenit hæreditas, videantur rogati per fideicommiſſum reſtituere inſtituto At dicendum eſt ſimiliter eos eſſe incapaces huius inſtitutionis, quod effectus huius clauſulæ ſit, vt conuertatur inſtitutio in fideicommiſſum vniuerſale, cum quo habet ſimilitudinem, & non in fideicommiſſum particulare. At hi ſunt incapaces fideicommiſſi vniuerſalis, & fideicommiſſum particulare poteſt eis relinqui, vt bene Iaſon, & Manuel *ibidem*, & conſtabit ex dicendis *cap. ſeq.* vbi de legato agemus.

6 Quod ſi de facto Minorum monaſterium, aut aliquis eorum hæres inſtituatur nullo ſubſtituto, aut cohærede ſignato, erit irritum teſtamentum, eo quod hæres capax inſtitutus non ſit, ac hæreditas pertinebit ad ſucceſſores ab inteſtato. *l ſi in metallum. ff. de his quæ pro non ſcriptis habentur.* & *l. 1. C. de hered. inſtit.* & *l. nec enim ff. de re militari.* Si autem ſubſtitutus aliquis, aliúſve cohæres deſignatus ſit, valebit vtique teſtamentum, ſubſtituto adeunte hæreditatem, ad quem priori loco illa pertinent, vel adeunte cohærede, cui portio illa relicta Minoribus accreſcit: quando autem non eſt ſubſtitutus, aut ille non vult adire teſtamentum, erit nullum. *l. 1. in princip. verſ. his itaque. C. de caduc. tollen.* Atque ita docent Bart. *tractatu Minoricarum. lib. 1. diſt. 1. c. 2.* Bald. *auth. ingreſſi. in noua edit. n. 46. & 47. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Alciat. *conſ. 53. n. 9. lib. 9.* Roſel. *ſumm. verb. legare. n. 22.* Syluest. *verb. teſtament. 1. q. 6.* Camill. Borellus alios allegans *conſ. 17. à n. 13. vſque ad 18. volum. 1.* Manuel *qq. reg. tom. 2. q. 78. art. 3. & tom. 3. q. 69. art. 10.* Spino *specul. teſtam. gloſſ. 12. principali. n. 15. & 16.* Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verb. hæreditas, in ſuis annotationibus, initio.* Sed quatenus hi DD. tradunt teſtamentum fore nullum ſubſtituto, aut cohærede non inſtituto; aut illis non adeuntibus, verum dixere, attento iure communi. Quippe attento huius regni Caſtellæ iure, erit ſolùm nullum quoad illius hæredis inſtitutionem; at quoad reliqua in eo contenta ſuſtinebitur, vt conſtat ex *l. 1. regia. tit. 4. lib. 5. noua recopilat.* vbi deciditur ad valorem teſtamenti opus non eſſe hæredis inſtitutione, cuius contrarium iure communi cautum erat; & ſic bene aduertit Molina *tom. 5. de iuſt. diſp. 154. ad finem.*

Sed circa hoc ſunt nonnullæ difficultates. Prima eſt, 7
an hi hæredes ab inteſtato, aut ſubſtitutus, aut cohæres, ad quos peruenit dicta hæreditas relicta fratribus Minoribus inſtitutis, teneantur in foro conſcientiæ æſtimationem eius ſoluere dictis fratribus? Quidam aſſerunt teneri venientes ab inteſtato, cohæredes voluntatem defuncti ſolicitè inueſtigare, & ſi præmiſſa diligentia ſunt certi voluiſſe teſtatorem ſuum teſtamentum valere iure directo, ſcilicet teſtamenti tantùm, poſſe retinere in foro conſcientiæ. Quippe ea voluntas importat, vt hæres inſtitutus hæreditatem capiat ſuo iure a ſeipſo. *l. ſed etſi ſub conditione. §. fin. ff. de hæred. inſtit.* & ſi ipſe inſtitutus à ſe capere nequit, vt alij ad quos deuenit, non teneantur ei reſtituere. At fratres Minores inſtituti hæredes ſunt incapaces ſuccedendi proprio iure. Si verò certi ſunt voluiſſe teſtatorem valere ſuum teſtamentum iure codicilli, & omni modo, quod potuit valere, tunc tenentur reſtituere fratribus æſtimationem illius hæreditatis. Quia quando quis eſt incapax capiendæ rei ſibi relictæ abſque proprio delicto, ſed ob perſonæ conditionem, tenetur hæres ad æſtimationem. *l. apud Iulianum §. finali. & l. ſeq. ff de legat. 1.* vbi id communiter annotatur. Si autem neutrius certi eſſe valeant, nec ad alterutram partem animum applicent, ſed remaneant in eo quod ius præſumit, poſſunt retinere. Quia tamen vix reperiretur quiſpiam nolens ſuum teſtamentum valere omni modo quo meliùs poteſt, tutius eſt in foro conſcientiæ non retinere. Sic tradunt Bart. *tract. Minoricarum. lib. 1. diſt. 1. c. 3. n. 7. &* 8. & *diſt. 2. c. 3. n. 15.* dicitque ita ſenſiſſe multos magiſtros in Theologia, Ancharanus *reg. poſſeſſor malæ fidei. n. 19. de reg. iur. in* 6. Roſell *ſumm. verb. legare. n. 23.* Syluest. *verb. teſtam. 1. q. 6.* Manuel *qq. regul. tom. 2. quæſt. 69. art. 10.* & idem tenet loquens de hæredibus ab inteſtato, dicens abſolutè eos teneri reſtituere hanc æſtimationem, Alciat. *conſ. 53. n. 9. lib. 9.* Subdunt autem Bart. *ea diſt. 1. c. 3. n. 8.* & Roſella *eodem. n. 23.* certum eſſe, ſubſtitutum non teneri ad eam reſtitutionem, quod voluntas teſtatoris ſignantis ſubſtitutum ea eſſe præſumitur, vt inſtituto non adeunte, eo quod non vult, aut non poteſt, ipſe ſubſtitutus admittatur. *l. cùm proponas. C. de hered. inſtitut.*

Cæterùm tenendum eſt, nullatenus teneri hos ad 8
ſoluendam illius hæreditatis æſtimationem fratribus Minoribus, ſed poſſe tutiſſima conſcientia eam retinere. Ducor primò, quod forum externum nulli præſumptioni innitens, ſed ſoli veræ incapacitati hæredis inſtituti, ita iudicabit. Ergo idem dicendum eſt in foro interno.

Quippe

Quippe vtrumque minimè diſcrepat, quando iſtud nulla falſa præſumptione ducitur, probauimus *lib.1. huius tractatus, c.10.n.18.* Et confirmatur, quia quando lex diſponit ſuper rem certam, & aliqua ratione ducitur, eſt iuſta in foro conſcientiæ, & hæres eſt tutus, vt tradit Bald. *l. penult. §. illo n. vnico. C. de neceſſariis ſeruis hæredibus*, & alij, quos refert, & ſequitur Antonius Gomez *tom.1. variar. c.12.n.46.* Secundò, ex *Clem. exiui, de verb. ſignific.* cuius verba retulimus *n.4.* ibi; *nullatenus ſunt capaces*: ergo nec capaces erunt æſtimationis. Quippe vnus percipiendæ ſucceſſionis modus eſt eius æſtimationem recipere; argum. *l. ſi domus, § conſitetur, ff. de legat.3.* Si ergo fratres Minores nec hoc modo ſunt capaces, nec hæredes tenebuntur eis æſtimationem dare. Et confirmatur, quia dictio (*nullatenus*) inducit nullum eſſe actum ipſo iure, vt ex multis probauimus *lib.6. de matrim. diſp.31. num.7.* ac excludit omnem modum perueniendi ad rem prohibitam, vt optimè tradunt Gloſſ. *Clem.2. verb. nullo modo, de ætate, & qualitate*, & *ibi* Imola *num.19. & 33.* Abbas *cap. non magnopere, n.5. ne clerici, vel monachi.* Nauar. *ſumm. c.27. n.201* Atque nec conſenſus partium poteſt aliquid tunc in contrarium operari, vt tradunt Imola *in Clem.2. n.20.* Felinus multa cumulans *c. cùm acceſſiſſent. n.7. & 8. de conſtitut.* Tandem, quia *n.5.* probauimus hos fratres eſſe incapaces ſuccedendi, quamuis teſtator explicet velle ſe, vt teſtamentum valeat iure codicilli, & meliori modo quo poteſt. Ergo neque in hoc caſu tenentur hæredes æſtimationem eis ſoluere. Et ex his patet ſolutio rationis contrariæ; tunc enim hæredi incapaci non ex proprio delicto reddenda eſt æſtimatio, quando ille non eſt omnino incapax, qualiter ſunt fratres Minores. Et ideo hanc partem ſuſtinent Bald. *auth. ingreſſi, in noua edit. n.48. & 49. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Cardin. *conſ.102. n.2. dub.2. & Clem. exiui. n.11. q.2.* & *ibi* Ancharanus *n.8. de verb. ſignific.* Gualdenſis *de arte teſtandi tit.1. cautela 11. n.1.* Dueñas *reg.381. ampliat.5. n.5.* Queſada *qq. variis iuris c.22. n.16.* Spino *ſpeculo teſtamentorum, gloſſ.15. principali n.15. & 16.* Sotb. *in compend. priu. Mendicantium, verb. hæreditas, in ſuis annotationibus. verſ. ſed quibuſdam.* Manuel *qq. reg. tom.2. q.78. art.2.* & quamuis *art.3.* dicat poſſe retinere hæredes hanc hæreditatem, niſi officio Iudicis petatur; ſed ſtatim *art.4. init.* ſe explicat, dicens hæreditatem Minoribus relictam non poſſe peti officio Iudicis, ſed legatum particulare: & faciunt Felinus *c. in præſentia, n.50. de probationib.* Barbat. *c. cùm nos, n.10. de teſtament.* vbi dicunt Minoribus inſtitutis hæredibus perinde prorſus eſſe, ac ſi nonnulli inſtituerentur: at nomine inſtitutio manifeſtum eſt hæredes ad quos hæreditas peruenit, nil prorſus teneri reſtituere. Et idem Felin. *ibi. n.52. verb.2.* & Decius *ibi, in noua edit. n.269.* clarè dicunt Minores eſſe incapaces ſucceſſionis, etiam quoad hoc, vt eis debeatur æſtimatio. Pro eadem ſententia ſunt DD. quos *cap. ſequenti* referemus, dicentis legatum Minoribus relictum, quando adiicitur modus eorum inſtituto contrarius, non deberi in foro conſcientiæ: & idem dicunt, quando res immobilis, cuius Minores non ſunt capaces, ipſis legatur.

9 Hinc deducitur, hæredibus volentibus ſoluere æſtimationem prædictam tanquam verè fratribus Minoribus debitam, non poſſe fratres illam capere, quod verè debita non ſit. Atque ideo ſolutio illa non eſt voluntaria, vtpote quæ ex errore procedit; & ita docent Sotbus *num. præcedenti* allegatus, Manuel *qq. reg. tom.2. q.78. art.2.*

10 Secunda difficultas eſt, an fratribus Minoribus inſtitutis hæredibus adiecta clauſula, vt hæreditas vendatur, & in neceſſaria illis pretium cedat, valeat inſtitutio? Quidam aiunt inſtitutionem hanc non valere quoad priorem partem, vtpote quæ eſt perſonarum incapaciũ valere tamen quoad poſteriorem partem. Ducuntur, quia ſi teſtator omiſſa priori parte iuſſiſſet poſteriorem, valeret vtique, vt dicemus *num.12.* Sed hic concurrunt duo præcepta, prius inutile, poſterius autem vtile, & vnũ poteſt ab altero ſeparari: ergo reiecto inutili, valebit vtile. argum. *l. hac ſcriptura, ff. de condit. & demonſtrat. & l. quæ ſub conditione, quæ extrinſecus, ff. de condition. inſtit.* Et ideo hanc partem ſuſtinent Bart *tract. Minoricarum, lib.1. diſt.5. c.2. n.30. & 31.* Imol. *l. Lucius, la vlt. n.4. ff. de hæredib. inſtit.* Guido Pap. *deciſ.327. n.1. & 2.* atque ſe vidiſſe ſemper ita obſeruari, & ita iudicari in illa Curia Parlamenti Delph. Sorb. *in compend. priu. Mendicantium, verb. hæreditas, in ſuis annotationibus, verſ. quæretur enim num poſſint.* Manuel *qq. reg. tom.2. q.78. art.3.*

Sed verior ſententia eſt, inſtitutionem prorſus non valere. Ducor primò, quia Pontifex *Clement. exiui. §. cùm enim. de verb. ſignificat.* dum fratres Minores omnino incapaces ſucceſſionis reddit, ſolùm conſiderat, ius hæredis quocumque modo ex natura ſua eſſe vniuerſale, atque obligare hæredem ad onera hæreditati annexa, & illius transferre dominium, ſaltem breui tempore, quæ omnia in hac inſtitutione reperiuntur cùm nullus alius hæres ſit præter ipſos fratres Minores inſtitutus. Secundò, quia etſi in ea inſtitutione ſit duplex præceptum, poſterius adiicitur tanquam modus priori acceſſorius: ergo destructo priori principali, quod irritum eſſe conſtat, corruet quoque acceſſorium. arg. *l. alimenta. §. Seia. ff. de aliment. legat.* Tertiò, quia etiam vſu illo pio, ac licito non expreſſo, intelligitur tacitè, vt expreſsè habetur *c. exiit. §. & quia, & § ſequenti. de verb. ſignif. in 6.* Sed eo modo non expreſſo eſſet irrita inſtitutio: ergo & illo expreſſo erit quoque irrita. Nec valet ſolutio Bartoli reſpondentis, etſi ad legatum ſufficiat tacita voluntas, ad inſtitutioné tamen hæredis exigi expreſſam, & ideo eo modo non expreſſo, ſed tacitè intellecto corruere inſtitutionem, ſecus autem eo expreſſo. Hæc (inquam) ſolutio non valet, quod fauore piæ cauſæ inſtitutæ valeat inſtitutio ſolo nutu facta, vt tradit communior opinio, quam referunt, & ſequuntur Tiraquellus *de priuileg. piæ cauſæ, priuilegio 8. n.1. & 3.* Couar. *c. cùm tibi. n.6. de teſtamentis.* Quartò, quia ſi expreſſa pietatis cauſa efficit eam inſtitutionem validam, valebit quidem ea ſemper. Quippe in ea fratrum Minorum inſtitutione adeſt ſemper pietas, & ſolùm corruit ratione incapacitatis inſtituti. Tandé, quia etſi ſingularia fratribus legata valeant modo licito in eis expreſſo, vt conſtat ex *d. c. exiit. § ad hæc quia fratres*, diuerſum tamen longè eſt in hæreditate, & iure vniuerſali. Quia vniuerſale hæreditatis ius ſemel in aliquo radicatum, nequit ab eo ſeparari, nec conuerti in aliquem materialem vſum; quamuis enim hæres totam hæreditatem vendat, ac diſſipet, manet ſemper hæres. *l. Imperator. ff. ad Trebell. l. etſi lego, § quod autem, ff. de petitione hæreditatis.* At fratres Minores ſunt huius iuris retinendi incapaces. Et ideo hanc ſententiam tuentur Bald. *auth. ingreſſi, in noua edit. à n.50. vſque ad 53. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Card. *conſ.102. n.2. dub.2. & Clem. exiui. n.11. q.2. de verb. ſignif.* & *ibi* Anchar. *n.4. q.1.* Felinus *c. in præſentia. num.52. verb.2. de probationib.* & *ibi* Decius *in noua edit. n.269.* Montalbus *l.19. verb. ni a home. tit.5. lib.3. fori.* Additionator *ad Guidonem Pap. deciſ.327. fin.* Gualdenſis *de arte teſtãdi tit.1. cautela 11. n.1.* Anton. Gabriel *in mea edit. tom.3. communium opinionum, concl.1. n.1.3. & 4.* Dueñas alios referens *reg.381. ampliat.8. n.8.* explicans, ſiue hæreditas illa ſit opulenta, ſiue modica. Quod *Clem. exiuit. §. cupientes, verſ. ne liceat eis*, diſtinguens an magni valoris, an parui ſit res Minoribus relicta, loquitur in legatis. Corduba *in reg. D. Franciſci, c.6. q.11. puncto 5.* Atque eiuſdem etiam ſententiæ ſunt claræ, communiter DD. eam inter fratres Minores, & reliquos Mendicantes differentiam attento iure antiquo agnoſcentes, vt hi eſſent capaces ſuccedendi in bona immobilia, non vt retineant, ſed vt vendant, & pretium in proprias neceſſitates expendant; illi autem eſſent vtrioſque incapaces. Hi ſunt Felinus *eo. c. in præſentia. n.51. & 52.* & *ibi* Decius *in noua edit. n.270.* Beroius *n.540.* Pariſius *num.180.*

idem

idem Decius *conſ.499. n.5. vol.4.* Gullelmus Benedictus *c.Raynutius, verb.& vxorem, in princ.n.217.de teſtamentis.* Vbald.*de ſucceſſione ab inteſtato.* vbi de ſucceſſione regularium *p.2.n.6.* Iulius Clarus *lib.3.receptarum §.teſtamentum q.19.n.3.* & paſſim diſcrimen hoc tradunt Doctores.

12 Quod ſi non ipſi Minores inſtituantur hæredes, ſed aliũ cum eo onere, vt hæreditatem vendat, ac pretium in fratrum neceſſitatem conuertat, abſque dubio valeret. Quia tunc fratres hi non ſuccedunt in aliquod defuncti ius, nec ſunt veri hæredes, ac perinde nec in eos tranſeunt onera hæreditati annexa. Atque ita tradunt Cardinalis. *ex Clement.exiui.in.11.q.2.* Anton.Gabriel *eodem concl.1.num.4.* Corduba *eodem puncto* 1. Sorbus *in compendio priuil. Mendicantium, verb. hæreditas, in ſuis annotat. verſ. ſi autem fratres.* Manuel *qq.reg.tom.1.quæſt.78. art.4. fin.* Leonardus *lib. 2. de iuſt. c.19. dub.5. numer.54.* De limitatione autem quam apponunt Sorbus, & Manuel, nempe dummodo quantitas ſit moderata, videbimus *cap.ſequenti.*

13 Tertia difficultas eſt, an Eccleſia fratrum Minorũ poſſit hæres inſtitui? Affirmant Bart.*tract. Minoricarum.lib.1.diſtinct.4.c.1.n.10.& l.ciuitatibus, 125. in princip. n.1. & 3.ff.de legat.1.* Abbas *conſ.61.n.4.lib.2.* Antonius Cucus *lib.3.inſtit maiorum.tit.1.n.37* Manuel *qq.reg.tom.1. q.78 art.5* & dicit eſſe ſatis probabile Sorbus *in compendio priuileg. Mendicantium, verb.hæreditas, in ſuis annotat. verſ. ſed cùm fratres.* Ducuntur, quod Eccleſia verè huius inſtitutionis capax ſit; ſed Eccleſia fratrum Minorum eſt de iure, & proprietate Eccleſiæ Romanæ, vt habetur *Clement.exiui, de verb.ſignif.* ergo hæreditas illi relicta valet, tanquam relicta capaci. Atque idem dicit Bartol.*eodem lib.diſtinct.6.cap.1.* ſi inſtituatur altare fratrum Minorum, aut Guardianus Eccleſiæ, vel altaris fratrum Minorum, quamuis ille Guardianus eſſet frater Minor: ſecus, inquit *c.a.* ſi inſtituatur Guardianus fratrum Minorum. Quia in priori caſu eſt perinde ac inſtitui Eccleſiam fratrum Minorum, quæ inſtitutionis huiuſmodi eſt capax: in poſteriori autem eſt inſtitui conuentum fratrum Minorum qui incapax eſt. Atque de cuſtode altaris tenet idem Bald.*c.decernimus, num.13. verſ.quæro numquid laicus, de iudiciis.*

14 At verius eſt, nec eam fratrum Minorum Eccleſiam poſſe validè hæredem inſtitui, quia Eccleſia religionis fratrum Minorum non ſuccedit in bona in ea profitentium, nec de illis antea diſponentium, nec Eccleſia Romana, ſed hæredes ab inteſtato, vt dicemus infrà Ergo neutra Eccleſia ſuccedit alicui ex inſtitutione in teſtamento. Quia æqua eſt vtriuſque ratio; cùm ideo non ſuccedat in illa bona, quod medium ſit incapax, nempe profitens in ordine Minorum. Et confirmatur, quia ideo Eccleſiæ Romanæ acquiritur legatum licitè relictum fratribus Minoribus, quod illius legati capaces ſint. Ergo cùm ſucceſſionis hæreditariæ ſint capaces, eam nõ acquirent Eccleſiæ Romanæ, quippe illi acquiri debet medio organo capaci. Et ideo hanc ſententiam tuentur Bart.ſe expreſsè tractans *l.vnic.in fin.C.de conductoribus. lib.11.* & *ibi* Platea *fin.* Iacobus Rebuffus *ibi.num.4* Bald. dicens priorem ſententiam eſſe falſam *authent.ingreſſi, in noua edit.n.55.C.de ſacroſanct. Eccleſ.* Ancharanus *Clem. exiui.num.6.& 7.de verb.ſignific.* Ioan.de Lignano, Capra, Troylus, quos refert, & ſequitur Queſada *in ſuis qq.iuris.c.22.num.59.* Angelus *authen.de eccleſiaſticis titulis, §.ſi quis autem, ol 2.num.8.& auth.vt determinatus ſit numerus, in princ.n.1.* Ant.Gabriel *in noua edit. tom.3. commun.opinionum tit.de hæredib.inſtituend.concl.1. n.2.* Montalbus *l.19.verb.ni a home, tit.5. lib.3. fori.* Serena conſcientiæ *q.17.* Corduba *in reg. D.Franciſci.c.6. q.11. punct.1.* Sorbus *a.præcedenti* allegatus, Azor *tom.1. inſtit moral.lib.12.c.23.q.15.* Quare eadem ratione minus verum eſt, poſſe inſtitui altare Minorum, aut Guardianum Eccleſiæ, vel altaris ipſorum, vt bene reprobant Bald. & Ancharanus ibidem. Nec poteſt directè, nec per fideicommiſſum, aut via ſubſtitutionis inſtitui, vt bene ait Sorbus, ſicut nec ipſi fratres Minores poſſunt aliquod ex his modis inſtitui.

Quarta difficultas eſt, an ſi frater Minor inſtituatur hæres, grauetúrque de hæreditate reſtituenda cuidam tertio, cogatur, aut poſſit adire, vt hæreditatẽ reſtituat? Anſã dubitandi præbet *l.cogi.16.§ ſi qui ſolidum.ff.ad Trebell.* ibi; *Si qui ſolidã capere non poſſunt ex aſſe hæredes inſtituti, & rogati ſolidum reſtituere, adire hæreditatem, & reſtituere cogẽtur, cùm nil ſit oneris apud eos remanſurum.* Vbi Gl. *verb.oneris,* explicat, id eſt, emolumenti. *l. nam quod.14. §.qui compulſus.ff.ad Trebell.* ibi; *Qui compulſus hæreditatem adiit, ſicut cæteris commodis caret, ita hoc quoque caſu caret, ne poſſit pœnitendo quartam retinere.* Breuiter dico, quamuis in reliquis ſuccedendi incapacibus ſit ſpecialis difficultas, de qua agunt DD.cum Gloſſ.*l.eam quã.14.C.de fideicommiſſis,* & ſpecialiter eſt conſulendus ibi Padilla à *n.121.* at quando quiſpiam eſt incapax ratione mortis pluſquam ciuilis, qualis eſt frater Minor, nequit adire. Quia caret nomine, & quouis principio, vt ſit hæres, & omnia, quæ in iure conſiſtunt, ſunt illi interdicta. Quare inſtitutio habetur pro non ſcripta, perinde ac ſi homo mortuus inſtitueretur. Et ita docent Bald. *in l. eam quam. n.18.* Queſada *d. c.22. n.17.* Corduba *c.6 reg.q.11. puncto 2.paulò poſt princip[...]* Quid autem ſi frater Minor inſtituatur hæres, & tempore mortis teſtatoris ſit capax, an valeat? vel quid ſi tunc non erat frater Minor, vel poſt ſit frater Minor, vel iam capax ſit tempore mortis, vel inſtituatur in tempus, in quo erit capax, dicemus infrà, vbi de tranſitu religioſi ab vna religione in alteram egerimus. 15

Quinta difficultas eſt, an conſuetudine induci valeat, vt fratres Minores bona immobilia in communi poſſideant? Et quidem ſi de aliis Mendicantibus ſit ſermo, quibus hoc non ex voto, ſed ex ſuis conſtitutionibus eſt interdictum, conſtat poſſe id conſuetudine induci. Quia hæc poteſt derogare iuri eccleſiaſtico generali, nedum priuatis horum conſtitutionibus. Atque ita docet Abbas *conſ.27.fin.volum.1.* Ancharanus *conſ. 56.num.6. & 7.* Azor latiùs probans *tom.1. inſt. moral. lib.12. cap.23. quæſ.8.* nec de hoc aliquid dubitat. At quoad fratres Minores videtur id non poſſe fieri. Quia, vt optimè ait Azor *eo. quæſ 8.fin.* conſuetudo vim habere nequit contra promiſſa ſubſtantialibus religionis votis, cùm ea iure naturali diuino obligent, aduerſus quod nullæ ſunt conſuetudinis vires. At paupertas ſolemni voto à fratribus Minoribus promiſſa eſt, vt nec in communi, nec in particulari dominium alicuius rei habeant. Et ita hanc partem ſuſtinent Fulgoſ.*conſ.105. ad finem.verſ non obſtat.* Cephalus *conſ.98.nu.4. vol.1.* Queſada *in ſuis quæſtionibus variis.cap.22.num.16.* & ſatis innuit Ancharanus *eo.conſ.56.num.6.* an valeret conſuetudo, vt acquirere poſſint immobilia quod vſum, non vt ea retineant, ſed vt vendant, vt bene docet Nicolaus de Vbaldis *de ſucceſſione ab inteſtato*, vbi de ſucceſſione regularium. *p.1. num.6.* Quia etſi capere immobilia, vt retineant, ſit contra paupertatem ab ipſis promiſſam, non tamen ei aduerſatur, ea capere vendenda ad conuertendum pretium in proprios vſus. Verùm re hac bene perpenſa, exiſtimo probabilius eſſe poſſe conſuetudine legitimè præſcripta induci, vt fratres Minores habeant bona immobilia in communi. Ducor, quod ipſi non expreſsè voto paupertatis promittant ſe non habituros bona hæc in communi, ſed ſolam paupertatem promittant iuxta ſuas conſtitutiones. Cùm ergo conſuetudo poſſit derogare conſtitutionibus illis tanquam iure humano inductis poterit inducere, vt nec paupertas illa excludat habere bona immobilia in communi; qui enim vouet, vel iurat ſeruare aliquam conſtitutionem, tandiu tenetur illam ſeruare, quandiu conſuetudine non eſt abrogata. 16

Item,

Item, quia ius eccleſiaſticum hoc potuit inducere, ſicut potuit in reliquis Mendicantibus; nempe hoc non eſt contra paupertatem ex ſe, ſiquidem reliquæ religiones vouent paupertatem, & poſſunt hæc immobilia poſſidere: ſed eſt contra modum paupertatis conſtitutionibus præſcriptum. Ergo conſuetudo ad hoc ſatis eſt.

17 Vltima difficultas eſt, quis ſuccedat in bona, quæ fratres Minores habebant, quando ipſi ante profeſſionem non diſpoſuêre? Qua in re ſunt variæ ſententiæ. Prima dicit ſuccedere Eccleſiam Romanam, quia ex natura profeſſionis fratres Minores dedicant ſe & ſua religioni; at quia ea eſt incapax, acquiruntur ea bona Eccleſiæ Romanæ, cui ordo Minimorum ſubeſt. Sic Iacobus de Arena *l fin, num. 6. C. de Epiſcop. & cleric.* Signorolus *authent. ingreſſi, num 8. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Angelus *ſumma, verb monaſterium, nu. 5.* & Iacobus Butigarius *authent. ſi qua mulier. oppoſit. 1. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* dicit poſſe ad libitum teneri, acquiri Eccleſiæ Romanæ, aut venientibus ab inteſtato. & Bellamera *c in præſenti nu. 20. de probationib.* relinquit dubium cogitandum, an Eccleſiæ Romanæ, an potiùs venientibus ab inteſtato acquiratur.

18 Secunda ſententia ait, acquiri Cameræ Epiſcopali. Hanc referunt, & videntur ſequi, eo quod illam referunt in vltimo loco, Innocentius *cap. in præſentia, num. 6. de probat.* & *ibi* Hoſtienſ. *n. 9.* Anchar. *n 23.*

19 Tertia ſententia docet, bona hæc haberi quaſi derelicta, & ideo fore primi occupantis. Hanc refert Innocent. *n præcedenti* allegatus fuiſſe aliquorum.

20 Quarta ſententia tenet, ſuccedere in ea monaſterium, excluſis hæredibus ab inteſtato, quod debet ea vendere, vt in proprias neceſſitates expendat. Sic tenet Speculator *tit. de ſtatu monachorum. § vnic. nu. 7. quæſt. 3.* & loquens de vſufructu, quem frater Minor habebat in ſæculo, tenet Guido Pap. *deciſ. 545 num. vnic.* atque Armilla *verb. hæreditas, num. 8.* dicit ſe credere, habere fratres Minores priuilegium ſuccedendi in hæc bona, & Tabiena *ibi quæſt. 32. num. 13.* dicit fortè illos habere hoc priuilegium, & idem *verb. legatum. 1. quæſt. 4. nu. 5. fin.* ait fratres Minores habere priuilegium habendi bona ſtabilia, ac ea Bononiæ, ac pleriſque aliis in locis habere. Et poteſt probari, quia Sixtus V. id indulſit fratribus Minoribus, vt refert compendium Mendicantium *verb. hæreditas § 3.* & Clemens IV. vt refert Manuel *qq. reg. tom 1. q. 78. art. 6.* Sed dic priuilegium hoc non intelligi de fratribus Minoribus Obſeruantiæ, vt ab eodem Sixto, & aliis Pontificibus eſt declaratum, vt docent compendium Mendicantium, & Manuel *ibidem*, & Corduba *in reg. D. Franciſci. c 6. q. 71. puncto 1.*

21 Vltima, & veriſſima ſententia eſt, ſuccedere hæredes ab inteſtato. Ratio eſt, quia cùm hi per profeſſionem ſe ſpolient omni dominio, & poſſeſſione, nec tranſeant hæc in monaſterium, vtpote quod eſt cuiuſlibet ſucceſſionis ex teſtamento, & ab inteſtato incapax, vt diximus *num. 4.* ſequitur, vt ea ad hæredes ab inteſtato illius profeſſi deuoluenda ſint, ne domino deſtituta maneant, perinde ac deuoluerentur, ſi ille ante profeſſionem inteſtatus in ſæculo obiret. Et ideo hanc ſuſtinent Archidiacon. *cap. quia ingredientibus 19 qu. 3 numero 2.* Federicus *conſ. 26. num. 1.* Bert *tract. Minoricarum, lib. 4. diſt. 1. cap. 1. & 2.* Ant *cap. in præſentia, num. 11. ad fin. de probat.* & *ibi* Abb. *numero 62.* Cardinalis *ad fin.* Decius *in noua edic. num. 266.* Pariſius *num. 174.* Felin *num. 10.* Imola *num. 21* Beroius *num. 529.* Mantua *num. 74.* Hentiq. *nu. 14* Bald *auth. ingreſſi. in noua edit. num. 58. Cod de ſacroſanct. Eccleſ.* & *ibi* Paulus *nu. 4* Salycetus *fin.* Iaſon. *fin.* Additionator *ad Bart n. 11. verb fratrum Minorum.* Idẽ Salycetus *auth ingreſſi, n. 3. oppoſit. 6 C de ſacroſanct. Eccleſ.* & *ibi* Iaſon *nu. 14.* Imol *l. 1. num. 18 ff. de teſtamentis.* Decius *cap. 2 in noua editione, n. 91. de indiciis.* & *conſ. 499 nu. 5. vol. 4.* Romanus *ſingulari 459. num. 1.* & *conſ. 296. nu. 7* Francus *rubr. de teſtamentis, in 6, n. 68.* Roſellus *d. auth. ingreſſi, n. 23.* Alaxand. *l. ſi quis mihi 25. § ſeruus, n. 6. ff. de acquirend. hæreditate.* Fortunius *l. Gallus §. & quid ſi tantùm, n. 73 ff de lib. & poſth.* & *ibi* Crottus *nn. 28.* Ruinus *num. 4.* Nicolaus de Vbaldis *de ſucceſſ. ab inteſt.* vbi de ſucceſſione regularium *2. p. num. 9.* Redoanus *de ſpoliis eccleſiaſt. qu. 8 in princip. nu. 28.* Guillelm. Benedictus *c. Raynutius, verb. & vxorem, in princip. n. 25.* & *deciſ. 2. fin.* Gratus *conſ. 68. n. 13. vol. 1.* Montaluus *l. 10. verb. ni a home. tit. 5 lib. 9 fori.* Angelus *verb. hæres, n. 13* Sylu *verb. hæreditas 1. qu. 7. n. 10. dicto 5.* Quamuis enim hi duo videantur contrarium ſentire; limitant enim hoc, niſi imploratione officij Iudicis vellent dicta bona vendere, & in ſuas neceſſitates conuertere, tunc enim dicunt eos ſucceſſuros: verùm vterque addit (vt dictum eſt.) Atque idem Angelus *verb hæreditas, n. 17.* ad quem locum ſe remittit, & idem Sylu. *eadem quæſt. 7. num. 10. dicto 1.* dixerant hoc, nempe poſſe dicta bona capere, vt vendant, non habere verum in fratribus Minoribus, ſed in aliis Mendicantibus, Iulius Clarus *lib. 3 receptar § teſtamentum, qu. 28. n. 7.* Angulo *de melioration. l. 1 gloſſ. 3. nu. 22.* Villalobos *in ſuis communibus opinionibus, littera M. verb. monachus, nu. 182.* Aſcanius Clemens *de patria poteſtate. cap. vlt n. 75.* Armilla *verb. hæreditas, n. 19;* Tabiena *verb. hæres, qu. 9. num. 10.* Lælius Zecchius *de Repub. Chriſt. tit. de regular. cap. 5. nu. 14. limit. 9.* Leonardus *lib. 2. de iuſt. c. 41. dub. 10. n. 86.* Sorbus *in compend. priuileg. Mendicantium. verb hæreditas, in ſuis annotationibus. § penult.* Rebellus *tract. de iuſt. 2. part. lib. 1. quæſtione 6. ſect. 5. numero 51.* Molina *tomo 1. de iuſt. diſput. 139. col. 3. verſ tam profeſſi* & *diſput. 140. init.* Limitationem verò, quam nonnulli DD. ex his citatis adhibent, videlicet, niſi eſſent illis bona relicta ſub conditione, vt ſi deceſſerint ſine liberis, teſtituantur, quia tunc videntur ſuccedere pauperes, videre poteris in illis, quæ ad *cap in præſentia*, ipſi tradunt.

Succedent autem hæredes ab inteſtato in prædicta bona ab ipſo confeſſionis die in ordine Minorum, quia ea profeſſio eſt tanquam mors naturalis; & ita docent Baldus, Paulus, Salycetus, Decius, Pariſius, Nicolaus de Vbaldis, Iul. Clarus, Redoanus allegati *numero præcedenti.* 22

Sed quid dicendum de bonis, quæ acquirit frater Minor poſt profeſſionem, vt donatione, legato, ſuis operis? Videntur enim ea monaſterio non acquiri ex *cap. exiui. §. ad hæc cùm fratres. de verb. ſignific. in 6.* ibi; *Ad hæc cùm fratres ipſi nil ſibi iri ſpeciali acquirere, vel eorum ordinẽ poſſint etiam in communi.* Pro qua parte ſunt Richardus *4. d. 45. art. 4. quæſtione 2.* & Azor *tom. 2. inſt. moral. lib. 12. cap. 10. quæſ. finali.* vbi dicunt legatum relictum monacho acquiri religioni, quando eſt ſuccedendi capax. Atque expreſſiùs Nauar. *libro 3. conſ. tit. de regul. in priori edit. toto conſ. 73. in poſteriori, toto conſ. 81.* vbi ait, fratrem Minorem apoſtatam multa ſuis operis comparantem nihil acquirere monaſterio, ſed Sedi Apoſtolicæ, cui acquiruntur fratribus Minoribus relicta; ac proinde Prælatum Minorum debere hoc manifeſtare Pontifici, vt diſponat an in conuentus vſum, an in alium ea bona committenda ſint; & Bertrandus *conſ. 227. numero 5. volum. 7.* tenet expreſſe non ea acquirere fratres Minores ſuo monaſterio, etiamſi propria induſtria acquirant. 23

Cæterùm dicendum eſt, ea acquiri immediatè monaſterio quoad vſum, & commoditatem, ſicut in aliis religionibus acquiruntur religioni quoad dominiũ. Quod bene tradunt Federicus *conſ. 12. n. 5.* Antonius *c. in præſentia, n. 25. de probationibus*, Abb. *conſ. 63 n. 6. lib. 2.* Molina *tom. 1 de iuſt diſp. 140. col. 13. verſ. contrà verò.* & *col. 12. verſ. Idem dicendum eſt.* Leonardus *lib. 2. de iuſt. c. 41. dub. 11. num. 88.* Nec obſtat textus in contrarium adductus: quia intelligi hos nihil acquirere quoad dominium monaſterio, eo quod incapax quoque dominij ſit; & ideo ſtatim ſubdit ille textus, cui acquiratur dominium. At hoc 24

non impedit commoditatem, & vſum illius rei acquiri monaſterio: & hoc idem ſignificant DD. in contrarium citati. Nec probo quod ait Nauar. *n. praced.* allegatus, nempe eſſe neceſſariam Pontificis licentiam, vt monaſterium his bonis vti valeat, ea conuertendo in proprios vſus. Quippe ſicut nec indiget ea licentia, vt vtatur legatis ſibi relictis, & aliis bonis, quæ habet, quamuis ſolum vſum facti illorum habeat, dominium ſit apud Pontificem ſummum, vt probauimus hoc *lib.* ſuprà: ita nec ad vtendum illis bonis, cùm ſimiliter vſum & commoditatem illorum acquirat. Cui autem hæc bona acquirantur, quando hic tranſierat à monaſterio capaci ad hoc incapax, diximus ſuprà.

CAPVT XXVI.

Qualiter religio ipſa, aut religioſus, etſi ſit ordinis Minorum, capax legati percipiendi ſit?

SVMMARIVM.

Quot quæſtiones diſputandæ ſint? n. 1.
An omnibus religionibus ſuccedendi in communi capacibus poſſit legari? n. 2.
Legatum relictum pro moniali, & famula, qualiter debeatur monaſterio? n. 3.
An legatum relictum cum onere admittendi quădam monialem, valeat? refertur quadam ſententia? n. 4. & 5.
Explicatur ſententia Authoris? n. 6.
Quæ cautela adhiberi poſſit, vt euitentur opiniones? n. 7.
An legatum religioſo relictum ſub ea conditione, vt partem det pauperibus ſit conditionale? n. 8.
Poſt n. 8. inuenies ſummaria quæ deſiderantur.

1 DVPLEX quæſtio tractanda inuoluitur. Prior eſt de religionibus ſuccedendi capacibus: poſterior de incapacibus, & in neutra tractamus de Societate IESV, quia de illa eſt habendus ſpecialis ſermo *cap. ſequenti.*

2 Prior quæſtio. An religionibus habentibus bona in communi, ac earum religioſis poſſit legari? Qua in re manifeſtum eſt, non ſolùm ipſi religioni, ſed religioſis quoque ipſis poſſe validè, & licitè legari. Quod vniuerſi fatentur; & conſtat, quia & religio, & religioſi ipſi ſingulares poſſunt hæredes inſtitui, vt probauimus *cap. præcedenti, num. 1.* Ergo & poteſt ipſis legari. Quippe regula certiſſima eſt iis omnibus poſſe legari, qui poſſunt hæredes inſtitui, vt expreſsè habetur *Inſt. de legatis. §. legari. & l. regia 1. tit. 9. p. 6.*

3 Hinc deducitur, legatum annuum relictum moniali pro ſe, & pro vna famula, deberi monaſterio quoad partem monialis, licèt non quoad partem famulæ; quia nequit famulam habere. Sic allegato Mariano Socino *conſ. 10. quæſt. 6. verſ. verùm, volum. 2.* tenet Nauarr. *comment. 2. numero 48. de regularib.* Azor *tom. 1. inſtitut. moralium, lib. 12. cap. 8. quæſito 2. fin.* Manuel *qq. regular. tom. 1. quæſtione 16. art. 5. ad finem.* Qui benè quoad partem famulæ hoc moderatur, quando monaſterium non permittit famulas, ſecus vbi permittuntur; debebitur enim etiam pars famulæ, & ſi quinque monialibus concedatur vna famula, debebitur ex eo legato pro famula pars ſtipendij huic moniali correſpondens. Additque non eſſe improbabile, deberi monaſterio aliquid ex eo legato pro famulis toti monaſterio inſeruientibus neceſſariis ad onera monialium ſubleuanda. Sed hoc non placet; quia legans non intendit proſpicere famulis conuentus communibus, ſed huius monialis.

4 Quod ſi legatum relictum ſit vxori, dum vitam vidualem ſeruat, debetur ipſi ingredienti religionem & acquirit religio, quia pleniùs videtur impleta teſtatoris intentio, quæ eſt, ne matrimonium carnale ineat. Sic Baldus *l. fin. in fine principij. C. de Epiſcopis, & clericis* Sed ſpecialis difficultas eſt, ſi legetur aliquid monaſterio cum hoc onere, vt teneatur quotannis, aut vna vice monialem recipere. Quidam dicunt eam conditionem eſſe ſimoniacam, ac proinde monaſterium non teneri eam implere. Ducuntur, quod temporale illud legati præmium promittatur pro religionis ingreſſu, qui ſpiritualis eſt; & ita eſt ſimoniacum, iuxta *cap. non ſatis, de ſimonia.* Præterea, quia offerre munera ea lege, & pacto, vt recipiens aliquid ſpirituale efficiat, eſt ſimonia, vt tradunt multi, quos retuli *libro 1. de matrimonio, diſputatione 39. numero 1.* Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Bartolus *l. Titio centum. §. Titio centum. el 1. numero vnico, ff. de condit. & demonſtrat.* referens ita conſuluiſſe quendam magnum Doctorem, & *l. 2. ad finem, C. de inſtitutionib. & ſubſtitutionib.* vbi ait ſic fuiſſe conſultum per Præcuperium de S. Miniato, & ferè per omnes, & *l. vxorem. §. hæres, in fine. ff. de legat. 3.* Aretinus *l. Titia, in principio, numero 5. ff. de verborum obligatione.* Imola *eodem §. Titio centum, numero 4.* & *l. ille autem, numero 3. ff. de hæred. inſtitut.* vbi Angelus *numero 1.* Alexander *eadem l. 2. numero 4.* & *ibi* Decius *numero 10. in noua editione.* Ananias *cap. non ſatis, ad finem, de ſimonia.* Campegius *de dot. parte 1. quæſt. 42.* Craſſus *de ſucceſſione. §. legatum, quæſt. 55. fin.* Brunorus *in ſuo compendio; littera M. verb. monaſterium* Limitant autem Angelus *ea l. ille autem, numero 1.* & *ibi* Imola *numer. 3.* Campegius *ead. quæſtione 41.* niſi monaſterium ſit pauper; tunc enim aiunt prædictum legatum valere, quod tunc non tanquam admiſſionis pretium, ſed alimentorum cauſâ cenſeatur relictum. Cum qua limitatione idem ſequitur Gregor. Lopez *l. 22. verb. porque tit. 7. parte 1.* Eandem ſententiam ſequitur Bald. cum alia limitatione *l. fin. numero penultimo. C. de ſponſalibus.* dicēs illicitum eſſe hoc legatum, quando incipit à conditione, vt, ſi quædam monialis admiſſa fuerit, lego talem rem: ſecus ſi incipiat à ſupplicatione, vt, ſupplico monialibus, vt quandam admittant, & ea admiſſa lego talem rem pro alimentis.

Rurſus inter hos Doctores eſt controuerſia, an dato legatum id turpe eſſe, ac ſimoniacum, valeat legatum reiecta conditione? Quidam affirmant, atque ita moniales poſſe capere id legatum, non implendo grauamen, quia cùm ea conditio turpis ſit, reiicitur à legato, & inſtitutione, eáque pura manent. Sic Doctor ille magnus relatus à Bartolo *in §. Titio centū, numero vnic.* Bartolus *l. 2. ad finem. C. de inſtitut. & ſubſtitut.* & *l. vxorem §. hæres, in fine. ff. de legat. 3.* Craſſus *eodem §. legatū, quæſt. 55. in fine.* Aliis autem placet, vtrumque vitiari, nempe legatum, & conditionem, & ſic nec monaſterium poſſe capere legatum, nec conditionem implere. Ducuntur, quod quando conditio ex ſe non eſt turpis, ſed honeſta; at eſt turpe illa inuitare, conditio non reiicitur, ſed vitiat legatum, tanquam turpe, vt notatur *l. ille, ff. de hæred. inſtitut.* At ſic contingit in hoc euentu, conditio enim, vt admittatur monialis, eſt de ſe licita, & honeſta: turpitudo autem verſatur in legato, quatenus medio illo lucro inuitat ad conditionem ſeruandam. Sic tenent Bartolus ſibi contrarius *eodem §. Titio centū, num. vnic.* & *ibi* Imola *num. 4.* Decius, Aretinus, Ananias allegati *n. præcedenti.*

Cæterùm multo verius eſt, eam conditionem eſſe 6
honeſtam, & omnino ſeruandam, nullúmque vitium ei legandi formæ ineſſe. Ducor, quia ſpe præmij obtinendi allicere ad ſpiritualia, ſit ab omni labe ſimoniæ liberum, ac licitum, vt latiſſimè multis allegatis probaui *lib. 1. de matrim. diſputatione 39. num. 4.* Item, quia nullus damnat legata cum onere faciendi quotannis tot ſacra, cùm tamen hoc onus ſit ſpirituale. Præterea, quia frequentior ſententia habet in tractatu de ſimonia, integrum eſſe monaſterio, ſiue pauperi, ſiue diuiti

viri petere dotem, quod & praxis obſeruat. Quia ea dos ad alimenta monialis admiſſæ petitur, & non tanquam pretium rei ſpiritualis. Tandem, quia non eſt pactum recipiendæ monialis, ſed onus adiectum rei ſuæ, quod cum illa tranſit in monaſterium. Atque ita hanc ſententiam tradunt Bald. *l.* 1. *n.* 2. *C. de inſtit. & ſubſtitut.* & *l. Titia, in fine principij, ff. de verb. obligat.* & *l. vnic. n.* 42. *quæſt.* 5. *Cod. de his, quæ pæna nomine.* Fulgoſius *ea l.* 1. *an* 4. Iaſon *l.* 2. *n.* 3. *C. de inſtit. & ſubſtitut.* Paulus *d. l.* 1. *n.* 2. & *l. Titio centum. §. Titio centum, el* 1. *n.* 4 *fin.* vbi & Cumanus *in fine, ff. de condition. & demonſtrat.* Ripa *l. in quartam, an.* 155 *ff. ad l. Falcid.* Guillelmus Benedictus *cap. Raynutius, verb. cuidam Petro, n.* 13. *de teſtamentis.* Villalobos *in communibus opinionibus litt. M. verb. monachus, n.* 186. Rininald. *conſ.* 477. *n.* 25. & 36 Surdus *conſ.* 295. *à n.* 3. *per totum, volum.* 2. & *de alimentis, tit.* 9. *quæſt.* 27. *nu* 4. Ceuallos *in ſuis communibus, quæſtione* 439 *n.* 10. & *triplici ſequenti.* Galganettus *de condit. & demonſtrat part.* 2. *cap.* 5. *quæſ.* 9. *n* 2.

7 Vt tamen euitentur opiniones, conſultius erit ſic legare, ſi moniales talem receperint, lego eis centum pro alimentis. Sic Bart. *eo §. Titio centum, fin.* Decius, & Campegius allegati *n.* 4. Quamuis nec in hoc caſu valere, niſi monaſterium ſit pauper, affirment Imola *eodem §. Titio centum, num.* 4. *fin.* Alexander *l.* 2. *n.* 4. *C. de inſtitut. & ſubſtitut.*

8 Præterea eſt difficultas, an legatum monacho relictum ſub ea conditione, vt certam partem diuidas inter pauperes, ſit conditionale, ac proinde ea pecuniæ parte non diſtributa amittatur: Breuiter dico non eſſe conditionale, ſed modale, & ideo non amitti: tum quia illa verba (*ſub conditione*) ſolam conditionis figuram habent, cùm natura conditionis ſit ante eius exiſtentiam ſuſpendere acquiſitionem, *l. cedere diem ff. de verborum ſignificatione.* Sed in hoc euentu teſtator voluit legatum illud prius monacho acquiri, at cum prædicta obligatione; & ita ſuſtinent Cardinalis, Ancharanus, Dominicus, Francus, Barbatius, vt eos refert, & ſequitur Menchaca *de ſucceſſionem progreſſo lib.* 3. §. 27. *n.* 15. Quamuis minus bene Bartolus, & alij, quos ibi refert, dicant eſſe legatum conditionale.

SVMMARIVM.

Virùm conuentui fratrum Minorum poſſit legari? n. 9.
Vtrùm cuicumque fratri Minori poſſit legari? n. 10.
Quid ſi legatum ſit immoderatum? n. 11.
An ſit contra votum paupertatis, accipere Minores id legatum immoderatum? num. 12.
An valeat prædictum legatum immoderatum, & quid faciendum, & quorum ſit arbitrari quando ſit immoderatum? num. 13.
An repugnet mendicitati ſeruare victualia, vel ſi ſuperflua ſint, cum aliis commutare? n. 14.
Quotupliciter poteſt legari Minoribus? n. 15.
An valeat legatum rei immobilis, quando explicatur eum vendendam, ac Minoribus æſtimationem dandam? num. 16.
Quid ſi explicetur modus illicitus, nempe vt retineant? num. 17.
An tunc legatum ſit omnino caducum, ita vt nec æſtimatio debeatur? n. 18.
An liceat Minoribus habere hortos, aut vineas, vt fructibus veſcantur, habeantque vinum ad bibendum, & vt locent, aut fructus vendant, nutrire oues, aſinos, porcos, vaccas, apes, columbas? num. 19.
An valeat legatum domus ad habitandum, aut ibi conſtruendam Eccleſiam, factum Minoribus? Refertur duplex ſententia? num. 20. & 21.
Explicatur ſententia Authoris? num. 22.
Quid ſi id legatum fiat aliis Mendicantibus? n. 23.
Quid ſi legetur aliquid Minoribus pro vſu tunc non neceſſario, aut ſuperfluo? numer. 24.
Quid ſi legati vſus non ſit conueniens fratri Minori ſpeciali, cui legatur? n. 25.
Quid ſi legetur fratri Minori ea lege, vt ſuperiore moleſtante perdat legatum, vel donec ſuperior moleſtet? num. 26.
An valeat legatum rei immobilis relictæ Minoribus nullo expreſſo modo? Refertur quadam ſententia? numero. 27.
Sententia Authoris. n. 28.
Per quos ea res vendi debeat, vt fratribus tradatur? n. 29.
An in venditione illius rei, & generaliter cuiuſcumque eccleſiaſticæ ex neceſſitate facta, exigatur ſolemnitas petita ad rei eccleſiaſticæ alienationem? numer. 30.
An venditione rei immobilis relictæ aliis Mendicantibus exigatur prædicta ſolemnitas? num. 31.
An ſit neceſſario vendenda ſtatim res illa immobilis, an potiùs ſit opportunitas expectanda, & cuius ſint fructus illi medij temporis: & an hæres exiſtens in mora teneatur aliquid reſtituere; & quid ſi emptor non inueniatur? num. 32.
An fratres Minores ſint capaces cenſus illis relicti? numer 33.
An ſint capaces annuorum redituum, quantumuis exigui ſint, & quando hoſpitale, aut alius hæres grauatur, vt quotannis Minoribus certam quantitatem tribuat? num. 34.
Quid ſi legatum annuum ad alimenta, ſit ad modicum, vel ad longum tempus? Refertur quadam ſententia? num. 35.
Sententia Authoris, n. 36. *Vbi quid ſi ſit ad alimenta hoc legatum annuum, vel ſit legatum vſusfructus?*
Quale dicatur modicum tempus, & quale longum. Referuntur variæ ſententiæ? num. 37. & 38.
Sententia Authoris. num. 39.
Quid ſi legatum relinquatur ad vitam cuiuſdam fratris Minoris? num. 40.
An ſint capaces fratres Minores legati annui ad relicta concernentia cultum diuinum: Refertur quadam ſententia n. 41.
Sententia Authoris. n. 42.
An ſint capaces anniuerſariorum relictorum ipſis in perpetuum? Refertur quadam ſententia. num. 43.
Sententia Authoris. n. 44.
An ſint capaces legati annui pro ſtudio? Refertur quadam ſententia. n. 45.
Sententia Authoris. n. 46.
An ſint capaces legati annui pro infirmorum neceſſitatibus? num. 47.
An hæc legata annua, & anniuerſaria, quorum fratres Minores non ſunt capaces, debeantur in foro conſcientiæ ab hærede? Refertur quadam ſententia. numer. 48.
Sententia Authoris. n. 49.
An hæredes teneantur tunc facere id onus impleri, & poſſit dari eleemoſyna illa Minoribus, vt impleant? num. 50.
An quod impleto onere ſupererit, poſſint ſibi retinere? num. 51.
An poſſint Minores accipere hanc eleemoſynam, tanquam ab hærede debitam, vel ſponte datam? n. 52.
An liceat illis admittere eleemoſynas annuas, quas gabellarij, aut alij famuli iubentur quotannis illis elargiri? num. 53.
An ex conſuetudine dandi liberaliter Eccleſiæ, aut pio loco aliquid, decennio præſcribatur ea eleemoſyna, & quid de fratribus Minoribus? n. 54.
An liceat Minoribus inducere fideles, vt hæc anniuerſaria illis relinquant? num 55.
An liceat illis compoſitionem facere cum hæredibus grauatis ad legata annua? num. 56.

An legatum annuum voto promiſſum liceat fratribus Minoribus accipere? & quid ſi grauetur hæres à teſtatore, vt id votum impleat? n.57.

An fratres Minores ius aliquod comparent erga legata illis modo licito relicta, an hæredes illis obligentur? n.58.

Poteſt Syndicus ciuitatis, aut quilibet de populo petere, vt hæc legata fratribus Minoribus ſoluantur? n.59.

Poteſt etiam ex ſuo mero officio Iudex ad hoc compellere? n.60.

Hic Iudex eſt eccleſiaſticus, aut ſecularis? n.61.

Poſſunt fratres Minores hoc iudicis officium implorare? num.62.

Poteſt Syndicus Minorum hoc petere? n.63.

9 QVÆSTIO poſterior. An religiones incapaces ſuccedendi in communi, vt Minorum de Obſeruantia, & Capucinorum, ſint capaces legati, & ſimiliter earum religioſi ſingulares? Videtur enim pars negans: quia qui nequit hæres inſtitui, non eſt capax legati. §. *legari. Inſtit. de legat.* & *l. regia* 1. *tit.* 9. *parte* 6. At hæ religiones, & religioſi nequeunt hæredes inſtitui, vt diximus *n.* 1. ergo nec eis poteſt legari. Cæterùm eſt certiſſimum, poſſe religioni Minorum legari; quippe hoc expreſsè diffinitum eſt *cap. exiit* §. *ad hæc quia fratribus, de verborum ſignificatione, in* 6. Nec obſtat ratio in contrarium adducta; quia ea regula verum habet in iis qui ob iuris communis prohibitionem inſtitui hæredes nequeunt: iis enim ſimiliter legari nequibit, ſecus de iis qui ob ſolum paupertatis votum incapaces ſunt hæreditariæ ſucceſſionis, quales ſunt fratres Minores; quippe poteſt id votum ex vouentium intentione, & ſtatutis ſolam hæreditariæ ſucceſſionis capacitatem excludere, non autem legati; & ſic de facto contingit in fratribus Minoribus.

10 Sicut autem tota fratrum Minorum communitas capax eſt, vt ipſi legetur; ſic quilibet frater Minor eſt ſimiliter capax, & in ſolis illis caſibus, quibus ille eſt incapax, erit quoque hic. Ratio eſt aperta, quia ſicut quilibet frater Minor eſt incapax proprij, & hæreditariæ ſucceſſionis, ſimiliter quoque eſt incapax tota communitas: & ideo ſi capacitas legati eſſet contra paupertatem fratris ſingularis, eſſet quoque contra paupertatem totius communitatis. Præterea, quia legatum eſt quædam donatio à defuncto relicta, ab hærede præſtanda. §. *legatum. Inſtitut. de legat.* & *l. regia* 1. *tit.* 9. *parte* 6. At frater Minor eſt capax, vt ſibi donetur: ergo vt legetur. Sic colligitur ex *extrauaganti* 1. *verſ. porrò vt citra ſepulturam, de priuilegiis*, ibi, *De quibuſcumque verò relictis præfatis fratribus in communi, vel ſingulis vltimis deſcendentium voluntatibus*; & docent Bartolus dicens ita decreuiſſe Benedictum Papam, cuius verba refert *tractatu Minoricarum, lib.* 2. *diſtinctione* 5. *c.* 1. *n.* 28. & *cap.* 2. *numero* 31. & *l. ſeruos* 17. *numero* 2. *ff. de aliment. legat.* Imola *cap.* 2. *num.* 42. *de teſtamentis*, & *ibi* Ancharanus *numero* 30. Pariſius *cap. in præſentia, n.* 175. & 178. *de prob.* Manuel *qq. reg. tom.* 2. *quæſt.* 125. *art.* 6.

11 Hæc tamen limitanda ſunt, modò id legatum non ſit tantæ quantitatis, vt præſumatur fieri in fraudem, id eſt, relinqui hæreditatem ſub nomine legati. Conſtat ex *Clementin. exiui.* §. *cupientes. verſic. nec liceat eis, de verborum ſignificatione.* ibi, *Nec liceat eis valorem hæreditatum talium, vel tantam earum partem, quod præſumi poſſit hoc in fraudem fieri, quaſi ſub modo, & forma legati ſibi dimitti facere, vel ſic dimiſſa recipere, quin potiùs iſta ſic fieri ab ipſis ſimpliciter prohibemus.* Atque ita docent omnes; ſi tamen fratribus Minoribus ſumptuosè ædificantibus legentur expenſæ neceſſariæ ad ædificium, Baldus *authent. ingreſſi, in noua edit. n.* 59. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* hoc vtrinque diſputat, & concludit *n.* 60. de hoc cogitandum, & ſeruari de facto, quando relinquitur pro ædificio totum exigi.

Ex verbis autem ex prædicta Clementina citatis duo 12
colliguntur. Prius eſt; fratres acceptando tale legatum magnæ quantitatis, non faciunt contra paupertatis votum, ſed contra iuris prohibitionem, quod re vera non ſint hæredes, nec in ius defuncti ſuccedant. Sic Corduba *in reg. D. Franciſci, c.* 6. *q.* 11. *punct.* 1. At hoc non credo, quia cùm dominium omnium bonorum ad Minores pertinentium, ſit apud Pontificem, ſolo facti vſu ipſis relicto ex eius licentia, quam in hoc caſu denegat, ipſi acceptando hoc legatum, vſurpant illius vſum contra voluntatem veri domini, & legitimi ſuperioris: ergo delinquunt in paupertatis votum.

Poſterius eſt; Pontifex non irritat valorem prædi- 13
cti legati magnæ quantitatis, nec liberat hæredes ſolutione huius legati, ſed limitat receptionem à fratribus faciendam; vult enim fratres non recipere legatum, quod in hæredis fraudem fieri præſumitur. Quod tunc euenit, quando eſſet tanta quantitas, vt eius receptio magis ſaperet theſaurizare, quàm imminentibus neceſſitatibus proſpicere. Quare tunc ex quantitate illa legata dabitur fratribus quod imminens neceſſitas poſtularit; reſiduum verò tunc fratres nequeunt admittere, & ſi nunquam ſuperuenerit neceſſitas, nunquam admittere poterunt. At id poterunt alia neceſſitate ſuperuenienti. Quia nequit theſaurizatio præſumi, nec in fraudem, cùm id ſolum recipitur, quod imminenti neceſſitati ſubleuandæ opus eſt. Sic Bartolus *tractatu Minoricarum, libro* 2. *diſtinctione* 1. *cap.* 1. *nu.* 4. 5. 6. Manuel *qq. reg. tom.* 2. *quæſtione* 126. *art.* 1. Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium. verb. legata, in ſuis annotat. verſ. ſed ſi quæras.* Miniſtri autem, & cuſtodes ſimul, vel ſeparatim arbitraturi ſunt, quando hæc quantitas ſit immoderata, attenta perſonarum, & temporum qualitate, varietate, & conditione locorum, & aliis circumſtantiis, vt expreſsè habenit *cap. exiit.* §. *inſuper, nec vtenſilia, de verborum ſignificatione, in* 6. & bene tradit Bartolus *eadem diſtinctione* 1. *cap.* 1. *numero* 3. qui bene ait *cap.* 2. *numero* 8. idem dicendum eſſe, quando in diuerſis teſtamentis diuerſa legantur, quorum quodlibet non eſt immoderatum, at tota quantitas ſimul eſt immoderata. Quare Guardianus, & conuentus nequibunt arbitrari, quæ ſit quantitas immoderata, ſed ſupradicti Prælati, vt bene ait Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verb. legata, in ſuis annotationibus, verſ. quando ergo pecunia.*

Non repugnat tamen mendicitati ſeruare victualia, 14
quando timetur fore, vt alio tempore haberi nequeant. Sic Cardinalis *Clement. exiui, numero* 16. *de verborum ſignificatione.* Syluester *verb. legatum* 2. *quæſt.* 3. *dicto* 1. *fin.* Roſella *verb. legare, num.* 21. *fine.* Nec repugnat etiam paupertati Minorum recipere triticum, & alias res ſuperabundantes, id eſt, vltra eorum neceſſitatem, vt per Syndicum commutentur pro aliis rebus neceſſariis, vel vendantur ad has coëmendas. Sic enim conceſſit Leo X. cuius verba refert Manuel *qq. reg. tom.* 1. *q.* 26. *art.* 4. Et quamuis collector compendij priuilegiorum Mendicantium. *verb. commutare. numero* 3. dicat cauendum eſſe omnino ab hac conceſſione, quod ſit contra declarationem Nicolaj III. & relaxet paupertatem Minorum: at meliùs Corduba *in annotationibus circa eum locum compendij*, & Manuel *eod. art.* 4. aiunt non eſſe contra prædictam paupertatem, quando concurrit duplex conditio, quam illa Leonis X. conceſſio petit. Prior eſt, quod illa ſuperabundantia petatur ad habenda alia neceſſaria, quæ abſque pecunia haberi nequeunt. Poſterior, vt ea commutatio, aut venditio fiat per Syndicum.

Quò autem res hæc exactiùs intelligatur, opor- 15
tet præmittere, tripliciter poſſe Minoribus fratribus legari. Primo, explicando modum licitum, ac ipſis iuxta eorum conſtitutiones permiſſum, vt ſi illis legetur vinea, vel alia res immobilis, explicando vt ea vendatur, ac pretium in neceſſitate fratrum conuer-

tatur,

tatur. Secundo modo, quando explicatur modus ipſius illicitus, vt vinea, vt eam excolant, aut alia res immobilis, vt eam retineant. Tertio modo, quando abſolutè legatur illis res immobilis, nullum illius vſum explicando.

16 Quando ergo exprimitur modus licitus, conſtat valere legatum, & rem eſſe vendendam, vt fratribus æſtimatio detur. Ita deciditur expreſsè *c. exiit.§. ad hæc quia fratribus, verſ. ſi verò modum, de verborum ſignif. in 6.* & docent vniuerſi.

17 Quod ſi exprimatur modus non illis permiſſus, vt ſi legetur illis vinea, vt ab eis excolatur, vel alia res immobilis, vt ab ipſis retineatur debent fratres Minores per omnem modum abſtinere à receptione talis legati. Habetur expreſsè *eodem §. ad hæc quia fratribus*, & tradunt omnes.

18 Sed poteſt dubitari, an tunc id legatum ſit omnino caducum, ac proinde poſſit illud retinere hæres an æſtimationem teneatur fratribus dare, aut in alium vſum ſit cōuertendum. Videtur enim deberi fratribus æſtimationem, quia æſtimationis ſunt capaces, & ille modus tanquam iure impoſſibilis relictus à legato. *l. obtinuit. ff. de condit. & demonſtr.* & *l. reprehendenda. C. de inſtitut. & ſubſtitut.* Præterea, quia quando modus legato adiectus impleri nequit, conuertendus eſt in alium modum poſſibilem. *l. legatum. ff. de vſufructu legato.* Et ita valere legatum reiecta conditione, loquens de fratribus Prædicatoribus, quibus tunc etiam interdictum erat retinere immobilia, aſſerit D. Anton. 3. *part. tit.* 16. *c.* 1. *§.* 12. *not.* 7. & in fratribus Minoribus tenet Menochius *conſ.* 1014 *nu.* 29. *& ſequentib. volum.* 11. Cæterùm dicendum eſt, nec tunc deberi æſtimationem, nec eam poſſe recipi à fratribus tanquam debitam. Conſtat, quia *d. §. ad hæc quia fratrib.* dicitur ſic; *à tali legato, & eius receptione per omnem modum fratres abſtineant.* At modus legati recipiendi eſt æſtimationem recipere *l. ſi domus. § qui confitetur. ff. de legat.* 1. & *l. non dubium. § fin. ff. de legat.* 3. Atque ita docent Bar. *tractatu Minoriarum, libro* 2. *diſt.* 2. *cap.* 1. *num.* 9. Anchar. *Clem. exiui, numero* 57. *de verb. ſignific.* Manuel *quæſtionum reg. tomo* 2. *quæſtione* 126. *artic.* 1. Sorbus *in compendio priuilegiorum Mend. ver. legata, in ſuis annotationibus, verſ. idem dicendum eſt.* Immo id legatum prorſus non valet, ſed eſt caducum, & ſic non eſt conuertendum in alium vſū. Probatque optimè Bald. ſtatim allegandus; quia quādo legatum capit ſubſtantiam ex modo, ſicut ſunt relicta Minoribus, quia ex ſe ſunt rei immobilis relictæ incapaces, & ratione ſolius modi iis liciti, capaces redduntur, tunquam fit conuerſio in alium vſum, ſed modus vitiat legatum, ſecus autem quando legatum non capit ſubſtantiam ex modo, quia nimirum abſque illo modo poteſt impleri. Quia tunc reputatur ac duplex præceptum, alterum ſubſtantiæ legati, & alterum modi; & ideo ſi modus non tenet, debet conuerti in alium ſimilem, iuxta *d. l. legatum.* Et per hoc reſpondetur ad contraria; atque ita colligitur ex Bart. proximè allegato, & docent Federicus *conſil.* 175. Bald. *authentic. ingreſſi, in noua editione. c.* 58. *&* 59. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* Abb. *c. in præſentia, num.* 63. *de probationib.* Corneus explicans poſſe hæredem retinere *conſ.* 217. *num.* 4. *vol.* 4. & *conſ.* 117. *n.* 9. *vol.* 2. Natur. *lib.* 3. *conſ.* 8. *tit. de teſtamentis, in* 1. *edit. conſ.* 14. *num.* 5. *in* 2. *conſ.* 8. *num.* 5. Manuel *eo. art.* 1. *§. vltim.* Sorbus *ibidem, verſ. ſed eſt aduertendum.* Quare non placet concordia, quam affert Corduba *in reg. D. Franciſci, cap* 6. *quæſt.* 11. *puncto* 1. *ad fin.* vbi ait Minores qui non acceptarunt priuilegium Martini IV. de Syndico, non poſſe acceptare tale legatum, ſecus de iis qui id priuilegium acceptarunt, quia priuilegium fuit, vt Syndicus omnia legata, quæ ad pecuniam reduci poſſunt, diſtrahat, & conuertat in fratrum neceſſitates. Sed hoc non placet, quia debet intelligi, quando modus regulæ contrarius non eſt expreſſus.

19 Ex his infertur, licere Minoribus habere hortos ex quibus olera victui neceſſaria colligant, dummodo nil fructuum inde perceptorum vendant, aut locent, & vineam aliquam poſſidere in vſum ægrotantium, aut ex morbo conualeſcentium, vel vt fratres animi recreandi gratiâ in eam ad tempus ſe recipiant. Habetur expreſsè *Clement. exiui § licet verò, de verb. ſignif.* & docent omnes. At non licet dictis fratribus vineas habere, vt inde vinum ſibi neceſſarium ad bibendum habeant. Quia hoc appropinquat redditibus, vel illorum poſſeſſioni, ac vſui. Sic Corduba *in reg. D. Franciſci c.* 6. *quæſtio* 10. *puncto* 2. & ſic refert *ibi, in* 3. *punct.* in quodam ſuo Capitulo generali iuſſum eſſe omnes vineas diuelli, ex quibus fratres vinum ſuo potui colligebant. Addit autem *puncto* 2. non eſſe illis interdictum habere vineas ad vuas edendas, ſicut nec habere hortos ad edendo olera, cæteróſque fructus, vt dicitur *eo §. licèt verò.* Dicit etiam *ea quæſtione* 10. *puncto* 2. non eſſe illis licitum nutrire agnos, oues, vt fratres carnes edendas habeant, aut nutrire gallinas, & columbas, porcos, vaccas, apes ad ſuum vſum, ſiue illa ipſi nutriant, ſiue ſæcularibus nutrienda tradant, niſi quando ratione neceſſitatis prudenter iudicaretur talia eſſe moderatè nutrienda pro aliquali neceſſitatum leuamine, nec adeò moleſti ſæcularibus ſint; at licet nutrire gallinas pro infirmis.

20 Secundò deducitur, quid in ea quæſtione dicendum ſit an valeat legatum quando fratribus Minoribus legatur domus ad habitandum, aut ibi conſtruendam Eccleſiam? Quidam cenſent legatum non valere, ſed eſſe inutile, quod ipſis interdictum ſit noua loca acceptare, *cap.* 1. *de religioſis domibus,* & *cap.* 1. *de exceſſibus, Prælatorum, in* 6. & cùm legatum hoc capiat ſubſtantiam ex modo, illéque ſit impoſſibilis, vitiabitur iuxta dicta *numero* 57. Atque ita docent Federicus *conſ.* 175. *viſo inſtrument. per totum.* Bald. *authent. ingreſſi, in noua editione, num.* 59. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Anchar. *Clement. exiui, numero* 59. *de verb. ſignif.* Gualdenſ. *de arte teſtandi. tit.* 6. *cautela* 62. *numero* 5. Quare ait *numero* 2. cautelam eſſe, vt valeat legatum, ſi adiciatur conditio, vt ſi is modus impleri nequeat, conuertatur in alium licitum: & *tit.* 1. *cautela* 11. *fin.* dicit ſimiliter eſſe inutile legatum pecuniæ Minoribus ad nouum locum emendum, in quo debeat conſtrui noua Eccleſia; & cautelam eſſe, vt valeat apponi conditio, obtenta prius Romani Pontificis licentia. Dueñas *reg.* 318. *ampliat.* 1. dicens inutile eſſe, id legatum, quamuis ſit pecuniæ ad locum illum emendum, aut conſtruendum.

Alij cenſent id legatum valere, non vt obſeruetur præceptum teſtatoris, ſed vt conuertatur in alium vſum, iuxta 21
l. legatum ff. de vſufructu legato. Quare tunc ſolus modus legato adiectus, illud vitiat, quando continet ſpecialem impoſſibilitatem contrariam regulæ, & inſtituto fratrum Minorum, qualis non eſt hæc; quia idem interdictum eſt omnibus Mendicantibus *cap.* 1. *de priuilegiis, in* 6. Sic Bart. *tract. Minoricarum, lib.* 2 *diſp.* 2. *cap.* 1. *numero* 9. & *cap.* 2. *numero* 12. Manuel *qq. reg. tom* 2. *quæſt.* 126. *art.* 1. *ad finem.* Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verb. legata, in ſuis annotationibus. verſ. & idem dicendum eſt.*

Verùm ſic diſtinguendum eſt Si Minores non egeant 22
ea domo, vt propriam domum, aut Eccleſiam extendant, & vt cum illa continuent, vel vt inhabitent, aut Eccleſiam in ea ædificent, non valet legatum. Et in hoc caſu eſt vera prior opinio relata *numero* 19. ob eius rationem. Quippe fratres Minores nequeunt habere Eccleſias, aut domos ſeparatas à propria habitatione, ſicut nec poſſeſſiones, aut redditus, aut parochias alias. Si verò egeant ad prædictos vſus, vt Eccleſia, aut domus extendatur, ac ex vtraque vnica conſtruatur, valet legatum, quippe tunc non eſt modus regulæ contrarius. Sic tradit Corduba *in regul.*

D Franciſci.cap.6.qu.11.puncto 2.dub.1. ad finem, qui addit, in quadam ſua Congregatione declaratum eſſe, licere fratribus hoſpitari in domo relicta alicui, vt ibi hoſpitentur Minores, alimentaque illis præbeantur.

23 Quatenus autem *eo cap.1.de priuileg.in* 6. interdicitur omnibus Mendicantibus noua loca acquirere, id habebat verum attento antiquo eorum ſtatu, quando eis non erat permiſſa bonorum immobilium poſſeſſio. At cùm hodie omnibus illis ſit permiſſa, exceptis Franciſcanis de Obſeruantia, & Capucinis, in Trident. *ſeſſ.2. cap.2. de regularibus*, ceſſat in reliquis ea prohibitio. Sic Manuel *qq.reg.tom.2.quæſt.125.art.1.fin.*

24 Tertiò deducitur, ſi legetur Minoribus aliquid pro certo vſu, explicando vſum ſuperfluum, non valere legatũ: quia eſt modus contrarius eorum profeſſioni. Sic Bart. *tract. Minoricarum.libro 2. diſt.3.cap.3. fin.* Manuel *quæſtionum reg.tomo 2.quæſtione 126.ad finem.* Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendic. verb. legata, verſ. ſed eſt aduertendum.* Si verò non explicetur vſus ſuperfluus, ſed abſolutè legetur pro vſu aliquo licito, vt pro induendis hoc anno fratribus, & eo anno non ſit neceſſarius: ſed eſſet ſuperfluus, eo quod decenter omnes eſſent induti, & duplices habere veſtes, repugnet eorum ſtatui, valet vtique legatum, quia vſus in ſe eſt licitus, nec repugnans regulæ Minorum; ſed tantùm ex ſuppoſitione, quod habeant alias veſtes, eſt illicitus: & tunc ſi eſſet eleemoſyna data à viuenti, conuertenda eſſet in alios vſus fratrum, de licentia donantis, & ſi tenuat, reſtituetur ipſi, vt habetur *cap. exiit.§ quia verò puritati, de verb.ſignif.in* 6. At ſi eſt legatum, non habet hoc locum: quia licèt viuens poſſet reuocare donationem; at hæres nequit legatũ reuocare, vt probauimus hoc libro ſupra. Quare tale legatum validum eſt, ac debet conuerti in alias fratrum neceſſitates. Sic Bart. *eodem lib.2. diſt.3 toto cap.2.* Manuel *ibidem*, Sorbus *in compendio priuileg. Mendic.verb. legata, in ſuis annotationib. verſ. ſed ſi aliquid legatum.* Addit Manuel conuertendum id legatum in alium vſum, authoritate ordinarij. Sed Bart. *eodem lib.2.diſt.1.cap.3.* & Sorbus *ibid.verſ.ſed dices per quem*, dicunt de conſenſu cuſtodis, & hæredis, & ſi diſcordent, conſulendum iudicem, & eius ſententiæ ſtandum. Et quamuis non explicent, quis iudex ſit ille, clarum eſt, futurum ordinarium Eccleſiaſticum, ad quem hæc commutatio ſpectat.

25 Quartò deducitur, quid dicendum de legato facto alij fratri Minori, cui vſus illius legati conuenire nequit, vt ſi legetur Biblia fratri Minori cæco. Bald *auth.ingreſſi, in noua editione, num.58.Cod.de ſacroſanct. Eccleſ.* & Anchar. *Clement. exiui, numero 28. de verb ſignific.* aiunt non valere legatum. Ducuntur, quia cùm vſus illius legati nequeat illi conuenire, non eſt tacite illi legatus vſus licitus. Sed quod attinet ad hoc exemplum lapſi ſunt hi Doctores, quia poteſt cæcus ille vti eo libro audiendo alium ſibi legentem, & ita eſt vſus licitus conueniens illi: ſicut de quocumque alio deuotionis libro diceremus. Quare aptius exemplum eſſet, ſi fratri Minori laico legaretur Biblia, aut opera Scoti, & adhuc contra Baldum ſentio valere legatum, & conuertendum in alium vſum, vt bene docent Corduba *in regul. D.Franciſci.c.6.quæſtione 11.puncto 2.dub.2.* Manuel *qq. reg.tom.2. q.126. art.1.§. vltimo.* Sorbus *eo verb.legata. verſ. ſed eſt aduertendum.* Immo etſi expreſſiſſet teſtator modum non conuenientem illi laico, valeret adhuc legatum, vt ſi dixiſſet, lego ei hos libros, vt literis vacet, conuertendũ que eſſet pretium illorum librorum venditorum in alium vſum ei fratri permiſſum, vel in vſum aliorum, vt bene ait Corduba ibidem. Et ratio eſt, quia etſi modus expreſſus non ſit aptus illi laico, eſt tamen conueniens ſtatui fratrum Minorum. At *c.exiit. §. ad hæc quia fratribus, de verborum ſignific.in* 6. tunc dicitur legatum non valere, quando modus legato adiectus eſt contrarius ſtatui Minorum, vt conſtat ex exemplis ibi adductis, ſcilicet quando legatur vinea ad eam excolendam.

26 Vltimò deducitur, quid dicendum, quando legato facto cuidam fratri Minori adijcitur conditio, vt ſuperior permittat eum fratrem illo frui, & eo non permittente amittatur legatum. Quidam dicunt id legatum non valere, ſed haberi tanquam non ſcriptum, quia modus repugnat ſtatui eorum. Sic Bald. *l. vnica, num.44.C. de his quæ pœna nomine relinquuntur.* Angel. *l. Lucius Titius. 78.§ tres gradus, nu.2.ff.ad Trebellian.* Cæterum nullam ſtatui illorum repugnantiam video, vt legatum non debeat valere, quando aliàs iuxta dicenda numeris ſequentibus valeret legatum annuum relictum Minoribus; quia in hoc euentu ſolus facti vſus ex ſuperioris licentia illi fratri Minori relinquitur, & ſemper eſt ab ipſo reuocabilis, & ſolùm amittentur, ipſo reuocante licentiam, fructus in poſterum percipiendi. Et ideo ſiue dicatur in legato, ea lege, vt permittat ſuperior eum religioſum eo legato frui, ſiue ſub pœna amittendi, ſiue donec patiatur ſuperior ipſum frui, ſiue ea lege, vt retineat, velit, nolit ſuperior, exiſtimo quod attinet ad legati, & conditionis valorem, aut non valorem, idem prorſus dicendum quod diximus ſuprà de legato ſimiliter relicto alijs religioſis.

Tandem, quando legatum rei immobilis ſit fratribus Minoribus vltimo modo, nempe nullum explicando vſum, ſed abſolutè illis legatur quoddam prædium, an valeat legatum, & debeatur res illa vendi, & pretium in fratrum neceſſitates cedat, non eſt modica difficultas. Quidam cenſent id legatum eſſe nullum, & ita neque quoad æſtimationem deberi. Ducuntur, quod ius reſiſtat prædictis fratribus; ſunt enim rei immobilis incapaces. Et quando legatum eſt ratione ſolius alicuius cauſæ licitæ validum, & abſque illa eſſet ipſo iure irritum, ratione incapacitatis perſonæ, cui relinquitur, ſi fiat ſimpliciter, & non expreſſa illa cauſa, non conuertitur in cauſam licitam, ſed manet irritum, ſicut conſtat in legato facto deportatis, & damnatis ad metallum, quod eſt nullum ipſo iure, nec conuertitur in alimentorum cauſam, pro qua ſunt capaces legati acquirendi. *l ſi in metallum.ff.de his quæ pro non ſcriptis habentur.* & *l.ſi deportatis ſeru.in princip.de legat.3.* Cùm ergo fratres Minores ſint incapaces legati rei immobilis, niſi vt ea vendatur, & non adiecta ſit hæc cauſa, legatum illius erit omnino irritum, nec in cauſam licitam conuertetur. Atque ita docent Bart. *l. vnic. fine.C.de conductoribus, libro* 11. & *ibi* Platea *fine.* Iacob. Rebuffus *num.4.* Angel. *conſ 224.num.1.& 2.* Anchar. *conſ.199. fin.* addens poſſe hæredem tuta conſcientia non ſoluere. Imol *cap.2.numero 42.de teſtamentis.* Aretin. *§.conſtat.numero 11.quem legit in l. Africanus.ff. de legat.1.* Quamuis concludat articulum eſſe valde dubium in decidendo, & meliùs cogitandum. Cuman. *eodem §. conſtat, in fine, quem legit in l cùm ſeruus.ff eod.tit.* Gualdenſis *de arte teſtandi.tit.1.cautela 11.num.2.* Et in hanc partem, quamuis dicat rem eſſe dubiam, magis inclinat Mantica *de coniect.vltim.volunt libro 9.tit.9.num.13.* & huius ſententiæ videtur manifeſtè Azor *tom.1.inſtit.moral. lib.12.cap.23.quæſt.11.* ait enim reliquis Mendicantibus præter Franciſcanos integrum eſſe recipere bona ſtabilia teſtamento legata, non vt retineant, ſed vt vendant. 27

28 Cæterùm nullatenus placet mihi hæc ſententia, ſed exiſtimo legatum valere, ac deberi æſtimationem. Ducor ex *cap.exiit.§.ad hæc quia fratribus verſ. ſi verò modum, de verb ſignific in* 6. vbi Pontifex triplicem legandi modum diſtinxit, adhibens exemplum in re immobili, & deſcendens ad tertium modum, quando ea abſque modi expreſſione legatur, hæc ait. *Si verò fratribus ipſis generaliter aliquid abſque modi expreſſione legetur, in hoc legato ſic indeterminatè relicto, in omnibus, & per omnia intelligi, ac ſeruari volumus, & in perpetuũ præſenti conſtitutione iubemus,*

iubemus, quod ſuprà, in pecunia, ſeu eleemoſyna fratribus indeterminatè oblata, vel miſſa volumus ac expreſſimus obſeruari, videlicet, vt ſub modo dicto fratribus intelligatur eſſe relictum; ita quod nec legans merito, nec fratres ipſi effectu relicti fraudentur. Quare non obſtat ratio contraria, tum quia quicquid ſit in eo ſpeciali caſu propter diſpoſitionem legum volentium ſic punire damnatos illos, id non poteſt habere locum in noſtro caſu, cùm fratres Minores non ſint incapaces rei ſtabilis propter delictum aliquod, ſed ratione ſuæ profeſſionis, & cum habeamus expreſſam iuris Canonici deciſionem, qua declaratur id legatum reputari modo licito factum, ac valere. Tum etiam, quia, vt optimè ait Aretinus *num. præcedenti* allegatus, ſi quantitas legati relicti damnaris illis, eſſet alimentis eorum proportionata, fortè poſſet dici legatum illud interpretandum in dubio relictum ad alimenta, & ſic valere. Secundò, quia cùm res immobilis legatur ſimpliciter, non repugnat verbis, vt præſumatur relicta eo modo, qui ad legati valorem neceſſarius eſt, quia ſemper in dubio ea præſumptio capienda eſt, vt faueat actus valori, eo vel maximè quod hic de cauſa pia, & religione agatur, in quo euentu in dubiis opinionibus præferenda eſt Eccleſiæ fauens, vt probauimus *ſuprà*. Tandem, quia verba ſimpliciter prolata intelliguntur in dubio iuxta conditionem perſonæ, ad quam diriguntur, vt diximus in quæſtione, vtrùm valeat legatum ſub conditione, vt ad monaſterium illi non ſe intermiſceat. Cùm ergo verba huius legati rei immobilis dirigantur ad fratres Minores, qui nullatenus ſunt illius capaces, niſi vt pretium eius venditæ recipiant, ſic intelligenda erunt verba illius legati. Et ideo hanc partem ſuſtinent Barth. *tractatu Minoritarum, lib. 2. diſt. 4. c. 1. n. 19. & l. ſi fideicõmiſſa, §. ſi ſeruo, in fin. ff. de legat. 2. & l. apud Iulianum,* 40. in aliis incipit, *Africanus § conſtat, n. 4.* qui §. in aliis ponitur poſt *l. 41. ff. de legat. 1. & ibi* Paulus *n. 4.* Alexand. *num.* 50. Imol. *eod. § fin quem legis in l. cùm ſeruus, ff. eod. tit.* Abb. *cap. in præſentia, num.* 63. *de probationib.* & *ibi* Pariſ. *num.* 265. Florian. *l. cætera, § ſi duobus, ff. de legat.* 1. Cardin. *conſ.* 6. *num.* 3. *& conſil.* 102. *num.* 2. *dub.* 2. Corn. *conſ.* 117. *num.* 8. 9. *&* 10. *volum.* 2. *& conſ.* 227. *num* 4. *volum* 4. Ananias *conſil.* 30. *num.* 7. Spino *ſpecul. teſtament. gloſſ.* 12. *principali, num.* 39. Manuel *qq. regul. tom.* 2. *quæſtione* 126. *artic.* 1. Sorbus *in compend. priuileg. Mendic. verb. legata, in ſuis annotat. verſ. idem dicendum.*

29 Nec debent fratres in his venditionibus interuenire; ſed id per hæredes faciendum eſt, cùm apud eos ſit rei illius dominium. Poſſunt etiam id executores facere; & quamuis aliàs ad bona vendenda exigatur ſpecialis permiſſio teſtatoris, *l. alio, ff. de alimentis, & cibar. legat. & l. penult. C. quando decreto opus non eſt*, id tamen fallit in hoc caſu, eo quod legato illi ea ſemper conditio ineſt, vt vendatur. Poſſunt etiam id efficere Epiſcopus, & Iudex ſæcularis ex proprio officio, præcedenti tamen mora hæredis vel executoris, qui bis moniti non vendunt, *auth. de eccleſiaſticis titulis, § ſi quis autẽ*, quæ omnia docet Bart. *tract. Minoritarum, lib. 2. diſt. 4. toto c. 3.* vbi concludit ſolùm his fratribus licere, ſupplicare hæredi, vel executori contra iudicium vt votũ teſtatoris impleant. Hoc tamen non tollit, quin poſſint Iudicis officium implorare, vt ſuo officio cogat implere.

30 Nec in hac venditione exigitur ſolemnitas iure petita ad rei eccleſiaſticæ alienationem, quod in alienatione neceſſariò non exigatur ſolemnitas aliqua, vt ſi ingrediens religionem iuſſit in ſuo teſtamento bona aliqua ſua ſtabilia vendi, vt optimè tradit Lapus *in noua edit. allegatione* 25. *num.* 4. & *ibi* Mandoſius *in addit. verb. ſolemnitate.* Rebuffus *de alienatione rerum eccleſiaſtic. à nu.* 29. Et hac ratione ducti tenent in noſtris terminis hanc partem Baldus *authent. ſi qua mulier, n.* 15. *fin. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Decius *cap. in præſentia, in noua edit. n.* 271. *de probationibus, & ibi* Felinus *n.* 5. *verſ.* 3. vbi etiam refert Guillelmum de Cunco Corotus *conſil.* 117. *n. n. vol.* 2. Roland. *conſ.* 5. *n.* 7. *vol.* 1. Nauar. *comm.* 2. *n.* 50. *de regularib.* Greg. Lopez *l.* 13. *verb. en eſſa miſma, tit.* 18. *part.* 3.

Quamuis autem DD. prædicti idem aſſerant de bonis ſtabilibus relictis aliis Mendicantibus, dicentes ea poſſe vendi abſque prædicta ſolemnitate, loquuntur attento iure antiquo, quo erant ſtabilium bonorum incapaces, & ideo tanquam neceſſitate coacti ad ea vendenda non tenebantur obſeruare ſolemnitates petitas in rei eccleſiaſticæ alienatione. At cùm hodie ſint capaces bonorum ſtabilium attento Trid. *ſeſſ.* 25. *c.* 3. *de regular.* non coguntur ſtabilia ſibi relicta vendere, & ſubinde nec ea ſemel per acceptationem effecta propria poſſunt alienare abſque prædictis ſolemnitatibus. Quod optimè aduertit Nauarr. *n. præced.* allegatus. 31

Non tamen opus eſt, vt ſtatim res illa immobilis fratribus Minoribus relicta vendatur, ſed poteſt opportunitas temporis expectari, ne vili pretio vendatur, vt bene tradit Azor *tom.* 1. *inſtitut. moralium, lib.* 12. *cap.* 23. *quæſt.* 11. & ſi emptor nullatenus inueniatur, tenentur fratres Minores eam à ſe abiicere, vel dare in eleemoſynam, cùm nullatenus retinendi ſint capaces. Sic Abbas *cap. recolentes, fin. de ſtatu monachorum.* Quod ſi quæras, cuius ſint fructus rei illius ſtabilis, dum non venditur, in nullo authore inueni, ſed credo eos eſſe hæredum. Ducor, quod dominium illius eſt apud hæredem, vt rectè ait Bartol. *tractatu Minoritarum, lib.* 2. *diſtinct.* 4. *cap.* 3. *n.* 25. ergo & fructus, cùm proprium ſit dominij, vt ipſum ſequantur fructus, *l. & ex diuerſo* 36. *§.* 1. *ff. de rei vendicatione*, & docet Menochius alios allegans *de præſumptionibus, lib.* 3. *præſumpt.* 30. *n.* 55. Et quamuis peccet ſi ſit in mora vendendi gratia fructuum ſibi percipiendorum; at non tenetur gratià huius moræ aliquid reſtituere. Quod nullum lucri ceſſantis, aut damni emergentis detrimentum ſequutum ex mora Minoribus fuerit. Quippe illis non res ipſa, ſed eius pretium debebatur; at pretium non poterant negotiationi exponere, ſed expendendum erat. Si verò ex tali mora detrimentum pateretur res illa in pretio, tenetur hæres in mora culpabili exiſtens, id detrimentum fratribus reſarcire; quia in eo iniuſtè damnum intulit. 32

Potiſſima autem difficultas eſt de legato annuorum redditum relicto fratribus Minoribus, an valeat. Et vt clarè procedamus, priùs agendum erit de capacitate eorum ad eos redditus ipſis relictos acquirendos, & poſtea agemus, an id legatum ſit prorſus irritum, atque ideo hæres poſſit tuta conſcientia illud retinere, nec in alium vſum conuertendum ſit. Agendo ergo de capacitate fratrum Minorum ad eos redditus ſibi legatos acceptandos, præmittendum eſt primò; non venti in quæſtionem, quando non per modum annuorum redditum relinquuntur, vt quando relinquitur cenſus quidam fratribus Minoribus; huius enim legati ſunt capaces, atque debetur illis æſtimatio: ſicut etiam *num.* 27. diximus valere legatum cuiuſcunque rei immobilis, & deberi æſtimationem, quia tunc nullos redditus habent Minores. Nam, vt bene aduertit Bartolus *tractat. Minoritarum, lib.* 2. *diſtinctione* 6. *cap.* 5. *num* 44. legatum annuum non interdicitur fratribus ratione rei legatæ; ſed ratione modi à teſtatore expreſſi, ſcilicet quod annuatim detur, qui modus eorum regulæ repugnat. Cùm ergo in ſimplici cenſus legato non reperiatur hic modus, erunt capaces illius, quod bene aduertit Abbas *c. in præſentia, n.* 63. *de probat.* Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verb. legata, in ſuis annotationibus, verſ. ſi verò aliquid annuum, ſeu aliqui redditus.* 33

Difficultas autem eò pertinet, quando annui redditus legantur fratribus Minoribus, iubente teſtatore 34

quotannis tantam quantitatem illis tribui, vel per alias temporum diuiſiones, vt quotidie, vel tertio quoque menſe, vel tertio quoque anno. Ratio verò dubitandi eſt, quod modus huius legati paupertati Minorum aduerſetur. Quippe ſunt annuorum redditúum incapaces, vt conſtat ex *Clem exiui, §. cùmque annui redditus, de verborum ſignific.* ibi: *Cùmque annui redditus inter immobilia cenſeantur à iure, ac huiuſmodi redditus obtinere paupertati, & mendicitati repugnet; nulla dubitatio eſt, quod prædictis fratribus redditus quoſcumque, ſicut & poſſeſſiones, vel earum etiam vſum, cùm eis non reperiatur conceſſus, recipere, vel habere conditione conſiderata ipſorum non licet.* Ex quadictione vniuerſali (*quoſcumque*) colligitur, eos eſſe incapaces cuiuſcunque redditus annui quantumuis exigui, vt optimè docent Fulgoſius *conſ.* 104. & Decius *c. in præſentia, in noua editione, n.* 273. *de probationibus*, quos refert, & ſequitur Tiraquellus *tractatu de iudicio in rebus exiguis, nu.* 158. *verſ.* 55. Queſada *in diuerſis quæſt. iuris, cap.* 22. *num.* 59. Corduba *in reg. D. Franciſci, cap.* 6. *quæſtio* 11. *puncto* 3. Colligitur etiam eos eſſe incapaces redditúum perpetuorum, ad quos dandos fratribus Minoribus ſolent teſtatores grauare hoſpitale, vel alium hæredem ab ipſis inſtitutum. Quod fatentur vniuerſi DD. allegandi, cùm veri redditus annui ſint, modúſque relinquendi aduerſetur eorum regulæ.

35 Prima igitur difficultas eſt, quando legantur fratribus Minoribus annui redditus ad modicum tempus, an modus hic aduerſetur paupertati fratrum Minorum, atque adeò non ſint huiuſmodi legati capaces? Quidam aduerſarî affirmant, & ideo eos non eſſe capaces. Ducuntur ex vniuerſali annuorum redditúum prohibitione relata *n. præced.* quippe quamuis hi modico tempore durent, adhuc tamen ſunt annui redditus. Præterea, quia quando eadem prohibitionis ratio, quæ in bonis ſtabilibus reperitur, vendicat ſibi locum in annuis redditibus ad modicum tempus legatis, computantur hi inter bona immobilia. At in hoc caſu militat eadem ratio, quæ eſt, ne tollatur mendicitas. Et ideo hanc partem ſuſtinent Bartol. *tract. Minoritarum, lib.* 2. *diſtinct.* 6. *c.* 3. *n.* 35 Snein. *in tractat de oblationibus libello* 8. *q.* 7. *n.* 7. *fine.* Manuel *quæſtionum regularium tom.* 2. *quæſt.* 126. *art.* 3.

36 At multo verius eſt, eos capaces eſſe huiuſmodi legati, ſecus quando eſt ad longum tempus. Ducor quoad priorem partem, quod id moraliter cenſetur legatum vnius eleemoſynæ ſoluendæ eo tempore ſucceſſiuè, atque adeò per hoc non tollitur, ſed ſubleuatur mendicitas, ſicut non tolleretur tota ea ſumma ſimul relicta; & ex hoc patet ſolutio ad contraria. Quoad poſteriorem autem, quia ſicut locatio rei immobilis eccleſiaſticæ, vel eius fructuum venditio ad longum tempus æquipollet alienationi ipſius. *Clement.* 1. *ad finem, de rebus Eccleſ. non alienand.* ſic à ſimili receptio redditúum ad longum tempus æquipollet poſſeſſioni rei immobilis, quæ paupertati Minorum repugnat. Atque ideo hanc partem ſuſtinent Federicus *conſ.* 12. *n.* 5. Anton. *c. in præſentia, n.* 25. *de probat.* Abbas *conſ* 66. *n.* 6. *lib.* 2. Cardinal. *Clement. exiui. n.* 13. *de verb. ſignific.* & *ibi* Anchatanus *num.* 21. & *c.* 2. *n.* 30. *de teſtamentis.* & *ibi* Imola *nu.* 41. Ananias *num.* 20. quidam conſulens, cuius conſilium habetur tacito nomine poſt conſilium 12. Federici, Gualdenſis *de arte teſtandi, tit.* 1. *cautela* 11. *n.* 1. *fine.* Roſella *ſumma, verb legare, num.* 21. Angelus *verb. legatum* 1. *num.* 5. Syluest. *verb legatum* 2. *quæſtione* 3. *dicto* 1. Tabiena *verb. legatum* 1. *quæſt* 4 *n.* 5. Serena conſcientiæ *q.* 20. Corduba *in reg. D. Franciſci, cap.* 6. *quæſ.* 11. *puncto* 1. Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendicantium, verb. legata, in ſuis annotationib. verſ. ſi verò aliquid annuum non perpetuum* Emmanuel Sà *ſumm. verb. religio, n.* 57. Et iuxta hanc diſtinctionem intelligendi ſunt Doctores aliqui abſolutè dicentes legatum annuum pro alimentis fratrum Minorum valere. Hi ſunt Bart. *l. ſeruos ad cuſtodiam n.* 12 *ff de alimentis, & cib. leg.* Paris *cap. in præſentia, n.* 178 *de probationib.* Bald. Imol. & Romanus, quos refert, & ſequitur Redoan. *de ſpoliis eccleſiaſtic. quæſt.* 8. *in princip. n.* 17. & alij quos refert Dueñas *reg.* 381. *limit.* 1. Anton. Gomez *tom.* 1. *variarum, cap.* 12. *num.* 46. Craſſus *de ſucceſſione, §. legatum, quæſtione* 6. *fin.* intelligendi enim ſunt quando id legatum eſt ad modicum tempus; & ita Dueñas, & Queſada *quæſtionibus diuerſis iuris, cap.* 25. *num.* 31. limitant, niſi ad alimentorum legatum ſit quid annuum, intellige annuum ad longum tempus. Et eodem modo erit verum quod tradit Queſada *in ſuis quæſt. variis iuris, c.* 52. *num.* 21. & 22. vbi ait fratres Minores non eſſe capaces vſusfructus ſibi relicti; quod quid iuris contineat vſusfructus: at Minores ſunt omnis iuris incapaces. At eſſe capaces huius legati aſſerit Ananias *conſil.* 30 *numero* 6. Sed ſic diſtinguendum eſt: ſi ſit ad modicum tempus, ſunt capaces, quia reputatur quid mobile, & quod iuris acquiritur Eccleſiæ Romanæ, ſicut in aliis legatis, ſolo vſu facti relicto Minoribus; ſecus ſi ſit ad longum tempus, quia computatur inter immobilia. Limitat Sorbus *ibid. verſ. modicum autem tempus*, quando id legatum eſſet minimum, quia ſi eſſet ita magnum, vt ſupereſſet toto illo tempore ad conſulendum neceſſitatibus fratrum, non poſſet acceptari, quia eo tempore non viuerent in ſpe Dei, & ita repugnaret eorum ſtatui. Sed hoc intelligendum eſt iuxta id quod diximus de legato, quod quando tale eſt, magnum cenſetur.

Rurſus inter hos DD. eſt controuerſia, quale dicatur modicum tempus. Nam Ancharanus, Imol. & ille conſulens allegati *num. præcedent.* aiunt in hoc dicendum idem quod notatur *Clem.* 1. *gloſſ fin. de rebus Eccleſ. non alienand.* quæ diuerſas refert ſententias, & eam videtur ſequi, vt ſit quinquennium, vt ait Lapus *allegat.* 80. *num.* 1. Diuerſas etiam refert ſententias Mandoſius *in ſignatura gratiæ, tit. licentia ſiue indultus locandi redditus beneficiorum, verſ. quod ſit modicum tempus.* 37

At potiſſimùm eſt duplex ſententia. Prior ait modicum tempus eſſe decennium, & infrà, & longum tempus, quod eſt vltra decennium. Sic tradunt Ananias, Angelus allegati *n.* 35. Sorbus *in compendio priuilegiorum Mend. in verb. legata, verſ. modicum autem tempus.* 38

Poſterior ait, quæ eſt communis, & tenenda, modicum tempus eſſe, quod eſt infra decennium: at longum tempus eſſe decennium, & vltra. Quam ſuſtinent Lapus *allegat.* 30. *in noua edit. in fin.* Cardinal. *in Clement. exiui. num.* 13. Matth de Afflict. alios referens *tractatu de iure prothom. in notabili* 8. *n.* 25. Alexand. *conſil.* 17. *viſo inſtrumento, in princ.* & *n.* 2. *vol.* 4. Paris. *conſ.* 98. *præſupponendum, n.* 5. *vol.* 4. Boër. *deciſ.* 234 *n* 4. Mandoſius *in addit. ad allegationem* 80. *Lapi.* Roſella, Sylu. & Cordub. allegati *n.* 31. Addit Corduba, vel ſi legentur annui redditus tertio quoque anno vſque ad 20. annos dandi. Sed hoc non credo, quia iam eſt magnum tempus, vt pote quod decennium excedit. 39

Non dicetur autem legatum annuum perpetuum, vt ſic Minores non ſint illius capaces, quando legatum relinquitur ad vitam alicuius fratris Minoris. Ducor, quia etſi ſit perpetuum reſpectu illius monachi, cui relinquitur, non eſt perpetuum ſimpliciter. Perpetuitas enim ſimpliciter debet attendi reſpectu religionis, cui immediatè id legatum acquiritur. Quare cùm tempus centum annorum attendatur in relictis Eccleſiæ, aut ciuitati. *l. fin. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* non dicentur redditus illi annui perpetui, niſi ad centum annos ſint. Nec etiam dicentur fieri ad longum tempus, quia nil certius morte, nec incertius eius hora. Atque ita cùm quotidie poſſit legatum id extingui, non dicetur fieri ad longum tempus. Et hanc partem tenent Federic. Anton. Abbas allegati *num.* 35. 40

Secunda

41 Secunda difficultas eſt, an repugnent paupertati fratrum Minorum redditus perpetui deputati non ad ipſorum victum, ſed ad certum diuini cultus vſum, vt ad frumentum, vel vinum neceſſaria materiæ conſectationis, oleum pro lampadibus, ornamenta altarium, calices, &c. Quidam negant, quod text. *Clement. exiui, § cumque annui redditus, de verb. ſignific.* indiſtinctè interdicat annuos redditus Minoribus; & vbi ius non diſtinguit, nec nos diſtinguere debemus. Sic Azor *tom. 1. inſt. moralium, lib. 12. c. 23. quæſ. 15.*

42 Sed communis, & verior ſententia eſt, id legatum non aduerſari eorum paupertati, & ideo non eſſe cur non valeat. Quod mendicitas fratrum Minorum in eo verſatur, vt quotidie alimenta mendicent, quorum nomine ſola veniunt corpori neceſſaria, vt eſus, potus, habitatio, veſtes. *l. legatis, ff. de aliment. & cibar. leg.* Quæ mendicitas hoc legato non tollitur, vtpote quod non in hæc cedere debeat, ſed in neceſſaria cultui diuino. Atque ideo hanc partem ſuſtinent Federicus *conſ. 12. n. 4.* & alius conſulens, cuius conſilium tacito nomine authoris refertur ibi poſt id conſilium 12. Anton. *c. in præſentia, n. 25. de probationib.* & *ibi* Mantua *num. 78.* Abb. *conſ. 63. n. 4. lib. 2.* Cardinalis *Clem. exiui, num. 13. de verb. ſignific.* & *ibi* Ancharanus *n. 18. & n. 21.* idem Ancharanus *cap. 2. num. 30. de teſtamentis*, & *ibi* Imol. *num. 42.* Ananias *num. 10.* idem Ananias *conſ. 30. à num. 3. vſque ad 5.* Bald. *auth. ingreſſi, in noua editione, n. 59. Cod. de ſacroſ. Eccleſ.* Roſella *verb. legare, n. 21.* Angel. *verb. legatum 1. nu. 5. fine* Syluest. *verb. legatum 2. q. 3. dicto 1.* Tabiena *verb. legatum 1. q. 4. num. 5.* Nauarrus *lib. 3. conſiliorum, titul. de teſtamentis. in 1. editione, conſil. 13. n. 3. in 2. conſ. 9. num. 3.* Serena conſcientiæ *queſt. 20.* Corduba *in reg. D. Franciſci, c. 6 quæſ. 11. punct. 3.* Sorb. *in compendio priuilegiorum Mendic. verb. legata, in ſuis annotationib.* Federic. tamen, Menoch. *conſ. 1014. n. 36. & 37. vol. 11.* Emmanuel Sà *ſumma, verb. religio enim, nu. 57.* Ribadeneira *de inſtituto Societatis* IESV, *c. 23. fol. 191.* Manuel *qq. reg. tom. 2. quæſt. 126. art. 5.* & à fortiori hoc tenent Bartol. & DD. quos *cap. 24. num. 13.* retulimus, dicentes poſſe Eccleſiam fratrum Minorum hæredem inſtitui.

43 Tertia difficultas eſt, an anniuerſaria perpetua relicta Minoribus repugnent eorum paupertati, vt ſi hæres iubeatur à teſtatore largiri quotannis fratribus Minoribus certam quantitatem, vt ſacra, vel alia officia diuina fiant pro teſtatore? Antonius Cucus *lib. 3. inſtit. maiorum, tit. 1. n. 36. & tribus ſeq.* & Manuel *qq. reg. tom. 2. q. 126. art. 4.* cenſent legata hæc non repugnare paupertati fratrum Minorum, quia hoc nil aliud eſt quàm iubere ea ſacrificia fieri, & ſtipendium debitum perſolui; & ſic non reputatur legatum fratribus relictum, ſed ſtipendium ſacrificiorum; & idem tenet Ribadeneira *de inſtituto Societatis* IESV, *c. 23. fol. 191.* & poſſunt referri pro hac parte Paludanus in epiſtola ad Magiſtrum ordinis Prædicatorum, quem referunt. & approbant Angelus *verb. legatum 1. num. 5.* Syluester *verb. legatum 2. quæſt. 3. dicto 2.* Tabiena *verb. legatum 1. quæſt. 4. num. 5.* vbi aiunt non eſſe contra inſtitutum Minorum hoc legatum, niſi quando poſſidetur tanquam redditus, & proprietas, exigendo etiam in iudicio, ſecus quando per modum eleemoſynæ petitur extra iudicium. Sed cùm poſtea idem dicant de aliis annuis redditibus, nil ſpeciale videntur agnoſcere, eo quod relinquantur tanquam ſtipendium ſacrificiorum. Sed quamuis ſatis confusè loquantur, videntur agere de obligatione hæredis in conſcientia ad ea legata ſoluenda, de qua non agimus in præſenti, ſed agemus à *num. 48.* & ita confundunt eam hæredis obligationem cum capacitate fratrum, reſpectu talium legatorum.

44 Et ideo dicendum eſt prorſus de hoc legato, ac de aliis legatis annuis perpetuis relictis fratribus Minoribus, quorum diximus *numero 33.* eos non eſſe capaces. Ducor, quod id legatum ſit verè annuorum redditnum, & perpetuum, tollitque omnino fratrum mendicitatem, cùm id in victu, & veſtitu eorum expendendum ſit. Vnde verè eſt legatum annuum fratribus factum pro victu, & veſtitu. Atque ita docent Ancharanus *Clem. exiui, n. 21. fin. & 22. init. de verb. ſignif.* Nauarrus *lib. 3. conſiliorum, tit. de teſtamentis, in 1. editione, conſ. 14. à n. 3. in 2. conſ. 8. à n. 3.* Corduba *in reg. D. Franciſci, c. 6. q. 11. puncto 4, notab. 2.* vbi affert deciſionem cuiuſdam Capituli generalis Minorum hoc ſtatuentis, cuius verba referam *num. 48.* & Surd. *de alimentis, tit. 3. quæſt. 4. nu. 13.* dicit ſe vidiſſe ordinationem fratrum Minorum, vt nequeant recipere titulo legati illius, niſi à ſponte dantibus abſque prædicti oneris obligatione Azor *tom. 1. inſt. moral. lib. 12. c. 23. quæſ. vltim.* Sorbus *in compendio priuilegiorum Mendic. verb. legata, in ſuis annotationibus, verſ. ex quibus colliges.*

45 Quarta difficultas eſt, an legatum annuum pro ſtudio fratrum Minorum repugnet eorum mendicitati? Quidam cenſent non repugnare, & ſic validum eſſe, probátque Abbas ſtatim allegandus ea ratione, qua nos vſi ſumus *numero 41.* ad probandum non repugnare legatum factum ad cultum diuinum; quippe cùm hi redditus non ſint pro alimentis, ſed pro litteris addiſcendis, non repugnat eorum mendicitati. Sic Abb. *conſ. 65 per totum, l. 2.* & dicit ita ſentire Gloſſam *Clem. dudum, verb. indirectè, de ſepulturis*, vbi ait legatum monacho pro libris emendis valere; quamuis loquatur de fratribus Prædicatoribus. Decius *c. in præſentia, in noua editione, n. 274. de probationibus*, & *ibi* Pariſ. *num. 175.* Felinus *c. cùm dilecta, n. 20. verſ. & ſuas, de reſcriptis.* Ruin. *conſil. 101. n. 12. verſ. præterea illa lex.* Rebuff. alios referens *de priuilegiis ſcholaſticorum, priuil. 135.* Horatius Lucius *de priuileg. ſcholaſticorum priuileg. 92.* Redoanus *de ſpoliis eccleſiaſt. q. 8. in princip. num. 16.* Menoch. *conſil. 114. num. 38. volum. 11. & n. 34. & 35.* & limitat hoc *num. 34.* modò adminiſtratio non ſit penes fratres, ſed penes ſæculares. Sed contrarium tenet Queſada *in diuerſis qq. iuris, cap. 22. n. 23.* Quia illi ſunt verè annui redditus.

46 Sed ego ſic diſtinguendum exiſtimo. Si redditus illi annui legentur ad libros, & reliqua ſtudio neceſſaria coëmenda, valet legatum, nec repugnat mendicitati, & hoc probat ratio adducta: ſecus ſi ſit ad alimenta neceſſaria ſtudentibus, quia cùm ſit legatum pro alimentis, tollit mendicitatem. Et ita clarè videtur ſentire Abb. *eo conſ. 65. num. 2.* & ita explicat Antonius Cuccus *lib. 3. inſt. maiorum, tit. 1. num. 39.*

47 Nec credo verum quod ait Ananias *conſ. 30. à n. 3. vſque ad 5.* Manuel *qq. reg. 2. tom. q. 126. art. 4. fin.* vbi dicunt non repugnare paupertati Minorum legatum annuum factum pro neceſſitatibus infirmorum, quaſi non ipſis fratribus, ſed loco deputato infirmis fiat, vt quando fit fabricæ Eccleſiæ, quia non video cur non tollat mendicitatem, cùm deſeruiat in neceſſariis infirmorum alimentis, & medicinis, quæ nomine etiam alimentorum comprehenduntur.

48 Quinta difficultas eſt, an in caſibus in quibus explicauimus *num. 35. 43. 45. & 46.* fratres Minores non eſſe capaces legati annui, quod hæres, aut hoſpitale, vel quicunque alius grauatus à teſtatore eſt ipſis dare, teneatur hæres in foro conſcientiæ implere voluntatem teſtatoris, ſoluendo fratribus Minoribus quotannis eam quantitatem? Duplex eſt ſententia. Prior affirmat illum teneri, quia ſtat quempiam nullum prorſus ius habere ad aliquam rem, & conſequenter alterum non eſſe illi obligatum; & tamen hunc eſſe obligatum reſpectu alterius, vt conſtat in voto, quo quis ſoli Deo promiſit certam eleemoſynam elargiturum Xenodochio: tunc enim ſecundùm communiorem, & veriorem opinionem nullatenus obligatur Xenodochio, vtpote quod ex illo voto nullum ius in re, vel ad rem acquirat: at obligatur reſpectu Dei, cui ſoli ex illo voto acquiſita eſt obligatio ad

ſoluen-

ſoluendam illam eleemoſynam Xenodochio. Ergo quamuis fratres Minores eum hæredem obligatum ſibi non habeant ad eam eleemoſynam quotannis ſibi ſoluendam, nec ius aliquod in re, vel ad rem acquirant, non liberatur hæres obligatione ſoluendi, ſed tenebitur vtique ſoluere, non ex obligatione, aut iure monaſterio acquiſitis, ſed ex obligatione in ordine ad teſtatorem, qui eam ſibi impoſuit. Secundò, quia ſi quiſpiam voto ſe aſtrinxiſſet dandæ in perpetuum quotannis fratribus Minoribus certæ eleemoſynæ, abſque dubio teneretur elargiri, non obſtante incapacitate annuorum redditnum, quæ ineſt fratribus Minoribus, quia illa obligatio non eſt reſpectu illorum, ſed reſpectu ſolius Dei, & ideo non repugnat mendicitati fratrum Minorum. Ergo ſimiliter dicendum eſt de prædicto legato annuo. Et ideo hanc partem tenent Angelus *verb. legatum* 1. *n.* 5. Sylueſter *verb. legatum* 2. *quæſt* 3. *dicto* 3. Tabiena *verb. legatum* 1. *quæſt.* 4. *n.* 5. Manuel *qq. reg. tom.* 2. *qu.* 126. *art.* 4. Et hæc ſententia probabilis eſt, illiſque fauet Lara *l. ſi quis à liberis, §. vtrùm, n.* 14. *ff. de liber. agnoſcend.* vbi ait poſſe fratres Minores petere alimenta ipſis relicta officio Iudicis implorato: ſi enim nullatenus eſſent debita, non poſſet Iudex ſuum impertiri officium.

49 Poſterior ſententia (cui tanquam probabiliori adhæreo) affirmat hoc legatum eſſe prorſus nullum, & inutile. Ducor primò, quia *Clem. exiui, §. cùmque annui redditus, de verborum ſignificat.* decidit Pontifex non licere fratribus recipere annuos redditus illis relictos; nec loquitur de obligatione ſpontanea, qua hæres ſponte ſua, & abſque aliqua obligatione illos redditus daret Minoribus: hoc enim pacto illis recipere non eſſe interdictum, nemo ambigit; ſed ſicut quamcumque aliam eleemoſynam liberaliter datam poſſunt admittere, ita & hanc. Nec loquitur etiam de receptione ex obligatione, & iure acquiſitis per ipſos fratres, ſunt enim incapaces omnis iuris, omniſque obligationis ſibi acquirendæ, etiamſi modo licito fieret legatum, vt dicemus *num.* 58. Et ita ſi de hac ſola receptione loqueretur, nullum prorſus diſcrimen eſſet inter receptionem legati ſub modo licito, & ſub modo illicito relicti: cùm enim ad neutrum poſſint Minores ius habere, vel alterum ſibi obligare, nulla poteſt conueniens diſcriminis ratio inter vtrumque reperiri, niſi dicamus hæredem aſtringi in foro conſcientiæ ad ſoluendum legatum modo licito Minoribus relictum, non ex obligatione illis acquiſita, ſed obligatione in ordine ad teſtatorem qui illam impoſuit, ſicut in voto dicebamus *n. præced.* ad legatum autem modo illicito nullatenus teneri, quamuis poſſit liberaliter dare. Secundò, quia Pontifex ibidem ait, legatum annuorum redditnum Minoribus relictum, continere expreſsè modum contrarium eorum regulæ, & paupertati; at legatum ſub tali modo expreſſo eſt prorſus inutile, nullaque illius ſoluendi obligatio adeſt, vt probauimus *numero* 17. Ergo idem dicendum eſt de hoc legato. Nec obſtat prima ratio contraria, quia quamuis eo modo habere redditus, non repugnet paupertati Minorum, at teſtator non eo modo relinquit, ſed vt cuicumque alij perſonæ. Et Pontifex *in eo §. cùmque annui redditus*, hanc legati formam declarauit eſſe contrariam ſtatui Minorum, qua declaratione tenemur ſtare, dum in huiuſmodi legato non explicat teſtator modum licitum, nempe, vt in ordine ad ſe ipſum ſolum teneatur hæres eam eleemoſynam dare. Ad ſecundam autem rationem conſtabit ex dicendis *n.* 56. Et ideo legatum eſſe irritum tradunt Bart. *tractatu Minoritarum lib.* 2 *diſt.* 6. *c.* 1. *n* 32. 33. addens nec deberi æſtimationem. Abb *c. in præſentia, n.* 63. *de probationibus, & c. nimis, el* 2. *a.* 1. *de exceſſibus Prælatorum.* Bald. *auth. ingreſſi, in nona editione, n.* 59. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* Anchar *c.* 1. *n.* 30. *de teſtam.* & *ibi* Imol. *num.* 42. Roſella *in ſumma, verb. legare, num* 19. & *num.* 20. Addens ſolùm poſſe recipere fratres, quando merè valet hæres dare. Armilla *verb. legatum, num.* 3. Nauar *lib* 3. *conſiliorum, tit. de teſtamentis, in* 1. *editione, conſ.* 14. *n.* 8. *in* 2. *conſil* 8. *n.* 8. explicans nec æſtimationem deberi, ſed haberi legatum pro non ſcripto: loquiturque de annuis redditibus cum onere faciendi ſacra, & alia diuina officia, & Queſada *diuerſis qq. iuris, c.* 22. *n.* 9. ait enim nec æſtimationem tunc deberi, & idem quod Queſada dicit etiam Sorbus *in compend. priuil. Mendic. verb. legata, in ſuis annotationibus, verſ. ſi verò aliquid annuum, ſeu aliqui redditus.* Cordubà *in reg. D. Franciſci, c.* 6. *q.* 11. *puncto* 4. *notabili* 2. aſſertque duplex Capitulum generale ſui ordinis, alterum celebratum Aſſiſij anno 1526. verba ſunt hæc. *Decernitur ac præcipitur, quod fratres nullo modo recipiant aliqua legata perpetuò relicta aliquibus perſonis, vel hoſpitalibus, vel aliis domibus, vt dent fratribus certam eleemoſynam ſimpliciter, vt ipſi dicant certa officia, vel Miſſas, immo quod Guardianus, vel Præſes faciat proteſtationem iuridicam, & authenticam ei, qui implere tenetur teſtatoris voluntatem, quod nolunt eas eleemoſynas ex vi illius legati, nec volunt obligari ad illa officia, vel Miſſas, & quod ſi volunt legatarij, transferant ad alium locum: ſi tamen facta iſta proteſtatione legatarius præfatus voluerit ex ſua mera voluntate dare eleemoſynas illas, & committere fratribus dicta officia, & Miſſas, poſſunt fratres cum bona conſcientia recipere.* Alterum autem celebratum Burgis anno 1523. cuius hæc ſunt verba. *Declaratur quod ad perpetua legata petenda non poſſunt fratres recurrere, niſi per modum eleemoſynæ abſque alicuius debiti allegatione, immo cum declaratione ſcripta, & ſigillata hæredibus, vel commiſſariis facienda, quod ſcilicet fratribus non liceat talia petere, niſi humiliter per modum eleemoſynæ.* Et Surdus *de aliment. tit.* 3. *q.* 4. *n.* 13. dicit eſſe illis interdictum ex ſuorum patrum ordinationibus, nec poſſe recipere, etiamſi ſint anniuerſaria titulo legati illius, ſed ab hærede ſponte ſua danti.

Moneterim tamen, hoſpitale, aut hæredem, cui id legati onus relictum eſt, vt fratres Minores ea ſacra facerent, teneri facere ea ſacra celebrari, & ſi fieri poteſt, in Eccleſiis, & altaribus à teſtatore deſignatis. Conſtat ex *l.* 1. *§. pro ſecundo, C. de caducis toll.* vbi deciditur, legatum caducum pertinere ad hæredem: at hunc teneri implere onus licitũ ei adiunctum. Nec enim ferendus eſt commodum admittens, at onus illi impoſitum reiiciens. At non tenetur facere ea fieri per fratres Minores, quod ea obligatio fuerit nulla; at poteſt mera ſua voluntate committere Minoribus ea facienda, ſicut poſſet committere cuicumque alij ſacerdoti, vt decidit generale Minorum Capitulum allegatum *n. præced.* Poſſetque Pontifex diſpenſare, vt hoc legatum daretur Minoribus. Quæ omnia docet Nauarr. *lib.* 3 *conſiliorum, tit. de teſtam in* 1. *edit. conſ* 14. & *in* 2. *conſ.* 8. *à n.* 8. *vſque in fin.* Menoch. *conſ.* 1014. *n.* 4 *vol.* 11. 50

Addit autem Nauarr. *in fine illius conſilij*, ſi quid ex ea eleemoſyna ſupererit, ſoluto Miſſarum ſtipendio, eſſe piè interpretandum, vt detur aliis monaſteriis pauperibus. Quia videtur teſtator voluiſſe, nullam illius eleemoſynæ partem remanere hæredi. Sed bene ait Nauarr. eam eſſe piam interpretationem; nam verè ad id non tenetur hæres, ſed poteſt ſibi retinere. Quia quando legatum eſt caducum, & irritum, non eſt neceſſariò in alium vſum conuertendum, ſed cedit hæredi: vt *num.* 48 probauimus id legatum eſſe caducum, & irritum. Quare cùm ſola oneris implendi obligatio hæredi maneat, quicquid legati impleto onere ſuperfuerit, cedet ipſi. 51

Ex his deducitur primò, non poſſe Minores admittere hanc eleemoſynam, tanquam ab hærede debitam; ſi enim hic ſoluit, non liberè dat, ſed ex errore, quo ſe obligatum putat: ſed ſolùm quando ſua ſponte dat, certior factus ſe non aſtringi. Conſtat ex Capitulo generali Minorum allegato *numero* 48. & docent Nauarrus & Surdus allegati *numero* 49. Quare non approbo quod ait Queſada *in diuerſis qq. iuris, à num.* 16. *vſque in fin.* vbi ait, mera ſponte dante, non licere accipere, quia cui interdictum eſt exigere, interdicitur quoque ſponte 52

datum

datum recipere, vbi in vtroque eadem eſt ratio, vt ibi latè probat. Sed minus benè hoc ait, & conſtabit etiam ex dicendis *num. ſeq.* Quia non eſt eadem ratio in vtroque caſu; nam quando alter eſt obligatus, tollitur mendicitas, quæ fuit cauſa prohibitionis, non autem tollitur, quando ſponte dat, quia poteſt ſæpe reuocare, hócque conſtabit magis ex dicendis *num. ſequenti.*

53 Secundò deducitur, licere fratribus Minoribus recipere eleemoſynas annuas, quas à Principibus aliquando gabellarum exactores, aliive famuli iubentur fratribus Minoribus quotannis dare. Quod ea elargitio ſit omnino liberalis ex parte Principis iubentis, ab ipſóque ad nutum reuocabilis, quamuis famulus ex Principis præcepto teneatur dare. Sicque docent D. Antoninus 3. *p. tit.* 16. *c.* 1. §. 12. *notab.* 9. Roſella *in ſumma, verb. legare, n.* 20. Syluester *verb. legatum* 2. *q.* 3. *fine.*

54 Et quamuis ex conſuetudine ſoluendi liberè aliquid Eccleſiæ, aut piæ cauſæ, decennio inducta præſcribatur ius cogendi in poſterum ad ſolutionem, nullo alio probato, aut allegato titulo, vt per *c. veniens, el.* 1 *de teſtib.* tradunt Bart. Abb. Felin. & alij, quos refert, & ſequitur Tiraquel. *tract. de praſcription.* §. 1. *gloſ.* 4. *n.* 84. *verſ.* 42. At fallit in fratribus Minoribus: quamuis enim centum annorum ſpatio aliqui annui redditus eis ſoluantur, non præſcribunt, quod nullum ius, aut poſſeſſionem acquirant, ſed illius ſint incapaces. Sic allegato Bald. *conſ.* 207. *in quadam, colum.* 2. tradit Manoel *qq. reg. tomo* 2. *q.* 126. *art.* 2. *fin.*

55 Tertiò deducitur, non licere fratribus Minoribus inducere fideles ad hæc anniuerſaria, ſeu legata annua illis relinquenda, tum quia non ſunt eorum capaces; tum etiam, quia eſto eſſent, ſapit nimiam bonorum temporaliũ cupiditatem, à qua eos prorſus alienos decernit Pontifex *Clem. exiui, de verb. ſignif* & proinde id non licere docent Bart. *tract. Minoritarum, lib.* 1. *diſtinct.* 2. *c.* 2. *n.* 12. Farinerius Generalis Ordinis Minorum, quem referũt, & ſequuntur Angel. *verb. legatum* 1. *n.* 5. Syluest. *verb. legatum* 1. *qu.* 3. *dicto* 3. Tabiena *verb. legat.* 1. *q.* 4. *n.* 5. Quamuis minus bene contradicat Manuel, dicens id eſſe licitum *qq. reg. tom.* 2. *q.* 126. *art.* 4. *column. vlt. corol.* 4.

56 Quando autem legata annua ſunt permiſſa fratribus Minoribus, eſt integrum ipſis non per ſe, ſed per Syndicos nomine Sedis Apoſtolicæ tranſigere cum hæredibus, vt certa ſumma pecunia ſemel data, liberi à prædicta obligatione in poſterum euadant. Sic enim conceſſit illis Clemens VII. cuius verba refert Manuel *qq. reg. tom.* 2. *q.* 126. *art. vlt.*

57 Demum infertur, diuerſum eſſe in voto, quo quis Deo ſe obligaret ad elargiendam quotannis in perpetuum certam eleemoſynam fratribus Minoribus, abſque dubio enim teneretur non ex aliqua obligatione, aut ex iure Minoribus inde acquiſitis; ſed ex obligatione fidelitatis; & religionis acquiſita Deo per votum illud, & ita fratres poterunt accipere eam eleemoſynam, non vt ſibi debitam, ſed vt debitam Deo, quod Pontifex non interdixerit illis eleemoſynam annuam voto promiſſam recipere, ſed legato relictam, vt conſtat ex verbis relatis *num.* 48. Nec recipere hanc eleemoſynam ſine aliqua actione, aut iure, repugnat eorum mendicitati. Atque idem erit dicendum, ſi vouens ille grauet ſuum hæredẽm ad illam eleemoſynam quotannis dandam fratribus: quia etſi teſtator non grauaret, tenebatur hæres ad eam, ſicut ad cætera realia defuncti vota: atque adeò præceptum teſtatoris nullam vim nouam adiecit, & ideo illi non capient tanquam legato relictam, quod eſt illis interdictum, ſed tanquam voto debitam.

58 Vltima difficultas eſt, quibus mediis conſulatur fratribus Minoribus, vt hæres velit, nolit, ſoluat illis legata, modo licito eis relicta, & quorum ſunt capaces. Et quidem præmittendum eſt, pro nulla re temporali competere fratribus Minoribus actionem ad petendum. Conſtat ex *Clem. exiui, §. cupientes, verſ. tùmque dicti ordinis fratres, de verb. ſignif.* ibi; *pro nulla re temporali poſſunt in iudicio reperiri.* Nec vllũ ius, aut obligatio ipſis fratribus acquiritur, & cõſtat ex *c. exiit §. caterũ cùm in eadem regula, de verbor. ſignif. c. in* 6. ibi, *In ipſa pecunia nihil omnino fratres iuris habeant, nec adminiſtrationem, ſeu diſpenſationem, vel contra perſonam nominatam, vel non nominatam ab eis, cuiuſcunque conditionis exiſtat, actionem, perſecutionem, aut aliquod aliud ius intentet, qualitercumque perſona pradicta in commiſſione huiuſmodi ſe habeat.* Quod optimè explicat Bart. *lib.* 2. *Minoritarum, diſtinct.* 7. *c.* 2. *n.* 38 *&* 39. dicens obligationem poſſe tripliciter conſiderari. Primo modo propriè, & ſtrictè, prout eſt iuris vinculũ, quo quis ex neceſſitate aſtringitur. *Inſtit. de obligat. in princ.* & huiuſmodi obligatio exigit duo extrema, alterũ obligatum, alterum verò, cui obligatio acquiratur; & de huiuſmodi obligatione loquendo, nec hæres, nec alius fratribus Minoribus obligatur, quippe qui ratione arctiſſimæ paupertatis, & ſuæ regulæ neminem ſibi obligatum habent. Secundo modo poteſt ſumi obligatio largè, & impropriè, qua quis in ſe ipſo tenetur, licètis, cui tenetur, nullum ius erga illũ habeat. & hoc modo eſt hæres obligatus ad danda relicta modo licito Minoribus, quorũ ipſi capaces ſunt, quippe ex præcepto teſtatoris ad id tenetur, quamuis, fratres Minores ſint omni iure ad id legatum deſtituti, nec illum ſic obligatum habeant. Sicut contingit in obligato ex voto ad dandam eleemoſynam Xenodochio, qui ante Xenodochij acceptationem nullo modo ipſi tenetur, quaſi Xenodochiũ aliquod ius comparet, ſed tenetur ſoli Deo, cui promiſſio facta eſt. Tertio modo poteſt conſiderari reſpectu ciuitatis, quia ius ad legata recuperanda pauperibus relicta acquiratur ciuitati. *l. ſi cui, &* *l. ciuitatibus, ff. de legat.* 1. cùm Reipublicæ interſit pauperes ſuſtentari. *l. priuilegia, C. de ſacroſ. Eccleſ.*

Ex quo deducitur, triplici medio conſuli poſſe fratri- 59
bus Minoribus aduerſùs hæredem, ne legato ad quod ille tenetur, defraudentur. Primum medium eſt, vt ciuitas, ſeu Syndicus èius petat hoc, quia ei competit obligatio, & actio, vt diximus *numero pracedenti.* Sic Bart. *tract. Minoritarum, lib.* 2 *diſtinct.* 7. *c.* 3. *n.* 41 & *l. ciuitatibus* 125. *in princip. nu.* 5. *ff. de legat.* 1. collector compendij Mendicãtium *verb. hereditas, num.* 6. dicens ſic factum fuiſſe in ciuitate Barbaſti regni Aragoniæ Manuel *qq. regul. tom.* 2. *q.* 78 *art.* 1. Sorb *in compend. priuileg. Mendic. verb. legata, in ſuis annotationib. ad fin* quamuis contrarium teneat Anchar. *Clem exiui, num.* 17 *de verb ſignific.* Immò quilibet de populo hoc poterit petere *l. in prouinciali;* §. *fratrum*, & *l. ſequenti, ff. de oper. non. nunt.* & *authent. de eccleſiaſt titulis, § ſi quis autem.* Sic Bart. *vtroque loco*, collector compendij Mendicantium, & Manuel *ibidem*, Corduba *in reg. D. Franciſci. c.* 6. *q.* 11. *puncto* 4. Redoanus alios referens *de ſpoliis eccleſiaſt. q.* 8. *in princip. num.* 53.

Secundum medium eſt Poteſt Iudex ex ſuo mero offi- 60
cio, nemine petente, compellere hæredem vt adimpleat, quia intereſt Reipublicæ, ne quis ſua re malè vtatur. §. *ſed hoc tempore, Inſtit. de his qui ſunt ſui, vel alien. iur.* atque vt voluntas teſtatoris impleatur; accidetéque nonnunquam pium defunctorum propoſitum defraudari, vt dicit text. *l. nulli, C. de Epiſc. & cleric.* Atque ita docent Bart. *d. l. ciuitatibus, in princ. n.* 7. Abb. *c. nos quidem, n.* 5. *de teſtamentis.* Anchar. *d. Clem. exiui, n.* 16. Angel. *verb. legatũ* 2. *n.* 15. idem Bart. Specul & Ioan. Andreas, quos referunt & ſequuntur collector priuilegiorum Mendicantiũ, Corduba, & Manuel allegati *n. pracedenti*, & conſtat ex verbis textus, quem *num ſequenti* allegabimus.

Iudex autẽ hic eſtiã eccleſiaſticus, quàm ſæcularis. *cap.* 61
exiit. §. ad hac quia fratribus, verſ. ſi vero modum, de verb. ſignif. in 6 ibi; *Et etiã Pralati, & ſaculares, quibus de iure, vel conſuetudine prouiſio iſta competeret, cùm expedierit, ſe ex officio ſuo prõptos exhibeant ad pias voluntates deficientium adimplendas.* Et ita docent Bartol. Abbas,

Angelus,

Angelus, Corduba, Sorb. allegati *n. præced.* idem Bart. *tract. Minoritarum, lib. 2. diſtinct. 7 c. 3. n. 41.*

62 Sed difficultas eſt, vtrùm ipſis fratribus Minoribus integrum ſit hoc Iudicis officium implorare extra iudiciũ? Quidam nomine Ioannes Philippus relatus à Corduba *eodem puncto* 4. id negat, quod fratres Minores nil iuris habeant ſiue in iudicio, ſiue extra. Sed omnino tenendum eſt, licitum eſſe fratribus Minoribus denunciare Iudici, vt ex officio ſuo compellat, quippe hoc nõ faciunt quaſi habentes aliquid iuris in tale legatum, ſed admonendo Iudicem extraiudicialiter, vt ille ex officio ſuo cogat. Atque ita docent Bart. *d. l. ciuitatibus, in princip. num.* 3. D. Bonauentura *in reg. D. Franciſci, c. 4. poſt ſolutionem ad* 4. Abb. *c. in præſentia, n. 63. de probat.* Nicolaus de Vbaldis *de ſucceſſ. ab inteſtato,* vbi de ſucceſſione regularium 2. *p. n. 9.* Redoanus *de ſpoliis eccleſiaſt. qu. 8. in princip. n. 47.* Horatius Lucius *l. 1. num. 18. ff. de iuriſdict. omn. Iud.* Angel *verb. hæreditas, n. 17.* Syluester *verb. hæredisas, 1. qu. 7. dicto 1. n. 10.* Corduba *in reg. D. Franciſci, c. 6. quæſt. 11. puncto* 4. Manuel *qq. reg. 2. tom. quæſt. 126. art. 4. fin.* Sorbus allegatus *n.* 58.

63 Vltimum medium eſt, vt Syndicus Minorum petat nomine Eccleſiæ Romanæ; quippe poſſunt fratres vti Syndico ad hoc, dummodo aliæ debitæ circumſtantiæ concurrant. Sic Corduba *in reg. D. Franciſci, c. 4. quæſt. 16. puncto 2 ſtatim in princip.* Manuel *qq. reg. 2. tom. q. 78. art. 1.* Sorbus allegatus *n.* 58.

CAPVT XXVII.

De paupertate Societatis Ieſu, & an poſſit illa, eiúſve religioſi hæredes, aut legatarij inſtitui; & quæ ſint huic paupertati peculiaria?

SVMMARIVM.

Collegia, & domus probationis Societatis Iesv *poſſunt hæredes inſtitui, & habere quoſcumque annuos redditus, & poſſeſſiones. n. 1.*

Religioſi illius ſolis votis biennij aſtricti poſſunt hæredes, & legatarij inſtitui. n. 2.

An domus profeſſa Societatis Iesv, *aut earum Eccleſia poſſint habere redditus aut bona ſtabilia? n. 3.*

An poſſeſſio domibus profeſſis permiſſa, poſſit aliis locari, aut ex illa poſſint domus profeſſæ fructus aliquos percipere, aut vendere, aut ex illis ſuſtentari, aut permittere colono, vt hæc ad ſuam vtilitatem faciat? n. 4

An liceat domui profeſſæ vendere partem illorum fructuum neceſſariam culturæ illius poſſeſſionis, aut conuenire cum colono, vt partem illius ſibi colat in pretium culturæ reliquæ partis? n. 5.

An domus profeſſa poſſit habere redditus exiguos, aut ad modicum tempus, & quale dicatur modicum tempus? n. 6.

An liceat habere hos redditus applicatos ſacriſtiæ, aut fabricæ Eccleſiæ? n. 7.

An hæres iuſſus à teſtatore dare hos redditus domui profeſſæ teneatur in foro conſcientiæ eos dare? Proponuntur probantia partem negantem. n. 8.

Explicatur ſententia Authoris, & an actio competat religioſis Societatis Iesv *ad huiuſmodi redditus recuperandos, vel ad præficiendum ſæcularẽ qui adminiſtret? n. 9.*

Quo remedio poſſint cogi hæredes ſoluere? n. 10.

An religioſi Societatis Iesv *peccent contra paupertatis votum ſi incitent ad huiuſmodi annuos redditus Societati profeſſæ relinquendos? n. 11.*

An poſſit domus profeſſa iuuari redditibus Collegiorum, vel profeſſi, aut coadiutores formati ſuſtentari in Collegio, aut ab ipſis aliquid accipere? n. 12. & 13.

An Collegia Societatis, aut domus profeſſa ſuccedant in bona ſuorum religioſorum, & quis ſuccedat illis ab inteſtato, & à quo tempore? n. 14.

An domus profeſſa poſſit hæres aut legataria inſtitui ſiue in bonis mobilibus, ſiue immobilibus? n. 15.

An poſſint hæredes inſtitui, vel donationem recipere à ſuis religioſis? n. 16.

An rẽ ſtabilẽ ſibi relictam teneatur domus profeſſa ſtatim vendere, vel poſſit expectare opportunitatẽ, & in venditione illius rei ſtabilis ſit neceſſario aliqua ſolemnitas obſeruanda, & quid ſi emptorem non inueniat? n. 17.

An domus profeſſa habeat in communi dominium bonorum mobilium, & immobilium, quibus vtitur, & rei ſtabilis ſibi relictæ, & actionem ad illa in iudicio repetenda? Referuntur probantia partem negantem. n. 18.

Explicatur ſententia Authoris. n. 19.

An teneatur hæres rem ſtabilem domus profeſſæ relictam illi, ſtatim tradere, vt vendat? n. 20.

An teneatur fructus illius ei tradere? n. 21.

An dum non inuenitur opportunitas vendendi, integrum ſit domui profeſſæ rem illam conducere? n. 22.

Quod dicatur modicum tempus? n. 23.

An profeſſi Societatis Iesv, *& coadiutores formati ſint incapaces hæreditariæ ſucceſſionis, & ſi inſtituantur hæredes, debeatur æſtimatio, vel quid fieret de hæreditate illa, & an omnia dicta de fratrum Minorum incapacitate, ſint etiam de his dicenda? n. 24.*

An poſſint eſſe legatarij? n. 25.

An illud legatum, & reliqua per profeſſos, acquirantur Collegio, aut domui profeſſæ, in quibus habitant, & poſſint nouitiis etiam inuitis auferri? n. 26.

Quid ſi hæreditati, aut legato relicto apponatur modus conſtitutionibus contrarius, vti legetur domui profeſſæ res ſtabilis retinenda? n. 27.

Quid ſi religioſis Societatis Iesv *relinquatur aliquid ea lege, vt nemo ſe intromittat monaſterium, ſed illi eo fruantur? n. 28.*

In quibus excedat paupertas fratrum Minorum paupertatem domus profeſſæ Societatis Iesv, *& in quibus ab hac excedatur. n. 29.*

Etſi alij religioſi poſſint aſſumi ad Epiſcopatum, & aliqua beneficia, non tamen id poſſunt religioſi Societatis Iesv, *& vouent profeſſi ſe non conſenſuros ſuæ electioni, niſi obedientia cogantur? n. 30.*

Aſtringuntur hi voto non conſentiendi relaxationi paupertatis n. 31.

Ligati votis biennij retinent ad tempus dominium bonorum ſuorum, non tamen adminiſtrationem. Et qualiter de illis diſponere poſſint, & quando teneantur dimittere beneficia eccleſiaſtica, & qualiter. n. 32.

Collegia Societatis Iesv, *in quibus nec noſtri legunt, nec ſcholaſticos alunt, an poſſint ex redditibus ſuſtentari? n. 33.*

An in Societate Iesv *ſit contra votum paupertatis dare munuſcula magnatibus, aut habere iumentum ad equitandum? n. 34.*

An teneantur religioſi Societatis Iesv *pedeſtres iter agere? n. 35.*

An hi mendicare iuſſi, aut inde ſuſtentari, peccent contra votum paupertatis reſiſtendo? n. 36.

Collegia Societatis quando nequeant eleemoſynas recipere? n. 37.

Adminiſtratio immobilium in Societate Iesv, *& eorum alienatio ad quem pertineant, & cuius licentia poſſit imponi ſuper ea cenſus? n. 38.*

An poſſit cenſus abſque vlla licentia ſuper hæc bona maioratus imponi, ad redimendum alium ex licentia legitima impoſitum? n. 39.

Alienare mobilia non pretioſa, aut pretioſa, ad quem pertineat. n. 40.

Dare mandatum procuratorium procuratori, cuius ſit in Societate, & an conſultores, & alij habeant ſuffragium? n. 41.

An

Digitized by Google

An aliud legatum, & reliqua per profeſſos acquirantur collegio aut domui profeſſæ in quibus habitant? numero 42.

1 PRima concluſio ſit. Collegia, & domus probationis Societatis IESV poſſunt inſtitui hæredes, & habere quoſcumque annuos redditus ſibi in perpetuum relictos. Conſtat, quia poſſident bona ſtabilia in communi, & annuos redditus, idque ex ſua primæua inſtitutione, vt expreſsè dicitur in prima Bulla Pauli III. qua confirmauit inſtitutum Societatis IESV, & in 1. Iulij III. & in Bulla Pij V. & in Bulla *aſcendente*, Gregorij XIII. & *in conſtitutionibus eiuſdem Societatis in examine, c.1.§ 4.* & *parte 4. cap.2.§.5* & *parte* 8. *cap.2.§.1. in declarat. littera A.*

2 Secunda concluſio. Poſſunt ſimiliter hæredes inſtitui, & legatarij, qui in Societate IESV ſola biennij vota emisêre. Quod bene docet Molina *tom.1. de iuſtitia. diſp.139. col.3. verſ. illi qui ſinito.* Et conſtat, quia cæteros religioſos religionum habentium in communi bona, poſſe hæredes, & legatarios inſtitui, diximus duplici cap. præced. num.1. ergo à fortiori prædicti religioſi Societatis IESV. Quippe illi nullius dominij acquirendi, aut retinendi capaces ſunt; hi autem acquirunt, & retinent ad tempus dominium ſuorum bonorum, quamuis non habeant illorum adminiſtrationem abſque ſuperioris licentia, vt habetur expreſsè in Bulla, *aſcendente*, Gregorij XIII. & *in conſtitutionibus Societatis, p.4. cap.4 § 5. in declarat. littera E.* & *p.6 c.2. §.11. in declarat. littera H.*

3 Tertia concluſio. Domus profeſſæ Societatis IESV nequeunt habere, nec in particulari, nec in communi redditus vllos, aut bona ſtabilia, vt poſſeſſiones, præter eam poſſeſſionem, quæ ad habitationem, vel vſum fuerit neceſſaria, aut valdè conueniens, qualis eſt hortus, quò recreandi animi gratiâ ſe aliquando religioſi recipiant, vt conſtat ex Bulla Iulij III. prima, qua confirmauit inſtitutum Societatis IESV, ibi; *ſic voueant ſinguli, & vniuerſi perpetuam paupertatem, vt non ſolùm priuatim, ſed nec etiam communiter poſſint profeſſi, aut vlla eorum domus, aut Eccleſia ad aliquos prouentus, redditus, poſſeſſiones, ſed nec ad vlla bona ſtabilia, præter ea quæ opportuna erunt ad vſum proprium, & habitationem, retinenda ius aliquod ciuile acquirere, rebus ſibi ex charitate donatis ad neceſſarium vſum contenti*, & habetur *in conſtitutionibus Societatis* IESV, *p.6. c.2 §.5.*

4 Talis autem poſſeſſio Societati profeſſæ permiſſa, nequit aliis locari, nec debet habere fructus, qui redditum loco eſſe poſſint, cuiuſmodi eſſent, ſi vini, vel olei, vel tritici prouentus dicta poſſeſſio ferret: vel ſi fructus, aut olera inde percepta venderentur. At integrum eſt domui profeſſæ vti fructibus, & oleribus illius ad ſuam ſuſtentationem. Quod ſi colonum aliquem, vel ſecularem hominem haberet, qui illi horto colendo præeſſet, poteſt ei permitti, vt ad ſuam priuatam vtilitatem quod videretur conuenire ex dictis faceret, dummodo tunc nec ad domus, nec ad particulares perſonas Societatis, vtilitas interim aliqua prouenitet. Hæc expreſsè habetur *in conſtitutionibus Societatis* IESV, *parte 6. c.2. §.5.* & ibi, *in declarat. littera I.*

5 Ex quibus deducitur primò, non licere domui profeſſæ vendere ex illis fructibus ad comparandas expenſas neceſſarias illi horto colendo; nec conuenire cum horti illius cultore, vt aliquam fructuum partem ſibi ſumat, aut partem horti in ſuum commodum colendam in culturæ reliquæ partis ſtipendium: tum quia abſolutè interdicitur fructuum venditio, aut terræ illius locatio: tum etiam, quia ſolùm conceditur permittere cultori horti aliquam in ſuum commodum partem colere, aut aliquos fructus percipere, dummodo nulla inde vtilitas domui profeſſæ redundet. At vtique redundaret, ſi hoc eſſet ſtipendium culturæ horti, & ſic expenſis in eo colendo non indigeret. Et ſic explicuit Pater N. Generalis Claudius Aquauiua die 4 Septembris anno 1589.

Secundò deducitur, quantumuis exiguos redditus domui profeſſæ omnino interdici. Conſtat ex dictis num.3. vbi generaliter, & indiſtinctè redditus interdici probauimus, & clariùs Gregor. XIII. in ſua Bulla *aſcendente*, ſic ait; *in domibus verò profeſſorum, nullos omnino redditus habere poſſunt.* Quod idem dicitur *parte 6. conſtitut. cap.2. §.2.* quantumuis exigui ſint redditus; & ideo ob ſimilem prohibitionem diximus cap. præced. num.33. Fratres Minores eſſe incapaces redituum quantumuis exiguorum. Et ſicut ibi à num.34. vſque ad 39. diximus illos eſſe capaces redituum ad breue tempus, vt minus decennio relictorum, non autem relictorum ad longum tempus: ita idem dicendum eſt de domibus profeſſis, ſiquidem eandem prohibitionem in hoc habent quam Fratres Minores. 6

Tertiò deducitur, nec integrum eſſe Societati IESV, habere hos redditus applicatos ſacriſtiæ, aut fabricæ Eccleſiæ. Conſtat ex verbis Iulij III. quæ retulimus num.3. & ex *conſtitutionibus Societatis* IESV, *parte 6. c.2 §.2. & §.5. & §.6. & §.1. in declarat. littera A.* explicando votum, quod in Societate IESV emittunt profeſſi, non aſſentiendi relaxationi paupertatis eius, dicitur tunc relaxari paupertatem, & iri contra hoc votum, quando admitterentur redditus, aut poſſeſſiones in proprium vſum, vel ad ſacriſtiam, vel ad fabricam Eccleſiæ, vel ad aliquem alium finem domus profeſſæ. 7

Sed quid ſi hi annui redditus Societati profeſſæ relinquantur, an hæres grauatus illos dare quotannis teneatur in conſcientia ſoluere domui profeſſæ, & illa poſſit illos accipere ex præcedenti obligatione iniuncta à teſtatore hæredi? Videtur enim pars negans vera, tum quia ob ſimilem prohibitionem capiendi annuos reditos, diximus c. præced. n.48. & 51. nec hæredem teneri ſoluere, nec Fratres Minores poſſe capere ſolutos non propria ſponte, ſed ex teſtatoris obligatione, tum etiam, quia *in conſtitutionibus Societatis* IESV, *parte 6. c.2. §.6.* agendo de eleemoſynis his perpetuis annuis Societatis, vel eius Eccleſiæ, aut fabricæ relictis, ſic dicitur: *ſi aliquis ſponte ſua eas relinqueret, nullum ius ciuile ad eas petendas in iudicio acquiritur ſed cùm ad id charitas propter Deum eos mouerit, tunc eas elargiuntur.* Ergo videtur relinqui libertas hæredi largiendi. 8

Cæterùm exiſtimo teneri hæredem in foro conſcientiæ ad ſoluendum, & ſic poſſe domum profeſſam accipere ab hærede ſoluente ex vi illius obligationis. Ducor, quia conſtitutiones Societatis IESV non omnino prohibent hos redditus accipere ſed ſolùm ius aliquod ciuile ad eos recuperandos acquirere, & adminiſtrationem illorum habere, vt conſtat ex verbis citatis n. præcedenti. Nec obſtant vltima illa verba, quia non referuntur ad hæredem ſoluturum; ſed interdictum ibi eſt noſtris, inducere aliquos ad has eleemoſynas perpetuas elargiendas Societati, & ideo ſubditur relinquendos illos ſuæ deuotioni, vt tunc elargiantur quando charitas Dei eos ad elargiendum induxerit. Et *6 p. conſtit. c.2. §.1.* ſic dicitur; *In domibus, vel Eccleſiis quæ à Societate ad auxilium animarum admittentur, redditus nulli, ne ſacriſtiæ quidem, aut fabricæ applicati haberi poſſint, ſed neque vlla alia ratione, ita vt penes Societatem eorum ſit vlla diſpenſatio,* & ibi *in declarat. litt. B.* ſic dicitur: *ſi aliquis ex fundatoribus domorum, vel Eccleſiarum vellet redditus aliquos ad fabricæ vſum relinquere, dummodo nec diſpoſitio eorum ad Societatem pertineat, nec ſit* 9

vnde ei competat actio in illos, quamuis id illi curæ eſſet, vt is, cui tale munus commiſſum eſt ſuum officium faceret, & ſic in rebus ſimilibus non eſt id à paupertate Societatis alienum. Ecce quàm claré in conſtitutionibus ſola adminiſtratio, & actio denegantur, nec abſoluitur hæres ab ea obligatione. Atque hunc modum annuorum redituum non aduerſari mendicitati, ſatis probauimus cap. præced. n. 58. Quare non eſt ſimile de Fratribus Minoribus, quia, vt probauimus ibi n. 48. eſt illis interdictum omnino admittere huiuſmodi legata, quod non reperitur in noſtra Societate. Et Menochius *conſ.* 1014. *n.* 38. *vol.* 11. dicit; cùm ſola adminiſtratio, & diſpoſitio denegetur Societati, poterit Societas præficere ſæcularem, qui id adminiſtret pro fabrica. Quod tamen ego iudico non eſſe verum.

10 Et quamuis actio non competat noſtris ad huiuſmodi legata recuperanda, poterit tamen ciuitas, aut eius Syndicus, aut quilibet de populo agere, vt ea ſoluantur, tanquam pauperibus relicta: vel vtique Iudex ex officio cogere hæredem, ſicut de Fratribus Minoribus, quibus omnis actio, & adminiſtratio ſunt ſimiliter interdicta, diximus cap. præced. à n. 58 vſque ad 61. hæc media competere.

11 Præcipitur etiam religioſis Societatis, ne quempiam incitent ad has eleemoſynas perpetuas domibus profeſſis, aut earum Eccleſiis relinquendas, vt conſtat ex 6. *part conſtitut. cap.* 2. §. 6. ibi: *Ob maiorem ædificationem nullus de Societate debet, nec poteſt, quemquam ad eleemoſynas perpetuas domibus, vel Eccleſiis eiuſdem Societatis relinquendas inſtigare.* Quod præceptum adeò rigidè intellexit quidam doctiſſimus è noſtra Societate, vt crediderit obligare ſub mortali. Ducitur, quod hoc pertineat ad votum paupertatis, atque grauiſſimis verbis interdicatur, qualia ſunt illa, *nec debet, nec poteſt.* At ego exiſtimo ad nullam culpam obligare, nedom ad mortalem. Ducor, quòd cùm exhortatio illa non ſit actus aliqua ratione ſupponens dominium, non eſt contra votum paupertatis. Item, quia ipſa conſtitutio ſolùm id interdixit gratiâ maioris ædificationis; ergo non ratione voti paupertatis, nec tanquam præceptum. Nec obſtat ea verborum grauitas, quia *in eiſdem Societatis conſtitutionibus . part.* 6. *cap.* 5. habetur, nullas conſtitutiones, aut ordinationes Societatis ad culpam etiam ad venialem obligare, niſi ſuper or præcipiat aliquid in nomine Domini, vel in virtute obedientiæ. Quibus verbis conſtitutio hæc non vtitur.

12 Nec poteſt domus profeſſa Societatis iuuari bonis Collegiorum, ſed eleemoſynis ſuſtentari debet; nec poteſt Generalis Societatis diſpenſare, vt Collegiorum bonis iuuetur. Cùm tamen quod minimum eſt, pro nihilo reputetur, non interdicitur, quin integrum ſit Rectori Collegij profeſſum die aliquo inuitare, vel quid modicum ad viaticum illi per ſuum Collegium tranſeunti elargiri. Similiter poſſunt Collegia ſupplere aliquos ſumptus faciendos per domum profeſſam, ſi ipſa domus profeſſa non faceret, vt profeſſis miſſis ex domibus profeſſis ad Collegia dare veſtes, & viaticum. Similiter fas eſt, vt profeſſi in domibus profeſſis habitantes adeant Collegiorum hortum gratiâ recreationis ſumendæ, vel valetudinis priſtinæ recuperandæ, dummodo expenſis Collegij, quandiu in domibus profeſſis ſunt non alantur; & idem de ſimilibus poteſt iudicari. Hæc habentur *in conſtitutionibus* 4 *p. c* 2. §. 5. *& in declarationib. littera* I. & 6. *p. c.* 2. §. 3. *& in declarationib. littera D.*

13 Nec poſſunt profeſſi, nec coadiutores formati diu in Collegiis habitare, quamuis dum aliò iter facientes per Collegia tranſeunt, poſſint die aliqua, aut tempore congruo in eis moram trahere. Poſſunt etiam in Collegiis diu habitare, eo quod eis vtiles ſint ad quæuis Societatis miniſteria obeunda, vel vt Collegiorum gubernationi præſint: at cùm eis vtiles eſſe deſierint, ſunt ad domos profeſſas habitandi gratiâ redituri. Poſſunt etiam in Collegiis habitare, quando neceſſarium, & conueniens communi bono id videretur, vt ſi aliquis profeſſos ex Generalis licentia edendi in lucem libros causâ in Collegium ſe reciperet. Hæc habentur *in conſtitutionibus* 6. *parte, cap.* 2. § 3 *&* 4. *& in declarationib. littera C.* Item, quando ſenio, aut morbo confecti laborare nequeunt, poſſunt in Collegiis habitare, obtenta tamen Generalis licentia. Sic conceſſit Iulius III. in Bulla 2. conceſſa Societati Iesv.

Quarta conclusio. Nec Collegia Societatis, nec Societas profeſſa ſuccedunt in aliqua bona ſuorum religioſorum, vt probauimus ſuprà. In Ordine Minorum profeſſis abſque aliqua bonorum ſuorum diſpoſitione præuia, ſuccedunt ab ipſo profeſſionis die hæredes ab inteſtato, ac ſi tunc naturaliter morerentur: ita emittentibus profeſſionem ſolemnem, aut vota coadiutorum formatorum in Societate Iesv, nec præmiſſa bonorum ſuorum diſpoſitione, ſuccedunt ex tunc hæredes ab inteſtato, ac ſi naturaliter obirent. Quod cùm religio non ſit capax ſuccedendi, nec ipſi amplius ſint capaces dominij retinendi, vt dicemus infrà, ſuccedent ſtatim venientes ab inteſtato, vt bene docet Molina *tom.* 1. *de iuſt. diſput.* 139 *col.* 3. *verſ. tam profeſ. & diſput.* 140. *initio.* 14

Quinta conclusio. Domus profeſſæ Societatis Iesv poſſunt à quocumque hæredes inſtitui, ſiue bonorum mobilium, ſiue ſtabilium, & à fortiori quodcumque huiuſmodi legatum poſſunt recipere, non vt bonum illud ſtabile retineant, ſed vt vendant, & pretium in ſuos neceſſarios vſus conuertant, niſi res illa ſtabilis ſit neceſſaria, aut valde conueniens ad habitationem, aut recreationem noſtrorum; illam enim poſſunt retinere. Quod bene docet Molina *tom.* 1 *de iuſtitia, diſput.* 195 *columna* 2. *verſ. à regula propoſita.* & probatur, quia iure communi, vt conſtat, nullibi interdicitur domus profeſſas Societatis hæredes inſtitui; immo regula generalis eſt; poſſe quamcumque religionem hæredem inſtitui, niſi peculiariter excipiatur, vt religio Minorum exempta eſt *in Clement. exiit. de verb. ſignif.* vbi huiuſmodi inſtitutionis redditur incapax. Nec in ſuis conſtitutionibus hoc ipſi interdicitur: nam 6. *parte conſtitutionum. c.* 2 §. 12. vbi de hac re eſt ſermo, ſolùm ſtatuitur, profeſſos particulares, aut coadiutores formatos eſſe ſucceſſionis hæreditariæ incapaces, & nec domos profeſſas, nec earum Eccleſias, nec Collegia eorum nomine ſuccedere. Quod non eſt omnino excludi domos profeſſas ab hæreditaria ſucceſſione: ſed à ſola ſucceſſione ratione perſonarum. Quod apertè conſtat, quia idem ſtatuitur ibi de Collegiis, quæ tamen conſtat capacia eſſe, vt hæredes inſtituantur, vt probauimus numero 1. Immo cùm particularis exceptio ſit, ne domos profeſſa ius habeat ſuccedendi ex perſona ſuorum religioſorum, firmat regulam in aliis caſibus non exceptis, vt poſſit ſcilicet hæres inſtitui. Item quia, vt conſtat ex dictis numero 3. integrum eſt domibus profeſſis recipere quamcumque rem ſtabilem, non vt retineant, præter neceſſariam, aut valde conuenientem ad habitationem, vel recreationem, ſed vt vendant, vbi nulla ſit diſtinctio, ſiue ea titulo legati, ſiue titulo hæreditatis relinquatur. 15

Quamuis autem nec Societas profeſſa, nec Collegia ius habeant nomine ſuorum religioſorum ſuccedendi, vt habent cæteræ religiones, præter Minorum: at poſſunt religioſi, dum ante profeſſionem, & vota coadiutorum formatorum de eis ſiue donatione, ſiue teſtamento diſponunt, hæredem 16

domum

domum profeſſam, aut Collegium Societatis inſtituere. Conſtat, quia, vt diximus numero præcedenti, integrum eſt iuxta noſtras conſtitutiones eis aliquid relinquere, nec diſtinguitur, an titulo hæreditatis, aut legati, aut donationis; nec domus profeſſa reperitur huius inſtitutionis incapax, ſed ſolius iuris ſuccedendi nomine ſuorum religioſorum, vt numero præcedenti diximus.

17 Et quamuis rem illam ſtabilem non neceſſariam ad habitationem, vel recreationem teneatur domus profeſſa quamprimum vendere, atque eius retinendæ ſit incapax, poteſt tamen expectare opportunum vendendi tempus, ne cogatur viliori, quàm par eſt, pretio vendere; vt expreſsè habetur *in conſtit. part 6. c. 1. §. 5. in declarat. littera E.* Quod idem probauimus cap. præcedent. n. 31. de re ſtabili relicta Fratribus Minoribus. Nec in eius venditione exigitur licentia Generalis, nec aliæ ſolemnitates in noſtris conſtitutionibus, aut iure communi petitæ ad alienationem rei immobilis Eccleſiaſticæ, qualis eſt hæc; ſicut cap. præced. n. 29. idem probauimus in venditione rei immobilis relictæ Fratribus Minoribus, cùm vtraque venditio ex legis neceſſitate fiat. Quod ſi non inueniret emptorem, faciendum eſt idem, quod de fratribus Minoribus diximus cap. præcedenti n. 32. quia eadem prorſus eſt ratio.

18 Sed dubium ſpeciale eſt, an domus profeſſa dominium habeat in communi bonorum ſiue mobilium, ſiue immobilium ſibi relictorum, & ius ciuile ad ea in iudicio repetenda. Et videtur non habere dominium immobilium: quia *part. 6 conſtitut. c. 2. §. 5. in declarat. littera E* ſic dicitur; *Aliarum rerum mobilium, vt pecuniarum, vel librorum, vel earum, quæ ad victum, & veſtitum pertinent, poteſt in communi Societ. proprietatẽ ad vſum ſuum habere.* Ergo a contrario ſenſu nequit immobilium dominium habere, aut ius ciuile ad ea repetenda in iudicio. Et Molina *tom 1. de iuſtitia, diſp. 195. col. 2. verſ. à regula propoſita,* ſic ait: *Bona immobilia, quorum dominium domus profeſſæ habere non poſſunt, ſi ipſis relinquantur, vendi debent.*

19 At dicendum eſt, domus profeſſas habere in communi dominium, non tantum bonorum mobilium, ſed etiam ſtabilium ſibi relictorum, quæ ad habitationem, aut recreationem ſunt neceſſaria, aut valde conuenientia, & ius ciuile ad ea repetenda: inſuper habere etiam dominium cuiuſcumque alterius rei ſtabilis ſibi relictæ, & ius ciuile ad eam repetendam, non vt retineant illam, ſed vt vendant Solumque excipitur legatum annuum perpetuum, aut ad longum tempus, vel quacumque alia temporis diuiſione, vt ſingulis menſibus, tertio quoque anno, &c. quod eſt annus redditus: huius enim Societas nec dominium acquirit, nec ius ciuile ad illud recuperandum. Probatur ex conſtitutionibus *parte 6 cap. 2. §. 5 in declarat. littera E.* ibi; *Quia, vt in litteris Apoſtolicis dicitur, non eſt habitura Societas ius ciuile ad rem vllam ſtabilem, niſi ad ipſius habitationem, & vſum eſſet opportuna, quidquid ſtabile ſibi datum fuerit, teneatur vendere.* Vbi clarè datur ius ciuile ad rem ſtabilem neceſſariam ad vſum, aut habitationem; & clariùs in litteris Apoſtolicis Iulij III. in prima eius Bulla, qua Societatis inſtitutum confirmauit, ad quas conſtitutio illa ſe remittit, ibi; *Sed nec ad vlla bona ſtabilia, præter ea, quæ opportuna erunt ad vſum proprium, & habitationem, retinenda ius aliquod ciuile acquirere.* Vbi ad redditus omnino ius ciuile denegatur, eorumque dominium: ad alia verò ſtabilia, ſi ſint neceſſaria ad vſum, aut habitationem, conceditur ius ciuile, & dominium, ſi verò neceſſaria non ſint, hæc denegantur, non abſolutè, ſed ad ea retinenda. Habet ergo ad ea vendenda ius, & dominium, & *eadem 6 part. conſtitutionem. c. 2. §. 6* ſolùm denegatur abſolutè, & vniuerſo Societatis profeſſæ ius ciuile ad eleemoſynas perpetuas, quæ quidem redditus ſunt. Quia is relinquendi modus acquiſito à Societate iure ciuili repugnat mendicitati, quam domus profeſſa profitetur. Quare dum conſtitutio Societatis relata numero præcedenti pro contraria parte, dicit domos profeſſas habere in communi dominium bonorum mobilium, noluit excludere prorſus immobilia, ſed explicuit ea, quorum omnino, & ſemper domus profeſſa habet dominium, & ius ciuile ad retinendum, & vendendum, ad differentiam bonorum ſtabilium, quorum, ſi ad vſum neceſſaria ſint, habet dominium, & ius ciuile ad ea retinenda, ſi verò non ſint ad hoc neceſſaria, habet dominium, & ius ciuile non ad retinenda, ſed ad vendenda.

Hinc deducitur primò, teneri hæredem rem hanc 20
ſtabilem domui profeſſæ relictam illi tradere, vt vendat; nec eſt hæredis eam vendere, ſed domus profeſſæ, quæ ad hunc effectum acquirit illius dominium, ſicut quilibet alius legatarius acquireret abſolutum illius dominium.

Secundò deducitur, teneri eam reddere domui 21
profeſſæ cum fructibus ex ea perceptis, caſu quo cuilibet alij legatario ad id teneretur. Quia non minus acquirit ius, & dominium illius, vt ſibi tradatur vendenda, & dum non venditur, ad fructus, quàm quilibet alius legatarius.

Sed ſpecialis difficultas eſt, an dum non inuenitur 22
opportunitas emptoris, integrum ſit domui profeſſæ rem illam ſtabilem locare alicui, & ſimiliter quando eſt neceſſaria ad habitationem, liceat id, dum non adeſt opportunitas aptandæ illius habitationis? Videtur enim id non licere, quia eſſet habere interim annuos redditus. Domus profeſſa Societatis Ieſu Toletana conſuluit de hoc P. N. Generalem, quæ quaſdam domos emerat neceſſarias aptandæ habitationi domeſticæ; & ſi emptio differretur, amitteretur occaſio emendi, alio emente, nec tunc ſuppetebant pecuniæ neceſſariæ ad aptandas domos emptas habitationi, an integrum eſſet interim eas domos locare. Et reſpondit Pater N. Generalis hoc an. 1607. menſe Ianuarij non licere conducere, nec alias res ſtabiles Societati relictas, dum non ſe offert opportunitas vendendi, & percipere eos redditus; ſed aduerſari paupertati domuum profeſſarum, quando id longo tempore duraturum eſt, ſecus quando modico. Cuius ratio eſſe poteſt, quia retinere redditus modico tempore, non repugnat paupertati noſtræ, nec Fratrum Minorum; ſecus longo tempore, vt diximus num. 6.

Atque videtur dicendum, ſicut ibidem diximus, 23
hoc modicum tempus reputari id quod eſt minus decennio, & ita tenuère viri doctiſſimi noſtræ Societatis à me conſulti.

Sexta cõcluſio. Profeſſi, & coadiutores formati, ſiue 24
ſpirituales, ſiue temporales Soc. Ieſu, ſunt omnis ſucceſſionis hæreditariæ, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato incapaces, ex mente Pontificum, qui confirmarunt inſtitutum Societatis (vt ſuprà diximus) & vtuntur iiſdem verbis, quibus vtitur *Clem. exiui § cum enim. de verborum ſignific.* reddens incapaces fratres Minores ſucceſſionis hæreditariæ. Quare ſicut diximus cap. præcedent. non valere inſtitutionem Minorum, nec deberi æſtimationem in foro conſcientiæ, etſi inſtituantur, vt vendant hæreditatẽ, & tunc pertinere hæreditatem ad ſubſtitutum, vel cohæredem, vel viuentes ab inteſtato: ita idem prorſus dicendum eſt, ſi inſtituatur hæres aliquis profeſſus, aut coadiutor formatus Societatis Ieſu, cùm perinde ſit incapax, ac fratres Minores. Atque ita quæcumque cap. præc. tradidimus circa incapacitatem fratrum Minorum, vt hæredes inſtituantur, & quod ibi remiſimus

Digitized by Google

num.15. & reliquis circa hos etiam dicendum eſt.

25 Non ſunt tamen legati incapaces, ſed in aiſdem caſibus, & eodem prorſus modo, quo Societas profeſſa eſt capax legati, ſunt quoque ipſi capaces, vt de Fratribus Minoribus diximus c.præced.num.9. quia tantùm interdicitur, eos hæredes inſtitui. Quod non excludit poſſe eſſe legatarios, quandoquidem religio Fratrum Minorum, & ipſi nequeunt hæredes inſtitui; at legari ipſis optimè poteſt.

26 Id autem legatum acquiretur domui profeſſæ, aut Collegio, vbi profeſſus ille habitarit, ſicut & alia ipſis donata, aut alio modo acquiſita, non obſtante paupertatis voto.

27 Quod ſi hæreditati relictæ domibus profeſſis, aut legato illis, aut profeſſis, aut coadiutoribus formatis relicto apponatur modus contrarius conſtitutionibus, vt ſi ſit rei ſtabilis non neceſſariæ ad vſum, vel ad habitationem, ea lege, vt domus profeſſæ, aut profeſſi, coadiutorésve formati eam debeant retinere, id legatũ erit caducum, nec conuertetur in alium vſum; ſicut de fratribus Minoribus diximus c.præced.n.17. Quia eadem proſus militat ratio, cùm rei prædictæ immobilis non ſit domus profeſſa capax, nec profeſſi, aut coadiutores formati, niſi ratione modi liciti, aut expreſſi aut tacitè intellecti, nempe ad vendendum, & participandum pretium.

28 Si autem prædictis profeſſis, aut aliis religioſis Societatis legatum aliquod relinquatur ea lege, vt permittat ſuperior religioſum eo legato frui, vel donec permittat ſuperior, aut velit, nolit ſuperior; exiſtimo idem dicendum, quod diximus de legato ſub ſimili forma relicto fratri Minori c.præced.n.25.

29 Ex omnibus dictis colligitur, paupertatem fratrum Minorum habere ſe ad paupertatem domuũ profeſſarum Societatis Ieſu tanquam excedentem, & exceſſam: partim enim excedit, & partim exceditur. Excedit enim in hoc, quod Ordo Minorum nullius rei poteſt habere dominium, nec in particulari, nec in communi, vt diximus hoc lib. ſuprà. Item non habet actionem ad quæcumque bona ſibi relicta, vt diximus c.præcedenti. Item nequit hæres inſtitui, vt diximus ſuprà. Et ſi quid annuũ perpetuum, vel ad longum tẽpus relictum eſt, ita eſt incapax, vt nec in foro conſcientiæ teneatur hæres id ſoluere, vt probauimus c.præcedenti. At domus profeſſa Societatis habet dominium in communi aliquarum rerum, & actionẽ ad aliquas res ſibi relictas, vt probauimus hoc cap. Item poteſt hæres inſtitui, vt probauimus hoc cap. Tandem legatum annuum ſibi relictum tenetur hæres in foro conſcientiæ ſoluere, vt probauimus hoc cap. At exceditur, quod Eccleſia Fratrum Minorum eſt capax legati annui relicti ad cultum diuinum, vt probauimus c.præced. ſecus de Societate profeſſa, vt probauimus hoc c. Item poteſt religio Minorum recipere ſtipendia pro Miſſis, concionibus, & aliis miniſteriis, quod nullatenus poſſunt domus profeſſæ, aut Collegia, aut domus probationis Societatis, vt cap. ſequenti latiùs explicabimus. Item conſtabit ex aliis, quæ num. ſequentibus explicabimus, in quibus eſt peculiaris paupertas Societatis Ieſu.

30 Demùm ſupereſt explicare alia, in quibus verſatur peculiaris paupertatis religioſorum omnium Societatis Ieſu. Primò, alij religioſi poſſunt aſſumi ad Epiſcopatũ, ex ſuperiorum ſuorum licentia, & iuxta multos ad beneficium curatum, vt dicemus c.29.n.35. & 37. At religioſi Societatis Ieſu nequeunt ad beneficium admitti ſiue ſimplex, ſiue curatum, vt conſtat ex Congregatione 1. generali canone 2. Et ſi ſint profeſſi trium, vel quatuor votorum, emittunt votum nullius dignitatis procurandæ, aut acceptandæ, niſi cogente Pontifice.

31 Secundò, alij religioſi non aſtringuntur voto aliquo non conſentiendi relaxationi paupertatis, iuxta eorum conſtitutiones ab ipſis promiſſæ. At profeſſi trium, vel quatuor votorum in Societate Ieſu ex voto aſtringuntur.

Tertiò, quamuis alij religioſi, vtpote qui ſolemne 32
paupertatis votum emittunt, reddantur incapaces dominij acquirendi, & retinendi: at in Societate non redduntur incapaces, niſi qui ſolemni profeſſione, aut ſimplicibus coadiutorum formatorum votis aſtricti ſunt. Cæteri autem qui ſola biennij vota emiſère, retinent ad tempus dominium bonorum, quæ in ſeculo habebant, aut in quod tamquam neceſſarij hæredes ſucceſsère; at non habent liberam illorum diſpoſitionem, ſed parati eſſe tenentur ad abdicandum ſe bonis illis, quando ſuperiori videbitur, & ex ipſius licẽtia, & non aliter, vt expreſsè dicit Greg. XIII. in ſua Bulla, *Aſcendente*, quia inſtitutũ Societatis confirmat, & habetur *in conſtitut. 4. p. cap. 4. §. 5. in declarat. litera E.* & *6. c. 2. §. 11. in declarat. litera E.* Nec poſſunt tunc quomodocumque diſponere, ſed tenentur in pauperes diſponere, vt virum ſpiritualem decet, & hoc pro ſua deuotione, eligendo hos, aut illos, & ſi voluerint diſponere in conſanguineos, id fieri debet iudicio vnius, vel duorum, vel trium virorum, qui doctrina, & pietate commendentur, quos vnuſquiſque cum ſuperioris approbatione elegerit, & eis acquieſcere debent. Hæc habetur *in conſtitut. Societ. in examine. c. 4. §. 1. 2. & 3.* & *3. p. c. 1. §. 7. in declarat. littera G.* Illi autem viri debent eſſe è Societate, niſi ſuperiori iuſtas ob cauſas viderentur horum aliqui extra Societatem eligendi, vt dicitur *in examine c. 4. §. 3. in commentario littera A.* Quod ſi velint Societati bona ea, aut partẽ applicare, debent liberè in Generalis manus renunciare, vt indicet cui Societatis loco expediat ea applicare; & ſic habetur *3. p. conſtitut. c. 1. §. 9.* Si verò velint applicare particulari Societatis loco, Generalis eſt iudicare, an id tolerandum ſit, vt habetur *eodem §. 9. in declarat. littera H.* Quo pacto autem debeat applicare Generalis, habetur 1. Congregatione generali. canone 3. Quod ſi Eccleſiaſticum beneficium habebant in ſeculo, id relinquere debent poſt primũ nouitiatus annum, quandocumque ſuperiori viſum fuerit, vt habetur *in examine, eod. c. 4. §. 5.* Et quamuis in prima Congregatione generali, canone 1. cautum ſit, ne cogantur dimittere ante profeſſionem, niſi iubente Generali, vel Prouinciali poſt primum nouitiatus annum: at in quinta Congregatione generali, canone 5. cautum eſt, vt relinquatur finito probationis biennio, antequam biennij vota emittant. Hæc autem reſignatio fieri debet vel ei qui contulit, vel alioqui dignis viris, quibus hæc beneficia inſtrumenta ſint ad Dei obſequium, conferri curando, vel vt ad pia opera applicentur: quod ſi conſanguineis conferenda eſſe viderentur, id non facient, niſi ab vno, duobus, vel tribus (vt de aliorum bonorum diſpoſitione dictum eſt) iudicetur id ad maius Dei obſequium fore. Quare erit contra votum paupertatis bona diſtribuere, vel iis ſe abdicare, abſque ſuperioris facultate, vt expreſsè habetur in 5. Congregatione generali. canone 7. & cùm ibi dicatur abſolutè, poſt emiſſa tria vota, & eadem forma emittantur tempore nouitiatus, idẽ eſt dicendum de nouitiis, qui illa emiſère. Similiter erit contra idem votũ non illis ſe abdicare ordinante ſuperiore, vel de illis diſponere aliter quàm in prædictis conſtitutionũ locis decretum eſt.

Quartò, Collegia Societatis etiam abſque ſufficienti 33
dotatione fundata, in quibus nec noſtri legunt, nec ſcholaſticos alunt, nõ poſſunt ex propriis redditibus ali, ſed debent ex eleemoſynis viuere, & fructus debent per publicam perſonam conſeruari, vt plenè fundentur. Sic habetur in ſecunda Congregatione generali, can. 7. Sed poſtea rigor hic temperatus eſt in 3.

Congre

Congregatione generali.canone 6. his verbis. *Collegia in quibus propria Collegiorum munia non exercentur, vel quia inchoata quidem ſed non plenè conſtituta ſunt, vel quia ædificandi neceſſitas non patitur noſtros legere, nec ſcholaſticos illic ali, Præpoſitus generalis iudicabit, an, & quandiu ex eleemoſynis, vel redditibus viuere debeant, & faciet quod in Domino expedire, iudicauerit.*

34 Quintò, videtur eſſe contra votum paupertatis dare munuſcula magnatibus ad res maiores obtinendas. Quod interdicitur 6. *parte conſtitut. cap.* 2. §. 9. Item habere iumentum ad vſum alicuius è Societate ad ordinariè equitandum, ſiue is ſuperior, ſiue ſubditus ſit, niſi id fieret propter aduerſam valetudinem continuam, vel neceſſitatem vrgentem propter publica negotia; id enim interdicitur *eodem cap.* 2. §. 14. *& in declarat. littera R.* At neutrum credo eſſe contra paupertatem, ſi ea ſuperioris licentia fiat. Quia prius non interdicitur ob paupertatem, ſed ad vitandam ambitionem. Poſterius autem ſolùm interdicitur ob maiorem paupertatis perfectionem: & ideo conſtitutio hanc rationem reddit ibi; *vt modo conſentaneo debita paupertati procedatur.*

35 Sextò, in Congregatione tertia generali, canone 22. Superioribus imponitur cura, vt cùm noſtri iter agunt, aut totum iter, aut eius partem, habita virium ratione pedites conficiant. Quod etiam præcepit D. Franciſcus cap. 3. ſuæ regulæ. At in Societate ponitur, vt pertinens ad perfectionem, non tamen vt obligatorium.

36 Septimò quamuis 6. *parte conſtitutionum cap.* 2. § 10. præparatio ad mendicandum iniungatur noſtris, quoties à ſuperiore iuſſi mendicare fuerint, tanquam paupertati conſonum, id tamen ad maiorem paupertatis perfectionem eſt, & ideo qui iuſſus à ſuperiore renuerit mendicare, non paupertatis, ſed obedientiæ violatæ reus erit. Quia per paupertatis votum non dedicat homo actiones ſuas Deo, ſed ſolas res externas pecunia æſtimabiles. At eſſet reus voti paupertatis violati, ſi iuſſus ex eleemoſynis emendicatis viuere, aliunde ſuſtentaretur. Quia tunc bonis temporalibus inuito ſuperiore vteretur.

37 Octauò, Collegia Societatis Iesv, quæ præter præceptores poſſunt alere duodecim ſcholaſticos ex ſuis redditibus, nequeunt eleemoſynas, aut dona oblata admittere. Sic habetur 4. *parte conſtitut. cap.* 1 §. 6. & ibi *in declarat. littera G.* dicitur; *ſi benefactores eſſent, qui poſſeſſionem aliquam, aut redditus dare vellent, admitti poſſent ad ampliorem ſcholaſticorum, ac præceptorum numerum alendum.* & Pater N. Generalis Claudius Aquauiua anno 1593. menſe Aprilis miſit ad nos huius conſtitutionis declarationem his verbis. *Non poteſt admittere eleemoſynas alicuius momenti, hoc eſt, niſi ſint res parui pretij, & raro, & à perſonis non vulgaribus oblatæ, quarum timeatur offenſio, ſi non admittantur.* Quod ſi hodie aliqua Collegia eleemoſynas maioris momenti recipiunt, id non eſt contra hanc declarationem, quia non habent redditus neceſſarios ad præceptores, & ſcholaſticos alendos.

38 Nonò, adminiſtratio redditiuum, & immobilium bonorum Collegiorum Societatis Iesv non pertinet ad ipſos collegiales, ſed ad ſolum Generalem, & ad eum cui ipſe commiſerit. Sic habetur 4. *part. conſtit. cap.* 2. §. 5. *& in declarat. littera C.* Vnde ad venditionem, & alienationem rei immobilis, & ad imponendum cenſum ſuper huiuſmodi bona, exigitur licentia Patris N. Generalis, cui ſoli id licet, vt conſtat ex 9. *part conſtitut. cap.* 3. §. 5. & ex multis literis Apoſtolicis relatis in compendio noſtrorum priuilegiorum *verb. alienatio*; quæ Patris N. Generalis facultas ſufficit data literis patentibus.

39 Excipe tamen, niſi cenſus imponatur ad redimendum alium, ita vt minores redditus ſoluat Societas, tunc enim poteſt hic nouus cenſus imponi abſque Generalis licentia, vt ſi Societas pecuniam in annuos redditus acceptam habeat cum onere ſoluendi quotannis mille pro quatuordecim millibus, poteſt cenſum eiuſdem quantitatis accipere cum onere ſoluendi quotannis mille pro ſexdecim, aut quindecim millibus, ad priorem redimendum. Quod in hoc tantum abeſt vt grauentur Collegij bona, vt potiùs exoneretur Collegium tanta redditiuum quantitate, & minorem ſoluat. Et ſic reſpondit Pater N. Generalis Claudius Aquauiua anno 1590. ad ea de quibus per Bæthicam prouinciam conſultus eſt. Immo poteſt abſque prædicta licentia cenſum eiuſdem quantitatis, ex quo totidem redditus ſoluat, accipere ad redimendum priorem, conuenendo tempore acceptionis ad hoc accipi; & erunt ſimiliter obligata Societatis bona poſteriori huic cenſui, ſicut erant priori accepto cum licentia Generalis. Quia in hoc nullatenus grauantur bona Collegij, ſed idem prorſus grauamen remanet, & ſolus creditor mutatur, qui eſt dans pecuniam cenſui; ſicut in ſimili poſſeſſor maioratus poteſt ad redimendum cenſum ſuper bona maioratus ex regia licentia impoſitum, alium eiuſdem quantitatis cenſum imponere abſque regia licentia, ad redimendum priorem, quando tempore acceptionis conuertitur, vt ad effectum hunc accipiatur, & erunt in perpetuum bona maioratus eodem modo huic poſteriori obligata, quo erant priori, vt optimè probat Molina *libro* 1. *de primogen. cap.* 10. *numero* 26. & 27.

Decimò, alienare mobilia non pretioſa conceditur omnibus ſuperioribus, auditis tamen ſuis conſultoribus. Sic concedit Pater N. Generalis in compendio noſtrorum priuilegiorum *verb. alienatio* § 4. vbi addit idem concedi omnibus ſuperioribus, quando pretioſa mobilia non excedunt centum ducatorum valorem. Si verò illum excedant, modò non excedant valorem ducentorum ducatorum, conceditur ſolis Prouincialibus alienatio, in vtilitatem tamen domorum, aut Collegiorum: & dummodo pretium rerum ad Eccleſiam pertinentium, non niſi in ipſius Eccleſiæ ornamenta expendatur. 40

Tandem ad concedendum procuratori mandatum procuratorium non oportet Capitulum Collegij, vel domus cogere, ſed ſolus Rector Collegij, aut Præpoſitus domus profeſſæ poteſt illud dare, quia in noſtra Societate religioſi particulares etiam domus conſultores non habent ius ſuffragij nec eorum requiritur conſenſus, ſed ſolius Præpoſiti, ac Rectoris eſt, definire, vt habetur 9. *part. conſtitutionum. cap.* 6 § 14. & regula 54. officij Rectoris, & confirmauerunt expreſsè Pius V. anno 1568. in Bulla, quæ incipit, *Innumerabiles*, & Gregor. XIII. anno 1575. in Bulla incipienti; *ad perpetuam rei memoriam*, ibi; *ſeruato in huiuſmodi congregationibus peculiari, ac proprio dictæ Societatis procedendi modo.* Qui modus eſt, vt Rector conſultorum ſententias audiens definiat quid expedire cenſuerit, vt conſtat ex regula Rectoris, & ex conſtitutione allegata. 41

An verò poſſit conſuetudine induci, vt domus profeſſæ habeant bona immobilia in communi, eadem eſt quæſtio, ac de fratribus Minoribus: & idem prorſus dicendum eſt, quod de illis diximus cap. 25. num. 10 16. 42

CAPVT XXVIII.

Pro quibus miniſteriis interdictum ſit Societati IESV ſtipendum accipere, & an id accipere aduerſetur voto paupertatis?

SVMMARIVM.

Pro quibus miniſteriis religioſi Societatis IESV *nequeant ſtipendium accipere; & an in hoc diſpenſare poſſit Generalis? num.*1.

*An interdicatur noſtris, eleemoſynas à recipientibus ſpiritualia oblatas gratis recipere? num.*2.

*An liceat pro rebus neceſſariis & emenda beſtia ad eundum aliquò causâ exercendi miniſteria ſpiritualia aliquid recipere, vel pro noſtrorum ſuſtentatione, qui in illis verſantur? num.*3.

An poſſit Societas admittere obligationem dandi confeſſarij, concionatoris, lectoris Theologia, aut artium liberalium? num 4.

An ſit contra votum paupertatis in Societate promiſſa, recipere ſtipendium pro ſpiritualibus? Refertur quadam ſententia? num 5.

*Sententia authoris? num.*6. *&* 7.

*Quando ſit paruitas materia recipere hoc ſtipendium pro ſpiritualibus, veràm ſit mortale? num.*8.

An licitum ſit ſtipendium hoc accipere, quando religioſus Societatis IESV *extra conuentum habitat cum licentia acquirendi pecunias, & conuertendi in ſuos vſus? num* 9.

*An ſi recipiat eas pecunias, teneatur reſtituere danti, vel tradere ſuperiori? Refertur quadam ſententia? num.*10.

*Sententia authoris? num.*11. *Et ibi, quid ſi ſola nouitiatus vota emiſit?*

An ſi non reſtituat eas pecunias, nec tradat ſuperiori, aut alias acquiſitas abſque licentia, & expellatur à Societate liber à votis, teneatur eas tradere, etiamſi nouitius exiiſſet votis emiſſis? num 12.

*Quid ſi ſuperior dederat licentiam acquirendi eas pecunias, & expendendi in proprios vſus, & nondum expenderat, aut ſi expenderat, erat tamen ſolis nouitiatus votis ligatus? num.*13.

An religioſis Societatis IESV *licitum ſit paciſci, vt quis det eleemoſynam pauperi, & ipſi faciant ſacra? Proponuntur probantia id licere? num.*14.

*Sententia authoris? num.*15.

*An poſſint conuenire cum clerico, vt recipiat Miſſas? num.*16.

*An poſſint promittere ſacra iis, qui liberaliter pecunias illas dederunt, vel quando liberaliter fecerunt ſacra, poſſint pecunias liberaliter recipere? num.*16.

*An poſſint religioſi hi facere ſacra, ad quæ ex teſtamento heredes tenentur, aut capellani ex ſuis capellaniis, aut confraternitates, aliáve loca pia tenentur ex onere ſibi iniuncto, ita vt pecunias in hoc expendendas ſibi retineant? num.*18.

An ſi executores teſtamenti velint eas pecunias ſibi retinere, aut clerici priuati, qui pecunias ad hoc recepêre, poſſit religioſus Societatis IESV *ſacra facere? num* 19.

*An ſi hic religioſus ea ſacra faciat, maneant liberi à reſtitutione? num.*20.

*An religioſus Societatis poſſit facere ſacra, ad quæ aliqui eſt voto tenentur, ſiue promiſerint ſtipendium dare, ſiue non? remiſſiuè? num.*21.

*An indigeant licentia prædicti religioſi, vt ſacra ab hæredibus, capellanis, operibus piis, & ex voto debita faciant? num.*22.

An ſi religioſus Societatis IESV *ante ingreſſum receperat ſtipendium pro ſacris faciendis, nec fecit, poſſit religioſus iam factus, illa ſacra facere, teneatúrque illa præferre aliis, quæ in religione iniunguntur, & poſſint alij religioſi Societatis eum adiuuare ea ſacra facienda? num.*23.

*Quid ſi clericus ſecularis recipit ſtipendium pro ſacris, nec poſſit illa facere, nec ſtipendium reſtituere? num.*24.

*An ſi religioſus factus recepit ſtipendium pro ſacris faciendis, & illud conſumpſit, nec ſit ſoluendo, poſſit has ſacra facere? num.*25.

1 HAc in re præmittendum eſt, pro quibus miniſteriis nequeant religioſi Societatis IESV ſtipendium accipere: deinde difficultates reliquas circa hanc prohibitionem tractabimus. Et quidem pro miniſteriis ſpiritualibus, quæ Societas exercere poteſt, interdicitur quicumque illius religioſi ſtipendium aliquod accipere, vt conſtat ex *examine, c.* 1. §. 3. ibi; *Ad hunc finem melius conſequendum tria vota in ea, obedientia, paupertatis, & caſtitatis emittuntur. Sic paupertatem accipiendo, vt nec velit, nec poſſit redditus vllos ad ſuam ſuſtentationem, nec quiduis aliud habere. Quod non tantùm in particulari de vnoquoque, ſed etiam de Eccleſiis & domibus Societatis profeſſa eſt intelligendum. Nec etiam, quantumuis aliis ſit licitum pro Miſſarum ſacrificiis, vel prædicationibus, vel lectionibus, vel vllius Sacramenti adminiſtratione, vel quouis alio pio officio ex eis, quæ iuxta ſuum inſtitutum Societas poteſt exercere ſtipendium vllum, vel eleemoſynam, quæ ad compenſationem huiuſmodi miniſteriorum dari ſolet, ab alio, quam à Deo poſſumus admittere.* Idem interdicitur 6. *p. conſtit. c.*2 § 7. *& in declarationib. littera G.* & *p.*10. §. 1. Quod adeò interdicitur, vt nec ipſi Præpoſito generali Societatis in hoc diſpenſare integrum ſit, vt expreſsè habetur in 5. Congregatione generali Societatis IESV, canone 1.

2 Hinc deducitur primò, non interdici eleemoſynas aliquas accipere, quas recipientes à noſtris ſpiritualia, vt quibus miniſtrantur Sacramenta, vel pro quibus ſacra fiunt, &c. elargiuntur noſtris liberaliter, & in ſignum gratitudinis, quamuis ea ſpiritualia non recipientes minimè elargirentur: quia cùm hæ eleemoſynæ ex nullo inito pacto, nulláque obligatione, ſed ex mera gratitudine, & liberalitate conferantur, nullam compenſationis, aut ſtipendij pro ſpiritualibus receptis rationem inducunt. Et ſic habetur 6 *parte conſtit. c.*2. §. 1. *& in declarationib. littera G.* & conſtat in verbis examinis citatis num. præcedenti, vbi ſolæ eleemoſynæ interdicuntur, quæ in ſtipendium, aut compenſationem ſpiritualium dantur.

3 Secundò deducitur, non interdici recipere aliquid ex pacto pro emendis equo, ac aliis neceſſariis ad eundum aliquò causâ exercendi miniſteria ſpiritualia, vel pro ſuſtentatione religioſorum Societatis IESV, qui in aliis miniſteriis verſantur, quia expenſæ hæ non petuntur pro rebus ipſis ſpiritualibus, ſed tantùm petuntur pro requiſitis ad ſpiritualia exercenda. Conſtat ex praxi Societatis; ſolet enim petere redditus neceſſarios ad fundanda Collegia, in eíſque diſciplinas docendas, & ſuſtentationem eorum qui in miſſionibus verſantur.

4 Tertiò deducitur, non integrum eſſe noſtris aliquam Collegij donationem admittere per quam ad dandum concionatorem, aut confeſſarium, aut aliquem Theologiæ Lectorem Societas obligetur; niſi quando hæc obligatio docendæ Theologiæ non eſſet principalis, ſed acceſſoria admiſſioni alicuius Vniuerſitatis; quippe Societas Vniuerſitatem aliquam admittens, poteſt ex conſequenti obligari ad ordinarias illius lectiones, quamuis inter illas aliquæ Theologiæ eſſent. Sic habetur 4. *parte conſtit. cap.*7. §. 3. *in illa*

declarat.

declarat. littera E. vbi duo animaduertenda ſunt. Prius eſt, ex illius contextu colligi non poni vt obligatorium, & tanquam pertinens ad Societatis paupertatem, non admittere obligationem dandi concionatoris, confeſſarij, aut Lectoris Theologiæ, ſed vt melius, magiſque conducens ad Societatis finem, qui eſt gratis dare ſpiritualia. Conſtat ex verbis illius conſtitutionis ibi; *Non conuenit,* &c. Item, quia aliud eſt recipere pro ſpiritualibus, & aliud pro obligatione aſſignandi certi miniſtri ad ſpiritualia conſeruanda: nam abſque ſimoniæ labe non poteſt pretium pro ſpiritualibus recipi; at poteſt vtique pro obligatione miniſtrandi ſpiritualia in aliquo oppido. Poſterius eſt, non interdici in ea conſtitutione admittere Societatem obligationem docendi Grammaticam, & alias artes liberales; & ita quotidie admittit huiuſmodi obligationes.

5 His præmiſſis, difficultates aliquæ circa hanc conſtitutionem diſputandæ ſunt. Prima difficultas eſt, an recipere aliquid pro miniſteriis ſpiritualibus ſit contra votum paupertatis in Societate IESV promiſſæ, non ſolùm ſit contra eius conſtitutiones? Quod magni momenti eſt ſcire; quippe ſi ſolùm ſit contra conſtitutiones, cùm illæ ad culpam non obligent, nulla videtur culpa id ſtipendium recipere ex ſuperioris licentia, cùm ſola conſtitutionis ad nullam culpam obligantis tranſgreſſio adſit. Si verò id voto paupertatis opponatur, cùm huius tranſgreſſio ſit mortalis, erit quoque mortale id ſtipendium accipere. Aliqui viri docti è Societate ſentiunt hoc non aduerſari voto paupertatis, ſed ad ſolam maiorem ipſius perfectionem ſpectare. Ducuntur, quod id ſtipendium recipere non aduerſetur ex ſe paupertati, nec ex vi voti comprehendatur ſub voto paupertatis, cùm cæteræ religiones paupertatem voueant, & licitè id ſtipendium recipiant: nec etiam ex vi conſtitutionis comprehendatur ſub voto paupertatis, quia hæc intentio nuſquam apparet. Nec obſtat *in examine. cap.* 1. §. 3. dici hanc eſſe paupertatem, quam profitetur Societas IESV, vt non recipiat ſtipendium pro ſpiritualibus: nam vel intelligitur hanc eſſe paupertatem iuxta conſtitutiones, ita vt non amplius obliget, quàm ipſæ obligant; & cùm ipſæ ad nullam culpam obligent, nec illa obligabit ad culpam: vel intelligitur non de ipſa paupertate eſſentiali, quam ipſa Societas vouit, ſed de paupertatis perfectione, quæ non cadit ſub voto. Quæ quidem expoſitio probari poteſt ex conſtitutionibus. *parte* 10. § 5. vbi huiuſmodi paupertas tanquam cadens ſub conſilio videtur proponi, ibi; *Refert plurimum ad conſeruationem,* &c. & clariùs in quinta Congregatione generali, canone 1. Vbi Congregatio vehementer omnibus commendat exactiſſimam illius grauiſſimæ conſtitutionis obſeruationem, tanquam ad maiorem ædificationem, & paupertatis noſtræ ſinceritatem, ac puritatem retinendam perneceſſariam, quæ habetur *in examine. cap.* 1. §. 3. *& p.* 6. *cap.* 2. §. 7. ne pro miniſteriis Societatis ſtipendium, vel eleemoſyna vlla in compenſationem admitti poſſit.

6 Cæterùm multo verius eſt, paupertatem hanc comprehendi ſub voto, & ideo eſſe mortalem voti illius tranſgreſſionem, accipiendo ſtipendium pro rebus ſpiritualibus. Ducor, quod *in examine. cap.* 1. §. 3. cuius verba retulimus num. 1. ferè expreſsè hoc dicatur; cùm enim aſſeratur ibi tria ſubſtantialia vota emitti in Societate, obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis, ſtatim deuenitur ad paupertatem ſub eo voto comprehenſam declarandam: diciturque ſic paupertatem accipiendam, vt nec domus profeſſa, nec eius Eccleſia poſſit redditus vllos habere, nec etiam poſſint religioſi Societatis ſtipendium aliquod pro rebus ſpiritualibus recipere. Quæ verba neutram prioris ſententiæ expoſitionem poſſunt admittere. Non priorem, quia conſtitutiones Societatis IESV non obligant ad culpam, niſi quatenus continent vota Societatis. Hæc autem conſtitutio continet votum paupertatis, explicans qualiter ea intelligatur, dum iuxta conſtitutiones promittitur. Nec etiam poſteriorem, quia cùm dicatur ibi ſic paupertatem promiſſam accipiendam, non poſſunt ea verba intelligi de ſola paupertatis perfectione non cadentia ſub voto: falſum enim eſſet dicere, ſic paupertatem promiſſam accipiendam cùm paupertas promiſſa ſit illa ſola quæ ſub voto cadit. Rurſus, quia ibi duo affirmantur comprehendi ſub illa paupertate. Prius eſt, ne domus profeſſæ redditus habeant. Poſterius, quod cum dictione (*etiam*) quæ continuatiua eſt, & ſub eodem prorſus verborum tenore, ſubiungitur, ne Societas pro rebus ſpiritualibus ſtipendium accipiat. Sed prius apertè cadit ſub paupertatis voto: ergo & poſterius. Quippe ineptè, & valde æquiuocè, magnámque errandi occaſionem præbendo coniungerentur hæc duo cum dictione continuatiua, ac eodem verborum tenore, quæ tam diſparia eſſent inter ſe, vt alterum ad eſſentialem voti paupertatem ſub mortali obligatione pertineret; alterum autem ad eius perfectionem ſub ſolo conſilio ſeruandam. Nec obſtat paupertatem hanc in aliis locis allegatis commendari tanquam valde neceſſariam ob maiorem ædificationem, quia commendatio hæc indifferens eſt ad res conſilij, & ad res præcepti: quare non arguit paupertatem hanc eſſe ſub ſolo conſilio; nam eodem modo poſſet commendari exacta voti paupertatis obſeruatio, tanquam perneceſſaria ad ædificationem, & bonum Societatis nomen conſeruandum. Et ideo hanc partem ſuſtinent viri Societatis IESV doctiſſimi, & vltra illos Nauarra *lib.* 3. *de reſtitutione, cap.* 1. *parte* 3. *dubio* 2. *in noua editione numero* 170. Manuel *quæſtionum regular. tomo* 3. *quæſtione* 29. *artic.* 13. Quare malè hoc limitauit 2. *tom. ſumma. cap.* 31. *num.* 8. dicens hoc habere verum, ſi ea conſtitutionem illam haberet intentionem obligandi ſub mortali, quia hoc nihil eſt dicere: cùm tota hæc difficultas contendat, an conſtitutio illa exprimat in hoc paupertatem ſub voto cadentem, & proinde obligantem ſub mortali. Atque eiuſdem ſententiæ eſt apertè Henriquez *libro* 9. *de Euchariſtia, cap.* 22. *numero* 3. *in commento. littera P.* ait enim eſſe mortale: & licet non explicet eſſe contra votum paupertatis: at refert pro ſe Petrum Nauarr. hîc allegatum, qui dicit eſſe contra paupertatis votum; nec alia ratione poſſet eſſe mortale, immo nec veniale, cùm conſtitutiones extra votorum materiam ad nullam culpam obligent.

Quicquid tamen ſit de his opinionibus, etiamſi 7
priorem amplectamur, exiſtimo eſſe neceſſariò dicendum, alia via eſſe peccatum mortale contra paupertatis votum, recipere in Societatis IESV ſtipendium illud pro rebus ſpiritualibus abſque Romani Pontificis facultate, vel Congregationis generalis Societatis. Quia quæcumque pecuniæ acceptio abſque facultate ſuperioribus potentis eam facultatem concedere, eſt contra paupertatis votum, cùm perinde ſit recipere abſque licentia, ac recipere abſque licentia potentis eam concedere. At nullus alius ſuperior Societatis poteſt hanc licentiam concedere, vt dicitur in quinta Congregatione generali Societatis IESV, canone 1. Ergo quacumque alia via ſtipendium hoc accipiatur, erit contra paupertatis votum, tanquam quid temporale acceptum abſque licentia veri ſuperioris eam dare potentis.

Verſabitur in hoc diſcrimen, quia ſi dicamus iuxta 8
noſtram poſteriorem ſententiam, eſſe eam ſtipendij acceptionem contra paupertatis votum in Societate promiſſæ, quaſi hæc paupertas ſpecialiter promittatur, tunc paruitas materiæ ad excuſandum à mortali non eſt ſpectanda ex paruitate rei temporalis acceptæ in ſtipendium, non enim ex ea prouenit hæc culpæ ratio, ſed quia accipitur pro re ſpirituali: ſed manſu-

randa eſt ex paruitate rei ſpiritualis, vt ſi pro minima oratione dicenda hoc ſtipendium reciperetur, eſſet leuis materia, & ideo ſola venialis receptio ex hac parte. Si verò res ſpiritualis ſit grauis momenti, vt facere ſacrum, audire confeſſionem, recipere ſtipendium, eſſet mortale contra id votum, quamuis ſtipendij quantitas, qualis communiter eſt quæ datur pro vno ſacro faciendo, non eſſet ſufficiens ad peccatum mortale conſtituendum, ſi pro alia re, aut gratis abſque licentia reciperetur. Quamuis adeò exiguum eſſe ſtipendium poſſet, vt eius receptio reputaretur quaſi nihilum, & ſic non conſtitueret mortalem ſtipendij receptionem, ſed venialem. At ſi dicamus eſſe ſolùm mortalem hanc receptionem, eo quod ſit receptio pecuniæ abſque legitimi ſuperioris licentia, commenſuranda erit hæc quantitas quoad paruitatem, & magnitudinem, vt vel ſic mortale iudicetur, aut veniale ea quantitate ſtipendij recepti, eo prorſus modo quo quælibet alia pecunia recepta abſque ſuperioris licentia, iudicaretur magna, vel parua ad conſtituendum mortale, vel veniale. Quod ſi dicas, iuxta priorem dicendi modum non poſſe dari paruitatem materiæ, ſicut non datur in ſimonia, quippe mortalis ſimonia eſt recipere quantumuis paruum pretium pro re ſpirituali, quantumuis modica, eo quod huius vitij malitia ex rei ſpiritualis venditæ iniuria ſpectetur. Si ergo violatio voti paupertatis conſurgat ſtipendio recepto pro re ſpirituali, nequibit ſimiliter paruitas materiæ dari. Sed reſpondeo, longè diuerſam eſſe rationem, quod per ſimoniam grauiſſima infertur iniuria rei ſpirituali, eam æſtimando pretio, quæ nullo æſtimabilis eſt. Et ideo cùm magnitudo huius iniuriæ inueniatur in quacumque re ſpirituali, & quocumque pretio, non datur paruitas materiæ. At recipiendo ſtipendium ſuſtentationis pro re ſpirituali, nulla ibi irrogatur iniuria, vtpote quod ſecluſo contrario voto licitè recipi poſſet; ſed peccatum eſt ea receptio ratione voti paupertatis, quo religioſi Societatis IESV aſtringuntur. Cùm ergo in omni voti tranſgreſſione poſſit dari paruitas materiæ; poterit quoque dari in hac. Atque ideo dari materiæ paruitatem affirmat Henriquez *lib.9. de Eucharistia, cap.22. num.3 in commento. littera P.*

9 Hinc deducitur, nec licitum eſſe religioſo Societatis IESV, quamuis ea legitima licentia extra religionem habitet, cum facultate acquirendi pecunias, & conuertendi in vſus neceſſarios, recipere ſtipendium pro ſacris faciendis; ſed id eſſe contra votum paupertatis, quia ea licentia acquirendi pecunias intelligitur modo Societati permiſſo, qualis non eſt hic: nec ſuperior poteſt ad hanc pecuniæ acquiſitionem licentiam concedere, quamuis expreſsè id velit, vt diximus numero 7. & ſic expreſſa licentia minimè releuaret ab hoc peccato: Et ideo à fortiori non eſt præſumendum, hanc licentiam concedi in ea generali licentia acquirendi pecunias. Et ſic docent Nauarra *libro 3. de reſtitutione. cap.1. parte 3. dubio 2. in noua editione, à numero 171. vſque ad* 175 Manuel *quæſtionum regular. tomo 3. quæſtione 29. artic. 13. & tomo 2 ſumma. cap 31. num. 3.*

10 Secunda difficultas eſt, an ſi prædicti religioſi ſtipendium accipiant pro rebus ſpiritualibus, vt pro ſacris faciendis, teneantur id reſtituere? Quidam cenſent minime teneri, ſed poſſe expendere in proprios vſus, ſi licentiam ſuperioris habeant ad aliqua ſic expendenda: quod ſi ea licentia careant, teneri ea ſuperiori tradere, ſicut alia per ipſos acquiſita. Ducuntur, quod acceptio hæc non opponitur iuſtitiæ, ex cuius ſola violatione conſurgit reſtituendi nexus, cùm ſacra illa religioſis facta id ſtipendium mereantur: ſed ſola eſt obligatio voti, cuius tranſgreſſione peccatum mortale eſt, at non obligat ad reſtituendum; tenentur autem, quando licentiam expendendi non habent, tradere ſuperiori, non lege iuſtitiæ, ſed voti quo aſtringuntur ad nihil retinendum, vel expendendum abſque ſuperioris licentia. Sic Nauarra *eodem cap.1. parte 2. in noua editione, numero* 179. & 180. Henriquez *libro 9. de Eucharistia. cap. 22. numero 3. in commento. littera P.* & priorem partem, nempe, hos non teneri reſtituere, docet Manuel *eodem cap. 31. numero* 8.

Verùm dicendum eſt, hos non teneri reſtituere, loquendo de reſtitutione propriè, & in rigore, quia hæc ex ſola iuſtitiæ violatione oritur. At non poſſunt expendere in alias res, in quas expendendi pecunias licentiam habebant, nec tradere ſuperiori: ſed tenentur reddere danti. Ratio eſt, quia nec ſuperior poteſt accipere pecunias, ſic contra Societatis inſtitutum, & votum partas, nec Generalis licentia expendendi ad has extenditur. Quare voluntas interpretatiua eſt, vt hæ reddantur danti, vt vel ſic ſatisfiat voto, & inſtituto faciendi gratis ſacra. Quod ſi contraria eſſet voluntas ſuperioris: at voluntas debita eſt, & conformior conſtitutionibus, & voto, in quibus ipſe diſpenſare nequit, vt reddantur danti, & ſic neceſſariò reddendæ ſunt, velit, nolit ſuperior. Præterea, quia ſicut qui promiſit Deo ſe gratis pro pauperibus patrocinaturum, & pretium recipit, tenetur pretium reddere, non ex lege iuſtitiæ, & via reſtitutionis, ſed ex voti obligatione, quod adhuc impleri poteſt; reddito enim pretio danti, patrocinium fit gratis, ſicut votum obligat: ſic religioſi Societatis IESV cum voto paupertatis aſtringantur exercere gratis miniſteria ſpiritualia, ſi pretium recipiant, manent aſtricti eo voto ad reddendum danti pretium, cum adhuc votum implere poſſint, reddito enim danti pretio, verè gratis exercebunt. Atque idem intelligo, ſi hic ſolis nouitiatus votis in Societate ligatus eſſet, ob rationem numero ſequenti ſine tradendam. 11

Sed maior difficultas eſt, ſi religioſus hic non reddat eas pecunias danti, & poſtea dimittatur è Societate à votis abſolutus, an teneatur adhuc reddere danti? Et ſimilis difficultas eſt, ſi abſque licentia donatione aliqua acquiſiuit in religione pecunias etiam animo acquirendi earum dominij, an teneatur expulſus à Societate, & ſic liber à votis eas ſuperiori reddere? Videtur enim ad neutrum teneri, quia ad neutrum obligatus eſt iuſtitiæ lege, ſed voti; hæc autem iam extincta eſt. Sed exiſtimo in vtroque caſu teneri, in priori reddere danti, in poſteriori autem reddere ſuperiori. Ducor, quod ceſſatio illa obligationis votorum ſit quoad futura, non tamen quoad præterita ex voto debita: at ex voto debebat ille vtrumque non obſtante peccato, quod contra illud admiſit, vt diximus n. præcedenti. Ergo ex voti obligatio adhuc manet, ſicut ſi quis voueat ſe non luſurum ſub pœna largiendi pauperibus, quoties luſerit, centum aureos, & poſtquam aliquoties luſit, impetrauit voti diſpenſationem, tenetur quidem ad quantitatem ex voto debitam quoties luſerat, quia abſoluta illius voti diſpenſatio tantùm extenditur ad obligationem futuram. Atque idem dicerem, etſi ille emiſiſſet votum tempore nouitiatus, & adhuc tempore nouitiatus exiret, Quia quoad ſubſtantiam voti paupertatis eſt idem cum voto paupertatis poſt biennium emiſſo, & ſolùm differt, quod per vota emiſſa tempore nouitiatus nullum ius paſcendi acquirit Societas, at acquirit poſtea. 12

Quod ſi ſuperior conceperat licentiam acquirendi eas pecunias, ac expendendi in proprios vſus, adhuc exiſtimo teneri hunc à Societate expulſum reddere danti in eodem priori caſu. Quia nequit eam licentiam 13

concedere,

Digitized by Google

concedere, & ſic perinde eſt, ac ſi non conceſſiſſet. In poſteriori autem caſu exiſtimo teneri dare ſuperiori, ſi nondum eas expendit, vel ſi expendit, & res, in quam expenſæ ſunt, extat, teneri rem illam extantem ei dare. Quia ea licentia fuit ad expendendum in religionis vtilitatem, qualiter non expenditur eo egreſſo è Societate. Hinc tamen exciperem, ſi non fuit licentia ad expendendum in vtilitatem Societatis, vt ſi fuit ad dandum conſanguineo pauperi, vel aliis pauperibus; tunc enim non teneretur dare ſuperiori, ſed eiſdem quibus dandæ erant. Nullum enim ius ſibi retinendi comparauit. Atque idem credo, etſi ille ea vota tempore nouitiatus emiſiſſet, ob rationem num. præcedenti in fine traditam.

14 Tertia difficultas eſt, an religioſis Societatis Iesv integrum ſit inire cum aliquo pactum faciendi ſacra pro illo cum onere, vt ſtipendium det pauperibus, vel cuicumque alij, vel paciſci cum aliquo, vt ſacra facienda capiat, ſibiq; ſtipendium retineat, & ipſi ſacra faciant, vel facere ſacra in teſtamento relicta, vel ad quæ capellani tenentur, vel confraternitates aliquæ, locáve pia, quæ cum onere faciendi aliquot ſacra, redditus aliquos annuos accepêre, vel ad quæ aliqui ex voto tenentur? Et videtur in omnibus his caſibus ad integrum eſſe religioſis Societatis Iesv: quippe nullum ſtipendium ipſi recipiunt, quod ſolùm eſt ipſis interdictum.

15 Prima tamen concluſio ſit. Contra votum paupertatis eſt, ſi religioſi Societatis Iesv pactum ineant cum aliquo, vt ſtipendium det conſanguineo pauperi, vel cuicumque alij, & ipſi faciant ſacra. Quia reuera pecunias illas ſuo ſacro ſibi acquirunt, & dant pauperi illi, & ita non poſſunt dici gratis facere ſacra illa, quod conſtitutiones Societatis, iuxta quas paupertas vouetur, petunt. Et ita docent Nauarra *lib. 3. de reſtitut. cap. 1 part. 3. dub. 2. in nona edit. n* 170. Manuel *qq. reg. tomo* 3. *quæſt.* 29 *art.* 13. *& tom. 2. ſumma cap.* 11. *num.* 3. quamuis in hoc poſteriori loco cum limitatione, quam num. 6. improbauimus. Immo duplici nomine peccant hi contra paupertatis votum, altero, quia recipiunt ſtipendium pro ſacris, altero vero, quia abſque licentia in alium transferunt.

16 Secunda concluſio. Idem proſus eſt dicendum, quando hi cum quodam conuenirent, vt reciperet ſibi, vel alij ſtipendium pro ſacris faciendis, & ipſi faciant, quia eadem ratio concluſionis præcedentis militat, cùm hi reuera ſuo ſacro ſtipendium illud alteri dandum acquirant.

17 Tertia concluſio. Si alter liberè pecunias aliquas religioſo Societatis elargiretur, non reus eſſet voti paupertatis hic liberaliter promittendo ſacra, quia reuera gratis dantur, & abſque aliqua ab altero obligatione impoſita. Sic Nauarr. *num.* 171. & Manuel. *eodem art.* 13. allegati num. 16. Et eadem ratione ſi abſque pacto religioſus Societatis Iesv promitteret liberaliter alicui ſacra, & ille in ſignum gratitudinis liberaliter largiretur illi aliquam eleemoſynam, nullam imponendo obligationem, ſed merè gratis, liceret recipere; quia eadem militat ratio. Sic Manuel 2. *tom ſum. c.* 31. *n.* 4.

18 Quarta concluſio. Poſſunt religioſi Societatis Iesv facere ſacra gratis, quæ in teſtamento facienda relicta ſunt, etiamſi teſtator iuberet eleemoſynam conſuetam dari, & ſimiliter ſacra ad quæ capellani ratione capellaniarum tenentur, & ad quæ confraternitates, vel alia loca pia tenentur quotannis facienda, ob annuos redditus illis cum eo onere relictos; quamuis hæredes, & capellani illi, & loca pia pecunias illas in hoc expendendas ſibi retineant, dummodo religioſi hi nullum ſtipendium pro his ſacris recipiant, nec paciſcantur, vt aliis detur. Ratio eſt, quia hæredes illi, capellani, & loca pia non acquirunt dominium illius pecuniæ, ratione horũ ſacrorũ, ſed ratione tituli hæreditarij, legatarij, aut capellaniæ, & ſolùm virtute eorum ſacrorũ eximuntur onere illis titulis annexo faciendi ea ſacra, & ſic merè gratis ea fiunt, quamuis per accidens alij eximantur obligatione pecunias expendendi, vt illa fiant. Et confirmatur, quia religioſis Societatis Iesv integrum eſt concionari, quamuis concionibus illis ſit deſtinata eleemoſyna a teſtatoribus, vel ab aliis, qui feſta aliqua cum concione habenda inſtituerunt, dummodo religioſi hi ſtipendium illud non capiant; quod quotidie in Societate fit. Ergo idem dicendum eſt de ſacris, quia non minus interdictum eſt pro concionibus, quam pro ſacris ſtipendium recipere. Nec obſtat teſtatorem iuſſiſſe dari ſtipendium, ſiue ſolitum, ſiue ſolito maius pro illis concionibus, aut ſacris; quia re vera prima, & per ſe teſtatoris intentio eſt, vt ſacra illa, vel conciones fiant; & acceſſoria, & per accidens eſt iuſſio retributionis ſtipendij, ſiue ordinarij, ſiue maioris. Quare inuento gratis faciente ſacra, vel conciones, eximuntur ab ea eleemoſyna danda tanquam acceſſoria, & onere iniuncto principali obligationi; & ita ſenſère doctiſſimi viri Societatis à me conſulti.

19 Quinta concluſio. Si tamen executores teſtamenti peterent à religioſo Societatis Iesv, vt ea ſacra faceret, quò ipſi eas pecunias ſibi retinerent, non exiſtimo eſſe integrum huic religioſo ea facere, ſed eſſe contra votum paupertatis. Atque idem credo quando clerici priuati pecunias ad Miſſas faciendas reciperent, ac peterent à religioſo Societatis Iesv, vt eas faceret. Quia cùm nec executores illi, nec clerici ius aliquod, aut titulum habeant eas pecunias ſibi comparandi, niſi mediantibus ſacris factis per hunc religioſum, hæc ſacra ius illud & titulum retinendi conferunt; ac proinde idem eſt, ac ſi religioſus ille ſtipendium illud acciperet, & illis daret. Sicut ſi in fauorem mercede conducti ad portandas Hiſpalim litteras, quiſpiam eas portaret gratis, cenſetetur eam mercedem ſuo labori debitam, ac eo ſolo partem, ſibi acquirere, & donare illi conducto. Vide tamen limitationem huius n. 24.

20 Sed dubium eſſe poteſt, an religioſus Societatis Iesv faciat ea ſacra, quæ hucuſque diximus eum non poſſe facere ratione ſtipendij ab alio ob ea accepti, poſſit alius tuta conſcientia id ſtipendium retinere. Et videtur poſſe, quia ſuo intuitu ſunt reuera facta illa ſacra ſtipendio accepto debita. Sed exiſtimo ſic diſtinguendum: aut religioſus Societatis Iesv ignorat ſtipendium illud pro eis Miſſis recipi, & tunc cenſeo non poſſe alterum tuta conſcientia retinere, quia id ſtipendium acquirere non poteſt, niſi ex intentione faciendi ſacrum, in illius ſtipendij compenſationem, quia gratuita donatione non fit ſolutio rei debitæ; at religioſus Societatis Iesv tantùm abeſt vt velit ſuo ſacro ſtipendium alicui acquiri, peccans contra ſuum paupertatis votum, vt potiùs præſumatur oppoſitum velle; & ſic contra eius voluntatem acquiretur eius ſtipendium. Si autem ſciat id ſtipendium recipi; at ignorat ſibi interdictum eſſe facere ſacrum, vt alter id ſtipendium recipiat, exiſtimo quoq; alterum retinere non poſſe. Quia quod ex ignorantia, & errore procedit, eſt inuoluntarium, & ſic non cenſetur id velle, vt peccans contra ſuum votum acquirat alteri ſtipendium. Si autem ſciret ſe peccare, & adhuc fecit illa ſacra, ſi religioſus ille ſolis biennij votis ligatus ſit, poteſt alter tuta conſcientia ſtipendium retinere, quia cùm hic ſolo voto ſimplici paupertatis ligatus ſit, manet capax illius ſtipendij ſibi acquirendi, & transferendi in alium; quamuis in vtroque contra votum paupertatis deliquerit, vt diximus num. 15. nec iniuriam irrogat danti

pecunias,

pecunias,nec ſuperiori religionis,cùm illi non teneretur illas tradere , vt diximus num.11. Et quamuis ibi diximus teneri reddere danti , id tamen eſt ex ſola lege voti , quæ non impedit tranſlationem dominij in alterum. Si autem ille religioſus profeſſus, aut coadiutor formatus ſit , exiſtimo alterum non poſſe tuta conſcientia retinere, quia acquirit ex huius tacita acceptatione , & donatione illi facta , vt diximus num. 5. At religioſi hi ſunt incapaces dominij acquirendi,& transferendi in alterum. In omnibus autem his caſibus, in quibus diximus alterum non poſſe tuta conſcientia id ſtipendium retinere, debet illud in alia ſacra expendere , vel danti reddere.

21 Vtrùm autem religioſi Societatis IESV poſſint facere ſacra, ad quæ aliqui ex voto tenentur, ſiue promiſerint ſtipendium dare,ſiue non,diximus *lib 3.huius tract.cap.*11.n.3).

22 In omnibus autē caſibus, in quibus diximus poſſe religioſos Societatis IESV facere ſacra , ſiue voto ab alis promiſſa, ſiue debita ab hærede, vel opere pio, vel capellano , nulla ſuperioris licentia indigent , vt faciant ea ſacra. Ratio eſt,quia integrum eſt illis, ſacra quæ ſuperſunt factis illis ad quæ religionis inſtituto obligantur,offerre pro quocumque, nulla ſuperioris licentia petita.

23 Quarta difficultas eſt, an ſi quiſquam ad Societatem admittatur aliquo ſacrorū onere grauatus, quæ omiſerat , ſtipendio pro illis recepto , poſſit religioſus iam factus facere, & reliqui religioſi adiuuare ea ſacra facientes ? Et quidem ſi adhuc ſit nouitius,nec votis ligatus, non dubitarem, quin poſſit , & teneatur ea ſacra facere, cùm adhuc nullum impedimentum habeat. Difficultas autem eſt,poſtquam votis ligatus eſt, ſiue nouitij,ſiue biennij, ſiue ſolemnibus, P.N.Generalis Claudius Aquauiua conſultus de hac re reſpondit , hos eo ſacrorum onere grauatos non eſſe admittendos in Societatem , donec ſuæ obligationi ſatisfecerint,niſi magnis dotibus præditi ſint, & tunc ſi ſoluendo ſtipendium ſint , clericis ſecularibus,vt faciant ea ſacra,eſſe vtiq; ſoluendum, quod ſi ſoluendo non ſint,poſſe illos ea ſacra facere,& inter cæteros Societatis religioſos eadem facienda diſtribui per ſuperiores. Hæc P. N. Generalis,& addo teneri hunc ea ſacra facere, quia non potuit voto ſe obligare in præiudiciū obligationis ex iuſtitia priùs ortæ, & credo teneri poſtponere Miſſas, quæ ex noſtri inſtituti obligatione fiunt à noſtris,eo vel maximè , quod ille religioſus fuerit in mora obligationi huic iuſtitiæ ſatisfaciendi.

24 Ex hac declaratione deducitur , integrum quoque eſſe noſtris facere ſacra,ad quæ clerici priuati ſtipendio iam recepto tenentur,quæ ipſi clerici facere nequeunt,nec ſtipendiū vt alij faciant,habent,eo quod plurimi ſint,& ſi quotidianum Miſſæ ſtipendium nō recipiant,carent victu. Conſtat,quia ea declaratio P. N.Generalis non eſt diſpenſatio, cùm ipſe diſpenſare nequeat, ne noſtra ſacra gratis omnino fiant ; ſed verè declarat cenſeri ſacra gratis fieri,quādò eſt moralis impoſſibilitas dandi ſtipendij,vt illa fiant,propter paupertatem obligati ad illam, nec illud ſtipendium receptum poteſt moraliter reſtitui.

25 Sed quid ſi religioſus Societatis IESV ſtipendia pro Miſſis faciendis recepit, & illa expendit,nec eſt ſoluendo, an poſſit illa ſacra facere?Et quidem ſi cùm adhuc eſſet nouitius, & nondum votis ligatus, recepit id ſtipendium, dicendum eſt prorſus idem quod diximus num.23.de receptis ab ipſo dum eſſet ſecularis.Quia cùm tunc non ligetur vllis Societatis ſtatutis,eſt perinde ac ſi eſſet ſecularis. Sed difficultas conſiſtit , quando iam vota emiſerat , ſiue tempore nouitiatus,ſiue poſtea, & ideo ratione voti paupertatis tenetur ad ſacra facienda. In quo euentu exiſtimo nouitium illum teneri ea ſacra facere. Quia iam non facit,vt ſtipendium nouum acquirat,ſed vt ſatiſfaciat obligationi ex iuſtitia contractæ,cui aliter nō eſt ſatisfaciendo:nam ſi bona haberet, ex quibus ſatisfaceret, teneretur illud ſtipendium reddere danti, aut alij ſacerdoti facturo ſacra. Et exiſtimo hunc teneri ea ſacra præferre aliis,ex religionis noſtræ præſcripto faciendis ob rationem traditam num.23.Potuit enim validè hanc obligationem in ſe ſuſcipere, & præiudicare Societati, quāuis illicitè contra vota fecerit , cùm per illa nullum prorſus ius Societas in eius voluntatem acquiſierit. Si verò ea ſacra recepit poſt vota biennij à ſe emiſſa , exiſtimo quoq; teneri ea facere, poſtquam tamen ſatisfecerit Miſſis ex noſtræ religionis inſtituto à ſe faciendis , & poſtea ea ſacra inter reliquos noſtræ Societatis diſtribui. Ducor vt exiſtimem illum poſſe , & poſſe inter noſtros diſtribui, ex dictis n.23. & 24. Quia non eſt nouum ſtipendium acquirere , ſed liberari obligatione , qua moraliter eſt impoſſibile aliter liberari , & eſt ſicut adiuuare clericum pauperē Miſſis oneratum. Vt autem teneatur, ducor, quia religioſus malè recipiens, & expendens pecunias alienas , tenetur lege iuſtitiæ ſatisfacere eo modo quo ſatisfaciendo fuerit,vt diximus ſuprà. At hic poteſt ea ſacra facere, quibus prædictæ obligationi ſatisfaciat ; ergo tenetur. Ducor etiam ad ſentiendum has Miſſas poſtponendas eſſe iis,quæ ex religionis præſcripto faciendæ ſunt, quia cùm per ea vota ius acquiſierit Societas in eius religioſi voluntatem , non potuit huic iuri contracto à ſe inito derogare.

CAPVT XXIX.

Qualiter regularis capax ſit beneficij, aut penſionis, & qualiter beneficia vacent , penſionéſque extinguantur religionis profeſſione.

SVMMARIVM.

*Quot quæſtiones diſputandæ ſint.n.*1.

*An beneficia vacent profeſſione religionis?n.*1.

An vacent nouitiatu & quid de fructibus tunc perceptis faciendum; & an vacent votis biennij, aut coadiutorum formatorum in Societate IESV *? remiſſiuè.n.*3.

*An vacent beneficia ingredientis religionem, vt ſit illius conuerſus?n.*4.

*An vacent beneficia profeſſione equitum militarium?n.*5.

*Quis diſpenſare valeat cum religioſo , vt retineat beneficium, quod ante profeſſionem habebat.n.*6.

*An ſi diſpenſetur cum religioſo , vt obtineat beneficium aliquod,poſſit obtinere,ſi ſibi conferatur beneficium antea a ſe poſſeſſum , quod ratione profeſſionis vacaret; vel ſi eſſet eius generis , vt poſſet ſibi poſt profeſſionem abſque diſpenſatione conferri,poſſet abſque diſpenſatione illud ſibi collatum acceptare?n.*7.

An penſiones extinguantur profeſſione, ſicut & beneficia? num 8.

*Quid ſi profeſſio ſit equitum militarium?n.*9.

Quid de votis biennij, aut coadiutorum formatorum Societatis IESV *? n.*10.

*Poſt n.*10. *inuenies alia diſputanda ſummaria,*

SExtuplex eſt quæſtio diſputanda. Prima. An beneficia antea habita vacent, penſionéſque extinguantur profeſſione?Secunda. Quando dicatur beneficium regulare,& quando ſeculare. Tertia. An religioſus ſit incapax vtriuſque beneficij, ſiue id ſit ſimplex,ſiue curatum,ſiue Epiſcopatus, aliave dignitas, & quid de penſione?Quarta. Qui comprehendantur nomine religioſorum in hac prohibitione. Quinta.

An

An beneficium, vel penſio ſemel religioſo collata poſſint illi per ſuum ſuperiorem auferri? Vltima. An beneficium ſæculare poſſit per Epiſcopum vniri loco religioſo, & illius iam vniti ſit capax regularis?

a Quæſtio prima. An beneficia antea habita vacent, penſionéſque extinguantur profeſſione? Certum eſt quæcumque beneficia antè habita vacare profeſſione religionis tacita, vel expreſſa. Conſtat ex *cap. beneficium, de regularib. in 6.* vbi deciditur, beneficia ingredientis religionem conferenda non eſſe ante profeſſionem tacitam, vel expreſſam. Ergo à contrario ſenſu poſſunt conferri ſtatim, ac nouitius profitetur. Huius autem vacationis duplicem aſſignat rationem Staphilæus *de literis gratiæ, tit. de varijs modis vacationis, in ſexto vacationis modo, n. 1. & duplici ſequenti*. Prior eſt, quod beneficium dicatur proprium habentis illud, ab illóque poſſideri *cap. ſi tibi abſenti, de præbendis, in 6.* at religioſus nil poſſidere, nilque proprium habere poteſt. Poſterior, quod per profeſſionem moriatur mundo: quare ſicut morte naturali vacant beneficia, ita etiam hac morte ciuili. Sed prior ratio minimè placet, quia non eſt opus habere verum beneficij dominium: poſſeſſionem autem, & titulum ex ſuperioris legitima licentia habere, non repugnat paupertatis voto. Quare melior eſt poſterior ratio, cui tanquam congruenti innititur deciſio textus hanc vacationem inducentis.

3 Hinc fit, beneficia minimè vacare nouitiatu, vt latè diximus ſuprà, vbi etiam diximus quid de fructibus nouitiatus tempore perceptis faciendum, & an vacent per vota biennij, aut coadiutorum formatorum in Societate IESV.

4 Secundò fit, ingredientis monaſterium, non vt fiat religioſus, ſed ſolùm monaſterij conuerſus, non vacare beneficia, ſed ea ab illo retineri, donec mutato animo verè profiteatur; quia interim non eſt verus religioſus, nec modo mortuus. Sic Staphilæus *eodem 6. vacationis modo, num. 15.*

5 Tertiò fit, nec beneficia vacare profeſſione equitum militarium D. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, quos vulgò Commendatores appellamus, & ſimilium, qui non ſolemnem profeſſionem emittunt. Quia non modica inter Doctores controuerſia eſt, an hi ſint verè religioſi, vt diximus *lib. 4. cap. 16. n. 11.* tum etiam, quia ergo ſint verè religioſi, non emittunt vota ſolemnia, per quæ incapaces reddantur. Atque ideo n. 35. probabo eos eſſe capaces beneficij ſecularis acquirendi, ſecus autem dicerem de equitibus militaribus D. Ioannis, quippe cùm illi ſolemnem profeſſionem emittant, eſt conſequenter dicendum, eorum profeſſionem beneficia vacare.

6 Quod ſi quæras, quis diſpenſare valeat cum religioſo, vt retineat id beneficium; Staphilæus *in eo. 6. vacationis modo, à num 5. vſque ad 13.* re latè diſputata in eam partem inclinat, vt poſſit Epiſcopus diſpenſare, Ducitur, quia poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt regularis licentia Abbatis præmiſſa acquirat quodcumque beneficium ſeculare, dummodo concurrat neceſſitas, vel vtilitas Eccleſiæ: ergo à fortiori, vt retineat, cùm multo difficilius ſit de nouo acquirere, quàm acquiſita retinere; multa enim retineri valent, non autem acquiri, vt conſtat ex *c. 1. & toto tit. de corpore vitiato*. Cæterùm hanc ſententiam de ſolo beneficio curato admitto, cuius acquirendi dicemus eſſe capacem religioſum num. 35. & num. 37. At cùm beneficij ſimplicis acquirendi ſit incapax, niſi ex Pontificia diſpenſatione, vt dicemus n. 75. ita & illius retinendi. Quod etiam conſtat, quia minus repugnat religioſo penſio, quàm beneficium ſimplex, ſiquidem penſio eſt ius ad ſolam quandam partem reddituum beneficij, nec cogit religioſum exire clauſtro, ſicut cogit beneficium. Et tamen n. 8. probabimus indigere profeſſum diſpenſatione Pontificia ad retinendam penſionem: immo, vt dicemus n. ſequenti, ſi ſit beneficium curatum, poteſt denuo ſibi conferri poſt profeſſionem abſque diſpenſatione aliqua.

Hinc deducitur, non eſſe approbandum, quod tradunt Flaminius *de reſignatione beneficiorum lib. 3. q. 13. num. penult.* & Maiolus *lib. 3. de regularitate, cap. 6. n. 1.* nempe diſpenſationem Pontificiam à profeſſo obtentam acquirendi alterius beneficij ſecularis, non extendi ad beneficium antea habitum, quod per eius profeſſionem vacabat, niſi id ſpecialiter in diſpenſatione exprimatur. Ducuntur, quod vltra generalem prohibitionem, qua religioſis interdicitur habere beneficium ante profeſſionem, *cap. poſt tranſlationem, de renunciatione*, & referunt pro ſe Innocentium, Hoſtienſem, & Abbatem *ibid. n. 22*. Sed hoc approbandum minimè eſt, quippe nec textus, nec doctores illi id probant, ille enim textus editus eſt ad explicandum Concilium generale Conſtantinopolitanum, quod interdicebat dimittendi Epiſcopatum gratiâ tranſeundi ad religionem, ad dignitatem ita dimiſſam redire poſt profeſſionem. Explicátque is textus id intelligi, quando ob crimen aliquod gratiâ agendæ pœnitentiæ, ea dignitas dimiſſa eſt; ſecus ſi ob alias cauſas. Et ideo Innoc. *ibi n. 3.* Hoſtienſis *n. 7.* Ioan. Andr. *n. 9.* aſſerunt eam prohibitionem non extendi ad alia beneficia Epiſcopatu inferiora, quod hæc ob religionis ingreſſum dimittere liceat, non autem Epiſcopatum. Abbas autem *ibi n. 22.* tantùm dicit tranſeuntem ab Epiſcopatu ad religionem, non poſſe poſt profeſſionem aſſumi etiam ad alias inferiores dignitates, eo quod præſumatur crimen. Quare cùm nec textus, nec Doctores faueant prædictæ ſententiæ, immo oppoſitum dicant, nec alicubi reperiatur ſpecialis illa prohibitio redeundi ad beneficium antea habitum; ſed ſola generalis acquirendi beneficij ſecularis, non eſt cur diſpenſatio ad acquirendum beneficium ſeculare non extendatur ad illud. Immo ſi eſſet beneficium curatum, cùm ad acquirenda beneficia curata non opus ſit diſpenſatione, vt probauimus ſuprà, conſequenter dicendum eſt, abſque diſpenſatione aliqua, poſſe idem beneficium eidem religioſo poſt profeſſionem conferri, quia nulla extat prohibitio, vt diximus. 7

Tandem dubitatur, an penſiones extinguantur profeſſione. Rebuffus *de pacificis poſſeſſoribus, num. 232. verſ. vltima concluſio*, quamuis initio dixiſſet penſionem extingui poſſeſſione, ſicut morte naturali; at poſtea dicit non extingui, ſed monaſterium gaudere illa, dum monachus ille naturaliter vixerit, ſicut nec vſusfructus antea à monacho habitus extinguitur profeſſione. Sed Gigas *de penſionib. quæſt. 57. à n. 5. vſque ad 7.* docet extingui penſionem, liberúmque manere beneficium illa grauatum ab onere illius ſoluendæ, niſi Romanus Pontifex diſpenſet, vt ea penſio retineatur. Idem ſupponit Paulus Æmilius *in deciſ. Rotæ Romanæ part. 2. deciſione 223. num. 1.* vbi ait poſſe monachum ex diſpenſatione retinere penſionem: idque probat Gigas duplici ratione. Prior eſt, quia dum *cap. benefic. de regularib. in 6.* dicitur beneficia vacare per profeſſionem, beneficium accipitur largè, vt diximus ſuprà. At latè ſumpto *beneficij* vocabulo, venit nomine illius penſio, vt latè probat idem Gigas *eodem tract. quæſt. 28. à num. 11.* & Monaldus *conſ. 159. num 22. vol. 2.* vbi alios refert. Poſterior autem eſt, quia beneficia vacant per contractum matrimonij, quaſi aſſumpto ſtatu incompatibili. Et hæc ſententia eſt veriſſima in iis caſibus, in quibus penſiones extinguuntur per contractum matrimonij, quod explicuimus *l. 7. de matrimonio, diſp. 44. à num. 2. vſque 607.* nempe quando penſiones collatæ ſunt titulo clericali, vt loco beneficij, quod, vel cuius ius ad rem quis reſignauit, quamuis nullo ſpirituali onere adiecto ſint cõſtitutæ, ac ſi penſio concedatur laico pro re in defẽſione Eccleſiæ viriliter geſta, vel gerenda, 8

Digitized by Google

vnde ei competat actio in illos, quamuis id illi curæ eſſet, vt is, cui tale munus commiſſum eſt ſuum officium faceret, & ſic in rebus ſimilibus non eſt id à paupertate Societatis alienum. Ecce quàm clarè in conſtitutionibus ſola adminiſtratio, & actio denegantur, nec abſoluitur hæres ab ea obligatione. Atque hunc modum annuorum redituum non aduerſari mendicitati, ſatis probauimus cap. præced. n. 58. Quare non eſt ſimile de Fratribus Minoribus, quia, vt probauimus ibi n 48. eſt illis interdictum omnino admittere huiuſmodi legata, quod non reperitur in noſtra Societate. Et Menochius *conſ.* 1014. *n.* 38. *vol.* 11. dicit; cùm ſola adminiſtratio, & diſpoſitio denegetur Societati, poterit Societas præficere ſæcularem, qui id adminiſtret pro fabrica. Quod tamen ego iudico non eſſe verum.

10 Et quamuis actio non competat noſtris ad huiuſmodi legata recuperanda, poterit tamen ciuitas, aut eius Syndicus, aut quilibet de populo agere, vt ea ſoluantur, tanquam pauperibus relicta: vel vterque Iudex ex officio cogere hæredem, ſicut de Fratribus Minoribus, quibus omnis actio, & adminiſtratio ſunt ſimiliter interdicta, diximus cap. præced. à n. 58 vſque ad 62. hæc media competere.

11 Præcipitur etiam religioſis Societatis, ne quempiam incitent ad has eleemoſynas perpetuas domibus profeſſis, aut earum Eccleſiis relinquendas, vt conſtat ex 6. *part conſtitut. cap.* 2. §. 6. ibi: *Ob maiorem ædificationem nullus de Societate debet, nec poteſt, quemquam ad eleemoſynas perpetuas domibus, vel Eccleſiis einſdem Societatis relinquendas inſtigare.* Quod præceptum adeò rigidè intellexit quidam doctiſſimus è noſtra Societate, vt crediderit obligare ſub mortali. Ducitur, quod hoc pertineat ad votum paupertatis, atque grauiſſimis verbis interdicatur, qualia ſunt illa, *nec debet, nec poteſt.* At ego exiſtimo ad nullam culpam obligare, nedum ad mortalem. Ducor, quòd cùm exhortatio illa non ſit actus aliqua ratione ſupponens dominium, non eſt contra votum paupertatis. Item, quia ipſa conſtitutio ſolùm id interdixit gratiâ maioris ædificationis; ergo non ratione voti paupertatis, nec tanquam præceptum. Nec obſtat ea verborum grauitas, quia *in eiſdem Societatis conſtitutionibus, part.* 6. *cap.* 5. habetur, nullas conſtitutiones, aut ordinationes Societatis ad culpam etiam ad venialem obligare, niſi ſuperior præcipiat aliquid in nomine Domini, vel in virtute obedientiæ. Quibus verbis conſtitutio hæc non vtitur.

12 Nec poteſt domus profeſſa Societatis iuuari bonis Collegiorum, ſed eleemoſynis ſuſtentari debet; nec poteſt Generalis Societatis diſpenſare, vt Collegiorum bonis iuuetur. Cùm tamen quod minimum eſt, pro nihilo reputetur, non interdicitur, quin integrum ſit Rectori Collegij profeſſum die aliquo inuitare, vel quid modicum ad viaticum illi per ſuum Collegium tranſeunti elargiri. Similiter poſſunt Collegia ſupplere aliquos ſumptus faciendos per domum profeſſam, ſi ipſa domus profeſſa non faceret, vt profeſſis miſſis ex domibus profeſſis ad Collegia dare veſtes, & viaticum. Similiter fas eſt, vt profeſſi in domibus profeſſis habitantes adeant Collegiorum hortum gratiâ recreationis ſumendæ, vel valetudinis priſtinæ recuperandæ, dummodo expenſis Collegij, quandiu in domibus profeſſis ſunt, non alantur; & idem de ſimilibus poteſt iudicari. Hæc habentur *in conſtitutionibus* 4 *p. c.* 2. §. 5. *& in declarationib. littera* I. & 6. *p. c.* 2. §. 3. *& in declarationib. littera D.*

13 Nec poſſunt profeſſi, nec coadiutores formati diu in Collegiis habitare, quamuis dum aliò iter facientes per Collegia tranſeunt, poſſint die aliqua, aut tempore congruo in eis moram trahere. Poſſunt etiam in Collegiis diu habitare, eo quod eis vtiles ſint ad quæuis Societatis miniſteria obeunda, vel vt Collegiorum gubernationi præſint: at cùm ea vtiles eſſe deſierint, ſunt ad domos profeſſas habitandi gratiâ redituri. Poſſunt etiam in Collegiis habitare, quando neceſſarium, & conueniens communi bono id videretur, vt ſi aliquis profeſſus ex Generalis licentia edendi in lucem libros cauſâ in Collegium ſe reciperet. Hæc habentur *in conſtitutionibus* 6. *parte, cap.* 2. § 3 *&* 4. *& in declarationib. littera C.* Item, quando ſenio, aut morbo confecti laborare nequeunt, poſſunt in Collegiis habitare, obtenta tamen Generalis licentia. Sic conceſſit Iulius III. in Bulla 2. conceſſa Societati IESV.

Quarta concluſio. Nec Collegia Societatis, nec Societas profeſſa ſuccedunt in aliqua bona ſuorum religioſorum, vt probauimus ſuprà. In Ordine Minorum profeſſis abſque aliqua bonorum ſuorum diſpoſitione præuia, ſuccedunt ab ipſo profeſſionis die hæredes ab inteſtato, ac ſi tunc naturaliter morerentur: ita emittentibus profeſſionem ſolemnem, aut vota coadiutorum formatorum in Societate IESV, nec præmiſſa bonorum ſuorum diſpoſitione, ſuccedunt ex tunc hæredes ab inteſtato, ac ſi naturaliter obirent. Quod cùm religio non ſit capax ſuccedendi, nec ipſi amplius ſint capaces dominij retinendi, vt dicemus infrà, ſuccedent ſtatim venientes ab inteſtato, vt bene docet Molina *tom.* 1. *de iuſt. diſput.* 139 *col.* 3. *verſ. tam profeſ. & diſput.* 140. *initio.* 14

Quinta concluſio. Domus profeſſæ Societatis IESV poſſunt à quocumque hæredes inſtitui, ſiue bonorum mobilium, ſiue ſtabilium, & à fortiori quodcumque huiuſmodi legatum poſſunt recipere, non vt bonum illud ſtabile retineant, ſed vt vendant, & pretium in ſuos neceſſarios vſus conuertant, niſi res illa ſtabilis ſit neceſſaria, aut valde conueniens ad habitationem, aut recreationem noſtrorum; illam enim poſſunt retinere. Quod bene docet Molina *tom.* 1 *de iuſtitia, diſput.* 193 *columna* 2. *verſ. à regula propoſita.* & probatur, quia iure communi, vt conſtat, nullibi interdicitur domus profeſſas Societatis hæredes inſtitui; immo regula generalis eſt; poſſe quamcumque religionem hæredem inſtitui, niſi peculiariter excipiatur, vt religio Minorum exempta eſt *in Clement. exiit. de verb. ſignif.* vbi huiuſmodi inſtitutionis redditur incapax. Nec in ſuis conſtitutionibus hoc ipſi interdicitur: nam 6. *parte conſtitutionum*, c. 2 §. 12. vbi de hac re eſt ſermo, ſolùm ſtatuitur, profeſſos particulares, aut coadiutores formatos eſſe ſucceſſionis hæreditariæ incapaces, & nec domos profeſſas, nec earum Eccleſias, nec Collegia eorum nomine ſuccedere. Quod non eſt omnino excludi domos profeſſas ab hæreditaria ſucceſſione: ſed à ſola ſucceſſione ratione perſonarum. Quod apertè conſtat, quia idem ſtatuitur ibi de Collegiis, quæ tamen conſtat capacia eſſe, vt hæredes inſtituantur, vt probauimus numero 1. Immo cùm particularis exceptio ſit, ne domus profeſſa ius habeat ſuccedendi ex perſona ſuorum religioſorum, firmat regulam in aliis caſibus non exceptis, vt poſſit ſcilicet hæres inſtitui. Item quia, vt conſtat ex dictis numero 3. integrum eſt domibus profeſſis recipere quamcumque rem ſtabilem, non vt retineant, præter neceſſariam, aut valde conuenientem ad habitationem, vel recreationem, ſed vt vendant, vbi nulla fit diſtinctio, ſiue ea titulo legati, ſiue titulo hæreditatis relinquatur. 15

Quamuis autem nec Societas profeſſa, nec Collegia ius habeant nomine ſuorum religioſorum ſuccedendi, vt habent cæteræ religiones, præter Minorum: at poſſunt religioſi, dum ante profeſſionem, & vota coadiutorum formatorum de eis ſine donatione, ſiue teſtamento diſponunt, hæredem 16

domum

domum profeſſam, aut Collegium Societatis inſtituere. Conſtat, quia, vt diximus numero præcedenti, integrum eſt iuxta noſtras conſtitutiones eis aliquid relinquere, nec diſtinguitur, an titulo hæreditatis, aut legati, aut donationis; nec domus profeſſa reperitur huius inſtitutionis incapax, ſed ſolius iuris ſuccedendi nomine ſuorum religioſorum, vt numero præcedenti diximus.

17 Et quamuis rem illam ſtabilem non neceſſariam ad habitationem, vel recreationem teneatur domus profeſſa quamprimum vendere, atque eius retinendæ ſit incapax, poteſt tamen expectare opportunum vendendi tempus, ne cogatur viliori, quàm par eſt, pretio vendere; vt expreſsè habetur *in conſtit. part 6. c. 1. §. 5. in declarat. littera E.* Quod idem probauimus cap. præcedent. n. 31. de re ſtabili relicta Fratribus Minoribus. Nec in eius venditione exigitur licentia Generalis, nec aliæ ſolemnitates in noſtris conſtitutionibus, aut iure communi petitæ ad alienationem rei immobilis Eccleſiaſticæ, qualis eſt hæc, ſicut cap. præced. n. 29. idem probauimus in venditione rei immobilis relictæ Fratribus Minoribus, cùm vtraque venditio ex legis neceſſitate fiat. Quod ſi non inueniret emptorem, faciendum eſt idem, quod de fratribus Minoribus diximus cap. præcedenti n. 32. quia eadem prorſus eſt ratio.

18 Sed dubium ſpeciale eſt, an domus profeſſa dominium habeat in communi bonorum ſiue mobilium, ſiue immobilium ſibi relictorum, & ius ciuile ad ea in iudicio repetenda. Et videtur non habere dominium immobilium: quia *part. 6 conſtit. c. 2. §. 5. in declarat littera E* ſic dicitur; *Aliarum rerum mobilium, vt pecuniarum, vel librorum, vel earum, quæ ad victum, & veſtitum pertinent, poteſt in communi Societ proprietatē ad vſum ſuum habere.* Ergo à contrario ſenſu nequit immobilium dominium habere, aut ius ciuile ad ea repetenda in iudicio. Et Molina *tom 1. de iuſtitia, diſp 195. col. 2. verſ. À regula propoſita,* ſic ait: *Bona immobilia, quorum dominium domus profeſſæ habere non poſſunt, ſi ipſis relinquantur, vendi debent.*

19 At dicendum eſt, domus profeſſas habere in communi dominium, non tantum bonorum mobilium, ſed etiam ſtabilium ſibi relictorum, quæ ad habitationem, aut recreationem ſunt neceſſaria, aut valde conuenientia, & ius ciuile ad ea repetenda; inſuper habere etiam dominium cuiuſcumque alterius rei ſtabilis ſibi relictæ, & ius ciuile ad eam repetendam, non vt retineant illam, ſed vt vendant. Solumque excipitur legatum annuum perpetuum, aut ad longum tempus, vel quacumque alia temporis diuiſione, vt ſingulis menſibus, tertio quoque anno, &c. quod eſt annus redditus: huius enim Societas nec dominium acquirit, nec ius ciuile ad illud recuperandum. Probatur ex conſtitutionibus *parte 6. cap. 2. §. 5 in declarat. littera E.* ibi; *Quia, vt in litteris Apoſtolicis dicitur, non eſt habitura Societas ius ciuile ad rem vllam ſtabilem, niſi ad ipſius habitationem, & vſum eſſet opportuna; quidquid ſtabile ſibi datum fuerit, teneatur vendere.* Vbi clarè datur ius ciuile ad rem ſtabilem neceſſariam ad vſum, aut habitationem; & clariùs in litteris Apoſtolicis Iulij III. in prima eius Bulla, qua Societatis inſtitutum confirmauit, ad quas conſtitutio illa ſe remittit, ibi; *Sed nec ad vlla bona ſtabilia, præter ea, quæ opportuna erunt ad vſum proprium, & habitationem, retinenda ius aliquod ciuile acquirere.* Vbi ad redditus omnino ius ciuile denegatur, eorumque dominium: ad alia verò ſtabilia, ſi ſint neceſſaria ad vſum, aut habitationem, conceditur ius ciuile, & dominium; ſi verò neceſſaria non ſint, hæc denegantur, non abſolutè, ſed ad ea retinenda. Habet ergo ad ea vendenda ius, & dominium, & *eadem 6 part. conſtitutionem. c. 2. §. 6* ſolùm denegatur abſolutè, & omnino Societatis profeſſæ ius ciuile ad eleemoſynas perpetuas, quæ quidem redditus ſunt. Quia is relinquendi modus acquiſito à Societate iure ciuili repugnat mendicitati, quam domus profeſſa profitetur. Quare dum conſtitutio Societatis relata numero præcedenti pro contraria parte, dicit domos profeſſas habere in communi dominium bonorum mobilium, noluit excludere prorſus immobilia, ſed explicuit ea, quorum omnino, & ſemper domus profeſſa habet dominium, & ius ciuile ad retinendum, & vendendum, ad differentiam bonorum ſtabilium, quorum, ſi ad vſum neceſſaria ſint, habet dominium, & ius ciuile ad ea retinenda, ſi verò non ſint ad hoc neceſſaria, habet dominium, & ius ciuile non ad retinenda, ſed ad vendenda.

20 Hinc deducitur primò, teneri hæredem rem hanc ſtabilem domui profeſſæ relictam illi tradere, vt vendat; nec eſt hæredis eam vendere, ſed domus profeſſæ, quæ ad hunc effectum acquirit illius dominium, ſicut quilibet alius legatarius acquireret abſolutum illius dominium.

21 Secundò deducitur, teneri eam reddere domui profeſſæ cum fructibus ex ea perceptis, caſu quo cuilibet alij legatario ad id teneretur. Quia non minus acquirit ius, & dominium illius, vt ſibi tradatur vendenda, & dum non venditur, ad fructus, quàm quilibet alius legatarius.

22 Sed ſpecialis difficultas eſt, an dum non inuenitur opportunitas emptoris, integrum ſit domui profeſſæ rem illam ſtabilem locare alicui, & ſimiliter quando eſt neceſſaria ad habitationem, liceat id, dum non adeſt opportunitas aptandæ illius habitationis? Videtur enim id non licere, quia eſſet habere interim annuos redditus. Domus profeſſa Societatis Ieſu Toletana conſuluit de hoc P. N. Generalem, quæ quaſdam domos emerat neceſſarias aptandæ habitationi domeſticæ; & ſi emptio differretur, amitteretur occaſio emendi, alio emente, nec tunc ſuppetebant pecuniæ neceſſariæ ad aptandas domos emptas habitationi, an integrum eſſet interim eas domos locare. Et reſpondit Pater N. Generalis hoc an. 1607. menſe Ianuarij non licere conducere, nec alias res ſtabiles Societati relictas, dum non ſe offert opportunitas vendendi, & percipere eos redditus; ſed aduerſari paupertati domuum profeſſarum, quando id longo tempore duraturum eſt, ſecus quando modico. Cuius ratio eſſe poteſt, quia retinere redditus modico tempore, non repugnat paupertati noſtræ, nec Fratrum Minorum; ſecus longo tempore, vt diximus num. 6.

23 Atque videtur dicendum, ſicut ibidem diximus, hoc modicum tempus reputari id quod eſt minus decennio, & ita tenuere viri doctiſſimi noſtræ Societatis à me conſulti.

24 Sexta concluſio. Profeſſi, & coadiutores formati, ſiue ſpirituales, ſiue temporales Soc. Ieſu, ſunt omnis ſucceſſionis hæreditariæ, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato incapaces, ex mente Pontificum, qui confirmarunt inſtitutum Societatis (vt ſuprà diximus) & vtuntur iiſdem verbis, quibus vtitur *Clem. exiui § cum enim. de verborum ſignific.* reddens incapaces fratres Minores ſucceſſionis hæreditariæ. Quare ſicut diximus cap. præcedent. non valere inſtitutionem Minorum, nec deberi æſtimationem in foro conſcientiæ, etſi inſtituantur, vt vendant hæreditatē, & tunc pertinere hæreditatem ad ſubſtitutum, vel cohæredem, vel venientes ab inteſtato: ita idem prorſus dicendum eſt, ſi inſtituatur hæres aliquis profeſſus, aut coadiutor formatus Societatis Ieſu, cùm periode ſit incapax, ac fratres Minores. Atque ita quæcumque cap. præc. tradidimus circa incapacitatem fratrum Minorum, vt hæredes inſtituantur, & quod ibi remiſimus

num.15. & reliquis circa hos etiam dicendum eſt.

25 Non ſunt tamen legati incapaces, ſed in eiſdem caſibus, & eodem prorſus modo, quo Societas profeſſa eſt capax legati, ſunt quoque ipſi capaces, vt de Fratribus Minoribus diximus c.præced.num.9. quia tantùm interdicitur, eos hæredes institui. Quod non excludit poſſe eſſe legatarios, quandoquidem religio Fratrum Minorum, & ipſi nequeunt hæredes inſtitui; at legari ipſis optimè poteſt.

26 Id autem legatum acquiretur domui profeſſæ, aut Collegio, vbi profeſſus ille habitarit, ſicut & alia ipſis donata, aut alio modo acquiſita, non obſtante paupertatis voto.

27 Quod ſi hæreditati relictæ domibus profeſſis, aut legato illis, aut profeſſis, aut coadiutoribus formatis relicto apponatur modus contrarius conſtitutionibus, vt ſi ſit rei ſtabilis non neceſſariæ ad vſum, vel ad habitationem, ea lege, vt domus profeſſæ, aut profeſſi, coadiutoréſve formati eam debeant retinere, id legatū erit caducum, nec conuertetur in alium vſum; ſicut de fratribus Minoribus diximus c.præced.n.17. Quia eadem prorſus militat ratio, cùm rei prædictæ immobilis non ſit domus profeſſa capax, nec profeſſi, aut coadiutores formati, niſi ratione modi liciti, aut expreſſi aut tacitè intellecti, nempe ad vendendum, & participandum pretium.

28 Si autem prædictis profeſſis, aut aliis religioſis Societatis legatum aliquod relinquatur ea lege, vt permittat ſuperior religioſum eo legato frui, vel donec permittat ſuperior, aut velit, nolit ſuperior; exiſtimo idem dicendum, quod diximus de legato ſub ſimili forma relicto fratri Minori c.præced.n.15.

29 Ex omnibus dictis colligitur, paupertatem fratrum Minorum habere ſe ad paupertatem domuū profeſſarum Societatis IESV tanquam excedentem, & exceſſam: partim enim excedit, & partim exceditur. Excedit enim in hoc, quod Ordo Minorum nullius rei poteſt habere dominium, nec in particulari, nec in communi, vt diximus hoc lib. ſuprà. Item non habet actionem ad quæcumque bona ſibi relicta, vt diximus c.præcedenti. item nequit hæres inſtitui, vt diximus ſuprà. Et ſi quid annuū perpetuum, vel ad longum tēpus relictum eſt, ita eſt incapax, vt nec in foro conſcientiæ teneatur hæres id ſoluere, vt probauimus c.præcedenti. At domus profeſſa Societatis habet dominium in communi aliquarum rerum, & actionē ad aliquas res ſibi relictas, vt probauimus hoc cap. Item poteſt hæres inſtitui, vt probauimus hoc cap. Tandem legatum annuum ſibi relictum tenetur hæres in foro conſcientiæ ſoluere, vt probauimus hoc cap. At exceditur, quod Eccleſia Fratrum Minorum eſt capax legati annui relicti ad cultum diuinum, vt probauimus c.præced. ſecus de Societate profeſſa, vt probauimus hoc c. Item poteſt religio Minorum recipere ſtipendia pro Miſſis, concionibus, & aliis miniſteriis, quod nullatenùs poſſunt domus profeſſæ, aut Collegia, aut domus probationis Societatis, vt cap. ſequenti huius explicabimus. Item conſtabit ex aliis, quæ num. ſequentibus explicabimus, in quibus eſt peculiaris paupertas Societatis Ieſu.

30 Demùm ſupereſt explicare alia, in quibus verſatur peculiaris paupertatis religioſorum omnium Societatis Ieſu. Primò, alij religioſi poſſunt aſſumi ad Epiſcopatū, ex ſuperiorum ſuorum licentia, & iuxta multos ad beneficium curatum, vt dicemus c.29.n.35. & 37. At religioſi Societatis Ieſu nequeunt ad beneficium admitti ſiue ſimplex, ſiue curatum, vt conſtat ex Congregatione 1. generali canone 2. Et ſi ſint profeſſi trium, vel quatuor votorum, emittunt votum nullius dignitatis procurandæ, aut acceptandæ, niſi cogente Pontifice.

31 Secundò, alij religioſi non aſtringuntur voto aliquo non conſentiendi relaxationi paupertatis, iuxta eorum conſtitutiones ab ipſis promiſſæ. At profeſſi trium, vel quatuor votorum in Societate Ieſu ex voto aſtringuntur.

Tertiò, quamuis alij religioſi, vtpote qui ſolemne paupertatis votum emittunt, reddantur incapaces dominij acquirendi, & retinendi: at in Societate non redduntur incapaces, niſi qui ſolemni profeſſione, aut ſimplicibus coadiutorum formatorum votis aſtricti ſunt. Cæteri autem qui ſola biennij vota emiſère, retinent ad tempus dominium bonorum, quæ in ſeculo habebant, aut in quod tamquam neceſſarij hæredes ſucceſsère; at non habent liberam illorum diſpoſitionem, ſed parati eſſe tenentur ad abdicandum ſe bonis illis, quando ſuperiori videbitur, & ex ipſius licētia, & non aliter, vt expreſsè dicit Greg. XIII. in ſua Bulla, *Aſcendente*, quia inſtitutū Societatis confirmat, & habetur *in conſtitut. 4. p. cap. 4. §. 5. in declarat. litera E.* & *6. c. 2. §. 11. in declarat. litera E.* Nec poſſunt tunc quomodocumque diſponere, ſed tenentur in pauperes diſponere, vt virum ſpiritualem decet, & hoc pro ſua deuotione, eligendo hos, aut illos, & ſi voluerint diſponere in conſanguineos, id fieri debet iudicio vnius, vel duorum, vel trium virorum, qui doctrina, & pietate commendentur, quos vnuſquiſque cum ſuperioris approbatione elegerit, & eis acquieſcere debent. Hæc habetur *in conſtitut. Societ. in examine. c. 4. §. 1. 2. & 3.* & *3. p. c. 1. §. 7. in declarat. littera G.* Illi autem viri debent eſſe è Societate, niſi ſuperiori iuſtas ob cauſas viderentur horum aliqui extra Societatem eligendi, vt dicitur *in examine. c. 4. §. 3. in commentario. littera A.* Quod ſi velint Societati bona ea, aut partē applicare, debent liberè in Generalis manus renunciare, vt indicet cui Societatis loco expediat ea applicare; & ſic habetur *3. p. conſtitut. c. 1. §. 9.* Si verò velint applicare particulari Societatis loco, Generalis eſt iudicare, an id tolerandum ſit, vt habetur *eodem §. 9. in declarat. littera H.* Quo pacto autem debeat applicare Generalis, habetur 2. Congregatione generali. canone 3. Quod ſi Eccleſiaſticum beneficium habebant in ſeculo, id relinquere debent poſt primū nouitiatus annum, quandocumque ſuperiori viſum fuerit, vt habetur *in examine. eod. c. 4. §. 5.* Et quamuis in prima Congregatione generali, canone 1. cautum ſit, ne cogantur dimittere ante profeſſionem, niſi iubente Generali, vel Prouinciali poſt primum nouitiatus annum: at in quinta Congregatione generali, canone 5. cautum eſt, vt relinquatur finito probationis biennio, antequam biennij vota emittant. Hæc autem reſignatio fieri debet vel ei qui contulit, vel alioqui dignis viris, quibus hæc beneficia inſtrumenta ſint ad Dei obſequium, conferri curando, vel vt ad pia opera applicentur: quod ſi conſanguineis conferenda eſſe viderentur, id non facient, niſi ab vno, duobus, vel tribus (vt de aliorum bonorum diſpoſitione dictum eſt) iudicetur id ad maius Dei obſequium fore. Quare erit contra votum paupertatis bona diſtribuere, vel iis ſe abdicare, abſque ſuperioris facultate, vt expreſsè habetur in 5. Congregatione generali. canone 7. & cùm ibi dicatur abſolutè, poſt emiſſa tria vota, & eadem forma emittantur tempore nouitiatus, idē eſt dicendum de nouitiis, qui illa emiſère. Similiter erit contra idem votū non illis ſe abdicare ordinante ſuperiore, vel de illis diſponere aliter quàm in prædictis conſtitutionū locis decretum eſt. 32

Quartò, Collegia Societatis etiam abſque ſufficienti dotatione fundata, in quibus nec noſtri legunt, nec ſcholaſticos alunt, nō poſſunt ex propriis redditibus ali, ſed debent ex eleemoſynis viuere, & fructus debent per publicam perſonam conſeruari, vt plenè fundentur. Sic habetur in ſecunda Congregatione generali, can. 7. Sed poſtea rigor hic temperatur eſt in 3. 33

Congre

Congregatione generali, canone 6. his verbis. *Collegia in quibus propria Collegiorum munia non exercentur, vel quia inchoata quidem ſed non plenè conſtituta ſunt, vel quia ædificandi neceſſitas non patitur noſtros legere, nec ſcholaſticos illic ali, Præpoſitus generalis iudicabit, an, & quandiu ex eleemoſynis, vel redditibus viuere debeant, & faciet quod in Domino expedire, iudicauerit.*

54 Quintò, videtur eſſe contra votum paupertatis dare munuſcula magnatibus ad res maiores obtinendas. Quod interdicitur 6. *parte conſtitut. cap.* 2. §. 9. Item habere iumentum ad vſum alicuius è Societate ad ordinariè equitandum, ſiue is ſuperior, ſiue ſubditus ſit, niſi id fieret propter aduerſam valetudinem continuam, vel neceſſitatem vrgentem propter publica negotia; id enim interdicitur *eodem cap.* 2. §. 14. *& in declarat. littera R.* At neutrùm credo eſſe contra paupertatem, ſi ea ſuperioris licentia fiat. Quia prius non interdicitur ob paupertatem, ſed ad vitandam ambitionem. Poſterius autem ſolùm interdicitur ob maiorem paupertatis perfectionem: & ideo conſtitutio hanc rationem reddit ibi; *vt modo conſentaneo debitæ paupertati procedatur.*

55 Sextò, in Congregatione tertia generali, canone 12. Superioribus imponitur cura, vt cùm noſtri iter agunt, aut totum iter, aut eius partem, habita virium ratione pedites conficiant. Quod etiam præcepit D. Franciſcus cap. 3. ſuæ regulæ. At in Societate ponitur, vt pertinens ad perfectionem, non tamen vt obligatorium.

56 Septimò quamuis 6. *parte conſtitutionum cap* 2. § 10. præparatio ad mendicandum iniungatur noſtris, quoties à ſuperiore iuſſi mendicare fuerint, tanquam paupertati conſonum, id tamen ad maiorem paupertatis perfectionem eſt, & ideo qui iuſſus à ſuperiore renuerit mendicare, non paupertatis, ſed obedientiæ violatæ reus erit. Quia per paupertatis votum non dedicat homo actiones ſuas Deo, ſed ſolas res externas pecunia æſtimabiles. At eſſet reus voti paupertatis violati, ſi iuſſus eas eleemoſynis emendicatis viuere, aliunde ſuſtentaretur. Quia tunc bonis temporalibus inuito ſuperiore vteretur.

57 Octauò, Collegia Societatis IESV, quæ præter præceptores poſſunt alere duodecim ſcholaſticos ex ſuis redditibus, nequeunt eleemoſynas, aut dona oblata admittere. Sic habetur 4. *parte conſtitut. cap.* 2 §. 6. & ibi *in declarat. littera G.* dicitur; *ſi benefactores eſſent, qui poſſeſſionem aliquam, aut reddum dare vellent, admitti poſſent ad ampliorem ſcholaſticorum, ac præceptorum numerum alendum.* & Pater N. Generalis Claudius Aquauiua anno 1593. menſe Aprilis miſit ad nos huius conſtitutionis declarationem his verbis. *Non poteſt admittere eleemoſynas alicuius momenti, hoc eſt, niſi ſint res parui pretij, & rarò, & à perſonis non vulgaribus oblata, quarum timeatur offenſio, ſi non admittantur.* Quod ſi hodie aliqua Collegia eleemoſynas maioris momenti recipiunt, id non eſt contra hanc declarationem, quia non habent redditus neceſſarios ad præceptores, & ſcholaſticos alendos.

58 Nonò, adminiſtratio reddituum, & immobilium bonorum Collegiorum Societatis IESV non pertinet ad ipſos collegiales, ſed ad ſolum Generalem, & ad eum cui ipſe commiſerit. Sic habetur 4. *part. conſtit. cap.* 2. §. 5. *& in declarat. littera C.* Vnde ad venditionem, & alienationem rei immobilis, & ad imponendum cenſum ſuper huiuſmodi bona, exigitur licentia Patris N. Generalis, cui ſoli id licet, vt conſtat ex 9. *part conſtitut. cap.* 3 §. 5. & ex multis literis Apoſtolicis relatis in compendio noſtrorum priuilegiorum *verb. alienatio*; quæ Patris N. Generalis facultas ſufficit data literis patentibus.

59 Excipe tamen, niſi cenſus imponatur ad redimendum alium, ita vt minores redditus ſoluat Societas; tunc enim poteſt hic nouus cenſus imponi abſque Generalis licentia, vt ſi Societas pecuniam in annuos redditus acceptam habeat cum nexu ſoluendi quotannis mille pro quatuordecim millibus, poteſt cenſum eiuſdem quantitatis accipere cum onere ſoluendi quotannis mille pro ſexdecim, aut quindecim millibus, ad priorem redimendum. Quod in hoc tantum abeſt vt grauentur Collegij bona, vt potiùs exoneretur Collegium tanta reddituum quantitate, & minorem ſoluat. Et ſic reſpondit Pater N. Generalis Claudius Aquauiua anno 1590. ad ea de quibus per Bæthicam prouinciam conſultus eſt. Immo poteſt abſque prædicta licentia cenſum eiuſdem quantitatis, ex quo totidem redditus ſoluat, accipere ad redimendum priorem, conueniendo tempore acceptionis ad hoc accipi; & erunt ſimiliter obligata Societatis bona poſteriori huic cenſui, ſicut erant priori accepto cum licentia Generalis. Quia in hoc nullatenus grauantur bona Collegij, ſed idem prorſus grauamen remanet, & ſolus creditor mutatur, qui eſt dans pecuniam cenſui; ſicut in ſimili poſſeſſor maioratus poteſt ad redimendum cenſum ſuper bona maioratus ex regia licentia impoſitum, alium eiuſdem quantitatis cenſum imponere abſque regia licentia, ad redimendum priorem, quando tempore acceptionis conuenitur, vt ad effectum hunc accipiatur, & erunt in perpetuum bona maioratus eodem modo huic poſteriori obligata, quo erant priori, vt optimè probat Molina *libro* 2. *de primogen. cap.* 10. *numero* 16. *&* 27.

Decimò, alienare mobilia non pretioſa conceditur omnibus ſuperioribus, auditis tamen ſuis conſultoribus. Sic concedit Pater N. Generalis in compendio noſtrorum priuilegiorum *verb. alienatio* § 4. vbi addit idem concedi omnibus ſuperioribus, quando pretioſa mobilia non excedunt centum ducatorum valorem. Si verò illum excedant, modò non excedant valorem ducentorum ducatorum, conceditur ſolis Prouincialibus alienatio, in vtilitatem tamen domorum, aut Collegiorum: & dummodo pretium rerum ad Eccleſiam pertinentium, non niſi in ipſius Eccleſiæ ornamenta expendatur. 40

Tandem ad concedendum procuratori mandatum procuratorium non oportet Capitulum Collegij, vel domus cogere, ſed ſolus Rector Collegij, aut Præpoſitus domus profeſſæ poteſt illud dare, quia in noſtra Societate religioſi particulares etiam domus conſultores non habent ius ſuffragij nec eorum requiritur conſenſus, ſed ſolius Præpoſiti, ac Rectoris eſt, definire, vt habetur 9. *part. conſtitutionum. cap.* 6 § 14. & regula 24. officij Rectoris, & confirmauerunt expreſsè Pius V. anno 1568. in Bulla, quæ incipit, *Innumerabiles*, & Gregor. XIII. anno 1575. in Bulla incipienti; *ad perpetuam rei memoriam*, ibi; *ſeruato in huiuſmodi congregationibus peculiari, ac proprio dictæ Societatis procedendi modo.* Qui modus eſt, vt Rector conſultorum ſententias audiens definiat quid expedire cenſuerit, vt conſtat ex regula Rectoris, & ex conſtitutione allegata. 41

An verò poſſit conſuetudine induci, vt domus profeſſæ habeant bona immobilia in communi, eadem eſt quæſtio, ac de fratribus Minoribus: & idem prorſus dicendum eſt, quod de illis diximus cap. 25. numero 16. 42

CAPVT XXVIII.

Pro quibus miniſteriis interdictum ſit Societati IESV ſtipendum accipere, & an id accipere aduerſetur voto paupertatis?

SVMMARIVM.

Pro quibus miniſteriis religioſi Societatis IESV *nequeant ſtipendium accipere; & an in hoc diſpenſare poſſit Generalis? num.* 1.

An interdicatur noſtris, eleemoſynas à recipientibus ſpiritualia oblatas gratis recipere? num. 2.

An liceat pro rebus neceſſariis & emenda beſtia ad eundum aliquò cauſâ exercendi miniſteria ſpiritualia aliquid recipere, vel pro noſtrorum ſuſtentatione, qui in illis verſantur? num. 3.

An poſſit Societas admittere obligationem dandi confeſſarij, concionatoris, lectoris Theologiæ, aut artium liberalium? num 4.

An ſit contra votum paupertatis in Societate promiſſa, recipere ſtipendium pro ſpiritualibus? Refertur quadam ſententia? num 5.

Sententia authoris? num. 6. *&* 7.

Quando ſit paruitas materia recipere hoc ſtipendium pro ſpiritualibus, vtrùm ſit mortale? num. 8.

An licitum ſit ſtipendium hoc accipere, quando religioſus Societatis IESV *extra conuentum habitat cum licentia acquirendi pecunias, & conuertendi in ſuos vſus? num* 9.

An ſi recipiat eas pecunias, teneatur reſtituere danti, vel tradere ſuperiori? Refertur quadam ſententia? num. 10.

Sententia authoris? num. 11. *Et ibi, quid ſi ſola nouitiatus vota emiſit?*

An ſi non reſtituat eas pecunias, nec tradat ſuperiori, aut alias acquiſitas abſque licentia, & expellatur à Societate liber a votis, teneatur eas tradere, etiamſi nouitius exiiſſet votis emiſſis? num 12.

Quid ſi ſuperior dederat licentiam acquirendi eas pecunias, & expendendi in proprios vſus, & nondum expenderat, aut ſi expenderat, erat tamen ſolis nouitiatus votis ligatus? num. 13.

An religioſis Societatis IESV *licitum ſit paciſci, vt quis det eleemoſynam pauperi, & ipſi faciant ſacra? Proponuntur probantia id licere? num.* 14.

Sententia authoris? num. 15.

An poſſint conuenire cum clerico, vt recipiat Miſſas? num. 16.

An poſſint promittere ſacra iis, qui liberaliter pecunias illas dederunt, vel quando liberaliter fecerunt ſacra, poſſint pecunias liberaliter recipere? num. 16.

An poſſint religioſi hi facere ſacra, ad quæ ex teſtamento heredes tenentur, aut capellani ex ſuis capellaniis, aut confraternitates, aliáve loca pia tenentur ex onere ſibi iniuncto, ita vt pecunias in hoc expendendas ſibi retineant? num. 18.

An ſi executores teſtamenti vellnt eas pecunias ſibi retinere, aut clerici priuati, qui pecunias ad hoc recepêre, poſſit religioſus Societatis IESV *ſacra facere? num* 19.

An ſi hic religioſus ea ſacra faciat, maneant liberi à reſtitutione? num. 20.

An religioſus Societatis poſſit facere ſacra, ad quæ aliqui eſt voto tenentur, ſiue promiſerint ſtipendium dare, ſiue non? remiſſiuè? num. 21.

An indigeant licentia prædicti religioſi, vt ſacra ab heredibus, capellanis, operibus piis, & ex voto debita faciant? num. 22.

An ſi religioſus Societatis IESV *ante ingreſſum receperat ſtipendium pro ſacris faciendis nec fecit, poſſit religioſus iam factus, illa ſacra facere, teneaturque illa præferre aliis, quæ in religione iniunguntur, & poſſint alij religioſi Societatis eum adiuuare ea ſacra facienda? num.* 23.

Quid ſi clericus ſecularis recipit ſtipendium pro ſacris, nec poſſit illa facere, nec ſtipendium reſtituere? num. 24.

An ſi religioſus factus recepit ſtipendium pro ſacris faciendis, & illud conſumpſit, nec ſit ſoluendo, poſſit hæc ſacra facere? num. 25.

HAc in re præmittendum eſt, pro quibus miniſteriis nequeant religioſi Societatis IESV ſtipendium accipere: deinde difficultates reliquas circa hanc prohibitionem tractabimus. Et quidem pro miniſteriis ſpiritualibus, quæ Societas exercere poteſt, interdicitur quicumque illius religioſi ſtipendium aliquod accipere, vt conſtat ex *examine, c.* 1. §. 3. ibi; *Ad hunc finem melius conſequendum tria vota in ea, obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis emittuntur. Sic paupertatem accipiendo, vt nec velit, nec poſſit redditus vllos ad ſuam ſuſtentationem, nec quiduis aliud habere. Quod non tantùm in particulari de vnoquoque, ſed etiam de Eccleſiis & domibus Societatis profeſſa eſt intelligendum. Nec etiam, quantumuis aliis ſit licitum, pro Miſſarum ſacrificiis, vel prædicationibus, vel lectionibus, vel vllius Sacramenti adminiſtratione, vel quouis alio pio officio ex eis, quæ iuxta ſuum inſtitutum Societas poteſt exercere ſtipendium vllum, vel eleemoſynam, quæ ad compenſationem huiuſmodi miniſteriorum dari ſolet, ab alio quam à Deo poſſimus admittere.* Idem interdicitur 6. *p. conſtit. c.* 2 § 7. *& in declarationib. littera G.* & *p.* 10. §. 1. Quod adeò interdicitur, vt nec ipſi Præpoſito generali Societatis in hoc diſpenſare integrum ſit, vt expreſsè habetur in 5. Congregatione generali Societatis IESV, canone 1. 1

Hinc deducitur primò, non interdici eleemoſynas, 2 aliquas accipere, quas recipientes à noſtris ſpiritualia, vt quibus miniſtrantur Sacramenta, vel pro quibus ſacra fiunt, &c. elargiuntur noſtris liberaliter, & in ſignum gratitudinis, quamuis ea ſpiritualia non recipientes minimè elargirentur: quia cùm hæ eleemoſynæ ex nullo inito pacto, nullâque obligatione, ſed ex mera gratitudine, & liberalitate conferantur, nullam compenſationis, aut ſtipendij pro ſpiritualibus receptis rationem inducunt. Et ſic habetur 6 *parte conſtit. c.* 2. §. 1. *& in declarationib. littera G.* & conſtat in verbis examinis citatis num. præcedenti, vbi ſolæ eleemoſynæ interdicuntur, quæ in ſtipendium, aut compenſationem ſpiritualium dantur.

Secundò deducitur, non interdici recipere aliquid 3 ex pacto pro emendis equo, ac aliis neceſſariis ad eundum aliquò cauſâ exercendi miniſteria ſpiritualia, vel pro ſuſtentatione religioſorum Societatis IESV, qui in aliis miniſteriis verſantur, quia expenſæ hæ non petuntur pro rebus ipſis ſpiritualibus, ſed tantùm petuntur pro requiſitis ad ſpiritualia exercenda. Conſtat ex praxi Societatis; ſolet enim petere redditus neceſſarios ad fundanda Collegia, in eiſque diſciplinas docendas, & ſuſtentationem eorum qui in miſſionibus verſantur.

Tertiò deducitur, non integrum eſſe noſtris ali- 4 quam Collegij donationem admittere per quam ad dandum concionatorem, aut confeſſarium, aut aliquem Theologiæ Lectorem Societas obligetur, niſi quando hæc obligatio docendæ Theologiæ non eſſet principalis, ſed acceſſoria admiſſioni alicuius Vniuerſitatis; quippe Societas Vniuerſitatem aliquam admittens, poteſt ex conſequenti obligari ad ordinarias illius lectiones, quamuis inter illas aliquæ Theologiæ eſſent. Sic habetur 4. *parte conſtit. cap.* 7. §. 3. *in illa declarat.*

Google

declarat. littera E. vbi duo animaduertenda ſunt. Prius eſt, ex illius contextu colligi non poni vt obligatorium, & tanquam pertinens ad Societatis paupertatem, non admittere obligationem dandi concionatoris, confeſſarij, aut Lectoris Theologiæ, ſed vt melius, magiſque conducens ad Societatis finem, qui eſt gratis dare ſpiritualia. Conſtat ex verbis illius conſtitutionis ibi; *Non conuenit*, &c. Item, quia aliud eſt recipere pro ſpiritualibus, & aliud pro obligatione aſſignandi certi miniſtri ad ſpiritualia conſeruanda: nam abſque ſimoniæ labe non poteſt pretium pro ſpiritualibus recipi; at poteſt vtique pro obligatione miniſtrandi ſpiritualia in aliquo oppido. Poſterius eſt, non interdici in ea conſtitutione admittere Societatem obligationem docendi Grammaticam, & alias artes liberales; & ita quotidie admittit huiuſmodi obligationes.

5 His præmiſſis, difficultates aliquæ circa hanc conſtitutionem diſputandæ ſunt. Prima difficultas eſt, an recipere aliquid pro miniſterijs ſpiritualibus ſit contra votum paupertatis in Societate IESV promiſſæ, non ſolùm ſit contra eius conſtitutiones? Quod magni momenti eſt ſcire; quippe ſi ſolùm ſit contra conſtitutiones, cùm illæ ad culpam non obligent, nulla videtur culpa id ſtipendium recipere ex ſuperioris licentia, cùm ſola conſtitutionis ad nullam culpam obligantis tranſgreſſio adſit. Si verò id voto paupertatis opponatur, cùm huius tranſgreſſio ſit mortalis, erit quoque mortale id ſtipendium accipere. Aliqui viri docti è Societate ſentiunt hoc non aduerſari voto paupertatis, ſed ad ſolam maiorem ipſius perfectionem ſpectare. Ducuntur, quod id ſtipendium recipere non aduerſetur ex ſe paupertati, nec ex vi voti comprehendatur ſub voto paupertatis, cùm cæteræ religiones paupertatem voueant, & licitè id ſtipendium recipiant: nec etiam ex vi conſtitutionis comprehendatur ſub voto paupertatis, quia hæc intentio nuſquam apparet. Nec obſtat *in examine. cap.* 1. §. 3. dici hanc eſſe paupertatem, quam profitetur Societas IESV, vt non recipiat ſtipendium pro ſpiritualibus: nam vel intelligitur hanc eſſe paupertatem iuxta conſtitutiones, ita vt non amplius obliget, quàm ipſæ obligant; & cùm ipſæ ad nullam culpam obligent, nec illa obligabit ad culpam: vel intelligitur non de ipſa paupertate eſſentiali, quam ipſa Societas vouit, ſed de paupertatis perfectione, quæ non cadit ſub voto. Quæ quidem expoſitio probari poteſt ex conſtitutionibus. *parte* 10. § 5. vbi huiuſmodi paupertas tanquam cadens ſub conſilio videtur proponi, ibi; *Refert plurimum ad conſeruationem*, &c. & clariùs in quinta Congregatione generali, canone 1. Vbi Congregatio vehementer omnibus commendat exactiſſimam illius grauiſſimæ conſtitutionis obſeruationem, tanquam ad maiorem ædificationem, & paupertatis noſtræ ſinceritatem, ac puritatem retinendam pernecesſariam, quæ habent *in examine. cap.* 1. §. 3. *&* *p.* 6. *cap.* 2 §. 7. ne pro miniſterijs Societatis ſtipendium, vel eleemoſyna vlla in compenſationem admitti poſſit.

6 Cæterùm multo verius eſt, paupertatem hanc comprehendi ſub voto, & ideo eſſe mortalem voti illius tranſgreſſionem, accipiendo ſtipendium pro rebus ſpiritualibus. Ducor, quod *in examine. cap.* 1. §. 3. cuius verba retulimus num. 1. ferè expreſsè hoc dicatur; cùm enim aſſeratur ibi tria ſubſtantialia vota emitti in Societate, obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis, ſtatim deuenitur ad paupertatem ſub eo voto comprehenſam declarandam: diciturque ſic paupertatem accipiendam, vt nec domus profeſſa, nec eius Eccleſia poſſit redditus vllos habere, nec etiam poſſint religioſi Societatis ſtipendium aliquod pro rebus ſpiritualibus recipere. Quæ verba neutram prioris ſententiæ expoſitionem poſſunt admittere. Non priorem, quia conſtitutiones Societatis IESV non obligant ad culpam, niſi quatenus continent vota Societatis. Hæc autem conſtitutio continet votum paupertatis, explicans qualiter ea intelligatur, dum iuxta conſtitutiones promittitur. Nec etiam poſteriorem, quia cùm dicatur ibi ſic paupertatem promiſſam accipiendam, non poſſunt ea verba intelligi de ſola paupertatis perfectione non cadentis ſub voto: falſum enim eſſet dicere, ſic paupertatem promiſſam accipiendam cùm paupertas promiſſa ſit illa ſola quæ ſub voto cadit. Ruſſus, quia ibi duo affirmantur comprehendi ſub illa paupertate. Prius eſt, ne domus profeſſæ redditus habeant. Poſterius, quod cum dictione (*etiam*) quæ continuatiua eſt, & ſub eodem prorſus verborum tenore, ſubiungitur, ne Societas pro rebus ſpiritualibus ſtipendium accipiat. Sed prius apertè cadit ſub paupertatis voto: ergo & poſterius. Quippe ineptè, & valde æquiuocè, magnámque errandi occaſionem præbendo coniungerentur hæc duo cum dictione continuatiua, ac eodem verborum tenore, quæ tam diſparia eſſent inter ſe, vt alterum ad eſſentialem voti paupertatem ſub mortali obligatione pertineret; alterum autem ad eius perfectionem ſub ſolo conſilio ſeruandam. Nec obſtat paupertatem hanc in alijs locis allegatis commendari tanquam valde neceſſariam ob maiorem ædificationem, quia commendatio hæc indifferens eſt ad res conſilij, & ad res præcepti: quare non ſequitur paupertatem hanc eſſe ſub ſolo conſilio; nam eodem modo poſſet commendari exacta voti paupertatis obſeruatio, tanquam pernecesſaria ad ædificationem, & bonum Societatis nomen conſeruandum. Et ideo hanc partem ſuſtinent viri Societatis IESV doctiſſimi, & vltra illos Nauarra *lib.* 3. *de reſtitutione, cap.* 1. *parte* 3. *dubio* 2. *in noua editione numero* 170. Manuel *quæſtionum regular. tomo* 3. *quæſtione* 29. *artic.* 13. Quare malè hoc limitauit 2. *tom. ſumma. cap.* 31. *num.* 8. dicens hoc habere verum, ſi cedens conſtitutionem illam haberet intentionem obligandi ſub mortali, quia hoc nihil eſt dicere: cùm tota hæc difficultas contendat, an conſtitutio illa exprimat in hoc paupertatem ſub voto cadentem, & proinde obligantem ſub mortali. Atque eiuſdem ſententiæ eſt apertè Henriquez *libro* 9. *de Euchariſtia, cap.* 22. *numero* 3. *in commento. littera P.* ait enim eſſe mortale: & licet non explicet eſſe contra votum paupertatis: at refert pro ſe Petrum Nauarr. hic allegatum, qui dicit eſſe contra paupertatis votum; nec alia ratione poſſet eſſe mortale, immo nec veniale, cùm conſtitutiones extra votorum materiam ad nullam culpam obligent.

Quicquid tamen ſit de his opinionibus, etiamſi priorem amplectamur, exiſtimo eſſe neceſſariò dicendum, alia via eſſe peccatum mortale contra paupertatis votum, recipere in Societatis IESV ſtipendium illud pro rebus ſpiritualibus abſque Romani Pontificis facultate, vel Congregationis generalis Societatis. Quia quæcumque pecuniæ acceptio abſque facultate ſuperioribus potentis eam facultatem concedere, eſt contra paupertatis votum, cùm perinde ſit recipere abſque licentia, ac recipere abſque licentia potentis eam concedere. At nullus alius ſuperior Societatis poteſt hanc licentiam concedere, vt dicitur in quinta Congregatione generali Societatis IESV, canone 1. Ergo quacumque alia via ſtipendium hoc accipiatur, erit contra paupertatis votum, tanquam quid temporale acceptum abſque licentia veri ſuperioris eam dare potentis. 7

Verſabitur in hoc diſcrimen, quia ſi dicamus iuxta noſtram poſteriorem ſententiam, eſſe eam ſtipendij acceptionem contra paupertatis votum in Societate promiſſæ, quaſi hæc paupertas ſpecialiter promittatur, tunc paruitas materiæ ad excuſandum à mortali non eſt ſpectanda ex paruitate rei temporalis acceptæ in ſtipendium, non enim ex ea prouenit hæc culpæ ratio, ſed quia accipitur pro re ſpirituali: ſed manſuetanda 8

tanda eſt ex paruitate rei ſpiritualis, vt ſi pro minima oratione dicenda hoc ſtipendium reciperetur, eſſet leuis materia, & ideo ſola venialis receptio ex hac parte. Si verò res ſpiritualis ſit grauis momenti, vt facere ſacrum, audire confeſſionem, recipere ſtipendium, eſſet mortale contra id votum, quamuis ſtipendij quantitas, qualis communiter eſt quæ datur pro vno ſacro faciendo, non eſſet ſufficiens ad peccatum mortale conſtituendum, ſi pro alia re, aut gratis abſque licentia reciperetur. Quamuis adeò exiguum eſſe ſtipendium poſſet, vt eius receptio reputaretur quaſi nihilum, & ſic non conſtitueret mortalem ſtipendij receptionem, ſed venialem. At ſi dicamus eſſe ſolùm mortalem hanc receptionem, eo quod ſit receptio pecuniæ abſque legitimi ſuperioris licentia, commenſuranda erit hæc quantitas quoad paruitatem, & magnitudinem, vt vel ſic mortale iudicetur, aut veniale ex quantitate ſtipendij recepti, eo prorſus modo quo quælibet alia pecunia recepta abſque ſuperioris licentia, iudicaretur magna, vel parua ad conſtituendum mortale, vel veniale. Quod ſi dicas, iuxta priorem dicendi modum non poſſe dari paruitatem materiæ, ſicut non datur in ſimonia, quippe mortalis ſimonia eſt recipere quantumuis paruum pretium pro re ſpirituali, quantumuis modica, eo quod huius vitij malitia ex rei ſpiritualis venditæ iniuria ſpectetur. Si ergo violatio voti paupertatis conſurgat ſtipendio recepto pro re ſpirituali, nequibit ſimiliter paruitas materiæ dari. Sed reſpondeo, longè diuerſam eſſe rationem, quod per ſimoniam grauiſſima inferatur iniuria rei ſpirituali, eam æſtimando pretio, quæ nullo æſtimabilis eſt. Et ideo cùm magnitudo huius iniuriæ inueniatur in quacumque re ſpirituali, & quocumque pretio, non datur paruitas materiæ. At recipiendo ſtipendium ſuſtentationis pro re ſpirituali, nulla ibi irrogatur iniuria, vtpote quod ſecluſo contrario voto licitè recipi poſſet; ſed peccatum eſt ea receptio ratione voti paupertatis, quo religioſi Societatis IESV aſtringuntur. Cùm ergo in omni voti tranſgreſſione poſſit dari paruitas materiæ; poterit quoque dari in hac. Atque ideo dari materiæ paruitatem affirmat Henriquez *lib. 9. de Eucharistia, cap. 12. num. 3. in commento. littera P.*

9 Hinc deducitur, nec licitum eſſe religioſo Societatis IESV, quamuis ex legitima licentia extra religionem habitet, cum facultate acquirendi pecunias, & conuertendi in vſus neceſſarios, recipere ſtipendium pro ſacris faciendis; ſed id eſſe contra votum paupertatis, quia ea licentia acquirendi pecunias intelligitur modo Societati permiſſo, qualis non eſt hic: nec ſuperior poteſt ad hanc pecuniæ acquiſitionem licentiam concedere, quamuis expreſſè id velit, vt diximus numero 7. & ſic expreſſa licentia minimè releuaret ab hoc peccato. Et ideo à fortiori non eſt præſumendum, hanc licentiam concedi in ea generali licentia acquirendi pecunias. Et ſic docent Nauarra *libro 3. de reſtitutione. cap. 1. parte 3. dubio 2. in noua editione, à numero 171. vſque ad 175* Manuel *quæſtionum regular. tomo 3. quæſtione 29. artic. 13. & tomo 2 ſumma. cap 31. num. 3.*

10 Secunda difficultas eſt, an ſi prædicti religioſi ſtipendium accipiant pro rebus ſpiritualibus, vt pro ſacris faciendis, teneantur id reſtituere? Quidam cenſent minimè teneri, ſed poſſe expendere in proprios vſus, ſi licentiam ſuperioris habeant ad aliqua ſic expendenda: quod ſi ea licentia careant, teneri ea ſuperiori tradere, ſicut alia per ipſos acquiſita. Ducuntur, quod acceptio hæc non opponitur iuſtitiæ, ex cuius ſola violatione conſurgit reſtituendi nexus, cùm ſacra illa religioſis facta id ſtipendium mereantur: ſed ſola eſt obligatio voti, cuius tranſgreſſione peccatum mortale eſt, at non obligat ad reſtituendum; tenentur autem, quando licentiam expendendi non habent, tradere ſuperiori, non lege iuſtitiæ, ſed voti, quo aſtringuntur ad nihil retinendum, vel expendendum abſque ſuperioris licentia. Sic Nauarra *eodem cap. 1. parte 2. in noua editione, numero 179. & 180.* Henriquez *libro 9. de Eucharistia. cap. 12. numero 3. in commento. littera P.* & priorem partem, nempe, hos non teneri reſtituere, docet Manuel *eodem cap. 31. numero 8.*

11 Verùm dicendum eſt, hos non teneri reſtituere, loquendo de reſtitutione propriè, & in rigore, quia hæc ex ſola iuſtitiæ violatione oritur. At non poſſunt expendere in alias res, in quas expendendi pecunias licentiam habebant, nec tradere ſuperiori: ſed tenentur reddere danti. Ratio eſt, quia nec ſuperior poteſt accipere pecunias, ſic contra Societatis inſtitutum, & votum partas, nec Generalis licentia expendendi ad has extenditur. Quare voluntas interpretatiua eſt, vt hæ reddantur danti, vt vel ſic ſatisfiat voto, & inſtituto faciendi gratis ſacra. Quod ſi contraria eſſet voluntas ſuperioris: at voluntas debita eſt, & conformior conſtitutionibus, & voto, in quibus ipſe diſpenſare nequit, vt reddantur danti, & ſic neceſſariò reddendæ ſunt, velit, nolit ſuperior. Præterea, quia ſicut qui promiſit Deo ſe gratis pro pauperibus patrocinaturum, & pretium recipit, tenetur pretium reddere, non ex lege iuſtitiæ, & via reſtitutionis, ſed ex voti obligatione, quod adhuc impleri poteſt; reddito enim pretio danti, patrocinium fit gratis, ſicut votum obligat: ſic religioſi Societatis IESV cum voto paupertatis aſtringantur exercere gratis miniſteria ſpiritualia, ſi pretium recipiant, manent aſtricti eo voto ad reddendum danti pretium, cum adhuc votum implere poſſint, reddito enim danti pretio, verè gratis exercebunt. Atque idem intelligo, ſi hic ſolis nouitiatus votis in Societate ligatus eſſet, ob rationem numero ſequenti ſine tradendam.

12 Sed maior difficultas eſt, ſi religioſus hic non reddat eas pecunias danti, & poſtea dimittatur è Societate à votis abſolutus, an teneatur adhuc reddere danti? Et ſimilis difficultas eſt, ſi abſque licentia donatione aliqua acquiſiuit in religione pecunias etiam animo acquirendi earum dominij, an teneatur expulſus à Societate, & ſic liber à votis eas ſuperiori reddere? Videtur enim ad neutrum teneri, quia ad neutrum obligatus eſt iuſtitiæ lege, ſed voti; hæc autem iam extincta eſt. Sed exiſtimo in vtroque caſu teneri, in priori reddere danti, in poſteriori autem reddere ſuperiori. Ducor, quod ceſſatio illa obligationis votorum ſit quoad futura, non tamen quoad præterita ex voto debita: at ex voto debebat ille vtrumque non obſtante peccato, quod contra illud admiſit, vt diximus n. præcedenti. Ergo ea voti obligatio adhuc manet, ſicut ſi quis voueat ſe non luſurum ſub pœna largiendi pauperibus, quoties luſerit, centum aureos, & poſtquam aliquoties luſit, impetrauit voti diſpenſationem, tenetur quidem ad quantitatem ex voto debitam quoties luſerat, quia abſoluta illius voti diſpenſatio tantùm extenditur ad obligationem futuram. Atque idem dicerem, etſi ille emiſiſſet votum tempore nouitiatus, & adhuc tempore nouitiatus exiret. Quia quoad ſubſtantiam voti paupertatis eſt idem cum voto paupertatis poſt biennium emiſſo, & ſolùm differt, quod per vota emiſſa tempore nouitiatus nullum ius paſcendi acquirit Societas, at acquirit poſtea.

13 Quod ſi ſuperior conceperat licentiam acquirendi eas pecunias, ac expendendi in proprios vſus, adhuc exiſtimo teneri hunc à Societate expulſum reddere danti in eodem priori caſu. Quia nequit eam licentiam concedere,

Digitized by Google

concedere, & ſic perinde eſt, ac ſi non conceſſiſſet. In poſteriori autem caſu exiſtimo teneri dare ſuperiori, ſi nondum eas expendit, vel ſi expendit, & res, in quam expenſæ ſunt, extat, teneri rem illam extantem ei dare. Quia ea licentia fuit ad expendendum in religionis vtilitatem, qualiter non expenditur eo egreſſo è Societate. Hinc tamen exciperem, ſi non fuit licentia ad expendendum in vtilitatem Societatis, vt ſi fuit ad dandum conſanguineo pauperi, vel aliis pauperibus; tunc enim non teneretur dare ſuperiori, ſed eiſdem quibus dandæ erant. Nullum enim ius ſibi retinendi comparauit. Atque idem credo, etſi ille ea vota tempore nouitiatus emiſiſſet, ob rationem num. præcedenti in fine traditam.

14 Tertia difficultas eſt, an religioſis Societatis Iesv integrum ſit inire cum aliquo pactum faciendi ſacra pro illo cum onere, vt ſtipendium det pauperibus, vel cuicumque alij, vel paciſci cum aliquo, vt ſacra facienda capiat, ſibiq; ſtipendium retineat, & ipſi ſacra faciant, vel facere ſacra in teſtamento relicta, vel ad quæ capellani tenentur, vel confraternitates aliquæ, locáve pia, quæ cum onere faciendi aliquot ſacra, redditus aliquos annuos accepêre, vel ad quæ aliqui ex voto tenentur? Et videtur in omnibus his caſibus ad integrum eſſe religioſis Societatis Iesv: quippe nullum ſtipendium ipſi recipiunt, quod ſolùm eſt ipſis interdictum.

15 Prima tamen concluſio ſit. Contra votum paupertatis eſt, ſi religioſi Societatis Iesv pactum ineant cum aliquo, vt ſtipendium det conſanguineo pauperi, vel cuicumque alij, & ipſi faciant ſacra. Quia reuera pecunias illas ſuo ſacro ſibi acquirunt, & dant pauperi illi, & ita non poſſunt dici gratis facere ſacra illa, quod conſtitutiones Societatis, iuxta quas paupertas vouetur, petunt. Et ita docent Nauarra *lib. 3. de reſtitut. cap. 1. part. 3. dub. 2. in noua edit. n 570.* Manuel *qq. reg. tomo 3. quæſt. 29 art. 13. & tom. 2. ſumma cap. 11. num. 3.* quamuis in hoc poſteriori loco cum limitatione, quam num. 6. improbauimus. Immo duplici nomine peccant hi contra paupertatis votum, altero, quia recipiunt ſtipendium pro ſacris, altero vero, quia abſque licentia in alium transferunt.

16 Secunda concluſio. Idem prorſus eſt dicendum, quando hi cum quodam conuenirent, vt reciperet ſibi, vel alij ſtipendium pro ſacris faciendis, & ipſi faciant, quia eadem ratio concluſionis præcedentis militat, cùm hi reuera ſuo ſacro ſtipendium illud alteri dandum acquirant.

17 Tertia concluſio. Si alter liberè pecunias aliquas religioſo Societatis elargiretur, non reus eſſet voti paupertatis hic liberaliter promittendo ſacra, quia reuera gratis dantur, & abſque aliqua ab altero obligatione impoſita. Sic Nauarr. *num.* 171. & Manuel. *eodem art.* 13. allegati num. 16. Et eadem ratione ſi abſque pacto religioſus Societatis Iesv promitteret liberaliter alicui ſacra, & ille in ſignum gratitudinis liberaliter largiretur illi aliquam eleemoſynam, nullam imponendo obligationem, ſed merè gratis, liceret recipere; quia eadem militat ratio. Sic Manuel 2. *tom ſum. c. 31. n. 4.*

18 Quarta concluſio. Poſſunt religioſi Societatis Iesv facere ſacra gratis, quæ in teſtamento facienda relicta ſunt, etiamſi teſtator iuberet eleemoſynam conſuetam dari, & ſimiliter ſacra ad quæ capellani ratione capellaniarum tenentur, & ad quæ confraternitates, vel alia loca pia tenentur quotannis facienda, ob annuos redditus illis cum eo onere relictos; quamuis hæredes, & capellani illi, & loca pia pecunias illas in hoc expendendas ſibi retineant, dummodo religioſi hi nullum ſtipendium pro his ſacris recipiant, nec paciſcantur, vt aliis detur. Ratio eſt, quia hæredes illi, capellani, & loca pia non acquirunt dominium illius pecuniæ, ratione horũ ſacrorũ, ſed ratione tituli hæreditarij, legatarij, aut capellaniæ, & ſolùm virtute eorum ſacrorũ eximuntur onere illis titulis annexo faciendi ea ſacra, & ſic merè gratis ea fiunt, quamuis per accidens alij eximantur obligatione pecunias expendendi, vt illa fiant. Et confirmatur, quia religioſis Societatis Iesv integrum eſt concionari, quamuis concionibus illis ſit deſtinata eleemoſyna a teſtatoribus, vel ab aliis, qui feſta aliqua cum concione habenda inſtituerunt, dummodo religioſi hi ſtipendium illud non capiant; quod quotidie in Societate fit. Ergo idem dicendum eſt de ſacris, quia non minus interdictum eſt pro concionibus, quam pro ſacris ſtipendium recipere. Nec obſtat teſtatorem iuſſiſſe dari ſtipendium, ſiue ſolitum, ſiue ſolito maius pro illis concionibus, aut ſacris; quia re vera prima, & per ſe teſtatoris intentio eſt, vt ſacra illa, vel conciones fiant; & acceſſoria, & per accidens eſt iuſſio retributionis ſtipendij, ſiue ordinarij, ſiue maioris. Quare inuento gratis faciente ſacra, vel conciones, eximuntur ab ea eleemoſyna danda tanquam acceſſoria, & onere iniuncto principali obligationi; & ita ſenſêre doctiſſimi viri Societatis à me conſulti.

Quinta concluſio. Si tamen executores teſtamenti peterent à religioſo Societatis Iesv, vt ea ſacra faceret, quò ipſi eas pecunias ſibi retinerent, non exiſtimo eſſe integrum huic religioſo ea facere, ſed eſſe contra votum paupertatis. Atque idem credo quando clerici priuati pecunias ad Miſſas faciendas reciperent, ac peterent à religioſo Societatis Iesv, vt eas faceret. Quia cùm nec executores illi, nec clerici ius aliquod, aut titulum habeant eas pecunias ſibi comparandi, niſi mediantibus ſacris factis per hunc religioſum, hæc ſacra ius illud & titulum retinendi conferunt; ac proinde idem eſt, ac ſi religioſus ille ſtipendium illud acciperet, & illis daret. Sicut ſi in fauorem mercede conducti ad portandas Hiſpalim litteras, quiſpiam eas portaret gratis, cenſeretur eam mercedem ſuo labori debitam, ac eo ſolo partem, ſibi acquirere, & donare illi conducto. Vide tamen limitationem huius n. 24. 19

Sed dubium eſſe poteſt, an religioſus Societatis Iesv faciat ea ſacra, quæ hucuſque diximus eum non poſſe facere ratione ſtipendij ab alio ob ea accepti, poſſit alius tuta conſcientia id ſtipendium retinere. Et videtur poſſe, quia ſuo intuitu ſunt reuera facta illa ſacra ſtipendio accepto debita. Sed exiſtimo ſic diſtinguendum: aut religioſus Societatis Iesv ignorat ſtipendium illud pro eis Miſſis recipi, & tunc cenſeo non poſſe alterum tuta conſcientia retinere, quia id ſtipendium acquirere non poteſt, niſi ex intentione faciendi ſacrum, in illius ſtipendij compenſationem, quia gratuita donatione non fit ſolutio rei debitæ; at religioſus Societatis Iesv tantùm abeſt vt velit ſuo ſacro ſtipendium alicui acquiri, peccans contra ſuum paupertatis votum, vt potiùs præſumatur oppoſitum velle; & ſic contra eius voluntatem acquiretur eius ſtipendium. Si autem ſciat id ſtipendium recipi; at ignorat ſibi interdictum eſſe facere ſacrum, vt alter id ſtipendium recipiat, exiſtimo quoq; alterum retinere non poſſe. Quia quod ex ignorantia, & errore procedit, eſt inuoluntarium, & ſic non cenſetur id velle, vt peccans contra ſuum votum acquirat alteri ſtipendium. Si autem ſciret ſe peccare, & adhuc fecit illa ſacra, ſi religioſus ille ſolis biennij votis ligatus ſit, poteſt alter tuta conſcientia ſtipendium retinere, quia cùm hic ſolo voto ſimplici paupertatis ligatus ſit, manet capax illius ſtipendij ſibi acquirendi, & transferendi in alium; quamuis in vtroque contra votum paupertatis deliquerit, vt diximus num. 15. nec iniuriam irrogat danti 20

pecunias,

Digitized by Google

pecunias,nec ſuperiori religionis,cùm illi non tenerentur illas tradere, vt diximus num.11. Et quamuis ibi dixerimus teneri reddere danti, id tamen eſt ex ſola lege voti, quæ non impedit tranſlationem dominij in alterum. Si autem ille religioſus profeſſus, aut coadiutor formatus ſit, exiſtimo alterum non poſſe tuta conſcientia retinere, quia acquirit ex huius tacita acceptatione, & donatione illi facta, vt diximus num. 5. At religioſi hi ſunt incapaces dominij acquirendi,& transferendi in alterum. In omnibus autem his caſibus, in quibus diximus alterum non poſſe tuta conſcientia id ſtipendium retinere, debet illud in alia ſacra expendere, vel danti reddere.

21 Vtrùm autem religioſi Societatis Iesv poſſint facere ſacra, ad quæ aliqui ex voto tenentur, ſiue promiſerint ſtipendium dare,ſiue non,diximus *lib 3.huius tract.cap.*11.*n.*3}.

22 In omnibus autẽ caſibus, in quibus diximus poſſe religioſos Societatis Iesv facere ſacra, ſiue voto ab aliis promiſſa, ſiue debita ab hærede, vel opere pio, vel capellano, nulla ſuperioris licentia indigent, vt faciant ea ſacra. Ratio eſt,quia integrum eſt illis, ſacra quæ ſuperſunt factis illis ad quæ religionis inſtituto obligantur,offerre pro quocumque, nulla ſuperioris licentia petita.

23 Quarta difficultas eſt, an ſi quiſquam ad Societatem admittatur aliquo ſacrorũ onere grauatus, quæ omiſerat, ſtipendio pro illis recepto, poſſit religioſus iam factus facere, & reliqui religioſi adiuuare ea ſacra facientes? Et quidem ſi adhuc ſit nouitius,nec votis ligatus, non dubitarem, quin poſſit, & teneatur ea ſacra facere, cùm adhuc nullum impedimentum habeat.Difficultas autem eſt,poſtquam votis ligatus eſt, ſiue nouitij,ſiue biennij, ſiue ſolemnibus, P.N.Generalis Claudius Aquauiua conſultus de hac re reſpondit, hos eo ſacrorum onere grauatos non eſſe admittendos in Societatem, donec ſuæ obligationi ſatisfecerint,niſi magnis dotibus prædití ſint, & tunc ſi ſoluendo ſtipendium ſint, clericis ſecularibus,vt faciant ea ſacra,eſſe vtiq; ſoluendum, quod ſi ſoluendo non ſint,poſſe illos ea ſacra facere,& inter cæteros Societatis religioſos eadem facienda diſtribui per ſuperiores. Hæc P. N. Generalis,& addo teneri hunc ea ſacra facere, quia non potuit voto ſe obligare in præiudiciũ obligationis ex iuſtitia priùs ortæ, & credo teneri poſtponere Miſſas, quæ ex noſtri inſtituti obligatione fiunt à noſtris,eo vel maximè, quod ille religioſus fuerit in mora obligationi huic iuſtitiæ ſatisfaciendi.

24 Ex hac declaratione deducitur, integrum quoque eſſe noſtris facere ſacra,ad quæ clerici priuati ſtipendio iam recepto tenentur,quæ ipſi clerici facere nequeunt,nec ſtipendiũ vt alij faciant,habent,eo quod plurimi ſint,& ſi quotidianum Miſſæ ſtipendium nõ recipiant,carent victu. Conſtat,quia ea declaratio P. N.Generalis non eſt diſpenſatio, cùm ipſe diſpenſare nequeat, ne noſtra ſacra gratis omnino fiant; ſed verè declarat cenſeri ſacra gratis fieri,quãdo eſt moralis impoſſibilitas dandi ſtipendij,vt illa fiant,propter paupertatem obligati ad illam, nec illud ſtipendium receptum poteſt moraliter reſtitui.

25 Sed quid ſi religioſus Societatis Iesv ſtipendia pro Miſſis faciendis recepit, & illa expendit,nec eſt ſoluendo, an poſſit illa ſacra facere? Et quidem ſi cùm adhuc eſſet nouitius, & nondum votis ligatus, recepit id ſtipendium, dicendum eſt prorſus idem quod diximus num.23.de receptis ab ipſo dum eſſet ſecularis. Quia cùm tunc non ligetur vllis Societatis ſtatutis, eſt perinde ac ſi eſſet ſecularis. Sed difficultas conſiſtit, quando iam vota emiſerat, ſiue tempore nouitiatus,ſiue poſtea, & ideo ratione voti paupertatis tenetur ad ſacra facienda. In quo euentu exiſtimo nouitium illum teneri ea ſacra facere. Quia iam non facit,vt ſtipendium nouum acquirat,ſed vt ſatisfaciat obligationi ex iuſtitia contractæ,cui aliter nõ eſt ſatisfaciendo:nam ſi bona haberet, ex quibus ſatisfaceret, teneretur illud ſtipendium reddere danti, aut alij ſacerdoti facturo ſacra. Et exiſtimo hunc teneri ea ſacra præferre aliis,ex religionis noſtræ præſcripto faciendis ob rationem traditam num.23.Potuit enim validè hanc obligationem in ſe ſuſcipere, & præiudicare Societati, quãuis illicitè contra vota fecerit, cùm per illa nullum prorſus ius Societas in eius voluntatem acquiſierit. Si verò ea ſacra recepit poſt vota biennij à ſe emiſſa, exiſtimo quoq; teneri ea facere, poſtquam tamen ſatisfecerit Miſſis ex noſtræ religionis inſtituto à ſe faciendis, & poſtea ea ſacra inter reliquos noſtræ Societatis diſtribui. Ducor vt exiſtimem illum poſſe, & poſſe inter noſtros diſtribui, ex dictis n.23. & 24. Quia non eſt nouum ſtipendium acquirere, ſed liberari obligatione, qua moraliter eſt impoſſibile aliter liberari, & eſt ſicut adiuuare clericum pauperẽ Miſſis oneratum. Vt autem teneatur, ducor, quia religioſus malè recipiens, & expendens pecunias alienas, tenetur lege iuſtitiæ ſatisfacere eo modo quo ſatisfaciendo fuerit,vt diximus ſuprà. At hic poteſt ea ſacra facere, quibus prædictæ obligationi ſatisfaciat; ergo tenetur. Ducor etiam ad ſentiendum has Miſſas poſtponendas eſſe iis,quæ ex religionis præſcripto faciendæ ſunt, quia cùm per ea vota ius acquiſierit Societas in eius religioſi voluntatem, non potuit huic iuri contracto à ſe inito derogare.

CAPVT XXIX.

Qualiter regularis capax ſit beneficij, aut penſionis, & qualiter beneficia vacent, penſionéſque extinguantur religionis profeſſione.

SVMMARIVM.

Quot quæſtiones diſputandæ ſint.n.1.
An beneficia vacent profeſſione religionis? n.2.
An vacent nouitiatu & quid de fructibus tunc perceptis faciendum; & an vacent votis biennij, aut coadiutorum formatorum in Societate Iesv*? remiſſiuè.n.3.*
An vacent beneficia ingredientis religionem, vt ſit illius, conuerſus? n.4.
An vacent beneficia profeſſione equitum militarium? n.5.
Quis diſpenſare valeat cum religioſo, vt retineat beneficium, quod ante profeſſionem habebat.n.6.
An ſi diſpenſetur cum religioſo, vt obtineat beneficium aliquod,poſſit obtinere,ſi ſibi conferatur beneficium antea a ſe poſſeſſum, quod ratione profeſſionis vacaret; vel ſi eſſet eius generis, vt poſſet ſibi poſt profeſſionem abſque diſpenſatione conferri,poſſet abſque diſpenſatione illud ſibi collatum acceptare? n.7.
An penſiones extinguantur profeſſione, ſicut & beneficia? num 8.
Quid ſi profeſſio ſit equitum militarium? n.9.
Quid de votis biennij, aut coadiutorum formatorum Societatis Iesv *? n.10.*
Poſt n.10. inuenies alia diſputanda ſummaria.

SExtuplex eſt quæſtio diſputanda. Prima. An beneficia antea habita vacent, penſionéſque extinguantur profeſſione? Secunda. Quando dicatur beneficium regulare,& quando ſeculare. Tertia. An religioſus ſit incapax vtriuſque beneficij, ſiue id ſit ſimplex,ſiue curatum,ſiue Epiſcopatus, aliáve dignitas, & quid de penſione? Quarta. Qui comprehendantur nomine religioſorum in hac prohibitione. Quinta.

An

An beneficium, vel penſio ſemel religioſo collata poſſint illi per ſuum ſuperiorem auferri? Vltima. An beneficium ſæculare poſſit per Epiſcopum vniri loco religioſo, & illius iam vniti ſit capax regularis?

2 Quæſtio prima. An beneficia antea habita vacent, penſioneſque extinguantur profeſſione? Certum eſt quæcumque beneficia antè habita vacare profeſſione religionis tacita, vel expreſſa. Conſtat ex *cap. beneficium, de regularib. in 6.* vbi deciditur, beneficia ingredientis religionem conferenda non eſſe ante profeſſionem tacitam, vel expreſſam. Ergo à contrario ſenſu poſſunt conferri ſtatim, ac nouitius profitetur. Huius autem vacationis duplicem aſſignat rationem Staphilæus *de literis gratiæ, tit. de variis modis vacationis, in ſexto vacationis modo, n. 1. & duplici ſequenti.* Prior eſt, quod beneficium dicatur proprium habentis illud, ab illóque poſſideri *cap. ſi tibi abſenti, de præbendis, in 6.* at religioſus nil poſſidere, nilque proprium habere poteſt. Poſterior, quod per profeſſionem moriatur mundo: quare ſicut morte naturali vacant beneficia, ita etiam hac morte ciuili. Sed prior ratio minimè placet, quia non eſt opus habere verum beneficij dominium: poſſeſſionem autem, & titulum ex ſuperioris legitima licentia habere, non repugnat paupertatis voto. Quare melior eſt poſterior ratio, cui tanquam congruenti innititur deciſio textus hanc vacationem inducentis.

3 Hinc fit, beneficia minimè vacare nouitiatu, vt latè diximus ſuprà, vbi etiam diximus quid de fructibus nouitiatus tempore perceptis faciendum, & an vacent per vota biennij, aut coadiutorum formatorum in Societate IESV.

4 Secundò fit, ingredientis monaſterium, non vt fiat religioſus, ſed ſolùm monaſterij conuerſus, non vacare beneficia, ſed ea ab illo retineri, donec mutato animo verè profiteatur; quia interim non eſt verus religioſus, nec modo mortuus. Sic Staphilæus *eodem 6. vacationis modo, num. 15.*

5 Tertiò fit, nec beneficia vacare profeſſione equitum militarium D. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, quos vulgò Commendatores appellamus, & ſimilium, qui non ſolemnem profeſſionem emittunt. Quia non modica inter Doctores controuerſia eſt, an hi ſint verè religioſi, vt diximus *lib. 4. cap. 16. n. 11.* tum etiam, quia eſto ſint verè religioſi, non emittunt vota ſolemnia, per quæ incapaces reddantur. Atque ideo n. 35. probabo eos eſſe capaces beneficij ſecularis acquirendi, ſecus autem dicerem de equitibus militaribus D. Ioannis, quippe cùm illi ſolemnem profeſſionem emittant, eſt conſequenter dicendum, eorum profeſſionem beneficia vacare.

6 Quod ſi quæras, quis diſpenſare valeat cum religioſo, vt retineat id beneficium; Staphilæus *in eo. 6. vacationis modo, à num. 5. vſque ad 13.* re latè diſputata in eam partem inclinat, vt poſſit Epiſcopus diſpenſare. Ducitur, quia poteſt Epiſcopus diſpenſare, vt regularis licentia Abbatis præmiſſa acquirat quodcumque beneficium ſeculare, dummodo concurrat neceſſitas, vel vtilitas Eccleſiæ: ergo à fortiori, vt retineat, cùm multo difficilius ſit de nouo acquirere, quàm acquiſita retinere; multa enim retineri valent, non autem acquiri, vt conſtat ex *c. 1. & toto tit. de corpore vitiato.* Cæterùm hanc ſententiam de ſolo beneficio curato admitto, cuius acquirendi diximus eſſe capacem religioſum num. 35. & num. 37. At cùm beneficij ſimplicis acquirendi ſit incapax, niſi ex Pontificia diſpenſatione, vt dicemus n. 75. ita & illius retinendi. Quod etiam conſtat, quia minus repugnat religioſo penſio, quàm beneficium ſimplex, ſiquidem penſio eſt ius ad ſolam quandam partem redditu um beneficij, nec cogit religioſum exire clauſtro, ſicut cogit beneficium. Et tamen n. 8. probabimus indigere profeſſum diſpenſatione Pontificia ad retinendam penſionem: immo, vt dicemus n. ſequenti, ſi ſit beneficium curatum, poteſt denuo ſibi conferri poſt profeſſionem abſque diſpenſatione aliqua.

7 Hinc deducitur, non eſſe approbandum, quod tradunt Flaminius *de reſignatione beneficiorum lib. 3. q. 13. num. penult.* & Maiolus *lib. 3. de regularitate, cap. 6. n. 1.* nempe diſpenſationem Pontificiam à profeſſo obtentam acquirendi alicuius beneficij ſecularis, non extendi ad beneficium antea habitum, quod per eius profeſſionem vacabat, niſi id ſpecialiter in diſpenſatione exprimatur. Ducuntur, quod vltra generalem prohibitionem, qua religioſis interdicitur habere beneficium ante profeſſionem, *cap. poſt tranſlationem, de renunciatione,* & referunt pro ſe Innocentium, Hoſtienſem, & Abbatem *ibid. n. 22.* Sed hoc approbandum minimè eſt, quippe nec textus, nec doctores illi id probant, ille enim textus editus eſt ad explicandum Concilium generale Conſtantinopolitanum, quod interdicebat dimittendi Epiſcopatum gratiâ tranſeundi ad religionem, ad dignitatem ita dimiſſam redire poſt profeſſionem. Explicátque is textus id intelligi, quando ob crimen aliquod gratiâ agendæ pœnitentiæ, ea dignitas dimiſſa eſt; ſecus ſi ob alias cauſas. Et ideo Innoc. *ibi n. 3.* Hoſtienſis *n. 7.* Ioan. Andr. *n. 9.* aſſerunt eam prohibitionem non extendi ad alia beneficia Epiſcopatu inferiora, quod hæc ob religionis ingreſſum dimittere liceat, non autem Epiſcopatum. Abbas autem *ibi n. 22.* tantùm dicit tranſeuntem ab Epiſcopatu ad religionem, non poſſe poſt profeſſionem aſſumi etiam ad alias inferiores dignitates, eo quod præſumatur crimen. Quare cùm nec textus, nec Doctores faueant prædictæ ſententiæ, immo oppoſitum dicant, nec alicubi reperiatur ſpecialis illa prohibitio redeundi ad beneficium antea habitum; ſed ſola generalis acquirendi beneficij ſecularis, non eſt cur diſpenſatio ad acquirendum beneficium ſeculare non extendatur ad illud. Immo ſi eſſet beneficium curatum, cùm ad acquirenda beneficia curata non opus ſit diſpenſatione, vt probauimus ſuprà, conſequenter dicendum eſt, abſque diſpenſatione aliqua, poſſe idem beneficium eidem religioſo poſt profeſſionem conferri, quia nulla extat prohibitio, vt diximus.

8 Tandem dubitatur, an penſiones extinguantur profeſſione. Rebuffus *de pacificis poſſeſſoribus, num. 232. verſ. vltima concluſio,* quamuis initio dixiſſet penſionem extingui profeſſione, ſicut morte naturali; at poſtea dicit non extingui, ſed monaſterium gaudere illa, dum monachus ille naturaliter vixerit, ſicut nec vſusfructus antea à monacho habitus extinguitur profeſſione. Sed Gigas *de penſionib. quæſt. 57. à n. 5. vſque ad 7.* docet extingui penſionem, liberúmque manere beneficium illa grauatum ab onere illius ſoluendæ, niſi Romanus Pontifex diſpenſet, vt ea penſio retineatur. Idem ſupponit Paulus Æmilius *in deciſ. Rotæ Romanæ part. 2. deciſione 223. num. 1.* vbi ait poſſe monachum ex diſpenſatione retinere penſionem: idque probat Gigas duplici ratione. Prior eſt, quia dum *cap. beneficium, de regularib. in 6.* dicitur beneficia vacare per profeſſionem, beneficium accipitur largè, vt diximus ſuprà. At latè ſumpto *beneficij* vocabulo, venit nomine illius penſio, vt latè probat idem Gigas *eodem tract. quæſt. 28. à num. 11.* & Monaldus *conſ. 159. num. 12. vol. 2.* vbi alios refert. Poſterior autem eſt, quia beneficia vacant per contractum matrimonij, quaſi aſſumpto ſtatu incompatibili. Et hæc ſententia eſt veriſſima in iis caſibus, in quibus penſiones extinguuntur per contractum matrimonij, quod explicuimus *l. 7. de matrimonio, diſp. 44. à num. 2. vſque 607.* nempe quando penſiones collatæ ſunt titulo clericali, vt loco beneficij, quod vel cuius ius ad rem quis reſignauit, quamuis nullo ſpirituali onere adiecto ſint cõſtitutæ, ac ſi penſio concedatur laico pro re in defenſione Eccleſiæ vtiliter geſta, vel gerenda,

gerenda, vel etiam clerico in minoribus, vel in ſacris conſtituto, pro miniſterio in re temporali; vel ex tenore literarum aſſignationis penſionis apparet, mentem Pontificis eſſe, penſionem illam durare toto vitæ penſionarij tempora, etiamſi in poſterum vt laicus ſe haberet: ſicut huiuſmodi penſio etiam non extinguitur per contractum matrimonij, vt ibidem probauimus, ita nec per profeſſionem religionis; quia multo magis repugnat ſtatus matrimonij penſioni, quàm probatio. In iis autem caſibus, in quibus non extinguuntur penſiones, ſuccedit monaſterium ſuccedendi capax in eas, dum monachus naturaliter viuit. Si autem ſit ſuccedendi incapax, vt religio Minorum, adhuc exiſtimo penſiones has non extingui, ſed pertinere, dum monachus ille viuit, ad hæredes ab ipſo inſtitutos: & nullis inſtitutis, ad hæredes ab inteſtato, ad quos pertinent reliqua illius bona. Ducor, quod huiuſmodi penſiones ſunt quaſi cenſus ad vitam illius conceſſi in ſtipendium rei illius temporalis geſtæ: at cenſus ad vitam alicuius conſtituti non ceſſant profeſſione in ordine capaci, ſed ſola morte naturali.

9 Sicut autem *num. 5. diximus vacare beneficia profeſſione equitum militarium D. Ioannis, non autem equitum aliorum ordinum; ſic penſiones ſola profeſſione equitum D. Ioannis extinguuntur in his caſibus, in quibus extinguuntur profeſſione aliorum ordinum.

10 Per vota autem biennij Societatis IESV nullæ penſiones extinguuntur, ſed durant, donec religioſus ille vel profeſſionem ſolemnem, vel votum coadiutorum formatorum emittat, per quæ redditur incapax cuiuſcumque iuris acquirendi, aut retinendi, quod non contingit in votis biennij. Conſtat, quia nec illis biennij votis vacant beneficia, vt probauimus cap. 27. num. 3 x. & quamuis ibi dixerimus iuberi hunc religioſum reſignare ea beneficia ante vota biennij: at de penſionibus nulla fit ibi mentio. Et ita praxis Societatis hodie habet, vt retineant prædicti religioſi penſionem vſque ad ſolemnem profeſſionem, vel vota coadiutorum formatorum; at de illa iuxta ſuperiorum præſcriptum, & non aliter diſponi, quia Societas IESV non ſuccedit in bona ſuorum religioſorum.

SVMMARIVM.

Omnia beneficia præſumuntur ſecularia. n. 11.

Dicenti beneficium eſſe regulare, incumbit onus id probandi. num. 12.

Non dicitur beneficium regulare eo quod ſpectet ad collationem, vel præſentationem regularium, vel ſi vnitum religioni. num. 13.

Beneficium regulare dicitur, quando in eius fundatione actum eſt, vt per regulares adminiſtretur. n. 14

Item, quando legitime præſcriptum eſt, vt per regulares adminiſtretur, ſicut ſeculare quando per ſeculares. n. 15.

Quanti temporis præſcriptio requiratur, vt beneficium ſeculare tranſeat in regulare. n. 16.

Quid vt regulare tranſeat in ſeculare. n 17.

An quando non tractatur de mutanda beneficij natura, ſed de eius vſu an ſit ſeculare, an regulare, exigatur tanti temporis præſcriptio? n. 18.

An præſcriptio hæc titulum exigat? n. 19.

An præſcribatur titulus beneficij, an ſola ſtatus eius mutatio? num. 20.

An exigatur ad hanc præſcriptionem, vt poſſidens ſit inſtitutus in eo beneficio? n. 21.

An exigatur, vt ſit inſtitutus tanquam rector, an potiùs ſufficiat, ſi tanquam vicarius, aut clericus conductitius? num. 22.

An exigatur, vt ſit inſtitutus tanquam regularis, & vt gubernet more regularis, & an inſtitutus in parochiali beneficio ſeculari, faciat tranſire in regulare hac præſcriptione? n. 23.

Quid ſi ex diſpenſatione concedatur regulare beneficium ſeculari, aut è contrà, an poſſeſſione quadragenaria fiat regulare, vel ſeculare? n. 24.

An deſideretur vt conferens habeat animum mutandi ſtatum illius beneficij? n 25.

An deſideretur bona fides in poſſidente? n. 26.

An capella fundata in monaſterio præſumantur regularis? num. 27.

Poſt numerum 27. inuenies alia ſummaria.

QVæſtio ſecunda. Quando dicatur beneficium regulare, & quãdo ſeculare. Hac in re præmittendũ eſt, omnia beneficia præſumi eſſe ex ſua inſtitutione ſecularia, vt optimè docet Francus *c. cùm de beneficio. n. 5. verſ. ſi verò Papa. de præbendis, in 6.* & ibi Domin. *n. 10.* Probus *additione ad Monach. ibi. n. 5.* Milis *in ſuo repertorio. verb. benef. n 9. verſ. benef. omnia.* Rebuf. *praxi benef. & in proœm. tit. quotuplex ſit benef. n. 3.* Lud. Gomez *tr. expectatiuarum n. 106.* Staphiluſæ *de literis gratiæ, in forma expectatiuarum, forma 10. n. 2.* Tho. Zerola *praxi Epiſcop. 2. part. verb. beneficium, verb. 19.* Hojeda *de incompatib. benef. in præfat. n. 6.* Maſcard. *de probat. cap. 172. à n. 1.* Gonzalez *in reg. 8. Cancel. gloſſ 7 n. 2.* 11

Ex quo fit, vt dicenti beneficium eſſe regulare, incumbat onus id probandi, cùm iuris præſumptio ei aduerſetur. Sic docet Rebuffus *n. 4.* & Milis allegati num. præcedenti. 12

Nec ſatis eſt ad hoc, quod beneficium regulare dicatur, quod ad regularium collationem, vel præſentationem ſpectet: quia beneficia ſecularia vtrumque iure poſſunt præſcriptione, vt alio titulo acquirere; & poteſt etiam contingere, vt neutrum ius in regularia habeant. Et ſic docent Felinus *cap. in noſtra, corollar. 40. n 44. notab. 7. de reſcriptis.* Selua beneficiorum *3. p. q. 11. n. 129.* Nec ſatis etiam eſt, vt ſit regulare, quod ſit vnitum religioni, niſi per literas vnionis, vel conſuetudinem præſcriptam factum ſit regulare. Sic Nauarr. *lib 3. conſ in 2. editione. tit. de ſtatu monachorum, conſ. 11. n. 4.* Thomas Zerola *praxi Epiſc. 2. p. verb. beneficium dubio 12.* Gonzalez *in reg. 8. Cancel. gloſſ. 8. n. 37.* 13

Bifariam ergo contingit beneficium eſſe regulare. Priori modo, quando in eius fundatione ſtatutum eſt id per regulares adminiſtrandum, vt docent allegato Lapo Dominicus *d. c. cùm de beneficio, n. 9.* & ibi Francus *n. 9. verſ. 2. intellige.* Rebuffus *praxi beneficiorum in proœmio. tit. quotuplex ſit benef. n. 5. & in concord. tit. de collationibus. §. volumus, verb regularia.* Hojeda *de incompatibilitate benefic. p. 1. c. vltimo. n. 92.* Azor *tom. 2. inſtit. moralium. l. 3. c. 26. q. 1.* & omnes. Hoc autem ſtatutum non poteſt per Abbatem fieri, ſed per Epiſcopum, niſi Abbas ille iuriſdictione quaſi Epiſcopali præditus ſit; vt bene tradunt Lapus, Dominicus, & Francus ibidem. 14

Poſteriori modo dicitur beneficium regulare, quod tempore ad legitimam præſcriptionem ſufficienti ab vno, vel pluribus regularibus inſtitutis in eo rectoribus pacificè, & continuò gubernatum eſt, etiamſi antea, vel poſt ſeculares quandoque in eodem miniſtrauerint: ſicut ſeculare dicitur id quod iuxta eundem modum per ſeculares gubernatum eſt, vt vtrumque expreſsè deciditur *c. cùm de benefic. de præbendis, in 6.* Dum autem dicitur huius præſcriptioni non obſtare etiamſi antea, vel pòſt religioſi, aut ſeculares in eo beneficio miniſtrarint; intellige quando ante inceptam præſcriptionem: nam ſi poſt inceptam id contigerit, interrumperet vtique præſcriptionem. Textus enim petit tempus continuum ibi, *continuò, & pacificè,* ſicut Gloſſa *ibidem, verb. ante,* & dum dixit textus, *vel poſt,* intelligitur, dum tamen adminiſtratio illa poſt completam præſcriptionem non durarit alio quadragenario tempore, quippe adminiſtratio præcedentis temporis extinguitur præſcriptione illa quadragenaria ſequenti: adminiſtratio autem prædictam præſcriptionem ſubſequens, 15

non

non aufert ius ex ea præſcriptione acquiſitum, niſi tanti temporis ſit, quantum ſatis eſt ad nouam aliam præſcriptionem inducendam. Sic Gloſſ. *ibidem, verb. poſt.* & ibi Francus *n.6.* Felin. *c. in noſtra coroll. 40. n. 41. paulò poſt princ. de reſcriptis.* Selua beneficiorum *3. p. q. 11. n. 123.*

16 Quare sex deſiderantur conditiones, vt beneficium propriam naturam mutans fiat ex ſeculari regulare, vel ex regulari ſeculare. Prima eſt, vt tempore ad legitimam præſcriptionem à iure petito adminiſtratum ſit id beneficium per ſeculares, vt fiat ſeculare; vel per regulares, vt fiat regulare. Hoc autem tempus, quando beneficium ſeculare debet tranſire in regulare, dicunt omnes eſſe quadragenarium, quia præſcriptio legitima aduersùs Eccleſiam eſt regulariter quadragenaria vt expreſsè habetur *c. ad aures,* & *c. de quarta, de præſcript.* Et ideo Ancharanus *conſ. 126 per totum,* probat Eccleſiam probari non curatam ſi ſpatio quadragenario tanquam non curata collata ſit, & docent Gloſſa *c. cùm de beneficio, verb. iuxta modum, de præbendis, in 6.* Felin. *c. in noſtra, coroll. 40. n. 43. notab 4. de reſcrip.* Rebuff. *in concord. tit. de collationibus, § volumus, verb. regularia. in 4. requiſito.* Selua beneficiorum *3. p. q. 11. n. 127.* Hojeda *de incompatib. beneficiorum p. 1. c. vlt. n. 92.* Staphyleus *de literis gratiæ,* vbi de formis expectatiuarum. *in forma 8. n. 4.* Ludou. Gomez *in tractatu expectin. n. 68.* Milis *in repertorio, verb. beneficium, n. 9. verb. beneficia omnia.* Azor. *2. tom. inſtit. moralium, lib 3. c. 26. q. 5.* Manuel *qq. reg. tom. 1. q. 35. art. 1.* Gonzales *in reg. 8. Cancel. gloſſa 7. n. 8.*

17 Sed difficultas eſt, an eadem quadragenaria præſcriptio deſideretur, vt beneficium regulare tranſeat in ſeculare? Quidam enim cenſent ſatis eſſe decennalem præſcriptionem. Mouentur, quod cùm omnia beneficia iure communi præſumantur ſecularia, vt diximus n. 11. conſuetudo reſtituens beneficia ad primæuum ſuum ſtatum, ſatis eſt ſi decennalis ſit, vtpote quæ iuri communi conſonat. Sic tenuit maior pars auditorum Rotæ, vt habetur *in deciſionibus Rotæ ſub titulo de præbendis in antiquis. deciſ. 31. n. 1. in nouis, deciſ. 2. n. 1.* vbi id limitatum, niſi ex aduerſo probaretur id beneficium antea fuiſſe gubernatum per regulares quadraginta annis, vel ſic fuiſſe in ſua primæua inſtitutione fundatum. Quia in priori caſu illa prior præſcriptio quadragenaria non tollitur, niſi alia quadragenaria præſcriptione, vt notatur *c. accedentibus, de exceſſibus Prælatorum;* in poſteriori autem id beneficium eſt ex primæua inſtitutione regulare. Alij cenſent ad hanc quoque mutationem exigi præſcriptionem quadragenariã, quia textus *d. c. cùm de beneficio,* loquitur eodem prorſus modo de præſcriptione in vtroque euentu, petens præſcriptionem legitimam; immo priùs loquutus eſt de beneficio ſeculari, dicens exigi, vt ſeculare ſit, fuiſſe adminiſtratũ per ſeculares tempore ſufficienti ad legitimè præſcribendum; & poſtea deſcẽdens ad explicandum quando ſit regulare, ſic ait: *Prioratus qui per religioſos iuxta modũ præmiſſum eſt ſolitus gubernari.* Ergo ſi in priori parte intellexit textus de præſcriptione decennali, in poſteriori quoque de eadem intellexit, vel in vtraque de quadragenaria. Quippe id ſonãt ea verba, *iuxta modum præmiſſum,* atque ita docent Gloſſ. *ibi, verb. legitima* Felin. Selua beneficiorum, Hojeda, Azor. n. præced. allegati, Cardinalis *Clem. vnic. in princ. n. 8. q. 19. de ſuppl. negl. Prælat.* Gonzal. *ea gloſſa 7. n. 36.* Alij concordant vtramque ſententiam, vt hæc poſterior ſit vera regulariter: prior autem quando in fauorem inſignis, cum aliquo gradu conceſſa eſt prouiſio beneficij ſecularis; tunc enim ſufficit præſcriptio decennalis, vt cenſeatur ſeculare. Sic Rebuffus, Ludouicus Gomez *n. 105.* Staphyleus *n. 3.* vbi eos allegaui n. præcedenti. Sed mihi placet omnino ſecunda ſententia, vt eadem quadragenaria præſcriptio ad vtramque mutationem exigatur; nec video ſufficiens prædictæ reſtrictionis fundamentum.

18 Sed dicta duplici n. præced. intelliguntur, quando probaretur beneficium eſſe regulare, aut è contrà ſeculare; ſecus autem ſi contraria qualitas non probaretur, quippe tunc ſufficit fuiſſe beneficium illud vltimo loco per ſecularem poſſeſſum, vt ſeculari debeatur, vel per regularem, vt regulari; quia cùm tunc non probetur mutatio naturæ beneficij, neque illius qualitas, ſed vſus, attenditur vltimus beneficij ſtatus. Sic docent *citata deciſione Rotæ, & aliis* Felin. Selua beneficiorum *ibid.* hoc habere verum, etſi præſens vſus non duraret decennio, ideo alteri incumbere probare contrarium ſtatum præſcriptum. Addi que vterque id fallere, vbi probaretur illius ſtatus præcedens, vel ſequens denotans beneficium eſſe regulare: quia etiamſi ille non eſſet quadragenarius, debet præſens eſſe quadraginta annorum, niſi probetur olim ab initio fuiſſe ſeculare, & hodie etiam dicatur eſſe tale, licèt interuenerit mutatio regularis naturæ non præſcriptæ quadraginta annis; tunc enim ſatis eſt probare præſentem ſtatum ſecularem ſola præſcriptione quadragenaria: quod ſi ille medius ſtatus regularis non compleuiſſet præſcriptionem quadragenariam, dicunt non recedendum ab eo per præſentem ſtatum non ſimilem.

Quod ſi petas, an præſcriptio hæc legitima exigat 19
quoque titulum, ſic diſtinguendum eſt. Si præſcribatur ſecularis beneficiorum ſtatus, non exigitur titulus, quod præſcriptio hæc ſit iuri communi conformis, quo attento (vt diximus n. 11.) præſumuntur omnia ſecularia. Si verò præſcribatur ſtatus regularis, eſt opus titulo, aut præſcriptione temporis immemorialis, ſi agatur de diœceſani præiudicio: ſi autem de ſola impetrantis id beneficium tanquam ſeculare expulſione tractetur, ſatis eſt præſcriptio quadragenaria abſque titulo. Sic tradunt Dominicus *eodem cap. cùm de beneficio, n. 10.* & ibi Ancharan. *n. 1. notab. 4.* Francus *n. 9.*

Dum autem dicitur præſcribi beneficium, non eſt in- 20
telligendum de ipſo beneficij titulo; is enim præſcriptione non acquiritur, ſed ſolus beneficij ſtatus, vt ex regulari tranſeat in ſeculare, vel è contrà. Sic Felinus *c. in noſtra, coroll. 40. n. 44. notab. 6. de reſcript.* Selua beneficiorum *3. p. q. 11. n. 129.*

Secunda conditio petita ad hanc præſcriptionem 21
eſt, vt poſſidentes id beneficium ſint in eo inſtituti; ſi enim de facto abſque vlla inſtitutione poſſiderent; non haberet locum hic tranſitus. Conſtat ex *d. c. cùm de beneficio* ibi. *Quod tanto tempore ab vno, vel pluribus inſtitutis in eo rectoribus,* & docent Gloſſa *ibi, verb. inſtitutis.* Dominic. *n. 7.* Rebuff. *in concordat. tit. de collationibus, § volumus, verb. regularia, in primo requiſito.* Hojeda *de incompatibilitate beneficiorum, p. 1. c. vlt. n. 92.* Accipitur autem largè inſtitutio pro collatione, aut alia prouiſione, vt bene docent Rebuffus, & Hojeda *ibid.*

Tertia conditio eſt, vt ſint in eo beneficio inſtituti 22
rectores, vt conſtat ex verbis textus *c. cùm de beneficio,* allegatis n. præced. Quare non ſufficeret, ſi non vt rectores, ſed tanquam vicarij, vel conductitij clerici adminiſtraſſent. Sic Gloſſa *eo c. cùm de beneficio verb. inſtitutis,* & ibi Dominicus *n. 7.* Francus *n. 3. verſ. in gloſſa 2.*

Quarta conditio eſt, quòd tranſeat beneficium in re- 23
gulare, vt adminiſtretur à regularibus tanquam regulare: ſecus ſi gubernetur tanquam ſeculare, & inſtar ſecularium clericorum, vt ſi regularis præficiatur Eccleſiæ curatæ ſeculari, prout de iure eum præfici poſſe dicemus n. 35. non tranſibit in regularem adminiſtratione quadragenaria, quia præficitur illi non vt regularis, ſed inſtar cuiuſlibet clerici ſecularis. Atque ita docent Federicus *poſt conſ. 136.* in quadam repugnatione cuiuſdam conſulentis, *n. 4.* Lapus, & Ioannes de Lignano, quos referunt & ſequuntur Ancharanus *c. cùm de beneficio, fin. de præbendis, in 6.* & ibi Dominicus *n. 9.* Francus *n. 9. verſ. 2. intellige.* Felinus *c. in noſtra, coroll. 40. n. 41. notab. 2. de reſcriptis,* *3. p. q. 11. n. 124.*

Ex quo deducitur, non præſcribi ſtatum beneficij vt 24
fiat regulare; quando ſeculare regulari confertur ex diſpenſatione, nec etiam vt ſit ſeculare, quando regulare

conſertur ſeculari ex diſpenſatione, etſi poſſideatur ſpatio quadragenario, quia cùm ſpeciali indulto ea poſſeſſio ſit, non iuuat præſcriptionem. Præterea, quia non conferuntur eis ea beneficia, vt iure tituli habeant, ſed potiùs iure adminiſtrationis, & commendæ. Præterea, quia non conferuntur animo mutandi ſtatus beneficiorum, quod exigi dicemus n. ſequenti. Sic Rebuffus *praxi beneficiorum, in prœmio. tit. quotuplex ſit beneficium, n. 5, & in concordat. tit. de collationibus, §. volumus, verb. regularia, in 4. requiſito.* Hojeda *de incompatib. benefic. p. 1. c. vltimo, n. 91.* Azor. *tom. 2 inſtit. moral. lib. 3. c. 26. q. 3.*

25 Quinta cõditio eſt, vt conferens animo, & intentione beneficiũ conferat, vt velit imprimere illũ ſtatũ beneficio, quẽ exprimit: & ideo in collatione debet dicere regulari, cõfero tibi beneficiũ ſeculare, & ſeculari, confero tibi regulare. Atque ita docent Felin. *c. in noſtra, corol. 40. n. 41. notab. 1 de reſcriptis.* Selua beneficiorum *3. p. q. 11. n. 125.* Rebuf. *in eo 4. requiſito,* & Hojeda allegati n. præc.

26 Vltima conditio eſt, vt id beneficium regulare poſſideatur bona fide à ſeculari, & ſeculare à regulari, quia poſſeſſor malæ fidei nullo tempore præſcribit *c. vigilanti, de præſcriptionib. & regul. poſſeſſor. de reg. iur. in 6.* Sic tradunt Dominicus *c. cum de beneficio, n. 5. & 9. de præbendis, in 6.* & ibi Francus *n. 3. fin & n. 9* Rebuf. *in concordat. eo verb. regularia, in 2 requiſito.* Hojeda *eodem n. 92.*

27 Tandem ſi capellæ ſint fundatæ in Monaſterio, præſumuntur regularia beneficia, niſi per ſeculares teneri ſolitæ ſint. Sic Rebuffus *praxi benefic. in prœmio, tit. quotuplex ſit beneficium, n. 6.*

SVMMARIVM.

Beneficium regulare an poſſit dari ſeculari, aut nouitio, vel volenti ingredi in religionem? n. 28.

An regulare vnius ordinis poſſit dari regulari alterius ordinis aut eiuſdem ordinis, ſed alterius Monaſterij, & acceptans maneat inhabilis, vt alias ei conferatur, & an poſſit in hoc legatus Pontificis diſpenſare? n. 29.

An Pontifex ſoleat concedere regularibus gratiam ad beneficium alterius ordinis aſſequendum abſque tranſlatione? n 30.

An poſſint ex licentia ſuorum Prælatorum permutare beneficia regulares diuerſorum ordinum? n. 31.

An regulares nouitij ſint capaces Epiſcopatuum? n. 32.

Quid de aliis prælaturis inferioribus? n. 33.

An regulares ſint capaces beneficij ſecularis curati? refertur quædam ſententia. n. 34.

Explicatur ſententia authoris, & ſoluuntur cõtraria. n. 35.

Quid ſi ſpecialiter in conſtitutionibus interdicatur, vel in religione Societatis IESV*? n. 36.*

An religioſi mẽdicantes capaces ſint beneficij curati? n. 37.

Quid de his tranſeuntibus ad non mendicantes vel de quibuſuis religioſis ad aliam religionem licitè tranſlatis? n. 38

An exigatur ad hoc neceſſitas Eccleſiæ? n. 39

Ad exigatur regularem illum aptum eſſe prædicandi officio? n. 4.

Quid ſi illa Eccleſia non ſit curata actu, ſed habitu? n. 41.

Quid ſi eſt conſuetudo quadragenaria, vt regatur per ſeculares? n. 42.

Quid ſi Monaſterium in loco illo populum ſubiectum habeat? & explicatur c. 1. de capellis Monachorum, n. 43.

An ad electionem religioſi mendicantis ad prælaturam exigatur concors omnium eligentium ſententia, ſiue vna, ſiue plures electiones fiant: ad electionem verò aliorum religioſorum ſufficiat maior pars? n. 44.

An computandæ ſint voces illorum, qui ſunt excommunicati, ſuſpenſi, vel irregulares, aut ea vice priuati iure eligendi, aut nunquam vocem in electione habuere, quia ſunt nouitij, aut non habent ordinem, aut ætatem petitam ad electionem, aut eorum qui ſunt abſentes, aut iuri eligendi renunciarunt? n. 45. & 46. & explicatur ibi Clem. quod circa, de elect.

An hæc intelligatur de ſola paſſiua religioſorum electione, an etiam de actiua? n. 47.

Quid ſi religioſus ille erat iam parochus, aut Epiſcopus, an ſi iterum ad prælaturam promoueatur, ſeruanda ſint prædicta? n. 48.

An prædicta ſint quoque ſeruanda, quando religioſus eligitur in Prælatum ſui ordinis, an in ſolis prælaturis extra illum? n. 49.

Quid ſi non eligatur ad prælaturam, ſed ad beneficium ſimplex, vt canonicatum, aut aliud officium? n 50.

An hæc quoque locum habeant in præſentatione regularium ad prælaturas? n. 51.

An electio mendicantis in diſcordia facta conualeſcat concordantibus poſtea electoribus, & quid ſi prius facta in concordia, poſtea diſcordent? n. 52.

An opus ſit electionem in concordia fieri, quando mendicans eſt legitimè tranſlatus ad non mendicantes? n. 53.

Quid ſi electio fiat non mendicantis a dimidia parte, vel fiat à minori, ſed ſaniori: & an referat ſiue diuerſæ electiones fiant diuerſo contextu, ſiue vnico? n. 54.

Quando dicatur præſentatio fieri in diſcordia, & quando non à minori parte, vt vel ſic valeat ſiue plures patroni præſentent iure collegij, ſiue iure ſingulari n. 55.

An in electione regularis ad Eccleſiam parochialem habeant locum hucuſque dicta, & nomine Prælatorum qui veniant? n. 56.

An exigatur licẽtia ſuperioris, vt monachus acceptare poſſit quamcumque prælaturam, aut beneficium, etſi illud impetrarit a Pontifice, & poſſit abſque licentia procuratorem conſtituere ad impetrandum à Pontifice? n. 57.

Quid ad acceptandum ſummum Pontificatum? n. 58.

An ſufficiat licentia Generalis ad acceptandum beneficium, ſi quod ipſi religioſo conferatur, vel ad id præſentetur? n 59.

Quid ſi licentia ſit ad tale beneficium, quando vacarit, vel electus fuerit? n 60.

Quid ſi iam electus erat, & neſciebat Prælatus? n. 61.

An ſi cum prædicta licentia irrita conſentiat religioſus, incurrat pœnas ſtatutas contra conſentientem electioni abſque ſuperioris licentia? n. 62.

An ſi ſemel religioſus cõſenſit ſuæ electioni abſq. licentia, conualeſcat ea electio, ſi poſtea licentia obtineatur? n. 63.

An ex legitima licentia promotus ad parochiam, vel prælaturam, indigeat noua licentia, vt ad aliam promoueatur? n. 64.

Quis ſuperior poſſit concedere conſentiendi licentiam regularibus? n. 65.

An deſideretur ſimul Epiſcopi licentia, & illius ſit viſitare, & approbare? n. 66.

Quis ſuperior poſſit in Societate IESV *eam cõcedere? n. 67.*

An ſit ſuperior deneget licentiam, ſit compellendus eam dare? n. 68.

Quis ſuperior compellet, & dabit licentiam? n 69.

An poſſit ſuperior abſque conſenſu regularis acceptare electionem, aut illi renunciare: aut ſubditus renunciare abſque conſenſu ſuperioris? n. 70.

An ſuperior poſſit cogere illum ad acceptandum? remiſſiuè, n. 71.

An religioſus ſit capax dignitatis in Eccleſia collegiali? Refertur quædam ſententia, n. 72

Sententia authoris, n. 73.

An ſit capax canonicatus in Eccleſia Cathedrali, & aliorum beneficiorum ſimplicium ſecularium? Refertur quædam ſententia, n. 74.

Sententia authoris, n. 75.

An poſſit Epiſcopus, aut legatus à latere in hoc diſpenſare? n. 76.

An poſſit Epiſcopus diſpenſare, vt regularis habens beneficium parochiale, habeat ſimul aliud ſimplex? n 77.

Quis poſſit diſpenſare, vt regularis poſſit ſimul duo ſui ordinis beneficia habere? n. 78.

An

An ſi regularis habens parochialem Eccleſiam, petat à Pontifice aliam ſibi commendari, teneatur dimittere priorem? n 79.
An ſi diſpenſetur cum regulari, vt ſimul cũ regulari beneficio habeat aliud, poſſit id ordinarius ſibi conferre? n 80.
An ſi diſpenſetur cum regulari, vt habeat beneficium, poſſit virtute illius diſpenſationis habere ſimplex? & quid ſi diſpenſetur cum regulari ad regularia alterius monaſterij beneficia, an poſſit habere illa, ſiue curata, ſiue ſimplicia? n.81.
An valeat diſpenſatio cum monacho facto Epiſcopo, vt obtineat Abbatiam ſecularem tacito monachatu? n.82.
An valeat impetratio beneficij ſecularis motu proprio conceſſa regulari, vel regularis ſeculari, non facta mentione qualitatis beneficij n.83.
An poſſit regularis eſſe coadiutor Epiſcopi, aut in alio beneficio? n.84.
An regularis poſſidens beneficium ſeculare, ſi ſpolietur poſſit agere de ſpolio? n.85.
An regularis poſſidens triennio beneficium ſeculare, aut ſecularis regulare, iuuetur regula de triennali? Refertur quædam ſententia. n.86.
Explicatur ſententia authoris, & an mortuo eo poſſeſſore poſſit id beneficium ſeculare dari alij regulari, vel id regulare alij ſeculari? n 87.
An ea regula de triennali iuuet in foro etiam conſcientiæ? refertur quædam ſententia. n.88.
Sententia authoris. n.89.
An exigatur bona fides in hac triennij poſſeſſione? refertur opinio. 90.
Sententia authoris. n.91.
An regularis ſit capax penſionis? refertur duplex ſententia. n.92 93.
Eſt incapax penſionis ſuper beneficio ſeculari, abſque Papæ diſpenſatione. n.94.
Idem de penſione ſuper beneficio regulari. n.95.
An ſit neceſſaria iuſta cauſa, vt Pontifex concedat penſionem, ſitque beneficiorum dominus? 96.
An penſio abſque iuſta cauſa per Pontificem conceſſa valeat? n.97.
Quid ſi monacho abſque iuſta cauſa concedatur? n.98.
An poſſit Prælatus regularis obligare monachum, cui beneficium regulare confert, vt ſoluat penſionem quotannis alij monacho? Et explicatur quot modis ſint penſionum, & an fructus perceptos poſſit Prælatus expendere, vel qui ſuperſunt eo amoto a beneficio? n.99.
Poſt n.99. inuenies alia ſummaria.

28 QVæſtio tertia. An religioſus ſit incapax vtriuſque beneficij, ſiue ſit curatum, ſiue ſimplex, ſiue dignitas, aut Epiſcopatus, & quid de penſione? Duo in hac quæſtione comperta ſunt. Prius eſt, ſecularem eſſe incapacem beneficij regularis, idque ſolis regularibus dari poſſe, vt probauimus hoc libro ſupra, vbi etiam tractauimus, an regulare poſſit nouitio conferri, aut volenti religionem ingredi.

29 Immo nec religioſus vnius religionis eſt capax beneficij regularis alterius religionis, immo nec beneficiorum regularium alterius monaſterij eiuſdem ordinis: quippe id grauiter interdicitur *cap. cum ſingula, § prohibemus, de præbendis. in 6.* adeò vt acceptans fiat per illum textum ineligibilis, & inhabilis, vt ei aliàs conferatur. Atque ita docent Rebuf. *praxi benefic. tit. de diſpenſatione cum regul. n. 2. & duplici ſequenti.* Nauar. *com. 4. n 13 tit. de regul.* Manuel *qq. regul tom. 1. q. 34. art* 8. Gonza. *reg. 8. Cancell. gloſſ. 8. a n 96. vſque ad* 110. Quod ſi opponas, textum illum decernere tantùm vt hic ſit ineligibilis, & appellatione electionis non venire collationem. Reſpondet optimè Rebuffus ibi, nomine electionis in eo textu comprehendi quemcumq; modum collationis illius beneficij. Quare quamuis regulariter nomine electionis non veniat collatio, fallit, niſi ſit eadẽ ratio, vt cõtingit in hoc caſu; mentio autem electionis facta eſt, quia frequentiùs fiebant electiones in monaſteriis, *c. monachi. in fin. de ſtatu monachorum.* Nec poterit in hoc legatus Pontificis diſpenſare abſq; ſpeciali commiſſione, vt bene ait Rebuf. *ib. n. 2.* quia textus ille dicit, *abſq; Sedis Apoſt. licentia.*

Immo nec Pontifex ſolitus eſt concedere regularibus gratiam aſſequendi beneficij alterius ordinis, niſi transferendo illos ad id monaſterium, ad cuius collationem beneficium aſſequuntur, vt teſtantur Ludou. Gom. *in tract. expectatiuarum, n. 69.* Staphyleus *de literis gratiæ,* vbi de formis expectatiuarum, *in form. 8. n. 6.* 30

Hinc deducitur, non integrum eſſe duobus religioſis diuerſorum ordinum permutare beneficia regularia, de licentia ſuorũ Prælatorum, quia neuter eſt beneficij alterius capax. Sic Bellamera *in tract. de permut. benef. p. 2. q. 11 n. 1.* habetur *tom. 13 tract p. 2.* 31

Poſterius, quod in hac re conſtat, eſt, poſſe regulares ad Epiſc. aſſumi, etſi nouitij ſint. Conſtat ex *c. 1 18. q. 1. c ſi Abbat. c. ſi relig. c. quorundam de elect. in 6. Clem. 1. in fin de elect.* Vtrùm autẽ deſideretur licentia ſuperioris, dicemus à n. 57. & an electio illa debeat fieri in concordia, vel non, à minori num. dicemus à n. 44. 32

Immo quamuis aliqui (vt refert Gloſ. *Clem 1. verb. ſecul. de elect.*) quos ſequitur Bonif. *ibi n 65.* dicant non eſſe idem de aliis prælaturis inferioribus Eccleſiarum ſecularium, niſi (vt inquit Bonif. ibi) ex Epiſcopi diſpẽſatione; verius tamen eſſe poſſe abſque diſpenſatione aliqua; quia militat ratio gubernationis animarum reperta in Epiſcopatu. Atque ita docent ibi Gloſ. & ibi Imola *n. 4. & 41* Io. Andr. *c. ſi relig. ſtatim, in prin de elect. in 6.* & ibi Anch. *n. 1.* Franc. *n. 1 notab. 2* Domin. *n. 6.* Excipe tamen omnes religioſos mendicantes, qui ad Eccleſias cathedralibus inferiores abſq; Pontificis licentia poſtulari nequeunt, vt expreſſe habetur Extrau. *diſpendioſe de poſtul. Prælat.* & docet Lapus, quem referunt, & ſequuntur Franc. *c. quorundam n. 1. not. 3. de elect. in 6.* & ibi Domi. *6. vol. n. 6.* Quare non approbo differentiã, quã ſtatuit Corduba loquens de fratribus Minoribus, inter vtrumq; forum, dicens, eos poſſe in foro externo, non autẽ in interno his prælaturis præfici abſq; Põtificis licentia, propter altitudinem ſui ſtatus. Verùm hæc differentia nullibi probatur, quia ſi id eſt interdictum, in neutro foro licet, & cùm id ſit generale omnibus mendicantibus, non eſt cur confugiat ad altitudinem ſtatus Minorum Sed non mirum ſi id dixerit, quia non meminit prædictæ extrauagantis. 33

His, quæ certiora ſunt, præmiſſis, nõnullæ ſunt difficultates diſputãdæ. Prima difficultas eſt, an regulares ſint capaces beneficij curati ſecularis? Quidam negãt. Ducuntur, quod textus prohibẽtes beneficia ſecularia conferri regularibus, loquuntur vniuerſaliter, & ſolus Epiſcopatus reperitur exceptus: ac ratio cui innituntur, nempe ne homines diuerſæ profeſſionis ſint ſimul, militat quoque in beneficiis curatis. Item, quia per profeſſionem moritur mundo, & per aſſumptionem ad Eccleſiam curatam reſuſcitatur. Ergo vt reſurgat actus ciuiles exercens, indiget diſpenſatione. Poteſt inſuper probari, quia Paul. IV. edidit Bull. qua omnes regulares priuauit beneficiis ſecularibus quibuſcumq; per ipſos acquiſitis, vt refert Mandoſius *de ſignatura gratiæ, verb. diſpenſatio monachor. pro obtinen. benef. verſ. hodie non ſolum* Et ideo hanc partem tuentur Innocen. *cap. quod Dei timorem paulo poſt princ. de ſtatu monachor.* Archidiac. *c. cùm ſingula n. 3. Eccleſiis, de præb. in 6.* quidam Iuriſperitus, cuius conſilium tacito nomine habetur poſt conſilium 156. Federici, Alexand. *conſ. 70. n. 13. vol. 3* Rebuf. *praxi benef. tit. de diſpenſ cum regul. n. 5. & de pacificis poſſeſ n. 25 . verſ 2.* deciſ. Rotæ *in antiq. 28 in nouis 48 : n. vnic. de præb.* Bellamer. *deciſ. 713. per totam,* Staphyleus *de literis gratiæ,* vbi de formis expectatiuarum, *in forma 8 n. 9. & 10. & tract. de* 34

varus modis vacationis, in 6. n.5. & tit.de qualitate, & de ſtatu benef. c.incipienti primò quod ſit legitimus. Lud. Gom tract.expoſtulatinar.n 70.Bonif.Clem.1.n.45. & 65. de elect.Mandoſ.de ſignatura gratia.verb.diſpenſatio monachor.pro obtinend.benef.Menchaca de ſucceſ.creatione, lib 3.§ 21. n.177. fin. Flamin.de reſign. benef. lib.4. q.5. n.4.& 5.Tapia authent. ingreſſi verb ſua, c.6.n.58.C. de ſacroſ.Eccleſ.Manuel qq.regul.tom.1.q.34. art.3. At dicunt Innoc.Alexand.Bonif.deciſio Rotæ, Bellam.n.3. Staphyl. in duobus vltimis locis ex ipſo citatis, Flamin. ſufficere ad hoc Epiſcopi diſpenſationem,& hac non præmiſſa dicunt Rotæ deciſio, & Bellam. collationem fore irritam;& cum hac Epiſcopi diſpenſatione,& non aliter tenet idem Gonz. reg.8.Cancel.gloſ.7. num.52.

35 At frequentiſsima ſententia,à qua exiſtimo non recedendum,attento iure communi(nam n.72. dicemus quid iure nouo) ait nullam exigi diſpenſationem, vt regularis obtinere poſsit beneficium ſeculare curatum.Probatur ex c. quod Dei timorem.de ſtatu monach. ibi; & per antiquos canones etiam monachi poſſunt ad Eccleſiarum parochialium regimen in presbyteros ordinari,ex quo debent prædicationis officium,quod priuilegiatum eſt, exercere:quia non dicitur poſſe fieri,quod remedio extraordinario,quale eſt diſpenſatio, indiget,vt optimè tradit Innocen.c.paſtoralis,n.1.verb. renunciatum,de cauſa poſſeſ.& propriet.vbi eius additionator ait hoc dictum eſſe notabile,& amplecti à Cardinali conſ 57. Idem colligitur ex c.in paroch. 16.q.1. vbi Gelaſius Papa iubet monachum ad beneficiũ parochiale præſentatum admitti ab Epiſcopo, & nullatenus verbo diſpenſationis vtitur,quaſi voluerit diſpenſare,& ideo ius commune videtur explicare,idque fauore curæ animarum inductum eſt. Nec obſtant in contrarium adducta,quia iam oſtendimus eſſe textum excipientem beneficia curata ab ea generali prohibitione.Nec obſtat etiam Bulla Pauli IV.in contrarium adducta,quia,vt refert idem Mandoſ.verſ penult.redacta eſt ad ius commune per Pium IV. Et ideo hanc partem tuentur Gloſſa c 1.verb.monaſterial.d.55. & d. c.in præſentia,verb.eum & c.2.verb.maiorem,d.58.& 16. q.1.in ſum. fin.c.cùm ſingula,verb.canonici in fin.de præb. n.14.in 6. & Clem.vnica,verb.ſecularibus, de ſuppl.negl. Prælat.& d.c.quod Dei timorem.verb.regimen. Hoſtienſ. ibi n.8.Ioa.Andr.n.14. Anton.n.11.Anchar. n.6.& 11. Abb.n.7.& 8.Card.n.5.q.2.& n.7.q.5. Ananias n.6. 8. & 9.vbi Card.Henric.n.15. idem Hoſtienſ. ſumma tit. de ſtatu monach. n.4.& c.ſuper eo paulo poſt.princ.de regul.vbi Abb.n.1.idem Abb.c fin.num.4.de cler.ægrot.vbi Card.n.9.q.10.idem Abb.c.fin.ſeu c.Deus,in fin.de vita, & honeſt.cleric. vbi Ioa.And.fin.Anch.fin.Ant.fin.Card. n.vnic.verſ.quæro de practica Imola n.penult.Henr.n.penult.Federic. conſ.119. caſus talis eſt. Teſtator n.13. & conſ.136.factum tale eſt. per totum.Archidiac.16.q.1. in ſum.fin.& c fin.n.2.d.58 & ibi Domin. n.2.idem Dom. c.cùm de benef.n.9.de præb.in 6.& ibi Anchar.fin.Franc. n.9.verſ.2.intellige, idem Franc.c.benef n.1.de reg.iur.in 6.idem Card.Clem.1.n.21.q.27.de elect. & ibi Anchar. n.fin.Imola n.16.idem Anchar.c.ſi religioſus,n.5 de elect. in 6 idem Card. Clem.vnic in princ. n.4.not.5.& opp.6. & n 19.q 2.de ſuppl.neglig. Prælat. Præpoſitus c.priſcis, ad finem,d 55. Felin.c in noſtra,corol.40.n.vlt.notab.10. de reſcript.& c.cauſam quæ n.5.ad fin.de iudiciis.Rochus de iure patronat.verb honorificum,q.4.n.13.Lambertin.de iure patronat.lib. .part.1 q.7.art.19.à n 13. vſque ad fin. vbi latiſſimè probat, alios quoque textus afferens, & art.20.n.20 Bertachinus tract.de Epiſcop.lib.2.in princ. q.39.in fin.n.72.Selua beneficiorum 3.p. q.11.n.133.& q.70.n. .& 7. Coraſius de benef.p.3.c.5.n.13. (habetur tom.15.tract.p.1.) lex regia 25.tit.7. p.1. & ibi Gregor. Lopez verb.Egleſias. Roſella in ſumma,verb.monachus, n.4.& ibi Angelus n.3,Tabiena num.4.q.3.Armilla n.5. Sylueſt.verb.relig.7.q.4.& 6. Couarr.c.2.de teſtamentis, n.3.Nauarr. lib.3.conſt.in 1.editione, tit.de ſtatu monach, conſil.12. n.5. & tote conſil.12. Gambara de authoritate legati de latere,lib.8. cap.vlt.n.25.& 22. Antonios Cucus lib.3.inſtit.maior.tit.1.n.154. & duplici ſequenti. Villalobos in ſuis communibus opinionibus, littera M. verb. monachus,n.165.Monaldus conſil.69.n.4.vol.2.Thomas Zerola praxi Epiſcopali, part.1. ſtatim in princ.verb.beneſ.verſ.5.fin.& part.1.verb.regul.verſ.4.Emmanuel Sà ſumma,verb.relig.n.32. Graffis in ſuis deciſ.part.2.lib.3. c.20.n.6. Azor.tom.1.inſtit.moral.lib.12.c.19.quæſt.13.& tom.2.lib.3.cap.2. quæſt 8. Manuel qq. regul.tom 3.q.13. ar. .& to.1.q.34.ar.4.Leon.lib.2.de iuſt.c.41.dub.11.n.98.

Hæc autem ſententia multipliciter temperanda eſt. 36
Primò,niſi ſpecialibus religionis alicuius conſtitutionibus interdicatur religioſis illis promoueri ad beneficia: tunc enim ſtandum eſt conſtitutionibus. Sic Leonardus n. præced. fine allegatus. Quare religioſi Societatis Iesv ad nullum beneficium promoueri poſſunt,quia id ſpecialiter eſt ipſis interdictum, vt diximus c.5.

Secundo temperatur, niſi religioſi ſint mendicantes, quippe ij non ſunt capaces beneficij curati habendi,ſed ſolius Epiſcopatus.Probant authores huius ſententiæ ex Clem.1.de reg.§.ad Prioratus,& ex c.cùm ad monaſterium,de ſtatu monach.& Clem. exiui, de verb. ſignif.Sic tenent Rebuf.de pacificis poſſeſ.n.158.verſ.28. Imola cap. cùm dilectus, fin. de clericis non reſidentibus. Dueñas regul.382.ampliat.4.Manuel qq.regul.to.1.q.34. art.3. & dicit ita ſentire antiquos interpretes in regul. 13.Cancell. Innoc.VIII. & refertur à Dueñas pro hac ſententia Federic.conſil.161 quidam religioſus,ſed falsò, tantùm enim agit ibi de religioſo mendicanti tranſlato ad non mendicantem,an comprehendatur ſub prohibitione Clem.1. de regul. prohibentis hos tranſlatos ad beneficia curata aſſumi; & dicit non prohiberi, de cuius veritate ſtatim agemus. Refertur etiam ab eodem Guillielm.Benedict. c.Raynutius. verb.& vxorem, præludio 4.n 218.de teſtam.qui non apertè id ſentit,ſed ſolùm id ſupponit;hæc enim ait: Mendicantes ad beneficia Eccleſiaſtica ſecularia, & adminiſtrationes extra eorum profeſſionem, & regulam. etiam per Papam diſpenſantem aſpirare non debent. Confert etiam quod tradunt idem Rebuffus, & alij,docentes non poſſe hos mendicantes eſſe vicarios Epiſcoporum, quod retulimus ſuprà. Cæterùm,ſicut ibi dixi hos poſſe eſſe Epiſcoporum vicarios, & ita nunc ſentio poſſe hos eſſe parochos abſque vlla diſpenſatione. Ducor,quia textus,& authores allegati num.35. id generaliter, & diſtinctè tradunt de regularibus, & nullibi reperitur hæc exceptio. Quippe textus d. Clem.1. §. ad Prioratus, agit expreſsè de mendicantibus licitè tranſlatis ad non mendicantes, quos, ne facilè, & leuiter procurent hunc tranſitum, reddit inhabiles ad quæcunque curata, & adminiſtrationes. Quare potiùs eſt pro hac ſententia, quaſi ſupponens eos non tranſeuntes, ſed in propria mendicantium religione manentes eſſe horum capaces. Nec id etiam probat d. c. cùm ad monaſterium,cùm nec verbum de hoc habeat. Minus etiã id probat d Clement.exiui,quia non de omnibus mendicantibus agit,ſed de ſolis fratribus Minoribus, nec his interdicit beneficia curata habere,ſed ſolos redditus annuos.Nec obſtat parochos factos habituros hos redditus, quia ea prohibitio intelligitur, dum intra monaſteria ſunt, ſubiectique regulæ Minorum; ſecus quando ad beneficia curata promouentur. Sicut nec ob interdicitur illis promotio ad Epiſcopatum, cùm tamen redditus ampliores ſint habituri. Et ideo hanc partem tenent Rochus de iure patronat. verb. honorificum,q.4.n.13 Lambertin. eodem tract.lib 2.part.1.q.7, art.19.n.21.Leonard. lib.2 de iuſtitia.c.41.dub.11.n.98. & hoc ſupponit eſſe verũ in foro exteroo Corduba in regul.

37 (margin, beside "Secundo temperatur")

regul. D. Franciſci, cap. 2. quæſt. 20. punct. 2. vbi ait fratres minores non poſſe in foro conſcientiæ abſque Pontificis licentia promoueri ad beneficia curata propter altitudinem ſui ſtatus. Quam differentiam inter vtrumque forum, tanquam fundamento carentem non approbo, ſed in vtroque foro id licere credo, quia etiam ſtatus aliarum religionum altior eſt ſtatu parochorum: & ideo his integrum eſt ad religionem tranſire. Nec hæc maior altitudo obſtat, quin poſſint alij religioſi præfici Eccleſiis curatis ſecularibus propter animarum bonum.

38 An verò mendicantes tranſeuntes ad religionem non mendicantium, vel quicumque religioſi tranſlati ad aliud monaſterium, ſint capaces beneficiorum curatorum, vel ſimplicium, diximus ſuprà n. 16.

39 Tertiò limitatur, dummodo concurrat neceſſitas, aut vtilitas Eccleſiæ curatæ ſecularis, cui regulares præficiendi ſunt. Quippe, etſi olim opus eſſet neceſſitatem Eccleſiæ concurrere, vt conſtat ex *cap. priſcis. 55. d.* quod eſt Gelaſij Papæ, vbi conceditur in graui Eccleſiæ neceſſitate, eo quod miniſtri idonei deficiant, præfici parochos: at hodie ſatis eſt neceſſitas, aut vtilitas Eccleſiæ, vt conſtat ex *c. pro vtilitate. 16. q. 1.* Exigi autem hanc neceſſitatem, vel vtilitatem Eccleſiæ, inde ſuadetur, quod hæc iuris conceſſio dimanarit fauore boni animarum, cui proſpicere monachorum munus eſt. Ergo exigitur ſaltem animarum vtilitas, vt illarum regimini regulares relicto monaſterio præficiantur. Atque ita docent Gloſſa *c. quod Dei timorem verb. regimen. de ſtatu monachorum, & 16 q. 1. in ſumma. fine.* Rochus *de iure patronatus, verb. honorificum, q. 4. n. 13.* Roſella *in ſumma. verb. monachus, n. 4.* Sylu. *verb. religio. 7. q. 3.* Bonifac. *Clem. 1. de elect. n. 45. & 65.* Greg. Lopez *l. 25. verb. Egleſias, tit. 7. p. 1.* Couar. *c. 1. n. 3. de teſtam.* Manuel *qq. regul. tom. 1. q. 34. art. 5. initio.* Leonardus *lib. 2. de iuſt. c. 41. dub. 12. n. 59.* Et iuxta hoc temperandi ſunt Hoſt. *ſumma. tit. de ſtatu monach. num. 4.* Abbas *c. 1. n. 5. de capellis monachorum.* Lambertinus *de iure patronatus, lib. 2. p. 1. q. 7. art. 19. n. 23.* & Azor *tom. 1. inſtit. moralium, lib. 12. c. 19. q. 13. ad fin.* vbi videntur exigere neceſſitatem Eccleſiæ, dum dicunt exigi, non reperiri miniſtros ſeculares idoneos. Sed dicendum eſt, etſi tales reperiantur, ſufficere ſi Eccleſiæ vtile ſit regulares ei præfici; quamuis Gloſſ. *d. c. cùm pro vtilitate. verb. vtilitatem. &c. in parochia. verb. cum. 16. q. 1.* nil ſpeciale dicat eſſe in hoc circa regulares Eccleſiæ curatæ præficiendos, ſed eodem modo poſſe præfici, ac clericos ſeculares. Sed limitatio prædicta tenenda eſt.

40 Hinc deducunt aliqui, monachum ineptum officio prædicandi, non poſſe tuta conſcientia præfici Eccleſiæ ſeculari curatæ, quod textus *c. quod Dei timorem de ſtatu monach.* hoc indulgens regularibus, ait hoc eſſe priuilegium officij prædicandi: & Gloſſa penultima *c. monachi vagantes, 16 q. 1.* ait tranſlatum ex monacho ad prælaturam ſecularem non peccare, ſi transferatur, vt proſit, ſecus ſi vt præſit. Atque ita in propriis terminis tenent Anton. *c. non eſt. n. 4. de voto. & d. c. quod Dei timorem. n. 12.* & ibi Ananias *n. 9.* & ſatis id ſignificant Abbas *eo c. quod Dei timorem n. 3.* Roſella *verb. monachus. n. 4.* Syluester *verb. religio. 7. quæſt. 4.* vbi copulatiuè petunt, vt regularis ille ſit aptus officio prædicandi, & curæ. Sed Rochus *de iure patronatus. verb. honorificum. quæſt. 4. n. 13.* dubitat de hoc, atque ſe id confirmare, eo quod animarum cura in multis aliis verſetur. Et ideo dicendum eſt, ſi regularis ille ad alia parochorum miniſteria aptus ſit, quamuis ad prædicandum ineptus, nil obſtare quominus licitè poſſit ei Eccleſiæ curatæ præfici ob rationem dictam. Nec obſtat *c. quod Dei timorem*, quia intelligitur id eſſe priuilegium prædicationis, id eſt, animarum curæ, & doctrinæ, cui parochi incumbunt, etſi non concionentur. Et ita in propriis terminis tenet Lambertinus *de iure patronatus, lib. 2. p. 1. quæſt. 7. art. 19. num. 22.* quod etiam apertè ſentiunt Abbas *cap. non eſt n. 9. de voto.* & Angles *ſumma. verb. diſpenſatio. num. 5.* vbi diſiunctiuè dicunt, ſi non eſt aptus officio prædicandi, vel curæ.

Quartò limitatur, dummodo Eccleſia illa, cui regularis præficitur, ſit actu curata; ſecus ſi ſolo habitu. Quare cùm tunc ceſſet exercitium curæ animarum, cuius fauore priuilegium hoc indultum eſt, ceſſat quoque hoc priuilegium. Atque ita docent Ancbar. *c. quod Dei timorem. n. 11. de ſtatu monach.* & ibi Ananias *n. 9.* 41

Quintò limitatur, dummodo non ſit præſcriptio quadragenaria, vt ea Eccleſia curata regatur per clericos ſeculares cum regularium excluſione. Præualebit enim ea præſcriptio, ne poſſit regularibus dari: ſecus ſi tantùm ſit, vt regatur per ſeculares; cùm enim tunc regulares excluſi non ſint, poterit vtique ei præfici regularis. Sic docent Card. *Clem. vnic. in princip. num 19. quæſt. 21. de ſupplen. neglig. Prælat.* Felinus *c. in noſtra. coroll. 40. num. vltim. not. 10. de reſcrip.* Selua beneficiorum *3 p. q. 11. n. 135.* At ſubdit bene Cardin. è conuerſo, ſecus fore, quia ſi per 40 annos inſtituti fuerint ſoli regulares, nequeunt deinceps ſeculares, quia iam tranſiit in regulares, iuxta dicta ſuprà. 42

Sextò limitatur, niſi monaſterium in loco illo habeat populum ſibi ſubiectum; tunc enim nequit exercere cura per monachos, ſed debet præfici illi clericus ſecularis, vt expreſſè habetur *c. 1. de capellis monach.* & docent Angelus *verb. monachus, n. 5.* & ibi Armilla *n. 6.* Tabiena *n. 4. q. 3. fine.* Syluest. *verb. religio. 7. q. 7.* Greg. Lopez *l. 25. verb. Egleſias tit. 7. part. 1.* Manuel *qq. regul. tom. 1. q. 34. art. 4.* Sed Abbas *eo c. 1.* rem latè diſputat ad huius textus rationem reddendam; videtur enim rationi diſſonare, vt cùm monaſterium non habet populum, poſſit regularis eſſe parochus, non autem cùm illum habet, quia magis repugnat inſtituto regulari in priori caſu, quàm in poſteriori; quippe in priori oportet egredi monaſterio, in poſteriori autem non, & concurrit fauore animarum, & maior monaſterij obligatio, ad proſpiciendum illi. Et ita concludit *ibi n. 5.* dicens idem ſignificare ibi Gloſſam *verb. monach.* hunc textum loqui ſecundùm iura antiqua, & conſideratio mero regularium ſtatu. Nam regulariter non debent præfici curæ Eccleſiæ ſecularis; ſed ratione neceſſitatis inſtitutum fuit, vt illi præfici valeant: & ſic textus intelligitur, quando ea neceſſitas non concurrit. Vel ſecundò dicitur poſſe intelligi, ne monachus inſtituatur ab Abbate: quippe cùm cura animarum non ſit illi monaſterio collata, ſed Epiſcopo incumbat, Epiſcopi eſt parochum illi præficere, conceſſa tamen licentia per Abbatem regulari præficiendo. Atque vterque intellectus mihi placet. 43

Septimò limitatur à quibuſdam, niſi religioſi mendicantes eligantur ad id beneficium parochiale in diſcordia, aut alij religioſi à minori eligentium numero. Idque probant ex *c. quorundam, de elect. in 6.* Sed vt huius limitationis veritas examinetur, oportet premittere quid in eo texto decidatur? & deinde ad veritatem huius limitationis deſcendemus. Deciduntur ergo in eo textu duo. Prius eſt, ne religioſi mendicantes etiam ſuorum Prælatorum licentia obtenta, conſentire electioni, poſtulationi, ſeu prouiſioni de ſe diſcordia factis ad aliquam extra ſuum ordinem adminiſtrationem, prælaturámve poſſint: quod ſi conſenſerint, nullum ius eis acquiri, ſed omnia fore irrita. Poſterius eſt, ne alij religioſi non mendicantes valeant conſentire etiam de ſuorum Prælatorum licentia electionibus, poſtulationibus, prouiſionibus, aut vacationibus à minori parte numeri factis ad prælationes quaſlibet: quod ſi conſenſerint, nullum ius acquiri, ſed omnia fore irrita. Quod ſi petas, quæ ſit ratio diuerſitatis inter vtramque electionem in hoc textu ſtatutæ, nimirum, vt ad valorem electionis religioſi mendicantis deſideretur concors omnium eligentium vox, ita vt non valeat tanquam facta in diſcordia, ſiue vna ſola, ſiue duæ, ſiue plures celebrato ſiot aliquo ex electoribus contradicente, vt bene docet Gloſſa *eo c. quo-* 44

rundam verb.in diſcordia.el.1.& ibi Domin. *in fin principij*.Bertach.*tract.de Epiſcop.lib.2.p.1 q.37.n.65*.at verò ad valorem electionis religioſi non mendicantis ſufficiat maior electorum pars, quantumuis minor contradicat. Rationem huius diuerſitatis optimè tradit Lamb.*de iure patronatus,lib.2 p.1.q.7.art.20.penul*.quia mendicantes, vtpote qui regulam, & paupertatem arctiora profitentur,multo magis à litibus abſtinere debent, vt Deo,miniſteriiſque proximorum liberiùs vacent Et ideo, quia ex eligentium diſcordia poſſunt lites ſuboriri,ſtatuit iure optimo Pontifex illorum electionem debere eſſe concordi omnium eligentium ſententia, vt valida ſit: at id non petit ad electionem non mendicantium,ſed ſolam maioris partis electorum vocem.

45 Pro intelligentia ergo huius textus notanda ſunt quædam vtrique caſui communia,& deinde quædam peculiaria alterutrius,& tandem examinabimus veritatem limitationis prædictæ. Primò ergo circa vtrumque caſum obſeruandum eſt,potuiſſe olim iure optimo alicui videri non computandos in electorum numero excommunicatos, ſuſpenſos, irregulares,vel poteſtate eligendi ea vice priuatos,quia cùm hi omnes voce eligendi careant, eſt perinde prorſus, ac ſi electores non eſſent: & ideo quamuis hi contradicant,cæteris omnibus legitimis electoribus conſentientibus, erit electio religioſi mendicantis concors,& valida; & ſi maior pars horum legitimorum electorum conſentiat in electione mendicantis, erit electio facta à maiori parte,& proinde valida,quamuis non eſſet maior pars, ſi computandi eſſent prædicti excluſi.Et ita ſentit Gloſſ.*eod.c. quorundam,verb.in diſcordia.el.2.in princip.& verb.num.*Sed dicendum prorſus eſt,eas voces computandas eſſe,vt electio ſit concors,& vt fiat à maiori parte,quia id hodie deciſum eſt *in Clem. quod circa de elect.*ibi,*quod circa religioſorum electiones ſuper diſcordia,& minoritate numeri, Bonifaciana conſtitutione cauetur, de diſcordia,& numeri minoritate,quæ in facto,non in fictione, vel iuris effectu conſiſtunt,debere intelligi declaramus*.Id eſt,cōputādi ſunt in numero,qui de facto ſunt electores,quāuis fictione iuris careāt,quaſi præſentes non eſſent,ac eorum vox ſit irrita,ac proinde carens iuris effectu. Atque ita notauit Gloſ.*eod.c.ita quorundam.verb.in diſcordia el 2.fin.*Archidiac.*ibi.n.6.& 7.* Dominicus *ibi.§.volentes,ad fin.& § circa.n.2.* & ita intelligi *hanc Clem.quod circa*, docent Gloſſa in illa verba, *quæ in facto*,& ibi Imola *n.13.*Anton.Cucus *lib.4.inſtit. ma orum.tit 1.n.264.*Manuel *qq.regular.tom 2.q.55.art.2.*

46 Diuerſum tamen eſt dicendum de vocibus abſentium, qui vocati ad electionem non venerunt, vel qui iuri eligendi renunciarunt, vel qui nullo modo habent vocem, eo quod non habeant ordinem, vel ætatem requiſitam,vt in electione vocem habeant,vel ſunt nouitij,&c.Quia priores ſunt abſentes,aut ratione renunciationis ius non habent, poſteriores autem non faciunt numerum, vtpote qui nec de iure, nec de facto vocem vnquam habuêre,& ſic nequeunt dici iuris fictione priuati,de quibus ſolis loquitur textus, cùm nunquam vocem habuerint. Atque ita docent Gloſſa *eadem Clem. quod circa,verb.quæ in facto*.& ibi Cardin.*n.9.q.12.*Imola *n.13.& 14.*Bonifacius *à n.26.vſque ad 30.*

47 Secundò obſeruandum eſt,vtrumque caſum intelligi de electione paſſiua regularium,quia nempe ipſi ad prælaturas eliguntur, non autem de actiua,qua ipſi eligunt. Quare ſi mendicans haberet ius eligendi non mendicantem,vel quicumque religioſi ſecularem in hac actiua electione, non opus eſſet concordis omnium vocum, quia non eligitur mendicans: nec in illa ſecularis electione exigitur pluſquam iure alio communi de electionibus ſtatutum eſt;quia non loquitur deciſio prædictorum textuum in hac electione.Quod ſi obiicias *d.Clem. quod circa*,loqui indiſtinctè, ibi; *quod circa religioſorum electiones* Reſpondeo,cum textum editum eſſe ad declarandam conſtitutionem Bonifacianam (vt expreſsè ibi dicitur) contentam *in d.c. quorundam.de elect.in 6.* At hoc apertis verbis loquitur de electionibus paſſiuis regularium,ibi; *electioni de ſe facta*.& paulò inferiùs *electionibus de ſe factis*. at lex interpretans alıam recipit omnes declarationes,& reſtitutiones legis declaratæ(vt latè probauimus *lib 7. de matr. diſp.46. n.21.* Atque ita docent Gloſſ. *ea Clem. quod circa. verb. elect.* & ibi Cardin.*n.1.notab.1.*Imola *n.10.*

Tertiò obſeruandum eſt,vtrumque caſum habere verum in religioſo iam parocho, aut Epiſcopo creato; ſi 48
enim ad aliam prælaturam promoueatur,indiget cōcordi omnium electione,ſi ſit ex ordine mendicantium: ſi autem ſit ex aliis ordinibus, indiget maiori electorum parte. Atque priorem partem de religioſo mendicanti tradunt Gloſſa *eo c.quorundam,verb.mendicantium*.& ibi Anchar.*fin.*Domin.*§.volentes,n.6. verſ.gloſſ.ſuper verb. mendicantium.* Anton. Cucus *lib.4. inſtitut. maior.tit.1. n.264.*Manuel *qq.regul. tom.2. qq.55.art.2.* Poſteriorem autem de regulari non mendicanti docent Gloſſ. *eod.c. quorundam. verb.Prælatorum.* & ibi Archid. *fin.*Francus *n.5.*Domin *§.circa. n.3. paulò poſt principium.*Bertachinus *in tract de Epiſcop.lib.2.p.1.q.38.n.66.*& conſtat ex eo textu,ibi;*cuiuſcumque conditionis,vel ſtatus exiſtant.*

Quartò obſeruandum eſt, textum *d.c. quorundam*,in 49
priori caſu, non mendicantibus interdicit acceptare electionem ad prælaturas,niſi omnes eligentes concordent, non loqui de prælaturis proprij ordinis,ſed extra illum. Quare dum eliguntur in Prælatos proprij ordinis, non deſideratur ea concordia,ſed ſtatur olim diſpoſitis in iure communi.Conſtat ex illis verbis, ibi; *extra adminiſtrationem ſui ordinis* Sic Gloſſa *ibi. verb.ordinis,* & *verb.alios.*Anchar.*n.2.notab.3.*Dominic.*n.2.*& omnes. At in poſteriori caſu, dum ad electionem in Prælatum petit in non mendicantibus non eſſe minorem electorum partem, non conſtat inter Doctores, an loquatur textus de ſolis prælaturis extra proprium ordinem, an potiùs etiam comprehendat proprij ordinis prælaturas. Quibuſdam enim placet, ſolas prælaturas extra proprium ordinem contineri. Ducuntur, quod textus in priori caſu expreſsè loquutus fuerat de prælaturis extra proprium ordinem. At cùm deſcendit ad poſteriorem caſum, vtitur hac dictione, *quoque*, quæ continuat, ibi; *circa alios quoque religioſos.* Secundò, quia dicit textus; *etiamſi ſuper hoc licentiam meruerit ſuorum Prælatorum.* At quando religioſus eligitur ad ſui ordinis prælaturam, nulla licentia exigitur. Tertiò,quia ex inſtitutionis procemio mens legiſlatoris colligitur, & intellectus totius decreti, illúdque limitatur, vt ex multis probauimus *lib.2.de matr. diſp 37.num.3.in 2.ratione.* At in præfatione expreſsè ait Pontifex ſe intendere prouidere contra religioſos, qui extra proprij ordinis adminiſtrationem aſcendere moliuntur. Ergo de hoc ſolo aſcenſu intelligendus eſt totus textus.Nec obſtat in poſteriori caſu dixiſſe textum *ad prælationes quaſlibet*,quia illa dictio vniuerſalis limitanda eſt iuxta textus procemium; vt intelligatur de quibuſlibet prælationibus extra proprium ordinem: eo vel maximè quod longè diuerſa ſit ratio de vtriſque prælationibus, quia facilior eſt promotio in proprio monaſterio,quàm aliena,vt notatur *c.poſt tranſlationem de renunciatione.* Et ideo hanc partem,quæ ſatis probabilis eſt tenent Monach.*eo c. quorundā*.& ibi Archid.*n.6* Oldrad. *toto conſ.*103. Paulus, quem refert, & ſequitur Decius *conſ.523.n.5.& 2.vol.4.*Cæterùm verius eſt comprehendi quoque prælationes proprij ordinis,quia non abſque myſterio,cùm textus in priori parte limitauit prohibitionem ad prælaturas extra propriū ordinem, cùm deſcendit ad poſteriorem partem, expreſſit prælationes quaſlibet. Nec obſtant contrariæ rationes. Non prima, quia ſatis eſt dictionem illam (*quoque*) continuare qualitatem religioſorum, vt ſcilicet textus in vtraque parte de religioſis loquatur, licèt caſus quoad alia varientur. Idque conſtat; nam in priori

parte

parte loquutus eſt de religioſis mendicantibus, in poſteriori autem de non mendicantibus. Nec obſtat ſecunda ratio, quia cùm textus de omnibus prælaturis loquatur, & ad prælaturas extra proprium ordinem ſit neceſſaria proprij Prælati licentia, ſatis eſt id additum in his verificari, eo vel maximè, quod quandoque ad electionem intra proprium ordinem acceptandam, deſiderabitur licentia mediati ſuperioris, iuxta diuerſarum religionum conſtitutiones. Nec obſtat etiam tertia, quia id intelligendum eſt, quando non conſtat ex textu contrarium, vt hic contingit. Et ideo hanc partem ſuſtinent Gloſſa *eo c. quorumdam, verb. quaſlibet.* & ibi Ioan. Andreas *ad fin* Ancharan. *n.4.* Francus *n.4.* Dominicus *ibi. §. circa n.2 fine.* Antonius Cucus *lib.4. inſt. maior. tit.1. n.164.* Man. *qq. reg. tom.2. q.55 art.2.*

50 Quintò obſeruandum eſt, textum in vtroque caſu non loqui de electione regularis ad canonicatum, vel aliud beneficium ſimplex, vel officium. Quare in hac electione ſeruandum eſt, quod aliàs ius commune diſponit, quia expreſsè loquitur de electione ad prælaturas. Atque ita docet Ioannes Andreas *eo cap. quorundam. n.2. verſ. quod videtur contra,* & ibi Francus *n.2. notab.5.* Dominic. *ibi. §. circa, num.2. verſ. quid ſi iſti religioſi.* Lambert. *de iure patronatus, lib.2 p.1. q.7. art.20. n.5.*

51 Sextò obſeruandum eſt, textum in vtroque caſu habere locum, etiam in præſentatione regularium ad dictas prælaturas. Quare vt valeat præſentatio, ſi ſit religioſi mendicantis, debet eſſe in concordia omnium patronorum; ſi autem ſit non mendicantis, debet fieri à maiori patronorum parte (qualiter autem ſit computanda hæc maior pars, dicemus n.55.) quia, etſi textus præſentationis non meminerit, at meminit prouiſionis, cuius nomine venit etiam præſentatio, vt docet Gloſſa *Clem. final verb. prouiſioni.* & ibi Card. *n.11. q.7.* Imola *ibi, n.10. de electione.* Item, quia in eo textu *d.c. quorundam,* expreſſa ratio in vtroque caſu, nempe ne lites oriantur, æquè militat in præſentatione; immo multo magis, quia frequentior eſt præſentatio, quàm electio. Atque ita tenetur Francus *eo c. quorundam, n.4.* & ibi Dominicus *§. circa, n.3.* Lambertinus *de iure patronatus, lib.2 p.1. q.7. art.20 à n.6. vſque in fin.* vbi in fine concludit, omnia dicta, & dicenda circa electiones horum regularium, quæ præſentationi quoque illorum accommodari poſſunt, dicenda quoque eſſe de præſentatione.

52 Septimò circa priorem caſum, nempe electionem mendicantis ad prælaturam in diſcordia factam, obſeruandum eſt, eam priùs in diſcordia factam non reddi validam, omnibus electoribus poſtea concordantibus, quia initium ſpectandũ eſt, vt conſtat ex illis verbis textus *d.c. quorũdam* ibi, *in diſcordia celebratus.* & ibi, *in diſcordia de ſe facta.* licè, quia ſpeciale eſt in electione Pontificis, vt ſatis ſit concordia ſuperueniens *c. licet, de electione,* & in electione monialiũ *c. indemnitatibus, §. ſi autem eod tit. in 6.* & ita docet Ioannes Monach. *eo c. quorundam,* & ibi Archidiaconus *n.3. verſ. in diſcordia.* Ioannes Andreas *n.1 fin.* Ancharan. *n.3. verſ. item nota,* Francus *n.4.* Dominic. *ibi §. volentes, n.4.* Cardin. *Clem. quod circa, n.5. q.5. de electione,* & ibi Bonifacius *n.2.* & è contrà non noceret diſcordia ſuperueniens electioni in concordia factæ; quia ius per priorem illam electionem legitimam nequit ob caſum ſuperuenientem infringi. Sic Archid. Dominicus, Cardin. *n.4 q.4* Boniſacius *ibidem.*

53 Octauò circa eundem caſum obſerua, ſi mendicans tranſeat legitimè ad non mendicantes, & ibi ex diſpenſatione legitima eligatur ad prælationẽ extra ordinem, nec opus eſſe electionem in concordia omnium electorum fieri, ſed ſatis eſſe maiorem partem: quia iam ille eſt verè non mendicans & tanquam talis eligitur. Sic Francus *eo c. quorundam, n.4. verſ. in gloſſa, verb. mẽdicantium.*

54 Nonò obſerua circa poſteriorem caſum, nempe, quando non mendicans eligitur ad prælaturam, ſufficere ſolùm electionem fieri à dimidia electorum parte: quia textus *d.c. quorumdam,* petit non fieri à minori parte numerum media pars non dicitur minor. Atque ita docent Ioan. Andr. *ibi, n.2.* Francus *n.2. notab.5.* Dominicus *ibi, § circa, n.2.* Sed hoc reprobat Lambert. *de iure patronatus, lib.2 p.1. q.7. art.20. n.8 fin.* quod nullibi dicatur valere electionem à dimidia eligentium parte factam. Item, quia tunc procedit ratio textus; cùm enim vota ſint paria, orientur lites, & merita eligentium conferentur. Quare concludit exigi maiorem partem. Verùm hæc ratio ſolùm concludit, quando alius haberet pro ſe aliam dimidiam partem, cùm enim tunc ſuffragia eſſent æqualia, non ſufficeret, nec eſſent conferenda eligentium merita. At vbi nullus alius haberet totidem ſuffragia, eſſet vera opinio prior; quia iam tunc non eſt locus litibus. Nec ſufficeret etiam partem minorem eſſe ſaniorem, cùm textus non minorem eſſe partem petat. Sic Gloſſa *ibi, verb. num.* Dominicus *eodem n.2.* Nec refert ſiue diuerſæ electiones fiant diuerſo contextu, ſiue vnico. Sic Ioan. Andr. & Dominicus *ibidem.*

Decimò circa vtrumque caſum dubium eſt, qualiter computanda ſit maior pars patronorum, ne regularis non mendicans dicatur præſentatus à minori parte, etſi non valeat præſentatio ad prælaturas, & quando dicatur præſentatio facta in concordia, vt valeat præſentatio regularis mendicantis. Et quidem quando præſentatio ad prælaturas eſt regularis mendicantis, neceſſariò debent omnes patroni conſentire, vt valida ſit ſiue præſentent plures illi patroni, vt collegium quoddam, ſiue vt ſingulares: quia vno ſolo diſcrepante, non dicitur facta præſentatio in concordia, ac litibus oſtium aperitur. Atque ita tanquam certum tradit Lambert. *de iure patronatus, lib 2. p.1. q.7. art.20. n.8.* Si verò ſit præſentatio religioſi non mendicantis ad prælaturas, ſi plures illi præſentent, vt collegium, exigitur præſentationem fieri à maiori parte reſpectu omnium, nec ſufficit eſſe maiorem reſpectu minorum partium. Verbi gratia, illi patroni præſentantes, vt collegium, ſunt decem ſi quatuor ex illis præſentent hunc religioſum, alij verò ſua ſuffragia diuerſis præſtent, ita vt nullus alius totidem habeat, hic præſentatus habebit quidem maiorem partem reſpectu aliorum præſentatorum, at non maiorem reſpectu omnium patronorum; & ideo hæc præſentatio non ſubſiſtet, ſed valore carebit, quia eſt inſtar electionis, ad cuius valorem maior pars collegij deſideratur. Si verò præſentent iure ſingulari, ſeu vt ſingulares, ſufficit maior pars reſpectu aliorum præſentatorum, id eſt, plura ſuffragia habere quàm illos, etſi non ſit maior pars patronorum. Et ideo in exemplo poſito valeret illa præſentatio, ſi illis non iure collegij, ſed iure ſingulari competeret præſentatio. Quare dum textus *d.c. quorundam,* petit, ne præſentatio fiat à minori parte numeri, intelligitur de minori reſpectu omnium patronorum iure collegij præſentantium: quia quando minor pars præſentat, non dicitur collegium præſentare, quod in maiori ſuffragiorum parte conſiſtit. Quando autem præſentant iure ſingulari, intelligitur de minori reſpectu aliorum, qui ab aliis patronis præſentantur. Quare ſufficiet, ſi hoc reſpectu ſit maior, quia ad legitimam præſentationem hoc ſufficiebat iure antiquo, vt notant omnes *c. quoniam.* & *c. nobis de iure patron.* Ne ergo iura iſta abſque ratione ſufficienti dicamus per hunc textum corrigi, eſt ſic interpretandus. Præterea, quia ratio huius deciſionis, vt in eius proœmio dicit idem textus, eſt vt notoriè conſtet iuſtitia præſentanti, & ſic litibus obuiam eatur. At quoties hic habet plura ſuffragia, quàm alij, conſtat notoriè eius iuſtitia, & defectus iuris aliorum, cùm ad legitimam præſentationem hæc maior pars iure communi ſufficiat, vt diximus. Ergò tunc valebit præſentatio. Atque ita vtramque partem docent Francus *d.c. quorundam, n.4.* & ibi Dominicus *§. circa, n.3.* Lambert. *eodem art.20 num.8.* 55

His ergo præmiſſis diſputanda eſt veritas limitationis, quam ex mente quorundam adhibuimus n.44. nempe, 56

vt religioſus mendicans non poſſit eligi, aut præſentari ad beneficium parochiale in diſcordia, nec non mendicans à minori parte numeri, iuxta diſpoſitionem *d.cap. quorundam,de electione.* Quidam ergo approbant prædictam limitationem, dicentes deciſionem *prædicti c.quorundam,* habere locum in electione, aut præſentatione horum religioſorum ad beneficium parochiale. Hoc ſupponunt Ioannes de S.Georgio, quem refert, & ſequitur Dominic. *eo c.quorundam,§.circa,n* 3. & ibi Francus *n.*4. Anchar. *n* 3.*notab.*5. dum quærunt an valeat electio religioſi mendicantis ad beneficium parochiale facta à minori parte, quia tanquam conſtans relinquentes illum reatum locum habere in beneficio parochiali; & tenet in propriis terminis Lambert. *de iure patron. lib.*2.*p* t. *q.*7. *art.*20. *n.*2. idque probat, quod omnia diſpoſita in prælaturis, & magnis beneficiis, locum quoque habeant in beneficiis curatis, licèt contrarium ſit in aliis beneficiis ſimplicibus, & minoribus. Sed hæc ratio parum probat, quia textus *c.quorundam*, non loquitur de magnis beneficiis, ſed de ſolis prælaturis. Sed meliùs probaret, quia parochi nomine Prælatorum comprehenduntur, vt docent Innoc. *c.*1.*n.*2.*de ſumma Trinitate,* & *c.quoniam, n.*4.*vt lite non conteſtata.* Hoſtienſ. *c.cùm ad Eccleſiarum, n.*1.*de officio ordinary.* Idque ex eo textu probatur, quatenus decidit excommunicationes à parochis latas obſeruandas eſſe, & idem probat *c tua de clericis agrot.ibi,* de ſacerdote, qui in parochiali Eccleſia prælationis fungitur officio. Sed hæc ſententia mihi diſplicet, exiſtimóque deciſionem *c.quorundam,* minimè locum habere in electione ad beneficium parochiale, quod is textus de ſola electione ad prælaturas loquatur: & cùm ſit exorbitans à iure antiquiori, non extendendus eſt vltra verborum proprietatem. At parochi dicuntur largè, & impropriè Prælati, quod præſint in foro animæ ſuis ouibus. At propriè Prælati dicuntur, qui iuriſdictionẽ ordinariam in vtroque foro habent, vt optimè docent Abbas *eo c.cùm ad Eccleſiarum,n.*2. Angelus, Sylueſter, Tabiena, Armilla *verb.Prælatus,ſtatim in princip.* Idque probant ex *cap* 2. *de iudiciis, iuncta gloſſa finali*, vbi decernitur Prælatos eſſe Iudices ordinarios, & *Clem.dudum,verb ab olim,de ſepulturis*; vbi ſigillatim ſit mentio de parochis & Prælatis, quaſi diuerſi ſint. Nec obſtat id *c.cùm ad Eccleſiarum,* quia, vt ait Abbas *n.*2. parochus ille non excommunicabat ex vi officij parochialis, ſed quia ex præſcriptione, vel priuilegio habebat iuriſdictionem in foro externo. Nec obſtat etiam *c.*1.*de cleric.agrot.* nec doctrina Innocentij, & Hoſtienſis; appellant enim parochos largè, & impropriè Prælatos. Præterea, quia ratio textus *c.quorundam,* in eius procemio explicata, nempe, ad curtandam religioſorum ambitionem, obuiandúmque litibus, non æquè procedit in beneficiis parochialibus, ac in prælaturis: quippe maior ambitio eſt in prælaturis, eo quod multo amplior iuriſdictio, grauioréſque lites gratiâ illas acquirendi oriontur.

57 Vltimò limitatur principalis ſententia, vt regulares ſint capaces beneficij ſecularis parochialis, dummodo priùs obtineant ſuperioris licentiam. Conſtat ex *c.ſi religioſ.in princ de elect.in* 6. ibi; *ſi religioſus electioni de ſe ad prælationem aliquam extra ſuum Monaſterium vel ſuam Eccleſiam celebratæ, ſui ſuperioris, qui dare ipſam valeat, non petita, & obtenta licentia, præſumpſerit conſentire conſenſus ſic præſcriptus non teneat, & in pœnam præſumptionis illius electio eadem ipſo facto viribus euacuetur omnino.* Et reddit rationem textus, quod Monachus non habeat velle, aut nolle; & in fine eiuſdem textus deciditur hanc licentiam poſſe concedi à ſuperiori abſque conuentu: & quamuis textus loquatur de electione ad prælaturam; at ratio in ipſo explicata apertè probat exigi quoque licentiam Prælati, vt regularis acceptare poſſit quodcumque beneficium, cùm ſimiliter non habeat velle, aut nolle. Id ſupponunt Doctores, dum quærunt (vt referemus num.64.) an qui ſemel eſt parochus, poſſit iterum abſque ſuperioris licentia ad aliud beneficium parochiale aſſumi; & expreſsè exigi licentiam ad quodcumque beneficium acceptandum, tradit Francus *eo cap ſi religioſus, in princip.ante num* 1. *notab.*1 Cardin. *Clem.finali,num.*1.*q.*8. *de elect.* Manuel *qq.regul.tom.*1. *q.*34. *art.*5. Idque conſtat ex *cap.*1.*d.*58. quod eſt D Gregorij lib.7.epiſt.8. ibi; *Nullus ad Eccleſiaſticum officium ex Monaſterio producatur Monachus, niſi quem Abbas loci admonitus propria voluntate obtulerit Epiſcopo.* Non tamen opus eſt licentia ad impetrandum beneficium à Pontifice, quia eſt ſupremus religioſorum Prælatus, & conſequenter nec ad conſtituendum procuratorem ad impetrandum ab illo, quia quod quis poteſt per ſe, poteſt per alium *regul.poteſt de regulis iuris,in* 6. Milis *in repertorio, verb.religioſus,n.*4. *verſ. religioſus non poteſt conſentire electioni.*

Immo multi Doctores exiſtimant exigi quoque licentiam Abbatis, vt religioſus conſentire poſſit promotioni de ſe ad Summum Pontificatum factæ. Si tradunt Gloſſa *cap quàm ſit, verb. ad ordinandum* 18. *q* 2. Ioan. Andreas *c.Ioannes, n* 18 *de regular.* Abbas *c finali, num.*3.*de voto,* & *cap.quod Dei timorem,num.*2.*de ſtatu Monach.* Dominicus *cap.*2 *num.*2. *d.*58. Francus *cap.ſi religioſus,in princip.ante num* 1. *notabili* 1. *de elect in* 6. Beroius *cap.Raynutius, n* 382.*de teſtamentis.* Bonifacius *Clem finali, num.*30 *&* 31. *de elect.* Rochus *de iure patronatus, verb honorificum, quæſt.*4.*num.*13. Lambert. *eodem tractatu, lib.*2.*parte* 1.*q.*7. *art.*19. *num.*22. Faber *in definitionibus Senatus Sabaudiæ.tom.*1.*lib.*1.*tit.*3.*de Epiſc. & clericis, definitione* 33 Bertachinus *in ſuo repertorio, verb.licentia,in fine.* Villadiego *de orig.& dignit.Cardinalium,q.*5.*n.*33. (habetur *tomo* 13. *tract.p.*2.) Roſella *ſumm. verb.Monachus n.*6. Sylueſter *verb.religio* 7 *q.*9. Gregor. Lopez *l.*22. *verb.Egleſias,tit.*7.*parte* 1. Graſſia *in ſuis deciſ.*2.*parte, lib.*3.*c.*20. *num* 1. Manuel *qq.regul. tom.*1.*q.*34.*art* 5.*initio.* Emmanuel Sà *ſumm.verb.religio, num.*63. Addúntque Gloſſa, & Bonifacius ibidem, ſi abſque licentia acceptet, teneri eum ad Monaſterium redire, & à ſemetipſo compellendum, ſicut tenentur alij iuſtitiam miniſtrare; atque Villadiego addit, nullum ius in Pontificatum per eum acquiri, donec ſuperioris conſenſus accedat. Cæterùm his non aſſentior, ſed exiſtimo, nulla illum indigere licentia, vt huic electioni conſentiat. Ratio eſt, quia (vt notat *c licet,de elect.*) contra Pontificem à duabus Cardinalium partibus electum nulla exceptio præter hæreſim opponi valet. Ergo nec defectus licentiæ ſuperiorum. Nec obſtat, religioſum non habere conſenſum; quia id eſt ex iuris fictione, conſenſum enim naturalem habet, qui ad hoc ſufficiens eſt, eo quod reliqua iuris impedimenta ſublata ſint. Item, quia electio in Pontificem eſt ipſius confirmatio, & ſic abſoluit eum à iugo monaſticæ profeſſionis. Atque ita docent Card. *cap.licet, num.*12. *q.*28. *de elect.* & *Clem. fin quæſt* 2.*num.*6. *eodem tit.* & ibi Anchar. *n.*2. *notab.*2. Imola *ibi, fin.* Felinus *c.cùm* 1. & *à fin.de ſententia, & re iudic.* Sylueſter *ſumm. verb.votum* 3. *q* 4. Roſella *verb. votum* 2.*ad finem.* Pignolotus *addit. ad Romanum, ſingulari* 106. *in noua edit. in fin.* Barbarius *de præſtantia Cardinalatus, quæſt.*1. *n.vlt.* Roſellus *de poteſtate Imperatoris, & Papæ, cap.*79.*num.*54. Pacianus *de probat.lib.*2. *cap.*34. *num.*112. 58

Nec ſufficit licentia Generalis conceſſa per ſuperiorem regulari, vt conſentiat ſuæ electioni, quandocumque electus fuerit, vt conſtat ex *Clem. finali, de elect.* ibi, *cùm conceſſa religioſo à ſuperiore ſuo licentia, vt electioni, vel prouiſioni (ſi quam de ipſo contigerit fieri) ſuum dare poſſit aſſenſum, ambitionis vitio viam paret, nullius eam exiſtere volumus firmitatis.* Nomine autem prouiſionis intelligitur etiam præſentatio ad beneficium, & quicumque alius prouidendi modus, vt conſtat ex iis, quæ diximus n.51. & docet Gloſſa *ibi, verb prouiſioni.* Cardinal. *n.*11.*q.*7. & ibi Imola *n.*10. 59

Atque

60 Atque quamuis in hoc textu videatur reprobari ſola licentia generalis, nec videatur eadem ratio de ſpeciali; quippe euenire poſſet præfici religioſum illum alicui Eccleſiæ, cùm tamen id non expedierit, & petita licentia ad illam ſpecialem denegaretur. At idem dicendum eſt de ſpeciali licentia, vt ſi Prælatus concedat regulari, vt poſſit acceptare, eligatur ad talem Eccleſiam fortè vacantem, quia ſubeſt eadem ambitionis ratio. Et ita docent Gloſſa *ea Clement. finali. verb ſi quam.* & ibi Paulus, quem referunt, atque ſequuntur Cardin. *ibi q.*10 *n.*13. Imola *num.*11. Bonifacius *num.*26.

61 Similiter non valet licentia, etſi iam electio facta eſſet eius religioſi ignaro ſuperiore: ſed debet dari licentia conſentiendi tali electioni, quæ de ipſo eſt facta in tali Eccleſia. Sic Gloſſa *ibi. verb. nullus,* & ibi Paulus Cardin. *quæſt.*11. *num* 14. Imola *num.*15. Bonifacius *n.*27. qui bene addit *num* 28 ſufficere licentiam ad eam dignitatem ſub conditione, ſi iam religioſus eſſet electus ad illam.

62 Si autem conſentiat religioſus ſuæ prouiſioni virtute talis licentiæ, quam diximus duplici enim præcedenti eſſe inualidam, iuxta deciſionem *d. Clem. finalis,* non euadent pœnas ſtatutas *cap. ſi religioſus. in princ. de elect. in* 6. quas retulimus n 57. quia cùm ea licentia ſit prorſus irrita, eſt perinde ac ſine aliqua licentia conſentire: & ita tradunt Gloſſa *eadem Clem. finali, verb. firmitatis,* & ibi Cardin. *q.*12. *n.*15. Imola *ibi num.*12.

63 Nec electio, cùm religioſus abſque legitima licentia conſentit, vires aſſumet, poſt conſenſum illo licentiam obtinente. Quia cùm electio illa fuerit nulla, conualeſcere nequit. *regul. non firmatur, de regulis iuris, in* 6. & ſic tradit Dominicus *cap. ſi religioſus, in princ. num* 8. *de elect. in* 6.

64 Quod ſi religioſus ſemel ex legitima ſuperioris licentia ad beneficium parochiale tranſlatus ſit, & poſtea ad aliud promoueatur; Imola *Clem* 1 *n.*41. *de elect.* ait non exigi licentiam ſuperioris regularis, vt ad hoc beneficium promoueatur: quod exemptus ſit ab obedientia ſuperioris, maneátque Epiſcopo ſubiectus; non poſſe tamen illum tranſire ad aliam parochiam abſque Epiſcopi licentia, ſicut nec poſſet Clericus ſecularis. Et concludit poſſe etiam dici exigi licentiam Abbatis, quod non ſit ab eius obedientia omnino abſolutus, ſed quoad ſolam priorem parochiam; vnde ait exigi licentiam Abbatis vel Epiſcopi. Sic Anchar. *cap. ſi religioſus, n. vlt. de elect. in* 6. ait non exigi licentiam Abbatis. Idem tenet Lapus ibi, prout refert Francus *ibid. in princ. num.*3. *verſ. quod autem,* de religioſo iam electo ad prælaturam, & qui eligitur ad aliam: quamuis ipſe Francus dubitans relinquat cogitandum. Sed exiſtimo in neutro caſu exigi licentiam ſuperioris monaſterij: quod ſemel effectus Prælatus, aut parochus, ſit ab eius obedientia abſolutus, vt probauimus, vbi de voto obedientiæ. Nec exigitur licentia Epiſcopi, niſi in ſolis caſibus, in quibus ea eſſet neceſſaria ad clerici ſecularis promotionem; quia nullo alio ſpeciali ſubiectionis modo Epiſcopo ſubditur, quàm alij ſeculares beneficiati. Et hoc ſatis innuit Imola proximè allegatus.

65 Diſcordant etiam Doctores circa ſuperiorem religioſi, à quo obtinenda eſt licentia, vt religioſus conſentiat ſuæ electioni. Archidiaconus *c. ſi religioſus. ante n.*2. *verſ. extra ſuum, de elect. in* 6. ait non quemcunque religioſi ſuperiorem poſſe eam licentiam concedere, idque ſignificari in illis verbis eius textus; *Is cuius imperio ſe ſubiecit,* non autem explicat quis ſit hic ſuperior. Aliqui autem ſic diſtinguunt: ſi regulares profeſſionem emittant in manibus Prælati immediati conuentus, ita vt nomine ſuo ille recipiat profeſſionem, poterit ille hanc licentiam concedere: ſecus ſi profeſſio emittatur in manibus Generalis totius ordinis, vel immediatus nomine Generalis eam recipiat; tunc enim ſolius Generalis erit eam licentiam concedere. Sic Calderin *conſ.*3. *num. vnic. de regular.* Dominicus *eo cap. ſi religioſus, in principio, n.*7. & *c. quorundam, § volentes, n.*5. *de elect. in* 6. Francus *eodem c. quorundam, n.*2. *notabili* 4. Sed verius eſt hanc licentiam poſſe dare Prælatum immediatum conuentus, niſi aliud in religionis illius conſtitutionibus præſcribatur, quod hic ſit verus ſuperior, cui etiam religioſus ille ſe ſubiecit; & ſic non eſt cur huic ea poteſtas denegetur, vbi aliud non eſt ſpecialiter in ea religione ſtatutum. Et ideo hanc partem tenent Lapus, & Paulus *eo c. ſi religioſus,* vt eos refert ibi Dominicus proximè allegatus, eamdem tenent Ioan. Andr. *ibi n* 2. *initi.* Ancharanus *ibi n.*3. *fin.* Francus *ibi. in princip. n.*1. *notab.*3. Dominicus *c.*1. *ante n* 1. *d.*58. Idem Ancharanus *Clem. finali. n.*1. *notab* 2. *de elect.* & ibi Cardin. *q.*2. *&* 3. *num.*6. *&* 7. Imola *q* 2. *n.*4. Bonifac. *n.*30. *&* 33. Limitat hoc Card. vt intelligatur quoad religioſos non mendicantes: nam mendicantibus ait ſolùm Generalem poſſe concedere hanc licentiam. Dicitque id probari *in cap. quorundam. in* 1. *reſponſo, de elect. in* 6. qui textus id nullo modo probat; tantùm enim decidit non licere mendicantibus conſentire ſuæ electioni in prælaturas in diſcordia factæ, quamuis accedat cõſenſus ſui Generalis; quod non eſt dicere ſolius Generalis eſſe concedere conſentiendi licentiam, quando electio eſſet concorditer facta. Et ideo dicendum eſt, etiam fratribus mendicantibus poſſe hanc licentiam concedere Prælatum immediatum conuentus, niſi aliud in eorum conſtitutionibus caueatur, præterquam ad prælaturas cathedralium Eccleſiarum inferiores, ad quas exigitur licentia Pontificis, vt diximus num. 33. & quoad fratres Franciſcanos refert Manuel *qq. regul. tom.*2. *q.*55. *art.*8. priuilegium Alexandri III. illis conceſſum, vt ſolus Generalis, aut Prouincialis poſſit illis concedere hanc licentiam.

Sed ſi petas, an ſimul Epiſcopi licentia deſideretur, eſt ita diſtinguendum. Si beneficium pleno iure ſubſit monaſterio, non exigitur authoritas Epiſcopi, vt religioſus ad illud promoueatur, ſed ſufficit licentia Prælati regularis, vel illius cum conuentu: ſi autem non ſic monaſterio ſubſit, deſideratur præter Prælati conſenſum, authoritas Epiſcopi, vt promoueatur. Sic tradunt Roſella *verb. monachus n.*4. Syluest. *verb. religio.*7 *q* 3. Anton. Cucus *lib.*3. *inſtit. maior. tit.*1. *n.*54. Manuel *qq. regul. tom.*1. *q.*53 *art.*2. Leonardus *lib.*2. *de iuſtitia. c.*41. *dub.*12. *n* 98. *verſ. vbi notandum.* Dicitur autem in priori membro, *vel illius cum conuentus,* quia quando pertinet iuriſdictio illius Eccleſiæ ad ſolum Abbatem, tunc ſat eſt illius licentia; quando autem ad ipſum cum conuentu, tunc vtriuſque deſiderabitur, vt bene docent Roſella, & Syluest. *ibid* Atque in priori caſu Epiſcopi eſt regularem illum præpoſitum à ſuo Prælato beneficio parochiali examinare, & viſitare, vt conſtat ex Trident. *ſeſſ. c.*7. *&* 8. *de reform. & ſeſſ.*24. *c.*3. *&* 18. *de reform.* niſi Prælatus ille regularis habeat ibi iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem: quia cùm hic actus ſit iuriſdictionis Epiſcopalis, & non ordinis, competet ei Prælato regulari. Nec in hoc caſu loquitur Trident. vt etiam vſus ipſe confirmat, & bene docent Leonardus *ibid.* 66

In Societate IESV nequit Generalis electioni de ſe factæ in Epiſcopatum conſentire abſque licentia Societatis, quam ipſa minimè præſtabit, ſicut nec Generalis, quando aliquis ex particularibus eligitur, niſi compellat præceptum Pontificis, vt habetur *9. parte conſtitut. cap.*4. *§.*5. *& cap* 5. *C. fin* Quod tamen intelligendum eſt quantum ad eos Epiſcopatus, quibus honor, & opes annectuntur: quippe ad acceptandos his deſtitutus, & quibus non honor, ſed onus; non opes, ſed paupertas maxima ineſt, quales ſunt Patriarchatus, & Epiſcopatus Æthiopiæ, & ſimiles, poſſet præpoſitus generalis Societatis licentiã concedere, vbi acceptare referret multum ad Dei obſequium: de his enim verificatur illud Pauli 1. ad Tim. 3. *qui Epiſcopatum deſiderat, bonum opus deſiderat.* 67

deſiderat. quem locum explicans D. Greg. 1. *parte paſtoralis c.* 8. ſic ait. *Tunc laudabile fuit Epiſcopatum quærere, quando per hunc dubium non erat quempiam ad ſupplicia grauiora peruenire, & cùm qui plebibus præerat, primus ad martyrium ducebatur.* Quod ſimiliter in prædictis Epiſcopatibus contingit.

68 Quod ſi ſuperior religioſi non iuſta cauſa ductus deneget licentiam illi, vt ſuæ electioni conſentiat, eſt cogendus per ſuum ſuperiorem ad prædictam licentiam dandam. *arg. ex c. nullus de iure patron.* vbi deciditur, Epiſcopo abſque iuſta cauſa nolente conſentire decimas offerri, conſulendum Pontificem, vt ipſum cogat. Sicque docent Gloſſ. *c. quàm ſit, verb. ad ordinandum 18. q. 2.* Innoc. *c. poſt tranſlationem, n. 2. de renunc.* & ibi Hoſtienſis *n. 4.* & *c. quod Dei timorem, n. 8. de ſtatu monach.* & ibi Ioan. Andr. *n.* 14. Abbas *n.* 12. Henricus *n. 6. fin.* Ancharanus *c. ſi religioſus, n. 4 de elect. in* 6. & ibi Dominicus *in princ. n.* 9. Gamb. *de authorit. legati à latere, lib. 8. c. vlt. n.* 23 Lambert. *de iure patronat. lib. 2 p. 1. q. 7. art. 19. n.* 13. Rochus *eod. tract. verb. honorificum. q. 4. n.* 13 Roſella *in ſumma, verb. monach n.* 6. Sylueſt. *verb. religio 7. q* 9. Greg. Lopez *l. 25. verb. Egleſias tit. 7. p. 1.* Anton. Cucus *lib.* 13. *inſtit. maior tit. 1. n.* 154. Manuel *qq. regular. to. 2. q. 34 ar 5. in fin.* Leonard. *lib. 2. de iuſtitia, c. 41 dub. 12. num.* 97. Et quamuis Gloſſa, Anchar. & Gambara videantur dicere ſolam neceſſitatem Eccleſiæ ſufficere ad hanc coactionem: at dicendum eſt ſufficere neceſſitatem, vel vtilitatem, vt bene docent Abbas, Rochus, Roſella, Syluest. Gregor. Lopez, Manul, Leonardus ibidem; quia, vt iure eligatur religioſus, ſatis eſt neceſſitas, aut vtilitas Eccleſiæ, vt probauimus n. 39. quare alterutra concurrẽti, iniuriam irrogat ſuperior prædictam licentiam denegans. Quare non eſt audiendus Francus *eo c. ſi religioſus, in princ n. 3 ad fin* vbi ait hanc totam Doctorum doctrinam eſſe prorſus ſuperfluam, & ſine vtilitate aliqua: quia ſi ſuperior nolit conſentire, electus eſt ſtatim ipſo facto priuatus omni iure ſibi competenti ex ea electione, & ſtatim poteſt ad aliam electionem procedi, vt tradit Gloſſa *c. quam ſit, verb. obtinere, in fin.* & *verb. facultatem, de elect. in* 6 ac conſtat ex eo textu, vbi dicitur, religioſo non obtinenti facultatem intra tempus ibi præſcriptum, integrum eſſe electoribus procedere ad aliam electionem; ac proinde compulſio erit vana ac ſuperflua. Sed reſpondetur, textum intelligi, quando per religioſum electum ſtatet, eo quod eſſet in mora obtinendæ licentiæ, ac ea iniuſtè denegata, confugiendi ad ſuperiorem, vt compellat. Atque ita aliqui, vt refert ibi Gloſſa *verb. obtinere,* dicunt religioſum debere obtinere quantum eſt ex parte ſua: & licèt Gloſſa hos non ſequatur, illam tamen bene explicat ibi Dominicus *§. niſi forſan, n* 2. dicens Gloſſam velle, vt hic electus debeat inſtare coram ſuperiore, vt compellat Prælatum conſentire. Quare manifeſtè loquitur, quando religioſus eſt in mora huius compulſionis petendæ, quia iniquum eſſet illum abſque ſua culpa, ſuo iure priuari.

69 Sed rurſus dubitant Doctores, qui ſuperior Prælatum illum iniuſtè denegantem licentiam compellet, eámq; dabit. Gloſſa *c. ſi religioſus, in princ. verb obtenta in fin. de elect. in* 6. dicit ſolum Pontificem poſſe hanc licentiam tunc dare: quia *c. nullus, de iure patronatus,* dicitur Pontificem conſulendum, quando Epiſcopus iniuſtè denegat licentiam offerendi decimas; & Lapus relatus ibi à Dominico *n.* 8 dicit ſolum Papam poſſe licentiam dare, quamuis fateatur poſſe Prælatum illum à quouis ſuo ſuperiore compelli. Et Dominicus *ibi n.* 9. vtitur hac diſtinctione: ſi conſtet ſuperiorem habere iuſtam denegandæ licentiæ cauſam, tunc nequit compelli niſi per ſolum Pontificem; nec alius ſuperior poterit eam licentiam dare: aut conſtat ſuperiorem non habere iuſtam cauſam, & tunc poteſt eius ſuperior non ſolùm dare licentiam, ſed etiam compellere: aut non ſubeſt iuſta cauſa reſpectu Eccleſiæ ad quam eligitur, quia multi ſunt æquè idonei, & tũc inferior Pontifice poteſt compellere, & ſolus Pontifex poterit dare eam licentiam: & idem quando eſt dubium, an ſubſit iuſta cauſa ex parte Eccleſiæ. Cæterùm exiſtimo poſſe illius ſuperiorem adiri, vt eum Prælatum compellat, quando iniuſtè denegat licentiam, & ſi adhuc nolit, poſſe illum ſuperiorem eam dare: quia ex quo Abbas eſt negligens in hac licentia concedenda, poteſtas deuoluitur ad immediatum eius ſuperiorem, etiam in extraiudicialibus, iuxta textum, & ibi notata *c. quanquam, de elect. in* 6. & *c. Romana, de ſupplen. neglig. Prælat. eod. lib.* 4 & ſic docent Imola relatus ibi à Dominico *num* 8. Lambert. & Rochus allegati numero præcedenti. Nec obſtat *d. cap. nullus,* quia in eo ſpeciali caſu deciditur conſulendum Pontificem: quare non eſt trahendus textus ille ad alios caſus.

Tandem, ſicut regularis nequit acceptare electionem de ſe factam inſcio ſuperiori, ita nec illi renunciare. Conſtat ex ratione reddita *in c. ſi religioſus, in princip. de elect in* 6 quia ſcilicet religioſus non habet velle, aut nolle: & ita docent ibi Francus *n.* 3. Ancharanus *ibi n vlt.* Imola *c. Raynutius n. 71. de teſtament.* Sed hoc non credo, quia ſuperior non poteſt cogere regulares ad acceptanda beneficia ſecularia, aut Epiſcopatus, vt dicemus remiſſiuè num. ſeq & ſic dicendum eſt, religioſum habere nolle in iis, in quibus non tenetur obedire. Ex quo deducitur, ſolum Abbatem non poſſe acceptare abſque conſenſu regularis electi: quia nequit ſuperior efficere actum reſpicientem perſonam Monachi, pendentémque à perſonali eius voluntate, abſque illius conſenſu, & in quo nequit ipſum cogere Si Imola *ibid.* Bartholomæus Socinus *l. 1. n. 20. ad fin. de vulgari.* Aretinus *cap. in præſentia, n 89. de probat.* Qua ratione nec ſolus Abbas poteſt renunciare illi electioni abſque Monachi conſenſu, vt docent Imola, & Barthol. Socinus *ibidem.* 70

Verùm autem poſſit ſuperior obligare regularem ad acceptandum, ſatis diximus cùm de voto obedientiæ ſupra egimus, vbi partem negantem approbauimus. Hæc autem ſunt attento iure antiquo dicta: nam hodie nullus regularis eſt capax beneficij curati abſque Pontificis diſpenſatione; quia ita obſeruari videmus, & inſuper emanauit quædam declaratio congregationis Concilij Trident. cuius verba ſunt hæc, *Sanctiſſimus Dominus noſter Gregorius XIII. noluit licere canonicis regularibus, etiam de licentia ſui Generalis, abſque permiſſu ſummi Pontificis aſſumere curam animarum etiam ad tẽpus, multóque minus beneficium curatum ad tempus,* & Mandoſius *in praxi ſignaturæ gratiæ, tit. de diſpenſationibus monachorum pro obtinendis beneficiis,* ait hodie non diſpenſari cum monacho ad beneficium curatum. Et quamuis Bulla Paoli IV. *poſtquam diuina bonitas,* data 13. Kalend. Aug an. 1558. diſponens priuari quibuſcumque beneficiis etiam curatis regularem, qui abſque Apoſtolica diſpenſatione ea obtinuerit, ſit redacta per Pium IV. in ſua Bulla, *Sedis Apoſtolicæ ſolertia,* ſub data 3. Non. Aprilis, an. 1560 ad terminos iuris communis; at praxis obſeruat, quod ſine Apoſtolica diſpenſatione regulares talia beneficia obtinere non valeant, præſertim ſtante decreto Gregor. XIII. à Congregatione relato, nec etiam in commendam. 71

Secunda principalis difficultas eſt, an poſſit regularis præfici Eccleſiæ collegiali ſeculari, quæ non habet propriè curam animarum, ſed impropriè, qualis eſt illa, quam præfectus Collegij habet in pertinentes ad ſuum collegium? Et quidem ſi agamus de canonicatu, aut alio quolibet beneficio ſimplici, aut alia qualibet dignitate, præter ſupremam illius Eccleſiæ, fatentur Doctores vtriuſque ſententiæ allegandæ non poſſe regularem abſque diſpenſatione ad ea promoueri, quod ea omnia ſint omnino beneficia ſimplicia; & conſtabit magis ex dicendis n. 75. & 76. vbi idem dicemus de 72

omni

omnibus beneficiis ſimplicibus, & explicabimus, quis poſſit diſpenſare. Difficultas autem eſt de ſuprema illius Eccleſiæ dignitate. Quidam poſſe negant, quod fauore curæ animarum indultum ſit regularibus, vt ad beneficia parochia promoueri valeant, vt diximus n. 55. At hæc dignitas eſt verè beneficium ſimplex, nullam animarum curam habens, Et hæc ſententia eſt ſatis probabilis, quam ſuſtinent Hoſtienſis *ſumma tit. de ſtatu monach. n. 6.* Ioan. Andreas *cap. quod Dei timorem, n. 16. de ſtatu monach.* & ibi Anchar. *n. 12.* Henriq. *n. 9.* Ananias *in fin.* Calderinus (vt illum refert Abbas num. ſequenti allegandus) Cardinalis *Clem. 1. n. 24. q. 27. fin. de elect.* Lapus, quem refert ibi Imola *num. 44.* Bonifacius *n. 65.* Armilla *ſum. verb. monachus, num. 5.* Villalobos *in communibus opinionib. littera M. verb. monachus, n. 269.* Subdunt autem Ioan. Andr. & Ancharanus poſſe in hoc Epiſcopum de ſui Capituli conſenſu diſpenſare. Immo Henricus *eo num. 9.* ait hodie ſolum Epiſcopum diſpenſare; & non poſſe, niſi Epiſcopo diſpenſante, tenet Gonzalez *in reg. 8. Cancell. gloſſa 7. num. 32. & reg. 42. Cancell* generaliter prohibente, ne dum titulum talium beneficiorum regularibus concedi. Hæc omnia Gonzalez *in regul. 8. Cancell. gloſſa 7.*

73 At verius eſt, poſſe regularem abſque diſpenſatione aliqua ad eam dignitatem promoueri, vt illi Eccleſiæ collegiali præſit tanquam præpoſitus: quia eadem videtur eſſe ratio, ac de Epiſcopo, cùm eligatur ad curam eorum, qui ad collegium pertinent: & ſicut Epiſcopus cum ſuo Capitulo conſtituit vnum corpus, ita hic cum ſuo. Atque in hanc partem magis inclinat Gloſſa *Clement. 1. verb. ſecularis, de elect.* quamuis dicat opus eſſe Pontificia declaratione. In hanc etiam inclinat Ancharanus *ibi. n. vltim.* & tenent Ioan. de Lignano, & Paulus ibi prout eos refert ibi Cardin. *num. 24. quæſt. 27.* dicens ſe ita conſuluiſſe Florentiæ, Imola *num. 46 & 47.* Abbas *cap. quod Dei timorem, n. 5. de ſtatu monach.* & ibi Cardin. *n. 5. q. 7.* Domin. *cap. finali n. 2 d. 58.* Præpoſitus *c. priſcis, paulo ante finem, d. 55.* Selua beneficiorum *3. part. q. 70. n. 4.* Roſella *ſum. verb. monachus, n. 4.* & ibi Tabiena *n. 4. quæſt 3.* Syluest. *verb. religio. 7. quæſt. 6.* Greg. Lopez *l. 45. verb. Egleſias, tit. 7. part. 1.* Antonius Cucus *lib. 3. inſtit. maior. tit. 1. n. 156.* Monald. *conſil. 69. n. 2. vol. 2.* Graffis *in ſuis deciſ. 2. p. lib. 3. c. 20. num. 7.* Azor *tom. 1. inſtit. moral. lib. 12. cap. 19. q. 13.* Manuel *qq. regul. tom 3. q. 53. art. 2 & tom. 1. quæſt. 34. art. 4.* & dicit eſſe probabilem, Lennardus *lib. 2. de iuſt. c. 41. dub. 12. n. 99.* Sed ſicut hodie eſt correctum in curatis, vt dixi num. 72. etiam in his, vt Gonzalez ait *ea gloſſa 7. n. 53.*

74 Tertia principalis difficultas eſt, an regularis ſit capax aliorum beneficiorum ſimplicium ſecularium. Quidam dicunt eum eſſe capacem canonicatus in Eccleſia ſeculari. Probant ex *cap. Deus qui de vita, & honeſtate cleric.* vbi ſupponitur monachos eſſe canonicos, nec id reprehenditur, ſed ſolùm iubentur gratiâ vitandi ſcandali conformari in habitu cum aliis, & ex *c. quorundam. d. 74.* vbi idem ſupponitur à D. Gregor. nec reprehenditur. Et ideo hanc partem ſuſtinent Hugo, quem refert, & ſequitur Gloſſa *eo c. Deus qui, fin.* & *c. 2. verb. meliorem d. 58.* Mattb. relatus à Cardinal. *Clem. 1. n. 25. q. 27. de elect.* Bertachinus *tract. de Epiſcopo. lib. 2. in 4. q. 39. n. 67. fine.*

75 Sed contraria ſententia eſt veriſſima, aſſerens nullius beneficij ſimplicis ſecularis eſſe capacem regularem. Probatur ex Concilio Hiſpalenſi II. c. 9. & refertur *c. in nona actione. 16. q. 7. ibi; in vno, eodémque officio non debet diſpar eſſe profeſſio.* & ex D. Hieronymo ad Riparium presbyterum, & refertur *c. monachus 16. quæſt 1. ibi, monachus non docentis, ſed plangentis habet officium. & cap. ſuper eo. de regularib. ibi; nec ampliùs in Eccleſiis ſecularibus debeant aſſumi, ne contra votum, quod Deo fecerant, venire probentur.* & ex *cap. quod Dei timorem, de ſtatu monach.* vbi in curæ animarum fauorem indulgetur poſſe regulares ad beneficium parochiale aſſumi: ergo ſecus de beneficiis ſimplicibus; & ex *c. cùm de beneficio, de præb. in 6.* vbi deciditur virtute prouiſionis factæ per Pontificem clerico ſeculari de aliquo beneficio, non poſſe illi conferri beneficium regulare, ſed ſeculare: & ſic videtur è contra dicendum de beneficio ſeculari reſpectu regularis; & *Clem vnica, de ſuppl. neglig. Prælat.* ibi; *beneficia illa, quæ conſueuerunt per ſeculares clericos gubernari, ſecularibus clericis, &c. conferendo.* Nec obſtant contraria, quia benè reſpondet ad ea Abbas ſtatim allegandus, Eccleſias, de quibus in illis textibus eſt ſermo, fuiſſe regulares. Et ideo hanc partem ſuſtinent Gloſſa *cap. quorundam, verb. Syracuſanas, d. 74. & d. vnic. verb. ſecularibus.* & ibi Card. *in princ. n. 4 opinione 6.* Archidiac. *c. finali, n. vnic. d. 58* & ibi Dominicus *n. 2.* Federicus *conſ. 129. caſus talis eſt.* Teſtator *n. 3. & conſ. 136. factum tale eſt, ad finem* Hoſtienſis *c. inter quatuor, fin. de religioſ. dom. & d. c. ſuper eo paulò poſt princip.* vbi Abbas *n. 3.* Anchar. *fin.* idem Hoſtienſis *d. c. Deus qui, in fin.* & ibi Ioan. Andr. *fin.* Anton. *fin.* Baldus *fin.* Abbas *fin.* Card. *n. vnic. verſ. quære de practica.* Imola *fin.* Henr. *n. penult.* Idem Abbas *c. quod Dei timorem, n. 5. & 7. de ſtatu monach.* & ibi Card. *n. 7 q. 5. & Clem. 1. n. 24. q. 27. de elect.* & ibi Imola *num 47.* Anchar. *num. final. & cap. ſi religioſus. n. 3. de elect. in 6.* vbi Ioan. Andreas *ſtatim in principio.* Francus *in princip. n. 1. notab. 2.* Domin. *in princip. num. 6.* Præpoſitus *c. priſcis, paulè ante finem d. 55.* Felinus *c. cauſam quæ, num 5. ad fin. de iudic.* Selua beneficiorum *3. p. q. 70. n. 3.* Milis *in repertorio, verb. beneficium, n. 9. verſ. beneficia conſueta.* Gambara *de authoritate legati à latere, lib. 6. n. 253. & lib. 8. c. vltim. n. 29.* Coraſius *de beneficiis 3. cap. 5. n. 13* Rochus *de iure patron. verb. honorificum. quæſt. 4. n. 13.* Lambert. *eodem tract. lib. 2. p. 1. q. 17. art. 19. num. penult. & art. 20. num. 1.* Angelus *ſum. verb. religioſus, n. 37. & verb. monachus, n. 4.* Syluester *verb. religio. 7 q. 5.* Roſella *verb. monachus, num. 1. & 4.* & ibi Armilla *n. 4. & 5.* Tabiena *num. 3. & 4. quæſt. 2. & 3.* Rebuffus *praxi beneficiorum, tit. de diſpenſat. cum regular. num. 7.* Nauarr. *conſ. 4 num. 23. init. de regular.* Greg. Lopez *l. 25. verb. Egleſias, tit. 7. p. 1.* Couarr. *c. 2. num 3. de teſtament.* Villalobos *in communibus opinionib. littera M. verb. monachus, n. 169.* Flaminius *de reſignat. beneficior. lib 4. quæſt. 5. num. 1. & 2.* Hojeda *de beneficiis 1. p. 1. quæſt. vltima, num. 96.* Antonius Cucus *lib. 3 inſtit. maior. tit. 1. n. 156.* Graffis *in ſuis deciſ. p. 2. lib 3. cap. 10. num. 12.* Emmanuel Sà *ſum. verb. religio, num. 32.* Azor *tom. 1 inſtit. moralium, lib. 12. c. 19. quæſt. 13. & tom. 2. lib. 6. cap. 4. q. 22.* Manuel *qq. regular. tom. 1. quæſt. 34 art. 4. & tom. 3. quæſt. 63. art. 2.* Monald. *conſ. 69 n. 2. vol. 2.*

76 Nec poteſt Epiſcopus in hoc diſpenſare, quia nuſlibi id illi conceditur. Atque ita docent Abbas *c. ſuper eo, n. 3. de regul.* allegato Calderino, & *c. quod Dei timorem, n. 5. de ſtatu monachor.* & ibi Card. *n. 5. q. 7.* Anchar. *cap. Deus qui, in fin. de vita, & honeſtate clericor.* Gambara *de authoritate legati à latere, lib. 6. n. 253.* Roſella *verb. monachus, n. 4* & ibi Tabiena *n. 4. q. 3.* Armilla *n. 5.* Præpoſitus, Milis, Sylueſter, Selua beneficiorum, Anton. Cucus, Hojeda, Coraſius, Graffis, Emmanuel Sà allegati num. præced. Mandoſ. *in ſignatura gratiæ, tit. diſpenſat. monachor. pro obtinendis beneficiis, verſ. & quod beneficia conſueta.* Flaminius *de reſignat. benefic. lib 4 q. 5. n. 3.* Manuel *qq. regular. tom. 3. q. 63. art. 2.* Azor. *tom 1. inſtit. moral. lib. 12. c. 19. quæſ. 13. fine.* Quare non eſt audiendus Staphyleus *de literis gratiæ, tract. de variis modis vacationis, in 6. vacationis modo, n. 5.* vbi ait poſſe in hoc Epiſcopum diſpenſare. Nec etiam audiendus eſt Gambara *de officio poteſtate legati, lib. 8. c. vlt. n. 28.* dicens poſſe in hoc diſpenſare legatum à latere. Atque ſolùm probat, eo quod hic ſit ſuperior exemptorum. Quæ ratio nullius eſt momenti; deberet enim probare, quemcumque ſuperiorem poſſe in hoc diſpenſare. Et ideo expreſsè hoc ad ſolum Pontificem pertinere tradunt Milis, Sylueſter, Hojeda, Mandoſius, Antonius Cucus, Emmanuel Sà,

Manuel

Manuel *ibid.* & videntur ſentire cæteri Doctores id negantes Epiſcopo. Et ratio eſt, quia legatus à latere ex ſua poteſtate ordinaria, niſi aliud ei ſpecialiter committatur, tantùm poteſt circa diſpenſationes in tota ſua prouincia, quæ poteſt Epiſcopus in ſua diœceſi, vt probauimus *lib* 8. *de matrim. diſp.* 9. *num* 25.

77 Hinc deducitur, minus poſſe Epiſcopum diſpenſare, vt religioſus promotus ad beneficiũ parochiale, habeat ſimul beneficium ſimplex: quia vltra inhabilitatem ad beneficium ſimplex, concurrit aliud impedimentum, quod eſt beneficiorum pluralitas, quæ quidem in regularibus ſpecialem incompatibilitatem habet, vt dicemus num. 82. Atque ita re latè vtrinque diſputata ſuſtinent Ioan. Andr. *regul. quæ à iure, à n.* 5. *vſque in fin. de regulis iuris, in* 6. & *c ſi religioſus, n.* 1 *de elect. in* 6. vbi Anchar. *n.* 3. Dominicus *in princip num.* 6. Francus *eodem princip. n.* 1. *notab.* 2. idem Dominicus *c. finali, n.* 2. *d.* 58. Graffis *a. p. deciſionum, l.* 3. *c.* 20. *n.* 12.

78 Nec poteſt Prælatus monachum habilem facere ad duo ſui ordinis beneficia. Conſtat ex *c. cùm ſingula, in princip. de præbend. in* 6. ibi, *Prohibemus, ne aliqui religioſi pluribus Prioratibus, aut Eccleſiis abſque Sedis Apoſtolicæ authoritate præeſſe præſumant, niſi vnum ex eis ab aliis dependeat, vel ad inuicem ſint annexi.* Quare, etſi religioſus poſſit habere vnum beneficium regulare, at duo habere nequit: immo nec cum vno beneficio poteſt ſimul habere capellam, aut penſionem, vel portionem regularem; quia quodlibet beneficium eſt incompatibile monacho cum primo. Atque idem dicendum eſt, etiamſi duo beneficia vellet habere, niſi ea beneficia dependerent ab vno, & eodem monaſterio, quia tunc non ſubeſt diuerſis, ſed vni ſoli; aut niſi eſſent connexa, vel vnita, in quibus caſibus nulla eſt opus diſpenſatione, vt conſtat ex *d. cap. cùm ſingula.* Et ita docent Rebuffus *praxi beneficior. tit. de diſpenſatione cum regularibus facta, n.* 8. 9. & 10. Nauarr. *comm.* 4. *num.* 23. *init. de regularibus.* Manuel *qq. regular. tom.* 1. *quæſt.* 34. *art. vltim.* Azor *tom.* 1. *inſtitut. moral. lib.* 12. *cap.* 22. *fine.* Addunt Rebuffus *num.* 9. Nauarr. Manuel ibidem, nec Pontificem ſolitum eſſe diſpenſare, vt regularis duo ſui ordinis beneficia in titulum retineat, ſed vt vnum in titulum, & alterum in commendam.

79 Quod ſi regularis habens parochialem Eccleſiam, petat alteram ſibi commendari, & Pontifex in ſignatura dicat, fiat, vel conceditur, vt petitur, in titulum, tenebitur dimittere priorem, & habebit poſteriorem in titulum: quod abſque expreſſa diſpenſatione nequeat duas Eccleſias in titulum habere. Sic Rebuffus *praxi beneficiorum, tit. de diſpenſatione cum regularibus facta, n.* 12. & 13. & Manuel *qq. regular. tom.* 1. *q.* 34. *art.* 9.

80 Verùm ſi diſpenſetur cum regulari, vt ſimul cum Prioratu, vel alio regulari beneficio poſſit habere aliud ſeculare ſimplex, aut curatum, ſi ſibi legitimè conferatur, nequibit ordinarius commendare beneficium ſeculare illi, quia non datur beneficium ſeculare in commendam regulari etiam à Pontifice, niſi expreſsè ſit in ſignatura conceſſum. Nec in titulum ordinarius dare poteſt, quia duo non dantur in titulum regulari, niſi in diſpenſatione exprimatur. Rebuffus *ibidem, num.* 14. & 15. Manuel *ibidem.*

81 Nec ſi diſpenſetur à Papa cum regulari ad beneficium ſeculare curatum, poterit virtute illius diſpenſationis obtinere ſimplex: quia multo difficilius & maius eſt, regularem obtinere beneficium ſeculare ſimplex quàm curatum; quippe huius eſt capax abſque diſpenſatione, vt diximus n. 35. Quare diſpenſatio operabitur tunc ad tollendas diuerſas huius capacitatis opiniones. Illius autem eſt incapax, niſi ex ſola Pontificis diſpenſatione. Sic Felinus *cap. poſtulaſti, n.* 8. *verſ. vnde dicit, de reſcriptione.* Chaſſanens *conſtit.* 59. *n.* 61. Rebuffus *praxi benefic. tit. de commenda num.* 47. Mandoſius *in ſignatura gratiæ, tit. diſpenſat. monachorum pro obtinendis beneficiis, verſ. notandum eſt.* Subdit autem Rebuffus *eo n.* 47. ſecus eſſe ſi diſpenſetur cum monacho ad regularia alterius monaſterij beneficia: quia poſſunt ei conferri tam regularia cum cura, quàm ſine illa, quod ex perſona ſua ſit illorum capax.

Ex his deducitur primò, ſubreptitiam eſſe diſpenſationem ſi regularis etiam Epiſcopus factus impetraret diſpenſationem Abbatiæ alterius ordinis, tacita monachatus qualitate: quia ſpecialiter eſt regularibus dicta hæc pluralitas, vt diximus num. 78. & ideo oportebat, vt Pontifex de ea qualitate certior factus diſpenſaret in hac ſpeciali prohibitione. Et ita docet Rebuffus *reſponſo* 14 *lib.* 1. vt eum refert, & ſequitur Manuel *qq regular. tom.* 2. *q.* 58. *art.* 5. 82

Secundò deducitur, impetrationem beneficij regularis factam à ſeculari, vt valida ſit, indigere expreſſione qualitatis beneficij, & perſonæ impetrantis, quod ſit ſpecialis incapacitas in ſeculari ad beneficium regulare. Sic Baldus *l. fideicommiſſa.* §. *ſi ſeruo, n. vnic. ff. de legat.* 3. Felinus *c. in noſtra, corol.* 40. *n.* 41 *init. de reſcript.* Selua beneficiorum 3. *p. q.* 11. *n.* 122. Hojeda *de incompatibilitate beneficiorum* 1. *p. q. vltima, num.* 93. Atque eadem ratione erit ſubreptitia impetratio beneficij ſecularis à regulari facta, non expreſſa Pontifici qualitate beneficij, & impetrantis. Sic Felinus *eodem corol.* 40. *n.* 44 *notab.* 8. Selua beneficiorum *eadem q.* 11. *n.* 127. Flaminius *de reſignat. benefic. lib.* 4. *q.* 5. *n* 4. Atque hæc procedunt, etſi in ea conceſſione adſit clauſula, *motu proprio*: quod hæc clauſula non ſuppleat perſonæ inhabilitatem, nec operetur, quando tacetur qualitas intrinſeca beneficij, vt probauimus *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 21. *n.* 49. & *duplici ſequenti.* Atque ita docent Baldus, Felinus *eo n.* 41 *init.* Selua beneficiorum *eo n.* 122. Hojeda, & Flaminius locis allegatis. 83

Tertiò deducitur poſſe regularem conſtitui coadiutorem Epiſcopi, aut parochi ex ſola ſuperioris ſui licentia: quippe cùm vtriuſq; officij principalis ſit capax abſque diſpenſatione, erit ſubinde coadiutoris vtriuſque, ſeu in vtroque; tunc enim vtriuſque munere fungetur. Sic Abbas *c. fin. n.* 4. *de cleric. ægrot.* & ibi Card. *q.* 10. *n.* 9. & *Clem.* 2. *q.* 17. *n.* 18. *de reſcript.* Azor *tom.* 2. *inſtit. moralium, lib.* 3. *cap.* 2. *q.* 8. & è contrà nequibit abſque diſpenſatione creari coadiutor in eo beneficio, cui principaliter abſque diſpenſatione præeſſe nequit. Sic Abb. ibid. Cardin. *eod. c. fin. n.* 9. *q.* 11. 84

Quamuis autem regularis ſit incapax beneficij ſecularis, ſi tamen illud poſſideat ex titulo aliquo colorato, ſi ſpolietur poſſeſſione, eſt ante omnia reſtituendus, donec audiatur, ac vitium tituli probetur, quod regularis non ſit omnino incapax huiuſmodi beneficiorum, vt ſunt laici, ſed ſit incapax tituli, non autem poſſeſſionis. Quare hac ſpoliatus, eſt reſtituendus. Sic tradunt Felinus *c. in noſtra, corol.* 40. *n.* 40. *notab.* 6. *de reſcriptis.* Selua beneficiorum 3. *p. q.* 11. *n.* 128. Staphyleus *de literis gratiæ, tit. de variis modis vacationis, in* 6. *vacationis modo n.* 7. & refert deciſionem Rotæ. 85

Sed tantum dubitabis, an regularis poſſidens titulo colorato beneficium ſeculare ſimplex, aut ſecularis regulare pacificè per triennium, iuuetur regula Cancellariæ de triennali, & ſic poſſit poſtea id beneficium retinere. Sic autem habet ex regula de triennali: *Ordinauit Dominus noſter, quod ſi quis quæcumque Eccleſiaſtica beneficia, qualiacumque ſint abſque ſimoniaco ingreſſu ex Apoſtolica, aut ordinaria collatione, aut electione, & electionis huiuſmodi confirmatione, ſeu præſentatione, & inſtitutione illorum ad quos beneficiorum huiuſmodi collatio, prouiſio, electio, & præſentatio, ſeu quæuis alia diſpoſitio pertinet, per triennium pacificè poſſederit, dummodo in beneficiis, ſi diſpoſitioni Apoſtolicæ ex aliqua reſeruatione generali in corpore iuris clauſa reſeruata fuerit, ſe non intruſerit, ſuper huiuſmodi beneficiis taliter poſſeſſis moleſtari nequeat, necnon impetrationes ipſas de beneficiis* 86

ſic

Digitized by Google

ſic poſſeſſis factas, irritas, & inanes cenſeri debere decreuit, antiquas lites ſuper illis motas penitus extinguendo. Azor *tom. 2. inſtit. moral. lib. 7. c. 35. q. 1.* ſuſtinet hos non iuuari hac regula, & ſic quantumuis pacificè triennio poſſederint, poſſe moleſtari, refértque pro ſe Rebuffum *de pacificis poſſeſſoribus,* qui *à n. 162.* latiſſimè probat regulam illam ſolos eos iuuare qui alias beneficiorum eorum ſunt capaces. Quare cùm hi beneficiorum illorum incapaces ſint, iuuari nequeunt hac regula.

87 Sed quicquid ſit de illius generalis fundamenti veritate, quod non habet paucos contradicentes, eo quod in regula illa ſoli ſimoniaci in beneficio acquirendo, & intruſi excipiantur, & ideo contradicunt Rebuffus, Philippus Probus *addit. ad Coſmam,* Pragmatica ſanctio *tit. de pacificis poſſeſſoribus, ſuper verb. moleſtari, gloſſa 3.* Ludouicus Gomez *regula de triennali, quæſtione 26.* dicens ita quotidie ſeruari in Rota ſine aliqua dubitatione, & *quæſtione 27. & 28.* Pariſius *conſ. 96. numero 2. volumine 4.* Nauarr. *cap. ſi quando except. 10. numero 9 de reſcriptis.* Quicquid (inquam) ſit de huius fundamenti veritate, eſto demus eſſe verum, adhuc dicendum eſt, illum regularem, & ſecularem trienoio pacificè poſſidentes iuuari hac regula, & ita deinceps non poſſe moleſtari. Et ratio eſt, quia, vt diximus numero 85. hi non ſunt omnino horum beneficiorum incapaces, ſed ſolius tituli veri: quare cùm titulum coloratum habeant, iuuantur poſſeſſione dicta triennali, cuius capaces ſunt; & ita in propriis terminis ſuſtinet Rebuffus *eo tract. de pacificis poſſeſſoribus, numero 129. & numero 259.* Quod ſi opponatur *cap. cùm de beneficio, de præbendis, in 6.* vbi quadragenaria præſcriptio petitur, vt beneficium ſit regulare, aut ſeculare; reſpondet optimè Rebuffus *eo numero 139.* eam quadragenariam præſcriptionem exigi, vt alteretur natura beneficij tranſeundo ex ſeculari in regulare, vel è contrà: ſecus autem vt poſſeſſor retinere valeat; ad id enim ſola triennalis præſcriptio ſufficit: & ideo ſi non fuerit dicta quadragenaria præſcriptio, mortuo illo triennali poſſeſſore, non poterit id beneficium ſeculare dari iterum regulari, nec regulare ſeculari.

88 Sed maior difficultas eſt, an hi iuuentur triennali ea poſſeſſione in foro conſcientiæ? Quidam aſſerunt eam regulam in ſulo foro exteriori procedere denegando in illo actionem. Ducuntur ex verbis regulæ ibi; *ſuper huiuſmodi beneficiis taliter poſſeſſis moleſtari nequeat.* nec in ea regula dicitur, vt liceat retinere. Ergo manifeſtè ſola actio in foro externo denegatur. Sic tradunt, Coſmas, Pragmatica ſanctio *tit. de pacificis poſſeſſoribus, verb. triennio, & verb. moleſtari* Couarr. *regul. poſſeſſor 2. p. §. 10. num. 10. concl. 7.*

89 Sed multo verior ſententia eſt, tutum eſſe in vtroque foro poſſeſſorem hunc triennalem. Ducor, quod illud triennium ſtatutum ſit in illa regula ad legitimam beneficij præſcriptionem. At legitima præſcriptio tutum reddit in vtroque foro poſſidentem. Secundò, quia ea regula edita eſt ad lites, ſcrupulóſque poſſidentium vitandos. At ſi ſolùm procedit in foro externo denegando actionem, neutrum vitabitur. Non ſcrupuli, quia poſſeſſor ſcrupulis vrgebitur, an prior titulus fuerit legitimus, cùm poſſeſſione triennali ſe non iuuari in foro conſcientiæ norit. Non lites, quia etſi iure actionis nihil poſſit intentari contra poſſidentem; at via denunciationis euangelicæ tanquam iniuſtus poſſeſſor, & proinde in peccato lethali conſtitutus, poterit denunciari Prælato. Nec obſtat ratio contraria, quia ex intentione ſtatuentis regulam illam, colligitur apertè ſenſum illorum verborum eſſe, vt talis poſſeſſor nullatenus moleſtari valeat, eo quod prior tituli vitium aboleatur pacifica illa triennali poſſeſſione, qua verus titulus, tanquam legitima præſcriptione acquiritur. Et ideo hanc partem ſuſtinent Gloſſa antiqua, quæ eſt Guillelmi de Monte Ferrato *regul. de triennali,* Philippus Probus *addit. ad Coſmam,* Pragmatica ſanctio *tit. de pacificis poſſeſſoribus, ſuper verb. coloratum. gloſſa 13.* Rebuffus latè probans *de pacificis poſſeſſoribus, à numero 7. vſque ad 28* affirmans ita teneri a Prætoriis Gallicanis, quæ Parlamenta vocantur. Ludouicus Gomez *regul. de triennali, quæſtione 42.* Nauarrus *libro 3. conſil. in 1. editione, tit. de præbendis, conſil. 41. fin. & toto 42. in 2. tit. de parochis, conſil. 2. fin. & tit. de præbendis, toto conſil. 30.* Azor *tomo 2. inſtitutionum moralium, lib. 7. cap. 35. quæſt. 9.*

90 Sed adhuc reſtat diſputandum, an exigatur bona fides in hoc poſſidente triennio ad prædictam præſcriptionem. Quidam negant exigi. Ducuntur, quia per hanc regulam aliquid de nouo inducitur vltra ius commune At nihil operaretur, nec de nouo induceret, ſi ad eam exigeretur bona fides. Item, quia regula tantùm petit titulum coloratum, & duos caſus malæ fidei excipit, ſcilicet ſimoniacum, & intruſum in beneficium vacans apud Sedem. Item, quia in temporalibus in præſcriptione agitur de maiori præiudicio, cùm per præſcriptionem verum ius, & dominium acquiratur: & ſic non mirum quod requiratur bona fides. At per hanc regulam tantùm acquiritur poſſeſſio ad vitam poſſidentis duratura. Sic Ludouicus Gomez *reg. de triennali, quæſtione 41.* & dicit bis in Rota ſic eſſe deciſum; & ait hanc exceptionem etiam mala fide poſt triennij poſſeſſionem reddere tutum etiam in foro conſcientiæ poſſidentem: quia Papa ad vitandas lites, & ſcrupulos hoc potuit facere; immo & dare verum ius, & dominium propter pleniſſimam in beneficialibus poteſtatem, quam habet. Idem Couarr. *reg. poſſeſſor. 2 part. § 10 num. 10.* at dicit non reddere tutum in conſcientia.

91 Sed verius eſt exigi bonam fidem, quia non eſt credibile velle Papam fauere peccanti, ac malæ fidei poſſeſſori. Item, quia regula generalis eſt, malæ fidei poſſeſſorem nullo tempore præſcribere. *cap. poſſeſſor. de regulis iuris, in 6.* quod etiam in ſpiritualibus procedit, vt bene Gloſſa *cap. contingit. de dolo, & contum. verb. conſtituatur.* Nec obſtant contraria; nam ad primum dico, requiſita bona fide aliquid de nouo induci, quia ea regula ſecluſa poſſet poſſeſſor poſt triennium moleſtari, nec vitium tituli delebitur: Nec obſtat etiam ſecunda ratio, quia poterat eſſe bona fides in iis duobus caſibus, nempe, ſi poſſeſſor ille exiſtimaret validum eſſe beneficij titulum, non obſtante illo peccato, & adhuc ſimoniacus, & intruſus ratione exceptionis huius non iuuabuntur hac regula. Et ideo hanc partem ſuſtinent Guillelmus, quem refert Ludouicus Gomez *ea quæſtione 42.* affirmátque Rotam re ſæpius diſputata, nunc in hanc, nunc in alteram partem inclinaſſe. Rebuffus *de pacificis poſſeſſoribus, num. 28.* Nauarr. *lib. 3. conſil. in 1. edit. tit. de præbendis, conſ. 41. fin. in 2. tit. de parochis, conſ. 2. fin.*

92 Vltima difficultas eſt, an regularis ſit capax penſionis habendæ? Quidam aſſerunt poſſe licitè monacho conſtitui penſionem ex ſui Abbatis conſenſu, non vt habeat tanquam propriam, ſed pro ſuis neceſſariis vſibus: & probant ex *cap. niſi. de præbendis,* vbi alteri ex electis in Priorem monaſterij ſoluitur penſio ex fructibus Capituli, & Prioratos. Præterea, quia quamuis ſeruus proprij habendi incapax ſit, poteſt tamen ex permiſſione domini peculium aliquod habere. *lib. 4. de manumiſſ. & l. quam Tuberonis. ff. de peculio.* Sic docent Innocentius *eo cap. niſi, numero vnic. paulò poſt princip.* & ibi Hoſtienſis *numero 12.* Ancharanus *numero 7. oppoſit 3.* Cardinalis *numero 5. oppoſit. 1.* Gambara *de authorit. legati a latere, numero 260. & 273.* Sed ſatis confusè loquuntur, & apertè videntur loqui, idque eorum rationes probant, de peculio conceſſo

per Abbatem regulari, vt inde neceſſariis ſibi proſpiciat, de quo non eſt præſens quæſtio, quia ſatis de hoc egimus *cap.21. & 23.* Sed præſens quæſtio eſt de vera, & propria penſione, quia eſt ius quoddam certæ partis redditũum ex beneficio alterius exigendæ. At clarè videtur tenere hanc partem Gigas *de penſionibus, quæſtione 15. ſtatim à princip.* vbi ait integrum eſſe regulari habere annuam penſionem ſuper fructibus monaſterij, vel beneficij ex ſui Abbatis licentia, dummodo ad nutum eius ſit reuocabilis: ſecus quando irreuocabilis eſſet; tunc enim ait exigi Pontificis licentiam.

93 Alij dicunt religioſum non eſſe capacem penſionis huius propriè dictæ abſque Pontificis authoritate. Probant, quia religioſus eſt incapax habendi proprij, & vſusfructus in aliqua re. Sic Azor *tomo 2. inſtitutionum moralium.lib.8.cap.7.quæſt.11.& tomo 1.lib.12.c.9. quæſt.9.*

94 Prima tamen concluſio ſit. Regularis eſt incapax penſionis obtinendæ ſuper beneficio ſeculari ſiue ſimplici, ſiue curato, abſque Romani Pontificis diſpenſatione. Ducor primò, quia quidquid ſit de iure, quo attento, multi Doctores affirmant poſſe penſiones per Epiſcopum ex iuſta cauſa conſtitui, quos refert, & ſequitur Gygas *de penſionibus, quæſt.6. num.2. & 3.* & alij multi, quos refert Azor 2. *tomo inſtitutionum moralium, lib.8. cap 6. quæſito 1.* at attento Romanæ Curiæ vſu, propriæ, & veræ penſiones, quibus beneficis ipſa onerantur ad certam redditũum partem alteri dandam, ſola Pontificia authoritate concedi poſſunt, vt teſtantur Sotus *lib.9. de iuſtitia, quæſtione 7. articul. 2. columna 2. verſic.2. concluſ.* Toledo *lib.5. ſummæ c.83. num.1.* Aragon 2. 2. *quæſtione* 100. *artic.4. ſolut.1122. columna 2. concluſ.3.* Ludouicus Lopez 1. *parte inſtruct. conſcientiæ, cap.303. columna 7. verſic. pro reſolutione.* Manuel 2. *tomo ſummæ. cap.65. num.6.* Azor dicens exploratiſſimum eſſe, & extra omnem controuerſiam *eodem cap 6 quæſito 1. verſicul. extra omnem controuerſiam.* Secundò ducor, quia incapax beneficij, eſt incapax quoque penſionis, vt probauimus *lib.2.* vbi an hæretici penſiones amittant, egimus. Sed regularis eſt incapax beneficij ſecularis ſimplicis, niſi Pontifex diſpenſet, vt diximus numero 75. ergò erit quoque penſionis ſuper illo conſtitutæ: & ita tenet Thomas Zerola *in praxi Epiſcopali, parte 1. verb. beneficium, ſtatim in princip. verſic.5.* & quamuis ſit capax beneficij curati ſecularis, id tamen contingit ex indulgentia iuris fauore curæ animarum, qui cum non reperiatur in penſione conſtituenda, non erit capax penſionis ſuper beneficiũ curato.

95 Secunda concluſio. Nec etiam eſt capax penſionis ſuper beneficio regulari ſui monaſterij conſtitutæ abſque Pontificis diſpenſatione. Ducor ex ratione prioris concluſionis præcedentis, & ex *Clementina vnic. de ſupplenda negligen Prælator.* vbi decernitur, beneficia hæc regularia non poſſe ab Abbatibus ſuis beneficiis vniri, nec nouis penſionibus onerari. Item, quia Archidiaconus *cap. finali, n.2. de officio ordinarij, in 6.* ait non poſſe Abbatem imponere penſionem ſuper Prioratu habente bona diſtincta à bonis monaſterij, vel habente ius ſpirituale annexum; & Bonifacius *Clement. vnic. §. eodem, n.2. de ſupplen. neglig. Prælator.* ait non poſſe imponi ab Abbate nouam penſionem beneficio ſibi ſubdito.

96 Tertia concluſio. Iuſta cauſa eſt neceſſaria, vt licitè penſio conſtituatur. Hanc ſtatuo contra multos iuriſperitos, quos refert, & ſequitur Gygas *de penſionibus, quæſt.6. num.7.* & quos refert Pinellus infrà allegandus, dicentes Pontificem poſſe ad libitum de fructibus cuiuſcumque beneficij diſponere, eo quod ſit beneficiorum dominus, vt probat textus *cap.1. de præbendis, in 6. & Clementin.1. in fin vt lite pendent.* vbi dicitur, Pontificem habere ſummam, & liberam poteſtatem in beneficialibus. Probatur noſtra concluſio primò, quia veriſſima ſententia habet, Pontificem non eſſe dominum beneficiorum, ac eorum fructuum, ſed diſpenſatorem; quod conſtat ex illo D. Pauli 1. ad Corinth 4. *Sic nos exiſtimet homo, vt miniſtros Chriſti, & diſpenſatores myſteriorum Dei.* Inſuper, quia ſi eſſet dominus, cuius etiam indigniſſimo beneficia conferre, nec eſſet acceptor perſonarum. Et ideo eum non eſſe dominum tenent. D. Thomas 2.2. *quæſtione* 100. *articul.1. ad 7. & quæſtione 63. articul. 2. ad 1.* vbi & Caietanus, Gabriel *lectione 28. in canonem Miſſæ.* Gerſon 2. *parte, alphabeto 24. littera T.* Sotus *lib.3. de iuſtitia, quæſt. 6. articul.2. ad 5.* Medina *quæſt.3. de reſtitutione, c.11 verſic. verum.* Pinellus plurimos referens *rubric. Cod. de reſcindend. vendit. 1. parte, n.29. & 30* Sarmiento *lib.1. ſelectarum. cap.8. num.25.* Corduba *lib.1. quæſtionary, quæſt.21. puncto 2.* Nec obſtant textus in contrarium adducti, quia (vt optimè explicat Azor *tomo 2. inſtitutionum moralium, lib.6. cap.12 quæſito 7.*) ſenſus eſt, vt ſit adminiſtratio Pontificis libera, id eſt, non adſtricta canonibus, & legibus ſcriptis, quales habent cæteri Præſules. At eam habet legibus iuris naturalis, vel diuini alligatam: ſicut ipſe Pontifex legibus eccleſiaſticis ſolutus eſt, non autem naturalibus, vel diuinis. Et ideo noſtram concluſionem ſuſtinent Victoria *lectione 1. de ſimonia, num.50.* Sotus *lib.9. de iuſtitia, quæſt.7. artic.2. ad finem.* Nauarr. *de redditib. eccleſ. quæſt. 3. num. 21* Alaba *de Concilüs 2. parte. §.21.* Corduba proximè allegatus, Toledo *l.5. ſummæ. c.83. n.3.* Azor *tom.2. inſtitut. moral. l.8. cap 5. quæſ 8.*

Sed maior difficultas eſt, an ea penſio abſque iuſta 97
cauſa per Pontificem conceſſa ſit valida, ac proinde poſſit tuta conſcientia teneri? Toledo n. præced. allegatus negat, loquitúrque vniuerſaliter de quocumque penſionario. Ducitur, quod diſpenſator, ſeu œconomus nequit validè abſque iuſta cauſa diſponere. At probabilius eſt, factum tenere, ac proinde poſſidentem eſſe tutum: atque ſic loquentes generaliter de penſionariis, vltra iuriſperitos relatos num. præcedenti, docentes *lib 1. quæſtionarij, quæſt.18. col. antepenultim. ad 2. argument. & quæſt.21. puncto 2. ante dubium 1.* Azor *tomo 2. inſtit. moral. lib.8 cap.8.* qui id probat; nam dando abſque iuſta cauſa non peccat contra ius naturale irritans factum, ſed contra ius humanum interdicentia beneficium cum diminutione conferri. At facta à Pontifice contra ius humanum, valida ſunt.

Quamuis autem hoc ita ſit in cæteris penſionariis, 98
at in religioſo eſt ſpecialis ratio, vt dicamus eum non eſſe tutum in conſcientia, retinendo penſionem à Pontifice ſibi conceſſam, quando conſtaret deeſſe legitimam cauſam. Quod bene docet Azor *tom. 2. inſtitut. moral. lib.12. cap.9. quæſ.9* quod ſit quædam relaxatio voti paupertatis iure diuino naturali obligantis: vbi etiam bene ſubdit eſſe iuſtam huius conceſſionis cauſam, ſi religioſus ille vir ſit, cuius opera Romanus Pontifex vti velit; aut de Eccleſia benemeritus, aut ſenio confectus, & graui valetudine vtens. Similiter erit iuſta cauſa paupertas, vt in vniuerſum affirmat Toledo *lib 5. ſumm. c.83. num.4. in 7. cauſa,* quod bona Eccleſiæ etiam pauperibus obueniunt. Huiuſmodi autem paupertas eſſet, ſi magna indigentia religioſus ille premeretur, monaſterio non ſuppeditante ſibi neceſſaria. Quod ſi deductis victui neceſſariis ſupereſſet aliquid illi ex redditibus penſionis, bene docet Azor ibi expendendum in opera pia: quippe, etſi id in Pontificia facultate minimè exprimatur, at cùm non detur illi, niſi ad victum neceſſarium, videtur tacitè intellectum, vt quod ſupereſt, expendat in vſus pios, quos maluerit. An verò poſſit à Prælato poſtea auferri, dicemus numero 114.

Vltima concluſio eſt. Si loquamur de impropria 99
penſione, quæ ſcilicet non imponitur beneficio, ſed ipſi

Digitized by Google

ipſi beneficiario, exiſtimo poſſe Prælatum regularem conferentem monacho beneficium regulare, imponere illi ex iuſta cauſa penſionem ſoluendam alteri monacho eiuſdem monaſterij ad nutum ſuum reuocabilem. Atque in hoc caſu intelligo loquutos Doctores relatos num. 92. ad cuius intelligentiam obſeruandum eſt (vt optimè explicat Azor. *tom. 2. inſtitutionum moralium, lib. 8. cap. 6. quæſtio 1. verſic. extra omnem controuerſiam,*) aliud eſſe ipſi beneficiario penſionem imponere, aliud verò ipſi beneficio. Quippe in priori caſu beneficium non eſt eo onere affectum, ſed perſona; & ideo translato beneficio in alium, ceſſat onus. At in poſteriori imponitur beneficio id onus, atque ideo in quemcumque cum illo tranſit, dum penſionarius ſuperſtes eſt. Hoc ſuppoſito, probatur concluſio: quia etſi Epiſcopi nequeant iure penſiones beneficiis imponere; at poſſunt ex iuſta cauſa imponere ipſi beneficiario, vt ex multis probat ibi Azor. Ergo ſimiliter id poterit Abbas conferens beneficium regulare ſuo religioſo. Inſuper, quia cùm religioſus ille maneat ſub Abbatis obedientia, atque ex licentia tacita ipſius expendat eius beneficij fructus, poteſt Prælatus ex iuſta cauſa illi imponere, vt partem fructuum det monaſterio, aut alij religioſo. Et hoc idem tanquam probabile, & rationi ſatis conſonum admittit etiam Leonardus *lib. 2. de iuſtitia, cap. 41. dubio 12. num. 94.* aliis verbis, ait enim: *Etſi nequeat Prælatus regularis imponere penſionem his beneficiis, at vbi inferior fructus aliquos percipit, quos in ſua Eccleſia commodum non erat impenſurus, non eſt à ratione alienum, vt Prælatus de illis poſſit ſtatuere, vel præſcribere modum expendendi;* quamuis dicas contrarium eſſe probabilius, quod non credo. Similiter bene ait ibi, vbi religioſus amotus fuerit, eum non habere amplius adminiſtrationem; vnde ſi quid pecuniæ ſecum attulerit ad monaſterium, ſubeſt diſpoſitioni Prælati. Hæc ibi.

SVMMARIVM.

An nouitij ſint capaces beneficij ſecularis, & penſionis? num. 100.

Quid de religioſis Societatis Iesv, *qui ſola biennij vota emiſère? num. 101.*

Quid de militibus commendatariis? Refertur quædam ſententia? num 102.

Sententia authoris? num. 103.

Poſt numerum 103. inuenies alia ſummaria.

100 Quarta quæſtio eſt. Qui comprehendantur nomine religioſorum, vt incapaces ſint beneficij ſecularis, & penſionis. Et quidem ſi de nouitiis religionis agamus, ſatis dictum eſt ſuprà, vbi an vacet tyronis beneficium.

101 De religioſis autem Societatis Iesv, qui etiam ſola vota biennij emiſerunt, non poteſt eſſe dubium, quin etiam ſint incapaces beneficium ſeculare, & penſiones obtinendi, inſtar aliorum religioſorum: quia etſi ſolis votis ſimplicibus aſtricti ſint, non ſunt tamen minus religioſi quàm profeſſi cuiuſcumque religionis. At prohibitio omnes religioſos comprehendit. Vtrùm autem poſſint habere beneficium curatum, cuius alij religioſi ſunt capaces, diximus num. 36. & vtrùm beneficia, vel penſiones, quæ antea habebant, vacent iis votis, diximus num. 3.

102 De militibus autem commendatariis S. Iacobi, Alcantaræ, Calatrauæ, & D. Ioannis, & aliis huiuſmodi militibus difficultas eſt. Nauar. *lib. 3. conſiliariorum, tit. de regularibus, in 1. editione, conſil. 27. num. 9 in ſolutione ad 2. in 2. conſil. 10. num. 9. eadem ſolutione ad 2.* clarè ſupponit hos omnes eſſe incapaces beneficij ſecularis, & penſionis, ſicut alios religioſos. Idem ſupponunt Mandoſius *de ſignatura gratiæ, tit. diſpenſatio monach. pro obtinendis beneficiis, in fine.* Manuel *quæſtionum regularium tom. 1. quæſt. 34. art. 5.* dicunt enim his non ſolere concedi diſpenſationem ad obtinenda beneficia ſecularia, ſeu regularia alterius ordinis: & Gambara *de officio, & poteſtate legati, lib. 6. num. 244.* refert hac re diſcuſſa in Rota maiorem partem in ea fuiſſe ſententia, vt equites D. Ioannis ſint penſionis incapaces. Ratio autem eſt, quia hi omnes ſunt religioſi, & maximè milites D. Ioannis, cùm tria vota ſolemnia inſtar aliorum religioſorum emittant. Et Gonzalez *in regula 8. Cancellariæ, gloſſa 8. numero 42.* dicit non poſſe religioſis S. Ioannis conferri beneficia ſecularia, & citat Lambertinum *de iure patronatus 2. part. lib. quæſtione 7. art. 5. & 6.*

Cæterùm exiſtimo, hos omnes eſſe capaces beneficij ſecularis, & penſionis, nec prohibitionem de his intelligi. Ducor, quia etſi religioſi ſint, non omnino mutant ſtatum, & retinent proprios redditus. Atque ita loquens de militibus D. Ioannis, & de penſione, ſiue ea ſit beneficium, ſiue quid temporale, docet Gambara *eodem lib. 6. num. 269.* refert *num. 254.* in illa conſultatione Rotæ aliquos fuiſſe huius ſententiæ: & Azor. *tom. 1. inſtitutionum moralium, lib. 13. cap. 3. quæſtio 1. ad fin.* ait, eos qui tria ſubſtantialia religionis vota emittunt, ſed paupertatis ita laxæ, vt iuxta ſuæ regulæ profeſſionem proprium habere poſſint, eſſe capaces beneficij ſecularis, & penſionis. 103

SVMMARIVM.

Beneficium aliud perpetuum, aliud manuale. Beneficia ſecularia ſunt communiter perpetua, & rarò manualia: è contra autem de beneficiis regularibus? n. 104.

An in impetratione beneficij regularis, aut ſecularis, vt valida ſit, oporteat exprimere, an id ſit manuale, aut perpetuum? num 105.

Beneficium manuale an ſit propriè beneficium, & comprehendatur ſub Pontificia beneficiorum reſeruatione, vel conceſſo alicui beneficio? num. 106.

An beneficia manualia vacent ſuperiore reuocante, aut per mortem poſſidentis? num. 107.

Beneficia manualia quando ſint collatiua, & quando electiua; an poſſint à ſolo Abbate abſque conuentu conferri? num. 108.

Quotupliciter beneficium, & penſio, ſeu peculium poſſit à monacho poſſideri? num. 109.

An quando ex conceſſione Abbatis abſque vlla Pontificis confirmatione poſſidentur à religioſis, poſſint abſque vlla cauſa ad nutum Abbatis auferri? Proponuntur probantia partem negantem? num. 110.

Explicatur ſententia authoris? num. 111.

Quid ſi collata ſint ab Abbate cum conuentu? n. 112.

An hæc ceſſent morte concedentis abſque alia reuocatione; & quid ſi eſſent conceſſa ad beneplacitum? n. 113.

An regularis poſſit iuuari regula de triennali, ne poſſit ab Abbate ſpoliari eo beneficio? n. 114.

An poſſit petere reſtitutionem, ſi ab Abbate, aut ab alio ſpolietur? num. 115.

Cur religioſi dicantur iure adminiſtrationis, & tanquam ſibi commendata obtinere beneficia regularia? n. 116.

An conſuetudine induci poſſit, vt beneficia regularia ſint perpetua, ita vt Abbas non poſſit monachum reuocare? num. 117.

Quid ſi illa beneficia regularia ſint electiua? n. 118.

Quid ſi non ſunt pleno iure ſubiecta Abbati? n. 119.

Quid ſi id beneficium regulare ſit curatum? n. 120.

Quid ſi conferatur regulari tanquam ſeculare? n. 121.

Quid ſi id beneficium ſit ex ſe perpetuum? n. 121.

Quoties eſt perpetuum, datur reſtitutio contra Abbatem ſpoliantem? n. 123.

An quando Abbas conceſſit monacho beneficium manuale,

aut peculium pro tota tempore vitæ ſuæ, poſſit ad libitum reuocare? num. 124.
Quid ſi promiſit non reuocare? num. 125.
Quid ſi promiſſionem iureiurando ſtabilinit? num. 126.
Quid ſi eſt ſtatutum Abbatis cum conuentu, vt non reuocetur, vel vt à ſolo Abbate non reuocetur, & an Abbas eo ſtatuto ligari poſſit? num. 127.
Quid ſi iuramentum ei ſtatuta addatur? n. 128.
Quid ſi ea beneficij, aut peculij conceſſio confirmetur à Pontifice? Refertur quædam ſententia? n. 129.
Sententia authoris? num. 130.
Alia remiſſiuè circa hanc confirmationem? n. 131.
Quando Pontifex confert beneficium, aut peculium iure deuoluta ad ipſum ob Abbatis negligentiam, an integrum ſit Abbati ad nutum reuocare? Refertur quædam ſententia? num. 132.
Sententia authoris? num. 133.
Quid quando non iure deuoluta, ſed propria poteſtate? refertur duplex ſententia? num. 134. *&* 135.
Sententia authoris? num. 136.
An hoc fallat in monachis S. Benedicti? num. 137.
Quid ſi Papa conferat beneficium expreſſè, dicens vt duret tato tempore vitæ? num. 138.
Quid ſi inſtitutioni, aut confirmationi illi ſuperueniat nouum delictum, reuocatione dignum, aut noua iuſta reuocandi cauſa? num. 139.
Quid ſi Pontifex beneficium manuale conferat clerica ſæculari? num. 140.
An beneficium manuala collatum in perpetuum, redeat ad priſtinam manualis naturam, poſtquam vacauerit? num. 141.
An regularis, cui beneficium manuale collatum eſt, aut confirmatum à Papa ex certa ſcientia, maneat omnino exemptus ab Abbatis obedientia in reliquis? n. 142.
An ſufficiat confirmatio, aut collatio beneficij illius manualis facta à Pontifice motu proprio, vt reuocari nequeat ad nutum Abbatis? n. 143.
Quando dicantur hæc fieri ex certa ſcientia Pontificis, ac in dubio, cui onus probandi incumbat? n. 144.
Poſt numerum 144. *inuenies reliqua ſummaria, quæ deſiderantur.*

104 QVÆSTIO quinta. An beneficium, vel penſio ſemel regulari legitimè collata poſſint ei per Abbatem ſuum referri? Vt clarè procedamus, præmittenda ſunt aliqua. Primò præmittendum eſt, beneficia in duplici eſſe genere. Quædam ſunt perpetua, quia ſcilicet ſemel collata nequeunt auferri, niſi ex legitima cauſa. Quædam autem dicuntur manualia, quia poſſunt ad nutum conferentis auferri, & ideo non dicuntur perpetua. Hoc autem eſt diſcrimen inter beneficia ſecularia, & regularia, quod illa ſunt ſuapte natura, & regulariter perpetua. *c. præcepta, diſt* 35. *c. venienti, cum ibi notatis de filiis preſbyterorum.* Hæc autem ſuapte natura, & regulariter manualia, quod ad ſui Prælati nutum poſſunt auferri, vt dicemus n. 111. Atque ita optimè docent Rebuff. *de pacificis poſſeſſoribus, n.* 279. Caſſador. *deciſ.* 4. *n.* 2. *&* 3. *de præbendis.* Selua beneficiorum 3. *p. q.* 68. *n.* 1. Nauar. *comm.* 4. *de regular. n.* 15. *verſ.* 3. Azor. *tom.* 1. *inſt. moral. lib.* 3. *c.* 26. *q.* 15. *&* 16. qui *hac q.* 16. bene ait quandoque beneficia ſecularia eſſe præter ſui naturam manualia, & ad nutum conferentis reuocabilia. Quod idem ſupponunt Rebuffus, & Caſſadorus, in eo quod ex ipſis referemus n. ſequenti. Et è contra quandoque regularia ſunt perpetua, vt ſupponunt idem Rebuffus, & Caſſadorus.

105 Hinc deducitur, in impetratione vnius beneficij, vel in titulum, aut commendam regularis manualis non eſſe opus exprimere Pontifici id manuale eſſe; ſecus autem ſi beneficium eſſet ſeculare, & manuale: eſſet enim impetratio ſubreptitia, ſi non exprimeretur id manuale eſſe. Ratio eſt, quia, vt optime probat Felinus *cap. in noſtra, coral.* 4. *num.* 14. *de reſcriptis,* non oportet exprimere Pontifici qualitates, quæ iure communi beneficio inſunt; ſed illas ſolas, quæ de facto ratione conſuetudinis, vel alia ratione inſunt: quod ea quæ ſunt iuris, non præſumantur latere Pontificem, ſed ea ſola, quæ ſunt facti, *cap.* 1. *de conſtitutionibus, in* 6. Cùm ergo iure communi beneficia regularia ſint manualia, & beneficia ſecularia, perpetua, non oportet has qualitates exprimere: oportet autem ſi beneficium ſeculare eſſet manuale, cùm ea qualitas non de iure inſit. Atque ita docent Rebuffus *de pacificis poſſeſſoribus, num.* 279. *&* 282. Caſſadorus *deciſione* 4. *de præbendis, per totam.* Similiter ſi beneficium regulare ſit perpetuum, oportet in impetratione, vt valida ſit, eam qualitatem exprimere, vt bene ait Caſſadorus *ea deciſione* 4 *num.* 5. & conſtat eadem ratione, quia illa qualitas eſt præter ius.

Sed quæres, an manuale beneficium ſit propriè, 106
& verè beneficium. Azor. *tom.* 2. *inſtitutionum moral. lib.* 3. *cap.* 26. *quæſita* 12. ſuſtinet eſſe verè, & propriè beneficium Eccleſiaſticum, quod cætera habeat beneficio conuenientia, præter id, quod eſt poſſe ad nutum reuocari: nec natura beneficij petit id eſſe omnino perpetuum, & ad nutum irreuocabile, ſed ſatis eſt, ne ad certum tempus conferatur. Sed verius eſt, non eſſe propriè beneficium, quod natura beneficij propriè, & ſimpliciter eſt, vt ſit perpetuum. Atque ita docent Calderinus *conſil.* 26. *num. vnic. de præbendis*, Ludouicus Gomez *tit. de gratia expectatiuarum, num.* 94. Staphyleus *de litteris gratia, tract. de formis expectatiuarum, in noua forma, num.* 29. Manuel *quæſtionum regularium, tom.* 1. *quæſt.* 34. *art.* 2. Anaſtaſius Germonius *de indultis Cardinalium, § regularia, num.* 40. Ex quo inferunt Calderinus, Ludouicus Gomez, Staphyleus ibidem, in reſeruationibus beneficiorum, quas facit Pontifex, non claudi beneficia manualia, quod ſola cenſeatur reſeruare, quæ verè, & propriè beneficia dicuntur. Similiter inferunt Staphyleus, & Ludouicus Lopez *ibid.* ſecularem impetrantem beneficium à Pontifice, non poſſe virtute huius gratiæ obtinere beneficium manuale, quamuis id ſeculare eſſet, quia non eſt propriè beneficium.

Vacant autem huiuſmodi beneficia manualia, quo- 107
ties ſuperior reuocat collationem, vt docet Federicus *tractatu permutationum, quæſtione* 16. item per mortem poſſidentis, vt docet Gloſſa *Clementina* 2. *verb. per electionem, de reſcriptis*, & vtrumque docet Milis *in ſuo repertorio. verb. beneficium, num.* 9. *verſic. beneficia manualia licet ad nutum.*

Secundò ſupponendum eſt, beneficia regularia eſſe 108
duplicia, quædam collatiua, quædam electiua. Collatiua dicuntur, quæ inſtar ſecularium conferuntur authoritate ſuperioris: electiua autem, quæ per electionem canonicam ſuffragiis electorum conferuntur, accedente Prælati confirmatione. Quod bene docet Azor. *tom.* 1. *inſtitutionum moralium, lib.* 12. *cap* 21. *quæſito* 8. qui *quæſtione* 9. diſputat, an quando collatiua ſunt, pertineat collatio ad ſolum Abbatem, an potiùs ad ipſum cum conuentu; & duas refert opiniones: alteram ſuſtinentem ad ſolum Abbatem pertinere; alteram autem ad Abbatem, & conuentum, quam dicit eſſe veriorem; & refert Doctores vtriuſque ſententiæ, ſed minus legitimè, quia non tractant de promotione ad beneficium, ſed de admiſſione ad profeſſionem, de qua re nos egimus *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 65. Et ideo cenſeo ſtandum eſſe ſtatutis & conſuetudinibus cuiuſlibet religionis; vbi autem de his non conſtaret, dicendum eſt idem, quod diximus de admiſſione ad profeſſionem, ſcilicet eam de iure pertinere ad Abbatem cum conſenſu maioris partis conuentus, vt ibidem probauimus.

Vltimò ſupponendum eſt, beneficium, & penſionem, 109
aliquam, ſeu peculium poſſe tripliciter à monacho poſſideri. Primò, ex ſola ſui Abbatis conceſſione. Secundò,

ex conceſſione Abbatis, accedente Romani Pontificis confirmatione. Vltimò, ex collatione ipſiuſmet Pontificis. De quibus tribus modis eſt ſeorſum triplex difficultas agitanda.

510 Prima ergo difficultas eſt, an cùm beneficium regulare confertur à Prælato, aut penſio aliqua, ſeu peculium regulari, poſſint abſque aliqua iuſta cauſa ad ſolum concedentis nutum reuocari? Videtur enim pars negans probari ex *c. cum ad monaſterium. verſ. tales autem, de ſtatu monach.* ibi; *nec alicui committatur aliqua obedientia perpetuò poſſidenda tanquam in ſua ſibi vita locetur, ſed cùm oportuerit amoueri, ſine contradictione qualibet reuocetur.* & *Clement. vnic. §. præmiſſa. de ſupplenda neglig. Prælator.* ibi; *liberè poſſunt ad clauſtrũ, cum oportuerit, reuocari.* In quibus locis non datur Prælato libera reuocandi poteſtas, ſed cùm oportuerit: quod verbum non liberam facultatem importat, ſed prudens arbitrium. Atque ita hanc partem tuetur Gloſſa, vt illam refert Imola num. ſequenti allegandus.

511 Cæterùm dicendum eſt, nullam tunc exigi cauſam, ſed poſſe ad libitum Abbatis reuocari. Quod conſtat ex illis verbis *d. cap. cùm ad monaſterium, perpetuò poſſidenda:* nam quod nequit abſque legitima cauſa auferri, dicitur omnino perpetuum; beneficia enim ſecularia, quæ perpetua ſunt, poſſunt etiam ex cauſa legitima auferri: & ex illis verbis *d. Clem. vnic. liberè.* Non enim poteſt aliquid liberè fieri, cùm cauſa legitima deſideratur: & verbum *(oportet)* in vtroque textu poſitum ſolam honeſtatem importat. Et ideo hanc partem ſuſtinent Gloſſa *Clement. 2. verb. per electionem, de reſcriptis.* Lapus *allegatione 16. fin.* Federicus *toto conſilio 134.* Abbas *cap. finali num. 6. de precariis.* Cardin. *Clement. vnic. §. præmiſſa, num. 4. oppoſit. vnic.* & ibi Imola *num. 44.* Bonifacius *num. 1.* idem Cardin. *cap. ad noſtram, in fin. de confirmatione vtili.* & ibi Decius *in noua editione, num. 33.* & *cap. edoceri, n. 18. de reſcript.* Bellamera *cap. porrecta, num. 6 quæſt. 4. de confirmat. vtili.* Felinus *cap. per tuas, n. 4 de maior. & obed.* Milis *in ſuo repertorio. verb. beneficium, n. 9. verſ. beneficia manualia licet per Papam.* Selua beneficiorum *3. part. quæſt. 68. n. 1.* Rebuffus *de pacificis poſſeſſoribus, n. 273.* Ludouicus Gomez *tract. de grat. expectatiuarum, n. 94.* Staphyleus *de lit. grat. tran. de formis expectatiuarum, in 9. forma. num. 29.* Nauar. *comm. 4. n. 22. verſic. ex quibus facile. de regular. & num. 23 verſic. 4.* & *lib. 3. conſ. in 1. edit. tit. de regular. conſ. 20. num. 12. in 2. tit. de ſtatu monach. conſil. 14 n. 12.* Leonard. *lib. 12. de iuſt. cap. 41. dub. 12. num. 98.* Azor *tom. 1. inſtitut. moral. lib. 12. cap. 9 q. 8. & cap. 22. q. 19.* & *tom. 2. lib. 3. cap. 26. q. 2. 13. & 4.* Manuel. *qq. regular. tom. 1 q. 34. art. 1.* & omnes Doctores, quos infra referemus, qui petunt confirmationem, aut collationem Pontificiam ex certa ſcientia, vt hæc facultas denegetur.

512 Quod eſt verum quamuis collatio ſpectet ab Abbatem, & conuentum, ſitque neceſſaria Epiſcopi confirmatio: poteſt enim ſolus Abbas reuocare, quia non mutatur natura beneficij. Sic latè probatus Federicus *toto eo conſ. 134.* & loquens de peculio conceſſo per Prælatum cum conuentu, tenet Decius *cap. edoceri, in noua editione, num. 18. de reſcriptis.*

513 Quamuis autem poſſint hæc ad Abbatis nutum reuocari, non cenſentur reuocata per Abbatis mortem, ſed opus eſt reuocatione: quia per ſolam mortem reuocatio non inducitur. *c. ſi delegatus. 7. de offic. deleg. in 6* & notat Bart. *l. more n. 17. ff. de iuriſdict. omnium Iudicum,* eã tradens rationem, quod reuocatio contrariam priori voluntatem petat. At præſumitur quis non expreſsè reuocans decedere in priori voluntate, *c. maiores, de baptiſmo.* Et ideo ita docent Abbas *c. fin. n. 6. de precariis.* Decius *c. ad noſtram, ad fin. de confirm. vtili.* Felinus *cap. per tuas. n. 4. de maior. & obed.* Rebuff. *de pacificis poſſeſſor. n. 276* Secus autem eſſet ſi conceſſio eſſet ad beneplacitum Abbatis: quippe beneplacitum expirat morte concedentis. *c. ſi gratioſè, de reſcript. in 6.* ac proinde conceſſio hæc tunc expiraret. Atque ita docent Abbas *ibid.* & Ioann. Andre. *c. porrecta. n. 3 de confirm. vtili.*

Ex hac ſententia deducitur primò, regularem non poſſe iuuari pacifica poſſeſſione triennali talis beneficij, ne moleſtari poſſit, iuxta *regul. de triennali*, cuius meminimus à n. 86. vſque ad 91. quod non moleſtetur ab Abbate reuocante collationem defectu legitimi tituli; in quo euentu procedit regula de triennali: ſed quia ea eſt beneficiorum regularium natura, vt poſſint ad nutum ſuperioris reuocari. Et ita docent Rebuff. *de pacificis poſſeſſoribus n. 174.* Anaſtaſius Germonius *de indultis Cardin. §. regularia beneficia. num. 37.* 514

Secundò deducitur, ſpoliatum regularem huiuſmodi beneficiis ab Abbate abſque iuſta cauſa, non poſſe agere de poſſeſſorio contra illum, petendo ſe ad priſtinã poſſeſſionem reſtitui: quia Abbas ſpoliando nullam irrogauit iniuriam, ſed vſus eſt iure ſuo. Sic Baldus *l. cùm affirmes 8 fine C. de liberali cauſa.* Felin. *c. per tuas, n 4. de maior & obedientia.* Rebuff *de pacificis poſſeſſorib. n. 274.* Nauar. *comm. 2. n. 65. verſ. addo 8. de regul.* & *lib. 3. conſ. in 1. edit. tit. de regular. conſ. 20. n. 12. in 2. tit. de ſtatu monach. con. 14. n. 12.* Anaſtaſius Germonius *eod. §. regularia beneficia, n. 50.* Azor *tom. 1. inſtit. moral. lib. 12. c. 11. q. 9.* Quod ſi reuocaretur ex malitia, vt ratione mali animi, & odij, poſſe vtique implorare officium ſuperioris, & impedire huius reuocationis effectum, vt bene docet Innoc. *c. finali, de officio ordin. in 6* & ibi Ioan. And. *n. 2.* Dominicus *in princ. n. 9.* Francus *in princ. n. 3.* Card. *Clem. vnic. §. præmiſſa, n. 4. oppoſit. vnic. de ſupplenda negligentia Prælator.* & ibi Boniſac. *n. 3.* Imola *n. 44* Bellam. *c. porrecta, n. 6. q. 4. de confirmat. vtili.* Milis *in repertorio. verb. religioſus, n. 4. verſ. religioſi ſi ſint manuales.* Selua beneficiorum *3. p. q. 68. n. 3.* Rebuff *n. 275.* Nauar. vtroque loco, Anaſtaſius Germonius, & Azor proximè allegati, Leonard. *lib. 2. de iuſtit. cap. 41. dub. 12. n. 98.* Minus tamen bene dixit Milis ibidem poſſe hoc officium implorare, quando ſpolium eſt ſine cauſa, aut ex euidenti malitia, minus etiam bene dixit Manuel *qq. reg. to. 1. q. 34. art. 2.* poſſe hoc officiũ implorare, quando abſque cauſa ſpoliatur, quia, vt diximus, id ſolùm poteſt, quando ob malum animum. Præſumetur autem (vt optimè ait Nauarrus *eo comm. 2. n 65. verſ. addo octauò*) is malus animus, quando Prælatus accuſatus à regulari, vel dum contra eum inquiritur ad inſtantiam illius regularis, ſpoliaret eum beneficio. Vnde concludit ferè ſemper Galliæ Parlamenta reſtituere regulares ſpoliatos, quia rarò accidit, vt ſpolientur, niſi ob indignationem. Et hæc ſunt vera, quamuis Decius *c. ad noſtram in noua edit. n. 23. de confirmat. vtili* dicat communiter teneri in Italia etiam ſpoliatum ex Abbatis malitia non poſſe agere contra illum. Si tamen tertius quidam monachum illum ſpoliaret, poſſet vtique contra illum agere, petens ſe reſtitui: quod tertius ille iure ſpoliandi careat Sic Baldus, Felinus, Rebuff. *n. 274.* Nauarr. *eo n 65 verſ. addo octauò.* Azor proximè allegati. 515

Tertiò deducitur, religioſos dici iure, & ratione adminiſtrationis beneficia regularia retinere, & vt ſibi commendata, non eo quod titulis careant, ſed quia poſſunt ad nutum Abbatis remoueri. Sic Azor *tom. 2. inſtit. moral. lib. 3. cap. 16. q. 2.* 516

Quartò deducitur, quamuis conſuetudo memoriam hominum excedens ſit, quod ſuperior non reuocarit beneficium illud regulari collatum; adhuc poſſe auferri, quia aut ſuperior nunquam abſtulit, & non poteſt ob id dici inducta conſuetudo quia ex actibus meræ facultatis, ſeu ex non vſu non habente in ſe actum tacitum diſpoſitioni iuris contrarium, non inducitur conſuetudo, vt notatur *c. Ioannes, de clericis coniugatis:* aut ſuperior voluit remouere, & ob poſſidentis potentiam non habuit effectum: & non poteſt dici inducta conſuetudo, cùm ſit contra votum obedientiæ 517

arg. cap. cùm non liceat, de præteritionibus, & *cap. cùm inter vos, de conſuetudine.* Sic tradunt Abbas *cap. ad noſtram, numero penult. de confirmat. vtili.* & ibi Decius *in noua editione, num.* 21. & 22. Rebuffus *de pacificis poſſeſſoribus, n.* 277. Anaſtaſius Germonius *de indultis Cardinal. §. regularia beneficia, num* 51. quamuis Milis *in ſuo repertorio verb. religioſus, num.* 4. *verſic. religioſus non poteſt conſentire electioni*; dicat poſſe hac conſuetudine beneficia manualia fieri perpetua. Ducitur, quia ſtatus beneficij poteſt mutari ſpatio quadragenario. *cap. cùm de beneficio, de prabendis, in* 6. Præterea, quia Antonius *cap. porrecta, ad fin de confirmat. vtili.* dicit beneficium perpetuum poſſe fieri ex conſuetudine temporale. Ergo è contrà temporale poteſt fieri ex conſuetudine perpetuum. Sed neutra ratio obſtat. Non prior, quia ea conſuetudine mutatur ſtatus beneficij ex regulari in ſeculare, & è contrà; non autem, vt ex manuali fiat perpetuum, propter rationem dictam. Nec etiam obſtat poſterior ratio, quia vt beneficium perpetuum fiat temporale, poteſt eſſe conſuetudo habens actum iuris diſpoſitioni contrarium, cùm non ſit circa actus meræ facultatis; ſecus autem vt temporale ſit perpetuum, qui eſt circa actus meræ facultatis.

118 Hæc tamen ſententia, vt regularis poſſit ad nutum Abbatis priuari beneficio, limitatur primò, vt intelligatur de beneficiis regularibus collatiuis. Quippe ſi electiua ſint, nequit abſque legitima cauſa remoueri, ſed ea beneficia ſunt perpetua, vt habetur *cap.* 2. *ad finem, de ſtatu monachor.* & docent Cardinal. *Clement. vnica. §. præmiſſa, num.* 4. *oppoſitione vnic. de ſupplenda neglig. Prælat.* & ibi Imola *num.* 44. Milis *in repertorio. verb religioſus, num* 4. *verſ. religioſus autem.* Caſſadorus *deciſ.* 4. *n.* 3. 4. 5. *de præbendis.* Anaſtaſius Germonius *de indultis Cardinal. §. regularia beneficia, num.* 51. & 52. Azor *tom.* 2. *inſtit. moral. lib.* 3. *cap.* 26. *quæſ.* 15. & *tom.* 1. *lib.* 12. *cap.* 12. *quæſito* 10. Quare minus bene Selua beneficiorum 3. *part. quæſt.* 68. *num.* 2. dicit etiam tunc poſſe religioſum ad nutum Abbatis priuari.

119 Secundò limitatur, quando beneficium id regulare eſt ſubiectum ordini pleno iure; nam ſi non ſubiciatur pleno iure, ſed ſolo ordinario, ſaltem quoad inſtitutionem, & deſtitutionem, nequit ille religioſus ab Abbate remoueri, & reuocari ad clauſtrum, quod non ſit Abbati religionis ſubiectus, nec poſſit illi aliquid præcipere de pertinentibus ad illam Eccleſiam, ſed petere penſionem annuam, ſi quæ iure in monaſterij fauorem impoſita ſit, iuxta *cap. de monachis*, & *cap. auaritiæ, de præbend.* Sic Nauarr. *comm.* 2. *n.* 6. *corol* 7. *de regularib.* Leonard. *lib.* 2. *de iuſtitia, cap.* 41. *dub* 12. *n.* 98.

120 Tertiò limitatur, niſi id beneficium regulare ſit parochiale: tunc enim nequit ad nutum Abbatis auferri: quia eo ipſo quod habet curam animarum, conſtituitur beneficiarius conſenſu, & authoritate Epiſcopi, cuius eſt animarum curam committere, & Eccleſiis habentibus animarum curam idoneos miniſtros præficere. *cap de monachis* 16. *quæſt.* 1. Et ita docent Cardinal *Clement. vnic. §. præmiſſa, n.* 4 *oppoſit. vnic. de ſtatu monachorum*, & ibi Imola *n.* 44. Ancharanus *n.* 13. Federicus *conſ.* 134 *n.* 1. Aretinus, quem refert, & ſequitur Felinus *cap per tuas, num* 4 *de maior. & obed.* Caſſadorus *deciſ* 4. *n.* 3. 4. 5. *de præbendis.* Azor. *tom.* 2. *inſtit. moral. lib.* 3. *cap.* 26. *quæſ.* 15 Sed idemmet Azor *tom.* 1. *inſtit moral. lib* 12. *cap* 12. *quæſito.* 10. dicit adhuc poſſe ad nutum Abbatis reuocari: ſecus ſi id beneficium curatum eſſet ſeculare. Quare ſic diſtinguendum cenſeo: ſi illud beneficium curatum regulare ſubſit pleno iure monaſterio, tunc poteſt regularis ille ad ſuperioris nutum reuocari: atque in hoc caſu eſt vera hæc poſterior ſententia. Si autem non ſubſit pleno iure, eſt vera prior ſententia: qui in priori caſu nullatenus eſt neceſſaria authoritas Epiſcopi ad eam collationem; ſecus in poſteriori caſu, vt n. 66. probauimus.

121 Quartò limitatur, quando præficitur beneficio tanquam monachus, ſecus ſi præficeretur tanquam clericus ſecularis, vt contingit, quando præficitur Eccleſiæ ſeculari curatæ, vel quando beneficio ſimplici ſeculari ex legitima diſpenſatione: tunc enim nequit per Abbatem reuocari. Sic Abbas *c.* 3. *n.* 3. *notab.* 2. *de ſtatu monach.* Rebuffus *de pacificis poſſeſſoribus, num.* 275. ita dicens ſe conſuluiſſe in quodam conſilio incipienti, *nobilis Redulphus.* Nauarr. *comm.* 2. *num.* 65. *verſ. addo* 3. *de regularib.*

122 Vltimò limitatur, niſi beneficium id regulare non ſit manuale, ſed ſuapte natura perpetuum, nequit enim regularis tunc remoueri ad Prælati ſui nutum. Sic docent Dominicus *cap. final. in principio, num.* 9 *de offic. ordin. in* 6. & ibi Francus *num.* 3. Selua beneficiorum 3. *part. q.* 69. *num vltim.* Rebuffus *n.* 280. & Nauarr. allegati num. præcedenti. Et ratio eſt, quia talis collatio intelligitur facta iuxta illius beneficij qualitatem: & ſic ait Rebuffus in Gallia omnia ferè beneficia regularia eſſe huiuſmodi, & ſic vix poſſe ad nutum Abbatis auferri.

123 Atque in omnibus his euentibus dictis, & dicendis, in quibus beneficium nequit ad Abbatis nutum auferri, ſed cenſetur perpetuum, ſi regularis ſpolietur ab Abbate, poteſt contra ipſum agere de ſpolio: quia cùm Abbas careat ſpoliandi iure, competit aduersùs eum ius petendæ reſtitutionis. Et ſic docent Felinus *cap. per tuam.* 4. *de maior. & obed.* Nauar. *comm.* 2 *num* 65. *verſ. addo* 8. *de regularibus.* Alphonſus Villagota *de extenſione legum*, vbi de extenſione legis pœnalis, in materia conatus, *concluſ.* 5 *num.* 134.

124 Sed ſpecialiter dubitatur, an ſi Abbas concedat monacho beneficium regulare manuale, aut peculium aliquod, explicans, vt eo fruatur toto vitæ ſuæ tempore, aut promittens ſe non reuocaturum, ſit integrum ei reuocare. Et quidem, quando nulla interfuit promiſſio non reuocandi, ſed abſolutè conceſſit prædicta pro toto vitæ ſuæ tempore, credo poſſe Abbatem reuocare: quod in hoc euentu ſola eo tempore fruendi licentia conceſſa ſit; & licentia religioſo conceſſa poteſt ad libitum reuocari. Sic Decius *c. ad noſtram, in noua editione, num* 19 *de confirm. vtili.* Selua beneficiorum 3. *p. q.* 68. *n.* 1. & omnes Doctores n. ſequenti allegandi.

125 Sed maior difficultas eſt; ſi Abbas promiſit regulari illi ſe non reuocaturum. Qua in re communiter Doctores cenſent adhuc integrum eſſe Abbati reuocare, tum quia inter Abbatem, & religioſum nulla intercedere poteſt obligatio, ſicut nec inter dominũ, & ſeruum vt ſuſtinent multi Doctores, quos retulimus ſupra, tum, etiam quod ea promiſſio tanquam iuri communi contraria, diſponenti nihil concedendum monacho, quod reuocari nequeat ad nutũ ſuperioris, eſt omnino irrita. Atque ideo hanc partem ſuſtinent Archidiaconus *cap. final. num.* 2. *fin. &* 3 *init. de officio ordinarij, in* 6. Ioann. Andreas *ibi, num.* 1. *fin. & n.* 2. *init.* Dominicus *ibi, in princip. n.* 9. Francus *in princip. num.* 3. idem Archidiaconus *c. cum paſtoris* 2. *q.* 7. *n.* 5. & ibi Bellamera *n.* 2. Federicus *conſ.* 134 *n.* 1. & 259. *n* 1. Abbas *c cùm inter R. n.* 1. *notab.* 3. *de elect. & cap. ad noſtrum n.* 9. *de confirmatione vtili. & c. cùm ad monaſterium. n.* 11. & 12. *de ſtatu monachor.* Iaſon. *authent ingreſſi. n.* 37. *C. de ſacroſan. Eccleſ.* Rebuffus *de pacificis poſſeſſorib n.* 274. Selua beneficiorũ 3. *part. q.* 69 *n.* 1. Eucrardus *in ſuis topicis, loco à ſeruo ad monachum. n.* 2. Roſella *in ſumm verb. Abbas. n.* 10. & ibi Angelus *n* 7. Sylueſter *q.* 3. *n.* 6. *dict* 7. Tabiena *q.* 4 *n.* 10. *fin.* Antonius Cucus *lib.* 3. *inſtitut. maior. tit* 1. *n.* 112. Surdus *de alimentis num.* 8 *priuilegio* 79 *num.* 5. Azor *tom.* 1. *inſt. moral.* 12 *c.* 9. *quæſt.* 8. Sed huic communi ſententiæ contradicunt Nauarrus *lib.* 3. *conſilior in* 1. *editione tit. de regularib. conſ.* 20. *n.* 12 13. & 14 *in* 2. *tit. de ſtatu monachorum conſ.* 4. *n* 12. 13. & 14. & Manuel *qq regular. to.* 3. *q* 29. *art.* 9. dicentes validam fore reuocationem; at Prælatum reuocando abſque iuſta cauſa peccaturum: quia

etſi

etſi non ciuiliter, obligatur tamen naturaliter ſua promiſſione religioſo, ſicut Dominus ſeruo, vt ex multis probaui ſuprà. Sed prior ſententia multo magis placet; quamuis enim fatear ex profeſſione Abbatis cum monacho oriri obligationem naturalem: at in hoc caſu ea oriri nequit, eo quod huiuſmodi promiſſio tanquam iuri contraria ſit irrita.

126 Sed quid ſi Abbas promiſſionem illam non reuocandi iureiurando ſtabiliuit? Abbas *c. ad noſtram n.10. de reformat. vtili.* & Rebuffus numero præcedenti allegatus afferunt reuocationem fore validam; ſed non explicans, an Abbas incidat in periurium. Et quidem dicendum eſt, in illud incidere reuocando abſque vera cauſa; quia etſi peccarit promittendo contra iuris diſpoſitionem, at non peccat non reuocando poſtea conceſſionem, quia nullo iure iubetur reuocare; & ſic obligat iuramentum iuxta regulam vulgarem, quoties impleri poteſt abſque diſpendio ſalutis æternæ. Et ita in ſimili docent Abbas, & alij, quos referemus numero 131. & in alio ſimili etiam tradunt communiter Doctores, aſſerentes promiſſionem non reuocandi teſtamenti eſſe irritam, tanquam iuri contrariam, voluerit id vſque ad mortem eſſe reuocabile; at ſi promiſſio iureiurando firmetur, valere reuocationem, reuocantem autem eſſe periurum.

127 Ducuntur amplius Doctores, quid ſi Abbas cũ conſenſu ſtatutum ediderit, vt ea conceſſio beneficij, aut peculij monachis facta reuocari nequeat abſque conſenſu conuentus, vel etiam cum illo? Et quidem dicendum eſt, id ſtatutum non obſtare, quominus ipſe Prælatus poſſit reuocare, quia nec id ſtatutum potuit eſſe in præiudicium Abbatis ſucceſſoris, nec ipſemet Abbas potuit ſibi legem imponere, à qua non liceat ſibi recedere *l. ſi quis. in principio. ff. de legat. 3. & l. nemo poteſt. ff. de pactis, & l. legatus. de officio Præſidis.* & tradunt Federicus *conſil. 259 num 1* Abbas *cap. cum ad monaſterium. n.11. de ſtatu monach.* Rebuffus *de pacificis poſſeſſoribus, num. 278.* Angelus *ſumma verb. Abbas n.24.* & ibi Sylu *q.1. n.7. verſ. & tertiò.* Emmanuel Sà *verb. religio n.66.* Manuel *quæſtionum regularium tom. 3. q. 29. artic 9.* Limitat Federicus, & Rebuffus, niſi id ſtatutum ſit authoritate Epiſcopi confirmatum. Verùm hæc limitatio tenebit verum, quando monaſterium eſt ſubiectum Epiſcopo: ſi autem ſit exemptum, exigetur confirmatio ſuperioris Abbate illo, ne Abbas poſſit reuocare. At poterit ſuperior ille, qui confirmauit, reuocare propter rationes dictas, & iuxta ea quæ dicemus num. 138.

128 Immo ſi id ſtatutum iureiurando ſtabilitum ſit, valebit vtique reuocatio ſine iuſta cauſa facta: at reuocans erit periurus, vt in ſimili probauimus num. 126. fin. & docent Ioannes Andreas *regul. non eſt obligatorium, in fin. de regul. iuris, in 6* & ibi Francus *in fin.* Abbas, Angelus, Syluester, Manuel numero præcedenti allegati.

129 Secunda difficultas eſt, an ſi conceſſioni eius beneficij manualis regularis, aut peculij factæ ab Abbate accedat Pontificis confirmatio, ſit adhuc integrum Abbati reuocare ad nutum ſuum, ſicut antea licebat? Quidam negant poſſe, quia cùm authoritas Pontificis acceſſerit, videntur ligatæ inferioris manus. Sic tradunt Archidiaconus *c. finali num. 3. d. de offic. ordin. in 6.* & ibi Ioan. Andreas *num. 3. & c. cùm inter R. n.13. de elect. & cap. porrecta in fin. de confirmat. vtili.* vbi Hoſtienſis *n.2.* idem Ioan. Andr. *c. niſi. n 3. de præbend.* vbi Innocentius *n. vnic. paulò poſt princ.* Anton. *num. 12.* Abbas *num. vltim.* Gambara *de offic. & poteſtate legati. lib. 6. 6. n 26.* Euerardus *in ſuis topicis, loco à ſeruo ad monachum. num. 2.* Nauar. *lib. 3 conſil. in 1. editione. tit. de regularibus. conſil. 20. n. vltim. in 2. titul. de ſtatu monach. conſil. 14. n. vlt.* Surdus *de alimentis tit. 8. priuilegio 79. n. 5* Azot *tom. 1 inſtit. moralium lib. 12. c. 9. quæſ. 8. & tom. 2. lib. 1. c. 26. quæſ. 15.*

Sed præcedens ſententia vt vera ſit, limitanda eſt, 130
vt intelligatur, quando Pontifex ex certa ſcientia confirmat, ſecus quando ſimpliciter: quod per ſimplicem confirmationem non cenſetur velle rei naturam variare, atque ita ex beneficio, & peculio ad nutum Prælati reuocabilibus conſtituere rem ab illo irreuocabilem. Et ita temperant Gloſſ. *c. porrecta verb. confirm. de confirm. vtili,* & ibi Abbas *num 4.* Cardinalis *in fine.* Decius *in noua edit. n.8.* idem Abbas *c. ad noſtram. n.6. de confirmat. vtili.* & ibi Decius *in noua edit. n 9. & c. edoceri. n.18. de reſcript.* Federicus *tract. permutationum q.17* Hoſtienſis *c niſi. n. 4 de præbend.* & ibi Cardinalis *num. 5 oppoſit. 3.* Felinus *c. per tuas n.4. de maior. & obed. & c conſtitutus. n.10. de reſcript.* Imola *Clem. vnic. n.42. fin. de ſuppl. negligen. Prælat.* Milis *in repertorio. verb beneficium n.9. verſ. beneficia manualia licet per Papam.* Selua beneficiorum 3. *p. q 68 n.1* Rebuffus *de pacificis poſſeſſorib. n.279.* Gygas *de penſionib. q.15. n.3. & duplici ſequenti.* Azor *to.1. inſtit. moral lib.12. c.22. q 10. & tom. 2. lib. 8. c. 7. q. 11.* Manuel *qq. regular. tom 1. q. 34. art. 4 art. 2.*

Alia autem communia confirmationi, & collationi 131
Pontificiæ dicemus n. 138. 139 141. 142. 143. 144.

Vltima difficultas eſt, quando Pontifex ipſe confert 132
id beneficium manuale, aut peculium religioſo, an poſſit Abbas ad nutum reuocare? Et quidem dupliciter poteſt Pontifex conferre. Priori modo; ex poteſtate conferendo deuoluta ad ipſum aditum allegata Abbatis negligentia. Poſteriori modo, quando ex ſua poteſtate, ſeu proprio iure confert, abſque aliqua Abbatis negligentia. Et quidem quando ex poteſtate deuoluta, Decius *cap. ad noſtram in noua edit. n.16. de confirmat. vtili,* quamuis dubius, in eam partem inclinat, vt non integrum maneat Abbati ad nutum reuocare. Ducitur, quia ex eo non debet quis fructum conſequi, quod niſus eſt impugnare. *regul. cùm ex eo. 38. de regulis iuris, in 6.* Cùm ergo Abbas ſua negligentia impugnare niſus ſit eam collationem, non dicitur inde fructum conſequi, vt poſſit ad nutum reuocare. Secundò, ex doctrina Bartoli *l. vbi acceptum. 30. n. 30. ff. de iudiciis,* vbi ait Bartolus, cœpto alicubi iudicio, nec actori, nec reo fas eſſe alium Iudicem adire, niſi reus citatus fuerit contumax, quia tunc poteſt actor alium Iudicem adire; nec reo licebit allegare alibi iudicium eſſe cœptum, vtpote qui illud non comparendo tempſit. Sic ergo cùm Abbas tempſerit collationem illam facere, nequibit ſuum priſtinum reuocandi ad libitum ius allegare, ne huic iuri illa collatione Pontificia præiudicet.

At dicendum eſt, nullatenus alterari naturam illius 133
beneficij, aut peculij, & ideo integrum eſſe Abbati reuocare, ac ſi ipſemet contuliſſet. Probatur ex *Clem. vnic. verſ. præmiſſa. de ſupplen. negligen. Prælator.* vbi expreſsè habetur, poſſe ſuperiorem ad nutum reuocare, quando per deuolutionem confertur ab Epiſcopo authoritate Apoſtolica, ibi; *liberè poſſunt ad clauſtrũ, cùm oportuerit, reuocari.* Et tradit rationẽ Gloſſa *ibi verb. reuocari,* quia nec plus, nec aliter confert ſupplens, quàm negligens debebat conferre, cùm non tanquam principalis, ſed tanquam ſubrogatus ipſius conferat, vt conſtat ex eodem textu, ibi; *negligentiam ſuper hoc ſuppleant eorundem.* Nec obſtant adducta in contrarium. Non prius, quia non comparat Abbas fructum aliquem ex ſua negligentia, ſed tantùm retinet ius, quod habebat, cùm id ſublatum nõ ſit per illam collationem Pontificis. Nec etiam poſterius, quia nullo modo eſt ſimile: cùm enim iudicium conſtare debeat ex actore, & reo, non poteſt dici omnino cœptum ex parte actoris, quando reus noluit comparere; & ideo fas eſt illi alium Iudicem adire, non autem huic, ne ex ſua contumacia commodum reporter. At Abbas nullatenus contulit, nec Pontifex cõfert, vt principalis, ſed nomine Abbatis, vices eius ſupplens. Et ideo hanc ſententiam ſuſtinent Gloſſa *eo verb. reuocari,* & ibi Card. *num. 4. oppoſit. vnic. & cap. niſi n.5. oppoſit. 3.*

oppoſit. 3. de præbendis, Lapus *allegatione 9. num. 4.* & ibi Mandoſius *in additionib. littera E.* Anton. *c. porrecta n. 2.* & ibi Cardin. *ad fin. de confirmat. vtili*, & ibi Imola *n. 2. verſ. quid autem. & c. per tuas fin. de maioritate, & obed.* vbi Felinus *n. 3. & 4.* Abbas *c. ad noſtram n. 7 de confirm. vtili.* Dominicus *c. final. in princip. n. 9.* Imola *c. de officio ordinarij, in 6.* & ibi Francus *in princip. n. 3.* Milis *in ſuo repertorio. verb. beneficium n. 26. verſ. beneficium manuale.* Selua beneficiorum 3 *part. q 69. n. vltim.* Mandoſius *de priuilegiis ad inſtar. gloſſ 6 n. 4.* Alphonſus Villaguta *de extenſione legum*, vbi de extenſione legis pœnalis in materia conatus, *concl. 5. n. 133.*

134 Quando autem non iure deuoluto, ſed iure proprio confert Pontifex, eſt triplex ſententia. Prima ait, adhuc eſſe integrum Abbati reuocare ad libitum, quia cùm Pontifex concurrat in beneficiorum collatione cum omnibus ordinariis *c. 2. de præbendis. in 6.* non videtur ſimpliciter conferendo voluiſſe beneficij naturam alterare. Atque in dubio ratio ipſa ita præſumere cogit in fauorem Abbatis, propter votum obedientiæ ſubditi. Hanc ſuſtinent Lapius *allegat. 16. fin.* limitans, niſi Pontifex expreſsè contrarium præciperet, Abbas *c. ad noſtram n. 7. & 8. de confirmatione vtili*, limitans, niſi Pontifex expreſſè contulerit regulari, vt dum vixerit, retineat Anton. *c. per tuas. fin. de maioritate, & obedientia.* Alphonſus Villaguta relatus n. præcedenti: & facit, quod notat Federicus *tract. de permut. beneficiorum q. 17.* vbi ait permutantes beneficia manualia authoritate Pontificis remoueri poſſe, vt priùs poterant.

135 Secunda ſententia abſolutè docet, non poſſe remoueri ad nutum Abbatis, quia (vt inquit Decius ſtatim allegandus) Pontifex conferens ſimpliciter beneficium manuale, non cenſetur eius naturam variare ad eum effectum, vt vbi illud beneficium iterum vacarit, deſinat eſſet manuale, prout priùs erat. Variat tamen quoad hunc effectum, vt reuocatio illius debeat per Pontificem fieri, eo quod in illud ſemel manum appoſuerit, iuxta doctrinam Abbatis *cap postulaſtis. n. 10. de clerico excomm. miniſtrante*, vbi dicit; ſi Papa contuliſſet beneficium alicui, quamuis aliàs poſſet Epiſcopus in nullitate diſpenſare: at ex quo Papa ſemel manum appoſuit, nequit Epiſcopus. Ergo cùm etiam in hac collatione manum appoſuerit Pontifex, interdicta erit inferiori reuocatio. Et ideo hanc ſuſtinent Baldus *cap. illud, in fin. de maioritate, & obedientia* Archidiac. *cap finali n. 3. de officio ordinarij, in 6* & ibi Ioann. Andr. *num. 3.* Dominicus *in princ. num. 9.* Francus *in princ. num. 3.* Anton. *c. porrecta. num. 2. de confirmat. vtili*, & ibi Cardinalis *ad fin.* Imola *n 2. verſ. quid autem.* Lapus *allegatione 9. num 4.* idem Card. *Clement. vnic § præmiſſ. num. 4. oppoſit. vnic. de ſupplenda neglig. Prælator.* & ibi Anchar. *num. 13.* idem Imola *c. per tuas fin de maioritate, & obed.* Barbatius *cap. cùm dilecti in fin de donationibus.* Ananias *c. excommunicamus Clem. 1. § quia verò n. 4. de hæret.* Paulus Delcazar *in quæſt. per eum diſputata, incipienti, religioſo*, vt eum refert, & ſequitur Decius *c. ad noſtram. num. 16 & 17 de confirmat. vtili & c. cùm acceperiſſent. n. 47. de conſt.* Selua Beneficiorum *3. part. q. 69. n. vlt.* Mandoſi. *de priuilegiis ad inſtar, gloſſa 6 n 4.* Azor *to 2. inſt moral. lib 3. c 26. q. 15.*

136 Vltima ſententia (cui tanquā probabiliori adhæreo) eſt inter vtramque media, dicens primam, vt poſſit Abbas reuocare, veram eſſe, quoties Pontifex ſimpliciter confert: ſecundam autem, vt non poſſit, quando Pontifex confert certa ſcientia. Prior pars probatur rationibus primæ ſententiæ. Poſterior autem rationibus ſecundæ; quia tunc cenſetur manum apponere Pontifex, quaſi volens id negotium ſibi reſeruari. Atque ita docent Federicus *conſ. 88. paulò ante fin.* Archid. *c. ſi monachus. 16 q. 1. n. 2.* & ibi Bellamera *n. 2.* Cardinal. *c. niſi. n. 5. oppoſ. 3. de præbend.* Felinus *c. conſtitutus, n 10. de reſcript. & cap. per tuas. n. 4. de maior & obedientia.* Milis *in repertorio. verb beneficium n 9. verſ. beneficia manualia licet per Papam.* Additionator *ad Decium. d. c. cùm acceſſiſſent. n. 47 verb. remoueri.* Rebuffus *de pacificis poſſeſſorib. n 279. 280. 281.* Nauarr. *comm 2. n. 6. corol. 7. de regular.* Azor *tom. 1. inſt moral. lib. 12. n. 22. q. 10.*

137 Fallit hoc in religioſis, de quibus eſt hodie prouiſum in Extrauag. *Rurſus* Benedicti XII. vbi eſt determinatum, quod habentes beneficia in ordine monachorum nigrorum S. Benedicti ex collatione, prouiſione, vel ordinatione Sedis Apoſtolicæ, vel legatorum, ſeu executorum, vel prouiſorum eiuſdem Sedis, vel per literas prædictorum, ſubſint in omnibus, & per omnia ſuis Prælatis, & poſſint ab eis reuocari, prout ſi ea haberent à ſuis Abbatibus. Sic allegato tradunt Dominicus *cap. final. in princip. num. 9 de officio ordinarij, in 6.* & ibi Francus *in princip. n. 3.* Rebuff. *de pacificis poſſeſſoribus num 280.*

138 Secundò fallit, quando Pontifex confert beneficium manuale regulari expreſsè dicens, vt retineat toto vitæ ſuæ tempore: cùm enim tunc conſtet de expreſſa Pontificis voluntate, conceſſio duret ad monachi vitam, non poteſt inferior contrarium diſponere reuocando. Atque ita docent Innocentius *c. cum inter R. ſtatim in princip. de elect.* & ibi Abbas *n. 2. notab. 3. & c. ad noſtram. n. 7. de confirmat. vtili.* vbi Decius *in noua edit. n. 11.* Felinus *c. conſtitutus n. 10. de reſcript & c. per tuas. n. 4. de maiorit. & obedientia* Rebuffus *de pacificis poſſeſſoribus n. 181.* Alphonſus Villaguta *de extenſione legum*, vbi de extenſione legis pœnalis in materia conatus, *concl. 5. n. 133.* Immo Innocentius Decius, Rebuff. *ibid.* dicunt, nec Pontificem poſſe tunc ex ſua ordinaria poteſtate abſque cauſa conceſſionem illam reuocare. Quod minimè credo: non enim mens Pontificia videtur, naturam illius beneficij manualis in perpetuum mutare in ſuæ poteſtatis præiudicium, ſed ſolas inferiorum manus videtur ligare. Sicut enim quando ipſe Abbas ad tempus vitæ concedit, cenſetur exceptum, niſi interim reuocauerit; ita cùm Pontifex concedit, cenſetur eadem exceptio appoſita. Atque ideo Innocentius *cap. niſi num. vnic. paulò poſt princip. de præbendis*, & ibi Ioannes Andreas *n 3.* Hoſtienſis *num. 4.* Cardinalis *num. 5. oppoſit. 2.* dicentes beneficium manuale reddi perpetuum, & irreuocabile ad nutum Abbatis, dum à Pontifice confirmatur, aſſerunt manere Pontifici liberam poteſtatem.

139 Tertiò fallit, niſi ſic inſtitutus, aut confirmatus à Papa delictum priuatione dignum committat: tunc enim quantumcumque in perpetuum ſit collatum beneficium, poterit ab Abbate priuari illo, quia per illam Pontificis collationem, aut confirmationem ſolùm reſpectu præteritorum eſt præcluſa via inferioribus, atque adeo de viribus illius collationis, aut confirmationis cognoſcere nequeunt: ſecus reſpectu delicti de nouo ſuperuenientis; quia confirmatio ſeu priuilegium non extenditur ad non cogitata, vt in ſimili notatur *c. cùm inter P. de renunciatione, & c. ſuggeſtum. de decimis.* Præterea, quia aliàs confirmatio, ſeu collatio illa præſtaret exceptionem de ordinariis, quod eſt abſurdum. Atque ita docent Gloſſa *c. 1. verb quæſtione, paulò poſt princip. de confirmat. vtili.* Quamuis enim videatur oppoſitum dicere ibi, *ſed certè non eſt verum*: at ea verba non referuntur ad hoc, ſed ad aliud membrum, quod ibi poſuerat, vt notant Doctores ſtatim allegandi. Anton. *ibi n 6.* Abbas *n. 8. & 10.* Cardin. *ſtatim in princ.* Imola *num. 4. fine.* Decius *in noua edit num. 57. & 58.* Idem Anton. *c. porrecta n. 2. eodem tit.* & ibi Abbas *n. 4. & c. ad noſtram n. 6. eod. tit.* Imola *eodem c. porrecta n. 2. verſ. quid autem & Clem vnic. n. 4. fin de ſuppl. neglig. Prælator. & c. per tuas. fin de maioritate. & obed.* vbi Felin. *n. 1. & 4.* idem Decius *c. cum acceſſiſſent. in noua edit n. 47. de conſtitutionibus* Baldus *c. illud. n. 2. de maioritate, & obed.* Milis *in repertorio. verb beneficium. num 26. verſ. beneficium manuale.* Alphonſus Villaguta *de extenſione legum*, vbi de

extenſio

eſtenſione legis pœnalis in materia conatus, *concluſ.5. num.133.* Et quamuis Doctores videantur loqui ſpecialiter ratione delicti noui ſuperuenientis: at ſimiliter poteſt reuocari ab Abbate, ſi alia iuſta reuocandi cauſa ſuperueniat, vt optimè docet Decius *dicto cap.1. n.57. & 58. de confirmat. vtili.*

140 Quartò fallit, niſi beneficium regulare manuale conferatur per Pontificem clerico ſæculari: tunc enim ſemper cenſetur pleno iure, & in perpetuum ei commiſſum. Atque ideo non poteſt abſque legitima cauſa ei auferri. Sic Rebuffus *de pacificis poſſeſſoribus, n.79. fine.*

141 Quamuis autem in prædictis caſibus beneficium illud manuale transferatur ex collatione, aut confirmatione Pontificis in perpetuum, non tamen perdit omnino naturam manualis, ſed vbi ſemel vacarit, redit ad priſtinam beneficij manualis naturam, & ſic eſt deinceps ad nutum ſuperioris reuocabile. Atque ita docent Antonius *c. porrecta n.2. de confirmat. vtili,* & ibi Imola *n.2. verſ. quid autem.* Lapus *allegat.9. n.4.* & ibi Mandoſius *in additionib. lit. G.* Felin. *in c. in noſtra, corol.40. n.45. notab.9. de reſcriptis.* Selua beneficiorum 3. *p. q.11. n.131.* Rebuffus allegatus num. præced. Milis *in reperter. verb. beneficium, n.26. verſ. beneficium manuale.*

142 Et quamuis regularis ille, cui beneficium manuale collatum eſt ex certa ſcientia, vel confirmatum à Papa, ſit ab Abbatis iuriſdictione exemptus in hoc, vt nequeat ab illo ad libitum remoueri, aut de viribus illius collationis, aut confirmationis cognoſci: in reliquis tamen manet ius ſuperioris illius illæſum, & ita permutatio, & renunciatio illius beneficij eius authoritate fieri debet. Et ita docent Abbas *c. ad noſtram, n.6. de confirmat. vtili, & c. porrecta, n.4. eodem tit.* Decius *eo c. ad noſtram, in noua edit. n.11.* Milis *in repert. verb. religioſus, num.4. verſ. religioſus non poteſt conſentire.* Rebuffus *de pacificis poſſeſſoribus, n.282.*

143 Demum duo obſeruanda ſunt. Prius eſt, non ſufficere collationem illam, aut confirmationem beneficij illius manualis fieri motu proprio à Pontifice, vt deinceps nequeat ad nutum ſuperioris reuocari: ſed opus eſt hæc fieri ex certa ſcientia, quia etſi motus proprius tollat defectum ſubreptionis, at non ſupplet defectum intentionis, quæ in dubio eſt nolle beneficij illius naturam variare. Et ſic docent Imola *c. conſtitutum, n.11. de reſcriptis,* & ibi Felinus *n.10. & cap. per tuas, num.4. de maiorit. & obedientia.*

144 Poſterius eſt, quando dicantur collatio, & confirmatio ex certa Pontificis ſcientia fieri. Et primò ſic fieri dicuntur, quando apponitur clauſula, *ex certa ſcientia:* quod ex ſe conſtat, & docent Gloſſa finalis *Clem.2. de reſcript. & c. ſtatutum, verb. literarum, eod. tit. in 6.* Decius *c. porrecta in noua edit. n.15. de confirmat. vtili,* & omnes. Secundò fit collatio, & confirmatio ex certa ſcientia, quando Pontifex diceret, *non obſtanti, c. porrecta,* atq. *ex c. vnic. de exceſſibus Prælat. in 6. & ex c. nonnulli, cum ibi notatis, de reſcript.* & ita docent Antonius *eo c. porrecta, n.2.* Ioan. Andr. *n.3.* Hoſtienſis *ad fin.* Abbas *fin.* Decius latiùs probans *n.14* Felin. *c. conſtitutus, n.10. de reſcript.* Tertiò fit ex certa ſcientia, quoties emanat ſecunda iuſſio, ea enim habet vim clauſulæ, *ex certa ſcientia.* Sic Anton. Ioan. Andr. Hoſtienſis, Abbas, Felinus *ibid.* Quartò, quando totus rei confirmatæ tenor exprimitur Pontifici, & ipſe poſtmodum confirmat, *c. penult. de confirmat. vtili.* Sic Decius *eodem n.15.* Abbas *c.1 n.6. de confirmat. vtili.* Vltimò, quoties ex narratis Pontifici comprehenditur conceſſionem eſſe factam ex certa ipſius ſcientia. Ratio eſt, quia in hoc ſola Principis voluntas attenditur; & cùm in tali voluntate declaranda non ſit data certa forma, ſufficit quocumque modo colligatur *l. certum ff. ſi certum petat.* Atque ita colligitur ex Gloſſa *c. paſtoralis, §. præterea, verb. ex certa ſcientia, de officio delegat.* & alios referens tradit Decius *eo cap. porrecta, n.15.* Et tandem in dubio incumbit onus probandæ certæ ſcientiæ impetranti, quia eſt præſumptio contra illum; facit *cap. vt noſtrum vt Eccleſiaſtica beneficia,* & *l. fin. Cod. de probat.* Sic Innocentius *eo c. porrecta, num. vnic.* Hoſtienſis *ad fin.* Ioan. Andr. *num.3.* Abbas *fin.* Decius *in noua edit n.9. & 10.* Milis proximè allegatus.

SVMMARIVM.

Quid ſit vnio beneficiorum, & quando temporalis, quando perpetua ſit, n.145.

Quotuplex fiat vnio, n.146.

An Epiſcopus poſſit vnire Eccleſias & beneficia ſuæ diœceſis, quamuis nondum conſecratus? n.147.

An poſſit vnire loco religioſo, quamuis Eccleſia, aut beneficium nondum vacent? n.148.

Quod ſi collatio deuoluatur ad Papam ratione negligentia Epiſcopi? n.149.

Quid ſi beneficia ſint reſeruata? n.150.

Quid ſi beneficia ſint exempta à iuriſdictione Epiſcopi? num.151.

Quid ſi vnio non ſit perpetua, ſed ad vitam? n.152.

An vicarius Epiſcopi poſſit vnire? n.153.

Quid ſi habeat ex ſpeciali commiſſione poteſtatem conferendi beneficia cum clauſula generali? n.154.

An Capitulum ſede vacante hoc poſſit? n.155.

An Archiepiſcopus hoc poſſit? n.156.

An delegatus poſſit? Refertur quædam ſententia, n.157.

Proponitur ſententia authoris, n.158.

An Abbates, & alij Prælati inferiores hoc poſſint? Refertur quædam ſententia, n.159.

Explicatur ſententia authoris, n.160.

An requiratur cauſa iuſta, & qualis ad hanc vnionem? num.161.

An requiratur cognitio illius cauſæ? n.162.

An citandi ſint omnes, quorum intereſt? n.163.

An exigatur conſenſus Capituli, quando vnit Epiſcopus? num.164.

An is conſenſus debeat neceſſariò præcedere? n.165.

An quando vnit legatus à latere, exigatur conſenſus Capituli, n.166.

An ſi illa Eccleſia ſit ſubiecta Prælato inferiori, exigatur eius, & ſui Capituli conſenſus, & Capituli Eccleſiæ Cathedralis? n.157.

An quando vnit Epiſcopus, exigatur conſenſus patroni? num.168

Quid quando vnit legatus à latere? n.169.

An ſatis ſit conſenſum patroni, atque Prælati illius inferiora ſubſequi? n.170.

An conſenſus rectoris, ſeu poſſidentis beneficium nondum vacans, vel ſi illud vacet, defenſoris illius, exigatur, illique ſint citandi, vt vnio rectè fiat? n.171.

An in vnione hac facienda exigatur tractatus? n.172.

Quando defectu harum conditionum vnio ſit irrita, n.173.

An ſi impetretur ex falſa cauſa, ſit ipſo iure irrita? refertur quædam ſententia, n.174.

Explicatur ſententia authoris, n.175.176.177.

Explicatur quid Tridentinum circa has vniones decreuerit, n.178.

An Epiſcopus poſſit examinare vniones, ac illarum effectum impedire, non obſtante præſcriptione, & ſi appelletur ab Epiſcopo in caſibus, in quibus Tridentinum ipſi concedit, vt tanquam delegatus Sedis Apoſtolicæ procedat, ſit neceſſariò ad Pontificem appellandum? num.179.

An attento iure antiquo, etiam Trid. integrum ſit Epiſcopis vnire beneficia diuerſarum diœceſum? n.180.

An Epiſcopus poſſit vnire beneficia non ſola poteſtate ordinaria, ſed etiam delegata conceſſa per Trid. & an poſſit alterutram eligere, aut in parte vnam, & in parte alteram, & ad quem tunc appellabitur; & in dubio vtram poteſtatem eligere cenſeatur? n.181.

An ſi Epiſcopus poteſtate hac delegata vniat beneficia, *deſidere*

deſideretur conſenſus Capituli? Proponuntur probantia non deſiderari, n.182.

Explicatur ſententia authoris, n.183.

An beneficia curata poſſint ab Epiſcopo vniri Monaſteriis, aut piis locis, aut beneficiis ſimplicibus, attento Trident. n.184.

An Tridentinum concedens Epiſcopis vnionem abſque conſenſu patroni Eccleſiaſtici, derogarit iuri communi? num.185.

An ea poteſtas ſit delegata? Et explicatur, quando conceſſio facta alicui rei iure ordinario ſibi competentis cenſeatur poteſtas ordinaria aut delegata, n.186.

An Tridentinum derogarit poteſtati Epiſcoporum in vniendis beneficiis ſecularibus religioni? n.187.

An beneficio ſeculari ſic vnito, ſtatim Epiſcopi poſſit deſeruiri per regularem? n.188.

An poſſit Epiſcopus ex iis beneficiis, quæ vnire poteſt, reddere aliquod manuale, & ad nutum amobile, quod erat perpetuum? n.189.

An Monaſterio Monialium poſſit vniri beneficium parochiale in temporalibus, & ſpiritualibus? n.190.

Explicatur decretum Trid. ſeſſ.7. c.7. de reform. quando integrum ſit Epiſcopo in beneficio parochiali vnito Monaſterio aut cuicumque operi pio, vicarium perpetuum, aut temporalem inſtituere, n.191.

145 QVÆSTIO vltima: An beneficium ſeculare poſſit Epiſcopus vnire religioni, ſitque illius ſemel vniti capax religioſus? In quæſtione hæc præmittemus, quid iure communi antiquo liceret Epiſcopo circa has beneficiorum vniones; deinde, quid per Concilij Tridentini decreta correctum ſit: & tandem explicamus, quid in præſenti quæſtione cenſendum ſit. Prima ergo difficultas eſt, quid iure communi antiquo liceret Epiſcopis circa has beneficiorum vniones. Et primò quidem præmittendum eſt ex Rebuffo *praxi beneficiorum, tit. de vnionibus beneficiorum, num.1. & ſeqq.* & Hojeda *de incompatibilitate beneficiorum 2.p.c.3.n.1. & 2.* quid, & quotuplex ſit vnio. Eſt enim plurium beneficiorum, ſeu Eccleſiarum à legitima ſuperiori facta annexio. Dicitur, beneficiorum, ſeu Eccleſiarum, vt nomine Eccleſiarum comprehendantur Epiſcopatus; nomine autem beneficiorum quæcumque alia beneficia maiora, vel minora, regularia, vel ſecularia, & dignitates. Hæc autem vnio quandoque eſt perpetua, quandoque autem temporalis. Perpetua eſt, vt notant ibi Rebuff. *n.7. & 8.* & Hojeda *eod. n.1.* quando exprimitur, vt perpetuo duret, vt conſtat ex *c. expoſuiſti, de præbendis*, ibi; *de capellis in perpetuum annectendis*: vel quando dicitur, ad perpetuam rei memoriam, vel ad beneplacitum Sedis Apoſtolicæ, *c. ſi gratioſe, de reſcript. in 6.* vel ſi concedatur contemplatione Eccleſiæ, *c.1. ne ſede vacante*, & quando eſt perpetua, ſolet in ea dici, *in perpetuum vnimus*. Temporalis autem eſt, vt notant Rebuffus *ibi, n.9. & 10.* & Hojeda *eodem num.1.* quando conceditur ad tempus, vt ad vitam eius, in cuius fauorem fit, & tunc dicitur fauore perſonæ fieri, morteque eius expirat, argum. textus, & eorum quæ notant Doctores *c. quoniam Abbas, de officio delegati.* Atque in dubio dicit vterque author præſumi vnionem fieri potiùs contemplatione Eccleſiæ, quàm perſonæ, quod Eccleſiæ potiùs fauendum ſit, eiúſque neceſſitati, aut vtilitati in his vnionibus conſulatur.

146 Secundò præmittendum ex Rebuffo *ibid. à num.11. vſque ad 15.* & Hojeda *ibid. n.2.* vnionem hanc tripliciter fieri poſſe. Primo modo, vt ex duobus beneficiis vnum fiat, vt probatur ex *cap. decimas, ad fin. 16. q.1.* aut ſi ex duabus parochiis fiat vnica. Secundo modo, vt Eccleſia vna alteri ſubiiciatur, & tunc vnita erit acceſſoria, fruetúrque priuilegiis principalis cui vnitur *cap. recolentes, in fin. de ſtatu Monach.* Tertio modo fit vnio duarũ Eccleſiarum, vtraque manente Epiſcopatu, vel parochiali, vt priùs erat, & tunc vtraque Eccleſia erit principalis, fruetúrque quælibet ſuis priuilegiis, & habebit ſua ſtatuta, idque operabitur vnio, vt idem ſit Epiſcopus, aut parochus vtriuſque. Quem autem effectum habeat diuerſitas huiuſmodi vnionum ad beneficij impetrationem, quidve in ea narrandum ſit, conſulantur Doctores prædicti, & Azor *2. tom. inſtit. moral. lib.6. c.28. q.10.* non enim ad rem præſentem facit.

His præmiſſis, prima concluſio ſit. Epiſcopus, ſtando in iure communi antiquo, poteſt vnire beneficia, & Eccleſias ſuæ diœceſis. Conſtat ex *c. ſicut vnire, de exceſ. Prælat.* ibi; *Sicut vnire Epiſcopatus & poteſtati ſubiicere alteri, ad ſummum Pontificem pertinere dignoſcitur: ita Epiſcopi eſt Eccleſiarum ſuæ diœceſis vnio & ſubiectio earumdem*, & *c. expoſuiſti, de præbendis*, fatentur vniuerſi Doctores. Atque id poteſt Epiſcopus confirmatus, quamuis nondum conſecratus ſit, quippe hoc eſt iuriſdictionis, & bene docet Marianus Socinus *eo c. ſicut vnire, art.3. n.53. & 54. q.10.* 147

Quod quidem non tantùm eſt verum, ſi velis vnire Eccleſiam ſecularem ſeculari; ſed etiam poteſt vnire religioni alicui Eccleſiam, ſeu beneficium ſuæ diœceſis. Conſtat ex *Clem.2. de rebus Eccleſ. alienandis*, ibi, *Si vna Eccleſia alteri Eccleſiæ ſeu dignitati alicui, vel præbenda per Epiſcopum ſuo conſentiente Capitulo vniatur aut religioſo loco donetur, nequaquam id poterit impugnari*, & ex *c. conſultationib. de donat.* vbi expreſſè deciditur Eccleſias, ſeu beneficia nondum vacantia poſſe donari ab Epiſcopo Eccleſiis, aut religioſis locis, quamuis antequam vacent, non poſſint dari priuatis perſonis; & *c. paſtoralis, eod. tit.* vbi deciditur, Epiſcopum conferentem Eccleſiam loco religioſo, ex conſenſu patroni, conferre ius, quod in illam Eccleſiam habebat, patronum autem ſuum ius patronatus, & ex *c. vnic. de iure patron. in 6.* vbi deciditur, patronum poſſe Eccleſiam ſui iuris patronatus ex conſenſu Epiſcopi loco religioſo donare. Quod ſi opponatur *c. illud, de iure patronatus*, vbi laicus contulerat Eccleſiam vacantem loco religioſo, & decidit textus collationem eſſe irritam, tum quia ſine authoritate Epiſcopi facta eſt; tum etiam, quia erat Eccleſiæ nondum vacantis. Reſpondet ibi Abbas *n.7.* intendiſſe laicum illum conferre Eccleſiam illam nondum vacantem, vt ex tunc valeret in præiudicium rectoris legitimè poſſidentis. Nam ſi vellet abſque eius præiudicio, vt à tempore vacationis frueretur illa locus religioſus, valeret vtique cum conſenſu Epiſcopi, vt conſtat ex *d. c. conſultationibus.* Idem diſponitur Conc. Tolet. III. c.4. & refertur *cap. ſi Epiſcopus 12. q.2.* ibi; *Si Epiſcopus vnam de parochianis Eccleſiis ſuis Monaſterio dicare voluerit, vt in ea Monachorum regulariter congregatio viuat, hoc de conſenſu Concilij ſui habeat licentiam faciendi*, & tradit ibi Gloſſ. *verb. ſi Epiſcopus*; & idem habent *c. ſi ad audientiam, el 2. de Eccleſ. ædific.* & ibi Gloſſa *verb. indulgemus*, & ibi Abbas *n.2.* Atque ita docent vnionem loco religioſo poſſe fieri per Epiſcopum docent Gloſſa *ea Clem. 2. ſtatim in princ. verſ. nota quod Epiſcopus, & verb. denotetur.* Cardinalis *ibi, in princ. n.4. notab.4. & num.11. q.7.* Anchar. *num.4. not.4.* Imola *num.1. & 3. not.2. & 3.* Bonifacius *n.3.* Calderinus *con.5. n.1. de rebus Eccleſ. non alienand.* Hoſtienſ. *c. nouit. num.7. de his quæ fiunt à Prælat.* Anton. *c. tua, num.9. eodem tit.* Abbas *dicto c. conſultationibus, n.4.* vbi Imola *num.1. notab.1.* Henr. *num.1.* Marianus Socinus ſenior *cap. ſicut vnire, art.4. q.4. n.61. & 62. de exceſſibus Prælator.* Felinus *c. in noſtra, corol.40. n.41. notab.3. de reſcript.* Sapia *addit. ad Abbatem d. cap. ſicut vnire, num.2. verb. vnire.* Selua beneficiorum *3.p. q.11. n.126.* Azor *tom.2. inſt. moral. lib.6. c.28. quæſito 19.* & ad idem facit Gregor. Lopez *l.3. tit.12. p.1.* vbi dicit poſſe Epiſcopum fauore religionis Eccleſiam ſecularem transformare in regularem. Quod quidem verum habet, quamuis Monaſterium illud exemptum ſit, vt bene tradunt Calderinus, Marianus Socinus *ibidem*, Cardinalis *d. Clem. 2. in principio, n.11. q.7.* 148

Secundò

Digitized by Google

149 Secundò eadem concluſio tenet verum, quamuis collatio illius beneficij ob Epiſcopi negligentiam deuoluta eſſet ad Papam, quod alio iure deuoluatur, alio autem vniatur. Deuolutio enim concernit titulum, impeditque ne illud Epiſcopus in titolum date valeat; vnio autem reſpicit proprietatem. Atque ita tenent Antonius *cap. ſicut vnire, num.* 10. *de exceſſibus Prælat.* & ibi Abbas *n* 6. Anchar. *n.* 5. Federicus, quem refert, & ſequitur Marianus Socinus ſenior ibi rem hanc latè diſputata *à n.* 67. *vſque ad* 70. idem Abbas *c. conſultationibus, fin. de donationib.* Boërius *deciſ.* 346 *ad fin.* Azor. *tom.* 2. *inſtit. moral. lib.* 6. *c.* 18. *q.* 15.

150 Tertiò habet verum, quamuis beneficia illa reſeruata ſint à Pontifice, dummodo ex huiuſmodi vnione præiudicium non fiat expectanti authoritate Apoſtolica beneficia illa. Quare hæc vnio effectum non habebit, niſi poſt expectantis mortem, vel donec illo beneficio priuatus ſit: quia ſicut dum alter poſſidet beneficium, non obſtante illa poſſeſſione, poteſt per Epiſcopum vniri, non vt ſtatim babeat effectum in poſſidentis præiudicium, ſed poſtquam illud dimiſerit. *Clem.* 1. *de rebus Eccleſ non alienand.* ita beneficia hæc reſeruata poterit Epiſcopus vnire, vitato expectantis præiudicio. Atque ita docent Abbas *eo c. ſicut. num.* 7. & ibi Anchar. *num.* 5. Cardin. *num.* 3. *quæſt* 3. Marianus Socinus ſenior *ibi art.* 4. *quæſt.* 6. *num.* 64. Gambara *de authoritate legati, lib.* 5. *tit de poteſtate legati in vniendo. n.* 63. Boërius *deciſ.* 346 *ad finem.* Rebuff. *praxi beneficior. tit. de vnionib. beneficior. n.* 31. vbi Pariſium, & quandam Rotæ deciſionem allegat, Hojeda *de incompatib. beneficiorum, p.* 2. *c.* 3. *num.* 7. Azor. *eodem c.* 28. quamuis Lapus *allegat.* 56. *n.* 1. *fin.* contrarium teneat, quod in duplici caſu eſt verum. Prior eſt quando reſeruatio non ſolam collationem reſpectu tituli concernebat: ſed reſeruarat Pontifex certam Eccleſiam ſuæ diſpoſitioni, tunc enim ea verba generalia impedirent prorſus Epiſcopi diſpoſitionem circa id beneficium. Sic Abbas *eodem c. ſicut vnire, n.* 7. Azor. *eadem q.* 16. Poſterior eſt, ſi reſeruatio beneficij eſſet perpetua reſpectu collationis illius à Romano Pontifice ſemper faciendæ, vt contingit in prima dignitate poſt Pontificalem cuiuſcumque Eccleſiæ Cathedralis, quæ reſeruata manet ſemper per regulam tertiam Cancellariæ; tunc enim Epiſcopus non poterit vnire, quia per eam reſeruationem aufertur omnino Epiſcopis poteſtas de ea præbenda diſponendi. Sic Hojeda *ibid.*

151 Hæc tamen concluſio dupliciter temperãda eſt. Priùs, niſi beneficia illa eſſent exempta à iuriſdictione Epiſcopi; tunc enim nequiret Epiſcopus ea vnire, vtpote quæ ſuæ diſpoſitioni ſubiecta non ſunt: & ideo tunc vnio pertinebit ad Pontificem. Sic docent Rebuffus *eod. tit. de vnionib. benefic. n* 22. Hojeda *eodem c.* 3. *n.* 7.

152 Poſterius temperamur, dummodo vnio ſit perpetua. Si enim ſit temporalis, eſt interdicta Epiſcopo, quia vniones ad vitam beneficiarij ſunt odioſæ, tanquam introductæ contra formam iuris communis, aut ſaltem præter illam. Quippe per hanc vnionem temporalem fit, vt duo beneficia concedantur vni, abſitque ille ab altera Eccleſiæ toto tempore vitæ. Præterea, quia per talem vnionem non Eccleſiis, ſed perſonis prouidetur. Tandem, quia talis vnio eſt nomine tenus: at re ipſa eſt quædam iuris relaxatio. Atque ita docent Dominicus *conſil.* 38. vt eum refert, & ſequitur Staphilæus *de litteris gratiæ tit. de modis prouiſionis, n.* 19. Azor. *tom.* 2. *inſtit. moral. lib.* 6. *c.* 28 *q.* 17.

153 Secunda concluſio Generalis vicarius Epiſcopi non poteſt beneficia vnire, niſi ſpecialiter ſibi ab Epiſcopo committatur. Conſtat, quia nec beneficia conferre valet, quod minus eſt. Atque ita docent Marianus Socinus alios allegans *c. ſicut vnire, art.* 3. *n.* 43. *& duplici ſequenti q.* 8. Dominicus *conſ.* 38. *n* 10. Pariſius *conſ* 40. *num* 1. *&* 2. *vol.* 4. Rebuffus *praxi beneficiorum, tit. de vnionib. beneficior. n.* 37. *& tit. de forma vicariatus, n.* 102. Anton. Cucus *lib.* 2 *inſtit. moral. tit.* 8. *n.* 106. Hojeda *de incompatibilitate beneficior. p.* 2. *c.* 3. *num.* 7. *verſ. non eſt etiam omittendum.* Sbrozius *de vicario Epiſcopi, lib.* 2. *q.* 115. latè probans *à n.* 3. *vſque ad* 8. Azor. *tom.* 2 *inſtit moral. lib.* 6. *c.* 27. *quæſ* 10. Quare non eſt audiendus Hieronymus Gabriel *conſ.* 200. *n.* 3. *vol.* 1. vbi docuit, hoc poſſe vicarium ex ſuo officio.

Sed quid ſi vicario illi data eſſet poteſtas conferendi beneficia cum generali clauſula? Aliqui, vt refert Azor. num. præcedenti allegatus, affirmant poſſe tunc vicarium vnire. Sed iure optimo contrarium tenent ibi. Rebuffus *praxi beneficior. tit. de forma vicariatus, n.* 105. Pariſius, & Sbrozius *à n.* 9. *vſque in fin.* vbi eos allegaui n. præced. quod clauſula generalis ſecuta poſt ſpecialia in mandato expreſſa, includit conſimilia, non autem maiora, vt tradunt bene Socinus *conſ.* 123. *ad fin vol.* 4. *conſ.* 95. *n.* 10. *vol.* 1. At vnire beneficia eſt quid maius, quàm conferre, cùm illud nequeat Epiſcopus abſque Capituli conſenſu, vt dicemus num. 164. at hoc regulariter poteſt ipſe ſolus. 154

Tertia concluſio. Capitulum ſede vacante poteſt vnire ea beneficia, quæ poteſt Epiſcopus, dummodo per eam vnionem iuriſdictioni Epiſcopali nihil detrahatur: quod ea, quæ ſunt iuriſdictionis in Capitulum tranſeant, *c vnic. de maior. & obed. in* 6. Hæc autem vnio eſt iuriſdictionis. Atque ita docent Imola *Clem* 1. *n.* 31. *de ſtatu Monach.* & ibi Card. § *ad hæc num.* 4. *quæſt.* 6. Bonifacius *eodem* §. *num.* 19. Marianus Socinus ſenior *c. ſicut vnire, art.* 3. *num.* 40. *quæſt* 6. *de exceſſib. Prælat.* Caccialupus *de vnionib. Eccleſiaſticis, art.* 3. *n.* 19. Peruſinus *de vnionibus, cap.* 5. *n.* 26. Rebuffus *praxi beneficio, tit. de vnionib beneficn.* 36. Hojeda *de incompatibilitate beneficiorum,* 2. *p. c.* 3. *n.* 7. *verſ. ſimiliter Capitulum.* Azor. *tom.* 2. *inſt. moral. lib.* 6. *c.* 29. *q.* 9. Quod ſi obiicias, Capitulum non habere poteſtatem conferendi beneficia: ergo nec vniendi, cum duo beneficia connectere nequeat, niſi vnum conferens ei Eccleſiæ cui connectit. Reſpondet bene Azor. non bene id ſequi, quia beneficium nondum vacans conferri nequit, cùm tamen valeat vniri. *Clem.* 5. *de rebus Eccleſ. non alienand.* Item non eſt idem iuris de conferendo, quod de coniugando, quia conferre eſt voluntatis, & libertatis: at vnire eſt neceſſitatis, cùm vnio fieri non debeat, niſi ob Eccleſiæ neceſſitatem, aut vtilitatem. Nec audiendus eſt Antonius Cucus *lib.* 5. *inſtit. maior tit.* 9. *num.* 857. hanc poteſtatem Capitulo denegans, quia nunquam id fieri poteſt abſque præiudicio iuris Epiſcopi. Sed dicendum, ſicut dicemus num. 169. vbi eadem limitatio traditur à Doctoribus, quando legatus à latere vnit, & explicatur quale præiudicium ſpectandum ſit. 155

Quarta concluſio. Archiepiſcopus vnire poteſt beneficia ſua in diœceſi, cùm in ea eaodem iuriſdictionem exerceat, quam Epiſcopus in ſua. At nequit vnire beneficia in diœceſi Suffraganeorum. Quod conſtat ex *cap. ſicut vnire, in fin. de exceſſibus Prælat.* Item, quia non habet iuriſdictionem aliquam in diœceſi Suffraganeorum, præter eam, quæ in aliquibus caſibus in iure expreſſa eſt, inter quos hic non numeratur. Sic Abbas *eo c. ſicut vnire, n.* 4. & ibi Marianus Socinus ſenior *art.* 3. *quæſt* 4. *num* 35. Rebuffus *praxi beneficior. tit de vnionibus beneficiorum, n* 29 *&* 30. Hojeda *de incompatibilitate beneficiorum* 2. *p c.* 3. *num.* 7. Azor. *tom.* 2. *inſtit. moral. lib.* 6. *c.* 28 *q.* 7. & omnes. 156

Sed de legato à latere, an poſſit vnire beneficia prouinciæ ſuæ legationis, non modica eſt inter Doctores controuerſia. Quidam id poſſe negant. Ducuntur ex *c. final. de confirmat. vtili,* vbi non approbatur vnio facta per legatum de latere. Deinde, quia legatus hic nequit iuri Epiſcoporum derogare, vt conſtat ex *eo c. finali:* at hæc vnio fieri nequit abſque prædicta derogatione; aufertur enim Epiſcopo in perpetuum ius illius beneficij conferendi. Et ideo hanc partem ſuſtinent Innocent. 157

ea

Google

eo c.final. ad fin. Antonius *ibi,num.vlt.* Hoſtienſ. *num.1.* Ioan. Andr. *n 2.* Federic. *toto conſ.* 195. atque Marianus Socinus ſenior *c.ſicut vnire, art.3.q.3.* re latiſſimè diſputata *à n.9. vſque ad* 34. concludit quæſtionem eſſe ſatis dubiam, & eam indeciſam relinquit.

158 Cæterùm verius eſt poſſe, abſque præiudicio tamen Epiſcopi: quia poteſt in ſua prouincia quidquid Epiſcopi in ſuis diœceſibus, vt probaui *lib 8. de matrimonio, diſp.9.num.*25 Cùm ergo poſſit Epiſcopus vnire, poterit & legatus à latere. Nec obſtat contraria. Non primum: quia vnio, de qua in illo textu mentio fit, præiudicabat iuribus Epiſcopi; importabat enim plenam exemptionem in temporalibus, & ſpiritualibus Nec etiam obſtat ſecundum; quia id præiudicium debet intelligi excepto hoc iure conferendi: huic enim iuri conferendi ſæpè derogat legatus à latere conferendo ea beneficia, vnde habet locum in aliis iuribus Epiſcopi; non enim per hanc vnionem ei aufertur poteſtas viſitandi, corrigendi, excommunicandi in iis quæ ad illas Eccleſias pertinent. Atque ita docent Speculator *tit. de legato, §. nunc oſtendendum, n.4. verſ.5.* dicens fortè hoc ita eſſe, & Ioan. Andr. *ibi, in addit. verb. fortè,* dicit abſque dubio ita eſſe, Abbas *c.ſicut vnire, num 5. de exceſſ Prælator. & d.c finali. num.*8. vbi Card. *n.1.* Imola *in fin.* Decius *à n.19. vſque ad* 23. Bellameta *deciſ.*512. *n.1.* Staphilæus *de literis gratiæ, tit. de modo prouiſ. n.*20. Gambara *de officio, & poteſtate legati, lib.*5. vbi de poteſtate legati in vniendo beneficia, *n.40. & ſeqq.* deciſio Rotæ, Brunellus, & Guido Pap. quos refert, & ſequitur Rebuffus *in praxi beneficiorum, tit de vnionib. benefic à n.*24. Hojeda *de incompatibilitate benefic 2.p. c.3. n.7. verſ. vlterius legatus.* Azor. *tom.2. inſtit. moral. lib.6.c.28. q.8.* At legatus qui non eſt à latere, nequit vnire; & in hoc eſt vera præcedens opinio: quia nequit conferre beneficia, *c.1 de officio legati in* 6. at per vnionem magis præiudicatur Epiſcopo, quam per vnicam collationem. Et docet Abbas *c.finali, n.*8.

159 Rurſus eſt difficultas, an Abbatibus, atque aliis Prælatis, Epiſcopo inferioribus, integrum ſit hanc vnionem facere? Multi negant quantumcumque habeant Eccleſias pleno ſibi iure ſubiectas, niſi hoc vniendi ius ex priuilegio aliquo Pontificio, aut legitima præſcriptione acquiſierint. Ducuntur ex *c.ſicut vnire, de exceſſ. Prælat.* vbi hoc dicitur eſſe proprium Epiſcoporum. Ita docent Gloſſa *Clem.1.§ ad hæc, verb. ordinarios, de ſtatu Monach.* & ibi Zenzelinus, & Lapus, vt eos refert, & ſequitur Imola *ibi, n.*31 Bonifacius *eodem § ad hæc, n.*8. Gloſſa *Clem.2 verb. Epiſcopum, de rebus Eccleſ. non alienand.* vbi Imola *num* 9. Bonifacius *in princ. n.*12. Calderinus *conſ.9. num. vnic. de rebus Eccleſ. non alienand.* Innocent. *d.c.ſicut vnire, num. vnic.* & ibi Ioan. Andr. *n.2.* Anton. *n.5.* Anchar. *n.3. not.3.* Card. *n.3. oppoſit.*2. Archidiacon. *c cùm ſingula, verſ. annexi, de Preſbyt. in 6.* & ibi Ioan. Andr. *paulo poſt princip.* Anchar *n 3 notab.*4. Dominicus *in princ. num.*8. Francus *in princ. n.*4. Rebuffus *d. tit. de vnionibus beneficiorum, n.*32. & 33. Staphilæus num. præcedenti allegatus, Hojeda *d c.3.n.7. verſ. denique inferiores.* Azor. *d. c.*28.

160 At verius eſt poſſe, quando ita plenè ſubiectas ſibi Eccleſias habent, vt iuriſdictione quaſi Epiſcopali in eis fungantur: quia hi Prælati poſſunt in ſuis diœceſibus omnia ad iuriſdictionem ſpectantia, quæ poſſunt in ſuis Epiſcopi, vt probauimus *lib.8 de matrim. diſp 2. n.*13. Cùm ergo hæc vnio ſit iuriſdictionis, poterit ab his Prælatis fieri. Item, quia non eſt propria Epiſcoporum, quaſi conſecrationi illorum annexa; tunc enim fieri non poſſet ab Epiſcopo confirmato, nondum tamen conſecrato: cuius contrarium diximus num.147. fin. ſed eſt propria iuriſdictionis Epiſcopalis. Cùm ergo hæc reperiatur in his Prælatis, iis quoque vniendi poteſtas concedenda erit. Sic docet Abbas *eo c.ſicut vnire, n.3.* & ibi Marianus Socinus ſenior *art.3.n* 41. *&* 42. Card. *Clem.1.§. ad hæc, de ſtatu Monach. & Clem.2. in princip. n.10.q.6 de rebus Eccleſ. non alienand.* Additionator *ad Innocent. eo c.ſicut vnire, verſ. ad Abbates.*

Supereſt tractare, quæ conditiones iure requirantur 161
ad hanc vnionem per Epiſcopos, & alios Prælatos dictos faciendam. Requiritur ergo primò cauſa iuſta, quæ in hac parte eſt neceſſitas, aut vtilitas Eccleſiæ, vt expreſsè habetur *cap. expoſuiſti de præbendis. & c.1. de rebus Eccleſ non alienand. in 6.* Neceſſitas eſt quando præbenda, cui vnio facienda eſt, caret ſufficientibus redditibus ad alendum miniſtrum. Et ita docent Doctores, probantque text. *d.c. expoſuiſti,* ibi; *de redditibus præbendarum ſuarum nequeunt ſuſtentari, & c. vnio. 10.q.3. & c poſtquam 16.q.1. Clem.1.§. ad hæc, de ſtatu Monach.* & Trid. *ſeſſ.21.c.1. de reform.* ibi, *propter eorum paupertatem.* Quare ſimiliter erit cauſa iuſta vniendi loco religioſo, quod ille indigens ſit redditibus ad miniſtrorum ſuſtentationem. Quod optimè docuit Hoſtienſ. *c.nonis n 7. de his quæ fiunt à Prælat.* cuius ſententiam referunt Gloſſ. *Clem 2. verb. conſentiente, de rebus Eccleſ non alienand.* & ibi Card. *n.6. oppoſ.*1. Imola *n.*9. Bonif *in princ. n.*10. & tantùm refutant in eo, quod dixit ibi Hoſtienſis non eſſe tunc neceſſarium Capituli conſenſum. Quare manifeſtè videntur admittere eam cauſam tanquam iuſtam. Similiter eſt iuſta cauſa neceſſitas, ſi Eccleſia ſit deſtructa ab hoſtibus, vel deſolata, *c.2. de religioſis domibus,* vel propter populi decrementum, vt *c. ad audientiam. el 2.* & *cap. final. eod. tit.* Item, quando Eccleſiæ ſunt vicinæ, & reſtant pauci de populo, aliis mortuis, vt probatur *c. & temporis, 16 q.2. & c.final. verb. honeſtatis, 25.q. vlt.* Vtilitas autem eſt, quando propter fructuum tenuitatem non inueniuntur clerici idonei ad deſeruiendum, vt probatur *d.cap. expoſuiſti*, vbi notant ſcribentes, & *c.1. ne ſede vacante,* ibi, *ne plus fuiſſe perſonæ, quàm Eccleſiæ videremur.* Ita docent Rebuffus *praxi beneficiorum, tit. de vnionibus beneficior. n.*39. Hojeda *de incompatibilitate benefic. p 2.c.3 n.*8. Azor. *tom.2. inſtit. moral. lib.6.c.28. q.*13. Inſuper eſt cauſa iuſta, vt diuinus cultus augeatur, vt colligitur ex *c.ex parte, de conſtitutionib.* & eam cauſam videtur approbare Trident. *ſeſſ.14. de reformatione, cap* 9.

Hinc deducitur, exigi cauſæ cognitionem in huiuſ- 162
modi vnione facienda. Et ſic ordinarius vnionem faciens, debet priùs inquirere, & cognoſcere de cauſa vnionis, arg text. *Clem. final. de rebus Eccleſ non alienand.* & ſi Papa illam facit, exigitur, vt etiam de cauſa inquiratur in partibus: aliàs vnio reuocabitur, vt diſponitur *regul. Cancell 21. aliàs 2. de vnionib.* & ſic docent Rebuffus *praxi benefic tit. de vnionibus benef. n.43. & 44.* Hojeda *de incompatibilitate benef. p.2.c.3.num.*9.

Secunda conditio eſt, vt citentur hi omnes, quorum intereſt in vnione facienda, vt probatur *in Clem.2.§ ad hæc, de ſtatu Monach.* Non tamen eſt neceſſariò vocanda plebs, licèt videatur quodammodo ſua intereſſe, quia interdum laborat contra ſua propria commoda, ſi tamen cauſam iuſtam impedientem vnionem allegarit, audiri deberet. Sic Rebuffus *praxi beneficiorum, in regul. Cancell.21. de vnionibus, gloſſa 11, num.11 & 12.* Hojeda *d. cap.3.num.*9.

Tertia conditio eſt, vt accedat conſenſus Capituli 163
Eccleſiæ Cathedralis, ſi vnio per Epiſcopum facienda ſit, vt expreſsè deciditur *Clem.2. de rebus Eccleſiæ non alienand.* & tradunt omnes. Quod ſi canonici conſentire nollent, & iuſta cauſa vnionis faciendæ ſubeſſet, poſſent compelli, vt bene probant Rebuffus *d. reg.21. Cancell gloſſa 11.num.*3. Marianus Socinus ſenior *c.ſicut vnire, art.6.concl.1.n* 92. Azor. *d.c.28. quæſ.*11. Addit Marianus Socinus alios allegans, exiſtenti iuſta contradicendi cauſa, contradictionem vnius ſat eſſe ad impediendam vnionem.

Sed circa hanc conditionem duplex eſt difficultas. 164
Prior eſt, an conſenſus ille præcedere debeat, an potiùs

ſiùs ſatis ſit,ſi poſtea accedat? Et communiter Doctores reſpondent, ſatis eſſe ſi poſtea accedat,argumento textus *c. cùm nos,*& *c.cura*, *de iure patronatus*, & tradunt Alexand.Socin. Bellameta, quos referunt,& ſequuntur Boërius *deciſ.345.n.3.& 4.* Rebuff.*d.regul 21.Cancell. gloſſ.12.num.20.& 21.* Hojeda allegatus num. præced. Addit Hojeda optimè, alus citatis, in dubio præſumi conſenſum hunc interueniſſe ex temporis diuturnitate.

566 Poſterior eſt, an in vnione hac à legato de latere facienda exigatur conſenſus Capituli?Quidam aiunt eum non requiri, quod ille nullum conſortium cum Capitulo habeat, vt habet Epiſcopus. Sic Boër. *deciſ.513. n.vnic.*Gambara *de offic.& authoritate legati. tit.de poteſtate eius ad vnienda beneficia, n.58.* Hojeda *eodem c.3. n.9.* Cæterùm ſic diſtinguendum eſt cum Mariano Soc. ſen. *cap.ſicut vnire, art.6. concl. 14. n.115. de exceſſibus Prælat.* Si eam vnionem faciat, vt Pontificia commiſſione, in qua conſenſus Capituli mentio non fiat, non exigetur is conſenſus,quia tunc non vnit vt ordinarius, ſed vt Pontificis delegatus. Quare ſicut Pontifex poteſt abſque conſenſu Capituli vnire, ita & ipſe. Si autem id faciat ex ſua poteſtate ordinaria, indiget conſenſu Capituli, quia tunc non ampliorem in beneficiis vniendis habet poteſtatem, quàm Epiſcopus. Si ergo hic indiget conſenſu Capituli; ergo & ille.

567 Inſuper, ſi Eccleſia ſit ſubiecta Abbati, aut alij inferiori Prælato,non poteſt Epiſcopus eam vnire abſque illius conſenſu, vt bene tradunt Card. *Clement.1. §.ad hæc, num.1.oppoſit.1.& 2.de ſtatu monach.* Henricus *cap. ſicut vnire, num. 3. de exceſſibus Prælat.*& ibi Marianus Socinus ſenior *art 4.quæſt.5. n.62.* qui optimè ait *art.6. num.95. concl.4.* exigi quoque conſenſum clericorum conſtituentium Capitulum cum eo Prælato inferiori; & *concl.5. num.96.* bene etiam dicit exigi quoque conſenſum Capituli Eccleſiæ cathedralis.

568 Præterea, ſi Eccleſia ſit iuris patronatus, exigitur conſenſus,patroni,vt Epiſcopus eam vnire poſſit: quippe præiudicium fit iuri præſentandi competenti patrono per vnionem illam; & ideo, vt ea rata ſit, exigitur patronum conſentire: & conſtat ex *cap. ſuggeſtum,de iure patronatus,*& docent Anchar. *Clem.1. §. ad hæc, num.35. quæſt.27. de ſtatu monach & c.ſicut vnire, n.5. de exceſſibus Prælat.* Hoſtienſis,Paulus,Card. quos refert,& ſequitur Marianus Socinus ſenior *eo cap. ſicut vnire, art.6. concl.8. num.98.* Boërius *deciſ.345 num.4. fine.* Rochus *de iure patronatus, verb. honorificum,n.8.* Lambertinus alios allegans *de iure patronatus.lib.3.q.6. toto artic.2.* Rebuffus *praxi beneficior.regul.21. Cancell. de vnionibus,gloſſa 11. n.6.* Couarr. alios allegans *quæſtionibus practic. cap.36. num.11.* Nauarr. *lib.3 conſ. in 5.editione tit.de iure patronatus,conſ.3. n 2.* dicens aliàs vnionem fore nullam. Hojeda *de incompatib. beneficiorum p.2.cap.3.num.9* Flaminius *de reſignatione beneficiorum,l.2.q.4 n.11.* Azor.*tom.2.inſtit. moralium,lib.9.c.28. quæſ.12.* Et quamvis aliqui ex his Doctoribus limitatè loquantur, nempe quando ius patronatus eſt laicorum, ſiue ſeculare,ſic Anchar. Boërius,& Azor. immo aliqui expreſsè dicant non deſiderari conſenſum patroni Eccleſiaſtici,vt ex Thoma Faſtoli refert Lambert. *eo art.2. n.2.* at dicendum eſt neutri patrono poſſe Epiſcopum præiudicium inferre, & ideo vtriuſque conſenſum exigi,vt bene docent Lambert *toto eo art.2.* & Couar. *eodem num.51.* Quare iure optimo alij Doctores citati indiſtinctè loquuntur de patronis.

569 Quod ſi vnio hæc à legato à latere fiat,exigitur quoque conſenſus patroni, ſi ius patronatus ſit ſeculare; ſi autem ſit Eccleſiaſticum,poteſt illi derogare,ac proinde abſque eius conſenſu vnionem facere,vt conſtat ex *cap. cùm dilectus,de iure patronatus,*& *cap. dilectus,de officio legati,*& docent Imol.*c.final.in fin.de confir.vtili,*Gambara *de officio,& authoritate legati.lib.5.tit.de poteſtate illius,qui ad vnionem benefic.* Lambert *ead.q.6.art.1 n.4. verſ.*& *idem dicerem,*& *art.2.n.penult.* Rebuff.*praxi beneficior tit.de vnionibus, n.28.* Azor.*ead q.12.* Non tamen poteſt derogare, quando ius patronatus eſt mixtum,partim ſeculare, & partim Eccleſiaſticum, ob fauorem & gratiam laici patroni,ne laici a fundandis,vel dotandis Eccleſiis facilè auocentur.Sic Gambara,& Azor. ibidem. Addit etiam Azor. cùm patronus eſt laicus non iure fundationis, vel dotationis Eccleſiæ, ſed ſola conſuetudine, vel præſcriptione, aut priuilegio poſſe huic patronatui derogari per legatum à latere.

Sicut autem diximus num.165. conſenſum Capituli non neceſſariò præcedere debere, ſed ſatis eſſe,ſi vnionem ſubſequatur: ita ſimiliter dicendum eſt, ſatis eſſe ſubſequi conſenſum patroni,& Prælati illius inferioris, ſuique Capituli, quorum conſenſum diximus triplici num.præcedenti exigi. Nam Rebuffus & Azor. allegati eo n.165. vniuerſaliter dicunt ſatis eſſe conſenſum eorum,quorum intereſt,ſubſequi. 170

Non tamen exigitur conſenſus rectoris, ſiue poſſeſſoris beneficij ab Epiſcopo vniendi,aut ſi vacet, defenſoris illius beneficij, ſed illis non citatis, poteſt Epiſcopus vnire,vt expreſsè deciditur *Clem.2.de rebus Eccleſ.non alienand.*& tradunt vniuerſi. Et ratio eſt, quia etſi beneficium illud nondum vacans alteri vniatur, nullum poſſeſſori illius damnum infertur, eo quod vnio illa non ſortitura ſit effectum, donec ipſe morte, vel alio modo dimiſerit beneficium, *c.conſultationibus, de donationib.* Quod ſi dicas præiudicium generare,quia impeditur, ne cum alio permutari valeat, vel in gratiam alterius illi renunciari.Reſpondent Rebuffus *praxi benefic.reg.Cancell.12.de vnionib. gloſſ.11.n.9.& 10.* Hojeda *de incompatibilitate beneficior.p.2 c.3.n.9* Azor. *d.c.28 q.12.* id præiudicium non eſſe conſiderabile, eo quod permutatio illa,& reſignatio pendeant à voluntate ſuperioris, & ſint modi extraordinarj comparandi beneficia. Quare id præiudicium cedere debet vtilitati communi, ob quam vnio beneficiorum fit. 171

Nec etiam exigitur in hac vnione ſolemnis tractatus iure in rei eccleſiaſticæ alienatione petitus, quamuis vnio ſit quodammodo alienatio:quod hic tractatus minimè petatur, ſed ſolius Capituli conſenſus, *Clem. 2.de rebus Eccleſ. non alienand.* nec hæc vnio rationem veræ alienationis ſubeat.Atque ita docent Boërius *deciſ.345. n.2.*dicens ſic decisum eſſe in Rota,Rebuffus *ead. gloſſa 11.n.2.* Hojeda *eodem c.3.n 9.* Azor.*eod.c.28.quæſ.12.* idem habetur *in practicabilib. Rotæ Romanæ,tit. de vnione,n.8.* (habentur *in nouiſſimis deciſionibus Rotæ, tom.2*) Quare minus bene Abbas *conſ.106. num.3.& 4. lib.2.* dicit tractatum exigi. 572

Quod ſi quæras, quando defectu ſolemnitatum petitarum ſit vnio iure ipſo irrita. Reſpondeo, in triplici caſu eſſe ipſo iure irritam. Primus eſt, quando non citantur ij,quorum intereſt,quos neceſſariò citandos eſſe diximus.Secundus eſt,quando non præmiſſa cauſæ cognitione vnio ſit.Vtrumque docent Rebuffus *praxi benefic. in regul.21. Cancell.de vnionib. gloſſ.9. init.* Azor. *tom2.inſtit. moral.lib.6.c.28. q.14.* Tertius eſt,cùm non exprimitur verus valor beneficij vniendi, & eius cui vnio fit, vt expreſsè habetur *reg.21.Cancell. de vnionib.* & tradit ibi Rebuff. *à gloſſa 5.vſque ad 9.* 173

Sed non modica difficultas eſt,an ſi in cæteris ſeruetur debita forma, ſit vnio irrita, eo quod ex falſa cauſa ſit impetrata? Quidam cenſerunt eſſe irritam,quia cùm per errorem,& deceptionem conceſſa ſit,deficit manifeſtè concedentis voluntas,& intentio: quippe nihil ita voluntatũ tollit,ac error *l.ſi per errorẽ 15.ff.de iuriſd. & omnium Iudicum:* Hanc ſuſtinent Abbas *cap.ſicut vnire, n.6.de exceſſib.Prælat.* & *conſ.107.n.7.vol.1.*Decius *conſil.231.n.3.& 4. vol.2.* Boërius *deciſ.345. n.1.fin.*Felin. *c.cauſam. el 2.n.2. fin. verſ. & iſta concluſio de iudiciu.* Quod quidem dicunt Abbat *eo conſ.107. n.7.* & Felin. *eo c. cauſam,num.3.* verum habere, licèt addatur clau- 174

ſula, *motu proprio*: quod hæc clauſula non ſupplcat defectum intentionis.

175 Sed verius eſt prædictam vnionem non eſſe ipſo iure irritam, ſed irritandam ope exceptionis. Ducor, quia cùm vnio concedatur ex cauſa neceſſaria, magis concernit iuſtitiam, quàm gratiam. Id autem diſtat inter reſcripta gratiæ, & iuſtitiæ, quod illa per ſubreptionem obtẽta ſint ipſo iure irrita; quare quicquid virtute eorum factum fuerit, eſt nullius prorſus momenti: hæc autem valida ſint, donec ope exceptionis elidantur, id eſt, donec aduerſarius, contra quem impetrata ſunt, excipiat, allegans ea eſſe ſubreptitia. Quare proceſſus virtute illorum factus valebit, ſi de ſubreptione non excipiatur, vt latè probaui *lib. 8. de matrim. diſp. 21. n. 3. & dupliei ſequenti.* Et ideo hanc partem tenent Oldrad. *conſil. 26a fin.* Guid. Pap. *conſ. 134. verſ. 2. pramitto*, ſicque varijs vicibus decíſum eſt in Rota, vt refert Boëtius *deciſ. 545 ſtatim in princip.* & ſic habetur *in practicabilibus Rota Romana tit. de vnione, n. 2.* (habentur *in nouiſſimis deciſionibus Rota, tom. 2. in fin.*) & hanc opinionem dicit Felin. *c. poſtulaſti, n. 3. de reſcript.* præualituram propter Rotæ authoritatem. Eandem tenent Marian. Socinus ſenior *c. ſicut vnire, art. vlt. q. 2. n. 144. de exceſſ. Prælat.* & ibi Sebaſtian. Sapia *additionibus ad Abbatem, n. 3. verſ. ſubiectus.* Milit *in repertorio verb. vnio, n. 6. ſtatim in princ.* Rebuff. *in praxi benefic. in reg. Cancell. 21. de vnionib. gloſſ. 5. fin. & gloſ. 9. caſu 2.* Azor. *tom. 2. inſt. mor. lib. 6. c. 28. q. 14.* Ex quo deducitur, non poſſe id beneficium impetrari tanquam vacans, donec vnio illa irritetur. *Sic* Oldrad. ibid. Rebuff. *ea gloſſa 9. caſu 2.*

176 Hæc tamen ſententia temperatur dupliciter. Priùs, vt intelligatur de vnionibus factis per inferiores Pontifice: nam facta à Pontifice ex falſa cauſa allegata, eſt ipſo iure irrita; quod in reſcriptis Pontificis intelligatur ſemper clauſula, ſi preces veritate nitantur, *c. 2. de reſcript.* Sic Cardin. *conſ. 96.* vt eum refert, & ſequitur Rebuff. *eadem gloſſ. 5. fin.* Milis n. præced. allegatus, Staphyleus *de literis gratia*, vbi de vi, & effectu clauſularum, §. 7. & *vltimo ſciendum eſt, n. vlt.* Bellamera *dec. 617. in fin.* & ſic decíſum eſt, in Rota, vt refert Caſſador. *deciſ. 1. fin. de vnionibus.* Et in hoc caſu eſt vera ſententia contraria allegata n. 174. quod ſublimat Milis, niſi vnio illa eſſet conceſſa motu proprio à Pontifice; tunc enim ait non eſſe ipſo iure irritam. Sed meritò contrarium tenent Staphyleus *eo n. vlt.* & alij, quos allegaui n. 174. propter rationem ibi traditam.

177 Poſteriùs limitatur, niſi falſa cauſa allegata eſſet neceſſitas Eccleſiæ, quæ verè non ſuberat; tunc enim erit irrita vnio etiam ab inferioribus facta, eo quod in caſu illicito facta ſit. Sic Milis allegatus n. 175. Verum diſplicet prorſus limitatio; nam cum vnio ſemper fieri debeat ex iuſta neceſſitatis, ac vtilitatis Eccleſiæ cauſa, ſemper ſit in caſu illicito, ea non exiſtente vera; ac proinde ſemper deberet eſſe irrita. Ac proinde Rebuff. *ea reg. Cancell. 21. de vnionib. caſu 2.* explicat, quando vnio ſit caſſanda, & non ſit irrita, vt quando falsò allegatur paupertas Eccleſiæ.

178 Hactenus explicuimus, quæ iure communi antiquiori circa has vniones ſtatuta ſunt, ſupereſt explicare, quid iure nouiori. Secunda ergo difficultas eſt, quid per Concilij Tridentini decreta ſit immutatum. Et primò quidem ponemus, quæ circa has vniones illud decreuerit: deinde explicabimus, in quibus correxerit antiquiora iura. Varia ſunt circa hoc decreta in Trident. nam *ſeſſ. 7. cap. 6. de reform* ſic dicitur. *Vniones perpetua à quadraginta annis citra facta, examinari ab ordinariis tanquam à Sede Apoſtolica delegatis poſſint, & qua per ſubreptionem, vel obreptionem obtenta fuerint, irrita declarentur: illa verò, qua à dicto tempore citra conceſſa nondum in toto, vel in parte ſortita ſunt effectum, & qua deinceps ad cuiuſuis inſtantiam fient, niſi eas ex legitimis, aut alias rationabilibus cauſis, coram loci ordinario vocatis, quorum intereſt, verificandis factas fuiſſe conſtiterit, per ſubreptionem obtenta præſumantur: ac propterea niſi aliter a Sede Apoſtolica declaratum fuerit, viribus omnino careant.* Hi autem quadraginta anni computandi ſunt à die qui Trident. authoritate Apoſtolica eſt promulgatum, vt rectè docet Azor. *tom. 2. inſtit. mor. lib. 6. c. 28. q. vltim.* Quia ex tunc habet vim obligandi decretum. Et *ead. ſeſſ. 7. c. 7. de reform.* ſic decernitur: *Beneficia Eccleſiaſtica curata, qua cathedralibus, collegiatis, ſeu aliis Eccleſiis, vel monaſteriis, beneficiis, ſeu Collegiis, aut piis locis quibuſcumque perpetuò vnita & annexa reperiuntur, ab ordinariis locorum annis ſingulis viſitentur; qui ſollicitè prouidere procurent, vt per idoneos vicarios, etiam perpetuos, niſi ipſis ordinariis pro bono Eccleſiarum regimine aliter expedire videbitur, ab eis cum tertia partis fructuum, aut maiori, vel minori, arbitrio ipſorum ordinariorum, portione, etiam ſuper certa re aſſignanda, ibidem deputandos animarum cura laudabiliter exerceatur: appellationibus, priuilegiis, exemptionibus, etiam cum Iudicum deputatione, & illorum inhibitionibus quibuſcumque in præmiſſis minimè ſuffragantibus.* Ex quo fit (vt bene docet Azor. ibidem) vt in huiuſmodi vnitis Eccleſiis Epiſcopus poſſit vicarios perpetuos, aut temporales conſtituere, ipſóſque examinare, & approbare: de cuius decreti intellectu vide quæ dicam n. 190. Et *ſeſſ. 14. c. 9. de reform* ſic decernitur: *Beneficia vnius diœceſis, etiamſi parochiales Eccleſia, vicaria perpetua, aut ſimplicia beneficia, ſeu praſtimonia, aut praſtimoniales portiones fuerint, & ratione augendi cultus diuini, aut numerum beneficiatorum, aut alia quacumque de cauſa, alterius diœceſis beneficio, aut monaſterio, ſeu Collegio, aut loco etiam pio perpetuò non vniantur.* Et *ſeſſ. 21. cap. 5. de reformat.* ſic ſtatuitur: *Poſſint Epiſcopi etiam tanquã Sedis Apoſtolica delegati, iuxta formam iuris, ſine tamen præiudicio obtinentium, facere vniones perpetuas quarumcumque Eccleſiarum parochialium, & baptiſmalium, & aliorum beneficiorum curatorum, vel non curatorum cum curatis, propter earum paupertatem, & in cæteris caſibus à iure permiſſis, etiamſi dicta Eccleſia, vel dicta beneficia eſſent generaliter, vel ſpecialiter reſeruata, aut qualitercumque affecta.* Et *ſeſſ. 24. cap. 13. de reform.* ſic decernitur: *Eccleſia parochiales Monaſteriis quibuſcumque, aut Abbatiis, ſeu dignitatibus, ſiue præbendis Eccleſia cathedralis, vel collegiata ſiue aliis beneficiis ſimplicibus, aut hoſpitalibus, militiiſve non vniantur: & qua vnita ſunt reuideantur ab ordinariis iuxta aliàs decretum in eadem Synodo ſub fœlicis recordationis Paulo III. quod etiam in vnitis ab eo tempore citra æquè obſeruetur.* Hoc decretum habetur *eadem Synodo, ſeſſ. 7. de reform. cap. 6.* cuius verba proximè retulimus. Et tandem *eadem ſeſſ. 24. cap. 15. de reform.* ſic deciditur: *In Eccleſiis cathedralibus, & collegiatis inſignibus, vbi frequentes, adeóque tenues ſunt præbenda ſimul cum diſtributionibus quotidianis, vt ſuſtinendo decenti canonicorum gradui pro loci, & perſonarum qualitate non ſufficiant, liceat Epiſcopis cum conſenſu Capituli, vel aliquot ſimplicia beneficia, non tamen regularia iis vnire, vel ſi hac ratione prouideri non poſſit, aliquibus ex iis ſuppreſſis cum patronorum conſenſu, ſi de iure patronatus laicorum ſint, quarum fructus & prouentus reliquarum præbendarum diſtributionibus quotidianis applicentur, eas ad pauciorem numerum reducere, ita tamen, vt tot ſuperſint, qua diuino cultui celebrando, ac dignitati Eccleſia commodè valeant reſpondere.*

Hinc deducitur primò, aut correctum eſſe, aut ſaltem auctum ius commune per Tridentinum *ſeſſ. 7. c. 6. de reformat.* poſſet enim poſſeſſor beneficij vniti ſe tueri præſcriptione illa ferè quadragenaria, ne Epiſcopus de illius valore cognoſceret, vel ne integrum vnionis effectum impediret: aut ſi adhuc Epiſcopus inſtaret, cùm ſolam poteſtatem ordinariam ad id haberet, liceret poſſeſſori ſic vexato ad Archiepiſcopum, cuius ille Epiſcopus Suffraganeus eſt, appellare. At hodie attento hoc 179

Triden

Tridentini decreto, non poteſt ſe illa præſcriptione tueri quominus liceat Epiſcopo vnionem perpetuam à quadraginta annis citra factam examinare, & ſi nondum integrum effectum ſortita ſit, impedire, niſi conſtet ex legitimis cauſis factam eſſe; & ſi poſſeſſor velit appellare, nequit ad Archiepiſcopum, ſed ad ſolum Pontificem, quia in eo decreto conceditur Epiſcopo, vt tanquam delegatus à Sede Apoſtolica procedat in ea cauſa. At à delegato ad ſolum delegantem eſt appellandum, *c. ſuper quæſtionem, §. porrò, de officio delegati.* Et ideo nec legatus à latere poteſt in ea cauſa delegata ſe intromittere, *c. ſtuduiſti, de officio legati*, & docent omnes, & in propriis terminis docet Henriq. *lib. 10. de ſacram. ord. c. 28. fin.* dicens in omnibus caſibus, in quibus Tridentinum concedit Epiſcopis, vt tanquam delegati Sedis Apoſtolicæ procedant, ad ſolum Pontificem appellari poſſe.

180 Secundò deducitur, per Trident. *ſeſſ. 14. cap. 9. de reform.* correctum eſſe ius antiquum, quippe eo attento integrum erat Epiſcopo vnire beneficiū ſuæ diœceſis cum altero, alienæ diœceſis, accedente conſenſu Epiſcopi illius, vt bene tradit Marian. Socin. ſen. *c. ſicut vnire, a. 4. q. 13. n. 80. & a. 6. concl. 11. 12. & 13. n. 102. 103. & 104. de exceſſibus Prælatorum.* At attento hoc Trident. decreto, nulla ratione licet vnire beneficia diuerſæ diœceſis.

181 Tertiò deducitur, in Trid. *ſeſſ. 21. c. 5. de reform.* dum conceditur Epiſcopo facere quorumcumque beneficiorum vniones, etiamſi illa reſeruata ſunt, confirmari ordinariam Epiſcoporum authoritatem, qua poterant vnire Eccleſias, & beneficia ſuæ diœceſis, etiamſi illa reſeruata eſſent, vt diximus n. 147. & 150. augerique hanc poteſtatem. Nam attento iure antiquo, poterant ſola poteſtate ordinaria: at attento Trid. poſſunt quoque poteſtate delegata, vt conſtat ex iis verbis eius decreti, *poſſint Epiſcopi, etiam tanquam Apoſtolicæ Sedis delegati.* Quare licebit Epiſcopis vtraque poteſtate procedere, vt conſtat ex *c. ſignificauit de corpore vitiatis, & cap. niſi de præbendis*, vt bene docet Innoc. *c. cum ex officij, n. 3. de præſcriptione*, & ibi alij Doctores, Abbas *à n. 18. vſque ad* 26. Felin. *ibid n. 22.* Alciat. *l. 1 § ſi quis ſimpliciter, n. 21. ff. de verb. oblig* Oldradus, Card. Bald. Alex. quos refert, & ſequitur Molin. *lib. 1. de primog. c. 10. n. 74. & 75.* Et quando procedit vtraque authoritate, ad ſolum Pontificem appellari poteſt, vt magis dignum trahat ad ſe minus dignum, *c. quod in dubiis, de conſecr. Eccleſiæ, & c. ſi duo, de officio delegati n. 6.* & docet Abbas *eo n. 18.* & Felin. *c. 24.* Poterit etiam eligere alterutra poteſtate procedere, vt conſtat *cap. dilectus, el 2 de præbendis*, vbi dicitur, Epiſcopo iuſſo à Pontifice conferre beneficium certæ perſonæ, & conferente alteri ſua poteſtate ordinaria, valere collationem: ac proinde potuit valide vti poteſtate ordinaria, non obſtante delegata ex iuſſo illo acquiſita. Et ita docent Innoc. *eo n. 3.* Abbas *n. 18. & 23.* Felin. *n. 23.* Anton. *eo c. cùm ex officij, n. 8.* qui omnes rectè dicunt poſſe in parte poteſtate ordinaria, & in parte poteſtate delegata vti. Erit autem effectus, vt aduertunt ibi Abbas & Anton. *n. 8.* diuerſus quoad appellationem; nam qua parte procedit vt ordinarius, appellabitur ad Archiepiſcopum; qua autem vt delegatus, ad ſolum Pontificem. Quod ſi ſemel elegit procedere vna via, an poſſit retrocedere eligendo alteram viam, diſputat optime Felinus *eo n. 23.* & concludit non poſſe. Quod ſi non conſtet qua poteſtate procedat, aliqui cenſent præſumi poteſtate ordinaria procedere: quia ordinaria iuriſdictio eſt fauorabilior, delegata autem odioſa. Sic Federicus *conſ. 130. pactum eſt tale, ad fin.* Bobadilla relato Alciato (cuius locum non potui inuenire) *in ſua politica, lib. 1. c. 11 n. 30.* atque adeò ait Federicus proceſſum illum non valiturum, ſi ante de poteſtate ordinaria non valeret. At multo verius eſt, cenſeri poteſtate delegata procedere: quod probat, *l. 3. ff. de militari teſt.* vbi habetur, non præſumi militem teſtantem eligere viam, qua ſuum teſtamentum corruat. Item, quia in dubio potiùs debemus interpretari rem, vt valeat, quàm vt pereat, *c. Abbate, de verb. ſignific.* Item, quia cùm ad maiorem vim actus, illiúſque maiorem firmitatem conducat mixtum in modum vſus poteſtati delegatæ, vt à ſolo ſupremo Principe poſſit per appellationem infringi, eſt potiùs præſumendus huius poteſtatis vſus, quia in dubio præſumitur actus fieri iuxta facultatem, quæ maiorem firmitatem præbet actui, vt cum Abbate & Baldo tradit Gregor. Lopez *l. 6. verb. que non la pudieſe, q. 2. tit. 11. p. 6.* & alij multi, quos refert, & ſequitur Molina *lib. 1. de primog. cap. 1. n. 15.* & alter Molina Societatis IESV *tom. 3. de iuſt. diſp. 582. num. 2.* & ſic tradunt Antonius *eo cap. cum ex officij, num. 8 fine.* Abbas *num. 31.* Felinus allegans Ioan. Andream, Dominicum, & alios *num 31.* Decianus *pract. crim. lib 4. cap. 25. n. 54.* Ex qua doctrina colligitur, cenſeri actum factum ordinaria poteſtate, quando hoc eſſet vtilius, & firmius valori actus, vt rectè docent Greg. Lopez, & Molina Societatis IESV *ibid.* Quare iure optimo *eadem diſp. 582. n. 2. fin.* impugnat alterum Molinam *lib. 1. de primog. cap. 2. n. 16.* dicentem, eum qui poteſt facere actum ex iure communi, ac ex peculiari priuilegio, cenſendum eſſe facere ex iure communi, niſi actus non poſſet valere abſque priuilegio, quia tunc ex priuilegio factus cenſebitur. Quippe dicendum eſt, ſi ex parte fuit neceſſarium priuilegium, & ex parte non, cenſendum factum ex iuris facultate, quoad id ad quod non erat neceſſarium priuilegium, & vtilius erat fieri ex iuris facultate. At cenſebitur factus ex priuilegio, quatenus ad valorem actus id neceſſarium erat.

Sed potiſſima difficultas eſt, an attento hoc decreto Tridentini, integrum ſit Epiſcopis vnire beneficia abſque ſui Capituli conſenſu, quod vtens ſua poteſtate ordinaria nequibat, ſed is conſenſus erat neceſſarius, vt diximus n. 164. Et videtur non deſiderari eum conſenſum ex doctrina Mariani Socini ſenioris *c. ſicut vnire, art. 6 concl. 14. n. 105. de exceſſib. Prælat.* vbi ait legatum à latere vnientem beneficia indigere conſenſu Capituli, quando ordinaria ſua poteſtate vnit; ſecus ſi haberet delegatam, & illa vtens vniret. Ergo ſimiliter cùm Epiſcopus vtens delegata per Tridentinum vniendi poteſtate ſibi conceſſa vnit, non indigebit conſenſu Capituli, quo indigebat vtens ſola ordinaria, quam iure antiquo habebat. Secundò, quia Vrbanus III. *c. ad audientiam, el 2. de Eccleſiis ædificand.* conceſſit cuidam canonico electo in Epiſcopum vnire Eccleſiam, cuius canonicus fuerat, Monaſterio regulari, dummodo Epiſcopus conſentiret: & quærunt ibi Ioan. And. *num. 5.* Abbas *fin.* Card. *num. vnic oppoſ. 1. fin.* Anchar. *num. 3. oppoſ. 1. fin.* quid operetur id indultum, cùm abſque eo de conſenſu Epiſcopi poſſit vnire; & reſpondent inter alios huius delegationis effectus hunc eſſe, vt non exigatur conſenſus Capituli, qui aliàs neceſſarius erat. Ergo ſimiliter in noſtro caſu dicendum eſt. Tertiò, quia Trident. *ſeſſ. 24. cap. 15. de reform.* concedens Epiſcopo poſſe vnire beneficia Eccleſiis cathedralibus, aut aliquas earum præbendas ſupprimere explicuit de conſenſu Capituli; & tamen ea eſt poteſtas delegata, vt probauimus n. 186. Cùm ergo in hac poteſtate non expreſſerit conſenſum Capituli exigi, is non exigetur. 182

Cæterùm credo exigi conſenſum Capituli. Ducor primò ex verbis illius decreti, ibi; *poſſint Epiſcopi, & tanquam Sedis Apoſtolicæ delegati iuxta formam iuris facere vniones perpetuas*, vbi non abſolutè delegatur poteſtas vniendi, ſed iuxta formam iuris. At forma iuris eſt, vt exigatur Capituli conſenſus, *Clem. 2. de reb. Eccleſ. non alienand.* Et hinc ſoluitur prima, & ſecunda ratio partis oppoſitæ: quia eæ doctrinæ locum habent, vbi abſque limitatione concederetur poteſtas delegata Nec obſtat tertia ratio, quia ſatis eum conſenſum expreſſit petens ſeruari in hac vnione formam iuris. Et confirmatur ex regula vulgari, non correctionem iu- 183

tium, in quantum fieri poteſt, vitandam dictat, & iura iuribus concordanda, etiamſi ad id oporteat verba à propria ſignificatione diſtrahi, vt probaui *lib. 1. de matrim. diſp. 17. n. 6.* nedum quando concordari poſſunt, eáque correctio vitari abſque vlla verborum diſtractione à proprio ſignificato, vt hic contingit. Secundò, ex doctrina *practicabilium Rotæ Romanæ t. de vnione, n. 12. verſ. in vnione faciendo* (habentur *in nouiſſimis deciſionibus Rotæ tom. 2 fin.*) vbi deciditur, in vnione facienda per Epiſcopum etiam ex conceſſione Pontificis non faciente mentionem Capituli, exigi Capituli conſenſum. Tandem, quia Hojeda *de incompat. beneficiorum 2. p. c. 5. n. 9.* & Azor. *tom. 2. inſt. moral. lib. 6. c. 18. q. 12.* ſcripsêre poſt Tridentinum, & meminêre eius decretorum, & cùm difficultatem hanc non mouerint, tanquam rem manifeſtam docent exigi conſenſum Capituli.

184 Quartò deducitur, correctum eſſe ius commune per Trid. *ſeſſ. 24. c. 13.* Quippe iure communi non reſtricta erat facultas Epiſcopi ad vnienda beneficia curata monaſteriis, aut aliis beneficiis. At Trid. eo loco interdicit vnionem cuiuſcumque beneficij curati monaſterio, aut cuicumque operi pio, aut beneficiis ſimplicibus.

185 Quintò deducitur, correctum quoque eſſe ius commune per Trid. *ſeſſ. 24. cap. 5. de reform.* non attento iure communi, in vnione facienda per Epiſcopum Eccleſiæ iuris patronatus, exigebatur conſenſus patroni, ſiue ſecularis, ſiue Eccleſiaſtici, vt diximus n. 108. At Trident. concedit ſupprimi aliquas præbendas Eccleſiæ cathedralis, ipsíſque aliqua beneficia vniri per Epiſcopum cum patronorum conſenſu, ſi de iure patronatus laicorum ſint. Quare à contrario ſenſu concedit, vt poſſit id efficere abſque conſenſu patroni Eccleſiaſtici.

186 Quod ſi petas, an hæc poteſtas ſit ordinaria, an delegata. Reſpondeo, eſſe delegatam, quia etſi iuriſdictio data à Principe iudici ordinario ſuper cauſa ſpectanti ad ſuam iuriſdictionem ordinariam, non appoſitis verbis iuriſdictionem delegatam denotantibus, qualia in eo decreto non apponuntur, non cenſeatur delegata, ſed ſola excitatio iuriſdictionis ordinariæ, quam antea ille habebat, *l. ſæpè, ff. de officio Conſulis*, & tradunt Innoc. *c. licet, n. vnic. verſ. faciendo, de officio ordinarij*, & Hoſtienſ. *ibi fin.* Abbas *n. 2.* Bald. *n. 3.* Anchar. *n. 3.* Imola *n. 8.* Felin. *n. 2.* Maranta *de ordine iudiciorum 4 p. diſt. 5. principali, n. 77.* & alij quos refert, & ſequitur Bobadilla *in ſua politica. lib. 2. c. 21. n. 36.* at hoc fallit, niſi in aliquo alteretur poteſtas ordinaria, quia tunc erit delegata, vt tradunt Innoc. Hoſtienſis. Abbas. Anchar. Felin. *ibi.* Ioan. Andr. *additionibus ad Speculatorem, tit. de legato. §. final. verſ. penult. qui incipit, legatus eſt ordinarius.* Maranta *ead. diſt. 5. n. 4.* Azebed. *lib. 3. recopil. tit. 9. in rubr. n. 18.* & alij, quos refert, & ſequitur Bobadilla *eo n. 26.* quod hic contingit. Nam Epiſcopus non poterat abſque conſenſu patroni Eccleſiaſtici; in eo autem textu conceditur ipſi, vt abſque eo poſſit, vt diximus n. præced. Additque Ioan. Andr. ibi, commiſſa Epiſcopo cauſa inter ſubditos, modo tamen ſpeciali, quod non poterat iure ordinario, cenſeri delegatū non tantùm quoad modum, ſed etiam quoad cognitionem illius cauſæ, in qua erat ordinarius, & ſic in illa quoque ad ſolum Pontificem poſſe appellari. Quod tamen non eſt certum; nam Iacobus Butrigarius *l. qui procuratorem, ff. de procuratorib.* & additio marginalis ad Felin. *c. licet, n. 4. de officio ordinarij* tenent quoad illum ſolum ſpecialem modum eſſe iuriſdictionem delegatam, & ſic quoad illum ſolum appellari tantùm ad Papam.

187 Sextò deducitur, ſtantibus decretis per Concilium Trident. integrum eſſe Epiſcopo vnire religioni beneficium aliquod, ſicut iure communi id licere diximus n. 148. cum duplici tamen limitatione. Prior ſit, vt beneficium non ſit extra diœceſim in qua eſt monaſterium, quia, vt diximus n. 180. interdicit Tridentinum vnire beneficia alterius diœceſis. Poſterior eſt, ne beneficium illud vniendum ſit curatum, quia, vt diximus n. 184 interdicit Tridentinum vnire beneficia curata loco religioſo. Conſtat, quia nullibi Tridentinum interdixit vnionem hanc religioni, præter in his duobus caſibus; ergo in reliquis manet ius commune incorrectum. Item, quia exceptio firmat regulam in contrarium, *l. neque liquido, §. finali, ff. de penu legat.* Cùm ergo Tridentinum hos duos caſus excipiat, manebit in reliquis illæſa Epiſcoporum poteſtas in hac vnione facienda. Tandem, quia Trident. *ſeſſ. 21. c. 5. de reformat.* confirmat poteſtatem Epiſcoporum in vniendis beneficiis, concedens illis vt tanquam delegati Sedis Apoſtolicæ vniant in quibuſcumque caſibus iure communi permiſſis, ex quibus eſt hic vnus, vt probauimus *num. 148.* Et iuxta hanc doctrinam matura conſultatione præmiſſa cum viris doctiſſimis Dominus Chriſtophorus de Rojas, Archiepiſcopus Hiſpalenſis, anno 1572. vniuit Collegio Societatis IESV Hiſpalenſi beneficium ſimplex, cuius redditus annui erant quadringenti nummi aurei.

Septimò deducitur, poſſe Epiſcopum ſtatuere, vt id beneficium ſeculare ab ipſo religioni vnitum, regatur per religioſos, idque ſtatutum operari diſpenſatiuè cum Monacho præficiendo illi beneficio, quamuis aliter Epiſcopus nequeat diſpenſare ſuper hanc tranſlationem. Sic Felinus *c. in noſtra, coroll. 40. num. 42. notab. 5. de reſcript.* Sebaſtian. Sapia *addit. ad Abbatem c. ſicut vnire, num. 2. verb. vnire, de exceſſibus Prælat.* Selua beneficiorum referens quandam Rotæ deciſionem *3. p. quæſt. 11. num. 126.* 188

Octauò deducitur, integrum eſſe Epiſcopo ex iis beneficiis, & capellaniis, quæ vnire poteſt, reddere aliquod manuale, & ad nutum amobile, quod erat perpetuum, accedenti conſenſu patroni, ſi ius patronatus ſit ex iuſta cauſa. Quia poteſt vnire, & diuidere, & de nouo creare, & extinguere beneficia inferiora ſui Epiſcopatus, vt conſtat *ex c. ſicut vnire, de exceſſib. Prælat. & c. præcipimus*, & *c. pluries 16. q. 2. c. 1. de rebus Eccleſ. non alienand. in 6.* & *Clem. 2. eod. tit. c. ex parte*, & *c. cùm acceſſiſſem, de conſt.* Atque exinde ceſſabit in Epiſcopo ius inſtituendi in ea capellania, nec tamen transferetur in patronum, ſed in eo quoque ius præſentandi ad beneficium ceſſabit, quia iam non erit beneficium: ſed patronus habebit libertatem præſentandi capellanum, & amouendi quoties voluerit. Sic tradit Nauar. *lib. 1 conſ. tit. de officio ordinarij in priori edit. conſ. 6. à n. 1. vſque ad 3. in poſteriori conſ. 9. eodem num.* 189

Vltimò deducitur ſolutio eius quæſtionis, quam latiſſimè tractat Flores de Mena *in ſuis variis quæſtionibus, quæſt. 10. per totam*, an beneficium curatum potuerit vniri in temporalibus, & ſpiritualibus monaſterio monialium per Pontificem, ita vt Abbatiſſa exerceat curam animarum per vicarium? Et quia optimè ipſe eam tractat, breuiter eius ſententiam referam, remittens lectorem ad ipſum. Et primò dicit *à num. 4. vſque ad 7.* potuiſſe ſic vniri, quia etſi fœmina ſit incapax iuriſdictionis ſpiritualis quoad actum illam exercendi per ſeipſum, eſt tamen capax quoad habitum, & poteſtatem nominandi vicarios, per quos exerceatur, vt ibi latè probat, & ſoluit contraria, alióſque Doctores, & textus refert. 190

Secundò quærit Flores de Mena *ea q. 10.* an Epiſcopus in eo beneficio curato poſſit vicarium temporalem, aut perpetuum inſtituere, iuxta decretum Trident. *ſeſſ. 7. c. 7. de reformat.* Et quidem ſi beneficium curatum ſit vnitum monaſterio monialium, aut Collegio, aut alij operi pio, etiamſi vnitum ſit in temporalibus, & ſpiritualibus, cum priuilegio nominandi vicarium ad nutum amobilem, poteſt Epiſcopus vicarium temporalem, aut perpetuum in eo ponere. Conſtat ex *d. c. 7.* vbi Tridentinum generaliter, & indiſtinctè loquitur, *non obſtante quocumque priuilegio*, & latiùs id probat Flores de Mena *eo q. 10. n. 36. & triplici ſequenti.* Fallit primò, hoc niſi 191

beneficium

beneficium vnitum ſit monaſterio monachorum, aut mendicantium; tunc enim Epiſcopus non poteſt deputare pro eius ſeruitio perpetuum vicarium, ſed ad nutum amobilem. Sic enim reſtrinxit Pius V. decretum hoc Concilij Tridentini in quodam motu proprio, incipienti; *Ad exequendum paſtoralis officij debitum*, debent autem monachi nominare vicarium, & Epiſcopus examinare, & approbare. Sic Flores de Mena *eadem q.10.n.40.* dicens ſic declaratum in Curia Romana, & à Congregatione Cardinalium. Secundò fallit, quando vnio facta eſt per viam pacti, & concordiæ cum clauſula, *deſeruiendo beneficio per vicarium ad nutum amobilem*, acceditque huic concordiæ approbatio Romani Pontificis: tunc enim nequit Epiſcopus deputare vicarium perpetuum, quia Tridentinum in clauſula derogatoria contenta in eo decreto, non meminit pacti, & concordiæ à Summo Pontifice approbatorum, & vt his derogetur expreſſa mentione opus eſt, vt tenent multi, quos refert, & ſequitur Flores de Mena *ea q.10.n.41.* vbi hanc limitationem adhibet. Tertiò fallit, quando à tempore immemoriali vnio facta eſt, & ex tunc conſtat vicarios fuiſſe ad nutum amobiles, ſcientibus, & conſentientibus ordinariis, & nunquam vicarius perpetuus conſtitutus eſt: tunc enim nequibit ordinarius perpetuum conſtituere, quia Tridentinum nulli conſuetudini derogat, nedum immemoriali, quæ ad ſui derogationem ſpeciali mentione indiget, vt probat Auendaño *reſponſo* 16. & generaliter in quacunque conſuetudine tradunt multi, quos refert, & ſequitur Flores de Mena *ead. q.* 10. *n.* 44. vbi hanc quoque limitationem ſtatuit. Quartò fallit, niſi ex priuilegio remunerationis gratiâ conceſſo beneficium eſſet vnitum cum clauſula ponendi vicarium ad nutum amobilem, quia in generali priuilegiorum derogatione, quam apponit. Trid. *eo c.7.* non clauduntur priuilegia remunerationis gratiâ conceſſa, vt ex multis probat Flores de Mena *ea quaſt.* 10 *n.46.* vbi hanc quoque limitationem adhibet. Quintò fallit, ſi pro bono pacis, & ceſſatione litium, rectáque beneficij gubernatione expediret nil innouari, ſed inſtitui vicarium ad nutum amobilem; tunc enim nequit Epiſcopus perpetuum inſtituere, quia Trident. id non liberæ Epiſcopi voluntati reliquit, ſed vſum eſt verbis arbitrium boni viri denotantibus, ibi, *niſi ipſis ordinariis pro bono Eccleſiarum regimine aliter expedire videbitur*. atque ita docet Flores de Mena *ead.q.10.n.47.* Sextò, fallit, quando particulariter, & per ſe fuit vnita vicaria perpetua; tunc enim nequit Epiſcopus vicarium perpetuum inſtituere, quia Trid. non concedit ei facultatem tollendi vnionem, ſed aſſignandi vicarium beneficio parochiali vnito; & ſic docet Flores de Mena *ead. q* 10. *n.48.* Vltimò fallit niſi ex priuilegio Pontificio poſt Tridentinum decretum conceſſo vnitum eſſet beneficium parochiale cum clauſula inſtituendi vicarij ad nutum amobilis; tunc enim nequibit Epiſcopus contra id priuilegium vicarium perpetuum conſtituere: quia cùm Tridént. nequiuerit poteſtatem Pontificiam reſtringere, dum derogauit priuilegiis, intelligitur de priuilegiis ante id decretum conceſſis. Sic Flores de Mena *ead.q.*10. *num.49. & 50.* vbi petit id priuilegium ex certa ſcientia, aut motu proprio conceſſum eſſe, aut cum expreſſa Tridentini derogatione: quod per generalia derogatoria verba non cenſeatur derogari decretis Concilij generalis, vt latè probaui *lib.3. de matrim. diſp.*26. *num.*7. Sed idem Flores de Mena *eo num.*50 hoc ſublimitat, vt intelligatur etiam derogatum huic Tridentini decreto, ſi ex verbis priuilegij conſtet eam fuiſſe Pontificis mentem; atque in dubio dicit eam eſſe præſumendam, eo quod hoc Trident. decretum ſatis notorium ſit. Quod fortius probo, quia ea regula, vt deſideretur ſpecifica Concilij mentio ad eius derogationem, fallit, quando Pontifex diſpenſat in ſpeciali; & certo caſu contra Concilij generalis prohibitionem, vt probaui *lib.* 8. *de matrim. diſp.*35. *n.*17. Tandem bene animaduertit Flores de Mena *ea q.*10. *n.*51. in prædictis caſibus, in quibus non eſt integrum Epiſcopo vicarium perpetuum in eo beneficio conſtituere, teneri curare, vt bene deſeruiatur beneficio; aliàs poterit eum vicarium perpetuum inſtituere, quia priuilegium ob eius abuſum amittitur, vt ex multis ibi probat.

CAPVT XXX.

An ſi religioſus acceptet abſque ſuperioris licentia pecunias in pauperes diſtribuendas, vel diſtribuat alij quàm pauperi deſignato, ſit reus voti paupertatis?

SVMMARIVM.

*Quot quæſtiones diſputandæ ſint? num.*1.
*Non eſt contra votum paupertatis, quando dans pecunias deſignat pauperes, & quantitatem cuilibet diſtribuendam? num.*2.
*Quid ſi neutrum, aut alterutrum ſolùm deſignet? refertur quædam ſententia? num.*3.
*Sententia authoris? num.*4.
Soluuntur argumenta? num 5.
Poſt numerum 5. *inuenies ſummaria, quæ deſiderantur.*

DVplex eſt tractanda quæſtio. Prior eſt, quando dans pecunias religioſo, vt eas in pauperes diſtribuat, non deſignat pauperes, quibus diſtribuendæ ſunt, nec deſignat quantitatem vnicuique pauperi elargiendam, ſed vtriuſque, vel alterius electionem religioſo committit, an tunc peccet religioſus contra votum paupertatis deſignando pauperem, cui eleemoſyna conferatur, vel deſignando quantitatem eleemoſynæ conferendæ? Poſterior eſt, an peccet peccato furti, & contra votum paupertatis religioſus prædictam eleemoſynam ſibi applicans? 1

Et quidem quod attinet ad primam quæſtionem, ſi dans pecunias, deſignet pauperes, in quos pecuniæ diſtribuendæ ſunt, & deſignet quantitatem pecuniæ cuilibet elargiendam, nemini dubium eſt non peccari contra votum paupertatis, ſi religioſus acceptet, diſtribuátque abſque ſuperioris licentia, quod ſi tunc nudus miniſter, & inſtar famuli iuſſi ab hero ſuo portare eleemoſynam aliquam certo pauperi erogandam; vterque enim nullam pauperum, aut quantitatis eleemoſynæ electionem habet. 2

Punctus autem difficultatis eò pertinet, quando dans pecunias, non deſignat pauperes, nec eleemoſynæ quantitatem cuilibet diſtribuendam, aut alterutrum ſolùm deſignat, atque adeò committitur religioſo diſtribuenti electio pauperum, & quantitatis cuilibet largiendæ, aut alterutrius electio. Quidam doctiſſimi ex noſtra Societate cenſent peccari contra votum paupertatis acceptando prædictam diſtributionem abſque ſuperioris licentia, & conſenſu. Ita innuit Leonard. *lib.*1. *de iuſtit. cap.*41. *dub.*9. *num.*78 *verſ.*40. his verbis: ſi eſt diſpenſator aliquarum rerum, non poteſt eas diſtribuere pro ſuo arbitratu; ſed ſolùm ex præcepto, & mente ſuperioris, ita vt non det alia, nec plura, nec pauciora, quàm ſcit ſuperiorem velle, alioquin incurrit vitium proprietatis. Sed reuera videtur loqui de diſpenſatione qua nomine proprio diſpenſaret, vel diſtribueret res Monaſterij. Ducuntur primò, quia ſola adminiſtratio abſque dominio, vſu, & vſufructu habita abſque ſuperioris licentia, repugnat voto paupertatis: quod ex eo conſtat, quia peculium habens violat paupertatem, cùm tamen ſolam adminiſtrationem habeat. Secundò, quia Nauarr. *comment* 3. *n.*28. *ad* 3. *obiectionem, de regularib.* canonicos regulares obtinentes por- 3

tiunculas quotidianas, menſtruas, vel annuas de licentia ſuperioris ad proprios vſus excuſat à vitio proprietatis, quod votum non extendatur ad illud, ſed ad hoc, vt non habeant adminiſtrationem ſine licentia: & in ſolutione ad ſecundam obiectionem ait tales habere proprium, quatenus proprium ſonat peculium, ſeu facultatem adminiſtrandi de iuſta licentia rem alienam. Sentit ergo adminiſtrationem ſine licentia ſuperioris acquiſitam repugnare paupertatis voto. Tertiò, ex *cap. monachi, verb. qui verò, de ſtatu monach.* ibi; *qui verò peculium habuerit, niſi ab Abbate fuerit ei pro iniuncta adminiſtratione permiſſum, à communione remoueatur altaris.* Vbi Abbas *n.4.* ait poſſe religioſos ex licentia Abbatis habere peculium, ſeu adminiſtrationem peculij. Atque ita textus, iuncta Abbatis doctrina, ſentit adminiſtrationem peculij abſque licentia aduerſari paupertati. Quartò, quia in *cap. exiit, §. cæterum cùm in eadem, verſic. ita tamen, de verborum ſignific. in 6.* ſic dicitur; *ita tamen quod penes ipſum dantem dominio, & proprietate, ac poſſeſſione ipſius pecunia cum libera poteſtate reuocandi ſibi pecuniam ipſam ſemper, vſque ad conuerſionem ipſius in rem deputatam, plenè, liberè, ac integrè remanentibus, in ipſa pecunia nihil omnino iuris fratres habeant; nec adminiſtrationem, ſeu diſpenſationem.* Si ergo hoc deſiderant, ne Franciſcani violent paupertatis votum, à fortiori violabitur in noſtro caſu, cùm religioſus hic non ſolam adminiſtrationem habeat, ſed etiam poſſeſſionem, nec dans facultatem reuocandi habeat. Et confirmatur, quia ſi fiat exequutor teſtamenti, traditum ſibi legatum pauperibus diſtribuendum eſt irreuocabile. Ergo ſaltem talis adminiſtratio erit contra votum paupertatis. Quintò, quia non eſt mera adminiſtratio, ſed donatio ſub modo facta religioſo, ſicut cùm quis inſtituitur hæres ſub fideicommiſſo: in quo euentu hæres efficitur verus, & directus dominus cum onere reſtituendæ hæreditatis, vt cum aliis tradit Antonius Gomez 1. *variarum cap. 5. num. 1. fin.* ea enim eſt modalis donationis natura, vt ſtatim transferat dominium in donatarium cum obligatione implendi modi, *l. 1. 2. & finali, C. de donat. ſub modo.* Verè enim pecunia illa donatur religioſo, cum onere tamen diſtribuendi arbitrio ſuo pauperibus. At dominium inconſulto ſuperiore acquirere, repugnat voto paupertatis. Sextò, ex *Clement. exiui. §. denique, de verborum ſignific.* ibi; *Quapropter præcipere quod, & qualiter pecunia expendatur, computúmque exigere de expenſa, eam quomodocumque repetere, ſiue deponere, aut deponi facere capſulam pecuniæ, vel eius clauem deferre, hos, & ſimiles actus ſibi fratres illicitos eſſe ſciant.* Si ergo iſta ſunt contra votum paupertatis, à fortiori erit contra illud adminiſtratio pecuniæ. Septimò, quia talis religioſus, cui committitur pecunia pauperibus diſtribuenda, poſſet ſibi, vt vero pauperi applicare, vt contra alios docet verior opinio. Non ergo eſt vera ſeu mera adminiſtratio, & ſic erit contra votum paupertatis. Octauò, quod ea adminiſtratio ſit pretio æſtimabilis: poſſet enim is religioſus, niſi perſonæ induſtria electa eſſet, transferre, vendendo ius illud adminiſtrandi, licèt ab iis, quibus pecunia diſtribuenda eſt, nihil poſſit recipere. Ergo religioſus eam acceptans infringit paupertatis votum perinde ac ſi librum, vel rem aliquam pretio æſtimabilem abſque ſuperioris licentia acceptaret. Nonò, quia Nauar. *comment. de regularib. n. 57. verſ. 15.* Manuel 2. *tom. ſumma, cap. 31. n. 3.* Ludouicus Lopez 1. *p. inſtruct. c. 155. verſ. igitur.* Corduba *ſumma q. 54. verſ. y portanto.* Nauar. *lib. 3. de reſtitut. cap. 1. 3. p. dub. 1. in noua edit. n. 167.* dum de voto paupertatis agunt, tractant an poſſit religioſus eſſe exequutor teſtamenti, quaſi cenſentes hoc ad votum paupertatis pertinere. Et confirmatur, quia Nauar. ibi docet non poſſe religioſum teſtari de bonis alienis ex domini licentia; & eam rationem reddit; quod ius id teſtandi ſit quoddam ius temporale; at religioſus iuris temporalis eſt incapax. Cùm ergo ius adminiſtrandi ſit temporale, erit ſimiliter illius incapax. Decimò, quia *cap. 2. de teſtamentis, in 6.* dicitur, religioſum non habere velle, & nolle; & ideo non poſſe eſſe teſtamenti exequutorem. Sed hoc eſt voti paupertatis fundamentum; ſicut enim per obedientiæ votum ſe ac ſuas actiones voluntati ſuperioris religioſus ſubiicit, ſic per paupertatis votum ſubiicit eidem velle, & nolle, quoad omnes commoditates, quas ex pecunia percipere poterat, & quoad ea, quæ pecunia æſtimabilia ſunt. Et confirmatur, quia communiter Doctores tradunt aduerſari voto paupertatis, religioſum aliquid habere ad expendendum cum aliis abſque ſuperioris licentia. Vndecimò, ex *cap. non dicatis 12. q. 1.* quod eſt deſumptum ex D. Auguſt. vbi de religioſis dicitur, certum eſſe eos nihil habere, poſſidere, dare, vel accipere ſine ſuperioris licentia poſſe. Vbi non tantùm interdicitur poſſidere, ſed etiam habere. At poſſidere eſt ciuiliter, ſeu de iure tenere. Habere autem eſt ſuperiùs; comprehendit enim tenere de facto, vel de iure, vt tradit Bart. *l. ſtipulatio iſta § hæc quoque, init. ff. de verbor. oblig.* Ergo tenere de facto ad diſtribuendum aliis, repugnat paupertatis voto. Duodecimò, ex motu proprio P. 5 V. *ad extirpandus,* vbi abuſus in paupertatis votum reformans, loquens cum conuentuum magiſtris, & cuſtodibus ſic ait. *Nullus omnino adminiſtrationē bonorum, diſpenſationemque pecuniarum, & redditunm ſua cuſtodia, vel domus, etiam nomine conuē. us habere, ſiue exercere, vel ſeſe in ea interponere poſſit, ſed vniuerſum id onus trium religioſorum cura demandetur. Primus rerum, & bonorum cuſtodia, ſiue domus, inferendorúmque in eam redditunm curam habeat: alter tanquam depoſitarius pecunias aſſeruet; alter prouideat de neceſſariis.* Vbi Pontifex ad paupertatis voti cuſtodiam ponit hos tres actus, recuperare, aſſeruare, & expendere. Ergo aſſeruare pecunias, & earum adminiſtrationem habere, repugnat voto paupertatis. Decimotertiò, ex Trid. *ſeſſ. 25. cap. 1. de regularib.* vbi interdicitur religioſis bona immobilia, vel mobilia, cuiuſcumque qualitatis fuerint, quouis modo ab eis acquiſita, tanquam propria, aut etiam nomine conuentus poſſidere, vel tenere; & paulo inferiùs ſic dicitur. *Ne deinceps liceat ſuperioribus bona ſtabilia alicui regulari concedere etiam ad vſumfructum, vel vſum, adminiſtrationem, aut commendam.* Vbi Tridentinum ſtatuit inter aduerſantia voto paupertatis adminiſtrare, vel poſſidere nomine conuentus: nam titulus illius capitis eſt de voto paupertatis integerrimè ſeruando. Decimoquartò, quia ideo diximus cap. 28. num. 1. aduerſari voto paupertatis recipere in Societate I E S V ſtipendium pro ſacris faciendis, quod id ſpecialiter in eius regulis interdictum ſit. Cùm ergo ſimiliter in eiſdem interdicantur adminiſtrare pecunias, vel eas in ſua poteſtate habere, vt regula 22. ſacerdotum, & regula 6. inter communes, & regula 7. peregrinorum, & regula 29. præfecti Eccleſiæ, & regula 2. procuratoris Collegij, quibus interdicitur noſtris petere, aut recipere abſque ſuperioris licentia aliquid inter pauperes diſtribuendum, aduerſabitur hoc voto noſtræ paupertatis. Decimoquintò, quod actus proprietatis ſit quoties aliquid celatur Abbati, & retinetur contra eius voluntatem, vt diximus cap. 19. n. 60. At in hoc euentu recipiuntur pecuniæ in pauperes diſtribuendæ, ac tenentur inuito ſuperiore, ipsíque celantur; ergo eſt proprietas voto repugnans. Tandem, quia fratribus Minoribus ratione voti paupertatis nullatenus integrum eſt pauperes eligere, quibus pecunia diſtribui iuſſa à teſtatore in pauperes eligendos per Fratres Minores erogetur, vt tenent multi Doctores, quos retuli ſuprà. At in hoc euentu religioſus habet electionem pauperum; ergo violat paupertatis votum.

His tamen non obſtantibus, mihi perſuadere ne- 4
queo, id eſſe aduerſùs paupertatis votum, meámque

ſententiam

ſententiam approbarunt viri doctiſſimi noſtræ Societatis, & cæterni à me conſulti. Ducor, quo religioſi per votum paupertatis ni aliud voueant, quàm oppoſitum ei, quod in iis cernimus, qui ſunt domini, vel proprietarij, vt probauimus ſuprà. At religioſus hic non retinet, nec accipit eas pecunias tanquam proprios, nec tanquam dominus, ſed vt nomine alieno, nempe tradentis, det pauperibus. Non ergo exercet aliquem dominij, aut proprietatis actum, vel ſic reus ſit paupertatis promiſſæ. Dices eum eſſe dominum iuris adminiſtrandi, idque eſſe independenter à ſuperioris voluntate. At hoc non obſtat, quia (vt bene docet Nauarrus *commentar.* 1. *n.* 14 *de regul.*) ius adminiſtrandi non eſt dominium, nec vſus fructus, nec vſus, ſed ius diſponendi de re aliena nomine alieno, & iuxta ipſius præſcriptum, ac propriè non poteſt dici dominium illius iuris. Et confirmatur, quia ſi quis relinqueret mille aureos diſtribuendos in pauperes, quos religioſus eligeret, nemo diceret religioſum illum eſſe proprietarium, & dominum iuris illius eligendi, ac proinde violare paupertatis votum eligendo abſque ſuperioris licentia. Atque ita Doctores eam electionem interdictam Franciſcanis aſſerentes, non ducuntur, quod ea repugnet paupertatis voto, ſed quod ea cura ſit pars executionis teſtamenti ipſis interdictæ, & repugnet perfectæ rerum temporalium alienationi, quam ipſi profitentur. Immo verior ſententia habet id non interdici Franciſcanis, eo quod electio hæc non ſit quid iuris, ſed meri facti, vt ſatis probauimus ſuprà. Secundò ducor, quia non quæcumque poſſeſſio, & adminiſtratio pecuniarum aduerſantur paupertatis voto, ſed quando ſunt quid iuris, nempe quando religioſus adminiſtrat nomine proprio independenter à ſuperiori; ſecus quando ſunt quid ſolius facti, quia non nomine proprio, ſed alieno adminiſtrat, vt diximus ſuprà. At in hoc euentu religioſus non nomine proprio, ſed ſolius dantis adminiſtrat. Non ergo violat paupertatis votum. Tertiò, quia in hac diſpenſatione hæc ſola quatuor inueniuntur, receptio pecuniæ, facultas eligendi pauperes, ipſorum electio, diſtributio inter illos. At nihil horum eſt contra votum paupertatis. Non receptio pecuniæ, quia religioſus non recipit ſibi, nec vt in vſus proprios aliquid conuertat, nec cum libera conuertendi in quoſcumque vſus, aut proprios facultate, quod petunt dominium, & proprietas; ſed vt nomine teſtatoris in pauperes diſtribuat. Nec poſſet virtute illius facultatis aliquid ſibi tanquam vero pauperi applicare, vt probauimus numero 6. & eſto poſſet, religioſus hic non habet animum ſibi applicandæ partis illius eleemoſynæ abſque ſuperioris licentia, ſeu facultate. Nec etiam aduerſatur paupertatis voto facultas eligendi pauperes: quippe hoc nil aliud eſt, quam ius nominandi pauperes, in quos eleemoſyna diſtribuatur, quod nil iuris eſſe, ſed meri facti probauimus ſuprà: & eſto id nominandi pauperes ius ſit vendibile, ac pretio æſtimabile; at non acceptat religioſus ius illud, vt pretio æſtimabile, & ad vendendum. Sicut religioſus intercedens pro aliquo apud Iudicem ſecularem, vel ad petitionem alicuius ſcribens eius nomine epiſtolam abſque ſuperioris licentia, non peccat contra paupertatem, etſi vterque actus ſit pretio æſtimabilis: non enim illos actus exercet, vt pretium aliquod inconſulto ſuperiori participet. Sic in præſenti euentu religioſus non acceptat ius id ad vendendum, vel ad conuertendum in vſum proprium, qualiter acceptat librum, & rem alienam pecunia æſtimabilem; ſed acceptat pecunias nomine alterius pauperibus diſtribuendas, inſtar meri adminiſtratoris, ſolam pauperum adminiſtrationem habens. Nec ipſa pauperum electio aduerſatur paupertatis voto, quia ſi id eligendi ius non aduerſatur, à fortiori nec ipſa electio, quæ exercitium iuris illius eſt. Nec denique ipſa pecuniarum in pauperes diſtributio eſt contra hoc votum, quia religioſus non diſtribuit nomine proprio, ſed dantis, nec ipſe cenſetur aliquid conferre, ſed dans, vt conſtat ex *l. vnum ex familia, §. ſi de Falcidia, ff de legat.* 2. Tandem hanc partem confirmabit ſolutio argumentorum contrariæ partis, quæ illam non probant.

5 Ad rationes contrarias numero 2. propoſitas reſpondetur. Ad primam negatur antecedens, nec eſt verum, religioſo habenti peculium ſolam adminiſtrationem competere: quippe merus adminiſtrator nequit rem in proprios vſus conuertere. At peculium conuertitur in proprios habentis vſus. Ad ſecundam dic, eam non eſſe meram adminiſtrationem quæ non contineat vſum; ſed continet vſum, id eſt, facultatem diſponendi de iis portiunculis ad proprios vſus, & ſic repugnat voto paupertatis, quando deeſt ſuperioris licentia. Ad tertiam dic, textum, & Abbatem loqui de adminiſtratione peculij habenti coniunctum vſum. Ad quartam reſponderi poſſet, nihil probare, quia illud eſt ſpeciale in voto paupertatis Franciſcanorum; vouent enim paupertatem cum ea conditione, vt dominium pecuniæ maneat omnino apud dantem. Nec ideo is qui dedit, non poteſt reuocare, quòd ſit aliquod ius religioſo acquiſitum, ſed pauperibus, ad quorum commodum, & vt in ipſos diſtribuatur, acceptauit. Verùm hæc ſolutio mihi non placet: nam concludit primò, quod in his fratribus Franciſcanis eſſet contra votum paupertatis. Item, quia cùm pauperes non acceptarint, non habent ius; & ita deberemus dicere, ſi dans nequit reuocare, eſſe propter ius illud acquiſitum Monacho diſtribuendi eas pecunias. Et ideo melior ſolutio eſt, negando non poſſe reuocare, quia religioſus nullum acquiſiuit ius; cùm ea adminiſtratio ſit meri facti, nec pauperes, cùm nondum acceptarint, nec religioſus ille ſit perſona legitima ad acceptandum nomine ipſorum. Ad confirmationem fateor, id legatum eſſe irreuocabile: & id non contingit ob ius religioſo acquiſitum, ſed quia hæres lege iuſtitiæ tenebatur implere legata; atque ita nequit illa reuocare, ſicut nec poteſt reuocare legatum factum Franciſcanis, ac illis traditum. Ad quintam dic, eſſe donationem ſub modo; non enim eſt animus donandi religioſo, ſicut nec exequutori teſtamenti, ſed mera diſtributio committitur vtrique. Ad ſextam dic, ea omnia interdici Franciſcanis circa pecunias illis erogatas ad proprios vſus, videtur enim quædam proprietas diſſonans perfectioni paupertatis, & alienationis à rebus temporalibus, quam ipſi profitentur: & ideo vult Pontifex ea omnia per Syndicos exerceri. At in noſtro caſu eſt mera adminiſtratio eleemoſynæ pauperibus erogandæ nomine dantis. Ad ſeptimam, & octauam conſtat ex noſtra tertia ratione, qua numero præcedenti vſi ſumus ad probandam noſtram ſententiam. Ad nonam dic, id nihil probare, quod de multis ad paupertatis perfectionem attinentibus ibi agant; & fateor ad paupertatis perfectionem ſpectare, vt religioſus ab hac ſe adminiſtratione abſtineat, niſi ſuperioris conſenſus accedat. Ad confirmationem dic, eam doctrinam non obſtante, quia ſimiliter probaret, non poſſe etiam de ſuperioris licentia, quod à veritate prorſus eſt alienum. Nam eo modo teſtari poſſe religioſum de ſuperioris licentia negat etiam Nauarrus ibi, redditque diſparitatis rationem: quia cùm diſpenſat de licentia, & executio, & diſpenſatio innituntur perſonæ alterius, & eius nomine fiunt. Teſtamentum autem innititur perſonæ propriæ, & fit nomine proprio. Ad decimam dic, non interdici id munus religioſis, quaſi aduerſum paupertatis voto, ſed ob votum obedientiæ, quo abdicarunt à ſe velle, & nolle: & ideo hanc rationem reddit ibi textus; *atque per votum paupertatis*

ſubiicit religioſus Prælato voluntatem, quoad omnem rem pretio æſtimabilem conuertendam in proprium vſum, aut nomine proprio alteri conferendam, ſecus ad diſtribuendam nomine dantis. Ad confirmationem dic, id intelligi, quando nomine proprio eſſet expenſurus in alios, ſecus quando nomine dantis. Ad vndecimam dic, in eo textu multa poni ad ſolam paupertatis perfectionem ſpectantia, quippe ibi interdicitur religioſis dicere meum, & tuum, & epiſtolas recipere, cùm tamen hæc non aduerſentur paupertatis voto. Ad duodecimam dic, eum motum proprium agere de ita quæ conuentui, aut alicui priuato ad proprium vſum dantur, ibi; *pecunia verò, vel quæcumque aliæ res, quæ cuiquam priuatim etiam intuitu perſonæ, & vndecumque donata, aut relicta fuerint*, non autem de iis, quæ religioſus recipit alieno nomine diſpenſaturus. Ad decimamtertiam dic, eum Tridentini locum non aduerſari noſtræ ſententiæ, quia etiam de ſuperioris licentia prohibet adminiſtrationem ibi interdictam, cùm tamen nemo dubitet licere hanc diſtributionem in pauperes ex ſuperioris licentia. Quare (vt bene ait Nauarrus *commentar. 2. num. 15. verſ. ad 4. & ad 5.*) intelligitur id decretum de adminiſtratione, & nomine alieno, vt pecunia conuertatur in commodum ipſius religioſi cum libera facultate diſponendi ad libitum. Ad decimamquartam dic, illam ſtipendij promiſſi receptionem non eſſe contra paupertatis Societatis Iesv votum, ex eo ſolùm quod interdicatur in regula; ſed quia expreſsè interdicitur, tanquam quid paupertatis voto repugnans, vt amplius explicuimus cap. 18. numero 1. At dum prohibetur in eiuſdem regulis receptio pecuniarum ad diſtribuendum in pauperes, non interdicitur tanquam quid paupertati aduerſum, vt conſtat ex regula 22. Sacerdotum, vbi ſimplicibus verbis, nulla paupertatis mentione facta, regula vtitur. Quare regulæ omnes hoc interdicentes non id interdicunt, quaſi verè ſit contra paupertatem, ſed contra ſimplicem regulæ prohibitionem, & paupertatis perfectionem. Ad decimamquintam dic, id eſſe verum, quando illud poſſidetur tanquam proprium, ſecus quando poſſidetur diſtribuendum nomine alieno. Ad vltimam conſtat ex prima ratione adducta numero præcedenti, qua noſtram ſententiam confirmauimus.

SVMMARIVM.

An petens eleemoſynam pauperi in genere, vel pauperibus, poſſit ſibi applicare? n. 6.

An peccet in votum paupertatis ſibi applicans, & ſi abſque licentia applicauit, poſſit dare aliis pauperibus, vel quid teneatur facere? n. 7.

Quid quando petij determinato pauperi? Refertur quædam ſententia, n. 8.

Explicatur ſententia authoris, & an ſaltem de conſenſu dantis poſſit dari alij pauperi? n. 9. 10. 11. & 12.

An religioſus hanc eleemoſynam applicans alteri pauperi abſque licentia, peccet contra votum paupertatis? n. 13.

An exigatur quoque ad reuocationem huius eleemoſynæ conſenſus eius cui data eſt, & peccet aduerſus votum paupertatis religioſus abſque licentia conſenſum illum præſtans? n. 14.

6 Qvæstio poſterior. An delinquat peccato furti, & contra votum paupertatis religioſus, qui eleemoſynam à ſe pauperibus, aut alicui determinato pauperi petitam applicat ſibi, aut alij pauperi? Et quidem ſi nomine pauperis generico quiſpiam petat eleemoſynam, vt ad dandum pauperi, vel pauperibus, animo eam ſibi retinendi, cùm verè pauper ſit, nullius culpæ eſt reus: quia dantis intentio eſt, vt vero pauperi applicetur, & re vera ita applicatur. Atque ita docent Nauarrus *lib. 3. conſil. tit. de mendicantibus*, quem immediatè ponit *poſt tit. de regularibus, conſilio vnic. num. vnic.* Manuel *1. tom. ſumm. in 2. editione, cap. 102. num. 2.* Atque idem credo, quamuis non haberet tunc animum ſibi retinendi, ſed dandi pauperibus: quia ea intentio, vtpote quæ interius latitat, nullum iniri cum dante pactum efficit, nec ius aliquod aliis pauperibus ſe excluſo acquiri.

Hinc deducitur, nec peccare in votum paupertatis hunc ſibi applicantem, ſi religioſus eſſet, modò ex ſuperioris tacita, aut expreſſa licentia id faciat: ſecus ſi abſque licentia. Quia in priori caſu legitimè ſibi applicat, in poſteriori autem vſurpat aliquid tanquam proprium abſque ſuperioris licentia. Quare non tenetur, immo nec poſſet dare iam aliis pauperibus: eo enim ipſo, quod ſibi applicauit, eſt acquiſita Monaſterio; ſed tenetur vel Monaſterio tradere, vel petere retinendi licentiam à ſuperiore, quemadmodum ſi ex domini voluntate aliquid aliud abſque ſuperioris licentia ſibi accepiſſet. 7

Punctus autem difficultatis eſt, quando petiit determinato pauperi. Nauarrus & Manuel numero 6. allegati cenſent teneri hunc dare illi determinato pauperi, cui eleemoſynam petiit, ac proindè ſibi, aut alij cuicumque pauperi applicantem teneri reſtituere, quod alteri impertiatur contra domini voluntatem, qui determinato illi pauperi dedit. 8

Cæterùm pro plena huius quæſtionis reſolutione varios caſus diſtinguere oportet. Primus eſt, quando ex Epiſcopi, aut eius vicarij licentia petitur eleemoſyna pauperi alicui determinato; & in hoc caſu placet ſententia Nauarræ & Manuelis allegatorum numero præcedenti, dicens eam eleemoſynam non poſſe alteri pauperi applicari. Immo credo nec ex conſenſu illius, qui iam illam largitus eſt, poſſe alteri pauperi applicari, quamuis pauper pro quo petita eſt, ſit ignarus licentiæ, nec ad inſtantiam eius ſit eleemoſyna petita; quia eo ipſo, quod eleemoſyna hæc largita fuit, & à petente acceptata, acquiſitum fuit ius pauperi illi determinato, cui petita eſt. Quippe cùm Epiſcopo, & eius vicario pauperum, & piorum operum cura incumbat, vt conſtat ex *cap. 3. de teſtament.* & ex Trident. *ſeſſione 22. cap 8. & 9. de reformat. & ſeſſ. 23. c. 1. paulò poſt princip de reform.* Epiſcopus, & vicarius ſunt legitimæ perſonæ ad acceptandum opus quodcumque pium, cuius acceptandi nomine pauperis poteſtatem cenſentur dare, quoties concedunt facultatem petendi eleemoſynam illi. 9

Secundus caſus eſt, quando ea eleemoſyna petitur etiam abſque prædicta licentia ad illius pauperis determinati inſtantiam, & tunc cenſeo idem penitus, quod dixi in caſu præcedenti: nam eo ipſo, quod committit pauper ille huic, vt eam eleemoſynam petat, cenſetur illi committere poteſtatem acceptandi, vt ex multis probaui *lib. 1. de matrim. diſp. 6. n. 29.* ac proinde ſtatim ac illam acceptat, acquiritur ius illi pauperi determinato. Et hoc intelligo verum, quamuis nullam pauperis illius determinati neceſſitatem repræſentet, quia quamuis ex mea præciſa petendi illi pauperi intentione nullum ei ius acquiratur; at vtique acquiritur, eo quod nomine, & commiſſione illius petierim, retineámque intentionem petendi illi. 10

Tertius caſus eſt quando petens eleemoſynam petiit motu proprio, abſque vlla ordinarij licentia, & exprimit nomen pauperis, cui eleemoſynam petiit, aut ſpecialem eius dignitatem, v.g. quod in carcere incluſus ſit, vel orphanus, vel lecto careat, vel dote fœmina careat in matrimonium collocanda, aut morbo laboret, &c. Et tunc exiſtimo non integrum eſſe huic petenti, elargiri eam eleemoſynam alteri pauperi abſque eam elargientis beneplacito, non quod ius pauperi illi acquiſitum ſit, ſed quia eſt contra dantis intentionem, qui determinato illi pauperi, quem petens propoſuit, eleemoſynam erogauit; 11

&

& cùm determinata fuerit perſona expreſſis illis conditionibus ſpecialibus, non poteſt dari alij perſonæ ſimilem neceſſitatem patienti; quia etſi neceſſitas illa ſit motiuum principale, &c. at fuit data eleemoſyna ei indiuiduæ perſonæ ſignatæ ſub illis conditionibus indiuiduantibus à petenti propoſitis; ſicut ſi legatum relictum eſſet illi perſonæ ad inſtantiam huius, nequiret ſimilem neceſſitatem patienti dare. Et idem credo ſi hic peteret generaliter detentis in carcere, vel captiuitate, orphanis, aut ſpecialem aliquam indigentiam patientibus. Ducor eadem ratione. Item, quia nullus dubitat legatum iis relictum non poſſe in aliorum pauperum vſum conuerti: at poſſet vtique ex licentia dantis, quia cùm hic recipiens nullam poteſtatem habeat acceptandi nomine pauperis illius determinati, aut illorum pauperum, ea eleemoſyna tanquam nondum acceptata à parte legitima, poteſt ex conſenſu dantis reuocari, iuxta ſententiam probabilem, quam retulimus *lib. 1. de matrim. diſp. 7. n. 10.* dicentem etiam fauore cauſæ piæ non poſſe quemquam pro alio ſtipulari: & *eodem lib. 1. diſp. 6. n. 16.* vbi defendimus etiam in donatione facta cauſæ piæ exigi acceptionem, vt irreuocabilis reddatur.

12 Vltimus caſus eſt, quando proprio motu, & abſque vicarij Epiſcopi licentia petita eſt eleemoſyna pauperi determinato, non expreſſo eius nomine, vllâve ſpeciali ipſius indigentia. Et tunc exiſtimo eam eleemoſynam poſſe alteri pauperi applicari, vel à petenti, ſi verè pauper ſit, retineri, quia cùm nulla ſpecialis cauſa duxerit dantem ad eam eleemoſynam, ſed ſola generalis paupertatis, non videtur ita eam præcisè dediſſe, vt ſit illi determinato pauperi, quem petens intendit, elargienda, & cenſetur petenti diſtributionem in pauperes committere.

13 Quamuis autem in prædictis caſibus, in quibus diximus eleemoſynam non poſſe alteri pauperi applicari, ſi religioſus cui tradita eſt, alteri applicaret, non delinqueret in paupertatis votum, ſed ſolius furti reus eſſet: quippe nihil ſibi acquirit, nec acquiſitum Monaſterio is detrahit, ſed ſolùm contra domini voluntatem rem alienam diſtribuit, quod ſolam furti malitiam habet.

14 Tandem rogabis, an caſu, quo ex conſenſu dantis poſſit reuocari ea eleemoſyna, eo quod à parte legitima nondum ſit acceptata, exigatur quoque conſenſus eam accipientis, & ſi conſenſus hic à religioſo eam accipiente præſtetur abſque ſuperioris licentia, ſit contra votum paupertatis. Sic diſtinguendum cenſeo: ſi pauperi determinato tradita ſit, iuxta dicta num. 11. tunc nullo recipientis conſenſu opus eſt, quod recipiens in hoc euentu ſe habeat inſtar meri organi, per quod eleemoſyna tranſit, nullámque illius diſtributionem habet. Si autem erogata eſt pauperibus in genere; aut pluribus, aut detentis in carcere, ita vt diſtributio aliqua arbitrio recipientis commiſſa eſſet, vtpote qui aliquos ex illis eligere poſſet, vel quibuſdam amplius, aliis parciùs elargiri, tunc reuocatio indigeret quoque conſenſu recipientis, quod ius illius diſtributionis ſit ei acquiſitum, quo inuitus priuari nequit. At religioſus huic reuocationi aſſentiens abſque ſuperioris licentia, non delinqueret in paupertatis votum, quia nihil ſibi proprium efficit, nec iure aliquo acquiſito Monaſterio cedit, cùm id diſtributionis ius perſonale ſit, vt probaui in executoribus teſtamenti.

CAPVT XXXI.

Qualiter Monaſterium ex contractu, aut delicto religioſi obligetur, & qualiter ij contractus ſint prorſus irriti, nec ipſemet religioſus ex illis teneatur.

SVMMARIVM.

Quot quæſtiones ſint diſputandæ, n. 1.

An Monaſterium ſuccedens in religioſi bona, teneatur illius contractibus, & debita ſoluere ante profeſſionem contracta, & ad alimenta iis, quibus tenebatur Monachus? n. 2.

An teneatur ad id vltra hæreditatis vires? n. 3.

An teneatur Monaſterium ex bonis poſt profeſſionem acquiſitis hæc debita perſoluere, nec quicquid acquirit Monachus ære alieno oppreſſus acquirat Monaſterio? num. 4.

An Monaſterium ſuccedens in bona profeſſi, teneatur implere omnia quæ profeſſus diſpoſuit ante ſuam profeſſionem, & competat actio profeſſo ad hoc petendum? n. 5.

An Monaſterium ſuccedens in bona coniugis, teneatur alere coniugem in ſeculo relictum, de cuius licentia alter profeſſus eſt? Refertur quædam ſententia, n. 6.

Sententia authoris, n. 7. & 8.

An Monaſterium teneatur ad contractus initos à religioſo poſt profeſſionem aut debita ab eo tunc contracta? n. 4.

Quid ſi religioſus ille ſit Prælatus religionis? n. 10.

An Monaſterium teneatur ex delicto Prælati? n. 11.

Quid ſi religioſus communicato conſilio cum Capitulo, & Prælato ad delictum admittat, vel peculium habeat: & ibi, an delictum Prælati, & Capituli noceat Eccleſiæ? num. 12.

Quid ſi Prælatus mutuat ad malè diſſipandum, vel poſtea malè diſſipet? n. 13.

Quid ſi religioſo illi ſit tacitè, aut expreſsè adminiſtratio commiſſa? n. 14

An Monachus exiſtens in ſcholis, vel in alio negotio, poſſit pro expenſis obligare Monaſteria? n. 15.

An poſſit obligare libros, vel alias res pro his expenſis, vel pro alio fideiubere? n. 16.

Quid ſi id mutuò acceptum excedat expenſas mitti ſolitas? n. 17.

Quid ſi exceſſus fuit ratione morbi, aut alterius cauſæ iuſtæ? n. 18.

An hæ expenſæ factæ pro morbo religioſi exiſtentis in ſtudio, ſint exigendæ à patre Monachi, an potiùs à conuentu? n. 19.

An poſſint obligare Monaſterium, ſi non ſit expenſis illius in ſtudio? n. 10.

Quid ſi religioſus ille ſit in ſtudio, vel alio negotio abſque ſuperioris licentia? n. 21. & coram quo ſit conueniendus, ibid.

An religioſus malè expendens mutuum gaudeat beneficio Macedoniani, idque habeat locum in foro conſcientiæ? num. 22.

An Monachus, aut Monaſterium teneantur pecunia apud ſe depoſita, & religioſus, qui non eſt ſoluendo damnum à ſe illatum, debeat dari pro noxa? remiſſiue, n. 23.

An Monaſterium, vel religioſus poſſit cedere bonis? n. 24.

An actio intentanda ſit contra Monachum debitorem, aut potiùs contra Monaſterium? remiſſiue, n. 25.

An Monaſteria gaudeant priuilegio miſerabilium perſonarum? n. 26.

Poſt num. 26. inuenies alia ſummaria.

TRiplex quæſtio diſputanda eſt. Prima. Qualiter Monaſterium ex contractu, aut religioſi debito obligetur. Secunda. An ij contractus abſque ſuperioris licentia initi, ſint prorſus irriti. Vltima. An ſaltem ipſemet religioſus obligetur naturaliter ex eo contractu, aut eius fideiuſſor? 1

QVÆSTIO prima. An Monaſterium obligetur ex contractu, aut delicto religioſi? Qua in re diſtinguendum eſt de contractibus ante religionis profeſſionem à religioſo initis, aut debitis tunc contractis, ſiue ex delicto, ſiue abſque illo, & de initis, aut contractis poſtea. Et quidem ſi de prioribus loquamur, certum eſt teneri Monaſterium in eius religioſi bona ſuccedens; quod vniuerſi fatentur, cùm id ſit commune vnicuique bonorum ſucceſſori, vt aſtringatur ære alieno eius, cui ſucceditur 2

cedit; ac proinde tenetur Monaſterium alimenta miniſtrare iis, quibus tenebatur Monachus. Couar. 4 *decretal.* 2. *p. cap.* 28. §. 6. *n.* 14. Molina *lib.* 2. *de primog. c.* 15. *n.* 43. & loquens de patre, & filiis profeſſis tenet Surdus *de alimentis, tit.* 5. *à n.* 1. *vſque ad* 10. & idem tenetur de reliquis dicere, quia ea ratione id probat, quod Monaſterium teneatur ad omnia ingreſſi oneta. Quæ ratio probat idem de reliquis, quos ingreſſus tenetur alere.

3 Quidam autem cenſent forte teneri Monaſterium ea debita in integrum ſoluere, quamuis hæreditatis vires excedant, etſi integrum Monaſterio ſit reſtitutionem petere; & hoc inquiunt fortè eſſe verius tenendo Monaſterium iure quodam ſucceſſionis vniuerſalis in religioſorum bona ſuccedere. Sic Angelus *ſumma, verb. religioſus n.* 59 Syluelter *verb. religio.* 6 *q.* 2. Tabiena *verb. religio, q.* 39. *n.* 40. Cæterùm omnino tenendum eſt, duntaxat teneri Monaſterium iuxta vires bonorum, quæ ex illo religioſo acquiſiuit, tum quia non eſt verum ſuccedere iure illo ſucceſſionis vniuerſalis, vt diximus ſuprà, tum etiam, quia cùm hanc obligationem Monaſterium ſubeat ratione eorum bonorum, non amplior eſſe debet quantitate eorum bonorum. Atque ita docent Abb. *cap. in præſentia, n.* 77. *de probationib* Roſella *in ſumma, verb. Abbas, fin.* Syueſter *verb. religio* 8. *q.* 3. Roſelius *authent. ingreſſi, n.* 22. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* & ibi Tapia *verb ſua, c.* 18. *num.* 2. Molina *tom.* 1. *de iuſtitia, diſp.* 140. *col.* 2. *verſ. eo ipſo.*

4 Sed maior difficultas eſt, an teneatur Monaſterium debita hæc perſoluere ex bonis, quæ non iure hæreditario legitimo acquiſiuit, ratione profeſſi, vt ſi poſt profeſſionem aliquid religioſus donatione, legato, vel hæreditate teſtamentaria, vel ſua opera, & induſtria comparauit? Videtur enim non teneri, quia hæc non religioſo, ſed ipſi religioni acquiruntur: quidquid enim religioſus acquirit, non ſibi, ſed religioni comparat. Cæterùm dicendum eſt, teneri Monaſterium ex bonis quocumque eorum modorum acquiſitis ſatisfacere his debitis; quippe regula illa, quicquid acquirit religioſus, acquirit ſuo Monaſterio, intelligitur, niſi religioſus ille oppreſſus ære alieno ſit ad profeſſionem admiſſus: tunc enim non Monaſterio, ſed creditoribus acquirit quidquid arte, labore, induſtria, hæreditate, vel donatione comparat, quia cùm per profeſſionem nullatenus iuri creditorum derogatum ſit, ſicut ante profeſſionem tenebatur religioſus hic ex his bonis ſoluere creditoribus, ita Monaſterium in ea bona ſuccedens tenebitur. Atque ita docent Felinus *cap. cùm L. & A. num.* 10. *de ſententia, & re iudicata.* Bertrandus *conſ.* 21. *n.* 5. *vol.* 7. Monaldus *conſ.* 30. *n.* 6 *&* 8. *vol.* 2. Azor. *tom.* 1. *inſtitut. moral. lib.* 12. *c.* 10. *quæſ.* 8. & videntur tenere Tapia *eo c.* 18. *n.* 3. & Molina n. præcedenti allegatus; dicunt enim generaliter, & indiſtinctè teneri Monaſterium hæc debita ſoluere ex bonis, quæ ratione religioſi illis obuenere, vel in futurum obuenient. Hoc autem temperat Bertrandus *ibidem*, niſi in religione incapaci bonorum in communi, vt in Ordine Fratrum Minorum, quia hi religioſi non ſic acquirunt ſuo Monaſterio. At hæc limitatio non admittenda eſt, quia acquiſita donatione, aut legato, aut ſuis operis, eſt verius acquiri Monaſterio, vt diximus ſuprà.

5 Hinc deducitur, ſi religioſus ante profeſſionem aliquid diſpoſuit ad pias cauſas, vel aliter, aut prohibuit bona alienari, aut vendi, teneri Monaſterium id ſeruare, quia cùm ea diſpoſitio tempore habili facta ſit, ac proinde valuerit, non eſt integrum Monaſterio aliquid immutare. Sic tradunt Innocentius *cap. in præſentia, n.* 5. *de probationibus*, & ibi Hoſtienſis *n.* 8. *ad fin* Ioannes Andreas *n.* 18. Antonius *n.* 28. Bellamera *n.* 18. Iaſon *auth. ingreſſi, n.* 45. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* addúntque Innocentius, Hoſtienſ. Ioan. Andr. Anton. & Bellamera, nullam hoc exigendi competere profeſſo actionem, ſed Prælatos id ex officio facturos.

Hinc deducet aliquis, Monaſterium ſuccedens in bona coniugis teneri alere coniugem inopem in ſeculo relictum eius, qui ingreſſus eſt ipſo conſentiente religionem, quia tenetur ad alimenta filij, & patris pauperum religionem ingredientium, ſi in bona filij ſuccedat. Secundò, quia Monaſterium ſuccedens in bona Monachi, tenetur ad omnia ingreſſi oneta, illiſque oneribus affecta ea capit, vt diximus n. 3. At onus alendi coniugis inopis competit alteri habenti bona: ergo tenetur ad hoc onus. Atque ideo hanc partem ſuſtinent Ioan. Andr. *additionib. ad Speculatorem, tit. qui filij ſint legitimi.* § 1. *n.* 14 Lara *l. ſi quis liberis,* §. *ſi quis ex his, n.* 16. *ff de liberis agnoſcendis.* 6

Cæterùm dicendum eſt, ad id non teneri, quod latiſſimè probat Surdus *de alimentis, tit.* 1. *q* 37 *à n.* 3. *vſque in fin.* & in ſummam redigendo, quæ ibi latè affert, potiſſima huius ratio eſt, quod profeſſione religionis transferantur bona profitentis in Monaſterium; ac proinde coniux conſentiens alterum in religionem tranſire, ſubinde conſentit huic alienationi, ac ex bonis per coniugem alienatis altero coniuge conſentiente non ſunt ab illorum poſſeſſore præſtanda alimenta: quippe conſentiens alienationi, præiudicat ſibi, *l. ſi fundum per fideicommiſſum, & l. nihil,* §. 1. *ff. de legat.* 1. *& l. ſi fideicommiſſo,* § 1. *ff. de pignorib. & l. mater, C. de rei vendicatione.* Tiraquel. *l. ſi vnquam, verb. donatione largitus. n.* 348. *C. de reuocand. donationib.* Ergo non poterit coniux conuenire Monaſterium ad alimenta ipſi ſubminiſtranda ex bonis, quæ alienare conſenſit. Et confirmatur, quia aut tempore ingreſſus erat alter coniux egenus, & ſibi imputet quod alienationi bonorum conſenſerit, aut ſuperuenit egeſtas, & illa non nocet Monaſterio, cui bona antea erant quæſita, liberè, & abſque vllo alendi onere. Nec obſtant contraria. Non prius, quia pater, & filius poſſunt ingredi religionem altero reluctante: at ſecus in coniugibus, ac proinde diſſentiendo poſſent ſuum damnum impedire, non patientes alienatione ſibi præiudicari. Quod ſi replices: quando matrimonium non eſt conſummatum, poteſt alter altero reluctante ingredi; ergo tunc ſaltem tenebitur Monaſterium. Reſpondetur, per eam profeſſionem diſſolui prorſus matrimonij vinculum, atque adeò id alienandi vinculum non eſſe. Nec obſtat etiam poſterius, quia ea bona ſunt eo onere affecta, dum alienata non ſunt. 7

Hinc deduco, tempore nouitiatus teneri coniugem ex eis bonis alterum inopem alere, quia tunc non ſunt alienata, nec matrimonium ratum eſt diſſolutum, & proinde non eſt cur id onus ceſſet. 8

Si autem loquamur de contractibus à religioſo poſt profeſſionem initis, debitiſve ex delicto aut abſque illo contractis, certiſſimum eſt apud vniuerſos Doctores allegandos, Monaſterium non teneri ex his, quando abſque legitima ſuperioris licentia ſunt initi hi contractus, aut æs alienum ſic contractum eſt, niſi aliquid in Monaſterij vtilitatem verſum ſit, indéque effectum locupletius; tenebitur enim tunc quoad eam quantitatem. Ratio eſt, quia ex quo religioſus hic profeſſus eſt, tranſtulit in Monaſterium omnia ſua iura, nec vllorum bonorum poteſt poſtea dominium, aut adminiſtrationem acquirere, ſed omnia illa fiunt Monaſterij, cui iuri acquiſito nequit ſuo contractu, aut debitis, aut delicto derogare. Idémque conſtat ex ſimilitudine contractus filijfamilias, aut ſerui, quibus Monachus æquiparatur; nec enim tenentur pater, aut dominus ex contractibus abſque ſua licentia per eos initis, niſi quatenus inde locupletiores facti ſunt, vt expreſsè deciditur *l.* 1. §. *ſi cum impubere, ff. de peculio.* 9

Hinc deducitur primò, ſi contractus ſit initus, aut debitum contractum à Monaſterij Prælato, obligari Monaſterium, quatenus Prælatus non excedit ſuæ adminiſtrationis limites. Ratio eſt, quia habet legitimam bonorum Monaſterij adminiſtrationem: ſecus autem eſſet, 10

ſi

ſi limites ſuæ adminiſtrationis exceſſiſſet, quia quatenus excedit, non potitur adminiſtrandi iure. Atque ita docent Angelus *ſumma, verb. Monaſterium, initio.* Syluest. *verb. religio.* 8. *q* 3.

11 Ex delicto tamen Monachi, etſi ille ſit religionis Prælatus, non tenetur Monaſterium, niſi inde aliquid ad ipſum prouenit, aut quatenus in eius vtilitatem conuerſum eſt, quoniam perſonæ delictum non eſt conuertendum in Eccleſiæ damnum, *cap. ſi Epiſcopum,* 16. *quaſt.* 6. *& reg. delictum,* 76. *de regulis iuris, in* 6. Atque ita tradunt Gloſſa finalis *l. ſi quis in tantam.* 7. *verſ.* 7. *de Abbate, C. vnde vi.* Alciatus *conſ.* 1. *n* 49. *lib.* 1. Angelus *ſumma, verb. Monaſterium, initio.* Syluest. *verb. religio.* 8. *q.* 3. Roſella *verb. Abbas, in fin & verb. Monachus, n.* 10. vbi Armilla *num.* 14. Tabiena *q.* 13. *n.* 14. Molina *tom.* 1. *de iuſt. diſp.* 140. *col.* 9. *verſ. Monaſterium ex delicto.* Leonardus *lib.* 2. *de iuſt. c.* 1. *dub.* 11. *n.* 90.

12 Quod quidem limitatur dupliciter. Priùs, niſi religioſus communicato conſilio cum Prælato, & Capitulo id delictum admiſerit. Sic Gloſſa num. præcedenti allegata, Nauarr. *comment.* 62. *de regular.* quia delictum Prælati, & Capituli nocet Eccleſiæ, vt notatur *c.* 2. *de ordine cognitionis, & regul. delictum de reg. iur. in* 6. *& l. iubemus nullam nauem C. de ſa. roſ. Eccleſ.* & eſt communis DD. ſententia, vt tradit eam ſequens Abbas *cap. quod quibuſdam, n.* 6. *de fideiuſſoribus.*

13 Quare ſi pecunias mutuò Prælatus accipiat, non vt in vſum Monaſterij conuertat, ſed vt in vſus vanos, ac turpes, aut alios, in quos Monaſterij bona expendenda non erant, non tenebitur Monaſterium, quia excedit ſuæ adminiſtrationis limites; atque ita ſenſit allegato Socino Tapia *auth. ingreſſi, verb. ſua, c.* 18. *n.* 5. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* Secus autem eſſet ſi ad expendendum in Monaſterio neceſſaria mutuum accepiſſet; quamuis enim poſtea mutata voluntate malè expendiſſet, teneretur Monaſterium, quia ex ipſamet illius mutui acceptione, vtpote quæ legitimè facta eſt, obligatio in Monaſterium tranſlata eſt. Quare futurus malæ Prælati diſpenſationis euentus nequit illud liberare.

14 Secundò deducitur, teneri Monaſterium ex Monachi contractu, quando tacitè, vel expreſſè eſt illi commiſſa aliqua adminiſtratio, nec illius limites excedit, quia eo ipſo cenſetur facultas ineundi contractus ad illam adminiſtrationem pertinentes commiſſa. Sic docent Angelus *in ſumma, verb. Monaſterium, initio.* Syluest. *verb. religio.* 8. *q.* 3. Roſella *verb. Monachus, n.* 7. & ibi Tabiena *n.* 11. *q* 10. Armilla *n.* 12. Molina *tom.* 1. *de inſtit. diſp.* 140. *col.* 10. *verſ. item ex contractu.* Azor. *tom.* 1. *inſtit. moral. lib.* 12. *c.* 11. *q.* 11. Leonard. *lib.* 2. *de iuſt. c.* 41. *dub.* 11. *n.* 90. & conſtat ex dicendis n. ſequenti.

15 Tertiò deducitur, quid dicendum de Monacho exiſtenti in ſcholis, vel in alio negotio extra Monaſterium ex legitima ſuperioris licentia. Quidam dicunt non eſſe ei integrum ob ſuas expenſas Monaſterium obligare, niſi ſpecialem ad hoc poteſtatem habeat. Sic tradunt Gloſſa *ex parte, verb. licet, in fin. de accuſationibus,* & ibi Hoſtienſis *num* 1 *fine.* Ioannes Andreas *n.* 10. Antonius *num.* 14. Cæterùm dicendum eſt, obligari Monaſterium ex contractu huius religioſi pro expenſis neceſſariis inito, quia cùm Abbas concedit licentiam recedendi à Monaſterio, & ſtandi in alio loco, videtur ea omnia concedere, ſine quibus non poteſt Monachus abeſſe, qualia ſunt expenſæ neceſſariæ in illo ſtudio, vel negotio, *reg. cùm quid, de. reg iuris, in* 6. Præterea, quia pater tenetur ad expenſas pro quibus filiusfamilias in ſtudio, vel alio negotio de licentia patris exiſtens ſe obligauit, *l ſed Iulianus* 9. § *proinde ſi accepit, verſ. quod dicitur, ff. ad Macedonianum.* Atque ita tradunt Gloſſa *c. a. tr princ verſ. licentia, ne clerici, vel Monachi, in* 6. & ibi Ioan. Andr. *num.* 4. Archidiaconus *n.* 6 Dominicus *n.* 9. Francus *n.* 6. Archidiaconus *cap. non dicatis, n. vlt.* 12. *quaſt.* 1. & ibi Bellamera *num.* 33. Turrecremata *artic.* 7. *n.* 11. idem Archidiaconus *cap. cùm paſtoris* 2. *q.* 7. *n.* 6. & ibi Bellamera *num.* 4. Faber §. *qua diximus, n.* 7. *Inſtit. quod cum eo.* Abbas *d. cap. ex parte, n* 8. & ibi Ananias *fin.* Felinus *n* 3. Marianus Socinus ſenior *n.* 10. idem Abbas *cap quanto, n.* 5. *de officio ordinarij,* & *cap. cùm contingat, n.* 24. *de foro competenti.* Felinus *c. cùm dilecta, n.* 18. *de reſcriptis.* D. Antoninus 3. *parte, tit* 24 *cap.* 53. *in fin.* Roſella *in ſumma, verb excommunicatio* 1. *caſu* 16 *fin.* Syluest. *verb. excommunicatio* 9. *caſu* 25. *n.* 55. *fin.* Nauar. *comment* 2. *num.* 65. *ad fin. de regularib.* Antonius Cucus *lib.* 3. *inſtitutionum maiorum, tit.* 3. *n.* 38. Surdus *de alimentis. tit.* 8. *priuileg.* 97. *n.* 2. 5. *&* 6. Horatius Lucius *de priuileg. ſcholaſticorum, priuileg.* 87. Graffis 2. *parte, deciſ. lib.* 3. *cap.* 19. *num* 41. Caballos *in communibus opinionibus, quæſt.* 446. *num.* 15. Azor. *tom* 1. *inſtitutionum moralium, lib.* 12. *cap.* 11. *quæſito* 11. Tapia *authentic. ingreſſi, verb. ſua, cap.* 18. *n* 6. 7 *&* 8. *C. de ſacroſanctis Eccleſiis.* Molina *tom.* 1. *de iuſtitia, diſp.* 140. *colum.* 10. *verſ. item ex contractu.*

Nec credo, quod tradunt Archidiaconus *cap. cùm paſtoris* 2. *quæſt.* 7. *num.* 4. & ibi Bellamera *num.* 1. vbi dicunt non poſſe huiuſmodi religioſum obligare libros, vel alias res ad vſum ſibi à Monaſterio conceſſas pro eo mutuo ad expenſas neceſſarias contracto, nec valere obligationem. Quippe dicendum eſt poſſe vtique: nam ſi poteſt obligare Monaſterium, poterit à fortiori eas res, *argum. authent. multo magis, C. de ſacroſanctis Eccleſ.* Atque ita docent Abbas *cap. quanto, num.* 5. *de officio ordinarij.* Felinus, licèt aliquantulum dubius, *cap. cùm dilecta, n.* 18 *de reſcript.* Nauar. *comment.* 2. *n* 65. *ad fin. de regularib.* Vtrùm autem ſi tunc pro alio fideiubeat, valeat fideiuſſio, dixi ſuprà. 16

Dicta autem duplici num. præcedenti limitanda ſunt dupliciter. Prior limitatio eſt, niſi pecunia mutuò accepta ſit ad expenſas excedentes quantitatem religioſo illi quotannis deſtinatam: tunc enim non tenebitur ad illas Monaſterium, quippe in eo exceſſu excedit limites ſibi commiſſos. Id etiam conſtat ex ſimilitudine filiifamilias exiſtentis in ſtudio de licentia patris, nam pater ad excedentes expenſas non tenetur, vt conſtat ex *l. ſed Iulianus* 9. §. *proinde ſi accepit, verſ. quod dicitur, ff. ad Macedonianum,* ibi; *quod dicitur in eo qui ſtudiorum cauſà abſens mutuum acceperat, ceſſare Senatuſconſultum Macedonianum, ita locum habet, ſi probabilem modum mutando non exceſſerit, nempe eam quantitatem, quam pater ſolebat ſubminiſtrare.* Vbi optimè Gloſſa *verb. quod dicitur,* ait non vitiari vtile per inutilem exceſſum, ſed teneri tunc patrem, vſque ad eam debiti quantitatem acceptam tunc mutuò à filio, ſecus quoad exceſſum, *argum. ex l. ſi quis argentum,* § *ſed his omnibus, C. de donationib.* atque ita tradunt Archidiac. *cap. cùm paſtoris,* 2. *quæſt.* 7. *num.* 6. & ibi Bellamera *n.* 4. idem Archidiac. *cap. non dicatis,* 12. *quæſt.* 1. *num. vltim.* & ibi Bellamera *num.* 33. Turrecremata *artic.* 7. *num.* 11. Abbas triplici loco, Felinus duplici loco, Marianus Socinus ſenior, D. Antoninus, Roſella, Syluester, Nauar. Surdus *num.* 3. *fin.* Antonius Cucus, Graffis, Tapia allegati num. 12. 17

Hoc tamen intellige, niſi morbi cauſâ religioſus ille id debitum excedens annuas expenſas contrahat; ad id enim debitum tenebitur Monaſterium, quod in Monaſterij vtilitatem eæ expenſæ ceſſerint. Atque ita docent Turrecremata *cap non dicatis,* 12. *q.* 1. *art.* 7. *n.* 11. Tapia *authent. ingreſſi, verb. ſua, c.* 18. *n.* 12. Graffis 2. *part. deciſionum, lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 41. quod idem videntur clarè ſentire Felinus *cap. ex parte, num.* 3 *de accuſationibus.* Surdus *de alimentis, tit.* 8. *priuileg.* 97. *n.* 4 dum abſolutè dicunt Monaſterium teneri ad expenſas factas in morbo talis religioſi. Quod idem ſatis clarè dicit Molina *tom.* 1. *de iuſt. diſp.* 140. *col.* 10. *verſ. item ex contractu;* ait enim teneri Monaſterium ad ea, quæ recta negotij adminiſtratio poſtulat. At hæ expenſæ ſunt huiuſmodi. 18

Ex

Ex quo colligo idem dicendum eſſe, ſi hæ expenſæ excedentes ſunt ex aliqua alia vrgenti cauſa rectè, & iuxta debitam adminiſtrationem factæ, vt ſi furto data ad neceſſarias expenſas ſublata ſint.

19 Quare non placet diſtinctio, quam tradunt Speculator *tit. de ſalariis*, *§. vltim.* qui eſt de ſalariis Medicorum *num. 5. fin. & 6. initio.* Dominicus *cap. 2. in princip. num. 11. de clerici, vel Monachi, num. 6.* vbi quærentes, an hæ morbi expenſæ ſint à carnali religioſi patre, an potiùs à Monaſterio petendæ, dicunt illum teneri, cuius contemplatione factæ ſunt: quod ſi vtriuſque gratia, vtrumque teneri; in dubio autem ſpectandam perſonarum qualitate, vt *cap. requiſiſti, de teſtamentis.* Atque idem tenet Lapus prout eum refert Marianus Socinus ſenior *cap. ex parte, num. 10. de accuſationib.* quem ibi videtur ſequi, etſi aſſerat ſe nolle in hoc inſiſtere, eo quod non ſit principalis ſua materia. Sed non placet diſtinctio; ſed dicendum eſt eas à Monaſterio petendas, quia cùm ibi ſit de Abbatis licentia, id onus Monaſterij erit. Item, quia cùm Monaſterium ſentiat commodum, vt omnia per religioſum quocumque modo acquiſita ipſi cedant, debet quoque ſentire onus, *regul. qui ſentit, de regulis iuris in 6.* Atque ita docet Francus *eo cap. 2. princ.* Tapia *eodem c. 18 num. 13.* & ſatis docent authores numero præcedenti allegati, dum indiſtinctè obligant Monaſterium ad huiuſmodi expenſas. Quod bene limitat Francus ibi, niſi patris expenſis eſſet religioſus ille in ſtudio; tunc enim pater teneretur. Atque idem eſt dicendum de quocumque alio, cuius expenſis ibi eſſet, vt conſtabit ex dicendis num. ſequenti.

20 Poſterior limitatio eſt, quando religioſus ille in ſtudio, alióve negotio expenſis Monaſterij verſaretur: ſi enim conuentum eſſet, vt alius expenſas miniſtraret, non obligabitur Monaſterium ad mutuum pro expenſis neceſſariis acceptum, ſed is cuius expenſis ibi eſt, quod tunc ceſſet ratio obligationis Monaſterij. Atque ita docent Gloſſa *cap. 2. in princ. verb. licentia, in addic. ne cleric. vel Monachi, in 6.* & ibi Ioannes Andreas *n. 4.* Archidiac. *num. 6.* Dominicus *num. 9.* Francus *num. 6.* idem Archidi. *c. cap. non dicatis, 12. quæſt. 1. num. vltim.* & ibi Bellamera *num. 33.* Turrecremata *art. 7. num. 11.* Abbas *cap. ex parte, num 8. de accuſationibus.* & ibi Ananias *in fin.* Marianus Socinus ſenior *num. 10.* D. Anton. *3. parte, tit. 24. cap. 53. in fin.* Roſella *in ſumma, verb. excommunicatio 1. caſu 16. fin.* Sylueſter *verb. excommunicatio. 9. caſu 25. n. 55. fin.* Graffis *2. part. deciſ. lib. 3. cap. 19. num. 41.* Molina *tom. 1. de iuſtit. diſp. 140. col. 10. verſ. item ex contractu.* Tapia *authent. ingreſſi, verb. ſua, c. 18. n. 8. C. de ſacroſanct. Eccleſ.*

21 Quod ſi religioſus ille ſit in ſtudio, vel alio negotio abſque ſuperioris licentia, etſi pro illis expenſis nequeat conueniri, quatenus eſt in Monaſterij detrimentum: at ſi rem contrahentis habeat, vel ex mutuo effectus ſit ditior, poterit conueniri coram ordinario loci, vt id, quod retinet, vel in quo effectus eſt ditior, ſoluat, quando ſuus Prælatus multum diſtat, vt bene tradunt Abbas *cap. quanto, num. 5. de officio ordin.* Felinus *c. cùm dilecta, n. 18. de reſcriptis.*

22 Vtrùm autem ſi religioſus rem ſibi mutuo datam malè conſumat, & nil apud illum extet, gaudeat beneficio Macedoniani, quod filiiſfamilias ſic mutuum expendentibus conceditur, nempe, vt id non teneatur ſoluere, *l. 1. & ſeqq. ff. & C. ad Macedonianum, & §. pen. Inſtit. quod cum eo, & l. regia 4. tit. 1. p. 5.* Quod quidem priuilegium licet multi negent in foro conſcientiæ vim habere, ſed teneri in foro conſcientiæ filiumfamilias id mutuum ſoluere, quod lex noluerit illum eo debito ſoluendo exonerare, ſed ſolam repetendi mutuum creditoribus actionem deneget. Hi ſunt Couar. *c. quamuis pactum, 2. part. §. 3. num. 4.* Aſcanius Clemens *de patria poteſtate, cap. 6. effectu 5. num. 12.* Meochaca *de ſucceſſionum creatione, part. 1. lib 3. §. 28. num. 55.* Padilla *l. cùm quis, n. 32. C. de iuris, & facti ignorantia.* Dueñas *reg. 369. fin.* Ioannes Molina *in differentiis inter forum conſcientia, & contentioſum, differentia 45.* Rebellus *de iuſtitia, part. 2. lib. 1. quæſt. 3 ſect. 3. num. 30. paulò poſt princip.* At verius eſt id priuilegium in vtroque foro procedere, quod leges non ſolam actionem denegant, ſed liberent quoque filium ea ſoluendi obligatione in pœnam malè mutuantis, vt conſtat ex illa regia lege 4. vbi expreſsè dicitur filium non teneri, idque poteſtas publica potuit in bonum commune ſtatuere. Atque ita docet Barthol. *extrauag. ad reprimendum verb. denunciationem, num. 11.* Innocentius *cap. quia plerique, num. 3. de immunitate Eccleſiarum,* & ibi Abbas *num. 26.* Iaſon *§. actiones n. 35. Inſtit. de actionibus.* Aluarus *cap. nouit. n. 16. de iudiciis.* Angelus *in ſumm. verb. iuramentum, 6. n. 4.* Gregor. Lopez *ea l. 4. verſ. non eſt tenudo.* Antonius Gomez *l. 3. Tauri, num. 124. & tom. 1. variar. c. 6. num. 2.* Gutierrez *authent. ſacramenta puberum, num. 83. & de iuramento, 1 parte, cap. 43. num 6.* Mexia *pragmatica tritici, concluſ. 6 n. 83.* Azebedo *lib. 5. recopilationis, tit. 11. l. 22. num. 1* & ibi Marienzo *gloſſ. 1. num. 2.* Leonardus *lib. 2. de iuſt cap. 20. dub. 2. num. 8.* Molina *tom 2 de iuſt. diſp. 351. paulò poſt princ. verſ. habet verò locum.* Hoc ergo ſuppoſito, dubium eſt, an prædicto priuilegio gaudeat quoque religioſus. Quidam affirmant, quia religioſus in his, quæ vtilitatem Monaſterij concernunt, æquiparatur filio, vt diximus. Item, quia ſicut filius eſt in patris poteſtate, ita religioſus eſt in Prælati poteſtate. Tandem, quia eſt eadem illius conſtitutionis ratio in religioſo, nempe, vt refrenetur fœneratorum auaritia, vt dicitur *l. 1. ff. ad Macedonianum*, & ita ſuſtinet Angelus *§. cæterùm, in fin. Inſtit. quod cum eo.* Sed verius eſt non gaudere hoc priuilegio; cùm id indultum ſit, quo machinatio mortis parentum, vt filij ei ſuccedentes ſint mutuum ſoluendo, caueretur. Quæ ratio ceſſat in Monacho, vtpote qui Abbati non ſuccedit. Præterea, quia etſi filius ratione dignitatis alicuius patria poteſtate liberatus retineat priuilegia filiiſfamilias conceſſa, id fallit, niſi tale priuilegium ob malorum morum ſuſpicionem conceſſum ſit, vt docet Suares *l. 9. ſori, num. 29. titul. de los pleytos.* Cùm ergo id priuilegium ob ſuſpicionem malorum morum ſit filiofamilias conceſſum, id non retinebit factus liber à patria poteſtate per profeſſionem. Tandem, quia id priuilegium à iure naturali obliganti ſoluere mutua, valdè deuians eſt reſtringendum. Atque ideo hanc partem ſuſtinent Faber *§. quæ diximus, in fin. Inſtit. quod cum eo.* Caballos *in ſuis communibus opinionibus, q. 446. n. 19.*

Qualiter autem Monachus, aut Monaſterium teneantur pecuniæ apud ſe depoſitæ, & quando religioſus non eſt ſoluendo damnum à ſe illatum, an debeat dari pro noxa inſtar ſerui, diximus ſuprà. 23

Quamuis autem Monaſterium, quod æs alienum ſoluendo non eſt, cedere bonis poſſit, vt conſtat ex *§. ſi quis autem adiecerit, authentic. vt determinatus ſit numerus clericorum*, & docent Iaſon *§. fin. verſ. cum eo quoque, num 10. Inſtitut. de actionibus.* Albericus *rubr. C. qui bonis cedere poſſunt, num. vltim.* Angelus, Zaſius, Nicolaus Neapolitanus, quos refert & ſequitur Boëza *de inope debitore, cap. 13. num. 1.* At religioſus priuatus nequiens ſoluere non admittitur ad bonorum ceſſionem, vt allegatis Baldo, Felino, & deciſione Rotæ tradit Brunus *de ceſſione bonorum, quæſtione 4. principali, in princip. num. 6.* (habetur *tom. 3. tractatuum nouiorum, part. 2.*) Tapia *authent. ingreſſi, verb. ſua, cap. 18. num. 18.* quamuis Bertrandus *conſ. 127. num. 6. & 7. volum. 7.* & Aufrerius *deciſione Capellæ Tholoſanæ 314. num. 4.* dicant admitti poſſe ad bonorum ceſſionem; quod allegato Felino, dicit bene Brunus *eodem num. 6.* verum eſſe de Monacho, Prioratus, aut dignitatis adminiſtrationem habente. 24

Vtrùm

25 Vtrùm autem ſit actio intendenda contra Monachum debitorem, an potius contra Monaſterium, diximus.

26 Quod ſi petas, an Monaſteria priuilegio miſerabilium perſonarum gaudeant, vt agentia contra laicum, poſſint illum conuenire apud Curiæ Regiæ Iudices, extra proprij domicilij forum, ad primam cauſæ cognitionem; dico, conſuetudine recepta Hiſpaniæ, non omnia eo gaudere, ſed ſola mendicantium ordinum, atque omnia monialium Monaſteria, etſi ditiſſima ſint, vt docent Couar. *qq. practic. cap. 7. num. 3.* Cabedo *in deciſionibus Senatus Luſitani. 1. p. deciſione 54. num. 9. & 13.*

SVMMARIVM.

An contractus initi à religioſo abſque ſuperioris licentia, ſint omnino irriti, an potiùs in monaſterij fauorem valeant? Refertur quædam ſententia? n. 27.

Explicatur ſententia authoris? num. 28.

An ſit culpa lethalis ſic religioſum contrahere? numero 29.

An ita claudicent huiuſmodi contractus fauore minoris, & Eccleſiæ, vt poſſint partem approbare, & partem reprobare? num. 30.

An integrum ſit huic contrahenti cogere minores, aut Eccleſiam ad declarandum, an velint ſtare contractu, an illum reprobare? num. 31.

Cui quærat monachus ſtipulans ſibi, vel monaſterio, vel imperſonaliter, vel alij? num. 32.

An poſt hanc ſtipulationem poſſit alter reſilire? n. 33.

An peccet religioſus acceptans abſque licentia donationem, aut legatum? num. 34.

Poſt numerum 34. inuenies ſummaria, quæ deſiderantur.

27 QVÆSTIO ſecundà. An contractus initi à religioſo abſque legitima ſuperioris licentia, ſint prorſus irriti, ac nullius momenti? Leonard. *lib. 1. de inſt. c. 41. dub. 11. num. 90.* ait, retenta valdè probabili opinione, dicente religioſum nec naturaliter ex eo contractu obligari, quam num. 36. referemus, dicit poſſe eum, cum quo contraxit religioſus, non aſtringi contractu, ſed integrum ei eſſe reſilire, niſi poſtquam Prælatus eum contractum approbauerit, ipſe quoque ratificet; quod æqualitas ad contractuum iuſtitiam petita exigat, vt vel neuter contrahens, aut vterque ligatus maneat.

28 Cæterùm dicendum eſt, eos contractus non eſſe omnino irritos, ſed irrita eſſe quatenus ſunt in Monaſterij præiudicium; at in eius vtilitatem eſſe validos, ita vt in Monaſterij optione ſit, illos ratos habere, aut improbare. Quia id generale eſt in omni contractu celebrato cum Eccleſia abſque debita licentia, & ſolemnitate, vt fauore Eccleſiæ ita claudicet contractus, vt contrahenti cum illa non liceat reſilire: at Eccleſia poſſit ſtare, aut non ſtare illo contractu, ſicut accidit in contractu celebrato cum pupillo, aut minore abſque tutoris, vel curatoris autoritate, *l. Iulianus, §. ſi quis à pupill. ff. de action. empt. & Inſtit. de author. tutor. in fin. princip.* Quod quidem in Eccleſiæ fauorem procedere quoque tradit Gloſſa *cap. 1. verb. ſede vacante*, quam ſequuntur Hoſtienſ. Ioan. Andr. Abb. Cardin. Imola Decius Fulgoſius, Iaſon, Ruinus, quos refert, & ſequitur Sarmiento *de reddit. Eccleſ. part. 1. c. 2. n. 19.* & in noſtris terminis contractus à religioſo abſque licentia initi tradunt Innocent. *cap. cùm olim, el 1. n. 4. de priuileg.* & ibi Ioan. Andr. *n. 7.* Hoſtienſ. *n. 13.* Anton. *n. 41.* Henr. *n. 7.* Abb. *c. quanto, n. 5. de offic. ordinar.* Imola *c. Raynutius, n. 71. de teſtam.* Alciat. *l. ſeruus, n. 3. C. de pact.* Sylueſt. *verb. religio 8. quæſt. 4.* Roſella *verb. monachus, num. 8.* & ibi Tabiena *q. 11. n. 12.* Nauar. *comm. 2. n. 32. & num. 65. verſ. addo ergo, de regular.* Molina *tom. 1. de inſt. diſp. 140. colum. 10. verſ. item ex contractu, & tom. 2. diſp. 264 col. 3. verſ. iure etiam.*

Ex quo deducitur, culpam lethalem eſſe religioſum contrahere abſque ſuperioris licentia cum eo, qui inſcius eſſet ſe Monaſterio prædicto modo obligari, non verò Monaſterium ſibi, niſi religioſus bona fide, & ſimplicitate excuſaretur, quod ſit notabilis fraus; & ita docet Molina num. præcedent. allegatus. 29

Hæc autem contractus claudicatio, quæ fauore minoris admittitur, non diuidit contractum, ita vt minori fas ſit partem illius ſibi vtilem approbare, alia ſibi noxia parte improbata. Sed tenetur aut totum ratum habere, aut totum irritum, vt rectè docet Sarmiento *de redditib. Eccleſ. part. 1. c. 2. n. 19.* idque generale eſſe in omni contractu claudicante probat latiſſimè ex multis textibus & Doctoribus Tiraquellus *de retract. conuent. ad finem totius tituli, à n. 4 vſque ad 16.* Quare eleganter dixit Alciat. *l. ſeruus, num. 3. C. de pact.* loquens de contractibus ſerui, & filiifamilias, qui ſimiliter claudicant, & quibus *ibi, num. 3.* contractus religioſorum æquiparat, oportere, quòd pater, vel dominus ex eo contractu aliquid acquirant, eúmque approbare valeant, vt ei quoque damno ſe ſubiiciant, quod in ipſo contractu eſt vno tempore deductum, vel incontinenti poſt, priùs ſcilicet, quàm contractus omnino pro abſoluto habitus ſit. 30

Quare contrahenti cum minori, vel Eccleſia, ne ſit in ſuſpenſo, integrum eſt agere, vt minor, vel Eccleſia, aut religio compellantur declarare ſolemniter, an velint contractu ſtare, aut ab eo diſcedere, *l. Iulianus, §. ſi quis à colludente, ff. de action. empt.* & ita Bartolum, & alios allegans tradit Sarmiento *de redditib. Eccleſ. p. 1. cap. 2. num. 12.* 31

Tandem ex his infertur, religioſum ſibi, ſiue Monaſterio ſuo, ſiue imperſonaliter ſtipulantem, acquirere Monaſterio, quia valet ſtipulatio monachi pro Monaſterio, vt habetur expreſsè, *§. ſi quis alij, Inſtit. de inutil. ſtipul. 17. tit. 11. parte quinta*, atque ita docent Innocent. *cap. cùm olim el 2. num. 3. de priuileg.* & ibi Anton. *num. 35.* Hoſtienſ. *num. 11.* Ioan. Andr. *num. 5.* Cardin. *num. 4. verſ. vbi quæro.* Anchar. *num. 17.* Henric. *num 4.* Abbas *cap. quando, num. 2. de offic. ordin.* Angelus *§. ſiue autem, num. 3 Inſtit. de ſtipul. ſeruor.* Nauar. *comment. 2. num. 32. de regular. & lib. 3. conſil. tit. de regular. in 1. edit. conſil. 73. num. 1. in 2. conſ. 85. num. 1.* Tapia alios referens *authent. ingreſſi, verb ſiue, cap. 7. num. 5. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Quod ſi Monachus ille ſtipularetur alij, non quærit illi, quia non poteſt, nec etiam Monaſterio, quia illi ſtipulatus non eſt, *argum. l. ſi ſeruus meus, ff. de ſtipulat. ſeruor*, vt tradunt Innoc. Anton. Hoſtienſ. Ioannes Andreas, Ancharanus, Cardin. Henric. ibid. Quod ſi alicuius mandato ſtipulatus eſſet, actio non acquiritur mandanti, ſed Monaſterio: at hoc cogitur cedere actiones in totum mandanti, vt dicitur in ſeruo fructuario, *l. ſi liber homo*, & ibi notat Bart. *ff. de ſtipulat. ſeruor.* & tradit Angel. *Inſtit. eod. tit. §. ſeruus communis, num 3.* 32

Hæc autem religioſi ſtipulatio, per quam diximus num. præcedenti acquiri Monaſterio, id operabitur, vt donans, aut promittens reſilire nequeant poſt eam religioſi ſtipulationem: ac ſemper à ratihabitione, & conſenſu Monaſterij dependere, vt firma ſit, quia, vt probauimus n. 28. contractus à religioſo factus abſque Monaſterij commiſſione, claudicat in Monaſterij fauorem. Atque ita docet Molin. *tom. 2. de inſtit. diſp. 264 col. 1. verſ. iure etiam conceſſum eſt.* 33

Quare quamuis religioſus peccet acceptando donationem, aut legatum abſque ſuperioris licentia, tenet tamen acceptatio, quatenus eſt in fauorem Monaſterij, vt bene docent Nauar. *comment. 2. num. 32. de regular.* Azor. *tom. 1. inſtit. moralium lib. 12. cap. 10. quæſito 2.* At peccatum hoc non credo eſſe lethale, ſi non acceptet animo ſibi quærendi, aut retinendi abſque ſuperioris licentia, quia nullum donanti, aut leganti, aut 34

Monaſterio damnum inferrat, ſed in eius commodum redundat; nec propriè tunc delinquitur contra paupertatis votum, cùm non ſibi acquirere, aut retinere velit, ſed Monaſterio.

SVMMARIVM.

Explicatur, quando ex contractu oriatur obligatio ciuilis, & naturalis, & quando ſola naturalis, ſeu in ſolo conſcientiæ foro, & quando neutra? n. 35.

An religioſus obligetur naturaliter, ſeu in conſcientiæ foro ex contractu, quem abſque ſuperioris licentia iniit? Refertur quadam ſententia? n 36.

Sententia authoris? n. 37.

An ſi eo contractu religioſus damnum intulerit, teneatur id reſarcire? n. 38.

An poſſit ſuperior eam obligationem irritare? n. 39.

An oriatur obligatio naturalis, & ciuilis ex contractu de ſuperioris licentia inito? n. 40.

An tunc integrum ſit illi, aut alteri ſuperiori irritare? num. 41.

Vtrùm fideiuſſor religioſi teneatur? n. 42.

An is cui promiſit religioſus, teneatur cedere actiones fideiuſſori? n. 43.

Quid ſi fideiuſſor accedat, contractu religioſi irrito iam à ſuperiore, vel irritatio illa fideiuſſionem ſubſequatur? num. 44.

An idem dicendum ſit de pignore, & hypotheca datis ad ſecuritatem quod de fideiuſſore diximus? n. 45.

An dicendum ſit idem, ſiue fideiuſſio accedat ad contractus, ſiue ad debiti ſecuritatem? n. 46.

Quid ſi fideiuſſor ſe tanquam principalem obliget, an tunc cenſendus ſit vt principalis, ita vt maneat obligatus, religioſo non obligato, & gaudeat beneficio, vt conueniri nequeat, donec debitoris principalis conuenti bona excutiantur? n 47.

Et quid quando fideiuſſioni iuſiurandum acceſſerit? num. 48.

Fideiuſſor laicus religioſi, aut clerici, an ſit conueniendus coram Iudice ſeculari, & quando fideiuſſor gaudeat principali beneficio? n. 49.

35 QVÆSTIO vltima. An religioſus ex contractu, quem abſque ſuperioris licentia iniit, obligetur naturaliter, ſeu in foro conſcientiæ, & quid de eius fideiuſſore? Oportet præmittere quod latiùs probauimus *libro 1. de matrimonio, diſputat. 7. num. 14. & duplici ſequenti*, nempe duplicem poſſe oriri ex contractu obligationem. Altera eſt ciuilis, id eſt, ad quam implendam datur actio in foro externo. Altera autem eſt naturalis, id eſt, quæ non ex ſolo honeſtæ gratitudinis debito oritur, ſed ex vinculo legis naturalis. Et quamuis ad hanc non detur actio in foro cauſarum, obligat tamen in foro conſcientiæ: atque ea traditur regula ad cognoſcendum, quando ex contractu oriatur obligatio naturalis, & quando ciuilis. Si lex humana contractum reprobet, ipſúmque prohibeat ei reſiſtens, neutra obligatio oritur. Si autem lex humana minimè contractui reſiſtat, ipſum reprobans, nec ei aſſiſtat, ſed potiùs deneget in foro externo actionem, tunc contractus hic deſtitutus manet auxilio iuris ciuilis, & ſub ſolo iuris naturalis fomento. Quare ſola naturalis obligatio, verum in foro conſcientiæ debitum producens, conſurget: quod ſi lex non reſiſtat contractui, ſed illi aſſiſtat, illúmque approbet, orietur vtraque. Quæ latiùs in prædicto loco explicuimus, & probauimus.

36 His præmiſſis, duplex eſt ſententia. Prior ſuſtinet ex contractu per religioſum abſque ſui ſuperioris licentia inito, ipſum non obligari naturaliter, nec ciuiliter, ſed prorſus manere liberum. Ducitur, quod religioſus careat velle, & nolle, & ſic conſenſu, vt conſtat ex *c. 2. de teſtam. in 6.* qui ad obligationem naturalem deſideratur. *l. Stichum, § naturalis. ff. de ſolut.* & ideo non ſit ſimile de ſeruo, qui eo quod conſenſum habeat, ex contractu abſque domini licentia geſto, obligatur naturaliter, non tamen ciuiliter. *l. naturaliter 13. ff. de condict. indeb.* Secundò, quia leges ei contractui reſiſtunt, *cap. 2. de teſtament. in 6. & cap. non dicatis 12. quæſtione 1.* Et hæc ſententia eſt valdè probabilis, quam tuentur Hoſtienſis *ſumma, tit. de fideiuſſoribus, §. & ſi quis, numero 3. verſic. item excipitur Monachus.* Abbas *cap. ex reſcriptis, num. 1. de iureiur.* & ibi Alexand. de Neuo *num. 6.* Felious *num. 1.* Zaſius *d. l. naturaliter, num. 2.* Faber *§. at nec, in fin. Inſtitut. de fideiuſſor.* Fortunius *l. Gallus, §. & quid ſi tantùm, num. 70. ff. de liber. & poſth.* Cagnolus *cap. in perſonam, num. 3. ff. de regul. iuris.* Caballos *in ſuis communis opinionib. quæſt. 446, num. 12.* Antonius Cucus *lib. 3. inſtit. maior. titulo 3. numero 37.* explicans, quamuis iureiurando is contractus formatus ſit. Monaldus *conſil. 30. à num. 1. vſque ad finem, volum. 2.* qui concludit *num. 14.* non ſat eſſe, vt Prælatus non contradicat, vt obligatio illa oriatur, ſed eſſe opus, vt illum contractum approbet. Molina *tom. 1. de iuſtitia, diſp. 140. colum. 11. verſ. potius diſtinguerem*, cum limitatione tamen quam num. 32. explicuimus, & cum eadem limitatione dicit eſſe valdè probabile Leonardus *lib. 3. de iuſtitia, c. 41. dub. 11. num. 90.*

Poſterior ſententia (cui tanquam probabiliori adhæreo) aſſerit ex eo contractu obligationem naturalem in religioſo oriri, dum ſuperior non irritat: ſecus autem de ciuili, quamuis neutra in monaſterio ipſo oriatur. Ducor, quod nullum inter religioſi vota, ac promiſſiones homini factas diſcrimen inueniam, cùm vtraque obligatio conſenſum exigat, & vt omnino firma, ac irreuocabilis ſit, indigeat quoque ſuperioris licentia. At religioſus tenetur votis abſque ſuperioris licentia à ſe emiſſis, dum à ſuperiore non irritantur. Ergo ſimiliter tenebitur promiſſione homini facta, & aliis contractibus cum eo initis, dum ſuperior ea non caſſat. Nec obſtant contraria, quia religioſus ſufficientem conſenſum ad prædictam obligationem habet, ſicut & ad vota. Dicitur autem non habere velle, aut nolle, quia id non ita efficax eſt, quin poſſit à ſuperiore reuocari. Nec iura prædicta his contractibus reſiſtunt, ſicut nec votis. Tandem, quia religioſus comparatur ſeruo, qui ſine domini licentia contrahens obligatur naturaliter, non tamen ciuiliter, *l. naturaliter 13. ff. de condict. indeb.* Et ideo hanc partem ſuſtinent Abbas *conſil. 104. n. 4. vol. 1.* Nauar. *comment. 2. num. 42. fin. de regularib.* Syluest. *verb. religio, num. 8. quæſt. 3.* Roſell. *verb. Monachus, num. 7.* & ibi Armilla *num. 12.* Tabiena *num. 11. quæſt. 10.* Azor. *tom. 1. inſtitut. moral. lib. 12. cap. 11. quæſito 5.* Leonardus *lib. 2. de iuſtitia, cap. 2. dub. 1. num. 6.* Rebell. *de iuſtitia, part. 2. lib. 1. quæſt. 8. ſect. 1. num 4.* qui bene ampliat *num. 5.* ſiue ea promiſſio fiat alteri religioſo, ſiue ſeculari. Non tamen placet quod *eo num. 5.* addit, nempe, eam promiſſionem non fore validam, ſi conſtet eſſe contra ſuperioris voluntatem, quippe etſi religioſus peccet vouendo contra expreſſam ſuperioris voluntatem, non tamen votum eſt irritum, niſi ſuperior vota prohibens, expreſſerit ſuam voluntatem eſſe, vt irrita ſint aliter facta. Ac proinde idem dicendum eſt de promiſſione homini facta. Sicut etiam non placet limitatio, quam apponit Azor. *eadem quæſt. 5.* nempe, vt hoc intelligatur in iis, quæ poteſt facilè, & commodè per ipſum religioſus præſtare, quia ea limitatio non admittitur in votis. 37

Siue tamen hanc, ſiue priorem ſententiam amplectamur, dicendum eſt, ſi eo contracto religioſus damnum aliquod iniuſtè intulerit, eum teneri hoc damnum reſtituere, cùm reſtituendo fuerit, iuxta ea quæ diximus ſuprà, vbi reſtituendi modus explicatus eſt. 38

Quod

Digitized by Google

Quod bene docent Molina *tom. 1. de iuſtit. diſputatione* 540. *colum. 11. verſ. potius diſtinguerem.* Leonard. *libro 2. de iuſtitia, cap. 41. dub. 11. numero* 90. Sicut etiam ibidem probauimus, teneri religioſum quodcumque aliud damnum illatum modo ſibi poſſibili reſarcire.

39 Poteſt etiam ſuperior eam contractus obligationem irritare, & ex tunc nulla ratione tenebitur religioſoſus, ſicut idem votis contingit, quod religioſi voluntas à ſuperiore pendeat. Sic tradunt Nauarr. Azor. Rebell. *num.* 4. Leonardus allegati numero 31. Addit Rebellus poſſe irritare ex rationabili cauſa eam promiſſionem, ſicut & vota. At credo nullam exigi cauſam, ſicut nec ad votorum irritationem, vt diximus. At quamuis irritet contractum, religioſus qui fuit iniuſta damni alicuius cauſa, tenebitur id reſarcire, iuxta dicta numero præcedenti, quod Prælati irritatio nec eam reſtituendi obligationem impediat, nec impedire poſſit.

40 Quod ſi ex legitima ſuperioris licentia religioſus contractum ineat, obligabitur naturaliter, & ciuiliter, cùm nihil ad eius contractus firmitatem petitum tunc deficiat, atque religioſi voluntas ex ſuperioris arbitrio pendeat, *cap. ſi religioſus, de electione, in* 6. Atque ita docent Abbas *cap. reſcript. num. 1. de iureiur.* & ibi Bald. *in fin.* Alexander de Neuo *num.* 5. Felin. *num.* 1. Tapia *authent. ingreſſi, verb ſua cap. 18. num. 17. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.*

41 Sed an tunc poſſit ſuperior, qui licentiam conceſſit, aut ſucceſſor, aut alius eo ſuperior irritare, De hac re egi *lib. 9. de matrim. diſp.* 40. *n.* 14. vbi ſuſtinui contra Aragon. non poſſe validè irritare, quamuis ſubditus non exequens, renitente ſuperiore, ſit à culpa liber: & ibi probaui tradens differentiam inter votum, & hanc promiſſionem, atque idem denuo approbo. Et id ſatis confirmat, quod numero præced. diximus; cùm enim ex hoc contractu oriatur obligatio naturalis, & ciuilis, nullæ ſunt ſuperioris partes ad auferendum ius inde tertio illi acquiſitum. Item, quia Prælatus ſucceſſor tenetur ſtare contractu prædeceſſoris, vt multis textibus; & Doctoribus allegatis probat Manuel *quæſtionum regularium tom. 3. quæſt. 26. art. 1.*

42 Tandem tractandum eſt de fideiuſſore huius religioſi. Et quidem ſi teneamus priorem ſententiam aſſerentem religioſum non obligari naturaliter ex contractu abſque ſuperioris licentia inito, dicendum ſubinde eſt, nec fideiuſſorem manere obligatum: & ita aſſerunt Abbas, Alexander de Neuo *num.* 30. pro priori illa ſententia allegati. Quod ſi teneamus poſteriorem ſententiam, quam num. 31. ſuſtinuimus dicentem religioſum obligari naturaliter, dicendum ſubinde eſt, fideiuſſorem obligari naturaliter & ciuiliter: atque ita docent Abbas, Nauar. Leonardus, Azor. *quæſtio 6. ibi* pro hac ſententia allegati. Ratio autem huius eſt, quia ea eſt certiſſima regula, vt principali nullo modo obligato, non teneatur fideiuſſor. Secus quando principalis ſaltem naturaliter obligatur, vt conſtat ex *l. cùm lex 47. ff. de fideiuſſor.* & *l. naturaliter 13. ff. de condict. indeb.* ibi; *naturaliter ſeruus obligatur*, & ob id fideiuſſor pro ſeruo acceptus, tenetur, & *l. fideiuſſor obligari 17. in princip. ff. de fideiuſſor.* vbi Gloſſa *verb. non eſt*, reddit rationem, quia deficiente principali obligatione, deficit acceſſoria fideiuſſoris, *reg. cùm principalis* 138. *ff. de reg. iuris.*

43 Tenebitur autem tunc is cui religioſus promiſit, cedere fideiuſſori actionem, quam habet aduerſus religioſum; & cùm ſola ſit obligationis naturalis, ſolam illam cedet, vt per *l. ſi eius, ff. ad Trebell.* tenet Bart. *l. Modeſtinus, ad fin. ff. de ſolut.* Felician. *de cenſib. tom. 2. lib. 3. cap. 2. num.* 20.

Hinc deducitur, fideiuſſorem accedentem ei religioſi contractui, poſtquam à ſuperiore irritatus fuit, nullatenus teneri: quippe religioſus iam ex illo contractu nec naturaliter tenebitur, vt diximus n. 39. & docet Nauarr. *comment. 2. n. 42. fin. de reg.* Non proderit autem illa contractus irritatio, ſi fideiuſſionem ſubſequatur, quia tempore, quo fideiuſſor acceſſit, fideiuſſio legitima fuit, obligánſque naturaliter, ac ciuiliter, vtpote quæ naturali religioſi obligationi tunc exiſtenti acceſſit; ac proinde eius valor non caſſatur ceſſante obligatione principali per illam irritationem, quia irritatio illa non potuit extendi ad fideiuſſionem factam à non ſubdito illi ſuperiori. Sic tradit Leonard. *lib. 2. de iuſtit. c. 28. dub. 2. n.* 6.

Atque idem prorſus quod de fideiuſſore dicitur, dicendum eſt de hypotheca, & de pignore, ſi fortè aliqua data ſint ad ſecuritatem, quia id pignus locum fideiuſſoris obtinet. Sic Nauarrus *commentar. 2. num 42. fin. de regularib.* Azor. *tom. 1 inſtit. moral. lib. 12. cap. 11. quæſt.* 6. Molina *tomo 1. de iuſtit. diſp. 140. col. 12. verſ. 2. diſtinguerem.* 45

Quamuis autem dicamus fideiuſſorem non obligari, ſiue quia ſuſtinemus religioſum ex eo contractu non obligari naturaliter, ſiue quia fideiuſſio acceſſit contractu iam irritato, eſt id dupliciter temperandum. Priùs, vt intelligatur quando fideiuſſor petitus eſt ad debiti ex eo contractu conſurgentis ſecuritatem; tunc enim cùm ex eo contractu nullum reſultarit debitum, etiam naturale, nulla conſurgit obligatio ex parte fideiuſſoris, qui ſolùm cenſetur obligatus, ſi principalis deberet, & non ſolueret: ſecus autem ſi fideiuſſor adhibeatur ad contractus ſecuritatem ea ratione, qua pendet ex voluntate Prælati, ne reſcindatur ab illo; tunc enim conſurget obligatio etiam ciuilis ex parte fideiuſſoris, quamuis Prælatus nolit contractu ſtare, quia in hoc caſu ſe obligauit pro principali. Sic tradunt Leonardus *lib. 2. de iuſtit. cap. 28. lib. 1. n.* 7. Molina *tom. 1. de iuſtit. diſp. 140. colum. 11. verſ. 2. diſtinguerem.* Qui optimè addit regulariter credendum eſſe peti à religioſo fideiuſſorem hoc poſteriori modo: & proinde in dubio ita iudicandum eſſe, quia cùm conſtet firmitatem contractus religioſi pendere à ſuperioris voluntate, volentis illum ratum habere, cenſendus eſt fideiuſſor petitus ad ſecuritatem contractus, quatenus ex ea voluntate pendet. 46

Poſterior limitatio eſt, niſi fideiuſſor ſe obligarit tanquam principalis debitor, ſeu, quod idem eſt, faciendo debitum principalis debitoris ſuum proprium, vt paſſim fieri ſolet. Tunc enim quamuis dicamus religioſum nullatenus obligari, dicendum eſt, fideiuſſorem teneri, quod non acceſſoriè, ſed principaliter ſe obligarit. Sic Nauar. *comment 2. num* 42. *verſ. 6. quod vix reperies, de regularib.* Mandoſ. *de ætat. minor. quæſt.* 133. dicens ſic deciſum in Rota: quia quoties fideiuſſor ſe obligat vt principaliter, eſt principalis, vt tenent multi, quos refert, & ſequitur Gualdenſis *de arte teſtandi, tit. 6. cautel. 30. num.* 3. & multos alios refert Felicianus *tomo 2. de cenſibus. lib. 3. cap. 2 num* 20. & tenet Molina *tom. 2. de iuſtitia, diſp. 545. col. 8. verſ quando fideiuſſor.* Manuel *quæſtionum regular tomo 3. quæſt. 26. artic. 2. fin.* Sed hæc limitatio non caret difficultate quia Gloſſa *authentic. de fideiuſſor. in princ. verb. fideiuſſorem. in fin.* & Speculat. *tit. de renunciat. & cond. §. vnic. n.* 18 *verſ. ſed ſi fideiuſſor ſe principalem.* & ibi Ioannes Andreas *in addit. littera A.* citato Alberto, & alij, quos refert Felicianus *eodem n. 20.* dicunt, quando non fit obligationis nouatio, eſto fideiuſſor ſe obliget tanquam principalis debitor, non eſſe eum verè debitorem principalem, ſed fideiuſſorem acceſſorium debituri principali: ac proinde neceſſarium eſſe tunc executionem priùs fieri in bonis principalis debitoris, quia certum eſt eum ſemper pro alio intercedere, origóque ſemper ſpectanda eſt, *l. ſi filius, C. ad Macedon.* & *l. qui id quod, ff. de donat.* Quare ſi principalis debitor tunc non obligatur, dicendum eſt, nec fideiuſſorem acceſſorium tunc obligari. Et 47

ideo vt hæc limitatio vera ſit, intelligenda eſt in altero ex duobus caſibus. Prior eſt, quando fideiuſſor conſtituit ſe principalem debitorem, renonciando beneficio conceſſo ſibi per *authent. de fideiuſſ. in princ.* & *authent. præſente, C. de fideiuſſor.* quod eſt, vt priùs excutiantur bona principalis debitoris, quàm fideiuſſor poſſit conueniri. Sic Alexand. de Neuo *c. ex reſcript. n. 8. de iureiur.* Poſterior eſt, quando ſimul cum debitore principali in eadem ſcriptura fideiuſſor ſe obligat, vt fideiuſſor, ac debitor principalis: nam ſi ſeorſum in alia ſcriptura ſe ſic obligaret, ſolam fideiuſſoris rationem haberet. Quod docent Iaſon multos referens *concl. 58. n. 4. lib. 3.* Gregor. Lopez *l. 57. verb. principalmente. tit. 18. p. 3.* Gutierr. *de iurament. 1. p. c. 23. n. 8. & 11.* Vbi & alios refert. Qui quidem duplex caſus ſatis placet, quamuis Molina loco paulo ante allegato teneat, ſiue in eadem ſcriptura, ſiue poſtea in alia fideiuſſor ſe obliget, vt debitor principalis, eum obligari tanquam principalem, & ideo conueniri poſſe non facta priùs excuſſione bonorum debitoris principalis: quia cùm renunciat authenticæ concedenti hoc beneficium, habetur tanquam debitor principalis, vt diximus in priori caſu. At in hoc caſu virtute renunciatur authenticæ illi, quod ſatis eſt. Sed hoc minimè credo tanquam aduerſum communi Gloſſæ, & aliorum Doctorum doctrinæ; ſed dicendum eſt, requiri ad hoc vel expreſſam illius beneficij renunciationem, iuxta priorem caſum; vel in eadem ſcriptura conſtitui tanquam debitorem principalem, iuxta poſteriorem caſum.

48 Tandem cenſebitur obligatus tanquam principalis, ſi fideiuſſioni illi accedat iuramentum, quod iuramento ea virtus inſit, vt actus aliàs irritos valere faciat eo modo, quo valere poterunt, vt ex multis probat Gutier. *de iurament. p. 2. c. 2. n. 3 & duplici ſequenti.* & ideo hanc partem ſuſtinent multi, quos referunt, & ſequuntur Dueñas *reg. 335. limitat. 20.* Gutier. *de iuram. 1. p. c. 23. n. 27.* Mandoſius & Manuel præced. n. allegati. Quamuis ſit ſatis probabile non ſufficere iuramentum; quod tenet Couar. *de pact. 1. p. §. 4. n. 4.* & multi alij, quos refert Dueñas, & Seraphin *de priuil. iuram. priuileg. 90. à num. 1. vſque ad 51.* re hac latè diſputata, dicit poſſe vtramque ſententiam facilè ſuſtineri; & rationes prioris ſententiæ ſoluit.

49 Hinc demum obſeruandum, laicum, clerici, aut religioſi fideiuſſorem conueniendum eſſe coram iudice ſeculari, quamuis principalis coram eo conueniri nequeat; vt optimè tradunt Abbas *c. ex reſcript. n. 2 de iureiurand.* & ibi Alexander de Neuo *n. 11.* Antonius, Romanus, Archidiaconus, Baldus, quos refert, & ſequitur Additionator *ad Abbatem, ibi, verſ. ſeculari.* Et ratio eſt, quia exceptio competens principali ratione perſonæ, non tranſit in fideiuſſorem, vt optimè tradit Gloſſa communiter recepta *Inſtitut. de replicat. § finali verb. fideiuſſoribus,* & Dynus *reg. priuilegium 7. n. 2. de reg. iur. in 6.* Priuilegium enim perſonale non tranſit ad tertium, ſed perſonam ſequitur, cum eàque extinguitur, vt habetur *ea regul. priuilegium.* At priuilegium exemptionis à foro ſeculari competit clerico ratione perſonæ: & ideo eius fideiuſſor eo iuuari non poteſt.

CAPVT XXXII.

Quando religioſus tranſit licitè ab vna religione in alteram, vel ad Epiſcopatum, aut ad aliud beneficium, ad quem pertineant bona, quæ priùs acquiſierat, vel in poſterum acquiret.

SVMMARIVM.

Quot quæſtiones diſputandæ ſint? num. 1.

Tranſitus de vna religione in aliam quotupliciter fieri poſſit? n. 2.

Quando religioſus tranſit licitè ex vno ordine ad alium, & vterque eſt ſuccedendi capax, bona poſt tranſitum acquiſita vtrius Monaſterij ſint? n. 3.

An bona in priori Monaſterio acquiſita transferantur quoque in poſterius, vel in Eccleſiam, quando religioſus transfertur ad Epiſcopatum? Refertur duplex ſententia cum ſuis limitationibus, à n. 4. vſque ad 7.

Explicatur ſententia authoris? n. 8.

Ad quod Monaſterium pertineant bona, quæ poſt egreſſum, vel ante profeſſionem in poſteriori Monaſterio hic acquiſiuit? n. 9.

An bona, quæ religioſus hic in ingreſſu donauerat priori Monaſterio, vel alius donarat contemplatione eius ingreſſus transferantur in poſterius? n. 10.

An quando religioſus non voluntariè, ſed neceſſitate coactus tranſit poſterius Monaſterium, vſusfructus bonorum, quæ priùs acquiſierat, pertineat ad poſterius? num. 11.

An dos à Moniali data à Monaſterio, ſit reddenda poſteriori, ad quod tranſit? n. 12.

An tranſiens ad aliam religionem poſſit ſecum deferre veſtes, ſcripta, libros, & alias ſupellectiles, quas habebat? num. 13.

An poſſit ſecum deferre peculium, quod ex licentia in priori Monaſterio habebat? n. 14.

An bona ad prius Monaſterium pertinentia pro ſolo tempore vitæ huius Monachi, pertineant ad poſterius Monaſterium, vt quia teſtatus eſt de illis ante ingreſſum, vel grauatus eſt poſt mortem reſtituere, vel inſtitutus eſt eum conditione, vt abſque liberis decedens reſtituat tertio, & eſt caſus in quo ea profeſſione non excluditur ſubſtitutus, vel quando proprietas etiam pertineat ad Monaſterium, quia excludit ſubſtitutum? n. 15.

Soluuntur argumenta? n. 16.

Quando tranſitur licitè ex Monaſterio capaci ad capax, vel ad Epiſcopatum, & in priori defertur hæreditas, at non eſt adita ante poſteriorem profeſſionem, ad quod Monaſterium ea pertineat? Refertur quædam ſententia? num. 17.

Explicatur ſententia authoris? n. 18.

Soluuntur argumenta? n. 19.

Quid quando prius Monaſterium erat bonorum incapax, vel è contra, & inſtitutio eſt pura, & tempore tranſitus iam Monaſterium capax adierat, vel ſi erat incapax, adierant hæredes ab inteſtato? n. 20.

Quid ſi nondum adierant, ſed ſolùm erat delata tempore profeſſionis in poſteriori? Refertur quædam ſententia? num 21.

Et ſententia authoris? n 22.

Quid ſi ſucceſſio eſſet in maioratus Hiſpanos, & quo tempore conſideretur capacitas ad ſuccedendum in hos; & quid ſi tempore ſucceſſionis erat incapax, vel Frater Minor, is in quo inſtitutus eſt? n. 23.

Quid ſi priuilegio Principis reſtituatur, qui ob hæreſim, aut crimen læſæ maieſtatis, aut aliàs eſt incapax, aut ex Pontificis diſpenſatione poſſit nubere, qui ratione clericatus, aut religionis excluſus erat à maioratu? num. 24.

Quid ſi non eſſet hæredis inſtitutio, ſed legatum, & quo tempore exigatur capacitas ad legata percipienda? num. 25.

An profeſſus in Monaſterio incapaci perdat omnino, & irrecuperabiliter ius ſuccedendi, ita vt nec tranſlatus ad capax, nec factus Epiſcopus, nec eiectus illud recuperet? num. 26.

An qui poſt delatam ſibi, & non aditam hæreditatem profitetur in ordine Minorum; & ea nondum adita per hæredes ab inteſtato, eſt in Monaſterio capaci, vel Epiſcopus, & ſic capax, poſſit illam adire, aut Monaſterium capax ad quod tranſit? n. 27.

Quid

Quid ſi frater Minor inſtituatur hæres, & tempore mortis teſtatoris eſt habilis, quia tranſlatus ad Monaſterium capax, vel eſt Epiſcopus? Refertur quædam ſententia? num. 28.

Explicatur ſententia authoris à n. 29. vſque ad 32.

An Frater Minor non inſtitutus à parentibus ratione incapacitatis, poſſit factus Epiſcopus, aut tranſlatus ad Monaſterium capax tempore mortis paternæ, aut poſt rumpere teſtamentum? n. 33.

An Frater Minor ante, vel poſt ingreſſum Monaſterij ſubſtitutus pupillo, ſi tempore mortis pupillus reperiatur capax, vt ſi factus ſit Epiſcopus, aut tranſierit ad religionem incapacem, ſuccedat illi pupillo; & generaliter in omni ſubſtitutione, an ſufficiat capacitas tempore mortis eius grauati aut pupilli, cui ſuccedendum eſt? n. 34. 35. & 36.

An Frater Minor, qui ante profeſſionem reſeruauit ſibi aliqua bona in eum euentum ſi è religione egrederetur, ea recuperet factus Epiſcopus, aut tranſlatus ad religionem capacem? n. 37.

An ſtante ſtatuto, vt extantibus maſculis fœmina non ſuccedat, Frater Minor iam factus capax tempore ſucceſſionis fœminam excludat? n. 38.

Bona à religioſo acquiſita poſt tranſitum ad Monaſterium incapax cuius ſint? n. 39.

Quando inſtitutio eſt conditionalis, & in priori Monaſterio, aut ante ingreſſum in illud eſt religioſus inſtitutus, & in poſteriori impletur conditio, ad quod Monaſterium ea bona pertineant, & quo tempore exigatur capacitas in inſtitutionibus, aut legatis conditionalibus. Refertur quædam ſententia? n. 40.

Explicatur ſententia authoris? n. 41.

Quid ſi contractu, aut promiſſione debeatur aliquid religioſo, & poſt tranſeat ad aliam religionem, & quod capacitatis tempus in contractibus inſpiciatur? num. 42.

Quid ſi inſtitutus ſub conditione eſt tunc capax; at tempore impletæ conditionis incapax, aut è contrà? num. 43.

An poſſit Frater Minor inſtitui hæres non abſolutè, ſed in tempus quo capax erit? n. 44.

Quid quando religioſus non transfertur de vno Monaſterio ad aliud, vt ibi denuo profiteatur, ſed vt agat pœnitentiam? n. 45.

Quando religioſus transfertur ad aliam religionem, non vt profiteatur, ſed vt ibi pœnitentiam agat, bona prius acquiſita ad quod Monaſterium pertineant, & à quo ſit ille alendus? n. 46. 47. & 48.

Quid de bonis acquiſitis in poſteriori Monaſterio, in quo hic recluſus eſt ad agendam pœnitentiam? n. 49.

Quotupliciter emitti ſoleat profeſſio? n. 50.

Quando quis profitetur in genere generaliſſimo, cui acquirat? n. 51. & 52.

Quid quando profiteatur in genere ſubalterno, & tranſlatus eſt ad aliud Monaſterium eius ordinis? num. 53. & 54.

Quid quando profiteatur in ſpecie ſpecialiſſima? n. 55.

Quando Monaſterium eſt deſtructum, ad quem pertineant eius Monaſterij bona. Refertur duplex ſententia? n. 56. & 57.

Explicatur ſententia authoris? n. 58. & 59.

Quando religioſus ex legitima ſuperioris, aut Pontificis licentia extra Monaſterium viuit, cui acquirat? n. 60. & 61.

Poſt numerum 61. inuenies alia ſummaria.

1 CVm religioſus poſſit licitè, & illicitè egredi à religione, in hoc cap. tractandum eſt de egreſſu licito, & ad quem tunc pertineant bona; & in cap. ſequenti diſputandum erit, quando egreſſus eſt illicitus. Duplex igitur quæſtio in præſenti agitanda eſt. Prior eſt de tranſitu licito ad aliam religionem. Poſterior eſt de tranſitu ad Epiſcopatum, vel ad aliud beneficium.

2 QVÆSITO prior. Ad quod Monaſterium pertineant bona religioſi licitè ex vna religione in alteram diuerſi ordinis transeuntis. Qua in re diuerſæ oriuntur difficultates, cùm poſſint varij eſſe inſtituendi religioſum modi, variiſque religionis ordines. Poteſt enim religioſus purè, aut ſub conditione inſtitui: poteſt etiam euenire, vt prius Monaſterium, à quo fit tranſitus, ſit capax ſuccedendi, id autem in quod tranſitur, ſit incapax; vel è contrà, vt prius ſit incapax, poſterius capax; vel vtrumque capax ſit. De quibus modis, vt clarè procedamus, eſt ſeorſum in hac quæſtione agendum: poteſtque diſputari de bonis acquiſitis ante tranſitum ad poſterius Monaſterium, & de bonis etiam poſtea acquiſitis.

3 Prima ergo difficultas eſt, quando vtrumque Monaſterium eſt ſuccedendi capax, ad vtrum illorum pertineant bona ante tranſitum acquiſita. Nam de bonis in poſteriori poſt profeſſionem comparatis, ſiue hæreditate, ſiue legato, ſiue operis, & induſtria, nemo dubitat ad poſterius Monaſterium pertinere, vt ſi poſt profeſſionem in poſteriori morte teſtatoris, parentum, aut conſanguineorum deferatur ipſi hæreditas aliqua, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato, aut legatum aliquod, vel quamcumque aliam rem quomodocumque acquirat, fatentur omnes ea eſſe poſterioris huius Monaſterij: quia emiſſa in ea profeſſione, nihil prorſus habet cum priori Monaſterio commune, ſed omnia prorſus iura cum ſua perſona tranſtulit in poſterius, ſicut ea omnia in prius profeſſione tranſtulerat.

4 Sed punctus difficultatis eò pertinet, an ea bona, quæ prius Monaſterium ratione illius Monachi acquiſierat, transferantur quoque in poſterius, vt ſi ratione illius Monachi in aliqua bona hæreditate, legato, vel quocumque alio modo ſucceſſerat. Qua in re, ne multiplicatæ opiniones confuſionem generent, triplex eſt principalis ſententia, quarum cuilibet limitationes ab aliquibus illius Doctoribus adiectas apponemus. Prima ergo ſententia ait poſterius Monaſterium recuperare omnia bona priori Monaſterio ratione eius religioſi acquiſita. Ducitur primo ex *cap. vnic. 18. q. 1.* quod probat, ſpem ſuccedendi parentibus competentem Monacho tempore, quo in priori Monaſterio permanebat, tranſire cum eo religioſo in poſterius Monaſterium, & ideo decedentibus parentibus poſt profeſſionem in hoc poſteriori, ſuccedere hoc poſterius, cùm tamen illa ſuccedendi ſpes fuerit priori Monaſterio quæſita, in quod vniuerſa religioſi iura per profeſſionem tranſlata ſunt. Secundò, quia cùm poſterioris Monaſterij ſit religioſum hunc alere, conſonum rationi eſt, vt ſicut onera ſentit, ſentiat quoque commodum acquiſitionis illorum bonorum. Tandem, quia illa bona tranſierunt in prius Monaſterium in perſonæ profitentis conſequentiam, & tanquam ipſi acceſſoria. Ergo cenſentur ſub ea conditione transferri, quandiu religioſus in illo moram traxerit, nec ab illo licitè receſſerit; acceſſorium enim ſequitur principale. Et ideo huius ſententiæ ſunt Gloſſa *cap. quod à te in fin. de cleric. coniug.* & ib. Hoſtienſis *num. 4.* Anton. *num. 9.* Ioannes Andreas *num. 7.* Anchan. *num. 9.* Abbas *num. vltim.* Cardinalis *num. vnic oppoſit. 4.* Henricus *num. 2. & 3.* Imola *Clement. 1. n. 38. de ſtat. Monach.* Idem Ancharan. *regul. acceſſorium, num. 1 1. oppoſit. 6. de regulis iur. in 6.* Archidiac. *cap. 1. num. vnic. 17. quæſt. 4.* & ibi Bellamera *num. 1.* Roſella *verb. religio 4. num. 12.* Natta *conſ. 180. num. 8.* Angelus *verb. Monaſterium, n. 6.* Armilla *verb. religio, num. 17.* Menoch. *de arbitrar. lib. 2. centur. 5. caſu 436. à n. 13. vſque ad 16.* Mandel. *conſ. 712. num. 2. volum. 4.* Vincent. Annibald. *addit. ad conſ. Mandelli 493. vol. 1. num. 1. verb. receſſit.* Atque idem docent Abbas, Roſella, & Angel. *ibidem*, ſi religioſus hic ad Epiſcopatum tranſeat.

Quidam ex his DD. temperant hanc ſententiam, vt intelligatur de bonis patrimonialibus acquiſitis in priori Monaſterio, ſecus de acquiſitis propria religioſi induſtria. Hæc enim poſteriora fatentur in priori Monaſterio, cui religioſi operæ debentur, remanſura. Sic Abbas, Roſella, Angelus, Armilla numero præcedenti allegati.

6 Secundò temperant, vt intelligatur de bonis religioſi cum perſona tranſeuntibus tacitè per profeſſionem in Monaſterium: ſecus autem de his, quæ tempore ingreſſus religioſus expreſsè Monaſterio donauit. Hæc enim poſteriora aiunt priori Monaſterio non au-
5 ferenda. Ratio diſcriminis eſt, quod priora tranſeant in perſonæ conſequentiam, & ſubinde ab eius perſeuerantia in religione pendeant: poſteriora autem recta via, & independenter à perſona. Sic Gloſſa, Card. & Natta allegati n.4. Quam limitationem admittunt etiam Abbas, & Roſella *ibidem* relati cum hoc temperamento, niſi contemplatione ingreſſus ea bona religioſus donarit: tunc enim ea quoque recuperabit poſterius Monaſterium, tanquam ceſſante donationis cauſa. Addit autem Abbas ex coniecturis deducendum, quando contemplatione ingreſſus donata fuerint, vt quia ipſo ingreſſus tempore, aut proximo, donata ſunt: ſecus quando longè ante. Et quando contemplatione ingreſſus hæc bona donata ſunt, tenetur etiam ea poſteriori Monaſterio reddenda Barthol. Socin. *conſ.* 222. *n.* 3. *à verſ. quibus tamen non obſtantibus, volum.* 2. addens ſe nolle diſputare, an ſint reddenda quoad ſolum vſumfructum, an etiam quoad proprietatem. Nicolaus de Vbaldis *de ſucceſſ. ab inteſtat* 2. *part.* vbi de ſucceſſione regularium *num. vltim.* Redoan. *de ſpoliis Eccleſiaſt. quæſt.* 8. *in princ. num.* 79. & 80. Tapia *authent. ingreſſi verb. ſua, c.* 6. *n.* 10. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* dicens, ſiue ab eodem religioſo, ſiue ab alio hæc bona contemplatione ingreſſus ſint Monaſterio donata.

7 Secunda ſententia ſuſtinet, bona priori Monaſterio acquiſita remanſura apud illud quoad proprietatem: at quoad vſumfructum pertinere ad poſterius, dum Monachus ille in eo vixerit, ne religioſus ille poſteriori Monaſterio oneroſus ſit. Deducitur ex *cap. delapſis* 16. *q.* 6. & *cap. ſi quis rapuerit* 27. *q.* 1. & *authent. de ſanctiſſ. Epiſcop. § penult.* Ex quibus textibus conſtat vſumfructum bonorum poſteriori Monaſterio ratione alimentorum elargiendum eſſe. Atque ita docent Speculat. limitans, ſi poſterius Monaſterium ſit inops, *tit. de ſtatu Monach. §. vlt. n.* 10 *q.* 6. Hoſtienſis *in ſumm. tit. de cleric. coniug. paulò ante fin. verſ. ſi cùm licentia, vel inuitus.* Barbol. Socinus *conſ.* 52. *num* 18. *vol.* 4. Anton. *conſ.* 76. *Monialis quædam.* Mandoſ. *in praxi ſignatur. grat. §. tranſlationes, col. penult. verſ. ſed quæro, Monachus.* Calderin. *conſ.* 23. *num. vnic. paulò poſt princ. de regularib.* Anania *c. quod à te, ad fin. de cler. coniug.* Rebuff. *de nominationib. rubr. de regia ad prælaturam nominat. faciend. verb. conceſſa, verſ. quid ſi Monachus.* D. Anton. 3. *p. tit.* 16. *c.* 24. §. 3. Menoch. limitans, quando poſterius Monaſterium eſt inops, *conſ.* 193 *n.* 12. *vol.* 2. Manuel *qq. regular tom.* 3. *q.* 2. *art.* 27. & 2. *tom. ſummæ, c.* 32. *n.* 9 & 10. qui in hoc poſteriori loco limitat, vt non totus vſusfructus transferatur, ſed ſola illius pars, quæ ad religioſi alimenta ſufficiens eſt.

8 Vltima ſententia (cui tanquam longè probabiliori accedo) ait, vniuerſa bona priori Monaſterio acquiſita ratione religioſi remanſura omnino apud illud, ſiue ad aliud Monaſterium diuerſi ordinis, ſiue ad Epiſcopatum tranſeat. Probatur primò ex *authent. de Monach. §. ſi verò relinquens* ibi; *ſi verò relinquens Monaſterium, in quo conuerſationem habuerit, ad aliud tranſeat, eam ſi quidem eius ſubſtantia maneat, & vendicetur à priori Monaſterio, vbi abrenuncians hanc reliquit.* Secundò, quia nullo iure probatur ea bona in prius Monaſterium ſub conditione perſeuerantiæ in illud tranſlata fuiſſe: quamuis enim conſequentiam perſonæ profitentis, & acceſſoriè cum illa tranſierint; at tranſlatio eſt abſoluta, ac prorſus à futuro tranſlationis perſonæ euentu independens: quippe *authent. ingreſſi, Cod. de ſacroſanctis Eccleſiis*, abſolutè dicitur, per profeſſionem omnia bona profitentis dedicari Monaſterio. Quare iure illo ad perfectè, & abſolutè acquiſita prius Monaſterium priuari non debet ob tranſitum religioſi ad aliud. Tertiò, quia cùm poſterius Monaſterium loco prioris ſubrogetur, illique deſeruire, ac in poſterum acquirere religioſus ille debeat, tanquam omnino à priori exemptus, poſterioris eſt illum alere: nec oneroſus Monaſterio dicitur, aſtrictus ipſi inſeruire, & acquirere. Et confirmatur, quippe pater vniuerſo ſo alendi filij dati in adoptionem onere liberatur, illo in adoptantem tranſlato, *l. onera, ff de adoption.* Ergo ſimiliter religioſus hic liber effectus à priori religionis iugo per profeſſionem in poſteriori, eſt ab hoc poſteriori alendus, nullis alimentorum expenſis à priori petitis. Et ideo hanc ſententiam dicit forſan eſſe veram Lapus *allegat* 61. *quidam Franciſc.* eam tenent Ioan. Andreas *cap. final. num.* 3. *de regularibus*, & ibi Cardinalis *num.* 2. *quæſtione* 4. Aretinus *l. ſi quis mihi* 15. *§. ſeruus, num.* 2. *ff. de acquirend. hered.* Abbas *d. cap. finali, num.* 3. Anania *num.* 8. Henricus *num.* 4. & *c. cùm olim, el* 2. *num.* 7. *de priuileg.* Imola *Clementin. final. num.* 8. *quæſtione* 7. *de electign.* Ancharanus *conſil.* 352. *fin.* Paulus *l. inter antiquam, num.* 2. *Cod. de vſufruct.* Euerardus *in ſuis topicis loco à ſeruo ad Monachum, num.* 5. Petrus de Perus *tractatu de mutat. ſtatus Eccleſ. cap.* 1. *num.* 3. Nicolaus de Vbaldis *de ſucceſſ. ab inteſt. ſecunda parte*, vbi de ſucceſſione regularium *num. vltim.* Redoanus *de ſpoliis Eccleſ. quæſtione* 8. *in princip. num.* 79. & 80. Bellamera *cap. quanto, numero* 15. *de offic. ordin.* Baldus nouellus *de dote parte prima, num.* 10. Syluester *verb. religio.* 4. *quæſt.* 10. Tabiena *verb. religio. quæſt.* 27. *num.* 28. Couarruuias *cap.* 1. *à num.* 20. *vſque in fin. de teſtament.* Nauarrus *comment.* 4. *num.* 24. *verſ.* 11. *de regularibus*, & & *lib.* 3. *conſil. in* 2. *edit. de regularibus, conſil.* 55. *numero* 4. Rimnaldus iunior *conſil.* 342. *num* 25. *volum.* 3. Aluaradus *de coniectura ta mente teſtat. lib.* 2. *cap.* 3. *in principio, num* 7. Tapia *authentic ingreſſi, verb ſua, cap.* 6. *num.* 7. *Codice de ſacroſanctis Eccleſiis.* Anaſtaſius Germonius *de ſacrorum immunitate, lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 37. Spino *ſpecul. teſtamen. gloſſa* 12. *principio, num* 23 & 24. & *in rubric. gloſſa* 6. *num.* 3. Surdus *de alimentis, tit.* 9. *quæſtione* 27. *num.* 8. Emmanuel Sà *in ſumma, verb. religio. num.* 35. Molina *tom.* 1 *de iuſtitia, diſp.* 140. *colum* 13 *verſ. quando religioſus.* Azor. *tom.* 1. *inſtit moral. lib.* 12. *cap.* 15. *q.* 3. & *cap.* 16 *quæſt.* 8. Manuel *qq. regularium, tom.* 3. *quæſt.* 5. *ar.* 5. & *tom.* 2. *quæſt.* 79. *art.* 1. 2.

9 Quæ ſententia procedit etiam de acquiſitis in ſeculo vel in poſteriori Monaſterio vſque ad profeſſionem: quippe vſque ad illam non eſt perfectè tranſlatus ad poſterius Monaſterium, & ideo acquirit priori, cuius eſt verus religioſus, donec in poſteriori profiteatur. Idque probari poteſt ex *l. ſtatu liberum,* 9 *ff de ſtatu liber.* vbi decernitur, ſtatu liberum, id eſt, vt dicitur *l.* 1 *ff. eod. tit.* cui in diem, aut ſub conditione relicta eſt libertas, eſſe ſeruum ante illius diei, & conditionis aduentum. Cùm ergo hic ſola profeſſione in poſteriori, reddatur liber à priori, ante profeſſionis emiſſionem reputabitur ac religioſus prioris Monaſterij, & ſubinde illi acquiret. Quod apertè indicant omnes DD. numero præcedenti allegati, dum aiunt religioſum hunc ante poſterioris ordinis ingreſſum acquirere priori; nam ingreſſus dicitur quando profitetur. Item, quia Ioan. Andr. Cardin. Henric. num. præced. allegati eam reddunt rationem, cur ante poſterioris ingreſſum acquirat priori, nempe, quia ante ingreſſum nondum eſt plenè tranſlatus.

tranſlatus. Quod verum eſt ante profeſſionem in poſteriori; & in propriis terminis docent Ananias, Nauarr. *eo, n. 24 verſ. 15.* & Mol. num. præced. allegati, Manuel *qq. regularium tom. 2. q. 79. art. 2.* quamuis minus bene Card. *Clem. 1. §. quia vero, n. 14. q. 12.* dicat eſſe ſecundi monaſterij, in quod cum legitima licentia intrauit.

10 Procedit etiam in bonis a religioſo expreſsè donatis monaſterio tempore ingreſſus in illud, quia etſi ea donatio tacitam in ſe imbibitam conditionem habeat, ſi profeſſio ſequitur, cuius intuitu cenſetur facta: at profeſſione valida ſubſecuta remanet omninò irreuocabilis, eo quod impleta ſit conditio, nec vllo iure probetur habere tacitam perſeuerantiæ in ea profeſſione conditionem. Atque hanc partem contra authores allegatos num. 7. ſuſtinent Aretin. *l. ſi quis mihi 250 § ſeruum, num. 2. ff. de acquir. hered.* Nauar. *comment 4. num. 24. verſ. 11. de regular.* Aluarad. & Azor. vtroque loco allegati num. 8. Manuel *qq. regular. tom. 2. quaſt. 79. artic. 2.* Quare idem ſentio ob eandem rationem, ſi à quodam tertio ea bona monaſterio donata eſſent contemplatione eius ingreſſus.

11 Non tamen approbo quod Nauarr. & Manuel *ibidem* addunt, dicentes poſſe ſecundam ſententiam numero 7. allegatam ſuſtineri, nempe, vt vſusfructus eorum bonorum pertineat ad poſterius monaſterium toto tempore vitæ religioſi, quando religioſus non voluntariè, ſed coactè ob neceſſitatem, vel vtilitatem publicam, aut valde magnam priuatam authoritate legitima in poſterius monaſterium tranſiret. Sed hoc non approbo, quia adhuc militat ratio vltima cum ſua confirmatione numero 8. tradita, qua probauimus vſumfructum hunc poſteriori monaſterio negandum. Præterea, quia ſibi imputare debet poſterius monaſterium voluntariè illum recipiens; nec neceſſitas hæc, aut vtilitas iure in illa bona perfectè acquiſito priuare illud debent.

12 Sed retenta adhuc ſententia hac, ſpecialis dubitandi ratio vrget in dote à monialibus data monaſterio tempore ingreſſus, an ea poſt profeſſionem legitimè tranſeunte ad aliud monaſterium, ſit huic reddenda illa dos. Quidam affirmant, ſuadéntque id per *l. ſi is qui. 57 ff. de iure dot.* vbi ſic habetur; *ibi dos eſſe debet, vbi onera matrimonij ſunt.* Item, quia illa dos datur acceſſoriè ad perſonam, & ſub tacita conditione, dum illa monialis in eo monaſterio perſeuerauerit, & ſit reſtituenda, dum ea profeſſio diſſoluitur per legitimum ad aliam religionem tranſitum. Sicut dos propter matrimonium carnale viro tradita, eam habet tacitam conditionem, vt eo matrimonio legitimè ſoluto ſit reddenda. Et ideò hanc partem dicit eſſe elatam Bart. Socinus *conſil. 212. num 3. verſ. ſed in caſu noſtro, vol. 2.* explicans etiam quoad proprietatem; eandem abſolutè tenet Baldus Nouell. *de dote, part. 1. num.* 10. explicans, ſiue monaſterium ſit eiuſdem ſiue diuerſi ordinis. Tapia abſolutè loquens *authentic. ingreſſi, verb. ſua, cap. 6. n.* 10. & idem tenet quoad dotis neceſſariæ ad limenta quantitatem, Manuel *1. tom. ſumma, cap. 31. num. 9.* Verùm tine optimo Nauar. *comment 4. num. 24. verſ. 11. de regularib.* & Manuel *qq. regular tom. 2. queſtione 79. art. 2.* docent monialem tranſitam ex legitima licentia ad inſtantiam ſuam in aliud monaſterium, non delaturam ſecum dotem, quia ſolam tacitam conditionem habet, ſi profeſſio ſequatur, qua ſequuta, remanet perpetuò eius monaſterij. Et conſtat non eſſe ſimile de dote data pro matrimonio carnali; quippe diſſoluto matrimonio per mortem viri, vel mulieris, hæc eſt neceſſariò reſtituenda, eo quod ſolo matrimonij tempore pertineat ad virum: at diſſoluta profeſſione per mortem monialis, non reſtituitur dos parentibus eius, cùm eius dominium perpetuò in id monaſterio tranſierit: ſi tamen poſterius monaſterium cogererut illam admittere, tunc cenſeo à priori eſſe dotem reddendam, cùm non ſoleant moniales abſque dote admitti, nec imputanda ſit voluntaria admiſſio huic poſteriori monaſterio.

Hinc deducitur, religioſum hunc ad aliam religionem tranſeuntem nil poſſe ſecum deferre ex adquiſitis priori monaſterio, præter ſolas veſtes, & has quidem ex tacita licentia: quippe concedens facultatem ad tranſitum, cenſetur concedere ad omnia, ſine quibus tranſitus fieri nequit, *l. penultim. ff. de vſufruct.* At nudus nequit commodè tranſire. Quare nec ſcripta à ſe elaborata portare ſecum poteſt, niſi eſſet inutilia primæ religioni, vel niſi crederet non fore ingratam ſuperiori delationem; reliqua verò minimè, niſi relictis originalibus, vel eorum copiis, quibus efficeretur delationem non eſſe monaſterio noxiam. Sic tradunt Nauar. *lib. 3. conſil. in 2. edit. tit. de regular. conſil. 55. num. 9. & 10.* Manuel *qq. regular. tom. 2. quaſt. 79. art. 2. fine.* 13

Secundò deducitur, quid dicendum ſit de peculio conceſſu illi religioſo, non ex bonis monaſterij, ſed à cognatis, vel extraneis, ſeu tempore profeſſionis reſeruato: de quo ſic diſtinguerem. Si peculium illud ſit abſolutè conceſſum, manebit omnino apud prius monaſterium, quia eſt omnino in dominio monaſterij ſolo vſu per ſuperiorem reuocabili conceſſu illi religioſo: quare eo tranſlato, remanebit apud prius, tanquam perfectè illi acquiſitum. Si autem conceſſum ſit ea lege, ne monaſterium poſſit in id ſe intromittere, ita vt ſe intromittens illud perdat, caſu quo grauamen hoc poteſt apponi, de qua re diximus in hoc libro ſuprà, manebunt omnino in eo monaſterio fructus ex eo peculio vſque ad tranſitum percepti: quia eos tanquam ſibi acquiſitos poteſt monaſterium non obſtante ea conditione vendicare, vt diximus ſuprà. At in poſterum acquirendi tranſibunt cum eo monacho, quia in eos ius non habet monaſterium. 14

Tertiò deducitur, ſi quis inſtituatur cum conditione, vt ſine liberis decedens reſtituat tertio, & profiteatur poſtea in monaſterio, quo caſu excluditur ſubſtitutus, vt diximus excludendum, ea bona remanſura perpetuò in eo monaſterio, etiamſi ille profeſſus poſtea legitimè exeat, & moriatur extra monaſterium: quia a tempore profeſſionis validè fuerius acquiſitum monaſterio. Sic Bald. *cap. in præſentia, numer. 15. de probat.* Iaſon *l. cùm fundus, §. ſeruum, in fine, ff. ſi certum petatur.* Atque idem dicendum eſt ob eandem rationem de bonis ad prius monaſterium pertinentibus, dum religioſus hic viuit, eo quod de illis teſtatus ſit, aliúmque hæredem, aut legatarium inſtituerit, vel quia inſtitutus eſt ante ingreſſum cum conditione, vt abſque liberis decedens reſtituat tertio, eſtque caſus in quo non excluditur ea profeſſione ſubſtitutus, vel grauatus eſt poſt mortem reſtituere alicui, manſura apud prius illud monaſterium, quia non dicitur id monaſterium tantùm vſufructuarium, ſed verus horum bonorum dominus, dum religioſus ille ſuperſtes eſt, vt ſuprà probauimus. Vtrùm vero tranſeat ad poſterius monaſterium vſusfructus, qua ratione huius monachi gaudebat prius monaſterium, an potiùs extinguatur, ſiue poſterius ſit capax, ſiue incapax ſuccedendi; & quid de iure patronatus, & quid de bonis maioratus, dixi ſuprà. 15

Ad argumenta primæ ſententiæ propoſita num. 4. reſpondetur. Ad primum dico cum Couar. *cap. 2. n. 25. de teſtament.* ſpem ſuccedendi non eſſe verè acquiſitam ante parentum mortem, ita vt illa hæreditas inter bona iam quæſita computetur. Quod ſatis clarè indicat Gloſſa *eodem cap. vnic. verb. reſtituat*, dicens eam ſuccedendi ſpem priori monaſterio quæſitam, deficere ex eo quod perſona monachi ab illo recedat ante veram acquiſitionem. Ad ſecundum, & tertium conſtat ex prima & tertia ratione adductis numero 8. pro noſtra ſententia. Ad argumentum ſecundæ ſententiæ 16

adductum numero 7. reſpondeo, eos textus non loqui de religioſo, qui transfertur ad aliam religionem, vt ſit verus illius religioſus, ſed vt in criminis pœnam ibi detineatur gratia agendæ pœnitentiæ; de quo caſu dicemus infrà.

17 Secunda difficultas. Quando tranſitus eſt licitus de monaſterio capaci ad capax, & in priori delata eſt hæreditas morte teſtatoris; at ante eius aditionem tranſiit religioſus, & profeſſus eſt in alia religione, vti ex his religionibus hæreditas acquiratur. Punctus huius difficultatis eò tendit, an quoad hæreditatis acquiſitionem ſpectandum ſit tempus, quo defertur, an potius tempus, quod aditur? Qua in re quidam exiſtimant tempus aditionis ſpectandum eſſe, atque ideo hæreditatem hanc ſpectare ad poſterius monaſterium. Ducuntur primò ex *l. ſi alienum, 49. § in extraneis, ff. de hæred. inſtitut. & §. in extraneis. Inſtitut. de hæred qual. & diff.* ibi; *nam ius hæredis eo maximè tempore inſpiciendum eſt, quo acquirit hæreditatem.* Secundò ex *l. 2. §. ſi duo ſint hæredes, verſ. ſi ſeruus, ff. de bonorum poſſeſſ. ſecund. tabul.* vbi deciditur, ſi ſeruus Sempronij inſtitutus hæres, nec iuſſus à domino adire, alienatus in Septitium, iubeatur ab hoc adire, huic poſteriori acquirendum hæreditatem. Atque idem deciditur *l. ſi ſeruus eius, qui, 81. ff. de acquirend. hæred.* Tertiò, quia ius adeundi monaſterio competens eſt ratione perſonæ. *auth. ingreſſi. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Ergo tranſlata perſona debet hoc ius transferri. Nec obſtat ſi dicas poſſe monaſterium nolente monacho, aut eo mortuo adire; quippe id verum eſt monacho exiſtente in eo monaſterio, vel mortuo in eo, ſecus, ſi ad aliud tranſlatus ſit: atque ſibi imputare debet Abbas, quod tempore habili non adierit. Nec etiam proderit priori monaſterio priuilegium reſtitutionis prætendere, quod tempore habili non adierit hæreditatem, quia cùm certet aduersùs aliud monaſterium æquali priuilegio gaudens, in eo caſu priuilegia confunduntur, vt optimè ait Bartholom. Socinus *l. 1. §. per ſeruum, ff. de acquirend. poſſeſſ.* Tandem, quia tempus aditæ hæreditatis inſpicitur quoad eius acquiſitionem, *l. ſi alienus, ff. de leg. 2. l. Antiſtius, §. ſi ſeruus, ff. de acquir. hæred. & §. quoad alienus quoque ſeruus, Inſtitut. de hæred. inſtit.* Et ideo hanc partem ſuſtinent Bart. *l. 2. §. ſi ſeruus, in fin. iuncto princip. ff. de bonorum poſſeſſ. ſecund. tabul.* Federic. *conſil. 10. fin.* Baldus *l. ſi quis mihi, §. ſeruus, in fin. de acquirend. hæredit.* & ibi Angel. *num. 1.* Ioan. de Lignano, quem referens ſequitur Imola *Clement. dudum, in fin. de ſepultur.* Redoan. *de ſpol. Eccleſ. quæſt. 8. in princip. num.* 80. Gail. *in deciſ. Cameræ Imperial. lib. 1. deciſ. 26. num.* 260. Nicolaus de Vbaldis *de ſucceſſ. ab inteſt.* vbi de ſucceſſione regularium. 2. *num. vlt.* Atque eiuſdem ſententiæ ſunt, quos referemus infrà, dicentes fratrem Minorem inſtitutum hæredem, & ſic incapacem tempore delatæ hæreditatis, ſuccedere poſſe ſi tempore aditionis ſit effectus capax: eidem enim principio innituntur, quod capacitas tempore aditæ hæreditatis inſpicienda ſit. Et hæc quidem ſententia amplectenda eſt, ſi ſequamur opinionem communem iuris Cæſarei Doctorum, dicentem non eſſe integrum monaſterio adire hæreditatem abſque monachi pacto, quam retulimus ſuprà, vt optimè aduertunt Alex. *l. ſi quis mihi 25. § ſeruus, n. 3. ff. de acquir. hæred.* & ibi Aretinus *n. 2.* Imola *ibi. § ſi ſeruus fiſci, n. 1.* Patiſ. *c. in præſentia n. 184. de probat.* & Beroius *conſ. 26. n. 9. & 10. vol. 1.* Lud. Roman. *l. ſi ſeruum eius, qui. n. 8. ff. de acquir. hæred.*

18 Cæterùm ſuſtinendo noſtram ſententiam, quam amplexi ſumus ſuprà, dicendum eſt, eam hæreditatem pertinere ad prius monaſterium, in quo eſt religioſo delata. Atque ideo priori monaſterio integrum erit adire, excluſo penitus poſteriore, vt optimè aduertunt Beroius, Aretinus, Imola, Romanus, Alexand. & Patiſ. num. præcedent. allegati. Ratio autem eſt, quia eo ipſo, quod monacho hæreditas delata eſt, non eſt ipſi acquiſita, nec ius adeundi in ipſum tranſit, ſed vtrumque acquiſitum eſt monaſterio, abſque vllo illius monachi facto. Ergo ob ſequentem tranſlationem in aliud monaſterium, non debet prius iure ſibi perfectè acquiſito ſpoliari. Et ideo hanc partem ſuſtinent Abbas *cap. in præſentia, n. 77. de probat.* Beroius *ibi, num. 560. & cap. Raynutius, n. 38. de teſtam.* Cortius iunior *conſ. 48. fin.* Couarr. *c. 1. n. 21. de teſtam.* Molina *lib. 1. de primog. c. 13. n. 36. & 37.* Leonard. *lib. de iuſtit. c. 41 dub. 11. num.* 88. Atque eiuſdem ſententiæ ſunt DD quos referemus num. 22. dicentes, Fratre Franciſcano inſtituto hærede, & ſic tempore incapaci delata ipſi hæreditate, eam transferri ad hæredes ab inteſtato, quamuis antequam illi adeant, ſit religioſus ille factus capax, quia eidem fundamento innituntur, nempe, quia ius adeundi acquiſitum per incapacis inſtitutionem hæredibus ab inteſtato, non poteſt illis auferri per ſuperuenientem illius religioſi capacitatem.

Ad argumenta contrariæ ſententiæ propoſita n. 17. 19
reſpondetur. Ad primum dico, illos duos textus ſolummodo probare, ad perfectam hæreditatis acquiſitionem potiſſimùm inſpici tempus aditionis, quia perfectè acquiritur, & adiens conſtituitur verus hæres: non tamen probare ius adeundi alteri acquiſitum tempore delatæ hæreditatis, ipſi auferendum ob ſuperuenientem inſtituti mutationem, vel capacitatem. Ad ſecundum dic, diuerſum eſſe in ſeruo, quia cùm ipſo inuito nequeat dominus adire hæreditatem, nullum adeundi ius acquiſiuit dominus ex hæreditate ſeruo delata tempore quod erat ſuus: quare eo alienato, id ius in ſequentem dominum tranſibit, vt ex ſerui voluntate adeat. At monaſterium, vtpotè quod adire poteſt inuito monacho hæreditatem illi delatam, perfectum adeundi ius ex tempore illius delationis comparauit. Ad tertium dic, quamuis ratio acquirendi iuris hæreditatis adeundæ competat Monaſterio ratione perſonæ in eo profeſſæ, cui delata eſt, at competere vndique independenter ab ipſius voluntate, & ex mutatione perſonæ: vtpote quod non ipſi perſonæ, ſed Monaſterio immediatè acquiritur, quamuis ratione perſonæ illius.

Tertia difficultas eſt, quando prius Monaſterium erat 20
bonorum incapax; poſterius autem capax, vel è contrà, vt ſi Frater Minor licitè tranſeat ad religionem Carthuſianam ſuccedendi capacem, aut Frater Dominicanus è ſua religione capaci ſuccedendi, tranſeat licitè ad religionem Minorum incapacem: & in vtroque euentu inſtitutio eſt pura, id eſt, non ſub conditione. Et quidem quando bona acquiſita perfectè erant priori Monaſterio capaci, vel, ſi erat incapax, hæredibus ab inteſtato, eo quod ante tranſlationem iam adierant hæreditatem, non eſt dubium illa permanſura apud prius Monaſterium capax; vel, ſi erat incapax, apud hæredes ab inteſtato: quod iure ſibi perfectè acquiſito ob ſubſequentem incapacitatis, aut capacitatis euentum priuandi minimè ſint.

Difficultas autem eſt, quando nondum adierant hæ- 21
reditatem, ſed ſolùm tempore profeſſionis in poſteriori erat iam delata. Huius difficultatis ſolutio pendet ex dictis in præcedenti difficultate: nam DD. qui aſſerunt tempus aditæ hæreditatis inſpiciendum eſſe, & ad eum pertinere hæreditatem, qui tunc capax eſt, quamuis alijs eſſet antea delata, quos retulimus num. 17. dicunt, quando Monaſterium tempore delatæ hæreditatis erat incapax, & antequam hæredes ab inteſtato adeant, tranſitus ſit ad Monaſterium capax, ſuccedere Monaſterium capax in eam hæreditatem. Ducunturque rationibus ibi allatis; & in proprijs terminis docent hanc ſententiam Federic. *conſil. 26. num. 2 & 3.* & Iacob. de Piſtor. in quodam reſponſo, quod refertur ad verbum *eod. conſ. 26. n. 3.* Baldus *auth. ingreſſi, in fin C. de ſacroſ. Eccleſ. & l. finali, §. hoc etiam cognitum, n. 9. C. de Epiſc. & cler.* & ibi Fulgoſius *num. 5.* Nicolaus de Vbaldis *de ſucceſſ. ab inteſt.*
vbi

vbi de ſucceſſione regularium *p.1.n.4.* Redoanus *de ſpol. Eccleſ.q.8.in princ.n.22.* Paulus *l.Gallus §.& quid ſi tantum,n.10.ff.de liber & poſthum.* Romanus *l.ſi ſeruus eius, qui,n.7. ff.de acquir. hared.* Menchaca alios referens *in quaſtionib. vſufrequent. lib.1. c.1.n.55.* Tapia *d.auth.ingreſſi, verb.ſua,c.6. n.12.13.29.& 30.* & huic ſententiæ fauet Angelus etſi aliquãtulum dubitans, *l.his verbis 48, §.interdum, fine,ff.de hæred.inſtit.* vbi ait Fratre Minore conſtituto, & pòſt facto capace, videre inſtitutionem ex benignitate confirmandam: atque idem dicit Romanus, ſi poſtea factus ſit Frater ille Minor Epiſcopus.

22 Cæterùm dicendum eſt inſpiciendum eſſe tempus delatæ hæreditatis. Quare ſi tunc Monaſterium erat incapax, ſuccedent hæredes ab inteſtato, & ſi tunc erat capax, illud ſuccedet, non obſtante tranſitu ante aditionem hæreditatis facto ad Monaſterium capax, aut incapax. Probatur rationibus adductis *num.18.* nec obſtant contrariæ, quia illis ſatisfecimus num.19. Item probatur, quia etſi Monachus incapax ſuccedendi in feudum, fiat ex diſpoſitione Pontificia capax, ſuccedet vtique, vt tradunt Bald. *conſil.275.num.7. lib.1.* Curtius iunior *de feud.2.p.1.p. principali,q.10. verſ.6. limitatur, num.28.* Afflict. *de feud tit.ſi de feud.defunct. conten.in c.qui clericus,n.3.* Dueñas *regul.103.num.5.* At hoc intelligitur, ſi re integra ea capacitas ſuperuenit, nempe ante mortem poſſeſſoris, cui ſuccedendum erat; ſecus ſi poſt, eo quod iam ius erat quæſitum: vt optimè diſtinguunt Iſern. *cap.1. quæ ſit prima cauſa benef.amitt. n.14.ad fin. verſ.item quid ſi Princeps.* Præpoſ. *in feudis, c.miles, de vaſſal.milite,qui arma bellica depoſuit,n.4.* & ibi Valcatanus *n.16.& 19.* Bramachst. *de feud.c.cui clericus,n.150. ſi de feud.defunct.conten.* Chaſſaneus *de conſuetud. Burg. rubr.7. §.14. ibi, religieux, circa medium,& in fin §.poſt n.5.* Et ideo DD. omnes allegati n.18. pro noſtra ſententia, ſuſtinente ibi tempus delatæ hæreditatis inſpiciendum, ſunt etiam huius ſentententiæ, atque in propriis terminis illam tradunt Baldus *l.ſi alienum,§.in extraneis,ad fin.ff de hæred.inſtit.* & ibi Imola *fin,* Faber *§.in extraneis, ad fin. Inſtit de hæred. qual. & differ.* Lapus in quodam reſponſo, quod refertur inter conſilia Federici *conſ.27. fin.* Griffol. de monte Politiano, & Franciſcus de monte Albuo in quibuſdam reſponſis relatis ad verbum inter eiuſdem Federici Conſilia, *conſ.26. num.3.& 4.* Beroius licèt aliquantulum dubitans, *cap in præſentia, n 550.de probat.* Guillelmus Benedictus *c.Raynutius.verb.in eodem teſtament.relinquens,el 1.num.125.de teſtament.* Angelus *ſumma, verb.religioſus,n.34. fin.* Roſella *verb.religio 4. n.13.* Syluester *verb.religio.4.q.10.* Tabiena *verb.religio. q.28.n.19.* Portius *conſ.23.à n.28.vſque in fin* & maximè *num.39.& 40.* Tiraquel. *de retract. lignag. §.1.gloſſ.9. num.105.* Bertrandus, & Maynet, quos refert, & ſequitur Cald. *de nomin. emphyt p.11.n.62.* Molina *lib.3.de primog.c.1.n.17.* Metes *de maiorat.in priori edit 1.p.q.1. n.23.* Aluarad. *de coniect.mente teſtat. lib.2.c.3. in princ. n.11.* Anaſtaſius Germonius *de ſacror.immunit lib.3.c.4. n.38.* Ludouicus de Caſanet. *conſ.26. num.12.& duplici ſeq. volum.1.* Manuel *qq.regul. tom.2.quæſt.79. art.1.ad finem.* Atque idem dicendum eſt, ſi poſt delatam hæreditatem in priori monaſterio fiat Epiſcopus, pertinet enim ad prius monaſterium, & non ad eccleſiam: quia eadem militat ratio, vt bene tradunt Bald. Imola, Roſella, Syluester, Aluarad. ibidem. Nec admittenda eſt limitatio, quam tradit Beroius *ibi, num 551.* dicens ſententiam hanc intelligendam, niſi de licentia Abbatis tranſeat religioſus in diuerſam religionem, quia tunc (inquit) attendi debet tempus aditæ hæreditatis, & imputetur priori monaſterio, quod alienarit. At non eſt, inquam, admittenda, quia non ideo ius illud adeundi iam quæſitum independenter ab illius religioſi in ea religione perſeuerantia, amittendum eſt, cùm nullo iure id probetur.

23 Quod ſi ſucceſſio eſſet in maioratus Hiſpanos, res minus dubia eſſet; ſuccederet enim is, qui tempore delatæ ſucceſſionis eſt capax: quia, vt optimè probat Molina *lib.3 de primog.c 2.n.18 & 19.* & alij, quos refert, & ſequitur Metes *de maiorat.in priori edit p.1.q.2.num.12.* iura exigentia capacitatem hæredis tempore teſtamenti, & tempore delatæ ſucceſſionis, & aditionis, quæ referemus infrà, non procedunt in maioratibus Hiſpanis, ſed in illis ſolùm delatæ ſucceſſionis tempus ſpectatur; tempus enim teſtamenti in ea ſucceſſione conſiderari nequit. Tum quia tempore teſtamenti ferè nullus ex vocatis vltra primos nominatos eſt in rerum natura, & proinde pauci tunc ſunt capaces: tum etiam, quia ea iura loquuntur de ſucceſſione ex teſtamento. At in maioratibus ſucceditur ſecundùm ordinem ſucceſſionis ab inteſtato, nec tempore aditionis conſideratur habilitas: quod in eis aditio non requiritur, ſed in eo inſtanti, quo vltimus poſſeſſor obit, dominium, & poſſeſſio abſque aditione, & apprehenſione ipſi ſequenti vocato acquiruntur, vt ibi latius probatur. Item, quia inſtitutio in aliis vltra primum vocatum eſt conditionalis. Et ſic in propriis terminis tradit Molina *eo cap.2. num 16.& 17.* quamuis contrarium minus benè ſuſtineat Metes *de maiorat.in 1.edit. parte 1.quæſt. 3. num. 10.fin.* ſi tamen maioratus inſtitueretur in Fratre Minori, & ſic incapaci, non ſatis eſſet eum factum eſſe capacem tempore mortis inſtituentis, quo ſuccedendum eſt: ſed oportet, vt adſit nouus inſtituentis conſenſus. Item, quia tunc inſtitutio non eſt conditionalis habens conditionem, ſi hic ſuperuiuat vltimo poſſeſſori, ſed eſt pura; & ideo capacitas exigitur tempore inſtitutionis, quia cùm principio fuerit inſtitutio nulla, nequit confirmari ex capacitate ſuperuenienti abſque nouo inſtitutionis conſenſu; quod ex multis probat Metes *de maior.in priori edit.1.p c.2 n.23.*

Ex quo deducitur, quid in ea quæſtione dicandum ſit, ſi ex Pontificis diſpenſatione concedatur clerico, aut religioſo militi D. Ioannis, aut cuicumque alij religioſo, vt vxorem ducat, an ſit capax ſuccedendi in maioratum habentem clauſulam excludentem clericos, & religioſos, eo quod prolem habere nequeant, quæ in maioratum ſuccedat? Videatur enim pars negans ſuaderi, quia reſtitutio Principis ex mera gratia conceſſa quantumcumque pleniſſima, eſt ſemper abſque tertij præiudicio intelligenda *l.2.in fin.C.de ſentent paſſ.& reſtit.* Bart. cõmuniter receptus *in l.Gallus.§. & quid ſi tantum n.12.ff. de liber & poſth.* Ergo hæc indulgentia non debet operari in præiudicium aliorum ad maioratum vocatorum, qui ex puncto incapacitatis huius ius ſuccedendi in illum, hoc excluſo, acquiſiêre. Cæterùm diſtinguendum ſic eſt: ſi diſpenſatio hæc concedatur poſt vltimi maioratus ſucceſſoris mortem, ac iam alteri delatam ſucceſſionem, excluſo ob incapacitatem hoc religioſo, vel clerico, nil prodeſt diſpenſatio quoad hanc ſucceſſionem, quia iam eſt dominium ſequenti ſucceſſori acquiſitum, quod diſpenſatio non aufert. Si autem ante hãc mortẽ contingat, ſuccedet vtique, nec poteſt ob id dici diſpenſationem hanc aliquid in tertij præiudicium operari, qui hoc excluſo ſuccedere deberet: quia cùm capacitas ſucceſſionis in maioratus ſpectanda ſit tempore mortis vltimi poſſeſſoris, ius ſequenti vocato acquiſitum, excluſo inhabili, intelligitur, ſi incapacitas durauerit vſque ad mortem vltimi poſſeſſoris, quo tempore ſucceſſio in maioratum deferenda eſt. Secundò, quia cùm hic factus incapax fuerit natus habilis, & ſubinde ex eo tempore ius ad maioratum haberet, non poſſunt ſucceſſores conqueri, quaſi damnum ex diſpoſitione ſenſerint, cùm non nouum ius concedatur, ſed prius, quod ſuſpenſum erat, conſolidetur. Atque ita in ſimilibus terminis ob has rationes diſtinguit Molina *lib.3. de primogen.c 2. à n.14. vſque ad 19* tractans, an incapax ratione hæreſis, aut criminis læſæ maieſtatis, aut alia ex cauſa, reſtitutus beneficio Principis ad ſtatum capacem, poſſit ſuccedere in maioratum. Facit etiam quod citato Greg. Lopez *l.2.verb.*

ſciendo

Ex quo colligo idem dicendum eſſe, ſi hæ expenſæ excedentes ſunt ex aliqua alia vrgenti cauſa rectè, & iuxta debitam adminiſtrationem factæ, vt ſi furto data ad neceſſarias expenſas ſublata ſint.

19 Quare non placet diſtinctio, quam tradunt Speculator *tit. de ſalariis*, *§. vltim.* qui eſt de ſalariis Medicorum *num. 5. fin. & 6. initio.* Dominicus *cap. 2. in princip. num. 11. de clerici, vel Monachi, num. 6.* vbi quærentes, an hæ morbi expenſæ ſint à carnali religioſi patre, an potiùs à Monaſterio petendæ, dicunt illum teneri, cuius contemplatione factæ ſunt: quod ſi vtriuſque gratia, vtrumque teneri; in dubio autem ſpectandam perſonarum qualitate, vt *cap. requiſiſti, de teſtamentis.* Atque idem tenet Lapus prout eum refert Marianus Socinus ſenior *cap. ex parte, num. 10. de accuſationib.* quem ibi videtur ſequi, etſi aſſerat ſe nolle in hoc inſiſtere, eo quod non ſit principalis ſua materia. Sed non placet diſtinctio; ſed dicendum eſt eas à Monaſterio petendas, quia cùm ibi ſit de Abbatis licentia, id onus Monaſterij erit. Item, quia cùm Monaſterium ſentiat commodum, vt omnia per religioſum quocumque modo acquiſita ipſi cedant, debet quoque ſentire onus, *regul. qui ſentit, de regulis iuris in 6.* Atque ita docent Francus *eo cap. 2. princ.* Tapia *eodem c. 18 num. 13.* & ſatis docent authores numero præcedenti allegati, dum indiſtinctè obligant Monaſterium ad huiuſmodi expenſas. Quod bene limitat Francus ibi, niſi patris expenſis eſſet religioſus ille in ſtudio; tunc enim pater teneretur. Atque idem eſt dicendum de quocumque alio, cuius expenſis ibi eſſet, vt conſtabit ex dicendis num. ſequenti.

20 Poſterior limitatio eſt, quando religioſus ille in ſtudio, aliòve negotio expenſis Monaſterij verſaretur: ſi enim conuentum eſſet, vt alius expenſas miniſtraret, non obligabitur Monaſterium ad mutuum pro expenſis neceſſariis acceptum, ſed is cuius expenſis ibi eſt, quod tunc ceſſet ratio obligationis Monaſterij. Atque ita docent Gloſſa *cap. 2. in princ. verb. licentia, in addit. ne cleric. vel Monachi in 6.* & ibi Ioannes Andreas *n. 4.* Archidiac. *num. 6.* Dominicus *num. 9.* Francus *num. 6.* idem Archidi c. *cap. non dicatis, 12. quæſt. 1. num. vltim.* & ibi Bellamera *num. 33.* Turrecremata *art. 7. num. 11.* Abbas *cap. ex parte, num. 8. de accuſationibus.* & ibi Ananias *in fin.* Marianus Socinus ſenior *num. 10.* D. Anton. *3. parte, tit. 24. cap. 53. in fin.* Roſella *in ſumma, verb. excommunicatio 1. caſu 16. fin.* Sylueſter *verb. excommunicatio. 9. caſu 25. n. 55. fin.* Graſſis *2. part. deciſ. lib. 3. cap. 19. num. 41.* Molina *tom. 1. de iuſtit. diſp. 140. col. 10. verſ. item ex contractu.* Tapia *authent. ingreſſi, verb. ſua, c. 18. n. 8. C. de ſacroſanct. Eccleſ.*

21 Quod ſi religioſus ille ſit in ſtudio, vel alio negotio abſque ſuperioris licentia, etſi pro illis expenſis nequeat conueniri, quatenus eſt in Monaſterij detrimentum: at ſi rem contrahentis habeat, vel ex mutuo effectus ſit ditior, poterit conueniri coram ordinario loci, vt id, quod retinet, vel in quo effectus eſt ditior, ſoluat, quando ſuus Prælatus multum diſtat, vt bene tradunt Abbas *cap. quanto, num. 5. de officio ordin.* Felinus *c. cum dilecta, n. 18. de reſcriptis.*

22 Vtrùm autem ſi religioſus rem ſibi mutuo datam malè conſumat, & nil apud illum extet, gaudeat beneficio Macedoniani, quod filiiſfamilias ſic mutuum expendentibus conceditur, nempe, vt id non teneatur ſoluere, *l. 1. & ſeqq. ff. & C. ad Macedonianum, & §. pen. Inſtit. quod cum eo, & l. regia 4. tit. 1. p. 5.* Quod quidem priuilegium licet multi negent in foro conſcientiæ vim habere, ſed teneri in foro conſcientiæ filiumfamilias id mutuum ſoluere, quod lex noluerit illum eo debito ſoluendo exonerare, ſed ſolam repetendi mutuum creditoribus actionem deneget. Hi ſunt Couar. *c. quamuis pactum, 2. part. §. 3. num. 4.* Aſcanius Clemens *de patria poteſtate, cap. 6. effectu 5. num. 12.* Menchaca *de ſucceſſionum creatione, part. 1. lib. 3. §. 28. num. 55.* Padilla *l. cum quis, n. 32. C. de iuris, & facti ignorantia.* Dueñas *reg. 369. fin.* Ioannes Molina *in differentiis inter forum conſcientiæ, & contentioſum, differentia 45.* Rebellus *de iuſtitia, part. 2. lib. 1. quæſt. 3 ſect. 3. num. 30. paulò poſt princip.* At verius eſt id priuilegium in vtroque foro procedere, quod leges non ſolam actionem denegent, ſed liberent quoque filium ea ſoluendi obligatione in pœnam malè mutuantis, vt conſtat ex illa regia lege 4. vbi expreſsè dicitur filium non teneri, idque poteſtas publica potuit in bonum commune ſtatuere. Atque ita docet Barthol. *extrauag. ad reprimendum verb. denunciationem, num. 12.* Innocentius *cap. quia plerique, num. 3. de immunitate Eccleſiarum,* & ibi Abbas *num. 26.* Iaſon *§. actiones n. 35. Inſtit. de actionibus.* Aluarus *cap. nouit. n. 16. de iudiciis.* Angelus *in ſumm. verb. iuramentum, 6. n. 4.* Gregor. Lopez *ea l. 4. verſ. non eſt tenudo.* Antonius Gomez *l. 3. Tauri, num. 124. & tom. 1. variar. c. 6. num. 2.* Gutierrez *authent. ſacramenta puberum, num. 83. & de iuramento, 1. parte, cap. 43. num. 6.* Mexia *pragmatica tritici, concluſ. 6. n. 83.* Axebedo *lib. 5. recopilationis, tit. 11. l. 22. num. 1* & ibi Matienzo *gloſſ. 1. num. 2.* Leonardus *lib. 2. de iuſt. cap. 20. dub. 2. num. 8.* Molina *tom. 2. de iuſt. diſp. 351. paulò poſt princ. verſ. habet verò locum.* Hoc ergo ſuppoſito, dubium eſt, an prædicto priuilegio gaudeat quoque religioſus. Quidam affirmant, quia religioſus in his, quæ vtilitatem Monaſterij concernunt, æquiparatur filio, vt diximus. Item, quia ſicut filius eſt in patris poteſtate, ita religioſus eſt in Prælati poteſtate. Tandem, quia eſt eadem illius conſtitutionis ratio in religioſo, nempe, vt reſtineretur fœneratorum auaritia, vt dicitur *l. 1. ff. ad Macedonianum,* & ita ſuſtinet Angelus *§. cæterùm, in fin. Inſtit. quod cum eo.* Sed verius eſt non gaudere hoc priuilegio, cùm id indultum ſit, quo machinatio mortis parentum, vt filij ei ſuccedentes ſint mutuum ſoluendo, caueretur. Quæ ratio ceſſat in Monacho, vtpote qui Abbati non ſuccedit. Præterea, quia etſi filius ratione dignitatis alicuius patria poteſtate liberatus retineat priuilegia filiiſfamilias conceſſa, id fallit, niſi tale priuilegium ob malorum morum ſuſpicionem conceſſum ſit, vt docet Suarez *l. 9. fori, num. 29. titul. de los pleytes.* Cùm ergo id priuilegium ob ſuſpicionem malorum morum ſit filiofamilias conceſſum, id non retinebit factus liber à patria poteſtate per profeſſionem. Tandem, quia id priuilegium à iure naturali obliganti ſoluere mutua, valdè deuians eſt reſtringendum. Atque ideo hanc partem ſuſtinent Faber *§. qua diximus, in fin. Inſtit. quod cum eo.* Caballos *in ſuis communibus opinionibus, q. 446 n. 59.*

Qualiter autem Monachus, aut Monaſterium teneantur pecuniæ apud ſe depoſitæ, & quando religioſus non eſt ſoluendo damnum à ſe illatum, an debeat dari pro noxa inſtar ſerui, diximus ſuprà. 23

Quamuis autem Monaſterium, quod æs alienum ſoluendo non eſt, cedere bonis poſſit, vt conſtat ex *§. ſi quis autem adiecerit, authentic. vt determinatus ſit numerus clericorum,* & docent Iaſon *§. fin. verſ. cum eo quoque, num. 10. Inſtitut. de actionibus.* Albericus *rubr. C. qui bonis cedere poſſunt, num. vltim.* Angelus, Zaſius, Nicolaus Neapolitanus, quos refert & ſequitur Boëza *de inope debitore, cap. 13. num. 1.* At religioſus priuatus nequiens ſoluere non admittitur ad bonorum ceſſionem, vt allegatis Baldo, Felino, & deciſione Rotæ tradit Brunus *de ceſſione bonorum, quæſtione 4. principali, in princip. num. 6.* (habetur *tom. 3. tractatuum nouiorum, part. 2.*) Tapia *authent. ingreſſi, verb. ſua, cap. 18. num. 18.* quamuis Bertrandus *conſ. 127. num. 6. & 7. volum. 7.* & Aufrerius *deciſione Capellæ Tholoſanæ 314. num. 4.* dicant admitti poſſe ad bonorum ceſſionem; quod allegato Felino, dicit bene Brunus *eodem num. 6.* verum eſſe de Monacho, Prioratus, aut dignitatis adminiſtrationem habente. 24

Vtrùm

25 Vtrùm autem ſit actio intendenda contra Monachum debitorem, an potius contra Monaſterium, diximus.

26 Quod ſi petas, an Monaſteria priuilegio miſerabilium perſonarum gaudeant, vt agentia contra laicum, poſſint illum conuenire apud Curiæ Regiæ Iudices, extra proprij domicilij forum, ad primam cauſæ cognitionem; dico, conſuetudine recepta Hiſpaniæ, non omnia eo gaudere, ſed ſola mendicantium ordinum, atque omnia monialium Monaſteria, etſi ditiſſima ſint, vt docent Couar. *qq. practic. cap.* 7. *num.* 3. Cabedo *in deciſionibus Senatus Luſitani.* 1. *p. deciſione* 54. *num.* 9. *&* 13.

SVMMARIVM.

An contractus initi à religioſo abſque ſuperioris licentia, ſint omnino irriti, an potiùs in monaſterij fauorem valeant? Refertur quadam ſententia? n. 27.
Explicatur ſententia authoris? num. 28.
An ſit culpa lethalis ſic religioſum contrahere? numero 29.
An ita claudicent huiuſmodi contractus fauore minoris, & Eccleſia, vt poſſint partem approbare, & partem reprobare? num. 30.
An integrum ſit huic contrahenti cogere minores, aut Eccleſiam ad declarandum, an velint ſtare contractu, an illum reprobare? num. 31.
Cui quærat monachus ſtipulans ſibi, vel monaſterio, vel imperſonaliter, vel alij? num. 32.
An poſt hanc ſtipulationem poſſit alter reſilire? n. 33.
An peccet religioſus acceptam abſque licentia donationem, aut legatum? num. 34.
Poſt numerum 34. *inuenies ſummaria, quæ deſiderantur.*

27 QVÆSTIO ſecunda. An contractus initi à religioſo abſque legitima ſuperioris licentia, ſint prorſus irriti, ac nullius momenti? Leonard. *lib.* 2. *de iuſt. c.* 41. *dub.* 11. *num.* 90. ait, retenta valdè probabili opinione, dicente religioſum nec naturaliter ex eo contractu obligari, quam num. 36. referemus, dicit poſſe eum, cum quo contraxit religioſus, non aſtringi contractu, ſed integrum ei eſſe reſilire, niſi poſtquam Prælatus eum contractum approbauerit, ipſe quoque ratificet; quod æqualitas ad contractuum iuſtitiam petita exigat, vt vel neuter contrahens, aut vterque ligatus maneat.

28 Cæterùm dicendum eſt, eos contractus non eſſe omnino irritos, ſed irritos eſſe quatenus ſunt in Monaſterij præiudicium; at in eius vtilitatem eſſe validos, ita vt in Monaſterij optione ſit, illos ratos habere, aut improbare. Quia id generale eſt in omni contractu celebrato cum Eccleſia abſque debita licentia, & ſolemnitate, vt fauore Eccleſiæ ita claudicet contractus, vt contrahenti cum illa non liceat reſilire: at Eccleſia poſſit ſtare, aut non ſtare illo contractu, ſicut accidit in contractu celebrato cum pupillo, aut minore abſque tutoris, vel curatoris autoritate, *l. Iulianus, §. ſi quis à pupill. ff. de action. empt.* & *Inſtit. de author. tutor. in fin. princip.* Quod quidem in Eccleſiæ fauorem procedere quoque tradit Gloſſa *cap.* 1. *verb. ſede vacante*, quam ſequuntur Hoſtienſ. Ioan. Andr. Abb. Cardin. Imola Decius Fulgoſius, Iaſon, Ruinus, quos refert, & ſequitur Sarmiento *de reddit. Eccleſ. part.* 1. *c.* 2. *n.* 19. & in noſtris terminis contractus à religioſo abſque licentia initi tradunt Innocent. *cap. cùm olim, el* 1. *n.* 4. *de priuileg.* & ibi Ioan. Andr. *n.* 7. Hoſtienſ. *n.* 13. Anton. *n.* 41. Henr. *n.* 7. Abb. *c. quanto, n.* 5. *de offic. ordinar.* Imola *c. Raynutius, n.* 71. *de teſtam.* Alciat. *l. ſeruus, n.* 3. *C. de pact.* Sylueſt. *verb. vigilio* 8. *quæſt.* 4. Roſella *verb. monachus, num.* 8. & ibi Tabiena *q.* 11. *n.* 12. Nauar. *comm.* 2. *n.* 32. & *num.* 65. *verſ. adde ergo, de regular.* Molina *tom.* 1. *de iuſt. diſp.* 140. *colum.* 10. *verſ. item ex contractu*, & *tom.* 2. *diſp.* 264 *col.* 3. *verſ. iure etiam.*

Ex quo deducitur, culpam lethalem eſſe religioſum contrahere abſque ſuperioris licentia cum eo, qui inſcius eſſet ſe Monaſterio prædicto modo obligari, non verò Monaſterium ſibi, niſi religioſus bona fide, & ſimplicitate excuſaretur, quod ſit notabilis fraus, & ita docet Molina num. præcedent. allegatus. 29

Hæc autem contractus claudicatio, quæ fauore minoris admittitur, non diuidit contractum, ita vt minori fas ſit partem illius ſibi vtilem approbare, alia ſibi noxia parte improbata. Sed tenetur aut totum ratum habere, aut totum irritum, vt rectè docet Sarmiento *de redditib. Eccleſ. part.* 1. *c.* 2. *n.* 19. idque generale eſſe in omni contractu claudicante probat latiſſimè ex multis textibus. & Doctoribus Tiraquellus *de retract. conuent. ad finem totus tituli, à n.* 4 *vſque ad* 16. Quare eleganter dixit Alciat. *l. ſeruus, num.* 9. *C. de pact.* loquens de contractibus ſerui, & filijfamilias, qui ſimiliter claudicant, & quibus *ibi*, *num.* 3. contractus religioſorum æquiparat, oportere, quòd pater, vel dominus ex eo contractu aliqui acquirant, eùmque approbare valeant, vt ei quoque damno ſe ſubijciant, quod in ipſo contractu eſt vno tempore deductum, vel incontinenti poſt, priùs ſcilicet, quàm contractus omnino pro abſoluto habitus ſit. 30

Quare contrahenti cum minori, vel Eccleſia, ne ſit in ſuſpenſo, integrùm eſt agere, vt minor, vel Eccleſia, aut religio compellantur declarare ſolemniter, an velint contractu ſtare, aut ab eo diſcedere, *l. Iulianus, §. ſi quis à colludente, ff. de action. empt.* & ita Bartolum, & alios allegans tradit Sarmiento *de redditib. Eccleſ. p.* 1. *cap* 2. *num.* 22. 31

Tandem ex his infertur, religioſum ſibi, ſiue Monaſterio ſuo, ſiue imperſonaliter ſtipulantem, acquirere Monaſterio, quia valet ſtipulatio monachi pro Monaſterio, vt habetur expreſsè, *§. ſi quis alij, Inſtit. de inutil. ſtipul.* 17. *tit.* 21. *parte quinta*, atque ita docent Innocent. *cap. cùm olim el* 2. *num.* 3. *de priuileg.* & ibi Anton. *num.* 35. Hoſtienſ. *num.* 11. Ioan. Andr. *num.* 5. Cardin. *num.* 4. *verſ. vbi quæro.* Anchar. *num.* 17. Henric. *num* 4. Abbas *cap. quando, num.* 2. *de offic. ordin.* Angelus *§. ſiue autem, num.* 3. *Inſtit. de ſtipul. ſeruor.* Nauar. *comment.* 2. *num.* 32. *de regular.* & *lib.* 3. *conſil. tit. de regular. in* 1. *edit. conſil.* 73. *num.* 1. *in* 2. *conſ.* 85. *num.* 1. Tapia alios referens *authent. ingreſſi, verb ſua, cap.* 7. *num.* 5. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Quod ſi Monachus ille ſtipularetur alij, non quæret illi, quia non poteſt, nec etiam Monaſterio, quia illi ſtipulatus non eſt, *argum. l. ſi ſeruus meus, ff. de ſtipulat. ſeruor*, vt tradunt Innoc. Anton. Hoſtienſ. Ioannes Andreas, Ancharanus, Cardin. Henric. ibid. Quod ſi alterius mandato ſtipulatus eſſet, actio non acquiritur mandanti, ſed Monaſterio: at hoc cogitur cedere actiones in totum mandanti, vt dicitur in ſeruo fructuario, *l. ſi liber homo*, & ibi notat Bart. *ff. de ſtipulat. ſeruor.* & tradit Angel. *Inſtit. eod. tit. §. ſeruus communis*, *num* 3. 32

Hæc autem religioſi ſtipulatio, per quam diximus num. præcedenti acquiri Monaſterio, id operabitur, vt donans, aut promittens reſilire nequeant poſt eam religioſi ſtipulationem: ac ſemper à ratihabitione, & conſenſu Monaſterij dependere, vt firma ſit, quia, vt probauimus n. 28. contractus à religioſo factus abſque Monaſterij commiſſione, claudicat in Monaſterij fauorem. Atque ita docet Molin. *tom.* 2. *de inſtit. diſp.* 264 *col.* 1. *verſ. iure etiam conceſſum eſt.* 33

Quare quamuis religioſus peccet acceptando donationem, aut legatum abſque ſuperioris licentia, tenet tamen acceptatio, quatenus eſt in fauorem Monaſterij, vt bene docet Nauarr. *comment.* 2. *num.* 32. *de regular.* Azor. *tom.* 1. *inſtit. moralium lib.* 12. *cap.* 10. *quæſito* 2. At peccatum hoc non credo eſſe lethale, ſi non acceptet animo ſibi quærendi, aut retinendi abſque ſuperioris licentia, quia nullum donanti, aut leganti, aut 34

Monaſterio damnum infertur, ſed in eius commodum redundat;nec propriè tunc delinquitur contra paupertatis votum, cùm non ſibi acquirere, aut retinere velit, ſed Monaſterio.

SVMMARIVM.

Explicatur, quando ex contractu oriatur obligatio ciuilis, & naturalis, & quando ſola naturalis, ſeu in ſolo conſcientiæ foro, & quando neutra? n.35.
An religioſus obligetur naturaliter, ſeu in conſcientiæ foro ex contractu, quem abſque ſuperioris licentia iniit? Refertur quædam ſententia? n.36.
Sententia authoris? n.37.
An ſi eo contractu religioſus damnum intulerit, teneatur id reſarcire? n.38.
An poſſit ſuperior eam obligationem irritare? n.39.
An oriatur obligatio naturalis, & ciuilis ex contractu de ſuperioris licentia inito? n.40.
An tunc integrum ſit illi, aut alteri ſuperiori irritare? num.41.
Vtrùm fideiuſſor religioſi teneatur? n.42.
An is cui promiſit religioſus, teneatur cedere actiones fideiuſſori? n.43.
Quid ſi fideiuſſor accedat, contractu religioſi irrito iam à ſuperiore, vel irritatio illa fideiuſſionem ſubſequatur? num.44.
An idem dicendum ſit de pignore, & hypotheca datis ad ſecuritatem quod de fideiuſſore diximus? n.45.
An dicendum ſit idem, ſiue fideiuſſio accedat ad contractus, ſiue ad debiti ſecuritatem? n.46.
Quid ſi fideiuſſor ſe tanquam principalem obliget. an tunc cenſendus ſit vt principalis, ita vt maneat obligatus, religioſo non obligato, & gaudeat beneficio, vt conueniri nequeat, donec debitoris principalis conuenti bona excutiantur? n.47.
Et quid quando fideiuſſioni iuſiurandum acceſſerit? num.48.
Fideiuſſor laicus religioſi, aut clerici, an ſit conueniendus coram Iudice ſeculari, & quando fideiuſſor gaudeat principali beneficio? n.49.

35 QVÆSTIO vltima. An religioſus ex contractu, quem abſque ſuperioris licentia iniit, obligetur naturaliter, ſeu in foro conſcientiæ, & quid de eius fideiuſſore? Oportet præmittere quod latiùs probauimus *libro 1. de matrimonio, diſputat.7. num.14 & duplici ſequenti*, nempe duplicem poſſe oriri ex contractu obligationem. Altera eſt ciuilis, id eſt, ad quam implendam datur actio in foro externo. Altera autem eſt naturalis, id eſt, quæ non ex ſolo honeſtæ gratitudinis debito oritur, ſed ex vinculo legis naturalis. Et quamuis ad hanc non detur actio in foro cauſarum, obligat tamen in foro conſcientiæ: atque ea traditur regula ad cognoſcendum, quando ex contractu oriatur obligatio naturalis, & quando ciuilis. Si lex humana contractum reprobet, ipſúmque prohibeat ei reſiſtens, neutra obligatio oritur. Si autem lex humana minimè contractui reſiſtat, ipſum reprobans, nec ei aſſiſtat, ſed potiùs deneget in foro externo actionem, tunc contractus hic deſtitutus manet auxilio iuris ciuilis, & ſub ſolo iuris naturalis fomento. Quare ſola naturalis obligatio, verum in foro conſcientiæ debitum producens, conſurget; quod ſi lex non reſiſtat contractui, ſed illi aſſiſtat, illúmque approbet, orietur vtraque. Quæ latiùs in prædicto loco explicuimus, & probauimus.

36 His præmiſſis, duplex eſt ſententia. Prior ſuſtinet ex contractu per religioſum abſque ſui ſuperioris licentia inito, ipſum non obligari naturaliter, nec ciuiliter, ſed prorſus manere liberum. Ducitur, quod religioſus careat velle, & nolle, & ſic conſenſu, vt conſtat ex *c. 2. de teſtam. in 6.* qui ad obligationem naturalem deſideratur. *l. Stichum, § naturalis. ff. de ſolut.* & ideo non ſit ſimile de ſeruo, qui eo quod conſenſum habeat, ex contractu abſque domini licentia geſtu, obligatur naturaliter, non tamen ciuiliter. *l. naturaliter 13. ff. de condict. indeb.* Secundò, quia leges ei contractui reſiſtunt, *cap. 2. de teſtament. in 6.* & *cap. non dicatis 12. quæſtione 1.* Et hæc ſententia eſt valdè probabilis, quam tuentur Hoſtienſis *ſumma, tit. de fideiuſſoribus, §. & ſi quis, numero 3. verſic. item excipitur Monachus.* Abbas *cap. ex reſcriptis, num. 1. de iureiur.* & ibi Alexand. de Neuo *num. 6.* Felinus *num. 1.* Zaſius *d. l. naturaliter, num. 2.* Faber *§. at nec, in fin. Inſtitut. de fideiuſſor.* Fortunius *l. Gallus, §. & quid ſi tantùm, num. 70. ff. de liber. & poſth.* Cagnolus *cap. in perſonam, num. 3. ff. de regul. iuris.* Caballos *in ſuis communis opinionib. quæſt. 446, num. 12.* Antonius Cucus *lib. 3. inſtit. maior. titulo 3. numero 37.* explicans, quamuis iureiurando is contractus formatus ſit. Monaldus *conſil. 30 à num. 1. vſque ad finem, volum. 2.* qui concludit *num. 14.* non ſat eſſe, vt Prælatus non contradicat, vt obligatio illa oriatur, ſed eſſe opus, vt illum contractum approbet. Molina *tom. 1 de iuſtitia, diſp. 140 colum. 11. verſ potiùs diſtinguerem*, cum limitatione tamen quam num. 32. explicuimus, & cum eadem limitatione dicit eſſe valdè probabile Leonardus *lib. 3. de iuſtitia, c. 41. dub. 11. num. 90.*

Poſterior ſententia (cui tanquam probabiliori adhæreo) aſſerit ex eo contractu obligationem naturalem in religioſo oriri, dum ſuperior non irritat: ſecus autem de ciuili, quamuis neutra in monaſterio ipſo oriatur. Ducor, quod nullum inter religioſi vota, ac promiſſiones homini factas diſcrimen inueniam, cùm vtraque obligatio conſenſum exigat, & vt omnino firma, ac irreuocabilis ſit, indigeat quoque ſuperioris licentia. At religioſus tenetur votis abſque ſuperioris licentia à ſe emiſſis, dum à ſuperiore non irritantur. Ergo ſimiliter tenebitur promiſſione homini facta, & aliis contractibus cum eo initis, dum ſuperior ea non caſſat. Nec obſtant contraria, quia religioſus ſufficientem conſenſum ad prædictam obligationem habet, ſicut & ad vota. Dicitur autem non habere velle, aut nolle, quia id non ita efficax eſt, quin poſſit à ſuperiore reuocari. Nec iura prædicta his contractibus reſiſtunt, ſicut nec votis. Tandem, quia religioſus comparatur ſeruo, qui ſine domini licentia contrahens obligatur naturaliter, non tamen ciuiliter, *l. naturaliter 13 ff. de condict. indeb.* Et ideo hanc partem ſuſtinent Abbas *conſil. 104. n. 4. vol. 1.* Nauar. *comment. 2. num. 42. fin. de regularib.* Syluеſt. *verb. religio num. 8. quæſt. 3.* Roſell. *verb. Monachus, num 7.* & ibi Armilla *num. 12.* Tabiena *num. 11. quæſt. 10.* Azor. *tom. 1. inſtitut. moral. lib. 12. cap. 11. quæſito 5.* Leonardus *lib. 2. de iuſtitia, cap. 2. dub. 1. num. 6.* Rebell. *de iuſtitia, part. 2. lib. 1. quæſt. 8. ſect. 1. num 4.* qui bene ampliat *num. 5.* ſiue ea promiſſio fiat alteri religioſo, ſiue ſeculari. Non tamen placet quod *eo num. 5.* addit, nempe, eam promiſſionem non fore validam, ſi conſtet eſſe contra ſuperioris voluntatem, quippe etſi religioſus peccet vouendo contra expreſſam ſuperioris voluntatem, non tamen votum eſt irritum, niſi ſuperior vota prohibens, expreſſerit ſuam voluntatem eſſe, vt irrita ſint aliter facta. Ac proinde idem dicendum eſt de promiſſione homini facta. Sicut etiam non placet limitatio, quam apponit Azor. *eadem quæſt. 5.* nempe, vt hoc intelligatur in iis, quæ poteſt facilè, & commodè per ipſum religioſus præſtare, quia ea limitatio non admittitur in votis. 37

Siue tamen hanc, ſiue priorem ſententiam amplectamur, dicendum eſt, ſi eo contractu religioſus damnum aliquod iniuſtè intulerit, eum teneri hoc damnum reſtituere, cùm reſtituendo fuerit, iuxta ea quæ diximus ſuprà, vbi reſtituendi modus explicatus eſt. 38

Quod

Quod bene docent Molina *tom. 1. de inſtit. diſputatione 140. colum. 11. verſ. potius diſtinguerem.* Leonard. *libro 2. de iuſtitia, cap. 41. dub. 11. numero 90.* Sicut etiam ibidem probauimus, teneri religioſum quodcumque aliud damnum illatum modo ſibi poſſibili reſarcire.

39 Poteſt etiam ſuperior eam contractus obligationem irritare, & ex tunc nulla ratione tenebitur religioſus, ſicut idem votis contingit, quod religioſi voluntas à ſuperiore pendeat. Sic tradunt Nauarr. Azor. Rebell. *num. 4.* Leonardus allegati numero 31. Addit Rebellus poſſe irritare ex rationabili cauſa eam promiſſionem, ſicut & vota. At credo nullam exigi cauſam, ſicut nec ad votorum irritationem, vt diximus. At quamuis irritet contractum, religioſus qui fuit iniuſta damni alicuius cauſa, tenebitur id reſarcire, iuxta dicta numero præcedenti, quod Prælati irritatio nec eam reſtituendi obligationem impediat, nec impedire poſſit.

40 Quod ſi ex legitima ſuperioris licentia religioſus contractum ineat, obligabitur naturaliter, & ciuiliter, cùm nihil ad eius contractus firmitatem petitum tunc deficiat, atque religioſi voluntas ex ſuperioris arbitrio pendeat, *cap. ſi religioſus, de electione, in 6.* Atque ita docent Abbas *cap. reſcript. num. 1. de iureiur.* & ibi Bald. *in fin.* Alexander de Neuo *num. 5.* Felin. *num. 1.* Tapia *authent. ingreſſi, verb. ſua cap. 18 num. 17. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.*

41 Sed an tunc poſſit ſuperior, qui licentiam conceſſit, aut ſucceſſor, aut alius eo ſuperior irritare, De hac re egi *lib. 9. de matrim. diſp. 40. n. 14.* vbi ſuſtinui contra Aragon. non poſſe validè irritare, quamuis ſubditus non exequens, renitente ſuperiore, ſit à culpa liber: & ibi probaui tradens differentiam inter votum, & hanc promiſſionem, atque idem denuo approbo. Et id ſatis confirmat, quod numero præced. diximus; cùm enim ex hoc contractu oriatur obligatio naturalis, & ciuilis, nullæ ſunt ſuperioris partes ad auferendum ius inde tertio illi acquiſitum. Item, quia Prælatus ſucceſſor tenetur ſtare contractu prædeceſſoris, vt multis textibus; & Doctoribus allegatis probat Manuel *quæſtionum regularium tom. 3. quæſt. 26. art. 1.*

42 Tandem tractandum eſt de fideiuſſore huius religioſi. Et quidem ſi teneamus priorem ſententiam aſſerentem religioſum non obligari naturaliter ex contractu abſque ſuperioris licentia inito, dicendum ſubinde eſt, nec fideiuſſorem manere obligatum: & ita aſſerunt Abbas, Alexander de Neuo *num. 30.* pro priori illa ſententia allegati. Quod ſi teneamus poſteriorem ſententiam, quam num. 31. ſuſtinuimus dicentem religioſum obligari naturaliter, dicendum ſubinde eſt, fideiuſſorem obligari naturaliter & ciuiliter: atque ita docent Abbas, Nauar. Leonardus, Azor. *quæſito 6. ibi* pro hac ſententia allegati. Ratio autem huius eſt, quia ea eſt certiſſima regula, vt principali nullo modo obligato, non teneatur fideiuſſor. Secus quando principalis ſaltem naturaliter obligatur, vt conſtat ex *l. cùm lex 47. ff. de fideiuſſor.* & *l. naturaliter 13. ff. de condict. indeb.* ibi; *naturaliter ſeruus obligatur*, & ob id fideiuſſor pro ſeruo acceptus, tenetur, & *l. fideiuſſor obligari 17. in princip. ff. de fideiuſſor.* vbi Gloſſa *verb. non eſt,* reddit rationem, quia deficiente principali obligatione, deficit acceſſoria fideiuſſoris, *reg. cùm principalis 138. ff. de reg. iuris.*

43 Tenebitur autem tunc is cui religioſus promiſit, cedere fideiuſſori actionem, quam habet aduerſus religioſum; & cùm ſola ſit obligationis naturalis, ſolam illam cedet, vt per *l. ſi eius, ff. ad Trebell.* tenet Bart. *l. Modeſtinus, ad fin. ff. de ſolut.* Felician, *de cenſib. tom. 2. lib. 3. cap. 2. num. 20.*

Hinc deducitur, fideiuſſorem accedentem ei religioſi contractui, poſtquam à ſuperiore irritatus fuit, nullatenus teneri: quippe religioſus iam ex illo contractu nec naturaliter tenebitur, vt diximus n. 39. & docet Nauarr. *comment. 1. n. 42. fin. de reg.* Non proderit autem illa contractus irritatio, ſi fideiuſſionem ſubſequatur, quia tempore, quo fideiuſſor acceſſit, fideiuſſio legitima fuit, obligánſque naturaliter, ac ciuiliter, vtpote quæ naturali religioſi obligationi tunc exiſtenti acceſſit; ac proinde eius valor non caſſatur ceſſante obligatione principali per illam irritationem, quia irritatio illa non potuit extendi ad fideiuſſionem factam à non ſubdito illi ſuperiori. Sic tradit Leonard. *lib. 2. de inſtit. c. 18. dub. 2. n. 6.*

Atque idem prorſus quod de fideiuſſore dicitur, 45
dicendum eſt de hypotheca, & de pignore, ſi fortè aliqua data ſint ad ſecuritatem, quia id pignus locum fideiuſſoris obtinet. Sic Nauarrus *commentar. 2. num 42. fin. de regularib.* Azor. *tom. 1 inſtit. moral. lib. 12. cap. 12. quæſt. 6.* Molina *tomo 1. de inſtit. diſp. 140. col. 11, verſ. 2. diſtinguerem.*

Quamuis autem dicamus fideiuſſorem non obliga- 46
ri, ſiue quia ſuſtinemus religioſum ex eo contractu non obligari naturaliter, ſiue quia fideiuſſio acceſſit contractu iam irritato, eſt id dupliciter temperandum. Prius, vt intelligatur quando fideiuſſor petitus eſt ad debiti ex eo contractu conſurgentis ſecuritatem; tunc enim cùm ex eo contractu nullum reſultarit debitum, etiam naturale, nulla conſurgit obligatio ex parte fideiuſſoris, qui ſolùm cenſetur obligatus, ſi principalis deberet, & non ſolueret: ſecus autem ſi fideiuſſor adhibeatur ad contractus ſecuritatem ea ratione, qua pendet ex voluntate Prælati, ne reſcindatur ab illo; tunc enim conſurget obligatio etiam ciuilis ex parte fideiuſſoris, quamuis Prælatus nolit contractu ſtare, quia in hoc caſu ſe obligauit pro principali. Sic tradunt Leonardus *lib. 2. de inſtit. cap. 28. lib. 1. n. 7.* Molina *tom. 1. de inſtit. diſp. 140. colum. 11. verſ. 2. diſtinguerem.* Qui optimè addit regulariter credendum eſſe peti à religioſo fideiuſſorem hoc poſteriori modo: & proinde in dubio ita iudicandum eſſe, quia cùm conſtet firmitatem contractus religioſi pendere à ſuperioris voluntate, volentis illum ratum habere, cenſendus eſt fideiuſſor petitus ad ſecuritatem contractus, quatenus ex ea voluntate pendet.

Poſterior limitatio eſt, niſi fideiuſſor ſe obligarit tan- 47
quam principalis debitor, ſeu, quod idem eſt, faciendo debitum principalis debitoris ſuum proprium, vt paſſim fieri ſolet. Tunc enim quamuis dicamus religioſum nullatenus obligari, dicendum eſt, fideiuſſorem teneri, quod non acceſſoriè, ſed principaliter ſe obligarit. Sic Nauar. *comment 2. num 42. verſ. 6. quod vix reperies, de regularib.* Mandoſ. *de ætat. minor. quæſt. 133.* dicens ſic deciſum in Rota: quia quoties fideiuſſor ſe obligat vt principaliter, eſt principalis, vt tenent multi, quos refert, & ſequitur Gualdenſis *de arte teſtandi, tit. 6. cautel. 30. num. 3.* & multos alios refert Felicianus *tomo 2. de cenſibus, lib. 3. cap. 2 num 20.* & tenet Molina *tom. 1. de iuſtitia, diſp. 545. col. 8. verſ quando fideiuſſor.* Manuel *quæſtionum regular tomo 3. quæſt. 16. artic. 2. fin.* Sed hæc limitatio non caret difficultate quia Gloſſa *authentic. de fideiuſſor. in princ. verb. fideiuſſorem, in fin.* & Specular. *tit. de renunciat. & cond. §. vnic. n. 18 verſ. ſed ſi fideiuſſor ſe principalem.* & ibi Ioannes Andreas *in addit. littera A.* citato Alberto, & alij, quos refert Felicianus *eodem n. 20.* dicunt, quando non fit obligationis nouatio, eſto fideiuſſor ſe obliget tanquam principalis debitor, non eſſe eum verè debitorem principalem, ſed fideiuſſorem acceſſorium debitori principali: ac proinde neceſſarium eſſe tunc executionem priùs fieri in bonis principalis debitoris, quia certum eſt eum ſemper pro alio intercedere, origóque ſemper ſpectanda eſt, *l. ſi filius, C. ad Macedon.* & *l. qui id quod, ff. de denat.* Quare ſi principalis debitor tunc non obligatur, dicendum eſt, nec fideiuſſorem acceſſorium tunc obligari. Et

ideo vt hæc limitatio vera ſit, intelligenda eſt in altero ex duobus caſibus. Prior eſt, quando fideiuſſor conſtituit ſe principalem debitorem, renonciando beneficio conceſſo ſibi per *authent. de fideiuſſ. in princ.* & *authent. præſente, C. de fideiuſſor.* quod eſt, vt priùs excutiantur bona principalis debitoris, quàm fideiuſſor poſſit conueniri. Sic Alexand. de Neuo *c. ex reſcript. n.* 8. *de iureiur.* Poſterior eſt, quando ſimul cum debitore principali in eadem ſcriptura fideiuſſor ſe obligat, vt fideiuſſor, ac debitor principalis: nam ſi ſeorſum in alia ſcriptura ſe ſic obligaret, ſolam fideiuſſoris rationem haberet. Quod docent Iaſon multos referens *concl.* 58. *n.* 4. *lib.* 3. Gregor. Lopez *l.* 57. *verb. principalmente. tit.* 18. *p.* 5. Gutierr. *de iurament.* 1. *p. c.* 23. *n.* 8. *&* 11. Vbi & alios refert. Qui quidem duplex caſus ſatis placet, quamuis Molina loco paulo ante allegato teneat, ſiue in eadem ſcriptura, ſiue poſtea in alia fideiuſſor ſe obliget, vt debitor principalis, eum obligari tanquam principalem, & ideo conueniri poſſe non facta priùs excuſſione bonorum debitoris principalis: quia cùm renunciat authenticæ concedenti hoc beneficium, habetur tanquam debitor principalis, vt diximus in priori caſu. At in hoc caſu virtute renunciatur authenticæ illi, quod ſatis eſt. Sed hoc minimè credo tanquam aduerſum communi Gloſſæ, & aliorum Doctorum doctrinæ: ſed dicendum eſt, requiri ad hoc vel expreſſam illius beneficij renunciationem, iuxta priorem caſum; vel in eadem ſcriptura conſtitui tanquam debitorem principalem, iuxta poſteriorem caſum.

48 Tandem cenſebitur obligatus tanquam principalis, ſi fideiuſſioni illi accedat iuramentum, quod iuramento ea virtus inſit, vt actus aliàs irritos valere faciat eo modo, quo valere poterunt, vt ex multis probat Gutier. *de iurament. p.* 2. *c.* 2. *n.* 3. *& duplici ſequenti.* & ideo hanc partem ſuſtinent multi, quos referunt, & ſequuntur Dueñas *reg.* 335. *limitat.* 10. Gutier. *de iuram.* 1. *p. c.* 23. *n.* 27. Mandoſius & Manuel præced. n. allegati. Quamuis ſit ſatis probabile non ſufficere iuramentum; quod tenet Couar. *de pact.* 1. *p.* §. 4. *n.* 4. & multi alij, quos refert Dueñas, & Seraphin *de priuil. iuram. priuileg.* 90. *à num.* 1. *vſque ad* 11. re hac latè diſputata, dicit poſſe vtramque ſententiam facilè ſuſtineri; & rationes prioris ſententiæ ſoluit.

49 Hinc demum obſeruandum, laicum, clerici, aut religioſi fideiuſſorem conueniendum eſſe coram iudice ſeculari, quamuis principalis coram eo conueniri nequeat; vt optimè tradunt Abbas *c. ex reſcript. n.* 2 *de iureiurand.* & ibi Alexander de Neuo *n.* 11. Antonius, Romanus, Archidiaconus, Baldus, quos refert, & ſequitur Additionator *ad Abbatem, ibi, verſ. ſeculari.* Et ratio eſt, quia exceptio competens principali ratione perſonæ, non tranſit in fideiuſſorem, vt optimè tradit Gloſſa communiter recepta *Inſtitut. de replicat.* § *finali. verb. fideiuſſoribus,* & Dynus *reg. priuilegium* 7. *n.* 2. *de reg. iur. in* 6. Priuilegium enim perſonale non tranſit ad tertium, ſed perſonam ſequitur, cum eáque extinguitur, vt habetur *ea regul. priuilegium.* At priuilegium exemptionis à foro ſeculari competit clerico ratione perſonæ: & ideo eius fideiuſſor eo iuuari non poteſt.

CAPVT XXXII.

Quando religioſus tranſit licitè ab vna religione in alteram, vel ad Epiſcopatum, aut ad aliud beneficium, ad quem pertineant bona, quæ priùs acquiſierat, vel in poſterum acquiret.

SVMMARIVM.

Quot quæſtiones diſputandæ ſint? num. 1.

Tranſitus de vna religione in aliam quotupliciter fieri poſſit? n. 2.

Quando religioſus tranſit licitè ex vno ordine ad alium, & vterque eſt ſuccedendi capax, bona poſt tranſitum acquiſita vtrius Monaſterij ſint? n. 3.

An bona in priori Monaſterio acquiſita transferantur quoque in poſterius, vel in Eccleſiam, quando religioſus transfertur ad Epiſcopatum? Refertur duplex ſententia cum ſuis limitationibus, à n. 4. *vſque ad* 7.

Explicatur ſententia authoris? n. 8.

Ad quod Monaſterium pertineant bona, quæ poſt egreſſum, vel ante profeſſionem in poſteriori Monaſterio hic acquiſiuit? n. 9.

An bona, quæ religioſus hic in ingreſſu donauerat priori Monaſterio, vel alius donarat contemplatione eius ingreſſus transferantur in poſterius? n. 10.

An quando religioſus non voluntariè, ſed neceſſitate coactus tranſit poſterius Monaſterium, vſusfructus bonorum, quæ priùs acquiſierat, pertineat ad poſterius? num. 11.

An dos à Moniali data à Monaſterio, ſit reddenda poſteriori, ad quod tranſit? n. 12.

An tranſiens ad aliam religionem poſſit ſecum deferre veſtes, ſcripta, libros, & alias ſupellectiles, quas habebat? num. 13.

An poſſit ſecum deferre peculium, quod ex licentia in priori Monaſterio habebat? n. 14.

An bona ad prius Monaſterium pertinentia pro ſolo tempore vitæ huius Monachi, pertineant ad poſterius Monaſterium, vt quia teſtatus eſt de illis ante ingreſſum, vel grauatus eſt poſt mortem reſtituere, vel inſtitutus eſt cum conditione, vt abſque liberis decedens reſtituat tertio, & eſt caſus in quo ea profeſſione non excluditur ſubſtitutus, vel quando proprietas etiam pertineat ad Monaſterium, quia excludit ſubſtitutum? n. 15.

Soluuntur argumenta? n. 16.

Quando tranſitur licitè ex Monaſterio capaci ad capax, vel ad Epiſcopatum, & in priori defertur hæreditas, at non eſt adita ante poſteriorem profeſſionem, ad quod Monaſterium ea pertineat? Refertur quædam ſententia? num. 17.

Explicatur ſententia authoris? n. 18.

Soluuntur argumenta? n. 19.

Quid quando prius Monaſterium erat bonorum incapax, vel è contra, & inſtitutio eſt pura, & tempore tranſitus iam Monaſterium capax adierat, vel ſi erat incapax, adierant hæredes ab inteſtato? n. 20.

Quid ſi nondum adierant, ſed ſolùm erat delata tempore profeſſionis in poſteriori? Refertur quædam ſententia? num 21.

Et ſententia authoris? n 22.

Quid ſi ſucceſſio eſſet in maioratus Hiſpanos, & quo tempore conſideretur capacitas ad ſuccedendum in hos; & quid ſi tempore ſucceſſionis erat incapax, vel Frater Minor, is in quo inſtitutus eſt? n. 23.

Quid ſi priuilegio Principis reſtituatur, qui ob hæreſim, aut crimen læſæ maieſtatis, aut aliàs eſt incapax, aut ex Pontificis diſpenſatione poſſit nubere, qui ratione clericatus, aut religionis excluſus erat à maioratu? num. 24.

Quid ſi non eſſet hæredis inſtitutio, ſed legatum, & quo tempore exigatur capacitas ad legata percipienda? num. 25.

An profeſſus in Monaſterio incapaci perdat omnino, & irrecuperabiliter ius ſuccedendi, ita vt nec tranſlatus ad capax, nec factus Epiſcopus, nec eiectus illud recuperet? num. 26.

An qui poſt delatam ſibi, & non aditam hæreditatem profitetur in ordine Minorum, & ea nondum adita per hæredes ab inteſtato, eſt in Monaſterio capaci, vel Epiſcopus, & ſic capax poſſit illam adire, aut Monaſterium capax ad quod tranſit? n. 17.

Quid

Quid ſi Frater Minor inſtituatur hæres, & tempore mortis teſtatoris eſt habilis, quia tranſlatus ad Monaſterium capax, vel eſt Epiſcopus? Refertur quædam ſententia? num.28.

Explicatur ſententia authoris à n.29. vſque ad 32.

An Frater Minor non inſtitutus à parentibus ratione incapacitatis, poſſit factus Epiſcopus, aut tranſlatus ad Monaſterium capax tempore mortis paterna, aut poſt rumpere teſtamentum? n.33.

An Frater Minor ante, vel poſt ingreſſum Monaſterij ſubſtitutus pupillo, ſi tempore mortis pupillus reperiatur capax, vt ſi factus ſit Epiſcopus, aut tranſierit ad religionem incapacem, ſuccedat illi pupillo; & generaliter in omni ſubſtitutione, an ſufficiat capacitas tempore mortis eius grauati aut pupilli, cui ſuccedendum eſt? n.34.35.& 36.

An Frater Minor, qui ante profeſſionem reſeruauit ſibi aliqua bona in eum euentum ſi è religione egrederetur, ea recuperet factus Epiſcopus, aut tranſlatus ad religionem capacem? n.37.

An ſtante ſtatuto, vt extantibus maſculis fœmina non ſuccedat, Frater Minor iam factus capax tempore ſucceſſionis fœminam excludat? n.38.

Bona à religioſo acquiſita poſt tranſitum ad Monaſterium incapax cuius ſint? n.39.

Quando inſtitutio eſt conditionalis, & in priori Monaſterio, aut ante ingreſſum in illud eſt religioſus inſtitutus, & in poſteriori impletur conditio, ad quod Monaſterium ea bona pertineant, & quo tempore exigatur capacitas in inſtitutionibus, aut legatis conditionalibus. Refertur quædam ſententia? n.40.

Explicatur ſententia authoris? n.41.

Quid ſi contractu, aut promiſſione debeatur aliquid religioſo, & poſt tranſeat ad aliam religionem, & quod capacitatis tempus in contractibus inſpiciatur? num.42.

Quid ſi inſtitutus ſub conditione eſt tunc capax; at tempore impletæ conditionis incapax, aut è contrà? num.43.

An poſſit Frater Minor inſtitui hæres non abſolutè, ſed in tempus quo capax erit? n.44.

Quid quando religioſus non transfertur de vno Monaſterio ad aliud, vt ibi denuo profiteatur, ſed vt agat pœnitentiam? n.45.

Quando religioſus transfertur ad aliam religionem, non vt profiteatur, ſed vt ibi pœnitentiam agat. bona priùs acquiſita ad quod Monaſterium pertineant, & à quo ſit ille alendus? n.46.47.& 48.

Quid de bonis acquiſitis in poſteriori Monaſterio, in quo hic recluſus eſt ad agendam pœnitentiam? n.49.

Quotupliciter emitti ſoleat profeſſio? n.50.

Quando quis profitetur in genere generaliſſimo, cui acquirat? n.51.& 52.

Quid quando profitetur in genere ſubalterno, & tranſlatus eſt ad aliud Monaſterium eius ordinis? num.53. & 54.

Quid quando profitetur in ſpecie ſpecialiſſima? n.55.

Quando Monaſterium eſt deſtructum, ad quem pertineant eius Monaſterij bona. Refertur duplex ſententia? n.56. & 57.

Explicatur ſententia authoris? n.58. & 59.

Quando religioſus ex legitima ſuperioris, aut Pontificis licentia extra Monaſterium viuit, cui acquirat? n.60.& 61.

Poſt numerum 61. inuenies alia ſummaria.

1 CVm religioſus poſſit licitè, & illicitè egredi à religione, in hoc cap. tractandum eſt de egreſſu licito, & ad quem tunc pertineant bona; & in cap. ſequenti diſputandum erit, quando egreſſus eſt illicitus. Duplex igitur quæſtio in præſenti agitanda eſt. Prior eſt de tranſitu licito ad aliam religionem. Poſterior eſt de tranſitu ad Epiſcopatum, vel ad aliud beneficium.

QVÆSTIO prior. Ad quod Monaſterium pertineant bona religioſi licitè ex vna religione in alteram diuerſi ordinis tranſeuntis. Qua in re diuerſæ oriuntur difficultates, cùm poſſint varij eſſe inſtituendi religioſum modi, variique religionis ordines. Poteſt enim religioſus purè, aut ſub conditione inſtitui: poteſt etiam euenire, vt prius Monaſterium, à quo fit tranſitus, ſit capax ſuccedendi, id autem in quod tranſitur, ſit incapax; vel è contrà, vt prius ſit incapax, poſterius capax; vel vtrumque capax ſit. De quibus modis, vt clarè procedamus, eſt ſeorſum in hac quæſtione agendum; poteſtque diſputari de bonis acquiſitis ante tranſitum ad poſterius Monaſterium, & de bonis etiam poſtea acquiſitis. 2

3 Prima ergo difficultas eſt, quando vtrumque Monaſterium eſt ſuccedendi capax, ad vtrum illorum pertineant bona ante tranſitum acquiſita. Nam de bonis in poſteriori poſt profeſſionem comparatis, ſiue hæreditate, ſiue legato, ſiue operis, & induſtria, nemo dubitat ad poſterius Monaſterium pertinere, vt ſi poſt profeſſionem in poſteriori morte teſtatoris, parentum, aut conſanguineorum deferatur ipſi hæreditas aliqua, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato, aut legatum aliquod, vel quamcumque aliam rem quomodocumque acquirat, fatentur omnes ea eſſe poſterioris huius Monaſterij: quia emiſſa in ea profeſſione, nihil prorſus habet cum priori Monaſterio commune, ſed omnia prorſus iura cum ſua perſona tranſtulit in poſterius, ſicut ea omnia in prius profeſſione tranſtulerat.

4 Sed punctus difficultatis eò pertinet, an ea bona, quæ prius Monaſterium ratione illius Monachi acquiſierat, transferantur quoque in poſterius, vt ſi ratione illius Monachi in aliqua bona hæreditate, legato, vel quocumque alio modo ſucceſſerat. Qua in re, ne multiplicatæ opiniones confuſionem generent, triplex eſt principalis ſententia, quarum cuilibet limitationes ab aliquibus illius Doctoribus adiectas apponemus. Prima ergo ſententia ait poſterius Monaſterium recuperare omnia bona priori Monaſterio ratione eius religioſi acquiſita. Ducitur primò ex *cap. vnic. 18. q. 1.* quod probat, ſpem ſuccedendi parentibus competentem Monacho tempore, quo in priori Monaſterio permanebat, tranſire cum eo religioſo in poſterius Monaſterium, & ideo decedentibus parentibus poſt profeſſionem in hoc poſteriori, ſuccedere hoc poſterius, cùm tamen illa ſuccedendi ſpes fuerit priori Monaſterio quæſita, in quod vniuerſa religioſi iura per profeſſionem tranſlata ſunt. Secundò, quia cùm poſterioris Monaſterij ſit religioſum hunc alere, conſonum rationi eſt, vt ſicut onera ſentit, ſentiat quoque commodum acquiſitionis illorum bonorum. Tandem, quia illa bona tranſierunt in prius Monaſterium in perſonæ profitentis conſequentiam, & tanquam ipſi acceſſoria. Ergo cenſentur ſub ea conditione transferri, quandiu religioſus in illo moram traxerit, nec ab illo licitè receſſerit; acceſſorium enim ſequitur principale. Et ideo huius ſententiæ ſunt Gloſſa *cap. quod à te in fin. de cleric. coniug.* & ib. Hoſtienſis *num.4.* Anton. *num.9.* Ioannes Andreas *num.7.* Anchar. *num.9.* Abbas *num. vltim.* Cardinalis *num. vnic. oppoſit.4.* Henricus *num.2. & 3.* Imola *Clement.1. n.38. de ſtat. Monach.* Idem Ancharan. *regul. acceſſorium, num.12. oppoſit.6. de regulis iur. in 6.* Archidiac. *cap. 3. num. vnic. 17. quæſt.4.* & ibi Bellameta *num.1.* Roſella *verb. religio 4. num.12.* Natta *conſ.180. num.8.* Angelus *verb. Monaſterium, n.6.* Armilla *verb. religio, num.17.* Menoch. *de arbitrar. lib.2. centur.5. caſu 436. à n.13. vſque ad 16.* Mandel. *conſ.712. num.2. volum.4.* Vincent. Annibald. *addit. ad conſ. Mandelli 493. vol.1. num.1. verb. receſſit.* Atque idem docent Abbas, Roſella, & Angel. *ibidem*, ſi religioſus hic ad Epiſcopatum tranſeat.

Quidam ex his DD. temperant hanc ſententiam, vt intelligatur de bonis patrimonialibus acquiſitis in priori Monaſterio, ſecus de acquiſitis propria religioſi induſtria. Hæc enim poſteriora fatentur in priori Monaſterio, cui religioſi operæ debentur, remanſura. Sic Abbas, Roſella, Angelus, Armilla numero præcedenti allegati.

6 Secundò temperant, vt intelligatur de bonis religioſi cum perſona tranſeuntibus tacitè per profeſſionem in Monaſterium: ſecus autem de his, quæ tempore ingreſſus religioſus expreſsè Monaſterio donauit. Hæc enim poſteriores aiunt priori Monaſterio non auferenda. Ratio diſcriminis eſt, quod priora tranſeant in perſonæ conſequentiam, & ſubinde ab eius perſeuerantia in religione pendeant: poſteriora autem recta via, & independenter à perſona. Sic Gloſſa, Card. & Natta allegati n. 4. Quam limitationem admittunt etiam Abbas, & Roſella *ibidem* relati cum hoc temperamento, niſi contemplatione ingreſſus ea bona religioſus donauit: tunc enim ea quoque recuperabit poſterius Monaſterium, tanquam ceſſante donationis cauſa. Addit autem Abbas ex coniecturis deducendum, quando contemplatione ingreſſus donata fuerint, vt quia ipſo ingreſſus tempore, aut proximo, donata ſunt: ſecus quando longè ante. Et quando contemplatione ingreſſus hæc bona donata ſunt, tenent etiam ea poſteriori Monaſterio reddenda Barthol. Socin. *conſ. 222 n. 3. à verſ. quibus tamen non obſtantibus, volum. 2.* addens ſe nolle diſputare, an ſint reddenda quoad ſolum vſumfructum, an etiam quoad proprietatem. Nicolaus de Vbaldis *de ſucceſſ. ab inteſtat 2. part.* vbi de ſucceſſione regularium *num. vltim.* Redoan. *de ſpoliis Eccleſiaſt. quæſt. 8. in princ. num. 79. & 80.* Tapia *authent. ingreſſi verb. ſua, c. 6. n. 10. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* dicens, ſiue ab eodem religioſo, ſiue ab alio hæc bona contemplatione ingreſſus ſint Monaſterio donata.

7 Secunda ſententia ſuſtinet, bona priori Monaſterio acquiſita remanſura apud illud quoad proprietatem: at quoad vſumfructum pertinere ad poſterius, dum Monachus ille in eo vixerit, ne religioſus ille poſteriori Monaſterio oneroſus ſit. Deducitur ex *cap. delapſis 16. q. 6.* & *cap. ſi quis rapuerit 27. q. 1.* & *authent. de ſanctiſſ. Epiſcop. § penult.* Ex quibus textibus conſtat vſumfructum bonorum poſteriori Monaſterio ratione alimentorum elargiendum eſſe. Atque ita docent Speculat. limitans, ſi poſterius Monaſterium ſit inops, *tit. de ſtatu Monach. §. vlt n. 10 q. 6* Hoſtienſis *in ſumm. tit. de cleric. coniug. paulò ante fin. verſ. ſi cum licentia, vel innitus.* Barthol. Socinus *conſ. 52. num 18. vol. 4.* Anton. *conſ. 76. Monialis quadam.* Mandoſ. *in praxi ſignatur. grat. §. tranſlationes, col. penult. verſ. ſed quæro, Monachus.* Calderin. *conſ. 23. num. vnic. paulò poſt princ. de regularib.* Ananias *c. quod à te, ad fin. de cler. coniug.* Rebuff. *de nominationib. rubr. de regia ad prælaturam nominat. faciend. verb. conceſſa, verſ. quid ſi Monachus.* D. Anton. *3. p. tit. 16. c. 24. §. 3.* Menoch. limitans, quando poſterius Monaſterium eſt inops, *conſ. 193 n. 12. vol. 2.* Manuel *qq. regular tom. 3 q. 2. art. 27. & 2. tom ſumma, c. 31 n. 9 & 10.* qui in hoc poſteriori loco limitat, vt non totus vſusfructus transferatur, ſed ſola illius pars, quæ ad religioſi alimenta ſufficiens eſt.

8 Vltima ſententia (cui tanquam longè probabiliori accedo) ait, vniuerſa bona priori Monaſterio acquiſita ratione religioſi remanſura omnino apud illud, ſiue ad aliud Monaſterium diuerſi ordinis, ſiue ad Epiſcopatum tranſeat. Probatur primò ex *authent. de Monach. §. ſi verò relinquens,* ibi; *ſi verè relinquens Monaſterium, in quo conuerſationem habuerit, ad aliud tranſeat, eam ſi quidem eius ſubſtantia maneat, & vendicetur à priori Monaſterio, vbi abrenuncians hanc reliquit.* Secundò, quia nullo iure probatur ea bona in prius Monaſterium ſub conditione perſeuerantiæ in illud tranſlata fuiſſe: quamuis enim conſequentiam perſonæ profitentis, & acceſſoriè cum illa tranſierint; at tranſlatio eſt abſoluta, ac prorſus à futuro tranſlationis perſonæ euentu independens: quippe *authent. ingreſſi, Cod. de ſacroſanctis Eccleſiis*, abſolutè dicitur, per profeſſionem omnia bona profitentis dedicari Monaſterio. Quare iure illo ad perfectè, & abſolutè acquiſita prius Monaſterium priuari non debet ob tranſitum religioſi ad aliud. Tertiò, quia cùm poſterius Monaſterium loco prioris ſubrogetur, illique deſeruire, ac in poſterum acquirere religioſus ille debeat, tanquam omnino à priori exemptus, poſterioris eſt illum alere: nec oneroſus Monaſterio dicitur, aſtrictus ipſi inſeruire, & acquirere. Et confirmatur, quippe pater vniuerſo alendi filij dati in adoptionem onere liberatur, illo in adoptantem tranſlato, *l. onera, ff. de adoption.* Ergo ſimiliter religioſus hic liber effectus à prioris religionis iugo per profeſſionem in poſteriori, eſt ab hoc poſteriori alendus, nullis alimentorum expenſis à priori petitis. Et ideo hanc ſententiam dicit forſan eſſe veram Lapus *allegat 61. quidam Franciſc.* eam tenent Ioan. Andreas *cap. final. num. 3. de regularibus*, & ibi Cardinalis *num. 2. quæſtione 4.* Aretinus *l. ſi quis mihi 25. §. ſeruus, num. 2. ff. de acquirend. hæred.* Abbas *d. cap. finali, num. 3.* Ananias *num. 8.* Henricus *num. 4. & c. cùm olim, el 2. num. 7. de priuileg.* Imola *Clementin. final. num. 8. quæſtione 7. de election.* Ancharanus *conſil. 352. fin.* Paulus *l. inter antiquam, num. 2. Cod. de vſufruct.* Eucardus *in ſuis topicis loco à ſeruo ad Monachum, num. 5.* Petrus de Petra *tractatu de mutat. ſtatus Eccleſ. cap. 1. num. 3.* Nicolaus de Vbaldis *de ſucceſſ. ab inteſt. ſecunda parte*, vbi de ſucceſſione regularium *num. vltim.* Redoanus *de ſpoliis Eccleſ. quæſtione 8. in princip. num. 79. & 80.* Bellameta *cap. quanto, numero 11. de offic. ordin.* Baldus nouellus *de dote parte prima, num. 10.* Syluester *verb. religio. 4. quæſt. 10.* Tabiena *verb. religio. quæſt. 27. num. 28.* Couarruuias *cap. 1. à num. 20. vſque in fin. de teſtament.* Nauarrus *comment. 4. num. 24. verſ. 11. de regularibus, & & lib. 3. conſil. in 2. edit. de regularibus, conſil. 55. numero 4.* Riminaldus iunior *conſil. 342. num 25. volum. 3.* Aluaradus *de coniecturata mente teſtat. lib. 2. cap. 3. in principio, num 7.* Tapia *authentic ingreſſi, verb ſua, cap. 6. num. 7. Codice de ſacroſanctis Eccleſiis.* Anaſtaſius Germonius *de ſacrorum immunitate, lib. 3. cap. 4. num. 37.* Spino *ſpecul. teſtament. gloſſa 12. principio, num 23 & 24. & in rubric. gloſſa 6. num. 5,* Surdus *de alimentis, tit. 9. quæſtione 27. num. 8.* Emmanuel Sà *in ſumma, verb. religio. num. 35.* Molina *tom. 1 de iuſtitia, diſp. 140. colum. 13 verſ. quando religioſus.* Azor. *tom. 1. inſtit moral. lib. 12. cap. 15. q. 3. & cap. 16 quæſt. 8,* Manuel *qq. regularium, tom. 3. quæſt. 5. ar. 5. & tom. 2. quæſt. 79. art. 1. 2.*

Quæ ſententia procedit etiam de acquiſitis in ſeculo 9
vel in poſteriori Monaſterio vſque ad profeſſionem: quippe vſque ad illam non eſt perfectè tranſlatus ad poſterius Monaſterium, & ideo acquirit priori, cuius eſt verus religioſus, donec in poſteriori profiteatur. Idque probari poteſt ex *l ſtatu liberum, 9 ff de ſtatu liber.* vbi decernitur, ſtatu liberum, id eſt, vt dicitur *l. 1. ff. eod. tit.* cui in diem, aut ſub conditione relicta eſt libertas, eſſe ſeruum ante illius diei, & conditionis aduentum. Cùm ergo hic ſola profeſſione in poſteriori, reddatur liber à priori, ante profeſſionis emiſſionem reputabitur ac religioſus prioris Monaſterij, & ſubinde illi acquiret. Quod apertè indicant omnes DD. numero præcedenti allegati, dum aiunt religioſum hunc ante poſterioris ordinis ingreſſum acquirere priori; nam ingreſſus dicitur quando profitetur. Item, quia Ioan. Andr. Cardin. Henric. num. præced. allegati eam reddunt rationem, cur ante poſterioris ingreſſum acquirat priori, nempe, quia ante ingreſſum nondum eſt plenè tranſlatus.

tranſlatus. Quod verum eſt ante profeſſionem in poſteriori; & in propriis terminis docent Ananias, Nauarr. eo, n. 24 verſ. 11. & Mol. num. præced. allegati, Manuel qq. regularium tom. 2. q. 79. art. 2. quamuis minus bene Card. Clem 1. §. quia verò, n. 14. q. 12. dicat eſſe ſecundi monaſterij, in quod cum legitima licentia intrauit.

10 Procedit etiam in bonis a religioſo expreſsè donatis monaſterio tempore ingreſſus in illud, quia etſi ea donatio tacitam in ſe imbibitam conditionem habeat, ſi profeſſio ſequitur, cuius intuitu cenſetur facta: at profeſſione valida ſubſecuta remanet omninò irreuocabilis, eo quod impleta ſit conditio, nec vllo iure probetur habere tacitam perſeuerantiæ in ea profeſſione conditionem. Atque hanc partem contra authores allegatos num. 7. ſuſtinent Aretin. l. ſi quis mihi a ſe § ſeruus, num. 1. ff. de acquir. hæred. Nauar. comment. 4. num. 24. verſ. 11. de regular. Aluarad. & Azor. vtroque loco allegati num. 8. Manuel qq. regular. tom. 2. quæſt. 79. artic. 1. Quare idem ſentio ob eandem rationem, ſi à quodam tertio ea bona monaſterio donata eſſent contemplatione eius ingreſſus.

11 Non tamen approbo quod Nauarr. & Manuel ibidem addunt, dicentes poſſe ſecundam ſententiam numero 7. allegatam ſuſtineri, nempe, vt vſusfructus eorum bonorum pertineat ad poſterius monaſterium toto tempore vitæ religioſi, quando religioſus non voluntariè, ſed coactè ob neceſſitatem, vel vtilitatem publicam, aut valde magnam priuatam authoritate legitima in poſterius monaſterium tranſitet. Sed hoc non approbo, quia adhuc militat ratio vltima cum ſua confirmatione numero 8. tradita, qua probammus vſumfructum hunc poſteriori monaſterio negandum. Præterea, quia ſibi imputare debet poſterius monaſterium voluntariè illum recipiens; nec neceſſitas hæc, aut vtilitas iure in illa bona perfectè acquiſito priuare illud debent.

12 Sed retenta adhuc ſententia hac, ſpecialis dubitandi ratio vrget in dote à monialibus data monaſterio tempore ingreſſus, an ea poſt profeſſionem legitimè tranſeunte ad aliud monaſterium, ſit huic reddenda illa dos. Quidam affirmant, ſuadéntque id per l. ſi is qui. 57 ff. de iure dot. vbi ſic habetur; ibi dos eſſe debet, vbi onera matrimonij ſunt. Item, quia illa dos datur acceſſoriè ad perſonam, & ſub tacita conditione, dum illa monialis in eo monaſterio perſeuerauerit, & ſit reſtituenda, dum ea profeſſio diſſoluitur per legitimum ad aliam religionem tranſitum. Sicut dos propter matrimonium carnale viro tradita, eam habet tacitam conditionem, vt eo matrimonio legitimè ſoluto ſit reddenda. Et ideò hanc partem dicit eſſe elatam Batt. Socinus conſil. 222. num 3. verſ. ſed in caſu noſtro, vol. 2. explicans etiam quoad proprietatem; eandem abſolutè tenuce Baldus Nouell. de dote, part. 1. num. 10. explicans, ſiue monaſterium ſit eiuſdem ſiue diuerſi ordinis. Tapia abſolutè loquens authentic. ingreſſi, verb. ſua, cap. 6. n. 10. & idem tenet quoad dotis neceſſariæ ad limenta quantitatem, Manuel 1. tom. ſumma, cap. 31. num. 9. Verùm iure optimo Nauar. comment 4. num. 24. verſ. 11. de regularib. & Manuel qq. regular. tom. 2. quæſtione 79. art 2. dicunt monialem tranſeuntem ea legitima licentia ad inſtantiam ſuam in aliud monaſterium, non delaturam ſecum dotem, quia ſolam tacitam conditionem habet, ſi profeſſio ſequatur, qua ſequuta, remanet perpetuò eius monaſterij. Et conſtat non eſſe ſimile de dote data pro matrimonio carnali; quippe diſſoluto matrimonio per mortem viri, vel mulieris, hæc eſt neceſſariò reſtituenda, eo quod ſolo matrimonij tempore pertineat ad virum: at diſſoluta profeſſione per mortem monialis, non reſtituitur dos parentibus eius, cùm eius dominium perpetuò in id monaſterio tranſierit: ſi tamen poſterius monaſterium cogeretur illam admittere, tunc cenſeo à priori eſſe dotem reddendam, cùm non ſoleant moniales abſque dote admitti, nec imputanda ſit voluntaria admiſſio huic poſteriori monaſterio.

Hinc deducitur, religioſum hunc ad aliam religionem tranſeuntem nil poſſe ſecum deferre ex adquiſitis priori monaſterio, præter ſolas veſtes, & has quidem ex tacita licentia: quippe concedens facultatem ad tranſitum, cenſetur concedere ad omnia, ſine quibus tranſitus fieri nequit, l. penultim. ff. de vſufruct. At nudus nequit commodè tranſire. Quare nec ſcripta à ſe elaborata portare ſecum poteſt, niſi eſſet inutilia primæ religioni, vel niſi crederet non fore ingratam ſuperiori delationem; reliqua verò minimè, niſi relictis originalibus, vel eorum copiis, quibus efficeretur delationem non eſſe monaſterio noxiam. Sic tradunt Nauar. lib. 3. conſil. in 2. edit. tit. de regular. conſil. 55. num. 9. & 10. Manuel qq. regular. tom. 2. quæſt. 79. art. 2. fine. 13

Secundò deducitur, quid dicendum ſit de peculio concesſo illi religioſo, non ex bonis monaſterij, ſed à cognatis, vel extraneis, ſeu tempore profeſſionis reſeruato: de quo ſic diſtinguerem. Si peculium illud ſit abſolutè conceſſum, manebit omnino apud prius monaſterium, quia eſt omnino in dominio monaſterij ſolo vſu per ſuperiorem reuocabili conceſſo illi religioſo: quare eo tranſlato, remanebit apud prius, tanquam perfectè illi acquiſitum. Si autem conceſſum ſit ea lege, ne monaſterium poſſit in id ſe intromittere, ita vt ſe intromittens illud perdat, caſu quo grauamen hoc poteſt apponi, de qua re diximus in hoc libro ſuprà, manebunt omnino in eo monaſterio fructus ex eo peculio vſque ad tranſitum percepti: quia eos tanquam ſibi acquiſitos poteſt monaſterium non obſtante ea conditione vendicare, vt diximus ſuprà. At in poſterum acquirendi tranſibunt cum eo monacho, quia in eos ius non habet monaſterium. 14

Tertiò deducitur, ſi quis inſtituatur cum conditione, vt ſine liberis decedens reſtituat tertio, & profiteatur poſtea in monaſterio, quo caſu excluditur ſubſtitutus, vt diximus excludendum, ea bona remanſura perpetuò in eo monaſterio, etiamſi ille profeſſus poſtea legitimè exeat, & moriatur extra monaſterium: quia a tempore profeſſionis validè fuerint acquiſitum monaſterio. Sic Bald. cap. in præſentia, numer. 15. de probat. Iaſon l. cùm fundus, §. ſeruum, in fine, ff. ſi certum petatur. Atque idem dicendum eſt ob eandem rationem de bonis ad prius monaſterium pertinentibus, dum religioſus hic viuit, eo quod de illis teſtatus ſit, aliúmque hæredem, aut legatarium inſtituerit, vel quia inſtitutus eſt ante ingreſſum cum conditione, vt abſque liberis decedens reſtituat tertio, eſtque caſus in quo non excluditur ea profeſſione ſubſtitutus, vel grauatus eſt poſt mortem reſtituere alicui, manſura apud prius illud monaſterium, quia non dicitur id monaſterium tantùm vſufructuarium, ſed verus horum bonorum dominus, dum religioſus ille ſuperſtes eſt, vt ſuprà probauimus. Vtrùm verò tranſeat ad poſterius monaſterium vſusfructus, qua ratione huius monachi gaudebat prius monaſterium, an potiùs extinguatur, ſiue poſterius ſit capax, ſiue incapax ſuccedendi; & quid de iure patronatus, & quid de bonis maioratus, dixi ſuprà. 15

Ad argumenta primæ ſententiæ propoſita num. 4. reſpondetur. Ad primum dico cum Couar. cap. 1. n. 25. de teſtament. ſpem ſuccedendi non eſſe verè acquiſitam ante parentum mortem, ita vt illa hæreditas inter bona iam quæſita computetur. Quod ſatis clarè indicat Gloſſa eodem cap. vnic. verb. reſtituat, dicens eam ſuccedendi ſpem priori monaſterio quæſitam, deficere ex eo quod perſona monachi ab illo recedat ante veram acquiſitionem. Ad ſecundum, & tertium conſtat ex prima & tertia ratione adductis numero 8. pro noſtra ſententia. Ad argumentum ſecundæ ſententiæ 16

Digitized by Google

adductum numero 7. reſpondeo, eos textus non loqui de religioſo, qui transfertur ad aliam religionem, vt ſit verus illius religioſus, ſed vt in criminis pœnam ibi detineatur gratia agendæ pœnitentiæ; de quo caſu dicemus infrà.

17 Secunda difficultas. Quando tranſitus eſt licitus de monaſterio capaci ad capax, & in priori delata eſt hæreditas morte teſtatoris; at ante eius aditionem tranſiit religioſus, & profeſſus eſt in alia religione, vti ex his religionibus hæreditas acquiratur. Punctus huius difficultatis eò tendit, an quoad hæreditatis acquiſitionem ſpectandum ſit tempus, quo defertur, an potius tempus, quod aditur? Qua in re quidam exiſtimant tempus aditionis ſpectandum eſſe, atque ideo hæreditatem hanc ſpectare ad poſterius monaſterium. Ducuntur primò ex *l. ſi alienum*, 49. § *in extraneis*, *ff. de hered. inſtitut.* & *§. in extraneis. Inſtitut. de hered. qual. & diff.* ibi; *nam ius heredis eo maximè tempore inſpiciendum eſt, quo acquirit hereditatem.* Secundò ex *l. 2. §. ſi duo ſint heredes, verſ. ſi ſeruus, ff. de bonorum poſſeſſ. ſecund. tabul.* vbi deciditur, ſi ſeruus Sempronij inſtitutus hæres, nec iuſſus à domino adire, alienatus in Septitium, iubeatur ab hoc adire, huic poſteriori acquirendum hæreditatem. Atque idem deciditur *l. ſi ſeruus eius, qui*, 81. *ff. de acquirend. hered.* Tertiò, quia ius adeundi monaſterio competens eſt ratione perſonæ, *auth. ingreſſi. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Ergo translata perſona debet hoc ius transferri. Nec obſtat ſi dicas poſſe monaſterium nolente monacho, aut eo mortuo adire; quippe id verum eſt monacho exiſtente in eo monaſterio, vel mortuo in eo, ſecus, ſi ad aliud translatus ſit; atque ſibi imputare debet Abbas, quod tempore habili non adierit. Nec etiam proderit priori monaſterio priuilegium reſtitutionis prætendere, quod tempore habili non adierit hæreditatem, quia cùm certet aduerſùs aliud monaſterium æquali priuilegio gaudens, in eo caſu priuilegia confunduntur, vt optimè ait Bartholom. Socinus *l. 1. §. per ſeruum, ff. de acquirend. poſſeſſ.* Tandem, quia tempus aditæ hæreditatis inſpicitur quoad eius acquiſitionem, *l. ſi alienus, ff. de leg. 2. l. Antiſtius*, *§. ſi ſeruus, ff. de acquir. hered.* & *§. quoad alienus quoque ſeruus, Inſtitut. de hered. inſtit.* Et ideo hanc partem ſuſtinent Bart. *l. 2. §. ſi ſeruus, in fin. iuncto princip. ff. de bonorum poſſeſſ. ſecund. tabul.* Federic. *conſil.* 20. *fin.* Baldus *l. ſi quis mihi, §. ſeruus, in fin. de acquirend. heredit.* & ibi Angel. *num.* 1. Ioan. de Lignano, quem referens ſequitur Imola *Clement. dudum, in fin. de ſepultur.* Redoan. *de ſpol. Eccleſ. queſt.* 8. *in princip. num.* 80 Gail. *in deciſ. Cameræ Imperial. lib.* 1. *deciſ.* 26. *num.* 160. Nicolaus de Vbaldis *de ſucceſſ. ab inteſt.* vbi de ſucceſſione regularium. 2. *num. vlt.* Atque eiuſdem ſententiæ ſunt, quos referemus infrà, dicentes fratrem Minorem inſtitutum hæredem, & ſic incapacem tempore delatæ hæreditatis, ſuccedere poſſe ſi tempore aditionis ſit effectus capax: eidem enim principio innituntur, quod capacitas tempore aditæ hæreditatis inſpicienda ſit. Et hæc quidem ſententia amplectenda eſt, ſi ſequamur opinionem communem iuris Cæſarei Doctorum, dicentem non eſſe integrum monaſterio adire hæreditatem abſque monachi pacto, quam retulimus ſuprà, vt optimè aduertunt Alex. *l. ſi quis mihi* 25. § *ſeruus, n.* 3. *ff. de acquir. hered.* & ibi Aretinus *n.* 2. Imola *ibi. § ſi ſeruus fiſci, n.* 2. Pariſ. *c. in præſentia n.* 184. *de probat.* & Beroius *conſ.* 26. *n.* 9. & 10. *vol.* 2. Lud. Roman *l. ſi ſeruus eius, qui. n.* 8. *ff. de acquir. hered.*

18 Cæterùm ſuſtinendo noſtram ſententiam, quam amplexi ſumus ſuprà, dicendum eſt, eam hæreditatem pertinere ad prius monaſterium, in quo eſt religioſo delata. Atque ideo priori monaſterio integrum erit adire, excluſo penitus poſteriore, vt optimè aduertunt Beroius, Aretinus, Imola, Romanus, Alexand. & Pariſ. num. præcedent. allegati. Ratio autem eſt, quia eo ipſo, quod monacho hæreditas delata eſt, non eſt ipſi acquiſita, nec ius adeundi in ipſum tranſit, ſed vtrumque acquiſitum eſt monaſterio, abſque vllo illius monachi facto. Ergo ob ſequentem tranſlationem in aliud monaſterium, non debet prius iure ſibi perfectè acquiſito ſpoliari. Et ideo hanc partem ſuſtinent Abbas *cap. in præſentia, n.* 77. *de probat.* Beroius *ibi, num.* 560. & *cap. Raynutius, n.* 38. *de teſtam.* Curtius iunior *conſ* 48. *fin.* Couarr. *c.* 2. *n.* 21. *de teſtam.* Molina *lib.* 1. *de primog. c.* 13. *n.* 36. & 37. Leonard. *lib. de iuſtit. c.* 41 *dub.* 21. *num.* 88. Atque eiuſdem ſententiæ ſunt DD. quos referemus num. 12. dicentes, Fratre Franciſcano inſtituto hærede, & ſic tempore incapaci delata ipſi hæreditate, eam transferri ad hæredes ab inteſtato, quamuis antequam illi adeant, ſit religioſus ille factus capax, quia eidem fundamento innituntur, nempe, quia ius adeundi acquiſitum per incapacis inſtitutionem hæredibus ab inteſtato, non poteſt illis auferri per ſuperuenientem illius religioſi capacitatem.

Ad argumenta contrariæ ſententiæ propoſita n. 17. 19
reſpondetur. Ad primum dico, illos duos textus ſolummodo probare, ad perfectam hæreditatis acquiſitionem potiſſimùm inſpici tempus aditionis, quia perfectè acquiritur, & adiens conſtituitur verus hæres: non tamen probare ius adeundi alteri acquiſitum tempore delatæ hæreditatis, ipſi auferendum ob ſuperuenientem inſtituti mutationem, vel capacitatem. Ad ſecundum dic, diuerſum eſſe in ſeruo, quia cùm ipſo inuito nequeat dominus adire hæreditatem, nullum adeundi ius acquiſiuit dominus ex hæreditate ſeruo delata tempore quod erat ſuus: quare eo alienato, id ius in ſequentem dominum tranſibit, vt ex ſerui voluntate adeat. At monaſterium, vtpotè quod adire poteſt inuito monacho hæreditatem illi delatam, perfectùm adeundi ius ex tempore illius delationis comparauit. Ad tertium dic, quamuis ratio acquirendi iuris hæreditatis adeundæ competat Monaſterio ratione perſonæ in eo profeſſæ, cui delata eſt, at competere vndique independenter ab ipſius voluntate, & ea mutatione perſonæ: vtpote quod non ipſi perſonæ, ſed Monaſterio immediatè acquiritur, quamuis ratione perſonæ illius.

Tertia difficultas eſt, quando prius Monaſterium erat 20
bonorum incapax; poſterius autem capax, vel è contrà, vt ſi Frater Minor licitè tranſeat ad religionem Carthuſianam ſuccedendi capacem, aut Frater Dominicanus è ſua religione capaci ſuccedendi, tranſeat licitè ad religionem Minorum incapacem: & in vtroque euentu inſtitutio eſt pura, id eſt, non ſub conditione. Et quidem quando bona acquiſita perfectè erant priori Monaſterio capaci, vel, ſi erat incapax, hæredibus ab inteſtato, eo quod ante tranſlationem iam adierant hæreditatem, non eſt dubium illa permanſura apud prius Monaſterium capax; vel, ſi erat incapax, apud hæredes ab inteſtato: quod iure ſibi perfectè acquiſito ob ſubſequentem incapacitatis, aut capacitatis euentum priuandi minimè ſint.

Difficultas autem eſt, quando nondum adierant hæ- 21
reditatem, ſed ſolùm tempore profeſſionis in poſteriori erat iam delata. Huius difficultatis ſolutio pendet ex dictis in præcedenti difficultate: nam DD. qui aſſerunt tempus aditæ hæreditatis inſpiciendum eſſe, & ad eum pertinere hæreditatem, qui tunc capax eſt, quamuis aliis eſſet antea delata, quos retulimus num. 17. dicunt, quando Monaſterium tempore delatæ hæreditatis erat incapax, & antequam hæredes ab inteſtato adeant, tranſitus ſit ad Monaſterium capax, ſuccedere Monaſterium capax in eam hæreditatem. Ducuntúrque rationibus ibi allatis; & in propriis terminis docent hanc ſententiam Federic. *conſil.* 26. *num.* 2 & 3. & Iacob. de Piſtor. in quadam reſponſo, quod refertur ad verbum *eod. conſ.* 26. *n.* 3. Baldus *auth. ingreſſi, in fin C. de ſacroſ. Eccleſ.* & *l. finali, §. hoc etiam cognitum, n.* 9. *C. de Epiſc. & cler.* & ibi Fulgoſius *num.* 5. Nicolaus de Vbaldis *de ſucceſſ. ab inteſt.*

vbi

vbi de ſucceſſione regularium *p.1.n.4.* Redoanus *de ſpol. Eccleſ.q.8.in princ.n.21.* Paulus *l.Gallus §.& quid ſi tantùm,n.10.ff.de liber & poſthum.* Romanus *l.ſi ſeruus eius, qui,n.7.ff.de acquir. hæred.* Menebaca alios referens *in quæſtionib. vſufrequent. lib.1.c.1.n.15.* Tapia *d.auth.ingreſſi, verb.ſua,c.6. n.12.13.29.& 30.* & huic ſententiæ fauet Angelus etſi aliquãtulum dubitans, *l.his verbis 48. §.interdum, fine, ff.de hæred.inſtit.* vbi ait Fratre Minore inſtituto, & pòſt facto capace, videre inſtitutionem ex benignitate confirmandam: atque idem dicit Romanus, ſi poſtea factus ſit Frater ille Minor Epiſcopus.

22 Cæterùm dicendum eſt inſpiciendum eſſe tempus delatæ hæreditatis. Quare ſi tunc Monaſterium erat incapax, ſuccedent hæredes ab inteſtato, & ſi tunc erat capax, illud ſuccedet, non obſtante tranſitu ante aditionem hæreditatis facto ad Monaſterium capax, aut incapax. Probatur rationibus adductis *num.18.* nec obſtant contrariæ, quia illis ſatisfecimus num.19. Item probatur, quia etſi Monachus incapax ſuccedendi in feudum, fiat ex diſpoſitione Pontificia capax, ſuccedet vtique, vt tradunt Bald. *conſil.275.num.7. lib.1.* Curtius iunior *de feud.2.p.1.p. principali.q.10. verſ.6. limitatur, num.28.* Afflict. *de feud tit.ſi de feud.defunct. content.in c.qui clericus,n.3.* Dueñas *regul.103.num.5.* At hoc intelligitur, ſi re integra ea capacitas ſuperuenit, nempe ante mortem poſſeſſoris, cui ſuccedendum erat; ſecus ſi poſt, eo quod iam ius erat quæſitum: vt optimè diſtinguunt Iſern. *cap.1. quæ ſit prima cauſa benef.amitt. n.14.ad fin. verſ.item quid ſi Princeps.* Præpoſ. *in feudis, c.miles,de vaſſal.milite,qui arma bellica depoſuit,n.4.* & ibi Valeranus *n.16.& 19.* Bramachat *de feud.c.cui clericus,n.150. ſi de feud.defunct.conten.* Chaſſaneus *de conſuetud. Burg. rubr.7. §.14. ibi, religieux, circa medium,& in fin §.poſt n.5.* Et ideo DD. omnes allegati n.18. pro noſtra ſententia, ſuſtinente ibi tempus delatæ hæreditatis inſpiciendum, ſunt etiam huius ſententiæ, atque in propriis terminis illam tradunt Baldus *l.ſi alienum,§.in extraneis,ad fin.ff.de hæred.inſtit.* & ibi Imola *fin,* Faber *§.in extraneis, ad fin. Inſtit de hæred. qual. & differ.* Lapus in quodam reſponſo, quod refertur inter conſilia Federici *conſ.27. fin.* Griffol.de monte Politiano, & Franciſcus de monte Albino in quibuſdam reſponſis relatis ad verbum inter eiuſdem Federici Conſilia, *conſ.26. num.3.& 4.* Berois licèt aliquantulum dubitans, *cap.in præſentia, n 550.*do *probat.* Guillelmus Benedictus *c. Raynutius. verb.in eodem teſtament.relinquens.el 1.num.125.de teſtament.* Angelus *ſumma, verb.religioſus,n.34. fin.* Roſella *verb.religio 4. n.13.* Syluester *verb.religio.4.q.10.* Tabiena *verb.religio. q.28.n.29.* Porrius *conſ.23.à n.28.vſque in fin* & maximè *num.39.& 40.* Tiraquel. *de retract. lignag. §.1.gloſſ.9. num.105.* Bertrandus, & Mayner, quos refert, & ſequitur Cald. *de nomin. emphyt p.12.n.62.* Molina *lib.3.de primog.c.1.n.17.* Meres *de maiorat.in priori edit 1.p.q.1. n.23.* Aluarad. *de coniect.mente teſtat. lib.2.c.3. in princ. n.11.* Anaſtaſius Germonius *de ſacror.immunit lib.3.c.4. n.38.* Ludouicus de Caſanet. *conſ.26.num 12.& duplici ſeq. volum.1.* Manuel *qq.regul. tom. 2. quæſt.79 art.1.ad finem.* Atque idem dicendum eſt, ſi poſt delatam hæreditatem in priori monaſterio fiat Epiſcopus, pertinet enim ad prius monaſterium, & non ad eccleſiam: quia eadem militat ratio, vt bene tradunt Bald. Imola, Roſella, Syluester, Aluarad. ibidem. Nec admittenda eſt limitatio, quam tradit Berois *ibi, num 551.* dicens ſententiam hanc intelligendam, niſi de licentia Abbatis tranſeat religioſus in diuerſam religionem, quia tunc (inquit) attendi debet tempus aditæ hæreditatis, & imputetur priori monaſterio, quod alienarit. At non eſt, inquam, admittenda, quia non ideo ius illud adeundi iam quæſitum independenter ab illius religioſi in ea religione perſeuerantia, amittendum eſt, cùm nullo iure id probetur.

23 Quod ſi ſucceſſio eſſet in maioratus Hiſpanos, res minus dubia eſſet; ſuccederet enim is, qui tempore delatæ ſucceſſionis eſt capax: quia, vt optimè probat Molina *lib.3 de primog.c 2.n.18 & 19.* & alij, quos refert, & ſequitur Meres *de maiorat.in priori edit p.1.q.2.num.12.* iura exigentia capacitatem hæredis tempore teſtamenti, & tempore delatæ ſucceſſionis, & aditionis, quæ referemus infrà, non procedunt in maioratibus Hiſpanis, ſed in illis ſolùm delatæ ſucceſſionis tempus ſpectatur; tempus enim teſtamenti in ea ſucceſſione conſiderari nequit. Tum quia tempore teſtamenti ferè nullus ex vocatis vltra primos nominatos eſt in rerum natura, & proinde pauci tunc ſunt capaces: tum etiam, quia ea iura loquuntur de ſucceſſione ex teſtamento. At in maioratibus ſucceditur ſecundùm ordinem ſucceſſionis ab inteſtato, nec tempore aditionis conſideratur habilitas: quod in eis aditio non requiritur, ſed in eo inſtanti, quo vltimus poſſeſſor obiit, dominium, & poſſeſſio abſque aditione, & apprehenſione ipſi ſequenti vocato acquiruntur, vt ibi latius probatur. Item, quia inſtitutio in aliis vltra primum vocatum eſt conditionalis. Et ſic in propriis terminis tradit Molina *eo cap.2. num 16.& 17.* quamuis contrarium minus benè ſuſtineat Meres *de maiorat.in 1.edit. parte 2.quæſt. 3. num. 10.fin.* ſi tamen maioratus inſtitueretur in Fratre Minori, & ſic incapaci, non ſatis eſſet eum factum eſſe capacem tempore mortis inſtituentis, quo ſuccedendum eſt: ſed oportet, vt adſit nouus inſtituentis conſenſus. Item, quia tunc inſtitutio non eſt conditionalis habens conditionem, ſi hic ſuperuiuat vltimo poſſeſſori, ſed eſt pura; & ideo capacitas exigitur tempore inſtitutionis, quia cùm principio fuerit inſtitutio nulla, nequit confirmari ea capacitate ſuperuenienti abſque nouo inſtitutionis conſenſu; quod ea multis probat Meres *de maior.in priori edit 1.p c.2.n.23.*

Ex quo deducitur, quid in ea quæſtione dicendum ſit, ſi ex Pontificis diſpenſatione concedatur clerico, aut religioſo militi D. Ioannis, aut cuicumque alij religioſo, vt vxorem ducat, an ſit capax ſuccedendi in maioratum habentem clauſulam excludentem clericos, & religioſos, eo quod prolem habere nequeant, quæ in maioratum ſuccedat? Videtur enim pars negans ſuaderi, quia reſtitutio Principis ea mera gratia conceſſa quantumcumque pleniſſima, eſt ſemper abſque tertij præiudicio intelligenda *l.2.in fin.C.de ſentent.paſſ.& reſtit.* Bart. cõmuniter receptus *in l.Gallus.§.& quid ſi tantùm n.12.ff. de liber & poſth.* Ergo hæc indulgentia non debet operari in præiudicium aliorum ad maioratum vocatorum, qui ex puncto incapacitatis huius ius ſuccedendi in illum, hoc excluſo, acquiſiêre. Cæterùm diſtinguendum ſic eſt: ſi diſpenſatio hæc concedatur poſt vltimi maioratus ſucceſſoris mortem, ac iam alteri delatam ſucceſſionem, excluſo ob incapacitatem hoc religioſo, vel clerico, nil prodeſt diſpenſatio quoad hanc ſucceſſionem, quia iam eſt dominium ſequenti ſucceſſori acquiſitum, quod diſpenſatio non auſert. Si autem ante hãc mors contingat, ſuccedet vtique, nec poteſt ob id dici diſpenſationem hanc aliquid in tertij præiudicium operari, qui hoc excluſo ſuccedere deberet: quia cùm capacitas ſucceſſionis in maioratus ſpectanda ſit tempore mortis vltimi poſſeſſoris, ita ſequenti vocato acquiſitum, excluſo inhabili, intelligitur, ſi incapacitas durauerit vſque ad mortem vltimi poſſeſſoris, quo tempore ſucceſſio in maioratum deferenda eſt. Secundò, quia cùm hic factus incapax fuerit natus habilis, & ſubinde ex eo tempore ius ad maioratum haberet, non poſſunt ſucceſſores conqueri, quaſi damnum ex diſpoſitione ſenſerint, cùm non nouum ius concedatur, ſed prius quod ſuſpenſum erat, conſolident. Atque ita in ſimilibus terminis ob has rationes diſtinguit Molina *lib.3. de primogen.c 2. à n.14. vſque ad 19* tractans, an incapax ratione hæreſis, aut criminis læſæ maieſtatis, aut alia ex cauſa, reſtitutos beneficio Principis ad ſtatum capacem, poſſit ſuccedere in maioratum. Facit etiam quod citato Greg. Lopez *l.1.verb. ſiendo*

Ex quo colligo idem dicendum eſſe, ſi hæ expenſæ excedentes ſunt ex aliqua alia vrgenti cauſa rectè, & iuxta debitam adminiſtrationem factæ, vt ſi furto data ad neceſſarias expenſas ſublata ſint.

19 Quare non placet diſtinctio, quam tradunt Speculator *tit. de ſalariis, §.vltim.* qui eſt de ſalariis Medicorum *num.5.fin. & 6. initio.* Dominicus *cap.2.in princip. num.11. de clerici, vel Monachi, num.6.* vbi quærentes, an hæ morbi expenſæ ſint à carnali religioſi patre, an potiùs à Monaſterio petendæ, dicunt illum teneri, cuius contemplatione factæ ſunt: quod ſi vtriuſque gratia, vtrùmque teneri; in dubio autem ſpectandam perſonarum qualitate, vt *cap.requiſiſti, de teſtamentis.* Atque idem tenet Lapus prout eum refert Marianus Socinus ſenior *cap.ex parte, num.10.de accuſationib.* quem ibi videtur ſequi, etſi aſſerat ſe nolle in hoc inſiſtere, eo quod non ſit principalis ſua materia. Sed non placet diſtinctio; ſed dicendum eſt eas à Monaſterio petendas, quia cùm ibi ſit de Abbatis licentia, id onus Monaſterij erit. Item, quia cùm Monaſterium ſentiat commodum, vt omnia per religioſum quocumque modo acquiſita ipſi cedant, debet quoque ſentire onus, *regul qui ſentit,de regulis iuris in 6.* Atque ita docent Francus *eo cap.2. princ.* Tapia *eodem c.18 num.13.* & ſatis docent authores numero præcedenti allegati, dum indiſtinctè obligant Monaſterium ad huiuſmodi expenſas. Quod bene limitat Francus ibi, niſi patris expenſis eſſet religioſus ille in ſtudio; tunc enim pater teneretur. Atque idem eſt dicendum de quocumque alio, cuius expenſis ibi eſſet, vt conſtabit ex dicendis num ſequenti.

20 Poſterior limitatio eſt, quando religioſus ille in ſtudio, aliòve negotio expenſis Monaſterij verſaretur: ſi enim conuentum eſſet, vt alius expenſas miniſtraret, non obligabitur Monaſterium ad mutuum pro expenſis neceſſariis acceptum, ſed is cuius expenſis ibi eſt, quod tunc ceſſet ratio obligationis Monaſterij. Atque ita docent Gloſſa *cap.2. in princ.verb.licentia, in addit. ne cleric.vel Monachi,in 6.* & ibi Ioannes Andreas *n.4.* Archidiac. *num.6.* Dominicus *num.9.* Francus *num.6.* idem Archidi c. *cap.non dicatis, 12. quaſt.1.num.vltim.* & ibi Bellamera *num.33.* Turrecremata *art.7. num.11.* Abbas *cap ex parte,num 8.de accuſationibus*,& ibi Ananias *in fin.* Marianus Socinus ſenior *num.10.* D. Anton. *3.parte, tit.24. cap.53. in fin.* Roſella *in ſumma, verb. excommunicatio 1. caſu 16. fin.* Syluester *verb excommunicatio.9.caſu 25.n.55.fin.* Graffis *2.part. deciſ. lib.3. cap.19. num 41.* Molina *tom.1.de iuſtit diſp.140.col.10. verſ.item ex contractu.* Tapia *authent. ingreſſi, verb ſua, c.18.n.8. C.de ſacroſanct.Eccleſ.*

21 Quod ſi religioſus ille ſit in ſtudio, vel alio negotio abſque ſuperioris licentia, etſi pro illis expenſis nequeat conueniri, quatenus eſt in Monaſterij detrimentum: at ſi rem contrahentis habeat, vel ex mutuo effectus ſit ditior, poterit conueniri coram ordinario loci, vt id, quod retinet, vel in quo effectus eſt ditior, ſoluat, quando ſuus Prælatus multum diſtat, vt bene tradunt Abbas *cap. quanto,num.5.de officio ordin.* Felinus *c.cum dilecta,n.18. de reſcriptis.*

22 Vtrùm autem ſi religioſus rem ſibi mutuo datam malè conſumat, & nil apud illum extet, gaudeat beneficio Macedoniani, quod filiusfamilias ſic mutuum expendentibus conceditur, nempe, vt id non teneatur ſoluere, *l.1.& ſeqq ff.& C.ad Macedonianum, & §.pen. Inſtit quod cum eo,& l.regia 4.tit.1. p.5.* Quod quidem priuilegium licet multi negent in foro conſcientiæ vim habere, ſed teneri in foro conſcientiæ filiumfamilias id mutuum ſoluere, quod lex noluerit illum eo debito ſoluendo exonerare, ſed ſolam repetendi mutuum creditoribus actionem deneget. Hi ſunt Couar. *c.quamuis pactum, 2.part. §.3.num.4.* Aſcanius Clemens *de patria poteſtate,cap.6.effectu 5.num.12.* Menchaca *de ſucceſſionum creatione, part.1. lib 3. §.28. num.55.* Padilla *l.cum quis,n.32.C.de iuris,& facti ignorantia.* Dueñas *reg 369. fin.* Ioannes Molina *in differentiis inter forum conſcientia, & contentioſum, differentia 45.* Rebellus *de iuſtitia, part 2.lib.1.quaſt.3 ſect.3.num.30. paulò poſt princip.* At verius eſt id priuilegium in vtroque foro procedere, quod leges non ſolam actionem denegent, ſed liberent quoque filium ea ſoluendi obligatione in pœnam malè mutuantis, vt conſtat ex illa regia lege 4. vbi expreſsè dicitur filium non teneri, idque poteſtas publica potuit in bonum commune ſtatuere. Atque ita docet Barthol. *extrauag ad reprimendum verb.denunciationem,num.11.* Innocentius *cap. quia plerique, num.3. de immunitate Eccleſiarum*,& ibi Abbas *num.26.* Iaſon *§.actiones n 35. Inſtit. de actionibus.* Aluarus *cap. nouit. n.16.de iudiciis.* Angelus *in ſumm.verb iuramentum,6.n.4.* Gregor.Lopez *ea l.4. verſ.non eſt tenudo.* Antonius Gomez *l.3.Tauri, num.124. & tom.1.variar c.6.num.2.* Gutierrez *authent. ſacramenta puberum, num.83. & de iuramento, 1 parte, cap.43. num 6.* Mexia *pragmatica tritici, concluſ.6.n.83.* Azebedo *lib.5. recopilationis, tit.11. l 22.num.1.* & ibi Matienzo *gloſſ.1.num.2.* Leonardus *lib.2 de iuſt cap.20. dub.2.num.8.* Molina *tom 2 de iuſt.diſp.351. paulo poſt princ.verſ habet verò locum.* Hoc ergo ſuppoſito, dubium eſt, an prædicto priuilegio gaudeat quoque religioſus. Quidam affirmant, quia religioſus in his, quæ vtilitatem Monaſterij concernunt, æquiparatur filio, vt diximus. Item, quia ſicut filius eſt in patris poteſtate, ita religioſus eſt in Prælati poteſtate. Tandem, quia eſt eadem illius conſtitutionis ratio in religioſo, nempe, vt refrenetur fœneratorum auaritia, vt dicitur *l 1. ff. ad Macedonianum*, & ita ſuſtinet Angelus *§.cæterùm, in fin. Inſtit quod cum eo.* Sed verius eſt non gaudere hoc priuilegio; cùm id indultum ſit, quo machinatio mortis parentum, vt filij ei ſuccedentes ſint mutuum ſoluendo, caueretur. Quæ ratio ceſſat in Monacho, vtpote qui Abbati non ſuccedit. Præterea, quia etſi filius ratione dignitatis alicuius patria poteſtate liberatus retineat priuilegia filiisfamilias conceſſa, id fallit, niſi tale priuilegium ob malorum morum ſuſpicionem conceſſum ſit, vt docet Suares *l.9. fori, num.19. titul. de los pleytos.* Cùm ergo id priuilegium ob ſuſpicionem malorum morum ſit filiofamilias conceſſum, id non retinebit factus liber à patria poteſtate per profeſſionem. Tandem, quia id priuilegium à iure naturali obliganti ſoluere mutua, valdè deuians eſt reſtringendum. Atque ideo hanc partem ſuſtinent Faber *§. qua diximus, in fin. Inſtit. quod cum eo.* Caballos *in ſuis communibus opinionibus,q 446 n.19.*

Qualiter autem Monachus, aut Monaſterium teneantur pecuniæ apud ſe depoſitæ, & quando religioſus non eſt ſoluendo damnum à ſe illatum, an debeat dari pro noxa inſtar ſerui, diximus ſuprà. 23

Quamuis autem Monaſterium, quod æs alienum ſoluendo non eſt, cedere bonis poſſit, vt conſtat ex *§.ſi quis autem adiecerit, authentic.vt determinatus ſit numerus clericorum*, & docent Iaſon *§.fin. verſ. cum eo quoque, num 10. Inſtitut. de actionibus.* Albericus *rubr. C.qui bonis cedere poſſunt, num.vltim* Angelus, Zaſius. Nicolaus Neapolitanus, quos refert & ſequitur Boëza *de inope debitore, cap.13. num.1.* At religioſus priuatus nequiens ſoluere non admittitur ad bonorum ceſſionem, vt allegatis Baldo, Felino, & deciſione Rotæ tradit Brunus *de ceſſione bonorum, quaſtione 4.principali, in princip. num.6.* (habetur *tom.3. tractatuum nouiorum, part.2.*) Tapia *authent. ingreſſi,verb.ſua,cap 18.num.18.* quamuis Bertrandus *conſ 127. num.6. & 7. volum.7.* & Aufrerius *deciſione Capellæ Tholoſanæ 314.num.4.* dicant admitti poſſe ad bonorum ceſſionem; quod allegato Felino, dicit bene Brunus *eodem num.6.* verum eſſe de Monacho, Prioratus, aut dignitatis adminiſtrationem habente. 24

Vtrùm

25 Vtrùm autem ſit actio intendenda contra Monachum debitorem, an potius contra Monaſterium, diximus.

26 Quod ſi petas, an Monaſteria priuilegio miſerabilium perſonarum gaudeant, vt agentia contra laicum, poſſint illum conuenire apud Curiæ Regiæ Iudices, extra proprij domicilij forum, ad primam cauſæ cognitionem; dico, conſuetudine recepta Hiſpaniæ, non omnia eo gaudere, ſed ſola mendicantium ordinum, atque omnia monialium Monaſteria, etſi ditiſſima ſint, vt docent Couar. *qq. practic. cap. 7. num. 3.* Cabedo *in deciſionibus Senatus Luſitani. 1. p. deciſione 54. num. 9. & 13.*

SVMMARIVM.

An contractus initi à religioſo abſque ſuperioris licentia, ſint omnino irriti, an potius in monaſterij fauorem valeant? Refertur quorundam ſententia? n. 27.

Explicatur ſententia authoris? num. 28.

An ſit culpa lethalis ſic religioſum contrahere? numero 29.

An ita claudicent huiuſmodi contractus fauore minoris, & Eccleſia, vt poſſint partem approbare, & partem reprobare? num. 30.

An integrum ſit huic contrahenti cogere minores, aut Eccleſiam ad declarandum, an velint ſtare contractu, an illum reprobare? num. 31.

Cui quærat monachus ſtipulans ſibi, vel monaſterio, vel impersonaliter, vel alij? num. 32.

An poſt hanc ſtipulationem poſſit alter reſilire? n. 33.

An peccet religioſus acceptans abſque licentia donationem, aut legatum? num. 34.

Poſt numerum 34. inuenies ſummaria, quæ deſiderantur.

27 QVÆSTIO ſecunda. An contractus initi à religioſo abſque legitima ſuperioris licentia, ſint prorſus irriti, ac nullius momenti? Leonard. *lib. 2. de iuſt. c. 41. dub. 11. num. 90.* ait, tenenda valdè probabili opinione, dicente religioſum nec naturaliter ex eo contractu obligari, quam num. 36. referemus, dicit poſſe eum, cum quo contraxit religioſus, non aſtringi contractu, ſed integrum ei eſſe reſilire, nisi poſtquam Prælatus eum contractum approbauerit, ipſe quoque ratificet; quod æqualitas ad contractuum iuſtitiam petita exigat, vt vel neuter contrahens, aut vterque ligatus maneat.

28 Cæterùm dicendum eſt, eos contractus non eſſe omnino irritos, ſed irritos eſſe quatenus ſunt in Monaſterij præiudicium; at in eius vtilitatem eſſe validos, ita vt in Monaſterij optione ſit, illos ratos habere, aut improbare. Quia id generale eſt in omni contractu celebrato cum Eccleſia abſque debita licentia, & ſolemnitate, vt fauore Eccleſiæ ita claudicet contractus, vt contrahenti cum illa non liceat reſilire: at Eccleſia poſſit ſtare, aut non ſtare illo contractu, ſicut accidit in contractu celebrato cum pupillo, aut minore abſque tutoris, vel curatoris autoritate, *l. Iulianus, §. ſi quis à pupill. ff. de action. empt. & Inſtit. de author. tutor. in fin. princip.* Quod quidem in Eccleſiæ fauorem procedere quoque tradit Gloſſa *cap. 1. verb. ſede vacante,* quam ſequuntur Hoſtienſ. Ioan. Andr. Abb. Cardin. Imola Decius Fulgoſius, Iaſon, Ruinus, quos refert, & ſequitur Sarmiento *de reddit. Eccleſ. part. 1. c. 2. n. 19.* & in noſtris terminis contractus à religioſo abſque licentia initi tradunt Innocent. *cap. cùm olim, el 2. n. 4. de priuileg.* & ibi Ioan. Andr. *n. 7.* Hoſtienſ. *n. 13.* Anton. *n. 41.* Henr. *n. 7.* Abb. *c. quanto, n. 5. de offic. ordinar.* Imola *c. Raynutius, n. 71. de teſtam.* Alciat. *l. ſeruus, n. 5. C. de pact.* Sylueſt. *verb. regilio 8. quæſt. 4.* Roſella *verb. monachus, num. 8.* & ibi Tabiena *q. 11. n. 12.* Nauar. *comm. 2. n. 32. & num. 65. verſ. addo ergo, de regular.* Molina *tom. 1. de inſt. diſp. 140. colum. 10. verſ. item ex contractu, & tom. 2. diſp. 264 col. 3. verſ. iure etiam.*

29 Ex quo deducitur, culpam lethalem eſſe religioſum contrahere abſque ſuperioris licentia cum eo, qui inſcius eſſet ſe Monaſterio prædicto modo obligari, non verò Monaſterium ſibi, niſi religioſus bona fide, & ſimplicitate excuſaretur, quod ſit notabilis fraus; & ita docet Molina num. præcedent. allegatus.

30 Hæc autem contractus claudicatio, quæ fauore minoris admittitur, non diuidit contractum, ita vt minori fas ſit partem illius ſibi vtilem approbare, alia ſibi noxia parte improbata. Sed tenetur aut totum ratum habere, aut totum irritum, vt rectè docet Sarmento *de redditib. Eccleſ. part. 1. c. 2. n. 19.* idque generale eſſe in omni contractu claudicante probat latiſſimè ex multis textibus, & Doctoribus Tiraquellus *de retract. conuent. ad finem totius tituli, à n. 4 vſque ad 16.* Quare eleganter dixit Alciat. *l. ſeruus, num. 5. C. de pact.* loquens de contractibus ſerui, & filiifamilias, qui ſimiliter claudicant, & quibus *ibi, num. 3.* contractus religioſorum æquiparat, oportere, quòd pater, vel dominus ex eo contractu aliquid acquirant, cùmque approbare valeant, vt ei quoque damno ſe ſubiiciant, quod in ipſo contractu eſt vno tempore deductum, vel incontinenti poſt, priùs ſcilicet, quàm contractus omnino pro abſoluto habitus ſit.

31 Quare contrahenti cum minori, vel Eccleſia, ne ſit in ſuſpenſo, integrum eſt agere, vt minor, vel Eccleſia, aut religio compellantur declarare ſolemniter, an velint contractu ſtare, aut ab eo diſcedere, *l. Iulianus, §. ſi quis à colludente, ff. de action. empt.* & ita Bartolum, & alios allegans tradit Sarmiento *de redditib. Eccleſ. p. 1. cap. 2. num. 22.*

32 Tandem ex his infertur, religioſum ſibi, ſiue Monaſterio ſuo, ſiue impersonaliter ſtipulantem, acquirere Monaſterio, quia valet ſtipulatio monachi pro Monaſterio, vt habetur expreſsè, *§. ſi quis alij, Inſtit. de inutil. ſtipul. 17. tit. 12. parte quinta,* atque ita docent Innocent. *cap. cùm olim el 2. num. 3. de priuileg.* & ibi Anton. *num. 35.* Hoſtienſ. *num. 12.* Ioan. Andr. *num. 5.* Cardin. *num. 4. verſ. vbi quæro.* Anchar. *num. 17.* Henric. *num 4.* Abbas *cap. quando, num. 2. de offic. ordin.* Angelus *§. ſine autem, num. 3 Inſtit. de ſtipul. ſeruor.* Nauar. *comment. 2. num. 32. de regular. & lib. 3. conſil. tit. de regular. in 1. edit. conſil. 73. num. 1. in 2. conſ. 85. num. 1.* Tapia alios referens *authent. ingreſſi, verb ſua, cap. 7. num. 5. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* Quod ſi Monachus ille ſtipularetur alij, non quærit illi, quia non poteſt, nec etiam Monaſterio, quia illi ſtipulatus non eſt, *argum. l. ſi ſeruus meus, ff. de ſtipulat. ſeruor,* vt tradunt Innoc. Anton. Hoſtienſ. Ioannes Andreas, Ancharanus, Cardin. Henric. ibid. Quod ſi alicuius mandato ſtipulatus eſſet, actio non acquiritur mandanti, ſed Monaſterio: at hoc cogitur cedere actiones in totum mandanti, vt dicitur in ſeruo fructuario, *l. ſi liber homo,* & ibi notat Bart. *ff. de ſtipulat. ſeruor.* & tradit Angel. *Inſtit. eod. tit. §. ſeruus communis, num 3.*

33 Hæc autem religioſi ſtipulatio, per quam diximus num. præcedenti acquiri Monaſterio, id operabitur, vt donans, aut promittens reſilire nequeant poſt eam religioſi ſtipulationem: ac ſemper à ratihabitione, & conſenſu Monaſterij dependere, vt firma ſit, quia, vt probauimus n. 28. contractus à religioſo factus abſque Monaſterij commiſſione, claudicat in Monaſterij fauorem. Atque ita docet Molin. *tom. 2. de inſtit. diſp. 264 col. 2. verſ. iure etiam conceſſum eſt.*

34 Quare quamuis religioſus peccet acceptando donationem, aut legatum abſque ſuperioris licentia, tenet tamen acceptatio, quatenus eſt in fauorem Monaſterij, vt bene docent Nauarr. *comment. 2. num. 32. de regular.* Azor. *tom. 1. inſtit. moralium lib. 12. cap. 10. quæſito 2.* At peccatum hoc non credo eſſe lethale, ſi non acceptet animo ſibi quærendi, aut retinendi abſque ſuperioris licentia, quia nullum donanti, aut leganti, aut

Monaſterio damnum infertur, ſed in eius commodum redundat; nec propriè tunc delinquitur contra paupertatis votum, cùm non ſibi acquirere, aut retinere velit, ſed Monaſterio.

SVMMARIVM.

Explicatur, quando ex contractu oriatur obligatio ciuilis, & naturalis, & quando ſola naturalis, ſeu in ſolo conſcientiæ foro, & quando neutra? n. 35.

An religioſus obligetur naturaliter, ſeu in conſcientiæ foro ex contractu, quem abſque ſuperioris licentia iniit? Refertur quædam ſententia? n. 36.

Sententia authoris? n. 37.

An ſi eo contractu religioſus damnum intulerit, teneatur id reſarcire? n. 38.

An poſſit ſuperior eam obligationem irritare? n. 39.

An oriatur obligatio naturalis, & ciuilis ex contractu de ſuperioris licentia inito? n. 40.

An tunc integrum ſit illi, aut alteri ſuperiori irritare? num. 41.

Vtrùm fideiuſſor religioſi teneatur? n. 42.

An is cui promiſit religioſus, teneatur cedere actiones fideiuſſori? n. 43.

Quid ſi fideiuſſor accedat, contractu religioſi irrito iam à ſuperiore, vel irritatio illa fideiuſſionem ſubſequatur? num. 44.

An idem dicendum ſit de pignore, & hypotheca datis ad ſecuritatem quod de fideiuſſore diximus? n. 45.

An dicendum ſit idem, ſiue fideiuſſio accedat ad contractum, ſiue ad debiti ſecuritatem? n. 46.

Quid ſi fideiuſſor ſe tanquam principalem obliget, an tunc cenſendus ſit vt principalis, ita vt maneat obligatus, religioſo non obligato, & gaudeat beneficio, vt conueniri nequeat, donec debitoris principalis conuenti bona excutiantur? n. 47.

Et quid quando fideiuſſioni iuſiurandum acceſſerit? num. 48.

Fideiuſſor laicus religioſi, aut clerici, an ſit conueniendus coram Iudice ſeculari, & quando fideiuſſor gaudeat principali beneficio? n. 49.

35 QVÆSTIO vltima. An religioſus ex contractu, quem abſque ſuperioris licentia iniit, obligetur naturaliter, ſeu in foro conſcientiæ, & quid de eius fideiuſſore? Oportet præmittere quod latiùs probauimus *libro 1. de matrimonio, diſputat. 7. num. 14. & duplici ſequenti*, nempe duplicem poſſe oriri ex contractu obligationem. Altera eſt ciuilis, id eſt, ad quam implendam datur actio in foro externo. Altera autem eſt naturalis, id eſt, quæ non ex ſolo honeſtæ gratitudinis debito oritur, ſed ex vinculo legis naturalis. Et quamuis ad hanc non detur actio in foro cauſarum, obligat tamen in foro conſcientiæ: atque ea traditur regula ad cognoſcendum, quando ex contractu oriatur obligatio naturalis, & quando ciuilis. Si lex humana contractum reprobet, ipſúmque prohibeat ei reſiſtens, neutra obligatio oritur. Si autem lex humana minimè contractui reſiſtat, ipſum reprobans, nec ei aſſiſtat, ſed potiùs deneget in foro externo actionem, tunc contractus hic deſtitutus manet auxilio iuris ciuilis, & ſub ſolo iuris naturalis fomento. Quare ſola naturalis obligatio, verum in foro conſcientiæ debitum producens, conſurget: quod ſi lex non reſiſtat contractui, ſed illi aſſiſtat, illúmque approbet, orietur vtraque. Quæ latiùs in prædicto loco explicuimus, & probauimus.

36 His præmiſſis, duplex eſt ſententia. Prior ſuſtinet ex contractu per religioſum abſque ſui ſuperioris licentia inito, ipſum non obligari naturaliter, nec ciuiliter, ſed protſus manere liberum. Ducitur, quod religioſus careat velle, & nolle, & ſic conſenſu, vt conſtat ex *c. 2. de teſtam. in 6.* qui ad obligationem naturalem deſideratur. *l. Stichum, § naturalis. ff. de ſolut.* & ideo non ſit ſimile de ſeruo, qui eo quod conſenſum habeat, ex contractu abſque domini licentia geſto, obligatur naturaliter, non tamen ciuiliter, *l. naturaliter 13. ff. de condict. indeb.* Secundò, quia leges ei contractui reſiſtunt, *cap. 2. de teſtament. in 6.* & *cap. non dicatis 12. quæſtione 1.* Et hæc ſententia eſt valdè probabilis, quam tuentur Hoſtienſis *ſumma, tit. de fideiuſſoribus, §. & ſi quis, numero 3. verſic. item excipitur Monachus.* Abbas *cap. ex reſcriptis, num. 1. de iureiur.* & ibi Alexand. de Neuo *num. 6.* Felinus *num. 1.* Zaſius *d. l. naturaliter, num. 2.* Faber *§. at nec, in fin. Inſtitut. de fideiuſſor.* Fortunius *l. Gallus, §. & quid ſi tantùm, num. 70. ff. de liber. & poſth.* Cagnolus *cap. in perſonam, num. 3. ff. de regul. iuris.* Caballos *in ſuis communis opinionib. quæſt. 446. num. 12.* Antonius Cucus *lib. 3. inſtit. maior. titulo 3. numero 37.* explicans, quamuis iureiurando is contractus formatus ſit. Monaldus *conſil. 30. à num. 1. vſque ad finem, volum. 2.* qui concludit *num. 14.* non ſat eſſe, vt Prælatus non contradicat, vt obligatio illa oriatur, ſed eſſe opus, vt illum contractum approbet. Molina *tom. 1. de iuſtitia, diſp. 140. colum. 11. verſ. potiùs diſtinguerem*, cum limitatione tamen quam num. 32. explicuimus, & cum eadem limitatione dicit eſſe valdè probabile Leonardus *lib. 3. de iuſtitia, c. 41. dub. 15. num. 90.*

Poſterior ſententia (cui tanquam probabiliori adhæreo) aſſerit ex eo contractu obligationem naturalem in religioſo oriri, dum ſuperior non irritat: ſecus autem de ciuili, quamuis neutra in monaſterio ipſo oriatur. Ducor, quod nullum inter religioſi vota, ac promiſſiones homini factas diſcrimen inueniam, cùm vtraque obligatio conſenſum exigat, & vt omnino firma, ac irreuocabilis ſit, indigeat quoque ſuperioris licentia. At religioſus tenetur votis abſque ſuperioris licentia à ſe emiſſis, dum à ſuperiore non irritantur. Ergo ſimiliter tenebitur promiſſione homini facta, & aliis contractibus cum eo initis, dum ſuperior ea non caſſat. Nec obſtant contraria, quia religioſus ſufficientem conſenſum ad prædictam obligationem habet, ſicut & ad vota. Dicitur autem non habere velle, aut nolle, quia id non ita efficax eſt, quin poſſit à ſuperiore reuocari. Nec iura prædicta his contractibus reſiſtunt, ſicut nec votis. Tandem, quia religioſus comparatur ſeruo, qui ſine domini licentia contrahens obligatur naturaliter, non tamen ciuiliter, *l. naturaliter 13. ff. de condict. indeb.* Et ideo hanc partem ſuſtinent Abbas *conſil. 104. n. 4. vol. 1.* Nauar. *comment. 2. num. 42. fin. de regularib.* Syluest. *verb. religio, num. 8. quæſt. 3.* Roſell. *verb. Monachus, num. 7.* & ibi Armilla *num. 12.* Tabiena *num. 11. quæſt. 10.* Azor. *tom. 1. inſtitut. moral. lib. 12. cap. 11. quæſito 5.* Leonardus *lib. 2. de iuſtitia, cap. 2. dub. 1. num. 6.* Rebell. *de iuſtitia, part. 2. lib. 1. quæſt. 8. ſect. 1. num 4.* qui benè ampliat *num. 5.* ſiue ea promiſſio fiat alteri religioſo, ſiue ſeculari. Non tamen placet quod *eo num. 5.* addit, nempe, eam promiſſionem non fore validam, ſi conſtet eſſe contra ſuperioris voluntatem, quippe etſi religioſus peccet vouendo contra expreſſam ſuperioris voluntatem, non tamen votum eſt irritum, niſi ſuperior vota prohibens, expreſſerit ſuam voluntatem eſſe, vt irrita ſint aliter facta. Ac proinde idem dicendum eſt de promiſſione homini facta. Sicut etiam non placet limitatio, quam apponit Azor. *eadem quæſt. 5.* nempe, vt hoc intelligatur in iis, quæ poteſt facilè, & commodè per ipſum religioſus præſtare, quia ea limitatio non admittitur in votis. 37

Siue tamen hanc, ſiue priorem ſententiam amplectamur, dicendum eſt, ſi eo contractu religioſus damnum aliquod iniuſtè intulerit, eum teneri hoc damnum reſtituere, cùm reſtituendo fuerit, iuxta ea quæ diximus ſuprà, vbi reſtituendi modus explicatus eſt. 38

Quod

Quod bene docent Molina *tom. 1. de iuſtit. diſputatione 140. colum. 11. verſ. potius diſtinguerem.* Leonard. *libro 2. de iuſtitia, cap. 41. dub. 11. numero 90.* Sicut etiam ibidem probauimus, teneri religioſum quodcumque aliud damnum illatum modo ſibi poſſibili reſarcire.

39 Poteſt etiam ſuperior eam contractus obligationem irritare, & ex tunc nulla ratione tenebitur religioſus, ſicut idem votis contingit, quod religioſi voluntas à ſuperiore pendeat. Sic tradunt Nauarr. Azor. Rebell. *num. 4.* Leonardus allegati numero 31. Addit Rebellus poſſe irritare ex rationabili cauſa eam promiſſionem, ſicut & vota. At credo nullam exigi cauſam, ſicut nec ad votorum irritationem, vt diximus. At quamuis irritet contractum, religioſus qui fuit iniuſta damni alicuius cauſa, tenebitur id reſarcire, iuxta dicta numero præcedenti, quod Prælati irritatio nec eam reſtituendi obligationem impediat, nec impedire poſſit.

40 Quod ſi ex legitima ſuperioris licentia religioſus contractum ineat, obligabitur naturaliter, & ciuiliter, cùm nihil ad eius contractus firmitatem petitum tunc deficiat, atque religioſi voluntas ex ſuperioris arbitrio pendeat, *cap. ſi religioſus, de electione, in 6.* Atque ita docent Abbas *cap. reſcript. num. 1. de iureiur.* & ibi Bald. *in fin.* Alexander de Neuo *num. 5.* Felin. *num. 1.* Tapia *authent. ingreſſi, verb. ſua cap. 18. num. 17. Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.*

41 Sed an tunc poſſit ſuperior, qui licentiam conceſſit, aut ſucceſſor, aut alius eo ſuperior irritare, De hac re egi *lib. 9. de matrim. diſp. 40. n. 14.* vbi ſuſtinui contra Aragon. non poſſe validè irritare, quamuis ſubditus non exequens, renitente ſuperiore, ſit à culpa liber: & ibi probaui tradens differentiam inter votum, & hanc promiſſionem, atque idem denuo approbo. Et id ſatis confirmat, quod numero præced. diximus; cùm enim ex hoc contractu oriatur obligatio naturalis, & ciuilis, nullæ ſunt ſuperioris partes ad auferendum ius inde tertio illi acquiſitum. Item, quia Prælatus ſucceſſor tenetur ſtare contractu prædeceſſoris, vt multis textibus; & Doctoribus allegatis probat Manuel *quæſtionum regularium tom. 3. quæſt. 26. art. 1.*

42 Tandem tractandum eſt de fideiuſſore huius religioſi. Et quidem ſi teneamus priorem ſententiam aſſerentem religioſum non obligari naturaliter ex contractu abſque ſuperioris licentia inito, dicendum ſubinde eſt, nec fideiuſſorem manere obligatum: & ita aſſerunt Abbas, Alexander de Neuo *num. 30.* pro priori illa ſententia allegati. Quod ſi teneamus poſteriorem ſententiam, quam num. 31. ſuſtinuimus dicentem religioſum obligari naturaliter, dicendum ſubinde eſt, fideiuſſorem obligari naturaliter & ciuiliter: atque ita docent Abbas, Nauar. Leonardus, Azor. *quæſito 6. ibi* pro hac ſententia allegati. Ratio autem huius eſt, quia ea eſt certiſſima regula, vt principali nullo modo obligato, non teneatur fideiuſſor. Secus quando principalis ſaltem naturaliter obligatur, vt conſtat ex *l. cùm lex 47. ff. de fideiuſſor.* & *l. naturaliter 13. ff. de condict. indeb.* ibi; *naturaliter ſeruus obligatur*, & ob id fideiuſſor pro ſeruo acceptus, tenetur, & *l. fideiuſſor obligari 17. in princip. ff. de fideiuſſor.* vbi Gloſſa *verb. non eſt*, reddit rationem, quia deficiente principali obligatione, deficit acceſſoria fideiuſſoris, *reg. cùm principalis 138. ff. de reg. iuris.*

43 Tenebitur autem tunc is cui religioſus promiſit, cedere fideiuſſori actionem, quam habet aduerſus religioſum; & cùm ſola ſit obligationis naturalis, ſolam illam cedet, vt per *l. ſi eius, ff. ad Trebell.* tenet Bart. *l. Modeſtinus, ad fin. ff. de ſolut.* Felician. *de cenſib. tom. 2. lib. 3. cap. 2. num. 20.*

Hinc deducitur, fideiuſſorem accedentem ei religioſi contractui, poſtquam à ſuperiore irritatus fuit, nullatenus teneri: quippe religioſus iam ex illo contractu nec naturaliter tenebitur, vt diximus n. 39. & docet Nauarr. *comment. 2. n. 42. fin. de reg.* Non proderit autem illa contractus irritatio, ſi fideiuſſionem ſubſequatur, quia tempore, quo fideiuſſor acceſſit, fideiuſſio legitima fuit, obligánſque naturaliter, ac ciuiliter, vtpote quæ naturali religioſi obligationi tunc exiſtenti acceſſit; ac proinde eius valor non caſſatur ceſſante obligatione principali per illam irritationem, quia irritatio illa non potuit extendi ad fideiuſſionem factam à non ſubdito illi ſuperiori. Sic tradit Leonard. *lib. 2. de iuſtit. c. 18. dub. 2. n. 6.*

Atque idem prorſus quod de fideiuſſore dicitur, 45
dicendum eſt de hypotheca, & de pignore, ſi fortè aliqua data ſint ad ſecuritatem, quia id pignus locum fideiuſſoris obtinet. Sic Nauarrus *commentar. 2. num 42. fin. de regularib.* Azor. *tom. 1 inſtit. moral. lib. 12. cap. 11. quæſt. 6.* Molina *tomo 1. de iuſtit. diſp. 140. col. 11. verſ. 2. diſtinguerem.*

Quamuis autem dicamus fideiuſſorem non obliga- 46
ri, ſiue quia ſuſtinemus religioſum ex eo contractu non obligari naturaliter, ſiue quia fideiuſſio acceſſit contractu iam irritato, eſt id dupliciter temperandum. Priùs, vt intelligatur quando fideiuſſor petitus eſt ad debiti ex eo contractu conſurgantis ſecuritatem; tunc enim cùm ex eo contractu nullum reſultarit debitum, etiam naturale, nulla conſurgit obligatio ex parte fideiuſſoris, qui ſolùm cenſetur obligatus, ſi principalis deberet, & non ſolueret: ſecus autem ſi fideiuſſor adhibeatur ad contractus ſecuritatem ea ratione, qua pendet ex voluntate Prælati, ne reſcindatur ab illo; tunc enim conſurget obligatio etiam ciuilis ex parte fideiuſſoris, quamuis Prælatus nolit contractu ſtare, quia in hoc caſu ſe obligauit pro principali. Sic tradunt Leonardus *lib. 2. de iuſtit. cap. 28. dub. 3. n. 7.* Molina *tom. 1. de iuſtit. diſp. 140. colum. 11. verſ. 2. diſtinguerem.* Qui optimè addit regulariter credendum eſſe peti à religioſo fideiuſſorem hoc poſteriori modo: & proinde in dubio ita iudicandum eſſe, quia cùm conſtet firmitatem contractus religioſi pendere à ſuperioris voluntate, volentis illum ratum habere, cenſendus eſt fideiuſſor petitus ad ſecuritatem contractus, quatenus ex ea voluntate pendet.

Poſterior limitatio eſt, niſi fideiuſſor ſe obligarit tan- 47
quam principalis debitor, ſeu, quod idem eſt, faciendo debitum principalis debitoris ſuum proprium, vt paſſim fieri ſolet. Tunc enim quamuis dicamus religioſum nullatenus obligari, dicendum eſt, fideiuſſorem teneri, quod non acceſſoriè, ſed principaliter ſe obligarit. Sic Nauar. *comment 2. num 42. verſ. 6. quod vix reperies, de regularib.* Mandoſ. *de ætat. minor. quæſt. 133.* dicens ſic deciſum in Rota: quia quoties fideiuſſor ſe obligat vt principaliter, eſt principalis, vt tenent multi, quos refert, & ſequitur Gualdenſis *de arte teſtandi, tit. 6. cautel. 30. num. 3.* & multos alios refert Felicianus *tomo 2. de cenſibus, lib. 3. cap. 2 num 20.* & tenet Molina *tom. 1. de iuſtitia, diſp. 545. col. 8. verſ. quando fideiuſſor.* Manuel *quæſtionum regular tomo 3. quæſt. 16. artic. 2. fin.* Sed hæc limitatio non caret difficultate quia Gloſſa *authentic. de fideiuſſor. in princ. verb. fideiuſſorem, in fin.* & Specular. *tit. de renunciat. & cond. §. vnic. n. 18 verſ. ſed ſi fideiuſſor ſe principalem* & ibi Ioannes Andreas *in addit. littera A.* citato Alberto, & alij, quos refert Felicianus *eodem n. 20.* dicunt, quando non fit obligationis nouatio, eſto fideiuſſor ſe obliget tanquam principalis debitor, non eſſe eum verè debitorem principalem, ſed fideiuſſorem acceſſorium debitori principali: ac proinde neceſſarium eſſe tunc executionem priùs fieri in bonis principalis debitoris, quia certum eſt eum ſemper pro alio intercedere, origóque ſemper ſpectanda eſt, *l. ſi filius, C. ad Macedon.* & *l. qui id quod, ff. de donat.* Quare ſi principalis debitor tunc non obligatur, dicendum eſt, nec fideiuſſorem acceſſorium tunc obligari. Et

ideo vt hæc limitatio vera ſit, intelligenda eſt in altero ex duobus caſibus. Prior aſt, quando fideiuſſor conſtituit ſe principalem debitorem, renunciando beneficio conceſſo ſibi per *authent de fideiuſſ. in princ.* & *authent. præſente, C. de fideiuſſor.* quod eſt, vt priùs excutiantur bona principalis debitoris, quàm fideiuſſor poſſit conueniri. Sic Alexand. de Ncoo *c. ex reſcript. n.* 8. *de iureiur.* Poſterior eſt, quando ſimul cum debitore principali in eadem ſcriptura fideiuſſor ſe obligat, vt fideiuſſor, ac debitor principalis: nam ſi ſeorſum in alia ſcriptura ſe ſic obligatet, ſolam fideiuſſoris rationem haberet. Quod docent Iaſon multos referens *conſ.* 58. *n.* 4. *lib.* 3. Gregor. Lopez *l.* 57. *verb. principalmente. tit.* 18. *p.* 5. Gutiert. *de iurament.* 1. *p. c.* 23. *n.* 8. *&* 11. Vbi & alios refert. Qui quidem duplex caſus ſatis placet, quamuis Mulina loco paulo ante allegato teneat, ſiue in eadem ſcriptura, ſiue poſtea in alia fideiuſſor ſe obliget, vt debitor principalis, eum obligari tanquam principalem, & ideo conueniri poſſe non facta priùs excuſſione bonorum debitoris principalis: quia eùm renunciat authenticæ concedenti hoc beneficium, habetur tanquam debitor principalis, vt diximus in priori caſu. At in hoc caſu virtute renunciatur authenticæ illi, quod ſatis eſt. Sed hoc minimè credo tanquam aduerſum communi Gloſſæ, & aliorum Doctorum doctrinæ: ſed dicendum eſt, requiri ad hoc vel expreſſam illius beneficij renunciationem, iuxta priorem caſum; vel in eadem ſcriptura conſtitui tanquam debitorem principalem, iuxta poſteriorem caſum.

48 Tandem cenſebitur obligatus tanquam principalis, ſi fideiuſſioni illi accedat iuramentum, quod iuramento ea virtus inſit, vt actus aliàs irritos valere faciat eo modo, quo valere poterunt, vt ex multis probat Gutier. *de iurament. p.* 2. *c.* 2. *n.* 3 *& duplici ſequenti.* & ideo hanc partem ſuſtinent multi, quos referunt, & ſequuntur Dueñas *reg.* 335. *limitat.* 10. Gutier. *de iuram.* 1. *p. c.* 23. *n* 27. Mandoſius & Manuel præced. n. allegati. Quamuis ſit ſatis probabile non ſufficere iuramentum; quod tenet Couar *de pact* 1. *p.* §. 4. *n.* 4. & multi alij, quos refert Dueñas, & Seraphin *de priuil. iuram. priuileg.* 90. *à num.* 1. *vſque ad* 11. re hac latè diſputata, dicit poſſe vtramque ſententiam facilè ſuſtineri; & rationes prioris ſententiæ ſoluit.

49 Hinc demum obſeruandum, laicum, clerici, aut religioſi fideiuſſorem conueniendum eſſe coram iudice ſeculari, quamuis principalis coram eo conueniri nequeat; vt optimè tradunt Abbas *c. ex reſcript. n.* 2 *de iureiurand.* & ibi Alexander de Neuo *n.* 11. Antonius, Romanus, Archidiaconus, Baldus, quos refert, & ſequitur Additionator *ad Abbatem, ibi. verſ. ſeculari.* Et ratio eſt, quia exceptio competens principali ratione perſonæ, non tranſit in fideiuſſorem, vt optimè tradit Gloſſa communiter recepta *Inſtitut. de replicat.* § *finali. verb. fideiuſſoribus,* & Dynus *reg priuilegium* 7. *n.* 2. *de reg. iur. in* 6. Priuilegium enim perſonale non tranſit ad tertium, ſed perſonam ſequitur, cum eáque extinguitur, vt habetur *in regul priuilegium.* At priuilegium exemptionis à foro ſeculari competit clerico ratione perſonæ: & ideo eius fideiuſſor eo iuuari non poteſt.

CAPVT XXXII.

Quando religioſus tranſit licitè ab vna religione in alteram, vel ad Epiſcopatum, aut ad aliud beneficium, ad quem pertineant bona, quæ priùs acquiſierat, vel in poſterum acquiret.

SVMMARIVM.

Quot quæſtiones diſputandæ ſint? num. 1.

Tranſitus de vna religione in aliam quotupliciter fieri poſſit? n. 2.

Quando religioſus tranſit licitè ex vno ordine ad alium, & vterque eſt ſuccedendi capax, bona poſt tranſitum acquiſita vtrius Monaſterij ſint? n 3.

An bona in priori Monaſterio acquiſita transferantur quoque in poſterius, vel in Eccleſiam, quando religioſus transfertur ad Epiſcopatum? Refertur duplex ſententia cum ſuis limitationibus, à n. 4. *vſque ad* 7.

Explicatur ſententia authoris? n. 8.

Ad quod Monaſterium pertineant bona, quæ poſt egreſſum, vel ante profeſſionem in poſteriori Monaſterio hic acquiſiuit? n. 9.

An bona, quæ religioſus hic in ingreſſu donauerat priori Monaſterio, vel alius donarat contemplatione eius ingreſſus transferantur in poſterius? n. 10.

An quando religioſus non voluntariè, ſed neceſſitate coactus tranſit poſterius Monaſterium, vſusfructus bonorum, quæ priùs acquiſierat, pertineat ad poſterius? num. 11.

An dos à Monialidata à Monaſterio, ſit reddenda poſteriori, ad quod tranſit? n. 12.

An tranſiens ad aliam religionem poſſit ſecum deferre veſtes, ſcripta, libros, & alias ſupellectiles, quas habebat? num. 13.

An poſſit ſecum deferre peculium, quod ex licentia in priori Monaſterio habebat? n. 14.

An bona ad prius Monaſterium pertinentia pro ſolo tempore vitæ huius Monachi, pertineant ad poſterius Monaſterium, vt quia teſtatus eſt de illis ante ingreſſum, vel grauatus eſt poſt mortem reſtituere, vel inſtitutus eſt cum conditione, vt abſque liberis decedens reſtituat tertio, & eſt caſus in quo ea profeſſione non excluditur ſubſtitutus, vel quando proprietas etiam pertineat ad Monaſterium, quia excludit ſubſtitutum? n. 15.

Soluuntur argumenta? n. 16.

Quando tranſitur licitè ex Monaſterio capaci ad capax, vel ad Epiſcopatum, & in priori defertur hæreditas, at non eſt adita ante poſteriorem profeſſionem, ad quod Monaſterium ea pertineat? Refertur quædam ſententia? num. 17.

Explicatur ſententia authoris? n. 18.

Soluuntur argumenta? n. 19.

Quid quando prius Monaſterium erat bonorum incapax, vel e contra, & inſtitutio eſt pura, & tempore tranſitus iam Monaſterium capax adierat, vel ſi erat incapax, adierant hæredes ab inteſtato? n. 20.

Quid ſi nondum adierant, ſed ſolùm erat delata tempore profeſſionis in poſteriori? Refertur quædam ſententia? num 21.

Et ſententia authoris? n 22.

Quid ſi ſucceſſio eſſet in maioratus Hiſpanos, & quo tempore conſideretur capacitas ad ſuccedendum in hos; & quid ſi tempore ſucceſſionis erat incapax, vel Frater Minor, is in quo inſtitutus eſt? n. 23.

Quid ſi priuilegio Principis reſtituatur, qui ob hæreſim, aut crimen læſæ maieſtatis, aut aliàs eſt incapax, aut ex Pontificis diſpenſatione poſſit nubere, qui ratione clericatus, aut religionis excluſus erat à maioratu? num. 24.

Quid ſi non eſſet hæredis inſtitutio, ſed legatum, & quo tempore exigatur capacitas ad legata percipienda? num. 25.

An profeſſus in Monaſterio incapaci perdat omnino, & irrecuperabiliter ius ſuccedendi, ita vt nec tranſlatus ad capax, nec factus Epiſcopus, nec eiectus illud recuperet? num. 26.

An qui poſt delatam ſibi, & non aditam hæreditatem profitetur in ordine Minorum; & ea nondum adita per hæredes ab inteſtato, eſt in Monaſterio capaci, vel Epiſcopus, & ſic capax poſſit illam adire, aut Monaſterium capax ad quod tranſit? n. 27.

Quid

Quid ſi frater Minor inſtituatur hæres, & tempore mortis teſtatoris eſt habilis, quia tranſlatus ad Monaſterium capax, vel eſt Epiſcopus? Refertur quadam ſententia? num. 28.

Explicatur ſententia authoris à n. 29. vſque ad 32.

An Frater Minor non inſtitutus à parentibus ratione incapacitatis, poſſit factus Epiſcopus, aut tranſlatus ad Monaſterium capax tempore mortis paterna, aut poſt rumpere teſtamentum? n. 33.

An Frater Minor ante, vel poſt ingreſſum Monaſterij ſubſtitutus pupillo, ſi tempore mortis pupillus reperiatur capax, vt ſi factus ſit Epiſcopus, aut tranſierit ad religionem incapacem, ſuccedat illi pupillo; & generaliter in omni ſubſtitutione, an ſufficiat capacitas tempore mortis eius grauati aut pupilli, cui ſuccedendum eſt? n. 34. 35. & 36.

An Frater Minor, qui ante profeſſionem reſeruauit ſibi aliqua bona in eum euentum ſi è religione egrederetur, ea recuperet factus Epiſcopus, aut tranſlatus ad religionem capacem? n. 37.

An ſtatuto ſtatuto, vt extantibus maſculis fœminæ non ſuccedat, Frater Minor iam factus capax tempore ſucceſſionis fœminam excludat? n. 38.

Bona à religioſo acquiſita poſt tranſitum ad Monaſterium incapax cuius ſint? n. 39.

Quando inſtitutio eſt conditionalis, & in priori Monaſterio, aut ante ingreſſum in illud eſt religioſus inſtitutus, & in poſteriori impletur conditio, ad quod Monaſterium ea bona pertineant, & quo tempore exigatur capacitas in inſtitutionibus, aut legatis conditionalibus. Refertur quadam ſententia? n. 40.

Explicatur ſententia authoris? n. 41.

Quid ſi contractu, aut promiſſione debeatur aliquid religioſo, & poſt tranſeat ad aliam religionem, & quod capacitatis tempus in contractibus inſpiciatur? num. 42.

Quid ſi inſtitutus ſub conditione eſt tunc capax; at tempore impleta conditionis incapax, aut è contrà? num. 43.

An poſſit Frater Minor inſtitui hæres non abſolutè, ſed in tempus quo capax erit? n. 44.

Quid quando religioſus non transfertur de vno Monaſterio ad aliud, vt ibi denuo profiteatur, ſed vt agat pœnitentiam? n. 45.

Quando religioſus transfertur ad aliam religionem, non vt profiteatur, ſed vt ibi pœnitentiam agat, bona prius acquiſita ad quod Monaſterium pertineant, & à quo ſit ille alendus? n. 46. 47. & 48.

Quid de bonis acquiſitis in poſteriori Monaſterio, in quo hic recluſus eſt ad agendam pœnitentiam? n. 49.

Quotupliciter emitti ſoleat profeſſio? n. 50.

Quando quis profitetur in genere generaliſſimo, cui acquirat? n. 51. & 52.

Quid quando profiteatur in genere ſubalterno, & tranſlatus eſt ad aliud Monaſterium eius ordinis? num. 53. & 54.

Quid quando profiteatur in ſpecie ſpecialiſſima? n. 55.

Quando Monaſterium eſt deſtructum, ad quem pertineant eius Monaſterij bona. Refertur duplex ſententia? n. 56. & 57.

Explicatur ſententia authoris? n. 58. & 59.

Quando religioſus ex legitima ſuperioris, aut Pontificis licentia extra Monaſterium viuit, cui acquirat? n. 60. & 61.

Poſt numerum 61. inuenies alia ſummaria.

1 CVm religioſus poſſit licitè, & illicitè egredi à religione, in hoc cap. tractandum eſt de egreſſu licito, & ad quem tunc pertineant bona; & in cap. ſequenti diſputandum erit, quando egreſſus eſt illicitus. Duplex igitur quæſtio in præſenti agitanda eſt. Prior eſt de tranſitu licito ad aliam religionem. Poſterior eſt de tranſitu ad Epiſcopatum, vel ad aliud beneficium.

2 QVÆSTIO prior. Ad quod Monaſterium pertineant bona religioſi licitè ex vna religione in alteram diuerſi ordinis tranſeuntis. Qua in re diuerſæ oriuntur difficultates, cùm poſſint varij eſſe inſtituendi religioſum modi, variíque religionis ordines. Poteſt enim religioſus purè, aut ſub conditione inſtitui: poteſt etiam euenire, vt prius Monaſterium, à quo fit tranſitus, ſit capax ſuccedendi, id autem in quod tranſitur, ſit incapax; vel è contrà, vt prius ſit incapax, poſterius capax; vel vtrumque capax ſit. De quibus modis, vt clarè procedamus, eſt ſeorſum in hac quæſtione agendum: poteſtque diſputari de bonis acquiſitis ante tranſitum ad poſterius Monaſterium, & de bonis etiam poſtea acquiſitis.

3 Prima ergo difficultas eſt, quando vtrumque Monaſterium eſt ſuccedendi capax, ad vtrum illorum pertineant bona ante tranſitum acquiſita. Nam de bonis in poſteriori poſt profeſſionem comparatis, ſiue hæreditate, ſiue legato, ſiue operis, & induſtria, nemo dubitat ad poſterius Monaſterium pertinere, vt ſi poſt profeſſionem in poſteriori morte teſtatoris, parentis, aut conſanguineorum deferatur ipſi hæreditas aliqua, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato, aut legatum aliquod, vel quamcumque aliam rem quomodocumque acquirat, fatentur omnes ea eſſe poſterioris huius Monaſterij: quia emiſſa in ea profeſſione, nihil prorſus habet cum priori Monaſterio commune, ſed omnia prorſus iura cum ſua perſona tranſtulit in poſterius, ſicut ea omnia in prius profeſſione tranſtulerat.

4 Sed punctus difficultatis eò pertinet, an ea bona, quæ prius Monaſterium ratione illius Monachi acquiſierat, transferantur quoque in poſterius, vt ſi ratione illius Monachi in aliqua bona hæreditate, legato, vel quocumque alio modo ſucceſſerat. Qua in re, ne multiplicatæ opiniones confuſionem generent, triplex eſt principalis ſententia, quarum cuilibet limitationes ab aliquibus illius Doctoribus adiectas apponemus. Prima ergo ſententia ait poſterius Monaſterium recuperare omnia bona priori Monaſterio ratione eius religioſi acquiſita. Ducitur primo ex *cap. vnic. 18. q. 1.* quod probat, ſpem ſuccedendi parentibus competentem Monacho tempore, quo in priori Monaſterio permanebat, tranſire cum eo religioſo in poſterius Monaſterium, & ideo decedentibus parentibus poſt profeſſionem in hoc poſteriori, ſuccedere hoc poſterius, cùm tamen illa ſuccedendi ſpes fuerit priori Monaſterio quæſita, in quod vniuerſa religioſi iura per profeſſionem tranſlata ſunt. Secundò, quia cùm poſterioris Monaſterij ſit religioſum hunc alere, conſonum rationi eſt, vt ſicut onera ſentit, ſentiat quoque commodum acquiſitionis illorum bonorum. Tandem, quia illa bona tranſierunt in prius Monaſterium in perſonæ profitentis conſequentiam, & tanquam ipſi acceſſoria. Ergo cenſentur ſub ea conditione transferri, quandiu religioſus in illo moram traxerit, nec ab illo licitè receſſerit; acceſſorium enim ſequitur principale. Et ideo huius ſententiæ ſunt Gloſſa *cap. quod à te. in fin. de cleric. coniug.* & ib. Hoſtienſis *num. 4.* Anton. *num. 9.* Ioannes Andreas *num. 7.* Anchar. *num. 9.* Abbas *num. vltim.* Cardinalis *num. vnic. oppoſit. 4.* Henricus *num. 2. & 3.* Imola *Clement. 1. n. 38. de ſtat. Monach.* Idem Ancharan. *regul. acceſſorium, num. 11. oppoſit. 6. de regulis iur. in 6.* Archidiac. *cap. 3. num. vnic. 17. quæſt. 4.* & ibi Bellamera *num. 1.* Roſella *verb. religio 4. num. 12.* Natta *conſ. 180. num. 8.* Angelus *verb. Monaſterium, n. 6.* Armilla *verb. religio, num. 17.* Menoch. *de arbitrar. lib. 2. centur. 5. caſu 436. à n. 13. vſque ad 16.* Mandel. *conſ. 71 a. num. 2. volum. 4.* Vincent. Anihald. *addit. ad conſ. Mandelli 493. vol. 1. num. 1. verb. receſſit.* Atque idem docent Abbas, Roſella, & Angel. *ibidem*, ſi religioſus hic ad Epiſcopatum tranſeat.

Quidam ex his DD. temperant hanc ſententiam, vt intelligatur de bonis patrimonialibus acquiſitis in priori Monaſterio, ſecus de acquiſitis propria religioſi induſtria. Hæc enim poſteriora fatentur in priori Monaſterio, cui religioſi operæ debentur, remanſura. Sic Abbas, Roſella, Angelus, Armilla numero præcedenti allegati.

6 Secundò temperant, vt intelligatur de bonis religioſi cum perſona tranſeuntibus tacitè per profeſſionem in Monaſterium: ſecus autem de his, quæ tempore ingreſſus religioſus expreſsè Monaſterio donauit. Hæc enim poſteriora aiunt priori Monaſterio non auferenda. Ratio diſcriminis eſt, quod priora tranſeant in perſonæ conſequentiam, & ſubinde ab eius perſeuerantia in religione pendeant: poſteriora autem recta via, & independenter à perſona. Sic Gloſſa, Card. & Narta allegati n.4. Quam limitationem admittunt etiam Abbas, & Roſella *ibidem* relati cum hoc temperamento, niſi contemplatione ingreſſus ea bona religioſus donauit: tunc enim ea quoque recuperabit poſterius Monaſterium, tanquam ceſſante donationis cauſa. Addit autem Abbas ex coniecturis deducendum, quando contemplatione ingreſſus donata fuerint, vt quia ipſo ingreſſus tempore, aut proximo, donata ſunt: ſecus quando longè ante. Et quando contemplatione ingreſſus hæc bona donata ſunt, tenent etiam ea poſteriori Monaſterio reddenda Barthol. Socin. *conſ.222 n.3. à verſ. quibus tamen non obſtantibus, volum.*2. addens ſe nolle diſputare, an ſint reddenda quoad ſolum vſumfructum, an etiam quoad proprietatem. Nicolaus de Vbaldis *de ſucceſſ. ab inteſtat 2. part.* vbi de ſucceſſione regularium *num. vltim.* Redoan. *de ſpoliis Eccleſiaſt. quæſt.*8. *in princ. num.*79. *&* 80. Tapia *authent. ingreſſi verb. ſua, c.6. n.10. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* dicens, ſiue ab eodem religioſo, ſiue ab alio hæc bona contemplatione ingreſſus ſint Monaſterio donata.

7 Secunda ſententia ſuſtinet, bona priori Monaſterio acquiſita remanſura apud illud quoad proprietatem: at quoad vſumfructum pertinere ad poſterius, dum Monachus ille in eo vixerit, ne religioſus ille poſteriori Monaſterio oneroſus ſit. Deducitur ex *cap. delapſis* 16. *q.*6. & *cap. ſi quis rapuerit* 27. *q.*1. & *authent. de ſanctiſſ. Epiſcop. § penult.* Ex quibus textibus conſtat vſumfructum bonorum poſteriori Monaſterio ratione alimentorum elargiendum eſſe. Atque ita docent Speculat. limitans, ſi poſterius Monaſterium ſit inops, *tit. de ſtatu Monach. §. vlt. n.*10 *q.*6. Hoſtienſis *in ſumm. tit. de cleric. coniug. paulò ante fin. verſ. ſi cum licentia, vel inuitus.* Barthol. Socinus *conſ.*52. *num* 18. *vol.*4. Anton. *conſ.*76. *Monialis quadam.* Mandoſ. *in praxi ſignatur. grat. §. tranſlationes, col. penult. verſ. ſed quæro, Monachus.* Calderin. *conſ.*23. *num. vnic. paulò poſt princ. de regularib.* Anania *c. quod à te, ad fin. de cler. coniug.* Rebuff. *de nominationib. rubr. de regia ad prælaturam nominat. faciend. verb. conceſſa, verſ. quid ſi Monachus.* D. Anton. 3. *p. tit.*16. *c.*24. *§.*3. Menoch. limitans, quando poſterius Monaſterium eſt inops, *conſ.*193 *n.*22. *vol.*2. Manuel *qq. regular tom.*3 *q.*2. *art.*27. *&* 2. *tom. ſumma, c.*31. *n.*9 *&* 10. qui in hoc poſteriori loco limitat, vt non totus vſusfructus transferatur, ſed ſola illius pars, quæ ad religioſi alimenta ſufficiens eſt.

8 Vltima ſententia (cui tanquam longè probabiliori accedo) ait, vniuerſa bona priori Monaſterio acquiſita ratione religioſi remanſura omnino apud illud, ſiue ad aliud Monaſterium diuerſi ordinis, ſiue ad Epiſcopatum tranſeat. Probatur primò ex *authent. de Monach. §. ſi verò relinquens* ibi: *ſi verò relinquens Monaſterium, in quo conuerſationem habuerit, ad aliud tranſeat, eam ſi quidem eius ſubſtantia maneat, & vendicetur à priori Monaſterio, vbi abrenuncians hanc reliquit.* Secundò, quia nullo iure probatur ea bona in prius Monaſterium ſub conditione perſeuerantiæ in illud tranſlata fuiſſe: quamuis enim conſequentiam perſonæ profitentis, & acceſſoriè cum illa tranſierint; at tranſlatio eſt abſoluta, ac prorſus à futuro tranſlationis perſonæ euentu independens: quippe *authent. ingreſſi, Cod. de ſacroſanctis Eccleſiis*, abſolutè dicitur, per profeſſionem omnia bona profitentis dedicari Monaſterio. Quare iure illo ad perfectè, & abſolutè acquiſita prius Monaſterium priuari non debet ob tranſitum religioſi ad aliud. Tertiò, quia cùm poſterius Monaſterium loco prioris ſubrogetur, illique deſeruire, ac in poſterum acquirere religioſus ille debeat, tanquam omnino à priori exemptus, poſterioris eſt illum alere: nec oneroſus Monaſterio dicitur, aſtrictus ipſi inſeruire, & acquirere. Et confirmant, quippe pater vniuerſo ſo alendi filij dati in adoptionem onere liberatur, illo in adoptantem tranſlato, *l. onera, ff. de adoption.* Ergo ſimiliter religioſus hic liber effectus à prioris religionis iugo per profeſſionem in poſteriori, eſt ab hoc poſteriori alendus, nullis alimentorum expenſis à priori petitis. Et ideo hanc ſententiam dicit forſan eſſe veram Lapus *allegat* 61. *quidam Franciſc.* eam tenent Ioan. Andreas *cap. final. num.*3. *de regularibus*, & ibi Cardinalis *num.*2. *quæſtione* 4. Aretinus *l. ſi quis mihi* 25. *§. ſeruus, num.*2. *ff. de acquirend. hæred.* Abbas *d. cap. finali, num.*3. Ananias *num.*8. Henricus *num.*4. & *c. cùm olim, el* 2. *num.*7. *de priuileg.* Imola *Clementin. final. num.*8. *quæſtione* 7. *de electione.* Ancharanus *conſil.*352. *fin.* Paulus *l. inter antiquam, num.*2. *Cod. de vſufruct.* Euerardus *in ſuis topicis loco à ſeruo ad Monachum, num.*5. Petrus de Perus *tractatu de mutat. ſtatus Eccleſ. cap.*1. *num.*3. Nicolaus de Vbaldis *de ſucceſſ. ab inteſt. ſecunda parte*, vbi de ſucceſſione regularium *num. vltim.* Redoanus *de ſpoliis Eccleſ. quæſtione* 8. *in princip. num.*79. *&* 80. Bellamera *cap. quanto, numero* 15. *de offic. ordin.* Baldus nouellos *de dote parte prima, num.*10. Syluester *verb. religio.*4. *quæſt.*10. Tabiena *verb. religio. quæſt.*27. *num.*18. Couarruuias *cap.*1. *à num.*20. *vſque in fin. de teſtament.* Nauartus *comment.*4. *num.*24. *verſ.*11. *de regularibus, & & lib.*3. *conſil. in* 2. *edit. de regularibus, conſil.*55. *numero* 4. Rimmaldus iunior *conſil.*342. *num* 25. *volum.*3. Aluaradus *de coniecturata mente teſtat. lib.*5. *cap.*3. *in principio, num.*7. Tapia *authentic ingreſſi, verb ſua, cap.*6. *num.*7. *Codice de ſacroſanctis Eccleſiis.* Anaſtaſius Germonius *de ſacrorum immunitate, lib.*3. *cap.*4. *num.*37. Spino *ſpecul. teſtament. gloſſa* 12. *principio, num* 23 *&* 24. *& in rubric. gloſſa* 6. *num.*3. Surdus *de alimentis, tit.*9. *quæſtione* 27. *num.*8. Emmanuel Sà *in ſumma, verb. religio. num.*35. Molina *tom.*1 *de iuſtitia, diſp.*140. *colum* 13 *verſ. quando religioſus.* Azor. *tom.*1. *inſtit. moral. lib.*12. *cap.*15. *q*3. *& cap.*16 *quæſt.*8. Manuel *qq. regularium, tom.*3. *quæſt.*5. *ar.*5. *& tom.*2. *quæſt.*79. *art.*1.2.

Quæ ſententia procedit etiam de acquiſitis in ſeculo 9
vel in poſteriori Monaſterio vſque ad profeſſionem: quippe vſque ad illam non eſt perfectè tranſlatus ad poſterius Monaſterium, & ideo acquirit priori, cuius eſt verus religioſus, donec in poſteriori profiteatur. Idque probari poteſt ex *l. ſtatu liberum,* 9 *ff. de ſtatu liber.* vbi decernitur, ſtatu liberum, id eſt, vt dicitur *l.*1 *ff. eod. tit.* cui in diem, aut ſub conditione relicta eſt libertas, eſſe ſeruum ante illius diei, & conditionis aduentum. Cùm ergo hic ſola profeſſione in poſteriori, reddatur liber à priori, ante profeſſionis emiſſionem reputabitur ac religioſus prioris Monaſterij, & ſubinde illi acquiret. Quod apertè indicant omnes DD. numero præcedenti allegati, dum aiunt religioſum hunc ante poſterioris ordinis ingreſſum acquirere priori; nam ingreſſus dicitur quando profitetur. Item, quia Ioan. Andr. Cardin. Henric. num. præced. allegati eam reddunt rationem, cur ante poſterioris ingreſſum acquirat priori, nempe, quia ante ingreſſum nondum eſt plenè tranſlatus.

Digitized by Google

tranſlatus. Quod verum eſt ante profeſſionem in poſteriori; & in propriis terminis docent Ananias, Nauarr. *eo,n.24 verſ.*11. & Mol. num. præced. allegati, Manuel *qq. regularium tom.2. q.79. art.* 2. quamuis minus bene Card. *Clem* 1. *§. quia vero, n.*14. *q.*12. dicat eſſe ſecundi monaſterij, eo quod cum legitima licentia intrauit.

10 Procedit etiam in bonis à religioſo expreſsè donatis monaſterio tempore ingreſſus in illud, quia etſi ea donatio tacitam in ſe imbibitam conditionem habeat, ſi profeſſio ſequitur, cuius intuitu cenſetur facta: at profeſſione valida ſubſecuta remanet omninò irreuocabilis, eo quod impleta ſit conditio, nec vllo iure probetur habere tacitam perſeuerantiæ in ea profeſſione conditionem. Atque hanc partem contra authores allegatos num.7. ſuſtinent Aretin. *l. ſi quis mihi* 25. *§ ſeruus, num.*2. *ff. de acquir. hæred.* Nauar. *comment* 4. *num.*24. *verſ.*11. *de regular.* Aluarad. & Azor. vtroque loco allegati num.8. Manuel *qq. regular. tom.*2. *quæſt.*79. *artic.*2. Quare idem ſentio ob eandem rationem, ſi à quodam tertio ea bona monaſterio donata eſſent contemplatione eius ingreſſus.

11 Non tamen approbo quod Nauarr. & Manuel *ibidem* addunt, dicentes poſſe ſecundam ſententiam numero 7. allegatam ſuſtineri, nempe, vt vſusfructus eorum bonorum pertineat ad poſterius monaſterium toto tempore vitæ religioſi, quando religioſus non voluntariè, ſed coactè ob neceſſitatem, vel vtilitatem publicam, aut valde magnam priuatam authoritate legitima in poſterius monaſterium tranſiret. Sed hoc non approbo, quia adhuc militat ratio vltima cum ſua confirmatione numero 8. tradita, qua probauimus vſumfructum hunc poſteriori monaſterio negandum. Præterea, quia ſibi imputare debet poſterius monaſterium voluntariè illum recipiens; nec neceſſitas hæc, aut vtilitas iure in illa bona perfectè acquiſito priuare illud debent.

12 Sed retenta adhuc ſententia hac, ſpecialis dubitandi ratio vrget in dote à monialibus data monaſterio tempore ingreſſus, an ea poſt profeſſionem legitimè tranſeunte ad aliud monaſterium, ſit huic reddenda illa dos. Quidam affirmant, ſuadéntque id per *l. ſi is qui.* 57 *ff. de iure dot.* vbi ſic habetur; *ibi dos eſſe debet, vbi onera matrimonij ſunt.* Item, quia illa dos datur acceſſoriè ad perſonam, & ſub tacita conditione, dum illa monialis in eo monaſterio perſeuerauerit, & ſit reſtituenda, dum ea profeſſio diſſoluitur per legitimum ad aliam religionem tranſitum. Sicut dos propter matrimonium carnale viro tradita, eam habet tacitam conditionem, vt eo matrimonio legitimè ſoluto ſit reddenda. Et ideò hanc partem dicit eſſe claram Bart. Socinus *conſil.* 222. *num* 3. *verſ. ſed in caſu noſtro, vol.*2. explicans etiam quoad proprietatem; eandem abſolutè tenet Baldus Nouell. *de dote, part.*1. *num.*10. explicans, ſiue monaſterium ſit eiuſdem ſiue diuerſi ordinis. Tapia abſolutè loquens *authentic. ingreſſi, verb. ſua, cap.*6. *n.*10. & idem tenet quoad dotis neceſſariæ ad limenta quantitatem, Manuel 2. *tom. ſumma, cap.*31. *num.*9. Verùm iure optimo Nauar. *comment* 4. *num.*24. *verſ.*11. *de regularib.* & Manuel *qq. regular. tom.*2. *quæſtione* 79. *art.*2. dicunt monialem tranſlatam ex legitima licentia ad inſtantiam ſuam in aliud monaſterium, non delaturam ſecum dotem, quia ſolam tacitam conditionem habet, ſi profeſſio ſequatur, qua ſequuta, remanet perpetuò eius monaſterij. Et conſtat non eſſe ſimile de dote data pro matrimonio carnali; quippe diſſoluto matrimonio per mortem viri, vel mulieris, hæc eſt neceſſariò reſtituenda, eo quod ſolo matrimonij tempore pertineat ad virum: at diſſoluta profeſſione per mortem monialis, non reſtituitur dos parentibus eius, cùm eius dominium perpetuò in id monaſterio tranſierit: ſi tamen poſterius monaſterium cogeretur illam admittere, tunc cenſeo à priori eſſe dotem reddendam, cùm non ſoleant moniales abſque dote admitti, nec imputanda ſit voluntaria admiſſio huic poſteriori monaſterio.

Hinc deducitur, religioſum hunc ad aliam religionem tranſeuntem nil poſſe ſecum deferre ex adquiſitis priori monaſterio, præter ſolas veſtes, & has quidem ex tacita licentia: quippe concedens facultatem ad tranſitum, cenſetur concedere ad omnia, ſine quibus tranſitus fieri nequit, *l. penultim. ff. de vſufruct.* At nudus nequit commodè tranſire. Quare nec ſcripta à ſe elaborata portare ſecum poteſt, niſi eſſet inutilia primæ religioni, vel niſi crederet non fore ingratam ſuperiori delationem; reliqua verò minimè, niſi relictis originalibus, vel eorum copiis, quibus efficeretur delationem non eſſe monaſterio noxiam. Sic tradunt Nauar. *lib.*3. *conſil. in* 2. *edit. tit. de regular. conſil.*55. *num.*9. *&* 10. Manuel *qq. regular. tom.*2. *quæſt.*79. *art.*2. *fine.* 13

Secundò deducitur, quid dicendum ſit de peculio concesso illi religioſo, non ex bonis monaſterij, ſed à cognatis, vel extraneis, ſeu tempore profeſſionis reſeruato: de quo ſic diſtinguerem. Si peculium illud ſit abſolutè conceſſum, manebit omnino apud prius monaſterium, quia eſt omnino in dominio monaſterij ſolo vſu per ſuperiorem reuocabili conceſſo illi religioſo: quare eo tranſlato, remanebit apud prius, tanquam perfectè illi acquiſitum. Si autem conceſſum ſit ea lege, ne monaſterium poſſit in id ſe intromittere, ita vt ſe intromittens illud perdat, caſu quo grauamen hoc poteſt apponi, de qua re diximus in hoc libro ſuprà, manebunt omnino in eo monaſterio fructus ex eo peculio vſque ad tranſitum percepti: quia eos tanquam ſibi acquiſitos poteſt monaſterium non obſtante ea conditione vendicare, vt diximus ſuprà. At in poſterum acquirendi tranſibunt cum eo monacho, quia in eos ius non habet monaſterium. 14

Tertiò deducitur, ſi quis inſtituatur cum conditione, vt ſine liberis decedens reſtituat tertio, & profiteatur poſtea in monaſterio, quo caſu excluditur ſubſtitutus, vt diximus excludendum, ea bona remanſura perpetuò in eo monaſterio, etiamſi ille profeſſus poſtea legitimè exeat, & moriatur extra monaſterium: quia a tempore profeſſionis validè fuerint acquiſitum monaſterio. Sic Bald. *cap. in præſentia, numer.*15. *de probat.* Iaſon *l. cùm fundus, §. ſeruum, in fine, ff. ſi certum petatur.* Atque idem dicendum eſt ob eandem rationem de bonis ad prius monaſterium pertinentibus, dum religioſus hic viuit, eo quod de illis teſtatus ſit, aliúmque hæredem, aut legatarium inſtituerit, vel quia inſtitutus eſt ante ingreſſum cum conditione, vt abſque liberis decedens reſtituat tertio, eſtque caſus in quo non excluditur ea profeſſione ſubſtitutus, vel grauatus eſt poſt mortem reſtituere alicui, manſura apud prius illud monaſterium, quia non dicitur id monaſterium tantùm vſufructuarium, ſed verus horum bonorum dominus, dum religioſus ille ſuperſtes eſt, vt ſuprà probauimus. Vtrùm vero tranſeat ad poſterius monaſterium vſusfructus, qua ratione huius monachi gaudebat prius monaſterium, an potiùs extinguatur, ſiue poſterius ſit capax, ſiue incapax ſuccedendi; & quid de iure patronatus, & quid de bonis maioratus, dixi ſuprà. 15

Ad argumenta primæ ſententiæ propoſita num.4. reſpondetur. Ad primum dico cum Couar. *cap.*1. *n.*25. *de teſtament.* ſpem ſuccedendi non eſſe vere acquiſitam ante parentum mortem, ita vt illa hæreditas inter bona iam quæſita computetur. Quod ſatis clarè indicat Gloſſa *eodem cap. vnic. verb. reſtituat*, dicens eam ſuccedendi ſpem priori monaſterio quæſitam, deficere ex eo quod perſona monachi ab illo recedat ante veram acquiſitionem. Ad ſecundum, & tertium conſtat ex prima & tertia ratione adductis numero 8. pro noſtra ſententia. Ad argumentum ſecundæ ſententiæ 16

adductum numero 7. reſpondeo, eos textus non loqui de religioſo, qui transfertur ad aliam religionem, vt ſit verus illius religioſus, ſed vt in criminis pœnam ibi detineatur gratia agendæ pœnitentiæ; de quo caſu dicemus infrà.

17 Secunda difficultas. Quando tranſitus eſt licitus de monaſterio capaci ad capax, & in priori delata eſt hæreditas morte teſtatoris; at ante eius aditionem tranſiit religioſus, & profeſſus eſt in alia religione, vti ex his religionibus hæreditas acquiratur. Punctus huius difficultatis eò tendit, an quoad hæreditatis acquiſitionem ſpectandum ſit tempus, quo defertur, an potius tempus, quod aditur? Qua in re quidam exiſtimant tempus aditionis ſpectandum eſſe, atque ideo hæreditatem hanc ſpectare ad poſterius monaſterium. Ducuntur primò ex *l. ſi alienum*, 49. § *in extraneis, ff. de hered. inſtitut.* & *§. in extraneis. Inſtitut. de hered. qual. & diff.* ibi; *nam ius heredis eo maximè tempore inſpiciendum eſt, quo acquirit hereditatem.* Secundò ex *l. 2. §. ſi duo ſint heredes, verſ. ſi ſeruus, ff. de bonorum poſſeſſ. ſecund. tabul.* vbi deciditur, ſi ſeruus Sempronij inſtitutus hæres, nec iuſſus à domino adire, alienatus in Septitium, iubeatur ab hoc adire, huic poſteriori acquirendum hæreditatem. Atque idem deciditur *l. ſi ſeruus eius, qui*, 81. *ff. de acquirend. hered.* Tertiò, quia ius adeundi monaſterio competens eſt ratione perſonæ, *auth. ingreſſi. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Ergo tranſlata perſona debet hoc ius tranſferri. Nec obſtat ſi dicas poſſe monaſterium nolente monacho, aut eo mortuo adire; quippe id verum eſt monacho exiſtente in eo monaſterio, vel mortuo in eo, ſecus, ſi ad aliud tranſlatus ſit: atque ſibi imputare debet Abbas, quod tempore habili non adierit. Nec etiam proderit priori monaſterio priuilegium reſtitutionis prætendere, quod tempore habili non adierit hæreditatem, quia cùm certet aduerſùs aliud monaſterium æquali priuilegio gaudens, in eo caſu priuilegia confunduntur, vt optimè ait Bartholom. Socinus *l. 1. §. per ſeruum, ff. de acquirend. poſſeſſ.* Tandem, quia tempus aditæ hæreditatis inſpicitur quoad eius acquiſitionem, *l. ſi alienus, ff. de leg. 2. l. Antiſtius, §. ſi ſeruus, ff. de acquir. hered. & §. quoad alienus quoque ſeruus, Inſtitut. de hered. inſtit.* Et ideo hanc partem ſuſtinent Bart. *l. 2. §. ſi ſeruus, in fin. iuncto princip. ff. de bonorum poſſeſſ. ſecund. tabul.* Federic. *conſil. 10. fin.* Baldus *l. ſi quis mihi, §. ſeruus, in fin. de acquirend. heredit.* & ibi Angel. *num. 1.* Ioan. de Ligusno, quem referens ſequitur Imola *Clement. dudum, in fin. de ſepultur.* Redoan. *de ſpol. Eccleſ. quæſt. 8. in princip. num. 80.* Gail. *in deciſ. Cameræ Imperial. lib. 1. deciſ. 26. num. 260.* Nicolaus de Vbaldis *de ſucceſſ. ab inteſt.* vbi de ſucceſſione regularium. 2. *num. vlt.* Atque eiuſdem ſententiæ ſunt, quos referemus infrà, dicentes fratrem Minorem inſtitutum hæredem, & ſic incapacem tempore delatæ hæreditatis, ſuccedere poſſe ſi tempore aditionis ſit effectus capax: eidem enim principio innituntur, quod capacitas tempore aditæ hæreditatis inſpicienda ſit. Et hæc quidem ſententia amplectenda eſt, ſi ſequamur opinionem communem iuris Cæſarei Doctorum, dicentem non eſſe integrum monaſterio adire hæreditatem abſque monachi pacto, quam retulimus ſuprà, vt optimè aduertiunt Alex. *l. ſi quis mihi 25. § ſeruus, n. 3. ff. de acquir. hered.* & ibi Aretinus *n. 2.* Imola *ibi. § ſi ſeruus fiſci, n. 2.* Pariſ. *c. in præſentia n. 184. de probat.* & Beroius *conſ. 26. n. 9. & 10. vol. 1.* Lud. Roman. *l. ſi ſeruus eius, qui. n. 8. ff. de acquir. hered.*

18 Cæterùm ſuſtinendo noſtram ſententiam, quam amplexi ſumus ſuprà, dicendum eſt, eam hæreditatem pertinere ad prius monaſterium, in quo eſt religioſo delata. Atque ideo priori monaſterio integrum erit adire, excluſo penitus poſteriore, vt optimè aduertunt Beroius, Aretinus, Imola, Romanus, Alexand. & Pariſ. num. præcedent. allegati. Ratio autem eſt, quia eo ipſo, quod monacho hæreditas delata eſt, non eſt ipſi acquiſita, nec ius adeundi in ipſum tranſit, ſed vtrumque acquiſitum eſt monaſterio, abſque vllo illius monachi facto. Ergo ob ſequentem tranſlationem in aliud monaſterium, non debet prius iure ſibi perfectè acquiſito ſpoliari. Et ideo hanc partem ſuſtinent Abbas *cap. in præſentia, n. 77. de probat.* Beroius *ibi, num. 560. & cap. Raynutius, n. 38. de teſtam.* Curtius iunior *conſ. 48. fin.* Couarr. *c. 1. n. 21. de teſtam.* Molina *lib. 1. de primog. c. 13. n. 36. & 37.* Leonard. *lib. de iuſtit. c. 41 dub. 11. num. 88.* Atque eiuſdem ſententiæ ſunt DD quos referemus num. 12. dicentes, Fratre Franciſcano inſtituto hærede, & ſic tempore incapaci delata ipſi hæreditate, eam transferri ad hæredes ab inteſtato, quamuis antequam illi adeant, ſit religioſus ille factus capax, quia eidem fundamento innituntur, nempe, quia ius adeundi acquiſitum per incapacis inſtitutionem hæredibus ab inteſtato, non poteſt illis auferri per ſuperuenientem illius religioſi capacitatem.

19 Ad argumenta contrariæ ſententiæ propoſita n. 17. reſpondetur. Ad primum dico, illos duos textus ſolummodo probare, ad perfectam hæreditatis acquiſitionem potiſſimùm inſpici tempus aditionis, quia perfectè acquiritur, & adiens conſtituitur verus hæres: non tamen probare ius adeundi alteri acquiſitum tempore delatæ hæreditatis, ipſi auferendum ob ſuperuenientem inſtituti mutationem, vel capacitatem. Ad ſecundum dic, diuerſum eſſe in ſeruo, quia cùm ipſo inuito nequeat dominus adire hæreditatem, nullum adeundi ius acquiſiuit dominus ex hæreditate ſeruo delata tempore quod erat ſuus: quare eo alienato, id ius in ſequentem dominum tranſibit, vt ex ſerui voluntate adeat. At monaſterium, vtpote quod adire poteſt inuito monacho hæreditatem illi delatam, perfectùm adeundi ius ex tempore illius delationis comparauit. Ad tertium dic, quamuis ratio acquirendi iuris hæreditatis adeundæ competat Monaſterio ratione perſonæ in eo profeſſæ, cui delata eſt, at competere vndique independenter ab ipſius voluntate, & ex mutatione perſonæ: vtpote quod non ipſi perſonæ, ſed Monaſterio immediatè acquiritur, quamuis ratione perſonæ illius.

20 Tertia difficultas eſt, quando prius Monaſterium erat bonorum incapax; poſterius autem capax, vel è contrà, vt ſi Frater Minor licitè tranſeat ad religionem Carthuſianam ſuccedendi capacem, aut Frater Dominicanus è ſua religione capaci ſuccedendi, tranſeat licitè ad religionem Minorum incapacem: & in vtroque euentu inſtitutio eſt pura, id eſt, non ſub conditione. Et quidem quando bona acquiſita perfectè erant priori Monaſterio capaci, vel, ſi erat incapax, hæredibus ab inteſtato, eo quod ante tranſlationem iam adierant hæreditatem, non eſt dubium illa permanſura apud prius Monaſterium capax; vel, ſi erat incapax, apud hæredes ab inteſtato: quod iure ſibi perfectè acquiſito ob ſubſequentem incapacitatis, aut capacitatis euentum priuandi minimè ſint.

21 Difficultas autem eſt, quando nondum adierant hæreditatem, ſed ſolùm tempore profeſſionis in poſteriori erat iam delata. Huius difficultatis ſolutio pendet ex dictis in præcedenti difficultate: nam DD. qui aſſerunt tempus aditæ hæreditatis inſpiciendum eſſe, & ad eum pertinere hæreditatem, qui tunc capax eſt, quamuis aliis eſſet antea delata, quos retulimus num. 17. dicunt, quando Monaſterium tempore delatæ hæreditatis erat incapax, & antequam hæredes ab inteſtato adeant, tranſitus ſit ad Monaſterium capax, ſuccedere Monaſterium capax in eam hæreditatem. Ducunturque rationibus ibi allatis; & in propriis terminis docent hanc ſententiam Federic. *conſil. 26. num. 2 & 3.* & Iacob. de Piſtorio quodam reſponſo, quod refertur ad verbum *eod. conſ. 26. n. 3.* Baldus *auth. ingreſſi, in fin. C. de ſacroſ. Eccleſ. & l. finali, §. hoc etiam cognitum, n. 9. C. de Epiſc. & cler.* & ibi Fulgoſius *num. 5.* Nicolaus de Vbaldis *de ſucceſſ. ab inteſt.*

vbi

vbi de ſucceſſione regularium *p.s.n.4.* Redoannus *de ſpol. Eccleſ.q.8 in princ.n.25.* Paulus *l.Gallus.§.& quid ſi tantùm,n.10.ff.de liber & poſthum.* Romanus *l.ſi ſeruus eius, qui, n.7. ff.de acquir. hared.* Menchaca alios referens *in quæſtionib. vſufrequent. lib.1.c.1.n.15.* Tapia *d.auth.ingreſſi, verb.ſua, c.6. n.12.13.29.& 30.* & huic ſententiæ fauet Angelus etſi aliquantulum dubitans, *l. his verbis 48. §.interdum, fine, ff.de hæred.inſtit.* vbi ait Fratre Minore inſtituto, & pòſt facto capace, videre inſtitutionem ex benignitate confirmandam: atque idem dicit Romanus, ſi poſtea factus ſit Frater ille Minor Epiſcopus.

22 Cæterùm dicendum eſt inſpiciendum eſſe tempus delatæ hæreditatis. Quare ſi tunc Monaſterium erat incapax, ſuccedent hæredes ab inteſtato, & ſi tunc erat capax, illud ſuccedet, non obſtante tranſitu ante aditionem hæreditatis factu ad Monaſterium capax, aut incapax. Probatur rationibus adductis *num.18.* nec obſtant contrariæ, quia illis ſatisfecimus num.19. Item probatur, quia etſi Monachus incapax ſuccedendi in feudum, fiat ex diſpoſitione Pontificia capax, ſuccedet vtique, vt tradunt Bald. *conſil.275.num.7. lib.1.* Curtius iunior *de feud.2.p.1.p. principali, q 10. verſ 6. limitatur, num.28.* Afflict. *de feud tit ſi de feud. defunct. conten. in c.qui clericus, n.3.* Dueñas *regul.103.num.5.* At hoc intelligitur, ſi re integra ea capacitas ſuperuenit, nempe ante mortem poſſeſſoris, cui ſuccedendum erat; ſecus ſi poſt, eo quod iam ius erat quæſitum: vt optimè diſtinguunt Iſern. *cap.1. quæ ſit prima cauſa benef.amitt. n.14.ad fin. verſ. item quid ſi Princeps.* Præpoſ. *in feudis, c.miles, de vaſſal.milite, qui arma bellica depoſuit, n.4.* & ibi Valcaranus *n.16.& 19.* Bramachar. *de feud.c.cui clericus, n.150. ſi de feud.defunct.conten.* Chaſſaneus *de conſuetud. Burg. rubr.7. §.14. ibi, religieux, circa medium,& in fin §.poſt n.5.* Et ideo DD. omnes allegati n.18. pro noſtra ſententia, ſuſtinente ibi tempus delatæ hæreditatis inſpiciendum, ſunt etiam huius ſententententiæ, atque in propriis terminis illam tradunt Baldus *l.ſi alienum, §.in extraneis, ad fin.ff de hæred.inſtit.* & ibi Imola *fin,* Faber *§.in extraneis, ad fin. Inſtit de hæred. qual. & differ.* Lapus in quodam re ponſo, quod refertur inter conſilia Federici *conſ.27. fin.* Guffol. de monte Politiano, & Franciſcus de monte Albuo in quibuſdam reſponſis relatis ad verbum inter eiuſdem Federici Conſilia, *conſ.26. num.3.& 4.* Beroius licèt aliquantulum dubitans, *cap in præſentia, n 550. de probat.* Guillelmus Benedictus *c. Raynutius. verb. in eodem teſtament. relinquens. el 1. num 125. de teſtament.* Angelus *ſumma, verb.religioſus, n.34. fin.* Roſella *verb.religio 4. n.13.* Syluester *verb.religio.4.q.10.* Tabiena *verb.religio. q.58.n.59.* Portius *conſ.23.à n.28. vſque in fin* & maximè *num.39.& 40.* Tiraquel. *de retract. lignag. §.1. gloſſ.9. num.105.* Bertrandus, & Mayner, quos refert, & ſequitur Cald. *de nomin. emphyt p.15.n.61.* Molina *lib.3 de primog.c.1.n. 7.* Meres *de maiorat. in priori edit.1.p.q.1. n.53.* Aluarad. *de coniect. mente teſtat. lib.2.c.3. in princ. n.11.* Anaſtaſius Germonius *de ſacror. immunit lib.3.c.4. n.38.* Ludouicus de Caſanet. *conſ.26. num 15.& duplici ſeq. volum.1.* Manuel *qq. regul. tom. 1. quæſt.79 art.1. ad finem.* Atque idem dicendum eſt, ſi poſt delatam hæreditatem in priori monaſterio fiat Epiſcopus, pertinet enim ad prius monaſterium, & non ad eccleſiam: quia eadem militat ratio, vt bene tradunt Bald. Imola, Roſella, Syluester, Aluarad ibidem. Nec admittenda eſt limitatio, quam tradit Beroius *ibi, num 551.* dicens ſententiam hanc intelligendam, niſi de licentia Abbatis tranſeat religioſus in diuerſam religionem, quia tunc (inquit) attendi debet tempus aditæ hæreditatis, & imputetur priori monaſterio, quod alienarit. At non eſt, inquam, admittenda, quia non ideo ius illud adeundi iam quæſitum independenter ab illius religioſi in ea religione perſeuerantia, amittendum eſt, cùm nullo iure id probetur.

23 Quod ſi ſucceſſio eſſet in maioratus Hiſpanos, res minus dubia eſſet; ſuccederet enim is, qui tempore delatæ ſucceſſionis eſt capax: quia, vt optimè probat Molina *lib.3 de primog.c 2.n.18 & 19.* & alij, quos refert, & ſequitur Meres *de maiorat. in priori edit p.1.q.2.num.12.* iura exigentia capacitatem hæredis tempore teſtamenti, & tempore delatæ ſucceſſionis, & aditionis, quæ referemus infrà, non procedunt in maioratibus Hiſpanis, ſed in illis ſolùm delatæ ſucceſſionis tempus ſpectatur; tempus enim teſtamenti in ea ſucceſſione conſiderari nequit. Tum quia tempore teſtamenti ferè nullus ex vocatis vltra primos nominatos eſt in rerum natura, & proinde pauci tunc ſunt capaces: tum etiam, quia ea iura loquuntur de ſucceſſione ex teſtamento. At in maioratibus ſuccedítur ſecundùm ordinem ſucceſſionis ab inteſtato, nec tempore aditionis conſideratur habilitas: quod in eis aditio non requiritur, ſed in eo inſtanti, quo vltimus poſſeſſor obit, dominium, & poſſeſſio abſque aditione, & apprehenſione ipſi ſequenti vocato acquiruntur, vt ibi latius probatur. Item, quia inſtitutio in aliis vltra primum vocatum eſt conditionalis. Et ſic in propriis terminis tradit Molina *eo cap.2. num 16.& 17.* quamuis contrarium minus bene ſuſtineat Meres *de maiorat. in 1. edit. parte 2. quæſt. 3. num. 10. fin.* ſi tamen maioratus inſtitueretur in Fratre Minori, & ſic incapaci, non ſatis eſſet eum factum eſſe capacem tempore mortis inſtituentis, quo ſuccedendum eſt: ſed oportet, vt adſit nouus inſtituentis conſenſus. Item, quia tunc inſtitutio non eſt conditionalis habens conditionem, ſi hic ſuperuiuat vltimo poſſeſſori, ſed eſt pura; & ideo capacitas exigitur tempore inſtitutionis, quia cùm principio fuerit inſtitutio nulla, nequit confirmari ex capacitate ſuperuenienti abſque nouo inſtitutionis conſenſu; quod ex multis probat Meres *de maior. in priori edit. 1.p c.2 n.23.*

Ex quo deducitur, quid in ea quæſtione dicendum ſit, ſi ex Pontificis diſpenſatione concedatur clerico, aut religioſo militi D. Ioannis, aut cuicumque alij religioſo, vt vxorem ducat, an ſit capax ſuccedendi in maioratum habentem clauſulam excludentem clericos, & religioſos, eo quod prolem habere nequeant, quæ in maioratum ſuccedat? Videatur enim pars negans ſuaderi, quia reſtitutio Principis ex mera gratia concesſa quantumcumque pleniſſima, eſt ſemper abſque tertij præiudicio intelligenda *l.5 in fin.C.de ſentent.paſſ.& reſtit.* Batt. communiter receptus *in l.Gallus.§. & quid ſi tantùm n.55.ff. de liber & poſth.* Ergo hæc indulgentia non debet operari in præiudicium aliorum ad maioratum vocatorum, qui ex puncto incapacitatis huius ius ſuccedendi in illum, hoc excluſo, acquiſiêre. Cæterùm diſtinguendum ſic eſt: ſi diſpenſatio hæc concedatur poſt vltimi maioratus ſucceſſuris mortem, ac iam alteri delatam ſucceſſionem, excluſo ob incapacitatem hoc religioſo, vel clerico, nil prodeſt diſpenſatio quoad hanc ſucceſſionem, quia iam eſt dominium ſequenti ſucceſſori acquiſitum, quod diſpenſatio non aufert. Si autem ante hâc mors contingat, ſuccedet vtique, nec poteſt ob id dici diſpenſationem hanc aliquid in tertij præiudicium operari, qui hoc excluſo ſuccedere deberet: quia cùm capacitas ſucceſſionis in maioratos ſpectanda ſit tempore mortis vltimi poſſeſſoris, ius ſequenti vocato acquiſitum, excluſo inhabili, intelligitur, ſi incapacitas durauerit vſque ad mortem vltimi poſſeſſoris, quo tempore ſucceſſio in maioratum deferenda eſt. Secundò, quia cùm hic factus incapax fuerit natus habilis, & ſubinde ex eo tempore ius ad maioratum haberet, non poſſunt ſucceſſores conqueri, quaſi damnum ex diſpoſitione ſenſerint, cùm non nouum ius concedatur, ſed prius quod ſuſpenſum erat, conſolidetur. Atque ita in ſimilibus terminis ob has rationes diſtinguit Molina *lib.3. de primogen.c 2. à n.14. vſque ad 19* tractans, an incapax ratione hæreſis, aut criminis læſæ maieſtatis, aut alia ex cauſa, reſtitutus beneficio Principis ad ſtatum capacem, poſſit ſuccedere in maioratum. Facit etiam quod citato Greg. Lopez *l.2. verb. ſciendo* 24

ſciendo homine, verſ. ſed pone, tit. 15. p. 2. & Iſern. & aliis, tradit Meres *de maiorat. p. 4. q. 13. n. 27.* vbi dicit reſtitutum à Principe, antequam ſit criminis condemnatio, ob quod mittit maioratum, & ſic ante ius ſequenti vocato acquiſitum, non illum amittere; ſecus ſi condemnatio criminis præceſſerit, atque adeo iam ſequens vocatus maioratum acquiſierit.

25 Similiter caret dubio, ſi non eſſet hæredis inſtitutio, ſed legatum purè factum: tunc enim ad eius ſucceſſionem ſola capacitas tempore mortis teſtatoris exigitur, *l. ſi mihi, & tibi, § regula, ff. de legat. 1. l. ſeruus eius, ff. de acquir. hared. l. reg. 1. fin. tit. 9. p. 6.* vt bene docent Gloſſ. *l. ſi alienum, 49. § in extraneis, verb. hareditatem, de hared. inſtit.* Faber *§ in extraneis, n. 5. Inſtit. de hared. qual. & differ.* & Craſſus *de ſucceſſ. ex teſtam. & ab inteſt. § inſtitutio, q. 28. n. 4.* Meres *de maiorat. in priori edit. p. 1. q. 2. n. 11.*

26 Hinc deducitur primò, per profeſſionem in Monaſterio incapaci, non omnino, & irrecuperabiliter extingui ius ſuccedendi, ſed conſopiri, & ſuſpendi. Quare ſi profeſſus in eo, ad ordinem capacem, vel Epiſcopatum, legitimè transferatur, recuperat id ſuccedendi ius priori profeſſione conſopitum, & quaſi ſuſpenſum: quia ea ſuccedendi incapacitas tandiu durat, quandiu ille profeſſus manet ea profeſſionis obligatione aſtrictus: & quamuis factus Epiſcopus non omnino à promiſſæ paupertatis voto eximatur, vt diximus; at non tam arctè eo ligatur, ac quandiu regulari obſeruantiæ manet ſubditus. Atque eſt ſimile, quod deciditur *l. 1. verſ. filio, qui mortis, ff. ad Trebell.* vbi ius ſuccedendi non omnino ſeruitute pœnæ amittitur, ſed ſuſpenditur eo ſtatu durante, & inde conceſſa beneficio Principis reſtitutione recuperatur. Et ita docent Bart. *tract. Minoritarum, lib. 4. diſt. 5. c. 3.* dicens ſic deciſiſſe Franciſcum de Aſſiſio Doctorem antiquum, Portius latiſſimè probans *conſ. 13. à n. 18. vſque in fin.* Roſella *verb. religio 4. n. 19.* Angel. *verb. religioſus, n. 34. fin.* Sylu. *verb. religio 4. q. 10.* Tabien. *verb. religio, q. 18. n. 29.* Bertrand. & Mayner, quos refert & ſequitur Cald. *de nomin. emphyt. q. 12. n. 62.* Natta *conſ. 180. n. 5. vol. 3.* Tapia *auth. ingreſſi, verb. ſua, c. 6. à n. 29. C. de ſacr. Eccl.* Dueñas *reg. 38. in 9. ampliat.* Manuel *qq. regul. tom. 2. q. 58. a. 7.* & *tom. 3. q. 69. art. 4. ad fin.* & *tom. 2. ſumm. c. 70. n. 6.* Leonard. *lib. 2. de inſt. c. 41. dub. 11. n. 88.* Molina *tom. 1. de inſt. diſp. 140. colum. 1. verſ. quando religioſus Minor.* Azor. *tom. 1. lib. 12. c. 15. q. 3.* Idémque tradunt DD. allegati n. 22. in vltima ratione, quatenus docent, ius ſuccedendi in feudum amiſſum per profeſſionem in ordine incapaci, recuperari, ſi ante ius alteri per poſſeſſoris mortem acquiſitum, is profeſſus redeat in ſtatum capacem. Id etiam fatentur DD. n. 21. citati, qui etiam iam hæreditate alteri delata id ius recuperari affirmant. Idémque docent authores allegandi infrà, dum tradunt etiam inſtitutum tempore inhabili ſuccedere, ſi ſit ſuus hæres: & ampliant hoc Bart. Sylu. Tabiena, Manuel triplici loco allegato, Tapia *eod. c. 6. n. 34.* vt ſit verum, etiamſi Frater hic Minor ab Epiſcopo, aut alio Prælato legitimè tranſlatus eſſet ad aliam dignitatem. Secus tamen aiunt Bart. Roſella, Angel. Sylu. Tabiens, Tapia *eod. c. 6. n. 35.* ſi religioſus hic ob ſua demerita religione eiiceretur, cum licentia tranſeundi ad Monaſterium capax, cùm enim abſolutio ea ſit in delictorum pœnam, æquum non eſt, vt inde id recuperandi iuris ſuccedendi præmium reporter. Atque de Fratre Minore expulſo ob delicta, eum non recuperare ius ſuccedendi, tradit Pariſ. *c. in præſentia, n. 185. de probat.* Verùm Manuel triplici loco allegato hanc limitationem iure optimo intelligit eſſe veram, quamdiu religioſus ille manet in ſeculo, aut eſt nouitius: nam cùm profeſſione ſequuta in poſteriori Monaſterio capaci liberetur omnino vinculo prioris profeſſionis, erit penitus, ac ſi nunquam in religione incapaci profeſſus eſſet, ac proinde recuperabit priſtinum ſuccedendi ius. Atque idem ego intelligo, ſi poſt legitimam illam eiectionem promoueretur legitimè ad Epiſcopatum, aut aliam dignitatem, quia Eccleſia, cui tunc acquirit, non debet eo iure priuari ob præterita illa demerita, & quia iam eſt omnino nouus ſtatus, cui illa ſuccedendi capacitas non repugnat.

Secundò deducitur, quid in ea quæſtione dicendum 27
ſit, ſi Frater Minor tempore, quo erat ſecularis, inſtituatur hæres, ſibíque per teſtatoris mortem hæreditas deferatur tempore illo habili; at antequam illam adeat, profiteatur in eo Minorum ordine, & ſic fiat ſuccedendi incapax, an ſi hæreditate illa nondum adita per hæredes ab inteſtato, tranſeat hic Frater Minor legitimè ad ſtatum ſuccedendi capacem, vt ad Epiſcopatum, vel ad religionem ſuccedendi capacem, poſſit hæreditatem illam tempore habili ſibi delatam adire, excluſis hæredibus ab inteſtato? Faber *§ in extraneis, n. final. Inſt. de hared. qual. & differ.* cenſet hunc fratrem non ſuccedere in eam hæreditatem, ſed pertinere ad hæredes ab inteſtato. Ducitúrque, quia eo ipſo quod poſt eius delationem, eáque nondum adita profeſſus eſt in Monaſterio ſuccedendi incapaci, viſus eſt illi renunciare, iúſque adeundi acquiſierunt perfectè hæredes ab inteſtato, quo ob ſuperuenientem illius religioſi capacitatem priuari non debent. At verius exiſtimo, eam hæreditatis aditionem pertinere ad huiuſmodi religioſum, aut eius nomine ad religionem capacem, in quam legitimè tranſlatus eſt, excluſis penitus hæredibus ab inteſtato. Ducor, quia tria tempora inſpicienda ſunt ad hæredis quantumuis extranei ſucceſſionem, nempe, vt ille ſit capax tempore confecti teſtamenti, & mortis teſtatoris, quo defertur hæreditas, & eius aditionis: vt deciditur *l. ſi alienum, 49. § in extraneis, Inſt. de hared. qualit. & differ.* & *l. reg. 22. tit. 3. p. 6.* & tradunt omnes ſcribentes in iis locis. At hic hoc triplici tempore reperitur habilis: ergo ſuccedet. Nec obſtat ea tacita renunciatio, quia non eſt abſoluta, ſed tacitè imbibitam habet conditionem, niſi re integra, hoc eſt, ante aliorum hæredum aditionem fiat capax, & ideo ſub hac tacita conditione eſt ius adeundi acquiſitum hæredibus ab inteſtato. Et ideo hanc partem ſuſtinent Federic. *conſ. 26. n. 2. & 3.* Menchaca alios referens *in qq. vſu freq. lib. 1. c. 1. n. 15.* & eiuſdem ſententiæ videntur Greg. Lopez *in l. regia 22. verb. temporales.* Aluarad. *de coniecturata mente teſtat. lib. 2. c. 3. in princ. n. 10.* Manuel *qq. reg. tom. 1. q. 79. art. 1.* aiunt enim videri ſic dicendum, quamuis contrarium ſuſtineat Faber loco allegato.

Tertiò deducitur, quid è contrà dicendum ſit, ſi Frater Minor hæres inſtituatur, & proinde tempore inhabili; at tempore mortis teſtatoris, quo defertur hæreditas, eſt factus capax, eo quod ſit iam creatus Epiſcopus aut profeſſus in Monaſterio capaci, an ſuccedat in illam hæreditatem? Quidam exiſtimant eum non ſuccedere, quamuis ſit hæreditas paterna. Ducuntur, quod exigatur ad ſucceſſionem non ſola capacitas tempore mortis teſtatoris, ſed etiam tempore confectionis teſtamenti: vt expreſsè habetur *l. ſi alienum 49. § in extraneis ff. de haredibus inſtit.* At hic erat incapax tempore confectionis teſtamenti: ergo non ſuccedet. Quod ſi dicas eſſe hunc hæredem ſuum reſpectu paternæ hæreditatis, & in hæredibus ſuis ſatis eſſe capacitatem tempore mortis paternæ, eo quod ſui ſint ſtatim hæredes patre mortuo. *l. in ſuis, ff. de ſuis, & legit. hared.* Id non obſtat, tum quia etſi ſolùm mortis paternæ tempus ſpectetur ad inſpiciendum an quis ſit ſuus hæres: at quoad capacitatem attenditur etiam tempus confecti teſtamenti, vt docet Gloſſ. *in § in extraneis, verb. hareditatem,* quã dicit Gregor. Lopez num. ſeq. allegatus, eſſe communiter ibi receptam: tum etiam, quia cùm filius per profeſſionem eximatur à patria poteſtate, nequit deinceps dici ſuus, eo vel maximè, quod cùm profeſſio in ordine incapaci æquiparetur morti naturali, nequit amplius in illo profeſſus dici ſuus hæres. Tandem, quia inſtitutio ab initio inutilis nequit tractu temporis conualeſcere, vt habet *reg. penult. ff. de reg. iuris.* Et ideo hanc partem ſuſtinent 28

Baldus

Digitized by Google

Baldus *ea l.ſi alienum, 8. in extraneis, ad fin.* & ibi Imola *num.* 10.

29 At in hoc regno dicendum eſt, filium ſuum hæredem ſuccedere in eam paternam hæreditatem, in qua inſtitutus eſt, & ſic inſtitutionem à principio inutilem, & irritam ratione incapacitatis inſtituti contingentis tempore teſtamenti, reddi tractu temporis validam, mutatione ſtatus inſtituti, qui tempore paternæ mortis iam factus eſt capax. Ratio eſt quia *l. regia* 2 2. *tit.* 3 *p.* 6. decernit in hæredibus ſuis ſatis eſſe capacitatem inſtituti tempore mortis paternæ, quod illis hæreditas defertur, vt inſtitutio valeat. Nec obſtant in contrarium adducta n. præcedenti, Non primum, quia illa regula, vt capacitas ſit neceſſaria etiam tempore teſtamenti, procedit in hæredibus non ſuis: & doctrina Gloſſæ communiter recepta in contrarium adducta, corrigitur per d. legem regiam. Nec alia pars illius rationis obſtat; nam cùm eximi filium à patris poteſtate ratione profeſſionis, ſit quidam fauor, in iis ſolis operatur, in quibus vtile eſt filio eximi, ſecus vbi id eſſet noxium; vt in hoc caſu (vt probauimus *lib.* 4. *huius tract.*) Et ideo optimè Guillelmus Benedictus *c. Raynutius, verb. mortuo itaque teſtatore, el* 2. *n.* 150. *& verb ſi abſque liberis*, vbi de vulgari, *à n.* 87. *vſque ad* 90. *de teſtam.* cum Bart. Baldo, & aliis, quos allegat, ſuſtinet Epiſcopum, & monachum hæreditatem paternam non agnitam tranſmittere inſtar hæredis ſui, etſi à paterna poteſtate ſint liberi; quia quoad eorum commodum non cenſentur liberi, ſed in ſolis odioſis. Nec obſtat etiam fratrem Minorem reputari mortuum, quia cùm ſuitas tempore mortis paternæ ſpectetur. *§. ſui, Inſt. de hæred. qualit. & differ.* ſatis eſt hunc tempore eius mortis reperiri capacem, & ad priſtinum ſtatum reſtitutum, vt ſuus hæres dici valeat. Tandem non obſtat regula iuris in contrarium adducta, quia intelligenda eſt, niſi nouus ſtatus ſuperueniat ſufficiens ad inſtitutionis valorem. Et ideo hanc partem amplectuntur Gregor. Lopez *l* 22 *verb. herencia.* Aluarad. *de coniectur. mente teſtat. lib.* 2. *c.* 3. *in princ. n.* 10. Spino *ſpeculo teſtam. gloſſ.* 2 a. *principal n.* 38. Manuel *qq. regul. tom.* 2. *q.* 79. *art.* 1. & idem dicunt iure optimo Aluarad. Spino, & Manuel ſi pater in ea inſtitutione præferat filium fratrem Minorem in tertia, & quinta bonorum parte; valebit enim eo exiſtente capace tempore paternæ mortis.

30 Quamuis autem priorem ſententiam ſequentes diceremus fuiſſe inſtitutionem irritam, data tamen prædicta tempore mortis capacitate, poſſet hic filius nolle ſuccedere virtute teſtamenti, ſed tanquam hæres neceſſarius inſtar ſucceſſoris ab inteſtato. Et ideo notanter dixit Gloſſ. *l. ſi alienam*, 49. *§. in extraneis, verb. hæreditatem, ff. hæred. inſtit.* exigi capacitatem tempore teſtamenti, quando hæres neceſſarius vult virtute teſtamenti ſuccedere, inſtar hæredis extranei; idque conſtat ex *toto tit. C. & ff. de ſucceſſ. edit.*

31 Quare ſi Frater Minor ille inſtitueretur hæres in teſtamento fratris, & ſic inſtitutio eſſet irrita ratione incapacitatis inuentæ tempore teſtamenti, non obſtante capacitate tempore mortis fraternæ, quia vtroque tempore capacitas ad inſtitutionis valorem deſiderabatur, poterit, ſi non ſit alius hæres in eo teſtamento ſubſtitutus, vel alius cohæres, cui portio illa accreſcat, ſuccedere ab inteſtato fratri illi vna cum aliis fratribus, ſicut ſuccederet eo teſtamento non confecto: quia cùm inſtitutio ſit prorſus irrita, erit locus ſucceſſioni ab inteſtato, à qua ille religioſus non excluditur, cùm tempore fraternæ mortis, quo ſuccedendum eſt, reperiatur capax; quod conſtat ex dictis n. præcedenti.

32 Si autem inſtitutio fiat ab extraneo, cui nullum ius ſuccedendi eſt, præterquam ex teſtamento, corrueret omnino inſtitutio ratione incapacitatis repertæ tempore teſtamenti: nam tunc, & tempore mortis teſtatoris, & aditionis hæreditatis capacitas exigitur ad valorem eiuſmodi inſtitutionis, vt diximus num. 27. & in hoc caſu vera eſt ſententia Baldi, & Imolæ, quam ibi retulimus.

Quartò deducitur, quid in ea quæſtione dicendum ſit, an ſi Frater Minor non inſtituatur à parentibus ratione incapacitatis tempore teſtamenti paterni inuentæ, integrum illi ſit poſtea facto Epiſcopo, aut ad Monaſterium capax tranſlato, rumpere teſtamentum paternum inſtar poſthumi poſtea nati? Fulgoſius *l. finali, hoc etiam cognitum, num.* 5. *Cod. de Epiſcop. & cleric.* cogitandum relinquit, & ſubdit videri partem negantem tuendam, vt ei non ſit integrum rumpere teſtamentum, per *§. in extraneis. Inſtit. de hæred. qualit. & different.* Sed ſic diſtinguendum eſt: ſi capacitas illa ſequatur poſt parentum mortem, non vtique rumpet teſtamentum; ſecus ſi ea parentum mortem præcedat, quia in priori caſu, cùm iam hæreditas iure aliis hæredibus delata eſſet, ipſo tunc ſuccedendi incapaci, capacitas ſuperueniens non lædet ius aliis hæredibus acquiſitum: in poſteriori autem, cùm tempore mortis quo ſuccedendum eſt, ſit ſucceſſionis capax, erit legitimus hæres; quare ſi prætereatur, habebit ius rumpendi teſtamentum. 33

Quintò deducitur, ſi quis pupillo hæredi ſubſtitutus eſſet ante ingreſſum Monaſterij incapacis, eum amittere ius illud ſuccedendi pupillo per profeſſionem poſtea in Monaſterio incapaci factam. At ſi tempore mortis pupilli, quo illi ſuccedendum eſt, reperiatur capax, eo quod ſit factus Epiſcopus, vel profeſſus in Monaſterio capaci, recuperabit ius ſuccedendi amiſſum, ac proinde ſuccedet; quia cùm tempore teſtamenti, & mortis pupilli, cui ſuccedendum eſt, reperiatur capax, non obſtat incapacitas medio tempore reperta, vt diximus n. 29. Atque ita docent Baldus *l. ex facto, §. final. ad finem, verſ. in gloſſ. vt in querela, ff. de vulgar.* & ibi Angelus *n.* 3. *verſ. item, ibi, in ſeruitutem.* Natta *conſ.* 180. *n.* 5. *vol.* 1. Aymon *conſ.* 152. *n.* 2 *vol* 2. Anton. Cucus *lib.* 3. *inſtit. maior. tit.* 1. *n* 108. Tapia *authent. ingreſſi, verb ſua, cap.* 6. *n* 31. *C. de ſacroſanct. Eccleſ.* 34

Cæterùm ij DD. non explicant quid dicendum, ſi tempore huius ſubſtitutionis factæ à teſtatore, ſubſtitutus hic eſſet profeſſus in Ordine Minorum, & ſic incapax, an valeret ſubſtitutio ratione capacitatis ſuperuenientis: nec ſimiliter declarant, quid ſi incapax ſit tempore, quo teſtator moritur; at capax tempore mortis pupilli. Et in priori caſu, nempe, quando non erat capax tempore ſubſtitutionis, videtur ſubſtitutio irrita, quia ad valorem huiuſmodi ſubſtitutionis teſtamentariæ, exigitur capacitas tempore teſtamenti, & tempore, quo hæreditas deferenda eſt, nec hic conferret, quod hæres ſit ſuus, cùm ſubſtitutio videatur euaneſcere, quia cum hæc non ſit in bona parentis ſucceſſio, ſed in bona pupilli, nulla poteſt in hac ſucceſſione conſiderari ſuitas. In poſteriori autem caſu, nempe, quando erat capax tempore ſubſtitutionis, & mortis pupilli, at incapax tempore mortis ſubſtituentis, videtur quidem hoc ſufficere, quia ea ſubſtitutio eſt teſtamentum filij, vt conſtat ex *l. Papinianus, §. ſed nec impuberi, ff. de inoff. teſtam.* Cum ergo teſtamentum hoc ſit pupilli, & ab eius morte ſubſtitutio, & ſucceſſio effectum ſuum ſortiantur, ſatis erit capacitas tempore mortis pupilli, quamuis incapacitas eſſet tempore mortis teſtatoris. Tandem, quia ſi quis nomine alterius poteſtate ab illo accepta teſtaretur, ſatis eſſet capacitas tempore teſtamenti, & mortis eius, cuius nomine ille teſtatur, & nil referret capacitas tempore mortis huius teſtantis. At pater in ea ſubſtitutione ſe habet inſtar teſtantis nomine alterius ex poteſtate ſibi iure conceſſa ad ſic teſtandum, ergo. Verùm in contrarium vrget primò, quod non ſufficit pupilli mors ad effectum huius ſucceſſionis; ſed neceſſariò debet præmori teſtator pupillo. Ergo exigitur capacitas tempore mortis teſtatoris, & tempore mortis pupilli. Secundò, quia teſtamentum 35

hoc

Digitized by Google

hoc pupilli non eſt omnino diſtinctum à principali ſubſtituentis teſtamento, ſed pars eſt illius, vt expreſsè deciditur *l. qui plures liberos* 38. *in fin. ff. de vulgar.* quod adeò verum eſt, vt eius valor pendeat à teſtamenti principalis valore, vt conſtat ex *§. liberis autem, Inſtit. de pupillar.* ibi; *pupillare teſtamentum pars, & ſequela eſt paterni teſtamenti, adeo vt ſi patris teſtamentum non valeat, nec filij quidem valebit.* Cùm ergo, ſi frater ille Minor inſtitueretur in teſtamento principali, irrita eſſet inſtitutio, niſi capax eſſet tempore mortis teſtatoris, irrita quoque erit talis ſubſtitutio, vtpote pendens à valore principalis teſtamenti.

36 Cæterùm dicendum eſt, in vtroque caſu valere ſubſtitutionem, & ideo ad eius valorem ſatis eſſe religioſum illum capacem eſſe tempore mortis pupilli. Et idem ſentio de quibuſcumque alijs ſubſtitutionibus, vt ſi aliquis grauetur hæreditatem reſtituere, ſi abſque liberis deceſſerit, vel poſt ſuam mortem Fratri Minori; ſatis enim eſt ad omnium ſubſtitutionum valorem capacitas ſubſtituti tempore mortis grauati, vel pupilli, cui ſuccedendum eſt, quia omnes huiuſmodi ſubſtitutiones ſunt conditionales, nempe, ſi pupillus intra ætatem pupillarem deceſſerit, & ſi ſubſtitutus ſuperuiuat grauato. At in inſtitutionibus conditionalibus ſatis eſt capacitas tempore euenientis conditionis, vt dicemus n. 41.

37 Sextò deducitur, ſi quis ante profeſſionem in religione ſuccedendi incapaci, ſibi reſeruaret aliqua bona, vt ea liceret ſibi petere, ſi fortè in ea religione non permaneret, eum poſtea factum capacem ratione tranſitus in Monaſterium capax, vel ad dignitatem Epiſcopalem, recuperaturum ea bona. Sic tradunt Natta *conſil.* 180. *numero* 2. *& duplici ſequent. volum.* 1. Tapia *authentic. ingreſſi, verb. ſua, cap.* 6. *num.* 32. *Cod. de ſacroſanctis Eccleſijs.*

38 Vltimò deducitur, ſi extaret ſtatutum, vt exiſtentibus maſculis, fœmina non ſuccedat, quamuis Frater Minor ratione incapacitatis non obſtet fœminæ ſucceſſioni, obſtiturum tamen eum ſi re integra, id eſt, antequam fœmina ſuccedat, fiat legitimè Epiſcopus, aut ad Monaſterium capax transferatur. Sic Bald. *d. authentic. ingreſſi. in fin.* Tapia *ibi, verb. ſua, c.* 6. *n.* 33.

39 Id demum obſeruandum eſt, cuius ſint bona acquiſita poſt licitum religioſi tranſitum è Monaſterio capaci ad incapax. Tapia *eodem cap.* 6. *num.* 25. dicit ea pertinere ad prius Monaſterium, quod poſterius ſit incapax, & pro ſe refert Paulum *l. quicquid filius, in fin. ff. de acquir. poſſeſſ.* vbi adeò obſcurè loquitur, vt ſemel, atque iterum eum legens, nequierim eius ſententiam percipere. Cæterùm hoc non placet; quia cùm hic ſit omnino à priori Monaſterio abſolutus, non eſt cur illi acquirat: ſed iudicandum eſt de illo, perinde ac ſi nullum aliud Monaſterium ingreſſus eſſet, ſed à ſeculo ad Monaſterium incapax migraſſet. Quare dicendum eſt, quod diximus ſuprà de bonis acquiſitis à Fratre Minore poſt profeſſionem.

40 Maior difficultas eſt, quando inſtitutio non eſt pura, ſed conditionalis, & in priori Monaſterio, aut ante ingreſſum in illud facta fuit; at in poſteriori impletur conditio, vtrius Monaſterij ex illis ſint ea bona. Molina *tom.* 1. *de iuſtit. diſp.* 140. *col.* 13. *verſ. quando religioſus,* reiecta communi ſententia, quam num. ſequenti referemus, ſic diſtinguendum cenſet. Si mortuo teſtatore relinquente legatum, vel hæreditatem ſub conditione, religioſus profiteatur in ſecundo Monaſterio ante impletam conditionem, pertinent hæreditas, & legatum ſic relicta ad prius Monaſterium; ſi verò viuo teſtatore in poſteriori profiteatur, pertinent ad hoc poſterius, quia in priori caſu per mortem teſtatoris ante profeſſionem in poſteriori Monaſterio comparatur prius, cuius adhuc eſt ille religioſus, ius ad rem, etſi obtinendam ab impletæ conditionis tempore. At in poſteriori, cùm teſtator nondum eſſet mortuus, legatum, & hæreditas minimè erant confirmata, ac proinde prius Monaſterium ius nullum ad rem compararat dependenter à tali conditione obtinendam; ac proinde pertinebunt ad poſterius Monaſterium.

Cæterùm abſque dubio dicendum eſt, inſpici tempus impletæ conditionis, & ideo illi Monaſterio acquiri hæreditatem, & legatum, in quo ille religioſus reperitur profeſſus tempore impletæ conditionis. Ratio eſt, quia in vltimis voluntatibus ſpes non transfunditur ad hæredes; ſed ad tranſmiſſionem, & acquiſitionem, atque capacitatem acquirendi ſpectatur tempus impletæ conditionis, vt conſtat ex *l. ſi cùm heres,* 4. *ff. quando dies leg. ced.* & *regul. qua legata,* 18. *ff. de regul. iur.* & præter Doctores ſtatim allegandos docent Gloſſa *l. non ad ea,* 88. *verb. præſens. ff. de condit. & demonſt.* Faber *§. in extraneis, num.* 3. *ad fin. Inſtit. de hæred. qualit. & diff.* Tiraquellus *de retract. lignag. §.* 1. *gloſſa* 9. *num.* 84. 91. *&* 97. Alexander, Ripa, Socinus, Hippolytus, quos refert, & ſequitur Craſſ. *de ſucceſſ. ex teſtament. & ab inteſta. § conſtitutio, quæſtione* 28. *num.* 3. *&* 4. Peralt. *l. omnia, §. fundum, num.* 5. *ff. de legat.* 2. Metes *de maiorat. in priori edit.* 1. *parte, quæſt.* 2. *num.* 11. Barboſa *l. ſi conſtante,* 21. *§ finali, n.* 4. *ff. ſolut. matrim.* Peregrin. *de fideicommiſſ. artic.* 22. *num.* 69. Ludouicus de Caſañate alios referens *conſ.* 26. *n.* 16. *vol.* 1. Ergo ad id Monaſterium pertinebunt hæreditas, & legatum, in quo reperitur religioſus tempore impletæ conditionis. Atque ita docent Archidiaconus *cap. vnic in fine,* 18. *q.* 1. & ibi Bellamera *in fin.* Cardinalis *Clemen. final. n.* 18 *q.* 16. *de elect.* & ibi Imola *n.* 9 *q.* 7. Bonifacius *n.* 38. *&* 39 *q.* 7. Romanus *l. ſi ſeruus eius, qui, n.* 6. *ff. de acquirend. hæredit.* Felinus *cap. in præſentia, n.* 56 *de probat.* Collect. quem refert, & ſequitur Couar. *cap.* 1. *n.* 10. *de teſtam.* Natta *conſ.* 180. *n.* 5. *vol.* 1. Benedictus Egidius *l. Titia ſi non nupſerit,* 100. *parte* 1. *n.* 500. *ff. de condition. & demonſt.* Tapia *authent. ingreſſi, verb. ſua c.* 6. *n.* 16. *& duplici ſeq.* Azor. *tom.* 1. *inſtitutionum moralium lib.* 12. *c.* 15. *ad fin.* Manuel 2. *tom. ſumm. c.* 31. *n.* 10. Quare ſi tempore impletæ conditionis eſſet iam Epiſcopus, acquireret Eccleſiæ, vt bene tradunt Archidiaconus, Bellamera, Cardinalis, Imola, Bonifacius, Felinus *ibidem.* Nec obſtat ratio in contrarium adducta num. præcedenti, quia etſi obierit teſtator ante profeſſionem in poſteriori Monaſterio, non acquiſiuit prius Monaſterium ius ad hæreditatem, vel legatum, niſi dependenter à conditione implenda tempore, quo profeſſus in illo Monaſterio permaneret. Hoc tamen temperandum eſt, niſi inſtitutio illa, aut legatum facta eſſent contemplatione prioris Monaſterij; tunc enim illi acquirerentur, quia perinde eſt, ac ſi illi relicta eſſent. Sic Romanus *eod. n.* 6. Tapia *eod. c.* 6. *n.* 17. 41

Quod ſi non inſtitutio, aut legata eſſent, ſed contractu conditionali aliquid deberetur religioſo, vt ſi promiſſum eſſet illi aliquid ſub conditione; tunc acquireretur Monaſterio, in quo tempore contractus, ſeu promiſſionis profeſſus erat, quia in contractibus conditionalibus attenditur quoad tranſmiſſionem, & ius acquirendi, tempus contractus, vt expreſsè habetur *l. ſi filius fam.* 78 *ff. de verb. oblig. & reg. qua legata,* 18. *ff. de reg. iur.* Atque ita docent Cardinalis, Imola, Bonifac. *n.* 40. Archidiaconus, Bellamera, Couar. Azor. allegati n. 40. 42

Hoc tamen intelligendum eſt in conditionibus caſualibus, quæ nimirum non pendent à voluntate eius, cui imponuntur; vt, promitto tibi, ſi nauis ex Aſia venerit: ſecus in poteſtatiuis, quæ nimirum pendent à voluntate eius, cui imponuntur; vt, promitto tibi, ſi feceris hoc. Quippe in contractibus initis ſub huiuſmodi conditionibus non inſpicitur tempus contractus, ſed impletæ conditionis, quia caſuales retrotrahuntur, non autem poteſtatiuæ, vt expreſsè habetur *l. qui balneum,* 9. *in princ. & l. potior.* 11. *in princip. ff. qui potior. in pignor. hab.* atque ita docent Imola *Clem. fin. q.* 7. *n.* 9. *de elect.* 43

Hinc

Digitized by Google

44 Hinc deducitur primò, ſi inſtitutus ſub conditione, eſt capax tempore inſtitutionis, & ante euentum conditionis efficitur incapax, vt quia profeſſus eſt in ordine Minorum, & tempore euenientis conditionis eſt capax, ſucceſſurum, quia in his inſtitutionibus conditionalibus attenditur capacitas tempore exiſtentis conditionis, vt diximus num 40. Sic Felin. *c. in præſentia. n. 50. de probat.* Mores *de maiorat. in priori editione p. 1. q. 2. n. 11.* Atque idem dicendum eſt, ſi toto priori tempore erat incapax, at tempore impletæ conditionis capax eſt: vt bene docet Natta *conſ. 18. n. 3. vol. 1.* quia, vt probauimus *d. n. 40.* in eiuſmodi inſtitutionibus ſola capacitas tempore impletæ conditionis petitur.

45 Ex his deducitur ſecundò, poſſe fratrem Minorem inſtitui hæredem, non abſolutè, ſed in tempus, quo erit capax, quia, vt bene ait Gregor Lopez *l. 22. verb. temporalis, tit. 3. parte 6.* tunc vnum ſolum tempus capacitatis inſpicitur, nempe acquiſitionis, vt expreſsè habetur *l. in tempus 62. in princip. ff. de hæred. inſtitut.* ibi, *in tempus capiendæ hæreditatis inſtitui hæredem poſſe, beneuolentiæ eſt, veluti, Lucius Titius cum capere potuerit, hæres eſto.* Idem & in legato.

46 Quinta difficultas eſt, an quando religioſus transfertur ad aliam regionem, non vt ibi profiteatur, ſed quod delictorum ſuorum pœnitentiam agat, bona priori monaſterio acquiſita ſint poſteriori reddenda, & quid de acquiſitis in poſteriori? Et quo ad priorem partem dicendum eſt, vſumfructum bonorum priori monaſterio acquiſitorum reddendum poſteriori, dum in illo religioſus permanſerit, ne monaſterio poſteriori, cui non deſeruit, ſed, in illo incluſus eſt, oneroſus ſit. At proprietas in priori monaſterio remanebit, cum qua conſolidabitur vſusfructus mortuo, aut reſtituto illo religioſo. Conſtat ex *cap. de lapſis 16. quæſtione 6 & cap. ſi quis rapuerit. 16. quæſtione 6.* atque ita tradunt Gloſſa *eo cap. ſi quis rapuerit. verb. cantieri.* Goffred. *ſumma tit. de apoſtat. n. 11.* & ibi Hoſtienſis *n. 4.* Cardinalis *c. quod à te. num vnic. oppoſ. 4. de cleric. coniug.* & ibi Ananias *n. 6.* Abbas *num. 6.* Petrus de Perus *tractat de mutat. ſtat. Eccleſ. cap. 1. n. 3.* Aretinus *l. ſi quis mihi 25. §. ſeruus num 2. ff. de acquirend. hæred.* D. Antoninus *3. parte. tit. 16. c. 4. §. 3.* Syluester *verb. apoſtaſia. queſtione 9. num. 12. & verb. religio. 4. quæſtione 10.* Angelus *verb. monaſterium. num. 6.* Roſella *verb. religio. 4. n. 11.* Armilla *verb. religio. num. 17.* & ibi Tabiena *q. 27. num 28.* Couar. *cap. 1. num. 20. de teſtament.* Tapia *authent. ingreſſi. verb. ſua. cap. 1. num. 37.* Molina *tomo 1. de iuſtitia. diſputatione 140. columna 2. verſ. quando religioſis.* Azor *tomo 1. inſtitutionum moralium. lib. 12. cap. 15. quæſito 3.* Manuel *quæſtionum regularium tomo 3. quæſt. 3. art. 3. & in ſumm. tom. 2 cap 31.*

47 Hoc tamen intelligendum eſt non de integro eorum bonorum vſufructu, ſed de ea quantitate, quæ ad victum, & veſtitum, reliquáque illius religioſi alimenta neceſſaria ſunt; quod id tantùm probet ratio allata. Atque ita explicant Archidiaconus *c. de lapſis 16 quæſt. 6. n. 1. & 3.* & ibi Bellamera *num. 2.* Turrecrem. *num. vnic. verſ. ſtipendia.* idem Archidiaconus *cap. ſi quis rapuerit, num. 2. 27. quæſt. 1.* Nauar. *comment. 4. num. 24. verſ. 11. de regul.* Menochius *de arbitrar. lib. 2. centur. 5 caſ. 436. num. 19.* Manuel *quæſtionum regular. tomo 2. quæſt. 79. art. 5. & tomo 3. quæſt. 52. art. 27 fin.* Quantitas autem hæc arbitrio prudentis relinquitur quanta debeat eſſe, vt bene tradunt Archidiac. *eo cap. ſi quis rapuerit. n. 5.* Menoch. *eo caſ. 436. n. vltim.* Manuel *eod. art. 57. fine.*

Secundò intelligendum eſt, quando religioſus is poſteriori monaſterio eſſet inutilis: ſecus ſi illi deſeruiret, ita vt obſequia præſtita alimentis æquiualerent, vt diximus ſuprà, vbi diſputauimus, quid dicendum quando nulla habet bona religioſi illius monaſterium.

49 Quoad poſteriorem autem partem, nempe quoad bona in poſteriori monaſterio acquiſita, Petrus de Perus *tract. de mutat. ſtat. Eccleſ. cap. 1. num 4.* & Manuel *quæſtionum regularium tomo 3. quæſtione 5. art. 3.* dicunt acquiſita tempore illius intruſionis pertinere ad hoc poſterius monaſterium. *§. ſi monachus reliquerit. in fin. authent. de ſanctiſſimis Epiſcopis.* Tapia autem *authent. ingreſſi. verb. ſua. cap. 6. num. 59. C. de ſacroſanctis Eccleſiis*, ita diſtinguit: ſi prius monaſterium habet aliqua eius religioſi bona, erunt poſteriora, quæ poſtea acquiſiuit; ſi verò prius nulla habeat, proprietas ad prius monaſterium pertinebit, vſusfructus autem ad poſterius, dum in eo religioſus commoratus fuerit. At fateor me neutrius ſententiæ fundamentum reperire, & ideo cenſeo dicendum, ea bona pertinere ad prius monaſterium deductis ſolis alimentis eius religioſi, caſu quo alimenta ſunt danda huic poſteriori, iuxta dicta. Ratio eſt, quia hic eſt profeſſus prioris, & ſolùm in poſteriori eſt recluſus: at ſola recluſio non dat ius ad bona, ſed profeſſio per quam religioſus ſe & omnia ſua religioni dedit, iuxta *d. authent. ingreſſi.* Quare ea authentica intelligenda erit, quando prius monaſterium huic poſteriori non præbet alimenta; aut verè in hoc poſteriori profitetur.

Sexta difficultas eſt, an profeſſus ſemper acquirat monaſterio, in quo profeſſus eſt, etiamſi ad aliud eiuſdem ordinis ſit translatus? Præmittendum eſt, tripliciter poſſe quempiam profiteri. Primò, obligando ſe religioni in vniuerſum, ſeu in genere generaliſſimo, quando nimirum nulli religioni ſpeciali ſe obligauit, ſed religioni in genere, vt dixi *lib. 4. huius tractat. cap. 26. num. 37. & cap. 27. num. 3.* Attento iure communi *cap. non ſolùm, & cap. conſtitutionem, de regular. in 6.* profeſſus in ordinibus mendicantibus ante exactum probationis annum, manebat obligatus non illi religioni, ſed religioni in vniuerſum: & ſimiliter qui non præmiſſo nouitiatus anno profitebatur tacitè per triduani habitus profeſſorum delationem. Secundo modo contingit profiteri in genere ſubalterno, quod contingit in religione habente vnum ſupremum totius religionis caput, & in qualibet prouincia vnum ſuperius totius prouinciæ caput, ita vt religioſi ipſius certam ſedem non habeant, ſed ſuperioris nutu ex vno in aliud monaſterium transferantur, vt contingit in religionibus mendicantibus, & hodie in vniuerſis ferè religionibus. Tertio modo eſt profeſſio in ſpecie ſpecialiſſima, quando nimirum, etſi omnes religioſi ſint ſub vno capite, at è peculiari monaſterio in quo profitentur, mutari non ſolent. 50

Quando ergo religioſus profitetur in genere generaliſſimo, nulli nimirum ſe religioni ſpeciali obligando, ſed in vniuerſum, quidam aiunt eum non ſibi, ſed Epiſcopo acquirere: quia cenſent eum eſſe verè profeſſum, & Epiſcopum eſſe illi loco Abbatis. Sic docent Antonius *cap. in præſentia num. 64. de probat.* & ibi allegato Federico Abbas *num. 64.* Mantuan. *num. 9.* Pariſius *num. 182.* Beroius *num. 544.* addens, vel fortè dici poſſe hunc acquirere Eccleſiæ Romanæ, tanquam omnium religionum capiti. Sed Tapia *authent. ingreſſi. verb. ſua. cap. 6. n. 2. & 3. C. de ſacroſanctis Eccleſiis*, dicit hunc acquirere religioni in genere. 51

At cùm nos exiſtimemus hanc eſſe veram profeſſionem, ſed ad ſummum in aliquo caſu vim ſolius ſimplicis voti habere, vt probauimus *lib. 4. huius tractat. cap. 26. num. 28.* dicimus hunc non Epiſcopo, ſed ſibi acquirere, quamuis volendo ſibi acquirere, peccet contra ſimplex paupertatis votum, vt contingit in eo, qui ſimplici caſtitatis voto aſtrictus vxorem ducit. Atque ita docent Nauarr. *comment. 2. num. 5. coroll. 4. de regular.* Azor *tom. 1. inſtitut. moral. lib. 12. cap. 10. quæſt. 4. ad fin.* 52

Quando profeſſio eſt ſecundo modo, tradunt communiter DD. religioſos non acquirere ei peculiari monaſterio, in quo profeſſi ſunt, ſed toti ordini, & Generali incumbere huic, vel illi monaſterio applicare, ac proinde nil referre in quo monaſterio ille tempore acquiſitionis commoretur; quia cùm totus ordo onus 53

huius ingreſſi ſentiat, totus quoque commodum ſentire debet, *regul. qui ſentit. de regulis iuris, in 6.* Sic tradunt Gloſſa *cap. de viduis, el 1. verb proprius, 27. quæſt. 1.* Antonius *cap. in præſentia, n. 64. de probat.* & ibi Abbas *num. 65.* Felinus *n. 54.* Beroius *n. 546.* Mantuanus *n. 79.* Pariſius *num. 182.* idem Beroius *in ſuis qq. quæſt. 83. n. 4.* Romanus *l. ſi ſeruus eius, qui, num 11. ff. de acquirend. hæredit.* Angelus *ſumm. verb. hæred. num. 18.* Cabed. *in deciſionib. Senat. Luſitani, parte 1. deciſ. 163. fin.* Azorius *tom. 1. inſtitutionum moralium, lib. 12. cap. 10. quæſ. 3.* Et hoc eſt quod ait Nauar. verbis ſubobſcuris *comm. 2. n. 5. coroll. 2. de regularib.* vbi ait profeſſum non obligatum alicui Monaſterio ſpeciali, ſed toti ordini, vel parti illius, vt prouinciæ, acquirere toti illi, vel illi parti; & Emanuel Sà *ſumm. verb. religio, n. 28.* vbi ait profeſſum acquirere ordini, cui ſe profitendo dedidit; quòd ſi generaliter profiteatur, nulli ſe Monaſterio addicens, eum acquirere toti ordini.

54 Sed quamuis attento iure communi ita dicendum ſit, ſeruanda tamen ſunt, & ſpectanda particularium religionum ſtatuta à Sede Apoſtolica approbata, iuxta quæ ad hanc acquiſitionem diſtinguitur, an profeſſus moriatur in Monaſterio, in quo profeſſus eſt, an in alio, & an bona ſint mobilia, an immobilia: & iuxta illa iudicandum eſt, vt bene docet Nauar. num. præcedenti allegatus. Atque ita Syluester *ſumm. verb. hæred 1. q 7. num. 10. dicto 2.* Armilla *verb. hæred. num. 8.* & ibi Tabiena *quæſt. 13. n. 4.* dicunt conſuetudinem Fratrum Prædicatorum habere, vt illud Monaſterium ſuccedat, vbi quiſpiam profeſſus eſt, quia illius dicitur eſſe filius. Addunt Tabiena, & Armilla, niſi per Generalem cum conſenſu eorum, ad quos pertinet, transferatur filiatio in aliud Monaſterium; & conſonat Tapia *authent. ingreſſi, verb. ſua, cap. 6. n. 5. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* vbi ait hodie introductas eſſe, quas vocant filiationes, ita vt quilibet profeſſus dicatur eius Monaſterij filius, in quo profeſſionem emiſit, ad illúdque regreſſum habeat, & ab eo alendus ſit, & ideo profeſſum illi Monaſterio acquirere. Sed (vt dixi) ſtatuta, & conſuetudo cuiuſlibet religionis ſeruanda ſunt.

55 Quando vltimo modo fit profeſſio, acquirit religioſus ei Monaſterio, in quo profeſſus eſt, vt bene tradunt Antonius, & Abbas allegati n 53. Beroius *cap. in præſentia. n. 548. de probat.* vbi bene limitat, niſi conſtet contemplatione poſterioris Monaſterij, in quo inuenitur, id relictum, aut ſub denominatione eius, quod tunc eius contemplatione præſumitur, vel niſi ea re, vel propter rem poſterioris Monaſterij acquirat. Quod tamen intelligendum eſt, niſi conſuetudine, aut ſtatuta illius religionis aliud habeant; ſeruanda enim ſunt, diximus numero præcedenti.

56 Septima difficultas eſt, ſi Monaſterium aliquod deleatur, cui acquirant Monachi. Gloſſa finalis *cap. cùm dilecta, de reſcript.* & ibi Hoſtienſ. *n. penult.* affirmat Monachos debere inter ſe diuidere bona Monaſterij deſtructi, quod, inquit, abſurdum eſſet & contra votum, ſi intelligeretur ita, vt quilibet Monachus habeat partem: ſed intelligendum eſt, vt competat illius, vt vniuerſis. Atque ita intelligitur *c. in nullo, 18. q. 2.* quod eſt D. Gregorij *in regeſto,* ibi, *res autem, quia habent communes, ſecundùm iura eis competentia diſtribuantur*, vt bene animaduertunt Antonius *ibi, n. 26.* & Felinus *ibi, n. 21.*

57 Sed Tapia *authent. ingreſſi, verb. ſua, c. 8. n. 2. C. de ſacroſanctis Eccleſiis,* dicit ſe in ea eſſe ſententia, vt bona hæc horum religioſorum perſonis ita cohæreant, vt vel de illis ædificent Monaſterium, ſi ſuperiore careant, aut ſi illum habent, & eſt remotus, ſimul viuant, & illis ſe alant. In caſu tamen, quo ſuperior deficeret, dicit habere locum doctrinam Baldi *l. hæreditas, la 1. in fine, ff. de hæred. inſtituend.* vt Summus Pontifex ſuccedat; quod hæc dedicatio facta ſit Deo, cuius ille vicarius eſt.

Verùm ſic diſtinguandum cenſeo: ſi aliena religio in vniuerſum deleretur, religioſiſque ſeparatim viuere permitteretur, vt deletæ ſunt multæ per Gregor. X. in Concilio Lugdunenſi, & refertur *cap. 1. §. 1. & ſequent. de religioſis domib. in 6.* dominium, & adminiſtratio horum bonorum, ac reliquorum, quæ in poſterum religioſi illi acquirerent, compararetur ſummo Pontifici, in cuius poteſtate nunc ſunt vniuerſi religioſi ab Epiſcoporum iuriſdictione exempti. Quod ſi Epiſcopi eſſent (vt olim erant) ſubiecti, tunc dominium huiuſmodi, & adminiſtratio Epiſcopis acquirerentur. Ipſis autem religioſis ſolus facti vſus competit ratione voti paupertatis, à quo liberi non euadunt. Atque ita docent Azorius *tom. 1 inſtitutionum moralium, lib. 12. c. 16. quæſt. 10.* & conſonat Felinus *eo cap. cùm dilecta, n. 21. verb. deſtructo Monaſterio,* ait enim bona hæc pertinere ad ſuperiorem, vt diſponat de illis tanquam de bonis vacantibus. Quod magis placet, quàm quod ait Nauar. *comment. 1. num. 34 init. de regularib.* vbi ait dominium eorum, quæ ij religioſi acquirunt, comparari Deo, & ius adminiſtrationis Epiſcopis, in quorum obedientiam ij recidunt, inſtar reiectionem à religione; ipſis verò religioſis ſolum facti vſum. Sed potiùs placet quod dixi ex ſententia Azot. eiectos non recidere in obedientiam Epiſcopi, tanquam Prælati regularis, vt diximus lib. præcedenti. 58

Si autem religio non deletur, ſed peculiare Monaſterium à Turcis, aut inundatione, aut alio modo deſtruitur, nec reædificatur, pertinebunt bona ad Monaſterium, ad quod illi religioſi transferuntur, quia ſuccedit loco prioris, eiúſque onera ſubiturum eſt. Atque ita docent Bartolus *l. quod ſeruus 35. num. 2. ff. de ſtipulat. ſeruor.* Romanus *l. ſi ſeruus eius, qui, num. 13. ff de acquirend. hæred.* Angelus *Inſtitut. de ſtipulat. ſeruor. in princ. num. 4.* Rebuffus *tract. de nominat. rubric. de regia ad prælaturam nominatione facienda, ſuper verb. conceſſa, verſ. quid ſi Monachus.* Petrus de Peruſ. *tract. de mutat. ſtat. Eccleſ. c. 2. n. 1.* Manuel *quæſtionum regularium, tom 3. q 5 art 4. & 6.* Quod ſi plures religioſi ad vnum Monaſterium confluant, iuxta maiorem translatorum quantitatem, etiã maior bonorum quantitas applicanda Monaſterio, vt bene tradunt Petrus de Peruſ. *eodem c. 2. n. 2. & 3.* Manuel *eodem art. 6.* 59

Octaua difficultas eſt, quando religioſus ex legitima Pontificis, aut ſuperioris licentia extra Monaſterium viuit, cui acquirat. Et breuiter dicendum eſt, eum acquirere Monaſterio, quia manet verus illius religioſus: atque ita latiſſimè probat Riminaldus iunior *conſ. 343. à num. 22. vſque in fin.* & *conſ. 342 à num. 5. vſque ad 27. volum. 3.* & *conſ 154. à n. 5. volum. 2.* Molina *tom. 1. de iuſtitia diſp. 140. colum. 12 verſ. idem dicendum eſt* Gama *deciſ. 318 ſtatim in principio.* Addit autem bene Molina hoc eſſe verum, etiamſi religioſus ille ſimul habeat facultatem conuertendi in ſuos vſus, aut in alios pios, ea quæ ſua induſtria acquiſierit; nam (inquit) quæ poſt mortem remanſerint, cedunt Monaſterio, niſi facultatem habuerit à Papa de eis teſtandi, aut aliter diſponendi, & reipſa iuxta eam diſpoſuerit. Atque idem dicendum, ſeu hoc ait procedere, etiamſi talis religioſus eſſet ex Minorum Ordine: quia bona, quæ hi vel donatione, vel propria induſtria acquirunt, pertinent ad Monaſterium quoad vſum, vt diximus. Similiter bene ait ibi Molina hæreditatem delatam Monacho obuenire ſemper Monaſterio, niſi in ipſa facultate oppoſitum exprimatur. 60

Hæc autem intelligenda ſunt, niſi regulares illi 61 extra Monaſterium viuentes ſint ex priuilegio Pontificio exempti omnino à Prælatorum obedientia; tunc enim acquirent Pontifici, cuius ſolius obedientiæ ſubſunt. Idque verum eſt ſiue acquirant ex aliqua penſione ſibi à Pontifice conceſſa, ſiue ex eleemoſynis, ſiue ſua induſtria, ſiue ſucceſſione hæreditaria.

taria. Sic Azor. *tomo 1. inſtitutionum moralium, libro 12. cap. 10. quæſito 9.* & aliqui, quos tacito nomine refert Leonardus *lib. 2. de iuſtitia, cap 41. dubio 11. num. 89.* quorum ſententiam ait eſſe ſatis rationi conformem, niſi conſuetudo aliter habeat. Immò hodie indiſtinctè ſuccedit in huiuſmodi bona poſt obitum illius religioſi Camera Apoſtolica, ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato, ſiue occaſione beneficij, aut alia quacumque via acquiſierit, niſi habuerit facultatem teſtandi, & de illis ſit teſtatus: vt ſtatuit Gregorius XIII. in quodam motu proprio, incipiente; *Officij noſtri.* Sed clarè loquitur quando extra Monaſterium decedit, quia loquitur de ſucceſſione poſt mortem; & ita explicat Azor. *tom. 2. inſt. moral. lib. 8. cap 3. q. 15.*

SVMMARIVM.

Acquiſita à religioſo facto Epiſcopo, ad quem pertineant, num. 62.

Quid ſi ſucceſſione, donatione, aut propria induſtria ſint acquiſita? n. 63.

Quid ſi religioſus ille factus Epiſcopus ſit Frater Minor? num. 64.

A quo tempore, nempe an à tempore electionis confirmationis, aut conſecrationis incipiat Eccleſia acquirere? Refertur duplex ſententia, n. 65. & 66.

Explicatur ſententia authoris? n. 67.

Cui acquirat religioſus creatus Epiſcopus titularis, n 68.

Cui religioſus accipiens Eccleſiam in commendam, n. 69.

Cui acquirat religioſus creatus Cardinalis, n. 70.

Cui acquirat religioſus ad beneficia alia inferiora prouectus. Referuntur variæ ſententiæ à num. 71. vſque ad 75.

Explicatur ſententia authoris, n. 76.

Quid ſi ille religioſus plura habeat beneficia? n. 77.

Cui acquirat religioſus habens penſionem Eccleſiaſticam, num 78.

Cui acquirat religioſus factus Prior alterius Monaſterij. Refertur duplex ſententia authoris, n. 79. & 80.

Explicatur ſententia authoris, n 81.

62 QVæſtio poſterior. Ad quem pertineant bona acquiſita à religioſo licitè creato Epiſcopo, vel Cardinali, aut tranſlato ad aliud beneficium, aut habente penſionem, aut tranſlato ad diuerſi ordinis Monaſterium, vt ſuperior illius ſit? Hactenus in quæſtione ſuperiori tractauimus de acquiſitis tempore ante promotionem ad Epiſcopatum, aut ad beneficium, & quando tranſlatio ad alium ordinem perpetua fuit: nunc autem diſputandum eſt de acquiſitis poſt Epiſcopatum, beneficium, aut penſionem adepta, aut tranſlationem temporaneam ad alium ordinem, ad munus ſuperioris in illo obeundum; quæ ſatis confuſè à Doctoribus tractantur, & ideo qua potuerimus claritate ac diſtinctione ſigillatim de his agemus. Prima ergo difficultas eſt, quando religioſus ad Epiſcopatum promouetur. Conſtat apud omnes authores allegandos acquiſita ab eo poſt Epiſcopatum adeptum ab ipſo adminiſtranda eſſe, dum ſuperſtes fuerit, & eo defuncto non ad Monaſterium, ſed ad Eccleſiam, cuius eſt Epiſcopus, ea pertinere. Sic enim diffinitur *cap. vnic 18. quæſtione 1.* quem textum præter omnes authores in hac diſputatione allegandos, ita intelligunt Gloſſa *ibi, verb. legitimus*, ab omnibus recepta, & Diuus Thomas 2. 2. *quæſtione 188. artic. 8. ad 3.* Speculator *tit. de ſtatu Monachorum, §. vnic. num. 10. quæſt. 13.* Abbas *cap final. n. 3. de regularibus.* Sotus *lib. 10. de iuſtitia, quæſtione vltim. art. vlt. ad 3.*

63 Quod verum habet, etſi iure hæreditario ea bona poſt Epiſcopatum acquiſita ſint. Quod ſatis apertis verbis indicat textus *dicto cap. vnic.* atque docent Molina *tomo 1. de iuſtitia, diſp. 140 fin.* Leonardus *lib. 2. de iuſtitia, cap. 41. dubio 11. n. 92.* Manuel *qq. regul. tom. 2. q. 58. art. 7.* Atque ita dicendum eſt de acquiſitis donatione, vt bene tradunt Leonardus *ibidem*, & Azor. *tom. 1. inſtit. moral. lib. 12. c. 10. q. 6.* & idem dicendum eſt de acquiſitis propria induſtria, aut labore, vt bene docent Couar. *c. 1. n. 19. de teſtam.* Azor. *ea q. 9.* Manuel *ea q. 18. art. 6.* Quod etiam docent DD. allegandi num. 71. & 73. cùm priores id dicant de acquiſitis vndecumque à quolibet religioſo promoto ad quoduis beneficium: poſteriores autem id dicant indiſtinctè de acquiſitis à religioſo, cui alicuius Eccleſiæ regimen commiſſum eſt. Quamuis minus bene Doctores num. 75. allegandi dicant, ſola acquiſita ex re Eccleſiæ, vel operis, ac induſtria huius religioſi præfecti Eccleſiæ, acquiri Eccleſiæ: acquiſita verò aliunde, vt ſucceſſione, aut donatione, acquiri Monaſterio.

Quod quidem procedit, licèt religioſus ille factus 64 Epiſcopus ſit ex Minorum Fratrum ordine, quia, vt probauimus ſuprà à num. 27. is factus Epiſcopus ius ſuccedendi parentibus, & agnatis, adminiſtrandíque bona vndecumque acquiſita, dum vixerit, recuperat. Quare ipſi mortuo ſuccedit ſua Eccleſia, ſicut de aliis Epiſcopis religioſis diximus. Atque ita tradunt Dueñas alios referens *regula 381.* ampliátque Tapia *authenticum greſſi, verb. ſua cap 6 n. 87.* Azor. *tom. 1. inſtitutionum moralium, lib. 12. cap. 10 quæſ. 6. & cap 15 quæſ. 3.* Molina *tom. 1, de iuſtitia, diſp. 140. colum 1. verſ. quando religioſus Minor*

Difficultas autem eſt, à quo tempore religioſus fa- 65 ctus Epiſcopus deſinat acquirere Monaſterio, incipiátque Eccleſiæ acquirere. Quidam ſentiunt incipere acquirere ſuæ Eccleſiæ à tempore confirmationis, poſſeſſionéque ſuæ Eccleſiæ accepta, licèt nondum ſit conſecratus, atque ita poſt Pontificis confirmationem, & acceptationem corporalis poſſeſſionis Eccleſiæ, quia licèt ante hanc acceptationem iuriſdictione Epiſcopali potiatur; at non plenè in Eccleſiam dicitur tranſlatus, donec corporalem eius poſſeſſionem nactus ſit. Sicut nec miles ex vno exercitu ad alium tranſiens dicitur ex poſteriori eſſe, antequam ad eum peruenerit, *l. ex eo tempore, ff. de milit. teſtament.* Atque ita ſentiunt Gloſſa finalis *cap ne pro cuiuſlibet 16. quæſtione 1. & 18 quæſtione 1. in ſumma, ad fin.* & ibi Turrecrem. *num. 2.* Hugo allegatus ibi per Gloſſam, Anthaianus *cap. cùm olim, el 2. num. 7. de priuileg.* Imola *cap. vt vnuſquiſque, num. 2. oppoſit. 2. de pecul. cleric.* Beroius *in ſuis quæſtionibus. quæſt 83. num. 1.* Tapia *authentic. ingreſſi, verb. ſua, cap. 6. n. 83. Cod. de ſacroſanctis Eccleſiis.*

Alij cenſent à tempore creationis incipere acquire- 66 re Eccleſiæ, & vſque tunc acquirere Monaſterio: tum quod conſecratione nomen Epiſcopi comparet, vt tradit Gloſſa *cap. 1. verb. dedicanda, de religioſis domibus*, tum etiam, quia id videtur decidi *cap. vnic. 18. quæſt. 1. Sacra ordinatio de Monacho Epiſcopum facit:* & paulò inferiùs, ibi; *poſtquam Epiſcopus ordinatur.* Atque ita videtur tenere Archidiaconus, quamuis verbis ſubobſcuris, *cap. 18. quæſt. 1. in ſumma, num. 1.* & tenent Hoſtienſis *cap cùm olim, el 2. n. 10. de priuileg.* Ananias *cap. finali, num. 8. in fin. de regular.* Alt. atus *conſ. 1. n. 22. lib. 1.*

Cæterùm placet à tempore confirmationis Ponti- 67 ficiæ incipere acquirere Eccleſiæ, quia ex tunc eſt verus Epiſcopus à iuriſdictione Monaſterij penitus exemptus, ſolíque Pontifici ſubeſt. Non igitur iam Monaſterio acquirit, cum quo nullam communionem habet. Præterea, quia ex tunc omnia Epiſcopi munia, præter ſola characterem Epiſcopalem deſiderantia, obire poteſt, vt habetur *cap. tranſmiſſam, in fin. de elect.* Tandem, quia Epiſcopus titularis nullius Eccleſiæ poſſeſſionem accipit; & tamen, vt dicemus numero ſequenti, non acquirit Monaſterio. Et ita hanc partem

tenet Manuel *tom.2. ſumm. c.70. n.6.* & *qq.regularium, tom.3. quæſt.69.art.4.*

68 Rurſus difficultas eſt, cui acquirat Epiſcopus titularis. Quidam exiſtimant eum acquirere Monaſterio. Ducuntur, quod nullam ſedem habeat. Sic tradunt Sotus *lib.10.de iuſtitia, quæſtione vltim.art.vltim.ad 3.* Manuel *quæſtionum regularium. tom.3. quæſt.69. artic.4. fin.* Emmanuel Sà *in ſumm.verb.religio,num* 32. Sed verius eſt, cum acquirere Pontifici, quia ſolutus eſt omnino à religionis obedientia, ſubeſtque immediatè Pontifici. Cum ergo nullam in poſterum cum Monaſterio communionem habeat, non ipſi acquiret, nec etiam Eccleſiæ, vt nullam ſedem habens, ſed Pontifici, cui ſoli ſubditur. Atque ita ſuſtinet Azor. *tom.1.inſt. moral.lib.2.c.10.q.7 fin.*

69 Præterea dubitatur de religioſo, cui non in proprietatem, ſed in commendam datur Eccleſia. Quidam enim cenſent eum non Eccleſiæ, ſed Monaſterio acquirere, quod non ſit Eccleſiæ ſponſus, nec plena inter vtrumque coniunctio. Sic tenent Corn. *conſilio* 88. *initio,vol* 2. Alciat. *conſ.1.n.30.lib.1.* Cæterùm hoc non credo, ſed exiſtimo eum acquirere Eccleſiæ, quia dum Eccleſiam illam adminiſtrat, eſt exemptus omnino à iuriſdictione Abbatis, & in omnibus vices Epiſcopi gerit, eius munus obiens. Ergo in acquiſitione eſt quoque Epiſcopi ſimilis.

70 Tandem idem, quod diximus de religioſo facto Epiſcopo, dicendum eſt de religioſo facto Cardinali; is enim ſuæ Eccleſiæ acquirit, quia Cardinales dicuntur adminiſtrationem Eccleſiæ habere, & ſunt omnino à Monaſterij iuriſdictione exempti. Atque ita docet Riminald. *conſ.342.à n.* 8.*vol* 3.

71 Secunda principalis difficultas eſt, cui acquirat religioſus ad alia beneficia inferiora promotus. Diuerſimodè ſentiunt Doctores in hoc. Quidam loquentes indiſtinctè de beneficio, dicunt, quando beneficium, ad quod promouetur religioſus, non ſubeſt Monaſterio, eum acquirere Eccleſiæ, in qua beneficium habet, & idem ſi beneficium ſit regulare ſui ordinis, non ſubiectum illi pleno iure, ſed ordinario, ſaltem quoad inſtitutionem, & reſtitutionem. Idem ſi ſit ſubiectum pleno iure, quando nequit religioſus ad nutum ſuperioris amoueri, ſed ex culpa ſufficiente, ſiue id iure communi, ſiue conſuetudine, ſiue priuilegio contingat. Ita docent Nauar.*comment.2.n.6.de regul.* Tapia *authent.ingreſſi,verb. ſua cap.6.n.8.Cod.de ſacroſanctis Eccleſiis.* Manuel *quæſtionum regularium,tom.*1 *q.34 art 7.* addúntque Nauar. ibi, & Leonardus *lib.2.de iuſtitia, c.41. dub.11 num.91.* idem dicendum de quocumque beneficio regulari Monachi, & ſubinde ad ſuperioris nutum amobili: nam antequam amoueatur, & reuocetur ad clauſtrum, acquirit Eccleſiæ. Et ſubdit Nauar. *eodem num.6.& num.* 10. hoc procedere non ſolùm in quæſitis ex fructibus beneficij, ſed etiam in quæſitis aliunde, ſiue ex contractu, ſiue ex vltima voluntate, ſiue quomodocumque. Et huic ſententiæ conſonat Azor. *tom 1. inſtit. moral. lib.*12 *cap.10.q.6.* vbi ait religioſum promotum ad quodcumque beneficium, ſiue ſimplex, ſiue curatum, acquirere Eccleſiæ, qualitercumque acquirat; & *quæſt.7.* id extendit, etiamſi ſit manuale ſubiectum ordini. Conſonat etiam Emmanuel Sà *ſumm verb.religio, n.64.* vbi indiſtinctè ait, religioſum beneficiatum acquirere ſuæ Eccleſiæ, & non Monaſterio.

72 Sed idemmet Nauarr.*comm.4.n.69.de regul.* & Leonard *eod. dub.11. n.92.* limitant prædictam ſententiam, vt religioſus habens parochiam, canonicatum, aut aliud beneficium, habentia corpus bonorum ſeparatum ab Eccleſia, acquirat omnia quomodolibet acquiſita ſuæ Eccleſiæ, & nil Monaſterio: ſi verò beneficium non habeat corpus bonorum ab Eccleſia ſeparatum, ſed ex Eccleſiæ bonis portionem recipiat, tunc ſola ex beneficio acquiſita acquirat Eccleſiæ; aliunde autem comparata acquirat ſuo Monaſterio. Atque hoc pacto conciliant contrarias opiniones ſtatim referendas, vt opinio aſſerens hunc religioſum acquirere omnia Eccleſiæ, intelligatur in priori caſu; aſſerens autem ſola ex beneficio acquiſita comparare Eccleſiæ, intelligatur in poſteriori.

73 Alij abſolutè docent, religioſum tranſlatum ad beneficium acquirere Eccleſiæ, & non Monaſterio. Sic Abbas loquens de promoto ad Eccleſiam *cap. fin. n.3. de regularibus*; & idemmet loquens de promoto ad dignitatem, & ſuperioris nutu amouibili *cap. in præſentia,num.67.de probat.* & Cardin. loquens de beneficio curato *cap.quod ante,num.vnic. oppoſ.4.de cleric.coniug.* & Nauar. *lib.3.conſ.in 1.editione,tit.de regular. conſ.70. n.6.in 1 tit.de ſtatu Monachor.conſ.13.n.6.* vbi ait, ſicut religioſus cui Pontifex manuale beneficium, & ad nutum amobile contulit, non quærit Monaſterio, ſed Eccleſiæ, ita maiori ratione idem dicendum de eo, cui ſuus Abbas contulit beneficium; & excludit *num.8.* religioſum beneficiarium acquirere ſuæ Eccleſiæ, & tranſlatum ad aliud beneficium acquirere alteri Eccleſiæ. Et idemmet Nauar. *libro 3. conſ.in 1.editione,tit.de donat. conſ.6.num 1.in 2.libro 2.tit.de præſumpt. conſ.2. num.*2. & Manuel *quæſtionum regularium tomo 2.quæſt 47.art.7.* dicunt indiſtinctè acquiſita à religioſo beneficiario acquiri Eccleſiæ: & concludunt Nauarr. vtrobique *num. vltim.* & Manuel *eodem art.7.* hæc bona acquiſita poſt beneficium adeptum, pertinere iure ad ſuccedentem in id beneficium.

74 Alij, etſi fateantur religioſum promotum ad Epiſcopatum, aut Cardinalatum acquirere Eccleſiæ: at id negant de religioſo promoto ad canonicatum, & ſic ad ſimplex beneficium, dicúntque acquirere Monaſterio. Sic Riminaldus iunior *conſ.341. à n.43.& conſ.342.à n.28. volum.*3. latiùs id probans.

75 Alij loquentes de religioſo, cui commiſſum eſt alicuius Eccleſiæ regimen, dicunt acquiſita ex re illius Eccleſiæ, vel operis ſuis, eum acquirere illi Eccleſiæ: at acquiſita aliunde, vt donatione, vel ſucceſſione, acquirere ſuo Monaſterio. Sic Bart.*l.1.§.ſi fructuarius,n.4.ff.de ſtipulat.ſeruor.* Baldus *cap.in præſentia, n 1.de probat.* Angelus *Inſtitut de ſtipulat.ſeruor.§ final.n.1.* Rumanus *l.ſi ſeruus eius qui,n.10. ff.de acquir.hæred.*

76 Sed in tanta opinionum varietate, quando ex recepta conſuetudine aliud non conſtat, placet ſic diſtinguere. Si Eccleſiæ illi præfectus religioſus eximeretur integrè ab Abbatis obedientia, acquireret Eccleſiæ vndecumque acquiſita, quia cùm nullam tunc habeat communionem cum Monaſterio, nil ei acquirit. Si verò manet ſubditus Monaſterio, acquirit Eccleſiæ acquiſita ex Eccleſiæ rebus, vel operis ſuis; aliunde verò quæſita acquirit Monaſterio, quia Eccleſia videtur eius vſufructuaria. Sic tradunt Bartolus *l.ſi ſeruus communis,* aliàs, *ſi communis ſeruus 37. num.6. ff.de ſtipulat.ſeruor.* & *l.ſed & ſi quis ſtipuletur,§.interdum.ff.de vſufruct.* & Barbat. *ibi,in addit* Anchatanus *c.cùm olim,el 2.in fin.de priuileg.* & alij, quos refert Tapia *authentic. ingreſſi,verb.ſua,cap.6.n.6. C.de ſacroſanctis Eccleſiis*, & hæc limitat, quando manet intra Monaſterium: nam ſi extra degat, ſuccedit in ea bona Camera Apoſtolica, iuxta motum proprium Gregor. XIII. incipientem; *Officij noſtri,*&c. quando autem manet ſubiectus Abbati, & quando non, diximus. Et iuxta hanc diſtinctionem approbo ſententiam Gregorij Lopez *l.26.verb. proprio,tit.7. part.1.* vbi loquens de Eccleſia parochiali ſic diſtinguit: ſi illa pleno iure pertineat ad religioſos, acquirit religioſus illi præfectus ſuo Monaſterio; ſi verò pertineat ad Epiſcopum, quoad omnia acquirit Eccleſiæ, quia in priori caſu manet ſubditus Abbati; in poſteriori autem ab eius obedientia eximitur: ſi verò Monaſterium habeat in ea Eccleſia ſola temporalia, cùm quoad illa ſubiiciatur Abbati, & quoad ſola ſpiritualia Epiſcopo,

acquiret

acquitet Monaſterio. Intelligendus eſt autem iuxta prædictam Bartoli diſtiuctionem, vt caſu quo acquitit Monaſterio, ſit verum de acquiſitis aliunde, qoàm ſuis operis aut re Eccleſiæ. Quippe bæc ſemper acquirit Eccleſiæ.

77 Tandem, ſi religioſus hic plura habeat beneficia, acquiret cuilibet illorum Eccleſiæ acquiſita ex illorum fructibus ſecundùm fructuum quantitatem, quos, ex quolibet beneficio percipit, vt expreſsè videtur ſentire Bart. *l. ſed & ſi quis, §. interdum ff de vſufr.* & conferunt *l. ſeruus communis, & l. proinde, ff. de ſtipulat. ſeru.* quatenus decidunt, ſeruum pluribus communem acquirere omnino pro iis partibus, pro quibus ſunt eius domini. Atque idem videtur dicendum de iis, quæ religioſus ille ſuis operis, ac induſtria comparat, atque aliunde acquirit, quando ea acquirit Eccleſiæ, quia eo plus videtur eſſe miniſter, & vſufructuarius vnius Eccleſiæ, quàm alterius, quo maius ſtipendium ex vna, quàm ex altera percipit. Et ita hæc omnia tradit Nauarr. *comment. 2. n. 7. de regularib.*

78 Tertia difficultas eſt, cui acquirat religioſus habens penſionem aliquam Eccleſiaſticam ex Pontificis indulto: non enim eſt ſermo de habente peculium ex ſuperioris licentia, ſi illo quicquam acquirat, quia de hoc diximus ſuprà, ſed de religioſo habente penſionem aliquam Eccleſiaſticam ex Pontificis indulto. Emmanuel Sà *ſumm. verb. religio, num. 27.* ait hunc acquirere penſionem Monaſterio. Sed dicendum eſt cum Nauarr. *comment 4. num 68. de regularib.* ei religioſo integrum eſſe dum ſuperſtes eſt, eam penſionem, & occaſione eius acquiſita adminiſtrare, ob rationes quas ex ipſo attulimus ſuprà, ad probandum idem de peculio conceſſo religioſis, & eius occaſione quæſitis. At aliunde quæſita pertinebunt omnino ad Monaſterium, & eo mortuo reſidua ex ea penſione, & occaſione eius acquiſita erunt quoque Monaſterij, quia ratione illius non eximitur à Prælati obedientia, & ſolam, dum viuit, adminiſtrationem habet. Nec huic ſententiæ aduerſatur quod tradit Azor. *tomo 1. inſtit. moral. lib. 12. cap. 10. quæſito 7. init.* vbi docet omnia ſiue ex penſione, ſiue aliunde acquiſita ab hoc religioſo, acquiri Pontifici, quia loquitur quando viuit extra Monaſterium exemptus omnino à Prælati obedientia, ac immediatè Pontifici ſubiectus: quod etiam nos num. 61. approbauimus.

79 Vltima diffienltàs eſt, cui acquirat religioſus promotus ad Prioratum Monaſterij alterius ordinis. Qua in re ſatis confusè, & variè loquuntur authores. Quidam cenſent, religioſum hunc creatum Abbatem in alieno Monaſterio, quamuis reuocabiliter ad nutum Abbatis, vel alterius ſuperioris, acquirere Prioratui. Sic tradunt Federic. quem refert, & ſequitur Abbas *c. in præſentia, n. 67. de probat.* & ibi Mant. *n. 80.* Modicen. *in ſuis quæſtionibus iuridic. quæſt. 77 fin.* Ioannes Andreas *addit. ad Speculat. rubr. de ſtatu Monach. verſ. Pileus.* Alciat. *conſ. 2. num. 24. lib. 1.* Leonardus *lib. 2. de iuſt. cap. 31. dub. 1. n. 49.* Quam ſententiam refert Dec. *d. cap. in præſentia, in nona edit. n. 230.* & tandem dicit aliter ſentire Bartulum *l. ſi ſeruus communis, ff. de ſtipulat. ſeru.* Eandem ſententiam ſequitor Anton. *d. cap. in præſentia, n. 65.* cum hac limitatione, ſi Prioratus admtoiſtarionem habeat ſeparatam à Monaſterio, nam ſi non ſit ſeparata, dicit eum acquirere Monaſterio.

80 Alij ſic diſtinguunt: ſi Prioratus eſt menſa prioris Monaſterij, acquirit priori Monaſterio; ſi verò ſeparatus, ita vt hic Prior obedientia prioris Monaſterij liberetur, acquirit Prioratui: ſi verò non liberatur, & acquirit de rebus Eccleſiæ, acquirit illi. Idem ſi ſunt illi relicta intuitu alicuius; ſi verò aliunde, etiam acquirit Prioratui. Sic Pariſ. *cap. in præſentia, num. 183. de probat.*

81 Sed quæſtionem hanc optimè decidunt Beroius *diſt.* *cap. in præſentia, num. 549.* & ipſum ſequutus Riminald. iunior *conſ. 342. num. 39. & 40. vol. 3.* vbi ſic diſtinguunt. Si religioſo illi facto Priori alterius Monaſterij, relinquatur aliquid facta Prioratus mentione, vel acquirat aliquid ex re, vel propter rationem dicti Prioratus, acquirit Prioratui; ſecus ſi ſimpliciter aliquid ſibi obueniſſet ex teſtamento, vel ab inteſtato, vel aliunde: tunc enim cenſeretur contemplatione ſuæ perſonæ ſibi relictum, & ideo acquireret Monaſterio in quo profeſſus eſt. Quippe dignitas accidentalis non debet in dubio propriam, & originariam naturam alterare, *l. fin. ff. de fund. inſtruct.* & ideo præfertur Monaſterium, in cuius poteſtate eſt Monachus, alij Monaſterio, in quo accidentaliter habet Prioratum.

CAPVT XXXIII.

Cui acquirant religioſi à poteſtate, vel à religione eiecti, ſiue tranſierint ad aliam religionem, ſeu ad aliud beneficium Eccleſiaſticum, ſiue non.

SVMMARIVM.

Quot quæſtiones diſputandæ ſint, n. 1.

Cui acquirant apoſtatæ, & fugitiui à religione, quando ad aliam religionem, aut ad aliud beneficium non tranſiere, n. 2.

An per religioſos apoſtatas, & fugitiuos acquiratur bonorum per ipſos acquiſitorum poſſeſſio religioni? n. 3.

Quid ſi hi ſint in partibus remotiſſimis? n. 4.

Quid ſi diu ſint in libertatis poſſeſſione, & quomodo conſtare debeat eos eſſe religioſos? n. 5.

Quid ſi contradicente Monaſterio acquirant? n. 6.

Quid ſi Monaſterium negligat eos reuocare? n. 7.

Quid ſi Monaſterium ſit ſuccedendi incapax? n. 8.

Quid circa hæc ſit dicendum attento quodam motu proprio Gregor. XIII. n. 9.

An apoſtatæ, & fugitiui, vel alij, qui minus legitimè tranſiere ad aliam religionem, quod non ſeruarunt conditiones ad tranſitum licitum petitas, acquirant poſteriori? Refertur quædam ſententia, n. 10.

An illa ſit vera ſententia, quando Monaſterium mala fide recepit, & exigatur mala fides Prælati cum conuentu? num. 11.

Quid ſi tunc acquirat contemplatione poſterioris Monaſterij? n. 12.

Quid ſi Monachus fugitiuus, & apoſtata poſſideatur bona fide à poſteriori Monaſterio putatiuo? Refertur quædam ſententia, n. 13.

Explicatur ſententia authoris à n. 14. vſque ad 18.

An præſumatur legitimus tranſitus ex diuturnitate temporis, qua religioſus eſt in poſteriori Monaſterio? num. 19.

Cui acquirat religioſus apoſtata, vel fugitiuus, qui tranſit ad Eccleſiam ſecularem. Refertur duplex ſententia, num. 20.

Explicatur ſententia authoris, n. 21.

Poſt numerum 21. inuenies ſummaria, quæ deſiderantur.

DVplex quæſtio agitanda proponitur. Prior de apoſtatis, ſeu fugitiuis à religione: poſterior de iis, qui ab ipſa ob propria merita ſunt legitimè expulſi. 1

QVÆSTIO prior. Cui acquirant apoſtatæ, ſeu fugitiui à religione. Tripliciter ſe poſſunt hi habere. Primò, quando in eodem ſtatu permanent. Secundò, quando mutarunt ſtatum tranſeundo ad aliam religionem. Tertiò, quando mutarunt ſtatum, eo quod ad Epiſcopatum, vel ad aliud beneficium Eccleſiaſticum promoti ſunt. Et primò, quando in eodem ſtatu permanent, dicemus primùm, quid iure communi ſtatutum ſit: deinde, 2

quid per quendam motum proprium. Et iure communi certum eſt hos acquirere monaſterio: immo poteſt eos Abbas cum omnibus per ipſos acquiſitis vendicare; quod expreſſè decernitur *c. Abb.* 18. *q.* 2. ſicut idem contingit in ſeruo fugitiuo, qui à nullo alio domino poſſidetur *l.* 1. §. 1. *ff. de acquir. vel amitt. poſſ.* & fatentur omnes DD. allegandi.

3 Immo per eos religioſos apoſtatas, & fugitiuos eorum bonorum acquiritur poſſeſſio Monaſterio, ſicut patri per filium fugitiuum; quia ratio huius poſſeſſionis acquirendæ eſt ſola poteſtas patris in filios, & Abbatis in religioſos, quæ ratione illius fugæ non ceſſat. Sic Bart. *l.* 1. *§. per ſeruum, qui in fuga, n.* 2. *ff. de acquirend. poſſeſſ.* & ibi Imola *n.* 30. Alex. *num.* 9. Iaſon latè probans *à num.* 13. *vſque in fin.* vbi alios contrarium tenentes reprobat. Ant. *c. cùm olim, el.* 1 *num.* 37. *de priuil.* Card. *n.* 7. *verſ. quæro, an poſſeſſio.* Innocent. *ibi n.* 4. Ioan. Andr. *n.* 7. Hoſtienſis *n.* 13.

4 Quod quidem verum eſt, quantumcunque in partibus remotis ſit ille apoſtata; quia ratione illius diſtantiæ ius Monaſterij nullum detrimentum pati debet Sic Abbas *c. quod ante, n.* 7 *de cleric. coniugat.* Roſella *in ſumm. verb. religio.* 4 *q* 10. Tapia *auth. ingreſſi, verb. ſua, c.* 7. *n.* 1. *C. de ſacroſ. Eccleſ.*

5 Nec diſtinguendum, an religioſi ij diu ſteterint in poſſeſſione libertatis, an non: quamuis aliqui, quos tacito nomine refert Antonius ſtatim allegãdus, dicant hos non acquirere Monaſterio, quando diu, id eſt, decennio, ſteterunt in libertatis poſſeſſione; ſicut de ſeruo deciditur *l. per enm, ff. de acquirend. poſſeſſ. §. final.* Sed dicendum eſt, nullam temporis moram his religioſis prodeſſe, quin poſſint cum omnibus per eos acquiſitis ab Abbate vendicari: quia text. *d. c. Abbates*, indiſtinctè loquitur. Atque ita docent Hoſtienſis *c. final. n.* 3. *de regul.* & ibi Andr. *n.* 2. Anton *n.* 6. Cardin. *n.* 2. *q.* 1. Ancharan. *num.* 10. Ananias *num.* 8. Henric. *n.* 2. Cuman. *l.* 1. *§. per ſeruum, qui in fuga, num.* 3. *ff. de acquir. poſſeſſ.* D. Anton. 3. *part. tit.* 16. *c.* 5. §. 2. Syluester *verb. apoſtata, q.* 9. *n.* 12. Tapia *eodem verb. ſua, c.* 7. *n.* 2. Cabed. *in deciſ. Senatus Luſitani* 1. *part. deciſ.* 196. *n.* 1. Quod quidem verum eſt, quando conſtat eos religioſos eſſe; quod ſi non conſtet, debet inquiri de pleno, & ſine libello, quia dedecet ſeruos Dei talibus ſtrepitibus intereſſe. Atque ita docent Hoſtienſis, Ioan Andr. Anton. Cardin. Ancharan. Ananias, Henric. *ibidem.*

6 Inſuper hoc verum eſt, quamuis religioſi illi apoſtatæ interdicente Monaſterio acquirant, quia interdictum Monaſterij ſolùm operabitur, vt religioſus ille acquirendo peccet; non tamen priuabit Monaſterium iure illa acquiſita capiendi. Sic Innoc. *c. cùm olim, el.* 2. *num.* 3. *de priuileg.* & ibi Anton. *num.* 35. Hoſtienſis *n.* 12. Ioan. Andr. *num.* 5. Cardin. *num.* 4 *verſ. quid ſi vetantur.* Anchar. *num.* 17. Henric. *n.* 4. Roſella *ſumm. verb religio.* 2. *num.* 1.

7 Sunt tamen hæc duplici limitatione temperanda. Prior eſt, niſi Monaſterium negligat eum religioſum apoſtatam repetere, de qua re dicemus.

8 Poſterior limitatio eſt, niſi Monaſterium illius apoſtatæ, aut fugitiui ſit incapax ſuccedendi. Tunc enim ſuccedent conſanguinei illius, qui ſunt hæredes ab inteſtato, ſic Manuel *conſ.* 493. *num.* 1. *vol.* 3. Sed hoc verum habet, ſi Monachus ille inſtitueretur hæres, quod ſit inſtitutionis incapax, & Monaſterium eius nomine. At ſi extra hunc caſum aliquid acquireret; id eſſet monaſterij, quia ſi eſſet in monaſterio, illi ea acquireret, vt diximus ſuprà.

9 Tandem hactenus dicta ſunt vera, ſtando iure communi; etiam attento motu proprio Gregor. XIII. incipiente; *Officij noſtri*, regularis apoſtata non acquirit religioni, ſed Cameræ Apoſtolicæ, quæ extra monaſterium, & ſtatum regularem comparat. Sic Nauar. *lib.* 3. *conſ. in* 2. *edit. tit. de regul. conſ.* 80. *n. vnic in* 2. *tit. de ſtatu Monach. conſ.* 17. *num. vnic.* Sed ille motus proprius tantùm dicit ſuccedere in hæc bona poſt mortem huius religioſi Cameram Apoſtolicam, & loquitur de bonis vndecumque obuenientibus, ſiue ea teſtamento, ſiue ab inteſtato, ſiue induſtria religioſi parata ſint, ſiue quouis alio modo acquiſita.

10 In ſecundo caſu, nempe, quando regularis apoſtata, aut fugitiuus mutauit ſtatum tranſiens illegitimè ad aliam religionem, aliqui abſolutè, & indiſtinctè tradunt, eum reuocari poſſe ab Abbate ſuo cum omnibus bonis per ipſum acquiſitis: quia cùm illegitimus ſit tranſitus, nullum ius comparat poſterius Monaſterium ad ea bona. Sic docent Hoſtienſ. *cap. final. n.* 4. *de regul.* & ibi Ioan. Andr. *num.* 3 Anton. *n.* 8. Abbas *n.* 3. Cardin. *num.* 2. *quæſt.* 3. Anchar. *num.* 10. Ananias *n.* 8. Henric. *n.* 2. Nicolaus de Vbaldis *de ſucceſſ. ab inteſt* 2. *part.* vbi de ſucceſſione regularium *num. vltim.* Redoan. *de ſpol Eccleſ. quæſt.* 8. *in princ. n.* 78. Petrus de Perus *de mutat. ſtat. Eccleſ. cap.* 1 *n.* 4. D. Anton. 3. *part. tit.* 16. *cap.* 4 §. 3. & *c.* 5, § 1. Roſella *ſumm. verb. religio* 4. *num.* 11. Angel. *verb. religioſus, n.* 44. Syluester *verb. religio* 4 *quæſt.* 10. Armill. *verb. religio, num.* 57. & ibi Tabiena *quæſt.* 27 *num* 28. Nauar. *comment.* 4. *num.* 24. *verſ.* 11. *de regul.* Aaor. *tom.* 1. *moral. lib.* 12. *c.* 15. *quæſ* 3. Molina *tom.* 2. *de iuſt. diſp.* 144. *col.* 13. *verſic quando religioſus poſt emiſſam profeſſionem.* Manuel *qq. regular. tom.* 3. *quæſt.* 52. *art* 27. & *tom.* 2 *q.* 79. *art.* 2. Cabed. *in deciſionib. Senatus Luſitani* 1. *part. deciſ.* 196. *n.* 1. Atque idem bene docent Petrus de Perus, & Cabed. ibidem, quamuis non eſſent apoſtatæ, nec fugitiui, ſed minus legitimè tranſiiſſent ad aliud Monaſterium, eo quod non ſeruaſſent conditiones iure ad tranſitum petitas.

ſ1 At hæc ſententia proculdubio vera eſt, quando mala fide poſſidetur à poſteriori Monaſterio, ſciente eum minus legitimè tranſlatum eſſe; quippe tunc nullum ius in ea bona comparat: & ſiue Monachus æquiparetur filio, ſiue ſeruo, nullatenus Monaſterium acquirit huiuſmodi bona, quia nec ſeruus acquirit poſſeſſori malæ fidei, *l.* 1. *§. ſed & per enm, ff. de acquir. poſſeſſ.* nec etiam filius, *l. per enm, in princ. ff. eod. tit.* & ita fatentur omnes DD. allegandi. Sed Roman *l. ſi ſeruus eius, qui, n.* 12 *ff. de acquir. hæred.* petit ſub dubio, ac cogitandum relinquens, vt interueniat mala fides Prælati cum conuentu, quaſi mala ſolius Prælati fides nequeat in hoc caſu præiudicare iuri huius poſterioris Monaſterij. At meritò reprobat Tapia *authentic. ingreſſi, verb. ſua, cap* 6. *num.* 20. *Cod. de ſacroſanct. Eccleſ.* quod hic agitur de bonis quærendis à poſteriori Monaſterio ex perſona huius religioſi. At in bonis quærendis ſolus Prælatus poteſt præiudicare.

12 Eſt tamen limitanda hæc ſententia, niſi religioſus hic contemplatione poſterioris Monaſterij aliquid acquiſiſſet; id enim in illius vtilitatem Monaſterij cederet. *arg. ex cap. requiſiti, de teſtam.* & ita docent Battli. Socin. *l.* 1. *§. per ſeruum, qui eſt in fuga, n.* 8. *ff. de acquir. poſſeſſ.* Tap. *eodem verb ſua, cap.* 6. *n.* 10.

13 At difficultas eſt, quando bona fide Monachus hic fugitiuus, & apoſtata poſſidetur à poſteriori Monaſterio. Nam DD. quos retulimus num. 10. videntur ſentire, hunc acquirere priori Monaſterio, cùm indiſtinctè loquantur; & in propriis terminis tradunt Alexander *l.* 1. *§. per ſeruum, qui eſt in fuga, n.* 14. *ff. de acquir. poſſeſſ.* Imola, & Paulus, vt eos refert Tapia *d. verb. ſua, cap.* 6. *num.* 21. Idque probant, quia Monachus æquiparatur filio, vel ſeruo, prout Monaſterio fuerit vtilius, vt diximus ſuprà. Sed in hoc euentu eſt vtilius Monaſterio priori, vt compareiur filio, qui quidem ſemper vero patri acquirit *l. per enm. ff. de acquir. poſſeſſ.* Ergo religioſus hic æquiparatus filio, acquiret priori vero ſuo Monaſterio, non autem poſteriori putatiuo, Secundò, quia Monachus cùm liber ſit, non poſſidetur inſtar ſerui à domino putatiuo poſſeſſi; ſed Monaſterium eſt in quaſi

poſſeſſio

poſſeſſione monaſticæ poteſtatis, quam quidem non habet monaſterium putatiuum, ſed verum. Ergo non illi, ſed huic acquirit.

14 Cæterùm in contraria opinione, & meritò, ſunt Bartol. *l. ſi ſeruus communis*, aliàs, *ſi communis ſeruus* 37. *n. vlt. ff. de ſtipulat. ſeruor.* Roman. *l. ſi ſeruus eius, qui n.* 12. *ff. de acquir. hered.* Beroius *c. in præſentia, n.* 549. *de probat.* vbi aſſerunt religioſum hunc acquirere monaſterio poſteriori bona fide poſſidenti, eodem modo, quo ſeruus acquirit domino putatiuo bona fide poſſidenti.

15 Et ideo ſic diſtinguendum eſt: ſi religioſus hic acquirat ex ſolis monaſterij putatiui rebus, vel ex illis ſimul cum operis ſuis, acquirit monaſterium putatiuo, quia in actu acquiſitionis magis æquiparatur religioſus ſeruo, quàm filio; ille enim omnia acquirit domino, ſicut & religioſus monaſterio: hic autem non omnia acquirit patri. *l. cùm oportet*, & *l. final. C. de bon. quæ liber.* At ſeruus bona fide poſſeſſus ab aliquo, illi acquirit, & non vero domino, quæ ex ſolis rebus domini putatiui, vel ex illis cum operis ſuis acquirit, *l. homo liber. §. quicquid*, & *l. ſi ſeruus, qui bona fide. ff. de acquir. rer. dominio.* Ergo idem dicẽdum eſt de religioſo. Nec obſtant contraria adducta n. 13. Nam ad prius reſpondetur, cùm id ſit monaſterij priuilegium, non integrum eſſe vero monaſterio vti illo in præiudicium poſterioris putatiui: ſed ſi prius velit æquiparari filio; quia eſt ſibi vtilius, poſterius volet, vt æquiparetur ſeruo; eo quod id in maiorem vtilitatem ſuam cedat. Quare priuilegia, vtpote quæ æqualia ſunt, confundentur ad inuicem, *l. ſed & milites, ff. de excuſat. tutor.* Ad poſterius autem reſpondetur, monaſterium putatiuum acquirere ratione monaſticæ poteſtatis putatiuæ, ſicut verum ratione veræ poteſtatis. Atque ita tradunt Ioan. Andr. *addit. ad Specul. tit. rubr. de ſtat. monach. verſ. Pilem.* Barthol. Socin. *d. l. 1. §. per ſeruum qui eſt in fuga, n.* 12. licèt in fine cogitandum relinquat. Azor. *ead. l.* 1. *§. item acquirimus, n.* 55. Nauarr. *comment.* 2. *n.* 30. *de regul.* & alij, quos refert, & ſequitur Tapia *d. verb. ſua, cap. 6. n.* 22.

16 Aut religioſus hic putatiuus acquirit ea ſolis operis ſuis, & tunc Ioan. Andr. relatus n. præced. aſſerit hunc acquirere vero monaſterio. *arg. l. per ſeruum. ff. de vſu, & habitat.* Sed contrarium tenet dicens acquirere monaſterio putatiuo Aretinus allegatus num. præced. quia illa *l. per ſeruum*, loquitur in vſuario, & non in vſufructuario, cui videtur æquiparari bonæ fidei poſſeſſor. Idem videtur tenere Nauarr. alleg. eodem num. præced. loquitur enim diſiunctiuè de acquiſitis ex huius monachi operis, vel ex rebus monaſterij. Idem tenet Azor *tom. 1. inſtit. moral. lib.* 12. *cap.* 10. *quæſ.* 1. Verùm Barthol. Socin. num. præced. allegatus defendit priorem Ioan. Andreæ ſententiam, quamuis tandem cogitandum relinquat, quæ meo iudicio verior eſt. Et ideo dicendum eſt, hunc religioſum ſolis ſuis operis acquirentem acquirere vero monaſterio: quia ratio illius text. *l. per ſeruum*, ob quam vſuarius non acquirit quæſita ea ſolis operis ſerui, eſt, quod illius operas locare nequeat. Quæ quidem procedit in monacho; cùm monaſterium nequeat eius operas locare; & ideo potiùs comparandus eſt vſuario, quàm vſufructuario ſerui.

17 Quando autem monachus hic putatiuus acquirit aliunde, quàm ex rebus monaſterij, aut operis ſuis, vt ſucceſſione, donatione, &c. fatentur omnes eum acquirere vero monaſterio, vt ſentiunt Barth. Socinus *n.* 14. Nauarr. & Azor. allegati num. præced. Tapia *eodem verb. ſua, cap. 6. num* 23.

18 Quod ſi dubitetur, an ex re monaſterij, vel aliunde quæſierit, Bart. *l. cùm fundus, §. ſeruum, ff. ſi certum petat.* cogitandum relinquit, vbi DD. ſatis varij ſunt, vt poteſt videri apud Alexand. *eodem §. ſeruum, num. vlt.* Sed breuiter dicendum eſt cum Roman. *eodem §. ſeruum, num.* 14. præſumendum eſſe in dubio ex re poſterioris monaſterij putatiui acquiri: quod idem ſequitur Maudoſ. *in addit. ad Lap. alleg.* 61. *ad fin. verb. præſumendum.* Tapia *eodem verb. ſua, cap. 6. n.* 23. Quod quidem temperant Roman. ibi, & Tabia *num.* 24. dupliciter. Prius eſt, quando monachus receſſit, & emit rem aliquam, quia tunc præſumitur ex bonis monaſterij res empta: quod bene ait Tapia intelligendum, quando breui tempore extitiſſet in poſteriori monaſterio; ſecus quando longo. Poſterius, quando ſecundum monaſterium erat indigens, quia tunc, aut ex re primi monaſterij, aut ex propria acquiſitum præſumitur.

Supereſt explicandum, an præſumatur tranſitus legitimus, quando hic monachus ſtetit in poſteriori monaſterio viginti, vel triginta annis, ſciente priori, nec contradicente, vt vel ſic acquirat poſteriori. Beroius *cap. in præſentia, n.* 564. *de probat.* negat: quia etſi ex ea temporis diuturnitate præſumatur licentia tranſeundi, non tamen præſumitur iuſta tranſitus cauſa, cùm tamen vtrumque deſideretur, *cap. licet, de regular.* At meritò contrarium latiſſimè tenet Barth. Socinus *l.* 1. *§. per ſeruum, qui in fuga, in fin. ff. de acquir. poſſeſſ.* quamuis fateatur ſe olim ſæpius contrarium conſuluiſſe. Idem tenet Tiraq. referens duplex eiuſdem Barth. Soc. conſilium, *tract. de præſcript. §. 1. gloſſ. 4. n. 33. verſic.* 41. quia ex temporis diuturnitate præſumitur res legitimè facta. 19

Tandem reſtat explicandum, quando hic monachus apoſtata, & fugitiuus mutauit ſtatum tranſeundo ad Eccleſiam ſecularem. Quia in re communiter Doctores ſic diſtinguunt: ſi religioſus hic acquirat intuitu Eccleſiæ, acquiſita cedunt Eccleſiæ, *cap. cùm in officiis, de teſtam.* ſi verò intuitu perſonæ, cedunt monaſterio, quia cùm non ſit legitimè promotus ad Eccleſiam ſecularem, manet religioſus ſui monaſterij. Quod ſi dubitetur, cuius intuitu acquiſierit, ſtandum eſt coniecturis traditis *cap. requiſ. de teſtam.* vt ſi acquiſierit à propinquo, cenſeatur ratione perſonæ acquirere: ſi verò ab extraneo, ratione Eccleſiæ. Sic tradunt Ioannes Andr. *cap. final. num. 3. de regular.* & ibi Anton. *num.* 7. Abbas *num.* 3. Anchar. *in fin.* Henric. *num.* 2. Ananias *num.* 8. D. Anton. 3. *part. tit.* 16. *cap.* 5. § 1. Tabiena *verb. religio, quæſt.* 27. *num.* 28. & ibi Armill. *num.* 17. Azor. *tom.* 1. *inſt. moral. lib.* 12. *cap.* 16. *q.* 8. Sed Card. *eodem cap. final. n.* 2. *q.* 2. reprobata hac diſtinctione, ſuſtinet indiſtinctè religioſum hunc acquirere Eccleſiæ. 20

Cæterùm dicendum eſt, attento iure communi, priorem opinionem eſſe veram: at attento motu proprio Gregor. XIII. quem num. 9. retulimus, dicendum eſt, poſt mortem huius religioſi ſuccedere in omnia ea bona quomodocumque acquiſita, cùm extra monaſterium parta ſint. Cameram Apoſtolicam, intelligendu, quando extra monaſterium obiret. 21

S V M M A R I V M.

Quando monachus eiicitur iniuſtè, aut iniuſtè non admittitur poſt fugam, aut eiectionem, cui acquirat, ſi ſolus Prælatus in hoc delinquat? num. 22.

Quid ſi delinquat Prælatus cum conuentu? Proponitur quadam ſententia? num. 23.

Explicatur ſententia authoris, & an reddenda ſint ei bona antea monaſterio acquiſita? num. 24.

Quando eiectio eſt iuſta, cui acquirat. Proponitur quadam ſententia? num. 25.

Explicatur ſententia authoris? num. 26.

Ad quem pertineant bona per huiuſmodi eiectos acquiſita; Referitur quadam ſententia? num. 27.

Explicatur ſententia authoris, num. 28.

Quid ſi ad aliam religionem tranſeat? num 29.

Quid ſi ad aliam Eccleſiam, vel beneficium? num. 30.

Quid dicendum ſit, attento quodam motu proprio Gregorij XIII. num. 31.

QVÆSTIO poſterior. Cui acquirant eiecti à religione.

gione. Qua in re declarabimus prius, quid iure communi inductum ſit, deinde, quid attento nouiſſimo quodam motu proprio Gregor. XIII. & cùm eiectio poſſit eſſe iniuſta, & iuſta, de vtraque ſeorſum agendum eſt. Et primò quidem, quando eiectio eſt iniuſta, quia vel religioſus iniuſtè eiectus eſt, vel ſi fuerit fugitiuus, aut apoſtata, aut iuſtè eiectus, & correctis iam moribus, petat admitti, ſitque caſus, quo Monaſterium teneatur eum admittere; communiter tradunt Doctores eum acquirere Monaſterio, quando culpa eiectionis, aut non admiſſionis eſt in ſolo Prælato, aut in illo cum minori conuentus parte, quia delictum perſonæ Prælati non debet in Eccleſiam redundare, *regul. delictum 76. de regul. iur. in 6.* nec etiam delictum Prælati cum minori parte conuentus, vt bene notat Dyn. *in reg. delictum, in fin.* quia conuentus non eſt niſi in maiori parte. Præterea, quia compelli poteſt Monaſterium, vt admittat, eique alimenta præſtet: quia hîc agitur de iure acquiſito ad bona ex parte religioſi optimè profeſſi, amittendo. Et ideo hanc partem ſuſtinent Specular. *tit. de ſtat. Monach. §. vnico, num 47. q. 41.* Archidiac. *c. Abbates, in fin. 18. quaſt. 2.* & ibi Bellamer. *ad fin. verſ. in gloſſ. ibi, recipere, & cap. quando, num. 11. de offic. ordin.* Abbas *cap ſicut nobis, ad fin. de regul. & c. vnic. in fin. de infant. & lang. expoſit.* vbi Anton. *num. 5.* Card. *num. 3.* Anchar. *num. 7.* Ioannes Andreas *num. 7.* & quatuor ſupradicti limitant, allegato Gofredo, dummodo tranſierit ad aliud Monaſterium; nam ſi non tranſiit, acquirit adhuc primo. Sed non placet limitatio. Vide Imol. *Clement. 1. num. 39. de ſtatu Monach.* & ibi Card. *§. at verò, n. 114. quaſt. 11.* Henric. *cap. final. num 2. de regular.* Anchar. *conſil. 352. num 4.* D. Anton. *3. part. tit. 16. cap. 5. §. 4.* Angel. *in ſumm. verb. Monaſterium, num. 6.* Sylueſter *verb. apoſtaſia, quaſt. 9. num. 12.* Tabien. *verb. religio, quaſt. 27. num. 28.* & ibi Armill. *num. 17.* Surd. *de aliment. tit. 7. quaſt. 35. n. 9.* Tab. *authent. ingreſſi, verb. ſua, cap. 6. n. 50.* Hemad. *l. 31. gloſſ. 2 fin. tit. 7. partit. 1.* Molin. *tom. 1. de iuſt. diſp. 140. col. pen. verſ. quoad votum.* Leonard. *lib. 2. de iuſt. cap. 41. dub. 15. n. 112.*

23 Quando autem conuentus etiam in hoc delinquit; nomine autem conuentus intelligitur maior pars, vt bene tradunt Angel. Sylueſt. Tabiena, Armilla, Molina, Leonard. numero præcedenti allegati, & Cardin. *cap. vnic. num. 3. de infant. & languid. expoſit.* vbi Antonius *num. 4.* nec contradicit D. Antonius ibidem citatus, petens totius conuentus culpam, quia in rebus à conuentu expediendis, quod maior pars efficit, dicitur totus conuentus efficere, vt conſtat ex *toto titulo de his qua fiunt à maiori part. Cap.* frequentiſſima Doctorum ſententia aſſerit, religioſum hunc minimè acquirere Monaſterio; & à parte videntur intelligere nullam deſiderari Iudicis ſententiam, qua priuetur Monaſterium his bonis, quia ei innituntur rationi, quod Monachus hic habeatur pro derelicto, ac proinde Monaſterio derelinquenti non acquirat. Sicut nec ſeruus à domino derelictus acquirit illi, *l. quod ſeruus 36. ff. de ſtipulat. ſeruor.* ibi; *quod ſeruus ſtipulatus eſt, quem dominus pro derelicto habebat, nullius eſt momenti.* Quia qui pro derelicta rem habet, omni modo à ſe reiicit, nec poteſt eius operis vti, quem merito iure ad ſe pertinere noluit. At ne ſeruus hic domino acquirat, nulla exigitur Iudicis ſententia, vt ex prædictis textus verbis conſtat. Sic Gloſſa *c. Abbates, verb. qua acquiſierit 18. q. 2. & c. vnic. verb. languidis, de infant. & lang. expoſ. & cap. ſicut nobis, verb & ſcientibus de regul.* Gofred. *ſumm. tit. de apoſtat. n. 10.* & Hoſtienſis *ſumm. eodem tit. n. 4.* Barthol. Socinus *l. 1. §. ſeruum, qui eſt in fuga, num. 6. ff. de acquir. poſſeſſ.* Cardin. *cap. quod à te num. vnic oppoſit. 4. de cleric. coniugat.* Ananias *cap. ſicut nobis, in fin. de regul.* Nicolaus de Vbaldis *de ſucceſſ. ab inteſt. 2. p.* vbi de ſucceſſione regularium, *num. vlt.* Redoan. *de ſpol. Eccleſ. quaſt. 8. in princ. n. 76. & 77.* Specular. Archidiac. Bellamera vtroque loco, Abbas vtroque loco, Ananias, Anch. Henr. D. Anton. Angel. Sylu. Tabien. Armill. Surd. Tap. Humad. num. præced. allegati.

Cæterùm, quamuis hæc ſententia frequentiſſima ſit, exiſtimo probabilius eſſe exigi ſententiam iudicis, quæ Monaſterium his bonis priuet. Ducor, quod longè diuerſa ratio ſit de hoc Monaſterio, ac de ſeruo à domino derelicto, quia hic veram libertatem acquirit, eo quod dominus illam poterat concedere, ac ſeruum derelinquens videatur in hac derelinquendi voluntate eſſe: at religioſus iniuſtè expulſus, aut iniuſtè non admiſſus, non euadit liber; monaſterium enim non poteſt eum à votis abſoluere, nec Monaſterium manet liberum ab obligatione huius religioſi admittendi, illique alimenta ſuppeditandi. Quare in ſolam delicti pœnam bonis ab huiuſmodi religioſo acquiſitis priuatur. Ergo exigitur ſententia Iudicis ad eam pœnam ſubeundam. Præterea, quia etiam bona ratione huius religioſi iam acquiſita tenetur Monaſterium ei reddere, vt docent Baldus, quem refert, ac ſequitur Surdus *de alimentis, tit. 7. quaſt. 35. num. 10.* Ioann. Lup. *cap. per veſtras, notab. 3. in princ. n. 4. de donation. inter vir. & vxor.* Franciſcus Lucan. *tract. de fiſco*, vbi de publicatione bonorum, *n. 10.* (habetur *tom. 12. tract.*) At apertè conſtat, bona huiuſmodi acquiſita non teneri Monaſterium reddere, donec condemnetur. Et ideo hanc partem ſuſtinet Molina *tom. 1. de iuſtit. diſp 40. col. pen. verſ. quoad votum.* Leonard. *lib. 2. de iuſtit. c. 41. dub. 15. n. 112.* 24

Supereſt difficultas; quando eiectio fuit iuſta, vt quando religioſus iuſta Monaſterij ſententia ob propria delicta eiectus eſt. Quidam exiſtimant eum acquirere Monaſterio. Ducuntur, quod Monaſterium iure acquiſito per profeſſionem ad omnia bona in poſterum à religioſo acquirenda, priuari non debeat ob religioſi delicta, iuſtámque eius à religione expulſionem: & ita ſuſtinent Molin. & Leonard. num. præcedent. allegati, & Gofred. relatus ab Abbate *c. vnic. ad fin. de infant. & languid. expoſ.* cum hac limitatione, dummodo ea bona acquiſita ſint antequam religioſus ille ad aliam religionem tranſierit. 25

Sed multo verius eſt, hunc religioſum non acquiſiturum in poſterum monaſterio, quia iam amplius nullam cum illo communionem habet, iúſque à Monaſterio acquiſitum in bona in poſterum acquirenda fuit, dum Monachus in eo Monaſterio permaneret: ſecus de acquiſitis poſt legitimum egreſſum. Atque ita docent Gloſſa *cap. vnic. verb. languidus, de infant. & languid. expoſ.* & ibi Abbas *ad fin.* Innoc. *cap. cùm olim, el 2. n. 3. de priuileg.* & ibi Ant. *n. 36.* Hoſtienſ. *n. 12.* Ioan. Andr. *n. 5.* Card. *n. 4. verſ. quid ſi eſt expulſus.* Anchar. *num. 17.* Henric. *n. 5.* Bellamer. *cap. quanto, n. 11. de offic. ordin. & c. Abbates, ad fin. verſ. In gloſſ ibi, recipere 18. q. 2.* Roſell. *in ſumm. verb. religio. 1. n. 1.* Nauar. *comment. 2. n. 33. de regul.* Azor. *tom. 1. inſtitut. moral. lib. 12. c. 16. quaſ. 9.* 26

Rurſus inter hos authores difficultas eſt, cui religioſus hic acquirat. Innoc. Bellamera *eo cap. Abbates.* Hoſtienſ. Ioan. Andr. Cardinalis, Henric. Roſella num. præced. allegati dicunt hunc nulli acquirere. Sed hoc nullo modo placet, quia cùm eiuſmodi bona non habeantur pro derelictis, debent in alicuius dominio eſſe, alias primò occupanti concederentur: & ideo ipſimet ſubdunt, poſſe dici hunc religioſum Epiſcopo acquirere, atque ideo illum ſuccedere in eius bona poſt mortem, quia incidit poſt expulſionem in Epiſcopi obedientiam. Idémque ſuſtinent Anton. *c. cùm olim, el 2. n. 36. de priuileg.* & ibi Anchar. *n. 17.* Bellamera *c. quanto, n. 11. de offic. ordinar.* Angel. *verb Monaſterium, n. 6.* Sylueſt. *verb. apoſtaſia, q. 9. num. 12.* Tabiena *ibi, quaſt. 15. n. 18. & verb. religio, quaſt. 27. num. 28.* vbi Armilla *num. 27.* Nauarr. *comment. 2. n. 33. de regular.* Limitant Hoſtienſ. Ioan. Andr. Card. Anchar. Henric. niſi Epiſcopus contra hunc religioſum procedens, eum curiæ ſeculari expoſuiſſet. 27

poſuiſſet. Sylueſter etiam limitat, ſi religioſus hic non eſſet exemptus: nam ſi exemptus eſſet, aſſerit eum acquirere priori monaſterio.

28 Sed verius eſt, bona huiuſmodi religioſi pertinere ad Pontificem, vel Eccleſiam, vel Epiſcopum, inſtar bonorum, quæ vacantia dicuntur: quia nulla poſſunt eſſe bona, quorum dominium, vel ius adminiſtrationis non ſit apud aliquem hominem, vel congregationem. Vnde ſicut bona abſque hærede decedentis reputantur tanquam vacantia, & ideo ad Principem, vel Rempub. deueniunt: ſic acquiſita à religioſo hoc iuſtè eiecto pertinent ad ipſum quoad ad vſumfructum; at verò quoad ius adminiſtrationis ad Pontificem, qui eſt ſupremus Princeps, vel ad Epiſcopum in cuius diœceſi eſt, ac proinde in eius cura, & poteſtate viuit; & ideo eo religioſo defuncto, ille vſus conſolidatur cum iure adminiſtrationis, & plenè ea bona pertinent ad Pontificem, vel Eccleſiam, vel Epiſcopum. Et ideo hanc ſententiam tenet Sayrus *in claui reg. lib.6.c.9.n.28.* Azor. *tom.1.inſtit.moral.lib.12.c.16.q.9.*

29 Quod quidem intelligendum eſt de bonis acquiſitis, antequam religioſus hic eiectus ad religionem aliam legitimè tranſierit; nam ſi in alia religione poſtea legitimè profeſſus fuerit, illi acquirit, cùm enim legitimè ſit profeſſus, tranſeunt cum illo bona. Sic Angel. *verb. Monaſterium, n.6.* Sylueſter *ſumma, verb. apoſtaſia, q.9.n 32.* & ibi Tabiena *quæſt.15. n 18. & verb. religio, quæſt.27. num.28* vbi Armill. *n.17.* Tap. *auth.ingreſſi, verb.ſua c.6. n.45. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Azor. *tom.1.inſtit.moral lib.12. c.16.quæſ.9.* Et acquiſitis ante huiuſmodi profeſſionem fruetur id Monaſterium, dum religioſus hic ſuperſtes fuerit, ſicut ipſe frui debebat: at eo defuncto, ea pertinebunt ad Cameram Apoſtolicam, aut Epiſcopum, vt diximus num. præced. Quia illi iuri per ipſos quæſito non derogat profeſſio ſequens, nec poteſt plus iuris ad Monaſterium transferre, quàm ipſe in ea bona habebat. Quod ſi hoc poſterius Monaſterium fuerit ſuccedendi incapax, non explicant ibi DD. ad quem pertineant bona poſt profeſſionem acquiſita. Sed in hoc dicendum eſt, vt diximus de quibuſcumque bonis acquiſitis à profeſſis in Monaſterio incapaci, quia eadem ratio eſt.

30 Similiter ſi hic eiectus tranſierit legitimè ad aliam Eccleſiam, aliúdve beneficium acquiret illi, ſicut de aliis religioſis diximus cap.32.num.61.& 76. & ita docet Tabiena *verb.religio, q.27. num.28.* Armill. & Azor. allegati num. præced. Leonard. *lib.4.de iuſt.c.41.dub.15. num 112.*

31 Tandem hæc vera ſunt attento iure antiquo; nam attento motu proprio Gregorij XIII. quem explicuimus num.21. dicendum eſt, omnia per huiuſmodi religioſum vndecumque acquiſita pertinere ad Cameram Apoſtolicam poſt eius obitum, ſi extra religionem decedat. Quare ſi intra aliam obeat, dicendum erit idem, quod num.19. diximus.

CAPVT XXXIV.

Cui acquirant conuerſi, & oblati, ac Fratres Xenodochij Ioannis de Deo, ac verè profeſſi, dolo tamen Abbatis ad profitendum inducti.

SVMMARIVM.

Cui acquirant conuerſi, & oblati, ac Fratres Xenodochij de Deo, n.1.

Cui acquirant viri profeſſi, dolo tamen Abbatis ad profitendum inducti. Refertur textus anſam difficultatis præbens, & proponitur ſententia authoris, n.2.

An exigatur, vt dolus ille cauſam contractui det? n.3.

An exigatur, vt decipiens ducatur auaritiâ acquirendi bona? n.4.

An exigatur, vt is dolus procedat ab Abbate cum conſenſu Capituli? Refertur quadam ſententia, n.5.

Explicatur ſententia authoris, n.6.

An ſufficiat dolus ab aliis Monachis procedens? n.7.

An ſufficiat, ſi Abbas doli conſcius admittat profeſſionem, vel ſi quando poſt profeſſionem doli conſcius? n.8.

An oriatur ſiniſtra fraudis ſuſpicio ex iuramento adhibito in ingreſſu cum bonorum oblatione? n.9.

An hoc profeſſo inſtituto in ſeculo cum conditione, vt ſi abſque liberis decedat, reſtituat cuidam ſubſtituto, profeſſio hæc excludat ſubſtitutum? n.10.

Quomodo textus hic obliget, cùm ſit ex Concilio Prouinciali deſumptus, n.11.

An excluſio hæc Monaſterij à ſucceſſione in bona Monachi dolo inducti, habeat locum in foro conſcientiæ? n.12.

DE conuerſis, & oblatis breuiter dico, conuerſos, 1
qui verè profeſſi ſunt, acquirere religioni, ſicut acquirunt cæteri profeſſi choro deputati. Quod benè docet Tapia *auth.ingreſſi, verb.ſua, cap.10 n 8.* At verò oblati, qui non profitendo ſe, & ſua dedicant Eccleſiæ ſeculari, aut regulari, cùm proprij capaces ſint, nec in ea ſimplici bonorum dedicatione comprehendantur bona futura, vt relato Abbate tradit Tap. *eo c.10. n.14.* acquirunt ſibi, & in eorum bona legitimi eorum hæredes ſuccedunt. Atque idem dicendum eſſet de Fratribus Xenodochij Ioannis de Deo, antequam eſſent veri religioſi: iam verò poſt conſtitutionem Pauli V. quam retulimus cap.8. num.44 in qua declarat eos eſſe veros religioſos, idem dicendum eſt de illis, quod de aliis religioſis in ſuperioribus diximus.

Circa legitimè autem profeſſos, at dolo Abbatis, non 2
tamen ſufficienti ad profeſſionem irritandam, inductos, eſt ſpecialis difficultas (nam quando profeſſio non fuit valida, ſatis dictum eſt ſupra) & dubitandi anſam præbet textus *cap.final.20.quæſt.3.* qui eiſdem prorſus verbis habetur etiam *c.penult.16 quæſt.7.* eſtque deſumptus ex Concilio Moguntinenſi, vbi hæc verba habentur: *Conſtituit ſanè ſacer iſte conuentus, vt Epiſcopi, ſiue Abbates, qui non in fructum animarum, ſed in auaritiam, & turpe lucrum inhiantes, quoſlibet homines circumueniendo totonderunt, & res eorum tali perſuaſione ſurripuerunt, pœnitentiæ canonicæ, vtpote turpis lucri ſectatores ſubiaceant. Hi verò, qui electi comam depoſuerunt, in eo quod cœperunt, perſeuerare cogantur: res verò eorum heredibus reddantur.* Ratióque huius deciſionis eſt, quod bonorum oblatio ea profeſſione conſurgens ſapiat naturam contractus bonæ fidei; omnes enim contractus de iure canonico ſunt bonæ fidei, teſte Bart. *l.1.C de plus petition.* & in his dolus dans cauſam contractui, vitiat illum ipſo iure, vt notant ſcribentes *l.& eleganter, ff.de dol.* Quam rationem tradunt Archid. *c fin.n.1.& 3.20 q* a. & ibi Bellamera *ſtatim in princ.* Beroius *cap.in præſentia, n.105.de probat.* & Tapia *auth.ingreſſi, verb ſua, c.11.n.16.*

Aliquot tamen conditiones deſiderantur, vt deciſio 3
ni huius textus ſit locus, nec ſuccedat Monaſterium in ea bona. Prima eſt, vt is dolus cauſam ingreſſui dederit, ita vt eo ceſſante, ille ingreſſus non ſequeretur. Conſtat ex ratione tradita num. præced. & quia dolus non dans cauſam contractui, illum non irritat. Et ita docent Archidiac. *eo c.final. num.1. fin.* & ibi Bellamera *ſtatim in princ.* Beroius *eod.c.in præſentia, n.103.*

Secunda conditio eſt, vt decipiens comparandi bona 4
intuitu ductus fuerit, ſecus ſi intuitu familiaritatis, quam cum ingreſſuro habebat, aut aliarum dotium, quibus præditus erat, duceretur. Conſtat eſt text. *d.c.final.* ibi; *ſed in auaritiam, & turpe lucrum inhiantes,* & ſic ſentiunt Iaſon *auth ingreſſi, n.1. C.de ſacroſ. Eccleſ.* dicens huic textui eſſe locum, quando ob magnas ingreſſuri facultates decipiens duceretur; & Areinus *d.c in præſentia, n.13.* dicens, quando auaritia fuit cauſa decipiendi; & Nauar. *comm 2.n.31.de reg.* & Azor. *tom.1. inſtit.moral. lib.12.*

by Google

INDEX
RERVM, ET VERBORVM,
quæ in hoc opere continentur, ſerie alphabetica digeſtus.

A

Abbas.

ABBAS quando conceſſit Monacho beneficium manuale, aut peculium pro toto tempore vitæ ſuæ, an poſſit ad libitum reuocare. l.7.c.19.n.114
Abbas an poſſit bona ſui Monaſterij in feudum dare. l.7.c.19.n.44
Abbas nomine Monachorum in pœnalibus etiam venit. l.6.c.8.n.84
Abbas expendens aliquid in vſus vanos, aut turpes, an peccet contra votum paupertatis, & ſit proprietarius. l.7.c.19.n.22
Abbas poteſt inuito Monacho, in iniuriam ipſi illatam remittere. l.6.c.5 a.n.6
Abbas accuſatus an debeat expenſas defenſionis à Monaſterio habere. l.6.c.15.n.24
Abbatis poteſtas an tanta ſit in religioſos, vt poſſit eos in obſides dare pro debitis Monaſterij. l 6.c.2.n.63
Abbatis factum in profeſſione expreſſa exigi, non autem in tacita, quo pacto intelligendum. l.5.c.3.n.14
Abbatis ſolius an ſit abſque conſenſu conuentus præſentare. l.7.c.14.n.7
Abbatis ſolius an ſit ad religionis profeſſionem admittere abſque conuentu. l.5.c.4.n.64
Abbati accuſato à Monachis ob delictum, an ſit obediendum pendente accuſatione. l.6.c.2.n.63
Abbatis an ſit integrum repudiare hæreditatem delatam Monacho, ipſo inuito. l.7.c.12.n.42
Abbati an competat actio circa depoſitum commendatum Monacho. l.6.c.14.n.35
Abbas ſi videat res depoſitas apud Monachum ſurripi, vel perire, neque obſtet, cùm poſſit, an teneatur reſtituere. ibid.n.32
Abbatem ſuum accuſare an poſſit religioſus. l.6.c.12. n.18. An exigatur venia, & licentia ad eum accuſandum. ibid.n.19
Abbatem quoties accuſat religioſus, ſunt ei de rebus Monaſterij miniſtrandæ impenſæ, donec cauſa debitum finem accipiat. ibid.n.20
in Abbatem præficiendus certis Monaſteriis, an poſſit ante annum profiteri. l.5.c.4.n.15
inter Abbatem, & Monachum an cadat aliqua obligatio naturalis. l.7.c.17.n.33
Abbates, atque alij Prælati Epiſcopo inferiores, an poſſint vnionem beneficiorum facere. ibid. l.7. c.29. num.159
Abbatea antiqui qualiter difficillima, ac impoſſibilia ſubditis præceperint, & iuri naturæ contraria. l.6. c.2.n.4

Abbatiſſa.

Abbatiſſa poteſt in ſuo Monaſterio profeſſionem Monialium acceptare. l.5.c.4 n.76
Abbatiſſa an habeat liberam bonorum ſui Monaſterij adminiſtrationem. l.7.c.19.n.44
Abbatiſſa non gaudet poteſtate ſpirituali in Moniales, ſed ſola domeſtica, & ciuili, qualem habet mater familias in filios, & ciuilis magiſtratus in ciues. l.6.c.3.n.17
Abbatiſſæ nolle obedire an ſit mortale. ibid.n.18
Abbatiſſa non poteſt imponere præcepta ſpiritualia. ibid.n.19
Abbatiſſa an poſſit præcipere Monialibus in virtute Spiritus ſancti, & ſanctæ Obedientiæ. ibid.n.20
Abbatiſſa poteſt præcipere ſub pœna voti obedientiæ ipſi præſtiti. ibid.n.22
Abbatiſſæ an poſſit committi, vt præcepta ſpiritualia imponat. ibid.n.53
Abbatiſſa an poſſit ex commiſſione Prælati diſpenſare in ieiuniis, & legibus Eccleſiaſticis. ibid.n.24
Abbatiſſæ conſtitutiones confirmatæ Prælato, an habeant vim præcepti Prælati. ibid.n.26
Abbatiſſa habet iuriſdictionem aliquam conceſſam à confirmante regulam, ad cogendas Moniales, vt regulam obſeruent, & puniendas ob eius tranſgreſſionem. ibid.n.27
Abbatiſſa inquirens de Monialis crimine, obligat ſub mortali ad veritatem patefaciendam. ibid.n.28
Abbatiſſa an poſſit concedere licentiam ingrediendi in Monaſteria. l 6.c.16.n.21
Abbatiſſis an poſſit ſuperior generalem licentiã concedere, vt facultatẽ ingreſſus impertiantur. ibid.n 23
Abbatiſſa vt ſit Monialis alterius Monaſterij eiuſdem ordinis, iuſta eſt cauſa concedendæ exitus licentiæ. l.6.c.15.n.45
Abbatiſſa eſſe non poteſt illegitima abſque diſpenſatione. l.5.c.5.n.59. Eius officium dignitas eſt. ibid.
ad Abbatiſſæ munus non deſideratur virginitas, niſi mos eſſet impertiendi Abbatiſſis benedictionem ſpecialem virginum propriam, ſeu conſecrationem. l.5.c.5.n.22
Abbatiſſarum communes benedictiones non etiam exigunt virginitatem. ibid.
Abbatiſſæ communes quæ triennales ſunt, non ſolent aliqua benedictione conſecrari. ibid.

Abdicatio.

Abdicatio bonorum non retrahit à religionis ingreſſu. l.7.c.6.n.12

Abdicatio

Digitized by Google

Index rerum,

Abdicatio proprietatis eſt de ſtatus religioſi eſſentia. l.5.c.2.n.57

Abſolutio.

Abſolutio conceſſa virtute Bullæ eruciatæ, & priuilegiorum religionis, non prodeſt pro foro exteriori, ſed tantùm pro foro conſcientiæ. lib.7.cap.17. num.43

Acceſſorium.

Acceſſorium naturam ſequitur principalis. lib.7. c.1. num.20

Acceptatio.

Acceptatio profeſſionis non eſt actus ordinis, nec iuriſdictionis pertinentis ad Eccleſiæ claues. l.5.c.4. num.76

Accidentalis.

ex Accidentalibus res non eſt definienda. l.5.c.1.n.6

Actus.

Actus internus, & externus eiuſdem obiecti, eadem bonitate, & malitia afficiuntur. l.6.c.18.n.18

Actus ab initio irritus ob impedimentum aliquod, tum demum conualeſcere incipit, quando ſublato impedimento ſubſequitur nouus conſenſus. lib.7.c.8. num.59

Actus profeſſorum exercentem an opus ſit eſſe nouitium. l.5.c.3.n.23

Actus imperfectus ſi veniat ad caſum, à quo non poteſt incipere, viriabitur. l.7.c.6.n.3

Actus appellatione non venit actus, qui eſt inualidus. l.7.c.1.n.28

Actus internus non poteſt ab homine præcipi, niſi quatenus eſt neceſſarius ad conſtituendum externum in aliqua virtutis ſpecie. l.6.c.1.n.6

Actum internum præcipienti ſuperiori an teneatur obedire religioſus. l.6.c.2.n.6

in Actu aliquo vbi exigitur alicuius licentia, an debeat eſſe expreſſa. l.6.c.11.n.13

in Actibus inter viuos lex non ſupplet, niſi in quantum verba patiuntur. l.7.c.16.n.68

Actio.

Actio intendenda an ſit contra Monachum debitorem, an potiùs contra Monaſterium. l.7.c.31.n.25

Admiſſio.

Admiſſio ad profeſſionem non eſt actus ordinis. l.5. c.4.n.8

Admiſſio ad profeſſionem non potentis admittere, vt valeat, an ſat ſit ratihabitio ſubſequens potentis, & an ex tunc valeat. l.5.c.4.n.80

Adminiſtrationem ſolam Monaſterij habens non poteſt ad profeſſionem admittere. l.5.c.4.n.75

Aduentitia.

Aduentitiorum vſusfructus, quæ pater poſt profeſſionem acquiſiuit, an pertineat ad Monaſterium. l.7. c.13.n.76

Aduocatus.

Aduocati officium, aut Procuratoris an interdicatur Monachis, & omnibus religioſis. l.6.c.13.n.1. Et ſub his vocibus an comprehendatur omne munus ad cauſarum forum ſpectans. ibid.

Aduocare.

Aduocare quid ſit. l.5.c.13.n.27.& 29

Ædificium.

Ædificij Eccleſiæ perſpiciendi causâ, an liceat Abbatiſſæ clauſura egredi. l.6.c.15.n.52

Æqualitas.

Æqualitas contrahentium ad iuſtitiam contractus maximè deſideratur. l.6.c.9.n.60

Ætas.

Ætas legitima ad nouitiatum quæ ſit; & qualiter computanda etiam in anno biſſextili. l.5.c.4.n.11. vide *verb. Pubertas.*

Ætatis renuntiatio nullo iure approbatur, ſed ſolius anni nouitiatus. ibid.n.23

Alienatio.

Alienatio non eſt locatio ad longum tempus. l.7.c.13. num.16

per Alienationem inutilem non amittitur ius proprium. l.7.c.53.n.21

in Alienatione rei Eccleſiaſticæ non ſunt neceſſarij tractatus, ſed vnus ſufficit. l.7.c.c.n.8

Alimenta.

Alimenta legata ad quinquennium an extinguantur morte antea contingenti. l.7.c.13.n.10

Alimenta habent ex ſui natura determinationem ex illius perſona, cui debentur. ibid.

Alimenta an poſſit petere filius renuncians paternæ hæreditati. l.7.c.7.n.5

in Alimentorum nouitij morientis ab inteſtato expenſas an ſuccedat Monaſterium. l.7.c.3.n.95

Ambitio.

Ambitio bonum religionis ſtatum funditus euertit. l.6. cap.18.n.16. Eſt ſecrêtum venenum, peſtis occulta, doli artifex, virtutum ærugo, & tinea ſanctitatis. ibid.

Amens.

Amente facto Monacho ante hæreditatis delationem, an poſſit Monaſterium eam delatam adire. l.7.c.12. num.43

Amentes in prohibitione ingredientium in Monaſteria Monialium an contineantur. l.6.c.16.n.8

Amiſſio.

Amiſſio maioris partis bonorum æquiparatur amiſſioni omnium bonorum. l.7.c.1.n.7

Anima.

Animarum fauor ad vitanda peccata adeò præponderat, vt contra omnia iura efficiat legem quamcunque pœnalem, & odioſam extendi. lib.6. cap.15. num.36

Animarum ſaluti attendere prædicando, & docendo, eſt altiſſimus omnium finis, & ad quem ſchola Chriſti Seruatoris noſtri inſtituta eſt, & ad quem munus Epiſcoporum dirigitur. l.6.c.7.n.29

Animus.

Animus facientis vbi eſt impius, at effectus eſt pius, hic potiùs ſpectatur ad actus firmitatem. l.7.c.16. num.54

Anniuerſaria.

Anniuerſaria perpetua relicta Minoribus, an repugnent eorum paupertati. l.7.c.26.n.43

Annus.

Annus ex quo Gregorius XIII. abſtulit dies decem, an cenſeatur integer ad ordines, profeſſionem nouitiatum, & beneficia. l.5.c.4.n.5. Solutiones cenſuum, & locationum, quæ ſunt in tertij præiudicium, excipiuntur. ibid.

Annum nouitiatus an exigatur eſſe continuum. lib.5. c.4.n.30

Annus biſſextilis.

in Anno biſſextili duplex dies pro vna reputatur. l.5. c.3.n.51

Apoſtata.

inter Apoſtatas religioſos, & fugitiuos quod ſit diſcrimen. l.6.c.8.n.2

Apoſtatæ ſunt qui à Monaſterio recedunt animo & voluntate excutiendi obedientiæ iugi in perpetuum, deſerendique inſtituti religioſi. ibid.

Apoſtatam, & fugitiuum idem eſſe ſentientes improbantur. ibid.n.3

Apoſtatæ an ſint religioſi tranſeuntes abſque debita licentia ad religionem laxiorem. ibid.n.7

Apoſtatæ à religionis obedientia quibus pœnis ſubdantur. l.6.c.8.n.19

Apoſtaſia.

ad Apoſtaſiam an conferat aliquid dimitti habitum, aut illum retineri. l.7.c.8.n.4

aut illum retineri. l.7.c.8.n.4
Apoſtaſia verum animum dimittendi religioſum ſtatum deſiderat. ibid.n.8

Appellare.

Appellare à correctione ſuorum Superiorum, qualiter religioſis integrum ſit. l.6.c.8.n.101.& 102

Arbiter.

Arbiter & arbitrator qui differant, & an vterque teneatur exactè reddere parti quod ſuum eſt. l.6.c.15. num.52
Arbiter, vel arbitrator an poſſit quiſpiam eſſe in propria cauſa. ibid.n.54
Arbitrari officium iudiciale cùm ſit, qua conditione religioſis licebit. ibid.n.55
Arbiter eſſe poteſt religioſus factus Epiſcopus, aut habens aliquam adminiſtrationem. ibid.n.57
Arbitri munus licèt poſſint alij religioſi obire, non tamen poſſunt Franciſcani. l.6.c.13.n.11

Arbitramentum.

Arbitramentum eſt quidam contractus tranſactionis, & non eſt propriè iudicium. l.6.c.13.n.31

Archiepiſcopus.

Archiepiſcopus an poſſit vnire beneficia in ſua diœceſi. l.7.c.19.n.156
Archiepiſcopo ante receptum pallium tantùm interdicitur cogere concilium, & ea, quæ ad ordinem Epiſcopalem pertinent, exercere, non verò quæ ſunt iuriſdictionis. l.7.c.5.n.66

Arma.

ex Armorum, & nominis delationis ſolo præcepto, in primogenijs appoſito, an deducatur agnationis conſeruandæ coniectura, ita vt fœmina propter maſculos remotioris lineæ, & gradus, à maioratus ſucceſſione ſit excludenda. l.7.c.15.n.22

Arrogatio.

per Arrogationem transferuntur cum perſona in ipſum arrogantem bona arrogati. l.7.c.12.n.23

Aſcendentes.

Aſcendentes, & deſcendentes contra nouitij teſtamentum ſuccedunt in legitimam eis debitam. lib.7.c.3. num.94
Aſcendentes ſolos quando profeſſus habet, an his reſeruanda ſit legitima. l.7.c.9.n.18.& 19

Aſſeſſor.

Aſſeſſor quid ſit. l.6.c.13.n.84. An habeat aliquam iuriſdictionem, vel ipſe ferat ſententiam. ibid.
Aſſeſſor Iudicis an poſſit eſſe religioſus ex Prælati licentia. ibid.n.85
Aſſeſſores eſſe nequeunt Franciſcani, etiam de licentia ſuperioris, & cur. ibid.n.86

Argumentum.

Argumentum non operatur ad diminutionem inducta. l.7.c.13.n.23

Auſteritas.

Auſteritas maior religionis vt diiudicetur, quid ſpectandum. l.6.c.7.n.24
Auſteritas noua non poteſt imponi religioſis. l.6.c.2. num.17

B

Baptiſmus.

Baptiſmo in omnibus non eſt æquanda profeſſio religionis. l.5.c.5.n.3. Eſt Sacramentum conferens ex opere operato primam gratiam, & delens omnia crimina quoad culpam & pœnam. ibid. In mortali ſuſceptus reuiuiſcit ſublato per legitimam pœnitentiam illo peccato; ac omnem illum effectum habet, quem dignè ſuſceptus erat habiturus. ibid.n.4

Beatæ.

Beatæ tertij Ordinis D.Franciſci, & D.Dominici, ſi ab eo ſtatu recedant in perpetuum, matrimoniúmque copulentur contra vota caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ emiſſa, an ſint apoſtatæ. l.6.c.8.n.6
Beatarum Congregatio non eſt approbata à Sede Apoſtolica tanquam religio. ibid.

Beneficium.

Beneficium, vel penſio ſemel regulari legitimè collata an poſſint ei per Abbatem ſuum auferri. l.7.c.29. num.104
Beneficium aliud eſt perpetuum, aliud manuale. ibid.
Beneficium manuale an ſit propriè beneficium. ibid. num.106
Beneficia manualia an vacent ſuperiore reuocante, aut per mortem poſſidentis. ibid.n.107
Beneficia manualia quando ſint collatiua, & quando electiua. ibid.n.108
Beneficium, & penſio, ſeu peculium quotupliciter poſſit à Monacho poſſideri. ibid.n.109
Beneficium cùm confert Pontifex, aut peculium iure deuoluto ad ipſum ob Abbatis negligentiam, an integrum ſit Abbati ad nutum reuocare. l.7.c.29. num.152
Beneficium manuale collatum in perpetuum, an redeat ad priſtinam manualis naturam, poſtquam vacauerit. ibid.n.141
Beneficium eſſe regulare, quotupliciter contingat. l.7.c.29.n.14 & 15
Beneficium Eccleſiaſticum quotuplex ſit. l.7.c.4.n.20
Beneficium ſeculare an poſſit nouitio conferri, vel habitum valeat cum alio commutare. ibid.n.21.& 22
Beneficium vacans tempore nouitiatus, ad quod nouitius habet ius; an poſſit alteri conferri, cuius ſint fructus dum non confertur. ibid.
Beneficium parochiale acceptans firmo animo intra annum aſſumendi Sacerdotij, ſub ea conditione, niſi ſcilicet eo tempore quidquam contigerit, non tenetur fructus reſtituere, nec alicuius culpæ reus eſt. l.6.c.7.n.17
ad Beneficium parochiale alicuius Eccleſiæ promotus an teneatur votis religionis, & præcepto ferendi habitum. l.6.c.6.n.36
Beneficium regulare an poſſit dari ſeculari, aut nouitio, vel volenti ingredi in religionem. lib.7.c.29. num.28
Beneficium ſeculare poſſidens regularis, ſi ſpolietur, an poſſit agere de ſpolio. l.7.c.29.n.85
Beneficij acquiſitio tempore excommunicationis eſt irrita. l.5.c.4.n.38
Beneficij vacantis fructus iure reſeruantur ſucceſſori. l.7.c.4.n.23
Beneficium regulare an poſſit nouitio conferri. ibid. num.24
Beneficium regulare an concedi ſoleat à Pontifice clerico ſeculari in commendam ad certum tempus, intra quod religionem profiteatur, & ſequuta profeſſione illud in titulum habeat. l.7.c.4.n.25
Beneficij ſecularis curati an ſint capaces regulares. l.7.c.29.n.37
Beneficio renuncians cum iuramento, an poſſit illud obtinere, ſi à maiori parte Capituli eligatur. l.7.c.7. num.10
Beneficia ſecularia, vel etiam regularia alterius ordinis, etiam Pontifice diſpenſante, an poſſit cogere acceptare ſuos religioſos Prælatus regularis. l.6.c.2. num.51
Beneficia antea habita an vacent, penſionéſque extinguantur profeſſione. l.7.c.29.n.2. An etiam vacent profeſſione equitum militarium D.Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ. ibid.n.5
Beneficia curata an poſſint ab Epiſcopo vniri Monaſteriis, aut piis locis, aut beneficiis ſimplicibus, attento Tridentino. l.7.c.29.n.184
Beneficia nouitij an vacent tempore nouitiatus. l.7.c.4. n.1.

n.1. Idem procedit ſiue beneficia ſint maiora, ſiue minora. ibid. n.3

Beneficiorum vacatio an protogari permittatur. ibid. num.6

Beneficia omnia ex ſua inſtitutione præſumuntur ſecularia. l.7.c.29.n.11

Beneficia regularia manualia, quæ ad Prælati nutum remoueri poſſunt, quænam ſint. l.5.c.5.n.16

Beneficiarius.

Beneficiarius religioſus an teneatur reſtitnere Eccleſiæ ea quæ prodigè, & ſuperuacaneè conſumit. lib.6. cap.6.n.13. Tam amplè poteſt diſponere inter viuos de ſui beneficij redditibus, quàm amplè poteſt ſecularis. ibid.

Biennij vota.

Biennij vota, & coadiutorum formatorum emiſſa in Societate I E S V, ſunt ſimplicia, nec acceptantur vt ſolemnia. lib.5.c.1.n.11. Etſi emittantur ſub regula per Sedem Apoſtolicam approbata, & cum ceremoniis in ipſa præſcriptis, & ſint ex parte vouentis perpetua, non acceptantur vt perpetua ex parte Societatis. ibidem. Tamdiu iis manent vouentes ligati, quando Generalis Præpoſitus eos duxerit in ea retinendos. ibid. Non dicitur tamen eorum vota relaxare, aut in eis diſpenſare eos expellens. ibid.

Biennij vota, & coadiutorum formatorum Societatis I E S V ceſſant prorſus per repulſam. lib.5.c.1. n.13. Ideò ſi ſemel expulſi admittantur iterum, indigent noua votorum emiſſione, vt iis ligentur. ibid. An ea ſint conditionalia. ibid.n.30

Biennij vota qui emiſêre in Societate I E S V, ſi ſint coadiutores formati, an teſtari poſſint. lib.7.cap.8. num.12

per Biennij vota Societatis I E S V an obtineatur pleniſſima omnium peccatorum condonatio. l.5.c.5.n.7 An etiam per ea deleatur irregularitas defectu natalium. ibid.n.13

Priuilegia.

per Priuilegia religionis obtinetur indulgentia plenaria in primo ipſius ingreſſu, & in mortis articulo. l.5.c.5.n.8

Bigama.

Bigama, vel poſt caſtitatis votum præuaricata, an poſſit eſſe Abbatiſſa. l.5.c.5.n.13

Bona.

Bona immobilia poſſidere indulſit Concilium Tridentinum omnibus regularibus, præter Franciſcanos de Obedientia, & Capucinos. l.6.c.18.n.11

Bona aduentitia acquiſita à clericis ante clericatum, an efficiantur quaſi caſtrenſia clericatu aſſumpto, aut Epiſcopatu, & perdat pater vſumfructum eorum. l.7.c.13.n.25

Bona profectitia acquiſita à clericis an ſint quaſi caſtrenſia. ibid.n.27

in Bona truncalia non ſucceditur iure hæreditario, ſed iure ſanguinis. l.7.c.7 n.9

Bona à Monacho alienari prohibita, an tranſeat perpetuò, irreuocabiliter in Monaſterium. l.7.c.15. num.69

Bonorum renunciationi poteſt adiici conditio pro libito renunciantis, poſſuntque ea ad tempus dari: at renunciationi beneficij nulla poteſt conditio apponi. l.7.c.5.n.36

Bonorum renunciatio, quæ fit in Societate I E S V iuxta præſcriptum conſtitutionum, ſi fiat poſt vota nullam habet imbibitam conditionem, ſed eſt omnino abſoluta, & irreuocabilis. l.7.c.1.n.14

Bonorum, & iurium ſpiritualium poſſunt religioſi habere dominium, vel quaſi dominium. lib.7.cap.18. num.25

Bonorum Eccleſiaſticorum dominium an propriè ſit apud ſolum Deum, & ius adminiſtrandi penes Eccleſias, quarum ſunt. l.7.c.18.n.9

Bonorum temporalium ius nullum remanet religioſo poſt profeſſionem. l.7.c.14.n.16

Bonorum donatio ſi fuit à nouitio tacitè, vel acceſſoriè facta, nullatenus ſubſiſtit, quando eſt ſequuta profeſſio inualida, etiam profitente conſcio nullitatis profeſſionis, nedum quando nulla prorſus profeſſio fuit ſequuta. l.7.c.1.n.9

Bonorum parentis profeſſi quota pars aſſignanda ſit filiis legitimis ad aliments. l.7.c.10.n.9

in Bonis acquiſitis poſt profeſſionem an habeant legitimam aſcendentes, aut deſcendentes. l.7.c.9.n.22

Bonifacius.

Bonifacij VIII. decretum *c. vnico de voto in* 5. quomodo intelligatur. l.5.c.1.n.3. & 6

Bulla.

Bulla Cruciatæ virtute an conceſſum cuilibet confeſſario, vt poſſit abſoluere ab excommunicatione, & ſuſpenſione deductis ad forum contentioſum. l.6. c.17.n.42. & 43

Brachium ſeculare.

Brachij ſecularis auxilio ſi ſit ad clauſuram Monialium opus, qualiter peccent, & incurrant excommunicationem illud denegantes. l.6.c.15.n.14

C

Cæremonia.

CÆremoniæ ab Eccleſia petitæ, in quibus voti ſolemnitas ſita eſt, quæ ſint. l.5.c.1.n.11

Canonicus.

Canonicus nouitius an neceſſariò vocandus ſit ad electionem Epiſcopi, aut alicuius beneficij canonicis competentem. l.7.c.4.n.9

Canonicorum regularium inſtitutum eſt ad vacandum miniſteriis ad proximiorum ſalutem ſpectantibus. l.6.c.7.n.20

Canonicis regularibus D. Auguſtini an integrum ſit fœminas ipſis inſeruientes iutra, vel extra clauſtra tenere. l.6.c.16.n.31

Canonicatus.

Canonicatus in Eccleſia ſeculari an ſit capax regularis. l.7.c.29.n.74

Capella.

Capellæ fundatæ in Monaſterio an præſumantur regulares. l.7.c.29.n.27

Capitis minutio.

Capitis minutione an rumpatur teſtamentum. l.7.c.3. num.25

Capitis minutione cur vſusfructus extinguatur. l.7. l.13.n.52

Capitulum.

Capitulum ſede vacante ſuccedit in omnem ordinariam iuriſdictionem Epiſcopis competentem. l.7. c.5.n.67

Capitulum ſede vacante non ſuccedit in iuriſdictionem Epiſcopis delegatam, tanquam Sedis Apoſtolicæ delegatis. l.6.c.15.n.30

Capitulum ſede vacante an poſſit voire ea beneficia quæ poteſt Epiſcopus.

Capitulis præſidentes iubentur quærere annuatim ſuos religioſos profeſſos fugitiuos, aot eiectos. l.6. c.9.n.11

Carcer.

à Carcere fugiens religioſus, in quo iuſſu ſui Superioris incluſus eſt, an cenſendus ſit fugitiuus. l.6.c.8. num.12

Cardinalis.

Cardinali, ac Epiſcopo habenti poteſtatem legitimam ingrediendi cum aliquibus ſociis, quos elegerit, in aliquod Monialium Cœnobium, an integrum ſit tres Minores in ſocios aſſumere. l.6.c.16.n.18

Cardinales

Cardinales habent in ſuis titulis iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem. l.6.c.6.n.34

Carthuſia.

Carthuſia non eſt perfectior cæteris quoad finem, vtpote quæ nullatenus inſtituta eſt ad vacandum ſaluti ſpirituali proximorum, ſed ſoli orationi, & ſilentio, cum arctiſſima clauſura. l.6.c.7.n.21

Carthuſiani.

Carthuſiani laudabiliter abſtinent à carnibus, Medicis iudicantibus illarum eſum ad tuendam vitam periculo expoſitam ratione morbi neceſſarium, vt commune religionis bonum in perpetua carnium abſtinentia conſiſtens illæſum permaneat. l.6.c.15.n.59

Caſtella.

in Caſtellæ regno filij omnes, demptis ex damnato concubitu natis, ſunt hæredes neceſſarij matris carentis prole legitima. l.7.c.9.n.16

Caſtitas.

Caſtitas, paupertas, & obedientia ita eſſentialiter ſtatui religioſo annexa ſunt, vt ſine illis conſiſtere nequeat. lib.5.c.1.n.16. Contra ea nec Summus Pontifex indulgere poteſt. & quomodo. ibid. De caſtitate tamen non omnino conſtat, an omnimoda caſtitas ita ſit ſtatui religioſo annexa, vt nec ex diſpenſatione Pontificia poſſit dari ſtatus religioſus cum ſola caſtitate coniugali. ibid.n.17

Caſtitatis, paupertatis, & obedientiæ vota non ſunt ſimpliciter conditionalia, cùm ſtatim perfectè obligent ad ea in perpetuum obſeruanda. ibid.n.30

Caſtitatis votum ſolemne ad quid obliget. l.5.c.6.n.9

Caſus.

Caſus excepti cum dictione taxatiua ratione boni communis non ſunt extendendi ad caſum priuatæ vtilitatis. l.6.c.15.n.39

Catechumenus.

Catechumenus Eccleſiæ legibus non aſtringitur, donec perfectè per baptiſmum in Eccleſiæ gremium admiſſus ſit. l.6.c.10.n.7

Cauſa.

Cauſa ſi ſit criminalis, an formandus ſit libellus contra monachum, & ipſe poſſit conſtituere procuratorem ad ſe defendendum. l.6.c.12.n.3

Cauſa iuſta, & diſpenſatio an exigatur ad tranſeundum ad religionem arctiorem, quæ in ſe non eſt perfectior. l.6.c.7.n.22

Cauſa pia ſubſtituta excludit monaſterium. l.7.c.16. num.42

Cautela.

Cautela aliqua an poſſit excogitari, vt permiſſum ſit monacho aliquid expendere abſque ſuperioris reuocabili licentia. l.7.c.17.n.35

Cedere.

Cedere bonis an poſſit monaſterium, vel monachus. l.7.c.31.n.14

Cedere iure in fauorem ſuum introducto vnicuique licet. l.5.c.4.n.18

Cedens, & Ceſſionarius.

Cedentis morte, an ſolius ceſſionarij pereat vſusfructus, ſi transferatur de conſenſu domini proprietatis, ſiue priùs illi traditus ſit, ſiue ſolam actionem ad illum habuerit. l.7.c.13.n.19

Ceſſio.

Ceſſio ab vſufructuario facta nihil prorſus nocet proprietario. l.7.c.13.n.11

Cenſura.

Cenſuræ quæ latæ ſint in moniales clauſuram violantes, & eis fauentes. l.6.c.15.n.63

Cenſuræ ſuperuenientes an priuent beneficio legitimè acquiſito. l.7.n.15.n.30

Cenſuræ quando deductæ ſunt in forum contentioſũ, an Concilium Tridentinum negarit Epiſcopis facultatẽ diſpẽſandi, & abſoluendi ab eis. l.6.c.17.n.42

Chirurgia.

Chirurgiæ artem cum inciſione, vel aduſtione, religioſis, & quibuſcumque clericis ſecularibus in ſacris conſtitutis, exercere interdicitur, ſi ſufficiens beneficium ad victum habeat. l.6.c.14.n.15. An cauſâ pietatis etiam non liceat. ibid.n.16

Clauſura.

Clauſura quotuplex iure regularibus indicatur. lib.6. c.15.num.1

Clauſura qualis monialibus indicta ſit, & qualiter ſtrictior ea ad quam ex vi ſuæ regulæ, aut voti tenebantur indici poterit. num.1. An ſolo iure humano indicta ſit, an potiùs iure naturali & diuino. ibid. num.3

Clauſuræ præcepto an poſſit contraria conſuetudine derogari. ibid.n.4

Clauſura an tacitè claudatur in voto tanquam neceſſaria ad caſtitatis promiſſæ obſeruantiam. ibid.

Clauſura monialium intra quos limites contineatur, quos prætergrediendo clauſuram violent. ibid.n.6

Clauſuram an violent moniales, ſi ſupra tecti tegulas aſcendant. ibid.n.7

Clauſuram an violet monialis egrediens domo priuata, intra quam eſt incluſa, vel tranſiens ad domum monaſterio contiguam. ibid.n.9

intra Clauſuram non comprehenduntur domus contiguæ monaſteriis, intra quas conuerſæ profeſſæ deſtinatæ eleemoſynis colligendi, eſſe debent. ibid.

Clauſuræ præcepto an ligentur moniales omnium ordinum militarium. ibid.n.10

Clauſura ſtrictior an monaſteria aſtringat in quibus ante Tridentini decretum non eſt ſeruata. ibid.n.11

ad Clauſuram tenentur moniales conuerſæ, & tertiariæ, ſiue de pœnitentia, ſi vtræque veræ profeſſæ ſint. ibid.n.13

ad Clauſuram ex quo tenebuntur mulieres in congregatione vouentes ſimpliciter aliquem religioſum viuendi modum. ibid.n.14

ad Clauſuram an teneantur omnes moniales ex voto an ex ſolo præcepto eccleſiaſtico, aut regulæ. ibid. num.19

ad Clauſuram cogere moniales, licentiámque egreſſus concedere, an ſit Epiſcopi. ibid.n.20

Clauſuræ violatio an eſſet ingreſſus ad officinas interiores. l.6.c.17.n.29

Clauſi.

Clauſis intra priuatos parietes an integrum ſit teſtari. l.7.c.7.n.41

Clauſtrum.

in Clauſtro quando admittitur quiſpiam ad habitum, aut profeſſionem, aut lotio pedum in die Cœnæ celebratur, aut ibi prædicantur, an tunc liceat fœminis ingredi locum, quem de profundis appellant. l.6. c.17.n.25

Clauſtrum ingredi an liceat fœminis ad audiendum ſacrum, quando intra illius ſacellum ſit ob alicuius perſonæ potentis deuotionem. ibid.n.26. An etiam liceat, ſi theſes Theologiæ ibi defendantur, aut aliqua rei piæ Comœdia repræſentetur. ibid.n.27

Clauis iuriſdictionis.

Clauis iuriſdictionis non committitur Abbatiſſæ, ſed aliquis vſus clauium, nempe correctio monialium ob periculum habitationis virorum cum ipſis. lib.6. c.1.num.17

Clericus.

Clericus an continere teneatur, qui ignorauit votum caſtitatis annecti ordinibus ſacris, aut noluit id emittere, aut fuit irritus ordo. l.5.c.6.n.5

Clerico non eſt integrum contra fori priuilegium toti ordini clericali conceſſum, ſe foro ſeculari committere. l.6.c.18.n.12

Index rerum,

Clericua inſtimens eleticum, an indigeat ſolemnitatibur iuris ciuilis. l.7.c.3.n.20
Clerici licèt non ſubdantur pœnia legis ciuilia, ſubduntur tamen legibus ciuilibua irritantibua contractus, & teſtsmenta, niſi tali ſolemnitate & modo fiant. ibid.
Clerici frequentantes monaſteria monialium, ſi moniti non reſipuerint, quibus pœnis afficiendi. lib.6.c.16. num.108
Clerici ſecnlares poſſunt in fauorem diuitum primogenium aliquod inſtituere ex bonis patrimonialibua, quia nullo paupertatis voto ligati ſunt. l.7.c.8.n.27
Clericorum nomine in materia odioſa non comprehenduntur Epiſcnpi, nec Clerici in dignitate conſtituti. l.6 c.15.n.47
Clericorum nomine veniunt etiam omnes prima tonſura initiati. l.7.c.13.n.33
Clerici coniugati ſolis eanonis, & fori priuilegiis gaudeot. ibid. n.36

Clericatus.

per Clericatum an eeſſet patria poteſtas. l.7.c.13.n.26
poſt Clericatum bona aduentitia acquiſita an ſiot quaſi caſtrenſia. ibid.n.30
per Clericatum, vel profeſſionem ao tollatur incapacitas ſputij, aut naturalis ad ſuccedendum in bona paterna. l.5.c.5.n.25

Coadiutores.

Coadiutores furmati non poſſunt ex licentia ſuperioris teſtari. l.7.c.8.n.22
Coadiutores formati io Societate Iesv ao ſoccedant in emphyteoſim. l.7.c.15.n.51
Coadiutorum formstorum Societ. Iesv votum paupertatis, quamuis ſit ſimplex, reddit eoa prorſus omnis dominij acquirendi, ac in alioa transferendi incapaces. l.7.c.18.n.14

Cognatio.

Cognationem carnalem non decet mooachus adeò ſpectare, vt ratione ipſius negotiis ſecularibus ſe implicet. l.8.c.13.n.24

Collatio.

Collatio beneficij nouitij facta alij an ſit irrita, nec profeſſione ſequuta confirmetur. l.7.c.4.n.8
Collatio, & confirmatio quando dicantur ex certa Pontificis ſcieotia fieri. l.7.c.29.n.144

Collegia.

Collegia Societatis Iesv quamuis poſſideant bona in communi, iure tamen ſuccedendi in bona ſuorum religiuſorum carent. l.9.c.12.n.5

Codicilli.

Codicilli largè teſtamenti nomine claoduntur. l.7.c.5. n.3. & 4
Codicillos au poſſit facere profeſſus ex ſuperioris licentia. l.7.c.8.n.9

Commendatarij.

Commendatarij militea an ſint domini tam bonorum patrimonialium, quàm redditnum commeodatum, poſſintque de illia teſtari, ne primogenium inſtituere. l.7.c.8.n.26.& 27
Commendatarij Chriſti, Diui Iacobi, & de Auia, ſicut non omnimodam, & perfectam caſtitatem profitentur; ita nec perfectam paupertatem, ſed eam ſolùm, quæ bodie eſt conſueta ab eis ſeruari. l.7 c.8.n.28 Poſſunt de bonis ſuia maioratum inſtituere. ibid. n.31. Lucrantes ab his in ludo oon teoentur quicquam reſtituere. ibid.n.32. & 38
Commeodatarij equites, qui vxorem ducere poſſunt, an ſuccedant, in maioratum qualemcumque, quamuis adſit clanſula excludens religioſos. l.7.c.15.n.5
Commendatarij D. Ioannis, qui matrimonium inire non poſſunt, ao ſuccedant io feudum. l.7.cap.15. n.48. & 49

Commiſſarius.

Commiſſarij teſtamenti munus ſi religioſus abſque ſuperioris licentia acceptet, & conficiat teſtamentum nomine committentis, an valeat. lib.6. cap.11. num.49

Commoditas.

Commoditas vſusfructus in alium tranſlata, an expiret morte transferentia, an potiùs eius, in quem transfertur. l.7.c.13. o.18

Communitas.

Communitatis bona expendens religiuſua abundanter, aliia patientibus neceſſitatem, an peccet mortaliter. l.7.c.19. n.28
Communitati quod datur, oemini datur, nec eſt ſingulorum. l.7.c.2.n.55

Comparare.

Comparare monachum filiofamilias, an vtilius ſit quam ſeruo, quoad bonorum acquiſitiooem. lib.7. c.12. n.40

Compaternitas.

Compaternitatem contrahere quomodo monachis ſit interdictum. l.6.c.6.n.64

Complacentia.

Complacentia ſola tranſgreſſionis ex ſe culpa vacantis noo conſtituit mortale. l.6.c 4.n.15
Complacentia deliberata de qnscumque obiecto mortali, quantomuis modica ſit, eſt ſemper lethalis. l.5.c.6.n.12

Compromiſſarius.

Compromiſſarius au poſſit eſſe religioſua alicuius electionis. l.6.c.13.n.64

Condonatio peccatorum.

Condonatio omnium peccatorùm an per profeſſionem obtineatur. l.5.c.5.n.1. Ac ſit indulgentia. ib.n.6

Conditio.

Conditio contraria ſubſtantiæ matrimonij carnalis reddit ipſum irritum. l.5.c.4.n.94
Cooditiouis implementum ooo retrotrahitur in vltimis voluntatibus, ſed iuſpicitur tempus quo illa impletur. l.7.c.7.n.53
Cooditio ſuſpenſiua, & reſolutina quæ dicatur. l.7.c.5 num.59
Conditiouis proprium eſt ſuſpendere, & oihil ponere in eſſe. ibid.
Conditio dicitur eſſe quid facti. ibid. n 61
Conditio nihil ponit in eſſe. l.7. c.16.n.47
Conditio excludens clericos à ſucceſſiooe in maioratum, quò tendat. l.7.c.15 n.6
Conditionia ea eſt natura, vt obligationem vſque ad eius euentum ſuſpendat. l.5.c.1.n.30
Conditiones turpes adiectæ legatis, non vitiant, ſed vitiantur. l.7.c.57.n.2

Confeſſio.

Confeſſio validè, & licitè ex coofitentis licentia tenetur. l.6.c.16.n.43

Confirmatio.

Confirmatio valorem actus confirmandi ſupponit. l.7 c.8. n.59
Coofirmatio & lonouatio nullum uouum ius tribuit ſed antiquum cooſeruat. l.6.c.1.n.26

Confeſſarij.

Confeſſariis Societatis Iesv an concedatur abſoluere ab omnibus caſibus, & cenſuris, & pœnia conſurgentibus ex eis toties, quoties, præterquam à contentis in bulla Cœnæ Domioi. l.6.c.17.0.41

Coniux.

Coniux vouens in ſeculo caſtitatem, vt alter poſſit in religione profiteri, manet à voto liber, ſi alter non profiteatur. l.5.c.4.n.105
Coniux vterque quando eſt dubius de valore matrimonij, neuter poteſt alteri petenti debitum reddere. l.6. c.3.n.25

Conſcientia.

Conſcientia.

Conſcientiæ determinatum iudicium exigitur ad rectam operationem. l.6 c.3.n.2

Conſcientia dubia aliquid operari, eſt intrinſecè malum. Ibid.

Conſenſus.

Conſenſus tacitus eius, de cuius hæreditate tractatur, ſufficit ad pactum de futura ſucceſſione. lib.6.c.12. num.11

de Conſenſu eius, de cuius hæreditate tractatur, an valeat pactum circa futuram ſucceſſionem. l 6. c.2. n.14. An ſufficiat reuocatio tacita huius conſenſus, illáque præſumatur. ibid.n.55

Conſilium.

Conſilium ratione ſubiectæ materiæ verba importantia, an aliquando importent præceptum, & è contrà, & quando id accidat. l.6.c.4.n.32

Conſilium præſtans in aliqua cauſa, ſiue verbo, ſiue ſcripto, non adeundo Iudicem, aduocati munus non obit. l.6.c.13.n.29

Conſilium an ſit tranſire de vna religione ad aliam l.6. c.7.n.1

Conſilium dare executoribus teſtamentorum non interdicitur fratribus Minoribus. l.6.c.11.n.28

Conſilium quoties ab aliquo tanquam à collega, & participe officij petendum eſt, illud neceſſariò eſt ſequendum. l 6.c.8 n.82

Conſuetudo.

Conſuetudo eſt optima legum interpres. lib.6. cap.4. num.27

Conſuetudo aliquid dandi, vel accipiendi, an ſit licentia tacita ad excuſandum religioſum dantem, vel accipientem. l.7.c.19.n.7

Conſuetudo tranſgrediendi regulas an ſit lethalis. l.6. c.4. n.18

Conſuetudo an aliquid poſſit circa tria ſubſtantialia religionis vota abroganda. l.6.c.2.n.29

Conſuetudo vt monachus teſtetur; an valeat. lib.7.c.8. num.61

Conſuetudine an poſſit induci, vt beneficia regularia ſint perpetua, ita vt Abbas non poſſit monachum reuocare. l.7.c 29.n.117

Conſtitutio.

Conſtitutio pœnalis non eſt extendenda vltra verborum proprietatem, communi prudentium vſu, & ſermone morali receptam. l.6.c.8.n.49

Conſtitutio noua, etiam pœnalis, loquens in vno de caſibus æquiparatis iure antiquo, debet extendi ad alterum, in quo eadem eſt ratio. l.6.c.8.n.91

Conſtitutiones nouæ an obligent iam profeſſos, ſi à toto Capitulo edantur. l.6.c.2 n.19. Et an obligent in poſterum profeſſuros. ibid.

Conſtitutiones an aliud ſint à regula, nec ſub illa comprehendantur. l.7.c.11.n.2

Contemptus.

Contemptus totum obedientiæ fundamentum euertit. l.6. c.1.n.7

Continentia.

Continentia quo iure ſit ſacris ordinibus annexa. l.5 c.6. n.1

Continentiæ obligatio an conſurgat ex vero voto ordinibus annexo. ibid n 2

Contractus.

Contractus nominatum an neceſſariò celebrandi ſint cum ſolemnitatibus iure ciuili petitis. l.7.c.3.n.11

Contractus ſolemnes dicuntur, quando ſolemnitatem iure petitam habent, & vt tales in iure recipiuntur. l.5.c.4.n.11. Poſſunt omnes diſſolui mutuo conſenſu præter matrimonium. ibid. n.12

Contractus inter aliquos vt ineatur qui interuenit, inducendo vtramque partem, aduocatum non agit. l.6. c.13. n.30

Contractus initi à religioſo abſque ſuperioris licentia, an ſint omnino irriti, an potiùs in monaſterij fauorem valeant. l.7.c.31.n.27

Contractus ab excommunicato initi an ſint validi. l.5. c.4.n.78

Contractus onerosi conditionales & gratioſi quomodo inter ſe diſtent. l.7.c.5.n.57

Contractus ab initio nullus, neque abſque nouo paciſcentium conſenſu ratus haberi. l.7.c.2.n.27

Contractus quando confirmatur iuramento, manet eo ipſo irreuocabilis. ibid.n.33

ex Contractu Prælati cum religioſo, vel domini cum ſeruo, an oriatur naturalis obligatio; aut ciuilis. l.7. c.8.n.13

Contractuum nomine veniunt obligationes. l.7.cap.5. num.31

in Contractibus conditio retrotrahitur ad tempus contractus initi.

Contrahere.

Contrahere qui non poteſt, nec vltimam voluntatem facere, non poteſt primogenium inſtituere. l.7.c.8. num.2

Conuentus.

Conuentus ſuperior nequit tempore peſtis fugere deſerto conuentu. l.6...2.n.54

Conuerſi.

Conuerſi, & oblati, ac fratres Xenodochij Ioannis de Deo, cui acquirant. l 7.c.34 n.5

Conuerſis profeſſis an teſtari liceat. l.7.c.8.n.41

Conuerſa.

Conuerſarum profeſſarum egreſſus an liceat ad petendas eleemoſynas conuentui neceſſarias. lib.6.cap.15. num.54

Corporis traditio.

in Corporis traditione, per alterum coniugem accepta, an conſiſtat matrimonij eſſentia perfectè, & integrè, iure ipſo naturali. l.5.c.1.n.3. Vt valida ſit ea traditio, quas ſolemnitates poſtulet Eccleſia. ibid.

Correctio.

ad Correctionem fraternam ante denunciationem ius obligans an ſit renunciabile. l.6.c.18 n.42

Correctionis fraternæ finis eſt emenda proximi. ibid. Quo ordine ſeruato meliùs obtineatur. ibid.

Correctionis ordo in tantum eſt ſeruandus, in quantum à charitate pendet. ibid.n.46

Criminum ſatisfactio.

Criminum præteritorum ſatisfactio ingrediendi religionem nulla imponenda quod totum reſiduum vitæ tempus Deo dedicet. l.5.c.5.n.2

Cubicularij.

Cubicularij ad hoc ſunt, vt vitæ Prælati teſtes ſint. l.6. c.12.n.29

Culpa.

Culpa lethalis an ſit accedere ſine iuſta cauſa ad monialium monaſteria, aut illa frequentare. l.6.cap.16. n.119. & 120

Culpæ lethalis reus eſt, qui ſe impotentem reddit ad votum explendum. l.6.c.9.n.69

D

Debitum.

Debitum peculiare obediendi Prælatis religionis, & Pontificis, conſurgit ex ſolo obedientiæ voto. l.6.c.2.n.2

Debilitas.

ob Debilitatem, vel ob aliam iuſtam cauſam cùm propria religio nequit tolerari, licitus eſt tranſitus ad aliam. l.6.c.7.n.1

Decima.

Decima pretij rei,in qua eſt cenſua perpetuus,venditæ, aut res illa cadens in commiſſum , an pertineat ad Monaſterium vſuftuctuarium, aut capellanum , qui ratione capellaniæ potitur fructibus illius cenſus, an potiùs ad proprietarium. l.7.c.13.n.52

Declarans.

Declarans nihil de nuuo facit , ſed iam factum aperit. l.7.c.11.n.16

Decretum.

Decretum religioſi non ſeruandi regulam, nec præceptum ſuperioris,niſi quando ſub mortali obligat,an ſit mortale. l.6.c.4.n.10

Decreti publicatio de clauſura Monialium an ſit quotannis facienda. l.6.c.15.n.23

Decreta in materia etiam ſtricta , iuriſque correctoria, ſunt ita interpretanda,vt non fruſtrẽtur.l.5.c.4.n.15

Dedicatio.

Dedicatio bonorum expreſsè facta in religionis ingreſſu, habet tacitam conditionem, ſi profeſſio ſequatur. l.7.c.3.n.97

Defectus.

Defectus ratione indebiti finis ad quem ordinata eſt profeſſio, contingit, quia aut malus eſt,aut indifferens , aut conſequutio rei temporalis , aut mixtus. l.5.c.4.n 83

Defectu legitimæ ætatis ad profitendum irrita reddi- tur profeſſio.l.5.c.4.n.2. Iure antiquo ætas illa erat pubertas completa.ibid. Malitia non poteſt ſupplere ætatem. ibid.

Delectatio.

in Delectationibus venereis quæ deliberatè capiuntur ex obiecto graui , non reperitur paruitas materiæ, etiam ſecluſo periculo pollutionis , & conſenſus in aliud obiectum graue. l.5.c.6.n.11. Earum declaratio non excuſanda à confeſſionibus. ibid.

Delegatus.

Delegatus Pontificis , aut eius legati eſſe non poteſt ſimplex religioſus. l.6.c.1.n.74

Delictum.

Delictum Monachi non obligat Monaſterium ad illud reſarciendum, niſi quatenus ex eo Monaſterium factum eſt ditius. l.6.c.14.n.29

Delicta occulta an liceat in Societate Iesv deferre ſuperiori,non præmiſſa correctione fraterna.l.6.c.19. n.44.& 45

Demens, Dementia.

Demens an poſſit validè ad nouitiatum admitti , vel profeſſio tunc facta ratificetur eo poſt ſanam mentem non contradicenti. l.5.c.4.n.53

Dementia non omnino mente priuans, ſed in vna,vel altera materia, nec voti ,nec aliorum contractuum valorem impedit. ibid.

Depoſitum.

de Depoſito commendato religioſo , ſi culpa religioſi pereat,an teneatur Monaſterium,vel ipſe religioſus. l.6.c.14.n.29

Depoſitio.

Depoſitionis pœna , aut degradationis , & priuationis Eccleſiaſticæ ſepulturæ , an ſit indicium obligationis ſub mortali. l.6.c.4.n.55

Depoſitarius.

Depoſitarij officium an poſſit ſubire religioſus. lib.6. c.14.n.27

Deus.

Deus non immediatè ſeipſo acceptat profeſſionis obligationem, ſed medio Prælato. l.5.c.4.n.92

Dictio taxatiua.

Dictio taxatiua non excludit caſus ſimiles , & in quibus eadem ratio vrgentior militat. l.6.c.15.n.35

Dignitas.

Dignitas Epiſcopalis,aut cura animarum, an impediat religionis ingreſſum , ac profeſſionem irritam reddat. l.5.c.4.n.51

in Dignitatis Epiſcopalis honorem ſtatutum eſt in iure , vt Epiſcopus nulla ſuſpenſione , aut interdicto in alicuius decreti tranſgreſſores latis ligetur , niſi in eo decreto fiat ſpecialis mentio de Epiſcopo. l.6. c.6.n.17

Dignitatum prælationis viri bigami ſunt incapaces. l.5.c.5.n.13

Dimiſſio.

Dimiſſio fraudibus extorta non liberat religioſum votis. l.6.c.9.n.68

Dimiſſioni culpas ſufficientes qui poſt vota biennij,aut tempore nouitatus emiſſa committit , quamuis ex ſe non eſſent niſi veniales , an peccet mortaliter. ibid.n.69

Dimiſſio habitus temeraria dicitur , quando abſque cauſa fit, ſecus ſi ex iuſta cauſa. l.6.c.8.n.41

Diſpenſatio.

Diſpenſatio in ſolemni caſtitatis voto ordini ſacro annexo non redditur licita propter ſolam ſpiritualis boni ipſius vouentis cauſam , ſed requiritur cauſa publicæ vtilitatis. l.5.c.2.n.2

Diſpenſationem in voto caſtitatis quæ cauſa iuſtam reddit , ſatis iuſta eſt diſpenſandi in voto paupertatis. ibid.n.9

Diſpenſatio valebit, & tenebit factum quoad voti ſolemnitatem reddentem profeſſum incapacem acquirendi dominij , & illius transferendi , ſi abſque iuſta cauſa Pontifex diſpenſet. ibid.n.10

Diſpenſatio in ſolemni obedientiæ voto conceſſa abſque iuſta cauſa boni communis,non valebit quoad ſubſtantiam voti obligantis iure diuino naturali. ibid.n.11

Diſpenſatio quantumuis ſtricti iuris ſit , extenditur ad connexa. l.7.c.5.n 83

Diſpenſatio Pontificis cum apoſtata,vt in ordine ſacro ſuſcepto in apoſtaſia, miniſtret,extendi an poſſit,vt ad ſuperiores queat aſcendere. l.6.c.8.n.23

Diſpenſatio in iure humano abſque iuſta cauſa conceſſa illicita eſt,ſed tamen valida. l.7.c.8.n.48

Diſpenſatio an ſit ſubreptitia , in qua explicatum eſt profeſſum eſſe nobilem,aut id eſt tacitum.l.7.c.12. n.13

Diſpenſatio an exigatur , an regularis obtinere poſſit beneficium ſeculare curatum. l.7.c.29.n.35

in Diſpenſatione non habet locum argumentum de maiori ad minus. l.7.c.8.n.58

Diſpenſatio cum Monacho facto Epiſcopo an valeat, vt obtineat Abbatiam ſecularem tacito Monachatu. l.7.c.19.n.82

Diſpenſatio cùm habet tractum ſucceſſiuum, ceſſante eius cauſa, extinguitur omnino. l.6 c.6.n.28

Diſpenſatio votorum religionis & caſtitatis Pontifici reſeruatur. l.6.c.9.n.60

Diſpenſatio facilior eſt quoad vſum ordinum ſuſceptorum,quàm quoad promotionem. l.5.c.5.n.10

Diſpenſatio fauore totius ſtatus religioſo conceſſa, eſt latè interpretanda. ibid.

Diſpenſatio irregularitatis ad reincidentiam fingenda non eſt , vtpote quæ nullum in iure fundamentum habet. ibid.n.14

Diſpenſare.

Diſpenſare an valeat Prælatus ſummo Pontifice inferior cum profeſſis , vt teſtentur. l.7.c.8.n.5. Et an cum Conuentu eam licentiam dare poſſit. ibid. An etiam Capitulum generale. ibid.

Diſpenſare ſecum an quiſpiam poſſit. l.6.c.16.n.25

Diſpenſare cum religioſo quis valeat,vt retineat beneficium,quod ante profeſſionẽ habebat. l.7.c.29.n.9

Diſpoſitio.

Diſpoſitio quælibet bonorum per modũ, quæ & vniuerſitatis,

uerſitatis,an in dubio dicatur teſtamentũ.l.7.c.9.n.9
Diſpoſitio quæuis venit interpretanda ne ſit ſuperflua, & ſine effectu aliquid operandi. l.7.c.3.n.61
Diſpoſitio generalis, quæ in vno ſolo caſu verificari poteſt, habetur pro ſpeciali,& indiuidua. l.7.c.13.num.58
Diſpoſitio quoties exigit conſilium alicuius petì, eius petendi omiſſio irritum reddit executionis actum. l.6.c.11.n.35
Diſpoſitio in dubio præſumitur potiùs modalis,quàm conditionalis. l.7.c.5.n.61
Diſpoſitio quæuis per vltimam voluntatem an ſit interdicta profeſſis, & quo iure. l.7 c.8.n.2
inter Diſpoſitionem à principio puram, ſed reſoluendam ſub conditione, & inter purè conditionalem quod ſit diſcrimen. l.6.c.10.n.21
in Diſpoſitione bonorum quid iura ciuilia requirant in minoribus. l.7.c.3.n.22

Diſſolutio matrimonij.

Diſſolutionis matrimonij cùm iura meminēre, de ea agunt quæ fit per profeſſionem ſolemnem. l.5.c.5.num.29

Diuiſio.

Diuiſio bonorum inter filios à profeſſo facta poſt profeſſionem,an poſſit ab ipſo reuocari. l.7.c.11.n.11

Diuites.

Diuitibus an liceat retentis diuitiis mendicare ad tempus causâ peregrinationis. l.7 c.24.n.12
Diuites an teneantur ad eleemoſynas erogandas eligentibus voluntariam paupertatem. ibid,n.17

Diuitiæ.

Diuitiis relictis an liceat diuitibus mendicare. lib.7.c.24.n.11

Doctor.

Doctor docens, vel in ſcholis retinens religioſos audientes medicinam, vel leges, vt incurrat excommunicationem, quot conditiones petantur. l.6.c.8.num.89

Doctoratus.

ad Doctoratus gradum an poſſit promoueri religioſus. l.6.c.14 n 43

Dominus.

Dominus an obligetur naturaliter, ac in foro conſcientiæ ad ſeruandum pactum cum proprio ſeruo initum. l.7.c.8.n.16
Domini ad ſeruum ea ratione, qua ſeruus eſt, licèt non ſit amicitia, neque iuſtitia, ea tamen ratione, qua homo eſt, vtrumque eſſe poteſt. ibid.
Domini conſenſu accedente,an poſſit profeſſus ex ſuperioris licentia teſtari de rebus alienis. lib.7.cap.8.num.6
ex Domini conſenſu de re aliena teſtari licet. l.7.c.8.num 47

Dominium.

Dominium an diſtinguatur ab vſu in rebus,quæ vnico vſu conſumuntur. l.7.c.18.n.2.& 3
Dominium quid ſit. ibid.n.5
ad Dominij tranſlationem debet concurrere voluntas dantis,& acceptantis. ibid.
Dominium peculij profectitij non acquiritur filiofamilias. l.7.c.13.n.28
Dominium quale habeant commendatarij in bona quæ poſſident. l.7.c.8.n.16
Dominium, & poſſeſſio bonorum profeſſi an transferatur in Monaſterium abſque traditione. l.6.c.12.num.23
Dominium bonorum, quæ Fratribus Minoribus conceduntur, apud quem ſit. l.7.c.18.n.9
in actuali Dominij ſui ipſius traditione in manus Dei, ac Prælatorum vices Dei gerentium, ipſiúſque nomine eam acceptantium, an conſiſtat voti ſolemnis eſſentia. l.5.c.1.n.3
Dominij quidam actus eſt teſtari. l.7.c.8.n.2
Dominij capaces, quantumuis bonis temporalibus deſtituti ſint,an poſſint teſtari. ibid.
ad Dominum habendum ſolo iure humano redduntur inhabiles religioſi. ibid.n.4

Domus.

Domui tori religioſæ an liceat tranſitus ad arctiorem religionem. l.6.c.7.n.7

Dos.

Dos data Monaſterio in ingreſſu Monialis, an redeat ad aſcendentem, aut deſcendentem ſuperſtitem Moniali. l.7.c.9.n.23

Donare.

ad Donandum in vita ſicut ſat eſt ſola adminiſtratio libera, ita ad donandum in morte. l.7.c.6.n.10

Donatio.

Donatio facta à nouitio, vel volente ingredi religionem,an ſit omnino firma attento iure antiquiori,ita vt eo exeunte,vel moriente ante profeſſionē, minimè reuocetur.l.7.c.5.n.2.An cenſeatur in dubio facta inter viuos, ac proinde ſit omnino irreuocabilis.ibid.An potiùs aſſimiletur donationi causâ mortis, cenſeatúrque facta contemplatione profeſſionis,quæ mors mondana, & ciuilis eſt. ibid.
Donatio præſumitur facta inter viuos in dubio, vbi nulla ſit mortis mentio. ibid.n.4
Donatio facta contemplatione ingreſſus religionis, an poſſit reuocari ante profeſſionem ab ipſo donante. ibid.n.18
Donatio cauſa mortis omnium bonorum præſentium, & futurorum valet, eo quòd non adimat liberam teſtandi facultatem. ibid.n.19
Donatio,ſtipulatio,& hypotheca non poſſunt fieri circa hæreditatem tertiæ perſonæ viuentis. lib.7.c.2.num.4
Donatio causâ mortis, qua datur hæreditas,an ſit omnino irrita,vel valeat tanqoam fideicommiſſum.l.7.c.2.n.49
Donatio causâ mortis facta ante profeſſionem extraneo,an reuocetur profeſſione. l.7.c.3.n.40
Donatio facta inter viuos, an reuocetur profeſſione religionis. ibid.n.41
Donationem causâ mortis an poſſit facere profeſſus ex licentia ſuperioris. l.7.c.8.n.10
Donatio causâ mortis quoad ſui initium,& ordinationem magis aſſimilatur contractui, quàm vltimæ voluntati. l.7.c.8.n.11
Donationes modicas in vita à religioſo fieri ex ſuperioris licentia non interdixit ius Eccleſiaſticum.l.7.c.8.n.5
in Donationibus, aut renunciationibus nouitiorum quas ſolemnitates petat Tridentinum, vt validæ ſint. l.7.c.5.n.64

Dubium.

in Dubio nulla eſt poſſeſſio pro obligatione legis ſub mortali,ſed præponderat poſſeſſio libertatis voluntatis. l.6.c.4.n.66
cum Dubio ſpeculatiuo operari,nulla protſus eſt culpa, quoties ratio aliqua vrget ad contrarium iudicium practicum formandum. l.6.c.3.n.3

E

Eccleſia.

Eccleſia propter animam,& contemplationem Dei priuilegiis munitur. l.7.c.2 n.51
Eccleſiæ interdictum ſimplex, & maximè ſi cauſam temporalem interdicendi habeat, ſicut non reddit irritum matrimonium carnale; ita non reddet irritam profeſſionem,quæ matrimonium ſpirituale eſt. l.5.c 4.n.3

Eccleſiæ eſt religiones erigere, atque eas approbare. l.5. c.1.n.19
Eccleſiæ naſcentis initio, cùm fideles nihil proprium haberent, an rectè vterentur rebus vſu conſumptibilibus. l.7.c.18.n.5
Eccleſiæ generale eſt priuilegium, vt in ipſam transferatur dominium abſque traditione. lib.7. cap.12. num.25
Eccleſiæ miniſtri habent authoritatem à Chriſto ſeparandi malè coniunctos matrimonio; & eandem quoque authoritatem habent ab Eccleſia. lib.5.c.1.n.9. Suppoſito namque decreto Eccleſiæ irritantis eiuſmodi matrimonia, non tantùm eſt contra ius eccleſiaſticum, ſed etiam contra diuinum naturale, illos permanere coniunctos, cùm ſit copula fornicaria. ibid.
Eccleſiam conſtruente, aut dotante monacho, an ius patronatus tranſeat ad monaſterium. lib.7. cap.24. num.4
aduerſùs Eccleſiam præſcriptio legitima eſt regulariter quadragenaria. l.7.c.29.n.16
Eccleſiæ vacantis fructus debent reſeruari futuro ſucceſſori, vel expendi in vtilitatem Eccleſiæ. lib.7.c.4. num.23

Eccleſiaſtici.

Eccleſiaſtici nulli exempti ſunt à legibus ciuilibus, quæ non ſunt contra libertatem eccleſiaſticam, ſed ad bonam Reipub. adminiſtrationem ſunt inſtitutæ. lib.7.c.3.n.20

Egreſſus.

Egreſſus monialis à clauſura an exigat iuſtam cauſam. l.6.c.15.n.31

Electio.

Electio pauperum, in quos eleemoſyna diſtribuenda eſt, an poſſit committi Fratribus Minoribus. l.6.c.11. n.31. & 32

Elector.

Electores, aut patroni quando concordant, vt is præſentetur, aut eligatur, quem monachus elegerit, an exigatur licentia. l.7.c.14.n.13

Eleemoſyna.

Eleemoſynæ diſtributor ex teſtamento poteſt partem aliquam ſibi applicare, ſi verè pauper ſit. lib.6.c.11. num.54
Eleemoſynam an facere poſſit religioſus ſub ſpe ratihabitionis, quando ſuperior abeſt. lib.7. cap.19. num.5
Eleemoſynarum quæſtores quales improbentur in Tridentino *ſeſſ.21. cap.9. de reformatione.* lib.7.cap.24. num.7
Eleemoſynarum vſus quandoque per accidens eſt religioſis illicitus. ibid.n.8

Emphyteoſis.

Emphyteoſis, quam habebat religioſus antè profeſſionem, an tranſeat ad monaſterium. lib.7.cap.15. num.51
Emphyteoſis quando non eſt hæreditaria, an tranſeat ad monaſterium, vel ad quem pertineat cum meliorameutis in ea factis. ibid.n.59
Emphyteoſis renouatio quando peti poſſit. lib.7.c.14. n.13. Eam petere profeſſus an poſſit, aut monaſterium eius nomine. ibid.n.14
ad Emphyteoſim, quam ante profeſſionem habebat, an integrum ſit religioſo nominare. l.7.c.14 n.14

Ephigenia.

Ephigenia à D. Matthæo religioſa effecta, & aliquot aliæ moniales tempore Apoſtolorum clauſuram non ſeruabant. l.6.c.15.n.3

Epidemia.

Epidemiæ nomine quid intelligatur, ob quam conceditur egreſſus monialis è monaſterio. l.6.c.15.n.32. & ſeqq.

Epiſcopus.

Epiſcopus poteſt in multis caſibus diſpenſare quoad vſum ordinum ſuſceptorum cum male promotis, in quibus nequit ad promotionem diſpenſare. l.5.c.5. num.20
Epiſcopus an poſſit examinare vniones, ac illarum effectum impedire, non obſtante præſcriptione. l.7.c.29. num.179
Epiſcopus ſi poteſtate delegata vniat beneficia, an deſideretur conſenſus Capituli. ibid.n.181
Epiſcopus an poſſit ex eis beneficiis, quæ vnire poteſt, reddere aliquod manuale, & ad nutum amobile, quod erat perpetuum. ibid.n.189
Epiſcopus an poſſit monachum ad profeſſionem admittere. l.5.c.4.n.84
Epiſcopus depoſitus ſi redeat ad monaſterium, an indigeat nouo voto obedientiæ. l.6.c.6.n.31
Epiſcopus religioſus à quo tempore eximatur ab obedientia Prælatorum regularium, & regularum. ibid. n.32. Vt liber eſt ab omnibus regulæ obſeruantiis, ita quoque priuilegiis ſuæ religionis non gaudet. ibid.n.33
Epiſcopus an poſſit concedere regularibus licentiam eundi ad ſtudia. l.6.c.8.n 86
Epiſcopus an poſſit diſpenſare in voto paupertatis in ſeculo emiſſo. l.7.c.18.n.31
Epiſcopus an abſoluatur à caſtitatis, & obedientiæ voto. l.6.c.6.n.1
Epiſcopi ſi ſit monachus cubicularius, an poſſit abſque licentia Epiſcopum accuſare. l.6.c.12.n.20
Epiſcopus an poſſit nouitio duorum menſium ſpatium taxare, intra quod teneretur renunciare beneficio, ſi in religione permanere velit. lib.7.cap.4. num.2
ex Epiſcopi ſola licentia an poſſit religioſus munus executoria teſtamenti ſubire. l.6.c.11.n.19
Epiſcopo an magis teneantur obedire religioſi, quàm ſuis Prælatis regularibus. l.6.c.2.n.13
Epiſcopus an poſſit religioſos exemptos compellere cenſuris ad obediendum in caſibus in quibus ipſis ſubduntur. ibid.n.14
Epiſcopi an poſſint eſſe delegati ſimplices religioſi. l.6. c.15.n.77
Epiſcopis à tempore confirmationis competunt ea omnia, quæ ſunt iuriſdictionis. l.7.c 5.n.65
Epiſcopis nulla facultas conceditur indicendæ clauſuræ monialibus exemptis, quæ regularibus ſubiectæ ſunt, ſed eſt ſuperiorum regularium. l.6.c.15.n.12
Epiſcopi an ſit ad exitum monialis licentiam concedere in quibuſcumque monaſteriis. ibid.n.24
Epiſcopi religioſis an integrum ſit teſtari de bonis patrimonialibus, aut propria induſtria acquiſitis, eo modo quo id fas eſt Epiſcopis ſecularibus. lib.6.c.6. num.10
Epiſcopi ſeculares de quibus bonis teſtari nequeant. ibid.n.12
Epiſcopi annulares, ſeu titulares qui dicantur. ibid. n.27. Creantur, vt alios habentes oues in pontificalibus adiuuent. ibid.

Epiſcopatus.

Epiſcopatus, aut regimen monaſterij an conferri poſſit nouitio. l.7.c.4.n.20
Epiſcopatus dicitur ſtatus perfectionis, non quaſi ſtatum perfectionis ſecum afferat, ſed quia illum præſupponit. l.6.c.18.n.39
ad Epiſcopatum acceptandum an poſſit cogere religioſos Prælatus regularis. l.6.c.2.n.49
Epiſcopatus ex ſe non ordinatur ad bonum religionis, aut ſubditi, ſed ad commune bonum Eccleſiæ. ibid.

Equites.

Equites Diui Ioannis an ſtando in iure communi, & vi ſui voti, teſtari poſſint. l.7.c.8.n.36

Equitas

Equites D. Iacobi, Alcantaræ, & Calatrauæ, an ſint propriè & verè religioſi. l.5.c.1.n.17

Eremita.

Eremitæ teſtari poſſunt, quia non ſunt religioſi, nec tribus ſubſtantialibus religionis votis ligati. l.7.c.8. num.40

Eremitæ Sancti Auguſtini proprium habere an queant. ibid.n.41

Error.

Non omnis error, nec omnis deceptio, ſed circa ſola ſubſtantialia caſſat profeſſionem. l.5.c.4.n.57

Excommunicatio.

Excommunicatio imponi nequit niſi pro inobedientia. l.6.c.3.n.27

Excommunicatio non poteſt ferri ob delictum præteritum: ſed ob futurum, ratione contumaciæ non obediendi. l.6.c.10.n.17

Excommunicatio minor eſt pœna leuis, & pro ſolo veniali incurritur. l.6.c.4.n.48

Excommunicatio incurri non poteſt ex ſolo conſcientiæ errantis dictamine, eo quod indiget authoritate potentis eam imponere, & de facto imponentis. l.6. c.4.n.53

Excommunicatio ſimpliciter prolata, intelligenda ſemper de maiori. l.6.c.10.n.7

Excommunicationem incurrunt dimittentes temerè habitum ſuæ religionis, vt periculoſa euagandi occaſio religioſis ſubtrahatur. l.6.c.8.n.19.& 20

Excommunicationem latam in hæreticorum receptatores, illi ſoli incurrunt qui receptant vt hæreticos. l.6.c.15.n.72

Excommunicationem Pontificii reſeruatam quando incurrant fœminæ ingredientes virorum Monaſteria extra caſus permiſſos, & quis ab ea poſſit abſoluere. l.6.c.17.n.33

Excommunicatus.

Excommunicatus an peccet admittendo profeſſionem, & valeat admiſſio. l.5.c.4.n.78

Excommunicato accedente ad diuina officia audienda, cùm expelli nequit, quid faciendum. lib.6.c.8. num.99

Excuſare.

ad Excuſandum à furto, & tranſgreſſione voti paupertatis, & obligatione reſtituendi, an ſufficiat credere probabiliter fore, vt dominus, vel ſuperior concederent licentiam accipiendi, retinendi, vel expendendi, quamuis quoad modum ſint inuiti. l.7.c.19.n.13. & 14

Executio.

Executio præcepti an ſit differenda, quando minus malum timetur ex dilatione. l.6.c.3.n.25

Executionem ordinum an recipiat apoſtata ordines minores recipiens. l.6.c.8.n.25

Executor.

Executor teſtamenti iuſſus exequi cum conſilio, vel conſenſu Fratrum Minorum, an ſi omittat id conſilium, vel conſenſum petere, ſit irrita executio. l.6. c.11.n.35

Executor cuiuſcumque vltimæ voluntatis religioſus eſſe prohibetur abſque licentia ſuperioris, ſiue ea codicillus, ſiue donatio causâ mortis, ſiue epiſtola ſit. l.6.c.11.n.2

Executoris teſtamenti munus an poſſit ſuſcipere Prior Conuentualis miſſus extra Monaſterium ad regendum aliquem Fratrum Conuentum, etſi pro libito Abbatis poſſit remoueri. ibid.n.6

Executores teſtamenti eſſe poſſunt omnes religioſi, demptis Franciſcanis de Obſeruantia, obtenta ſuperioris licentia. ibid.n.7. An id verum habeat etiam quoad legata profana. ibid.n.8. An vltra licentiam requiratur etiam Monaſterij vtilitas. ibid.n.9

poſt Executoris teſtamenti officium ſuſceptum an ſufficiat, licentiam obtinere ad illud exequendum. ibid. n.10. An etiam ſufficiat tacita ſuperioris licentia, quæ habetur ex ratihabitione de præſenti, aut præterito, ad hoc munus acceptandum. ibid.n.11. Et an licentiam ſemel conceſſam poſſit ſuperior reuocare, quamuis à Papa conceſſa ſit. ibid.n.12

Executoris teſtamenti munus an cogi queat acceptare religioſus, obtenta acceptandi licentia. ibid.n.13

Exempti.

Exemptorum reſpectu nulla eſt in Epiſcopo iuriſdictio. l.6.c.7.n.48

Exhæredatio.

Exhæredatio filiorum, & reuocatio donationis, an liceat ex ſimilibus cauſis iis, quæ in iure expreſſæ ſunt. l.7.c.15.n.37

Exhæredationis vniuerſæ cauſæ præteritæ per profeſſionem abolentur, ita vt filius ob nullam illarum poſſit exhæredari. l.5.c.5.n.33

Exhortatio.

Exhortatio non importat præceptum. l.6.c.15.n.22

Exiſtentia.

Exiſtentia filij profeſſi in religione ſuccedendi incapaci, an operetur ſubſtituti excluſionem in ſui commodum, vel Monaſterij, & in ſubſtituti præiudicium. l.7.c.3.n.88

Exitus è Monaſterio eſt exitus Monialibus periculoſus, & noxius. l.6.c.15.n.3

Expenſa.

Expenſæ factæ pro morbo religioſi exiſtentis in ſtudio, an ſint exigandæ à parte Monachi, aut potiùs à Conuentu. l.7.c.31.n.19

Expenſas in nouitij funera ab alio factas an teneatur Monaſterium ſoluere. l.6.c.14.n.14

Experientia.

Experientia omnium in ſpecie, ſiue in indiuiduo aſperitatum religionis ad nouitiatum non deſideratur: ſed ſatis eſt eas in genere experiri, viuendo ſub obedientia, integro nouitiatus anno. l.5.c.4.n.52

Expulſio.

Expulſionis cauſa an ſit iuſta, ſi Monialis ſit incorrigibilis. l.6.c.15.n.48

F

Fœmina.

FOEminæ non ſunt propriè Prælatæ, ſed quaſi ex commiſſione eo munere funguntur, & ob periculum habitationis Prælati cum Monialibus. l.5. c.5.n.18

Fœminæ ſeculares an poſſint meliùs arma, & nomen conſeruare, quàm maſculi religioſi. lib.7. cap.15. num.23

Fœminarum quarum ingreſſus in Monaſteria virorum interdicatur. l.6.c.17.n.2

Fama.

Famæ ſuæ an quilibet ſit dominus. lib.6. cap.18. num.43

Fauor.

Fauor minor reſpectu maioris dicitur odium. l.6.c.16. num.39

Fauor filiorum an præualeat fauori piæ cauſæ. ibid.

Feudum.

in Feudum profeſſi an ſuccedat Monaſterium, vel ita perdatur per ingreſſum, vt nouitius exiens non reciperet. l.7.c.15.n.32.& 33

in Feudum fœminis conceſſum an ſemper ſuccedat Monaſterium. l.7.c.15.n.38. An etiamſi ſuccedat in feudum habens clauſulam excludentem. ibid. num.40

Feudum quando non tranſit ad Monaſterium, vel ceſſat

Index rerum,

ceſſat vita Monachi, an reuertatur ad dominum directum. ibid.n.46

Fideicommiſſum

Fideicommiſſum relictum alicui, vt poſt mortem reſtituat, ſi poſtea in ordine capaci ſuccedendi profiteatur, an ſit à die profeſſionis reſtituendum. l.7.c.3.n.76

per Fideicommiſſum vniuerſale an poſſint hæredes inſtitui Minores de Obſeruantia. lib.7. cap.25. num.6

inter Fideicommiſſum familiæ relictum abſolutè, & relictum vt familia conſeruetur, quid diſtet. l.7.c.15. num.19

Fideicommiſſo conditionali, ad quod vocabatur, ſi quis renunciet, conditione impleta poſt profeſſionem, an ſuccedat Monaſterium. l.7.c.6.n.9

Fideicommiſſarius.

Fideicommiſſarius non habet perfectum ius ad rem, ſed conditionale. l.7.c.7.n.56

Fideiubere.

Fideiubere an poſſit religioſus cum licentia exiſtens in ſtudio vel peculium cauſâ ſtudij ſibi conceſſum fideiuſſione obligare. l.6.c.14.n.42

Fideiuſſio.

Fideiuſſio, quamuis accepto pretio fiat à nouitio, qua ſolemnitate egeat ad ſui valorem. lib.7. cap.6. num.34

Fideiuſſor.

Fideiuſſor an poſſit eſſe religioſus. l.6.c.14.n.38. Si fideiubeat abſque licentia Prælati, an ſit irrita fideiuſſio. ibid.n.40

Fieri.

Fieri poſſe dicitur modo ordinario, quoad ſæpè fit. l.5. c.1.n.13

Filius.

Filiusfamilias an poſſit in regno Caſtellæ teſtari de tertia bonorum parte, etiam quoad vſumfructum. l.7. c.13.n.41

Filius profeſſus in religione ſuccedendi incapaci, an rumpat teſtamentum paternum, in quo præteritus eſt. l.7.c.3.n.84

Filius profeſſus in religione incapaci non computatur in numero filiorum in computatione legitimæ. ibid. num.85

Filius renuncians hæreditati parentis, præteritus in teſtamento paterno, aut in eo exhæredatus, quamuis nulla apponatur cauſa, minimè poteſt intentare id teſtamentum eſſe nullum, & cur. l.7.c.7.n.2

Filiusfamilias attento iure communi an teſtari nequeat de bonis aduentitiis conſentiente patre. l.7. c.8.n.11

Filiifamilias peculium quadruplex, caſtrenſe, quaſi caſtrenſe, aduentitium, & profectitium. l.7.c.13.n.23

Filij loco Monaſterium an habeatur. l.7.c 9.n.19

Filio profeſſo mortuo an ſit reddenda aſcendentibus bona, quæ in Monaſterium ſecum detulit. ibid. num.21

Filio ducente vxorem, an extinguatur vſusfructus patris profeſſi. l.7.c.13.n.75

Filio legitimo renunciante relicto in ſeculo, an poſſit pater inſtituere naturalem. l.7.c.7.c.33

Filius naturalis non ſuccedit patri ab inteſtato extante vxore legitima. ibid.

Filij quoad proprietatem, ſed patris quoad vſumfructum eſt peculium filiifamilias aduentitium. lib.7. c.13.n.24

Filij naturales ſuccedunt patri in duabus vnciis. l.7. c.9.n.14

Filiorum pactum circa hæreditatem parentum an valeat. l.7.c.2.n.11

Filius an rumpat teſtamentum patris quando eſt omnino præteritus. l.7.c.3.n.24

Filiorum bona omnia in Caſtellæ regno ſunt legitima parentum, excepto tertio. l.7.c.9.n.32

inter Filios diuidens nequit profeſſus illis pupillariter ſubſtituere, & cur. ibid.n.34. An poſſit vulgariter, compendioſè, & per fideicommiſſum. ibid.n.35

Filios profeſſi Monaſterium an alere teneatur. l.7.c.10. num.2

Filios habens ſi religionem ſit ingreſſus nulla bonorum diſpoſitione præmiſſa, poteſt inter eos diuidere bona. l.7.c.9.n.1

Filiofamilias vſusfructus relictus, quando non conſtat cuius contemplatione relictus ſit, præſumitur in dubio relictus contemplatione ſuperuiuentis. lib.7. c.13.n.61

Finis.

Finis potiſſimus maioratuum omnium eſt conſeruatio dignitatis familiæ, & memoriæ teſtatoris. l.7.c.15. num.25

ex Fine prauo transgredi regulam non obligantem ad culpam, an ſit culpa, & ex bono fine ſit opus virtutis. l.6.c.4.n.14

Firmitas.

ad Firmitatem renunciationis nouitij, ne Monaſterium illa non obſtante ſuccedat, an exigatur, vt Monaſterium conſentiat renunciationi nouitij. l.7. c.6.n.1

Forma.

Formæ omiſſio in minimo vitiat actum. l.5.c.4.n.32

Forum.

in Foro conſcientiæ an ſtandum ſit confeſſioni iureiurando firmatæ ipſius profeſſi, intendentis reuocare vetus teſtamentum, an non. lib.7. cap.3. num.33

in Foro conſcientiæ an liceat tranſitus ab Ordine Minorum ad Carthuſiam, & quando eſt priuilegium Sedis Apoſtolicæ ad tranſitum, ſit tutus tranſitus. l.6.c.7.n.30

Fratres.

Fratres ſi conueniant de ſtando teſtamento patris, vel diuiſioni, quam ipſe fecerit, de conſenſu patris an poſſint reſilire patre decedente. l.7.c.2.n.23

Fratres Minores.

Fratres Minores de Obſeruantia an poſſint obtenta ſuorum ſuperiorum licentia eſſe teſtamentorum executores. l.6.c.11.n.24

Fratres Prædicatores.

Fratrum Prædicatorum regulæ ad nullam culpam obligant, eo quod legiſlator hanc fuiſſe ſuam mentem explicauit. l.6.c.3.n.11. An obligent ad pœnam, non conſtat inter Doctores. ibid.n.13

Franciſcani

Franciſcani qualiter poſſint ad gradum Doctoratus promoueri. l.6.c.14.n.47

Franciſcani an poſſint eſſe Procuratores de licentia ſuorum Superiorum. l.9.c.13.n.11

Franciſcani an poſſint eſſe commiſſarij ad faciendum teſtamentum. l.6.c.11.n.47

Franciſcani quidam qualiter compulſi ſint à Pio V. tranſire ad alium Ordinem ſtrictiorem promiſſo. l.6.c.2.n.44

Franciſcani an habeant vſum iuris in res vnico vſu conſumptibiles. l.7.c.18 n.6

Franciſcanis licet arbitratoris officium ex Superioris licentia, ſicut aliis religioſis eſt licitum. l.6.c.13. num.66

Frequentantes, Frequentia.

Frequentantibus Monaſteria Monialium quæ pœnæ imponantur, & quo pacto intelligantur, & an exigant monitionem. l.6.c.16.n.107

per Frequentiam adeundi Monaſteria quid intelligatur, ibid.n.109.& ſeqq.

Frequentia,

Frequentia, aut acceſſus ad Monaſteria Monialium ne ſit culpabilis, quid exigatur. ibid.n.213

Fructus.

Fructibus beneficij an gaudeat nouitius. l.6.c.4.n.14

de Fructibus maioratus an poſſit ſucceſſor ante profeſſionem in Monaſterio capaci teſtari. l.7.c.15. num.57

Fructus reſidui, aſſignata vicario miniſtraturo beneficio nouitij, congrua portione, cuius ſint. ibid.n.15. & ſeqq.

Fugitiui.

Fugitiui religioſi propriè dicuntur, qui à Monaſterio recedunt abſque Superiorum licentia, vt extra ipſius poteſtatem, & obedientiam ſint, l.6.c.8.n.2

Fundatio.

Fundationis, aut reformationis Monaſterij eiuſdem Ordinis cauſâ, an liceat Monialis egreſſus. l.6.c.15. num.47

in Fundatione beneficij ſi cautum ſit, vt abſente Capellano certo tempore vacet beneficium, an id extendatur ad abſentiam ob religionis ingreſſum. l.7.c.4.n.4

Furor.

Furor citò tranſiens non impedit curſum anni nouitiatus, l.5.c.4.n.55. Impediret, ſi eſſet extraordinarius. ibid.

Furtum.

Furtum an ſit mortale, & ad reſtitutionem ſub mortali obligans, quando quis paulatim ab eodem furatur minima, cùm fuit animus multiplicandi furta. l.7. c.20.n.2

G

Generalis.

GEneralis ſolus in Societate Iesv poteſt licentiam accepandi officij executoris teſtamenti concedere. l.6.c.11.n.17. Abſque eius licentia id officium acceptans an peccet mortaliter, non tantùm contra inſtitutum, ſed etiam contra præceptum iuris communis. ibid.n.18

Generalis Præpoſitus cum Capitulo generali an poſſit ſtatuta edere obligantia religioſos ad arctiorem regulam. l.6.c.2.n.17

Gradus.

Gradus Doctoratus à religioſo ſuſceptus abſque Superioris licentia, an valeat. l.6.c.14.n.49

Gratis.

Gratis fieri, aut pretio, non variat rei naturam. l.6.c.13. num.38

Granatus.

Granatus reſtituere hæreditatem, ſi abſque liberis deceſſerit; an teneatur ad id relicto filio profeſſo in Ordine incapaci ſuccedenti. l.7.c.3.n.87

Guardianus.

Guardianus an diſpenſare valeat, vt frater Minor ſit executor teſtamenti. l.6.c.11.n.20

H

Habilitas.

HAbilitas perſonæ, aut licentia, vbi eſt de ſubſtantia actus, non ſatis eſt eam ſubſequi, ſed debet actum præcedere. l.7.c.8.n.59

Habitus profeſſorum.

Habitus profeſſorum quando tempore morbi aſſumitur, aut poſt religionis votum, an petatur tridui perſeuerantia. l.5.c.3.n.86

Habitus ſuſceptio præmiſſo nouitiatus anno inducit tacitam profeſſionem obligantem ei ſpeciali religioni. ibid.n.27

Habitus dimiſſio, vel detentio, nihil refert ad veram apoſtaſiam, ſed eam ſolus animus recedendi in perpetuum ab inſtituto religioſo conſtituit. l.6.c.8. num.5

Habitus dimiſſio propriè dicitur, quando ſit mutatio in alium habitum ad ſe occultandum. lib.6.cap.8. num.5

Habitus Monachum non facit, ſed regulæ Monaſticæ profeſſio. l.6.c.8.n.4

Habitus nouitiorum ſuſceptio cùm ad nihil obliget, non impedit matrimonium contrahendum. l.5.c.4. num.104

Habitum regularem geſtare tenetur debito legali religioſus creatus Epiſcopus. l.6.c.6.n.28. An incurrat excommunicationem *cap.2. ne cler. vel. Monachi, in 2.* illum omittendo. ibid.n.28

Heres.

Hæres inſtitutus, aut legatarius ſi priùs obeant, quàm profeſſus, an caſſentur hæreditas, & legata, & pertineant ad Monaſterium ſuccedendi capax. l.7.c.3. num.55;

Hæredes inſtitui, & legatarij poſſunt, qui in Societate Iesv ſola biennij vota emiſêre. l.7.c.27. num.2

Hæreditas.

Hæreditas an poſſit dari donatione cauſâ mortis, vel codicillo. l.7.c.2.n.47

Hæreditatis pars an poſſit dari extra teſtamentum. ibid.n.48

Hæreditas non poſſit pacto dari fauore piæ cauſæ, & priuilegio militum in hoc gaudeat. ibid.n.50

Hæreditatis paternæ renunciatio, & cuiuſcumque iuris, & actionis facta in Societate Iesv abſque conſenſo parentum, an valeat, ſiue fiat in fauorem Societatis, ſiue communitatis piæ, vel priuati. ibid. num.53

Hæreditas delata Monacho, an acquiratur immediatè Monaſterio abſque Monachi aditione. l.7.c.12. num.55

Hæreditas, cùm ſit nomen iuris poteſt eſſe ſine aliquo corpore. l.7.c.8.n.43

Hæreditatis perſonæ viuentis renunciatio non valet abſque eius conſenſu. l.7.c.2.n.1. An tantùm ſolemni teſtamento dari poſſit. ibid.

Hæreditas futura an poſſit hypothecæ ſubiici. ibid. num.5

de Hæreditate ſperata an poſſit quiſpiam in teſtamento diſponere. ibid.n.8

Hæreditatis ſpes in filiis an ſit probabilis, & in iure conſiderabilis. ibid.& ſeqq.

Hæreditas nihil aliud eſt, quàm ſucceſſio in ius vniuerſum. l.7.c.1.n.31

Hæreditas, & legata an debeantur à die profeſſionis, quando Monaſterium eſt incapax ſuccedendi. l.7. c.3.n.68

Hæreditatis aditione quaſi contrahit hæres cum legatariis. l.6.c.11.n.12

Hæreditatis tacita ademptio nunquam præſumitur, vbi poteſt alia coniectura capi. l.7.c.3.n.3

Hæreditati parentum renuncians non poteſt ſuccedere circa ipſorum teſtamentum, nec ab inteſtato. l.7.c.7.n.1

Hæreditatem paternam, & quidquid aliud vndecumque acquirit religioſus Epiſcopus, acquirit ſuæ Eccleſiæ, cum ſola libera adminiſtratione. lib.6.c.6. num.10

Hæreſis.

In Hæreſim incidente Monacho, an Monaſterium amittat bona delata ipſi Monacho. l.7.c.12.n.54

Hermita

Hermaphroditus.

Hermaphroditi profeſſio in Monaſterio virorum emiſſa valebit, ſi ſexus virilis, in eo præualeat; ſecus autem ſi in Monialium Monaſterio ſit emiſſa. l.5.c.4. n.41. Iudicatur vir, vel fœmina iuxta ſexum in eo præualentem: & ſi vterque ſit æqualis, indicatur æquè vir, & fœmina. ibid.

Hermaphroditus nunquam admittendus ad Monaſterium etiam ſexus in eo præualentis. ibid. Vbi & quantum inde periculum peccandi eſſet aliis religioſis. Si tacito defectu ingrederetur in religionem ſexus prædominantis, & ita valeret eius profeſſio, an iuſta eſſet cauſa expellendi impetrata Pontificis licentia, vel etiam non impetrata. ibid. Expulſus ſub cuius obedientia eſſe debeat. ibid.

Horti.

Horti quos religioſi in ſuis Monaſteriis habent, an comprehendantur nomine Monaſterij, & ita ſit interdictus ingreſſus fœminarum ad illos. l.6.c.17. num.14

I

Ignorantia.

IGnorantia craſſa, & ſupina excuſat, quando canon punit ſcienter facientem, aut præſumentem aliquid facere. l.6.c.8.n.43

ex Ignorantia craſſa quod fit, dicitur quidem ignoranter fieri, non tamen præſumendo, nec cum legis contemptu. ibid.

Ignorantia omnis culpabilis ſupponit neceſſariò præceſſiſſe aliquam dubitationem circa legem, aliàs eſſet inuincibilis. ibid.n.44

Ignorantia qualis excuſet ne dicatur temeraria legis trangreſſio. l.6.c.8.n.42

Ignorantia quæ non ingentem temeritatem claudit, excuſat à pœna præſumentibus impoſita. l.6.c.14. num.49

Ignorans.

Ignorante, aut contradicente Monacho, an integrum ſit Monaſterio adire hæreditatem. l.7.c.12.n.39

Illegitimus.

Illegitimus non poteſt ordinari, niſi religioſus fiat. l.5.c.5.n.12

Immobilia.

Immobilia poſſidere omnibus mendicantibus eſt à Tridentino conceſſum, prætetquam Minoribus de Obſeruantia, & Capucinis D.Franciſci. l.7.c.12. num.1

Immunitas.

Immunitatem non præſtat actus omnino irritus, neque aliquid confert. l.6.c.8.n.7

Impedimentum.

Impedimentum non præſtat, quod de iure non ſortitur effectum. l.7.c.11.n.8

Impedimentum triplex eſſe poteſt, quod admittendæ prælationi obſtat. l.6.c.2.n.53

Imperatores.

Imperatorum leges mentionem facientes clericorum, non habent vim ex iuriſdictione Imperatorum ſtatuentium, ſed ex tacita approbatione Pontificum, & Eccleſiæ. l.7.c.9.n.4

Impetratio.

Impetratio beneficij ſecularis motu proprio conceſſa regulari, an valeat, non facta mentione qualitatis beneficij. l.7.c.29.n.83

in Impetratione beneficij regulari:, aut ſecularis, vt valida ſit an oporteat exprimere, an id ſit manuale, aut perpetuum. l.7.c.29.n.105

Improprietas.

Improprietates ſunt reſtringendæ, nec trahendæ ad conſequentiam. l.7.c.16.n.29

Incorrigibilis.

Incorrigibilis quando ſit dicendus religioſus. l.6.c.9. num.4

Indulgentia.

Indulgentia plenaria conceditur ex Chriſti, & Sanctorum ſatisfactione in theſauro Eccleſiæ depoſita, eam applicante eius diſpenſatore Summo Pontifice. l.5.c.5.n.6. Ad ſui integrum valorem deſiderat cauſam proportionatam, & opus aliquod iniungi, adeò, vt ſi alterutrum deſit, aut non valeat indulgentia, aut tantum valeat quantum eſt pondus illius operis, & cauſæ. ibid.

Indulgere.

Indulgere Monacho an poſſit Pontifex, vt poſſit teſtamentum ante profeſſionem factum reuocare. l.7. c.11.n.13

Infantes.

Infantes nondum rationis vſum adepti, an poſſint in Monialium Monaſterio recipi. l.6.c.16. n.4

Infamis.

Infamis nequit eſſe Abbas, neque Abbatiſſa. l.5.c.5. n.24. Idque extenditur ſiue infamia ſit iuris, ſiue facti. ibid.

Ingratitudo.

Ingratitudo filij, quæ cauſa eſt exhæredationis, aboletur per profeſſionem. l.5.c.5.n.9.& 32

Ingreſſus.

Ingreſſus in Monaſteria Monialium quibus interdicatur. l.6.c.16.n.2

Ingreſſus religionis in iure dicitur per ſolam profeſſionem, qua cum effectu eam quis ingreditur. l.5.c.5. num.12

Inhabilitas.

Inhabilitas an pœna priuatiua ſit, quæ nulla executione indiget. l.6.c.15.n.64.& 65

Inhabilitatis ceſſatio non efficit, vt conualeſcat prior actus irritus. l.7.c.8.n.59

Inhabilis, & inhabilitas.

Inhabilem ſe efficere ad actus legitimos non poteſt quiſpiam propria authoritate, niſi iuris humani authoritas accedat. l.5.c.1.n 6

Inhabilitas quomodo conſurgat in ſolemni paupertatis voto, ad acquirendum dominium, illudve transferendum. ibid.

Inobedientia.

Inobedientia, quæ ex ſolo contemptu, aut ex alia extrinſeca circunſtantia eſt mortalis, an cenſeatur reſeruata, quando reſeruatur peccatum inobedientiæ. l.6.c.4.n.72

Inſtrumenta.

Inſtrumenta ſi conficiat Monachus, qui in ſeculo erat tabellio, an ſint valida. l.6.c.13.n 47. Vetera inſtrumenta, quæ in ſeculo fecerat, poteſt poſt profeſſionem complere. ibid.n.49

Inſtituere.

Inſtituendi ius competens Epiſcopo, an tranſeat in Monaſterium cum iure patronatus. l.7.c.14.n.9

Intentio.

Intentio donantis qualis præſumatur in dubio, vt reuocetur donatio, aut renunciatio profeſſione non ſequuta. l.7.c.1.n.4

Intentio ſola non ſeruandi tria vota, quantumcunque verbis expreſſa, non reddit irritam profeſſionem. l.5.c.4.n.101

Intentio recta an deſideretur, & ne cedat in detrimentum religionis derelictæ, vt tranſitus ad arctiorem liceat. l.6.c.7.n.11

Interpolatio.

Interpolatio ſi modica ſit, an impediat continuationem ad legitimum nouitiatum petitam. l.5.c.5. num.31

Interpretatio.

Interpretationem dubiæ, & obſcuræ ſuæ voluntatis in teſtamento non ſatis explicatæ an integrum ſit profeſſo facere. l.7.c.11.n.16

Irregularitas.

Irregularitas nulla præter expreſſam iure, quæ eſt orta ex natalium defectu eo quod quiſpiam illegitimus ſit, deletur per religionis profeſſionem. l.5.c.5.n.9. Ceſſat quoad ordines ſuſcipiendos, ita vt abſque omni alia diſpenſatione poſſit profeſſus ad omnes etiam ſacros ordines promoueri. ibid. Hoc profeſſionis priuilegium intelligitur de omnibus illegitimis. ibid. An etiam per illam aboleatur irregularitas quoad ordinis iam ſuſcepti vſum. ibid. n.10

Irregularitas orta ex defectu natalium an aboleatur per nouitiatum. ibid. n.11

Irritari.

Irritari ſolent teſtamenta per aperturam in vita factam, niſi ex teſtatoris voluntate aperiantur. l.7. c.3.n 89

Iudex.

Iudex ſæcularis nullam iuriſdictionem habet in monaſteria, eorúmque monachos. l.6.c.13.n.58

Iudicem adire, petendo terminum non allegando iura partis, an ſit aduocare. l.6.c.13.n.28

Iudicium.

Iudicium agitatum cum monacho abſque ſuperioris licentia in caſibus, in quibus nequit agere, aut ſe defendere, eſt nullius momenti. l.6.c.12.n.12

Iudicium vt legitimum ſit quibus conſtare debeat. ibid.

Iudicare.

Iudicandum in dubiis opinionibus pro Eccleſia, & religione. l.7.c.3.n.60

Iurare.

Iurandi conſuetudo etſi non poſſit dici peccatum lethale; at negligentia eius extirpandæ, animaduerſo periuriorum periculo inde conſurgenti, eſt lethalis l.6. c 4.n.12

Iuramentum.

Iuramentum ſequitur naturam primordialem contractus, cui accedit. l.7.c.2 n.18

ad Iuramentum fidelitatis debitum monaſterio ratione feudi accipiendum, an liceat Abbatiſſis è monaſteriis egredi. l.6.c.25.n.51

Iuramenta ſiue perſonalia, ſiue realia ſoli Deo emiſſa, rationem voti induunt, nec per illa ius tertio acquiritur. l.5.c.5 n 44. Iuramentum ſi eſſet homini præſtitum & ab eo acceptatum, non poſſet in religionis profeſſionem commutari. ibid.n.45

Iuriſdictio.

Iuriſdictio Pontificis non eſt ſolùm ad cogendos religioſos pœna temporali carceris, aut flagellorum, aut alia ſimili, ad ſeruandam regulam, ſed etiam ſpirituali excommunicationis. l.5.c 1.n.25

Iuriſdictionis actus ſoli exerciti à ſuſpenſo denunciato ſunt irriti. l.5.c.4 n.79

Iuriſperiti.

Iuriſperiti nonnulli incautè appellant apoſtatam religioſum, qui ita ſuæ religionis habitum alio cooperit, vt exteriùs non appareat. l.6.c.8.n.5

Iuſtitia.

de Iuſtitiæ commutatiuæ ratione magis eſt eſſe ad alterum, quàm de ratione miſericordiæ. lib.6.c.18. num.54

Ius.

Ius nominandi ad emphyteoſim pertinens ante ingreſſum religionis, an perſeueret in nouitio, aut in eo, qui emiſit vota biennij in Societate I E S V. l.7. c.14. n.14

Ius nominandi ad emphyteoſim an tranſeat ad monaſterium ſuccedendi capax, & tranſlato monacho ad aliud monaſterium, tranſeat cum illo, & eo mortuo pereat. ibid.n.17

Ius ſuccedendi, & ius rumpendi ſunt connexa, & tanquam connexa ſe habent in actu, & priuatione. l.7. c.3.n.84

Iuris patronatus perſonæ profeſſi annexum, an extinguatur morte illius. l.7.c.14.n.6

Ius vocatorum ad maioratum qualiter ſit conditionale. ibid.

Ius ciuile non poteſt præiudicium aliquod ad pias cauſas afferre. l.7.c.2. n.59

Ius vſusfructus alienans vſufructuarius an eo ipſo illud amittat, & ad dominium proprietatis redeat. l.7. c.13. n.20

Ius reuocandi donationes eſt perſonale, nec tranſit ad hæredes donantis, nec ad fiſcum. l.7.c.11.n.18

Ius vſusfructus cùm ſit perſonaliſſimum, an poſſit in monaſterium tranſire. l.7.c.13.n.47

Ius patronatus an tranſeat ad ſecundogenitum, primogenito patrono profitente. l.7.c.14. n.3

Iuri ciuili qui operam dedit religioſus, poteſt in eo ad Doctoratum promoueri ex ſuperioris licentia. lib.6. c.14. n.45

Iuris ciuilis ſola auditio, aut medicinæ exeundo clauſtrum religioſis prohibetur. ibid.

in Ius & poteſtatem ſuperiorum religionis quomodo tranſeat religioſus. l.5.c.1.n.21

Iura omnia de religionis ingreſſu loquentia, intelliguntur de ingreſſu per religionis profeſſionem. ibid. n.12

Iuris correctionem vitandam iura omnia clamant. l.5. c.5. n.33

Iura monachi per profeſſionem extincta, minimè poſſunt in monaſterium tranſire. l.7.c.11.n.12

L

Labor.

LAbori corporali incumbere qui negarint licere religioſis. l.7.c.24. n 1

Labor corporalis ad tria potiſſimùm ordinatur. ibid. num.2

Laicus.

Laicus an poſſit ex commiſſione potentis acceptare profeſſionem, illam admittere, ſicut poteſt beneficium nomine alieno acceptare, & procurator eſſe in cauſa ſpirituali. l.5.c.4.n.77

Legatus.

Legatus Pontificis non poteſt efficere ſimpliciter religioſos capaces delegationis ad literas Pontificias exequendas. l.6.c.23.n.76

Legatus à latere an poſſit vnire beneficia prouinciæ ſuæ legationis. l 7.c.9.n.157

Legatum.

Legatum relictum monacho ea conditione, vt ad ipſum & non ad monaſterium pertineat, & vt Abbas non poſſit auferre, an valeat. l.7.c.17.n.2.& 3

Legatum an poſſit expendi à religioſo in quoſcumque vſus, quando ſic diſpoſuit teſtator. ibid.n.8

Legatum an valeat, aut incurratur pœna, quando teſtator addit, vt ſi monaſterium ſe intromiſerit, amittat legatum. ibid.n.15

Legatum annuum relictum monacho in ſæculo, an ceſſet profeſſione in religione incapaci ſuccedendi. l.7.c.13.n.54

Legatum relictum pro moniali, & famula, qualiter debeatur monaſterio. l.7.c.26 n.3

Legatum relictum monaſterio cum onere admittendi quotannis monialem, an valeat. ibid.n.4. & 5

Legatum annuum pro ſtudio fratrum Minorum, an repugnet eorum mendicitati. l.7.c.26.n.45

Legatum factum à nouitio an renocetur eo ipſo qood religione egreditur, vel tempore nouitiatus moritur. l.7.c.3.n.13

Legatum,& fideicommiſſum relicta monacho, an acquiratur monaſterio abſque facto monacbi. lib.7. c.12.0.38. & ſeqq.

Legatum vſusfructus omnium bonorum factum vxori, an valeat in præiudicium filiorum, & cenſeatur compenſati cum proprietate quioti. lib.7. c.13. num 43

ad Legatum annuum recuperandum quolibet anno naſcitur noua actio. l.7.c.15.n.28

Legata implere an teneatur dominus confeoſum præſtans profeſſo teſtandi de rebus ſuis. l.7.c.8.n.7

Legari.

Legari an poſſit res aliena. l.7.c.8. n.2

Legitima.

Legitima filiorum tanquam debita præfertur piæ cauſæ. l.7.c.2,n.52

Legitima an ſtatim debeatur filiis patre profeſſo in religione ſuccedendi incapaci. l.7.c.10.n.1

à Legitima an excludatur renuncians hæreditati cum iuramento. l.7.c.7.n.4

Legitima monaſterij in regno Caſtellæ quænam ſit,ſi teſtans habeat deſcendentes: ſi verò ſolos aſcendentes, quænam. l.7.c.3.n.31

Legitimæ filij vſusfructus an tranſeat in monaſterium per patris profeſſionem. l.7.c.13. 0.74

Legitimam an teneatur relinquere profeſſus aſcendentibus. l.7.c.3.n.7

Legitimatio.

Legitimatio facta per oblationem ſpurij curiæ Cæſaris non eſt in vſu. l.5.c.5.n.26. Ceoſetur à Cæſare legitimati illius oblationis præmium. ibid.

Legitimatus.

Legitimatus retinet omnia ſui hæredis iura, rumpitque parentum teſtamentum, io quo præteritur. l.7. c.8.n.17

Leo X.

Leonis X. priuilegium,quo conceſſit, tranſeuntem de vna religione ad alteram, poſſe ante probationis annum profiteri; de coonſilio diſcretorum monaſterij in qno profitetur,ceſſauit per non vſum,atque per Tridentini decretum ablatum eſt. lib. 5. cap.4. oum.12

Leo X. quid conceſſerit Fratribus Minoribus quoad ingreſſum in monaſteria monialium. l.6.c.16.n.19. Conuentuales eorum Prælati cur non indigeant licentia Prouincialium ad hunc ingreſſum. ibid. Eius indultum an ſit reuocatum per motum proprium Gregorij XIII. ibid.

Lex.

Lex poſterior generaliter,& indiſtinctè loquens, limitanda eſt per ſpecialem antiquiorem, & iuxta illam intelligenda, niſi expreſſis verbis illi contradicat. l.7.c.7.n.34

Lex & ſtatutum excludentia fœminis propter maſculos,an ligent fœminas,quæ tunc ſunt moniales. l.7. c.12. n.19

Lex generalis poſterior etſi non intelligatur regulariter derogare legi ſpeciali priori,at id fallit, quando contrarium conſtat ex legis generalis intentione. l.5. c.4. n,29

Lex eccleſiaſtica,vel ciuilis quando obliget ad culpam mortalem. l.6.c.4.n.24

Lex ciuilis an poſſit aliquid diſponere in iis, quæ ad pias cauſas ſpectant. l.7.c.2.n.51

Legem oemo poteſt ſibi imponere, à qua noo poſſit recedere. l.7.c.2.n.20

in Lege ciuili deficit vis ad diſponendum ſpecialiter de clericorum rebus. l.7.c.9.n.4

Lex omnis an obliget ſaltem ſub veniali,quando aliud non coostat ex mente legiſlatoris. ibid.n.67

Lex ſecum habet obedientiæ præceptum,& ſuapte natura habet vim obligandi ſub culpa, niſi legiſlator cootrarium explicet. ibid.

Lex omnis præcipiens aliqoid ſub pœna excommunicationis ferendæ,obligat ſub peccato mortal. lib.6. c.4. n.50

Leges mixtæ obligant tranſgreſſores ad culpam; pœnales autem ad pœnam ſubeundam. ibid.n.60

Leges Eccleſiaſticæ an cum vitæ periculo obligent. l.6. c.15. 0.38. & 39

Leges ad ea quæ rara ſunt,adaptari non ſolent. l.6.c.8. oum.51

Leges ciuiles nullam de clericis mentionem facientes indiſtinctè ligatu clericos,& religioſos, ſicut & ſeculares, niſi clericis ſint præiudiciales. lib.7. c.5. oum.20

Leges omnes Eccleſiaſticæ non obligant ad culpam, nec omnia ſtatuta religionum inducunt obligationem. l.6. c.4. n.68

Leges an poſſint eſſe non obligantes ad culpam. l.6. c.4.n.12

Leges pœnales, & odioſæ quo euentu ampliandæ. l.6. c.16. n.77

Leges ciuiles mentionem clericorum facientes, an illos obligent. l.7.c.9.n.6

Leges ſunt interpretandæ ex vtilitate Reip. non ea legis ioſpectione, quæ in litteris eſt. l.6.c.18.n.46

Legiſlator.

ex Legiſlatoris inteotione an deſumenda ſit vis obligationis legis, ita vt poſſit in materia etiam graui ſub ſolo veniali obligare. l.6.c.4.n.25.& 26

Leuitas.

Leuitas,& mala intentio ex qoibus coniecturis deprehendatur in tranſire volenti de religione ad religionem. l.6. c.7.n.12

Liberi.

Liberorum nomine omnes deſcendentes clauduntur. l.7.c.9. n.23

Liberos ſpurios monachi quando alere teneatur monaſterium. l.7.c.10.n.8

Licentia.

Licentia à Pontifice abſolutè coonceſſa religioſo teſtandi de bonis, intelligitur ad vſus pios. l.7.cap.8. num.52

Licentiæ virtute conceſſæ monachis ad teſtandum, oon poſſunt maioratum inſtituere. ibid.n.54

circa Licentias monachis teſtandi cooceſſas quot maximè obſeruaoda. ibid.n.55

Licentia teſtaodi religioſo indulta an extendatur ad codicillos, & donationem causâ mortis faciendam. ibid. n.58

Licentiam ingrediendi in monaſteria monialium, cuius ſit concedere. l.6.c.16.n.22

Liceotia ſpecialis ao exigatur ad ingreſſum io monaſteria monialium. ibid. n. 28. Et an debeat eſſe in ſcriptis. ibid.n.29

Licentiæ ſolemnitas, vt in ſcriptis concedenda ſit, an ita obliget,vt lethalis culpa ſit eam omittere,ſi cauſa ingreſſus legitima ſit, atque à legitimo ſuperiori conceſſa. ibid.n.30

Licentia egrediendi à monaſteriis conceſſa monialibus, an ſit neceſſariò in ſcriptis concedenda. lib.6. c.15. oum.29

Licentia ſuperioris, & vtilitas monaſterij niſi concurrant,religioſus non poteſt eſſe arbiter. lib.6. cap.23. num.55

Licentia ſuperioris præſumpta an ſatis ſit,quando non eſt periculum in mora,ſed ſuperior poteſt commodè adiri. l.7.c.19.0.2

Licentia expreſſa, aut præſompta accipiendi,an extendatur ad licentiam expendendi. ibid.n.6

Licen

Licentiam peti, & obtineri, an ſit neceſſarium, vt licitus ſit tranſitus ad arctiorem religionem. lib.6.c.7. n.32. An ex ſolo honeſtatis debito ea ſit petenda. ibid.n.33

Licentiam poſt tranſitum ad ſtrictiorem religionem petendo, an ſatisfiat obligationi petendi. ibid.n.34. Ea petita an ſit expectandum reſponſum. ibidem num.35

Licentiam tranſitus petens de qua re ſit interrogandus, & an teneatur cauſam tranſitus ſuperiori aperire. ibid.n.36

Licentia tranſitus denegata non ſtatim fas eſt ſubdito ad ſtrictiorem religionem tranſire. ibid.n.37

Licentia tranſeundi ad ſtrictiorem religionem à quo petenda. ibid.n.40

Licentiam acceptandi officij executoris teſtamenti poteſt quilibet ſuperior, etiam immediatus conuentus concedere religioſo. l.6.c.11.n.15. Temperatur, niſi conſuetudine vel ſtatuto aliud caueatur. ibid. n.16

Licentia non petita à ſuperiori præſumitur malus animus tranſeuntis de religione ad religionem. l.6.c.7. n.13. Quando petita eſt, & ſunt coniecturæ malum animum ſuadentes, ſed res manet dubia, non conſtat, an malus, an potiùs bonus animus præſumendus ſit. ibid.n.14

Licentia ſuperioris qualis deſideretur, & ſufficiat, vt religioſus cum illa aliquid accipiens, vel expendens, excuſetur à vitio proprietatis, atque voti paupertatis violatione. l.7.c.19.n.2

Lis.

Lis ſi intentetur circa profeſſionis valorem, libellus in ipſum monachum formandus eſt. l.6 c.12.n.4

Lite conteſtata ſi procurator alicuius ingrediatur religionem, an poſſit cauſam illam proſequi. l.6. c.13. n.26

Litera.

Literæ Pontificis ſolis perſonis in dignitate conſtitutis committi valent. l.6.c.18.n.25

Literas ſcribere, aut recipere inſcio ſuperiore, an ſit contra votum paupertatis. l.7.c.19.n.47

in Literis Apoſtolicis nec vna litera ſuperflua eſſe debet, quin aliquid operetur. l.6.c.8.n.80

abſque Literis dimiſſoriis ſuperioris prioris religionis non eſt admittendus tranſiens ad ſtrictiorem religionem. lib.6. c.7. n.39. Illis deficientibus quid faciendum. ibid.

Locari.

Locari, & hypothecæ ſubiici an poſſit vſusfructus. l.7. c.13. n.26

Luſitania.

in Luſitania quibus commendatariis permiſſum eſt contrahere matrimonium, ij ſunt veri domini quorumcumque bonorum ante, & poſt profeſſionem acquiſitorum, ſiue ex redditibus commendarum, ſiue aliunde. l.7.c.8.n.28

M

Macula.

MAcula quoad actus temporales expiatur per religionis profeſſionem. l.5.c.5.n.27

Magiſter.

Magiſtri nomine, & Doctoris quid intelligatur. lib.6. c.8. num.96

Malitia.

Malitia quando eſt modica, voti tranſgreſſio eſt venialis. l.6.c.4.n.8

Maioratus.

Maioratus quando non conſtat ſcriptura, ſed ſola immemoriali præſcriptione, an cenſeatur appoſita clauſula excludens religioſos. l.7.c.15.n.7

in Maioratum non ſuccedunt religioſi profeſſi in monaſterio ſuccedendi incapaci, nec monaſterium ex eorum perſona. ibid.n.8

in Maioratum an ſtatim ſuccedat ſequens vocatus poſſeſſore profitente in religione incapaci. ibid.n.9

Maioratus ſi annexam iuriſdictionem habeat, an ſuccedat in illum monaſterium capax ſuccedendi nomine profeſſi. ibid.n.11. & 12

Maioratus habentis annexam iuriſdictionem inſtitutor an poſſit vocare monachos ad eius ſucceſſionem. ibid. n.14

Maioratus quoties non tranſit in Monaſterium, ſed profeſſione amittitur, an reputetur proximior ad ſuccedendum, qui proximior eſt monacho tempore profeſſionis, an qui tempore mortis. ibid. n.17

in Maioratum inſtitutum ad conſeruandam agnationem, & familiam, an ſuccedat monaſterium. ibid. num.18

Maioratus inſtitutor quando petit arma, & nomen ſuum à ſucceſſoribus deferri, an ſuccedat monaſterium ſuccedendi capax in eum maioratum. ibid n.22

in Maioratum, à quo excluduntur perpetuò fœminæ, an ſuccedat monaſterium. l.7.c.15.n.24

in Maioratus ſucceſſione an monaſterium præferatur filio naturali. ibid.n.27

in Maioratum an ſuccedat monaſterium, quando profeſſus teſtatus fuerat ante profeſſionem. ibid.n.28

Maioratus non poteſt conſiderari vt legatum annuum, ſed eſt vnicum ius, quod momento acquiritur irreuocabiliter. ibid.

Maioratus inſtitutio ad familiæ conſeruationem, eſt opus profanum. l.7.c.8.n.14

Maioratus ſi ſit talis, in quem nequeat ſuccedere monaſterium per partis illum poſſidentis profeſſionem, an extinguatur vſusfructus. l.7.c.13.n.72

ad Maioratus ſucceſſorem eligendum commiſſarius non poteſt ſeipſum ad ſuccedendum in eo eligere. lib.6.c.11. n.55

Maioratus inſtitutus quocumque contractu reuocabili, an irritetur ſequuta profeſſione. l.7.c.3.n.40

Maioratus nullus per vota biennij deperditur. l.7.c.5. num.3

Maioratum habens in Hiſpania quomodo in Societatem IESV admittatur. ibid.

Maioratus ſuapte natura ſunt perpetui, ac in totius familiæ fauorem inſtitui cenſentur. l.7.c.7.n.26

Maioratum an poſſit nouitius inſtituere ſine teſtamento, ſiue contractu reuocabili. l.7.c.3. n.10

Mandatum.

Mandatum ſpeciale habeat oportet procurator ad profeſſionem emittendam nomine abſentis. lib.5. c.3. n.8

Etiam mandatum ad profitendum in religione determinata, exigitur. ibid.

Mandatum ſuperioris in dubio præſumitur iuſtum, nec limites ſuæ poteſtatis excedens. l.6.c.3.n.3

Maſculi.

Maſculi ſi ſtatuto, aut conſuetudine excludant fœminas, à ſucceſſione, an illæ excludantur relicto filio profeſſo in religione incapaci, vel capaci. lib.7. c.31 n.86

Materia.

in Materia tactuum venereorum an detur culpa venialis ratione paruitatis materiæ. l.5 c.6.n.82

in Materia pœnali lex, vel ſtatutum loquens in plurali, habet locum in ſingulari. l.7.c.9.n.12

Matrimonium.

Matrimonium ratum an per profeſſionem, & vota ſimplicia dirimatur. l.5.c.5.n.35

Matrimonium quibus commendatariis in Hiſpania contrahere permiſſum. l.7. c.8.n.28

Matrimonium initum animo fraudandi ſubſtituti, an reddat legitimam prolem antea conceptam, & excludat ſubſtitutum in defectu legitimæ prolis.lib.7. c.16.n.54

Matrimonium impuberis quod defectu ætatis non valet, vim ſponſalium habet, quæ ea ætate contrahi poſſunt. l.5.c.4.n.104

per Matrimonum vacant penſiones,ſicut & beneficia. l.7.c.4.n.13

Matrimonij eſſentia perfectè, & integrè in quo conſiſtat. l.5.c.1.n.5

Sine quibus conditionibus eius eſſentia non conſiſteret. ibid.

Matrimonium reddit ipſo iure naturæ irritum quodcumque aliud matrimonium initum ipſo ſtante. ib. num.5

Matrimonium contrahentes poſt ſolemne religionis votum,quomodo ſeparandi. ibid.

inter Matrimonij vinculum, & voti ſolemnis vt ſic, quod ſit diſcrimen. l.5.c.1.n.6

Matrimonium futurum non impedit ſeruitus.lib.5.c.1. num.6

Matrimonium ratum præcedens an diſſoluatur per ſimplicia biennij vota, aut coadiutorum formatorum,emiſſa in Societate Iesv. ibid.n.29

in Matrimonio carnali malitia ſupplet ætatem, cùm ex iure poſitiuo pendeat. l.5.c.4 n.2

Matrimonia clerici in ſacris conſtituti, & profeſſi ſunt irrita,ſiue id ſit ex vi voti, ſiue ex Eccleſiæ conſtitutione. l.5.c.1.n.9

Medicina.

Madicinæ artem, ſeu chirurgiæ abſque inciſione, & aduſtione, an liceat religioſis,& clericis ſecularibus exercere. l.6.c.14.n.17

Melioratio.

Melioratio facta filio per parentem, fit irreuocabilis ſequuta parentis profeſſione, ſicut morte naturali. l.7.c.12.n.8

Mendicare.

Mendicare religioſis non eſſe integrum fuit error VVicleffi. l.7.c.24.n.1

Mendicantes.

Mendicantes omnes antiquitus erant in communi etiam ſucceſſionis incapaces. l.7.c.9.n.2

Mendicantes religiones qualiter ſuccedere poſſent in bona immobilia profeſſi, magna olim fuit controuerſia. l.7.c.12.n.1

Mendicantes religioſi ob quid eleemoſynis fidelium ſuſtententur.l.6.c.2.n.60. Inſtitutum eorum eſt ſpirituali proximorum ſaluti incumbere. ibid.

Mendicantibus tranſeuntibus ad non mendicantes quæ pœnæ ſtatuantur. l.6.c.7.n.109

Mendicantes an ſint qui actu mendicant,at poſſunt ex regula habere redditus. l.6.c.7.n.113

cum Mendicantibus omnibus præter Minores de Obſeruantia, & Capucinos, hodie eſt diſpenſatum,vt habeant redditus & poſſeſſiones in communi.ibid. num.115

Mendicantium nomine an comprehendantur moniales ſubiectæ ordinibus mendicantibus. ibid.n.116

Mendicitas.

Mendicitati an repugnet ſeruare victualia, quando timetur fore, vt alio tempore haberi nequeant.lib.7. c.26.n.14

Metus.

Metus leuis in foro conſcientiæ ſatis eſt, vt non excuſetur auferens rem alienam à furto. lib.7. cap.19. num.12

Miles.

in Militum teſtamento quæ ſint peculiaria.l.7.c.3.n.16

Militibus ſolemnitas iuris in teſtamento relaxatur propter eorum imperitiam. ibid.n.18

Milites commendatarij, qui matrimonium ineunt, an ſuccedant in feudum. l.7.c.15.n.47

Militia.

Militiæ ſe adſcribere an poſſint ſubditi,ſiue non ſubditi,de iuſtitia belli dubitantes. l.6.c.3.n.15

ad Militiam an promoueatur ſtatu dubius. l.7.c.5.n.21

Miniſteria.

Miniſteria religioni à nouitio exhibita quando non æquiualent expenſis, an teneatur ad illas. l.6.c.10. num.2

Miniſtri.

Miniſtris monaſterij an ſit neceſſaria licentia ſpecialis, & in ſcriptis conceſſa,ad ingreſſum. l.6.c.16.n.32

Minores.

Minores à die profeſſionis reputantur tanquam naturaliter mortui. l.6.c.8.n.2

Minores de Obſeruantia, & Capucini ſunt incapaces hæreditariæ ſucceſſionis ſiue ex teſtamento, ſiue ab inteſtato. l.7.c.25.n.4

Minorum ordinis nouitij an teneantur bona ſua in pauperes diſtribuere. l.7.c.3.n.4

Minorum ordine profeſſis an competat ius nominandi ad emphyteoſim, ac reuocandæ nominationis factæ. l.7.c.14.n.15

Miſſiones.

circa Miſſiones qualiter votum ſolemne quartum obliget ad obediendum Papæ, nullo petito viatico, & nulla excuſatione propoſita. l.6.c.15.n.6

Modicum.

Modicum pro nihilo reputatur. l.5.c.4.n.32

Modus.

Modus cognoſcendi,an is, in quem compromittitur ſit arbiter,an potiùs arbitrator, quis ſit. l.6.c.13.n.53

Monachus.

Monachus non poteſt agere pro iniuria ſibi illata,niſi Prælatus abſens ſit,nec procuratorem reliquerit.l.6. c.11. n.5

Monachus nequit iniuriam ſibi illatam remittere,cùm ſui iuris minimè ſit,ac agendi iure deſtituatur. ibid. num.7

Monachum petentiens, vt abſoluatur ab excommunicatione, an debeat ſatisfacere monacho,an Abbati. ibid. n.8

Monachus veſtibus,aliáve re ſpoliatus an poſſit abſque licentia agere, vt reſtituatur. ibid. n.9

Monachus abſque licentia ſuperioris non poteſt conſtituere procuratorem, vt nomine ipſius in iudicio compareat. ibid.n.10

Monachus agens de licentia Abbatis,an debeat iurare de calumnia. ibid.n.11

Monachus quando eſt in ſtudio de licentia Abbatis, vel in aliquo loco abſens,an poſſit agere, & habere vocem in electione Rectoris. ibid. n.14

Monachus ſi agere velit,vt in religione retineatur, vel expulſus reſtituatur, vel pro alimentis, vel pro expenſis,vel pro quocumque iure ſibi competenti,vel pro ſua electione, vel contra ſuperiorem,qui ipſum beneficio ſpoliauit, an ſit ei integrum. ibid.n.16

Monacho accuſanti, vel denuncianti Abbatem,an ſint impenſæ à monaſterio miniſtrandæ, & tunc detur actio monacho, & qualiter ſit admittendus ad accuſandum Abbatem. ibid. n.20

An has expenſas conſequi debeat monachus habens peculium. ibid.n.21

Monachus aduersùs quem inquirit Abbas, an debeat habere expenſas à monaſterio. ibid.n.25

Monachus cauſam ſuæ electionis proſequens an debeat expenſas conſequi à monaſterio. ibid.n.26

Monachus,an poſſit accuſare aliquem præter ſuum abbatem. ibid. n. 27. Non habebit tunc expenſas à monaſterio, niſi vtilitas monaſterij vertatur in ea accuſatione. ibid. n.28

Monachis

Monachus an interdicta ſit denunciatio. ibid.n.30
Monachus accuſans Abbatem an teneatur ei obedire lite pendenti. ibid.n.31
Monachus executor teſtamenti an poſſit eleemoſynam, quam iuſſus eſt diſtribuere, ſuo monaſterio pauperi applicare. l.6.c.11.n.58. An etiam ſibi valeat applicare. ibid.n.60.& 61
Monachus quidquid acquirit, eſt verè monaſterij. ibid.
Monachus regulariter non habet perſonam ad comparendum in iudicio, ſiue vt actor, ſiue vt reus, ſine licentia ſuperioris. l.6.c.12.n.1
Monachi nomen ab vnitate ſumitur, quaſi vni Deo vacare debeat, nec in alia diuidi. l.5.c.8.n.16
Monachus creatus Epiſcopus liberatur paupertatis voto. l.5.c.2.n.9
Monachus an ſuccedat in maioratus Hiſpanos. lib.7. c.15.n.15
Monachus, cuius erat ius patronatus, ſi præſentaret virtute illius, an valeat præſentatio. l.7.c.14.n.10
Monachus ex Papæ indulgentia teſtans non cenſetur ex proprio teſtari, ſed authoritate Pontificia cenſetur ampliata diſtributio à monacho facta, vt valere poſſit poſt mortem. l.7.c.8.n.47
Monachus ad dignitatem Epiſcopalem promotus, an poſſit teſtamentum ante profeſſionem factum reuocare. l.7.c.12.n.6
Monachi patre, aut filio ſecularibus interfectis, nec monacho, nec monaſterio competit ius accuſandi, aut pacis ineundæ. l.6.c.12.n.36. Nec pretium eius pacis initæ conſequitur monaſterium. ibid.n.37
Monachus per profeſſionem reputatur mortuus ciuiliter, nec iam amplius teſtari valet. l.7.c.3.n.54
Monachus an poſſit tempore ingreſſus per pactum ſibi reſeruare dominium aliquorum bonorum. lib.7. c.8.n.19
Monachus an poſſit à Prælato cogi adire hæreditatem. l.7.c.12.n.41
Monachus nihil poteſt agere abſque Abbatis licentia. l.6.c.11.n.54
Monachus poteſt de licentia ſui Abbatis eſſe aduocatus, vel procurator, cùm id munus ſuſcipit pro miſerabilibus perſonis tuendis. l.6 c.13.n.23. Non tamen poteſt pro ſibi conſanguineis, ſi miſerabiles non ſint. ibid.n.24
Monachus exiſtens in ſcholis, vel in alio negotio, an poſſit pro expenſis obligare monaſterium. l.7.c.31. num.15
Monachus habens proprium an ſit à monaſterio expellendus. l.6.c.10.n.12
Monachus ineptus officio iudicandi an poſſit tuta conſcientia præfici Eccleſiæ ſeculari. l.6.c.19.n.40
Monachus in Epiſcopum, vel Cardinalem promotus an liberetur religionis oneribus, & ſtatutis. lib.6. c.6. num.54
Monachus Epiſcopus ſi depoſuit Epiſcopatum, an teneatur ad Epiſcopatum redire. l.6.c.6.n.18
Monachus an pro noxa dari poſſit. l.6.c.14.n.30
in Monachi bona ſuccedens monaſterium non eſt propriè hæres, nec iure hæreditario illi ſuccedit, ſed iure cuiuſdam acquiſitionis naturalis, & acceſſoriæ perſonæ. l.7.c.12.n.21
Monacho nullo iure indicta eſt excommunicatio, qui prætextu Epiſcopalis dignitatis habitum dimiſit, & Epiſcopalem induit. l.6.c.6 n.25
Monacho res data in ſeculo ea lege, ne illi integrum ſit eam alienare, an tranſeat in monaſterium eo profitente. l.7.c.15.n.66
Monacho non inſtituto an rumpatur teſtamentum paternum. l.7.c.12.n.10
Monachum alens an poſſit petere à monaſterio alimenta. l.6.c.9.n.9
Monachus ius agendi nomine proprio non habet. ibid. num.10
Monachi contumaces, & corrigi renuentes poſſunt à religione expelli. l.6.c.9.n.3
Monachi apoſtatæ, vel fugitiui poſſunt vbique & extra territorium apprehendi à ſui ſuperiore. lib.6. cap.8. num.33
Monachis an poſſit clauſura aliqua à Pontifice imponi. l.6.c.2.n.43
Monachis quando ratione nouæ reformationis datur optio tranſeundi ad aliud monaſterium, à quo debeant ali. l.6.c.9.n.15

Monaſterium.

Monaſterium non poteſt ſuccedere in maioratum habentem iuriſdictionem annexam. l.7 c.13.n.72
Monaſterium an ſuccedat maioratum profeſſi. lib.7. c.15.n.1
Monaſterium in quale feudum ſuccedere poſſit. lib.7. c.15.n 36
Monaſterium ingredientibus an ſit teſtandi facultas. l.7.c.3.n.2
Monaſterium, vel Eccleſia an teneatur de depoſito ipſi commendato, quando eius culpa perit, inſtar aliorum depoſitariorum. l.6.c.14.n.34
Monaſterium an poſſit iuuari beneficio reſtitutionis in integrum, quando dolo in re depoſita delinquit. ibid. num.36
Monaſterio quando depoſitum factum cenſeatur. ibid. num.37
Monaſterium an ſuccedat in bona profeſſi tanquam hæres, & iure hæreditario. l.7.c.12.n 20
Monaſterium dum vacat, neminem poteſt ad profeſſionem admittere. l 5.c.4 n 67
Monaſterium ſuccedendi capax quo iure ſuccedat in omnia profeſſi bona, de quibus ante profeſſionem non diſpoſuerat. l.7.c.12 n.4
Monaſterium quibus actionibus agat circa bona, quæ ratione monachi ſibi competunt. ibid.n.9
Monaſterium ſuccedens in religioſi bona an teneatur ſtare illius contractibus, & debita ſoluere ante profeſſionem contracta, & ad alimenta iis, quibus tenebatur monachus. l.7.c.51.n. 1
Monaſterium an ſuccedat in maioratum, quando profeſſus antea generalem renunciationem hæreditatis, aut bonorum, aut cuiuſcumque iuris fecerat. l.7. c.15.n.29
Monaſterium ſi ſit ex ordinibus mendicantibus, an teneatur monacho Abbatem accuſanti expenſas miniſtrare. l.6.c.12.n.22
Monaſterium an teneatur expenſas funeris monachi ſoluere, qui extra monaſterium moritur. l.6.cap.14. n.5. Beneficium manuale, ſi habeat, an expenſis illius ſepeliendus ſit. ibid.
Monaſterium non ſuccedit in bona profeſſi, niſi quatenus profeſſus ille, cuius perſonam repræſentat, habeat ſuccedendi ius. l.7.c.6.n.2
Monaſterio, vel ingredienti religionem, an competat ius irritandæ renunciationis ratione enormiſſimæ læſionis, vbi competens dos aſſignata eſt. ibid.n.10
Monaſterij ſuperiores, qui in illo nullum habent ſuperiorem, poſſunt eſſe delegati ad literas Pontificis, vel eius legati exequendas. l.6.c.13.n.78
Monaſterij clauſtra ingredi an poſſit fœmina gratiâ medendi infirmo, aut eius lactandi. l.6.c.17.n.30
Monaſterio vendente rem ad viam monachi, an competat proximiori conſanguineo ius retractus. lib.7. c.14.n.28
Monaſterio monialium an poſſit vniri beneficium parochiale in temporalibus, & ſpiritualibus. l.7.c.19. num.190
Monaſterij monialium nomine quid contineatur, vt illud ingredi non liceat, & an liceat monialem, & ſe-

cularem eſſe ſimul, ita vt neutra clauſuram violet. l.6.c.16.n.11

Monaſterium ſi ſit authoritate Apoſtolica ſoli ſuperiori conuentuali ſubditum, an poſſint Prouinciales, & Generales cognoſcere de licentia per hunc data, an ſit iuſta. ibid.n.16

Monaſteria monialium an frequentare liceat. l.6.c.16. num 105

Monaſteria Sanctæ Claræ an poſſint bona immobilia, & proprium in communi habere, ac proinde ſuccedant in bona monialium profeſſarum. l.7.c.12.n.2

Monaſteria quæ ſint ſuccedendi capacia. l.7.c.12.n.1

Monialis.

Monialis licitè egreſſa an teneatur finita egreſſus cauſa redire ſtatim ad monaſterium. l.6.c.15.n.60

Moniali an iuſtè concedatur licentia clauſtro egrediendi, causâ medendi morbo ita periculoſo, vt deſperetur ſalus ea non egreſſa. l.6.c.15.n.38

Moniali iter agenti, aut legitimè extra monaſterium exiſtenti, an interdictus ſit ingreſſus in aliud, vel eiuſdem, vel diuerſi ordinis. l.6.c.16.n.9

Monialem quantumuis occultè fornicantem cùm DD. negant poſſe velum ſuæ congregationis, & benedictiuuis ſuſcipere, de quo vero intelligant. l.5.cap.5. num.22

Moniales ordinum Prædicatorum habentes ſexdecim annos, an poſſint profiteri in mortis articulo ante annum nouitiatus. l.5.c.4.n.16

Moniales qualiter teneantur obedire Abbatiſſæ, & quam poteſtatem illa habeat. l.6.c.1.n.17

Moniales an expelli poſſint è monaſterio propter incorrigibilitatem. l.6.c.9.n.6

Moniales conuerſæ profeſſæ exiſtentes in domibus monaſterio contiguis ad petendas eleemoſynas ſi ad inutilia, aut praua exeant, an irregularitatem incurrant. l.6.c.15.num.71

Monialium frequens viſitatio an non ſolùm interdicatur, ſed etiam omnis acceſſus. l.6.c.16.n.106

Moniales tempore D.Auguſtini clauſuram non ſeruabant. l.6.c.16.n.3

Monialibus qualiter ſtrictior iure Pontificio clauſura indici potuerit ea ad quam ea vi ſuæ profeſſionis, aut regulæ tenebantur. ibid.n.5

Moniales profeſſæ ordinum militarium S.Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, an clauſura aſtringantur. ibid. num.10

Monialibus an licitum ſit tranſire ad arctiorem religionem. l.6.c.7.n.53

Moralia.

in Moralibus quod eſt valde difficile, reputatur impoſſibile. l.6.c.2.n.53

Moriens.

Morienti nouitio ab inteſtato quis ſuccedat. l.7.cap.5. num.51

Mors.

Mors ciuilis æquiparatur naturali, quando in caſu de quo agitur, ex negotij qualitate eſt eiuſdem effectus, cuius eſſet mors naturalis. l.7.c.15.n.31

Mors ciuilis per profeſſionem an habeat eundem effectum, quem naturalis. l.7.c.3.n.68

Mortis tempore poteſt profeſſus non tanquam teſtator, ſed tanquam perſonatum elector diſponere. l.7. c.8.n.8

cum Mortis periculo non obligat lex eccleſiaſtica, niſi in rariſſimo neceſſitatis caſu. l.6.c.18.n.5

Morte profeſſi non expirat ius patronatus annexum bonis, ſecus verò annexum perſonæ. l.7.c.14.n.6

Mortuus.

Mortuus ciuiliter per profeſſionem, nequit in priſtinum ſtatum redire, vt res ſuas recuperet. lib.7.c.11. num.5

Mortuo monacho poſt delatam hæreditatem, & nondum aditam, an poſſit monaſterium adire. l.7.c.15. n.44.& ſeqq.

Motus.

Motus proprius Pij V. & Gregorij XIII. in quo differant quoad pœnas ſtatutas in admittentes fœminas intra monaſteria. l.6.c.17.n.35

Motus proprius Pauli V. *Poſtquam diuina bonitas*; an de ſolis veris apoſtatis intelligatur. l.6.c.8.n.10

Mulier.

Mulieri an ſit integrum omnia bona in dotem dare abſque inſinuatione. l.7.c.12.n.30

Munus.

Munus aduocati, aut procuratoris in quibus caſibus poſſit religioſus obire. l.6.c.13.n.18.& ſeqq.

Munera publica cenſentur quaſi militiaria. lib.7.c.13. num.24

Mutatio.

Mutatio ſtatus alienantis non officit iuri iam quæſito per eum, in quem alienarat. l.7.c.3.n.81

Mutuum.

Mutuum malè expendens religioſus an gaudeat beneficio Macedoniani, idque habeat locum in foro conſcientiæ. l.7.c.3.n.22

Mutus.

Mutus an poſſit nutibus, & facto ipſo profiteri. lib.7. cap.12.num.32

N

Natale Domini.

NAtale Domini quando incidit in feriam ſextam, an religioſus creatus Epiſcopus licitè poſſit veſci carnibus, cui iuxta ſuæ religionis conſtitutiones is eſus interdictus erat. l.6.c.6.n.20

Natiuitas.

Natiuitate filiorum vt reuocetur donatio priùs facta, lex diſponens procedit in veris filiis. l.7.c.3.n.41

Neceſſitas.

Neceſſitatem importantia omnia verba æquipollent præcepto. l.6.c.4.n.38

Negatio.

Negationis ea eſt natura, vt quidquid poſt ſe inuenit, deſtruat, eiúſque oppoſitum ponat. l.6.c.15.n.36

Negligentia.

Negligentia in omni ignorantia culpabili reperitur. l.6.c.8.n.42

Negligentia ignoranti imputari nequit. l.5.c.4.n.46

Negotia.

in Negotiis Abbatis monaſterij, vel ad ipſum accuſandum, aut denunciandum, an poſſit religioſus eſſe procurator, vel aduocatus. l.6.c.13.n.19. Immo & in negotiis cuiuſuis religioſi eiuſdem religionis poteſt id munus obire, cum licentia ſuperioris. ibid.n.10. An extendatur etiam ad negotia religioſi diuerſæ religionis. ibid.n.21

Nepotes.

Nepotes quo iure auo ſuccedant. l.7.c.7.n.41.& 42

Nobilitas.

Nobilitas profeſſi an amittatur per profeſſionem. l.7. c.12.n.12

Nobilitas eſt quoddam ſanguinis ius, & ſubinde naturale, ac incommutabile. ibid.n.13

Nobiles.

inter Nobiles iure ſanguinis, & nobiles ratione ſolius priuilegij quantum diſcrimen. l.5.c.1.n.26

Non poteſt.

Non poteſt, actum reddit nullum, ſaltem quando res non interdicitur ob ſolam perſonæ honeſtatem, ſed ob ipſius vitium. l.6.c.12.n.10

Nouitius.

Nouitios reſilire ſi velit, non tenetur ad regulas, vel ſuperiorum

Digitized by Google

periorum præcepta. l.6. c.10. n.1. An teneatur à Monaſterio recedens ſoluere expenſas in ſuis alimentis conſumptas. ibid. n.2. Perſeuerare volens an obligetur præceptis regulæ,& ſuperiorum. ibid. num.6

Nouitius delinquens an poſſit puniri à Prælato regulari, vel à Iudice ſeculari, aut Eccleſiaſtico. ibid.n.9

Nouitium percutiens qua ratione inodetur ſententia excommunicationis. ibid.n.10

Nouitij ſicut fauore religionis eximuntur inſtar profeſſorum à ciuili poteſtate, ſic etiam ab Epiſcopali, dum in probatione verſantur. ibid.n.11

Nouitij poſſunt perpetuo carceri damnari. ibid.n.13

Nouitij an ſint immunes ſolutione gabellarum. ibid. num.15 & 16

Nouitij an poſſint excommunicari à proprio Epiſcopo,vel à religionis Prælato. ibid.n.7

Nouitij an poſſint ad ordines promoueri. lib.7. c.10. num.18. Et à quo Epiſcopo initiari debeant. ibid. num.20

Nouitij dedicatio eſt pura,& non conditionalis,quamuis mutabilis, & reſoluenda in euentum conditionis, ſi religio non placuerit. ibid.n.21

Nouitios gaudere priuilegiis religionis ſatis eſt probabile. ibid.n.22

Nouitius qui renunciarat, an poſſit in teſtamento renocare eandem donationem. l.7.c.5.n.50

Nouitij obligatio nullam vim habet,niſi ſequuta profeſſione. ibid.

Nouitius non cenſetur bona dare religioni, niſi cùm actu profitetur. l.7.c.3.n.92

in Nouitij bona an ſuccedat Monaſterium quoad ſuam legitimam. ibid.n.93

Nouitius an teneatur alimentorum expenſas ſoluere. ibid.n.95

Nouitio reſeruantur reſidui beneficij ipſius fructus, quia eſt verè beneficiarius. l.7.c.4.n.18

Nouitio exeunti reſtituendi ſunt fructus beneficij.ibid. num.19

Nouitio an poſſit conferri beneficium Eccleſiaſticum. ibid.n.20

Nouitio morienti ab inteſtato, quando Monaſterium, eſt incapax, quis ſtando in iure antiquo ſuccedat. l.7.c 3.n.90

Nouitius minor vigintiquinque annis,an poſſit diſponere de bonis abſque authoritate tutoris, & decreto Iudicis. ibid.n.22

Nouitius teſtans an teneatur relinquere legitimam aſcendentibus,& deſcendentibus. l.7.c.3.n.7

Nouitius poteſt accuſare, tranſigere, ac pacem inire; ſiue ſibi,ſiue ſuis iniuria irrogetur. l.6.c.12.n.34. Et ideo legitimam ſtandi in iudicio perſonam habet. ibid.

Nouitio interfecto,ius accuſandi, & paci ineundæ, & compoſitionis accipiendæ, an pertineat ad Monaſterium,vel ad quem. ibid.n.35

Nouitiis, vel iis, qui in Societate I E S V vota biennij emisêre, an interdicatur officium Aduocati, aut Procuratoris. l.6.c.13.n.2

Nouitius minimè amittit feudum qualecumque illud ſit, atque adeò religionem egreſſus illud retinebit. l.7.c.15.n.34

Nouitius abſque iuſta cauſa expulſus ius habet agendi contra religionem,ne expellatur. l.5.c.4.n.39

Nouitius non eſt verè Monachus, nec religioſus. l.5. c.5.n.12

Nouitius an retineat qualemcumque maioratum in ſeculo poſſeſſum, & in qualemcumque ſuccedat, etiamſi in eo ſit clauſula excludens religioſos. l.7. c.15. n.1

Nouitius an poſſit cedere iure ſuo, vt vel nouitiatus, vel profeſſio iure ante legitimam ſint ætatem. l.5. c.4.n.23

Nouitiorum priuilegiis an gaudeat admiſſus ante pubertatis annos ad religionem, ita vt ipſum percutiens ſit excommunicatus.

Nouitius an poſſit ſepulturam eligere. lib.6. cap.14. num.10

Nouitius ſi moriatur abſque ſepulturæ electione, vbi ſit ſepeliendus. ibid.n.11

Nouitij quibus expenſis ſint ſepeliendi. ibid.n.12

Nouitius vt omnes in ſpecie religionis aſperitates experiatur,non eſt opus.l.5.c.4.n.28.Et conſequenter nec religionem omnes eius mores in ſpecie experiri requiritur. ibid.

Nouitius in teſtamento an teneatur aliquid relinquere Monaſterio. l.7.c.2.n.8

Nouitius an poſſit teſtari de ſpe, quam habet ſuccedendi parentibus ſuperſtitibus. ibid.n.9

Nouitij bona an acquirantur Monaſterio, reuocabiliter tamen. ibid.n.11

Nouitius in religione capaci ſuccedendi an poſſit teſtari de vſufructu, vel annuo legato ſibi relictis. ibid.n.12

Nouitius ſi hæredem inſtituiſſet Monaſterium,an maneat reuocata hæredis inſtitutio, ſi ab eo recedat. ibid. n.14

Nouitios inducere, vt aliquid Monaſterio relinquant, an religioſis ſit interdictum. ibid.n.15

in Nouitiorum teſtamento petitæ ſolemnitates, an ſint quas petit ius ciuile, vel quas Eccleſiaſticum. ibid. num.19

Nouitij inter perſonas Eccleſiaſticas computantur, gaudentque fori priuilegio inſtar Eccleſiaſticorum. ibid.

Nouitius ſimpliciter eſt adhuc ſui iuris cum libera exeundi poteſtate. l.7.c.3.n.3

Nouitij ſexdecim annos excedentes an poſſint quandocumque liberè de ſuis bonis diſponere. lib.7.c.5. num.6.& 7

Nouitij an ſint capaces beneficij ſecularis, & penſionis. l.7.c.29.n.10

Nouitij cuiuſcumque ordinis an poſſint hæredes inſtitui, ac ſuccedere in hæreditatem paternam ex teſtamento,& ab inteſtato. l.7.c.25.n.3

Nouitij Societatis IESV ante ingreſſum in nouitiatum poſſunt de ſuis bonis diſponere quomodocumque voluerint. l.7.c.1.n.32

Nouitiis an integrum ſit de ſuis bonis teſtari, nulla ad id petita ſuperioris licentia. l.7.c.3.n.1

Nouitiorum habilium poſſunt ſuperiores ex iuſta cauſa differre profeſſionem. l.5.c.4.n.21

Nouitiorum habitus quando patenter à profeſſorum habitu diſtinguitur, per nullam cuiuſcumque temporis delationem talis habitus nouitiorum profeſſio tacita inducitur. l.5.c.3.n.30. Immo bis habitus manifeſtum indicium præbet voluntatis permanendi in nouitiatu. ibid.

Nouitius ea libertate gaudet ad exeundum, qua Conuentus ad expellendus. ibid.n.40

Nouitia.

Nouitiæ cuiuſcumque religionis approbatæ an teneantur ad clauſuram. l.6.c.15.n.16

Nouitiarum magiſtra vt ſit Monialis in alio Monaſterio eiuſdem ordinis,an liceat egreſſus. lib.6.cap.15. num.46

Nouitiatus.

Nouitiatus an ſit neceſſariò intra Monaſterium peragendus. l.5. c.4.n.26. & 28. Cur ſit introductus. ibid.

Nouitiatus poteſt reddi irritus, quod nouitius non detulerit peculiarem ſuæ religionis habitum,ſed in ſeculari nouitiatum peregerit. l.5.c 4.n.29

Nouitiatus eſt ſimplex votum caſtitatis emiſſum in Societate IESV poſt biennium. lib.5.c.1.n.10. Per illud tamen iure non Eccleſiaſtico dirimitur ſubſequens matrimonium. ibid.

Nouitiatus annus poſt Tridentinum an ſit complendus de momento ad momentum, & an ſit addenda dies etiam in anno biſſextili. l.5.c.4.n.9

Nouitiatus annus eſt in priuatum profitentis fauorem inductus. l.5.c.4.n.3

Nouitiatus tempore ſi quis in furorem incidat, an id furoris tempus computandum ſit in nouitiatus anno, vel an illum interrumpat, ſiue excommunicatus percutiens illum tempore furoris. l.5.c.4.n.54. & 55

Nouitiatus anno finito an liceat differre profeſſionem. l.5.c.4.n 21

Nouitiatus durat biennio, & ad illum nemo admitti valet ante quindecim annos completos. lib.5.c.4. num.7

Nouitiatus anno an poſſit renuntiari. ibid.n.18

Nouitiatu non in legitima ætate habito, an valeat profeſſio virtute illius facta. l.5.c.4.n.25

Nouitiatus in Societate IESV minoris quindecim annis & maioris quinquaginta, an valeat. ibid. num.16

Nullum.

Nullum eſt quod iure prohibente, & re ſiſtente fit. l.6.c.12.n.43

O

Obedientia, & Inobedientia.

OBedientia, & inobedientia quotuplex ſit. l.6.c.2. num.1

Obedientia nihil eſt aliud, quam executio cuiuſcumque actus virtutis ſub præcepto cadentis; & inobedientia omiſſio eiuſdem. ibid. Hoc modo vſurpata obedientia eſt virtus generalis, & inobedientia vitium generale. ibid. Vt eſt virtus inclinans ſubditum ad exequenda ſuperiorum præcepta, vt præcepta ſunt, eſt virtus ſpecialis. Inobedientia verò vt eſt vitium inclinans ad omittenda præcepta, eo quod præcepta ſint, eſt vitium ſpeciale. ibid.

Obedientiæ & inobedientiæ obiectum an ſit ſolum præceptum obligans ſub mortali, vel veniali. ibid. num.2

Inobedientia formalis non poteſt accidere abſque actuali præcepti contemptu. ibid.n.4

Obedientia reſpicit ſuperiorem, dum ſuperior eſt, & ceſſat, eo ceſſante. l.6.c.6.n.5

Obedientia religionis ab obedientia communi omnibus Chriſtianis quomodo differat. l.6.c.2.n.14

Obedientiæ perfectio verſatur circa omnia licita, etiamſi non poſſet ſuperior ea præcipere, dummodo voluntas ſuperioris circa illa quouis modo innoteſcat. l.6.c.2.n.3

Obedientiæ promptitudo illuſtriorem eam reddit. ibid.

Obedientiæ perfectio in quo conſiſtat. lib.6.c.18. num.39

contra Obedientiam Prælatis regularibus debitam præſcribi non poteſt. l.6.c.2.n.30

Oblati.

Oblati, qui profeſſione non emiſſa ſe, & ſua obtulerunt Eccleſiæ, an teſtari valeant. lib.7. cap.8. n.42.& 43

inter Oblatos & Conuerſos quid ſit diſcriminis. l.6. c.7. n.9. Sunt ſeculares; eo quod ad ordines non promoueantur. ibid.

Oblatæ.

Oblatæ an teneantur ad clauſuram. l.6.c.15.n.15

Oblatio.

Oblationis vſum quem ſeruent Moniales apud Italos. l.7.c.1.n.16

Oblatio bonorum duplex fit ab ingrediente religionem, & quæ. ibid. n.21. Quando oblatio hæc ſit æquè principalis, & quando non acceſſoria perſonæ. ibid.n.22. & ſeqq.

Obligatio.

Obligatio noua voti poteſt eſſe intenſiua, aut extenſiua. l.6.c.18.n.3

Obligatio ciuilis, ac fori externi, non eſt domini ad ſeruum. l.7.c.8.n.16

Obligatio ad religionis ſubſtantialia nullis corporis viribus eget, ſed ſolo voluntatis effectu. l.5.c.4. num.52

Obligationis nomine omnes contractus veniunt. l.7. c.5.n.31

Obligationis ſub mortali an ſignum ſit pœna excommunicationis maioris in lege impoſita. lib.6. c.4. num.48

Obligatione duplici vltra communem an teneantur clerici continere. l.5.c.6.n.3

quoad Obligationem, & culpam omiſſionis non attenditur quod fit, ſed quod fieri debet. lib.8.cap.7. num.24

Obligationes reciprocæ nequeunt in vnius conſenſu conſiſtere, ſed indigent duplici perſona poteſtatem obligandi habente. l.5.c.4.n.62

Obſeruantia.

Obſeruantiæ regulares externæ in regula præſcriptæ an obligent ſub mortali, an ſub veniali, an ſolùm ad pœnam. l.6.c.4.n.68

Obſeruantias regulares tranſgrediendo an incurrat culpam aliquam religioſus Epiſcopus. l.6.c.6.n.18. Tripliciter à nonnullis diſtinguuntur. ibid. An etiam teneatur ad eas debito legali, & ſub culpa. num.19

Odioſa.

in Odioſis non comprehenduntur nouitij nomine religioſorum. l.7.c.15.n.1

Officium.

Officium publicum, quod indiget renunciatione intra certum tempus facta ante mortem ne perdatur, an amittatur ea renunciatione non facta ante id tempus tranſactum, à tempore illius vſque ad profeſſionem in Ordine Minorum, ſed tranſeat vſque ad mortem naturalem. l.7.c.14.n.18.& ſeqq.

Officium executoris teſtamenti relictum Monacho, an tranſeat in Monaſterium. l.6.c.11.n.21

Officium diuinum non tenetur religioſus creatus Epiſcopus iuxta ſuæ religionis ritum perſoluere. l.6.c.5. n.25

Officiorum, dignitatum, & adminiſtrationum nomine quibus priuat Pontifex Moniales abſque legitima licentia egreſſas, ac facultatem egrediendi concedentes, quid intelligatur. l.6.c.15.n.66

Officiis finitis an teneantur ſtatim egredi è clauſtria virorum fœminæ quæ fuerunt ingreſſæ. l.6. c.17. num.19

Operari.

ad Operandum in rebus moralibus ſatis eſt probabilis cognitio, reputatúrque certitudo moralis. l.7. c.19 n.13

Operanti ad finem non conuenit ex neceſſitate, vt finem iam comparauerit, ſed vt aliqua via ad ipſum tendere conetur. l.6.c.5.n.1

Opera.

Opera ſatisfactoria in mortali facta non reuiniſcunt adepta gratia. l.5.c.5.n.4

per Opera omnia ſupererogationis non tenetur religioſus niti ad perfectionem, ſed iuxta ſola ſuæ religionis media. l.6.c.5.n.2

Opinio.

Opinio.

Opinio non ſtat cum dubio, hoc enim omnem aſſenſum excludit: illa autem aſſenſum determinatum perit, etſi cum alterius partis formidine. lib.6.c.5. num.2

Ordinatus.

Ordinatus ſacris ante rationis vſum, non tenetur ad ſpecialem continentiam ratione ordinis aſſumpti. l.5.c.6.n.7. Immo hodie ordinatus ante decimum ſextum annum completum, ad id non tenetur, niſi adepta illa ætate ordinem aſſumptum ratum habuerit. ibid.n.8

Ordinarius.

Ordinarius eſt Vicarius Generalis Epiſcopi, & in omnibus decretis nomine ordinarij comprehenditur. l.6.c.55.n.30

Ordo.

Ordo metu viri conſtantis aſſumptus non obligat ad caſtitatem. l.5.c.6.n.6. De iniuſta compulſione id intelligendum. ibid.

Ordinis ſacri votum valet ante pubertatem completam, & quare. l.5.c.4.n.5

Ordinis Sanctæ Claræ Moniales quotuplices ſint. l.7. c.15.n.2

ad Ordinem ſacrum promotus apoſtata, an poſſit in ordine ſacrum miniſtrare. l.6.c.8.n.21

Ordinem ſacrum in apoſtaſia recipienti an ſit integrum ad ſuperiores ordines aſcendere. l.6.c.8.n.22

Ordine ſuſcepto vti minus eſt, quam poſſe ad ſuperiores aſcendere. ibid.n.22

Ordinis cuiuſque ante apoſtaſiam ſuſcepti vſus non eſt interdictus. ibid.n.24

Ordinum militarium clerici extra clauſtrum viuentes an teſtari poſſint. l.7.c.8.n.37

Ordinibus ſacris quibuſcumque Initiari poſſunt nouitij. l.6.c.10.n.19

P

Pactum.

PActum iuramento firmatum an noceat hæredibus, quando id poteſt in ipſorum præiudicium iniri. l.7.c.7.n.42

Pactum habendi proprium à ſuperiori non reuocabile, eſt contra votum paupertatis. l.5.c.4.n.205

Pactum ſuper hæreditate hominis incerti an valeat. l.7.c.n.31

Pactum de hæreditate viuentis, quando venit in conſequentiam alterius contractus liciti neceſſarij, an valeat. ibid.n.43

Pactum mutuæ ſucceſſionis quomodo valeat inter milites, & in quo eorum priuilegium conſiſtat quoad hoc. ibid.n.45

Pactum iureiurando firmatum, ſeu bonorum renunciatio hac lege, ſi ingreſſus fuero religionem, an valeat. l.7.c.6.n.12

Pacta futuræ hæreditatis an valeant. l.7.c.5.n.2

Pactum an valeat, ſiue ſit de diuidenda hæreditate viuentis, ſiue de deferenda, ſiue de donanda alteri. ib. n.6. An etiam valeat ſi ſit de ſuccedendo, ſiue de non ſuccedendo. ibid.n.7

Pactum parentum circa hæreditatem filiorum an ſit irritum. ibid.n.12

per Pacta, & renunciationes irreuocabiles poſſunt nouitij diſponere de hæreditatibus nondum delatis, & de ſpe ſuccedendi parentibus. l.7.c.3.n.9

Pandemius.

Pandemius morbus, endemius, epidemius, & peſtis, quo pacto differant. l.6.c.15.n.33

Papa.

Papa qualiter poſſit concedere facultatem Epiſcopo religioſo teſtandi ad opera pia. l.6.c.6.n.18

Parens.

Parenti permittitur teſtari inter liberos cum duplici teſte: at non permittitur è contra liberis ſic teſtari inter parentes. l.7.c.9.n.20

Parentes ex tertio bonorum primogenium inſtituentes nequeunt in regno Caſtellæ religioſos filios, aut filias Moniales excludere. l.7.c.15.n.6

Paria.

Paria ſunt, fieri tempore habili, & fieri tempore inhabili, dummodo effectus conferatur in tempus habile. l.7.c.2.n.54

Parochus.

Parochus religioſus, an ſi indigeat diſpenſatione in aliquo regulæ ſtatuto, poſſit ipſe, vel alius cum eo diſpenſare. l.6.c.6.n.37. Abſoluitur ab officio diuino iuxta ritum ſuæ religionis perſoluendo. ibid.n.38. Et an teneatur habere ſocium ſui ordinis. ibid.n.39

Parochus cui interdicta eſt Sacramentorum, aut peculiaris matrimonij adminiſtratio, validè aſſiſtit, & alteri committit. l.5.c.4.n.79

Parochi officium nec eſt prælatio, nec dignitas. l.6. c.18.n.28

Participantes.

Participantes cum excommunicato in crimine, quando excommunicationem incurrant. l.6.c.8.n.89

Pater.

Pater ſi ſeculo emancipatat filium, an dimidia pars vſusfructus, quam in præmium emancipationis retinebat, extinguatur per patris profeſſionem. l.7. c.13.n.73

Pater an priuetur per profeſſionem filij vſufructu, quem in peculium eius aduentitium acquiſierat. l.7.c.13.n.38

Pater quando poſt ſubſtitutionem pupillarem profeſſus eſt in religione capaci ſuccedendi, an ex tunc euaneſcat ſubſtitutio pupillaris. l.7.c.5.n.43

Patre filiis impuberibus ſubſtituente, & poſtea mortis tempore eoſdem liberos in poteſtate non habente, euaneſcit ſubſtitutio pupillaris. ibid.n.44

Pater profeſſus deſinit filios habere in ſua poteſtate. ibid.

Pater ratione patriæ poteſtatis ius eligendæ ſepulturæ pro filio impubere non habet, ſed ratione conſuetudinis, vbi ea legitimè præſcripta fuerit. l.6.c.14. num.6

Patri an integrum ſit meliorare in tertia bonorum parte filium profeſſum, etſi hæreditati renuntiarit, aut ſit profeſſus in ordine Minorum, aut in Societate IESV. l.7.c.12.n.12

ad Patrem pertinet tam quoad proprietatem, quàm quoad vſumfructum peculium filiifamilias profectitium. l.7.c.13.n.54

Patria poteſtas.

Patria poteſtate liberatur filiusfamilias per profeſſionem. l.5.c.5.n.29. An liberetur etiam in iis in quibus id eſſet in eius damnum. ibid.n.30

Patrinus.

Patrinus Baptiſmi, vel Confirmationis poteſt eſſe religioſus factus Epiſcopus. l.6.c.6.n.24

Patronus.

Patrono non eſt integrum ſe ad beneficium præſentare. l.6.c.11.n.50

Paupertas.

Paupertatis votum obligat ad nullatenus de propriis bonis diſponendum abſque ſuperioris facultate. l.7. c.3.n.5

per ſolemne paupertatis votum non fit bonorum donatio, cùm in Monaſterium non transferantur iure ipſo naturali ea bona, & actiones, ſed ſolo iure humano: & hoc tantùm quando Monaſterium eſt ſucceſſionis capax. l.5.c.1.n.6

Paupertatis

Digitized by Google

Paupertatis ſolemne votum ſolo iure Eccleſiaſtico reddit profeſſum inhabilem ad acquirendum rei alicuius dominium. ibid.n.9
Paupertatis voto aſtringitur religioſus ad nihil habendum tanquam proprium. l.7.c.19.n.49
Paupertatis votum à commendatariis emiſſum in quo conſiſtat,& quando illud tranſgredi dicantur. lib.7. c.8.n.33,& ſeqq.
Paupertatis votum ſolemne, & ſimplex qualiter differant. l.7.c.18.n.23
Paupertatis voto an liberetur religioſus creatus Epiſcopus,efficiaturque verus dominus redditúum Eccleſiaſticorum. l.6.c.6.n.7
Paupertatis votum coadiutorum formatorum Societatis I s v ſemper reddidit eos incapaces dominij acquirendi,ac in alium transferendi.lib.5.cap.1. num,10
Paupertatis relaxatio à primæuo ſui inſtituti feruore religionem abducit. l.6.c.18.n.7
Paupertas voluntaria primum eſt religionis fundamentum, ibid. Eiuſdem murus eſt, & propugnaculum. ibid.

Pauperes.

Pauperum electio, in quos eleemoſyna diſtribuenda eſt,poteſt in teſtamento committi Fratribus Minoribus. l.6.c.11.n.32. An exigatur licentia ſuperioris ad eam electionem faciendam. ibid.n.34

Pax.

Pacem inire,ac pro pace compoſitionem accipere,eius eſt,cuius eſt accuſare. l.9.c.12.n.35

Peccatum.

Peccatum religioſi ſi ſit veniale, multitudine bonorum operum,in quibus verſatur, veluti obruitur: ſi verò ſit mortale, faciliùs ac citius reſurgit ob priſtinam conſuetudinem, qua eſt deditus Deo, ac bono aliorum religioſorum exemplo. l.6.c.4.n.7
Peccatum proprietatis in religioſo an habeat duplicem malitiam, alteram furti, & alteram ſacrilegij. l.7.c.20.n.7
Peccatum ex contemptu latiùs patet, quàm peccatum inobedientiæ vtrouis modo ſumptæ. l.6.c.1.n.3
Peccatum occultum religioſi Societatis I e s v an poſſit denunciari ſuperiori tanquam Iudici, non præmiſſa correctione fraterna. l.6.c.18.n.48
Peccati mortalis, & venialis differentia ex nulla voluntate pendet, ſed ex operis ipſius natura. l.6.c.4. num.26

Peculium.

Peculium profectitium,caſtrenſe,& quaſi caſtrenſe,& libri filiifamilias an tranſeant ad Monaſterium per eius profeſſionem. l.7.c.13.n.37
Peculium quale ſint bona acquiſita à filiofamilias clerico. l.7.c.13 n.23
Peculium caſtrenſe, quaſi caſtrenſe, aduentitium, & profectitium quod dicatur. ibid.n.24

Pecunia.

Pecunias iuſſus reſtituere pauperibus ratione debiti incerti contracti à iubente, an poſſit ſibi applicare. l.6.c.11.n.62
Pecuniarum dominium, quæ Franciſcanis in eleemoſynas datur, apud quos remaneat. l.7.c.18.n.15
Pecunias in vſum Fratrum Minorum danti an ſit integrum illas liberè, & abſque cauſa ſibi reuocare, antequam alienatæ in alium ſint. ibid.n.17

Penſio.

Penſio minus repugnat religioſo quàm beneficium ſimplex. l.7.c.29.n.6
Penſiones an extinguantur profeſſione, ſicut & beneficia. ibid.n.8
Penſio abſque iuſta cauſa per Pontificem conceſſa an valeat. l.7.c.29.n.97
Penſionis recipiendæ ſit capax illegitimus profeſſus. l.5.c.5.n.16
Penſionis habendæ an ſit capax regularis. l.7.c.29. n.92.& 93
Penſiones nouitij etiam in Societate I e s v, an vacant tempore nouitiatus per profeſſionem,aut vota biennij. l.7.c.4.n.13
Penſiones largè dicuntur beneficia. ibid.

Perſona.

Perſona Monachi non eſt legitima ad comparendum in iudicio, ſiue vt actor, ſiue vt reus, abſque ſuperioris licentia. l.6.c.12.n.12
Perſona in Monaſterium tranſeunte,tranſeunt quoque acceſſoriè eius bona. l.7.c.12.n.21
Perſonæ dantis, & accipientis quomodo verè ſaluetur diſtinctio,applicante ſibi diſtributore eleemoſynam. l.6.c.11.n.54

Peſtis.

Peſtis tempore an teneatur religioſus non fugere, ſed obedire Prælato iubenti ipſum inſeruire infirmis, ac eis Sacramenta miniſtrare. l.6.c.2.n.54

Pœna.

Pœna ſpiritualis ſi apponatur, manifeſtè colligitur aliquam in tranſgreſſione culpam eſſe. lib.6. c.4. num.47
Pœna non neceſſariò præſupponit culpam, ſed poteſt abſque culpa imponi,licèt non abſque aliqua cauſa. l.6.c.4.n.11.Et tunc pœna non habet veram pœnæ, ſed cuiuſdam pœnalitatis rationem. ibid.
Pœnæ cùm leues ſunt poſſunt pro veniali imponi. l.6.c.4.n.54
Pœnæ magnitudo tranſgreſſoribus impoſitæ, quæ pro ſolo mortali infligi poteſt, indicat tranſgreſſionem eſſe mortalem. ibid.n.56
Pœna ſola temporalis quando tranſgreſſoribus imponitur, an obliget lex eam indicens ſub aliqua culpa. ibid.n.57
Pœnæ comminatio non infirmat legis vires,ſed corroborat, cùm apponatur ad maiorem obſeruantiam legis timore pœnæ. ibid.n.59
Pœna mortis,mutilationis,infamiæ,carceris, ſaltem in religionibus; & pœna grauioris culpæ in illis, vt pœna exilij,triremium,flagellationis,& confiſcationis bonorum,an ſint indicium obligationis ad culpam mortalem. ibid.n.64
Pœnæ quæ ſtatuuntur contra religioſos admittentes fœminas intra ſua Monaſteria. l.6.c.17.34
Pœnæ latæ in alicuius conſtitutionis violatores non ligant deficientes in aliqua leui ſolemnitate. l.6. c.16.n.30
Pœnæ olim matrimonio clandeſtino inflictæ dum id erat validum,an ceſſent poſt Tridentinum, quod illud irritum reddidit. l.5.c.4.n.10
Pœnæ alicui ſtatui ſtatutæ locum non habent, quando actus irritè fit. ibid.
Pœnas proprietatis an incurrat religioſus malè expendens ex ſuperioris licentia. l.7.c.19.n.25
Pœnas,& maximè graues,reſtringere oportet.l.6.c.15. num,70

Pontifex.

Pontifex Romanus duplici nomine eſt ſuperior religioſorum, & quomodo. l.6.c.1.n.8
Pontificis præcepta tranſgrediens religioſus non eſt duplicis malitiæ reus. ibid.n.9
Pontifici in omnibus licitis potiùs eſt obediendum, quàm Prælatis regularibus. ibid.n.10
Pontifex an ſit dominus beneficiorum, ac fructuum eorum,vel diſpenſator. l.7.c.29.n.96
Pontifex an de facto ſoleat concedere Monachis teſtandi licentiam. l.7.c.8.n.61
Pontifex an poſſit præcipere religioſis, vt ad Indos conuertendos pergant. l.6.c.2.n.48

Pontifex

Pontifex ſolus an diſpenſet, vt illegitimus profeſſus fiat Prælatus. l.5.c.5.n.17
Pontifex ſi diſpenſet abſque iuſta cauſa cum ſacris ordinibus initiato, vt vxorem ducat, an teneat diſpenſatio, validúmque ſit matrimonium. l.5.c.2.n.3
Pontifex poteſt diſpenſare in ſolemni caſtitatis voto à profeſſis emiſſo. ibid.n.4. Vt hoc licitè fiat, deſideratur publicæ vtilitatis cauſa, & vrgentiſſima. ibid.n.5
Pontifici an ſit integrum diſpenſare cum profeſſo, vt matrimonium ad tempus ineat; vel ea lege, vt prole habita ad religionem redeat. ibid.n.6. An ſi abſque iuſta cauſa diſpenſet, teneat matrimonium, poſſitque licitè iniri, & eo inito peti, & reddi debitum. ibid. n.7. An poſſit diſpenſare in ſolemni voto paupertatis. ibid.n.8.& 9
Pontifex non poteſt pro libito, & abſque cauſa, bona aliarum religionum (præter Franciſcanos) illis auferre, & dare cuicumque. l.7.c.18.n.10
Pontifex an ſoleat concedere regularibus gratiam ad beneficium alterius ordinis aſſequendum abſque tranſlatione. l.7.c.29.n.30
Pontifex Romanus an poſſit cogere religioſos ad arctiorem vitæ regulam ſeruandam, quàm prima ſui inſtituti norma poſtulat. l.6.c.2.n.25
Pontifex an poſſit abſque cauſa diſpenſare cum Epiſcopo, vt de redditibus Epiſcopatus teſtetur. l.7.c.8. num.48
Pontifex generaliter aliquid concedens non cenſetur derogare iuri communi. ibid.n.51
Pontificis ſolius Romani eſt, facultatem tranſeundi ad æquè ſtrictam religionem concedere nulla legitima cauſa tranſitus ſubſiſtente. l.6.c.7.n.42.& 64
ex Pontificis licentia an poſſint teſtari religioſi. l.7. c.8.n.4
Pontificis ſolius eſt edere decretum reddens irritam profeſſionem. l.5.c.4.n.70
Pontificem concedere Monacho licentiam teſtandi, an ſit diſpenſare in voto paupertatis. l.7.c.8.n.46

Portio.

Portio congrua ex fructibus beneficij nouitij vicario inſeruituro eſt reſeruanda, eáque eſt per Epiſcopum taxanda. l.7.c.4 n.24

Poſſeſſor.

Poſſeſſor malæ fidei nullo tempore præſcribit. l.7. c.29.n.26
Poſſeſſor propriè non dicitur habens ius ſolius adminiſtrationis. l.7.c.18.n.10

Poſſeſſio.

Poſſeſſio cur non transferatur abſque traditione. l.7. c.12.n.25
Poſſeſſio ciuiliſſima, & ficta quæ appelletur. l.7.c.12. num.29

Poſſidens.

Poſſidentis conditio in dubio eſt melior. l.5.c.4.n.29

Poteſtas.

Poteſtas eadem exigitur in actu diſſoluendo, quæ in ipſo conſtituendo. l.7.c.11.n.5
Poteſtas immediati Prælati eſt eminenter in Prouinciali, & tota vtriuſque poteſtas eſt eminenter in Generali, tanquam totius religionis capite. lib.5.c.4. num.71
Poteſtas reuocandi teſtamenti, quam religioſus ſibi reſeruaret, pugnat cum profeſſione religionis. l.7.c.11 num.20
Poteſtas quando à principio conceditur limitata aliàs non habenti actus illam excedens eſt nullus, etſi non addatur decretum irritans. l.5.c.4.n.26
Poteſtas patria cur per profeſſionem extinguatur. l.7. c.3.50

Præbenda.

Præbenda videntis cur non poſſit conferri alicui priuato, at poſſit alicui collegio. l.7.c.2.n.55

Prædicatorum Ordo.

Prædicatorum Ordo cur à nonnullis aſſeratur cæteris religioſis ordinibus abſolutè perfectior. l.6.c.n.19

Præceptum.

Præceptum vt ad mortale obliget, eſt opus materiam eſſe grauem, & vnde grauitas deſumenda. l.6.c.4. num.24
Præcepti finem impedire velle an æquiparetur quoad culpam contemptui. l.6.c.4.n.22
Præcepti obligatio non eſt ipſa præcepti ſubſtantia, ſed effectus eius. l.6.c.4.n.26
contra Præceptum tendendi ad perfectionem quando delinquatur. l.6.c.5.n.6
Præcepta ſpiritualia quæ dicantur. l.6.c.1.n.19
Præcepta imponere in virtute Spiritus ſancti & ſanctæ Obedientiæ, ex Eccleſiæ vſu pertinet ad ſolos Prælatos Eccleſiaſticos poteſtate ſpirituali præditos. ibid.n.21
inter Præcepta Prælati, & Abbatiſſæ in quo verſetur differentia. ibid.n.29
Præceptorum poteſtatis ciuilis, & domeſticæ finis quis ſit. ibid.n.30
Præcepta ore tenus impoſita an obligent ad culpam, & qualem culpam, quomodo diiudicandum. l.6.c.4. num.69
Præcepta duo incompoſſibilia cùm concurrunt, id quod magis obligat, eſt præponendum. l.6.c.3.n.2
Præceptum collectio eſt lex. l.6.c.4.n.67

Prælatio.

Prælationis officio fungitur in omnibus Abbatiſſa, quorum fœmina capax eſſe poteſt. l.5. c.5. n.19. Officium eius tanti facit Tridentinum, vt non niſi quadragenariam, & poſt octauum profeſſionis annum eligendam eſſe decernat. ibid.

Prælatus.

Prælatus regularis an poſſit aliquid præcipere ſub excommunicatione reſeruando ſibi eius abſolutionem. l.6.c.1.n.15
Prælatus iure communi poteſt reſeruare ſibi abſolutionem excommunicationis à ſe latæ. ibid.n.16
Prælatus immediatus religionis an poſſit munus executoris teſtamenti obire abſque alicuius ſui ſuperioris licentia. l.6.c.11.n.5
Prælatus ſi imponat præceptum, vt Moniales teneantur in aliquo caſu obedire Abbatiſſæ, an ſit mortale ipſi non obedire. l.6.c.1.25
Prælatus regularis an poſſit cogere ſubditos parochorum munus inter Indos obire. l.6.c.2.50
Prælatus non curans religioſos in communi viuere, & ſuperflua vitare, an ſit in bono ſtatu. l.7. c.19. num.27
Prælatus religionis non eſt dominus bonorum Monaſterij, nec eorum quæ dantur religioſo, ſed adminiſtrator. l.7.c.20.n.21
Prælatus an poſſit Monachum habilem facere ad duo ſui ordinis beneficia. l.7.c.29.n.78
Prælatus Pontifice inferior poteſt diſpenſare in religioſi ad minus ſtrictam religionem tranſitu. l.6.c.7. num.53
Prælatus immediatus Conuentus poterit licentiam tranſeundi ad ſtrictiorem religionem concedere; & ſi ille ſit tranſiturus, eam petiturus eſt à Prouinciali, & Prouincialis à Generali, & hic à Romano Pontifice. ibid.n.59
Prælatus Pontifice inferior an poſſit cum religioſo profeſſo diſpenſare, vt teſtetur. l.7.c.8.n.5
Prælatus an obligetur ex pacto inito cum ſuo religioſo. l.7.c.8.n.15
Prælati præceptum habetur in dubio pro legis interpretatione. l.6.c.3.n.10

Prælati præceptum an magis obliget quam conſcientia erronea. ibid.n.13
Prælati religionis licentia an deſideretur, vt nouitius ordinetur.l.6.c.10.n.22. Et an poſſit licentiam dare, aut literas dimiſſorias conferre, vt à quocumque Epiſcopo poſſit ordines ſuſcipere. ibid.
Prælato præcipienti quæ ſunt ſupra regulam, aut præter illam, tenetur ſubditus obedire. lib.6. cap.2. n.13.& 14.
Prælato peccata occulta denunciare an ſit integrum, quando creditur vtiliùs correcturus. l.6.c.18.n.46
Prælati religionum an poſſint eligi in Iudices conſeruatores. l.6.c.13.n.79
Prælatis religionum an liceat ſupplicationes extraordinarias indicere, vt mulieres ingredi poſſint. l.6. c.17.n.23

Prærogatiua.

Prærogatiua profeſſionis an ſit, vt omnem irregularitatem antea contractam deleat. l.5.c.5.n.9

Præſcriptio.

Præſcriptio contra Eccleſiam non interrumpitur, ſed ſuſpenditur, dum ea vacat Prælato. l.5.c.4.n.55
Præſcriptio incepta contra defunctum, cui pupillus ſucceſſit, dormit, dum ætas pupillaris durat. ibid.
Præſcriptio, vel poſſeſſio non dicitur interrupta, quando eſt modici temporis interruptio. l.5.c.4.n.32
Præſcriptio non currit contra Eccleſiam minori tempore quàm quadraginta annorum. l.7.c.12.n.14
Præſcriptio quanti temporis requiratur, vt beneficium ſeculare tranſeat in regulare. l.7.c.29.n.16

Præſentare.

Præſentandi, aut eligendi ius competens Monacho, vt parti alicuius collegij, an tranſeat ipſo profeſſo ad Monaſterium. l.7.c.14.n.1

Præſentatio.

Præſentatio facta à ſolo Prælato an ſit valida.l.7.c.14. num.7

Præſumptio.

Præſumptio vna eliditur per alias fortiores. lib.7.c.1. num.10
Præſumptio eſt iuris poſitiui. l.8.c.2.n.38
Præſumptio an deducatur ex interuallo temporis à die teſtamenti conditi vſque ad ingreſſum in nouitiatum, an præmiſſa ingreſſus cogitatione conditum ſit teſtamentum, néc ne. l.7 c.3 n.32
Præſumptioni an ſit locus in foro conſcientiæ. l.7. c.16.n.1

Pretium.

Pretio comparata nobilitas accidentalis in ſeculo, an deperdatur per profeſſionem. l.7.c.12.n.13

Primogenium.

Primogenium an poſſit profeſſus inſtituere. lib.7.c.8. num.50
Primogenium reuocabile in contractu vim vltimæ voluntatis quoad effectus obtinet. l.7.c.3.n.53
Primogenia inſtituta in familiæ conſeruationem non conueniunt Monachis, vtpote qui tales agnati non ſint, in quibus familia, & agnatio conſeruari poſſit. l.7.c.15.n.19

Princeps.

Princeps vouens ire in ſubſidium terræ ſanctæ, an poſſit in profeſſionem commutare. l.5.c.5.n.52
Principis licentia ad inſtituendum maioratum ex filiorum legitimis, an præiudicet filiis, qui tunc ſunt clerici, vel Monachi. l.7.c.12.n.19
Principis facultas, ac legis æquiparantur. l.7.c.8.n.33

Prior.

Prior clauſtralis cur non poſſit eſſe delegatus ad literas Pontificis, vel eius legati exequendas. l.6.c.13. num.75

Priorisſa.

ad Prioriſſæ officium an deſideretur virginitas. lib.5. c.5.n.2
Prioratui manuali cui præeſt Monachus, poteſt in illo Prioratu ſepeliri, iuxta ſui Abbatis voluntatem. l.6.c.14.n.9

Priuatio.

Priuationis officiorum pœna, & inhabilitas ad illa, an incurrat, abſque aliqua iudicis ſententia. l.6.c.17. num.38

Priuilegium.

Priuilegium Pontificium conceſſum fœminis ad ingreſſum in virorum Monaſteria, an proſit quando ſtatutis Monaſteriorum is ingreſſus interdicitur. l.6.c.17.n.32
Priuilegium ſine reſtrictione conceſſum, non eſt limitandum. l.6 c.17.n.43
Priuilegium, vt bona poſt clericatum acquiſita ſint quaſi caſtrenſia, an habeat locum in omnibus clericis etiam primæ tonſuræ. l.7.c.13.32
Priuilegium habentibus, ne liceat tranſitus ad ſtrictiorem religionem, an id liceat. l.6.c.7.n.10
Priuilegium perſonale non ſolùm dicitur, quod alicui perſonæ priuatæ conceditur, ſed etiam, quod certo perſonarum generi. l.6.c.16.n.19. Cum perſona extinguitur. ibid.
Priuilegia realia ſunt perpetua, & ad poſteros in perpetuum transferuntur. ibid.
Priuilegium tollens vnum, non tollit aliud. l.6.c.7. num.115
per Priuilegium quæ fieri poſſunt, valent quoque conſuetudine legitimè præſcripta induci. lib.7.cap.8. num.63
Priuilegio miſerabilium perſonarum an gaudeant Monaſteria. l.7.c.31.n.26
Priuilegio excludendi ſubſtituti vt clericus ſeruatur, quotuplex conditio exigatur. l.7.c.16.n 32
Priuilegio fori gaudet nouitius, ac proinde conueniri non poteſt coram iudice ſeculari. l.6.c.10.n.10
Priuilegio fori omnes gaudentes dicuntur perſonæ Eccleſiaſticæ. l.7.c.13.n.46
Priuilegio Apoſtolico ſecluſo, an ſit integrum commendatariis teſtari. l 7.c.8 n.27
Priuilegia, quæ olim habebant commendatarij ad teſtandum, an caſſata ſint per motum proprium Pij V. ibid.& n.30
Priuilegia ſemel per leges ciuiles Eccleſiaſticis conceſſa, an poſſint per Principes ſeculares auferri. l.7. c.12.n 28
Priuilegia, & conſtitutiones derogantia religioſis appellationem à correctione ſuorum ſuperiorum quomodo intelligenda. l.6.c.8.n.110
Priuilegia in dubio vltra ius commune an aliquid operari debeat. ibid.

Probatio.

Probationis anno minimè vacant beneficia nouitij, cùm tunc nulli conferri poſſint. l.7.c.4.n.2
Probationis biennio abſoluto qui vota in Societate Iesv emittunt, ſunt verè ac propriè religioſi, non ſecus ac profeſſi eiuſdem religionis, ac cuiuſcumque alterius. l.5.c.1.n.17

Proceſſio.

Proceſſionis, vigiliæ, Miſſæ, vel alterius cuiuſuis officij intra Monaſteria virorum celebrati causâ, an liceat fœminis in ea ingredi. l.6.c.27.n.22

Procurator.

Procurator vt nomine abſentis validè profiteatur, quot conditiones requirantur. lib.5.cap.3.num.8. Per ſe ſeipſum exequi debet, nec poteſt ſubſtituere, niſi hoc ſpecialiter ipſi committatur. ibid. Ad ipſum conſtituendum non deſideratur ſcriptura, nec vnitas ſexus. ibidem num.9. Nec ætas determinata, aut alia

alia qualitas, præter eam quam ius naturale poſcit ad explicandum nomine alterius conſenſum. ibid. num.10

Procurator eſſe non poteſt religioſus, neque ex mandato alicuius ad id dato Procuratorem ſubſtituere, ſine Superioris licentia. l.6.c.15.n.12

Si habeat licentiam, vt ſit Procurator, an poſſit abſque alia ſuperioris licentia ſubſtituere. ibid.n.13

ad Procurationem religioſi in actibus extraiudicialibus an exigatur licentia Superioris, & vtilitas Monaſterij. l.6.c.13.n.38

Prohiberi.

Prohibentur multa fieri, quæ tamen facta tenent. l.5.c.5.n.20

Prohibitio.

Prohibitio omnis præceptum abſtinendi ſe à re prohibita continet. l.6.c.4.n.34

Prohibitio expreſſa hominis tollit prohibitionem legis iure aliquo ſpeciali inductam. l.7.c.12.n.25

Profeſſus.

Profeſſus tacitè poteſt compelli, vt expreſsè in ſcriptis profiteatur, vt in poſterum valeat eius profeſſio probari. lib 5. c.3.num.6. Similiter poteſt religionem compellere, vt expreſſam eius profeſſionem admittat. ibid.

Profeſſus nequit eſſe Prælatus niſi expreſsè fuerit profeſſus. ibid.

Profeſſorum habitus ſuſceptus poſt nouitiatus annum, non indiget tridui delatione ad profeſſionem tacitam inducendam. ibid.n.24

Profeſſionem habitus ſi ſola diſtinctione latenti ſecernatur à nouitiorum habitu, tunc per annuam illius delationem completa pubertate, inducitur profeſſio tacita obligans religioni, cuius eſt habitus. ibid.n.31

Profeſſus aliam religionem tranſiens, an poſſit ante annum profiteri. l.5.c.4.n.12

Profeſſus à religione expulſus in perpetuum, etſi teneatur ad votum caſtitatis; valdè tamen dubium eſt, an teneatur ad obedientiam, & paupertatem. l.5.c.1.n.12

Profeſſus in Ordine Minimorum expulſus à religione in perpetuum, an teneatur ad ſolemne quadrageſimalis vitæ votum. ibid.

Profeſſus iniuſtè expulſus an poſſit compellere Monaſterium, vt ipſum admittat, & alat, expensáſque ad lites neceſſarias contribuat. l.6.c.9.n 8

Profeſſus an poſſit teſtari, quando tempore profeſſionis reſeruauit ſibi aliqua bona, de quibus teſtari valeat. l.7.c.8.n.19

Profeſſus in manibus non potentis profeſſionem admittere, nec inueniens religionem eum admittere volentem, an teneatur viuere ſub Epiſcopi obedientia. l.5.c.4.n.106

Profeſſus in Monaſterio incapaci ſuccedendi, an poſſit teſtamentum antea factum reuocare. lib.8.c.11. num.1

Profeſſus deſcendentes, vel aſcendentes habens, an poſſit inter eos maioratum inſtituere, quando ante profeſſionem de bonis non diſpoſuit. l.7.c.9. num.31

Profeſſus nequit inter liberos de bonis ſuis quicquam diſponere, quia caret dominio, ac illorum adminiſtratione. l.7.c.9.n.8

Profeſſi ſoli admittentes temerè habitum ſuæ religionis excommunicationi ſubduntur. l.6.c.8.n.10

Profeſſi quatuor votorum Societatis IESV emittunt ſolemne votum obediendi Papæ. l.6.c.18.n.1

Profeſſi in quacumque religione an ex licentia Pontificis poſſint teſtari. l.7.c.8.n.44

Profeſſi in religione relaxata an teneantur ad regulam in ſuo priſtino rigore. l.6.c.2.n.24.& 25

Profeſſi an poſſint expelli à religione. l.6.c.9 n.2.& 3

Profeſſi è Societate IESV eiecti an teneantur ad ſpeciale obedientiæ votum, quod emiſerunt, vel ad alia ſimplicia poſt profeſſionem emiſſa. l.6.c.9.n.74

Profeſſis ad pias cauſas teſtari an liceat. l.7.c.8.n.3

Profeſſis iura ſolùm interdicunt teſtamentum. l.7.c.8. num.11

Profeſſa.

Profeſſæ cum conditione, vt in domo propria maneant, an ligentur clauſura. l.6.c.15.n.17

Profeſſæ, quæ olim obtinuerant priuilegium Pontificium manendi in propria domo, an ad clauſuram teneantur. ibid.n.18

Profeſſio.

Profeſſio an valeat, ſi quis interrogatus in religionis ingreſſu taceret morbum contagioſum, vel aliud vitium, quo cognito non admitteretur. l.5. c.4. num.56

Profeſſionem an reddant irritam neceſſitas parentum, aut filiorum, obligatio ad debita, aut ratiocinia, vel alia crimina in motu proprio Sixti V. narrata, vel omiſſio informationis ibi petitæ. ibid.n.61

ad Profeſſionis valorem exigitur admiſſio illius per habentem poteſtatem. ibid.n.62

Profeſſio eſt contractus oneroſus, vltrò citróque obligatorius. ibid.

Profeſſio an ſit ipſo iure irrita admiſſa à Prælato abſque conſilio, vel conſenſu Conuentus. ibid.n.66

Profeſſio eſſe non poteſt extra religionem à Sede Apoſtolorum approbatam. ibid.n.74

Profeſſionem acceptare non eſt propriè actus iuriſdictionis, ſed ſuperioritatis. ibid.n.78

Profeſſio furioſi tempore furoris emiſſa, & ita tempore inhabili, an conualeſcat per ſolum illius ad ſanam mentem reſtituti conſenſum, quando Conuentus furiam ignorauit. ibid.n.81

Profeſſio an ſit irrita defectu intentionis profitendi, aut ſe obligandi, aut quando profitens ſe habuit negatiuè, aut quando ex errore, aut dolo, aut metu, iracundia, aliáve perturbatione emiſſa eſt. ibid. num 82

Profeſſio an ſit irrita non præmiſſo examine Monialis, an liberè profiteatur. ibid.n.84

Profeſſio an ſit irrita eo quod aliquod ex tribus votis non emittatur. ibid.n 85

Profeſſio expreſsè fit quoties verbo, vel ſcripto emittitur: tacitè autem, faciendo aliqua profeſſis propria. l.5.c.3.n.1. Eandem obligationem vtraque inducit. ibid.

Profeſſio expreſſa poteſt nutibus aut ſcripto fieri ſine verbis; quia nullibi reperitur verba eſſe neceſſaria. ibid.n.2. Idcirco mutus à natura, qui ſubinde ſurdus eſt, poteſt profiteri. ibid.

Profeſſio expreſſa variis modis emitti ſolet, iuxta varia religionum inſtituta. ibid.n.3. An ſit neceſſario in ſcriptis facienda. ibid.n.5

Profeſſio poteſt per Procuratorem fieri. ibid.n.7. Nullibi enim excipitur ex iis actibus qui per Procuratorem fieri poſſunt. ibid. Hoc temperandum, niſi regula contrarium iubeat. ibid.

Profeſſio valebit, quantúmque tempus intercedat inter conſtitutionem Procuratoris, & profeſſionem, & quomodo. ibid.n.11

Profeſſio non eſt facienda neceſſariò in Monaſterio, ſed poteſt vbique fieri. ibid.n.12

Profeſſione tacita poſt Tridentinum rariſſimè contingit validè profiteri. ibid.n.13

ad Profeſſionis tacitæ valorem quot conditiones petantur. ibid.n.14

Profeſſio non æquiparatur morti naturali, quando ordo eſt ſuccedendi capax. l.7.c.3.n.69

Profeſſio in ordine ſucceſſionis incapaci an cenſenda

ſit

ſit mors naturalis in præiudicium tertij. ibid.n.80
Profeſſio non cenſetur mors naturalis, quando eſt in tertij præiudicium. l.7.c.13.n.55
ante Profeſſionem in religione capaci, aut incapaci, an ſit integrum teſtari de vſufructu, aut annuo legato. ibid.n.56
Profeſsio qualis ſit contractus. l.6.c.6.n.7
Profeſsio prioris religionis ceſſat per tranſitum legitimum ad aliam religionem. l.6.c.7.n.87
Profeſsio in religione arctiori ad quam tranſitur, an valeat quando eſt tranſitus contra prioris Monaſterij priuilegia. ibid.n.88
Profeſsio an valeat quando non bono zelo, nec petita licentia, ſed leuitate tranſitur ad arctius Monaſterium, & an poſsit, & teneatur profeſſus redire ad prius. ibid.n.89
Profeſsio ſi fuit irrita in foro conſcientiæ, an donatio nouitij reddatur irrita attento iure antiquiori. l.7.c.1.n.20
Profeſsio non eſt capitis minutio. l.7.c.3.n.24
Profeſsione ſequuta quaſi agnatione poſthumi an rumpatur teſtamentum, niſi in eo aliquid relictum ſit Monaſterio iure inſtitutionis. l.7.c.3.n.14
Profeſsionis ſolemne votum, & ſimplex non differunt per ſe, & eſſentialiter, ex vtriuſque voti natura, ſed ſolùm accidentaliter, & extrinſecè, ex ſola Eccleſiæ conſtitutione. l.5.c.5.n.6
Profeſsionis ſolemne votum non dirimit ex natura rei, ſed ſolo iure Eccleſiaſtico matrimonium ſequens. ibid.n.9
per Profeſſionem in ordine militari an ceſſet ſubſtitutio pupillaris. l.7.c.3.n.51
ante Profeſſionem an poſſit quis reſeruare ſibi aliqua bona, ſi forte legitimè eum egredi contigerit. lib.7.c.17.n.26
poſt Profeſſionem acquiſita ſunt quaſi caſtrenſia, nec in eis habet pater vſumfructum, ſed is pertinet ad Monaſterium. l.7.c.13.n.44
Profeſſio non poteſt fieri abſque conſenſu eius cuius eſt in religionem admittere. l.3.c.3.n.14
Profeſſionem tacitam inducunt actus, quatenus internum profitendi animum indicant. ibid.n.17
Profeſſio tacita dupliciter iure antiquo poterat emitti. ibid.n.19
ad Profeſſionem tacitam an requiratur tridui perſeuerantia in exercitio actuum profeſſis competentium. ibid.n.21
in Profeſſione expreſſa an exigatur ea tridui perſeuerantia. ibid.n.22
Profeſſio tacita qualiter inducatur per delationem habitus diſtincti patenter ab habitu nouitiorum, & an opus ſit perſeuerantia tridui. ibid.n.24
Profeſſio tacita per triduam habitus delationem non præmiſſo nouitiatus anno, minimè obligat ſpecialiter illi religioni, cuius habitus ſuſceptus eſt, ſed religioni in genere. ibid.n.27
Profeſſio tacita obligans ſoli religioni in genere, an habeat vim voti ſolemnis dirimentis ſubſequens matrimonium. ibid.n.28
Profeſſionem tacitam ex quo admiſit Monaſterium, cenſetur profiteri obligari. ibid.n.29
Profeſſio tacita inducitur etiam per habitus delationem in Monaſterio, per integrum annum poſt pubertatem, etſi ante pubertatem aſſumptus ſit, quando habitus profeſſorum, & nouitiorum eſt omnino indiſtinctus. ibid.n.32
Inducitur etiam quando vterque habitus eſt indiſtinctiſſimus, & communis religioſis, & aliis habitantibus cum ipſis, per annuam illius delationem in Monaſterio, dummodo talis habitus poſt pubertatem aſſumptus fuerit. ibid.n.33
Profeſſionem tacitam induci per annuam habitus delationem, dummodo habitus profeſſorum, & nouitiorum non diſtinguatur diſtinctione patenti, Clementina finalis de regularibus quæ indiſtinctè decidit, quomodo ſit intelligenda. ibid.
Profeſſio tacita an inducatur per habitus nouitiorum ſuſceptionem, cum propoſito vitæ mutandæ. ibid.num.34
Profeſſiones tacitæ an poſt Tridentinum ſublatæ ſint. l.5.c.3.n.36.37.38.& 39
Profeſſio poteſt triplici nomine irrita reddi. l.5.c.4.num.1
ad Profeſſionum valorem petebatur ætas octodecim annorum, in religionibus Inſularum, eo quod aſperior ſit ibi religionis obſeruatio. ibid.n.3
Profeſſio vt valida ſit, attento Tridentini decreto, in quacumque virorum, vel mulierum religione, exigitur decimus ſextus annus completus. ibid.n.4. Nec ſatis eſt, vltimam illius decimi ſexti anni diem inceptam eſſe, ſed complenda eſt ea ætas de momento ad momentum. ibid.
Profeſſio in Minimorum religione an valeat ante octodecim annos. ibid.n.6
Profeſſio ante nouitiatus annum facta an valuerit iure communi; & an eſſent ſuſpenſi admittente ad illam in ordinibus Mendicantibus, & fierent irregulares ſic ſuſpenſi celebrando. ibid.n.8
Profeſſio ante annum nouitiatus emiſſa vim habebat obligandi in genere religioni ante Tridentini decretum. ibid.n.10
Profeſſio quando vel ſola fuit irrita, vel etiam nouitiatus fuit irritus, an ſit opus nouo nouitiatu. ibid.n.14
Profeſſio ordinum militarium an exigat ſexdecim annos, & nouitiatus annum. ibid.17
Profeſſio in Ordine Minimorum poteſt differri, donec nouitij decimum octauum annum inceptum habeant. ibid.n.21
Profeſſio excommunicati an valeat, & peccent profitens, & illum admittens. ibid.n.36
Profeſſio non eſt acquiſitio alicuius beneficij, ſed ſtatus. ibid.
Profeſſio ſimoniacè facta in religione an ſit valida. ibid.n.39
Profeſſio viri in Monaſterio Monialium, vel fœminæ in Monaſterio virorum, an ſit valida. ibid.n.40
Profeſſio ad ſui valorem petit conſenſum profitentis, & admittentes profeſsionem. ibid.
Profeſſio coniugati ante, & poſt matrimonium conſummatum an valeat; vel ratione diuortij, ſæuitiæ, furoris, aut hæreſis alterius coniugis. ibid.n.50
Profeſſio obligans ſoli religioni in genere, non eſt vera profeſſio, ſed vim ſolius voti ſimplicis habet. l.5.c.4.n.86
Profeſſio emiſſa ſub conditione de præſenti, præterito, vel futuro, honeſta, turpi, impoſſibili, neceſſaria, an valeat. ibid.n.87
Profeſſio facta ſub conditione de futuro, an fiat valida eueniente conditione, abſque nouo conſenſu, quamuis profitens inhabilis, ſitque conditio, ſi Pontifex diſpenſauerit. ibid.n.88
Profeſſio duplex ſi fiat in diuerſis religionibus ſub ſimili conditione, & vtraque conditio ſimul eueniat, vel non ſimul, vtra valeat. ibid.n.90
Profeſſio omnes obligationis ſuæ vires ex profitentis voluntate aſſumit. ibid.n.92
Profeſſio ſtatim ac emittitur, eius obligatio perfectè acquiritur Deo, & Monaſterio. ibid.n.93
Profeſſio defectu ætatis, ac nouitiatus irrita, an valeat vt votum ſimplex. ibid.n.103
Profeſſionis ſolemnis prærogatiuæ quæ ſint. l.5.c.5.n.1
Profeſsio religionis eſt perfectiſsima ſeculi abrenunciatio, & opus excellentiſsimum vniuerſa alia vitæ humanæ ſuperans. ibid.n.2

Profeſsio

Profeſſio religionis longo interuallo eleemoſynam excedit. ibid.
Profeſſio nec eſt Sacramentum; nec primam gratiam confert, nec peccatorum culpas delet, ſed ſolam pœnam temporalem in Purgatorio eis correſpondentem. ibid.n.3. Nec id ex opere operato efficit, ſed virtute maximæ ſatisfactionis in eo opere contentæ, quo profitens renunciat prorſus ſeculo, & ſe cum ſuis omnibus in perpetuum Deo dicat moriens mundo. ibid.
per Profeſſionis renouationem an condonatio peccatorum iterum obtineatur. ibid.n.5
per Profeſſionem religionis an deleatur irregularitas ex natalium defectu conſurgens quoad dignitates obtinendas. ibid.n.15
per Profeſſionem religionis non redduntur habiles illegitimi ad dignitates, prælationes, aut beneficia curata quæcumque. ibid.n.16
per Profeſſionem an vitium ex natalium defectu conſurgens purgetur in Monialibus, ita vt illegitima poſſit eſſe Abbatiſſa. ibid.n.18

Profitens.

Profitens quando ignorauit profeſſionem non tenere, an valeat donatio, ſiue facta ſit acceſſoriè, ſiue æquè principaliter. l.7.c.1.n.25.& 26

Promiſſio.

Promiſſio non reuocandi teſtamentum eſt ipſo iure irrita. l.7.c.2.n.20

Proprietarius.

Proprietarius an ſit religioſus, qui ex licentia ſuperioris abſque iuſta cauſa conceſſa rem expendit. l.7.c.19.n.20

Proprietas.

Proprietatis vitium in religioſo in quacumque leui quantitate an ſit mortale. l.7.c.20.n.1
Proprietatis peccatum an poſſit eſſe in religioſo abſque furto. ibid.n.8
Proprietatis verborum pœnam reſtringens in materia pœnali eſt amplectenda. l.6.c.8.n.40
Proprietatis acquiſitio habet cauſam inſtantaneam, vſusfructus autem ſucceſſiuam. l.7.c.13.n.65
quoad Proprietatem, & vſumfructum eſt filiifamilias peculium quaſi caſtrenſe. l.7.c.13.n.24
Proprietate per vſufructuarium vendita, vel ipſo vſufructu, an cenſeatur vendita ſola commoditas, vt actus valeat. l.7.c.13.n.17

Proprium.

Proprij nomine in voto paupertatis religioſorum quid intelligatur. l.7.c.18.n.25
Proprium non habent profeſſi, nec proprij habendi ſunt capaces. l.7.c.8.n.3

Proteſtans.

Proteſtans faciendo actum contrarium proteſtationi, cenſetur ab ea recedere. l.6.c.2.n.40

Proteſtatio.

Proteſtatio contraria an impediat valorem expreſſæ, vel tacitæ profeſſionis. l.5.c.3.n.35
Proteſtatio facto contraria, nec alteri parti intimata, minimè prodeſt. ibid.

Pubertas.

Pubertas completa eſt legitima ætas iure petita ad profeſſionis expreſſæ valorem. lib.5. c.3. num.18. & num.31.

Puellæ.

Puellæ cuiuſcumque ætatis, & ſtatus, an prohibeantur ingredi Monaſteria virorum. l.6.c.17.n.3
Puellæ ſolius educationis gratiâ exiſtentes in Monaſterio, an comprehendatur decreto Tridentino *ſeſſ.25. de regularib.c.16.* l.7.c.5.n.5
Puellarum ſex annos excedentium ingreſſus in Monaſteria Monialium an liceat. l.6.c.16.n.6

Q

Quantitas.

QVantitas pœnæ pendet à legiſlatore, non verò quantitas culpæ, quæ à materia ſumitur. lib.6. c.4.n.66
Quantitates paruæ in materia furti an in vnam coaleſcant. l.7.c.21.n.6

Querela.

Querela non ſuſpendit iuriſdictionem Prælati inferioris donec inhibeatur. l.6.c.8.n.111
Querelam inofficioſi teſtamenti intentare, & teſtamentum rumpere, an integrum ſit Monaſterio, Monacho exhæredato, aut præterito à parentibus. l.7.c.12.n.51

R

Ratihabitio.

RAtihabitio de præſenti, aut præterito quæ appelletur. l.7.c.29.n.15
Ratihabitio retrotrahitur, & mandato comparatur. l.5.c.4.n.86

Ratio.

Rationis vſu carentes nec peccati, nec cenſuræ contrahendæ participes eſſe poſſunt. l.6.c.46.n.4
Rationis vſus in dubio ante ſeptennium non præſumitur, ſecus poſt. ibid.n.7

Receptantes.

Receptantes, aut comitantes Monialem illicitè egreſſam, quas pœnas incurrant. l.6.c.15.n.72

Receſſus.

Receſſus à Monaſtica profeſſione apoſtatam reddit, etiamſi habitus non deponatur. l.6.c.8.n.4

Recipiens.

Recipiens aliquid à religioſo ad vſus turpes, vanos, & ſuperfluos, an teneatur reſtituere, quando religioſus habuit licentiam à ſuperiore ad expendendum ad libitum. l.7.c.19.n.19.& 30

Recuſatio.

Recuſatio, & appellatio tranquillitati religionis æquè aduerſatur. l.6.c.8.n.111

Redditus.

Redditum Eccleſiaſticorum an efficiatur dominus religioſus ad ſummum Pontificatum euectus. lib.6. cap.6. n.9. Eorum dominium apud quem maneat. ibid.

Regula.

Regula collapſa profeſſi an teneantur eam poſtea reformatam obſeruare. l.6 c.2.à n 31.vſque ad 34
Regula de triennali poſſeſſione an tuetur in foro etiam conſcientiæ. l.7 c.29.n.88
Regula quando non obligat ſub culpa, an poſſit Prælatus ſub illa obligare. l.6.c 2.n 46
Regula religioſorum quando obliget ſub mortali ad externas obſeruantias regulares, & quando ſub veniali, & quando ſub nulla culpa. l.6.c.4.n.50
in Regula D. Auguſtini contenta an omnia obligent ſub aliqua culpa. l.6.c.4.n.3
Regula quando obliget ad culpam mortalem, vel venialem. ibid.n.4. Et quot rerum genera in ea contineantur. ibid.
Regula percipiens res alio præcepto ſub mortali debitas an obliget ſub mortali. ibid.n.5
Regula primæua non ſolùm ſpectanda eſt, ad diiudicandum quæ religioſis ſit arctior, & aſperior, ſed conſtitutiones quoque regulæ poſtea adiectæ. l.6. c.7.n.23
ad Regulam ſeruandam impotens an poſſit licitè, & validè profiteri. l.5.c.4.n 52

Regulas tranſgredi ex conſuetudine, an ſit contemptus. l.6.c.4.n.17

Regularis.

Regularis an ſit incapax beneficij ſecularis ſimplicis, niſi Pontifex diſpenſet. l.7.c.29.n.94

Regularis an ſit capax beneficiorum ſimplicium ſecularium. l.7.c.29.n.74

Regularis, cui beneficium manuale collatum eſt, aut confirmatum à Papa ex certa ſcientia, an maneat omnino exemptus ab Abbatis obedientia in reliquis. l.7.c.29.n.142.

Regularis non eſt conueniendus, & contra eum formandus libellus ratione contractus cum eo initi. l.6.c.12.n.2

Regularis an poſſit eſſe coadiutor Epiſcopi, aut in alio beneficio. l.7.c.29.n.44

Regularis poſſidens triennio beneficium ſeculare, aut ſecularis regulare, an iuuetur regula de triennali. l.7.c.29.n.86

cum Regulari ſi diſpenſetur, vt ſimul cum regulari beneficio habeat aliud, an poſſit ordinarius id ſibi conferre. l.7.c.29.n.80

Regulares diuerſorum ordinum an poſſint permutare beneficia ex licentia ſuorum Prælatorum. l.7.c.29. num.31

Regulares nouitij an ſint capaces Epiſcopatuum. ibid. num.32

Regulares an ſint capaces beneficij curati ſecularis. ibid.n.34

Regulares an poſſint eſſe teſtamenti executores, ſi eis ſpecialiter ſuæ religionis inſtituto interdictum non ſit. l.6.c.11.n.3

Reges.

Reges, Reginæ, Imperatores, Imperatrices, & filij, & filiæ eorum, an comprehendantur in prohibitione ingreſſus in Monaſteria Monialium. l.6.c.16.n.3

Religio.

Religio quid ſit. l.5.c.1.n.14. An ad veram eius eſſentiam profeſſio ſolemnis deſideretur. ibid. Quæ conditiones ad eam petantur. ibid.n.16. Eccleſiæ approbatio ſemper fuit neceſſaria ad veram religionis rationem. ibid.n.15. Olim ſuffecit Epiſcoporum approbatio pro ſuis diœceſibus, donec id Romano Pontifici reſeruatum eſt. ibid.

Religionis graduum diſtinctio. ibid.n.24

Religio cum ſolis ſimplicibus votis à Sede Apoſtolica admiſſa, an eſſet perfecta, etiamſi in illa nulli profeſſi ſolemniter reperirentur. ibid.n.28

Religionis regula quamuis certam profitenti formam præſcribat, non ſunt ea verba ita neceſſaria, vt aliis facta profeſſio ſit irrita: ſed quibuſcumque aliis facta valebit. l.5.c.3.n.4. Quomodo limitetur. ibid.

Religionem laxiorem an liceat ingredi gratiâ vacandi literis, animo firmo, vel dubio, vel conditionali tranſeundi poſtea ad ſtrictiorem. l.6.c.7.n.17

Religio expellens profeſſum abſque iuſta cauſa, an peccet contra iuſtitiam. l.6.c.9.n.7

Religio an teneatur expulſos, ac apoſtatas, fugitiuóſque quærere, ac reuocare, eíſque alimenta tempore fugæ impertiri. ibid.n.11

Religio propria cùm à ſuo inſtituto declinat, licitus eſt tranſitus ad aliam. l.6.c.7.n.1

Religio ea, quæ tacitam profeſſionem admiſit, an teneatur ſic profitentem admittere. l.5.c.3.n.29

Religio incapax ſuccedendi in communi, minimè ſuccedit in feudum Monacho profeſſi, ſed eius profeſſione omnino ceſſat, ac morte naturali. l.7.c.55. num.35

Religio quomodo dicatur habere dominium bonorum in communi. l.7.c.18.n.15

Religionis profeſſio an valeat cum conditione contraria eius ſubſtantiæ. l.5.c.4.n.91

Religionis habitus quotuplex ſit. l.5.c.3.n.13. An ſit opus eum habitum in Monaſterio deferri ad inducendam tacitam profeſſionem. ibid.n.25

Religionis Prælatus an poſſit ſibi ſepulturam eligere. l.6.c.14.n.7. Si eligeret ſepulturam, & poſtea decederet finita prælatura, an eſſet ſepeliendus in loco electo. ibid.n.8

Religionis ingreſſus à quibuſdam triplex ſtatuitur: primus educationis; ſecundus per nouitiatum: tertius per profeſſionem. l.5.c.5.n.11

per Religionis profeſſionem an irritetur teſtamentum, ſiue teſtans cogitauit de ingreſſu, ſiue nihil prorſus de illo cogitauit. l.7.c.3.n.27

per Religionis profeſſionem obtinetur pleniſſimè omnium criminum ante commiſſorum condonatio. l.5.c.5.n.2. Ideo à Sanctis appellatur profeſſio ſecundum baptiſma. ibid.

Religionis Prælatus an teſtari poſſit. l.7.c.8.n.12

Religionis priuilegiis non gaudent apoſtatæ. l.6.c.8. num.34

Religionem ingredi, aut in ea profiteri nequit ſeruus abſque domini licentia, quod ſui iuris non ſit, ac proinde furtum committat, vtpote qui domini poteſtatem iniuſtè ſubterfugit. l.5.c.4.n.42. Poteſt à domino intra triennium repeti, & ſi intra illud non repetierit, nequit vltrà repetere, niſi tam longè ſeruus diſtet, vt repetere non poſſit intra id triennium. ibid. Quomodo id intelligatur. ibid.n.43

In Religione Minimorum, & Societatis I E S V, an ſit ex voto in omnibus obediendum. l.6.c.2.n.16

Religionem ingrediens an poſſit teſtari de tertia aduentitiorum parte, etiam quoad vſumfructum. l.7. c.13.n.40

Religionibus ſuccedendi capacibus, in communi an poſſit legari. l.7.c.26.n.2

Religioſus.

Religioſus proponens non ſeruare alia præter ea ad quæ tenetur ex voto, vel præcepto graui, non peccat mortaliter eo ipſo contra præceptum procurandæ perfectionis, ſed ſolùm venialiter. l.6.c.5.n.9. Peccat mortaliter contra præceptum tendendi ad perfectionem, ſi firmiter proponat illam non attingere. ibid.n.10

Religioſus factus Epiſcopus an peculiari obedientia voto religionis teneatur obedire Pontifici, & an mutetur in hanc obedientia debita Prælatis. l.6.c.6.n.3. Poteſt ad religionem à Pontifice reduci. ibid.n.4

Religioſus creatus Epiſcopus an maneat iiſdem votis aſtrictus. ibid.n.6

Religioſus non eſt mortuus quoad naturalia perdenda, ſed quoad illorum contemptum, & quoad poſſeſſionem propriæ voluntatis, & bonorum temporalium. l.7.c.12.n.15

Religioſus an teneatur conformare voluntatem ſuam, & iudicium cum voluntate, & iudicio ſuperioris. l.6. c.2.n.7. Et an teneatur obedire in iis quæ ſunt ſecundum regulam. ibid.n.8

Religioſus vnius religionis an ſit capax beneficij regularis alterius ordinis. l.7.c.29.n.29

Religioſus iuris acquirendi capax non eſt, niſi cum eo in voto paupertatis diſpenſetur. l.7.c.8.n.46

Religioſus tranſgrediens præceptum regulæ, aut ſuperioris, an committat duplex peccatum. l.6.c.4.n.7c

Religioſus non tenetur eſſe perfectus, at tenetur tendere ad perfectionem. l.6.c.5.n.1

Religioſus proprietarius quibus pœnis ſubiaceat. l.7. c.20.n.21. & ſeqq.

Religioſus expendens notabilem quantitatem extra vſus neceſſarios, & pios, quamuis adſit licentia ſuperioris, an peccet lethaliter. l.7.c.19.n.23

Religioſus quoties poteſt eſſe in iudicio abſque ſuperioris licentia, poteſt abſque illa conſtituere Procuratorem,

ratorem, & ipſius nomine libellus eſt concipiendus, l.6.c.12.n.32

Religioſus petens eleemoſynam pauperi in genere, vel pauperibus, an poſſit ſibi applicare. l.7.c.30.n.6

Religioſus per profeſſionem nuntium prorſus ſeculo remittit, ad vitam ſpiritualem ſe omnino transferens, mancipánſque ſe Dei obſequio. l.6.c.1.n.16

Religioſus futurus alterius religionis ad quam tranſit, ſi ea neceſſariò profeſſurus eſt, cùm prioris religionis profeſſio ad hoc non conferat. l.5.c.4.n.13

Religioſus non obediens ea ratione quod præceptum ſibi imponitur, an peccet contra obedientiæ votum, & quotuplex peccatum admittat. l.6.c.1.n.7

Religioſus eſt liber homo, & res inæſtimabilis, & ideo commutari nequit pro noxa æſtimabili. lib.6.c.14. num.30

Religioſos à vitio proprietatis an excuſetur, quando licentia Superioris precibus importunis extorquetur. l.7.c.19.n.16

Religioſus ſi ſine Superioris licentia Procurator conſtituatur, vel abſque vtilitate Monaſterij, an valeant geſta. l.6.c.13.n.39

Religioſus Epiſcopus an teneatur vltra tria vota ſubſtantialia ad alia vota, quæ iuxta varia religionum inſtituta in profeſſione emittuntur. l.6.c.6.n.15

Religioſus mutans omnino ſtatum, ac penitus ſui iuris eſſe deſinens, in alteriúſque poteſtatem tranſlatus, an cenſeatur capite minutus. l.7.c.3.n.25

Religioſus adiens ſtudia abſque licentia, vt incurrat excommunicationem *c.2. ne clerici, vel Monachi, in 6.* quæ conditiones petantur. l.6.c.8.n.72

Religioſus, & Sacerdos, vel Epiſcopus, aut religionis Prælatus, ſi contra caſtitatem peccet, an teneatur omnes circumſtantias fateri. l.5.c.6.n.14

Religioſus exiſtens de licentia ſuperioris in ſtudio, an poſſit abſque alia licentia ad Doctoratum promoueri, & teneatur Monaſterium ad expenſas in eius gradu factas. l.6.c.14.n.45

Religioſum poteſt Prælatus compellere, vt munus Prælatus intra ipſam religionem obeat. l.6.c.2.n.52

Religioſi an ſuccedant in maioratum, quoties à primo inſtitutore adiecta eſt clauſula, ne in illum ſuccedant Monachi. l.7.c.15.n.6

Religioſi propriam voluntatem omnino in ſuperiores tranſferúre. l.6.c.2.n.17

Religioſi dum vouent tria vota, addúntque, iuxta talem regulam, id additum nullam conditionem importat, ſed modum obligationis eorum votorum. l.5.c.1.n.13

Religioſi ſunt ex ſolo priuilegio Apoſtolico emittentes vota ſimplicia in Societate I e s v. ibid.n.23

Religioſi cur dicantur iure adminiſtrationis, & tanquam ſibi commendata obtinere beneficia regularia. l.7.c.29.n.216

Religioſi an teneantur ad omnia contenta in regula ex voto obedientiæ, itavt cuiuſlibet tranſgreſſio ſit culpa mortalis, aut venialis. l.6.c.4.n.1

Religioſi an grauiùs peccent, eodem peccati genere, quàm ſeculares. ibid.n.7

Religioſi tranſeuntes ad aliam religionem an ſint incapaces quorumuis beneficiorum, etiam curatorum. l.6.c.7.n.108

Religioſi ſpecialiter ſubiecti Epiſcopo, tenentur ex voto ipſi obedire. lib.6.cap.1. num.11. Ad id non tenentur alij religioſi, etiam ſtando in iure diuino, & ſecluſo exemptionis priuilegio. ibid.n.12. Ideo quoad obſeruantias regulares non ipſi, ſed Abbati ſubſunt. ibid.

Religioſi qui extra clauſtra ſunt, vt beneficiis perpetuis præſint, poſſunt abſque ſuperioris licentia munus executoris teſtamenti obire, & cur. l.6.c.11. num.4

Religioſi quotuplices ſint. l.7.c.8.n.61

Religioſi per votum paupertatis non renunciant bonis ſpiritualibus. l.7.c.18.n.25

Religioſi, & coadiutores formati Societatis I e s v, an poſſint nomine proprio aliquid præſcribere. ibid. num.30

Religioſis quibus conditionibus concurrentibus integrum ſit in foro ſeculari, aut Eccleſiaſtico munera Aduocati, vel Procuratoris obire. l.6.c.13.n.3.& 4

Religioſis omnibus commune eſt, vt dominium non habeant rerum, quas vſu conſumunt, ſed ſolum vſum. l.7.c.18.n.8

Religioſis licitum eſt labori corporali vacare. l.7.c.24. n.4. Non magis ad id tenentur, quàm laici, niſi illi, qui peculiari ſui ordinis regula ad id aſtringuntur. ibid.n.5

Religioſis an liceat ex eleemoſynis ècmendicatis viuere. ibid.n.6

Religioſis quibus teſtari interdictum ſit. lib.7. cap.8. num.21

Renunciare.

Renunciare ſuo beneficio toto nouitiatus tempore integrum eſt nouitio. l.7.c.4.n.2

Renunciatio.

Renunciatio hæreditatis abſque vlla limitatione facta excludit renunciantem ab omni ſucceſſione tam ex teſtamento, quam ab inteſtato. l.7.c.7.n.1

Renunciatio abſoluta hæreditatis cum iuramento, an excludat filium à legitima portione, quæ ei alioquin ex bonis paternis iure debetur. ibid.n.3

Renunciatio hæreditatis futuræ iureiurando ſtabilita, an reuocetur eo, quod renuncianti naſcantur poſtea filij. l.7.c.7.n.49

Renunciatio bonorum, & hæreditatis futuræ, qualiter fiat in Societate I e s v iuxta eius conſtitutiones, ſiue tempore nouitiatus, ſiue poſt, & an ſit innouatum aliquid per Tridentinum. ibidem num. 31. & ſeqq.

Renunciatio iureiurando ſtabilita hæreditatis parentum, an ita noceat filiis renunciantis, & aliis eius deſcendentibus, vt excludantur quoque à ſucceſſione auorum in illa bona, quibus eorum parens renunciauit. l.7.c.7.n.57

Renunciationibus hæreditatis paternæ virtute an excludatur, renuncians tantùm ab immediata parentum ſucceſſione, non autem à mediata. ibid.n.6

Renunciationes confidentiales in quem finem fiant. l.7.c.5.n.43

Renunciationes, & obligationes nouitiorum à quo tempore vim habere incipiant. l.7.c.5.n.48

Repetitio.

Repetitio eiuſdem verbi in eodem canone, vel lege, grande continet myſterium. l.6.c.8.n.10

Reſeruatio bonorum.

Reſeruatio aliquorum bonorum tempore profeſſionis à religioſo facta, quomodo intelligenda. l.5. c.4. num.98

Reſtitutio.

Reſtitutionis beneficio an iuuetur minor faciens actum pium. l.7.c.6.n.20

Reſtitutio incertorum facienda pauperibus, applicari poteſt ipſi debitori, ſi verè pauper ſit, per ipſummet. l.6.c.11.n.54

Reſtitutionis beneficio an gaudeat minor aduerſus latam culpam, quæ dolum præſumptum tantùm inducit. l.6.c.14.n.56

Res.

Rerum quæ à Prælatis præcipi poſſunt, quæ ſit diuiſio. l.6.c.2.n.1

Retractus.

Retractus ratione ſanguinis an competat profeſſo in

ordine ſuccedendi incapaci, aut Monaſterio eius nomine. l.7.c.14.n.25

Retractus ius an competat religioſis, qui ſola biennij vota emisêre in Societate Iesv. ibid.n.29

Reuocare.

Reuocare teſtamentum ad eum ſolum ſpectat, qui poteſt ipſum concedere. l.7.c.1.n.5

Reus.

Reus votorum ſubſtantialium an puniendus ſit iuxta præſcriptum regulæ. l.6.c.6.n.16

Reo in dubio fauendum eſt, & ei de cuius damno agitur. l.6.c.3.n.24

S

Sanctimoniales.

SAnctimoniales inter cæteras aliqua benedictione conſecratæ erant, ad lectionem homiliarum, & Euangeliorum in choro cantandas. l.5.c.5.n.22

Satisfactio.

Satisfactio plena debet ſtatim ſuum effectum conſequi, nec ex futuro euentu pendere poteſt. lib.5.c.5. num.1

Scandalum.

Scandali peccatum ad eandem ſpeciem reducitur ad quam pertinet peccatum illud, ad quod patientes ſcandalum inducuntur. l.5.c.6.n.30

Schedula.

Schedulæ ſcribendæ licentiam dare Monacho an poſſit Prælatus, qua diſponat quid de ſuis bonis faciendum ſit poſt mortem, eo animo, vt vim habeat teſtamenti, aut codicilli ea diſpoſitio. l.7.c.8.n.12

Scriptura.

Scriptura minimè eſt de ſubſtantia gratiæ. lib.6. c.7. num.69

Secularis.

Secularis proponens ſe conſilia non ſeruaturum, licèt id non faciat ex contemptu, peccat venialiter. l.6. c.5.n.8

Sedes Apoſtolica.

Sedis Apoſtolicæ licentia an exigatur ad ingreſſum Monaſterij S.Claræ, & Conceptionis, quæ ſunt Ordini Minorum ſubiecta. l.6.c.16.n.20

Sententia.

Sententiam latam non importat verbum futuri, ſed ferendam. l.6.c.8.n.34

Sententiam latam declarare, non eſt nouum iuriſdictionis actum exercere, ſed exercitum aperire. l.7. c.11.n.16

Sepultura.

Sepulturam eligere nequit religioſus. l.6.c.14.n.1. An poſſit eligere ſi moriatur extra Monaſterium. ibid. n.2. Si moriatur remotè à Monaſterio, non electa ſepultura, & ibi ſit aliud Monaſterium ſui ordinis, vbi ſepeliendus. ibid n.4

Sepulturam pro religioſo an poſſit Abbas eligere. ibid. num.6

Seruitium.

Seruitium in feudo petitum quando poſſit per alium exhiberi, nec cenſeatur electa induſtria perſonæ. l.7.c.15.n.37

Seruus.

Seruus verus, aſcriptitius, originarius quando poſſit validè profiteri. lib.5. cap.4. à num.42. vſque ad 49

Seruus ratione delicti commiſſi conuenitur, & non dominus. l.6.c.12.n.3

Serui arbitrium eſt nullum. l.6.c.13.n.69

Seu, Siue.

Seu dictionis, ſicut & *ſiue*, ſignificatio eſt, non ſenſum, ſed ſola verba disiungere. l.6.c.15.n.8

Societas.

Societas Iesv an poſſit capere bona, quæ nouitij in ipſam renunciant. l.7.c.5.n.12

Societas Iesv renunciauit indulto Concilij Tridentini *ſeſſ.25. de regular. cap.3.* concedentis religionibus habere bona immobilia. l.6.c.18.n.11. Quomodo potuerit illi renunciare. ibid.n.12

Societatis Iesv profeſſi cur promittant, ſe nec directè, nec indirectè prætenſuros dignitatem, vel prælationem in Societate. ibid.n.16

Societatis Iesv Collegia, & domus probationis poſſunt inſtitui hæres, & habere quoſcumque annuos redditus ſibi in perpetuum relictos. l.7. c.27.n.1

Societatis Iesv religioſi non poſſunt ad gradus Philoſophiæ, vel Theologiæ promoueri ſine Præpoſiti Generalis facultate. l.6.c.14.n.48

Societatis Iesv religioſus quando renunciauit bonis iuxta ipſius conſtitutiones, an ea ſint reddenda ſuperſtiti aſcendenti, quando hic naturaliter moritur, aut profeſſionem, votáque coadiutorum formatorum emittit. l.7.c.9.n.25

Societatis Iesv nouitij, antequam diſponere inter viuos irreuocabiliter à ſuperiore iubeantur, an poſſint liberè teſtari abſque vlla licentia. l.7.c.3. num.5

Societati Iesv an ſit liberum expellere eos, qui vota in ipſa emisêre. l.6.c.9.n.60

in Societate Iesv an vacent beneficia nouitij toto probationis biennio, aut ante profeſſionem. l.7.c.4. num.7

Societatis Iesv religioſi, ſolis biennij ſimplicibus votis aſtricti, per quæ nouitij eſſe deſinunt, ac veri religioſi efficiuntur, ſint verè & propriè apoſtatæ, ſi ab eo ſtatu recedant. l.6.c.8.n.6

Societatis Iesv priuilegia excommunicantia recedentes ab ea, an intelligantur de ſolis apoſtatis. ibid.n.13

Societatis Iesv profeſſi cur emittant votum non procurandæ dignitatis extra Societatem. lib.6. c.18. num.26

Societatis Iesv profeſſi cur emittant votum denunciandi ambientes. ibid.n.40

Socius.

Socium habere ſui ordinis an teneatur religioſus factus Epiſcopus. l.6.c.6.n.21

Solemnitas.

Solemnitas leuis non eſt cenſenda, quæ talis eſt, vt ea ſeruata poſſit ſubſtantia facti mutari. l.6. c.11. num.35

Solemnitas voti in quo conſiſtat. l.5.c.1. n.10. Ea eſt ex ſola Eccleſiæ conſtitutione. ibid. Eſt vltimum eius complementum, & quaſi ipſius obligationem perficiens, & corroborans. ibid.n.13

Solemnitas eadem requiſita ad actum conficiendum, requiritur ad eum deſtruendum. l.7.c.3.n.14

Solemnitas voti eſt ſolius iuris Eccleſiaſtici, quamuis ipſa voti obligatio erga Deum ſit iuris diuini naturalis. l.5.c.1.n.6

Solemnitates petitæ in alienatione rei Eccleſiaſticæ licèt conſuetudine nequeant minui, at poſſunt augeri. l.7.c.6.n.8

Solutionis votorum modus quotuplex. lib.6. cap.9. num.60

Species.

Species quædam vltimæ voluntatis an ſit donatio cauſâ mortis. l.7.c.8.n.10

Sponſus.

Sponſus, vel ſponſa de præſenti tranſiens ad religionem an poſſit ante nouitiatus annum profiteri. l.5. c.4.n.12

Sponſalia.

Sponſalia, & matrimonium iure naturæ differunt, & quomodo. l.5.c.1.n.3

Spiritualia.

in Spiritualibus ad ſtatum deſideratur immobilitas, & obligatio aliqua. l.3.c.x.n.1x

Status religioſus.

Status religioſus quotuplicitet poſſit conſiderari. l.4 c.1.n.15. Quo modo inſtitutor eius ſit Chriſtus, in quantum illum perfectionis ſtatum aliis prædicauit, ac ſequendam propoſuit. ibid. In ipſis met Apoſtolis initium habuit hic viuendi modus, tribus votis ad perfectionis ſtatum pertinentibus emiſſis. ibid. Eius quædam adumbratio fuit in lege veteri, immo ante diluuium. ibid.

Status religioſi eſt ad perfectionem anhelare, eique adipiſcendæ neruis omnibus incombere. ibid.n.16. An de eius eſſentia ſint vota ſolemnia. ibid. n.22

Status religioſi duos gradus qui conſtituunt, quomodo intelligendi. ibid. n.27

Status nomen quid præ ſe ferat. lib.5. c..n.12. Ad eum conſtituendum deſideratur perpetuitas. ibid.

Status petit immobilitatem, & obligationem operis ad illum ſtatum pertinentis, vinculo aliquo firmatam, ibid. n.18

Status religioſus non eſt ſtatus perfectionis iam acquiſitæ, ſed eſt ſchola, & velut progreſſus ad perfectionem acquirendam. l.6.c.5.n.1

Status omnis mutatio an ſit capitis diminutio. l.7.c.3. num.34

Statu liber.

Statu liber in delicto repertus, non vt ſeruus, ob ambiguum conditionis ſtatum, ſed vt liber puniendus eſt. l.6.c.10.n.10

Statutum.

Statutum, vel conſuetudo ſi in aliqua religione eſſet præſcripta, vt liberum ſit nouitios ante profeſſionem expreſſam expellere, nulla tacita profeſſio valeret, & cur. l.5.c.3 n.40

Statutum excludens monachos à ſucceſſione, an valeat. l.7.c.12.n.16

Statutum Eccleſiaſticum iubentur omnes ſacris initiati continere, votum dicitur, eo quod inſtar voti obliget. l.3.c.6.n.2

Statutum, & pactum lucrandæ dotis poſt mortem alterius coniugis, vel pactum reddendæ tunc dotis patri, habet locum ſi alter in religione profiteatur. l.7.c.3.n.83

Statuto ſtante excludente fœminas propter maſculos à maioratu, an ſuccedat monaſterium loco profeſſi excluſis fœminis. l.7.c.15.n.19

Statuta noua an poſſint edi ad prioris regulæ obſeruantiam neceſſaria. l.6.c.2.n.36

Statuta contra Eccleſiæ priuilegium an ſint valida. ibid.

Stipendium.

Stipendium pro ſpiritualibus recipere, an ſit contra votum paupertatis in Societate I E S V promiſſæ. l.7.c.28.n.3

Stipendiarij.

Stipendiarij reputantur tanquam famuli, qui ſimiliter in dubiis tenentur parere heris, qui antea illos conduxerant. l.6.c.3.n.16

Subditus.

Subditus tenetur obtemperare ſuperiori quando conſtat rem præceptam eſſe licitam, & tantùm dubitat, an excedat regulam, & limites poteſtatis ſuperioris. l.6. c.3.n.4

Subditus vt teneatur obedire, an opus ſit vt iudicet id quod iubetur eſſe bonum, & clauſum intra limites poteſtatis ſuperioris: vel ſatis ſit oppoſitum non ſibi euidenter conſtare. ibid. n.5

Subditus opinans rem præceptam eſſe illicitam, an teneatur obedire, & iudicare ſuperiorem amplecti opinionem probabilem. ibid.n.6

Subditi non eſt examinare ſuperioris præceptum, ſed obedire, dum de eius iniuſtitia certus non eſt. ibid. num.19

Subſtitutus.

Subſtitutus quoties excluditur per monaſterium, in perpetuum excluditur. l.7.c.16.n.9

Subſtitutio.

Subſtitutio exemplaris an exigat patriam poteſtatem. l.7.c.9.n.36

Subſtitutio procuratoris à religioſo domini nomine facta ſine ſuperioris licentia, an valeat. l.6.cap.13. num.15

Subſtitutio pupillaris in teſtamento facta an euaneſcat per profeſſionem patris, qui eam fecit. lib.7.cap.3. num.42

Subſtitutio pupillaris vim habet ſola morte naturali patris retinentis filios in ſua poteſtate. ibid. n.45

Succedere.

Succedendi ius, & rumpendi teſtamenti, ſunt connexa, & inſtar connexorum ſe habent in actu, & priuatione. l.7.c.3.n.23

Succeſſio.

Succeſſionis futuræ pactum an valeat fauore piæ cauſæ. l.7.c.2.n.39

Succeſſor.

ad Succeſſorem ſequentem ſtatim à die profeſſionis tranſit maioratus. l.7.c.15.n.31

Succedendi parentibus ſpes an dicatur in filiis aliquo reſpectu probabilis. l.7.c. 2.n.9. Reprobatur à iure, quatenus ex ea inducitur votum captandæ mortis. ibid. n.10

Suitas.

Suitatis, & agnationis iura non admittit monachus per profeſſionem, ſed ſuccedit tanquam ſuus hæres, & tranſmittit ad monaſterium iura ſuitatis, ſicut tranſmitteret ad alios hæredes. l.7.c.12.n.5

Superior.

Superior an poſſit concedere aliquid monacho ad vſum irreuocabilem. l.7.c.17.n.58

Superior religionis cur nulla licentia egeat, vt ſit arbiter. l.6.c.13. n.58

Superioris licentia ſatis eſt ad concernentia pietatem abſque iudicij ſtrepitu. ibid.n.62

Superior ſi præcipiat aliquid ſub conditione, de qua dubium eſt an ſit impleta, necne, an teneatur ſubditus obedire l.6.c.3.n.26

Superior an poſſit iudicium agitatum cum monacho ratum habere. l.6. c.12. n.13

Superioris nullum præceptum obligat ad culpam mortalem, vel venialem, niſi ſuperior in nomine Domini noſtri Ieſu Chriſti, vel in virtute obedientiæ iubeat. l.6 c.4.n 70

abſque Superioris licentia accipere aliquid religioſus, an ſit contra votum paupertatis, & cui res ſic accepta tradi debeat. l.7.c.19.n.45

Superioris tacita licentia, an ſit ſufficiens, ac legitima, vt religioſus cum illa ſuſcipiens, vel expendens aliquid excuſetur à proprietatis vitio. l.7 c.19.n.3

Superiori manifeſtare an teneatur religioſus, qui ex licentia præſumpta aliquid accepit, vel expendit. l.7. c.19.n.8 & 9

Superiori mortuo quis licentiam acceptandi officij executoris teſtamenti concedere valeat. lib.6. c.11. num.20

Superiores, quibus incumbit licentiam ingreſſus in monaſteria monialium concedere, an poſſint in

caſibus neceſſariis propria licentia ingredi.l.6.c.16. num.24

Superioritas per excommunicationem non ceſſat,etſi per eam ſuſpendantur actus iuriſdictionis.lib.5.c.4. num.78

Supplicationes.

Supplicationum die manè celebratarum in clauſtria virorum,an liceat mulieribus in ea veſperi ingredi. l.6.c.17.n.24

Suſpenſio.

Suſpenſio olim impoſita admittentibus ad profeſſionem ante integrum nouitiatus annum,an ſit ſublata per Tridentinum. l.5.n.4.0.10

à Suſpenſione à diuinis, quam incurrunt religioſi admittentes fœminas intra monaſteria,quis poſſit abſoluere. l.6.c.17.n.41

Suſpenſio, interdictum, & irregularitas an ſint ſufficiens ſignum obligationis ſub mortali. lib.6.cap.4. num.54

T

Tabellio.

TAbellionis officium an poſſit à religioſo exerceri. l.6.c.13.n.46

Taciturnitas.

Taciturnitas ſuperioris an ſit legitima licentia.l.7.c.10. n.4.10.& 11

Tacitum & expreſſum.

Tacitum non poteſt plus operari quàm expreſſum.l.5. c.3.n.14

Temeritas.

Temeritas vltra præcipitationem, & imprudentiam, exigit contemptum. l.6.c.8.n.44

Tempus.

Tempus quando aliquod certum iure petitur, id debet eſſe continuum. l.5.c.3.n.31

Tempus in rebus fauorabilibus non oportet vt ſit continuum, ſed tempora interpolata coaceruentur. l.5. cap.4.n.30

Teſtari.

Teſtari an poſſit religioſus creatus Epiſcopus.l.6.cap 6. num.9

Teſtari qui de iure nequit, non poteſt etiam codicillos facere. l.7.c.8.n.9

Teſtari profeſſis eſt interdictum, & teſtamentum ab ipſis factum erit nullum. l.7.c.8.n.3

Teſtandi prohibitio profeſſis quo iure ſit inducta.ibid. num.4

Teſtandi liberam voluntatem concedunt iura omnia ante religionis ingreſſum. l.7.c.3.n.34

Teſtari de vſufructu tertiæ partis aduentitiorum ad opera pia, & ad alia debita ſoluenda,an poſſit filius familias.

Teſtandi licentia ſuperueniens an efficiat valere prius teſtamentum à monacho abſque illa confectum.l.7. c.8.n 59

Teſtator.

Teſtator an committere poſſit Fratribus Minoribus nominationem executorum ſui teſtamenti, ipſique nominare poſſint. l.6.c.11.n.40

Teſtator ſi poſtea quando monaſterium ingreſſus eſt, contulerit ei bona, an cenſeatur reuocatum teſtamentum. l.7.c.3.n.38.& 39

Teſtatoris confeſſio etiam iurata non probat in ſui præiudicium, nedum tertij. l.7.c.13.n.43

Teſtamentum.

Teſtamentorum executores religioſi an teneantur rationem executionis ordinariis reddere,& an poſſint in ea delinquentes ab illis puniri.l.7.c.11.n.22.Non clauſtrales præpoſiti alicui Eccleſiæ ſeculari exemptæ ab Epiſcopi iuriſdictione, ſi teſtamenti executores ſint, eoi rationem reddere teneantur. ibidem num.23

Teſtamentum monachi omnino irritum confirmari nequit ex licentia ſuperuenienti. l.7.c.8.n.59

Teſtamentum ab hæretico confectum an conualeſcat eo ad fidem conuerſo. ibid.

Teſtamentum factum ab impubere, vel furioſo non conualeſcit adueniente ætate,vel ſanitate. ibid.

Teſtamentum cùm ſit actus ſucceſſiuus,ac deambulatorius vſque ad mortem, non cenſetur perfectè factum vſque tunc. ibid.n.60

inter Teſtamentum, & donationem cauſâ mortis factam ante religionis profeſſionem in religione bonorum in communi capaci,quod diſcrimen ſtatuant nonnulli Doctores. l.7.c.3.n.58

Teſtamentum inter liberos confectum, an irritetur omnino abſque cogitatione ingreſſus religionis l.7. c.3.0,19

Teſtamentum cùm reuocatur profeſſione religionis, eo quod non cogitando de illa conditum ſit, an rumpatur in totum,an ſolum quoad legitimam monaſterio competentem. ibid.n.31

Teſtamentum in religione non confirmatur ſola profeſſione, ſed morte naturali, vt contenta in eo effectum ſortiantur. ibid.n.44

Teſtamentum ante profeſſionem factum, an ſit à die profeſſionis exequendum, ita vt ex tunc hæres hæreditatem, & legatarius legata habituri ſint, quando conſtat expreſsè de voluntate teſtatoris. ibid.n.52

Teſtamentum ſi fecerunt nouitij ante ingreſſum, an teneantur illud reuocare iubente ſuperiori.lib.7.c.3. num.6

Teſtamentum à nouitio,vel volente religionem ingredi confectum,an indigeat ſolemnitatibus iuris communis. ibid.n.16

Teſtamentum nouitij abſque ſuperioris licentia confectum,an ſit futurum irritum,ſi poſtea profeſſionem emittat,perinde ac ſi tempore teſtamenti facti profeſſus fuiſſet. l.7.c.3.n.2

Teſtamentum quando totas vires ſortiatur. lib.7.c.2. num.27

Teſtamentum ſolemne ſolo teſtatoris conſenſu poteſt diſſolui. l.5.c 1.n.12

Teſtamentum eſt ius,& facultas, qua teſtator explicat ſuam voluntatem poſt obitum ſuum exequendam. l.7.c.8.n.5.

Teſtamentum nouitij an indigeat ad ſui valorem ſolemnitatibus petitis in Tridentino ad renunciationem. l.7.c.5.n.12

Teſtamentum nec renunciatio, nec obligatio dicitur. ibid.n.13

Teſtamentum ante profeſſionem in ſcriptis factum, an ſit aperiendum ſtatim poſt profeſſionem. lib.7. c.3. num.89

Teſtamenti executio facta à religioſo abſque licentia ſuperioris, an valeat. l.6.c.11.0.43

ad teſtamentorum faciendum an poſſit religioſus eſſe commiſſarius. ibid.n.47

Teſtamentorum executio non tam prohibetur religioſis ob maiorem, ſeu minorem occupationem,quàm ob modum occupationis,qui videtur alienus à profeſſione religioſa. ibid.n 48

Teſtamenti executor religioſus an poſſit ex pecuniis, quas teſtator diſtribui iuſſit inter pauperes, & pia opera, ſibimet tanquam pauperi aliquas applicare. ibid.n.50

Teſtamẽti executoria munus nullus religioſus ſuſcipere poteſt,nec id exequi,ſiue ad cauſas pias.ſiue ad profanas,abſque obtenta ſuperioris licentia.l.6.c.11.n.2

de

Digitized by Google

de Teſtamento ad codicillum non eſt propriè extenſio, ſed comprehenſio. l.7.c.8.n.58

Teſtimonium.

ad Teſtimonium, ferendum aptus per profeſſionem efficitur, qui ineptus erat, quod periurij, aut furti eſſet damnatus. l.5.c.5.n.27. Ratio conceſſionis huius priuilegij profeſſioni quæ ſit. ibid.

Textus.

Textus decidentes non præficiendos monachos ſolos alicui Eccleſiæ, de quibus Eccleſiis loquatur. lib.6. c.6.n.21

Theologia.

in Theologia, & iure canonico ad doctoratum poſſunt promoueri religioſi ex ſuperioris licentia. l.6. c.14 num.44

Titulus.

Titulos beneficij an præſcribatur, an ſola ſtatus eius mutatio. l.7.c.29.n.19

Tractus.

Tractum ſucceſſiuum habens conditio exigit perſeuerantiam, nec momento impletur. l.7.c.7.n.51

Tranſgreſſio.

Tranſgreſſio rerum in regula contentarum quando liget ſub mortali. l.6.c.4.n.8

Tranſgreſſio regulæ ad culpam non obligantis ex ſe, quibus modis poſſit eſſe culpa. ibid. n.5. Quando contingit ex contemptu, an ſit mortale. ibid.

Tranſgreſſio legis frequens an fiat mortalis, quæ aliàs ſemel, aut iterum non eſſet. ibid.n.21

Tranſitus.

Tranſitus de vna religione ad aliam, quoties ſeruantur conditiones requiſitæ, quamuis ſit licitus; at non eſt laudabilis, niſi ob notabilem neceſſitatem, vel vtilitatem. l.6.c.7.n.2

Tranſitus de vna religione in aliam quotupliciter fieri poſſit. l.7.c.32.n.2

Tranſitus ex vna religione mendicanti ad aliam mendicantem an liceat. l.6.c.7.n.28

Tranſitus à Carthuſiâ ad quamcumque aliam religionem non licet. ibid. n.29

Tranſitus à Societate IESV ad Carthuſiam an liceat, & an is liceat non ſolùm ſemel, ſed iterum, & tertium. ibid.n.31

Tridentinum.

Tridentinum concedens Epiſcopis vnionem beneficiorum abſque conſenſu patroni Eccleſiaſtici, an derogarit iuri communi. l.7.c.29.n.185

Triremes.

Triremibus damnatus ſecularis, vel religioſus an licitè fugiat. l.6.c.8.n.16

Tutela.

Tutela quotuplex ſit. l.6.c.14 n.21

Tutelam teſtamentariam, aut datiuam nequeunt religioſi ſuſcipere. ibid. n.22. Si eam ſuſcipiant, irritum eſt quidquid gerunt. ibid.n.23

Tutela legitima an poſſit à religioſis ſuſcipi. ibidem, num.24

Tutelam miſerabilium perſonarum an poſſint, aut etiam teneantur ſuſcipere monachi. ibid. n.26

V

Valor.

Valor teſtamenti an petat duplici tempore habilem eſſe teſtatorem ad teſtandum. l.7.c.5.n.27

pro Valore actus in dubio ſemper præſumptio capienda eſt. l.7.c.13.n.17

Velle, & nolle.

Velle, & nolle caret religioſus honeſto, & licito, abſque voluntate ſuperioris, non autem conſenſu, aut ſenſu naturali. l.6.c.11.n.44

Vendicare.

Vendicare, & ſibi acquirere, ſolis veris dominis competit. l.6.c.6.n.7

Verba.

Verba inducta ad diminutionem, non debent operari augmentum. l.7.c.3.n.58

Verba ſi ſint præcepti, vel æquipollentia præcepto, an inducatur obligatio ſub mortali, tam in iure canonico, quàm in ciuili. l.6.c.4.n.29

Verba poſita gratiâ frequentioris vſus non reſtringunt legem, ne ad ſimiles caſus extendatur. l.8.c...n.6

Verba imperatiui Grammaticè important præceptum, non autem iuridicè. l.6.c.4.n.59

Verborum geminatio quoddam myſterium, vimque ſpecialem in ſe continet. l.5.c.4.n.29

Veſtitus religionis.

in Veſtitu religionis deferendo eſt quædam vitæ auſteritas, difficultas, ac labor, quæ inter probationis experimenta numerantur. l.5.c.4.n.29

Vicarius.

Vicarius generalis Epiſcopi an poſſit abſque ſpeciali commiſſione egreſſus monialis è monaſterio licentiam concedere. l.6 c.16.n.50

Vicarius Epiſcopi an poſſit eſſe religioſus. lib.6. c.13. num.88

Vicarius generalis Epiſcopi an poſſit vnire beneficia. l.7.c.29. n.155

Vicarij eſſe nequeunt Epiſcopi illegitimi profeſſi, quia vicariatus eſt quædam dignitas. l.5.c.5.n.16

Vinculum.

Vinculo regularum, & ſtatutorum ſui ordinis, quod attinet ad pœnas, & cenſuras tranſgreſſoribus decretas an teneatur religioſus factus Epiſcopus. l.6. cap.6. n.27

Virginitas.

Virginitas in monialibus cum non deſideretur, non eſt cur ea petatur in Abbatiſſa. l.5.c.5.n.12

Viſitare.

Viſitare monaſteria non ad Abbatiſſas, ſed ad Prælatos regulares ſpectat. l.6.c.15.n.50

Viſitatores.

Viſitatores *cap. fin. de ſtatu monach.* iubentur expellere rebelles, ne ouis morbida ſanas inficiat. l.6.c.9.n.3

Vita.

Vita regularis promiſſa in quo conſiſtat. lib. 6. cap.4. num.16

Vitæ propriæ tuendæ ius naturale nullo iure poſitiuo auferri poteſt. l.6. c.15.n.38

Vitæ conſeruandæ deſiderium naturale præbet ius fugiendi religioſo, quod nullo voto abdicatum eſt. l.6.c.8.n.12

Vnire.

Vnire Eccleſias, & beneficia ſuæ diœceſis an poſſit Epiſcopus, quamuis nondum ſit conſecratus. lib.7. c.29.n.147. An poſſit vnire loco religioſo, quamuis Eccleſia, aut beneficium nondum vacent. ibid.n.148

Vnio.

Vnio beneficiorum quid ſit, & quando temporalis, quando perpetua ſit. l.7.c.29.n.145. Quotuplex ſit. ibid. n.145

Voluntas.

Voluntas teſtatoris debet vſque ad mortem eſſe ambulatoria. l.7.c.4.n.54

Voluntas contraria etiam expreſſa non ſufficit ad prioris teſtamenti reuocationem, ſed opus eſt alia diſpoſitione contraria. l.7.c.5.n.34

Voluntas vltima quot teſtibus indigeat. l.7.c.2.n.24

Voluntas cuiuſuis priuatæ perſonæ poteſt reuocari ab eadem perſona, per aliam contrariam voluntatem. l.5.c.1.n.6

Voluntate exiſtenti contrahendi contractu iure naturali permiſſo, nec irrito per ius poſitiuum, nihil deeſſe

Digitized by Google

deeſſe videtur vt contractus firmus ſit, quantumuis contraria voluntas anteceſſerit. ibid.

Voluntatis libertas per ſimplex votum ſtatim Deo traditur ac mancipatur. ibid.n.7.

Voluntate ſpontanea fieri oportet ea per quæ profeſſio tacita eſt inducenda. l.5.c.3.n.15

Voluntatis impulſu, ſeu paſſionis,non regente ratione quidquid fit,dicitur præcipitanter fieri, non autem ſemper temerè. l.6.c.8.n.43

Voluntatem ſuperioris ſibi notam an teneatur exequi ſubditus. l.6.c.2.n.5

Voluntatem liberam deſiderat nouitiatus, & profeſſio. l.5. cap.4. n.3

Votum.

Votum ſolemne & ſimplex ſunt prorſus eiuſdem ſpeciei,& ſola extrinſeca accidentali differentia inter ſe diſtant. l.5. c.1.n.7. Solemne munitur ſolemnitate ab Eccleſia inſtituta, illa autem caret ſimplex. ibid. Ex hac parte diſtant tanquam priuatiuum, & poſitiuum. ibid. Et ita vtrumque per ſe,& ſuapte natura æqualis eſt vinculi. ibid.

Votum ſimplex non minus obligat apud Deum, quàm ſolemne, cur dixerit Cœleſtinus Pontifex. l.5. c.2. n.7. Temperatio nonnullorum, quando eſt votum ſimplex quo aliquid de præſenti Deo promittitur, ſecus quando eſt votum alicuius rei in futurum Deo præſtandæ, reiicitur. ibid.

Votum ſolemne eſt totum quoddam per accidens ſicut corpus album. ibid. n.8. Componitur ex voti ſubſtantia, & qualitate extrinſeca. ibid. Eius Effectus aſſignatur, per illud diuini ſubſequens matrimonium. ibid. n.10

Votum ſolemne obediendi Papæ, qua forma emittant profeſſi Societatis Iesv. l.6.c.18.n.1. In quo conſiſtat. ibid. Peculiare eſt Societatis Iesv. ibid. n.2. Noua obligatio intenſiua, aut extenſiua ex hoc voto an indicatur. ibid.n.4 & 5

Votum obedientiæ Pontifici à D. Franciſco emiſſum nomine totius ſuæ religionis, nullam nouam Generali obedientiæ voto in profeſſione facto obligationem addidit. ibid.

Votum non permittendæ relaxationis paupertatis cur emittitur à profeſſis Societatis Iesv. ibid.n.7

Votorum quatuor ſoli profeſſi ius ſuffragij habent in congregatione generalis Societatis Iesv. ibid.

Votum cùm emittatur Deo,atque ex lege naturali vim obligandi ſortiatur, extenditur ad actus internos. ibid. n.17

Votum proprium commutare in melius iure diuino naturali licitum eſt. l.6.c.7.n.3

Votum annexum ſacris ordinibus an ſit eſſentialiter ſolemne, non differens à voto profeſſionis. lib.5. cap.6. num.4

Votum maiorem animi firmitatem importat, quàm ſimplex propoſitum. l.6.c.5.n 8

Votum obedientiæ an obliget religioſos ad ſpecialem obedientiam Papæ, & an ſit ſupremus omnium religioſorum Generalis. l.6.c.1.n.8

Votum, aut iuramentum non procurandi, nec acceptandi Epiſcopatum,niſi iubente ſuperiore,quomodo ſit licitum. l.6. c.18.n.29.& ſeqq.

Votum paupertatis emiſſum in ſeculo, ad quid obliget. l.7.c.18.n.31

Voti ſolemnis eſſentia in quo conſiſtat. lib.5.c.1.n.2. vſque ad 5. An differat eſſentialiter,& ipſo iure naturæ attento, à voto ſimplici. ibid.

Voti ſolemnitatem eſſe ex Eccleſiæ conſtitutione,quomodo intelligatur. l.5.c.1.n.3

Votum ſimplex non eſt tanti vinculi ex ipſa rei natura, quanti eſt ſolemne, & vtrumque ſpecie differt. ibid. num.4

Votum ſolemne profeſſionis ex vi ſua, ac iure naturali, atque ſecluſo quocumque Eccleſiaſtico,vim ſortitur matrimonij poſtea initi ceſſandi. ibid.n.5

Vota ſimplicia biennij emittentes in Societate Iesv, qui dixerunt non eſſe verè & propriè religioſos, vnde anſam erroris arripuerint. l.5.c.1.n 6

in Voto obedientiæ manet adhuc dominium voluntatis in profeſſo,ad multa validè facienda,etiam contra ſuperioris præſcriptum. l.5.c.2.n.6

Votum vitæ quadrageſimalis fratrum Minorum eſt ſolemne, ibid. Æquè ac ſimul cum aliis tribus ſolemnibus emittitur. ibid. In ipſo tamen dari nequit traditio priuans dominio, & facultate contrarium validè faciendi. ibid.

Voti ſolemnis ratio conſiſtere nequit in traditione reddenti inhabilem profeſſum ad actus legitimos: ſed ea inhabilitas erit ex mero iure Eccleſiaſtico. ib.

Voto ſtatuendo ſatis eſt perpetua obligatio ex parte ſolius vouentis. l.5.c.1 n.12

Votum omne ſolemne poteſt ceſſare per Pontificiam diſpenſationem: ac proinde nullum eſt perpetuum. ibid.

Votum ſolemne iure naturæ an habeat per ſe obligare. ibid.

in Voto ſolemni eſt completè vis obligandi, cuius obligatio in nullo caſu diſſolui poteſt. ibid.n.13

Voti ſolemnis nomen nunquam hactenus Eccleſia tribuit ſolemne ſolum duplex. ibid.

Vnum ſolemne ſolum duplex. ibid.

Voti obligatio tunc non dicitur propriè ceſſare, cùm profeſſio fit in ſtrictiori religione, ſed in melius commutari. ibid.

Voti ſolemnis diſpenſatio eſt difficillima,& rariſſima, & cauſas vrgentiſſimas,& valdè extraordinarias petit. ibid.

Vota omnia ſimplicia abſque conditione,& temporis limitatione emiſſa, ſunt perpetua quodammodo: ac non habent rationem vinculi vndequaque perpetui. ibid. Eorum diſpenſatio ex cauſis communibus paſſim conceditur,ibid. Via ordinaria dici poſſunt ſolubilia. ibid.

Vota ſimplicia ad ſtatum religioſum verè & propriè conſtituendum ſat ſunt. l.5.c.1.n.25

In ſolemni caſtitatis voto annexo ordinibus ſacris an poſſit Pontifex diſpenſare. l.5.c.2.n.1

Vota biennij in Societate Iesv emiſſa an valeant ante ſexdecim annos completos. l.5.c.4.n.7

Vota ſimplicia biennij in Societate Iesv an valeant ante biennium nouitiatus. ibid.n.10

Voti paupertatis violatio in quo conſiſtat. l.7.c.19.n.1

ſub Voto obedientiæ à religioſis emiſſo comprehenditur ſolùm præceptum regulæ,aut ſuperioris obligans ad culpam. l.6 c.1.n.5

Voti obligatio non petit intentionem id ſeruandi, ſed quantumcumque ea deſit, obligabit exiſtente voluntate promittendi, & ſe obligandi. lib. 5. cap.4. num.101

Voti obligatio non excedit vouentis intentionem. l.6. c.2.n.18

Vota omnia in ſeculo facta commutantur in profeſſionem. l.5.c.5.n.36. An cõmutentur eo ipſo abſque aliqua commutandi intentione. ibid. n.37.& 38. An ſola vota non conſona ſtatui religioſo commutentur. ibid.n 48

Vota perpetua etiam profeſſione extinguuntur,& non ſola temporalia. ibid.n.49

Vota ſubſidij terræ ſanctæ commutantur quoad omnia in profeſſionem. ibid n.50

Vota nulla per legitimam diſpenſationem, aut irritationem extincta reuiuiſcunt. ibid n.56

Vota biennij deſinunt obligare per expulſionem, abſque irritatione, diſpenſatione, vel commutatione. lib.6.

Digitized by Google

l.6.c.9. n.62. Sunt ſecundùm quid conditionalia. ibid.

Vota conditionalia minimè deobligant,quando culpa vouentis non impletur conditio. ibid.n.66

Vota emiſſa à religioſis factis Epiſcopis non laxantur nec limitantur, niſi quatenus illorum obſeruantia obſtat executioni muneris Epiſcopalis, tanquam maiori bono. l.6.c 6.n.8

Vota coadiutorum formatorum Societatis IESV cur non ſint ſolemnia. l.5.c.1.n.11

Vota tria religioſi inſtituti ſubſtantialia in qualibet religione emittuntur. l.6.c.4 n.9

Vota profeſſionis quæ dicantur. l.6.c.8.n.8

à Votis, quæ præter ſubſtantialia ex religionis præſcripto emittuntur, immunis manet Epiſcopus religioſus. l.9. c.6.n.20

Votis ſimplicibus biennij ligati an poſſint maioratum inſtituere. l.7.c.8.n.24

Vouens.

Vouens aliena incerta in terræ ſanctæ ſubſidium, an poſſit commutare in profeſſionem. lib.5. cap.5. num.51

Vouentis traditio, & acceptatio Prælatorum inuenta in voto ſolemni, & ad id requiſita, ſunt accidentaria voti differentia, & ſolo iure Eccleſiaſtico petita, & ita non conſtituunt ſpecificam, & ſubſtantialem voti differentiam. l.5.c.1.n.7

Vſusfructus.

Vſusfructus formalis duobus modis in genere conſtituitur, & quibus. l.7.c.13.n.4

Vſusfructus quot modis extinguatur, & an morte domini proprietatis, an ſolius vſufructuarij. ibid. num.5

Vſusfructus eſt ſeruitus perſonalis. ibid. Eius duratio vnde pendeat. ibid.

Vſusfructus ad certum tempus conſtitutus an finiatur morte vſufructuarij ante id tempus contingente. ibid. n.9

Vſusfructus temporalis an verè ſit vſusfructus. ibid. num.10

Vſusfructus, & eius commoditas in quo diſtent. ibid. n.11 & 12

Vſusfructus an poſſit ab vſufructuario alienari, & transferri in alium ſiue venditione, ſiue alio contractu abſque domini proprietatis conſenſu. ibid.n.13

Vſusfructus ius an poſſit dari pignori, vel hypothecæ. ibid. n.16

Vſusfructus relictus alicui eam tacitam conditionem habet, vt morte eius finiatur, & ad proprietarium redeat. l.7.c.3.n.76

Vſusfructus relictus directè Eccleſiæ quamdiu duret. l.7.c.13.n.48

Vſusfructus quo modo in monaſterium tranſire valeat. ibid. n.49

Vſusfructus temporalis an pereat morte monachi contingente ante tempus finitum. ibid.n.51

Vſusfructus ius tranſire in alium nequit, niſi ex conſenſu proprietarij, aut legis diſpoſitione. ibid.n.53

Vſusfructus an ita vſufructuarij perſonæ inhæreat, vt transferri in alium minimè poſſit, & eo ipſo quod transfertur, extinguatur penitus. l.7.c.13.n.2

Vſusfructus eſt ius vtendi, & fruendi, aliena re, ſalua illius ſubſtantia. ibid. Cauſalis eſt, & formalis. ibid. num.3

Vſusfructus quamdiu duret in monaſterio, aut alio hærede, quando eſt relictus alicui pro ſe, & ſuo hærede, & an is vſusfructus finiatur perſona primi hæredis, etſi relictus ſit pro ſe, & ſuis hæredibus. l.7.c.13.n.60

Vſusfructus monaſterio per profeſſionem acquiſitus an tranſeat in poſterius monaſterium, ad quod monachus tranſit. ibid.n.62

Vſusfructus paternus in aduentitia filij bona an extinguatur profitente parte in religione incapaci ſuccedendi. l.7.c.13.n.67

de Vſufructu aduentitiorum an teſtari poſſit nouitius. l.7. c.3.n.7

Vſus eſt ius duntaxat vtendi aliena re, ſalua eius ſubſtantia. l.7.c.13. n.2. Quotuplex ſit. ibid.

Vſusfructus in quo conueniant. ibid.

Vſus iuris, & vſus facti quomodo differant. l.7.c.18.n.3

Vtilitas.

Vtilitas monaſterij indirecta ſufficit, vt monachus procuratoris munus obeat. l.9.c.13.n.17

Z

Zelus.

ZElo perfectioris vitæ traducendæ laudabilis eſſet tranſitus de religione ad religionem. l.6.c.7.n.1

FINIS INDICIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google